17 November 1948 (afl. 1) No. 1310—1317

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1310

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Juni 1948. (Mrs. Scholten, van Walsem en Buddingh de Voogt.)

De financiële consequenties van een beslissing omtrent ontvijanding mag op de beslissing zelve geen invloed uitoefenen, omdat alleen het gedrag van verzoeker van belang is.

Beschikking van het N.B.I. vernietigd met bepaling, dat aan verzoeker de non-enemy-verklaring zal worden afgegeven.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34, 43.)

Josef Schnaubelt, requestrant, gem. Mr. L. H. M. Nijst,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van Josef Schnaubelt, wonende te Eindhoven (gem. Mr. L. H. M. Nijst, adv. en proc. te Eindhoven), waarbij hij in hoger beroep komt van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 30 Mei 1947, waarbij zijn verzoek om een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f van het K. B. E 133 is afgewezen;

Gelezen het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord requestrant, bij monde van zijn gemachtigde en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr. J. W. B. Haaxman;

O. dat ter zitting van de Raad de gemachtigde van requestrant het inleidend request met toestemming van de Raad in dier voege heeft aangevuld, dat ook de echtgenote van requestrant Wilhelmina Lamberdina Hoogers in beroep komt van de aangevochten beslissing van het Beheersinstituut, bij welke ook haar verzoek om een non-enemy-verklaring is afgewezen;

dat het echtpaar Schnaubelt na het indienen van het appèlrequest uit Nederland is uitgewezen, met welke omstandigheid volgens het Beheersinstituut rekening zou moeten worden gehouden, omdat ontvijanding na uitwijzing ten laste van de Nederlandse belastingbetaler zou komen in verband met de op 24 Januari 1946 te Parijs vastgestelde regelen betreffende de liquidatie van Duits vermogen in de geallieerde landen en de op 21 November 1947 vastgestelde „Accounting Rules for German Externel Assets within the jurisdiction of member Governments";

dat het Beheersinstituut hieruit blijkbaar afleidt, dat ontvijanding van reeds uitgewezen Duitsers moeilijker verkregen moet kunnen worden dan die van nog in Nederland verblijvende Duitsers, doch de Raad zich met dit standpunt niet kan verenigen;

dat de Raad in het midden wil laten, of ook de ontvijanding van in Nederland verblijvende Duitsers niet ten koste van de Nederlandse belastingbetaler plaats vindt, doch in ieder geval op het standpunt staat, dat de financiële consequenties van een beslissing omtrent ontvijanding op de beslissing zelve geen invloed mogen uitoefenen, niet alleen omdat slechts het gedrag van de verzoeker ten deze van belang is, maar ook omdat discriminatie tussen vermogende, min- en onvermogende vijandelijke onderdanen niet mag worden gemaakt;

dat de Raad aan de hand van de processen-verbaal van de in enquête en contra-enquête gehoorde getuigen en de overgelegde verklaringen de door requestranten ingenomen houding zal beoordelen;

dat de enige feiten, die ten nadele van requestranten zouden kunnen worden geduid, zijn het brengen van de laatste eer aan overleden Duitsers door beide requestranten en aan het in verband hiermede uithangen van de Duitse vlag uit hun woning;

dat deze feiten echter niet tot afwijzing van het verzoek leiden, daar in verband met de hieronder nader te bespreken houding van Schaubelt tegenover de bezetter aangenomen moet worden, dat het hier uiterlijkheden betrof, aan welke Schnaubelt, die in de onmiddellijke nabijheid van de Duitse begraafplaats te Eindhoven, geheten „de Oude Toren", woonde, zich niet kon onttrekken;

dat hij er zich trouwens bij de pastoor zijner parochie blijkens diens verklaring over beklaagd heeft, dat hij gedwongen was tot vlaggen, evenals tegenover de zwager van getuige Toirkens;

dat het Beheersinstituut voorts heeft aangevoerd, dat Schnaubelt vóór de oorlog naar Duitsland zou zijn gegaan om voor het régime te stemmen, doch tegenover de gemotiveerde ontkenning van Schnaubelt diens politieke reis niet bewezen heeft, zodat de Raad niet behoeft te treden in een nadere beoordeling van dit punt;

dat uit de verklaringen van de op verzoek van requestranten gehoorde getuigen en de door hen overgelegde verklaringen onder meer het volgende is komen vast te staan:

Schnaubelt is tijdens de eerste wereldoorlog uit het Duitse leger gedeserteerd en heeft zich in Nederland gevestigd, waar hij met een Nederlandse is gehuwd. Zeer spoedig na de bezetting van Nederland heeft Schnaubelt een aan de Nederlandse Spoorwegen verbonden familielid van zijn vrouw geadviseerd, hoe hij het beste zou kunnen saboteren; later heeft Schnaubelt, toen hij belast was met de bewaking van een spoorweg, inlichtingen over Duits troepenvervoer gegeven. Schnaubelt heeft herhaaldelijk Nederlandse onderduikers kosteloos onderdak verschaft, zelfs gedurende langere tijd; een van deze is rechtstreeks naar Schnaubelt gevlucht, toen de politie hem in opdracht van de bezetter kwam halen. De getuige Lucassen-de Greef heeft verklaard, dat Schnaubelt haar ondergedoken echtgenoot gedurende vijf maanden van vlees en andere

levensmiddelen heeft voorzien en, dat zij geweigerd heeft Schnaubelt te herbergen, toen deze wilde onderduiken. Ook heeft Schnaubelt Nederlandse militairen aangeraden zich in 1943 niet in Duitse krijgsgevangenschap te begeven of hen op andere wijze geholpen zich hieraan te onttrekken. Toen Schnaubelt tenslotte weer dienst deed in het Duitse leger, is hij wederom gedeserteerd; als Duits militair had hij blijkens de verklaring van C. van Mastbergen c.s. te Wageningen de bij deze ondergedoken Joden gedurende twee weken in October 1944 van voedsel uit de militaire keuken voorzien, evenals évacué's uit Arnhem. Geen van de in enquête en contra-enquête gehoorde getuigen heeft Schnaubelt en echtgenote partij-insignes of de partij-uniform zien dragen of portretten van Hitler c.s. te hunnent gezien, laat staan verklaard, dat requestranten lid van de N.S.D.A.P. waren; geen getuige heeft iets ten nadele van Schnaubelt en zijn vrouw medegedeeld;

dat de Raad mitsdien van mening is, dat aan requestranten op grond van hun hierboven geschetste houding tijdens de bezetting de verzochte verklaring moet worden uitgereikt;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan appèl;

Bepaalt, dat aan requestranten zal worden afgegeven een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f K. B. E 133.

No. 1311

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Juli 1948. (Mrs. van Walsem, Wery en Buddingh de Voogt).

Voor de intrekking van een eenmaal gegeven non-enemy-verklaring is het terwille der rechtszekerheid noodzakelijk, dat feiten en omstandigheden worden aangevoerd, die het ten eenenmale onverantwoord doen zijn belanghebbende in het bezit der non-enemy-verklaring te laten en is het niet voldoende, dat feiten of omstandigheden worden gesteld, die redenen hadden kunnen zijn om een verzoek tot afgifte van die verklaring af te wijzen.

Beschikking van het B.I., waarbij de aan appellant gegeven verklaring is ingetrokken, vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34, 43.)

Karl August Thomas, appellant, gem. Mr. E. A. Moes,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 26 Maart 1947 ontvangen beroepschrift van Karl August Thomas, wonende te Amsterdam, appellant, gem. Mr. E. A. Moes, adv. en proc. te Amsterdam, en het op 7 Augustus 1947 gedagtekend antwoord van de Directie van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geappelleerde, gem. Mr. J. H. A. Dubois, werkzaam bij de Afdeling Procedures van dat Instituut;

Gezien de overige stukken van het geding, waaronder het dossier van de Rijksvreemdelingendienst, waarvan de Raad de toezending heeft gelast;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen, voor de verzoeker door hemzelf en door zijn gemachtigde, voor de geappelleerde door deszelfs gemachtigde;

O. dat het Beheersinstituut bij beschikking van 1 October 1945 aan de verzoeker heeft afgegeven een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f, van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133), dat hij niet langer vijandelijk onderdaan is;

dat het Beheersinstituut echter bij beschikking van 26 November 1946 op grond van nader overgelegde stukken van oordeel is, dat deszelfs voormelde beschikking van 1 October 1944 behoorde te worden ingetrokken en die beschikking metterdaad heeft ingetrokken;

dat de verzoeker daartegen bij zijn voormeld verzoekschrift beroep heeft ingesteld en verzoekt, voorzover nodig vordert: dat de Raad de beschikking van het Beheersinstituut van 26 November 1946 vernietige en bepale, dat de verzoeker zal blijven gelden als niet te zijn vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit E 133;

O. te dien aanzien:

dat ter wille van de rechtszekerheid een verklaring, als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen slechts behoort te worden ingetrokken, indien aan het Beheersinstituut na de afgifte daarvan is gebleken van feiten of omstandigheden, welke het ten enenmale onverantwoord doen zijn de belanghebbende, aan wie die verklaring is uitgereikt, niet langer als vijandelijk onderdaan te beschouwen en hiertoe met name niet voldoende zijn alle feiten en omstandigheden, welke reden kunnen zijn een verzoek tot afgifte van een non-enemy-verklaring af te wijzen;

dat, aan deze beginselen getoetst, de feiten en omstandigheden, welke het Beheersinstituut tot verdediging van de intrekking van de aan appellant afgegeven non-enemy-verklaring aanvoert, deze intrekking niet kunnen rechtvaardigen;

dat het Beheersinstituut zich in de eerste plaats beroept op verklaringen van een aantal ex-werknemers van appellant, volgens welke verklaringen zij o.a. onder bedreiging van tewerkstelling in Duitsland zouden gedwongen zijn zich schriftelijk schuldig te bekennen aan het ontstaan van een belangrijk bonnentekort in de aan verzoeker toebehorende, voor de Wehrmacht werkende, vleesfabriek;

dat, wat er ook zij van de wijze, waarop

appellant een bonnentekort zou hebben weggewerkt of tegenover de Duitsers goedgemaakt, vaststaat, dat geen van de leden van zijn personeel naar Duitsland is weggevoerd of op andere wijze het slachtoffer van wraakgevoelens van de bezetter is geworden;

dat het Beheersinstituut zich voorts beroepen heeft op verklaringen van de gezusters Bochoven, getuigen van Jehova, doch de onjuistheid van de in deze verklaringen vervatte aantijgingen de Raad is gebleken uit de verklaringen van de gepensionneerde opperwachtmeester der marechaussée G. C. van der Ley, gerelateerd in het procesverbaal van de brigadier-rechercheur K. de Graaf te Amsterdam, d.d. 15 September 1947;

dat geen bewijs is bijgebracht van de stelling, dat appellant dadelijk na de capitulatie getracht heeft zoveel mogelijk te verdienen ten laste van de Nederlandse bevolking en dit met name niet blijkt uit het feit, dat hij voor de Duitse Wehrmacht heeft gewerkt;

dat niet onaannemelijk is, dat de verspreiding van vloeibladen met in de Duitse taal gestelde aanduiding van appellants fabriek op bevel van de plaatselijke leider der N.S.D.A.P., zekere Buchmann, is geschied;

dat niet gebleken is, dat appellant zich alle moeite deed voor leveranties aan het Duitse leger in aanmerking te komen, en dat vroegere klanten van hem op die grond de relatie met hem hebben verbroken;

dat het door appellant erkende feit, dat hij een gift van f 250 aan de Duitse Winterhulp heeft gedaan, op zich zelf geen voldoende grond is tot intrekking van de non-enemyverklaring;

dat de Raad geenszins voorbijziet, dat appellant gedurende de bezetting verschillende handelingen heeft verricht, welke uit een oogpunt van de vereiste houding tegenover de bezetter afkeuring verdienen, doch hiertegenover in aanmerking dient te worden genomen, dat appellant, die in Nederland geboren is en daar steeds heeft gewerkt, en op wiens echtgenote, wat betreft haar politieke gedraging, generlei aanmerking is te maken, blijkens tal van de Raad betrouwbaar voorkomende verklaringen vele blijken heeft gegeven van een anti-Duitse gezindheid en door het verlenen van onderdak aan onderduikers en het op ruime schaal deelnemen aan daden van ondergronds verzet tegen de bezetter een intrinsiek Nederlandse houding heeft aangenomen;

dat de beslissing van het Beheersinstituut, waarvan beroep, derhalve niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 26 November 1946, waarbij de aan K. A. Thomas afgegeven verklaring, als bedoeld in art. 4, lid 1, sub f, Besluit Vijandelijk Vermogen, is ingetrokken.

No. 1312

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Juli 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Terecht heeft de afdeling Onroerende Goederen beslist, dat onder „geschillen ten aanzien van onroerende goederen" van art. 113a E 100 uitsluitend dienen te worden verstaan geschillen, waarvan de te ontwerpen minnelijke regeling aanleiding moet geven tot over- of inschrijving in de openbare registers bedoeld in artt. 671 en 1224 B. W.

Verzoeker bleef zelf tegenover de Gemeente de canon verschuldigd, ook over de jaren dat zijn „vertegenwoordiger", het A.N.B.O., het feitelijk beheer heeft gevoerd over zijn erfpachtspercelen.

Het door de Gemeente aan het A.N.B.O. betaalde evacuatie-geld was niet de betaling van een schuld van de Gemeente aan het A.N.B.O. maar een schuld van de Staat aan het A.N.B.O., waarbij de Gemeente slechts als betalingsinstantie fungeerde, zodat compensatie met de canonvordering niet mogelijk was.

Het is niet billijk om de schade ontstaan door het optreden van verzoeker's „beheerder" ten laste van de Gemeente te brengen.

Onder de gegeven omstandigheden treft het beleid der Gemeente geenerlei verwijt.

Primaire vordering, betreffende hoger beroep tegen de beslissing van de Afd. Onroerende Goederen afgewezen.

Eerste subsidiaire vordering tot nietigverklaring van de beheersoverdracht aan het A.N.B.O. toegewezen.

De overige subsidiaire vorderingen ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Mr. D. Simons, requestrant,
tegen:
1. A.N.B.O., gem. Mr. B. J. Gottschalk, gerequestreerde, 2. Gemeente 's-Gravenhage, gem. Jhr. Mr. J. H. de Brauw, mede-gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request d.d. 4 Juli 1947 van Mr. David Simons, te dezer zake woonplaats kiezende aan de Hooistraat No. 7 te 's-Gravenhage;

Gelezen het op 4 October 1947 ter griffie ingekomen antwoord van de Gemeente 's-Gravenhage, vertegenwoordigd door haar burgemeester Mr. W. H. J. Visser, woonplaats kiezende te 's-Gravenhage, ten kantore van haar gemachtigde, Jhr. Mr. J. H. de Brauw;

Nog gelezen het ongedagtekende antwoord van het Algemeen Nederlands Beheer van Onroerende Goederen, daartoe strekkende, dat het A.N.B.O. zich refereert aan het oordeel van de Raad;

Gehoord requestrant in persoon en eerste

gerequestreerde bij monde van haar procureur Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom ter zitting van 20 Mei 1948, terwijl tweede gerequestreerde bij zijn schrijven van 18 Mei 1948 verklaard heeft van mondelinge toelichting af te zien;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat requestrant in zijn introductief request in hoofdzaak heeft gesteld: dat hij sinds Januari 1940 erfpachter is van twee ten requeste nader omschreven percelen, in eigendom toebehorende aan de Gemeente 's-Gravenhage;

dat voor dit erfpachtsrecht jaarlijks verschuldigd was een canon, welke laatstelijk bedroeg f 420.40;

dat verzoeker heeft moeten ondervinden, dat tijdens de bezetting in 1942 de Niederländische Grundstücksverwaltung het beheer van deze percelen opdroeg aan de A.N.B.O. te 's-Gravenhage, Beeklaan 415, welke beheerder vervolgens verzoeker uit het huis heeft verwijderd en dit heeft doen bewonen door een N.S.B.er met de bedoeling dit aan deze te verkopen;

dat deze verkoop niet is doorgegaan, omdat spoedig daarop het huis moest worden geëvacueerd zijnde dit gelegen in de zone Scheveningen;

dat vervolgens f 800 evacuatie-vergoeding door de Evacuatiedienst der Gemeente 's-Gravenhage jaarlijks werd betaald aan de A.N.B.O.;

dat verzoeker na de bevrijding uit het buitenland teruggekeerd, van de A.N.B.O. het feitelijke beheer over het huis heeft herkregen;

dat hij van de Gemeente 's-Gravenhage heeft vernomen, dat niet waren betaald de canons per 1 November 1943, 1944 en 1945;

dat verzoeker gaarne bereid is de canon over 1945 en de volgende jaren te voldoen;

dat hij echter wenst, dat wordt nietig verklaard de rechtsbetrekking van beheer van de percelen tijdens de bezetting tot stand gebracht met regeling van de gevolgen daarvan overeenkomstig artikel 26 van het Besluit E 100 met name ten opzichte van de Gemeente 's-Gravenhage;

dat verzoeker immers meent, dat redelijkheid en billijkheid met zich brengen, dat bij het nietigverklaren van het beheer gedurende de tijd der bezetting wordt bepaald, dat de boedel van de beheerder, de A.N.B.O. of wel die van de Niederländische Grundstücksverwaltung, op wier last deze handelde, voorzover bevattende opbrengsten van de bovengenoemde percelen, wordt belast met de canons over de jaren 1943 en 1944, verschuldigd aan de Gemeente 's-Gravenhafe, terwijl verzoeker van deze verplichting voor die jaren uitdrukkelijk wordt vrijgesteld en ook zijn percelen terzake met generlei aansprakelijkheid belast blijven;

dat immers de Gemeente 's-Gravenhage zeer wel zonder de belangen van verzoeker te schaden en terwijl zij hierdoor haar belangen diende, bij de A.N.B.O. had kunnen aandringen op betaling van de verschuldigde erfpachtscanons;

welke nalatigheid van eerste gerequestreerde door requestrant in zijn request in den brede wordt beschreven en ter terechtzitting nader toegelicht;

dat verzoeker voorts van mening is, dat de Afdeling Onroerende Goederen, bij wie zij deze zaak oorspronkelijk had aangebracht, zich ten onrechte heeft onbevoegd verklaard, op al welke gronden verzoeker heeft verzocht:

primair in hoger beroep te beslissen, dat op het door verzoeker aanhangig gemaakte geschil toepasselijk zijn de artikelen 113a tot en met 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

subsidiair 1. nietig te verklaren de rechtsbetrekking van beheer van de A.N.B.O. over de in de aanhef genoemde percelen;

2. ingevolge artikel 26 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer te bepalen, dat de Gemeente 's-Gravenhage voor de invordering van de aan haar verschuldigde canons voor de genoemde percelen over 1943 en 1944 uitsluitend rechten kan laten gelden op de boedel van de A.N.B.O. of van de Niederländische Grundstücksverwaltung, voorzover deze opbrengsten terzake van de genoemde percelen bevat;

O. dat requestrant ter terechtzitting acte heeft gevraagd van zijn verzoek het petitum van zijn request te mogen aanvullen met het volgende:

„meer subsidiair gewijzigd vast te stellen de tijdens de jaren 1943 en 1944 ontstane rechtsbetrekkingen van de verplichtingen tot betaling van canons over deze jaren voor de in de aanhef genoemde percelen, aldus, dat de Gemeente 's-Gravenhage voor de invordering van deze canons uitsluitend rechten kan laten gelden op de boedel van de A.N.B.O. of die van de Niederländische Grundstücksverwaltung voor zover deze opbrengsten over deze jaren terzake van de genoemde percelen bevatten".

O. dat de Gemeente ten aanzien van het primair gedaan verzoek zich heeft gerefereerd aan het oordeel van de Raad, doch dit moet worden afgewezen aangezien de Afdeling Onroerende Goederen met juistheid heeft beslist, dat zij tot kennisneming van deze zaak niet bevoegd was, aangezien de Afdeling terecht de woorden „geschillen ten aanzien van onroerende goederen" van art. 113a lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer opvat in die zin, dat hieronder uitsluitend dienen te worden verstaan geschillen, waarvan de te ontwerpen minnelijke regeling te zijner tijd aanleiding moet geven tot over- of inschrijving in de openbare registers, bedoeld in de artt. 671 en 1224 van het Burgerlijk Wetboek;

O. dat deze Afdeling dus bevoegd is van de rechtstreeks bij haar voorgebrachte subsidiaire vordering kennis te nemen;

O. dat de beide gerequestreerden tegen toewijzing van de subsidiaire sub 1 voorgebrachte eis geen bezwaar hebben gemaakt, zodat waar deze vordering tot nietigverklaring van de rechtsbetrekking van beheer van het A.N.B.O. over de bovengenoemde

percelen op art. 23 jto. 25 van het Besluit E 100 berust, tegen inwilliging daarvan geen bezwaar bestaat;

O. dat het sbsidiair sub 2 door requestrant gevraagde. ook in de vorm waarin hij zijn verzoek ter terechtzitting heeft gegoten, echter niet voor toewijzing vatbaar is;

O. dat immers voorop dient te worden gesteld, dat ook in de voorstelling van requestrant, hijzelf toch gedurende de jaren 1942—1945, waarin het A.N.B.O. het feitelijk beheer over zijn erfpachtspercelen heeft gevoerd, voor de verschuldigde canons de debiteur van de Gemeente bleef en in deze positie niet door het A.N.B.O. werd vervangen, zodat, wanneer zijn „vertegenwoordiger" de over deze jaren verschuldigde canons niet betaalde, deze canons na die jaren nog door hèm en niet door het A.N.B.O. verschuldigd bleven;

dat de nietigverklaring van het A.N.B.O.-beheer hierin dan ook niet de minste verandering brengt en er daarom op zichzelf geen grond bestaat, om de Gemeente voor de invordering van deze canons naar het A.N.B.O. te verwijzen;

O. dat requestrant voorts van mening is, dat een grond voor deze verwijzing gevonden zou kunnen worden in de nalitigheid van de Gemeente om tijdens de bezettingsjaren bij het A.N.B.O. op betaling der canons voldoende aan te dringen, doch de Raad ook hierin niet met requestrant mee kan gaan;

dat door het antwoord van gerequestreerde en door de mondelinge toelichting van partijen ter terechtzitting immers vast is komen te staan, dat gedurende de bezetting de Gemeente geen schuld aan requestrant of aan het A.N.B.O. heeft gehad, waarmede zij haar canonvordering op requestrant had kunnen compenseren;

dat met name het door de Gemeente aan het A.N.B.O. uitbetaalde evacuatiegeld niet de betaling van een schuld van de Gemeente aan het A.N.B.O. is geweest, maar van een schuld van de Staat aan het A.N.B.O., waarbij de Gemeente slechts als betalingsinstantie fungeerde;

dat nu wel requestrant aan de Gemeente verwijt, dat deze, terwijl zij wist, dat het A.N.B.O. door de ontvangst van de evacuatievergoeding voldoende fonds voor betaling van de canons in handen had, niet op voldoende wijze bij het A.N.B.O. op die betaling heeft aangedrongen, waardoor requestrant schade zou hebben geleden, welke anders zou zijn voorkomen, doch ook deze redenering geen hout snijdt;

dat namelijk, de vraag in het midden gelaten of het A.N.B.O. werkelijk voldoende fondsen tot betaling der canons onder zich heeft gehad, waarover partijen van mening blijven verschillen, in elk geval tijdens de bezettingstijd het standpunt, dat ten deze naar de mening van requestrant door de Gemeente had behoren te zijn ingenomen, geenszins zo duidelijk door de omstandigheden werd voorgeschreven, dat bij afwijking daarvan het billijk zou zijn om een schade, die requestrant door het optreden van zijn „beheerder" is overkomen, ten laste van de Gemeente te brengen;

dat terwijl aan de ene kant er voor de Gemeente reden aanwezig was om de canonvordering, welke zij op requestrant had, zoveel mogelijk uit het door het A.N.B.O. beheerde vermogen van requestrant betaald te zien te krijgen, waardoor dat vermogen althans voor dat gedeelte overeenkomstig zijn bestemming zou worden gebruikt, er aan de andere kant voor de Gemeente ernstige grond bestond om met haar eisen tegenover de, in haar ogen, toch altijd onrechtmatige beheerder voorzichtig te zijn, opdat deze op grond van wezenlijke dan wel versierde redenen niet tot liquidatie van het door hem geoccupeerde vermogen zou overgaan;

dat in dit licht beschouwd en in aanmerking genomen, dat de Gemeente het A.N.B.O. tot tweemaal toe rechtstreeks en nog eenmaal door de hypotheekhouder tot betaling van de achterstallige canons heeft aangemaand, geenszins gezegd kan worden, dat het beleid van de Gemeente enig verwijt treft;

O. dat op grond van het voorgaande de tweede subsidiaire vordering van requestrant behoort te worden afgewezen en deze, waar hij aldus in hoofdzaak in het ongelijk is gesteld, in de kosten behoort te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Wijst de primaire vordering af;

Verklaart zich bevoegd van de subsidiaire vordering kennis te nemen;

Verleent acte waarvan acte is gevraagd;

Wijst de eerste subsidiaire vordering toe en verklaart mitsdien nietig de rechtsbetrekking van beheer van het A.N.B.O. over de bovengenoemde percelen;

Ontzegt requestrant zijn tweede en meer subsidiaire vordering;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van het A.N.B.O. gevallen begroot op f 25 en aan de zijde van de Gemeente op f 175.

No. 1313

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Mei 1948. (Mrs. Jhr. Dr. Calkoen, van Hinloopen Labberton en Karni).

De vorderingen van verzoekster ter zake van vervoer, opslag en assurantie waren preferent, met recht van retentie op de vervoerde goederen. Tijdens de bezetting heeft verzoekster deze goederen moeten uitleveren aan de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte. Verzoek van verzoekster haar te erkennen als preferent creditrice afgewezen.

De opbrengst der goederen van verzoekster afkomstig is niet meer aanwijsbaar aanwezig bij gerequestreerde, zodat de preferentie te verlenen aan verzoekster zoude

komen ten nadele van de overige crediteuren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.); Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift met bijlagen zomede het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Bijzondere Beheren;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak, waarbij requestrante is verschenen bij Mr. J. Slijper, advocaat te Rotterdam en gerequestreerde bij Mr. F. W. ter Spill;

O. dat tijdens deze mondelinge behandeling requestrante heeft verzocht haar verzoekschrift te mogen aanvullen in deze zin, dat in het petitum worde opgenomen na de woorden „voldoening en": dat subsidiair met gewijzigde vaststelling van de te niet gegane rechtsbetrekkingen worde verklaard voor recht dat requestrante een preferente vordering heeft op de Sammelverwaltung Feindlicher Hausgeräte;

O. dat, nu de gerequestreerde zich tegen deze aanvulling ernstig heeft verzet, de Raad hierin aanleiding vindt het vorenbedoeld verzoek van requestrante niet toe te staan;

O. dat het verzoek van requestrante in de eerste plaats strekt tot nietigverklaring van de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk tot stand gekomen rechtsbetrekkingen tussen requestrante en de voornoemde Sammelverwaltung;

O. dat tussen partijen niet is in geschil en ten overvloede uit de door requestrante overgelegde bescheiden blijkt, dat zij onder dwang van de vijand is moeten overgaan tot de afgifte van de ten requeste bedoelde, bij haar in opslag zijnde goederen aan de Sammelverwaltung, en mitsdien, nu het tegendeel niet is gebleken, het achterwege laten van het ingrijpen van de Raad ten deze, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn en dan ook dit deel van het verzoek van requestrante voor inwilliging vatbaar is;

O. dat requestrante voorts heeft verzocht te doen herleven de voor haar te niet gegane rechtsbetrekkingen met betrekking tot de vorenbedoelde goederen en zulks in deze vorm, dat gerequestreerde alsnog verplicht zal worden aan requestrante te betalen die bedragen, welke requestrante onder normale omstandigheden tegen afgifte der goederen zou hebben ontvangen van de eigenaren dier goederen, tot een bedrag van f 57,396.16 aan hoofdsom;

O. dat requestrante, in dit deel van haar verzoek niet kan worden ontvangen vermits requestrante hare aanspraken op het onder beheer van gerequestreerde zijnde vermogen slechts geldend kan maken langs de in artikel 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aangegeven weg;

O. ten overvloede, dat indien requestrante zou hebben bedoeld, dat uit hoofde van het haar destijds toekomende retentierecht aan hare vorengenoemde vordering thans een recht van voorrang ware toe te kennen, zulks wellicht redelijk en billijk zoude zijn geweest indien zodanige preferentie zou kunnen worden uitgeoefend op de opbrengst van de van requestrante afkomstige goederen, doch, nu deze baten in het bij gerequestreerde in beheer zijnde kapitaal niet meer aanwijsbaar zijn, ware het verlenen van voorrang aan de vordering van requestrante strijdig met de belangen van de overige rechthebbenden op de beheerde gelden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk tot stand gekomen rechtsbetrekkingen tussen requestrante en de Sammelverwaltung Feindlicher Hausgeräte;

Verklaart requestrante voor het overige in haar verzoek niet-ontvankelijk;

Compenseert de kosten van het geding tussen partijen in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 1314

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1948. (Mrs. Prof. Houwing, Verveen en Schim van der Loeff.)

Toestemming tot het aanvragen van een faillissement ex art. 19 E 133 door het B.I. geweigerd, in hoger beroep verleend met vernietiging van de beschikking a quo.

De op de Staat overgegane activa blijven verbonden voor de op die activa drukkende schulden, zodat een beroep op art. 3 E 133 niet opgaat. Het faillissement omvat het afgescheiden gebleven vermogen dat aan de vijandelijke onderdaan heeft toebehoord.

Bij het grote passief van het vermogen is het zeer onwaarschijnlijk dat de verantwoording tegenover de I.A.R.A. een actief saldo zal opleveren. Bovendien is niet duidelijk gemaakt in hoeverre de regelen door de I.A.R.A. te stellen van invloed kunnen zijn op het Nederlandse civiele recht.

Verzoekster heeft als belangrijke creditrice belang bij een spoedige afwikkeling, welk belang door een faillissementsaanvrage kan worden gediend.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 19, 43.)

De N.V. Splitter Freres, gem. Mr. N. W. de Grooth, requestrante,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Splitter Frères, te 's-Gravenhage, en het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen, verzoekster bij monde van haar gemachtigde, Mr. N. W. de Grooth, advocaat en procureur te 's-Gravenhage en het Beheersinstituut bij monde van Mr. J. H. A. Dubois, ter terechtzitting van 25 Mei 1948;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster in beroep is gekomen van een beschikking van het Beheersinstituut d.d. 4 September 1947, waarbij haar werd geweigerd toestemming tot het aanvragen van het faillissement van de Rijksduitser Otto Haase;

O. dat op de door verzoekster aangevoerde gronden, evenals op het daar tegen ingebrachte, hieronder voor zoveel nodig zal worden ingegaan;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de eerste weigeringsgrond aldus wordt geformuleerd, dat het vermogen van de Rijksduitser Haase op de Staat in eigendom is overgegaan en dientengevolge buiten het faillissement zou vallen, zodat het verlenen van toestemming tot aanvragen van het faillissement geen zin zou hebben, waar dit aanstonds zou moeten worden opgeheven wegens gebrek aan baten;

O. dat ingevolge art. 3 lid 1 j°. art. 1 sub 8 van E 133 op de Staat enkel overgaan de aan een vijandelijk onderdaan toebehorende activa en niet diens passiva en de Staat mitsdien voor die passiva niet aansprakelijk wordt;

dat echter blijkens de artt. 19 en 25 en vele andere artt. van E 133 de op de Staat in eigendom overgegane activa voor de schulden van de vijandelijke onderdaan verbonden blijven en ook overigens een van het overig vermogen van de Staat afgescheiden vermogen blijven vormen, dat afzonderlijk wordt beheerd en met betrekking waartoe rechtshandelingen kunnen worden verricht (art. 13 E 133) dat voorts aan de vorige eigenaar kan worden teruggegeven (art. 34 E 133) en waarvan tenslotte de bestemming ingevolge art. 3 lid 3 E 133 nader zal worden geregeld;

dat art. 19 E 133 de mogelijkheid veronderstellend, dat een vijandelijk onderdaan in staat van faillissement wordt verklaard, met zulk een faillissement bedoelt — naar ook uit de officiële Londense toelichting kan worden afgeleid — het faillissement van een op de Staat overgegaan, doch afgescheiden gebleven vermogen, hetwelk aan die vijandelijke onderdaan heeft toebehoord;

dat de stelling van het Beheersinstituut, dat art. 19 E 133, sprekend van het faillissement van een vijandelijk onderdaan daarbij op het oog zou hebben een faillissement, hetwelk slechts die vermogens-bestanddelen van die vijandelijke onderdaan zou omvatten, die niet op de Staat zijn overgegaan of aan de vijandelijke onderdaan zijn terug gegeven, in strijd is met de reeds vermelde Londense toelichting en met de overige inhoud van art. 19 die kennelijk juist op het op de Staat overgegane vijandelijke vermogen betrekking heeft;

dat de Raad aanneemt, dat verzoekster toestemming verzoekend, het faillissement van een vijandelijk onderdaan te mogen aanvragen, onder zulk een faillissement verstaat een faillissement als blijkens het bovenoverwogene ook in art. 19 E 133 wordt bedoeld;

dat hieruit blijkt, dat de eerste weigeringsgrond onjuist is;

O. dat het Beheersinstituut zich in de tweede plaats er op heeft beroepen, dat Nederland zich bij de Overeenkomst van Parijs van 14 Januari 1946 heeft verbonden om vijandelijk vermogen te verantwoorden aan het Inter Allied Reparation Agency (I.A.R.A.) volgens door dit Bureau vast te stellen regelen, waarvan verwacht wordt, dat zij zullen afwijken van het Nederlandse gemene recht;

dat een goed beleid zou eisen met deze nog vast te stellen regelen rekening te houden bij de erkenning van vorderingen ten laste van vijandelijke vermogens (hetgeen bij de afwikkeling van het faillissement niet mogelijk zou zijn), zulks ten einde te vermijden, dat vorderingen zouden worden erkend, welke bij de verantwoording aan het I.A.R.A. niet in mindering zouden mogen worden gebracht;

O. dat dit niet kan betreffen de vordering van verzoekster, welke, gelijk vaststaat, reeds is erkend, doch het Beheersinstituut hier kennelijk doelt op de mogelijkheid, dat in het faillissement vorderingen van derden zouden kunnen worden erkend, welke de Staat bij de verantwoording aan het I.A.R.A. niet in mindering zou kunnen brengen;

dat verzoekster daartegenover heeft doen aanvoeren en het Beheersinstituut niet, althans onvoldoende, heeft betwist, dat het vermogen van Haase in ieder geval belangrijk meer passiva dan activa zal blijken te omvatten, zodat, welke regelen het I.A.R.A. ook mocht stellen, het zeer onwaarschijnlijk is te achten, dat de verantwoording in casu een positief saldo zal opleveren;

dat bovendien het Beheersinstituut de Raad niet duidelijk heeft kunnen maken, dat en in hoeverre de door het I.A.R.A. te stellen regelen van invloed zullen kunnen zijn op de rechten, die derden ingevolge Nederlands recht op vijandelijk vermogen kunnen geldend maken, en op de erkenning van die rechten ingevolge de artt. 25 e.v. van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat verzoekster haar belang bij de gevraagde toestemming onder meer hiermede heeft doen motiveren, dat zij ernstig vermoedt, dat op het vermogen van Otto Haase zware belastingschulden drukken, die thans nog slechts in de vorm van voorlopige aanslagen, waardoor de afwikkeling van het vermogen wordt verhinderd, geldend worden gemaakt;

dat ingeval van faillissement de fiscus uiteraard definitieve aanslagen zal moeten opleggen en dat verzoekster van een faillissements-curator een meer critisch standpunt ten opzichte van die aanslagen verwacht dan van het Beheersinstituut;

dat, daargelaten wat er van dit laatste zij,

het de Raad aanvaardbaar voorkomt, dat verzoekster als belangrijk creditrice van Otto Haase een aanmerkelijk belang heeft bij een spoedige afwikkeling van dit vijandelijk vermogen en dit belang door het aanvragen van faillissement kan worden gediend;

O. dat de beroepen beschikking derhalve niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 4 September 1947, waarvan beroep;

Verleent aan verzoekster toestemming tot het aanvragen van het faillissement van de Rijksduitser Otto Haase in de zin van art. 19 van het Besluit E 133.

No. 1315

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juni 1948. (Mrs. Prof Kollewijn, Prof Duyfjes en Block.)

De beslissing is afhankelijk van de vraag of gerequestreerde Collée in de gegeven omstandigheden de percelen vrij van hypotheek heeft kunnen verkopen zonder aansprakelijkheid voor de schade, die daarvan voor zijn Joodse crediteur te voorzien was. Indien hij de verplichting tot aflossing nodeloos en onredelijk heeft uitgelokt kan hem art. 33 lid 1 niet baten.

Collée had een zwaarwegend en redelijk belang om tot de verkoop vrij van hypotheek over te gaan, hetgeen voor hem meer gewicht in de schaal mocht leggen dan het nadeel voor zijn Joods crediteur.

Ingevolge art. 33 lid 1 is Collée geldig gekweten.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

1. Mr. Frits van Raalte q.q., 2. Mr. Frederik D. L. Gunning q.q., requestranten, gem. Mr. F. van Raalte,

tegen:

1. P. M. A. L. Collée, gem. Mrs. L. J. de Haan en M. Goldschmidt, 2. G. Lust, gem. Mrs. A. Koning en J. F A. v. d. Heijden, 3. N.V. Westlandsche Hypotheekbank, gem. Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het proces-verbaal van zwarigheden op 6 November 1946 opgemaakt door W. J. M. Leenaers, notaris te Rotterdam, bij een poging tot minnelijk rechtsherstel in deze zaak, waaruit blijkt:

dat thans gerequestreerde Paul Marie Henri Louis Collée bij akte op 2 April 1943 voor de candidaat-notaris-plaatsvervanger van notaris H. Houtzagers te Oosterbeek heeft verkocht en in eigendom overgedragen aan Gerrit Lust, wonende te Oostzaan, de kadastrale percelen Doorwerth Sectie C. no's 1395 t/m 1399 en 1887 voor f 23,500, welk onroerend goed belast was met een hypothecaire schuld ten behoeve van Henri van den Bergh, gewoond hebbende te 's-Gravenhage (naar thans vaststaat in September 1942 te Auschwitz overleden) krachtens akte van 27 November 1936 voor notaris S. S. Wijsenbeek te Rotterdam verleden, zijnde deze hypothecaire vordering van van den Bergh, ingevolge de anti-Joodse maatregelen van de bezetter, in het bijzonder de bezettingsverordening 154/1941, in beheer genomen door het A.N.B.O., blijkens aantekening ten hypotheekkantore te Arnhem op 30 April 1942;

dat deze hypotheek op 26 Februari 1943 door notaris Houtzagers is afgelost aan het A.N.B.O. met f 15,000, welk bedrag op die dag door de koper G. Lust op rekening van de koopsom was betaald, terwijl de rente door de heer Collée afzonderlijk is verrekend;

dat de koper op de dag van de verkoop bij akte van 2 April 1943 voor de bovengemelde plaatsvervanger van notaris Houtzagers verleden een hypotheek in hoofdsom, groot oorspronkelijk f 20,000 ten behoeve van de Westlandsche Hypotheekbank te 's-Gravenhage heeft verleend;

dat luidens de verklaring van notaris Wijsenbeek, die bij het proces-verbaal van zwarigheden voor Collée is verschenen, laatstgenoemde in de maand Augustus 1941 een gedeelte van zijn bezit te Doorwerth voor de som van f 10,000 heeft verkocht — welk gedeelte vóór de inbeheerneming van de hypotheek door van den Bergh zelf uit het verband is ontslagen — waarna Collée aan makelaar opdracht gaf om ook voor de rest van zijn bezit naar een koper om te zien, hetgeen tegen het einde van 1942 tot het resultaat leidde, dat met de heer Lust een voorlopige koopakte werd getekend, waarna het definitief transport plaats vond op 2 April 1943;

O. dat de poging tot minnelijk rechtsherstel is mislukt, waarop de bewindvoerders voor de afwezige Henri van den Bergh met toepassing van Hoofdstuk VII A van het Besluit E 100 de tussenkomst van deze Afdeling hebben ingeroepen;

Gelezen het dienovereenkomstig ingediend request van 13 October 1947 van Mr. Frits van Raalte en Mr. Frederik Deodaat Lodewijk Gunning, de vorenbedoelde bewindvoerders, het antidotaal request van 20 Januari 1948 van Collée voornoemd, dat van de N.V. Westlandsche Hypotheekbank van 29 Januari 1948 en dat van Gerrit Lust van 6 Januari 1948;

Gehoord partijen, requestranten bij monde van hun gemachtigde de advocaat en procureur Mr. K. van Haersma Buma, Collée in persoon en bij monde van zijn gemachtigde, de advocaat en procureur Mr. W. Goldschmidt, de Westlandsche Hypotheekbank bij monde van haar gemachtigde, de advocaat en procureur Mr. C. R. C. Wij-

ckerheld Bisdom en G. Lust bij monde van zijn gemachtigde, de advocaat en procureur Mr. J. F. A. van der Heijden;

Gezien de stukken, waaronder een ongedateerd advies van de Gedelegeerde der Afdeling Onroerende Goederen, J. M. Korteweg, notaris te Heenvliet, ten gunste van Collée en een bestrijding daarvan door de requestreerende partij van 24 November 1947;

O. dat de gemachtigde van de requestreerende partij, onder overlegging van een desbetreffende notariële verklaring, heeft medegedeeld, dat de afwezige Henri van den Bergh op 10 September 1942 is overleden, dat het beheer is beëindigd op 28 Februari 1948, en dat zijn erfgenamen zijn Henri van den Bergh Jr., wonende te Scheveningen, en Frans van den Bergh, wonende Los Angelos, Californië, met verzoek het request in dier voege te mogen wijzigen, dat als eisers thans deze beide erfgenamen optreden; welk verzoek de Raad heeft ingewilligd;

O dat namens gerequestreerde Collée is aangevoerd, dat op een essentieel punt de feiten, welke bij de beoordeling van het onderhavige geschil in aanmerking dienen te worden genomen, in het proces-verbaal van zwarigheden niet geheel juist en volledig zijn weergegeven;

dat de gerequestreerde Collée zich immers niet eerst tegen het eind van het jaar 1942 tot de overdracht der met hypotheek bezwaarde onroerende goederen aan de medegerequestreerde G. Lust heeft verbonden, maar de desbetreffende overeenkomst met diens vader, de heer Jac. Lust, reeds in Januari 1942 onder gelijktijdige betaling van een gedeelte der koopsom is gesloten en de gerequestreerde reeds toen de verbintenis op zich heeft genomen de goederen vrij van hypotheek aan de koper te leveren;

dat op dat tijdstip de hypothecaire vordering van de heer H. van den Bergh nog niet door het A.N.B.O. in beheer was genomen en derhalve ook nog niet voorzienbaar was, dat de aflossing buiten de schuldeiser om zou gaan en aan zijn vermogen zou worden onttrokken;

dat toen evenmin kon worden voorzien, dat de afwikkeling der transactie ongeveer twee jaren zou worden vertraagd, doordat de heer Jac. Lust inmiddels het slachtoffer werd van door de vijand genomen maatregelen en in Duitsland gevangen werd gehouden;

O. dat bij de stukken aanwezig is een verklaring van G. J. van Zeil, beëedigd makelaar in roerende en onroerende goederen te Rijswijk en H. van Heggelen, bouwkundige te Scheveningen, van 17 Januari 1948, luidende: medio Januari 1942 is door de Heer Jac. Lust te Oostzaan of diens nader te noemen opdrachtgever, voorlopig gekocht een perceel grond, gelegen te Doorwerth aan de v. d. Molenallée en W. A. Scholtenlaan ter grootte van plm. 5.7 H.A. Deze grond is gekocht vrij van hypotheek. Bij de voorlopige koopovereenkomst is een bedrag groot f 7000 in mindering van de koopsom gestort. Verschillende omstandigheden, zoals bijvoorbeeld de gevangenneming van de Heer Lust, met de moeilijkheden, hieruit voortvloeiende, hebben het transport aanmerkelijk vertraagd; welke opgaven door partij G. Lust in een schrijven van 16 Januari 1948 zijn bevestigd;

O. dat de gemachtigde van requestranten ter zitting nader heeft medegedeeld, de volgende niet weersproken feiten:

a. Op 27 November 1936 leent van den Bergh f 15,000 aan Collée onder hypothecair verband van de kadastrale percelen Doorwerth sectie c. no's 993, 1395 t/m 1399 en 1621;

b. In 1941 wordt door Collée een deel van het onderpand verkocht, en ontslag verleend uit de hypotheek ten aanzien van 1621;

c. Op 2 April 1943 verkoopt Collée de nummers 1395 tot en met 1399 en 1887 aan Lust, waarbij zij aangetekend dat 1886 en 1887 uit 993 zijn ontstaan;

d. Tegelijkertijd wordt de hypotheek aan het A.N.B.O. afgelost;

e. Op dezelfde dag bezwaart Lust alle nummers, die hij heeft gekocht met hypotheek ten behoeve van de Westlandsche Hypotheekbank,

zodat vaststaat, dat het perceelsgedeelte sectie c. No. 1886 niet bezwaard is met de hypotheek van de Westlandsche en in zoverre de hypotheek van van den Bergh voor herstel in aanmerking zou kunnen komen;

O. dat blijkens het hiervoren weergegeven feitelijk verloop voldaan is aan de voorschriften van artikel 23 en 25 onder c. van het Besluit E 100, zodat, waar van het tegendeel niet is gebleken, de redelijkheid van het verlangde rechtsherstel zou moeten worden aangenomen, tenzij mocht komen vast te staan, dat de aflossing der hypothecaire vordering van wijlen van den Bergh aan het A.N.B.O. de debiteur op grond van artikel 33 van dat Besluit heeft bevrijd;

O. daaromtrent, dat tussen partijen geschil bestaat over de vraag, of partij Collée zich inderdaad reeds begin 1942, vóórdat de hypotheek door het A.N.B.O. in beheer was genomen, door een voorlopige koopovereenkomst gebonden had om de bewuste percelen vrij van hypotheek te verkopen — alzo op een tijdstip, waarop hieraan nog gedurende enige maanden zonder benadeling van de joodse hypotheekhouder uitvoering had kunnen zijn gegeven; in welk geval hem niet zou kunnen worden verweten, dat hij die verplichting — waaraan hij al gebonden bleef ook na de aanvang van het beheer van het A.N.B.O. — op dat tijdstip op zich had genomen;

O. dat Collée ter zake zelf ter 's Raads zitting heeft medegedeeld, dat de voorlopige koopakte, van begin 1942 in zijn bezit is gebleven tot het opmaken van het definitieve notariële contract en dat hij zich meent te herinneren, dat het stuk bij die gelegenheid is verscheurd;

O. dat deze voorstelling van zaken, versterkt door de bovenvermelde schriftelijke

verklaringen van de makelaars van Zeil en van Meggelen en van de koper Lust, de Raad niet onaannemelijk voorkomt, doch zonder nader bewijs niet aan zijn beslissing ten grondslag gelegd kan worden;

dat dit punt echter in dit geval voor de toepassing van artikel 33 lid 1 van het Besluit E 100 niet beslissend is;

dat immers vaststaat, dat Collée bij verkoop van het perceel vrij van hypotheek naar Nederlands recht, afgezien van bezettingsmaatregelen, gehouden was tot betaling aan van den Bergh van de luidens de hypotheekacte te allen tijde aflosbare hypothecaire schuld, onder voorwaarde, dat hij daarvan drie maanden te voren schriftelijk kennis gaf aan de crediteur;

dat bovendien vaststaat, dat hij krachtens een bezettingsverordening verplicht was die schuld aan een ander dan de schuldeiser, nl. aan het A.N.B.O. af te lossen;

dat immers het A.N.B.O. op 30 April 1942 het beheer der hypothecaire vordering aan zich heeft getrokken met het gevolg dat Collée de driemaandelijkse rente van f 187.50 sedert aan het A.N.B.O. heeft moeten betalen, en bij brief van 24 November 1942 aan deze instelling heeft medegedeeld, dat de laatste termijn van 25 November 1942 tot 25 Februari 1943 per giro voldaan was en dat hij op 25 Februari 1943 de hypotheek geheel zou aflossen, waarmede het A.N.B.O. bij schrijven van 27 November 1942 heeft verklaard accoord te gaan;

dat weliswaar het A.N.B.O. niet op die aflossing heeft aangedrongen, maar het duidelijk is, dat, indien tot aflossing werd overgegaan, naar de destijds geldende verplichtingen het afgeloste kapitaal evenals de rente aan het A.N.B.O. moest worden voldaan, zonder dat de schuldenaar daaraan kon ontkomen;

dat derhalve de beslissing hiervan afhangt, of Collée in de gegeven omstandigheden de percelen vrij van hypotheek heeft kunnen verkopen zonder aansprakelijkheid voor de schade, die daarvan voor zijn joodse crediteur te voorzien was;

dat immers, zo hij de verplichting tot aflossing nodeloos en onredelijk heeft uitgelokt, zijn beroep op het voor een dergelijk geval niet geschreven artikel 33, 1 hem niet kan baten;

O. dat Collée ter zake heeft aangevoerd en naméns hem door zijn gemachtigde is toegelicht, dat hij de bewuste percelen destijds deels in 1923, deels in 1931 voor een prijs heeft gekocht, die in verband met hun ligging veel te hoog was (waarbij hij afgegaan is op voorspiegelingen van tussenpersonen, die achteraf onbetrouwbaar bleken), zodat hij ter zake grote schade geleden heeft en er alle aanleiding voor hem was om bij het stijgen der prijzen van onroerend goed gedurende de oorlog te trachten dit bezit weder van de hand te doen;

dat hij in Augustus 1941 daarin met een gedeelte van het terrein voor een prijs van f 10,000 geslaagd is en toen de heer van den Bergh (die destijds nog zelf de hypotheek beheerde) f 4000 als gedeeltelijke aflossing zijner vordering heeft aangeboden, hetgeen deze echter niet heeft aanvaard, er de voorkeur aan gevende de hypotheek in haar geheel op het verminderde terrein te handhaven;

dat hij vervolgens de koop in kwestie heeft kunnen afsluiten, maar ook dan weder de percelen vrij van hypotheek moest kunnen leveren;

dat de gehele transactie daarbij nog met een brote verliespost voor hem sloot, maar zijn belang medebracht zich niettemin van het te kwader uur gekochte te ontdoen, zodra zich daartoe een gelegenheid als deze onder voor hem aannemelijke voorwaarden voordeed;

O. dat in het proces-verbaal van zwarigheden melding wordt gemaakt van een totaal bedrag van ongeveer f 90,000 hetwelk Collée voor de aankoop der terreinen heeft besteed, zonder dat dit door de tegenpartij is betwist, al heeft deze thans bij de mondelinge behandeling gewezen op het onbewezene van die bewering, die echter afkomstig is van de voor Collée optredende notaris S. S. Wijsenbeek, die ambtshalve over de nodige gegevens heeft kunnen beschikken;

O. dat de Raad dan ook voldoende bewezen acht, dat Collée inderdaad een verliespost genomen heeft op een ogenblik, dat zijn verlies door de oorlogsomstandigheden wat teruggelopen was, zodat er geen sprake van is, dat hij uitsluitend om zichzelf te verrijken het nadeel, dat zijn Joodse crediteur door de verkoop zou treffen, niet heeft laten wegen;

O. dat de gemachtigde van requestranten hiertegen wel heeft aangevoerd, dat de koper toch de bestaande Joodse hypotheek had kunnen overnemen in plaats van zelf een nieuwe hypotheek bij een andere credietgever te vestigen, maar dat wel van zelf spreekt, dat het A.N.B.O. bij zulk een mutatie in de eigendom van de koper betaling zou hebben geëist van de joodse vordering, gelijk die betaling dan ook in deze door de koper op rekening van de koopsom is geschied, klaarblijkelijk in diens belang en niet in dat van Collée;

O. dat op deze gronden moet worden aangenomen, dat Collée een zwaarwegend redelijk belang had om tot de verkoop vrij van hypotheek over te gaan, hetwelk voor hem meer gewicht in de schaal mocht leggen dan het nadeel, dat zijn joodse schuldeiser daardoor zou treffen;

O. dat, dit eenmaal vaststaande, Collée door de afbetaling van de hypothecaire vordering aan het A.N.B.O. gelijk hoger overwogen, geldig gekweten is krachtens artikel 33, lid 1 van het Besluit E 100, terwijl er geen bijzondere redenen zijn tot toepassing van lid 3;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

O. dat als gevolg van deze beslissing de hypothecaire vordering en daarmede ook de hypotheek in haar geheel is te niet gegaan, zodat deze laatste ook niet gehandhaafd kan

blijven op het bovenbedoeld perceelsgedeelte (Sectie c. Nr. 1886) dat niet in de verkoop begrepen is geweest;

dat requestranten uiteraard kunnen trachten de geleden schade op het A.N.B.O. te verhalen, maar dit een geheel andere vordering op andere grondslag uitmaakt, die niet meer gedekt kan worden door een hypotheek, welke tot zekerheid strekte van het geldig gekweten debet;

O. dat het verzoek derhalve in zijn geheel moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt requestranten in de kosten, die van de notaris-bemiddelaar begroot op f 232.50 en die van dit proces tot heden aan de zijde van partij Collée op f 200, en van G. Lust en van de Westlandsche Hypotheekbank elk op f 50.

No. 1316

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Mei 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Het is niet aannemelijk dat art. 40 van de Ordonnantie Herstel Rechtsverkeer (Ind. Stbl. 1947 No. 70), de bevoegdheid omschrijvende van de Raad voor het Rechtsherstel in Nederlands Indië, de bevoegdheid van de Nederlandse Raad zoude uitsluiten in die gevallen, die gelijkelijk verband houden met de Indische en de Nederlandse rechtssfeer. Het beginsel van art. 40 sub c van bedoelde ordonnantie brengt eveneens de bevoegdheid mede van de Nederlandse Raad, zodat beide Raden bevoegd moeten worden geacht.

De bevoegdheid is niet afhankelijk gesteld van het toe te passen recht, doch van andere factoren. Door de bijzondere omstandigheden in Indië geschapen door de Japanse bezetting, is het royeren van de polis i.v.m. het niet betalen der premie niet een uitvoering te goeder trouw te achten.

Royement nietig verklaard, met herstel van de levensverzekering-overeenkomst zoals gewijzigd door „De Nieuwe Oorlogsrisico Bepalingen" van de Indische Verzekeringskamer.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Ordonnantie Herstel Rechtsverkeer art. 40.)

Teuntje Christina Hulstijn, weduwe van Mr. A. J. H. Avis, gem. Mr. K. Jansma, requestrante,

tegen:

de Eerste Nederlandsche Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., gem. Mr. L. Salomonson, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend request d.d. 6 Juni 1947 van Teuntje Christina Hulstijn, weduwe van Mr. August Johan Avis, zonder beroep, wonende te Amsterdam, zo voor zich als in hare hoedanigheid van moeder-voogdes over Mieke Wouters Avis, ten deze domicilie kiezend te Amsterdam ten kantore van de procureur Mr. K. Jansma;

Gelezen het antwoord d.d. 21 Juli 1947 van de Eerste Nederlandsche Verzekeringsmaatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., hierna te noemen gerequestreerde of „de Eerste Nederlandsche", gevestigd te 's-Gravenhage, te dezer zake domicilie kiezend ten kantore van haar procureur Mr. L. Salomonson te Dordrecht, concluderende tot niet-ontvankelijk verklaring althans ontzegging der ingestelde vordering, kosten rechtens;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 19 Februari 1948 bij monde van hun procureurs voornoemd en, nadat Mr. Jansma ten verzoeke van de Raad een nota d.d. 8 Maart 1948 bij deze Raad had ingediend en aan gerequestreerde had doen toekomen, andermaal ter terechtzitting van 25 Maart daaraan volgend;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat requestrante bij haar inleidend verzoekschrift heeft gesteld:

dat wijlen requestrantes echtgenoot Mr. August Johan Herman Avis op 11 April 1941 op zijn leven een verzekering heeft gesloten onder no. 760340 ten gunste van zijne wettige erfgenamen bij de Eerste Nederlandsche Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V. te 's-Gravenhage voor een kapitaal van f 6000, betaalbaar 16 April 1964, met de bepaling, dat bij overlijden van requestrantes echtgenoot vóór 16 April 1964 van de dag van dat overlijden af tot 16 April 1964 door de maatschappij bovendien een jaarlijkse rente zou worden uitgekeerd van f 1200 aan de wettige erfgenamen, een en ander tegen betaling ener premie van f 21.71 per maand, welke tot en met 16 Februari 1942 voldaan is;

dat requestrantes echtgenoot op 9 Maart 1942 in Indië door de Japanners werd geïnterneerd;

dat requestrante zelf zonder inkomsten achterbleef, zich door verkoop van haar uitzet, enz. in het leven moest houden en in September 1943 eveneens is geïnterneerd;

dat ten gevolge hiervan requestrantes echtgenoot noch zijzelf sinds Maart 1942 in staat zijn geweest de premiën voor de genoemde verzekering te voldoen, welke overmachtstoestand uiteraard heeft geduurd tot na de bevrijding;

dat requestrantes echtgenoot op 24 November 1943 te Canchanbury (Siam) is overleden, nalatende als zijne wettige erfgenamen zijne echtgenote, requestrante, en zijne enige dochter Mieke Woutera;

dat requestranten als wettige erfgenamen zich na hun terugkomst in Nederland tot voornoemde maatschappij hebben gewend, ten einde uitkering der hun toekomende bedragen te verkrijgen, tot welk doel de polis de maatschappij is ingeleverd;

dat de maatschappij haar mededeelde, dat zij de met Mr. Avis gesloten levensverzekering had geroyeerd wegens het feit, dat de premiebetaling was gestaakt en dat zij dus niet bereid was iets uit te keren;

dat requestrante onder deze omstandigheden aan Uwe Raad wil verzoeken de verzekering te doen herleven, vermits het achterwege laten van zodanig ingrijpen onredelijk zou zijn;

Redenen waarom requestrante zich wendt tot Uwe Raad, met eerbiedig verzoek, dat het Uwe Raad moge behagen:

a. nietig te verklaren het royement van de levensverzekering, op 11 April 1941 gesloten tussen requestrantes echtgenoot en de Eerste Nederlandsche Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V. te 's-Gravenhage;

b. de genoemde levensverzekering te doen herleven;

c. gerequestreerde te veroordelen om aan requestrante uit te betalen de bij de polis bedongen uitkeringen van f 1200 per jaar, gerekend van 24 November 1943 tot 16 April 1964, de reeds vervallen termijnen te vermeerderen met 4 % rente 's jaars vanaf de vervaldag tot op de dag der betaling, en uitkering van het verzekerde kapitaal groot f 6000 op 16 April 1964, een en ander met aftrek van de door genoemde omstandigheden achterwege gebleven premiebetalingen; kosten rechtens.

O. dat gerequestreerde ter terechtzitting van 19 Februari 1948 op de onbevoegdheid van deze Raad een beroep heeft gedaan, hetwelk de Raad, ofschoon het niet bij antwoord is voorgebracht, toch allereerst in beschouwing wil nemen, aangezien het, indien juist, tot ambtshalve onbevoegdverklaring van dit college zal moeten leiden;

O. dienaangaande, dat bij art. 164 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) is bepaald, dat dit besluit mede voor Nederlands-Indië verbindend is, doch dat de wetgever aldaar voor zover het betreft onderwerpen, welke in het bijzonder tot de rechtssfeer van dat overzeese gebiedsdeel behoren, bevoegd zal zijn zijn regelingen te treffen en organen in te stellen, zo nodig in afwijking van dit Besluit;

O. dat uit kracht van dit artikel en overwegende, dat het noodzakelijk was voor de in het Besluit E 100 geregelde onderwerpen, welke in het bijzonder tot de rechtssfeer van Nederlands-Indië behoren, regelingen te treffen en een orgaan in te stellen, ten dele in afwijking van dit Besluit, door de Lt. Gouverneur-Generaal in overeenstemming met de Raad van Departementshoofden is vastgesteld de Ordonnantie Herstel Rechtsverkeer (Ind. Staatsblad 1947 no. 70) waarbij onder meer de Raad voor het Rechtsherstel in Nederlands-Indië werd in het leven geroepen;

O. dat de bevoegdheid van deze Indische Raad tot het doen herleven van rechtsbetrekkingen is geregeld in art. 40 van genoemde ordonnantie, zodat de vraag of de Nederlandse Raad onbevoegd is van de onderhavige zaak kennis te nemen, kan worden herleid tot deze andere: of bij genoemd artikel de kennisneming van de onderhavige zaak, als behorend in het bijzonder tot de rechtssfeer in Nederlands-Indië, bij uitsluiting van de Indische Raad is opgedragen;

O. dat blijkens de Toelichting (sub. No. 22) op meergenoemde ordonnantie (opgenomen in het Bijblad op het Stbl. N.-I. No. 15102) deze zoveel mogelijk gericht is op een redelijke verdeling van bevoegdheid tussen de Indische en de Nederlandse Herstelrechter, zodat de Raad, ofschoon deze strekking in de ordonnantie zelf niet duidelijk tot uiting is gebracht, geneigd is om waar in de ordonnantie de bevoegdheid van de Indische Raad, gelijk in art. 40, is omschreven, deze beschrijving als een in beginsel toekennen van uitsluitende bevoegdheid aan de Indische Raad te interpreteren;

O. dat echter indien de omstandigheden van een concreet geval zo liggen, dat bij toepassing van de beginselen, welke aan de regels van bevoegdheid van art. 40 ten grondslag liggen, mocht blijken, dat naar die beginselen, zowel de Indische als de Nederlandse Raad bevoegd zou zijn, niet aannemelijk is, dat het de bedoeling van de Indische wetgever zou zijn geweest, om voor dergelijke naar die beginselen, met de Indische en met de Nederlandse rechtssfeer gelijkelijk verband houdende gevallen, de Indische Raad bij uitsluiting van de Nederlandse bevoegd te verklaren;

O. dat de Raad, van deze betekenis en strekking van art. 40 uitgaande, de uitsluitende opdracht tot beslissing van het onderhavige geval aan de Indische Raad in dit artikel niet heeft kunnen lezen;

O. dat gerequestreerde gemeend heeft deze uitsluitende bevoegdverklaring van de Indische Raad te kunnen doen steunen op het vierde lid sub. b van genoemd artikel, luidende: „dat de (Indische) Raad de in art. 40 (corresponderende met art. 23 E 100) omschreven bevoegdheden kan uitoefenent.a.v. rechtsbetrekkingen, welke bestemd zijn of zijn geweest om uitsluitend of voornamelijk in Nederlands-Indië ten uitvoer te worden gelegd, en van welker partijen ten minste één ingezetene van Nederlands-Indië is of te eniger tijd gedurende of na de vijandelijke bezetting daarvan, doch vóór de in art. 1 onder 7 bedoelde datum, is geweest.";

O. dat echter moeilijk gezegd kan worden, dat de rechtsbetrekkingen waarvan in casu de herleving wordt gevraagd, zijnde betrekkingen gegrond op de verzekeringsovereenkomst tussen wijlen Mr. Avis en gerequestreerde afgesloten, waarbij aan Mr. Avis dan wel aan zijn erfgenamen in 1964 een kapitaalsuitkering werd verzekerd en bij zijn vroeger overlijden aan zijn erfgenamen een jaarlijkse rente, bestemd waren uitsluitend of voornamelijk in Nederlands-Indië ten uitvoer te worden gelegd;

dat toch onmogelijk van te voren gezegd kon worden waar ter wereld deze rechtsbetrekkingen ten uitvoer gelegd zouden

worden en bovendien de plaats van tenuitvoerlegging voor deze rechtsbetrekkingen, anders dan b.v. voor de uitvoering van een arbeidsovereenkomst of van een handelsagentuur, volkomen irrelevant is, zodat het ook niet aannemelijk is, dat de wetgever daaraan ten deze zo ver strekkende rechtsgevolgen als de uitsluitende bevoegdheid van een rechter heeft willen verbinden.

O. dat gerequestreerde subsidiair een beroep heeft gedaan op art. 40, 4 sub a behelzende dat de (Indische) Raad zijn bevoegdheden kan uitoefenen ten aanzien van rechtsbetrekkingen welke tot voorwerp hebben of hebben gehad een zaak of een recht zich in Nederlands-Indië bevindende of te eniger tijd gedurende of na de vijandelijke bezetting daarvan, doch vóór de in art. 1 onder 7 genoemde datum bevonden hebbende;

O. dat de Raad gerequestreerde ook hierin niet kan volgen, daar het duidelijk schijnt dat de Indische wetgever in de zinsnede „een zaak of een recht zich in Nederlands-Indië bevindende" gedacht heeft aan rechten zoals zakelijke rechten en misschien persoonlijke rechten ten aanzien van lichamelijke zaken waaraan met enige grond „een standplaats" kan worden toegeschreven, die op zichzelf, dus ongeacht het ingezetenschap van partijen, waarover daarna in het artikel wordt gesproken, een werkelijk aanknopingspunt biedt met de Indische rechtssfeer;

O. dat de feitelijke omstandigheden in art. 40 sub d veronderstelt, zich in dit geval niet voordoen, zodat dit artikel d buiten bespreking kan blijven, doch de Raad het door gerequestreerde niet genoemde lid 4 sub c wèl in zijn beschouwingen wil betrekken;

O. dat deze bepaling inhoudt, dat de (Indische) Raad de omschreven bevoegdheden kan uitoefenen ten aanzien van rechtsbetrekkingen, waarvan ten minste één der partijen ingezetene van Nederlands-Indië is en de andere partij te eniger tijd gedurende of na de vijandelijke bezetting daarvan, doch vóór de in art. 1 onder 7 bedoelde datum, ingezetene van Nederlands-Indië is geweest;

O. dat inderdaad partijen ingezetenen van Nederlands-Indië zijn geweest en gerequestreerde in de zin van art. 1 sub 11 der ordonnantie nog ingezetenen van Nederlands-Indië is, zodat de rechtsbetrekkingen tussen hen inderdaad onder dit artikel-lid vallen, doch in dit concrete geval nu juist evenzeer geldt, dat partijen „na de vijandelijke bezetting, doch vóór de in art. 1, lid 7 van de ordonnantie bedoelde datum" ingezetenen van Nederland zijn geweest en thans nog ingezetenen van Nederland zijn, zodat toepassing van het aan de regel van art. 40 sub c ten grondslag liggende beginsel evenzeer tot bevoegdheid van de Nederlandse Raad voert;

dat de Raad nu, gelijk hiervoren werd overwogen, niet kunnende veronderstellen, dat de Indische wetgever voor een dergelijk geval, waarin de door de ordonnantie als beslissend voor de bevoegdheid gestelde aanknopingspunten van ingezetenschap evenzeer met Nederland als met Nederlands-Indië bestaan, de uitsluitende bevoegdheid van de Indische Raad heeft willen vestigen, van oordeel is dat voor een zodanig geval de Indische wetgever niet meer dan een met de bevoegdheid van de Nederlandse Raad concurrerende bevoegdheid van het Indische college heeft willen vaststellen;

O. dat de consequentie van deze laatste overweging is dat de Nederlandse Raad bevoegd is gebleven, doch dat ook de Indische Raad op grond van het aangehaalde artikel 40, lid 4 sub c bevoegd zou zijn het onderhavige geschil te beslissen;

O. dat deze conclusie, met het oog op het feit, dat requestrante thans in Nederland haar blijvende woonplaats en gerequestreerde aldaar haar hoofdkantoor heeft gevestigd, aan de Raad alleszins aannemelijk voorkomt, daar aldus, zonder schade voor gerequestreerde aan requestrante de moeilijkheden van een in het buitenland te voeren proces worden bespaard;

O. dat aan deze beslissing niet in de weg staat, dat, gelijk gerequestreerde terecht heeft betoogd, de litigieuze polis een Indische verzekeringsovereenkomst betreft, die door het Indische recht wordt geregeerd, aangezien de ordonnantiewetgever bij de bepaling van rechtsbetrekkingen die tot de Indische rechtssfeer behoren en tot wier beslissing de Indische Raad voor het Rechtsherstel daarom bevoegd verklaard, niet het toe te passen recht tot criterium heeft genomen, doch het voorwerp dier rechtsbetrekkingen, de plaats van haar tenuitvoerlegging en het ingezetenschap van partijen;

O. dat mitsdien deze Raad bevoegd is van de onderhavige eis kennis te nemen;

O. ten aanzien van het geschil zelf, hetwelk partijen verdeeld houdt, dat tussen partijen vaststaat, dat de gestelde overeenkomst tussen wijlen Mr. Avis en de Eerste Nederlandse is gesloten en dat de premie tot en met 16 Februari 1942, doch daarna niet meer, werd voldaan;

O. dat gerequestreerde vermeent, dat op grond van deze wanbetaling de verzekering krachtens art. 5 der polisvoorwaarde terecht door haar werd geroyeerd, doch requestrante pleit, dat de Raad de door deze royering teniet gegane rechtsbetrekkingen zal doen herleven, vermits het achterwege laten van zijn ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat requestrante heeft gesteld, en door gerequestreerde niet is tegengesproken, dat het achterwege laten van het betalen der premies het gevolg is geweest van het feit, dat requestrantes echtgenoot op 7 Maart 1942 in Indië door de Japanners werd geïnterneerd en vervolgens naar Siam gezonden en dat zij zelf zonder inkomsten achterbleef, zich door verkoop van haar uitzet enz. in het leven moest houden en in September 1943 eveneens werd geïnterneerd;

O. dat deze omstandigheden een dusdanige overmacht voor wijlen Mr. Avis om de

premies te betalen opleverden, dat het, ondanks de stringente bepaling van art. 5 der verzekeringsovereenkomst, en ondanks het feit, dat op deze polis nog geen jaar lang premie werd betaald en dat het overlijden van Mr. Avis zo spoedig na het afsluiten der verzekering is gevolgd, geen tenuitvoerlegging te goeder trouw van de overeenkomst mag heten, om de royering der verzekering thans op meergenoemd artikel 5 te baseren, en dit te minder nu de Eerste Nederlandse de niet-nakoming van haar kant van de in dit artikel voor royement gestelde voorwaarde, „dat de verzekeraar een vruchteloze uitnodiging tot voldoening, alsnog binnen acht dagen, van het verschuldigde heeft gezonden aan het laatstelijk schriftelijk medegedeelde adres van de verzekeringsnemer" wil verschuldigd zien op grond van de bijzondere omstandigheden door de Japanse bezetting van Java geschapen;

O. dat het, naar het oordeel van de Raad, dus alleszins onredelijk zou zijn om zijn ingrijpen op grond van art. 23 van het Besluit E 100 achterwege te laten;

O. dat partijen voor het geval, dat de Raad tot ingrijpen mocht overgaan, hebben te kennen gegeven, dat zij zich wilden gedragen naar „De Nieuwe Indische Oorlogsrisico Bepalingen" gelijk deze in een geschriftje van deze naam uitgegeven door de Indische Verzekeringskamer zijn neergelegd, behoudens, dat requestrante heeft verklaard geen bezwaar te hebben, dat het bedrag der alsnog verschuldigde premies wordt verhoogd met een rente berekend naar 4 % 's jaars, doch bij haar verzoek te blijven gerequestreerde mede te veroordelen tot betaling van 4 % rente over de reeds vervallen termijnen vanaf de vervaldag tot op de dag der betaling;

O. dat de Raad, met inwilliging van het verzoek van partijen voor zover dit eenparig is gedaan, vermeent, dat de eis van requestrante ten aanzien van de door haar gevorderde rente behoort te worden toegewezen, behoudens, dat deze rente behoort in te gaan vanaf de dag van ontvangst ter griffie van het introductief request, zijnde 9 Juni 1947;

O. dat de krachtens de polis verschuldigde bedragen luiden in Nederlands-Indische Courant, zodat de Raad voor zover hij een veroordeling tot betaling uitspreekt, dit wil doen tot betaling van de tegenwaarde in Nederlandse Courant van de verschuldigde bedragen;

Rechtdoende:

Wijst de eis gedeeltelijk toe;

Verklaart nietig het royement van de levensverzekering op 16 April 1941 gesloten tussen requestrantes echtgenoot Mr. A. J. H. Avis en de Eerste Nederlandsche;

Doet herleven de genoemde levensverzekering met dien verstande dat op de uitkering van het verzekerd kapitaal en de verzekerde jaarlijkse rente toepasselijk zullen zijn „de Nieuwe Oorlogsrisico Bepalingen" van „De Indische Verzekeringskamer" (Maart 1946);

Veroordeelt de Eerste Nederlandsche om aan requestrante uit te betalen in Nederlandse Courant de tegenwaarde van de bij de polis bedongen uitkeringen van f 1200 Nederlands-Indische Courant per jaar, vervallen op 24 Februari van de jaren 1944, 1945, 1946, 1947 en 1948, vermeerderd met 4 % rente, berekend vanaf 9 Juni 1947, doch voor de uitkering in 1948 gevallen vanaf de vervaldag;

Veroordeelt requestrante tot betaling van de achterstallige premiën omgerekend in Nederlandse Courant vermeerderd met 4 % rente vanaf de dag der verschuldigdheid tot op die der voldoening;

Ontzegt het meergevorderde;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding, aan de zijde van requestrante gevallen tot op heden begroot op f 200.

No. 1317

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Juni 1948. (Mrs. De Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz).

Recht van optie waarvan de uitoefening volgens de overeenkomst had moeten geschieden vóór 15 Maart 1945, is ten gevolge van de oorlogsomstandigheden bij brief van 7 Juni 1945 uitgeoefend.

De Raad verstaat dat verzoekster rechtsgeldig van het recht van optie heeft gebruik gemaakt en doet de huurovereenkomst herleven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, op 28 Januari 1948 bij de Raad ingekomen van de Naamloze Vennootschap N.V. Nederlandse Schoen- en Lederfabrieken „Bata-Best", gevestigd en kantoorhoudende te Best, gemachtigde Mr. R. Korthals Altes, strekkende tot herleving van een in een huurovereenkomst, betreffende het perceel Hoofdstraat 44 te Hillegom, opgenomen recht van optie om de op 15 Juni 1945 eindigende huur, betreffende voormeld perceel, voor de tijd van vijf jaar te verlengen, welke optie voor 15 Maart 1945 had moeten zijn uitgeoefend;

Gezien het verweerschrift van Hijke Kraay, wonende te Hillegom, gemachtigde Mr. S. Groen, van 6 April 1948, strekkend tot afwijzing van het gedane verzoek;

Gelet op de bij de mondelinge behandeling der zaak ter zitting van de Raad van 18 en 25 Mei 1948 afgelegde verklaringen;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat verzoekster, wier hoofdkantoor te Best sedert half September 1944 was afgesneden van haar filiaal te Hillegom, ten gevolge van de bijzondere omstandigheden als bedoeld in art. 1 sub 7 van het Besluit E 100, geen gebruik heeft kunnen maken van het haar

1 December 1948 (afl. 2) No. 1318—13 3

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

toegekende recht van optie om de ten requeste bedoelde huurovereenkomst te verlengen, vermits het haar sedert de bevrijding van Best niet meer mogelijk was met gerequestreerde in verbinding te treden voordat de verbinding met Noord-Holland weer was hersteld, hetgeen eerst enige tijd na de capitulatie van Duitsland, op 5 Mei 1945, wederom mogelijk was;

O. dat verzoekster op 7 Juni 1945 aan gerequestreerde bericht heeft alsnog van het haar toegekende recht van optie gebruik te maken, doch gerequestreerde zich toen op het standpunt heeft gesteld, dat dit niet meer mogelijk was;

O. dat gerequestreerde heeft aangevoerd, dat verzoekster gedurende vier jaar en negen maanden gelegenheid had om van haar recht van optie gebruik te maken, zodat, nu zij daartoe tot ongeveer zes maanden voor het verstrijken van de termijn, waarbinnen van die optie gebruik gemaakt moest worden, heeft gewacht, verzoekster het risico van haar stilzitten behoort te dragen, en maatregelen had moeten nemen, dat dit recht tijdig had kunnen worden uitgeoefend, ingeval de verbinding zou worden verbroken, gelijk verzoekster ook maatregelen heeft getroffen om de betaling der verschuldigde huurpenningen te verzekeren;

O. echter, dat de Raad gerequestreerde in zijn opvatting niet kan volgen, omdat een optie-recht als het onderhavige juist bedongen wordt, om daarvan zo laat mogelijk gebruik te maken, zodat verzoekster geen verwijt treft, dat zij dit vóór de verbinding van Best met Hillegom verbroken werd, nog niet had gedaan;

dat dit niet anders wordt, doordat verzoeksters President-Commissaris in Januari 1945 zich blijkbaar op eigen initiatief gewend heeft tot gerequestreerde met verzoek hem mede te delen welk bedrag aan huurpenningen verschuldigd was, en op welke wijze dit aan hem diende te worden overgemaakt, nu gerequestreerde wel deze gegevens heeft verschaft, doch nagelaten heeft de President-Commissaris, die kennelijk niet in het bezit van een exemplaar van de huurovereenkomst was, te wijzen op het daarin voorkomende recht van optie, hetwelk vóór 15 Maart 1945 moest worden uitgeoefend;

O. dat onder deze omstandigheden het achterwege laten van ingrijpen de Raad onredelijk voorkomt;

Rechtdoende:

Doet herleven het recht van optie om de huur van de winkel, de werkplaats en de bovenwoning van het perceel Hoofdstraat 44 te Hillegom voor de tijd van vijf jaar te verlengen tegen een jaarlijkse huurprijs van f 728 te betalen in drie maandelijkse termijnen van f 182;

Verstaat dat verzoekster rechtsgeldig van dit recht van optie gebruik heeft gemaakt door dit bij brief van 7 Juni 1945 aan gerequestreerde te verklaren;

Regelt de rechtsbetrekkingen tussen partijen in dier voege, dat de op 28 Maart 1940 gesloten huurovereenkomst betreffende het voren omschreven pand, welke zou eindigen op 15 Juni 1945, verlengd wordt tot 15 Juni 1950, een en ander op de voorwaarden van de oorspronkelijke overeenkomst;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1318

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 October 1948. (Mrs. Prof. Houwing, Wery, van Rijn van Alkemade, Verveen en Schim van der Loeff).

„Belanghebbende" in art. 21 K. B. E 100 dient in ruimen zin te worden opgevat en is niet beperkt tot partijen betrokken bij de rechtsbetrekking waarvan de vernietiging wordt gevraagd. Het feit, dat de Raad ambtshalve kan ingrijpen wijst in die richting, terwijl ook art. 26 K. B. E 100 de mogelijkheid van ingrijpen in een rechtsbetrekking, waarbij verzoeker geen partij is, opent.

Ongewenste gevolgen behoeven niet te worden gevreesd, daar de Raad steeds ingrijpen achterwege kan laten, indien zij zulks onredelijk acht.

In casu kan een ingrijpen ten behoeve van de Staat redelijk zijn, hoewel een ingrijpen ten behoeve van de Landelijke onredelijk zou zijn.

Dit zou het geval zijn, indien de Friesch-Groningsche zich jegens de Staat had behoren te onthouden van het overdragen van hare vorderingen aan de Landelijke.

De vraag of de Friesch-Groningsche verplicht was geweest de cessies harer vorderingen op de Landelijke achterwege te laten, afhankelijk gesteld van de omstandigheid of de schade op deze vorderingen te lijden noodzakelijk blijvend ten laste van de Staat zou komen en of de Friesch-Groningsche zulks wist.

De Staat toegelaten tot getuigenbewijs.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 21, 23 en vlg.).

De Staat der Nederlanden, requestrant, gem. Jhr. Mr. G. W. van der Does,

tegen:

1. de N.V. Landelijke Hypotheekbank, gem. Mr. A. E. J. Nysingh, 2. de Friesch-Groningsche Hypotheekbank N.V., gem. Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord requestrant bij monde van zijn raadsman Jhr. Mr. G. W. van der Does en tweede gerequestreerde bij monde van haar

raadsman Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom;

Wat de feiten betreft, verwijzende naar het door requestrant, verder te noemen de Staat, ingediende request en de door eerste gerequestreerde, verder te noemen de Landelijke en tweede gerequestreerde, verder te noemen de Friesch-Groningsche, ingediende antidotale-requesten, al welke als hier ingelast worden beschouwd;

O. dat daaruit en uit het door partijen mondeling aangevoerde blijkt, dat de Friesch-Groningsche bij akten, gedateerd 15/3 1944, 17/3 1944 en Maart 1944 aan de Landelijke heeft verkocht en overgedragen een aantal hypothecaire vorderingen tegen koopsommen groot respectievelijk f 593,765, f 1,748,449.07 en f 490,265;

dat de Landelijke zich heeft gewend tot de Raad met verzoek nietig te verklaren de eerste der vorengenoemde overeenkomsten, welk verzoek de Raad na bestrijding door de Friesch-Groningsche heeft afgewezen bij vonnis d.d. 3 September 1947;

dat vervolgens de Staat bij inleidend request, op 27 November 1947, en alzo tijdig, bij de Raad ingekomen, heeft verzocht de nietigverklaring van al de in vorengenoemde akten neergelegde cessies en veroordeling van de Friesch-Groningsche om de ontvangen koopsommen terug te betalen aan de Landelijke met vernietiging van het vonnis van de Raad van 3 September 1947 voor zoveel nodig en voorzover dit aan toewijzing van zijn vordering in de weg mocht staan;

dat dit verzoek in hoofdzaak hierop is gegrond, dat de gecedeerde vorderingen voortspruiten uit geldleningen door de Friesch-Groningsche verstrekt aan kopers van tijdens de bezetting door de Duitsers aan Joden ontnomen onroerende goederen en onder hypothecair verband van deze goederen;

dat de overdrachten geschiedden tegen het volle bedrag der verschuldigde hoofdsommen (met verrekening van rente) en met beding, dat de Friesch-Groningsche instond voor de juistheid der bedragen doch niet voor het aanwezig zijn der vorderingen en met uitsluiting van alle vrijwaring voor het rechtsgeldig bestaan van de aan de vorderingen verbonden borgtochten, voorrechten en hypotheken;

dat de Landelijke tot het overnemen van deze en vele andere soortgelijke vorderingen van andere hypotheekbanken slechts bij machte was, doordat haar daartoe uit 's Rijks schatkist een volkomen ongedekt crediet was verschaft;

dat de Landelijke, telkens wanneer zij met een hypotheekbank omtrent overneming van vorderingen als hier bedoeld, tot overeenstemming was gekomen, aan het Rijk daarvan mededeling deed en goedkeuring van een opname uit 's Rijks schatkist tot het voor de overneming vereiste bedrag verzocht en verkreeg;

dat aldus aan de Landelijke ook de door haar aan de Friesch-Groningsche als koopsommen voorboven bedoelde vorderingen betaalde bedragen uit 's Rijks schatkist ter beschikking zijn gesteld;

dat dit slechts is kunnen geschieden doordat de Duitse bezetter aan het hoofd van het Ministerie van Financiën had gesteld zijn handlangers Rost van Tonningen als waarnemend secretaris-generaal en Rambonnet als Thesaurier-Generaal en eerstgenoemde tevens had benoemd tot President van de Nederlandsche Bank;

dat de wettige Nederlandse Regering noch deze benoemingen noch vorenomschreven crediet-verleningen heeft kunnen beletten;

dat ook de Landelijke ten tijde der credietverlening volledig in de macht van handlangers van de vijand was;

dat de Friesch-Groningsche wist, dat de koopsommen voldaan werden met voor dat doel aan de schatkist onttrokken gelden en wist, althans redelijkerwijze kon vermoeden, dat door de cessies, de schaden, welke op de vorderingen te duchten waren, voor rekening van de Staat zouden komen en blijven en met name niet heeft kunnen vermoeden, dat de Staat daarvan zou worden ontlast, doordat de Landelijke na het plaatsen van pandbrieven het uit de schatkist ontvangen bedrag zou kunnen terugbetalen;

dat vorenomschreven wijze van credietverlening alsmede het feit, dat de Staat thans zelfstandig voor zijn belangen opkomt, zijn feiten en omstandigheden, die door de Raad in zijn uitspraak van 3 Sept. 1947 niet in aanmerking zijn genomen en grond opleveren tot herziening van deze uitspraak;

O. dat de Landelijke heeft geconcludeerd tot toewijzing van de vorderingen van de Staat, doch de Friesch-Groningsche heeft verzocht, deze af te wijzen op gronden, waarop hierna zal worden ingegaan;

En in rechte:

O. dat de Friesch-Groningsche heeft aangevoerd, dat niet bij één verzoekschrift een zelfstandige vordering tot rechtsherstel en een vordering tot herziening van een uitspraak zouden kunnen worden ingesteld;

dat echter geen enkele wettelijke bepaling het instellen van twee vorderingen bij één request, gelijk hier geschiedt, verbiedt en in het gegeven geval naar het oordeel van de Raad ook de eisen van een goede proces-orde zich daartegen geenszins verzetten;

O. dat de Friesch-Groningsche verder heeft betoogd, dat de Staat geen rechtsherstel kan vorderen ten aanzien van rechtshandelingen, waarbij hij geen partijen was;

dat art. 23 E 100 de Raad de bevoegdheid geeft in te grijpen in de daar omschreven rechtsbetrekkingen, indien naar het oordeel van de Raad het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, terwijl art. 21 E 100 bepaalt, dat onder meer de in art. 23 omschreven bevoegdheid door de Raad wordt uitgeoefend, hetzij op grond van een schriftelijk verzoek van een belanghebbende, hetzij ambtshalve;

dat uit het feit, dat de Raad ook ambts-

halve in de in art. 23 omschreven rechtsbetrekkingen vermag in te grijpen, volgt, dat de term „belanghebbende" geenszins in beperkten zin moet worden opgevat, aldus, dat de Raad, indien hij niet eigener beweging in die betrekkingen zoude willen ingrijpen, dit slechts op verzoek van een partij bij zulk een betrekking zoude mogen doen;

dat voorts ingevolge art. 26 E 100 een belanghebbende kan verzoeken, de gevolgen van het ingrijpen in een rechtsbetrekking, waarbij hij zelf partij is, te regelen ook tegenover derden en aldus in te grijpen in een rechtsbetrekking, waarbij hij zelf géén partij is, en ook dit een aanwijzing vormt, dat in het algemeen de Besluitwetgever de bevoegdheid wijziging te verzoeken van een rechtsbetrekking, niet enkel aan partijen bij die rechtsbetrekking heeft willen toekennen;

dat ongewenste gevolgen van een ruime uitlegging van de term belanghebbende, niet behoeven te worden gevreesd, vermits immers de Raad ingevolge art. 23 E 100 in rechtsbetrekkingen slechts dan ingrijpt, indien het achterwege laten van ingrijpen onredelijk ware en bij de beoordeling van de redelijkheid van ingrijpen uit de aard der zaak casu quo in aanmerking moet worden genomen, dat dit ten behoeve van een derde zou geschieden;

dat het echter geenszins a priori uitgesloten is, dat zulk ingrijpen ooit redelijk zou kunnen zijn en zelfs zulk ingrijpen onder omstandigheden zeer wel geboden kan zijn juist ten behoeve van een derde in gevallen waarin het ingrijpen ten behoeve van de partijen zelf bij de rechtsbetrekking achterwege zou behoren te blijven;

dat ingrijpen ten behoeve van een derde in het bijzonder dan geboden zal zijn, wanneer de partijen bij de rechtsbetrekking de handeling, waaruit deze is voortgevloeid, juist met het oog op de belangen van die derde hadden behoren na te laten;

dat in deze gevallen het ingrijpen zodanig behoort te geschieden, dat het ten voordele van die derde komt en niet ten voordele van de partijen zelf bij de rechtsbetrekking;

dat indien bijvoorbeeld het ingrijpen geschiedt ten behoeve van een schuldeiser van een der partijen, terwijl ten behoeve van die partijen zelf niet zoude zijn ingegrepen, de gevolgen zodanig behoren te worden geregeld, dat de schuldeiser en niet de partij zelve daarvan voordeel geniet;

dat de Raad hiermede in deze procedure zo nodig rekening zal houden;

dat uit het voorgaande volgt, dat het feit, dat ingrijpen ten behoeve van de Landelijke onredelijk ware, een ingrijpen ten behoeve van de Staat geenszins uitgesloten doet zijn en dat de Raad thans op verzoek van de Staat zal hebben te onderzoeken, of het redelijk is, dat ten behoeve van de Staat wordt ingegrepen in de tussen de Landelijke en de Friesch-Groningsche uit vorenomschreven cessies ontstane rechtsbetrekkingen;

dat de Raad van oordeel is, dat er in het algemeen dan aanleiding zal bestaan tot zulk ingrijpen, indien de Friesch-Groningsche zich jegens de Staat had behoren te onthouden van het overdragen aan de Landelijke van vorderingen gedekt door hypotheek op aan Joden ontnomen ontroerend goed;

O. alsnu hieromtrent, dat ten tijde van de cessies, Maart 1944, de kans, dat op zodanige vorderingen een aanmerkelijk verlies zou worden geleden, niet gering was en de Friesch-Groningsche zich dit ongetwijfeld — gelijk zij ook niet betwist — ten volle bewust is geweest;

dat dit op zich zelf haar niet behoefde te weerhouden van overdracht van deze vorderingen op zodanige voorwaarden, dat vorenomschreven kans op verlies geheel of ten dele ten laste van de cessionaris kwam en zulks noch tegenover die cessionaris zelf, noch tegenover zijn schuldeisers;

dat hij echter te dien aanzien geen gebruik behoorde te maken van het feit, dat de vijand zijn handlangers, in allerlei functies de beschikking over het vermogen van anderen had gegeven en zij niet met behulp van zulke handlangers die anderen tegen hun zin met het op de vorderingen te lijden verlies mocht belasten;

dat in deze procedure de Staat terecht niet stelt, dat de Friesch-Groningsche zich van cessie aan de Landelijke ter wille van de Landelijke zelve had behoren te onthouden, doch betoogt, dat de Friesch-Groningsche de cessie aan de Landelijke had moeten achterwege laten, omdat daardoor het op de vorderingen te lijden verlies in feite ten laste van de schuldeisers van de Landelijke kwam;

dat de Raad, daarlatende, welke rechten terzake door de schuldeisers zelf zouden kunnen worden uitgeoefend, van oordeel is, dat het in ieder geval onredelijk zou zijn, ten verzoeke en ten behoeve van de Staat de cessies te vernietigen wegens daarvan door andere schuldeisers te lijden schade;

dat mitsdien geenszins, gelijk de Staat betoogt, reeds het door de Friesch-Groningsche gestelde voornemen van de Landelijke, zich het geld, benodigd voor het overnemen van de vorderingen van de Friesch-Groningsche en van andere hypotheekbanken, door de uitgifte van pandbrieven te verschaffen, aanleiding kan zijn de cessies ten verzoeke en ten behoeve van de Staat te vernietigen;

dat de Raad mitsdien niet behoeft te onderzoeken, of deze pandbrieven genomen zouden worden door de van Duitse zijde benoemde beheerders over Nederlandse personen en instellingen en of de Friesch-Groningsche dit wist of behoorde te weten en zich deswege jegens die personen en instellingen van cessie had moeten onthouden;

dat de Staat verder heeft gesteld, dat de cessies voor de Landelijke zijn gefinnancierd door de Staat op de sub factis omschreven wijze, doch deze wijze van financieren op zich zelve naar de boven gegeven maatstaf een ingrijpen ten behoeve van de

Staat nog niet rechtvaardigt, immers de Friesch-Groningsche niet reeds enkel op grond daarvan jegens de Staat verplicht was de cessies achterwege te laten;

dat daartoe naar het aanvankelijk oordeel van de Raad nodig ware:

enerzijds, dat door deze wijze van financiering uit 's Rijks schatkist de handlangers van de vijand het op de overgenomen vorderingen te lijden verlies geheel of voor een belangrijk deel blijvend ten laste van de Staat brachten, anderzijds, dat de Friesch-Groningsche zulks ten tijde van de cessies wist;

dat de Staat dit subsidiair heeft gesteld en te bewijzen aangeboden, doch de Friesch-Groningsche daartegenover heeft aangevoerd, dat zij verwachtte en verwachten mocht, dat de Landelijke zich uiteindelijk de benodigde bedragen door de uitgifte van pandbrieven zou verschaffen, al verondersteldе zij, dat de koopsommen der vorderingen op enigerlei wijze door de Staat werden voorgeschoten;

dat de Raad de Staat tot het hieronder te formuleren bewijs zal toelaten, doch hieraan wil toevoegen:

dat de vraag of in een gegeven geval het achterwege laten van ingrijpen in een rechtsbetrekking al dan niet onredelijk is, hetgeen naar luidt van art. 22 E 100 naar redelijkheid en billijkheid moet worden beoordeeld, uit de aard der zaak slechts beantwoord kan worden met waardering van alle bijzonderheden van dat geval;

dat partijen in hun uitvoerig debat de Raad zeer weinig inlichtingen hebben verstrekt over de onderhandelingen, die tot de cessies hebben geleid, het aan die cessies voorafgegane overleg van de hypotheekbanken met elkander en met derden en de overwegingen, die tot aanvaarding van het voorstel tot cessie hebben doen besluiten;

dat het getuigenverhoor hierover wellicht meer licht zal verspreiden en de resultaten van de bewijslevering wellicht tot wijziging van 's Raads aanvankelijk oordeel zullen leiden;

dat de Raad ook des nodig aan de hand van die resultaten nader zal beslissen of de Friesch-Groningsche, zo zij de door de Staat gestelde feiten niet wist, deze had behoren te weten en welk gevolg hieraan ware toe te kennen;

dat de Raad de beslissing op het verzoek van de Staat tot herziening van de tussen de Landelijke en de Friesch-Groningsche gewezen uitspraak aanhoudt totdat op de zelfstandige vordering van de Staat zal kunnen worden beslist;

Rechtdoende:

Beveelt de Staat, door getuigen te bewijzen:

dat de overdrachten van de ten processe bedoelde vorderingen door de Friesch-Groningsche aan de Landelijke zijn gefinancierd door de Staat op zodanige wijze, dat de op die vorderingen te lijden verliezen in de gegeven omstandigheden noodzakelijkerwijze geheel of voor een belangrijk deel blijvend ten laste van de Staat kwamen;

dat de Friesch-Groningsche dit ten tijde van de overdrachten wist; Houdt alle verdere uitspraak aan;

Bepaalt, dat dit getuigenverhoor zal worden gehouden in één der lokalen van het Gebouw van de Raad aan de Koninginnegracht 24, te 's-Gravenhage, op Dinsdag 7 December 1948 des voormiddags te 10.30 uur, ten overstaan van Prof. Houwing, ten deze aangewezen als lid-commissaris.

No. 1319

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Aug. 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block.)

Bij de beantwoording van de vraag of en zo ja aan wie en tot welk bedrag het netto provenu der huuropbrengst dient te worden uitgekeerd bij het rechtsherstel van onroerend goed, is van „compensatie" geen sprake. De Raad beantwoordt die vraag naar redelijkheid en billijkheid en stelt de rechten van partijen ten aanzien van de huuropbrengst vast.

Het rechtsherstel beoogt de gedepossedeerde zoveel mogelijk te herstellen in de status quo ante en hem komt dus het bedrag der gederfde huur-inkomsten toe. Het feit dat de Centrale destijds door de haar opgedrongen foute organen werd bestuurd kan daarin geen wijziging brengen.

Het bedrag der netto huuropbrengst — waartoe het geschil was beperkt — aan de gedepossedeerde toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 113c.)

N.V. de Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank, gem. Mr. S. van Oven, requestrante,

tegen:

1. Het Nederlandse Beheersinstituut; 2. A. van Hasselt, gem. Mr. S. Groen, gerequestreerden;

A. van Hasselt, gem. Mr. S. Groen, requestrant,

tegen:

N.V. De Centrale Arbeiders- en Depositо-Bank, gem. Mr. S. van Oven, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

In zaak 7820

Gelezen het verzoekschrift dd. 17 October 1947 van Abraham van Hasselt, koopman, wonende te Aerdenhout, ondertekend door zijn gemachtigde, Mr. Silvain Groen advocaat en procureur te Haarlem;

Gelezen het antwoord dd. 8 December 1947 van de naamloze vennootschap de Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank te 's-Gravenhage (verder de Centrale te noemen) ondertekend door haar

procureur Mr. S. van Oven te 's-Gravenhage;

in zaak 7866

Gelezen het verzoekschrift van de Centrale, dd. 28 October 1947 ondertekend door haar procureur Mr. S. van Oven voornoemd;

Gelezen het antwoord van van Hasselt voornoemd, dd. 31 December 1947 en dat van het Nederlandse Beheersinstituut van 7 Januari 1948;

Nog gelezen het advies uitgebracht aan de Afdeling Rechtspraak d.d. 1 October 1947 door de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen te Haarlem en de opmerkingen daarover van de Centrale dd. 29 November 1947;

in beide zaken.

Gelezen het proces-verbaal van minnelijke schikking tevens inhoudende zwarigheid, betreffende het netto-huursaldo dd. 29 September 1947 opgemaakt door de te Haarlem residerende notaris Bernardus Martinus Sorné, voor een deel inhoudende een regeling van minnelijk rechtsherstel en verder aanduidende welk het geschilpunt is, dat partijen van Hasselt en de Centrale verdeeld houdt;

O. dat voorzover voor deze gedingen van belang blijkens evengenoemd proces-verbaal de navolgende feiten vaststaan:

dat Abraham van Hasselt door koop in 1927 eigenaar was van de villa met erf en tuin van de Westerlaan 43 te Aerdenhout, gemeente Bloemendaal;

dat dit perceel met andere percelen ten laste van van Hasselt en ten behoeve van de Nationale Levensverzekering Bank belast was met een eerste hypotheek, oorspronkelijk groot f 27.500;

dat het perceel bij akte van 31 December 1942 voor notaris A. C. van Mourik Broekman te 's-Gravenhage verleden en dezelfde dag ten hypotheekkantore te Haarlem overgeschreven door de Niederländische Grundstückverwaltung (N.G.V.) voor de prijs van f 16.000 werd verkocht aan de Duitser J. H. E. Köhler;

dat de hypotheek aan de Nationale werd afgelost en Köhler op het pereceel een eerste hypotheek vestigde ten behoeve van de Centrale groot f 14,000;

dat van Hasselt op 15 Juni 1945 weder in het genot van het perceel is getreden;

dat bij wijze van minnelijke schikking tussen partijen is vasgesteld, dat de koopovereenkomst dd. 31 December 1942 als nietig geen wijziging brengt in de eigendomsrechten van Van Hasselt;

dat Köhler verplicht is aan Van Hasselt huur te vergoeden van 31 December 1942 tot 15 Juni 1945 onder aftrek van diverse lasten en van door van Hasselt door de aflossing van zijn hypotheekschuld aan de Nationale bespaarde rente, zijnde die huurschuld netto f 1276.67;

dat onder verrekening van kosten van rechtsherstel en enige andere kosten een schuld van van Hasselt aan Köhler blijft bestaan, groot f 6570.44;

dat de Centrale van Köhler heeft te vorderen een som van f 13.580 wegens restanthypotheekschuld;

dat de vorderingen op de N.G.V. of wie anders ook wegens het in-ontvangstnemen van de koopsom van gemeld onroerend goed worden overgedragen aan Van Hasselt en de Centrale gezamenlijk, indien beslist wordt, dat de Centrale recht heeft op voormeld bedrag van f 1276.67, terwijl die vorderingen geheel aan de Centrale zullen toekomen, indien aan Van Hasselt het recht op dat bedrag van f 1276.67 wordt toegekend;

dat Van Hasselt aan de Centrale in elk geval heeft te betalen minstens het bedrag der afgeloste hypotheek à f 7051.69 verminderd met de kosten van rechtsherstel à f 481.25, zijnde f 6570.44 en mede verminderd met het netto-bedrag der huren à f 1276.67 alzo f 5293.77;

dat Van Hasselt in handen van notaris M. W. Treurniet te Haarlem f 1276.67 zal storten, zijnde het tussen Van Hasselt en de Centrale betwiste bedrag en dit bedrag blijkens voormeld proces-verbaal ook gestort heeft;

O. dat deze beide partijen in beide gedingen recht op dit bedrag pretenderen, zullende de verdere vorderingen van de Centrale in zaak R. 7866 gedaan hierna nog zo nodig ter sprake komen;

O. dat van Hasselt tot ondersteuning van zijn aanspraak heeft aangevoerd, dat de tegenprestatie als bedoeld in artikel 27 van het Besluit E 100 naar redelijkheid en billijkheid slechts omvat het bedrag, waarmede hij uiteindelijk is gebaat, zijnde f 5293.77, daar, indien de tegenprestatie op f 6570.44 wordt vastgesteld, hiermede behoort te worden gecompenseerd althans verrekend meergenoemd huursaldo à f 1276.67, dat hij van Köhler te vorderen heeft en niet is in te zien, welk recht de Centrale kan doen gelden op een door van Hasselt aan Köhler verschuldigde som (f 6570.44) zonder dat daarop zijn huurvordering op Köhler à f 1276.67 in mindering zou kunnen worden gebracht;

O. dat de Centrale daartegen heeft aangevoerd, dat haar naar redelijkheid en billijkheid het volle bedrag van f 6570.44 toekomt, daar de aflossing van de hypotheek van de Nationale ten bate van Van Hasselt heeft plaats gehad met gelden, afkomstig van de Centrale en dat, al zou de door Van Hasselt voorgestane aftrek of compensatie juist zijn, deze in het onderhavige geval om redenen van redelijkheid en billijkheid moet worden afgewezen, daar de Centrale tijdens de bezetting tengevolge van het optreden van haar zonder enige wettige of rechtmatige grondslag door de bezettingsautoriteiten opgedrongen bestuur grote verliezen heeft geleden en daardoor als oorlogsslachtoffer is te beschouwen;

O. ten aanzien van dit alles, dat, nu tussen de partijen, zijnde van Hasselt, de Centrale en het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerster van het vermogen van

Köhler, reeds minnelijk rechtsherstel ten aanzien van het voornoemde onroerend goed heeft plaats gehad en partijen het ook erover eens zijn, dat een bedrag van f 5293.77 van de door van Hasselt verschuldigde aflossing van het restant van zijn hypotheekschuld aan de Nationale toekomt aan de Centrale, die aan Köhler hypotheek op het door hem gekochte perceel heeft verstrekt, het enige punt in geschil is, of de netto-huuropbrengst à f 1276.67 aan de Centrale dan wel aan van Hasselt toekomt;

O. dat de Raad het betoog van Van Hasselt voorzover hij een beroep doet op compensatie van het door hem aan Köhler verschuldigde doch aan de Centrale als geldgeefster aan de nieuwe koper toe te kennen bedrag der contraprestatie ex artikel 27, lid 5 E 100, niet kan volgen, daar de onderwerpelijke strijdvraag uitsluitend haar oplossing vindt in de beantwoording van deze vraag, of er voor de Raad grond bestaat te bepalen, dat de eigenaar, wiens zaak hem wordt teruggegeven, wordt onderworpen aan de voorwaarde, dat hij, indien hij enige tegenprestatie heeft ontvangen tengevolge van de rechtshandeling, waardoor het bezit voor hem was verloren gegaan, aan degene van wie hij haar ontvangen heeft, deze tegenprestatie voldoet en zo ja, aan wie en tot welk bedrag;

O. dat de Raad hierbij naar redelijkheid en billijkheid, die vraag beantwoordende, rechten vaststelt en daarbij voor het instituut der compensatie geen plaats is;

O. dat de Raad naar redelijkheid en billijkheid partijen kan volgen in hun standpunt, dat een bedrag van f 5293.77 der contraprestatie aan de Centrale toekomt, doch deze opvatting niet huldigt ten aanzien van het bedrag der nettohuren à f 1276.67;

dat immers bij het rechtsherstel wordt beoogd de gedepossedeerde zoveel mogelijk te herstellen in de status quo ante en hem dus het bedrag der gederfde huur-inkomsten toekomt in mindering op de tegenprestatie ex art. 27, lid 5 E 100, die naar het inzicht van partijen en ook naar het oordeel van de Raad aan de Centrale toekomt;

dat de Centrale, om te betogen, dat ook dit bedrag van f 1276.67 haar toekomt, weliswaar een beroep er op doet, dat ook zij oorlogsslachtoffer is, doch dit niet wegneemt, dat de Centrale, optredende middels haar door de bezetter opgedrongen foute organen de koper Köhler door het verstrekken van een geldlening in de gelegenheid heeft gesteld het aan Van Hasselt toebehorende perceel te kopen, daar het bij een koopprijs van f 16.000 en een verstrekken van een geldlening groot f 14.000 onaannemelijk is, dat deze gelden niet tot aflossing hebben gestrekt, zodat het door de Centrale gedane bewijsaanbod, dat de geldlening de bestemming had om de hypotheek af te lossen buiten beschouwing kan blijven;

O. dat deze bestemming echter allerminst een gunstige invloed uitoefent op de positie van de Centrale ten aanzien van de vraag, of haar naar billijkheid en redelijkheid als deel van de contraprestatie ook de netto-huuropbrengst à f 1276.67 toekomt, daar de Raad juist naar billijkheid zijn oordeel handhaaft, dat de gedepossedeerde zoveel mogelijk in zijn rechten moet worden hersteld en dat dit bedrag aan Van Hasselt toekomt;

O. dat nu bij de mondelinge toelichting is gebleken, dat het geschil tussen partijen zich beperkte tot de vraag aan wie het netto-huursaldo à f 1276.67 toekwam en de Raad dit geschil ten voordele van Van Hasselt beslist, de overige vorderingen van de Centrale buiten beschouwing kunnen blijven, temeer daar de Centrale haar vordering op de Duitser Köhler geldend kan maken op de wijze als voorgeschreven in artikel 25 van het Besluit E 133 en in het proces-verbaal van minnelijke schikking, tevens het geschil omtrent het netto-huursaldo omschrijvende, reeds is vastgesteld, dat bij toewijzing van Van Hasselt van het netto-huursaldo, alle vorderingen op de N.G.V. of welke andere instelling ook terzake van de door Köhler betaalde koopsom van het perceel, aan de Centrale toekomen;

O. dat blijkens voormeld proces-verbaal de kosten van het rechtsherstel naar genoegen tussen partijen zijn verrekend, zodat alleen een beslissing omtrent de kosten van dit geding genomen moet worden;

O. dat de Centrale van oordeel is, dat elk der partijen haar eigen kosten zal hebben te dragen, doch hiervoor allerminst termen bestaan, daar de Centrale de in het ongelijk gestelde partij is en zij tot betaling van de kosten der andere partijen veroordeeld behoort te worden;

Rechtdoende:

in beide zaken:

Verstaat, dat partij Van Hasselt rechthebbende is op het zich in handen van notaris M. W. Treurniet te Haarlem bevindende bedrag van het netto-huursaldo à f 1276.67 en bepaalt, dat genoemde notaris dit bedrag aan hem zal afdragen;

Veroordeelt de Centrale in de kosten van dit geding aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut begroot op f 50 en aan de zijde van partij Van Hasselt op f 100.

No. 1320

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 September 1948. Scholten, van Walsem en Buddingh de Voogt.)

Verzoeker heeft bij de aankoop van een Joods onroerend goed commissieloon betaald aan gerequestreerden.

Overeenkomst tussen partijen, waarbij de commissie is bedongen nietig verklaard, met veroordeling van gerequestreerden om

aan verzoeker het ontvangen commissieloon terug te betalen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Adriaan de Vin, requestrant, gem. Mrs. J. W. Dekker, P. J. Paets tot Gansoyen en H. C. van der Poel,

tegen:

1. K. van Kessel, 2. P. J. Th. van der Zijde, gem. Mr. J. N. A. Vollaers, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.

Gelezen het request van Adriaan de Vin, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr. P. J. Paets tot Gansoyen, waarin deze de Raad verzoekt deze nietig te verklaren de overeenkomst, krachtens welke hij aan gerequestreerden K. van Kessel en P. J. Th. van der Zijde, wonende te 's-Gravenhage, als loon voor hun bemiddeling bij de aankoop van percelen uit Joods bezit tijdens de bezetting de som van f 1085 heeft betaald;

Gelezen het antwoord, namens gerequestreerde van der Zijde ingediend door diens gemachtigde Mr. J. M. A. Vollaers;

Gehoord partijen;

O. dat requestrant stelt aan beide gerequestreerden tezamen f 1000 en bovendien aan gerequestreerde van der Zijde f 85 te hebben betaald aan commissie voor hun bemoeienissen betreffende de aankoop door requestrante van de percelen van Zeggelenlaan 221/231 te 's-Gravenhage in 1942;

dat gerequestreerden hunnerzijds echter stellen, dat zij wegens hun bemoeienissen inzake de aankoop van genoemde percelen door requestrant tezamen slechts f 500 aan commissie van hem hebben bedongen en ontvangen, erkennende gerequestreerde van der Zijde bovendien nog f 85 van requestrant te hebben ontvangen;

dat requestrant ten bewijze van zijn stelling betreffende de grootte van de commissie zich beroepen heeft op een brief van gerequestreerde van der Zijde dd. 13 Mei 1946, waarin van der Zijde onder meer heeft gesteld: „Het is mij eerst thans gebleken, dat de heer van Kessel persoonlijk ook nog eens extra f 500 van de heer de Vin bedongen en ontvangen heeft";

dat de Raad requestrant in de gelegenheid gesteld heeft getuigenbewijs te leveren betreffende de betaling van deze f 500 aan gerequestreerde van Kessel boven de aan beide gerequestreerden tezamen betaalde commissie ad f 500 en aan requestrant als enige getuige Mr. M. C. van der Poel heeft doen verhoren;

dat de verklaring van deze getuige echter geen bewijs ten gunste van requestrant oplevert, daar de getuige slechts heeft kunnen verklaren, dat gerequestreerde van Kessel tegenover hem ontkend heeft, dat de Vin aan hem en van der Zijde wegens commissie meer dan f 500 heeft betaald, en hem verzocht genoegen te nemen met betaling van f 250 in termijnen;

dat de Raad mitsdien moet aannemen — overeenkomstig requestrant's schrijven van 20 April 1942 aan gerequestreerden, overgelegd door gerequestreerde van der Zijde — dat requestrant zich verbonden had aan gerequestreerden „ieder afzonderlijk een gelijk bedrag van f 250, als zijnde provisie inzake de aankoop van de van Zeggelenlaan 221/231" te zullen betalen, en deze bedragen betaald heeft;

dat gerequestreerde van der Zijde betoogd heeft, dat hij geen provisie van requestrant zou hebben ontvangen, daar hij deze van zijn mede-gerequestreerde zou hebben ontvangen, doch dit verweer niet opgaat, zoals uit de reeds geciteerde, door deze gerequestreerde zelf overgelegde, brief van requestrant d.d. 20 April 1942 en uit de door requestrant overgelegde, door beide gerequestreerden ondertekende, quitantie d.d. 21 April 1942 ad f 500 „voor provisie inzake verkoop van Zeggelenlaan 221/231" blijkt;

dat requestrant terecht stelt, dat de overeenkomsten, krachtens welke hij de thans teruggevorderde commissie aan gerequestreerden heeft betaald, nietig zijn;

dat haar strekking immers was de verkoop van Joods bezit aan requestrant mogelijk te maken en haar oorzaak ingevolge art. 25 sub c K. B. E 100 mitsdien ongeoorloofd was;

dat gerequestreerde van der Zijde aan requestrant het recht op restitutie van de commissie ontzegt, daar deze niet te goeder trouw tijdens de bezetting Joods goed zou hebben gekocht, doch de artikelen 23 e.v. K. B. E 100 aan de stelling van requestrant geen steun bieden en de Raad geen termen aanwezig acht op grond van redelijkheid en billijkheid (art. 22 K. B. E 100) aan requestrant het recht op restitutie te ontzeggen:

dat gerequestreerde van der Zijde tenslotte verzocht heeft hem niet tot volledige restitutie van de genoten commissie te veroordelen, naar analogie van de tot 60 % beperkte restitutie van door notarissen in soortgelijke zaken ontvangen transportkosten;

dat evenwel gerequestreerde van der Zijde zich niet op analogie met een beperkte terugbetalingsverplichting van notarissen kan beroepen, daar, voorzover voor deze de restitutie tot 60 % beperkt is, deze beperking geldt vanwege hun op 40 % gefixeerde verschotten en van verschotten van gerequestreerde van der Zijde niet is gebleken;

dat de Raad ook geen reden heeft uit andere hoofde de verplichting van gerequestreerden tot terugbetaling te beperken;

dat, waar partijen over en weer gedeeltelijk in het ongelijk gesteld zijn, de Raad het billijk acht te bepalen dat iedere partij haar eigen kosten tot de uitspraak draagt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomst, waarbij A. de Vin zich verbonden heeft aan K. van Kessel en P. J. Th. van der Zijde voor hun bemoeienissen inzake de aankoop van

de percelen van Zeggelenlaan 221/231 te 's-Gravenhage ieder f 250 te betalen, alsmede die, krachtens welke hij aan gerequestreerde van der Zijde extra f 85 heeft betaald;

Veroordeelt gerequestreerde P. J. Th. van der Zijde aan requestrant tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen de som van f 335 met rente à 3½ % 's jaars vanaf 16 Augustus 1947;

Veroordeelt gerequestreerde K. van Kessel aan requestrant tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen de som van f 250 met rente à 3½ % 's jaars vanaf 16 Augustus 1947;

Bepaalt, dat iedere partij haar eigen kosten, tot de uitspraak gevallen, draagt.

No. 1321

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Juli 1948. (Mrs. Jhr. v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk.)

N.V. Zwanenberg's Fabrieken en N.V. Organon zijn twee verschillende rechtssubjecten; belanghebbenden bij het concern zullen naast de voordelen van deze juridische constructie ook de nadelen daarvan hebben te aanvaarden.

De aflossing van de schuld van Organon aan Zwanenberg door Schering heeft plaats gehad in Januari 1943, terwijl de opvordering door de D.R.T. van de activa van Zwanenberg bijna 2 jaar later is geschied. Tussen deze beide gebeurtenissen is geen zodanig oorzakelijk verband noch een zodanige voorzienbaarheid van gevolg, dat de geldverstrekking aan Organon als een onrechtmatige daad kan worden beschouwd tegenover Zwanenberg.

Subsidiaire vordering tegenover de Amsterdamsche Bank afgewezen, omdat niet aannemelijk is gemaakt, dat de Bank anders had kunnen of behoren te handelen, dan zij deed.

Verzoek afgewezen.

(Zie N.O.R. 896).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 9 Januari 1948 ter Griffie van deze Kamer van den Raad ingekomen request van:

1e. de te Oss gevestigde Naamloze Vennootschap Zwanenberg-Organon (Maatschappij tot exploitatie van de bedrijven van Zwanenberg's Fabrieken N.V. te Oss en houdstermaatschappij van aandelen N.V. Organon te Oss), verder te noemen Zwanenberg;

2e. de te Oss gevestigde Naamloze Vennootschap Organon, verder te noemen Organon,

beide domicilie gekozen hebbend ten kantore van haar raadsman, Mr. A. Bouma, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut als beherend ten behoeve van den Staat het, ingevolge art. 3 E 133 op den Staat overgegane vermogen van de Duitse handelsvennootschap, de te Berlijn gevestigde A.G. Schering, ten deze vertegenwoordigd door Mr. J. H. A. Dubois;

alsmede het verweerschrift van de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Amsterdamse Bank, raadsman Mr. J. Jolles, adv. en proc. te Amsterdam;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van den Raad van 24 Mei 1948 en op de door partijen deels als bijlagen bij hunne requesten, deels bij de mondelinge behandeling overgelegde bescheiden;

O. dat de Raad vooropstelt, dat — al moge economisch nauwe verbondenheid tussen Zwanenberg en Organon bestaan en ongeacht welke de betekenis voor dit geding moge zijn van enerzijds den economische samenhang en anderzijds de juridische gescheidenheid dezer vennootschappen — de Raad zich niet gerechtigd acht en ook overigens geen termen daarvoor zou zien, om Zwanenberg-Organon te beschouwen als één complex, als een eenheid, daarentegen deze beide vennootschappen beschouwt als twee afzonderlijke rechtspersonen, twee gescheiden rechtssubjecten, zoals ook de Haagse Kamer van dezen Raad deed in haar op 2 Juli 1947 tussen requestranten en het Beheersinstituut gewezen vonnis (gepubliceerd N.O.R. No. 896);

O. dat de Raad, met verwijzing voor het overige naar de gedingstukken, hier de navolgende, ten processe vaststaande feiten vermeldt:

Requestranten hebben tijdens de bezetting beide onder Duitse „Verwaltung" gestaan; wat Organon betreft onder beheer van de Schering A.G. te Berlijn, in den persoon van een harer employé's, Dr. K. Duden, die als Verwalter, resp. Treuhänder voor Organon is aangewezen.

Schering, wier bedrijf, geheel gelijksoortig is aan dat van Organon en die reeds vóór den oorlog velerlei relaties had met Organon, heeft getracht met gebruikmaking der oorlogsomstandigheden zich van het bedrijf van Organon meester te maken en dit bedrijf economisch los te maken van Zwanenberg.

Voorzover hier van belang bestond tussen Organon en Zwanenberg bij den aanvang der bezetting deze financiële verhouding:

a. Zwanenberg had vóór den oorlog een geldlening verstrekt aan Organon van f 1.000.000, nog bestaande bij den aanvang van de bezetting;

b. Bij de Amsterdamse Bank was Zwanenberg garant voor Organon tot een bedrag van f 1.000.000. Organon stond per 10 Mei 1940 debet bij de Amsterdamse Bank voor een bedrag van f 926.196.70, welk debet in Januari 1943 was teruggelopen tot f 821.378.72.

In Januari 1943 heeft Schering, handelend voor en namens Organon, voorzegde schuld aan Zwanenberg afgelost en bij de Amsterdamse Bank f 950.000 ten gunste van Organon gestort, waartegenover Organon schuldig werd aan Schering f 1.950.000, welke leenschuld na aanvankelijk hoger te zijn opgelopen ten tijde van de bevrijding nog f 1.650.000 beliep.

Tengevolge van voormelde aflossing der schuld van Organon ad f 1.000.000 beschikte Zwanenberg over een aanmerkelijk groter bedrag aan liquide middelen, terwijl zij door de aanzuivering van Organon's rekening bij de Amsterdamse Bank tevens bevrijd was van haar garantie voor Organon bij die Bank.

Organon erkent de geldlening en wordt door het Beheersinstituut tot betaling van haar schuld aan Schering groot f 1.650.000 met rente aangesproken.

Zwanenberg stond op 10 Mei 1940 nog voor een belangrijk bedrag debet bij de Amsterdamse Bank, doch dit debetsaldo was, o.m. door de aflossing der schuld van Organon van f 1.000.000., in November 1944 veranderd in een creditsaldo van f 1.960.000 en op 17 November 1944 heeft de Bank, op vordering van de D.R.T. (Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.) en van Zwanenberg's Verwalter P. Horlbog, f 1.500.000 van voormeld credit-saldo aan de D.R.T. overgemaakt. Uit dezen hoofde heeft Zwanenberg thans op de D.R.T. een vordering van f 1.500.000;

O. dat requestranten met het onderhavig request rechtsherstel trachten te verkrijgen ten aanzien van de schade, welke zij door voorzegde manipulaties van den vijand geleden en haar vordering terzake zich primair richt tegen het Beheersinstituut, subsidiair tegen de Amsterdamse Bank.

Te dien einde vorderen zij tegenover het Beheersinstituut:

.a „dat de Raad zal vernietigen de geldlening van Schering aan Organon, met bepaling dat de daaruit voortvloeiende restitutie voor wat Zwanenberg betreft kan geschieden door cessie van een gelijk nominaal bedrag van haar (Zwanenberg's) vordering op D.R.T. en met herstel van het crediet door de Bank aan Organon verleend met garantie van Zwanenberg als bovenomschreven en met regeling van de overige restituties"; een en ander onder aanvulling dezer vordering ter terechtzitting, voorzover zulks den Raad nodig mocht voorkomen, met vordering tot herstel der geldlening Zwanenberg/Organon en vernietiging der betaling aan Organon van f 1.000.000, resp. der storting bij de Amsterdamse Bank van f 950.000 in Januari 1943;

b. subsidiair, dat de Raad zal bepalen, dat de restituties voortvloeiend uit het sub a gevorderde, zodanig zullen geschieden, dat aan Schering alleen zal worden teruggegeven datgene, waarmede Zwanenberg en Organon tezamen zijn gebaat, zijnde deze bate voor anderhalf millioen van het geleende bedrag niet meer dan Zwanenberg's vordering op de D.R.T. tot genoemd bedrag, alles met zodanige verdere beschikking omtrent rente als anderszins, als den Raad juist zal voorkomen."

Tegenover de Amsterdamse Bank vorderen requestranten:

„dat de Raad zal vernietigen de betrekkingen, ontstaan doordat de Bank op last van D.R.T., althans van den Verwalter P. Horlbog, uit het tegoed van Zwanenberg bij de Bank f 1.500.000 aan de D.R.T. heeft overgemaakt met veroordeling van de Bank om aan Zwanenberg dit bedrag te vergoeden tegen cessie van een gelijk nominaal bedrag van haar vordering op de D.R.T., onder bepaling — en hier blijkt dus het subsidiair karakter dezer vordering — dat de Bank van hare verplichtingen tot restitutie zal zijn bevrijd, voorzover Zwanenberg haar vordering op D.R.T. aan Schering (Beheersinstituut) in betaling kan geven, alsmede met bepaling, dat de Bank haar aldus verkregen vordering aan Schering in betaling kan geven ter gedeeltelijke voldoening aan haar verplichtingen tot restitutie overeenkomstig het sub a gevorderde."

O. omtrent de vordering tegen het Beheersinstituut:

Met deze juridisch uitermate gewrongen en dan ook zeer onduidelijk en vaag geformuleerde vordering — gewrongen, ook indien men het Zwanenberg/Organon concern juridisch als een eenheid zou willen beschouwen — trachten requestranten te bereiken, dat de schuld van Organon aan Schering — waarvan de grootte nader ware vast te stellen, na vernietiging der geldlening, welke lening pro resto nog groot is f 1.650.000 met rente — kan worden voldaan door cessie door Zwanenberg van een gelijk nominaal bedrag van haar vordering op D.R.T.; subsidiair, dat het door Organon aan Schering verschuldigde tot een bedrag van f 1.500.000 kan worden betaald met Zwanenberg's vordering op D.R.T. tot genoemd bedrag.

De Raad is van oordeel, dat in de gestelde feiten in het geheel geen reden is te vinden om verder te gaan dan het bedrag van f 1.500.000 en de Raad zal dus verder enkel nagaan, of er reden en mogelijkheid is om overeenkomstig de subsidiaire vordering te bepalen, dat Organon's schuld aan Schering — daargelaten hoe groot deze moet worden vastgesteld — tot een bedrag van f 1.500.000 kan worden betaald met Zwanenberg's vordering op D.R.T. tot dit bedrag.

Zowel uit de formulering van den eis als uit de motivering daarvan in het lichaam van het request is duidelijk, dat requestranten uitgaan van een volstrekte eenheid van Zwanenberg-Organon. Zij motiveren de vordering zakelijk aldus, dat het complex Zwanenberg/Organon na nietigverklaring der verschillende daarvoor in aanmerking komende rechtshandelingen slechts is gebaat met de vordering van Zwanenberg op de D.R.T. (ten belope van f 1.500.000) en

dat de billijkheid dus medebrengt, dat Schering (ten belope van f 1.500.000) wordt betaald door cessie van deze vordering op D.R.T.

Zoals de Raad reeds voorop stelde, behoren requestranten als twee verschillende rechtssubjecten beschouwd te worden, ook al zoude dit te hunnen nadele in dit proces strekken; belanghebbenden bij het concern hebben het nuttig geoordeeld en oordelen het nog nuttig hun belangen in verschillende vennootschappen onder te brengen, zij zullen met de voordelen ook de nadelen van deze juridische constructie hebben te aanvaarden.

Tussen Zwanenberg en Schering bestaan geen rechtsbetrekkingen — tenzij het ware een rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad, waarover hieronder nader — noch hebben zij bestaan, voorzover althans hier van belang, en dus kan de Raad ook niet in voege als in art. 23 (juncto art. 25) E 100 bepaald enige rechtsbetrekking nietigverklaren, doen herleven of wijzigen. Door nietigverklaring der geldlening Organon/Schering, door nietigverklaring der voldoening van Organon's schuld aan Zwanenberg, resp. aan de Amsterdamse Bank en wat dies meer zij, ontstaat noch herleeft enige rechtsbetrekking Zwanenberg/Schering.

Hier ontbreekt een schakel, welke naar het oordeel van den Raad volstrekt noodzakelijk is.

Zij ware te construeren, indien de fournering van gelden door Schering ter betaling van Organon's schulden aan Zwanenberg en de Amsterdamse Bank — met gevolg, dat Zwanenberg's liquide middelen aanmerkelijk verhoogd werden en zij bevrijd werd van haar garantie voor Organon bij de Amsterdamse Bank en met verder gevolg, dat juist hierdoor mogelijk werd de overmaking door de Amsterdamse Bank van f 1.500.000 uit het vermogen van Zwanenberg aan D.R.T.; en aangenomen dat het hier gelegd causaal verband inderdaad heeft bestaan — ware te zien als een onrechtmatige daad van Schering ten opzichte van Zwanenberg, leidend tot een rechtsbetrekking van onbepaalden inhoud tussen Schering en Zwanenberg, waarvan de inhoud dan aldus zou moeten worden bepaald, dat Schering aan Zwanenberg zou hebben te vergoeden, hetgeen deze uiteindelijk te kort zal komen op haar vordering van f 1.500.000 op D.R.T. In deze constructie zou Organon uiteraard haar schuld aan Schering hebben te voldoen.

Al moge Schering gehandeld hebben, hetgeen alleszins aannemelijk is, enkel en alleen in haar eigen belang bij de verstrekking der gelden aan Organon, waarmede de schuld aan Zwanenberg resp. het debetsaldo bij de Amsterdamse Bank worden aangezuiverd, en al is op zichzelf wel aannemelijk — zij het geenszins bewezen, hetgeen hier echter niet ter zake doet — dat het door requestranten aangegeven verband heeft bestaan, dan nog kan de Raad hierbij niet zien een onrechtmatige daad van Schering tegenover Zwanenberg. Het doel der geldverstrekking is geweest, gelijk requestranten zelf stellen, Organon economisch los te maken van Zwanenberg en de opvordering door de D.R.T. bijna twee jaar later van Zwanenberg's activa bij de Amsterdamse Bank is een daad op zich zelf, waarvoor Zwanenberg zoveel mogelijk verhaal zal hebben te zoeken op de D.R.T.; het moge waar zijn, dat deze daad van D.R.T. ernstiger gevolgen voor Zwanenberg heeft gehad dan het geval zou zijn geweest, indien de geldverstrekking aan Organon niet had plaats gevonden, een zodanig oorzakelijk verband en een zodanige voorzienbaarheid van gevolg, dat de geldverstrekking aan Organon een onrechtmatige daad wordt tegenover Zwanenberg, acht de Raad niet aanwezig;

O. ten allen overvloede dat, al ware dit alles anders en al ware binnen het kader der in art. 23 E 100 aan den Raad verleende bevoegdheden door de constructie ener onrechtmatige daad de mogelijkheid aanwezig voor een rechtsherstel in den geest als requestranten dit wensen, dat nog de Raad dergelijk ingrijpen niet redelijk zoude achten.

Naar het oordeel van den Raad mogen de geldverstrekking en de gevolgen, die deze had voor Organon of voor Zwanenberg of voor beide gezamenlijk, niet worden losgemaakt uit de bemoeiingen, die de vijand gedurende de bezetting had met deze vennootschappen. De belangstelling van de Duitsers voor beide vennootschappen is zeker niet belangeloos en zonder boze bedoelingen geweest, maar niettemin voor den duur van den oorlog heeft de Duitse belangstelling voor beide vennootschappen — verschillende Organonproducten hadden voor de Duitsers grote waarde, Zwanenberg slachtte voor de Wehrmacht — zeer aanmerkelijke voordelen, medegebracht; zij konden gedurende den oorlog. voorzover het van de Duitsers afhing en de oorlogsomstandigheden het toelieten, ten behoeve van de Duitsers zo goed mogelijk blijven doorwerken, waar talloze andere bedrijven door den oorlog volslagen werden stilgelegd.

Het zou met andere woorden onlogisch en onredelijk zijn, om de grote voordelen, die Organon en Zwanenberg zonder twijfel elk voor zich en gezamenlijk gehad hebben tengevolge van de — zij het dan ook ongewilde, doch gedwongen — collaboratie met de Duitsers, niet in rekening te brengen bij de beantwoording der vraag, of het verzochte ingrijpen al dan niet redelijk zoude zijn; een ingrijpen, hetwelk tot onmiddellijk gevolg zoude mebben, dat gelden, die bij achterwege laten van dat ingrijpen blijven eigendom van den Staat der Nederlanden, ten goede zoude komen aan Zwanenberg.

Uit het vorenoverwogene volgt, dat de beslissing van den Raad geen andere zou zijn geweest, ook al zou de Raad bereid

zijn geweest den economischen samenhang der beide vennootschappen Organon en Zwanenberg te praeveleren boven haar juridische gescheidenheid;

O. mitsdien dat de vordering tot rechtsherstel, voorzover tegen het Beheersinstituut gericht, moet worden afgewezen; zulks ook wat betreft de gevraagde vernietiging van de geldlening Schering-Organon;

dat toch, wat dit laatste punt betreft, Organon geen schade heeft geleden, nu Schering als creditrice in de plaats trad van Zwanenberg, zijnde door requestranten niet gesteld dat Organon's renteverplichting dientengevolge verzwaard is;

dat evenmin reden is voor vernietiging der betaling van Organon's schulden aan Zwanenberg, resp. de Amsterdamse Bank en het doen herleven van de vroegere geldlening door Zwanenberg, resp. van het oude debetsaldo bij de Amsterdamse Bank, daar bij de mondelinge behandeling voldoende gebleken is, dat Organon aan zodanig ingrijpen zonder meer niet de minste behoefte heeft;

O. alzo, dat thans nog enkel aan de orde is de vordering tot rechtsherstel, voorzover gericht tegen de Amsterdamse Bank, doch ook deze vordering geheel moet worden afgewezen;

dat requestrante in genen dele aannemelijk hebben gemaakt, dat de Amsterdamse Bank anders had kunnen of behoren te handelen, dan zij deed, veeleer gebleken is, dat de Bank voor Zwanenberg heeft gedaan wat in redelijkheid van haar te vergen was, en elke afwenteling van de door Zwanenberg te lijden schade op de Bank onredelijk zoude zijn;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestranten hare vorderingen.

Veroordeelt haar in de kosten van deze procedure, tot aan deze uitspraak aan de zijde van elk der beide gerequestreerden begroot op f 150.

No. 1822

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Juli 1948. (Mrs. van Walsem, Wery en Buddingh de Voogt.)

De schade door verzoekers geleden is mede veroorzaakt door het verlenen van het overnemingscrediet aan Klinkhamer door de Middenstandsbank. Het is uitgesloten, dat het verlenen van het overnemingscrediet, ingevolge besluit door de voorzitter der beoordelingscommissie, zou zijn geschied zonder voorafgaand overleg met de Bank en het had op de weg van de Bank gelegen, zich met alle kracht tegen elke vorm van medewerking te verzetten. De Bank is niet bereid bevonden het door haar uitgebrachte advies betreffende de credietverlening aan Klinkhamer over te leggen, zodat aangenomen kan worden, dat dit advies in gunstige zin is geweest.

Beroep op overmacht van de Bank verworpen.

De Raad acht termen aanwezig de aansprakelijkheid van de Bank naar redelijkheid en billijkheid te beperken tot de helft van de schade door verzoekers geleden ingevolge de transacties welke over de Bank hebben gelopen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

1. Adriana Koopmans, wed. v. I. M. Boasson, pro se en q.q. voor de afw. B. Boasson en H. Boasson; Mr. H. Boasson, als de gez. erfgen. v. I. M. Boasson; 2. Mr. I. E. Hes Bzn., q.q. bew. v. M. H. Boasson, requestranten, gem. Mr. I. E. Hes Bzn.,

tegen:

1. N.V. Nederlandsche Middenstandsbank gem. Mr. C. P. Kalff, gerequestreerde; 2. Het Nederlandse Beheersinstituut, medegerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 28 Augustus 1946 van I. M. Boasson wonende te Leeuwarden, en Mr. I. E. Hes Bzn., wonende te 's-Gravenhage, als bewindvoerder voor de afwezige M. H. Boasson, en een aanvullend verzoekschrift d.d. 21 Aug. 1947 van 1. Adriana Koopmans, weduwe van de inmiddels overleden I. M. Boasson, wonende te Leeuwarden, zo voor zich als in hoedanigheid van bewindvoerster voor de afwezigen B. Boasson en H. Boasson, alsmede van Mr. Boasson, wonende te Amsterdam, als de gezamenlijke erfgenamen van I. M. Boasson voornoemd;

2. Mr. I. E. Hes Bzn., in bovenvermelde hoedanigheid, allen domicilie kiezende bij de gemachtigde Mr. I. E. Hes Bzn., advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

Gezien het verweerschrift d.d. 4 November 1946 en het aanvullend verweerschrift d.d. 10 October 1947 van de naamloze vennootschap Nederlandsche Middenstandsbank N.V., gevestigd te Amsterdam — hierna te noemen de Bank — gemachtigde Mr. C. P. Kalff, adv. en proc. te Amsterdam, alsmede de schriftelijke antwoorden van het Nederlandse Beheersinstituut — hierna te noemen Beheersinstituut — van 7 November 1946 en 24 October 1947;

Gelet op de verdere gedingstukken en op de mondelinge behandeling van de zaak, waarbij voor de requestranten en voor de Bank het woord is gevoerd door hun gemachtigde en voor het Beheersinstituut door Mr. J. W. G. van Rosmalen, werkzaam aan genoemd Instituut, afdeling Procedures;

Wat de feiten betreft:

O. dat als vaststaande is te beschouwen: dat de vennootschap onder de firma M. H. Boasson en Zonen, gevestigd te Middelburg, waarvan I. M. Boasson en M. H. Boasson destijds de enige firmanten waren, tijdens

de vijandelijke bezetting is getroffen door de maatregelen van de bezetter tegen de Joden en op grond van die maatregelen door de Rijkscommissaris bij beschikking van 5 December 1941 en daarna van 5 Mei 1942 F. H. Klinkhamer, destijds wonende te Amsterdam, is benoemd tot Verwaltungstreuhänder over dit bedrijf;

dat de Nagu (Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen), die inmiddels tot Veräusserungstreuhänderin over de onderneming was benoemd, deze bij akte van 8 Februari 1943, onder voorbehoud van goedkeuring van de Rijkscommissaris aan Klinkhamer heeft verkocht voor de prijs van f 284.900, met de rente van af 1 Januari 1942, doch onder aftrek van enige door de koper reeds gedane uitgaven in twee helften te betalen aan de Vermogensverwaltungs- und Rentenanstalt te 's-Gravenhage en wel de eerste helft binnen 14 dagen na de goedkeuring van de koopovereenkomst en de tweede helft binnen drie maanden daarna;

dat deze goedkeuring op 5 April 1943 is verkregen, Klinkhamer met ingang van 11 April 1943 als Verwaltungstreuhänder is ontslagen en het bedrijf door hem onder dezelfde naam is voortgezet, al of niet met de toevoeging „Zeeuwsche Textielhandel";

dat Klinkhamer met het oog op deze koop verzocht had in aanmerking te komen voor een overnemingscrediet als bedoeld in het Besluit van de Secretaris-Generaal voor Bijzondere Economische Zaken en de waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën — welke beide functiën destijds werden vervuld door M. Rost van Tonningen — d.d. 14 September 1945 (Ned. Staatscourant van 28 September 1942, no. 188);

dat, nadat de Voorzitter van de in art. 2 van dat Besluit bedoelde beoordelingscommissie F. L. Rambonnet bij brief van 23 Februari 1943 aan de Bank de voorwaarden had medegedeeld, waaronder een overnemingscrediet van ten hoogste f 135.000 aan Klinkhamer kon worden verleend en deze zich bij brief van 31 Maart 1943 met deze voorwaarden accoord had verklaard, op 6 April 1943 door genoemde Voorzitter, met goedkeuring van dezelfde als Secretaris-Generaal voor Bijzondere Economische Zaken, is bepaald, dat het overnemingscrediet tot dit bedrag aan Klinkhamer zou worden verleend, waarna de verlenging daarvan door de Bank bij akte van 20/21 Juli 1943 aan Klinkhamer, als handelende onder de firma M. H. Boasson, in rekening-courant heeft plaats gehad;

dat Klinkhamer reeds op 1 April 1943 bij de Bank een rekening-courant had geopend met een eerste storting op de rekening ad f 140.000, welke bedrag hij kennelijk had verkregen door opneming op dezelfde dag van een bedrag van f 145.000 bij de bankier firma Tak & Co. te Middelburg — zijnde nagenoeg het gehele creditsaldo van de firma Boasson en Zonen bij genoemde bankinstelling — en daarna tot in het najaar van 1944 geregeld op deze rekening hebben plaats gehad crediteringen tot een totaal bedrag van f 440.247.13 en debiteringen tot een totaal bedrag van f 471.614.02, welke tot een bedrag van minstens f 33.450.01 geen verband hielden met de bedrijfsvoering van de firma en uitsluitend als privébetalingen ten behoeve van Klinkhamer zijn aan te merkene, zoals die tot voldoening van de koopsom der onderneming en van belastingschulden van Klinkhamer;

O. dat requestranten op grond dezer feiten, na hun verzoekschrift met toestemming van de Raad te hebben aangevuld, vorderen zakelijk:

primair: nietig te verklaren voormelde credietovereenkomst, tot stand gekomen tussen F. H. Klinkhamer en de Bank en deze laatste te veroordelen om aan requestranten te betalen een bedrag van f 252.489.25, althans een zodanig bedrag als schade op grond van een nader aan de Raad over te leggen accountantsrapport door verzoekers zal blijken te zijn geleden, althans een zodanig bedrag als met inachtneming van redelijkheid en billijkheid zal worden bepaald, met veroordeling van het Beheersinstituut om deze veroordeling te gehengen en te gedogen;

subsidiair: te doen herleven de destijds tussen de firma M. H. Boasson en Zonen en de Firma Tak en Co., thans N.V. Twentsche Bank, bijkantoor Middelburg, bestaan hebbende rekening-courant verhouding en de Bank te veroordelen om op rekening van de Twentsche Bank, bijkantoor Middelburg ten gunste van de firma M. H. Boasson en Zonen terug te storten een bedrag van f 140.000, te vermeerderen met een zodanig bedrag als de schade voor verzoekers op grond van een nader over te leggen accountantsrapport zal blijken meer te bedragen, althans met een zodanig bedrag als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren;

meer subsidiair: nietig te verklaren de in het debet van meergenoemde rekening-courant geboekte onrechtmatige onttrekkingen aan het vermogen van de firma M. H. Boasson en Zonen, althans nietig te verklaren de opdrachten van Klinkhamer tot deze boekingen (onrechtmatige onttrekkingen), althans die onttrekkingen zelve, tot een totaal bedrag van f 339.200.01 of zoveel als de Raad naar redelijkheid en billijkheid zal bepalen, met veroordeling van de Bank om vorengemeld bedrag van f 339.200.01 of zoveel als de Raad naar redelijkheid en billijkheid zal bepalen tegen behoorlijke kwijting aan verzoekers te betalen, vermeerderd met de usantiële bankrente over bedoeld bedrag van af de dag der betaling tot de dagtekening van het verzoekschrift en met een rente naar 5 % 's jaars van af de dagtekening van het verzoekschrift tot aan de dag der voldoening;

alles tegen overdracht aan de Bank van alle rechten van verzoekers tot schadevergoeding op het vermogen van F. H. Klinkhamer, op dat van de Vermogens- und

Rentenantstalt en op een eventuele Rijksbijdrage, kosten rechtens;

O. dat door de Bank en het Beheersinstituut tegen de vorderingen verweren zijn gevoerd, waarop voorzoveel nodig hieronder zal worden teruggekomen;

In rechte:

O. dat bij beschikking van het Beheersinstituut van 8 Februari 1947 is ongedaan gemaakt de opheffing en het in liquidatie treden van de vennootschap onder de firma M. H. Boasson en Zonen, gevestigd te Middelburg;

O. dat voorts in de tegelijk met dit geding door requestranten bij de Raad aanhangig gemaakte procedure tegen Klinkhamer het Beheersinstituut, als beherende diens vermogen, heeft erkend de nietigheid ingevolge art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer van de overeenkomst d.d. 8 Februari 1943, tussen Klinkhamer en de Nagu aangegaan, tot aankoop van de onderneming der vennootschap en de Raad de procedure alleen heeft aangehouden teneinde partijen in de gelegenheid te stellen tot overeenstemming te komen omtrent het bedrag van de door Klinkhamer verschuldigde schadevergoeding, hebbende het Beheersinstituut bij brief van 4 December 1947 aan de gemachtigde van requestranten zich verenigd met de vaststelling van dit bedrag op f 272.307.63;

O. dat de Raad derhalve in het onderhavige geding van de nietigheid van voormelde koopovereenkomst uitgaat;

O. dat deze overeenkomst aan Klinkhamer mogelijk is gemaakt door het hem verleende overnemingscrediet van f 135.000; dat toch vaststaat, dat Klinkhamer zelf onvermogend was en geen eigen kapitaal in het bedrijf had geïnvesteerd en het daarom niet wel mogelijk was te achten, dat het bedrijf, welks activa volgens de bij het koopcontract van 8 Februari 1943 overgelegde balans een waarde van f 284.900 — het bedrag van de koopprijs — boven de passiva hadden, zelf binnen drie maanden ongeveer dit bedrag in contanten zou kunnen opbrengen, te minder daar de activa volgens de balans goeddeels illiquide waren; dat dan ook door de betaling van de tweede termijn van de koopprijs op 22 Juli 1943 ad f 145.180 de rekening-courant voor Klinkhamer debet is komen te staan en trouwens reeds het feit, dat het aan Klinkhamer verleende crediet f 35.000 hoger was dan het maximum bedrag, hetwelk zonder speciale goedkeuring van de Secretaris-Generaal voor Bijzondere Economische Zaken volgens het Besluit van 14 September 1942 mocht worden toegestaan, wijst op een grote credietbehoefte van Klinkhamer;

O. dat dit crediet, waartoe, zoals boven overwogen, op 23 Februari 1943 in beginsel en op 6 April 1943 definitief door de Voorzitter van de beoordelingscommissie was besloten, door de Bank bij akte van 20/21 Juli 1943 aan Klinkhamer als „handelende onder de firma M. H. Boasson en Zn." is verleend in rekening-courant, terwijl onder de voorwaarden der credietverlening was opgenomen: „De cliënt zal al zijn finantiële transacties over de bank laten lopen";

dat deze rekening-courant verder door partijen geheel is behandeld als een voortzetting van de rekening-courant, welke Klinkhamer reeds op 1 Apr. 1943 bij de Bank had geopend met een daarop gedane storting van f 140,000, waaruit kan worden afgeleid, dat, hoewel ook deze rekening-courant volgens een bij de stukken zich bevindend overzicht luidde ten name van de firma M. H. Boasson en Zonen en de onderneming op die datum nog niet in formele zin op Klinkhamer was overgegaan, deze naar de bedoeling van partijen hierbij optrad niet in hoedanigheid van Verwalter, maar voor zich zelf als toekomstig eigenaar van de zaak; dat toch de Bank door haar bemoeienissen met het overnemingscrediet en de daarover met Klinkhamer gewisselde correspondentie geacht moet worden ermede bekend te zijn geweest, dat Klinkhamer op het punt stond het bedrijf over te nemen en het dus geen redelijke zin voor partijen had, aan de vooravond van die overneming nog een rekening-courant-verhouding met de oorspronkelijke vennootschap aan te gaan;

O. dat uit het voorafgaande tevens volgt, dat het in het leven roepen der rekening-courant-verhouding met Klinkhamer, het hem verlenen van het overnemingscrediet en de op de rekening-courant verrichte boekingen, gelet ook op het bovenaangehaalde beding, vormen een samenhangend complex van feiten en gedragingen, die tezamen met de aankoop der onderneming door Klinkhamer de schade hebben veroorzaakt, waarvan requestranten in dit geding vergoeding vorderen;

O. dat de Bank wel ontkent, dat de firma door de credietverlening schade heeft geleden, omdat, indien bij gebreke van het crediet de overneming der zaak door Klinkhamer niet had plaats gevonden, de Duitsers de onderneming zouden hebben geliquideerd en zij alsdan geheel voor requestranten verloren zou zijn, terwijl daarvan nu althans nog niets over is, doch dit betoog faalt, aangezien, welk lot een Joods bedrijf ook van de zijde van de bezetter mocht hebben getroffen, daartegen in beginsel steeds de weg van rechtsherstel zou openstaan;

O. dat de Bank voorts haar aansprakelijkheid voor de credietverlening betwist, omdat deze verlening volgens het Besluit van 14 September 1942 in wezen door de Voorzitter van de beoordelingscommissie, bedoeld in art. 2 van het Besluit, geschiedde en de Bank slechts was het door de Secretaris-Generaal voor Bijzondere Economische Zaken aangewezen uitvoerend instrument, bij welke aanwijzing de Bank zich, ondanks haar verzet, door overmacht gedwongen heeft moeten neerleggen;

O. hieromtrent, dat weliswaar volgens meergenoemd Besluit door de Voorzitter der beoordelingscommissie tot het verlenen

van het overnemingscrediet wordt besloten en alsdan de aangewezen bankinstelling het crediet zal verlenen, maar de laatste daarbij optreedt op eigen naam, voor eigen rekening — zij het onder Rijksgarantie — en uitoefenende haar eigen bedrijf; dat het uitgesloten moet worden geacht, dat de inschakeling van de Bank in een voor deze zo gewichtige financiële en politieke aangelegenheid zou hebben plaats gevonden zonder voorafgaand overleg met de Bank; dat, waar het hier een maatregel betrof, welke strekte om de bezetter in staat te stellen zich de waarde van de Joodse bedrijven door het innen van de koopprijs daarvan zonder enige rechtsgrond toe te eigenen, het op de weg van de Bank lag zich met alle kracht en volharding te verzetten tegen elke vorm van medewerking daaraan;

dat de Bank geen feiten heeft gesteld, waaruit zulk een krachtig en volhardend verzet blijkt, en haar verweer, dat zij zich bij haar aanwijzing als credietverstrekkende Bank heeft moeten neerleggen, omdat in die tijd de Staat de meerderheid van de aandelen van de Bank bezat, haar niet kan baten, daar de Bank als naamloze vennootschap ten volle aansprakelijk is voor haar gedragingen, die een gevolg zijn van of verband houden met de gezindheid harer aandeelhouders;

dat, wat in het bijzonder het onderhavige crediet betreft, de Bank niet bereid is bevonden het advies, hetwelk zij ingevolge art. 6 van het Besluit op grond van de door haar ingewonnen informaties omtrent Klinkhamer heeft uitgebracht, in het geding over te leggen, zodat aangenomen kan worden, dat dit advies in voor de credietverlening gunstige zin luidde, terwijl de Bank voorts erkent — gelijk ook blijkt uit overgelegde correspondentie — dat zij de voorbereiding dezer credietverlening voornamelijk heeft overgelaten aan haar toenmalige procuratiehouder Mr. Nierstrasz, een N.S.B.-er, die, zoals uit genoemde correspondentie met Klinkhamer duidelijk blijkt, geenszins de persoon was om tegen de verlening van het crediet aan Klinkhamer de nodige weerstand te bieden;

O. dat derhalve het beroep van de Bank op overmacht dient te worden verworpen en er geen grond is om alsnog aan de Bank getuigenbewijs daaromtrent op te leggen;

O. dat de Bank nog heeft aangevoerd, dat tijdens de bezetting geen bank aan een N.S.B.-er kon weigeren betalingen voor hem te doen uit een creditsaldo of binnen het raam van een bestaande credietovereenkomst, doch ook dit verweer niet opgaat, daar de boekingen slechts zijn vervolghandelingen ten opzichte van het in het leven roepen van de rekening-courantverhouding, tot welk laatste de Bank naar 's Raads oordeel niet had behoren over te gaan, nu te voorzien was, dat daaruit onrechtmatige onttrekking van vermogen aan de firma Boasson zou voortvloeien;

O. nu omtrent het door requestranten gevorderde, dat de Raad geen termen aanwezig acht om het overnemingscrediet, door de Bank aan Klinkhamer verleend, nietig te verklaren, aangezien er geen grond bestaat om Klinkhamer van zijn verplichting tot teruggave van de op rekening van het crediet opgenomen gelden te ontheffen;

O. dat de Raad zich eveneens meent te moeten onthouden van nietigverklaring van de boekingen op de rekening-courant of van de opdrachten daartoe, omdat onder deze boekingen vele stortingen door of aan derden voorkomen, welker rechtsgevolgen in stand dienen te blijven;

O. dat er in verband hiermede evenmin termen zijn om de tussen de firma M. H. Boasson en Zonen en de firma Tak & Co. bestaan hebbende rechtsbetrekking te doen herleven met de daarbij gevorderde terugstorting;

O. dat de requestranten echter tevens vorderen vergoeding der schade, door hen tengevolge van deze boekingen, voorzover daardoor vermogen aan de vennootschap is onttrokken, geleden;

O. dat deze vordering strekt tot het bepalen van de inhoud van rechtsbetrekkingen, welke onbepaald zijn, terwijl deze rechtsbetrekkingen verband houden met de omstandigheden, omschreven in art. 1 sub 7 van het Besluit herstel rechtsverkeer, zodat de Raad ingevolge art. 23 van genoemd Besluit bevoegd is van deze vordering kennis te nemen;

O. dat de Raad ingevolge het vorenoverwogene de Bank aansprakelijk acht voor de ten deze tengevolge van haar handelingen veroorzaakte schade en wel in beginsel voor de gehele schade, maar dat de Raad in aanmerking nemende, dat handelingen van verschillende personen de schade hebben veroorzaakt, in het bijzonder enerzijds Klinkhamer en de Nagu als koper en verkoopster van de handelszaak, anderzijds degenen die tot het verlenen van het overnemingscrediet hebben besloten en de Bank, die het heeft verleend, gelet op alle omstandigheden termen aanwezig acht om de aansprakelijkheid van de Bank naar redelijkheid en billijkheid te beperken tot de helft van de schade, door requestranten geleden met betrekking tot de over de Bank gelopen hebbende transacties;

O. dat het bedrag der schade thans nog niet kan worden vastgesteld en de Raad partijen daarom in de gelegenheid zal stellen met inachtneming van deze beslissing het schadebedrag in onderling overleg vast te stellen;

O. dat het billijk is om tegenover de door de Bank te betalen gedeeltelijke schadevergoeding de requestranten te verplichten de rechten, welke zij ter zake van de schade tegenover derden kunnen doen gelden, in gelijke evenredigheid aan de Bank over te dragen;

Rechtdoende:

Veroordeelt de Bank om aan requestranten tegen bewijs van kwijting te betalen de helft van het bedrag der schade, door requestranten geleden met betrekking tot

de in dit geding bedoelde, over de Bank gelopen hebbende transacties, zulks tegen overdracht aan de Bank van de helft van alle rechten, welke zij ter zake van die schade mochten hebben tegen F. H. Klinkhamer, de Vermogens- und Rentenanstalt, alsmede van de helft van hare eventuele aanspraken op een Rijksbijdrage;

Verstaat, dat indien partijen niet tot overeenstemming mochten komen omtrent het bedrag van bovenbedoelde schade of omtrent de over te dragen rechten, de meest gerede partij zich zal kunnen wenden tot de Raad tot vaststelling daarvan;

Compenseert de kosten op het geding gevallen in dier voege, dat de Bank behalve eigen kosten zal dragen de helft der kosten van requestranten, welke tot op deze uitspraak, aan zijde van requestranten worden begroot op f 250 in hun geheel;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

No. 1323

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Juli 1948. (Mrs. Tabingh Suermondt, Mijnssen, de Flnes, Worst plv., en van Zeggelen).

Verzoekster's vordering om de door haar tijdens de bezetting met gerequestreerde tot stand gekomen overeenkomst, waarbij zij 50 % van haar assurantie provisie aan gerequestreerde zoude uitkeren, nietig te verklaren, is in eersten aanleg afgewezen, omdat niet is gebleken van enige dwang of pressie zoals bedoeld in art. 25 E 100.

De Raad heeft niet in aanmerking genomen of naast een ingrijpen ex art. 25 E 100, een rechtsherstel ex art. 23 E 100 redelijk ware.

Bij herziening vastgesteld, dat — ware deze omstandigheid in aanmerking genomen — de gevraagde nietigverklaring zoude zijn toegewezen.

Beslissing a quo vernietigd, met toewijzing van de vordering van verzoekster.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg. en 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 17 December 1947 ingekomen verzoekschrift van de vennootschap onder de firma Schröder en Heineken, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. F. Kranenburg te Amsterdam, en een daarop ingekomen verweerschrift van H. A. Burmeister, wonende te Amsterdam, en Mr. G. Kramer, advocaat te Utrecht, in hun hoedanigheid van beheerders over het vermogen van J. H. L. de Bruin, thans gedetineerd, destijds wonende te Utrecht, gemachtigde Jhr. Mr. F. F. Hooft Graafland te Utrecht,

Gelet op het behandelde ter zitting van 10 Mei 1948, alwaar voor verzoekster is gepleit door Mr. F. Kranenburg te Amsterdam en voor verweerders door Mr. J. A. Star Busman te Utrecht.

O. dat verzoekster herziening vordert van een op 22 September 1947 door deze afdeling en Kamer van de Raad tussen dezelfde partijen gewezen uitspraak, waarbij de door verzoekster met vergunning van het Nederlandse Beheersinstituut ingestelde vorderingen tot:

a. nietigverklaring ener tussen verzoekster en J. H. L. de Bruin in Juli 1941 tot stand gekomen rechtsbetrekking, waarbij was overeengekomen, dat verzoekster 50 % der haar als assurantiebezorgster der brandverzekering van de opstallen, machinerieën en inventaris der N.V. Nederlandse Fabriek voor Betimmeringen v/h Gebrs. Reens te Amsterdam toekomende provisie aan genoemden J. H. L. de Bruin zou uitbetalen;

b. veroordeling van J. H. L. de Bruin om f 1855.67 plus rente tegen kwijting aan verzoekster terug te betalen;

c. verklaring, dat verzoekster niet gehouden is om de over het verzekeringsjaar 1944/5 verschuldigde provisie ad f 1023.17 aan J. H. L. de Bruin te betalen;

d. veroordeling van J. H. L. de Bruin in de kosten van het geding, werden ontzegd;

O. dat verzoekster hiervoor vijf gronden aanvoert, t.w. vijf rubrieken van feiten en omstandigheden, die door de Raad bij zijn beslissing niet in aanmerking zouden zijn genomen, welke — indien zij dit wel waren geweest — tot een andere beslissing zouden hebben geleid, t.w.

1a. onder normale omstandigheden zou de onderhavige verzekering gewoon zijn doorgelopen en zou J. H. L. de Bruin niet in staat zijn geweest om de post aan verzoekster af te nemen of verzoekster te bewegen tot het aangaan van de vorenbedoelde overeenkomst:

dit kon alleen geschieden doordat de verzekerde onder beheer stond, verzoekster als niet geheel „arische" firma kwetsbaar was en J. H. L. de Bruin een invloedrijke N.S.B.-er was;

b. J. H. L. de Bruin heeft alleen kans gehad om zich in te dringen, doordat de verzekerde destijds onder beheer stond, welke verzekerde anders in geen geval enige relatie met de Bruin had willen hebben en de verzekering anders nimmer door tussenkomst van J. H. L. de Bruin als makelaar had willen doen sluiten;

II. verzoekster was destijds niet vrij om het aangaan van de bedoelde overeenkomst met J. H. L. de Bruin te weigeren, immers zij zou daardoor 100 % schade hebben geleden, welke schade zij door de overeenkomst althans tot 50 % heeft kunnen beperken;

III. J. H. L. de Bruin heeft gebruik gemaakt van invloed van getuige Mooy op den over het verzekerde bedrijf aangestelden Treuhänder;

IV. J. H. L. de Bruin heeft voor de door hem opgestreken provisie geen enkele werkzaamheid verricht, terwijl alle werkzaamheden op verzoeksters schouders neerkwamen;

V. tenslotte -- verzoekster beroept zich hierop slechts subsidiair — het feit, dat verzoekster de over het verzekeringsjaar 1944/5 verdiende provisie nog geheel onder zich heeft;

O. dat verzoekster van mening is, dat op grond van de bovenstaande, bij 's Raads eerste beslissing niet in aanmerking gekomen omstandigheden, de gestelde overeenkomst en de daaruit voortspruitende rechtsbetrekkingen, zoal niet op grond van art. 25, dan toch in ieder geval op grond van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (No. E 100) vernietigd had moeten worden, weshalve zij den Raad verzocht om de beslissing van 22 September 1947 te herzien en verzoeksters oorspronkelijke vorderingen alsnog toe te wijzen, subsidiair te verklaren, dat verzoekster niet gehouden is een bedrag van f 1023.17 aan J. H. L. de Bruin te voldoen, kosten rechtens;

O. dat verweerders daartegenover hebben gesteld, dat door verzoekster geen feiten of omstandigheden zijn bijgebracht, die in prima onbekend waren, dat uit de aangevallen beslissing blijkt, dat daarbij wel degelijk met de vorenaangeduide feiten en omstandigheden rekening is gehouden, en dat de thans door verzoekster op grond van dezelfde omstandigheden gegeven juridische constructie niet tot een andere conclusie kan leiden, weshalve zij den Raad verzochten om verzoekster in haar verzoek tot revisie niet ontvankelijk te verklaren, althans haar hetzelve te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat blijkens de motivering van de bestreden beslissing in de eerste procedure alleen de vraag is onderzocht, of de litigieuze overeenkomst is tot stand gekomen onder dwang of pressie, in den zin van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (No. E 100), en verzoeksters vordering is afgewezen op grond van een ontkennende beantwoording dezer vraag;

O. dat de Raad blijkens de voormelde beslissing daarbij kennelijk niet in aanmerking heeft genomen de thans sub 1 door verzoekster aangevoerde feiten en omstandigheden;

O. dat verzoekster inderdaad aan den Raad aannemelijk heeft gemaakt, dat er onder normale omstandigheden geen enkel motief voor haar zou hebben bestaan voor het aangaan der vorenbedoelde overeenkomst, doch deze alleen kan worden verklaard door en door J. H. L. de Bruin alleen kon worden verkregen in verband met de bijzondere omstandigheden, als bedoeld in art. 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (No. E 100);

O. dat — indien deze omstandigheid in aanmerking zou zijn genomen — daaruit naar het oordeel van den Raad naar redelijkheid en billijkheid noodzakelijkerwijze een ingrijpen in den zin van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (No. E 100) zou zijn voortgevloeid en een nietigverklaring van de voormelde in Juli 1941 tussen verzoekster en J. H. L. de Bruin ontstane rechtsbetrekking;

O. dat de bestreden uitspraak derhalve op den eersten door verzoekster aangevoerden grond dient te worden herzien;

O. dat derhalve een beoordeling van de overige, door verzoekster aangevoerde gronden niet van node is;

O. dat ingevolge de onderhavige nietigverklaring van de voormelde rechtsbetrekking tussen verzoekster en J. H. L. de Bruin deze conform het oorspronkelijke verzoek dient te worden veroordeeld tot terugbetaling aan verozekster van de door haar aan J. H. L. de Burin op grond van die rechtsbetrekking over de jaren 1942 tot 1944 uitgekeerde provisiën ten bedrage van f 1855.87 en voorts moet worden bepaald, dat verzoekster niet gehouden is tot uitkering van de helft van de provisie over het verzekeringsjaar 1944/5;

O. dat het verzoek derhalve moet worden toegewezen, behalve ten aanzien van de door verzoekster gevorderde rente, welke naar het oordeel van den Raad in redelijkheid en billijkheid dient in te gaan op de datum van indiening van het oorspronkelijke verzoek tot rechtsherstel, derhalve op 29 Augustus 1946;

Rechtdoende:

Vernietigt de bestreden beslissing dezer afdeling en Kamer van den Raad dd. 22 September 1947;

Verklaart nietig de vorenbedoelde, tussen verzoekster en J. H. L. de Bruin voornoemd tot stand gekomen rechtsbetrekking;

Veroordeelt J. H. L. de Bruin voornoemd tot betaling aan verzoekster tegen behoorlijk bewijs van kwijting van f 1855.87, vermeerderd met een rente tegen den voet van vijf procent 's jaars met ingang van 29 Augustus 1946 tot den dag der voldoening;

Verklaart dat verzoekster niet gehouden is tot betaling aan J. H. L. de Bruin voornoemd van vorengenoemd bedrag van f 1023.17;

Veroordeelt J. H. L. de Bruin voornoemd in de kosten van het geding tot aan deze uitspraak aan de zijde van verzoekster begroot op f 100;

Wijst af hetgeen meer of anders is gevorderd.

15 December 1948 (afl. 3) No. 1324—1330

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1324

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Maart 1947. (Mrs. van Hinloopen Labberton, Karni en Buddingh de Voogt).

Vonnis Arr.-Rechtbank en bevestigend arrest van het Gerechtshof waarbij het Papefonds is veroordeeld om een muur, voorzover gebouwd op grond van Flaumenhaft, af te breken, op verbeurte ener dwangsom, met bevoegdheid tot reële executie, bulten effect gesteld. Afbraak van het muurgedeelte onredelijk geacht i.v.m. de woningnood. Het Papefonds veroordeeld om bij wijze van schadevergoeding te betalen f 100 wegens het onrechtmatig plaatsen van de muur op de grond van Flaumenhaft.

Flaumenhaft het recht ontzegd zelf tot afbraak over te gaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg., 38.)

Mr. Arend Evenhuis q.q., requestrant,
tegen:
Emil Flaumenhaft, gerequestreerde, gem. Mr. A. E. J. Nysingh.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, requestrante bij monde van haar gemachtigde Mr. A. Evenhuis te 's-Gravenhage, gerequestreerde in persoon bijgestaan door den procureur Mr. A. E. J. Nysingh te 's-Gravenhage;

Ten aanzien der feiten:

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat requestrante, de Stichting Het Papefonds, bij de verbouwing van haar perceel, Wassenaarscheweg No. 19, in Augustus 1940 eene gemeene houten heining, vormende de afscheiding met het perceel Wassenaarscheweg No. 17, ter lengte van 85 cm. heeft doen afbreken en in de plaats daarvan eene scheidingsmuur heeft doen plaatsen, ter dikte van 27 cm., welke voor de helft werd geplaatst op het perceel Wassenaarscheweg No. 17, toebehoorend aan wijlen F. Meinerdi-Fleumenhaft, en in huur bij gerequestreerde E. Flaumenhaft, en welke scheidingsmuur tevens als boummuur diende voor het perceel Wassenaarscheweg 19, waarvan de achtergevel terzelfdertijd 85 cm. achteruit werd gebracht;

O. dat het Papefonds heeft gemeend op grond van het burenrecht en in het bijzonder van art. 691 B.W. gerechtigd te zijn deze muur voor de helft op het terrein van het perceel Wassenaarscheweg 17 te mogen plaatsen, weshalve het toen het in October 1940 gedagvaard werd door gerequestreerde E. Flaumenhaft als huurder en in hoedanigheid van vertegenwoordiger van de eigenaresse voor de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage geweigerd heeft de verbouwing van haar perceel te staken en de muur gedeeltelijk af te breken, welke weigering tevens gebaseerd was op de vrees dat de geheele verbouwing geen voortgang zou kunnen hebben daar de Duitsche bezetter destijds herhaaldelijk beslag legde op bouwmaterialen;

O. dat het Papefonds bij vonnis van 7 Januari 1941 werd veroordeeld tot wegneming van het op den grond van het perceel Wassenaarscheweg 17 geplaatste gedeelte van den muur, en tot betaling van eene dwangsom van f 100 per dag voor elken dag dat het Papefonds, 14 dagen na het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis, in gebreke blijft hieraan te voldoen, met machtiging voorts van gerequestreerde in privé en qq. om zelf tot opruiming van het bewuste gedeelte over te gaan;

O. dat het Papefonds van dit vonnis in beroep is gegaan bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage en — nadat de conclusie van eisch in appèl was genomen — het Bestuur van het Papefonds in zijn functie is geschorst en daarna ontslagen en het Bestuur van het Papefonds is opgedragen aan een handlanger van den bezetter, de N.S.B.-er Mr. K. H. Jansma, die het proces heeft voortgezet, doch tegen het op 26 Maart 1942 gewezen arrest, waarbij het vonnis van de Rechtbank werd bekrachtigd, geen beroep in cassatie heeft ingesteld;

O. dat intusschen op 8 Januari 1942 eene tweede vordering tegen het Papefonds, zoo gezegd vertegenwoordigd door het onwettig Bestuur, werd ingesteld, en dat het Papefonds bij vonnis van 5 October 1943 door de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage werd veroordeeld om binnen 14 dagen na het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis het pand Wassenaarscheweg 17 weer in den toestand te brengen waarin het zich bevond voor de verbouwing,, met veroordeling tot betaling van eene dwangsom aan gerequestreerde in privé en qq, ieder van f 50 per dag, bij niet voldoening aan dit vonnis;

O. dat na de bevrijding het wettige Bestuur van het Papefonds weder optrad, en volgens zijn niet weersproken mededeeling geruimen tijd daarna onvolledige dossiers van deze zaken vond, doch dat bij onderzoek bleek, dat het onwettig Bestuur van het Papefonds niet aan de vonnissen had voldaan, en dat daardoor de dwangsommen tot een zeer hoog bedrag waren opgeloopen;

O. dat het Papefonds getracht heeft tot eene minnelijke schikking te geraken, doch dat op 24 Juli 1946 beteekening der vonnissen geschiedde, waarna het Papefonds op 5 Augustus 1946 een verzoek om Rechtsherstel bij den Raad heeft ingediend;

O. dat na een mondelinge toelichting door partijen de Raad zich met partijen heeft begeven naar het perceel Wassenaarscheweg 17 en daar heeft geconstateerd:

a. dat de scheidingsmuur waarover geschil, eene solide duurzame afscheiding is en dat gerequestreerde niet heeft kunnen aanwijzen eenig nadeel dat hij van de verlenging van de bouwmuur zou ondervinden;

b. dat naast de verlengde muur een geringe verzakking zichtbaar was, en dat zich een scheur in den voorgevel bevond;

T'en aanzien van het recht:

O. dat gerequestreerde het formeele verweer, dat de vordering zou zijn ingesteld alleen tegen partij Flaumenhaft in privé, intrekt indien de Raad het request meent te kunnen lezen, als gericht tegen partij Flaumenhaft in privé en qq, hetgeen naar 's Raads oordeel inderdaad het geval is;

O. dat het Papefonds het verzoek om rechtsherstel hierop grondt dat door de schorsing en het ontslag van het Bestuur het hangende geding niet zijn gewonen loop heeft kunnen hebben, daar het proces na het ontslag is gevoerd tegen het onwettig Bestuur, dat niet geacht kan worden het Fonds te hebben vertegenwoordigd, zoodat het arrest van het Gerechtshof van 26 Maart 1942 en het vonnis van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage van 5 October 1943 niet geacht kunnen worden het Papefonds te binden, daar het onwettig Bestuur is benoemd krachtens verordeningen, die geacht worden nooit te hebben bestaan, terwijl het althans vaststaat dat het wettig Bestuur van het Fonds niet in de gelegenheid is geweest in het gevoerde proces iets te zijner verdediging aan te voeren en hem de mogelijkheid is ontnomen het zijne te doen om te geraken tot cassatie dan wel tot hooger beroep tegen het arrest en het vonnis, terwijl het verder geen maatregelen heeft kunnen nemen om het tweede proces te voorkomen en/of door aan de gewijsden te voldoen het loopen der dwangsommen te voorkomen;

O. dat de toestand thans deze is dat nog geen uitvoering is gegeven aan de last tot afbraak, dat partij Flaumenhaft geen gebruik heeft gemaakt van de hem daartoe verleende machtiging en dat de dwangsommen zijn opgelopen tot enorme bedragen en dagelijksch f 200 grooter worden;

O. waar volgens de eigen positie der partij Flaumenhaft en de genomen beslissingen het geschil gaat om het onrechtmatig bebouwen van een stuk grond ter grootte van ruim 0.1 M^2 en de waarde daarvan, volgens de daar ter plaatse geldende grondprijs van pl.m. f 25 per M^2, ongeveer f 2.50 bedraagt, de door den loop der omstandigheden, buiten toedoen van het wettig Bestuur van het Papefonds ontstane toestand onhoudbaar is;

O. dat de Raad getracht heeft eene schikking tusschen partijen tot stand te brengen, doch dat partij Flaumenhaft persisteert in haar eisch tot nakoming van de bewuste vonnissen en het bedoelde arrest;

O. dat namens partij Flaumenhaft is betoogd:

1. dat hier van rechtsherstel geen sprake kan zijn omdat de onrechtmatige bebouwing van het stuk grond is geschied door het wettig Bestuur van het Fonds, onafhankelijk van de bezetting, en al het andere daarvan het gevolg is;

2. dat de Raad niet bevoegd zou zijn om rechterlijke gewijsden nietig te verklaren, welke op grond van geheel los van de bezetting verrichte onrechtmatige daden, regelmatig zijn gewezen;

O. dienaangaande ad 1) dat art. 23 en volgende K.B. E 100 uitsluitend als eisch stelt, dat de rechtsbetrekkingen, gedurende de bezetting zijn tot stand gekomen of gewijzigd, terwijl geen oorzakelijk verband met de bezetting wordt gevorderd, zoodat, nu het ingezetenen van het Koninkrijk betreft en de zaak of recht zich binnen het Koninkrijk bevindt, de Raad zal hebben te beoordeelen of het achterwege laten van ingrijpen in de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, ook al moge dan ook de door het wettig Bestuur van het Fonds begane onrechtmatige daad de uiteindelijke oorzaak zijn van den thans bestaanden toestand;

ad 2) dat ook het tweede verweer moet worden gepasseerd daar de redactie van art. 38 K.B. E 100 zeer ruim is gesteld, en ook, blijkens de toelichting, de Raad zich bij zijne beslissingen niet behoeft te storen aan rechterlijke uitspraken, tijdens de bezetting, omtrent de ter toetsing komende rechtsbetrekkingen en rechtshandelingen, gewezen;

O. dat de Raad derhalve zelfs ambtshalve de genomen beslissingen kan vernietigen, terzijde stellen en wijzigen, doch dat de Raad meent dat in het onderwerpelijk geval de mérites van de genomen beslissingen en de vraag of in hoeverre deze bindend behooren te zijn voor het Papefonds terzijde kunnen worden gelaten en dat kan worden volstaan met eene vernietiging van de rechtsbetrekkingen, die het gevolg zijn van de rechterlijke beslissingen en van de rechtshandelingen, die door het onwettig Bestuur zijn verricht of nagelaten;

O. dat de Raad vermeent het Papefonds met het primaire verzoek om ten aanzien van de eerste procedure te bepalen, dat het geding voor het Gerechtshof te 's-Gravenhage zal worden hervat in den stand, waarin het zich op 10 Augustus 1941 bevond, niet ontvankelijk te moeten verklaren, omdat — daargelaten of de Raad een opdracht in dezen vorm zou kunnen doen. gelijk namens de gerequestreerde werd betwist — hiervoor naast de vernietiging van 's Hofs arrest toch een regeling van de gevolgen van deze vernietiging en van de gevolgen van het vonnis van 5 October 1943 noodig zou blijven;

O. dat ook toewijzing van de subsidiaire vordering slechts eene gedeeltelijke oplossing der gerezen moeilijkheden zou brengen, zodat, afgezien van de vraag of de Raad bevoegd zou zijn de gevraagde beslissing te geven, omdat voor de verlenging van termijnen reeds een regeling bestaat in het besluit 14/1940 S. 200, ook deze vordering niet ontvangen kan worden;

O. dat gerequestreerde zich omtrent de meer subsidiaire vordering tot tenietdoening, regeling of matiging der dwangsommen heeft gerefereerd aan 's Raads oordeel;

O. dat de Raad deze vordering toewijsbaar acht, doch vermeent, krachtens art. 26 K.B. E 100, ook ten aanzien van de bevolen afbraak van het stuk muur eene regeling te moeten treffen door de in de voornoemd vonnis der rechtbank dd. 7 Januari 1941 neergelegde verplichting tot afbraak te wijzigen in eene verplichting tot schadevergoeding;

O. dat naar 's Raads oordeel, ten deze hiertoe alle reden bestaat nu allerwege gebrek aan bouwmateriaal en gebrek aan geschoolde krachten bestaat, zoodat het niet redelijk en billijk zou zijn een bestaand gebouw gedeeltelijk af te breken, waardoor het gevaar zou worden geloopen dat woon- en kantoorruimte onbruikbaar zou worden, waarbij nog komt dat bij informatie bij het Gemeentelijk Bouw en Woningtoezicht bleek dat in een geval als het onderhavige de vereischte toestemming tot afbraak zou worden geweigerd;

O. dat, wat de veroordeeling tot het herstel in den vorigen toestand betreft, gelijk in het vonnis van 5 October 1943 is bevolen, het Papefonds zich volkomen bereid heeft verklaard de kosten van de daarin omschreven herstellingen te voldoen, en dat de Raad te rade is geworden het Papefonds te veroordeelen tot betaling van eene som gelds, ter bestrijding van de kosten van herstel;

Beschikkende:

Verklaart het Papefonds niet ontvankelijk in de primair en subsidiair ingestelde vorderingen;

Wijst de meer subsidiair ingestelde vorderingen ten deele toe;

Vernietigt de rechtsbetrekkingen tusschen partijen ontstaan, als gevolg van het vonnis van de Arrondissementsrechtbank dd. 7 Januari 1941 en de bekrachtiging daarvan door het Gerechtshof dd. 26 Maart 1942, en van het vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Den Haag, dd. 5 October 1943;

Veroordeelt het Papefonds aan gerequestreerde te betalen, bij wijze van a) schadevergoeding, wegens het onrechtmatig plaatsen van eene gedeelte der scheidingsmuur op het perceel Wassenaarscheweg 17, de somma van f 100, b) herstelkosten van de schade toegebracht door de verbouwing aan het pand Wassenaarscheweg 17 de somma van f 150;

Verstaat dat door deze betalingen — met wijziging voor zooveel noodig van de vonnissen van de Rechtbank te 's-Gravenhage dd. 26 Maart 1942 en 5 October 1943 en van het arrest van 26 Maart 1942 — de Stichting het Papefonds ontheven is van de verplichting tot afbraak van bovenbedoeld gedeelte der scheidingsmuur en het verrichten der in het vonnis van 5 October 1943 opgedragen herstellingen en dat tevens partij Flaumenhaft in privé en qq. het recht ontnomen is om zelf tot afbraak en herstellingen over te gaan;

Ontzegt het meer en anders gevorderde;

Verstaat dat ieder der partijen, als zijnde gedeeltelijk in het ongelijk gesteld, de eigen kosten zal dragen.

No. 1325

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Juni 1948. (Mrs. Prof. Houwing, van Rijn van Alkemade en Polak.)

Voorafgaande beslissing is bij herziening vernietigd. Rechtskracht van het vonnis der Rechtbank en het bevestigende arrest van het Gerechtshof gehandhaafd.

De dwangsom in zoverre gewijzigd, dat deze niet eerder begint te lopen dan vanaf één maand na de thans gegeven beslissing.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143.)

Emil Flaumenhaft, gem. Mr. A. E. J. Nijsingh, requestrant,

tegen:

Stichting „Papefonds", gem. Mr. A. Evenhuis, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Emil Flaumenhaft, wonende te 's-Gravenhage, strekkende tot herziening van een beslissing van deze Raad en Afdeling, Meervoudige Kamer te 's-Gravenhage van 18 Maart 1947 alsmede het antwoord van Mr. A. Evenhuis, ten deze handelend als gemachtigde van de Stichting „Pape-fonds", hierna te noemen het Fonds, gevestigd te 's-Gravenhage;

Gezien de overige stukken, waaronder de eerste grosse van genoemde beslissing;

Gehoord partijen, verzoeker bij monde van zijn gemachtigde Mr. A. G. Maris, advocaat te 's-Gravenhage en gerequestreerde bij monde van zijn gemachtigde Mr. A. Evenhuis;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat het Fonds bij vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage van 7 Januari 1941 werd veroordeeld om een muur, geplaatst in de tuin van het het Fonds toebehorend perceel Wassenaarscheweg 19 te 's-Gravenhage, binnen 14 dagen na het in gewijsde gaan van dit vonnis weg te nemen voor zover deze muur de grensafscheiding met het perceel Wassenaarseweg 17 overschreed op straffe van een dwangsom van f 100 voor elke dag, dat het Fonds met deze wegneming in gebreke zou blijven en met machtiging van Flaumenhaft om bij gebreke van die wegneming zelf daartoe over te gaan op kosten van het Fonds en zo nodig met behulp van de sterke arm;

dat het Gerechtshof te 's-Gravenhage bij in gewijsde gegaan arrest van 26 Maart 1942 dit vonnis heeft bekrachtigd;

dat voorts het Fonds bij in gewijsde gegaan vonnis van de Arrondissements-

Rechtbank te 's-Gravenhage van 5 October 1943 werd veroordeeld om binnen 14 dagen na het in gewijsde gaan van dit vonnis het pand Wassenaarseweg 17 te 's-Gravenhage te brengen in de toestand, waarin het zich bevond voor de verbouwing van het pand Wassenaarseweg 19 een aanvang nam op straffe van een dwangsom van f 50 voor elke dag, dat het Fonds nalatig zou blijven aan deze veroordeling te voldoen en met machtiging van Flaumenhaft om bij gebreke van voldoening zelf tot herstel over te gaan op kosten van het Fonds en zo nodig met behulp van de sterke arm;

dat het rechtmatig bestuur van het Fonds op 11 Augustus 1941 door of namens de vijand werd geschorst en later ontheven en de N.S.B.-er Mr. K. H. Jansma tot gemachtigde van het Fonds werd benoemd;

dat het Fonds aan genoemde veroordelingen niet heeft voldaan en Flaumenhaft geen gebruik heeft gemaakt van de hem bij genoemde uitspraken toegekende bevoegdheden;

dat het Fonds bij zijn inleidend verzoekschrift de Raad o.m. heeft verzocht:

a. de na 10 Augustus 1941 tussen het Fonds en Flaumenhaft ontstane rechtsbetrekkingen en daaruit voortgekomen rechtsgevolgen nietig te verklaren en ten aanzien van de eerstgenoemde procedure te bepalen, dat het geding voor het Gerechtshof te 's-Gravenhage zal worden hervat in de stand, waarin het zich op 10 Augustus 1941 bevond;

b. subsidiair de overige ontstane rechtsbetrekkingen en rechtsgevolgen nietig te verklaren en te bepalen, dat voor het Fonds de wettelijke termijnen voor het instellen van cassatie en hoger beroep alsnog zullen lopen met ingang van een door de Raad nader vast te stellen tijdstip;

c. te bepalen, dat de bij genoemde uitspraken vastgestelde dwangsom zullen ingaan op nader door de Raad vast te stellen tijdstippen;

dat nadat Flaumenhaft dit verzoek had bestreden, de Raad in de aangevallen beslissing de rechtsbetrekkingen, tussen partijen ontstaan tengevolge van genoemde vonnissen en genoemd arrest, heeft vernietigd — het Fonds heeft veroordeeld om aan Flaumenhaft f 100 te betalen als schadevergoeding wegens het onrechtmatig plaatsen van een gedeelte der scheidingsmuur op het perceel Wassenaarseweg 17 en f 150 wegens schade, door de verbouwing toegebracht aan het pand Wassenaarseweg 17 en voorst heeft verstaan — met wijziging voor zoveel nodig van genoemde vonnissen en genoemd arrest dat het Fonds door deze betalingen ontheven is van de in deze uitspraken omschreven verplichtingen tot afbraak en herstel en Flaumenhaft daardoor het recht ontnomen wordt om zelf tot afbraak en herstel over te gaan — een en ander met compensatie der kosten;

In rechte:

O. dat Flaumenhaft geen gronden heeft aangevoerd voor herziening van 's Raads beslissing, voor zover daarbij vernietigd zijn de rechtsbetrekkingen, ontstaan tengevolge van het vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage van 5 October 1943 en de gevolgen dier vernietiging zijn geregeld — zodat deze beslissing in elk geval in zoverre in stand behoort te blijven;

O. dat de Raad het verzoek tot herziening overigens gegrond acht;

dat in het aangevallen vonnis, beslissend dat voor ingrijpen ingevolge art. 23 e.v. van het Besluit E 100 geen oorzakelijk verband tussen de totstandkoming of wijziging der daar bedoelde rechtsbetrekkingen en de bezetting wordt gevorderd, niet in aanmerking genomen is het bepaalde in art. 1 sub 7 van dat Besluit, waaruit immers het tegendeel blijkt;

dat de Raad dan ook ten onrechte in dat vonnis als grond voor de wijziging van de verplichting tot wegneming in een tot schadevergoeding heeft aangevoerd, dat „allerwege gebrek aan bouwmateriaal en gebrek aan geschoolde krachten bestaat, zodat het niet redelijk en billijk zou zijn een bestaand gebouw gedeeltelijk af te breken, waardoor het gevaar zou worden gelopen, dat woon- en kantoorruimte onbruikbaar zou worden", daar dit geen bijzondere omstandigheden zijn als bedoeld in genoemd art. 1 sub 7;

dat in het aangevallen vonnis voorts niet in aanmerking is genomen, dat — gelijk door Flaumenhaft is betoogd en voor wat de feiten betreft, door de wederpartij niet is weersproken — 1e de litigieuze verbouwing werd begonnen onder het rechtmatig bestuur van het Fonds en werd voortgezet tijdens de eerste procedure, die Flaumenhaft op grond van die verbouwing tegen het Fonds aanhangig maakte, 2e het Fonds in die procedure verweer heeft gevoerd door de door zijn rechtmatig bestuur gekozen procureur, na de veroordeling tot wegneming en tot betaling van een dwangsom in hoger beroep is gegaan, terwijl dat bestuur eerst na de indiening van de memorie van grieven werd geschorst, 3e de „gemachtigde" van het Fonds, Mr. Jansma na bekrachtiging van het vonnis der Rechtbank door het Hof, aan Mr. F. M. Westerouen van Heeteren een cassatie-advies heeft gevraagd, dat afwijzend luidde en op grond daarvan afgezien heeft van het instellen van beroep in cassatie;

dat deze omstandigheden, waren zij wel in aanmerking genomen, tot afwijzing van de primaire en de subsidiaire vordering hadden moeten leiden, omdat daaruit blijkt, dat het Fonds zich over de wijze waarop de procedure gevoerd is, op geen enkele wijze kan beklagen en op de uitslag van deze procedure de bezetting voor haar generlei nadelige invloed heeft gehad;

dat aangezien reeds op deze gronden, welke ook door Flaumenhaft in zijn revisie-aanvrage, zoals deze bij pleidooi nader is toegelicht zijn aangevoerd, het vonnis moet worden vernietigd en de primaire en de subsidiaire vordering moeten worden afgewezen, de Raad de overige tegen de aan-

gevallen uitspraak aangevoerde grieven buiten beschouwing kan laten;

dat wat de meer subsidiaire vordering betreft, het aannemelijk is, dat het rechtmatig bestuur van het Fonds aan het door het Gerechtshof bekrachtigde vonnis der Rechtbank zou hebben voldaan, zodat het redelijk en billijk voorkomt, de uit de veroordeling tot betaling van een dwangsom ontstane rechtsbetrekking in die zin te wijzigen, dat de verplichting tot betaling daarvan zal ingaan bij niet voldoening aan die uitspraak binnen een maand na heden, zulks tevens op grond dat in redelijkheid van het Fonds niet gevorderd kan worden, dat het hangende verzoek om rechtsherstel tot voldoening aan de uitspraken waarvan vernietiging gevorderd werd, overging;

Rechtdoende:

Vernietigt het tussen partijen gewezen vonnis van de Raad van 18 Maart 1947 voor zover daarbij vernietigd zijn de rechtsbetrekkingen, tussen partijen ontstaan tengevolge van het vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage van 7 Januari 1941 en van het arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage van 26 Maart 1942 en de gevolgen dier vernietiging zijn geregeld;

Wijzigt de rechtsbetrekkingen, tussen partijen ontstaan tengevolge van dit vonnis en arrest in dier voege, dat de bij deze uitspraken bepaalde dwangsom eerst verschuldigd zal zijn met ingang van 1 maand na heden;

Laat deze uitspraken en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen overigens ongewijzigd in stand;

Veroordeelt het Fonds in de kosten van beide, voor de Raad gevoerde gedingen, tot deze uitspraak aan de zijde van Flaumenhaft begroot op in totaal f 250.

No. 1826

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Juli 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, Van Vrijberghe de Coningh en Block.)

Het niet betalen der premie is niet voortgevloeid uit een slechts met gevaar voor vrijheid en/of leven te verbreken onmogelijkheid van de debiteur, maar uit een betrekkelijke economische onmacht.

Requestrant heeft de premiebetaling gestaakt, toen hij zich nog in volle vrijheid bevond, waarna de verzekering is beëindigd, weshalve het niet aangaat het overlijdensrisico thans achteraf nog op de Mij. over te brengen.

Vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

A., weduwe van B., gem. Mr. D. Simons, requestrante,

tegen:

de N.V. Levensverzekering-Maatschappij van „De Nederlanden" van 1845, gem. Mr. R. V. Bakker, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request d.d. 15 Juli 1947 van A., weduwe van B., wonende te 's-Gravenhage, woonplaats kiezende aldaar ten kantore van haar raadsman Mr. D. Simons;

Gelezen het antwoord d.d. 30 September 1947 van de N.V. Levensverzekering-Maatschappij „De Nederlanden van 1845" gevestigd te 's-Gravenhage, woonplaats kiezende aldaar ten kantore van Mr. R. V. Bakker;

Gehoord partij A. ter terechtzitting van 3 Juni 1948 bij monde van haar raadsman Mr. I. E. Hes, hebbende gerequestreerde bij schrijven d.d. 25 Mei 1948 van haar raadsman verklaard, van mondelinge toelichting af te zien;

Gezien de overgelegde stukken, waaronder een uittreksel uit het register van overledenen der Gemeente Ermelo, waaruit blijkt, dat op 10 Augustus 1943 is overleden B., echtgenoot van A.;

O. dat requestrante bij haar inleidend verzoekschrift in hoofdzaak heeft verklaard, dat B., hierna te noemen de verzekerde, met de N.V. Levensverzekering-Maatschappij van „de Nederlanden" van 1845 gevestigd te 's-Gravenhage, gerequestreerde, op 1 Mei 1936 heeft gesloten een overeenkomst van levensverzekering, waarvan is opgemaakt een polis met het nummer 83709;

dat blijkens deze polis de overeenkomst strekte tot verzekering van een bedrag van f 20,000 na het overlijden van de verzekerde uit te betalen aan verzoekster, zijn echtgenote;

dat voor deze verzekering driemaandelijks verschuldigd was een premie van f 106.09;

dat de verzekerde de premies regelmatig heeft betaald tot 1 Mei 1941;

dat de verzekerde als Joods geneesheer in het voorjaar van 1941 werd getroffen door het verbod van de bezetter om nog practijk bij niet-Joden uit te oefenen;

dat hierdoor zijn inkomen zo aanmerkelijk terugliep, dat een uitgave van f 424.36 per jaar voor premiebetaling door hem zeer moeilijk te dragen was;

dat dit inkomen immers blijkens een schrijven van de belastingadviseur van de verzekerde verminderde van f 9500 per jaar tot f 2500 per jaar;

dat voorts B., nadat hij op zijn aanvankelijk voornemen om gerequestreerde te verzoeken de verzekering premievrij te maken, was teruggekomen tot 1 Augustus 1942 uitstel van betaling der verschuldigde premies heeft verkregen, doch hem bij brief van 1 September 1942 door gerequestreerde is medegedeeld, dat verder uitstel niet kon worden verleend en gerequestreerde hem heeft bevestigd, dat de verzekering buiten kracht was getreden en geen recht of enige uitkering meer bestond;

dat mitsdien de rechtsbetrekking van

verzekering tijdens de bezetting is tenietgegaan dat dit tenietgaan aan de zijde van de verzekerde zijn oorzaak vond in de bijzondere omstandigheden, met name in zijn staken van de premiebetaling tengevolge van het hem verbieden van een groot deel der practijk door de bezetter, derhalve onder dwang en onbehoorlijke invloed van de vijand;

dat verzoekster daarom recht en belang heeft bij een ingrijpen van Uw Raad tot rechtsherstel en mitsdien heeft verzocht:

a. nietig te verklaren de rechtshandeling, welke mocht hebben geleid tot beëindiging van de rechtsbetrekking van de in de aanhef genoemde overeenkomst van levensverzekering;

b. deze rechtsbetrekking te doen herleven in volle omvang, alsof de sub a bedoelde beëindiging niet had plaats gevonden;

c. gerequestreerde te veroordelen tot betaling aan verzoekster van f 20,000, vermeerderd met 3½ % rente 's jaars sedert 10 Augustus 1943 en verminderd met 1. f 600 wegens de onder verband van de polis geleende som, vermeerderd met de daarvoor nog verschuldigde rente; 2. de premies ad f 106.09, sedert 1 Augustus 1941 tot en met 1 Augustus 1943 verschuldigd, vermeerderd met 3½ % rente 's jaars;

d. gerequestreerde te veroordelen tot betaling van de kosten van behandeling van dit request;

O. dat gerequestreerde hierop heeft geantwoord:

Het enige verschil tussen partijen te dezer zake is of gerequestreerde, toen verzekerde haar mededeelde niet meer in staat te zijn tot premiebetaling, gerechtigd was de verzekering te beëindigen, dán wel zij, zoals verzoekster beweert, op grond van een beginsel van goede trouw deze, zonder premiebetaling, had moeten voortzetten.

Gerequestreerde betwist ten stelligste dat zij dit laatste had moeten doen. Verzekering „op crediet" (voor hoeveel jaren?) bestaat niet, en gerequestreerde zou, door zulks wèl te doen, op zeer ernstige wijze gezondigd hebben tegen een der eerste regels van haar bedrijf.

Hierbij zij opgemerkt dat voor de onderhavige polis generlei reserve meer aanwezig was, zulks in verband met de daarop verstrekte lening ad f 600. Dit blijkt ook uit de brief van gerequestreerde d.d. 25 Maart 1941, door verzoekster in haar request vermeld.

Hoewel gerequestreerde vanaf Maart 1941 tot September 1942 het volle risico dezer polis heeft gelopen heeft zij zich niettemin bereid verklaard de premie-vrije waarde per Maart 1941 aan verzoekster te betalen, en naar hare stellige mening is daarmede aan alle eisen van redelijkheid en billijkheid voldaan. Waar het premie-vrij maken der polis op eigen verzoek van verzekerde heeft plaats gehad, kan daarop niet worden teruggekomen, weshalve zij de Raad heeft verzocht de vordering af te wijzen;

O. dat de feiten tussen partijen vaststaan, zodat ook aan de door art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer voor het ingrijpen van de Raad gestelde vereisten is voldaan, indien de vraag of het achterwege laten van zodanig ingrijpen onredelijk moet worden geacht, bevestigend dient te worden beantwoord;

O. omtrent deze laatste vraag, dat door requestrante zelf is gesteld, dat het achterwege laten van de betaling der premies niet is voortgevloeid uit een slechts met gevaar voor vrijheid en/of leven te verbreken onmogelijkheid van de debiteur om de premies te betalen, maar uit een betrekkelijke economische onmacht, hieruit voortkomende, dat het jaarlijks inkomen van B., door het aan hem gedaan verbod der Duitsers om verder niet-joodse praktijk uit te oefenen, tot f 2500 per jaar zou zijn teruggelopen;

O. dat B., terwijl hij zich nog in vrijheid bevond en nog niet vervolgd en ondergedoken was, van twee kwaden verkozen heeft de tot zijn beschikking staande inkomsten ter bevrediging van andere, naar zijn mening, dringender behoeften dan premiebetaling te gebruiken, voorts op een aanvankelijk door hem geuit voornemen om zijn verzekering premievrij te maken is teruggekomen alleen omdat de premie-vrije polis hem blijkbaar financieel minder voordelig toescheen en het hem beter voorkwam na enig uitstel het risico van het staken van verdere premiebetaling zelf te dragen, waardoor de verzekering nog vóórdat hij in zijn bewegingsvrijheid werd belemmerd, is beëindigd, maar het dan ook niet aangaat, dit risico thans achteraf nog op gerequestreerde over te brengen;

O. dat op grond van het bovenstaande de vordering behoort te worden ontzegd;

Rechtdoende:

Ontzegt de eis;

Veroordeelt requestrante in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van gerequestreerde gevallen en begroot op f 100.

No. 1327

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 September 1948. (Mrs. Sluis, Raedt en Mijnssen.)

Notarissen konden hun medewerking bij transporten van Joodse onroerende goederen niet, of bezwaarlijk weigeren, indien zij bepaaldelijk daartoe opdracht ontvingen, op gevaar van in ernstige moeilijkheden te komen met de bezetter, zodat het in het algemeen onredelijk moet worden geacht om de betrokken notarissen te verplichten het genoten salaris terug te betalen.

Mocht evenwel uit bijzondere omstandigheden blijken, dat de betrokken notaris tot verkoop heeft geadviseerd, hij het transport heeft gezocht of zonder noodzaak aan zich heeft getrokken, kan er aanleiding zijn hem tot teruggave van het salaris te verplichten.

In casu gerequestreerde veroordeeld tot terugstorting van het bij het transport verdiende, begroot op 60 % van de bruto declaratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Pieter Raven, wonende te Alkmaar, gemachtigden Mrs. Th. Boerlage en Th. W. Branbergen, op 13 November 1947 aan den Raad ingediend en het daartegen ingediend verweerschrift van Mr. X, notaris;

Gezien voorts de verdere stukken van het geding, waaronder meer bepaald de processen-verbaal van de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzittingen van den Raad dd. 5 Februari en 29 April 1948, de door den Raad in deze zaak op 10 Juni 1948 in deze zaak gegeven interlocutoire uitspraak en het proces-verbaal van het ingevolge die uitspraak op 16 Juni 1948 gehouden getuigenverhoor;

Gehoord partijen;

O. dat verzoeker bij voormeld verzoekschrift heeft gesteld, dat requestrant een vordering tot rechtsherstel instelt tegen Notaris X, (gerequestreerde), wegens het verlijden ener notariële acte d.d. 30 October 1942 en het daarvoor declareren van een honorarium inclusief verschotten van f 292.25;

dat bij genoemde acte namelijk het perceel gelegen Bisschop Bottemannestraat 12 te Alkmaar, door de Niederländische Grundstücksverwaltung aan den oorspronkelijken Joodsen eigenaar, Alexander Coppens, ontnomen, aan requestrant is verkocht en getransporteerd, met welke omstandigheden gerequestreerde uiteraard ook bekend was;

dat bij vonnis van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, Kamer Amsterdam, d.d. 10 Juli 1947 (N.O.R. 1008), in het geding tussen Alexander Coppens voornoemd en requestrant, de bovenvermelde verkoop en overdracht is nietig verklaard en de doorhaling van de overschrijving der overdracht in de openbare registers is bevolen met bepaling, dat het eigendomsrecht van Alexander Coppens zal herleven met terugwerkende kracht tot 30 October 1942.

dat de opdracht van requestrant aan gerequestreerde omstreeks October 1942 vorenomschreven acte als notaris te verlijden en het aanvaarden dier opdracht door gerequestreerde een rechtsbetrekking tussen requestrant en gerequestreerde tijdens de bezetting heeft doen ontstaan, terwijl beide partijen Nederlanders zijn;

dat Uw Raad mitsdien bevoegd is genoemde rechtsbetrekking te vernietigen of gewijzigd vast te stellen en de gevolge daarvan te regelen, indien niet-ingrijpen door Uwen Raad onredelijk zoude zijn;

dat dit laatste het geval is, in aanmerking genomen, dat Uw Raad op 10 Juli 1947 reeds beslist heeft, dat de bij genoemde acte beoogde verkoop en overdracht nietig is (als zijnde een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van Koninklijk Besluit E 100, tot stand gekomen als gevolg der anti-Joodse verordeningen van den bezetter);

dat, nu uitgemaakt is, dat het enige doel, hetwelk requestrant met zijn opdracht aan gerequestreerde meende te kunnen bereiken (n.l. de verkoop en eigendomsoverdracht van vorenomschreven onroerend goed) nietig is geweest, zodat die acte voor requestrant van nul en generlei waarde is geweest, (hem in tegendeel belangrijk nadeel heeft bezorgd) redelijkerwijze hetzelfde van de opdracht tot het verlijden der nietige acte moet worden aangenomen, althans de inhoud dier rechtsbetrekking gewijzigd moet worden vastgesteld, in dier voege, dat requestrant voor het verlijden dier acte geen kosten verschuldigd zal zijn en hetgeen hij daarvoor betaald heeft aan hem zal worden gerestitueerd;

dat het feit, dat requestrant zelf opdracht gegeven had tot het verlijden der niettige koop- en transportacte aan de redelijkheid van requestrants onderhavige vordering niet in den weg staat,

aangezien het aannemen van een ongeoorloofde opdracht (n.l. van een opdracht tot het verlijden ener acte houdende een ongeoorloofde verkoop) evenzeer laakbaar is als het geven van dusdanige opdracht en

aangezien in ieder geval een dusdanige overeenkomst van lastgeving of van het verrichten van enkele diensten een ongeoorloofde oorzaak heeft,

aangezien in ieder geval een dusdanige overeenkomst van lastgeving of van het verrichten van enkele diensten een ongeoorloofde oorzaak heeft,

aangezien althans de prestatie, die de opdrachtgever verlangde en, zoals de lasthebber ook begrepen heeft, verwachtte van nul en generlei is geweest en mitsdien ook de tegenprestatie behoort gerestitueerd te worden;

dat zulks in casu te meer klemt, omdat gerequestreerde den requestrant niet gewaarschuwd heeft, den verkoop niet heeft afgeraden, doch in tegendeel de opdracht volgaarne aanvaardde en requestrant zelfs verzekerd heeft, dat hij het perceel gerust kon kopen;

(dit laatste wordt alleen subsidiair opgemerkt, de factor dat de overdracht, die door de notariële acte geëffectueerd zou worden, nietig is verklaard, is voldoende voor toewijzing dezer vordering, gelijk hierboven betoogd);

dat gerequestreerde zich evenmin met vrucht zal kunnen beroepen op art. 6 der Wet op het Notarisambt, omdat uit genoemd artikel volgt, dat notarissen „bij gegronde redenen" hun diensten juist wèl mogen weigeren;

dat gerequestreerde had moeten inzien, dat er in het onderwerpelijke geval een gegronde reden was zijn diensten te weigeren in stee van deze gaarne te verlenen;

dat een voorstel of verzoek van het Hoofdbestuur van de Broederschap van Notarissen om 60 % van het brutobedrag der notariële declaraties, transporten van aan Joden ontnomen percelen betreffende, in een fonds te storten en overleg daaromtrent gepleegd met den Minister van Justitie, particuliere plannen zijn, waarin requestrant (en de velen, die in dezelfde omstandigheden verkeren) niet is erkend;

dat het niet aangaat, dat op deze wijze, buiten requestrant om, beschikt zou worden over de gelden, waarvan requestrant gerechtigd is, restitutie te vorderen en eventueel een „fraai gebaar" te maken met gelden, die gerequestreerde den requestrant sine causa en voor een waardeloos gebleken prestatie heeft laten betalen;

dat requestrant zich overigens zijn rechten tegenover gerequestreerde reserveert;

dat requestrant verwijzing dezer zaak naar de Kamer Amsterdam verzoekt;

Mitsdien het Uwen Raad behage te vernietigen de opdracht tot het verlijden der bovenomschreven acte van 30 October 1942, althans den inhoud dier lastgeving gewijzigd vast te stellen, met het gevolg, dat gerequestreerde veroordeeld worde tot terugbetaling der voor die acte betaalde kosten ad f 292.25;

wijders met veroordeling van gerequestreerde in de kosten van dit geding;

O. dat verweerder daarop bij voormeld verweerschrift heeft geantwoord, dat Pieter Raven, wonende te Alkmaar een vordering tot rechtsherstel wegens het verlijden ener notariële akte d.d. 30 October 1942 en het daarvoor declareren van een honorarium inclusief verschotten van f 292.25 tegen hem heeft ingesteld;

dat Pieter Raven het instellen dezer vordering baseert op de nietigverklaring van de in die akte geconstateerde verkoop en overdracht en op de bevolen doorhaling van de overschrijving der overdracht in de openbare registers ten hypotheekkantore, en daaraan verbindt, dat Uw Raad mitsdien bevoegd is de rechtsbetrekking tussen Raven en gerequestreerde, ontstaan door het door Raven verstrekken en het door gerequestreerde aanvaarden der opdracht tot het verlijden der koopakte, te vernietigen of gewijzigd vast te stellen en de gevolgen daarvan te regelen indien niet-ingrijpen door Uwen Raad onredelijk zou zijn;

dat naar het oordeel van gerequestreerde een niet-ingrijpen van Uwen Raad geenszins onredelijk, doch alleszins redelijk zou zijn;

dat toch Raven geheel vrijwillig en door geen enkele macht of omstandigheid daartoe genoopt aan gerequestreerde de opdracht heeft verstrekt een notariële akte van verkoop te verlijden;

dat gerequestreerde deze opdracht heeft uitgevoerd en een akte tot stand heeft doen komen, welke in overeenstemming was met de toendertijd uitgevaardigde bezettingsmaatregelen;

dat weliswaar later de koopovereenkomst en de overdracht nietig zijn verklaard, maar dit latere gebeuren in geen enkel opzicht veroorzaakt, dat de dienst die gerequestreerde aan Raven heeft bewezen, geen rechtsgevolg heeft gehad;

dat zelfs al zou de dienst geen rechtsgevolg hebben gehad, dit allerminst aan gerequestreerde of aan de wijze, waarop hij den dienst heeft verricht, zou zijn te wijten geweest;

dat integendeel uit de noodzaak om de koop en overdracht nietig te verklaren teneinde haar rechtsgevolg weg te nemen, het tegendeel volgt;

dat de Staat der Nederlanden op gelijken grond het bestaan van een recht tot terugvordering der betaalde registratierechten ontkent;

dat het ook ongerijmd zou zijn om den betrokken notaris te betrekken in het risico, hetwelk de koper door den aankoop aanvaardde, en de nietigverklaring geen invloed kan hebben op het feit dat voor de uitvoering van de gegeven opdracht op normale wijze vergoeding werd ontvangen;

dat hierbij volgens het oordeel van gerequestreerde dan ook wel in aanmerking moet worden genomen, dat gerequestreerde niet handelde in opdracht van een Duitse instantie, die de kosten daarvan ten laste van den gedeposseerde bracht, maar in opdracht en op kosten van requestrant, die vrijwillig van de gelegenheid tot koop gebruik maakte;

dat gerequestreerde op het in het request subsidiair opgemerkte omtrent hetgeen hij tegenover requestrant wel of niet gezegd zou hebben, antwoordt dat gerequestreerde in de gevallen waarin hem advies werd gevraagd omtrent het al of niet aankopen van Joods bezit, steeds (behalve in het zeer bijzondere geval, dat later tot het geschil Aa D0525 heeft geleid en waarin de koper krachtens een uitspraak van Uwen Raad in den eigendom van het door hem gekochte werd bevestigd) den aankoop zowel op morele als praktische gronden heeft afgeraden;

dat hij dit door getuigen vermag te bewijzen en aanbiedt dit bewijs te leveren, zo Uw Raad dit voor een juiste beslissing in deze zaak nodig oordeelt;

dat het door het Hoofdbestuur van de Broederschap der Notarissen in Nederland, in overleg met den Minister van Justitie, tot de notarissen gericht verzoek tot afstand van een zodanig deel van de genoten brutosalarissen als geacht kan worden het zuiver salaris uit te maken, enig en alleen gegrond was op de overweging dat de notarissen geen prijs zouden stellen op het behoud van de wegens transporten van Joods onroerend goed genoten inkomsten, en zeer nadrukkelijk niet op de mening dat de notarissen te dier zake enige blaam zou treffen of dat een verplichting tot restitutie zou bestaan;

dat toch een verplichting tot restitutie zou leiden tot betaling aan de kopers en er bij de bedoelde inzameling juist van werd

uitgegaan dat zodanige verplichting niet bestaat;

Mitsdien behage het Uwen Raad de vordering van requestrant tot vernietiging der opdracht tot het verlijden der akte van 30 October 1942, althans tot gewijzigde vaststelling van den inhoud dier lastgeving, niet ontvankelijk te verklaren, althans die vordering te ontzeggen, met veroordeling van requestrant in de kosten van dit geding;

O. dat partijen bij de mondelinge behandeling haar standpunt wederzijds nader hebben toegelicht;

O. dat de Raad voorts enige getuigen en deskundigen heeft gehoord, wier verklaringen zijn gerelateerd in voormelde processenverbaal;

Ten aanzien van het recht:

O. dat onbetwist tussen partijen vaststaat, dat verzoeker in de tweede helft van 1942 van de Niederländische Grundstücksverwaltung heeft gekocht het door hem als huurder bewoonde perceel gelegen aan de Bisschop Bottemannestraat 12 te Alkmaar, hetwelk toebehoorde aan den Jood Alexander Coppens;

dat dit perceel door de Niederländische Grundstücksverwaltung aan verzoeker in eigendom is overgedragen bij acte verleden ten overstaan van verweerder dd. 30 October 1942;

dat bij uitspraak van opgemelde Kamer van den Raad dd. 10 Juli 1947 ten verzoeke van Alexander Coppens voornoemd gemelde verkoop en overdracht is nietigverklaard en de doorhaling dier overdracht in de openbare registers is bevolen met bepaling, dat het eigendomsrecht van Alexander Coppens met ingang van 30 October 1942 is herleefd en met verdere regeling der gevolgen hiervan;

dat verzoeker aan verweerder opdracht heeft gegeven tot het verlijden van voormelde acte van 30 October 1942, welke opdracht verweerder heeft aanvaard en uitgevoerd, ter zake waarvan verzoeker aan hem heeft betaald een bedrag van f 292.25 aan salaris en verschotten;

O. dat verzoeker thans vordert, dat de Raad de opdracht tot het verlijden van gemelde acte nietig zal verklaren, althans den inhoud der lastgeving gewijzigd zal vaststellen in dier voege, dat verweerder gemeld bedrag van f 292.25 aan verzoeker zal terugbetalen;

O. dat verzoeker daartoe in de eerste plaats als grond heeft aangevoerd, dat de nietigverklaring van de verkoop en overdracht van het pand zelve redelijkerwijze medebrengt, dat ook de opdracht tot het verlijden der acte van overdracht nietig moet worden verklaard, omdat die opdracht, als strekkende tot het bewerkstelligen van een nietige overdracht, een ongeoorloofde oorzaak had en in elk geval voor verzoeker van nul en generlei waarde was, hetgeen verweerder wist, althans moest begrijpen, zodat hij die opdracht niet had mogen aannemen; hetgeen hem krachtens art. 6 der Wet op het Notarisambt vrijstond;

O. dat verzoeker daarnaast nog als grond voor toewijzing zijner vordering heeft aangevoerd, dat verweerder hem de koop niet heeft afgeraden, doch integendeel de opdracht volgaarne heeft aanvaard en zelfs aan verzoeker heeft verzekerd, dat hij het perceel gerust kon kopen;

O. ten aanzien van de eerst aangevoerde gronden, die van meer algemeen belang zijn, omdat zij de belangen raken van iederen notaris, die zijn medewerking heeft verleend aan de transporten van Joodse goederen uit krachte der door den bezetter tegen de Joden uitgevaardigde verordeningen, dat de Raad teneinde zich hierover een juist oordeel te kunnen vormen, ter zake in tegenwoordigheid van partijen als deskundigen heeft gehoord: Notaris A. G. Lubbers te Amsterdam, Gedelegeerde te Amsterdam van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad en Notaris H. W. Schragen te Amsterdam, die eerst na de bevrijding als zodanig is benoemd en die tijdens de bezetting als secretaris van het Hoofdbestuur der Broederschap van Notarissen is opgetreden;

O. dat eerstgenoemde deskundige onder meer zakelijk heeft verklaard, dat hij nimmer zijn bemiddeling heeft verleend voor het transporteren van Joodse eigendommen, die door of vanwege den bezetter verkocht werden; dat hij van mening is, dat een notaris niet bepaald kon weigeren, — ook niet met een beroep op art. 6 der Wet op het Notarisambt —, om zijn bemiddeling tot zodanig transport te verlenen, omdat hij anders in grote moeilijkheden zou zijn gekomen door toedoen van Everout, die als makelaar voor den vijand de voorlopige koopcontracten placht op te maken; dat men wel kon trachten de zaak te traineren; dat ook de Broederschap der Notarissen het standpunt heeft ingenomen, dat een notaris zijn diensten niet kon weigeren, doch de notarissen wel moesten adviseren om geen Joodse goederen te kopen;

O. dat de laatstgenoemde deskundige onder meer zakelijk heeft verklaard, dat ook hij geen Joodse eigendommen, die door of vanwege den bezetter verkocht werden, heeft getransporteerd; dat, als de voorlopige koopacte was getekend, en daarin een notaris was aangewezen, het moeilijk voor dezen was om zich terug te trekken; dat de in overleg met den Minister van Justitie door de Broederschap getroffen regeling tot terugstorting van 60 % der brutodeclaratie in een bijzonder fonds van de zijde der Notarissen geheel vrijwillig is aangeboden;

O. dat de Raad op de grondslag dezer verklaringen van oordeel is, dat Notarissen het verlenen van hun medewerking aan vorenbedoelde transporten niet of bezwaarlijk konden weigeren, indien zij daartoe bepaaldelijk opdracht ontvingen, wilden zij niet in ernstige moeilijkheden met den bezetter of diens trawanten komen, en dat het derhalve in het algemeen — bijzondere omstandig-

heden daargelaten — onredelijk zou moeten worden geacht om de betrokken notarissen te verplichten de aan die transporten verdiende gelden terug te betalen aan hen, die de betrokken Joodse goederen te kwader trouw — opgevat in de zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, — mochten blijken te hebben gekocht;

O. dat hieraan niet afdoet, dat de notarissen in overleg met den Minister van Justitie een regeling hebben getroffen, krachtens welke zij de door hen met meergenoemde transporten verdiende gelden vrijwillig in een fonds met bijzondere bestemming zouden storten, daar hieruit wel volgt, dat de notarissen terecht op het standpunt staan, dat zij op behoud der aldus verdiende gelden geen prijs stellen, doch niet dat zij verplicht zouden zijn deze gelden aan te kwader trouw gebleken kopers terug te geven.

O. echter dat, indien uit bijzondere omstandigheden mocht blijken, dat de betrokken notaris tot de aankoop heeft geadviseerd of het transport heeft gezocht of zonder noodzaak aan zich heeft getrokken, er wel aanleiding kan bestaan hem tot zodanige teruggave te verplichten, indien er geen omstandigheden zijn aan te wijzen, die tot verontschuldiging daarvan kunnen dienen;

O. dat de Raad met verzoeker van oordeel is, dat zodanig geval zich hier heeft voorgedaan;

dat toch uit de verklaringen der getuigen Mathyssen, Wesselius en Wintermeyer, van wie de eerstgenoemde het betrokken transport als lasthebber van het makelaarskantoor Everout heeft voorbereid, blijkt, dat verzoeker, alvorens tot het tekenen van het voorlopig koopcontract over te gaan, eerst advies daarover is gaan inwinnen bij verweerder;

dat voorts uit het feit, dat verzoeker kort daarna tot het tekenen der voorlopige koopacte is overgegaan en daarbij aan Mathyssen verweerder heeft opgegeven als de notaris, voor wien het transport zou moeten plaats hebben, gevoegd bij de indruk, die genoemde getuigen verklaren daaromtrent te hebben verkregen, mag worden afgeleid, dat verweerder den verzoeker heeft gadviseerd om wel tot de ten processe bedoelde koop over te gaan;

dat dit te eerder mag worden aangenomen, nu verweerder zelf heeft toegegeven, dat hij, toen verzoeker met hem over het transport kwam spreken, en deze hem mededeelde, dat de makelaar Mathyssen hem gezegd had, dat het transport waarschijnlijk in Haarlem zou moeten plaats hebben, heeft te kennen gegeven, dat hij dit ook wel zelf kon doen met de woorden „Dat kunstje kennen wij hier ook wel", omdat daaruit blijkt, dat verweerder wel verre van dankbaar de gelegenheid aan te grijpen om aan een transport te ontkomen, waarvan hij als notaris de verwerpelijkheid behoorde in te zien, integendeel moeite heeft gedaan om dat transport tot zich te trekken;

dat voorts uit niets is gebleken, dat verzoeker enige ongeoorloofde pressie of zelfs bijzondere aandrang op verweerder zou hebben uitgeoefend om zijn medewerking aan het transport te verlenen, terwijl ook niet is gebleken van andere omstandigheden, die zouden kunnen verklaren, waarom verweerder de litigieuze koop niet durfde af te raden aan verzoeker, van wien niets nadeligs is gebleken behalve, dat hij het betrokken pand heeft gekocht, waarvoor hij inmiddels zijn tol door het rechtsherstel van den ontrechten Joodsen eigenaar reeds volledig heeft moeten betalen;

O. dat verweerder er zich nog op heeft beroepen, dat bij de hem gegeven opdracht naar behoren heeft vervuld, doch zulks geen grond kan opleveren om ingrijpen achterwege te laten nu die vervulling als gevolg van het aan den ontrechten Joodsen eigenaar verleende rechtsherstel voor verzoeker geheel waardeloos is gebleken;

O. dat evenmin opgaat verweerders betoog, dat de kosten van het notariele transport volledig voor verzoekers rekening zouden moeten blijven, omdat hij alleen het risico der vrijwillig door hem verstrekte opdracht heeft te dragen, nu, zoals uit het vorenoverwogene volgt, verweerder een zodanige houding blijkt te hebben aangenomen als geschikt was om bij verzoeker de indruk te vestigen, dat deze zonder bezwaar tot den aankoop van het betrokken pand kon overgaan, hetgeen de Raad te meer van belang acht, nu verweerder de opdracht aanvaardde uit handen van een eenvoudig middenstander;

O. dat de Raad, dit alles in aanmerking genomen, van oordeel is, dat het uit een oogpunt van rechtsherstel redelijk is om de in de als gevolg der door verzoeker aan verweerder verstrekte opdracht tussen partijen ontstane rechtsbetrekkingen in dier voege in te grijpen, dat verweerder verplicht wordt om het door hem aan meergenoemd transport verdiende geld terug te geven, welke verdienste de Raad in overeenstemming met de door de notarissen in overleg met den Minister van Justitie getroffen regeling als bovenbedoeld begroot op 60 % der bruto-declaratie, alzo in casu op f 175.35;

O. dat de Raad verder ingrijpen in dier voege, dat verweerder ook het voor zijn verschotten en onkosten van verzoeker ontvangene zou moeten teruggeven, onredelijk acht, omdat dit niet aan verweerder zelf ten goede is gekomen;

O. dat verweerder, hoewel daartoe tot twee keer, — zij het ook op vrij korte termijn — in de gelegenheid gesteld, geen getuigen heeft voorgebracht;

O. dat verweerder daarna nog schriftelijk aan den Raad heeft verzocht om nog enige personen te horen, die zouden kunnen verklaren, dat hij in andere gevallen het aankopen van Joods goed heeft ontraden, doch de Raad geen termen aanwezig acht dit verzoek, waartegen de wederpartij zich heeft gekeerd, in te willigen, reeds omdat, ook al zouden genoemde personen zulks verklaren,

dit niet uitsluit, dat verweerder in het onderhavige geval om welke reden dan ook anders heeft gehandeld;

Rechtdoende:

Stelt de als gevolg van verzoekers opdracht aan verweerder tot het verlijden der voorschreven acte van 30 October 1942 ontstane rechtsbetrekkingen in dier voege gewijzigd vast, dat verweerder aan verzoeker zal hebben terug te betalen het door hem ter zake van de uitvoering dier opdracht ontvangen netto-salaris, hetwelk door den Raad wordt begroot op f 175.35.

Veroordeelt voorts verweerder in de kosten van dit geding aan de zijde van verzoeker begroot op f 125.

Wijst af het meer of anders gevorderde.

No. 1328

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Nov. 1948. (Mrs. Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines.)

Het schrijven van de Afdeling Effecten Registratie waarbij aan appellant onder toezending van de verwervingsverklaring is medegedeeld, dat uit de verwervingsverklaring blijkt, dat de bedoelde effecten door de tegenwoordige bezitter in regelmatig beursverkeer zijn verkregen en dat erkenning van eigendom zal worden verleend, tenzij enz. enz.

is geen beslissing zoals bedoeld in art. 68 E 100, doch een processuele maatregel om tot een beslissing te geraken.

Zulks blijkt reeds uit de omstandigheid dat bedoeld schrijven alleen aan appellant is toegezonden geheel buiten geïntimeerde om.

Art. 18 lid 5 K. B. E 100 mist toepassing aangezien Hoofdstuk IV, Titel V E 100 een geheel zelfstandige regeling omtrent het hoger beroep behelst.

Appellant niet-ontvankelijk verklaard in zijn hoger beroep.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een bij deze Afdeling op 27 Dec. 1947 ingekomen verzoekschrift van:

1. Israel Koenraad Polak, wonende te Jeruzalem;

2. Klaas de Haan, wonende te Groningen in zijn hoedanigheid van curator over de onbeheerde nalatenschap van Betsy Härtz, in leven echtgenote van Mr. Benno Polak, laatstelijk gewoond hebbende te Groningen, met wien zij in gemeenschap van goederen gehuwd was, overleden evenals haar echtgenoot omstreeks half Februari 1943 te Auschwitz tredende requestrant in het vervolg van dit geding niet meer op in deze kwaliteit maar als waarnemende de belangen van de erfgenamen van moeders zijde van het kind Eduard Polak, geboren 9 Februari 1939 en overleden te Auschwitz half Februari 1943;

kiezende beide verzoekers domicilie te 's-Gravenhage Bachmanstraat 3 ten kantore van Mr. H. Sanders, hun gemachtigde;

Gezien een verweerschrift van G. E. van der Werff, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. S. J. van Royen te Amsterdam;

Gelet op de ten deze van de Afdeling Effectenregistratie ontvangen inlichtingen van welke inlichtingen de zakelijke inhoud van partijen tijdens de mondelinge behandeling is medegedeeld;

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken;

O. dat verzoekers met hun verzoekschrift in beroep komt tegen de inhoud van een door de Afdeling Effectenregistratie d.d. 18 Dec. 1947 aan hun gericht schrijven;

O. dat dit schrijven betrekking heeft op een aandeel à f 1000 Nederlandse Scheepvaart Unie, no. 66894, Codenummer 2445;

O. dat appellanten vorderen, dat de Raad de beslissing vervat in voormeld schrijven der Afdeling Effectenregistratiev ernietige en rechtdoende bepale:

primair alsnog aan geïntimeerde te ontzeggen de door hem gevraagde erkenning en aan appellanten toe te wijzen het door hen gevraagde herstel in de eigendom van het effect met bepaling dat geïntimeerde hun hebbe te betalen een vergoeding gelijk aan de waarde van de vruchten, welke hun door het onvrijwillig bezitsverlies zijn ontgaan;

subsidiair aan een eventuele erkenning van geïntimeerde de last of voorwaarde te verbinden dat hij aan appellanten een vergoeding zal hebben te betalen ten bedrage van de waarde van het stuk berekend naar de koers van een door den Raad vast te stellen datum verhoogd met de waarde der vruchten, welke hun door het onvrijwillig bezitsverlies zijn ontgaan;

mede subsidiair met zodanige andere rechtspraak als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren;

O. dat appellanten een achttal grieven tegen voormeld schrijven der Afdeling Effectenregistratie hebben aangevoerd, luidende deze zakelijk als volgt:

1. De Afdeling stelt vast, dat uit de verwervingsverklaring blijkt, dat het effect door de tegenwoordige bezitter in regelmatig beursverkeer is verkregen. Volgens deze formulering zoude de bedoelde verkrijging in regelmatig beursverkeer een vaststaand feit zijn. Immers alleen feiten kunnen blijken.

Dat het feit niet vaststaat, volgt hieruit, dat de Afdeling nog bewijs toelaat, dat het effect niet in regelmatig beursverkeer is verkregen, waaruit volgt, dat het nog van de mogelijkheid en het resultaat van dat bewijs afhangt, of de bedoelde verkrijging in regelmatig beursverkeer zal blijken.

2. De verwervingsverklaring bewijst niet, ook niet voorlopig, de verkrijging in regelmatig beursverkeer.

3. In punt b. wordt genoemd als feit,

hetwelk volgens de voorlopige beslissing als tegenbewijs in aanmerking komt, het navolgende:

„dat ondanks de verkrijging in regelmatig beursverkeer de tegenwoordige bezitter het (de) effect(en) om bijzondere redenen ten tijde van de verkrijging niet te goeder trouw was te achten."

Indien al de bewijslast geacht zoude worden terecht op requestranten te zijn gelegd — quod non — en indien zij dus al het bewijs zouden moeten leveren, dat de tegenwoordige bezitter het stuk niet te goeder trouw heeft verkregen, ware niet in te zien, waarom dit niet te goeder trouw zijn slechts zoude moge worden aangenomen „om bijzondere redenen".

4. Op vorenstaande grieven sluit aan de grief, welke zich richt tegen de passus, voorkomende in de voorlopige beslissing:

„De Afdeling brengt met nadruk onder Uw aandacht, dat het geen nut heeft een request in te dienen, waarin niet een nauwkeurige omschrijving voorkomt van feiten, welke een der sub a, b, c of d vermelde conclusies rechtvaardigen;

„zodanige requesten zullen de erkenning van de tegenwoordige bezitter als eigenaar niet kunnen verhinderen."

Bij lezing hiervan kan men zich niet onttrekken aan de indruk, dat de Afdeling

1e. de bewijslast, welke dan in haar systeem op de vroegeren bezitter drukt, onnodig en onredelijk zwaar heeft gemaakt door het materiaal, dat tot bewijs van gemis aan goede trouw kan strekken, te binden aan enge formuleringen, welke het besluit niet kent, waarvan het voor de handliggende gevolg is, dat de partij, op wie de bewijslast wordt gelegd, wordt afgeschrikt van een poging het bewijsmateriaal binnen de enge haar toegemeten tijdsruimte te verzamelen en een request in te dienen,

pogingen, die trouwens een bedrag aan (onverhaalbare) kosten zoude medebrengen, welke in onevenredig hoge verhouding staan tot het bij elk stuk op het spel staande belang;

2e. het voor de zaak zo gewichtige feitenmateriaal, gelegen in de geschiedenis van de handel in effecten gedurende de bezetting aan de Amsterdamse beurs in het bijzonder, en in Nederland in het algemeen, als object van onderzoek heeft willen uitsluiten, zonder dat de inhoud van het Besluit hiertoe dwingt.

5. Volgens het 5de lid van artikel 53 geldt gemis aan goede trouw bij dengene, die middellijk of onmiddellijk in opdracht van een ander een effect heeft verkregen, als gemis aan goede trouw van dien ander.

Het is daarom in strijd met de redelijkheid te achten, dat de Afdeling niet mededeelt, wie bedoelde tussenpersonen zijn geweest, noch van wie het effect is verkregen, en, indien geen andere tussenpersoon is opgetreden dan de in de verwervingsverklaring genoemde, niet mededeling doet van dit laatste feit.

6. Artikel 57 bepaalt, dat de Afdeling aan de erkenning van den tegenwoordigen bezitter als last of voorwaarde kan verbinden, dat een door haar bepaalde vergoeding zal worden betaald, of andere prestatie zal worden geleverd aan degene, die door de erkenning schade lijdt.

Daar de Afdeling van deze mogelijkheid in de aangevallen beslissing in het geheel niet melding maakt, laat staan, dat zij voornemen zoude uiten van die mogelijkheid in casu ten gunste van requestranten gebruik te zullen maken, moet worden aangenomen, dat de Afdeling te kennen geeft, indien en voorzover requestrant aan de in het stuk gestelde eisen niet zal voldoen, de tegenwoordige bezitter als eigenaar te zullen erkennen, zonder compenserende vergoeding.

7. De Afdeling geeft te kennen, dat appellanten nader bericht zullen ontvangen, indien andere personen dan Lippmann Rosenthal en Co. krachtens artikel 59 aansprakelijk zullen blijken. Redelijk is, dat appellanten ook bericht ontvangen indien zulks naar het oordeel der Afdeling niet het geval zal blijken en wel bij de eindbeslissingen.

8. Het is onredelijk, dat de Afdeling voor de behandeling van het in het stuk bedoelde request f 2.50 per effect eist als Griffierecht.

O. dat appellanten op grond daarvan aanvoeren dat de Afdeling:

a. heeft geschonden door verkeerde toepassing, respectievelijk niet-toepassing de artikelen 168 G.W. junctis 60 E 100, 20 R. O., 29 Rv., 32, 52, 53, 54, 57, 59 junctis 25 van E 100, 3, 11 en 14 A. B., 16 van E 93, 1356, 1371, 1373, 1375, 1383, 1902, 1958, 1959 B. W. junctis 102, 416, 417 bis Sr. en art. 27 van D 61;

b. niet in aanmerking heeft genomen de feiten of omstandigheden hierboven omschreven, en die, waren zij in aanmerking genomen, den Rechter tot een andere beslissing zouden moeten hebben geleid;

c. haar bevoegdheid op een onredelijke en onbillijke wijze heeft uitgeoefend;

O. dat geïntimeerde het hoger beroep niet-ontvankelijk acht, zulks op grond dat voormeld schrijven geen beslissing als bedoeld in artikel 68 E 100 bevat;

O. te dien aanzien dat bij voormeld schrijven, de Effectenregistratie aan appellanten voormelde verwervingsverklaring toezond en hun te dier zake verschillende mededelingen deed, en wel, voorzover hier van belang, de volgende:

a. deze, dat uit de verwervingsverklaring blijkt, dat de bedoelde effecten door den tegenwoordige bezitter in regelmatig beursverkeer zijn verkregen en dat hem erkenning van de eigendom zal worden verleend, tenzij appellanten in staat zijn feiten te stellen en te bewijzen, waaruit voortvloeit een der nader uit dat schrijven aangeduide omstandigheden;

dat:

b. appellanten gelegenheid hebben binnen 6 weken in een request deze feiten te omschrijven tezamen met die waaruit volgt dat

zij als vroegere bezitters aanspraak op de effecten kunnen maken, en dat verlenging van deze termijn niet kan worden toegestaan;

c. dat het geen nut heeft een request in te dienen waarin niet een nauwkeurige omschrijving voorkomt van feiten, welke aan het sub a. vermelde voldoen, en dat zodanige requesten de erkenning van de tegenwoordige bezitter als eigenaar niet kunnen verhinderen;

d. dat indertijd de effecten door appellanten zijn ingeleverd bij Lippmann Rosenthal en Co. Sarphatistraat, en dat hieruit volgt, dat indien door appellanten geen request wordt ingediend of een eventueel request niet tot rechtsherstel blijkt te kunnen leiden, appellanten eventueel uit hoofde van art. 59 E 100 een vordering tot schadevergoeding op die instelling zullen hebben; dat daarnaast mogelijk ook nog anderen jegens appellanten aansprakelijk zullen zijn, en dat wanneer zulks het geval is de Afdeling nader appellanten zal berichten;

O. dat wanneer het schrijven uitsluitend naar zijn letterlijken inhoud beschouwd wordt, verschillende mededelingen, namelijk de hierboven sub a en c vermelde (die sub b is ook letterlijk opgevat slechts een processueele maatregel en die sub d is slechts een mededeling ten overvloede omtrent eventuele aanspraken jegens derden) beslissingen bedoeld in art. 68 E 100 schijnen te bevatten;

O. dat zulk een letterlijke opvatting aan de strekking van het schrijven te kort doet;

O. dat de strekking van het schrijven namelijk niet is om een beslissing te geven omtrent der partijen onderlinge verhouding of omtrent de rechtsbetrekking van een der partijen tot gemelde effecten doch enkel om processuele maatregelen te treffen teneinde tot een beslissing te geraken;

O. dat hierop reeds wijst de omstandigheid, dat het schrijven gericht is niet aan beide partijen doch enkel aan appellanten zulks geheel buiten geïntimeerde om; immers is het weinig aannemelijk dat de Afdeling Effectenregistratie een beslissing — die dan toch immers niet alleen appellanten maar ook geïntimeerde zou binden — zou geven en hiervan wel aan appellanten en niet aan geïntimeerde mededeling zou doen; terwijl de berichtgeving enkel aan appellanten verklaarbaar is indien het enkel betreft een toezending van stukken en het geven van gelegenheid tot inzending van nadere bescheiden;

O. voorts dat de Afdeling Effectenregistratie, die voormeld schrijven in formuliervorm had verzonden en in talrijke andere soortgelijke gevallen had gebezigd, zodra zij bemerkte dat het schrijven tot misverstand aanleiding gaf, de redactie in de daaropvolgende soortgelijke gevallen heeft gewijzigd en wel in dien zin:

1. dat niet meer gezegd wordt dat de verwervingsverklaring een verkrijging in regelmatig beursverkeer doet blijken maar slechts dat ze er een aanwijzing voor bevat, en dat alvorens een beslissing in deze te nemen de Afdeling den gedepossedeerde in de gelegenheid stelt feiten te stellen en aannemelijk te maken, waaruit een der hierboven sub a vermelde omstandigheden voortvloeit;

2. dat hun de hierboven sub b vermelde gelegenheid wordt gegeven en dat om administratieve redenen verlenging van de termijn van 6 weken niet mogelijk is;

3. dat de hierboven sub c vermelde mededeling weggelaten is;

O. dat derhalve naar het oordeel van den Raad het beroepen schrijven geen beslissing behelst als bedoeld in artikel 68 E 100 en het beroep derhalve niet-ontvankelijk is;

O. dat nu wel de mogelijkheid bestaat, dat wanneera ppellanten het in het schrijven bedoeld request niet indienen of wanneer een eventueel request onvoldoende wordt geacht, de Afdeling Effectenregistratie hun geen rechtsherstel verleent en de eigendom van den tegenwoordigen bezitter erkent, doch deze mogelijkheid — ook al zou zij werkelijkheid geworden zijn — niet de ontvankelijkheid van het thans ingesteld hoger beroep regardeert, en zodra een beslissing gegeven is de weg van hoger beroep voor appellanten krachtens art. 68 E 100 open staat;

O. dat de Raad bij het bovenoverwogene ook in aanmerking heeft genomen dat — daargelaten de vraag of in het onderhavige geval sprake is van een besluit der Afdeling Effectenregistratie — art. 18 lid 5 van K. B. E 100 hier toepassing mist nu dat Koninklijk Besluit in Hoofdstuk IV Titel V een geheel zelfstandige regeling omtrent het hoger beroep behelst;

O. dat de grieven van appellanten dus geen behandeling behoeven;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Verklaart appellanten niet-ontvankelijk in hun hoger beroep.

Veroordeelt hen in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 100.

No. 1329

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Juni 1948. (Mrs. de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog.)

De omstandigheid dat de Duitse beheerder van gerequestreerde de transactie heeft gedaan neemt niet weg, dat verweerster heeft gekocht en de gekochte goederen heeft doorverkocht.

Verweerster zal haar schade moeten verhalen op dien beheerder.

Van een Distex-koop is geen sprake omdat van enige invloed van de Distex op de

tot stand gekomen koop niet is gebleken. Vordering van verzoekster toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de N.V. Magazijn Wilma, gevestigd te Amsterdam, bestuurder met bevoegdheid van beheerder A. R. de Vries-Roeper, gemachtigden Mrs. A. B. en J. A. B. Gomperts, 22 Jan. 1948 bij den Raad ingekomen, en het verweerschrift van de N.V. Magazijn De Bijenkorf, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. D. W. O. A. Schut;

Gelet op de mondelinge behandeling;

O. dat verzoekster heeft gesteld:

dat bij beslissing van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 15 Mei 1942 ingevolge de verordening 48/1941 de liquidatie der N.V. Magazijn Wilma als Joodse onderneming is gelast onder toezicht van de Omnia Treuhand Gesellschaft m.b.H. met aanstelling van H. W. Bleckmann als „Beauftragter"; dat deze of iemand namens hem in Juni 1942 de in het verzoekschrift opgenoemde goederen heeft verkocht en geleverd aan verweerster voor in het geheel f 18,850.58, die verweerster bij de N.V. Bank voor Nederlandsen Arbeid te Amsterdam heeft gestort, en niet aan verzoekster ten goede zijn gekomen;

op welke gronden verzoekster heeft gevraagd nietigverklaring van de rechtsbetrekking van eigendom, tussen verweerster en de genoemde goederen ontstaan, en herleving van dezelfde rechtsbetrekking tussen verzoekster en die goederen, en bevel tot teruggaaf dier goederen aan verzoekster, althans tot betaling van schadevergoeding ten bedrage van f 22,620.70 met rente en kosten;

O. dat verweerster de tot grondslag dezer vordering gestelde feiten niet heeft betwist, maar heeft aangevoerd, dat haar Duitse beheerder Minz de goederen heeft overgenomen, en zij daarvoor geen verantwoordelijkheid kan dragen;

O. dat verweerster voorts heeft gesteld:

dat de genoemde koopprijs heeft bestaan uit den oorspronkelijke inkoopsprijs, vermeerderd met 20 %; dat de goederen door haar zijn verkocht; dat de goederen in ieder geval voor verzoekster zouden zijn verloren gegaan; dat de goederen door dezen koop voor Nederland behouden zijn gebleven; dat zij de koop heeft beschouwd als Distex-koop; dat verzoekster slechts aanspraak zou kunnen maken op een bedrag voor winst met inachtneming van de daarop drukkende algemene onkosten;

O. dat hier sprake is van rechtsbetrekkingen, als genoemd in art. 23 van E 100, waarop art.25 van dat Besluit van toepassing is;

O. dat niet gebleken is, dat achterwege laten van ingrijpen, als in art. 23 bedoeld, in verband met de bijzondere omstandigheden redelijk is;

O. toch, dat de omstandigheid, dat verweersters Duitse beheerder deze koop tot stand bracht, niet wegneemt, dat verweerster heeft gekocht, gelijk zij het was die verkocht, en verweerster haar schade zal moeten verhalen op dien beheerder;

O. dat niet ter zake doet, of verzoekster de goederen toch zou hebben verloren, daar dit haar verhaalsrecht op den koopster-verweerster niet uitsluit, terwijl het voor verzoekster geen verschil maakt, als de goederen voor Nederland behouden zijn gebleven, wat overigens nog de vraag is;

O. dat hier van een Distex-koop geen sprake is, reeds omdat van enigen invloed van Distex op het totstandkomen van den koop niets gebleken is;

O. dat de Raad, nu de goederen niet teruggegeven kunnen worden, mede rekening houdende met hetgeen verweerster heeft gesteld omtrent de algemene onkosten, drukkende op den door verweerster met haar verkoop van de goederen behaalde winst, een schadevergoeding van den door verweerster betaalden prijs, vermeerderd met 10 % daarvan redelijk acht;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekking van eigendom, door koop en levering tussen verweerster en de bij het verzoekschrift genoemde goederen ontstaan, en doet herleven de gelijke rechtsbetrekking tussen verzoekster en die goederen;

Veroordeelt verweerster om aan verzoekster tegen kwijting te betalen f 20,735.63 met 4 % rente van 22 Januari 1948 af tot de betaling;

Veroordeelt verweerster in de kosten van het geding, tot deze uitspraak aan zijde van verzoekster begroot op f 60.

No. 1330

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Juli 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

De verzekerings Mij. vraagt geen herstel van de overeenkomst zoals deze bestond, maar in een verder strekkende vorm, door van de premiebetaling als voorwaarde te maken een rechtens afdwingbare verplichting, hetgeen een verzwaring der overeenkomst voor de verzekerde zoude betekenen.

Herstel van de verzekering zou kunnen worden toegewezen in dier voege, dat de voldoening der achterstallige premiën een voorwaarde is voor des verzekerden recht uit de overeenkomst, waarbij de Mij. geen belang heeft.

Vordering afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

N.V. Levensverzekering Maatschappij van „De Nederlanden" van 1845, requestrante, gem. Mr. R. V. Bakker,

tegen:

Abraham Jacobson, gerequestreerde, gem. Mr. A. Bruch.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder

a. het introductief request, door de N.V. Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden" van 1845, hierna aan te duiden als De Nederlanden.

b. het anti-dotaal request van partij Abraham Jacobson,, hierna aan te duiden als Jacobson;

Gehoord partijen, De Nederlanden bij monde van Mr. A. Kist, Jacobson bij monde van Mr. A. Bruch, beide advocaat onderscheidenlijk te 's-Gravenhage en te Haarlem;

O. dat De Nederlanden in haar introductief request stelt:

Verzoekster heeft op 24 September 1940 ene overeenkomst van levensverzekering gesloten met de Heer A. Jacobson, wonende te Overveen, Gemeente Bloemendaal, Julianalaan 152, waarbij zij zich verbond op 24 September 1960 aan verzekerde, of onmiddellijk na zijn vroeger plaats hebbend overlijden aan zijn echtgenote, Mevrouw Margaretha Catherina Jacobson geboren van Zuijlen, of indien deze mocht zijn overleden, aan hare erfgenamen, te betalen een bedrag van f 10.000, zulks tegen betaling van een premie groot f 581 op de 24e September van elk jaar, gedurende het leven van de verzekerde, voor de eerste maal op 24 September 1940 en voor de laatste maal op 24 September 1959;

Gerequestreerde is per 24 September 1942 met de betaling van de overeengekomen premie in gebreke gebleven, en daar hij Jood in de zin der Duitse verordeningen was, mag aangenomen worden, dat hij als gevolg van de maatregelen van Duitse zijde tegen de Joden met de betaling der premie in gebreke is gebleven, en deze betalingen anders had voortgezet;

Het niet betalen der premie's heeft ene wijziging in de rechtsbetrekkingen van partijen veroorzaakt, en waar deze wijziging het gevolg is geweest van het optreden van de bezettende macht, heeft verzoekster er recht op dat deze wijziging ongedaan wordt gemaakt;

Het nalaten van herstel van deze rechtsbetrekking zou tegenover verzoekster ook zeer onbillijk zijn;

op welke gronden zij vordert de tijdens de bezetting tussen partijen gewijzigde rechtsbetrekking te herstellen met veroordeling van gerequestreerde Jacobson tot betaling van de over het tijdvak 24 September 1942—24 September 1946 verschenen premie ad f 2905 vermeerderd met een bedrag van f 329.23 wegens te late betaling (ad 5 % per jaar), in het geheel dus een bedrag van f 3234.23, vermeerderd met 5 % rente per jaar tot aan de betaling met verklaring, dat verzoekster daartegenover geen enkel recht kan doen gelden op het bedrag groot f 242.41 dat door haar uit hoofde van deze polis bij Lippmann Rosenthal is gestort;'

O. dat partij Jacobson in zijn anti-dotaal request op de daarin aangevoerde gronden, welke hier als overgenomen zijn te beschouwen, zullende daarop, voorzoveel nodig worden teruggekomen, heeft geconcludeerd dat het aan de Raad behage, De Nederlanden in haar verzoek niet-ontvankelijk te verklaren, althans haar die vordering te ontzeggen, tevens reconventioneel vorderende De Nederlanden te veroordelen tot betaling van een bedrag van f 242.41, subsidiair een beslissing te nemen krachtens welke voorzoveel nodig wordt verstaan, dat de overeenkomst van levensverzekering aangegaan op 24 September 1940 niet meer bestaat, respectievelijk alsnog wordt verklaard te zijn ontbonden en partijen over en weer ter zake niets meer van elkaar te vorderen hebben, een en ander cum expensis;

O. dat tijdens de mondelinge behandeling ter zitting van de Raad partij „De Nederlanden" nog heeft verklaard een kostenveroordeling der tegenpartij niet te wensen;

O. dat tussen partijen geschil ten aanzien van de feiten niet bestaat en deze als volgt vaststaan:

1. De Nederlanden heeft op 24 September 1940 een overeenkomst van levensverzekering gesloten met Jacobson, waarbij zij zich verbond op 24 September 1960 aan verzekerde of onmiddellijk na zijn vroeger plaats hebbend overlijden aan zijn echtgenote Mevrouw Maragaretha Catherina Jacobson, geboren van Zuijlen, of indien deze mocht zijn overleden aan hare erfgenamen te betalen een bedrag van f 10.000 zulks tegen betaling van een premie op 24 September van ieder jaar, gedurende het leven van verzekerde, voor de eerste maal op 24 September 1940 en voor de laatste maal op 24 September 1959;

2. Gerequestreerde, partij Jacobson, is per 24 September 1942 met de betaling van de overeengekomen premie in gebreke gebleven als gevolg van de maatregelen van Duitse zijde tegen de Joden, waartoe partij Jacobson behoort, genomen;

3. Als „afkoopsom" is door De Nederlanden aan Lipmann Rosenthal en Co. op bedoelde polis een som van f 242.41;

O. dat blijkens die vaststaande feiten ten deze is voldaan aan de vereisten gesteld in artikel 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100;

O. met betrekking tot het gevorderde rechtsherstel, dat terstond treft, dat De Nederlanden niet vordert herstel van de rechtsbetrekking, zoals deze tussen partijen uit hoofde der gesloten overeenkomst bestond, doch in een verder-strekkende vorm;

O. dat toch ook in de onderwerpelijke overeenkomst betaling ener premie door de verzekerde niet is neergelegd als een door

deze op zich genomen en vanwege de Verzekering Maatschappij rechtens afdwingbare verplichting, doch als een niet in rechte op te vorderen door de verzekerde — wil deze uit de overeenkomst rechten op de verzekerde som kunnen doen gelden — te vervullen voorwaarde;

O. dat echter De Nederlanden in haar vordering tot herstel waaraan verbonden een eis tot veroordeling van partij Jacobson tot betaling der onvoldane premies, kennelijk vordert het stellen van een andere overeenkomst in de plaats van de te niet gegane en in zoverre de vordering niet voor toewijzing vatbaar is;

O. dat, indien en voorzoverre De Nederlanden daarmede heeft bedoeld het herstel der oorspronkelijke overeenkomst te vorderen, met regeling der gevolgen in dier voege, dat een verplichting tot betaling der premie aan de zijde van Jacobson zal treden in de plaats van de oorspronkelijk aan zijn willekeur overgelaten al dan niet te vervullen voorwaarde van betaling dier premie, de Raad niet vermag in te zien, dat het achterwege laten van het verzochte ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat toch — gelijk betoogd — iedere overeenkomst van verzekering en ook de onderhavige krachtens haar inhoud steeds en te allen tijde aan de verzekerde de algehele vrijheid laat te beoordelen, of voldoening aan de voorwaarde van premie-betaling hem al dan niet in zijn belang voorkomt en derhalve de verzekeraar uit krachte der overeenkomst zelve steeds aanvaardt het risico, dat indien de verzekerde meent zijn belangen beter te dienen door premie-betaling te staken dan door deze te continueren, de verzekeraar dit zal hebben te aanvaarden, ook indien zijn belang daardoor zou zijn geschaad, waarbij dan niet ter zake doet uit welk motief de verzekerde zijn premie-betaling wenst te staken;

O. dat nu, indien, gelijk in het onderhavige geval, de premiebetaling feitelijk onmogelijk is geworden door de op de verzekerde uitgeoefende Jodenmaatregelen van de bezetter, noch de verzekeringnemer, noch de maatschappij enkel op deze grond het vervallen zijn der overeenkomst kunnen inroepen, daar dit in strijd zou zijn met een tenuitvoerlegging der overeenkomst te goeder trouw, doch wel aan de verzekerde — van wiens willekeur de voortzetting van de overeenkomst immers steeds afhankelijk is — het beroep toekomt, dat het stopzetten der premiebetaling, geheel afgezien van de feitelijke onmogelijkheid, toentertijd overeenkomstig zijn wil geschiedde, in welk geval, indien dit aannemelijk wordt gemaakt, gelijk in casu, voor een herstel der overeenkomst voor de Raad geen reden zal zijn;

O. dat bovendien ten deze nog van belang is, dat de dwang of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand, welke tot staking der premie-betaling heeft geleid, niet is uitgeoefend op De Nederlanden doch op de verzekerde en het derhalve met de ratio der herstelwetgeving zoude zijn in strijd, het herstel der rechtsbetrekking te doen plaats hebben met een regeling der gevolgen, welke de premie-betaling zijdens de verzekerde in rechtskarakter zoude wijzigen door een voorwaarde te converteren in een rechtens afdwingbare verplichting, hetgeen een verzwaring der overeenkomst voor de verzekerde zou betekenen;

O. dat voorts De Nederlanden zich blijkens hare mondelinge toelichting stelt op het standpunt, dat niet de redelijkheid en billijkheid van een geval, als het onderwerpelijke, op zich zelf hare vordering rechtvaardigt, doch dit doet steunen op de jurisprudentie van de Raad in andere vanwege de verzekerden gedane vorderingen tot rechtsherstel, doch het geen betoog behoeft, dat in ieder aan de Raad ter beslissing voorgelegd geval het gevorderde herstel aan de eisen van redelijkheid en billijkheid wordt getoetst;

O. dat reeds op vorenstaande gronden het verzoek in de vorm waarin dit is geschied niet voor toewijzing vatbaar is en derhalve een onderzoek naar de overige door Jacobson tot staving van zijn afwijzende conclusie aangevoerde gronden achterwege blijven kan;

O. dat het vorenstaande hiertoe leidt, dat het herstel zou kunnen worden toegewezen in dier voege, dat in de te herstellen overeenkomst voldoening der achterstallige premie wederom wordt opgenomen als voorwaarde voor des verzekerden recht uit die overeenkomst, doch De Nederlanden daarbij kennelijk niet heeft enig belang;

O. ten aanzien van de door partij Jacobson ingestelde reconventionele vordering, dat het achterwege laten van dit ingrijpen de Raad niet onredelijk voorkomt in verband met de bijzondere omstandigheden van het geval en derhalve die vordering aan de reconventionele eiser dient te worden ontzegd;

Rechtdoende:

Wijst de door De Nederlanden ingestelde vordering af;

Wijst mede af de door partij Jacobson ingestelde reconventionele eis;

Veroordeelt partij De Nederlanden in de conventie in de kosten van het geding, aan de zijde van partij Jacobson tot op deze uitspraak begroot op f 100;

Veroordeelt partij Jacobson in de kosten der reconventionele vordering, aan de zijde van partij De Nederlanden tot op deze uitspraak begroot op nihil.

29 December 1948 (afl. 4) No. 1331—1337

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1331

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 Mei 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Lijfrente overeenkomst tijdens de bezetting tot stand gekomen met het beding dat de verzekerden 95 % van het gestorte kapitaal zouden terugontvangen hersteld t.o.v. de verzekerden, met afwijzing van het verzoek dat dit beding ook zoude gelden t.o.v. de erfgenamen.

De betaling van de „afkoopsom" nietig verklaard met bepaling, dat gerequestreerde voor dit bedrag bij Lippmann dient te worden gecrediteerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

Elly Adolfine van Veen qq., requestrante, gem. Mr. N. J. Bink,

tegen:

Het Onderling Levensverzekeringgenootschap „De Olveh", gerequestreerde, gem. Jhr. Mr. G. J. W. de Brauw.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het introductief request d.d. 23 Juli 1946 van Elly Adolfine van Veen, wonende te Amsterdam, in hare hoedanigheid van door de Militaire Commissaris van Rotterdam op 4 Juli 1945 benoemde bewindvoerster van de afwezige Dr. Jacob Henri van Veen, laatstelijk gewoond hebbende te Rotterdam, te dezer zake woonplaats kiezende te Rotterdam aan de Meent no. 106, ten kantore van de procureur Mr. N. J. Bink, die als gemachtigde voor haar optreedt;

Gelezen het antwoord d.d. 27 Februari 1947 van het Onderling Levensverzekeringgenootschap „de Olveh van 1879", gevestigd te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Olveh, te dezer zake aldaar woonplaats kiezende aan het Westeinde no. 28 ten kantore van de advocaten Mrs. de Brauw en Wijckerheld Bisdom;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 15 April 1948, requestrante bij monde van haar gemachtigde voornoemd en gerequestreerde vertegenwoordigd door Mr. C. J. W. de Brauw;

Gehoord terzelfde terechtzitting de onder ede afgelegde verklaringen van E. C. A. Rijpstra en I. Trijbitz;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat requestrante bij haar inleidend verzoekschrift in hoofdzaak heeft gesteld dat Dr. Jacob Henri van Veen voornoemd op 6 Augustus 1941 met het „Onderling Levensverzekering Genootschap De Olveh van 1879" te 's-Gravenhage een overeenkomst gesloten heeft, waaraan naar het uiterlijk de vorm van een lijfrente-overeenkomst gegeven is, doch die inderdaad de strekking had, dat de Olveh tegen een beloning een gedeelte van het vermogen van Dr. van Veen, die Jood was in de zin van de desbetreffende verordeningen van de bezetter, voor deze zou bewaren en na afloop van de oorlog zoude teruggeven;

dat aldus een lijfrente-contract is opgemaakt op 6 Augustus 1941, gemerkt J 3636, waarbij was bepaald, dat een jaarrente zou worden uitgekeerd van f 2310.36 (f 577.59 per kwartaal) tot het overlijden van de(n) langstlevende van Dr. van Veen en zijne echtgenote R. H. van Veen-van Vriesland en de koopsom groot f 38,999 op 6 Augustus 1941 door Dr. van Veen aan Olveh is betaald;

dat mondeling was overeengekomen, dat na afloop van de oorlog de zogenaamde lijfrente-overeenkomst zou worden geannuleerd en 95 % van de gestorte koopsom aan Dr. van Veen zou worden terugbetaald, verminderd met de inmiddels uitbetaalde lijfrente-bedragen;

dat tot op heden aan rentebedragen is betaald:

aan Dr. van Veen	f 2066.93
aan Lippmann Rosenthal en Co	„ 400.67
te samen	f 2467.60;

dat 95 % van de koopsom bedraagt f 37,049.05, zodat krachtens voormelde overeenkomst na afloop van de oorlog aan Dr. van Veen de Olveh verplicht was terug te betalen het bedrag van f 37,049.05, verminderd met f 2467.60 is f 34,581.45;

dat requestrante in hare hoedanigheid aan de Olveh van 1879 heeft verzocht ingevolge de getroffen overeenkomst gemeld bedrag aan haar, onder ongedaanmaking der lijfrente-overeenkomst, te willen uitbetalen, doch de Olveh van 1879 tot dusverre aan requestrante te dezer zake slechts heeft uitbetaald een bedrag van f 11433.45, zodat zij alsnog een bedrag van f 23,148 aan Dr. van Veen verschuldigd is gebleven;

dat met betrekking tot het bedrag van f 23,148 de Olveh uitbetaling weigert, omdat de lijfrente-overeenkomst ingevolge de bepalingen van de Verordening no. 54/1943 door de bezetter ontbonden zou zijn verklaard per 30 Juni 1943 en deze verzekering alstoen gedwongen is afgekocht en het bedrag der afkoopwaarde, hetwelk gesteld werd op voormeld bedrag van f 23,148, op de 30sten Juni 1943 door de Olveh van 1879 aan Lippmann, Rosenthal en Co is uitgekeerd;

dat requestrante van oordeel is, dat de Olveh van 1879 door deze uitbetaling niet bevrijd is van hare hiervoor omschreven verplichting tot betaling van gemeld bedrag aan Dr. van Veen;

weshalve zij op de gronden in de brede uiteengezet in haar request hetwelk moet worden beschouwd als hier te zijn geïnsereerd, aan de Raad heeft verzocht de betaling van het bedrag van f 23,148 door de Olveh van 1879 aan Lippmann, Rosenthal & Co. en de daaruitvloeiende rechtsbetrekking nietig te verklaren, alsmede de rechtsbetrekking tussen Dr. van Veen en de Olveh van 1879, voorzover zij door gemelde

betaling zou zijn teniet gegaan, te herstellen en voorts het Onderling Levensverzekering Genootschap de Olveh van 1879, gevestigd te 's-Gravenhage te veroordelen om aan requestrante q.q. tegen kwijting te betalen het bedrag van f 23,148 ter zake voormeld verschuldigd met de rente daarover ad 5 % 's jaars sedert de dag der bevrijding te stellen op 7 Mei 1945, althans sedert de dag der indiening van dit verzoekschrift, zijnde 24 Juli 1946;

met veroordeling tevens van de Olveh van 1879 in de proceskosten;

O. dat gerequestreerde de afsluiting der door verzoekster gestelde overeenkomst heeft erkend, doch heeft gesteld, dat deze overeenkomst naar aard en inhoud een verzekering van lijfrente was, waarbij althans een mondeling beding van afkoopbaarheid was gemaakt, op de wijze als in het introductief request nader omschreven, welke afkoopbaarheid echter, anders dan verzoekster stelt, alleen zou gelden voor hét geval beide of een van de verzekerden in leven zou zijn;

O. dat deze laatste beperking van het beding der afkoopbaarheid door requestrante ten stelligste is bestreden en het geschil tussen partijen derhalve in de eerste plaats zich toespitst op deze vraag of tussen Dr. van Veen en de Olveh al dan niet bij de afsluiting der onderhavige overeenkomst mondeling is overeengekomen, dat 95 % van de koopsom der lijfrente verminderd met de inmiddels uitbetaalde lijfrentebedragen, alleen bij leven van Dr. van Veen zelf of van zijn echtgenote door deze zou kunnen worden teruggevorderd;

O. dat deze vraag ook thans, nu het overlijden van Dr. van Veen en van zijn echtgenote wel waarschijnlijk is, doch rechtens nog niet vaststaat, voor partijen van belang is, omdat, indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, verzoekster in haar voornoemde kwaliteit terugbetaling van de koopsom der lijfrente alleen zal kunnen vorderen onder overlegging van het bewijs, dat Dr. van Veen of zijn echtgenote nog in leven is, terwijl bij ontkennende beantwoording een dusdanig bewijs overbodig zal zijn;

O. wat het bedoelde geschilpunt zelf betreft, dat verzoekster zich in de eerste plaats beroept op de door haar en haar gemachtigde met de Olveh gevoerde en overgelegde correspondentie en op door die gemachtigde met een thans overleden Directeur van de Olveh gevoerde besprekingen over hetgeen in 1941 door Dr. van Veen met de Olveh zou zijn overeengekomen;

O. echter, dat door de Olveh is betoogd, dat deze besprekingen zijn gevoerd door een Directeur die van de onderhavige transactie en van soortgelijke transacties in de tijd der bezetting afgesloten, niet op de hoogte was, waardoor een misverstand tussen partijen is ontstaan;

O. dat dit verweer, bezien in het licht van de hierna te vermelden verklaring van de getuige Rijpstra en van de houding door Dr. van Veen voor zijn deportatie ten deze ingenomen, aan de Raad alleszins aannemelijk is voorgekomen;

O. immers, dat getuige Rijpstra onder ede heeft verklaard, dat hij als rayonchef van de Olveh bij de mondelinge afspraak ter zake van de lijfrente-overeenkomst met Dr. van Veen, deze er uitdrukkelijk op heeft gewezen, dat indien hij mocht komen te overlijden het gestorte kapitaal, zoals bij iedere lijfrente-overeenkomst, voor hem verloren zou zijn; dat de bijzondere voorwaarden voor deze joodse lijfrente-overeenkomsten van tevoren met de wiskundige afdeling van de Olveh waren besproken; dat deze Afdeling op technische gronden eerst wel bezwaar tegen een dergelijke afkoopregeling had gehad, omdat men de kans liep, dat na de oorlog ongezonde verzekerdden afkoop zouden vragen, terwijl de gezonden aan de lijfrenteovereenkomst zouden vasthouden, waardoor het risico van de Olveh onevenredig zou worden vergroot; dat daarom door de wiskundige Afdeling de eis was gesteld, dat de afkoop na de oorlog alleen zou kunnen plaats hebben onder overlegging van een medische gezondheidsverklaring; dat ook deze eis door hem aan Dr. van Veen is medegedeeld;

O. dat getuige Rijpstra heeft verklaart, zich te herinneren, dat hij een en ander bepaaldelijk aan Dr. van Veen heeft medegedeeld, doch ook, indien dit herinneringsbeeld te goeder trouw mocht zijn gevormd, onder de bij de getuige bestaande wetenschap, dat hij bij alle bijzondere in die dagen af te sluiten joodse lijfrente-overeenkomsten de boven uiteengezette regels had te volgen en mede te delen, zijn verklaring niet minder concludent zou zijn, aangezien het, zonder enige aanwijzing daaromtrent, niet aannemelijk voorkomt, dat getuige Rijpstra juist bij de overeenkomst met Dr. van Veen een zo belangrijk onderdeel van de mondeling toe te voegen clausule, waarover met de wiskundige afdeling bijzonder overleg was gepleegd, verzuimd zou hebben aan deze mede te delen;

O. dat uit hetgeen omtrent de houding van Dr. van Veen ten aanzien van de door hem afgesloten overeenkomst is bekend geworden, integendeel valt op te maken, dat hij zich er zeer goed van bewust was, dat het bij de Olveh gestorte kapitaal voor zijn erven verloren zou zijn, indien hijzelf en zijn vrouw het einde van de oorlog niet zouden mogen beleven;

dat Dr. van Veen immers wel, gelijk getuige Trijbitz ter terechtzitting heeft verklaard, aan deze heeft medegedeeld, dat hij zelf de koopsom van zijn lijfrente weer terug zou krijgen na de oorlog, maar er niet over heeft gerept, dat ook zijn erven, indien hij en zijn vrouw de oorlog niet zouden overleven, dit kapitaal zouden kunnen opvorderen;

dat het echter volkomen onwaarschijnlijk voorkomt, dat Dr. van Veen, indien hij de overtuiging had gehad, dat dit laatste wel het geval was, niet aan getuige Trijbitz

of aan een van zijn dochters zou hebben doen weten, dat zijn erfgenamen bij het overlijden van hem zelf en van zijn vrouw een recht op dit kapitaal zouden bekomen;

O. dat requestrante dus in elk geval niet geslaagd is in het bewijs van haar stelling, dat, krachtens een aan de polis toegevoegd mondeling beding, na het overlijden van Dr. van Veen en zijn echtgenote ook de erfgenamen de afkoop van de gesloten lijfrente-overeenkomst zouden kunnen vorderen, zodat zij op het voornaamste geschilpunt in het ongelijk behoort te worden gesteld;

O. dat requestrante nog heeft verzocht om, indien de Raad mocht aannemen, dat de door de Olveh gegeven voorstelling van het afgesloten mondeling beding juist is, de voorwaarden der lijfrente-overeenkomst naar billijkheid te mitigeren, aangezien deze voor Dr. van Veen alsdan zo onereus zouden zijn geweest, dat haar afsluiting alleen door de dwang der omstandigheden kan worden verklaard;

O. dat de Raad ook hierin echter niet met requestrante kan medegaan, aangezien in Augustus/September 1941 (ofschoon toen aan een ieder Nederlandse burger, en zeker indien hij van Joodse bloede was, de mogelijkheid van een plotselinge dood scherper dan in normale tijden voor ogen stond) het gewone gevolg van een lijfrentepolis, dat bij vroegtijdig overlijden van de verzekerde persoon het gestorte kapitaal zonder evenredige tegenprestatie verloren zou zijn, ook voor een joodse verzekerde niet onredelijk werd geacht, terwijl in de tweede plaats van concrete dwang tot het afsluiten van deze overeenkomst met de Olveh niet is gebleken;

O. dat echter het eerste deel van requestrante's vordering strekkende tot nietigverklaring van de betaling van f 23,148 als „afkoopsom" der lijfrente-overeenkomst door de Olveh aan Lippmann, Rosenthal en Co. en tot herstel der rechtsbetrekking tussen Dr. van Veen en de Olveh gelijk deze tevoren bestond, kan worden toegewezen, hebbende gerequestreerde hiertegen geen ander verweer gevoerd dan dat hetwelk door deze Raad in zijn vaste jurisprudentie in deze zaken, ook tegen gerequestreerde berecht, reeds herhaaldelijk is behandeld en verworpen;

Rechtdoende;

Wijst de eis gedeeltelijk toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde overeenkomst van lijfrente in December 1943 door de Olveh aan de firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam als „afkoopsom" gedane betaling van f 23,148;

Verstaat dat de Olveh recht heeft op terugvordering van Lippmann van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van requestrante mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polis no. 3636 geconstateerde, tussen partijen op 6 Augustus 1941 gesloten overeenkomst van verzekering, met beding, dat na afloop van de oorlog deze overeenkomst door Dr. van Veen of bij diens overlijden door zijn echtgenote, indien deze in leven is, kan worden geannuleerd met terugbetaling van 95 % van de gestorte koopsom, verminderd met de inmiddels uitbetaalde lijfrente-bedragen;

Veroordeelt requestrante in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van gerequestreerde gevallen, begroot op f 100.

No. 1332

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1948. (Mrs. van Rijn van Alkemade, Polak en Schim van der Loeff.)

In art. 15 tweede lid K. B. E 133 kan onder kennis krijgen van rechtshandelingen niet anders worden verstaan dan — op enige wijze — bekend worden met de inhoud dier rechtshandelingen. De bewoordingen van bovengenoemd artikel laten geen ruimte voor de opvatting, dat slechts een bepaalde wijze van kennis krijgen van een rechtshandeling de gestelde termijn van drie maanden doet aanvangen.

Beschikking van het B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 15.)

J. R. te Riele, requestrant, gem. Mr. A. J. Haakman,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. het op 22 September 1947 ingekomen beroepschrift van J. R. te Riele, wonende te Bussum, gemachtigde Mr. A. J. Haakman, advocaat en procureur te Amsterdam;

b. het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, ingekomen 1 December 1947;

c. de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 10 September 1947, waarbij, met toepassing van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, een door appellant beweerde schenkingsovereenkomst en de uit kracht daarvan geschiede eigendomsoverdracht van een aantal meubilaire goederen door de Rijksduitser E. K. Hiltner aan appellant zijn nietig verklaard, voor het geval de gepretendeerde overeenkomst van schenking rechtsgeldig mocht zijn tot stand gekomen;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 1 Juni 1948, appellant bij monde van zijn gemachtigde voornoemd en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van zijn gemachtigde Mr. J. W. B. Haaxman;

O. dat appellant tijdig in beroep is geko-

men van voormelde beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut en de nietigverklaring van die beschikking heeft verzocht, omdat zij niet is genomen binnen de bij art. 15, tweede lid, van het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelde termijn;

O. dat in confesso is en overigens ook blijkt uit de desbetreffende producties: dat de gemachtigde van appellant, onder dagtekening van 29 April 1947, aan de Centrale Vermogensopsporingsdienst van het Ministerie van Financiën, district Hilversum, naar aanleiding van de in beslagneming door die dienst van de voormelde meubilaire goederen, een brief heeft gericht, waarin onder meer is vermeld, dat die goederen vóór de bevrijding door de Rijksduitser Hiltner aan appellant ten geschenke zijn gegeven;

dat in antwoord op en met aanhaling van die brief de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut te Hilversum op 7 Juni 1947 aan de gemachtigde van appellant heeft geschreven onder meer, dat de bewuste meubilaire goederen op zijn verzoek, als behorende tot het vijandelijk vermogen van Hiltner, in beslag genomen zijn, en voorts, dat eerst op het tijdstip, dat te Riele het bewijs levert, dat er sprake is van een schenking vóór het in werking treden van het K. B. E 133, de termijn, bedoeld bij art. 15, tweede lid, van dat K. B. een aanvang neemt;

O. dat hieruit volgt, dat uiterlijk op 7 Juni 1947 de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut te Hilversum er kennis van droeg, dat appellant, ter staving van zijn eigendomsrecht op vorenbedoelde meubilaire goederen, zich beriep op een schenking van die goederen aan hem door Hiltner vóór de bevrijding;

dat hetgeen te dezen aan de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut als zodanig ter kennis is gekomen, rechtens als wetenschap van dat, door hem vertegenwoordigde, Nederlandse Beheersinstituut moet worden aangemerkt;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft betoogd:

dat dit Instituut eerst dan kan geacht worden kennis te hebben gekregen van een rechtshandeling, als bedoeld bij art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, wanneer die rechtshandeling op zodanige wijze te zijner kennis gekomen is, dat daarin aanleiding kan worden gevonden met haar bestaan rekening te houden en te onderzoeken of tot hare nietigverklaring termen aanwezig zijn;

dat de lezing van de voormelde brief van 29 April 1947, waarin niet anders dan een door niets gestaafde bewering voorkomt, dat de onder appellant in beslag genomen goederen hem door de Rijksduitser Hiltner vóór de bevrijding geschonken zijn, de gepretendeerde schenkingsovereenkomst niet op zodanige wijze aan de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut ter kennis heeft doen komen, dat voor hem of het Nederlandse Beheersinstituut aanleiding kon worden gevonden met het werkelijk bestaan van een dergelijke overeenkomst rekening te houden;

dat het Nederlandse Beheersinstituut eerst de voor het doen ingaan van de bij art. 15, tweede lid van het Besluit Vijandelijk Vermogen bedoelde termijn vereiste kennis van de meervermelde schenkingsovereenkomst heeft gekregen bij ontvangst van het door appellant op grond van art. 26 van voornoemd Besluit ingediende request d.d. 4 Sept. 1947, waarin bepaaldelijk op die overeenkomst een beroep is gedaan en daaromtrent nadere gegevens zijn verstrekt;

O. dat de Raad echter het Nederlandse Beheersinstituut in dit betoog niet volgt;

O. dat de bewoordingen van art. 15, tweede lid, van het Besluit Vijandelijk Vermogen geen ruimte laten voor de opvatting, dat slechts een bepaalde wijze van kennis krijgen van een rechtshandeling, als daar bedoeld, in de zin als door het Nederlandse Beheersinstituut is aangegeven, de gestelde termijn van drie maanden zou kunnen doen aanvangen;

dat een verband tussen de bepaling van art. 15, tweede lid, en die van art. 26 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, als waarop door de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut bij de mondelinge behandeling dezer zaak is gedoeld, welk verband zou medebrengen, dat slechts het uitdrukkelijk beroep op een rechtshandeling bij een op grond van art. 26 ingediend request het Nederlandse Beheersinstituut de vereiste kennis van die rechtshandeling zou doen krijgen, niet kan worden aanvaard;

dat toch voor het indienen van zulk een request slechts aanleiding bestaat, indien hij, die beweert eigenaar te zijn van vermogen, dat als vijandelijk vermogen is behandeld, dit ter vrije beschikking terug wenst te ontvangen, doch tot het indienen van zulk een request geen reden bestaat voor iemand, die rechten op vermogen, dat niet als vijandelijk vermogen is aangemerkt, ontleent aan een op grond van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen vernietigbare rechtshandeling;

dat dan ook in art. 15, tweede lid, van meervermeld Besluit onder kennis krijgen van rechtshandelingen niet anders kan worden verstaan, dan — op enige wijze — bekend worden met de inhoud dier rechtshandelingen;

dat, nu uit de brief van 29 April 1947 voormeld de inhoud der beweerde schenkingsovereenkomst duidelijk is kunnen worden gekend, de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut te Hilversum door de lezing van die brief moet geoordeeld worden kennis te hebben gekregen van die overeenkomst;

dat, gelijk reeds eerder overwogen, genoemde vertegenwoordiger uiterlijk op 7 Juni 1947 met de inhoud van die brief bekend was, en de termijn, waarbinnen het Nederlandse Beheersinstituut van zijn be-

voegdheid tot nietigverklaring van de bewuste schenkingsovereenkomst had kunnen gebruik maken, uiterlijk op 7 September 1947 was verstreken;

dat de beschikking tot nietigverklaring op 10 September 1947 niet rechtsgeldig meer is kunnen worden genomen en mitsdien die beschikking niet in stand kan blijven;

Beschikkende in hoger beroep:

Verklaart nietig de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 10 September 1947, waarvan beroep;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten dezer procedure, welke aan de zijde van appellant worden begroot op f 100.

No. 1333

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK ARNHEM, 10 Juni 1948. (Mrs. Maassen, Rink en Brouwer).

De toestemming van het N. B.I. bedoeld in art. 13 jo. art. 18 E 133 is niet vereist voor het aanhangig maken van een procedure bij de Afd. Rechtspraak gericht tegen het N. B.I.

Art. 25 E 133 verhindert niet dat de, bij het N. B.I. geldend te maken, aanspraken vooraf door de Afd. Rechtspraak worden vastgesteld.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 13, 18, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de te Doesburg gevestigde rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging „Societeit de Harmonie", voor wie als lasthebber optreedt notaris M. F. D. E. Horst te Doesburg, waarin zij stelt: dat G. Th. Verwayen, gewoond hebbende te Velp (G.) in zijn hoedanigheid van door H. W. Müller Lehning, commissaris voor niet-commerciële verenigingen, omstreeks Februari 1943 benoemde liquidateur van verzoekster, verschillende liquidatie-handelingen heeft verricht, welke nietig zijn en ten aanzien waarvan verzoekster rechtsherstel verlangt, t.w. a. overboeking van verzoekster's saldo ad f 551.64 bij van Ranzow's Bank te Doesburg op zijn postrekening 10300; b. verkoop voor f 1150 van het aan verzoekster in eigendom toebehorende biljart, merk Wilhelmina, met toebehoren, aan H. Hoogeweg, caféhouder te Aalten, althans het doen verkopen van dat biljart door de te Doesburg wonende N.S.B.-er H. S. Heshusius, aan wie de koopsom is afgedragen; c. verkoop voor f 400 van de aan verzoekster verleende drankwetvergunning aan de weduwe P. J. Jansen te Boekhorst en daartoe afstand van die vergunning tekenen, zodat de Burgemeester van Doesburg, waarnemende de taak van het College van B. en W., met ingang van 13 December 1943 die vergunning kon intrekken en aan genoemde weduwe Jansen een vergunning kon uitreiken; dat het in liquidatie treden van verzoekster bij beschikking van de Raad d.d. 4 Februari 1946 is ongedaan gemaakt; dat zij thans vordert:

I. Nietigverklaring van voormelde overboeking en veroordeling van gerequestreerde Verwayen, subsidiair gerequestreerde Müller Lehning, wier beide vermogens staan onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut, hierna te noemen B.I. tot terugbetaling aan verzoekster van het door die overboeking aan haar ontnomen bedrag ad f 551.64;

II. Nietigverklaring van de verkoop van gemeld biljart met toebehoren en veroordeling van gerequestreerde Hoogeweg om het gekochte zonder dat hij daarvoor een vergoeding ontvangt, aan verzoekster terug te geven, met bevel om het bij voorraad, zulks in afwachting van de eindbeslissing op het gevraagde rechtsherstel, in de macht van verzoekster te stellen;

III. Nietigverklaring van de afstand van verzoekster's drankwetvergunning met bevel aan het College van Burgemeester en Wethouders der Gemeente Doesburg om verzoekster in het bezit harer vroegere vergunning te herstellen, zonder dat zij tot schadevergoeding aan de weduwe Jansen verplicht zal zijn;

IV. Veroordeling van de gerequestreerden, wie het zal aangaan, in de kosten van het geding;

Gelet op de verweerschriften der gerequestreerden

a. het B.I. opkomende voor Müller Lehning, Verwayen en Heshusius, in het kort inhoudende dat de vordering niet-ontvankelijk is bij gebreke van de vereiste toestemming ex art. 13 j°. art. 18 van het Besluit E 133; dat bij gebreke van wetenschap de gestelde feiten worden ontkend en, als deze komen vast te staan, het standpunt van het B.I. is: ten aanzien van de vordering sub I, dat deze voor zover deze strekt tot betaling van f 551.64, niet ontvankelijk is, omdat verzoekster wel is waar een vordering tot dat bedrag heeft op het vermogen van het Commissariaat voor niet-commerciele verenigingen, waaraan,, naar het B.I. veronderstelt, genoemd bedrag door Verwayen is afgedragen, maar niet de Afdeling Rechtspraak, doch het B.I. bevoegd is in eerste instantie kennis te nemen van vorderingen op vijandelijk vermogen, daargelaten de vraag, of art. 25 E 133 voorziet in de mogelijkheid van erkenning van vorderingen op vermogen van Vijandelijke Staten, waartoe genoemd Commissariaat behoort als te vereenzelvigen met de Duitse staat; ten aanzien van de vordering sub II: dat het zich refereert aan 's Raads oordeel; ten aanzien van de vordering sub III: dat het zich aansluit bij na te noemen verweer van de gemeente Doesburg;

b. Hoogeweg, bewerende dat hij het biljart met toebehoren te goeder trouw heeft gekocht van Heshusius, die hij niet kende als een N.S.B.er, maar wel als de klerk van

het notariskantoor Horst, zodat hij vermeende dat de verkoop via dat kantoor geschiedde, en dat hij het gekochte wil teruggeven mits ontvangende de betaalde koopsom ad f 1150 en de op de koop gevallen kosten ad f 63; dat hij meent dat verzoekster deze bedragen kan verhalen op Heshusius en hij bereid is, in geval van onverhaalbaarheid genoegen te nemen met de helft dier bedragen;

c. Weduwe Jansen, in het kort inhoudende dat zij de gestelde feiten erkent maar van oordeel is dat de aan haar verleende vergunning aan haar moet blijven, omdat zij op normale en niet-laakbare wijze in het bezit daarvan is gekomen;

d. het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Doesburg, mededelende dat het besluit van 2 December 1943, waarbij verzoekster's vergunning werd ingetrokken op grond van de afstand door Verwayen, bij zijn besluit van 30 Juli 1946 is ingetrokken, terwijl eveneens is ingetrokken de aan de weduwe Jansen verleende vergunning, door welk een en ander verzoekster haar rechten heeft herkregen, zodat verzoekster niet-ontvankelijk is in haar vordering sub III;

Gelet op de overgelegde stukken;

Gelet op de op 22 April 1948 te dezer zake door de Arnhemse Kamer gehouden mondelinge behandeling, waarbij zijn verschenen: voor de verzoekster de candidaat-notaris G. E. H. ter Braak te Doesburg, als schriftelijk gemachtigde van het Bestuur van verzoekster; voor het B.I. beherende de vermogens der gerequestreerden Müller Lehning, Verwayen en Heshusius Mr. Houblon; gerequestreerde Hoogeweg in persoon en voor de weduwe Jansen de hr. W. Th. Beusker, wonende te Dieren, als haar schriftelijk gevolmachtigde, terwijl voor het Gemeentebestuur van Doesburg niemand is verschenen;

O. dat de gemachtigde van verzoekster heeft verklaard:

1°. dat verzoekster intrekt de vordering sub I, voor zover die subsidiair tegen Müller Lehning is gericht;

2°. dat verzoekster niet handhaaft haar positum dat Verwayen het biljart met toebehoren zou hebben verkocht, dan wel toestemming tot die verkoop aan Heshusius zou hebben gegeven zodat zij haar vordering sub II niet meer op dat positum doet steunen, terwijl zij intrekt haar vordering om het biljart met toebehoren bij voorraad in haar bezit te stellen immers zulks reeds is geschied krachtens uitspraak in kort geding d.d. 20 April 1946 van de Voorzitter dezer Kamer;

3°. dat verzoekster de vordering sub III intrekt, omdat nader is gebleken dat de volledige vergunning, welke stond ten name van verzoekster en waarvan Verwayen afstand deed, reeds op 1 Mei 1934 is vervallen, zijnde dit beslist bij Koninklijk Besluit van 18 Maart 1947 no. 237, waarvan een afdruk aan de Raad is overgelegd door het Gemeentebestuur van Doesburg bij schrijven van 3 April 1948;

O. dat tengevolge dezer verklaringen ter beslissing overblijft het gevorderde rechtsherstel t.a.v. de overboeking van f 551.64 en van de verkoop van het biljart met toebehoren;

O. dat het B.I. de vorderingen niet-ontvankelijk acht omdat het zijn toestemming tot het instellen daarvan, niet heeft gegeven;

O. dat de Raad dit middel onjuist acht, omdat hij, gelijk hij reeds meerdere malen heeft beslist, voor het instellen van vorderingen als de onderhavige, de toestemming van het B.I. niet nodig acht;

O. dat de liquidatie van verzoekster met het daaruit voortvloeiende verlies harer bezittingen is geschied op grond van de Verordening 41/1941, waarvan later, bij Koninklijk Besluit is bepaald dat zij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve moet worden aangenomen, waar overigens aan de voorwaarden van art. 23 E 100 is voldaan, dat het achterwege laten van het ingrijpen van de Raad ten opzichte van de onderhavige liquidatiehandelingen, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk ware, zijnde van het tegendeel niet gebleken;

O. ten aanzien van de vordering sub I:

dat uit de overgelegde stukken blijkt dat Verwayen bij schrijven van 17 Juli 1944 aan van Ranzow's Bank te Doesburg heeft verzocht de rekening van verzoekster bij die Bank op te heffen en het saldo over te maken op zijn postrekening 10300 en dat deze Bank zulks heeft gedaan en op 19 Juli 1944 aan Verwayen het opgevraagde saldo, bedragende f 551.64, heeft gegireerd;

dat het B.I. de Afdeling Rechtspraak onbevoegd acht om van deze vordering kennis te nemen omdat deze vordering er een is tot erkenning van aanspraken op vijandelijk vermogen, tot welke erkenning in eerste instantie alleen het B.I. en niet de Afdeling Rechtspraak bevoegd is;

dat de Raad dit middel verwerpt omdat, gelijk de Raad reeds meermalen heeft beslist, het volgen van de weg van art. 25 E 133 niet verhindert om bij het B.I. geldend te maken aanspraken, vooraf langs de weg van rechtsherstel te doen vaststellen;

dat het B.I., veronderstellende dat Verwayen het door hem ontvangen bedrag aan de Commissaris voor niet-commerciele verenigingen Müller Lehning heeft afgedragen verzoekster's aanspraak op het vermogen van bedoeld Commissariaat wel zou willen erkennen, hoewel het daaraan toevoegt dat twijfel bestaat of onder art. 25 E 133 ook Vijandelijke Staten — en gezegd Commissariaat moet volgens art. 1 lid 5 E 133 worden begrepen onder de Vijandelijke Staat Duitsland — vallen;

dat echter voor de onderhavige beslissing die twijfel niet behoeft te worden opgelost, aangezien de Raad van oordeel is dat van de door het B.I. aangenomen veronder-

stelling geen enkel bewijs is geleverd, en verzoekster dan ook haar vordering tegen Müller Lehning heeft ingetrokken en de Raad daarom aanneemt dat Verwayen het bedrag van f 551.64, waarvan vaststaat dat hij het op zijn eigen rekening heeft ontvangen voor zich zelf heeft behouden;

dat de Raad derhalve zal kunnen overgaan tot nietigverklaring van de gestelde overboeking en bevoegd is vast te stellen dat verzoekster een vordering van f 551.64 heeft op Verwayen;

O. ten aanzien van de vordering sub II:

dat, gelijk reeds werd overwogen, niet is gebleken van enige omstandigheid, welke 's Raads ingrijpen onredelijk zou maken;

dat met name Hoogeweg niet aannemelijk heeft gemaakt dat hij te goeder trouw heeft gekocht; dat het van algemene bekendheid was dat door de bezetter in die tijd, tweede helft van 1943, vele verenigingen, vooral de Sociëteiten, werden opgeheven en geliquideerd en onder die omstandigheden Hoogeweg had moeten begrijpen of vermoeden dat een aangeboden 2e handsbiljart van zulk een Societeit afkomstig kon zijn, temeer waar zulk een voorwerp bij hoge uitzondering door particulieren wordt gehouden; dat dan ook Hoogeweg met de grootste voorzichtigheid op de advertentie, waarin het biljart ten verkoop werd aangeboden, had moeten afgaan en nauwkeurig had moeten informeren naar de herkomst daarvan, ook al ware hem de slechte reputatie van Heshusius niet bekend geweest; dat hem in elk geval zekerheid van de herkomst van het biljart werd gegeven, toen de levering geschiedde in het Sociëteitsgebouw van verzoekster, alwaar hij het biljart persoonlijk ging weghalen en hem door verzoekster's buffethouder Boegman werd medegedeeld dat het biljart eigendom van verzoekster was en dat degene, die het hem verkocht, de notarisklerk Heshusius, tevens commandant van de W.A. was, van welke mededeling genoemde Boegman een schriftelijke verklaring heeft afgelegd, waarvan de Raad de waarheid aanneemt, ook al hebben andere personen, die aanwezig waren die mededeling niet gehoord; dat de Raad uit het feit, dat Hoogeweg alstoen geen enkele poging heeft gedaan om de koop te verijdelen, afleidt dat hem de herkomst van het biljart onverschillig liet en daarin een bevestiging ziet van het nalaten van enig voorafgaand onderzoek naar die herkomst;

dat Hoogeweg dan ook het biljart met toebehoren zal moeten teruggegeven en de Raad meent, dat er geen bijzondere redenen zijn voor een andere beslissing, dan dat die teruggave geschiedt zonder aan Hoogeweg enige schadevergoeding toe te kennen;

O. dat Hoogeweg, als in het ongelijk gestelde partij, moet worden veroordeeld in de kosten van het geding, voor zover dat tegen hem is gevoerd, doch overigens termen bestaan tot compensatie der kosten, gelijk hierna zal worden beslist;

Op voorschreven gronden:

Rechtdoende:

1. Verklaart beide vorderingen ontvankelijk;
2. Verklaart zich bevoegd van de vordering sub I kennis te nemen;
3. Verklaart nietig de overboeking van het saldo van verzoekster's rekening bij Van Ranzow's Bank te Doesburg ten bedrage van f 551.64 op de postrekening 10300 van Verwayen;
4. Verstaat dat verzoekster te dezer zake een aanspraak van f 551.64 heeft op het vermogen van Verwayen;
5. Verklaart nietig de verkoop van het biljart merk Wilhelmina met toebehoren aan Hoogeweg;
6. Beveelt dat, voor zover zulks nog niet is geschied, Hoogeweg het biljart met toebehoren aan verzoekster zal teruggeven, zonder dat hem daarvoor enige schadevergoeding wordt toegekend;
7. Veroordeelt Hoogeweg in de kosten van het geding, voor zover dit tegen hem is gevoerd, aan de zijde van verzoekster tot aan deze uitspraak begroot op f 100;
8. Compenseert de overige kosten, des dat elke partij haar eigen kosten draagt.

No. 1334

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Juni 1948. (Mrs. Verveen, van Rijn van Alkemade en Schim van der Loeff).

Het niet naleven van het bepaalde in art. 28 eerste lid van het K. B. E 133 heeft geen nietigheid van de genomen beslissing tengevolge.

Uit het enkele feit dat het B.I. bij de weigering van de verzochte erkenning ener vordering de te late indiening van het verzoek niet als reden heeft genoemd, valt nog niet af te leiden, dat deze reden niet mede heeft gegolden en het B.I. daardoor de gestelde termijn voor indiening van het verzoek stilzwijgend zouden hebben verlengd.

Het B.I. kan ter staving van de genomen beslissing de bij de beslissing medegedeelde gronden nog met andere aanvullen, zodat aan het B.I. het recht niet kan worden ontzegd zich alsnog op de overschrijding van de termijn voor indiening te beroepen.

Het ingestelde beroep verworpen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art 25 e.v.).

Salomon Louis Cohen, requestrant, gem. Mr. W. Eezechiels,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Salomon Louis Cohen, wonende te Amsterdam, d.d. 2 September 1947 (ingekomen 4 September

1947), waarbij deze in hoger beroep is gekomen van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 6 Augustus 1947, houdende weigering van de erkenning ener vordering, groot f 8822.70, ten laste van de vijandelijke onderdaan Horst von Olszewski, wiens vermogen ten behoeve van de Staat door het Nederlandse Beheersinstituut wordt beheerd;

Gezien ook het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 29 December 1947;

Gelet op de mondelinge toelichting namens partijen gegeven door hare gemachtigden;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat Cohen bij verzoekschrift d.d. 20 Januari 1947 aan het Nederlandse Beheersinstituut heeft verzocht te willen erkennen een vordering, groot f 8822.70, op het door dat instituut beheerde vermogen van de Duitser von Olszewski, welke vordering hierop is gebaseerd;

dat Cohen in 1942 als vertegenwoordiger in dienst was van de N.V. de Hoover Handelsmaatschappij te Amsterdam;

dat door de bezettingsautoriteiten als beheerder van deze N.V. is aangesteld von Olszewski voornoemd, die in deze functie op 30 April 1942 aan Cohen met ingang van 1 Juni 1942 ontslag heeft verleend, enkel op grond, dat deze Jood was, en zonder dat tot dit ontslag vergunning was verkregen van het Gewestelijk Arbeidsbureau;

dat door dit onrechtmatige ontslag aan Cohen een schade is toegebracht ten belope van het voormelde bedrag van f 8822.70;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft geweigerd deze vordering te erkennen en daarvan mededeling heeft gedaan aan de gemachtigde van Cohen bij brief van 6 Augustus 1947, als reden voor deze weigering opgevende, dat noch de onrechtmatigheid van het pretense ontslag, noch het beloop der gepretendeerde schade is aangetoond;

O. dat Cohen van deze beslissing tijdig in hoger beroep is gekomen bij het voormelde verzoekschrift van 2 September 1947, waarbij hij aan de Afdeling Rechtspraak heeft verzocht de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut te vernietigen en de vordering alsnog te erkennen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat Cohen er het Nederlandse Beheersinstituut een verwijt van heeft gemaakt, dat het zijn beslissing ten deze heeft genomen, zonder hem, als belanghebbende, overeenkomstig het bepaalde bij art. 28, eerste lid, van het Besluit Vijandelijk Vermogen, te hebben opgeroepen om in een zitting van dat Instituut aanwezig te zijn en aldaar zijn belangen voor te dragen; dat dit verwijt gegrond is, doch zulks op zich zelf niet tot nietig verklaring van de bedoelde beslissing behoeft te leiden, nu het Besluit Vijandelijk Vermogen aan het niet naleven van de bepaling van art. 28, eerste lid, geen nietigheid heeft verbonden;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut bij zijn verweerschrift in hoger beroep als eerste grond voor de weigering van de erkenning van de door Cohen gepretendeerde vordering heeft gesteld, dat het verzoek tot erkenning niet is ingediend binnen de daarvoor ingevolge art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen geldende termijn;

O. dat deze termijn inderdaad door Cohen niet in acht genomen is, terwijl verlenging van die termijn bij een daartoe bepaaldelijk strekkende beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, gegrond op art. 27 van meervermeld Besluit, niet heeft plaats gevonden;

O. dat Cohen echter meent, dat, nu het Beheersinstituut bij zijn afwijzende beschikking op het verzoek tot erkenning der vordering niet als reden heeft opgegeven de te late indiening van dat verzoek, doch de weigering heeft gegrond op het niet aangetoond zijn van de grondslagen der vordering, daarin ligt opgesloten, dat het verzoek in behandeling is genomen en dus — stilzwijgend — de termijn voor indiening daarvan is verlengd, zodat het Beheersinstituut thans op overschrijding van de termijn geen beroep meer kan doen;

O. dat de Raad deze mening niet deelt; dat toch enkel uit het feit, dat bij de mededeling der weigering van de verzochte erkenning de te late indiening van het verzoek niet als reden is genoemd, nog niet valt af te leiden, dat deze reden niet mede gegolden heeft en het Beheersinstituut de voor de indiening gestelde termijn als stilzwijgend verlengd heeft willen zien aangemerkt tot het tijdstip, waarop het verzoek is ingekomen; dat ook geen wettelijke bepaling het Beheersinstituut verbiedt ter staving van de juistheid ener gegeven beslissing, die in beroep wordt aangevochten, de bij die beslissing medegedeelde gronden met andere aan te vullen; dat mitsdien in het onderhavige geval aan het Beheersinstituut het recht niet kan worden ontzegd er op te wijzen, dat de beslissing, waarvan hoger beroep, reeds wordt gewettigd doordat het daarbij afgewezen verzoek niet binnen de daarvoor bepaalde termijn is gedaan;

O. dat, nu de overschrijding van de bedoelde termijn een gegronde reden vormt voor de afwijzing van het door Cohen gedane verzoek tot erkenning der door hem gepretendeerde vordering, de weigering van die erkenning moet worden geoordeeld terecht te zijn geschied, zodat het beroep daartegen behoort te worden verworpen;

O. ten overvloede:

dat ook indien het verzoek tot erkenning der vordering door Cohen tijdig zou zijn ingediend dat verzoek zou moeten zijn afgewezen;

dat toch von Olszewski, als beheerder over de N.V. De Hoover's Handelsmaatschappij, de bevoegdheden heeft verkregen, die tevoren aan de bestuurders van de N.V. toekwamen, waaronder de bevoegdheid tot het ontslaan van personeel;

dat, volgens de stellingen van Cohen zelf,

van Olszewski, in zijn qualiteit van beheerder, hem ontslagen heeft met in acht neming van de ingevolge art. 1639 i B. W. geldende opzeggingstermijn;

dat de onrechtmatigheid van het ontslag dan ook enkel hierin zou zijn gelegen, dat niet gevraagd en verkregen zou zijn de toestemming van het Gewestelijk Arbeidsbureau tot het verlenen van het ontslag;

dat het verzuim deze toestemming te vragen het verleende ontslag niet maakt tot een handeling, waardoor von Olszewski buiten de grenzen van een normale uitoefening zijner bevoegdheden als beheerder der N.V. is getreden, en waarvoor hij in privé aansprakelijk zou moeten worden gesteld; dat dan ook slechts van een onrechtmatige daad van von Olszewski in zijn qualiteit van beheerder der voornoemde N.V. sprake kan zijn, en mitsdien een vordering ter zake op zijn privé vermogen, dat door het Nederlandse Beheersinstituut ten behoeve van de Staat wordt beheerd, niet aanwezig kan worden geacht;

Beschikkende:

Verwerpt het ingestelde beroep;

Veroordeelt S. L. Cohen in de kosten dezer procedure, welke aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut tot op deze uitspraak worden begroot op f 25.

No. 1335

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Aug. 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

De Raad kent aan de verklaring van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis een zodanige kracht toe, dat het daarin geconstateerde overlijden als tussen partijen bewezen wordt aangenomen, indien geen enkel feit wordt aangevoerd waardoor de juistheid in twijfel zou kunnen worden getrokken.

Art. 33 E 100 staat alleen dan een beroep op bevrijdende betaling toe, indien de gehoudenheid tot betaling bestond of tijdens de bezetting naar de normale regelen van het burgerlijk recht is ontstaan.

In casu is deze gehoudenheid ontstaan door de bijzondere omstandigheden, die een ingrijpen gegrond op art. 23 E 100 rechtvaardigen.

Vordering ten dele toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

Gerard Herman Bekker, requestrant, gemachtigde Mr. J. A. B. Gomperts,

tegen:

de N.V. Rotterdamsche Verzekeringssociëteiten, gerequestreerde, gemachtigde Mr. R. V. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift dd. 9 December 1946, van Gerard Herman Bekker wonende te Amsterdam in zijn hoedanigheid van door het Nederlandse Beheersinstituut benoemde bewindvoerder van Mr. Samuel Bromberg, te dezer zake domicilie kiezende aldaar ten kantore van Mr. J. A. B. Gomperts;

Nog gelezen een aanvullend verzoekschrift dd. 15 April 1948 van dezelfde requestrant, maar nu mede in zijn hoedanigheid van notariëel-gevolmachtigde van Wilhelmina Rosa Citroen, weduwe van Mr. Samuel Bromberg;

Gelezen het antwoord dd. 16 Januari 1947 van de N.V. Rotterdamsche Verzekeringssociëteiten (R.V.S.) gevestigd te Rotterdam, hierna te noemen gerequestreerde, de R.V.S. of de Maatschappij, domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van haar raadsman Mr. R. V. Bakker;

Nog gelezen het aanvullend antwoord van gerequestreerde dd. 14 Juni 1948;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 24 Juni 1948 bij monde respectievelijk van Mr. J. A. B. Gomperts en Mr. J. Kist;

O. dat requestrant bij zijn eerste verzoekschrift in hoofdzaak heeft gesteld:

dat krachtens een overeenkomst van verzekering aangegaan bij polis nr. 105404 dd. 6 Mei 1931 gerequestreerde, zich jegens Mr. Samuel Bromberg voornoemd, hierna te noemen de verzekeringnemer, met ingang van 21 April 1931 heeft verbonden, zesentwintig jaren na ingang der verzekering een bedrag groot f 28,000 uit te keren aan de verzekeringnemer zelf, mits hij dan nog in leven is, en in geval van eerder overlijden van de verzekeringnemer bij dat overlijden aan zijn echtgenote Mevr. Wilhelmina Rosa Citroen, of deze overleden zijnde, aan zijn wettelijke erfgenamen een bedrag uit te keren gelijk aan de som der betaalde premiën (z.g. verzekering van uitkering bij leven met premierestitutie);

dat de verzekeringnemer zich hiertegenover jegens de Maatschappij heeft verbonden, de bij de polis bepaalde premiën ad f 357 per half jaar op de 21ste April en op de 21ste October van ieder jaar gedurende de duur der verzekering aan de Maatschappij te voldoen of in geval van overlijden van de verzekeringnemer binnen die duur voor de laatste maal op de laatste vervaldag vóór dat overlijden;

dat de verzekeringnemer regelmatig van 21 April 1931 af, omstreeks welke dag hij de eerste halfjaarlijkse termijn heeft voldaan, de verschuldigde premiën tot en met de op 21 April 1942 vervallen premie aan de Maatschappij heeft betaald, derhalve totaal f 8211;

dat de Maatschappij onder verband der onderhavige polis aan de verzekeringnemer voorschotten had verstrekt totaal ten bedrage van f 6000;

dat de Maatschappij dd. 3 Augustus 1945 aan verzoeker heeft medegedeeld, dat de

per 1 Juli 1942 uitgeschreven rentekwitantie ter zake van het opgenomen voorschot onbetaald is teruggekomen met de notitie „naar Duitsland, weten niet waar hij is" en dat wegens het onbetaald blijven dezer kwitantie en van de op 21 October 1942 vervallen halfjaarlijkse premie de verzekering is komen te vervallen;

dat art. 11 lid 1 der polis-voorwaarden bepaalt, dat, indien niet binnen dertig dagen na de vervaldag ener premie de betaling daarvan is geschied, de verzekering vervalt, zonder dat daartoe een waarschuwing, in-gebreke-stelling of enige andere formaliteit wordt vereist, terwijl art. 11 lid 2 de verzekeringnemer het recht geeft de verzekering te doen herstellen door binnen vier maanden na de vervaldag van de onbetaald gebleven premie de achterstallige premie te betalen;

dat voormeld art. 11 voorts in verband met art. 16 en 17 lid 4 bepaalt, dat de Maatschappij, wanneer de verzekering op grond van art. 11 sub 1 is vervallen, de afkoopwaarde, verminderd met het wegens belening aan haar verschuldigde, ter beschikking zal houden van de verzekeringnemer, aan wie zij dit restant tegen inlevering der laatste premiekwijting en van het eventueel voor de polis afgegeven ontvangbewijs zal uitkeren;

dat de verzekeringnemer, die jood is in de zin der verordeningen van de vijandelijke bezetter, zich in of omstreeks Juli 1942 genoodzaakt heeft gezien onder te duiken, korte tijd daarna niettemin is gearresteerd en gedeponeerd, waarna niets meer van hem is vernomen;

dat de Maatschappij op 3 Augustus 1945 aan verzoeker heeft medegedeeld, dat zij (op een door haar niet genoemde datum) de per 21 October 1942 berekende afkoopwaarde der vervallen verzekering ad f 6175.25, verminderd met het aan de verzekeringnemer door de Maatschappij verstrekte voorschot ad f 6000 (waarvan de rente tot en met 30 Juni 1942 door hem was voldaan), voorts verminderd met een rentebedrag en met f 1.50 voor informatiekosten, pro resto een bedrag groot slechts f 78.98 heeft betaald aan de firma Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat weshalve requestrant op de ten requeste nader ontwikkelde gronden heeft verzocht:

a. de rechtsbetrekking, die tussen de verzekeringnemer en de Maatschappij krachtens de bovenomschreven overeenkomst van verzekering met ingang van 21 April 1931 bij polis nr. 105404 dd. 6 Mei 1931 is tot stand gekomen, te doen herleven;

b. aan het onder a bepaalde terugwerkende kracht te verlenen tot 1 Juli 1942 en te bepalen, dat verzoeker de sindsdien vervallen premiën aan de Maatschappij zal voldoen, zodra zal vaststaan, dat de verzekeringnemer nog in leven is of gedurende welke tijd de verzekeringnemer nog na 1 Juli 1942 heeft geleefd, en welke premiën hij mitsdien verschuldigd is geworden;

c. nietig te verklaren de bovenvermelde door Lippmann gedane afstand van de rechten van de verzekeringnemer uit de voormelde overeenkomst en de aanvaarding van die afstand door de Maatschappij;

d. nietig te verklaren het bovenvermelde vervallen der verzekering per 21 October 1942 met bepaling, dat de onder verband der polis aangegane leningschuld met rente van 1 Juli 1942 af herleeft en dat deze rente moet worden voldaan of verrekend gelijktijdig met de onder b bedoelde premiën;

e. te verstaan, dat de Maatschappij door het betalen van f 78.98 aan Lippmann jegens de verzekeringnemer, zijn rechtverkrijgenden en de in de polis aangewezen begunstigde niet is bevrijd;

f. te verstaan, dat de Maatschappij, indien komt vast te staan, dat de verzekeringnemer is overleden, aan de in de polis aangewezen begunstigde zal hebben uit te keren het bovengemelde bedrag van f 8211 verminderd met het bedrag van het voorschot van f 6000 en met de door de verzekeringnemer te dier zake verschuldigde rente over de periode 1 Juli 1942 tot de dag van het overlijden en dat de Maatschappij over dit saldo van de dag van het overlijden af tot aan de betaling 3½ % rente 's jaars aan bedoelde begunstigde zal zijn verschuldigd;

g. althans zodanige beslissingen te geven als de Raad zal vermenen te behoren;

h. de Maatschappij te veroordelen in de kosten van het geding;

O. dat verzoeker voorts bij zijn aanvullend request heeft te kennen gegeven:

dat, zoals blijkt uit de daarbij overgelegde fotocopie van een verklaring van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis d.d. 9 April 1947 de verzekerde Samuel Bromberg op of omstreeks 22 October 1943 in of in de omgeving van Auschwitz is overleden;

dat ingevolge de polis de Maatschappij derhalve verplicht is de betaalde premiën per 22 October 1943 te restitueren aan Mevrouw Wilhelmina Rosa Citroen, weduwe van de verzekerde Mr.S .Bromberg;

dat voornoemde mevrouw Bromberg-Citroen blijkens het hierbij overgelegde notariële afschrift bij akte, de 15de October 1946 verleden ten overstaan van notaris J. D. Overberg te Amsterdam, aan verzoeker algehele volmacht heeft verstrekt;

dat verzoeker in verband hiermede aanvulling vraagt van zijn inleidend verzoekschrift in dier voege, dat in plaats van „Gerard Herman Bekker in zijn hoedanigheid van door het Nederlandse Beheersinstituut benoemde bewindvoerder over Mr. Samuel Bromberg" worde gelezen: „Gerard Herman Bekker zowel in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Mr. Samuel Bromberg, als ook in zijn hoedanigheid van notariëel gevolmachtigde van mevr. Wilhelmina Rosa Citroen, weduwe van Mr. Samuel Bromberg";

dat verzoeker ermede accoord gaat, dat op het door de Maatschappij te restitueren bedrag ad f 8211 in mindering worden gebracht:

1. het beleningsbedrag ad f 6000;
2. 3½ % rente wegens te late betaling over de op 21 October 1942, op 21 April 1943 en op 21 October 1943 vervallen premiën elk groot f 357 sinds de vervaldata tot de dag van overlijden van de verzekerde — 22 Oct. 1943 —, d.i. f 18.84;
3. beleningsrente à 5 %, over de periode 1 Juli 1942, tot 22 October 1943, d.i. f 392.50;
4. rente wegens te late betaling der beleningsrente, die in de polis was bepaald op ½ % per maand, doch billijkheidshalve is te beperken tot 3½ % per jaar, d.i. f 12.73;

dat de Maatschappij derhalve aan de door verzoeker vertegenwoordigde mevrouw W. R. Bromberg-Citroen heeft uit te keren f 8211 verminderd met f 6424.07, d.i. per saldo f 1786.93;

dat het billijk is, dat de Maatschappij aan mevrouw Bromberg over laatstgenoemd bedrag een rente vergoedt à 5 % per jaar sinds de dag, waarop het inleidend verzoekschrift werd ingediend tot de dag der voldoening, hebbende de Maatschappij zich verzet tegen rechtsherstel der onderhavige verzekering;

Verzoekende requestrant voorts, dat het petitum onder f worde gewijzigd in:

de Maatschappij te veroordelen ter zake voormeld aan de door verzoeker vertegenwoordigde mevrouw Wilhelmina Rosa Citroen, weduwe van Mr. Samuel Bromberg tegen kwijting te betalen de som van f 1786.93, vermeerderd met 5 % rente 's jaars daarover van de dag af, waarop het inleidend verzoekschrift is ingediend — 9 December 1946 — tot die der voldoening;

O. dat de R.V.S., de door requestrant gestelde feiten als juist erkennende, desondanks de vordering heeft tegengesproken op verschillende gronden, welke de Raad, zij het ook in andere volgorde dan zij door gerequestreerde werden voorgebracht, één voor één wil behandelen;

O. dat gerequestreerde dan heeft gesteld, dat requestrant niet bevoegd zou zijn, om als bewindvoerder over Mr. Samuel Bromberg op te treden, aangezien requestrant als zodanig is benoemd door het Beheersinstituut, terwijl dit volgens art. 85 van het Besluit E 100 door de Raad voor het Rechtsherstel zou hebben moeten geschieden;

O. dat deze weer van gerequestreerde echter niet opgaat, aangezien daarbij over het hoofd wordt gezien, dat volgens art. 4 van het genoemde Besluit de Raad is verdeeld in Afdelingen, waaronder de Afdeling Voorzieningen voor Afwezigen, waarbij het geen betoog behoeft, dat deze Afdeling door de wetgever is gedacht als bevoegd tot uitoefening van de bevoegdheden door art. 85 ten aanzien van afwezigen aan de Raad toegedacht, zodat, zolang krachtens hetzelfde artikel 4 de Afdeling Voorzieningen voor Afwezigen met de Afdeling Beheer tot één Afdeling is samengevoegd (zie art. XIX F 272) en deze laatste door art. 151 wordt verklaard tevens te zijn het Beheertinstituut, de bevoegdheden van art. 85 terecht door het Beheersinstituut worden uitgeoefend;

dat hiermede niet in strijd is, gelijk gerequestreerde meent, dat in art. 86 van E 100 is bepaald: „Tot bewindvoerder kan worden benoemd de Afdeling Beheer van deze Raad", aangezien, indien niet aannemelijk te achten is, dat de Afdeling Beheer zichzelf zou kunnen benoemen, in dit artikel dan toch nog niet anders le lezen valt dan dat in dit geval van benoeming van de Afdeling tot bewindvoerder, déze benoeming door de Raad zelf moet gebeuren, maar dit toch geenszins impliceert, dat, in strijd met de strekking van art. 4, alle benoemingen van bewindvoerders door de Raad zelf zouden moeten geschieden;

O. dat weliswaar, gelijk hieronder zal blijken, vast is komen te staan, dat Mr. Samuel Bromberg is overleden, doch krachtens art. 91 E 100 de bewindvoering van requestrant hiermede niet is geëindigd, zodat ook op deze grond de onbevoegdheid van requestrant niet kan worden volgehouden;

O.dat gerequestreerde ook heeft betoogd, dat requestrant in zijn aanvullend request ten onrechte verzoekt gerequestreerde tot betaling aan Mevr. Citroen als weduwe van Mr. Bromberg te veroordelen, aangezien het overlijden van Mr. Bromberg niet zou zijn bewezen;

O. dat requestrant echter heeft overgelegd een Verklaring dd. 9 April 1947 van de fungerend Directeur van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis, waarin op grond van de daarbij genoemde gegevens wordt vastgesteld, dat „Samuel Bromberg op of omstreeks 22 October 1943 in of in de omgeving van Auschwitz aan de gevolgen van gasverstikking is overleden";

dat de Raad aan deze en dergelijke verklaringen, op grond van het gezag van de Instelling waarvan zij uitgaan, een zodanige kracht toekent, dat, indien ten processe geen enkel feit, waardoor haar juistheid in twijfel zou kunnen worden getrokken is aangevoerd, tussen partijen het daarbij geconstateerd overlijden als bewezen moet worden aangenomen;

O. dat gerequestreerde als kernpunt van zijn verweer echter een beroep heeft gedaan op het bovengenoemde art. 11 der polisvoorwaarden, daarbij betogende, dat waar het eerste lid van dit artikel bepaalt, dat bij niet-betaling van een premie binnen dertig dagen na de vervaldag, de verzekering automatisch vervalt, van een wel of niet te goeder trouw hanteren van deze bepaling door de R.V.S. geen sprake kan zijn geweest;

dat deze bepaling op zich zelf ook niet onredelijk kan worden geacht, daar lid 2 van hetzelfde artikel aan de ex-verzekerde het recht geeft om binnen vier maanden na het vervallen der verzekering deze weder te doen herstellen;

dat het mogelijk is, dat een ten uitvoerlegging te goeder trouw der polisvoorwaarden zou medebrengen, om deze termijn van vier maanden te verlengen, wellicht zelfs tot na de bezetting, doch dit ook dan zou betekenen, dat de verzekering zelf, zolang

dit herstel niet heeft plaats gehad, vervallen bleef;

dat het gevolg van het vervallen-zijn der verzekering volgens ditzelfde art. 11, onder zekere voorwaarden, is, dat de R.V.S. de afkoopwaarde der vervallen verzekering ter beschikking zal houden van de verzekeringnemer;

dat dientengevolge toen Mr. Bromberg op 21 October 1942 naliet de premie te betalen, dertig dagen daarna de R.V.S. de afkoopsom aan hem verschuldigd werd en deze afkoopsom schuldig bleef, aangezien geen verzoek tot herstel werd gedaan;

dat krachtens bezettingsverordening 58/1942 Lippmann, Rosenthal en Co. gerechtigd werd de aan Joden toebehorende vorderingen te innen, en debiteuren van Joodse crediteuren verplicht werden aan hàár te betalen, zodat toen de R.V.S. op 13 October 1943 de afkoopsom aan Lippmann betaalde, zij als schuldenaar naar Nederlands recht jegens Bromberg tot betaling was gehouden, en haar schuld betaalde aan een crediteur, Lippmann, die door het bezettingsrecht in de plaats van haar werkelijke crediteur Bromberg, was gesteld, zodat zij tegenover Bromberg krachtens art. 33 E 100 geacht moet worden blijvend te zijn bevrijd;

O. dat dit betoog van gerequestreerde om de volgende redenen echter niet opgaat:

dat art. 33 een beroep op bevrijdende betaling aan een tijdens de bezetting ingesteld crediteur immers alleen dan toestaat, indien een gehoudenheid tot betaling bereids bestond of tijdens de bezetting naar de normale regelen van het burgerlijk recht is ontstaan;

dat deze gehoudenheid tot betaling in de zin van dit artikel echter niet als bestaande kan worden aangenomen, indien zij eerst door bijzondere omstandigheden, die het ingrijpen van deze Raad op grond van art. 23 E 100 rechtvaardigen, geschapen werd, hetgeen in casu het geval is;

dat immers tussen partijen vaststaat, dat Mr. Bromberg op 21 October 1942, en op latere vervaldagen, door de duitse maatregelen tot vervolging der Joden in de feitelijke onmogelijkheid verkeerde om zijn premies te betalen en dat eerst deze niet-betaling de verschuldigdheid van de afkoopsom, die voordat deze bijzondere omstandigheden hun werking deden gevoelen, niet bestond, deed geboren worden;

dat de niet-betaling in art. 11 der polisvoorwaarden voorzien, met name niet van de bijzondere omstandigheden, waardoor zij in casu werd veroorzaakt, mag worden losgemaakt;

dat al ware het juist, dat naar het gemene recht bij toepassing van genoemd art. 11, geen onderzoek naar de gronden der niet-betaling behoeft te worden gedaan, dan toch het herstelrecht aan de Raad de plicht oplegt, om steeds de invloed der bijzondere omstandigheden op de rechtsbetrekkingen tussen partijen, ongeacht de inhoud van hun overeenkomst, te onderzoeken;

O. dat tenslotte requestrant als argument tot verwerping van gerequestreerde's beroep op art. 33 nog heeft aangevoerd, dat het onbegrijpelijk is waarom de R.V.S. de verzekeringsovereenkomst van Mr. Bromberg aan Lippmann heeft opgegeven, welk punt, dat door gerequestreerde wel is verduidelijkt door haar verwijzing naar een met de polis vroeger verbonden hypotheek, maar niet geheel tot helderheid is gebracht, echter verder buiten beschouwing kan worden gelaten, aangezien het beroep van gerequestreerde op art. 33 op de bovenomschreven gronden toch reeds moet worden verworpen;

O. dat partijen in de berekening van enkele zeer kleine bedragen en ten aanzien van de verschuldigde rente nog verschil van mening hebben getoond, doch zich te dien aanzien tenslotte hebben onderworpen aan het oordeel van de Raad;

O. dat naar 's Raads oordeel op het door de R.V.S. te betalen bedrag ad f 8211, vermeerderd met de onbetaald gebleven premies ad f 1071, in mindering moet worden gebracht: het beleningsbedrag ad f 6000; voorschot rente ad f 392.50; 4 % rente wegens te late betaling der beleningsrente ad f 14.56; de drie vervallen en onbetaald gebleven premiën ad f 1071 en 4 % rente wegens te late betaling daarvan ad f 19.04 of totaal f 7497.10, zodat gerequestreerde per saldo dient te worden veroordeeld tot betaling van f 1784.90;

Rechtdoende:

Wijst de eis gedeeltelijk toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekering op 13 October 1943 door de R.V.S. aan Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam als „afkoopsom" gedane betaling van f 78.98;

Verstaat, dat de R.V.S. recht heeft op terugvordering van Lippmann van dit onverschuldigd betaald bedrag, met bepaling dat voorzover dit bedrag op rekening van Mr. Bromberg of van requestrante mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polis No. 105404 geconstateerde tussen de R.V.S. en Mr. Bromberg op 6 Mei 1931 gesloten overeenkomst van verzekering en veroordeelt mitsdien met verrekening als boven overwogen de R.V.S. om aan Mevr. W. R. Bromberg-Citroen tegen kwijting te betalen de som van f 1784.90, vermeerderd met rente berekend naar 4 % 's jaars vanaf de dag van indiening van het introductief request, zijnde 11 December 1946, tot aan die der voldoening;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van requestrant gevallen, begroot op f 125.

No. 1336

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1948. (Mrs. Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

De Leader A.G. heeft verzocht de aandelen emissie van de N.V. Bata-Best, waardoor hare meerderheid in de aandelen in de N.V. Bata-Best is overgegaan op de N.V. Bata-Zlin ongedaan te maken.

Het Beh.Inst. heeft verzocht in deze procedure tegen de N.V. Bata-Zlin te mogen intervenièren, daar de Staat i.v.m. het bepaalde in de wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied (H 251) bij de afloop belang heeft, daar de door Bata-Zlin verkregen aandelen i.v.m. art. 2 H 251 in eigendom op de Staat zijn overgegaan.

Er is in ernstige mate rekening te houden met de mogelijkheid dat de Staat der Nederlanden eigenaar zal blijken te zijn van de ten processe bedoelde aandelen, zodat het B.I. zijn belang bij de afloop der procedure voldoende aannemelijk heeft gemaakt.

Het B.I. toegelaten als partij in de procedure Leader A.G. tegen N.V. Bata-Best c.s.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 132; Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied [H 251] art. 2.)

Leader Aktien Gesellschaft, requestrante, gem. Mr. R. Korthals Altes,

tegen:

1. N.V. Nederlandsche Schoen- en Lederfabrieken Bata-Best, gem. Mr. R. Korthals Altes, 2. Tsjechoslowaaksche Vennootschap Batá Akciová Spolecnost, gem. Mr. N. J. Bink, 3. N.V. Amsterdamsche Bank, 4. Nederlands Beheersinstituut, 5. Nederlands Beheersinstituut, vert. de Staat der Nederlanden als intervenient, gem. Mr. D. J. Veegens, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken van het geding, waaronder:

a. een verzoekschrift, ingekomen 9 Januari 1946, van de Zwitserse vennootschap Leader Aktien Gesellschaft, gevestigd te St. Moritz, gem. Mr. R. Korthals Altes, adv. te Amsterdam;

b. een daartegen gericht verweerschrift, ingekomen 3 Juni 1946, van de Tsjechoslowaakse vennootschap Batá Akciová Spolecnots, gevestigd te Zlin, gem. Mr. N. J. Bink, adv. te Rotterdam;

c. een schriftelijk antwoord op het onder a vermelde verzoekschrift, ingekomen 6 April 1946, van de N.V. Nederlandsche Schoen- en Lederfabrieken Bata-Best, waarbij deze N.V. zich ten aanzien van het gedaan verzoek aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

d. een schriftelijk antwoord op het onder a vermelde verzoekschrift ingekomen 9 April 1946, van de Amsterdamsche Bank N.V., waarbij deze zich ten aanzien van het gedaan verzoek aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

e. een schriftelijk antwoord op het onder a vermelde verzoekschrift, ingekomen 22 October 1947, van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij dit Instituut zich ten aanzien van het gedaan verzoek aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

f. een verzoekschrift, ingekomen 24 Januari 1948, van het Nederlandse Beheersinstituut, optredende als beheerder ten behoeve van de Staat der Nederlanden over de ingevolge de Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied S. no. H 251 aan deze toegevallen vermogensbestanddelen, gemachtigde Mr. D. J. Veegens, advocaat te 's-Gravenhage, strekkende daartoe, dat verzoeker in voorschreven hoedanigheid als partij in het onderhavige geding zal worden toegelaten;

g. een schriftelijk antwoord op het onder f vermelde verzoekschrift, ingekomen 18 Februari 1948, van de Zwitserse Vennootschap Leader A.G. voornoemd, waarbij deze zich bij het door het Nederlandse Beheersinstituut, in voormelde hoedanigheid, gedane verzoek heeft aangesloten;

h. een schriftelijk antwoord op het onder f vermelde verzoekschrift, ingekomen 16 Februari 1948, van de Amsterdamsche Bank N.V., waarbij deze zich ten aanzien van het verzoek van het Nederlandse Beheersinstituut aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

i. een schriftelijk antwoord op het onder f vermelde verzoekschrift, ingekomen 21 Februari 1948, van de N.V. Nederlandsche Schoen- en Lederfabrieken Bata-Best, waarbij deze zich ten aanzien van het verzoek van het Nederlandse Beheersinstituut aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

j. een verweerschrift tegen het onder f vermelde verzoekschrift, ingekomen 15 Maart 1948, van de Tsjechoslowaakse vennootschap Batá Akciová Spolecnost;

Gehoord ter zitting van de Raad op 13 December 1947 de gemachtigden van de Zwitserse vennootschap Leader A.G. (verder te noemen Leader) en van de Tsjechoslowaakse vennootschap Batá Akciová Spolecnost (verder te noemen Bata-Zlin) onderscheidenlijk in hunne toelichting en bestrijding van het onder a vermelde verzoekschrift;

Gehoord voorts ter zitting van de Raad van 18 Mei 1948 de gemachtigden van het Nederlandse Beheersinstituut, in voormelde hoedanigheid optredende, van Leader en van Bata-Zlin, de eerste twee in hunne toelichting, de laatste in zijn bestrijding van het onder f vermelde verzoekschrift;

Wat de feiten betreft:

O. dat Leader bij het hierboven onder a vermelde verzoekschrift o.m. heeft gesteld, hetgeen door Batá Zlin niet is bestreden:

dat zij, Leader, op 9 Mei 1940 houdster was van 275 van de toenmaals geplaatste 500 aandelen van f 1000 nominaal in de N.V. Bata-Best;

dat in de algemene vergadering van aandeelhouders van laatstgenoemde N.V. van 12 Mei 1942, waarin slechts Leader met haar 275 aandelen vertegenwoordigd was, met algemene stemmen is aangenomen het voorstel om machtiging te verlenen aan de directie tot het plaatsen van f 1,575,000 aandelen op het tijdstip en op de voorwaarden, die de directie met goedkeuring van de Raad van Commissarissen zou vaststellen;

dat voorts, overeenkomstig een tevoren tussen Leader en Bata-Zlin gemaakte afspraak, 1050 nieuwe aandelen van f 1000 nominaal tegen betaling van f 1,575,000 aan Bata Zlin zijn uitgereikt, terwijl de beide oude aandeelhouders — Leader en een onbekende — tezamen 450 nieuwe aandelen ontvingen in verhouding tot hun bestaand aandelenbezit, in dier voege, dat Leader 248 nieuwe aandelen ontving, waartegenover het aan haar als onverdeelde winst toekomende deel der reserve met f 372,000 werd verminderd, terwijl 202 nieuwe aandelen werden gedeponeerd bij de Amsterdamsche Bank ten behoeve van de onbekende aandeelhouder, waartegenover het aan deze als onverdeelde winst toekomende deel der reserve werd verminderd met f 303,000;

O. dat Leader bij voormeld verzoekschrift heeft verzocht, dat op de wijze, als daarbij aangegeven, de vorenbedoelde transacties, waardoor zij de positie van houdster van de meerderheid der aandelen in de N.V. Bata-Best heeft verloren, ongedaan zullen worden gemaakt en de oorspronkelijke toestand weder zal worden hersteld, zulks op grond van door haar gestelde — door Bata Zlin weersproken — feiten, waaruit zou volgen, dat de bedoelde transacties tijdens de bezetting zijn tot stand gekomen onder dwang of bedreiging, althans onbehoorlijke invloed, van of vanwege de vijand;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut het verzoek heeft gedaan in deze voor de Raad aanhangige procedure als partij te worden toegelaten, op grond, dat dit Instituut, in hoedanigheid van beheerder ten behoeve van de Staat van de ingevolge de Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied S. no. H 251, bij de afloop daarvan belang heeft, stellende dit Instituut ten deze:

dat de 1050 aandelen van f 1000 nominaal in de N.V. Bata-Best sedert de opheffing van de Nederlands-Duitse deviezengrens tijdens de bezetting door Bata-Zlin uit Nederlands bezit zijn verworven met tegoed, ontstaan door overmaking na bedoeld tijdstip (31 Maart 1941) van Tsjechische Kronen;

dat deze aandelen derhalve ingevolge art. 2 van voormelde wet van rechtswege in eigendom zijn overgegaan op de Staat;

dat de oorspronkelijke vordering van Leader derhalve te rekenen van de dag van inwerkingtreding van meervermelde wet (9 Augustus 1947) niet meer Bata Zlin, maar het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder ten behoeve van de Staat, aangaat;

dat weliswaar de bepalingen van de meergenoemde wet volgens art. 13 de bevoegdheid van de Raad tot het verlenen van rechtsherstel onverminderd van kracht laten, maar het Nederlandse Beheersinstituut in zijn eerder vermelde hoedanigheid, ook bij eventuele toewijzing van Leader's verzoek belanghebbende is in de zin van art. 132 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat toch in dat geval komt vast te staan, dat Bata Zlin door haar overmaking van Tsjechische Kronen een vordering tot restitutie van f 1,575,000 op de N.V. Bata-Best heeft verkregen, welke vordering ook van rechtswege in eigendom op de Staat is vergegaan;

O. dat dit verzoek van het Nederlandse Beheersinstituut door Bata Zlin is bestreden, voornamelijk op deze gronden:

dat de bewuste 1050 nieuwe aandelen vóór de uitgifte niet waren aan de N.V. Bata Best toebehorende vermogensbestanddelen en evenmin kunnen worden geacht vorderingen op of andere verbintenisrechtelijke aanspraken jegens die N.V. te vormen, zodat zij niet, krachtens het bepaalde bij art. 2, onder 1 of onder 4, van de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied S. no. H 251, van rechtswege in eigendom zijn overgegaan op de Staat;

dat een bij eventuele toewijzing van het oorspronkelijk verzoek van Leader aan Bata Zlin toekomende vordering van f 1,575,000 op de N.V. Bata-Best haar ontstaan eerst aan de uitspraak van de Raad zal danken, mitsdien niet is ontstaan in het bij art. 2 der voormelde wet bedoelde tijdvak, zodat de bepalingen van dat artikel daarop niet van toepassing zijn;

dat tenslotte ingevolge Besluit van de Tsjechoslowaakse Minister van Industrie, genomen op grond van het Besluit van de President van de Tsjechoslowaakse Republiek d.d. 24 October 1945 no. 100, met ingang van 27 October 1945 alle eigendommen van Bata Zlin, dus ook de bewuste 1050 aandelen in de N.V. Bata-Best zijn genationaliseerd en in eigendom van de Tsjechoslowaakse Republiek overgegaan, en de Nederlandse wet niet aan een vreemde mogendheid eigendom vermag te ontnemen;

dat dan ook het Nederlandse Beheersinstituut, optredende in de meervermelde hoedanigheid, geen enkel belang heeft bij de afloop van de onderhavige procedure;

O. dat, na de hierboven vermelde mondelinge toelichting en bestrijding van het verzoek van het Nederlandse Beheersinstituut partijen de Raad hebben verzocht op dit verzoek een beslissing te geven;

In rechte:

Ten aanzien van het verzoek van het Nederlandse Beheersinstituut om als partij in het onderhavige geding te worden toegelaten:

O. dat, als onbetwist vaststaat, dat gedurende het tijdvak, waarin de Verordening

No. 65/1941 van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse Gebied van kracht was, Bata Zlin, gevestigd in Tsjechoslowakije, dus in het Rijksmarkengebied, van de hier te lande gevestigde N.V. Bata Best heeft verkregen 1050 nieuwe aandelen van f 1000 nominaal tegen betaling van f 1,575,000 uit een tegoed, dat zij, Bata Zlin, had verkregen door het overmaken naar Nederland van een voldoend bedrag in Tsjechische Kronen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut en Bata Zlin nu verdeeld zijn over de vraag, of op de voormelde aandelen, althans op de vordering, groot f 1,575,000, die Bata Zlin op de N.V. Bata Best zou kunnen doen gelden in geval van bevolen teruggave van die aandelen, de bepalingen van de Wet herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied S. no. H 251 van toepassing zijn, in dier voege, dat de bedoelde aandelen, althans de bedoelde vordering, van rechtswege in eigendom zijn overgegaan op de Staat der Nederlanden;

O. dat het niet tot de bevoegdheid van de Raad behoort over dit geschilpunt een de partijen bindende beslissing te geven;

O. dat de Raad echter van mening is, dat in hetgeen door de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut ten deze is aangevoerd zo gewichtige argumenten voor zijn standpunt zijn gelegen, dat ernstig moet worden rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de bevoegde rechter, tot een oordeel geroepen, dat standpunt zal delen;

dat toch, moge al twijfelachtig zijn of de aandelen, als vermogensbestanddelen bedoeld in art. 2 onder I van de genoemde wet, kunnen worden beschouwd, toch zeker reden bestaat ze aan te merken als verbintenisrechtelijke aanspraken in de zin van het bepaalde onder 4 van voormeld wetsartikel; dat toch een aandeel in een N.V. insluit aanspraken op eventueel delen in de winst en in het liquidatiesaldo, welke aanspraken, als voortvloeiende uit de vennootschapsovereenkomst, van verbintenisrechtelijke aard moeten worden geacht;

O. dat, nu de Republiek Tsjechoslowakije als zodanig niet in het geding is en niet gesteld, noch uit de overgelegde stukken gebleken is, dat Bata Zlin na de nationalisering als orgaan van de Tsjechische Staat is aan te merken, bevoegd om deze in rechte te vertegenwoordigen, met de bewering van Bata-Zlin, dat het eigendomsrecht van de hier bedoelde aandelen aan die Staat toekomt, geen rekening kan worden gehouden; dat zou al uit de overgelegde stukken — waarvan overigens niet vast staat, dat zij alle de ter zake der nationalisering van bedrijven getroffen maatregelen bevatten — zijn op te maken, dat in het algemeen alle de activa van ondernemingen in eigendom op de Staat zijn overgegaan, waaronder dan ook aandelen zouden vallen, daaruit nog niet zou volgen, dat de Tsjechische Staat bepaaldelijk ook op de onderhavige aandelen eigendomsrecht zou willen doen gelden, indien zij zouden blijken te behoren tot de vermogensbestanddelen, welke bij de Wet herstel vermogens overgang Rijksmarkengebied S. no. H 251 als van rechtswege in eigendom overgegaan op de Staat der Nederlanden zijn aangemerkt;

O. dat de Raad, in ernstige mate rekening houdende met de mogelijkheid, dat de Staat der Nederlanden eigenaar zal blijken te zijn van de ten processe bedoelde aandelen, voor het Nederlandse Beheersinstituut optredende in de hierboven vermelde hoedanigheid, voldoende belang aanwezig acht bij de afloop van de onderhavige procedure, om dat Instituut als partij in het geding toe te laten;

Beschikkende op het hierboven onder f vermelde verzoekschrift van het Nederlandse Beheersinstituut:

Laat het Nederlandse Beheersinstituut, in hoedanigheid van beheerder ten behoeve van de Staat der Nederlanden over de ingevolge de Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied S. no. H 251, toe als partij in het onderhavige geding;

Bepaalt, dat de toegelaten partij haar standpunt aan de Raad zal kunnen kenbaar maken binnen de termijn van twee maanden na deze uitspraak;

Bepaalt, dat, indien de toegelaten partij haar standpunt zal hebben kenbaar gemaakt, de overige partijen binnen twee maanden nadat een afschrift van het request der toegelaten partij aan haar zal zijn verzonden, daarop zullen kunnen antwoorden;

Reserveert de uitspraak omtrent de kosten tot de in de hoofdzaak te geven eindbeschikking.

No. 1337

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Juni 1948. (Mrs. Jolles, Prof. Wiarda en van Zeggelen.)

Het verzoek miskent het essentiele kenmerk van de verzekeringsovereenkomst, hierin bestaande, dat de schadeloosstelling afhankelijk moet zijn van een onzeker voorval en in casu inwilliging zou neerkomen op een verzekering van een zeker, immers reeds plaats gevonden voorval.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 9 Februari 1948 bij de Raad ingekomen verzoekschrift van de N.V. Papierindustrie J. Cahen, gevestigd te 's-Hertogenbosch, raadsman Mr. D. Simons te 's-Gravenhage en een daarop ingediend verweerschrift van de rechtspersoonlijkheid

bezittende Vereniging „Molestrisico", gevestigd te Amsterdam, raadsman Mr. G. J. Roelofsz te Amsterdam;

Gezien de stukken;

Gehoord de directeur van verzoekster en der partijen raadslieden;

O. dat verzoekster zakelijk heeft gesteld, dat zij op 20 Juni 1938 is opgericht ter voortzetting van het bedrijf der vennootschap „Papierwarenfabriek J. Cahen", welk bedrijf zich tijdens de eerste wereldoorlog en reeds korte tijd na de oprichting van verweerster bij deze tegen molest had verzekerd; dat verzoekster na haar oprichting een bewijs, gedagtekend 21 September 1938 heeft doen opmaken, waarbij werd aangetekend, dat de verzekering voortaan te haren name liep; dat verweerster in Mei 1942 bij circulaire aan haar leden, dus ook aan verzoekster, het aanbod deed om de door Verordening van 2 December 1940 No. 22/1940 (Besluit op de materiële oorlogsschade), sterk verminderde betekenis der molestverzekering door toetreding van een aanvullende verzekering te herstellen, welk aanbod tot 1 Juni 1942 en wellicht nog enige tijd daarna openbleef; dat de door verzoekster ingevolge de verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven op 22 October 1941 aangestelde Duitse verwalter niet op vermeld aanbod is ingegaan; dat echter — gezien verzoeksters geneigdheid tot deelneming aan molestverzekeringen — aannemelijk is, dat verzoekster, ware zij vrij geweest, gaarne tot verweersters aanbod zou zijn toegetreden; dat verzoeksters oude directeur zich aanstonds na de herkrijging van het beheer, tot verweerster heeft gewend, teneinde alsnog toetreding tot de aanvullende regeling te verkrijgen, waartoe verweerster echter niet meer de gelegenheid heeft gegeven; dat verzoeksters verwalter van de Niederländische Aktiengesellschaft zur Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) de eigendom van verzoeksters aandelen verwierf en vervolgens na liquidatie der N.V. tezamen met twee andere Duitsers de Papierfirma Cornel & Co. met ingang van 1 Januari 1944 oprichtte tot voortzetting van de zaken der N.V.; dat gemelde liquidatie van verzoekster na de bevrijding is ongedaan gemaakt bij besluit van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 26 September 1945 en verzoekster de nodige stappen heeft genomen tot het verkrijgen van rechtsherstel ter zake van haar activa;

Op welke gronden verzoekster de Raad verzocht:

1. de tussen verzoekster en verweerster ontstane rechtsbetrekking tot het gestand doen van verweersters aanbod tot openstelling van de toetreding tot de voormelde aanvullende regeling, te doen herleven en/of te wijzigen in dier voege, dat verzoekster de gelegenheid verkrijgt om binnen 30 dagen na s' Raads beslissing dit aanbod alsnog te aanvaarden;

2. ter regeling van de rechtsgevolgen te bepalen, dat indien verzoekster het aanbod aanvaardt, zij geacht zal worden deelneemster te zijn geweest en te zijn over het gehele tijdvak van de aanvullende regeling met dien verstande, dat zij aanspraken hieraan kan ontlenen ter zake van door molest getroffen goederen, ook voorzover deze geacht mochten worden eigendom van de firma Papierindustrie Cornel & Co. te zijn geweest of te zijn;

3. alle andere beslissingen te nemen, die de Raad zal vermenen te behoren; kosten rechtens;

O. dat verweerster daartegenover zakelijk heeft aangevoerd, dat zij in twijfel trekt, of verzoekster — die het verzekerd bedrag harer in 1917 aangegane molestverzekering nimmer heeft verhoogd — destijds geneigd zou zijn geweest tot toetreding tot verweerders Aanvullende Regeling; dat overigens de verzekering een onzeker voorval moet betreffen, terwijl in casu vaststaat, dat de te verzekeren goederen in October 1944 door oorlogshandelingen totaal zijn verwoest, zodat verzoekster als deelneemster aan de Aanvullende Regeling aanspraak zou kunnen maken op een belangrijk hoger bedrag aan schadevergoeding dan zij als haar aandeel in de omslag van de schade over de leden zou hebben bij te dragen;

Op welke gronden verweerster de Raad verzocht verzoekster niet-ontvankelijk te verklaren in haar vordering, althans haar die te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat verzoekster er niet in is geslaagd den Raad de overtuiging bij te brengen, dat zij, indien destijds niet de „Verwalter", doch haar rechtmatig bestuur over het aanbod tot toetreding tot de aanvullende regeling had kunnen beslissen, op dit aanbod inderdaad zou zijn ingegaan;

O. echter, dat afgezien hiervan het verzoek naar het oordeel van de Raad het essentiële kenmerk ener verzekeringsovereenkomst miskent, hetwelk volgens art. 246 K. hierin bestaat, dat de verzekeraar zich tegen het genot ener premie verbindt tot schadeloosstelling van de verzekerde wegens een verlies, schade of gemis van verwacht voordeel, welke deze door een onzeker voorval zou kunnen lijden;

O. dat inwilliging van het verzoek zou neerkomen op het doen herleven van een aanbod tot een verzekering tegen een zeker, immers reeds plaatsgevonden voorval, hetgeen strijdig is met het wezen der verzekeringsovereenkomst als kansovereenkomst;

O. dat de Raad derhalve naar redelijkheid en billijkheid het verzoek niet voor toewijzing vatbaar acht;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van verweerster bgroot op f 50:

12 Januari 1949 (afl. 5) No. 1338—1348

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1338

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Juli 1948. (Mrs. Verdam, Tabingh Suermondt en Scholtens).

Tijdens het verblijf van verzoeker in Duitse krijgsgevangenschap is een derde tot curator benoemd over verzoeker's echtgenote.

Verzoeker verzocht, met toepassing van art. 23 E 100, de tijdens de bezetting plaats gevonden benoeming te vernietigen en hem, in overeenstemming met art. 504 B. W., tot curator te benoemen.

De Raad verklaart zich onbevoegd, daar de curatele behoort tot het personen- en familierecht en in wezen niet van vermogensrechtelijke aard is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeegr (E 100) art. 1, sub 2 en 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een bij gemelde Afdeling van den Raad op 15 November 1947 ingekomen verzoekschrift van Anthonius Henricus Paulus Maria Lammers, wonende te Overveen, (gemachtigde Mr. W. B. H. A. Heskes) strekkende primair:

om de beslissing van den EdelAchtbaren Heer Kantonrechter te Haarlem d.d. 3 December 1943, waarbij Mr. Carel Willem de Visser werd benoemd en beëedigd tot curator over verzoeker's echtgenote, te vernietigen met de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, met benoeming van verzoeker tot curator over zijn echtgenote, met bevel gericht tot de toeziende curatrice, Mevrouw Maria Wilhelmina Carolina Roelofs, weduwe van den Heer C. W. de Visser, de benoeming van verzoeker tot curator, te gehengen en te gedogen, kosten rechtens;

subsidiair:

om de beslissing van den EdelAchtbaren Heer Kantonrechter, te Haarlem d.d. 3 December 1943, waarbij Mr. Carel Willem de Visser voornoemd werd benoemd en beëedigd tot curator over verzoeker's echtgenote met de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, zodanig gewijzigd vast te stellen, dat in plaats van Mr. Carel Willem de Visser voornoemd, verzoeker tot curator worde benoemd over zijn echtgenote Mevrouw Catharina de Visser, met bevel gericht tot voornoemde toeziende curatrice, Mevrouw Maria Wilhelmina Carolina Roelofs, weduwe van den Heer C. W. de Visser, de benoeming van verzoeker tot curator als vorengesteld, te gehengen en te gedogen, kosten rechtens.

O. dat verzoeker daartoe heeft gesteld:

dat verzoeker's echtgenote, Mevrouw Catharina de Visser buiten gemeenschap van goederen met verzoeker gehuwd, op eigen verzoek door de Arr.-Rechtbank te Haarlem, wegens zwakheid van vermogens op 7 September 1943 onder curatele is gesteld met benoeming van Mr. Carel Willem de Visser, wonende te Haarlem tot provisioneel bewindvoerder;

dat voornoemde Mr. Carel Willem de Visser op 3 December 1943 door den Edelachtbaren Heer Kantonrechter te Haarlem is benoemd en beëedigd tot curator en Mevrouw Maria Wilhelmina Carolina Roelofs, weduwe van den Heer C. W. de Visser, wonende te Bloemendaal, tot toeziend curatrice over voormelde curanda;

dat de psychische toestand van verzoeker's echtgenote, voormelde curanda, geen voldoende verbetering heeft ondergaan teneinde opheffing van voormelde curatele mogelijk te maken;

dat dan ook de Arr.-Rechtbank te Haarlem bij uitspraak d.d. 26 Nov. 1946 een verzoek tot opheffing der curatele heeft afgewezen;

dat krachtens art. 504 B. W. de ene echtgenoot over de andere echtgenoot tot curator wordt benoemd, tenzij gewichtige redenen er toe leiden een ander tot curator te benoemen;

dat voormelde gewichtige redenen hieruit bestonden, dat verzoeker van 12 September 1942 tot 29 December 1943 in Duitse gevangenschap heeft vertoefd, welke straf hem door den bezetter was opgelegd, wegens het verstrekken van hulp aan Joodse landgenoten;

dat nu verzoeker behouden is teruggekeerd, geen redenen meer aanwezig zijn om art. 504 B. W. niet toe te passen;

dat de curator Mr. Carel Willem de Visser voornoemd en de toeziend curatrice voornoemd, mede het gevoelen vertolkend van de familieleden van de curanda, tot nu toe hebben geweigerd om medewerking te verlenen, teneinde verzoeker tot curator over zijn echtgenote voormelde curanda benoemd te krijgen, in plaats van Mr. Carel Willem de Visser voornoemd;

dat de benoeming van Mr. Carel Willem de Visser voornoemd tot curator over verzoeker's echtgenote voornoemde curanda, alleen daarom heeft plaats gevonden, omdat verzoeker ten tijde van deze uitspraak zich in Duitse gevangenschap bevond, weshalve het niet benoemen van verzoeker tot curator over zijn echtgenote voornoemde curanda zijn oorzaak vindt in feiten en omstandigheden als vermeld in art. 25 van het K. B. van 17 September 1944 Staatsblad No. E100;

Gezien een hiertegen gericht verweerschrift van Mr. Carel Willem de Visser, wonende te Haarlem en Mevrouw Maria Wilhelmina Caroline Roelofs, wonende te Bloemendaal, respectievelijk curator en toeziend-curatrice over na te noemen curanda; (gemachtigde Mr. F. J. D. Theyse).

Gezien de overgelegde stukken;

Gelet op de mondelinge behandeling;

O. dat verzoekers echtgenote, Mevrouw Catharina de Visser, met wie verzoeker buiten gemeenschap van goederen is gehuwd, door de Arr.-Rechtbank te Haarlem op 7 September 1943 op eigen verzoek onder curatele is gesteld wegens zwakheid van vermogens;

O. dat vervolgens de Kantonrechter te Haarlem op 3 December 1943 verweerders heeft benoemd tot respectievelijk curator en toeziend curatrice over gemelde curanda, en tevens hun als zodanig heeft beëdigd;

O. dat voorzover het verzoek strekt tot vernietiging of wijziging van deze beslissing het niet door den Raad kan worden ingewilligd daar een rechterlijke beschikking enkel kan vernietigd of gewijzigd op de bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgeschreven wijze en de Raad hiertoe niet bevoegd is;

O. dat zulks op zichzelf echter niet uitsluit de bevoegdheid van den Raad om in te grijpen in rechtsbetrekkingen als bedoeld in art. 23 K. B. E 100, ook indien omtrent die rechtsbetrekkingen een rechterlijke beslissing is gegeven en de Raad het verzoek van requestrant dan ook opvat als behelzende tevens een verzoek tot wijziging van de rechtsbetrekking welke door deze beslissing van den Kantonrechter tussen hem en zijn echtgenote is ontstaan en wel in dier voege dat niet Mr. C. W. de Visser, doch hij (verzoeker) als curator worde beschouwd;

O. dat de Raad echter ook hiertoe niet bevoegd is, omdat het K. B. E 100 den Raad uitsluitend bevoegdheid verleent ten aanzien van rechtsbetrekkingen van vermogensrechterlijken aard, terwijl zowel de functie van curator als de rechtsbetrekking tussen curator en curanda behoort tot het personen- en familierecht en (al kan zij vermogensrechterlijke gevolgen met zich brengen) in wezen zelf niet van vermogensrechterlijken aard is;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van het verzoek kennis te nemen.

No. 1339

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 Juni 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

De Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank heeft per 31 December 1942 de levensverzekeringsportefeuille overgenomen van de Handelsreizigersvereniging en verzocht i.v.m. de daardoor ontstane benadeling nietigverklaring dier overdracht met verrekening van de te dezer zake ontvangen en betaalde bedragen.

De overdracht is niet geschied onder de omstandigheden van art. 25 E 100 en het verzoek dient derhalve te worden beoordeeld naar art. 23 E 100.

Op het tijdstip der overdracht was de benadeling niet te voorzien, daar deze afhankelijk was van de krijgskansen en van de toepassing der herstelwetgeving, hetgeen onvoorzienbare factoren waren.

Het belang van de Centrale wordt bovendien opgewogen door dat der verzekerden, zodat ook op die grond ingrijpen niet redelijk zoude zijn.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 2 Aug. 1946 van de N.V. De Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Centrale, domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde de advocaat en procureur Mr. O. B. W. de Kat aldaar; benevens een aanvulling daarop van 5 Augustus 1946, in dier voege, dat aan alinea 26 wordt toegevoegd „terwijl liquidateur der vennootschap is M. van Dijk, wonende te Voorburg";

Nog gelezen het antwoord van de te Rotterdam gevestigde gerequestreerde Maatschappij tot verzekering op het leven van leden der Nederlandse Handelsreizigersvereniging N.V., hierna te noemen de Maatschappij, van 14 April 1947, ondertekend door de liquidateur M. van Dijk, waarin deze mededeelt, zich accoord te verklaren met het ingediende verzoekschrift, zomede het schrijven van Mr. S. van Oven, advocaat en procureur, van 14 Mei 1947 namens de Centrale, waarbij deze verzoekt, met het oog op de referte der tegenpartij, zonder verdere mondelinge behandeling vonnis te wijzen;

Gezien de stukken, waaronder een op verzoek van de Voorzitter der Kamer (gedaan in het belang der verzekerden met het oog op het feit dat beide partijen in deze zaak door eenzelfde lichaam worden vertegenwoordigd) uitgebracht advies van de Verzekeringskamer te Amsterdam van 3 Maart 1948, en een schrijven van requestrante van 31 Maart 1948, waarin dit advies wordt bestreden;

O. dat ten deze de tussen partijen vaststaande feiten in hoofdzaak hierop neerkomen, dat de Centrale tijdens de Duitse bezetting van Nederland in de zomer van 1940 op onwettige wijze onder het bestuur is gebracht van de N.S.B.-er Jhr. van der Does, die daarna met ingang van 18 April 1941 tot Hoofddirecteur tevens gedelegeerd commissaris der Centrale is benoemd;

dat deze van der Does in September 1942 voor de Centrale heeft gekocht de 10 geplaatste aandelen op naam, elk van f 1000 nominaal, waarop 10 % dus in totaal f 1000 was gestort in de Maatschappij, opgericht bij acte van 26 Juni 1937, voor een prijs van f 26,000, zijnde het bedrag van de stortingen, vermeerderd met f 25,000 wegens de activa staande tegenover het waarborgfonds tot dat bedrag;

dat die aandelen vervolgens op 14 September 1942 zijn overgeschreven ten name van de Centrale, die ze aan het eind der maand heeft volgestort;

dat van der Does vervolgens voor de Centrale heeft bewerkstelligd de overgang van de levensverzekeringsportefeuille der Maat-

schappij, zulks naar de toestand van 31 December 1942, waarvoor de wettelijk vereiste medewerking der Verzekeringskamer werd verkregen;

dat de Maatschappij daarna bij besluit van de aandeelhoudersvergadering van 7 December 1943 is ontbonden;

dat de Centrale door het overnemen van de bedoelde levensverzekeringsportefeuille, in het bijzonder door de omstandigheid dat een groot aantal der verzekerden joden waren ten zeerste is benadeeld, op grond waarvan zij verzoekt dat:

de Raad moge nietig verklaren 1e. de per 31 December 1942 geschiede overdracht van de levensverzekeringsportefeuille van de Maatschappij op verzoekster met de daaruit voortgevloeide rechtsbetrekkingen; 2e. het besluit der aandeelhoudersvergadering der Maatschappij van 7 December 1943, waarbij deze N.V. werd ontbonden, met de liquidatie dier N.V., zodat alle nog bestaande rechten en verplichtingen uit de tot bedoelde portefeuille behorende verzekeringen weder komen ten gunste respectievelijk ten laste van de herleefde Maatschappij, en voorts moge verklaren, dat hetgeen verzoekster sedert 1 Januari 1943 uit de verzekeringen heeft genoten of betaald, door haar met de Maatschappij moet worden verrekend in voege als in haar request beschreven, of zoals door de Raad zal worden vastgesteld, een en ander met veroordeling van de dan herleefde Maatschappij in de proceskosten;

O. dat het hoofdpunt, waarvan de beslissing in deze afhangt, de vraag is, of de vorenbedoelde overdracht der levensverzekeringsportefeuille voor de Centrale voorzienbaar nadelig was;

O. dat deze overdracht immers niet is geweest een handeling verricht onder een der omstandigheden bedoeld onder a, b of c van art. 25 van het Besluit E 100, immers de overdracht is geschied door van der Does q.q. de Maatschappij aan van der Does q.q. de Centrale zonder dat daarbij van dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed op wie dan ook sprake is geweest, terwijl de Verzekeringskamer haar wettelijk vereiste toestemming heeft verleend;

O. dat derhalve het vermoeden van het aangehaalde artikel ten deze buiten beschouwing moet blijven en alles afhangt van het redelijkheidsgezichtpunt bedoeld in art. 23;

O. dat de Centrale door het overnemen der portefeuille op zichzelf niet (in elk geval niet overmatig) benadeeld is, waar tegenover de daaraan vastgeknoopte verplichtingen een voldoende reserve stond;

dat dan ook de benadeling, waarover zij zich hoofdzakelijk beklaagt, een gevolg is geweest van de anti-joodse maatregelen van de bezetter en van diens optreden tegen de Joden persoonlijk, een en ander in verband met het aan de joodse verzekerden volgens de herstelwetgeving te verlenen rechtsherstel;

dat, nu de Centrale, in afwijking van de Verzekeringskamer, stelt dat deze benadeling op het tijdstip der overdracht — eind 1942 — was te voorzien, weshalve het redelijk is haar thans ongedaan te maken;

O. dat zij zich daarmede echter op speculatief terrein begeeft, aangezien op dat tijdstip de krijgskansen nog wankel konden worden geacht en bij een mogelijke Duitse overwinning de benadeling en uitroeiing der joden zeker niet tot schade van de verzekeringsmaatschappijen — in casu van de Centrale — zouden hebben gestrekt;

O. dat bovendien op dat ogenblik de herstelwetgeving en hare wijze van toepassing bij rechtsherstel volkomen onzekere factoren waren, nog daargelaten, hoevele verzekeringen op het leven van joden, door hun overlijden opeisbaar geworden, bij een massale slachting van 80 % (schatting van de wiskundige adviseur der Centrale) inderdaad zouden worden ingevorderd, en afgezien van het voordeel, dat de lijfrentepolissen bij dit verloop aan de verzekeringsmaatschappijen zouden opleveren en van het saldo dat eventueel nog verhaalbaar zal blijken te zijn bij Lippmann, Rosenthal & Co.;

O. dat het met het oog op dit alles niet aangaat de overdracht wegens deze speculatieve en bezwaarlijk te schatten gevolgen ongedaan te maken, terwijl dit, daarvan afgezien, naar 's Raads oordeel ook daarom niet redelijk zou zijn, omdat het belang der Centrale opgewogen wordt door dat der verzekerden, met wie de Centrale in dit geding generlei rekening heeft gehouden;

O. dat, waar dit hoofdpunt ten nadele van de Centrale moet worden beslist, daarmede haar belang bij het verder gevorderde vervalt, zodat het verzoek in zijn geheel moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt de Centrale in de kosten van het geding aan de zijde van de tegenpartij tot heden begroot op nihil.

No. 1340

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 October 1948. (Mrs. Prof. Duyfjes, van Vrijberghe de Coningh en Karni.)

De termijn van een jaar bedoeld bij art. 8 der Wet op het Nederlanderschap loopt vanaf de ontbinding van het huwelijk, doch kan redelijkerwijs — en zeker in oorlogsomstandigheden — uitsluitend betekenen binnen een jaar, nadat de ontbinding van het huwelijk aan de betreffende bekend wordt.

De strekking van art. 2 sub 2 van het Besluit E 133 kan nimmer zijn geweest om haar te treffen, die als Nederlandse geboren, vóór de oorlog door huwelijk het Nederlanderschap heeft verloren, doch voor de bevrijding en voor de mogelijkheid van toepassing van het Besluit E 133 haar Nederlandse nationaliteit weer had herkregen,

ook al zou de letter van het aangehaalde artikel in andere richting wijzen.

Requestrante had derhalve nimmer als vijandelijk onderdaan mogen zijn beschouwd.

Het ten onrechte gevoerde beheer beëindigd, met bepaling dat te dier zake geen kosten in rekening mogen worden gebracht en reeds geheven kosten zullen worden gerestitueerd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2, 11, 43.)

Wilhelmina Scholtens, requestrante, gemachtigden: Mrs. L. J. de Haan en W. Goldschmidt,

tegen:

Ned. Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 11 Maart 1948 van Wilhelmina Scholtens, weduwe van Petrus Fredericus Joannes Kessel, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigden Mrs. L. J. de Haan en W. Goldschmidt, adv. en proc. te Rotterdam; waarbij op de daarin aangegeven gronden wordt verzocht, dat de Raad zal verklaren, dat de requestrante niet, althans niet langer, als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen dient te worden aangemerkt, met bepaling, dat het door het Beheersinstituut over haar vermogen uitgeoefende beheer terstond een einde neemt, en met bevel op het Beheersinstituut om requestrante's inboedel binnen 24 uur na deze uitspraak te harer beschikking te stellen op straffe van verbeurte van een dwangsom van f 100 voor elke dag, waarop het Beheersinstituut met de nakoming van dat bevel in gebreke blijft, voorts met bepaling dat aan de requestrante door het Beheersinstituut geen kosten terzake van het beheer over haar vermogen en/of dat van haar overleden echtgenoot in rekening zullen worden gebracht, en dat, voor zover zulke kosten reeds zijn geheven, het bedrag daarvan aan de requestrante zal worden gerestitueerd, met veroordeling van het Beheersinstituut in de kosten van het beroep;

Gelezen het daarop ingediende antwoord van het Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e.o. van 3 Juli 1948, strekkende tot niet-ontvankelijkverklaring, althans afwijzing van het verzoek;

Gehoord partijen, requestrant bij monde van haar gemachtigde Mr. W. Goldschmidt voornoemd en het Nederlands Beheersinstituut bij monde van Mr. O. van Rees;

Gezien de stukken;

O. dat ten deze voldoende vaststaat, dat eiseres Nederlandse van geboorte, vóór de oorlog met Duitsland, gehuwd is met de Duitser Kessel voornoemd;

dat laatstgenoemde blijkens een voorlopige overlijdensakte ingeschreven in de registers van de Burgerlijke Stand te Rotterdam op 13 April 1945, tijdens de oorlog op 30 December 1943 is gestorven;

dat zijn echtgenote, thans requestrante, blijkens schrijven van de Burgemeester van Rotterdam van 13 April 1945, zodra zij van dat overlijden kennis had bekomen, aan die Burgemeester de kennisgeving heeft gedaan, bedoeld bij art. 8 der Wet op het Nederlanderschap, in verband, waarmede de Burgemeester van 's-Gravenhage op 8 Maart 1948 verklaard heeft, dat requestrante krachtens meergenoemd art. 8 de Nederlandse nationaliteit bezit;

dat weliswaar de bij dat artikel 8 gestelde termijn loopt vanaf de ontbinding van het huwelijk, doch dit redelijkerwijs — en zeker in oorlogsomstandigheden — uitsluitend kan betekenen, dat de betrokkene — gelijk zij in casu gedaan heeft — kennis gevende onmiddellijk, nadat de ontbinding van het huwelijk haar bekend wordt (of zelfs eerst binnen een jaar daarna) aan dit wettelijk voorschrift, in de zin, die daaraan gehecht moet worden, heeft voldaan;

O. dat dit klaarblijkelijk ook de opvatting is geweest van het Nederlands Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e.o., hetwelk bij schrijven van 13 November 1945 aan requestrante heeft te kennen gegeven, dat de bepalingen van het Besluit E 133 voorlopig niet op haar van toepassing waren, zolang nog niet op haar verzoekschrift van 12 September 1945 aan de Raad voor het Rechtsherstel, t.r. het Beheersinstituut, is beslist, dat zij niet is een vijandelijk onderdaan of een persoon, wier vermogen moet worden aangegeven krachtens de bepalingen van het Besluit E 133;

dat deze beslissing intussen voortdurend uitbleef en het Beheersinstituut, ondanks zijn schrijven van 13 November 1945 haar als vijandelijk onderdaan is gaan behandelen, weshalve zij krachtens art. 43 van het Besluit E 133 eindelijk is overgegaan tot de indiening van het thans aanhangige appèlrequest;

O. dat zij daaraan nog heeft toegevoegd, dat zij zich in verband met deze zelfde aangelegenheid ook gewend heeft tot de Voorzitter van deze Raad, aangezien het Beheersinstituut een aantal haar toebehorende, door haar opgeslagen goederen, eigenmachtig heeft doen weghalen en deze blijkens zijn antwoord op haar appèlrequest voor f 508 heeft verkocht, zodat krachtens art. 11 van het Besluit E 133 's Raads Voorzitter ten aanzien van dit punt bevoegd is;

O. dat er voorts verschil bestaat tussen pp. over de vraag, of inderdaad alle der weggevoerde goederen verkocht zijn, dan wel een gedeelte daarvan nog in het bezit is, hetzij van het Beheersinstituut, hetzij van de door dit Instituut aangestelde bewaarder, hetzij in handen van onbekende derden is overgegaan, doch dit punt te onvoldoende belicht is gebleven, om verder bij 's Raads beslissing te worden uitgemaakt;

O. dat het verzoek in de eerste plaats hiertoe strekt, dat de Raad moge verklaren,

dat de requestrante niet, althans niet langer, als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen dient te worden aangemerkt;

O. dat dit deel van het verzoek naar 's Raads oordeel behoort te worden ingewilligd;

dat immers het Besluit E 133 blijkens art. 50 in werking is getreden op 21 October 1944, hoewel het eerst na de bevrijding hier te lande metterdaad heeft kunnen werken;

dat requestrante nog voor de bevrijding — immers te Rotterdam op 13 April 1945 — de verklaring van art. 8 van de Wet op het Nederlanderschap heeft afgelegd, waardoor zij het Nederlanderschap heeft herkregen;

dat nu weliswaar volgens art. 2 onder 2 van het Besluit E 133 als vijandelijke onderdanen worden aangemerkt natuurlijke personen, die onderdanen zijn of te eniger tijd na de tiende Mei 1940 zijn geweest van een vijandelijke staat, maar dat het nimmer de strekking van die bepaling kan geweest zijn, om die ingezetenen van het Koninkrijk te treffen, die als Nederlanders geboren voor de oorlog hun Nederlanderschap door huwelijk met een Duitser, of andere vijandelijke onderdaan, hadden verloren, doch het voor de bevrijding en derhalve voor enige mogelijkheid van toepassing op hen van de voorschriften van het Besluit E 133 weder hadden herkregen, ook al zou de letter van het aangehaalde artikel in andere richting wijzen;

dat mitsdien requestrante uit dien hoofde nimmer als vijandelijk onderdaan, krachtens gemeld Besluit had mogen zijn beschouwd, terwijl uit anderen hoofde tegen haar geen bezwaren zijn gerezen;

dat het Beheersinstituut nu wel in zijn antwoord heeft opgemerkt, dat dit petitum komt te vervallen, omdat het bij beschikking van 26 Juni j.l. heeft bepaald, dat de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) niet langer op requestrante van toepassing zijn, doch deze beschikking in verband met de eisen van een behoorlijke procesorde te laat is genomen om ten deze van enige invloed te zijn, noch op 's Raads beslissing, noch op de daaraan verbonden kosten;

dat als gevolg daarvan ook de overige onderdelen van de eis behoren te worden ingewilligd, met dien verstande, dat geen bevel, als verzocht, zal kunnen worden verleend betreffende requestrante's inboedel; vermits een zodanig bevel blijkens het vooroverwogene niet voor uitvoering vatbaar is en van zodanige daad van vervreemding naar luid van Besluit E 133, art. 11, zoals dit bij art. XIII Besluit F 272 is gewijzigd, beroep openstaat bij de Voorzitter van de Raad;

dat tenslotte het beëindigen van het beheer over haar vermogen omvat het vermogen van haar overleden echtgenoot, hetwelk voor zover het aanwezig mocht zijn geweest — aan zijn vrouw bij een kinderloos huwelijk als enige erfgename ab intestato is toegevallen, gelijk door requestrante ter zitting gesteld en door de wederpartij niet is weersproken;

Rechtdoende:

Verklaart, dat de requestrante niet als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen dient te worden aangemerkt;

Bepaalt, dat het ten onrechte door het Beheersinstituut over haar vermogen uitgeoefende beheer is beëindigd, zomede, dat aan de requestrante door het Beheersinstituut geen kosten ter zake van het beheer over haar vermogen en dat van haar overleden echtgenoot in rekening zullen worden gebracht, en dat, voorzover zulke kosten reeds zijn geheven het bedrag daarvan aan de requestrante zal worden gerestitueerd;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten van dit geding, wordende deze tot op heden aan de zijde van requestrante begroot op f 75;

Ontzegt het anders of meer geëiste.

No. 1341

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1948. (Mrs. Verveen, van Rijn van Alkemade en Schim van der Loeff.)

Het bijzondere rechtsmiddel van herziening is kennelijk gegeven omdat tegen beslissingen van de Raad hoger beroep noch cassatie openstaat.

Naast het hoger beroep tegen een beslissing in kort geding is voor een herziening van de in hoger beroep gewezen beslissing geen plaats.

Requestrant in zijn verzoek tot herziening niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 143.)

Simon de Wolf, gem. Mr. H. J. Kreulen, requestrant,

tegen:

Johannes Leonardus Strooband, gem. Mr. H. Bavinck, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van Simon de Wolf, wonende te Rotterdam, waarbij hij de Raad verzoekt over te gaan tot revisie van de uitspraak van de Raad d.d. 20 Mei 1947 tussen hem en Johannes Leonardus Strooband;

Mede gezien het verweerschrift, dat Strooband daartegen heeft ingebracht;

O. dat ten processe vaststaat:

dat De Wolf in kort geding heeft verzocht de ontruiming door Strooband van de bedrijfs- en woonruimte aan de Bergweg 63a te Rotterdam, waarin De Wolf voorheen had gewoond en een zaak in dameshoeden had gedreven tot 8 December 1941, toen hij het pand heeft verlaten nadat hem als Jood namens de bezetter was aangezegd dat hij

die zaak moest beëindigen, waarop Strooband dat pand had betrokken;

dat de Voorzitter van de Raad deze vordering bij vonnis van 31 Juli 1946 heeft toegewezen;

dat Strooband van dit vonnis bij de Raad in hoger beroep is gekomen en deze bij uitspraak van 14 Januari 1947 heeft overwogen, dat de Raad, ten einde naar redelijkheid en billijkheid zijn aanvankelijk oordeel omtrent de vraag of De Wolf rechtsherstel zal verkrijgen, te kunnen vormen, het noodzakelijk acht, dat hij over gegevens beschikt, op grond van welke de goede trouw van Strooband bij het huren van het perceel Bergweg 63a kan worden beoordeeld en diensvolgens Strooband in de gelegenheid heeft gesteld om aannemelijk te maken, dat hij bij het huren van het genoemde perceel niet wist noch redelijkerwijs had behoren te vermoeden, dat het recht als huurder van dit perceel voor De Wolf was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld bij art. 25 K. B. E 100;

dat daarna ieder van partijen getuigen heeft doen horen en daarop de Raad bij beschikking van 20 Mei 1947 de beroepen beschikking heeft vernietigd en het verzoek van De Wolf heeft afgewezen;

dat de Raad bij deze laatste beschikking onder meer heeft overwogen, dat wel is gebleken, dat De Wolf omstreeks de door hem gestelde tijd zijn zaak heeft moeten sluiten en liquideren, doch geenszins, dat hij het bewuste perceel niet langer zou mogen bewonen, dat het de Raad voorshands aannemelijk voorkomt, dat De Wolf het perceel niet gedwongen doch vrijwillig heeft verlaten, en dat naar 's Raads aanvankelijk oordeel Strooband erin is geslaagd zijn goede trouw bij het huren van het meergenoemde perceel aannemelijk te maken, zodat de Raad het dientengevolge onwaarschijnlijk acht, dat een verzoek van De Wolf tot rechtsherstel zal worden toegewezen;

O. dat De Wolf in zijn verzoek tot revisie niet ontvankelijk is;

dat toch in het onderhavige geval een procedure in kort geding is gevoerd — alzo een geding, waarin een voorziening bij voorraad wordt gevraagd en waarbij een geding ten gronde nog kan worden verondersteld —;

dat in dit geding een uitspraak in hoger beroep is gegeven;

dat het bijzondere rechtsmiddel van herziening, blijkens de redactie van art. 143 E 100, in bepaalde gevallen kennelijk is gegeven omdat tegen beslissingen van de Raad hoger beroep noch cassatie openstaat;

dat waar hier de zaak in een tweede instantie is beoordeeld er voor een herziening geen plaats is;

dat bovendien alleen het niet in aanmerking genomen zijn van feiten en omstandigheden grond kan opleveren voor herziening en in het daartoe strekkende request niets daaromtrent is gesteld en daarvan ook niets is gebleken;

dat derhalve ook om die reden het verzoek tot revisie niet zou kunnen worden ontvangen;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant De Wolf in zijn verzoek tot herziening niet-ontvankelijk;

Veroordeelt hem in de kosten van deze procedure, aan de zijde van de wederpartij tot op deze uitspraak begroot op f 50.

No. 1342

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Mei 1948. (Mrs. Raedt, Mijnssen en Köster).

Eiser toegelaten tot bewijs, dat de boedelscheiding, na echtscheiding overeengekomen, is tot stand gekomen onder invloed van de oorlogsomstandigheden en dat deze onder normale omstandigheden niet op dezelfde voorwaarden zou zijn afgesloten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Jacob Apfelbaum, te Eemnes, eiser, gemachtigde Mr. R. Meurs,

tegen:

1a. Mevr. Johanna Petronella Cornelia Teurlinckx, echtgenote van Alexander van Spall te Hilversum,

1b. Alexander van Spall, musicus, echtgenoot van Johanna Petronella Cornelia Teurlinckx, wonende te Hilversum, gedaagde, gem. Mr. P. Nagtegaal,

2a. Het Nederlandse Beheersinstituut te Den Haag,

2b. De Vertegenwoordiging Hilversum van het Nederlandse Beheersinstituut als: voerende beide, of een van beiden het Beheer over het vermogen van de vijandelijke onderdaan: H. F. Fabry, gewoond hebbende te Hilversum, thans in krijgsgevangenschap, mede-gedaagde, gemachtigde Mr. P. Nagtegaal,

3. Mej. A. C. van Olst, wonende te Haarlem, mede-gedaagde, gemachtigde Mr. Joh. K. M. Mathuizen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Jacob Apfelbaum, gemachtigde Mr. R. Meurs en de daarop ingekomen verweerschriften alsmede de aanvullende verzoekschriften en verweerschriften.

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak en op de overige stukken van het geding.

Ten aanzien van de feiten:

Eiser heeft, voorzover thans van belang, in hoofdzaak het navolgende gesteld:

„Eiser die vroeger van Duitse nationaliteit is geweest heeft het van belang geacht om in verband met zijn Joodse afkomst en zijn ook reeds in Duitsland gevoerde antinationaal socialistische activiteit, na het begin van de Duitse bezetting van Nederland

alles in het werk te stellen om aan deze bezettingsautoriteiten en haar politie niet in handen te vallen. Hij is dan ook reeds kort na het begin der bezetting ondergedoken, na te voren zijn medewerking aan een echtscheiding bij onderling overleg te hebben verleend.

Voor de verdere voltooiing van zijn verdwijnen uit de samenleving en onder de pressie van den voor hem bestaande noodtoestand heeft eiser omstreeks denzelfden tijd geconsenteerd in verschillende rechtshandelingen en regelingen, met name de inschrijving in het Handelsregister van zijn handelsonderneming „Colette" op naam van zijn gescheiden echtgenote, Mevrouw van Spall-Teurlinckx en de scheiding en deling der voormalige huwelijksgemeenschap bestaande tussen eiser en zijn genoemde vroegere echtgenote op zulke wijze dat daarbij het actief door partijen onderling op een zeer laag cijfer werd gesteld en het gehele actief met de weinige schulden die er waren alle werden toebedeeld aan eisers vroegere echtgenote, die na hare echtscheiding als geheel Arisch gold en die daartegenover aan eiser een uitkering der hem toekomende helft van het zuivere vermogen in maandelijkse betalingen zou verrichten. Hierbij spraken partijen af dat al naar gelang van de in het bedrijf „Colette" te behalen winstcijfers aan eiser nog extra uitkeringen zouden geschieden. Deze regelingen zijn door eisers vroegere echtgenote slechts zeer gedeeltelijk nageleefd.

De gemelde rechtshandelingen zou eiser onder normale omstandigheden nimmer hebben aangegaan".

Eiser stelt op grond van bovenstaande feiten gerechtigd te zijn om te vorderen nietigverklaring van de omschreven rechtshandelingen.

Na aanvankelijk nog tevens appèl te hebben ingesteld tegen een beslissing van het Nederlands Beheersinstituut, welk appèl later is ingetrokken, heeft eiser tenslotte zijn vordering als volgt geformuleerd:

A. Gehele of gedeeltelijke nietigverklaring der rechtshandelingen bestaande in de inschrijving van de onderneming „Colette" op naam van gedaagde van Spall-Teurlinckx en van de scheiding en deling der tussen eiser en deze partij bestaan hebbende huwelijksgemeenschap, met overeenkomstig herstel der daarbij gewijzigde of tenietgegane rechtsbetrekkingen in dier voege, dat de oorspronkelijke gescheiden vermogens-massa zo goed mogelijk worde gereconstrueerd en, scheidende, aan eiser Apfelbaum worde toebedeeld het bedrijf „Colette" met veroordeling van eiser tot zulke verrekeningen en betalingen als ter correctie van overbedeling nodig mogen worden bevonden.

B. Veroordeling van gedaagde Nederlands Beheersinstituut, het beheer voerende over het vermogen van Mevr. J. P. C. Teurlinckx, alsmede over dat van A. H. J. Fabry, (ten aanzien van wie eiser stelt, dat hem het bedrijf „Colette" in of omstreeks 1942 geheel vrijwillig door Mevr. van Spall-Teurlinckx is verkocht), tot zulke praestaties met betrekking tot die respectievelijke vermogens als Uw Raad voor het door hem zelve uit te spreken rechtsherstel nodig moge oordelen.

C. Veroordeling van Alexander van Spall te Hilversum tot zulke praestaties, zulk gehengen en gedogen, zulken bijstand als Uw Raad moge nodig oordelen, wijders.

D. Veroordeling van Mej. A. C. van Olst te Haarlem (de eigenares van het perceel Kerkstraat 57 te Hilversum, waarin het bedrijf „Colette" is gevestigd) tot zulk gehengen en gedogen als Uw Raad moge nodig oordelen.

De gedaagden sub 1 en 2 hebben tegen deze vordering aangevoerd dat de echtscheiding tussen eiser en partij van Spall-Teurlinckx op normale wijze is tot stand gekomen, en dat ook de boedelscheiding als een normale overeenkomst, aangegaan zonder invloed van de bijzondere omstandigheden is te beschouwen. Op deze gronden hebben zij geconcludeerd tot afwijzing van het ingediende verzoek.

De gedaagde A. C. van Olst heeft zich aan het oordeel van den Raad gerefereerd.

Op hetgeen verder van beide zijden is aangevoerd of bij de behandeling der zaak is gebleken wordt hieronder voor zover nodig teruggekomen.

Ten aanzien van het recht:

Blijkens de overgelegde acte van scheiding en deling is, nadat tussen eiser en partij van Spall-Teurlinckx echtscheiding was tot stand gekomen, tussen partijen overeengekomen dat aan partij Teurlinckx werden toebedeeld alle activa van de goederengemeenschap, onder verplichting om alle schulden voor hare rekening te nemen en om aan eiser uit te keren de helft van het zuiver vermogen der goederengemeenschap door pp. gewaardeerd op totaal f 14,978.87. Het in totaal door partij Teurlinckx uit te keren bedrag groot f 7489.44, zal volgens de acte door haar worden betaald in maandelijkse termijnen van ten hoogste f 200. Partij Teurlinckx verklaart verder in de acte dat zij, in verband met het feit dat zij voldoende inkomsten geniet uit de haar toebedeelde modezaak, afziet van iedere aanspraak op alimentatie.

Eiser stelt thans dat deze boedelscheiding is tot stand gekomen onder den drang der bijzondere omstandigheden. Hij wenst vernietiging van deze boedelscheiding en gewijzigde vaststelling der rechtsbetrekkingen tussen partijen in dier voege dat de oorspronkelijke gescheiden vermogensmassa zo goed mogelijk worde gereconstrueerd, en aan eiser worde toebedeeld het bedrijf „Colette" onzer zodanige verrekeningen als ter correctie van overbedeling nodig mogen worden bevonden.

Om in deze vordering te kunnen slagen zou eiser echter dienen te stellen dat bij het tot stand brengen der boedelscheiding onder normale omstandigheden het bedrijf „Colette" beslist aan hem zou zijn toegekend, en dat alleen op grond van de bijzondere om-

standigheden de toedeling van het bedrijf „Colette" niet aan hem doch aan zijn vroegere echtgenote is geschied. Hieromtrent heeft eiser echter niets gesteld.

Nu eiser niet stelt dat hij onder normale omstandigheden eigenaar van het bedrijf „Colette" zou zijn geworden kan zijn vordering zoals hij deze heeft omschreven, voor wat betreft het verzoek tot toedeling van het bedrijf „Colette" niet voor toewijzing in aanmerking komen.

Eiser vordert terecht geen vernietiging van de tot stand gebrachte echtscheiding. Hieruit volgt dat tussen beide partijen in ieder geval een boedelscheiding moest plaats vinden.

De enkele stelling van eiser dat de boedelscheiding heeft plaats gehad onder invloed van de bijzondere omstandigheden, zonder daaraan gepaard de bewering dat bij normale omstandigheden het bedrijf Colette beslist aan hem zou zijn toegescheiden, kan ten hoogste grond vormen voor een vernietiging van de boedelscheiding in dier voege dat de onverdeeldheid herleeft. Hierbij zal dan ook herleven de aanspraak van partij Teurlinckx op alimentatie, waarvan zij als onderdeel van de boedelscheiding heeft afgezien.

Indien de boedelscheiding op de wijze als deze is tot stand gebracht werkelijk verband heeft gehouden met de bijzondere omstandigheden dan kan eventueel ingrijpen door den Raad als hiervoor bedoeld, redelijk zijn, te achten. In verband met het door gedaagde Teurlinckx gevoerde verweer dat de boedelscheiding niet onder dwang van Duitse bezettingsmaatregelen is tot stand gekomen merkt de Raad op dat het niet alleen de vraag is of de boedelscheiding is te beschouwen als een vrijwillige en voor de bestaande omstandigheden normale transactie, doch dat het mede de vraag is of de transactie onder invloed van de oorlogsomstandigheden een anderen inhoud heeft gekregen dan zij onder normale vredesomstandigheden zou hebben gehad. Ook in de laatste situatie kan ingrijpen door den Raad redelijk zijn te achten.

Gedaagden hebben de beweringen van eiser omtrent het sluiten van de transactie onder invloed van de abnormale omstandigheden uitdrukkelijk betwist.

Alvorens verder te beslissen zal hieromtrent een getuigenbewijs noodzakelijk zijn.

In afwachting van de resultaten van dit getuigenverhoor houdt de Raad elke beslissing omtrent de vordering van eiser, voor zover gericht tegen de beheerders van het vermogen van H. F. Fabry en tegen verweerster A. C. van Olst voorlopig aan.

Rechtdoende:

Laat eiser toe om door getuigen en andere middelen rechtens te bewijzen dat de overeenkomst van boedelscheiding en verdere regeling van de gevolgen der echtscheiding tussen eiser en partij Teurlinckx gesloten op of omstreeks 28 Maart 1941 is tot stand gekomen onder invloed van de oorlogsomstandigheden, en dat bij het afsluiten van deze overeenkomst onder normale omstandigheden deze niet op dezelfde voorwaarden zou zijn afgesloten.

Bepaalt dat het getuigenverhoor zal worden gehouden ten overstaan van Mr. H. K. Köster als gecommitteerd lid op nader te bepalen dag en plaats.

Houdt iedere verdere uitspraak aan.

No. 1343

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 Aug. 1948. (Mrs. van Berckel, van Hinloopen Labberton en Karni.)

De Jeugdherberg-Centrale heeft tijdens de bezetting onder hypothecair verband f 100,000 geleend van het Reichsverband für Deutsche Jugendherbergen, die zijn besteed voor Duitse belangen en propaganda en zijn aan verzoekster niet ten goede gekomen.

Verzoekster niet ontvankelijk verklaard in haar verzoek tot nietigverklaring der geldlening, daar deze overeenkomst nietig is ingevolge het Besluit A 6 en de Raad kan volstaan de nietigheid van geldlening en hypotheek te constateren.

De Raad verklaart, dat verzoekster niets meer verschuldigd is aan gerequestreerde, met last tot doorhaling van de hypothecaire inschrijving.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.; Besluit rechtsverkeer in oorlogstijd [A 6] art. 10.)

De Stichting Nederlandse Jeugdherberg-Centrale (N.J.H.C.), requestrante, gem. Mr. D. Simons,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut (Bureau Bijzondere Beheren), gerequestreerde, gem. Mr. B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 4 September 1947 van de Stichting Nederlandse Jeugdherberg Centrale te Amsterdam, hierna te noemen N.J.H.C.;

Gelezen het op 11 December 1947 ontvangen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Bijzondere Beheren, beherende het vermogen van het Reichsverband für Deutsche Jugendherbergen te Berlijn;

Gehoord partijen bij monde van hare gemachtigden, verzoekster bij monde van Mr. D. Simons en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr. B. J. Gottschalk;

Gezien de stukken;

O. dat verzoekster heeft gesteld, dat de N.J.H.C. tijdens de bezetting onder de leiding werd geplaatst van de N.S.B.; dat het wettig bestuur daarop aftrad en werd vervangen door de N.S.B.-er G. van den Berg;

dat laatstgenoemde blijkens akte op 20

December 1941 verleden voor notaris H. C. A. van Dijk voor de N.J.H.C. een renteloze geldlening verkreeg bij het Reichsverband für Deutsche Jugendherbergen te Berlijn, onder hypothecair verband op alle aan de N.J.H.C. in eigendom of als erfpachtster toebehorende jeugdherbergen;

dat in de akte niet wordt vermeld tot welk doel het geld werd geleend, doch dat uit de in de akte vermelde voorwaarden blijkt dat het Reichsverband de volledige contrôle wilde hebben over de wijze van exploitatie van alle bezittingen der N.J.H.C.;

dat na de bevrijding van Nederland aan het weder opgetreden wettig bestuur der N.J.H.C. is gebleken, dat door het onwettig bestuur een bedrag van f 99,630.31½ is uitgegeven voor een te houden tentoonstelling als voorbereiding voor een na de oorlog door genoemd Reichsverband aan de Nederlandse Jeugd te schenken complete jeugdherberg ter waarde van f 500,000, en dat daarenboven nog belangrijke bedragen voor Duitse propaganda werden uitgegeven, tot een totaal van pl.m. f 50,000;

dat, waar deze geldlening is geschied door een onwettig bestuur, het geld is geleend van een Duitse organisatie om Duitse belangen en propaganda te behartigen, werd gevraagd:

1. nietig te verklaren de rechtsbetrekking van geldlening tussen verzoekster en het Reichsverband für Deutsche Jugendherbergen E.V., ontstaan op 20 December 1941 en beschreven in de akte, op die dag verleden voor de notaris H. C. A. van Dijk te Amsterdam;

2. te verklaren, dat verzoekster terzake van de in die akte beschreven ontvangst van gelden niets verschuldigd is;

3. nietig te verklaren het recht van eerste hypotheek, verleend bij die akte, op:

a. Het recht van erfpacht tot en met 6 Februari 2008, van een terrein gelegen te Arnhem aan de Diepenbrocklaan 27, waarvan de eigendom behoort aan de Gemeente Arnhem, met de daarop gestichte Jeugdherberg, kadastraal bekend gemeente Arnhem Sectie N nummer 4822, groot vier en twintig are vijf en negentig centiare;

b. Het recht van erfpacht tot 31 Maart 1973 van een strook duingrond, gelegen aan de Delleval te West-Terschelling, waarvan de eigendom behoort aan de Gemeente Terschelling, met de daarop gestichte Jeugdherberg, kadastraal bekend gemeente Terschelling Sectie A nummer 2536 groot negen en zestig are en twintig centiare;

c. 1. de Jeugdherberg, genaamd „Panorama" met schuurtje, fietsenberghok, erf en tuin, staande en gelegen op de Hoogte nabij den Burg op Texel, kadastraal bekend gemeente Texel Sectie D nummer 3235 groot zes en dertig are veertig centiare;

2. Een perceeltje grond gelegen op de Hoogte bij den Burg op Texel met de daarop zich bevindende pompinstallatie een en ander kadastraal bekend gemeente Texel Sectie D nummer 3501, groot vijftig centiare;

d. Een dubbele villa ingericht als Jeugdherberg te Oosterland op Wieringen met garage, bijgebouwen, erven, tuin en aanbehoren, M.U.Z.-park nummer 80, 82 en 84, kadastraal bekend gemeente Wieringen Sectie A nummers 2898 en 2899, tezamen groot zeven en twintig are negentig centiare;

e. De Jeugdherberg „De Kleine Haar" met bijbehorend terrein, gelegen te Kring van Dorth (Gemeente Gorssel) kadastraal bekend gemeente Kring van Dorth, Sectie A nummer 601, groot een hectare vier en vijftig are zestig centiare;

f. Het voormalig stationsgebouw, ingericht als jeugdherberg met aangrenzend terrein te Vaals, kadastraal bekend gemeente Vaals Sectie A nummer 6271 groot veertig are zeventig centiare;

4. aan de Hypotheekbewaarders, in wier registers het sub 3 bedoelde recht van hypotheek mocht zijn ingeschreven, de kosteloze doorhaling van deze inschrijving te bevelen;

5. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van behandeling van dit verzoekschrift;

subsidiair nietig te verklaren de rechtsbetrekking tijdens de bezetting tussen partijen ontstaan tengevolge van de betaling door gerequestreerde van f 100,000 uit een ingevolge het Besluit A 6 nietige rechtshandeling, zulks met gelijke beslissing als primair sub 2, 3, 4 en 5 is verzocht;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut zich aan 's Raads oordeel heeft onderworpen betreffende de gevraagde nietigverklaring der akte van geldlening en doorhaling der hypothecaire inschrijvingen, doch heeft betoogd dat er geen aanleiding bestaat de N.J.H.C. vrij te stellen van de terugbetaling der geleende gelden omdat er geen rechtstreeks verband bestaat tussen de geldlening en de kosten der tentoonstelling en een compensatie met de door de N.J.H.C. gevraagde schadeloosstelling van verschillende onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut staande vijandelijke organisaties niet mogelijk is;

O. dat aan de N.J.H.C. ter zitting is vergund de vordering aan te vullen als volgt:

subsidiair nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen tijdens de bezetting tussen partijen ontstaan tengevolge van de betaling door gerequestreerde van f 100,000 uit een ingevolge het Besluit A 6 nietige rechtshandeling, zulks met gelijke beslissing als primair sub 2, 3, 4 en 5 is verzocht;

O. dat ten processe is komen vast te staan, dat het aan de N.J.H.C. geleende bedrag, haar niet ten goede is gekomen, daar door het Nederlandse Beheersinstituut niet is bestreden dat een belangrijk groter bedrag dan f 100,000 aan de gehouden tentoonstelling en andere Duitse propaganda is besteed en door het Nederlandse Beheersinstituut niet is aangetoond dat de N.J.H.C. op enigerlei wijze profijt heeft gehad van de geleende gelden;

dat verder is gebleken, dat hier van een

beroep op compensatie niet de rede is, daar het thans gevraagd rechtsherstel geheel buiten de van andere vijandelijke organisaties gevorderde bezettingsschade, oorlogsschade en vergoeding voor gebruik door Duitse instanties staat, zodat dit verweer kan worden gepasseerd;

O. dat de Raad echter van oordeel is, dat de vorderingen tot nietigverklaring van de rechtsbetrekking van geldlening en van het recht van eerste hypotheek niet voor toewijzing vatbaar zijn, waar de overeenkomst van geldlening en die betreffende hypotheekstelling gedurende de bezetting zijn aangegaan met een vijandelijke instelling, en dus ingevolge het Besluit Rechtsverkeer in oorlogstijd (K.B. A 6) reeds van rechtswege nietig zijn, nu daarbij de belangen waren betrokken van een te Berlijn gevestigd Duits Instituut, zodat de Raad kan volstaan met de nietigheid van de geldlening en van de verleende eerste hypotheek te constateren;

O. voorts, dat requestrante subsidiair verzocht heeft nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen ontstaan tengevolge van de betaling door het Reichsverband van f 100,000 op grond van een ingevolge het Besluit A 6 nietige rechtshandeling, en de Raad van oordeel is, dat deze vordering behoort te worden toegewezen;

dat toch het nalaten van ingrijpen hier onredelijk ware, nu ten processe vaststaat, dat vorenbedoelde f 100,000 requestrante niet zijn ten goede gekomen, doch voor het voeren van Duitse propaganda zijn gebezigd;

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat ook het sub 2 en 4 gevorderde voor toewijzing vatbaar is, het sub 4 gevorderde echter met dien verstande, dat geen kosteloze doorhaling behoort te worden bevolen, doch gerequestreerde in de door verzoekster ter zake dier doorhaling te maken kosten behoort te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Verstaat, dat de bij acte van notaris H. C. A. van Dijk door verzoekster met het Reichsverband für Jugendherbergen op 20 December 1941 gesloten overeenkomsten van geldlening en hypotheekverlening nietig zijn, en de gedane inschrijvingen van deze hypotheek in de openbare registers zijn van onwaarde;

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen ontstaan tengevolge van de betaling door het Reichsverband für Jugendherbergen van het ten processe bedoeld bedrag van f 100,000, zodat verzoekster ter zake van de ontvangst dezer gelden niets aan gerequestreerde verschuldigd is;

Gelast de hypotheekbewaarders in wier registers bedoelde van rechtswege nietige hypotheek is ingeschreven deze inschrijvingen door te halen;

Wijst af het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequestreerde in alle kosten van het geding en de tenuitvoerlegging dezer beschikking, waaronder begrepen, die van de doorhaling der hiervorenbedoelde hypothecaire inschrijvingen, wordende deze kosten, voorzover tot dusver gemaakt, aan zijde van verzoekster begroot op f 120.

No. 1344

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Juli 1948. (Mrs. Prof. Wiarda, O. Schreuder en van Zeggelen.)

De omstandigheid dat verzoeker een procedure voor de Rechtbank is begonnen ter terugvordering van de ten requeste omschreven goederen, staat een toewijzing van het verzoek ingesteld bij de Raad voor het Rechtsherstel niet in de weg.

Verkoop aan gerequestreerde nietig verklaard en verzoeker hersteld in den eigendom, met veroordeling van gerequestreerde tot afgifte.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Hijman Oudkerk, wonende te Amsterdam, alsmede verweerschriften van:

a. J. de Groot en b. de N.V. Oudkerk's Machinefabriek en Machinehandel N.V.

Gehoord partijen, hare raadslieden en de door verzoeker meegebrachte getuigen;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld, dat hij vóór en op 9 Mei 1940 zijn bedrijf uitoefende onder de naam Oudkerk's Machinefabriek en Naaimachinehandel, eigenaar was van de navolgende goederen: partij staaf- en hoekijzer (diverse soorten), plaatijzer (diverse soorten), ijzeren stelling, tekentafels, smederij-inventaris en lakspuitinstallaties;

dat het bedrijf in 1941 krachtens de verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven onder beheer is gesteld en vervolgens door den beheerder is ingebracht in een op instigatie van de Duitse Durkoppfabriek te Bielefeld opgerichte N.V., de thans onder bestuur en beheer van Mr. J. J. P. Tonino gestelde verweerster sub b;

dat de hierboven genoemde goederen, welke tot verzoeksters bedrijf behoorde en als zodanig al waren overgedragen aan de N.V. kort vóór de bevrijding door personeel van de N.V. zijn verkocht en overgedragen aan J. de Groot, de verweerder sub a;

dat de Groot, wiens bedrijf tegenover dat van verzoeker was gevestigd wist, althans had dienen te weten, dat de verkochte goederen waren onrechtmatig uit verzoekers bedrijf ontvreemd bezit, doch hij thans weigerachtig is, verzoeker als eigenaar van deze goederen te erkennen en de goederen vrijwillig aan hem af te geven;

dat de handelingen en overdrachten, als gevolg waarvan deze goederen van verzoeker verloren zijn gegaan zonder geoorloofde oorzaak en op grond van nietige bezettings-

maatregelen tot stand zijn gebracht, — op al welke gronden hij heeft verzocht:

a. verzoeker te herstellen in het bezit en eigendom van de voormelde goederen met nietig verklaring van de handelingen en overdrachten waarbij deze eigendom voor verzoeker zou zijn verloren gegaan;

b. gerequestreerde sub a te veroordelen om binnen een bij het vonnis te bepalen termijn na de betekening daarvan af en over te geven de voormelde goederen met veroordeling tot betaling van een dwangsom groot f 50 voor iedere dag dat gerequestreerde in gebreke blijft aan deze veroordeling te voldoen;

c. eiser te machtigen deze goederen tot zich te nemen, desnoods met behulp van de sterke arm;

d. gerequestreerde sub b te veroordelen dit vonnis te gehengen en te gedogen;

O. dat Mr. J. J. P. Tonino als bestuurder van verweerster sub b zich heeft gerefereerd aan het oordeel van de Raad, doch de verweerder sub a de Groot het verzoek heeft tegengesproken, aanvoerende, dat zoeker niet ontvankelijk is in zijn verzoek, omdat hij zich met betrekking tot dezelfde goederen reeds heeft gewend tot de Arr.-Rechtbank met een vordering tot afgifte dier goederen en van waardeverklaring en het daarop gelegde revindicatoir beslag; dat van de door verzoeker genoemde goederen uitsluitend een ijzeren stelling en een smederij-inventaris het bezit van verweerder zijn en hij bereid is deze goederen aan Oudkerk terug te geven tegen betaling van het bedrag, dat hij zelf er voor betaald heeft, omdat verweerder de goederen te goeder trouw gekocht heeft;

O. hieromtrent, dat de omstandigheid, dat verzoeker zich teneinde de door hem van verweerder sub a gevorderde goederen terug te krijgen, aanvankelijk tot de Rechtbank heeft gewend met een vordering tot revindicatie en van waardeverklaring van een revindicatoir beslag, aan het onderhavige verzoek — ingesteld, kennelijk nadat verzoeker tijdens het proces voor de Rechtbank tot de overtuiging was gekomen, dat hem, alvorens hij zich als eigenaar der goederen kon gedragen, eerst rechtsherstel moest worden verleend — niet in de weg staat en dat proces met het oog op het onderhavige verzoek dan ook terecht is geschorst;

O. dat de overdracht van de onderhavige goederen met verzoekers bedrijf door den beheerder aan de N.V. en de overdracht door het personeel van die N.V. aan verweerder de Groot ongetwijfeld zijn rechtshandelingen welke in maatregelen van den bezetter als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100 ten aanzien waarvan thans bepaald is, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, haar grond vinden, zodat ingrijpen in de rechtsbetrekkingen daardoor ontstaan redelijk is;

O. dat verweerder de Groot niet aannemelijk heeft kunnen maken, dat hij niet wist, noch redelijkerwijs had behoren te vermoeden, dat het bezit van de door hem van een lid van het personeel der N.V. gekochte goederen van den oorspronkelijken eigenaar tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 voornoemd, verloren was gegaan en integendeel heeft toegegeven wel geweten te hebben, dat de oorspronkelijke eigenaar van het bedrijf, waarvan die goederen afkomstig waren, daaruit tijdens de bezetting verwijderd was;

O. dat voor de toekenning van een schadevergoeding aan dezen verweerder ten laste van den verzoeker dan ook geen enkele grond bestaat;

O. dat echter niet bewezen is, dat verweerder de Groot nog andere goederen uit verzoekers bedrijf heeft gekocht dan de bij hem inbeslaggenomen stelling en smederij-inventaris, waarvan hij toegeeft, dat deze van verzoekers bedrijf afkomstig zijn en met name niet is gebleken, dat ook de mede inbeslaggenomen partij ijzer van verzoekers bedrijf afkomstig is;

O. dat het verzoek derhalve alleen t.a.v. die stelling en smederij-inventaris kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtshandelingen als gevolg waarvan de eigendom van de in het verzoekschrift genoemde stelling en smederij inventaris van verzoeker verloren is gegaan en herstelt verzoeker in de eigendom van deze goederen;

Veroordeelt verweerder sub a om deze goederen binnen drie dagen na de betekening van deze uitspraak aan verzoeker af te geven en tot betaling van een dwangsom van f 50 voor iedere dag, dat verweerder daarmede in gebreke blijft;

Machtigt verzoeker deze goederen tot zich te nemen, desnoods met behulp van de sterke arm;

Veroordeelt verweerster sub b de uitvoering van de uitspraak te gehengen en te gedogen;

Veroordeelt de verweerder sub a in de kosten van dit geding tot dusver aan de zijde van verzoeker geschat op f 40.

No. 1345

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1948. (Mr. van Vrijberghe de Coningh.)

De voorzitter van de Afd. Rechtspraak is bevoegd in kort geding voorzieningen te treffen, indien de zaak ten principale ingevolge art. 11 lid 4 E 133 behoort tot de competentie van de voorzitter van de Raad.

Het verweer, dat tegen de voorgenomen verkoop door een rechtspersoon van haar eigen vermogensbestanddelen geen beroep mogelijk is, verworpen. Voor deze verkoop is de toestemming van het B.I. vereist en tegen het verlenen van dle toestemming is beroep mogelijk.

De voor de verkoop vereiste toestemming

is (nog) niet verleend, zodat de gevraagde voorziening bij voorraad praematuur is, mede i.v.m. de door het B.I. gedane toezegging.

De ingestelde vordering afgewezen met compensatie van kosten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 150a.)

Barend Teeuw, requestrant, gem. Mr. Robert P. Kokosky,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 3 Juli 1948 — ter griffie ingekomen op 6 Juli 1948 — waarmede Barend Teeuw, wonende te 's-Gravenhage, zich heeft gewend tot de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak, daartoe strekkende, dat op de door verzoeker in zijn verzoekschrift aangegeven gronden, door Ons in kort geding bij wijze van onmiddellijke voorziening bij voorraad een verbod zal worden gesteld aan het Nederlandse Beheersinstituut, c.q. de Beheerscommissie voor Aannemersondernemingen, over te gaan tot de in het verzoekschrift omschreven verkoop van het Industrieterrein te Halfweg en tot verdere verkopen, kosten rechtens;

Gehoord verzoeker bij monde van zijn raadsman Mr. Robert P. Kokosky, advocaat te Amsterdam, het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van hare vertegenwoordiger Mr. J. W. B. Haaxman te 's-Gravenhage alsmede de Beheerscommissie voor Aannemersondernemingen bij monde van hare vertegenwoordiger Mr. P. A. van der Heul te Rotterdam;

O. dat verzoeker heeft gesteld — kort samengevat — dat zijn vermogen en dat der firma Brusse Teeuw Wegenbouw met dochtermaatschappijen is gekomen onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut, welk beheer in feite wordt uitgeoefend door de Beheerscommissie voor Aannemersondernemingen, gevestigd te 's-Gravenhage;

dat laatstgenoemde Commissie zonder overleg met verzoeker en/of zijn mede-firmant is overgegaan tot verkoop van de bezittingen van verzoeker en van de Firma Brusse Teeuw Wegenbouw, zulks wijl het passief dermate omvangrijk is, dat executie nodig is;

dat aan verzoeker per 22 Juni 1948 mededeling is gedaan, dat die Commissie zal overgaan tot verkoop van het industrieterrein Halfweg;

dat verzoeker geheel is onkundig (gehouden) van het verloop van het sedert 1945 gevoerde beheer en mitsdien, bij gebreke van wetenschap ontkent, dat op grond van de déconfiture van het bedrijf executie is noodzakelijk;

dat mitsdien termen bestaan ten deze bij wege van onverwijlde voorziening bij voorraad die voorgenomen verkoop te beletten door het van Onzentwege stellen van een verbod als boven aangegeven;

O. dat ten deze deels als erkend, deels als niet weersproken, feitelijk vaststaat:

dat de firma Brusse Teeuw Wegenbouw, van welke verzoeker is firmant als rechtspersoon in de zin van art. 1 sub 3 Besluit Herstel Rechtsverkeer staat onder bewind van de Beheerscommissie voor Aannemersondernemingen, welke als bestuurder daarvan optreedt;

dat onder datum van 22 Juni 1948 tot verzoeker is gericht een schrijven namens die Beheerscommissie woordelijk luidende:

„Uw vermogenspositie dwingt Ons thans over te gaan tot verkoop van het industrieterrein Halfweg.

Het Prijzenbureau Haarlem heeft de maximumprijs vastgesteld op één honderd acht en dertig duizend gulden."

dat tussen gezegde Beheerscommissie en verzoeker ernstig verschil van mening bestaat ten aanzien van de juiste vermogenspositie van de verzoeker en diensvolgens over het al dan niet bestaan van enige noodzakelijkheid tot de verkoop van in het schrijven bedoeld industrieterrein over te gaan;

O. dat in de eerste plaats zal moeten worden beslist ten aanzien van de door het Beheersinstituut opgeworpen exceptie, als zouden Wij zijn onbevoegd van de onderwerpelijke vordering in kort geding kennis te nemen, tot toelichting waarvan het Beheersinstituut heeft naar voren gebracht, dat het in deze niet zoude betreffen „een zaak, welke de werkzaamheid van de Raad betreft" — welke eis in art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer gesteld wordt ten aanzien van de bevoegdheid van de Voorzitter der afdeling Rechtspraak tot het geven van een onverwijlde voorziening bij voorraad, — waar toch ingevolge het bepaalde in art. 11 lid 4 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133 het beroep van beschikkingen, handelingen, besluiten en beslissingen van het Beheersinstituut niet is opgedragen aan de Raad, doch bij uitsluiting aan de Voorzitter van die Raad;

O. dat die exceptie als ondeugdelijk moet worden verworpen;

O. dat toch, waar art. 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer het verzoeken aan de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak of van een harer Kamers tot het treffen van een spoedeisende voorziening bij voorraad mogelijk maakt ten aanzien van zaken, welke de werkzaamheid van de Raad betreffen, daaronder is te verstaan de werkzaamheid van de Raad ter beslissing van de zaak ten gronde;

dat in dit geding vaststaat, dat de beslissing van het onderhavige geschil betreffende een voorgenomen vervreemding van een onder beheer staand onroerend goed, bij art. 11 lid 4 van het Besluit Vijandelijk Vermogen is opgedragen aan de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel;

dat de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel deel uitmaakt van die Raad

en derhalve onder de bij art. 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer bedoelde zaken, welke de werkzaamheid van de Raad betreffen, mede vallen de aan de Voorzitter van de Raad opgedragen zaken; (zie uitspraak No. 1283 in N.O.R. 1948);

O. dat evenzeer faalt het tot staving van Onze onbevoegdheid gevoerd betoog, dat het hier betreffen zou een voorgenomen verkoop door een rechtspersoon van haar eigen vermogensbestanddelen, waartegen in het Besluit Vijandelijk Vermogen geen beroep is voorzien;

O. dat toch in gemeld besluit is verboden aan een ieder, die zich bevindt in het bevrijde gebied van het Koninkrijk of in de overzeese gebiedsdelen, welke omstandigheid zich te dezer zake voordoet, anders dan krachtens een door of vanwege het Beheersinstituut verleende algemene of bijzondere toestemming enige rechtshandeling te verrichten direct of indirect betrekking hebbende op vermogen van een vijandelijke onderdaan, als hoedanig de rechtspersoon in het onderhavige geval is te beschouwen;

dat niet valt in te zien, dat en waarom zodanige door het Beheersinstituut te verlenen toestemming niet zoude zijn begrepen onder de in art. 11 lid 4 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aan beroep op de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel onderworpen gestie van het Beheersinstituut en zulks ook zoude zijn in strijd met de ratio van dit beroep, zijnde toch de betrokkene niet geheel afhankelijk te doen zijn van de willekeur van het Beheersinstituut;

O. dat Wij op voorvermelde gronden Ons derhalve bevoegd achten ten deze uitspraak te doen;

O. dat voorts nog vanwege de gezegde Beheerscommissie de navolgende gronden zijn bijgebracht strekkende tot afwijzing van de gevorderde onmiddellijke voorziening bij voorraad:

a. tot de in opgemeld schrijven van harentwege tot verzoeker onder datum van 22 Juni 1948 gericht voorgenomen verkoop is tot heden door het Beheersinstituut de vereiste toestemming (nog) niet verleend, derhalve is hier niet een beschikking, handeling, besluit of beslissing van dat Beheersinstituut, als bedoeld in art. 11 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

b. als uitvloeisel van sub a is ten deze niet uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereist;

O. dat Wij ten aanzien van het laatste Ons verenigen met het standpunt van de Beheerscommissie;

O. voor wat betreft sub a, dat nog valt op te merken, dat begrijpelijkerwijze verzoeker, die stelt geheel te zijn gehouden buiten het sedert 1945 over zijn bezittingen gevoerd beheer, als mede, dat buiten zijn voorkennis en in strijd met zijn belangen zonder noodzaak in het verleden reeds verkopen van zijn vermogensbestanddelen hebben plaats gehad, uit meerbedoeld schrijven heeft afgeleid en de vrees gekoesterd heeft, dat ook thans wederom na reeds tot die voorgenomen verkoop van het Beheersinstituut bekomen toestemming binnen zeer afzienbare tijd tot te geldemaking van het industrieterrein zou worden overgegaan;

O. dat Wij dat standpunt billijken en van uit de gezichtshoek van verzoeker gegrond achten en met hem zijn van oordeel, dat hem de gelegenheid moet worden geboden, zolang tussen hem en de Beheerscommissie niet is overeenstemming verkregen ten aanzien van de liquiditeit van verzoekers vermogen en dat der firma Brusse Teeuw Wegenbouw en/of ten aanzien van de noodzakelijkheid tot verkoop van het industrieterrein over te gaan, langs de weg van een daartegen in te stellen hoger beroep bezwaar te maken tegen een alsnog door het Beheersinstituut tot die verkoop te verlenen toestemming;

O. dat op Onze uitdrukkelijke aan het Beheersinstituut en de Beheerscommissie deswege gestelde vragen deze stellig hebben toegezegd — in het midden latende, of de verplichting daartoe niet reeds uit de wettelijke voorschriften voortvloeit in verband met de meer besproken mogelijkheid de betrokkene gegeven tot het instellen van hoger beroep tegen zodanige toestemming — aan verzoeker mededeling te doen geworden van een mogelijkerwijze in de toekomst door het Beheersinstituut alsnog te verlenen toestemming tot de verkoop van meerbedoeld industrieterrein, zolang niet met verzoeker overeenstemming is bereikt als in het vorenstaande aangegeven;

O. dat verzoeker in het vertrouwen op het gestand doen van die toezegging derhalve thans geen belang heeft bij de gevorderde voorziening, welke trouwens uit vorenstaande hoofde niet meer uit hoofde van onverwijlde spoed onmiddellijk is vereist;

O. dat wijl de partijen over en weer in het ongelijk zijn gesteld, termen bestaan ten aanzien van de proceskosten te beslissen als hierna zal geschieden;

Uitspraak doende in kort geding:

Verwerpen de exceptie van onbevoegdheid en verklaren Ons bevoegd ten deze uitspraak te doen;

Wijzen de ingestelde vordering af;

Compenseren de proceskosten in dier voege, dat elke partij hare eigen kosten draagt.

No. 1346

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 April 1948. (Mrs. Jolles, Prof. G. J. Wiarda en Korthals Altes.)

Het hoger beroep tegen een beslissing van de Afd. Effectenregistratie moet zijn gebaseerd op gronden als bedoeld in art. 68 sub 5 E 100.

Daar noch in het verzoekschrift, noch bij de mondelinge behandeling deze gronden zijn aangevoerd, is het verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 68.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien:

a. een op 6 Dec. 1947 ingekomen verzoekschrift van De Stichting C.A.B.A. (Commissie van Advies en Beheer voor Afwezigen), gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr. J. Slyper, aldaar,

b. een op 14 Jan. 1948 ingekomen verweerschrift van:

1. Elisabeth Jansie de Vries, echtgenote van G. Ribbens,

b. Pieter Ribbens, zowel voor zichzelf en tot machtiging en bijstand van zijn echtgenote, als in kwaliteit van bewindvoerder over Cato de Vries, beiden wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr. H. Bavinck aldaar,

c. de door partijen overgelegde stukken, waaronder een beslissing van den Raad, Afdeling Effecten-Registratie, op 24 Nov. 1947 tussen partijen gewezen;

Gehoord den gemachtigde van verzoekster, de beide verweerders en hun gemachtigde, alsmede één getuige;

O. dat verzoekster als bewindvoerster over den afwezigen Hartog Pieters — zakelijk stellende, dat deze Pieters tijdens de bezetting 3 obligaties à f 1000 3 % Nederlands Indië 1937 aan de verweerders in bewaring heeft gegeven, althans onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand heeft geschonken — aan de Afdeling Effecten-Registratie heeft verzocht de teruggave van die effecten aan haar te bevelen, eventueel met vernietiging van de beweerde schenking;

O. dat die Afdeling bij haar voormelde beslissing dit verzoek heeft afgewezen en verweerders als eigenaars der bewuste effecten heeft erkend, zulks op grond, dat zij aanneemt, dat de effecten krachtens schenking zijn overgegaan, maar niet dat deze schenking zou zijn tot stand gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand;

O. dat verzoekster van deze beslissing tijdig in beroep is gekomen met verzoek die beslissing te vernietigen en haar voormelde vordering alsnog toe te wijzen;

O. dat verweerders in beide instanties de vordering hebben tegengesproken, aanvoerende, dat geen bewaargeving maar schenking heeft plaats gehad en dat deze schenking niet is geschied onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van den vijand;

O. dat verzoekster noch in haar sub a vermeld verzoekschrift noch bij de mondelinge behandeling voor den Raad gronden, als bedoeld in art. 68 lid 5 van het K. B. E 100, voor haar beroep heeft aangevoerd, zodat de aangevallen beslissing in stand moet blijven;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effecten-Registratie, op 24 November 1947 tussen partijen gewezen;

Veroordeelt verzoekster in haar voormelde kwaliteit in de kosten van het beroep, tot heden aan de zijde van verweerders begroot op f 50.

No. 1347

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Een verwalter over vijandelijk vermogen heeft niet de bevoegdheid om een voorwaarde te vervullen, welke naar Nederlands recht uitsluitend van een daad van de verzekerde zelf of van zijn vertegenwoordiger naar Nederlands recht afhing, zodat de verwalter niet het recht had gebruik te maken van de afkoopclausule van de polis.

De premie vervallen op 1 December 1943 moet integraal worden voldaan nu de verzekerde op 20 December 1943 is overleden, terwijl over een vergoeding van een gedeelte van de premie bij tussentijds overlijden niets is overeengekomen.

Vordering van verzoekster toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

Gokkes pro se qq./N.V. „Arnhem".

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 15 Juni 1946 van Renee Louise Gokkes, weduwe van Daniel Wolf, wonende te Wassenaar, zo voor zichzelf als in haar hoedanigheid van executrice-testamentaire en bewindvoerster van de nalatenschap van haar voornoemde echtgenoot, (gem. adv. en proc. Mr. W. Goldschmidt);

Nog gelezen het antidotaal request van 11 Juli 1946 van de Naamloze Vennootschap N.V. Levensverz. Maatschappij „Arnhem", gevestigd te Arnhem, (adv. en proc. Mr. K. Th. Koch), een nader verweerschrift van genoemde gerequestreerde, alsmede een acteverzoek van requestrante;

Gehoord partijen ter zitting van 22 April 1948, beiden verschenen bij monde van Mr. Goldschmidt voornoemd;

Gezien de stukken;

O. dat requestrante ter zitting heeft verzocht haar vordering te mogen wijzigen in dier voege, dat zij vordert dat het de Raad behage:

a. de door de Rechtsanwalt Ludwig Kattenstroth in zijn hoedanigheid van Verwalter van het vermogen van wijlen Daniel Wolf gesloten afkoop der onder de polissen

Nos. 14635, 24327, 27408 en 35116 door de gerequestreerde met wijlen Daniel Wolf aangegane overeenkomsten van levensverzekering nietig te verklaren met alle gevolgen van dien;

b. deze overeenkomsten van levensverzekering met alle daaruit voortvloeiende rechtsbetrekkingen te doen herleven;

c. mitsdien de gerequestreerde te veroordelen om aan de requestrante tegen behoorlijke kwijting te betalen de som van f 46,485.42, subsidiair de som van f 45,224.98 met de wettelijke rente à vijf percent 's jaars vanaf de dag der indiening van het request tot aan die der voldoening;

met veroordeling van de gerequestreerde in de kosten van het geding;

O. dat de hoofdvraag, welke partijen verdeeld houdt, deze is, of voornoemde Verwalter, aangesteld krachtens de Duitse bezettingsverordening van 27 Juni 1940 No. 26 betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen het recht had om de ten requeste bedoelde verzekering namens de verzekerde, wiens vermogen hij beheerde, van de gerequestreerde af te kopen;

O. dat blijkens art. 11, c.q. art. 10 der voorwaarden, waaronder deze verzekeringen gesloten zijn, de verzekeringnemer in het jaar 1941 het recht had de verzekeringen af te kopen;

O. dat hieruit volgt, dat een afkoop der verzekering alleen tot stand kon komen, wanneer de voorwaarde vervuld was, dat de verzekeringnemer aan de Bank kenbaar maakte, dat hij zulks verlangde;

dat echter, zolang deze voorwaarde niet vervuld was, van afkoop tussen partijen geen sprake kon zijn;

dat de verzekeringnemer (verzekerde) zelf deze voorwaarde niet vervuld heeft, noch iemand die hij daartoe gemachtigd had of die naar Nederlands recht bevoegd was hem te vertegenwoordigen;

O. dat weliswaar de hoger aangehaalde bezettingsverordening geplaatst is op de lijst B bedoeld in art. 17 van het Besluit E 93 en derhalve eerst in 1945 buiten werking is getreden, terwijl de afkoop heeft plaats gehad in December 1941, en deze Duitse verordening wel een „Verwaltung" over vijandelijk vermogen heeft kunnen instellen, doch daarbij dat vermogen heeft moeten nemen zoals zij het aantrof en met name de Verwalter niet de bevoegdheid heeft kunnen verlenen om een voorwaarde te vervullen, welke naar Nederlands recht uitsluitend van een daad van de verzekerde zelf of van zijn vertegenwoordiger naar Nederlands recht afhing, zodat de Verwalter als zodanig niet het recht had gebruik te maken van de inhoud van voornoemd artikel der verzekeringsvoorwaarden; nog daargelaten dat in de verordening zelve een bepaling van die strekking ontbreekt en ook door gerequestreerde's gemachtigde niet is kunnen worden aangewezen;

dat hier derhalve geen sprake is van een gehoudenheid naar Nederlands recht als bedoeld in de aanvang van art. 33, 1, E 100, zodat het beroep op dat artikel faalt;

O. ten aanzien van de hoofdvraag, in hoeverre er aanleiding is om ten deze art. 23 van het Besluit E 100 toe te passen, dat alle overige vereisten daartoe aanwezig zijn, terwijl naar 's Raads oordeel het achterwege laten van zijn ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden ten deze onredelijk zou zijn;

O. dat voorts nog partijen verdeeld houdt de vraag of bij een eventueel herstel der verzekering requestrante aan gerequestreerde naast de op 1 December 1941 en 1 December 1942 vervallen premiën ook de premie op 1 December 1943 vervallen moet voldoen;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat Daniel Wolf is overleden op 20 December 1943;

O. dat volgens de in het geding gebrachte polissen van Levensverzekering blijkt, dat de premiën, vooruit te betalen op 1 December van elk jaar vervielen, terwijl niet is overeengekomen dat bij overlijden een deel der premiën wordt vergoed;

O. dat derhalve ook de premiën vervallen op 1 December 1943 integraal door requestrante aan gerequestreerde zullen moeten worden betaald, weshalve in totaal aan achterstallige premiën met de uitkering door gerequestreerde te verrichten, f 4000.50 dient te worden verrekend;

O. dat met inachtneming van het bovenstaande het door requestrante subsidiair gevorderde bedrag naar 's Raads oordeel voldoende is aannemelijk gemaakt en de gewijzigde subsidiaire vordering kan worden toegewezen met dien verstande, dat de Raad de gevolgen van het herstel, regelende, de verschuldigde rente op 4 % wil stellen in plaats van op 5 % en bovendien uitdrukkelijk wil vaststellen, dat gerequestreerde gerechtigd is het onverschuldigd betaalde van de Verwalter terug te vorderen;

Rechtdoende:

Verleent acte waarvan acte is gevraagd;

Wijst de gewijzigde, subsidiair gedane vordering toe;

Verklaart nietig de door de Rechtsanwalt Ludwig Kattenstroth in zijn hoedanigheid van Verwalter van het vermogen van wijlen Daniel Wolf gesloten afkopen der onder polissen Nos. 14635, 24327, 27408 en 35116 door de gerequestreerde de N.V. Levensverzekering Maatschappij „Arnhem" op het leven van wijlen Daniel Wolf aangegane overeenkomsten van levensverzekering;

Doet deze overeenkomsten van levensverzekering met alle daaruit voortvloeiende en voortgevloeide rechtsbetrekkingen herleven;

Veroordeelt mitsdien de gerequestreerde aan requestrante tegen behoorlijke kwijting te betalen f 45,224.98 met een rente ad 4 % 's jaars vanaf de dag der indiening van het request (17 Juni 1946) tot die der voldoening;

Verstaat, dat gerequestreerde gerechtigd is het onverschuldigd aan de Verwalter

voornoemd betaalde bedrag van deze terug te vorderen;

Verwijst gerequestreerde in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van requestrante begroot op f 100.

No. 1348

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK, 24 Mei 1948. (Mrs. Dijksterhuis, Craandijk en Polderman).

Over het vermogen van appellant is in het geheel geen feitelijk beheer gevoerd, zodat de Raad het onredelijk acht, dat verzoeker met een grondheffing wordt belast. Beslissing N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 35, 43).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Paul David, wonende te Amstserdam, gemachtigde Mr. J. van Proosdij, advocaat aldaar ingekomen ter griffie op 2 Januari 1948, zomede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 9 April 1948;

Gehoord de mondelinge toelichting der zaak ter zitting van den Raad op 10 Mei 1948 door den gemachtigde van verzoeker Mr. J. van Proosdij en door den vertegenwoordiger van het Bereersinstituut, Mr. Smits;

O. dat verzoeker tijdig in beroep komt van een beslissing van het Beheersinstituut, vertegenwoordiging Hilversum, dd. 16 November 1947, waarbij hem een grondheffing is opgelegd bedragende, inclusief taxatiekosten, totaal f 3736.27;

dat verzoeker stelt aanvankelijk en — zoals ter zitting van den Raad door zijn gemachtigde is toegegeven — ook nog na 10 Mei 1940 de Duitse nationaliteit te hebben bezeten, doch op 9 Augustus 1945 van den Militairen Commissaris district Haarlem — toen het Militair Gezag de bevoegdheden uitoefende, die later op het Beheersinstituut zijn overgegaan — een verklaring te hebben gekregen, dat hij geen vijandelijk onderdaan is;

dat hij ook sinds de bevrijding steeds de beschikking over zijn vermogen heeft behouden en dus niet aan beheer is onderworpen geweest, totdat omstreeks Mei 1947 een te zijnen name lopende bankrekening van wege het Beheersinstituut te Hilversum is geblokkeerd, welke maatregel enige weken is gehandhaafd en is geëindigd, toen hij op een daartoe strekkend en volgens hem ten overvloede gedaan verzoek van 13 Mei 1947 alsnog binnen 3 dagen een nonenemy verklaring heeft verkregen;

dat verzoeker derhalve van oordeel is, dat het Beheersinstituut zijn bemoeienis ten onrechte over een deel van zijn vermogen heeft uitgestrekt en ook geen recht heeft hem een grondheffing op te leggen;

dat verweerder heeft aangevoerd, dat de Militaire Commissaris te Haarlem niet bevoegd was verzoeker te ontvijanden, zodat hij aan de voorschriften van E 133 onderworpen bleef en het Beheersinstituut terecht beheer — zij het in beperkten zin — heeft gevoerd;

dat het Beheersinstituut derhalve volgens art. 33 lid 2 E 133 bevoegd is ter zake van het beheer over de periode van 1 Mei 1945/30 April 1947 een grondheffing volgens het geldende tarief op te leggen, doch uit billijkheidsoverwegingen het bedrag heeft gereduceerd tot f 906.32;

Overwegende,

dat de Raad, ook al zou men aannemen, dat volgens de toenmaals bestaande interne instructies niet de plaatselijke Militaire Commissaris, doch het Militair Commissariaat van het Rechtsherstel de bevoegde instantie zou zijn geweest om een ontvijanding tot stand te brengen, niettemin aanneemt, dat verzoeker sedert 9 Augustus 1945 niet meer als vijand geldt;

dat toch verzoeker, toen hem door de Commissaris, die in Augustus 1945 het Militair Gezag uitoefende, de betreffende verklaring werd uitgereikt, mocht aannemen, dat deze het gewenste effect had en dus gerechtigd was zich sedert 13 Augustus 1945 niet langer als vijand te beschouwen;

dat het Nederlandse Beheersinstituut blijk heeft gegeven een zelfde opvatting te zijn toegedaan, immers sedert de bevrijding en tot ongeveer Mei 1947 het vermogen van verzoeker ongemoeid heeft gelaten;

dat voorts de zeldzame spoed, waarmede verzoeker binnen drie dagen zijn tweede ontvijanding op 15 Mei 1947 verkreeg, wel aantoont, dat materieel over zijn positie als „niet-vijand" weinig twijfel was;

dat mitsdien van een beheer alleen sprake kan zijn voor den tijd, dat verzoeker nog vijandelijk onderdaan was. n.l. de periode van 10 Mei—9 Augustus 1945, ten aanzien waarvan vaststaat, dat in het geheel geen feitelijk beheer is gevoerd, — zodat de Raad het onredelijk zou achten, wanneer verzoeker met een grondheffing over die periode zou worden belast;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Beheersinstituut, Vertegenwoordiging Hilversum, dd. 16 November 1947;

Verstaat, dat verzoeker aan het Beheersinstituut geen grondheffing verschuldigd is;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoeker tot op deze uitspraak begroot op f 50.

1349—102/A

26 Januari 1949 (afl. 6) No. 1349—1358

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1349

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE, 11 Aug. 1948. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Mouton, Lt.-Gen. Best, Prof. Fischer, plv.).

Verlies van Nederlanderschap door gehuwde vrouw tengevolge van het verlies van Nederlanderschap door haar man als gevolg van diens treden in vreemden krijgsdienst (N.S.K.K.).

De Wet op het Nederlanderschap 1892 stelt zich op de grondslag van de eenheid van nationaliteit in het huwelijk. Afwijking van deze grondslag alleen voor enkele, nauwkeurig omschreven gevallen sinds de wetswijziging van 1936, welke een vrij verwarde voorgeschiedenis heeft. Uitvoerige schets dezer geschiedenis i.v.m. artt. 8 en 9 der Conventie van 12 April 1930 in zake kwesties met betrekking tot de wetsconflicten omtrent de nationaliteit.

Het in 1936 aan art. 5 der Wet op het Nederlanderschap toegevoegd voorbehoud draagt het karakter van uitzonderingsrecht, zodat analogische uitbreiding niet toelaatbaar is. Indien mocht blijken dat requirante's echtgenoot inderdaad dienst heeft genomen bij het N.S.K.K. vóór Juli 1944, dan zou op het enkele dienstdoen van requirante als bewaakster in het kamp Ravensbrück de Nederlandsche strafwet niet van toepassing zijn, hetgeen zou medebrengen de niet ontvankelijkheid van den Proc.-Fiscaal in zijn vervolging.

Wet Nederlanderschap art. 5; W. v. S. artt. 2—7; B.B.S. art. 4.)

Op het beroep van Ha. V., echtgenote van M. J. A. te Zeist, thans in bewaring gesteld in het Kamp „Hoefslag" te Rotterdam, requirante van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, Zesde Kamer, van den 29sten December 1947, waarbij zij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk, in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen", en met toepassing van de artt. 10, 27, 28, 102 Sr., 7, 7b, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buiteng. Strafr., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, geheel in een Rijkswerkinrichting te ondergaan, met bepaling, dat de tijd door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht, met ontzetting van de rechten van: 1. het bekleden van ambten; 2. het dienen bij de gewapende macht; 3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen; een en ander voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Best;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

1. Primair. S. en/of v.t. van het art. 6 van de Grondwet, de artt. 5 en 7 sub 4° van de Wet op het Nederlanderschap en Ingezetenschap, de artt. 338, 339 en 341 Sv., de artt. 5 sub 1°, 10, 27, 28 en 102 Sr., alsmede de artt. 7, 7b, 8, 9, 11 en 22 van het Besl. Buiteng. Strafr., hebbende het Buitengewoon Gerechtshof op onjuiste en de beslissing niet rechtvaardigende gronden beslist, dat verdachte strafbaar is, daarbij over het hoofd ziende, dat requirante, veroordeelde verdachte, toen zij het ten laste gelegde feit pleegde, geen Nederlandse meer was, hebbende zij, als met een (ex)Nederlander gehuwde vrouw haar Nederlanderschap verloren, toen deze, reeds lang voor 1944, zonder toestemming van H. M. de Koningin, in Duitsen krijgs- althans staatsdienst trad en haar echtgenoot zelf daardoor het Nederlanderschap verloor, terwijl zij subsidiair uit eigen hoofde het Nederlanderschap verloren zou hebben, toen zij in 1944 te Zeist als serveerster in Duitsen staatsdienst ging, nadat haar man toen reeds statenloos geworden zou zijn.

2. Subsidiair enz.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad de sententie zal vernietigen, doch alleen ten aanzien van de aan requirante opgelegde straf, en deze zal bepalen op een gevangenisstraf van vijf jaar met aftrek van den tijd door requirante in bewaring doorgebracht;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirante is bewezen verklaard: „dat zij te Ravensbrück, althans elders in Duitsland, althans daar of elders in Europa, als Nederlandse in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks September 1944—April 1945, in elk geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch voor 15 Mei 1945, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordele van den vijand heeft dienst gedaan als bewaakster in het concentratiekamp te Ravensbrück alwaar personen waren gedetineerd welke tegen de Duitsers gerichte politieke vergrijpen hadden gepleegd en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld";

O. ten aanzien van het eerste, primaire middel in zijn eerste stelling:

dat requirante ter terechtzitting van het Bijzondere Gerechtshof onder b heeft opgegeven, dat haar echtgenoot, M. J. A., op een niet nader aangeduid tijdstip voor Juli 1944 „bij het N.S.K.K. was gegaan", zodat het Hof een onderzoek had moeten doen naar deze omstandigheid, welke voor de bepaling van requirante's nationaliteit ten tijde van de door haar tussen September 1944 en April 1945 te Ravensbrück in Duitsland gepleegde feiten van belang is;

dat het Hof blijkens zijn aantekening van de mondelinge sententie, op 29 December 1947 gewezen, het aan requirante te laste

gelegde bewezen heeft verklaard en wel in het bijzonder ook, dat zij in het aangeduide tijdvak als bewaakster in het concentratiekamp te Ravensbrück als Nederlandse dienst heeft gedaan;

dat het Hof deze bewezenverklaring blijkbaar heeft gegrond op requirante's eigen opgave ter terechtzitting onder a, dat zij „van de maand September 1944 tot in de maand April 1945 te Ravensbrück in Duitsland, Nederlandse zijnde ...., als bewaakster dienst heeft gedaan in het concentratiekamp aldaar";

dat deze opgave onder a ten aanzien van haar nationaliteit, als zijnde van meer qualificatieven aard en bovendien afgelegd door een ondeskundige, zou moeten wijken voor de eventueel bewezen geachte concrete gegevens van feitelijken aard onder b, indien moet worden aangenomen, dat die concrete gegevens tot de juridische slotsom voeren, dat requirante dientengevolge haar Nederlanderschap heeft verloren, voordat zij de te haren laste bewezen verklaarde feiten heeft gepleegd;

dat het Hof dit had behoren te onderzoeken, omdat, indien requirante in September 1944 niet meer Nederlandse mocht zijn geweest, zij de haar ten laste gelegde feiten zou hebben gepleegd als vreemdelinge in den zin der wet en in het buitenland, in welk geval de werking der Nederlandse strafwet zich daarover niet zou uitstrekken;

dat nu het antwoord op deze, voor de ontvankelijkheid van het O. M. beslissende vraag, of requirante in September 1944 haar Nederlanderschap al of niet reeds had verloren, afhankelijk is van deze andere vraag, of het verlies van Nederlanderschap door den man als gevolg van zijn treden in vreemden krijgsdienst — welk laatste feit op grond van de beschikbare gegevens in dezen vast staat — voor zijn vrouw eveneens het verlies van Nederlanderschap, zoals door requirante in het hier besproken middel is betoogd;

dat deze vraag den Raad reeds eerder is voorgelegd langs den weg van een beroep in cassatie in het belang der wet, maar dat de omstandigheden, waaronder hij toen over dat beroep te oordelen heeft gekregen, hem hebben genoopt den Procureur-Fiscaal in zijn beroep niet-ontvankelijk te verklaren, zodat het tot een uitdrukkelijke beslissing over de materiele rechtsvraag niet is gekomen;

dat nu de Wet op het Nederlanderschap van 1892 blijkens haar artikel 5 zich stelt op den grondslag van de eenheid van nationaliteit in het huwelijk van welken grondslag alleen voor enkelen nauwkeurig omschreven gevallen bij de wetswijziging van 1936 is afgeweken;

dat deze wetswijziging een vrij verwarde voorgeschiedenis heeft, maar daaruit toch afgeleid moet worden, dat voor een geval als het onderhavige geen afwijking van het beginsel der wet op het stuk van de eenheid van nationaliteit in het huwelijk bedoeld is;

dat immers reeds de Nederlandse gevolmachtigde ter eerste en enige codificatieconferentie van den Volkenbond de aldaar gesloten overeenkomst van 12 April 1930 betreffende zekere kwesties met betrekking tot de wetsconflicten omtrent de nationaliteit alleen hebben ondertekend met uitdrukkelijke uitsluiting van de artikelen 8, 9 en 10 waarvan ten deze in het bijzonder van belang is artikel 9, luidende: „Si la loi nationale de la femme lui fait perdre sa nationalité par suite du changement de nationalité de son mari au cours du mariage cet effet sera subordonné à l'acquisition par elle de la nationalité nouvelle de son mari";

dat de Nederlandse Regering deze afwijzende houding in beginsel heeft gehandhaafd in een brief aan den Secretaris-Generaal van den Volkenbond van 29 Juni 1932, maar zich niettemin bereid heeft verklaard om althans de artikelen 8 en 9 (onverplicht) in de Nederlandse wet te doen overgaan;

dat immers in dien brief de volgende passages voorkomen:

„Le Gouvernement néerlandais désire maintenir le principe qui est à la base de la législation néerlandaise actuelle, à savoir le principe de l'unité de la nationalité dans le mariage, principe en vertu duquel le statut du mari régit celui de la femme. Cependant le Gouvernement néerlandais est prêt à renoncer à l'application de ces principes pour les cas où .... (volgt een omschrijving van twee gevallen, waarvoor de Nederlandse Regering die bereidverklaring uitspreekt) .... Pour ces cas-là le Gouvernement néerlandais est disposé à introduire dans la législation nationale les prescriptions des articles 8 et 9 de la Convention de 1930";

dat men nu zou verwachten, dat de omschrijving van de bedoelde twee gevallen samenvalt met, althans zich blijft bewegen binnen de grenzen van de omschrijvingen, in de artt. 8 en 9 der conventie gegeven, maar dat dit zonderlingerwijs niet het geval is;

dat weliswaar het eerste der beide bovenbedoelde gevallen van aanvaardbare afwijking van het grondbeginsel der Nederlandse wet te weten „le cas où, à cause de la divergence entre les différentes législations nationales, une femme néerlandaise deviendrait apatride sans qu'elle puisse éviter l'apatridie", goeddeels samenvalt met het in artikel 8 der conventie behandelde geval, dat „la loi nationale de la femme luit fait perdre sa nationalité par suite de mariage avec un étranger", in welk geval „cet effet sera subordonné à l'acquisition par elle de la nationalité de son mari";

dat echter het tweede der door de Regering in haar voormelden brief omschreven gevallen, nl. „le cas où l'application stricte du principe comporterait l'apatridie pour une femme néerlandaise dont le mari n'a pas de nationalité", geenszins samenvalt met het in artikel 9 der conventie behandelde geval, dat „la loi nationale de la femme lui fait perdre sa nationalité par suite

du changement de nationalité de son mari au cours du mariage", aangezien de Nederlandse Regering sprak over een geval, waarin de man staatloos is of wordt, terwijl artikel 9 handelt over een geval waarin de man, bijv. door naturalisatie, in een ander staatsverband overgaat;

dat, wat men ook ter verklaring van deze verwarring moge aanvoeren, de Nederlandse Regering enkele jaren later gevolg heeft gegeven aan haar tegenover den Secretaris-Generaal van den Volkenbond uitgedrukte voornemen (om het harerzijds nodige te doen) om (den zakelijken inhoud van) de voorschriften der artikelen 8 en 9 van de conventie in de nationale wetgeving in te voeren;

dat dit voornemen geleid heeft tot indiening van het wetsvoorstel van 1935 (Bijlagen Handelingen Staten-Generaal, zittingsjaar 1934—1935 no. 425, vervolgd in zittingsjaar 1935—1936 no. 66) dat op dit punt ongewijzigd is overgegaan in de wet van 21 December 1936 S. 209, welker artikel III tot wijziging van art. 5 der Wet van 1892 de werking van het grondbeginsel van de eenheid van nationaliteit in het huwelijk heeft beperkt door het dubbele voorbehoud, „dat de vrouw van een Nederlander, die in een ander land genaturaliseerd wordt, en de Nederlandse vrouw, die met een vreemdeling huwt, den staat van Nederlander zelfstandig zullen bezitten, indien zij — gene door de naturalisatie van haren man, deze bij het aangaan van het huwelijk — ene vreemde nationaliteit niet deelachtig worden noch kunnen worden";

dat hieruit blijkt, dat de Nederlandse Regering in 1935/1936 de in haar brief aangehaalde veronderstelling van staatloosheid van den man als grond van afwijking van het meergenoemde grondbeginsel alleen heeft gehandhaafd voor het geval dat een Nederlandse vrouw met een staatloze huwt, doch die veronderstelling als grond van afwijking heeft laten vallen voor het geval, dat de man tijdens het huwelijk staatloos wordt;

dat de Regering daarmede tot den inhoud van de artikelen 8 en 9 der conventie is teruggekeerd, met dien verstande evenwel, dat het in artikel 9 der conventie omschreven geval van „changement de nationalité du mari" nader is beperkt tot nationaliteitswisseling als gevolg van naturalisatie, zodat de wetgever andere mogelijke gevallen van nationaliteitswisseling van den man, zoals dat van optie, voor een vreemde nationaliteit van de voorgenomen verzachting van het grodbeginsel der wet schijnt te hebben willen uitsluiten, hoewel daarvoor geheel dezelfde ratio geldt als voor het geval van naturalisatie van den man;

dat echter — hoe dit ook moge zijn — in elk geval zowel artikel 9 der conventie, dat de Nederlandse Regering verklaard had in het Nederlandse recht te willen doen overgaan — hoewel zij ook bij de bekrachtiging van het verdrag van 1930 de artikelen 8—10 daarvan is blijven uitsluiten (verg. het K. B. van 13 April 1937, S. 17) en zich derhalve op dit punt niet internationaal heeft willen binden —, als het daarop gebaseerde gewijzigde artikel 5 der Wet van 1892 in hun tekst alleen het geval van overgang van den man van de ene nationaliteit in de andere op het oog hebben en generlei melding maken van het geval van verlies van elke nationaliteit tijdens het huwelijk door den man door welke oorzaak dan ook;

O. dat de Regering bovendien in 1936 het karakter van uitzonderingsrecht van de nieuwe bepaling bij herhaling heeft onderstreept en in dat licht analogische uitbreiding van de bepaling niet toelaatbaar is;

dat onder die omstandigheden moet worden aangenomen, dat volgens den wil van den Nederlandsen wetgever ook na de wetswijziging van 1936, de vrouw, wier man, door in vreemden krijgs- of staatsdienst te treden, het Nederlanderschap verliest, den staat van haren man blijft volgen, — een toestand waaraan desgewenst alleen de wetgever een einde kan maken;

dat derhalve het primaire middel in zijn eerste stelling gegrond is, aangezien requirante haar Nederlanderschap reeds voor het haar te laste gelegde dienstdoen als bewaakster in het concentratiekamp Ravensbrück op grond van de wet heeft verloren;

dat op dit dienstdoen door een niet meer Nederlandse in het buitenland hoe verwerpelijk dit ook moge zijn — nu haar niet zijn te laste gelegd mishandelingen of andere misdrijven tegen Nederlanders, welke tot toepasselijkheid van de Nederlandse Strafwet ook op requirante als niet meer Nederlandse zouden kunnen leiden op grond van art. 4 lid 1, onder 1° jo. art. 1 onder 2° B.B.S. — de Nederlandse strafwet niet van toepassing is, zodat de Procureur-Fiscaal in zijn vervolging niet-ontvankelijk zou zijn indien mocht blijken dat requestrante's echtgenoot inderdaad dienst heeft genomen bij het N.S.K.K. vóór Juli 1944;

dat door dit niet te onderzoeken het Hof onvoldoende heeft gemotiveerd zijn uit de sententie blijkende beslissing dat het O. M. ontvankelijk is;

O. verder dat de Raad voor het geval van niet-ontvankelijkheid het aan het O. M. bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam moet overlaten of dit ter zake van requirante's gedragingen in den zomer van 1944 te Zeist, hetzij op grond van art. 101, hetzij op grond van art. 102 Sr. ofwel terzake van haar handelingen in het concentratiekamp te Ravensbrück meent te moeten overgaan tot het instellen van een nieuwe vervolging tegen requirante;

O. dat in verband met het bovenstaande het subsidiaire slotgedeelte van het eerste, primaire middel buiten onderzoek kan blijven;

O. dat thans ook het tweede, subsidiaire middel niet voor behandeling in aanmerking komt;

Gelet op de artikelen 2—7 Sr., artikel 4 B.B.S., en de artikelen 348, 349, 358 en 359 Sv.;

Vernietigt de bestreden sententie;
Opnieuw rechtdoende krachtens art. 106 Wet R. O. en art. 16 B. Bijz. Gerechtsh.;
Wijst de zaak terug naar het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, teneinde haar met inachtneming van 's Raads arrest opnieuw te berechten.

No. 1350

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 October 1948. (Mrs. van Haeften, Polak en Canter Cremers.)

De Raad heeft de bevoegdheid ingevolge art. 99 E 100 benoemde bestuursleden te ontslaan en is daarbij niet gebonden aan de bepalingen van de VIIe Titel A 3e boek B. W., noch aan de bepalingen van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (F 214).

Tegen zulk een ontslag kan slechts worden opgekomen, indien de Raad (het Beheersinstituut) van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor het die bevoegdheid is gegeven.

Het Beheersinstituut is op juiste gronden tot het ontslag overgegaan. Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 18, 154.)

A., requestrant, gem. Mrs. de Grooth, Schuur en Jansen,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van A., wonende te Vlaardingen, waarbij hij in beroep komt van het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Rotterdam van 28 Juni 1947, waarbij hij met ingang van die datum als directeur van de N.V. Hollandse Pelmolen, gevestigd te Vlaardingen, werd ontslagen;

Gezien het antwoord van het Beheersinstituut alsmede de overige processtukken, waaronder een afschrift van het aangevallen besluit;

Gehoord partijen, appellant bij monde van zijn gemachtigde Mr. A. van Rossem, advocate te Rotterdam, het Beheersinstituut bij monde van Mr. O. van Rees;

O. dat is komen vast te staan, dat alle aandelen van genoemde vennootschap in Duitse handen waren en dat het Beheersinstituut met ingang van 1 Maart 1946 een bestuurder van die vennootschap heeft benoemd;

dat appellant aanvoert, dat het ontslag hem zonder enig motief en zonder mededeling van enig motief werd verleend en de toestemming van de Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau daarvoor niet was verkregen;

O. dienaangaande, dat art. 99 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de Raad onder meer de bevoegdheid toekent bestuursleden van een rechtspersoon te ontslaan, welke bevoegdheid de Raad aan het Beheersinstituut heeft gedelegeerd;

dat dit Instituut bij de uitoefening van deze bevoegdheid niet als werkgever optreedt, zoals mede blijkt uit de strafbepaling van art. 154 van voornoemd Besluit;

dat mitsdien op een door het Instituut aan een bestuurder verleend ontslag noch de in de zevende titel A van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek voor arbeidsovereenkomsten gegeven voorschriften noch de bepalingen van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, F 214 van toepassing zijn;

O. dat tegen zulk een ontslag slechts kan worden opgekomen, indien het Beheersinstituut van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor het die bevoegdheid is gegeven;

O. dat van zulk een ander gebruik hier kennelijk geen sprake is, nu uit de overgelegde stukken en de niet weersproken stellingen van partijen is gebleken, vooreerst dat toen het Beheersinstituut in 1947 tot verkoop van het bedrijf van de Pelmolen wilde overgaan, appellant meer oog heeft gehad voor de belangen van Zwitserse aspirant-kopers dan voor die van de Staat der Nederlanden om een zo hoog mogelijke opbrengst van het bedrijf te verkrijgen; voorts, dat nadat de pogingen van appellant ten behoeve van de Zwitserse gegadigden mislukt waren, hij zich niet ontzien heeft om zich zonder voorkennis van het Beheersinstituut of van de door dit Instituut benoemde bestuurder bij schrijven van 13 Mei 1947 tot het Zwitserse Gezantschap in den Haag te wenden met de mededeling „grossen Wert darauf (zu) legen, wenn der Verkauf hier einstweilen verhindert werden könnte"; en tenslotte dat appellant in zijn schrijven van 29 Januari 1947 aan de Zwitserse advocaat van de Duitse eigenaar der aandelen in de Pelmolen, Dr. Wiederkehr te Zürich schreef: „es ist mir bekannt wie eigenmächtig die Verwaltungsstellen hier auftreten";

dat het Beheersinstituut op grond van een en ander volkomen gerechtigd was appellant op staande voet als directeur te ontslaan;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt appellant in de proceskosten, tot deze uitspraak aan de zijde van het Beheersinstituut begroot op f 75.

No. 1351

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 Mei 1948. (Mrs. van Walsem, Buddingh de Voogt en Polak).

Tegen de bestuursbenoeming over het bedrijf van appellant, nadat dit als rechtspersoon is aangemerkt, kan appellant niet meer opkomen, daar hij daarin heeft berust.

De vermoedens die het B.I. hebben geleid tot de bestuursbenoeming zijn ongegrond gebleken, zodat het loon van de bestuurders en de kosten van het accountantsonderzoek niet ten laste van appellant behoren te komen.

Beslissing van het B.I. vernietigd en het B.I. veroordeeld tot terugbetaling van de deswege opgenomen bedragen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 99, 18.)

Eugene Joseph Gaelens, appellant, gem. Mrs. L. J. de Haan en W. Goldschmidt,
tegen:
het Nederlandsche Beheersinstituut.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Eugene Joseph Gaelens, cargadoor en expediteur, wonende te Rotterdam, waarbij deze in beroep komt van het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e.o., van 14 Mei 1947 en de Raad verzoekt dit besluit te vernietigen, alsnog te bepalen, dat het in het verzoekschrift gespecificeerde bedrag van f 2029 hem zal worden vergoed, met veroordeling van het Beheersinstituut in de proceskosten;

Gezien het antwoord van het Beheersinstituut alsmede de overige processtukken;

Gehoord partijen, appellant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr. L. J. de Haan, advocaat te Rotterdam, en het Beheersinstituut oij monde van Mr. O. van Rees, werkzaam bij dat Instituut, Bureau Rotterdam e.o.;

O. dat is komen vast te staan:

dat appellant is enig eigenaar en exploitant van een teRotterdam gevestigd scheepvaart- en expeditiebedrijf;

dat het Beheersinstituut op 26 September 1945 H. Heinsius, wonende te Rotterdam, heeft benoemd tot bestuurder van appellant met bepaling, voorzover nodig, „dat bedoeld lichaam of onderneming als rechtspersoon aangemerkt wordt" en dat „de benoemde zich zal gedragen naar de hem door of vanwege het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte c.q. nader te verstrekken instructies";

dat het Beheersinstituut op 28 December 1945 in aanvulling op dit besluit W. Dutilh, wonende te Rotterdam, eveneens heeft benoemd tot bestuurder van appellant met dezelfde bepalingen;

dat de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage appellant op 15 Februari 1947 onvoorwaardelijk buiten vervolging heeft gesteld, omdat de tegen hem gerezen verdenking ongegrond was gebleken;

dat het Beheersinstituut bij besluit van 14 Mei 1947 heeft geweigerd aan appellant een door de bestuurders ten laste van zijn vermogen opgenomen bedrag van in totaal f 2029 te restitueren;

O. dat appellant van dit besluit in beroep komt, daar zijns inziens door de onvoorwaardelijke buitenvervolgingstelling is gebleken, dat de bestuursvoorzieningen onnodig waren, weshalve de kosten daarvan niet te zijnen laste behoren te komen;

dat het Beheersinstituut het beroep heeft bestreden, op welke bestrijding hieronder, voorzover nodig, zal worden teruggekomen;

O. dat nader gebleken is, dat van het bedrag van f 2029 een bedrag van f 4.84 aan appellant is gerestitueerd, zodat het geschil een bedrag van f 2024.16 betreft, waarvan f 1400 loon van bestuurders, f 500 kosten van een accountantsonderzoek, f 70.16 kosten van het Beheersinstituut en f 54 verschotten van de bestuurders;

O. dat apellant Nederlander is en zijn vermogen niet ingevolge de artikelen 6 lid 1 en 10 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen van rechtswege onder beheer stond van het Beheersinstituut, daar hij noch tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa aangesloten is geweest bij de Nationaal Socialistische Beweging of enige soortgelijke organisatie of instelling noch na de bevrijding als politiek delinquent gedetineerd is geweest;

dat het Beheersinstituut derhalve aan genoemd Besluit niet de bevoegdheid kon ontlenen om enige maatregel te nemen ten aanzien van appellant's vermogen in het algemeen of ten aanzien van zijn scheepvaart- en expeditiebedrijf in het bijzonder;

O. dat het Beheersinstituut bij de mondelinge behandeling heeft medegedeeld, dat het maatregelen ten aanzien van dat bedrijf gewenst achtte teneinde na te kunnen gaan, of zich daarin niet vermogensbestanddelen bevonden, die afkomstig waren van of toebehoorden aan de N.V. Carl Schwarz, een vennootschap waarvan alle aandelen in Duitse handen waren en waarmede appellant en zijn onderneming nauw geliëerd zijn;

O. dat het Beheersinstituut om bedoeld onderzoek in te kunnen stellen overeenkomstig art. 1 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer heeft bepaald, dat appellant's onderneming als rechtspersoon moest worden aangemerkt, waardoor het mogelijk werd om overeenkomstig artikel 99 van dat Besluit bestuurders over die tot rechtspersoon uitgeroepen onderneming te benoemen;

O. dat appellant in die benoemingen heeft berust, zodat de rechtmatigheid daarvan thans niet aan de orde is;

O. dat door deze benoemingen appellant's onderneming zo al niet in naam dan toch

in feite onder beheer kwam van het Beheersinstituut;

dat de Raad uit eigen wetenschap bekend is en bovendien het Beheersinstituut ter zitting van de Raad heeft medegedeeld dat dit Instituut geen beheerskosten in rekening pleegt te brengen, indien degene wiens vermogen onder beheer stond, onvoorwaardelijk buiten vervolging wordt gesteld, omdat de gerezen verdenking ongegrond is gebleken;

O. dat deze gedragslijn, gevolgd in gevallen waarin het Beheersinstituut van rechtswege beheerder is, zeer zeker gevolgd behoort te worden in gevallen als het onderhavige, waarin het Beheersinstituut, omdat het handelingen van de betrokkene vermoedt ter verijdeling of bemoeilijking van de doeleinden van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zichzelf met toepassing van de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in feite tot beheerder van een vermogen of van een deel daarvan heeft opgeworpen;

O. dat zulks in het onderhavige geval te meer klemt, nu de bestuurders een accountantsonderzoek in appellant's onderneming hebben doen instellen, maar desondanks niet gebleken is, dat zich in die onderneming vermogensbestanddelen bevonden, afkomstig van of toebehorend aan de N.V. Carl Schwarz, zodat evenmin gebleken is, dat de vermoedens, die het Beheersinstituut tot de bestuursbenoemingen leidden, gegrond waren;

dat de genoemde kosten mitsdien niet ten laste van appellant behoren te komen en het aangevallen besluit niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt het besluit, waarvan beroep;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut om aan appellant tegen behoorlijke kwijting te betalen een bedrag van f2024.16;

Veroordeelt dit Instituut in de proceskosten, tot deze uitspraak aan de zijde van appellant begroot op f 100.

No. 1352

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 12 Aug. 1948. (Mrs. van Haaften, Zorab en Polak.)

De Staat heeft gevorderd van gerequestreerde de teruggave van 4 schepen, die als zinkstukken waren gebezigd voor de haven te Scheveningen en daarna door gerequestreerde gekocht van de Deutsche Kriegsmarine en verbouwd tot visschersvaartuigen.

Gerequestreerde pleegde een laakbare handeling door met hulp van de vijand de eigendom der schepen te verkrijgen. De zinkstukken als zodanig bestaan niet meer, weshalve de vordering tot afgifte van de visschersvaartuigen is ontzegd.

Aan de Staat een schadevergoeding toegekend begroot op 50 % van de oorspronkelijke waarde der zinkstukken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Staat der Nederlanden, requestrant, gem. Mr. K. van Rijckevorsel,

tegen:

N.V. Vishandel, Rederij en IJsfabriek v/h Frank Vrolijk, gerequestreerde, gem. Mr. R. V. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de Staat der Nederlanden d.d. 8 Mei 1947, waarbij verzocht wordt:

a. verzoeker, voorzover diens eigendomsrecht op de schepen Vl 167, 192 en 194 door verweerster wordt betwist, volledig te willen herstellen in dat eigendomsrecht, met bevel tot teruggave dier schepen en met vernietiging van alle eventueel door de vijand met verweerster of anderen, met betrekking tot die schepen aangegane overeenkomsten of tot standgebrachte rechtsbetrekkingen;

b. verzoeker te willen machtigen tot overschrijving der te verkrijgen beslissing in de openbare registers en tot doorhaling der door verweerster, met betrekking tot deze schepen in die registers gedane in- of overschrijvingen;

c. verweerster te willen veroordelen tot teruggave van de waarde der Vl. 201 op 5 Juli 1943, met benoeming van één of meer deskundigen ter bepaling van die waarde; subsidiair verweerster te willen veroordelen tot vergoeding aan verzoeker der door haar voor dit schip ontvangen verzekerde waarde;

d. verweerster te willen veroordelen tot teruggave der door haar van voormelde schepen genoten vruchten, tot een bedrag van totaal f 380,000;

e. verweerster te willen veroordelen in de kosten van dit geding;

alsmede de bestrijding van dit verzoek bij een op 9 Juli 1947 ingediend request van de N.V. Vishandel, Rederij en IJsfabriek v/h Frank Vrolijk, (hierna aan te duiden met Vrolijk), houdende het verzoek, dat de Raad zich onbevoegd zal verklaren van de vordering kennis te nemen, subsidiair deze te ontzeggen met veroordeling van eiser in de kosten van het geding;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen, aan de zijde van de verzoeker door zijn gemachtigde Mr. K. van Rijckevorsel, advocaat te 's-Gravenhage, en aan de zijde van de gerequestreerde door hare gemachtigden Mrs. R. V. en Th. Bakker, advocaten te 's-Gravenhage;

Gelet op de verklaringen van de in deze zaak gehoorde getuigen en op de inhoud der overgelegde stukken, voor zoveel deze door de wederpartij werden erkend;

O. ten aanzien van de feiten, voor zoveel voor de beoordeling van het geschil van

belang, dat als vaststaande kan worden aangemerkt:

dat de Staat, bij het uitbreken van de oorlog op 10 Mei 1940 eigenaar van vier door de Staat tot zinkschepen bestemde stoomloggerschepen, die de Staat in het jaar 1939 van de toenmalige eigenaar voor f 10,000 per schip had gekocht, nadat deze schepen gedurende enige jaren te Vlaardingen door de toenmalige eigenaar opgelegd waren geweest, tijdens de bezetting het bezit van deze schepen heeft verloren door buitmaking door de vijand;

dat Vrolijk deze schepen, nadat deze enige tijd tijdens de bezetting ongebruikt door de bezetter in de haven van Scheveningen hadden gedreven, van de bezetter heeft gekocht voor f 2000 per schip;

dat Vrolijk enige tijd daarna de casco's van deze schepen door een scheepsbouwer heeft doen gebruiken om met andere materialen, bouw- en onderdelen van schepen daarvan te zijnen, Vrolijks behoeve, te vervaardigen vissersschepen en deze daartoe volledig uit te rusten;

dat Vrolijk de kosten hiervan ad, naar hij stelt, rond f 586,000 heeft betaald;

dat twee van deze aldus vervaardigde vissersschepen nog vóórdat zij geheel uitgerust waren, door de bezetter zijn gevorderd en de twee overige schepen, waarvan er één korte tijd daarna vergaan is, door Vrolijk voor de visvangst zijn gebruikt;

dat Vrolijk met de exploitatie van de in zijn bezit gebleven schepen aanzienlijke winsten heeft behaald, dat hij de assurantiepenningen ten bedrage van rond f 111,000 voor het vergane schip heeft ontvangen en dat hij thans in het bezit is zowel van het schip dat niet door de bezetter werd gevorderd, als van de beide door de bezetter gevorderde schepen;

O. dat de grond, waarop Vrolijk meent de onbevoegdheid van de Raad om van het geschil kennis te nemen te moeten aanvoeren, als zoude namelijk de gewone rechter, zulks met uitsluiting van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, bevoegd zijn kennis te nemen van de aanhangig gemaakte vordering tot nietigverklaring van de gestelde, tussen de bezetter en Vrolijk gesloten koopovereenkomst, uit hoofde van strijd met de wet of de goede zeden, als onjuist gehoort te worden verworpen, vermits art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer de bevoegdheid van de Raad tot kennisneming van geschillen onder de in art. 23 genoemde bijzondere omstandigheden die zich in het onderhavige geval voordoen, uitdrukkelijk voorschrijft en krachtens de bepaling van art. 26 de Raad bevoegd is tot regeling van de gevolgen van de in de bijzondere omstandigheden haar oorsprong vindende nietigverklaring of gewijzigde vaststelling van rechtsbetrekkingen;

O. dat de Staat terecht aanspraak maakt op rechtsherstel ten aanzien van de vier hem door buitmaking door de bezetter ontnomen en daarna door deze krachtens koopovereenkomst aan Vrolijk overgedragen schepen;

dat toch Vrolijk, te Scheveningen het rederijbedrijf uitoefenende, geacht mag worden vóór het sluiten van die koop met de bezetter, volkomen op de hoogte te zijn geweest van het feit, dat het koopobject oorspronkelijk eigendom van de Staat was, die van het bezit daarvan tengevolge van de oorlogsomstandigheden door de vijand was beroofd, waaruit volgt, dat Vrolijk als Nederlander tegenover de Staat een laakbare handeling pleegde door met hulp van de vijand de eigendom dier schepen te trachten te verkrijgen, nu het hem bleek, dat de vijand, die deze schepen als oorlogsbuit in handen gekregen had, zijnerzijds deze schepen als voor de oorlogvoering waardeloos beschouwde;

O. dat het onredelijk ware een ingrijpen op de wijze als in art. 23 van het Besluit herstel rechtsverkeer bedoeld, achterwege te laten;

O. dat, gelijk uit de vaststaande feiten is af te leiden, de zinkstukken als zodanig thans niet meer bestaan,nu immers de casco's der aanvankelijk door de Staat in eigendom bezeten schepen met andere bouw- en onderdelen van schepen en andere materialen zijn gebruikt om er vissersschepen van te maken en daartoe uit te rusten;

dat de Raad mitsdien geen termen vindt om de verzochte teruggave der schepen te bevelen, weshalve de Staat krachtens art. 34 Besluit herstel rechtsverkeer recht heeft op schadevergoeding;

O. dat de vergoeding van die schade behoort beperkt te worden tot vergoeding van de waarde van deze zinkstukken en zich niet behoort uit te strekken tot vergoeding van gederfde winsten die door Vrolijk zijn gemaakt met volledig door hem uitgeruste vissersschepen, waarin hij deze zinkstukken op zijn kosten heeft laten verwerken, welke winsten de Staat geacht mag worden met de zinkstukken niet te hebben kunnen maken;

O. dat de waarde van deze zinkstukken naar redelijkheid is te bepalen op een bedrag, verband houdende met de prijs, die de Staat hiervoor, toen hij deze zinkstukken als schepen van derden kocht, betaalde, te weten f 10,000 per schip, terwijl bij die waardebepaling rekening dient te worden gehouden met de omstandigheid, dat die schepen krachtens hunne bestemming tot zinkstukken sedert die aankoop niet werden onderhouden en dan ook op het ogenblik, dat Vrolijk dezelve van de bezetter kocht, sterk in waarde waren gedaald, welke waardedaling naar redelijkheid op 50 % mag worden gesteld;

O. dat derhalve de tijdens de bezetting ten aanzien van de vier zinkstukken ontstane rechtsbetrekkingen behoren te worden nietig verklaard en Vrolijk verplicht moet worden een bedrag van f 20,000 als schadevergoeding aan de Staat te betalen, terwijl hetgeen de Staat meer vorderde, hem behoort te worden ontzegd;

Beschikkende:

Verklaart zich bevoegd om van het verzoek kennis te nemen;

Verklaart nietig de tijdens de bezetting ten aanzien van de vier hiervoren bedoelde zinkstukken ontstane rechtsbetrekkingen;

Veroordeelt Vrolijk f 20,000 als schadevergoeding aan de Staat te betalen;

Verstaat, dat Vrolijk eigenaar is van de drie overgebleven schepen, voorheen gemerkt Vl. 167, 192 en 194;

Ontzegt de Staat hetgeen hij meer vorderde dan hetgeen hem thans toegewezen wordt;

Compenseert de kosten in dier voege, dat de Staat in de kosten van Vrolijk zal bijdragen het ¾ deel van diens kosten, welk ¾ deel tot op de uitspraak wordt begroot op f 150;

Verwijst Vrolijk in die kosten, die de Staat zal moeten aanwenden om tot executie van deze veroordeling te geraken.

No. 1353

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 September 1948. (Mrs. Zorab, Polak en Canter Cremers).

Verzoekster, als universeel erfgename aangewezen bij schrijven van de erflater, toen deze in de gevangenis te Scheveningen was opgesloten in afwachting van zijn deportatie, als erfgename erkend, met bepaling, dat rekening moet worden gehouden met de legitieme portie van erflaters zoon, die geacht moet worden zijn vader 14 dagen te hebben overleefd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Elizabeth Rutten, requestrante, gem. Mr. H. Vles,

tegen:

1. De Stichting „Caba", gem. Mr. J. Slijper, 2. a. Joseph Rippe, b. Mina Rippe, c. Dr. Nathaniel Waterman, gerequestreerden, gem. Mr. L. K. E. van Eyck.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Elizabeth Rutten, arbeidscontractante bij de Raad van Arbeid te Rotterdam, wonende aldaar, alsmede de antwoorden van

I. de stichting „Caba" (Commissie van Advies en Beheer voor Afwezigen), gevestigd te Rotterdam, in deze handelende in haar hoedanigheid van bewindvoerster voor Hessel Rippe;

II. a. Joseph Rippe, koopman, wonende te Rotterdam;

b. Mina Rippe, echtgenote van Dr. Nathaniel Waterman, wonende te Amsterdam;

c. Dr. Nathaniel Waterman, arts, wonende te Amsterdam, in deze handelende zowel voor zich als tot bijstand en/of machtiging van zijn echtgenote;

Gezien de overige stukken, waaronder een proces-verbaal van een voor de Raad gehouden getuigenverhoor;

Gehoord partijen —, verzoekster in persoon en bij monde van haar gemachtigde Mr. H. Vles, adv. te Rotterdam —, de Caba bij monde van haar secretaris Mr. J. Slijper, adv. te Rotterdam —, gerequestreerden sub II in persoon en bij monde van hun gemachtigde Mr. L. K. E. van Eyck, adv. te Rotterdam;

O. dat verzoekster onder meer heeft gesteld:

dat in October 1942 op grond van hun Jood-zijn zijn ondergedoken: Hessel Rippe, zijn echtgenote Jeannette Rippe, en hun 2 kinderen Lion en Hans Nico Rippe, allen laatstelijk gewoond hebbende te Rotterdam;

dat de familie Rippe in het voorjaar 1943 werd verraden en gearresteerd;

dat Hessel Rippe tijdens zijn detentie in de strafgevangenis te Scheveningen aan verzoekster door bemiddeling van een medegedetineerde en een metselaar, werkzaam bij de strafgevangenis, enkele brieven heeft doen toekomen en daaronder ook een uiterste wilsbeschikking, zij het, dat deze door de omstandigheden niet kon worden opgemaakt overeenkomstig de wettelijke voorschriften, bij notariële akte;

dat ook uit andere brieven en uit uitlatingen van Hessel Rippe tegenover verzoekster's moeder en zuster blijkt, dat het de wens was van Hessel Rippe alsmede van zijn echtgenote, dat verzoekster hen, ingeval zij niet mochten terugkeren, zou beerven;

dat Hessel Rippe deze wens heeft kenbaar gemaakt bij zijn schrijven d.d. 27 Juni 1943, luidende:

„Gevangenis Scheveningen.

Ondergetekende Hessel Rippe geboren 25 April 1894 te Rotterdam.

Zijn uiterste wilsbeschikking is, dat indien hij of zijn kinderen of zijn vrouw niet terugkeren alle zijn bezittingen die er zijn of die te achterhalen zijn het eigendom worden van Elizabeth Rutten, geboren 15 November 1899 te Rotterdam.

De haar op 5 Augustus 1940 geleende f 3000 (drieduizend gulden) zijn als schenking te beschouwen en is de lening hiermede vervallen verklaard. Zij treedt in al mijn rechten.

Aldus opgemaakt en getekend 27 Juni 1943.

w.g. Hessel Rippe.

echtgenoot van
Jeannette Rippe geboren Levison,
geboren 3 Juli 1900 te Rotterdam
Vader van Lion Rippe
geboren 1 April 1923 te Rotterdam
Vader van Hans Nico Rippe
geboren 17 Maart 1926 te Rotterdam.

w.g. H. Rippe.

de Groot, Groen van Prinsterenstraat 24? heeft nog f 1000 geleend van me, denk daarom, zijn voor jou.";

dat Hessel Rippe en zijn echtgenote uitsluitend tengevolge van omstandigheden als bedoeld in de artt. 23 en 25 van het Besluit E 100 niet op de door de wet voorgeschreven wijze een testament hebben kunnen maken;

weshalve verzoekster de Raad heeft verzocht te willen bepalen, dat aan genoemde verklaring van Hessel Rippe de kracht van een testament, gemaakt op door de wet voorgeschreven wijze, zal worden toegekend met regeling van de gevolgen van dit ingrijpen;

althans de kwijtschelding van verzoekster's schuld aan Hessel Rippe ten bedrage van f 3000 als een geldige schenking te willen beschouwen;

O. dat de Caba zich aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd en de gerequestreerden sub II het verzoek hebben bestreden, op welke bestrijding hieronder, voorzover nodig, zal worden teruggekomen;

O. dat gerequestreerde sub II a een broer en die sub II b een zuster is van Hessel Rippe;

O. dat niet betwist is, dat Hessel Rippe en zijn vrouw en 2 zoons, allen Joden in de zin der Duitse verordeningen, in 1943 ondergedoken waren toen in handen van de vijand zijn gevallen en in de strafgevangenis in Scheveningen zijn opgesloten alsmede, dat Hessel Rippe op 27 Juni 1943 in die gevangenis de overgelegde verklaring heeft geschreven en ondertekend;

O. voorts, dat blijkens 3 ter terechtzitting overgelegde verklaringen van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis, gedagtekend 6 April 1948, Hessel Rippe alsmede zijn echtgenote Jeannette Rippe-Levison en hun jongste zoon Hans Nico Rippe op 29 Juni 1943 in Westerbork kwamen, diezelfde dag van Westerbork werden gedeporteerd met bestemming Sobibor in Polen en op of omstreeks 2 Juli 1943 aan de gevolgen van gasverstikking zijn overleden;

dat blijkens een vierde verklaring van dit Informatiebureau, eveneens gedagtekend 6 April 1948, Lion Rippe op 10 Juli 1943 in Westerbork kwam, op 13 Juli 1943 van Westerbork gedeporteerd werd met bestemming Sobibor en op of omstreeks 16 Juli 1943 aan de gevolgen van gasverstikking is overleden;

dat de gemachtigde van verzoekster ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat Hessel Rippe, naar hij meent te weten, in gemeenschap van goederen gehuwd was —, het vermogen der gemeenschap ruw geschat f 40,000 bedraagt en de erven van Hessel Rippe krachtens 2 door hun erflater gesloten overeenkomsten van levensverzekering bovendien recht hebben op uitkeringen ten bedrage van omstreeks f 19,000;

O. dat niet betwist is en trouwens mede blijkt uit de verklaringen van de door de Raad gehoorde getuigen, dat er reeds lang vóór de bezetting een band van hartelijke genegenheid bestond tussen verzoekster enerzijds en Hessel Rippe en zijn vrouw en kinderen anderzijds, welke band tijdens die bezetting nog was versterkt door het vele, dat verzoekster toen, vaak met groot risico voor haarzelf, voor het gezin Rippe verrichtte;

dat genoemde verklaring van Hessel Rippe werd afgelegd op 27 Juni 1943, 2 dagen voordat hij als zogenaamd strafgeval in Westerbork aankwam en op een ogenblik, waarop hij rekening moest houden met de mogelijkheid en zelfs met de waarschijnlijkheid, dat noch hij noch zijn vrouw en kinderen de oorlog zouden overleven;

dat de Raad in deze verklaring een uiting ziet van Hessel Rippe's wil om bij nietterugkeer van hem en zijn gezin verzoekster tot universeel erfgenaam te benoemen en slechts bijzondere omstandigheden als bedoeld in art. 1 sub 7 van het Besluit E 100 hem hebben belet die wil in de wettelijk voorgeschreven vorm vast te leggen;

dat de Raad van oordeel is, dat deze wil van Hessel Rippe eerbiediging verdient en al is het verzoek in de vorm, waarin het gedaan is, niet voor toewijzing vatbaar, het achterwege laten van ingrijpen onredelijk acht;

dat de Raad zal ingrijpen in de rechtsbetrekkingen, die er tengevolge van het overlijden van Hessel Rippe tussen zijn erfgenamen en zijn nalatenschap zijn ontstaan;

O. dat Hessel Rippe's zoon Lion 14 dagen na zijn vader, immers op of omstreeks 16 Juli 1943 is overleden en na het overlijden van zijn vader ingevolge art. 961 lid 1 en 968 B. W. recht kon doen gelden op een wettelijk erfdeel ter grootte van de helft van het in laatstgenoemd artikel omschreven vermogen, welk recht na zijn, Lion's, overlijden op zijn erfgenamen is overgegaan;

dat wat er zij van de vraag of de Raad die erfgenamen dit recht zou kunnen ontnemen, de Raad in elk geval voor die ontneming geen termen vindt —, het integendeel redelijk acht, dat verzoekster slechts recht zal hebben op het beschikbaar gedeelte van de nalatenschap van Hessel Rippe, indien de erfgenamen van Lion Rippe een beroep doen op het hun erflater toekomend wettelijk erfdeel;

O. dat verzoekster en de Caba geen kostenveroordeling hebben verzocht;

Rechtdoende:

Bepaalt, dat verzoekster erfgenaam is van de gehele nalatenschap van Hessel Rippe, overleden op of omstreeks 2 Juli 1943 —, met dien verstande, dat ermede rekening moet worden gehouden, dat de zoon en legitimaris van Hessel Rippe, Lion Rippe, zijn vader heeft overleefd, immers is overleden op of omstreeks 16 Juli 1943;

Wijst af hetgeen meer of anders werd verzocht.

No. 1354

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK GRONINGEN, 6 Augustus 1948. (Mrs. Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Het B.I. heeft een testamentaire beschikking, waarbij een zoon, wiens vermogen vijandelijk vermogen is, is onterfd, op grond van art. 16 E 133 buiten effect gesteld.

In hoger beroep beslissing B.I. vernietigd. Ten onrechte heeft B.I. bepaald, dat door het testament toepassing van het besluit E 133 zou worden verijdeld. De zoon had — behalve op de ligitieme portie — geen rechten op het vermogen van de erflaatster maar hoogstens een verwachting. Voor toepassing van art. 16 E 133 is nodig dat rechten, behorende tot vijandelijk vermogen worden verkort.

Het B.I. blijft bevoegd een beroep te doen op de legitieme portie.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 16, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 5 Mei 1948;

Gezien het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 16 Juni 1948, waarin op de hieronder voorzoveel nodig vermelde gronden geconcludeerd wordt, dat het den Raad moge behagen met handhaving van het beroepen besluit van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 6 April 1948 de vordering niet-ontvankelijk te verklaren althans te ontzeggen, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 2 Juli 1948 requestrant bij monde van zijn gemachtigde, en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van zijn employé Mr. W. J. H. ter Burg;

O. dat requestrant in beroep is gekomen tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 6 April 1948, luidende als volgt:

1. dat mevrouw Lukkiena de Boer, weduwe van Jan Brouwer, op 17 November 1947 te Winschoten, haar laatste woonplaats, is overleden; dat zij Nederlandse was en het vrije beheer over haar vermogen bezat;

2. dat genoemde erflaatster bij haar testament, op 2 Juli 1946 voor notaris Tj. Vos te Winschoten verleden, onder meer over haar nalatenschap heeft beschikt als volgt:

„Ik onterf mijn zoon Christoffer Brouwer.

Ik benoem tot erfgenamen van een/vierde gedeelte mijner nalatenschap, de kinderen geboren uit het huwelijk van mijn genoemden zoon Christoffer Brouwer en Elisabeth Boelman, genaamd Jantina Eilderdina, Eilderdina, Lukkina en Teupke Brouwer, te zamen;"

3. dat door de wet tot de nalatenschap van genoemde erflaatster als erfgenamen zouden zijn geroepen haar vier kinderen, geboren uit haar huwelijk met wijlen Jan Brouwer, genaamd:

a. Aaltje Brouwer, meerderjarig, ongehuwd, wonende te Winschoten, Pottebakkerstraat 5,

b. Hendrika Brouwer, meerderjarig, ongehuwd, wonende te Winschoten, Pottebakkerstraat 5,

c. Jarco Berend Brouwer, gehuwd, wonende te Westerlee, gemeente Scheemda,

d. Christoffer Brouwer, gehuwd, wonende te Scheemda, Havenstraat 10;

4. dat genoemde Christoffer Brouwer een persoon is als bedoeld in art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

5. dat tengevolge van de sub 2 vermelde testamentaire beschikking de door de wet geroepen erfgenaam Christoffer Brouwer door genoemde erflaatster geheel als erfgenaam van haar nalatenschap werd uitgesloten;

6. dat het maken van voormeld testament een rechtshandeling is, verricht na het inwerkingtreden van het Besluit Vijandelijk Vermogen, waardoor de toepassing van bij of krachtens dit Besluit gestelde voorschriften kan worden verijdeld;

Gelet op het bepaalde in art. 16 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Besluit:

dat met de hierboven sub 2 aangehaalde testamentaire beschikkingen bij de toepassing van bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelde voorschriften geen rekening zal worden gehouden;

O. dat requestrant van oordeel is dat het Beheersinstituut ten onrechte heeft beslist, dat op grond van art. 16 van het K. B. E 133 met de voornoemde testamentaire beschikkingen bij de toepassing van bij of krachtens het K. B. E 133 gestelde voorschriften geen rekening zal worden gehouden, omdat het maken van voormeld testament een rechtshandeling is, verricht na het in werking treden van het Besluit Vijandelijk Vermogen, waardoor de toepassing van bij of krachtens dit Besluit gestelde voorschriften kan worden verijdeld;

O. dat naar het oordeel van den Raad inderdaad door het Beheersinstituut aan het bepaalde in art. 16 van het K. B. E 133 in dezen een te ruime strekking is gegeven;

O. immers, dat de uitsluiting als erfgenaam van erflaatsters zoon Christoffer, wiens vermogen ingevolge het bepaalde in art. 2 sub 1 jo. art. 3 van het K. B. E 133 van rechtswege in eigendom is overgegaan aan den Staat, niet geacht kan worden een daad te zijn, waardoor de toepassing van de bepalingen van voormeld besluit kon worden verijdeld, omdat Christoffer Brouwer, afgezien van zijn legitieme portie, nimmer enige rechten op het vermogen van zijn moeder heeft gehad, maar hoogstens een verwachting, en voor toepassing van art. 16 van het K. B. E 133 noodzakelijk is een handeling, waardoor de rechten, die tot het vijandelijk vermogen behoren, worden verkort;

O. dat een tegenovergestelde opvatting tot de dwaze gevolgtrekking zou leiden, dat ieder, die onder zijn wettelijke erfgenamen een persoon heeft, als bedoeld in art. 2 van

het K. B. E 133, niet vrij meer zou zijn over het deel van zijn vermogen, dat ab intestato op dezen vererven zou, bij testament te beschikken;

O. dat dit echter niet wegneemt, dat het Beheersinstituut als vertegenwoordiger van den Staat, op wien het vermogen van Christoffer Brouwer is overgegaan, bevoegd blijft tegenover de in het testament aangewezen erfgenamen en legatarissen een beroep te doen op de legitieme portie, waarop Christoffer recht had;

O. dat uit het bovenstaande voortvloeit, dat de beschikking van het Beheersinstituut niet kan worden gehandhaafd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Beheersinstituut d.d. 6 April 1948, waarvan beroep;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding, welke aan de zijde van requestrant worden begroot op f 75.

No. 1355

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Aug. 1948. (Mrs. van Haeften, Zorab en Polak.)

Verzoeker moet geacht worden zijn schip niet in volle vrijheid te hebben verkocht, maar onder de vrees van de steeds dreigende vordering van de Duitsers.

Koopovereenkomst tussen verzoeker en gerequestreerde nietig verklaard; verzoeker is eigenaar gebleven van de motorsleepboot.

Verzoeker veroordeeld om bij teruggave van het schip te betalen aan de Staat de door hem ontvangen koopsom met verrekening van de herstelkosten aan het schip ten koste gelegd en van de door de Staat verschuldigde gebruiksvergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Ch. J. Buzink, requestrant, gem. Mr. I. E. Hes Bzn.,

tegen:

1. Th. E. Sistermans, 2. Staat der Nederlanden (in deze vertegenwoordigd door de Minister van Oorlog, gerequestreerden).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder het verzoekschrift van requestrant en de verweerschriften van gerequestreerden;

Gehoord requestrant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr. Hes voornoemd, gerequestreerde Sistermans in persoon en de Staat bij monde van zijn gemachtigden Mr. J. W. van der Krol en Mr. E. Beglinger;

O. dat door het onderzoek ter zitting, als zijnde deels onweersproken, deels erkend en deels bewezen door de overgelegde bescheiden, de navolgende feiten zijn komen vast te staan:

Requestrant was bij het uitbreken van de oorlog met Duitsland eigenaar van een motorsleepboot, welk schip „Jan Buzink" genaamd, bestemd was voor de rivier- en binnenvaart, en te zijnen name in het register voor Scheepsbewijzen te Rotterdam te boek stond;

Nadat hij van de „Nederlandse Particuliere Scheepvaartcentrale" een schrijven had ontvangen gedagtekend Rotterdam 17 April 1942, waarin hem onder anderen werd medegedeeld dat op last van de Kriegsmarinedienststelle, de sleepboot ter beschikking van deze instantie moest worden gehouden, heeft hij, mede in verband met het feit, dat het schip gevaar liep ieder ogenblik door de Kriegsmarine gevorderd te worden, alle pogingen in het werk gesteld om het vaartuig uit handen van de Duitsers te houden;

Ongeveer medio Juni 1942, toen hij met zijn schip buiten Zwolle gemeerd lag kreeg hij bezoek van gerequestreerde Sistermans vergezeld van een Duitser, die later bleek een zekere Bartels te zijn;

Op aandrang van deze personen heeft requestrant er in toegestemd zijn schip aan Sistermans te verkopen, vervolgens heeft hij een koopcontract getekend, waarin in strijd met de waarheid als prijs werd genoemd een bedrag van f 24,566, gelijk aan de taxatieprijs overeenkomstig de regelen vastgesteld bij de Prijzenbeschikking Binnenvaartuigen 1941 No. 3. De overeengekomen prijs bedroeg in werkelijkheid f 75,000;

Gelijktijdig met het tekenen van het contract ontving requestrant van Bartels een bedrag van ongeveer f 25,000, terwijl het restant, zijnde f 50,000 hem bij de aflevering van het schip te Amsterdam aan Bartels door deze is uitbetaald;

Het schip is na aflevering eerst naar Duitsland vervoerd en vandaar ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering naar de Noorse fjorden, alwaar het, na de bevrijding door twee Nederlanders, n.l. van der Ruit en van Valen is aangetroffen en — inmiddels herdoopt in Cornelia 2 — naar Nederland is teruggebracht;

In Nederland teruggekeerd zijnde kwam het schip eerst onder beheer van de Marine Commissie Teruggave Vaartuigen (M.C.T. V.) en op 29 November 1945 is het door de Luitenant Kolonel Marselis Hartsinck, Commandant West van de Dienst der Marine bewaking, krachtens art. 33 der Inkwartieringswet in gebruik gevorderd;

O. dat requestrant, stellende 1) tot genoemde verkoop noodgedwongen te zijn overgegaan, omdat Sistermans en Bartels hem voor de keus hadden gesteld zijn schip of „vrijwillig" te verkopen of anders het risico te lopen, dat het zonder meer door de Kriegsmarine gevorderd zou worden en requestrant toen beseffende dat hij zijn sleepboot in ieder geval kwijt zou raken, er de voorkeur aan heeft gegeven het schip aan een Nederlander te verkopen om het zo-

doende uit Duitse handen te houden en 2) dat het achterwege laten van een ingrijpen door de Raad op grond van de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, in hoofdzaak heeft gevorderd bovengenoemde, zijns inziens onder dwang of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand tot stand gekomen koopovereenkomst nietig te verklaren en te doen herleven de te niet gegane rechtsbetrekking tussen hem — requestrant en genoemde motorsleepboot „Jan Buzink" (Cornelia 2), voorts de Staat te veroordelen tot teruggave van het schip aan requestrant tegen terugbetaling van de koopsom, na aftrek van de gederfde inkomsten gedurende de tijd, dat hij daarmee niet heeft kunnen varen, en bij gebreke waarvan tot betaling van een dwangsom van f 50 per dag;

en, voorzover gerequestreerde Sistermans betreft, hem te veroordelen deze teruggave te gehengen en te gedogen, hebbende requestrant dit petitum met toestemming van deze Raad nog aangevuld met een subsidiair petitum n.l. dat, voor het geval de Raad mocht oordelen, dat hij nog steeds als eigenaar van het schip moet worden beschouwd, nietig verklaard zal worden de rechtsbetrekking tussen hem en gerequestreerde Sistermans, voortvloeiend uit vorenbedoelde koopovereenkomst, krachtens welke hij tot levering van het schip aan Sistermans gehouden is;

O. dat terwijl Sistermans zich in zijn verweer er toe bepaald heeft het bestaan van enige dwang of onbehoorlijke invloed als door requestrant gesteld te ontkennen en heeft beweerd, dat de transactie geheel vrijwillig tot stand is gekomen, doch zich niettemin bereid heeft verklaard tot een vrijwillig rechtsherstel mede te werken, mits hij buiten kosten blijft, de Staat zich tegen toewijzing der vordering heeft verzet naar aanleiding waarvan hij, voorzover thans nog van belang, heeft aangevoerd:

dat het schip in wezen niet is verkocht aan Sistermans doch aan de Duitser Bartels, als wiens stroman Sistermans in deze is opgetreden, zodat het vijandelijk eigendom geworden, krachtens het bepaalde in art. 3 van het Besluit E 133 van rechtswege in eigendom van de Staat is overgegaan, dat overigens voor een ingrijpen van de Raad ten deze geen plaats is, daar de koopovereenkomst geenszins onder dwang of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand of vijandelijke instantie, maar integendeel geheel vrijwillig is tot stand gekomen voor een zwarte prijs, die verre uitging boven de wettelijk toelaatbare prijs, dat ook al zoude de Raad termen vinden, gebruik te maken van zijn bevoegdheid tot ingrijpen in de door de koopovereenkomst tot stand gekomen rechtsbetrekkingen tussen requestrant en Sistermans en/of tussen requestrant en het schip, hij, bij de regeling der gevolgen der uit te spreken nietigverklaring der rechtsbetrekkingen en der koopovereenkomst, niet bevoegd zou zijn de teruggave van het schip door de Staat aan requestrant te gelasten, daar het feitelijk bezit van het schip door de Staat thans in ieder geval op een zelfstandig recht, n.l. het vorderingsrecht uit hoofde van art. 33 der Inkwartieringswet berust;

O. dat de Staat niet aannemelijk heeft gemaakt, dat de in de koopacte van 24 Juni 1942 belichaamde overeenkomst tussen Buzink en Sistermans een schijnovereenkomst is geweest en dat de wezenlijke bedoeling van partijen er op gericht is geweest het schip aan Bartels te verkopen, waarbij Sistermans, de stroman van Bartels, als de formele koper zou fungeren;

dat weliswaar het feit, dat de Duitser Bartels bij de onderhandelingen voorafgaande aan de koopovereenkomst een leidende rol heeft gespeeld, dat de kooppenningen geheel door hem zijn betaald en de koopacte door hem of in zijn opdracht is opgesteld en dat het schip enige dagen later te Amsterdam te zijner beschikking is gesteld, pleiten voor het bestaan van een gesimuleerde transactie, doch daartegenover staat, de onweersproken gebleven mededeling van requestrant ter zitting, dat hij eerst nadat Sistermans hem verzekerd had, dat het schip door een Nederlandse Maatschappij zou worden geëxploiteerd, zich bereid heeft verklaard het aan hem te verkopen;

dat derhalve het verweer van de Staat, dat het schip door verkoop en levering aan een vijandelijk onderdaan, vijandelijk vermogen is geworden en als zodanig van rechtswege in eigendom aan de Staat is overgegaan, als ongegrond moet worden verworpen;

O. ten aanzien van de vraag of in casu termen bestaan voor een ingrijpen van de Raad in de door bovengenoemde koopovereenkomst tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, dat de door requestrant gestelde feiten, die hem genoopt zouden hebben tot verkoop over te gaan naar het oordeel van de Raad niet opleveren dwang of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand in de zin van art. 25 van het Besluit E 100, zodat requestrant's vordering op deze grondslag niet toewijsbaar is;

dat evenwel een ingrijpen op grond van art. 23 van dit Besluit alleszins gerechtvaardigd voorkomt;

dat toch aangenomen mag worden, dat requestrant het besluit om zijn schip te verkopen niet in volle vrijheid heeft kunnen nemen, doch daarop van overwegende invloed is geweest de bij hem allengs gerijpte overtuiging, dat hij op de duur toch niet in staat zou zijn het schip voor de Duitsers verborgen te houden en het aan de steeds dreigende vordering door de vijand te onttrekken, zodat het onder deze omstandigheden alleszins begrijpelijk is, dat hij er de voorkeur aan gaf, het schip, toen de gelegenheid zich voordeed, voor een goede prijs aan een Nederlander te verkopen dan een vordering door de vijand te riskeren en dan genoegen te moeten nemen met de betrekkelijk geringe vergoeding die deze voor een

gerequireerd schip placht te betalen;

O. dat echter gebleken is, dat de „Jan Buzink" in het scheepsregister nog steeds ten name van requestrant te boek staat, en dat Sistermans van het hem bij het koopcontract toegekend recht om zich de eigendom door overschrijving in het register te verschaffen tot dusver geen gebruik heeft gemaakt, zodat requestrant nog als eigenaar van het schip moet worden beschouwd en hij op grond daarvan met zijn petitum, strekkende tot het doen herleven van de rechtsbetrekking — kennelijk bedoeld die van eigendom van requestrant tot het schip — niet kan worden ontvangen;

dat wel ontvankelijk is het petitum strekkende tot nietig verklaring van 1) de tengevolge van de koopovereenkomst ontstane persoonlijke rechtsbetrekking tussen requestrant en Sistermans, krachtens welke eerstgenoemde tot levering van het verkochte gehouden is en 2) de rechtshandeling van koop en verkoop zelf;

O. als nu ten aanzien van de regeling van de gevolgen van deze nietigverklaringen, dat de Raad ondanks de eigendom van requestrant zich vooralsnog niet gerechtigd acht om de Staat te bevelen het schip aan requestrant terug te geven, nu blijkt dat de Staat het vaartuig na de bevrijding krachtens art. 33 der Inkwartieringswet in gebruik heeft gevorderd en geen bepaling van het Besluit E 100, in het bijzonder niet art. 29 — de Raad vrijheid verleent om bij de regeling der gevolgen van zijn ingrijpen een in het publiek recht wortelend recht als dat gegrond op art. 33 der Inkwartieringswet, te niet te doen, nog daargelaten dat een bevel tot teruggave als door requestrant verlangd voor hem toch niet het gewenste gevolg zou hebben, omdat het hem niet zou vrijwaren voor een nieuwe vordering door de Staat krachtens genoemde wet;

dat derhalve de feitelijke teruggave van het schip zal hebben te wachten, totdat de vordering krachtens deze wet een einde heeft genomen;

O. dat voor het overige behoort te worden vastgesteld dat requestrant bij teruggave van zijn schip, overeenkomstig art. 27 lid 5 van het Besluit E 100 aan de Staat zal hebben te voldoen een bedrag gelijk aan de door requestrant ontvangen koopsom, alsmede de door de Staat voor het herstel van het schip gemaakte kosten, waartegenover requestrant in compensatie kan brengen de hem eventueel nog verschuldigde gebruiksvergoeding vanaf 29 November 1945;

O. dat waar alle partijen over en weer op enige punten in het ongelijk zijn gesteld, aanleiding bestaat om de proceskosten te compenseren in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten draagt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de uit de tussen requestrant en gerequestreerde Sistermans gesloten koopovereenkomst betreffende de motorsleepboot „Jan Buzink", ontstane persoonlijke rechtsbetrekking krachtens welke requestrant tot levering van het schip aan Sistermans gehouden is, zomede genoemde koopovereenkomst zelf;

Verklaart, dat requestrant eigenaar is gebleven van genoemde motorsleepboot;

Veroordeelt hem om bij teruggave van het schip na beëindiging van de vordering krachtens de Inkwartieringswet aan de Staat te betalen de som van f 75,000 en het door de Staat betaalde bedrag aan herstelkosten van het schip, eventueel verminderd met hetgeen de Staat aan requestrant nog verschuldigd is wegens vergoeding voor diens gemis van het gebruik van het gevorderde schip;

Wijst het meer of anders gevorderde af;

Compenseert de proceskosten tussen partijen in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 1356

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 April 1948. (Mr. van Walsem.)

Beslissing van het N.B.I. waarbij de erkenning van enige vorderingen ten laste van een onder beheer staand vijandelijk vermogen was geweigerd, vernietigd. De vorderingen van appellant erkend ten laste van het onder beheer staande vermogen.

De bij request in hoger beroep gevorderde nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen welke hebben bestaan tussen appellanten en Bödeker (verwalter) toegewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 25.)

1. N.V. Hoedenmagazijn J. Slager-Walvis; 2. Iedsgak Abraham Slager, appellanten, gem. Mr. M. Worms,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geïntimeerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift in hoger beroep d.d. 7 October 1946, ontvangen 8 October 1946 van 1. De Naamloze Vennootschap Hoedenmagazijn J. Slager-Walvis, gevestigd en kantoorhoudende te Breda; 2. Iedsgak Abraham Slager, directeur van de sub 1 genoemde Naamloze Vennootschap, wonende te Breda, gemachtigde Mr. M. Worms, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gezien een verweerschrift d.d. 11 Maart 1947, ingekomen 14 Maart 1947, van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige gedingstukken;

Gehoord partijen, verzoekers bij monde van hun gemachtigde, het Beheersinstituut bij monde van Mevrouw Mr. H. M. de Kat-Presser, werkzaam bij dat Instituut, Afdeling Procedures;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat appellanten bij brief van 15 Aug. 1946 aan het Nederlandse Beheersinstituut de erkenning hebben verzocht van drie vorderingen, onderscheidenlijk groot f 5000, f 16142 en f 6000, ten laste van J. W. Bödeker, wiens vermogen ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen onder beheer is gesteld;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut bij brief van 9 September 1946 aan de gemachtigde van appellanten heeft bericht deze vorderingen niet te erkennen;

O. dat appellanten van deze beslissing ingevolge art. 43 Besluit Vijandelijk Vermogen in beroep zijn gekomen bij de Raad en op nader te bespreken gronden hebben gevorderd, dat bedoelde vorderingen alsnog worden erkend tegen J. W. Bödeker voornoemd, althans tegen zijn nalatenschap, althans tegen Mr. D. G. Postma in zijn hoedanigheid van beheerder daarvan, althans tegen het Nederlandse Beheersinstituut, en laatstgenoemden alsnog worden veroordeeld aan requestranten te voldoen respectievelijk f 5000 en f 22142 met de rente daarvan ad 5 % 's jaars vanaf de dag van indiening van dit request tot die der voldoening met hun veroordeling in de proceskosten, onder nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen welke bestaan hebben tussen requestranten en Bödeker;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut een verweerschrift in hoger beroep heeft ingediend, waarvan de inhoud hier als ingevoegd moet worden beschouwd, met conclusie appellanten niet ontvankelijk te verklaren in hun vorderingen, althans hun beroep te verwerpen, met veroordeling in de kosten;

Ten aanzien van het recht:

O. dat appellanten tijdig in hoger beroep zijn gekomen van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e. o., d.d. 9 September 1946, waarbij hun vorderingen ten bedrage van f 5000, f 16142 en f 6000 niet werden erkend;

O. ten aanzien der eerste vordering ad f 5000: dat appellanten stellen, dat dit bedrag onrechtmatig aan requestrante sub 1 werd onttrokken, en dat dit bedrag in ieder geval buitensporig was, terwijl het Beheersinstituut hiertegenover stelt, dat het een alleszins redelijk salaris moet worden geacht;

O. dat het Beheersinstituut erkent, dat deze uitgave is gedaan uit het vermogen van de N.V., waarvan Bödeker als „Verwalter" ingevolge de verordening 48/1941 was aangesteld;

O. dat de ingevolge de verordening 48/1941 optredende Verwalter volgens de daarop toepasselijke voorschriften voor zijn bemoeiingen een vergoeding ten laste van de Nagu ontving en de gemachtigde van appellanten bij de mondelinge toelichting onweersproken heeft aangevoerd, dat Bödeker, die als Verwalter fungeerde van 22 September 1942 tot 13 December 1943, uit dien hoofde van de Nagu een salaris van f 3400 heeft ontvangen;

O. dat het bedrag ad f 5000 dat Bödeker bovendien ontving, blijkbaar verband houdt met een door appellanten overgelegd onderhands contract d.d. 1 Januari 1944, waarbij een zekere Edelbroek verklaart Bödeker in dienst te nemen met ingang van 1 Januari 1944 voor een jaar tegen een salaris van f 5000;

O. dat dit contract, daargelaten of het, zoals appellanten aanvoeren, een schijncontract was, niet zonder meer rechtvaardigt, dat dit bedoelde salaris ten laste van de N.V. kwam, te minder waar blijkens het Handelsregister de Omnia Treuhandgesellschaft inmiddels als liquidatrice was aangewezen;

O. dat, nu het Beheersinstituut deze uitgaaf in genen dele heeft kunnen rechtvaardigen, zij als overschuldigd betaald moet worden aangemerkt;

O. ten aanzien der gevorderde bedragen ad f 16142 en f 6000;

dat ten processe is komen vast te staan, dat Bödeker als Verwalter over het vermogen van requestrante sub 1 zijn bevoegdheid heeft overschreden door de privé-goederen van requestrant sub 2 te verkopen en de opbrengst hiervan te storten bij de Wirtschafts-Prüfstelle te Arnhem, en hij derhalve voor de schade aansprakelijk is;

O. dat het bedrag dezer vorderingen als onvoldoende weersproken naar het oordeel van de Raad vaststaat, terwijl het verweer, dat deze privégoederen moesten worden verkocht om de liquidatie van requestrante sub 1 te voorkomen, als niet terzake dienende terzijde wordt gesteld, waar aan Bödeker ten aanzien van bedoelde goederen geen enkele bevoegdheid toekwam;

O. dat de bij inleidend request in hoger beroep gevorderde nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, welke bestaan hebben tussen requestranten en Bödeker, als steunende op art. 25 E 100, voor toewijzing vatbaar is;

O. dat de Raad zich niet bevoegd acht de door appellanten gevorderde veroordeling uit te spreken, doch moet volstaan met bovengenoemde vorderingen te erkennen;

O. dat de Raad termen aanwezig acht het Beheersinstituut q.q. als in het ongelijk gestelde partij te veroordelen in de kosten van het geding;

O. dat geen termen aanwezig zijn deze beslissing uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, nu daartegen geen hogere voorziening openstaat;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut Bureau Rotterdam e. o. d.d. 9 September 1946;

Erkent bovengenoemde vorderingen van appellante sub 1 ad f 5000 alsmede de vorderingen van appellant sub 2 ad f 16142 en f 6000 tegen de beheerder q.q. van het vermogen van J. W. Bödeker of diens nalatenschap met de rente van deze bedragen ad 5 % van 7 October 1946 tot aan de dag der voldoening;

Vernietigt de rechtsbetrekkingen, welke bestaan hebben tussen appellanten en Bödeker;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten van het geding tot op deze uitspraak aan de zijde van appellanten begroot op f 75;

Wijst af het meer of anders gevorderde.

No. 1357

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK UTRECHT, 24 September 1948. (Mrs. De Boer, Prof. Dorhout Mees en Jhr. Rutgers van Rozenburg).

Het N.S.K.K. was in 1940 en 1941 geen militaire instelling. Het N.S.K.K. was een op militaire leest geschoeide organisatie van de N.S.D.A.P., welker militarisatie met betrekking tot de Nederlandse vrijwilligers eerst in Januari 1942 is begonnen voor zover betrof de Gruppe Luftwaffe.

Verzoeker derhalve ten onrechte als vijandelijk onderdaan aangemerkt.

Beschikking van het N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 13 Augustus 1947 van Valère Eugène Constant Joseph Heijboer, wonende te Utrecht, advocaat-gemachtigde Mr. F. P. van Ravenswaay, waarbij deze komt in beroep tegen een beschikking dd. 17 Juli 1947 van het Nederlandse Beheersinstit., Vertegenwoordiging Utrecht volgens welke beschikking verzoeker in overeenstemming met art. 2 lid 1 Besluit Vijandelijk Vermogen wegens dienstname bij het N.S.K.K. als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt;

Gelet op de inlichtingen van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat de beschikking, waarvan beroep, haar grond vindt in een pretense dienstneming bij het N.S.K.K.;

O. dat verzoeker allereerst een beroep doet op de onbevoegdheid van het Nederlandse Beheersinstituut om de aangevallen beschikking te nemen, maar ten onrechte;

dat immers niet is in te zien, waarom het Nederlandse Beheersinstituut niet zou mogen verklaren in zijn gedragingen tegenover verzoeker te zullen uitgaan van een bepaalde conclusie ten aanzien van diens rechtspositie en integendeel dit instituut in het rechtsverkeer met verzoeker aan het bepalen van zijn standpunt te dien aanzien niet kan ontkomen;

O. dat verzoeker verder heeft betoogd, dat hij tot dienst bij het N.S.K.K. zou zijn gedwongen en deze dienst bovendien geen staats- of krijgsdienst was;

dat van een dusdanige dwang niet is gebleken en integendeel uit het verzoekschrift volgt, dat verzoeker zich heeft bepaald tot het aanvragen van ontslag en zich er bij heeft neergelegd, toen hem dit niet werd verleend;

dat echter aan verzoeker moet worden toegegeven, dat het N.S.K.K. in 1940 en 1941 geen militaire instelling was;

dat immers het N.S.K.K. was een op militaire leest geschoeide, maar niet-militaire partijorganisatie van de N.S.D.A.P., die weliswaar geleidelijk is gemilitariseerd, welke militarisatie met betrekking tot de Nederlandse vrijwilligers eerst in Januari 1942 is begonnen en wel voor zover betrof de Gruppe Luftwaffe;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut verzoeker derhalve ten onrechte als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen heeft aangemerkt;

Rechtdoende:

Verklaart het Nederlandse Beheersinstituut bevoegd de beroepen beschikking te nemen;

Vernietigt deze.

No. 1358

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 November 1948. (Mrs. Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

Het beheersrecht van de in gemeenschap van goederen gehuwde man is niet een recht van beheer van aan de vrouw toekomende goederen, doch een hem als hoofd van de echtvereniging toekomend recht van beheer van de gemeenschap, waarin de vrouw en hijzelf medegerechtigd zijn.

Het is met het wezen van deze bijzondere mede-eigendom onverenigbaar een beheersrecht toe te kennen aan iemand anders dan de man.

Het overgaan van het aandeel van de vrouw op de Staat brengt in de bijzondere aard van deze mede-eigendom geen verandering.

Het beheersinstituut kan gen scheiding en deling vragen en evenmin beheersrecht uitoefenen, hetwelk ook aan de vrouw niet toekomt.

Een aantasting van deze beginselen zou ondubbelzinnig uit de text van E 133 moeten blijken, hetgeen niet het geval is.

Beslissing van het N.B.I. vernietigd. Uitsluitend requestrant is gerechtigd tot het beheer der goederen der huwelijksgemeenschap.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 10, 11, 23, 43.)

Jan Boudewijn van Hees, wonende te Kampen, requestrant, gemachtigde Mr. Y. Scholten,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Jan Boudewijn van Hees, waarbij deze in beroep komt tegen een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, vervat in een brief van 14 Januari 1948, alsmede deze brief;

Gezien het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen requestrant bij monde van Mr. Y. Scholten en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr. W. J. H. ter Burg;

Wat de feiten betreft:

O. dat tussen partijen vaststaat, dat requestrant op 10 October 1946 is gehuwd met de Duitse Elisabeth Spielhagen en wel in gemeenschap van goederen;

dat het Beheersinstituut zich op het standpunt heeft gesteld, dat aangezien het vermogen van Elisabeth Spielhagen en dus ook dat, hetwelk zij door het huwelijk met requestrant heeft verkregen, ingevolge het Besluit E 133 van rechtswege toebehoort aan de Staat mitsdien het beheer over de gehele huwelijksgemeenschap toekomt aan het Beheersinstituut, en op die grond afgifte heeft gevraagd van twee tot de gemeenschap behorende polissen van verzekering, aan welk verzoek requestrant heeft voldaan;

dat requestrant vervolgens van het Beheersinstituut heeft gevorderd, dat deze polissen hem zouden worden teruggegeven en dat het Beheersinstituut zou verklaren het beheer over de gemeenschap niet te zullen voeren;

dat bij de aangevallen beslissing het Beheersinstituut heeft geweigerd aan deze vorderingen te voldoen;

En in rechte:

O. dat het Beheersinstituut in hoger beroep terecht niet betwist, dat aan de Staat slechts is overgegaan het aandeel van de vrouw in de huwelijksgemeenschap;

dat tussen in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoten ten aanzien van de goederen der gemeenschap bestaat een bijzondere gebonden mede-eigendom met werking jegens derden, geregeerd door de artikelen 174 e.v. B. W. en onder meer daardoor gekenmerkt;

dat staande huwelijk geen scheiding en deling kan worden gevorderd en dat de man het beheer voert op de in artt. 179 e.v. B. W. bepaalde wijze;

dat het beheersrecht van de in gemeenschap van goederen gehuwde man niet is een recht van beheer van aan de vrouw toekomende goederen, doch een hem als hoofd der echtvereniging toekomend recht van beheer van de gemeenschap, waarin de vrouw en hij zelf op bijzondere wijze medegerechtigd zijn;

dat met het wezen van deze bijzondere mede-eigendom onverenigbaar is een beheersrecht of mede-beheersrecht van iemand anders dan de man;

dat in casu wel het aandeel van de vrouw in deze gebonden mede-eigendom aan de Staat is overgegaan, doch daardoor in de bijzondere aard van deze mede-eigendom geen verandering is gekomen;

dat het Beheersinstituut zomin als het scheiding en deling van de gemeenschap zou kunnen vorderen, aangezien de bijzondere aard der gemeenschap zich daartegen verzet, een beheersrecht kan uitoefenen, hetwelk ook aan de vrouw niet toekomt en evenzeer in strijd met de bijzondere aard van de mede-eigendom van echtgenoten is;

dat dit anders zou zijn, indien het Besluit E 133 zulks zou bepalen, doch dit gezien het feit, dat een bepaling, welk dat inhield, het wezen van de huwelijksgemeenschap, nauw verbonden met des wetgevers opvatting omtrent het huwelijk en de onderlinge verhouding der echtgenoten, zou aantasten, ondubbelzinnig zoude hebben moeten geschieden;

dat dit zeker niet geschied is in de artt. 10, 11 en 23 van E 133, waarop het Beheersinstituut zich beroept;

dat niets in deze artikelen er op wijst, dat (anders dan bijv. de wetgever in art. 63 Fw.) de Besluitwetgever daarin aan het ook uiterst zeldzame geval heeft gedacht, dat het vermogen van een in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw wel, doch dat van haar man niet ingevolge E 133 aan de Staat zou vervallen;

O. ten overvloede, dat indien men al zou aannemen dat aan het Beheersinstituut het beheer over het aan de vrouw toebehorend aandeel in de goederen der gemeenschap zou toekomen, er nog generlei reden zou zijn om het beheersrecht van de man over die goederen om wat betreft zijn aandeel daarin, uitgesloten te achten zodat dan het Beheersinstituut zeker niet met uitsluiting van de man tot beheer bevoegd zou zijn;

dat het feit, dat iedere regeling omtrent zulk mede-beheer in E 133 ontbreekt, er op wijst, dat de wetgever aan het zich in deze voordoende geval in het geheel niet heeft gedacht;

dat de vordering mitsdien toewijsbaar is in voege als hieronder zal geschieden;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan beroep;

Verstaat, dat slechts het aandeel van de vrouw in de huwelijksgemeenschap op de Staat is overgegaan;

Verstaat, dat uitsluitend requestrant tot het beheer van de goederen der huwelijksgemeenschap gerechtigd is;

Veroordeelt het Beheersinstituut zich van daden van beheer te onthouden en de beide ten processe bedoelde polissen binnen 14 dagen na deze uitspraak aan verzoeker terug te geven;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de proceskosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van verzoeker begroot op f 75;

Ontzegt het anders of meer gevorderde.

---

9 Februari 1949 (afl. 7) No. 1359—1363

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1359

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 6 Dec. 1948. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Veegens, Scholten. Prof. Dr. Kernkamp, Vice-Adm. Vos.)

Algemene uiteenzetting van de gevoelens van Bijz. Raad v. Cassatie omtrent de toepassing van art. 27a B.B.S.

Rechtsgevolgen van het onrechtmatig karakter van den aanvalsoorlog. Betekenis van het oorlogsrecht. Recht volgens hetwelk „minor war-criminals" in Nederland worden berecht. Feiten waarop art. 27a B.B.S. toepasselijk is; alleen handelingen, die afgezien van het karakter van aanvalsoorlog, met de wetten en gebruiken van den oorlog of de menselijkheid in strijd zijn; niet alleen oorlogsmisdrijven in de uitoefening van den dienst begaan; betekenis van oorlogsmisdrijf en misdrijf tegen de menselijkheid in den zin van het Handvest van 1945; noemende in de t.l.l. van „lidmaatschap van misdadige organisatie der Waffen SS" niet te beschouwen als opgave van zelfstandig misdrijf van art. 27a B.B.S.

Qualificatie van het misdrijf omschreven in art. 27a B.B.S.

Bepaling van het wettelijk strafmaximum; beslissing welke feiten voor vergelijking in aanmerking komen; in casu komt niet in aanmerking het misdrijf van art. 102 Sr.; bepaling van het maximum indien bewezenverklaarde valt in meer strafbepalingen; toepasselijkheid van art. 44 Sr.

Beroep op ambtelijk bevel; art. 43 Sr. niet toepasselijk, noch art. 8 van het Handvest van 1945; beoordeling van het beroep op ambtelijk bevel naar Duits recht. Verwerping van beroep op overmacht.

(Sr. artt. 43, 44, 102; B.B.S. artt. 21, 27a).

Op de beroepen van:

I. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam;

II. Willy Zühlke, gevangenbewaarder, wonende te Sonnenberg (Dld.), thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage;

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer van 3 Aug. 1948, waarbij de tweede requirant werd schuldig verklaard aan:

1. „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. No. G 5)", meermalen gepleegd;

2. „Als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan een misdrijf als bedoeld in het eerste of tweede lid van art. 27a B.B.S.", meermalen gepleegd;

en met toepassing van de artt. 27, 44, 48, 57, 282 en 300 Sr., 1, 7b, 8, 9, 11 en 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gezien enz.

Gelet op de middelen van cassatie door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. 27a B.B.S., 140 Sr. en 352 Sv., doordien het Hof bewezen heeft verklaard, dat verdachte te Amsterdam, op verschillende tijdstippen als lid der misdadige organisatie de „Waffen S.S." was gedetacheerd bij een Duitse instelling; daarna heeft overwogen, dat dit lid zijn van een misdadige organisatie alleen van belang is, wanneer i.c. de Nederlandse Wetgever zulk een lidmaatschap heeft strafbaar gesteld, hetgeen niet het geval is en dat dit lidmaatschap in het onderhavige geval ook niet aan de gepleegde feiten een ander, door het Nederlands recht strafbaar gesteld, karakter geeft; en verdachte daarna van dit gedeelte der telastelegging heeft vrijgesproken, daarbij kennelijk bedoelende, hem van rechtsvervolging te ontslaan, waarbij het Hof echter heeft voorbijgezien:

a. dat onder „de bevoegde nationale autoriteit", bedoeld in art. 10 van het Handvest van de Internationale Militaire Rechtbank, niet alleen moet worden verstaan de Regering, doch elke bij iedere ondertekenaar op eigen grondgebied t.a.v. de vervolging van personen, verdacht van het bedrijven van oorlogsmisdrijven, met macht of bevoegdheid beklede persoon of instelling;

b. dat het lid zijn van een door de Internationale Militaire Rechtbank te Neurenberg misdadig verklaarde organisatie op zichzelf reeds een oorlogsmisdrijf is, zulks binnen de grenzen, door die Rechtbank aangegeven;

II. S. althans v. t. van de artt. 11, 22, 27a B.B.S. en 57, 102, 282 en 300 Sr., doordien het Hof — volkomen terecht beslissende, dat de aan Z. te laste gelegde misdrijven niet tevens bevatten de bestanddelen van een strafbaar feit volgens de Nederlandse wet en dat het tweede lid van art. 27a B.B.S. hier toepassing moest vinden — heeft beslist, dat de in de telastelegging opgenomen en bewezen verklaarde feiten de meeste overeenkomst vertoonden met de feiten, vermeld in de artt. 282 en 300 Sr., en niet in art. 102 Sr. en doordien het Hof, gesteld deze beslissing ware juist,

alstoen niet een hogere straf heeft opgelegd, welke meer in overeenstemming is met den ernst der misdadige handelingen, door verdachte gepleegd;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van art. 27a B.B.S., artt. 44, 48 en 282 Sr.;

Naardien het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, bij zijn sententie van 3 Aug. 1948 met betrekking tot de sub 1a door het Hof bewezenverklaarde feiten overwoog, dat deze zouden opleveren, althans overeenkomstig zouden zijn aan, naast handelingen als bedoeld in art. 6 van het Handvest, van de Internationale Militaire Rechtbank sub b en c het volgens de Nederlandse Wetgeving strafbaar gesteld misdrijf van medeplichtigheid aan opzettelijke vrijheidsberoving, zulks echter ten onrechte, leverende requirant's gedragingen als door het Hof bewezenverklaard geen strafbaar medeplichtigheid in den bovenbedoelden zin op;

II. V. t. van de artt. 44 en 84 Sr., naardien het Bijzonder Gerechtshof voornoemd ten onrechte t.a.v. de door het Hof sub 1a, 1b en 2a bewezenverklaarde feiten als strafverzwarende omstandigheid liet werken de in art. 44 Sr. bedoelde, dat de dader bij het plegen van het strafbaar feit op de in laatstgemeld artikel bedoelde wijze als ambtenaar handelde, terwijl het Hof voorbijzag, dat de req. niet was ambtenaar in den in art. 44 en 84 Sr. bedoelden zin, en het Hof bij de toepassing van de bepaling van art. 44 Sr., in strijd kwam met zijn te andere plaatse gehouden overweging, dat art. 27a B.B.S. in lid 1, 2 en 3 bedoelt te straffen handelingen gepleegd door iemand, getreden in krijgs-, staats of publieken dienst bij den vijand, ongeacht of deze handelingen gepleegd werden in dienstverband zelve en derhalve geen onderscheid gemaakt behoort te worden tussen ambtsdelicten en niet-ambtsdelicten bij de interpretatie van art. 27a voornoemd, zodat indien volgens 's Hofs oordeel art. 27a B.B.S. blijkbaar beoogt strafbaar te stellen de in dit artikel voornoemde handelingen, indien zij gepleegd werden door iemand die de qualiteit bezat, dat hij in des vijands krijgs-, staats- of publieken dienst was, het er niet toe doet, of de dader in die qualiteit handelde, dit laatste dan ook niet als afzonderlijke verzwarende omstandigheid mag werken;

III. Het met v. t. der Wet gelijkgestelde middel, dat de door het Bijzonder Gerechtshof voornoemd opgelegde straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst der feiten en de omstandigheden, waaronder deze werden begaan, den persoon en/of persoonlijke omstandigheden van den requirant;

Gehoord enz.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij te Amsterdam op verschillende tijdstippen in het tijdvak van begin 1941 tot September 1944, terwijl hij als lid der misdadige organisatie de „Waffen SS" was gedetacheerd bij een Duitse instelling, welke belast was met de bewaking en administratie der door of voor Duitse instanties gearresteerde en in het Huis van Bewaring aan de Havenstraat opgesloten personen en aldus in krijgsdienst bij den vijand stond opzettelijk, gebruik makende van macht, gelegenheid en middelen, hem door den vijand, het feit der vijandelijke bezetting en het hem opgedragen ambt van bewaker over door of voor de Duitse bezettingsautoriteiten gearresteerde en in het genoemde Huis van Bewaring opgesloten personen en van commandant ener bewakingsploeg in dat gebouw in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid in verband met den door Duitsland tegen Nederland gevoerden aanvalsoorlog;

1. heeft medegewerkt aan de Duitse vernederings- en vervolgingspolitiek tegen de Joden, die beoogde deze mensen niet langer onder de bescherming van het in Nederland geldende recht en van de normen der menselijkheid te plaatsen door:

a. opzettelijk behulpzaam te zijn bij het wederrechtelijk van hun vrijheid beroofd houden van een aantal personen van Joods ras, door deze opzettelijk wederrechtelijk opgesloten te houden in genoemd Huis van Bewaring en aldaar te bewaken;

b. opzettelijk aldaar opgesloten personen van Joods ras gewelddadig te slaan met de hand, de tot een vuist gebalde hand of enig tot slaan geschikt middel, waardoor deze personen pijnlijk werden getroffen;

2. heeft medegewerkt aan het handhaven van een politiek van terrorisme en onmenselijkheid jegens weerloze arrestanten, opgesloten in genoemd Huis van Bewaring door

a. opzettelijk herhaaldelijk arrestanten gewelddadig te slaan met de hand, de tot een vuist gebalde hand of enig tot slaan geschikt middel en hen opzettelijk gewelddadig te schoppen met een geschoeide voet, waardoor deze personen pijnlqk werden getroffen en enige van hen gewond;

b. (in de telastelegging c) opzettelijk als meerdere toe te laten, dat de onder zijn bevel gestelde bewakers zich schuldig maakten aan opzettelijk arrestanten gewelddadig slaan;

O. dat het Hof de gepleegde feiten in strijd heeft geacht met de wetten en gebruiken van den oorlog om de volgende redenen:

1. omdat de oorlog tussen Duitsland en Nederland een internationale misdaad was aan de zijde van eerstgenoemd land

a. als een schending van de Haagsche Conventie van 1907, welke verbiedt de vijandelijkheden te openen zonder voorafgaande oorlogsverklaring of ultimatum,

b. als een schending van het Verdrag nopens de rechten en verplichtingen der

onzijdige mogendheden en personen in geval van oorlog te land van 1907, volgens welk verdrag het grondgebied van Nederland als van een onzijdige mogendheid onschendbaar was en het trekken van troepen door dat grondgebied was verboden,

c. als een schending van het verdrag tussen Duitsland en Nederland van 1926, waarbij partijen zich verbonden alle geschillen aan een arbitrage-of verzoeningsprocedure te onderwerpen,

d. als een schending van het Verdrag van Parijs van 1928 (Kellogg-Pact), waarbij partijen van den oorlog als middel tot beslechting van internationale geschillen afstand hebben gedaan en zich jegens elkander hebben verbonden zulke geschillen slechts door vreedzame middelen te zullen beslechten,

e. als een schending van de nog kort voor het uitbreken van den oorlog door het Duitse staatshoofd gegeven en herhaalde belofte de neutraliteit van Nederland te zullen eerbiedigen.

2. omdat noch het gevangen houden en bewaken van vijandelijke burgers op grond van hun afstamming noch de mishandeling van weerlozе burgers oorlogshandelingen zijn en derhalve de bezettende macht geen enkele aan het oorlogsrecht of de oorlogsnoodzaak ontleende rechtvaardiging daartoe kon aanvoeren, zijnde hij bovendien krachtens art. 43 van het Landoorlogreglement gebonden art. 4 van de Grondwet te eerbiedigen, welk artikel bescherming van personen en goederen waarborgt, terwijl hij ook krachtens art. 23 van dat reglement het recht op deze bescherming niet vermocht te doen vervallen of te schorsen, dat het onder 1° omschreven onrechtmatig karakter van den door Duitsland tegen Nederland ontketenden aanvalsoorlog al hetgeen door Duitsers, als deel uitmakende van de bezettende macht, anders dan in normaal rechtsverkeer is verricht, onrechtmatig doet zijn en de tweede hierboven genoemde grond t.a.v. de door verdachte gepleegde handeling tot dezelfde conclusie voert, ook in geval van een rechtmatigen oorlog;

O. dat het Hof de gepleegde feiten in strijd heeft geacht met de menselijkheid, omdat deze vordert het verlenen van bescherming en steun aan hulpbehoevenden en weerlozen, terwijl de laffe en zinloze behandeling van zijn slachtoffers door verdachte zich daarmede niet verdraagt;

O. ambtshalve met betrekking tot de toepassing van art. 27a B.B.S. op de bewezenverklaarde feiten;

dat het den Raad gewenst voorkomt, in een zijner eerste arresten betreffende de toepassing van het aangehaalde artikel, alvorens de van weerszijden voorgestelde cassatiemiddelen te behandelen, in algemenen zin in te gaan op enkele punten van de uitvoerige motivering, dienaangaande voorkomende in de bestreden sententie, en zijn gevoelen omtrent die toepassing kenbaar te maken;

O. dan te dien aanzien:

a. dat de Raad geheel het gevoelen van het Hof deelt, dat de door het toenmalige duitse rijk tegen het Koninkrijk der Nederlanden in Mei 1940 ontketende oorlog een door het volkenrecht verboden aanvalsoorlog is geweest en dus valt onder de begrippen volkenrechtelijk delict en internationale misdaad;

dat daaruit wel voortvloeit, dat Nederland bevoegd zou zijn geweest om de bedoelde volkenrechtelijke onrechtmatige daad van het toenmalige Duitsland te beantwoorden met represailles, zelfs met betrekking tot de werking van het normale oorlogsrecht te land, ter zee of in de lucht, maar dat het naar 's Raads oordeel te ver gaat, alleen op grond van het onrechtmatige karakter van den door het toenmalige Duitse Rijk ontketenden oorlog alle gedurende dien oorlog door deszelfs strijdkrachten en andere organen verrichte handelingen tegen Nederland of Nederlanders als oorlogsmisdrijven aan te merken, ook al worden zij op zich zelf door de wetten en gebruiken van den oorlog niet veroordeeld;

dat art. 27a B.B.S. dan ook alleen het oog heeft op handelingen, die, afgezien van het karakter van aanvalsoorlog van den tweeden wereldoorlog, met de wetten en gebruiken van den oorlog of de menselijkheid in strijd zijn;

b. dat de vraag, of in het eerste lid van art. 27a B.B.S. het bestanddeel „in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand" behoort bij de voorafgaande woorden: „hij die gedurende den tijd van den huidigen oorlog" en dus enkel doelt op een tijdens dien oorlog bestaan hebbend dienstverband, dan wel samenhangt met de volgende woorden: „zich schuldig maakt aan enig oorlogsmisdrijf enz." en derhalve tevens medebrengt, dat zodanig oorlogsmisdrijf in het bedoelde dienstverband moet zijn begaan, twee kanten heeft;

dat daarbij immers, zoals het Hof aanvoert, enerzijds de vraag rijst, of het artikel ook geschreven is ter bestraffing van oorlogsmisdrijven, door lieden in Duitsen krijgs-, staats- of publieken dienst buiten hun dienstverband gepleegd, en anderzijds de vraag, of bij het voor de straftoemeting in te stellen vergelijkende onderzoek naar de bestanddelen van het bewezen verklaarde oorlogsmisdrijf in het licht der Nederlandse wet, het feit, dat een oorlogsmisdrijf in dienstverband is gepleegd, al of niet behoort te gelden als de strafverzwarende omstandigheid van ambtelijke hoedanigheid volgens de Nederlandse wet;

dat op dit laatste punt nader zal worden teruggekomen bij de behandeling van het tweede cassatiemiddel van requirant Z.;

dat, wat het eerste punt betreft, uit de geschiedenis van de totstandkoming van de wet van 10 Juli 1947, S. no. H 233, valt af te leiden:

vooreerst dat de Regering, het na 's Raads arrest van 17 Febr. 1947 inzake

A. L. W. Ahlbrecht noodzakelijk heeft geacht om, in afwijking van Hare aanvankelijke voornemens, alsnog een wetsontwerp in te dienen, strekkende om den Nederlandsen rechter een, in de bestaande wetgeving nog niet aan te wijzen, wettelijken grondslag te bieden, waarop hij rechtsmacht zou kunnen uitoefenen over leden van de vijandelijke bezettende macht wegens schending van volkenrechtelijke normen hier te lande, tot verwezenlijking van de algemene rechtsmacht, welke den Nederlandsen staat als zodanig volgens het volkenrecht reeds over deze lieden toekwam, maar dat Zij in Haar oorspronkelijke wetsontwerp nog had gestreefd naar een zelfstandige vage omschrijving van de te berechten misdrijven, zoveel mogelijk aansluitend aan de bestaande misdrijven volgens de Nederlandse wet, en geen principiële aansluiting had gezocht bij de delictsomschrijvingen, opgenomen in art. 6 van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, na toetreding van Nederland bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, S. no. G 5;

en vervolgens, dat de Tweede Kamer der Staten-Generaal, na een uitvoerige gedachtenwisseling met de Regering, tenslotte op voorstel van de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht, die zich meer dan de Regering bij de jurisprudentie van den Raad wenste aan te sluiten en bevreesd was, dat bij de aanvaarding van de door de Regering voorgestelde redactie niet ten opzichte van alle misdrijven van vreemde oorlogsmisdadigers bestraffing, c.q. adaequate bestraffing mogelijk zou zijn, die aansluiting bij het Handvest van 8 Aug. 1945 eenstemmig alsnog heeft tot stand gebracht, wat geleid heeft tot den thans geldenden tekst van art. 27a B.B.S.;

dat de aan het aanvaarde amendement van de genoemde vaste Commissie voorafgegane schriftelijke gedachtenwisseling met de Regering derhalve doorlopend moet worden beschouwd in het licht van de latere principiële wijziging van het standpunt tijdens de parlementaire behandeling van het wetsontwerp;

dat deze wijziging geen betekenis heeft voor dat gedeelte van de toelichting der Regering, waarin verklaard wordt, dat het voorgestelde nieuwe art. 27a tegemoet kwam aan het door den Raad ingenomen standpunt, door n.l. den Nederlandsen rechter uitdrukkelijk rechtsmacht toe te kennen „over personen, die gedurende den oorlog in krijgs-, staats- of publieken dienst bij den vijand waren", zulks „wegens schending van de normen van het oorlogsrecht";

dat het dus ging om toekenning van rechtsmacht over bepaalde personen en dat van enig bepaald, beoogd verband tussen de door deze personen gepleegde misdrijven en hun dienstverband uit dit gedeelte der Memorie van Toelichting niets blijkt, terwijl ook overigens uit de gedachtenwisseling dienaangaande niets is af te leiden;

dat derhalve met het Hof moet worden aangenomen, dat art. 27a B.B.S. zijn werking uitstrekt niet alleen over oorlogsmisdrijven in de uitoefening van den dienst begaan, maar ook over oorlogsmisdrijven buiten dat dienstverband gepleegd, ook al hadden de bedrijvers van deze laatste misdrijven reeds, buiten art. 27a B.B.S. om, voor den Nederlandsen rechter kunnen worden gebracht;

dat de Raad te gereder aanneemt, dat het vorenstaande de bedoeling van den wetgever inzake art. 27a B.B.S. weergeeft en dus ook misdrijven, door in vijandelijken krijgs-, staats- of publieken dienst staande personen, buiten dienstverband gepleegd, onder de werking van dat artikel vallen, daar niet is aan te nemen, dat de wetgever den Nederlandsen rechter heeft willen doen treden in de beoordeling van vrijwel onoplosbare vraagstukken van Duitse organisatie en ambtelijke verhoudingen, de ontwikkeling van het begrip oorlogsmisdadiger haar aanvang heeft genomen bij het type van den uit den disciplinairen band gesprongen, op eigen hand misdrijven plegenden vreemden krijgsman, en ook mede daarom de Tweede Haagse Vredesconferentie in art. 3 van de toen herziene Conventie nopens de wetten en gebruiken van den oorlog te land de uitdrukkelijke bepaling heeft opgenomen, dat elke oorlogvoerende partij verantwoordelijk is voor alle handelingen, met schending van de bepalingen van het bij die Conventie behorende Landoorlogreglement gepleegd door personen, van zijn strijdkrachten deel uitmakende;

c. dat de opzet van art. 27a B.B.S., zoals die uit de wordingsgeschiedenis van deze bepaling duidelijk blijkt, deze is, dat de eigenlijke strafnorm vervat is in de navolgende woorden: „Hij die gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand zich schuldig maakt aan enige oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder b. of c. van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij Ons Besluit van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5) . . . ", zodat de qualificatie zich tot de bestanddelen daarvan, voor zover aanwezig, kan en behoort te beperken, terwijl de woorden „indien zodanig misdrijf tevens bevat de bestanddelen van een strafbaar feit volgens de Nederlandse wet", evenals het gehele tweede lid van art. 27a, uitsluitend op het strafmaximum betrekking hebben en niet moeten worden opgevat als bijkomende voorwaarden voor de strafbaarheid, waarvan de qualificatie mede melding zou moeten maken;

dat evenwel de door de wet aan den rechter opgedragen taak om, ter bepaling van de bovenste grens van zijn bevoegdheid tot straftoemeting, de bestanddelen van het bewezen verklaarde oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid te vergelijken met bestanddelen van overeen-

komstige misdrijven volgens de Nederlandse strafwet, het wenselijk maakt, dat reeds de telastelegging in haar feitelijke omschrijvingen zoveel mogelijk den rechter tot die vergelijking in staat stelt en ook de bewezenverklaring zich daarover uitstrekt;

d. dat het woord „tevens" in het eerste lid van art. 27a B.B.S. aldus moet worden opgevat, dat dat lid alleen dan kan worden toegepast, wanneer alle bestanddelen van enig strafbaar feit volgens de Nederlandse wet in het bewezenverklaarde oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid terug te vinden zijn, zonder dat het omgekeerd een beletsel is, dat een van deze laatste misdrijven bovendien elementen bevat, die in het in vergelijking gebrachte misdrijf volgens de Nederlandse wet ontbreken:

O. thans ambtshalve t.a.v. de strafbaarheid en de qualificatie der bewezenverklaarde feiten als misdrijven, vallende onder art. 27a B.B.S.:

dat, zoals uit het vorenstaande onder a. blijkt, de Raad zich niet kan verenigen met de motivering door het Hof onder 1a t/m e gegeven van zijn overweging, dat de bewezenverklaarde feiten in strijd zijn met de wetten en gebruiken van den oorlog, nl. omdat zij gepleegd zijn tijdens een aanvalsoorlog;

dat de Raad zich evenmin kan aansluiten bij de daarvoor door het Hof onder 2 gegeven motivering;

dat immers vooreerst in het algemeen het oorlogsrecht niet bepaalde handelingen rechtvaardigt, maar integendeel slechts bepaalde handelingen verbiedt;

dat voorts ook de vraag, of een bepaalde bewezenverklaarde handeling al of niet een oorlogshandeling is, voor de qualificatie van die handeling als oorlogsmisdrijf niet beslissend is, een zo algemeen beroep op art. 43 Landoorlogreglement, in verband met art. 4 der Nederlandse Grondwet, als in de bestreden sententie gedaan, niet als redelijk kan worden aanvaard en de door het Hof blijkbaar bedoelde bepaling onder letter h van art. 23 Landoorlogreglement blijkens haar wordingsgeschiedenis alleen beoogt privaatrechtelijke betrekkingen te beschermen en dus in dezen niet ter zake dienende is;

dat ten slotte ook 's Hofs motivering, waarom de bewezenverklaarde feiten vallen onder het begrip „misdrijven tegen de menselijkheid", den Raad veel te ruim en onjuist voorkomt;

dat immers het criterium voor een misdrijf van deze categorie niet reeds is gelegen in de schending van de — zedelijke — norm, dat hulpbehoevenden en weerlozen aanspraak kunnen maken op bescherming en steun;

dat integendeel voor de toepasselijkheid van art. 27a B.B.S. behoort vast te staan, dat de bewezen verklaarde feiten opleveren hetzij een oorlogsmisdrijf hetzij een misdrijf tegen de menselijkheid, niet in den zin van enig algemeen spraakgebruik, maar in dien van art. 6, onder b., resp. onder c. van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Augustus 1945;

dat voor een zelfstandig onderzoek naar de vraag, of de bewezenverklaarde feiten vallen onder een dier beide algemene begrippen, of ook — wat de „oorlogsmisdrijven" betreft — onder de daarvan in art. 6 van het Handvest gegeven algemene omschrijving, geen plaats is, indien zij gedekt worden door de bijzondere omschrijving van een der aldaar bij wijze van voorbeeld met name genoemde misdrijven;

dat dit voor de in de sententie bewezenverklaarde feiten inderdaad het geval is, omdat zij enerzijds vallen onder „ill-treatment..... of civilian population of or in occupied territory" en anderzijds onder „other inhumane acts committed against any civilian population..... during the war ..... in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the Tribunal" (van Neurenberg), „whether or not in violation of the domestic law of the country where perpetrated", welke Engelse uitdrukkingen zakelijk overeenstemmen met de overeenkomstige uitdrukking in den eveneens authentieken Fransen tekst van het Handvest;

dat het Hof, zij het ook op minder juiste gronden, de bewezenverklaarde feiten derhalve terecht strafbaar heeft geacht en terecht heeft gequalificeerd als misdrijven vallende onder de strafbepaling van art. 27a B.B.S., zulks onder de hieronder aan te geven verbetering op enkele ondergeschikte punten;

dat, wat in het bijzonder de beslissing over het onder b telastegelegde betreft, de Raad weliswaar van oordeel is, dat op zich zelf het niet toelaten van geestelijken bijstand aan een ter dood veroordeelde in het algemeen stellig oplevert zowel een oorlogsmisdrijf als een misdrijf tegen de menselijkheid;

dat evenwel in het onderhavige geval het Hof op gronden, die mede van feitelijken aard zijn en derhalve voor zijn verantwoordelijkheid blijven, heeft geoordeeld, dat de taak van requirant Z. in de gegeven omstandigheden niet was, het aanvragen van geestelijken bijstand te bevorderen;

O. voorts ambtshalve t.a.v. de vraag, of req. ter zake van de bewezenverklaarde feiten strafbaar is;

dat, wat het beroep op ambtelijk bevel in gevallen als het onderhavige aangaat, met het volgende rekening dient te worden gehouden:

dat geen gronden aanwezig zijn tot een afzonderlijke behandeling van de ontvankelijkheid en de gegrondheid van zodanig beroep, gelijk in de bestreden sententie is geschied;

dat immers de verdachte naar de Nederlandse wet steeds het recht heeft zich op ambtelijk bevel als strafuitsluitingsgrond te beroepen;

dat dit recht derhalve alleen beperkt of

uitgesloten zou kunnen worden door een hogeren rechtsregel, als hoedanig in dit geval, bij gebreke van een tijdens den tweeden wereldoorlog geldenden regel van internationaal gewoonterecht, alleen in aanmerking kan komen art. 8 van het meergenoemde Handvest;

dat dit artikel echter niets bevat, waardoor de Nederlandse wet als lagere rechtsvorm zou hebben te wijken;

dat het immers blijkens het verband van den tekst alleen betrekking heeft op de grote oorlogsmisdadigers (major war criminals), voor wier berechting het Internationale Militaire Tribunaal is ingesteld, en niet op de overige oorlogsmisdadigers, als hoedanige requirant terechtstaat;

dat meergenoemd art. 8 ook niet de uitdrukking is van een volkenrechtelijk beginsel van wijdere strekking, van toepassing op alle oorlogsmisdadigers zonder uitzondering;

dat toch dit voorschrift, zoals het Hof terecht opmerkt, zijn rechtvaardiging vindt in de uitzonderlijke positie, welke de voornaamste oorlogsmisdadigers in het algemene kader van de misdadige Duitse politiek hebben bekleed;

dat derhalve de rechter geroepen is het beroep van req. Z. op ambtelijk bevel te toetsen aan het in Nederland geldende geschreven en ongeschreven recht, volgens hetwelk de berechting van de zogenaamde „gelocaliseerde" misdrijven, gepleegd door de „kleine" oorlogsmisdadigers, plaats vindt krachtens de verklaring van Moskou van 30 Oct. 1943;

dat het ook op militairen toepasselijke art. 43 Sr. voor rechtstreekse toepassing niet in aanmerking komt;

dat immers de rechtspraak van den Raad in dien zin gevestigd is, dat een beroep op dit artikel slechts dan gegrond is, indien het gezag van den bevelenden meerdere over den gehoorzamenden mindere wortelt in het Nederlandse recht of in een voor Nederland verbindenden internationalen rechtsregel;

dat de Raad boven een analogische toepassing van art. 43 Sr. op Duitse militaire en ambtelijke verhoudingen de voorkeur geeft aan een toetsing aan het Duitse recht onder na te melden voorbehoud;

dat immers de redelijkheid gebiedt de strafrechtelijke gevolgen van hiërarchieke ondergeschiktheid te beoordelen naar het ambtelijke kader, waarin de verdachte geplaatst was, mits zijn nationale recht tenminste beantwoordt aan de minimum-eisen, welke aan een beschaafde natie kunnen worden gesteld;

dat het internationale recht, waarop de berechting van oorlogsmisdadigers uiteindelijk berust, niet gedoogt rekening te houden met een nationaal recht van den verdachte, dat beneden deze standaard zou blijven;

dat het tijdens den tweeden wereldoorlog geldende Duitse recht evenwel op dit punt aan voorschreven minimum-eisen heeft voldaan;

dat immers par. 47 van het van 1872 dagtekenende „militärstrafgesetzbuch", opnieuw — en op dit punt ongewijzigd — afgekondigd bij verordening van den „Ministerrat für die Reichsverteidigung 2 van 10 October 1940, Reichsgesetzblatt 1940 I 1347, als volgt luidt:

„(1) Wird durch die Ausführung eines Befehls in Dienstsachen ein Strafgesetz verletzt, so ist dafür der befehlende Vorgesetzte allein verantwortlich. Es trifft jedoch den gehorchenden Untergebenen die Strafe des Teilnehmers:

1. wenn er den erteilten Befehl überschritten hat, oder 2. wenn ihm bekannt gewesen ist, dass der Befehl des Vorgesetzten eine Handlung betraf, welche ein allgemeines oder militärisches Verbrechen oder Vegehen bezweckte.

(2) Ist die Schuld des Untergebenen gering, so kann von seiner Bestrafung abgesehen werden";

dat hieruit immers volgt, dat een bevel, gegeven onder de omstandigheden, voorzien in het eerste lid onder 2, de wederrechtelijkheid der handeling van den mindere niet opheft (Ebermayer — Lobe — Rosenberg, Reichs-Strafgesetzbuch I, 5de dr. 1933, blz. 40);

dat verschillende gezaghebbende Duitse schrijvers dan ook, zij het met schakeringen in de meningen, uit dit voorschrift hebben afgeleid, dat een verplichting tot blinde gehoorzaamheid in de Duitse krijgsmacht niet bestond:

E. Schmidt, Militärstrafrecht (1936), blz. 58, Schwinge, Militärstrafgesetzbuch (3de druk, 1940), blz. 124, en Dietz Wehrmachtsdisziplinarstrafordnung (19de druk, 1943) blz. 48;

dat het Duitse Reichsgericht bij de berechting van oorlogsmisdadigers na den eersten wereldoorlog in zijn arrest van 16 Juli 1921 in de zaak tegen de marine-officieren Dihmar en Boldt, vervolgd wegens het op bevel van hun commandant doden van een groot aantal schipbreukelingen van het getorpedeerde hospitaal-schip Llandovery Castle, in denzelfden zin heeft geoordeeld (Weiszbuch No. 2584/1921, American Journal of International Law 1922, blz. 708 en Cmd. Paper van 1921, no. 1450);

dat, indien gedurende den tweeden Wereldoorlog somtijds bij de Duitse krijgsmacht de leer „Befehl ist Befehl" tot in haar uiterste consequenties voor blijkbaar misdadige opdrachten mocht zijn gehuldigd, waardoor zij met de menselijke waardigheid van den ondergeschikte niet meer verenigbaar werd, de rechtsgrondslag daarvoor heeft ontbroken en aan de betrokken minderen ten hoogste een beroep op overmacht kan worden toegekend, indien de feitelijke vereisten daarvoor aanwezig zijn geweest;

dat het door req. Z.. zij het niet uitdrukkelijk, voor het Hof gedane beroep op overmacht, in de bestreden sententie o.m. is verworpen op den afdoenden grond, dat niet is gebleken, dat op req. enigen dwang is uitgeoefend;

dat toepassing van het Duitse recht den rechter voldoende ruimte laat om de mate van zelfstandigheid tegenover hogere bevelen af te meten naar het gewicht van de door den betrokken mindere beklede functie;

dat aan req. in zijn rang van onderofficier en zijn functie van gevangenbewaarder slechts een geringe vrijheid van handelen kan worden toegeschreven;

dat ook binnen dat kader een deel van de gronden, waarop het Hof requirants beroep op ambtelijk bevel heeft verworpen, in ieder geval van kracht blijft;

dat het Hof derhalve terecht heeft beslist, dat, evenals de ten laste van req. bewezenverklaarde feiten, zo ook hij zelf als dader deswege strafbaar is,, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. thans ambtshalve met betrekking tot de grens, beneden welke ingevolge het slot van het eerste lid onderscheidenlijk het tweede lid, van art. 27a B.B.S. de straftoemeting in het algemeen zal moeten blijven;

dat, zoals reeds onder d van de algemene ambtshalve overwegingen is beslist, het voor de vergelijking van de bestanddelen der bewezenverklaarde misdrijven van art. 27a B.B.S. met die van overeenkomstige strafbare feiten volgens de Nederlandse wet voldoende is, dat alle bestanddelen van enig zodanig strafbaar feit in het bewezenverklaarde oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid terug te vinden zijn;

dat de Raad voorts zich verenigt met de ten deze door het Hof gegeven wetstoepassing, samen te vatten in den algemenen regel, dat, indien voor de bedoelde vergelijking verschillende strafbare feiten volgens de Nederlandse wet in aanmerking komen, het strafmaximum dient te worden bepaald volgens de bepalingen, geldende bij samenloop van strafbare feiten;

O. dat te dezer plaatse een gedeelte van de van weerszijden voorgedragen cassatiemiddelen behoort te worden behandeld;

O. t.a.v. het eerste middel van req. Z.:

dat het onder 1a ten laste van dezen req. bewezen verklaarde de bestanddelen bevat van het opzettelijk behulpzaam zijn bij het plegen van het misdrijf van wederrechtelijke vrijheidsberoving;

dat het betoog, dat de persoon van req. geheel kan worden weggedacht zonder dat zulks voor de vrijheidsberoving enig verschil zou hebben gemaakt, niet afdoende is, omdat dit in vele gevallen van medeplichtigheid kan worden gezegd;

dat dit middel derhalve ongegrond is;

O. t.a.v. het eerste middel van den Proc.-Fiscaal:

dat het noemen van het „lidmaatschap van de misdadige organisatie der Waffen SS" in de telastelegging niet is te beschouwen als de opgave van een zelfstandig misdrijf van art. 27a B.B.S., maar als de vermelding van een omstandigheid, waaronder de andere feiten zijn begaan;

dat dit middel derhalve feitelijken grondslag mist en een beslissing over de daarbij aan de orde gestelde rechtsvragen in deze zaak niet kan worden verkregen;

O. t.a.v. het tweede middel van den Proc.-Fiscaal, voorzover dit is gericht tegen de uitschakeling van art. 102 Sr. uit de vergelijking van bestanddelen:

dat het niet aangaat een vreemdeling, die zich gedurende den oorlog, deel uitmakende van het vijandelijke militaire en ambtelijke apparaat, op Nederlands grondgebied heeft schuldig gemaakt aan een vergrijp tegen de internationale rechtsorde, in enigerlei opzicht — in dit geval voor de bepaling van de toelaatbare strafmaat — te vergelijken met een persoon, op wien de Nederlandse strafwet van toepassing is en die opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp heeft verleend;

dat immers het eerstgenoemde feit van het laatstgenoemde nôch de bestanddelen bevat nôch daarmede overeenkomst vertoont;

dat dit middel mitsdien faalt;

O. thans verder t.a.v. de hier aan de orde zijnde vraag:

dat bij de door art. 27a B.B.S. voorgeschreven vergelijking het feit, zoals het in werkelijkheid blijkt te zijn gepleegd, moet worden getoetst aan de verschillende in aanmerking komende Nederlanders wettelijke strafbepalingen;

dat er onder omstandigheden aanleiding kan bestaan deze vergelijking afzonderlijk uit te voeren voor de gepleegde oorlogsmisdrijven als onder (b) — en voor de misdrijven tegen de menselijkheid als onder (c) van art. 6 van het Handvest bedoeld, welke feiten immers ook in de qualificatie dienen te worden onderscheiden;

dat voor een dergelijke gesplitste behandeling in het thans te berechten geval echter geen aanleiding bestaat, immers de ten laste van req. Z. bewezenverklaarde feiten uit beiderlei gezichtshoek beschouwd de bestanddelen van dezelfde Nederlandse misdrijven blijken te bevatten;

dat de zwaarste Nederlandse strafbepalingen, in aanmerking komende voor de aan het slot van het eerste lid van art. 27a B.B.S. voorgeschreven vergelijking, naar 's Raads oordeel zijn:

wat betreft het bewezenverklaarde onder 1a: art. 282 in verband met art. 48 Sr. en art. 12 B.B.S.;

wat betreft het bewezenverklaarde onder 1b en 2a: art. 300 Sr.;

en wat betreft het bewezenverklaarde onder 2b (opleverend het feit, strafbaar gesteld in het derde lid van art. 27a B.B.S.): eveneens art. 300 Sr.;

zijnde al deze feiten zowel meermalen als onder de strafverzwarende omstandigheid van art. 44 Sr. gepleegd (tengevolge waarvan de zwaarste maximum straf, die van 7 jaren en 6 maanden, bedreigd in het eerste lid van art. 282 Sr., tweemaal met één derde kan worden verhoogd), terwijl zij bovendien vallen onder art. 1 B.B.S. onder 2° (tengevolge waarvan bovendien de strafverzwaringen van art. 11 B.B.S. in werking treden);

dat, voorzover de inschakeling in de vergelijking van art. 44 Sr. betreft, opmerking verdient, dat de besluitwetgever blijkens art. 21 B.B.S. op dit punt gelijkstelling van ambtenaren, beambten of andere personen, werkzaam voor het burgerlijke of militaire gezag van een vijandelijke mogendheid, met Nederlandse ambtenaren bepaaldelijk heeft gewild;

dat een en ander tezamen levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren toelaat (art. 11 B.B.S., 1e lid onder 2°);

O. t.a.v. het tweede middel van req. Z., voorzover niet reeds behandeld onder b van de algemene ambtshalve overwegingen;

dat uit het tot dusver overwogene blijkt, dat dit middel in de onderhavige zaak niet tot cassatie kan leiden;

dat de Raad niettemin zijn oordeel over dit punt zal kenbaar maken;

dat de misdrijven, die vervat zijn in art. 27a B.B.S., uitsluitend kunnen worden gepleegd door personen, die in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand zijn;

dat de strafverzwarende omstandigheid van de artt. 44 Sr. en 21 B.B.S. niet van toepassing is op misdrijven, waarvan de ambtelijke hoedanigheid — daaronder begrepen militaire hoedanigheid — van den dader reeds een bestanddeel uitmaakt;

dat deze hoedanigheid, gelijk hierboven reeds is overwogen, derhalve bij de toepassing van art. 27a B.B.S. haar invloed slechts in zover doet gelden, dat zij het strafmaximum van het vergelijkbare misdrijf volgens de Nederlandse wet — indien niet een militair of ambtsmisdrijf — verhoogt;

O. ten slotte t.a.v. de op te leggen straf, waartegen het tweede middel van den Procureur-Fiscaal en het derde middel van req. Z. zijn gericht;

dat de Raad in req. Z. ziet den gewilligen dienstknecht van het vijandelijk nationaal-socialistische regime, behept met een zekere mate van anti-semitisme, doch wiens opzet tot uitvoering van een politiek van terrorisme en onmenselijkheid jegens weerloze arrestanten niet sterk gepronon-ceerd is geweest;

dat vele van de te zijnen laste bewezenverklaarde feiten het karakter dragen van overschrijdingen van het hem als gevangenbewaarder toekomende tuchtrecht bij overtreding van de regelen, geldende in de gevangenis;

dat onder deze omstandigheden de Raad een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren een voldoende vergelding acht;

dat derhalve het middel van den Proc.-Fiscaal is ongegrond en dat van req. Z. is gegrond;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat de qualificatie en de opgelegde straf betreft;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Qualificeert het bewezenverklaarde als:

1. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken:

a. een oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5);

b. een misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. b onder c van genoemd Handvest;

beide meermalen gepleegd;

2. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in krijgsdienst van den vijand als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan een oorlogsmisdrijf en een misdrijf tegen de menselijkheid, als onder 1 omschreven, eveneens meermalen gepleegd;

Veroordeelt req. tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling, dat op den duur daarvan in mindering zal worden gebracht de gehele tijd, door req. sinds 26 Mei 1945 tot den dag van de uitspraak van dit arrest in bewaring doorgebracht; Verwerpt het beroep van den Procureur-Fiscaal;

Verwerpt het beroep van req. Z. voor het overige.

No. 1360

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 December 1948. (Mrs. Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Hebben appellanten een vordering op de boedel Everout of uitsluitend een vordering op de N. G. V.?

Tot dat ten aanzien van de bevoegdheid van Everout tot inning van de huren een voorziening is getroffen door de Afd. Rechtspraak, kan niet worden volgehouden dat Everout destijds de huren heeft geïnd zonder enig recht of titel.

Primair verzoek ontzegd.

Wel heeft Everout een onrechtmatige daad verricht door zich met de inning te belasten.

De bepaling der inhoud dier rechtsbetrekking is ingevolge art. 23 E 100 afhankelijk van de vraag of achterwege laten van ingrijpen onredelijk is te achten.

De verordening 154/1941 deed een rechtsbetrekking ontstaan tussen appellanten en de N. G. V. en niet tussen appellanten en Everout. Bij een nietigverklaring van de rechtsbetrekking tussen Everout en de N. G. V. hebben appellanten geen belang.

Afscheiding van het vermogen van Everout en van de andere door de N. G. V. ingestelde plaatselijke beheerders van het vermogen van de N. G. V. zou tot een heilloze verwarring leiden, waardoor de redelijkheid niet zou worden gediend.

Een redelijke oplossing tot afwikkeling van de vorderingen op de N. G. V. en op de onderbeheerders is slechts te vinden door deze boedels als één geheel te beschouwen en als zodanig te liquideren.

Het standpunt door het N.B.I. ingenomen is redelijk en billijk en dient derhalve te worden bekrachtigd.

(Besluit Bezettingsmaatregelen (E 93) art. 30; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 19 Mei 1948 van de daarin genoemde appellanten: Mej. Betty Lewenstein, Mevr. Wilhelmine Helena Lewenstein, Enrico de Castilro Serra, Mevr. Irma Edith Ruth Klein en Robert Gotschalk Lewenstein, verder aan te duiden als de familie Lewenstein, zomede de ter 's Raads zitting overgelegde aanvulling daarvan, bij welk request primair wordt verzocht de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 28 April 1948 te vernietigen en vast te stellen, dat appellanten op de boedel P. J. Everout een vordering hebben tot een bedrag van f 20,109.22, waaraan voorts enige subsidiaire en meer subsidiaire verzoeken worden verbonden;

Nog gelezen het antidotaal request van 17 September 1948 van het Nederlandse Beheersinstituut, concluderende in hoofdzaak tot ontzegging van het verzoek en bekrachtiging van zijn evengemelde beslissing;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 11 November 1948, de familie Lewenstein bij monde van de advocaat en procureur Mr. J. C. P. Vrij, hun gemachtigde ten deze, te wiens kantore te Amsterdam zij domicilie hebben gekozen; het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van zijn gemachtigde de advocaat en procureur Mr. D. J. Veegens, te wiens kantore te 's-Gravenhage het Instituut domicilie heeft gekozen;

Gezien de stukken;

O. dat het geschil tussen partijen in hoofdzaak loopt over de vraag of de aan de familie Lewenstein toekomende vordering van f 20,109.22 — over welk bedrag tussen partijen niet is gedebatteerd — kan worden geldig gemaakt, zoals de familie Lewenstein stelt — in de boedel van de te Amsterdam gevestigde makelaar P. J. Everout, dan wel, zoals het Nederlandse Beheersinstituut stelt, uitsluitend in de boedel van de Niederländische Grundstücksverwaltung, hier verder aan te duiden als de N.G.V.;

O. dat deze schuldvordering een gevolg is hiervan, dat de familie Lewenstein tijdens de bezetting van Nederland viel onder de anti-joodse verordeningen van de bezetter, zodat de verordening 154/41 van toepassing werd geacht op hun ten requeste nader aangeduid huizenbezit te Amsterdam;

dat niettemin de huren van deze huizen tot op of omstreeks 1 Maart 1944 door, althans in opdracht van de toenmalige rechthebbenden zijn geïnd en ontvangen;

dat van 1 Maart 1944 af echter de destijds te Amsterdam gevestigde makelaar P. J. Everout, thans gedetineerd, wiens vermogen als vijandelijk vermogen gesteld is onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Bijzondere Beheren te 's-Gravenhage, Beeklaan 15, zonder opdracht, tegen de wil en buiten medeweten van de familie Lewenstein de huren van de bedoelde percelen heeft geïnd en in ontvangst heeft genomen, uit de ontvangen huren lasten en kosten rustende op deze percelen en besteed ten behoeve dezer percelen heeft betaald en noch deze huren, noch het netto-provenue dezer huren aan de familie Lewenstein heeft afgedragen en in ieder geval deze huren, althans het nettoprovenue hiervan, niet aan de familie Lewenstein ten goede zijn (is) gekomen;

dat het netto-provenue, dat aan huur voor deze huizen tot op de bevrijding aan Everout voldaan is het voormeld bedrag oplevert, en alzo een tegen de boedel van Everout geldend te maken vordering;

dat het Nederlandse Beheersinstituut een verzoek gedaan krachtens art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen om die vordering te erkennen bij de beschikking, waarvan thans appèl, heeft afgewezen op grond, dat in dit geval ten gevolge van de handelingen van de bezetter slechts rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen met de N.G.V., voor wie Everout destijds is opgetreden, zodat aanspraken uit dien hoofde slechts zouden kunnen worden erkend ten laste van de boedel van de N.G.V.;

O. dat appellanten zich hierop tot de Raad hebben gewend met het verzoek:

primair: de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 28 April 1948 te vernietigen en vast te stellen, dat appellanten op de boedel P. J. Everout een vordering hebben tot een bedrag van f 20,109.22 of zodanig bedrag als de Raad zal vermenen te behoren en dat dit bedrag door het Nederlands Beheersinstituut valt te erkennen;

subsidiair: te vernietigen, althans nietig te verklaren de tussen P. J. Everout en appellanten ontstane rechtsbetrekking ten aanzien van de ten requeste bedoelde percelen te Amsterdam en vast te stellen, dat appellanten een vordering op de boedel P. J. Everout hebben tot een bedrag van f 20,109.22 of tot zodanig bedrag als Uw Raad zal vermenen te behoren;

meer subsidiair: de inhoud te bepalen van de tussen appellanten en P. J. Everout ontstane rechtsbetrekking uit hoofde van de door Everout jegens de familie Lewenstein gepleegde onrechtmatige daad, in dier voege, dat vastgesteld worde, dat appellanten op de boedel P. J. Everout een vordering hebben ad f 20,109.22 of tot een zodanig bedrag als de Raad zal vermenen te behoren;

nog meer subsidiair: a. te vernietigen, althans nietig te verklaren de rechtsbetrekking, ontstaan tussen de Niederländische Grundstücksverwaltung en appellanten ten aanzien van de ten requeste bedoelde percelen;

b. te vernietigen, althans nietig te verklaren de tussen de Niederländische Grundstücksverwaltung en Everout ontstane rechtsbetrekking voorzover deze betrekking heeft op de ten requeste bedoelde percelen;

c. vast te stellen, dat appellanten een

vordering hebben op de boedel P. J. Everout ad f 20,109.22 of tot zodanig bedrag als de Raad zal vermenen te behoren;

en bij hun aanvullend request nog meer subsidiair hebben gevorderd:

dat de familie Lewenstein derhalve onder handhaving van hetgeen zij bij hun request no. 5427 gevorderd hebben, nog meer subsidiair vorderen, dat de Raad voor het Rechtsherstel de rechtsbetrekking tussen de N.G.V. en Everout vernietigt en vaststelt, dat er tussen de familie Lewenstein en Everout ten aanzien van de door Everout van de huurders van de familie Lewenstein geïnde, niet aan de N.G.V. afgedragen huren, een rechtsbetrekking bestaat, op grond waarvan de familie Lewenstein een vordering heeft op de boedel Everout tot het bedrag van de in de boedel Everout nog aanwezige van bedoelde huurders afkomstige huren, verminderd met door Everout betaalde lasten en kosten over de periode, dat Everout de huren niet aan de N.G.V. heeft afgedragen, welke bedragen na vaststelling door Uw Raad, dat de familie Lewenstein bedoelde vordering op de boedel Everout heeft, in onderling overleg zullen kunnen worden vastgesteld;

O. dat geïntimeerde tegen deze aanvulling, welke naar 's Raads oordeel toelaatbaar is, geen bezwaar heeft gemaakt;

O. dat de ingestelde vordering vervalt in twee onderdelen, waarvan het primaire verzoek het eerste deel vormt, in zoverre, daarbij generlei nietigverklaring met een beroep op de artikelen 23 e.v. van het Besluit E 100 wordt gevraagd, terwijl in het tweede onderdeel (alle subsidiaire verzoeken) nietigverklaring, inhoudsbepaling en/of vaststelling van rechtsbetrekkingen krachtens die artikelen op de voorgrond staat;

O. dat op deze wijze vorderingen tot rechtsherstel met het ingestelde hoger beroep worden verbonden, waartegen geen bezwaar bestaat, nu het Nederlandse Beheersinstituut dit zonder enige tegenspraak heeft aanvaard, en de bij dit rechtsherstel betrokken partijen alle door dat Instituut worden vertegenwoordigd;

O. alsnu ten aanzien van het primair verzoek dat appellanten dit motiveren met de stelling, dat P. J. Everout zonder enig recht of titel hun toekomende huren heeft geïnd en die niet aan hen heeft afgedragen;

O. dat hierbij over het hoofd is gezien, dat Everout zijn bevoegdheid tot inning ontleende aan een beschikking van de N.G.V. krachtens art. 7 (2) van de hoger aangehaalde bezettingsverordening;

dat weliswaar die bezettingsverordening geplaatst is op lijst A van het Besluit E 93 en dus blijkens art. 15 van dat Besluit geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, maar dat aan deze bepaling krachtens art. 30 geen rechten kunnen worden ontleend, zolang geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan;

dat zodanige voorziening ook bij wege van rechtsherstel door de Afdeling Rechtspraak van deze Raad kan worden getroffen, doch zolang zulks niet op deze of andere wijze geschied is, niet is vol te houden dat Everout destijds zonder enig recht of titel deze huren heeft geïnd;

dat het primaire verzoek alzo niet voor inwilliging vatbaar is;

dat daarentegen de stelling van het meer subsidiaire verzoek, dat Everout met het innen van deze huren een onrechtmatige daad heeft gepleegd, ondanks het beroep van geïntimeerde voor het tegendeel op de evengemelde bezettingsverordening, ongetwijfeld juist is;

dat het immers met de in het maatschappelijk verkeer in acht te nemen betamelijkheid ten enenmale in strijd is in oorlogstijd gedurende een vijandelijke bezetting uit eigen beweging zijn diensten aan de vijand te lenen bij diens beroving van joodse medeburgers;

dat deze daad alzo onrechtmatig was en is krachtens ook tijdens de bezetting geldend Nederlands recht en niet ingevolge de meerbedoelde zelf onrechtmatige bezettingsverordening, zodat het bepaalde bij art. 25 van het Besluit E 100 ten deze in zijn geheel toepassing mist, ook al heeft die bezettingsverordening aan Everout de gelegenheid tot het plegen van die daad verschaft;

dat derhalve de vraag of er termen zijn om de inhoud van deze rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad te bepalen krachtens art. 23 hiervan afhangt of de Raad het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk acht;

O. dat de Raad, alvorens hierop verder in te gaan, ook de overige subsidiaire vorderingen in beschouwing wil nemen;

O. hieromtrent, dat geïntimeerde zich heeft gerefereerd aan 's Raads oordeel ten aanzien van het nog meer subsidiair gevorderde sub a, (vernietiging althans nietigverklaring van de rechtsbetrekking, ontstaan tussen de N.G.V. en appellanten ten aanzien van de ten requeste bedoelde percelen), doch overigens die vorderingen heeft bestreden;

O. dat appellanten zich subsidiair richten tegen de tussen Everout en henzelf ontstane rechtsbetrekking, doch niet is in te zien dat — afgezien van die uit onrechtmatige daad — enige rechtsbetrekking tussen deze partijen zou zijn ontstaan, zelfs niet en juist niet, als men de meergemelde bezettingsverordening 154/1941 zou laten gelden;

dat die verordening appellanten immers als partij geheel uitschakelde en alleen de N.G.V. als beheerder van het joods onroerend goed erkende met de bevoegdheid om andere personen, in casu Everout, met de daadwerkelijke uitoefening van dat beheer te belasten;

dat de joodse eigenaar hier geheel buiten stond, en alzo te zijnen aanzien geen rechtsbetrekking is ontstaan, die volgens dit deel van het petitum zou kunnen worden vernietigd, zodat dit niet voor inwilliging vatbaar is;

O. dat nog meer subsidiair onder b gevraagd wordt vernietiging althans nietigverklaring van de tussen de N.G.V. en Everout ontstane rechtsbetrekking, voor zover deze betrekking heeft op de ten requeste bedoelde percelen;

O. dat, waar deze rechtsbetrekking is ontstaan op grond van een maatregel van de bezetter als bedoeld in art. 25 sub c van het Besluit E 100, dit deel der vordering, behoudens blijk van het tegendeel overeenkomstig de laatste zinsnede van art. 25 voor toewijzing vatbaar is, terwijl moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van zodanig ingrijpen onder bedoeld voorbehoud onredelijk zou zijn;

dat op dezelfde grond en onder hetzelfde voorbehoud de nog meer subsidiaire vordering sub a voor toewijzing vatbaar is;

dat echter niet is in te zien, dat de beslissingen sub a en b als door appellanten verzocht zouden kunnen leiden tot toewijzing van het sub c verzochte, aangezien daaruit toch niet zou kunnen volgen dat een rechtsbetrekking van de sub c vermelde inhoud tussen appellanten en de boedel-Everout, anders dan die uit onrechtmatige daad als hoger overwogen;

dat appellanten alzo bij het subsidiair sub a gevorderde geen belang hebben, terwijl dat sub c eveneens als in dit verband ongegrond moet worden afgewezen;

dat op de beslissing ten aanzien van het nog meer sub b gevorderde hieronder zal worden teruggekomen;

O. ten aanzien van het blijkens aanvullend request ter zitting nog meer subsidiair gevorderde, dat appellanten voortbouwende op de nietigverklaring van de rechtsbetrekking tussen de N.G.V. en Everout daaruit afleiden, dat er tussen hen en de boedel-Everout een rechtsbetrekking bestaat ten aanzien van de door Everout van de huurders geïnde niet aan de N.G.V. afgedragen huren, op grond waarvan de appellanten een vordering hebben op de boedel Everout tot het bedrag van de in die boedel nog aanwezige van bedoelde huurders afkomstige huren, verminderd met de door Everout betaalde lasten en kosten over de periode dat Everout de huren niet aan de N.G.V. heeft afgedragen, c.q. in onderling overleg vast te stellen;

O. omtrent dit punt, dat het al of niet nog aanwezig zijn van de geïnde huren in de boedel-Everout bezwaarlijk de doorslag kan geven bij de afwikkeling dezer aangelegenheid;

dat toch niet is in te zien, dat dit feit — gesteld het ware bewezen, terwijl het zelfs niet te bewijzen is aangeboden — ten deze van belang zou kunnen zijn, daar de nog aanwezige gelden in geen geval als bepaalde geldswaarden aan appellanten zouden kunnen toekomen, doch evenzeer het voorwerp zijn van een eventuele vordering als dit met reeds aan de N.G.V. afgedragen of verteerde huren het geval zou zijn;

O. dat blijkens het vorenbetoogde aan appellanten een vordering wegens onrechtmatige daad, te stellen op het niet betwiste bedrag van f 20,109.22 tegen Everout zou kunnen worden toegekend, indien het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden naar 's Raads oordeel onredelijk ware;

O. ten aanzien van de vraag, of het in casu onredelijk zou zijn de meerbedoelde vordering uit onrechtmatige daad tegen de boedel van Everout te laten gelden, dat het Nederlandse Beheersinstituut hieromtrent heeft aangevoerd, dat het streven van het Instituut er op gericht is, de afwikkeling der vorderingen van Joodse grondbezitters gezamenlijk als één insolvente massa te doen geschieden door de tijdens de bezetting als stichting opgezette thans als vijandelijk persoon onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut gestelde N.G.V.;

dat in het algemeen gebleken is, dat de opdracht van beheer aan privé-personen tot grote onverwachte teleurstellingen leidde en dat het met het oog daarop noodzakelijk is geweest het Bureau van Bijzondere Beheren in het leven te roepen, waarin de verschillende dochterbeheren, elk gaande over een groot complex samenhingen;

dat het beheer van N.G.V. ook bij genoemd Bureau is ondergebracht en de rechtspositie van de N.G.V. aldus was, dat de door haar plaatselijk in de lande ingestelde beheren, die volgens de meer aangehaalde bezettingsverordening volkomen afhankelijk waren van en rekenplichtig aan de N.G.V. tijdens de bezetting slechts vertakkingen daarvan zijn gebleven, die de hun toegevallen activa op de dag der bevrijding aan de N.G.V. hadden te doen toekomen ter vorming van een gemeenschappelijke insolvente boedel, waarin alle rechthebbenden pondspondsgewijze zouden delen;

dat — zoals in deze zaak blijkt — te Amsterdam het joodse huizenbezit tijdens de oorlog als onderbeheerder namens de N.G.V. is beheerd door de makelaar Everout, en dat dit beheer zodanig geweest is, dat de joodse eigenaren (die in geen geval integraal kunnen worden voldaan) een groter aandeel van hun vordering zullen ontvangen, indien de boedel-Everout gescheiden wordt gehouden van het algemeen beheer van de N.G.V.;

dat echter een dergelijke afscheiding in dit en andere gevallen tot een heilloze verwarring zou moeten leiden, waardoor de redelijkheid niet zou worden gediend, doch ongetwijfeld ten zeerste in het gedrang zou komen;

O. dat appellanten dit hebben ontkend en er daarbij op gewezen hebben, dat de opvatting van het Nederlandse Beheersinstituut tot ongemotiveerde discriminatie zou moeten leiden tussen de joodse huiseigenaren in het eerder bevrijde Zuiden van Nederland en b.v. die te Amsterdam, die het beheer over hun huizen eerst later in eigen handen hebben kunnen nemen, daardoor toch reeds bij die van het Zuiden achterstaan en bij het standpunt van het Neder-

O. dat nog meer subsidiair onder b gevraagd wordt vernietiging althans nietigverklaring van de tussen de N.G.V. en Everout ontstane rechtsbetrekking, voor zover deze betrekking heeft op de ten requeste bedoelde percelen;

O. dat, waar deze rechtsbetrekking is ontstaan op grond van een maatregel van de bezetter als bedoeld in art. 25 sub c van het Besluit E 100, dit deel der vordering, behoudens blijk van het tegendeel overeenkomstig de laatste zinsnede van art. 25 voor toewijzing vatbaar is, terwijl moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van zodanig ingrijpen onder bedoeld voorbehoud onredelijk zou zijn;

dat op dezelfde grond en onder hetzelfde voorbehoud de nog meer subsidiaire vordering sub a voor toewijzing vatbaar is;

dat echter niet is in te zien, dat de beslissingen sub a en b als door appellanten verzocht zouden kunnen leiden tot toewijzing van het sub c verzochte, aangezien daaruit toch niet zou kunnen volgen dat een rechtsbetrekking van de sub c vermelde inhoud tussen appellanten en de boedel-Everout, anders dan die uit onrechtmatige daad als hoger overwogen;

dat appellanten alzo bij het subsidiair sub a gevorderde geen belang hebben, terwijl dat sub c eveneens als in dit verband ongegrond moet worden afgewezen;

dat op de beslissing ten aanzien van het nog meer sub b gevorderde hieronder zal worden teruggekomen;

O. ten aanzien van het blijkens aanvullend request ter zitting nog meer subsidiair gevorderde, dat appellanten voortbouwende op de nietigverklaring van de rechtsbetrekking tussen de N.G.V. en Everout daaruit afleiden, dat er tussen hen en de boedel-Everout een rechtsbetrekking bestaat ten aanzien van de door Everout van de huurders geïnde niet aan de N.G.V. afgedragen huren, op grond waarvan de appellanten een vordering hebben op de boedel Everout tot het bedrag van de in die boedel nog aanwezige van bedoelde huurders afkomstige huren, verminderd met de door Everout betaalde lasten en kosten over de periode dat Everout de huren niet aan de N.G.V. heeft afgedragen, c.q. in onderling overleg vast te stellen;

O. omtrent dit punt, dat het al of niet nog aanwezig zijn van de geïnde huren in de boedel-Everout bezwaarlijk de doorslag kan geven bij de afwikkeling dezer aangelegenheid;

dat toch niet is in te zien, dat dit feit — gesteld het ware bewezen, terwijl het zelfs niet te bewijzen is aangeboden — ten deze van belang zou kunnen zijn, daar de nog aanwezige gelden in geen geval als bepaalde geldswaarden aan appellanten zouden kunnen toekomen, doch evenzeer het voorwerp zijn van een eventuele vordering als dit met reeds aan de N.G.V. afgedragen of verteerde huren het geval zou zijn;

O. dat blijkens het vorenbetoogde aan appellanten een vordering wegens onrechtmatige daad, te stellen op het niet betwiste bedrag van f 20,109.22 tegen Everout zou kunnen worden toegekend, indien het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden naar 's Raads oordeel onredelijk ware;

O. ten aanzien van de vraag, of het in casu onredelijk zou zijn de meerbedoelde vordering uit onrechtmatige daad tegen de boedel van Everout te laten gelden, dat het Nederlandse Beheersinstituut hieromtrent heeft aangevoerd, dat het streven van het Instituut er op gericht is, de afwikkeling der vorderingen van Joodse grondbezitters gezamenlijk als één insolvente massa te doen geschieden door de tijdens de bezetting als stichting opgezette thans als vijandelijk persoon onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut gestelde N.G.V.;

dat in het algemeen gebleken is, dat de opdracht van beheer aan privé-personen tot grote onverwachte teleurstellingen leidde en dat het met het oog daarop noodzakelijk is geweest het Bureau van Bijzondere Beheren in het leven te roepen, waarin de verschillende dochterbeheren, elk gaande over een groot complex samenhingen;

dat het beheer van N.G.V. ook bij genoemd Bureau is ondergebracht en de rechtspositie van de N.G.V. aldus was, dat de door haar plaatselijk in de lande ingestelde beheren, die volgens de meer aangehaalde bezettingsverordening volkomen afhankelijk waren van en rekenplichtig aan de N.G.V. tijdens de bezetting slechts vertakkingen daarvan zijn gebleven, die de hun toegevallen activa op de dag der bevrijding aan de N.G.V. hadden te doen toekomen ter vorming van een gemeenschappelijke insolvente boedel, waarin alle rechthebbenden pondspondsgewijze zouden delen;

dat — zoals in deze zaak blijkt — te Amsterdam het joodse huizenbezit tijdens de oorlog als onderbeheerder namens de N.G.V. is beheerd door de makelaar Everout, en dat dit beheer zodanig geweest is, dat de joodse eigenaren (die in geen geval integraal kunnen worden voldaan) een groter aandeel van hun vordering zullen ontvangen, indien de boedel-Everout gescheiden wordt gehouden van het algemeen beheer van de N.G.V.;

dat echter een dergelijke afscheiding in dit en andere gevallen tot een heilloze verwarring zou moeten leiden, waardoor de redelijkheid niet zou worden gediend, doch ongetwijfeld ten zeerste in het gedrang zou komen;

O. dat appellanten dit hebben ontkend en er daarbij op gewezen hebben, dat de opvatting van het Nederlandse Beheersinstituut tot ongemotiveerde discriminatie zou moeten leiden tussen de joodse huiseigenaren in het eerder bevrijde Zuiden van Nederland en b.v. die te Amsterdam, die het beheer over hun huizen eerst later in eigen handen hebben kunnen nemen, daardoor toch reeds bij die van het Zuiden achterstaan en bij het standpunt van het Neder-

landse Beheersinstituut nog verder achteruit gezet zouden worden, zonder hun voordeel te kunnen doen met de omstandigheden, dat hun bezit door Everout redelijk wel is beheerd; waaraan zij nog hebben toegevoegd, dat bij de N.G.V. ook zullen opkomen zij, die tot restitutie veroordeeld van onrechtmatig verkregen joods grondbezit of tot vergoeding van daarop rustende door hen geïnde hypothecaire vorderingen, daarbij hebben ontvangen de rechten, die de door hen gedepossedeerde joden tegen de N.G.V. kunnen uitoefenen, zodat in het stelsel van het Nederlandse Beheersinstituut deze rooflustige derden hoogst onbillijk op een lijn zouden komen te staan met gedupeerde joodse bezitters, die uitsluitend aangewezen zouden zijn op de boedel van de N.G.V.;

O. dat naar 's Raads oordeel, ondanks de daartegen geopperde bezwaren, de wijze van liquidatie, zoals het Nederlandse Beheersinstituut die zich voorstelt, meer beantwoordt aan de eisen van redelijkheid en billijkheid dan die voorgestaan door appellanten;

dat immers de gang van zaken, aldus is geweest, dat tijdens de bezetting de vijand al het joodse bezit in Nederland heeft willen roven en daartoe wat het joodse grondbezit aangaat de N.G.V. in het leven heeft geroepen, die onder aanstelling van verschillende geheel van dit lichaam afhankelijke onderbeheerders en met behulp van deze dit bezit zoveel mogelijk te gelde heeft gemaakt en de door elke onderbeheerder geïnd gelden naar zich heeft doen toestromen, waarop het geheel te zamen met door verschillende andere roofinstellingen verkregen opbrengst van ander joods vermogen naar Duitsland zou worden en voor het merendeel ook is afgevoerd;

dat na de bevrijding van Nederland getracht is en wordt om de aldus benadeelde bevolkingsgroep zoveel doenlijk in zijn rechten te herstellen, maar dat het — bij de aangegeven gang van zaken tijdens de bezetting — ondoenlijk is gebleken de herkomst van de nog als batig saldo door de N.G.V. te verantwoorden gelden met voldoende nauwkeurigheid te verifiëren;

dat dit in enkele gevallen misschien nog wel mogelijk zou zijn — zoals b.v. in de casuspositie, waarop doelt de ter zitting door appellanten voorgebrachte meer subsidiaire vordering — maar daaruit tevens blijkt tot welke ingewikkelde situaties voor de gehele groep van gedupeerde joodse grondbezitters het door appellanten voorgestane stelsel van afwikkeling der boedels van elk der onderbeheerders afzonderlijk zou moeten leiden;

dat een redelijke oplossing ten deze enkel te vinden schijnt op de door het Nederlandse Beheersinstituut voorgestane wijze, waarbij de betrokken baten, voor zover ze bij de bevrijding nog achterhaalbaar bleken te zijn, als één geheel worden beschouwd, waarop de benadeelden hun vorderingen voor zover toereikend zullen kunnen verhalen;

O. dat het beroep van appellanten op de gunstiger positie van de joden in het eerder bevrijde Zuiden niet opgaat, omdat het hier een zuiver toevallige discriminatie betreft, die als gevolg van het oorlogsverloop moet worden aanvaard, maar daarom nog geen aanleiding behoort te geven tot het scheppen van eigenmachtige discriminaties, waardoor aan de benadeelden de keus zou worden gelaten in ieder geval de voor hen voordeligste weg te volgen;

O. dat ook hun tweede argument niet opgaat, omdat het in hun positie geen verschil brengt, of zij moeten delen met medeberoofden of met derden, die niet anders dan rechten van die medeberoofden uitoefenen;

O. dat op al deze gronden het door het Nederlandse Beheersinstituut ten deze ingenomen standpunt redelijk en daarmede ook billijk voorkomt, zodat de beslissing, waarvan appèl met juistheid is gegeven;

O. dat als gevolg, daarvan tevens vaststaat, dat de tussen Everout en de N.G.V. ontstane rechtsbetrekking in redelijkheid behoort te worden gehandhaafd, zodat het vereiste blijk van het tegendeel ten aanzien van het nog meer subsidiair onder b gevorderde aanwezig is en de vordering mitsdien in al haar onderdelen moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 28 April 1948 met ontzegging van het primair gevorderde;

Wijst het subsidiair gevorderde in al zijn onderdelen af;

Veroordeelt appellanten in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van de wederpartij begroot op f 200.

No. 1361

RAAD RECHTSHERSTEL AFD RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Juni 1948. (Mrs. Sluis, Raedt en Mijnssen.)

In gevolge art. 3 van het Besluit A 6 moet de nietigheid van overeenkomsten, welke door het besluit met nietigheid worden getroffen, door de rechter ambtshalve worden uitgesproken, doch met de rechter in dat artikel is niet bedoeld de Raad voor het Rechtsherstel.

Aan gerequestreerde een suppletoire eed opgedragen, dat niet hij, doch zijn echtgenote het bedoelde poppenhuis heeft gekocht.

(Besluit rechtsverkeer in oorlogstijd [A 6] art. 3.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.:

Gezien een request van de Kunsthandel J. Goudstikker N.V., gevestigd en kantoor houdende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Max Meyer benevens een verweerschrift van Petrus Jan Rienstra, zich noemende Rienstra van Stuyvesande, gemachtigde Mr. W. Baron van Haersolte;

Gelet op het proces-verbaal van de mondelinge behandeling, dezer zaak ter zitting van den Raad van 4 Maart 1948 alsmede op de overige stukken van het geding;

O. dat requestrante heeft gesteld dat:

1. dat op 10 Mei 1940 verzoekster eigenares was van een antiek poppenhuis, bekend als het poppenhuis van Blau, hetwelk zich thans bevindt in het bezit van gerequestreerde P. J. Rienstra van Stuyvesande, wonende te Amsterdam, aan de Heerengracht 538;

2. dat in Juli 1940, nadat de toenmalige enige directeur en groot-aandeelhouder van verzoekster, de Heer Jacques Goudstikker, tengevolge van een ongeval tijdens zijn vlucht naar Engeland op 16 Mei 1940 omgekomen was, het bedrijf der N.V. met inbegrip van dit poppenhuis werd verkocht en overgedragen aan Alois Miedl, terwijl te zelfder tijd Rijksmaarschalk Hermann Goering het grootste gedeelte van de schilderijen en antiek collectie overnam;

3. dat de in de vorige alinea overdrachttransacties tijdens de bezetting zijn tot stand gekomen onder dwang of onbehoorlijke invloed door of vanwege de vijand;

4. dat het poppenhuis vervolgens door Alois Miedl althans door de tijdens de bezetting opgerichte Kunsthandel v/h J. Goudstikker N.V., waarvan alle aandelen in handen waren van Miedl en welke vennootschap was opgericht om het van verzoekster overgenomen bedrijf voort te zetten, aan gerequestreerde werd overgedragen;

5. dat gerequestreerde in dienst was van Alois Miedl althans van de door deze gecontroleerde Buitenlandse Bankvereniging N.V.;

6. dat gerequestreerde dan ook wist, dat het poppenhuis uit Joods bezit afkomstig was, zodat hij zich niet op verkrijging te goeder trouw zal kunnen beroepen;

7. dat verzoekster krachtens een beschikking d.d. 4 December 1947 van de Voorzitter der Kamer Amsterdam het vorenbedoelde poppenhuis in beslag heeft doen nemen;

8. dat een afschrift dezer beschikking en van het daaraan ten grondslag liggende request, zomede een afschrift van het proces-verbaal van beslaglegging van 8 December 1947 aan dit verzoekschrift zijn gehecht;

9. dat verzoekster er belang bij heeft te vorderen, dat de rechtsbetrekkingen met betrekking tot het vorenbedoelde poppenhuis, welke rechtsbetrekkingen gedurende de vijandelijke bezetting zijn tot stand gekomen, zomede de daaraan ten grondslag liggende rechtshandelingen van verkoop en overdracht, worden nietig verklaard, overeenkomstig het daaromtrent in de artt. 23 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer bepaalde, aangezien het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

10. dat voorts het ten deze gelegde beslag zal dienen te worden van waarde verklaard;

op welke gronden requestrante den Raad heeft verzocht:

A. het op het poppenhuis gelegde beslag van waarde te verklaren;

B. nietig te verklaren de overeenkomst van koop en verkoop zomede de overdracht van dit poppenhuis, tot stand gekomen tussen Alois Miedl althans de Kunsthandel v/h J. Goudstikker N.V. als verkoper en gerequestreerde als koper;

C. vast te stellen, dat verzoekster eigenares is van het poppenhuis;

D. de gerequestreerde te veroordelen om te gehengen en te gedogen, dat de bewaarder van het poppenhuis dit tegen ontvangstbewijs aan verzoekster afgeeft; kosten rechtens;

O. dat de vordering van requestrante door gerequestreerde is bestreden, op welk verweer telkens voorzoveel nodig onder de rechtsoverwegingen zal worden teruggekomen.

In rechten:

O. dat uit de gewisselde stukken en hetgeen ter zitting van den Raad is gebleken, volgt, a. dat de N.V. Goudstikker, te weten de hier te noemen Oude Goudstikker 10 Mei 1940 eigenaresse was van het poppenhuis, bekend als het poppenhuis van Blau;

O. b. dat dit poppenhuis daarna bij contract van 1 Juli 1940 door ten Broek als directeur van de N.V. Goudstikker werd verkocht aan den Rijksduitser Adolf Miedl, als behorende tot de sub 1 in het contract genoemde antiquiteiten en andere kunstvoorwerpen;

c. dat dit contract voor zover betreft de daarin sub 1 omschreven antiquiteiten enz., waaronder het poppenhuis is geannuleerd bij een contract d.d. 13 Juli 1940 tussen ten Broek in zijn voormelde hoedanigheid en Miedl;

d. dat op dienzelfde datum ten Broek q.q. genoemde antiquiteiten enz., derhalve ook het poppenhuis verkocht aan Hofer als lasthebber van Goering;

e. dat Goering een en ander later weder overdroeg aan Miedl of door hem tijdens de bezetting opgerichte kunsthandel v/h J. Goudstikker N.V. de hier te noemen Nieuwe Goudstikker, waarvan alle aandelen in handen waren van Miedl en welke was opgericht om het bedrijf van de Oude Goudstikker voort te zetten;

f. dat Miedl dan wel de nieuwe Goudstikker het poppenhuis daarna verkocht, volgens requestrante aan Rienstra en volgens gerequestreerde aan diens echtgenote Jacoba Went;

O. dat requestrante thans overeenkomstig het daaromtrent in de artt. 23 e.v. van het K.B. E 100 bepaalde onder meer vordert de nietigverklaring van de overeenkomst van koop en verkoop zomede de overdracht van het poppenhuis tot stand gekomen tussen Alois Miedl althans de Kunsthandel v.h. J. Goudstikker N.V. als verkoper en gerequestreerde als koper;

O. dat requestrant hiervoor een beroep

doet op de bepaling van art. 6 van het Besluit van 9 Juni 1940 (A 6);

O. dat dit beroep echter faalt, omdat, ook al zou de bedoelde overeenkomst krachtens art. 6 van genoemd Besluit nietig zijn, zulks de Raad niet belet krachtens art. 23 van het Besluit E 100 in te grijpen;

O. dat weliswaar art. 3 van het Besluit A 6 inhoudt dat de nietigheid waarmede overeenkomsten of handelingen bij of krachtens dat Besluit gesteld, worden getroffen, door den rechter ambtshalve worden uitgesproken, doch met den rechter in dit artikel niet is bedoeld de Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat wel moet worden aangenomen dat de transacties sub d en e nietig zijn krachtens art. 6 van het Besluit A 6, doch al heeft het feit, dat Miedl het poppenhuis krachtens nietigen titel verkreeg, tot gevolg dat Miedl en de Nieuwe Goudstikker hierover onbevoegdelijk beschikten door dit aan Rienstra of zijn echtgenote te verkopen, uit art. 2014 j°. 1507 B. W. volgt, dat die verkoop niet zonder meer nietig is;

O. dat Rienstra echter stelt, dat niet hij, doch zijn echtgenote het poppenhuis heeft gekocht;

O. dat zal van ingrijpen door den Raad sprake kunnen zijn, behoort vast te staan wie de koper van het poppenhuis is;

O. dat de verklaring van den getuige Heinz zoals die in het proces-verbaal van zijn verhoor is opgenomen in verband met de hypotheekacte d.d. 23 Juni 1944 inhoudende dat de echtgenote van requestrant ter leen ontving een bedrag van f 50,000 en daarbij hypotheek verleende op een haar toebehorend huis de koop van het poppenhuis door requestrants echtgenote wel niet geheel is bewezen, doch ook niet geheel van bewijs ontbloot, zodat de Raad termen vindt gerequestreerde ter aanvulling van dit bewijs een suppletoire eed op te leggen;

Rechtdoende:

Alvorens verder te beslissen:

Verstaat dat gerequestreerde ter zitting van de Raad van 3 Juni 1948, des ochtens 10 uur in tegenwoordigheid der wederpartij althans deze behoorlijk opgeroepen zal afleggen den navolgenden suppletoiren eed:

„Ik zweer dat niet ik, doch men echtgenote Jacoba Went het in mijn request aan den Raad bedoelde poppenhuis heeft gekocht."

Reserveert iedere verdere uitspraak als ook die over de kosten.

No. 1362

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 April 1948. (Mrs. Prof. Wiarda, O. Schreuder en van Zeggelen.)

Appellant heeft bij zijn voorwaardelijke buiten vervolging stelling afstand gedaan van zijn recht op terugvordering van zijn inboedel, voorzover deze aan anderen was afgegeven.

Appellant kan op grond van de door hem gedane afstand van rechten geen bezwaar maken tegen de beslissing a quo van het N.B.I.

Het beroep van appellant afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 20 Februari 1947 ingekomen beroepschrift van Dr. Anton Gerrit Bransma, arts, wonende te Maastricht, voorheen te Amsterdam (gemachtigde Mr. M. M. G. Th. de Kort) en een daarop ingediend antwoord van het Nederlands Beheers Instituut, gevestigd te 's-Gravenhage (ten deze vertegenwoordigd door zijn Bureau Amsterdam);

Gezien de stukken;

Gehoord partijen en derzelver raadslieden;

O. dat appellant beroep aantekent tegen een mededeling van het Nederlands Beheers Instituut, Bureau Amsterdam, vervat in een brief van 31 Januari 1947, dat de aan appellant, een politiek delinquent, toebehoord hebbende meubilaire goederen volgens de Ministeriële Vorderingsbeschikking dd. 23 Mei 1946, nrs. 1115 A en B Staatseigendom zijn geworden en inmiddels aan derden (oorlogsslachtoffers) zijn uitgereikt;

O. dat appellant voor zijn beroep in het kort de navolgende gronden aanvoert:

In 1945 is hij als politiek delinquent geïnterneerd op een aantal beschuldigingen, welke merendeels ongegrond zijn gebleken, zodat hem bij zijn invrijheidstelling slechts een boete van f 200 werd opgelegd; een en ander had tengevolge, dat een groot aantal van zijn goederen spoorloos is verdwenen. Blijkens een mededeling van het Beheersinstituut is het beheer over appellants vermogen op 16 Mei 1946 geëindigd; volgens appellant kunnen zijn goederen niet 7 dagen nadien worden onteigend ten behoeve van den Staat;

Beschikking 1115 A is volgens appellant niet van toepassing, omdat de goederen niet meer in opslag waren bij het Beheersinstituut doch aan derden waren uitgegeven; Beschikking 1115 B is evenmin toepasselijk omdat deze blijkens de considerans slaat op goederen van gedetineerden of voortvluchtige personen en appellant zich op de datum der Beschikking op vrije voeten bevond;

O. dat appellant op deze gronden de Raad verzoekt de voormelde beslissing van het Nederlandse Beheers Instituut, Bureau Amsterdam, dd. 31 Januari 1947 te vernietigen en te bepalen dat de Ministeriële Beschikking nrs. 1115 A en B dd. 23 Mei 1946 niet op appellant van toepassing is;

O. dat het door het Nederlandse Beheers Instituut hierop ingediende antwoord in het kort op het navolgende neerkomt: Een mededeling van het Bureau Rotterdam, onder

wie appellant als politiek delinquent ressorteerde, als zouden de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen per 16 Mei 1946 niet langer meer op appellant van toepassing zijn, moet op een misverstand hebben berust, daar aangenomen mag worden, dat het beheer ingevolge de buiten vervolgingstelling één maand na dato, derhalve op 16 Juni 1946 eindigde; het Beheersinstituut is niet in het bezit van een exemplaar van de buitenvervolgingstelling en sommeert appellant om dit stuk over te leggen. Het Beheersinstituut stelt zich op het standpunt, dat de genoemde Vorderingsbeschikking in ieder geval ten deze toepasselijk is, ook zo het beheer over appellants vermogen vóór 23 Mei 1946 zou zijn geëindigd, indien de betreffende goederen overigens voldoen aan de in genoemde beschikking gestelde vereisten;

dit laatste is volgens het Beheersinstituut het geval, vermits de goederen in opslag waren, nadat zij ten tijde van appellants detentie door het Beheersinstituut in feitelijk beheer waren genomen en voor het overige en grootste gedeelte vóór 16 Mei 1946 aan derden in gebruik waren verstrekt, bij wie zij zich ten tijde van de inwerkingtreding van de Vorderingsbeschikking 1115 B nog bevonden. Volgens het Beheersinstituut vallen de goederen uit beide categorieën derhalve onder de genoemde vorderingsbeschikking;

O. dat het Nederlandse Beheers Instituut op deze gronden de Raad verzoekt om het verzoek af te wijzen en de beslissing van het Beheersinstituut dd. 31 Januari 1947 te bevestigen, onder bepaling zo nodig dat de Ministeriële Beschikking nrs. 1115 A en B op het vermogen van appellant toepasselijk is;

Kosten rechtens;

O. dat appellant niet heeft voldaan aan de sommatie van het Nederlands Beheers Instituut en het nadien door de Raad aan hem gedane verzoek tot overlegging van de beslissing tot zijn voorwaardelijke buitenvervolgingstelling;

O. dat de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage de Raad inzage heeft verschaft van bedoelde beslissing;

O. dat de Raad dientengevolge heeft kunnen constateren dat appellant op 16 Mei 1946 voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld, waarbij o.m. als voorwaarde werd gesteld, dat hij afstand deed van het „recht tot terugvordering van de zodanige voorwerpen van inboedel, die betrokkene in eigendom toebehoorden ten tijde van de bevrijding van de plaats waar deze goederen zich bevonden en vervolgens van overheidswege tot op heden zijn verwijderd of, voor zover niet verwijderd van overheidswege aan anderen dan betrokkene, onder welke titel ook, zijn afgegeven";

O. dat niet is gesteld, veelmin gebleken, dat appellant tegen de voormelde beslissing in verzet is gekomen;

O. dat voormelde beslissing derhalve ten aanzien van appellant onaantastbaar is geworden en deze geacht moet worden afstand te hebben gedaan van het recht tot terugvordering van zijn in de voorwaardelijke beslissing bedoelde meubilaire goederen, dezelfde goederen dus, ten aanzien waarvan het Nederlandse Beheersinstituut in zijn brief dd. 31 Januari 1947, waarvan beroep, schreef, dat deze goederen staatseigendom zijn geworden en inmiddels aan derden (oorlogsslachtoffers) zijn uitgereikt;

O. dat appellant op grond van de door hem gedane afstand van rechten ten aanzien van voormelde goederen derhalve geen bezwaar kan maken tegen de beslissing a quo van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat het beroep op deze grond moet worden afgewezen;

O. dat voor een kostenveroordeling van appellant naar het oordeel van de Raad in casu geen termen bestaan.

Rechtdoende:

Wijst het beroep van appellant af.

No. 1363

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 6 Aug. 1948. (Prof. Mr. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Verzoek tot erkenning van appellant's vordering tegen Mesken wegens afpersing van f 2500 tijdens de bezetting is door het N.B.I. afgewezen. In hoger beroep heeft de Raad, het beroepschrift opvattende als een request tot vernietiging van een schenking, de schenking nietig verklaard en het N.B.I. als beheerder van het vermogen van Mesken, veroordeeld tot betaling van f 2500 met rente en kosten.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 25, 26; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Meint Smit, landbouwer, wonende te Smilde, appellant van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut als beherende het vermogen van Albert Mesken, landbouwer, destijds commandant van de hulplandwacht te Smilde en wonende aldaar, thans gedetineerd, gemachtigden Mrs. H. J. Dons en R. Staal, advocaten en procureurs te Assen;

Gezien een schrijven van appellant, d.d. 6 April 1948, waarin deze aanvoert, dat hij in of omstreeks de maand December 1944 door Mesken is gearresteerd en ingesloten onder de — onware — beschuldiging, dat hij zwarten handel zou hebben bedreven; dat hij gedurende zijn gevangenschap enige malen door Mesken op gruwelijke wijze is mishandeld; dat Mesken ten slotte van hem de betaling van f 2500 heeft geëist, naar zijn zeggen ten behoeve van het Duitse Rode Kruis en/of de Frontzorgactie, als voor-

waarde voor zijn invrijheidsstelling en dat hij aan dezen eis heeft voldaan om aan verdere mishandelingen te ontkomen en onder den druk van Mesken's bedreigingen met Sicherheitsdienst en concentratiekamp; dat Mesken hem alzo dit bedrag heeft afgeperst en thans verplicht is het aan hem terug te betalen met de rente ad 5 % 's jaars vanaf 1 Januari 1945; dat hij den Provincialen Voedselcommissaris voor Drenthe in diens hoedanigheid van door het Beheersinstituut benoemden beheerder over het vermogen van Albert Mesken verzocht heeft om terugbetaling van voormeld bedrag van f 2500 met rente, althans tot erkenning van zijn vordering tot dit bedrag met rente op het vermogen van Albert Mesken, doch deze zulks bij schrijven van 30 Maart 1948 heeft geweigerd; weshalve hij van deze beslissing in beroep komt en thans den Raad verzoekt: 1e. om nietig te verklaren de tussen Mesken en hem door voormelde afpersing tot standgekomen rechtsbetrekking, althans deze te wijzigen met veroordeling van het Beheersinstituut, als beheerder over het vermogen van Mesken, om aan appellant tegen kwijting te betalen f 2500 met rente ad 5 % 's jaars vanaf 1 Januari 1945 tot den dag der algehele voldoening, subsidiair te verklaren dat appellant gerechtigd is tot deze vordering met veroordeling van het Beheersinstituut tot voormelde betaling, 2e om het Beheersinstituut q.q. te veroordelen in de kosten dezer procedure;

Gezien een schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 14 Juni 1948, waarin het verklaart dit subsidiaire verzoek niet voor toewijzing vatbaar te achten, aangezien de erkenning van deze vordering bij het Beheersinstituut gevraagd had moeten zijn vóór 1 Januari 1946, hetgeen niet is geschied, en, voor wat het primaire verzoek betreft, met een beroep op een brief van Mesken, de afpersing betwist en stelt, dat het bedrag van f 2500 door appellant vrijwillig werd betaald om een volkomen rechtmatige strafactie tegen appellant wegens zwarten handel en de ernstige gevolgen daarvan te ontgaan; voorts dat deze regeling een absoluut publiekrechtelijk karakter had en evenzo de daardoor ontstane rechtsbetrekking, zodat de Raad zich te dezen aanzien onbevoegd zal moeten verklaren; voorts dat het genoemde bedrag niet ten goede is gekomen aan Mesken, zodat tussen hem en appellant geen rechtsbetrekking is ontstaan, doch indien er een rechtsbetrekking van niet-publiekrechtelijken aard zou zijn tot stand gekomen, deze ontstaan zou zijn tussen appellant en de Nederlandse Landwacht, als wier ambtenaar Mesken optrad, c.q. het Duitse Rode Kruis of de Frontzorgactie, met conclusie als reeds vermeld, alles kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 2 Juli 1948 appellant in persoon en bij monde van Mr. R. Staal als zijn gemachtigde, alsmede het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr. W. J. ter Burg, wonende te Utrecht;

O. dat de Raad het beroep van appellant aldus wil opvatten, dat hij bedoelt een vordering in te stellen tot nietigverklaring van een schenking, door hem gedaan aan Albert Mesken, en dat, ook al zou deze verlangd zijn krachtens een vaker toegepaste regeling en het bedrag inderdaad ten goede zijn gekomen aan één der genoemde organisaties, waarvoor overigens alle bewijs ontbreekt, de schenking daardoor nog niet heeft gekregen een publiekrechtelijk karakter en de Raad mitsdien volkomen bevoegd is om van dit beroep kennis te nemen;

O. dat allen, wat het Beheersinstituut in dezen aanvoert, naar zijn gemachtigde ter zitting heeft toegegeven, steunt op beweringen van Mesken, die de mishandeling van appellant, toen deze zich in arrest bevond, heeft erkend en wiens gedragingen als landwacht-commandant te Smilde overigens geleid hebben tot zijn veroordeling door het Bijzondere Gerechtshof te Assen tot 15 jaar gevangenisstraf;

dat de Raad onbewezen acht, dat appellant zich inderdaad aan zwarten handel zou hebben schuldig gemaakt, vooral nu hem gebleken is uit verklaringen van vooraanstaande ingezetenen van Smilde, dat appellant aldaar gunstig bekend staat, uit een verklaring van den Ambtenaar voor de Tuchtrechtspraak voor de Voedselvoorziening te Assen, dat processen-verbaal deswege tegen appellant zijn geseponeerd en uit een verklaring van den Inspecteur der Belastingen te Assen, dat aan appellant geen aanslag wegens vermogensaanwas is opgelegd;

dat de Raad dan ook veeleer aanneemt, dat Mesken appellant, van wien bekend was, dat hij onderduikers behulpzaam was, als een vijand beschouwde en persoonlijk heeft willen treffen;

O. dat, gezien de omstandigheden, waaronder de voormelde schenking plaats had, het onredelijk zou zijn om de nietigverklaring, als bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100, achterwege te laten en de primaire vordering derhalve voor toewijzing vatbaar is, in verband waarmede op het subsidiair gedane verzoek niet behoeft te worden beschikt;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart nietig de tussen Albert Mesken en appellant in of omstreeks December 1944 tengevolge van schenking van een bedrag van f 2500 tot stand gekomen rechtsbetrekking;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder over het vermogen van Albert Mesken, om uit dit vermogen aan appellant tegen kwijting te betalen een bedrag van f 2500 met de rente ad 5 % 's jaars vanaf 1 Januari 1945 tot den dag der algehele voldoening;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten dezer procedure, aan de zijde van appellant begroot op f 100.

23 Februari 1949 (afl. 8) No. 1364—1372

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

BERICHT

Men vestigt de aandacht op het feit, dat B. R. v. C. 11-8-1948 (N.O.R. 1349) omtrent het verlies van Nederlanderschap door een gehuwde vrouw, wier man in vreemde krijgsdienst is getreden, afwijkt van B. R. v. C. 18-9-1946 (zie Overzicht Mr Veegens, I, blz. 33).

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1364

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE, 7 Februari 1949. (Mrs Prof. Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Kernkamp, Kol. Tollenaar).

Verdachte wordt in eersten aanleg wegens verraad veroordeeld tot 8 jaar gev.straf. Uiteenlopende beoordelingen omtrent haar persoon. De Raad vormt zich een zelfstandig oordeel en handhaaft de straf.

(Besl. Bijz. Gerechtshoven D 62, art. 16.)

Op het beroep van Jentje Dekker, geboren te Hoogeveen, 5 Februari 1922, van beroep dienstbode, wonende te Hoogeveen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Rotterdam, requirante van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer te Assen, van 3 April 1947, waarbij zij werd schuldig verklaard aan:

1. „Het gedurende den tijd van den huidigen oorlog, opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, enige straf of enigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in artikel 21 B.B.S. bedoeld;

2. „Het gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, enige straf of enigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in artikel 21 B.B.S. bedoeld, welk feit zwaar lichamelijk letsel tengevolge heeft gehad;

3. „Het gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, enige straf of enigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in artikel 21 B.B.S. bedoeld, welk feit den dood tegevolge heeft gehad',

en met toepassing van de artikelen 27, 28 en 31 Sr., 1, 2, 3, 8, 9 en 26 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren, (met aftrek en ontzetting kiesrecht, *Red.*).

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Scholten; enz.

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. althans v. t. van de artt. 27, 28 en 31 Sr. en 1, 2, 3, 8 en 9 B.B.S., doordat de door het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van 8 jaar niet beantwoordt aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde in aanmerking genomen;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn nadere conclusie, dat de Raad de sententie ambtshalve zal vernietigen, doch alleen ten aanzien van de hoofdstraf en deze zal wijzigen in een gevangenisstraf van tien jaren met aftrek der preventieve hechtenis;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirante is bewezen verklaard: dat zij omstreeks 8 September 1944 te Hoogeveen opzettelijk aan en ten overstaan van enige Duitse SS-lieden heeft medegedeeld en op 8 September 1944 te Hoogeveen opzettelijk aan en ten overstaan van enige Duitse en Nederlandse SS-lieden en meerdere leden van de Sicherheitspolizei en Grüne Polizei heeft bevestigd,

1°. a. in strijd met de waarheid dat de wachtmeesters van de Marechaussee Andries Alting en Willem Hendrik Klein, die haar, verdachte, enige dagen tevoren, toen zij zich in strijd met een van Duitse zijde uitgevaardigde verordening, na 8 uur 's avonds buitenshuis had bevonden in gezelschap van meerdere SS-lieden, hadden gearresteerd en in het groepsbureau te Hoogeveen hadden ingesloten, bij deze gelegenheid haar hadden geschopt en hadden geknepen;

b. speciaal wat betreft Hendrik Klein, dat deze alstoen op haar verzoek om te worden losgelaten zou hebben geantwoord: „Wacht nog maar een poosje tot de Tommy's er zijn" en

c. in strijd met de waarheid, speciaal wat betreft Andries Alting, dat deze zou hebben gezegd: „wat doe je met die rotmoffen, de Tommy's zijn er toch met een dag";

2°. in strijd met de waarheid, dat de onderluitenant van de Marechaussee, chef van genoemde wachtmeesters, Arie de Vries, bij haar vrijlating zou hebben gezegd dat „zij niet met die zwijnen uit moest gaan, want dat de Tommy's er nu gauw waren", zulks terwijl zij zeer goed wist en begreep, dat opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, of enige straf of enigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in artikel 21 van het B. B. S. bedoeld, als normaal gevolg van deze mededelingen en van de bevestiging van deze door haar ook reeds te voren verstrekte mededelingen verwacht kon worden, zijnde dientengevolge bovenbedoelde wachtmeesters, Alting en Klein en de onderluitenant A. de Vries door bovenbedoelde leden van de Sicherheitspolizei uit Assen en Grüne Polizei gearresteerd en later neergeschoten, waarbij Willem Hendrik Klein den dood heeft gevonden, Arie de Vries door meerdere schoten zwaar gewond is geworden en Andries Alting slechts door een plotselinge vlucht aan een dergelijk lot heeft weten te ontkomen;

Gelet op 's Raads tussenarrest van 16 Februari 1948 en het naar aanleiding daarvan op 20 November 1948 door de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten uitgebrachte voorlichtingsrapport;

O. ten aanzien van het middel, zich richtende tegen de opgelegde straf:

dat de Stichting Toezicht Politieke De-

linquenten, Afdeling Drenthe, in het door haar op 15 Maart 1947 aan den Advocaat-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, Derde Kamer te Assen, uitgebrachte rapport omtrent requirante o.m. vermeldt: „karakter: Onbetrouwbaar. Kan zich bedeesd voordoen, maar schrikt niet voor oneerlijkheid terug .....Motieven: Zeer weinig idealisme aanwezig, hoopte door de N.S.B. meer geld, aanzien en macht te verkrijgen. Publieke opinie: Een van de ergste moffenmeiden uit Hoogeveen. Reeds in de eerste bezettingsjaren gaf zij zich af met alle mogelijke Duitsers. Later ontzag zij zich niet goede Nederlanders in gevaar te brengen om haar persoonlijke wensen te bevredigen";

dat het hierboven aangehaalde rapport, uitgebracht door de Directie van de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten, requirante daarentegen als volgt schildert: „Haar gevoelsleven is kinderlijk, maar trouwhartig en gevoelig. Haar intelligentie is zeer beperkt en duidelijk concreet gericht. Dat er van enig cynisme sprake zou zijn in verband met het aanbrengen van de politiemannen, — voorzover hier van werkelijk aanbrengen sprake is —, schijnt uitgesloten. Voor bewuste onbetrouwbaarheid schieten alleen al haar intellectuele vermogens tekort. Mocht zij op onbetrouwbaarheid betrapt worden, dan zal men de oorzaak veeleer moeten zoeken in angstgevoelens dan in een onbetrouwbare inslag als zodanig, en tot de slotsom komt: „Wil er van dit meisje nog ooit iets terecht komen, dan zal zij zo spoedig mogelijk uit de gevangenissfeer moeten worden weggehaald. Men mag Jentje Dekker meer zien als een paedagogisch, dan als een crimineel geval. Zij behoeft dan ook meer een heropvoeding dan een straf";

dat bij zo uiteenlopende beoordelingen van requirante door organen van dezelfde Stichting de Raad zich zelf een mening heeft moeten vormen op grond van de bewezen verklaarde feiten en de overige in het dossier aanwezige gegevens;

dat de Raad met het Hof op de gronden, in de bestreden sententie aangevoerd, een strenge straf in deze op haar plaats oordeelt, in het bijzonder omdat requirante, toen zij enige dagen na het voorval, waarover zij haar beklag had gedaan, met de onderofficieren der marechaussee werd geconfronteerd en zag, dat zij door de Duitsers en hun handlangers ernstig, tot bloedens toe mishandeld waren, haar valse, althans schromelijk overdreven, beschuldigingen niet heeft verlicht;

dat de Raad anderzijds geen termen heeft gevonden tot verzwaring van de opgelegde hoofdstraf, waartoe namens den Procureur-Fiscaal is geconcludeerd, omdat het hem aannemelijk is voorgekomen, dat zowel de marechaussee als requirante onder den invloed van de gebeurtenissen van begin September 1944 hebben gehandeld;

dat het middel mitsdien faalt en de bestreden sententie moet worden gehandhaafd;

Verwerpt het beroep, met bepaling evenwel, dat de tijd, door requirante sedert 12 April 1945 tot den dag van de uitspraak van dit arrest in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de straf geheel zal worden in mindering gebracht.

No. 1365

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 October 1948. (Mrs Kollewijn, Duyfjes en Block).

Gerequestreerde is door de betaling van de koopsom voor het door verzoeker aan gerequestreerde verkochte aandelenpakket aan de Vermögens- und Renteanstalt rechtsgeldig gekweten, daar geen redenen aanwezig zijn voor toepassing van art. 33, 3de lid K. B. E 100.

Rechtsbetrekking van koop en verkoop gewijzigd door verhoging van de koopprijs.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 19 Dec. 1947 van Ernst Ullmann, woonplaats kiezende bij zijn gemachtigde de procureur Mr Jacob Fränkel te Amsterdam, waarbij op de daarin aangevoerde gronden aan de Raad wordt verzocht gewijzigd vast te stellen de rechtsbetrekking ontstaan tussen verzoeker en gerequestreerde Wilem van Overhagen, door de overeenkomst van koop en verkoop der genoemde 133 aandelen van H. van Overhagen N.V., in dier voege, dat de Raad die koopprijs verhoge met f 47.938,41 en mitsdien Willem van Overhagen veroordele om tegen behoorlijke kwijting aan verzoeker te betalen de som van f 47.938,41 met de rente daarvan ad 3½ % 's jaars vanaf de betaling van de oorspronkelijke koopprijs (1 Febr. 1942) tot de betaling der verhoging, met vanwaardeverklaring der beslagen die ter verzekering van deze vordering uit kracht van verlof van de Voorzitter zijn of zullen worden gelegd; alles met veroordeling van van Overhagen in de kosten van het geding, waaronder begrepen die van genoemde beslagen;

Nog gelezen het daarbij behorende request van dezelfde verzoeker, woonplaats kiezende als voren van 8 Juni 1948, waarbij met verzoek de voeging van beide zaken te gelasten, aan welk niet tegengesproken en gegrond verzoek kan worden voldaan, aan de Raad wordt verzocht, nietig te verklaren de betaling van f 25.000 door Van Overhagen ter voldoening aan de gestelde koopovereenkomst verricht aan de Vermögensverwaltung und Renteanstalt, met veroordeling van Van Overhagen, om aan verzoeker tegen behoorlijke kwijting de som te

betalen van f 25.000 met rente ad 5 % 's jaars vanaf heden tot de dag der voldoening, met verplichting voor verzoeker om aan Van Overhagen de vordering, die hij terzake heeft op de Vermögensverwaltung- und Renteanstalt, over te dragen en met vanwaardeverklaring der genoemde beslagen, met veroordeling van Van Overhagen in de kosten van het geding, met inbegrip van die der genoemde beslagen;

Voorts gelezen de door gerequestreerde W. van Overhagen, wonende te Oud Beijerland, gemachtigden Mr A. Jansen en Mej. Mr A. van Rossum, adv. en proc. te Rotterdam, genomen conclusie van antwoord, waarbij wordt geconcludeerd tot afwijzing van het gevorderde;

Gehoord partijen bij monde van hun gemachtigden voornoemd;

Gezien de stukken;

O. dat ten deze in het kort als vaststaande kan worden aangenomen:

dat partijen bij het uitbreken van de oorlog met Duitsland tezamen ieder voor ongeveer een gelijk aantal aandelen de enige rechthebbenden (tevens directeuren) waren van de N.V. „H. van Overhagen N.V.", gevestigd te Oud Beijerland;

dat namelijk in Februari 1936 requestrant, die als jood na 10 Mei 1940 de Duitse nationaliteit bezat — zijnde hem bij beschikking van het Nederlands Beheersinstituut van 21 Januari 1946 de verklaring uitgereikt, bedoeld in art. 34 f van het Besluit Vijandelijk Vermogen — in Februari 1936 bij een onderhandse emissie a pari eigenaar is geworden van 133 aandelen ad f 187,50 nominaal tegen storting van een bedrag in contanten van f 25.000;

dat, terwijl na de bezetting in verband met de anti-joodse maatregelen van de bezetter de arisering van het bedrijf op handen was, van Overhagen kort na 6 Juni 1941 aan verzoeker een aanbod heeft gedaan om zijn aandelen voor f 25.000 te kopen, weigerende van Overhagen hardnekkig een hogere prijs te betalen dan Ullmann er bij de emissie voor had gestort;

dat Mr F. G. Rens te Dordrecht, in wiens handen Ullmann zijn belangen gesteld had toen noodgedwongen met de Wirtschaftsprüfstelle over een goedkeuring dezer transactie heeft gehandeld, doch in November 1941 een ultimatum van deze instantie gesteld kreeg;

dat daarop Ullmann onder deze druk van de bezetter zijn 133 aandelen, die het halve geplaatste kapitaal uitmaakten aan Van Overhagen heeft verkocht en geleverd voor f 25.000, door van Overhagen krachtens Duits voorschrift ten gunste van verzoeker betaald aan de Vermögens- und Renteanstalt, zodat verzoeker in feite de koopprijs nimmer heeft ontvangen;

dat requestrant weliswaar als voorwaarde zegt gesteld te hebben, dat de overeengekomen bedragen hem in elk geval zonder enige korting moesten worden ter hand gesteld, maar daarbij zelf opmerkt, dat op 8 Augustus 1941 de eerste Lippmannverordening afkwam (Verord. 148/1941) die de Joodse vermogens in contanten boven de f 10,000 practisch confiskeerde, zodat daarmee voor gerequestreerde (maar ook voor requestrant) vaststond, dat een koopprijs na die dag ten gunste van een Jood contant betaald, altijd in de kas van de vijand zou terecht komen;

dat requestrant thans de ongetwijfeld in dwangpositie door hem afgesloten koopovereenkomst niet aanvalt, maar de koopprijs te laag acht en op grond daarvan verzoekt, dat de Raad die zal verhogen met f 47.938,41 en voorts, dat de Raad de betaling van f 25.000 nietig verklare door gerequestreerde gedaan aan de genoemde Duitse Instantie en dit bedrag alsnog in voldoening der koopovereenkomst betale aan hem, requestrant;

O. dat de Raad derhalve moet aannemen, dat requestrant in de dwangpositie, waarin hij verkeerde, niettemin het in zijn belang heeft geacht het aandelenpakket aan gerequestreerde van de hand te doen;

dat hij derhalve een geldige koopovereenkomst heeft willen aangaan en die overeenkomst ook thans nog wil zien uitgevoerd, met dien verstande, dat hij de koopsom te laag acht en zelfs die te lage koopsom niet heeft ontvangen;

O. wat het laatste punt betreft, dat gerequestreerde na levering van het aandelenpakket naar Nederlands recht gehouden was de bedongen koopprijs te voldoen, doch ingevolge een tijdens de vijandelijke bezetting bestaande verplichting aan een ander dan de schuldeiser heeft betaald, welke betaling volgens art. 33 (1) van het Besluit E 100 hem bevrijd heeft, tenzij er naar 's Raads oordeel luidene het derde lid van dat artikel bijzondere redenen zijn op grond waarvan hij betaling had moeten weigeren;

dat zulke bijzondere redenen ten deze niet zijn aangevoerd en ook niet aanwezig waren, waar beide partijen bij het sluiten van de koop wisten, dat de betaling aldus zou moeten geschieden en de verkoper die zich daarbij heeft neergelegd, de gevolgen daarvan heeft te aanvaarden;

O. dat dit gedeelte van het verzoek derhalve moet worden ontzegd;

O. dat de stelling, dat de koopprijs te laag is geweest, echter wel aanleiding kan geven tot rechtsherstel; dat daarbij immers de rechtsbetrekking van koop en verkoop tussen partijen enkel gewijzigd wordt, maar in die gewijzigde vorm overeenkomstig requestrants eigen stellingen blijft bestaan;

dat nu voor een billijke vaststelling van de koopprijs dezer incourante aandelen moet worden geschat, hoeveel zij in 1941 ten tijde van de verkoop zouden zijn waard geweest tussen twee niet-joodse partijen;

dat requestrant daartoe een beroep heeft gedaan op het overgelegde accountantsrapport-Rinsma, houdende dat het zuiver vermogen der N.V. per 31.12.1940 f 145.876,82 bedroeg, waarvan verzoekers aandelenpak-

ket de helft of f 72.938,41 vertegenwoordigde, zodat het deze prijs had behoren op te brengen;

O., dat partijen over en weer door het overleggen van balansen, brieven van deskundigen en verdere rapporten deze zogenaamde „intrinsieke" waarde hebben verdedigd en bestreden, doch dat het niet daarop aankomt, maar uitsluitend op de vraag wat ten tijde van de verkoop het aandelenpakket in redelijkheid tussen niet-joodse partijen bij verkoop had kunnen opbrengen;

O. dat de Raad van oordeel, dat het onderzoek van boeken en schrifturen door deskundigen dit punt niet afdoende heeft verhelderd en ook bezwaarlijk afdoende kan verhelderen, zich derhalve genoodzaakt ziet de indruk, die hij van deze zaak heeft verkregen om te zetten in een zo redelijk mogelijke schatting te dien aanzien waarbij hij in sterke mate rekening heeft gehouden met de zich in 1941 in dalende lijn ontwikkelende oorlogsconjunctuur;

dat hij het daarbij aannemelijk heeft geacht de koopprijs die in elk geval voor f 25.000, behoudens een niet hoog aan te slane vordering op Lippmann, Rosenthal en Co., voor de verkoper verloren is te verhogen met een rond bedrag van f 20.000;

dat er daarnaast geen aanleiding is tot toewijzing van enige rente, dat de gelegde beslagen van waarde dienen te worden verklaard en dat iedere partij de eigen kosten behoort te dragen;

Rechtdoende:

Staat de gevraagde voeging toe;

Stelt de rechtsbetrekking tussen partijen gewijzigd vast in dier voege, dat de koopprijs der verkochte 133 aandelen van H. Overhagen N.V. worde verhoogd met f 20.000;

Veroordeelt mitsdien gerequestreerde W. van Overhagen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan verzoeker E. Ullmann te betalen de som van f 20.000;

Verklaart de op 13 Dec. 1947 ten verzoeke van requestrant gelegde beslagen, conservatoir derden-arrest onder de Posterijen, de Post-, Cheque- en Girodienst en de N.V. Incassobank van waarde op al hetgeen deze rechtspersonen voor gerequestreerde onder zich hebben of zullen krijgen, dan wel aan hem verschuldigd zullen zijn tot het beloop van f 20.000;

Ontzegt al het andere of meer geëiste;

Verstaat, dat iedere partij de eigen kosten zal dragen.

No. 1366

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 Oct. 1948. (Mrs Jhr. van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Baron van Haersolte).

De Spaarbank had tijdens de bezetting geen gebruik mogen maken van de volmacht ex art. 1223 2de lid B. W. om tot veiling van de hypothecair verbonden percelen over te gaan wegens achterstand in de rentebetaling, aangezien de Spaarbank wist, dat de Joodse eigenaar buiten zijn schuld van zijn eigendom was beroofd en een batig saldo hem niet ten goede zou komen. Geen reden om de gehouden verkoop en de daarop gevolgde transactie's ongedaan te maken, daar de kopers geen verwijt treft. Het door de Spaarbank aan verzoeker te verlenen rechtsherstel zal derhalve hebben te bestaan in schadevergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 13 April 1948 ter Griffie van den Raad ingediende verzoekschrift van Sander Marinus Breen Kronenberg, koopman te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van den afwezigen Abraham Hartz, destijds kruidenier, wonende te Amsterdam, en het aanvullend verzoekschrift van 20 Mei 1948;

Gezien de verweerschriften van:

1. de Onderwijzers-Spaarbank, opgericht door het Nederlands Onderwijzers Genootschap, verder te noemen „de Spaarbank", gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Jolles, adv. en proc. te Amsterdam;

2. de weduwe M. M. J. Papendorp en haar zoon Th. F. Papendorp, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr A. G. Lubbers, adv. en proc. te Amsterdam;

3. de N.V. Westlandse Hypotheekbank te Amsterdam;

Gezien voorts het advies van 9 Maart 1948 van den gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad, als bedoeld in art. 113c E 100, en het bijgevoegde proces-verbaal van zwarigheden van 26 Februari 1948 van den Notaris J. M. Luykx te Amsterdam;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 4 October 1948, alwaar requestrant is bijgestaan door zijn raadsman Mr P. C. Kolff, adv. en proc. te Amsterdam;

O. dat het request strekt tot het verkrijgen van rechtsherstel ten aanzien van het perceel Kerkstraat 391 te Amsterdam, nu een minnelijke regeling daarvan niet tot stand gebracht is kunnen worden;

dat ten deze de navolgende, ter processe vaststaande feiten van belang zijn:

Abraham Hartz, van Joodse afkomst, kocht in Juli 1939 het genoemde perceel voor f 10.200, hetwelk blijkens acte van 14 Juli 1939, op denzelfden dag ingeschreven ten Hypotheekkantore, is bezwaard met een hypotheek groot f 9000 ten gunste van de Spaarbank. Hij was daarvan nog eigenaar, toen dit perceel op 6 December 1943 door de Spaarbank krachtens art. 1223 B. W. in het openbaar is geveild, omdat de op 20 December 1942 en 20 Juni 1943 verschenen rente niet was betaald. Het perceel is ter veiling gekocht door gerequestreerden Papendorp voor f 11.900 en zij hebben het perceel bezwaard met een hypotheek van f 4000

ten gunste van de Westlandse Hypotheekbank (acte van 6 Januari 1944 en inschrijving van gelijke datum).

Abraham Hartz is gedeporteerd in April 1942, zijn vrouw en kinderen in October 1942; geen hunner is teruggekeerd;

O. dat uit de door requestrant's gemachtigde bij de mondelinge behandeling gegeven toelichting op het zeer summier request blijkt, dat requestrant vordert, dat de verkoop van 6 December 1943 worde nietigverklaard en Abraham Hartz volledig worde hersteld in zijn eigendom, met volledige reconstructie van den toestand per gezegde datum;

O. dat de in hoofde dezes genoemde gerequestreerden allen verweer hebben gevoerd en hun in het proces-verbaal van zwarigheden neergelegde bezwaren nader hebben toegelicht en gemotiveerd;

O. dat de Spaarbank meent, dat zij niet anders had kunnen handelen dan zij deed, zich beroepend op de achterstalligheid der rentebetaling en op een schrijven van den makelaar Everout van 4 Februari 1943, waarin deze mededeelt van de Niederländische Grundstücksverwaltung opdracht te hebben ontvangen het perceel Kerkstraat 391 te verkopen, doch naar het oordeel van den Raad, noch het een noch het ander den verkoop rechtvaardigt in dat tijdsgewricht, waardoor de Joodse eigenaar buiten zijn schuld van zijn eigendom werd beroofd, terwijl naar de Spaarbank wist een batig saldo van den verkoop dien eigenaar niet te goede zou komen, en wel:

de achterstalligheid in de rentebetaling niet, omdat— daargelaten of wel gezegd kan worden, dat de Joodse debiteur in gebreke was de verschuldigde rente te betalen, dan wel of overmacht hem belette zijn verplichting ten deze na te komen — de achterstallige rente op 6 December 1943 van zo geringe betekenis was in verhouding tot het nadeel dat den Joodsen eigenaar werd toegebracht, dat de Spaarbank deze verkoop vooralsnog niet had mogen houden;

de mededeling van Everout niet, omdat niet is in te zien welk zodanig nadeel de Spaarbank van verkoop door de N.G.V. te duchten zou hebben, dat zij nu maar bij voorbaat tot veiling ex art. 1223 B. W. moest overgaan, waarbij komt dat niet is gebleken dat Everout of N.G.V. nog op den brief van 4 Februari 1943 zijn teruggekomen;

O. dat de Spaarbank voorts heeft overgelegd een brief van den toenmaligen secretaris van het Algemeen Voorzieningsfonds voor leraren en onderwijzers in Nederland aan den toenmaligen directeur der Spaarbank van 5 Juli 1943, waarin de vraag wordt gesteld waarom niet werd geëxecuteerd in die gevallen, waarbij debiteuren „aanzienlijken achterstand" hebben in de betaling der verschenen hypotheekrenten, en gewezen wordt op enige gevallen, waaruit blijkt „dat sinds 1940 of 1941 geen rente werd betaald";

dat het beroep op dit schrijven niet kan baten, omdat niet is gebleken, dat het Voorzieningsfonds de Spaarbank kon dwingen tot executie over te gaan, en bovendien uit de aangehaalde bewoordingen blijkt, dat van aandrang om de onderhavige hypotheek te executeren geen sprake is geweest;

dat de Spaarbank nu wel aanvoert, dat in December 1943 niemand nog kon voorzien hoe lang de oorlog nog zou duren en van haar toch niet gevergd kon worden rustig aan te zien, dat wellicht jarenlang niet betaald zou worden, nu duidelijk was dat Everout/N.G.V. zeker geen renten noch aflossing zou betalen noch de Verwalter van Abraham Hartz, die in alle talen zweeg, doch juist omdat de duur van de oorlog onzeker was — en bovendien was in December 1943 eerder een betrekkelijk spoedig einde dan een strijd van nog vele jaren te voorzien. Van de Spaarbank had mogen worden verwacht, dat zij den verkoop voorlopig niet had gehouden;

dat hetgeen de Spaarbank overigens heeft aangevoerd geen gewicht in de schaal kan leggen;

O. dat, moge dus blijkens het vorenoverwogene aan de zijde van de Spaarbank de verplichting bestaan tot verlening van rechtsherstel aan Abraham Hartz, de Raad nochtans geen reden ziet tot zo ver gaand ingrijpen als door requestrant gevorderd, met name geen reden ziet voor vernietiging van de op 6 December 1943 gehouden verkoping en de daaruit voortgesproten rechtsbetrekking tussen gerequestreerden Papendorp en het door hen gekochte perceel noch voor vernietiging van de ten behoeve van de Westlandse Hypotheekbank op dat perceel gevestigde hypotheek;

dat toch aan de kopers redelijkerwijze geen verwijt kan worden gemaakt van hun koop, waar het hier niet gaat om den onrechtmatigen verkoop van een Joods perceel door een daartoe volstrekt onbevoegde, doch de fout deze is, dat de Spaarbank een haar vóór den oorlog verleend recht uitoefende onder omstandigheden, die de verkoping stempelen tot een onrechtmatige daad harerzijds;

een onrechtmatigheid, die de kopers redelijkerwijze, ook uit de veilcondities niet konden, althans niet behoefden te weten;

O. dat het door de Spaarbank te verlenen rechtsherstel derhalve zal hebben te bestaan in schadevergoeding;

dat niet is gebleken, dat de verkoop voor te lage prijs zou zijn geschied en veeleer de prijs van f 10.200, die Hartz in Juli 1939 betaalde, erop wijst dat de opbrengst van f 11.900 normaal te noemen is, en de Raad geen betekenis hecht aan een achteraf hogere waardering van enkele duizenden guldens;

dat tussen de partijen niet is in geschil, dat de vordering der Spaarbank op 6 Januari 1944 in totaal f 9178.70 bedroeg, zodat de Raad de door Abraham Hartz geleden schade ex aequo et bono vaststelt op f 2732.69, zijnde het bedrag dat op 6 Januari 1944 is gestort bij de Bank voor Nederlandse

Arbeid, zulks voor rekening van de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt te Amsterdam, en derhalve niet ten goede is gekomen aan Hartz voornoemd;

O. dat nu de Spaarbank door haar optreden aanleiding heeft gegeven tot de onderhavige vordering tot rechtsherstel, zij als de in het ongelijk gestelde partij is te beschouwen en in de kosten, ook in die gevallen aan de zijde van gerequestreerden Papendorp en de Westlandse Hypotheekbank dient te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Veroordeelt de Spaarbank om aan requestrant in hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van den afwezigen Abraham Hartz te betalen de som van f 2732,69, terzake voorschreven, met de rente daarover ad 5 % 's jaars vanaf 6 Januari 1944 tot aan de dag van betaling, zulks tegen overdracht door requestrant aan de Spaarbank van zijn aanspraken ter zake van genoemd bedrag op de Bank voor Nederlandse Arbeid, respectievelijk de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt te Amsterdam;

Ontzegt ten aanzien van de Spaarbank het anders of meer gevorderde;

Verstaat, dat ten aanzien van gerequestreerden Papendorp en de Westlandse Hypotheekbank geen reden tot ingrijpen bestaat.

Veroordeelt de Spaarbank in de kosten van deze procedure, tot aan deze uitspraak begroot aan de zijde van requestrant op f 100, aan de zijde van gerequestreerden Papendorp samen op f 75 en aan de zijde van de Westlandse Hypotheekbank op nihil, alsmede in de kosten van het proces-verbaal van zwarigheden en van de Afdeling Onroerende Goederen.

No. 1367

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 31 Mei 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, De Flines en Scholtens).

Rechtsherstel ten aanzien van een onroerend goed, geëxecuteerd door de hypotheeknemer ingevolge art. 1223 B. W. afgewezen.

De hypotheeknemer de „Vesta" had voor de belangen van haar polishouders te waken en kon zich niet veroorloven voornamelijk op het belang van haar debiteur te letten. Hierdoor is ook de goede trouw van de koper van het onroerend goed komen vast te staan.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 587/47, luidende:

Geeft eerbiedig te kennen:

Abraham Mol, ambtenaar bij het Ministerie van Scheepvaart, wonende te 's-Gravenhage, ten deze optredende in zijn hoedanigheid van door het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, benoemde bewindvoerder over de afwezigen:

1. Judith Levie, wed. van Eliazer Kan,
2. Eliazer de Jong, (gemachtigde Mr I. E. Hes Bzn.);

dat Judith Levie voornoemd voor 7/8 gedeelte en Eliazer de Jong voornoemd voor 1/8 gedeelte eigenaar zijn — in de zin van art. 20 Besluit Herstel Rechtsverkeer — van het huis en erf te Amsterdam aan de Nieuwe Heerengracht nr 3, kadastraal bekend onder Sectie II nummer 286, hebbende zij van dit perceel de eigendom verkregen krachtens erfopvolging van wijlen Eliazer Kan voornoemd;

dat op evengenoemd perceel een hypotheek rustte, groot pro resto f 11.825, rentende 4¾ %, ten behoeve van de „Vesta" Maatschappij van Levensverzekering N.V., gevestigd te Arnhem, ten deze gerequestreerde sub 1;

dat Judith Levie en Eliazer de Jong voornoemd als Joden eind 1942 en begin 1943 door de Duitse bezetter zijn weggehaald en naar Polen zijn gedeporteerd;

dat als gevolg hiervan zij — door overmacht gedwongen — de op de hypotheek verschuldigde rente en aflossing sedert 1 Mei 1942 niet hebben kunnen voldoen;

dat gerequestreerde sub I vervolgens op 19 April 1943 als Hypotheekhoudster voormeld perceel krachtens art. 1223 B. W. in het openbaar heeft geveild ten overstaan van Notaris D. J. Graaff te Amsterdam, bij welke veiling koper werd Nicolaas Sjoerd Veerkamp, winkelier, wonende te Amstelveen, gemeente Nieuwe Amstel, Amsterdamseweg 168/170, ten deze gerequestreerde sub II;

dat het perceel op 19 Mei d.a.v. in deel 3308 nr. 39 ten name van de koper werd overgeschreven;

dat van de koopprijs ad f 18.000 een bedrag groot f 12.982.92 besteed werd ter voldoening van gemelde hypothecaire schuld, waaronder een bedrag van f 1157.92 aan achterstallige, lopende en extra rente, terwijl het restant, groot f 5116,96, vermoedelijk is afgedragen aan de „Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt" te 's-Gravenhage, rekening houdende bij de „Bank voor Nederlandse Arbeid" te Amsterdam;

dat gerequestreerde sub II blijkens acte op 19 Mei 1943 voor Notaris D. J. Graaff te Amsterdam verleden, ingeschreven ten hypotheekkantore te Amsterdam op dezelfde datum in deel 1951 nr. 15, te zijnen laste een hypothecaire lening, groot f 11.000, heeft opgenomen bij de N.V. „Arnhemsche Hypotheekbank voor Nederland" te Arnhem, ten deze gerequestreerde sub III;

dat verzoeker op grond van het feit, dat hier omstandigheden aanwezig zijn als bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, in zijn hoedanigheid voormeld, rechtsherstel voor bedoeld pand heeft aangevraagd;

dat als Notaris-bemiddelaar door de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel is aangewezen Notaris F. M. Weve te Amsterdam;

dat door deze inzake dit rechtsherstel een proces-verbaal van zwarigheden is opgemaakt d.d. 3 September 1947;

dat verzoeker met betrekking tot het onderhavige perceel volledig rechtsherstel wenst, in die zin, dat Judith Levie en Eliazer de Jong in de eigendom van het perceel worden hersteld, met herleving van de afgeloste hypotheek ten behoeve van gerequestreerde sub I en met terugbetaling van het saldo van de door gerequestreerde sub II ontvangen huren na aftrek van de door hem betaalde lasten, alsmede met veroordeling van de gerequestreerden in de kosten van dit rechtsherstel;

dat verzoeker meent, dat hiertoe gronden als bedoeld in art. 23 juncto 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer aanwezig zijn, daar toch Judith Levie en Eliazer de Jong eerst sedert 1 Mei 1942 met de betaling van de op de hypotheek verschuldigde rente en aflossing achterstallig zijn geweest en gerequestreerde sub I had moeten begrijpen, dat deze achterstand het gevolg was van de door de Duitse bezettingsautoriteiten tegen de Joden gerichte maatregelen, zodat gerequestreerde sub I onder deze omstandigheden geen gebruik had behoren te maken van het haar ingevolge de hypotheekacte toekomende recht tot verkoop van het pand op grond van art. 1223 B. W.;

dat dit te meer klemt, waar in de acte van hypotheekverlening, verleden voor Notaris E. Heimans te Amsterdam ten aanzien van de voorwaarden der hypotheekverlening verwezen wordt naar het reglement op het lenen van geld onder hypothecair verband van de N.V. „De Nederlandsche van 1894", welke N.V. kennelijk is overgenomen door de N.V. „Vesta" te Amsterdam, in welk reglement op blz. 13 wordt vermeld: „De schuldenaar wordt geacht reeds bij het aangaan der overeenkomst van geldlening voor het geval van wanbetaling van hoofdsom, aflossing en wat verder verschuldigd mocht zijn aan de Nederlandsche van 1894 te hebben overgedragen alle rechten op betaling der huurpenningen van de verbonden onroerende goederen of zaken, met dien verstande dat de Nederlandsche van 1894 bij het aangaan der overeenkomst van geldlening gemachtigd wordt in dat geval van wanbetaling de bedoelde huurpenningen met uitsluiting van de schuldenaar of andere rechthebbenden te ontvangen en kwijting te geven en het ontvangene te brengen in mindering van het door de schuldenaar aan de Nederlandsche van 1894 verschuldigde."

dat derhalve de bewering van de N.V. „Vesta" dat, waar de huurders weigeren aan haar te betalen, de waarde van het onderpand ernstig dreigde te verminderen, niet kan opgaan, daar zij zelf op grond van de bepalingen van de hypotheekverlening gerechtigd was de huren te incasseren;

dat verzoeker opmerkt, dat, waar de hoofdsom slechts nog f 11.825 bedroeg, de rente-achterstand ten bedrage van f 533,60 slechts de achterstand was van twee halfjaarlijkse termijnen, zelfs nog iets minder, waar de rente per jaar 4¾ % bedroeg, dus f 561,73;

dat derhalve waar gerequestreerde sub I volledig op de hoogte was met de maatregelen tegen de Joden, die door de Duitsers werden getroffen, en met het feit, dat deze hun kapitalen reeds in het begin van 1942 bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co. hadden moeten inleveren, zij op andere wijze haar rechten had kunnen zekerstellen en misbruik van haar recht heeft gemaakt door rauwelijks te executeren;

dat dit nog meer in het oog springt, wanneer men bedenkt, dat volgens de eigen stellingen van gerequestreerde sub I de achterstand in de rentebetalingen slechts was aangevangen met de termijn, opeisbaar in Mei 1942;

dat ook de koper, gerequestreerde sub II, en de Arnhemsche Hypotheekbank, gerequestreerde sub III, terzake niet te goeder trouw zijn geweest, daar zij uit de openbare registers hadden kunnen weten, dat het een Joods pand betrof;

dat het hier betreft rechtsbetrekkingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen en bestaan hebbende tussen personen, ingezetenen van het Koninkrijk en tot voorwerp hebbende zaken en/of rechten, die zich binnen het Koninkrijk bevinden en ten aanzien van welke het achterwege laten van ingrijpen van Uw Raad onredelijk ware;

dat verzoeker gaarne in de gelegenheid zal worden gesteld, dit verzoekschrift mondeling toe te lichten;

Met verzoek:

dat het de Raad behage te vernietigen de rechtsbetrekkingen, ontstaan tussen gerequestreerden en S. J. Veerkamp en het pand Nieuwe Heerengracht no. 3 kadastraal beken Sectie II nummer 286,

nietig te verklaren de rechtshandelingen, op grond waarvan deze rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen,

nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen, ontstaan tussen gerequestreerden en de N.V. Arnhemsche Hypotheekbank voor Nederland, eveneens met nietigverklaring van de rechtshandelingen op grond waarvan deze rechtsbetrekkingen zijn ontstaan,

te verklaren voor recht, dat eigenaren van genoemd pand zijn voor 1/8 Eliazer de Jong en voor 7/8 Judith Levie, beiden afwezig en ten deze vertegenwoordigd door hun bewindvoerder Abraham Mol, voorts voor herleefd te verklaren de hypotheek, welke ten behoeve van de N.V. „Vesta" op voormeld pand rustte met bevel tot doorhaling van de inschrijving ten hypotheekkantore, waarbij J. S. Veerkamp eigenaar werd van genoemd pand,

voorts met doorhaling ten hypotheekkantore van de hypotheek ten behoeve van de Arnhemsche Hypotheek Bank N.V. met

weder tenaamstelling van het pand op de oorspronkelijke eigenaren, met bevel aan de N.V. „Vesta" om de oude hypotheek te herstellen en met verrekening met de N.V. Arnhemsche Hypotheekbank,

voorts met veroordeling van gerequestreerde Veerkamp om aan verzoeker q.q. te betalen na aflegging van volledige rekening en verantwoording van het door hem gevoerde beheer en na aftrek van alle lasten en kosten, waaronder eventueel verschuldigde hypotheekrente en aflossing, het batig saldo der exploitatie van genoemd pand sinds 19 Mei 1943;

subsidiair voor het geval de Raad van oordeel mocht zijn, dat gerequestreerde te goeder trouw eigenaar is geworden van het pand Nieuwe Heerengracht nr. 3 te Amsterdam, de gerequestreerde N.V. „Vesta" te veroordelen om aan verzoeker q.q. te betalen het restant van de koopsom door haar ontvangen, na aftrek van hare hypothecaire vordering, waaronder niet begrepen de extra rente terzake van te late betaling en de onnodige veroorzaakte kosten van executie, welk bedrag van f 5116,96 door haar werd afgedragen aan de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt met verplichting van verzoeker q.q. om in dat geval aan de N.V. „Vesta" te cederen alle zijn aanspraken uit dien hoofde op de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt;

tenslotte zowel primair als subsidiair met veroordeling van gerequestreerden, zowel te zamen als afzonderlijk in de kosten van het geding,

met verzoek tot mondelinge behandeling van dit verzoek.

Gezien de verweerschriften van de gerequestreerden:

1. de „Vesta" Maatschappij van Levensverzekering N.V. te Arnhem;
2. de N.V. Arnhemsche Hypotheekbank voor Nederland te Arnhem;
3. Nicolaas Sjoerd Veerkamp te Amstelveen;

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord partijen en een getuige;

O. dat de Raad niet van oordeel is, dat de rechtsbetrekkingen genoemd in het inleidend verzoekschrift zijn tot stand gekomen, gewijzigd of teniet gegaan door of tengevolge van handelingen verricht onder omstandigheden als genoemd in art. 25 sub a, b of c van Besluit E 100;

O. dat de Vesta onder meer heeft betoogd dat in October 1940 toen de verlenging van de hypothecaire lening ter sprake kwam, de veilingwaarde van het perceel werd geacht op f 14.000; dat het bedrag der lening toen per resto f 12.325 bedroeg;

dat het onderhoud van het perceel te wensen overliet;

dat zij toen voorgesteld heeft, dat de hypotheek zou worden verlaagd tot f 10.000 met f 200 jaarlijkse aflossing, op voorwaarde,dat onmiddellijk f 2325 zou worden afgelost en dat het buitenschilderwerk binnen 3 maanden geheel zou worden vernieuwd;

dat debiteuren dit aanbod hebben aanvaard, doch nimmer het bedrag van f 2325 hebben betaald en het schilderwerk slechts gedeeltelijk hebben laten uitvoeren; dat op 1 Mei 1942 debiteuren niet in staat bleken de per dien datum verschuldigde rente en aflossing te betalen en afbetaling met f 20 per week aanboden;

dat Vesta dit aanbod aannam, doch dat deze regeling niet werd nagekomen; dat het perceel in een buurt lag, vanwaar veel Joodse bewoners werden gedeporteerd, wat medebracht het gevaar van beschadiging van het perceel bij leegstaan; dat een der huurders Jood was; dat de veilingwaarde in December 1942 werd geschat op ongeveer f 14.500; dat de huurders van het perceel weigerden aan de Vesta de verschuldigde huur af te dragen; dat zij geen antwoord ontving van Mevr. Kan op haar verzoek om volmacht tot administratie van het perceel en inning der huren; dat de grondbelasting 1942 en brandverzekeringsbelasting 1942 niet betaald waren;

O., dat de Raad op grond van bovengenoemde omstandigheden, die voldoende zijn komen vast te staan, de executie van het perceel op 19 April 1943 gerechtvaardigd acht, al moet worden aangenomen, dat de moeilijkheden voor de debiteuren voortsproten uit de maatregelen, die door den bezetter tegen de Joden werden genomen, waaraan zij ook zelf ten offer vielen door hun deportatie eind 1942 en begin 1943;

O., dat toch de Vesta voor de belangen van haar polishouders had te waken en zich niet kon veroorloven voornamelijk op het belang van haar debiteuren te letten;

O., dat op grond van het bovenstaande de Raad ook geen termen aanwezig acht de Vesta te veroordelen tot betaling aan verzoeker van het restant koopsom ad f 5116.96, dat door de Vesta aan de Vermögensverwaltung- und Rentenanstalt werd afgedragen ingevolge de toenmaals bestaande voorschriften;

O., dat in verband met het voorgaande de goede trouw van den koper van het perceel is komen vast te staan;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt verzoeker q.q. in de kosten van het geding aan de zijde van gerequestreerde Vesta begroot op f 75 aan de zijde van gerequestreerde de Arnhemsche Hypotheekbank begroot op f 75 en aan de zijde van gerequestreerde Veerkamp begroot op f 75.

Verstaat, dat de kosten van het procesverbaal van zwarigheden groot f 270 en die van de Afdeling Onroerende Goederen groot f 38 komen ten laste van verzoeker q.q.

No. 1368

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 Januari 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

Voor de erkenning ener vordering tegen de Stichting Winterhulp is de weg van art. 25 e.v. E 133 voorgeschreven.

Het feit, dat de nietigheid van de gedane schenkingen door het N.B.I. is erkend brengt niet mede, dat de Raad de gevolgen daarvan regelt.

Onbevoegdverklaring om van de vordering kennis te nemen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 25; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

N.V. Gebr. Gerzon's Modemagazijnen, requestrante, gem. Mr H. Mulderije,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Bijzondere Beheren q.q. bew. over: 1. Stichting Winterhulp Nederland. 2. Duitse Winterhulp, gerequestreerde, gem. Mr B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van de N.V. Gebr. Gerzon's Modemagazijnen, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr H. Mulderije, advocaat te Amsterdam, en het daartegen gerichte verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de gemachtigden van partijen, onderscheidenlijk Mr Dolk, advocaat te Amsterdam en Mr B. J. Gottschalk;

O. dat Gerzon heeft gesteld, dat tijdens de bezetting de over haar aangestelde Verwalter te haren laste aan de Stichting Winterhulp Nederland f 14.935,44 en aan de Duitse Winterhulp f 22.000 heeft geschonken;

dat zij daarvan terugbetaling heeft verzocht bij het Nederlandse Beheersinstituut, althans plaatsing op de lijst van erkende crediteuren tot een bedrag van f 36.935,54 heeft gevraagd, welke verzoeken zijn afgewezen;

dat het onder Verwaltung plaatsen gegrond was op een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat zij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

dat de schenkingen aan Winterhulp zonder oorzaak en zeker zonder geoorloofde oorzaak zijn geschied;

dat het onredelijk ware ingrijpen achterwege te laten en derhalve wordt verzocht:

1. nietig te verklaren bovenvermelde schenkingen;

2. de gevolgen van die nietigverklaring, aldus te regelen, dat primair het bedrag van f 36.935,54 met rente aan haar worde betaald, subsidiair een vordering tot dat bedrag worde geplaatst op de lijst van erkende crediteuren;

O. dat Gerzon de vereiste toestemming tot het voeren van deze procedure van het Nederlandse Beheersinstituut ter zitting van de Raad alsnog heeft verkregen;

O. dat de Raad niet bevoegd is om op de vordering te beslissen;

O. toch, dat het verzoek tot strekking heeft om aanspraken op een vijandelijk (en daarmede gelijkgesteld) vermogen te doen erkennen en die tot verwezenlijking te doen brengen, doch daartoe niet kan worden ingeroepen een ingrijpen, als ten requeste gesteld, door de Raad volgens de artt. 23 e.v. van Besluit E 100, daar bij uitsluiting het Besluit E 133 in de artt. 25 e.v. de weg daarvoor aangeeft en het Nederlandse Beheersinstituut in eerste instantie de bevoegdheid heeft om over zodanige aanspraken te oordelen;

O. dat ook vaststaat, zowel door de overgelegde stukken als door hetgeen bij de mondelinge toelichting is medegedeeld, dat de nietigheid der schenkingen door het N. B.I. is erkend;

O. dat, als gezegd, deze nietigheid niet medebrengt, dat de Raad de gevolgen daarvan regelt;

Beschikkende:

Verklaart zich onbevoegd om van de vordering kennis te nemen.

Veroordeelt requestrante in de kosten van dit geding, tot op heden aan zijde van het Nederlandse Beheersinstituut begroot op f 50.

No. 1369

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Dec. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen, van Rijn van Alkemade.)

Verzoekster, Hugo Stinnes Industries Inc., ontvankelijk verklaard in haar verzoek tot herziening van een beslissing, gegeven in de zaak N.V. Muron tegen de Staat.

Het verzoek afgewezen, omdat nu de N.V. Muron destijds vrijelijk verkozen heeft, hare schepen aan een vijandelijke vennootschap te verhandelen om de finantiële nadelen van vordering, waaraan alle Nederlandse eigenaren van transportmiddelen in bezettingstijd bloot stonden te ontgaan, het onredelijk zou zijn haar thans in de eigendom te herstellen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg. (Zie N.O.R. 1189).

Hugo Stinnes Industries, gevestigd te New-York, requestrante, gem. Mr H. H. Nauta,

tegen:

N.V. Rederij Muron, Nederlands Beheersinstituut, Staat der Nederlanden, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de Vennootschap Hugo Stinnes Industries Inc. d.d. 29 Jan. 1948 (ingekomen 30 Jan. 1948), strekkende tot herziening van de door de Raad (Afdeling Rechtspraak, Meervoudige Kamer te 's-Gravenhage) op 31 Oct. 1947 gedane uitspraak in de procedure tussen de N.V. Rederij „Muron" enerzijds en het Nederlandse Beheersinstituut en de Staat der Nederlanden anderzijds;

Gezien ook de verweerschriften van het Nederlandse Beheersinstituut en van de Staat der Nederlanden, onderscheidenlijk d.d. 6 April 1948 en 8 April 1948, zomede de schriftelijk aan de Raad overgelegde verklaring van de N.V. „Rederij Muron" d.d. 30 Juni 1948;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat uit de in authentiek afschrift overgelegde beschikking, waarvan de herziening wordt verzocht, en de verder overgelegde stukken blijkt:

dat de N.V. Rederij „Muron" bij verzoekschrift van 31 Juli 1946 (ingekomen 5 Aug. 1946), voor zover thans van belang, heeft gesteld:

dat op 26 Mei 1941 de Kriegsmarinedienststelle Rotterdam het tankschip „Muron" en het toen nog onbenaamde, later „Brenntag" genoemde tankschip, welke beide schepen aan voormelde N.V. toebehoorden, in beslag heeft genomen, en vervolgens, op 16 Juli 1941, die schepen in eigendom heeft gevorderd;

dat bij een vordering, als bedoeld, slechts de z.g. „Zeitwert" placht te worden vergoed, welke voor elk der schepen ongeveer f 90.000 zou hebben bedragen;

dat de werkelijke waarde der schepen op ongeveer f 400.000 per stuk moest worden gesteld;

dat de N.V. Rederij „Muron" derhalve in overleg is getreden met de Duitse Vennootschap „Brenntag Brennstoff, Chemikaliën und Transport A.G.", en deze bereid heeft gevonden de beide schepen te kopen voor f 290.000 per stuk;

dat, met goedvinden van de Kriegsmarine, de verkoop aan de Brenntag A.G. tegen laatstgenoemden prijs heeft plaats gehad op 25 Sept. 1941;

dat deze verkoop moet geacht worden te hebben plaats gehad onder onbehoorlijke invloed van de vijand;

dat na de bevrijding het tankschip „Muron" is teruggevonden en ter beschikking is gesteld van de Staat der Nederlanden, terwijl het andere schip tot dusver niet teruggevonden is;

dat op deze gronden de N.V. Rederij „Muron" de Raad heeft verzocht o.a.:

de overeenkomst van koop-verkoop van bedoelde schepen en hunne levering nietig te verklaren, te verstaan, dat de N.V. „Muron" eigenares is van genoemde schepen, en de Staat te veroordelen aan haar tegen betaling van de ontvangen koopprijs het schip „Muron" terug te geven en haar af te dragen de baten, welke door middel van dit schip zijn verkregen;

dat zowel het Nederlandse Beheersinstituut, optredende als beheerder van het op de Staat overgegane vermogen der Brenntag A.G., als de Staat der Nederlanden zelf zich tegen het gedane verzoek hebben verzet, en de Raad bij zijn beschikking van 31 Oct. 1947 voormeld dat verzoek van de hand heeft gewezen op de daarbij aangegeven gronden, welke als hier herhaald moeten worden beschouwd;

O. dat van deze beschikking de vennootschap Hugo Stinnes Industries Inc. verder te noemen Stinnes Inc. tijdig herziening heeft verzocht;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut en de Staat der Nederlanden dit verzoek om herziening hebben bestreden en de N.V. Rederij „Muron" — verder te noemen N.V. Muron — heeft verklaard, dat zij mag lijden, dat de Raad Stinnes Inc. in dat verzoek niet zal ontvangen, althans hetzelve zal afwijzen;

O. dat ter zitting van de Raad van 2 Nov. 1948 het verzoek om herziening mondeling is toegelicht door de gemachtigde van Stinnes Inc., Mr A. Schadée, en bestreden namens het Nederlandse Beheersinstituut door Mr ter Burg en namens de Staat der Nederlanden door Mr H. E. Scheffer, administrateur, Hoofd der afdeling Scheepvaart, bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de verweerders Stinnes Inc. niet-ontvankelijk achten in haar verzoek, omdat zij geen belanghebbende zou zijn in de zin van art. 143, derde lid, van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, immers zij geen partij is geweest in de oorspronkelijke procedure, noch ook, nevens de partijen in die procedure, een eigen en afzonderlijk belang bij de beslissing heeft;

O. dat aan de verweerders kan worden toegegeven, dat Stinnes Inc., die geen partij was bij de eerste behandeling dezer zaak, bij het herstel der N.V. Muron in hare rechten op de sub factis vermelde schepen geen ander belang heeft, dan deze N.V. zelf; dat zulks echter nog niet met zich brengt, dat Stinnes Inc. niet een eigen belang zou hebben, naast de N.V. Muron, bij de herziening van de in het nadeel van deze N.V. uitgevallen beslissing van de Raad;

O. dat nu de N.V. de ondernemingsvorm is, waarin hare vennoten-aandeelhouders gezamenlijk het behalen van voordeel nastreven, en dus het belang der N.V. niet anders is, dan het gemeenschappelijk belang der aandeelhouders in het algemeen, zolang de N.V. normaal functioneert, geen aanleiding kan bestaan de aandeelhouders, individueel of gezamenlijk, naast de N.V. als belanghebbenden aan te merken bij beslissingen, rakende het vennootschapsvermogen, doch dat dit anders wordt, wanneer de N.V. van overheidswege onder beheer is gesteld; dat toch in dat geval zij wel formeel

een handelsvennootschap is gebleven, doch in haar wezen is veranderd, immers haar beleid niet meer uiteindelijk wordt bepaald door de aandeelhouders, die — zo nodig — invloed kunnen uitoefenen op de van hen afhankelijke directie, doch door de overheid, door middel van de van haar afhankelijke beheerder; dat dan ook de onder beheer gestelde N.V. niet onder alle omstandigheden zal kunnen worden beschouwd als de belichaming van de in haar verenigde commerciële belangen der aandeelhouders en aan die aandeelhouders een eigen belang bij enige beslissing, welke het vennootschapsvermogen raakt, niet zal mogen worden ontzegd, indien naar hun mening ten onrechte, de beheerder, al dan niet op last van de overheid, nalaat zijn medewerking tot het verkrijgen van zodanige beslissing ten voordele der N.V. te verlenen;

O. dat, nu in het onderhavige geval zowel de N.V. Muron, als de N.V. Hugo Stinnes Handel- en ransport Mij., die alle de aandelen van de N.V. Muron houdt, onder zijn beheer zijn gesteld en de beheerder der N.V. Muron van het Nederlandse Beheersinstituut geen machtiging heeft kunnen verkrijgen, om voor die N.V. herziening der beslissing van 31 Oct. 1947 te verzoeken, terwijl uiteraard moet worden aangenomen, dat het Nederlandse Beheersinstituut ook aan de N.V. Hugo Stinnes Handel-en Transport Mij geen machtiging zal verlenen tot het indienen van een verzoek om herziening, Stinnes Inc., als houdster van alle de aandelen der N.V. Hugo Stinnes Handel- en Transport Mij., en als zodanig uiteindelijk het gehele aandelenkapitaal der N.V. Muron vertegenwoordigende als zelfstandig belanghebbende in de zin van art. 143, derde lid, van het Besluit Herstel Rechtsverkeer zal behoren te worden aangemerkt;

O. dat het voormelde middel van niet-ontvankelijkheid mitsdien moet worden verworpen;

O. dat de Staat der Nederlanden nog als middel van niet-ontvankelijkheid heeft opgeworpen, dat Stinnes Inc. niet de herziening van de beslissing ten voordele van de N.V. Muron kan verzoeken, nu deze N.V. zelf, blijkens hare verklaring d.d. 30 Juni 1948, die herziening niet wenst, doch dit middel hierop afstuit, dat, gelijk boven overwogen, Stinnes Inc. ten dezen een eigen belang heeft;

O. dat de verweerders ten slotte menen, dat Stinnes Inc. in haar verzoek niet zal kunnen worden ontvangen, daar zij geen feiten of omstandigheden heeft gesteld die door de Raad bij zijn beslissing van 31 Oct-1947 niet in aanmerking zijn genomen;

O. dat volgens Stinnes Inc., de Raad bij zijn beslissing niet in aanmerking genomen heeft:

1. dat ten tijde van de verkoop der litigieuze schepen tussen het Amerikaanse Stinnes Concern, waartoe de N.V. Hugo Stinnes Handel- en Transport Mij., de houdster der aandelen van de N.V. Muron, behoorde, en de „familie Stinnes", die alle aandelen in de Brenntag A.G. in eigendom bezat, rechtens noch feitelijk enig verband bestond;

2. dat toen, in tegenstelling tot hetgeen Kriegsmarine blijkbaar aannam, ook geen enkele economische betrekking of belangengemeenschap bestond tussen de N.V. Hugo Stinnes (of N.V. Muron) en de Brenntag A.G.;

3. dat de door de N.V. Muron voor de schepen ontvangen koopprijs ongeveer f 100.000 per schip minder bedroeg, dan de werkelijke waarde;

O. dat omtrent het al dan niet bestaan van rechts- of economische betrekkingen, als boven onder 1 en 2 bedoeld, in het oorspronkelijk request der N.V. Muron d.d. 31 Juli 1946, noch ook in de daartegen gerichte verweerschriften van het Nederlandse Beheersinstituut en de Staat der Nederlanden iets is vermeld; dat wel uit de overgelegde pleitnotities van de gemachtigde der N.V. Muron blijkt, dat bij de mondelinge toelichting destijds dit onderwerp ter sprake is gekomen, doch niet, dat toen te dezer zake bepaaldelijk feiten, als voor de beslissing van belang, zijn gesteld en in het debat betrokken; dat voorts in confesso is, dat het statement van Stanley Clarke, waarop thans door Stinnes Inc. een beroep wordt gedaan, destijds tussen partijen niet is bediscussieerd en eerst na de mondelinge behandeling der zaak aan de Raad is toegezonden door de Staat, met een begeleidend schrijven, waarin enige gevolgtrekking uit dit „statement" was vervat, echter niet ten aanzien van de onderlinge verhouding der Stinnes Concerns en de door deze gecontroleerde vennootschappen, welke gevolgtrekking nog door de N.V. Muron bij later ingezonden brief als onjuist is bestreden;

O. dat onder deze omstandigheden aannemelijk is, dat de Raad destijds geen aanleiding heeft gevonden in een onderzoek te treden naar de juiste verhouding in 1941 tussen het Amerikaanse Stinnes Concern en de „familie Stinnes" in Duitsland en/of tussen de N.V. Hugo Stinnes Handel- en Transport Mij en de Brenntag A.G.; dat uit de beschikking van 31 October 1947 zelf ook is op te maken, dat een onderzoek, als bedoeld, niet door de Raad heeft plaats gehad; dat toch vooreerst de Raad in het midden laat, of in de N.V. Hugo Stinnes Handel- en Transport Mij Amerikaanse dan wel Duitse belangen prevaleren; dat hij voorts wel overweegt, dat de litigieuze koopovereenkomst gesloten is tussen de N.V. Muron, waarvan alle aandelen in handen waren van de N.V. Hugo Stinnes Handel- en Transport Mij, en de Brenntag A.G., wier aandelen in het bezit waren van de „familie Stinnes", doch daarbij niet aangeeft of, naar zijn oordeel, enig verband tussen de N.V. Hugo Stinnes en de „familie Stinnes" is komen vast te staan; dat de Raad tenslotte vermeldt dat de verkoop der schepen door de Kriegsmarine is goedgekeurd wegens de

nauwe economische betrekkingen tussen verkoopster en koopster, althans de N.V. Hugo Stinnes en het Duitse Stinnes Concern, zonder te beslissen, of die, door de Kriegsmarine veronderstelde, economische betrekkingen ten processe zijn gebleken werkelijk te hebben bestaan;

O. dat op grond van één en ander moet worden besloten, dat de Raad destijds de feiten, zoals deze thans door Stinnes Inc. zijn gesteld en hierboven onder 1 en 2 weergegeven, niet als juist heeft aanvaard, noch ook ze als onjuist heeft verworpen of wel ze als voor de procedure irrelevant heeft ter zijde gesteld, zodat die feiten moeten geacht worden door de Raad bij zijn beslissing niet in aanmerking te zijn genomen;

O. dat nu uit de overgelegde stukken van de eerste behandeling dezer zaak blijkt, dat de omstandigheid dat de koopprijs der litigieuze schepen ver beneden de waarde zou hebben gelegen, uitdrukkelijk aan het verzoek tot rechtsherstel der N.V. Muron ten gronde is gelegd en in het debat tussen partijen is betrokken geweest, die omstandigheid niet kan gelden als ene, welke bij de beslissing niet in aanmerking is genomen, al is daaraan bij die beslissing geen overweging gewijd;

O. dat uit het bovenontwikkelde volgt, dat Stinnes Inc. in haar verzoek om herziening der meervermelde beslissing zal behoren te worden ontvangen op grond van de hierboven onder 1 en 2 aangegeven feiten;

O. dat thans dus zal moeten worden onderzocht of deze feiten, indien juist, reden geven tot een andere beslissing, dan door de Raad op 31 October 1947 is genomen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat het achterwege laten van het destijds door de N.V. Muron, thans door Stinnes Inc., verzochte ingrijpen slechts onredelijk zou zijn, indien de verkoop der litigieuze schepen niet als een vrijwillige handeling der N.V. Muron zou kunnen worden beschouwd, doch als ene, waartoe zij door onbehoorlijke invloed van de vijand werd gedwongen;

O. dat, toen de bedoelde schepen door de Kriegsmarine in eigendom gevorderd waren, de N.V. Muron zelf contact heeft gezocht met de Duitse vennootschap Brenntag A.G., omdat zij verwachtte bij verkoop der schepen aan die Duitse vennootschap een prijs te kunnen bedingen, die aanzienlijk hoger lag, dan de vergoeding, die zij bij vordering van de Kriegsmarine zou verkrijgen;

O. dat niet gesteld is en ook niet anderszins is gebleken, dat op de N.V. Muron enige dwang tot verkoop aan de Brenntag A.G. is uitgeoefend, en dan ook als vaststaande moet worden aangenomen, dat de N.V. Muron geheel vrij was in de keuze of zij de reeds gedane vordering op haar beloop zou laten en dus noodgedwongen in onvrijwillig bezitsverlies zou berusten, of wel die vordering zou ontgaan door vrijwillig van haar eigendomsrecht afstand te doen ten behoeve van de voormelde Duitse vennootschap;

O. dat de N.V. Muron bij het bepalen van hare keuze ten deze kennelijk haar onmiddellijk financieel belang de doorslag heeft doen geven, immers zij de voorkeur heeft gegeven aan verkoop tegen een ver boven het gebruikelijke bedrag der vergoeding bij vordering gelegen prijs, boven het onvrijwillig afstaan der schepen aan de Kriegsmarine tegen een geringe schadeloosstelling met enkel de mogelijkheid van het terugontvangen der schepen of het ontvangen van vergoeding voor geleden oorlogsschade na voor Nederland gunstige beëindiging van de oorlog; dat de verkoop ook wel bijzonder voordelig was, daar, moge de prijs al aanzienlijk beneden de handelswaarde der schepen hebben gelegen, deze toch, naar in confesso is, de bouwkosten dekte, zodat door de verkoop kapitaalsverlies kon worden ontgaan;

O. dat, naar het oordeel van de Raad, nu de N.V. Muron destijds vrijelijk verkozen heeft hare schepen aan een vijandelijke vennootschap te verhandelen, om de financiele nadelen van vordering, waaraan alle Nederlandse eigenaars van transportmiddelen in de bezettingstijd blootstonden, te ontgaan, althans te verminderen, het onredelijk zou zijn haar thans in de eigendom van die schepen te herstellen;

O. dat op deze gronden de Raad ook thans de beslissing, waarvan herziening wordt gevraagd, juist voorkomt en de Raad de door Stinnes Inc. gestelde, hierboven onder 1 en 2 weergegeven, feiten voor die beslissing irrelevant acht;

O. dat het verzoek der Stinnes Inc. mitsdien behoort te worden afgewezen;

Beschikkende op het gedaan verzoek tot herziening der uitspraak van 31 Oct. 1947·

Verklaart de Hugo Stinnes Industries Inc. ontvankelijk in dat verzoek, voor zover het is gegrond op de hierboven onder 1 en 2 vermelde feiten;

Verklaart haar in dat verzoek niet-ontvankelijk, voor zover het is gegrond op het hierboven onder 3 vermelde feit;

Wijst het verzoek, voor zover ontvankelijk, als ongegrond van de hand;

Veroordeelt de Hugo Stinnes Industries Inc. in de kosten van het geding in revisie, welke tot op deze uitspraak worden begroot aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut op f 100 en aan de zijde van de Staat der Nederlanden eveneens op f 100.

No. 1370

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 April 1948. (Mrs. Sluis, Raedt en Köster.)

De Raad is onbevoegd kennis te nemen van een verzoek tot nietigverklaring van een echtschelding, zijnde dit geen vermogensrechtelijke rechtsbetrekking.

De Raad is wel bevoegd kennis te nemen van de vermogensrechtelijke gevolgen uit

de echtscheiding voortspruitende, in casu de scheiding en deling der goederen tussen partijen tot stand gebracht.
Vordering ontzegd omdat de feitelijke grondslag niet is bewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Mr. J. A. P. C. ten Bokkel, advocaat-procureur te Haarlem, curator in het faillissement van Johannes Jacobus Beekelaar;

Gezien een verweerschrift van Anna Margaretha Slotboom, wonende te Haarlem;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad van 11 Maart 1948 alsmede op de andere stukken van het geding;

O. dat requestrant in zijn inleidend request heeft gesteld dat requestrant bij vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem dd. 18 November is aangesteld als Curator in het faillissement van Johannes Jacobus Beekelaar, kappersbediende, thans wonende te Haarlem aan de Doverstraat No. 9, zijnde bij voormeld vonnis benoemd tot Rechter-Commissaris de E.A. Heer Mr. H. J. Ferwerda, Rechter in die Rechtbank;

dat dit verzoek gedaan wordt met machtiging en toestemming van den E.A. Heer Rechter Commissaris voornoemd;

dat gefailleerde Beekelaar voornoemd gedurende de bezetting van het Rijk in Europa door den Duitsen vijand tal van huizen, toebehorende aan Joodse Nederlanders heeft gekocht van de Niederländische Grundstückverwaltung, zulks in privé en ook wel tezamen met nu wijlen Nicolaas Cornelis de Vries te Haarlem, over wiens nalatenschap als faillissementscurator is benoemd Mr. Jan Hendrik Junge, advocaat en procureur te Haarlem;

dat Beekelaar zo b.v. op 3 Februari 1943 zo samen met wijlen de Vries kocht een huis met erf te Haarlem aan het Oranjeplein No. 34 toebehorende aan wijlen Izaac Baruch te Haarlem en op 6 Mei vijf huizen met erven aan de Kijkduinstraat te Bloemendaal, toebehorende aan wijlen Dr. Emanuel Hogendorff, zulks met de bedoeling die huizen weder te verkopen;

dat gefailleerde zo reeds schuldig is aan Mevrouw W. Ouwejan te Haarlem f 4067.16 blijkens acte van rechtsherstel dd. 20 Aug. 1947, zullende ongetwijfeld ook ter zake de voor gemelde transporten en hertransporten vorderingen worden ingediend bij requestrant;

dat nu Beekelaar bij vonnis der Arr.-Rechtbank te Haarlem dd. 16 Januari 1945 is gescheiden van echt van Anna Margaretha Slotboom, wonende te Haarlem aan de Iordenstraat 15, welk vonnis werd ingeschreven in de registers van den Burgerlijken Stand der Gemeente Haarlem op 22 Januari 1945, zijnde toch partijen gehuwd in algehele gemeenschap van goederen op 18 Mei 1933 te Haarlem;

dat Beekelaar en zijn echtgenote blijkens een acte dd. 23 Januari 1945, geregistreerd te Haarlem dd. 9 Februari 1945, „in der minne" zijn overgegaan tot scheiding en deling der gemeenschap van goederen, waarbij overeengekomen werd, dat aan de vrouw werden toegescheiden alle onroerende goederen, of te wel een tiental huizen, het gehele meubilair de kappersinventaris, een saldo bij de postchèque en girodienst, het saldo van een Rijkspostspaarbankboekje, een hypothecaire vordering en de rechten uit een tweetal verzekeringspolissen met de schulden, terwijl Beekelaar uitsluitend kreeg een vordering op de Alg. Groninger Levensverzekering Mij ad f 100, hebbende partijen erkend een oververdeling van de vrouw gewaardeerd op f 17,500 zulks ter delging van een alimentatieplicht ad f 200 per maand bij vooruitbetaling te voldoen, waartoe Beekelaar zich bij het vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem dd. 16 Jan. 1945 liet veroordelen;

dat nu de ware toedracht van zaken is deze:

de gescheiden vrouw van Beekelaar woont in het destijds door partijen bewoonde huis en oefent het dameskappersbedrijf uit, zij 't ook blijkbaar zonder vergunning; des Zondags wandelen Beekelaar en zijn gescheiden vrouw gearmd met der partijen kind, hetgeen door tal van getuigen den curator bevestigd is; Beekelaar zegt een verhouding te hebben met de vrouw, waarbij hij inwoont in de Doverstraat 9; de man van die vrouw woont daar echter ook en het geheel maakt de indruk van een comedie; Beekelaar geeft op te verdienen bij C. Bakker Nieuwendijk 206 te Amsterdam f 35 per week als kappersbediende en in die zaak geen fooien te ontvangen; niettemin vraagt hij geen vermindering van de alimentatie ad f 200 per maand bij vooruitbetaling, verschuldigd aan partij Slotboom;

dat de hele echtscheiding en goederenscheiding dus door Beekelaar en Slotboom tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa zijn tot stand gebracht uitsluitend om de finantiële gevolgen van het rechtsherstel der door Beekelaar gekochte en wederom doorverkochte onroerende goederen te frustreren, stellende requestrant, dat de bij acte gemelde goederen op een enkel perceel na (Borskistraat 5 en 7 sub 9) geen Joods eigendom is;

dat requestrant van oordeel is, dat in casu niet alleen de goederenscheiding en deling, als geëffectueerd bij acte dd. 23 Jan. 1945 en gevolgelijke overschrijving der onroerende goederen ten name van Slotboom, maar eveneens de echtscheiding moet worden nietig verklaard, als geschied ter ontduiking van de wet, zulks op een tijdstip, dat de gevolgen van de in 1943 en daaromtrent gepleegde handelingen voormeld, waren te overzien;

dat in ieder geval partij Slotboom aansprakelijk blijve voor de helft van de schulden der gemeenschap jegens de crediteuren;

op welke gronden requestrant heeft geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis van echtscheiding dd. 16 Januari 1945 gewezen door de Arr.-Rechtbank te Haarlem en de gevolgelijke inschrijving dd. 22 Jan. 1945 in de registers van den Burgerlijken Stand der Gemeente Haarlem met nietigverklaring der scheiding en deling van goederen als door partijen Beekelaar en Slotboom geëffectueerd bij acte dd. 23 Januari 1945 subsidiair te willen vernietigen, althans nietig te verklaren de acte dd. 23 Januari 1945, tussen partijen Beekelaar en Slotboom gesloten met alle gevolgen van dien, met last zo in het primaire als in het subsidiaire geval op den heer Hypotheekbewaarder te Haarlem de desbetreffende onroerende goederen wederom te naam te stellen van J. J. Beekelaar en met zodanige bevelen als Uw Raad oirbaar zal achten in casu;

O. dat requestrant zijn request met toestemming van den Raad heeft aangevuld met het verzoek om zowel in het primair als in het subsidiaire geval te willen nietigverklaren de veroordeling van Beekelaar om aan partij Slotboom te betalen een alimentatie van f 200 per maand bij vooruitbetaling;

O. dat gerequestreerde de vordering van requestrant heeft bestreden;

In rechten:

O. dat requestrant primair heeft gevorderd vernietiging van het vonnis van echtscheiding tussen Beekelaar en Slotboom en de daarop gevolgde inschrijving in de registers van de Burgerlijke Stand der gemeente Haarlem met nietigverklaring der scheiding en deling van goederen door hen bij acte van 23 Januari 1945 tot stand gebracht met alle gevolgen van dien, subsidiair te willen vernietigen althans nietig te verklaren voormelde acte, stellende requestrant op de in zijn request genoemde gronden dat de echtscheiding en scheiding van goederen door Beekelaar en Slotboom zijn tot stand gebracht uitsluitend om de finantiële gevolgen van het rechtsherstel der door Beekelaar gekochte en wederom verkochte onroerende goederen te frustreren;

O. dat gerequestreerde aanvoerende, dat de Raad niet competent is om over de vordering tot echtscheiding te oordelen, de door requestrant aan zijne vorderingen ter grondslag gelegde feiten heeft ontkend, hararerzijds een exposé gevende van de feiten, zoals die zich volgens haar hebben toegedragen;

O. dat het K. B. E 100 alleen regelt vermogensrechtelijke rechtsbetrekkingen en een echtscheiding geen vermogensrechtelijke rechtsbetrekking is, zodat de Raad onbevoegd is van requestrants vordering tot vernietiging van de echtscheiding cum annexis kennis te nemen;

O. dat de Raad echter wel bevoegd is kennis te nemen van de vermogensrechtelijke gevolgen uit de echtscheiding voortspruitende, in casu de scheiding en deling der goederen tussen partijen tot stand gebracht;

O. dat requestrant echter in genen dele heeft bewezen hetgeen hij als grondslag van zijn vordering tot nietigverklaring van die scheiding en deling stelt, zodat hem deze vordering evenals de vordering tot nietigverklaring van de acte dd. 23 Januari 1945 behoort te worden ontzegd hetgeen eveneens het geval is met de vordering waarmede requestrant zijn request heeft aangevuld als zijnde een sequeel van de vordering tot nietigverklaring van de scheiding en deling van goederen.

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van requestrants vordering tot echtscheiding kennis te nemen.

Ontzegt hem zijne overige vorderingen.

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding aan zijde van gerequestreerde gevallen tot aan deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1371

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Juni 1948. (Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein.)

De onderwerpelijke dienstbetrekking is volledig in stand gebleven, zodat in casu de artt. 23 en vlg. E 100 toepassing missen.

Verzoeker zal zich ten aanzien van zijn vordering dienen te wenden tot de gewone rechter.

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Elias Isak Alex Cohen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. I. L. Hamburg, en het verweerschrift van de N.V. Metselhandel voorheen H. J. van der Rijn, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. B. van der Waerden;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak en de daarbij door partijen en hare raadslieden gegeven nadere toelichting;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld;

dat hij van 1 September 1920 tot 31 Jan. 1942 onafgebroken in dienst is geweest bij verweerster, zulks tegen een salaris van f 950 per jaar, ongeacht tantièmes;

dat hij op 2 Februari 1942 op last van de Duitse autoriteiten is gearresteerd en sedertdien in verschillende Duitse concentratiekampen heeft vertoefd, tot hij tenslotte in 1945 is bevrijd;

dat hij zich daarna bij verweerster heeft gemeld en haar heeft verzocht het door hem van 1 Februari 1942 tot 1 Mei 1945 gederfd salaris tot een totaal bedrag van f 6337.50 uit te betalen, hetgeen deze heeft geweigerd, zodat verzoeker thans vordert zijn tijdens de vijandelijke bezetting tenietgegaan recht op salaris gedurende de desbetreffende periode te doen herleven en mitsdien verweer-

ster te veroordelen hem voormeld bedrag uit te betalen, vermeerderd met 5 % rente 's jaars sinds de datum van indiening van het request:

O. dat door verweerster o. m. is aangevoerd — hetgeen door verzoeker wordt erkend —, dat zij verzoeker terstond na de bevrijding en wel met ingang van 1 Mei 1945 een gedeelte (n.l. 80 %) van zijn vroeger salaris heeft uitbetaald bij wijze van wachtgeld, alhoewel verweerster hem niet eerder dan op 1 Februari 1946 weer feitelijk heeft kunnen tewerkstellen, zulks in verband met de deplorabele toestand waarin verweerster's bedrijf tengevolge van handelingen van den bezetter was gebracht;

O. dat verweerster vervolgens nog heeft gesteld, dat verzoeker in zijn request de schijn wekt, als zou hij aanstonds na zijn terugkeer aanspraak op gederfd salaris hebben gemaakt; dat zulks echter geenszins het geval is en verzoeker integendeel zeer dankbaar en tevreden was, dat verweerster hem — hoewel nog geen werk voor hem hebbende — aanstonds wachtgeld heeft uitgekeerd; dat verweerster hem evenwel op 19 Juni 1947 wegens plichtsverzuim en het niet naar behoren verrichten van zijn werk heeft moeten ontslaan in verband waarmede verweerster van mening is, dat verzoeker zijn zijn recht om de onderwerpelijke vordering in te stellen, heeft verwerkt, nu hij deze eerst ruim 2½ jaar na de bevrijding heeft ingesteld;

O. dat verweerster de vordering van verzoeker echter in hoofdzaak heeft bestreden op grond van het feit, dat zij het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet van toepassing acht op de rechtsverhouding tussen partijen, waarna zij primair heeft geconcludeerd verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren in diens vordering, subsidiair deze af te wijzen;

O. hieromtrent, dat tussen partijen vaststaat, dat de dienstbetrekking van verzoeker ten opzichte van verweerster nimmer is verbroken; welk feit trouwens door verzoeker ook niet is gesteld;

O. dat nu de onderwerpelijke dienstbetrekking, m.a.w. de rechtsbetrekking tussen partijen, volledig in stand is gebleven, de Raad met verweerster van oordeel is, dat in casu de artt. 23 e.v. E 100 toepassing missen, immers tijdens de vijandelijke bezetting geen rechtsbetrekking tot stand is gekomen, gewijzigd of tenietgegaan, en mitsdien verzoeker in zijn onderwerpelijke vordering niet kan worden ontvangen, en hij zich ten aanzien daarvan zal hebben te wenden tot den gewonen rechter;

O. dat de Raad — met verwijzing naar het voorgaande — dan ook niet de mening van verzoeker deelt, dat ook al is die dienstbetrekking intact gebleven, hij afgescheiden daarvan toch bij den Raad ontvankelijk zou zijn in zijne vordering tot herleving van de volgens hem door de bijzondere omstandigheden tenietgegane aanspraken op gederfd salaris;

O. dat alhoewel de Raad rekening heeft gehouden met de overige feiten en omstandigheden, welke door den gemachtigde van verzoeker nog ter zitting zijn ter sprake gebracht, deze geen wijziging vermogen te brengen in zijn hierboven weergegeven mening;

O. dat de Raad met name verzoeker niet kan volgen, waar deze ter ondersteuning van zijn betoog dat het Besluit Herstel Rechtsverkeer in casu toepassing zou moeten vinden, een beroep doet op enige uitspraken van den Raad, waarbij de desbetreffende vordering van een werknemer werd toegewezen, aangezien immers bedoelde uitspraken betrekking hebben op gevallen, waarin hetzij ontslag door den werkgever had plaats gevonden, hetzij de werknemer arbeid was blijven verrichten en na aanvulling vordert van het hem over die periode uitbetaalde, verlaagde saalris, althans op gevallen, welke zich hier niet voordoen;

O. dat door het bovenoverwogene niet verder behoeft te worden onderzocht of verzoeker zijn recht tot het instellen dezer vordering heeft verwerkt, zoals door verweerster is gesteld, welke zienswijze overigens door verzoeker ter zitting nader is bestreden;

O. dat het voorgaande moet leiden tot de navolgende beslissing;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet ontvankelijk in zijn vordering;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van dit geding, tot op heden aan de zijde van verweerster begroot op f 40.

No. 1372

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 3 September 1948. (Mrs. de Boer, Prof. Dorhout Mees en van Regteren Altena.)

De door het Beheersinstituut ingevolge art. 99 lid 4 E 100 benoemde bestuurders ener rechtspersoon zijn ten aanzien van het erkennen ener vordering niet onderworpen aan een beslissing van het Beheersinstituut. Noch aan de Raad noch aan het Beheersinstituut is de bevoegdheid toegekend in het bestuur zelf in te grijpen, nadat de bestuurders zijn benoemd, behalve voor het geval voorzien in art. 103 lid 2 E 100.

Uit de al of niet erkenning van de vordering door het Beheersinstituut kan geen enkel rechtsgevolg voortvloeien, zodat verzoeker bij de vernietiging van een uitspraak daaromtrent van het B.I. geen enkel belang heeft.

Verzoeker kan zich voor de erkenning zijner vordering wenden tot de gewone rechter.

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard in zijn beroep.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 18, 99, 103.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 23 Maart 1948 van Hendrik Jan te Siepe, wonende te Winterswijk, advocaat-gemachtigde Jhr. Mr. M. W. C. de Jonge te Zutphen, waarin hij de Raad verzocht te vernietigen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 24 Februari 1948, houdende weigering om verzoekers ten requeste omschreven vordering op de handelsvennootschap onder de firma Arbeitsgemeinschaft Geveler-Franssen te De Bilt te erkennen en opnieuw rechtdoende die vordering alsnog te erkennen en deugdelijk te verklaren tot een bedrag van f 4299.36, althans zoveel minder als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren, en te bevelen dat zij op de lijst der erkende crediteuren zal worden geplaatst, met rente en kosten als naar de wet;

Gelet op de door het Nederlandse Beheersinstituut gegeven inlichtingen;

O. dat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de handelsvennootschap onder de firma Arbeitsgemeinschaft Geveler-Franssen niet, zoals verzoeker primair stelt, onder het beheer van het Nederlandse Beheersinstituut is gesteld, maar dat in deze firma tot bestuurders zijn benoemd de heren Ir. A. J. Boland en H. J. Wildschut;

dat verzoeker met genoemde firma een handelstransactie heeft gevoerd, ter zake waarvan verzoeker een vordering op deze firma pretendeert;

dat de bestuurders (die in de desbetreffende brief ten onrechte als beheerders ondertekenen) om in dit schrijven genoemde redenen geweigerd hebben deze vordering te erkennen;

dat verzoekers advocaat zich daarna blijkbaar tot het Nederlandse Beheersinstituut heeft gewend om erkenning van deze vordering te verkrijgen en dit instituut daarop heeft geantwoord zich te verenigen met het standpunt van de beheerders en de vordering niet te kunnen erkennen;

dat verzoeker van deze beslissing in beroep is gekomen;

O. dat allereerst dient te worden nagegaan, wat het karakter is van de beroepen beslissing;

O. dat de benoeming van de bestuurders is geschied op grond van art. 99 lid 4 Besluit Herstel Rechtsverkeer, zijnde het orgaan „bestuurder" een orgaan dat bij de firma Arbeitsgemeinschaft Geveler—Franssen, rechtspersoon ingevolge art. 1 onder 3 Besluit Herstel Rechtsverkeer, in de statuten (vennootschapscontract) onbekend is;

dat de bevoegdheid van het Nederlandse Beheersinstituut daartoe door de Raad gedelegeerd, ten aanzien van zulke bestuurders uitsluitend beperkt is tot hun instelling en, naar moet worden aangenomen, tot hun benoeming en ontslag;

dat nergens aan de Raad of aan het Nederlandse Beheersinstituut de bevoegdheid is gegeven in het bestuur zelf in te grijpen, nadat de bestuurders eenmaal zijn benoemd en zulks een bevoegdheid ook irrationeel zou zijn;

dat hoofdstuk VI van het Besluit Herstel Rechtsverkeer immers doelt op niet onder beheer gestelde rechtspersonen en beoogt deze rechtspersonen op normale wijze te doen deelnemen aan het rechtsverkeer, waarbij abnormale maatregelen in de organisatie kunnen ingrijpen ten einde tot een herstel te komen;

dat in dit stelsel wel een voorziening in het bestuur past, maar niet een pseudo-beheer;

dat zulk een ingrijpen in het bestuur zelf zich ook niet verdraagt met art. 103 lid 2 Besluit Herstel Rechtsverkeer, waarin zulks eerst na een Koninklijk Besluit of na Koninklijke Machtiging gegeven ministeriële beschikking mogelijk is gemaakt;

dat derhalve uit de al of niet erkenning van de vordering door het Nederlandse Beheersinstituut geen enkel rechtsgevolg kan voortvloeien;

dat verzoeker bij de vernietiging van de uitspraak van het Nederlandse Beheersinstituut daaromtrent dus geen enkel belang heeft en de beslissing van de bestuurders te dezen aanzien de firma bindt tegenover derden, welke beslissing, indien zij betreft de erkenning van vorderingen op de bestuurde rechtspersoon, zelfs niet door de instructie voor de bestuurders aan de goedkeuring van het Nederlandse Beheersinstituut is gebonden;

dat derden, die met de firma rechtsbetrekkingen onderhouden en het met zulk een beslissing niet eens zijn, zich daartegen bij de gewone rechter kunnen voorzien;

O. dat de Raad hierbij niet over het hoofd ziet, dat de bestuurders zijn benoemd onder bepaling dat zij zich zullen gedragen naar de hun door of vanwege het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte c.q. nader te verstrekken instructies;

dat echter aan de Raad, noch aan het Nederlandse Beheersinstituut de bevoegdheid is toegekend de door hem in het leven geroepen orgaan aldus te binden en in elk geval — zoals hierboven betoogd — een dergelijk super-bestuur aan de Raad zelf of zijn onderdelen als in strijd met art. 103 lid 2 Besluit Herstel Rechtsverkeer niet kan worden opgedragen zonder hogere machtiging;

dat derhalve, zelfs indien het beroepschrift zou kunnen worden gelezen als te zijn gericht tegen de weigering van het Nederlandse Beheersinstituut om aan bestuurders de opdracht tot erkenning te geven, zulk een beroep verzoeker niet zou kunnen volgen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn beroep.

9 Maart 1949 (afl. 9) No. 1373—1380

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1373

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Sept. 1948. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman).

De Raad is in het algemeen geneigd goede trouw bij kopers op veilingen aan te nemen, doch neemt als regel een ander standpunt in ten aanzien van de koper op kunstveilingen in het algemeen en van de koper op veilingen van Van Marle en Bignell in het bijzonder.

Het was bij kopers op deze veilingen algemeen bekend, dat bij v. Marle en Bignell veel zogenaamd vijandelijk Joods kunstbezit werd verkocht, zodat aan kopers op die veilingen de eis gesteld mocht worden, zich terdege van de herkomst te overtuigen of zich van kopen te onthouden.

Gerequestreerde's beroep op goede trouw verworpen en vordering tot afgifte zonder enige tegenprestatie toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Ann Luise Oppenheimer, van nationaliteit Amerikaanse, wonende te New York, te dezer zake domicilie gekozen hebbend ten kantore van haar gemachtigde Mr G. H. A. Grosheide, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gezien de verweerschriften van R. P. Schoonheim, wonende te Wassenaar (gemachtigde Mr F. van Raalte, advocaat en procureur te Rotterdam), hierna gerequestreerde te noemen en van Mr Th. Bakker, wonende te 's-Gravenhage in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Ch. J. R. Bignell, wonende te 's-Gravenhage;

Gelet op het behandelde ter zitting van 21 Juni 1948;

O. dat den Raad gebleken is, dat requestrante de vereiste vergunningen van het Beheersinstituut en de Nederlandse Bank heeft ontvangen;

O.dat requestrante rechtsherstel verzoekt ten aanzien van:

1e. 2 veren waaiers in doos,

2e. een zilveren tafelgarnituur als ten requeste nader omschreven, welke goederen, naar zij stelt, haar destijds in eigendom toebehoorden en welke, naar ten processe vaststaat, op 26 October 1943 door de firma Van Marle en Bignell in te 's-Gravenhage gehouden openbare veiling zijn verkocht, zulks in opdracht van den over het zich in Nederland bevindend vermogen van requestrante door den bezetter aangestelden Verwalter Dr Hupperts, die ook Verwalter was van de N.V. Amsterdamse Ledermaatschappij te Oisterwijk, onder welke N.V. die goederen met andere bezittingen van repuestrante waren opgeslagen;

O.dat voorts ten processe is komen vast te staan, dat de verkoop is geschied zonder toestemming van of vanwege verzoekster, dat zij van de opbrengst niets heeft ontvangen en dat gerequestreerden die goederen voor onderscheidenlijk f 65 en f 7600, derhalve totaal f 7665 op gezegde veiling heeft verkocht en ze vervolgens heeft ten geschenke gegeven aan zijn in Amerika wonende dochter, onder welke zij zich thans nog bevinden;

O. dat gerequestreerde heeft ontkend, dat bedoelde goederen aan requestrante zouden hebben toebehoord, zich daarbij beroepende op een door haar van de N.V. Nederlands Handelskantoor ontvangen schrijven, waarbij die goederen als afkomstig van de directie van die N.V. werden aangeduid, tot welke directie requestrant niet behoort;

O. hieromtrent, dat — gezien de nauwe relatie, die — naar den Raad uit de behandeling van andere zaken gebleken is tussen genoemde N.V. en requestrante bestond — verklaarbaar is, dat die N.V. tegenover derden de goederen van requestrante aanduidt als goederen van haar directie, terwijl, nu gerequestreerde niet heeft weersproken, dat de goederen bij de N.V. Amsterdamse Leder Maatschappij te Oisterwijk ten name van requestrante waren opgeslagen en door den over haar aangestelden Verwalter op de veiling zijn gebracht, aangenomen moet worden, dat die goederen inderdaad aan requestrante behoorden nu gerequestreerde het bewijs van het tegendeel niet heeft geleverd;

dat dit verweer dus niet opgaat;

O. dat gerequestreerde's hoofdverweer bestaat in een beroep op zijn goede trouw, daar hij niet heett kunnen vermoeden, dat de hier bedoelde goederen uit Joods bezit afkomstig waren;

O. hieromtrent, dat gerequestreerde volgens eigen erkentenis behoort tot het geregeld (ook in de bezettingsjaren) op de veilingen van Van Marle en Bignell kopend publiek;

dat, gelijk de Raad in meerdere soortgelijke zaken heeft overwogen (waaronder te noemen de zaak Polak tegen Van Marle en Bignell dd. 7 October 1946 N. O. R. 607) hij, hoe zeer in het algemeen geneigd goede trouw bij kopers op veilingen aan te nemen, als regel een ander standpunt in neemt ten aanzien van den koper op kunstveilingen in het algemeen en van den koper op de veilingen van Van Marle en Bignell in het bijzonder;

dat de Raad van oordeel is, dat bij het op deze veilingen kopend publiek algemeen bekend was, dat bij Van Marle en Bignell veel zogenaamd vijandelijk Joods kunstbezit verkocht werd, zodat aan kopers op die veilingen — gegeven mede het bijzonder karakter van kunstveilingen in het algemeen — de eis gesteld mocht worden of wel zich terdege, op welke manier dan ook te overtuigen, dat de voorwerpen, waarop zij reflecteerden, niet uit Joods, respectievelijk zogenaamd vijandelijk bezit afkomstig wa-

voeren van een procedure op te dragen aan den persoon, aan wien het in feit het beheer heeft overgelaten;

O. dat mitsdien de bevoegdheid om herziening van de beslissing aan te vragen toekwam aan het Nederlandse Beheersinstituut en dit, nu het op 19 Februari 1947 van de beslissing van de Arnhemse Kamer op de hoogte is gebracht, naar de kennelijke bedoeling van art. 143 lid 4 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) hoogstens tot 20 of 21 Mei 1947 in de gelegenheid was van deze bevoegdheid gebruik te maken;

O. dat hieruit voortvloeit, dat requestrant wiens vermogen tot 13 Juni 1947 onder beheer heeft gestaan, nimmer zelf de bevoegdheid heeft gehad herziening van de beslissing aan te vragen, zodat de vraag of hij niet vroeger dan 3 Juli 1947 van de beslissing heeft kennis genomen en welke redenen hiervoor bestonden, verder buiten beschouwing kan blijven;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn verzoek;

Veroordeelt requestrant in de kosten van de procedure, t.a.v. gerequestreerden sub 1 en 2 begroot op f 125, ten aanzien van gerequestreerde sub 3 op f 75 en ten aanzien van gerequestreerden sub 4 en 5 voor ieder op f 25.

No. 1375

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK LEEUWARDEN, 30 Juni 1948. (Mr. Okma.)

Naast de regeling van het N.B.I. betreffende de beëindiging van overeenkomsten afgesloten met vijandelijke verzekeringmaatschappijen, zoals gepubliceerd in de Stct. 1945 No. 137 en 1946 No. 39, staat het aan verzekerden vrij aan de Afdeling Rechtspraak algehele vernietiging van de overeenkomst van verzekering te vragen.

De overeenkomsten gesloten door de N.S.B. burgemeester van Harlingen met de gerequestreerde maatschappijen nietig verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Burgemeester en Wethouders van Harlingen, vertegenwoordigende de Gemeenteraad van Harlingen;

Gezien de verweerschriften van:

1. S. Komkommer en Mr. J. E. Scholtens, beheerders van E. Wessing, assurantiebezorger en agent van assurantiemaatschappijen, te Amsterdam, gemachtigde Mr. F. Kranenburg te Amsterdam;

2. De N. V. Algemene Verzekering Maatschappij, „de Nederlandse Ster" te Rotterdam;

3. Mr. C. Scheltema en J. C. van Buuren, beheerders der N. V. Algemene Verzekering Maatschappij de Omnia te Amsterdam;

O. dat requestranten hebben gesteld:

dat door de destijds in functie zijnde N.S.B. burgemeester dezer gemeente, via het N.S.B. assurantiekantoor Eduard Wessing & Zoon gevestigd te Amsterdam, Prinsengracht 707a, de eigendommen dezer gemeente voor een tijdvak van 5 jaren tegen brandschade zijn verzekerd, op Amsterdamse Beurs Brandpolis, bij de navolgende Maatschappijen:

1. Agrippina Allgemeine Versicherungs Aktien Gesellschaft voor f 300000.

2. „National" Allgemeine Versicherungs A.G. Stettin voor f 150,000.

3. N. V. Algemene verzekerings Mij. „Omnia" te Amsterdam voor f 712,925.

4. N. V. Assurantie Mij. „de Eendracht" te Amsterdam voor f 40,000.

5. N. V. Algemene Verzekering Mij. „de Nederlandse Ster" te Rotterdam voor f 50,000.

6. N. V. Verzekering Mij. „National" te Kopenhagen voor f 202,925.

Blijkens door ons verkregen inlichtingen zijn de maatschappijen genoemd sub 1 en 2 Duitse Maatschappijen, waarvan de eventueel in Nederland nog aanwezige middelen door de Nederlandse Regering zijn geblokkeerd, zodat betwijfeld wordt of deze Maatschappijen in staat zullen zijn tijdig aan haar verplichtingen te voldoen.

Van de sub 3 genoemde Maatschappij is ons medegedeeld, dat haar Directeur N.S.B.-er was. De Maatschappij heeft 7 commissarissen, waarvan 5 Duitsers zijn, op grond waarvan het zeer waarschijnlijk is, dat zij steunen op Duitse herverzekeringen welke thans vrijwel waardeloos is.

Ten aanzien van de sub 4 genoemde Maatschappij werd ons ingelicht, dat de Directeur een aanhanger is van de N.S.B. Eén der commissarissen was een Duitser en Directeur van de „National" te Stettin, zodat het ook van deze Maatschappij vrijwel zeker is dat zij Duitse herverzekeraars heeft.

De sub 5 genoemde Maatschappij is een jonge Maatschappij en daardoor in assurantiekringen nog weinig bekend. Zij werd ter Amsterdamse beurze vertegenwoordigd door een N.S.B. firma, hetgeen voldoende reden is om ook deze Maatschappij niet hoog aan te slaan.

Tenslotte kan van de sub 6 genoemde Maatschappij gezegd worden dat zij het eigendom is van een Duits concern en voorzover ons bekend, in Denemarken dezelfde rol vervulde als de hiervoor genoemde Nederlandse Maatschappijen in Nederland.

Het zal U duidelijk zijn dat wij niet accoord kunnen gaan met het besluit van de N.S.B. burgemeester en daarom alle pogingen wensen aan te wenden om dit besluit ongedaan te maken, aangezien wij de belangen der gemeente niet voldoende verzekerd achten en het voortbestaan van de gesloten verzekering onredelijk is.

Wij zijn van mening dat het besluit om de verzekering tegen brandschade aan de eigendommen dezer gemeente via het assurantiekantoor van Eduard Wessing & Zn. bij de hiervoor genoemde Maatschappijen onder te brengen, tot stand is gekomen onder onbehoorlijke invloed van personen door of vanwege den vijand met macht bekleed en hebben mitsdien de eer Uwen Raad te verzoeken de gesloten verzekeringsovereenkomst nietig tet willen verklaren.

O. dat de beheerders van E. Wessing in hoofdzaak hebben gesteld:

Wessing was voor de verschuldigde premie belast en heeft dus belang bij de vordering. De verzekering was een daad van goed beleid en is daarom niet tot stand gekomen onder onbehoorlijke invloed van personen door of vanwege de vijand met macht bekleed. Dat de verzekering bij Duitse Maatschappijen is ondergebracht, is ten deze niet van belang. Het Nederlandse Beheersinstituut heeft een Regeling uitgevaardigd „de Regeling Vijandelijke Verzekering-maatschappijen" opgenomen in de staatscourant van 20 December 1947, no. 137, die beëindiging van verzekeringen van Duitse Mijen regelt. Uit deze regeling volgt dat in ieder geval ten aanzien van Duitse Maatschappijen de vordering moet worden ontzegd, aangezien deze verbindend is voor requestranten. Voorts is de vordering niet-ontvankelijk omdat geen toestemming van het Beheersinstiuut is gevraagd. De Nederlandse Maatschappijen zetten hun werkzaamheden voort, ook de National te Kopenhagen. Requestranten hebben bovendien op 26 Januari 1946 geschreven aan Wessing, dat de litigieuze verzekeringen moesten komen te vervallen. Daarmede zijn de verzekeringen opgezegd, doch de premie blijft verschuldigd. Verzekerde heeft dekking genoten, welke niet ongedaan kan worden gemaakt. De premie wordt nooit terugbetaald.

Met verzoek de vordering niet-ontvankelijk te verklaren, althans haar af te wijzen;

O. dat de Algemene Verzekering Maatschappij „De Nederlandsche Ster", in het kort weergegeven heeft geantwoord:

Wij erkennen dat de beurspolis niet veel waarde bezit, daar de kans op uitkering van een eventuele schade van de eerste 4 en van de 6e in het request genoemde Maatschappijen, practisch nihil is. Ten aanzien van ons bestaat een misverstand bij requestrant. Onze Maatschappij bestaat reeds sinds 1904, alleen is de naam in 1942 gewijzigd. In 1943 hadden wij 12 vertegenwoordigers ter beurze, waarvan slechts één N.S.B.-er, n.l. Bijlsma's Assurantiekantoor, door wie deze verzekering is aangebracht.

Met verzoek de verzekering ten aanzien van de Nederlandsche Ster te handhaven.

O. dat de beheerders van de N.V. Algemene Verzekering Mij. de „Omnia" hebben gesteld:

De onderhavige verzekering is inderdaad door de thans onder beheer staande N.S.B. firma Wessing, als assurantiebezorger, gesloten bij de N.S.B. firma Bijlsma's Assurantiekantoor, die de verzekering accepteerde. De Agrippina, de Patria en de National Stettin zijn inderdaad Duitse maatschappijen, de Omnia was op enkele aandelen na, die in handen van de N.S.B.-er Bijlsma zijn, eigendom van Duitsers. De Eendragt was, op enkele aandelen na, die in handen waren van de collaborateur-directeur, eigendom van de National-Stettin. De Omnia en de Eendragt waren uitsluitend herverzekerd in Duitsland.

De „Nederlandsche Ster" is een dochtermaatschappij van de Belgische Ster, wij vermoeden dat daarin ook nazi-invloed is geweest, doch zijn daarvan niet op de hoogte.

De waarborg, die de polis bood, was practisch reeds sinds het contact met Duitsland verbroken was, twijfelachtig;

De Eendragt is echter ten allen tijde goed geweest voor de door haar getekende f 40.000, zij had veel premies onder zich en heeft sinds 1 Juli 1945 weer prima herverzekering. Wij nemen aan dat de Nederlandsche Ster de National Kopenhagen voor de voor haar getekende sommen konden opkomen;

De verzekering van de eigendommen van de gemeente Harlingen is op geen enkel tijdstip geheel van onwaarde geweest. In Augustus 1944 sloot geen weldenkend mens, die vrij in zijn handelen was, meer een verzekering met Duitse Maatschappijen.

De eis van de gemeente Harlingen ten aanzien van de Eendragt, de Nederlandse Ster en de National Kopenhagen is ongerechtvaardigd.

Het uitspreken van nietigheid met terugwerkende kracht zou miskenning zijn van de genoten waarde.

O. dat van de gerequestreerden onder 1, 2, 4 en 6 in het inleidend request genoemd, geen verweerschriften zijn binnengekomen.

O. ten aanzien van de door de beheerders van Wessing voorgedragen niet-ontvankelijkheid van requestranten wegens niet verkregen toestemming van het Beheersinstituut;

dat ten aanzien van maatschappijen als sub 1, 2, 3 en 4 en 6 in het inleidend request genoemd, zijnde volgens de gegevens van partijen vijandelijke maatschappijen, blijkens de publicaties in de Nederlandse Staatscourant 1945 no. 137 en 1946 no. 39 een algemene toestemming is verleend als bedoeld bij art 18 E 133;

dat de Nederlandse Verzekering Mij „de Nederlandsche Ster" niet onder beheer staat;

dat requestranten alleen de verzekeringmaatschappijen als partijen hebben opgeroepen en niet Wessing, doch deze laatste door Ons ambtshalve als belanghebbende ten aanzien van de premie als partij is toegelaten en het daarvoor niet noodzakelijk is dat door requestranten toestemming van het Beheersinstituut wordt gevraagd;

O. dat dan ook het beroep op niet-ontvankelijkheid dient te worden verworpen;

O. dat het beroep van de beheerders van Wessing op de Regeling betreffende het vermogen Vijandelijke Verzekeringmaatschappijen eveneens faalt;

O. dat bij die regeling het Beheersinstituut wel toesteming heeft verleend om op bepaalde wijze de verzekering met vijandelijke verzekeringmaatschappijen te beëindigen, doch zulks niet meebrengt, dat het aan verzekerden niet zou vrijstaan aan Ons algehele vernietiging te vragen, indien zij dat wensen;

O. dat uit de door bovengenoemde beheerders aangehaalde brief van requestranten d.d. 26 Januari niet gelezen kan worden dat zij daarmede afstand deden van hun recht te dezer zake rechtsherstel te vragen en zulks te minder, daar voordien reeds door hen het onderhavige verzoekschrift bij de Raad was ingediend;

O. dat de litigieuze verzekering tijdens de bezetting is tot stand gekomen, door en onder invloed van de N.S.B.-burgemeester der gemeente Harlingen, met macht daartoe door de vijand bekleed;

O. dat deze verzekering is aangegaan op 25 Augustus 1944, toen practisch reeds het contact met Duitsland was verbroken;

O. dat bij deze verzekeringen de eigendommen van de gemeente Harlingen ter waarde van f 1.405.850 op een bedrag van f 50000 na geheel verzekerd werden bij Duitse Maatschappijen, althans bij Maatschappijen, waarvan het merendeel der aandelen in handen van Duitsers was en die uitsluitend in Duitsland herverzekerd waren;

O. dat dan ook van de aanvang af deze verzekering door de gemeente Harlingen practisch waardeloos was;

O. dat daaruit voortvloeit, dat achterwege laten van ingrijpen door de Raad onredelijk was en deze verzekering dient te worden vernietigd;

O. dat de vraag dient te worden beantwoord of de verzekering ten aanzien van de Maatschappij „de Nederlandsche Ster", welke Maatschappij niet onder beheer staat en waarvan niet vaststaat of zij onder Duitse invloed heeft gestaan, dient te worden gehandhaafd;

O. dienaangaande, dat naar Ons oordeel de verzekering op beurspolis als een geheel dient te worden beschouwd en zij derhalve of in haar geheel gehandhaafd, of in haar geheel vernietigd moet worden en uit het bovenoverwogene voortvloeit, dat zij dient vernietigd te worden;

O. dat daartoe des te meer reden is daar de Nederlandsche Ster van de aanvang af heeft geweten, althans heeft kunnen weten, dat zij door bemiddeling van haar N.S.B.-vertegenwoordiger met de genoemde vijandelijke Verzekering Maatschappijen op de beurspolis tekende en zij eveneens heeft geweten, althans kunnen weten, dat deze verzekering aan de gemeente Harlingen werd opgedrongen door haar N.S.B.-burgemeester, dat zij practisch waardeloos was voor de gemeente en deze, indien zij vrij in haar handelen was geweest, een dergelijke verzekering nooit zou hebben afgesloten;

O. dat het de gemeente Harlingen vrij moet staan zich naar eigen keuze opnieuw te verzekeren;

O. ten aanzien van de premie, dat blijkens bekomen inlichtingen door requestranten nog geen premie is betaald, terwijl evenmin enige tijd schade bij gerequestreerden is geclaimd, zodat wij het redelijk en billijk achten requestranten van betaling van premie, zegel en poliskosten, vrij te stellen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op 25 Augustus 1944 tussen de burgemeester voor de gemeente Harlingen en de gerequestreerde Verzekering Maatschappijen gesloten verzekeringsovereenkomst;

Verstaat dat door de gemeente Harlingen geen premie, polis en zegelkosten verschuldigd zijn;

Compenseert de proceskosten in dier voege, dat iedere partij zijn eigen kosten drage.

No. 1376

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 Sept. 1948. (Mrs. Jhr. Dr. Calkoen, van Hinloopen Labberton en Karni.)

Beslissing van het N.B.I., waarbij afgifte van een nonenemy verklaring is geweigerd, bekrachtigd.

Appellant hersteld in zijn recht op pensioen en te dien aanzien de beslissing van het N.B.I., waarbij het verzoek tot toepassing van art. 34 lid 1 sub d is geweigerd, vernietigd, onder de voorwaarde, dat appellant zijn gescheiden echtgenote machtigt tot in ontvangstname van het pensioen ten einde dit te doen strekken voor het levensonderhoud van haar en de uit het huwelijk gesproten kinderen.

Beslissing van het N.B.I. waarbij afgifte van een nonenemy verklaring is geweigerd aan de gescheiden echtgenote van appellant, Hollandse van geboorte, vernietigd, met bevel aan haar een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub f af te geven.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 34 lid 1 sub d en f.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de gevoegde requesten te weten:

A. een verzoekschrift van Johann Gottfried Thieme, strekkende tot vernietiging van de beschikkingen van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 11 Juni 1948, waarbij hem de afgifte is geweigerd respectievelijk van ene verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen en van ene verklaring als bedoeld onder de letters d en e van genoemd artikel met betrekking tot een eventueel pensioen bij de N.V. Handelsvereniging „Amsterdam";

B. een verzoekschrift van Johanna van Breda tot vernietiging van de beschikking van het Beheersinstituut d.d. 11 Juni 1948, waarbij haar ene verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van voornoemd besluit is geweigerd;

Gezien de op voormelde verzoekschriften ingekomen antwoorden van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaken waarbij appellanten zijn vertegenwoordigd door Mej. Mr. Hilda B. Bahlmann, advocate te Amsterdam, en het Beheersinstituut door Mr. E. E. Poublon;

O. dat ten aanzien van appellant Thieme is komen vast te staan, dat hij, van Duitse nationaliteit zijnde, van 1921 tot 1940 als chemicus in Nederlands Indië in dienstbetrekking is geweest bij de H.V.A., aldaar in 1929 te Soerabaja is gehuwd met appellante van Breda, Nederlandse van geboorte, en in 1932 voornemens is geweest stappen te doen tot het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit, doch dit plan op aanraden van een Nederlands ambtenaar heeft laten varen, doch in 1938 opnieuw een verzoek tot naturalisatie heeft ingediend, welk verzoek toen is gesteund door de H.V.A., doch tengevolge van het inmiddels uitbreken van de oorlog met Duitsland buiten beslissing is gebleven; dat appellant na 10 Mei 1940 onmiddellijk is geïnterneerd, eerst in Nederlands-Indië en later in Britsch-Indië, alwaar hij tot 1946 is verbleven, waarna hij naar Duitsland is teruggekeerd en thans van de Britse autoriteiten vergunning heeft verkregen om zich voor de tijd van vier jaren in Kenya te vestigen;

O. dat appellant, in het kort, als grondslag van zijne verzoeken heeft gesteld, dat hij zich nimmer met politiek heeft ingelaten en ook geen nazi-sympathiën heeft gehad; dat hij en zijn gezin gedurende hun verblijf in Nederlands-Indië geheel Nederlands waren ingesteld, zijne kinderen Nederlandse scholen bezochten, in zijn gezin uitsluitend de Nederlandse taal werd gesproken en zijn vermogen in Nederlandse en Nederlands-Indische waardepapieren was belegd;

O. dat dit alles, indien juist, evenwel niet voldoende grond oplevert om appellant als Duitser de gunst, bedoeld in art. 34 lid 1 sub f van het hierbovengenoemd Besluit, deelachtig te doen worden, waar het verlenen van zodanige gunst het gevolg zou hebben, dat, in strijd met de bedoeling en strekking van dat Besluit appellant de beschikking over zijn gehele vermogen weder zou herkrijgen;

O. dat in het onderhavige geval evenwel ene uitzondering kan worden gemaakt ten aanzien van het recht van appellant op pensioen, vermits dit is te beschouwen als ene door de H.V.A. aan appellant toegekende beloning voor zijne ten behoeve van deze vennootschap over ene lange reeks van jaren vóór 10 Mei 1940 verrichte werkzaamheden, welke, gelijk niet is betwist, van die aard zijn geweest, dat de vennootschap daardoor zeer is gebaat en mitsdien ook een Nederlands belang werd gediend;

O. dat voor het gebruik maken van de in het vorenaangehaald art. 34 lid 1 onder d toegekende bevoegdheid ten deze voor het Beheersinstituut te meer aanleiding zou hebben bestaan, nu uit het overgelegd Pensioenreglement voor het Personeel van de H.V.A. blijkt, dat het pensioen vervalt door beslaglegging, en derhalve a fortiori door de werking van de bepaling van het eerste lid van art. 3 van meergemeld Besluit, zodat uit de pensioensaanspraken van appellant, voor zover deze door het Beheersinstituut zouden moeten worden uitgeoefend, voor de Staat der Nederlanden generlei bate is te verwachten en hieruit tevens volgt, dat het in dit verband door het Beheersinstituut gedaan beroep op de door de Assemblée van het I.A.R.A. vastgestelde Accounting Rules faalt;

O. dat aan deze beslissing niet in de weg staat hetgeen in de overgelegde ambtelijke bescheiden omtrent appellant's politieke instelling is vermeld;

O. toch, dat de juistheid van de daarbij geuite bewering, dat appellant een nazipropagandist zou zijn geweest, in twijfel moet worden getrokken, nu, ondanks de omstandigheid, dat in appellants woning een Hitler-plaquette aan de wand hing, het tegendeel moet worden afgeleid, niet slechts uit de talrijke verklaringen van Nederlanders, die gedurende appellant's verblijf in Indië met hem in nauw contact zijn geweest, doch vooral uit de overgelegde verklaring van de Spruchkamer Leonberg, zomede uit het ten aanzien van appellant, na een door de desbetreffende autoriteiten ingesteld onderzoek, afgegeven Security Clearance Certificate d.d. 6 December 1946;

O. dat op grond van het hierbovenoverwogene de beschikking van het Beheersinstituut betreffende het verzoek van appellant tot het verkrijgen van een no-enemy-verklaring behoort te worden bekrachtigd, doch de op het tweede verzoek van appellant gegeven beschikking moet worden vernietigd;

O. ten aanzien van het door Johanna van Breda gedaan verzoek:

dat te haren aanzien vaststaat, dat zij, Nederlandse van geboorte, door haar huwelijk met appellant Thieme in 1929 de Duitse nationaliteit heeft verkregen en op die grond in 1940 is geïnterneerd in het kamp Taroentoeng, waarna haar in 1941 verlof is verleend met hare kinderen naar Europa te vertrekken, gedurende welke reis de oorlog tussen de Asmogendheden en Rusland is uitgebroken, als gevolg waarvan de reis moest worden onderbroken en appellante met hare kinderen te Shanghai is gekomen, alwaar zij tot 1946 is gebleven; dat aldaar te haren verzoeke door de Chineesche Rechter op 24 Juli 1946 echtscheiding tussen appellante en appellant Thieme is uitgesproken, waarna appellante naar Nederland is teruggekeerd;

O. dat, daargelaten de vraag of vorenbedoeld huwelijk geacht moet worden te zijn ontbonden nu voormeld vonnis niet werd ingeschreven in de registers van de Burgerlijke Stand te Soerabaja, het Besluit Vijandelijk Vermogen in ieder geval op appellante van toepassing is, nu zij na de tiende Mei 1940 enige tijd Duits onderdaan is geweest;

O. dat evenwel de Raad, in aanmerking nemende, dat appellante Nederlandse van geboorte is en zij zich blijkens de daarvan overgelegde schriftelijke getuigenissen gedurende haar verblijf in Nederlands-Indië en hare langdurige aanwezigheid in Shanghai als Nederlandse heeft gedragen, daarbij in laatstgenoemde plaats het contact met Duitsers zoveel mogelijk vermijdende, hierin aanleiding vindt te haren opzichte, bij de beoordeling van de vraag, of de gunst als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van voormeld Besluit haar kan worden verleend, niet dezelfde maatstaf als ten aanzien van andere Duitse onderdanen aan te leggen, en dan ook termen aanwezig acht de afgifte van de door appellante gevraagde verklaring te bevelen;

O. dat de Raad bij deze beslissing niet ten nadele van appellante wil laten wegen het door haar erkende feit, dat zij, toen zij, hoewel in hoogst zwangere toestand verkerende, na de internering van hare echtgenoot gedwongen werd hare woning te verlaten en slechts door bemiddeling van ene vriendin en met veel moeite ene schamele plaats in een ziekenhuis kon verkrijgen, alwaar zij op 24 Mei 1940 een dood kind ter wereld bracht, zich enige malen in voor Nederlanders zeer krenkende zin heeft uitgelaten, vermits het aannemelijk is, dat appellante tengevolge van de van de zijde van hare vroegere langenoten ondervonden bejegening, op dat ogenblik psychisch niet evenwichtig meer was, hetgeen bovendien kan worden afgeleid uit hare nadien veranderde gedragingen;

O. dat de Raad de in de overgelegde ambtsberichten voorkomende beoordeling van appellante, dat zij ene felle nazi zou zijn geweest, mede op rekening schrijft van hare hierbovenbedoelde uitlatingen, onmiddellijk na 10 Mei 1940 gedaan;

O. dat uit het hierboven ten aanzien van appellante overwogene volgt, dat de beroepen beslissing van het Beheersinstituut niet in stand kan blijven;

Rechtdoende in hoger beroep:

A. Ten aanzien van appellant Thieme:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 11 Juni 1948, waarbij aan appellant een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen is geweigerd;

Vernietigt de hierboven aangehaalde beslissing van voornoemd Instituut betreffende het door appellant op grond van het bepaalde onder de letters d en e van gemeld artikel gedaan verzoek;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Verstaat, dat het appellant Thieme vrij zal staan zijne pensioen-aanspraken tegenover de N.V. Handelsvereniging „Amsterdam" geldend te maken of te doen maken;

Bepaalt, dat op alle ter zake van dit pensioen aan deze appellant toekomende rechten en uitkeringen overigens niet van toepassing zullen zijn de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen, evenwel onder voorwaarde, dat appellant de appellante van Breda onherroepelijk machtigt voor en namens hem de vorenbedoelde uitkeringen, telkens bij de betaalbaarstelling, in ontvangst te nemen en daarvoor kwijting te geven, en voorts deze betalingen te doen strekken voor haar en de uit het hierbovenbedoelde huwelijk gesproten kinderen;

B. Ten aanzien van appellante van Breda:

Vernietigt de vorenbedoelde beschikking van het Beheersinstituut d.d. 11 Juni 1948, waarvan beroep;

En opnieuw rechtdoende:

Beveelt, dat aan appellante van Breda zal worden afgegeven ene te haren name staande verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

No. 1377

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Nov. 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Het rechtsherstel van verzoeker moet als één geheel worden beschouwd. Van het bedrag waardoor verzoeker is gebaat door het te niet gaan van de hypothecaire schuld, moet worden afgetrokken de vergoeding voor de schade door verzoeker geleden door het optreden van gerequestreerde Bürgdorff (verwalter).

Verzoeker heeft rechtens alleen te maken met gerequestreerde Bürgdorff en niet met de Centrale.

Het beroep van de Centrale op haar goede trouw verworpen.

De kwade trouw van de haar opgedrongen bestuurders moet in ieder geval aan de Centrale worden toegerekend ten aanzien van handelingen, door deze bestuurders verricht, die de Centrale zelf niet als volkomen nietig wenst te beschouwen.

Zaak ter verdere afdoening terug verwezen naar de notaris-bemiddelaar.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg., 27.)

(Zie N.O.R. No. 1153).

Joseph van Mentz, q.q. bew. voor
a. P. Hamburger wed. van B. v. Mentz
b. C. v. Mentz echtgen. van F. Strauss
c. F. v. Mentz
d. M. v. Mentz
gem. Mr Ph. J. Jürgens, requestrant,

tegen:

1. N.V. Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank, gem. Mr S. van Oven
2. Nederlandse Beheersinstituut, q.q. beh. v. H. Bürgdorff
3. Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Bijzondere Beheren, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Rechtsprekende inzake van zwarigheden ontstaan voor de Afdeling Onroerende Goederen;

Gelezen het proces-verbaal van zwarigheden dd. 3 Dec. 1947 opgemaakt door J. H. A. P. Ebell, notaris te 's-Gravenhage;

Voorts gelezen de volgende stukken:

a. een request dd. 14 Febr. 1946 van Joseph van Mentz, wonende te 's-Gravenhage en domicilie kiezende te Amsterdam ten kantore van zijn procureur Mr Ph. J. Jürgens, in zijn kwaliteit van bewindvoerder over de afwezige erven en rechtverkrijgenden van Benedictus van Mentz, zijnde Petronella Hamburger in gemeenschap van goederen gehuwde weduwe van Benedictus van Mentz; Clara van Mentz, echtgenote van Fritz Strauss; Franciska van Mentz; Maurits van Mentz, allen tezamen hierna te noemen partij van Mentz;

b. een request dd. 12 Dec. 1947 van Joseph van Mentz in dezelfde kwaliteit;

c. een advies dd. 23 Januari 1948 van de gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen te 's-Gravenhage;

d. een request dd. 20 Maart 1948 van Joseph van Mentz in dezelfde kwaliteit;

e. een schrijven dd. 16 April 1948 van het Hoofd van het Bureau Bijzondere Beheren van het Nederlandse Beheersinstituut in zijn hoedanigheid van beheerder over de N.V. Nederlandse Mij van Afwikkeling van Ondernemingen (N.A.G.U.);

f. een request dd. 24 Mei 1948 van de N.V. de Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank (de „Centrale");

g. een schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut van 27 Augustus 1948;

h. een schrijven dd. 8 September 1948 van het Hoofd van het Bureau Bijzondere Beheren in zijn kwaliteit voornoemd;

Gehoord partijen Mentz, de Centrale en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde resp. van Mr Jürgens, Mr S. van Oven en Mr H. J. G. H. von Metzsch ter terechtzitting van 7 October 1948;

O. dat uit het bovengenoemde proces-verbaal van zwarigheden, waarvan de inhoud geacht moet worden hier te zijn geïnsereerd, blijkt, dat het geschil tussen partijen gaat om door partij Mentz verzocht rechtsherstel betreffende een perceel te Amsterdam, gelegen aan de Prins Hendrikkade 22, en meerdere percelen te 's-Gravenhage, gelegen aan de Paviljoensgracht 20 en 24 en aan de Katerstraat 9, 11 en 15;

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat Benedictus van Mentz, overleden op 27 Juni 1943, op 10 Mei 1940 enig eigenaar was van een groothandel in tapijten, karpetten enz. gevestigd te 's-Gravenhage en eigenaar van de bovengenoemde percelen;

dat de voormalige N.A.G.U. op grond van de bezettingsverordening 48/1941 bij onderhandse akte van 24 Januari 1943, overgeschreven ten hypotheekkantore te Amsterdam op 29 Juni 1943 en te 's-Gravenhage op 20 April 1943 het voormelde bedrijf met activa en passiva, waaronder bovengenoemde percelen, heeft verkocht en in eigendom overgedragen aan de duitser H. G. G. Bürgdorff, die tevoren als „Verwalter" over het bedrijf van Mentz was aangesteld geweest;

dat op de percelen te 's-Gravenhage ten tijde van de levering een hypotheek rustte ten behoeve van de N.V. Rotterdamse Hypotheekbank voor Nederland, in hoofdsom groot pro resto f 52.000 zijnde laatstelijk in de maand Juli 1942 f 3000 afgelost, rentende 4½ % per jaar;

dat alle percelen op 31 Augustus 1943 door Bürgdorff belast zijn met een hypotheek tot meerdere zekerheid van een schuld, groot oorspronkelijk f 145.000 pro resto groot f 140.500 en rentende 4 % 's jaars, ten behoeve van de Centrale;

dat in elk geval vanaf 20 Augustus 1943 tot 5 Mei 1945 partij v. Mentz het genot van meergenoemde percelen heeft moeten derven;

O. dat de Rotterdamse Hypotheekbank heeft verklaard op herleving van haar hypotheekrechten geen prijs te stellen;

O. dat tussen partijen is buiten geschil, dat partij v. Mentz in de eigendom der genoemde percelen behoort te worden hersteld en dat als gevolg daarvan de ten behoeve van de Centrale gevestigde hypotheek zal komen te vervallen, doch hen in de eerste plaats de vraag verdeeld houdt, of het bedrag waardoor partij v. Mentz door het tenietgaan van haar hypotheekschuld aan de Rotterdamse Hypotheekbank — de grootte van dit bedrag nog een ogenblik in het midden gelaten — bij dit herstel zou worden gebaat, al of niet na aftrek van het door partij van Mentz gederfde genot der gebouwen, aan de Centrale ten goede behoort te komen, of dat daarvan, ten behoeve van partij van Mentz eerst nog moet worden afgetrokken vergoeding voor de schade, welke van Mentz anderszins door het optreden van Bürgdorff geleden heeft;

O. dat de Centrale dienaangaande heeft betoogd:

dat de oude hypotheekschuld met de verschuldigde rente uit de door haar aan Bürgdorff geleende gelden is betaald, hetgeen door partij v. Mentz niet is tegengesproken;

dat zich hier dus het geval voordoet bedoeld in art. 27 lid 5 van E 100, waarbij het niet terzake doet, dat partij v. Mentz van Bürgdorff wellicht iets te vorderen heeft, daar de Centrale geheel buiten de verhouding van v. Mentz-Bürgdorff staat;

dat bovendien Bürgdorff, die voor de koop van 24 Januari 1943 beheerder was van het bedrijf van van Mentz, indien die koop wordt nietig verklaard, weer in zijn kwaliteit van

beheerder van van Mentz tegenover de Centrale blijkt te zijn opgetreden, zodat ook om deze reden de Centrale met Bürgdorff prive niets te maken heeft;

O. dat partij van Mentz hiertegenover heeft gesteld, dat Bürgdorff in prive het bedrijf van Mentz heeft gekocht en, na daarvan eigenaar te zijn geworden, ook in prive f 145.000 van de Centrale leende en met dit eigen geld de schuld van van Mentz afloste, zodat partij van Mentz rechtens alleen met Bürgdorff en niet met de Centrale heeft te maken;

dat van Mentz, door de tegenprestatie van Bürgdorff gebaat, ook aan deze en niet aan de Centrale die tegenprestatie heeft terug te geven, doch dan niet dan na aftrek van vergoeding voor alle schade, welke van Mentz door toedoen van Bürgdorff heeft geleden, waarvan het bedrag de afgeloste oude hypotheek met rente verre overtreft;

O. dat het niet volkomen duidelijk is in hoeverre de Centrale in dit geschil zich nog op haar goede trouw heeft willen beroepen, doch de Raad, indien dit zo mocht zijn, dit beroep nogmaals uitdrukkelijk wil verwerpen, daar de kwade trouw van haar tijdens de bezetting haar opgedrongen bestuurders, aan de Centrale in ieder geval moet worden toegerekend ten aanzien van handelingen, door deze bestuurders verricht, die zij zelf niet als volkomen nietig wenst te beschouwen;

O. dat de Raad overigens ten aanzien van het boven uiteengezette geschilpunt tussen partijen, met de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van oordeel is, dat het gelijk aan de zijde is van partij van Mentz;

O. immers, dat het rechtsherstel van partij van Mentz als een geheel moet worden aangemerkt, nu de overdracht van het bedrijf inclusief percelen, bij een acte is geschied en daarvoor een koopprijs is betaald;

dat bij de desbetreffende koopacte was bepaald, dat de koper Bürgdorff hetzij de hypothecaire schuld te zijnen laste zou overnemen, hetzij deze zou aflossen, en de koper het laatste heeft gekozen, waarbij het dus duidelijk is, dat hij, de koper, aan partij van Mentz in de zin van art. 27, 5 een tegenprestatie bezorgde, en het er niet toe doet, op welke wijze hij zich de fondsen wist te verschaffen om die tegenprestatie te kunnen doen;

dat dus volgens meergenoemd artikel de Raad kan bepalen, dat partij van Mentz aan hem, van wie zij de tegenprestatie ontving, dus aan partij Bürgdorff, deze prestatie heeft terug te geven, doch strekking en bedoeling van art. 27, 5 hierbij medebrengen, dat met deze prestatie dan eerst verrekend worde, hetgeen partij van Mentz van Bürgdorff te vorderen heeft, opdat de herstelde, na het bekomen rechtsherstel niet uiteindelijk nog met een schadepost zal blijven belast;

O. dat bij deze verrekening niet alleen de schade zal moeten worden in aanmerking genomen, die partij van Mentz heeft geleden doordat zij het genot van de bovenomschreven percelen derfde, doch de gehele schade welke Bürgdorff haar door de koop en overname van het gehele bedrijf van Mentz inclusief de percelen heeft toegebracht, aangezien het beginsel van art. 27, 5 niet slechts geldt voor het herstel bij onroerend goed, doch bij de teruggave van alle zaken of rechten zonder enige beperking, waardoor de opvatting, dat, door de invoering van een aparte procedure voor geschillen ten aanzien van onroerende goederen, in deze procedure op dit punt slechts met de met betrekking tot onroerend goed geleden schade zou mogen worden rekening gehouden, tot met de geest der wet en met de billijkheid strijdige resultaten zou voeren;

O. wat betreft het verweer, der Centrale, dat, indien de koop tussen de N.A.G.U. en Bürgdorff wordt nietig verklaard, dit tot gevolg zou hebben, dat Bürgdorff niet anders dan in zijn kwaliteit van beheerder van van Mentz zou zijn opgetreden, zodat ook dan de Centrale met Bürgdorff in prive niets te maken zou hebben, dat de Raad deze weer nauwelijks als ernstig kan opvatten;

dat het immers duidelijk is, dat bovenbedoelde nietigverklaring niet ongedaan maakt, dat Bürgdorff in prive als koper en als eigenaar en als hypotheekgever feitelijk is opgetreden, doch de nietigverklaring dit optreden als ongeldig stempelt, waarvan de Raad de rechtsgevolgen zal hebben te bepalen;

O. nu wat aangaat de grootte der door van Mentz geleden schade tengevolge van de koop en overname van het bedrijf door Bürgdorff, dat hierover tussen partij van Mentz en de vertegenwoordiger van Bürgdorff geen verschil van mening bestaat, terwijl de Centrale de schadecijfers die de gehele bedrijfsschade betreffen niet gemotiveerd heeft tegengesproken, zodat de door van Mentz opgegeven cijfers als juist kunnen worden aanvaard;

O. dat de Raad met partij van Mentz van mening is, dat waar de koper Bürgdorff met terugwerkende kracht werd geacht sinds 15 Juni 1942 als eigenaar van het bedrijf van van Mentz te zijn opgetreden, en zich de baten uit dit bedrijf van deze datum af heeft toegeëigend, ook de door partij van Mentz geleden schade verminderd met sindsdien genoten baten van af die dag moet worden berekend;

dat dit echter met zich meebrengt, dat de door partijen omstreden aflossing van f 3000 op de oude hypotheekschuld in Juli 1942 door „de firma B. van Mentz" per giro ten laste van het reeds door Bürgdorff overgenomen bedrijf moet zijn geschied, zodat partij van Mentz ook door de betaling van dit bedrag is gebaat, en het ten voordele van Bürgdorff in rekening zal moeten worden gebracht;

O. dat voor zover de vordering van partij

van Mentz op Bürgdorff, na aftrek van de baten die van Mentz door aflossing der oude hypotheek heeft genoten, niet door de beheerder van Bürgdorff zal kunnen worden voldaan, deze vordering behoort te worden verzekerd door een eerste pandrecht, met recht van invordering, op de vordering welke de Raad aan Bürgdorff tot terugbetaling van de bij de N.A.G.U., of welke instantie ook, gestorte koopprijs wil toekennen, welk pandrecht voor zover nodig bij deze wordt gevestigd, terwijl op dezelfde vordering een tweede pandrecht wordt verleend aan de Centrale ter verzekering van hetgeen Bürgdorff aan haar is verschuldigd;

O. ten overvloede dat ten aanzien van de in 1946 aan de Rotterdamse Bankvereniging N.V. verleende hypotheek, de Raad zich van ingrijpen zal hebben te onthouden;

O. dat waar de Centrale door haar houding het proces heeft veroorzaakt en in het ongelijk wordt gesteld zij de kosten van dit proces voor de Afdeling Rechtspraak en de kosten van het ingevolge van dit vonnis op te maken tweede proces-verbaal door de notaris-bemiddelaar zal hebben te dragen, doch de overige kosten behoren te komen ten laste van partij Bürgdorff, met bepaling, dat indien zij door deze niet worden voldaan en door partij v. Mentz, als de meeste belanghebbende partij, worden voorgeschoten, het boven aan partij v. Mentz verleende pandrecht ook zal gelden ter verzekering van haar vordering op partij Bürgdorff tot terugbetaling van deze kosten;

Rechtdoende:

Wijst de zaak terug naar de notaris-bemiddelaar J. H. A. Ebell te 's-Gravenhage ten einde te worden afgedaan met inachtneming van het bepaalde in de voorafgaande overwegingen;

Verklaart, dat indien enig nieuw geschil mocht rijzen de meest gerede partij bevoegd zal zijn dit ter beslissing aan de Raad voor te leggen;

Veroordeelt de Centrale in de kosten op deze procedure voor de Afdeling Rechtspraak gevallen, aan de zijde van partij van Mentz begroot op f 150, van partij Bürgdorff op f 25 en van de andere partijen op nihil;

Verstaat, dat de Centrale de kosten zal dragen van het tweede proces-verbaal door notaris Ebell ingevolge deze beslissing op te maken;

Veroordeelt partij Bürgdorff in de overige kosten, zijnde die, thans reeds verschuldigd aan de notaris-bemiddelaar ad f 1850 en aan deze Raad „Afdeling Onroerende Goederen" ad f 230, aan partij van Mentz voor rechtsbijstand voor de notaris-bemiddelaar ad f 250, benevens die, welke zullen vallen ten hypotheekkantore te Amsterdam en te 's-Gravenhage.

No. 1378

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 15 October 1948. (Mrs. Prof van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Iemand, die de Nederlandse nationaliteit heeft behouden ingevolge het K. B. D 16 kan geen vreemdeling zijn als bedoeld in art. 9 van de Vreemdelingenwet 1849, doch zulks sluit niet in, dat hij geen vijandelijk onderdaan is in de zin van het Besluit E 133.

De toepassing van het K. B. D 16 dient te wijken voor het bepaalde in het K. B. E 133, indien de strekking daarvan hiermede onverenigbaar is.

Appellant is in ieder geval Duitser geweest vóór het in werking treden van het besluit D 16 (4 Juni 1943) en was dus na 10 Mei 1940 vijandelijk onderdaan.

Het vermogen van appellant is krachtens art. 3 E 133 in eigendom op de Staat overgegaan en valt niet onder de vorderingsbeschikking, zodat de desbetreffende beslissing van het N.B.I. zinledig is.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2 en 3; (Besluit van 22 Mei 1943 [D 16] art. 1.)

Johannes Frederikus Ignatius Elerie, wonende te Usquert, appellant van beslissingen van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 10 Februari 1948, gemachtigde Mr. R. A. Vos, advocaat en procureur te Groningen,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr. N. J. Polak, advocaat en procureur te Groningen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 6 Maart 1948 van Johannes Frederikus Ignatius Elerie, waarbij deze, op de hieronder voor zoveel nodig ter sprake komende gronden, ingevolge art. 43 van het K. B. E 133 in beroep komt van de beslissingen van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 10 Februari 1948, inhoudende dat appellant zou zijn te beschouwen als een vijandelijk onderdaan in den zin van art. 3 van genoemd besluit en dat de roerende goederen, vermeld op een bij het verzoekschrift gevoegden staat, gerekend moeten worden te behoren, hetzij geheel of gedeeltelijk tot huisraad, dat krachtens de beschikkingen van de Ministers van Justitie en Financiën d.d. 6 Mei 1946 in eigendom van den Staat is gevorderd, zulks met alle zodanige bepalingen en uitspraken als de Raad redelijk, billijk en rechtens noodzakelijk zal achten, kosten rechtens;

Gezien een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, waarin op de mede voor zoveel nodig hieronder te vermelden gronden geconcludeerd wordt, dat de Raad

a. zich onbevoegd verklare van het ingestelde beroep kennis te nemen, b. appellant in het door hem ingestelde beroep niet-ontvankelijk zal verklaren, althans hem zijn verzoek zal ontzeggen, c. appellant zal veroordelen in de kosten dezer procedure;

Gehoord ter zitting van 13 Mei 1948 appellant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr. R. A. Vos, advocaat en procureur te Groningen, alsmede het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van zijn gemachtigde Mr. N. J. Polak, advocaat en procureur te Groningen, en van Klaas Dirk de Vries en Gerrit Jan Lueks, respectievelijk secretaris en chef der afdeling Onroerende Goederen van de Vertegenwoordiging Groningen van dat instituut, beiden wonende te Groningen;

O. dat de exceptie van onbevoegdheid alleen wordt opgeworpen in de veronderstelling, dat appellant bedoeld zou hebben de verkrijging van een z.g. non-enemy verklaring, als bedoeld in de artt. 34 en 37 van het K. B. E 133, doch de Raad deze bedoeling in het beroepschrift niet kan lezen en hierop dus verder niet behoeft te worden ingegaan;

O. dat in de eerste plaats de vraag te beantwoorden is, of appellant terecht door het Beheersinstituut wordt beschouwd als een vijandelijk onderdaan in den zin van artt. 2 en 3 van het K. B. E 133;

O. dat appellant zijn ontkennende beantwoording van deze vraag hierop steunt, dat hij, na in 1938 zich met zijn gezin metterwoon in Duitsland, en wel in de gemeente Cloppenburg, te hebben gevestigd, weliswaar ter bekoming van faciliteiten bij het drijven van zijn zaken zoals reisvergunningen, deviezen, molestverzekering voor zijn in Duitsland gelegen bedrijfsgebouwen, enz. in het najaar van 1940 gelijkstelling heeft verzocht met een „Devisenberechtigter Deutscher", doch dit niet ten gevolge heeft gehad, dat hij daardoor de Duitse nationaliteit verkreeg; dat dan ook, toen hij in September 1944 naar Nederland terugkeerde, in het stuk betreffende zijn „Abmeldung bei der polizeilichen Meldebehörde" als zijn nationaliteit de Nederlandse werd vermeld; dat zijn Nederlandse nationaliteit ook is aangenomen door den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Groningen blijkens diens beschikking tot buitenvervolgingstelling onder voorwaarde van een te betalen boete, terwijl hij door de „Property Control" van de Geallieerden in Duitsland en door den Commissaris-Generaal voor de Nederlandse Economische belangen aldaar beschouwd wordt als een „United Nations national";

O. dat appellant's raadsman bij pleidooi nog heeft aangevoerd, dat, al zou appellant de Duitse nationaliteit hebben verkregen, hij niettemin de Nederlandse nationaliteit heeft behouden ingevolge het K. B. D 16 en dus niet kan worden beschouwd als een vijandelijk onderdaan, daartoe een beroep doende op een beschikking van den Hogen Raad d.d. 6 April 1948, waarbij ten aanzien van dr. R. W. W. werd verklaard, dat de wet van 13 Augustus 1849, S. 39, niet op hem van toepassing is, aangezien moest worden aangenomen, dat hij, ondanks de bekoming van de Duitse nationaliteit omstreeks October 1941, zijn Nederlanderschap niet had verloren;

O. dat appellant's raadsman verklaard heeft, dat appellant een stuk betreffende zijn gelijkstelling met een „Devisenberechtigter Deutscher" heeft bezeten, doch dit, met andere stukken, tijdens zijn internering is verloren geraakt;

dat nu echter de secretaris der gemeente Usquert, in welke gemeente appellant zich in September 1944 weder vestigde, d.d. 23 Januari 1948 heeft verklaard ter inzage te hebben gehad een ten name van appellant en zijn echtgenote gestelde „Einbürgerungsurkunde", terwijl in par. 3 der Duitse wet van 22 Juli 1913, sedert gewijzigd, de naturalisatie van een vreemdeling „Einbürgerung" wordt genoemd en deze volgens par. 16 der genoemde wet in werking treedt door de verstrekking van een daartoe uitgevaardigde „Urkunde";

dat de Raad hieruit afleidt, dat appellant wel degelijk door naturalisatie de Duitse nationaliteit heeft verkregen, hetgeen nog bevestigd wordt door het feit, dat hij in het bezit is geweest van een Duitse pas, afgegeven door den Landrat te Cloppenburg op 2 April 1941 en door hemzelf getekend, waarin als zijn nationaliteit de Duitse vermeld stond;

dat ook het Tribunaal te Groningen bij zijn uitspraak van 23 Maart 1948 als bewezen heeft aangenomen, dat appellant de Duitse nationaliteit verzocht en verkregen heeft, zulks mede op grond van de overweging, dat hij zichzelf, blijkens een door hem op een afschrift van een vonnis van de Pachtkamer te Groningen gestelde aantekening, als Duitser beschouwde;

dat een „Devisenberechtigter Deutscher" uiteraard als bezittend de Duitse nationaliteit moet worden beschouwd en appellant's beweerde „gelijkstelling" met zulk een Duitser, waarvoor overigens elk bewijs ontbreekt, met het bovenstaande niet in strijd behoeft te zijn;

O. wat het hierboven vermelde, bij pleidooi gevoerde verweer betreft, dat het beroep op de vermelde beschikking van den Hogen Raad faalt, aangezien daarbij slechts werd uitgemaakt, dat iemand, die de Nederlandse nationaliteit tengevolge van het K. B. van 22 Mei 1943, S. D 16, heeft behouden, niet tevens kan zijn een vreemdeling, als bedoeld in art. 9 van de Vreemdelingenwet 1849, — zulks terecht, waar deze twee begrippen elkaar uitsluiten — maar zulks niet insluit dat zo iemand niet tevens kan zijn een vijandelijk onderdaan in den zin van het K. B. E 133;

O. dat immers weliswaar het K. B. D 16 van algemeene strekking is en derhalve door den Nederlandsen rechter in dien zin

moet worden uitgelegd, dat de daarin bedoelde personen naar Nederlands recht als Nederlanders en niet tevens als buitenlanders moeten worden beschouwd, maar deze uitlegging moet wijken bij toepassing van wetten, wier inhoud met deze algemene strekking niet wel verenigbaar is;

O. dat nog daargelaten de vraag, of art. 2 sub 2 van het K. B. E 133 — gezien de ruimgestelde omschrijving van het begrip „vijandelijk onderdaan" in art. 2 en gelet op de wet van 24 April 1947 H 133 tot wijziging van dit K. B. en de daarop van de zijde van de regering gegeven toelichting — niet in dien zin moet worden opgevat, dat als vijandelijke onderdanen moeten worden beschouwd natuurlijke personen, die onderdanen zijn of te eniger tijd na den 10den Mei 1940 zijn geweest van een vijandelijken staat, beoordeeld naar het recht van dien Staat, zodat het feit, dat zij naar Nederlands recht als Nederlander zouden moeten worden beschouwd irrelevant zou zijn, de Raad, wat het hier voorliggende geval betreft, appellant in ieder geval als vijandelijk onderdaan beschouwt, nu hij vóór het in werking treden van het K. B. D 16 geruimen tijd volgens toen geldend recht de Duitse nationaliteit heeft bezeten;

dat immers, zelfs al moge door het in werking treden van het K. B. D 16 de fictie zijn geschapen, dat appellant geacht moet worden zijn Nederlanderschap nooit te hebben verloren, deze fictie niet meebrengt, dat hij in strijd met de werkelijkheid daardoor tevens geacht zou moeten worden na 10 Mei 1940 niet te enigerlei tijd Duits onderdaan en dus onderdaan van een vijandelijken Staat te zijn geweest;

O. dat derhalve het beroep, wat dit onderdeel betreft, moet worden afgewezen;

O. dat het beroep in de tweede plaats is gericht tegen de beslissing van het Beheersinstituut, dat bepaaldelijk aangeduide roerende goederen gerekend moeten worden geheel of gedeeltelijk te behoren tot huisraad, dat krachtens de beschikkingen van de Ministers van Justitie en Financiën in eigendom van den Staat is gevorderd;

O. dat hierop kennelijk betrekking heeft het door het Beheersinstituut opgeworpen verweer van niet-ontvankelijkheid, zodat dit thans eerst ter sprake komt;

O. echter, dat, waar appellant als vijandelijk onderdaan moet worden beschouwd, zijn gehele vermogen krachtens art. 3 van het K. B. E 133 met het in werking treden van dat besluit in eigendom op den Staat is overgegaan, dit niet op een later tijdstip met een deel van dat vermogen krachtens de aangehaalde beschikkingen kan hebben plaats gehad, zodat het beroep, gelijk het is geformuleerd, zich richt tegen een beslissing, die zinledig is, en dus niet voor toewijzing vatbaar kan worden beschouwd;

O. dat, als het beroep — gelijk in het verweerschrift wordt verondersteld — in wezen gericht is tegen handelingen, besluiten en beslissingen van het Beheersinstituut als bedoeld in art. 11 van het K. B. E 133, dit beroep inderdaad niet-ontvankelijk is voorzover het handelingen, besluiten en beslissingen betreft, omschreven in het eerste lid sub c van genoemd artikel, immers het beroep daartegen behoort te worden ingesteld bij den voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel en evenmin ontvankelijk is voor zover het betreft handelingen, besluiten en beslissingen, omschreven in het eerste lid sub a en b van dat artikel, omdat deze in het beroepschrift niet nader zijn aangeduid;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart zich bevoegd van het beroep kennis te nemen;

Wijst het beroep af, voor zoveel het eerste onderdeel betreft, en verklaart appellant daarin niet-ontvankelijk voor zoveel het tweede onderdeel aangaat;

Veroordeelt appellant in de kosten dezer procedure, aan de zijde van geïntimeerde tot op den dag der uitspraak begroot op f 100.

No. 1379

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 November 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

Het beroep van gerequestreerde op art. 33 lid 1 K. B. E 100 faalt, aangezien dit voorschrift zeker niet kan worden ingeroepen door een schuldenaar, die zonder enig beroep van de bezetter op zijn verplichting uit eigen beweging en tegen de wens van de werkelijke schuldeiser tot voldoening daarvan, met nadelige gevolgen voor deze laatste, overgaat.

Hypothecaire vordering hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 33.)

S. Goedhart, requestrant, gem. Mr L. Sprey,

tegen:

G. J. Verdoold, gerequestreerde, gem. E. Suur.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het proces-verbaal van zwarigheden als bedoeld bij art. 113 C van het besluit E 100 opgemaakt op 14 Januari 1948 door de Notaris te Bodegraven E. J. Everts, door de gedelegeerde van de Raad voor het Rechtsherstel te Leiden bij diens beschikking van 22 Mei 1947 H.b. 52 aangewezen als notaris bemiddelaar in het geschil tussen Simon Goedhart en Gerrit Jan Verdoold;

Gelezen het daarop op 1 Maart 1948 ter Griffie ontvangen request van Simon Goedhart, wonende te Bellflower, Californië,

U.S.A., domicilie kiezende te Leiden ten kantore van zijn gemachtigde de procureur Mr L. Sprey;

Nog gelezen het daarop op 15 Juni 1948 ingediende antidotaal request van G. J. Verdoold voornoemd, wonende te Bodegraven en ten deze domicilie kiezende te Gouda ten kantore van zijn blijkens ten processe overgelegde onderhandse volmacht gedateerd Gouda Juni 1948 gemachtigde E. Suur, makelaar, van al welke stukken de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast;

Gehoord partijen bij monde van hun gemachtigden voornoemd;

Gezien de stukken, waaronder het advies van de gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van deze Raad van 19 Febr. 1948;

O. dat het geschil tussen partijen in het kort hierop neerkomt, dat Mevrouw Elisabeth Goedhart wijlen de moeder van Simon Goedhart voornoemd (overleden te Los Angeles, Californië op 28 Augustus 1942) een door hypotheek gedekte vordering had groot f 7300 ten laste van G. J. Verdoold voornoemd, welke hypotheek rustte op een woonhuis met schuur en erf en grond te Bodegraven, Kadastraal bekend Bodegraven Sectie B. no. 3207;

dat de moeder van wijlen Elisabeth Goedhart bij haar testament het erfdeel van haar evengenoemde dochter onder bewind had gesteld en buiten de gemeenschap, waarin deze dochter was gehuwd met haar echtgenoot Gijsbert Goedhart;

dat als bewindvoerder aanvankelijk optrad Willem de Jong, veehouder wonende te Rietveld, terwijl na diens overlijden zijn zoon Pontio de Jong op 15 Maart 1937 tot bewindvoerder is benoemd door de Arrondissement Rechtbank te Utrecht;

dat het bewind is geëindigd door het overlijden van verzoekers moeder, terwijl ook diens vader is overleden, zodat hij als enige erfgenaam van zijn moeder in al haar rechten is getreden;

dat de bewindvoerder W. de Jong voornoemd, het vorenbedoelde perceel op 3 Juni 1930 voor f 7300 heeft verkocht aan partij Verdoold, die de gehele koopprijs is schuldig gebleven, maar, onder gehoudenheid van daarover te betalen een rente van 4½ % 's jaars vanaf 3 Juni 1930, op het perceel een eerste hypotheek heeft verleend met inbegrip van rente en eventuele kosten tot een totaal bedrag van f 8450;

dat de overschrijving van de verkoop heeft plaats gehad ten hypotheekkantore te Leiden op 7 Juni 1930 in deel 1182 no. 105, en de hypotheek is ingeschreven op 16 Juni 1930 in deel 474 nummer 60 ten behoeve van Willem de Jong in diens hoedanigheid voornoemd;

O. dat uit het vorenstaande voldoende blijkt, dat requestrant, het onbevoegd optreden van de bewindvoerder bekrachtigende, thans naar het gemene recht de voormelde hypothecaire vordering tegen partij Verdoold kan doen gelden, gelijk hij blijkens zijn verzoek om rechtsherstel wenst te doen;

dat echter partij Verdoold die toenmaals opeisbare en beiderzijds opzegbare vordering op 29 September 1943 meent te hebben afgelost door het toen nog verschuldigde bedrag (hoofdsom f 7300, rente van 1 Juni 1943 tot 1 October 1943 f 109,50 en f 13,50 voor royementkosten) blijkens bij de stukken overgelegd girobewijs, in verband met de verklaring van de betrokken notaris E. J. Everts in het procesverbaal van zwarigheden, aan die notaris over te maken, waarop de hypotheek is geroyeerd en de betaalde gelden door verschillende Duitse instanties zijn opgestreken, zonder dat requestrant iets daarvan heeft ontvangen;

O. dat partij Verdoold voor de geldigheid van die betaling een beroep heeft gedaan op art. 33 van het Besluit E 100 en voorts heeft aangevoerd, dat hij niet het flauwste vermoeden heeft gehad, dat de betaalde som niet zou komen in handen van de werkelijke crediteur, dat de Duitse bepalingen hem onbekend waren en hij bovendien niet geweten heeft, dat de familie Goedhart naar Amerika was geëmigreerd;

O. dat dit laatste de Raad volkomen onaannemelijk voorkomt, daar een dergelijk feit uiteraard in de naaste omgeving der betrokkenen bekend wordt en stellig aan iemand, die als partij Verdoold een door dat vertrek vrijkomend perceel koopt;

O. voorts, dat Pontio de Jong, vroeger bewindvoerder, als getuige onder ede heeft verklaard, dat hij partij Verdoold naar aanleiding van de opzegging van de hypotheek door deze heeft medegedeeld dat het geld bij aflossing in handen van de Deutsche Revisionsbank zou geraken; dat hij daarover toen echter niet verder met partij Verdoold van gedachten heeft gewisseld, daar deze als Duitsgezind bekend stond, zodat hij in de toenmalige omstandigheden meende met deze enkele waarschuwing te moeten volstaan, waarop partij Verdoold zijnerzijds niet reageerde en die hij blijkens zijn volgende gedragslijn volkomen in de wind heeft geslagen;

dat hij (getuige) bovendien kan verklaren, dat partij Verdoold na de bevrijding in zijn tegenwoordigheid tot notaris Evers gezegd heeft, dat het hem zeer verwonderde dat hij geen moeilijkheden wegens zijn houding gedurende de bezetting ondervonden had;

O. dat hiermede naar 's Raads oordeel voldoende weerlegd is, dat partij Verdoold niet heeft geweten — althans na de waarschuwing van getuige Pontio de Jong niet had behoren na te gaan — waar het afgeloste geld zou terecht komen, hetgeen de betrokken notaris, indien partij Verdoold dat inderdaad niet reeds uit eigen wetenschap wist, hem met een enkel woord had kunnen mededelen, zo beduchtheid voor zijn Duitsgezindheid die notaris niet had weerhouden daarvan uit eigen beweging gewag te maken;

O. dat de Raad op deze gronden aanneemt,

dat partij Verdoold, hoewel hij wist (in ieder geval gemakkelijk had kunnen te weten komen en aanleiding had tot twijfel daaromtrent), dat de betaling niet ten voordele van zijn werkelijke crediteur zou komen, maar krachtens destijds geldende bezettingsverordeningen aan Duitse instanties, niettemin uit eigen beweging de hypotheek heeft opgezegd en het verschuldigde door tussenkomst van zijn notaris heeft voldaan;

O. dat blijkens het voorgaande alle vereisten voor 's Raads ingrijpen krachtens art. 23 (2) van het Besluit E 100 aanwezig zijn, daar het achterwege laten hiervan in verband met de destijds bestaande bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat het beroep van partij Verdoold op art. 33 (1) van het Besluit E 100 faalt, aangezien dit voorschrift zeker niet kan worden ingeroepen door een schuldenaar, die zonder enig beroep van de bezetter op zijn verplichting uit eigen beweging en tegen de hem kenbaar gemaakte wens van zijn werkelijke schuldeiser tot voldoening met de voor deze laatste nadelige gevolgen overgaat;

O. dat de bewering van partij Verdoold omtrent een reeds eerder getroffen schikking tussen partijen door het procesverbaal van zwarigheden wordt gelogenstraft, terwijl zijn ongerijmde stelling, dat hij een renteloze hypotheek van een bouwspaarkas de Rohyp had kunnen krijgen — blijkbaar nadat hij eerst de rente in een spaarkas vooruit had betaald — ter zijde kan worden gesteld;

O. dat beide partijen verklaard hebben, dat het perceel thans niet met enige hypotheek bezwaard is;

O. ten slotte, dat het billijk voorkomt aan partij Verdoold de rechten toe te kennen, die requestrant zonder dit rechtsherstel tegen verschillende Duitse instanties had kunnen uitoefenen;

O. dat ofschoon partij Verdoold is de ten deze in het ongelijk gestelde partij zijn veroordeling in de kosten ten behoeve van partij Goedhart niet kan worden uitgesproken, nu de daartoe vereiste vergunning vanwege de Nederlandsche Bank niet aan de Raad is overgelegd;

Rechtdoende:

Verklaart dat requestrant Simon Goedhart recht heeft op de bovenomschreven vordering op gerequestreerde Verdoold, groot f 7300 met de rente ad 4½ % per jaar te rekenen vanaf de 5e Mei 1945;

Verklaart rechtsgeldig en nog van kracht de hypothecaire inschrijving te dier zake op het aan G. J. Verdoold in eigendom toebehorend pand gelegen te Bodegraven kadastraal bekend Sectie B Bodegraven no. 3207;

Machtigt, desnodig gelast, de betrokken bewaarder der hypotheken van het bovenstaande aantekening te houden in de registers van hypotheek;

Verstaat, dat partij Gerrit Jan Verdoold recht heeft op de vorderingen die partij Simon Goedhart ter zake van de afdoening van voormelde hypothecaire vordering zonder dit rechtsherstel, tegen enige Duitse instantie zou kunnen doen gelden;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

No. 1380

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Juni 1948. (Mrs. De Gaay Fortman, G. A. Schreuder, Baron van der Feltz).

De vermogensrechtelijke gevolgen van een echtscheiding tussen verzoekster en haar, inmiddels overleden, echtgenoot nietig verklaard.

De Raad verstaat dat verzoekster met betrekking tot de nalatenschap als echtgenote-erfgename behoort te worden aangemerkt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Aan de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, Koninginnegracht 24, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Debora Fanny Knocker, gescheiden echtgenote van Max de Vries, wonende te Leiden, adv. en proc. Mrs. K. J. Edersheim en I. L. Hamburg, die ten deze zo gezamenlijk als ieder afzonderlijk als gemachtigden voor verzoekster zullen optreden;

dat verzoekster op 18 Juli 1940 te Amsterdam in gemeenschap van vruchten en inkomsten is gehuwd met Max de Vries, Nederlander, laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam, aan de Krugerstraat 6, uit welk huwelijk op 12 December 1941 is geboren: Henderika Kitty de Vries; (prod. 1)

dat bij vonnis dd. 17 Mei 1943 van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam, 6e Enkelvoudige Kamer, de echtscheiding tussen partijen is uitgesproken, welk vonnis op 9 Juli 1943 in de Registers van de Burgerlijke Stand der Gemeente Amsterdam, is ingeschreven; (prod. 2 en 3)

dat verzoekster bij beschikking van de Arr.-Rechtbank dd. 1 Maart 1948 is benoemd tot voogdes en Jacob Eweg, wonende te Amsterdam aan de Hunzestraat 63 hs, tot toeziende voogd over Henderika Kitty de Vries voornoemd;

dat verzoekster, haar echtgenoot en hun dochtertje Henderika Kitty, als Joden met deportatie waren bedreigd en gezien de door de Duitsers toegepaste methoden er een grote mate van waarschijnlijkheid bestond, dat verzoekster en het kind voor dit lot bewaard zouden blijven, indien het huwelijk tussen verzoekster en haar echtgenoot door echtscheiding zou worden ontbonden;

dat toch verzoekster voor haar huwelijk de Engelse nationaliteit had bezeten en de

Duitsers na echtscheiding in dergelijke gevallen, de vrouwen en de minderjarige kinderen als Engelsen pleegden te behandelen en dus niet het lot van Joden lieten delen;

dat verzoekster en haar echtgenoot na ingewonnen adviezen, (zie de bijgevoegde verklaringen van Prof. Mr. I. Kisch en Mr. Lya L. W. van den Dries, prod. 4 en 5), derhalve gezamenlijk opdracht hebben gegeven aan Mr. van den Dries, de echtscheidingsprocedure aanhangig te maken en dienovereenkomstig bij vonnis van de 6e Enkelvoudige Kamer van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam, van 17 Mei 1943, tussen verzoekster als eiseresse en haar echtgenoot als gedaagde, de echtscheiding is uitgesproken;

dat partijen echter nog getracht hebben, de inschrijving van het echtscheidingsvonnis zo lang mogelijk achterwege te laten en eerst hiertoe zijn overgegaan op 9 Juli 1943, toen zij zich reeds in Westerbork bevonden en aan een deportatie ook van verzoekster en het kind anders niet meer te ontkomen was;

dat inderdaad verzoekster's echtgenoot op 13 Juli 1943 op transport is gesteld naar Sobibor, alwaar hij op of omstreeks 16 Juli 1943 is overleden, welk overlijden inmiddels is ingeschreven in de registers van de Burgerlijke Stand te Amsterdam, ten bewijze waarvan hierbij een fotocopie uit het overlijdensregister wordt bijgevoegd (prod. 6);

dat verzoekster en het kind echter op grond van verzoekster's voormalige Engelse nationaliteit, in verband met de echtscheiding na eerst in Westerbork te zijn teruggehouden, op ongeveer 7 Maart 1944 naar Vittel zijn gebracht en vandaar enige maanden later naar Engeland zijn uitgewisseld;

dat blijkens bijgaande verklaring van erfrecht (prod. 7) afgegeven door Notaris Klaas Abma te Amsterdam, op 24 Februari 1948 verzoeksters dochtertje ab intestato de enige erfgename is van wijlen Max de Vries, zulks in verband met de echtscheiding van verzoekster en Max de Vries;

dat dit nimmer de bedoeling van wijlen Max de Vries is geweest, gezien het feit, dat een werkelijke echtscheiding, naar ook uit het bovenstaande volgt, ook door hem nimmer is beoogd en de enige bedoeling hiervan is geweest, het leven van verzoekster en het kind te redden;

dat ten deze verzoekster er dus recht op en belang bij heeft, dat door Uw Raad op grond van de bijzondere omstandigheden als bedoeld in art. 1 sub 7 van het K. B. Herstel Rechtsverkeer tot het ingrijpen als bedoeld in de artikelen 23 e.v. van het K. B. wordt overgegaan, opdat in elk geval verzoekster alsnog ten opzichte van de nalatenschap van wijlen Max de Vries, als mede-erfgename voor de helft zal gelden;

dat bij beschikking van den E.A. Heer Kantonrechter te Amsterdam van 12 Jan. 1948, Mr. Herman Bernard Koetser, adv. en proc., wonende te Amsterdam en aldaar kantoorhoudende aan de van Miereveldstraat 11, is benoemd tot bijzondere curator over Henderika Kitty de Vries voornoemd, ten einde deze minderjarige in het bij dit request bij Uw Raad aanhangig gemaakt geding te vertegenwoordigen;

dat verzoekster hierbij afschriften van dit request voegt, ten behoeve van de bijzondere curator en de toeziende voogd;

weshalve verzoekster de eer heeft, zich te wenden tot Uw Raad, met het eerbiedig verzoek, nietig te verklaren de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding tussen verzoekster en wijlen Max de Vries, alsmede althans te verstaan, dat verzoekster met betrekking tot de nalatenschap van wijlen Max de Vries als diens weduwe behoort te worden aangemerkt en derhalve gerechtigd is tot de helft van deze nalatenschap;

alles met zodanige nadere beschikkingen en voorzieningen als Uw Raad zal vermenen dat behoort.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Debora Fanny Knocker, gescheiden echtgenote van Max de Vries, wonende te Leiden, gemachtigde Mrs. K. J. Edersheim en I. L. Hamburg, adv. te Amsterdam, en de daarbij overgelegde bijlagen;

Gezien de schrifturen, ingediend door Mr. H. B. Koetser, adv. en proc., wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bijzondere curator over de minderjarige Henderika Kitty de Vries, geboren uit het huwelijk tussen verzoekster en Max de Vries voornoemd, daartoe benoemd door den Kantonrechter te Amsterdam op 12 Jan. 1948, en door Jacob Eweg, wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van toeziend-voogd over genoemde minderjarige;

O. dat het verzoek op de gronden in het verzoekschrift vermeld kan worden ingewilligd, mede gelet op het feit, dat zowel de bijzondere curator, als de toeziend-voogd zich aan het oordeel van de Raad hebben gerefereerd;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding tussen verzoekster en wijlen Max de Vries;

Verstaat, dat verzoekster met betrekking tot de nalatenschap van wijlen Max de Vries als diens echtgenote-erfgename behoort te worden aangemerkt en derhalve gerechtigd is tot de helft van zijn nalatenschap, met dien verstande, dat de vóór deze uitspraak in strijd hiermee door derden te goeder trouw verkregen rechten zullen worden geëerbiedigd;

Compenseert de kosten van het geding aldus, dat iedere partij hare eigen kosten drage.

1381—1053A
1382—1054A

23 Maart 1949 (afl. 10) No. 1381—1386

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands

No. 1381

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 21 Juni 1948. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Mouton, Vice-Admiraal Heeris.)

ZAAK-VAN DER GIESSEN.

Collaboratie door scheepswerf.

Beroep op nut van in functie blijven verworpen.

Omvang van het buitrecht volgens art. 53 Landoorlogreglement.

Uitlegging capitulatieovereenkomst van Rijsoord overeenkomstig de algemene regelen van het volkenrecht.

Algemene bekendheid, dat in het bijzonder de metaalindustrie terstond een zeer slappe houding tegenover de bezetters heeft aangenomen.

Gevangenisstraf. Geen geldboete.

Op het beroep van Cornelis van der Giessen, geboren te Krimpen a/d IJssel, 21 Maart 1889, directeur van een scheepswerf, wonende te Krimpen a/d IJssel, requirant van cassatie, tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, 5de Kamer van den 5den December 1947, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd"; en met toepassing van de artt. 23, 27, 28, 57, 372 Sr., 1, 2, 7b, 8, 9, 11 en 22 van het besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een geldboete van twintig duizend gulden, met bepaling, dat de door verdachte te betalen geldboete bij gebreke van betaling en verhaal vervangen zal worden door hechtenis voor den duur van honderd dagen.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Veegens;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad van Beroep zal verwerpen en ambtshalve de qualificatie zal verbeteren, welke zal moeten luiden: Het medeplegen van het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard:

„dat hij opzettelijk in de periode van omstreeks medio Mei 1940 tot omstreeks begin September 1944, gedurende welke Nederland tezamen met zijn bondgenoten, waaronder als voornaamste zee- en luchtvarende mogendheden waren aan te merken Groot-Britannië en later ook Rusland en de Verenigde Staten van Amerika, in een gemeenschappelijken oorlog gewikkeld was onder meer met Duitsland, in zijn hoedanigheid van directeur van de naamloze vennootschap C. van der Giessen en Zonen's Scheepswerven — en wel tezamen en in vereniging met zijn mededirecteur Pieter Cornelis van der Giessen, met dien verstande, dat verdachte's aandeel in de hierna te vermelden feiten mede werd bepaald door de omstandigheid, dat hij meer in het bijzonder was belast met de commerciele leiding van de vennootschap — pp. de terreinen en met behulp van de installaties en hulpmiddelen van die vennootschap te Krimpen aan de IJssel en van de employés en arbeiders bij die vennootschap in dienstbetrekking ten behoeve van de vijandelijke oorlogsvoering en wel in hoofdzaak voor de Duitse „Kriegsmarine":

A. I. 5 mijnenvegers,

II. 2 zogenaamde „Torpedo Fangbooten",

III. 4 stoomtreilers,

IV. een aantal zogenaamde „Fährpräme",

V. 1 zogenaamde „Siebelbelboot",

VI. een aantal zogenaamde „Siebel-Erdschiffe"

heeft gebouwd en vervolgens afgeleverd;

B. de „Gelderland", een oorlogsschip oorspronkelijk van de Koninklijke Marine, heeft verbouwd tot drijvende luchtafweerbatterij en aldus afgeleverd;

C. een Marinetanker, oorspronkelijk in aanbouw en bestemd voor de Koninklijke Marine, heeft afgebouwd en afgeleverd;

D. diverse koopvaardijschepen, zoals zogenaamde Hansaschepen, heeft gebouwd en afgeleverd, althans op stapel gezet;

E. reparaties aan diverse schepen heeft verricht, terwijl op verscheidene van deze schepen, met name op een of meer van de mijnenvegers en op de „Gelderland", later „Nioba" geheten, geschutsfundaties en in het algemeen bewapening voor de aflevering door het werfpersoneel werd aangebracht";

O. dat de schriftuur, houdende middelen van cassatie niet binnen den door de wet bepaalde termijn is ingediend, maar dat bij de toelichting van het cassatieberoep is komen vast te staan, dat dit verzuim is te wijten aan omstandigheden buiten de schuld van requirant en diens raadsman en voorts zoveel gronden van algemene strekking ter bestrijding van de juistheid der bestreden sententie zijn aangevoerd, dat het den Raad gewenst is voorgekomen, op verschillende punten ambtshalve in te gaan;

O. dan ten eerste, met betrekking tot de vraag, of het opzet van requirant tot het verlenen van hulp aan den vijand uit de bewijsmiddelen kon worden afgeleid:

dat tegen het uit die opgaven afgeleide bewijs niet kan worden aangevoerd, dat requirants doel uitsluitend is geweest, in functie te blijven, ten einde den vijand nog zo veel mogelijk afbreuk te kunnen doen, aangezien, ook indien dit zou moeten worden aangenomen daaruit alleen zou volgen, dat requirants opzet, in den boven omschreven zin, erop gericht zou zijn geweest, den vijand hulp te verlenen in een zo beperkt mogelijken omvang als de feitelijke omstan-

digheden bij voortzetting van het bedrijf dit zouden blijken te gedogen;

dat daartegen evenmin kan worden aangevoerd, dat, indien requirant zich aan den arbeid zou hebben onttrokken, de vijand een nog intensiever gebruik van de scheepswerf had kunnen maken en dat dus requirants gedragingen niet werkelijk ten voordele van den vijand zouden hebben gestrekt, aangezien een argument van deze strekking — in de meest uiteenlopende schakeringen al herhaalde malen voor den Raad aangevoerd — werkt met onbewezen en onbewijsbare veronderstellingen en, zelfs indien het onaantastbaar ware, slechts deze gevolgtrekking zou rechtvaardigen, dat de vijand er in zou zijn geslaagd, met de werkzaamheden, op de scheepswerf een, overigens niet te taxeren, beter resultaat te bereiken zonder requirants collaboratie den met zodanige collaboratie, maar dan waarschijnlijk ten koste van geringere effectiviteit zijner oorlogsproductie elders;

O. vervolgens met betrekking tot de strafbaarheid van het onder C ten laste van requirant bewezen verklaarde afbouwen en afleveren van een marinetanker, oorspronkelijk in aanbouw en bestemd voor de Koninklijke Marine;

dat het dienaangaande voor den Raad gevoerde betoog hierop neerkomt, dat het Bijzondere Hof requirant te dier zake van rechtsvervolging had behoren te ontslaan, omdat het contractuele vorderingsrecht van het Koninkrijk der Nederlanden tot afbouw van den marinetanker na den Duitsen inval zou zijn overgegaan op het Duitse Rijk en dit laatste derhalve sindsdien een door het volkenrecht erkend recht tegen de N. V. C. van der Giessen en Zonen's Scheepswerven op afbouw en aflevering zou hebben kunnen doen gelden;

dat — voor een ogenblik aangenomen, dat deze laatste stelling juist is — de Raad slechts kan herhalen, wat hij ook vroeger reeds heeft beslist, dat Nederlandse burgers ter afwering van een veroordeling op grond van hulpverlening aan den vijand niet met goed gevolg het verweer kunnen voeren, dat zij gerechtigd waren tot het verrichten van diensten ten bate van den vijand, enkel omdat de vijand zelf op grond van het Landoorlogsreglement gerechtigd was deze diensten van hen te vorderen, doch dat het Landoorlogsreglement alleen zijdelings in de toetsing in cassatie kan worden betrokken in zoverre als naar aanleiding van een beroep op overmacht — een punt, waarop hieronder nader zal worden teruggekomen — zou kunnen worden betoogd, dat, bij de beoordeling van de vraag, of iemand aan den drang van den vijand tot het verrichten van bepaalde handelingen van hulpverlening weerstand had behoren te bieden, ten gunste van den verdachte zou kunnen worden aangemerkt, dat de gevorderde handelingen in ieder geval niet behoorden tot die, welke de bezetter in geen geval had mogen vorderen;

dat echter de hierboven voor een ogenblik als juist aangenomen stelling in het volkenrecht geen steun vindt;

O. toch ten aanzien van het beroep op wettelijke voorschriften:

A. dat, voorzover ten deze een beroep is gedaan op art. 53 van het Landoorlogsreglement, dat beroep faalt;

dat, in het eerste lid van genoemd artikel de uitoefening van het buitrecht te land in bezet gebied in dier voege wordt beperkt, dat l'armée qui occupe un territoire ne pourra saisir que le numéraire, les fonds et les valeurs exigibles appartenant en propre à l'Etat, enz. . . .";

dat, indien het Duitse Rijk krachtens het in deze bepaling erkende buitrecht een eigen vorderingsrecht tegen de naamloze vennootschap zou hebben verworven, dat vorderingsrecht zou moeten vallen onder het begrip „valeurs exigibles";

dat deze term en de gehele bepaling, waarin hij staat, reeds letterlijk aldus voorkwam in het uit 1874 stammende ontwerp ener „Declaration internationale concernant les lois et coutumes de la guerre", aangenomen door de Conferentie van Brussel, waaruit zij ongewijzigd zijn overgenomen in de Landoorlogsreglementen van 1899 en 1907;

dat aan dien term „valeurs exigibles" altijd een beperkte betekenis is gehecht en daaronder in geen geval begrepen kunnen worden geacht contractuele aanspraken op levering van goederen of op het verrichten van werkzaamheden;

dat bij de meest beperkte uitlegging van den term deze, in tegenstelling tot de reeds onder het begrip „fonds" vallende effecten aan toonder, alleen omvat in blanco geëndosseerd handelspapier aan order, toebehorende aan den Staat, wiens gebied bezet is, als crediteur, — zulks met uitsluiting van aan dien Staat geëndosseerd handelspapier aan order en te zijnen voordele uitgeschreven schuldbekenissen op naam;

dat deze enge uitlegging berust enerzijds op de stelling, dat het wezen van het buitrecht en het gehele zinsverband van het eerste lid van art. 53 van het Landoorlogsreglement medebrengen, dat onder „valeurs" alleen kunnen worden verstaan lichamelijke voorwerpen en anderzijds op de privaatrechtelijken gedachtengang, dat de hierboven als uitgesloten aangemerkte orderpapieren en schuldbekentenissen in geen geval kunnen worden beschouwd als „exigibles" door een ander dan den regelmatigen crediteur en dus geenszins als invorderbaar door den bezetter als vermeenden regelmatigen rechtsopvolger van den Staat, wiens gebied bezet is;

dat volgens ruimere uitleggingen, die dezen privaatrechtelijken gedachtengang verwerpen en ook onlichamelijke zaken voor buitmaking vatbaar achten, ook schuldvorderingen op naam en in het algemeen geldvorderingen van den Staat tegen derden, onder den term „valeurs exigibles" begrepen zouden zijn;

dat de beslissing over deze bekende

rechtsvraag wordt bemoeilijkt door het feit, dat regeringen en auteurs, naast of in plaats van den alleen gezaghebbenden Fransen term „valeurs exigibles", officiele vertalingen van dien term, als „realisable securities" of „eintreibbare Forderungen", plegen in te roepen ter ondersteuning van hun uiteenlopende uitleggingen, terwijl het toch niet twijfelachtig is, dat een realiseerbaar waardepapier, hoewel verhandelbaar (negociable), nog niet opeisbaar (exigible) behoeft te zijn en dat het begrip „Forderung" een veel ruimeren inhoud heeft dan het begrip „valeur";

dat het Institut de droit international dan ook reeds in zijn zitting te Oxford van 1880 heeft voorgesteld de woorden „valeurs exigibles" aan te vullen tot „valeurs exigibles ou negociables" (verg. art. 50 van zijn Manuel des lois et coutumes de la guerre en terre), welke aanvulling evenwel niet is overgenomen door de latere Haagse Vredesconferenties;

dat sinds 1874 en 1880 praktijk en wetenschap, niettegenstaande deze — door Professor Holland zelfs als opzettelijke gebrandmerkte — internationale spraakverwarring, in meerderheid terecht zijn blijven vasthouden aan een beperkte, veelal zeer beperkte, opvatting van het begrip „valeurs exigibles", zoals onder andere blijkt uit de geschriften van Heffter-Geffcken (Le droit international de l'Europe 4de druk, 1883, blz. 306 en vgl. par. 134), Calvo, (Le droit international theorique et pratique, 1896. 5de druk, par. 2288 en vlg.), Westlake (International law, Part. II, 1907, blz. 103 en vlg.), Alb. Rolin (Le droit moderne de la guerre, 1920, I, par. 257—264), volgens wien laatste bijv. „la saisie d'une créance, d'un lien obligatoire, d'un vinculum juris, ne se conçoit pas, sauf sous la forme détournée d'une saisie-arrêt, ce dont il n'est pas question ici", en Wheaton (International law, 7de druk 1944, vol II, blz. 254/255), volgens wien „in the case of debts that are due or become due to the original sovereign during the occupation, nearly all jurists hold, that the occupant cannot take the debt itself, viz. the capital", aangezien „the power to recover debts due to a state is incidental to the exercise of legitimate sovereignty alone" (verg. ook Accioly, Traité de droit international public, III, No. 1564);

dat evenwel, hoe ver men het begrip „valeurs exigibles" ook uitstrekt, het debat altijd loopt over vorderingen in geld, zoals die uit orderpapier of schuldbekentenis, vervallen pachttermijnen en andere opeisbare geldvorderingen, maar, voor zover den Raad bekend is, voor den laatsten oorlog onder dat begrip nooit begrepen zijn contractuele aanspraken op levering van goederen of op voltooiing van aangenomen werk, totdat het Duitse Rijk het Landoorlogsreglement ook in dien zin is gaan misbruiken, dat het zich op grond daarvan ook onuitgevoerde leveringscontracten voor wapenen en dergelijke door de in bezet gebied achtergebleven ambtenaren heeft doen overdragen;

dat echter de Raad deze praktijk niet als rechtmatig kan erkennen en ook moeilijk kan aannemen, dat requirant bij zijn handelen zich door rechtsoverwegingen van dezen aard zal hebben laten leiden;

B. dat, voorzover requirant ten deze een beroep heeft gedaan op de capitulatie van Rijsoord van 15 Mei 1940 met bijbehorende documenten, ook dat beroep faalt;

dat de „Bedingungen für die Uebergabe der niederländischen Wehrmacht" op dit punt in het geheel niets bevatten, de „Verhandlungspunkte" alleen de bepaling, dat de bevolking het werk, dat zij in vredestijd placht te doen, terstond weer moest opvatten (art. 8) en het „Zusatzprotokoll" alleen dit, dat particuliere haven en scheepswerfbedrijven met volle capaciteit moesten doorwerken (art. 5, lid 2);

dat, welken concreten inhoud men aan deze vage bepalingen ook zou willen toekennen en hoe ver men de bevoegdheden van een legerbevelhebber tot het sluiten van militaire overeenkomsten als een capitulatieverdrag ook zou willen uitstrekken, dergelijke bepalingen en overeenkomsten in ieder geval moeten worden uitgelegd in overeenstemming met de algemene regelen van het volkenrecht en derhalve niet kunnen worden gelezen als insluitende de verplichting voor wie dan ook om te gaan werken rechtstreeks ten bate van de Duitse oorlogsvoering in strijd met art. 52 van het Landoorlogsreglement;

O. dat wat hierboven ten aanzien van het bijzondere onderdeel der marinetankers is overwogen van overeenkomstige toepassing is op het verbouwen tot een drijvende luchtafweerbatterij en het als zodanig afleveren van de „Gelderland", onder B der telastelegging genoemd;

O. voorts, met betrekking tot de vraag, of het Bijzondere Hof het door requirant als verdachte gedane beroep op overmacht of op enigen anderen strafuitsluitingsgrond van overeenkomstigen aard op voldoende gronden heeft verworpen;

dat de Raad, behoudende enkele bedenkingen tegen detailpunten in de weerlegging van het Hof — waarop de Raad niet behoeft in te gaan, omdat zijn eigen slotsom die van het Bijzonder Hof dekt —, deze vraag inderdaad bevestigend beantwoordt;

dat het immers uit de daaromtrent sinds de bevrijding in wijden kring bekend geworden gegevens van algemene bekendheid is, dat in het bijzonder de metaal-industrie terstond een zeer slappe houding tegenover de bezetter heeft aangenomen en eerst in een volgend stadium haar nationale waardigheid voor een deel heeft teruggevonden;

dat zij niettemin in haar geheel te snel voor de eisen des bezetters is gezwicht en in elk geval in voor het vaderland zo kritieke omstandigheden als een vijandelijke bezetting in oorlogstijd geen individuele metaal-industrieel (inbegrepen: scheepsbouwer) zich achter een dergelijke collectieve capitulatie kon verschuilen om, zonder dat op hem persoonlijk een onder het

begrip overmacht te begrijpen dwang was uitgeoefend en zelfs zonder dat hem een formele vordering in den zin van art. 52 Landoorlogsreglement had bereikt, al bij voorbaat zich tot bepaalde werkzaamheden ten bate van de vijandelijke oorlogsvoering bereid te verklaren:

dat algemene pressie en individuele opdrachten op zichzelf nog geen voldoende rechtvaardiging vormen om aan wederrechtelijke verlangens van den bezetter te voldoen, omdat daarmee alleen het wettelijke begrip van overmacht niet is gegeven;

dat requirants verweer ook niet zozeer een beroep op overmacht uitmaakt als wel een beroep op een buitenwettelijken grond van strafuitsluiting, hierin bestaande, dat hij onder de gegeven omstandigheden de verschillende in aanmerking komende belangen naar eigen redelijk inzicht mocht afwegen en diensvolgens mocht komen tot zijn besluit om voor de Duitsers te bouwen;

dat ook in dien zwakkeren vorm opgevat, het verweer niet toereikend is ter rechtvaardiging van een houding, die gekenmerkt is door het zonder meer volgen van een collectief besluit, vooral op eigengerechtigde gronden van doelmatigheid, ontleend aan de belangen van het bedrijf, de problematieke consequenties van een straffere en waardiger houding en de belangen der arbeider waartegenover de grotere vaderlandse belangen der oorlogvoering in een strijd op leven en dood maar al te veel in de schaduw zijn gebleven;

dat requirant bovendien in gebreke is gebleven zich te verzetten tegen het plaatsen van geschut op de op zijn werf afgebouwde schepen, ofschoon deze eis van den vijand de grenzen van het met de metaalnijverheid gesloten compromis te buiten ging;

dat de Raad op die gronden van oordeel is, dat requirant zich niet met vrucht kan beroepen op enigen strafuitsluitingsgrond;

O. tenslotte ten aanzien van de opgelegde straf:

dat de Raad, indien hij de overtuiging had gekregen, dat requirant bij zijn toegeven aan Duitse eisen het geldelijk belang van zichzelven of van zijn bedrijf in enigszins belangrijke mate mede heeft laten wegen, een geldboete, al of niet gepaard met een vrijheidsstraf, een bij de vergrijpen passende straf zou hebben geoordeeld;

dat, nu de Raad die overtuiging niet heeft gekregen, hij voor een in geld uitgedrukte straf geen voldoende aanleiding vindt;

dat hij integendeel met eenparigheid van stemmen van oordeel is, dat voor dezen vorm van hulpverlening in beginsel een vrijheidsstraf aangewezen is;

dat hij dan ook een vrijheidsstraf moet opleggen, maar, met het oog op de ook door hem erkende grote moeilijkheden, welke het scheepsbedrijf van requirant in oorlogstijd had op te lossen, en met het oog op de pogingen, die requirant, zij het ook in onvoldoende mate, heeft gedaan om de voor het vaderland bedenkelijke gevolgen van zijn hulpverlening aan de vijand te beperken, die wil opleggen voorwaardelijk;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zoveel de qualificatie en de opgelegde straf betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Mede gelet op art. 14a, 14b, 47, sub 1° en 107 Sr.;

Qualificeert het ten laste van requirant bewezen verklaarde als het medeplegen van de misdrijven van: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, begaan gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945" en „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, gepleegd met betrekking tot de bondgenoten van den Staat in een gemeenschappelijken oorlog en gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1948", beide meermalen gepleegd;

Veroordeelt requirant tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden ten uitvoer gelegd tenzij de Raad later anders mocht gelasten op grond dat requirant zich voor het einde van een proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt;

Verwerpt het beroep.

No. 1382

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 14 Febr. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp; Vice-Adm. Vos.)

ZAAK-DE VILDER.

Geen straf zonder schuld. Schuld bij hulpverlening aan de vijand. Niet strafbaarheid bij afwezigheid van schuld t.a.v. het ongeoorloofde karakter der handelingen. Waarde van adviezen van Secretarissen-Generaal. [1]

Op het beroep van den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, van 13 Juli 1948, waarbij A. F. de V., van beroep directeur van de N.V. Amsterdamse Ballast Maatschappij, wonende te Amsterdam, en C. F. de V., van beroep directeur van de N.V. Amsterdamse Ballast Maatschappij, wonende te Huizen (N.H.), werden schuldig verklaard aan het voortgezet misdrijf van: „Het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen" doch t.a.v. het begane feit niet strafbaar werden verklaard en te dier zake van alle rechtsvervolging werden ontslagen.

---

[1] Gelijksoortig arrest in zake Doedes, van gelijke datum.

De Bijz. Raad v. Cassatie, Tweede Kamer.

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gelet op de middelen van cassatie, door den req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van de artt. 350, 351, 352, 358, 359 Sv. jo. de artt. 1, 2, 3 B.B.R., doordien het Hof, na de telastelegging vrijwel geheel bewezen te hebben verklaard en het aldus bewezene gequalificeerd te hebben als „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen" (aldus implicite de bewezen verklaarde feiten strafbaar verklarende), niettemin de verdachten „ten aanzien van het begane feit niet strafbaar" verklaart en dit zonder, althans zonder voldoende motivering;

II. S. en/of v. t. van art. 10 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven jo. art. VI lid 2 Wet van 27 Juni 1947, Stbl. H 206 mede in verband met art. 441 lid 3 Sv., doordien het Hof met drie rechtsgeleerde en twee militaire leden in plaats van met twee rechtsgeleerde leden en één militair lid heeft gevonnist;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van de gerequireerden is bewezen verklaard: dat zij in Nederland, als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr., gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als directeuren-bestuurders der N.V. Amsterdamsche Ballast Maatschappij tezamen en in vereniging, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordele van den vijand:

1. door die N.V. Materialen hebben doen leveren voor en werkzaamheden hebben doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage en de verhoging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden van de vliegvelden Schellingwoude en de vliegvelden Schiphol, Valkenburg bij Katwijk, Deelen, Twenthe en Oldenzaal — welke vlieghaven en vliegvelden uitsluitend door de Duitse militaire luchtmacht werden gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogvoering en meer in het bijzonder voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitsland;

O. t.a.v. het eerste middel:

dat de hierboven in haar geheel uit de bestreden sententie overgenomen bewezenverklaring in het kort hierop neerkomt, dat gerequireerden opzettelijk gedurende den tijd van den huidigen oorlog ten voordele van den vijand door de N.V. Amsterdamse Ballast Maatschappij, waarvan zij directeuren-bestuurders waren, leveranties hebben doen verrichten voor- en werkzaamheden hebben doen uitvoeren aan een militaire vlieghaven en verschillende militaire vliegvelden;

dat naar aanleiding van deze bewezenverklaring het Bijz. Gerechtshof en, ter bestrijding van de sententie, de req. de gelding en de draagwijdte van het beginsel „geen straf zonder schuld" in het geding hebben gebracht, welk fundamenteel beginsel klaarblijkelijk aan elke strafwetgeving en aan elke strafrechtspleging ten grondslag behoort te liggen;

dat het evenwel wegens zijn vaagheid nadere uitwerking behoeft, vóór alles in de wet en bij haar stilzwijgen ook in het door de rechtspraak op grond van de bijzondere omstandigheden van bepaalde gevallen te ontwikkelen ongeschreven recht, voor zover de toepasselijke wettelijke voorschriften daarvoor ruimte laten;

dat nu aan het genoemde beginsel in het onderhavige geval is voldaan in zoverre als is komen vast te staan, dat gerequireerden „schuld" hebben in dezen zin, dat de in de telastelegging omschreven materiële feiten inderdaad door hem zijn begaan en dat daarbij hun opzet gericht is geweest op alle feitelijke bestanddelen van het misdrijf van art. 102 Sr. in verband met art. 22 B.B.S.;

dat de wetgever te dezen aanzien geen verdere eisen heeft gesteld;

dat immers zowel uit de wordingsgeschiedenis van het Wetboek van Strafrecht (Smidt I, 2de druk, blz. 73—78) als uit het daarin gevolgde stelsel bij de omschrijving van de bijzondere misdrijven blijkt, dat de wetgever in aansluiting bij het Wetboek van 1809 de o.a. onder het Franse recht door sommigen gehuldigde leer van het z.g.n. „boos opzet" heeft verworpen;

dat derhalve het bewustzijn van de strafbaarheid, van de onrechtmatigheid of zelfs maar van het zedelijk ongeoorloofde karakter van het feit niet is een in iedere zaak te bewijzen bestanddeel van het opzet;

dat het door het Bijz. Gerechtshof ingeroepen en door den req. voor dit geval bestreden algemene beginsel t.a.v. de gerequireerden derhalve uitsluitend nog slechts in zoverre in het geding kan komen, als het de vraag zou kunnen zijn, of zij, hoewel hun „schuld" in den boven besproken zin vast staat, niettemin vrij van „schuld" kunnen worden geacht in dezen anderen zin, dat, ook al kunnen zij zich niet op een uitdrukkelijk in het Wetboek van Strafrecht erkenden verontschuldigingsgrond beroepen, niettemin redelijkerwijs niet op straffe van hen kon worden gevergd de te hunnen laste bewezen verklaarde handelingen na te laten;

dat deze vraag in het bijzonder van betekenis is bij de berechting van de ter kennisneming van de Bijz. Gerechtshoven en van dezen Raad staande misdrijven, met name dat van art. 102 Sr., in verband met 22 B.B.S., waarbij het den gemiddelden staatsburger gedurende de bezetting soms moeilijk is gevallen de grens te bepalen tussen hetgeen hij als goed Nederlander al dan niet mocht doen ;

dat bij een door het gewijzigde karakter van den modernen, collectief gevoerden oorlog zozeer verruimde strafbepaling de uitspraak van den wetgever van 1881, dat het Wetboek alleen die handelingen tot misdrijf zou hebben gestempeld „van welke het ieder normaal ontwikkeld mens duide-

lijk moet wezen, dat zij in strijd zijn met de zedelijke en maatschappelijke orde" (Smidt, a.v. blz. 77), niet altijd met de werkelijkheid in overeenstemming is geweest;

dat dan ook, ter voorkoming van onredelijke gevolgen, moet worden aangenomen, dat een verdachte, wien geen enkel verwijt van schuld t.a.v. het ongeoorloofde karakter van zijn handelingen gedurende de vijandelijke bezetting van het grondgebied van het Rijk in Europa treft, niet strafbaar is;

dat afwezigheid van alle schuld in den thans aan de orde zijnden zin zich intussen niet spoedig zal voordoen;

dat de Raad, in overeenstemming met hetgeen reeds vóór 1940 in de wetenschap werd geleerd, dezen verontschuldigingsgrond slechts kan aannemen bij dengene, die een feit, waarop het B.B.S. van toepassing is, heeft begaan, terwijl hij niet wist, noch behoorde te weten, dat het in strijd was met hetgeen onder de gegeven omstandigheden van een ingezetene van het bezette Nederlandse gebied mocht worden gevergd, doch ook redelijkerwijs rekening behoorde te houden met de mogelijkheid van zodanigen strijd;

O. thans t.a.v. de toepassing van dit beginsel op de onderhavige zaak:

dat in de bestreden sententie gerequireerden van alle rechtsvervolging zijn ontslagen op grond, dat zij zich hebben gehouden aan een advies, op 14 Juni 1940 door Dr Hirschfeld namens het College van Secretarissen-Generaal gegeven en hierop neerkomende, dat het werken door Nederlandse maatschappijen aan vliegvelden krachtens vordering van den bezetter niet verboden was, omdat vliegvelden kunnen dienen ten bate van het bezettingsleger en kunnen worden vergeleken met spoorwegstations en -emplacementen, maar dat het werken aan kazematten en loopgraven niet geoorloofd was;

dat het Hof op gronden, die de Raad in hun algemene strekking overneemt en tot de zijne maakt, heeft geoordeeld, dat dit advies — waarin met name werd miskend, dat de vijand de Nederlandse vliegvelden in den zomer van 1940 nodig had voor de voortzetting van zijn strijd en in het bijzonder voor zijn voorgenomen aanval op Engeland — onjuist was en in strijd met art. 52 Landoorlogreglement;

dat de Raad zich echter niet kan verenigen met 's Hofs beslissing, dat hier sprake zou zijn van een verschoonbare dwaling bij gerequireerden omtrent het al dan niet geoorloofd zijn van hun handelen;

dat het immers in Juni 1940 van algemene bekendheid was, dat de wettige Regering was uitgeweken naar Engeland en dat de in functie gebleven Secretarissen-Generaal niet waren „de hoogste nog in Nederland verblijvende Regeringsinstantie" of zelfs „de Regering", zoals het Hof zegt, maar hiërarchiek ondergeschikt aan den Duitsen Rijkscommissaris;

dat voorts op 14 Juni 1940 in alle dagbladen een verklaring van Generaal Winkelman is gepubliceerd, o.m. inhoudende, dat zijn taak van 3 Juni d.a.v. af uitsluitend omvatte de geleidelijke militaire demobilisatie van de Nederlandse weermacht volgens de instructies van den Opperbevelhebber der Duitse Weermacht in Nederland en dat hij met het oog daarop de nadien uitgevaardigde bevelen en instructies, die betrekking hadden op de werkwijze van industriële bedrijven overeenkomstig art. 52 Landoorlogreglement, introk;

dat dit dagbladbericht tevens inhield, dat de Secretaris-Generaal van het Departement van Defensie van zijn ambt was ontheven;

dat het derhalve van genoemd tijdstip af in het bezette Nederlandse gebied van algemene bekendheid is geweest, dat over de draagwijdte van art. 52 Landoorlogreglement ernstig meningsverschil was gerezen tussen den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht en de Duitse militaire autoriteiten;

dat sindsdien de ingezetenen van dat gebied — met name ook gerequireerden als leiders van een groot bedrijf — redelijkerwijs rekening hebben behoren te houden met de mogelijkheid, dat het verrichten van werkzaamheden en het doen van leveranties aan den vijand in strijd was met hetgeen onder de toenmalige omstandigheden van hen mocht worden gevergd, wèlke adviezen hun ook mochten worden gegeven door anderen dan den daarvoor in de eerste plaats aangewezen Opperbevelhebber;

dat de bestreden sententie derhalve niet naar den eis der wet met redenen omkleed en het middel gegrond is;

O. dat — indien de nieuwe behandeling van deze zaak mocht leiden tot bewezenverklaring van het telastegelegde en strafbaarverklaring van gerequireerden — bij de bepaling van de strafmaat grote betekenis behoort te worden gehecht aan de vragen, of en in hoeverre gerequireerden zich strikt hebben gehouden aan het hun gegeven advies en of zij, toen de consequenties daarvan in het verloop van den tijd aan het licht traden, hun gedragslijn tijdig hebben gewijzigd;

dat daarbij bijzondere aandacht dient te worden gewijd aan de vraag, of het bevestigende antwoord, in de bestreden sententie gegeven op de eerste vraag, juist is, onder meer gelet op het bij de eerste behandeling voor het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam overgelegde rapport VI, bijlage 9a, waaruit kan worden afgeleid dat gerequireerden ook werken hebben doen uitvoeren, zoals twee geschuttorens, twee geschutstellingen en een mitrailleurstelling bij een munitiemagazijn, die in het advies verboden waren genoemd;

O. t.a.v. het tweede middel:

dat het Hof in deze zaak heeft gevonnist met drie rechtsgeleerde en twee militaire leden;

dat in dit geval evenwel van toepassing

is art. 10 Besluit op de Bijz. Gerechtshoven, zoals dit is gewijzigd bij de Wet van 27 Juni 1947, S. No. H 206, volgens hetwelk de Bijzondere Gerechtshoven vonnissen met twee rechtsgeleerde leden en één militair lid;

dat immers na de verwijzing van deze zaak naar het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage bij 's Raads arrest van 15 Juni 1946 een nieuwe instantie is aangevangen, waarin het onderzoek ter terechtzitting eerst heeft plaats gevonden op 29 Juni 1948, zodat de overgangsbepaling van art. VI lid 2 der wet H 206 niet van toepassing is;

dat art. 21 van de Wet R. O. in dit geval nietigheid bedreigt, zodat ook dit middel gegrond is;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 van de Wet R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijz. Gerechtshof te Arnhem teneinde op de bestaande telastelegging opnieuw te worden berecht en afgedaan met inachtneming van de gegeven vrijspraak.

No. 1383

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. EFFECTENREGISTRATIE AMSTERDAM, 9 November 1948. (Mr G. Nauta.)

Twentsche Bank heeft eigen aandelen ingekocht van Lippmann en vervolgens gesteld ten name van Hubrecht, die deze in administratie heeft genomen en daarvoor heeft afgegeven certificaten aan toonder.

Verzoek tot rechtsherstel toegewezen ten aanzien van één certificaat in dien zin, dat bank en Hubrecht hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de aan verzoeker veroorzaakte schade, nu het certificaat in regelmatig beursverkeer is verkregen door de tegenwoordige bezitter, die als verkrijger te goeder trouw is aan te merken. Ten aanzien van het tweede certificaat had de Twentsche Bank, als de uitgevende instelling van de aandelen, zich van het aanvaarden en het plaatsen van de opdracht tot aankoop van haar eigen aandelen dienen te onthouden. Ingevolge art. 53 lid 5 is de tegenwoordige bezitster niet te goeder trouw i.v.m. het gemis aan goede trouw bij de bank.

Tegenwoordige bezitster heeft regresrecht tegenover de bank.

Regeling der gevolgen van het rechtsherstel zoals in de beslissing omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 53.)

Mozes Jacob Wolff, advocaat en procureur, kantoor houdende te Arnhem, Zijpendaalscheweg 71, requestrant, gemachtigde Mr A. Roselaar,

tegen:

1. Maatschappij tot beheer van het Administratiekantoor, opgericht door Hubrecht, van Harencarspel & Vas Visser N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. T. Asser; 2. De Twentsche Bank N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr A. W. Gerritzen; 3. Johanna Maria Anna van Iersel, echtgenote van Hendrik van Sijp, wonende te Oisterwijk en deze laatste tot bijstand en machtiging zijner voornoemde echtgenote, beide wonende te Oisterwijk, gemachtigde Mr Th. P. J. Masthoff, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Verzoeker heeft tijdens de bezetting, daartoe verplicht uit hoofde der toen geldende bepalingen betreffende joods vermogen, bij Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, ingeleverd een aandeel à f 1000 Twentsche Bank Nr. 7660, Serie A, en twee aandelen à f 500 Twentsche Bank Nrs. 12372 a en b, serie A, welke aandelen hem toebehoorden en te zijnen name luidden. In Februari 1943 zijn deze aandelen door Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, aan De Twentsche Bank N.V. (tweede gerequestreerde) verkocht. Vervolgens heeft De Twentsche Bank deze aandelen aangeboden aan de Maatschappij tot Beheer van het Administratiekantoor, opgericht door Hubrecht, van Harencarspel en Vas Visser N.V. (eerste gerequestreerde, verder te noemen Hubrecht) ter verkrijging van certificaten en heeft, nadat de acte van overdracht door Hubrecht was getekend, de aandelen ten name van Hubrecht gesteld, terwijl Hubrecht de aandelen in administratie heeft genomen en daartegenover heeft afgegeven twee certificaten aan toonder à f 1000 Nrs. 25016 en 25127.

Verzoeker verlangt primair teruggave der aandelen, subsidiair hoofdelijk veroordeling van gerequestreerden sub 1 en 2 tot schadevergoeding. De gerequestreerden zijn van oordeel, dat de tegen hen ingestelde vorderingen niet voor toewijzing vatbaar zijn.

Hubrecht's verweer tegen de vordering tot teruggave der aandelen is gebaseerd op art. 53, lid 6, van het Besluit herstel rechtsverkeer, krachtens welke bepaling — naar Hubrecht's oordeel „de voornoemde aandelen moeten worden aangemerkt als een effect aan toonder". Hoewel de Afdeling deze stelling in haar algemeenheid onjuist acht — de Afdeling heeft de bevoegdheid onder bepaalde omstandigheden effecten op naam, die gehouden worden door een fiduciaire eigenaar, aan te merken als effecten aan toonder, doch heeft hiertoe niet de verplichting —, is zij van oordeel, dat in dit geval termen aanwezig zijn met toepassing dezer bepalingen de tegenwoordige bezitters van voormelde certificaten als tegenwoordige bezitters der daartegenover staande aandelen op naam aan te merken en de litigieuse effecten gelijk te stellen aan de daartegen afgegeven certificaten aan toonder. In verband hiermede zijn de tegenwoordige bezitters daarvan in het geding betrokken.

Bij onderzoek is gebleken, dat certificaat Nr. 25016 door de tegenwoordige bezitter

J. C. van der Salm onder bezwarende titel verkregen is, nadat zijn rechtsvoorganger het in regelmatig beursverkeer had verkregen. Er is geen aanleiding aan de goede trouw van de rechtsvoorganger te twijfelen. Derhalve is de tegenwoordige bezitter als verkrijger te goeder trouw ook van het daarmede in voege als vermeld gelijkgestelde aandeel op naam aan te merken.

Ten aanzien van het certificaat Nr. 25127 staat vast, dat De Twentsche Bank — na dit door omwisseling van de hierboven vermelde aandelen op naam te hebben verkregen — het heeft overgedragen aan de tegenwoordige bezitster, Mevrouw J. M. A. van Iersel, na van deze de opdracht tot aankoop van zulk een certificaat te hebben verkregen. Ingevolge het hiervoren overwogene moet ter beoordeling van de positie van Mevrouw van Iersel haar recht op het certificaat met dat op het aandeel op naam worden geïdentificeerd, en dit aandeelhoudersrecht zelve als een aan toonder worden aangemerkt.

Mevrouw van Iersel heeft het certificaat door middel van De Twentsche Bank als haar vertegenwoordigster verkregen.

Gelet op art. 53, lid 5 van E 100, moet dus onderzocht worden of De Twentsche Bank op het moment, waarop zij voor Mevrouw van Iersel verkreeg, te goeder trouw was. Hiervoor is beslissend of De Twentsche Bank bij de verkrijging van het aandeel zelve te goeder trouw was.

Welnu: ook indien De Twentsche Bank bij de koop van de aandelen op naam al niet wist, dat deze van Lippmann, Rosenthal & Co, afkomstig waren, had zij blijkens de verklaring van de heer Zwager afgelegd op 17 Juni 1948 voor het daartoe aangewezen lid der Afdeling, bij het plaatsen van de order in ieder geval sterke aanwijzingen, dat de door haar te verkrijgen aandelen van Lippmann, Rosenthal & Co. afkomstig zouden zijn.

Waar zij zelve de uitgevende instelling ten aanzien van deze aandelen was, had zij zich te eerder van het plaatsen van een order dienen te onthouden. Een derde commissionnair kon, zulk een order bij een Lid van de Vereeniging voor den Effectenhandel plaatsende, nog rekening houden met de omstandigheid, dat hij in verband met de desbetreffende reglementsbepaling van de Vereeniging voor den Effectenhandel slechts gehouden zou zijn de aandelen te aanvaarden, indien de uitgevende instelling bereid zou zijn om de overschrijving te bewerkstelligen en mocht er voorts mede rekenen, dat deze instelling, indien de stukken van Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat afkomstig waren, zou weigeren deze overschrijving te bewerkstelligen. In het midden kan thans worden gelaten in hoeverre onder laatstgenoemde omstandigheden het plaatsen van een order ten opzichte van aandelen op naam — terzake waarvan het vermoeden van goede trouw bij verkrijging in regelmatig beursverkeer niet geldt — verantwoord zou zijn geweest. Immers zelfs deze veiligheidsklep ontbrak, gelijk overwogen, in het onderhavige geval, waar koper en uitgevende instelling dezelfde waren. De Twentsche Bank kon in haar kwaliteit van uitgevende instelling de ongedaanmaking van de koop niet meer bewerkstelligen door de overschrijving te weigeren. Zij was toch als gevolg van de identiteit van koper en uitgevende instelling jegens haar verkoper gehouden de in haar macht liggende overschrijving te bewerkstelligen. Dit feit had De Twentsche Bank tot nog grotere omzichtigheid bij het aanvaarden en het plaatsen van een opdracht tot aankoop van haar eigen aandelen op naam moeten nopen.

Zij kan derhalve ter adstruering van haar goede trouw onder beroep op de tweede zin van art. 53 lid 5 E 100 niet aanvoeren haar gehoudenheid, voortvloeiende uit de ter beurze aan de hoekman verstrekte opdracht, noch die voortvloeiend uit de opdracht van een client tot aankoop van haar aandelen. Zij was onder voormelde omstandigheden reeds niet te goeder trouw toen zij de desbetreffende order plaatste; immers, indien zij al tot het plaatsen van die order gehouden ware, was zij reeds niet te goeder trouw, toen zij de gehoudenheid daartoe ten aanzien van haar eigen aandelen op naam aanvaardde.

Uit het voren overwogene volgt, dat Mevrouw van Iersel niet als verkrijgster te goeder trouw van het certificaat Nr. 25127, kan worden aangemerkt en dus ook niet van het daartegenover staande en daarmede geïdentificeerde aandeel op naam. Het eigendomsrecht van dit effect behoorde aan verzoeker reeds vóór 10 Mei 1940 toe. Er is niet gebleken van enige omstandigheid, die zich tegen het herstel van verzoeker verzet. Derhalve zal verzoeker in de eigendom van de aandelen Nos. 12372 a en b, Serie A, moeten worden hersteld.

De regeling van art. 53 lid 6 E 100 heeft de strekking om het rechtsherstel t.a.v. het aandeel op naam te binden aan het gemis aan goede trouw van de tegenwoordige bezitter van het tegenover dit aandeel uitgegeven certificaat. Deze bezitter, niet het Administratiekantoor, dat het certificaat heeft uitgegeven, wordt met het risico van het herstel in de eigendom van de vroegere bezitter van het aandeel op naam belast. Nu dit herstel in de eigendom aan verzoeker wordt verleend, komt op Mevrouw van Iersel derhalve de plicht te rusten om het certificaat No. 25127 af te geven aan Hubrecht en op Hubrecht de plicht om de aandeelbewijzen Nos. 12372 a en b, Serie A, af te geven aan verzoeker. Laastgenoemde afgifte is niet gebonden aan het vooraf ontvangen van voornoemd certificaat, aangezien ook het herstel in de eigendom aan verzoeker daarvan niet afhankelijk is.

Mevrouw van Iersel moet tevens veroordeeld worden tot vergoeding van alle door haar genoten dividenden, terwijl De Twent-

sche Bank N.V. hoofdelijk met haar gehouden is tot vergoeding dezer bedragen.

Mevrouw van Iersel heeft echter het certificaat No. 25127 verkregen, doordat De Twentsche Bank N.V. haar dit leverde ter uitvoering van een door haar verstrekte opdracht tot aankoop van een certificaat van deze soort. De Twentsche Bank N.V. zal Mevrouw van Iersel dus hebben te vrijwaren tegen de gevolgen, dat dit certificaat waardeloos blijkt te zijn en voor hetgeen zij terzake van genoten dividend aan verzoeker zal hebben te vergoeden.

De Afdeling is van oordeel, dat de hiervoren vastgestelde afgifteplicht van Mevrouw van Iersel jegens Hubrecht en de vergoedingsplicht van De Twentsche Bank N.V. jegens Mevrouw van Iersel het eenvoudigst worden verwezenlijkt, doordat De Twentsche Bank N.V. rechtstreeks aan Hubrecht twee aandelen op naam à f 500 in haar vennootschap levert, waartegenover dan het certificaat No. 25127 in handen van Mevrouw van Iersel kan blijven.

Uit het hierboven overwogene volgt tevens, dat De Twentsche Bank gehouden is tot vergoeding der schade, die verzoeker lijdt, doordat hij niet in de eigendom van het andere aandeel Nr. 7660 Serie A kan worden hersteld. Ook Hubrecht had zich dienen te onthouden van verwisseling van het aandeel op naam in een certificaat aan toonder, door welke transactie zij er toe heeft medegewerkt, dat verzoeker niet in zijn rechten kan worden hersteld. Het openbaar aanbod, waarop Hubrecht zich beroept, verplichtte haar niet tot overname van aandelen van hen aan wie geen beschikkingsbevoegdheid toekwam. Uit niets blijkt, dat de gevaren, waarop Hubrecht wijst, zich inderdaad als zo dreigend manifesteerden, dat men haar van haar gedrag redelijkerwijs geen verwijt kan maken. Zij zal dus mede tot vergoeding van deze schade hoofdelijk moeten worden veroordeeld. Hubrecht heeft evenwel gehandeld op verzoek van en ten behoeve van De Twentsche Bank. De Twentsche Bank is dientengevolge gehouden aan Hubrecht te vergoeden, al wat deze uit voormelde hoofde zal blijken te hebben betaald.

De aan Wolff terzake van dit aandeel toe te kennen schadevergoeding behoort in casu, behalve de ingevolge art. 59 toe te kennen waarde, per 4 November 1947 ook een vergoeding voor gederfde dividenden te omvatten. Deze laatste vergoeding, welker toekenning geheel ter beoordeling van de Afdeling is gelaten, behoort evenwel slechts de tot op 4 November 1947 betaalbaargestelde dividenden te omvatten, daar het zeer wel mogelijk is, dat reeds de waarde per 4 November 1947 eerst later tot uitkering gekomen dividend vertegenwoordigde. Toekennen van vergoeding voor zulk dividend zou dan in zoverre dubbele vergoeding beduiden. Daartegenover is het redelijk dat aan verzoeker ter zake van gederfde vruchten over de waarde per 4 November 1947 vanaf die datum tot de dag der voldoening dier waarde, een rente ad 3½ % 's jaars wordt toegekend.

De Afdeling kan, zolang ten aanzien van de litigieuse aandelen de procedure van de effectenregistratie niet is voltooid, haar beslissing slechts geven onder voorbehoud van de rechten van derden.

De Afdeling beslissende:

I. Herstelt verzoeker in de eigendom van de aandelen Twentsche Bank Nrs. 12372 a en b, Serie A, onder voorbehoud van de rechten van derden, welke nog bij de effectenregistratie mochten blijken;

Bepaalt, dat

a. Hubrecht verplicht is de mantels der aandelen Twentsche Bank Nrs. 12372 a en b uit te leveren aan de requestrant Wolff en de couponbladen te deponeren te diens name bij een door hem aan te wijzen inleveringskantoor in de zin van art. 39 sub 11 van het Besluit herstel rechtsverkeer;

b. Mevrouw van Iersel en De Twentsche Bank hoofdelijk gehouden zijn tegen behoorlijke kwijting, des dat de een betalende de ander zal zijn bevrijd, alle dividenden, die op voormelde effecten zijn betaalbaargesteld, voorzover de desbetreffende dividendbewijzen zich niet meer aan de uit te leveren effecten bevinden te vergoeden en veroordeelt deze daartoe;

Veroordeelt De Twentsche Bank om aan Hubrecht te leveren twee aandelen op naam à f 500 van haar vennootschap met zodanige talon en coupons als zich op het moment der sub a bedoelde uitlevering aan de daar omschreven aandelen bevonden, of bij gebreke daarvan derzelver waarde op het tijdstip, dat deze beslissing in kracht van gewijsde zal zijn gegaan en aan Mevrouw van Iersel te vergoeden alle bedragen, welke zij ingevolge het sub b bepaalde zal hebben te voldoen.

Bepaalt, dat een dwangsom van f 25 verschuldigd zal zijn aan Wolff voor iedere dag, dat Hubrecht nalatig is aan het bepaalde sub I a in deze beslissing te voldoen, welke dwangsom zal ingaan zeven dagen, nadat zij te dezer zake door Wolff zal zijn aangemaand.

Bepaalt voorts, dat

c. verzoeker aan De Twentsche Bank moet cederen al hetgeen hij terzake van de verkoop van bovengenoemde effecten door Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, van deze instelling thans genaamd L.V.V.S., te vorderen heeft;

d. verzoeker elk ander voordeel, dat hij uit hoofde van voormelde verkoop heeft genoten aan Hubrecht moet afstaan.

II. Veroordeelt terzake van het aandeel Twentsche Bank no. 7660 De Twentsche Bank en Hubrecht des dat de een betalende de ander zal zijn bevrijd, tot betaling tegen behoorlijke kwijting aan verzoeker van de waarde van een aandeel Twentsche Bank nominaal f 1000 welke ingevolge art. 59 E 100 is te stellen op f 1680 alsmede tot vergoeding der op de dividendbewijzen 31 tot

en met 36 terzake van voormeld effect tot op heden betaalbaar gestelde bedragen, waarvan het totaal is te stellen op f 255 als ook van een rente ad 3½ % 's jaars over f 1680 van 4 November 1947 af tot en met de voldoening van voorzegde f 1680.

Veroordeelt De Twentsche Bank om aan Hubrecht te betalen al hetgeen deze blijkens behoorlijke door verzoeker getekende kwijting terzake voormeld zal blijken te hebben voldaan.

Bepaalt, dat

a. verzoeker aan De Twentsche Bank moet cederen al hetgeen hij terzake van de verkoop van bovengenoemd effect door Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, van deze instelling thans genaamd L.V.V.S., te vorderen heeft,

b. verzoeker elk ander voordeel, dat hij uit hoofde van voormelde verkoop heeft genoten aan Hubrecht moet afstaan.

III. Behoudt zich voor ten aanzien van het hiervoren bepaalde voor zoveel nodig een aanvullende uitspraak te geven.

IV. Veroordeelt De Twentsche Bank in de kosten van dit geding tot op heden begroot aan de zijde van verzoeker op f 250, aan de zijde van Hubrecht op f 200 en aan de zijde van Mevrouw van Iersel op f 100.

V. Bepaalt tenslotte, dat deze beslissing niet bij voorraad uitvoerbaar is.

Gepubliceerd in Orgaan III, 7, pag. 206 v.v.

Toepassing door de Afdeling van de haar in art. 53 lid 6 verleende discretionnaire bevoegdheid.

Aandelen op naam zijn door de uitgevende instelling — een bank — overgedragen aan en op naam gesteld van eerste gerequestreerde, die ze in administratie heeft genomen en er certificaten aan toonder tegenover heeft afgegeven.

Het ene certificaat is door de tegenwoordige bezitter onder bezwarende titel verworven van een rechtsvoorganger, die het in regelmatig beursverkeer had verkregen en voor twijfel aan wiens goede trouw geen aanleiding bestaat. De tegenwoordige bezitter is als verkrijger te goeder trouw ook van het daarmede gelijkgestelde aandeel op naam aan te merken.

Het andere certificaat is door de Bank overgedragen aan iemand van wie zij opdracht tot aankoop van zulk een effect had. Gelet op art. 53 lid 5 heeft de Afdeling onderzocht of de bank op het ogenblik waarop zij voor de tegenwoordige bezitster verkreeg te goeder trouw was. Dit blijkt niet het geval te zijn geweest en derhalve kan de tegenwoordige bezitster niet als verkrijgster te goeder trouw van het certificaat worden aangemerkt en dus ook niet van het daartegenover staande en daarmede geïdentificeerde aandeel op naam.

No. 1384

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Dec. 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en v. Zeggelen.)

Rechtsherstel van onroerend goed. Verzoeker qq. wordt hersteld in de onbezwaarde eigendom van het onroerend goed. De nietigverklaring van het recht van hypotheek mag geen grond zijn voor het terstond opeisbaar worden van het gehele restant van de schuld, terzake waarvan de hypotheek is gegeven en voor het vorderen van extra rente, boeten of kosten.

Uit de door de hypotheekbank verstrekte geldlening vloeide voor gerequestreerde niet de verplichting voort het ter leen ontvangen geld te gebruiken voor aankoop van de percelen, zodat van een ongeoorloofde oorzaak niet kan worden, gesproken. Evenmin is gebleken dat de hypotheekbank gerequestreerde heeft misleid, of aangespoord om de percelen te kopen, zodat er geen reden is om gerequestreerde van zijn verplichting uit de geldlening te ontheffen.

Aan gerequestreerde een termijn gegeven tot 1 Juli 1949 om de achterstand in de betaling van rente en aflossing aan te zuiveren.

Uitspraak aangehouden ten aanzien van de overige geschilpunten over exploitatie saldo en onderlinge vrijwaring en partijen verwezen naar de Afd. Onroerende Goederen, met bevoegdheid van de meest gerede partij tot voortzetting van de procedure.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg. 113c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 575/47 van Maurice Henri Spier, wonend te Amsterdam in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige B. Manus, gemachtigde Mr H. van Dam, luidende:

dat de onder verzoekers bewind staande afwezige B. Manus voornoemd was eigenaar van de percelen aan de Pieter Vlamingstraat 92—94 te Amsterdam, kadastraal bekend Gemeente Amsterdam, Sectie S. Nos. 1017 en 1018, tezamen groot 2.46 are;

dat blijkens een acte d.d. 26 Juni 1942, ten overstaan van Notaris W. H. van Bilderbeek te Amsterdam verleden, gemelde onroerende goederen door, althans in opdracht van de Niederländische Grundstücksverwaltung zonder willen en weten van de eigenaar, dus wederrechtelijk, voor de som van f 23.000 werden verkocht aan J. J. H. Dreman, inmiddels onder beheer staande van Notaris Mr Dr P. W. v. d. Ploeg te Amsterdam — gedaagde sub 1 — en J. M. P. Capel, wonende aan de W. Beukelszstraat 36 te Amsterdam — gedaagde sub 2 —;

dat voornoemde onroerende goederen blijkens een acte, wederom d.d. 26 Juni 1942 en eveneens ten overstaan van Notaris W. H. van Bilderbeek te Amsterdam verleden,

door voornoemde oorlogskopers wederrechtelijk voor de som van f 25.500 zijn doorverkocht aan W. Kleyn, wonende aan de Radioweg 7 te Amsterdam — gedaagde sub 3 —;

dat tengevolge van bovenomschreven transacties gemelde onroerende goederen thans in het kadaster staan ten name van gedaagde sub 3 voornoemd;

dat blijkens een acte, eveneens d.d. 26 Juni 1942 ten overstaan van Notaris W. H. van Bilderbeek voornoemd verleden, gemelde onroerende goederen door gedaagde sub 3 werden bezwaard met een eerste hypotheek groot f 19.000 thans pro resto bedragende f 17.860 ten behoeve van de Landelijke Hypotheekbank N.V. — gedaagde sub 4 —;

dat verzoeker namens de onder zijn bewind staande afwezige een eis tot rechtsherstel heeft ingediend;

dat daarna verzoeker in eerste aanleg getracht heeft tot rechtsherstel in der minne te kunnen geraken, waartoe gedaagde sub 3 zich schriftelijk had bereid verklaard zijn medewerking te verlenen;

dat te dien einde Notaris Mr A. M. Benders te Amsterdam een poging tot rechtsherstel in der minne heeft gedaan, welke poging echter niet het gewenste doel heeft bereikt;

dat hierna A. J. Dragt, Notaris te Amsterdam, als notaris-bemiddelaar, het rechtsherstel in der minne getracht heeft tot stand te brengen, welke poging eveneens is mislukt;

dat dientengevolge door Notaris A. J. Dragt voornoemd een proces-verbaal van zwarigheden werd opgemaakt, waarvan de acte op 4 Sept. 1947 werd gepasseerd;

dat in voornoemd proces-verbaal van zwarigheden, aan welks inhoud verzoeker refereert, vermeld staat, welke geschilpunten de in dit proces-verbaal genoemde partijen verdeeld houden;

dat verzoeker zijn in dit proces-verbaal tot uitdrukking gebrachte rechtsstandpunt handhaaft;

met het verzoek: nietig te verklaren de hiervoren gemelde koopovereenkomsten en overdrachten, alsmede het hypotheekrecht ten behoeve van gedaagde sub 4;

te verklaren, dat deze onroerende goederen nog steeds onbezwaard eigendom zijn van de onder verzoekers bewind staande afwezige B. Manus;

te gelasten, dat deze percelen wederom te diens naam in het kadaster worden gesteld;

te verstaan, dat verzoeker in bovenvermelde hoedanigheid verplicht is namens de onder zijn bewind staande afwezige oorspronkelijke eigenaar B. Manus, diens vordering op de Niederländische Grundstücksverwaltung of welke soortgelijke instantie ook, te cederen aan gedaagden sub 1 en 2;

gedaagde sub 3 te veroordelen aan verzoeker, in diens genoemde hoedanigheid, te betalen het netto exploitatieoverschot van gemelde percelen, vanaf 26 Juni 1942 tot 3 Juli 1946, ten bedrage van f 7303,84;

en de gedaagden sub 1 en 2, en/of gedaagde sub 3 te veroordelen in de kosten van het rechtsherstel van het proces-verbaal van zwarigheden en de kosten van juridische bijstand van verzoeker in voornoemde kwaliteit, tot dit ogenblik bedragende f 728;

Gezien een authentiek afschrift van het ten requeste genoemde proces-verbaal van zwarigheden van 4 Sept. 1947 en het advies van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad van 16 October 1947;

Gezien de verweerschriften van gerequestreerde Kleyn, van de Landelijke Hypotheekbank en van Mr P. W. van der Ploeg als beheerder over het vermogen van gerequestreerde Breman;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter zitting van 9 Febr. en 13 Sept. 1948;

O. dat redelijk is, dat worden toegewezen de vorderingen tot nietigverklaring van de koopovereenkomst van 26 Juni 1942 betreffende de percelen Pieter Vlamingstraat 92 en 94 te Amsterdam tussen de Niederländische Grundstückverwaltung en gerequestreerden Breman en Capel en van de koopovereenkomst van dezelfde datum tussen Breman en Capel en gerequestreerde Kleyn, daar de eerstgenoemde koopovereenkomst is tot stand gekomen tengevolge van een maatregel van de bezetter, waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest en Breman, Capel en Kleyn zich ten deze niet op goede trouw kunnen beroepen;

O. dat aan den Raad is gebleken, dat de geldlening aan partij Kleyn werd verstrekt door de N.V. Utrechtse Hypotheekbank te Utrecht te wier behoeve de voormelde percelen bij akte dd. 26 Juni 1942 met een eerste hyoptheek werden bezwaard, voorts dat genoemde hypotheekbank haar vordering uit dezen hoofde later heeft gecedeerd aan de Landelijke Hypotheekbank N.V. te 's-Gravenhage;

O. dat behoort te worden nietigverklaard de op 26 Juni 1942 ten behoeve van de Utrechtse Hypotheekbank op die percelen gevestigde eerste hypotheek, daar verzoeker q.q. het recht heeft de percelen onbezwaard terug te ontvangen en ook de Landelijke zich als rechtverkrijgende van de Utrechtse Hypotheekbank niet op goede trouw kan beroepen;

O. dat Kleyn tegenover de Landelijke een beroep doet op de nietigheid van de onder hypothecair verband op de percelen door de Utrechtse Hypotheekbank verstrekte geldlening, zijnde deze geldlening zonder geoorloofde oorzaak volgens Kleyn, omdat de Utrechtse Hypotheekbank niet te goeder trouw kon worden geacht wat betreft de herkomst van de percelen en de toezegging van de Utrechtse tot het verstrekken van het geld is gegeven onder het beding dat voor de schuld hypotheek op die percelen zou worden gegeven, hetgeen impliceerde de verplichting van Kleyn om die percelen aan te kopen;

O. dat de Raad deze mening van Kleyn niet deelt, daar slechts dan van een ongeoorloofde oorzaak in deze zou kunnen worden gesproken, indien uit de overeenkomst van geldlening voor Kleyn de verplichting voortvloeide om het ter leen ontvangen geld te gebruiken voor het betalen van de koopprijs van deze percelen; dat zulk een verplichting voor Kleyn in die overeenkomst opgenomen was, blijkt echter niet;

O. dat derhalve niet art. 25, doch art. 23 E 100 toepasselijk is;

O. dat Kleyn heeft betoogd, dat het redelijk is, dat hij geheel of gedeeltelijk van zijn uit de geldlening voortspruitende verplichtingen wordt ontheven;

O. dat de Raad deze mening niet deelt wat betreft de verschuldigdheid van hoofdsom en rente, daar niet is gebleken of gesteld, dat de Utrechtse op enigerlei wijze Kleyn heeft misleid, aangespoord of aangemoedigd om de percelen te kopen;

O. dat evenwel goede trouw aan de zijde van de Utrechtse Hypotheekbank niet kan worden aangenomen en haar rechtverkrijgster, de Landelijke, daarom het risico van de vernietiging van het recht van hypotheek, die door de Utrechtse had kunnen worden voorzien, moet dragen;

O. dat dit slechts anders zou zijn, indien Kleyn tegenover de Utrechtse (of de Landelijke) dit risico op zich genomen had, waarvan echter ten deze niet blijkt;

O. dat de vernietiging van het hypotheekrecht derhalve geen grond mag zijn voor het terstond algeheel opeisbaar worden van het gehele restant van de geleende som en voor het vorderen van extra rente, boeten of kosten;

O. dat Kleyn tevens de gelegenheid moet hebben een thans in de betaling van rente en aflossing eventueel bestaande achterstand die in verband met de onzekerheden van het rechtsherstel kan zijn ontstaan, binnen een redelijke termijn aan te zuiveren en wel tot uiterlijk 1 Juli 1949, zonder dat deze achterstand gedurende die termijn aan de Landelijke recht kan geven op algehele aflossing, of op het vorderen van extra rente, boete of kosten;

O. dat Kleyn aan verzoeker zal moeten betalen het nader overeen te komen exploitatie-saldo, de kosten van het procesverbaal van zwarigheden, groot f 382.50, en de kosten van de Afdeling Onroerende Goederen tot heden bedragend f 45, benevens de aan de zijde van verzoeker gevallen kosten van het geding, tot heden begroot op f 100;

O. dat Breman en Capel een vordering hebben op de Niederländische Grundstückverwaltung tot terugbetaling van de door hen betaalde koopprijs der percelen;

O. dat de vrijwaringsvordering van Kleyn op Breman en Capel als niet weersproken en redelijk voor toewijzing vatbaar is wat betreft de terugvordering van de betaalde koopprijs; dat echter Kleyn in zijn antidotaal request Breman en Capel er ook van beschuldigt hem te hebben misleid door hem de percelen te verkopen als zijnde geen aan Joden ontnomen goederen, en Breman en Capel op die grond tevens aanspreekt voor schadevergoeding, terwijl hij als schadefactoren noemt: Winstderving of derving van rente over het geïnvesteerde kapitaal, gemaakte kosten (transportkosten, kosten hypotheekakte enz.) en alle kosten van het rechtsherstel;

O. dat Kleyn deze vordering nog niet voldoende gepreciseerd heeft en dat bovendien Breman en Capel zich nog niet over deze schadevordering uitgelaten hebben;

O. dat partijen zich ook nog niet uitgelaten hebben over het voorstel van de Landelijke, gedaan bij haar in het dossier aanwezige brief van 26 Nov. 1947, omtrent de regeling van de vrijwaring;

O. dat de Raad derhalve termen vindt deze zaak, wat de gemelde vrijwaringsvraagstukken en de vaststelling van het exploitatie-saldo betreft, terug te wijzen naar de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad, opdat partijen tot een regeling daarvan kunnen komen en opdat in ieder geval de standpunten van partijen daaromtrent nauwkeurig kunnen worden bepaald en op schrift gesteld;

O. dat de meest gerede partij aan de Afdeling Rechtspraak voortzetting van dit geding zal kunnen verzoeken, indien een minnelijke regeling van de vragen, die bij deze uitspraak niet beslist worden, niet tot stand komt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de koopovereenkomst van 26 Juni 1942 betreffende de percelen Pieter Vlamingstraat 92 en 94 te Amsterdam tussen de Niederländische Grundstückverwaltung en gerequestreerden Breman en Capel, benevens de koopovereenkomst van 26 Juni 1942 betreffende voormelde percelen tussen Breman en Capel en Kleyn

Beveelt de doorhaling van de inschrijving van voormelde koopovereenkomsten in de openbare registers.

Doet het eigendomsrecht van B. Manus op voormelde percelen herleven met terugwerkende kracht tot 26 Juni 1942.

Veroordeelt de verkopers tot terugbetaling van de ontvangen koopprijs aan de kopers bij die overeenkomsten.

Veroordeelt gerequestreerde Kleyn om aan verzoeker in zijn voormelde hoedanigheid te betalen het nader tussen partijen overeen te komen exploitatiesaldo van voormelde percelen van 26 Juni 1942 tot 3 Juli 1946, de kosten van het proces-verbaal van zwarigheden van 4 Sept. 1947, groot f 382,50 en de kosten van de Afdeling Onroerende Goederen tot heden bedragende f 45.

Verklaart nietig het bij akte van 26 Juni 1942 ten behoeve van de Utrechtse Hypotheekbank op voormelde percelen gevestigde recht van eerste hypotheek, en de overdracht van dat recht van hypotheek door de Utrechtse Hypotheekbank aan de Landelijke Hypotheekbank.

Beveelt de doorhaling van de inschrijving

van dat recht van hypotheek en van die overdracht van dat recht in de openbare registers.

Bepaalt dat de nietigverklaring van voormeld recht van hypotheek geen grond mag zijn voor het terstond opeisbaar worden van het gehele restant van de schuld, terzake waarvan dat recht van hypotheek is gegeven en voor het vorderen van extra rente, boeten of kosten.

Bepaalt, dat een thans eventueel bestaande achterstand in de betaling van rente en aflossing op voormelde schuld door Kleyn zal kunnen worden aangezuiverd tot uiterlijk 1 Juli 1949, zonder dat deze achterstand gedurende die termijn aan de Landelijke recht kan geven op algehele aflossing, of op het vorderen van extra rente, boeten of kosten.

Veroordeelt gerequestreerde Kleyn in de kosten van het geding, door verzoeker q.q. gemaakt tot heden begroot op f 100 en in de nakosten door verzoeker q.q. te maken, waaronder begrepen de kosten van de bij deze uitspraak bevolen doorhalingen in de openbare registers en van het lichten ener grosse.

Houdt de uitspraak voor het overige aan en verwijst partijen naar de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad.

No. 1385

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 Nov. 1948. (Mrs De Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz).

De verwalter van verzoekster heeft alle activa doen overschrijven van de Twentsche Bank op de Bank voor de Nederlandsche Arbeid en heeft vervolgens de zaak van de Nagu kopende, de koopsom betaald door overmaking van de Bank voor de Nederlandsche Arbeid naar de V.V.R.A. De overboeking van de Twentsche Bank bij de Bank voor de Nederlandsche Arbeid is weliswaar geschied onder de omstandigheden van art. 25 E 100, maar ingrijpen is in casu door bijzondere omstandigheden onredelijk. In plaats van een vordering op de Bank voor de Nederlandsche Arbeid is een vordering op de V.V.R.A. verkregen, waardoor verzoekster niet in een slechtere positie is gekomen, dan waarin zij verkeerde. Het komt de Raad onredelijk voor de uiteindelijke uitkering te laten afhangen van de toevallige omstandigheid bij welke bankinstellingen het van verzoekster afkomstige geld achtereenvolgens is gedeponeerd geweest.

De gedepossedeerde dient alleen een vordering te hebben op die instelling, waar hij op zijn naam de ontroofde gelden aantreft.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.:

Gezien het verzoekschrift van 20 Juni 1947, zoals dit op 1 Juni 1948 is gewijzigd, van Herta Speyer, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met Roger Boudin, wonende te Boschvoorde-Brussel, zo voor zich als in haar hoedanigheid van moeder-voogdes over de minderjarige Sonja Selma Poppert en van Roger Boudin, wonende te Boschvoorde-Brussel, zulks tot bijstand en machtiging zijner voornoemde echtgenote, gemachtigde Mr J. C. P. Vrij,

alsmede het verweerschrift, op 20 September 1947 bij den Raad ingekomen, van De Bank voor de Nederlandsche Arbeid N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. van Proosdij,

en het verweerschrift, op 23 Maart 1948 bij de Raad ingekomen, van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, als beheerder over het vermogen van D. Kroonenberg, gewoond hebbende te Zaandam;

Gezien wijders het verweerschrift van de Stichting Vermogensverwaltung- und renten anstalt (V.V.R.A.), die bij beslissing van de Raad van 1 Juni 1948 in het geding is geroepen;

Gelet op de overige stukken van het geding;

Gehoord partijen ter zitting van den Raad van 1 Juni en 29 Juni 1948;

O. ten aanzien van de feiten:

dat verzoekster zakelijk heeft gesteld, hetgeen door de verweerders niet is tegengesproken en mitsdien tussen partijen vaststaat, dat haar te Sobibor op 14 Mei 1943 overleden echtgenoot, Erich Carl Poppert, van wie zij en haar dochtertje Sonja Selma de enige erfgenamen zijn, eigenaar was van een dameshoedenfabriek te Zaandam, welke hij gedreven heeft onder de firmanaam E. C. Poppert & Co.;

dat op 9 Augustus 1941 D. Kroonenberg voornoemd op grond van de VO. 48/41 tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven tot „Verwalter" over de firma E. C. Poppert is benoemd;

dat de „Verwalter" het aan voornoemde firma toekomende saldo ten laste van de Twentsche Bank, bijkantoor Zaandam, heeft doen overschrijven naar verweerster De Bank voor de Nederlandsche Arbeid N.V., hierna de Bank te noemen, en sedertdien alle betalingen betreffende de firma E. C. Poppert & Co. heeft laten lopen over de Bank met het gevolg, dat op 26 September 1942 het saldo ten gunste van die firma bij de Bank f 191.481,41 bedroeg;

dat D. Kroonenberg bij koopact van 23 September 1942 het gehele bedrijf van de firma E. C. Poppert & Co. van de N.A.G.U. heeft gekocht voor de prijs van f 255.793,99, welke overeenkomst bij vonnis van de Raad van 23 Juni 1947 is nietig verklaard, voorzover betrekking hebbende op alle andere zaken dan de onroerende goederen;

dat D. Kroonenberg ter voldoening van de door hem verschuldigde koopprijs aan de Bank opdracht heeft gegeven ten laste

van het daar ten name van de firma E. C. Poppert staande saldo verschillende betalingen te doen, en de Bank dientengevolge o.m. een bedrag van f 255.793,99 heeft overgemaakt aan verweerder Vermögens-Verwaltung und Rentenanstalt, hierna de V.V.R.A. te noemen; voor welk bedrag de firma E. C. Poppert & Co. in de boeken van de V.V.R.A. is gecrediteerd;

dat Kroonenberg bovendien de koopprijs van een aantal percelen, welke betrekking hadden op bij Blaauwhoedenveem te Amsterdam opgeslagen partijen hoedenstompen ten bedrage van f 53.190, ten laste van de rekening van de firma E. C. Poppert bij de Bank heeft doen betalen en wel door op 20 Mei 1943 door de Bank f 480 over te laten maken aan de N.A.G.U. en f 52.710 aan de V.V.R.A., voor welk laatste bedrag de firma E. C. Poppert in de boeken van de V.V.R.A. is gecrediteerd;

dat de Bank wijders in opdracht van D. Kroonenberg op 7 Oct. 1942 f 2800 en op 11 Nov. 1942 f 550 aan de N.A.G.U. heeft overgemaakt door deze bedragen te vergoeden aan de N.V. Rijnse Handelsbank te Amsterdam ten gunste van de rekening van de N.A.G.U. bij die instelling;

dat verzoekster vordert nietigverklaring van de door de Verwalter aan de Bank gegeven betalingsopdrachten en van de dientengevolge plaats gehad hebbende overboekingen, en veroordeling van de Bank om de rekening van de firma E. C. Poppert & Co. voor die bedragen te crediteren, althans vast te stellen, dat de Bank te dezer zake een bedrag van f 312.333,99 verschuldigd is;

O. dat de Bank een en ander heeft bestreden op gronden, waarop hieronder zo nodig nader zal worden teruggekomen, en subsidiair heeft verzocht de vordering in die zin toe te wijzen, dat de betalingen van f 255.793,99 en f 52.710 aan de V.V.R.A. worden nietig verklaard, waarbij deze bedragen zowel in de rekening-courant van de firma E. C. Poppert & Co. met de Bank als in de rekening-courant van de Bank met de V.V.R.A. zullen worden teruggeboekt;

dat het Nederlandse Beheersinstituut zich bij hetgeen de Bank heeft verzocht, heeft aangesloten, terwijl de V.V.R.A. zich aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

O. ten aanzien van het recht:

dat de Bank haar verweer, dat verzoekster in hare vordering niet-ontvankelijk moet worden verklaard, omdat zij zonder toestemming van het Nederlandse Beheersinstituut de Bank, die vijand is in den zin van het K. B. E 133, in rechte heeft betrokken, teruggenomen heeft, nadat verzoekster alsnog de vereiste vergunning heeft overgelegd;

dat de Bank wijders haar verzoek tot voeging van de onderhavige zaak met die, waarin vernietiging van de door Kroonenberg met de N.A.G.U. gesloten koopovereenkomst betreffende de zaak van de firma E. C. Poppert & Co. werd gevorderd, heeft laten vallen, vermits in die laatste zaak op 23 Juni 1947 door de Raad een eindvonnis is gewezen;

O. ten aanzien van de overboekingen door de Bank aan de V.V.R.A.:

dat deze overboekingen plaatsgevonden hebben in opdracht van Kroonenberg op grond van overeenkomsten, welke hare oorsprong vonden in maatregelen van de bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat derhalve aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van het ingrijpen, als bedoeld in art. 23 E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk is, tenzij het tegendeel blijkt;

dat naar 's Raads oordeel dit tegendeel ten deze is gebleken;

dat immers tengevolge van de onderhavige overboekingen de firma E. C. Poppert & Co. in plaats van een vordering op de Bank een vordering op de V.V.R.A. heeft gekregen, zodat niet gezegd kan worden, dat de firma E. C. Poppert & Co. door deze overboekingen in een slechtere positie is gekomen, dan waarin zij tengevolge van de maatregelen van de bezetter reeds verkeerde;

dat bovendien een ingrijpen, als verzocht, waarbij de firma Poppert & Co. zou behouden haar vordering op de V.V.R.A. tot gevolg zou hebben, dat zij naast de vordering op die instelling ook nog een vordering zou krijgen op de Bank en op eventuele andere Duitse instellingen, in wier boeken de firma Poppert & Co. voor deze bedragen zou zijn gecrediteerd;

dat dit de Raad onredelijk voorkomt, omdat dan de uiteindelijke uitkering, welke de firma Poppert & Co. zou ontvangen, afhankelijk zou zijn van de toevallige omstandigheid bij welke bankinstelling(en) de van haar afkomstige gelden gedurende de bezetting gedeponeerd geweest zouden zijn;

dat de Raad het in gevallen als het onderhavige redelijk en billijk, en ook met het oog op de afwikkeling van de liquidatie van de Duitse „roof"-instellingen het meest practisch vindt, dat de gedepossedeerde slechts een vordering heeft op die instelling, waar hij op zijn naam de hem ontroofde gelden aantreft;

dat de Raad nog overwogen heeft, of er wellicht aanleiding bestaat in te grijpen op de wijze, als door de Bank subsidiair is verzocht, doch de Raad ook dat niet redelijk voorkomt, vermits dan de door de gedepossedeerde te ontvangen uitkering afhankelijk zou zijn van de betalings-capaciteit der instelling, waarbij zijn geld toevallig het eerst is gestort en mogelijkerwijs slechts enkele dagen gebleven;

O. ten aanzien van de overboekingen ten gunste van de N.A.G.U.:

dat het hiervoren overwogene echter niet geldt ten aanzien van de onderhavige overboekingen;

dat deze overboekingen zijn geschied ter voldoening van door Kroonenberg op grond

van maatregelen van de bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, verschuldigde bedragen terzake van een overeenkomst welke inmiddels reeds door de Raad is nietigverklaard;

dat dan ook door deze overboekingen de firma E. C. Poppert & Co. nimmer kan zijn gebaat geweest, geschiedende deze immers veeleer om haar van haar rechtmatig bezit te beroven;

O. dat derhalve recht moet worden gedaan als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de betalingsopdrachten door D. Kroonenberg op 7 October 1942, 11 November 1942 en 20 Mei 1943 aan de Bank voor Nederlandse Arbeid N.V. gegeven om aan de N.A.G.U. over te maken onderscheidenlijk een bedrag van f 2800, f 550 en f 480 alsmede de dientengevolge door de Bank voor Nederlandse Arbeid N.V. gedane betalingen ten laste van de rekening van de firma E. C. Poppert & Co. en van de firma D. Kroonenberg en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen;

Stelt vast, dat verzoekster zo voor zich als in haar voormelde hoedanigheid uit dezen hoofde van de Bank voor Nederlandse Arbeid N.V. te vorderen heeft een bedrag van f 3830.

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Compenseert de kosten in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 1386

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Dec. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

Het merk „Pe De" voor koffiemolens enz. is door de Duitser Peter Dienes ingeschreven te zijnen name, maar voor hem verloren gegaan, doordat hij gedurende meer dan drie jaar van dit merk geen gebruik heeft gemaakt.

De N.V. De Vecht, door P. Dienes opgericht, heeft het merk in Nederland gebruikt en heeft als eerste gebruiker daarvan — na het verval van het vroeger bestaande recht — het uitsluitend recht op het merk verworven. Inschrijving van een merk zonder gebruik van het merk verleent aan de inschrijver geen recht op het merk.

Beslissing van de Stichting Beheer Vijandelijke octrooien en merken vernietigd met bepaling dat de Staat der Nederlanden generlei recht kan doen gelden op het merk „Pe De".

(Merkenwet art. 3; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

N.V. De Vecht Metaalwarenfabriek, requestrante, gem. Mrs C. Croon en E. A. van Nieuwenhoven-Helbach,

tegen:

Stichting Beheer Vijandelijke Octrooien, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift van de N.V. De Vecht Metaalwarenfabriek, gevestigd te Breukelen, d.d. 27 Februari 1948 (ingekomen 27 Februari 1948), gemachtigde Mr E. A. van Nieuwenhoven Helbach, waarbij deze N.V. tijdig in beroep is gekomen tegen een op 30 Januari 1948 door de Stichting Beheer Vijandelijke Octrooien en Merken gegeven beslissing, zomede deze beslissing;

Gezien ook het verweerschrift van voormelde Stichting d.d. 20 April 1948;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat buiten geschil is:

dat destijds, vóór de oprichting — 1921 — van de N.V. De Vecht, de Duitser Peter Dienes hier te lande uit zijn bedrijf te Remscheid-Bliedinghausen afkomstige koffiemolens in de handel bracht onder het merk, bestaande uit een hertenkop en de letters „Pe De", en hij, krachtens eerstgebruik, rechthebbende was op dat merk voor de genoemde en soortgelijke waren;

dat in 1921 met medewerking van Peter Dienes is opgericht de N.V. De Vecht, in welke N.V. Peter Dienes voor 40 % aandelen nam, terwijl de overige aandelen werden genomen door zijn schoonzoon, Land;

dat deze N.V. zich is gaan toeleggen op het vervaardigen van koffiemolens en snijbonenmolens, waarin — in het algemeen — belangrijke onderdelen, bepaaldelijk maalwerken, afkomstig van het bedrijf van Peter Dienes in Duitsland, werden gemonteerd;

dat deze, aldus in de fabriek van de N.V. De Vecht vervaardigde koffie- en snijbonenmolens, in de handel werden gebracht onder het merk „Pe De" of wel het merk, bestaande uit die letters met toevoeging van de afbeelding van een hertekop;

dat, sinds het in werking treden van het bedrijf van voormelde N.V., Peter Dienes geen koffiemolens of soortgelijke waren, als afgewerkte producten afkomstig uit zijn bedrijf in Duitsland, meer hier te lande in de handel heeft gebracht;

dat desondanks nog op 10 Nov. 1923 het merk, bestaande uit „Pe De" met hertekop, in de registers van het Bureau voor de Industriëlen Eigendom nationaal is ingeschreven voor de waren: koffiemolens en dergelijke ten name van Peter Dienes, terwijl deze inschrijving ten name van Peter Dienes is vernieuwd op 24 Nov. 1943;

O. dat, aangezien na de bevrijding bleek, dat de Stichting Beheer Vijandelijke Octrooien en Merken zich op het standpunt stelde, dat Peter Dienes de rechthebbende was op het te zijnen name ingeschreven merk en dat het recht op dit merk als vijandelijk vermogen was overgegaan op de Staat, de N.V. De Vecht, die zich zelf als rechthebbende op dat merk beschouwt, van de Stichting een beslissing ter zake heeft uitgelokt, welke beslissing is vervat in de

overgelegde brief van deze Stichting d.d. 30 Jan. 1948; dat tegen deze beslissing, waarbij de Stichting haar voormeld standpunt heeft gehandhaafd, het beroep is gericht;

O. dat ter zitting van de Raad van 26 Oct. 1948 het beroepschrift is toegelicht door de gemachtigde van de N.V. De Vecht, Mr van Nieuwenhoven Helbach, en bestreden door de gemachtigde van de voornoemde Stichting, Mr M. Oppenheimer;

Ten aanzien van het recht:

O. dat art. 3 der Merkenwet het recht op een merk toekent aan degene, die binnen het Koninkrijk het eerst gebruik heeft gemaakt van dat merk, ter onderscheiding van zijn fabrieks- of handelswaren van die van anderen, doch bij deze wetsbepaling de duur van het recht is beperkt in dier voege, dat het komt te vervallen na verloop van drie jaren, nadat de rechthebbende het laatst gebruik van het merk heeft gemaakt;

O. dat in casu vaststaat, dat Peter Dienes na 1921 niet meer uit zijn bedrijf in Duitsland afkomstige koffiemolens of soortgelijke waren hier te lande in de handel heeft gebracht en bijgevolg het vroeger ter onderscheiding van die van hem afkomstige waren van die van anderen gebezigde merk, bestaande uit de letters PeDe met een hertekop, niet meer voor dat doel heeft gebruikt;

dat wel hier te lande door de N.V. De Vecht, die was opgericht met medewerking van Peter Dienes en waarvan hij en zijn schoonzoon de enige aandeelhouders waren, onder het bedoelde merk of wel onder het merk, bestaande enkel uit de letters „Pe De", koffiemolens en snijbonenmolens in de handel zijn gebracht, waarin voorname onderdelen, bepaaldelijk maalwerken, afkomstig van Peter Dienes' bedrijf in Duitsland, waren gemonteerd, doch dat die koffie- en snijbonenmolens niet kunnen worden aangemerkt als fabrieks- of handelswaren van Peter Dienes; dat toch, al moge waar zijn — hetgeen de Raad in het midden wil laten — dat in deze molens bepaaldelijk de ideeën van Peter Dienes zijn verwerkelijkt met gebruikmaking van materialen, afkomstig uit zijn bedrijf in Duitsland, zo zeer, dat met de Stichting zou moeten worden aangenomen, dat die molens „geestelijk" als voortbrengselen van Dienes, immers aan zijn vernuft ontsproten en met door hem verschafte onderdelen tot stand gebracht, zijn te beschouwen, zij toch, als eindproduct van de fabriek der N.V. De Vecht en door haar als zodanig in de handel gebracht, uitsluitend als van die N.V. afkomstige waren kunnen gelden; dat Peter Dienes uiteraard ook niet met die N.V. kan worden vereenzelvigd, welke belangrijke plaats hij daarin ook moge hebben bekleed;

dat aan de inschrijving van het merk ten name van Dienes in 1923 en de hernieuwing daarvan in 1943 ten deze geen gewicht kan worden gehecht, daar de inschrijving geen recht op het merk verleent en ook niet een gebruik van dat merk, in de zin van art. 3 der Merkenwet, vormt, doch daaraan slechts een vermoeden van gebruik ontleend zou kunnen worden, ware het niet, dat de vaststaande feiten in casu voor dat vermoeden geen ruimte laten;

dat dan ook moet worden besloten, dat Peter Dienes het hem destijds toekomende recht op het merk, bestaande uit de letters „De De" met de afbeelding van een hertekop, voor koffiemolens en soortgelijke waren heeft verloren, doordat hij gedurende meer dan drie jaar van dat merk geen gebruik, in de zin van art. 3 der Merkenwet, heeft gemaakt;

O. dat het in het algemeen aan een fabrikant of koopman vrij staat ter onderscheiding van zijn waren van die, afkomstig van anderen, gebruik te maken van een merk, gelijk aan of in hoofdzaak overeenstemmend met het merk, dat vroeger door een ander voor soortgelijke waren werd gebezigd, indien die ander tengevolge van het niet gebruiken van dat merk gedurende drie jaren zijn recht daarop heeft verloren; dat hij, die als eerste na het verval van het vroeger bestaande recht, zodanig merk binnen het Koninkrijk gebruikt, daarop het uitsluitende recht, bedoeld bij art. 3 der Merkenwet, verwerft;

O. dat in het onderhavige geval niet betwist is, dat, nadat Peter Dienes het recht op het merk „Pe De" met hertekop, had verloren, de N.V. De Vecht het eerste gebruik heeft gemaakt van dat merk en/of van het verwante merk, bestaande enkel uit de letters „Pe De", immers in confesso is, dat die N.V. van het ogenblik af, dat haar bedrijf in werking trad — op een tijdstip, dat Peter Dienes zijn recht waarschijnlijk zelfs nog niet verloren had — bij voortduring de bedoelde merken heeft gebezigd ter aanduiding van de koffie- en snijbonenmolens, die vanuit haar fabriek in de handel werden gebracht; dat dan ook de N.V. De Vecht als de rechthebbende op deze merken moet worden beschouwd;

O. dat mitsdien de beslissing van de Stichting voornoemd niet in stand kan blijven en alsnog zal moeten worden beslist, dat de Staat generlei recht kan doen gelden op het merk „Pe De" en het merk, bestaande uit de letters „Pe De" in combinatie met de afbeelding van een hertekop, voor de waren koffiemolens, snijbonenmolens en soortgelijke waren;

Beslissende in hoger beroep:

Vernietigt de beslissing van de Stichting Beheer Vijandelijke Octrooien en Merken d.d. 30 Jan. 1948, waarvan appèl;

Verstaat alsnog, dat de Staat der Nederlanden generlei recht kan doen gelden op de merken, onderscheidenlijk bestaande enkel uit de letters „Pe De" en uit de letters „Pe De" in combinatie met de afbeelding van een hertekop, voor de waren: koffiemolens, snijbonenmolens en soortgelijke waren;

Veroordeelt de Stichting voornoemd in de kosten dezer procedure, welke aan de zijde van de N.V. De Vecht tot dusver worden begroot op f 100.

6 April
~~30 Maart~~ 1949 (afl. 11)

1403
No. 1387—~~1387~~

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1387

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Juli 1948. (Mrs. Prof. Wiarda, O. Schreuder en Van Zeggelen).

Verzoeker heeft een motorrijwiel in bewaring gegeven aan gerequestreerde, terwijl door verzoeker een quitantie was afgegeven als koopprijs voor het motorrijwiel, opdat gerequestreerde zich gedurende de bezetting als eigenaar zou kunnen legitimeren.

Gerequestreerde heeft het motorrijwiel verkocht aan Knol.

Revindicatie tegen Knol is bij de Arr.-Rechtbank afgewezen, bij welke procedure gerequestreerde als getuige is gehoord.

Verweer van gerequestreerde dat in werkelijkheid een normale koopovereenkomst is tot stand gekomen verworpen, op grond van zijn getuigenverklaring in de Rechtbankprocedure.

Gerequestreerde veroordeeld tot betaling aan verzoeker van de door hem ontvangen koopprijs, met ontzegging van de nevenvorderingen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een verzoekschrift van Morris Trompetter, wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Hartog Bronkhorst, gemachtigde Mr. Dr. I. Coopman, adv. en proc. te Amsterdam, alsmede een verweerschrift van J. M. W. den Blanken, gemachtigde M. Wolters, journalist te Amsterdam;

Gehoord partijen met haar raadslieden, alsmede de door verzoeker meegebrachte getuigen;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld, dat Bronkhorst eigenaar was van een D.K.W. motorrijwiel, dat hij, nadat de Duitsers hadden doen bekendmaken, dat Joden hun motorrijwiel moesten inleveren, in bewaring heeft gegeven aan den Blanken;

dat daarbij door Bronkhorst aan den Blanken ter hand is gesteld een quitantie, waarbij den Blanken werd gequiteerd voor een bedrag van f 375 als koopprijs van het motorrijwiel, welk bedrag in werkelijkheid echter nooit door Blanken aan Bronkhorst is betaald;

dat verzoeker in December 1945 het motorrijwiel van den Blanken heeft teruggevorderd, doch toen is gebleken, dat den Blanken het in 1943 had verkocht aan zekere Knol voor f 1000;

dat verzoeker voor de Rechtbank een vordering tot revindicatie van het motorrijwiel heeft ingesteld, doch deze vordering is afgewezen, waarbij verzoeker is veroordeeld in de kosten, welke met die der beslaglegging f 427 hebben bedragen;

dat naar de mening van verzoeker de rechtsbetrekking tussen Bronkhorst en den Blanken, met betrekking tot de overgave van het motorrijwiel berustte op bewaargeving, doch dat, indien den Blanken met een beroep op de hem verstrekte quitantie mocht beweren, dat werkelijk een koopovereenkomst is gesloten, ook deze koopovereenkomst geacht moet worden onder dwang van de vijand tot stand te zijn gekomen, zodat verzoeker de vernietiging daarvan kan vorderen;

dat verzoeker recht heeft van den Blanken te vorderen de waarde van het motorrijwiel, dat den Blanken niet kan terugleveren, zijnde f 1000 de tevergeefs aangewende kosten der procedure tegen Knol zijnde f 427 vergoeding voor verloren gebruik van het motorrijwiel zijnde f 200 5 % rente van het bedrag van f 1000 gedurende twee jaren zijnde f 100, tezamen f 1727, van welk bedrag hij de veroordeling van den Blanken heeft gevorderd met een subsidiaire vordering tot vernietiging van de koopovereenkomst, voorzover de Raad mocht oordelen, dat zodanige overeenkomst tussen Bronkhorst en den Blanken is gesloten;

O. dat den Blanken de vordering heeft bestreden, stellende, dat hij destijds het litigieuze motorrijwiel voor f 375 van Bronkhorst heeft gekocht; dat dit bedrag blijkens de hem verstrekte quitantie ook aan Bronkhorst is betaald en dat het hier een geheel normale koopovereenkomst betrof;

O. dat de Raad het verzoek wil opvatten als een verzoek tot bepaling van de inhoud der rechtsbetrekkingen tussen de afwezige Bronkhorst en den Blanken uit de overgave van het motorrijwiel ontstaan met regeling van de rechtsgevolgen daarvan;

O. dat de verklaringen van de gehoorde getuigen aannemelijk maken, dat Bronkhorst er alleen op grond van de Duitse maatregelen, die de Joden dwongen hun motorrijwiel in te leveren, toe is overgegaan zijn motorrijwiel aan den Blanken over te geven en dat daarbij een koopovereenkomst alleen is gefingeerd, om het den Blanken mogelijk te maken zich gedurende de bezetting als eigenaar daarvan te kunnen legitimeren;

O. dat de Raad dit te eerder aanneemt, nu gebleken is, dat op de verklaring van den Blanken zelf geen staat is te maken, daar deze in dit proces verklaard heeft, dat het hier een geheel normale koopovereenkomst betrof, terwijl hij als getuige voor de Rechtbank in het proces van verzoeker tegen Knol blijkens het overgelegde proces-verbaal verklaard heeft, dat door Bronkhorst een recht van wederinkoop was bedongen en heeft toegegeven, dat hij het motorrijwiel derhalve nooit had mogen verkopen;

O. dat de inhoud der rechtsbetrekking derhalve moet worden bepaald als bewaargeving en, waar teruggave van het motorrijwiel niet meer mogelijk is, de rechtsgevolgen van deze bepaling aldus moeten geregeld, dat den Blanken aan verzoeker q.q. vergoedt de waarde van het motorrijwiel, welke kan worden bepaald op het zelfde bedrag, waarvan den Blanken dit destijds aan Knol heeft verkocht, zijnde f 1000;

O. dat voor toewijzing der overige vorderingen geen aanleiding bestaat, daar verzoeker de kosten van het door hem verloren proces tegen Knol aan zich zelf heeft te wijten, en van een schade geleden door „verloren gebruik" niets is gebleken, terwijl rentederving slechts van de dag, waarop het verzoekschrift werd ingediend, kan worden vergoed;

Rechtdoende:

Bepaalt de inhoud der rechtsbetrekking tussen de afwezige Bronkhorst en verweerder ontstaan met betrekking tot het door Bronkhorst aan verweerder overgegeven D.K.W. motorrijwiel als een uit bewaargeving;

Veroordeelt verweerder tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan verzoeker als bewindvoerder van H. Bronkhorst te betalen een bedrag van f 1000 vermeerderd met een rente van 5 % van de dag der indiening van het verzoekschrift (29 Dec. 1947) tot die der voldoening;

Verwijst verweerder in de kosten van dit geding tot dusver aan de zijde van verzoeker begroot op f 60.

No. 1388

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Juli 1948.
(Mrs. Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

Herstel van een levensverzekering waarvan in Maart 1942 voor de eerste en enige maal de premie is betaald.

De Mij. had uitstel van premiebetaling aan de verzekerde niet kunnen weigeren zonder in strijd te komen met de goede trouw, nu deze zich door de oorlogsomstandigheden in de onmogelijkheid bevond de premie tijdig te betalen. Dat de Mij. verplicht zoude zijn strikt aan de verzekeringsvoorwaarden vast te houden, verliest onder de gegeven omstandigheden als argument voor de Mij. zijn kracht.

Vordering van verzoekers toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Dr Louis Leydesdorff q.q., requestrant, gem. Mr. J. Hollander,

tegen:

Nationale Levensverzekeringsbank N.V., gerequestreerde, gem. Mr. G. J. Lycklama a Nijeholt.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;.

Gelezen het request van 12 Juni 1946 van Dr. Louis Leydesdorff, wonende te 's-Gravenhage, als bewindvoerder voor de afwezige Herman Leydesdorff, destijds wonende te Schoonrewoerd, te dezer zake woonplaats kiezende bij zijn gemachtigde de procureur Mr. J. Hollander te 's-Gravenhage;

Nog gelezen het antidotaal request op 15 Augustus 1946 ter 's Raads Griffie ontvangen van de gerequestreerde de Nationale Levensverzekering Bank N.V. te Rotterdam, hierna te noemen de Nationale, ten deze domicilie kiezende ten kantore van Mr. G. J. Lycklama a Nijeholt, procureur te Rotterdam;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, requestrant bij monde van Mr. J. Hollander voornoemd en gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde de procureur Mr. F. J. Kranenburg te Rotterdam;

O. dat de gemachtigde van requestrant heeft medegedeeld, dat sedert de indiening van zijn request is gebleken, dat de afwezige Herman Leydesdorff voornoemd op of omstreeks 4 Juni 1943 te Sobibor in Polen is overleden, ten bewijze waarvan hij heeft overgelegd een uittreksel uit de registers van de burgerlijke stand van de gemeente Schoonrewoerd van 14 Maart 1947 afgegeven ten dienste van de verkrijging van opheffing van het bewind;

O. dat hij voorts heeft overgelegd een verklaring van erfrecht van de notaris J. W. Th. Kuller te 's-Gravenhage van 11 Mei 1948, waaruit blijkt dat de overledene als zijn enige erfgenamen bij versterf heeft achtergelaten zijn vader, thans requestrant en diens met hem in algehele gemeenschap van goederen gehuwde echtgenote Mevrouw Sientje Sophie Leydesdorff-Frank, zomede zijn broer Isaac Frank Leydesdorff, allen wonende te 's-Gravenhage;

O. dat hij op grond hiervan heeft verzocht zijn request in dier voege te mogen wijzigen, dat het verzoek uitgaat niet meer van de sedert afgetreden bewindvoerder als zodanig, maar van de voornoemde erfgenamen gezamenlijk en dat als gevolg van de gevraagde herleving van de ten requeste bedoelde overeenkomst van levensverzekering gerequestreerde, nu het overlijden van de verzekerde vaststaat, zal worden veroordeeld tot uitbetaling van de verzekerde som aan zijn erven, zo als voor dat geval bij die overeenkomst was bedongen;

O. dat die wijzigingen, waartegen gerequestreerde verklaard heeft geen bezwaar te hebben, behoren te worden toegelaten;

O. dat tussen partijen over de feiten geen geschil bestaat, maar gerequestreerde bezwaar maakt tegen het gevraagde rechtsherstel op grond hiervan dat in casu de verzekering met wijlen Herman Leydesdorff, van wie zij wist, dat op hem wegens zijn ras de anti-joodse maatregelen van de bezetter toepasselijk waren, was afgesloten op 9 April 1942 tegen een premie van f 160.50 per jaar voor de eerste en enige maal voldoan op 1 Maart 1942;

dat de op 1 Maart 1943 verschuldigde premie niet is voldaan omdat, zoals ten requeste is gesteld de verzekerde reeds te voren heeft moeten onderduiken, echter ontdekt is en door de Duitsers op transport is gesteld met het gevolg, dat hij, naar thans vaststaat, kort daarop in Polen om het leven gekomen is;

O. dat gerequestreerde thans een beroep doet op de polisvoorwaarde krachtens welke de overeenkomst van verzekering bij wanbetaling der premie na een kort uitstel automatisch vervalt, zolang, als in dit geval, nog geen afkoopwaarde aanwezig is, zodat het risico niet, als bij een spaarverzekering, door bespaarde penningen van de verzekerde tot zekere hoogte wordt gedekt;

O. dat zij hierbij naar voren heeft gebracht, dat het verzekeringsbedrijf berust op een afweging van ongunstige en gunstige kansen, wetenschappelijk tegenover elkander gesteld en zodanig berekend, dat voor- en nadeel elkander in evenwicht houden, en dat de verzekeraar wel verplicht is zich aan de in de voorwaarden der verzekering tot uiting komende regelen van deze methodische berekening te houden, daar hij anders de mogelijk voor hem te verwachten en als mogelijk aanvaarde verplichtingen eventueel niet zou kunnen nakomen;

dat het daarom geenszins in strijd met de goede trouw is te achten, wanneer hij zich ook in een geval als het hier behandelde — dat uiteraard niet op zichzelf maar slechts als een klein onderdeel van het zeer ingewikkelde raderwerk van het gehele bedrijf moet worden bezien — strikt aan die regelen houdt;

O. dat de Raad dit beroep niet kan aanvaarden;

dat daartegen immers in de eerste plaats valt aan te voeren, dat een uitzonderingstoestand, waarin de gehele joodse bevolkingsgroep door de Duitse bezetter ten ondergang gedoemd werd, buiten de ervaringsberekeningen van het Levensverzekeringsbedrijf omging, zodat tijdens het afsluiten van deze verzekering op 9 April 1942 de voor- en nadelige gevolgen hiervan voor dat bedrijf niet naar de gewone regelen tegenover elkander af te wegen waren;

dat alzo onder die omstandigheden een strikt vasthouden aan die regelen als argument voor het optreden van de verzekeraar zijn kracht moet verliezen;

dat voorts in de gegeven omstandigheden gerequestreerde — zoals van de zijde van requestranten terecht is opgemerkt — ingeval de verzekeraar zich nog zelf met een verzoek tot uitstel van betaling tot haar had kunnen richten met de toezegging dat de achterstallige premies te zijner tijd betaald zouden worden, doch dat hij daarin vooralsnog door van de zijde van de bezetter op hem uitgeoefende overmacht werd verhinderd, zodanig uitstel niet zonder strijd met de goede trouw had kunnen weigeren;

dat dit ook geldt, nu zodanig verzoek niet meer gedaan is, maar gerequestreerde wist, dat de verzekerde jood was en derhalve bevroeden kon waarom de premiebetaling op 1 Maart 1943 achterwege bleef;

dat mitsdien dit bezwaar van gerequestreerde moet worden verworpen en het gewijzigde verzoek dat aan alle vereisten van het Besluit E 100 voldoet kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Wijst het gewijzigde verzoek toe;

Doet herleven de tussen wijlen Herman Leydesdorff en de Nationale Levensverzekering Bank N.V. te Rotterdam bestaan hebbende rechtsbetrekking, voortvloeiende uit de overeenkomst van levensverzekering belichaamd in polis No. 453967;

Veroordeelt mitsdien de Nationale om tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen aan de hoger genoemde erfgenamen van Herman Leydesdorff, het verzekerd bedrag van f 5000 met de rente daarover van 4 % 's jaars sedert de indiening van het verzoekschrift, 12 Juli 1946, en daartegenover die erfgenamen om tegen kwijting aan de Nationale te voldoen de op 1 Maart 1943 vervallen premie van f 116.50 met de rente daarover van 4 % 's jaars vanaf de dag der verschuldigdheid tot aan de dag der voldoening;

Verwijst de gerequestreerde in de hierop gevallen kosten tot heden aan de zijde van requestranten begroot op f 100.

No. 1389

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-HERTOGENBOSCH, 5 Juni 1948. (Mrs. van Bortel, Ariëns en Poerink).

Bij beslissing van de Afdeling Rechtspraak is, bij herziening, requestrant alsnog in de gelegenheid gesteld een vordering in te stellen ex art. 1639 u B. W. en zulks binnen 6 maanden na de uitspraak, waardoor de bij genoemd artikel gestelde termijn is verlengd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143; B. W. art. 1639 u.)

1. G. M. A. M. Verwiel, enig beherend vennoot der Commanditaire Vennootschap G. van Loon's Import Mij. te Waalwijk, ten deze handelende voor zoveel nodig zowel voor zichzelf als in zijne opgemelde hoedanigheid;

2. Commanditaire Vennootschap G. van Loon's Import Mij. te Waalwijk, requestranten, gemachtigde Mr. Dr. J. F. M. Eras te Tilburg;

tegen:

J. A. B. M. Smarius te Tilburg, gerequestreerde, gemachtigde Mr. J. R. H. v. Schaik te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request met bijlagen d.d. 19 November 1946 van Gerardus M. A. M. Verwiel, enig beherend vennoot der Commanditaire Vennootschap G. van Loon's Import Mij., gevestigd en kantoorhoudende te Waalwijk aan de Grootestraat, en van evengenoemde Commanditaire Vennootschap, zomede een uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, Enkelvoudige Kamer d.d. 21 Augustus 1946,

alleen „Berlijn" en hij zulks verlangden, maar ook de Sicherheitsdienst te 's-Hertogenbosch;

O. dat de Raad het alleszins redelijk acht de termijn als bedoeld bij art. 1639 u B. W. te verlengen, teneinde alsnog de requestrant in gelegenheid te stellen ten overstaan van de bevoegde rechter te bewijzen, dat gerequestreerde op onrechtmatige wijze de dienstbetrekking heeft doen eindigen;

O. dat, waar beide partijen over en weer in het ongelijk zijn gesteld, de Raad termen aanwezig acht de kosten van beide instanties te compenseren, zodat de beschikking, ook wat betreft de veroordeling in de kosten, behoort te worden vernietigd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking waarvan ten deze herziening is gevraagd, voor zover daarin is bepaald, dat voormelde rechtsbetrekking betreffende de in die beschikking bedoelde arbeidsovereenkomst ook thans nog bestaat, alsmede voor wat betreft de daarbij uitgesproken veroordeling in de kosten;

Staat requestranten toe de rechtsvordering als bedoeld bij art. 1639 u B. W. alsnog binnen zes maanden na deze uitspraak bij de gewone rechter in te stellen;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Compenseert de kosten van beide instanties in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 1390

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Nov. 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Gerequestreerde kan, zijn hypothecaire schuld betalende, zich niet beroepen op art. 33 E 100, indien hij zich zelf door grove achteloosheid aan een verplichting jegens een ander dan zijn schuldeiser heeft onderworpen.

Een schuldenaar, die de betaling had moeten weigeren, mag zeker niet achterstaan bij een, die zich zonder bepaalde noodzaak door zijn achteloos handelen aan een eis tot betaling blootstelt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg. en 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request ter Griffie ontvangen op 13 Maart 1948 van Saartje Hélène Catz—Enthoven, weduwe van Jacob Catz, verblijvende in Nice, ten deze domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde de advocaat en procureur Mr D. G. Postma te Rotterdam;

Nog gelezen het daarop op 17 Juli 1948 ontvangen antwoord van de gerequestreerden, erven van wijlen de heer N. P. Franken, gemachtigde Mr D. J. I. van den Oever, advocaat en procureur;

Gehoord partijen bij monde van hun gemachtigde voornoemd;

Gezien de stukken;

O. dat tussen partijen geen verschil bestaat over de feitelijke toedracht dezer zaak als weergegeven in de schrifturen van eis en antwoord, welke beide hier als ingelast zijn te beschouwen; zodat de hoofdvraag, die thans te beslissen valt deze is, of wijlen Franken in de destijds bestaande omstandigheden tot verkoop van het in de stukken aangeduide erfpachtsperceel met aflossing van hypotheek mocht overgaan op de wijze waarop hij dit gedaan heeft, met het gevolg, dat die hypothecaire schuld krachtens de destijds geldende bezettingsverordeningen is voldaan aan een Duitse instantie zonder dat requestrante daarvan iets heeft ontvangen;

O. daaromtrent, dat vaststaat en bij het antwoord ook wordt toegegeven, dat de vordering reeds in April 1939 — dus ruim een jaar voor de bezetting van Nederland — opeisbaar was en blijkens een bij het antwoord overgelegde brief van 23 April 1939 door requestrante is opgeeist onder toezegging van een reductie van f 500 bij spoedige betaling;

dat wijlen Franken — zonder dat daarvoor bij het antwoord enige reden wordt aangevoerd — aan die eis niet heeft voldaan, zodat de zaak tot Mei 1940 slepende is gebleven, waarna elke verbinding tussen hem en zijn creditrice was verbroken;

dat echter door de Duitsers niet ontdekt is, dat het hier een joodse hypotheek gold en deze ontdekking uitsluitend een gevolg is geweest van het optreden van wijlen Franken, die — na aanvankelijk terecht niet te hebben voldaan aan de door de bezettingsverordeningen op hem gelegde verplichting tot aangifte — in geldelijke moeilijkheden geraakt het bezwaarde perceel wilde verkopen en zich daartoe eind 1941 of Januari 1942 in verbindeing heeft gesteld met de makelaar C. W. L. Lit, die het perceel kocht voor zich of zijn nader te noemen lastgever voor een bedrag van omstreeks f 8000;

dat hij zich daarbij — volgens het antwoord — had voorgesteld dat het kantoor van de notarissen van Lier en van Beek, op welk kantoor indertijd de hypotheek was afgesloten, deze zaak wel voor de creditrice zou kunnen regelen en voor royement zou kunnen zorgen;

O.dat hij zich echter niet met dat kantoor ter zake in verbinding heeft gesteld, integendeel — zover blijkt zonder enige informatie — tot genoemde makelaar in betrekking is getreden, van wie naar ter 's Raads zitting is toegegeven achteraf gebleken is dat hij een actief lid der N. S. N. A. P. was, zodat de verdere afwikkeling dezer transactie (door tussenkomst van Notaris H. C. Labberton te 's-Gravenhage, te wiens kantore wijlen Franken zich op 21 Januari 1942 met meergenoemde makelaar heeft vervoegd) er toe geleid heeft dat de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. een be-

drag van f 6.178,83 aan hoofdsom en rente voor de hypothecaire vordering van requestrante van wijlen Franken heeft ontvangen, waarop de hypotheek is geroyeerd, terwijl het perceel middelerwijl al weder was doorverkocht en ten processe niet is gebleken, aan wie het thans toebehoort;

O.dat bij het antwoord, voor de geldigheid van deze betaling door wijlen Franken, een beroep is gedaan op art 33 (1) E 100, doch ten onrechte;

O. toch, dat op de in dit voorschrift bedoelde gehoudenheid en de verplichting om krachtens een bezettingsverordening aan een ander dan de schuldeiser te voldoen geen beroep kan worden gedaan door iemand, wiens crediteur hem op dat oogenblik zeker niet aan zijn verplichting wilde en zelfs niet kon houden en die zichzelf door grove achteloosheid aan een verplichting jegens een ander dan zijn schuldeiser heeft onderworpen;

O.dat dit geval zich hier voordoet, daar wijlen Franken, die reeds gedurende een jaar vóór de bezetting aan zijn gehoudenheid had behoren te voldoen, tijdens de bezetting, wetende dat zijn creditrice als joodse, daardoor wellicht geen betaling zou ontvangen, zonder zich hieromtrent door het notariskantoor van Lier en van Beek op de hoogte te doen stellen, het perceel eind 1941 heeft verkocht aan een hem onbekende makelaar zonder enig onderzoek omtrent diens gezindheid, en dat in een tijd toen anti-joodse gezindheid een factor was, die zijn creditrice als zodanig moest uitschakelen;

O. dat deze uitlegging van art. 33 (1) van E 100 steun vindt in de bepaling van het derde lid, daar een schuldenaar, die de betaling had moeten weigeren, zeker niet mag achterstaan bij een die zich zonder bepaalde noodzaak door zijn achteloos handelen aan een eis tot betaling blootstelt;

O. dat requestrante heeft gevorderd dat de Raad zal bepalen dat door de eerder omschreven betaling gedaan door wijlen Nicolaas Petrus Franken van f 6176,30, Franken voornoemd van zijn schuld tegenover requestrante niet is bevrijd

zal vernietigen de rechtsgevolgen voor requestrante uit deze aflossing voortvloeiende en

zal herstellen tussen requestrante en de erfgenamen van Nicolaas Petrus Franken de rechtbetrekkingen die bestonden tussen requestrante en Nicolaas Petrus Franken voor de bedoelde aflossing;

O. dat het laatste gedeelte van deze vordering aldus zou kunnen worden uitgelegd, dat ook herstel wordt verlangd van de hypotheek die vóór de aflossing tussen partijen bestond;

O. dat dit punt overigens noch in de processtukken noch bij de behandeling ter sprake is gebracht, maar dat requestrant, zo hij dit mocht hebben beoogd, in elk geval de tegenwoordige hypotheekhouder in het geding had moeten roepen en daarbij de weg had moeten volgen gewezen bij de artikelen 113A en volgende van het Besluit E 100 en alzo krachtens art. 113C met een rauwelijks daartoe strekkende vordering niet-ontvankelijk zou zijn;

O. dat de Raad met het oog hierop aanneemt, dat het niet in requestrant's bedoeling heeft gelegen herstel der hypotheek te vorderen, zodat de vordering op de hoger aangegeven gronden, met passering van het aangeboden getuigenbewijs, toewijsbaar is gelijk in het dictum aangegeven, waarbij rekening is gehouden met de ter zitting gedane mededeling van Mr van den Oever, dat de erfgenamen van wijlen Franken diens nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving hebben aanvaard;

Rechtdoende:

Passeert het aangeboden getuigenbewijs;

Bepaalt dat door de hoger bedoelde onverschuldigde betaling gedaan door wijlen Nicolaas Petrus Franken van f 6176,30 Franken voornoemd van zijn schuld tegenover requestrante niet is bevrijd;

Verstaat, dat zijn erven gerechtigd zijn dit bedrag ten bate der nalatenschap van de ontvanger, zijnde de Deutsche Revision- und Treuhand A.G. terug te vorderen;

Herstelt tussen requestrante en de erfgenamen van Nicolaas Petrus Franken — met inachtneming van een eventuele aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving der erfenis hunnerzijds — de persoonlijke rechtsbetrekkingen, die bestonden tussen requestrante en Nicolaas Petrus Franken vóór de bedoelde aflossing; een en ander onder de bepaling dat de alsdan aan requestrante verschuldigde hoofdsom en de daarover sinds Maart 1940 verschenen interessen terstond opeisbaar zijn en met veroordeling van gerequestreerden in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van requestrante begroot op f 150.

No. 1391

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK LEEUWARDEN, 21 Juni 1948. (Mr. Haan.)

Het Tribunaalbesluit bevat onder de maatregelen die het Tribunaal kan opleggen of adviseren niets omtrent het beheer uitgeoefend door het N.B.I De bepaling omtrent het einde van het beheer is geen bijzondere maatregel, waarop het fiat executie moet worden verleend, zodat het ook niet valt onder de weigering van goedkeuring.

De beslissing van het N.B.I., dat het beheer niet zal worden opgeheven dan een maand na effectuering van de verbeurdverklaring bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 12.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request ingediend door Mr. N. J. Vonck, als gemachtigde van Leendert Bartstra, café- en restauranthouder te Leeuwarden en het verweerschrift, ingediend door het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage;

O. wat de feiten betreft, dat requestrant stelt:

dat d.d. 7 Februari 1947 het Tribunaal te Leeuwarden, nadat op de eerste uitspraak het fiat executie was geweigerd, uitspraak tegen verzoeker heeft gedaan, welke het navolgende inhield:

1. internering, met advies deze te beperken tot de tijd reeds in detentie doorgebracht;

2. verbeurdverklaring tot een bedrag van f 60,000 met ontbinding van de tussen hem en zijn echtgenote bestaande gemeenschap van goederen;

3. ontzetting uit de kiesrechten en uit het recht om een leidende functie te bekleden in het café- of restaurantbedrijf voor de tijd van tien jaar;

4. opheffing van het beheer over het vermogen van verzoeker niet eerder dan een maand na effectuering van de verbeurdverklaring;

dat afschrift van de uitspraak (dictum) hierbij wordt overgelegd;

dat bij beslissing d.d. 15 December 1947 de Hoge Autoriteit volgens het Tribunaalbesluit Leeuwarden, enkel het fiat executie op voormelde uitspraak van het Tribunaal d.d. 7 Februari 1947 voor wat betreft de hierboven sub 2 genoemde maatregel van verbeurdverklaring heeft verleend, met dien verstande, dat ten laste van verzoekers vermogen, de verbeurdverklaring een bedrag van f 10,000 niet te boven zal gaan, terwijl deze verbeurdverklaring zich tot het aandeel van verzoekers echtgenote in het tussen haar en hem bestaande, respectievelijk bestaan hebbende huwelijksgemeenschap niet zal uitstrekken;

dat voor het het overige op voormelde uitspraak fiat executie door de Hoge Autoriteit werd geweigerd — zie slotzin van voormelde beslissing welke hierbij copielijk als prod. 2 wordt overgelegd;

dat tot dat „overige" de hierbovengenoemde punten 1, 3 en 4 van voormelde uitspraak behoren;

dat mitsdien aan het decreet van het Tribunaal, dat het beheer zal voortduren en niet eerder zal eindigen dan een maand na betaling van het vereiste bedrag, door bedoelde weigering van fiat executie, de grondslag is komen te ontvallen;

dat verzoekers raadsman zich te dier zake bij brief d.d. 30 December 1947 heeft gewend tot het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Leeuwarden, en onder aanvoering van bovenstaande gronden heeft verzocht te willen bevestigen, dat het beheer over verzoekers vermogen is opgeheven;

dat afschrift van die brief als prod. 3 hierbij wordt aangeboden;

dat het Beheersinstituut evenwel bij schrijven d.d. 2 Januari 1948 — hetwelk verzoeker hierbij als productie 4 copielijk overlegt — voorzegd verzoek afwees en besliste;

a. dat bovenstaand punt 4 omtrent het einde van het beheer beweerdelijk geen deel uitmaakt van de uitspraak;

b. dat fiat-executie op voorzegd punt 4 wèl is verleend, omdat onder de maatregel van verbeurdverklaring beweerdelijk punt 4 omtrent het beheer mede begrepen is;

dat beide gronden zijn kennelijk onjuist;

dat wat a betreft niet valt in te zien, dat punt 4 buiten de uitspraak valt;

dat integendeel de bepaling omtrent het einde van het beheer onder de uitspraak valt en derhalve wèl en deugdelijk een bestanddeel daarvan vormt;

dat de eerste grond derhalve geen hout snijdt;

dat evenmin de tweede grond opgaat;

dat toch de maatregel van verbeurdverklaring geheel wat anders is dan de bepaling omtrent het einde van het beheer;

dat bovendien de maatregel van verbeurdverklaring op zich zelf staat, en zich uitstrekt tot een bedrag van f 60,000;

dat de maatregel van verbeurdverklaring wèl dient te worden onderscheiden van de betaling van dat bedrag;

dat de beslissing van de Hoge Autoriteit van 15 December 1947 de betaling in het geheel niet aanroert, doch wèl de maatregel van verbeurdverklaring zelve behandelt en te dien aanzien beslist dat het bedrag van f 60,000 wordt verlaagd tot f 10,000 en dat daarop alleen fiat executie wordt verleend, waarna dan volgt, dat voor het overige op voormelde uitspraak — waaronder dus ook valt de bepaling omtrent het einde van het beheer — fiat executie wordt geweigerd;

dat derhalve de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut daartoe strekkende, dat het beheer over verzoekers vermogen gehandhaafd blijft en moet voortduren tot een maand na betaling van de f 10,000 als zijnde onjuist, niet in stand kan blijven en behoort te worden vernietigd;

Redenen waarom requestrant zich bij deze wendt tot Uw Raad, met verzoek, dat het de Raad behage voorzegde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 2 Januari 1947 te vernietigen en in hoger beroep rechtdoende alsnog te verstaan, dat het beheer over verzoekers vermogen is opgeheven en buiten effect gesteld, een en ander met zodanige verdere voorziening als Uw Raad in het gegeven geval zal vermenen te behoren, cum expensis.

O. dat hiertegen door gerequestreerde is aangevoerd:

dat het Nederlandse Beheersinstituut zich geheel verenigen kan met het door zijn vertegenwoordiging Friesland in de brief van 2 Januari 1948 aan Mr. Vonck (productie 4) gestelde: „dat de bepaling omtrent het einde van het beheer niet is een der bijzondere maatregelen genoemd in art. 1 van K. B. E 101";

dat zodanige bepaling omtrent het beëin-

digen van het beheer dus ook niet valt onder het eerste lid van art. 66 E 101, noch onder E 153;

dat daarom voor het beëindigen van het beheer geen fiat executie van een Hoge Autoriteit nodig was;

dat bovendien de stelling van verzoeker: „dat aan het decreet van het Tribunaal, dat het beheer zal voortduren en niet eerder zal eindigen dan een maand na betaling van het vereiste bedrag, door bedoelde weigering van fiat executie, de grondslag is komen te ontvallen" tot gevolg zou hebben dat dus door het Tribunaal niets rechtsgeldigs bepaald zou zijn omtrent het beëindigen van het beheer;

dat het toch niet aangaat, gelijk verzoeker schijnt te doen, aan te nemen dat wel rechtsgeldig is het beëindigen van het beheer door het Tribunaal, doch niet de bepaling omtrent de termijn;

dat derhalve de consequentie van verzoekers gedachtengang zou zijn, dat het beheer ook thans nog niet zou zijn opgeheven, daar niet voldaan is aan art. 12 lid 3 E 133 zoals dat is gewijzigd bij de wet H 450;

met conclusie, het beroep van requestrant te verwerpen, met handhaving van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 2 Januari 1948;

O. in rechte, dat het Tribunaalbesluit onder de maatregelen, die het Tribunaal kan opleggen of adviseren, niet heeft opgenomen enige bepaling betreffende het einde van het beheer, dat wordt uitgeoefend door het Nederlands Beheersinstituut;

O.dat ook bezwaarlijk ten deze van een maatregel kan worden gesproken, ofschoon ten deze verwarring bestaat, waar art. 12, derde lid van het K. B. E 133 (Besluit Vijandelijk Vermogen) bepaalt, dat het beheer een einde zal nemen, indien en voorzover zulks door het Tribunaal, overeenkomstig de bepalingen van het Tribunaalbesluit, wordt bepaald, terwijl laatstgenoemd besluit ten aanzien van het einde van het beheer niets bevat;

O. dat in ieder geval moet worden beslist, dat een bepaling, als de onderhavige niet is een bijzondere maatregel, waarop het fiat executie moet worden verleend, zodat ook niet kan worden geconcludeerd, dat het valt onder de weigering van goedkeuring;

O. dat de beroepen uitspraak moet worden bevestigd;

Rechtdoende:

Bevestigt de uitspraak van het Nederlands Beheersinstituut d.d. 2 Januari 1948;

Veroordeelt requestrant in de kosten dezer procedure aan de zijde van gerequestreerde gevallen en tot op deze uitspraak begroot op f 25.

No. 1392

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Dec. 1948. (Mrs van Haeften, Polak en Onnen.)

Appellant is werkzaam geweest als tekenaar-architect bij de Zentral Bauleitung der Waffen S.S. und Polizei en is als zodanig ambtenaar geweest van de vijandelijke Duitse Staat.

Het is geheel onverschillig of appellant slechts bouwtekeningen voor boerderijen op de Veluwe heeft gemaakt of aan andere ontwerpen al of niet van militaire aard heeft gewerkt.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 2.)

Johannes Ham, wonende te Amsterdam, appellant, gem. Mr H. J. Broekhuyzen Jr,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen een beroepschrift van Johannes Ham, gemachtigde Mr H. J. Broekhuyzen en een daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overgelegde stukken, waaronder de uitspraak van het Tribunaal voor het Arrondissement 's-Gravenhage, VIe Kamer te 's-Gravenhage d.d. 24 Mei 1948 gewezen in de zaak van appellant, alsmede het daarop betrekking hebbende dossier;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 30 Juni 1947 en van 18 October 1948, appellant in persoon, bijgestaan door zijn gemachtigde Mr H. J. Broekhuyzen, het Beheersinstituut vertegenwoordigd door Mr E. E. Poublon;

O. dat appellant tijdig in beroep is gekomen van een beschikking van het Beheersinstituut, neergelegd in een schrijven van 9 September 1946 inhoudende: dat appellant architect bij de Zentral Baustelle der Waffen S.S. is geweest en wel zodanig, dat het bepaalde in art. 2 onder 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen op hem toepasselijk is, zodat krachtens art. 3 lid 1 van dat Besluit zijn vermogen van rechtswege in eigendom op de Staat is overgegaan;

O. dat bij bovenaangehaalde uitspraak van het Tribunaal te 's-Gravenhage appellant onder meer is schuldig bevonden aan het feit dat hij als tekenaar-architect werkzaam is geweest bij de Zentral Bauleitung der Waffen S.S. und Polizei, gevestigd aan het Bezuidenhout no. 35 te 's-Gravenhage;

O. dat de Zentral Bauleitung der Waffen S.S. und Polizei destijds gevestigd aan het Bezuidenhout 35 te 's-Gravenhage ressorteerde onder de Bauinspektion Reich-West, gevestigd te Wies-Baden, welke wederom ressorteerde onder het S.S. Wirtschaftverwaltungshauptamt C. III Abteilung Bau te Berlijn;

dat uit een schrijven dd. Den Haag 13

Maart 1943 van de Zentralbauleitung der Waffen S.S. und Polizei, den Haag, gericht aan de Arbeitsbereich der N.S.D.A.P. Abt Wohnungsvermittlung, Johan de Wittlaan 1, Den Haag, blijkt dat appellant Zivilangestellter van eerstgenoemde Dienststelle was;

dat de Zentralbauleitung der Waffen S.S. und Polizei een openbaar lichaam was van de vijandelijke Duitse Staat en appellant door als Zivilangestellter in dienst daarvan te treden en werkzaam te zijn, ambtenaar in dienst van de vijandelijke Duitse Staat was en mitsdien als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen moet worden aangemerkt, waarbij geheel onverschillig is of appellant, zoals door hem is aangevoerd, slechts bouwtekeningen voor boerderijen op de Veluwe heeft gemaakt, dan wel aan andere ontwerpen al of niet van militairen aard heeft gewerkt;

dat hieruit volgt, dat het beroep ongegrond is en de beschikking van het Beheersinstituut behoort te worden bevestigd;

Rechtdoende:

Bevestigt de beschikking van het Beheersinstituut waarvan beroep.

No. 1393

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Dec. 1948. (Mrs Wery, Buddingh de Voogt en Canter Cremers, plv.).

Het nadeel, in geval van inwilliging van het verzoek tot ontvijanding, door de Staat te lijden, mag geen motief zijn om de toepassing van een regel, die kennelijk door de rechtvaardiging wordt geëist, achterwege te laten.

De I.A.R.A. overeenkomst brengt hierin geen verandering.

Beslissing N.B.I. vernietigd, met bepaling dat aan verzoekster een no enemy verklaring zal worden afgegeven.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] I 332 art. 34.)

Teuna Meinsje de Voogd, weduwe van F. H. G. Martin, requestrante, gem. Notaris J. Hupkes.

tegen:

Nederlands Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van Teuna Meinsje de Voogd, weduwe van de Rijksduitser F. H. G. Martin, wonende te Rotterdam, gemachtigde Notaris J. Hupkes te Rotterdam, waarin zij de Raad verzoekt te vernietigen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 9 Februari 1948, waarbij dit het verzoek van requestrante om een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1 sub f van K. B. E 133 afgewezen heeft;

Gelezen het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord requestrante bij monde van notaris J. Hupkes en gerequestreerde bij monde van Mr H. M. Smits;

O. ten aanzien van de feiten:

dat requestrante, op 21 Augustus 1898 te Hellevoetsluit als Nederlandse geboren meer dan 20 jaar geleden met de Rijksduitser F. H. G. Martin voornoemd gehuwd is en met deze Martin zich geruime tijd vóór het uitbreken van de tweede wereldoorlog in Z.-Afrika (Durban) heeft gevestigd, alwaar zij woonachtig is gebleven tot in 1944, toen zij en haar echtgenoot met andere Duitsers voor in Duits machtsgebied verblijvende Z.-Afrikaanders zijn uitgewisseld, tengevolge waarvan requestrante zich met haar echtgenoot en kinderen in Pirna (Saksen) heeft gevestigd, in welke plaats de ouders van haar echtgenoot laatstelijk gewoond hadden en gestorven zijn;

dat de echtgenoot van requestrante op 26 Januari 1945 te Pirna is overleden en requestrante niet binnen de termijn van een jaar, voorgeschreven in art. 8 van de Wet op het Nederlanderschap, de wens tot herkrijging van het Nederlanderschap te kennen heeft gegeven, hebbende zij eerst op 20 Juni 1947 de betreffende verklaring voor de Consul-Generaal der Nederlanden te Berlijn afgelegd;

dat requestrante thans in Nederland woonachtig is en voornemens is met haar kinderen naar Zuid-Afrika terug te keren;

Ten aanzien van het recht:

dat art. 34 sub f K. B. E 133 het aan het Nederlandse Beheersinstituut en, in hoger beroep, aan de Afdeling Rechtspraak mogelijk maakt in speciale gevallen uitzonderingen te maken op de in art. 3 K. B. E 133 neergelegde regel, dat vermogen, toebehorende aan vijandelijke onderdanen met of na het in werking treden van genoemd K. B. blijvend in eigendom overgaat op de Staat der Nederlanden;

dat het Beheersinstituut en de Afdeling Rechtspraak vrij zijn ten aanzien van de eisen, te stellen voor de inwilliging van een verzoek om een no-enemy verklaring, al volgen zij hierbij uit de rechtspraak blijkende regelen en al verlenen zij een verklaring als verzocht slechts op zeer zwaarwichtige gronden, doch het hun vrijstaat ieder afzonderlijk geval op zijn mérites te toetsen, waarbij het nadeel, ingeval van inwilliging van een vezoek, door de Nederlandse belastingbetaler te lijden op zichzelf nooit een motief mag zijn om een regel in strijd met wat kennelijk door de rechtvaardigheid geëist wordt, toe te passen;

dat hierin geen verandering is gebracht door Deel III art. 6 sub g, van de „Verrekeningsregelen voor Vijandelijk Duits Vermogen binnen de jurisdictie van de toegetreden Regeringen", opgenomen als bijlage C van de Memorie van Toelichting op de Wet tot goedkeuring van de Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, door Nederland ondertekend

op 14 Januari 1946 (Stukken Tweede Kamer 1947/'48, no. 825) en goedgekeurd bij de Wet van 24 Juli 1948 (I 332), zeker niet ten aanzien van deze requestrante, latende de Raad overigens de nauwkeurige betekenis van deze Verrekeningsregelen in het midden;

dat requestrante immers de Nederlandse nationaliteit tot haar huwelijk heeft bezeten, voordien ingezetene van Nederland is geweest, thans Duitsland heeft verlaten en ingezetene van Nederland is;

dat requestrante voor zover gebleken voorts geen lid van N.S.D.A.P. is geweest en ten bewijze hiervoor een verklaring van het Antifa-Bloch Pirna d.d. 31 Mei 1947 heeft overgelegd, blijkens welke geen bezwaren tegen „Renationalisierung als Hollanderin" van requestrante zijn aangevoerd;

dat requestrante blijkens een door haar overgelegde verklaring van P. B. J. Vet en J. H. Tournier zich het lot van deze en andere Nederlanders, die in Pirna gedwongen werk moesten verrichten, sterk heeft aangetrokken, hoewel dit verboden was;

dat de Raad er voorts rekening mede wil houden, dat requestrante klaarblijkelijk uit aanvankelijke onkunde en wegens de moeilijke communicatie met Berlijn haar wens tot herkrijging van het Nederlanderschap niet tijdig op de voorgeschreven wijze kenbaar heeft gemaakt, en dat zij de Nederlandse nationaliteit waarschijnlijk alsnog zal herkrijgen;

dat het Beheersinstituut, gelijk uit zijn antwoord blijkt, aan requestrante de verzochte verklaring aanvankelijk had willen afgeven, doch van inzicht veranderd is, toen bleek, dat wijlen Martin lid van de N.S.D.A.P. is geweest vanaf 1 Augustus 1935;

dat evenwel naar 's Raads oordeel dit lidmaatschap van wijlen de echtgenoot van requestrante ten deze geen gewicht in de schaal vermag te leggen, waar niet de houding van wijlen Martin, doch die van requestrante ten aanzien van de geallieerde zaak voorwerp van onderzoek is en niet gebleken is, dat requestrante enige sympathie voor de Nationaal-Socialistische opvattingen heeft gekoesterd;

dat de Raad mitsdien van oordeel is, dat de beslissing van het Beheersinstituut, waarvan appèl moet worden vernietigd, en geen termen aanwezig acht te bepalen, dat de verzochte verklaring eerst aan requestrante, wier voornemen de band met Duitsland definitief te verbreken duidelijk is gebleken, zal worden afgegeven na herkrijging van de Nederlandse nationaliteit;

Rechtdoende in hoger beroep:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 9 Febr. 1948;

Bepaalt dat aan requestrante zal worden afgegeven een verklaring als bedoeld in art. 34, 1 sub f, K. B. E 133.

No. 1394

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Oct. 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

De vraag of herstel van de polis gerechtvaardigd is, indien verre bloedverwanten, die zonder de ramp der bezetting redelijkerwijze nimmer voordeel uit de polis zouden hebben genoten, de begunstigden zijn, bevestigend beantwoord.

De inhoud van de polis wijst de erfgenamen zonder enige beperking als begunstigden aan. Zowel de verzekeringnemer als de maatschappij hebben bij het aangaan der overeenkomst recht en verplichting ten gunste van en tegenover de erfgenamen aanvaard.

Er is geen reden de verplichtingen uit de overeenkomst op te heffen op grond van verliezen, die één der partijen buiten de overeenkomst heeft getroffen, alleen omdat voor de wederpartij een onverwacht voordeel ontstaat.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Stichting Bewindvoering Afwezigen en Onbeheerde Nalatenschappen q.q. bewindvoerster voor Leo van Tijn, requestrante,

tegen:

de N.V. Amsterdamsche Mij. van Levensverzekering „Amstleven", gem. Mr S. J. van Royen, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift dd. 8 April 1948 van De Stichting Bewindvoering Afwezigen en Onbeheerde Nalatenschappen, gevestigd Raamgracht 4 te Amsterdam, in haar hoedanigheid van bewindvoerster voor Leo van Tijn, als zodanig benoemd bij beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, d.d. 17 April 1946, ten deze vertegenwoordigd door haar Directeur Mr H. J. van Leeuwen;

Nog gelezen het antwoord dd. 7 Mei 1948 van de N.V. Amsterdamse Maatschappij van Levensverzekering gevestigd te Amsterdam, hierna te noemen Amstleven, (gemachtigde Mr S. J. van Royen);

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord partijen, requestrante in haar hoedanigheid voornoemd bij monde van haar speciaal gemachtigde Mr C. H. A. Heiser, gerequestreerde door haar procureur voornoemd, ter terechtzitting van 16 September 1948;

O. dat requestrante in hoofdzaak heeft gesteld, dat de afwezige Leo van Tijn op of omstreeks 1 April 1936 met de N.V. Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering „Amstleven", gevestigd te Amsterdam, N. Spiegelstraat 17 een levensverzekeringovereenkomst heeft gesloten blijkens polis 90375, krachtens welke polis de „Amstleven" het leven van L. van Tijn verzekerde voor een kapitaal van f 5000,

uit te keren aan de verzekerde op 1 April 1957 of onmiddellijk na diens vroeger overlijden aan zijn weduwe, of zo hij geen weduwe mocht nalaten aan zijn kinderen, of zo hij ook geen kinderen mocht nalaten aan zijn erfgenamen, zulks tegen betaling door L. van Tijn van een premie groot f 51,24 per kwartaal tot en met 1 Jan. 1957, of tot aan het vroeger overlijden van de verzekerde;

dat de „Amstleven" het herstel van voormelde polis heeft geweigerd, op grond van het feit, dat de weduwe of verwanten in de rechte linie niet aanwezig zijn, zodat haars inziens het onbillijk is, dat de uitkering aan andere erfgenamen ten goede komt;

dat deze opvatting van de „Amstleven" in strijd is met de inhoud van de levensverzekeringovereenkomst, zoals deze in de polis is omschreven, terwijl bovendien geen enkele wetsbepaling valt aan te wijzen, welke een beperking van het rechtsherstel als door „Amstleven" bedoeld sanctionneert; weshalve zij verzoekt dat het de Raad behage:

1e. te vernietigen, althans nietig te verklaren, de bovenomschreven afkoop van de levensverzekeringovereenkomst blijkens polisnummer 90375,

2e. voormelde verzekeringsovereenkomst integraal te herstellen naar de toestand van vóór de afkoop, met bepaling, dat de „Amstleven" voor het bedrag van de bij Lippmann gestorte afkoopsom niet tegenover verzoekster q.q. zal zijn bevrijd,

3e. de „Amstleven" te veroordelen in de kosten van het geding;

O. dat gerequestreerde de feiten erkennende, daarop in hoofdzaak heeft geantwoord dat indien de Raad tot herstel meent te kunnen en te moeten overgaan naar redelijkheid en billijkheid daarbij is te bepalen, dat dit herstel slechts geschiedt ten behoeve van de verzekeringnemer, of indien hij mocht zijn overleden ten bate van zijn weduwe of indien ook zij mocht zijn overleden ten bate van zijn kinderen of indien ook geen kinderen in leven mochten zijn ten behoeve van zijn andere verwanten in rechte lijn, voorzover deze in leven en zijn erfgenamen zijn; en mitsdien heeft verzocht om ingeval van herstel te bepalen dat het herstel slechts geschiedt ten behoeve van de verzekeringnemer of indien hij is overleden ten behoeve van zijn weduwe of indien ook zij mocht zijn overleden ten behoeve van zijn kinderen of indien ook geen kinderen in leven mochten zijn ten behoeve van zijn andere verwanten in rechte lijn voorzover deze in leven en zijn erfgenamen zijn, zodat aan de herstelde polis slechts door de verzekeringnemer of indien hij is overleden door zijn weduwe of indien ook zij mocht zijn overleden door zijn kinderen of indien ook geen kinderen in leven mochten zijn door zijn andere verwanten in rechte lijn voorzover deze in leven en zijn erfgenamen zijn rechten zullen kunnen worden ontleend; voorts te bepalen dat aan Amstleven zijn te voldoen alle ten dage van het herstel achterstallige premiën verhoogd met rente als in de polisvoorwaarden overeengekomen en dat Amstleven ter zake van haar voormelde betaling een vordering groot f 875,22 op de firma Lippmann heeft als zijnde onverschuldigd betaald met afboeking van dat bedrag door de firma Lippmann van de rekening van de verzekeringnemer, voorzover die rekening daarmede werd gecrediteerd, kosten rechtens;

O. dat de enige vraag, welke partijen in dit geding verdeeld houdt, deze is of naar billijkheid van de groep van begunstigden, die uit deze polis voordeel zouden kunnen trekken, wel of niet behoren te worden uitgesloten, zij, die naar redelijkerwijs moet worden aangenomen geen voordeel uit de verzekering zouden hebben genoten, indien de ramp die de maatregelen van de Duitse bezetter ten aanzien van de Joden hier te lande opleverden, de Joodse verzekerden niet getroffen had;

O. dat tussen partijen vaststaat, en door de overgelegde polis wordt bevestigd, dat door Amstleven met de verzekeringnemer tevens verzekerde, de heer van Tijn, werd overeengekomen, dat het verzekerde kapitaal op 1 April 1957 aan de verzekerde of onmiddellijk na diens vroeger overlijden, aan zijn weduwe, of zo hij geen weduwe mocht nalaten, aan zijn kinderen, of zo hij ook geen kind mocht nalaten, aan zijn erfgenamen zal worden uitbetaald;

dat er dus geen twijfel aan bestaat dat volgens de afgesloten overeenkomst Amstleven zich heeft verbonden tot eventuele uitkering van de verzekerde som aan de wettelijke erfgenamen van Leo van Tijn zonder enige beperking;

dat gerequestreerde echter aan de Raad verzoekt om in afwijking van hetgeen werd overeengekomen, de rechtsbetrekkingen tussen partijen opnieuw vast te stellen, zodat de boven aangeduide en in zijn request nader omschreven groep van erfgenamen van begunstiging uit de polis zou worden uitgesloten;

O. dat de Raad tot dit ingrijpen op grond van art. 23 van het K. B. E 100 inderdaad bevoegd zou zijn en hiertoe zou moeten overgaan, indien de redelijkheid en billijkheid dit medebrachten;

O. dat gerequestreerde meent, dat dit laatste inderdaad het geval is en wel in hoofdzaak op de navolgende gronden:

dat de ramp die de Duitse maatregelen ten aanzien van de Joden hier te lande opleverde, voor de levensverzekeringmaatschappijen slechts nadelige gevolgen heeft gehad, welke nadelige gevolgen nog in zeer belangrijke mate zijn vergroot door de jurisprudentie van de Raad ten aanzien van het herstel der verzekeringsovereenkomsten;

dat tegenover dit zeer grote nadeel geen enkel voordeel staat;

dat het dus ook redelijk en billijk schijnt dat ten detrimente van de gedupeerde levensverzekeringmaatschappijen geen per-

sonen worden gebaat, die redelijkerwijze uit de verzekering geen voordeel zouden hebben genoten indien bedoelde ramp aan de Joodse verzekerden niet was overkomen;

O. dat de Raad zich met dit betoog van gerequestreerde echter niet kan verenigen;

O. dat toch in de eerste plaats de aard van het verzekeringscontract meebrengt, dat het op zichzelf volkomen onverschillig is aan wie de verzekeringmaatschappij het verzekerde kapitaal heeft uit te betalen, aangezien die uitbetaling van het overlijden van het verzekerde leven wordt afhankelijk gesteld en niet van de persoon van de begunstigde, zodat het feit, dat de begunstigde de verzekeringnemer in *den* bloede slechts verre bestaat, en naar de ervaringsregelen die door de maatschappijen worden toegepast niet verwacht kan worden voor ontvangst der uitkering in aanmerking te komen, op zichzelf, ook naar billijkheid, geen reden kan opleveren om hem uit te sluiten;

O. dat bovendien de verzekeringnemer een polis ontvangende met de clausule dat eventueel aan zijn „erfgenamen" het verzekerde kapitaal zal worden uitbetaald, geacht moet worden te hebben gewild, gelijk de maatschappij zulks verklaart, dat, indien, door welke oorzaak of ramp ook, het naar ervaringsregelen niet te verwachten geval zich zou voordoen, dat vóór hem al zijn uitdrukkelijk opgesomde naaste familieleden kwamen te overlijden, alsdan zijn verdere erfgenamen, tot de verste toe, het kapitaal zullen ontvangen, en niet dat de uitkering daarvan geheel achterwege zal blijven, welke contractsinhoud op zichzelf geenszins als onredelijk of onbillijk kan worden aangemerkt;

O. dat gerequestreerde de grond van haar verzoek tot gewijzigde vaststelling der verzekeringovereenkomst dan ook bovendien heeft gelegd in het bijzonder grote verlies dat de levensverzekeringmaatschappijen in het algemeen door de ramp die de Joodse verzekerden is overkomen, hebben geleden, in verband met het feit, dat het deze zelfde ramp is, die aan de verder staande erfgenamen, indien de Raad de overeenkomst niet wijzigt, een onverwacht voordeel in de schoot zou werpen;

O. echter, dat nog daargelaten dat het moeilijk aanvaardbaar schijnt om de overeenkomst tussen de thans procederende partijen te wijzigen op grond van verliezen die „de verzekeringmaatschappijen" door andere overeenkomsten en door daden van de Duitse bezetter mogen hebben geleden, de conclusie van gerequestreerde ook anderszins niet houdbaar voorkomt;

dat immers in de eerste plaats terzijde moet worden gesteld het beroep van Amstleven op de vergroting van de nadelige gevolgen van de Duitse maatregelen voor de maatschappijen door de jurisprudentie van deze Raad, aangezien dit College, constaterende, dat de verzekeringmaatschappijen onder bedriegelijke voorwendsels en bedreiging door de Duitsers waren beroofd, en dat deze schade niet op de begunstigden kan worden afgewenteld, niet anders heeft gedaan dan een bestaande schade vast te stellen, zonder deze te „vergroten";

O. dat geenszins valt te ontkennen dat de verzekeringmaatschappijen in verband met en op door haar met Joodse verzekeringnemers afgesloten overeenkomsten verliezen hebben geleden, doch de vraag is, of er in billijkheid reden voor bestaat om deze verliezen gedeeltelijk te doen compenseren met de verzekerde bedragen welke volgens afgesloten overeenkomsten ten goede behoren te komen aan begunstigden die op deze begunstiging, indien de vaker genoemde furor teutonicus niet had plaats gegrepen, niet hadden mogen rekenen;

dat het hierbij niet meer gaat om de bepaling van de rechten en verplichtingen uit een overeenkomst naar de regelen van redelijkheid en billijkheid, maar van de Raad gevraagd wordt om de verplichtingen uit een overeenkomst, die vaststaan, op te heffen, niet op grond van de verhouding tussen partijen, maar op grond van verliezen die de ene partij daarbuiten getroffen heeft en op grond dat de prestatie die zij verplicht is krachtens de overeenkomst aan een derde te doen, voor deze een onverwacht voordeel mag heten;

dat nu weliswaar niet uit het oog moet worden verloren, dat tussen de genoemde verliezen der maatschappijen en het „onverwachte voordeel" van de derde-begunstigde, dit verband bestaat, dat de verliezen en het „aan bod komen" van de begunstigde een en dezelfde oorzaak, de teutoonse ramp, zijn te wijten, doch hier dan tegenover dient gesteld, dat ook „de Joden" door dezelfde Duitse maatregelen eveneens grote verliezen hebben geleden, zodat het niet redelijk en billijk schijnt om aan Joden de onverwachte voordelen, die hun door de meergenoemde ramp krachtens overeenkomst toekomen, te ontnemen, terwijl deze enigszins de schade, welke zij door deze zelfde ramp hebben geleden, kunnen compenseren;

dat weliswaar niet is komen vast te staan dat de erfgenamen, welke in dit geval als begunstigden zullen optreden, indien Leo van Tijn werkelijk zal blijken overleden te zijn, en die aan de Raad alsnog onbekend zijn, schade door de Duitse maatregelen hebben geleden, doch in de algemene zin, waarin gerequestreerde spreekt van de schade der levensverzekeringmaatschappijen, ook de schade der Joden vaststaat, en dit voldoende moet worden geacht, daar, ook bij een onderzoek naar die schade in elk individueel geval, aan weerskanten geleden, van de betrokken levensverzekeringmaatschappij en van de bepaalde Joodse begunstigde, de Raad naar te verwachten is, voor zo grote onzekerheden zou blijven staan, dat daarvan geen steviger grondslag voor een beslissing naar redelijkheid en billijkheid mag worden verwacht;

dat hierbij komt dat de verder-afstaande

erfgenaam, die tot ontvangst van het verzekerde kapitaal wordt geroepen, in elk geval door dezelfde ramp, die de verzekeringmaatschappijen in haar vermogen trof, zijn familie zal hebben verloren, en dat, ofschoon de raadsman van gerequestreerde volkomen terecht ter zitting heeft opgemerkt, dat deze familieleden helaas niet aan de begunstigde kunnen worden teruggegeven, de redelijkheid en billijkheid er toch niet voor spreken, dat de Raad door ingrijpen in de rechtsverhoudingen tussen partijen, voor deze begunstigde de uitkering waarop hij krachtens de verzekeringovereenkomst recht heeft, moet doen teloorgaan, omdat de maatschappij door deze zelfde ramp een vermogensnadeel leed;

O. dat de Raad na afweging van de argumenten door gerequestreerde aangevoerd voor inperking van de groep der begunstigden door de verzekeringnemer aangewezen, mitsdien van mening is dat hiervoor geen redenen bestaan, zodat de eis, als overigens niet weersproken, behoort te worden toegewezen;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekering door Amstleven aan de firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat Amsterdam, als „afkoopsom" gedane betaling van f 875,22;

Verstaat dat Amstleven recht heeft op terugvordering van Lippmann van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van requestrante mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polis no. 90375 geconstateerde tussen partijen op of omstreeks 1 April 1936 gesloten overeenkomst van verzekering;

Veroordeelt requestrant om aan Amstleven te betalen de achterstallige premies vermeerderd met 4 % rente 's jaars van de vervaldag van elke premie tot de dag der voldoening;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van requestrante gevallen, begroot op f 75.

No. 1395

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Nov. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en v. Rijn v. Alkemade.)

Verzoeker heeft in 1942 zijn werk bij gerequestreerde neergelegd en is ondergedoken. Van een beëindiging der dienstbetrekking geheel uit vrije verkiezing kan niet worden gesproken. Onder deze omstandigheden zijn er termen de arbeidsovereenkomst te doen herleven met regeling van de gevolgen. In verband met het feit dat verzoeker ongeveer 17 jaar onafgebroken bij gerequestreerde in dienst is geweest zou het niet behoorlijk zijn, de schade door loonderving geleden geheel op verzoeker te doen rusten. Gerequestreerde veroordeeld tot betaling van een uitkering ad f 1500.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.; B. W. art. 1638b; Buitengew. Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 [F 214] art. 9.)

Salomon Samuel Presser, requestrant, gem. Mr H. H. J. v. Bottenburg,

tegen:

N.V. Vas Dias, gerequestreerde, gem. Mr J. H. G. Bekker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 30 Januari 1948 van Salomon Samuel Presser, wonende te Voorburg, gemachtigde Mr H. H. J. van Bottenburg, advocaat en procureur te Sneek, en het verweerschrift d.d. 9 April 1948, van de N.V. Vas Dias, gevestigd te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr J. H. G. Bekker, advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

Wat de feiten betreft:

O. dat, voor zover thans van belang, tussen partijen vaststaat:

dat verzoeker op 1 September 1925 bij de verweerster in dienst is getreden als reiziger op een salaris van f 50 per week;

dat verzoeker van Joodse bloede is en hij op 13 Augustus 1942 is ondergedoken;

dat hij op die datum aan de directeur van verweerster heeft medegedeeld, dat hij wegging en heeft gevraagd „of er nog iets voor hem overschoot", waarop hij van die directeur vier weken salaris extra heeft ontvangen;

dat verzoeker na de bevrijding aanvankelijk wel bij verweerster in dienst is willen terugkomen, doch later een dienstbetrekking elders heeft aanvaard;

O. dat verzoeker, thans het standpunt van verweerster delende, dat in zijn handelwijze op 13 Augustus 1942, als voormeld, een opzegging zijnerzijds van de arbeidsovereenkomst tussen partijen moet worden gezien, de Raad, op grond, dat die opzegging onder de drang der omstandigheden plaats vond, verzocht heeft haar nietig te verklaren en tevens de verweerster te veroordelen hem te betalen een bedrag van f 6950 (zijnde het loon van 13 Augustus 1942 tot 5 Mei 1945, verminderd met de reeds genoten uitkering over vier weken), met de wettelijke rente daarover;

O. dat verweerster dit verzoek heeft bestreden op de in haar verweerschrift aangevoerde gronden, waarop hieronder, voor zoveel nodig, zal worden ingegaan;

O. dat voorts ter zitting van de Raad van 12 October 1948 de gemachtigden van partijen hun verschillend standpunt nader hebben toegelicht;

In rechte:

O. dat, nu het verzoek niet strekt tot herplaatsing van een werknemer, als bedoeld bij artikel 4 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, de toepasselijk-

heid van het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet is uitgesloten en de Raad bevoegd is van het verzoek kennis te nemen;

O. dat verweerster de verzoeker niet ontvankelijk acht in zijn verzoek tot nietig verklaring van de opzegging der arbeidsovereenkomst, omdat dit verzoek niet strekt tot het verkrijgen van een beslissing, welke de Raad op grond van de hem bij het Besluit Herstel Rechtsverkeer (artt. 23, 25) verleende rechtsmacht zou kunnen geven;

O. dat dit middel van niet ontvankelijkheid faalt, reeds om deze reden, dat de verzochte nietig verklaring der opzegging van de arbeidsovereenkomst tussen partijen de herleving van die overeenkomst tot gevolg zou hebben en hieromtrent krachtens art. 23 onder 2 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer door de Raad een beslissing kan worden genomen, terwijl bovendien krachtens art. 24 van genoemd Besluit de rechtshandeling zelf (in casu de opzegging) die het te niet gaan van de rechtsbetrekking (de arbeidsovereenkomst) heeft veroorzaakt, nietig verklaard zal kunnen worden;

O. dat verweerster voorts de verzoeker niet ontvankelijk acht in zijn verzoek tot toekenning van het loon over de periode van 13 Augustus 1942 tot 5 Mei 1945, en wel op grond van het bepaalde bij art. 1638 B.W.;

O. dat ook dit middel van niet ontvankelijkheid faalt, daar de Raad, bij inwilliging van het verzoek tot nietig verklaring van de opzegging der dienstbetrekking, krachtens art. 26 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de gevolgen van het herleven der arbeidsovereenkomst kan regelen en daarbij enkel gebonden is aan de bepalingen van de artt. 27 tot en met 38 van voormeld Besluit;

O. dat het van algemene bekendheid is, dat reeds in 1942 door de bezettende macht een zodanige houding tegenover de Joden werd aangenomen, dat voor hen alle reden bestond zich, indien mogelijk, in veiligheid te brengen;

dat het dan ook aannemelijk is, dat verzoeker op 13 Augustus 1942 zijn werk bij verweerster heeft neergelegd en ondergedoken is, enkel, omdat hij door de nood daartoe werd gedrongen, zodat van een beëindiging van zijn dienstbetrekking geheel uit vrije verkiezing niet kan worden gesproken;

dat het voorts begrijpelijk is, dat verzoeker zich toen niet nauwkeurig heeft afgevraagd op welke wijze hij het werk zou kunnen staken, zonder zijn, eventuele, rechten uit de arbeidsovereenkomst prijs te geven en hij gehandeld heeft, zoals feitelijk vaststaat, uit welke handelwijze een opzegging zijnerzijds van die overeenkomst is af te leiden;

dat de Raad onder deze omstandigheden termen vindt die — waarschijnlijk niet gewilde — opzegging nietig te verklaren en mitsdien de arbeidsovereenkomst te doen herleven, uiteraard slechts tot het tijdstip, waarop, na de bevrijding, verzoeker door ander werk te aanvaarden ondubbelzinnig te kennen heeft gegeven de arbeidsovereenkomst met verweerster niet te willen hervatten of voortzetten;

O. dat de Raad de gevolgen hiervan zal behoren te regelen;

O. dat het, naar het oordeel van de Raad, niet aangaat verweerster te belasten met een uitkering van loon over de bijna drie jaren, dat verzoeker geen werk voor hem heeft verricht;

dat echter wel in aanmerking moet worden genomen, dat verzoeker op 13 Augustus 1942 reeds bijna zeventien jaren onafgebroken bij verweerster in dienst was, zodat hij tegenover hem stellig verplichtingen had en het niet behoorlijk zou zijn, indien zij hem niet in de door de derving van het weekloon geleden schade zou tegemoet komen;

dat de belangen van partijen tegen elkander afwegende en de omstandigheden van dit geval in aanmerking nemende, de Raad meent, dat en uitkering door verweerster aan verzoeker van f 1500 redelijk moet worden geacht;

O. dat, nu partijen over en weer gedeeltelijk in het ongelijk zullen worden gesteld, een compensatie der proceskosten, als in het dictum vermeld, aangewezen voorkomt;

Beschikkende:

Verklaart zich bevoegd van het gedaan verzoek kennis te nemen;

Verklaart verzoeker in dat verzoek ontvankelijk;

Wijst het verzoek als volgt toe;

Verklaart nietig de opzegging van de onderhavige arbeidsovereenkomst op 13 Augustus en verstaat, dat deze overeenkomst heeft voortgeduurd tot het tijdstip, waarop verzoeker bij een andere werkgever, dan verweerster in dienst is getreden;

Regelt de gevolgen van voormelde beslissing aldus:

Veroordeelt verweerster om tegen kwijting aan de verzoeker te betalen de som van f 1500;

Compenseert de kosten van dit geding tussen partijen in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten zal dragen.

No. 1396

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 Aug. 1948. (Mrs Boll, v. d. Loos en Romein).

Appellant heeft aan de Twentsche Bank opdracht gegeven een markenvordering van een Duitse firma te voldoen, waarvoor hij in guldens is gedebiteerd. Ingevolge oorlogsomstandigheden is aan deze betaling geen uitvoering gegeven en is verzoeker daarna voor het markenbedrag gecrediteerd.

Het Beheersinstituut heeft afgifte gevorderd van deze Duitse vordering in guldens omgerekend tegen de koers van 75,36.

Appellant's verzoek tot vernietiging dezer

beschikking met bepaling, dat het N.B.I. genoegen moet nemen met het verschuldigde bedrag in marken, afgewezen en de beschikking a quo bevestigd.

Art. 20 lid 2 E 133 geeft aan het N.B.I. de bevoegdheid, de vorderingen in buitenlandse valuta op te eisen in guldens, omgerekend tegen een door het N.B.I. te bepalen koers. Er is geen reden het door appellant tegenover de Bank op zich genomen risico over te brengen op de Staat.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 43, 20).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 16 Febr. 1948 van de N.V. Gebroeders Roozen, gevestigd en kantoorhoudende te Haarlem, gemachtigde Mr F. J. D. Theyse.

Gezien het verweerschrift dd. 26 April 1948 van Het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen ter zitting van 12 Juli 1948;

O. dat als enerzijds gesteld en anderzijds erkend of niet gemotiveerd betwist tussen partijen vaststaat: dat requestrante in 1944 van de in Hamburg gevestigde Duitse firma Hulsebosch & Lau ter vooruitbetaling van in opdracht en voor rekening van genoemde Duitse firma te reserveren en/of in te kopen en te leveren bloembollen heeft ontvangen een bedrag van R.M. 37.500;

dat door de oorlogsomstandigheden slechts afgeleverd kon worden een partij bloembollen volgens factuur van 21 Dec. 1944 tot een bedrag van R.M. 8073,15;

dat requestrante voorts bloembollen had ingekocht en gereserveerd, alsmede ter verzending gereed gemaakt volgens factuur dd. 22 Dec. 1944 tot een bedrag van R.M. 18.254,75 en volgens factuur dd. 2 Jan. 1945 tot een bedrag van R.M. 11.172,10, welke zendingen echter door de oorlogsomstandigheden niet meer verzonden konden worden en mitsdien de Duitse afneemster nimmer hebben bereikt;

dat requestrante deze bloembollen voor rekening van de Duitse koopster heeft verkocht en de opbrengst daarvan bedroeg R.M. 10.657,40;

dat requestrante daarvan op 28 Febr. 1945 R.M. 6000 aan bedoelde Duitse firma heeft doen overmaken, en zij in Maart 1945 volgens haar zienswijze nog slechts R.M. 4657,40 schuldig was, welk standpunt tenslotte door den vertegenwoordiger der Duitse firma, hier te lande, als juist is aanvaard;

dat requestrante vervolgens op 6 Maart 1945 aan de Twentse Bank te Haarlem opdracht heeft gegeven ten laste harer rekening R.M. 4657,40 telegrafisch te doen overmaken op rekening van de Deutsche Bank, kantoor Hamburg Depositenkasse, O. ten gunste dier Duitse firma;

dat de Twentsche Bank op 9 Maart 1945 deze opdracht heeft uitgevoerd, aan requestrante heeft verkocht R.M. 4657,40 en requestrante voor de tegenwaarde ad f 3518,67 heeft belast, waarop de Twentsche Bank op dienzelfden datum telegrafisch de Deutsche Bank in Hamburg opdracht heeft gegeven R.M. 4657,40 over te boeken op rekening van de meergenoemde firma;

dat door de oorlogsomstandigheden bedoeld telegram de Deutsche Bank niet meer heeft bereikt, zodat de verdere opdracht door de Deutsche Bank ook niet is uitgevoerd, waarop de Twentsche Bank te Haarlem volgens nota van 28 Oct. 1947 requestrante op Rijksmarkenrekening wegens deze niet uitgevoerde betalingsopdracht voor R.M. 4657,40 heeft gecrediteerd;

dat op grond dezer creditering het Nederlandse Beheersinstituut aan requestrante heeft bericht, dat haar schuld aan meergemelde Duitse firma derhalve niet zou zijn voldaan en de guldenstegenwaarde ad f 3509,82 als zijnde vijandelijk vermogen aan het Nederlandse Beheersinstituut zou moeten worden afgedragen;

dat requestrante zich hiermede niet heeft kunnen verenigen en heeft verzocht haar schuld te voldoen door het bedrag van R.M. 4657,40 af te dragen, welk verzoek bij beschikking van 2 Febr. 1948 door het Nederlandse Beheersinstituut is afgewezen;

O. dat requestrante van deze beschikking bij den Raad in beroep is gekomen en heeft verzocht deze te niet te doen, dan wel te wijzigen en alsnog requestrante toe te staan haar schuld ter zake voormeld te voldoen door het saldo op haar Rijksmarkenrekening ad R.M. 4657,40 aan het Nederlandse Beheersinstituut over te dragen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut de aangevallen beslissing heeft verdedigd en heeft geconcludeerd tot bekrachtiging daarvan;

O. dat art. 20 lid 1 van het Besluit E 133 voorschrijft, dat een ieder, die opeisbare gelden verschuldigd is aan een vijandelijken onderdaan, verplicht is deze verbintenis te voldoen door de verschuldigde gelden binnen een door het Beheersinstituut in de Nederlandse Staatscourant bekend te maken termijn te storten ter plaatse door het Beheersinstituut in zijn bekendmaking aan te geven;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat requestrante aan de Duitse firma Hulsebosch & Lau opeisbaar verschuldigd was een bedrag van R.M. 4657,40, welke vordering volgens art. 3 van genoemd Besluit van rechtswege in eigendom op den Staat is overgegaan;

O. dat evenwel art. 20 lid 2 van meervermeld Besluit bepaalt, dat, indien verplichtingen zijn uitgedrukt in een ander betaalmiddel dan den Nederlandsen gulden, het Beheersinstituut kan bepalen, dat zij zullen worden omgerekend tegen de door het Beheersinstituut vastgestelde en in de Nederlandse Staatscourant openbaar gemaakte koersen;

O. dat eveneens vaststaat, dat deze koers voor de Rijksmark is vastgesteld op f 75,36,

hetgeen is gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant nr. 113 dd. 16 Nov. 1945;

O. dat requestrante nu verzoekt, dat het Nederlandse Beheersinstituut van de in genoemd art. 20 lid 2 neergelegde bevoegdheid geen gebruik zal maken;

O. dat requestrante ter ondersteuning van dat verzoek allereerst heeft aangevoerd, dat de aanspraken van den Staat niet verder gaan dan die, welke de oorspronkelijke schuldeiseres had kunnen doen gelden en deze, nu zij op haar eigen verzoek op Rijksmarkenrekening voor R.M. 4657,40 was gecrediteerd, nooit meer dan dit markensaldo had kunnen vorderen en nimmer betaling in Nederlandse guldens had kunnen verlangen;

O. dat de juistheid van dit betoog reeds afstuit op het in art. 20 lid 2 van het Besluit E 133 bepaalde, waarin aan het Nederlandse Beheersinstituut uitdrukkelijk de bevoegdheid is gegeven om te bepalen, dat, indien verplichtingen zijn uitgedrukt in een ander betaalmiddel dan den Nederlandsen gulden, zij zullen worden omgerekend tegen de door dat Instituut vastgestelde en in de Nederlandse Staatscourant openbaar gemaakte koersen;

O. dat requestrante voorts nog heeft betoogd, dat in casu de guldenswaarde reeds ten haren laste was gebracht en de Twentsche Bank weigert haar voor de niet-uitvoering der betalingsopdracht in guldens te crediteren en niet verder wil gaan dan de gestelde creditering op Rijksmarkenrekening tot een bedrag van R.M. 4657,40, zodat het onder deze omstandigheden volstrekt onbillijk zou zijn niettemin toch ook in dit geval de guldenstegenwaarde ten tweede male opnieuw ten laste van requestrante te brengen;

O. daaromtrent, dat door het Nederlandse Beheersinstituut bij gelegenheid van de mondelinge behandeling is overgelegd een schrijven van de Twentsche Bank, Kantoor Haarlem, dd. 6 Nov. 1947, waarvan de inhoud door requestrante niet is betwist en waarin onder meer wordt medegedeeld, dat transacties in vreemde valuta beheerst worden door het Reglement voor den Wisselhandel II en dat volgens art. 8 van dat reglement de koper (sc. van deviezen) het risico draagt voor maatregelen van hogerhand of andere bijzondere omstandigheden, welke van invloed kunnen zijn op het betrokken devies, van het ogenblik van afsluiting der transacties af;

O. dat daaruit blijkt, dat, toen de Bank de opdracht tot overmaking van het bedrag van R.M. 4657,40 aanvaardde, zij dit deed onder de voorwaarden als omschreven in bovengenoemd Reglement, waarmede requestrante hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend is accoord gegaan;

O. dat requestrante daarbij aanvaardde de risico's, vermeld in art. 8 van dat Reglement, waarvan de gevolgen inderdaad zijn ingetreden en deze mitsdien ook door de Bank ten laste van requestrante zijn gebracht;

O. dat de Raad niet kan inzien, dat de billijkheid zou meebrengen, dat de gevolgen van de door requestrante zelve tegenover de Bank aanvaarde risico's ten laste van den Staat zouden moeten worden gebracht, immers in feite het niet-gebruiken door het Nederlandse Beheersinstituut van de in art. 20 lid 2 van het Besluit E 133 omschreven bevoegdheid daarop zou overkomen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 2 Febr. 1948.

No. 1397

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 Aug. 1948. (Mrs Verdam, Scholtens en Romein.)

Het feit, dat appellant bij zijn in dienst treding in vreemde krijgsdienst nog minderjarig was, brengt geen wijziging bij de toepassing van art. 3 E 133, daar appellant ingevolge art. 2 lid 1 als ambtenaar van een vijandelijke staat moet worden aangemerkt. (Zie afwijkende beslissing N.O.R. no. 1301).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Jan Kramer, wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mej. Mr J. M. Nieubuur);

waarbij beroep wordt ingesteld tegen een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 21 Maart 1947;

bij welke beslissing zijn vermogen krachtens art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aan den Staat der Nederlanden vervallen is verklaard;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat is komen vast te staan, dat appellant van September 1944 tot aan de bevrijding dienst heeft gedaan bij de Landwacht Nederland;

O. dat dienst bij de Landwacht Nederland (ook wel geheten Landstorm „Nederland" of S.S. Brigade Landsturm Niederlände) is aan te merken als Duitse Krijgsdienst;

O. dat appellant derhalve moet worden aangemerkt als ambtenaar van een vijandelijken Staat en krachtens art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen als Vijandelijk onderdaan, zodat krachtens art. 3 van dat Besluit zijn vermogen is vervallen aan den Staat der Nederlanden;

O. dat hieraan niet afdoet dat hij bij zijn indiensttreding nog minderjarig was;

O. dat derhalve de beroepen beslissing dient te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beroepen beslissing.

No. 1398

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Juni 1948. (Mrs Jolles, Wiarda en van Zeggelen.)

De handelsvennootschap tot stand gekomen op 1 Juni 1940 is te niet gegaan door de dood van de 2 Joodse firmanten. De overblijvende firmant heeft het bedrijf voortgezet in een nieuwe vennootschap. De weduwe van één der vroegere firmanten had op grond van de vennootschapsovereenkomst na het overlijden van haar echtgenoot kunnen eisen, dat zij de plaats van haar echtgenoot als vennote in de firma kon voortzetten, ware het niet dat dit in 1941 door de bezetter onmogelijk was geworden.

Rechtsherstel ten behoeve van verzoekster redelijk geacht.

Partijen in overweging gegeven de gevolgen van de nietig verklaarde ontbinding der vennootschap in der minne te regelen, volgens de grondslagen in het vonnis nader uiteengezet.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift, gedagtekend 20 November 1947, alsmede een ten vervolge daarop ingediend aanvullend en wijzigend verzoekschrift dd. 26 Februari 1948 van Ursula Adolphina Theresia Hoffmann, weduwe van Ernst Cahn, wonende te Amsterdam (raadsman Mr A. N. Kotting te Amsterdam) en daarop ingekomen verweerschriften van de Erven van wijlen Piet Smits, in leven wonende te Edam, overleden op 3 December 1947 en John Paul Smits, wonende te Edam (raadsman Mr H. B. F. J. A. Peters te Amsterdam),

Gezien de stukken, waaronder fotografische reproducties van de inschrijvingen in het Handelsregister te Amsterdam van de firma's IJsbuffet „Koco" en IJsbuffet „Dito", rapporten van het accountantskantoor A. W. Endel te Amsterdam betreffende de genoemde firma's resp. dd. 7 Juli 1947 en 1 April 1948, alsmede een mededeling van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, dat op verzoeksters ontvijandingsaanvrage op 24 November 1947 gunstig werd beschikt;

Gehoord de partijen, derzelver raadslieden en de getuigen;

O. dat verzoekster zakelijk o.m. het navolgende heeft gesteld:

Gedurende enige jaren vóór de bezetting werd onder de handelsnaam „IJsbuffet Koco-automatic" een ijssalon en consumptiebuffet geëxploiteerd door de statenloze Alfred Kohn eerst in de Rijnstraat, later aan de van Woustraat 149 te Amsterdam. De installatie was Kohn's eigendom, behoudens een aantal met gelden van Gustav Löwensohn aangekochte machines. Tussen Kohn en Löwensohn is dd. 24 Juni 1939 een overeenkomst gesloten, waarbij de lening van laatstgenoemde op f 5275 werd bepaald en hem een winstaandeel uit het bedrijf werd toegekend, welk winstaandeel dd. 3 Juli 1939 werd omgezet in een vaste vergoeding van f 1100 per jaar.

Volgens de overeenkomst bleven de met geld van Löwensohn aangekochte machines diens eigendom en werden de overige machines hem overgedragen tot zekerheid voor de nakoming van Kohn's verplichtingen. Voorts verplichtte Ernst Cahn, een immigrant van Duitse nationaliteit, zich bij dezelfde overeenkomst tot deelneming in de leiding der zaak; deze heeft voorts aan Kohn financiële hulp aangeboden en zich ook jegens Löwensohn borg gesteld. Bij voorlopig contract dd. 29 Mei 1940 heeft Löwensohn tegen betaling van f 4000 zijn rechten overgedragen aan de N.V. Increvem te Amsterdam, waarvan Piet Smits directeur en enig althans groot-aandeelhouder was. Op 1 Juni 1940 werd een vennootschap onder firma opgericht tot voortzetting van het IJsbuffet Koco, alsmede de exploitatie van het filiaal aan de Zeedijk 83 en eventueel op te richten filialen, waarvan in de netto-winsten, resp. het verlies werd geparticipeerd door Kohn, Cahn en de N.V. Increvem ten aanzien van de zaak in de Van Woustraat resp. voor 60 %, 20 % en 20 % en ten aanzien van de filialen resp. voor 40 %, 40 % en 20 %. Dit vennootschapscontract was van kracht toen de Duitse politie op 20 Februari 1941 het ijsbuffet overviel, waarbij Cahn verzet tegen de indringers heeft geboden. Het bedrijf in de van Woustraat werd door de S.D. gesloten. Cahn is ter dood veroordeeld en op 3 Maart 1941 gefusilleerd. Kohn werd veroordeeld tot 10 jaar tuchthuisstraf is overgebracht naar Luttringhausen en vervolgens naar Auschwitz, vanwaar hij niet is teruggekeerd;

De Arr.-Rechtbank te Amsterdam heeft bij beschikking van 3 Maart 1948 de aanvulling van de registers van de burgerlijke stand der Gemeente Amsterdam bevolen met de inschrijving van het overlijden van Kohn in April 1945 met bepaling, dat deze aanvulling tegenover een ieder zal gelden;

Na het overlijden van Cahn heeft Kohn uit Luttringhausen een gelegaliseerde verklaring dd. 19 Mei 1941 aan verzoekster gezonden, waarin hij verklaarde zijn rechten ter zake van de firma Koco aan haar over te dragen;

Inmiddels had Piet Smits dd. 25 April 1941 in het Handelsregister te Amsterdam doen inschrijven, dat de vennootschap door het overlijden van de vennoot E. Cahn en het uittreden van de vennoot A. Kohn was ontbonden en werd voortgezet door de overblijvende vennote, de N.V. Increvem. Bij schrijven van 29 April 1941 berichtte de Befehlshaber der Sicherheitspolizei aan het Hoofdbureau van Politie te Amsterdam, dat de voortzetting van het bedrijf aan genoemde Smits was toegestaan. Vervolgens ontving Smits na contact met rechercheur Berends van het politiebureau Doelenstraat te Amsterdam dd. 7 Juni 1941 een schrijven van deze, waarin o.m. werd vermeld, dat de

opheffing van de voormalige vennootschap Koco in feite had plaats gevonden, hem de opstelling van een liquidatiebalans werd opgedragen en hem werd toegestaan om de zaak als nieuwe zaak te drijven, mits niet meer onder de naam „Koco" en mits geen verwanten of familieleden van de voormalige Joodse vennoten of Joodse medewerkekers van de opgeheven „Koco-zaak" kers van de opgeheven „Koco-zaak" daarvan deel zouden uitmaken. De N.V. Increvem heeft de zaak voortgezet en ook in het handelsregister doen inschrijven onder de naam „IJsbuffet Dito", gebruik makende van de aanwezige inventaris en grotendeels met het oude personeel. Op 1 Juli 1942 werd in het handelsregister de naam van de N.V. Increvem vervangen door die van Piet Smits persoonlijk. In Juli 1942 staakte Smits de exploitatie van het filiaal Zeedijk. Tezelfder tijd opende hij een nieuw filiaal aan de Ferdinand Bolstraat eveneeneens onder de naam Dito, hetwelk ten dele werd ingericht met uit de zaak aan de van Woustraat afkomstige machines. Per 1 Januari 1943 werd Smits' zoon, de tweede verweerder J. B. Smits als medefirmant in het bedrijf opgenomen. De N.V. Increvem is per 28 September 1943 ontbonden; de vereffenaar Piet Smits heeft de liquidatie voltooid op 7 December 1943.

Verzoekster heeft zich bij de aangeduide gang van zaken niet neergelegd, doch zich er op beroepen, dat zij krachtens het vennootschapscontract in de plaats van haar overleden echtgenoot zou treden, voorts dat zij als erfgename van deze recht had op uitbetaling van de door hem aan Koco verstrekte leningen, alsmede dat zij rechten kon ontlenen aan de verklaring van Kohn dd. 19 Mei 1941. Smits heeft echter nóch tijdens nóch na de bezetting iets aan haar doen toekomen. Haar verzoek tot doorhaling van de door Smits in het handelsregister verrichte inschrijving werd door de Kantonrechter dd. 19 Januari 1942 afgewezen.

Op 16 October 1945 werd Mr J. Reinders tot bestuurder over het ijsbuffet Dito benoemd, die verzoeekster met de exploitatie van het bedrijf aan de van Woustraat belastte en tenslotte haar — nadat Smits eindelijk de sleutels hiervan had afgegeven — eveneens belastte met de dagelijkse leiding van het filiaal aan de Ferdinand Bolstraat.

Volgens verzoekster dient er bij de beoordeling van te worden uitgegaan, dat de N.V. Increvem niet geacht kan worden iets te hebben ingebracht of een vordering op het bedrijf te hebben.

Verzoekster maakt aanspraak op het gehele bedrijf sedert het verdwijnen van de N.V. Increvem als vennote door haar liquidatie op 23 September 1943. Volgens verzoekster komt de winst uit het bedrijf tot 23 September 1943 voor 20 % toe aan verweerders en voor 80 % aan haar zelf en na genoemde datum voor het volle bedrag aan haar.

Zij wil echter rekening houden met de mogelijkheid, dat de Raad een vergoeding aan Smits zal willen toekennen voor de uitoefening van het bedrijf sedert de dood van Cahn tot de onder bestuurstelling.

O. dat verzoekster op deze gronden aan de Raad heeft verzocht nietig te verklaren de ontbinding van de vennootschap onder de firma IJsbuffet „Koco", voorts de rechtsbetrekkingen tussen de firmanten te herstellen gelijk deze tot de datum der inschrijving van de ontbinding waren en de rechtsgevolgen van het ingrijpen in dier voege te regelen, dat aan verweerders verblijft al hetgeen door Smits tot de dag der onder-bestuur-stelling uit het bedrijf is opgenomen, met dien verstande, dat alle door Smits, resp. de N.V. Increvem jegens het bedrijf gepretendeerde vorderingen geacht worden daarmede tevens te zijn gekweten en dat aan verzoekster als firmante-opvolgster van Cahn en als verkrijgster van de financiële rechten van Kohn sedert de datum der onder-bestuur-stelling de gehele winst toekomt, zo van het bedrijf aan de van Woustraat als van het filiaal aan de Ferdinand Bolstraat, alles met veroordeling van verweerders in de kosten van het geding;

O. dat het verweer in het kort als volgt kan worden samengevat:

Volgens verweerders heeft Kohn niets of vrijwel niets anders in de zaak ingebracht dan zijn arbeidskracht. De inventaris van de zaak was óf eigendom van Löwensohn — wiens rechten daarop aan de N.V. Increvem zijn overgegaan — óf na de oprichting der vennootschap tussen Kohn, Cahn en de N.V. Increvem bijgekocht, dit laatste tot een bedrag van f 8014,78, waarvan f 5252 tenslotte door de credietverzekeringsmaatschappij de N.V. Increvem is betaald.

Bovendien leende Piet Smits van 1 Juni 1940 tot de catastrofe van de Duitse inval nog een bedrag van f 3500 aan de zaak. Verweerders ontkennen, dat Cahn aan Kohn financiële hulp zou hebben geboden. Van goodwill van het bedrijf ten tijde van de oprichting der vennootschap was volgens verweerders niet of nauwelijks sprake.

Volgens hen waren ten tijde van de overval door de Duitse groene politie op 20 Februari 1941 alle goederen van de zaak óf eigendom van P. Smits óf na de oprichting der vennootschap betaald met gelden van P. Smits, wiens maatschappij, de N.V. Increvem, bovendien nog een extra risico liep ter zake van de te dien tijde nog niet afbetaalde huurkoopgoederen. Uiteraard heeft P. Smits, de enige, die financiëel risico liep, na de inval getracht te redden wat nog te redden viel door liquidatie te voorkomen, waarvan hij het financiële verlies alleen zou hebben geleden, vermits noch Cahn noch Kohn ook maar enig kapitaal in de zaak hadden gestoken. Volgens verweerders was de vennootschap ontbonden door het overlijden van de vennoot Cahn en het uittreden, resp. voor 10 jaren verdwijnen van de vennoot Kohn. Niet ten onrechte

heeft P. Smits op 25 April 1941 de ontbinding der vennootschap in het handelsregister doen inschrijven.

Verzoeksters request dd. 15 Augustus 1941 aan de Kantonrechter tot doorhaling dezer inschrijving werd dan ook volgens het verweerders terecht afgewezen. Verweerders refereerden zich aan het oordeel van de Raad, omtrent de vraag, in hoeverre door deze in kracht van gewijsde gegane beschikking de gehele strijdvraag tussen partijen reeds is beslist.

Verweerders bestreden, dat verzoekster krachtens het vennootschapscontract in de rechten van haar echtgenoot als vennoot zou zijn getreden, evenzeer dat zij als erfgename recht had op betaling van door haar echtgenoot aan „Koco" verstrekte leningen en dat zij aan de verklaring van Kohn dd. 19 Mei 1941 rechten kan ontlenen.

Volgens verweerders had zij slechts recht op het liquidatiesaldo, hetwelk echter negatief was.

Verweerders bestreden voorts, dat de zaak „Dito" als een voortzetting van het „Koco" bedrijf is te beschouwen. De „Koco" zaak was immers drie maanden gesloten geweest en werd door het publiek gemeden. Voor de nieuwe zaak moesten nieuwe vergunningen en toewijzingen worden aangevraagd; het ten name van Kohn staande verlof B was vervallen; grotendeels moest nieuw personeel worden aangenomen; Smits moest een nieuw huurcontract sluiten; Kohn's rechten voor ijsbereiding waren verdwenen; de zaak moest geheel worden gerestaureerd. Evenzeer bestreden verweerders, dat de na verloop van tijd door P. Smits geopende zaak aan de Ferdinand Bolstraat als een filiaal van de zaak aan de van Woustraat zou zijn te beschouwen, en dat verzoekster aanspraak zou kunnen doen gelden op 80 % van de eigendom en winst van deze nieuwe zaak, waaraan zij, noch haar rechtsvoorgangers in enig opzicht hadden meegewerkt en in de exploitatie waarvan zij geen enkel risico had gedragen.

Tenslotte wezen verweerders op de omstandigheid ,dat verzoekster nog steeds in beraad is, of zij de nalatenschap van haar in Maart 1941 overleden echtgenoot al of niet zal aanvaarden.

O. dat verweerders op voormelde, slechts in het kort aangeduide gronden, de Raad hebben verzocht:

a. de ingestelde vorderingen af te wijzen en voorzover nodig te verklaren, dat door het overlijden van Cahn en het wegvallen van Kohn de vennootschap onder de firma „Koco" destijds is ontbonden of moet worden beschouwd;

b. te bepalen, dat verzoekster op geen der beide zaken enig eigendoms of medeeigendomsrecht kan doen gelden;

c. te bepalen, dat aan gerequestreerden terstond beide zaken zullen worden teruggegeven, onder opheffing van het beheer, waaronder deze gesteld zijn;

d. vast te stellen, aan verzoekster door verweerders nog enige uitkering behoort te worden gedaan en zo ja, welke;

e. verzoekster te veroordelen tot betaling van de proceskosten, daaronder begrepen die van het accountantsrapport ad f 1000;

f. de verdere maatregelen en voorzieningen te treffen, welke de Raad in goede justitie geboden acht;

O. dat de Raad der partijen posita hiervoren slechts verkort heeft weergegeven en niet alle overgelegde bescheiden heeft opgesomd, doch alle door partijen naar voren gebrachte feiten en omstandigheden bij zijn beslissing mede in aanmerking heeft genomen;

O. dat verweerders standpunt grotendeels neerkomt op een erkenning voor recht van de feitelijke toestand in de onderneming IJsbuffet „Koco", zoals deze, tengevolge van het bruuske ingrijpen van de Duitse bezetter, is geworden door het overlijden van Cahn, de langdurige gevangenhouding en tenslotte het overlijden van Kohn, en het door de bezetter aan de N.V. Increvem verleende verlof tot voortzetting van de onder een andere naam en mits geen verwanten of familieleden van de heren Cahn of Kohn of Joodse medewerkers daarvan deel zouden uitmaken, waardoor de zaak door de N.V. Increvem later door P. Smits voornoemd als een eigen vrije zaak is gedreven;

O. dat de cardinale twistvraag tussen partijen, of een erkenning voor recht van deze feitelijk ontstane toestand rechtens redelijk en billijk is, moet worden getoetst aan het op 1 Juni 1940 tussen Cahn, Kohn en de N.V. Increvem tot stand gekomen vennootschapscontract, welk contract blijkens de mededelingen van verzoekster en verweerders berustte op wilsovereenstemming tussen partijen en niet is beïnvloed door de bijzondere tijdsomstandigheden in de zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat — wanneer de tijdens de bezetting feitelijk gegroeide toestand blijkt af te wijken van hetgeen ingevolge gemeld vennootschapscontract als recht tussen partijen dient te gelden — in de feitelijk gegroeide rechtsbetrekkingen dient te worden ingegrepen hetgeen, op grond van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, behoudens blijk van het tegendeel, als redelijk moet worden aangenomen;

O. dat daarom verzoekster thans niet gebonden kan worden geoordeeld aan de beslissing van de Kantonrechter te Amsterdam dd. 15 Augustus 1941, waarbij het verzoek tot doorhaling van de inschrijving der ontbinding van de vennootschap in het handelsregister werd afgewezen, vermits de Kantonrechter zich destijds heeft moeten aansluiten aan de feitelijk gegroeide betrekkingen, zonder deze aan recht, redelijkheid of billijkheid in de zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer te kunnen toetsen;

opheffing van de voormalige vennootschap Koco in feite had plaats gevonden, hem de opstelling van een liquidatiebalans werd opgedragen en hem werd toegestaan om de zaak als nieuwe zaak te drijven, mits niet meer onder de naam „Koco" en mits geen verwanten of familieleden van de voormalige Joodse vennoten of Joodse medewerkekers van de opgeheven „Koco-zaak" kers van de opgeheven „Koco-zaak" daarvan deel zouden uitmaken. De N.V. Increvem heeft de zaak voortgezet en ook in het handelsregister doen inschrijven onder de naam „IJsbuffet Dito", gebruik makende van de aanwezige inventaris en grotendeels met het oude personeel. Op 1 Juli 1942 werd in het handelsregister de naam van de N.V. Increvem vervangen door die van Piet Smits persoonlijk. In Juli 1942 staakte Smits de exploitatie van het filiaal Zeedijk. Tezelfder tijd opende hij een nieuw filiaal aan de Ferdinand Bolstraat eveneeneens onder de naam Dito, hetwelk ten dele werd ingericht met uit de zaak aan de van Woustraat afkomstige machines. Per 1 Januari 1943 werd Smits' zoon, de tweede verweerder J. B. Smits als medefirmant in het bedrijf opgenomen. De N.V. Increvem is per 28 September 1943 ontbonden; de vereffenaar Piet Smits heeft de liquidatie voltooid op 7 December 1943.

Verzoekster heeft zich bij de aangeduide gang van zaken niet neergelegd, doch zich er op beroepen, dat zij krachtens het vennootschapscontract in de plaats van haar overleden echtgenoot zou treden, voorts dat zij als erfgename van deze recht had op uitbetaling van de door hem aan Koco verstrekte leningen, alsmede dat zij rechten kon ontlenen aan de verklaring van Kohn dd. 19 Mei 1941. Smits heeft echter nóch tijdens nóch na de bezetting iets aan haar doen toekomen. Haar verzoek tot doorhaling van de door Smits in het handelsregister verrichte inschrijving werd door de Kantonrechter dd. 19 Januari 1942 afgewezen.

Op 16 October 1945 werd Mr J. Reinders tot bestuurder over het ijsbuffet Dito benoemd, die verzoeekster met de exploitatie van het bedrijf aan de van Woustraat belastte en tenslotte haar — nadat Smits eindelijk de sleutels hiervan had afgegeven — eveneens belastte met de dagelijkse leiding van het filiaal aan de Ferdinand Bolstraat.

Volgens verzoekster dient er bij de beoordeling van te worden uitgegaan, dat de N.V. Increvem niet geacht kan worden iets te hebben ingebracht of een vordering op het bedrijf te hebben.

Verzoekster maakt aanspraak op het gehele bedrijf sedert het verdwijnen van de N.V. Increvem als vennote door haar liquidatie op 23 September 1943. Volgens verzoekster komt de winst uit het bedrijf tot 23 September 1943 voor 20 % toe aan verweerders en voor 80 % aan haar zelf en na genoemde datum voor het volle bedrag aan haar.

Zij wil echter rekening houden met de mogelijkheid, dat de Raad een vergoeding aan Smits zal willen toekennen voor de uitoefening van het bedrijf sedert de dood van Cahn tot de onder bestuurstelling.

O. dat verzoekster op deze gronden aan de Raad heeft verzocht nietig te verklaren de ontbinding van de vennootschap onder de firma IJsbuffet „Koco", voorts de rechtsbetrekkingen tussen de firmanten te herstellen gelijk deze tot de datum der inschrijving van de ontbinding waren en de rechtsgevolgen van het ingrijpen in dier voege te regelen, dat aan verweerders verblijft al hetgeen door Smits tot de dag der onder-bestuur-stelling uit het bedrijf is opgenomen, met dien verstande, dat alle door Smits, resp. de N.V. Increvem jegens het bedrijf gepretendeerde vorderingen geacht worden daarmede tevens te zijn gekweten en dat aan verzoekster als firmante-opvolgster van Cahn en als verkrijgster van de financiële rechten van Kohn sedert de datum der onder-bestuur-stelling de gehele winst toekomt, zo van het bedrijf aan de van Woustraat als van het filiaal aan de Ferdinand Bolstraat, alles met veroordeling van verweerders in de kosten van het geding;

O. dat het verweer in het kort als volgt kan worden samengevat:

Volgens verweerders heeft Kohn niets of vrijwel niets anders in de zaak ingebracht dan zijn arbeidskracht. De inventaris van de zaak was óf eigendom van Löwensohn — wiens rechten daarop aan de N.V. Increvem zijn overgegaan — óf na de oprichting der vennootschap tussen Kohn, Cahn en de N.V. Increvem bijgekocht, dit laatste tot een bedrag van f 8014,78, waarvan f 5252 tenslotte door de credietverzekeringsmaatschappij de N.V. Increvem is betaald.

Bovendien leende Piet Smits van 1 Juni 1940 tot de catastrofe van de Duitse inval nog een bedrag van f 3500 aan de zaak. Verweerders ontkennen, dat Cahn aan Kohn financiële hulp zou hebben geboden. Van goodwill van het bedrijf ten tijde van de oprichting der vennootschap was volgens verweerders niet of nauwelijks sprake.

Volgens hen waren ten tijde van de overval door de Duitse groene politie op 20 Februari 1941 alle goederen van de zaak óf eigendom van P. Smits óf na de oprichting der vennootschap betaald met gelden van P. Smits, wiens maatschappij, de N.V. Increvem, bovendien nog een extra risico liep ter zake van de te dien tijde nog niet afbetaalde huurkoopgoederen. Uiteraard heeft P. Smits, de enige, die financiëel risico liep, na de inval getracht te redden wat nog te redden viel door liquidatie te voorkomen, waarvan hij het financiële verlies alleen zou hebben geleden, vermits noch Cahn noch Kohn ook maar enig kapitaal in de zaak hadden gestoken. Volgens verweerders was de vennootschap ontbonden door het overlijden van de vennoot Cahn en het uittreden, resp. voor 10 jaren verdwijnen van de vennoot Kohn. Niet ten onrechte

heeft P. Smits op 25 April 1941 de ontbinding der vennootschap in het handelsregister doen inschrijven.

Verzoeksters request dd. 15 Augustus 1941 aan de Kantonrechter tot doorhaling dezer inschrijving werd dan ook volgens het verweerders terecht afgewezen. Verweerders refereerden zich aan het oordeel van de Raad, omtrent de vraag, in hoeverre door deze in kracht van gewijsde gegane beschikking de gehele strijdvraag tussen partijen reeds is beslist.

Verweerders bestreden, dat verzoekster krachtens het vennootschapscontract in de rechten van haar echtgenoot als vennoot zou zijn getreden, evenzeer dat zij als erfgename recht had op betaling van door haar echtgenoot aan „Koco" verstrekte leningen en dat zij aan de verklaring van Kohn dd. 19 Mei 1941 rechten kan ontlenen.

Volgens verweerders had zij slechts recht op het liquidatiesaldo, hetwelk echter negatief was.

Verweerders bestreden voorts, dat de zaak „Dito" als een voortzetting van het „Koco" bedrijf is te beschouwen. De „Koco" zaak was immers drie maanden gesloten geweest en werd door het publiek gemeden. Voor de nieuwe zaak moesten nieuwe vergunningen en toewijzingen worden aangevraagd; het ten name van Kohn staande verlof B was vervallen; grotendeels moest nieuw personeel worden aangenomen; Smits moest een nieuw huurcontract sluiten; Kohn's rechten voor ijsbereiding waren verdwenen; de zaak moest geheel worden gerestaureerd. Evenzeer bestreden verweerders, dat de na verloop van tijd door P. Smits geopende zaak aan de Ferdinand Bolstraat als een filiaal van de zaak aan de van Woustraat zou zijn te beschouwen, en dat verzoekster aanspraak zou kunnen doen gelden op 80 % van de eigendom en winst van deze nieuwe zaak, waaraan zij, nôch haar rechtsvoorgangers in enig opzicht hadden meegewerkt en in de exploitatie waarvan zij geen enkel risico had gedragen.

Tenslotte wezen verweerders op de omstandigheid ,dat verzoekster nog steeds in beraad is, of zij de nalatenschap van haar in Maart 1941 overleden echtgenoot al of niet zal aanvaarden.

O. dat verweerders op voormelde, slechts in het kort aangeduide gronden, de Raad hebben verzocht:

a. de ingestelde vorderingen af te wijzen en voorzover nodig te verklaren, dat door het overlijden van Cahn en het wegvallen van Kohn de vennootschap onder de firma „Koco" destijds is ontbonden of moet worden beschouwd;

b. te bepalen, dat verzoekster op geen der beide zaken enig eigendoms of medeeigendomsrecht kan doen gelden;

c. te bepalen, dat aan gerequestreerden terstond beide zaken zullen worden teruggegeven, onder opheffing van het beheer, waaronder deze gesteld zijn;

d. vast te stellen, aan verzoekster door verweerders nog enige uitkering behoort te worden gedaan en zo ja, welke;

e. verzoekster te veroordelen tot betaling van de proceskosten, daaronder begrepen die van het accountantsrapport ad f 1000;

f. de verdere maatregelen en voorzieningen te treffen, welke de Raad in goede justitie geboden acht;

O. dat de Raad der partijen posita hiervoren slechts verkort heeft weergegeven en niet alle overgelegde bescheiden heeft opgesomd, doch alle door partijen naar voren gebrachte feiten en omstandigheden bij zijn beslissing mede in aanmerking heeft genomen;

O. dat verweerders standpunt grotendeels neerkomt op een erkenning voor recht van de feitelijke toestand in de onderneming IJsbuffet „Koco", zoals deze, tengevolge van het bruuske ingrijpen van de Duitse bezetter, is geworden door het overlijden van Cahn, de langdurige gevangenhouding en tenslotte het overlijden van Kohn, en het door de bezetter aan de N.V. Increvem verleende verlof tot voortzetting van de onder een andere naam en mits geen verwanten of familieleden van de heren Cahn of Kohn of Joodse medewerkers daarvan deel zouden uitmaken, waardoor de zaak door de N.V. Increvem later door P. Smits voornoemd als een eigen vrije zaak is gedreven;

O. dat de cardinale twistvraag tussen partijen, of een erkenning voor recht van deze feitelijk ontstane toestand rechtens redelijk en billijk is, moet worden getoetst aan het op 1 Juni 1940 tussen Cahn, Kohn en de N.V. Increvem tot stand gekomen vennootschapscontract, welk contract blijkens de mededelingen van verzoekster en verweerders berustte op wilsovereenstemming tussen partijen en niet is beïnvloed door de bijzondere tijdsomstandigheden in de zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat — wanneer de tijdens de bezetting feitelijk gegroeide toestand blijkt af te wijken van hetgeen ingevolge gemeld vennootschapscontract als recht tussen partijen dient te gelden — in de feitelijk gegroeide rechtsbetrekkingen dient te worden ingegrepen hetgeen, op grond van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, behoudens blijk van het tegendeel, als redelijk moet worden aangenomen;

O. dat daarom verzoekster thans niet gebonden kan worden geoordeeld aan de beslissing van de Kantonrechter te Amsterdam dd. 15 Augustus 1941, waarbij het verzoek tot doorhaling van de inschrijving der ontbinding van de vennootschap in het handelsregister werd afgewezen, vermits de Kantonrechter zich destijds heeft moeten aansluiten aan de feitelijk gegroeide betrekkingen, zonder deze aan recht, redelijkheid of billijkheid in de zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer te kunnen toetsen;

O. dat de Art. 15, 16 en 17 van het vennootschapscontract als volgt luiden:

Art. 15.

Ingeval van opzegging der vennootschap door een of twee vennoten of beëindiging der vennootschap door enige andere oorzaak, die slechts een of twee hunner betreft, zijn (is) de overblijvende(n) gerechtigd, de vennootschap voort te zetten met gebruikmaking van al hetgeen tot de vennootschap behoort, doch onder de verplichting om aan de(n) uitgetreden vennoot(en) resp. zijn (hun) erfgenamen en rechtverkrijgenden het hem (hun) toekomende aandeel in de zaak, goodwill inbegrepen, benevens het competerend winstaandeel tot de dag van uittreding uit te keren, in evenredige payementen, te verdelen over een tijdvak van drie jaar na de datum van uittreding.

Art. 16.

Ingeval van overlijden van Cahn zal, in afwijking van het in het vorig artikel bepaalde, de vennootschap door de beide overige vennoten worden voortgezet met diens weduwe, Mevrouw Ursula Cahn, geboren Hoffmann, onder dezelfde voorwaarden als voor Cahn ingevolge deze overeenkomst gelden, zullende derhalve die weduwe geheel dezelfde plaats innemen als tevoren door Cahn werd ingenomen.

Art. 17.

1. Ingeval van totale liquidatie der vennootschap wordt uit het liquidatie-saldo aan ieder der ondergetekenden allereerst uitbetaald het bedrag waarvoor ieder in de boeken der vennootschap is gecrediteerd, of, zo dit niet intregaal mogelijk is, pondspondsgewijze.

2. Een eventueel, na algehele uitbetaling van het bedrag, waarvoor ieder gecrediteerd is, overblijvend saldo wordt onder de ondergetekenden verdeeld volgens de percentage genoemd in art. 12.

O. dat het een eis van recht en redelijkheid is, dat partijen bij het voormelde vennootschapscontract of hun rechtverkrijgenden aanspraak kunnen maken op hetgeen hun ingevolge het contract toekwam doch aan een of meer hunner werd onthouden door dwang, bedreiging of invloed van of vanwege de vijand;

O. dat door de gewelddadige sluiting van de IJssalon en de gevangenneming van Cahn en Kohn naar het oordeel van de Raad de vennootschap rechtens niet werd ontbonden; indien Cahn en Kohn na de bevrijding zouden zijn teruggekeerd, zouden zij ongetwijfeld aanspraak hebben kunnen maken op herinneming van hun posities in het door de N.V. Increvem, resp. Piet Smits voortgezette bedrijf;

O. dat verzoekster op grond van art. 16 van het vennootschapscontract na het overlijden van haar echtgenoot op 3 Maart 1941 had kunnen eisen dat zij de plaats van haar echtgenoot als vennote in de firma kon voortzetten, ware het niet, dat dit haar in feite door of van wege de bezetter werd verhinderd;

O. dat de Raad in het geciteerde art. 16 niet — gelijk verweerders doen — een beperking kan lezen van verzoeksters recht om in plaats van haar echtgenoot als vennote op te treden tot het geval dat ook Kohn als vennoot in de zaak zou blijven;

O. ten overvloede dat Kohn op 3 Maart 1941 wel feitelijk uit de zaak was gezet doch rechtens niet was uitgetreden;

O. dat dus aan verzoekster in redelijkheid niet het recht kan worden ontzegd op aansluiting aan de toestand zoals deze op grond van het vennootschapscontract na het overlijden van haar echtgenoot had moeten gelden en zij achteraf in redelijkheid aanspraak kan maken op erkenning van haar recht om als vennote in het bedrijf op te treden;

O. dat verzoeksters vordering tot nietigverklaring der ontbinding van de vennootschap onder de firma IJsbuffet Koco derhalve moet worden toegewezen;

O. dat een tweede twistvraag tussen partijen is of en zo ja, in hoeverre verzoekster rechten kan doen gelden uit hoofde van de verklaring van Kohn dd. 19 Mei 1941, volgens welke deze zijn rechten ter zake van de firma „Koco" aan verzoekster overdroeg;

O. dat Kohn ingevolge het vennootschapscontract niet gerechtigd was om zijn positie als vennoot over te dragen aan verzoekster te wier behoeve geen beding daartoe in het vennootschapscontract was gemaakt analoog aan de bepaling van art. 16 van het contract voor het geval van overlijden van Cahn;

O. dat Kohn destijds alleen gerechtigd was tot overdracht van hem uit de zaak toekomende aandelen uit de winst of in een eventueel liquidatiesaldo;

O. dat Kohn's wil tot deze overdracht voldoende blijkt uit zijn verklaring dd. 19 Mei 1941 en hiermede bij de bepaling van de rechtsverhouding tussen partijen rekening dient te worden gehouden, daar verzoeksters redelijke aanspraken anders zouden worden verkort en verweerders onevenredig zouden worden bevoordeeld;

O. dat vervolgens de vraag rijst, welke rechtsbetrekkingen in redelijkheid en billijkheid tussen de procespartijen dienen te gelden na het overlijden van Kohn in April 1945;

O. dat verzoekster zich op het standpunt heeft gesteld, dat zij naar redelijkheid en billijkheid aanspraak kan maken op rechtsherstel in dier voege, dat zij de enige rechthebbende zal zijn op het bedrijf, als enig overgebleven vennote, nadat de N.V. Increvem door haar liquidatie opgehouden heeft te bestaan;

O. dat deze vordering naar het oordeel van de Raad in redelijkheid te ver gaat: de ontbinding van de N.V. Increvem is immers slechts geschied met het oog op het Liquidatiebesluit, dus uitsluitend om fiscale redenen, terwijl kennelijk de bedoeling was, dat Piet Smits en na hem zijn rechtsopvolgers de rechten van de ontbonden

N.V. Increvem zouden overnemen; ten tijde van de liquidatie op 23 September 1943 bestond ingevolge de bijzondere omstandigheden en het ingrijpen van de bezetter geen gelegenheid voor een contractuele regeling tot overneming door Piet Smits en na hem door zijn rechtsopvolgers van de rechten in de zaak van de N.V. Increvem; het oorspronkelijke vennootschapscontract bevatte geen verblijvensbeding ten behoeve van Piet Smits en na hem zijn rechtsopvolgers voor het geval van het wegvallen van de N.V. Increvem, omdat toen aan dit wegvallen door partijen uiteraard niet is gedacht en zij er vanuit gingen, dat deze N.V. zou blijven voortbestaan, ongeacht het heengaan van haar directeur of aandeelhouders;

O. dat derhalve aan de ontbinding van de N.V. Increvem naar het oordeel van de Raad niet de betekenis kan worden gehecht van een wilsuiting tot het prijsgeven van rechten in de „Koco" zaak;

O. dat het onredelijk zou zijn indien verzoekster thans een voordeel zou genieten door het wegvallen van de N.V. Increvem en het ontbreken van een contractuele regeling tot overdracht van de rechten der N.V. Increvem aan Piet Smits en zijn rechtsopvolgers, welke contractuele regeling onder de omstandigheden van 23 September 1943 onmogelijk was;

O. dat een rechtsherstel op basis van het oorspronkelijke vennootschapscontract derhalve in redelijkheid met zich medebrengt, dat de positie welke de N.V. Increvem daarin destijds innam, wordt geacht te zijn overgegaan op partij Smits en na diens overlijden op zijn erfgenamen, die wanneer de N.V. Increvem niet was geliquideerd, ook in zijn rechten in de N.V. zouden zijn getreden;

O. dat de Raad in zake het volgende twistpunt tussen partijen van oordeel is, dat het bedrijf onder de naam „Dito" als een voortzetting moet worden beschouwd van de IJssalon „Koco", hetgeen niet alleen reeds enigszins in de naam wordt aangeduid doch bovendien uit de feitelijke omstandigheden moet worden afgeleid;

O. dat de Raad evenzeer de door Piet Smits na verloop van tijd aan de Ferd. Bolstraat geopende zaak beschouwt als een filiaal van de zaak aan de van Woustraat, vermits de zaak aan de Ferd. Bolstraat werd geopend kort na de sluiting van het filiaal aan de Zeedijk 83 te Amsterdam, welk laatste filiaal volgens art. 14 van het vennnootschapscontract onder het bedrijf viel van de „Koco"-zaak en welk filiaal voor gezamenlijke rekening van Kohn, Cahn en de N.V. Increvem werd geëxploiteerd op basis van resp. 40 %, 40 % en 20 %;

O. dat de aard van filiaal van de zaak aan de Ferd. Bolstraat mede kan worden afgeleid uit de wijze van exploitatie van deze zaak uit de toewijzingen aan de zaak in de van Woustraat, de gebruikmaking van inventaris en een deel der machines, afkomstig van het bedrijf aan de van Woustraat en het gebruik van dezelfde recepten;

O. dat verzoekster er blijkens haar petitum mede instemt, dat partij Smits behoudt hetgeen deze tot de dag der onderbestuur-stelling van het bedrijf heeft genoten als beloning voor de voortzetting en instandhouding van het bedrijf tijdens het wegvallen der overige vennoten, zij het ook, dat verzoekster daartoe verrekend wenst te zien alle door partij Smits resp. de N.V. Increvem jegens het bedrijf gepretendeerde vorderingen;

O. voorts, dat redelijkheid en billijkheid naar het oordeel van den Raad eisen, dat het door het wegvallen van Kohn als vennoot vrijkomende winstaandeel gelijkelijk door de overblijvende vennoten, dus door verzoekster enerzijds en verweerster anderzijds wordt genoten;

O. dat de Raad in het vorenstaande voldoende gronden aanwezig acht tot ingrijpen als bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat de Raad de principiële vordering tot rechtsherstel derhalve voor toewijzing vatbaar acht;

O. dat de Raad echter ondanks de uitvoerige rapporten van het accountantskantoor A. W. Endel thans nog niet beschikt over voldoende feitelijke gegevens om de rechtsgevolgen van het in principe te verlenen rechtsherstel reeds nu nauwkeurig te regelen;

O. dat de Raad zijn beslissing te dezen aanzien derhalve vooralsnog aanhoudt, doch niet wil nalaten om partijen in de gelegenheid te stellen om daarover in der minne tot overeenstemming te komen, waarbij de Raad adviseert om uit te gaan van de navolgende richtlijnen, t.w.: dat verweerders behouden de tot 16 October 1945 door hen, resp. hun rechtsvoorgangers, uit de zaak opgenomen bedragen; dat de nadien tot een nader door partijen te bepalen datum genoten winsten door ieder van hen voor de helft zullen worden genoten; dat aan verzoekster worde uitgekeerd het saldo, hetwelk in redelijkheid geacht moet worden aan de rechtsopvolgster van wijlen de Heer Kohn per de datum van diens overlijden toe te komen; dat de zaak met ingang van vorenbedoelde, door partijen nader te bepalen datum in twee ongeveer gelijkwaardige delen worde gesplitst en de vennootschap alsnog worde ontbonden, in dier voege, dat het bedrijf aan de van Woustraat voortaan wordt gedreven door en voor rekening van verzoekster en dat aan de Ferd. Bolstraat door en voor rekening van verweerders, met regeling tevens van welke op het bedrijf rustende schulden voor rekening van verzoekster, resp. verweerders zullen komen en met verplichting van verzoekster om mede te werken tot overdracht van dat deel der ten name van het bedrijf aan de van Woustraat staande toewijzingen, hetwelk in redelijkheid geacht moet worden te zijn

verstrekt ten behoeve van het bedrijf aan de Ferd. Bolstraat, alsmede, dat de kosten van het beheer en die van het accountantskantoor, A. W. Endel te Amsterdam door ieder der beide partijen voor de helft zullen worden gedragen; voorts dat iedere partij haar eigen proceskosten drage;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de ontbinding van de vennootschap onder de firma IJsbuffet „Koco", gevestigd te Amsterdam;

Machtigt verzoekster om deze nietigverklaring te doen inschrijven in het Handelsregister der Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam;

Houdt iedere verdere beslissing aan;

Machtigt de meest gerede partij om deze zaak weder ter rolle van deze Raad en Kamer te brengen, teneinde voort te procederen over de geschilpunten, waarover hiervoren niet werd beslist en waarover partijen niet in der minne tot overeenstemming kunnen komen.

No. 1399

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Juni 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, Baron van der Feltz en Scholtens.)

De Rijnse Handelsbank heeft onder borgtocht van v. Rossum een crediet verleend aan Christensen om de aandelen van Wijnberg aan te kopen van Lippmann.

v. Rossum, gedagvaard door de Rijnse Handelsbank, is bij vonnis van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam veroordeeld tot betaling; de reconventionele vordering tot nietigverklaring der borgtocht is afgewezen, behorende het nietig verklaren van rechtshandelingen tot de compententie van de Afd. Rechtspraak.

Teruggave der aandelen aan Wijnberg heeft bij vrijwillig rechtsherstel plaats gehad.

Gerequestreerde heeft het crediet verleend om Christensen in staat te stellen de aandelen van Lippmann te kopen.

Het ware onredelijk de nadelige gevolgen van de verkoop der aandelen van Wijnberg ten laste van v. Rossum te brengen.

Overeenkomst van borgtocht nietig verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van:

1. Walborg Hermine van Rossum, echtgenote van H. A. M. Swellengrebel, wonende te Breda,

2. Hendrik Albert Maurits Swellengrebel, wonende te Breda, uitsluitend tot machtiging en bijstand van zijn voornoemde echtgenote,

3. Hermine Marie Elisabeth van Rossum, echtgenote van J. W. Klein, wonende te Wageningen,

4. Johann Wilhelmus Klein, wonende te Wageningen, uitsluitend tot machtiging en bijstand van zijn voormelde echtgenote, gemachtigde Mr R. Korthals Altes,

en het verweerschrift van de Naamloze Vennootschap Rijnse Handelsbank N. V., gevestigd te Amsterdam; gemachtigde Mr H. B. Wieringa.

Gezien de nadere conclusies van partijen en de door partijen in het geding gebrachte stukken;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter terechtzittingen van den Raad van 27 October 1947 en 25 Maart 1948;

O. dat verzoekers bij hun inleidend verzoekschrift hebben gesteld:

„dat nu wijlen Johannes Petrus van Rossum, de vader en rechtsvoorganger van requestranten sub 1 en 3 sedert vele jaren in nauwe persoonlijke en zakelijke relatie stond tot Dr A. Wijnberg, wonende te Aalsmeer;

dat Dr Wijnberg volgens de verordeningen van den bezetter als Jood beschouwd werd en daarom zijn effectenbezit had moeten inleveren bij Lippmann, Rosenthal & Co, Sarphatistraat;

dat deze instelling in 1943, naar J. P. van Rossum ter ore was gekomen, het aandelenbezit van Wijnberg in de N.V. Internationale Belegging- en Administratie-Maatschappij „Zandbergen" en in de N.V. Hollandse Fabriek van Wasproducten, van welke beide vennootschappen van Rossum de meerderheid van de aandelen bezat, wilde verkopen en aan het publiek te koop aanbood;

dat van Rossum wilde voorkomen, dat het aandelenbezit van Wijnberg in verkeerde handen zou geraken, doch zelf niet als koper wilde optreden, omdat dientengevolge geld van een Nederlander in handen van Lippmann zou komen;

dat van Rossum toen op het denkbeeld is gekomen bedoelde aandelen te doen aankopen door den Duitser Bernhard Christensen, dien hij als soepel en ongevaarlijk had leren kennen in diens functie van „Direktor im Hause", bij de N.V. „Centrale Suiker Maatschappij, waarvan hij, van Rossum één der oprichters en gedurende vele jaren de stuwende kracht geweest was;

dat deze Christensen tot genoemde functie benoemd was op aandringen van Duitse zijde, waartegenover verschillende voorrechten voor voormelden Wijnberg hadden kunnen worden bedongen en waarna de N.V. Centrale Suikermaatschappij, waarvan Wijnberg commissaris was, als „geariseerd" beschouwd werd;

dat Christensen niet beschikte over de middelen om bedoelde aandelen te kopen en daarom van Rossum zijn plan verder heeft uitgewerkt, dat een in Nederland opererende Duitse Bank, de gerequestreerde Rijnse Handelsbank N.V., gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, aan de Vijgendam 8-10, de benodigde gelden zou

voorschieten, welke bank daartoe bereid was mits van Rossum borg bleef voor Christensen;

dat ten uitvoering van het voorgaande B. Christensen van Lippmann. Rosenthal & Co. Sarphatistraat, heeft gekocht de volgende aan Dr A. Wijnberg toebehorende effecten: f 110.000 gewone en f 10.000 preferente aandelen N.V. Internationale Belegging- en Administratiemaatschappij „Zandbergen" en f 41.000 aandelen N.V. Hollandse Fabriek voor Wasproducten;

dat voorts gerequestreerde aan Christensen ter betaling van de koopprijzen twee credieten heeft verleend van respectievelijk f 145.226,21 en f 41.206,33, voor welke bedragen van Rossum twee borgstellingen ten behoeve van gerequestreerde heeft afgegeven gedateerd 26 Augustus 1943, terwijl voormelde effecten als onderpand bij gerequestreerde verbleven;

dat J. P. van Rossum op 6 November 1943 is overleden en requestranten sub 1 en 3 zijn enige erfgenamen zijn;

dat gerequestreerde de requestranten bij exploit van 18 April 1946 heeft gedagvaard ter terechtzitting van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam en daarbij heeft gevorderd betaling van f 213.995,11 met rente en kosten in de daarop volgende procedure requestranten de vorderingen hebben bestreden en in reconventie nietigverklaring van voormelde koopovereenkomsten, van voormelde overeenkomsten van crediet-verlening en van voormelde borgtochten, doch voormelde Rechtbank, Eerste Kamer, bij vonnis van 27 Mei 1947 de conventionele vordering heeft toegewezen en de reconventionele heeft afgewezen;

dat deze beslissing te verklaren is uit het arrest van de Hoge Raad van 20 Februari 1947 (Rechtspraak van de week 947 20—25) waarbij ondanks de schijnbaar duidelijke bewoordingen van artikel 19 lid 3 van het Koninklijk Besluit E 100 is beslist, dat nietig verklaringen van rechtshandelingen op grond van dit Koninklijke Besluit tot de uitsluitende competentie van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel behoort;

dat de overeenkomsten van koop en verkoop tussen Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat en B. Christensen voormeld stellig vernietigbaar zijn krachtens het Koninklijk Besluit E 100, omdat de verkoop plaats vond krachtens een verordening van den bezetter, die volgens het Koninklijk Besluit E 93 geacht wordt nooit van kracht te zijn geweest, zodat Lippmann, onbevoegd was over de eigendommen van Wijnberg te beschikken;

dat de overeenkomsten van credietverlening tussen gerequestreerde en Christensen met volle wetenschap ook van de zijde van gerequestreerde uitsluitend zijn gesloten, teneinde de aankoop van voormelde effecten door Christensen mogelijk te maken en dus evenzeer nietig zijn als voormelde koopovereenkomsten.

dat tenslotte de door J. P. van Rossum ten behoeve van gerequestreerde afgegeven borgtochten accessoria waren van de overeenkomsten van credietverlening en dus nietig zijn indien deze zulks zijn;

Weshalve requestranten Uw Raad eerbiedig verzoeken de vooromschreven overeenkomsten (van koop en verkoop), van credietverlening en van borgtocht, nietig te verklaren, met veroordeling van gerequestreerde in de kosten ener procedure."

O. dat gerequestreerde heeft geantwoord, waarbij gerequestreerde zich haar verweerschrift met requestrante aanduidt: „dat requestrante kan erkennen, dat:

a. er nauwe relaties bestonden tussen de rechtsvoorganger van de erven van Rossum, wijlen J. P. van Rossum, en Dr A. Wijnberg, die volgens de Duitse verordeningen als Jood werd aangemerkt;

b. de aandelen van Dr A. Wijnberg voornoemd bij Lippmann Rosenthal & Co. Sarphatistraat waren ingeleverd, waaronder zich bevonden f 120.000 nominaal aandelen van de N.V. Internationale Belegging en Administratie Maatschappij „Zandbergen" en f 41.000 nominaal aandelen van de N.V. Hollandse Fabriek van Wasproducten, in welke vennootschappen het overgrote deel der aandelen aan J. P. van Rossum toebehoorden;

c. B. Christensen niet beschikte over de middelen om bedoelde aandelen te kopen;

d. de overeenkomsten van koop en verkoop tussen Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat en B. Christensen stellig vernietigbaar zijn krachtens het K. B. E 100, omdat de verkoop plaats vond krachtens een verordening van de bezetter, die volgens het K. B. E 93 geacht wordt nooit van kracht te zijn geweest, zodat Lippmann Rosenthal & Co Sarphatistraat onbevoegd was over de eigendommen van Wijnberg te beschikken;

dat requestrante hiernaast zou willen betogen, dat:

X. er ook tussen J. P. van Rossum en requestrante nauwe relaties bestonden, immers van Rossum in de jaren 1942, 1943 en 1944 voor f 28.000.000 zaken met requestrant gedaan heeft, welke zaken van zuiver zakelijke aard waren en met politiek niets uit te staan hadden;

IJ. J. P. van Rossum ook vroeger reeds door middel van Christensen zekere voordelen en gunsten voor Dr A. Wijnberg had weten te verkrijgen, zodat requestrante mocht aannemen, dat ook verdere manipulaties van van Rossum en Christensen samen tot het voordeel van Dr A. Wijnberg zouden strekken;

Z. door deze manipulaties de aandelen van Dr A. Wijnberg juist in verkeerde handen (immers van de SS-man Christensen) vielen, terwijl door deze transactie alleen de belangen van van Rossum werden gediend, wiens beide maatschappijen op deze wijze goedkoop werden gearriseerd, hetgeen dan ook betoond werd door de borgtocht van van Rossum, waardoor de transactie mogelijk gemaakt werd;

dat requestrante geen woord gelooft van de door de Erven van Rossum gegeven voorstelling, dat J. P. van Rossum de aandelen niet persoonlijk wilde kopen, omdat dientengevolge geld van een Nederlander in handen van Lippmann Rosenthal en Co. Sarphatistraat zou vallen;

dat toch J. P. van Rossum in die voorstelling van zaken geen onbemiddelde Duitser had moeten tussenschakelen, maar een kapitaalkrachtige Duitser of Duitse instelling;

dat nu in feite het geld van J. P. van Rossum zelve bij Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat terecht is gekomen, terwijl J. P. van Rossum weliswaar geen koper van de aandelen is geworden, maar er een zekerheid te zijnen behoeve op gevestigd heeft;

dat B. Christensen niet op aandringen van Duitse zijde tot „Direktor im Hause" (deze titel komt niet voor in de statuten van de N.V. Centrale Suikermaatschappij, en Christensen was dan ook gewoon directeur met een directeurssalaris) benoemd is, maar door J. P. van Rossum ingeschakeld werd om een gedwongen arisering van de N.V. Centrale Suikermaatschappij te voorkomen en tevens voor Dr Wijnberg bepaalde gunsten te verkrijgen;

dat de Erven van Rossum thans Uw Raad verzoeken de overeenkomst van koop en verkoop van de litigieuze aandelen nietig te verklaren, hoewel zij met nadruk betonen, dat J. P. van Rossum niet de koper van deze aandelen was en derhalve t.a.v. de overeenkomst derde was, zodat zij niet op verzoek van J. P. van Rossum of diens rechtverkrijgende nietig verklaard zal kunnen worden.

dat bovendien deze overeenkomst van koop en verkoop der litigieuze aandelen vernietigd is door vrijwillig rechtsherstel en teruggave van de aandelen aan Dr Wijnberg met medewerking van alle betrokken partijen heeft plaats gehad;

dat bij die gelegenheid niet de overeenkomsten van credietverlening en borgtocht zijn nietigverklaard;

dat daarvoor ook geen reden aanwezig was volgens requestrante, omdat dit zou neerkomen op het ontlasten van een persoon of de rechtsopvolgers van een persoon, die het mogelijk gemaakt heeft, dat onrechtmatig de hand geslagen werd aan Joods bezit met het uitsluitend doel zijn eigen belangen te sauveren;

dat toch niet alleen op deze wijze de vennootschappen, die dienst deden als holding companies van het vermogen van J. P. van Rossum, op goedkope wijze geariseerd werden, maar J. P. van Rossum door bemiddeling van Christensen de beschikking kreeg over aandelen van Dr Wijnberg, tegen een prijs, die ver beneden de intrinsieke waarde van deze aandelen lag, terwijl Christensen, ook in het geval de oorlog verkeerd zou zijn gelopen, niet in staat zou zijn geweest de bedongen koopprijs daarvoor op te brengen, met als praktisch gevolg het overnemen van de betrefende aandelen door J. P. van Rossum zelve;

dat de Erven van Rossum nergens enig belang bij deze verkoop van aandelen voor Dr Wijnberg hebben kunnen aantonen;

dat de Erven van Rossum stellen, dat de credietverlening door requestrante onbehoorlijk was, omdat daarmede Joodse aandelen aangekocht zouden worden, waarbij zij echter over het hoofd zien, dat het de facto juist J. P. van Rossum was, die Christensen crediet verschaft voor dit doel, waarbij requestrante slechts tussengeschakeld werd om de contanten te verschaffen, hetgeen requestrante zonder de borgtocht van J. P. van Rossum onder geen enkele voorwaarde aan de non-valeur Christensen gedaan zou hebben;

Met het eerbiedig verzoek

dat het Uw Raad behage de gevraagde nietigverklaring af te wijzen, met veroordeling van de erven van Rossum in de kosten van deze procedure."

O. dat de verkoop door Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat van het aandelen-bezit van Dr A. Wijnberg in de N.V. Internationale Belegging- en Administratiemaatschappij „Zandbergen" en in de N.V. Hollandse Fabriek van Wasproducten aan den Duitser B. Christensen is geschied onder dwang en onbehoorlijken invloed van een instantie door den vijand met macht bekleed;

O. dat de Raad op grond van de verklaringen der getuigen Dr A. Wijnberg en Mr C. A. S. M. Martens bewezen acht, dat de borgstelling van wijlen J. P. van Rossum tegenover gerequestreerde haar oorsprong vindt in de bedoeling van wijlen J. P. van Rossum om zijn Joodsen vriend Dr A. Wijnberg te helpen;

O. dat gerequestreerde harerzijds aan B. Christensen het crediet, waarvoor wijlen J. P. van Rossum is borg gebleven, heeft verleend teneinde B. Chirstensen in staat te stellen, althans met de wetenschap, dat deze credietverlening moest strekken om B. Christensen in staat te stellen de voornoemde aan Dr A. Wijnberg in eigendom toebehorende aandelen van Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat te kopen;

O. dat naar het oordeel van den Raad de overeenkomst tussen wijlen J. P. van Rossum en gerequestreerde moet worden vernietigd, daar het achterwege laten van ingrijpen in deze overeenkomst van borgtocht in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat immers onredelijk ware om de nadelige gevolgen van den verkoop der aandelen van Dr A. Wijnberg door Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat ten laste van wijlen J. P. van Rossum te brengen, waaraan niet afdoet, dat gerequestreerde het crediet aan B. Christensen slechts heeft verleend onder de borgstelling van wijlen J. P. van Rossum;

O. dat de Raad geen termen aanwezig

acht om de overeenkomst van credietverlening tussen B. Chirstensen en gerequestreerde nietig te verklaren;

O. dat verzoekers hun vordering tot nietigverklaring der overeenkomsten van koop en verkoop tussen B. Christensen en Lippmann, Rosenthall & Co. Sarphatistraat hebben ingetrokken;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de tussen wijlen J. P. van Rossum en gerequestreerde gesloten overeenkomst van borgtocht;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding aan de zijde van verzoekers begroot op f 100.

No. 1400

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 Aug. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Appellante heeft hare verplichting tot afgifte van de bij haar in onderpand berustende effecten aan Liro zelf veroorzaakt, door de inkoop van de aan geïntimeerde toebehorende aandelen. Zij kan zich derhalve niet beroepen op art. 33 2e lid van E 100.

Beslissing van de Afd. Effectenregistratie bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 68, 33).

(Zie N.O.R. 1121.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen een verzoekschrift van de Naamloze Vennootschap N.V. Nationale Hypotheekbank, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Jolles, d.d. 17 Dec. 1947, waarbij zij in hoger beroep komt van de beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie, gegeven in haar zaak tegen Rosalie Simons, in hoedanigheid van bewindvoerder over David Lodewijk Simons, wonende te Schoorl, welke beslissing is gedateerd 13 Nov. 1947;

Gelezen een verweerschrift van Rosalie Simons q.q. voornoemd, gemachtigde Mr A. J. Herzberg;

Gezien voorts een beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie d.d. 13 Nov. 1947, N.O.R. 1121, tussen partijen gewezen;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak op 26 April 1948;

O. dat bij voormelde beslissing is beslist, dat:

1. nietig wordt verklaard:

a. de verkoop, de dientengevolge ontstane rechtsbetrekkingen en de daarop gevolgde levering van genoemde aandelen aan de N.V. Nationale Hypotheekbank;

b. de afgifte van het boven gespecificeerde onderpand aan Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat;

2. D. L. Simons wordt hersteld in de eigendom van meerbedoelde aandelen der N.V. Nationale Hypotheekbank, onder voorwaarde, dat hij zijn vordering op Lippmann, Rosenthal & Co., terzake van de storting van de koopsom bij die firma aan voornoemde N.V. afstaat;

3. Gerequestreerde moet genoemde aandelen weder aan hem overdragen, door deponering te zijnen name bij een door de requestrante aan te wijzen inleveringskantoor als bedoeld in art. 39, sub 11, van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

4. Gerequestreerde moet aan hem de eigendom verschaffen van het vroegere onderpand zijnde:

f 7/750 6 % cum. pref. aand. Gem.bezit Philips' Gloeilampenfabrieken nos. 16820—16827 m/div. bewijzen 46 e.v.

f 4/1000 e.v. 7 % cum. pref. aand. Lever Brothers en Unilever nos. 14266/69 m/div. bewijzen 27 e.v.

onder voorwaarde, dat hij zijn vordering te dezer zake op de firma Lippmann, Rosenthal & Co. aan gerequestreerde afstaat;

5. Indien en voor zover gerequestreerde niet in staat mocht zijn te voldoen aan het vermelde in deze beslissing sub 4 moet zij hem vergoeden de waarde der in dit onderdeel der beslissing genoemde aandelen naar de koers van de dag dezer beslissing, of, zo deze dag geen beursdag is, op de laatste daaraan voorafgaande beursdag, benevens de bedragen der vervallen dividenden der bij bedoelde aandelen behorende dividendbewijzen, onder dezelfde voorwaarde als sub 4 vermeld.

Wijst het verder gevorderde af.

O. dat verzoekster Rosalie Simons q.q. in eersten aanleg het volgende heeft gesteld:

dat David Lodewijk Simons sinds de 1ste Febr. 1933 onafgebroken eigenaar en houder is geweest van vijf te zijnen name staande volgestorte aandelen ad f 100 nominaal in gerequestreerde, nos. 1185—1976/77—1940/41.

Genoemde D. L. Simons heeft ter voldoening aan het voorgeschrevene in de statuten van gerequestreerde aan haar een aantal effecten in onderpand gegeven welk onderpand laatstelijk bestond uit:

f 2/750 6 % cum. pref. aand. Gem.bezit Philips' Gloeilampenfabriek no. 16820—16827 m/div. 46 e.v.

f 4/1000 cert. 7 % cum. pref. aand. Lever Brothers en Unilever nos. 14266/69 m/div. 27 e.v.

partij q.q. stelt voorts, dat de Amsterdamse Bank N.V. de genoemde vijf aandelen in gerequestreerde heeft uitgeleverd aan de Firma Lippman, Rosenthal & Co., Sarphatistraat te Amsterdam, dat gerequestreerde op of omstreeks 17 Maart 1943 deze aandelen tegen de prijs van f 25 per stuk van genoemde firma heeft ingekocht en aan haar het door de aandeelhouder D. L. Simons verstrekte onderpand heeft afgegeven. Deze transactie is geschied zonder voorkennis laat staan goedvinden, van D. L. Simons of iemand van zijnentwege, en gerequestreerde wist, althans had moeten

begrijpen uit welke hoofde de transactie plaats vond. Gerequestreerde heeft zich na de bevrijding jegens partij q.q. er op beroepen, dat zij tot de gewraakte transactie is overgegaan toegevende aan de op haar door Lippmann, Rosenthal & Co., althans door enige Duitse instantie, uitgeoefende druk. Partij q.q. ontkent, dat deze druk indien uitgeoefend, van dien aard is geweest, dat toegeven daaraan gewettigd was. Al ware dit anders, dan heeft gerequestreerde slechts aan die druk toegegeven uit hoofde van haar eigen belang.

O. dat de N.V. Nationale Hypotheekbank in het onderhavige appèlrequest het volgende heeft aangevoerd:

Het staat vast dat de 5 aandelen Nationale Hypotheekbank voor D. L. Simons verloren zijn gegaan onder de omstandigheden, welke art. 23 van het K. B. E 100 noemt. Dientengevolge zal krachtens art. 25 ingegrepen moeten worden, tenzij zulks onredelijk zou blijken te zijn. De beslissing zegt dat appellante noch ten aanzien van haar aandelen, noch ten aanzien van de verpande effecten, welke zij aan Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat heeft uitgeleverd, enige omstandigheid heeft aangevoerd, op grond waarvan ingrijpen onredelijk zoude zijn. Op dit punt is de beslissing niet juist.

Appellante heeft er zich tegen verzet dat de door Lippmann aan Simons veroorzaakte schade — in den ruimsten zin des woords — op haar wordt afgewenteld en zij heeft in haar verweerschrift en bij de mondelinge behandeling ampel uiteengezet waarom dit afwentelen onredelijk zou zijn. Ten onrechte zegt de beslissing dat geen grond zou zijn aangevoerd.

Appellante heeft immers betoogd en aangetoond, dat zij de eisen van Lippman aanvankelijk heeft afgewezen; dat zij, ondanks herhaalde en vergaande pressie, de eisen is blijven afwijzen; dat zij getraineerd heeft van September 1941 tot Maart 1943 en dat zij pas gezwicht is toen het duidelijk was dat de situatie volmaakt hopeloos was.

Appellante heeft een gedragslijn gevolgd, waaruit duidelijk blijkt dat van een gemakkelijk toegeven aan vijandelijken aandrang geen sprake is. Appellante meent, dat onder deze omstandigheden haar geen verwijt treft en dat het niet redelijk is het verlies te haren laste te brengen.

De Afdeling overweegt dat er geen aanleiding bestaat geen gebruik te maken van de in art. 27 lid 1 E 100 verleende bevoegdheid. Daartoe bestaat wèl aanleiding, omdat appellante — een in de ogen van de Duitse autoriteiten Joodse instelling — gedwongen gehandeld heeft.

De Afdeling heeft overwogen dat de houding van appellante ingegeven is geweest door eigen belang; zij zou gedreven zijn door zucht tot eigen behoud en de kosten van het eigen behoud zouden moeten worden omgeslagen over alle aandeelhouders.

Het spreekt vanzelf dat appellante gemeend heeft de belangen van alle aandeelhouders en van alle pandbriefhouders in het oog te moeten houden. Voorzover het aandeelhouders betreft kan men van eigen behoud spreken. Wat betreft pandbriefhouders niet. Indien appellante in haar weigering volhard zou hebben tot het bittere einde, waren ook de crediteuren, dat zijn de pandbriefhouders, in de hoogste mate gedupeerd geworden. Zij zouden er thans even slecht aan toe zijn, als die van de Landelijke Hypotheekbank. En appellante zou geen enkel belang gediend hebben, zelfs niet dat van Simons. Appellante heeft de belangen van Simons niet aan de hare opgeofferd. De thans door Simons verlangde heldhaftige houding ware niets anders dan Don Quichotterie geweest, als gevolg waarvan Simons eerder en met groter zekerheid tenminste dezelfde schade geleden zou hebben als thans.

De Afdeling heeft het beroep van appellante op art. 33 lid 2 van E 100 verworpen, omdat appellante krachtens haar overeenkomst met Simons (diens aandeelhouderschap) niet gehouden was tot afgifte van de verpande effecten.

Deze motivering acht appellante niet juist.

Appellante was wèl gehouden de effecten af te geven zodra Simons, hetzij

a. aan zijn verplichtingen voldeed door te betalen, hetzij

b. andere zekerheid aanbond of

c. ophield aandeelhouder te zijn.

Appellante was dus, onder voorwaarden, gehouden tot afgifte van het onderpand. De vraag, welke de Afdeling zich had behoren te stellen, is deze, of appellante ingevolge een in 1943 bestaande verplichting, het onderpand moest afgeven aan een ander dan den eigenaar.

Artikel 2 sub 1 der verordening 148/1941 schreef ten aanzien van vermogensbestanddelen, waarop rechten van derden gevestigd waren, voor, dat, als Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, de positie niet wenste over te nemen, deze diende te worden geliquideerd. Lippmann wenste de positie niet over te nemen en preste appellante tot liquidatie.

De situatie van appellante was geen andere dan die van een bankinstelling, welke crediet heeft gegeven tegen onderpand van effecten. Indien Lippmann de schuld niet wenste over te nemen (door de bankinstelling te betalen) moest de bankinstelling de positie liquideren en het surplus aan Lippmann uitleveren. Geen bankinstelling, die klaarblijkelijk nolens volens en zonder Lippmann vrijwillig in de kaart gespeeld te hebben tot zodanige liquidatie overging, is nog tot schadevergoeding veroordeeld.

Het omslagstelsel, een onjuiste vondst van de Afdeling effectenregistratie, is in zodanige gevallen nimmer toegepast.

Appellante heeft den vijand niet in de kaart gespeeld. Simons heeft, onmiddellijk na afkondiging van de verordening 148/1941, zijn aandelen naar de Amsterdamse Bank gebracht met opdracht ze aan Lipp-

mann uit te leveren. Hij stelt in de pleitnota: „Hieraan viel niet te ontkomen".

Waarom niet? Als hij tóen de medewerking van appellante eens had ingeroepen? Hij heeft het niet geprobeerd.

Maar als Simons stelt, dat in Augustus 1941 aan inlevering van zijn aandelen niet te ontkomen viel, hoe kan hij dan menen dat in Maart 1943 aan inlevering van zijn effecten wèl te ontkomen viel. Meent hij dat Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat deze effecten ongemoeid zou laten? Een Joodse instelling heeft anderhalf jaar lang haar bestaan op het spel gezet, ten behoeve van haar Joodse aandeelhouders. Het is niet redelijk deze instelling, die veel méér deed voor Simons dan hijzelf, met de schade te belasten.

Appellante heeft er in haar verweerschrift reeds op gewezen, dat het herstel van Simons in den eigendom van de aandelen Nationale Hypotheekbank slechts een zeer ondergeschikte rol speelt. Appellante meent dat Simons geen werkelijk belang bij dit herstel heeft, omdat de aandelen, wegens de daarop rustende verplichtingen, nog steeds een negatieve waarde hebben. Indien Simons echter desondanks de aandelen, tegen cessie van zijn vordering op Lippmann, terugwenst, heeft appellante daartegen geen overwegend bezwaar. Zij heeft teruggaaf van de aandelen in der minne aangeboden, vóórdat deze procedure aanving. Het verzet van appellante richt zich er tegen dat de schade op haar wordt afgewenteld, welke door Lippmann aan Simons berokkend is doordat deze instelling de destijds aan appellante verpande effecten niet meer verantwoorden kan.

O. dat volgens art. 68 5e lid van K. B. E 100 het hoger beroep tegen een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie uitsluitend kan worden ingesteld op grond van

a. schending van de wet,

b. dat feiten en omstandigheden niet in aanmerking zijn genomen, die tot een andere beslissing zouden hebben moeten leiden, en

c. dat de beslissing onredelijk, onbillijk of willekeurig is of daarbij kennelijk van de bevoegdheid der afdeling een verkeerd gebruik is gemaakt;

O. dat appellante betoogd heeft, dat haar beroep steunt op de gronden sub a en c vermeld, daarvoor verwijzende naar het slot van art. 25 en het 2e lid van art. 33 van K. B. E 100;

O. dat wat dit laatste punt betreft, dat in de beslissing a quo wordt overwogen, dat een beroep op art. 33 lid 2 faalt, omdat appellante krachtens de overeenkomst (in casu het tussen haar en D. L. Simons bestaande aandeelhouderschap en de daarmee samenhangende wederzijdse rechten en verplichtingen) niet gehouden was tot afgifte der verpande effecten;

O. dat het door appellante ter zake aangevoerde, naar 's Raads oordeel, niet leidt tot de conclusie, dat zij wel tot afgifte der verpande effecten gehouden was, zodat de beslissing a quo op dit punt als juist moet worden aangemerkt;

O. dat wat het andere punt betreft, de bestreden beslissing de volgende overwegingen inhoudt:

Gerequestreerde heeft er zich op beroepen, dat het een algemeen belang was, dat zij, als vooraanstaande hypotheekbank, niet in de Duitse macht zou geraken.

De Raad overweegt hieromtrent, dat in dit beroep „het niet in de Duitse macht geraken", ligt opgesloten de erkenning, dat gerequestreerde handelde tot eigen behoud en dat het dan ook veeleer haar eigen belang was, en dat van haar gezamenlijke aandeelhouders, hetwelk zij diende door te handelen zoals zij gedaan heeft.

Gerequestreerde heeft er zich verder op beroepen, dat zij te waken had niet alleen voor de belangen van haar Joodse aandeelhouders, maar ook voor die van haar pandbriefhouders en voor die van haar niet-Joodse aandeelhouders. Dit beroep — hoezeer op zich zelf juist — houdt eveneens in een beroep op eigen behoud, immers dat van de gezamenlijke aandeelhouders.

Dit mag derhalve niet tengevolge hebben, dat de Joodse aandeelhouders alléén de dupe worden van het onrechtmatig optreden van de vijand of vanwege hem met macht beklede instanties.

Het valt niet mee in te zien waarom de kosten — dit te verstaan in de ruimste zin des woords — gemaakt tot haar eigen behoud, en ter voorkoming van een alle pandbrief — en aandeelhouders dreigende schade speciaal op de Joodse aandeelhouders zouden moeten worden afgewenteld.

O. dat de Raad van oordeel is, dat het in deze overwegingen gekozen omslagstelsel niet onredelijk, onbillijk of willekeurig is en er ook geen andere gronden bestaan als in art. 68, 5e lid K. B. E 100 bedoeld;

O. dat appellante nog heeft aangevoerd, dat zij ten onrechte veroordeeld is om aan Simons de eigen dom te verschaffen van f 4/1000 — 7% cum pref. aandelen Lever Brothers en Unilever nos. 14266/69 met dividendbewijzen 27 e.v., omdat in confesso is, dat de eigendom van deze stukken voor Simons niet is verloren gegaan, omdat zij nog bij Lippmann berusten;

O. dat de erkenning van Lippmann te dien aanzien echter onder reserve is gedaan, zodat geen zekerheid hieromtrent bestaat, en mochten de stukken inderdaad nog aanwezig zijn, deze kwestie gemakkelijk door partijen geregeld kan worden;

O. dat appellante voorts nog heeft aangevoerd, dat het onjuist is, dat bij de effecten, waarvan krachtens sub 4 van het dictum door appellante aan Simons de eigendom moet worden verschaft, nummers zijn vermeld, doch hiertegenover door geïntimeerde terecht is aangevoerd, dat de aandelen niet zonder meer vervangbaar zijn, zulks in verband met de mogelijkheid, dat aan andere stukken de de originele, van Simons afkomstige, een claim van een derde kan kleven;

O. dat dus alle grieven van appellante falen en de beslissing als wel en terecht gewezen behoort te worden bekrachtigd, waarbij de Raad nog te kennen geeft, dat het naar zijn oordeel van zelf spreekt, dat afgifte door appellante aan geïntimeerde van de 5 aandelen Nationale Hypotheekbank alleen kan plaats vinden tegen het stellen van zekerheid jegens of deelname in het waarborgfonds als in de statuten gestipuleerd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

Verwijst appellant de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van geïntimeerde, begroot op f 100.

No. 1401

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Mei 1948. (Mrs Sluis, Mijnssen en Köster.)

Het salaris van gerequestreerde, door de verwalter over verzoekster tot accountant aangesteld, teruggebracht van f 7225,33 tot f 2209,50.

Gerequestreerde veroordeeld het te dezer zake te veel ontvangene aan verzoekster terug te betalen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de interlocutoire uitspraak van den Raad dd. 23 Oct. 1947 in zake tussen de N.V. Interlapin v.h. firma N. Mogendorff, gevestigd en kantoorhoudende te Gouda, gemachtigde Dr J. Smit, als verzoeker en Jan van Werven, accountant, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr H. W. B. M. Brans als verweerder;

Gezien voorts de verdere gedingstukken, waaronder meer bepaald de ingevolge die uitspraak door W. T. J. Abbema, accountant te Gouda als deskundige uitgebrachte rapporten dd. 23 Februari en 10 Maart 1948, zomede het proces-verbaal van de nadere mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van den Raad dd. 18 Maart 1948;

O. dat de Raad voor de feiten in de eerste plaats verwijst naar voormelde interlocutoire uitspraak van 23 October 1947.

O. dat het bij die uitspraak gelaste deskundigenonderzoek heeft plaats gehad, waarna partijen de zaak bij mondelinge behandeling nader hebben toegelicht, daarbij wederzijds bij haar standpunt volhardend;

Ten aanzien van het recht:

O. dat van Werven meent, dat Interlapin haar recht zou hebben verwerkt door eerst in Juli 1947 de onderwerpelijke vordering in te stellen, na zich reeds in Juli 1946 daarover met van Werven in verbinding te hebben gesteld;

O. dat dit verweer faalt, daar hieruit geenszins mag worden afgeleid, dat Interlapin haar vorderingsrecht tegen van Werven zou hebben prijsgegeven, te minder nu Interlapin onweersproken heeft aangevoerd, dat zij, na te weten te zijn gekomen, dat van Werven's vermogen onder beheer was gesteld, dadelijk op 12 September 1946 haar vordering bij het Beheersinstituut heeft ingediend, hetwelk haar eerst op 9 Juni 1947 liet weten, dat het beheer over van Werven's vermogen inmiddels was opgeheven;

O. thans ten principale, dat Interlapin vordert:

1. nietigverklaring der aanstelling door Interlapins Verwalter Tieman van van Werven als accountant belast met de contrôle op de boekhouding van Interlapin;

2. veroordeling van van Werven tot terugbetaling van het hem als zodanig uitbetaalde bedrag van f 7225,33;

O. dat deze vorderingen er toe strekken, dat de als gevolg van gemelde opdracht tussen Interlapin en van Werven tijdens de bezetting ontstane rechtsbetrekkingen zullen worden nietigverklaard en van Werven als gevolg daarvan alles zal moeten terugbetalen, wat hij van Interlapin ontvangen heeft;

O. daaromtrent, dat rechtsbetrekkingen, welke evenals de onderhavige door een Verwalter van een Joodse zaak tijdens de bezetting in het leven zijn geroepen, voor vernietiging overeenkomstig het bepaalde in art. 23 j°. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in aanmerking komen, voor zover niet blijkt of aannemelijk is, dat degene, die onder Verwaltung gesteld is, daardoor is gebaat, daar in zoverre ingrijpen in die rechtsbetrekkingen onredelijk zou zijn te achten;

O. dat Interlapin meent, dat van zodanig gebaat zijn ten deze in het geheel geen sprake is;

a. omdat voor de aanstelling van een accountant ter contrôle van haar boekhouding geen enkele noodzaak bestond, waartoe Interlapin aanvoert, dat zij zodanige contrôle nooit heeft nodig gehad, wijl haar boekhouding, — ook tijdens de bezetting —, uitmuntend werd verzorgd door haar tegenwoordigen procuratiehouder J. W. Veenendaal, en dat zij slechts enkele malen voor zeer bijzondere opdrachten de hulp van een accountant heeft ingeroepen;

b. omdat van Werven de hem gegeven opdracht aldus heeft uitgevoerd, dat hij den vijand hulp heeft verleend, immers zich heeft beijverd er toe mede te werken om het gehele bedrijf van Interlapin in te zetten ter ondersteuning der Duitse oorlogsvoering;

O. dat de Raad echter Interlapin niet in dit betoog kan volgen;

O. dat toch, — voor wat de grond sub a betreft, uit het rapport van den deskundige Abbema blijkt, dat voor een zaak van den omvang van Interlapin geregelde accountantscontrôle niet alleen normaal doch zelfs zeer gewenst is, en ook tijdens de bezetting, was te achten, zodat de directie

van Interlapin in haar verantwoordelijkheid te kort is geschoten door vóór haar onder Verwaltungstelling niet voor een dergelijke contrôle te zorgen, ook al mocht haar procuratiehouder Veenendaal nog zo goed en vertrouwd zijn;

O. dat zodanige contrôle gedurende den tijd, dat Interlapin onder Verwaltung stond, te eerder in haar belang was te achten, nu haar directie als gevolg van de destijds geldende jodenmaatregelen zelf geen enkel toezicht kon houden, zodat accountantscontrôle als rem tegen eventuele fraude of wanbeheer van den volgens beide partijen ondeskundigen Verwalter Tieman nog extra wenselijk was;

O. voor wat den grond sub b betreft, dat weliswaar uit den tijd waarin en de omstandigheden waaronder van Werven zijn opdracht aanvaardde en de wijze, waarop hij deze volgens het rapport van den deskundige uitvoerde, mede bezien in verband met zijn lidmaatschap van de Nationaal Socialistische Beweging, mag worden afgeleid, dat hij er zich bewust van moet zijn geweest, dat hij door zijn arbeid mede — en zeker niet in de laatste plaats — de belangen van den bezetter en diens trawanten diende, en dat hij volledig bereid was naar al hun aanwijzingen te handelen, doch anderzijds niet is komen vast te staan, dat van Werven's arbeid er toe geleid heeft, dat Interlapin door den vijand is leeggeplunderd, en Interlapin te dien aanzien ook geen concrete feiten heeft gesteld, terwijl met name ook niet is gebleken, dat van Werven enigen invloed op den gang van zaken in Interlapin heeft gehad;

O. dat weliswaar aan van Werven kan worden aangerekend, dat hij in zijn openingsrapport er de aandacht op heeft gevestigd, dat de Joodse aandeelhouders door middel der laatste statutenwijziging kapitaal aan Interlapin hadden onttrokken, doch uit niets is gebleken, dat dit tot benadeling van Interlapin of van die aandeelhouders heeft geleid;

O. voorts aangaande de in hetzelfde rapport voorkomende berekening der gift voor Winterhulp, dat de Raad aannemelijk acht, dat van Werven deze ingevolge bijzondere opdracht van den Verwalter moest maken.

O. dat de Raad het op voormelde gronden onredelijk zou achten om de als voormeld tussen Interlapin en van Werven ontstane rechtsbetrekkingen geheel nietig te verklaren;

O. dat de Raad echter wel termen aanwezig acht die rechtsbetrekkingen gedeeltelijk te vernietigen althans gewijzigd vast te stellen in dier voege, dat van Werven tot een veel lager bedrag aan salaris en verschotten gerechtigd was, dan hij aan Interlapin in rekening heeft gebracht en van haar Verwalter uitbetaald heeft gekregen;

O. dat toch uit de rapporten van den deskundige Abbema blijkt, dat van Werven geen gediplomeerd accountant is en dat zijn arbeid belangrijk beneden het peil van goed accountantswerk stond, als gevolg waarvan zijn contrôle niet voldoende efficient was en geen afdoende waarborgen bood, terwijl volgens Abbema de door van Werven voor zijn arbeid in rekening gebrachte bedragen veel te hoog zijn, en deze, rekening houdende met de vaststaande feiten, dat van Werven voornoemden Veenendaal tijdens diens ziekte gedurende ongeveer twee maanden heeft vervangen, en dat van Werven ook de belastingaangiften verzorgd heeft, met een bedrag van f 750 per jaar voldoende beloond zijn;

O. dat de Raad dit bedrag als juist en billijk meent te mogen aanhouden, zulks mede uit overweging, dat vaststaat, dat Interlapin vóór haar onder Verwaltungstelling geen accountantscontrôle kende, in verband waarmede het redelijk voorkomt om de aan v. Werven voor zijn werkzaamheden toe te kennen vergoeding binnen enge grenzen te beperken;

O. dat derhalve aan van Werven over het tijdvak van twee en een half jaar, waarin hij zijn werkzaamheden voor Interlapin heeft verricht, een vergoeding van f 1875 toekomt;

O. dat van Werven onweersproken heeft medegedeeld, dat in het door hem van Interlapin ontvangen bedrag is begrepen een bedrag van ongeveer f 835 aan voorschotten;

O. dat de Raad met den deskundige Abbema aannemelijk acht, dat deze voorschotten grotendeels zijn veroorzaakt, doordat van Werven en zijn assistenten telkens vanuit Amsterdam naar Gouda moesten reizen, en daar verblijfkosten moesten maken;

O. dat het onredelijk zou zijn deze extra onkosten ten laste van Interlapin te laten, daar aannemelijk is, dat een accountant uit Gouda of naaste omgeving voor Interlapin veel goedkoper zou zijn geweest;

O. dat onder deze omstandigheden de voorschotten van van Werven tot een bedrag van niet meer dan f 334,50 ten laste van Interlapin behoren te komen;

O. dat de Raad, nu Interlapin ten dele in het ongelijk is gesteld, termen aanwezig acht om een derde gedeelte van de door Interlapin gemaakte proceskosten te haren laste te laten, zomede een derde gedeelte van de helft der door het deskundigenonderzoek veroorzaakte extra proceskosten;

O. dat het voren overwogene leidt tot de volgende uitspraak.

Rechtdoende:

Vernietigt de als gevolg van de aanstelling door den Verwalter Tieman van verweerder van Werven tot accountant, belast met de contrôle op de boekhouding der N.V. Interlapin, tussen die Naamloze Vennootschap en verweerder van Werven ontstane rechtsbetrekkingen gedeeltelijk, althans stelt deze gewijzigd vast, in dier voege, dat de N.V. Interlapin ter zake der door den verweerder van Werven voor haar verrichte werkzaamheden aan salaris en voorschotten f 2209,50 verschuldigd is.

Veroordeelt mitsdien den verweerder van Werven tot terugbetaling aan de N.V. Interlapin van hetgeen hij te dier zake meer

van laatstgenoemde ontvangen heeft, zijnde een bedrag van f 5015,83.

Veroordeelt verweerder van Werven om aan Interlapin te betalen $^2/_3$ gedeelte van de aan de zijde van Interlapin in dit geding gemaakte proceskosten, welk gedeelte hierbij met uitzondering van het ten laste van Interlapin komende een zesde gedeelte der kosten van het deskundigen onderzoek, tot aan deze uitspraak wordt begroot op f 80.

Veroordeelt van Werven voorts om vijf/zesde gedeelte in de kosten van voormeld deskundigenonderzoek bij te dragen, welk gedeelte hierbij wordt begroot op f 354.

Wijst af het meer of anders gevorderde.

No. 1402

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Sept. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Verkoop van schilderijen ter veiling in Juni 1943.

Gerequestreerde — koper — heeft niet aangetoond, dat hij als handelaar niet heeft kunnen vermoeden, dat de verkoop betrof geroofd Joods goed en geen onderzoek naar de herkomst had kunnen instellen.

Gerequestreerde — veilinghoudster — heeft op geen enkele wijze aan kopers op de veiling kenbaar gemaakt, dat er zich Joodse goederen onder de ter veiling gebrachte bevonden en moet daardoor als de oorzaak worden beschouwd van de onbekendheid van de kopers en is uit dien hoofde tegenover hen aansprakelijk voor de schade.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 288/47 van Jacques Hedeman, textielfabrikant, wonend te Almelo, gemachtigde Mr C. de Kempenaer te Arnhem, luidende:

dat verzoeker is van Joods origine en mitsdien de bepalingen van den bezetter op hem worden toegepast;

dat een deel zijner schilderijen zijn weggehaald door Lippmann Rosenthal of enige andere Duitse instantie uit zijn safe bij de Amsterdamse Bank en bij de firma Mak van Waay zijn verkocht aan verschillende liefhebbers;

dat eerst onlangs verzoeker de gegevens omtrent deze verkopen in handen zijn gekomen, waar alleen door bemiddeling van daartoe bevoegde instanties de gepleegde verkopen waren te ontdekken;

dat o.m. bij een z.g. veiling door de N.V. Mak van Waay zijn verkocht aan Albert Smit, Heerengracht 149, Amsterdam, onder catalogus no. 43a Lippmann Rosenthal 21639/58a „Interieur met vrolijke paartjes" voor f 50 catalogus no. 46, Lippmann Rosenthal 21639/66a voorstellende „Grot met altaar" school de Momper, voor f 2400, catalogus no. 39, Lippmann Rosenthal 21639/81a „Dame in lila costuum" naar Sir J. Keller, voor f 520, catalogus no. 15, Lippmann Rosenthal 21639/5a „Vrouwenportret" Engelse school voor f 260; catalogus no. 113, Lippmann Rosenthal 21639/7a „Vrouw en jongen in een nis" voor f 720; catalogus no. 135, Lippmann Rosenthal 21639/10a „Boeren interieur", naar Brouwer voor f 300;

dat deze schilderijen door den koper niet te goeder trouw kunnen zijn gekocht en op deze wijze verkregen;

dat het toch van algemene bekendheid was, dat, in dien tijd een groot deel der schilderijen, die geveild werden, van Joods bezit afkomstig waren;

dat ieder, die op deze veilingen van dien tijd kocht wist en kon weten, dat hier feitelijk door de Duitsers werd verkocht;

dat requestrant dus meent recht te hebben op rechtsherstel en het achterwege laten van een zodanige maatregel zeer onbillijk zoude zijn, waar verzoeker buiten zijn weten en tegen zijn wil door den bezetter, zijn collectie, die hij in jaren heeft samengebracht, heeft zien vernietigen;

dat requestrant dus meent recht te hebben op nietigverklaring door Uwen Raad van door gerequestreerde en/of anderen op bedoelde schilderijen verkregen rechten, door welke rechten requestrante's eigendom teniet ging, zowel tegen den gerequestreerde als derden;

dat ingeval gerequestreerde zich weder van deze schilderijen mocht hebben ontdaan, requestrant Uwen Raad verzoekt artikel 11 K. B. E 100 toe te passen en gerequestreerde te bevelen den nieuwn koper op te geven;

dat dit alles moge geschieden met bevel eventuele andere kopers in het geding te mogen roepen;

dat requestrant recht meent te hebben Uwen Raad te verzoeken gerequestreerde of anderen in wiens bezit de schilderijen zich thans bevinden te veroordelen tot afgifte, bij nalatigheid onder verbeurte van een dwangsom;

dat ook het reeds wegmaken of alsnog wegmaken dezer schilderijen niet denkbeeldig is, in welk geval gerequestreerde zal moeten worden veroordeeld tot een schadeloosstelling;

dat als basis voor een schade niet kan gelden het bij dezen z.g. koop bestede bedrag maar de werkelijke waarde, waar bij deze verkopen nu eenmaal geknoeid werd;

dat requestrant bereid is tegen teruggave van de schilderijen of schadeloosstelling te cederen de eventuele bij Lippmann Rosenthal gestorte bedragen;

Op welke gronden requestrant verzoekt dat het Uwen Raad moge behagen:

1. de nietigheid uit te spreken van de door gerequestreerde en/of anderen verkregen rechten op genoemde schilderijen, met herleving van requestrant's rechten op deze schilderijen;

2. gerquestreerde en/of anderen te veroordelen tot afgifte van de hiervoor ge-

noemde schilderijen binnen een bij het door U te wijzen vonnis te bepalen termijn, op verbeurte van een boete van f 100 voor iederen dag dat de betrokkenen daarmede in gebreke blijft, subsidiair gerequestreerde te veroordelen tot betaling van de waarde der schilderijen in casu ten minste te stellen op resp. f 850, f 2400, f 520, f 260, f 720 en f 300 of zoveel minder als Uwen Raad in goede justitie zal vermenen; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde Albert Smit, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr J. R. Voûte Jr.;

Gehoord voormelde gemachtigden en partij Smit in persoon op 1 December 1947;

Gelet op de toen door den Raad genomen beslissing, dat de N.V. Maatschappij voor Kunst- en Antiekveilingen (Mak van Waay) en de erfgenamen van O. Graser in het geding kon worden geroepen;

Gelet op de schriftelijke uiteenzetting dd. 4 Februari 1948, die door voormelde N.V. Maatschappij voor Kunst- en Antiekveilingen is ingezonden, nadat zij in het geding geroepen was;

Gezien voorts de daarna genomen conclusies van partij Hedeman en partij Smit;

Gelet op de overige overgelegde stukken;

Gelet op de verklaring van den gemachtigde van partij Smit, dat hij er geen prijs meer op stelt, dat de erven van O. Graser in het geding worden geroepen;

O. dat de in het inleidend verzoekschrift gestelde koop van de daar genoemde schilderijen door gerequestreerde Smit is komen vast te staan;

O. dat gerequestreerde Smit zijn goede trouw bij dien koop in de zin van Besluit E 100 niet heeft aangetoond;

dat toch de veiling, naar gebleken is, plaats had op 29 Juni 1943, toen reeds gedurende geruimen tijd Joodse goederen door vijandelijke instanties aan de markt werden gebracht, en gerequestreerde Smit niet heeft aangetoond, dat hij als handelaar bij den aankoop van kunstvoorwerpen als de hier besprokene niet heeft kunnen vermoeden, dat het geroofd goed zou kunnen zijn en geen onderzoek naar de herkomst van het goed had kunnen instellen;

dat Smit derhalve tegenover Hedeman aansprakelijk is;

O. dat niet is gebleken, waar de gemelde schilderijen zich thans bevinden;

O. dat is komen vast te staan, dat Mak van Waay op geen enkele wijze aan kopers op de veiling heeft te kennen gegeven, dat er Joodse goederen onder de in veiling gebrachte zich bevonden; dat onder deze omstandigheden Mak van Waay als de oorzaak van de onbekendheid van Smit met de herkomst der goederen moet worden beschouwd en uit dien hoofde tegenover Smit aansprakelijk is voor de daardoor door hem geleden of te lijden schade;

O. dat op grond van vorenstaande overwegingen het redelijk is, dat de verkoop der schilderijen ter veiling worde vernietigd en de gevolgen dier vernietiging aldus worden geregeld, dat gerequestreerde Smit aan verzoeker als schadevergoeding betaalt de waarde dier schilderijen op het ogenblik van het indienen van het inleidend request (Mei 1947);

dat Mak van Waay behoort te worden veroordeeld om aan Smit te vergoeden datgene waartoe Smit zal veroordeeld om aan verzoeker Hedeman te betalen;

O. dat de Raad partijen gedurende één maand na heden in de gelegenheid wil stellen omtrent bovenvermelde waarde der schilerijen tot overeenstemming te komen, doch zich voorstelt, indien overeenstemming niet wordt bereikt, over te gaan tot benoeming van een deskundige, teneinde zich over die waarde te doen voorlichten;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de in het inleidend verzoekschrift vermelde koop ter veiling van de daar genoemde schilderijen;

Houdt de verdere uitspraak aan.

No. 1403

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 22 October 1948. Mrs de Boer, Prof. Dorhout Mees en Rutgers van Rozenburg.)

Een zo rigoureuze bepaling als die van art. 3 Besluit E 133 mag niet door wetsduiding worden uitgebreid buiten de duidelijke en ondubbelzinnige grenzen door de wetgever gesteld.

Wanneer de wetgever alle personen in vijandelijke staatsdienst heeft willen noemen, heeft hij zich op andere wijze uitgedrukt, zoals b.v. in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61):

„ieder ambtenaar, beambte of ander persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van een vijandelijke mogendheid, hetzij in vasten of tijdelijken dienst, hetzij in enig ander dan dienstverband".

Een militair als zodanig valt niet onder art. 2 sub 1 van het K. B. E 133, maar is vijandelijk onderdaan i.v.m. art. 2 sub 4 E 133 j°. art. 7 sub 4 van de Wet op het Nederlanderschap (12 December 1892, Stbl. 268).

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2, 3, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 18 Juli 1948 van W. van der Wart, wonende te Baarn, waarbij deze komt in beroep tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Vertegenwoordiging Utrecht, dd. 14 Juni 1948 volgens welke hij door het Nederlandse Beheersinstituut overeenkomstig art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt;

O. dat verzoeker zelf heeft gesteld, dat hij na bij de Wach- und Schutzdienst te hebben gediend, in de dienst van de Chefintendant, (blijkbaar is bedoeld: bij de Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlan-

den) is overgegaan en daarbij in dienst is geweest tijdens de bezetting van Nederland en het Nederlandse Beheersinstituut zulks terecht als een dienst bij de Duitse krijgsmacht heeft aangemerkt;

dat het Nederlandse Beheersinstituut daaruit de conclusie heeft getrokken, dat verzoeker door deze dienst ambtenaar, beambte, agent, vertegenwoordiger of gemachtigde van een vijandelijken Staat, Duitsland, in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen is geworden;

O. dat zulks hieruit niet volgt;

dat immers het begrip „ambtenaar" geen vast omlijnd begrip is en daaraan voor de toepassing van verschillende wetten een verschillende betekenis moet worden gehecht (Ambtenarenwet 1929, Wetb. van Strafrecht);

dat het Besluit Vijandelijk Vermogen geen definitie geeft en daarom aan dit begrip de gangbare betekenis moet worden gehecht;

dat het echter voor de onderhavige zaak niet nodig is deze nauwkeurig vast te stellen, nu blijkens art. 84 Sr. in de Nederlandse rechtsterminologie een militair zeker niet in alle omstandigheden als ambtenaar wordt beschouwd;

dat nu zij, die niet aan alle militairen het karakter van ambtenaar ontzeggen, dit in elk geval wel doen aan de ongegradueerde militairen (Noyon) en derhalve verzoeker uit hoofde van zijn dienstneming bij de vijand niet als ambtenaar kan worden beschouwd;

dat het geen betoog behoeft, dat een militair als zodanig niet is agent, vertegenwoordiger of gemachtigde van de staat bij welke hij dient;

dat men bij de zeer onzekere betekenis van het vrijwel in onbruik geraakte begrip „beambte" zou kunnen twijfelen over de vraag of een militair als zodanig een beambte kan worden genoemd;

dat de Raad deze vraag echter ontkennend beantwoordt;

dat de benaming beambte voor een militair zozeer afwijkt van het gewone spraakgebruik, dat niet mag worden aangenomen, dat de wetgever daaronder ook militairen heeft willen begrijpen, nu niets op zulk een bedoeling wijst;

dat dit te minder geoorloofd is, nu het karakter van een beambte in de tijd, waarin deze term nog in vele wettelijke bepalingen voorkwam, weinig overeenkomst heeft met dat van een ongegradueerde militair;

O. dat het weliswaar in de lijn van het Besluit Vijandelijk Vermogen zou liggen te denken aan een bedoeling van de wetgever om het vermogen van alle vijandelijke staten, van hun onderdanen, en van hen, die de vijand hebben gediend, ten behoeve van de Nederlandse staat verbeurd te verklaren als een gedeeltelijke vergoeding voor de enorme schade, die Nederland door de onrechtmatig tegen hem ontketende aanvalsoorlog heeft geleden;

dat echter een zo rigoureuze bepaling als die van art. 3 lid 1 Besluit Vijandelijk Vermogen zeker niet door wetsduiding mag worden uitgebreid buiten de duidelijke en ondubbelzinnige grenzen, welke de wetgever daaraan heeft gesteld;

dat zulk een wetsaanduiding ook niet in overeenstemming met de rechtsterminologie zou zijn, zoals die door de Nederlandse wetgever uit het laatste gedeelte van de oorlog wordt gebruikt;

dat immers in de enkele gevallen, waarin deze wetgever alle personen in vijandelijke staatsdienst heeft willen noemen, hij zich op andere wijze heeft uitgedrukt en bijvoorbeeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht heeft gesproken van „ieder ambtenaar, beambte of ander persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van een vijandelijke mogendheid, hetzij in vasten of tijdelijken dienst, hetzij in enig ander dan dienstverband" daarmede duidelijk te kennen gevende, dat er naar zijn mening naast de ambtenaren en beambten nog andere groepen van personen in dienstverband bestaan;

O. dat de Raad echter zij het op andere gronden, de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut toch juist acht;

dat immers art. 2 onder 4 Besluit Vijandelijk Vermogen tot vijandelijk onderdaan verklaart de personen, die ingevolge het bepaalde bij het K. B. van 7 Juni 1940 (Stbl. no. A 6) tot vijandelijke onderdanen zijn verklaard en dat art. 1 lid 5 onder b zulks doet ten aanzien van de natuurlijke personen, gevestigd in vijandelijk (waaronder krachtens art. 1 lid 3 ook wordt verstaan door de vijand bezet) gebied, van wie niet blijkt, dat zij Nederlandse onderdanen of onderdanen van een niet-vijandelijke Staat zijn;

dat nu verzoeker, die naar de posita van zijn eigen verzoekschrift, zich in dienst bij de Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden, een onderdeel van de Duitse weermacht, heeft begeven en zulks — naar moet worden aangenomen — zonder verlof van de Koningin, door deze daad krachtens art. 7 onder 4° van de Wet van 12 Dec. 1892 (Stbl. no. 268) zijn Nederlanderschap heeft verloren en niet is gebleken, dat hij deze nationaliteit heeft herwonnen of die van een niet-vijandelijke staat ooit heeft bezeten;

dat verzoeker te Maarn, dus in vijandelijk gebied in de zin van het genoemde K. B. no. A 6 was en is gevestigd;

dat verzoeker derhalve terecht door het Nederlandse Beheersinstituut tot vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen is verklaard;

dat de aangevoerde gronden, waarom de beroepen beslissing verzoeker bijzonder zwaar treft, wellicht redenen kunnen zijn om hem een ontvijandingsverklaring te geven, maar zij de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen niet vermogen op zij te zetten;

Bevestigt de beroepen beslissing.

20 April 1949 (afl. 12) No. 1404—1424

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1404

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Sept. 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens.)

Verzoeker hersteld in de eigendom van schilderijen tijdens de bezetting onder dwang verkocht aan de Duitser Miedl en de Stichting Nederlands Kunstbezit bevolen de in haar bezit zijnde schilderijen aan verzoeker terug te geven tegen betaling zijnerzijds van een evenredig bedrag van de ontvangen koopprijs.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van Mozes Wolf, zich noemende en schrijvende Marcel Wolf, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde eerst Mr S. J. Polak, daarna Mr N. J. Vonck, en de verweerschriften van:

1. Mr E. J. Korthals Altes en N. C. Roest van Limburg, in hun hoedanigheid van beheerders over het voormalig vermogen van den Duitser Alois Miedl, thans wonende te Madrid;

2. De Stichting Nederlands Kunstbezit, gevestigd te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak op 16 Februari, 19 April en 26 April 1948;

O. dat verzoeker heeft gesteld en gevorderd:

dat verzoeker is Jood in den zin der tijdens de bezetting uitgevaardigde Duitse verordeningen;

dat verzoeker vóór den oorlog zaken heeft gedaan met een zekeren A. Miedl, rijksduitser, eigenaar van de Buitenlandse Bankvereniging te Amsterdam, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats;

dat verzoeker dezen Miedl als een fatsoenlijk man had leren kennen en mede in verband met het feit dat Miedl met een Joodse vrouw gehuwd was, weinig heeft kunnen vermoeden, welk een twijfelachtige rol deze Miedl tijdens de bezetting zou spelen;

dat verzoeker als kunstverzamelaar, een belangrijke collectie schilderijen had, waaraan hij zeer gehecht was;

dat kort nà de bezetting Miedl bij verzoeker is gekomen en hem heeft gewaarschuwd voor het feit dat verzoeker als Jood zijn schilderijen niet kon houden;

dat verzoeker en Miedl te rade zijn gegaan en besloten hebben om een schijnovereenkomst aan te gaan, volgens welke verzoeker aan Miedl drie schilderijen verkocht, te weten een Ferdinand Bol (Pyrrhus), een Aart van der Meer (Wintergezicht) en een Ruysdael, zulks voor een totaal bedrag van f 35.000;

dat dit bedrag ver onder de werkelijke waarde der schilderijen lag, daar verzoeker lang voor den oorlog deze schilderijen zeer goedkoop gekocht had respectievelijk voor f 15.000, f 28.000 en f 9500;

dat Miedl de schilderijen heeft genomen, doch de koopsom niet aan verzoeker is uitbetaald;

dat verzoeker hoewel hij een grote vordering op Miedl had, generlei uitbetaling heeft ontvangen, doch voor de koopsom gecrediteerd is in de boeken van voormelde Buitenlandse Bankvereniging, doch hiervan verzoeker niets ten goede is gekomen en gemelde Bankvereniging generlei verhaal biedt;

dat verzoeker heeft moeten ondervinden dat Miedl deze schilderijen kalmweg heeft doorverkocht met het gevolg, dat deze naar Duitsland zijn weggesleept, alwaar de Ferdinand Bol en de Aart van der Meer na de capitulatie gevonden zijn;

dat deze Ferdinand Bol en Aart van der Meer zich thans onder de hoede bevinden van de Stichting Nederlands Kunstbezit, Keizersgracht 105, Amsterdam;

dat Uw Raad bevoegd is verzoeker te dezer zake rechtsherstel te verlenen;

dat immers uit de boven weergegeven feiten blijkt, dat tijdens de bezetting de rechtsbetrekkingen van Miedl tot deze 3 schildereijen is ontstaan en dat het bezit voor verzoeker is verloren gegaan onder den invloed van de tegen de Joodse dreigende maatregelen, terwijl voorts een geoorloofde oorzaak ontbreekt;

dat in ieder geval in het licht van de boven geschetste omstandigheden het achterwege laten van het door verzoeker gevraagde ingrijpen onredelijk ware;

dat verzoeker derhalve gerechtigd is een vordering in te stellen tot nietigverklaring van de rechtsbetrekking van Miedl tot bovenomschreven schilderijen, herleving van verzoeker's eigendomsrecht, nietigverklaring van bovenvermelden verkoop en van de verder door Miedl ten aanzien van deze schilderijen verrichte rechtshandelingen, alsmede teruggave van de 2 opgespoorde schilderijen;

Redenen waarom verzoeker zich wendt tot Uw Raad met eerbiedig verzoek:

1°. de rechtsbetrekking van Miedl tot bovenomschreven 3 schilderijen nietig te verklaren en het eigendomsrecht van verzoeker daarop te doen herleven;

2°. nietig te verklaren de bovenomschreven eind 1940 tussen verzoeker en Miedl gesloten overeenkomst van koop en verkoop en de verdere door Miedl ten aanzien van deze schilderijen verrichte rechtshandelingen;

3°. de Stichting Nederlands Kunstbezit te Amsterdam te bevelen de bovenomschreven schilderijen van Ferdinand Bol en Aart van der Meer terug te geven aan verzoeker;

4°. de Stichting Nederlands Kunstbezit voornoemd indien deze verweer mocht voeren tegen de onderhavige vordering, te veroordelen in de kosten van het geding.

O. dat de gerequestreerde sub 1 heeft geantwoord:

dat hun door het Nederlandse Beheers-

instituut onder dagtekening van 30 Mei 1947 is opgedragen de behandeling van dit geding voor het voormalig vermogen van Alois Miedl over te nemen;

dat zij de door verzoeker als grondslag van zijn verzoek gestelde feiten ontkennen en hunnerzijds de gang van zaken, zoals zij die uit de hun ten dienste staande gegevens hebben vastgesteld, zullen mededelen:

In Juli 1940 heeft Miedl het bedrijf van de Kunsthandel J. Goudstikker N.V. te Amsterdam gekocht met inbegrip van het recht op de handelsnaam.

Op 13 September 1940 heeft Miedl dit bedrijf ingebracht in de door hem opgerichte Kunsthandel voorheen J. Goudstikker N.V.

Tussen het tijdstip van de aankoop en dat van de inbreng heeft Miedl dit bedrijf uitgeoefend voor eigen rekening onder de naam „Kunsthandel J. Goudstikker".

In dit overgangstijdvak heeft Miedl in de uitoefening van genoemd bedrijf van verzoeker de drie door verzoeker genoemde schilderijen gekocht voor f 35.000. Zowel Miedl, handelende onder de firma J. Goudstikker als verzoeker stonden destijds in rekening-courant-verhouding tot de Buitenlandse Bankvereniging N.V. te Amsterdam.

De koopprijs is voldaan door overschrijving van f 30.000 op 26 Aug. 1940 van de rekening van Miedl op die van verzoeker. Het restant van f 5000 is 25 Oct. 1940 ten gunste van verzoeker door de Buitenlandse Bankvereniging N.V. betaald aan het kantoor te 's-Gravenhage van de Heren Loyens & Volkmaars.

De rekening-courant van verzoeker bij de Buitenlandse Bankvereniging N.V. sloot op 31 Dec. 1940 met een saldo ten laste van verzoeker van f 33.141. Later zijn de verschillende rekeningen van verzoeker gecombineerd met als resultaat een vordering op verzoeker van f 8825, die nog onbetaald is.

In 1944 is de Buitenlandse Bankvereniging N.V. geliquideerd op de voet van het Liquidatiebesluit 1941 en is haar bedrijfsvermogen overgedragen aan Alois Miedl als aandeelhouder, die het bedrijf onder de naam: Bankierskantoor Alois Miedl heeft voortgezet.

Miedl heeft zeer kort na de aankoop der schilderijen van verzoeker deze naar Duitsland verkocht.

dat blijkens deze gang van zaken geen sprake is geweest van een schijnovereenkomst daar de koopprijs aan verzoeker is voldaan;

dat beheerders niet weten, welke prijzen verzoeker voor de schilderijen heeft besteed, doch van bevoegde zijde hebben vernomen, dat f 35.000 in Augustus 1940, toen de markt niet bijzonder gunstig was, als een behoorlijke prijs kon gelden;

dat niet ter zake doet, of verzoeker destijds een grote vordering op Miedl had, daar deze de koopprijs der schilderijen heeft betaald, doch beheerders het bestaan van zulk een schuld ten overvloede ontkennen;

dat beheerders er niet op tegen hebben, dat de schilderijen van Ferdinand Bol en Aart van der Meer door de Stichting Nederlands Kunstbezit aan verzoeker worden teruggeleverd, mits de stichting afstand doet van alle regres tegenover het voormalig vermogen van Alois Miedl;

dat de stichting hiertoe, naar te verwachten is, slechts bereid zal zijn, indien verzoeker haar een evenredig deel van de door hem voor de drie schilderijen genoten koopprijs vergoedt;

dat er intussen, naar beheerders voorkomt, geen aanleiding bestaat om de Stichting tot afgifte tegen betaling als bedoeld te veroordelen, omdat verzoeker opkomt tegen een door hem vrijwillig gesloten overeenkomst, ook al is hij daarbij wellicht geleid door de overweging, dat hem deze schilderijen later door den bezetter zonder betaling zouden worden ontnomen;

Weshalve wordt geconcludeerd primair tot ontzegging, althans niet-ontvankelijkverklaring van het verzoek, subsidiair, indien de Raad tot inwilliging van het verzoek om teruggave der schilderijen overgaat, daaraan zodanige verplichting voor verzoeker te verbinden, dat beheerders van het voormalige vermogen van Alois Miedl zijn gevrijwaard van regres van de zijde der Stichting Nederlands Kunstbezit; kosten rechtens.

O. dat de gerequestreerde sub 2 geen principieel verweer heeft gevoerd en zich bepaald heeft tot een referte;

O. dat partijen verdeeld zijn over de vraag of de verkoop der schilderijen door verzoeker aan Miedl een vrijwillige overeenkomst is geweest dan wel een schijnovereenkomst, gelijk verzoeker volhoudt, doch de Raad van oordeel is, dat de overeenkomst in elk geval is tot standgekomen onder den druk der Duitse bezetting en het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn, zodat de gevraagde nietigverklaring behoort te worden uitgesproken;

O. dat thans beslist moet worden of verzoeker bij de overdracht der schilderijen enige tegenpraestatie heeft ontvangen, daar hij zelf beweert niets als vergoeding ontvangen te hebben en dat de creditering op zijn rekening bij de Buitenlandse Bankvereniging slechts voor den vorm is geschied;

O. dat is komen vast te staan, dat van den koopprijs van f 35.000 een bedrag van f 30.000 is geschreven in het credit van verzoeker bij genoemde bank en f 5000 te zijnen behoeve zijn betaald aan de firma Loyens en Volkmaars;

O. dat deze betaling van f 5000 dus in elk geval reëel is geweest, gelijk verzoeker ook niet heeft betwist;

O. dat wat de creditering der f 30.000 betreft, de Raad verzoeker in de gelegenheid heeft gesteld om te bewijzen, dat de verkoop aan Miedl een schijnhandeling is geweest en dat hem van die creditering niets ten goede is gekomen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat verzoeker in dat bewijs niet is geslaagd, zodat aangenomen moet worden, dat de verkoop een reële is geweest en verzoeker als tegenpraestatie voor de overdracht der schilderijen f 35.000 heeft ontvangen;

O. dat, naar 's Raads oordeel, verzoeker een gedeelte van dit bedrag zal moeten betalen en wel een zodanig gedeelte van de f 35.000, als de twee terug te ontvangen schilderijen van Ferdinand Bol en Aart van der Meer daarin vertegenwoordigen;

O. dat door de overgelegde nota's en de verklaring van den getuige (deskundige) A. M. de Wild voldoende is aangetoond dat verzoeker bij aankoop omstreeks denzelfden tijd betaald heeft voor de

Ferdinand Bol	f 15.000
Aart van der Meer	f 28.000
Ruysdael	f 9.350
Totaal	f 52.350

en voor de beide terug te ontvangen schilderijen f 43.000;

O. dat verzoeker dus een gelijk evenredig deel of $\frac{43000}{52350}$ van de f 35.000 aan de Stichting zal moeten vergoeden, t.w. f 28.748,80 of rond f 28.750;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekking van Miedl tot de bovenomschreven 3 schilderijen en doet het eigendomsrecht van verzoeker daarop herleven.

Verklaart nietig de boven bedoelde eind 1940 tussen verzoeker en Miedl gesloten overeenkomst van koop en verkoop en de verdere door Miedl ten aanzien van deze schilderijen verrichte rechtshandelingen.

Beveelt de Stichting Nederlands Kunstbezit de bovenomschreven schilderijen van Ferdinand Bol en Aart van der Meer terug te geven aan verzoeker tegen betaling zijnerzijds van een bedrag van f 28.750.

Gelast den eersten gerequestreerden zulks te gehengen en te gedogen.

Compenseert de kosten van partijen in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 1405

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 22 October 1948. (Mrs de Boer, van Regteren Altena en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Het beroep van het N.B.I. op een wens van de Minister van Justitie, om zich te onthouden van beslissingen op verzoeken om ontvijanding van Rijksduitsers zolang de ministeriële richtlijnen niet zijn vastgesteld, is ondeugdelijk.

Volgens wettelijke maatregel is aan het N.B.I. de taak opgedragen, om op dergelijke verzoeken een beslissing te nemen en wel binnen een termijn van 6 maanden. In een rechtsstaat behoort een ministerieel voorschrift in tegengestelde zin geen effect te hebben.

Verzoeker tot niet vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit E 133 verklaard.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 7 April 1948 bij de Raad ingekomen verzoekschrift van Paul Albert August Kuppel, wonende te Bilthoven, gemeente de Bilt, waarin verzoeker stelt:

dat verzoeker, die de Duitse nationaliteit bezit, zich bij request van 10 Juli 1945, hetwelk hierbij in afschrift wordt overgelegd, heeft gewend tot de instelling Rechtsherstel en Beheer te Amersfoort, welke instelling destijds het Beheersinstituut ter plaatse vertegenwoordigde, met het verzoek in aanmerking te komen voor vrijstelling van inbeslagname vijandelijk vermogen;

dat het Beheersinstituut dit verzoek terecht heeft opgevat, als een verzoek tot ontvijanding als bedoeld in art. 34 f Besluit E 133 zoals blijkt uit het hierbijgevoegd schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut Utrecht Oost d.d. 4 Febr. 1946, waarbij de verzoeker een lijstje werd toegezonden vermeldende de vereisten waaraan dit verzoek alsnog moest voldoen;

dat verzoeker daarop de aan het oorspronkelijke verzoek ontbrekende gegevens, te weten verklaringen van diverse personen omtrent zijn houding tijdens de bezetting, opgave van vermogenstoestand, zomede een verklaring van de Inspecteur van Belastingen dat hij tijdens de bezetting zijn belastingplichten heeft voldaan, aan het Beheersinstituut heeft toegezonden;

dat verzoeker daarop op 23 Jan. 1947 van gemeld Beheersinstituut Amersfoort het verzoek ontving om f 50 te storten op rekening van gemeld Beheersinstituut bij de Rotterdamse Bankvereniging aldaar;

dat verzoeker hieraan op 24 Jan. 1947 heeft voldaan zoals uit bijgaand stortingsbewijs blijkt;

dat hij daarop op 22 Mei 1947 van het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage andermaal het verzoek ontving tot storting van f 50 ter verkrijging der gevraagde z.g. no-enemy verklaring;

dat verzoeker diezelfde dag aan het Beheersinstituut heeft bericht hieraan reeds voldaan te hebben;

dat op 14 Februari 1948 eisers raadsman bij het Beheersinstituut om inlichtingen omtrent deze zaak heeft aangedrongen zonder tot dusver antwoord te ontvangen;

dat waar het Beheersinstituut ingevolge art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen binnen 6 maanden op dit verzoek had behoren te beslissen, terwijl thans bijna 3 jaren sedert de indiening van gemeld verzoek zijn verstreken, verzoeker bij deze komt in hoger beroep;

dat verzoeker voor de gronden waarop zijn verzoek steunt meent te mogen verwij-

zen naar het door hem hierbij overgelegde inleidend request;

dat verzoeker ter completering van dit request hierbij overlegt een aantal afschriften van verklaringen van te goeder naam en faam bekend staande personen (de originelen bevinden zich bij het Beheersinstituut) waaruit van zijn instelling en handelwijze blijkt;

dat uit al deze verklaringen zonneklaar blijkt niet alleen dat verzoeker zich niet onloyaal tegenover het Nederlandse volk en vriendschappelijk tegenover de bezetter gedragen heeft, doch veeleer dat verzoeker steeds de Nederlandse belangen heeft voorgestaan, terwijl hij niet alleen na gedwongen dienstneming in het Duitse leger is gedeserteerd, doch bovendien door sabotage en wegneming van munitie ten behoeve van de Joegoslavische en Franse verzetsbeweging de geallieerde zaak daadwerkelijk heeft gesteund;

dat blijkens de hierbij overgelegde verklaring van de Hoofdinspecteur van Politie te de Bilt, hem en zijn gezin door de Rijksvreemdelingendienst toestemming is verleend om hun verblijf in Nederland voort te zetten;

Redenen waarom verzoeker de Raad eerbiedig verzoekt te verklaren voor recht dat hij niet langer vijandelijk onderdaan is in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Gehoord verzoeker ten deze bijgestaan door Jhr Mr F. F. Hooft Graafland, adv. te Utrecht;

Gelet op de van het Nederlandse Beheersinstituut ontvangen inlichtingen, de verklaring van de gehoorde getuige, en de overgelegde stukken, waaronder in het bijzonder een verzoeker betreffend dossier van de Rijksvreemdelingendienst en verschillende verklaringen van personen, die omtrent de gedragingen van verzoeker tijdens de bezetting inlichtingen kunnen geven;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft opgegeven, niet binnen 6 maanden na de indiening van het verzoekschrift te hebben beschikt in afwachting van te dezer zake vast te stellen ministeriële richtlijnen en ter voldoening aan de wens van de minister van justitie zich, zolang deze richtlijnen niet zijn gepubliceerd, te onthouden van beslissingen op verzoeken om ontvijanding van Rijksduitsers;

dat dit motief niet deugdelijk is;

dat immers door een wettelijke maatregel aan het Nederlandse Beheersinstituut een bepaalde taak is opgedragen, de beslissing op verzoeken tot ontvijanding, en deze taak volgens dezelfde maatregel binnen 6 maanden moet worden vervuld;

dat het Nederlandse Beheersinstituut deze taak heeft te vervullen en een voorschrift van de minister in tegengestelde zin geen effect kan hebben, en in een rechtsstaat ook niet behoort te hebben;

dat trouwens met de verwachting van deze richtlijnen redelijkerwijs geen rekening meer behoort te worden gehouden, waar men in meer dan drie jaren niet in de vaststelling is geslaagd;

O. dat uit de behandeling is gebleken;

dat verzoeker sedert 1930 in Nederland verblijft en daar een door hem opgebouwd bedrijf leidt;

dat hij tot September 1942 voortdurend uiting heeft gegeven aan zijn loyaliteitsgevoel voor Nederland en weerstand heeft geboden aan herhaalde aandrang om deel te nemen aan Duitse manifestaties;

dat hij op genoemd tijdstip een oproeping kreeg voor militaire dienst in Duitsland;

dat hij heeft getracht zich door verminking van hart en ledematen daaraan te onttrekken, maar daardoor zijn doel slechts in zoverre bereikte, dat hij voor de actieve dienst werd afgekeurd en alleen voor chauffeursdiensten gebruikt;

dat hij, als zodanig dienst doende in Frankrijk, in contact is gekomen met de maquis en tegenover hen onmiddellijk blijk gegeven heeft van zijn anti-Duitse en antinationaal-socialistische gezindheid en hen later een vrij belangrijke partij geweren en munitie heeft in handen gespeeld;

dat verzoeker daarna naar Yougo-Slavië is overgeplaatst en zich op dezelfde wijze heeft gedragen;

dat weliswaar niet is gebleken van enige rechtstreekse hulp aan de verzetsbeweging in dat land, maar wel van hulp aan de burgerbevolking door deze uit de kazerne meegenomen goederen te verschaffen;

dat verzoeker ten slotte zichzelf een infectie heeft bezorgd, ten einde verlof te krijgen en daaruit te deserteren en dat hem dit is glukt;

dat verzoeker in Nederland zich heeft beijverd in zijn bedrijf weermachtsbestellingen te saboteren, zijn personeel zuiver te houden van nationaal-socialistische invloeden en het te beshermen tegen de arbeidsinzet, terwijl hij ook tweemaal een Joods kind te zijnen huize heeft verborgen;

dat ook — op grond van de beëdigde getuigenverklaring van de politiebeambte van Dijk, die opgeeft zulks van de illegale werker Vermaak te hebben vernomen — mag worden aangenomen, dat verzoeker munitie aan de Nederlandse illegaliteit heeft verstrekt;

O. dat weliswaar verzoekers optreden voor een belangrijk deel ligt in de tijd, waarin het Duitsland minder goed ging, maar uit de omstandigheid, dat verzoekers activiteit reeds lang van te voren was aangevangen, mag worden afgeleid, dat zijn gedrag niet werd geleid door motieven, ontleend aan de verwachtingen omtrent de afloop van de oorlog;

O. dat tegen verzoekers gedrag tijdens de oorlog geen bezwaren zijn ingebracht behalve van één zijde, welke onbetrouwbaar is gebleken en trouwens die bezwaren weer terug heeft genomen;

O. dat verzoeker zich derhalve aan de zijde van de geallieerden heeft gesteld en hij daadwerkelijk blijk heeft gegeven, soms met gevaar voor lijf en leven, de geallieer-

de zaak te willen helpen en dit ook meer dan eens heeft gedaan;

dat verzoeker weliswaar aan de oproeping voor Duitse dienst heeft gevolg gegeven, maar de Raad er rekening mee houdt, dat daaraan voor een Duitser niet steeds viel te ontkomen en dat zulks op zichzelf niet steeds een reden behoeft te zijn hem een ontvijandingsverklaring te onthouden;

dat de Raad van oordeel is, dat tegenover verzoekers ondubbelzinnige houding tijdens de bezetting deze dienst, die werd vervuld op een wijze, welke de vijand zo min mogelijk profijt gaf en hem meermalen zelfs benadeelde, niet als zulk een reden mag worden aangemerkt en dat verzoeker de geallieerde zaak zoveel heeft bevorderd als van hem in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs mocht worden verwacht;

dat het verzoeker, die gedurende lange jaren een uit nationaal oogpunt — onberispelijk deel van de Nederlandse samenleving heeft uitgemaakt, onverdiend zwaar zou treffen, indien hij als vijandelijk onderdaan zou worden aangemerkt;

Rechtdoende:

Verklaart, dat verzoeker niet is vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Verleent aan deze verklaring terugwerkende kracht tot de inwerkingtreding van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

No. 1406

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 5 Januari 1949. Prof. Mr van der Pot, Prof. Mr Beekhuis en Mr Dorhout).

De Raad acht de in October 1948 uitgelokte schandelijke bejegening van gerequestreerde, aan wien niets te verwijten valt, voldoende grond om het gevorderde bedrag aan bewaarloon ten volle toe te wijzen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Tjaard Simon Wiersum, candidaat-notaris, wonende te Groningen, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor de echtelieden Abraham Frank en Marianne van Minden, vroeger wonende te Groningen, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats, requestrant bij verzoekschrift van 13 September 1946, gemachtigde Mr N. J. Polak, advocaat en procureur te Groningen,

tegen:

A. Feenstra, wonende te Groningen, gerequestreerde bij voormeld verzoekschrift, gemachtigde Mr G. P. Haverkamp, advocaat en procureur te Groningen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenvermeld verzoekschrift, waarin requestrant zakelijk stelt, dat de echtelieden Frank-van Minden kort voor hun deportatie aan gerequestreerde de op een bijgevoegde lijst omschreven goederen met een gezamenlijke getaxeerde waarde van f 1132 hebben ter hand gesteld, waarvan de afgifte thans door gerequestreerde wordt geweigerd, op grond dat hij die goederen slechts behoefde terug te geven aan bedoelde afwezigen en ze anders zelf mocht behouden; dat voor zover hier sprake is van een schenking, deze geschied is onder den drang van bijzondere omstandigheden, welke het onbillijk en onredelijk doen zijn, dat zij in stand zou blijven, omdat hetzij voormelde afwezigen hetzij hun erfgenamen daarop meer rechten kunnen doen gelden dan gerequestreerde, die geen andere tegenprestatie heeft geleverd dan dat hij deze goederen onder zich heeft gehouden; dat de rechtsbetrekkingen ten opzichte van deze goederen enerzijds ontstaan, anderzijds tenietgegaan zijn tijdens de vijandelijke bezetting van het rijk in Europa en door of tengevolge van handelingen, in dien tijd verricht onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand of van personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht of meer macht bekleed, zodat reeds hierom het achterwege laten van het nagemelde ingrijpen onredelijk zou zijn,

weshalve hij verzoekt nietig te verklaren de bedoelde rechtshandelingen van bewaargeving of schenking en de eventueel bestaande rechtsbetrekking van recht van eigendom met als eigenaar gerequestreerde en tot voorwerp hebbende voormelde goederen en in verband daarmede te doen herleven de rechtsbetrekking van recht van eigendom met als eigenaars voormelde afwezigen en tot voorwerp hebbende dezelfde goederen, een en ander met nevenvorderingen en met het verzoek gerequestreerde te veroordelen in de kosten;

Gezien een verweerschrift van gerequestreerde d.d. 13 November 1946, waarin deze aanvoert, dat hij op grond van het overeengekomene, toen hem de goederen door A. Frank werden ter hand gesteld, deze naar zijn mening niet behoefde af te geven aan diens bewindvoerder; dat hij ze thans niet meer in zijn bezit heeft, omdat ze onder de nader te noemen omstandigheden uit zijn huis zijn weggehaald, zodat hij den Raad verzoekt de vorderingen niet-ontvankelijk te verklaren, althans te ontzeggen, subsidiair enige personen in vrijwaring te roepen;

Gehoord ter zitting van 10 December 1948 Jozef Frank, thans bewindvoerder voor de afwezige echtelieden A. Frank en M. van Minden, en de gemachtigde van requestrant benevens gerequestreerde in persoon en bij monde van zijn gemachtigde;

O. dat de gemachtigde van requestrant ter zitting wijziging van het verzoekschrift heeft verzocht, aldus dat als requestrant optreedt voornoemde Jozef Frank, broeder van A. Frank, die in plaats van den oorspronkelijken requestrant tot bewindvoerder is benoemd, en voorts zijn vordering

voor zoveel betreffend de afgifte der goederen, heeft teruggenomen;

O. dat de gemachtigde van gerequestreerde ter zitting zijn verweer in dier voege heeft gewijzigd, dat de rechtsbetrekking tussen partijen aldus worde vastgesteld dat hem voor de meergemelde goederen een bewaarloon van f 575 zal worden toegekend;

O. dat de gevraagde wijzigingen, die een gevolg zijn van sedert de indiening der stukken gewijzigde omstandigheden, kunnen worden toegestaan;

O. dat de goederen thans ter beschikking blijken te zijn van requestrant en gerequestreerde ter zitting verklaard heeft, dat hij ze niet terugverlangt;

O. dat dus alleen de vraag te beantwoorden blijft, of gerequestreerde aanspraak heeft op een bewaarloon;

O. dat de Raad van oordeel is, dat dit stellig het geval is, omdat het bewaren van aan Joden behorend goed tijdens de bezetting een zeker risico meebracht en gerequestreerde, volgens zijn door den Raad als betrouwbaar aanvaarde mededelingen, de onderwerpelijke goederen tussen vloer en plafond heeft verstopt, vervolgens, toen een huiszoeking dreigde, ze in Warffum heeft doen opbergen en ze daarna, om de bewaarders aldaar van het risico te ontlasten, weer in zijn huis heeft gehaald, derhalve voor het behoud der goederen gedaan heeft wat in zijn vermogen was;

O. dat dit echter nog geen vergoeding tot het gevorderde bedrag zou wettigen, wanneer niet aan gerequestreerde als gevolg van de inbewaarneming het volgende overkomen was: hij is op 3 October 1946 telfonisch naar het politiebureau ontboden, aldaar over de meergemelde goederen verhoord door een agent van politie uit Leeuwarden, die, naar nader bleek, dien dag vrij had en met de aldaar wonende mevrouw Leviet-Frank, zuster van A. Frank, per auto naar Groningen was gekomen, vervolgens een paar uur in een cel opgesloten, gedurende welken tijd de goederen door bedoelden agent en de zuster uit zijn huis zijn weggehaald;

O. dat, waar deze zuster en de nader als requestrant optredende J. Frank de enige erfgenamen zijn van de afwezigen, die hoogstwaarschijnlijk overleden zijn, de Raad in deze door één der beide erfgenamen kennelijk uitgelokte schandelijke bejegening van gerequestreerde, aan wien in deze zaak niets te verwijten valt, voldoenden grond vindt om het gevorderde bedrag ten volle toe te wijzen, met dien verstande dat daarin de door gerequestreerde gemaakte kosten geacht zullen worden te zijn begrepen;

Rechtdende in naam der Koningin!

Herstelt requestrant q.q. in de eigendom der meergemelde goederen;

Ontzegt het anders of meer door hem gevorderde;

Veroordeelt requestrant q.q. om uit den boedel, waarover hij bewind voert, aan gerequestreerde te betalen een bedrag van f 575, vermeerderd met de wettelijke interessen vanaf den dag der uitspraak van het vonnis;

Bepaalt dat iedere partij haar eigen kosten zal dragen.

No. 1407

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Dec. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

De toepassing van een renteheffing zoals door het Beheersinsttuut toegepast, strookt in casu niet met de billijkheid. Onder de gegeven omstandigheden had het Beheersinstituut aan appellant een waarschuwing tot betaling moeten laten uitgaan, alvorens rente in rekening te mogen brengen.

Beslissing van het Beheersinstituut vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 20, 24.)

Fa. A. L. van Beek, requestrant, gem. Mr E. F. Bonjer,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rectsherstel, enz.;

Gezien het request van de vennootschap onder firma A. L. van Beek, tabakhandelaarster, gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr E. F. Bonjer, advocaat te Rotterdam, en het daartegen gerichte verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de mondelinge toelichting door de gemachtigden van partijen;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat van Beek op 17 Augustus 1945 aan het Bureau Rechtsherstel van het Militair Commissariaat te Rotterdam aangifte heeft gedaan, dat hij na te noemen bedrag aan geld en effecten van Duitse onderdanen onder zich had;

dat van Beek heeft verzocht deze bedragen te mogen compenseren met een vordering, die hij had op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G., welk verzoek is geweigerd;

dat het Nederlandse Beheersinstituut bij brief van 19 Februari 1948 aan van Beek heeft geschreven, dat het onder zich had genomen de f 214.491,18 benevens de effecten ter waarde van pl.m. f 100.000, welke van Beek van Duitsers onder zich had en dat het aan van Beek in rekening bracht 6 % over het bedrag van f 214.491,18 over het tijdvak 1 April 1946—1 Februari 1948;

dat het Nederlandse Beheersinstituut bij brief van 15 Maart 1948 heeft medegedeeld de rente terug te brengen tot 4 %, uitmakende een bedrag van f 15729,35;

dat van Beek dit bedrag op 30 Maart 1948 aan het Nederlandse Beheersinstituut heeft betaald onder voorbehoud van alle rechten, daaronder van het recht om van de beslissing, waarbij het Nederlandse Beheersinstituut die rente heeft opgelegd, in beroep te gaan;

O. dat van Beek tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut heeft aangevoerd onder meer, dat het Nederlandse Beheersinstituut naar billijkheid geen gebruik had behoren te maken van zijn bevoegdheid om rente te berekenen;

O. dienaangaande, dat van Beek blijkens de producties met de Minister van Financiën een briefwisseling heeft gevoerd in verband met zijn wens om hetgeen hij als Duits vermogen onder zich had te verrekenen met een grotere vordering van zijn firma op een Duitse instelling en van Beek nu aanvoert, dat hij uit het slot van een brief van de Minister d.d. 2 April 1946 heeft opgemaakt, dat er te eniger tijd een regeling zou komen, welke tot het door hem beoogde doel zou leiden;

O. dat deze door van Beek uit die brief gemaakte gevolgtrekking weliswaar onjuist is geweest, doch de Raad niettemin deze gedachtengang in aanmerking neemt bij de beoordeling of in het onderhavige geval een renteheffing als het Nederlandse Beheersinstituut heeft toegepast met de billijkheid strookt;

O. dat de Raad van oordeel is, dat in casu een berekening van rente achterwege had kunnen blijven, omdat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat van Beek in Aug. 1945 het vijandelijk vermogen had aangegeven en dit door de Centrale Vermogensopsporingsdienst is in beslag genomen, zodat het Nederlandse Beheersinstituut volkomen op de hoogte was van de omvang van dat vermogen als ook van de plaats, waar het zich bevond, terwijl van Beek onweersproken heeft aangevoerd, dat hij de gelden op aparte bankrekeningen had geplaatst juist met het oog op de aanspraken van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat het de Raad voorkomt, dat onder die omstandigheden het Nederlandse Beheersinstituut in redelijkheid aan van Beek een waarschuwing had moeten laten uitgaan om het geld aan hem bepaaldelijk af te dragen, wanneer het van zins was om anders rente in rekening te brengen;

O. dat zulk een waarschuwing niet tot van Beek is gericht;

O. voorts, dat de stelling van van Beek, dat geen of nagenoeg geen rente over de vastgelegde bedragen is gekweekt en dat bij storting daarvan op de Nederlandsche Bank ten behoeve van het Nederlandse Beheersinstituut ook dit geen rente daarover zou hebben genoten, geen tegenspraak heeft ontmoet;

O. dat dit mede een billijkheidsgrond is om van Beek niet met de door het Nederlandse Beheersinstituut opgelegde rente te belasten;

Beschikkende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 15 Maart 1948, waarbij aan van Beek f 15729,35 rente in rekening is gebracht;

Beveelt, dat het Nederlandse Beheersinstituut dit bedrag terugbetale aan van Beek met aftrek van de rente, die van Beek van 1 April 1946 tot 1 Februari 1948 heeft gekweekt over een bedrag van f 214.491,18;

Veroordeelt ambtshalve het Nederlandse Beheersinstituut tot betaling van de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van van Beek gevallen, begroot op f 100.

No. 1408

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 22 October 1948. (Mrs de Boer, Prof. Dorhout Mees en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Het verrichten van bepaalde werkzaamheden voor anderen maakt iemand niet tot ambtenaar of beambte; daarvoor is nodig een ambtelijke verhouding.

Appellant heeft als chauffeur dienst verricht bij het N.S.K.K., hetgeen geenszins wijst op een ambtelijke verhouding.

Beslissing a quo vernietigd, met bevel aan het N.B.I. tot afgifte van een aan appellant toebehorende polis.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 2, al. 1 en art. 43.)

Gezien een verzoekschrift van 22 Juni 1948 van G. G. W. Bosman, wonende te Utrecht, strekkende tot vernietiging van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, dd. 17 Juni 1948, waarbij verzoeker op grond van dienstneming bij het N.S.K.K. als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt, zulks mede in verband met het verzoek van verzoeker tot afgifte van een polis no. 2014536;

Gelet op de van het Nederlandse Beheersinstituut ingewonnen inlichtingen;

O. dat vaststaat, dat verzoeker van 1 April 1941 tot 3 Febr. 1942 in dienst van het N.S.K.K. is geweest, naar hijzelf stelt en door het Nederlandse Beheersinstituut niet wordt betwist als burger chauffeur, in welke hoedanigheid hij op verschillende plaatsen ook werkelijk dienst heeft gedaan;

dat het Nederlandse Beheersinstituut uit deze feiten heeft afgeleid, dat verzoeker ambtenaar, beambte, agent, vertegenwoordiger of gemachtigde van Duitsland is geweest of als zodanig is opgetreden, doch ten onrechte;

dat immers het verrichten van bepaalde werkzaamheden voor anderen op zichzelf iemand niet tot ambtenaar of beambte kan maken, maar daarvoor een ambtelijke verhouding tussen hem, die de werkzaamheden verricht, en die anderen wordt gevorderd;

dat van het bestaan van zulk een verhouding niet is gebleken;

dat ook de aard van de verrichte werk-

zaamheden in dit geval geenszins op een ambtelijke verhouding wijst en dus verzoeker evenmin kan worden gezegd als ambtenaar of beambte te zijn opgetreden;

dat het verrichten van chauffeursdiensten ook niets gemeen heeft met het optreden van agent, vertegenwoordiger of gemachtigde, waarbij het zwaartepunt ligt in het optreden tegenover derden;

O. dat verzoeker dan ook ten onrechte als vijandelijk onderdaan is aangemerkt en de onderhavige polis hem op het hieronder genoemde tijdstip moet worden teruggegeven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beroepen beslissing;

Beveelt de afgifte van de aan verzoeker toebehorende polis no. 2014536 dadelijk op eerste aanmaning of, indien na te noemen tijdstip dan nog niet is aangebroken, op het tijdstip, waarop het tribunaal het einde van het beheer bij zijn uitspraak tegen verzoeker dd. 25 November 1947 heeft bepaald.

No. 1409

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Juli 1948. (Mrs Jolles, Prof. Wiarda en O. Schreuder).

Verzoeker heeft verzocht nietig te verklaren een op 4 Maart 1940, onder de druk der naderende bezetting, tot stand gekomen testament.

Voor toewijzing zoude moeten vaststaan, dat het testament is gemaakt onder de druk der naderende bezetting en dat het erflater's wil was, dat ten aanzien van diens nalatenschap het intestate erfrecht zou gelden.

Beide factoren zijn niet aannemelijk gemaakt.

Vordering afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien:

a. een op 18 October 1947 ingekomen verzoekschrift van Mr Justus de Vries, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr F. W. Goudsmit aldaar,

b. een op 28 November 1947 ingekomen verweerschrift van Henri Martin de Vries, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr H. G. W. Worst aldaar,

c. de door beide partijen overgelegde schrifturen;

Gehoord partijen, hun genoemde raadslieden en Mr G. W. Dubbink, wonende te Arnhem, als voogd over Iris Klausner, gevoegde partij, alsmede een aantal getuigen;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld:

dat zijn broeder Mr Jozef de Vries op 4 Maart 1940 ten overstaan van Notaris J. van Hasselt te Amsterdam een testament heeft gemaakt, waarbij hij den verweerder tot universeel erfgenaam benoemde, zulks met volledige onterving van zijn ouders en zijn andere broeders en hun afstammelingen;

dat dit kennelijk geschied is onder den druk der naderende bezetting, althans niet de uiteindelijke laatste wil van Jozef weergaf, daar hij met verweerder in een vrij koele verstandhouding leefde en daarentegen met zijn ouders en verzoeker in een uiterst intieme verhouding;

dat Jozef tot het maken van dat testament is overgegaan, omdat hij, uit angst voor de verwachte bezetting van plan zijnde naar Amerika te gaan, het beter achtte, dat verweerder formeel zijn enige erfgenaam zou zijn, omdat daardoor zou worden vermeden,

1e. dat het erfdeel van verzoeker, die toen in Indië vertoefde, tot vijandelijk vermogen zou worden verklaard,

2e. dat zijn oudere broer Nathan, dien hij verstandelijk en zakelijk zeer laag taxeerde, als erfgenaam zou optreden, en

3e. dat een erfdeel van zijn ouders later toch weer aan verzoeker en Nathan zou komen;

dat Jozef dus niet de bedoeling had, dat verweerder zijn gehele vermogen zou erven, maar slechts dat deze ten bate van de familie het beheer daarover zou voeren, totdat de verdachte bezetting voorbij zou zijn;

dat Jozef, na ongeveer 2 jaar ondergedoken te zijn geweest, gearresteerd en op 17 November 1944 overleden is;

dat hij tijdens zijn arrestatie schriftelijk heeft te kennen gegeven, dat hij zijn testament zou willen herroepen zodra hij daartoe in staat zou zijn;

dat niet gebleken is, hoe zijn nieuwe testament zou luiden, maar aannemelijk is, althans bij gebreke van enige indice moet worden aangenomen, dat hij het intestate erfrecht had willen herstellen;

dat door zijn overlijden tijdens de bezetting en doordat hij niet in de gelegenheid geweest is het testament te herroepen, rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen, waarvan het onredelijk zou zijn, deze niet te vernietigen, daar een en ander zeker tot stand is gekomen door omstandigheden, als bedoeld in art. 25 van Besluit E 100;

dat als enige intestate erfgenamen van Jozef gelijkelijk in aanmerking komen: verweerder (broeder), het kleinkind van zijn broer Nathan, te weten Iris Klausner, en verzoeker (broeder);

op welke gronden hij heeft gevorderd:

1e. nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, voortspruitende uit het overlijden van Mr Jozef de Vries, met bepaling dat ten aanzien van de vererving het intestate erfrecht zal gelden, voorzover mogelijk met benoeming van een executeur-testamentair;

2e. veroordeling van verweerder in de kosten van dit geding;

O. dat verweerder hiertegen zakelijk heeft aangevoerd:

dat een vordering tot nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, voortspruiten-

de uit iemands overlijden, te algemeen en te onbepaald is om te kunnen worden toegewezen;

dat het bewuste testament niet is tot stand gekomen onder den druk der naderende bezetting en de daarvoor door verzoeker aangevoerde gronden ondeugdelijk zijn;

dat Jozef en verweerder meer dan 20 jaar samen zaken hadden gedaan, financieel nauw verbonden waren en hadden afgesproken elkaar wederkerig tot enig erfgenaam te zullen benoemen;

dat het benoemen van een executeur-testamentair niet tot de taak van den Raad behoort;

met verzoek de vordering af te wijzen, kosten rechtens;

O. dat Mr Dubbink als voogd over Iris Klausner, kleindochter en enige erfgename van Nathan de Vries, op zijn verzoek in het geding is toegelaten en verzocht heeft de ingestelde vordering toe te wijzen, als de Raad daartoe termen aanwezig acht;

O. dat verzoeker vernietiging vraagt van de rechtsbetrekkingen, welke voor verweerder zijn ontstaan door het overlijden van zijn broer Jozef, klaarblijkelijk bedoeld in verband met diens testament van 4 Maart 1940, met bepaling dat het intestate erfrecht zal gelden, hetgeen feitelijk neerkomt op vernietiging van dat testament;

O. dat voor toewijzing van deze vordering zal moeten vaststaan:

1e. dat het bewuste testament gemaakt is onder den druk der verwachte bezetting en niet de uiteindelijke laatste wil van Jozef weergaf;

2e. dat diens uiteindelijke laatste wil was, dat ten aanzien van zijn nalatenschap het intestate erfrecht zou gelden;

O. dat naar 's Raads oordeel het eerstgenoemde feit niet aannemelijk is gemaakt, achtende de Raad op grond van het gehouden onderzoek het integendeel zeer wel mogelijk, dat Jozef welbewust en onafhankelijk van de volgens verzoeker door Jozef verwachte bezetting, den verweerder tot zijn universeel erfgenaam heeft willen maken, omdat hij zakelijk zeer nauw met verweerder was verbonden en/of hem het best in staat achtte, het vermogen te beheren en in stand te houden, zij het dat Jozef daarbij mogelijk de bedoeling had, dat verweerder ook voor de andere familieleden zou zorgen;

dat voor deze opvatting steun wordt gevonden in den inhoud van het vorige testament van Jozef dd. 6 Maart 1930, waarbij verweerder tot enig erfgenaam werd benoemd onder den last van uitkeringen aan zijn ouders en broeders, alsook in de destijds onbekende bepaling in het gewraakte testament, dat bij vooroverlijden van verkeerder de verzoeker universeel erfgenaam zou worden, waardoor tevens verzoekers argument, dat hij formeel niet tot erfgenaam was bekend om te vermijden, dat zijn erfdeel tot vijandelijk vermogen zou worden verklaard, zijn waarde verliest;

O. dat ook het in de tweede plaats genoemde feit niet is komen vast te staan, en bovendien niet waarschijnlijk is, gezien voormelde inhoud van het vorige testament, den brief van Jozef aan Mevrouw Davidson-Foltz, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat hij zijn testament ten haren voordele zou willen wijzigen, en zijn uitlating aan Notaris Weve, dat hij zijn testament zou willen veranderen ten voordele van zijn schoonzuster, al welke omstandigheden niet stroken met verzoekers stelling, dat Jozef het intestaat erfrecht had willen herstellen;

O. dat op deze gronden de ingestelde vordering niet voor inwilliging vatbaar is;

Rechtdoende:

Wijst de vordering af en veroordeelt den verzoeker in de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van verweerder begroot op f 60.

No. 1410

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Mei 1948.
(Mrs Verdam, de Flines en Scholtens.)

De beslissing of het codicil betreffende de aanwijzing van een executeur testamentair al of niet rechtsgeldig is, berust bij de gewone rechter. De afdeling Rechtspraak is te dien aanzien onbevoegd.

Het codicil betreffende de erfstellingen is te Westerbork gemaakt, toen de erflater zich in de onmogelijkheid bevond een rechtsgeldig testament te maken.

De Raad bepaalt dat de rechtsbetrekkingen, ontstaan door het overlijden van de erflater te Sobibor, tussen diens nalatenschap en zijn erfgenamen worden beheerst zoals in het codicil omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen een verzoekschrift dd. 15 Februari 1947 van Adolf Colthof, wonende te Amsterdam en de verweerschriften van Arnold Colthof, en vijf anderen (gemachtigde Mr J. Hartelust), van Mr I. S. de Vries q.q. bewindvoerder over de afwezige Frederik de Lange en Käty Marchand en van Marcus de Lange, wonende te Enschede;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak;

O. dat verzoeker heeft gesteld:

dat door den heer Leon de Lange, in leven fabrikant, het laatst wonende te 's-Gravenhage, Barendtstraat 4, geboren te Steenwijk op 4 September 1880, tijdens diens verblijf te Westerbork bij onderhandse akte beschikkingen werden gemaakt betreffende diens nalatenschap;

dat ondergetekende daarbij onder meer werd benoemd tot erfgenaam van een vierde gedeelte;

dat deze beschikkingen hieronder zijn vermeld, wat het ene codicil betreft en bij

foto-copie zijn ingesloten wat het andere codicil aangaat;

dat de originele codicillen berusten ten kantore van Notaris K. Abma te Amsterdam, Johannes Vermeerstraat 43;

dat de verzoeker U hierbij vraagt aan deze codicillen rechtskracht te willen verlenen, aangezien zij tijdens de bezetting onder invloed van den vijand in onderhandsen vorm zijn gemaakt, wijl de testateur tijdens zijn verblijf in het Concentratiekamp niet in de gelegenheid was een notarieel testament te maken;

O. dat de bedoelde beschikkingen luiden:

a. Ik, Leon de Lange, fabrikant gewoond hebbende te 's-Gravenhage, Barendtstraat 4, thans te Westerbork, geboren te Steenwijk 4 Sept. 1880, benoemd bij dit door mij geheel geschreven, gedagtekend en ondertekend stuk tot uitvoerder mijner uiterste wilsbeschikkingen met de macht tot inbezitneming van alle goederen mijner nalatenschap, gedurende den bij de wet bepaalden tijd den heer Adolf Colthof, beroep handelsagent, gewoond hebbende te Amsterdam, Zomerdijkstraat 31, thans te Westerbork en ken hem toe, als loon voor de waarneming der functie de somma van f 2000, zulks in de plaats van het wettelijk loon.

Westerbork, 2 Mei 1943.

w.g. L. de Lange.

b. Ik, Leon de Lange, fabrikant, gewoond hebbend te den Haag, Barendtstraat 4, thans te Westerbork, geboren te Steenwijk 4 Sept. 1880, niet in staat zijnde in deze omstandigheden een rechtsgeldig testament te maken wenst niettemin mijn uiterste wil, tot uitdrukking te brengen, in de hoop en het vertrouwen dat deze beschikkingen als rechtsgeldig zullen worden erkend en beschik thans als volgt:

1. Ik herroep alle voor heden gemaakte uiterste wilsbeschikkingen.

2. Ik benoem tot mijn erfgenamen:

a. voor de helft mijner nalatenschap mijn broeder Marcus de Lange, wonende te Arnhem, geboren 29 Sept. 1877 te Steenwijk en bij zijn overlijden zijn nakomelingen; als bij plaatsvervulling.

b. voor ¼ gedeelte mij neef Adolf Colthof, wonende te Amsterdam, geboren te Steenwijk 13 Dec. 1897 en bij zijn overlijden, zijn nakomelingen als bij plaatsvervulling.

c. voor ¼ gedeelte mijn nicht Amalia de Lange, geboren 29 Dec. 1905 te Steenwijk, wonende te Amsterdam, Ockeghemstraat 32, of haar nakomelingen, bij overlijden, en indien zij geen nakomelingen achterlaat, haar broer Fre de Lange, geboren 26 October 1909, wonende te Amsterdam, Willemspark 102.

Westerbork, 2 Mei 1943.

w.g. L. de Lange.

O. dat verzoekers gemachtigde — notaris Abma — ter terechtzitting zijn petitum in dier voege gewijzigd heeft, dat hij ten aanzien van codicil b vraagt, de rechtsbetrekkingen door den dood van Leon de Lange ontstaan, zodanig te wijzigen resp. hun inhoud te bepalen, als in overeenstemming zal zijn met dat codicil en tevens gerequestreerde in de kosten te veroordelen;

O. dat van de ten processe opgeroepen erfgenamen Marcus de Lange, zo voor zich zelf als in hoedanigheid van bewindvoerder over Amalia de Lange, verklaard heeft accoord te gaan met de vordering van verzoeker en Mr I. S. de Vries in hoedanigheid, als in hoofde beschreven, zich gerefereerd heeft aan het oordeel van den Raad;

O. dat de overige erfgenamen de vordering bestreden hebben en geconcludeerd tot onbevoegdverklaring van den Raad, subsidiair afwijzing van het verzoek;

O. dat de gerequestreerden de onbevoegdheid hebben opgeworpen o.m. op grond, dat de beslissing omtrent de vraag of de codicillen al dan niet geldig zijn, niet berust bij den Raad;

O. dat dit beroep opgaat ten aanzien van het onder a genoemde codicil, immers de beslissing dat dit codicil geldig is, berust bij den gewonen rechter;

O. dat dit anders is ten aanzien van het onder b genoemde codicil, immers verzoeker er — na de wijziging van zijn vordering — van uitgaat, dat dit niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften is opgemaakt en dus ongeldig is en hij daarom ook een ingrijpen van den Raad verlangt;

O. dat ten processe is komen vast te staan, dat Leon de Lange op of omstreeks 7 Mei 1943 te Sobibor (Polen) is overleden, na op 4 Mei 1943 van uit Westerbork met bestemming Sobibor te zijn gedeporteerd;

O. dat door dit overlijden rechtsbetrekkingen zijn ontstaan ten aanzien van zijn nalatenschap, die zich binnen het Koninkrijk bevond — gelijk onbetwist is — tussen personen, ingezetenen van het Koninkrijk, zodat de Raad bevoegd is van de onderhavige vordering tot wijziging of vaststelling van die rechtsbetrekkingen kennis te nemen;

O. dat voormelde rechtsbetrekkingen (zonder de aanwezigheid van een testament) een anderen inhoud hebben dan Leon de Lange bij het codicil b uitdrukkelijk als zijn wil heeft geuit en aangenomen moet worden, dat de bezettende autoriteiten hem belet hebben zijn uiterste wil bij notarieel testament te bepalen, zijnde partijen het er over eens, dat die mogelijkheid voor gedetineerden in Westerbork niet bestond;

O. dat die rechtsbetrekkingen derhalve zijn ontstaan onder dwang of ongeoorloofden invloed van den vijand, zodat art. 25 van K. B. E 100 toepasselijk is;

O. thans omtrent de redelijkheid en billijkheid van het verzoek;

dat de gerequestreerden betoogd hebben, dat het codicil is tot stand gekomen door onbehoorlijken door verzoeker uitgeoefende druk op den erflater, waartoe hij in staat was, daar hij mede in Westerbork geïnterneerd was;

dat zij voorts aanvoeren, dat het onaannemelijk is, dat de erflater verzoeker heeft willen bevoordelen boven zijn andere fami-

lieleden, omdat hij met hem op slechten voet verkeerde en dat de erflater dit alleen gedaan heeft omdat verzoeker de enige van zijn familieleden was, die gemengd gehuwd was, zodat hij alleen in leven zou blijven, terwijl niemand wist, wat er van de anderen terecht zou komen;

O. dat echter de juistheid van deze beweringen in het geheel niet is aangetoond en daartegenover zelfs de bevoordeling bij het codicil van Marcus de Lange, die zeer bevriend was met den erflater, die beweringen logenstraft;

O. dat de Raad dan ook van oordeel is, dat niet is gebleken, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 K. B. E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden redelijk ware;

O. dat derhalve toewijzing van de vordering den Raad billijk voorkomt;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de vordering ten aanzien van het codicil boven onder a genoemd.

Bepaalt, dat de rechtsbetrekkingen, ontstaan door het overlijden op of omstreeks 7 Mei 1943 te Sobibor van Leon de Lange tussen diens nalatenschap en zijn erfgenamen worden beheerst door de beschikkingen van den erflater, als in het codicil boven onder b genoemd omschreven.

Veroordeelt de gerequestreerde Arnold Colthof, Henri de Vries, Adolf de Vries, Henri de Vries q.q. Marinus de Lange, Mourits Oderwald en laatstgenoemde q.q. Adolf Oderwald, Ph. Meyer en Herman Oderwald in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoeker tot heden begroot op f 50.

No. 1411

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 1 October 1948. (Prof. Mr van der Pot, Prof. Mr Beekhuis en Mr Dorhout.)

Verzoek tot herstel in de eigendom van het motorschip „Holland" afgewezen.

Verzoeker heeft uit zuiver economische overwegingen de voorkeur gegeven aan de verkoop van het schip tegen hoge prijs aan een Duitser boven het behoud van het schip met de daaraan verbonden bezwaren.

De bijzondere omstandigheid dat verzoeker, wiens schip met een hypotheekschuld en andere schulden was belast, over weinig middelen beschikte, niet voldoende zwaarwichtig geacht om achterwege laten van ingrijpen onredelijk te oordelen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Hendrik Holwerda, wonende te Gasselternijveen, requestrant bij verzoekschrift d.d. 29 Juli 1947, gemachtigde Mr R. A. Vos, advocaat en procureur te Groningen,

tegen:

1. Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, 2. Den Staat der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door den Minister van Verkeer en Waterstaat te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het inleidend verzoekschrift van requestrant, waarin requestrant onder meer stelt:

dat hij op 10 Mei 1940 eigenaar was van het motorschip „Holland", metende 563.81 m^3, gemerkt 1689, voorzien van een Bronsmotor van 135 P.K.;

dat hij bij acte, verleden voor den te Groningen residerenden notaris F. R. M. T. Gouverne d.d. 30 Augustus 1941, dit motorschip voor f 89000 heeft verkocht aan een zekeren Julius Behrmann, scheepskapitein te Rensburg, Duitsland;

dat hij, die dit schip nodig had om daarmede in het levensonderhoud van zich en zijn gezin te voorzien, het niet zou hebben verkocht, indien hij niet door de handelingen van den bezetter daartoe was gebracht, waarbij hij speciaal wil wijzen op het feit, dat hij financieel zeer kwetsbaar was en dat hij en zijn gezin het risico van een vordering niet konden dragen en op het feit, dat het den kapitein Behrmann met veel moeite is gelukt om de Duitse Marineautoriteiten te Delfzijl te bewegen de reeds plaats gehad hebbende vordering ongedaan te maken;

dat de Nederlandse Regering na de bevrijding met gebruikmaking van een op 10 December 1945 voor genoemden notaris Gouverne in de Engelse taal verleden akte, houdende een verklaring van hem requestrant, erin geslaagd is het motorschip „Holland" naar Nederland teruggebracht te krijgen en momenteel dit schip in haar bezit en in exploitatie heeft;

redenen waarom requestrant den Raad verzoekt:

nietig te verklaren de koopovereenkomst op 30 Augustus 1941 tussen hem en genoemden Julius Behrmann met betrekking tot het motorschip „Holland" gesloten, en hem, requestrant, in elk geval te herstellen in zijn eigendomsrechten op dit schip, met vaststelling van de gevolgen van voormelde nietigverklaring en van het vorenbedoelde rechtsherstel, en met verzoek al die maatregelen te willen nemen en die beschikkingen te willen geven, die in verband met dit rechtsherstel noodzakelijk mochten zijn, een en ander met veroordeling van den Staat om gemeld motorschip „Holland" aan requestrant af- en over te geven, zonodig onder voorwaarden en bepalingen als door den Raad vast te stellen; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde sub 1 d.d. 13 November 1947, waarbij deze gerequestreerde, ontkennende, dat er bij den litigieuzen verkoop sprake is geweest van dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, en verwijzende naar het verweer van gerequestreerde sub 2 ,concludeert tot ontzeg-

ging van requestrants vordering; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde sub 2 d.d. 6 November 1947, waarbij deze gerequestreerde onder meer stelt:

dat uit een door requestrant op 9 Juli 1941 aan het Rijksbureau Zeescheepvaart gerichten en in afschrift overgelegden brief blijkt, dat verzoeker reeds vóór den verkoop van het motorschip „Holland" aan kapitein Julius Behrmann den verkoop aan een Nederlander had overwogen, maar daarvan afzag, omdat de verkoop naar Duitsland een hogeren prijs opleverde en dat de tussenkomst van de Duitse instanties, zoals die door requestrant is geschilderd, hoogstens heeft bevorderd, dat requestrant zijn reeds geheel vrijwillig opgevat voornemen tot verkoop aan Behrmann heeft uitgevoerd;

dat uit dit alles geen enkele pressie van Duitse zijde blijkt;

dat het m.s. „Holland" door den verkoop aan een Duitser Duits eigendom is geworden en dientengevolge als vijandelijk vermogen van rechtswege in eigendom op den Staat is overgegaan op grond van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

dat het schip overigens na de bevrijding door de geallieerde militaire autoriteiten ter beschikking van de Nederlandse Regering is gesteld op grond van het „Liberated Ships Agreement", zodat de Staat in ieder geval op dit moment de volledige beschikkingsmacht over het schip heeft ingevolge Part. II, 2 onder (a) van het desbetreffend Memorandum;

redenen waarom deze gerequestreerde den Raad verzoekt:

1e. requestrants verzoek tot nietigverklaring der koopovereenkomst af te wijzen;

2e. te verklaren dat het m.s. „Holland" in eigendom toebehoort aan den Staat;

3e. ingeval van nietigverklaring der overeenkomst te bepalen, dat verzoeker aan den Staat betaalt de destijds ontvangen koopsom, alsmede de door den Staat aan het schip bestede kosten;

Gehoord ter zitting van 24 December 1947 den requestrant en zijn gemachtigde Mr R. A. Vos, den gerequestreerde sub 1 bij monde van zijn gemachtigde Mr J. W. G. van Rosmalen, wonende te Wassenaar, en gerequestreerde sub 2 bij monde van Mr L. C. Korteweg te 's-Gravenhage, alsmede als getuige Gerrit Bolhuis, scheepsmakelaar, wonende te Groningen;

Gehoord ter zitting van 30 April 1948 den gemachtigde van requestrant, den gerequestreerde sub 1 bij monde van Mr J. H. A. Dubois, wonende te Wassenaar, en gerequestreerde sub 2 bij monde van Mr L. C. Korteweg te 's-Gravenhage, alsmede de getuigen Meindert Koens, accountant, en Klaas Kamp, cargadoor, beiden wonende te Groningen;

Gezien de later bij den Raad van de zijde van partijen ingekomen schrifturen, waarin requestrant in verband met het inmiddels verloren gaan van het schip „Holland" zijn vordering heeft aangevuld en gewijzigd in dier voege, dat hij, voor het geval de Staat niet in staat mocht zijn het schip terug te geven, schadevergoeding vordert;

O. dat deze wijziging en aanvulling, waardoor gerequestreerden in hun verweer niet zijn geschaad, door den Raad wordt toegestaan;

O. dat uit een door gerequestreerde sub 2 in afschrift aan den Raad overgelegden brief, die requestrant op 9 Juli 1941 aan het Rijksbureau Zeescheepvaart heeft gericht, aan den Raad is gebleken, dat requestrant daarin aan dit bureau verzoekt alsnog goedgunstig te willen beschikken op den uitvoer van het m.s. „Holland" naar Duitsland, daartoe onder meer als toelichting gevende:

dat in Mei 1941 de verkoop van het schip heelemaal geregeld was op de uitvoervergunning na en dat toen het Prijzenhof vorderde dat de verkoopsom aan dit hof werd uitbetaald;

dat dit bezwaar van het Prijzenhof inmiddels was opgelost;

dat hij verschillende malen met een Nederlander over verkoop van het schip had onderhandeld, doch dit was afgestuit op den koopprijs, omdat de prijs, die hij in Duitsland voor het schip kon krijgen, hoog was en het hem natuurlijk paste den hoogsten prijs te bedingen;

dat hij, als hij jong of middelbaar van jaren was, aan verkoop niet zou denken;

O. dat uit den inhoud van dezen brief blijkt, dat requestrant reeds bezig was het motorschip „Holland" aan een Duitser te verkopen, voordat het Prijzenhof terzake van betaling bepaalde moeilijkheden maakte;

dat weliswaar aangenomen kan worden, dat requestrant tot zijn pogingen om het schip te verkopen mede is gebracht door de kans, dat dit door de Duitsers zou worden gevorderd met onzekere financiële gevolgen, doch niet gebleken is, dat deze dreiging in casu een dusdanigen vorm heeft aangenomen, dat hier van dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand of van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht of met meer macht bekleed, kan worden gesproken;

O. dat de Raad veeleer de overtuiging heeft bekomen, dat requestrant, lettende op de onzekere toekomst en op zijn reeds hogen leeftijd, uit zuiver economische overwegingen de voorkeur heeft gegeven aan verkoop van het schip tegen hogen prijs aan een Duitser boven het behoud van het schip met de daaraan verbonden bezwaren, die evenwel niet speciaal voor hem, maar voor alle scheepseigenaren golden, zij het ook, dat zij voor requestrant, wiens schip met een hypotheekschuld en andere schulden was belast, en die verder over weinig middelen beschikte, zwaarder dan voor vele anderen wogen;

O. dat deze laatste bijzondere omstandigheid echter niet van zoveel gewicht is, dat de Raad alleen op grond daarvan het onredelijk oordeelt om het door requestrant

gevorderde ingrijpen achterwege te laten;

dat immers requestrant, die blijkens de verklaringen van getuige Koens bij den verkoop van het schip in Juli 1941 een liquidatiewinst heeft gemaakt van f 42300, een toen voor hem zeer voordelige keuze heeft gedaan tussen verkoop en behoud van het schip en, al moge hij daarvan achteraf toch spijt hebben, de consequenties van deze keuze thans heeft te aanvaarden;

O. dat de Raad dan ook geen termen aanwezig acht om de eigendomsrechten op het motorschip „Holland", dat ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen aan den Staat in eigendom is overgegaan, aan requestrant toe te kennen of hem op andere wijze rechtsherstel bij wijze van schadeloosstelling te verlenen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Wijst requestrants vordering af;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding, aan de zijde van elk der beide gerequestreerden begroot op f 100.

No. 1412

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 2 Juli 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, Duyfjes en Van Vrijberghe de Coningh).

Verzoeker, koper van een Joods onroerend goed, heeft verzocht nietig te verklaren de geldlening, door hem aangegaan met de Landelijke Hypotheekbank. Het had in de eerste plaats op de weg van verzoeker zelf gelegen om te onderzoeken, of de percelen al of niet Joods goed waren. De schade door hem geleden door dit na te laten, kan in billijkheid niet worden afgewenteld op de crediet gever.

Verzoeker had de bewuste percelen reeds gekocht en had zich tot betaling verbonden, zodat hij tot het afsluiten ener geldlening zijn toevlucht moest nemen, geheel afgescheiden van hetgeen ten kantore van de notaris, voor wie het transport plaats had, is geschied.

Vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Jan Pieter van den Berg, requestrant, gem. Mrs D. Giltay Veth en F. B. Dozy,

tegen:

N.V. Landelijke Hypotheekbank, gerequestreerde, gem. Mr A. E. J. Nysingh.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het introductief request d.d. 15 December 1947 van Jan Pieter van den Berg, (gem. Mrs D. Giltay Veth en Dozy);

Gelezen het antwoord d.d. 7 Februari 1948 van de N.V. Landelijke Hypotheekbank, hierna te noemen de Landelijke, gevestigd te 's-Gravenhage, (gem. Mr A. E. J. Nysingh);

Gehoord partijen ter terechtzitting van 27 Mei 1948, requestrant bij monde van zijn raadsman Mr Paul Groenewegen en de Landelijke door Mr A. F. van Maanen;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat requestrant bij zijn verzoekschrift in hoofdzaak heeft gesteld:

dat hij door middel van een advertentie in contact is gekomen met een zekere J. Piersma, destijds wonende te Heemstede, die zeide directeur te zijn van een tweetal maatschappijen, de naamloze vennootschappen N.V. Handelmaatschappij „Hecht" en N.V. Bouw- en Exploitatie Maatschappij „Bon Ami", welke een aantal panden te Haarlem en omstreken bezaten, die te koop waren omdat Piersma, naar hij mededeelde, gelden wilde vrij maken om een bioscoop te kopen;

dat Piersma, die zich als een „goed" Nederlander en fatsoenlijk zakenman voordeed, op requestrants vraag verzekerde dat het huizen waren, die niet uit Joods bezit stamden;

dat requestrant, na met Piersma in verdere onderhandelingen te zijn getreden, het oog liet vallen op de aan gemelde N.V.'s toebehorende panden Kleverlaan 113 te Bloemendaal, Caninefatenstraat 56 en 58 te Haarlem, Tetterodestraat 12 te Haarlem, Reitzstraat 74 te Haarlem en Schotersingel 13 te Haarlem, welke huizen hem werden aangeboden voor een totale koopprijs van f 45.000, benevens f 3000 voor kosten;

dat requestrant door realisatie van zijn huizenbezit te Zwanenburg slechts f 28.000 ter beschikking had, doch Piersma toezegde voor een hypotheek van f 20.000 à 4 % 's jaars zorg te dragen;

dat requestrant op deze voorstellen is ingegaan, en in Mei 1944 het hierbij overgelegde voorlopige koopcontract betreffende gemelde panden is tot stand gekomen;

dat het transport der huizen, en de verdere afwikkeling der transactie, waaronder de hypotheekverlening, werd bepaald op 1 Juni 1944, ten overstaan van notaris W. ter Weel te Haarlem;

dat requestrant voor het eerst op deze datum ten kantore van genoemde notaris de naam van de hypothecaire geldgeefster vernam, zijnde de Naamloze vennootschap Landelijke Hypotheekbank N.V., gevestigd te 's-Gravenhage en kantoorhoudende aldaar aan de Daendelsstraat no. 1a — hierna te noemen gerequestreerde;

dat requestrant toen enige argwaan in zich voelde opkomen, en opmerkte dat het in casu toch niet om gewezen Joodse huizen ging, waarop de Heer Piersma zich haastte nogmaals te verzekeren dat daarvan geen sprake was;

dat bij dit gesprek behalve de notaris tegenwoordig was de vertegenwoordiger van gerequestreerde J. Overbeeke, en deze de indruk maakte met de woorden van de Heer Piersma in te stemmen, althans daartegen niet opponeerde;

dat daarop ten overstaan van genoemde notaris de afwikkeling der transactie heeft

plaatsgevonden, en de acte van transport der bovenvermelde huizen en de hierbij in copie overgelegde acte van geldlening en hypotheek tussen requestrant en gerequestreerde is verleden;

dat requestrant achteraf echter tot de trieste ontdekking is gekomen dat hij bedrogen is, immers alle bovenbedoelde percelen door de bezetter aan de voormalige Joodse eigenaren zijn ontroofd, zodat rechtsherstel zal moeten plaatsvinden;

dat hem voorts gebleken is dat noch de naamloze vennootschappen „Hecht" en „Bon Ami", noch de Heer Piersma enig verhaal bieden;

dat requestrant dus door het te zijnen opzichte gepleegd bedrog zijn in de loop der jaren moeizaam bij elkaar gespaarde kapitaaltje heeft verloren;

dat hij echter tot overmaat van ramp nog belast zal blijven met een aanzienlijke schuld aan gerequestreerde, behoudens ingrijpen van Uw Raad;

dat requestrant derhalve mitsdeze aan Uw Raad wil verzoeken de tussen partijen tot stand gekomen rechtsbetrekkingen nietig te verklaren, cum annexis;

en mitsdien op de nader door hem in zijn request en ter terechtzitting ontvouwde gronden, waarop de Raad heeft gelet, heeft gevorderd:

1. nietig te verklaren de geldlening, tussen partijen tot stand gekomen blijkens acte, op 1 Juni 1944 verleden ten overstaan van notaris W. ter Weel te Haarlem;

2. gerequestreerde te veroordelen om aan requestrant terug te betalen de door hem betaalde kosten, renten en aflossingen, ten bedrage van in totaal f 2012,66;

3. requestrant te ontheffen van alle verpilchtingen jegens gerequestreerde, daaronder begrepen die tot terugbetaling van bij nietigverklaring der geldlening onverschuldigd ontvangen gelden;

4. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van dit geding.

O. dat requestrant ter terechtzitting verder heeft betoogd, dat door de namens hem door Piersma voornoemd bij de Landelijke ingediende hypotheekaanvraag d.d. 3 Mei 1944 en de daarop gevolgde bereidverklaring van de Landelijke een pactum de contrahendo zou zijn tot standgekomen krachtens hetwelk hij verplicht was om te zorgen, dat hij de genoemde panden tegenover de hypotheekbank op het moment van het verlijden der hypotheekacte kon verbinden, en derhalve heeft verzocht zijn request met een verzoek tot nietigverklaring van dit pactum te mogen aanvullen, hetgeen hem door de Raad is toegestaan;

O. dat requestrant tenslotte nog zeer subsidiair ter terechtzitting heeft verzocht dat de Raad in elk geval zal nietig verklaren het beding uit de hypotheekacte sub B-2f, inhoudende, dat de hoofdsom met renten en kosten dadelijk opvorderbaar wordt indien, onverschillig of dit aan de schuldenaar bekend was of niet. blijkt, van het bestaan van enig gebrek in de titels van eigendom;

O. dat requestrant zijn verzoek tot nietigverklaring van de overeenkomst van geldlening doet steunen op de navolgende gronden:

a. dat de aangegane overeenkomst zou hebben een ongeoorloofde oorzaak;

b. dat requestrant door de onbehoorlijke houding van gerequestreerde, althans van diens vertegenwoordiger bij het sluiten van de overeenkomst van geldlening en het passeren der hypotheekakte, de heer J. Overbeeke, ertoe zou zijn gebracht de bedoelde overeenkomst aan te gaan;

O. dat echter op geen van beide gronden het verzoek van requestrant voor toewijzing vatbaar is;

O. dat van een ongeoorloofde oorzaak van de tussen partijen tot stand gekomen overeenkomst van geldlening geen sprake is, waar de strekking van deze overeenkomst niet was om requestrant tot het kopen van „Joodse" percelen te bewegen, doch slechts tot inhoud had de lening van gelden door gerequestreerde aan requestrant te verstrekken, welke gelden deze laatste nodig had, omdat hij, zonder enige instigatie van de zijde van gerequestreerde, percelen, welke achteraf „Joods" bleken te zijn, reeds vroeger had gekocht;

O. dat requestrant ook tevergeefs uit een tevoren afgesloten pactum de contrahendo een door de Landelijke op hem gelegde verplichting tot het hypothecair verbinden van de „Joodse" percelen tegenover de Landelijke tracht te construeren, daar enerzijds dit „zogenaamde" pactum indien het bestaan daarvan reeds op grond alleen van het aanvaarden ener hypotheekaanvrage zou kunnen worden aangenomen, op aanvrage van hem zelf, door zijn vertegenwoordiger Piersma, en niet op initiatief van de Landelijke, werd gesloten, terwijl anderzijds dit „pactum" hem zo weinig bond, dat hij tegen betaling van een luttele vergoeding voor de kosten, door de Landelijke gemaakt, nog op het laatste ogenblik, toen hij hoorde wie zijn tegenpartij was, terug had kunnen treden;

O. dat voorts ook de door requestrant gestelde feiten, tot bewijs van het onbehoorlijk gedrag van gerequestreerde, de verzochte vernietiging der overeenkomst niet kunnen schragen;

dat het immers in de eerste plaats op de weg van requestrant zelf had gelegen om te onderzoeken of de percelen, die hij wenste te kopen, al of niet joods goed waren, terwijl in de tweede plaats, indien hij dit niet deed, doch vertrouwde op de mededelingen van zijn verkoper, de schade welke hij hierdoor kwam te lijden, niet in billijkheid kan worden afgewenteld op de credietgever, omdat de persoon Overbeeke, die deze slechts bij het afsluiten van de geldlening en van de hypotheekovereenkomst te vertegenwoordigen had, de mededelingen van Piersma, voor zover zij in zijn bijzijn werden gedaan, niet logenstrafte;

dat dit te meer klemt bij overweging, dat requestrant ten tijde van deze mededelingen de bewuste percelen reeds had gekocht en

zich tot betaling had verbonden, tot welke laatste prestatie hij alleen door een geldlening in staat kon worden gesteld, zodat met of zonder stilzwijgen van de vertegenwoordiger van gerequestreerde requestrant toch in elk geval zijn toevlucht tot het afsluiten van een geldlening had moeten nemen;

O. tenslotte, ten aanzien van het zeer subsidiaire verzoek van requestrant tot nietigverklaring van het sub B-2f bij de hypotheekacte gemaakte beding, dat ook dit niet kan worden toegestaan, aangezien dit in hypotheekacten zeer gebruikelijke beding niet in strijd met de wet of de goede zeden is, doch alleen een zeker van dit beding te maken gebruik, waarvan overigens niet is gebleken, in strijd met een tenuitvoerlegging van de overeenkomst te goeder trouw zou kunnen zijn;

O. dat de Raad op grond van het bovenstaande van mening is, dat een achterwege laten van zijn ingrijpen geenszins kan worden geacht te zijn onredelijk, zodat de eis van requestrant behoort te worden ontzegd;

Rechtdoende:

Ontzegt de eis;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van gerequestreerde gevallen begroot op f 100.

No. 1413

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 3 Juni 1948. (Mrs van Haeften, Polak en Zorab).

Betalingen gedaan in de maanden December 1943 en Januari en Februari 1944 door een Duitser aan de leden van zijn personeel ten bedrage van 25.000 gulden in totaal, zijn niet als normale voorschotten op het salaris, maar als schenkingen te beschouwen.

Beschikking van het N.B.I. waarbij deze schenkingen zijn nietig verklaard, bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 15 en 34.)

1. Pieter Nederveen, 2. Coenraad Dirk Jan Vlasveld, requestranten, gem.G. J. C. Schilthuis,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de verzoekschriften dd. 12 April 1947 van I. Pieter Nederveen en II. Coenraad Dirk Jan Vlasveld, beide wonende te Rotterdam en de verweerschriften van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 11 Juli 1947;

Gehoord partijen, requestranten bij monde van hun gemachtigde Mr G. J. C. Schilthuis en het Beheersinstituut bij monde van Mr B. H. Gransjean;

O. dat de gezamenlijke behandeling van deze twee verknochte zaken wordt gelast;

O. dat requestranten in beroep komen van de beslissing van het Beheersinstituut van 26 Maart 1947, waarbij het Instituut op grond van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, heeft nietig verklaard de onverschuldigde betaling van het bedrag van f 25.000, dat door de Duitser H. P. Tietgen in het najaar van 1944 aan requestrant sub II is ter hand gesteld, teneinde het voor gelijke delen te besteden voor requestrant sub II en zijn mederequestrant;

O. dat requestranten ontkennen, dat bij hen en Tietgen het in art. 15 bedoelde oogmerk tot verijdeling of bemoeilijking van maatregelen in de geest van het besluit heeft voorgezeten en/of dat Tietgen dit oogmerk had en requestranten hiermede bekend waren of redelijkerwijs bekend hadden behoren te zijn, naar aanleiding waarvan zij in hoofdzaak hebben gesteld;

dat zij in November 1941 voor onbepaalde tijd bij Tietgen in dienst zijn gekomen onderscheidenlijk als kantoorbediende belast met de expeditie op een maandelijks salaris van f 300 en als boekhouder-kassier op een maandelijks salaris van f 200;

dat deze salarissen geleidelijk werden verhoogd tot ieder f 600 per maand in December 1943;

dat Tietgen, die reeds in de eerste jaren van de oorlog een ongunstige afloop daarvan voor Duitsland verwachtte, requestranten beloofd heeft hen te zullen helpen met een voorschot op het hun toekomende salaris ingeval hij tengevolge van het verloop van de oorlog niet in Nederland zou kunnen blijven en zijn zaken hier niet zou kunnen voortzetten;

dat hij, na door requestranten enige malen om nakoming van zijn belofte te zijn gevraagd, ten slotte aan requestrant sub II heeft ter hand gesteld op 10 Dec. 1943 f 2000, op 5 Jan. 1944 f 4000 en op 24 Febr. 1944 f 19.000, in totaal dus f 25.000, waarvan requestrant sub II de helft of f 12.500 aan requestrant sub I heeft afgedragen;

dat requestranten deze gelden overeenkomstig het daarvoor door Tietgen bestemde doel, nl. het onderhoud van requestranten en hun gezinnen, in de hongerwinter grotendeels hebben verbruikt;

O. dat het Beheersinstituut de door requestranten genoemde data waarop de gelden zijn verstrekt niet heeft ontkend, zodat deze als juist kunnen worden aanvaard, doch het Instituut zijn stelling heeft gehandhaafd, dat summierlijk is bewezen het bij art. 15 Besluit Vijandelijk Vermogen bedoelde oogmerk bij requestranten en Tietgen en/of dit oogmerk bij laatstgenoemde en de bekendheid daarmede bij requestranten, althans dat zij redelijkerwijs daarmede bekend hadden moeten zijn;

O. dat de Raad met het Beheersinstituut van oordeel is, dat dit bewijs summier geleverd is;

dat toch een voorschot, dat meer dan het twintigvoud bedraagt van het maandelijkse

salaris van requestranten, zelfs in aanmerking genomen, dat het toen-ter-tijd gebruikelijk was aan werknemers met het oog op in de toekomst te verwachten betalingsmoeilijkheden salaris-voorschotten te verstrekken, niet als een normale tegemoetkoming van de zijde van de werkgever kan worden aangemerkt;

dat het dan ook, mede in verband met het feit, dat deze beau geste van Tietgen plaats vond in de tijd, dat de ongunstige afloop van de oorlog voor Duitsland, waarschijnlijk was te achten, voor de hand ligt, deze liberaliteit te zien in het licht van de aanstaande Duitse nederlaag en haar in hoofdzaak te beschouwen als een poging om de te verwachten maatregelen van de Nederlandse regering tegen vijandelijk vermogen te verijdelen of te bemoeilijken;

dat zulks naar het oordeel van de Raad te meer klemt nu niet is komen vast te staan, dat een dergelijke excessieve beloning van Tietgen zich mede heeft uitgestrekt tot het overige personeel van zijn zaak, hebbende de requestranten toch opgegeven daarvan niet af te weten, terwijl wèl vaststaat dat het èn requestranten èn het overige personeel was toegestaan voorschotten op hun salaris op te nemen, van welke gunst requestranten dan ook gebruik hebben gemaakt, zodat zij in Augustus 1944, boven het genoemde bedrag van f 12.500, ieder nog hun salaris tot ultimo December 1944 in voorschot hebben ontvangen;

O. dat derhalve het beroep als ongegrond dient te worden verworpen.

Rechtdoende in beide zaken:

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt requestranten in de kosten van het hoger beroep tot aan deze uitspraak aan de zijde van het Beheersinstituut begroot op vijftig gulden in elk der zaken.

No. 1414

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 24 Juni 1948. Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Onder „belanghebbenden" genoemd in art. 43 E 133 moeten worden verstaan belanghebbenden bij het onder beheer staande vermogen.

Indien appellant zijn aanspraken tegen het Beheersinstituut wil doen geldend maken staat hem niet de weg van art. 43 E 133 open, doch zal hij het B.I. voor de gewone rechter kunnen dagvaarden.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift;

Gezien het antwoord van het Nederlandse Behreersinstituut d.d. 22 April 1948, waarin de Raad wordt verzocht zich onbevoegd te verklaren, subsidiair den appellant niet-ontvankelijk te verklaren althans hem zijn vordering te ontzeggen, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 26 Mei 1948 den appellant bij monde van Mr B. F. van Lonkhuyzen, advocaat en procureur te Groningen, die ten deze voor appellants gemachtigde compareerde, en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Klaas Dirk de Vries, wonende te Groningen, Secretaris van de Vertegenwoordiging Groningen van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat appellant in beroep is gekomen van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, vervat in het schrijven van den Vertegenwoordiger Stad en Provincie Groningen van genoemd instituut d.d. 15 Jan. 1948 no. 41/1/2188, gericht aan den raadsman van appellant, en luidend als volgt:

„Naar aanleiding van Uw bovengemeld schrijven delen wij U mede, dat in het thans afgekomen rapport van de accountant Polée het van Staal te vorderen bedrag is becijferd op f 2424.20. Er bestaat derhalve geen aanleiding den heer Staal enig bedrag aan salaris uit te betalen. Verdere besprekingen over deze kwestie lijken ons derhalve overbodig. Betrokkene staat tegen deze beslissing beroep open conform art. 43 Besluit Vijandelijk Vermogen.

Het Beheersinstituut behoudt zich het recht voor nog een vordering tegen den heer Staal in te dienen wegens te betalen extra-accountantskosten en extra werkzaamheden van den heer Lagehner."

O. dat door het Beheersinstituut is aangevoerd, dat de Raad t.a.v. dit beroep zich onbevoegd moet verklaren, omdat appellant niet is „belanghebbende" in den zin van art. 43 lid 1 van het K. B. E 133;

O. hieromtrent, dat naar het oordeel van den Raad onder „belanghebbenden" genoemd in voormelde bepaling uitsluitend moeten worden verstaan belanghebbenden bij het vermogen, dat onder beheer staat van het Beheersinstituut;

O. dat hieruit volgt, dat appellant, die als beheerder van een vermogen van een persoon bedoeld in art. 6, lid 1 van het K. B. E 133 meent bepaalde aanspraken tegen het Beheersinstituut te kunnen doen gelden, hiertoe niet de weg openstaat van art. 43 K. B. E 133, maar het Beheersinstituut voor den gewonen rechter kan dagvaarden;

O. dat appellant derhalve niet-ontvankelijk is in het door hem ingestelde beroep;

O. dat, waar het Nederlandse Beheersinstituut in dezen geen procespartij is, maar een ambtelijk orgaan, tegen welks beslissing beroep open staat, een veroordeling in de kosten der procedure achterweg moet blijven;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart appellant niet-ontvankelijk in zijn beroep.

No. 1415

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 April 1948. (Mrs Dijksterhuis, Polderman en baron van Haersholte, plv.).

In de Vorderingsbesluiten van 6 Mei 1946 zijn onder huisraad mede begrepen schilderijen, hoewel deze in art. 571 B. W. worden uitgezonderd, daar uit de toevoeging „en andere kostbaarheden en zeldzaamheden" blijkt, dat onder huisraad mede zijn begrepen schilderijen, voor zover deze geen kostbaarheden of zeldzaamheden zijn.

Beroep tegen beschikking van het Beheersinstituut afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 9 December 1947 ingekomen verzoekschrift van Rika Beute, meerderjarig en ongehuwd, wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mr H. Boekel), waarbij verzoekster in beroep komt tegen een beslissing van het Nederlands Beheersinstituut van 10 November 1947;

Gezien het schriftelijk antwoord van het Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 8 Maart 1948;

O. dat het Beheersinstituut bij de beslissing, waarvan beroep, geweigerd heeft den inboedel van verzoekster, zijnde een persoon als bedoeld in art. 6 al. 1 van het Besluit E 133, wier vermogen onder beheer van het Beheersinstituut is gesteld, na beëindigd beheer aan haar terug te geven;

dat het Beheersinstituut deze weigering grondt op het z.g. Vorderingsbesluit van 6 Mei 1946, krachtens hetwelk de ter beschikkingstelling in eigendom aan den Staat van verzoekster's huisraad is gevorderd;

dat verzoekster haar beroep hierop grondt, dat het Vorderingsbesluit niet op haar inboedel toepasselijk was, daar zij die gebruikte voor een door haar in het perceel Gerrit van der Veenstraat 76 III te Amsterdam uitgeoefend kamerverhuurbedrijf;

O. dat de Raad verzoekster hierin niet kan volgen, daar uit het Vorderingsbesluit niet blijkt, dat huisraad, hetwelk voor een bedrijf wordt gebezigd, aan de werking van dat Besluit is onttrokken;

O. dat verzoekster zich bij de mondelinge behandeling nog er op heeft beroepen, dat hare goederen niet vallen onder de in het Vorderingsbesluit gebezigde benaming „huisraad in den zin van art. 571 B. W.";

O. daaromtrent, dat op de overgelegde inventarislijst een partij boeken voorkomt t.a.z. waarvan dit verweer wellicht zou opgaan, doch hierop niet behoeft te worden ingegaan, nu verzoekster heeft verklaard van terugvordering van die boeken af te zien;

dat voorts op de inventarislijst enige schilderijen voorkomen, doch naar 's Raads oordeel uit art. 571 B. W. waar schilderijen worden uitgezonderd, niet volgt, dat het Beheersinstituut deze niet als huisraad mocht beschouwen;

dat immers schilderijen volgens het spraakgebruik onder „huisraad" vallen en de bij art. 571 B. W. gemaakte uitzondering alleen schilderijen van zekere kostbaarheid of zeldzaamheid betreft, hetgeen volgt uit het feit, dat de opsomming van dat artikel besluit met de woorden „en andere kostbaarheden en zeldzaamheden";

dat ook art. 573 B. W. een onderscheiding maakt tussen schilderijen, die wel en die niet als meubelen zijn te beschouwen;

dat nu verzoekster niet heeft beweerd, dat het hier kostbare schilderijen als bedoeld in art. 571 B. W. zou betreffen, haar op deze wetsbepaling gegronde grief faalt;

O. dat de Raad bij al het voorgaande nog buiten beschouwing heeft gelaten, dat verzoekster bij akte van 9 Dec. 1946, overgelegd door het Beheersinstituut, aan dat Instituut kwijting heeft verleend en verklaard heeft niets meer te vorderen te hebben, welke akte, nu verzoekster haar vaag beroep op dwaling niet heeft kunnen staven, aan haar vordering in den weg staat;

O. dat nu verzoekster's beroep ongegrond is bevonden, de beslissing waarvan beroep moet worden bekrachtigd.

Rechtdoende:

Wijst het beroep af.

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

No. 1416

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juni 1948. (Mrs Dr Jhr Calkoen, van Berckel en Karni.)

Bij beslissing van de Afdeling Rechtspraak is het pachtcontract tussen de N. S. en de Hengelaarsbond hersteld, zonder dat met de aan verzoeker verpachte visrechten is rekening gehouden.

Verzoeker's vordering tot herziening van voormelde beslissing toegewezen, omdat uit de beslissing a quo niet blijkt, dat het Pachtbesluit Visrecht 1941 in aanmerking is genomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het vorenstaand request met bijlagen;

Gelet op de beantwoording van dit request door de N. V. Nederlandse Spoorwegen (hierna te noemen N. S.) en de Algemeene Zuid-Hollandsche Hengelaarsbond (hierna te noemen A. Z. H. H.) als gerequestreerden;

Gelet op de mondelinge behandeling;

O. dat de A.Z.H.H. in de eerste plaats aanvoeren, dat het request tot revisie is ingediend ten name van H. A. van den Brink

als gemachtigde van P. van Roon, terwijl niet gebleken is, dat deze gemachtigde een volmacht heeft aangelegd, en uit het request, als zijnde niet gedateerd, niet blijkt, dat het binnen de in art. 143 E 100 bepaalde termijn is ingediend;

dat de Raad zich evenwel van het bestaan van een schriftelijke volmacht van Van Roon aan H. A. van den Brink heeft overtuigd, en het origineel van het request tot revisie door de griffier is gewaarmerkt als zijnde op 8 Februari 1947, dus tempore utili, ter Griffie binnengekomen;

dat, waar van den Brink het verzoekschrift tot revisie namens zijn lastgever van Roon heeft ingediend, deze laatste als requestrant behoort te worden beschouwd;

O. dat ten processe vaststaat, dat requestrant met de N. S. pachtcontracten heeft aangegaan, welke door de bestreden beschikking, mede jegens hem gegeven als derde op grond van het bepaalde bij art. 26 Besluit Herstel Rechtsverkeer, zijn nietig verklaard;

dat requestrant tot revisie dus door de bestreden beschikking is geschaad in de rechten uit voormelde pachtovereenkomsten voortspruitende, en als belanghebbende in de zin van art. 143 Besluit Herstel Rechtsverkeer behoort te worden aangemerkt;

dat de A.Z.H.H. weliswaar nog heeft aangevoerd, dat requestrant geen belanghebbende zoude zijn, omdat de bedoelde contracten slechts liepen tot 1 Januari 1947, doch dit betoog faalt;

dat immers in de eerste plaats deze contracten voor hun afloop, op 9 November 1946 zijn nietig verklaard en de bestreden beschikking bovendien de rechtsbetrekkingen tussen de N. S. en de A.Z.H.H. ten detrimente van requestrant tot revisie heeft hersteld;

dat toch de A.Z.H.H. door dit herstel ten opzichte van de door beide partijen begeerde visrechten in een aanzienlijk sterkere positie werd gebracht ten aanzien van het bepaalde bij art. 2 sub 1 Pachtbesluit Visrecht 1941 en art. 2 sub 2 van het daarbij behorende Eerste Uitvoeringsbesluit, nu door dit herstel de continuïteit van de pacht van de A.Z.H.H. welke blijkbaar reeds vóór 9 Mei 1940 een aanvang nam, werd hersteld;

O. voorts, dat het verzoek tot revisie onder meer steunt op de stelling, dat de door requestrant tot revisie aangegane pachtcontracten d.d. 1 Januari 1944, 1 Januari 1945 en 1 Januari 1946, gesloten zijn op grond van het Pachtbesluit Visrecht 1941 en in de bestreden beschikking niet in aanmerking genomen is de omstandigheid, dat dit Besluit niet onder dwang of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand is tot stand gekomen, daar dit besluit reeds voor 10 Mei 1940 werd voorbereid en bij K. B. F 185 is gehandhaafd;

O. dat inderdaad noch uit de bestreden beschikking noch uit de in prima gewisselde stukken blijkt, dat de wordingsgeschiedenis van het Pachtbesluit Visrecht 1941 bij de behandeling in prima is ter sprake gekomen en dus moet worden aangenomen, dat deze omstandigheid daarbij niet in aanmerking is genomen;

dat dus moet worden nagegaan of deze omstandigheid, tot een andere beslissing dan de gegevene had behoren te leiden;

O. dat gerequestreerden tot revisie niet hebben bestreden, dat de door requestrant met de N. S. afgesloten contracten hun ontstaan ontlenen aan lastgeving van het Departement van Landbouw en Visserij gegrond op het vorenbedoelde Pachtbesluit en de daarbij behorende Uitvoeringsbesluiten, doch de A.Z.H.H. bij de mondelinge toelichting heeft aangevoerd, dat deze besluiten, indien er geen bezetting geweest ware, niet zouden zijn tot stand gekomen, zodat invloed van wege de bezetter evident zoude zijn;

dat deze stelling evenwel weerlegging vindt in de Toelichting door de Regering gegeven op het K. B. van 22 September 1945 Staatsblad F 185, waarbij het Pachtbesluit Visrecht 1941 en de daarbij behorende Uitvoeringsbesluiten gehandhaafd werden en geacht hunne gelding nimmer te hebben verloren;

dat toch in deze Toelichting wordt medegedeeld dat deze besluiten in het leven zijn geroepen teneinde aan een reeds voor de oorlog gevoelde behoefte tot bescherming van de binnenvisserij, welke in nood verkeerde, te voldoen en nadat reeds voor de oorlog aan een organisatie van binnenvissers was toegezegd, dat maatregelen tot Verbetering zouden worden genomen;

dat mitsdien niet is in te zien, dat deze besluiten zouden zijn ontstaan onder dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand;

dat de A.Z.H.H. evenwel bovendien nog heeft aangevoerd, dat zonder zodanige invloed zijn traditionele rechten als pachter deze wateren zouden zijn geëerbiedigd en zijn pacht-contracten niet op grond van deze Besluiten zouden zijn opgezegd;

dat voor de juistheid van dit betoog evenwel noch in de stukken, noch bij de mondelinge toelichting meer argumenten naar voren zijn gebracht, dan dat deze zoude blijken uit de redactie van de in lite overgelegde brieven, waarbij de N. S. de contracten opzegde, alsmede uit de destijds algemeen door de belangstellenden ontvangen indruk, dat hier sprake was van Duitse druk en Duitse maatregelen;

dat de Raad evenwel uit vermelde brieven niet anders vermag te lezen, dan dat de N.S. destijds zwichtte voor een lastgeving van het Departement van Landbouw en Visserij, terwijl daaruit van enige van Duitse zijde op dit Departement uitgeoefende druk niet blijkt, terwijl deze naar eis van rechten kwalijk kan worden afgeleid uit destijds door belanghebbenden ontvangen indrukken;

dat uit het vorenoverwogen volgt, dat de A.Z.H.H. niet heeft aangetoond, dat de opzegging dezer contracten heeft plaats gehad onder omstandigheden als in art. 25 E 100 sub e, b, en c bedoeld, noch dat behoort te

worden aangenomen, dat achterwege laten van het in prima door de A.Z.H.H. verzochte ingrijpen onredelijk ware;

dat requestrant tot revisie mitsdien ontvankelijk is in zijn verzoek en dit behoort te worden ingewilligd in voege als volgt;

Rechtdoende:

Vernietigt de bestreden beschikking voorzover daarbij de tussen de N. S. en requestrant tot revisie afgesloten pachtcontracten zijn nietig verklaard en de A.Z.H.H. is hersteld in zijn rechtsbetrekkingen tot de N. S. voorzover deze rechtsbetrekkingen betrekking hebben op de in bovenvermelde pachtcontracten aan requestrant tot revisie verpachte vischrechten;

Veroordeelt de N. S. en de A.Z.H.H. in de eigen kosten en de A.Z.H.H. in de kosten van requestrant in revisie gevallen, wordende deze laatste tot dusver begroot op f 50.

No. 1417

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 April 1948. (Mrs Sluis, Mijnssen en Köster).

De huurovereenkomst in Februari 1945 aangegaan, is onder abnormale omstandigheden gesloten en verzoeker kan daarvan rechtsherstel vragen. Bovendien kan steeds als onderdeel van de regeling der gevolgen bij de herleving van eisers rechten de nietigverklaring van de bestaande rechtsbetrekkingen met betrekking tot het perceel worden gevraagd, zodat de Raad in elk geval bevoegd is.

Het vragen van een hogere huurprijs heeft geen rechtsverwerking ten gevolge.

Het belang der kraamverzorging in de gemeente Santpoort kan geen gewicht in de schaal leggen. Het Besluit E 100 dient ter bescherming van privaatrechtelijke belangen, waarbij bezwaarlijk rekening kan worden gehouden met in het gedrang komende overheids- of andere gemeenschapsbelangen.

Vordering tot ontruiming per 1 November 1948 toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Lieuwe Bangma, te Santpoort, eiser, gemachtigde Mr L. Vorstman te Amsterdam, tegen:

1. Geertruida Margaretha Dolleman en
2. Maria Groeneveld, beiden wonende te Santpoort (gemeente Velsen), gedaagden, gemachtigde Mr J. H. van Wijk te Bennebroek.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Lieuwe Bangma te Santpoort, eiser, proc. Mr L. Vorstman dd. 30 October 1947, en het antwoord daarop van Geertruida Margaretha Dolleman en Maria Groeneveld, beiden te Santpoort, gemachtigde Mr J. H. van Wijk.

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van 22 Jan. 1948 en op de verdere stukken van het geding.

O. ten aanzien van de feiten:

Eiser heeft gesteld dat hij eigenaar is van het perceel te Santpoort, Wüstelaan No. 94, en dat dit door hem is bewoond van het jaar 1922 tot 22 Sept. 1944, op welken datum eiser met alle bewoners van het dorpje Santpoort door de Duitse autoriteiten is gedwongen om zijn woonplaats binnen drie maal 24 uur te verlaten.

Dit perceel is volgens eiser in Februari 1945 door hem ten gebruike afgestaan aan de gedaagden onder beding dat dit na de oorlog weder zou worden opgeleverd. Na de bevrijding zijn de gedaagden die in het perceel een kraamverzorgingsinrichting hebben gevestigd het perceel blijven gebruiken, hetgeen eiser voorlopig heeft goedgevonden.

Eiser stelt dat hij het perceel thans weder wenst te betrekken. Hij vordert daarom herleving van zijn vroegere rechten in vollen omvang, daaronder begrepen het recht van bezit, en vernietiging van de tussen partijen met betrekking tot het perceel bestaande rechtsbetrekkingen, zulks met veroordeling van gedaagden om het perceel te ontruimen.

Verweerders hebben tegen de posita van eiser aangevoerd dat zij het perceel zouden hebben gehuurd zodat de Raad niet bevoegd zou zijn om in te grijpen en dat eiser zijn rechten zou hebben verwerkt door een verhoging van de huurprijs aan te vragen. Bovendien hebben gedaagden er op gewezen dat zij voor het zeer belangrijke bedrijf van de in het perceel geëxploiteerde kraamverzorgingsinrichting onmogelijk een ander geschikt pand kunnen vinden. Uit dien hoofde hebben gedaagden betoogd dat ingrijpen door den Raad niet redelijk zou zijn.

Ten aanzien van het recht:

Het beroep van gedaagden op onbevoegdheid van den Raad dient te worden verworpen omdat de huurovereenkomst, waarop gedaagden zich beroepen, niet is afgesloten onder normale omstandigheden. Bovendien kan steeds als onderdeel van de regeling der gevolgen van herleving van eisers rechten nietigverklaring worden uitgesproken van de thans met betrekking tot het perceel bestaande rechtsbetrekkingen.

Evenmin kunnen gedaagden met succes een beroep doen op rechtsverwerking door eiser. Uit het vragen van een hogere huurprijs en van een vaststelling van deze huurprijs kan geen prijsgeven van eiseres rechten worden afgeleid. Eiser heeft voortdurend duidelijk doen blijken dat hij het perceel niet langer aan de gedaagden wilde afstaan, en dat hij alleen gedurende de tijd dat de gedaagden noodgedwongen nog in het perceel werden geduld, een redelijke vergoeding voor het gebruik wenste te ontvangen.

Tussen partijen staat vast dat eiser door de maatregelen van den bezetter is gedwongen om Santpoort te verlaten en dat ge-

daagden er volledig mede bekend zijn geweest dat de vroegere rechtsbetrekking van gebruik en bezit bestaande tussen eiser en het perceel, door de maatregelen van den bezetter is verbroken.

Op grond van deze vaststaande feiten acht de Raad het in beginsel redelijk om eisers rechten te herstellen. Na overweging van de verdere omstandigheden is de Raad ook niet tot de conclusie gekomen dat het onredelijk zou zijn om ten deze in te grijpen.

Gedaagden toch wisten, toen zij het pand betrokken, dat zij dit slechts tijdelijk in gebruik konden nemen en dat eiser daarin zo spoedig mogelijk weer wilde terugkeren.

Ook al staat vast dat de gedaagden medeoorlogsslachtoffers zijn omdat zij gedwongen zijn om hun vroegere bedrijfspand te verlaten, dan brengt zulks toch niet mede dat de belangen van gedaagden in deze boven die van eiser zouden praevaleren. Niet uit het oog mag worden verloren, dat gedaagden nu reeds sedert Februari 1945 het perceel hebben kunnen gebruiken, terwijl eiser in al dien tijd daarover generlei beschikking heeft gehad.

Het zou bovendien niet redelijk zijn om eiser het slachtoffer te laten worden van het feit, dat het vroegere perceel van gedaagden voor hen is verloren gegaan. Een en ander klemt te meer nu gedaagden, naar uit de door eiser naar voren gebrachte feiten volgt, in de gelegenheid zijn geweest om hun vroegere perceel weer te betrekken.

Gedaagden hebben ook nog aangevoerd dat hun bedrijf van kraamverzorging zeer urgent is voor de Gemeente Santpoort, doch dit argument kan geen gewicht in de schaal leggen bij de beoordeling van eisers verzoek tot rechtsherstel, nu het besluit Rechtsherstel dient ter bescherming van privaatrechtelijke belangen, waarbij bezwaarlijk rekening kan worden gehouden met eventueel in het gedrang komende Overheids- of andere gemeenschapsbelangen.

Gelet op de verschillende bijzondere omstandigheden acht de Raad echter wel termen aanwezig om aan gedaagde een ruime ontruimingstermijn toe te staan.

Dit alles leidt tot de volgende beslissing.

Rechtdoende:

1. Doet herleven met ingang van 1 Nov. 1948, of zoveel eerder als gedaagden het perceel zullen hebben ontruimd, de rechtsbetrekkingen bestaande op September 1944 tussen eiser en het perceel Wüstelaan No. 94 te Santpoort met name de rechtsbetrekking van gebruik en bezit van dit perceel.

2. Verklaart nietig met ingang van de onder 1 bedoelde datum de rechtsbetrekkingen bestaande tussen eiser en gedaagde in verband met het onder 1 genoemde perceel.

3. Veroordeelt gedaagden om genoemd perceel voor 1 Nov. 1948 te ontruimen met al het hare en alle harentwege aanwezige personen en goederen en bepaalt dat deze ontruiming zo nodig zal kunnen worden ten uitvoer gelegd met behulp van de sterke arm.

4. Veroordeelt gedaagden in de kosten dezer procedure, tot aan deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1418

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Juli 1948. (Mrs De Gaay Fortman, Baron van der Feltz, Worst, plv.)

Verzoekster heeft voldoende aangetoond belanghebbende te zijn bij de boedel van de N.V. Conzee. Uit dien hoofde is de Raad bevoegd ingevolge art. 23 E 100 rechtsbetrekkingen tussen de N.V. Conzee en de medegerequestreerde Oettinger nietig te verklaren en de gevolgen daarvan te regelen, ook al was verzoekster daarbij geen partij.
(Zie N.O.R. No. 1318).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Jacoba Hendrika Hagen, weduwe van J. R. van Reyendam, voor zichzelf en als moedervoogdes over haar kinderen, Jacoba Hendrika, Harmpje en Hendrik Christiaan van Reyendam, 8 April 1948 bij dezen Raad ingekomen, gemachtigde Mr M. de Kort, en het verweerschrift van de N.V. Conzee, Continentale en Overzeese Handelmaatschappij, gevestigd te Amsterdam, en van Mr W. H. Nijkerk te Amsterdam als bewindvoerder over H. N. Oettinger, zonder bekende woon- of verblijfplaats, laatst gewoond hebbende te Amsterdam, gemachtigde Mr W. R. Nijkerk;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter terechtzitting van 6 Juli 1948;

Overwegende:

Verzoekster stelt, dat wijlen haar echtgenoot 10 Aug. 1942 voor Conzee een crediet van f 10.000 geopend heeft, rentende 6 % 's jaars, deze rente te verrekenen met het winstaandeel, dat van Reyendam was toegezegd bij het welslagen van een ontworpen, maar niet uitgevoerde, aan- en verkoop van Griekse tabak, en Conzee uit dien hoofde f 9624,22 is schuldig geworden, en dat Oettinger, gewezen directeur van Conzee, in 1942/3 voor privé-doeleinden boven zijn salaris f 55.000 uit de Conzee heeft genomen.

Op grond, dat het onbillijk is deze betaling aan Oettinger te handhaven, vraagt verzoekster deze betaling nietig te verklaren en Oettinger te veroordelen f 55.000 aan Conzee te betalen.

Verweerders hebben den Raad verzocht te beslissen, of verzoekster wel bevoegd is nietig te doen verklaren rechtshandelingen tussen Conzee en Oettinger, die geen partij was in de rechtsbetrekkingen tussen verzoeksters rechtsvoorganger en Conzee, voorts of, indien bedoeld is een vordering ex art. 1377 B. W., de Raad voor het Rechtsherstel wel tot beoordeling daarvan be-

voegd is, en eindelijk, of verzoekster, stellende f 9624,22 van Conzee te vorderen te hebben, haar vordering wel over f 55.000 kunnen uitstrekken. Verzoeksters vordering niet kunnende erkennen, menen verweerders, dat verzoekster haar vordering moet bewijzen.

Door de verklaringen der getuigen Bode en Turenhout heeft verzoekster voldoende aangetoond, dat zij is belanghebbende bij de boedel van Conzee. Uit dien hoofde is de Raad volgens art. 23 E 100 bevoegd op haar verzoek rechtsbetrekkingen tussen personen, waarvan ten minste één ingezetene van het Koninkrijk is, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen, en rechtshandelingen, die het ontstaan dezer rechtsbetrekkingen hebben veroorzaakt, nietig te verklaren en de gevolgen van die nietigverklaring te regelen. Deze bevoegdheid eist niet, dat de personen, ten aanzien van wie rechtsbetrekkingen en rechtshandelingen worden nietig verklaard, partij zijn geweest bij datgene, wat het belang van belanghebbende heeft doen ontstaan, noch dat de gevolgen van de nietigverklaring gelijk zijn aan het gestelde bedrag, terwijl evenmin de mogelijkheid dat wellicht langs andere weg het zelfde resultaat kan worden bereikt, aan de bevoegdheid van de Raad afbreuk doet. Ook de gestelde opnamen van Oettinger uit Conzee zijn door de verklaringen van de gehoorde getuigen bewezen.

De vordering van verzoekster moet worden toegewezen, daar de Raad het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk acht.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de in 1942 en 1943 door de N.V. Conzee aan H. N. Oettinger gedane betalingen tot een bedrag van f 55.000.

Veroordeelt H. N. Oettinger om dit bedrag aan Conzee te betalen.

Veroordeelt verweerder Oettinger in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak aan zijde van verzoekster begroot op f 60, en bepaalt, dat verweerster Conzee haar eigen kosten betaalt.

No. 1419

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Verzoekers hebben een vordering aanhangig gemaakt tegen het onder beheer staande vermogen van Everout. Het N.B.I. streeft naar de afwikkeling der vorderingen van Joodse eigenaren van onroerend goed gezamenlijk in de liquidatie van de N.G.V.

De door de N.G.V. aangestelde plaatselijke beheerders waren volkomen afhankelijk van de N.G.V. en aan de N.G.V. rekenplichtig.

Een afscheiding en afzonderlijke afwikkeling van de boedel Everout en van andere onderbeheerders zou tot grote verwarring moeten leiden, waardoor de redelijkheid niet zou worden gediend, doch ongetwijfeld in het gedrang zou komen.

Vordering van verzoekers afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

1. Jan Theodoor Levie, 2. Sylvain Susan q.q., bew. van K. E. Susan, requestranten, gem. Mr J. van Proosdij,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut q.q., bew. over P. J. Everout en de Niederländische Grundstücksverwaltung, gerequestreerde, gem. Mr B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend verzoekschrift d.d. 26 Nov. 1947 van J. Th. Levie en S. Susan, beiden wonende te Amsterdam, en handelende als erfgenamen van Karel Elkan Susan, gemachtigde Mr J. van Proosdij;

Gelezen het antidotaal request d.d. 22 Sept. 1948 van het Nederlandse Beheersinstituut, beherende het vermogen van P. J. Everout alsmede van de Niederländische Grundstücksverwaltung, gev. te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr S. J. Gottschalk, houdende conclusie tot afwijzing van de eis;

Gelezen het proces-verbaal van minnelijk rechtsherstel tevens proces-verbaal van zwarigheden, opgemaakt op 25 Juli 1947 door notaris Ch. G. Pouw, notaris ter standplaats Amsterdam;

Gelezen het advies van de gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel te Amsterdam d.d. 13 Aug. 1947;

Gelet op de overgelegde bescheiden;

Gehoord partijen ter terechtzitting van Donderdag, 13 Jan. 1949, requestranten bij monde van hun gemachtigde Mr J. van Proosdij en gerequestreerde bij monde van zijn gemachtigde Mr B. J. Gottschalk;

O. dat requestranten zakelijk samengevat in hoofdzaak hebben gesteld:

dat hun erflater Karel Elkan Susan eigenaar was van de percelen van Tuijll van Serooskerkenweg nos. 49, 51, 53 en 55 en het perceel Herengracht 54 te Amsterdam;

dat al deze percelen tijdens de oorlog zonder goedkeuring van Susan voornoemd, gedurende zekere tijd in opdracht van de Niederländische Grundstücksverwaltung zijn beheerd door makelaar P. J. Everout, te Amsterdam, die vervolgens op 26 Februari 1943 de eerstgenoemde percelen aan de van Tuijll van Serooskerkenweg voor zich privé van de Grundstücksverwaltung heeft gekocht, terwijl hij van het perceel Herengracht de huren bleef innen;

dat na de bevrijding verzoekers zich met de beheerders van Everout hebben verstaan teneinde de percelen aan de van Tuijll van Serooskerkenweg weder op hun naam over-

geschreven te krijgen, welk overleg heeft geleid tot minnelijk rechtsherstel, neergelegd in een acte d.d. 25 Juli 1947 door notaris C. G. Pouw te Amsterdam verleden;

dat volgens de in deze acte opgenomen becijfering Susan aan Everout moest voldoen terzake van door Everout ten behoeve van Susan afgeloste hypotheken een bedrag van ruim f 57.000 terwijl partij Everout aan partij Susan moest voldoen het door partijen berekende exploitatie-saldo over de periode dat Everout deze percelen als eigenaar had beheerd ad ruim f 10.000, welke vordering van partij Susan op voormelde schuld in mindering werd gebracht;

dat partij Susan echter van mening is, dat hij nog meerdere vorderingen op Everout heeft, welke vorderingen eveneens op voormelde schuld in mindering mogen worden gebracht;

dat namelijk Everout tijdens de oorlog zonder goedkeuring van partij Susan van voormelde percelen, ook buiten de tijd dat hij deze als eigenaar beheerde, de huren heeft geïncasseerd, terwijl tevens zekere lasten werden betaald en het daardoor resterende saldo telkenmale geheel of gedeeltelijk aan de Grundstücksverwaltung werd afgedragen;

dat Everout door het beheren van de aan Susan rechtens toebehorende huizen een schuldverplichting aan Susan kreeg ten bedrage van de door hem geïncasseerde huren minus de door hem betaalde lasten, van welke schuldverplichting Everout niet werd bevrijd door telkenmale zonder goedkeuring van Susan betalingen te doen aan de, op die gelden niet rechthebbende, Niederländische Grundstücksverwaltung;

dat partijen in de acte van minnelijk rechtsherstel ten aanzien van de percelen voor de oplossing van het geschil, of op de schuld van Susan aan Everout nog meerdere vorderingen in mindering mogen worden gebracht een voorlopige financiële regeling hebben getroffen;

dat door de destijds-beheerder van Everout is medegedeeld, dat in totaal aan huur werd geïnd een bedrag van f 10,117 en de uitgaven f 8258,86 bedroegen, zodat het exploitatie-saldo zou bedragen f 1858,14, waarvan f 1698,22 aan de Grundstücksverwaltung werd overgedragen en dus nog f 159,92 bij Everout in kas diende te zijn;

en op deze gronden hebben gevorderd:

1. niet te verklaren voormelde betalingen door gerequestreerde Everout aan de Niederländische Grundstücksverwaltung tot een totaal bedrag van f 1698,22 en vast te stellen, dat verzoekers dit bedrag van Everout te vorderen hebben;

2. vast te stellen dat verzoekers een bedrag van f 159,92 van gerequestreerde Everout te vorderen hebben;

3. gerequestreerde te bevelen aan verzoekers specificatie te verschaffen van de door Everout tijdens de oorlog voor hen gedane uitgaven tot een totaal opgegeven bedrag van f 8258,86;

4. te verstaan dat verzoekers een vordering op gerequestreerde Everout hebben tot een zodanig bedrag als zal blijken dat deze uitgaven niet in mindering hadden mogen worden gebracht op de ontvangen huren;

5. te bepalen, dat verzoekers gerechtigd zijn hun vorderingen als voormeld ad f 1698,22 en f 159,92 en de vordering sub 3 in mindering te mogen brengen op hun schuld aan Everout, welke pro resto bedraagt f 5000;

6. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van deze procedure;

O. dat requestranten bij de mondelinge toelichting hebben verzocht het petitum te mogen aanvullen als volgt:

subsidiair: de opdracht van de Grundstücksverwaltung aan Everout tot beheer van de aan wijlen K. E. Susan toebehorende percelen nietig te verklaren en meer subsidiair: de rechtsbetrekkingen tussen K. E. Susan en gerequestreerde aldus vast te stellen, dat gerequestreerde verplicht is verzoekers rekening en verantwoording te doen van het door hem gevoerde beheer alsmede dat verzoekers gerechtigd zijn het aldus hun toekomende in mindering te brengen op hetgeen zij aan gerequestreerde te betalen hebben;

O. dat, nu gerequestreerde tegen evenvermelde aanvulling van het petitum geen bezwaar heeft gemaakt, ook de Raad deze aanvulling kan aanvaarden;

O. dat uit het proces-verbaal van minnelijk rechtsherstel d.d. 25 Juli 1947 blijkt, dat de erflater van requestranten, K. E. Susan is hersteld in de eigendom van de meergenoemde percelen aan de van Tuijll van Serooskerkenweg met verplichting aan partij Everout te betalen het bedrag der destijds op de percelen rustende hypotheek, waarbij aan partij Susan het recht werd toegekend van partij Everout te ontvangen het netto-exploitatiesaldo, dat partij Everout verworven had in de tijd, gedurende welke hij door koop van de Grundstücksverwaltung eigenaar der percelen was, welk bedrag dan ook in mindering op het door partij Susan te betalen bedrag is gebracht;

O. echter, dat de onderhavige eis is gebaseerd op de stelling, dat partij Susan op partij Everout nog een vordering wegens netto-exploitatie-saldo heeft terzake van het beheer over de percelen, dat Everout in opdracht van de Grundstücksverwaltung heeft gevoerd gedurende de termijn van 8 Jan. 1942 tot en met 25 Febr. 1943, waartegenover gerequestreerde stelt, dat requestranten terzake een vordering op de Grundstücksverwaltung hebben, doch niet op Everout en zij ten aanzien van het beheer door Everout gedurende evengenoemde periode in geen rechtsverhouding tot deze staan en geen enkele vordering op hem hebben;

O. ten aanzien van de stelling van requestranten, dat Everout door het beheren van de percelen een schuld aan K. E. Susan kreeg, dat hierbij over het hoofd wordt gezien, dat — zoals uit de door gerequestreer-

de overgelegde brieven blijkt —, Everout zijn bevoegdheid tot inning der huren ontleende aan een beschikking van de Grundstücksverwaltung krachtens art. 7 (2) van de bezettingsverordening no. 154/1941;

dat weliswaar deze bezettingsverordening geplaatst is op lijst A van het Besluit E 93 en dus geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, maar dat aan deze bepaling krachtens art. 30 geen rechten kunnen worden ontleend, zolang geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan;

dat zodanige voorziening ook bij wege van rechtsherstel door de Afdeling Rechtspraak van deze Raad kan worden getroffen, doch zolang zulks niet is geschied, moet worden aangenomen, dat Everout als gevolmachtigde van de Grundstücksverwaltung de huren heeft geïnd;

dat wel als juist moet worden aanvaard, dat Everout met het innen van de huren een onrechtmatige daad jegens K. E. Susan heeft gepleegd en hiertegen allerminst een beroep op voormelde bezettingsverordening kan worden gedaan;

dat het immers met de in het maatschappelijk verkeer in acht te nemen betamelijkheid ten enenmale in strijd is in oorlogstijd gedurende een vijandelijke bezetting zijn diensten aan de vijand te lenen bij diens beroving van joodse medeburgers;

dat het innen der huren door Everout en het geheel of gedeeltelijk afdragen daarvan aan de Grundstücksverwaltung alzo onrechtmatig was en is krachtens ook tijdens de bezetting geldend Nederlands recht, doch de vraag, of er termen zijn om de rechtsbetrekking uit dit onrechtmatig handelen te bepalen krachtens art. 23 E 100 hiervan afhangt, of de Raad het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk acht;

O. ten aanzien van de vraag, of het in casu onredelijk zou zijn een vordering uit onrechtmatige daad tot het netto-huursaldo het recht waarop de grondslag vormt van het in zijn onderdelen door requestranten gevorderde tegen de boedel van Everout te laten gelden, dat het aan de Raad bekend is, dat het streven van gerequestreerde erop gericht is de afwikkeling der vorderingen van Joodse eigenaren van onroerend goed gezamenlijk als een insolvente massa te doen geschieden door de tijdens de bezetting in het leven geroepen, thans als vijandelijk onderdaan onder beheer van gerequestreerde gestelde, Grundstüksverwaltung;

dat de rechtspositie van deze laatste aldus was, dat de door haar plaatselijk in den lande gestelde beheren, die volgens de meeraangehaalde bezettingsverordening volkomen afhankelijk waren van en rekenplichtig aan de Grundstücksverwaltung, tijdens de bezetting slechts vertakkingen daarvan zijn gebleven, die de hun toegevallen activa op de dag der bevrijding aan de Grundstücksverwaltung hadden te doen toekomen ter vorming van een gemeenschappelijke insolvente boedel, waarin alle rechthebbenden pondspondsgewijze zouden delen;

dat, zoals in deze zaak blijkt, te Amsterdam het joodse huizenbezit tijdens de oorlog als onderbeheerder namens de Grundstücksverwaltung is beheerd door de makelaar Everout en dit beheer zodanig geweest is, dat de joodse eigenaren een groter aandeel van hun vorderingen zullen ontvangen dan anderen, indien de boedel Everout gescheiden wordt gehouden van het algemeen beheer van de Grundstücksverwaltung;

dat echter een dergelijke afscheiding in dit en andere gevallen tot grote verwarring zou moeten leiden, waardoor de redelijkheid niet zou worden gediend, doch ongetwijfeld ten zeerste in het gedrang zou komen;

O. dat naar 's Raads oordeel de wijze van liquidatie, zoals gerequestreerde zich die voorstelt, meer beantwoordt aan de eisen van redelijkheid en billijkheid dan de door requestranten gedachte methode, waarbij zij zichzelf zien als crediteuren in een zelfstandig af te wikkelen boedel Everout;

O. dat op grond van het vorenstaande geen termen aanwezig zijn tot het vaststellen van een rechtsbetrekking tussen requestranten en de boedel Everout of de tussen deze boedel en de Grundstücksverwaltung bestaande betrekking aan te tasten, zodat, nu al het door requestranten gevorderde hierop is gegrond, de eis in al zijn onderdelen moet worden afgewezen met veroordeling van requestranten in de kosten van deze procedure;

Rechtdoende:

Wijst de vordering af;

Veroordeelt requestranten in de kosten van dit geding tot heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1420

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Juli 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, Baron van der Feltz en Scholtens).

Verzoek om erkend te worden als legataris in een nalatenschap op grond van een te Westerbork gemaakte beschikking toegewezen en het schriftuur aangemerkt als een geldige testamentaire beschikking.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 605/47 van A, weduwe van ....., wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr I. Bunker, zakelijk luidende:

dat de met requestrante bevriende Heer B, een Jood, geboren 13 Dec. 1895, van beroep diamanthandelaar, in de bezettings-

tijd door de Duitsers is vastgezet, en na zijn veroordeling op 14 Juni 1944 door het Duitse Obergericht wegens deviezenovertreding enz. tot gevangenisstraf van twee jaren, is overgebracht naar het kamp Westerbork, van waar uit hij kort daarna is getransporteerd in de richting van Duitsland;

dat B in Westerbork een testament heeft willen maken, maar hij daartoe door de Duitsers niet in de gelegenheid is gesteld;

dat B, in de onmogelijkheid verkerende de door de Nederlandse wet vereiste vormen in acht te nemen, daarom in Westerbork zijn uiterste wil op onderstaande wijze heeft vastgelegd, hierbij geassisteerd door een zich mede in voornoemd kamp bevindende candidaat-notaris, immers in een door hem getekend schriftuur, geredigeerd als volgt:

„De ondergetekende, enz., wonende te Amsterdam, thans verblijvende te Westerbork, verklaart bij deze als zijn uiterste wil het volgende te bepalen: alle vroeger door mij gemaakte testamenten worden mits deze herroepen;

„ten tweede: tot mijn enige erfgenamen benoem ik mijn kinderen (volgen de namen), ieder voor gelijke delen;

„ten derde: ik legateer aan A een bedrag van twintig duizend Amerikaanse Dollars, zegge $ 20.000, vrij van alle rechten;

„ten vierde: ik benoem tot uitvoerders van mijn uiterste wil C en D, beiden wonende te Londen.

(w.g.) B

„In aanvulling op mijn bovenstaande uiterste wil bepaal ik nader, dat, ingeval één mijner tot de erfenis geroepen kinderen niet meer in leven mocht zijn ten tijde van het openvallen mijner nalatenschap, diens respect. kinderen bij plaatsvervulling in zijn (haar) rechten treden. Voor het geval mijn beide kinderen overleden mochten zijn, bepaal ik, dat mijn in leven zijnde kleinkind-(eren), ieder voor gelijke delen, tezamen tot de helft mijner nalatenschap geroepen worden, terwijl ik voor de andere helft als mijn erfgenamen — ieder voor het deel, dat achter hun naam vermeld staat, aanwijs: (volgen de namen)."

(w.g.) B

dat niet twijfelachtig is dat B de bij de Wet voorgeschreven vormen in acht zou hebben genomen indien hem dit mogelijk geweest was;

dat B voorschreven uiterste wilsbeschikkingen door vorenbedoelde candidaat-notaris zo spoedig mogelijk in handen heeft doen stellen van Notaris K. Abma te Amsterdam, die genoemd schriftuur bij zijn stukken heeft gehouden;

dat B blijkens het hierbij overgelegde uittreksel uit het register van overlijden te Amsterdam in de tweede helft van Januari 1945 in Auschwitz (Polen) is overleden;

dat uitteraard voorschreven uiterste wil van B dient te worden geëerbiedigd, en requestrante recht en belang heeft als daarbij bevoordeeld te worden erkend;

dat door het overlijden van B een complex van rechtsbetrekkingen ten aanzien van zijn nalatenschap is ontstaan, welke rechtsbetrekkingen — aangenomen dat voormeld schriftuur niet een geldige beschikking bevat — een andere inhoud hebben dan B bij dat schriftuur uitdrukkelijk als zijn wil heeft geuit, zulks als gevolg van de omstandigheid dat de vijandelijke autoriteiten, die zijn dood op hun geweten hebben, hem hebben verhinderd zijn uiterste wil bij notariëel testament te bepalen;

dat die rechtsbetrekkingen aldus zijn ontstaan onder dwang van de vijand, zodat hiervan toepassing in art. 25 van het K. B. E 100, en het achterwege laten van ingrijpen door Uw Raad in verband met de bijzondere omstandigheden niet redelijk zou voorkomen;

Mitsdien het Uw Raad moge behagen te bepalen dat requestrante, voor zover zij geacht moet worden die hoedanigheid niet te bezitten, moet worden beschouwd als legataresse van B voornoemd, overleden in de tweede helft van Januari 1945, zulks in voege als omschreven in het corpus dezer vermelde schriftuur, met veroordeling van B's erven, die dit mochten tegenspreken, zijnde:

1. E, 2. F, 3. G.

in de kosten.

Gezien het verweerschrift ingediend door: E en F, van welk verweerschrift de inhoud als hier ingevoegd moet worden beschouwd;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord verzoekster, gerequestreerde F en de gemachtigden van partijen, benevens de getuigen;

O. dat is komen vast te staan, dat de in het inleidend verzoekschrift genoemde B onder de omstandigheden als daar omschreven heeft doen opstellen en heeft ondertekend het in dat verzoekschrift weergegeven schriftuur d.d. 5 Augustus 1944; dat B in de tweede helft van Januari 1945 in Auschwitz (Polen) is overleden;

O. dat het beroep van verzoekster op art. 25 van Besluit E 100 moet worden verworpen, daar naar het oordeel van den Raad in dat artikel met „handelingen" zijn bedoeld handelingen, die de strekking hebben, dat daardoor rechtsbetrekkingen worden tot stand gebracht, gewijzigd of tenietgedaan, doch niet handelingen als in het thans behandelde geval slechts in aanmerking kunnen komen, nl. de handelingen, die de dood van B tot gevolg hebben gehad, en die dus slechts middellijk de oorzaak zijn geweest van de rechtsbetrekkingen, die door het overlijden van B zijn ontstaan, en ook niet zijn verricht met het doel om die rechtsbetrekkingen te doen ontstaan;

O. dat derhalve ingevolge art. 23 E 100 beoordeeld moet worden of het achterwege laten van het gevraagde ingrijpen onredelijk ware in verband met de bijzondere omstandigheden;

O. dat gerequestreerde toepassing van art. 23 E 100 uitgesloten achten, omdat voor zodanige toepassing nodig zou zijn, dat de rechtsbetrekkingen ten aanzien waarvan ingrijpen wordt gevraagd, tot voorwerp heb-

ben een zaak of een recht zich binnen het Koninkrijk bevindend, en zulks zich ten deze niet voordoet, daar het om een beweerd legaat van $ 20.000 gaat, terwijl zich in de nalatenschap van B binnen het Koninkrijk noch ten tijde van het ondertekenen van het schriftuur op 5 Augustus 1944, noch thans enige dollarwaarde bevindt, en geen der vermogensbestanddelen der nalatenschap voorzover zich in het Koninkrijk bevindende, in dollars realiseerbaar is;

O. dat dit verweer moet worden verworpen, omdat niet in het schriftuur wordt gesproken van een bepaald aanwijsbaar bedrag van $ 20.000, doch slechts van een naar de soort bepaald bedrag van een in dollars uitgedrukte waarde, en de zaak, die het voorwerp is van de thans in aanmerking komende rechtsbetrekkingen, de nalatenschap van B is, van welke nalatenschap vaststaat, dat zij zich althans ten dele binnen het Koninkrijk bevindt;

O. dat de in het inleidend verzoekschrift weergegeven schriftuur, die, gelijk onweersproken is, is opgesteld met hulp van een candidaat-notaris, naar het uiterlijk bevat een weloverwogen herroeping van vroegere testamenten, een erfstelling, een legaat en een benoeming van uitvoerders van de uiterste wil, benevens gedetailleerde verdere beschikkingen terzake des doods;

dat als vaststaande kan worden aangenomen, dat B op deze wijze, die niet voldoet aan de door de Nederlandse wet voor een testament gestelde vereisten, zijn uiterste wil heeft vastgelegd, omdat hij door de omstandigheden waarin hij toendertijd verkeerde in de onmogelijkheid was een wettig testament te maken;

O. dat in het algemeen het redelijk geacht moet worden, dat een op dergelijke wijze en in zodanigen vorm opgetekende uiterste wil ook inderdaad tot uitvoering wordt gebracht, tenzij er omstandigheden zijn, die tot een andere beslissing leiden;

O. dat gerequestreerden als zodanige omstandigheid naar voren hebben gebracht, dat tussen verzoekster en B een overspelige verhouding heeft bestaan;

O. dat de Raad dit (vaststaande) feit op zichzelf niet voldoende acht om het gevraagde ingrijpen achterwege te laten, daar ook volgens de wet dit geen beletsel zou zijn geweest voor verzoekster om uit B's uiterste wil voordeel te genieten, nu zich hier niet voordoet het in art. 956 B. W. gestelde vereiste, dat van het overspel vóór het overlijden van den erflater door een rechterlijk gewijsde is gebleken;

O. dat gerequestreerden voorts aanvoeren, dat B, kort nadat hij voormelde schriftuur te Westerbork had ondertekend, naar Auschwitz is gedeporteerd, waar hij nog vijf maanden heeft vertoefd; dat hij meermalen aan een vriend heeft te kennen gegeven, dat hij al zijn genegenheid jegens verzoekster had laten varen, spijt had van zijn relatie met haar, en voornemens was na zijn terugkeer uit het kamp al het mogelijke te bewerkstelligen om de door hem tegenover zijn vrouw en kinderen begane misstap te herstellen en zich weder met zijn gezin te herenigen;

dat het daarom aannemelijk is, dat B, indien hij te Auschwitz daartoe de gelegenheid zou hebben gekregen — des neende bij schriftuur van 5 Augustus 1944 gedane verklaringen zou hebben herroepen door middel van een nieuwe schriftelijke verklaring;

O. dat een oordeel over de vraag of B termen gevonden moet hebben om de gehele schriftuur van 5 Augustus 1944 te herroepen in dit geding niet behoeft te worden gegeven, daar hier slechts aan de orde is het bij dat schriftuur aan verzoekster gemaakte legaat van $ 20.000 en dus slechts moet worden overwogen, of B waarschijnlijk tot herroeping van dit legaat zou zijn overgegaan;

O. dat omtrent dit punt slechts getuige L, die samen met B in Auschwitz heeft verbleven, een verklaring heeft afgelegd; dat getuige L verklaard heeft, dat B hem in Auschwitz heeft medegedeeld van plan te zijn om na zijn eventuelen terugkeer naar zijn gezin terug te gaan, niet terwille van zijn vrouw, maar terwille van zijn kinderen, doch dat hij (B) Mevrouw A nooit in de steek zou laten;

O. dat deze verklaring niet wijst op een voornemen van B om het legaat te herroepen, doch eerder op het tegendeel;

O. dat gerequestreerden nog hebben beweerd, dat het legaat ter waarde van $ 20.000 ten laste zou komen van het erfdeel van B's wettige echtgenote;

O. dat deze omstandigheid echter het gedaan verzoek niet onredelijk maakt, vermits elk legaat de strekking heeft het erfdeel der erven te verminderen, waartegen hunnerzijds geen bezwaar kan worden gemaakt zolang de legitieme portie niet wordt aangetast; dat bovendien de onderhavige nalatenschap zo groot is, dat daaruit het legaat gemakkelijk kan worden voldaan zonder de erven in onredelijke mate financiëel te benadelen;

O. dat gerequestreerden vervolgens een beroep doen op het Besluit A 6 om te betogen, dat de schriftuur van 5 Augustus 1944 in ieder geval nietig is volgens de bepalingen van dat besluit;

O. dat zodanige nietigheid, indien aanwezig, geen beletsel oplevert voor het door verzoekster gevraagde ingrijpen; dat vaststaat, dat het legaat van $ 20.000 nietig is, zo niet ingevolge het Besluit A 6, dan toch ingevolge de wettelijke bepalingen, die op uiterste willen betrekking hebben;

dat verzoekster aan den Raad vraagt om in te grijpen juist op grond van die nietigheid, opdat zij door dat ingrijpen de positie van legataris verkrijgt door middel van een wijziging van rechtsbetrekkingen ten aanzien van de nalatenschap;

dat Besluit E 100 tot zodanige wijziging de mogelijkheid opent; dat dus ook het beroep op het Besluit A 6 moet worden afgewezen;

O. dat op grond van bovenstaande overwegingen behoort te worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Wijzigt de rechtsbetrekkingen bestaande ten aanzien van de nalatenschap van B voornoemd in dien zin, dat verzoekster A moet worden beschouwd als legataresse van B in voege als omschreven in de schriftuur van 5 Aug. 1944 vermeld in het inleidend verzoekschrift.

Veroordeelt gerequestreerden in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekster begroot op f 100.

No. 1421

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Sept. 1948. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Craandijk en Polderman).

Het begrip rechtmatig, respectievelijk onrechtmatig bezitsverlies van art. 54 1e lid sub b E 100 moet worden beschouwd in het verband van de toepassing van het Besluit E 100, waardoor ook een formeel geldige bezitsoverdracht tengevolge van feiten en omstandigheden uit de bezettingstijd een onrechtmatig karakter kan verkrijgen.

Toepassing van art. 54 lid 2.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 54.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 10 Maart 1948 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van Marcus Haalman, wonend te 's-Gravenhage, ten deze handelend zowel in zijn hoedanigheid van door het Beheersinstituut benoemde bewindvoerder voor Marike Haalman, als in zijn hoedanigheid van erfgenaam van Martha en Evalina Froukina Haalman, overleden te 's-Gravenhage op resp. 29 Maart en 27 Maart 1943, gemachtigde Mr I. E. Hes Bzn., adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van J. G. Beunders, arts, wonend te Midden Beemster, gemachtigde Mr E. L. van Emden, adv. en proc. te 's-Gravenhage;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 14 Juni 1948;

O. dat het verzoekschrift inhoudt hoger beroep van een op 22 Jan. 1948 door de Afdeling Effectenregistratie van den Raad tussen partijen gewezen uitspraak;

dat bij deze uitspraak is afgewezen het verzoek van appellant, gedaan bij request van 20 Juni 1947 — nader aangevuld bij request van 25 Juli 1947 — en strekkend primair tot volledig herstel in den eigendom van de in voormelde requesten nader aangeduide effecten, subsidiair tot schadevergoeding;

O. dat bij de mondelinge behandeling requestrant zijn verzoek in dier voege heeft gewijzigd, dat hij geacht wil worden de vordering tot rechtsherstel alleen voor zichzelf als enig erfgenaam van wijlen Martha en Evalina Froukina Haalman te hebben ingesteld, daar ook Marike Haalman is overleden;

dat de Raad door de door requestrant overgelegde verklaring van erfrecht van 19 April 1948, opgemaakt door Notaris Mr L. J. Hioolen te Rotterdam, het voor dit geding voldoende bewijs geleverd acht, dat appellant is de enig erfgenaam van zijn meergenoemde tantes Martha en Evalina;

dat voorzover de afwijzing van het door hem bij zijn requesten van 20 Juni en 25 Juli 1947 gedaan verzoek daarop is gegrond, dat dit erfgenaamschap niet was bewezen, het beroep derhalve terecht is ingesteld;

O. dat de effecten, waarop der partijen geschil betrekking heeft, zijn een aantal obligaties van Nederland en Nederlands-Indië tot een bedrag van f 10.100 nominaal, waaromtrent appellant stelt, dat zijn genoemde tantes deze begin 1943 aan gerequestreerde Beunders in bewaring hebben gegeven, onder toevoeging dat, indien zij de litigieuse effecten aan partij Beunders zouden hebben verkocht, er in ieder geval reden tot ingrijpen zoude zijn als bedoeld in art. 23 E 100;

terwijl het standpunt van partij Beunders blijkens zijn mondelinge uiteenzettingen zakelijk hierop neerkomt, dat hij ontkent de effecten in bewaring te hebben gekregen en stelt deze stukken in het tijdvak September/October 1942 te hebben gekocht voor een bedrag uiteindelijk groot f 8000, meer nauwkeurig een koopsom van f 15.000 te verminderen met 7 hem bij de teruggave van een aantal andere effecten ter hand gestelde bankbiljetten van f 1000;

O. dat met betrekking tot de primaire vordering de eerste rechter — dit is dus de afdeling Effectenregistratie — overwoog, „dat deze niet kan worden toegewezen, daar voor herstel in den eigendom vereist is onder meer, dat de vroegere bezitter het bezit van de effecten na 10 Mei 1940 anders dan op rechtmatige wijze heeft verloren en dit geval zich hier niet voordoet, daar toch de vroegere bezitters volgens de stelling van verzoeker (thans appellant) door bewaargeving, volgens die van verweerder (partij Beunders) door koop met recht van wederinkoop, doch in beide gevallen op rechtmatige wijze hun bezit verloren hebben";

dat appellant zich door deze overweging gegriefd gevoelt, „omdat in het Besluit E 100 noch in Hoofdstuk III noch in Hoofdstuk IV enigerlei bepaling is te vinden, volgens welke herstel van recht slechts mogelijk zou zijn in geval van onrechtmatig bezitsverlies" en deswege zich beklaagt, dat de eerste rechter het verzoek heeft afgewezen, zonder in een nader onderzoek omtrent den eigendom der effecten te treden;

O. hieromtrent, dat de grief zoals appellant deze formuleerde, afstuit op de duidelijke woorden van art. 54 eerste lid, waar uitdrukkelijk als een der voorwaarden voor

herstel van den vroegeren bezitter in den eigendom wordt gesteld: „dat de vroegere bezitter het bezit van het effect sindsdien anders dan op rechtmatige wijze heeft verloren;

O. echter, dat appellant terecht klaagt over schending der wet door de Afdeling Effectenregistratie in zoverre als deze haar afwijzende beslissing heeft gegrond op de enkele overweging, dat hier niet van onrechtmatig bezitsverlies sprake is;

dat toch deze Afdeling het criterium van art. 54, 1e lid sub b, ten onrechte vereenzelvigt met den maatstaf, of al dan niet formeel een titel van overdracht aanwezig was;

dat veeleer het begrip rechtmatig respectievelijk onrechtmatig bezitsverlies moet worden beschouwd in het verband van de toepassing van het Besluit E 100, waardoor op gronden, die ingrijpen in rechtsbetrekkingen rechtvaardigen, ook een formeel geldige bezitsoverdracht tengevolge van feiten en omstandigheden uit den bezettingstijd een onrechtmatig karakter kan verkrijgen;

dat mitsdien moet worden onderzocht of de verkrijging door Beunders, in den zin als bovenbedoeld, onrechtmatig moet worden geacht, waarbij de Raad er van uitgaat, dat de gestelde bewaargeving in het geheel niet bewezen is, en het alleszins aannemelijk acht — bij gebreke van ook maar enigszins gemotiveerde ontkenning der posita van partij Beunders, die de Raad op zichzelf geen reden heeft in twijfel te trekken — dat Beunders de effecten heeft gekocht, zoals door hem gedetailleerd is uiteengezet;

O. dat de Raad aanneemt, dat inderdaad appellants tantes de litigieuze effecten aan Beunders hebben verkocht met het enige doel deze aan Duitse maatregelen te onttrekken;

dat de Raad voorts derhalve aanneemt, dat de toenmalige waarde der oorspronkelijk aan Beunders gegeven effecten ongeveer f 35.000 heeft bedragen, waartegenover Beunders aan voormelde tantes een som van f 15.000 ter hand heeft gesteld, terwijl hij haar later tot een waarde van ongeveer f 25.000 effecten heeft teruggegeven en daartegenover 7 bankbiljetten van f 1000 heeft ontvangen, alle welke handelingen er toe hebben geleid, dat Beunders tegenover de door hem betaalde f 15,000, een tegenwaarde heeft ontvangen van f 17.000;

dat, in aanmerking nemende dat Beunders door deze handelingen een aanzienlijk risico liep wegens het ontrekken van Joods bezit aan den greep der Duitsers en daarbij nog het risico loopt van de niet inwisselbaarheid van 4 bankbiljetten van f 1000, de Raad naar redelijkheid geen termen aanwezig acht de door meergenoemde handelingen ontstane rechtsbetrekkingen te vernietigen;

dat uit het oordeel van den Raad, dat deze rechtsbetrekkingen in stand dienen te blijven, tevens volgt, dat niet gezegd kan worden, dat het bezit der litigieuze effecten anders dan op rechtmatige wijze is verloren gegaan;

dat mitsdien het in eersten aanleg door de Afdeling Effectenregistratie gewezen vonnis, zij het op andere gronden, dient te worden bevestigd;

O. dat de consequentie van deze beslissing is, dat aan partij Beunders erkenning van den eigendom kan worden verleend, indien overigens geen bezwaren daartegen bestaan als bedoeld in art. 53 E 100;

dat echter de eerste rechter, in afwijking van hetgeen te dien aanzien bij de Afdeling Effectenregistratie pleegt te geschieden, zich bepaald heeft tot afwijzing van appellant's vordering en onder deze omstandigheden de Raad regelmatiger acht omtrent het eigendomsrecht van Beunders geen uitspraak te doen, onder terugwijzing der zaak naar de Afdeling Effectenregistratie;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de uitspraak, waarvan appèl.

Wijst de zaak ter verdere afdoening terug naar de Afdeling Effectenregistratie.

Veroordeelt appellant in de kosten van het hoger beroep, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 75.

— ——

No. 1422

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 Dec. 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, De Flines en van Zeggelen).

Bij het rechtsherstel onroerend goed blijft de vordering van de Landelijke Hypotheekbank jegens de oorlogskoper in tact met doorhaling van de hypothecaire inschrijving. De Landelijke was bij verstrekking van de geldlening te kwader trouw en heeft het risico van de doorhaling aanvaard.

Gerequestreerde moet in de gelegenheid worden gesteld, rente en aflossing te betalen volgens het schema in de hypotheekacte vermeld. De Landelijke moet afstand doen van het recht van onmiddellijke opeisbaarheid en van boete wegens vervroegde aflossing en van extra rente wegens achterstallig zijn der verschuldigde betalingen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 576/47 van Maurice Henri Spier, wonend te Amsterdam in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over den afwezigen B. Manus, gemachtigde Mr H. van Dam, luidende:

dat de onder verzoeker's bewind staande afwezige B. Manus voornoemd was eigenaar van het perceel Lomanstraat 63 te Amsterdam, kadastraal bekend Gemeente Amsterdam, Sectie AC No. 23, groot 1.21 are;

dat blijkens een acte d.d. 27 Juni 1944,

ten overstaan van Notaris J. F. Rodenberg te Amsterdam verleden, gemeld onroerend goed door, althans in opdracht van de Niederländische Grundstücksverwaltung zonder willen en weten van de eigenaar, dus wederrechtelijk, voor de som van f 17.500 werd verkocht aan gedaagde sub 1, W. A. Zwerver, wonende Karperstraat 17 te Amsterdam;

dat voornoemd onroerend goed blijkens een acte, wederom d.d. 27 Juni 1944, en eveneens ten overstaan van Notaris J. F. Rodenberg te Amsterdam verleden, door voornoemde oorlogskoper wederrechtelijk voor de som van f 17.500 is doorverkocht aan gedaagde sub 2, J. E. A. J. Deken, wonende aan de van Eeghenstraat 29 te Amsterdam;

dat tengevolge van bovenomschreven transacties gemeld onroerend goed thans in het kadaster staat ten name van gedaagde sub 2;

dat blijkens een acte, eveneens d.d. 27 Juni 1944 ten overstaan van Notaris J. F. Rodenberg voornoemd verleden, gemeld onroerend goed door gedaagde sub 2 werd bezwaard met een eerste hypotheek, groot f 10.000, thans pro resto bedragende f 9700, ten behoeve van gedaagde sub 3, de Landelijke Hypotheekbank N.V.;

dat ten aanzien van bovenvermelde transacties rechtsherstel diende plaats te vinden;

dat verzoeker, in bovenvermelde kwaliteit, vooruitlopende op het definitieve rechtsherstel, een verzoek heeft ingediend bij de Gedelegeerden voor Amsterdam der Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel, om bij wijze van voorlopige voorziening aan verzoeker het feitelijke beheer van voormeld onroerend goed over te dragen, welk verzoek bij beschikking d.d. 9 Juli 1946 werd ingewilligd;

dat verzoeker in eerste aanleg getracht heeft tot rechtsherstel in der minne te kunnen geraken;

dat te dien einde Notaris Mr A. W. Benders te Amsterdam een poging tot rechtsherstel in der minne heeft gedaan, welke poging echter niet het gewenste doel heeft bereikt;

dat hierna Notaris A. J. Dragt te Amsterdam, als notaris-bemiddelaar het rechtsherstel in der minne getracht heeft tot stand te brengen, welke poging eveneens is mislukt;

dat dientengevolge door Notaris A. J. Dragt voornoemd een proces-verbaal van zwarigheden werd opgemaakt, waarvan de acte op 4 September 1947 werd gepasseerd;

dat in voornoemd proces-verbaal van zwarigheden, aan welks inhoud verzoeker refereert, vermeld staat, welke geschilpunten de in dit proces-verbaal genoemde partijen verdeeld houden;

dat verzoeker zijn in dit proces-verbaal tot uitdrukking gebrachte rechtsstandpunt handhaaft;

met het verzoek: niet is te verklaren de hiervoren gemelde koopovereenkomsten en overdrachten, alsmede het hypotheekrecht ten behoeve van gedaagde sub 3;

te verklaren, dat dit onroerend goed nog steeds onbezwaard eigendom is van de onder verzoekers bewind staande afwezige B. Manus;

te gelasten, dat dit perceel wederom te diens naam in het kadaster wordt gesteld;

te verstaan, dat verzoeker in bovenvermelde hoedanigheid verplicht is, namens de onder zijn bewind staande afwezige oorspronkelijke eigenaar B. Manus, diens vordering op de Niederländische Grundstücksverwaltung of welke soortgelijke instantie ook, te cederen aan gedaagden sub 1 en/of 2;

gedaagde sub 2 te veroordelen aan verzoeker in diens genoemde hoedanigheid te betalen het netto exploitatieoverschot van gemeld perceel, vanaf 27 Juni 1944 tot 1 Juli 1946, ten bedrage van f 2106,32;

en de gedaagden sub 1 en 2 te veroordelen in de kosten van het rechtsherstel, van het proces-verbaal van zwarigheden en de kosten van juridische bijstand van verzoeker in voornoemde kwaliteit, tot dit ogenblik bedragende f 501,25.

Gezien een authentiek afschrift van het ten requeste genoemde proces-verbaal van zwarigheden van 4 Sept. 1947, en het advies van den gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad, d.d. 16 Oct. 1947;

Gezien de verweerschriften van gerequestreerde J. E. A. J. Deken en van gerequestreerde de Landelijke Hypotheekbank;

Gehoord ter zitting van 9 Februari, 21 Juni en 13 September 1948 partijen, hetzij in persoon, hetzij bijgestaan of vertegenwoordigd door haar gemachtigden, en een getuige, gelijk is gerelateerd in de daarvan opgemaakte processen-verbaal;

Gezien de overige overgelegde stukken;

O. dat redelijk is, dat worden toegewezen de vorderingen tot nietigverklaring van de koopovereenkomst betreffende het litigieuze perceel van 27 Juni 1944 tussen J.P. Everout (Niederländisch Grundstücksverwaltung) en gerequestreerde Zwerver, en van de koopovereenkomst van dienzelfden datum betreffende dat perceel tussen Zwerver en gerequestreerde Deken, daar Zwerver en Deken zich ten deze niet op goede trouw kunnen beroepen;

O. dat eveneens behoren te worden nietigverklaard de ten aanzien van dat perceel gesloten voorlopige koopcontracten, namelijk dat van 9 Mei 1944 tussen Zwerver en Deken en dat van 12 Mei 1944 tussen J. P. Everout (Niederländische Grundstücksverwaltung) en Zwerver;

O. dat ook de vordering tot nietigverklaring van de op 27 Juni 1944 ten behoeve van de Landelijke Hypotheekbank op het perceel gevestigde eerste hypotheek behoort te worden toegewezen, aangezien verzoeker q.q. immers recht heeft het perceel onbezwaard te ontvangen, en de Landelijke Hypotheekbank niet te goeder trouw kan worden geacht;

O. dat gerequestreerde Deken vordert, dat gerequestreerde Zwerver hem zal vrijwaren voor de door gemelde nietigverklaringen veroorzaakte schade en aan hem zal vergoeden de voor het perceel betaalde koopprijs van f 17.500, op grond, dat Zwerver het perceel aan hem (Deken) verkocht heeft als zijnde geen aan Joden ontnomen perceel en op die wijze hem (Deken) misleid heeft; dat hij eerst op 27 Juni 1944 bij de notaris bemerkte, dat Zwerver het perceel eerst zelf van de NiederländischeGrundstücksverwaltung kocht en het hem daarna terstond doorverkocht, doch, dat hij toen niet meer terug kon, omdat hij reeds een voorlopig koopcontract had ondertekend;

O. dat Zwerver deze voorstelling van zaken ontkent en stelt, dat Deken de herkomst van het perceel reeds vóór den koop kende, doch geen bezwaar had om het te kopen, indien Zwerver als tussenschakel optrad;

O. dat uit de stukken afkomstig van het kantoor van ex-notaris Rodenberg blijkt, dat in het voorlopig contract van 9 Mei 1944, gesloten tussen Zwerver en Deken onder no. 19 is gerelateerd, dat de verkoper verklaart van koper te hebben ontvangen f 357 voor kosten, welke door Zwerver (verkoper) ter verkrijging van het perceel zijn gemaakt;

O. dat daaruit blijkt, dat Deken reeds toen in ieder geval geweten moet hebben, dat Zwerver het perceel van een derde had verkregen of nog moest verkrijgen;

O. dat voorts uit die stukken blijkt, dat op 19 Juni 1944 door ex-notaris Rodenebrg aan Deken is toegezonden een nota van afrekening inzake het door Deken aan te kopen perceel, in welke brief wordt medegedeeld, dat in overleg met makelaar Everout de dag van het passeren der akte is vastgesteld op 27 Juni 1944; dat voorts in de daarbij aan Deken toegestuurde nota worden berekend kosten voor akte van doorverkoop en eveneens ten laste van Deken wordt gebracht „Courtage voor den Heer W. A. Zwerver, alhier, voor zijne bemoeiingen inzake aankoop van bovengenoemd perceel inclusief O. B.";

O. dat uit het bovenstaande blijkt, dat niet aanvaardbaar is de bewering van Deken, dat hij eerst op 27 Juni 1944, toen de definitieve akte werd gepasseerd, bemerkte, dat Zwerver het perceel zelf eerst van een ander moest kopen alvorens het aan hem (Deken) te kunnen verkopen;

O. dat voorts Deken door het noemen van de naam Everout in de brief van 19 Juni 1944 opmerkzaam had kunnen worden op de mogelijke herkomst van het perceel, zodat hij een onderzoek had kunnen instellen en eventueel bij Zwerver had kunnen protesteren;

dat Deken van dat alles niets stelt; dat dan ook niet aannemelijk is gemaakt, dat Deken iets aan de herkomst van het perceel gelegen was;

dat uit de bovenomschreven gang van zaken ook geen aanwijzingen zijn te putten, dat Zwerver iets voor Deken verborgen heeft willen houden en hem op 27 Juni 1944 voor een voldongen feit heeft willen stellen; dat mitsdien de Raad de gestelde misleiding door Zwerver niet bewezen acht, en ook geen termen aanwezig acht Zwerver tegenover Deken tot vrijwaring te verplichten.

O. dat Zwerver — al moge hij dan partij Deken niet hebben misleid — naar het oordeel van den Raad niettemin evenzeer te kwader trouw bij de transactie is opgetreden als partij Deken, vermits ook hij wist, althans heeft moeten begrijpen, dat hij zijn bemiddeling verleende aan de totstandkoming van een nietig, althans vernietigbare koop en verkoop van onroerend goed en dat hij door een voorlopig koopcontract te zijnen name te sluiten en goed te vinden, dat het voormelde perceel formeel eerst te zijnen name werd getransporteerd mede het aanzijn heeft gegeven aan een nieuwe titel;

O. derhalve, dat de voormelde nietigverklaring van de door partij Zwerver gesloten koop- en verkoopovereenkomsten betreffende het litigieuze perceel naar het oordeel van den Raad in redelijkheid en billijkheid mede tot gevolg dient te hebben, dat partij Zwerver het door hem genoten voordeel aan partij Deken afstaat en worde veroordeeld tot teruggave aan partij Deken van de van deze ter zake van voormelde bemiddeling genoten courtage, ten bedrage van f 178,50;

O. dat Deken tegenover de Landelijke Hypotheekbank een beroep doet op de nietigheid van de onder hypothecair verband op het perceel verstrekte geldlening, zijnde deze geldlening zonder geoorloofde oorzaak volgens Deken, omdat de Landelijke Hyptheekbank niet te goeder trouw kan worden geacht wat betreft de herkomst van het perceel en de toezegging van de Landelijke tot het verstrekken van het geld is gegeven onder het beding dat voor de schuld hypotheek op dat perceel zou worden gegeven, hetgeen impliceerde de verplichting van Deken om dat perceel aan te kopen;

O. dat Deken de oorzaak der geldlening reeds ongeoorloofd acht, op bovengenoemde grond, zonder dat daarvoor tevens nodig zou zijn een beding van de Landelijke, dat het perceel met het te verstrekken geld zou worden aangekocht;

O. dat de Raad deze mening niet deelt; dat alleen de wetenschap van de Landelijke, dat met het ter leen te verstrekken geld de koopsom (of een gedeelte daarvan) van het perceel zal worden betaald nog niet ten gevolge heeft, dat deze bestemming van het geld deel gaat uitmaken van de overeenkomst van geldlening; dat dit wel het geval zou zijn, indien uitdrukkelijk door de Landelijke bedongen was; dat het geld voor dat doel moest worden gebruikt; dat van zodanig uitdrukkelijk beding uit de akte van geldlening niet blijkt:

O. dat wel blijkt uit de hypotheek-akte van 27 Juni 1944, dat de Landelijke zekerheid wilde hebben, dat de kooppenningen van het perceel betaald waren, bevattende toch die hypotheekakte de verklaring van den hypotheekgever (Deken), dat hij hypo-

O. dat gerequestreerde Deken vordert, dat gerequestreerde Zwerver hem zal vrijwaren voor de door gemelde nietigverklaringen veroorzaakte schade en aan hem zal vergoeden de voor het perceel betaalde koopprijs van f 17.500, op grond, dat Zwerver het perceel aan hem (Deken) verkocht heeft als zijnde geen aan Joden ontnomen perceel en op die wijze hem (Deken) misleid heeft; dat hij eerst op 27 Juni 1944 bij de notaris bemerkte, dat Zwerver het perceel eerst zelf van de Niederländische Grundstücksverwaltung kocht en het hem daarna terstond doorverkocht, doch, dat hij toen niet meer terug kon, omdat hij reeds een voorlopig koopcontract had ondertekend;

O. dat Zwerver deze voorstelling van zaken ontkent en stelt, dat Deken de herkomst van het perceel reeds vóór den koop kende, doch geen bezwaar had om het te kopen, indien Zwerver als tussenschakel optrad;

O. dat uit de stukken afkomstig van het kantoor van ex-notaris Rodenberg blijkt, dat in het voorlopig contract van 9 Mei 1944, gesloten tussen Zwerver en Deken onder no. 19 is gerelateerd, dat de verkoper verklaart van koper te hebben ontvangen f 357 voor kosten, welke door Zwerver (verkoper) ter verkrijging van het perceel zijn gemaakt;

O. dat daaruit blijkt, dat Deken reeds toen in ieder geval geweten moet hebben, dat Zwerver het perceel van een derde had verkregen of nog moest verkrijgen;

O. dat voorts uit die stukken blijkt, dat op 19 Juni 1944 door ex-notaris Rodenebrg aan Deken is toegezonden een nota van afrekening inzake het door Deken aan te kopen perceel, in welke brief wordt medegedeeld, dat in overleg met makelaar Everout de dag van het passeren der akte is vastgesteld op 27 Juni 1944; dat voorts in de daarbij aan Deken toegestuurde nota worden berekend kosten voor akte van doorverkoop en eveneens ten laste van Deken wordt gebracht „Courtage voor den Heer W. A. Zwerver, alhier, voor zijne bemoeiingen inzake aankoop van bovengenoemd perceel inclusief O. B.";

O. dat uit het bovenstaande blijkt, dat niet aanvaardbaar is de bewering van Deken, dat hij eerst op 27 Juni 1944, toen de definitieve akte werd gepasseerd, bemerkte, dat Zwerver het perceel zelf eerst van een ander moest kopen alvorens het aan hem (Deken) te kunnen verkopen;

O. dat voorts Deken door het noemen van de naam Everout in de brief van 19 Juni 1944 opmerkzaam had kunnen worden op de mogelijke herkomst van het perceel, zodat hij een onderzoek had kunnen instellen en eventueel bij Zwerver had kunnen protesteren;

dat Deken van dat alles niets stelt; dat dan ook niet aannemelijk is gemaakt, dat Deken iets aan de herkomst van het perceel gelegen was;

dat uit de bovenomschreven gang van zaken ook geen aanwijzingen zijn te putten, dat Zwerver iets voor Deken verborgen heeft willen houden en hem op 27 Juni 1944 voor een voldongen feit heeft willen stellen; dat mitsdien de Raad de gestelde misleiding door Zwerver niet bewezen acht, en ook geen termen aanwezig acht Zwerver tegenover Deken tot vrijwaring te verplichten.

O. dat Zwerver — al moge hij dan partij Deken niet hebben misleid — naar het oordeel van den Raad niettemin evenzeer te kwader trouw bij de transactie is opgetreden als partij Deken, vermits ook hij wist, althans heeft moeten begrijpen, dat hij zijn bemiddeling verleende aan de totstandkoming van een nietig, althans vernietigbare koop en verkoop van onroerend goed en dat hij door een voorlopig koopcontract te zijnen name te sluiten en goed te vinden, dat het voormelde perceel formeel eerst te zijnen name werd getransporteerd mede het aanzijn heeft gegeven aan een nieuwe titel;

O. derhalve, dat de voormelde nietigverklaring van de door partij Zwerver gesloten koop- en verkoopovereenkomsten betreffende het litigieuze perceel naar het oordeel van den Raad in redelijkheid en billijkheid mede tot gevolg dient te hebben, dat partij Zwerver het door hem genoten voordeel aan partij Deken afstaat en worde veroordeeld tot teruggave aan partij Deken van de van deze ter zake van voormelde bemiddeling genoten courtage, ten bedrage van f 178,50;

O. dat Deken tegenover de Landelijke Hypotheekbank een beroep doet op de nietigheid van de onder hypothecair verband op het perceel verstrekte geldlening, zijnde deze geldlening zonder geoorloofde oorzaak volgens Deken, omdat de Landelijke Hypotheekbank niet te goeder trouw kan worden geacht wat betreft de herkomst van het perceel en de toezegging van de Landelijke tot het verstrekken van het geld is gegeven onder het beding dat voor de schuld hypotheek op dat perceel zou worden gegeven, hetgeen impliceerde de verplichting van Deken om dat perceel aan te kopen;

O. dat Deken de oorzaak der geldlening reeds ongeoorloofd acht, op bovengenoemde grond, zonder dat daarvoor tevens nodig zou zijn een beding van de Landelijke, dat het perceel met het te verstrekken geld zou worden aangekocht;

O. dat de Raad deze mening niet deelt; dat alleen de wetenschap van de Landelijke, dat met het ter leen te verstrekken geld de koopsom (of een gedeelte daarvan) van het perceel zal worden betaald nog niet ten gevolge heeft, dat deze bestemming van het geld deel gaat uitmaken van de overeenkomst van geldlening; dat dit wel het geval zou zijn, indien uitdrukkelijk door de Landelijke bedongen was; dat het geld voor dat doel moest worden gebruikt; dat van zodanig uitdrukkelijk beding uit de akte van geldlening niet blijkt:

O. dat wel blijkt uit de hypotheek-akte van 27 Juni 1944, dat de Landelijke zekerheid wilde hebben, dat de kooppenningen van het perceel betaald waren, bevattende toch die hypotheekakte de verklaring van den hypotheekgever (Deken), dat hij hypo-

teneek verleend op het perceel als daar omschreven, waarvan hij den eigendom heeft verkregen door de overschrijving ten hypotheekkantore „op heden" van het afschrift ener akte van verkoop en koop, houdende kwijting voor de kooppenningen, waarop volgt de verklaring namens de hypotheekneemster (de Landelijke) dat voorschreven hypotheekstelling wordt aangenomen;

O. dat ook begrijpelijk is, dat een hypotheekbank daaromtrent zekerheid wil hebben in verband met de zakelijke werking der ontbindende voorwaarde en de bepaling van art. 1215 B. W. en het daaruit voortspruitende gevaar van verval van het hypotheekrecht;

O. voorts, dat blijkens de gegevens uit het dossier van ex-notaris Rodenberg in dit geval de gewone gang van zaken is gevolgd, dat op den dag van het verlijden van de definitieve koopakte ook de hypotheekakte wordt verleden, dat de hypotheekbank met het door haar te verstrekken bedrag ter tafel komt en dat de koper van het perceel dit aanvult tot het bedrag van de koopsom, waarna terstond tussen koper, verkoper en hypotheekgever een verrekening plaats vindt, doch dat hieruit geen andere gevolgtrekking kan worden gemaakt, dan dat het door de hypotheekbank verstrekte bedrag feitelijk wordt gebruikt tot betaling van de koopsom, terwijl het voldaan zijn van de koopsom tegelijkertijd voorwaarde is voor het ter leen verstrekken van het bedrag door de hypotheekbank;

O. dat hiermede echter het gebruik van dat geld nog geen onderdeel van de overeenkomst van geldlening uitmaakt, omdat die overeenkomst voor Deken niet de verplichting inhoudt om het geld voor dat doel te gebruiken;

O. dat derhalve niet art. 25, doch art. 23 E 100 toepasselijk is;

O. dat Deken heeft betoogd, dat het redelijk is, dat hij geheel of gedeeltelijk van zijn uit de geldlening voortspruitende verplichtingen wordt ontheven;

,O. dat de Raad deze mening niet deelt, wat betreft de verschuldigdheid van hoofdsom en rente, daar niet gebleken of gesteld is, dat de Landelijke op enigerlei wijze Deken heeft misleid, noch zelfs aangespoord of aangemoedigd om het perceel te kopen;

O. dat naar het oordeel van den Raad niettemin ook aan de zijde van de Landelijke kwade trouw heeft bestaan bij de onderhavige credietverlening;

O. dat de Landelijke, die tijdens de vijandelijke bezetting in het bijzonder werk heeft gemaakt van de credietverleningen onder hypothecair verband van zogenaamde Joodse percelen, immers volledig op de hoogte moet zijn geweest van de herkomst van het perceel en van de mogelijkheid, dat de onderhavige hypotheek zou worden nietig verklaard;

O. dat redelijkheid en billijkheid naar het oordeel van den Raad eisen, dat de Landelijke, die — bewust van het hieraan kleven-de gebrek en van de redenen van vernietigbaarheid der hypothecaire inschrijving — de onderhavige hypotheek aanvaardde, thans ook het volledige risico draagt van de voormelde vernietiging der hypothecaire inschrijving;

O. dat dit slechts anders zou moeten worden beslist, indien Deken tegenover de Landelijke dit risico op zich genomen had, waarvan echter ten deze niet blijkt;

O. dat de Landelijke zich dus niet meer zal mogen kunnen beroepen op de in de onderhavige hypotheekakte te haren behoeve opgenomen bedingen voor het geval van vernietiging der hypothecaire inschrijving;

O. dat de voormelde vernietiging der hypothecaire inschrijving derhalve naar het oordeel van den Raad in redelijkheid en billijkheid tevens tot gevolg moet hebben, de vernietiging van de in de tussen Deken en de Landelijke overeengekomen hypotheekakte opgenomen bedingen van dadelijke, algehele opvorderbaarheid der geldlening bij tenietgaan der hypothecaire inschrijving (bedongen onder B lid 2 sub d) en van boete wegens vervroegde aflossing (bedongen sub 3°), alsmede van de sub B sub 1, B, sub 2 onder f, g, h en i, sub 3, 4 en 5 met het oog op de zakelijke zekerheid gestipuleerde bedingen;

O. dat Deken dus nog in de gelegenheid moet worden gesteld om — ondanks het wegvallen der zakelijke zekerheid — rente en aflossing te betalen volgens het sub 1° en 2° der hypotheekakte overeengekomen schema;

O. dat de mogelijkheid bestaat van achterstand in de betaling van rente en aflossing in verband met de onzekerheden van het rechtsherstel en aan Deken een behoorlijke termijn dient te worden gelaten tot aanzuivering van deze achterstand;

O. dat Deken nog in de gelegenheid moet worden gesteld tot aanzuivering van deze achterstand voor den eersten Juli 1949, in dier voege, dat Deken vóór dezen datum niet geacht kan worden tegenover de Landelijke in wanprestatie te zijn.

O. dat de werking der bedingen sub B 2 aanhef (extra rente ingeval van niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing) en sub B lid 2 sub a (dadelijke, algehele opvorderbaarheid in geval van wanprestatie zijdens Deken), derhalve moet worden opgeschort tot 1 Juli 1949;

O. dat praktisch en redelijk is, dat de Landelijke en Deken naar verhouding van de door ieder van hen bij de koop verschafte bedragen een vordering krijgen tegen de Niederländische Grundstücksverwaltung van een evenredig deel van de door de Niederländisch Grundstücksverwaltung ontvangen koopsom; dat de Landelijke het bedrag, dat zij uit dien hoofde van de Niederländische Grundstücksverwaltung zal ontvangen in mindering moet doen strekken van haar vordering op Deken, of — indien Deken zijn schuld reeds mocht hebben afgelost — aan Deken zal moeten uitkeren;

dat onder dezelfde voorwaarde aan de Landelijke kunnen worden toegekend de rechten en rechtsvorderingen, welke partij Deken eventueel jegens de Staat der Nederlanden zal kunnen doen gelden terzake van restitutie van de door Deken bij de aankoop van het litigieuze perceel betaalde registratierechten;

O. dat partijen hebben verklaard over de grootte van het exploitatiesaldo tot overeenstemming te zullen komen.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de navolgende overeenkomsten, gesloten met betrekking tot perceel Lomanstraat 53 te Amsterdam;

1. het voorlopig koopcontract van 9 Mei 1944 tussen Zwerver en Deken;
2. het voorlopig koopcontract van 12 Mei 1944 tussen J. P. Everout (Niederländische Grundstücksverwaltung) en Zwerver;
3. het koopcontract van 27 Juni 1944 tussen J. P. Everout (waarnemende de belangen van de Niederländische Grundstücksverwaltung) en Zwerver;
4. het koopcontract van 27 Juni 1944 tussen Zwerver en Deken.

Verklaart nietig de op grond van die contracten gedane betalingen van kooppenningen.

Beveelt de doorhaling in de openbare registers van de overschrijving van de bij voormelde contracten gedane overdrachten.

Verstaat, dat het eigendomsrecht van de afwezige B. Manus op gemeld perceel herleeft met terugwerkende kracht.

Veroordeelt gerequestreerde Deken om aan Maurice Henri Spier in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige B. Manus te betalen het nader tussen partijen overeen te komen exploitatie-saldo van gemeld perceel van 27 Juni 1944 tot 1 Juli 1946, benevens de door M. H. Spier voorgeschoten kosten van het proces-verbaal van zwarigheden, groot f 263,50 en de kosten van de Afdeling Onroerende Goederen, groot f 37,50.

Verklaart nietig het op 27 Juni 1944 ten behoeve van de Landelijke Hypotheekbank op perceel Lomanstraat 63 te Amsterdam gevestigde recht van eerste hypotheek.

Beveelt de doorhaling van de inschrijving van dat recht van hypotheek in de openbare registers.

Verklaart nietig de navolgende bedingen voorkomende in de tussen gerequestreerde Deken en de Landelijke Hypotheekbank op 27 Juni 1944 gesloten overeenkomst van geldlening vermeld in de hypotheekakte: de bedingen onder B lid 2 sub d, onder 3° (boete wegens vervroegde aflossing) onder B sub 1, onder B sub 2 onder f, g, h en i, en sub 3, 4 en 5.

Schort de werking der bedingen onder B sub 2 aanhef, en B sub 2, onder a op tot 1 Juli 1949.

Verstaat, dat de Landelijke Hypotheekbank terzake van voormelde nietigverklaringen een vordering heeft op de Niederländische Grundstücksverwaltung van f 10.000 en dat gerequestreerde Deken uit dien hoofde een vordering heeft van f 7500 op de Niederländische Grundstücksverwaltung.

Kent aan de Landelijke Hypotheekbank toe de rechten en rechtsvorderingen welke partij Deken eventueel jegens de Staat der Nederlanden zou kunnen doen gelden terzake van restitutie van de door hem bij de aankoop van voormeld perceel betaalde registratierechten.

Bepaalt, dat de Landelijke Hypotheekbank datgene wat zij uit voormelden hoofde van de Niederländische Grundstücksverwaltung en van de Staat der Nederlanden zal ontvangen, in mindering zal doen strekken van hetgeen zij van partij Deken te vorderen heeft, en dat zij het aldus ontvangene aan partij Deken zal moeten afdragen, indien zij van Deken niets meer te vorderen heeft.

Veroordeelt partij Zwerver om aan partij Deken te betalen het voormelde bedrag van f 178,50.

Veroordeelt gerequestreerde Deken in de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker in zijn voormelde hoedanigheid, begroot tot heden op f 150 en in de nakosten van verzoeker, waaronder begrepen de kosten van bovengenoemde doorhalingen en van het lichten ener grosse van deze uitspraak.

Compenseert de kosten der overige partijen in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 1423

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) heeft naar zijn aard en strekking alleen betrekking op die gevallen, waarin tijdens, door of tengevolge van de bezetting tevoren bestaande rechtsbetrekkingen zijn verbroken en daarom herstel behoeven, doch hieronder valt niet de aan het Beheersinstituut gevraagde voorziening nu de afwezigheid, op grond waarvan de voorziening wordt gevraagd, in 1946 is ontstaan.

Beschikking van het N.B.I., waarbij het N.B.I. zich onbevoegd heeft verklaard in de bewindvoering te voorzien, bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 85, 87 - 18.)

Pieter Provoost, requestrant, gem. Mr A. W. Hellema,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen een beroepschrift van Pieter Provoost, gericht tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 12 Nov. 1948, alsmede de overgelegde beschikking waarvan beroep;

Gelezen een schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij dit instituut voor haar verweer verwijst naar de motivering van de genomen beslissing;

O. dat het geschil tussen partijen betreft de vraag of het Nederlandse Beheersinstituut dan wel de burgerlijke rechter bevoegd is kennis te nemen van verzoeken tot benoeming van een bewindvoerder voor afwezigen in die gevallen dat de afwezigheid van de curandus na de oorlog en geheel los van oorlogsomstandigheden is ingetreden;

O. dat het Besluit Herstel Rechtsverkeer naar zijn aard en strekking zoals ook de benaming aanduidt alleen betrekking heeft op die gevallen waarin tijdens door of tengevolge van de bezetting tevoren bestaande rechtsbetrekkingen zijn verbroken of veranderd en daarom herstel behoeven, doch hieronder niet valt de ten deze aan het Beheersinstituut gevraagde voorziening, nu de afwezigheid op grond waarvan de voorziening wordt gevraagd in 1946 is ontstaan;

O. dat derhalve de gewone rechter bevoegd is van het verzoek kennis te nemen en de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut dient te worden bevestigd en het hoger beroep afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst af het ingestelde hoger beroep;

Bevestigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, d.d. 12 Nov. 1948.

No. 1424

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Nov. 1948. (Mrs De Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog).

Naast de bevoegdheid om ingevolge art. 26 E 133 bij het Beheersinstituut een verzoekschrift in te dienen tot vaststelling dat een vermogen geen vijandelijk vermogen is, staat aan belanghebbende de weg open van hoger beroep ingevolge art. 43 E 133.

Beschikking N.B.I. vernietigd en verweerster veroordeeld aan verzoeker de waarde der ten onrechte verkochte goederen te vergoeden.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 26, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, op 13 Dec. 1947 ingediend door Peter Rijssemus, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr A. N. M. Allard te Rotterdam, en

een verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen ter zitting van 9 Nov. 1948;

O. dat verzoeker vraagt vernietiging van het besluit van verweerster van 8 Dec. 1947 en veroordeling van verweerster tot betaling aan verzoeker van een bedrag van f 1976,61 met 5 % rente van dat bedrag sedert 11 Dec. 1945 en veroordeling van verweerster in de kosten der procedure;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat verweerster in December 1945 het vermogen van Erich Klein en Hendrina Wesselina Rijssemus als vijandelijke onderdanen in beheer heeft genomen, in welk vermogen begrepen waren een aantal inboedelgoederen, in eigendom toebehorende aan verzoeker, welke goederen door verweerster zijn verkocht;

O. dat verweerster stelt, dat verzoeker op de wijze, bij art. 26 van E 133 voorgeschreven, een verzoekschrift bij verweerster had moeten indienen, en derhalve, thans in zijn vordering niet-ontvankelijk is;

O. dat de Raad dit standpunt niet deelt, daar art. 26 de derde, die beweert eigenaar van vijandelijk vermogen te zijn, gerechtigd verklaart een verzoekschrift bij het Beheersinstituut in te dienen, daarmede andere wegen, die tot hetzelfde doel kunnen leiden, zoals die vermeld in art. 43 van E 133, niet uitsluitende;

O. dat de Raad derhalve dit verweer verwerpt;

O. dat verweerster vervolgens stelt, dat het beroep door verzoeker te laat is ingesteld;

O. dat de definitieve beslissing van verweerster op het verzoek om teruggave van de beweerdelijk aan verzoeker toebehorende goederen gegeven is door het Nederlandse Beheersinstituut, bureau Rotterdam op 8 Dec. 1947 en verzoeker daarvan in beroep is gekomen op 12 Dec. 1947, derhalve binnen de bij art. 43 E 133 voorgeschreven termijn van een maand, zodat ook dit verweer behoort te worden verworpen;

O. dat de Raad, gezien de door verzoeker overgelegde onderhandse acte van 6 Sept. 1944, de eigendom van verzoeker van de daarbij omschreven goederen bewezen acht, welke eigendom trouwens door verweerster niet wordt betwist, zodat, nu tevens vaststaat, dat verweerster deze goederen heeft verkocht, de waarde dier goederen aan verzoeker behoort te worden uitgekeerd;

O. dat de Raad als juist aanneemt, dat de aanschaffingswaarde van deze goederen f 2196,23 heeft bedragen, doch van oordeel is, dat het afschrijvingspercentage op 25 % dient te worden gesteld, zodat aan verzoeker een bedrag van f 1647,17 toekomt;

O. dat de rente van dit bedrag slechts kan worden toegekend vanaf de datum, waarop verzoeker het onderhavige verzoekschrift heeft ingediend;

Rechtdoende:

Vernietigt het besluit van verweerster van 8 Dec. 1947;

Veroordeelt verweerster om aan verzoeker tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen een bedrag van f 1647,17 met 5 % rente vanaf 13 Dec. 1947;

Veroordeelt verweerster in de kosten der procedure aan de zijde van verzoeker gevallen en tot op dit vonnis begroot op f 60.

—1036A
—1037A

4 Mei 1949 (afl. 13) No. 1425—1441

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1425

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 12 Nov. 1948. (Mrs de Boer, van Regteren Altena en Jhr Rutgers van Rozenburg).

Verzoek tot herziening van een beslissing toegestaan nu een getuige, blijkens een na de uitspraak overgelegd geschrift, terugkomt op een in de procedure afgelegde verklaring.

Dagvaarding van de getuige bevolen onder aanhouding van de beslissing.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143.)

(Zie N.O.R. No. 1426.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 1 Mei 1948 bij de Raad binnengekomen verzoekschrift van Mietje Hartog Hijman Vorst, echtgenote van en ten deze bijgestaan door Mr Dr Jacob Spinoza Catella Jessurun, zich gewoonlijk noemende Spinossa Catexla, wonende te Arnhem, strekkende tot herziening van een beslissing van de Arnhemse Kamer van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel van 3 Febr. 1948, tussen haar en S. Schoenmaker, wonende te Wijk bij Duurstede, gewezen alsmede tot het alsnog verlenen van het gevraagde rechtsherstel;

Gezien het procesdossier en het tegengenoemd verzoekschrift gerichte verweerschrift;

Gehoord partijen en hun raadslieden ter zitting van 29 October 1948;

O. dat het introductief verzoekschrift ingediend door requirante tot herziening strekte tot herstel in hare rechten van eigenaresse en tot teruggave van haar nader omschreven goederen door nietigverklaring van de overeenkomst, waarbij deze goederen waren verkocht alsmede van de zakelijke rechten, die daarop sedert het verlies van het bezit zijn gevestigd;

O.dat de bedoelde goederen waren:

a. de hofstede, genaamd „Den Eng" bestaande in woonhuis met achterhuis voor veestalling, schuur, bergschuur, erf, tuin, boomgaard en dijkberm, gelegen aan de Middelweg onder Wijk bij Duurstede, plaatselijk genummerd 1, kadastraal bekend gemeente Wijk bij Duurstede Sectie E. nummers 782, 783, 784, 142 bis, 143, 144 samen groot zeven hectaren negentien aren tien centiaren, thans nummers 782, 783, 784 en 1323;

b. twee hectaren twee en veertig aren tien centiaren weiland genaamd „De Pas" aan het Engpad onder Wijk bij Duurstede, kadastraal bekend gemeente Sectie E nummer 12;

c. acht hectaren zes aren dertig centiaren weiland, bouwland en weg, gelegen op de Horden onder Wijk bij Duurstede, aan- en deeluitmakende van de Middelweg en de Engdijk, kadastraal bekend gemeente Wijk bij Duurstede Sectie E, nummers 62, 63, 64 en 65;

d. vier hectaren, twee en dertig aren dertig centiaren bouwland, weiland, dijkberm, weg op „Zuidwijk" onder Wijk bij Duurstede, gelegen aan- en deel uitmakende van de Middelweg, kadastraal bekend gemeente Wijk bij Duurstede Sectie E nummers 124, 1065, 129 en 128 bis thans nummers 129 en 1320; en verzoekster toentertijd haar actie grondde op de omstandigheid, dat zij — Jood zijnde — gedwongen zou zijn geweest, als gevolg van de bezetting van het Koninkrijk door de Duitsers, tegen haar wil en tegen haar belangen in, deze goederen bij acte d.d. 13 Juni 1942, overgeschreven ten hypotheekkantore te Amersfoort op 23 Juli 1942, aan verweerder S. Schoenmaker te verkopen en aan de tenuitvoerlegging van deze overeenkomst mede te werken;

O. dat de Arnhemse Kamer, nadat verweerder op deze vordering had geantwoord en haar had weersproken, en nadat notaris A. ten Noever de Brauw als getuige was gehoord, bij de aangevochten uitspraak de vordering heeft ontzegd met veroordeling van verzoeker in de kosten;

dat deze beslissing gegrond is op de overweging, dat partij Schoenmaker de goederen zou hebben gekocht in de door de feiteijlke toedracht van de totstandkoming der koopovereenkomst gerechtvaardigde overtuiging, dat partij Catella, ook al waren de z.g. Jodenmaatregelen de aanleiding tot de verkoop, deze goederen definitief wilde verkopen, en definitief verkocht heeft, zodat hij zich te goeder trouw als definitief koper mag beschouwen en mitsdien het achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk is;

dat de Arnhemse Kamer uitsluitend tot deze overweging is gekomen zowel op grond van de verklaringen van genoemde getuige ten Noever de Brauw, die onder plechtige belofte heeft opgegeven niet te kunnen verklaren, dat hij niet gezegd heeft, dat de eigenaresse Catella de goederen niet terug wilde hebben, als wegens het toestaan van een bij de onderhandelingen door partij Schoenmaker gevraagde verlaging der hypotheekrente en splitsing der hypotheken over de verschillende goederen, waaruit partij Schoenmaker de indruk mocht krijgen, dat zijn wederpartij de motieven van de beide verzoeken welke zouden wijzen op een definitieve verkoop, wettigde;

O. dat requirante tot herziening een tiental feiten en omstandigheden heeft aangevoerd, welke de Arnhemse Kamer bij haar beslissing niet in aanmerking zou hebben genomen, welke feiten als volgt door requirante tot herziening zijn omschreven:

1°. bij de poging tot minnelijke regeling gelijk vermeld in het proces-verbaal van zwarigheden van 15 April 1947 heeft partij Schoenmaker verklaard bereid te zijn tot herstel van partij Catella in de eigendom mede te werken onder een aantal door hem genoemde bedingen;

2°. het is een vast gebruik dat de eerste hypotheek, welke verleend wordt voor de schuldig gebleven kooppenningen bij verkoop van onroerend goed, niet meer dan zestig percent beloopt van de waarde der verbonden goederen en in normale gevallen de door hypotheek gedekte schuld nimmer stijgt tot de volle waarde van het onderpand;

3°. partij Catella heeft er steeds algemeen bekend voor gestaan dat zij nimmer een roe gronds wilde verkopen, hetgeen temeer geldt voor de onderhavige hofstede, waar partij Catella als kind is opgegroeid, al hetwelk aan partij Schoenmaker bekend is of behoort te zijn;

4°. na het bekend worden van voormelde beslissing der Arnhemse Kamer heeft het te Wijk bij Duurstede en omgeving algemeen verbazing gewekt, dat partij Catella geen rechtsherstel had verkregen;

5°. ter zitting van 19 Dec. 1947 van de Arnhemse Kamer heeft partij Schoenmaker erkend geweten te hebben dat partij Catella nooit een stukje grond wilde verkopen; volgens partij Schoenmaker zou zij echter hebben willen verkopen om de Duitsers voor te zijn en haar geld veilig te beleggen;

6°. de aan de Arnhemse Kamer overgelegde brief van 24 Nov. 1947 van de getuige Notaris ten Noever de Brauw aan de raadsman van partij Catella is niet in overeenstemming met zijn mondeling voor de Arnhemse Kamer afgelegde verklaring;

7°. de aan de beslissing a quo ten grondslag gelegde getuigeverklaring is onjuist, want de getuige heeft nimmer het aanbod van partij Schoenmaker over het opmaken van een nevencontract met partij Catella besproken, doch dit aanbod terstond afgewezen, vertrouwende op de mondelinge toezegging van partij Schoenmaker tot teruggave later;

8°. in strijd met de verklaring, zoals de Arnhemse Kamer die opvat, moet de getuige zeker, dat hij niet aan partij Schoenmaker heeft gezegd, dat partij Catella de boerderij niet terug zou willen hebben, en dat hij wel gezegd heeft dat partij Catella verkocht, omdat zij gedwongen was zulks te doen krachtens de verordening van de bezetter;

9°. evenmin heeft de getuige, anders dan de Arnhemse Kamer aanneemt, naar aanleiding van de verkoop van de onderhavige onroerende goederen met partij Catella over renteverlaging van 3½ % op 3 % gesproken, maar dit besprak hij het jaar tevoren in het algemeen;

10°. de notaris heeft reeds bij zijn advies aan de Gedelegeerde te Utrecht van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel verklaard:

„Mij is bekend, dat partij Schoenmaker het onroerend goed aankocht met de wetenschap het eventueel later weer terug te moeten geven".

O. dat bij de waardering van deze feiten en omstandigheden er van moet worden uitgegaan, dat deze alleen voor de herziening van belang zijn in zoverre zij — waren zij wel in aanmerking genomen — tot een andere beslissing zouden hebben geleid;

dat zulks vervolgens niet het geval is met de onder 3° en 5°genoemde feiten en omstandigheden, omdat — zelfs al zou partij Catella vroeger haar bezit nimmer hebben willen verkopen — zulks voor haar willigheid tot verkoop in gans andere, toen onvoorziene omstandigheden niets zegt;

dat zulks niet het geval is met het onder 1° genoemde feit, omdat het standpunt van partij Schoenmaker bij de pogingen tot minnelijke regeling niets zegt voor hetgeen veel vroeger door partijen was overeengekomen;

dat zulks ook niet het geval is met de onder 2° genoemde omstandigheid, omdat de Arnhemse Kamer haar beslissing niet heeft gegrond op het bestaan van enig gebruik, maar wel op de kennisneming door partij Catella van partij Schoenmakers motieven tot het doen van een verzoek om renteverlaging en splitsing van de hypotheek, welke motieven niet door het al of niet bestaan van het opgegeven gebruik worden beïnvloed;

dat zulks verder ook niet het geval is, met de onder 4° genoemde omstandigheid, omdat niet kan worden verwacht, dat de Arnhemse Kamer zich zou hebben laten beïnvloeden door het oordeel van de in geen enkel opzicht tot oordelen bevoegde en de met de bijzonderheden van deze zaak onbekende bevolking van Wijk bij Duurstede en omgeving;

dat ten slotte zulks evenmin het geval is met de onder 6° en 10° genoemde punten waar de Arnhemse Kamer na het afleggen van een verklaring onder plechtige belofte geen reden had aan deze verklaring minder waarde te hechten dan aan een vroeger geschreven brief of aan een voor de gedelegeerde afgelegde verklaring;

O. dat de onder 7° en 9° genoemde middelen zich richten tegen een naar verzoeksters mening onjuiste conclusie, welke de Arnhemse Kamer uit de getuigenverklaring heeft getrokken en het onder 8° genoemde middel tegen een onjuiste opvatting van die verklaring;

dat verzoekster om deze onjuistheden aan te tonen een op 26 April 1948, derhalve na de uitspraak, gedateerd geschrift van de gehoorde getuige overlegt;

dat nu wel verzoekster onder 8° spreekt van deze getuigenverklaring, „zoals de Arnhemse Kamer die opvat" en daarmede de schijn wekt, alsof deze Kamer een onjuiste interpretatie aan deze verklaring zou hebben gegeven, maar de duidelijke verklaring, welke de getuige voor de Kamer heeft afgelegd, niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is;

dat, nu deze verklaring in lijnrechte tegenspraak is met genoemd geschrift, het middel aldus moet worden opgevat, dat de getuige ten aanzien van het betrekkelijke punt op zijn verklaring terugkomt;

O. dat niet in aanmerking genomen feiten

en omstandigheden, die de onjuistheid van een getrokken conclusie kunnen aantonen en het achteraf terugkomen op afgelegde verklaringen door getuigen tot herziening aanleiding kunnen geven;

dat de vraag, of zulks ook behoort te geschieden, afhankelijk is van de waarde, welke aan het genoemde geschrift moet worden gehecht en een onderzoek hiernaar vooral in dit geval geboden is, waar de bedoelde getuige in de verschillende stadia van deze zaak telkens onderling tegenstrijdige verklaringen heeft gegeven;

Rechtdoende:

Alvorens op het verzoek tot herziening te beslissen:

Beveelt, dat notaris A. ten Noever de Brauw te Wijk bij Duurstede door requirante tot herziening zal worden gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van deze Kamer, gehouden wordende op Vrijdag 26 Nov. 1948 om 4 uur des namiddags in een der Kamers van het Gemeentehuis te Utrecht, ten einde daar als getuige te worden gehoord.

Houdt de verdere beslissing aan.

No. 1426

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 November 1948. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Polak).

Het bij herziening overleggen van verklaringen ter ondersteuning van de vordering van verzoeker, die in eersten aanleg niet zijn geproduceerd, omdat zulks overbodig werd geacht, kan niet tot vernietiging van het vonnis leiden, aangezien niet is gebleken, noch is gesteld, dat verzoeker in de onmogelijkheid heeft verkeerd, deze verklaringen bij de behandeling in prima over te leggen.

(Zie N.O.R. No. 1425.)

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143.)

Jan Muller, wonende te Vreeswijk, requestrant, gem. Mr J. Anema,

tegen:

Staat der Nederlanden, vert. door Ministerie van Verkeer en Waterstaat, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 19 Dec. 1947 van Jan Muller, wonende te Vreeswijk, ten deze domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr J. Anema, advocaat te Rotterdam en het antwoord d.d. 23 Febr. 1948 van de Staat der Nederlanden in deze vertegenwoordigd door de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gezien de overige stukken, waaronder de beslissing, op 24 Oct. 1947 door de Groningse Kamer van deze Raad en Afdeling gewezen, het vonnis, op 6 Febr. 1948 door de waarnemend Voorzitter van deze Afdeling, in kort geding gewezen alsmede het procesverbaal van een op 17 Juni 1948 voor de Kamer gehouden voorlopig getuigenverhoor;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad voornoemd van 27 September 1948, verzoeker bij monde van Mr P. H. M. Hoogenbergh, advocaat te Rotterdam, de Staat vertegenwoordigd door Mr H. E. Scheffer, chef van de Afdeling Juridische zaken bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat;

O. dat verzoeker heeft verzocht de beslissing van de Kamer te Groningen op 24 Oct. 1947 tussen partijen gewezen te herzien en de oorspronkelijke vordering van verzoeker alsnog toe te wijzen;

O. dat verzoeker ter ondersteuning van zijn verzoek heeft aangevoerd, dat bij de beslissing a quo niet in aanmerking zoude zijn genomen, dat de positie van verzoeker met zijn motorschip „Anna" op 10 Mei 1940 liggende in de haven van Nakskov in Denemarken geheel overeenkomstig is geweest met de positie van J. de Groot met zijn motorschip de „Harm Smeenge", aan wie bij een beslissing van de Haagse Kamer van de Afdeling Rechtspraak rechtsherstel is verleend;

O. dat tussen partijen in confesso is, dat bij de behandeling van de zaak voor de Groningse Kamer nadrukkelijk is gewezen op de overeenkomstige positie van de „Harm Smeenge" en dit feit bij de pleidooien voor de Groningse Kamer naar voren is gebracht, zodat het volkomen onaannemelijk is, dat bij de beslissing a quo dit feit niet in aanmerking zoude zijn genomen;

O. dat de omstandigheid, dat de Groningse Kamer het geval van de „Harm Smeenge" niet in de overwegingen van het vonnis heeft betrokken, geenszins de conclusie wettigt dat de Groningse Kamer daarmede bij haar beslissing geen rekening heeft gehouden;

O. dat verzoeker alsnog enige schriftelijke verklaringen heeft overgelegd, te weten van B. de Wit, M. A. Rasmussen, H. Jakobsen en M. P. Nielsen, waardoor verzoeker meent zijn stelling, dat hij slechts onder dwang van Duitse zijde zijn schip heeft verkocht, te hebben bewezen, welke verklaringen verzoeker in prima niet heeft geproduceerd, daar hij meende, dat zulks overbodig was;

O. dat intussen de inhoud van deze verklaringen geen steun geven aan het verzoek tot herziening, omdat niet gebleken is, zelfs niet gesteld is, dat verzoeker in de onmogelijkheid zou hebben verkeerd die bij de behandeling in prima over te leggen;

O. voorts, dat weliswaar de Raad in verband met de bij het verzoek tot herziening overgelegde verklaring van H. Jakobsen, op verzoek van requestrant deze Jakobsen tijdens zijn kortstondig verblijf in Nederland voorlopig als getuige heeft gehoord; doch dat, nu de buiten rechten afgelegde verklaring van deze Jakobsen niet als een niet in

aanmerking genomen feit of omstandigheid in de zin van het derde lid van art. 143 van het Besluit herstel rechtsverkeer kan worden beschouwd, ook diens daarmede volkomen overeenstemmende in rechten afgelegde verklaring niet tot herziening kan leiden;

O. dat op bovenstaande gronden het verzoek tot herziening moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek tot herziening af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding welke aan de zijde van gerequestreerde tot aan deze uitspraak worden begroot op f 100.

No. 1427

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Dec. 1948. (Mrs Raedt, Mijnssen en Köster).

Een in 1942 rechtsgeldig verleden testament nietig verklaard met bepaling dat ten opzichte van verzoeker het in 1939 gemaakte testament volledig van kracht is.

De inhoud van het in 1942 gemaakte testament gaf niet de wil van de erflater weer, maar was tot stand gekomen onder invloed van de door de bezetter getroffen maatregelen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

A., te Aerdenhout, gem. Bloemendaal, eiser, gemachtigde: Mr Silvain Groen te Haarlem,

tegen:

Mevrouw B., weduwe van C., wonende te Groningen, gemachtigde: Mr N. J. Polak te Groningen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van 1 April 1948 van A., wonende te Aerdenhout, gem. Bloemendaal en het antwoord daarop van Mevrouw B., wed. van C.;

Gelet op de mondelinge behandeling van deze zaak ter zitting van 30 Sept. 1948 en op het gehouden valetudinaire getuigenverhoor op 14 Juli 1948;

Gelet op de verdere stukken van het geding;

O. ten aanzien van de feiten:

Eiser heeft bij inleidend verzoekschrift gesteld het navolgende:

dat C., in leven koopman, wonende te Groningen, op 2 Nov. 1942 te Auschwitz in Duitsland is overleden na bij testament, op 22 Nov. 1939 verleden ten overstaan van notaris F. R. M. Th. Gouverne te Groningen, onder meer te hebben beschikt als volgt:

Ik herroep alle vroegere gemaakte uiterste wilsbeschikkingen.

Ik legateer aan mijn echtgenote B. het mij toekomende aandeel in de bij mijn overlijden aanwezige huishoudelijke inboedel.

Ik legateer aan D., boekhouder, wonende te Groningen, die gedurende ruim 25 jaar bij mij als boekhouder in betrekking is geweest, een som van twee duizend vijf honderd gulden in contanten, benevens, indien door mij niet reeds bij mijn leven een lijfrente ten behoeve van hem mocht zijn gesloten, een lijfrente van twee honderd en zestig gulden per jaar, welke uit mijn nalatenschap moet worden aangekocht, bij een soliede Levensverzekering Mij. ter keuze van mijn executeurs.

Gemelde legaten worden besproken vrij van kosten en vrij van de rechten van successie en opcenten, welke uit mijn nalatenschap moeten worden betaald, terwijl deze legaten moeten worden afgegeven binnen drie maanden na mijn overlijden, zonder rente. Onder de last van gemelde legaten benoem ik tot mijn erfgenamen:

voor drie/twintigste mijn broer A, wonende te Aerdenhout;

voor drie/twintigste mijn zuster E, wonende te Driebergen;

voor drie/twintigste mijn zuster F., wonende te 's-Gravenhage;

voor zes/twintigste mijn zuster G., wonende te Amsterdam;

voor vijf/twintigste mijn broer H., wonende te Putten.

Indien een of meer der door mij ingestelde erfgenamen voor mij komen te overlijden, met achterlating van wettelijke afstammelingen, zo zullen deze in de plaats van of de vooroverledene treden, staaksgewijze bij plaatsvervulling. Indien een of meer der genoemde broers of zusters voor mij komen te overlijden zonder achterlating van wettelijke afstammelingen, zo zal het aan hem of haar besproken aandeel mijner nalatenschap komen aan de overige door mij ingestelde erfgenamen, ieder voor een gelijk deel, staaksgewijze, waarbij de kinderen of afstammelingen van een vooroverleden broer of zuster tezamen voor een staak zullen gerekend worden.

Ik verlang dat mijn stoffelijk overschot zal worden verbrand en leg aan mijn executeurs testamentair de verplichting op daarvoor zorg te dragen. Ik benoem tot mijn gezamenlijke executeurs testamentair met de macht mijn nalatenschap in bezit te nemen, mijn broer A., voornoemd, de heer Y., accountant, wonende te Groningen, en degene die ik later bij codicil zal aanwijzen, en bepaal dat voor hun bemoeiingen als zodanig, in de plaats van het wettelijke loon, zullen genieten eerstgenoemde een bedrag van twee honderd gulden en de heer Y. een bedrag van vier honderd gulden;

dat de erflater vervolgens bij eigenhandig geschreven, gedagtekend en ondertekend codicil op 23 November 1939 tezamen met de reeds door hem benoemde executeurs tot mede-executeur testamentair heeft benoemd meergenoemde notaris F. R.M. Th. Gouver-

ne, zijnde hetzelve is aangeboden aan de Kantonrechter te Groningen, dd. 29 December 1947 en geregistreerd werd te Groningen, op 15 Januari 1948, deel 8 folio 49 no. 447;

dat de erflater bij testament, op 25 Maart 1942 verleden voor diezelfde notaris vooromschreven testament heeft herroepen, zonder enige verdere wilsverklaring, waardoor zijn echtgenote, Mevrouw B., zonder beroep, wonende te Groningen aan de Verlengde Herenweg 24a, met wie hij in algehele gemeenschap van goederen was gehuwd, zijn enige erfgename werd;

dat de erflater echter geenszins de bedoeling had, het testament van 2 November 1939 voorschreven te herroepen, en daarvoor ook geen enkele aanwezige grond was, in tegendeel zijn verhouding tot zijn naaste familie zeer goed te noemen was, daarentegen de verhouding tot zijn echtgenote minder goed geworden was, en hij dan ook niets anders wilde dan dat aan het testament dd. 22 November 1939 na zijn overlijden uitvoering zou worden gegeven;

dat hij met de herroeping dan ook enkel en alleen beoogde te voorkomen, dat zijn vermogen na zijn verscheiden door de Duitsers zou worden ingepalmd, daar zijn naaste familie, zijne erfgenamen evenals hijzelf van Joodse bloede zijn, terwijl zijn echtgenote voornoemd dat niet is;

dat derhalve ten deze sprake is van een tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gaan van rechtsbetrekkingen, ten gevolge van een handeling verricht in vijandelijk gebied onder bedreiging, althans onder onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand, die dienen te herleven en ten aanzien waarvan het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

Op deze grond heeft eiser de Raad verzocht, het testament dd. 25 Maart 1942 verleden door C. voornoemd, ten overstaan van notaris F. R. M. Th. Gouverne voornoemd, nietig te verklaren en te verklaren voor recht dat het te diens overstaan gepasseerde testament dd. 22 November 1939 volledig van kracht is, kosten rechtens.

Gedaagde heeft deze vordering bestreden in haar schriftelijk antwoord op de inhoud waarvan hieronder voor zoveel nodig wordt teruggekomen.

Door de Raad zijn verschillende getuigen gehoord, waarna de zaak door partijen nader is toegelicht, terwijl vervolgens nog stukken aan de Raad zijn ingezonden. Op dit alles wordt hieronder voor zoveel nodig, teruggekomen.

Ten aanzien van het recht:

Tussen partijen staat vast, dat de overleden echtgenoot van gedaagde, de heer C., die op 2 November 1942 te Auschwitz in Duitsland is overleden, voor de oorlog met Duitsland verschillende testamenten heeft gemaakt, steeds ten gunste van zijn eigen familieleden, waarbij hij vanaf de invoering in 1923 van een wettelijk erfrecht voor de echtgenote, steeds zijn echtgenote als erfgenaam heeft uitgesloten.

De getuige, notaris Gouverne heeft verklaard, dat de erflater, na reeds met gedaagd een huwelijk te hebben gesloten, aan hem het verzoek heeft gedaan om huwelijkse voorwaarden op te stellen. Daarop heeft de getuige aan den erflater uiteengezet, dat het maken van huwelijkse voorwaarden na het sluiten van het huwelijk niet meer mogelijk was en dat dus tussen partijen algehele gemeenschap van goederen was ontstaan, waardoor de helft van het gemeenschappelijk vermogen aan ieder der echtgenoten toebehoorde.

Verder is gebleken, dat de erflater een aanzienlijk vermogen had en dat het vermogen van de vrouw in verhouding daartoe onbelangrijk was.

Tussen partijen staat tenslotte vast, dat de erflater bij testament dd. 22 November 1939, alsmede codicil dd. 23 November 1939 en bij testament dd. 25 Maart 1942 beschikkingen heeft gemaakt als door eiser in het inleidend verzoekschrift zijn omschreven.

De getuige notaris Gouverne heeft medegedeeld, bij het maken van het testament dd. 22 November 1939, waarin de erflater aan zijn echtgenote alleen legateert zijn aandeel in de huishoudelijke inboedel, nog aan den erflater te hebben gevraagd of deze aan zijn echtgenote het vruchtgebruik van de nalatenschap wilde legateren, waarop de erflater heeft geantwoord, dat hij daar niets voor voelde.

Met betrekking tot het op 25 Maart 1942 verleden testament heeft notaris Gouverne het onderstaande verklaard:

In Maart 1942 kwam C. te mijnen kantore en zei dat hij zijn testament wilde veranderen omdat zijn broers en zusters al hetgeen zij eventueel zouden verkrijgen toch zouden moeten inleveren. Wij hebben toen besproken, dat het testament van 1939 zou worden herroepen zonder meer, waardoor de echtgenote volgens de wet enige erfgenaam zou zijn. Dit nieuwe testament zou dan, zodra de omstandigheden dit toelieten, weer worden herroepen. Ik heb toen C. aangeraden, dat ik een afzonderlijk stuk zou maken, dat volgens de eigenlijke bedoeling van erflater het testament van 1939 moest worden uitgevoerd welk stuk ik op een veilige en geheime plaats zou bewaren. De heer C. wilde dit echter niet, daar hij bevreesd was, dat een dergelijk stuk eventueel bij een huiszoeking bij mij gevonden kon worden. Bovendien zei C. mij, dat hij alles had besproken met zijn vrouw die hem had beloofd om in ieder geval het testament van 1939 uit te voeren, zodat zelfs wanneer ik niet meer aanwezig mocht zijn toch de bedoeling van C. zou worden uitgevoerd. Overeenkomstig deze bespreking is daar op het testament van 25 Maart 1942 verleden.

Deze verklaring staaft dus volledig de stelling van eiser, dat de erflater met het testament van 25 Maart 1942 alleen beoogde te voorkomen, dat zijn vermogen na zijn

verscheiden door de Duitsers zou worden ingepalmd en dat hij ook na dit testament van 1942 niets anders wilde dan dat na zijn overlijden aan het testament van 22 November 1939 uitvoering zou worden gegeven.

De verklaring van notaris Gouverne wordt aangevuld door de verklaring van getuige J. Hartman, die heeft medegedeeld na de bevrijding een gesprek te hebben gehoord tussen gedaagde en Mevrouw Jonckbloedt, waarbij door gedaagde volgens de getuige het volgende is gezegd: „Ik heb spijt van wat gebeurd is en wat ik beloofd heb aan mijn man, zal gebeuren, namelijk dat de helft van het gehele vermogen naar de familie zou gaan".

Gedaagde heeft tegenover de stellingen van eiser aangevoerd, dat gedaagde en haar overleden echtgenoot, die steeds veel van elkander hielden, juist in de laatste jaren nog meer naar elkaar waren toegegroeid en dat het daarom zeer begrijpelijk zou zijn, dat de erflater in 1942 het vroegere testament houdende onterving van zijn echtgenote, had herroepen.

Uit de verklaring van notaris Gouverne volgt echter zonder meer, dat de erflater geenszins de bedoeling heeft gehad om door zijn testament van 25 Maart 1942 zijn echtgenote, ook los van de bestaande bijzondere omstandigheden, tot erfgename in te stellen;

Door het aanzienlijke vermogen van den erflater verkreeg zijn echtgenote reeds een belangrijk bedrag krachtens huwelijksgoederenrecht. Het is alleszins aannemelijk, dat de erflater daarom, ook al zou de verhouding met zijn echtgenote goed zijn geweest of zelfs in de laatste jaren nog beter zijn geworden, toch geen aanleiding heeft gevonden om verandering te brengen in zijn blijkens alle testamenten steeds aanwezige bedoeling, dat de hem toevallende helft van de huwelijks goederengemeenschap zou vererven aan zijn eigen familieleden;

Geen van de door gedaagde gehoorde getuigen, die alle verklaringen hebben afgelegd omtrent de volgens hun inzicht goede relatie tussen de echtgenoten, heeft medegedeeld, dat de erflater na zijn testament van 25 Maart 1942 andere bedoelingen zou hebben gehad dan bij het verlijden van dat testament. De werkelijke bedoelingen tijdens het verlijden van dit testament acht de Raad bewezen door de verklaring van notaris Gouverne, aangevuld door de hierboven geciteerde verklaring van de getuige Hartman.

Onder deze omstandigheden behoeft de Raad niet nader in te gaan op de vraag, of de verhouding tussen de erflater en zijn echtgenote in de laatste jaren werkelijk zo goed zou zijn geweest als gedaagde beweert, aangezien ook bij de aanwezigheid van een goede verstandhouding volgens de Raad door de vaststaande feiten en door de verklaringen van de getuige notaris Gouverne en Hartman is aangetoond, hetgeen door eiser in zijn inleidend verzoekschrift is gesteld.

Gedaagde heeft ook nog aangevoerd, dat het oogmerk van den erflater, n.l. om te voorkomen, dat zijn vermogen na zijn verscheiden door de Duitsers zou worden ingepalmd, met het testament van 25 Maart 1942 in genen dele is bereikt geworden, daar het vermogen van den erflater als Jood moest worden ingeleverd bij Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat.

Het gaat echter niet om de vraag of het doel van den erflater door het testament volledig werd bereikt en of wellicht een andere methode — gedaagde heeft aangevoerd, dat de erflater zijn vermogen had kunnen wegschenken — effectiever zou zijn geweest, doch om de vraag, of het testament is gemaakt onder invloed van de bijzondere omstandigheden, zodat er voor de Raad reden bestaat tot ingrijpen. Deze vraag beantwoordt de Raad bevestigend, omdat het bewijs van eiser's posita omtrent de werkelijke bedoeling van den erflater en omtrent de invloed van de bijzondere omstandigheden, zoals hierboven is overwogen, geleverd is te achten.

Tenslotte heeft gedaagde nog naar voren gebracht, dat het vermogen van den erflater niet zo groot was, dat zijn echtgenote zonder bezwaar na zijn overlijden zou kunnen voortleven omdat het vermogen naar schatting f 250.000 bedroeg en dat ook op deze grond het begrijpelijk zou zijn, dat de erflater zijn vroeger testament ten gunste van zijn echtgenote zou hebben gewijzigd. Ook deze motivering kan echter het duidelijk bewijs, voortvloeiende uit de getuigenverklaring niet weerleggen, nog daargelaten de vraag of de helft van het gemeenschappelijk vermogen, welke gedaagde krachtens huwelijksgoederenrecht verkrijgt, gezien haar leeftijd niet alleszins voldoende is te achten om overeenkomstig haar stand in haar levensonderhoud tot haar overlijden te voorzien.

Eiser is slechts voor een gedeelte erfgenaam krachtens het testament van 22 Nov. 1939, en de andere in dit testament benoemde erfgenamen zijn niet in het geding geroepen. De te wijzen uitspraak zal daarom alleen van kracht zijn ten aanzien van eiser.

Op deze gronden dient te worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart ten opzichte van eiser nietig het door C. op 25 Maart 1942 ten overstaan van notaris F. R. M. T. Gouverne te Groningen verleden testament en verklaart ten opzichte van eiser voor recht, dat het ten overstaan van genoemden notaris door C. op 22 Nov. 1939 gemaakte testament volledig van kracht is.

Veroordeelt gedaagde in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak inclusief getuigengelden begroot op f 225.

———

No. 1428

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Nov. 1948. (Mrs van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Het Beheersinstituut heeft aan een aangestelde bedrijfsleider geweigerd salaris te betalen, omdat deze niet in functie is getreden. Het verweer van het N.B.I., dat verzoeker zijn vordering had moeten instellen tegen degeen, wiens vermogen onder beheer heeft gestaan (Noorman), daar het beheer inmiddels is opgeheven, verworpen.

Van alle beslissingen van het N.B.I. staat hoger beroep open en het N.B.I. heeft zelf na opheffing van het beheer nog een beslissing gegeven. De vraag of verzoeker daar naast een vordering zou hebben op Noorman raakt de ontvankelijkheid van het ingestelde beroep niet. Vordering toegewezen tot een door de Raad gefixeerd bedrag.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 9 Juli 1947 ter 's Raads Griffie ingekomen verzoekschrift van Cornelis Dirk van Cooten, wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mr B. van der Waerden), waarbij verzoeker in beroep komt van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam (hier verder N.B.I. te noemen) van 18 Juni 1947;

Gezien het schriftelijk antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge behandeling op de zittingen van 19 Januari, 9 Februari en 25 October 1948;

O. dat verzoeker in hoofdzaak heeft gesteld:

dat hij bij schriftelijk aangegane overeenkomst van 8 October 1946 in dienst is getreden bij de Stichting tot beheer van Horecabedrijven, gevestigd te Amsterdam (hier verder Horeca te noemen), welke Stichting beheerder was over C. J. Noorman, zaak drijvende onder de naam Café Cecil aan de Nieuwendijk 211 te Amsterdam, ten einde werkzaam te zijn als bedrijfsleider in dat café tegen een salaris gelijk aan 10 % der bruto-ontvangsten met een maximum van f 200 per week;

dat Horeca hem nooit dit salaris heeft uitbetaald;

dat verzoeker tegen 21 Januari 1947 ontslag uit zijn dienstbetrekking heeft gevraagd en gekregen;

dat verzoeker derhalve recht heeft op uitbetaling van salaris over de periode 8 October 1946 tot 21 Januari 1947;

dat verzoeker op de weigering van Horeca hem dat salaris uit te betalen de beslissing heeft ingeroepen van het Nederlandse Beheersinstituut, dat op 18 Juni 1948 eveneens afwijzend heeft beschikt;

dat deze weigering haar grond vond in de mededeling van Horeca, dat de arbeidsovereenkomst gesloten zou zijn onder de opschortende voorwaarde, dat een vroegere, ontslagen bedrijfsleider het café zou hebben ontruimd;

dat verzoeker het bestaan van die voorwaarde ontkent;

op welke gronden hij verzoekt de beslissing van het Nederlands Beheersinstituut d.d. 18 Juni 1947 te vernietigen en hem het hem toekomend salaris van f 200 per week, of zoveel minder als 10 % van de bruto-ontvangsten bedraagt, over de periode van 8 October 1946 tot 21 Januari 1947 uit te betalen.

O. dat het Nederlands Beheersinstituut het beroep niet-ontvankelijk acht, omdat het „juridische beheer" over Noorman reeds op 30 Maart 1947 zou zijn geëindigd en deze dus zelfstandig in rechten moet worden aangesproken en niet het Nederlands Beheersinstituut q.q.;

O. dat deze exceptie niet opgaat, omdat van alle beslissingen van het Nederlands Beheersinstituut beroep openstaat bij den Raad voor het Rechtsherstel en, nu het Nederlands Beheersinstituut in het eindigen van het „juridisch beheer" over Noorman op 30 Maart 1947 geen beletsel heeft gezien op 18 Juni daaraan volgende als beheerder een beslissing te geven, niet valt in te zien waarom eerstgenoemde beëindiging verzoeker wel zou moeten beletten tegen die beslissing in beroep te komen;

dat hierbij in het midden kan blijven of verzoeker al dan niet Noorman in rechten kan aanspreken, daar deze vraag de ontvankelijkheid van het thans ingesteld beroep niet raakt;

O. ten gronde, dat het Nederlands Beheersinstituut zijn weigering de salarisvordering van verzoeker te erkennen, motiveert met een beroep op de opschortende voorwaarde, waaronder „Horeca" een arbeidsovereenkomst met verzoeker zou hebben aangegaan, te weten dat een ontslagen bedrijfsleider eerst het café „Cecil" zou ontruimen;

O. hieromtrent, dat nu verzoeker ontkent, dat deze voorwaarde zou zijn overeengekomen, en daaromtrent niets in het door hem overgelegd arbeidscontract te vinden is, op het Nederlands Beheersinstituut de bewijslast van deze stelling rust, doch dit bewijs niet is geleverd, terwijl daarentegen de lezing van verzoeker door den getuige van Leeuwen wordt bevestigd;

O. dat derhalve naar 's Raads oordeel vaststaat, dat verzoeker salaris als bedrijfsleider van het café „Cecil" over de periode in het verzoekschrift genoemd te vorderen heeft, doch nu alle gegevens ontbreken om het salaris te berekenen, dit naar billijkheid behoort te worden vastgesteld;

dat daarbij tevens in aanmerking dient te worden genomen, dat verzoeker geen dag als bedrijfsleider is opgetreden en van de aanvang af van de moeilijkheden met zijn voorganger op de hoogte is geweest en moet hebben begrepen, dat hij niet in functie kon treden, alvorens zijn voorganger het café „Cecil" had ontruimd;

O. dat, nu partijen er niet in geslaagd zijn terzake tot een schikking te komen, de Raad tot de vaststelling van het bedrag, dat verzoeker als salaris toekomt, zal overgaan en dat vaststelt op het bedrag van f 500, dat naar verzoeker bij de mondelinge behandeling heeft medegedeeld tussen partijen ter sprake is gekomen, hebbende het Nederlandse Beheersinstituut niet weersproken oorspronkelijk op die basis te hebben willen schikken;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking waarvan beroep.

Stelt het salaris, dat aan verzoeker uit hoofde voormeld — ten laste van het vermogen van Noorman toekomt, vast op f 500.

Beveelt het Nederlandse Beheersinstituut dit bedrag uit de baten van voornoemd vermogen aan verzoeker uit te betalen.

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in hoedanigheid van beheerder over Noorman in de proceskosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van verzoeker begroot op f 125.

No. 1429

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Nov. 1948. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Craandijk en Baron v. Haersolte).

Het Beheersinstituut is ingevolge art. 9 K. B. E 100 gerechtigd kosten van beheer in rekening te brengen. Het vastgestelde tarief is goedgekeurd door de Minister van Justitie (Stct. 17 Juli 1947 No. 136).

Het beroep is niet ingesteld op grond van een onjuiste toepassing van het tarief.

Appellante niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 9, 18.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van A. Mogendorff, te Rotterdam, gemachtigde Mr O. B. de Kat, adv. te 's-Gravenhage d.d. 13 Mei 1947, ingekomen ter griffie 16 Aug. 1948, zomede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut van 18 Sept. 1947, ingekomen ter griffie 17 Aug. 1948.

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad op 1 Nov. 1948;

O. dat verzoeker stelt bij beschikking van het Nederlands Beheersinstituut, Bureau Rotterdam van 4 Sept. 1945 te zijn benoemd tot bewindvoerster over het vermogen van haar echtgenoot E. S. van Messel, afwezig in den zin van art. 84 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat verzoekster op 23 April 1947 door het Nederlandse Beheersinstituut mededeling is gedaan, dat ter zake van het door haar beheerde vermogen, gewaardeerd op f 147.871,67 een grondheffing is verschuldigd van f 3943,34;

dat zij het opleggen van een dergelijke heffing ten laste van een vermogen, waarover het Beheersinstituut niet zelf het beheer voert onredelijk acht, te meer, waar in normale omstandigheden de boedel van haar echtgenoot eveneens door haar zou zijn afgewikkeld, zonder dat dit extra kosten zou hebben veroorzaakt ten laste van de minderjarige kinderen, die tot den boedel gerechtigd zijn;

dat verzoekster zelf voor een belangrijk deel heeft bijgedragen in het bijeen brengen van het vermogen van haar echtgenoot en daardoor nog te meer de onbillijkheid wordt onderstreept, dat een belangrijke som zonder eigenlijke tegenpraestatie aan den Staat ten goede zou komen;

dat zij op deze gronden de Raad verzoekt de heffing te vernietigen en te bepalen dat geen aanslag verschuldigd is, resp. dezen aanslag te verminderen tot een bedrag als den Raad billijk zal voorkomen;

dat het Beheersinstituut zich heeft verweerd tegen de ingestelde vordering door aan te voeren, dat de grondheffing is berekend naar het daarvoor geldend tarief over de periode van 1 Sept. 1945 tot 1 Jan. 1947, doch op grond van een later vastgesteld tarief een nieuwe grondheffing in de plaats van de eerste is gekomen tot een bedrag van f 739,14;

dat het Beheersinstituut ingevolge art. 9 E 100 gerechtigd is kosten van beheer in rekening te brengen en bovenvermeld tarief is goedgekeurd door den Minister van Justitie naar blijkt uit de Staatscourant d.d. 17 Juli 1947 nr. 136;

dat dus de heffing, waartegen het beroep zich richt, inmiddels is komen te vervallen en er geen reden is, waarom van een volgens tarief bepaalde heffing vrijstelling zou worden verleend;

dat het Beheersinstituut op deze gronden verzoekt het beroep af te wijzen;

O. dat verzoekster tijdig in hoger beroep is gekomen van de beschikking van het Beheersinstituut Bureau Rotterdam d.d. 23 April 1947, waarbij over de periode 1 Sept. 1945 tot en met 1 Jan. 1947 een grondheffing is opgelegd ten laste van het door haar beheerde vermogen van A. Mogendorff, ten bedrage van f 3943,34;

dat wel door het Beheersinstituut is medegedeeld, dat deze grondheffing later is ongedaan gemaakt en vervangen door een nieuwe grondheffing ad f 739,14, doch de Raad, Afdeling en Kamer als voormeld, aanneemt, dat ook deze nader gewijzigde grondheffing onder het ingestelde beroep is begrepen;

dat art. 9 E 100 den Raad voor het Rechtsherstel de bevoegdheid geeft voor zijn bemoeiingen ten aanzien van de onder beheer gestelde vermogens kosten in rekening te brengen en er daarbij van uitgaat, dat deze kosten volgens een tarief worden bepaald;

dat de Raad voor het Rechtsherstel, door middel van het Beheersinstituut zodanige

tarieven heeft vastgesteld en deze daarop — eveneens ingevolge het voorschrift van art. 9 E 100 — door den Minister van Justitie zijn goedgekeurd, naar blijkt uit de publicatie in de Staatscourant van 17 Juli 1947 nr. 136;

dat de Raad voor het Rechtsherstel aldus, onder goedkeuring van den Minister van Justitie een bevoegdheid heeft uitgeoefend, welke haar bij de Wet is toegekend en, nu vast staat, dat ten deze door en vanwege het Beheersinstituut beheersdaden zijn verricht, resp. beheer is gevoerd, tegen de toepassing van het geldig tot stand gekomen tarief in appèl niet met vrucht kan worden opgekomen;

dat, waar over onjuiste toepassing van het tarief niet is geklaagd, de opgelegde grondheffing dient te worden gehandhaafd;

Rechtdoende:

Verklaart appellante niet-ontvankelijk in haar beroep.

No. 1430

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Nov. 1948. (Mrs Raedt, Mijnssen en Korthals Altes).

Op grond van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940 zijn de percelen van verzoekers gevorderd ten behoeve van verweerster door de N.S.B. burgemeester te Haarlem.

Verzoek tot rechtsherstel is ontvankelijk aangezien ingrijpen wordt verzocht in rechtsbetrekkingen van privaatrechtelijke-vermogensrechtelijke aard, mits geen rechtsbetrekkingen van publiekrechtelijke aard worden aangetast. De vordering was op zichzelf niet onbehoorlijk, noch onredelijk gezien het grote belang van verweerster tot instandhouding van haar bedrijf. Evenmin is gebleken dat deze vordering tot stand is gekomen onder dwang. Getuigenverhoor gelast over de vraag of verweerster in 1941 haar vroegere werf met gebouwen vrijwillig heeft afgestaan aan een onder Duitse invloed staande N.V.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 4 Maart 1948 bij den Raad ingediend verzoekschrift van:

1. Jean Joseph Jacoues, wonende te Haarlem,
2. Charles Jean Joseph Jacoues, wonende te Bloemendaal,
3. Cornelia Helena Maria Jacoues, buiten gemeenschap gehuwde echtgenote van en ten deze bijgestaan en gemachtigd door Franciscus Josephus Kooy, beiden wonende te Haarlem,

allen hebbende als gemachtigde Mr R. C. Bakhuizen van den Brink;

Gezien voorts het daartegen ingediend verweerschrift van De Naamloze Vennootschap: Werf Conrad en Stork Hijsch N.V., vroeger genaamd N.V. Gebrs. Stork & Co's Fabriek van Hijswerktuigen, gevestigd te Hengelo (O), hebbende als gemachtigde Mr A. Bruch;

Gezien voorts de verdere gedingstukken, waaronder meer bepaald een authentiek afschrift van een op 19 Febr. 1948 ten overstaan van notaris D. M. Klijzing te Haarlem tussen partijen verleden proces-verbaal van zwarigheden als bedoeld in art. 113c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer; en het advies van den gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad dd. 23 Febr. 1948;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van den Raad dd. 23 Sept. 1948, waarvan proces-verbaal bij de stukken is gevoegd;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoekers bij hun voormeld verzoekschrift hebben gesteld, dat requestranten op 9 Mei 1940 eigenaars waren van enige percelen in den Waarderpolder te Haarlem, kadastraal bekend gemeente Haarlem sectie N, nummer 252 en 253 (beiden gedeeltelijk);

dat op 1 Mei 1942 ten hypotheekkantore te Haarlem is overgeschreven ene vordering in eigendom van een gedeelte van de voornoemde percelen ten behoeve van de N.V. Gebrs. Stork & Co's Fabriek voor Hijswerktuigen, gevestigd te Hengelo (O), later genaamd N.V. Werf Conrad en Stork Hijsch, gevestigd te Hengelo (O), en wel in deel 1781 nummers 128, 129 en 130, resp. voorzover betreft de requestranten sub 1°, sub 2° en sub 3°, een en ander op grond van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940;

dat voormelde in eigendom gevorderde perceelsgedeelten later zijn genummerd 504 en 506, totaal groot 1 Hectare 13 Aren 90 centiaren, en thans deel uitmaken van een perceel gemeente Haarlem sectie R. nummer 545;

dat requestranten op 30 Aug. 1946 bij de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel tegen de gerequestreerde een geschil aanhangig hebben gemaakt als bedoeld in art. 113a van Besluit E 100;

dat de Raad voor het Rechtsherstel in deze zaak den notaris D. M. Klijzing te Haarlem heeft aangewezen als notarisbemiddelaar;

dat het vooralsnog niet mogelijk is gebleken in der minne tot rechtsherstel te geraken wegens tussen partijen gerezen zwarigheden;

dat deswege op 19 Febr. 1948 ten overstaan van voornoemden notaris tussen requestranten en gerequestreerde is verleden een proces-verbaal van zwarigheden, waarnaar ten deze wordt verwezen en waarvan de inhoud als ten deze geïnsereerd is te achten;

dat requestranten zich in allen dele houden aan het hunnerzijds bij het procesverbaal van zwarigheden ingenomen stand-

punt en daaraan nog het volgende toevoegen:

dat gerequestreerde niet onvrijwillig den eigendom van hare werf met gebouwen aan den Spaarndamscheweg te Haarlem heeft verloren, doch vrijwillig dien eigendommen een andere N.V. heeft overgedragen;

dat overigens, al ware dit anders, dan nog niet acceptabel is de door gerequestreerde in hare verklaring voor den notaris als iets zeer normaals en plausibels voorgestelde gedachtengang, dat zij, haren eigendom verloren hebbende en vernomen hebbende, dat in een bepaald industriegebied der gemeente Haarlem die gemeente zelve haar niet aan terrein kon helpen, volkomen terecht met behulp van den toenmaligen zgn. „burgemeester" den eigendom van requestranten mocht gaan aantasten;

dat het daarbij gedane beroep op het Algemeen Vorderingsbesluit en het nog van kracht zijn van dit besluit van gene betekenis is, vermits de omstandigheid, dat de Regering dit besluit uit overwegingen van opportuniteit voorlopig heeft menen te moeten handhaven om bevoegdheden als daarin belichaamd nà de bevrijding te kunnen uitoefenen zonder ter zake een nieuwe zuiver Nederlandse regeling tot stand te behoeven te brengen, allerminst impliceert, dat tijdens de bezetting het gebruik maken van dit onder Duitse signatuur tot stand gekomen besluit met behulp van een „burgemeester" als S. L. A. Plekker geoorloofd zou zijn geweest;

dat indien een zodanige gang van zaken destijds mocht zijn gesuggereerd door een afdelingschef der gemeente Haarlem (quod non) en destijds normaal zou zijn geoordeeld door administratie en technische hoofdambtenaren en door den voormaligen directeur van gerequestreerde (quod non), deze heren wel „goed" kunnen en zullen zijn geweest in den zin, dat zij geen verraderlijke handelingen hebben gepleegd, doch zij het besef van een juiste houding in de toenmalige omstandigheden dan toch wel in sterke mate hebben gemist;

dat requestranten de stellingen van gerequestreerde, voorzover in deze niet uitdrukkelijk erkend ontkennen, terwijl zij van hunne eigen posita, voorzover bewijslast op hen rust, bewijs door alle middelen rechtens, speciaal door getuigen, aanbieden;

en op deze gronden hebben verzocht, dat het den Raad en afdeling behage nietig te verklaren den vorenbedoelden eigendomsovergang en te gelasten de doorhaling van de vorenomschreven overschrijvingen in de registers ten hypotheekkantore te Haarlem, met zodanige verdere beschikkingen en bepalingen als Uw Raad en Afdeling nodig of wenselijk zal achten, met veroordeling van gerequestreerde in de kosten van het geding.

O. dat verweerster daartegenover bij haar verweerschrift heeft aangevoerd, dat gerequestreerde erkent de juistheid van hetgeen is gesteld in het 1e tot en met 7e „dat" van het inleidend verzoekschrift dd. 19 Maart 1948;

dat gerequestreerde oordeelt, dat de litigieuze rechtsbetrekking, die tot voorwerp heeft haar eigendom van de percelen, een gedeelte ter grootte van 1 H.A., 13 Aren, 90 centiaren van het tegenwoordige perceel kadastraal Gemeente Haarlem, sectie N. nr. 545 (in zijn geheel groot 7 Hectaren, 16 Aren), welk gedeelte laatstelijk kadastraal bekend was als gemeente Haarlem II sectie N. nr. 504 en 505, en onmiddellijk daarvoor als Gemeente Haarlem sectie N. nr. 252 en 253 (beiden gedeeltelijk), niet nietig verklaard kan en behoort te worden;

dat gerequestreerde ter ondersteuning van de stelling allereerst verwijst naar en zich refereert aan hetgeen zij als haar verklaring heeft doen opnemen in het procesverbaal van zwarigheden, gelijk dit verleden is voor Notaris D. M. Klijzing, te Haarlem, bij acte van 19 Febr. 1948, waarvan een afschrift hierbij wordt overgelegd, en waarvan zij de inhoud als hier ingelast wenst beschouwd te zien;

dat zij met name herhaalt, dat de Werf Conrad N.V. de eigendom van haar werf met gebouwen aan de Spaarndamseweg te Haarlem onvrijwillig heeft verloren en ontkent der requestranten stelling, dat de eigendom van deze werf aan een andere N.V. vrijwillig is overgedragen;

dat overigens de desbetreffende stelling van gerequestreerde in meergemeld procesverbaal niet is geponeerd, omdat het antwoord op de vraag of bedoelde eigendom al dan niet vrijwillig is verloren gegaan, naar haar oordeel ten deze doorslaggevend of ook zelfs maar van enige invloed zou zijn, doch uitsluitend wijl gereageerd moest worden op der requestranten's tirade: „Ongeacht de vraag of laatstbedoelde eigendomsovergang vrijwillig of onvrijwillig is geschied enz.".

dat de voorstelling van zaken van requestranten, als zou gerequestreerde hun eigendommen hebben aangetast met behulp van de toenmalige z.g.n. „burgemeester", is onjuist, althans tendentieus en elke politieke of on-Nederlandse strekking die zij in de onderhavige vordering krachtens het algemeen vorderingsbesluit 1940 pogen te leggen, daaraan ten enenmale vreemd is;

dat immers de eigendom van de litigieuze grond van requestrante is overgegaan door overschrijving ten hypotheekkantore van en krachtens een vordering, die geschiedde krachtens en overeenkomstig het Algemeen Vorderingsbesluit 1940, welk besluit toen rechtskracht had, zijnde het voorts bij Koninklijk Besluit E 93 gehandhaafd;

dat hier dus, gelijk door requestranten gesteld, plaats vond toepassing van een aan de Burgemeester rechtens toekomende publiekrechtelijke bevoegdheid;

dat uit de handhaving van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940 blijkt de wil van de wetgever om de krachtens dat besluit tot standgekomen rechtsbetrekkingen in stand te houden;

dat hiermede correspondeert, dat het K. B. E 100 in de artt. 23 en 25, blijkens de bewoordingen slechts het oog heeft op rechtsbetrekkingen, die in overeenkomsten, althans in overeenkomsten van civiel-rechtelijke natuur, hun grond vinden en op civielrechtelijke wijze zijn tot stand gekomen, en althans niet op een rechtsbetrekking als de onderhavige, die wortelt in een publiekrechtelijke daad als de vordering is, welke bovendien geschiedde ter uitvoering van een Rijksregeling;

dat uit het bovenstaande, waaronder begrepen het bij proces-verbaal van zwarigheden door gerequestreerde aangevoerde volgt, dat de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel onbevoegd is om van het onderhavige geschil kennis te nemen, althans zo Zij zich al bevoegd mocht verklaren, requestranten in hun vordering niet kunnen worden ontvangen, althans hen die moet worden ontzegd;

dat gerequestreerde ontkent al het bij inleidend request gestelde, voorzover zij het niet uitdrukkelijk heeft erkend, en voorts onder protest tegen omkering van de bewijslast, aanbiedt door alle middelen rechtens, speciaal door getuigen te bewijzen, hetgeen zij in de onderhavige schriftuur heeft gesteld respectievelijk als daarin ingelast moet worden beschouwd;

Weshalve gerequestreerde de eer heeft te concluderen, dat het Uw Raad en/of Afdeling moge behagen, zich onbevoegd te verklaren van het onderwerpelijke geschil kennis te nemen, althans requestranten in hun vordering te verklaren niet-ontvankelijk, althans hun die te ontzeggen, in alle gevallen met veroordeling van requestranten in de kosten van het geding, alsmede in de kosten van de Notaris-bemiddelaar en van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel te Haarlem.

O. dat partijen bij de mondelinge behandeling haar standpunt nader hebben doen toelichten door haar raadslieden.

Ten aanzien van het recht:

O. dat onbetwist tussen partijen vaststaat, dat de in voormeld verzoekschrift en voormeld proces-verbaal van zwarigheden nader omschreven perceelsgedeelten tijdens de bezetting ingevolge een met toepassing van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940 gedane en op 1 Mei 1942 in de openbare registers overgeschreven vordering van verzoekers in eigendom zijn overgegaan aan de verweerster;

O. dat verzoekers thans in den eigendom dier perceelsgedeelten wensen te worden hersteld op gronden als in hun verzoekschrift en voormeld proces-verbaal van zwarigheden neergelegd;

O. dat verweerster hiertegenover in de eerste plaats een beroep hebben gedaan op de onbevoegdheid van den Raad op grond, dat zij de bedoelde perceelsgedeelten ingevolge vordering van de daartoe bevoegde overheid, alzo door een handeling van zuiver publiekrechtelijken aard, in eigendom heeft verkregen;

O. hieromtrent, dat vooropgesteld wordt, dat de Raad overeenkomstig het bepaalde in Hoofdstuk III juncto artikel 1 sub 2 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer slechts kan ingrijpen ten aanzien van vermogensrechtlijke rechtsbetrekkingen van privaatrechtelijken aard;

dat er echter geen reden is deze bevoegdheid te beperken tot rechtsbetrekkingen, die wortelen in privaatrechtelijke overeenkomsten of handelingen met uitsluiting van al degene, die aan enig publiekrechtelijk ingrijpen haar ontstaan of tenietgaan te danken hebben;

dat de tekst van art. 23 van gemeld Besluit aan zodanige beperking generlei steun biedt, terwijl daarentegen het bepaalde in art. 25 sub b van dat Besluit een argument ten gunste van de tegenovergestelde opvatting oplevert, omdat het daarin genoemde geval zich veelal zal voordoen, doordat tijdens de bezetting langs publiekrechtelijken weg in of ten aanzien van privaatrechtelijke rechtsbetrekkingen is ingegrepen;

dat dan ook moet worden aangenomen, dat 's Raads bevoegdheid tot ingrijpen wordt beheerst door de vraag of de betrokken rechtsbetrekkingen naar aard en inhoud van privaatrechtelijken vermogensrechtelijken aard zijn, en deze bevoegdheid slechts begrensd is te achten, voor zover door dit ingrijpen rechtsbetrekkingen van publiekrechtelijken aard en inhoud zouden worden aangetast;

dat dit laatste geval zich hier niet voordoet, terwijl de rechtsbetrekkingen, ten aanzien waarvan verzoekers den Raad vragen om in te grijpen, van zuiver privaatrechtelijken aard zijn;

dat mitsdien voormeld exceptief verweer moet worden verworpen;

O. hierna ten principale, dat onbetwist tussen partijen vaststaat, dat de vordering der vorenbedoelde perceelsgedeelten onder de volgende omstandigheden is tot stand gekomen;

De rechtvoorgangster van verweerster heeft op 23 Aug. 1941 den eigendom verloren van haar werf met gebouwen aan den Spaarndamsenweg te Haarlem, als gevolg waarvan zij haar bedrijf daarop niet meer kon uitoefenen. Zij heeft zich toen gewend tot den betrokken afdelingschef der Gemeente-Secretarie te Haarlem, met de vraag of de Gemeente Haarlem in de nabijgelegen Waarderpolder grond voor haar beschikbaar had. Dit bleek niet het geval te zijn. Door genoemden Afdelingschef is toen naar voren gebracht de mogelijkheid van een vordering krachtens het Algemeen Vorderingsbesluit 1940, van andere in de nabijheid gelegen gronden, indien de eigenaars daarvan die gronden niet tegen redelijken prijs mochten willen afstaan. Verweerster of haar rechtsvoorgangsters heeft toen van diverse eigenaren grond aldaar gekocht, doch de onderhandelingen met verzoekers over het vrijwillig afstaan van de ten processe bedoelde perceelsgedeelten liepen op niets uit, omdat zij naar het oordeel van verweersters

rechtsvoorgangster daarvoor een veel te hogen prijs vroegen. Daarop zijn die perceelsgedeelten met toepassing van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940 ten behoeve van verweerster op haar rechtsvoorgangster in eigendom gevorderd. Deze vordering is geschied door den toenmaligen Regeringscommissaris of Burgemeester van Haarlem, den N.S.B.er S. L. A. Plekker, maar de onderhandelingen daarover zijn gevoerd met de betrokken administratieve en technische hoofdambtenaren der Gemeente Haarlem, wier trouw aan het vaderland niet in geschil is. Deze hebben de vordering voorbereid en Plekker heeft deze formeel uitgevoerd;

O. dat onder deze omstandigheden, mede in aanmerking genomen, dat verweerster er uitteraard groot belang bij had om haar belangrijk bedrijf in stand te houden althans weder te gaan uitoefenen, de Raad het op zich zelf beschouwd niet onbehoorlijk noch onredelijk acht, dat zij van de haar geboden mogelijkheid, om door middel van toepassing van het Algemeen Vorderingsbesluit 1940 nieuwe gronden ten behoeve van de uitoefening van haar bedrijf te verkrijgen, gebruik heeft gemaakt, ook al geschiedde dit tegen den wil der verzoekers;

dat de Raad hierbij mede laat wegen, dat uit niets is gebleken, dat deze vordering, ook al is deze door genoemden Plekker gedaan, met enig onvaderlandslievend oogmerk of bijbedoeling is geschied noch ook dat de betrokken overheidspersonen daarmede in enig opzicht de hun krachtens genoemd Besluit verleende bevoegdheden, hetzij formeel of materieel, zouden hebben overschreden;

dat verzoekers nu wel menen, dat verweerster of haar rechtsvoorgangster onder geen beding van deze onder auspiciën van den bezetter tot stand gekomen vorderingsregeling gebruik hadden mogen maken, en dat ook de betrokken ambtenaren der Gemeente Haarlem hebben blijk gegeven van een onjuist besef door daartoe hun medewerking te verlenen, doch de Raad dit standpunt niet kan delen, te minder nu meergenoemd Algemeen Vorderingsbesluit 1940 behoort tot de bezettingsregelingen, die ook na de bevrijding gehandhaafd zijn;

dat verzoekers voorts ten onrechte een beroep doen op het bepaalde bij art. 25 sub b van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, omdat — ook al zou mogen worden aangenomen, dat hier is gehandeld door personen of instanties door of vanwege den vijand met macht bekleed of met meer macht dan hun vóór de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa toekwam —, in elk geval niet is gebleken van enigen dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed als in dat artikel omschreven;

dat de Raad derhalve onder de geschetste omstandigheden, het achterwege laten van het gevraagde ingrijpen geenszins onredelijk zou achten, ware het niet, dat verzoekers ook nog hebben aangevoerd, dat verweerster of haar rechtsvoorgangster vrijwillig afstand zou hebben gedaan van haar eigendomsrecht op haar vroegere werf met gebouwen, welke in Augustus 1941 aan de onder Duitse leiding althans invloed staande N.V. Holland Nautic in eigendom zijn overgegaan;

dat, indien dit waar mocht blijken, zulks een geheel ander licht op de zaak zou werpen, omdat in dat geval zou moeten worden aangenomen, dat verweerster of haar rechtsvoorgangster onbehoorlijk althans onredelijk tegenover verzoekers is opgetreden, door kort nadat zij vrijwillig de gronden en gebouwen waarop en waarin zij haar bedrijf uitoefende, aan een besmet bedrijf af had gestaan, ten koste van verzoekers en tegen hun wil een nieuw terrein voor hervatting van haar aldus vrijwillig gestaakte bedrijfsuitoefening te verkrijgen;

dat echter verweerster bedoelden vrijwilligen afstand van haar vroegeren eigendom gemotiveerd heeft ontkend;

dat de Raad, verzoekers in de gelegenheid wil stellen, om deze hun stelling door getuigen te bewijzen.

O. dat het vorenoverwogene leidt tot de volgende uitspraak:

Rechtdoende:

Verklaart zich bevoegd van het onderwerpelijke geschil kennis te nemen.

en Alvorens verder te beslissen.

Laat verzoekers toe en beveelt hun voor zoveel nodig ambtshalve om door getuigen te bewijzen:

dat verweerster of haar rechtsvoorgangster in of omstreeks Augustus 1941 haar werf met gebouwen aan den Spaarndamsenweg te Haarlem vrijwillig heeft afgestaan aan de N.V. Holland-Nautic.

Bepaalt dat dit verhoor zal worden gehouden op Donderdag 23 Dec. 1948 om 10 uur,

Houdt iedere verdere uitspraak aan.

No. 1431

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Oct. 1948. (Mrs Jolles, Prof. Wiarda en van Zeggelen).

Beëindiging van een oorlogs molest verzekeringsovereenkomst wegens niet-betaling van de premie onder de oorlogsomstandigheden nietig verklaard.

Herleving van de overeenkomst van molestverzekering krachtens de afgesloten acte van deelneming onder gehoudenheid van beide partijen, hunne verplichtingen uit die overeenkomst alsnog na te komen en de schade af te wikkelen, alsof deze tijdig ware aangemeld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 15 April 1948 ingekomen

verzoekschrift van Dr Isidoor van der Hal, arts, wonende te Groningen;

Meyer Israel Heymans, ingenieur, wonende te Kirjath-Bialik (Palestina);

Ilse Gumphich, weduwe van de Heer Israel Heymans, zonder beroep, wonende te Enschede;

Jacob de Levie, officier, wonende te Batavia, weduwnaar van mevrouw Hendrika de Levie-van der Hal;

(gemachtigden Notaris A. Zonnevylle te Enschede) en Mr H. A. Cohen procureur) en een daarop ingekomen verweerschrift van de Wederkerige Verzekering Maatschappij het Algemeen Onderling Waarborg Genootschap „Renovatum", gevestigd en kantoor houdende te Amsterdam (gemachtigde Mr F. Brandt, advocaat te Amsterdam);

Gezien de stukken;

Gehoord de resp. vertegenwoordigers van beide partijen;

O. dat verzoekers zakelijk hebben gesteld, dat Mejuffrouw Louise Spits, hierna te noemen de erflaatster, op 29 April 1943 te Vught is overleden, nadat zij bij testament, op 9 Oct. 1935 voor notaris van Opstall te Enschede verleden, de verzoekers en/of hun rechtvoorgangers, wier enige rechtverkrijgenden zij zijn, heeft benoemd tot enige erfgenamen harer gehele nalatenschap; dat de erflaatster met ingang van 1 Juni 1942 bij akte van deelneming No. 100376 bij verweerster de opstallen van twee woonhuizen aan de Soendastraat Nrs. 46 en 48 te Enschede had verzekerd voor f 11.000 en de inboedel in perceel Soendastraat 46 te Enschede voor f 3000; dat verweerster opgeeft, dat deze verzekering op 1 Maart 1943 wegens vertrek is geroyeerd, zodat de schade, geleden door het bombardement op 10 Oct. 1943, waarbij de beide voormelde huizen totaal werden verwoest, niet voor vergoeding van de zijde van verweerster in aanmerking zou komen;

dat voormeld royement der verzekering haar oorzaak vond in maatregelen van de bezetter, zijnde de erflaatster op of omstreeks 1 Maart 1943 gedwongen zich te begeven naar het concentratiekamp te Vught, alwaar zij enige weken later is overleden, terwijl bovendien omstreeks 1 December 1942 het beheer over de genoemde panden ingevolge Verordening 154/1941 is overgegaan op de A.N.B.O., welke instelling tijdige betaling der molestpremie heeft nagelaten;

dat verzoekers rechtsherstel verzoeken ten aanzien van het voormeld einde der rechtsbetrekking tengevolge van maatregelen van de vijand gedurende de vijandelijke bezetting in Nederland, weshalve zij de Raad verzochten:

1. Ongedaan te maken en nietig te verklaren de beëindiging van voormelde polis per 1 Maart 1943;

2. Algeheel te herstellen de overeenkomst van molestverzekering bij voormelde polis aangegaan tussen de erflaatster en verweerster, des dat iedere partij gehouden is alsnog ten volle aan haar verplichtingen uit deze overeenkomst te voldoen;

3. Te verstaan, dat verweerster gehouden zal zijn de voormelde schade aan te nemen, te behandelen en af te wikkelen, gelijk alsof deze schade binnen 3 × 24 uren na 10 Oct. 1943 ware aangemeld, met veroordeling van verweerster in de kosten;

O. dat verzoekers' vertegenwoordiger ter zitting met goedvinden van verweerster en den Raad het verzoekschrift in dier voege aanvulde, dat het mede geacht wordt gedaan te zijn door Annie van der Hal, geboren Sons, zonder beroep, wonende te Groningen, als voogdes over de minderjarige Abraham Robbie van der Hal, krachtens voormeld testament mede-erfgenaam van de erflaatster;

O. dat verweersters verzoekers' vordering heeft bestreden op gronden, die hierna zullen worden besproken en heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring, althans ongegrondverklaring van dit verzoek, met veroordeling van verzoekers in de kosten der procedure;

O. dat als niet weersproken tussen partijen vaststaan het gemelde overlijden van de erflaatster en het sluiten door haar van een molestverzekering, aanvankelijk met de Twentse Onderlinge Molest Assurantie Societeit te Enschede, welke verzekeringsovereenkomst door verweerster op 1 Juni 1942 is overgenomen, waarbij de erflaatster bij verweerster onder acte van deelneming no. 100376 volgens bij verweersters reglement werd verzekerd voor de genoemde bedragen;

O. dat voorts tussen partijen vaststaat, dat de premie voor gemelde vrzekering tot 1 Maart 1943 door de erflaatster is voldaan doch dat de per 1 Maart 1943 uitgeschreven kwitantie van verweersters agent werd terugontvangen met de bemerking dat de erflaatster naar Vught vertrokken was;

O. dat verweerster op grond daarvan in haar administratie heeft aangetekend dat de voormelde overeenkomst van deelneming per 1 Maart 1943 was geëindigd;

O. dat verweerster blijkens het verweerschrift zich op het standpunt stelt, dat de erflaatster door niet-betaling van de verschuldigde voorschotpremie geacht mocht worden te hebben kennis gegeven dat zij de verzekering niet wenste voort te zetten;

O. dat deze motivering voor royement der verzekering naar het oordeel van de Raad niet opgaat, omdat de niet-betaling der premie klaarblijkelijk gevolg was van het ingrijpen van de bezetter en geenszins beschouwd kan worden als een kennisgeving van de erflaatster van een wens tot eindiging der verzekering;

O. dat verweerster zich ter zitting onder meer heeft beroepen op art. 11 van de bepalingen van haar reglement, volgens hetwelk een deelnemer in geval van niet-betaling der premie door het enkele verloop van de daartoe gestelde termijn in gebreke is als gevolg waarvan de verplichtingen van ver-

weerster ten opzichte van deze deelnemer vervallen;

O. dat verweerster volgens de letter van deze bepaling misschien gerechtigd was om de verzekering als vervallen te beschouwen doch de Raad termen aanwezig acht om de aldus tenietgegane rechtsbetrekking tussen partijen te doen herleven mits de niet-betaling der premie — gelijk ook destijds voor verweerster duidelijk was — een rechtstreeks gevolg is geweest van een dwangmaatregel als bedoeld in art. 25 van Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100;

O. dat deze herleving der verzekering tot gevolg dient te hebben, dat verzoekers verplicht zijn om de met ingang van 1 Maart 1943 vervallen of te vervallen premiën voor hun rekening te nemen doch anderzijds verweerster gehouden is tot vergoeding der na 1 Maart 1943 aan het verzekerde voorgevallen molestschade;

O. dat verweerster onder meer haar schadeplichtigheid van de hand wijst op grond van art. 12 van haar reglement, volgens hetwelk een recht op schadevergoeding wordt verloren, indien een schade niet binnen 3 × 24 uren na het schadebrengend evenement aan verweerster direct wordt aangemeld, tenzij de deelnemer bewijst dat hij door omstandigheden, welke hem niet kunnen worden toegerekend, niet in staat is geweest om voormelde termijn in acht te nemen, in welk geval die termijn geacht zal worden redelijkerwijze verlengd te zijn tot hoogstens 6 maanden;

O. dat in casu aan deze termijn in redelijkheid en billijkheid niet de hand kan worden gehouden, omdat onomstotelijk vaststaat, dat de verzekerde ook na afloop van die termijn als gevolg van de maatregelen van de vijandelijke bezetter de schade niet heeft kunnen aanmelden;

O. dat aanmelding der schade door de rechtverkrijgenden eerst mogelijk is geweest na de bevrijding, na het herstel der buitenlandse verbindingen en nadat de rechtverkrijgenden zich op de hoogte hadden gesteld van de toestand van erflaatsters nalatenschap, alsmede van het bestaan der onderhavige molestverzekering;

O. dat door de ter zitting gedane mededelingen aan de Raad is gebleken, dat aan verzoekers in redelijkheid geen verwijt kan worden gemaakt, dat zij deze schade eerst bij schrijven van hun gemachtigde van 18 Juni 1947 aan verweerster hebben aangegeven;

O. dat verweerster — nu de termijn van art. 12 van haar reglement toch zal moeten worden verlengd — niet benadeeld is door het tijdstip dezer aangifte;

O. dat verweerster derhalve naar het oordeel van de Raad ingevolge de herleefde verzekering gehouden zal zijn om de door verzoekers gestelde molestschade aan de verzekerde goederen aan te nemen, te behandelen en af te wikkelen, alsof deze schade tijdig bij haar ware aangemeld;

O. dat verzoekers' vordering derhalve voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de beëindiging per 1 Maart 1943 der voormelde verzekering krachtens acte van deelneming No. 100376;

Doet herleven de overeenkomst van molestverzekering krachtens voormelde akte van deelneming aangegaan tussen Mejuffrouw Louise Spits en verweerster, des dat iedere partij gehouden is alsnog ten volle aan haar verplichtingen uit deze overeenkomst voortspruitende te voldoen en verstaat, dat verweerster gehouden zal zijn de voormelde schade aan te nemen, te behandelen en af te wikkelen, gelijk alsof deze schade binnen 3 × 24 uren na 10 October 1943 ware aangemeld;

Veroordeelt verweerster in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekers gevallen tot deze uitspraak, begroot op f 50.

No. 1432

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Maart 1949. (Mrs·Jhr Dr Calkoen, Karni en van Haeften).

Gerequestreerde heeft over de periode December 1941 tot December 1942 in opdracht van de Sammelverwaltung enz. 17 veilingen gehouden en zich daardoor medeschuldig gemaakt aan het wederrechtelijk optreden van de vijand.

Gerequestreerde veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan verzoekster zijnde het bedrag der opbrengst ter veiling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Käthe Schlesinger, wonende te New-York en het daarop ingekomen antwoord van de N.V. Vendu Notarishuis te Rotterdam;

Gehoord de partijen;

O. dat requestrante, na de door de Raad toegestane aanvulling van haar verzoekschrift, heeft gevraagd nietig te verklaren de opdracht tot veiling en het veilen van de aan requestrante toebehorende gebruiksvoorwerpen, welke waren opgeslagen in een z.g. lift van bij de N.V. Transatlantics Transport en Scheepvaartbedrijf te Rotterdam, doch aldaar op 26 Juli 1943 door de Samelverwaltung feindlicher Hausgeräte zijn inbeslaggenomen en vervolgens door de Sammelverwaltung ter veiling zijn overgegeven aan het Notarishuis, hebbende requestrante daarbij tevens verzocht de veroordeling van het Notarishuis tot betaling van een schadevergoeding aan haar ten bedrage van f 1536,80;

O. dat requestrante, die van Joodse bloede is, haar verzoek hierop grondt, dat deze verkoop een volmaakt willekeurige, onrechtmatige en met het volkenrecht strijdige handeling was en gerequestreerde, door in

opdracht van de Sammelverwaltung deze veiling te houden, zich mede schuldig heeft gemaakt aan het wederrechtelijk optreden van de bezetter;

O. dat gerequestreerde heeft betoogd, dat de Raad onbevoegd is van deze vordering uit onrechtmatige daad kennis te nemen, doch ten onrechte, vermits de Raad de bevoegdheid tot kennisneming van de schadevordering uit onrechtmatige daad bezit indien zij verband houdt met de bijzondere omstandigheden in art. 1 sub 7 van het Besluit E 100 bedoeld en ook overigens voldoet aan de in art. 23 van dat Besluit gestelde voorwaarden, hetgeen ten deze het geval is;

O. dat gerequestreerde terecht heeft betoogd, dat requestrante in haar verzoek tot nietigverklaring van de opdracht tot veilen, in dit tegen gerequestreerde aangespannen geding niet kan worden ontvangen, doch zij wel ontvankelijk is in haar verzoek tot nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen ontstaan door het door gerequestreerde aanvaarden van de gegeven opdracht en door het uitvoeren daarvan, in de zin als waarin het verzoek thans is aangevuld;

O. dat gerequestreerde voorts de ontvankelijkheid van verzoekster heeft betwist op grond, dat deze de Duitse nationaliteit bezit, althans na 10 Mei 1940 heeft bezeten en derhalve de geveilde goederen haar niet toebehoorden, welke eigendom gerequestreerde bovendien ook uit andere hoofde heeft ontkend, doch deze betwistingen voldoende weerlegging vinden in de door requestrante alsnog overgelegde schrifturen, waaronder begrepen de door het Nederlandse Beheersinstituut te dezer zake een requestrante afgegeven no-enemy-verklaring, waaruit volgt, dat de bepaling van het eerste lid van art. 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen geacht moet worden ten aanzien van requestrante buiten toepassing te zijn gebleven;

O. dat gerequestreerde heeft ontkend, dat de ten requeste bedoelde verkopen willekeurige, onrechtmatige en met het volkenrecht strijdige handelingen waren, daarbij stellende, dat deze verkopen plaats hadden op grond van de Verordening 26/1940, welke door plaatsing op lijst B., toebehorende bij Besluit E 93, voor de tijd vóór de bevrijding is gehandhaafd, althans voor die tijd krachtens het volkenrecht rechtskracht bezit;

O. dat, ook indien de bedoelde verkopen zouden hebben plaats gehad op grond van voormelde Verordening, zulks de toepassing van art. 23 van het Besluit E 100 niet belet, indien een der in art. 25 van dat Besluit genoemde omstandigheden heden aanwezig is; tenzij zou blijken, dat het ingrijpen van de Raad, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat gerequestreerde zich dienaangaande heeft beroepen op de omstandigheid, dat zij tegen de opdrachten van de Sammelverwaltung zijnde een instantie, door de vijand met macht bekleed, geen bezwaar kon maken, nu deze instelling „Feindvermögen" beheerde en voorts dat zij verzoeken tot veiling, afkomstig van instanties, die Joods goed willen doen verkopen, heeft geweigerd;

O. dat in de tijd, waarin Joods goed in belangrijke hoeveelheden door de bezetter ter veiling werd aangeboden, van gerequestreerde als veilinghoudster redelijkerwijze gevergd kon worden, dat zij bij het aanvaarden van veilingsopdrachten de uiterste zorgvuldigheid in acht zou nemen, hetgeen medebracht, dat zij zich van te voren behoorde te vergewissen, welke de herkomst van de te veilen goederen was;

O. dat zulks in het onderhavige geval te meer plicht was, nu het aan gerequestreerde bekend was, dat de goederen ter veiling waren aangeboden door de Sammelverwaltung, een Duitse instantie, die ook Joodse eigendommen in beheer had;

O. dat gerequestreerde heeft gesteld, dat zij nimmer heeft geweten en ook niet kon weten, dat requestrante eigenares van de goederen was, aangezien de Sammelverwaltung de goederen onder dossiernummer in veiling bracht en de namen der eigenaren nimmer vermeldde, doch dit gerequestreerde niet kan baten, vermits zij eerst dan geacht zou kunnen worden de vereiste voorzichtigheid te hebben in acht genomen, indien zou blijken, dat harerzijds navraag naar de eigendom der goederen is gedaan, doch haar pogingen om zich daaromtrent zekerheid te verschaffen hebben gefaald;

O. dat gerequestreerde zodanige navraag ten aanzien van de ten requeste bedoelde goederen niet heeft gesteld en dan ook niet te bewijzen heeft aangeboden;

O. dat de Raad op grond van het hierbovenoverwogene termen aanwezig acht tot ingrijpen als hierboven bedoeld en mitsdien tot nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, daarbij vermeld;

O. wat betreft de vordering tot schadevergoeding, dat nu de ten requeste bedoelde goederen niet meer kunnen worden teruggegeven, het bedrag der schadevergoeding behoort te worden gesteld op de opbrengst dier goederen, zijnde f 1536.80;

O. dat requestrante hiertegenover aan gerequestreerde behoort te cederen de rechten welke zij eventueel jegens de kopers dier goederen zou kunnen doen gelden;

Beschikkende:

Verklaart zich bevoegd tot kennisneming van het door requestrante gedaan verzoek;

Verklaart requestrante niet-ontvankelijk in haar verzoek voor zover daarbij is verzocht nietigverklaring van de opdracht tot veilen;

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen ontstaan door en uit het door gerequestreerde aanvaarden van de ten requeste omschreven opdracht tot veilen en de uitvoering daarvan, voor zoverre deze requestrante betreffen;

Veroordeelt gerequestreerde om aan re-

questrante bij wege van schadevergoeding, tegen kwijting, te betalen een bedrag van f 1536.80;

Beveelt requestrante aan gerequestreerde over te dragen de rechten, welke zij eventueel tegen de kopers der ten requeste bedoelde goederen zou kunnen doen gelden;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding, aan zijde van requestrante tot heden begroot op f 100.

No. 1433

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 5 November 1948. (Mrs de Boer, Prof. Dorhout Mees en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Vordering van de Stichting „Caba" tot afgifte van in bewaring gegeven goederen afgewezen.

De goederen waren in bewaring gegeven onder de voorwaarde, dat gerequestreerde deze in eigendom zou mogen behouden, indien de bewaargever deze niet binnen 10 jaar persoonlijk zou opeisen.

De aan de bewaargeving gevoegde afspraak is niet onder de drang der bijzondere omstandigheden tot stand gekomen. Het is niet aannemelijk gemaakt, dat de afwezige de verder verwijderde erfgenamen zou hebben willen bevoordelen boven gerequestreerde, zodat achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request dd. 30 Maart 1948 van de Stichting „CaBa" (Commissie van Advies en Beheer voor Afwezigen van het Nederlandse Beheersinstituut) gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr H. M. de Kat-Presser, in haar hoedanigheid van bewindvoerster over P. Bornstein, alsmede een verweerschrift dd. 26 April 1948 van Jan van Golen, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr W. Noordijk;

Gelet op de behandeling ter zitting;

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat gerequestreerde in het begin van de bezetting belangrijke diensten heeft bewezen aan zekere P. Bornstein om deze als Jood aan de maatregelen van de bezetter te onttrekken;

dat Bornstein echter in 1941, geen kans ziende zich aan deportatie te onttrekken, aan gerequestreerde de bij verzoekschrift opgesomde goederen in bewaring heeft gegeven en daarbij heeft gezegd dat, indien hij niet binnen 10 jaar die goederen persoonlijk zou opeisen, gerequestreerde ze in eigendom zou mogen behouden, hetgeen door gerequestreerde is aanvaard;

dat daarna Bornstein met zijn vrouw en hun twee kinderen naar Duitsland zijn gevoerd en zij daar allen zijn omgekomen;

O. dat verzoekster thans als bewindvoerster voor de rechtens nog niet als overleden te beschouwen Bornstein zich tot de Raad heeft gewend met het verzoek nietig te willen verklaren, althans te vernietigen de gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, tussen gerequestreerde en de bovenbedoelde goederen tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, althans die rechtsbetrekkingen gewijzigd vast te stellen in die zin als de Raad billijk zal voorkomen en gerequestreerde te veroordelen de bovenbedoelde goederen aan verzoekster q.q. af te geven, eventueel onder vaststelling van een vergoeding in geld of in natura; kosten rechtens;

O. dat het duidelijk is dat bovenvermelde afspraak tussen partijen is gemaakt onder de drang der bijzondere omstandigheden, doch dat hieruit alleen nog niet volgt dat ingrijpen redelijk ware;

dat verzoekster geen belang heeft bij de vernietiging van de bewaargeving doch slechts van de daaraan toegevoegde afspraak;

dat onjuist is verzoeksters betoog dat de te vernietigen rechtsbetrekking is gevestigd om de goederen buiten het bereik van de bezetter te brengen, omdat daartoe de bewaargeving voldoende, de daaraan toegevoegde afspraak niet bevorderlijk was, zijnde niet gesteld en ook allerminst aannemelijk, dat gerequestreerde de goederen slechts in bewaring heeft willen nemen indien hij ze bij het niet terugkeren van Bornstein zou mogen behouden;

O. dat verzoekster voorts heeft betoogd, dat Bornstein onder de indruk der omstandigheden een te grote vrijgevigheid jegens gerequestreerde heeft betoond en te weinig acht heeft geslagen op de belangen zijner rechtverkrijgenden;

O. dat ook dit betoog faalt;

dat immers vaststaat dat gerequestreerde aan Bornstein belangrijke diensten had bewezen;

dat voorts aannemelijk is dat Bornstein verwachtte dat geen der leden van zijn gezin in leven zou blijven, zodat slechts erfgenamen niet in de rechte lijn overbleven en dat geenszins aannemelijk is gemaakt dat deze bloedverwanten hem nader aan het hart lagen dan gerequestreerde;

dat dus ook hier niet van enige grond, die ingrijpen redelijk zou doen zijn, is gebleken;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekster in de kosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde in totaal begroot op f 125.

No. 1434

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Oct. 1948. (Mrs Jolles, O. Schreuder en van Zeggelen.)

De onder beheer genomen goederen van requestrante zijn wel kostbare inboedelgoederen, doch niet tevens zeldzaam in de zin van art. 571 B. W.

De goederen vallen derhalve onder de vorderingsbeschikkingen 1115 A en 1115 B, zodat het N.B.I. niet tot afgifte daarvan verplicht is.

Het beroep ex art. 43 E 133 in geval een belanghebbende tevergeefs zes maanden heeft gewacht op een beslissing van het N.B.I. vervalt niet, indien een belanghebbende langer dan zes maanden heeft gewacht.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 15 April 1948 ingekomen verzoek resp. beroepschrift van C. A. F. Dorrius en diens echtgenote Elsa Schuhardt, beiden wonende te Blaricum, raadsman Mr L. Vorstman, en een daarop ingediend verweerschrift van het Nederlands Beheersinstituut, gevestigd en kantoorhoudende te 's-Gravenhage;

Gehoord partij Dorrius en der partijen raadslieden;

Gezien de stukken;

O. dat verzoekers zakelijk hebben gesteld, dat zij resp. op 26 Juni 1946 en 21 Mei 1946 door den Procureur-Fiscaal te Amsterdam voorwaardelijk buiten vervolging zijn gesteld onder oplegging van een boete aan verzoeker sub 1 van f 40,000 (later teruggebracht tot f 37,000) en aan verzoekster sub 2 van f 10,000);

dat verzoekers na terugkeer uit hun detentie bevonden, dat hun woning aan de Torenlaan No. 20 te Blaricum door anderen in gebruik was genomen en dat de gehele kostbare meubilering, boedel en huisraad door het Nederlandse Beheers Instituut uit die woning was verwijderd, deels in opslag was genomen, deels aan derden in gebruik was gegeven; dat verzoekers later weliswaar enkele dier goederen, resp. enkele vervangende goederen hebben terug ontvangen, doch het Nederlandse Beheers-Instituut ten onrechte weigert om een aantal op een aan den Raad overgelegde lijst gespecificeerde goederen terug te geven, die niet gerekend kunnen worden tot het begrip inboedel en huisraad, als bedoeld in het vorderingsbesluit van 6 Mei 1946;

dat dit met name het geval is met een vleugel, een koelkast, een naaimachine en perzische tapijten;

dat het N.B.I. ondanks herhaalde aandrang weigerachtig blijft deze goederen aan verzoekers terug te geven;

dat voorzover verzoekers kunnen nagaan het merendeel der goederen is uitgegeven aan personen, die niet als oorlogsslachtoffers zijn te beschouwen;

dat het verzoek tot teruggave reeds meer dan 6 maanden geleden aan het Nederlands Beheers Instituut is gedaan, zodat vrzoekers het recht hebben van de betreffende weigering in beroep te komen;

dat het Nederlandse Beheers Instituut meer in het bijzonder met betrekking tot de bedoelde vleugel op 15 Maart 1948 definitief de afgifte heeft geweigerd;

dat bovendien alle bedoelde goederen krachtens huwelijksvoorwaarden eigendom zijn van verzoekster sub 2 en deze reeds op 21 Mei 1946 buiten vervolging is gesteld, derhalve voor het in werking treden op 22 Mei 1946 van het Vorderingsbesluit van 6 Mei 1946, op al welke gronden verzoekers concludeerden, dat de Raad primair zal beslissen, dat alle bedoelde goederen geacht worden niet te vallen onder de werking van het Vorderingsbesluit van 6 Mei 1946 met veroordeling van verweerder tot teruggave der goederen aan verzoekster sub 2, subsidiair dat zal worden beslist, dat althans de bedoelde vleugel, koelkast, naaimachine en perzische tapijten niet onder de werking van genoemd besluit vallen, met veroordeling van verweerder om deze goederen aan verzoekster sub 2 terug te geven, onder verbeurte van een door den Raad te bepalen dwangsom bij niet nakoming van van verweerder in de kosten van het geding;

O. dat verweerder zakelijk heeft aangevoerd, dat in de buiten vervolging stelling van verzoekster sub 2 is bepaald, dat de onder beheerstelling van haar vermogen gehandhaafd werd met opdracht van het bewind daarover aan het Beheersinstituut voor de door dit Instituut te bepalen tijd, doch eindigende uiterlijk drie maanden na de datum van uitreiking der beslissing;

dat dan ook bij de in werking treding van de vorderingsbeschikking op 22 Mei 1946 verweerder niet verplicht was om de goederen terug te geven, doch deze goederen terecht in het feitelijk beheer van verweerder waren, voorzover niet het feitelijk gebruik van een deel der goederen door verweerder aan derden was verschaft;

dat voorts de goederen niet vielen onder de term „Kostbaarheden en zeldzaamheden" als bedoeld in art. 571 B. W. en evenmin dienden voor de uitoefening van enig beroep, zodat de litigieuse goederen wel degelijk vielen onder de vorderingsbeschikkingen 1115A en 1115B;

dat verweerder ten overvloede nog opmerkte, dat reeds meer dan 6 maanden voor de indiening van het verzoekschrift de teruggave der goederen was verzocht, zodat het ingestelde verzoek tardief was, terwijl verzoekers bovendien uit verweerders brief aan hun raadsman d.d. 27 Juni 1947, geacht moeten worden reeds toen kennis te hebben gekregen, dat verweerder alle litigieuse goederen aanmerkte als vallende onder de vorderingsbeschikking;

Op welke gronden verweerder concludeerde tot niet-ontvankelijk verklaring van verzoekers in hun vorderingen, althans tot ontzegging daarvan; kosten rechtens;

O. omtrent het beroep op niet-ontvankelijkheid, dat bij de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingevolge art. 43 van Besluit E 133 o.m. beroep kan worden ingesteld, nadat een termijn van 6 maanden is verstreken zonder dat het Beheersinstituut op een verzoek van den belanghebbende een beslissing heeft genomen;

O. dat dit beroep bij de Afdeling Rechtspraak dus eerst mogelijk wordt, nadat een belanghebbende tevergeefs meer dan zes maanden heeft gewacht op een beslissing van het Beheersinstituut, en niet vervalt, indien een belanghebbende langer dan 6 maanden heeft gewacht;

O. dat in de brief van verweerder aan verzoekers raadsman d.d. 27 Juni 1947 naar het oordeel van den Raad geen beslissing kan worden gelezen tot weigering van afgifte der goederen aan verzoekers, vermits in die brief juist op de mogelijkheid van afgifte wordt gewezen en wordt aangeraden zich te dien einde met de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten in verbinding te stellen;

O. dat verweerders brief aan verzoekers raadsman d.d. 16 Maart 1948 de afgifte aan verzoekers in uitzicht stelde van schilderijen en antiek, doch de mededeling inhield, dat verzoekers vleugel aan een oorlogsgedupeerd slachtoffer is toegewezen en de schade hiervan door de Schade Enquête Commissie zal worden geregeld;

O. dat verzoekers binnen een maand nadien beroep bij de Afdeling Rechtspraak hebben ingediend;

O. dat dit beroep derhalve ontvankelijk is;

O. dat de Raad verzoekers mening, als zouden de beschikkingen 1115 A en 1115 B niet van toepassing zijn op verzoekster sub 2, omdat deze voor de inwerkingtreding dier beschikkingen immers op 31 Mei 1946 voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld, niet deelt, aangezien bij die buiten vervolgingstelling uitdrukkelijk is bepaald, dat het beheer over verzoeksters vermogen nog gehandhaafd bleef tot uiterlijk 3 maanden na uitreiking dier beslissing en het beheer over verzoekers vermogen dan ook is opgeheven bij verweerders beslissing d.d. 2 Juli 1946;

O. dat de genoemde beschikkingen derhalve ook toepasselijk zijn op het vermogen van verzoekster sub 2;

O. dat aan den Raad niet aannemelijk is gemaakt, dat een of meer der litigieuze goederen niet zouden vallen onder het begrip inboedel of huisraad of zouden behoren tot de in de vorderingsbeschikkingen bepaalde uitzonderingen en zulks met name niet het geval is ten opzichte van de litigieuse vleugel, koelkast, naaimachine en tapijten, vermits deze inboedelgoederen wel kostbaar, doch niet tevens zeldzaam in hun soort kunnen worden genoemd in den zin van art. 571 B. W.;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Verstaat, dat de litigieuze goederen alle vallen onder de werking van de Vorderingsbeschikking Nrs. 1115 A resp. 1115 B en verweerder niet verplicht is tot afgifte dier goederen aan verzoekers;

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekers in de kosten van het geding, aan de zijde van verweerder gevallen, tot deze uitspraak begroot op nihil.

No. 1435

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Jan. 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en van Zeggelen).

Blijkens vonnis Bijzonder Gerechtshof heeft Bignell uit winstbejag zijn medewerking aan de bezetter verleend bij de verkoop van geroofd Joods bezit. Hierin ligt een onrechtmatige daad die hem tot schadevergoeding verplicht.

Koopovereenkomst vernietigd. Gerequestreerden hoofdelijk veroordeeld tot betaling van schadevergoeding en Bignell veroordeeld tot betaling aan de mede-gerequestreerde (koper) indien deze aan het vonnis voldoet.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Marianne Zilversmit geboren de Korte, weduwe van Marcus, zich ook genoemd hebbende Martijn Zilversmit, overleden 24 April 1945, voorheen wonende te Wassenaar, thans te New York;

zo voor zich zelf als in haar hoedanigheid van voogdes over de minderjarige kinderen Roelof David en Arthur Zilversmit, geboren uit het huwelijk van verzoekster en Marcus Zilversmit voornoemd;

ten deze domicilie kiezende te Amsterdam Z. aan de van Miereveldstraat 11, ten kantore van Mrs K. J. Edersheim & I. L. Hamburg, adv. en proc. aldaar, die ten deze door verzoekster zo gezamenlijk als ieder afzonderlijk als haar gemachtigden zijn aangewezen; luidende:

1°. dat wijlen Marcus Zilversmit voornoemd, van wie verzoekster en de twee vermelde kinderen de enige erfgenamen zijn, eigenaar was in de zin van art. 20 van het K. B. E 100 van:

a. tien fam. Rose bordjes
b. zes fam. Rose bordjes
c. zes fam. Rose bordjes
d. een gekleurd porc. theepotje

welke goederen hem door de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte werden ontroofd en die in opdracht dezer Sammel-

verwaltung werden verkocht op de veiling 10/11 April 1943 van de firma van Marle & Bignell te 's-Gravenhage, Lange Voorhout 58, (onder beheer van Mr Th. Bakker en Dr H. E. van Gelder), gerequestreerde sub 1, voor bedragen groot:

a. f 1300, b. f 775, c. f 425, d. f 55

aldus in totaal voor f 2555, aan Th. de Boo, kunsthandelaar, handel drijvende onder de firma Kunsthandel St. Lucas, wonende te 's-Gravenhage aan de Zeestraat 68, gerequestreerde sub 2;

2°. dat gerequestreerden wisten, althans konden en behoorden te weten dat de vermelde voorwerpen onrechtmatig door de Duitsers aan rechthebbende waren ontnomen en indien gerequestreerden deze wetenschap al niet mochten hebben gehad, zij in elk geval in dien tijd en bij objecten en veilingen als de onderhavige, met de mogelijkheid hiervan terdege rekening hadden behoren en kunnen houden;

3°. dat de verkoop van vermelde voorwerpen op een zuiver willekeurig optreden der Duitse machthebbers berustte en deze in wezen wijlen Marcus Zilversmit voornoemd als Jood hebben willen treffen, zijnde trouwens verkopen als de onderhavige practisch alleen geschied bij zogenaamde Joodse „vijanden";

4°. dat ten deze art. 25 j° is de artt. 23 en 24, althans art. 23 jo. art. 24 van het K. B. E 100 van toepassing zijn en het achterwege blijven van het ingrijpen van Uw Raad als bedoeld in de artt. 25 en 23 van dit K. B., in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

5°. dat verzoekster in geval van te verlenen rechtsherstel zich bereid verklaart haar eventuele aanspraken op de Duitse instellingen waar de koopsom mocht zijn terechtgekomen, over te dragen aan gerequestreerde sub 2 respectievelijk aan die(n) gerequestreerde(n) ten aanzien van wie(n) Uw Raad zal vermenen dat behoort;

met verzoek aan den Raad:

I. nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen van elk van gerequestreerden tot de vermelde voorwerpen;

II. nietig te verklaren de hierbovenvermelde rechtshandelingen, en in het bijzonder de hierboven vermelde verkoop van de vermelde voorwerpen;

III. te doen herleven de gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa teniet gegane rechtsbetrekkingen van wijlen Marcus Zilversmit voornoemd respectievelijk verzoekster tot de vermelde voorwerpen;

IV. gerequestreerde sub 2 te veroordelen tot afgifte van de vermelde voorwerpen aan verzoekster binnen acht dagen na de ten deze te wijzen uitspraak en met machtiging aan verzoekster bij gebreke van dien de afgifte zelf te bewerkstelligen desnoods met behulp van de sterke arm en met veroordeling van gerequestreerde sub 2 om voor iedere dag dat hij in gebreke mocht blijven met afgifte van de vermelde voorwerpen aan verzoekster een dwangsom te voldoen van f 200;

V. voor geval deze afgifte onverhoopt niet meer mogelijk mocht zijn, gerequestreerde sub 2 te veroordelen aan verzoekster bij wege van schadevergoeding te betalen de somma van f 2555 althans zodanig bedrag als Uw Raad, eventueel na paaltsgevonden getuigen- of deskundigenverhoor, zal vermenen dat behoort, benevens vast te stellen dat verzoekster in het beheer van Van Marle & Bienell zal worden erkend als schuldeiseres voor een gelijk bedrag voor zover gerequestreerde sub 2 onverhoopt aan zijn verplichtingen niet zou voldoen;

Alles met zodanige nadere beschikkingen als Uw Raad zal vermenen dat behoort en met veroordeling van gerequestreerden in de kosten.

Gezien de schriftelijke antwoorden van gerequestreerden:

1°. de firma van Marle & Bignell te 's-Gravenhage.

2°. Thomas de Boo, kunsthandelaar te 's-Gravenhage.

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 11 October 1948.

O. dat de voor verzoekster als niet-ingezetene vereiste vergunning van de Nederlandse Bank aanwezig is;

O. dat nu, na de indiening van dit verzoekschrift, het beheer over de firma van Marle & Bignell geëindigd is, de beheerder Mr Th. Bakker niet meer in dit geding optreedt, doch haar enige firmant Ch. J. R. Bignell in het geding verschenen is bij zijn gemachtigde Mr Vles, adv. te Rotterdam;

O. dat voldoende vaststaat de hoedanigheid, waarin verzoekster optreedt, zomede, dat zij en haar twee voormelde kinderen de enige erfgenamen zijn van wijlen Marcus Zilversmit;

O. dat voorts genoegzaam is aangetoond, dat de ten requeste genoemde goederen aan wijlen Marcus Zilversmit toebehoorden en dat deze op de wijze als daarbij omschreven aan hem zijn ontroofd;

O. dat de Boo, de gestelde koop erkennende, zich beroept op zijn goede trouw, daar hij niet zou hebben geweten, noch kunnen weten, dat genoemde goederen uit Joods bezit afkomstig waren, doch de Raad dit verweer verwerpt, omdat — gelijk de Raad reeds meermalen heeft beslist — van algemene bekendheid was, zeker in de kringen der kunsthandelaren, waartoe de Boo behoorde, dat op de veilingen van Van Marle & Bignell veel goederen uit Joods bezit werden verkocht, zodat zij, die op die veilingen kochten zonder zich ter dege van de herkomst der goederen te vergewissen, daarmede het risico op zich namen Joodse goederen te kopen, waarop de Joodse eigenaren te zijner tijd hunne rechten zouden kunnen doen gelden;

O. dat derhalve de verzochte nietigverklaring van de koop moet worden uitgesproken, daar achterwege laten van het ingrijpen onredelijk zou zijn;

O. aangaande de regeling der gevolgen van deze nietigverklaring:

dat, nu de Boo de goederen niet meer in zijn bezit heeft, hij aan verzoekster de tegenwoordige waarde daarvan zal hebben te vergoeden, welke waarde de Raad — overeenkomstig de meermalen ten aanzien van dergelijke goederen na deskundige voorlichting gegeven beslissing — vaststelt op 50 % van de opbrengst der veiling, dus op f 1277,50;

dat de Boo ten aanzien der onder b, c en d van het request vermelde voorwerpen het verweer voert, dat hij deze heeft gekocht als beheerder van de kunsthandelaar Levie Rubens en deze voorwerpen vervolgens voor hogere prijzen aan derden heeft verkocht, terwijl de aldus gemaakte winst aan die Rubens is ten goede gekomen;

O. hieromtrent, dat, hoezeer de Raad in het algemeen geneigd is, indien op een veiling in opdracht van een derde wordt gekocht, die derde aansprakelijk te achten en de koper buiten het geding te stellen, in dit geval zulk een gedragslijn onredelijk wordt geacht;

dat het hier immers betreft de koop door een door de bezetter aangestelde Verwalter, zonder dat blijkt van enige opdracht van Rubens aan de Boo;

dat het de Raad redelijk voorkomt, dat indien inderdaad wijlen Rubens door de koop en daarop gevolgde verkoop van meergenoemde voorwerpen is gebaat, de Boo zich tot de erfgenamen van Rubens wendt teneinde zo mogelijk de door hem tengevolge van deze uitspraak geleden schade te verhalen tot het bedrag waarmede wijlen Rubens is gebaat geworden;

dat de Raad echter geen termen aanwezig acht de bewindvoerder van het vermogen van wijlen Rubens in het geding te roepen;

dat voorts verzoekster vordert om ingeval de Boo tot schadevergoeding zal worden veroordeeld, zij in het beheer van de firma van Marle & Bignell als schuldeiseres zal worden erkend voor een gelijk bedrag, voorzover de Boo niet aan zijn verplichting zou voldoen;

dat deze vordering, nu Bignell zelf in het geding is, als tot hem gericht moet worden beschouwd;

O. hieromtrent, dat naar 's Raads oordeel, Bignell naast de Boo tegenover verzoekster voor de hier bedoelde schade aansprakelijk is;

dat immers, gelijk blijkt uit een door verzoekster overgelegd vonnis van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage van 4 Febr. 1948, Bignell uit winstbejag zijn medewerking aan den bezetter heeft verleend bij de verkoop van door den bezetter geroofd Joods bezit en zich zelfs ingespannen heeft om te verkrijgen, dat deze goederen uitsluitend bij hem zouden worden geveild;

dat hierin een door Bignell tegenover verzoekster gepleegde onrechtmatige daad is gelegen, die hem tot vergoeding der hierdoor aan haar toegebrachte schade verplicht;

dat nu beide gerequestreerden tegenover verzoekster schadeplichtig zijn, de Raad het redelijk acht de gevolgen der uit te spreken nietigverklaring in dier voege te regelen, dat deze schade vergoedingsplicht een hoofdelijke is;

O. voorts, dat al moge aan de Boo kwade trouw in den zin van art. 32 E 100 kunnen worden verweten, toch niet gebleken is, dat hij opzettelijk Joodse goederen heeft gekocht, terwijl Bignell zich uit winstbejag met de verkoop van geroofd Joods goed bezighield, de herkomst der goederen tegenover de bezoekers van zijn veilingen verzwijgende;

dat Bignell door aldus te handelen een onrechtmatige daad tegenover de Boo heeft gepleegd, tengevolge waarvan hij verplicht is de door de Boo tengevolge van de vernietiging van de koop geleden schade te vergoeden, ongeacht zijn verplichting tot restitutie der door hem genoten provisie, welke in dit geding niet ter sprake is gekomen;

O. dat verzoekster, ingeval zij ten dezen verhaal zoekt, aan gerequestreerden zal hebben te cederen hare vordering op de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte of zodanige andere Duitse instanties waaraan de koopprijs ten goede is gekomen.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de ten requeste omschreven koop;

Veroordeelt gerequestreerden hoofdelijk, des dat de een betalende, de ander zal zijn bevrijd, aan verzoekster te betalen de somma van f 1277,50;

Veroordeelt gerequestreerde Bignell tot betaling aan gerequestreerde de Boo van het door dezen uit voormelden hoofde aan verzoekster betaalde;

Verstaat, dat verzoekster ingeval van betaling door één der gerequestreerden aan dezen zal cederen hare vordering, uit hoofde van de verkoop der ten requeste omschreven goederen, op de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte dan wel zodanige andere Duitse instanties aan wie de koopprijs zal zijn ten goede gekomen en dat partij de Boo — zo de vordering aan haar zou zijn gecedeerd — dezelve op haar beurt zal overdragen aan partij Bignell na betaling van genoemd bedrag van f 1277,50.

Veroordeelt gerequestreerden in de kosten van dit geding, tot aan de uitspraak aan de zijde van iedere gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1436

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Oct. 1948. (Mrs Jhr. van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk.)

Verweerders in November 1944 een hun geheel onbekend bedrijf kopende, zonder voorafgaande inzage in het Handelsregister, kunnen zich kwalijk op subjectieve goede trouw beroepen, doch hebben in ieder

geval zo onvoorzichtig gehandeld, dat zij elke aanspraak, dat met hunne belangen rekening worde gehouden, hebben verwerkt.

Alle transactie's ten aanzien van het bedrijf nietig en van onwaarde verklaard, met verwijzing van de zaak tegen de onder beheer staande gerequestreerden naar het N.B.I. en met aanhouding van de zaak tegen de overige gerequestreerden.

Gerequestreerden, die direct van de Nagu hebben gekocht, zijn voor de gehele geleden schade aansprakelijk en de gerequestreerden, die in November 1944 als volgende kopers zijn opgetreden, zijn aansprakelijk voor de schade, geleden na November 1944.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 22 Dec. 1947 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift met bijlage van Gerrit van Staalduinen, wonend te Alphen aan de Rijn, in zijn hoedanigheid van door het Nederlandse Beheersinstituut benoemd bestuurder van de N.V. Zuid-Hollandse Inleggerij C. Mank Johzn., gevestigd te Langeraar, Gemeente Ter Aar, raadsman Mr A. J. Meijer, adv. en proc. te Alphen aan de Rijn;

Gezien het verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen zowel van Julius Mourits als van Gerben Jansma;

en voorts het verweerschrift van E. G. Roelofs en C. J. van Leusden, beiden accountants te Amsterdam, tegen wie het verzoekschrift alsmede is gericht, ingediend door hun gemachtigde Mr H. Spoor, adv. en proc. te Amsterdam;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van Maandag, 27 Sept. 1948;

O. dat ten processe is komen vast te staan, hetgeen requestrant zakelijk onder meer heeft gesteld:

dat de in hoofde genoemde Naamloze Vennootschap, ook „inleggerij Mank" te noemen, in April 1943 als Joods bedrijf onder beheer is gesteld van Julius Mourits;

dat in 1944 het gehele bedrijf der N.V. door de N.A.G.U. of andere Duitse instantie is verkocht aan Julius Mourits en Gerben Jansma, die dat bedrijf hebben ingebracht in een per 1 Augustus 1944 door hen opgerichte Vennootschap onder de firma „Zuid-Hollandse Inleggerij C. Mank Johzn.", terwijl toen tevens de meergenoemde Naamloze Vennootschap is opgeheven en in liquidatie getreden;

dat Mourits en Jansma het gehele bedrijf hunner firma hebben verkocht en overgedragen aan E. G. Roelofs en L. J. van Leusden voornoemd, welke verkoop en overdracht is geconstateerd bij onderhandse akte van 4 November 1944;

O. dat, al hetgeen aldus met de inleggerij Mank in den bezettingstijd is gebeurd, blijkens door requestrant overgelegd uittreksel uitvoerig is aangetekend in het Handelsregister te Leiden;

O. dat inmiddels de opheffing en liquidatie der N.V. door het Beheersinstituut in December 1945 ingevolge het bepaalde in art. 105 E 100 zijn ongedaan gemaakt;

O. dat de vordering van requestrant in de eerste plaats ten doel heeft de vernietiging te verkrijgen der voorzegde in bezettingstijd verrichte rechtshandelingen, en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, alsmede doorhaling van de daarvan in het Handelsregister gedane aantekeningen;

O. dat het Beheersinstituut, in zijn qualiteit van beheerder der vermogens van Mourits en Jansma, de gegrondheid dezer vordering erkent;

O. dat Roelofs en van Leusden zich met beroep op hun goede trouw tegen toewijzing dezer vordering hebben verzet en menen, dat het onredelijk zou zijn dat zij, die alleen als koopsom reeds f 40.000 beweren betaald te hebben, aldus volkomen zouden worden gedupeerd;

dat de Raad echter dit beroep op goede trouw ten enenmale verwerpt;

dat alleen reeds de omstandigheid, dat verweerders, in November 1944 kopende, vóór zij kochten naar zij zeggen geen inzage hebben genomen van het Handelsregister te Leiden, waar de gehele voorgeschiedenis stond aangetekend, leidt tot verwerping van het beroep op goede trouw;

dat trouwens de gehele gedraging van deze, zich accountants noemende personen uitermate verdacht is en in strijd met de waardigheid van hun beroep;

dat zij hebben medegedeeld van het bedrijf ener inleggerij generlei ervaring te hebben en daarvan niets af te weten en het onderhavig bedrijf — waarvan zij beweren ook overigens niets te hebben geweten, terwijl zij geen der daarbij betrokken personen zouden hebben gekend — gekocht te hebben door bemiddeling van zekeren Korpershoek te Amsterdam; met het doel dit bedrijf na den oorlog weer met winst te verkopen;

dat zij vóór den koop wel van Amsterdam naar Alphen aan de Rijn en Lageraar zijn gegaan om het bedrijf in ogenschouw te nemen, doch beweren toen geen gelegenheid te hebben gehad inzage te nemen of door iemand van hunnentwege te doen nemen van het Handelsregister;

dat in het Handelsregister, anders dan blijkens het koopcontract van 4 November 1944 het geval was, alleen Roelofs als eigenaar staat vermeld en van Leusden als procuratiehouder van het door hen gekocht bedrijf, hetgeen verweerders hiermede verklaren, dat van Leusden tegenover de buitenwereld niet wilde weten dat hij, accountant, mede koper was van het bedrijf en dat om die reden zijn assistent Roelofs naar voren werd geschoven, die zelf in het geheel geen geld in de zaak kon steken en f 25.000 zou hebben geleend van zekeren van der Meyden;

dat op grond van dit een en ander de Raad zich afvraagt, of van subjectieve goe-

de trouw aan de zijde van deze verweerders ook maar sprake kan zijn, doch hoe dit zij, gelijk gezegd, verweerders door een hun geheel onbekend bedrijf te kopen in het jaar 1944 — toen elke Nederlander wist, laat staan een Amsterdamse accountant, hoe de Joden door de Duitsers en hun handlangers van al hun bezit waren en werden beroofd — zonder voorafgaande inzage van het Handelsregister, zo onvoorzichtig gehandeld hebben dat zij elke aanspraak, dat de Raad met hun belangen rekening houde, hebben verwerkt;

O. mitsdien, dat het hierboven besproken onderdeel der vordering voor toewijzing vatbaar is;

O. dat requestrant dan wijders heeft gevorderd hoofdelijke veroordeling van Mourits, Jansma, van Leusden en Roelofs tot betaling van schadevergoeding wegens onttrekking van gelden en winstderving tot een totaal bedrag aanvankelijk van f 109.526,40, waarop requestrant ter terechtzitting naar aanleiding van hetgeen het Beheersinstituut ter zake aanvoerde enige correcties heeft aangebracht, onder toevoeging van het verzoek, dat de Raad een accountant zal benoemen ter juiste vaststelling van de vereiste cijfers;

O. hieromtrent ambtshalve, dat op grond van het bepaalde in art. 25 E 133 requestrant in dit onderdeel zijner vordering niet-ontvankelijk is voorzover betreft Mourits en Jansma;

dat weliswaar het Beheersinstituut zich niet uitdrukkelijk op voorzegd wetsartikel wenste te beroepen en uit dien hoofde geen bezwaar had, dat de Raad de zaak aan zich zou houden, doch de Raad daarvoor niet voelt nu het niet geldt de simpele vaststelling van een bedrag, dat rechtstreeks uit de rest der beslissingen voortvloeit, doch een betrekkelijk gecompliceerd onderzoek, waarbij onderling overleg tussen het Beheersinstituut en requestrant van groot en practisch belang kan zijn, mede ter verdeling van de aansprakelijkheid tussen Mourits en Jansma enerzijds, van Leusden en Roelofs anderzijds, welke de Raad zich in grote trekken aldus denkt, dat Mourits en Jansma hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de gehele door requestrant q.q. geleden schade, van Leusden en Roelofs hoofdelijk met hen enkel voor de schade na 4 Nov. 1944;

dat de beslissing ten aanzien van laatstgenoemde verweerders derhalve zal moeten worden aangehouden tot de schadevordering tegen Mourits en Jansma zal zijn vastgesteld;

O. op deze gronden, dat moet worden recht gedaan als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig en van onwaarde de in de eerste rechtsoverweging dezer uitspraak vermelde verkopen en overdrachten alsmede inbreng van het bedrijf der N.V. Zuid-Hollandse inleggerij C. Mank Johzn. te Langeraar en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen van de verweerders Mourits en Jansma, respectievelijk van Leusden en Roelofs met bedoeld bedrijf.

Beveelt de doorhaling van de desbetreffende aantekeningen in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland, kantoor Leiden, aanvangende met die van 29 April 1943, betreffende de benoeming van Julius Mourits, tot treuhänder-beheerder, tot en met die van 16 Maart 1945 vermeldend Eduard Georg Roelofs als eigenaar en Cornelis Jan van Leusden als procuratiehouder van het bedrijf der door requestrant vertegenwoordigde vennootschap.

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn vordering tot veroordeling van verweerders Mourits en Jansma tot schadevergoeding en verwijst in zoverre de zaak, voorzoveel nodig, naar het Beheersinstituut.

Houdt de zaak voor het overige aan ten aanzien van de verweerders van Leusden en Roelofs.

No. 1437

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Sept. 1948. (Mrs Jhr van der Does de Willebois Craandijk en Polderman).

Het K. B. D 16 is noodwetgeving met beperkte strekking ten einde ongewenste gevolgen voor de Staat te voorkomen van het verkrijgen van een vreemde nationaliteit door Nederlanders.

Bij de toepassing van het Besluit D 16 moet hiermede rekening worden gehouden en mag derhalve niet hieruit worden afgeleid, dat het een algehele wijziging tot stand brengt op de regelen, bestaande t.a.v. het verkrijgen ener vreemde nationaliteit.

Beschikking van het Beheersinstituut, waarbij de vrouw, die tijdens de bezetting met een Duitser is gehuwd, tot vijandelijk onderdaan is aangemerkt, bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 3 April 1948 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van Mevrouw B. C. Krusemeyer, wonend te Bloemendaal, gemachtigde Mr A. Muller, adv. en proc. te Leiden;

Gezien het antwoord van Het Nederlandse Beheersinstituut en gelet op het behandelde ter terechtzitting van 23 Augustus 1948;

O. dat verzoekster, die van origine Nederlandse is, op 15 Mei 1944 te Erling-Andechs is gehuwd met den Duitser Bruno van Werden en dit huwelijk sedertdien, naar verzoekster stelt, in December 1947 door echtscheiding is ontbonden;

dat het verzoekschrift zich richt tegen de beslissing van het Beheersinstituut tot on-

der beheer stelling van haar vermogen op grond van art. 2 E 133, welke beslissing omstreeks 13 Maart 1948 te harer kennis is gebracht en uitdrukkelijk bevestigd bij brief van 13 Maart 1948;

dat verzoekster hiertegenover stelt, met beroep op het K. B. D 16, dat zij door voormeld huwelijk haar Nederlandse nationaliteit niet heeft verloren en mitsdien verzoekt veroordeling van het Beheersinstituut om het beheer, als zijnde onrechtmatig, nietig en van onwaarde, onverwijld op te heffen;

O. dat art. 1 van gezegd Besluit D 16 luidt, voorzover hier van belang:

„Door het na 9 Mei 1940 verkrijgen of deelachtig worden van de nationaliteit of het onderdaanschap van een Staat, waarmede Wij ten tijde dier verkrijging geen diplomatieke betrekkingen onderhielden of onderhouden, wordt tenzij die betrekkingen tussen 9 Mei 1940 en het tijdstip, waarop dit besluit in werking treedt, zijn tot stand gebracht, het Nederlanderschap noch het Nederlands onderdaanschap verloren dan indien Wij zulks uitdrukkelijk verklaren."

dat dit wetsartikel, op het onderhavige geval toegepast, derhalve bepaalt, dat een Nederlandse vrouw, die na 9 Mei 1940 door haar huwelijk met een Duitser de Duitse nationaliteit verkrijgt, haar Nederlanderschap niet verliest;

dat het standpunt van requestrante zakelijk hierop neerkomt dat, nu de Nederlandse wet zelve bepaalt dat zij, niettegenstaande haar huwelijk na 9 Mei 1940 met een Duitser, Nederlandse is gebleven, zij voor alle Nederlandse autoriteiten Nederlandse is en niets dan dat, onverschillig of zij wellicht naar Duits recht als Duitse moet worden beschouwd;

dat de algemene stelling, waarop requestrante zich baseert, deze is dat een Nederlander, zo lang hij niet naar Nederlands recht zijn Nederlanderschap verloren heeft, in geen geval naar Nederlands recht tevens als vreemdeling kan worden beschouwd;

O. dat de Raad deze stelling in het algemeen juist acht, doch zij den Raad niet ertoe mag leiden, om aan het K. B. D 16 gevolgtrekkingen te verbinden, die in strijd zijn met de kennelijke strekking van dit Besluit;

dat dit K. B. gezien moet worden in rechtstreeks verband tot de wet op het Nederlanderschap (wet van 12 Dec. 1892);

dat ter voorkoming zoveel mogelijk van dubbele nationaliteit laatstgenoemde wet bepaalt, dat de verkrijging ener vreemde nationaliteit — mits uiteraard door den wil van den verkrijger — het verlies van het Nederlanderschap tengevolge heeft (vlg. art. 7);

dat in afwijking hiervan het K. B. D 16 bepaalt, dat — kort gezegd — verkrijging der nationaliteit van een vijandelijken Staat na 9 Mei 1940 verlies van het Nederlanderschap niet medebrengt;

dat derhalve de wetgever van het K. B. D 16, vooropstellend het voldongen en door hem erkende feit van de verkrijging door een Nederlander van een vreemde nationaliteit, uitdrukkelijk bepaalt dat de in het Besluit genoemde categorie van verkrijgers der vreemde nationaliteit niettemin den Staat van Nederlander behouden; m. a. w. hen stempelt tot vreemdelingen, die hun Nederlandse nationaliteit niet (geheel) verloren hebben;

O. dat hier niet is te zien een contradictio in terminis, daar het Besluit D 16 is een stuk noodwetgeving met beperkte strekking, welke blijkt uit den considerans, volgens welke dit Besluit beoogt ongewenste gevolgen te voorkomen van het verkrijgen van een vreemde nationaliteit door Nederlanders;

dat onder „ongewenste gevolgen" moeten worden verstaan gevolgen, die ongewenst zijn voor den Staat, — waarbij met name valt te denken aan onttrekking van Nederlanders aan strafvervolging wegens collaboratie en anderszins — gelijk blijkt uit de Memorie van Toelichting op het ontwerp-Besluit, waarin wordt uiteengezet, dat de aanleiding tot het afkondigen van het Besluit was het aan de Regering bekend geworden plan der Japanners, Nederlandse onderdanen in Nederlands-Indië op grote schaal in het genot van het Japannerschap te stellen, welk voornemen de Regering als in strijd met het landsbelang bij voorbaat wenste te verijdelen;

dat, naar 's Raads oordeel bij de toepassing van het Besluit D 16 op deze beperkte strekking van dit Besluit moet worden gelet en daaruit derhalve niet mag worden afgeleid, dat het een verder strekkende en algehele wijziging in de regelen op het stuk van het verkrijgen ener vreemde nationaliteit, tot stand brengt;

dat de Raad dus met het N.B.I. van mening is, dat het Besluit D 16 niet belet appellante te beschouwen als behorend tot de natuurlijke personen, bedoeld in art. 2 tweede lid E 133, „die te eniger tijd na den tienden Mei 1940 onderdanen zijn geweest van een vijandelijken Staat";

dat ten overvloede wordt opgemerkt, dat nu de Wetgever in het Besluit D 16 geen hinderpaal heeft gezien om bij de Wet van 24 Dec. 1947 (H 450) te bepalen, dat het vermogen van na de in werking treding van het Besluit E 133 vijandelijk onderdaan geworden personen in eigendom aan de Staat overgaat, evenzeer valt aan te nemen, dat de Wetgever niet heeft bedoeld te dezen aanzien een uitzonderingspositie te scheppen voor hen die na 9 Mei 1940, doch voor de in werking treding van het Besluit E 133 vijandelijk onderdaan zijn geworden, gelijk bij verzoekster het geval is;

O. dat appellante zich voorts er op beroepen heeft, dat haar huwelijk met Bruno van Werden in December 1947 door echtscheiding ontbonden is, doch uit het bovenoverwogene volgt, dat dit verweer haar niet kan baten, daar de beweerde ontbinding van het huwelijk niet wegneemt, dat zij te

eniger tijd na 10 Mei 1940 Duitser is geweest;

dat volledigheidshalve de Raad hierbij aantekent, dat door de overgelegde „Bescheinigung" de Raad nog niet de stellige overtuiging heeft bekomen, dat de ontbinding van het huwelijk inderdaad heeft plaats gehad;

O. dat appellante nog beroep heeft gedaan op de billijkheid en op het feit, dat zij zich verder volkomen behoorlijk heeft gedragen;

dat ook dit verweer niet kan baten tegenover het stellig voorschrift van art. 2 tweede lid E 133, doch een en ander wellicht van belang kan zijn voor de verkrijging van een verklaring als bedoeld in art. 34 eerste lid sub f E 133 (ontvijanding);

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep.

No. 1438

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM, 24 Nov. 1948. (Mrs van Nievelt, Vos, Kol. Klingen).

Verdachte heeft, deel uitmakende van een executiepeleton, op bevel van zijn superieuren gijzelaars neergeschoten. Al zou deze fusillering objectief in strijd met het oorlogsrecht zijn geweest, zo is verdachtes opzet tot doodslag toch niet bewezen, gezien de feitelijke situatie en de mate van zijn ontwikkeling. Vrijspraak.

(Sr. art. 287; B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem,

tegen:

Kurt Strehlau, geboren te Sachrau 30 Juli 1909, wonende te Sachrau (Dld.), thans in bewaring in het Bewarings- en Verblijfskamp te Vught.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 24 Sept. 1944, gedurende en in verband met de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen het Koninkrijk der Nederlanden, doch voor 15 Mei 1945, te Gorssel, althans in Gelderland, als Duits militair, althans in staats- of publieke dienst bij de Duitse vijand, opzettelijk tezamen en in vereniging met een of meer anderen, althans alleen, in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog, een of meer Nederlanders van het leven heeft beroofd, door alstoen aldaar opzettelijk uit een met scherp geladen vuurwapen — bij wijze van fusillering — een of meer schoten af te voeren op deze Nederlander(s), tengevolge waarvan deze dodelijk is (zijn) getroffen en onmiddellijk daarop is (zijn) overleden; hebbende hij, verdachte, bovenvermelde handelingen verricht, terwijl hij wist, althans begreep, dat voormelde Nederlander(s) niet bij enige rechterlijke uitspraak veroordeeld was (waren);

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet door de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen dat verdachte het hem telaste gelegde heeft begaan;

O. toch dat het Hof bij het onderzoek ter terechtzitting is gekomen tot de volgende reconstructie van feiten: De bezetter heeft als directe reactie op verzetsdaden, gepleegd in de gemeente Gorssel, een aantal inwoners dier Gemeente doen gevangen nemen. De arrestanten werden gekozen uit de groep dergenen die, volgens ambtelijke inlichtingen van de S.D., anti-Duits waren. Naar enige schuld der arrestanten aan de verzetsdaden is, in dit stadium althans, niet gevraagd. Burgemeester en Secretaris der gemeente Gorssel waren kort tevoren ondergedoken, terwijl het bevolkingsregister was verdwenen, bovendien waren al of niet geslaagde pogingen gedaan spoor- en waterwegen te vernielen.

Deze feiten werden door de bevelvoerende Duitser Heinemann (thans wegens oorlogsmisdrijven gevonnist en ter dood gebracht), beschouwd als daden van verzet en sabotage, gericht tegen de bezetter. Heinemann heeft daarop een tot tweemaal toe door hem verlengde termijn gesteld, waarbinnen Burgemeester en Secretaris moesten terugkeren. Dit ultimatum is als zodanig aan de bevolking en ook aan de arrestanten aangezegd onder mededeling dat, werd daaraan niet voldaan, een zestal dier arrestanten zou worden gefusilleerd. Niet is gebleken of dit ultimatum ter kennis van Burgemeester en Secretaris is gekomen.

Nadat de tijd was verstreken zonder dat Burgemeester en Secretaris zich hadden gemeld, heeft Heineman zijn ondergeschikte Beeck, (thans wegens oorlogsmisdrijven gevonnist en ter dood gebracht), opdracht gegeven het onder laatstgenoemde staande „Kommando Beeck" als executie-peleton te doen optreden. Dit executie-peleton heeft onder direct bevel van Beeck vijf Nederlanders gefusilleerd, zijnde de zesde bij een poging tot vlucht neergeschoten. Verdachte, deel uitmakend van het „Kommando Beeck" heeft, daartoe aldus door zijn superieuren aangewezen, deel uitgemaakt van het executie-peleton.

O. dat, in het midden gelaten of dit optreden van de bezetter objectief in strijd was met de wetten en gebruiken van de oorlog en/of de menselijkheid — een vraag, welke mede wordt beheerst door een vergelijking van de ernst van de genomen maatregel enerzijds en de redelijke Duitse oorlogsbelangen anderzijds — naar 's Hofs oordeel niet is gebleken dat verdachte zich van een strijdigheid bewust moet zijn geweest;

dat immers de grenzen tussen hetgeen in oorlogstijd wel en hetgeen niet geoorloofd is niet zo duidelijk liggen en zeker in September 1944 niet zo duidelijk lagen, dat geconcludeerd mag worden dat verdachte als

leek en ondergeschikt militair met eenvoudige schoolopleiding geacht moet worden te hebben geweten of begrepen in strijd met voornoemde wetten en gebruiken en/of de menselijkheid te handelen;

O. dat derhalve, ook al zou de fusillering objectief in strijd worden geacht met het oorlogsrecht, niet als bewezen zou mogen worden aangenomen dat verdachte ten deze opzettelijk heeft gehandeld, te minder waar het de Hove niet onaannemelijk is voorgekomen, dat verdachte te goeder trouw heeft gemeend, dat het hier betrof het fusilleren van personen, die schuldig bevonden aan bepaalde vergrijpen, ter dood waren veroordeeld; enz.

No. 1439

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 4 November 1948. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer.)

Overeenkomst tussen partijen bij verkoop van een Joods onroerend goed, dat de koop na verloop van 2 jaren definitief zoude zijn, staat een rechtsherstel niet in de weg, daar ook die overeenkomst onder dwang is tot stand gekomen.

Gerequestreerde had niet, zonder rekening te houden met de belangen van de Joodse crediteur, zijn hypothecaire schuld vrijwillig mogen aflossen aan een andere instantie, zonder zich er van te vergewissen, dat die gelden aan de Joodse crediteur zouden ten goede komen.

Koopovereenkomst en hypotheekverlening nietig verklaard, alsmede de aflossingen op de hypothecaire schuld en de rentebetalingen, met verrekening tussen partijen, zoals in het vonnis nader omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een authentiek afschrift van een op 31 Januari 1947 door Notaris P. H. Fledderus te Hoogeveen opgemaakt proces-verbaal van zwarigheden, waaruit blijkt dat tussen enerzijds Harry Karel de Vries, koopman, wonende te Amersfoort, ten deze handelend voor zoveel nodig voor zich en tevens als gemachtigde van zijne echtgenote Betje Martha Kolthoff, zonder beroep, wonende aldaar, met wie hij is gehuwd buiten gemeenschap van goederen en handelend tot bijstand en machtiging zijner genoemde echtgenote, en tevens in kwaliteit van bewindvoerder over het vermogen van de afwezige Izaak Benedictus Kolthoff en diens echtgenote Metha Kolthoff, beiden gewoond hebbende te Hoogeveen en anderzijds Jan van Goor Janszoon, landbouwer, wonende in het Oosterveld, Gemeente Zuidwolde, is beproefd een minnelijke regeling tot stand te brengen, betreffende het herstel van eerstgenoemde partij, hierna de Vries te noemen, in haar rechten op het navolgend onroerend goed:

een boerderij, bestaande uit huis en erf met grasland en bouwland, gedeeltelijk in pacht bij de koper en gedeeltelijk in gebruik bij de verkoopster destijds, staande en gelegen in het eerste Oosterveld, Gemeente Zuidwolde, kadaster Gemeente Zuidwolde, Sectie A, nummers 719, 720, 721, 849, 850, 851, 852, 1228, 1229 en 971 samen groot 9.81.30 ha,

welke regeling niet is tot stand gekomen, doordien partijen niet tot overeenstemming konden komen;

Mede gezien het advies van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel, het schrijven van de Vries d.d. 20 Juni 1947, waarbij hij het geschil bij de Afdeling Rechtspraak heeft aanhangig gemaakt, het verweerschrift van van Goor d.d. 3 September 1947 en de verder door partijen overgelegde stukken;

Gelet op de op 16 September 1948 te dezer zake door de Arnhemse Kamer gehouden mondelinge behandeling, waarbij zijn verschenen H. K. de Vries voornoemd, bijgestaan door zijn raadsman Mr H. J. Polak, advocaat te Groningen, J. van Goor (en echtgenote) bijgestaan door Mr J. P. Hogerzeil, advocaat te Zwolle, zomede als getuigen P. H. Fledderus voornoemd, ten verzoeke van partij de Vries en F. Drenth en G. Elzinga, beiden landbouwer te Zuidwolde en W. de Jong, predikant te Zuidwolde, ten verzoeke van partij van Goor;

O. dat door de Vries rechtsherstel wordt verzocht ten aanzien van bovenvermeld onroerend goed, dat door Izaak Benedictus Kolthoff, zonder beroep, wonende te Hoogeveen en Israël Samuel Kolthoff, zonder beroep, wonende aldaar, als enige firmanten van de firma A. B. Kolthoff in liquidatie, gevestigd te Hoogeveen, destijds eigenaren en ten deze verzoekers rechtsvoorgangers, tijdens de vijandelijke bezetting, te weten op 29 Augustus 1941, ingevolge de Verordening 102/1941 werd verkocht aan van Goor, onder de opschortende voorwaarde dat de goedkeuring van het door het Departement van Landbouw en Visserij ingestelde Bureau voor de goedkeuring zou plaatshebben, welk Bureau toestemming tot de verkoop, voor f 13.750, heeft verleend op 30 April 1942, zijnde de overdracht van het onroerend goed overgeschreven ten Hypotheekkantore te Assen op 23 Juni 1942 in deel 1666 nummer 30;

O. dat bij de acte van overdracht werd overeengekomen, dat de koopsom aan verkoopster zou worden schuldig gebleven tegen 4 % 's jaars onder eerste hypotheek op het verkochte onroerend goed en bij acte van 6 Juli 1942 voor genoemde Notaris verleden, hypotheek door koper ten behoeve van verkoopster werd verleend, ingeschreven ten Hypotheekkantore te Assen op 8 Juli 1942 in deel 479 nummer 106;

O. dat het aannemelijk is en door de inhoud der koopacte wordt bevestigd, dat I.

B. en I. S. Kolthoff, zoals de Vries stelt, tot overdracht van het onroerend goed aan van Goor uitsluitend zijn overgegaan om te voldoen aan de Verordening tot verwijdering van Joden uit het agrarische bedrijfsleven, dus op grond van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan later bij Koninklijk Besluit is bepaald, dat hij geacht wordt, nimmer van kracht te zijn geweest, zodat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, de door de Vries gewenste nietigverklaring van verkoop en overdracht van het onroerend goed in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn, tenzij het tegendeel zou blijken;

O. dat van Goor meent dat dit laatste het geval is, nu, naar hij stelt, toen bij de verkooponderhandelingen bleek dat de Kolthoff's de boerderij later weer terug wensten te krijgen, in het belang van de koper werd overeengekomen, dat de koop, zo deze niet binnen twee jaar ongedaan zou zijn gemaakt, definitief zou zijn;

O. dat de getuigen Drenth en Elzinga in die zin hebben verklaard, dat tussen degenen die onroerend goed van de Kolthoff's kochten, waaronder van Goor, en de Kolthoff's werd overeengekomen dat de kopers het gekochte later aan de Kolthoff's moesten terug geven, behoudens dat kopers na twee jaar van die verplichting waren ontheven;

O. dat, aangenomen dat hierdoor de door gerequestreerde gestelde afspraak bewezen is, zulks echter het achterwege laten van rechtsherstel niet redelijk doet zijn, aangezien zoals de koper, al was deze een eenvoudig landbouwer, kon begrijpen, de Joodse verkopers hun onroerend goed door de maatregelen van de vijand niet mochten behouden, zodat zij in de dwangpositie verkeerden, het goed te verkopen onder een voorwaarde, die zij zoals gerequestreerde zelf stelt, aanvankelijk niet wensten, dan wel te riskeren, dat door niet met die voorwaarde in te stemmen, waardoor de koop zou afspringen, voor hen tengevolge van de dwang der bezetters nog ernstiger gevolgen zouden intreden, uit welk een en ander volgt dat aan bedoelde voorwaarde ongeoorloofde dwang van de vijand kleeft;

O. dat mitsdien de koopovereenkomst en overdracht van genoemd onroerend goed moet worden nietigverklaard;

O. dat op grond daarvan eveneens moet worden nietigverklaard de hypothecaire inschrijving op het onroerend goed en de vordering van de verkopers op van Goor ter zake van de onbetaald gebleven kooppenningen, alsmede de aflossingen door van Goor op de hypothecaire schuld;

O. dat die aflossingen bedragen: op of omstreeks 10 Mei 1943 f 3750, op 4 Januari 1944 f 2000, op 7 Juli 1944 f 2000 en op 29 Maart 1945 f 2000, te zamen f 9750 in handen gekomen van het Makelaarskantoor Everout, dat het geld weder afdroeg aan de Niederländische Grundstückverwaltung (N.G.V.) en op 6 Augustus 1945 f 2000, ten goede gekomen aan de nagelaten betrekkingen van de firmanten Kolthoff;

O. dat dit laatste bedrag, nu de hypothecaire vordering wordt nietigverklaard, door de Vries aan van Goor dient te worden terugbetaald, doch laatstgenoemde, ingeval van rechtsherstel, ook aanspraak maakt op de andere door hem op de koopsom betaalde bedragen;

O. dat van Goor daartoe aanvoert, dat hij zich immers na twee jaren als definitief eigenaar kon beschouwen, hij als oppassend landbouwer het hem als het ware met de paplepel ingegoten principe had, dat een hypotheek zodra mogelijk moet worden afgelost en hij na het ontvangen van een brief van de hem onbekende firma Everout, inhoudende dat deze de hypotheek beheerde, zich tot de Notaris der familie Kolthoff heeft gewend met de vraag of hij aan de firma Everout kon betalen, waarop deze hem heeft gezegd „ik zou maar betalen" of iets dergelijks; dat hij de eerste aflossing aan de notaris heeft gedaan, die deze aanvaardde ten behoeve van de familie Kolthoff aan de firma Everout en hij later, toen hem was medegedeeld, dat hij ook rechtstreeks aan die firma kon betalen, deze weg gevolgd heeft; dat op de aanschrijvingen tot rentebetalingen van de firma Everout stond „cred. A. B. Kolthoff" en op kwijtingen van aflossing van die firma „ten bate van de firma A. B. Kolthoff"; dat uit het feit dat hij in Maart 1945 nog een aflossing deed, volgt dat hij meende dat het geld bij Everout in goede handen was;

O. dat de Raad echter dit verweer verwerpt;

dat toch van Goor zich bewust had moeten zijn, dat de door hem gestelde belofte van verkopers, het onroerend goed na twee jaar niet meer terug te zullen verlangen door hem, onder buitengewone omstandigheden, hun vrijheid van handelen betreffende, was gedaan, hetgeen van invloed was op de waarde van die toezegging en voorts van Goor geruime tijd, in ieder geval een 5-tal maanden, vóórdat die twee jaren verstreken waren reeds zijn eerste aflossing wenste te doen, zodat zijn bewering dat hij ging aflossen omdat hij zich als definitief eigenaar beschouwde ten aanzien van de eerste aflossing faalt, hetgeen het vermoeden wettigt dat hij de latere aflossingen ook zou hebben gedaan indien de gestelde voorwaarde niet was gemaakt;

dat echter, dit daargelaten, van Goor naar regelen van goede trouw tegenover zijn verkopers de aflossingen niet had behoren te doen, althans hem te dezer zake lichtvaardigheid en gebrek aan zorgvuldigheid tegenover die verkopers kan worden verweten;

dat immers Notaris Fledderus, naar deze verklaart, toen van Goor zich tot deze tot het doen van een aflossing wendde, niet tot van Goor heeft gezegd, dat hij dat maar moest doen, doch dat dit niet kon, delende Notaris Fledderus in zijn brief aan gere-

questreerdes raadsman d.d. 20 Aug. 1947 voorts mede, dat hij als reden dat van Goor hem niet kon aflossen, deze heeft opgegeven, dat de hypotheek door de bezettingsautoriteiten in beheer was genomen, dat van Goor bleef bij zijn mededeling, dat hij wilde aflossen en hem verzocht te willen aanvragen of hij direct f 2500 mocht aflossen en op 1 Juli 1943 wederom f 1250;

dat nu, al moge van Goor een eenvoudig landbouwer zijn, deze informatie bij Notaris Fledderus hem had moeten leren, dat er volstrekt geen waarborg bestond dat de voor de Kolthoff's bestemde gelden bij de hem onbekende firma Everout in goede handen zouden zijn, integendeel, en hij aan de Notaris niet kan verwijten, dat deze nu diens voorzegde medelingen, op zijn aandringen zich tot verschillende instanties heeft gewend en tenslotte de eerste aflossing van van Goor in ontvangst heeft genomen; dat van Goor noch de eerste, noch de volgende aflossingen had moeten doen, doch het geld had moeten bewaren; dat het niets zeggend was, dat op aanschrijvingen tot rente-betaling of kwijtingen vermeld stond, dat Kolthoff crediteur was of een credit-rekening had of dat ten behoeve van Kolthoff werd ontvangen, daar Kolthfof inderdaad gerequestreerdes crediteur was en de ontvangst door enige instelling, van wier betrouwbaarheid men niets afweet, van aan Joden toekomende gelden in de bezettingstijd, „ten behoeve" van die Joodse crediteur, zelfs bij iemand die van de beroving van de Joden in de oorlogstijd niet geheel op de hoogte is, niet enige verwachting, dat die gelden getrouw voor de Joodse crediteur worden bewaard, kon opwekken; dat het zelfs op 29 Maart 1945 nog verrichten van een aflossing, veeleer de lichtvaardigheid ten opzichte van de Joodse belangen accentueert, dan ten voordele van van Goor strekt, daar toen de bevrijding en daarmede het einde van de rechtloosheid der Joden kennelijk naderde;

dat de Raad gaarne wil aannemen, dat van Goor een oppassend man is, die als principe heeft zijn schulden te betalen, maar dit laatste hem er niet toe had mogen leiden, zonder zich rekenschap te geven van de belangen van de Joodse crediteuren, zijn schulden af te doen onder de omstandigheden, als is geschied;

O. dat daarom geen aanleiding aanwezig is tot terugbetaling van meerdere aflossingen door de Vries aan van Goor, dan het genoemde bedrag van f 2000; dat art. 33 van het Besluit E 100 nog in het verweerschrift ter sprake wordt gebracht, doch dit artikel niet van toepassing is, daar van Goor niet door Everout tot het verrichten van aflossingen werd verplicht;

O. dat van Goor ter zake van de afgedragen aflossingen ad f 9750 een vordering heeft op de N.G.V.;

O. dat als gevolg van de nietigverklaring van verkoop en overdracht van het onroerend goed, waardoor de Kolthoff's geacht moeten worden niet de eigendom van het goed verloren te hebben, de pachtrechten van van Goor geacht moeten worden niet door de, immers nietig te verklaren, verkoop en overdracht te zijn te niet gegaan; dat de Vries zich voorts niet tegen het voortduren van de pachtverhouding heeft verzet; dat de pachtovereenkomst zou hebben geduurd tot 1 November 1942/1 Mei 1943 en het aan de Raad billijk voorkomt aan te nemen dat de pacht zou zijn verlengd, bedragende de termijn van verlenging volgens het Pachtbesluit twaalf jaren, dus tot 1 November 1954/1 Mei 1955; dat als het gepachte moet worden beschouwd het oorspronkelijk gepachte met inachtneming van de wisseling van de percelen, die bij de verkoop heeft plaatsgehad, zodat het gepachte betreft de verkochte onroerende goederen;

O. dat herstel van partijen in de toestand zoals die zonder de koop zou zijn geweest, medebrengt verrekening van pacht en zakelijke lasten, zomede, nu de Vries deze in de verrekening wil opnemen, de door van Goor betaalde hypotheekrenten; dat in confessoris, dat de pacht, zoals door de Grondkamer vastgesteld jaarlijks bedraagt f593,11 (te betalen 1 Mei en 1 November) en de pacht per 1 November 1941 betaald is; dat mitsdien tot en met de termijn 1 November 1948 de te betalen pachtprijs bedraagt f 4151,77; waarop in mindering komen de door van Goor over 1942/1947 betaalde grondlasten, zijnde f 164,18 (benevens wat over 1948 moet zijn betaald), de brandverzekering 1941/1947 f 26,80 (eveneens eventueel met 1948 vermeerderd) en de molestverzekering over de jaren 1942/1945 ad f 149,56, bedragende de aftrekposten mitsdien f 340,54 (behoudens vermeerdering); dat de in mindering te brengen betaalde hypotheekrenten tot en met Juli 1947 bedragen f 1537,30, onverminderd van Goor's aanspraken op sindsdien betaalde renten;

O. dat van Goor in zijn verweerschrift in alinea 26 sub g tot n nog bedragen wegens onderhoudswerken en verbeteringen in rekening heeft gebracht, doch partijen tot overeenstemming zijn gekomen over deze posten nader overleg te plegen en bij niet overeenstemming daarover nader het oordeel van de Raad in te roepen;

O. dat van Goor nog heeft betoogd, dat indien het nadeel der gedane hypotheekaflossingen voor zijn rekening blijft, het in compensatie te brengen rentebedrag moet worden verhoogd, omdat, had hij geen aflossingen gedaan, hij meer rente zou hebben betaald;

O. dat dit verweer echter reeds hierom gerequestreerde niet kan baten, omdat, zou hij geen aflossingen hebben gedaan, hij over het bedrag van f 13.750 slechts over 3 jaren, namelijk laatstelijk 1 Januari 1945, aan Everout de 4 % rente zou hebben betaald, te weten f 1650, in plaats van f 1283,75, hetgeen nu bij Everout is gekomen en niet geretourneerd werd; dat voorts dit verschil zeker wordt gecompenseerd door het feit, dat de Vries het verlies dat op de rentevor-

dering tegenover de N.G.V. zal worden geleden geheel voor zijn rekening heeft genomen, terwijl toch wel aanleiding zou hebben bestaan van Goor in dit verlies te doen delen;

O. dat van Goor verder van mening is dat op de door hem te betalen pachtprijs, voorzover de bezettingstijd betreffende, niet slechts het bedrag van de door hem over die tijd betaalde hypotheekrenten in mindering moet worden gebracht, doch in ieder geval in mindering moet worden gebracht het bedrag van de pacht, welke hij tijdens de bezetting zou hebben betaald, indien geen koopovereenkomst ware gesloten, belopende f 2110, aangezien hij dan bij de pachtbetaling geen risico zou hebben gelopen; dat echter in dit betoog wordt voorbijgezien dat rekening gehouden moet worden met de tengevolge van de koop gewijzigde verhoudingen en de aard der gesloten koopovereenkomst voor van Goor nu eenmaal risico met zich bracht, terwijl hij geenszins met een te zwaar risico wordt belast, nu de Vries de betaalde hypotheekrenten in mindering brengt; dat dit verweer dus moet worden verworpen;

O. dat met nietigverklaring van de betaling van hypotheekrenten, aan de Vries een vordering toekomt ter zake van de betalingen deswege aan Everout, tegenover de N.G.V. ten bedrage van f 1283,75;

O. dat nu de koop in beider belang werd tot stand gebracht en deze wordt nietig verklaard het billijk is dat de kosten van overdracht en hypotheekverlening, ten bedrage van f 824,63, die door van Goor worden betaald, door partijen gelijkelijk worden gedragen, zodat aan van Goor deswege een bedrag van f 412,31 toekomt; dat dit argument ook geldt voor de kosten, nog verder te maken ter effectuering van het rechtsherstel, waaronder royement van de hypotheek, van welke kosten de Vries de helft van van Goor zal kunnen vorderen;

O. dat aan te nemen is dat bij het minnelijk rechtsherstel, indien dit tot stand gekomen ware, ook voor de Vries kosten zouden zijn ontstaan, zodat termen bestaan, al is van Goor als de in het ongelijk gestelde partij te beschouwen, waardoor hij in de kosten van de procedure voor de Raad van het Rechtsherstel moet veroordeeld worden, de kosten van het beproefde minnelijk rechtsherstel, die door de Vries voldaan zijn, ten laste van beide partijen gelijkelijk te brengen, wat tot gevolg heeft betaling door van Goor aan de Vries van een bedrag van f 114,02;

O. dat het hiervoor overwogene de navolgende verrekeningen medebrengt:

ten behoeve van van Goor: aflossing ten goede gekomen aan partij de Vries f 2000.—;
grondlasten, brand- en molestverzekering . . . . . f 340.54;
hypotheekrenten . . . . . f 1537.30;
deel van kosten van overdracht en hypotheekverlening . . . . f 412.31;

te samen . . . . . f 4290.15;

ten behoeve van de Vries:
pachten . . . . . f 4151.77;
deel kosten beproefd minnelijk rechtsherstel . . . . . f 114.02;

te samen . . . . . f 4265.79;

zodat aan van Goor te dier zake nog een bedrag van f 24.36 toekomt;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de koopovereenkomst en overdracht van voorschreven onroerend goed en de overschrijving van de overdracht ten Hypotheekkantore te Assen op 23 Juni 1942, zomede de hypothecaire schuldvordering van partij de Vries op van Goor, het te dier zake op het onroerend goed gevestigd hypothecair verband en de inschrijving daarvan ten gemelde Hypotheekkantore op 8 Juli 1942.

Herstelt de oorspronkelijke eigenaren, voor wie hun rechtverkrijgenden in de plaats treden, in hun rechten van eigenaar van voormeld onroerend goed, in dier voege, dat zij geacht worden, dit recht nimmer te hebben verloren.

Verklaart nietig de aflossingen op de hypothecaire schuld en de deswege gedane rente-betalingen.

Verstaat dat van Goor ter zake van gedane aflossingen een vordering heeft op de Niederländische Grundstückverwaltung (N.G.V.) ten bedrage van f 9750, terwijl partij de Vries ter zake van de door van Goor gedane rentebetalingen een vordering op die instelling heeft groot f 1283.75.

Verstaat dat van Goor pachter is van het onroerend goed, als in het begin van deze uitspraak omschreven, welke overeenkomst behoudens verlenging voortduurt tot 1 November 1954/1 Mei 1955, tegen een pachtprijs van f 593.11 per jaar, jaarlijks in gelijke termijnen op 1 Mei en 1 November te betalen en voorts onder voorwaarden als in het destijds gesloten pachtcontract omschreven, zulks met in achtneming van de pachtrechtelijke bepalingen.

Verstaat dat partijen tegenover elkaar de vorderingen hebben, hiervoor omschreven, terzake waarvan aan van Goor een bedrag van f 24.36 toekomt, waarmede de pacht tot en met de termijn van 1 November 1948 voldaan is, een en ander onverminderd de eventuele aanspraken van van Goor wegens over 1948 betaalde grondlasten en brandverzekeringspremie en over de tijd na 1 Juli 1947 betaalde hypotheekrente.

Veroordeelt partij de Vries aan van Goor gemeld bedrag van f 24.36 tegen kwijting te betalen.

Verstaat dat, indien partijen niet in der minne tot overeenstemming komen omtrent de door van Goor gepretendeerde vorderingen betreffende onderhoudswerken en verbeteringen, de meest gerede partij zich tot deze Kamer kan wenden tot het geven van een beslissing.

Verstaat dat de Vries de nog verder te maken kosten ter effectuering van het

rechtsherstel voor de helft aan van Goor in rekening kan brengen.

Veroordeelt van Goor in de kosten van de procedure voor de Raad voor het Rechtsherstel, tot deze uitspraak aan zijde van de Vries begroot op f 170, daaronder begrepen f 20 als aan P. H. Fledderus betaald getuigegeld.

Wijst af het meer of anders gevorderde.

No. 1440

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 30 October 1948. (Prof. Mr van der Pot, Prof. Mr Beekhuis en Mr Dorhout.)

Het Beheersinstituut heeft tijdens een aanhangige appèlprocedure het bedrag der beheerskosten verminderd, doch heeft geweigerd aan appellanten proceskosten te betalen.

Het Beheersinstituut treedt ten deze niet op als een ambtelijke instantie, van wie inlichtingen worden gevraagd, doch als partij, wier eigen belang tegengesteld is aan dat van appellanten en dient als verliezende partij in de kosten te worden veroordeeld.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43.)

1. Janna Hegen, 2. Annechien Hegen, beiden wonende te Wezup (gemeente Zweelo), appellanten bij beroepschrift d.d. 15 Juni 1948, gemachtigde Mr H. J. Dons, advocaat en procureur te Assen,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift van appellanten d.d. 15 Juni 1945;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 4 Augustus 1948;

Gehoord partijen ter zitting van 10 September 1948 en wel de appellanten bij monde van Mr R. Staal, advocaat en procureur te Assen, die ten deze voor der appellanten gemachtigde Mr H. J. Dons, advocaat en procureur te Assen, compareerde, en het Nederalndse Beheersinstituut bij monde van haar gemachtigde Mr J. H. A. Dubois, wonende te Wassenaar;

O. dat tussen partijen geschil bestond over de grootte van het bedrag der door appellanten te betalen beheerskosten;

O. dat, nadat appellanten bij voormeld beroepschrift het partijen verdeeld houdende geschil aan het oordeel van den Raad hadden onderworpen, het Nederlandse Beheersinstituut bij schrijven d.d. 19 Juli 1948 W.P. 1904, gericht aan der appellanten gemachtigde, het bedrag der te betalen beheerskosten heeft verminderd van f 873,67 tot f 499,95 en de appellanten heeft verzocht hun beroepschrift in te trekken;

O. dat de appellanten, hoewel zij accoord zijn gegaan met de gewijzigde vaststelling der beheerskosten, slechts dan bereid waren hun beroepschrift in te trekken indien het Nederlandse Beheersinstituut hun f 50 kosten betaalde;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut dit heeft geweigerd, omdat het in de onderhavige zaak slechts zou zijn te beschouwen als een ambtelijke instantie, aan wie inlichtingen werden gevraagd;

O. dat partijen den Raad thans verzoeken uitspraak te doen omtrent de kosten;

O. hieromtrent dat het Nederlandse Beheersinstituut, door in de hoofdzaak na de indiening van het beroepschrift de oorspronkelijk opgelegde beheerskosten te verminderen, met welke vermindering appellanten accoord zijn gegaan, derhalve als verliezende partij moet worden beschouwd en deswege in de kosten moet worden veroordeeld tenzij het zou optreden als ambtelijke instantie, aan wie inlichtingen worden gevraagd;

O. dat naar het oordeel van den Raad het Nederlandse Beheersinstituut in dezen niet optreedt als een ambtelijke instantie, van wie inlichtingen worden gevraagd, doch als partij, wier eigen belang tegengesteld is aan dat van de appellanten;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten, aan de zijde van appellanten begroot op f 50.

No. 1441

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Dec. 1948. (Mrs Verdam, de Flines en Scholtens).

Het aan verzoeker — niet-ingezetene — toebehorende goud is in 1941 op order van de D.R.T. ingeleverd bij de Nederlandsche Bank, waar tegenover de D.R.T. is gecrediteerd bij de N.V. H. Albert de Bary & Co. Deze inlevering is geschied onder de omstandigheden van art. 25 E 100 en verzoeker vraagt van de Nederlandsche Bank teruggave van het goud. Primaire vordering afgewezen omdat bij de bevrijding geen goud van verzoeker afkomstig meer aanwezig was. De inlevering in 1941 was tegenover verzoeker niet bijzonder onbillijk daar alle Nederlandse ingezetenen daartoe verplicht waren. Het aan de Staat teruggegeven goud op grond van het Parijse verdrag van 14 November 1946 heeft tot strekking verweerster in staat te stellen haar taak van circulatiebank te vervullen. Ingrijpen in de rechtsbetrekkingen op de wijze als verzocht ware onredelijk.

Vordering afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Th. Mezger,

wonende te Arcachon in Frankrijk, gemachtigde Mr W. de Gavere, en

het verweerschrift van De Nederlandse Bank N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr H. G. W. Worst.

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 29 Nov. 1948;

O. dat verzoeker bij inleidend verzoekschrift heeft gesteld:

dat requestrant is Nederlander en vóór de bezetting van Nederland door de Duitsers in 1940 woonachtig was in Frankrijk, aldaar gedurende de bezetting is blijven wonen en er thans nog woont, zodat hij al dien tijd is geweest niet-ingezetene van Nederland;

dat requestrant bij het uitbreken van de oorlog en ook reeds vóórdien bij de Amsterdamse Bank te Amsterdam een gouddepôt had van gouden staven en gouden munten van de navolgende samenstelling en waarde:

6 baren goud

Nos.	Bruto kilo	Gehalte	Fijn kilo
AQ. 98	kg. 1.000	999,9	kg
GX. 37	kg. 0.999.5	999,9	
GX. 38	kg. 0.999.5	999,9	
RY. 76	kg. 1.000	999,9	
RY. 77	kg. 0.999.5	999,9	
SH. 95	kg. 1.000	999,9	
	kg. 5.998.5		kg. 5.997.900 à

f 2009 p.ko. fijn	f 12.049,78
8000 gouden tientjes à f 12,14	f 97.120.—
Engelse gouden ponden 4000 à f 14,68	f 58.720.—
	f 167.889,78

dat dit gouddepôt op of omstreeks 28 Nov. 1941 door de Amsterdamse Bank op order van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G., handelende krachtens de destijds door de bezetter aan deze instelling gegeven bevoegdheden, bij de Nederlandse Bank is ingeleverd en de Amsterdamse Bank, ingevolge verdere opdracht der Deutsche Revisions- und Treuhand A.G., de door de Nederlandse Bank betaalde opbrengst heeft overgemaakt aan de N.V. Handelmij. H. Albert de Bary & Co. te Amsterdam ten gunste van het „Ander-Konto" ten name van genoemde Duitse instelling;

dat de aldus aan de N.V. Handelmij. H. Albert de Bary & Co. overgemaakt de opbrengst bedroeg f 167.889,78, f 610,97 aan kosten is per saldo f 167.278,81;

dat requestrant als niet-ingezetene volgens de Nederlandse Wetten en Verordeningen nimmer verplicht is geweest (en ook thans nog niet is) zijn zich in Nederland bevindend bezit aan goud bij de Nederlandse Bank in te leveren;

dat de voormelde inlevering is geschied krachtens de gedurende de bezetting geldende Duitse Verordening op het Vijandelijk Vermogen;

dat voormelde afgifte van het aan requestrante in eigendom toebehorende goud aan de Nederlandse Bank is geschied onder omstandigheden bedoeld sub a en b van art. 25 Besluit E 100 en de Raad bevoegd is deze aldus gedurende de bezetting onder dwang van de vijand tussen requestrant en de Nederlandse Bank tot stand gekomen rechtsbetrekking nietig te verklaren of gewijzigd vast te stellen, indien het achterwege laten onredelijk ware;

dat requestrant van oordeel is, dat hij naar redelijkheid van de Nederlandse Bank mag verlangen, dat deze hem teruggeeft:

a. het goud, voorzoverre dit na de bevrijding nog geïdentificeerd aanwezig was, respectievelijk een daar aan gelijke hoeveelheid goud;

b. voor het alsdan nog ontbrekende goud een proportioneel gedeelte van het goud, hetwelk na de bevrijding de Nederlandse Bank uit Duitsland of van elders heeft terugontvangen van het door toedoen van de vijand gedurende de bezetting verloren of afgegeven goud, respectievelijk het goud, hetwelk de Nederlandse Bank daarvoor ter vergoeding heeft ontvangen;

dat deze teruggave dient te geschieden tegen cessie van een dienovereenkomstig bedrag van requestrant's vordering op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

dat requestrant's vordering redelijk en billijk is, immers hij enkel door Duitse dwangmaatregelen werd gedwongen zijn goud in te leveren en de Nederlandse Bank in ieder geval tengevolge dier inlevering thans ene grotere goudvoorraad bezit, dan zij zonder deze inlevering zoude bezeten hebben;

dat subsidiair het juiste bedrag der door de Nederlandse Bank te restitueren hoeveelheid goud, nadat deze de door de Raad nodig geachte inlichtingen zal hebben verstrekt, ex aequo et bono door de Raad kan worden vastgesteld;

Mitsdien het de Raad behage de Nederlandse Bank N.V. te Amsterdam te veroordelen tot teruggave van het door requestrant bij haar ingeleverde goud in omvang en manieren als bovenvermeld, cum expensis.

O. dat verweerster heeft geantwoord:

dat gerequestreerde naar aanleiding van het door Th. Mezger tot Uw Raad gerichte verzoekschrift dd. 25 Juni 1948 het navolgende verweer voert:

dat gerequestreerde erkent de door verzoeker in de eerste vier met „dat" beginnende alinea's van zijn verzoekschrift gestelde feiten;

dat gerequestreerde derhalve erkent, dat zij de door verzoeker vermelde hoeveelheid goud in de specificatie als in het request omschreven op of omstreeks 28 November 1941 van de Amsterdamse Bank N.V. op order van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. heeft overgenomen tegen betaling van de waarde aan de N.V. Handelmaatschappij H. Albert de Bary en Co. ten gunste van de gemelde Duitse instelling;

dat gerequestreerde teneinde den Raad

volledig op de hoogte te brengen hieraan het volgende toevoegt:

dat het van verzoeker afkomstig goud met de overige goudvoorraad van de Bank door de Duitsers is weggevoerd, zodat gerequestreerde bij de bevrijding geen goud meer in haar bezit had;

dat gerequestreerde geen goud rechtstreeks uit Duitsland heeft terugontvangen;

dat ingevolge het bepaalde in deel III van het mede door Nederland ondertekende verdrag van Parijs inzake de Duitse herstelbetalingen, al het in Duitsland aangetroffen goud, alsmede het goud, dat in derde landen, waarheen het vanuit Duitsland werd overgebracht, kan worden achterhaald, in een „pool" wordt samengebracht;

dat deze „pool", behalve goud, dat uit de voormalig bezette gebieden naar Duitsland is overgebracht, derhalve ook goud bevat, dat als oorspronkelijk Duits bezit niet ten behoeve van de restitutie, doch als herstelbetaling aan Duitsland is ontnomen;

dat de verdeling door de daarvoor aangewezen „Commission Tripartite pour la Restitution de l'Or Monétaire" van het in de „pool" samengebrachte goud over de daarvoor in aanmerking komende landen, ten doel heeft de cidculatiebanken dier landen weer aan een goudvoorraad tot dekking van de door hen uitgegeven bankbiljetten te helpen en niet om het goud, dat aan particulieren in de landen heeft toebehoord, weer in hun bezit te brengen;

dat voor dit laatste het algemeen aanvaarde beginsel geldt, dat restitutie ten behoeve van de tengevolge van de Duitse maatregelen gedepossedeerden beperkt te blijven tot de te identificeren goederen;

dat de Nederlandse Staat uit voornoemde „pool" een hoeveelheid goud heeft ontvangen;

dat gerequestreerde deze hoeveelheid goud van de Staat heeft overgenomen tegen betaling van de waarde daarvan;

dat bij dit van de Staat overgenomen goud niet de van verzoeker afkomstige baren aanwezig zijn, terwijl de van verzoeker ontvangen gouden muntstukken niet geïdentificeerd kunnen worden;

dat verzoeker vordert, dat gerequestreerde zal worden veroordeeld tot teruggave van het door verzoeker bij haar ingeleverde goud en wel zodanig::

a. dat verzoeker terugontvangt het goud, dat na de bevrijding nog geïdentificeerd aanwezig was, resp. een daaraan gelijke hoeveelheid goud;

b. voor het alsdan nog ontbrekende goud een proportioneel gedeelte van het goud, hetwelk na de bevrijding De Nederlandse Bank uit Duitsland of van elders heeft terugontvangen van het door toedoen van de vijand gedurende de bezetting verloren of afgegeven goud, resp. het goud, hetwelk De Nederlandse Bank daarvoor ter vergoeding heeft ontvangen, een en ander tegen cessie van een dienovereenkomstig bedrag van verzoekers vordering op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

dat gerequestreerde naar aanleiding van deze vordering opmerkt:

1. dat verzoeker geen teruggave van het ingeleverde goud kan vorderen zonder nietigverklaring van de tot stand gekomen rechtsbetrekking te vragen en verzoeker zodanige nietigverklaring niet heeft gevorderd;

2. dat, gelijk in het bovenstaande reeds gesteld is bij de bevrijding geen goud meer aanwezig was, zodat de onder a ingestelde vordering geen effect kan hebben;

3. dat voor toewijzing van de vordering onder b geen termen aanwezig zijn zoals hieronder nog nader zal worden uiteengezet;

dat het goud van verzoeker aan gerequestreerde is aangeboden door, althans in opdracht van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

dat deze instelling haar bevoegdheid ontleende aan de Verordening op het Vijandelijk Vermogen (26/40);

dat de verordening op het Vijandelijk Vermogen niet — zoals b.v. de anti-joodse maatregelen — in strijd was met de beginselen van het Volkenrecht;

dat deze verordening bij Koninklijk Besluit Staatsblad No. E 93 dan ook is geplaatst op de bij dit besluit behorende lijst B, hetgeen medebrengt, dat zij niet zoals de op lijst A geplaatste verordeningen, geacht wordt van den beginne af nietig te zijn geweest, maar dat zij haar werking verloor bij de bevrijding;

dat de bevoegdheid van de Duitse bezettende macht om met betrekking tot het aan verzoeker toebehorende goud beschikkingshandelingen te verrichten niet kan worden bestreden;

dat het in ieder geval voor gerequestreerde destijds onmogelijk is geweest het haar aangeboden goud van verzoeker te weigeren;

dat gerequestreerde derhalve in deze geen verwijt treft;

dat betaling van de koopprijs aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. evenmin te vermijden was;

dat de aankoop van het goud van verzoeker gerequestreerde slechts verlies heeft opgeleverd, daar het goud, zoals vermeld, door de Duitsers is weggevoerd;

dat gerequestreerde enige tijd geleden weliswaar in staat is gesteld om het door de Commission Tripartite pour la Restitution de l'Or Monétaire aan de Staat toegewezen goud te kopen, maar deze aankoop niet in oorzakelijk verband staat met de aankoop van goud van verzoeker in November 1941;

dat de redelijkheid en billijkheid met zich medebrengen, dat de eis van verzoeker wordt afgewezen;

dat gerequestreerde geheel subsidiair nog opmerkt, dat indien verzoeker door hem ingeleverd goud zou terugkrijgen er geen aanleiding bestaat te bepalen, dat gerequestreerde genoegen moet nemen met een vor-

dering op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. zoals door verzoeker wordt voorgesteld, maar het redelijk is, dat gerequestreerde in dat geval de koopprijs, die zij voor het te restitueren goud heeft betaald, van verzoeker terugontvangt, daar het nadeel, dat de koopprijs niet aan verzoeker zelf maar aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. is betaald in ieder geval voor rekening van verzoeker behoort te blijven;

Redenen waarom gerequestreerde zich wendt tot Uw Raad met eerbiedig verzoek verzoeker in zijn vordering niet-ontvankelijk te verklaren althans hem die te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat verzoeker ter zitting van den Raad verzocht heeft voorzoveel nodig zijn vordering te mogen aanvullen, dat hij bovendien vordert nietigverklaring resp. wijziging van de tussen hem en de Nederlandse Bank tot stand gekomen rechtsbetrekking, welk verzoek de Raad heeft toegestaan;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat verweerster op of omstreeks 28 November 1941 van de Amsterdamse Bank N.V. op order van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. heeft overgenomen de in het inleidend verzoekschrift gespecificeerde goudstaven en gouden munten tegen betaling van de waarde aan de N.V. Handelmaatschappij H. Albert de Bary & Co., ten gunste van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

O. dat de gemachtigde van verzoeker bij de mondelinge behandeling heeft verklaard te willen erkennen, dat verweerster eveneens onder dwang handelde en niet anders heeft kunnen doen, dan het goud te accepteren;

O. dat verzoeker allereerst vordert, dat verweerster aan hem zal teruggeven het van verzoeker afkomstige goud, voorzoverre dit na de bevrijding nog geïdentificeerd aanwezig was, resp. een daaraan gelijke hoeveelheid goud;

O. dat op grond van de mededeling van verweerster, welke verzoeker niet heeft betwist, vaststaat, dat na de bevrijding geen van verzoeker afkomstig goud geïdentificeerd aanwezig was, zodat de primaire vordering van verzoeker moet worden afgewezen;

O. dat bij de mondelinge behandeling der zaak namens verweerster is gezegd, dat verweerster vanaf 10 Mei 1940 tot aan de bevrijding 145.654 K.G. goud heeft verloren, terwijl tot dusverre, ingevolge een regeling tussen de geallieerde landen, in Nederland 35.891 K.G. goud is teruggekeerd, onder welk goud zich echter geen als van verzoeker afkomstig te identificeren goud bevindt;

O. dat het derhalve slechts de vraag is of in de rechtsbetrekking tussen verzoeker en verweerster op zodanige wijze moet worden ingegrepen, dat verzoeker een proportioneel gedeelte van het goud ontvangt, hetwelk na de bevrijding door verweerster uit Duitsland of van elders is terugontvangen van het door toedoen van den vijand gedurende de bezetting verloren of afgegeven goud resp. het goud hetwelk verweerster daarvoor ter vergoeding heeft ontvangen;

O. dat de Raad het feit, dat de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. het goud van verzoeker heeft ingeleverd bij verweerster tegenover verzoeker niet in bijzondere mate hard of onbillijk acht, nu ook alle Nederlanders, die ingezetenen waren, tot deze inlevering verplicht zijn geweest;

O. dat in lid 3 sub a van de „Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen de instelling van een Geallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen en de teruggave van monetair goud", door Nederland te Parijs ondertekend op 14 November 1946, wordt bepaald:

„Al het monetaire goud, dat in Duitsland door de geallieerde strijdkrachten wordt gevonden en het goud bedoeld in onderstaande paragraaf G (met inbegrip van gouden munten, voorzover die geen numismatische of historische waarde hebben, welke laatste onmiddellijk zullen worden teruggegeven, als ze kunnen worden geïdentificeerd), zal worden samengebracht ter verdeling, bij wijze van restitutie, onder de hierbij toegelaten landen, in verhouding tot het verlies aan goud, door elk hunner geleden ten gevolge van roof door of onrechtmatig wegvoeren naar Duitsland."

O. dat de Raad in deze bepaling geen aanleiding vindt om de subsidiaire vordering van verzoeker toe te wijzen;

O. dat de ingevolge bovengenoemde overeenkomst aan Nederland reeds toegewezen hoeveelheid goud is teruggegeven aan den Nederlandsen Staat;

O. dat de Nederlandse Staat dit goud heeft overgedragen aan verweerster en dat het sedertdien deel uitmaakt van den officiëlen goudvoorraad der bank, terwijl de bank de tegenwaarde van dit goud aan den Staat heeft vergoed;

O. dat de Raad, aangezien het door verweerster terugontvangen goud slechts een gering gedeelte vormt van het door haar verloren goud, aangezien dit goud moet strekken om verweerster in staat te stellen haar taak als circulatiebank te vervullen, en aangezien verweerster, gelijk hierboven overwogen, geen verwijt kan worden gemaakt, dat verzoeker het hem in eigendom toebehoord hebbende goud heeft verloren, van oordeel is dat het ingrijpen in de rechtsbetrekking tussen verzoeker en verweerster op de wijze, als door verzoeker verzocht, onredelijk ware;

O. dat ook de subsidiaire vordering van verzoeker mitsdien moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Ontzegt aan verzoeker de door hem ingestelde vordering en veroordeelt verzoeker in de kosten van dit geding aan de zijde van verweerster tot aan deze uitspraak begroot op f 100.

18 Mei 1949 (afl. 14) No. 1442—1458

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1442

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 5 Nov. 1948. (Prof. Mr van der Pot, Prof. Mr Beekhuis en Mr Dorhout.)

Naast de beëindiging van een beheer over vijandelijk vermogen zoals omschreven in art. 12 K. B. E 133, dient te worden nagegaan of het beheer in strijd zou zijn met de strekking van het K. B. E 133.

De Raad acht het in casu redelijk dat het beheer over het vermogen van appellante wordt beschouwd te zijn geëindigd met de dag waarop zij het Nederlanderschap heeft herkregen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 12, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een beroepschrift d.d. 26 Juli 1948 van Johanna Christina Jolles, weduwe van Ernst Otto Max Ruhwandl, wonende te Nes op Ameland, (gemachtigde Mevr. Mr H. S. J. M. Felhoen Kraal geb. Otto, advocate en procureur te Wormerveer), waarin zij stelt dat zij door haar huwelijk in Mei 1932 de Duitse nationaliteit heeft verkregen, doch, nadat haar echtgenoot op 1 November 1946 was overleden, op 14 November d.a.v. bij den burgemeester van Nes de verklaring heeft afgelegd, bedoeld in art. 8 der wet op het Nederlanderschap, en daardoor haar Nederlanderschap heeft teruggekregen;

dat zij in April 1945 met haar echtgenoot werd gearresteerd en op 24 April 1946 door den Procureur-Fiscaal te Leeuwarden onvoorwaardelijk buiten vervolging en in vrijheid is gesteld, daar de tegen haar gerezen verdenking ongegrond was gebleken;

dat intussen de Commissaris der Koningin in de provincie Friesland reeds op 1 Februari 1946 in het kader der ambtenarenzuivering had verklaard, dat haar schorsing als ambtenares (bij den distributiedienst) werd beëindigd;

dat het Nederlandse Beheersinstituut, het beheer voerend over haar goederen, zich bij schrijven van 15 Juli 1948 niet bereid heeft verklaard om dit beheer te doen eindigen, alvorens een z.g. ontvijandingsverklaring is afgegeven, doch requestrante op door haar aangevoerde gronden van mening is, dat zij zulk een verklaring niet behoeft;

dat zij belang heeft bij haar na te noemen vordering, nu men voor een ontvijandingsverklaring f 50 van haar vraagt en voor het voortgezette beheer beheerskosten berekent;

weshalve zij verzoekt te bepalen, dat het beheer over haar goederen is geëindigd op 16 November 1946 of op een enkele weken daarna liggenden datum, en het Nederlandse Beheersinstituut te bevelen, zich hiernaar te gedragen;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, waarin zakelijk betoogd wordt, dat, waar vaststaat, dat appellante valt onder de personen, bedoeld in art. 2, sub 2, van het K. B. E 133, aangezien zij na 10 Mei 1940 nog onderdaan is geweest van een vijandelijken staat, n.l. Duitsland, het beheer over haar vermogen ingevolge art. 12 van het besluit pas kan eindigen, wanneer het Beheersinstituut verklaart, dat de bepalingen van dit besluit niet of niet langer op haar van toepassing zijn, derhalve niet automatisch op het tijdstip, waarop zij de Nederlandse nationaliteit heeft terugbekomen;

dat zolang appellante een verzoek om zulk een verklaring niet heeft ingediend en daarop vervolgens is beslist, het beheer over haar vermogen niet kan worden beëindigd;

Gehoord ter zitting van 22 October 1948 appellante bij monde van Mr W. N. Felhoen Kraal, ten deze comparerende voor zijn echtgenote, appellant's gemachtigde, en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr E. E. Poublon, wonende te 's-Gravenhage;

O. dat het beroepschrift tempore utili is ingediend en de Raad op de door appellante aangevoerde gronden aanvaardt, dat zij bij de gevraagde beslissing belang heeft;

O. dat de Raad niet onderschrijft de namens appellante voorgedragen stelling, dat zij niet tegelijk Nederlandse kan zijn, en als vijandelijk onderdaan worden aangemerkt, aangezien art. 2 sub 1 kennelijk mede Nederlanders omvat en in dien zin dan ook herhaaldelijk toepassing vindt;

O. dat de Raad echter evenmin met het Beheersinstituut aanneemt, dat het beheer over een ingevolge het K. B. E 133 onder beheer gesteld vermogen slechts kan eindigen op de in art. 12 van dat besluit aangegeven wijze;

dat toch in art. 12 niet anders te lezen is dan dat het beheer over het vermogen van personen, aan wie een verklaring, als daar bedoeld, is afgegeven, van rechtswege eindigt, doch niet dat dit de enige wijze van beëindiging van het beheer zou zijn;

O. dat dan ook in een geval dat iemand na 6 Mei 1945 de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen of herkregen, doch te zijnen aanzien genoemd art. 12 niet is toegepast, dient te worden nagegaan, of met betrekking tot hem op andere wijze gebleken is, dat de voortduring van het beheer over zijn vermogen in lijnrechten strijd zou zijn met de strekking van het K. B. E 133 en de bedoeling, waarmede dit in het leven is geroepen;

dat dit bijvoorbeeld geldt, wanneer zulk een persoon na dien datum genaturaliseerd is, zulks op grond van het onderzoek, dat aan een naturalisatie-aanvrage pleegt voorafte gaan;

dat dit evenzeer geldt, wanneer een vrouw door een verklaring, als bedoeld in art. 8 der wet van 12 December 1892 S. 268, het door haar huwelijk verloren Nederlanderschap herkrijgt en zij bovendien, na arrestatie op grond van haar vroegere nationaliteit, onvoorwaardelijk buiten vervolging is gesteld onder overweging, dat de tegen haar

gerezen verdenking ongegrond is gebleken, en wel met dien verstande, dat haar in de processtukken gerelateerde gedragingen ook niet kunnen worden onderworpen aan het oordeel van een Tribunaal;

dat zulks nu ten aanzien van appellante het geval is, terwijl bovendien door een aantal namens appellante overgelegde verklaringen, waaronder van personen, die als betrouwbare Nederlanders bekend staan, voldoende aannemelijk is gemaakt, dat zij voor toepassing van een maatregel, als bedoeld in het Tribunaalbesluit, zeker niet in aanmerking zou zijn gekomen;

O. dat de Raad het derhalve redelijk acht, dat het beheer over het vermogen van appellante beschouwd wordt met den dag, volgende op dien, waarop zij het Nederlanderschap herkreeg, te zijn geëindigd, zodat de beslissing van het Beheersinstituut in dezen niet in stand kan blijven;

O. omtrent de kosten dat, waar het Nederlandse Beheersinstituut in dezen geen procespartij is, maar een ambtelijk orgaan, tegen welks beslissing beroep open staat, een veroordeling in de kosten der procedure achterwege moet blijven;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 15 Juli 1948;

Verklaart het beheer over het vermogen van appellante geëindigd met ingang van 15 November 1946;

Beveelt het Nederlandse Beheersinstituut zich dienovereenkomstig te gedragen.

No. 1443

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Dec. 1948. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog.)

Voor een veroordeling tot betaling met geblokkeerd geld bestaat geen aanleiding, nu door de nietigverklaring van de overeenkomst van 30 November 1942 de betalingsverplichting van verweerder is gegrond op het door de Raad te wijzen vonnis.

Verweerder veroordeeld tot betaling van f 15000 voor de overname van een praktijk, welke transactie onder dwang is tot stand gekomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, op 14 Mei 1948 ingediend door Mr Herman Hendrik Steneker, wonende te Hilversum;

Gezien het verweerschrift van Hendrik Klaas Kettenborg, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr N. S. Corry Tendeloo;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 3 November 1948;

O. dat verzoeker vraagt nietig te verklaren de overeenkomsten tussen W. de Torres en H. W. Reyling van 24 April 1941 en tussen H. W. Reyling, verweerder en de firma Lippmann Rosenthal & Co. van 30 November 1942, betaling door verweerder aan verzoeker van een bedrag van f 15.000 en bepaling van de rechthebbende op de eventuele betalingen door de firma Lippmann Rosenthal & Co.;

O. wat de nietigverklaring van de overeenkomst tussen W. de Torres en H. W. Reyling aangaat, dat door verweerder niet is betwist, dat deze onder dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand is tot stand gekomen;

O. dat verweerder echter stelt, dat de Raad niet bevoegd zou zijn op grond van art. 9 van de tussen de Torres en Reyling gesloten overeenkomst, hetwelk bij alle geschillen een bindend advies voorschrijft;

O. dat de Raad van oordeel is, dat, deze stelling onjuist is, daar, een procedure tot rechtsherstel niet valt onder de geschillen tussen de Torres en Reyling, welke uit die overeenkomst voortvloeien;

O. dat de Raad van oordeel is, dat de overeenkomst van 24 April 1941 dient te worden vernietigd;

O. wat de vernietiging van de overeenkomst tussen H. W. Reyling, verweerder en de firma Lippmann, Rosenthal & Co. betreft, dat verzoeker stelt, dat ook deze onder dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand is tot stand gekomen, en ten bewijze, dat ook verweerder zich op dit standpunt stelt, een brief van de gemachtigde van verweerder overlegt, waarin deze ook stelt, dat deze overeenkomst tot stand is gekomen onder dwang van de firma Lippmann Rosenthal & Co; op welke bewering verweerder niet met succes terug kan komen bij haar verweerschrift;

O. dat de Raad bovendien van oordeel is, dat indien de overeenkomst niet op grond van art. 25 van E 100 vernietigd zou moeten worden, dit in ieder geval op grond van art. 23 zou moeten geschieden;

O. dat verzoeker voorts vordert betaling door verweerder van een bedrag van f 15.000;

O. dat verweerder zijn betalingsverplichting tot een bedrag van f 12.000 erkent, ten opzichte van H. W. Reyling of zijn rechtverkrijgenden;

O. dat blijkens het door verzoeker gestelde, hetgeen door verweerder niet is tegengesproken, verweerder bij de overeenkomst van 30 November 1942 op zich had genomen een bedrag van f 12.000 aan de firma Lippmann Rosenthal & Co. als beheerder over W. de Torres te betalen, zodat, nu het beheer van deze firma geëindigd is, en verzoeker bewindvoerder over W. de Torres is geworden, aan hem dit bedrag door verweerder dient te worden betaald;

O. wat de betaling van het bedrag van f 3000 door verweerder aan H. W. Reyling aangaat, dat van deze betaling ten processe niets is gebleken, nu verweerder heeft nagelaten een kwijting tot dit bedrag aan de Raad over te leggen;

O. bovendien, dat, nu ten processe vaststaat, dat verweerder de praktijk, die destijds door W. de Torres werd uitgeoefend, heeft voortgezet, het redelijk is, dat de waarde van die praktijk, die blijkens de beide overnamecontracten f 15.000 bedraagt, door verweerder aan de rechthebbende van W. de Torres ten goede komt;

O. dat dit medebrengt, dat verweerder het bedrag van f 3000 aan verzoeker zal hebben te betalen, maar daarnaast het recht heeft het eventueel aan de firma Lippmann Rosenthal & Co. betaalde bedrag van deze firma te vorderen; waarbij verzoeker de rechten van W. de Torres of zijn rechtverkrijgenden op dit bedrag dient over te dragen;

O. dat de vordering van verzoeker tot betaling van een bedrag van f 15.000 derhalve dient te worden toegewezen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat voor een vrijwaring door verzoeker voor alle namaning van de zijde van de erfgenamen of rechtverkrijgenden van W. de Torres geen aanleiding bestaat, nu verzoeker namens dezen optreedt, terwijl ook voor een vrijwaring namens de erfgenamen of rechtverkrijgenden van H. W. Reyling geen plaats is, nu deze krachtens de overeenkomst geen vordering op verweerder meer hebben;

O. dat voor een betaling met geblokkeerd geld geen aanleiding bestaat, nu door de nietigverklaring van de overeenkomst van 30 November 1942 de betalingsverplichting van verweerder gegrond is op het door de Raad in dezen te wijzen vonnis.

O. dat voor een betaling in termijnen geen aanleiding bestaat, nu door verweerder geen feiten zijn gesteld, welke een betaling in termijnen zouden rechtvaardigen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op 24 April 1941 tussen W. de Torres en H. W. Reyling gesloten overeenkomst;

Verklaart nietig de tussen H. W. Reyling, verweerder en de firma Lippmann Rosenthal en Co. op 30 November 1942 gesloten overeenkomst;

Veroordeelt verweerder om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan verzoeker als bewindvoerder over W. de Torres te betalen een bedrag van f 15.000.

Verstaat dat eventuele aanspraken tegen de firma Lippmann Rosenthal & Co. uit hoofde van betalingen bij deze firma ten behoeve van W. de Torres gedaan aan verweerder toekomen;

Veroordeelt verweerder in de kosten dezer procedure tot op deze uitspraak aan de zijde van verzoeker vastgesteld op f 60.

No. 1444

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Nov. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Scholtens.)

Het teruggevorderde schip „Vlod" behoort tot de goederen, genoemd in art. 2 lid 1 van de Wet voorzieningen onder den vijand aangetroffen goederen (H 133).

De Raad verklaart zich i.v.m. art. 5 H 133 onbevoegd van de primaire vordering kennis te nemen.

De zaak ten aanzien van de subsidiaire vordering aangehouden totdat over de teruggave van het schip zal zijn beslist.

(Wet voorzieningen onder den vijand aangetroffen goederen [H 133] artt. 2, 5.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Jan van der Veen, gedomicilieerd te Groningen, gemachtigde Mr R. A. Vos te Groningen, luidende:

dat de verzoeker bij de aanvang der Duitse bezetting in Nederland eigenaar was van de motorsleepboot, genaamd „Vlod", bouwjaar 1930, metende bruto 53 m³, voorzien van een 2-cylinder ruwolie Bronsmotor van 70 P.K. no. 5105, bestemd voor de Rivieren en binnenvaart, gemerkt: 46 B. Apping 1930;

dat in of omstreeks de maand Augustus 1940 de scheepsbouwkundige Tobias van Streun te Groningen, die — lid der N.S.B. zijnde — als makelaar in schepen diverse schepen opkocht voor Duitse Instanties en daarbij voorzien was van Duitse papieren, inhoudende, dat indien niet willig verkocht werd, tot vordering van de boot zou worden overgegaan, met den verzoeker in contact is getreden, teneinde de bedoelde sleepboot aan te kopen;

dat de verzoeker niet bereid was in der minne deze sleepboot, waarmede hij de kost moest verdienen, te verkopen, maar de heer van Streun alstoen den verzoeker heeft gedreigd, dat — als de verzoeker de boot niet zou verkopen — vordering van het schip niet zou zijn te voorkomen, omdat van Streun de boot als zodanig aan de Duitse autoriteiten zou melden, waarna het schip ten behoeve van de Kriegsmarine zou worden gevorderd, in welk geval de verzoeker de waarde van het schip niet, of niet ten volle, zou ontvangen;

dat het van algemene bekendheid was, dat van Streun zich onledig hield met het opkopen van schepen voor de Duitse Kriegsmarine, en het reeds meermalen was voorgekomen, dat hij, vergezeld van Duitse autoriteiten en vorderingspapieren, medewerkte aan het vorderen van schepen, zodat de verzoeker wist, dat de geuite bedreiging inderdaad ten uitvoer gelegd zou worden;

dat de verzoeker onder deze pressie, tegen zijn zin, in een verkoop heeft toegestemd, teneinde groter nadeel te voorkomen;

dat daarbij bleek, dat van Streun optrad als lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Maatschappij N.V., die — gelijk bekend was — in die dagen op grote schaal schepen opkocht, teneinde ze na diverse verbouwingen aan de Kriegsmarine door te leveren;

dat onder alle voormelde omstandigheden bij acte van 19 Augustus 1940, verleden voor den notaris Freerk Siemon Wolters te Be-

dum, de verzoeker aan Tobias van Streun voornoemd, wonende te Groningen aan het lopende Diep no. 18, thans geïnterneerd en onder beheer gesteld van het Nederlandse Beheersinstituut te Groningen, in zijn hoedanigheid van mondelinge lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Maatschappij N.V. te Amsterdam, aan deze laatste heeft verkocht de voormelde sleepboot „Viod" voor een koopsom van f 14.000, zijnde deze notariële acte overgeschreven ten hypotheekkantore te Appingedam d.d. 24 Augustus 1940 in deel 2 no. 69;

dat de verzoeker ten aanzien van het lot van deze boot volledigheidshalve nog mededeelt, dat de boot sedertdien ingrijpende wijzigingen heeft ondergaan, daar de roef er afgebrand is, en een andere motor in het schip is geplaatst, terwijl de boot thans de naam voert van „M.V.D. 3", terwijl het schip sedert de capitulatie van Duitsland is overgedragen aan de Nederlandse Staat en wel aan de Marine en als zodanig door de Nederlandse Marine gebruikt wordt te Rotterdam waar het schip doorgaans ligt in de Merwede-haven;

dat zich hier een geval voordoet, waarbij tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa rechtsbetrekkingen tot stand zijn gekomen of gewijzigd, welke rechtsbetrekkingen bestonden tussen personen, waarvan tenminste één ingezetene van het Koninkrijk is, terwijl deze rechtsbetrekkingen tot voorwerp hebben een zaak, die zich binnen het Koninkrijk bevond en bevindt, terwijl gelijk uit al het vorenstaande blijkt — het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

dat — gelijk uit het vorenstaande reeds is gebleken — de hierbovenomschreven rechtsbetrekking — voortvloeiende uit de hierboven omschreven koop- en verkoopovereenkomst tussen de verzoeker en Tobias van Streun voornoemd — tot stand is gekomen, gewijzigd en of teniet is gegaan door of tengevolge van handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht, onder dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege den vijand, althans van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, of met meer macht bekleed, dan hun vóór de vijandelijke bezetting in Europa toekwam, zodat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

dat immers — indien van Streun, die door den vijand voorzien was van volmachten en opdrachten, en die bij zijn werkzaamheden zich van de Duitse autoriteiten bediende, geen onbehoorlijke pressie als bovenbedoeld op den verzoeker had uitgeoefend, — de verzoeker niet zou hebben toegestemd in de bedoelde verkoop van zijn schip;

dat de verzoeker derhalve recht en belang heeft, dat de bedoelde koop- en verkoopovereenkomst worde nietig verklaard;

dat de verzoeker, voor wat betreft de gevolgen van zulk een nietigverklaring, nog wil opmerken, dat de verkoop voor den verzoeker kosten heeft meegebracht, o. a. bestaande in een bedrag van f 2000 aan provisie, alsmede, dat de boot op het ogenblik in veel mindere staat is, dan zoals zij door den verzoeker aan de A.D.M. werd geleverd, daar zij thans voorzien is van een motor van veel mindere kwaliteit dan de Bronsmotor, waarmede zij indertijd was uitgerust, terwijl ook overigens de boot door de verbouwing en het zware gebruik zeer heeft geleden;

Redenen waarom de verzoeker zich tot Uwen Raad wendt met het eerbiedig verzoek nietig te willen verklaren de vorenomschreven koop- en verkoopovereenkomst tussen den verzoeker en Tobias van Streun, als mondelinge lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Maatschappij N. V. te Amsterdam gesloten, en de zakelijke gevolgen dezer nietigverklaring te willen vaststellen en bepalen, alsmede te willen gelasten, dat de bedoelde boot aan den verzoeker worde af- en overgegeven onder de voorwaarden als door Uw Raad billijk en redelijk zullen worden geoordeeld, en in het algemeen al die regelingen te willen gelasten en die uitspraken te willen doen, met betrekking tot dit geval, die Uw Raad redelijk, billijk en nodig zal achten, kosten rechtens;

Gezien de verweerschriften van de N. V. Amsterdamse Droogdokmaatschappij, gemachtigde Mr A. W. Gerritzen en van de Staat der Nederlanden, gemachtigden Jhr Mr G. W. van der Does e.a. te 's-Gravenhage;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat het in het inleidend verzoekschrift genoemde schip „Viod" behoort tot de goederen genoemd in art. 2 lid 1 onder a, b en c van de „Wet voorzieningen onder den vijand aangetroffen goederen" (H 133);

O. dat het 2e lid van art. 2 van die wet bepaalt, dat het bepaalde in Hoofdstuk III van het Besluit Herstel Rechtsverkeer geen toepassing vindt ten aanzien van voormelde goederen;

O. dat op grond van deze bepaling de Raad niet bevoegd is kennis te nemen van het verzoek van requestrant, voorzover strekkend tot terugverkrijging van het schip, daar toch in de wet H 133 een bijzondere regeling wordt gegeven voor de teruggave van die goederen door den Staat en de voorwaarden, waaronder die teruggave behoort te geschieden, terwijl in art. 5 wordt bepaald, dat geschillen terzake van de uitvoering dier wet uitsluitend worden beslist door een nader door de Kroon aan te wijzen orgaan;

O. dat requestrant heeft betoogd, dat de bepalingen der wet H 133 geen beletsel zijn voor toewijzing van de subsidiaire vorderin-

gen van requestrant, zoals hij die tijdens het verhoor heeft geformuleerd, en die het karakter hebben van vorderingen tot schadevergoeding voor het geval het schip niet kan worden teruggegeven;

O. dat deze subsidiaire vorderingen, ook al zou de uitlegging, die requestrant aan de wet H 133 wil geven, juist zijn, dan toch slechts beoordeeld kunnen worden, nadat op de wijze als in de wet H 133 is voorgeschreven, is vastgesteld of het schip aan requestrant zal worden teruggegeven, en, zo ja, onder welke voorwaarden;

O. dat op grond daarvan de Raad termen aanwezig acht zich zijn oordeel, ook wat zijn bevoegdheid betreft, voor te behouden ten aanzien van de subsidiaire vorderingen van verzoeker en de behandeling daarvan aan te houden totdat over de teruggave van het schip zal zijn beslist;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het verzoek, voorzover strekkende tot terugverkrijging van het schip.

Houdt de behandeling van het verzoek voor het overige aan, totdat over de teruggave van het schip door de bevoegde instantie zal zijn beslist.

No. 1445

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 12 Juli 1948. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer.)

De appèl-termijn moet geacht worden niet te zijn aangevangen op de datum waarop verzoeker van de verpachting op de hoogte is gesteld, maar vanaf de dag dat er zekerheid bestond, dat die verpachting in stand zou blijven.

Een wijziging der pachtovereenkomst komt niet in aanmerking, daar handelingen van het B.I. wel kunnen worden vernietigd, doch niet gewijzigd.

De aangegane pachtovereenkomst is onredelijk omdat het B.I. zonder zekerheid omtrent de duur der internering aan verzoeker gedurende 12 jaren het eigen gebruik zijner eigendommen onmogelijk heeft gemaakt.

Pachtovereenkomst vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 11, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 30 December 1946, op 2 Januari d.a.v. ingeschreven ter Griffie van de Raad, van Jan Hendrik Bernard Tieberink, wonende te Enschede, gemachtigde Mr G. Bernasconi, advocaat en procureur te Hengelo, waarbij verzoeker op komt tegen een op 6 December 1946 te zijner kennis gekomen door G. Hardick, als door het Militair Gezag aangestelde beheerder over zijn vermogen, met Arend Jan ter Welle, kweker, wonende te Enschede op 31 Juli 1945 gesloten pachtovereenkomst, waarbij het hem, verzoeker, in eigendom toebehorend huis met schuur en erf en de daarbij gelegen grond te Enschede, kadastraal bekend gemeente Lonneker, Sectie N, nummer 5477, groot 89.36 are voor de tijd van 12 jaren vanaf 1 Mei 1945 aan ter Welle voornoemd werd verpacht;

Gezien vorengenoemd notarieel pachtcontract d.d. 31 Juli 1945;

Gelet op het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 27 Maart 1947 een schrijven van 3 Februari 1947 van A. J. ter Welle, waarin deze op zijn belangen heeft gewezen en de verder overgelegde stukken;

Gelet voorts op hetgeen door en namens partijen mondeling is medegedeeld ter op 1 April en 10 Juni 1948 gehouden zittingen van de Raad, waarbij verzoeker in persoon is verschenen, bijgestaan door Mr Barnasconi voornoemd, terwijl voor het Nederlandse Beheersinstituut Mr Houblon is verschenen en ter laatste zitting mede is gecompareerd A. J. ter Welle voornoemd en voorts als getuigen zijn gehoord J. Hardink, Mr J. H. Schmidt en Mejuffrouw G. M. Püper en voor het geven van inlichtingen Mr Mijnlieff;

O. dat, waar een tussen verzoeker, het Nederlandse Beheersinstituut en ter Welle voornoemd te treffen regeling niet is tot stand gekomen, thans op het ingestelde hoger beroep moet worden beslist;

O. dat verzoeker tegen de met ter Welle voornoemd gesloten pachtovereenkomst opkomt, daarbij stellende:

dat uit de notariele acte, waarbij de overeenkomst werd gesloten, niet blijkt, dat de beheerder vóór het aangaan der pachtovereenkomst de vereiste machtiging van het Nederlandse Beheersinstituut respectievelijk van het Militair Gezag, uitoefenende de bevoegdheden van het Beheersinstituut had verkregen, zodat de handeling van de beheerder onwettig en nietig is;

dat hij, verzoeker, voorts door die handeling op onrechtvaardige wijze in zijn belangen is geschaad, speciaal wat betreft de duur der verpachting, daar hem aldus voor een geruime tijd namelijk tot 31 Mei 1957 de beschikking over zijn eigendom, dat hij zelf placht te exploiteren, wordt onthouden, terwijl hij de inkomsten uit de eigen exploitatie zeer nodig heeft;

dat het onredelijk was een pachtovereenkomst aan te gaan voor een tijd van twaalf jaren en rekening had moeten worden gehouden met de zich thans reeds voordoende mogelijkheid, dat verzoeker zelf de exploitatie weder ter hand zou nemen en dit in aanmerking nemende een pacht voor een korte termijn had moeten zijn gesloten;

dat de handeling van het Nederlandse Beheersinstituut in strijd is met de redelijkheid, met het karakter van het te voeren beheer en met de rechten van verzoeker als eigenaar, zodat zij niet in stand kan blijven;

op al welke gronden verzoeker heeft verzocht voorschreven handeling van het Ne-

derlandse Beheersinstitiut respectievelijk van de beheerder G. Hardick, bestaande in het aangaan van de bovenomschreven pachtovereenkomst met A. J. ter Welle te Enschede, nietig te verklaren, althans te vernietigen en buiten effect te stellen, subsidiair deze pachtovereenkomst zodanig te wijzigen, speciaal wat de duur daarvan betreft, als de Raad in goede justitie wenselijk zal oordelen en met zodanige verdere beslissingen als de Raad zal vermenen te behoren, kosten rechtens;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut het ingestelde beroep, als te laat gedaan, niet ontvankelijk acht, daar verzoeker, sinds Juli 1946 in vrijheid gesteld, reeds op 11 October 1946 van de pachtovereenkomst en de duur der verpachting op de hoogte werd gesteld;

O. dat dit verweer naar 's Raads oordeel niet opgaat, daar vaststaat, dat, nadat verzoeker op 11 October 1946 van de pachtovereenkomst kennis kreeg, namens het Nederlandse Beheersinstituut gelijk aan verzoeker op 11 October 1946 in het uitzicht werd gesteld, nog pogingen in het werk gesteld zijn om het pachtcontract gewijzigd te krijgen en eerst toen vaststond, dat deze pogingen mislukt waren en ook voor verzoeker de zekerheid bestond dat de pachtovereenkomst, zoals deze te voren was aangegaan, in stand zou blijven, de in art. 43 van E 133 bedoelde termijn van een maand een aanvang nam;

dat, waar als onweersproken vaststaat, dat verzoeker op 6 December 1946 de zekerheid verkreeg, dat de pachtovereenkomst in stand zou blijven, het op 2 Januari 1947 ingekomen bezwaarschrift, als tijdig gedaan, ontvankelijk is;

O. dat het Beheersinstituut in twijfel heeft getrokken of tegen een door het Militair Gezag genomen beheersbeslissing hoger beroep kan worden ingesteld, nu art. 43 E 133 alleen spreekt van beschikkingen enz. van het Beheersinstituut, doch ten onrechte, aangezien het Militair Gezag uitoefende de bevoegdheden van het Beheersinstituut zodat een door het Militair Gezag genomen beslissing, wat de mogelijkheid van beroep betreft, gelijkgesteld moet worden met een beslissing van het Beheersinstituut;

O. wat de zaak zelf betreft, dat het door verzoeker tegen de pachtovereenkomst aangevoerde bezwaar, dat de beheerder geen voor het aangaan der pachtovereenkomst vereiste machtiging van het Nederlandse Beheersinstituut had verkregen, ongegrond voorkomt, daar gebleken is, dat het Nederlandse Beheersinstituut de pachtovereenkomst achteraf heeft goedgekeurd, zodat, indien al de beheerder bedoelde machtiging niet te voren had, hetgeen bovendien werd betwist, immers het Beheersinstituut ter zake stelt, dat hem op 10 Juni 1945 de toestemming tot verpachting was verleend, dit gebrek door de goedkeuring der handeling is opgeheven;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut tegen de verdere bezwaren van verzoeker heeft aangevoerd, dat in 1945 de inlichtingen omtrent de gedragingen van verzoeker dusdanig ongustig luidden dat een jaren lange detentie verwacht kon worden en een goed beheer medebracht, dat de aan verzoeker toebehorende grond gedurende die tijd deskundig zou worden bewerkt, waartoe een verpachting de meest geëigende weg scheen, waarna een pachtovereenkomst voor de normale duur van twaalf jaren is aangegaan;

O. nu dienaangaande, dat naar 's Raads oordeel de door het Nederlandse Beheersinstituut aangegane pachtovereenkomst onredelijk is en in strijd met de belangen van verzoeker, daar toch het Nederlandse Beheersinstituut vóór het aangaan van enige pachtovereenkomst zich er van had moeten overtuigen, of het vaststond, dat verzoeker voor geruime tijd geïnterneerd zou blijven of anderszins van zijn vrijheid beroofd zou blijven en het Nederlandse Beheersinstituut zonder daaromtrent zekerheid te hebben geen pachtovereenkomst, waardoor aan verzoeker gedurende twaalf jaren een eigen gebruik van zijn eigendommen onmogelijk werd gemaakt, had mogen aangaan, daar toch was te voorzien, dat verzoeker die te voren huis met tuin zelf bewoonde, na zijn in vrijheidstelling weder tot zelfbewoning en gebruik zou willen overgaan;

O. dat de Raad op grond van het vorenoverwogene met verzoeker van oordeel is, dat voorschreven handeling van het Nederlandse Beheersinstituut behoort te worden vernietigd, komende een wijziging der pachtovereenkomst ten deze niet in aanmerking, daar zoals het Beheersinstituut terecht heeft opgemerkt, handelingen van het Beheersinstituut wel kunnen worden vernietigd, doch niet gewijzigd;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Verklaart het ingestelde beroep ontvankelijk;

Vernietigt de voorschreven handeling van het Nederlandse Beheersinstituut bestaande in het aangaan van bovenomschreven pachtovereenkomst met A. J. ter Welle te Enschede;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoeker begroot op f 150 blijvende het bedrag van f 24 door het Nederlandse Beheersinstituut voorgeschoten als schadeloosstelling van de gehoorde getuigen voor rekening van het Nederlandse Beheersinstituut.

———

No. 1446

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Nov. 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

De rechtsbetrekking tussen verzoekster, verzekeringsmaatschappij, en gerequestreerde — weduwe van een tijdens de bezetting gesneuveld landwachter — in dien zin gewijzigd, dat verzoekster jegens gerequestreerde zal zijn gekweten door betaling van de afkoopwaarde van de polis.

De polis sloot het overlijdensrisico voor militairen tijdens de oorlog in dienst van een oorlogvoerende mogendheid uit. Verzekerde, toetredende tot de landwacht, heeft het risico in gelijke mate vergroot als wanneer hij als militair dienst had genomen, weshalve achterwege laten van ingrijpen onredelijk is geacht.

Vordering toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Hollandsche Sociëteit van Levensverzekeringen N.V., requestrante, gem. Mr M. A. Suyling,

tegen:

Mevr. de Wed. Pieternella Minderhoud-Leynse, gerequestreerde, gem. Mr M. J. van der Flier.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request dd. 7 Mei 1948 van de Hollandsche Sociëteit van Levensverzekeringen N.V., gevestigd te Amsterdam, ten deze domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde Mr M. A. Suyling;

Nog gelezen het daarop binnengekomen antwoord dd. 19 Mei 1948 van Mevrouw P. Minderhoud-Leynse;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 14 October 1948, requestrante bij monde van haar procureur voornoemd en gerequestreerde door haar gemachtigde Mr M. J. van der Flier;

O. dat tussen partijen vaststaat: dat verzoekster blijkens polis no. 58964 d.d. 5 April 1938 zich heeft verbonden tot betaling van f 5000 op 5 April 1970, indien alsdan in leven is Jacob Adriaan Minderhoud, of terstond bij diens eerder overlijden;

dat de betaling ingeval van overlijden van genoemde Minderhoud zou hebben te geschieden aan zijn echtgenote Pieternella Leynse, thans wonende te Middelburg aan de Vlasmarkt 54;

dat de verzekerde Minderhoud op 13 Maart 1945 in de gemeente Zwaag is overleden, nadat hij, terwijl hij, gewapend met een karabijn, dienst deed als lid van de hulplandwacht, door leden van een K.P. was beschoten;

en dat art. 4 sub b der polisvoorwaarden bepaalt, dat de verzekering zal geëindigd zijn en dat verzoekster ontheven zal zijn van de verplichting tot uitkering van het verzekerd bedrag en zal kunnen volstaan met uitkering in de plaats daarvan van de eventuele afkoopwaarde, indien de verzekerde tijdens een oorlog, terwijl hij als militair in dienst van een oorlogvoerende mogendheid is, getroffen of geschaad wordt door enig oorlogsmiddel, hetzij van de vijand, hetzij van de eigen partij, en aan de gevolgen overlijdt;

O. dat requestrante heeft betoogd, dat het in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware de rechtsbetrekking in stand te laten, welke tengevolge van het overlijden van de verzekerde Minderhoud tussen verzoekster en de begunstigde weduwe Minderhoud-Leynse is ontstaan;

dat toch bij gebreke van ingrijpen door Uw Raad verzoekster een uitkering zou moeten doen aan de weduwe van een man, die overleed doordien de illegale strijders in dienst van het vaderland kennelijk termen aanwezig vonden hem te doden, terwijl hij optrad in de functie van landwachter;

weshalve zij heeft gevorderd, dat het aan de Raad moge behagen nietig te verklaren de rechtsbetrekking welke tengevolge van het overlijden van Jacob Adriaan Minderhoud is ontstaan tussen haar en Pieternella Leynse, weduwe van Jacob Adriaan Minderhoud en deze te wijzigen in dier voege, dat verzoekster in allen gevalle jegens deze weduwe zal zijn gekweten door betaling der afkoopwaarde van polis 58964, zijnde deze betaling reeds geschied aan het Beheersinstituut te Terneuzen;

O. dat gerequestreerde in de eerste plaats de bevoegdheid van deze Raad om van de vordering kennis te nemen, heeft bestreden, aangezien de rechtsbetrekking tussen partijen reeds vóór de oorlog door de verzekeringsovereenkomst tussen J. A. Minderhoud en requestrante gesloten, zou zijn ontstaan en daarin tijdens de bezetting geen wijziging zou zijn gekomen, zodat op haar art. 23 E 100 toepassing zou missen;

O. dat de Raad zich met dit betoog echter niet kan verenigen, aangezien krachtens de polis der in 1938 afgesloten overeenkomst van verzekering de daaruit voortvloeiende beschikkingsrechten, waaronder ingevolge die polis ook het recht verandering te brengen in de aanwijzing van de bevoordeelde, ook al heeft deze geaccepteerd, toekwamen aan de firma Snoep & Co., welke rechten, blijkens op de polis gestelde aantekening, eerst op 21 October 1942, dus tijdens de bezetting, aan J. A. Minderhoud zijn overgedragen, terwijl ook eerst tijdens de bezetting, door het overlijden van Minderhoud, een onvoorwaardelijk recht van gerequestreerde op uitkering van het verzekerde bedrag door de Hollandsche Sociëteit is ontstaan;

O. dat mitsdien, waar ook aan de andere voorwaarden door art. 23 gesteld, is voldaan, deze Raad bevoegd is van de ingestelde vordering kennis te nemen;

O. dat tussen partijen is buiten geschil, dat naar de letter der polisvoorwaarden het overlijden van Minderhoud niet valt onder

het reeds geciteerde art. 4, sub b, doch de vraag hen verdeeld houdt, of naar redelijkheid en billijkheid er reden voor deze Raad aanwezig is om hun rechtsbetrekking aldus gewijzigd vast te stellen, dat ook op het overlijden van Minderhoud de bepaling van art. 4, betreffende de beëindiging van de verzekering, toepasselijk moet worden geacht;

O. dat het meergenoemde art. 4, sub b, tot strekking heeft om de verzekeringsmaatschappij niet te belasten met het bijzondere risico, dat personen lopen, die tijdens een oorlog als militair in dienst zijn getreden van een oorlogvoerende mogendheid;

O. dat nu ten tijde van het tot standkomen der verzekeringovereenkomst niet werd voorzien, dat tijdens een oorlog ook personen, die toetreden tot zekere organisaties, welke formeel niet tot het leger mogen worden gerekend, toch diensten zouden verrichten, waaraan dezelfde risico's verbonden waren als aan militaire diensten;

O. dat de Raad hierin op zich zelf nog geen reden zou zien om in afwijking van het scherp geformuleerde art. 4, sub b de verhouding tussen partijen gewijzigd vast te stellen, doch hierover een andere mening koestert, nu, gelijk hier het geval is, daarbij komt, dat de verzekerde het risico voor de verzekeraar heeft vergroot door een handelen, dat op zichzelf beschouwd, zedelijk en rechtens te veroordelen is;

dat immers in het onderhavige geval in 1944, toen Minderhoud als hulplandwachter tot de Nederlandse Landwacht toetrad, algemeen bekend was, dat deze, in naam Nederlandse en slechts politionele formatie, in werkelijkheid een machtsinstrument van de Duitse bezetter was, dat mede diende om aanvallend en verdedigend de Nederlandse ondergrondse strijders te bevechten;

O. dat Minderhoud mitsdien door tot de landwacht toe te treden, niet alleen het risico voor zijn verzekerd leven in niet mindere mate en op dezelfde wijze vergrootte als hij zou hebben gedaan, indien hij als militair in het Nederlandse leger had dienst genomen, welk laatste risico partijen door uitdrukkelijke bepaling niet voor rekening van gerequestreerde hebben willen brengen, maar ook, door als Nederlander deel te gaan uitmaken van een formatie, die naar hij geweten moet hebben, mede tot gewapende bestrijding van de besten uit zijn eigen volk werd ingezet, deze risicovergroting door een hoogst onbehoorlijke handeling deed intreden, zodat nu tengevolge daarvan zijn leven een einde vond, de Raad van oordeel is, dat het achterwege laten van zijn ingrijpen op de door requestrante verzochte wijze, onredelijk moet worden geacht;

O. dat mitsdien de eis van requestrante voor toewijzing vatbaar is, terwijl, nu door haar geen veroordeling van gerequestreerde in de kosten van het geding is verzocht, elke partij haar eigen kosten zal hebben te dragen;

Rechtdoende:

Wijst de eis toe;

Wijzigt de rechtsbetrekking tussen requestrante en Mevrouw Pieternella Minderhoud, geboren Leynse, in dier voege, dat de Hollandsche Sociëteit van haar verplichtingen, voortspruitende uit de door haar afgegeven polis no. 58964, jegens Mevrouw Minderhoud voornoemd gekweten zal zijn door betaling van de afkoopwaarde dier polis.

No. 1447

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Nov. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en Van Rijn van Alkemade).

Verzoekster heeft aan een thans onder beheer staande firma crediet verleend, bij welke credietovereenkomst de debiteur heeft gecedeerd alle vorderingen, die ter zake van aangenomen werken of uit te voeren werkzaamheden zouden ontstaan.

Het Beheersinstituut heeft geweigerd aan verzoekster opgave te doen van deze vorderingen op grond van de overweging, dat deze cessie onvoldoende gespecificeerd zou zijn om een rechtsgeldige overgang van vorderingen te bewerkstelligen.

In hoger beroep beslissing N.B.I. vernietigd.

Het onderwerp der cessie is voldoende bepaald indien hetgeen cedent verklaart over te dragen zodanig is aangeduid, dat objectief kan worden vastgesteld wat de cessie omvat.

Cedent kan zijn medewerking tot vaststelling van het onderwerp der cessie bij uitvoering te goeder trouw der credietovereenkomst niet weigeren.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 25 en vlg. en 43.)

De N.V. Haagsche Commissie-Bank, requestrante, gem. Mr C. H. Telders,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde, gem. Mr E. van Haersma Buma.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift van de N.V. Haagsche Commissiebank, gemachtigde Mr C. H. Telders, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, ingekomen op 6 Augustus 1947, waarbij deze N.V. in hoger beroep is gekomen van een haar bij brief van 7 Juli 1947 kenbaar gemaakte beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien ook het tegen dat beroepschrift ingediende, op 6 Februari 1948 ingekomen, verweerschrift van het Nederlandse Be-

heersinstituut, gemachtigde Mr E. van Haersma Buma;

Wat de feiten betreft:

O. dat, voorzover thans van belang, tussen appellante en het Nederlandse Beheersinstituut vaststaat:

dat appellante bij notariële acte van 13 September 1945 aan de heren J. C. van der Zande en C. W. Docters van Leeuwen, als enige vennoten van de vennootschap onder de firma L. Luyendijk en Zonen een crediet heeft verstrekt van f 40,000, en bij notariële acte van 7 Augustus 1946 nogmaals een crediet, nu van f 150,000, beide malen onder de navolgende bepalingen:

„Tot meerdere zekerheid voor de betaling van al hetgeen de Bank, hetzij nu of later mocht te vorderen hebben van de credietneemster, daaronder begrepen hetgeen deze reeds thans van het crediet heeft opgenomen, verklaarden de comparanten ter eene zijde:

1e. voor en namens hun vennootschap aan de Bank over te dragen alle vorderingen, die de credietneemster heeft of zal verkrijgen tegen de Gemeente 's-Gravenhage of eventuele andere opdrachtgevers ter zake van door haar aangenomen of uit te voeren werken of werkzaamheden — ongeacht of deze reeds geheel of gedeeltelijk zijn voltooid —, terwijl zij hun vennootschap tevens verbinden om aan de Bank, voor zoveel nodig, over te dragen de vorderingen die de vennootschap tegen de Gemeente 's-Gravenhage of eventuele andere opdrachtgevers zal verkrijgen ter zake van nog door haar aan te nemen of uit te voeren werken of werkzaamheden;

2e. de Bank (casu quo haar directeuren (individueel) onherroepelijk te machtigen om, ter uitvoering van hun bij deze namens hun vennootschap aangegane verbintenis tot cessie, aan de Bank telkens specifiek over te dragen alle vorderingen die hun vennootschap op de Gemeente 's-Gravenhage of eventuele andere opdrachtgevers zal verkrijgen ter zake van door hen van de Gemeente of eventuele andere opdrachtgevers aangenomen werken of voor haar uit te voeren werkzaamheden;

3e. de Bank te machtigen om de bij deze akte gedane overdracht en de overdrachten, die als uitvloeisel dezer overeenkomst nader gedaan zullen worden, aan de Gemeente 's-Gravenhage of eventuele andere opdrachtgevers te doen betekenen, dan wel op andere legale wijze deze daarvan in kennis te stellen.

De comparanten ter andere zijde verklaarden voor de Bank deze overdracht en verbintenis tot overdracht met de onherroepelijke volmacht aan te nemen;"

dat de genoemde vennootschap onder firma later onder beheer is gesteld van de Beheerscommissie voor Aannemersondernemingen, die dit beheer voert namens het Nederlandse Beheersinstituut;

dat appellante, die uit hoofde van het verleende crediet per December 1946 een belangrijke som van de meervermelde vennootschap onder firma had te vorderen, van de Beheerscommissie voornoemd een opgave heeft verlengd van de vóór 7 Augustus 1946 door die vennootschap aangenomen werken, met vermelding van naam en adres der opdrachtgevers en hoegrootheid der vorderingen op deze;

dat de Beheerscommissie zulks heeft geweigerd en appellante ter zake een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut heeft gevraagd;

dat bij brief van 7 Juli 1947 het Nederlandse Beheersinstituut de gevraagde beslissing heeft gegeven, welke hier op neerkomt, dat het Instituut geen termen aanwezig acht tot het aan appellante verstrekken van de verlengde opgaven, voornamelijk op grond, dat de algemene overeenkomst van cessie onvoldoende gespecificeerd zou zijn, om een rechtsgeldige overgang van de vorderingen van de firma Luyendijk en Zonen op hare opdrachtgevers op de appellante te hebben kunnen bewerkstelligen;

O. dat appellante van deze beslissing tempore utili bij de Raad in beroep is gekomen en heeft verzocht, dat de Raad de voormelde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut zal vernietigen, zal bevelen, dat de verlangde inlichtingen alsnog aan appellante zullen worden verstrekt, en voorts het Nederlandse Beheersinstituut zal veroordelen aan appellante ter hand te stellen de eventueel door dat instituut reeds op de eerder vermelde vorderingen geïnde bedragen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut zich tegen het verzoek in hoger beroep heeft verweerd, de aangevochten beslissing verdedigend op dezelfde grond, als reeds in zijn brief van 7 Juli 1947 is aangevoerd, en voorts zich verzettende tegen de gevraagde veroordeling tot afgifte der reeds geïnde gelden, stellende, dat, nu het Instituut verschillende werken heeft afgemaakt en daarvoor gelden heeft gefourneerd, het niet verplicht kan worden meer aan appellante af te dragen, dan het verschil tussen de ontvangsten enerzijds en de bestede kosten, inclusief die van administratie en toezicht, vermeerderd met een aan de in de werken gestoken bedragen geëvenredigd aandeel in de winst anderzijds;

O. dat ter zitting van de Raad van 12 October 1948 het beroepschrift is toegelicht door de gemachtigde van appellante, Mr C. H. Telders, en bestreden door Mr D. J. Veegens, namens Mr E. van Haersma Buma, als gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut;

In rechte:

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut het standpunt inneemt, dat de onder de feitelijke overwegingen opgenomen bepalingen, waaronder door appellante de credieten aan de vennootschap onder firma L. Luyendijk en Zonen zijn verstrekt, geen rechtsgeldige cessie inhouden van de uit de des-

tijds (vóór 7 Augustus 1946) reeds bestaande aannemingsovereenkomsten voor appellante voortvloeiende vorderingen;

dat, volgens het Nederlandse Beheersinstituut, cessie slechts dan plaats vindt, indien zowel de cedent als de cessionaris weten, althans zelfstandig kunnen vaststellen, wat wordt overgedragen en de acte dit zodanig omschrijft, dat hieromtrent geen twijfel kan ontstaan;

dat de onderhavige acten aan deze eis niet voldoen, immers daarin de vorderingen niet zodanig aangeduid zijn, dat appellante ze zelfstandig kan bepalen en zij dan ook van de medewerking van de firma Luyendijk en Zonen afhankelijk is, om te weten te komen welke de vorderingen zijn, waarvan de overdracht werd beoogd;

dat cessie is levering van een onlichamelijke zaak en van levering geen sprake kan zijn, als aan hem, die de zaak zou moeten verkrijgen, die zaak niet bekend is en hij zich daarvan niet zelfstandig op de hoogte kan stellen, omdat dan de voor levering vereiste „ter beschikking stelling" ontbreekt;

O. dat de Raad het standpunt van het Nederlandse Beheersinstituut te dezen niet deelt;

dat wel aan dit Instituut kan worden toegegeven, dat van een rechtsgeldige cessie niet kan worden gesproken, indien deze niet een „bepaald onderwerp" heeft, doch, naar het oordeel van de Raad, het onderwerp ener cessie voldoende bepaald is, indien hetgeen de cedent in de acte verklaart over te dragen zodanig is aangeduid, dat objectief kan worden vastgesteld, waaruit het precies bestaat;

dat in dat geval toch niet onzeker is welke zaak de cedent heeft willen overdragen en de cessionaris heeft willen verkrijgen;

dat in casu de vennoten der firma L. Luyendijk en Zonen hebben verklaard over te dragen alle vorderingen, die deze firma heeft of zal verkrijgen tegen de gemeente 's-Gravenhage of eventuele andere opdrachtgevers ter zake van door haar aangenomen werken, en aan de hand van deze aanduiding zeker objectief kan worden vastgesteld welke vorderingen dit precies zijn;

dat de omstandigheid, dat een cessionaris niet zonder hulp van de cedent tot die vaststelling zal kunnen geraken, aan de — objectieve — bepaalbaarheid der vorderingen niet afdoet en dan ook niet ten gevolge kan hebben, dat de cessie, als missende een „bepaald onderwerp", ongeldig zou zijn, doch enkel, dat, bij onwil tot medewerken aan de kant van de cedent, de cessionaris zijn verkregen recht niet zal kunnen effectueren;

dat echter, indien vorderingen zijn gecedeerd, die door de cessionaris enkel nauwkeurig bepaald kunnen worden met medewerking van de cedent, deze laatste te goeder trouw die medewerking niet zal kunnen weigeren, hetgeen blijkbaar door de vennoten der firma L. Luyendijk en Zonen, die vóór de onder beheer stelling der vennootschap hun opdrachtgevers rechtstreeks aan de Haagsche Commissiebank de aanneemsommen deden uitbetalen, zeer wel is begrepen;

O. dat, nu de Raad dus de overdracht der vorderingen, voortspruitende uit vóór 7 Augustus 1946 door de vennootschap onder firma L. Luyendijk en Zonen gesloten aannemingsovereenkomsten, rechtsgeldig tot stand gekomen oordeelt en zij voorts van mening is, dat medewerking van die vennootschap — en bijgevolg van het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder over dezelve — om deze overdracht tot het daarmede beoogde gevolg te doen leiden te goeder trouw niet kan worden geweigerd, de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut niet in stand kan blijven en aan dit Instituut zal behoren te worden gelast alsnog aan de appellante de verlangde opgaven te verstrekken;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in beginsel zich niet onbereid heeft verklaard, om, zo de voormelde cessies rechtsgeldig zouden worden geoordeeld, aan de appellante de op de gecedeerde vorderingen geïnde gelden af te dragen;

dat het Instituut echter terecht heeft opgeworpen, dat het niet verplicht kan worden het geheel der uit de vóór 7 Augustus 1946 bestaande aannemingsovereenkomsten ontvangen bedragen af te geven, nu het verschillende der vóór genoemde datum aangenomen werken heeft doen afmaken en daarvoor de benodigde fondsen heeft gefourneerd;

dat de Raad van oordeel is, dat het Nederlandse Beheersinstituut op de af te dragen aannemingssommen in mindering zal mogen brengen het bedrag der gelden, die het na de onder beheer stelling der vennootschap onder firma L. Luyendijk en Zonen uit de boedel aan het afmaken der vóór 7 Augustus 1946 aangenomen — werken ten koste heeft gelegd, vermeerderd met een bedrag voor kosten van administratie en toezicht en een bedrag, gelijk aan een zodanig gedeelte der winst, welke de werken zullen blijken te hebben opgeleverd, als geëvenredigd is aan het voordeel, dat door het fourneren van gelden uit de boedel ter voltooiing der werken, moet geacht worden te zijn verkregen;

Beslissende in hoger beroep:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, vervat in de voormelde brief aan verzoekster d.d. 7 Juli 1947;

Beveelt het Nederlandse Beheersinstituut om alsnog aan de appellante te verstrekken een opgave van de door de vennootschap onder firma L. Luyendijk en Zonen vóór 7 Augustus 1946 aangenomen werken en van de naam en het adres van hare opdrachtgevers, alsmede van de hoegrootheid der daaruit voor die vennootschap voortgevloeide vorderingen;

Gelast voorts het Nederlandse Beheersinstituut aan de appellante af te dragen de

reeds op vorenbedoelde vorderingen geïnde geldsbedragen, echter verminderd met de bedragen, die het Beheersinstituut tot voltooiing van vóór 7 Aug. 1946 aangenomen werken heeft gefourneerd, het bedrag der kosten voor administratie en toezicht betreffende die door het Nederlandse Beheersinstituut voltooide werken, en een bedrag, gelijk aan een zodanig gedeelte der winst, welke de bedoelde werken zullen blijken te hebben opgeleverd, als geëvenredigd is aan het voordeel, dat door het fourneren van gelden door het Nederlandse Beheersinstituut ter voltooiing der werken moet geacht worden te zijn verkregen;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van dit geding, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van appellante worden begroot op f 100.

No. 1448

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Oct. 1948. (Mrs Scholten, Wery, Buddingh de Voogt.)

Het is in strijd met goede rechtsbeginselen om aan degene, die rechten tegen een vijandelijk vermogen pretendeert, de toestemming tot het aanhangig maken ener procedure te onthouden en hem aldus de weg tot de bevoegde rechter af te snijden.

Aan verzoekster toestemming verleend, met vernietiging van de beslissing van het Beheersinstituut, waarbij de toestemming is geweigerd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 13, 18 en 43.)

Ardath Tobacco Company Ltd, gevestigd te Londen, alsmede haar bedrijf uitoefenende te Dordrecht, requestrante, gem. Mr L. Salomonson,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, gerequestreerde, gem. Mr B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien 1e een op 29 Mei 1947 ingekomen verzoekschrift van de Ardath Tobacco Company Ltd, gevestigd te Londen, mede haar bedrijf uitoefenende te Dordrecht, gemachtigde Mr L. Salomonson, advocaat en procureur;

2e. een op 17 Juni 1947 ontvangen verzoekschrift van dezelfde;

Gezien de tegen beide verzoekschriften ingezonden verweerschriften d.d. 16 September 1947 van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr B. J. Gottschalk, advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

Gezien de verdere gedingstukken;

Gehoord partijen bij monde van haar gemachtigden;

O. dat de Raad de beide zaken wegens derzelver nauwe samenhang gezamelijk zal behandelen;

O. met betrekking tot het verzoekschrift sub 1 (No. R. 6971.);

dat requestrante vooreerst in beroep komt van de weigering van het Beheersinstituut bij brief van 16 Mei 1947 om toestemming te verlenen tot het door requestrante bij de Raad aanhangig maken van een vordering tot nietigverklaring van de hierna bedoelde schenkingen aan Winterhulp Nederland;

O. hieromtrent, dat, hoewel uit de artt. 13 en 18 van het Besluit E 133 kan worden afgeleid, dat tot het instellen van een rechtsvordering ter zake van beweerde rechten tegen vermogen hetwelk ingevolge genoemd Besluit onder beheer is gesteld, de toestemming van het Beheersinstituut wordt vereist, het in het algemeen met goede rechtsbeginselen strijdt, aan degene, die rechten tegen zodanig vermogen beweert te hebben, die toestemming te onthouden en hem aldus de weg tot de bevoegde rechter af te snijden;

dat het Beheersinstituut in zijn beslissing deze weigering aldus motiveert, dat het Beheersinstituut de nietigheid van de onderhavige schenkingen erkent, doch dit op zichzelf geen voldoende reden is om tegen het instellen der rechtsvordering bezwaar te maken; dat dan ook in wezen de grond voor de weigering hierin is gelegen, dat het Beheersinstituut, zoals het reeds heeft te kennen gegeven, zich voorstelt, om, ongeacht een nietigverklaring der schenkingen, zich tegen de erkenning van een vordering tot teruggave van de geschonken gelden te verzetten, wegens overschrijding van de termijn van indiening der vordering, doch dit een aangelegenheid betreft, welke buiten deze herstelprocedure omgaat;

O. dat de beslissing tot weigering van bedoelde toestemming derhalve niet in stand kan blijven en de Raad alsnog voor zoveel nodig, aan requestrante verlof tot het instellen dezer procedure verleent;

O. met betrekking tot het verzoekschrift sub 2 (no. R. 7070.);

dat requestrante daarbij in beroep komt van de niet-erkenning door het Beheersinstituut der vordering tot restitutie van de bovenbedoelde geschonken gelden, welke zij bij het Beheersinstituut had ingediend;

O. dat, zoals in het request no. 6971 uitdrukkelijk wordt verklaard en ook door de raadsman van requestrante bij de mondelinge behandeling is bevestigd, requestrante een vordering tot rechtsherstel bij de Raad heeft aanhangig gemaakt teneinde, bij een verwachte gunstige beslissing daarvan door de Raad, haar vordering tot teruggave van de geschonken gelden bij het Beheersinstituut te kunnen indienen en dat het onderhavige hoger beroep slechts subsidiair door haar is ingesteld voor het onverhoopte geval, dat zij in eerstbedoelde procedure niet mocht slagen;

O. dat hieruit in verband met hetgeen hierboven werd overwogen volgt, dat re-

questrante in dit hoger beroep niet kan worden ontvangen;

Rechtdoende:

Met betrekking tot het verzoekschrift sub 1:

Verleent met vernietiging in zover van de beslissing van het Beheersinstituut, waarbij deze toestemming werd geweigerd, de requestrante toestemming om een vordering tot rechtsherstel met betrekking tot de bij request omschreven schenkingen Winterhulp Nederland aanhangig te maken.

Met betrekking tot het verzoekschrift sub 2:

Verklaart requestrante niet-ontvankelijk in haar beroep;

Compenseert de proces-kosten tussen partijen in dier voege, dat iedere partij de hare drage.

No. 1449

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Oct. 1948. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en Van Rijn van Alkemade.)

De bewoordingen van art. 5, 2e lid van het K. B. E 118 leiden tot deze uitleg, dat de bevolen opschorting van de regelingen en overeenkomsten van het Staatsbedrijf „Rijksradio-omroep" ten bate van het personeel wacht op te stellen regelen ten aanzien van de gehele materie van verplichtingen en rechten, voortvloeiende uit de rechtsverhoudingen met het personeel. Tot het stellen van deze regelen kan alleen een wetgevend of administratief gezag en niet een rechtsprekend college bevoegd zijn.

Deze opvatting vindt steun in art. 1 van het K. B. E 118, waar met de term „bevoegd gezag" zeker niet de Raad voor het Rechtsherstel is bedoeld.

De Raad verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen.

(Tijdelijk Telegraaf-, Telefoon- en Radiobesluit [E 118] art. 5; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

Staatsbedrijf Rijks Radio Omroep „De Nederlandse Omroep", requestrant, gem. Mr D. J. Veegens,

tegen:

L. Schouten, gerequestreerde, gem. Mr B. H. C. J. Randag.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van het Staatsbedrijf Rijks Radioomroep „De Nederlandse Omroep" in liquidatie, gevestigd te Hilversum, gemachtigde Mr D. J. Veegens, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat requestrant daarbij stelt:

1. dat verzoeker tegen L. Schouten, wonende te Hilversum aan de van Ostadelaan no. 19 op na te melden gronden krachtens het Besluit Herstel Rechtsverkeer een vordering instelt;

2. dat de toenmalige Directeur-Generaal van verzoeker, Herweyer, gerequestreerde bij brief van 5 October 1944, gewijzigd bij brief van 10 October daaraan volgend, beide in afschrift hierbij overgelegd, met ingang van 15 October 1944 eervol uit de dienst van verzoeker heeft ontslagen onder toekenning van een schadevergoeding (wachtgeld) voor na te melden termijnen en tot na te melden bedragen: 4½ maand 100 %, 17 maanden 70 %, 5 jaar 60 % en vervolgens 50 % van het laatstelijk door hem bij de Nederlandse Omroep genoten inkomen (f 3240 per jaar), welke schadevergoeding werd beheerst door de voorschriften, neergelegd in de „Algemene Beginselen der Schadevergoedingsregeling", door die Directeur-Generaal nader vastgesteld op 1 April 1942;

3. dat verzoeker na de bevrijding is opgeheven en in liquidatie is getreden krachtens art. 4 van het Tijdelijk Telegraaf-, Telefoon- en Radiobesluit, Stbl. E 118;

4. dat krachtens art. 5 lid 2 van genoemd Besluit de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen — op wien krachtens het K. B. van 2 Juli 1946, Stbl. No. G 167 de bevoegdheden in deze van de Minister van Algemene Zaken zijn overgegaan — bij overgelegde beschikking van 24 Oct. 1947 de verplichtingen en rechten, voortvloeiende uit de door (Herweyer namens) verzoeker getroffen regelingen of gesloten overeenkomsten met betrekking tot verzekeringen, pensioenen of andere uitkeringen ten bate van (onder meer) personeel, destijds bij dit bedrijf werkzaam, te rekenen van 5 Mei 1945 af heeft opgeschort;

5. dat deze opschorting ingevolge het aangehaalde artikel slechts gevolg heeft, zolang door „het bevoegde gezag" niet een nadere regeling zal zijn getroffen;

6. dat onder de aangehaalde woorden, bij gebreke van een andere regeling bij of krachtens wettelijk voorschrift, is te verstaan een uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel;

7. dat de liquidateur van verzoeker bij beschikking van 31 Januari 1946, hierbij overgelegd, onder meer aan gerequestreerde een tijdelijk wachtgeld heeft toegekend, gelijk daarin is omschreven, voor het tijdvak van 6 Mei 1945 tot (uiterlijk) 5 Nov. 1946;

8. dat dit wachtgeld ook aan gerequestreerde is uitgekeerd;

9. dat deze nadere regeling ook voor het geval van gerequestreerde redelijk en billijk is te achten, immers de duur van het wachtgeld in juiste verhouding staat tot de duur van de dienstbetrekking bij verzoeker;

en op die gronden heeft verzocht, dat de Raad nietig verklare de rechtshandeling van toekenning van een schadevergoeding wegens ontslag d.d. October 1944 en de dientengevolge tussen partijen ontstane rechtsbetrekking en de inhoud daarvan ge-

wijzigd vaststelle overeenkomstig de circulaire van de liquidateur van verzoeker d.d. 31 Januari 1946;

O. dat Schouten, bij verweerschrift, ingediend door zijn gemachtigde Mr B. H. C. J. Randag, advocaat te Amsterdam, op daarin omschreven gronden heeft betoogd, dat de Raad onbevoegd is om van dit geschil kennis te nemen;

dat al zou de Raad zich bevoegd achten, hij in deze geen uitspraak kan geven omdat in wezen hetzelfde geschil aanhangig is bij de gewone rechter — immers de Kantonrechter te Hilversum aan Schouten zijn vordering tot betaling van de ten processe bedoelde schadevergoeding tegen „De Nederlandse Omroep" bij vonnis van 17 Juni 1947 heeft toegewezen en laatstgenoemde daarvan in hoger beroep is gekomen —; en tenslotte, dat achterwege laten van een ingrijpen van de Raad geenszins onredelijk is te achten;

O. dat partijen producties hebben overgelegd en de zaak door hun gemachtigden hebben doen bepleiten;

In rechte:

O. dat Schouten op 5 October 1944 door de toenmalige directeur-generaal van de Rijksradio-omroep eervol uit de dienst is ontslagen en een schadevergoeding heeft gekregen;

dat de Rijksradio-omroep na de bevrijding krachtens art. 4, lid 1 van het Tijdelijk Telegraaf-, Telefoon- en Radiobesluit E 118 is opgeheven en in liquidatie is getreden en de liquidateur bij beschikking van 31 Januari 1946 aan Schouten, die op 5 Mei 1945 in wachtgeldverband was bij de Nederlandse Omroep en die ingevolge art. 5, lid 1 van E 118 was ontslagen, een tijdelijk wachtgeld heeft toegekend tot uiterlijk 5 November 1946;

O. dat de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen krachtens art. 5, lid 2 van het Besluit E 118 bij beschikking van 24 October 1947 de verplichtingen en rechten, voortvloeiende uit de door bovengenoemde toenmalige directeur-generaal getroffen regelingen met betrekking tot uitkeringen enz. ten bate van het personeel, heeft opgeschort, te rekenen van 5 Mei 1945 af;

O. dat krachtens het slot van datzelfde artikel deze opschorting werkt „in afwachting van nader door het bevoegde gezag te treffen regelingen";

O. dat requestrant nu stelt, dat, waar een regeling bij of krachtens wettelijk voorschrift ontbreekt, een uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel het hier bedoelde gezag is en de Raad dan ook verzoekt een nadere regeling ten opzichte van Schouten te treffen in voege als hierboven opgenomen;

O. dat de Raad zich evenwel met deze opvatting niet kan verenigen;

O. toch, dat de bewoordingen van het 2e lid van meergenoemd art. 5 leiden tot deze uitleg, dat de bevolen opschorting wacht op te stellen regelen ten aanzien van de gehele materie van verplichtingen en rechten, voortvloeiende uit regelingen of overeenkomsten met betrekking tot verzekeringen, pensioenen en andere uitkeringen ten bate van het personeel van het genoemde Staatsbedrijf;

O. dat alleen een wetgevend of administratief gezag en niet een rechtsprekend college daartoe bevoegd kan zijn;

O. dat in hetzelfde Besluit E 118 in art. 1 de term „bevoegd gezag" is gebruikt en daar stellig niet de Raad voor het Rechtsherstel kan zijn bedoeld, hetgeen 's Raads opvatting steun geeft;

O. dat tenslotte de woorden „in afwachting" nog een aanwijzing kunnen zijn, dat te enigertijd van Overheidswege het initiatief tot nadere regelingen zal worden genomen, hetgeen een taak van de Raad voor het Rechtsherstel uit kracht van meergenoemd art. 5 zou uitsluiten;

O. dat de Raad derhalve ten deze onbevoegd is;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van het verzoek kennis te nemen;

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding, tot op heden aan zijde van gerequestreerde begroot op f 50.

No. 1450

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK, 25 October 1948. (Mrs de Flines, Scholtens en Worst).

Verzoeker was tijdens de bezetting verplicht de door gerequestreerde bestelde en geleverde gereedschappen af te nemen en te betalen, welke gereedschappen in 1944 naar Duitsland zijn meegenomen. Gerequestreerde was een vennootschap die uitsluitend Duitse belangen vertegenwoordigde en moet geacht worden de transactie vrijwillig te hebben gesloten. Rechtsherstel toegewezen, ook al is de dwang niet uitgegaan van gerequestreerde maar van een derde („Beauftragte").

Overeenkomsten nietig verklaard; gerequestreerde veroordeeld tot terugbetaling van de ontvangen bedragen, met kwijtschelding van hetgeen op de orders nog niet was betaald.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift van de N.V. Kromhout Motoren Fabriek D. Goedkoop Jr., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr W. de Gavere,

en

een verweerschrift van de N.V. Maatschappij tot Financiering van Technische Zaken (Matifeza), gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr I. J. Dutilh.

Gehoord de gemachtigden van partijen

ter zitting van den Raad van 7 Juni 1948;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld:

dat verzoeksters bedrijf reeds zeer kort na de bezetting door de „Nüstungs-Inspektion" werd ingedeeld bij de „Rüstungsbedrijven", terwijl de Duitser E. K. Fleischmann, tevens directeur van de N.V. Motorenfabriek Deutz te Rotterdam, met ingang van 7 November 1942 werd aangewezen tot „Beauftragte" voor het bedrijf van verzoekster, waardoor hij ten aanzien van het bedrijf van verzoekster, waardoor hij ten aanzien van de productie in verzoeksters bedrijf algehele zeggenschap verkreeg;

dat verzoekster gedurende de bezettingsjaren van Junkers Flugzeug und Motorenfabriek A.G. te Dessau opdracht heeft ontvangen tot het vervaardigen van onderdelen van Junkers-motoren;

dat verzoekster getracht heeft aan de aanvaarding van deze opdracht te ontkomen met het argument, dat haar daartoe de gereedschappen ontbraken;

dat de „Beauftragte" aanvankelijk aan verzoekster heeft opgedragen deze gereedschappen zelf te vervaardigen, doch toen verzoekster zeide daartoe niet in staat te zijn tenslotte zelf de fabricatie van deze gereedschappen in Nederland ten laste van verzoekster heeft laten aanbesteden door gerequestreerde;

dat genoemde „Beauftragte" geëist heeft, dat de door gerequestreerde bestelde en geleverde gereedschappen via verzoekster aan Junkers zouden worden gefactureerd en geleverd in dien zin, dat zij als eigendom van Junkers bij verzoekster zouden blijven ten behoeve van de fabricatie van onderdelen van Junkers-motoren;

dat verzoekster aldus aan gerequestreerde de levering heeft opgedragen van de in 6 bestelorders opgesomde goederen;

dat gerequestreerde daarop op 13 Juni 1944 en op 20 Juli 1944 twee rekeningen, groot resp. f 26.787.80 en f 35.114.75 aan verzoekster heeft gezonden, welke bedragen verzoekster heeft doorberekend aan Junkers;

dat Junkers deze rekeningen echter nimmer betaald heeft en dat de geleverde gereedschappen, die uitsluitend te gebruiken waren voor fabricage van Junkers-motoren, in het najaar van 1944 door personeel van Junkers onder bescherming van de bezettende macht zijn medegenomen;

dat de „Beauftragte" intussen verzoekster had gesommeerd de beide facturen aan gerequestreerde te voldoen en dat de eerste factuur ten bedrage van f 26,787,80 op 4 Augustus 1944 door verzoekster is betaald;

dat verzoekster van mening is, dat zij op grond van de nietigheid van de overeenkomst niet gehouden is tot betaling van enig bedrag aan gerequestreerde, daar zij in geen enkel opzicht is gebaat en Junkers de aan haar doorberekende bedragen niet heeft betaald;

dat verzoekster op dezelfde gronden van oordeel is, dat zij gerechtigd is het door haar aan gerequestreerde betaalde bedrag van f 26.787,80 terug te vorderen;

dat verzoekster vervolgens nog een beroep doet op haar verhouding tot de Klöckner-Humboldt-Deutz A.G. te Keulen, onder verwijzing naar hetgeen zij daaromtrent gesteld heeft in request no. 80/48;

dat verzoekster op deze gronden vordert:

primair: Nietig te verklaren de koopovereenkomsten, resp. opdrachten tot levering, als bedoeld in voormelde bestelorders, met derzelver gevolgen, en te bepalen, dat Mafiteza verplicht is aan verzoekster terug te betalen de voormelde door verzoekster aan haar betaalde f 26.787,80, met rente ad 5 % 's jaars sedert 4 Aug. 1944 tot den dag der voldoening, alsmede dat verzoekster voorts de voormelde f 35.114,75 niet meer aan Mafiteza schuldig is.

subsidiair: De rechtsbetrekkingen tussen partijen ten aanzien van de beweerde vordering van Mafiteza ten bedrage van f 35.114,75 gewijzigd vast te stellen en te bepalen, dat deze vordering op verzoekster is vervallen, resp. kan worden vereffend door cessie van verzoekster's voornoemde vordering op Deutz-Keulen tot een zelfde bedrag.

meer subsidiair: De rechtsbetrekkingen tussen partijen naar redelijkheid en billijkheid gewijzigd vast te stellen, zoals de Raad in goede justitie zal oordelen.

Alles kosten rechtens.

O. dat gerequestreerde in haar verweerschrift zakelijk heeft aangevoerd:

dat ook indien de stellingen van verzoekster juist zouden zijn, daaruit niet volgt, dat moet worden beslist in den door verzoekster gewensten zin;

dat immers gerequestreerde niet behoeft te dragen de nadelige gevolgen, welke uit het optreden van Fleischmann als „Beauftragte" van verzoekster voor deze zijn voortgevloeid;

dat, nu die nadelige gevolgen uitsluitend zijn veroorzaakt door het optreden van Fleischmann en van de zijde van gerequestreerde op verzoekster geen druk is uitgeoefend, het in hoge mate onredelijk en onbillijk zou zijn de rechtsbetrekkingen tussen verzoekster en gerequestreerde zodanig te wijzigen, dat de laatstgenoemde het kind van de rekening wordt;

dat gerequestreerde niet kon voorzien, dat Junkers aan haar verplichtingen niet zou voldoen;

dat hieraan niet afdoet, dat Fleischmann niet alleen „Beauftragte" voor verzoekster, maar ook directeur van gerequestreerde is geweest;

dat immers, als gesteld, de pretense druk op verzoekster werd uitgeoefend in zijn hoedanigheid van „Beauftragte" en niet in die van directeur van gerequestreerde en van Deutz-Rotterdam;

dat gerequestreerde de stellingen van verzoekster niet als juist kan erkennen voor zover zij niet uitdrukkelijk door haar als juist zijn aanvaard;

dat de aandelen van gerequestreerde in het bezit zijn van de N.V. de Meeuw, de aan-

delen daarvan in het bezit van Deutz-Rotterdam en de aandelen van die vennootschap in het bezit van Deutz-Keulen;

dat gerequestreerde terecht nog aanspraak maakt op het bedrag van f 35.114,75 en evenzeer terecht restitutie weigert van de som van f 26.787,80;

dat van restitutie van dit bedrag voor deze procedure nimmer sprake is geweest;

dat dit bedrag niet rauwelijks van gerequestreerde kan worden gevorderd;

dat gerequestreerde tenslotte bestrijdt, dat de omstandigheid, dat verzoekster geen volledige betaling heeft verkregen van haar vordering op Deutz-Keulen, voor deze procedure van belang is;

dat partijen zijn overeengekomen haar geschil met uitsluiting van den gewonen rechter aan den Raad voor te leggen;

dat gerequestreerde op voormelde gronden vordert:

a. verzoekster niet-ontvankelijk te verklaren in haar verzoek, althans dat verzoek niet in te willigen;

b. verzoekster te veroordelen aan haar te betalen een bedrag van f 35.114,75, zulks — nu verzoekster verplicht was contant te betalen — met de rente daarover naar 5 % 's jaars sedert — stel — 1 Aug. 1944 tot den dag van betaling, althans

c. voor recht te verklaren, dat verzoekster het sub b bedoelde bedrag met rente, als voorschreven, aan haar is verschuldigd;

d. verzoekster in ieder geval te veroordelen in de kosten van het geding;

O. in rechte:

dat verzoekster de nietigheid inroept van de tijdens de bezetting tussen haar en gerequestreerde op grond van 6 bestelorders, gedateerd resp. 4 Mei, 22 Mei, 8 Juni, 5 Juli, 6 October en 7 October 1943 tot stand gekomen overeenkomsten;

dat de aard van deze overeenkomsten niet geheel duidelijk is geworden, daar verzoekster in den aanvang van haar verzoekschrift stelt, dat haar „Beauftragte" „de fabricatie van de voormelde gereedschappen in Nederland ten laste van de eiseresse heeft laten aanbesteden door de Mafiteza", terwijl zij in het petitum vordert nietigverklaring van „de koopovereenkomsten resp. opdrachten tot levering als bedoeld in voormelde bestelorders", doch wat hiervan ook zij kennelijk tussen partijen overeenkomsten zijn gesloten volgens welke gerequestreerde gereedschappen had te leveren aan verzoekster, die daarvoor een bepaalden prijs had te betalen;

O. dat uit de in het geding gebrachte fotocopieën niet blijkt, wie bij de totstandkoming van de overeenkomsten tussen verzoekster en gerequestreerde voor verzoekster is opgetreden, daar de bestelorders geen handtekening dragen, maar dat wel vaststaat dat in de periode van Mei-October 1943 Ernst Fleischmann „Beauftragte" voor het bedrijf van verzoekster was, terwijl uit de aan genoemden Fleischmann door den „Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft" verstrekte volmacht van 7 Nov. 1942 waarvan door verzoekster een fotocopie in het geding is gebracht, blijkt, dat deze gerechtigd was „alle Massnahmen zu treffen, welche erforderlich sind um die Ausführung der im Interessen der deutschen Wirtschaft dorthin verlagerten Aufträge sicherzustellen" en voorts daarin vermeld wordt: „Zur Erfüllung dieser Aufgabe können Sie auch unmittelbar Anweisungen an die im Betrieb tätigen Organe erteilen".

dat de Raad het op grond van een en ander aannemelijk acht, dat de overeenkomsten tussen partijen tot stand zijn gekomen onder dwang, althans onder onbehoorlijken invloed van genoemden Ernst Fleischmann, die in zijn hoedanigheid van „Beauftragte" bij verzoekster door den vijand met macht was bekleed;

dat op grond van het bepaalde in art. 25 van het Besluit E 100 moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van dit besluit, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, nu het tegendeel niet is gebleken;

dat de primair gevorderde nietigverklaring van de meergenoemde overeenkomsten derhalve moet worden uitgesproken;

O. wat betreft de gevolgen van deze nietigverklaring, dat door gerequestreerde niet gemotiveerd is weersproken, dat de door haar aan verzoekster geleverde gereedschappen door personeel van Junkers tot zich zijn genomen en dat Junkers den koopprijs daarvan niet aan verzoekster heeft vergoed, zodat de Raad aanneemt, dat deze stellingen van verzoekster zijn bewezen;

O. dat de Raad het onder deze omstandigheden billijk acht, dat de schade ten laste van gerequestreerde komt, daar verzoekster tot deze transactie gedwongen is geweest en gerequestreerde, een vennootschap die uitsluitend Duitse belangen vertegenwoordigde, geacht moet worden vrijwillig de transactie gesloten te hebben;

dat hieraan niet afdoet, dat de dwang op verzoekster niet is uitgegaan van gerequestreerde, maar van een derde;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht voor toewijzing der gevorderde rente;

O. dat wat betreft de vordering van gerequestreerde in reconventie sub b en c, de Raad niet bevoegd is hiervan kennis te nemen, daar zij niet gegrond is op de bepalingen van Hoofdstuk III van het Besluit E 100;

dat het bovenoverwogene aanleiding geeft tot de navolgende beslissing;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomsten tot stand gekomen door de bestelorders nos. 44189, 44189a, 44395, 44918, 46092, 46093, 44603, 46103 tussen verzoekster en gerequestreerde;

Veroordeelt gerequestreerde tot betaling van een bedrag van f 26.787,80 aan verzoekster;

Bepaalt, dat verzoekster het bedrag van f 35.114, 75 niet meer aan gerequestreerde schuldig is;

Bepaalt, dat verzoekster haar vordering op Junkers Flugzeug und Motorenfabrik A.G. te Dessau tot een bedrag van f 61.902,55 zal cederen aan gerequestreerde;

Wijst af hetgeen meer of anders gevorderd is;

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de reconventionele vordering van gerequestreerde;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van deze procedure tot de uitspraak begroot op f 100.

No. 1451

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-HERTOGENBOSCH, 25 November 1948. (Mr van Bortel, Ariëns en Poerink.)

Het K. B. D 16 heeft ten doel ongewenste gevolgen van het verkrijgen ener vreemde nationaliteit te voorkomen in het belang van de Staat. Appellante kan geen beroep doen op genoemd besluit te harer bescherming.

Appellante heeft door haar huwelijk de Duitse nationaliteit verkregen en uit niets is gebleken, dat zij gedurende de bezetting een specifiek Nederlandse houding heeft aangenomen.

Verzoek tot het verlenen ener no enemy verklaring afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

Geertje Lina van Akkeren, echtgenote van Dr Franz Alfred Erich Lion te Eindhoven, requestrante, gemachtigde: Mr G. J. P. Cammelbeeck te Eindhoven,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request en het daarop ingekomen verweerschrift van gerequestreerde;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 7 October 1948;

O. dat als door gerequestreerde erkend althans niet betwist tussen partijen vaststaat: dat de echtgenoot van requestrante namens hemzelf en requstrante een verzoekschrift dd. 5 Januari 1946 heeft ingediend bij het Nederlandse Beheersinstituut, waarin wordt verzocht aan hem en requestrante te verlenen een verklaring als bedoeld in art. 34, eerste lid sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133);

dat het Nederlandse Beheersinstituut tot heden geen beslissing op dit verzoekschrift heeft genomen;

dat requestrante vóór haar huwelijk met de Duitser Doctor Franz Alfred Erich Lion, welk huwelijk op 3 September 1942 te Amsterdam werd voltrokken, Nederlandse was;

O. dat, nu vaststaat, dat een termijn van zes maanden is verstreken zonder dat het Beheersinstituut op genoemd verzoekschrift een beslissing heeft genomen, de Raad ingevolge art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen van het verzoek van requestrante kan kennis nemen;

O. dat requestrante als gronden voor haar verzoek heeft aangevoerd, dat zij vóór haar huwelijk met de Duitser Franz Alfred Erich Lion Nederlandse was en dat zij ingevolge de bepalingen van het K. B. van 22 Mei 1943 (D 16) door dit huwelijk de Nederlandse nationaliteit niet heeft verloren;

O. dat art. 1 van het Besluit van 22 Mei 1943 in het kort zakelijk weergegeven bepaalt, dat door het na 9 Mei 1940 verkrijgen of deelachtig worden van de nationaliteit van een staat, waarmede Nederland ten tijde dier verkrijging geen diplomatieke betrekkingen onderhield, het Nederlanderschap niet wordt verloren;

O. dat de in genoemd Besluit bedoelde betrokkenen derhalve twee nationaliteiten hebben, daar zij naast de vreemde nationaliteit de Nederlandse nationaliteit behouden;

O. dat requestrante met een beroep op de beginselen van het internationaal privaatrecht heeft bestreden, dat zij een dubbele nationaliteit zou hebben en voorts heeft betoogd, dat zij als Nederlandse dient te worden aangemerkt, doch haar dit niet kan baten, nu de Nederlandse wetgever zelf in genoemd Besluit de mogelijkheid van dubbele nationaliteit van een Nederlander uitdrukkelijk veronderstelt;

O. dat blijkens de considerans van het K. B. D 16, dit is genomen ter voorkoming van ongewenste gevolgen van het verkrijgen van een vreemde nationaliteit door Nederlanders en onder „ongewenste gevolgen" moeten worden verstaan gevolgen, die ongewenst zijn voor de Staat, zoals blijkt uit de Memorie van Toelichting op het ontwerp-Besluit, zodat requestrante ten onrechte te harer bescherming een beroep doet op dit Besluit;

O. dat requestrante derhalve ook de Duitse nationaliteit heeft en daarmede vijandelijk onderdaan is in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat ten processe uit niets is gebleken, dat requestrante gedurende de Duitse bezetting een dusdanig Nederlandse houding tegenover de vijand heeft aangenomen, dat het volkomen onaannemelijk zou zijn haar als vijand aan te merken, nog daargelaten, dat het huwen in bezettingstijd met een Duitser een anti-Duitse houding van requestrante niet waarschijnlijk maakt, zodat naar 's Raads oordeel geen aanleiding bestaat om aan requestrante een no-enemy verklaring te verlenen;

O. dat het verzoek van requestrante derhalve dient te worden afgewezen.

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

No. 1452

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Nov. 1948. (Mrs Sluis, Raedt en Köster).

Het N.B.I. heeft, zonder een mede-aandeelhouder te horen of van de beschikking op de hoogte te brengen, gunstig beschikt op een gedaan verzoek, tot dispensatie van een bepaling der statuten, inhoudende, dat 7/8 van het maatschappelijk kapitaal moet zijn vertegenwoordigd in een algemene vergadering van aandeelhouders voor te nemen besluiten ten aanzien van salaris en arbeidsvoorwaarden van de directeur van de naamloze vennootschap.

Beschikking van het Beheersinstituut in strijd met redelijkheid en billijkheid geacht en vernietigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 103, 18.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Willem Arnold Duveen, wonende te Naarden, in zijn kwaliteit van bewindvoerder over den afwezigen Freerik Duveen, daartoe benoemd bij beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam dd. 27 Dec. 1945, c.q. als gemachtigde bij onderhandse volmacht dd. 25 Sept. 1947 van de erfgenamen van voornoemden Heer Freerik Duveen, gemachtigde Mr van den Bergh namens Mr B. P. Gomperts,

alsmede een verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr van der Ham;

Gelet op het proces-verbaal van de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad van 19 Aug. 1948 alsmede op de overige stukken van het geding.

O. dat requestrant in zijn inleidend verzoekschrift heeft gesteld:

1. dat requestrant in zijn genoemde hoedanigheid onder zijn beheer heeft 25 gewone aandelen en 16 zes procents cumulatief preferente aandelen elk groot f 1000 (een duizend gulden) in de Naamloze Vennootschap N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon, gevestigd te Amsterdam;

2. dat op 23 December 1947 des namiddags te twee uur ten kantore van genoemde vennootschap aan de Keizersgracht No. 81 te Amsterdam een algemene vergadering van aandeelhouders heeft plaats gehad;

3. dat in bedoelde vergadering ter tafel is gebracht een Beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, van 4 Dec. 1947, waarin aan den Heer Mr J. Sprenger, Vondelstraat No. 91 te Amsterdam, wordt medegedeeld, dat naar aanleiding van zijn verzoek d.d. 7 Nov. 1947 tot het verlenen van dispensatie van de bepalingen in de statuten van de Naamloze Vennootschap voornoemd, art. 24, laatste lid, gunstig is beschikt;

4. dat bedoelde statutaire bepaling aldus luidt:

„Indien in de in den vorigen zin bedoelde algemene vergadering 7/8 van het geplaatste maatschappelijk kapitaal niet is vertegenwoordigd, dan wordt een tweede vergadering bijeengeroepen, minstens 2 maanden en hoogstens 3 maanden na de eerste, in welke vergadering met een meerderheid van 7/8 der geldig uitgebrachte stemmen een besluit, als bedoeld in den vorigen zin, kan worden genomen, ongeacht welk deel van het geplaatste maatschappelijk kapitaal alsdan is vertegenwoordigd";

5. dat verzoeker onkundig is van hetgeen Mr J. Sprenger in zijn verzoek aan het Nederlandse Beheersinstituut heeft medegedeeld;

6. dat verzoeker ook onkundig is van de redenen, waarom het Nederlandse Beheersinstituut het verzoek van Mr J. Sprenger heeft ingewilligd, aangezien deze redenen niet zijn vermeld;

7. dat verzoeker over deze zaak door het Nederlandse Beheersinstituut niet is gehoord;

8. dat verzoeker noch door Mr J. Sprenger, noch door het Nederlandse Beheersinstituut, noch door wie ook, met deze Beschikking op de hoogte is gebracht en daarvan dus niet eerder heeft vernomen dan op bedoelde algemene vergadering van aandeelhouders;

9. dat in bedoelde algemene vergadering van aandeelhouders een besluit is genomen, waarbij het salaris en de overige arbeidsvoorwaarden van den directeur der vennootschap zijn vastgesteld, welke vaststelling volgens de statuten uitsluitend zou kunnen geschieden met 7/8 van het aantal uitgebrachte stemmen in een vergadering, waarin ten minste 7/8 van het geplaatste maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigd is;

10. dat bedoelde arbeidsvoorwaarden zijn vastgesteld met een gewone meerderheid van stemmen, doch geenszins met de vereiste 7/8 meerderheid;

11. dat bij den voorzitter van bedoelde algemene vergadering, Mr J. Sprenger, en bij sommige aandeelhouders de mening heeft postgevat, dat de door het Nederlandse Beheersinstituut verleende dispensatie medebrengt, dat bedoelde arbeidsvoorwaarden thans rechtsgeldig zijn tot stand gekomen;

12. dat verzoeker er dus belang bij heeft tegen genoemde Beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, in beroep te komen, waarbij hij nog het volgende wil releveren;

13. dat de N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon voor de oorlog bestuurd werd door twee directeuren, de Heren Joël Schaap en Freerik Duveen;

14. dat bedoelde directeuren in deze vennootschap gelijk gerechtigd waren in dier voege, dat beiden vijf en twintig gewone aandelen bezat;

15. dat art. 9 van de statuten bepaalt, dat de algemene vergadering van houders van gewone aandelen een voordracht van

tenminste twee personen kan maken voor iedere te vervullen directeurs-plaats;

16. dat een dergelijke voordracht bindend is krachtens het tweede lid van art. 9 behoudens bepaalde uitzonderingen;

17. dat uit deze gang van zaken volgt, dat de eigenaren der gewone aandelen de macht in de vennootschap bezaten om directeuren te benoemen, hetgeen trouwens in overeenstemming is met het feit, dat de Heren Joël Schaap en Freerik Duveen de enige directeuren van deze vennootschap waren;

18. dat in het tweede lid van art. 9 nu inderdaad beperkingen zijn genomen ten aanzien van het bindende karakter van de voordracht van de houders der gewone aandelen, welke het dus mogelijk maken, dat toch één of meer directeuren worden benoemd wanneer de houders der gewone aandelen niet tot een beslissing kunnen komen, of indien een bepaalde gekwalificeerde meerderheid in de algemene vergadering van aandeelhouders een andere opvatting heeft;

19. dat echter de zeggenschap der houders van gewone aandelen het sterkst wordt gewaarborgd door art. 24, dat in zijn vierde lid bepaalt, dat bepaalde besluiten slechts kunnen worden genomen met een meerderheid van 7/8 der geldig uitgebrachte stemmen in een algemene vergadering van aandeelhouders, waarin minstens 7/8 van het geplaatste maatschappelijke kapitaal vertegenwoordigd is;

20. dat hieronder ook valt de vaststelling van het salaris van iedereen directeur, de vaststelling van de overige voorwaarden zijner aanstelling, alsmede de tijd, waarvoor de benoeming geschiedt (art. 10);

21. dat deze factor van 7/8 zó is gekozen, dat de rechten van bepaalde minderheden, in casu van den aandeelhouder Freerik Duveen, zouden zijn gewaarborgd met betrekking tot de positie van de directeuren;

22. dat het dus duidelijk is, dat vóór de oorlog de rechten van de directeuren Joël Schaap en Freerik Duveen zodanig waren vastgelegd, dat zij een gelijkgerechtigde positie innamen, met name ten aanzien van het directeurschap;

23. dat na de bevrijding helaas moest worden vastgesteld, dat beide directeuren van de N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon waren omgekomen;

24. dat de N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon in hoofdzaak in Nederlands-Indië werkzaam is en door de bezetting aldaar grote schade had opgelopen, waarbij ook haar werkzaamheden geheel tot stilstand zijn gekomen;

25. dat dus na de bevrijding de aandeelhouders zich moesten beraden over de vraag, hoe de vennootschap weder op gang kon worden gebracht;

26. dat verzoeker zich op het standpunt stelt dat hij, waarnemende de rechten, die vroeger de Heer Freerik Duveen had, dezelfde zeggenschap als deze moet kunnen uitoefenen met betrekking tot de benoeming van den directeur en de vaststelling van diens arbeidsvoorwaarden;

27. dat dit recht van verzoeker echter wordt gefrustreerd door voormelde Beschikking van het Nederlandse Beheerinstituut, Bureau Amsterdam van 4 Dec. 1947;

28. dat zulks voor verzoeker temeer onaanvaardbaar is, aangezien hij ernstige bezwaren heeft tegen dengene, wiens benoeming tot directeur en de vaststelling van wiens arbeidsvoorwaarden zodoende mogelijk zijn geworden;

29. dat het er verzoeker echter niet om gaat breed uit te meten, welke bezwaren hij tegen bedoelden directeur heeft, doch dat hij in beroep wenst te komen tegen de Beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, d.d. 4 Dec. 1947, welke van grote invloed is op de door hem vertegenwoordigde rechten, welke Beschikking is tot stand gekomen zonder dat verzoeker daaromtrent iets bekend was;

op welke gronden verzoeker zich wendt tot Uw College met het eerbiedig verzoek de nietigheid uit te spreken van de Beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, d.d. 4 Dec. 1947, waarbij het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, dispensatie heeft verleend van de bepalingen in de statuten der N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon, art. 24, eerste lid.

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft geantwoord dat verweerder heeft kennis genomen van een verzoekschrift van Willem Arnold Duveen, waarbij deze, in zijn gestelde hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige Heer Freerik Duveen, c.q. als gemachtigde van de erfgenamen van de Heer F. Duveen voornoemd, bij Uw Raad in hoger beroep is gekomen van de beschikking van verweerder van 4 Dec. 1947, bij welke beschikking verweerder aan de Naamloze Vennootschap N.V. Nederlands-Indische Importhandel S. I. Salomon, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, verder te noemen „S. I. Salomon", dispensatie heeft verleend van enige bepalingen van haar statuten;

dat requestrant in zijn verweerschrift niet-ontvankelijk zal moeten worden verklaard, daar dit is gericht tegen het Bureau Amsterdam van het Nederlandse Beheersinstituut, welk bureau geen rechtspersoonlijkheid bezit;

dat verweerder allereerst wenst op te merken, dat verzoeker niet meer als bewindvoerder over Freerik Duveen kan fungeren, nu verweerder bekend is, dat op 4 Dec. 1947 in de registers van de Burgerlijke Stand van de gemeente Amsterdam is ingeschreven het overlijden op 2 April 1945 te Bergen-Belsen in Duitsland van meergenoemde Freerik Duveen;

dat wat de zaak zelve betreft verweerder het navolgende wil aanvoeren;

dat, waar na de bevrijding noch directie, noch commissarissen van S. I. Salomon aanwezig bleken te zijn, door verweerder de

Heer Jacob Schaap, wonende te Amsterdam aan de Beethovenstraat 152, een broeder van één der afwezige directeuren, Joël Schaap, tot bestuurder met de bevoegdheid van beheerder van de vennootschap is benoemd, zulks bij beschikking van 25 Sept. 1945;

dat deze beheerder voornoemde vennootschap weder heeft opgebouwd;

dat requestrant, naar bekomen informatie van verweerder, na zijn terugkeer uit Zwitserland zich aanvankelijk niets aan de vennootschap gelegen heeft laten liggen, doch later een verzoek bij verweerder heeft ingediend, teneinde hem zelf en een zekere Pront, een employé van S. I. Salomon, tot medebestuurder-beheerders te doen benoemen, zulks op grond, dat Joël Schaap en Freerik Duveen in S. I. Salomon gelijkgerechtigd zouden zijn;

dat verweerder, afgaande op deze voorstelling van zaken, verzoeker en voornoemde Pront tot medebeheerders-bestuurders heeft benoemd;

dat, toen verweerder echter bleek, dat de voorstelling van zaken onjuist was, hij op 10 December 1946 de benoeming van verzoeker en Pront weder heeft ingetrokken;

dat immers de Heer Jacob Schaap verweerder overtuigend aantoonde, dat zijn afwezige broeder veel grotere rechten in S. I. Salomon bezat dan Freerik Duveen;

dat toch, naar bleek, het geplaatste en volgestorte kapitaal van S. I. Salomon als volgt verdeeld is:

	Aandelen gewone	cum preferente:
Joël Schaap	25	154
Freerik Duveen	25	16
S. van Berg	—	15
H. Querido	—	20
P. J. Kiveron	—	20
Siedner	—	6
Totaal	50	231

dat nu weliswaar krachtens art. 9 van de statuten van S. I. Salomon de vergadering van de houders van gewone aandelen een bindende voordracht voor de benoeming van nieuwe directeuren der vennootschap kon opmaken, doch eerstens de Heer Jacob Schaap als bewindvoerder over zijn voornoemde broeder tegen benoeming van verzoeker of een ander als directeur was en zodoende nimmer een besluit in de voornoemde vergadering kon worden genomen en in de tweede plaats de algemene vergadering van alle aandeelhouders van S. I. Salomon, indien geen besluit als vorenbedoeld werd genomen, t.a.v. de benoeming van directeuren vrij was, in welke vergadering Joël Schaap de absolute meerderheid van stemmen bezat;

dat bovendien verweerder is gebleken, dat tussen Joël Schaap, Freerik Duveen en de Heren van Berg en Querido op 12 Juli 1934 een zogenaamde blokkade-overeenkomst is aangegaan, welke onder meer de bepaling inhoudt, dat bij overlijden van één der contractanten de andere gedurende vijf jaar het recht hebben diens aandelen over te nemen;

dat, nu verweerder bekend is, dat de Heren van Berg en Querido, die dit naastingsrecht kunnen uitoefenen, zowel met betrekking tot de aandelen van Joël Schaap als Freerik Duveen en in feite dus de macht in S. I. Salomon in handen hebben, tegen een benoeming van W. A. Duveen tot directeur zijn;

dat ook de aandeelhouder Kiveren dit standpunt aanhangt;

dat, waar verweerder het verder wenselijk achtte, dat zo spoedig mogelijk op normale wijze in het bestuur van S. I. Salomon werd voorzien, hij tot dit doel de beheerder op 31 Maart 1947 vergunning verleende om een vergadering van aandeelhouders van S. I. Salomon bijeen te roepen;

dat blijkens afschrift van het notariële proces-verbaal van het daar verhandelde, op 24 Juni 1947 een vergadering van de houders van gewone aandelen van S. I. Salomon heeft plaatsgevonden, welke vergadering blijkens de agenda ten doel had het opmaken van een voordracht voor de benoeming van één of twee directeuren van S. I. Salomon;

dat wijl in deze vergadering, waar verzoeker in zijn voormelde hoedanigheid aanwezig is geweest, de stemmen staakten, geen bindende voordracht is opgemaakt;

dat vervolgens met vergunning van verweerder van 5 Aug. 1947 op 26 Sept. 1947 een algemene vergadering van aandeelhouders van S. I. Salomon is gehouden;

dat blijkens afschrift van het notarieel proces-verbaal van het daar verhandelde Mr J. J. van der Velde aanwezig is geweest als gemachtigde van verzoeker in zijn voornoemde hoedanigheden;

dat in die vergadering met absolute meerderheid van stemmen besloten is slechts één vacature te vervullen en als directeur benoemd is de bestuurder-beheerder Jacob Schaap, terwijl slechts Mr van der Velde voor de 41 aandelen van Freerik Duveen tegenstemde;

dat in die vergadering echter het salaris van de directeur niet vastgesteld kon worden, omdat de statuten in art. 24, vierde lid voorschrijven, dat een dergelijk besluit slechts kan worden genomen met een meerderheid van 7/8 der geldig uitgebrachte stemmen in een algemene vergadering van aandeelhouders, waarin minstens 7/8 van het geplaatste maatschappelijke kapitaal vertegenwoordigd is;

dat art. 24, laatste lid, echter bepaalt, dat indien het quorum niet aanwezig is, een nieuwe vergadering wordt bijeengeroepen minstens twee maanden en hoogstens drie maanden na de eerste in welke vergadering een besluit over voornoemd punt genomen kan worden met 7/8 der geldig uitgebrachte stemmen, ongeacht het kapitaal, dat ter vergadering vertegenwoordigd is;

dat deze nieuwe vergadering met vergunning van verweerder van 4 Dec. 1947 is bijeengeroepen tegen 23 Dec. 1947;

dat, waar te voorzien viel, dat requestrant in deze vergadering tegen zou stemmen en de vereiste gequalificeerde meerderheid voor de vaststelling van de arbeidsvoorwaarden niet bereikt kon worden, de bestuurder-beheerder verweerder verzocht heeft dispensatie van het bepaalde in het laatste lid van art. 24 der statuten te verlenen;

dat het Beheersinstituut geen bezwaar had deze dispensatie te verlenen, daar toch de impasse uitsluitend het gevolg was van het feit, dat beide directeuren door de bezetter gedeporteerd waren, terwijl van krenking der belangen van partij Duveen de reden niet kon zijn, gezien:

1°. het feit, dat partij Duveen aanvankelijk geen belangstelling toonde voor de N.V. en deze houding eerst wijzigde toen hem bleek, dat zich, dank zij het energieke optreden van de Heer Jacob Schaap, vrij gunstige perspectieven voor de zaak openden;

2°. de rechten van Duveen slechts van theoretische waarde zijn, gelet op de bovengenoemde blokkade-overeenkomst, welke thans uitsluitend ten gunste werkt van de Heren van Berg en Querido, die, gelijk vermeld, zich achter Schaap stellen;

dat blijkens het afschrift van het notarieel proces-verbaal van de vergadering van 23 Dec. 1947 de bezwaren van Mr R. van den Bergh, toenmaals de gemachtigde van requestrant, tegen de salarisvaststelling van de directeur enerzijds voortsproten uit bezwaren tegen diens benoeming, anderzijds tegen de hoogte van het salaris;

dat eerstgenoemde bezwaren niet ter zake dienende zijn, nu de directeur op rechtsgeldige wijze is benoemd, terwijl het tweede bezwaar evenmin gegrond is te achten, nu het salaris ad f 10.000 per jaar in verhouding tot het vooroorlogse salaris ad f 9000 van ieder der vroegere directeuren en gezien de waardevermindering van het geld, bescheiden te noemen en verantwoord is in de huidige omstandigheden;

dat dus naar de mening van verweerder de verleende dispensatie van art. 24, laatste lid, van de statuten van S. I. Salomon verantwoord is geweest;

dat verweerder in verband met de door verzoeker in het midden gebrachte bezwaren tegen de wijze, waarop de beschikking van 4 Dec. 1947 is tot stand gekomen, nog wil opmerken, dat verweerder geenszins verplicht is, zo dispensatie ener bepaling van statuten door een vennootschap verzocht wordt, daarop alle aandeelhouders te horen en van de beschikking aan hen kennis te geven en zulks in casu dan ook niet geschied is;

dat verweerder niet verplicht is zijn beschikkingen te motiveren;

dat mitsdien van nietigverklaring van de beschikking van 4 Dec. 1947 de reden niet kan zijn en waar het verzoekschrift van requestrant slechts deze strekking heeft, verzoeker in zijn hoger beroep zal moeten worden verklaard niet-ontvankelijk;

dat overigens verweerder te allen overvloede opmerkt, dat voor vernietiging van voornoemde beschikking ook geen aanleiding bestaat:

Redenen, waarom verweerder Uw Raad verzoekt Willem Arnold Duveen in zijn voormelde hoedanigheden te verklaren in zijn beroep niet-ontvankelijk, althans de beschikking van verweerder van 4 Dec. 1947 te bevestigen, met veroordeling van verzoeker in de kosten van het geding.

O. dat de zaak hierna door de raadslieden van partijen is toegelicht.

In rechten:

O. dat uit de gewisselde stukken volgt dat op 23 Dec. 1947 een algemene vergadering van aandeelhouders is gehouden van de in het request genoemde Naamloze Vennootschap ter vaststelling van de arbeidsvoorwaarden van den directeur dier vennootschap;

O. dat tevens tussen partijen in confesso is, dat in deze algemene vergadering 7/8 van het geplaatste maatschappelijk kapitaal niet was vertegenwoordigd, terwijl volgens het laatste lid van art. 24 der statuten, wanneer dit niet het geval is, een tweede vergadering moet worden bijeengeroepen minstens twee maanden en hoogstens drie maanden na de eerste in welke dan met een meerderheid van 7/8 der geldig uitgebrachte stemmen een dergelijk besluit kan worden genomen ongeacht welk deel van het geplaatste maatschappelijk kapitaal alsdan is vertegenwoordigd;

O. dat eveneens ten processe vaststaat, dat naar aanleiding van een verzoek van Mr J. Sprenger d.d. 7 Nov. 1947 door het Nederlandse Beheersinstituut bij beschikking van 4 Dec. 1947 dispensatie van voormelde bepaling is verleend hetgeen door den Voorzitter aan het begin der vergadering is medegedeeld, terwijl daarna bedoelde arbeidsvoorwaarden met een gewone meerderheid van stemmen zijn vastgesteld;

O. dat requestrant thans in beroep komende van voormelde beschikking hiervan vernietiging vraagt;

O. dat, gelijk niet door het Beheersinstituut is weersproken, requestrant niet op het verzoek van Mr Sprenger is gehoord en niet tijdig van de beschikking van het Beheersinstituut in kennis is gesteld en hem eerst op genoemde vergadering hiervan mededeling is gedaan;

O. dat requestrant als bewindvoerder over den afwezigen Freerik Duveen en als gemachtigde van diens erfgenamen echter tijdig van het verzoek van Mr Sprenger in kennis had moeten worden gesteld ten einde zich hierover te beraden en de erfgenamen van Freerik Duveen te raadplegen, hetgeen hem thans onmogelijk is gemaakt;

O. dat hieraan niet afdoet, zoals het Beheersinstituut aanvoert, dat viel te voorzien, dat requestrant tegen zoude stemmen en zodoende de gequalificeerde meerderheid voor de vaststelling van de arbeidsvoorwaarden niet kon worden bereikt en er een blokkade-overeenkomst bestond tus-

sen Joël Schaap, Freerik Duveen en van Berg en Querido, omdat requestrant voldoende gelegenheid had moeten worden gelaten om voor zijne belangen en die van de erfgenamen van Freerik Duveen op te komen;

O. dat hieruit volgt dat de Raad de beschikking van het Beheersinstituut d.d. 4 Dec. 1947 in strijd met de redelijkheid en billijkheid acht en deze derhalve behoort te worden vernietigd.

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking door het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 4 Dec. 1947 genomen.

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten van dit geding tot aan deze uitspraak aan zijde van requestrant begroot op f 125.

No. 1453

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Het door het N.B.I. geproduceerde stuk heeft geen andere betekenis dan een voorwaardelijke trouwbelofte van appellante en kan geen bewijs opleveren dat tussen appellante en Minoru Sakata een huwelijk is tot stand gekomen. Appellante was aan deze trouwbelofte volgens Nederlands-Indisch recht niet gebonden. De vraag of Sakata misbruik heeft gemaakt van een in blanco getekend formulier en mitsdien de trouwbelofte nimmer is gegeven, kan buiten beschouwing blijven.

Van de wil van appellante om op het tijdstip der registratie met Sakata in het huwelijk te treden, is geen bewijs geleverd, zodat een huwelijk — onder alle omstandigheden een tweezijdige handeling — niet is tot stand gekomen.

Beschikking van het Beheersinstituut, waarbij het vermogen van appellante tot vijandelijk vermogen is verklaard, omdat appellante de Japanse nationaliteit zou hebben verkregen, vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2, 43.)

Marie Therèse Geyssens, wed. van F. Brandenburg van Oltsende, requestrante, gem. Mr A. van Doorninck,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 7 Oct. 1947, van Marie Therèse Geyssens te Deventer, weduwe van Frederik Brandenburg van Oltsende, overleden in Nederlands-Indië in 1941, domicilie kiezende te Deventer ten kantore van de adv. en proc. Mrs A. E. Kauffman en A. van Doorninck, van wie laatstgenoemde als haar gemachtigde in deze zaak en ter 's Raads zitting is opgetreden, bij welk verzoekschrift in hoger beroep wordt gekomen van de afwijzende beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 12 Sept. 1947 op een door haar gedaan verzoek bij schrijven van haar gemachtigde voornoemd van 22 Aug. 1947, verzoekende zij in hoger beroep dat de Raad zal bepalen, dat het verzoek van requestrante aan het Beheersinstituut bij schrijven van de 22e Aug. 1947 gedaan, had behoren te zijn ingewilligd en met vernietiging van de afwijzing van dat verzoek door het Nederlandse Beheersinstituut bij haar schrijven van de 12e Sept. 1947, gedaan, dit verzoek alsnog toe te wijzen en te bepalen, dat het beheer over het vermogen van requestrante is opgeheven op gronden ten requeste gemeld, althans dit beheer op te heffen;

subsidiair. te verklaren, dat requestrante niet is Japans, althans vijandelijk onderdaan, en zij niet is een persoon, wier vermogen moet worden aangegeven volgens de bepalingen van het Besluit E 133 en wier vermogen door het Nederlandse Beheersinstituut moet worden beheerd.

Nog gelezen het antidotaal request van het Nederlandse Beheersinstituut van 11 Febr. 1948, waarbij de aangevallen beslissing wordt verdedigd en geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek; van al welke stukken de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast.

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 10 Juni 1948, appellante bij monde van haar gemachtigde voornoemd en geïntimeerde bij monde van Mr J. H. ter Spill, die in deze als gemachtigde voor het Nederlandse Beheersinstituut optreedt.

O. dat op die zitting de gemachtigde van appellante een uitvoerig pleidooi heeft gehouden, aan het slot waarvan hij heeft overgelegd een zo juist door hem ontvangen afschrift van een vonnis van de Japanse rechter, waarbij de nietigheid van het volgens het Nederlandse Beheersinstituut tussen appellante en de Japanner Minoru Sakata gesloten huwelijk wordt uitgesproken;

O. dat de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut hierop uitstel heeft verzocht om zijn standpunt ten aanzien van dit hem tot dusver onbekende stuk te kunnen bepalen, welk uitstel de Raad voorlopig onbepaald heeft verleend;

O. dat volgens, op verzoek van appellante, de Raad de voortzetting dier behandeling heef vastgesteld op 10 Februari 1949, op welke datum het College de zaak in gewijzigde samenstelling heeft behandeld, waarbij is verstaan en aan partijen medegedeeld, dat de Raad gebruik makende van zijn bevoegdheid de rechtsgang overeenkomstig art. 146 van het Besluit E 100 zelf te regelen besloten heeft de zaak in zijn nieuwe samenstelling voort te zetten daar waar de behandeling ter vorige zitting is afgebroken;

O. dat hierop de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut het woord

heeft gekregen, waarna partijen van re- en dupliek hebben gediend, hebbende de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut tenslotte aangedrongen op verder uitstel der behandeling in verband met bezwaren tegen het Japanse vonnis, waarvan hij meent te kunnen bewijzen dat het te wijten is aan bedriegelijke samenspanning der partijen bij dat vonnis; tegen welk uitstel de gemachtigde van appellante zich ten stelligste heeft verzet;

Gezien de ten processe overgelegde hiervoren nog niet aangeduide stukken;

O. dat het Nederlandse Beheers Instituut, aannemende dat appellante gedurende de Japanse bezetting een geldig huwelijk heeft gesloten met de Jappanner Minoru Sakata en daardoor de Japanse nationaliteit heeft verkregen, haar krachtens art. 2 van het Besluit E 133 als vijandelijk onderdaan heeft aangemerkt, zodat haar vermogen van rechtswege in eigendom op de Staat is overgegaan en thans ten behoeve van de Staat door het Nederlandse Beheersinstituut wordt beheerd;

O. dat appellante, opheffing van het beheer verzoekende, ontkent met genoemde Japanner in het huwelijk te zijn getreden, zodat het Nederlandse Beheersinstituut dit zal moeten bewijzen;

O. dat de Raad het onnodig acht hierbij in te gaan op de voorstelling, die de beide partijen bij dit beweerde huwelijk van hun verhouding gegeven hebben, en alle zogenaamde „marites" der zaak ter zijde latende zich strikt wil bepalen tot de vraag of het Nederlandse Beheersinstituut in dit bewijs is geslaagd;

O. dat dit allereerst afhangt van de betekenis, welke is toe te kennen aan het in fotocopie door het Beheersinstituut overgelegde boven de handtekening van requestrante gestelde geschrift;

O. dat requestrante erkend heeft dat die handtekening inderdaad door haar te Batavia gesteld is, terwijl verder ten processe voldoende is komen vast te staan, dat de daarboven met de schrijfmachine getypte inhoud van het geschrift is opgesteld door de meergenoemde Japanner Minoru Sakata, die het onder zich heeft gehouden om daarvan te zijner tijd gebruik te kunnen maken;

O. dat die handtekening is geschreven over een Japans plakzegel, waaronder vermeld staat de plaatsnaam Djakarta echter zonder bijvoeging van enige dagtekening, terwijl het stuk ook overigens ongedateerd is;

O. dat de inhoud betreft, dat het in slecht Engels gestelde stuk luidt als volgt:

The undersigned
Marie Therése Brandenburg van Oltsende van Geyssens
No. 47 Djalan Laden-Saleh Djakarta.
Born: at Pare Everley, Louvain, Belgie. on February 20, 2553 (1819) as second daughter from August von Geyssens and Petronelly de Vos, born and deceased at Louvain both.
An widow from Fredrick Brandenburg van Oltsende, deceased on September 13, 2601 (1941) at Magelang.
Registration: Djakarta , Tokubetsu-shi Dei-Nippon Military Government No. 5628-Djakarta.
Personal cirtification: An administrator of Dai-21 Nooen Kanriojimusjo. Saibai-kigjo Koodan, Nr. 49, Djalang Raden-Saleh. Nr. 4494 Djawa Gunseikan. and No. Toku-259-from Bandoeng Tokumu-Kiken.
Here with the undersigned declared to accept to married with Minoru Sakata, Nipponer, born on November 14.35th year Era of Meidji at No. 16 Itjiriyama, Fudjimatsumura. Aichi-ken, after he is devose his wife.

dat dit naar 's Raads oordeel aldus moet worden verstaan, dat de ondergetekende, requestrante daarbij zich bereid verklaarde te huwen met Minoru Sakata na het intreden van de voorwaarde (immers de onzekere gebeurtenis) van echtscheiding tussen deze en zijn tegenwoordige vrouw, welke bereidverklaring Minoru Sakata heeft aangenomen;

dat hiermede echter geen huwelijk al of niet onder een voorwaarde tussen partijen is gesloten, zoals bijvoorbeeld bij een gelijksoortige inkleding wel een voorwaardelijke koopovereenkomst zou zijn tot stand gekomen;

dat de overeenkomst, die requestrante hiermede aanging en de andere partij aanvaardde, slechts kan zijn geweest een overeenkomst tot het aangaan van een huwelijk, alzo een trouwbelofte waaraan zij naar het destijds voor haar geldende Nederlands-Indisch recht niet gebonden was;

dat dus uit het bedoelde stuk niet meer dan die belofte kan worden afgeleid, en in geen geval dat zij de van hare zijde vereiste vrije toestemming tot het huwelijk daardoor voor goed zou hebben vastgelegd;

O. dat dit ook aldus is verstaan door haar Japanse wederpartij blijkens het door deze ondertekende schrijven van 13 Februari 1948 aan de raadsman van requestrante, waarin hij verklaart, dat hij (Minoru Sakata) na het huwelijk in Japan reeds te hebben laten registreren, het toch nodig heeft gevonden haar instemming hiermede te vragen: „further I asked her agreement this registration for the resson 1 was not sure her intention at the time registration on 8 September 1944 whether she stay still in intention to makes her trip as my wife or she changed her mind by war situation, because there was the time for more than six months between her declarance and registration;

O. dat bij het vorenstaande is uitgegaan van het overgelegde stuk in fotocopie, zoals het prima facie zich voordoet, terwijl in het midden kan worden gelaten de bewe-

ring van appellante, dat zij het in blanco getekend heeft en geen kennis heeft gedragen van het daarop vervolgens door Minoru Sakata boven haar handtekening gestelde;

O. voorts, dat uit de overgelegde stukken gebleken is, dat Minoru Sakata, in het bezit van voormeld geschrift, in de loop van 1944 uit Nederlands-Indië naar Japan is vertrokken en aldaar met toepassing van het Japanse recht getracht heeft een huwelijk tussen hem en requestrante tot stand te brengen, waarbij hij dat geschrift ten onrechte heeft gebezigd als een door appellante getekend document waarbij zij de door art. 775 Japans B.W. vereiste „notification of the marriage" verrichtte;

dat immers uit het voorschrift van art. 775 van het Japanse B. W., luidende: „marriage takes effect upon notification thereof, being made to the Registrar" blijkt dat aan de Registrar moet worden kennis gegeven van het huwelijk, waardoor dit kracht verkrijgt, zodat kennisgeving van een ruim een half jaar geleden gedane door het Europese recht van Nederlands-Indië beheerste trouwbelofte daartoe uiteraard niet voldoende is;

O. dat de wil van requestrante om op het tijdstip der registratie met Minoru Sakata in het huwelijk te treden, tegenover haar volstrekte ontkenning van dit voornemen, op generlei wijze bewezen is, nu het enige bewijsmiddel, waarop daartoe beroep is gedaan, ondeugdelijk is gebleken, zodat de bedoelde Japanner eigenmachtig en eenzijdig blijkt te zijn opgetreden, welke eenzijdige handeling in geen geval kan worden beschouwd als een huwelijk, ook niet als een ongeldig of nietig huwelijk, waartoe immers ten minste enige medewerking van beide echtgenoten vereist is;

dat waar in casu aan deze zowel door het Nederlands-Indische als door het Japanse recht gestelde eis niet is voldaan, ook van een huwelijk tussen de Japanner en appellante geen sprake kan zijn;

dat daarom ook irrelevant is het beroep van het Nederlandse Beheersinstituut op art. 773 (oud) — thans anders genummerd — van het Japanse B.W., luidende in de Engelse vertaling „marriage is invalid only in the following cases etc", omdat voor de toepassing van dat artikel in ieder geval sprake moet kunnen zijn van „a marriage", dat is onder alle omstandigheden een tweezijdige handeling, wat ten deze niet het geval is;

O. dat hiermede ook elke vraag omtrent waarde en rechtskracht van het door appellante overgelegde vonnis van de Japanse rechter zijn belang verliest, zodat er geen aanleiding is de beslissing in deze uit te stellen teneinde het Beheersinstituut gelegenheid te geven deze punten nader te onderzoeken;

O. dat alzo vaststaat, dat het Nederlandse Beheersinstituut appellante ten onrechte wegens haar huwelijk met een Japanner als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit E 133 heeft beschouwd en ten onrechte haar vermogen als aan de Staat vervallen in beheer heeft genomen;

Rechtdoende:

Weigert het door het Nederlandse Beheersinstituut gezochte nadere uitstel;

Wijst het primair gedane verzoek toe;

Vernietigt de beslissing van het Beheersinstituut waarvan beroep;

Verklaart onbewezen dat appellante door huwelijk de Japanse nationaliteit heeft verkregen, zodat zij uit dien hoofde niet is een vijandelijk onderdaan in de zin van art. 2 van het Besluit E 133;

Heft het beheer van het Nederlandse Beheersinstituut over haar vermogen op.

No. 1454

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 Nov. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Romein).

Art. 70 E 100 schrijft niet voor dat een vereiste toestemming vooraf of gelijktijdig met de transactie moet worden verleend. Het feit dat een handeling van rechtswege nietig is sluit niet uit, dat die nietigheid achteraf wordt opgeheven door het alsnog geven van de vereiste toestemming. De rechten van appellant zijn door de gegeven toestemming niet ernstig verminderd, zodat niet gezegd kan worden dat de Afd. Effectenregistratie haar bevoegdheid op een onredelijke enz. wijze heeft uitgeoefend.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 70, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 146/48 van Dr Harold Willem Anne Beenhouwer, wonend te New-York, gemachtigden Mrs J. R. Voüte en Y. Scholten, luidende:

dat verzoeker zich bij verzoekschrift d.d. 9 Juli 1947 — van welk verzoekschrift hierbij een afschrift wordt overgelegd — tot de Afdeling Effectenregistratie van Uwe Raad heeft gewend met het verzoek te worden hersteld in zijn eigendom van het aandeel f 1000 N.V. Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlands-Indië no. 448479;

dat de tegenwoordige bezitter van het aandeel is E. Beesemer, wonende te Amsterdam, aan de Warmoestraat 59, die op 21 Jan. 1946 het aandeel in pand heeft gegeven aan de Commissie voor Oorlogsvluchtelingen in Suriname, welke Commissie als orgaan van de Staat het aandeel heeft overgedragen aan het Ministerie van Overzeese Gebiedsdelen en dit vervolgens het aandeel overdroeg aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken, zijnde het aandeel derhalve aan de Staat der Nederlanden, gevestigd te 's-Gravenhage in pand gegeven;

dat verzoeker in zijn request heeft gesteld, dat deze inpandgeving niet is geschied met toestemming van de Afdeling

Effectenregistratie, zodat de inpandgeving van rechtswege nietig is;

dat de Staat der Nederlanden bij monde van zijn advocaat Mr D. J. Veegens te 's-Gravenhage nadat hij kennis genomen had van verzoekers request, vervolgens aan de Afdeling Effectenregistratie op 7 Sept. 1947 verzocht heeft voor de onderhavige overeenkomst van inpandgeving tussen Beesemer en de Staat alsnog een vergunning te verlenen;

dat blijkens de hierbij overgelegde brief van de Afdeling Effectenregistratie d.d. 13 Dec. 1947 aan een van verzoekers raadslieden — welke brief deze op 15 Dec. 1947 heeft ontvangen — de Afdeling ondanks de brief van genoemde raadsman d.d. 9 Sept. 1947 aan de Afdeling, welke eveneens wordt overgelegd, alsnog heeft verklaard, dat de inpandgeving met toestemming van de Afdeling Effectenregistratie geacht kan worden te hebben plaats gehad;

dat verzoeker belang heeft bij laatstgenoemde beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, waarbij toestemming voor de inpandgeving is gegeven, aangezien zijn positie in de hoofdzaak door deze toestemming aanzienlijk wordt beïnvloed;

dat immers, indien verzoeker in de hoofdzaak tegen Beesemer in het gelijk zou worden gesteld, het pandrecht, indien dit wel bestaat, krachtens art. 55 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer op het effect zou kunnen blijven rusten, zodat verzoeker zijn aandeel Koninklijke uiteindelijk toch niet terugkrijgt, indien hij in de hoofdzaak in het gelijk wordt gesteld en Beesemer de hoofdschuld, waarvoor het effect is in pand gegeven aan de Staat, niet aflost;

dat het juist voor verzoeker, gelijk hieronder nader zal worden uiteengezet, van groot belang is het aandeel zelf terug te ontvangen en niet daarvoor in de plaats slechts een vordering tot schadevergoeding te verkrijgen;

dat derhalve verzoeker belanghebbende is in de zin van art. 68 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer bij de beslissing of al of niet toestemming wordt gegeven voor genoemde pandovereenkomst, nu bij het achterwege blijven van een zodanige toestemming de inpandgeving van rechtswege nietig is en zij bij het verlenen van de toestemming rechtsgeldig is;

dat verzoeker zich bezwaard acht door vermelde beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, blijkens uit haar brief van 13 Dec. 1947 en hij hiertegen door dezen in hoger beroep komt bij Uw Afdeling;

dat verzoeker er op wijst, dat hij buiten het Rijk in Europa woont, zodat hij ingevolge de bepaling van art. 68 lid 3 van meergenoemd Besluit tijdig in beroep is gekomen;

dat de Afdeling Effectenregistratie kennelijk geen rekening heeft gehouden met het grote belang, dat verzoeker bij teruggave van het originele effect heeft;

dat de beslissing, zoals zij aan verzoekers raadsman is medegedeeld, geen motivering inhoudt, zodat het voor verzoeker moeilijk is na te gaan welke de redenen zijn geweest, die tot deze voor hem onbegrijpelijke beslissing hebben geleid;

dat het wellicht mogelijk is, dat de Afdeling Effectenregistratie van mening is geweest, dat deze beslissing materieel geen nadeel voor verzoeker zou kunnen opleveren aangezien hij, indien hij in de hoofdzaak wel in zijn eigendom hersteld zou worden, doch het pandrecht op het effect zou blijven rusten, toch altijd een vordering tot schadevergoeding tegenover Beesemer zou behouden, welke, indien zij niet op hem in der minne zou kunnen worden geldend gemaakt, verhaalbaar zou zijn op het zgn. „Waarborgfonds Rechtsherstel";

dat zulks juist zou zijn ten aanzien van elke ingezetene die de waarde van een effect in plaats van het effect zelf van de veroordeelde, c.q. van het Waarborgfonds krijgt uitbetaald, vermits hij met het door hem ontvangen geld, weer een nieuw aandeel Koninklijke zou kunnen kopen;

dat zulks echter niet het geval is met verzoeker, aangezien deze niet-ingezetene is in de zin van het Deviezenbesluit 1945 en hij hierdoor niet van de Nederlandse Bank, Kantoor Deviezenvergunningen een vergunning kan krijgen om gelden door hem ontvangen uit rechtsherstelprocedures te beleggen in internationaal verhandelbare aandelen, tot welke groep de aandelen Koninklijke bij uitstek behoren;

dat het dus voor verzoeker van het grootste belang is om het aandeel Koninklijke zelf weer in zijn bezit te krijgen;

dat de hiervoren genoemde feiten en omstandigheden dan ook niet door de Afdeling Effectenregistratie in aanmerking zijn genomen bij haar beslissing en waren zij zulks wel, dit tot een andere beslissing zou hebben geleid;

dat bovendien de beslissing zeer onredelijk en onbillijk tegenover verzoeker is, terwijl de Afdeling Effectenregistratie met het verlenen van de onderhavige toestemming een ander gebruik van haar bevoegdheden heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor haar de bevoegdheid tot het geven van de toestemming is gegeven;

dat immers art. 70 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer het verrichten van rechtshandelingen ten aanzien van effecten aan nauwe banden legt, en rechtshandelingen ten aanzien van effecten slechts rechtsgeldig zijn, indien door Afdeling Effectenregistratie algemene of bijzondere vergunningen zijn gegeven;

dat afgezien van andere doeleinden van deze bepalingen, de strekking daarvan is te voorkomen, dat na de oorlog allerlei manipulaties met geopposeerde effecten zouden geschieden, waardoor de kans op rechtsherstel voor de gedepossedeerde nog geringer of geheel illusoir zou kunnen worden;

dat de bevoegdheid om een bepaalde overeenkomst ten aanzien van een effect goed te keuren niet aan de Afdeling is gegeven om, indien zij weet, dat er kansen zijn, dat

rechtsherstel ten aanzien van een effect zal plaats vinden (— het onderhavige effect is niet in regelmatig beursverkeer verkregen —), achteraf een overeenkomst tot inpandgeving van dit effect goed te keuren;

dat het immers juist de bedoeling van de wettelijke eis der vergunning van de zijde der Afdeling Effectenregistratie is, dat de afdeling de gedepossedeerde beschermt en niet, dat zij hem een recht, dat hij heeft, na de oorlog nog eens ontneemt;

dat ook op deze grond de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie niet in stand kan blijven;

dat de Afdeling Effectenregistratie bovendien art. 70 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer verkeerd heeft toegepast of heeft geschonden;

dat immers in dat artikel is bepaald, dat behoudens door de wetgever of door de Afdeling Effectenregistratie te stellen algemene of bijzondere uitzonderingen het verboden is om met betrekking tot een effect, zolang over de erkenning, het herstel van recht of de overgang op de Staat niet is beslist, enige handeling te verrichten, tenzij deze bij of krachtens het in het Besluit bepaalde is voorgeschreven of toegestaan;

dat het tweede lid van genoemd artikel bepaalt, dat rechtshandelingen die verricht zijn in strijd met het bepaalde in het eerste lid, deze van rechtswege nietig zijn;

dat uit deze bepalingen volgt, dat nu de vergunning van de Afdeling Effectenregistratie niet op 21 Jan. 1946 was verleend de inpandgeving rechtens volstrekt nietig is, en deze nietigheid niet achteraf kan worden opgeheven;

dat bovendien nergens in het Besluit aan de Afdeling Effectenregistratie de bevoegdheid wordt verleend deze nietigheid achteraf op te heffen, zodat uit dien hoofde de onderhavige beslissing reeds niet had kunnen worden genomen;

Mitsdien het Uw Raad behage de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, blijkende uit haar brief van 13 Dec. 1947, waarbij werd vastgesteld dat de inpandgeving door E. Beesemer aan de Staat der Nederlanden van het aandeel f 1000 Koninklijke Olie nr. 448479 op 21 Jan. 1946 geacht kan worden met toestemming van de Afdeling Effectenregistratie te zijn geschied, te vernietigen en vast te stellen dat deze inpandgeving zonder toestemming van de Afdeling Effectenregistratie heeft plaats gevonden, kosten rechtens.

Gezien de verweerschriften van Emanuel Beesemer, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr P. W. van Doorne, en van den Staat der Nederlanden, gemachtigde Mr D. J. Veegens,

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat de Raad eerst zal behandelen de grief, dat de Afdeling Effectenregistratie art. 70 E 100 verkeerd heeft toegepast of heeft geschonden;

O. dat deze grief hierop neerkomt, dat de Afdeling Effectenregistratie niet achteraf een op dat artikel berustende toestemming kan geven, daar handelingen zonder zodanige toestemming verleend van rechtswege nietig zijn en zulk een nietigheid niet achteraf kan worden opgeheven, terwijl ook nergens in het Besluit E 100 aan de Afdeling Effectenregistratie de bevoegdheid verleend wordt een dergelijke nietigheid achteraf op te heffen;

O. dat de Raad deze bezwaren van appellant niet gegrond acht;

dat art. 70 niet voorschrijft, dat een op dat artikel berustende toestemming vooraf of gelijktijdig moet worden verleend;

dat het feit, dat handelingen van rechtswege nietig zijn, niet uitsluit, dat die nietigheid achteraf wordt opgeheven door het alsnog geven van de vereiste toestemming;

dat dit ook in overeenstemming is met het bepaalde in art. 17 E 100;

O. wat betreft de andere bezwaren van appellant, dat toegegeven kan worden, dat de beperkingen, die aan het verrichten van rchtshandelingen met effecten zijn opgelegd, mede hun oorzaak vinden in de wenselijkheid, dat aan het rechtsherstel ten aanzien van die effecten zo weinig mogelijk moeilijkheden verbonden zullen zijn;

O. echter, dat de aan de Afdeling Effectenregistratie gegeven bevoegdheid om op die beperkingen uitzonderingen te maken, niet uitsluitend geacht kan worden te zijn gegeven in het belang van gedepossedeerden;

dat de Afdeling Effectenregistratie zich bij het maken van uitzonderingen ook rekenschap moet geven van de belangen van anderen;

O. dat in het gegeven geval, toen achteraf toestemming werd gevraagd voor de inpandgeving van het litigieuze effect aan den Staat, reeds terstond duidelijk was, dat bij weigering van de gevraagde toestemming het pandrecht van den Staat waardeloos zou zijn, terwijl bij het verlenen van de toestemming de Staat zijn pandrecht zou behouden en voor Beenhouwer (indien zijn verzoek tot rechtsherstel zou worden toegewezen) de mogelijkheid zou blijven bestaan om schadeloos gesteld te worden door een uitkering uit het Waarborgfonds Rechtsherstel, indien de schadevordering op Beesemer zou blijken oninbaar te zijn;

O. dat appellant er thans op wijst, dat het verlenen van de toestemming tengevolge heeft (indien appellant in de hoofdzaak tegenover Beesemer in het gelijk gesteld), dat het pandrecht op het effect kan blijven rusten, zodat appellant het effect niet terugkrijgt, indien Beesemer de schuld, waarvoor het pandrecht is gevestigd niet aflost; dat dit tengevolge zou hebben, dat appellant niet wederom een dergelijk effect in zijn bezit zou kunnen krijgen, daar hij niet-ingezetene is in den zin van het Deviezenbesluit 1945 en hij daarom van de Nederlandse Bank geen vergunning krijgt om gelden uit rechesherstelprocedures verkre-

gen te beleggen in internationaal verhandelbare aandelen, tot welke groep het onderhavige effect behoort;
O. dat uit de beroepen beschikking inderdaad niet blijkt, dat de Afdeling Effectenregistratie met deze laatste overweging rekening gehouden heeft;

dat echter de Raad niet aangetoond acht, dat de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie anders zou hebben moeten luiden op grond van die laatste overweging;

dat toch vooreerst niet zeker is, dat appellant tegenover Beesemer in het gelijk zal worden gesteld;

dat voorts, ook indien appellant in het gelijk wordt gesteld en het pandrecht gehandhaafd blijft, naar de Staat terecht opmerkt, er voor appellant verscheidene mogelijkheden bestaan dat hij ondanks het bestaande pandrecht in het bezit van een soortgelijk effect komt of van het effect zelf;

dat toch Beesemer, indien hij in de mogelijkheid verkeert het effect terug te geven, ingevolge artikel 71, lid 3 van E 100 verplicht is aan appellant een gelijksoortig en gelijkwaardig effect te leveren;

dat verder de mogelijkheid bestaat, dat de Nederlandse Bank aan appellant vergunning geeft om het uit de rechtsherstelprocedure verkregen geld in een soortgelijk effect te beleggen;
dat ook de mogelijkheid bestaat, dat appellant het in pand gegeven effect inlost door de waarde daarvan aan den Staat (pandhouder) te betalen, waarna hij het betaalde bedrag kan trachten terug te vorderen van het Waarborgfonds Rechtsherstel ingevolge art. 5 van de Wet I 21;

O. dat onder deze omstandigheden niet gezegd kan worden, dat de Afdeling Effectenregistratie haar bevoegdheid op een onredelijke, onbillijke of willekeurige wijze heeft uitgeoefend of kennelijk van haar bevoegdheden een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, door niet een beslissing te nemen, tengevolge van welke de pandhouder van zijn pandrecht zou worden beroofd, doch een beslissing, die den pandhouder zijn pandrecht deed behouden en tevens voor appellant zijn eventueel recht op algehele genoegdoening of schadevergoeding onaangetast liet, doch slechts de kans op terugkrijging van het effect zelf of van een gelijksoortig en gelijkwaardig effect iets onzekerder maakte;

O. dat derhalve de beschikking waarvan beroep, behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van 13 December 1947, waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding, aan de zijde van geïntimeerde Beesemer begroot op f 25 en aan de zijde van geïntimeerde, den Staat der Nederlanden, op f 100.

No. 1455

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 31 Mei 1948. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman).

De gevraagde herleving der dienstbetrekking vanaf November 1940 mag niet in de plaats treden van de herplaatsing, zoals speciaal geregeld in art. 4 van het K. B. F 214 en zou in casu neerkomen op een zinledig herstel van de vroegere dienstbetrekking over een termijn, waarin geen dag arbeid is verricht en alleen strekken tot het construeren van een salarisvordering.

Wèl kan de Raad, naast de herplaatsing, rechtsherstel verlenen aan een onrechtmatig ontslagene, door, met wijziging van de door het ontslag ontstane rechtsbetrekking, alsnog een schadevergoeding toe te kennen.

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek tot herleving der dienstbetrekking en voor het overige het verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Buitengew. Besluit Arbeidsverh. (F 214) art. 4.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 9 Jan. 1948 ter Griffie van deze Kamer ingekomen en aldaar onder No. 34/48 geregistreerde verzoekschrift van Joseph Blum, tabakshandelaar te Amsterdam, gemachtigde Mr Ph. J. Jürgens, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van de te Amsterdam gevestigde N.V. Gebrs. Pappenheim's Tabakshandel — verder te noemen gerequestreerde of Pappenheim —, tendeze vertegenwoordigd door Mr H. H. Steneker, adv. en proc. te Amsterdam, in zijn qualiteit van bestuurder van gerequestreerde met de bevoegdheid van beheerder;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 3 Mei 1948;

O. dat requestrant Blum, die op 10 Mei 1940 reeds sedert vele jaren directeur was van gerequestreerde — en wel op 10 Mei 1940 enig directeur tegen een salaris van f 25.000 per jaar, benevens een tantième van 20 % der jaarlijkse netto-winst — en die bovendien eigenaar was van 127 aandelen aan toonder van f 1000 in het uit 1500 aandelen van f 1000 bestaande geplaatste en volgestorte maatschappelijk kapitaal van gerequestreerde op grond van zijn Joods ras gedwongen is om in de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van gerequestreerde op 22 Nov. 1940 ontslag te nemen als haar directeur en hij omstreeks dien tijd tevens gedwongen is om zijn 127 aandelen te verkopen;

dat verzoeker bij die gelegenheid behalve zijn salaris over het gehele boekjaar 1940 ad f 25.000 en een tantième van f 100.000 over de boekjaren 1939 en 1940, daarenboven een schadeloosstelling van f 100.000 van gerequestreerde ontvangen heeft;

dat de verkoop der aandelen heeft plaats gehad tegen een koers van 150 %, derhalve voor een bedrag van f 190.500;

O. dat voorts ten processe vaststaat, dat requestrant voormelde bedragen van f 25.000, f 100.000, f 100.000 en f 190.500 geheel heeft kunnen ontvangen en behouden, daar zijn privé vermogen niet door of vanwege de bezettende macht is in beslag genomen of gevorderd;

O. dat de dwang, waarvan hierboven sprake was, is uitgegaan van de directie der Duitse Handelsvennootschap Rinn & Cloos A.G. (Sigarenfabriek) te Heuchelheim in Duitsland, welke vennootschap reeds op 10 Mei 1940 een belangrijk deel van het geplaatste kapitaal in handen had en kort na 10 Mei 1940 de meerderheid dier aandelen;

dat het streven van Rinn & Cloos na Mei 1940 er op was gericht om zich alle aandelen van gerequestreerde te verwerven en haar directeuren requestrant, ofschoon zij vele jaren met hem als directeur van gerequestreerde hadden samengewerkt, omdat hij Jood was niet hebben willen handhaven;

O. dat, wat den verkoop der aandelen betreft, partijen in zoverre van mening verschillen, dat requestrant stelt dat hij de aandelen heeft verkocht aan gerequestreerde Pappenheim, terwijl gerequestreerde stelt, dat Rinn & Cloos de aandelen van requestrant heeft gekocht en deze aandelen nimmer als ingekochte aandelen in haar bezit zijn geweest:

dat Mr Steneker ten deze er op heeft gewezen, hetgeen door requestrant niet is weersproken, dat noch uit de notulen van gerequestreerde — waarin het ontslag van requestrant uitvoerig staat vermeld — noch uit de boekhouding, welke zorgvuldig is bijgehouden, ook maar iets van dezen beweerden inkoop van 127 eigen aandelen blijkt, terwijl deze aankoop geheel lag in de lijn van voormeld streven van Rinn & Cloos, in welk streven deze vennootschap, naar Mr Steneker stelt en door requestrant onvoldoende weersproken is, volledig is geslaagd;

dat de Raad aanneemt, dat ten deze het gelijk is aan de zijde van Mr Steneker, ook al bestaat de mogelijkheid dat Rinn & Cloos de aandelen kocht via gerequestreerde, doch dit geschilpunt voor de beslissing van deze zaak van geheel ondergeschikt belang is, gelijk hieronder nader zal blijken;

O. dat hier ter plaatse nog worde vermeld, als tussen partijen niet in geschil, dat requestrant na de bevrijding en de spoedig gevolgde benoeming van Mr Steneker tot bestuurder onmiddellijk door deze is hersteld in zijn functie van directeur;

O. nu, dat requestrant de navolgende vordering tot rechtsherstel instelt:

Hij vordert, dat de Raad zal nietig verklaren het in de algemene vergadering van aandeelhouders van gerequestreerde op 22 Nov. 1940 hem als directeur verleende ontslag en deze dienstbetrekking zal doen herleven met ingang van 22 Nov. 1940.

Hij maakt dan verder aanspraak op het hem in die functie toekomend salaris en tantième over het tijdvak van 1 Jan. 1941—30 April 1945, door hem becijferd op f 112.833,33 — te weten f 108.333,33 aan salaris en f 4500 aan tantième —, onder erkenning echter van zijn verplichting hierop in mindering te brengen de door hem ter zake van zijn ontslag toegekende schadeloosstelling.

Deze schadeloosstelling stelt hij echter niet op het hem als zodanig uitgekeerde bedrag van f 100.000, doch op f 16.180, aanvoerend dat in het bedrag van f 100.000 een voor hem nadelig koersverschil van f 73.660 was weggecijferd en daarin bovendien begrepen was een bedrag van f 10.160 wegens aan requestrant over het boekjaar 1940 uit hoofde van zijn voormalig aandelenbezit verschuldigd dividend.

Het nadelig koersverschil van f 73.660 licht requestrant aldus toe:

dat telkenmale na de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van Pappenheim de koers van de aandelen werd vastgesteld, waartegen de aandeelhouders krachtens onderlinge overeenkomst hunne aandelen gedurende het daarop volgende boekjaar ten minste aan de Vennootschap (gerequestreerde) zouden mogen verkopen;

dat die koers voor het boekjaar 1940 was bepaald op 208 %, hetgeen trouwens overeenkwam met de toenmalige intrinsieke waarde der aandelen;

dat evenwel requestrant in strijd hiermede genoodzaakt werd zijn 127 aandelen voor den koers van 150 % aan gerequestreerde Pappenheim af te staan, omdat haar grootste aandeelhoudster, Rinn & Cloos, zulks om haar moverende redenen van fiscalen aard verlangde, uitmakend alzo een nadelig koersverschil van 127 × f 580 of f 73.660.

Als sequeel van zijn vordering tot nietigverklaring van het ontslag en herleving der dienstbetrekking vordert requestrant derhalve de veroordeling van gerequestreerde tot betaling van f 96.653,33 zijnde voormeld bedrag van f 112.833,33 aan salaris en tantième, verminderd met de schadeloosstelling van f 16.180, met de wettelijke verhoging daarvan overeenkomstig het bepaalde in art. 1638 q B. W.;

O. hieromtrent, dat de Raad op grond van het bepaalde in art. 23 derde lid E 100 in verband met art. 4 F 214 de vordering tot nietigverklaring van het op 22 Nov. 1940 aan appellant gegeven ontslag als directeur van Pappenheim en tot het doen herleven dier dienstbetrekking met ingang van 22 Nov. 1940 niet-ontvankelijk acht;

dat requestrant nu wel aanvoert, dat de in art. 4 F. 214 bedoelde herplaatsing is een herleving der dienstbetrekking ex nunc, die niet uitsluit een doen herleven dierzelfde dienstbetrekking ex tune, doch dit een drogreden is;

dat toch, nu met het K. B. F. 214 de wetgever een speciale regeling der materie gegeven heeft, hetgeen in de negende alinea van art. 4 ten overvloede nog uitdrukkelijk wordt vastgesteld, hieruit volgt dat de

dienstbetrekking, die requestrant door den Raad tot herleving gebracht wil zien ex tunc, niet in de plaats mag treden van de herplaatsing in art. 4 F. 214 speciaal geregeld en de gevraagde herleving ex tunc dus zou neerkomen op een volmaakt zinledig herstel der oude dienstbetrekking voor een tijdvak, dat geheel in het verleden ligt, aanvangend op den dag van het ontslag en eindigend op den dag der herplaatsing; herleving dus gedurende een tijdvak van enige jaren, waarin requestrant geen dag arbeid voor gerequestreerde verricht heeft, om dusdoende een salarisvordering te construeren;

dat, ware het anders en zou men formeel de vordering, in den vorm waarin requestrant haar heeft ingesteld, ontvankelijk mogen achten, dan toch de Raad een ingrijpen op die wijze onredelijk zoude achten;

dat het vorenoverwogene insluit de niet-ontvankelijkheid der salarisvordering;

O. dat het voorafgaande niet inhoudt, dat onder omstandigheden niet naast de herplaatsing nog in anderen vorm rechtsherstel aan een onrechtmatig ontslagene zou kunnen worden gegeven, indien namelijk de Raad, met wijziging in zoverre van de door het ontslag ontstane rechtsbetrekking, aanleiding zou zien ter zake van dat ontslag alsnog een schadevergoeding toe te kennen dan wel een ter zake reeds toegekende schadeloosstelling te verhogen;

dat de Raad requestrant's vordering van f 96.653,33 ook in dit licht heeft bezien, — nu requestrant, hoewel met nadruk vasthoudend aan zijn salarisvordering, niettemin den Raad heeft verzocht „alzodanige beslissingen te nemen als Uw Raad in het belang van verzoeker zal vermenen te behoren" — doch ook aldus tot de beslissing komt, dat de vordering moet worden afgewezen;

O. dat de Raad immers van oordeel is, dat requestrant bij zijn ontslag een alleszins behoorlijke schadevergoeding ontvangen heeft; waarschijnlijk daaraan te danken, dat Rinn & Cloos hun landgenoot met wien zij vele jaren hadden samengewerkt, doch dien zij als Jood niet konden of wilden handhaven, niet met lege handen wilden laten gaan;

dat requestrant nu wel heeft betoogd, dat de hem toegekende schadeloosstelling van f 100.000 in wezen geen schadeloosstelling zoude zijn, althans niet voor wat betreft de bedragen van f 73.660 en f 10.160, doch hij den Raad hiervan in gene dele heeft overtuigd, noch feiten te bewijzen heeft aangeboden, die de bewering aannemelijk zouden maken;

dat de Raad hieromtrent in het kort nog het navolgende wil opmerken:

Afgezien daarvan, dat de Raad — zoals reeds hiervoren is gezegd — zeer onwaarschijnlijk acht, dat gerequestreerde de 127 aandelen heeft ingekocht en dus ook, dat in de door gerequestreerde te betalen schadevergoeding een voor requestrant nadelig koersverschil bij de aandelentransactie zou zijn begrepen, de koers van 150 was voor aandelen in een tabakshandel, gegeven den op 10 Mei 1940 hier te lande ingetreden oorlogstoestand, niet onredelijk, ook al was die koers in 1939 voor het jaar 1940 vastgesteld op 208. De alle berekeningen op losse schroeven stellende oorlogstoestand mag hier niet worden weggecijferd.

Te minder is deze koers onredelijk, gezien in het licht van het door requestrant niet betwiste feit, dat die aandelen thans te waarderen zijn op een koers van 80, zodat de verkoop der aandelen tegen een koers van 150, hoezeer dan ook gedwongen, voor requestrant achteraf beschouwd een zeer voordelige transactie is geweest; zodanig, dat requestrant — gelijk in confesso en begrijpelijk is — ervan heeft afgezien bij de Afdeling Effectenregistratie recht op die aandelen te doen gelden. Requestrant voert aan, dat de achteruitgang der zaken van de Vennootschap een gevolg is van het wanbeheer door Rinn & Cloos, doch tevergeefs, daar dit een zaak is tussen gerequestreerde Pappenheim en Rinn & Cloos, daargelaten trouwens, dat het duidelijk is, dat, wat er van dit wanbeheer mogen wezen, gerequestreerde daartegenover niet weinig zal hebben geprofiteerd van haar Duitse relaties.

Requestrant stelt zich thans op het standpunt, dat de hem toekomende schadeloosstelling — door hem genoemd salaris — moet worden gezien geheel los van de aandelentransactie. Ten onrechte. Hij komt aldus in strijd met hetgeen zijn uitgangspunt is, dat de hem terzake van het ontslag toegekende schadeloosstelling van f 100.000 in wezen is geweest voor ruim f 73.000 koopsom der aandelen en voor ruim f 10.000 dividend 1940 over die aandelen; en in ieder geval heeft de Raad, bij zijn overweging of requestrant naar redelijkheid aanspraak mag maken op meerdere schadeloosstelling dan indertijd tussen partijen is overeengekomen, het gehele complex van feiten te bezien.

Wat betreft het bedrag van f 10.160, dat in de schadeloosstelling van f 100.000 zou zijn begrepen en in wezen dividend zou zijn over 1940, ook deze bewering is volstrekt onbewezen gebleven. En bovendien is zij irrelevant, daar de Raad hetgeen aan requestrant dank zij zijn Duitse relaties uitgekeerd is kunnen worden terzake van zijn ontslag en den verkoop der aandelen tezamen meer dan voldoende acht, onverschillig of de dividendvergoeding begrepen was in de schadeloosstelling van f 100.000 of — gelijk waarschijnlijk en normaal is — in de koers van 150 %.

O. mitsdien, dat de Raad, het gehele complex van feiten in onderling verband en samenhang beschouwd, enig ingrijpen in hetgeen tussen partijen ter zake van requestrant's ontslag is overeengekomen bepaaldelijk onredelijk zou achten en de vordering van f 96.653,33 moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn vordering tot nietigverklaring van

het hem op 22 Nov. 1940 gegeven ontslag en tot het doen herleven der dienstbetrekking met ingang van 22 Nov. 1940, alsmede in zijn daarmede verband houdende salarisvordering.

Verstaat, dat ook overigens geen reden tot ingrijpen aanwezig is.

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit proces, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 250.

No. 1456

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Nov. 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Verzoeker heeft met het oog op een mogelijke emigratie de rechten van zijn polis aan Liro gecedeerd.

Van gerequestreerde kan niet worden gevergd, dat zij met beroep op het feit, dat verzoeker onder dwang tot cessie is overgegaan, de afkoop der polis zou hebben geweigerd, nu verzoeker zelf zijn rechten, na afweging van het vóór en tegen, aan Liro heeft overgedragen.

Vordering tot herstel van de levensverzekeringovereenkomst ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 1 Aug. 1946 van Abraham Kolthoff, koopman, wonende te Almelo, domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr J. W. W. Y. de Jong, adv. en proc. aldaar, zoals dit is gewijzigd bij nader request van 8 Aug. 1947, waarvan de inhoud hier als ingelast is te beschouwen, evenals die van het antwoord van 3 Sept. 1946 van de Eerste Nederlandsche Verzekeringsmaatschappij op het leven en tegen invaliditeit N.V., gevestigd te 's-Gravenhage, ten deze domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde de adv. en proc. Mr L. Salomonson te Dordrecht;

Gehoord partijen bij monde van hun gemachtigden voornoemd;

Gezien de stukken;

O. dat ten deze feitelijk voldoende vaststaat, dat requestrant de vier ten requeste nader aangeduide polissen van levensverzekering met gerequestreerde had afgesloten;

dat hij, door de Duitse bezettingswetgeving als jood aangemerkt, die polissen overeenkomstig de geldende bezettingsmaatregelen bij de firma Lippmann, Rosenthal en Co., verder aan te duiden als Liro, heeft moeten inleveren;

dat hij daarna bij acte van 25 Juni 1942 alle voor hem uit die polissen voortvloeiende rechten heeft overgedragen aan Liro voornoemd;

dat hij dit heeft gedaan, omdat dit een der voorwaarden was die de Duitse bezetter verbonden had aan een eventuele inwilliging van zijn verzoek tot emigratie, zodat hij niet vrijwillig, doch gedwongen door dit motief, alzo onder dwang van de bezetter, in het bijzonder van Liro, tot deze cessie is overgegaan, al hetwelk aan gerequestreerde bekend was;

dat vervolgens de bezettingsverordening 54/1943 is afgekomen en de afkoop der verzekeringen (die alle afkoopbaar waren) als gewoonlijk door Liro heeft plaats gehad;

O. dat het enige geschilpunt tussen partijen de vraag betreft, of de meer gemelde cessie, onder de omstandigheden tot stand gebracht als hiervoren omschreven, al dan niet behoort te worden nietig verklaard;

O. dat namens requestrant ter zitting is beweerd, dat Liro bedreigingen heeft geuit, indien hij niet wilde tekenen, maar dit punt onbewezen is gebleven en ook geen bewijsaanbod ter zake gedaan is, terwijl uit de overgelegde briefwisseling voldoende blijkt, dat van requestrant een verzoek tot emigratie is uitgegaan, waaruit volgt dat hij, zij het zeker niet vrijwillig, ook tot de cessie van meerbedoelde polissen ter bereiking van dit doel bereid was;

dat gerequestreerde inderdaad geweten heeft, dat requestrant in deze dwangpositie verkeerde en enkel tot cessie is overgegaan met het oog op de zeer onzekere mogelijkheid van emigratie, maar dat niettemin van haar niet gevergd kon worden, dat zij met een beroep daarop afkoop der polissen zou hebben geweigerd aan de rechthebbende, die de verzekeringnemer op grond van een motief, waarvan hijzelf het vóór boven het tegen gewogen had, op rechtsgeldige wijze aan een ander had overgedragen;

O. dat, dit zo zijnde, het niet ter zake doet, of de afkoop geschied mocht zijn naar bezettingsvoorschriften, die hem op zichzelf niet zouden kunnen rechtvaardigen;

O. dat het beroep van requestrant op art. 25 E 100 mitsdien niet opgaat, terwijl de Raad op grond van het te voren overwogene van mening is, dat een achterwege laten van zijn ingrijpen in deze niet onredelijk moet worden geacht, zodat de vordering moet worden ontzegd, behoudens dat uitdrukkelijk moge worden vastgesteld, dat requestrant en niet gerequestreerde recht heeft op de uitbetaling van de bij Lipmann gestorte afkoopsom;

O. ten slotte, dat uit het schrijven van gerequestreerde aan requestrant van 27 Mei 1946 blijkt, dat laatstgenoemde wegens vooruitbetaling der premies op de polissen no. 512382 en 92811 respectievelijk nog f 241,42 en f 162,36 te vorderen heeft, welke bedragen hem dus nog moeten worden toegewezen echter zonder bijberekening van moratoire interessen, daar requestrant het aan zichzelf te wijten heeft, dat hij deze bedragen niet eerder heeft ontvangen;

Rechtdoende:

Ontzegt de vordering;

Verstaat, dat requestrant recht heeft op de ter zake van bovenbedoelde polissen als

afkoopsommen bij Liro gestorte bedragen, t.w.:

op of omstreeks 27 Juli 1943 voor polis No. 92811 f 4571;

op of omstreeks 27 Juli 1943 voor polis No. 512382 f 4364;

op of omstreeks 6 September 1943 voor polis No. 556704 f 3463;

op of omstreeks 10 September 1943 voor polis No. 574691 f 1813.

Veroordeelt gerequestreerde ter zake van vooruitbetaalde premies op de polissen Nos. 92811 en 512382 tegen kwijting aan requestrant te betalen de bedragen van f 162,36 en f 241,42.

Verwijst requestrant in de kosten van het geding aan de zijde van gerequestreerde tot heden begroot op f 125.

No. 1457

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Sept. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Gerequestreerde heeft zijn goede trouw in de zin van het K. B. E 100 bij de aankoop van een schilderij ter veiling van Juni 1943 niet aangetoond, daar hij als kunsthandelaar had kunnen vermoeden, dat de verkoop geroofde goederen betrof.

Verkoop der schilderijen ter veiling vernietigd met regeling der gevolgen in dien zin, dat gerequestreerden aan verzoeker als schadevergoeding betale de waarde dier schilderijen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg., 32.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 289/47 van Jacques Hedeman, textielfabrikant, wonend te Almelo, gemachtigde Mr C. de Kempenaer, te Arnhem, luidende:

dat verzoeker is van Joods origine en mitsdien de bepalingen van den bezetter op hem werden toegepast;

dat een deel zijner schilderijen zijn weggehaald door Lippmann Rosenthal of eenige andere Duitse instantie uit zijn safe bij de Amsterdamse Bank en bij de firma Mak van Waay zijn verkocht aan verschillende liefhebbers;

dat eerst onlangs verzoeker de gegevens omtrent deze verkopen in handen heeft, waar alleen door bemiddeling van daartoe bevoegde instanties de gepleegde verkopen waren te ontdekken;

dat o.m. bij een z.g. veiling door de N.V. Mak van Waay zijn verkocht aan Tromp van Holst, Mich. Angelostraat 54, Amsterdam, onder catalogus no. 91, Lippmann Rosenthal 21639/69a, voorstellende „Vendelier met kaars" voor f 320 en onder catalogus no. 82, Lippmann Rosenthal 21639/27a, voorstellende „Vertituna & Pomona" voor f 440;

dat deze schilderijen door den koper niet te goeder trouw kunnen zijn gekocht en op deze wijze verkregen;

dat het toch van algemene bekendheid was, dat, in dien tijd een groot deel der schilderijen, die geveild werden, van Joods bezit afkomstig waren;

dat ieder, die op deze veilingen van dien tijd kocht, wist en kon weten, dat hier feitelijk door de Duitsers werd verkocht;

dat requestrant dus meent recht te hebben op rechtsherstel en het achterwege laten van een zodanige maatregel zeer onbillijk zoude zijn, waar verzoeker buiten zijn weten en tegen zijn wil, door den bezetter, zijn collectie, die hij in jaren heeft samengebracht, heeft zien vernietigen;

dat requestrant dus recht meent te hebben op nietigverklaring door Uwen Raad van door gerequestreerde en/of anderen op bedoelde schilderijen verkregen rechten, door welke rechten requestrant's eigendom teniet ging, zowel tegen den gerequestreerde als derden;

dat ingeval gerequestreerde zich weder van deze schilderijen mocht hebben ontdaan, requestrant Uwen Raad verzoekt art. 11 K. B. E 100 toe te passen en gerequestreerde te bevelen den nieuwen koper op te geven;

dat dit alles moge geschieden met bevel eventuele andere kopers in het geding te mogen roepen;

dat requestrant recht meent te hebben Uwen Raad te verzoeken gerequestreerde of anderen in wiens bezit de schilderijen zich thans bevinden te veroordelen tot afgifte, bij nalatigheid onder verbeurte van den dwangsom;

dat ook het reeds wegmaken of alsnog wegmaken dezer schilderijen niet denkbeeldig is, in welk geval gerequestreerde zal moeten worden veroordeeld tot een schadeloosstelling;

dat als basis voor een schade niet kan gelden het bij deze z.g. koop bestede bedrag, maar de werkelijke waarde, waarbij deze verkopen nu eenmaal geknoeid werd;

dat requestrant bereid is tegen teruggave van de schilderijen of schadeloosstelling te cederen de eventuele bij Lippmann Rosenthal gestorte bedragen;

op welke gronden requestrant verzoekt dat het Uwen Raad moge behagen:

1. de nietigheid uit te spreken van de door gerequestreerde en/of anderen verkregen rechten op genoemde schilderijen, met herleving van requestrant's rechten op deze schilderijen;

2. gerequestreerde en/of anderen te veroordelen tot afgifte van de hiervoor genoemde schilderijen binnen een bij het door U te wijzen vonnis te bepalen termijn, op verbeurte van een boete van f 100 voor iederen dag dat de betrokkene daarmede ingebreke blijft, subsidiair grequestreerde te veroordelen tot betaling van de waarde der schilderijen in casu tenminste te stel-

len op f 320 en f 440 of zoveel minder als Uwen Raad in goede justitie zal vermenen; kosten rechtens.

Gezien het verweerschrift van S. Tromp van Holst, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr E. Reinhold;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat de zitting van 1 Dec. 1947 door den Raad is toegestaan het verzoek van gerequestreerde om H. Maas Szn., kunsthandelaar, Koestraat 65d te 's-Gravenhage in het geding toe te laten, teneinde hem, gerequestreerde, te vrijwaren tegen datgene waartoe hij, gerequestreerde, mocht worden veroordeeld;

O. dat Maas voornoemd ter zitting zijn voormelde plicht tot vrijwaring heeft erkend;

O. dat in het inleidend verzoekschrift gestelde koop van de daar genoemde schilderijen door gerequestreerde is komen vast te staan;

O. dat gerequestreerde zijn goede trouw bij dien koop in den zin van Besluit E 100 niet heeft aangetoond; dat toch, naar gebleken is, de veiling plaats had op 29 Juni 1943, toen reeds geruimen tijd joodse goederen door vijandelijke instanties aan de markt werden gebracht en gerequestreerde niet heeft aangetoond, dat hij, die volgens zijn zeggen meermalen naar kunstveilingen ging en daar aankopen deed en zich zelfs kunsthandelaar noemde, bij den aankoop van kunstvoorwerpen als de hier besprokene niet heeft kunnen vermoeden dat het geroofde goederen zouden kunnen zijn en geen ondersoek naar de herkomst der goederen heeft kunnen instellen;

O. dat niet bekend is geworden, waar de schilderijen zich op het ogenblik bevinden; dat wel is komen vast te staan, dat zij verkocht zijn door H. Maas voornoemd;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om met toepassing van art. 11 E 100 verdere nasporingen naar de verblijfplaats der schilderijer te doen;

O. dat op grond van vorenstaande overwegingen het redelijk is, dat de verkoop der schilderijen ter veiling worde vernietigd en de gevolgen dier vernietiging aldus worden geregeld, dat gerequestreerde aan verzoeker als schadevergoeding betaalt de waarde dier schilderijen op het ogenblik van het indienen van het inleidend verzoekschrift (Mei 1947);

O. dat Maas zijn vrijwaringsplicht tegenover gerequestreerde niet heeft betwist, zodat hij dienovereenkomstig behoort te worden veroordeeld; dat aan Maas zal kunnen worden toegekend een vordering op Lippmann Rosenthal en Co (L.V.V.S.) tot het bedrag der schadevergoeding, dat hij aan gerequestreerde zal moeten vergoeden;

O. dat de Raad partijen gedurende één maand na heden in de gelegenheid wil stellen omtrent bovenvermelde waarde der schilderijen tot overeenstemming te komen, doch zich voorstelt, indien overeenstemming niet wordt bereikt, over te gaan tot benoeming van een deskundige, teneinde zich over die waarde te doen voorlichten;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de in het inleidend verzoekschrift vermelde koop van de schilderijen voorstellende „Vendelier met kaars" en „Vertituna en Pomona" ter veiling van Mak van Waay;

Veroordeelt gerequestreerde Tromp van Holst om aan verzoeker tegen kwijting te betalen als schadevergoeding de waarde dier schilderijen in Mei 1947;

Houdt de verdere uitspraak aan.

No. 1458

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Aug. 1948. (Mrs Jolles, O. Schreuder en van Zeggelen).

Een op zich zelf staande vordering tot schadevergoeding wegens wanbeheer, gericht tegen het N.B.I., kan niet bij de Raad worden ingesteld, doch moet bij de gewone rechter worden aanhangig gemaakt.

Vernietiging van een huurovereenkomst, waarbij het N.B.I. geen partij is geweest, is niet mogelijk bij een vordering in hoger beroep ingesteld tegen de handelingen van het N.B.I.

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien:

a. een op 22 Dec. 1947 ingekomen verzoekschrift van Mr A. W. Kymmell, adv. en proc. te Amsterdam, optredende namens Christiaan Frederik Arnold, wonende te Amsterdam;

b. een op 1 Juni 1948 ingekomen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage;

c. de door partijen overgelegde schrifturen;

Gehoord partijen, hunne raadslieden en den beheerder M. Boissevain tot het geven van inlichtingen;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld:

dat zijn cliënt Arnold in beroep wenst te komen van een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 5 Nov. 1947, waarbij een namens hem gedaan verzoek dd. 14 Oct. 1947 werd afgewezen;

dat Arnold, na van 17 Mei 1945 tot 1 Aug. 1946 gedetineerd te zijn geweest, voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, waarbij hem geen geldboete werd opgelegd, hij geen afstand behoefde te doen van zijn in beslag genomen roerende goederen en zich niet onder toezicht van de stichting „Toezicht Politieke Delinquenten" behoefde te stellen;

dat, nu hij lid is geweest van de N.S.B., zijn vermogen onder beheer is gesteld, tot beheerder is benoemd M. Boissevain, doch het Nederlandse Beheersinstituut voor het beheer van zijn vermogen aansprakelijk bleef;

dat zijn eerste grief tegen de aangevallen beschikking is, dat de ruimten, waarin hij gedurende lange jaren zijn bedrijf uitoefende, nl. de garage in de Kromme Mijdrechtstraat en de showroom aan den Amsteldijk te Amsterdam, hem na de opheffing van zijn beheer niet meer ter beschikking zijn gesteld, doch nadat zij van 14 Mei 1945 tot 15 Jan. 1946 waren gevorderd, door den eigenaar Borst zijn verhuurd aan de „Truck Service" N.V. de Bedrijfsautomobiel te Amsterdam, terwijl het Beheersinstituut medewerking heeft geweigerd om hem weder de beschikking over die ruimten te verschaffen;

dat zijn tweede grief tegen de beschikking betrekking heeft op het wanbeheer van of vanwege het Beheersinstituut over zijn vermogen, zijnde zijn inventaris deels vernield deels als oorlogsbuit verkocht, zulks tengevolge van slecht beheer van het Beheersinstituut, dat de goederen niet heeft bewaakt (beheerd) en evenmin te rechter tijd heeft teruggevorderd;

op welke gronden hij heeft gevorderd:

1. nietigverklaring van de tussen Borst en de „Truck Service" gesloten huurovereenkomst en herstel van Arnold in zijn rechten als huurder;

2. vergoeding voor de schade, welke Arnold ingevolge voormeld wanbeheer heeft geleden tot een in billijkheid vast te stellen bedrag;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut hiertegen zakelijk heeft aangevoerd:

dat verzoekers grieven, voorzover besloten in het sub 2 vermelde petitum, behelzen een onrechtmatige daad van het Beheersinstituut, uit welken hoofde een vordering bij den gewonen rechter kan worden ingesteld, doch niet bij den Raad, terwijl, voorzover zij zich richten tegen beschikkingen, handelingen, besluiten of beslissingen van het Beheersinstituut aangaande het beheer, daartegen ingevolge art. 11, lid 4, van het Besluit E 133 geen hoger beroep openstaat bij den Raad;

dat het ten aanzien van het petitum sub 1 opmerkt, dat niet nietigverklaring wordt verlangd van een beschikking, handeling, besluit, beslissing, uitspraak of weigering van het Beheersinstituut, doch van een overeenkomst, waarbij het Beheersinstituut geen partij is geweest;

dat, wat de hoofdzaak betreft, toen de vordering der bewuste ruimten geëindigd was, de eigenaar Borst zich op het standpunt stelde, dat de huurovereenkomst met Arnold geëindigd was, waarin de beheerders, ofschoon zij deze zienswijze niet juist oordeelden, hebben berust, omdat er toendertijd niet voldoende liquide geldmiddelen, materialen en werkkrachten beschikbaar waren om een renderende exploitatie mogelijk te maken;

dat het Beheersinstituut niet aansprakelijk is voor de beweerde defecten der door Arnold terugontvangen machines;

dat Arnold in gebreke is gebleven het bewijs bij te brengen, waartoe hij op 7 Nov. 1946 door het Beheersinstituut werd uitgenodigd, en voorts sinds 14 Jan. 1947 tot 14 Oct. 1947 niets meer van zich heeft laten horen;

een en ander met verzoek de vordering niet-ontvankelijk te verklaren althans te ontzeggen;

O. dat uit de overgelegde stukken blijkt, dat Arnold bij schrijven van 14 Oct. 1947 aan het Beheersinstituut heeft verzocht:

1. teruggave of vervanging van al zijn inventarisstukken, machines en magazijnvoorraden;

2. vernietiging van de overeenkomst tussen den beheerder en den eigenaar van voormelde bedrijfsruimten en

3. vergoeding van de schade wegens onnodige vernielingen, aangebracht aan de inventaris van Arnold, waarop het Beheersinstituut bij schrijven van 5 Nov. 1947 heeft geantwoord, niet overtuigd te zijn tot enige schadevergoeding of tegemoetkoming te zijn gehouden en dus op het verzoek afwijzend heeft beschikt;

O. dat Arnold tegen deze beschikking van het Beheersinstituut in beroep is gekomen en daartegen twee grieven heeft ontwikkeld, doch in zijne petita niets vraagt ten aanzien van die aangevallen beschikking, zodat hij in zijne vordering niet ontvangen kan worden;

O. dat — voor het geval, dat zijne petita zouden mogen worden beschouwd als los en onafhankelijk van zijn beroep tegen voormelde beschikking — zij evenmin zouden kunnen worden toegewezen, het eerste niet, omdat het Beheersinstituut, waartegen de actie is gericht, geen partij is geweest bij voormelde na de bevrijding gesloten huurovereenkomst, waarvan de vernietiging wordt gevraagd, doch hoogstens, als beheerder over verzoekers vermogen, in gebreke is gebleven zich tegen het sluiten van die huurovereenkomst te verzetten en medewerking heeft geweigerd om verzoeker weer als huurder te herstellen, welke gedragingen niet tot de gevraagde huurvernietiging kunnen leiden, het tweede niet, omdat een op zich zelf staande vordering tot schadevergoeding wegens wanbeheer, gericht tegen het Beheersinstituut, niet bij den Raad kan worden ingesteld;

O. dat geen van beide partijen kostenveroordeling heeft gevraagd en de Raad daartoe ambtshalve ook geen termen aanwezig acht;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker Arnold niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

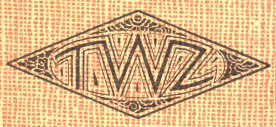
---

1 Juni 1949 (afl. 15) No. 1459—1480

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1459

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK, 11 Maart 1949. (Mrs Prof. Houwing, Marinus en Verveen).

Verzoeker heeft tegen een arrest van het Gerechtshof, gewezen 17 Januari 1946 — de wisseling der conclusie's heeft plaats gehad tijdens de bezetting — cassatie aangetekend. Verzoeker heeft zich hierdoor vrijwillig aan de rechtsmacht van de gewone rechter onderworpen en het staat hem mitsdien niet meer vrij thans een uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel uit te lokken.

De Raad verklaart zich onbevoegd van het geschil kennis te nemen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

Daniel Jesko, requestrant, gem. Mr Th. Bakker,

tegen:

Jacob Steven van Baalen, gerequestreerde, gem. Mr J. H. J. Schmidt.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien het verzoekschrift van requestrant d.d. 4 Februari 1947, diens aanvullend verzoekschrift van 21 Februari 1947 en diens schrijven van 3 April 1947, alsmede het verweerschrift van gerequestreerde dd. 31 Maart 1947;

O. dat requestrant vordert de nietigverklaring van een voorlopige koopacte d.d. 7 April 1943 aangegaan tussen hem en gerequestreerde betreffende de koop en verkoop van de percelen Schaarsbergenstraat 184—186—188 te 's-Gravenhage, met veroordeling primair van J. S. van Baalen, subsidair-notaris M. H. Kleijn tot betaling aan verzoeker van de gelden, welke hij krachtens deze overeenkomst aan gerequestreerde heeft voldaan;

O. dat requestrant zijn vordering bij request van 21 Februari 1947 heeft aangevuld door in te voegen:

„alsmede de kosten, welke verzoeker heeft moeten maken als gevolg van de weigering van gerequestreerde om in der minne mede te werken tot ontbinding der voorlopige koopovereenkomst";

O. dat requestrant bij schrijven van 3 April 1947 zijn vordering heeft gewijzigd in dier voege, dat in plaats van notaris M. H. Kleijn wordt gelezen: de gezamenlijke erfgenamen van notaris M. H. Kleijn;

O. dat partijen hun zaak mondeling hebben doen toelichten door hun gemachtigde;

O. dat de Raad tegen de eerste aanvulling van het verzoekschrift geen bezwaar heeft en evenmin tegen de wijziging verzocht bij schrijven van 3 April 1947;

O. dat requestrant door zijn gemachtigde bij de mondelinge behandeling zijn vordering tegen de erfgenamen van notaris M. H. Kleijn heeft ingetrokken, zodat omtrent deze vordering geen beslissing behoeft te worden genomen;

O. ten aanzien van de vordering door Jesko ingesteld tegen van Baalen, dat als onweersproken tussen partijen vaststaat, dat Jesko materieel dezelfde vordering heeft ingesteld tegen van Baalen gedurende de bezetting en het vonnis der Rechtbank in deze zaak gewezen is gedurende de oorlogstijd;

O. dat Jesko daarna in appèl is gegaan en het arrest van het Gerechtshof is gewezen op 17 Januari 1946;

dat het appèl, alsmede de wisseling der conclusies in hoger beroep nog heeft plaats gehad tijdens de bezetting;

O. dat Jesko na het arrest van het Hof cassatie heeft aangetekend en het arrest in deze zaak door de Hoge Raad is gewezen;

O. dat Jesko door deze handeling zich na 17 Jan. 1946 vrijwillig aan de rechtsmacht van de gewone rechter heeft onderworpen en het hem mitsdien niet meer vrij staat thans een uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel uit te lokken;

O. dat de Raad zich uit dien hoofde onbevoegd moet verklaren van het geschil kennis te nemen;

O. dat dientengevolge in ieder geval met betrekking tot de rechtsbetrekking tussen partijen na de vijandelijke bezetting een rechterlijke uitspraak is gewezen en de Raad ook uit dien hoofde onbevoegd is;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het onderhavige geschil kennis te nemen;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 50.

No. 1460

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Sept. 1948. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Craandijk en Polderman).

Het is niet redelijk om, wanneer de overheid het om redenen van beleid geboden acht de finantiële gestie van het B.I. en zijn bureaux door zelfstandige accountants te doen controleren, degenen wier vermogens beheerd worden, voor de daardoor veroorzaakte kosten te belasten boven de reeds te hunnen laste gebrachte grondheffing.

Een beroep op art. 35 E 133 faalt.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Cornelis Dekker d.d. 28 April 1948, gemachtigde Mr P. C. Kolff, advocaat te Rotterdam en verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 24 Juni 1948;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad op 23 Augustus 1948.

Overwegende:

dat verzoeker zich verzet tegen een beslissing van het N.B.I., neergelegd in een

schrijven met bijlage d.d. 25 Maart 1948 van de Haarlemse vertegenwoordiging van het B.I., blijkens welke verzoeker, over wien het N.B.I. ingevolge art. 10 lid 2 van het Besluit E 133 het beheer heeft gevoerd, naast en boven de grondheffing is belast met de bedragen van resp. f 500 en f 188,21 wegens accountantskosten en taxatieloon;

dat naar de mening van verzoeker het N.B.I. geen recht heeft en met name niet aan art. 35 E 133 het recht kan ontlenen deze extra-kosten afzonderlijk in rekening te brengen, doch ten opzichte van verzoeker moet genoegen nemen met betaling der grondheffing;

dat verzoeker derhalve de vernietiging der bovenvermelde beslissing heeft verzocht;

dat het N.B.I. de gemelde kosten niet acht te behoren tot de algemene kosten van het B.I., die uit de grondheffing plegen te worden bestreden, en van oordeel is, dat het op grond van art. 35, E 133 gerechtigd is deze kosten afzonderlijk in rekening te brengen;

O. dat de als getuigen gehoorde accountants Stol en Weiler zakelijk hebben verklaard, dat hun werkzaamheden — welke zij hebben verricht aanvankelijk in opdracht van het Hoofdkantoor van het Beheersinstituut te 's-Gravenhage en sedert 1 Jan. 1948, geheel dezelfde werkzaamheden, in opdracht van den centralen accountantsdienst — bestaan in de uitoefening van de contrôle over het financieel beleid van de bureaux te Amsterdam, Haarlem, Hilversum en Alkmaar, daar onder begrepen het door deze bureaux uitgevoerde eigen beheer van vermogens;

dat ook in de Memorie van Antwoord betreffende een wetsvoorstel tot wijziging van de artt. 2, 3, 12 en 47 van het Besluit E 133 de Minister deze contrôle noemt een „contrôle over het B.I.;"

dat hierdoor in de eerste plaats vaststaat, dat de contrôle waarvoor ten laste van verzoeker extra-kosten in rekening zijn gebracht, niet zijn kosten van personen, die onder toezicht van het B.I. als controleurs optreden, daar het ten deze juist gaat om toezicht op het B.I. zelf;

dat uit dien hoofde een beroep van het B.I. op art. 35 E 133 faalt en er ook overigens weinig reden is, om, wanneer de overheid het om redenen van beleid geboden acht de finantiële gestie van het B.I. en zijn bureaux door zelfstandige accountants te doen controleren, degenen, wier vermogens beheerd worden, voor de aan zodanige contrôle verbonden kosten te belasten boven de reeds te hunnen laste gebrachte grondheffing;

dat taxateurs evenmin vallen onder de personen, genoemd in art. 35 E 133, voor wier bijstand het B.I. kosten in rekening kan brengen, zodat ook deze kosten geacht moeten worden onder de grondheffing te zijn begrepen;

dat onder omstandigheden wellicht bijzondere door het N.B.I. gemaakte onkosten aan den onder beheer gestelde in rekening kunnen worden gebracht, doch het N.B.I. op een en ander en daarmede verband houdende voorschriften geen beroep heeft gedaan, immers enkel op gezegd art. 35 E 100;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het N.B.I. neergelegd in het schrijven d.d. 25 Maart 1948 met bijlage van zijn Haarlemse vertegenwoordiging.

Verstaat, dat de blijkens deze stukken aan requestrant in rekening gebrachte kosten wegens accountantscontrôle en taxatiekosten, niet boven de grondheffing te zijnen laste kunnen worden gebracht.

Veroordeelt het N.B.I. in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoeker tot op deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1461

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Nov. 1948. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

De Raad is als appèlrechter niet gebonden aan de uitspraak van het Bijzonder Gerechtshof en dient zelfstandig een onderzoek in te stellen naar de vraag of het dienstverband bij het legioen Speer als krijgsdienst is te beschouwen. De Raad heeft hieromtrent geen duidelijk beeld kunnen verkrijgen, zodat de hieromtrent heersende twijfel ten gunste van appellant dient te gelden.

Beslissing van het N.B.I. vernietigd met bepaling dat verzoeker niet valt onder art. 2 sub 1 E 133.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Johannes Cornelis Jorritsma, wonende te Hilversum d.d. 8 Maart 1948,

zomede een verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 17 Juni 1948;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 16 Aug. 1948 waar aanwezig waren verzoeker in persoon en Mr Poubbon als gemachtigde van verweerster;

dat verzoeker is gekomen in hoger beroep van een beslissing van het Beheersinstituut d.d. 23 Febr. 1948, houdende dat hij als vijandelijk onderdaan in den zin van art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133 wordt aangemerkt en wel op grond, dat bij sententie van 10 Mei 1946 van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam te zijnen aanzien is uitgemaakt, dat hij als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst is getreden van een buitenlandse mogendheid;

dat verzoeker tegen deze beslissing heeft aangevoerd, dat het z.g. legioen Speer waarbij hij dienst heeft gedaan niets met den krijgsdienst had uit te staan en dat hij

geenszins vrijwillig bij dit legioen heeft dienst genomen;

dat hij zich n.l. aanvankelijk heeft opgegeven als chauffeur, denzelfden dag dat hij zich meldde naar Berlijn is getransporteerd, waar hij als corveëer in een kamp voor buitenlandse arbeiders werd te werk gesteld, waarna hij later diensten heeft verricht bij het vervoer met vrachtauto's;

dat hij belang heeft bij vernietiging van de beschikking van het Beheersinstituut, opdat zijn beheer kan eindigen en hij zijn spaarbankboekje ten bedrage van f 300 kan terug krijgen;

dat het Beheersinstituut zich tegen het ingediend verzoek heeft verzet en zich heeft beroepen op de bovengenoemde sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, waarbij ten aanzien van verzoeker als bewezen is verklaard, dat hij vrijwillig in Duitsen krijgsdienst is getreden;

O. dat het Beheersinstituut haar beslissing van 23 Febr. 1948 heeft gegrond op de overweging, dat bij sententie van het Bijzondere Gerechtshof d.d. 10 Mei 1946 ten aanzien van verzoeker is vastgesteld, dat hij als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst is getreden van een buitenlandse mogendheid en deswege heeft beslist, dat hij ingevolge art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133 als vijandelijk onderdaan dient te worden aangemerkt;

dat de Raad, bij de uitoefening van zijn rechtsprekende functie in appèl volgens het Besluit E 135, niet gebonden is aan hetgeen de strafrechter, in casu het Bijzondere Gerechtshof, heeft vastgesteld;

dat de Raad derhalve zelfstandig een onderzoek heeft ingesteld naar de vraag, of het dienstverband bij het zogenaamde „legioen Speer" als krijgsdienst, in dienst van een buitenlandse mogendheid, is te beschouwen, waarbij overigens in het midden kan worden gelaten of juist is de bewering van verzoeker, dat hij onvrijwillig bij dit legioen is terecht gekomen;

dat de ambtelijk verkregen inlichtingen geen duidelijk beeld geven van het karakter van gemeld legioen als onderdeel of voortzetting van de „Organisation Todt" noch over de wijze waarop het dienstverband bij dit legioen werd gelegd;

dat derhalve aan ernstigen twijfel onderhevig is, of de tewerkstelling bij meergenoemd legioen als krijgsdienst bij het Duitse leger mag worden opgevat en deze twijfel ten gunste van verzoeker dient te gelden in dien zin, dat de beslissing van het Beheersinstituut niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 23 Febr. 1948.

Verstaat, dat verzoeker niet is een persoon als bedoeld in art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133.

No. 1462

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Jan. 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Door gerequestreerde, Rijnsche Handelsbank, is in Sept. 1944 in totaal f 2.125.000 overgeboekt op de rekening van de Verwalter Nagel bij de Commerzbank te Hamburg. Overboekingen nietig verklaard en gerequestreerde veroordeeld deze bedragen te betalen aan de beheerder over het vermogen van Nagel.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

(Zie N.O.R. no. 1463).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 13 Febr. 1948 ter Griffie van den Raad ingediend verzoekschrift van de te Enschede gevestigde Naamloze Vennootschap L. I. Rozendaal's Import & Export, verder te noemen requestrante, gemachtigde aanvankelijk Mr Th. Hiltermann, later Mr R. Korthals Altes, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van de Rijnsche Handelsbank N.V. te Amsterdam, verder te noemen gerequestreerde, ingediend door hare, door het Nederlandse Beheersinstituut benoemde bestuurders, de Heren Mrs J. Lubbers en J. P. van Kats;

Gezien voorts het door Mr R. Korthals Altes voornoemd, in zijn functie van beheerder over het vermogen van Hans Wilhelm Nagel, ingediend verweerschrift, strekkende tot toewijzing der door requestrante ingestelde vordering;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 13 Sept. 1948, alwaar is verzocht dat in deze zaak geen uitspraak zou worden gedaan, alvorens enige verwante zaken zouden zijn behandeld, welke behandeling inmiddels heeft plaats gehad;

O. dat requestrante's vordering ten doel heeft, dat gerequestreerde ten behoeve van den boedel Nagel aansprakelijk worde gehouden voor twee bedragen ad respectievelijk f 2.000.000 en f 125.000, welke op 5 Sept. 1944, respectievelijk 23 Oct. 1944 door gerequestreerde zijn overgeschreven naar een Bank in Duitsland;

O. dat ten deze de navolgende, ten processe vaststaande feiten van belang zijn:

In April 1942 is requestrante, een Joodse onderneming, gesteld onder Duits beheer en, nadat eerst andere Treuhänder in functie waren geweest, is tot Liquidation-treuhänder benoemd de Duitser H. W. Nagel, die thans verblijft in het bewaringskamp te Vught en wiens vermogen thans onder beheer staat van Mr R. Korthals Altes voornoemd.

Nagel heeft in zijn voorschreven functie aan de Amsterdamse Bank te Amsterdam opdracht gegeven, om het saldo van requestrante's rekening bij deze Bank, groot f 421.327,76, over te schrijven op zijn (Na-

gel's) rekening bij gerequestreerde, en deze overschrijving heeft plaats gehad op 2 Sept. 1944.

Vervolgens heeft Nagel op 5 September 1944 van zijn voormelde bankrekening bij gerequestreerde — waarop behalve voormeld bedrag aanzienlijke sommen afkomstig van andere Joodse ondernemingen, waarvan hij Treuhänder was, waren gestort — een bedrag van 2 millioen gulden door gerequestreerde doen overschrijven op zijn (Nagel's) rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg en op 23 Oct. 1944 nog eens f 125.000;

O. dat requestrante in de eerste plaats vordert de nietigverklaring zowel van de door Nagel gegeven opdrachten tot overboeking (petitum sub a) als van de overboekingen zelve (petitum sub b);

dat gerequestreerde zich daartegen verzet, speciaal uiteraard tegen het sub b gevorderde, aanvoerend dat zij zich aan de uitvoering van deze beide opdrachten niet heeft kunnen onttrekken, doch de Raad dit verweer verwerpt, daar gerequestreerde, in oorlogstijd opgericht als filiaal van voorzegde Duitse Bankinstelling en geheel en al instrument in handen van den Duitsen bezetter, niet geacht kan worden ook maar een ogenblik de wil of den wens gehad te hebben zich tegen deze opdrachten te verzetten, daarvan ook niets gebleken is en daarentegen volledige medewerking aan de uitvoering van dergelijke opdrachten — waardoor gelden, waarvan de Duitse machthebbers zich in Nederland hadden meester gemaakt, zoveel mogelijk naar Duitsland in veiligheid werden gebracht — geheel lag in de lijn van deze het Duitse belang dienende, in wezen Duitse bankinstelling;

O. dat gerequestreerde zich voorts beklaagt, dat requestrante niet vóór alles de nietigverklaring heeft gevorderd van de overschrijving van het saldo van requestrante's rekening bij de Amsterdamse Bank naar gerequestreerde, doch ten onrechte;

dat immers belanghebbenden zelf zullen moeten beoordelen tegen wie zij aanspraken tot rechtsherstel willen doen gelden, de Raad het vanzelfsprekend acht, dat requestrante een ander standpunt inneemt ten aanzien van een goed gereputeerde Nederlandsen Bank — die in talloze gevallen gehandeld zal hebben tegen haar wil, doch onder meer of minder scherpen Duitsen dwang — dan ten aanzien van gerequestreerde, en trouwens gerequestreerde geen belang heeft bij dit verweer, daar uiteindelijk haar aansprakelijkheid geen geringere zou worden, onverschillig of zij requestrante tegenover zich zou vinden of de Amsterdamse Bank;

O. mitsdien, dat de vordering sub a en b van het petitum voor toewijzing vatbaar is;

dat dit betekent, dat het saldo der rekening van Nagel bij gerequestreerde uit dezen hoofde en te zijnen gunste wordt verhoogd met f 2.125.000, ongeacht — zoals ten overvloede uit het vorenoverwogene blijkt — of gerequestreerde enig verhaal heeft op de Commerz- und Privatbank;

O. dat hieruit volgt, dat eveneens toewijsbaar is het sub c gevorderde, te weten de veroordeling van gerequestreerde, om de som van f 2.125.000 ter beschikking te stellen van Mr R. Korthals Altes in zijn hoedanigheid van beheerder van het vermogen van Nagel, althans hem voor dit bedrag in haar boeken te crediteren;

dat weliswaar de vraag kan rijzen, of niet regelmatiger ware geweest, dat de vordering, zoals deze door requestrante is ingesteld — zij het dan ook, gelijk den Raad gebleken is in nauw overleg met en zelfs op instigatie van Mr Korthals Altes —, ware ingesteld door laatstgenoemde zelf in zijn voornoemde qualiteit ten behoeve van het onder zijn beheer gestelde vermogen van Nagel, hetgeen wil zeggen ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers van Nagel, doch de Raad tegen den thans gevolgden weg geen bewaar zal maken, nu niet voor betwisting vatbaar is, dat requestrante als belangrijk creditrice in sterke mate belanghebbende is bij de ongedaanmaking der gemaakte overboekingen en bij de persoonlijke aansprakelijk stelling van gerequestreerde voor het overeenkomstig herstel der bankrekening van Nagel bij gerequestreerde;

O. dat ten processe vaststaat, dat Nagel ten dage der bevrijding een creditsaldo had bij gerequestreerde en dit saldo opeisbaar is, zodat de vordering tot beschikbaarstelling van f 2.125.000 neerkomt op een vordering tot betaling van dit bedrag;

dat de Raad ten overvloede opmerkt, dat deze vordering ten opzichte van de overige crediteuren van gerequestreerde is een eenvoudige concurrente vordering, niet preferent;

O. mitsdien, dat moet worden recht gedaan als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door H. W. Nagel op of omstreeks 5 Sept. 1944 en 23 Oct. 1944 aan gerequestreerde, de Rijnsche Handelsbank, verstrekte opdrachten tot overboeking van onderscheidenlijk f 2.000.000 en f 125.000 naar zijn rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg;

Verklaart nietig de ter uitvoering dezer opdrachten op genoemde data door gerequestreerde voor rekening van Nagel verrichte overboekingen van respectievelijk f 2.000.000 en f 125.000 naar diens rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg.

Veroordeelt meergenoemde gerequestreerde om uit voorschreven hoofde een bedrag van f 2.125.000 te betalen aan Mr R. Korthals Altes in zijne hoedanigheid van beheerder over het vermogen van H. W. Nagel voornoemd.

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten dezer procedure, tot dusverre begroot op f 125 aan de zijde van requestrante en op f 75 aan de zijde van Mr R. Korthals Altes in zijn meergenoemde hoedanigheid.

No. 1463

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Jan. 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Verzoekster heeft naast gelijke vordering als gepubliceerd onder N.O.R. no. 1462 gevorderd dat de Rijnse Handelsbank — gerequestreerde — worde veroordeeld tot betaling ten gunste van verzoekster van f 115.000, zijnde het bedrag van verzoekster afkomstig en overgeboekt op rekening Nagel bij gerequestreerde.

I.v.m. het feit dat Nagel ruim 270 „Verwaltungen" heeft gehad is het niet mogelijk vast te stellen uit welke bedragen en van welke ondernemingen afkomstig Nagel's saldo bij gerequestreerde is samengesteld. Ook zou de paritas creditorum ten opzichte van de crediteuren van Nagel en van de crediteuren van de Rijnse Handelsbank in het gedrang komen bij toewijzing van een afzonderlijke vordering zoals door verzoekster ingesteld. De vordering van verzoekster op Nagel wordt beheerst door het totaal van zijn beheersdaden en hiervan kan niet één transactie worden uitgelicht.

Vordering van verzoekster in al haar onderdelen ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

(Zie N.O.R. no. 1462).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 22 Dec. 1947 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Sally Polak's Industrie- en Handelmaatschappij, verder te noemen requestrante, gemachtigde Mr Ph. Jürgens, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien de verweerschriften van:

a. de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Rijnse Handelsbank, ingediend door hare, door het Nederlandse Beheersinstituut benoemde Bestuurders, de Heren Mr J. Lubbers en J. P. van Kats;

b. de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Nederlands Indische Handelsbank, gemachtigde Mr P. J. Masthoff, adv. en proc. te Amsterdam;

c. Mr R. Korthals Altes, adv. en proc. te Amsterdam, in zijn qualiteit van beheerder over het vermogen van Hans Wilhelm Nagel;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 13 Sept. 1948, alwaar is verzocht de uitspraak in deze zaak aan te houden tot na de behandeling van enige verwante zaken, welke inmiddels heeft plaats gehad;

O. dat ter staving van haar na te noemen vordering requestrante de navolgende, ten processe niet bestreden feiten heeft gesteld;

Tijdens de vijandelijke bezetting is requestrante, een Joodse onderneming, gesteld onder Duits beheer en, nadat eerst andere Treuhänder in functie waren geweest, is tot „Verwaltungstreuhänder" benoemd de Duitser H. W. Nagel (die thans verblijft in het bewaringskamp te Vught en wiens vermogen thans onder beheer staat van Mr. R. Korthals Altes voornoemd).

Nagel heeft in zijn voorschreven functie in November 1944 aan de Nederlands Indische Handelsbank te Amsterdam opgedragen, om een bedrag groot f 115.000 van de rekening van requestrante bij deze Bank over te schrijven op zijn (Nagel's) rekening bij de Rijnse Handelsbank — verder te noemen gerequestreerde — en deze opdracht is omstreeks 15 November 1944 uitgevoerd.

Nagel had tevoren reeds grote bedragen van andere door hem beheerde Joodse ondernemingen doen storten op zijn rekening bij gerequestreerde en heeft op 5 September 1944 van zijn voormelde bankrekening een bedrag van twee millioen doen overschrijven op zijn (Nagel's) rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg en op 23 October 1944 nog eens f 125.000.

O. dat requestrante op grond dezer feiten en de nader daarop gegeven toelichtingen den Raad heeft verzocht:

a. nietig te verklaren de op of omstreeks 10 November 1944 door Hans Wilhelm Nagel voornoemd aan de N.V. Nederlands Indische Handelsbank verstrekte opdracht tot overboeking van een bedrag, groot f 115.000, van de rekening van verzoekster op de rekening van Nagel bij de N.V. Rijnse Handelsbank;

b. nietig te verklaren de, ingevolge de sub a vermelde opdracht, op of omstreeks 15 November 1944 door de Nederlands Indische Handelsbank ten laste van de rekening van verzoekster en ten gunste van Nagel verrichte overboeking van een bedrag, groot f 115.000 in het credit van de Rijnse Handelsbank bij de Nederlandse Bank;

c. de Rijnse Handelsbank voornoemd te veroordelen om aan verzoekster tegen kwijting te betalen de somma van f 115.000 met de rente daarvan ad 5 % 's jaars sedert de dag van de indiening van dit verzoekschrift tot dien der voldoening, althans om dit bedrag met rente terug te vergoeden aan de Nederlands Indische Handelsbank ten gunste van de rekening van verzoekster;

d. nietig te verklaren de door Nagel op of omstreeks 5 September 1944 en 23 October 1944 aan de Rijnse Handelsbank verstrekte opdrachten tot overboeking van onderscheidenlijk f 2.000.000 en f 125.000 naar zijn rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg;

e. nietig te verklaren de ter uitvoering van de sub d vermelde opdrachten op of omstreeks de aldaar genoemde data door de Rijnse Handelsbank voor rekening van Nagel verrichte overboekingen respectievelijk ten bedrage van f 2.000.000 en f 125.000 naar diens rekening bij de Commerz- und Privatbank te Hamburg;

f. de Rijnse Handelsbank te veroordelen om de somma van f 2.125.000 ter beschik-

king te stellen van Mr R. Korthals Altes in diens hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Hans W. Nagel voornoemd, althans hem voor dit bedrag in hare boeken te crediteren;

g. subsidiair de Rijnse Handelsbank te veroordelen om ter zake voormeld als schadevergoeding aan verzoekster tegen kwijting te betalen de somma van f 115.000 met de rente daarvan ad 5 % 's jaars sedert de dag van de indiening van dit verzoekschrift tot dien der voldoening;

h. al zodanige verdere beslissingen te nemen als Uw Raad in het belang van verzoekster zal vermenen te behoren;

i. de N.V. Rijnse Handelsbank te veroordelen in de kosten des gedings.

O. dat hetgeen requestrante sub d, e en f vordert gelijkluidend is aan hetgeen de te Enschede gevestigde N.V. I. I. Rozendaal's Import- en Export heeft gevorderd in een analoge procedure (geregistreerd ter Griffie van deze Kamer onder No. 172/48), in welke zaak de Raad heden uitspraak heeft gedaan en de vordering heeft toegewezen;

dat het sub d, e en f in de onderhavige zaak gevorderde dus niet meer voor toewijzing in aanmerking komt;

O. met betrekking tot het sub a, b en c, respectievelijk sub g gevorderde, dat de vordering van requestrante niet is gericht tegen de Nederlands Indische Handelsbank en zij ten aanzien van deze Bank dus geen belang heeft bij haar vorderingen, ook niet bij de sub a en b gevorderde nietigverklaringen;

O. dan verder dat, voor wat betreft de aanspraken van requestrante tegen de Rijnse Handelsbank (gerequestreerde), dient te worden bedacht, dat Nagel ruim 270 „Verwaltungen" heeft gehad en bij voortduring gelden afkomstig van de door hem beheerde Joodse ondernemingen gestort zijn op en afgeboekt van zijn rekening bij gerequestreerde, welke blijkens de uiteenzettingen van Mr Korthals Altes is geweest Nagel's rekening ten behoeve van derden, terwijl hij zijn privé-rekening had bij een andere Bank;

dat duidelijk is, dat het praktisch niet doenlijk is — en juridisch trouwens niet houdbaar zou zijn —, vast te stellen uit welke gelden van welke ondernemingen Nagel's saldo op een gegeven ogenblik is samengesteld;

dat evenzeer duidelijk is, dat niet elke dispositie door Nagel ten laste van zijn rekening zonder meer aanleiding kan geven tot een rechtsherstelvordering of een schadevordering van een of ander der door Nagel beheerde ondernemingen tegen de Rijnse Handelsbank, terwijl evenmin de vernietiging van een der talloze overboekingen van Joodse gelden naar de rekening van Nagel — in casu de overboeking van f 115.000 van requestrante's saldo bij de Nederlands Indische Handelsbank op Nagel's rekening bij gerequestreerde — zonder meer grond kan opleveren voor een vordering van den betrokken gedupeerde tegen de Rijnse Handelsbank;

dat alleen reeds deze overweging zou moeten leiden tot afwijzing van requestrantes hier besproken vorderingen sub a, b, c en g, resulterend in een aanspraak van f 115.000 tegen gerequestreerde;

O. voorts, dat ook gelet dient te worden op de aequitas creditorum, waarbij de Raad het oog heeft zowel op de crediteuren van Nagel als op die van de gerequestreerde, en deze op bedenkelijke wijze in gedrang zou komen bij toewijzing van een vordering als hier door requestrante ingesteld;

O. tenslotte, dat requestrante's eventuele vordering op Nagel bepaald wordt door het totaal van Nagel's beheershandelingen en daaruit in beginsel niet, zeker niet bij gecompliceerde verhoudingen als de onderhavige, een vordering resulterend uit één bepaalde beheersdaad mag worden los gemaakt en tot gelding gebracht tegen derden;

O. dat op grond van al deze overwegingen het redelijk en billijk is en ook praktisch de enig acceptabele oplossing, dat — behoudens de mogelijkheid van enkele uitzonderingsgevallen — de vele door Nagel gedupeerden zich beperken tot indiening hunner vorderingen bij den beheerder van het vermogen van Nagel en dat eventuele herstelvorderingen tegen derden worden ingesteld ten behoeve van dit vermogen, d.w.z. de gemeenschappelijke schuldeisers daarvan, zoals in de bovengenoemde procedure 172/48 is geschied;

O. mitsdien, dat requestrante's vordering in al haar onderdelen moet worden ontzegd;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestrante haar vordering in al haar onderdelen.

Veroordeelt haar in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 125, aan de zijde van Mr R. Korthals Altes op f 100 en aan de zijde van de Nederlands Indische Handelszaak op nihil.

No. 1464

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Maart 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

De in het gewone recht geldende regel, dat wetenschap, oogmerk, schuld en kwade trouw van de vertegenwoordiger binnen de grenzen van de volmacht, tegenover derden gelden als wetenschap enz. van de vertegenwoordigde geldt ook bij het rechtsherstel van effecten, zodat de persoonlijke goede trouw van de vertegenwoordigde tegenover derden niet in aanmerking kan worden genomen.

Door op grond van de goede trouw van de vertegenwoordigde aan de teruggave van het effect te verbinden de vergoeding van

de koopprijs is art. 53 lid 5 E 100 geschonden, terwijl tevens een onredelijk gebruik is gemaakt van de in art. 57 lid 1 E 100 gegeven bevoegdheid.

Beslissing a quo vernietigd, met terugwijzing van de zaak naar de Afd. Effectenregistratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 68, 53, 57.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 965/48 van Dr Harold Willem Anne Beenhouwer, wonend te New-York, gemachtigden Mrs J. R. Voûte Jr. en Y. Scholten, waarbij requestrant in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad van 2 Juni 1948, gegeven tussen appellanten Chr. Winkelmeyer, wonend te Lunteren inzake het aandeel f 1000 Rotterdamse Bank N.V. no. 280171/5;

Gezien het verweerschrift ingediend door geïntimeerde Winkelmeyer;

Gehoord partijen, onderscheidenlijk hare gemachtigden;

O. dat de Raad voor de feiten en de aangevoerde vier grievenverwijst naar de gedingstukken;

O. dat appellant als eerste grief aanvoert, dat de Afdeling Effectenregistratie haar bevoegdheid op onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze heeft uitgeoefend door zonder motivering en zonder dat één getuige was gehoord, uitsluitend afgaande op de verklaring van geïntimeerde, terwijl het effect tegen een veel lagere koers dan normaal was gekocht, te beslissen, dat geïntimeerde persoonlijk zijn goede trouw heeft aannemelijk gemaakt;

O. dat deze grief moet worden verworpen, daar uit hetgeen appellant hier aanvoert niet blijkt, dat deze beslissing onredelijk, onbillijk of willekeurig is;

O. dat de tweede grief luidt, dat zijn geschonden, althans verkeerd toegepast de artikelen 53, 54, 57, 59 E 100, en dat in ieder geval de Afd. Effectenregistratie haar bevoegdheden op een onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze heeft uitgeoefend, door te beslissen dat de lasthebber van geïntimeerde zijn goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt en op grond daarvan de vordering tot teruggave van het effect toewijsbaar te achten, doch tevens op grond van de aangenomen goede trouw van geïntimeerde persoonlijk aan appellante de verplichting op te leggen bij die teruggave aan geïntimeerde de koopprijs van het effect te vergoeden;

O. dat art. 53 lid 5 E 100 bepaalt, dat gemis aan goede trouw bij degene, die middellijk of onmiddellijk in opdracht van een ander een effect heeft verkregen, geldt als gemis aan goede trouw van dien ander;

O. dat deze bepaling een toepassing is van de ook in het gewone recht geldende regel, dat wetenschap, oogmerk, schuld en kwade trouw van de vertegenwoordiger binnen de grenzen van de volmacht tegenover derden gelden als wetenschap, oogmerk, schuld en kwade trouw van de vertegenwoordigde, en dat de vertegenwoordigde daarvoor op heeft te komen;

O. dat deze regel medebrengt, dat de persoonlijke goede trouw van de vertegenwoordigde tegenover derden niet in aanmerking genomen wordt;

O. dat daarom de Afdeling Effectenregistratie door met toepassing van art. 57 lid 1 E 100 aan de teruggave de voorwaarde te verbinden, (op grond van de persoonlijke goede trouw van geïntimeerde) van vergoeding van de koopprijs van het effect aan geïntimeerde de werking van voornoemde regel van art. 53 lid 5 in dit geval zonder wettelijke grondslag teniet heeft gedaan, en dientengevolge art. 53 E 100 heeft geschonden, terwijl zij tevens door aldus te beslissen een onredelijk gebruik heeft gemaakt van de haar in art. 57 lid 1 gegeven bevoegdheid en daarom ook art. 57 E 100 verkeerd heeft toegepast;

O. dat de aangevallen beslissing derhalve behoort te worden vernietigd en recht gedaan moet worden als volgt;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van 2 Juni 1948, waarvan beroep.

Wijst de zaak terug naar de Afdeling Effectenregistratie voor afdoening overeenkomstig deze beslissing;

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep, tot heden aan de zijde van appellante begroot op f 150.

No. 1465

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 Aug. 1948. (Mrs Verdam, de Flines en Tabingh Suermondt).

Een verwalter is een vertegenwoordiger en gemachtigde van de Duitse Staat en derhalve vijandelijk onderdaan.

Hieraan doet niet af dat appellant aanvankelijk door de Arr.-Rechtbank te Amsterdam was benoemd tot bewindvoerder.

Beschikking van het N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 2 lid 1.)

(Zie N.O.R. 1032 en 1122.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Gerard Jacob de Greef, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr J. S. G. van Brummen, waarbij beroep wordt ingesteld tegen een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, dd. 9 Aug. 1947, bij welke beslissing zijn vermogen krachtens art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aan den Staat der Nederlanden vervallen is verklaard;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat is komen vast te staan, dat appellant bij beschikking van het Reichs Kommissariaat dd. 26 Juni 1942 is benoemd tot Treuhänder over het bedrijf van den destijds afwezigen Emanuel Keizer, fabrikant laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam, en als zodanig vervolgens is werkzaam geweest;

O. dat het hier betreft een joodse onderneming als bedoeld in de Verordening nr. 189/1940 (anmelde pflichtiges Unternehmen);

O. dat bij Verordening 48/1941, welke verordening krachtens art. 21 betiteld werd als „Verordening tot verwijdering van joden uit het bedrijfsleven", bepaald werd dat in zulk een onderneming door of vanwege den Rijkscommissaris voor het bezette gebied bewindvoerders (Treuhänder) konden worden aangesteld;

O. dat volgens die verordening van de bewindvoerder staat onder toezicht van den Rijkscommissaris, alleen jegens hem verantwoording schuldig is en door hem kan ontslagen worden;

O. dat volgens die verordening de Rijkscommissaris (die de hem toekomende bevoegdheden aan een ander kan overdragen) de voor de uitvoering noodzakelijke maatregelen neemt; de voor haar uitvoering of aanvulling noodzakelijke voorschriften geeft, en in twijfel-gevallen, welke zich bij de toepassing van de bepalingen der verordening mochten voordoen, algemeen bindende beslissingen kan nemen;

O. dat de taak en positie van zulk een bewindvoerder (Treuhänder) voor zover hier van belang, voorts nadere regeling vinden in de krachtens die verordening vanwege het Rijkscommissariaat vastgestelde uitvoeringsvoorschriften, met name in de Richtlinien für die Treuhänderische verwaltung anmelde pflichtiger Unternehmen, im Sinne der Verordnung No. 189/1940 vom 22-10-1940 (Neufassung 31 Juli 1942) en Richtlinien für Liquidations Treuhänder anmelde pflichtiger Unternehmen, im Sinne der Verordnung No. 189/1940 vom 22-10-1940 (Oktober 1942);

O. dat voormelde Richtlinien vom 31 Juli 1942 bepaalden dat de benoeming van een Treuhänder geschiedde „zur Durchfürung der Entjüdung anmelde pflichtiger Unternehmen", alsmede dat daarbij drie soorten van Treuhänder werden onderscheiden namelijk:

1. Verwaltungs Treuhänder,
2. Liquidations Treuhänder,
3. Veräusserungs Treuhänder;

O. dat is komen vast te staan dat de functie van appellant die was van Verwaltungs Treuhänder;

O. dat voormelde Richtlinien van 31 Juli 1942 voorts ten aanzien van den Verwaltungs Treuhänder verschillende voorschriften behelsden met name:

a. hij heeft tot taak de onderneming persoonlijk te leiden volgens de beginselen van nationaal-socialistische bedrijfsvoering (Afd. A sub I),

b. Van bijzonder belang zijn voor hem de „für die Entjüdung der Niederlande grundliegenden Verordnungen" No. 189/1940, 48/1941, 102/1941, 148/1941, 154/1941, 198/1941, 58/1942, ten aanzien van welke verordeningen het zijn plicht is zich onmiddellijk met haar inhoud vertrouwd te maken en de daaruit voor de door hem bestuurde onderneming voortvloeiende maatregelen te treffen (Afd. A sub II),

c. Hij heeft in ieder opzicht ein Beispiel nationalsozialistischer Betriebsfürung zu geben. Er musz sich stets dessen bewuszt sein, dasz die Leitung des bisher unter jüdischen Einflusz stehenden Unternehmens nicht nur eine verantwortungsvolle wirtschaftliche Aufgabe ist, sondern auch in sozialer Ninsicht besondere Anforderungen an ihm stellt. Er hat deshalb die Pflicht persönlich die Betreuung der Gefolgschaft zu übernehmen. Er musz sich bemühen, die Gefolgschaftsmitglieder dem Gemeinschaftsgedanken näher zu bringen und hat dafür zu sorgen, dasz sie den zu ihrer Betreuung geschaffenen Organisationen angehören. Er hat dabei mit den zuständigen Beauftrachten des Reichskommissaris eng zusammen zu arbeiten."

Auch das persönliche Verhalten des Treuhänders musz entsprechend der Bedeutung seiner Stellung stets einwandfrei sein". (Afd. D sub I);

d. hij heeft zorg te dragen voor de onmiddellijke verwijdering van alle joden die in de onderneming werkzaam zijn; dit geldt zowel voor den eigenaar, als den wettelijken vertegenwoordiger of den ondergeschikte; hij mag hierop slechts een uitzondering maken, wanneer en in zover een behoorlijke voortzetting van het bedrijf onmogelijk zou worden, maar moet dan de nodige maatregelen nemen dat de joden die blijven geen invloed op de leiding van het bedrijf uitoefenen en dat binnen de kortstmogelijke tijd hun verwijdering kan geschieden; (Afd. D sub IV);

e. in het ieder half jaar door hem uit te brengen verslag heeft hij te vermelden hoeveel joden nog in of voor het bedrijf werkzaam zijn, de functie die zij bekleden en de vergoeding die zij genieten, de reden waarom zij nog niet verwijderd zijn en de tijd waarop dit laatste kan geschieden (Afd. E sub II en III);

f. tot dekking van de algemene kosten „der Entjüdung anmelde pflichtiger Unternehmen" moet de onderneming maandelijks een bepaald bedrag aan de Bank voor Nederlandsen Arbeid N.V. betalen met bepaling om het over te schrijven „für Konto Verwaltungskosten der N.A.G.U.".

Uit dit Konto geniet hij maandelijks een vergoeding; zowel het door hem te storten bedrag als zijn vergoeding wordt op voorstel van hem vastgesteld door de Wirtschaftsprüfsteller (Afd. F sub I, II, III);

O. dat blijkens het vooroverwogene appellants functie niet strekte ter behartiging van de privaatrechtelijke belangen van den hem toevertrouwden boedel en dan ook niet overeen komt met die van curator of bewindvoerder naar Nederlands recht; maar zij met volkomen terzijdestelling van de rechten der joden geheel andere strekking had namelijk de „Entjüdung" van het door hem beheerde bedrijf zulks als een schakel in de verwijdering van de joden uit het bedrijfsleven, een van de voornaamste politieke doelstellingen van den bezetter;

O. dat derhalve appellant tot die functie aangesteld vanwege den Rijkscommissaris, ingevolge art. 1 sub 5 en art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen moet aangemerkt worden als vertegenwoordiger en gemachtigde van den Duitsen Staat en derhalve als vijandelijk onderdaan, zodat zijn vermogen terecht is vervallen verklaard aan den Staat der Nederlanden;

O. dat hieraan niet afdoet dat appellant aanvankelijk door de Arr.-Rechtbank te Amsterdam benoemd was tot bewindvoerder over gemelden Keizer en hij gemeend heeft om die reden een benoeming tot Treuhänder niet te kunnen weigeren;

O. dat derhalve de beroepen beslissing behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beroepen beslissing.

No. 1466

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Febr. 1949. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis, Hoog, Lubbers en Polderman).

Verzoek tot wijziging van een verzoekschrift, ingevolge art. 127 — E 100, kan slechts geschieden „zolang de behandeling der zaak niet gesloten is". Het revisieproces kan niet strekken tot het aanbrengen van dergelijke wijzigingen.

Door het aanhangig maken van een verzoek tot herziening, hetwelk feitelijk een verkapt hoger beroep is, dreigt de afdoening van het rechtsherstel aanzienlijk te worden vertraagd en wordt de wederpartij nodeloos op kosten gejaagd.

De Raad ziet hierin reden tot hoofdelijke veroordeling van requestranten in de proceskosten en om het kostentarief te verhogen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) Artt. 127, 143).

De Raad voor het Rechtsherstel enz.,

Gezien het op 4 Augustus 1948 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift met bijlagen van:

1e. Helena Elisabeth Catz, onhertrouwde weduwe van wijlen Salomon Ali Cohen, wonende te Amsterdam;

2e. Eduard Johan Ali Cohen, zich noemend ten Brink, zoon van E. S. Ali Cohen voornoemd, wonende te New York,

beiden ten dezen optredend als enige erven van gezegden E. S. Ali Cohen, gemachtigde aanvankelijk Mr H. M. Alvares Correa, later Mr W. S. Wolff de Beer, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift met bijlage van de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Maatschappij voor Kunst- en Antiekveilingen, gemachtigde Mr D. Schut Jr., eveneens advocaat en procureur te Amsterdam;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 17 Januari 1949;

O. dat requestranten in het onderwerpelijk geding revisie vragen van de op 7 Juni 1948 tussen hen en gerequestreerde door den Raad gewezen uitspraak op het verzoekschrift van requestranten van 16 Decembr 1947, bij welken uitspraak is ontzegd hunne vordering tot veroordeling van gerequestreerde tot betaling ener schadevergoeding van f 5080, ter zake in het request omschreven;

O. dat de grondslag van de destijds door requestranten ingestelde vordering tot rechtsherstel deze was, dat gerequestreerde, door de opdracht te aanvaarden van een Duitse instantie tot veiling op 23 Juni 1942 van schilderijen en kostbaarheden, welke op onrechtmatige wijze aan het vermogen en de beschikking van wijlen E. S. Ali Cohen waren onttrokken, zich aan een onrechtmatige daad had schuldig gemaakt en zij deswege aan requestranten het hierboven genoemd bedrag als schadevergoeding schuldig waren geworden;

dat de Raad uit de in het request van 16 December 1947 gestelde feiten afleidde en moest afleiden, dat de geveilde goederen met toestemming van E. S. Ali Cohen, die in Mei 1942 aan gerequestreerde kennis had gegeven van zijn voornemen deze goederen door gerequestreerde te doen veilen, naar het veilinglokaal van gerequestreerde waren overgebracht, op grond daarvan aannam dat Cohen zelf aan gerequestreerde had opgedragen om de goederen te veilen en na gehouden enquete niet bewezen achtte, dat Cohen deze opdracht had ingetrokken. Noch ook, dat na de afkondiging van de Verordening van den Rijkscommissaris 58/42 (23 Mei 1942) een Duitse instantie (Lippmann Rosenthal & Co. Sarphatistraat) opdracht had gegeven tot de gewraakte veiling;

O. dat requestranten ter zitting van 17 Januari 1949 acte hebben gevraagd, dat zij de gronden van onrechtmatige daad in dier voege wensen aan te vullen, dat de onrechtmatigheid niet alleen is gelegen in het veilen der schilderijen (en andere kostbaarheden) in opdracht, althans ten behoeve van een Duitse instantie, doch in het opzettelijk brengen van den joodsen verkoper in de dwangpositie de veiling te moeten laten doorgaan, zonder dat hij op het verloop invloed kon uitoefenen;

dat blijkens mondelinge toelichting het beslissend onrechtmatig handelen van ge-

requestreerde thans daarin gezocht wordt, dat zijn de litigieuse goederen na 23 Mei 1942 van de woning van Cohen naar haar veilinglokaal zou hebben overgebracht weliswaar met toestemming van Cohen, doch niettegenstaande zij genoemde verordening 58/42 kende, althans behoorde te kennen, terwijl Cohen die verordening destijds nog niet zou hebben gekend, althans de betekenis daarvan nog niet zou hebben beseft;

O. dat requestranten zich voor hun verzoek om de gevraagde wijziging in het verzoekschrift toe te laten, beroepen op art. 127 E 100, doch over het hoofd zien dat dit slechts kan geschieden „zolang de behandeling der zaak niet gesloten is";

dat hiermede bedoeld is, de behandeling „in eersten aanleg", in casu de behandeling van het door het verzoekschrift van 16 December 1947 ingeleid proces, en het revisieproces niet kan strekken tot het aanbrengen van dergelijke wijzigingen;

dat het bij voorschreven acte, gedaan verzoek derhalve niet kan worden toegelaten;

O. dat bij het in hoofde genoemd revisierequest van 4 Aug. 1948 requestranten nog geheel hetzelfde standpunt innamen als bij hun request van 16 Dec. 1947 en hun verzoek tot revisie gronden op enige bij het revisierequest overgelegde bescheiden, waaraan bij de mondelinge behandeling nog andere stukken zijn toegevoegd;

dat echter overtuigend gebleken is, dat requestranten tijdens de eerste behandeling volledig kennis droegen van deze bescheiden — in Juni 1942 tussen E. S. Ali Cohen met gerequestreerde, toenmaligen Directeur Mak van Waay gevoerde correspondentie en een eigenhandig door hem geschreven verslag van het aan de veiling voorafgegaan verloop van zaken —, en niet toelaatbaar is, dat een procespartij een verzoek tot revisie grondt op feiten en stukken haar bij de eerste behandeling bekend, doch toen welbewust niet ter kennis van den rechter gebracht;

dat reeds om deze reden het revisieverzoek niet-ontvankelijk is;

dat ook daarom voorts dit verzoek niet-ontvankelijk is, omdat het in wezen niet anders is dan een verkapt hoger beroep;

O. te allen overvloede naar aanleiding van het betoog door den tegenwoordigen raadsman van requestranten gewijd aan datgene, wat naar zijn inzicht de wezenlijke grondslag van hun vordering tot rechtsherstel moet wezen, dat naar het oordeel van den Raad de eerste rechter niet tot een andere beslissing zou zijn gekomen, indien de zaak in dat wat ander licht ware beschouwd;

dat toch de besprekingen en het vervoer der schilderijen (en kostbaarheden) en de correspondentie hebben plaats gehad omstreeks het tijdstip van afkondiging der verordening 58/1942 en toen waarschijnlijk niemand zich reeds een zuivere voorstelling kon maken omtrent de betekenis van deze verordening voor het Joodse kunstbezit, onverschillig of de betrokkene het onder zich hield of ter veiling gaf, en het in geen geval aangaat gerequestreerde zo ernstig verwijt te maken van een mogelijk door haar Directeur onjuist gegeven advies tot veiling — beter gezegd ten onrechte niet afhouden van E. S. Ali Cohen van het in veiling geven zijner schilderijen —, dat gerequestreerde aansprakelijk gesteld zou moeten worden voor de deswege door Cohen geleden schade;

dat waar een der requestranten in het buitenland woont, de Raad een hoofdelijke kostenveroordeling zal uitspreken;

O. wat de proceskosten betreft, dat de procedure tot rechtsherstel, blijkens het uitdrukkelijk voorschrift van art. 143 sub 2 E 100, door den wetgever is gewild als een procedure in één instantie;

dat bij herhaling voorkomt, dat het in het derde lid van art. 143 toegekende buitengewone rechtsmiddel van revisie — toegekend om een novum, dat van beslissend belang kan zijn, ter kennis van den Raad te brengen, dan wel om kennelijke misslagen omtrent feiten, die de aangevallen uitspraak wezenlijk beïnvloed hebben, te herstellen — wordt misbruikt als een verkapt hoger beroep en hierdoor de afdoening van het rechtsherstel aanzienlijk dreigt te worden vertraagd en de wederpartij nodeloos op kosten wordt gejaagd;

dat de Raad geen reden ziet in zodanige „revisie-procedure" het zeer gematigd kostentarief aan te houden, dat in gewone rechtsherstel zaken wordt aangelegd;

Rechtdoende:

Verklaart requestranten niet-ontvankelijk in hun verzoek om herziening.

Veroordeelt hen hoofdelijk des dat de één betalend de ander zal zijn bevrijd, in de kosten dezer procedure, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 200.

No. 1467

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Maart 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens).

Koop van een aandeel op naam op een effectenveiling in 1944. Geïntimeerde had zich, na de bezichtiging van het aandeel op de dag vóór de veiling, tot de N.V. Braat kunnen wenden en de herkomst uit Joods bezit kunnen vernemen. Geïntimeerde heeft ieder onderzoek achterwege gelaten en heeft daardoor het aandeel niet te goeder trouw verkregen.

Vonnis a quo vernietigd en appellante hersteld in de eigendom van het aandeel met veroordeling van geïntimeerde om de door hem genoten vruchten te restitueren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 68, 53.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Regina Maria Themans, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr D. Simons, en

het verweerschrift van C. G. Vattier Kraane, wonende te Aerdenhout, gemachtigde Mr F. Ph. Kuethe.

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 31 Jan. 1949.

Gezien de door partijen in het geding gebrachte stukken.

O. dat appellante in hoger beroep komt tegen het vonnis van de Afdeling Effectenregistratie d.d. 4 Aug. 1948, waarbij haar verzoek tot herstel in haar eigendom van een aandeel op naam groot nominaal f 1000 in het maatschappelijk kapitaal van de Koninklijke Fabriek F. W. Braat nr. 463 is afgewezen, welke beslissing berust op de navolgende overwegingen:

„I. dat verzoekster reeds voor 9 Mei 1940 was eigenares van een aandeel op naam groot nominaal f 1000 in het maatschappelijk kapitaal van de Koninklijke Fabriek F. W. Braat N.V. No. 463, waarvan zij het bezit heeft verloren doordat de Twentsche Bank N.V. dat effect te haren name inleverde bij de Fa Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, Amsterdam, op grond van een maatregel van den bezetter, die geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

II. dat gemeld effect op 5 Oct. 1943 werd overgeschreven ten name van J. R. L. Aufenacker en op 23 Nov. 1943 ten name van A. J. G. Strengholt;

III. dat verweerder dat effect heeft verkregen door aankoop op 17 Maart 1944 bij gelegenheid van de 231ste effectenveiling van Broekman's Commissiebank van Incourante Fondsen N.V. tegen een koers van 178 % voor een bedrag met inbegrip van veilingkosten, provisie, omzetbelastingen en zegel van f 1889,61;

IV. dat deze aankoop tot stand kwam door bemiddeling van de makelaar C. C. P. Ingwersen te Amsterdam, die regelmatig effecten aankopen en verkopen voor verweerder tot stand bracht;

O. dat mitsdien verweerder zijn goede trouw bij de verkrijgng moet bewijzen en dus, dat hij niet wist, noch redelijkerwijze had behoren te vermoeden, dat het bezit van de eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100;

O. dat niet is beweerd noch uit andere hoofde aannemelijk is geworden, dat verweerder gelijk hij ontkent, wist dat het aandeel voor verzoekster was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100 en dus slechts te onderzoeken is of hij dat redelijkerwijze had behoren te vermoeden;

O. dienaangaande, dat het wel in 1944 van algemene bekendheid was, dat door de Fa. Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam, in de reguliere handel waren gebracht effecten, die oorspronkelijk eigendom van Joden waren en aan dezen anders dan op rechtmatige wijze waren ontnomen, maar tevens dat toen ook regelmatig effecten werden verhandeld, waarmede dat niet het geval was; dat aangenomen mag worden, dat beide soorten voorkwamen zowel onder de effecten op naam als onder die aan toonder en beide soorten in regelmatig beursverkeer (hetzij door verhandeling ter beurze, hetzij door verhandeling in een effectenveiling) verhandeld werden; dat verweerder mitsdien redelijkerwijze had behoren te vermoeden, dat het effect uit Joods bezit kon stammen, hetgeen echter niet voldoende is om aan te nemen dat hij redelijkerwijze had behoren te vermoeden, dat dit bepaalde effect voor de eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100;

O. dat verzoekster beweert, dat verweerder had moeten bezichtigen — het bij de notarissen Zwart en Straub ter visie liggende effect en vervolgens zich tot de Koninklijke Fabriek F. W. Braat N.V. had moeten wenden, zulks op straffe van aanvaarding van het risico verbonden aan de koop van een aandeel op naam in een effectenveiling;

O. dat aan verzoekster toegegeven kan worden, dat het van algemene bekendheid is, dat alle aandelen in het maatschappelijk kapitaal van de Koninklijke Fabrieken F. W. Braat N.V. op naam zijn gesteld, zodat verweerder heeft geweten, dat hij een aandeel op naam kocht; dat echter bezichtiging van het aandeel-exemplaar dat overeenkomstig de veilingscondities slechts op de dag voor de aankoop ter visie lag, hem niet meer had kunnen leren dan de namen van zijn rechtsvoorgangers, waaronder geen enkele was, die bij hem de gedachte levendig kon maken, dat de drager daarvan van Joodse origine was; dat — gesteld er ware tijd geweest zich met de Koninklijke Fabrieken F. W. Braat N.V. in verbinding te stellen — deze in haar aandeelhoudersregister ook niet anders zal hebben kunnen zien dan hetgeen op het aandeel-exemplaar was aangetekend en niet is gebleken het onwaarschijnlijke feit, dat die N.V. in haar administratie had verwerkt het al of niet Jood zijn van eigenaars sedert lang voor de wereldoorlog II;

dat onder deze omstandigheden het voor de beoordeling van de vraag of verweerder redelijkerwijs kon vermoeden, dat het effect voor de eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100, van geen belang is, dat hij heeft nagelaten de onderzoekingen te verrichten of te doen verrichten, die verzoekster van hem verlangt en mitsdien recht moet worden gedaan als volgt:

O. dat deze beslissing slechts kan worden gegeven onder voorbehoud van rechten van derden die bij de effectenregistratie mochten blijken te bestaan."

O. dat appellante in haar verzoekschrift in hoger beroep stelt:

dat verzoekster hierbij in beroep komt

van een beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie, d.d. 4 Aug. 1948, waarvan een expeditie hierbij wordt overgelegd, genomen op een request van verzoekster, waarvan een afschrift wordt bijgevoegd, waarbij verweerder was C. G. Vattier Kraane, Koeduinweg 2, Aerdenhout;

dat verzoekster voor haar posita in eerste aanleg en voor de beslissing en de daartoe strekkende overwegingen naar deze stukken moge verwijzen;

dat verzoekster meent, dat de Afdeling Effectenregistratie verkeerd heeft toegepast of geschonden art. 53 lid 2 jo. art. 32 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zulks op de volgende gronden:

1. De goede trouw bij verweerder op het tijdstip van de verwerving van het aandeel op naam is aangenomen, ondanks het feit, dat hij niets heeft gedaan om te onderzoeken of het aandeel, dat hij kocht, al dan niet geroofd bezit was.

2. Tot deze veronderstelling van goede trouw heeft bijgedragen de overweging, dat, had verweerder deze onderzoeking wel ingesteld, hem toch wel niet zou zijn gebleken, dat het aandeel verloren was gegaan door een rechtshandeling, als bedoeld in art. 25 van het Besluit E 100. Dit is niet juist. Informatie bij de Koninklijke Fabrieken F. W. Braat N.V. zou hem hebben geleerd, dat het aandeel geroofd Joods eigendom was.

3. De overweging, dat het onwaarschijnlijk was, „dat die N.V. in haar administratie had verwerkt het al of niet Jood zijn van eigenaars sedert lang voor de wereldoorlog II", wordt reeds door het feit van deze N.V. weersproken.

Doch ook algemener is zij volkomen onjuist. Het gaat hier niet om de vraag of een N.V. van al haar aandeelhouders op naam wist of vermoedde, dat deze Jood in de zin der Duitse verordeningen waren.

Doch wel wisten alle Naamloze Vennootschappen met aandelen op naam, of voor een bepaald aandeel een overdracht was geschied, waarbij niet de aandeelhouder zelf, doch Lippmann, Rosenthal & Co. het verzoek tot overschrijving in het daarvoor bij de N.V. gehouden register had ingediend. Voor al die gevallen wisten de N.V.'s uit haar administratie, dat het aandeel aan de rechtmatige eigenaar was ontroofd.

4. In de uitvoerige overweging wordt vermeld, dat bezichtiging van het aandeel op naam volgens de veilingscondities slechts op de dag voor de aankoop mogelijk was, waarvoor de tijd voor informatie uiterst beperkt was.

Deze overweging verliest uit het oog, dat verweerder geheel andere mogelijkheden voor onderzoek had. Uit het bij de mondelinge behandeling medegedeelde is gebleken, dat verweerder thuis placht te ontvangen de veilingscatalogi, deze placht te bestuderen en vervolgens met zijn makelaar placht door te nemen en daarbij opdracht placht te geven voor de aankoop van die effecten, welke hij gaarne blijvend of tijdelijk aan zijn portefeuille zag toegevoegd. Bij dit nauwgezette onderzoek van wat het eigen belang kon dienen, had gepast enig onderzoek naar de oorsprong van het te verwerven bezit teneinde het schaden van eens anders belang te voorkomen, althans niet door eigen handeling te bevestigen. Verweerder nu had

a. bij de N.V. kunnen informeren,

b. bij Broekman's Commissiebank kunnen informeren naar de tegenwoordige bezitter en bij deze kunnen laten navragen.

5. Indien verweerder ondanks het nalaten van het doen van onderzoekingen toch tot aankopen van effecten op naam overging, zo heeft hij kennelijk gebillijkt, dat hij eventueel eens een aan een Jood ontstolen stuk zou kopen. In het strafrecht wordt dit beschouwd als „voorwaardelijk opzet", het is dan hier tenminste een zodanige „schuld", dat deze aan het aannemen van goede trouw in de weg staat.

Dat dit klaarblijkelijk de houding van verweerder is geweest, wordt door het volgende duidelijk:

a. Verweerder heeft bij de mondelinge behandeling met nadruk doen betogen, dat iemand van zijn reputatie toch niet geroofd bezit wilde kopen.

b. Na de oorlog is aan verweerder bekend gemaakt, dat hij in casu toch geroofd bezit had gekocht. Iemand van zijn reputatie had dan — met een beroep op zijn onwetendheid — moeten aanbieden deze fout ongedaan te willen maken. Niet aldus verweerder, die blijkbaar gaarne het geroofde bezit wil behouden. In aanmerking is hierbij te nemen, dat blijkens de mededelingen van de zijde van verweerder deze — ondanks zijn vele en, wat de oorsprong betreft, onvoorzichtige aankopen van effecten in de bezettingstijd — bijna geen opposities van vroegere bezitters heeft ontvangen, zodat het nemen van een verlies op deze enkele gevallen hem weinig duur te staan zou komen en in het niet zou vallen tegen de voordelen, welke hij heeft verkregen door het in bezettingstijd ongestoord doorgaan met effectentransactie;

dat verzoekster voorts meent, dat de door haar bestreden beslissing is tot stand gekomen zonder het in aanmerking nemen van feiten of omstandigheden, die, waren zij in aanmerking genomen, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;

dat deze feiten en omstandigheden zijn vermeld hierboven sub 2, 3, 4 en 5;

dat met name over het hoofd is gezien hetgeen verzoekster in haar inleidend request had gesteld, „dat de naamloze vennootschap bij elke overschrijving schriftelijk heeft medegedeeld, dat het aandeel uit Joods bezit stamde";

dat in dat request ook gewezen is op de mogelijkheid van informatie bij de toenmalige bezitter;

dat verzoekster vraagt haar gemachtigde tot mondelinge toelichting de gelegenheid te geven;

met verzoek,

1. te vernietigen de beslissing, waarvan beroep;

2. te beslissen als in eerste aanleg door verzoekster is verzocht,

kosten rechtens.

O. dat geïntimeerde in zijn verweerschrift heeft geantwoord:

„dat gerequestreerde ook in appèl verweer wenst te voeren tegen de inhoud van het request d.d. 20 Aug. 1948, aan hoofde dezes omschreven, waarmede Regina Maria Themans, wonende te 's-Gravenhage, zich tot Uw Raad heeft gewend, en geïntimeerde daartegen tempjore utili het navolgende aanvoert:

dat geïntimeerde verzoekt het door hem in eerste aanleg gevoerde verweer als hier geïnsereerd te mogen beschouwen;

dat geïntimeerde als zijnde onjuist ontkent al hetgeen door appellante in hoger beroep gesteld wordt voor zover hierna niet uitdrukkelijk erkend;

dat geïntimeerde en zijn commissionair volhouden ten aanzien van de verwerving van het in geschil zijnde aandeel steeds volkomen te goeder trouw geweest te zijn en zij voor de aankoop van het stuk en tot het instellen van een verzoek tot rechtsherstel met de herkomst daarvan uit Joods bezit niet bekend zijn geweest, en van hem redelijkerwijs niet gevergd had kunnen worden dat zij zich te dezen anders gedragen hadden dan zij gedaan hebben;

dat het verwijt, als zou geïntimeerde niets gedaan hebben om te onderzoeken of het aandeel in questie al of niet uit Joods bezit stamde (en hij daarom niet te goeder trouw zou zijn), ongegrond is, zoals terecht in eerste aanleg is uitgemaakt, daar toch het volkomen ondoenlijk is ten aanzien van alle effecten welke men eventueel op een effectenveiling zou willen kopen, aangenomen dat prijs, aantallen etc. de reflectant zouden convenieren — vooraf volkomen niet vaststaande grootheden —, van te voren bij de respectievelijke N.V.'s te informeren omtrent de herkomst van eventueel te verwerven stukken, te meer niet waar in de catalogus der onderhavige effectenveiling geen nummers waren opgenomen, en de stukken slechts op de dag voor de veiling te bezichtigen zijn geweest, waardoor van een onderzoek bij de Kon. Fabriek F. W. Braat N.V. of een ander, afgezien van de practische ondoenlijkheid, zelfs in theorie geen sprake had kunnen zijn;

dat, zoals onweersproken is, uit het stuk zelf niet kon blijken dat dit uit Joods bezit stamde, en een onderzoek zoals appellante dit verstaat, niet alleen een onmogelijkheid was, doch zelfs, al ware het anders geweest, toch nimmer in redelijkheid van geïntimeerde gevergd had kunnen en mogen worden;

dat immers, zo appellante te dezen gelijk had, behalve dat zulks totaal niet in overeenstemming geweest zou zijn met de geldende beursvoorschriften en bepalingen, elke beurshandel te dezen onmogelijk zou zijn geweest en het normale beursverkeer een volkomen stagnatie ondervonden zou hebben; dat in rechte dan ook reeds enkele malen terecht is uitgemaakt dat, waar de effectenhandel destijds met goedvinden van de Regering te Londen niet werd stopgezet, de redelijkheid gebiedt inzake het al of niet aannemen van goede trouw geen eisen te stellen welke met de normale beurshandel onverenigbaar zijn;

dat geïntimeerde nimmer de bedoeling heeft gehad van Joden afkomstige stukken te verkrijgen, en terecht in eerste aanleg is uitgemaakt dat het feit dat op de beurs en de effectenveilingen ook wel Joodse stukken in omloop waren, niet de conclusie wettigt dat geïntimeerde redelijkerwijs had behoren te vermoeden dat dit stuk voor de eigenaresse was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 Besluit E 100;

dat geïntimeerde hier nogmaals uitdrukkelijk ontkent dat hem ooit van de Kon. Fabriek F. W. Braat N.V. een mededeling omtrent de Joodse herkomst van het stuk bereikt heeft, afgezien van het feit dat ware zulk een mededeling ontvangen (quod non), het waarschijnlijk toch te laat ware geweest de aankoop te annuleren;

dat geïntimeerde voorts opmerkt dat het hem zeer gegriefd heeft te dezen als zijnde te kwader trouw te zijn gedoodverfd door appellante en hij er dientengevolge op gesteld was dat in rechte zou worden uitgemaakt hoe te dezen de rechtspositie was te beschouwen; dat de economische positie waarin geïntimeerde verkeert, alsmede de vraag of het hem wel of niet moeilijk zou vallen het aandeel in questie te restitueren, buiten de vraag omtrent bedoelde rechtspositie staat, en geïntimeerde bovendien der mening is dat appellante haar gramschap en eventuele acties dient te richten tot degenen die inderdaad te dezen te kwader trouw zijn geweest;

dat geïntimeerde dan ook meent dat de beslissing, waarvan beroep, volkomen terecht is gewezen;

dat geïntimeerde overigens aanbiedt, voor zover nog noodzakelijk, zijn stellingen met alle middelen rechtens, speciaal door getuigen te bewijzen;

Mitsdien het Uw Raad moge behagen de beslissing, waarvan appèl, te willen bekrachtigen; kosten rechtens.

O. dat in de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie wordt overwogen, dat niet gebleken is het onwaarschijnlijke feit, dat de Koninklijke Fabriek F. W. Braat N.V. in haar administratie had verwerkt het al dan niet Jood zijn van eigenaars sedert lang voor wereldoorlog II, zodat deze N.V. in haar aandeelhoudersregister ook niet anders had kunnen zien dan hetgeen op het aandeel vermeld stond;

O. dat echter uit de brief van genoemde N.V. aan Broekman's Commissiebank voor Incourante Fondsen N.V. d.d. 19 April 1944, welke appellante in hoger beroep heeft overgelegd, volgt, dat de N.V. Koninklijke Fa-

briek F. W. Braat juist wel wist, dat het litigieuze aandeel uit zgn. Joods bezit afkomstig was;

O. dat geïntimeerde derhalve door zich, na bezichtiging van het litigieuze aandeel op de dag voor de veiling, tot de N.V. Koninklijke Fabriek F. W. Braat te wenden had kunnen vernemen, dat het litigieuze aandeel uit zgn. Joods bezit stamde;

O. dat geïntimeerde ieder onderzoek naar de herkomst van het litigieuze aandeel op naam heeft achterwege gelaten;

O. dat geïntimeerde weliswaar heeft betoogd, dat het verwijt als zou geïntimeerde geen moeite gedaan hebben om te onderzoeken, of het aandeel in kwestie al of niet uit Joods bezit stamde, ongegrond is, daar toch het volkomen ondoenlijk is ten aanzien van alle effecten, welke men eventueel op een effectenveiling zou willen kopen, aangenomen dat prijs, aantallen etc. den reflectant zouden convenieeren vooraf volkomen niet vaststaande grootheden, van te voren bij de respectievelijke N.V.'s te informeren omtrent de herkomst van eventueel te verwerven stukken, te meer niet waar in de catalogus der onderhavige effectenveiling geen nummers waren opgenomen en de stukken slechts op de dag voor de veiling te bezichtigen zijn geweest, waardoor van een onderzoek bij de Kon. Fabriek F. W. Braat N.V. of een ander, afgezien van de practische ondoenlijkheid, zelfs in theorie geen sprake had kunnen zijn, doch dat betoog onjuist is, daar het feit, dat iemand op een effectenveiling eventueel vele effecten zou willen kopen, indien prijs, aantallen enz. hem convenieeren, niet van de verplichting kon ontslaan om ten aanzien van een bepaald eventueel te kopen effect een mogelijk onderzoek naar de herkomst van dat effect in te stellen;

O. dat mitsdien geïntimeerde door zodanig mogelijk onderzoek na te laten het litigieuze aandeel op naam ondanks den koop op een openbare veiling niet te goeder trouw heeft verkregen;

O. dat hetgeen geïntimeerde overigens omtrent den normalen beurshandel, de beursvoorschriften en de techniek van de openbare veilingen aanvoert voor de onderhavige beslissing niet ter zake dienende is;

O. dat het vonnis, waarvan beroep, mitsdien niet in stand kan blijven en appellante in den eigendom van het litigieuze aandeel moet worden hersteld;

O. dat appellante ten onrechte vordert, dat geïntimeerde moet worden veroordeeld om aan appellante alle vruchten terug te geven, welke het aandeel na den verkoop door Lippmann Rosenthal & Co. Sarphatistraat Amsterdam, mocht hebben opgeleverd, daar geïntimeerde slechts aansprakelijk is voor de door hemzelf genoten vruchten;

Rechtdoende:

1. Vernietigt het vonnis van de Afdeling Effectenregistratie van den Raad voor het Rechtsherstel op 4 Augustus 1948 tussen partijen gewezen.

2. Herstelt appellante in den eigendom van het aandeel op naam groot nominaal f1000 in het maatschappelijk kapitaal van de Koninklijke Fabriek F. W. Braat N.V. nr. 463.

3. Bepaalt, dat op vertoon van deze beslissing het voornoemde aandeel in het register van aandelen der Koninklijke Fabriek F. W. Braat N.V. te Delft weer ten name van appellante zal worden gesteld.

4. Veroordeelt geïntimeerde het aandeelbewijs van het voornoemde aandeel aan appellante af te geven.

5. Veroordeelt geïntimeerde tot afgifte van de door hem van het voornoemde aandeel genoten vruchten.

6. Bepaalt, dat na afgifte van het aandeelbewijs van het voornoemde aandeel de aanspraken van appellante op Lippmann Rosenthal & Co. Sarphatistraat wegens den verkoop door laatstgenoemde van voornoemd aandeel op geïntimeerde overgaan.

7. Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van beide instantiën tot aan deze uitspraak begroot op f 125.

No. 1468

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Maart 1949. (Mrs van Haeften, Polak en Onnen).

Appellante heeft in April 1945 een schuld aan de Duitse firma Grolman betaald aan de vertegenwoordiger, ter voldoening van diens vordering op Grolman. Het N.B.I. heeft van appellante gevorderd betaling van de schuld aan Grolman, die hij door de betaling aan de vertegenwoordiger niet gekweten acht. Appellante beroept zich op art. 1421 lid 2 B. W.

Appellante komt het beroep op haar bevrijding wegens de betaling aan de vertegenwoordiger niet toe, omdat Grolman geen bijzonder belang had bij de voldoening van haar schuld aan de in Nederland wonende vertegenwoordiger en dus niet geacht kan worden door deze betaling werkelijk te zijn gebaat.

Beslissing N.B.I. bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 11, 20, 43; B. W. art. 1421.)

De Commanditaire Vennootschap Gebrs. Kramer Ruberoid Fabriek, appellante, gemachtigde Mr D. A. Hoogenraad,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de commanditaire vennootschap Gebrs. Kramer Ruberoid Fabriek, gevestigd te Rotterdam, waarbij zij in beroep komt van de beslissing

van het Nederlandse Beheersinstituut van 7 Januari 1948 alsmede het antwoord van het Beheersinstituut;

Gezien de overige processtukken, waaronder een afschrift van de aangevallen beslissing alsmede een proces-verbaal van een voor de Raad gehouden getuigenverhoor;

Gehoord partijen, appellante bij monde van Mr D. A. Hoogenraad, advocaat te Rotterdam, het Beheersinstituut bij monde van Mr H. M. Smits;

O. dat appellante heeft gesteld, dat zij in de oorlog ten behoeve van haar fabriek van dakbedekkingen goederen betrok van de firma Grolman te Dusseldorf;

dat al deze transacties liepen over de enige vertegenwoordiger, die de firma Grolman hier te lande had, zekere van Roon;

dat, toen na dolle Dinsdag de verbinding met Duitsland was verbroken, Gebrs. Kramer bezoek heeft gehad van van Roon, welke aandrong op betaling van een postje, hetwelk Gebrs. Kramer aan Grolman nog schuldig was, groot f 289,95;

dat Gebrs. Kramer toen op 11 April 1945 dit bedrag aan van Roon ter kwijting van de vordering van Grolman heeft betaald;

dat Gebrs. Kramer, wetende dat zij moest betalen, er geen bezwaar in zag dit bedrag aan van Roon ter hand te stellen, daar zij van Roon kende als de man over wie alle zaken van Grolman liepen;

dat het Beheersinstituut stelt, dat vroegere betalingen niet over van Roon gelopen hadden, hetgeen juist is, doch dat niet uit het oog mag worden verloren, dat de omstandigheden ten tijde van de betaling abnormaal waren, immers de verbinding met Duitsland was verbroken, en het dus voor de hand lag, dat Gebrs. Kramer, toen de normale betalingswijze niet meer mogelijk was en op een andere betalingswijze door de alleenvertegenwoordiger van Grolman werd aangedrongen, aan dit verzoek gevolg gaf;

dat Gebrs. Kramer nog opmerkt dat zij verder geen enkele relatie met van Roon heeft of had;

dat het Beheersinstituut blijkens zijn beslissing opnieuw betaling, en thans aan hem, verlangt van het door Kramer reeds aan van Roon ten behoeve van Grolman betaalde bedrag, onder meer aanvoerende dat Gebrs. Kramer zich vooraf had kunnen overtuigen dat van Roon niet tot incasseren bevoegd was;

dat dit niet opgaat, daar ten tijde van de betaling er geen contact meer mogelijk was met de te Dusseldorf gevestigde firma Grolman en Gebrs. Kramer geen enkele reden had om aan te nemen dat van Roon hiertoe niet bevoegd was;

op welke gronden appellante heeft verzocht de beslissing van het Beheersinstituut d.d. 7 Jan. 1948 te hare opzichte genomen te vernietigen, kosten rechtens;

O. dat op het antwoord van het Beheersinstituut hieronder voorzover nodig nader zal worden teruggekomen;

O. dat blijkens de overgelegde copiefactuur appellante het bedrag van RM. 384.75 of f 289,95 aan Grolman verschuldigd was wegens een haar in Augustus 1944 door Grolman gedane leverantie van 15 ton leisteenmeel;

O. dat voorts gebleken is, dat appellante op 11 April 1945 niet het gehele bedrag van f 289,95 aan van Roon heeft voldaan maar f 49,95 op 19 Sept. 1944 en f 240 op 11 April 1945;

O. dat vaststaat, dat Grolman van Roon niet gemachtigd had deze betalingen voor haar in ontvangst te nemen;

O. toch, dat de vroegere betalingen niet over van Roon hadden gelopen; dat blijkens de copiefactuur d.d. 4 Aug. 1944 de betaling van de onderhavige leverantie „in 30 Tagen netto Kasse" had te geschieden en de omstandigheid, dat op 19 Sept. 1944 en 11 April 1945 de verbinding met Duitsland verbroken was, van Roon niet tot inning bevoegd maakte;

O. dat, nu van Roon tot inning onbevoegd was en Grolman noch het Beheersinstituut de bewuste betalingen aan van Roon later hebben goedgekeurd, appellante's schuld aan Grolman ingevolge art. 1421 lid 2 B. W. slechts is tenietgegaan, indien en voorzover Grolman door die betalingen is gebaat;

O. te dien aanzien, dat vaststaat, dat van Roon het bedrag van f 289,95 niet aan Grolman heeft overgemaakt;

O. voorts, dat van Roon mede blijkens zijn schrijven aan appellante van 12 Sept. 1944 op betaling van genoemd bedrag heeft aangedrongen niet in het belang van Grolman maar in zijn eigen belang;

O. toch, dat van Roon meende een vordering op Grolman te hebben van f 49,95 wegens te hare behoeve gemaakte kosten alsmede van omstreeks f 2000 als provisie voor contracten, die in April 1944 door zijn tussenkomst tussen Grolman en respectievelijk de firma's N. A. van Gelder en C. S. Kievit te Rotterdam waren afgesloten;

O. dat vaststaat, dat de leveranties aan genoemde firma's niet hebben plaats gevonden maar van Roon toch recht meende te hebben op provisie voor het afsluiten dier contracten en ter verkrijging van althans gedeeltelijke betaling van zijn vordering op Grolman appellante om voldoening van het door haar aan Grolman verschuldigde heeft verzocht;

O. dat appellante bij de mondelinge toelichting heeft aangevoerd, dat Grolman door hare betalingen aan van Roon is gebaat, daar de schuld van Grolman aan van Roon met het door haar, appellante, aan van Roon betaalde bedrag is verminderd;

O.dat de Raad appellante hierin niet kan volgen;

dat de schuldenaar, die niet zijn schuldeiser maar de schuldeiser van zijn schuldeiser voldoet, te zijner bevrijding een beroep op het gebaat zijn van zijn schuldeiser toekomt, indien laatstgenoemde een bijzonder belang had bij voldoening van juist deze schuld;

dat — aangenomen al, dat van Roon de

genoemde provisievordering op Grolman had, hetgeen naar 's Raads oordeel niet vaststaat — echter niet gebleken is, dat de in Duitsland gevestigde vijandelijke onderdaan Grolman in September 1944 en April 1945 een bijzonder belang had bij voldoening van haar schuld aan de in Nederland wonende Nederlander van Roon, zodat zij niet geacht kan worden door de betalingen van appellante aan van Roon te zijn gebaat;

dat, nu appellante door die betalingen niet van haar schuld aan Grolman werd bevrijd, het Beheersinstituut terecht betaling van haar vordert en de aangevallen beslissing moet worden bevestigd;

O. dat appellante gerechtigd is het door haar aan van Roon betaalde bedrag als onverschuldigd betaald van hen terug te vorderen;

Rechtdoende:

Bevestigt de beslissing, waarvan beroep;

Veroordeelt appellante in de proceskosten tot deze uitspraak aan de zijde van het Beheersinstituut begroot op f 75.

No. 1469

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Maart 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff).

Appellant heeft op 16 April 1943 de Duitse nationaliteit verkregen.

Ingevolge art. 1 van het K. B. D 16 is appellant, wat betreft zijn berechting, als Nederlander beschouwd, doch deelt hij ten aanzien van zijn vermogen het lot van iedere Duitser.

Beslissing N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit verkrijging vreemde nationaliteit (D 16) art. 1; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request en het daarop door het Nederlandse Beheersinstituut ingediende antwoord;

Gehoord partijen, appellant bij monde van de adv. en proc. Mr Dr K. W. P. Klaassen te 's-Gravenhage, het Nederlandse Beheersinstituut vertegenwoordigd door Mr H. M. Smits;

O. dat appellant, wiens vermogen onder beheer staat, zich op 15 Dec. 1947 tot het Nederlandse Beheersinstituut heeft gewend met het verzoek dit beheer op te heffen en dat hij als antwoord daarop de mededeling heeft ontvangen, dat zijn vermogen onder beheer staat ingevolge art. 2 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (hierna te noemen K. B. E 133) op grond dat hij op 16 April 1943 de Duitse nationaliteit heeft verkregen;

O. dat appellant van deze mededeling in beroep komt met het verzoek, dat de Raad zal bepalen, dat het Nederlandse Beheersinstituut Afdeling 's-Gravenhage het beheer over appellant's vermogen opheft en rekening en verantwoording doet, alles met veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding;

O. dat appellant ter zitting heeft verzocht het petitum als volgt aan te vullen: na „rekening en verantwoording doet": althans dat nietig worde verklaard de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, dat het beheer over het vermogen van appellant niet wordt opgeheven, aangezien appellant op 16 April 1943 de Duitse nationaliteit heeft verkregen, althans het Nederlandse Beheersinstituut worde veroordeeld om aan appellant op zo kort mogelijke termijn uit te reiken een non-enemyverklaring en hem op grond hiervan te ontlasten van het beheer over zijn vermogen;

O. dat de Raad van oordeel is deze aanvulling niet te kunnen toelaten, vermits hierdoor het aanvankelijk verzoek een geheel andere strekking zou verkrijgen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut de exceptie van niet-ontvankelijkheid opwerpt met het betoog, dat een antwoord als vervat in het schrijven van 8 Januari 1948 niet kan worden aangemerkt als een „beschikking, handeling, besluit, beslissing, uitspraak of weigering tot het nemen of doen daarvan" in de zin van art. 43 lid 1 K. B. E 133;

O. dat het betoog van het Nederlandse Beheersinstituut faalt, omdat appellant zich met het verzoek om het beheer over zijn goederen op te heffen tot het Nederlandse Beheersinstituut heeft gewend en de afwijzing van dat verzoek als een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut is te beschouwen;

O. ten principale, dat is komen vast te staan, dat appellant op 16 April 1943 de Duitse nationaliteit heeft verkregen;

dat hij echter met een beroep op het K. B. D 16, wenst aangemerkt te worden als Nederlander, aangezien hij immers krachtens art. 1 van dit Besluit wordt geacht zijn Nederlanderschap niet hebben verloren, nu hij na 9 Mei 1940 de Duitse nationaliteit heeft verkregen en te zijnen opzichte door de Kroon niet anders is bepaald;

O. dat appellant naast zijn Nederlanderschap de, overigens volkomen vrijwillig aanvaarde nationaliteit van Duitser bezit en hij de gevolgen van deze dubbele nationaliteit moet aanvaarden;

O. dat hij dan ook in redelijkheid niet erover kan klagen, dat hij enerzijds als Nederlander is berecht en anderszijds ten aanzien van zijn vermogen het lot deelt van iedere daarvoor in aanmerking komende Duitser;

Rechtdoende in hoger beroep:

Verklaart appellant ontvankelijk in zijn appèl-verzoek;

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

No. 1470

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 April 1949. (Mrs Prof. Duyfjes, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Verzekeringnemer heeft in 1942 de premiebetaling achterwege gelaten, omdat hij vreesde i.v.m. de Duitse bezettingsmaatregelen van die betaling geen baat te zullen hebben. Verzoekster moet thans de gevolgen van dat destijds ingenomen standpunt dragen, ook al waren verzekeringnemer en verzoekster nadien in de feitelijke onmogelijkheid de premie te betalen. Omtrent de bereidheid van de verzekeringnemer om in 1943 — ware hij niet gearresteerd geweest — de premie te betalen is niets gebleken.

Door dit, van de overige gevallen afwijkend, verloop der feiten is ten deze uitzonderingsgewijze het gevraagde herstel van de polis, zoals deze luidde vóór de premie vrijmaking, afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 30 Aug. 1946 van Rosalie Mansfeld, weduwe van Comprecht Bernard Sanders, wonende te Enschede, gemachtigde Mr H. Sanders;

Mede gelezen het antidotaal request van 23 Nov. 1946 van de „Vita", Levensverzekeringmaatschappij te Zürich, gerequestreerde, hieronder aan te duiden als de Vita, waarvan de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 3 Maart 1949, requestrante bij monde van haar gemachtigde voornoemd, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde de adv. en proc. Mr Th. Bakker te 's-Gravenhage;

Gezien de verder ter zitting overgelegde stukken;

O. dat de gemachtigde van requestrante heeft verzocht de navolgende wijzigingen te mogen aanbrengen in het namens haar ingediende request:

1. in de eerste alinea worde als datum van overlijden van de heer C. B. Sanders gelezen in plaats van 20 Febr. 1943, 28 Febr. 1945, terwijl als plaats van overlijden worde ingevuld „op het traject Langenbielau—Dachau (Dld.)";

2. de alinea, beginnende met de woorden, „dat in of omstreeks October 1942" en de 3 daarop volgende alinea's worden vervangen door het navolgende:

dat op 21 Oct. 1942 wijlen de heer C. B. Sanders aan gerequestreerde heeft verzocht de polis premievrij te maken daar hij door de toenmalige economische omstandigheden niet in staat was de premie te voldoen;

dat daarop op 24 Oct. 1942 gerequestreerde hem in overweging heeft gegeven niet tot premie-vrijmaking over te gaan, doch vooralsnog de verzekering voor één jaar gewoon te laten voortbestaan, zonder dat premiegelden in contanten ter beschikking werden gesteld, zodat hij dan na een jaar alsnog de premie zou kunnen betalen van 1942, of uiteraard desverkiezend altijd nog de polis premie-vrij zou kunnen maken;

dat wijlen C. B. Sanders op 30 Nov. 1942 heeft geantwoord, dat hij „zeer dankbaar was voor deze tip" en daarvan gaarne gebruik maakte;

dat op 5 Jan. 1943 gerequestreerde aan wijlen C. B. Sanders de polis terugzond met mededeling, dat voorlopig de verzekering ongewijzigd van kracht bleef;

dat daarna op 12 April 1943 wijlen C. B. Sanders door de Sicherheitsdienst is gearresteerd en naar Vught overgebracht en vandaar verder naar Duitsland is gedeporteerd, waar hij, gelijk gezegd, op 28 Febr. 1945 is omgekomen;

dat terstond, nadat C. B. Sanders op 12 April 1943 was gearresteerd, requestrante met hare twee kleine kinderen is ondergedoken;

dat gezien het vorenstaande, verzekeringnemer in de physieke onmogelijkheid is geweest, om de premies, welke hij ingevolge het verleende uitstel in November 1943 moest voldoen, te betalen;

dat na de oorlog gerequestreerde aan requestrante heeft medegedeeld, dat zij in November 1943 de polis premievrij had gemaakt tot een bedrag van f 1611;

dat het achterwege laten van het hierna te formuleren ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat de gemachtigde van gedaagde ter zitting deze wijzigingen in behandeling heeft genomen niet slechts voor zover betreft de hem reeds eerder kenbaar gemaakte verandering in de datum van het overlijden van de verzekerde, maar ook voor het verdere gedeelte der wijzigingen, hetwelk hem eerst een dag te voren was medegedeeld, zodat moet worden aangenomen, dat hij daartegen geen bezwaar heeft, terwijl bij deze houding van gedaagde de Raad deze wijzigingen eveneens aanvaardbaar acht;

O. dat de zaak, kort samengevat, hierop neerkomt, dat Comprecht Bernard Sanders voornoemd op 6 Dec. 1940 met de Vita een levensverzekering heeft gesloten op de ten requeste vermelde voorwaarden, waarbij thans requestrante in de eerste plaats als begunstigde werd aangewezen;

dat de verzekerde was Jood, hetgeen echter aan de Vita niet bekend was en uit zijn naam ook niet was op te maken;

dat de verzekerde op 21 Oct. 1942 verzocht heeft de polis premievrij te maken, daar hij door de toenmalige economische omstandigheden niet in staat was de premie te voldoen;

dat blijkens de overgelegde polis de verzekerde bij het sluiten der verzekering voldaan heeft een storting ineens van f 1411,35, zomede de eerste jaarpremie van f 634,10 voor de tijd tot 31 Oct. 1941, en tegen laatstgemelde datum blijkbaar ook de tweede jaarpremie tot een gelijk bedrag;

dat de Vita hem na zijn verzoek tot premievrijmaking in overweging heeft gegeven daartoe nog niet over te gaan, doch vooralsnog de verzekering voor één jaar te laten voortbestaan, waarna hij alsnog de premie van 31 October 1942 zou kunnen betalen, of desgewenst tot premievrijmaking zou kunnen overgaan;

dat de verzekerde in dat voorstel getreden is, waarna hij op 12 April 1943 door de Sicherheitsdienst is gearresteerd;

dat requestrante terstond daarop met haar kleine kinderen is ondergedoken, de verzekerde op 13 April 1943 is overgebracht naar het kamp „Vught" en vandaar naar Duitsland, waar hij blijkens een overgelegd uittreksel uit de registers van de Burgerlijke Stand te Enschede op 23 Febr. 1945 op het traject Langenbielau—Dachau is overleden;

O. dat blijkens dit tussen partijen vaststaande verloop van feiten ten deze is voldaan aan de vereisten gesteld in art. 23 aanhef en sub a en mitsdien in zoverre de vordering tot rechtsherstel voor toewijzing vatbaar is;

O. dat evenwel naar het oordeel van de gerequestreerde die toewijzing moet afstuiten op een verwerking door requestrante van haar recht dit rechtsherstel te vorderen, zulks op grond, dat tijdens een onderhoud door de directeur van gerequestreerde Dr F. Gauser uit Zürich op 22 Juli 1946 gevoerd met requestrante en haar destijds gemachtigde, de accountant A. Holl te Enschede, zo wel de requestrante als genoemde gemachtigde zouden hebben verklaard ten deze van verdere aanspraken op volledige uitkering te willen afzien;

O. dat de raadsman van requestrante die verklaringen door requestrante en meergenoemde Holl niet stellig heeft weersproken immers zich heeft bepaald tot de uitlating „dat hem dit onaannemelijk voorkomt";

O. dat evenwel naar het oordeel van de Raad een onderzoek naar dit punt kan achterwege blijven, vermits — afgezien nog van deze beweerde rechtsverwerking — de vordering de Raad niet voor toewijzing vatbaar voorkomt;

O. dat toch de Raad niet afwijst het betoog van requestrante, dat wijlen haar echtgenoot tengevolge van zijn arrestatie op 12 April 1943 door de Sicherheitsdienst met zijn daaruit voortgevloeide overbrenging naar het Kamp Vught en vervolgens naar Duitsland alwaar hij op 28 Febr. 1945 is overleden, gevoegd bij het noodzakelijke onderduiken van requestrante met haar kinderen, in de feitelijke onmogelijkheid heeft verkeerd de per 1 Nov. 1942 vervallende premie te voldoen, doch naar het inzicht van de Raad de redelijkheid en billijkheid gebieden in het onderwerpelijke geval de vordering tot rechtsherstel toch af te wijzen;

O. dat ten deze de aandacht vraagt het feit, dat de requestrante in haar oorspronkelijk introductief request met stelligheid heeft gesteld, dat de grond van de overweging van requestrante's echtgenoot om de premie per October 1942 (liever) niet te voldoen, hierin gelegen was, dat hij vreesde, dat als gevolg van de bezettingsverordening 58/1942 de economische tegenwaarde der polis, als de premie werd doorbetaald, onmiddellijk onder bereik van de vijand komen zou, mede in verband met de omstandigheid, dat Lippmann, Rosenthal & Co. de beschikking had gekregen dientengevolge over het gehele Joodse vermogen;

O. dat mitsdien, uitgaande van de eigen oorspronkelijke stelling van requestrante haar echtgenoot het toen in zijn belang raadzaam geoordeeld heeft het verloop van te verwachten feiten aan te zien, zulks wijl hij begrijpelijkerwijze weinig bereidheid had de premie te voldoen, indien hem het risico boven het hoofd hing daarvan geen baat te zullen trekken;

O. dat nu weliswaar vanwege requestrante ter zitting wijziging is verzocht van haar aanvankelijk request in voege als in haar akte-verzoek vervat — tegen welke wijzging uiteraard geen processueel bezwaar bestaat — doch het vorenstaande gegronde twijfel doet rijzen, of hetgeen requestrante in haar akte-verzoek nader stelt als grond voor het door haar echtgenoot gedaan verzoek per 21 Oct. 1941 tot het premievrijmaken der polis wel de werkelijke reden is geweest voor het achterwege laten der premiebetaling per October 1942;

O. dat die twijfel nog versterkt wordt doordat in de genomen akte weliswaar wordt gesteld, dat de toenmalige economische omstandigheden requestrantes echtgenoot buiten staat stelden de premie te voldoen, doch in het midden gelaten wordt wat met die economische omstandigheden wordt bedoeld — ook de aanvankelijk opgegeven grond draagt het karakter van te vallen onder de economische omstandigheden — terwijl voorzoverre beoogd is te poneren, dat de geldelijke omstandigheden van haar echtgenoot de onmogelijkheid van premiebetaling toen in het leven riepen, dit kwalijk verenigbaar is met de door gerequestreerde ter zitting gedane bewering, dat requestrante zelve later zou hebben erkend destijds ruimschoots voldoende van geldelijke middelen te zijn voorzien geweest om de premie te betalen;

O. dat alzo ten deze alleszins aannemelijk is, dat het achterwege laten van de premiebetaling door de verzekeringnemer per October 1942 tot grondslag heeft gehad de reeds voorbedoelde overweging van requestrantes echtgenoot, dat hij niet de risico wenste te lopen zijn premie-betaling te doen geschieden „à fonds perdu";

O. dat de Raad uiteraard dit standpunt billijkt, doch het onder die omstandigheden niet is met de billijkheid en redelijkheid in overeenstemming hem thans niet de gevolgen van dat standpunt te doen dragen;

O. dat dit immers hierop neerkomen zou, dat door de niet gewilde en niet voorziene later intredende feitelijke onmogelijkheid aan de zijde van requestrantes echtgenoot.

de premie te voldoen te zijnen gunste zou worden geëlimineerd een aanvankelijk door hem uit vrije overweging genomen besluit de premie-betaling voorlopig te staken of wel haar achterwege te laten op grond van economische onmogelijkheid van voldoening, waarvan de risico als bij iedere verzekering voor de verzekeringnemer behoort te blijven;

O. dat wellicht grond zou bestaan anders te oordelen, indien ook slechts met enige waarschijnlijkheid zoude vaststaan, dat de echtgenoot van requestrante, bijaldien zijn noodlot zich niet aan hem had voltrokken en hij niet door de Sicherheitsdienst was gearresteerd per October 1943 bereid en geldelijk bij machte zou zijn geweest de toen vervallende en achterstallige premie te voldoen, waaromtrent echter niets is gebleken;

O. dat naar uit het vorenstaande volgt, het verloop van feiten hier niet is geweest hetzelfde als in andere door de Raad berechte gevallen, waarin feitelijk niet meer of anders was komen vast te staan, dan dat premiebetaling uitbleef uitsluitend op grond van feitelijke onmogelijkheid tot betaling over te gaan, waarna al dan niet vanwege de verzekeringsmaatschappij de polis premievrij gemaakt werd, en dit afwijkend verloop der feiten medebrengt, dat op grond van redelijkheid en billijkheid de uitspraak van de Raad in het onderwerpelijke geval uitzonderingsgewijze anders zal hebben te luiden;

O. dat aan al het bovenstaande niet afdoet het feit, dat de gerequestreerde wellicht (mede) uit haar bedrijfsbelangen destijds heeft geadviseerd die premievrijmaking toen nog niet (definitief) te doen intreden, doch de beslissing van de verzekeringnemer betreffende zijn uit de overeenkomst van verzekering voortvloeiende rechtspositie tenvolle bleef bij hem en voor zijn risico en verantwoordelijkheid en voorbedoeld advies van de Vita naar redelijkheid en billijkheid niet vermag de gevolgen der toekomstige gebeurtenissen ten nadele van de Vita op haar af te wentelen;

O. dat het vorenstaande voert tot afwijzing van de vordering met inachtneming van het navolgende:

O. dat de polis in November 1943 premievrij is gemaakt en omgezet in een premievrije polis van f 1611 met een jaarrente van f 161,10 tot betaling van welke bedragen de Vita bij de mondelinge behandeling ter zitting van de Raad zich heeft bereid verklaard;

O. dat derhalve in die vorm de Vita gevoegelijk kan worden veroordeeld, doch, waar zij ten allen tijde tot die betaling is bereid geweest, geen termen bestaan haar te veroordelen tot vergoeding van rente over die bedragen;

O. dat blijkens het vorenstaande de requestrante als de in het ongelijk gestelde partij behoort te worden veroordeeld in de proceskosten;

Rechtdoende:

Veroordeelt de Vita om aan verzoekster te betalen een som van f 1611 alsmede een jaarrente van f 161,10 op de voet als bij de polis overeengekomen;

Ontzegt aan requestrante het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt verzoekster in de kosten dezer procedure tot op deze uitspraak begroot aan de zijde van de Vita op een bedrag van f 100.

No. 1471

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Sept. 1948. (Mrs Prof. Wiarda, van Zeggelen en O. Schreuder).

Door het wegens dringende redenen gegeven ontslag is een rechtsbetrekking ontstaan tot de nietigverklaring of gewijzigde vaststelling waarvan de Raad bevoegd is. Aan deze bevoegdheid doet niet af, dat door de gewone rechter bij gewijsde is vastgesteld, dat het gegeven ontslag onrechtmatig is geweest, daar met zodanige rechtsbeslissing de nietigverklaring of gewijzigde vaststelling, steunende op het Besluit E 100 geenszins in strijd is.

Het vonnis van de Kantonrechter is gewezen 10 October 1945 — het vonnis van de Rechtbank 14 Januari 1947 waarbij het ontslag onrechtmatig is geoordeeld.

De rechtsbetrekking tussen partijen, ontstaan als gevolg van het ontslag, nietig verklaard met bepaling, dat verzoekster aan verweerder op dien grond geen schadevergoeding verschuldigd is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een verzoekschrift van de N.V. Nederlandse Kjellberg Electroden fabriek (Nekef) gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Oppenoorth alsmede een verweerschrift van G. M. van der Waarden, wonende te Amsterdam;

Gehoord partijen en hare raadslieden, alsmede de door haar voorgebrachte getuigen;

O. dat verzoeksters stellingen in hoofdzaak hierop neerkomen:

dat verweerder sinds 1 Juni 1934 als bedrijfsleider bij haar in dienst was tegen een loon van f 400 per maand met gebruik van een dienstwoning van f 400 per jaar en met vrije verwarming enz. zulks op een overeenkomst geldende telkens voor een termijn van drie jaren met een opzeggingstermijn van drie maanden met bepaling voorts, dat het verzoekster geoorloofd zou zijn om, om haar daartoe moverende redenen verweerder ook tussentijds op een termijn van zes maanden de overeenkomst op te zeggen;

dat, nadat op 11 Mei 1944 zich een ernstige onenigheid had voorgedaan tussen verweerder en een procuratiehouder van verzoekster, waarbij het tot handtastelijkheden was

gekomen, verweerder op 16 Mei 1944 op staanden voet is ontslagen, waarbij aan verweerder als grond is opgegeven „handtastelijkheden tegen Uw meerder, onzen procuratiehouder de Heer Langerijs, en het verwekken van onrust in ons bedrijf";

dat dit nochtans niet de werkelijke reden was, waarom verzoekster het verband met verweerder onmiddellijk wenste te verbreken, doch deze gelegen was in de omstandigheid, dat men op verschillende, nader in het verzoekschrift vermelde gronden, waaronder deze, dat verweerder kort te voren aan een van de andere leden van verzoeksters personeel had gevraagd naar het adres van den Duitsen Commissaris van de Grondstofbesparing en verzoekster dientengevolge verweerders politiek niet meer vertrouwde, een reden, welke destijds uiteraard niet een verweerder kon worden opgegeven, dat verweerder met het ontslag op staanden voet geen genoegen heeft genomen en nog gedurende de bezetting een vordering tegen verzoekster heeft ingesteld teneinde:

1°. te horen verklaren het op 16 Mei 1944 gegeven ontslag onrechtmatig;

2°. te bekomen een bedrag groot f 2645,40 met rente en kosten benevens verder schadevergoeding op te maken bij staat;

3°. te verkrijgen de veroordeling van verzoekster tot afgifte van bepaalde goederen, welke verzoekster nog van verweerder onder zich zou hebben;

dat de Kantonrechter bij vonnis van 10 October 1945 en na ingesteld hoger beroep de Rechtbank bij vonnis van 14 Januari 1947 het ontslag inderdaad onrechtmatig hebben geoordeeld, omdat in de als zodanig opgegeven omstandigheden geen dringende reden voor ontslag op staanden voet was gelegen, en thans de zaak met het oog op de vaststelling van de schadevergoeding wederom hangende is voor den Kantonrechter;

dat na het ontslag gebleken is, dat het wantrouwen tegen verweerder, waarin de werkelijke grond voor het ontslag was gelegen zeer gerechtvaardigd was geweest, immers thans vaststaat, dat verweerder ongeveer een maand vóór het hem gegeven ontslag een brief heeft geschreven aan de hierboven genoemde Duitse instantie van den navolgenden inhoud:

Vertrouwelijk. Amsterdam, 11 April '44.

Aan den Commissaris voor Grondstoffenbesparing
Ing. W. Schmitz
Carol van Bylandlaan 30
's-Gravenhage.

Weledelgestrenge Heer,

Ondergetekende, C. M. van der Waarden, bedrijfsingenieur bij de Ned. Kjellberg Electroden Fabriek, genaamd Nekef te Amsterdam, verzoekt Uw aandacht voor het volgende.

Ondergetekende werd op voordracht van zijn directeur G. Sikkema, door U benoemd tot gevolmachtigde voor de Grondstoffenbesparing aan zijne fabriek.

Hij heeft bij zijn werkzaamheden niet steeds de medewerking van zijn directeur mogen hebben.

Hierdoor werd de goede en spaarzame gang in de fabriek wel eens onderbroken.

Toen dan ook één dezer dagen een voorstel kwam om hem voor te dragen tot gevolmachtigde voor Bedrijfsrationalisatie, heeft hij gemeend hierover ernstig met dezen en genen te moeten spreken. Het bleek, dat hij op de administratie-afdeling niet van elkeen het vertrouwen had en heeft nu gemeend goed te doen te bedanken voor laatstgenoemde opdracht.

Daar op een kleine fabriek als de Nekef de grondstoffenbesparing en de bedrijfsrationalisatie in een hand moeten berusten, verzoekt hij U hem te ontslaan als Gevolmachtigde voor de Grondstoffenbesparing.

Daar buiten hem geen enkele technisch geschoolde man met enige bedrijfservaring op een fabriek of over werklieden op de Nekef aanwezig is, zult U het beste doen een energiek buitenstaander met bovengenoemde opdrachten te belasten en de noodzakelijkheid van werkzaamheden van deze en gene aan een scherp onderzoek te onderwerpen, ondanks Z. en andere kaarten en verklaringen van de Ober Marinestaf te Zeist.

Van de medewerking van ondergetekende kunt U verzekerd zijn.

Hoogachtend,
(w.g.) G. M. van der Waarden
Karperweg 45, Amsterdam Z.

dat deze brief voor verzoeksters bedrijf en haar directeur en verder personeel slechts daardoor niet tot de ernstige gevolgen, welke eruit hadden kunnen voortvloeien, aanleiding heeft gegeven, omdat een Nederlandse ambtenaar, die door genoemde Duitse instantie met het onderzoek naar deze zaak was belast er in geslaagd dit onderzoek te vertragen;

dat zich in dit geval dus de bijzondere omstandigheden voordoen, dat

a. in de ontslagbrief niet alle en met name niet de ware hoofdreden vermeld kon worden;

b. de hierboven aangehaalde brief nog niet bekend was, trouwens evenmin als dringende reden voor ontslag had kunnen zijn meegedeeld;

dat het onredelijk zou zijn ingrijpen achterwege te laten, immers thans gebleken is, dat verzoekster terecht mede op grond van hetgeen reeds vroeger als grondslag voor het ontslag werd aangevoerd, het dienstverband verbrak en verzoekster niet veroordeeld mag worden tot enige schadeloosstelling te dier zake, noch haar zelf de wettelijke schadeloosstelling onthouden mag worden;

O. dat verzoekster op bovenstaande gronden heeft verzocht:

primair:

de op 16 Mei 1944 door het ontslag geschapen rechtsbetrekking gewijzigd vast te stellen, en te bepalen, dat het op 16 Mei 1944 door requestrante aan gerequestreerde gegeven ontslag was rechtmatig, op grond van dringende redenen, gegeven door gerequestreerde, te bepalen, dat requestrante mitsdien geen schadevergoeding aan gerequestreerde verschuldigd is, en deze laatste te veroordelen om aan requestrante als schadeloosstelling te betalen de somma van tweeduizend vierhonderd gulden, met een rente ad vijf procent 's jaars van 16 Mei 1944 af tot aan de dag der voldoening;

subsidiair:

de op 1 Juni 1943 aangegane arbeidsovereenkomst per 16 Mei 1944 nietig te verklaren of deze alzo gewijzigd vast te stellen, dat zij op 16 Mei 1944 eindigde, met veroordeling van gerequestreerde om aan requestrante een schadeloosstelling tegen kwijting te betalen, als Uw Raad zal goed vinden, in beide gevallen met veroordeling van gerequestreerde in de kosten van dit geding.

O. dat verweerder hiertegenover heeft gesteld, dat, aangezien na de bevrijding bij gewijsde van den gewonen rechter is vastgesteld, dat een onrechtmatig tot schadevergoeding verplichtend ontslag heeft plaats gevonden, de herstelrechter de bevoegdheid mist in deze rechtsbetrekking nog wijziging te brengen;

dat geen der in het verzoekschrift genoemde aan verzoekster reeds destijds bekende feiten, waarvan door verweerder bovendien een andere voorstelling wordt gegeven ontslag op staanden voet had kunnen wettigen, en dit evenmin het geval was met betrekking tot de door verweerder aan den Duitsen commissaris voor de Grondstoffenbesparing gerichte brief, gesteld deze ware aan verzoekster wel bekend geweest, in aanmerking genomen de door verweerder in het verweerschrift nader omschreven omstandigheden, waaronder die brief geschreven werd;

O. dat verweerder op bovenstaande gronden de ontzegging van verzoeksters vorderingen heeft verzocht met hare veroordeling in de kosten;

O. dat aangezien de reden, onder vermelding waarvan verweerder door verzoekster op 16 Mei 1944 op staanden voet is ontslagen, volgens het oordeel van den gewonen rechter zulk een ontslag niet wettigde, dit ontslag volgens het gewone recht was een onrechtmatig ontslag, welke voor verzoekster volgens de regelen van het gewone recht de verplichting heeft doen ontstaan aan verweerder een schadevergoeding te betalen;

O. dat door dat ontslag mitsdien tussen personen, welke beiden ingezetenen zijn van het Koninkrijk, een rechtsbetrekking is ontstaan, tot de nietigverklaring of gewijzigde vaststelling, de Raad volgens art. 23 van het Besluit E 100 bevoegd is, indien het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat aan deze bevoegdheid niet kan afdoen, dat het bestaan van bovenbedoelde rechtsbetrekking door den gewonen rechter bij gewijsde is vastgesteld, daar toch met zodanige rechtsbeslissing de nietigverklaring of gewijzigde vaststelling, steunende op de van het gewone recht afwijkende regelen van het Besluit E 100, welke door den gewonen rechter niet mogen worden toegepast, in geen enkel opzicht in strijd komen;

O. dat de Raad op grond van de verklaringen van de gehoorde getuigen aanneemt, dat inderdaad de reden voor het ontslag op staanden voet in werkelijkheid was gelegen in een wantrouwen onder meer gewekt door de door den Raad eveneens op grond van de verklaringen der gehoorde getuigen aangenomen omstandigheid, dat verweerder kort tevoren het adres had gevraagd van een Duitse instantie, welke met verzoeksters bedrijf bemoeiing had;

O. dat achteraf gebleken is dat verweerder aan deze Duitse instantie inderdaad een brief heeft geschreven, waarin op een onderzoek naar verzoeksters bedrijf werd aangedrongen;

O. dat het schrijven en verzenden van deze brief, waardoor verzoeksters bedrijf en ook haar personeel aan ernstige gevaren werden blootgesteld, een gedraging was van zodanigen aard, dat, ware deze vóór het ontslag aan verzoekster bekend geworden en ware deze vatbaar geweest om als reden voor ontslag aan verweerder mede te delen, hierin volgens het oordeel van den Raad zeker een dringende reden zou hebben gelegen om de dienstbetrekking onmiddellijk te doen eindigen;

O. dat het feit, dat deze gedraging al bestond te dien opzichte bij verzoekster reeds een zekere argwaan, aan verzoekster eerst na het ontslag bekend is geworden, en, al ware zij haar wèl bekend geweest, toch aan verweerder niet als reden voor zijn ontslag had kunnen worden opgegeven, met de destijds bestaande bijzondere tijdsomstandigheden zo nauw verband hield, dat het onredelijk zou zijn, bij de beoordeling van de vraag, of in het onderhavige geval het inderdaad in strijd met de wettelijke bepalingen gegeven ontslag in redelijkheid tot de toekenning van een schadevergoeding aan verweerder behoort te leiden, buiten aanmerking te laten;

O. dat het slechts die tijdsomstandigheden zijn, welke ten gevolge hebben gehad, dat verweerder, niettegenstaande de ergelijke misdraging, waaraan hij zich tegenover zijn werkgeefster schuldig heeft gemaakt, niettemin volgens de regelen van het gewone recht op een schadevergoeding aanspraak kan maken, en de Raad op dien grond van oordeel is, dat het in hoge mate onredelijk zoude zijn in de op die aanspraak berustende rechtsbetrekking niet in te grijpen;

O. dat de Raad deze rechtsbetrekking daarom nietig zal verklaren en zal verstaan,

dat verzoekster op grond van het ontslag aan verweerder geen schadeloosstelling is verschuldigd;

O. dat de Raad zich tot het ingrijpen in de rechtsbetrekking, welke van het in strijd met de wettelijke bepalingen gegeven ontslag het gevolg waren, zal beperken en niet overeenkomstig verzoeksters vordering zal verklaren, dat het door den gewonen rechter onrechtmatig geoordeelde ontslag wèl rechtmatig was, en in verband daarmede evenmin aanleiding kan vinden verweerder tot schadevergoeding te veroordelen, omdat hij verzoeker tot zulk een ontslag een dringende reden zou hebben gegeven;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekking tussen verzoekster en verweerder ontstaan als gevolg van het door verzoekster aan verweerder op 16 Mei 1944 in strijd met de wettelijke bepalingen gegeven ontslag en verstaat, dat verzoekster aan verweerder op dien grond geen schadevergoeding verschuldigd is;

Wijst het meer of anders gevorderde af;

Veroordeelt verweerder in de kosten van dit geding begroot op f 75.

No. 1472

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 Febr. 1949. (Mrs Prof Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Verzoeker heeft in 1946 met gerequestreerde een minnelijke regeling getroffen onder de voorwaarde dat — indien een gunstiger wettelijke regeling mocht tot stand komen, deze ook voor hem zou gelden.

Verzoeker is aan deze dading gebonden en kan geen rechtsherstel meer vragen.

Er is geen reden om de voorwaarde der „gunstiger wettelijke regeling" analogisch uit te breiden en toe te passen op een vaste — voor verzoeker gunstiger — jurisprudentie.

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard met zijn vordering.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Leon Trompetter, requestrant, gemachtigde Mr L. Vorstman,

tegen:

De Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit, gerequestreerde, gemachtigde Mr L. Salomonson.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het introductief request d.d. 10 December 1946 van Leon Trompetter, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van Mr L. Vorstman te Amsterdam, waarbij aan de Raad wordt verzocht met toepassing van de desbetreffende bepalingen van het Besluit E 100:

1. nietig te verklaren de rechtshandeling, waarbij door Lippmann, Rosenthal & Co. van gerequestreerde de verzekering van Leon Trompetter als bovenomschreven werd afgekocht;

2. te doen herleven de rechtsbetrekking, welke tussen verzekerde en gerequestreerde bestond op grond van de bedoelde overeenkomst van levensverzekering met bepaling, dat de achterstallige premies daarop alsnog kunnen worden voldaan, waartegen verzoeker aan gerequestreerde zal hebben af te staan alle aanspraken terzake van de afkoop tegen Lippmann, Rosenthal & Co.;

3. te bepalen, dat gerequestreerde aan verzoeker zal moeten afgeven een duplicaatpolis, gelijkluidende aan de oorspronkelijke;

4. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van het geding;

Gelezen het antwoord d.d. 16 Januari 1947 van de Eerste Nederlandsche Verzekeringsmaatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V. gevestigd te 's-Gravenhage, domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde Mr L. Salomonson te Dordrecht;

Gelet op de overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 27 Januari 1949, requestrant bij monde van Mr D. L. Burwinkel en gerequestreerde door haar gemachtigde voornoemd;

O. dat requestrant in zijn request in hoofdzaak heeft gesteld, dat hij in 1941 met de Eerste Nederlandsche een verzekering heeft afgesloten op zijn leven, groot f 5000, geconstateerd bij polis no. 578977 en onder de voorwaarden daarbij vermeld;

dat hij van joodse bloede is en gedurende de Duitse bezetting heeft moeten onderduiken;

dat gerequestreerde de afkoopwaarde van deze verzekering, zonder zijn toestemming of medeweten, bij Lippmann, Rosenthal en Co. heeft gestort, waardoor de rechtsbetrekking tussen partijen is tenietgegaan op grond van een bezettingsmaatregel als bedoeld in art. 25 onder C van het Besluit E 100;

dat derhalve het achterwege blijven van ingrijpen van de Raad onredelijk zou zijn en herstel van de tenietgegane rechtsbetrekking als boven omschreven wordt verzocht;

O. dat gerequestreerde de gestelde feiten erkent, waardoor vaststaat, dat deze Raad bevoegd is van de ingestelde vordering kennis te nemen en het verzoek zal moeten worden toegestaan indien naar het oordeel van de Raad het achterwege blijven van zijn ingrijpen onredelijk zou moeten worden geacht;

O. dat door de Maatschappij echter is overgelegd een correspondentie tussen haar en de Incassobank, namens requestrant, gevoerd, waaruit naar haar mening blijkt, dat tussen partijen in de maanden Juni/Augustus 1946 een minnelijke schikking betreffende de onderhavige overeenkomst van levensverzekering is tot stand gekomen;

O. dat requestrant heeft erkend, dat de Incassobank in deze bevoegd was als zijn gemachtigde op te treden, doch heeft aange-

voerd, dat hij de voorgestelde schikking alleen heeft aanvaard onder het voorbehoud, dat een wettelijke regeling inzake het herstel der levensverzekeringsovereenkomsten zou tot stand komen, zodat, waar dit niet is gebeurd, de schikking hem ook niet bindt;

O. dat deze stelling van requestrant echter niet wordt gesteund door de feiten;

dat de Incassobank in haar schrijven van 22 Juni 1946 immers mededeelt, dat de heer Trompetter het voorbehoud maakt, dat hij de op handen zijnde wettelijke regeling inzake herstel wenst te zien toegepast, ingeval die voor hem voordeliger mocht zijn, waaruit niet anders valt af te leiden dan dat requestrant de minnelijke regeling accepteerde onder het voorbehoud, dat indien een wettelijke regeling mocht tot stand komen welke voor hem voordeliger was, deze voor hem zou gelden, doch niet, dat de minnelijke regeling slechts effect zou hebben, indien een wettelijke regeling tot stand kwam;

O. dat requestrant voorts nog heeft betoogd, dat het door hem gemaakte voorbehoud bijaldien een voor hem gunstiger wettelijke regeling mocht tot stand komen, analogisch behoort te worden uitgebreid op het geval, dat een voor hem gunstiger jurisprudentie mocht intreden, doch hiervoor niet de minste grond bestaat, aangezien het blijkbaar juist de bedoeling van partijen met hun minnelijke regeling is geweest om alle beroep op rechter en rechtspraak af te snijden;

O. dat waar requestrant dus na de bezetting vrijwillig een minnelijke regeling betreffende het gevraagde herstel heeft aangegaan, en het hem niet meer vrijstaat thans eenzijdig van deze overeenkomst terug te treden, het redelijk gevolg is, dat de Raad zijn vordering niet kan ontvangen;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant met zijn vordering niet-ontvankelijk;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1473

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Februari 1949. (Mrs. Prof. Duyfjes, Block en van Vrijberghe de Coningh).

Het feit dat requestrante een niet-Nederlandse is, die zich in het buitenland bevindt en een herstel van de polis van levensverzekering ten laste van een Nederlandse maatschappij benadeling van de Nederlandse economie zou opleveren, kan van geen invloed zijn op te nemen beslissing.

Art. 9 van de Wet Algemenen Bepalingen der Wetgeving voor het Koninkrijk verzet zich tegen een beslissing waarbij verschil zou worden gemaakt tussen een Nederlander en een niet-Nederlander. Vooruitbetaling van de premie over enige jaren met het oog op de oorlogsomstandigheden kon in redelijkheid niet van de verzekeringnemer worden geëist.

Verzoek tot rechtsherstel toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

L. Meijer, wed. van A. Geisenheimer, requestrante, gemachtigde Mr I. S. de Vries,

tegen:

N.V. Levensverzekering Mij „Arnhem", gerequestreerde, gemachtigde Mrs K. Th. Koch en J. ter Horst.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend verzoekschrift d.d. 13 Nov. 1947 van Liselotte Meijer, weduwe van Arthur Geisenheimer, wonende te College Point, U.S.A., te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde Mr I. S. de Vries, adv. en proc. te Amsterdam;

Gelezen het antidotaal request van de Naamloze Vennootschap Levensverzekering Maatschappij „Arnhem", gevestigd te Arnhem, gemachtigden Mrs K. Th. Koch en J. ter Horst, adv. en proc. te Arnhem, waarbij wordt geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring althans ontzegging van de eis;

Gelet op de overgelegde bescheiden, waaronder een aan requestrante verleende vergunning van de Nederlandsche Bank;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 16 Dec. 1948, verzoekster bij monde van haar gemachtigde Mr I. S. de Vries voornoemd en gerequestreerde bij monde van Mr J. ter Horst;

O. dat requestrante zakelijk samengevat heeft gesteld:

dat Arthur Geisenheimer op 18 Nov. 1941 met gerequestreerde bij polisnummer 48971 een overeenkomst van verzekering heeft aangegaan, groot f 5000 op het leven van hemzelf uit te betalen op 17 Dec. 1976 of bij zijn vroeger overlijden aan verzoekster onder de voorwaarden als in de polis omschreven en zulks tegen een jaarpremie van f 112 te rekenen vanaf 17 Dec. 1941;

dat de premies voor deze verzekering aan gerequestreerde zijn betaald totdat verdere betaling onmogelijk geworden was tengevolge van de door de Duitsers tegen de Joden getroffen maatregelen;

dat gerequestreerde op 20 Maart 1943 overgegaan is tot het royeren van de overeenkomst op grond van niet-betaling der premies;

dat gerequestreerde niet bereid is de overeenkomst van verzekering te doen herleven;

en op deze gronden de Raad heeft verzocht:

a. nietig te verklaren de hiervoren omschreven beëindiging van de verzekeringsovereenkomst, gesloten op 18 Dec. 1941 volgens polis no. 48971, tarief V, tussen Arthur Geisenheimer voornoemd en gerequestreerde;

b. te doen herleven de rechtsbetrekkingen tussen verzoekster en gerequestreerde, voortvloeiende uit de hierboven sub a bedoelde verzekering en voorzover nodig de desbetreffende verzekeringsovereenkomst zelve te doen herleven;

c. gerequestreerde te veroordelen om aan verzoekster, aangezien het overlijden van Arthur Geisenheimer vaststaat, tegen een behoorlijk bewijs van kwijting te voldoen een bedrag van f 5000 met de rente over dit bedrag, rekenende naar de maatstaf van 5 % 's jaars sedert de dag van bedoeld overlijden tot aan de voldoening, een en ander verminderd met de premies, welke nog verschuldigd mochten blijken te zijn;

d. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van deze procedure;

O. dat gerequestreerde bij haar antwoord de feitelijke stellingen van requestrante niet heeft weersproken en heeft aangevoerd, dat het royement der verzekering uitsluitend is geschied wegens wanbetaling geheel ter goeder trouw en overeenkomstig verzekeringsvoorwaarden;

O. dat tussen partijen buiten geschil is, dat de feitelijke vereisten voor het ingrijpen van de Raad, zoals omschreven in art. 23 sub 2 van het Besluit E 100 aanwezig zijn, zodat de Raad alleen nog heeft te beoordelen en te beslissen, of het achterwege laten van zijn ingrijpen onredelijk ware;

O. dat door het door requestrante overgelegde uittreksel uit het bevolkingsregister der gemeente Zaandam d.d. 19 Mei 1947 vaststaat, dat op de vervaldag van de tweede jaarpremie, 17 Dec. 1942, Geisenheimer reeds door de Duitsers was gearresteerd, daar hij op 3 Febr. 1942 naar het kamp Westerbork was vervoerd, zodat hij volkomen in de feitelijke onmogelijkheid verkeerde de per 17 Dec. 1942 verschuldigde premie te voldoen;

O. dat deze feitelijke situatie medebrengt, de redelijkheid en billijkheid om tot herstel van de onderhavige verzekeringsovereenkomst over te gaan en het plaats gehad hebbende royement ongedaan te maken;

O. dat gerequestreerde nog wel heeft aangevoerd, dat Geisenheimer als Duitse Jood, toen hij de verzekering op 17 Dec. 1941 sloot, nog verder strekkende maatregelen tegen de Joden en hun vermogens dan reeds waren genomen, kon verwachten en hij verstandig zou hebben gedaan een aantal jaarpremies ineens vooruit te betalen;

O. dat de Raad gerequestreerde in deze niet vermag te volgen;

dat immers de betalingsplicht van Geisenheimer in de overeenkomst was vastgelegd en van hem, zelfs als Duitse Jood, niet zulk een vooruitziende blik — en dat nog wel achteraf — kan worden gevergd, dat hij voor enige jaren premie vooruit zou betalen om zeker te zijn, dat de verzekering in stand zou blijven, ook al zou de oorlog enige jaren voortduren;

dat juist de oorlog en de daarmede gepaard gaande gebeurtenissen de in art. 23 genoemde bijzondere omstandigheden opleveren, die de grondslag vormen voor de beoordeling door de Raad, of zijn ingrijpen al dan niet redelijk is;

O. dat de Raad dan ook in het feit, dat Geisenheimer slechts één jaarpremie heeft betaald en niet de premie voor enige jaren vooruit heeft betaald geen grondslag vermag te zien voor het achterwege laten van zijn ingrijpen;

O. dat de gemachtigde van gerequestreerde bij de mondelinge behandeling zich nog heeft verzet tegen een herstel van de verzekeringsovereenkomst op grond van het feit, dat requestrante een niet-Nederlandse is, die zich in het buitenland bevindt en een herstel ten laste van een Nederlandse Verzekeringsmaatschappij benadeling van de Nederlandse economie zou opleveren;

O. echter, dat dit alles van geen invloed kan zijn op de door de Raad te nemen beslissing;

O. immers, dat, nu art. 9 van de Wet Algemene Bepalingen der Wetgeving voor het Koninkrijk bepaalt, dat het burgerlijk recht van het Koninkrijk hetzelfde is voor vreemdelingen als voor Nederlanders, zolang niet de wet bepaaldelijk het tegendeel vaststeld, de Raad zijn oordeel zal vormen op dezelfde wijze alsof de eisende partij Nederlandse was en het door grequestreerde op dit punt bijgebrachte verweer niet van waarde is;

O. dat derhalve het rechtens vaststaande feit, dat Geisenheimer op 17 Dec. 1942 in de feitelijke onmogeijlkheid verkeerde om de jaarpremie te betalen als grondslag voor herstel van de verzekering onaangetast is gebleven en met nietigverklaring van het royement herleving van de verzekeringsovereenkomst kan worden uitgesproken;

O. dat, nu vaststaat, dat Geisenheimer op of omstreeks 24 April 1944 is overleden, ook de gevorderde uitkering van de verzekeringssom voor toewijzing vatbaar is, zulks echter onder aftrek van de achterstallige premiën met bijberekening van 4 % rente vanaf de vervaldag tot de dag der verrekening;

O. dat blijkens het door gerequestreerde in het geding gebrachte afschrift van de polis d.d. 18 Dec. 1941 met daarbij gevoegde aanvullende voorwaarden van dezelfde datum, uitdrukkelijk tussen partijen is overeengekomen, dat de verzekerde uitkeringen bij het bestaan van actieve oorlogstoestand voor de gehele verdere duur der verzekering worden teruggebracht tot 90 % der overeengekomene;

O. dat, nu dit beding een onderdeel der verzekeringsvoorwaarden uitmaakt, de uitkering aan requestrante moet worden gesteld op 90 % van f 5000, zijnde f 4500;

O. dat verzoekster mede vordert 5 % rente per jaar over het verzekerde bedrag van de dag van het overlijden, doch deze rente-eis de Raad niet redelijk en billijk voorkomt, nu de eis tot rechtsherstel is ingesteld bij request d.d. 13 Nov. 1947, dat op 17 Nov. 1947 ter Griffie is ontvangen;

dat dan ook de Raad een rentetoeslag à 4 % per jaar vanaf laatstgenoemde datum

juist voorkomt en het meer gevorderde moet worden ontzegd;

O. dat gerequestreerde als de in het ongelijk gestelde partij de proceskosten zal hebben te dragen;

Rechtdoende:

Wijst de eis ten dele toe;

Verklaart nietig het royement van de levensverzekeringsovereenkomst polis No. 48971, welke op 18 Dec. 1941 tussen Arthur Geisenheimer en gerequestreerde is gesloten;

Doet deze levensverzekeringsovereenkomst tussen verzoekster en gerequestreerde herleven;

Veroordeelt gerequestreerde aan verzoekster als begunstigde tegen kwijting te voldoen een bedrag ad f 4500 met een rente daarover ad 4 % 's jaars vanaf de dag van ontvangst van het introductief request ter Griffie, zijnde 17 Nov. 1947 tot de voldoening, zulks onder aftrek van de tot April 1944 verschuldigde niet betaalde premies met bijberekening van 4 % rente per jaar over deze premies vanaf de vervaldag tot de dag der verrekening;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding aan de zijde van requestrante gevallen en tot heden begroot op f 100.

Ontzegt het meergevorderde.

No. 1474

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 13 April 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Verzoek van verzekeringsmaatschappij tot nietigverklaring van de door haar aan Lippmann (thans L.V.V.S.) betaalde „afkoopsom" toegewezen met bepaling dat verzoekster voor het bedrag van de „afkoopsom" worde gecrediteerd en de rekening, waarop de „afkoopsom" is bijgeschreven, worde gedebiteerd met gelijk bedrag.

Het rechtsherstel betreft slechts het herstel van een foutieve boeking, waardoor de rechten van de verzekeringnemer niet worden aangetast.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Eerste Nederlandse Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., requestrante, gem. Mr L. Salomonson, tegen:
Lippmann, Rosenthal en Co (L.V.V.S.), gerequestreerde, gem. Mr Th. P. J. Masthoff.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het introductief request dd. 5 Nov. 1948 van de Eerste Nederlandse Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., hierna te noemen de Eerste Nederlandse, gevestigd te 's-Gravenhage, gem. Mr L. Salomonson;

Gelezen het antwoord dd. 29 Dec. 1948 van Liquidatie van Verwaltung, Sarphatistraat (L.V.V.S.) te Amsterdam, voorheen genaamd Lippmann, Rosenthal en Co, Sarphatistraat, proc. Mr Th. P. J. Masthoff;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 10 Maart 1949, requestrante bij monde van haar procureur voornoemd en gerequestreerde vertegenwoordigd door Mr P. Du Rij van Beest Holle;

O. dat de Eerste Nederlandse bij haar inleidend verzoekschrift in hoofdzaak heeft gesteld:

dat zij, krachtens de verordening 54/1943, naar aanleiding van een lijfrenteverzekering door Mevr. de Wed. J. Ph. Beek geboren Eugenie Sara van Straten, die in de zin der Duitse bezettingsverordeningen Jood was, met haar gesloten op 24 Aug. 1934, aan gerequestreerde heeft betaald drie vierde deel van de per 30 Juni 1943 wiskundig vastgestelde premiereserve, zijnde f 1678;

dat n.l. als — toen niet was gebleken, dat meergemelde verzekeringneemster niet meer in leven was;

dat thans moet worden aangenomen, dat zij niet meer in leven is;

dat de verordening 54/1943 krachtens het K. B. E 93 geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, weshalve van deze Raad wordt gevorderd, tot het instellen van welke vordering het Nederlandse Beheersinstituut toestemmig heeft verleend:

1. nietig te verklaren de hierboven aangegeven rechtsbetrekking(en) ontstaan tussen verzoekster en de bankiersfirma Lippmann, Rosenthal en Co. (thans genoemd L.V.V.S.) te Amsterdam;

2. nietig te verklaren de betaling door verzoekster aan genoemde bankiersfirma van het hierboven aangegeven bedrag ad f 1678;

3. te verstaan, dat de beheerders-vereffenaars van genoemde bankiersfirma verplicht zijn,verzoekster te erkennen als concurrente creditrice voor gemeld bedrag van f 1678 en dat die bankiersfirma dit bedrag zal moeten bijschrijven op rekening van verzoekster bij haar, met afschrijving van dit bedrag, voorzoveel dit op rekening van een ander is bijgeschreven, van de rekening van die ander of anderen;

4. meergenoemde bankiersfirma te veroordelen in de kosten.

O. dat gerequestreerde het verzoek niet-ontvankelijk acht, omdat de bovengenoemde verzekeringneemster dan wel haar erfgenamen niet ter terechtzitting zijn opgeroepen, doch requestrante terecht bij pleidooi heeft betoogd, dat daargelaten de vraag of deze oproeping noodzakelijk moet worden geacht, het nalaten daarvan niet de ontvankelijkheid der vordering raakt, aangezien, indien zij had moeten geschieden, hier van een fout van de griffier zou moeten worden gesproken, die alsnog door verdaging der zaak en oproeping tegen een nader te bepalen dag, zou kunnen worden hersteld, zodat de vordering is ontvankelijk;

O. dat gerequestreerde in haar antwoord de feitelijke posita der vordering als juist heeft erkend, behoudens, dat zij niet heeft kunnen erkennen, dat ten tijde der storting der „afkoopsom" bij Lippmann niet gebleken was, dat de verzekeringneemster niet in leven was en dat thans moet worden aangenomen, dat zij niet in leven is, welke feiten, zoals hieronder nader zal worden overwogen, echter niet terzake doen, en dat haar niets bekend is van een toestemming van het Nederlandse Beheersinstituut tot het instellen van de aanhangige vordering, welke toestemming echter bewezen is door het door de Eerste Nederlandse ter terechtzitting in copie overgelegd schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut van 5 Dec. 1947 K[1] 37854;

O. dat de bovenbedoelde rechtsbetrekkingen tussen partijen zijn tot stand gekomen op grond van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan bij K. B. is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zodat door deze Raad, nu van het tegendeel niet is gebleken, moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van zijn ingrijpen onredelijk zou zijn;

O. dat mitsdien het sub 1 en 2 door de Eerste Nederlandse gevorderde in zijn geheel kan worden toegewezen en ook kan worden verstaan hetgeen door requestrante in de aanhef van haar petitum sub 3 wordt gevraagd dat de beheerders-vereffenaars van gerequestreerde verplicht zijn verzoekster te erkennen als concurrent creditrice voor gemeld bedrag f 1678, doch nadere overweging verdient of het verder sub 3 gevorderde, onder meer inhoudende, dat afschrijving van dit bedrag, voor zoveel dit op rekening van een ander of van anderen is bijgeschreven, zal moeten geschieden, nader voor toewijzing vatbaar is, nu die anderen niet in het geding zijn betrokken;

O. dat dit proces ter beantwoording van deze laatste vraag is opgesteld, aangezien, gelijk requestrant bij pleidooi heeft gesteld en door gerequestreerde is onderschreven, het wel van zelf spreekt, dat een bevestigend antwoord op deze vraag de afwikkeling tussen de verzekeringmaatschappijen en L.V.V.S. zeer zou vereenvoudigen, terwijl een ontkennende beantwoording aan die afwikkeling eindeloze complicaties in de weg zou leggen;

O. nu, dat deze Raad krachtens art. 26 van E 100 bevoegd is bij de toepassing van art. 23 de gevolgen van zijn uitspraken te regelen, een en ander zowel tussen de daarbij direct betrokken partijen als tegenover derden;

dat de Raad van oordeel is dat gebruikmaking van deze bevoegdheid in een geval als het onderhavige geboden is, nu door zijn vaste jurisprudentie aan geen twijfel onderhevig is, dat de L.V.V.S. in deze gevallen gerechtigd is de eventueel ten onrechte op het credit van de verzekeringneemster of van haar erfgenamen in haar boeken geboekt een door de verzekeringmaatschappij betaalde „afkoopsom" van de rekening van de eerste(n) af te voeren, terwijl zij verplicht is, de verzekeringmaatschappij zelf als concurrent gerechtigde op dit bedrag te erkennen;

dat immers de door de maatschappij betaalde „afkoopsom" niet is betaald ter voldoening van een schuld, waartoe de maatschappij naar Nederlands recht gehouden was en dus bij het rechtsherstel een beroep der maatschappij op art. 33, lid 1 E 100 is uitgesloten, zodat vaststaat dat bij het herstel van rechten, of dit nu door de verzekeringnemer, de verzekerde of door de maatschappij wordt gevraagd, generlei recht van de verzekeringneemster op de „afkoopsom" kan worden erkend, doch alleen de maatschappij deze „afkoopsom" als zijnde onverschuldigd betaalde gelden, van de L.V.V.S., kan terugvorderen;

dat dus bij de algehele toewijzing van het sub 3 gevorderde geen enkel recht van de verzekeringneemster of van haar erfgenamen, dat haar naar de rechtspraak van deze Raad toekomt, wordt aangetast, aangezien de afschrijving van haar rekening van een bedrag, dat haar niet competeert, slechts is het herstel van een foutieve boeking, terwijl de rechten die de verzekeringneemster wel kan doen gelden te weten tegen de Levensverzekeringmaatschappij, welke trouwens door de Maatschappij te volle worden erkend, in geen enkel opzicht door die boekhoudkundige manipulaties worden beïnvloed;

dat uit het voorgaande volgt, dat het voor de te geven beslissing geheel zonder betekenis is of de verzekerde ten tijde van de storting van de „afkoopsom" bij Lippmann nog in leven was of niet en of zij thans nog in leven is of niet, en of de verzekerde lijfrente een uitgestelde of een dadelijk ingaande lijfrente is, aangezien in al deze gevallen het door de Eerste Nederlandse als „afkoopsom" gestorte bedrag blijft een door haar uit haar vermogen onverschuldigd betaald bedrag, op welke terugvordering zij en zij alleen recht heeft;

O. dat op grond van het voorgaande het sub 1 tot en met 3 gevorderde in zijn geheel kan worden toegewezen, terwijl gerequestreerde, waar zij, om welke redenen dan ook, de eis heeft tegengesproken en dit proces dus heeft veroorzaakt, in de kosten dient te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe;

Verklaart nietig de hierboven aangegeven rechtsbetrekking(en) ontstaan tussen verzoekster en de bankiersfirma Lippmann, Rosenthal en Co. (thans genaamd L.V.V.S.) te Amsterdam;

Verklaart nietig de betaling door verzoekster aan genoemde bankiersfirma van het hierboven aangegeven bedrag ad f 1678;

Verklaart, dat L.V.V.S. zal moeten bijschrijven op rekening van verzoekster bij haar, met afschrijving van dit bedrag, voorzoveel dit op rekening van Mevr. de Wed.

J. Ph. Beek geboren Eugenie Sara van Straten of van haar erfgenamen mocht zijn bijgeschreven, van deze rekening;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van requestrante gevallen begroot op f 75.

No. 1475

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Nov. 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens).

Appellant is vijandelijk onderdaan ingevolge art. 2 lid 1 van het K. B. E 133.

Het feit dat appellant nog minderjarig was toen hij uit de vreemde krijgsdienst werd ontslagen sluit de toepasselijkheid van genoemd artikel niet uit.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 2.)

(Zie N.O.R. 1301.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 357/48 van Jan Hendrik Wesseling, wonend te Heemstede, luidende:

dat requestrant bij beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, vertegenwoordiging Haarlem, dd. 27 April 1948 No. P Par. PFS/NR. Dossier 9432, door deze instelling wordt aangemerkt als vijandelijk onderdaan in de zin van art. 2, lid 1, van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133);

dat requestrant zich door deze beschikking bezwaard gevoelt, weshalve hij zich veroorlooft daartegen bij Uw Raad een bezwaarschrift in te dienen;

dat requestrant immers bij het einde van zijn dienstverband bij de Waffen-SS (Legioen Nederland) nog niet de volle leeftijd van 21 jaren had bereikt;

dat hij toch bij de algehele capitulatie van Duitsland op 8 Mei 1945 uit de dienst van de Waffen-SS (Legioen Nederland) was ontslagen;

dat hij mitsdien ten onrechte als vijandelijk onderdaan in bovengenoemde zin wordt aangemerkt;

Redenen waarom requestrant voornoemd zich tot U Hoogedelgestrenge Heren wendt met het verzoek bovengenoemde beschikking wel te willen vernietigen.

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige overgelegde stukken;

O. dat de omstandigheid, dat verzoeker, toen hij in Duitse Krijgsdienst trad, minderjarig was en dit ook nog was, toen hij uit die krijgsdienst werd ontslagen de toepasselijkheid van art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) niet uitsluit, zodat zijn beroep moet worden verworpen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep.

No. 1476

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Nov. 1948. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens).

Appellant heeft in Duitsland en Oostenrijk een militaire opleiding ontvangen voor de dienst bij de Waffen S.S. en is derhalve in vijandelijke krijgsdienst geweest.

Ook al is hij slechts gewoon soldaat geweest moet appellant als een ambtenaar van een vijandelijke staat als bedoeld in art. 2 sub 1 K. B. E 133 worden beschouwd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 2.)

(Zie N.O.R. Nos. 1299, 1300 en 1475.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 375/48, van Witte Kachelland, wonend te Haarlemmermeer, gemachtigde Mr P. J. Prinsen Geerligs, luidende:

dat requestrant bij deze in appèl komt van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, vertegenwoordiging Haarlem dd. 15 April 1948, waarbij het Beheersinstituut mededeelt, dat hij als vijandelijk onderdaan in den zin van art. 2 lid 1 van het K. B. E 133 wordt aangemerkt met het gevolg dat zijn vermogen aan den Staat der Nederlanden is overgegaan;

dat requestrant bij deze afschrift overlegt van bedoelde beslissing;

dat in de eerste plaats requestrant ontkent, dat hij in dienst is getreden bij de Waffen S.S., immers wel heeft hij een aanvrage gedaan om in dat dienstverband opgenomen te worden, doch tot werkelijke opneming is het niet gekomen, daar requestrant geweigerd heeft den eed op den Führer af te leggen;

dat voor het geval toch aangenomen zou worden, dat requestrant in Duitsen krijgsdienst geweest is, requestrant van oordeel is dat ook dan art. 2 sub 1 van het K. B. E 133 van toepassing is;

dat het immers te ver gaat iemand, die in welke ondergeschikte positie ook tot het Duitse leger toetrad, op grond daarvan aan te merken als ambtenaar, beambte of vertegenwoordiger van een vijandelijke staat;

dat redelijke toepassing van dit voorschrift meebrengt, dat daaronder alleen vallen personen, die een bijzondere positie in het hierarchiek verband met enige verantwoordelijkheid bekleedden;

Weshalve requestrant zich tot Uw College wendt met het verzoek, de gewraakte beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut te vernietigen en het Beheersinstituut te veroordelen om aan requestrant rekening en verantwoording af te leggen omtrent het over het vermogen van requestrant gevoerde beheer en om aan verzoeker, hetgeen tot dit vermogen behoort uit te keren en af te dragen; kosten rechtens.

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord ter zitting van 8 Nov. 1948 de verzoeker, zijn gemachtigde en een vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat is komen vast te staan, dat verzoeker in het tijdvak tussen 10 Mei 1940 en de dag van het inwerkingtreden van het Besluit Vijandelijk Vermogen een aanvrage heeft gedaan om in het dienstverband van de Waffen S.S. opgenomen te worden en in Duitsland en Oostenrijk daarna een militaire opleiding heeft ontvangen voor de dienst bij de Waffen S.S.;

O. dat door deze feiten vaststaat, dat verzoeker in vijandelijke krijgsdienst is geweest;

dat daaraan niet afdoet, dat hij geweigerd heeft de eed op de Führer af te leggen en naar aanleiding daarvan ontslagen is;

O. dat naar het oordeel van de Raad iemand, die in gemeld tijdperk in vijandelijke krijgsdienst is geweest, ook indien hij slechts gewoon soldaat geweest zou zijn, moet worden beschouwd als een ambtenaar van een vijandelijke staat als bedoeld in art. 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat de beslissing waarvan beroep mitsdien behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep.

No. 1477

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Jan. 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens).

Degeen, die in dienst is getreden van een vijandelijke krijgsmacht, in welke rang ook, moet worden beschouwd als ambtenaar als bedoeld in art. 2 sub 1 E 133.

De omstandigheid dat appellant gedurende zijn gehele diensttijd minderjarig was, legt geen gewicht in de schaal.

Beschikking N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 2 sub 1.)

(Zie N.O.R. Nos. 1299 en 1301.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift 508/48 van Lambertus G. Uilenburg, wonend te Haarlem, luidende dat het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Haarlem, bij beschikking van 2 Juni 1948 verzoeker overeenkomstig art. 2 sub 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen heeft aangemerkt als vijandelijk onderdaan, omdat hij blijkens Beschikking van de Raadsheer in het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam d.d. 18-10-1947 in dienst was bij de Landstorm,

dat niet valt in te zien, dat verzoeker door zijn vrijwillige dienstneming bij de Landstorm zou vallen onder één van de categorieën bedoeld in art. 2, lid 1, van voornoemd Besluit Vijandelijk Vermogen en als zodanig zou moeten worden aangemerkt als vijandelijk onderdaan,

dat immers onder het begrip „ambtenaren, beambten, agenten, vertegenwoordigers of gemachtigden" van een vijandelijke staat niet begrepen kunnen worden zij, die in dienst traden als militair bij een legeronderdeel, dat art. 84, laatste lid W. v. S. slechts doelt op de Nederlandse gewapende macht, uitsluitend ten aanzien van de toepassing van dat Wetboek,

dat verzoeker derhalve bij Uw Raad ingevolge art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen in beroep komt.

Met verzoek de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, vertegenwoordiging Haarlem, verzoeker kenbaar gemaakt bij aangetekend schrijven No. par. PFS/NR, dossier 9170, dd.

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen;

O. dat de Raad het inleidend verzoekschrift opvat als een beroepschrift strekkende tot vernietiging van de daarin genoemde beschikkng van het Nederlandse Beheersnstituut;

O. dat degeen, die in dienst is getreden van een vijandelijke krijgsmacht, in welke rang ook moet worden beschouwd als ambtenaar van een vijandelijke staat als bedoeld in art. 2 sub 1 E 133, zodat de grief van appellant moet worden verworpen;

dat de omstandigheid, dat appellant gedurende zijn gehele diensttijd minderjarig was te deze geen gewicht in de schaal legt.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep.

No. 1478

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Febr. 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Verzoeker heeft van het N.B.I. gevorderd vergoeding van de schade, door verzoeker geleden ingevolge onrechtmatige daad van de aangestelde beheerder, welke schadevergoeding het N.B.I. heeft geweigerd te betalen, anders dan na een beslissing in een procedure, waarin het N.B.I. de beheerder in vrijwaring kan roepen.

Verzoeker is van deze beslissing in hoger beroep gekomen.

De Raad acht zich onbevoegd. De vordering ex art. 1403 lid 3 B. W. dient bij de gewone rechter te worden aanhangig gemaakt. Art. 43 E 133 heeft alleen betrekking op beslissingen enz. door het N.B.I. als beheerder

genomen. De Raad wordt niet bevoegd door de weigering van het N.B.I. om een tegen hem persoonlijk gerichte vordering te voldoen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 8 Sept. 1948 ter Griffie van deze Kamer van den Raad ingekomen verzoekschrift van A. L. Breure, wonend te Badhoevedorp, gemachtigde Mr F. Kranenburg, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I.), ook verweerder te noemen;

O. dat in het verzoekschrift wordt gesteld:

dat verzoeker van 9 Mei 1945 tot 13 April 1946 op grond van verdenking van een der misdrijven, genoemd in het besluit Buitengewoon Strafrecht, van zijn vrijheid is beroofd geweest;

dat op dien grond het vermogen van verzoeker van rechtswege — en wel tot en met 18 Sept. 1946 — onder beheer heeft gestaan van het Nederlandse Beheersinstituut (hierna „gerequestreerde" te noemen), hetwelk zich overeenkomstig het bepaalde in art. 10 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133) in het bezit van het vermogen van verzoeker heeft gesteld;

dat gerequestreerde zich overeenkomstig het bepaalde in art. 35 van opgemeld Koninklijk Besluit in de uitoefening van zijn taak heeft doen bijstaan door Johan de Veer, Prov. Voedselcommissaris voor Noord-Holland, welke laatste als bedrijfsleider over het landbouwbedrijf van verzoeker — de boerderij „Hugo de Groot" te Badhoevedorp — zekeren D. M. Knibbe heeft aangesteld;

dat deze D. M. Knibbe tezamen met zijn zoon P. C. Knibbe, welke laatste door zijn vader als mede-bedrijfsleider was geassumeerd, zich gedurende de periode van 1 Nov. 1945 tot 9 Sept. 1946 aan grof wanbeheer hebben schuldig gemaakt;

dat toch voormelde bedrijfsleiders zich gedurende de periode, waarover het beheer van gerequestreerde zich uitstrekte, niet hebben ontzien de opbrengsten der tarwe-, haver-, rogge-, gerst-, capucijners-, koolzaad-, aardappelen-, suikerbieten-, voerbieten-, stroo- en hooi-oogsten niet of slechts gedeeltelijk te verantwoorden;

dat hetzelfde geldt met betrekking tot de opbrengsten van een aantal verrichte landbouwwerkzaamheden (maaien, ploegen, eggen, tractorhuur etc.), alle welke opbrengsten D. M. Knibbe voornoemd c.q. zijn bij hem in dienst zijnde zoon geheel of gedeeltelijk ten eigen bate hebben doen strekken;

dat de tengevolge van deze onrechtmatige daden door verzoeker geleden schade door den, vanwege gerequestreerde benoemden accountantsdienst, het Boekhoud- en Accountantsbureau voor den Landbouw, is becijferd op f 10.189,69;

dat verzoeker, evenals gerequestreerde, met dit schadecijfer is accoord gegaan, en gerequestreerde tegenover verzoeker heeft erkend, tot restitutie van dit bedrag gehouden te zijn;

dat gerequestreerde zich echter, blijkens hierbij overgelegd schrijven dd. 3 Juli 1948 op het standpunt stelt eerst tot betaling te kunnen overgaan na hiertoe in rechte te zijn veroordeeld;

dat verzoeker dan ook gedwongen is van deze beslissing van gerequestreerde bij Uwen Raad beroep aan te tekenen;

en requestrant op deze gronden verzoekt vernietiging van de aangevallen beslissing en veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut om aan requestrant te betalen het genoemd bedrag ad f 10.189,69, met de wettelijke interessen vanaf 18 Sept. 1946;

O. dat het in het verzoekschrift bedoeld schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut van 3 Juli 1948 luidt als volgt:

Naar aanleiding van Uw bovenvermeld schrijven delen wij U mede, dat het beheer over het vermogen van A. Breure op 18 Sept. 1946 officieel is beëindigd.

Wat de rekening en verantwoording betreft, deze kan U door de beheerder worden gegeven; wij kunnen echter niet overgaan tot betaling zonder dat het bedrag door de rechter definitief is vastgesteld, bij welke procedure wij Knibbe in vrijwaring zullen oproepen.

Dat het Nederlandse Beheersinstituut zijn, in dit niet gelukkig geformuleerd schrijven, ingenomen standpunt in zijn verweerschrift nader heeft uiteengezet en dit standpunt zakelijk hierop neerkomt: dat het Nederlandse Beheersinstituut ex artikel 1403 derde lid B. W. aansprakelijkheid aanvaardt voor schade, die de in het request genoemde bedrijfsleider D. M. Knibbe door de beweerdelijk door hem gepleegde onrechtmatige handelingen aan requestrant mocht hebben toegebracht; dat het Nederlandse Beheersinstituut de desbetreffende posita van requestrant niet kan en niet mag erkennen, al is verweerder na kennisneming van het in request bedoelde accountantsrapport wel geneigd tot de conclusie te komen, dat Knibbe zich aan de gestelde onrechtmatige daden heeft schuldig gemaakt en requestrant dientengevolge de gestelde schade heeft geleden; dat echter Knibbe alle schuld ontkent en de weigering van het Nederlandse Beheersinstituut om de schadeclaim van requestrant te voldoen hoofdzakelijk hierin zijn grond vindt, dat verweerder zich de mogelijkheid om Knibbe in vrijwaring te roepen niet wil laten ontnemen, anders uitgedrukt het Nederlandse Beheersinstituut met het oog op zijn verhaal op Knibbe niet tot betaling kan overgaan, alvorens in rechte is vastgesteld, dat Knibbe zich als bedrijfsleider aan de beweerde onrechtmatige daden tegenover requestrant heeft schuldig gemaakt en requestrant dientengevolge de gestelde schade geleden heeft; nog afgezien daarvan, dat verevening van een eventueel door het Beheersinstituut uitbetaald schadebedrag door de Algemene

Rekenkamer zou worden geweigerd, indien niet volkomen vast zou staan dat het Beheersinstituut, respectievelijk Knibbe tot betaling gehouden was; dat naar het oordeel van het Nederlandse Beheersinstituut slechts de gewone Rechter tot vaststelling van schadeplichtigheid van Knibbe en zijn veroordeling tot schadevergoeding bevoegd is en diensvolgens ook alleen de gewone rechter bevoegd is tot veroordeling ter zake van het Nederlandse Beheersinstituut; dat voorts subsidiair, voor het geval de Raad zich wel bevoegd mocht achten, het Nederlandse Beheersinstituut verzoekt, dat Knibbe in het onderhavig proces in vrijwaring zal worden opgeroepen;

O. hieromtrent, dat de Raad het in deze zaak door het Nederlandse Beheersinstituut ingenomen standpunt juist acht;

dat de door requestrant ingestelde vordering inderdaad is een vordering ex artikel 1403 B. W., gebaseerd derhalve op de in dit wetsartikel verankerde verantwoordelijkheid voor schade, veroorzaakt door de daad van personen voor welke men aansprakelijk is, in casu de verantwoordelijkheid van het Nederlandse Beheersinstituut voor onrechtmatige daden van den door of namens het Nederlandse Beheersinstituut aangestelden bedrijfsleider, die door het Nederlandse Beheersinstituut wordt erkend te zijn een persoon als bedoeld in artikel 1403 derde lid B. W.

dat fundamenteel dus is de vraag, of Knibbe door onrechtmatige daden schade heeft veroorzaakt aan requestrant, en de beantwoording dezer vraag niet behoort tot de competentie van den Raad;

dat, nauwkeuriger gezegd, de Raad in ieder geval onbevoegd zou zijn om, hetzij in een rechtstreeks tegen Knibbe aangespannen geding hetzij in het onderhavig geding door oproeping in vrijwaring van Knibbe, een veroordeling van Knibbe tot schadevegoeding wegens onrechtmatige daad uit te spreken;

dat, al zou men van oordeel zijn, dat dit niet impliceert de onbevoegdheid van den Raad om een vordering als in casu tegen het Beheersinstituut ingesteld te berechten, het dan toch in ieder geval in strijd zou zijn met een goede procesorde, dat de Raad een veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut zoude uitspreken voor en aleer de gewone Rechter bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis de aansprakelijkheid van Knibbe en het schadebedrag zou hebben vastgesteld;

O. dat, acht derhalve op grond der voorafgaande rechtsoverweging de Raad zich onbevoegd, die onbevoegdheid ook uit anderen hoofde moet worden aangenomen;

O. toch ambtshalve, dat requestrant zijn vordering heeft ingekleed in de vorm van een hoger beroep als bedoeld in artikel 43 E 133;

dat in casu echter naar 's Raads oordeel van een beschikking, beslissing, weigering of wat dien meer zij in den zin van genoemd artikel 43 niet kan worden gesproken;

dat daar bedoeld zijn beschikkingen etc. van het Nederlandse Beheersinstituut in zijn kwaliteit van beheerder in de meest uitgebreide zin;

dat in dit geding echter het gaat om een aanspraak tegen het Nederlandse Beheersinstituut „persoonlijk", op één lijn te stellen met bijv. een vordering van den verhuurder van aan het Nederlandse Beheersinstituut verhuurde kantoorruimte wegens uit de huurovereenkomst gerezen geschillen, een vordering van een ontslagen employé van het Nederlandse Beheersinstituut wegens onrechtmatig ontslag, een vordering uit onrechtmatige daad tot schadevergoeding wegens aan het Nederlandse Beheersinstituut verweten bevriezing ener waterleiding etc.;

dat in dergelijke gevallen de Raad niet bevoegd wordt door een simpel hoger beroep van de weigering van het Beheersinstituut om de tegen hem persoonlijk gerichte vordering te voldoen;

O. dat de Raad geen termen ziet om een kostenveroordeeling uit te spreken;

Odat op deze gronden moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van de door requestrant A. L. Breure ingestelde vordering kennis te nemen.

No. 1479

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 Februari 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Volgens bezettingsrecht was het tweede testament van verzoekster ongeldig, zodat de bij het eerste testament aangewezen Joodse erfgenamen rechthebbende op de polis zijn gebleven, ook al zou volgens Nederlandse rechtsopvattingen de toepasselijkheid van art. 10 van de verordening 148/41 aan twijfel onderhevig zijn.

De maatschappij — de verschuldigde som uitkerende aan Lippmann — blijft ingevolge art. 33, E 100, geldig gekweten.

Vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23, 33).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift d.d. 30 Aug. 1946 van Mr H. R. Goudsmit, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de nalatenschap van H. E. Goudsmit, tevens executeur-testamentair krachtens testament van 22 Sept. 1941;

Nog gelezen het antwoord van de N.V. Levensverzekering Maatschappij van „De Nederlanden van 1845", hierna te noemen de Maatschappij, domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van Mr R. V. Bakker;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 6 Jan. 1949, verzoeker in persoon en de Maatschappij bij monde van haar gemachtigde Mr. J. Kist;

O. dat requestrant heeft verzocht zijn verzoekschrift in dien zin te mogen wijzigen, dat het geacht wordt door hem te zijn ingediend namens zijn echtgenote Jetske Nauta Andreae en in het petitum wordt gevraagd veroordeling van de Nederlanden van 1845 tot betaling aan Mevrouw Goudsmit-Nauta Andreae, welk verzoek door de Raad is ingewilligd;

O. dat de ten requeste door verzoeker gestelde feiten tussen partijen zijn buiten geschil, doch hen alleen verdeeld is blijven houden de vraag of de Maatschappij door de krachtens de verzekeringsovereenkomst verschuldigde som ad f 6432 aan Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam, te betalen, op grond van art. 33 E 100 tegenover verzoekster geacht moet worden te zijn bevrijd;

O. hieromtrent, dat ter terechtzitting is gebleken, dat tussen partijen vaststaat, dat Mej. H. E. Goudsmit haar vroegere testament op 22 September 1941 alleen daarom door een ander heeft vervangen omdat zij vreesde, dat bij haar overlijden, de vroeger door haar als erfgenamen aangewezen personen, die allen van Joodse bloede waren, door de Duitse anti-Joodse maatregelen, van hun rechten zouden worden beroofd, weshalve zij als universeel erfgename aanwees thans-verzoekster, die „arische" is, met de bedoeling, dat deze als trustee voor de eigenlijke erfgenamen zou optreden;

O. dat echter naar bezettingsrecht het tweede testament, door een Joodse erflaatster opgemaakt na 9 Augustus 1941, — de dag van inwerkingtreden van Verordening 148/1941 —, en voor 23 Mei 1942, dag van inwerkingtreden van Verordening 58/1942, was ongeldig blijkens op grond van art. 10 van Verordening 148/1941 door het bevoegde Duitse gezag vastgestelde richtlijnen (Corresp. Blad van de Broederschap der Notarissen in Nederland van Maart 1942);

dat immers al zou ook naar Nederlandse opvattingen van recht en methoden van wetsuitlegging kunnen worden betwijfeld, of deze „richtlijnen" zonder overschrijding van de bevoegdheid in art. 10 vd. aan de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied (Commissaris-Generaal voor Financiën en Economische Zaken) verleend, waren vastgesteld, toch zal moeten worden aangenomen, dat zij ten tijde, dat de Maatschappij de betaling aan Lippmann verrichtte, naar bezettingsrecht waren geldend recht en dat, na het uitdrukkelijk door Lippmann tegenover de Maatschappij daarop gedaan beroep, van de laatste ook niet kan worden geëist, dat zij dit verder zou hebben bestreden;

O. dat mitsdien, naar bezettingsrecht, de vier bovenbedoelde Joodse erfgenamen, in het vroegere testament van Mej. Goudsmit als zodanig benoemd, rechthebbenden waren op het verzekerde kapitaal, maar dan ook dientengevolge krachtens art. 7 van de Verordening 58/1942 op de Maatschappij de verplichting rustte haar schuld aan deze door betaling van Lippmann te voldoen;

O. dat derhalve, in het midden gelaten of de Maatschappij, na het tweede testament van Mej. Goudsmit en haar daarop gevolgd overlijden, naar Nederlands recht het verzekerd kapitaal aan Mevr. Goudsmit-Nauta Andreae of aan de meergenoemde Joodse erfgenamen had uit te betalen, gerequestreerde in elk geval naar Nederlands recht tot betaling van een opeisbare schuld gehouden was, die zij volgens bezettingsrecht aan een ander dan de schuldeiser immers aan Lippmann, moest voldoen, zodat het beroep op art. 33 E 100 haar moet volgen;

O. dat geen bijzondere redenen, als in het tweede lid van genoemd artikel bedoeld, waarom de Maatschappij betaling had moeten weigeren, door requestrante zijn aangevoerd of zijn gebleken, zodat aan requestrante haar vordering moet worden ontzegd;

Rechtdoende:

Ontzegt de eis;

Veroordeelt requestrante, Mevr. J. Goudsmit-Nauta Andreae in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van de Maatschappij gevallen en begroot op f 125.

No. 1480

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Door verzoeker was in Januari 1942 Lippmann als begunstigde aangewezen in een lijfrente-polis. Gerequestreerde heeft in 1943 de afkoopsom van de niet afkoopbaar gestelde polis aan Lippmann betaald. Door te voldoen aan het verzoek tot afkoop heeft gerequestreerde niet voldaan aan een naar Nederlands recht bestaande verplichting, zodat een beroep op art. 33 lid 1 E 100 faalt.

Lijfrente-polis hersteld vanaf 21 Augustus 1943.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

Max Cohen, requestrant, gem. Mr H. Sanders,

tegen:

N.V. Verzekeringbank „Victoria", gerequestreerde, gem. Mr M. A. Suyling.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request d.d. 2 Nov. 1946 van Max Cohen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr H. Sanders;

Gelezen het antwoord d.d. 25 Januari 1947 van de N.V. Verzekeringsbank „Victoria", hierna te noemen Victoria, gevestigd te

Amsterdam, gemachtigde Mr M. A. Suyling;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat als feiten tussen partijen vaststaat, dat requestrant op 17 Juli 1941 in aanvulling van een reeds op 21 Febr. 1941 bestaande verzekering met Victoria overeenkwam, dat deze tegen betaling van twee premies ineens, te weten f 61.856 op 21 Febr. 1941 en f 41.016 op 1 Juli 1941 aan hem zou betalen een rente van f 6000 's jaars, te voldoen in drie maandelijkse termijnen op 21 Nov. 1941 en volgende verschijndagen gedurende het leven van verzoeker aan hemzelf en voorts tot een uitkering bij zijn overlijden aan verzoekers echtgenote, gelijk nader in het antidotaal request omschreven;

dat ingevolge het bepaalde bij Verordening 54/1943 door Victoria op of omstreeks 10 April 1944 de „afkoopwaarde" van deze verzekering ad f 88.259,40 bij Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam is gestort en daardoor de verzekeringsovereenkomst naar bezettingsrecht is geëindigd;

O. dat hieruit volgt, dat aan de voorwaarden, door art. 23 van het Besluit E 100 voor de bevoegdheid van de Raad gesteld, is voldaan, zodat alleen de vraag overblijft of het achterwege laten van zijn ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk is te achten;

O. dat gerequestreerde heeft betoogd, dat zulks niet het geval is, daarbij in hoofdzaak aanvoerende, dat verzoeker zelf bij zijn brief van 5 Jan. 1942 aan Victoria heeft verzocht als begunstigde van de polis, in plaats van hemzelf en zijn echtgenote, aan te wijzen Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat Amsterdam;

dat deze aanwijzing van Lippmann als begunstigde vermoedelijk door requestrant is gedaan teneinde van de bezetter toestemming te verkrijgen om het land te verlaten, welke suppositie door requestrant als juist is bevestigd;

dat requestrant hiervoor aan Lippmann vrijwillig de volle macht over de polis heeft verleend, waardoor het voor Victoria nog bezwaarlijker was dan in andere gevallen om niet aan de bepalingen van V. 54/1943 te voldoen en niet in redelijkheid van haar kan worden verlangd, dat zij na deze aanwijzing van Lippmann als begunstigde de wens van de laatste, dat zou worden afgekocht, nog zou hebben weerstreefd;

O. dat de Raad dit betoog van Victoria echter niet kan volgen; dat immers daarin over het hoofd wordt gezien, dat Lippmann door requestrant slechts als begunstigde uit de polis werd aangewezen, doch deze polis niet aan Lippmann werd gecedeerd;

dat Lippmann krachtens deze aanwijzing dus op zijn hoogst en uitsluitend een recht op uitbetaling der rentetermijnen kon verkrijgen, doch geenszins een recht om over de polis te beschikken en zeker niet om afkoop te verlangen van deze niet-afkoopbare polis;

O. dat Victoria door te voldoen aan het verzoek van Lippmann tot afkoop dus niet voldaan heeft aan een verplichting, die volgens Nederlands recht op haar drukte, doch slechts heeft betaald krachtens een gehoudenheid, die eerst door het Duitse bezettingsrecht was gecreëerd en niet uit de door requestrant gesloten verzekeringsovereenkomst voortsproot, zodat het risico en de schade van deze betaling geheel ten laste van Victoria behoren te blijven;

O. dat op grond van het voorgaande hetgeen overigens door partijen over en weer werd aangevoerd buiten beschouwing kan blijven en de eis, met inachtneming van het tussen beide partijen vaststaande feit, dat de overeenkomst reeds in der minne voor één vierde werd hersteld, behoort te worden toegewezen gelijk volgt, terwijl de aanwijzing van de Firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat als begunstigde behoort te worden nietig verklaard;

Rechtdoende:

Wijst de eis toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekering op 10 April 1944 door Victoria aan de Firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam, thans L.V.V.S., als „afkoopsom" gedane betaling van f 88.259,40;

Verstaat, dat Victoria recht heeft op terugvordering van L.V.V.S. van dit onverschuldigd betaald bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van requestrant mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van Victoria behoort te geschieden;

Doet voor zover dit nog niet in der minne is geschied herleven de bij polis No. 1267792 geconstateerde, tussen partijen op 21 Febr./17 Juli 1941 gesloten overeenkomst met nietigverklaring van de op de polis aangetekende aanwijzing van de Firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam, als begunstigde;

Veroordeelt mitsdien Victoria om voor zover dit nog niet in der minne is geschied aan requestrant tegen kwijting te betalen de achterstallige termijnen van lijfrente, te rekenen van de termijn van 21 Aug. 1943 af, elk groot f 1500 verhoogd met rente berekend ad 4 % 's jaars vanaf de dag van verschuldigdheid van elke termijn tot aan die der volle voldoening toe;

Veroordeelt Victoria in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van requestrant gevallen, begroot op f 100.

15 Juni 1949 (afl. 16) No. 1481—1498

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1481

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Van Vrijberghe de Coningh).

In 1942 was door verzoekster's echtgenoot — illegaal strijder — een levensverzekering gesloten, zonder dat de Nillmij van het daardoor verhoogde risico op de hoogte was gesteld. Betreffende is in 1944 gearresteerd en in 1945 in een concentratiekamp overleden. Verzekering is geroyeerd wegens niet-betaling van de premie na Augustus 1944.

Het niet betalen van de premie heeft de verzekeringnemer kunnen en moeten voorzien en hij had maatregelen moeten treffen voor de premiebetaling in de naaste toekomst. Nu verzekeringnemer zulks heeft nagelaten zoude het in strijd zijn met redelijkheid en billijkheid de Nillmij de dupe te doen worden van de verwaarlozing door verzekeringnemer van de gerechtvaardigde belangen der Nillmij.

Vordering tot herstel van de levensverzekeringsovereenkomst afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Wilhelmina Catharina Louise Giesé, wed. van Th. L. A. Peters, requestrante, gem. Mr H. M. van der Brugh,

tegen:

N.V. Levensverzekerings-Maatschappij De Nillmij van 1859, gerequestreerde, gem. Mr E. Haersma Buma.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. een request, waarmede Mevrouw Wilhelmina Catharina Louise Giesé, weduwe van Th. L. A. Peters wonende te Parijs zich heeft gewend tot deze afdeling van de Raad voor het Rechtsherstel;

b. een antidotaal request vanwege de Levensverzekering Maatschappij de Nillmij van 1859 — hierna aan te duiden als Nillmij — onder datum van 26 Juni 1947 aan deze afdeling van de Raad ingediend;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 27 Jan. 1949 verzoekster bij monde van Mr H. M. van der Brugh gerequestreerde bij monde van Mr E. van Haersma Buma advocaten onderscheidenlijk te Amsterdam en te 's-Gravenhage;

O. dat verzoekster stelt — zakelijk samengevat — dat wijlen haar echtgenoot Theodoor Louis Anton Peters op 11 Nov. 1942 bij Nillmij heeft gesloten een verzekering op zijn leven groot f 30.000 kapitaal en eventueel f 3000 rente per jaar, een en ander als nader omschreven in de desbetreffende polis, waaronder de aanwijzing van verzoekster als begunstigde;

dat haar voornoemde echtgenoot tengevolge van zijn arbeid in het ondergrondse verzet op 29 Juli 1943 werd in hechtenis genomen, uit die gevangenschap heeft weten te ontvluchten naar Parijs en aldaar door de Gestapo in April 1944 is gearresteerd, vervolgens naar het concentratiekamp Flossenburg is getransporteerd en aldaar in April 1945 is overleden;

dat de premiën van opgemelde verzekering werden voldaan tot Augustus 1944, waarna de betaling is gestaakt;

dat tengevolge dier niet-betaling de polis op 19 December 1944 is geroyeerd;

op welke gronden zij verzoekt te verstaan, dat gemeld royement is nietig, onder aanbod harerzijds na te komen de verplichtingen voortspruitende uit meerbedoelde overeenkomst, mitsdien onder gehoudenheid harerzijds te voldoen de achterstallige premiën met de daarop verschuldigde rente tot de dag van het overlijden van haar echtgenoot;

O. dat Nillmij op de gronden, vervat in haar voorbedoeld antidotaal request, waarvan de inhoud hier als overgenomen is te beschouwen een hierna voorzoveel nodig te bespreken verweer tegen de vordering heeft gevoerd, met conclusie tot afwijzing daarvan;

O. dat blijkens voormelde dingtalen tussen partijen ten aanzien van de feiten verschil niet bestaat en ten deze is voldaan aan de vereisten gesteld in art. 23 lid 1 aanhef en sub a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer zodat in zoverre de ingestelde vordering voor toewijzing vatbaar is;

O. dat echter overigens naar het oordeel van de Raad het achterwege laten van het gevorderde ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden geenszins onredelijk is;

O. dat toch de onderwerpelijke verzekering werd afgesloten op 11 Nov. 1942, toen, gelijk als onweersproken vaststaat, genoemde Peters zich reeds had ingezet voor het illegaal verzet, en kennelijk met het oog op de voor hem daaraan verbonden risico's ten aanzien van zijn leven, van welke omstandigheid Nillmij bij het afsluiten der verzekering niet was op de hoogte;

O. dat het onder die omstandigheden niet aangaat het door Peters beoogde dekken van zijn verhoogd risico, waarvan de Nillmij niet was op de hoogte, te brengen ten laste van Nillmij, in dier voege, dat de feitelijke onmogelijkheid voor Peters tot betaling van zijn premie, welke hij bij het afsluiten der overeenkomst heeft kunnen, althans moeten voorzien, nu in hare gevolgen wordt afgewenteld op Nillmij en het zeker gelegen had op de weg van de verzekeringnemer enigerlei voorziening te treffen, welke zo deze niet al een volstrekte waarborg gaf van betaling der premie op de vervaldata, dan toch in ieder geval zou hebben blijk gegeven van zijn streven die premie-betaling in de naaste toekomst veilig te stellen, zoveel als in zijn vermogen lag;

O. dat, nu niet is gebleken noch gesteld, dat Peters enige maatregel als bedoeld heeft getroffen, het zoude zijn in strijd met de redelijkheid en billijkheid Nillmij de dupe

te doen worden van zijn verwaarlozing van de gerechtvaardigde belangen der Nillmij;

O. dat op grond van vorenstaande overwegingen de ingestelde vordering niet voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Wijst de ingestelde vordering af.

Veroordeelt verzoekster in de kosten dezer procedure aan de zijde van Nillmij tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1482

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Gerequestreerde heeft het in Januari 1943 vervallen kapitaal uit eigen beweging en zonder daartoe te zijn gesommeerd in Juli 1943 uitbetaald aan Lippmann (L.V.V.S.).

Aan gerequestreerde komt geen beroep toe op art. 33 E 100. Weliswaar waren er geen bijzondere redenen op grond waarvan gerequestreerde betaling had moeten weigeren, maar de bepaling van art. 33 lid 3 geldt a fortiori, indien door vrijwillige betaling de vraag of gerequestreerde betaling had moeten weigeren niet aan de orde is gekomen.

Vordering tegen Amstleven toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

Andries Blitz, requestrant, gem. Mr J. Frönkel,

tegen:

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering N.V., gerequestreerde, gem. Mr S. J. van Royen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder

a. het verzoekschrift door Andries Blitz wonende te 's-Gravenhage onder datum van 2 September 1947 aan de Raad ingediend;

b. het antidotaal request vanwege de Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering gevestigd te Amsterdam, hierna aan te duiden als Amstleven onder datum van 10 October 1947 aan de Raad toegezonden;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 3 Febr. 1949, elk harer bij monde van hare raadsman;

O. dat verzoeker stelt

dat hij op 1 Januari 1915 bij Amstleven op polis 44418 zijn leven heeft verzekerd in dier voege, dat een hem, verzoeker, op 1 Januari 1943 zou moeten worden uitgekeerd een som van f 4987;

dat Amstleven op 23 Juli 1943 dat bedrag heeft afgedragen aan Lippmann Rosenthal & Co., te Amsterdam op welke gronden hij vordert nietigverklaring van gezegde uitbetaling en veroordeling van Amstleven om aan hem, verzoeker, uit te betalen de som van f 4987 met de wettelijke rente sedert de indiening van het verzoek, alles met veroordeling van Amstleven in de kosten van deze procedure;

O. dat Amstleven in haar voormeld antidotaal request op de daarin vervatte gronden, waarop hierna voorzoveel nodig zal worden teruggekomen, heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek;

O.dat blijkens de dingtalen en de ter zitting van de Raad daarop gegeven toelichting ten deze vaststaande feiten, als door verzoeker in zijn verzoekschrift gesteld, blijkens welke ten deze is vodlaan aan de vereisten in art. 23 lid 1 aanhef en onder a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zodat de vordering in zoverre voor toewijzing vatbaar is;

O. dat blijkens die feiten de ingestelde vordering in zoverre niet voor toewijzing vatbaar is, dat deze moet stranden — ook te dien aanzien bestaat overeenstemming tussen partijen — op het bepaalde in art. 33 lid 3 van Besluit Herstel Rechtsverkeer, immers de door Amstleven aan Lippmann, Rosenthal en Co. gedane betaling was de voldoening aan een toen bestaande verplichting, welke betaling — afgescheiden van het bezettingsrecht — had moeten plaats hebben aan verzoeker;

O. dat dan ook het enige geschilpunt tussen partijen betreft de vraag, of, met toepassing van art. 33 lid 3, moet worden aangenomen, dat bijzondere redenen bestaan op grond waarvan de betaling had behoren te zijn geweigerd;

O. dat als vanwege Amstleven erkend vaststaat, dat enige aanmaning, sommatie of andere actie vanwege Lippmann, Rosenthal en Co. gericht tot Amstleven en strekkende haar tot die betaling te brengen, niet heeft plaats gehad;

O. dat die omstandigheid medebrengt, dat lid 1 van gezegd artikel in het onderwerpelijke geval naar redelijkheid en billijkheid moet buiten werking worden gesteld;

O. dat weliswaar ten deze niet geldt, dat Amstleven als schuldenaar op grond van bijzondere redenen de betaling had moeten „weigeren", vermits zodanige „weigering" slechts reden had, als deze van haar was gevraagd — hetgeen medebrengt, dat de bepaling van lid 3 van art. 33 naar haar woorden toepassing mist — doch a fortiori en haar de geest van het Besluit Herstel Rechtsverkeer aan de in lid 1 van art. 33 bedoelde schuldenaar een beroep op bevrijdende betaling niet openstaat, indien die betaling geheel eigener beweging heeft plaats gehad, immers zodanige betaling niet geacht worden kan te zijn geschied in overeenstemming met een behoorlijke zorg voor de belangen van de werkelijke schuldeiser, derhalve in strijd met de goede trouw is geschied;

O. dat dit wellicht anders zoude kunnen zijn, bijaldien de schuldenaar enige klemmende grond zou hebben gehad zelfs onge-

vraagd die betaling te hebben gedaan, doch daarvan in deze niet is sprake;

O. dat toch ter zake door Amstleven niets is bijgebracht dan de bewering, dat de onderwerpelijke verzekering bij de bezetters bekend was en derhalve vroeg of laat de betaling toch zou hebben moeten plaats vinden, zelfs zou zijn afgedwongen;

O. dat evenwel dit betoog niet meer inhoudt dan een speculatieve beschouwing en het naar redelijkheid en billijkheid was een eis aan een schuldenaar van een Nederlandse schuldeiser te stellen, dat hij zijnerzijds zich onthield van geheel uit vrije beweging in gevaar te brengen van de belangen van zijn rechtmatige crediteur door vrijwillig betaling te doen aan door of vanwege de bezettende macht tot invordering bevoegd verklaarde autoriteiten;

O. dat mitsdien de vordering voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekering op 23 Juli 1943 door Amstleven aan de Firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam, als „afkoopsom" gedane betaling van f 4987;

Verstaat, dat Amstleven recht heeft op terugvordering van Lippmann van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van requestrant mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polis No. 44418 geconstateerde, tussen partijen op 1 Jan. 1918 gesloten overeenkomst van verzekering zoals deze overeenkomst blijkens de aantekening op de polis d.d. 19 Mei 1940 is gewijzigd en veroordeelt mitsdien de Amstleven om aan requestrant tegen kwijting te betalen f 4987 met een rente daarover ad 4 % 's jaars vanaf 3 Sept. 1947, de dag waarop het inleidend request ter Griffie is ontvangen, tot de dag der voldoening;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van requestrant gevallen, begroot op f 100.

No. 1483

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 3 December 1948. (Mrs Verveen, van Rijn van Alkemade en Schim van der Loeff).

Rechtsherstel van onroerend goed door oorlogsgeweld beschadigd.

Het proces-verbaal van zwarigheden bevat alleen een verslag van hetgeen zich bij de bemiddelingspoging heeft afgespeeld en vormt niet een begrenzende formulering van het geschil. Partijen zijn aan het procesverbaal niet gebonden en kunnen bij het verzoek tot rechtsherstel alle aanspraken volledig doen gelden.

Verzoeker zal herstel van het onroerend goed zelf moeten dragen en aan gerequestreerde moeten terugbetalen de bedragen door deze aangewend voor het voorlopig herstel.

Vorderingen op schade enquête Commissie en O.O.M. worden door gerequestreerde aan verzoeker overgedragen.

Overige verrekeningen van netto provenu en afgeloste hypotheek volgens constante jurisprudentie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

B. Blazer, requestrant, gemachtigde Mr A. Niessen,

tegen:

1. J. G. H. M. Seeler, 2. W. J. Neerhout, weduwe v. M. J. Wortelboer, gem. Mr L. E. Roes, 3. J. D. van Prooye, A. F. van Prooye, J. A. van Prooye, gerequestreerden, gem. Mr J. W. Huizenga.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 16 Febr. 1948 (ingekomen 18 Febr. 1948) van Benjamin Blazer, fabrikant, wonende te Amersfoort, gemachtigde Mr A. Niessen, adv. en proc. te Rotterdam;

Gezien ook de verweerschriften van a. Wilhelmina Johanna Meerhout, weduwe v. M. J. Wortelboer, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr L. E. Roes, adv. en proc. te Rotterdam, en b. Johanna Diderika van Prooye, Anna Françoise van Prooye en Jacoba Anna van Prooye, allen wonende te Oostvoorne, gemachtigde Mr J. H. Huizenga, adv. en proc. te Rotterdam;

Gehoord de verzoeker en de verweersters voornoemd bij monde van hunne gemachtigden;

Ten aanzien der feiten:

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat verzoeker, verder te noemen Blazer, destijds was eigenaar van de panden aan de Noorderhavenkade no's 156—158 te Rotterdam, welke panden buiten zijn medewerking en goedvinden op 28 Augustus 1942 door of vanwege de „Niederländische Grundstück Verwaltung" zijn verkocht aan zekere Boelen, die ze op zijn beurt weer heeft verkocht aan M. J. Wortelboer, aan wie ze zijn geleverd door overschrijving der desbetreffende acte in de daartoe bestemde openbare registers te Rotterdam in deel 2670 no. 30;

dat bedoelde panden waren bezwaard met een hypotheek — tot een bedrag van f 16.000 — ten behoeve van de N.V. Pensioen-Verzekerings Mij, Progress te Rotterdam en uit de koopsom deze hypotheek is afgelost, terwijl aan lopende rente nog is betaald f 327,11 en voor extra-rente f 147,56;

dat M. J. Wortelboer op één der panden een nieuwe hypotheek heeft gevestigd ten bedrage van f 12.000 ten behoeve van de verweersters sub b, blijkens acte, ingeschreven ten hypotheekkantore te Rotterdam in deel 1733 no. 100;

dat op 18 Maart 1945 aan de voormelde panden door oorlogsgeweld schade is toe-

gebracht, waarvan behoorlijk aangifte is gedaan zowel aan de Schade-Enquête-Commissie, als aan de Onderlinge Oorlogsschade Verzekering Mij, bij welke de panden tegen molestschade waren verzekerd, hebbende deze Mij het bedrag der schade vastgesteld op f 13.922,50;

dat aanstonds na de bevrijding Wortelboer aan de panden herstelwerkzaamheden heeft doen verrichten, welke hij echter niet heeft voortgezet, nadat Blazer's aanspraken op de panden hem ter kennis waren gebracht;

dat voor de uitgevoerde herstellingen, waardoor de panden in bewoonbare toestand zijn gebracht en voor verder verval gevrijwaard, Wortelboer of verweerster sub a, verder te noemen Neerhout, heeft betaald aan Dura's aannemingsbedrijf f 9757,65 en aan de firma Borghout en Zn. f 342,20;

dat M. J. Wortelboer op 23 Dec. 1946 is overleden, als zijn enige erfgename nalatende zijn weduwe, verweerster Neerhout;

O. dat tussen Blazer enerzijds en Wortelboer, later Neerhout, anderzijds, onderhandelingen zijn gevoerd omtrent het herstel van eerstgenoemde in zijn rechten, doch een minnelijke regeling niet is tot stand gekomen;

dat de terzake gerezen zwarigheden zijn opgenomen in een proces-verbaal van de door gedelegeerden van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel aangewezen notaris-bemiddelaar, welk proces-verbaal zich onder de stukken bevindt en waarnaar te dezen wordt verwezen;

O. dat Blazer thans bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad een verzoek heeft ingediend, strekkende daartoe, dat de Raad hem rechtsherstel zal verlenen, door te beslissen:

a. dat de onroerende goederen weder op zijn naam zullen worden gesteld en de kosten daarvan, in totaal f 776 door Neerhout zullen worden gedragen;

b. dat Neerhout hem zal vergoeden de kosten voor herstel der oude hypotheek of voor het sluiten van een nieuwe hypotheek, groot f 16.000, welke kosten worden gesteld op f 185,90;

c. dat Neerhout hem zal vergoeden het netto-provenu der panden van 28 Aug. 1942 tot 1 Jan. 1947, met de rente ad 5 % 's jaars;

d. dat Neerhout hem zal vergoeden de kosten voor rechtskundige bijstand, tot een bedrag van f 600;

e. dat Neerhout hem zal vergoeden de kosten voor het proces-verbaal van zwarigheden (f 680) en de betaalde griffierechten (f 74);

f. dat Neerhout, al dan niet tezamen met de verweersters van Prooye, hem zal betalen f 17.000, als bijdrage in de nog te maken kosten voor volledig herstel der panden, waartegenover hij aan Neerhout zal overdragen al zijn rechten tegenover de Staat (College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw) en de O.O.M.;

g. dat hij, Blazer, aan Neerhout zal vergoeden f 16.000 terzake van de aflossing van de oude hypotheek, met rente ad 4 %;

O. dat tegen dit verzoek Neerhout verweer heeft gevoerd, bepaaldelijk tegen de verlangde vergoedingen, voor zover hierboven vermeld onder d, e en f, hebbende zij zich overigens tot medewerking aan het verzochte rechtsherstel bereid verklaard, terwijl de verweersters van Prooye, zich niet verzettend tegen royement van de te haren behoeve op één der panden gevestigde hypotheek, verweer hebben gevoerd tegen het verzoek tot toekenning van de bijdrage, hierboven onder f bedoeld, voor zover die bijdrage van haar wordt verlangd;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verweerster Neerhout Blazer niet-ontvankelijk acht in zijn verzoek, voorzover daarbij vorderingen worden gedaan, die tevoren niet zijn gepretendeerd en niet zijn vermeld in het eerder genoemde proces-verbaal van zwarigheden;

O. dat dit middel echter faalt; dat toch de omstandigheid, dat Blazer bij het aan de procedure voorafgaande minnelijk overleg zijn aanspraken heeft beperkt, ten einde een vereniging te bevorderen, onverlet laat zijn recht, om, nu een vereniging niet tot stand kwam, die aanspraken in de procedure volledig te doen gelden; dat de comparitie van partijen bij de notaris-bemiddelaar geen andere strekking heeft, dan die van voortgezette onderhandeling onder leiding van een onzijdig en terzake deskundig persoon, en het proces-verbaal van het daarbij verhandelde niet anders is, dan een verslag van hetgeen zich bij de bemiddelingspoging heeft afgespeeld, en niet vormt een begrenzende formulering van der partijen geschillen, waaraan deze verder zijn gebonden, gelijk het geval is met het proces-verbaal, bedoeld in art. 697 Rv.;

O. dat het redelijk is, gelijk ook door de verweersters is erkend, dat Blazer met betrekking tot de onderhavige panden in zijn rechten zal worden hersteld en daarbij een regeling zal worden getroffen, die hem zoveel mogelijk in dezelfde toestand zal brengen, als waarin hij zou hebben verkeerd, indien hij de eigendom der panden steeds zou hebben behouden;

O. dat, om hiertoe te geraken, vooreerst zullen moeten worden nietig verklaard de overeenkomsten, waarbij buiten medewerking en goedvinden van Blazer de panden zijn verkocht, en de eigendomsoverdrachten, welke ingevolge die overeenkomsten hebben plaats gehad, terwijl Neerhout zal behoren te worden verplicht tot medewerking aan het weder overdragen der panden aan Blazer;

dat voorts zal moeten worden nietig verklaard de overeenkomst tussen M. J. Wortelboer en de gezusters van Prooye, voor zover strekkende tot hypotheekverlening op één der bedoelde panden, terwijl de doorhaling van de inschrijving dezer hypotheek zal behoren te worden gelast;

O. dat de kosten, welke zullen moeten

worden gemaakt, om de panden onbezwaard weder op naam van Blazer te doen stellen, evenzeer als de kosten, nodig voor het opnieuw vestigen van een hypotheek ten bedrage van f 16.000 op de panden, door Neerhout zullen behoren te worden gedragen en dan ook de hierboven onder a en b vermelde bedragen van onderscheidenlijk f 776 en f 185,90, waarvan Neerhout de betaling ook heeft aangeboden, aan Blazer zullen kunnen worden toegekend;

O. dat uiteraard het door Wortelboer en later door Neerhout genoten provenu der panden aan Blazer zal moeten worden gerestitueerd en dat, nu over het desbetreffende totaalbedrag geen verschil bestaat, te dezen de som van f 10.029,22 toewijsbaar is; dat, wat betreft de gevorderde rente, het de Raad billijk voorkomt, dat deze enkel wordt vergoed over hetgeen aan opbrengst is ontvangen tot 18 Juli 1945, omdat nadien het provenu op een gemeenschappelijke rekening is gestort en dus niet ter beschikking heeft gestaan van Wortelboer en/of Neerhout; dat de Raad voorts 5 % niet in overeenstemming acht met de geldende rentevoet en hij een vergoeding van 4 % 's jaars, berckend over elk ontvangen bedrag van de datum van ontvangst tot die der restitutie, redelijk oordeelt;

O. dat Blazer nog heeft verlangd toekenning ten laste van Neerhout of ten laste van haar en de gezusters van Prooye samen van een som van f 17.000, als bijdrage in de nog te maken kosten tot volledig herstel van de panden, waartegenover Blazer dan afstand zou doen van zijn eventuele rechten op schadevergoeding tegen de Staat en de O.O.M.;

O. dat de Raad echter van mening is, dat voor de toekenning van een bijdrage, als bedoeld, geen reden bestaat;

dat, indien Blazer eigenaar van de panden was gebleven, hij ook de schade van het oorlogsgeweld daaraan zou hebben geleden en hij eventuele rechten op schadevergoeding enkel tegen de Staat en de O.O.M. zou hebben kunnen doen gelden;

dat Blazer nu wel beweert, dat zijn schade te dezen is vergrootdoord at Wortelboer niet in 1945 de herstelwerkzaamheden volledig heeft doen uitvoeren, immers, gelijk toen reeds te voorzien was, de prijzen voor bouwmaterialen dermate zijn opgelopen, dat het herstel thans aanzienlijk duurder uitkomt, doch dat, aangenomen al de juistheid van Blazer's bewering, daaruit nog geen aansprakelijkheid van Neerhout voortvloeit;

dat toch die aansprakelijkheid enkel zou kunnen worden aangenomen, indien de gedragswijze van Wortelboer hem, als in strijd met de hem jegens Blazer betamende zorgvuldigheid, zou moeten worden verweten, hetgeen, naar het oordeel van de Raad hier niet het geval is;

dat toch Wortelboer voldoende met de belangen van Blazer heeft rekening gehouden door de herstelilngen niet te doen staken vóór de panden bewoonbaar waren en voor verder verval gevrijwaard en van hem niet kan worden verlangd, dat hij uit eigen middelen de panden, waarop Blazer aanspraken deed gelden, te diens behoeve nog verder zou hebben doen herstellen;

dat overigens, had Blazer destijds op verdere uitvoering der werken bepaaldelijk prijs gesteld, hij aan Wortelboer het verzoek had kunnen doen — hetgeen, naar aannemelijk is, niet zou zijn geweigerd — het herstel op zijn — Blazer's — kosten te doen voortzetten;

O. dat, nu de Raad dus geen termen vindt een bijdrage, als bedoeld, ten laste van Neerhout aan Blazer toe te kennen, en juist die verlangde bijdrage — zij het dan destijds beperkt tot een bedrag van f 4000 — het punt is geweest, waarop de minnelijke regeling is afgestuit, geen termen bestaan Neerhout aan Blazer de kosten van het proces-verbaal van zwarigheden en van de betaalde griffierechten te doen vergoeden;

O. dat aannemelijk is, dat Blazer, bij zijn terugkomst, zich van rechtskundige bijstand heeft moeten voorzien, ten einde zijn aanspraken op de onderhavige panden behoorlijk geldend te kunnen doen maken;

dat de kosten hiervan dan ook als schade ten gevolge van de onrechtmatige verkoop en koop van die panden moeten worden aangemerkt en de Raad het billijk acht hem hiervoor een bedrag toe te kennen;

dat dit bedrag echter niet op f 600, gelijk gevraagd, kan worden gesteld, daar de hoogte van deze som wel voornamelijk zal moeten worden geweten aan de lange duur der onderhandelingen en de vele bemoeienissen van de raadsman, als gevolg van het niet aanvaarden der minnelijke regeling, zoals deze door Wortelboer en/of Neerhout was voorgesteld;

dat de Raad ex aequo ac bono het bedrag te dezen op f 250 zal bepalen;

O. dat tegenover hetgeen aan Blazer zal worden toegewezen, wil deze niet ten nadele van Neerhout in een gunstiger positie komen, dan waarin hij zou hebben verkeerd, indien hem de panden steeds gebleven waren, zal behoren te worden bepaald:

vooreerst, dat Blazer aan Neerhout zal vergoeden f 16.000 wegens aflossing van de hypotheek ten behoeve van N.V. Progress, en f 327,11 wegens aan deze N.V. betaalde lopende rente (uiteraard niet de extra-rente ter zake van de aflossing), beide bedragen vermeerderd met rente ad 4 % per jaar van 28 Augustus 1942 af tot de dag der voldoening;

voorts, dat Blazer aan Neerhout vergoedt de betaalde kosten voor herstelwerkzaamheden ad f 9757,65 en f 342,20 voormeld, met rente ad 4 % 's jaars van de dag, respectievelijk de dagen, van betaling dezer bedragen tot de dag der restitutie, waartegenover dan Neerhout aan Blazer zal moeten overdragen al hare rechten ter zake van schadeloosstelling betreffende de onderhavige panden op de Staat en de O.O.M.;

ten slotte, dat Blazer aan Neerhout overdraagt zijn vordering op de Niederländische

Grundstück Verwaltung ter zake van het saldo der koopsom van de onderhavige onroerende goederen;

O. dat, nu Blazer in deze procedure niet meer toegewezen zal krijgen, dan hetgeen hem in der minne reeds was aangeboden, hij als de in het ongelijk gestelde partij moet worden beschouwd en in de kosten van het geding zal moeten worden veroordeeld;

Beslissende:

Verklaart nietig de overeenkomsten, waarbij buiten medewerking van Benjamin Blazer, de panden en erven, gelegen te Rotterdam aan de Noorderhavenkade no's 156 en 158, kadastraal bekend gemeente Rotterdam sectie A.B. no's 1594 en 1595 zijn verkocht en gekocht, alsmede de ingevolge die overeenkomsten gedane eigendomsoverdrachten van deze onroerende goederen, gelegen in de overschrijving der desbetreffende op 28 Aug. 1942 voor notaris G. A. E. Kuyntjes verleden acten ten hypotheekkantore te Rotterdam, respectievelijk in deel 2670 no. 29 en in deel 2670 no. 30;

Bepaalt, dat verweerster Neerhout de voormelde panden en erven ter beschikking van Blazer, als eigenaar, zal stellen en mede zal werken tot behoorlijk transport te zijnen name;

Bepaalt, dat verweerster Neerhout, tegen kwijting, aan Blazer zal betalen de navolgende bedragen:

1. f 776 voor kosten van overdracht, royement hypotheek bekrachtiging en volmacht;

2. f 185,90 voor kosten van herstel der oude hypotheek, eventueel het sluiten van een nieuwe hypotheek, groot f 16.000;

3. f 10.029,22 als netto-provenu der onroerende goederen tot 1 Jan. 1947, met de rente ad 4 % van de vóór 18 Juli 1945 verkregen opbrengsten, voor ieder ingekomen bedrag berekend van de datum van ontvangst af tot die der betaling;

4. f 250 voor kosten van rechtskundige bijstand;

Bepaalt, dat Blazer aan verweerster Neerhout zal vergoeden f 16.000 voor aflossing van de hypotheek ten behoeve van de N.V. Pensioenverzekering Mij. Progress en f 327,11 voor aan die N.V. betaalde lopende hypotheekrente, beide bedragen met de rente daarvan ad 4 % per jaar van 28 Aug. 1942 af tot de dag der betaling;

Bepaalt, dat Blazer voorts aan verweerster Neerhout terug zal betalen f 9757,65 en f 342,20 voor voldane kosten van herstelwerkzaamheden, met de rente ad 4 % 's jaars, berekend over ieder voldaan bedrag van de datum der voldoening af tot die van de terugbetaling;

Bepaalt, dat verweerster Neerhout aan Blazer zal overdragen al hare rechten ter zake van vergoeding der schade aan de voormelde onroerende goederen, welke zij — eventueel — zou kunnen geldend maken tegen de Staat der Nederlanden en de Onderlinge Oorlogsschade Verzekering-Maatschappij;

Bepaalt, dat Blazer aan verweerster Neerhout zal overdragen al zijn rechten, welke hij — eventueel — zou kunnen geldend maken tegen de Niederländische Grundstück Verwaltung ter zake van het saldo der koopsom van voormelde onroerende goederen;

Verklaart nietig de overeenkomst d.d. 28 Aug. 1942 tussen M. J. Wortelboer en de verweersters van Prooye, vervat in de daarvan opgemaakte, voor notaris G. A. E. Kuyntjes te Rotterdam verleden acte, ingeschreven ten hypotheekkantore te Rotterdam op voormelde datum in deel 1733 no. 100, voor zover daarbij door gene aan deze het recht van hypotheek is verleend op het pand en erf, gelegen te Rotterdam aan de Noorderhavenkade no. 156, kadastraal bekend gemeente Rotterdam sectie A.B. no. 1594;

Beveelt, dat de hypothecaire inschrijving te dezen zal worden doorgehaald;

Veroordeelt Blazer in de kosten van dit geding, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van verweerster Neerhout worden begroot op f 150 en aan de zijde van de verweersters van Prooye op f 50.

No. 1484

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Febr. 1949. (Mrs Prof. Wiarda, O. Schreuder en van Zeggelen).

Voor het laten behouden van de beloning door een Verwalter genoten, kan alleen dan aanleiding bestaan, indien en voorzover deze in zijn functie de onder beheer gestelde werkelijk heeft gebaat.

In casu is hiervan niets gebleken.

Gerequestreerde tot restitutie verplicht, alsmede voor de door hem gedane betalingen aan Winterhulp en Volksdienst, waardoor geen belang van verzoekster is gediend.

Aanstelling tot Verwalter nietig verklaard met veroordeling van gerequestreerde tot betaling van de bedragen en rente, zoals in het vonnis omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een verzoekschrift van de Vennootschap onder de firma M. Vorst te Amsterdam, alsmede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, als beherende een vermogen van C. F. N. Hansen;

Gehoord Mr A. B. Gomperts namens verzoekster, Mr ter Spil namens het Nederlandse Beheersinstituut, C. F. N. Hansen, alsmede de door verzoekster voorgebrachte getuigen;

O. dat het verzoek strekt tot:

1°. nietigverklaring van de rechtsbetrekking tussen verzoekster en Hansen voornoemd, ontstaan doordat Hansen met ingang van 1 Jan. 1942 door de Duitse auto-

riteiten is benoemd tot „Verwalter" over verzoekster, die in den zin der desbetreffende verordeningen een Joodse onderneming was;

2°. tot veroordeling van Hansen om aan verzoekster te betalen een bedrag van f 49.250 met een rente van 5 % van den dag der indiening van het verzoekschrift tot dien der voldoening;

O. ten aanzien van het verzoek sub 1, dat aangezien de benoeming van Hansen tot „Verwalter" over verzoekster steunde op een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan thans is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, — en een omstandigheid, op grond waarvan het ingrijpen in de rechtsbetrekkingen hierdoor ontstaan als onredelijk zou moeten worden beschouwd, — niet is gebleken, — dit verzoek kan worden toegewezen;

O. dat de schuldvordering, welke verzoekster aan haar verzoek tot nietigverklaring van bovenstaande rechtsbetrekkingen verbindt, strekt tot terugbetaling van de navolgende bedragen, welke Hansen tijdens de waarneming van zijn functie heeft betaald aan de navolgende instellingen:

aan de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (Nagu) . . .	f 48.000
van welk bedrag Hansen zelf als beloning voor zijn werkzaamheden heeft genoten een bedrag van f 25.800.	
Winterhulp	f 1.000
Nederlandse Volksdienst	f 250
	f 49.250

O. dat het Beheersinstituut tegen deze vordering bezwaren heeft gemaakt en ter toelichting van haar bezwaar heeft aangevoerd, dat de benoeming van Hansen tot beheerder over verzoekster het gevolg was van overleg met een van verzoeksters firmanten, M. O. B. Vorst, en Hansen die functie in het belang van verzoekster heeft aanvaard, — dat Hansen ingevolge opdracht van de Wirtschaftsprüfstelle verplicht was maandelijks een bedrag van f 1500 aan de Nagu over te maken, van welk bedrag f 800 per maand strekte tot beloning van Hansens werkzaamheden, — dat het onredelijk zou zijn thans ten laste van Hansen te brengen bedragen, die hij nooit genoten heeft en hem voor zijn arbeid als „Verwalter" van requestrante een adaequete beloning niet kan worden onthouden, zijnde het N.B.I. van mening, dat een bedrag van f 25.800 voor ten tijdvak van 32 maanden geen overmatige beloning kan worden geacht;

O. hieromtrent, dat inderdaad geen reden bestaat Hansen in privé aansprakelijk te stellen voor de beheerskosten, welke tijdens de vervulling van zijn functie aan de N.A.G.U. ten goede zijn gekomen, daar deze kosten een rechtstreeks gevolg waren van de onder beheerstelling, welke op zich zelf niet aan enige door Hansen verrichte handeling te wijten was;

O. echter, dat het anders is voor hetgeen uit het vermogen van requestrante aan Hansen is toegekend als beloning van de door hem aanvaarde functie van „Verwalter", welke functie berustte op een verordening van den bezetter, die thans wordt beschouwd als nimmer van kracht te zijn geweest, terwijl in geen enkel opzicht aannemelijk is gemaakt, laat staan bewezen, dat Hansen deze functie in overleg met een van requestrantes firmanten op zich zou hebben genomen;

O. dat in het laten behouden voor Hansen van deze beloning slechts aanleiding zou kunnen bestaan, indien en voorzover Hansen in zijn voormelde functie requestrante werkelijk zou hebben gebaat, doch hiervan niet is gebleken;

O. dat Hansen die beloning derhalve aan requestrante zal moeten restitueren en hetzelfde het geval is met de betalingen door Hansen uit het vermogen van requestrante gedaan aan Winterhulp en Volksdienst ten aanzien waarvan niet gesteld, of gebleken is, dat Hansen tot deze betalingen verplicht of gedwongen is, of dat enig belang van requestrante daarmede was gediend;

O. ten aanzien van de gevorderde moratoire interessen, dat het N.B.I. zich tegen toewijzing van de desbetreffende nevenvordering heeft verzet, omdat deze de paritas creditorum zou aantasten;

O. dat, indien Hansens vermogen niet voldoende zou zijn om zijn schuldeisers te bevredigen, inderdaad de toewijzing van moratoire interessen met de paritas creditorum onverenigbaar zou zijn;

O. dat, waar requestrante echter heeft gesteld, dat Hansens bezittingen niet door zijn schulden worden overtroffen en de Raad in de vermogenspositie van Hansen geen voldoende inzicht heeft gekregen de toewijzing der moratoire interessen afhankelijk zal worden gesteld van de vraag, of bij de vereffening van Hansens vermogen zal blijken, dat zijn schuldeisers integraal kunnen worden voldaan.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, ontstaan tussen verzoekster en C. F. N. Hansen door de aanstelling van C. F. N. Hansen tot „Verwalter" over de vennootschap de firma A. Vorst te Amsterdam;

Regelt de gevolgen van de nietigverklaring aldus, dat Hansen aan requestrante schuldig is te betalen een bedrag van f 27.050, vermeerderd met een rente van 5 % 's jaars met ingang van 22 Maart 1948 tot de dag der voldoening, het laatste, tenzij bij de vereffening van Hansens vermogen mocht blijken dat zijn schuldeisers niet ten volle kunnen worden voldaan;

Veroordeelt het N.B.I. als beherende het vermogen van C. F. N. Hansen tot betaling van de bedragen aan requestrante alsmede van de kosten in dit geding tot dusver aan de zijde van requestrante begroot op f 50.

No. 1485

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Jan. 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Block en van Vrijberghe de Coningh).

De premiebetaling over de jaren 1940, 1941 en 1942 is met de afkoopwaarde van de polis verrekend en het achterwege laten van betaling was derhalve geen reden tot royement. Alleen de niet-betaling van de premie, vervallende December 1943 zou hiervoor een reden kunnen zijn, daar de polis zover was uitgehold, dat de premiebetaling niet meer gedekt was.

Het royement was in strijd met de door de omstandigheden vereiste redelijkheid en billijkheid.

Verzekeringovereenkomst hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Max Konijn, q.q. bew. over Willy Levin, requestrant, gemachtigde Mrs K. J. Edersheim en I. L. Hamburg,

tegen:

Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit, gerequestreerde, gemachtigde Mr L. Salomonson.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, verzoeker bij monde van Mr I. L. Hamburg, gerequestreerde bij monde van Mr L. Salomonson, advocaten, onderscheidenlijk te Amsterdam en te Dordrecht;

O. dat Max Konijn, koopman, wonende te Voorburg in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Willy Levin, laatstelijk gewoond hebbende te Rotterdam, als zodanig benoemd door het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage op 24 October 1945 bij introductief request heeft gesteld — zakelijk samengevat;

dat Willy Levin, voor wie verzoeker in zijn gemelde hoedanigheid optreedt een levensverzekering had afgesloten bij de Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op hetLeven en tegen Invaliditeit N.V., gevestigd te 's-Gravenhage — hierna aan te duiden als de Maatschappij — blijkens polis d.d. 21 October 1936 no. 351265 en wel voor een verzekerd bedrag van f 5000 op het leven van hem zelf uit te betalen na zijn overlijden aan zijn echtgenote Eva Francina Leuvenberg, of zo hij op 15 October 1975 nog in leven mocht zijn aan hem zelf, zulks tegen een jaarlijkse premie van f 92,50 op 15 October van ieder jaar, voor het laatst op 15 October 1974, zijnde de datum van de premie-betaling later gewijzigd in 15 December;

dat verzoeker na de bevrijding van de Maatschappij heeft vernomen, dat gemelde verzekering was geroyeerd gedurende de bezetting op grond van het achterwege blijven van de premie-betaling;

op welke gronden hij heeft gevorderd het doen herleven van de tussen gerequestreerde en Levin voornoemd bestaan hebbende verzekeringsovereenkomst met bevel aan gerequestreerde om aan verzoeker uit te reiken een duplicaatpolis gelijkluidend aan de oorspronkelijke polis tegen betaling van de op dat duplicaat vallende kosten en met zodanige nadere beschikkingen als de Raad zal vermenen te behoren alles met veroordeling van de Maatschappij in de kosten;

O. dat de Maatschappij bij haar antidotaal request tegen de vordering een hierna voorzoveel nodig te bespreken verweer heeft gevoerd met conclusie tot niet-ontvankelijkheid, althans ontzegging der ingestelde vordering;

O. dat blijkens de dingtalen en de daarop ter zitting gegeven toelichtingen tussen partijen de door verzoeker aan zijn vordering ten grondslag gelegde bovenvermelde feiten vaststaan, blijkens hetwelk een en ander ten deze is voldaan aan de vereisten gesteld in art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer en de vordering in zoverre voor toewijzing vatbaar is;

O. dat het geschil tussen partijen zich dan ook beperkt tot de vraag, of naar de eisen van redelijkheid en billijkheid in verband met de omstandigheden het verzochte rechtsherstel behoort te geschieden;

O. dat de verzoeker voor een bevestigende beantwoording dier vraag heeft naar voren gebracht:

dat op de bedoelde reeds in 1936 afgesloten verzekering de premies geregeld zijn betaald, maar dat de premie-betaling te beginnen met 15 Dec. 1940 is achterwege gebleven;

dat de verzekeringnemer genoemde Willy Levin zich op 10 Mei 1940 in België bevond en niettegenstaande alle daartoe aangewende pogingen niet is geslaagd in terugkeer naar Nederland en zijn daar verblijvend gezin;

dat later de familie van Levin heeft vernomen, dat hij in September 1943 te Cannes door de Duitsers is gepakt en als Jood via Drancy is getransporteerd;

dat zijn echtgenote na 10 Mei 1940 zonder inkomsten is geweest en het geringe vermogen van genoemde Levin deel uitmaakte van een onverdeelde boedel, welke reeds spoedig na de Duitse bezetting onder beheer werd geplaatst, waarna de bestanddelen daarvan terecht gekomen zijn bij de vijandelijke onderdaan Lippmann, Rosenthal en Co te Amsterdam;

dat ook de echtgenote van Levin omstreeks eind Augustus/begin September 1942 is moeten onderduiken, doch kort daarna in handen van de vijand is gevallen, waarna zij in de concentratiekampen is terecht gekomen;

dat derhalve ten deze heeft bestaan feitelijke onmogelijkheid tot premie-betaling, op welke gronden van zijnentwege is betoogd, dat overeenkomstig de vaste recht-

spraak van de Raad het vervallen van de verzekering wegens wanbetaling der premie als in strijd met de goede trouw moet worden aangemerkt, medebrengende, dat herleving der rechtsbetrekking naar de eisen van redelijkheid en billijkheid behoort te geschieden, een en ander nader geadstrueerd bij pleidooi;

O. dat vanwege verzoeker ter zitting van de Raad nog is overgelegd een document afkomstig van de Service Européen des Recherches, waaruit blijkt de juistheid van zijn stelling omtrent het afvoeren van Levin per 7 October 1943 naar Auschwitz;

O. dat na die productie de Maatschappij die omstandigheid niet heeft weersproken en deze derhalve tussen partijen vaststaat;

O. dat evenwel de Maatschappij desalniettemin in een uitvoerig betoog, deels van feitelijke, deels van juridische aard, heeft uiteengezet, dat het gevorderde herstel niet alleen niet is in overeenstemming met de redelijkheid en billijkheid, doch zelfs geacht worden kan daarmede in strijd te zijn;

O. dat dit feitelijk verweer steunt op de navolgende gronden:

Voor de op 15 October 1937 vervallende premie der onderwerpelijke verzekering werd uitstel van betaling verzocht, waarna deze eerste begin Januari 1938 werd betaald.

Wederom werd voor de per 15 October 1939 vervallen premie uitstel van betaling gevraagd op grond van Levin's wonen in het buitenland, waarna betaling volgde per begin Januari 1940.

Op 13 Dec. 1940 verzocht de echtgenote van Levin uitstel van betaling der premie onder mededeling, dat haar wederhelft, die in Antwerpen vertoefde, bij het uitbreken van de oorlog naar Frankrijk was uitgeweken.

Op 20 Dec. 1940 deelde de Maatschappij mede, dat zij de premie voorlopig uit de afkoopwaarde zou voldoen, onder toevoeging, „dat, zodra nader contact met verzekerde mogelijk zal zijn in nader overleg met hem een regeling aangaande de aanzuivering van de achterstand getroffen worden kan."

Op een vanwege de Maatschappij op 9 December 1941 genomen informatie verzocht de echtgenote van Levin dezelfde regeling te treffen als in het afgelopen jaar.

Uit het request blijkt, dat met de verzekerde tot midden 1943 contact heeft bestaan, doch enige poging om alsnog met de Maatschappij een regeling te treffen omtrent aanzuivering van de achterstand werd nimmer ondernomen.

In December 1940 en trouwens nog in December 1941 bestond voor de echtgenote van Levin geen door de Duitsers uitgevaardigd verbod tot premiebetaling over te gaan.

Door de premiebetaling in December 1940, 1941 en in 1942 achterwege te laten heeft die echtgenote de polis zover uitgehold, dat de in December 1943 vervallen premie niet meer door de waarde van de verzekering gedekt werd.

O. dat ten deze is van belang, dat op grond van de voorbedoelde door verzoeker ter zitting overgelegde verklaring van de Service Européen des Recherches een gegrond vermoeden bestaat, dat de verzekeringnemer Levin op 15 Dec. 1943, toen naar eigen stelling van de Maatschappij de verzekering wegens niet-betaling der premie werd geroyeerd reeds was overleden en — waar door dit overlijden de premie per dien datum niet meer zou zijn verschuldigd — alsdan niets zich verzet tegen het verzochte herleven der verzekering, gelijk ook vanwege de Maatschappij ter zitting toegegeven is;

O. dat mitsdien nog slechts onder de ogen valt te zien de vraag, of, indien op die 15e Dec. 1943 Levin nog in leven was, toen de premie per die datum verviel, redelijkheid en billijkheid zich verzetten tegen het ook alsdan doen herleven der verzekering;

O. dat de vaststaande feiten die gevolgtrekking niet rechtvaardigen;

O. dat ten deze niet is van belang, hoe het verloop van feiten ten aanzien der premiebetalingen in de voorliggende periode is geweest;

O. dat immers de voor de datum van 15 Dec. 1943 vervallen en niet betaalde premies door de Maatschappij zijn geïncasseerd, overeenkomstig hare desbetreffende uit krachte der polis op haar rustende verplichting door de z.g. uitholling der polis en dat het royement uitsluitend steunt op de niet-betaling der premie per 15 Dec. 1943;

O. dat als niet weersproken vaststaat, dat per 15 Dec. 1943 zowel de verzekeringnemer Levin zelf blijkens meerbedoeld bescheid als zijn echtgenote, wijl zij het tot haar veiligheid raadzaam heeft geoordeeld in eind Augustus/begin September 1943 onder te duiken, in de feitelijke onmogelijkheid verkeerde de premie te voldoen en de Raad geen termen vindt af te wijken van zijn reeds bij herhaling te dien aanzien ingenomen standpunt, dat uitvoering der overeenkomst te goeder trouw zich verzet tegen royement der verzekering gedurende de jaren der bezetting op grond van uitblijven van premiebetaling, wijl in die periode tal van personen door dan wel in verband met de maatregelen van de vijand in de practische onmogelijkheid verkeerden hunne geldelijke verplichtingen na te komen en het in zodanig geval naar scherpte van recht toepassen van uit krachte ener overeenkomst door die niet-betaling in het leven geroepen gevolgen zeker niet is in overeenstemming met de eis van goede trouw, indien met enige waarschijnlijkheid viel aan te nemen, dat de betrokkene was Jood;

O. dat daaraan niet afdoet gelijk de Maatschappij kennelijk beoogt te betogen, dat het gevolg van royement der verzekering wegens de wanbetaling der premie per 15 December 1943 niet had behoeven in te treden, ware het niet, dat ook reeds vorige premies niet waren betaald, immers, indien regelmatig de vorige premies waren voldaan, de polis per 15 December 1943 nog genoegzame waarde had om daarop de termijn

van 15 December 1943 te verhalen, terwijl ten tijde van het vervallen dier premies, noch ten aanzien van de verzekerde, noch ten aanzien van zijn echtgenote van feitelijke- of economische onmogelijkheid tot premie-voldoening sprake was;

O. dat toch blijkens het omtrent de gevolgen van niet-betaling der premie in de polis bepaalde, aan de verzekeringnemer het recht toekomt een of meer premies onbetaald te laten, zonder daaruit voortvloeiend royement, mits zorgende, dat, nadat de waarde der polis is uitgeput, de premiebetaling regelmatig geschiedt, welk recht onafwijsbaar valt te concluderen uit de in de polis aan de Maatschappij opgelegde verplichting om bij niet-voldoening der premie, alvorens tot royement over te gaan, de premie uit de waarde der polis te verhalen;

O. dat bovendien door de Maatschappij niet is weersproken, dat harerzijds niet is nagekomen het in de polis bepaalde in art. 6 lid 3 en derhalve te meer grond bestaat het per 15 Dec. 1943 royeren der verzekering in strijd met de goede trouw te oordelen;

O. dat nu weliswaar de Maatschappij in het juridische gedeelte van haar uiteenzettingen heeft gepoogd de Raad terug te voeren van de dwaalwegen, waarop hij zich — naar het oordeel der Maatschappij — met zijn rechtspraak te dezer zake heeft begeven, doch de Maatschappij in die poging niet is geslaagd;

O. dat het betoog der Maatschappij in zijn zakelijke samenvatting hierop neerkomt:

In zijn beroep op de goede trouw bij de uitvoering der overeenkomst van verzekering vereist zoekt de Raad kennelijk aansluiting bij art. 1374 B. W. echter ten onrechte, wijl:

a. de verzekeringsovereenkomst niet bevat een verbintenis van de verzekeringnemer tot betaling der premie, doch hem te dier zake geheel vrijlatende, de premiebetaling slechts stelt als voorwaarde voor zijn recht op uitkering;

b. daaruit volgt, dat ten onrechte nietbetaling der premie onder zekere omstandigheden door de Raad als overmacht wordt gezien, immers overmacht is een oorzaak, welke niet-nakomen ener verbintenis onthoudt van de andere naar de algemene voorschriften daaraan verbonden gevolgen;

c. het voorschrift van art. 1374 B. W. kan niet tengevolge hebben, dat een overeenkomst in haar wezen wordt gewijzigd, hetgeen ten deze geschiedt door aan wanbetaling der premie het gevolg van royement der verzekering te onthouden;

O. dat een en ander evenwel is onjuist;

O. voor wat betreft onder a, dat het standpunt der Maatschappij als zoude haar polissen voor de verzekeringnemer niet scheppen een verbintenis, immers een verplichting tot betaling der premie, is onverenigbaar met de inhoud der polis, waarin bij herhaling sprake is van „de verschuldigde premie" welke woorden onafwijsbaar wijzen op een bestaande verplichting tot premiebetaling, waarbij hier in het midden gelaten worden kan dat aan die verplichting geen vordering tot nakoming is verbonden;

voor wat betreft onder b, wijl naar het onder a overwogene ten deze terecht van „overmacht" kan worden gesproken als een van een verbintenis bevrijdende oorzaak, terwijl, zelfs al zoude de premie-betaling niet zijn een gehoudenheid van de verzekeringnemer doch slechts een voorwaarde, waaraan hij te voldoen heeft, wil hij zijn aanspraken uit de overeenkomst kunnen doen gelden, dan nog de term „overmacht" niet zoude zijn misplaatst als aanduidende een oorzaak, welke de verzekeringnemer niet valt toe te rekenen, doch die hem in de onmogelijkheid heeft gebracht die voorwaarde te vervullen ondanks zijn daartoe strekkend verlangen; voor wat betreft onder c, wijl de Maatschappij voorbijziet, dat de Raad bevoegd is de voorschriften van het gemene recht te hanteren naar redelijkheid en billijkheid, waaruit resulteert des Raads bevoegdheid anders te jugeren dan naar de gemene wetsbepalingen;

O. dat voorts de Maatschappij nog heeft aangevoerd, dat uit het standpunt van de Raad de conclusie valt af te leiden, dat de overeenkomst rechtens niet vervallen is wegens niet-betaling der premie, doch, dit zo zijnde, voor een vordering tot herstel ener niet-tenietgegane rechtsbetrekking geen plaats is;

O. dat ook hierin de Raad de Maatschappij niet volgt;

O. dat de beslissing van de Raad niet inhoudt, dat de verzekering niet is tenietgegaan door royement steunende op niet-betaling der premie, doch integendeel, dat de Maatschappij de tussen haar en de verzekeringnemer bestaande rechtsband heeft geslaakt, doch dit heeft gedaan in strijd met de in verband met de bijzondere omstandigheden vereiste redelijkheid en billijkheid, weshalve die band wordt hersteld;

O. dat het door de Maatschappij nog zijdelings gevoerde verweer, dat wellicht het overlijden heeft plaats gevonden onder zodanige omstandigheden, dat zij niet tot uitbetaling is gehouden haar niet kan baten, wijl harerzijds geen enkel feit is gesteld, dat in die richting wijzen zou;

O. dat tenslotte de Maatschappij nog heeft gewezen op het bedenkelijke gevolg, hetwelk voor de verzekeringsmaatschappijen is verbonden aan de rechtspraak van de Raad op dit stuk, het gevolg n.l. dat thans de verzekeringnemer het in de hand heeft om naar gelang zijn belang zulks medebrengt, al dan niet herstel te vragen van een wegens wanbetaling der premie geroyeerde verzekering en die mogelijkheid zelfs nog zover reikt, dat een thans nog levende verzekeringnemer, wiens polis destijds werd geroyeerd, een vordering tot herstel niet instelt, als zijn belang dat medebrengt om af te wachten, of wellicht nog voordat de termijn tot vragen van herstel is verstreken hij overijldt, het aan zijn erfgenamen over-

latende, alsdan alsnog herstel te verzoeken;

O. dat de Raad voor die consequentie van zijn rechtspraak geenszins de ogen sluit, doch eensdeels erop wijst, dat aan ieder, wie een rechtsvordering toekomt, nu eenmaal de vrijheid is gelaten deze in overeenstemming met hetgeen zijn belang medebrengt, al dan niet in te stellen en voor wat betreft het laatste gedeelte van dat betoog opmerking verdient, dat geenszins de Raad als algemene regel heeft gesteld, dat royement ener verzekering op grond van tijdens de vijandelijke bezetting uitgebleven premiebetaling „onder geen voorwaarde" geacht worden kan te goeder trouw te zijn geschied, doch de Raad telkens zijn uitspraak geeft in een bepaald hem ter berechting voorgelegd geval en mitsdien de uitspraak geen verdere betekenis heeft dan dat voor dat geval zodanig royement onder zekere omstandigheden strijdig was met de naar redelijkheid en billijkheid te toetsen goede trouw, zodat al moge uit de gewezen uitspraken een algemene lijn te trekken zijn voor gevallen waarin de omstandigheden van gelijke of vrijwel gelijke aard zijn als in reeds gevallen beslissingen, dit de Raad niet mag noch kan weerhouden tot een andere uitspraak te komen, bijaldien het ingetreden royement niet geoordeeld kan worden te zijn in strijd met de goede trouw aan de zijde van de verzekeringsmaatschappij in acht te nemen, of zelfs verdergaand nog het verzoek tot rechtsherstel apertelijk tegen de goede trouw aan de zijde van verzoeker zoude ingaan;

O. dat op grond van al het vorenstaande de vordering voor toewijzing vatbaar is in voege, als hierna zal geschieden;

Rechtdoende:

Doet herleven de ten processe bedoelde bij polis No. 551265 gesloten overeenkomst van verzekering tussen Willy Levin en de Eerste Nederlandsche Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., gevestigd te 's-Gravenhage;

Veroordeelt de verzoeker in zijn hoedanigheid om alsnog aan de Maatschappij te betalen de achterstallige en niet betaalde premies, doch uiterlijk tot de datum van overlijden van de verzekeringnemer en voorzoverre die premies niet reeds zijn verhaald op de waarde der polis, met bevoegdheid aan de zijde van de verzoeker desgewenst ook laatstbedoelde premies alsnog te voldoen, zullende van elke te betalen premie een rente verschuldigd zijn van 4 % per jaar sedert de vervaldagen tot aan de betaling;

Wijst af het anders of meer gevorderde;

Veroordeelt de Maatschappij in de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker gevallen en nog te vallen en tot op deze uitspraak aan zijn zijde begroot op

---

No. 1486

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Januari 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

De oude eigenaar, die in zijn rechten wordt hersteld, dient zo volledig mogelijk herstel te verkrijgen vóór dat aan hen die te kwader trouw het geroofde goed kochten of daarop zekerheid verkregen, enig recht kan worden toegekend op baten die in verband met de rooftransactie's zijn vrijgekomen.

De bijzondere positie van de Centrale levert geen grond op haar regres toe te staan ten nadele van de oude eigenaar.

De vordering op de instantie waaraan de koopsom is afgedragen, komt in de eerste plaats toe aan verzoeker tot verhaal van zijn schade en het restant aan de Centrale in mindering harer vordering op de oorlogskoper, aan wien de Centrale een lening heeft verstrekt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

J. de Kadt, wonende te New-York, requestrant, gem. Mrs K. J. Edersheim en I. L. Hamburg,

tegen:

N.V. De Centrale Arbeiders Verzekerings- en Depositobank, gem. Mr S. van Oven.
Nederlands Beheersinstituut, q.q. beh. Hans Richard Kurt Frauendorf.
Nederlands Beheersinstituut, Vert. Haarlem, q.q. beh. vermogen Johanna Ilse Maria Käthe Schaller, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het proces-verbaal d.d. 26 Nov. 1947 opgemaakt door Notaris J. Brants te Haarlem van zwarigheden ontstaan bij het beproeven van een minnelijke regeling ten aanzien van een geschil over onroerend goed onder meer tussen Jacques de Kadt wonende te New-York en de N.V. Centrale Arbeiders Verzekerings- en Depositobank te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Centrale;

Gelezen het advies d.d. 2 Dec. 1947, aan deze Afdeling uitgebracht door de gedelegeerde van de Afdeling onroerende Goederen te Haarlem;

Nog gelezen: a. het request d.d. 17 Dec. 1947 van Jacques de Kadt, koopman, wonende te New-York, ten deze domicilie kiezende ten kantore van Mrs K. J. Edersheim en I. L. Hamburg te Amsterdam, waarbij op gronden, welke hieronder voor zover nodig bespreking zullen vinden, wordt verzocht:

1. nietig te verklaren, althans te verklaren voor recht dat nietig is het hierboven vermelde recht van hypotheek gevestigd ten behoeve van gerequestreerde op vermeld onroerend goed;

2. de Bewaarder der Hypotheken te

Haarlem te gelasten de in verband hiermede vereiste aantekeningen in de onder zijn berusting zijnde openbare registers aan te brengen en door te halen de hypothecaire inschrijving van de vermelde hypotheek ten behoeve van gerequestreerde;

Alles met zodanige nadere beschikkingen als de Raad zal vermenen dat behoort en met veroordeling van gerequestreerde in de kosten;

b. het antwoord d.d. 10 Maart 1948 van de Centrale hiertoe concluderende, dat de Raad bij nietigverklaring van het zakelijk recht van de Centrale de door verzoeker en de Centrale geleden schade gedeeld te doen dragen en in elk geval aan de Centrale bij voorkeur zal worden gecedeerd elk recht op schadevergoeding op Frauendorf en elke andere instantie tot het bedrag van de door de Centrale geleden schade, kosten rechtens;

c. een schrijven met conclusie tot referte van het Nederlandse Beheersinstituut in zijn kwaliteit van beheerder over het vermogen van Frauendorf en van Mevr. Schaller d.d. 24 Maart 1948;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 4 Nov. 1948, requestrant vertegenwoordigd door Mr I. L. Hamburg, de Centrale bij monde van Mr S. van Oven, en het Nederlandse Beheersinstituut in zijn kwaliteit voornoemd vertegenwoordigd door Mr E. E. Poublon, die namens het Instituut verklaarde zich aan 's Raads prudentie te refereren;

Gezien de overgelegde stukken, waaronder een aan requestrant verleende vergunning van de Nederlandsche Bank d.d. 14 Januari 1948;

O. wat de feiten betreft, dat tussen partijen vaststaat, dat de Kadt op 10 Mei 1940 eigenaar was van een perceel met villa te Aerdenhout, Westerlaan No. 22, kadastraal bekend gemeente Bloemendaal Sectie B. no. 4220;

dat genoemd perceel op 15 Sept. 1942 door H. R. K. Frauendorf in zijn kwaliteit van beheerder over vijandelijk vermogen is verkocht en overgedragen aan de Rijksduitse J. I. M. K. Schaller, buiten gemeenschap gehuwd met Dr Hans Fuchs, over wier vermogen, thans op de Nederlandse Staat is overgegaan, het Nederlandse Beheersinstituut het beheer voert;

dat vermeld onroerend goed, tevoren niet belast met hypotheek, door de koopster Schaller bij akte op 15 September 1942 voor notaris van Cranenburgh te Haarlem verleden werd belast met een hypotheek tot zekerheid van een schuld wegens geleend geld ten behoeve van de Centrale, thans pro resto bedragende f 26.960 en rentende 4 % 's jaars;

dat bij akte van rechtsherstel op 26 Nov. 1947 ten overstaan van notaris Brants te Haarlem verleden, requestrant de Kadt in zijn eigendomsrecht op bovengenoemd perceel hersteld werd en werd vastgesteld, dat aan verzoeker de Kadt ten laste van Mevr. Schaller toekomt een vordering groot f 8881,35 wegens de door haar van dit onroerend goed genoten netto baten, wegens te haren laste komende kosten van rechtsherstel, vermeerderd met rente ad 4 % 's jaars;

O. dat de Centrale, na zich aanvankelijk tegen doorhaling van de te haren behoeve door Mevr. Schaller óp meergenoemd perceel verleende hypotheek te hebben verzet, dit verweer op grond van de sindsdien gevestigde jurisprudentie van deze Raad heeft laten varen, zodat de vorderingen door requestrant bij zijn introductief request sub 1 en 2 gedaan, voor onmiddellijke toewijzing vatbaar zijn;

O. dat dientengevolge tussen partijen als enig geschilpunt overblijft de vraag, of de vordering tot terugbetaling van de door Mevr. Schaller aan Frauendorf voor het meergenoemd perceel betaalde koopprijs, aan de Kadt behoort te worden toegekend, die hiermede het hem toekomend bovenomschreven exploitatiesaldo en de kosten van rechtsherstel zou mogen verrekenen, dan wel aan de Centrale tot dekking van haar vordering op Mevr. Schaller, waarvan de zakelijke zekerheid komt te vervallen;

O. hieromtrent, dat namens de Kadt is betoogd, dat tengevolge van de verkoop van het perceel aan Mevr. Schaller, waardoor het bezit daarvan voor hem was verloren gegaan, voor de Kadt een vordering ten belope van de kooppenningen zou zijn ontstaan op Frauendorf, of op degene aan wie Frauendorf, die slechts als „Verwalter" optrad, de kooppenningen heeft afgedragen;

dat deze vordering een tegenprestatie is in de zin van het vijfde lid van art. 27 van het Besluit E 100, zodat deze weliswaar door de oude eigenaar, de Kadt, op tafel moet worden gelegd, doch de laatste volgens de rechtspraak van de Raad, gerechtigd is daarvan af te houden hetgeen hij van degene, van wie hij deze tegenprestatie heeft ontvangen, in casu Mevr. Schaller, nog te vorderen heeft;

O. dat deze redenering echter geen hout snijdt;

dat immers toen de verkoop van het onroerend goed van de Kadt door Frauendorf aan Mevr. Schaller plaats greep bij deze transactie of tengevolge daarvan geen vordering tot restitutie van kooppenningen van de Kadt op Frauendorf ontstond, aangezien de verkoop van joodse goederen tijdens de bezetting door de Niederländische Grundstücksverwaltung, of door een Verwalter op grond van de Verordening 26/1940 op het vijandelijk vermogen, geheel buiten de werkelijke joodse eigenaren om geschiedde en naar bezettingsrecht geen recht van de beroofden op de kooppenningen werd erkend;

dat een vordering van de Kadt op Frauendorf tot restitutie van de kooppenningen in het stelsel van het Besluit E 100, namelijk eerst haar oorsprong vindt in de toepassing der bepalingen van het rechtsherstel, waarbij erkend wordt, dat Frauendorf de eigendom van de Kadt verkopende aan deze ook

de kooppenningen heeft te verantwoorden, maar dan ook art. 27, 5 E 100 hier niet van toepassing is;

O. dat de vraag, die dan echter ter beantwoording overblijft deze is of bij de regeling van de gevolgen van het rechtsherstel door de Raad in opvolging van art. 26, naar redelijkheid en billijkheid de blote erkenning van een vordering als bovengezegd van de Kadt op Frauendorf medebrengt, dan wel een voorrecht op de kooppenningen (hetzij in de vorm van een pandrecht, hetzij door rechtstreekse toekenning van de eigendom van die vordering) aan de Centrale moet worden toegekend, nu beiden met een door geen zekerheid gedekte, waarschijnlijk waardeloze vordering op Mevr. Schaller, die uit haar zak de kooppenningen aan Frauendorf betaalde, blijven zitten;

O. hieromtrent, dat de Raad reeds meerdere malen heeft beslist, dat voorop dient te staan, dat als regel de oude eigenaar, die in zijn rechten wordt hersteld, zo volledig mogelijk herstel dient te verkrijgen vóórdat aan hen die te kwader trouw het geroofde goed kochten of daarop zekerheid verwierven enig recht kan worden toegekend op baten, die in verband met de rooftransacties zijn opgekomen betreffende het goed;

dat de Raad hierbij niet uit het oog verliest, dat de Centrale bij deze vraag in een bijzondere positie verkeert, doordat zij tijdens de bezetting onder een haar opgedrongen bestuur heeft gehandeld en haar kwade trouw hieruit is voortgevloeid, doch dit op zichzelf nog geen grond oplevert om haar voor de haar hieruit opkomende schade op zodanige wijze regres toe te staan, dat de oude eigenaar, die met haar, de Centrale, niets uitstaande had, hierdoor niet aan zijn volle trek zoude kunnen komen;

O. dat de Raad op deze gronden van oordeel is, dat de vordering op Frauendorf, of op de instantie door wie tenslotte de door Mevr. Schaller betaalde kooppenningen zijn afgedragen, aan partij de Kadt toekomt, met bepaling, dat voor zover het bedrag dat partij de Kadt uit deze hoofde ontvangt meer bedraagt dan hetgeen hij in verband met dit rechtsherstel van Mevr. Schaller te vorderen heeft, door hem zal worden uitgekeerd aan de Centrale, zulks in mindering van de vordering van deze op genoemde Mevr. Schaller;

O. dat de Centrale, waar zij in het ongelijk is gesteld en door haar ongemotiveerde tegenstand tegen de doorhaling van de hypotheek in de eerste plaats het proces-verbaal van zwarigheden en de overige kosten voor de Afdeling Onroerende Goederen gemaakt, heeft veroorzaakt, in alle kosten behoort te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe.

Verklaart nietig de bij akte van 15 Sept. 1942 voor notaris J. Brants te Haarlem gevestigde en diezelfde dag ten hypotheekkantore te Haarlem in deel 1066 No. 93 ingeschreven hypotheek ten laste van het perceel kadastraal bekend gemeente Bloemendaal Sectie B. No. 4220 en ten behoeve van de N.V. Centrale Arbeiders Verzekerings- en Depositobank te 's-Gravenhage,groot in hoofdsom oorspronkelijk f 30.000.

Machtigt, zo nodig gelast de Bewaarder der hypotheken te Haarlem hiervan aantekening te doen in zijn registers.

Verstaat, dat de vordering op Frauendorf, of op de instantie aan wie tenslotte de door Mevr. Schaller betaalde kooppenningen zijn afgedragen, aan partij de Kadt toekomt met de bepaling, dat voor zover het bedrag dat partij de Kadt uit deze hoofde ontvangt meer bedraagt dan hetgeen hij in verband met dit rechtsherstel van Mevr. Schaller te vorderen heeft, door hem zal worden uitgekeerd aan de Centrale, zulks in mindering van de vordering van deze op genoemde Mevr. Schaller.

Veroordeelt de Centrale tot betaling van de kosten van het door notaris Brants opgemaakte proces-verbaal van zwarigheden en van die aan de Afdeling Onroerende Goederen toekomende en de kosten van rechtsbijstand aan requestrant voor die Afdeling verleend, de laatste begroot op f 175.

Veroordeelt de Centrale in de kosten van de procedure voor deze Afdeling gevoerd, aan de zijde van requestrant gevallen tot op heden begroot op f 125.

No. 1487

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 Januari 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Verzoekster heeft ter zake van rechtsherstel van een overeenkomst van levensverzekering gedagvaard voor de Rchtbank en is na een afwijzend vonnis hiervan in appèl gekomen.

Hangende de appèl-procedure voor het Gerechtshof is gelijk verzoek aanhangig gemaakt bij de Afdeling Rechtspraak.

Een goede procesorde brengt mede, dat geen twee beslissingen naast elkaar worden gegeven; de Raad houdt derhalve de beslissing aan totdat de zaak bij de gewone rechter zal zijn beëindigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 19.)

1. Sara Cohen, wonende te Amsterdam, 2. Johanna Cohen, wonende te Jeruzalem, requestranten, gemachtigde Mr W. L. Spyer

tegen:

De Nationale Levensverzekering Bank N.V., gerequestreerde, gemachtigde Mr G. J. Lycklama à Nijeholt.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen twee gelijkvormige verzoekschriften d.d. 17 Oct. 1947, het eerste ter Griffie van deze Raad geregistreerd onder R. 7817, het tweede onder R. 7818, van Sara en Jo-

hanna Cohen, wonende de eerste te Amsterdam, de tweede te Jeruzalem, beide domicilie kiezende aldaar ten kantore van hun gemachtigde Mr W. L. Spyer;

Gelezen de antwoorden d.d. 1 April 1948 en 17 Dec. 1947 van de Nationale Levensverzekeringbank N.V., hierna te noemen De Nationale te dezer zake domiciile kiezende te Rotterdam ten kantore van haar procureur Mr G. J. Lycklama à Nijeholt, concluderende tot afwijzing der gedane verzoeken met veroordeling van verzoekster, in de kosten van het geding;

Gehoord partijen bij monde van hun respectievelijke gemachtigden, Mr S. Boas en Mr F. J. Kranenburg ter terechtzitting van 26 Nov. 1948;

Gezien de overgelegde stukken, waaronder een Vergunning van de Nederlandse Bank d.d. 10 Dec. 1948;

O. dat partijen de gezamenlijke behandeling van beide zaken hebben verzocht, waartegen bij de Raad geen bezwaar bestaat, zodat dit verzoek is toegestaan;

O. dat de procureur van eiseressen ter terechtzitting heeft verzocht het oorspronkelijk verzoekschrift te mogen wijzigen, waartegen door de procureur van gedaagde geen bezwaar is gemaakt, terwijl na het mondeling antwoord met instemming en medewerking van laatstgenoemde een tweede wijziging is aangebracht, tegen alle welke wijzigingen ook bij de Raad geen bezwaar bestaat, zodat het petitum van verzoekschrift R. 7817 tenslotte is komen te luiden:

dat het de Raad behage, voor geval hij van oordeel mocht zijn, dat de onderhavige verzekeringsovereenkomst is beëindigd, door de betaling van de „afkoopwaarde" ad f 1369 aan Lippmann, Rosenthal en Co, Sarphatistraat en de rechten van verzoeksters als begunstigden zijn te niet gegaan;

1. Nietig te verklaren de beëindiging van de bovenomschreven levensverzekeringsovereenkomst en de terzake van deze verzekering op of omstreeks 4 Mei 1944 door gerequestreerde aan Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat als „afkoopwaarde" gedane betaling van f 1369;

2. te doen herleven de overeenkomst van levensverzekering, onder 258769 tussen Marcus Cohen en gerequestreerde gesloten;

3. gerequestreerde te veroordelen aan verzoeksters tegen kwijting te betalen:

a. een bedrag ad f 2000, onder aftrek van de premiën, welke eventueel tot aan het overlijden van Marcus Cohen verschuldigd zouden zijn geworden, doch onbetaald zijn gebleven;

b. de rente ad 5 % 's jaars over het ingevolge a berekende bedrag van de dag van het overlijden van Marcus Cohen af tot die der voldoening;

4. te verstaan, dat gerequestreerde recht heeft op terugvordering van Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat van het onverschuldigd betaalde bedrag ad f 1369 met bepaling, dat voorzover dit bedrag op rekening van Marcus Cohen mocht zijn geboekt, overboeking daarvan in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

5. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van het geding;

en verzoekschrift R. 7818 als overeenkomstig gewijzigd moet worden beschouwd;

O. dat feitelijk tussen partijen vaststaat:

dat Marcus Cohen op 26 Maart 1925 en 14 April 1926 met de Nationale verzekeringsovereenkomsten aanging, respectievelijk geconstateerd bij polissen no's 254113 en 258769 (waarop betrekking hebben verzoekschrift 7818 en 7817) waarbij op het leven van Marcus Cohen bedragen van respectievelijk f 3000 en f 2000 werden verzekerd tegen de premies en op de voorwaarden als in de requesten vermeld en uit te keren op 1 April 1948, indien de verzekerde dan nog in leven is aan hemzelf of na het overlijden van verzekerde, indien dit vóór die datum plaats vindt aan de wettelijke erfgenamen van de verzekerde, terstond na diens overlijden;

dat Marcus Cohen op of omstreeks 4 Juni 1943, te Sobibor is overleden;

dat de Nationale, onkundig aan deze moord door de Duitsers, krachtens de verordening 54/1943 op 26 Juli 1943 de afkoopwaarde van polis 254113 ad f 2078 en op 4 Mei 1944 de afkoopwaarde van polis 258769 ad f 1369 bij Lippmann Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam, heeft gestort;

dat verzoeksters betreffende de verzekeringsovereenkomst, geconstateerd bij polis no. 254113 (zaak R. 7818) gedaagde hebben gedagvaard voor de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam welk college bij vonnis d.d. 18 Februari 1948, waartegen door requestranten appel is aangetekend, heeft overwogen, „dat de Nationale tot het door aan Lippman betaalde bedrag vooralsnog als gekweten is te beschouwen, ook jegens eigenaressen, nu vaststaat, dat omtrent deze betaling door de Raad voor het Rechtsherstel nog geen voorzieningen zijn getroffen," endienovereenkomstig heeft beslist;

O. dat niet geheel duidelijk is of ten aanzien van de verzekeringsovereenkomst geconstateerd bij polis no. 258769 door requestranten ook reeds aan hun voornemen om een vordering tegen gerequestreerde bij de gewone rechter aanhangig te maken is gevolg gegeven, op welk verschil tussen beide zaken, R. 7818 en R. 7817, hieronder, indien nodig, zal worden gelet;

O. dat door beide partijen eendrachtig is verklaard, dat zij van mening zijn, dat door de betaling van de „afkoopwaarde" der verzekeringen aan Lippmann, na de dood van de verzekerde Marcus Cohen, de rechten van verzoekster als begunstigden niet zijn tenietgegaan en geen wijziging in de rechtsbetrekkingen tussen partijen heeft plaats gehad;

O. dat de Raad zich met deze mening echter niet kan verenigen;

dat deze Raad naar zijn opdracht in Besluit E 100 zich immers heeft af te vragen of tijdens de bezetting krachtens het bezet-

tings„recht" en dit dan verstaan als ware het wezenlijk recht, gelijk het door de Duitse bezettingsoverheid is bedoeld, rechtsbetrekkingen tussen partijen zijn ontstaan, tenietgegaan of gewijzigd, om dan te oordelen of het nalaten van 's Raads ingrijpen redelijk of onredelijk moet worden geacht;

dat nu in het onderhavige geval door de op grond van de Verordening 54/1943 gedane storting bij Lippmann, van de z.g. „wederinkoopwaarde" der verzekeringen volgens dit bezettings„recht" aan het naar de Nederlandse wet bestaande recht van requestranten een einde kwam, daar het blijkens de artikelen 2 en 3 der genoemde Verordening de bedoeling was mede alle Joodse verzekeringsovereenkomsten te doen eindigen omtrent welker bestaan en inhoud, door de ongewisheid van het nog in leven- of overlijden-zijn van de verzekerde persoon, onzekerheid mocht bestaan;

O. dat er mitsdien, gelijk reeds vele malen door de Raad, in gevallen als het onderhavige werd overwogen, reden voor zijn ingrijpen zou bestaan, nu dit door requestranten, voor geval de Raad van oordeel is, dat de onderhavige verzekeringsovereenkomsten zijn beëindigd, wordt verzocht, doch tevoren moet worden beslist, of, indien een vordering van begunstigden uit een verzekeringsovereenkomst alreeds bij de gewone rechter is aangebracht een vordering van diezelfde begunstigden tegen dezelfde partij uit dezelfde overeenkomst nog wel bij de Raad ontvankelijk is;

O. dienaangaande, dat art. 19, E 100, indien geen der partijen zich hiertegen verzet, blijkens het derde lid toestaat, dat door de gewone rechter een vordering gegrond op het gemene recht (want de beoordeling van een vordering steunende op de bepalingen van E 100 staat niet te zijner competentie) in behandeling wordt genomen, ook al zou naar aanleiding van materieel dezelfde zaak, een rechtsherstel-vordering door deze Raad kunnen worden ontvangen;

O. echter, dat indien een partij deze weg naar de gewone rechter eenmaal is gegaan een goede proces-orde medebrengt, dat niet beide rechters — de gewone rechter en deze Raad — hun beslissingen naast elkaar geven, doch deze Raad geen oordeel zal vellen zolang de gewone rechter zijn oordeel niet zal hebben opgeschort om een beslissing van deze Raad af te wachten of hetzij een in kracht van gewijsde gegane eindbeslissing zal hebben gegeven dan wel het proces voor hem op andere wijze zal zijn beëindigd, apdat aldus alle tegenstrijdigheid in beslissingen van de gewone rechter en van deze Raad zal worden vermeden;

O. dat de Raad derhalve de beslissing in zaak R. 7818 zal aanhouden totdat in de overeenkomstige zaak voor de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam aanhangig gemaakt op de boven aangegeven wijze tot een voorlopig of definitief einde zal zijn gebracht,terwijl het dienstig voorkomt ook de beslissing in zaak R. 7817 hierop te laten wachten nu op verzoek van partijen de behandeling van beide zaken is gevoegd en requestranten uitdrukkelijk hun voornemen om ook deze zaak bij de gewone rechter aanhangig te maken hebben uitgesproken;

Rechtdoende:

Houdt de beslissing in beide zaken aan totdat in het, deze zaken betreffende bij de gewone rechter aanhangig gemaakte proces bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis zal zijn beslist of dit op andere wijze zal zijn beëindigd, dan wel in afwachting van een uitspraak van deze Raad zal zijn geschorst, waarna elk der partijen bevoegd zal zijn de voortzetting der behandeling te verzoeken.

No. 1488

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Maart 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff).

Het sluiten van een verzekering tegen oorlogsmolest en het deelnemen in de O.O.M. door een beheerder van onroerende goederen is te beschouwen als een daad van normaal beheer, zodat een ingrijpen in deze rechtsbetrekkingen onredelijk zou zijn, Ook het feit dat de beheerder zich als eigenaar van de onroerende goederen gedroeg is een aanwijzing, dat het verzekeren tegen oorlogsmolest in dat tijdvak normaal mocht heten.

Verzoek tot vernietiging van het O.O.M. contract afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

J. Monnickendam, requestrant, gem. Mr T. Vroom,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, q.q. ben. P. Roest.

Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschappij, gem. Jhr Mr H. de Ranitz.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Jacob Monnickendam, wonende te Apeldoorn, en de daarop ingekomen antwoorden van het Nederlandse Beheersinstituut, beherende het vermogen van P. Roest, en van de Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschappij, te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 20 Januari 1949, verzoeker bij monde van Mr T. Vroom, adv. en proc. te Apeldoorn, het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr W. H. J. ter Burg en de O.O.M. bij monde van Jhr Mr H. de Ranitz, adv. en proc. te 's-Gravenhage;

Ten aanzien der feiten:

dat verzoeker in hoofdzaak heeft gesteld,

dat door de bezetter is aangesteld als beheerder over een aantal onroerende goederen, toebehorende aan verzoeker resp. aan de N.V. het Stoffenhuis v/h J. Monnickendam, waarmee verzoeker vereenzelvigd wenst te worden, zekere P. Roest, die deze goederen bij gerequestreerde O.O.M. heeft verzekerd op nader in het verzoekschrift aangegeven wijze;

dat zulks is geschied buiten weten en tegen de wil van verzoeker en de verzekeringen hem dus niet regarderen;

dat gerequestreerde O.O.M. thans verzoeker en niet voornoemde Roest in rechten aanspreekt tot betaling van premie en naheffingen;

op welke gronden hij heeft verzocht:

primair: de bedoelde verzekeringen nietig te verklaren, althans te vernietigen;

subsidiair: dat de bedoelde verzekeringen bindend zijn voor Roest en niet voor de genoemde N.V., althans niet voor de periode, waarin Roest de revenuen en baten van de onder zijn beheer gestelde onroerende goederen ontving;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in hoofdzaak heeft doen zeggen, dat het sluiten van de verzekeringen voor Roest niet was een handeling in strijd met de vereisten van goed beheer, waarbij de O.O.M. zich heeft aangesloten, hebbende partijen hun stellingen bij de mondelinge behandeling voorts nader uiteengezet, waarop hieronder voor zoveel nodig zal worden ingegaan;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoeker mondeling in de eerste plaats heeft aangevoerd, dat de onderhavige rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen op grond van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, en dus behoudens blijk van het tegendeel aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn;

dat de Raad zich hiermede kan verenigen en dan ook voor de onderhavige zaak beslissend acht, of het sluiten van de in Mei 1944 tot stand gekomen verzekeringen door Roest was een daad van redelijk beleid en goed beheer der aan hem toevertrouwde onroerende goederen;

dat immers bij bevestigende beantwoording van deze vraag de Raad een ingrijpen in de tot stand gekomen rechtsbetrekkingen juist onredelijk zou achten, omdat dan ook voor de O.O.M. het sluiten dezer verzekeringen van een volmaakt normale uitoefening van haar bedrijf en zij niet achteraf geplaatst mag worden voor het nadeel, hetwelk nietigverklaring der verzekeringen zou meebrengen of voor het risico, hetwelk de allicht mindere credietwaardige M. van Roest, met wie zij slechts in zijn hoedanigheid van beheerder handelde, voor haar zou opleveren;

O. nu, dat verzoeker heeft doen aanvoeren, dat in Mei 1944 het van algemene bekendheid was, dat maatschappijen als de O.O.M. zeer waarschijnlijk van hun recht tot naheffing gebruik zouden maken en dat zulks de facto de verzekeringspremie zodanig zou verhogen, dat velen daardoor van het sluiten van verzekeringen werden weerhouden, zodat dit sluiten niet meer als een redelijke daad van goed beheer was aan te merken;

dat de O.O.M. onweersproken daartegenover heeft gesteld, dat enerzijds het recht tot naheffen contractueel was beperkt en de stroom van aanvragen in verband met het inmiddels aanzienlijk vermeerderd risico juist in begin 1944 zo groot was, dat de verschillende maatschappijen maatregelen hebben genomen om deze te beperken, terwijl anderzijds de vertraging bij de afwikkeling der schadegevallen niet is gelegen in de moeilijkheden bij de inning der naheffingen doch in de morele schade, die tengevolge van oorlogshandelingen nà Mei 1944 is opgetreden, welke uiteraard niet van algemene bekendheid en evenmin (op deze schaal) voorzienbaar was;

dat onder deze omstandigheden de Raad in het sluiten der verzekeringen door Roest niets abnormaals kan zien en ingrijpen in deze rechtsbetrekkingen dus onredelijk zou achten;

O. dat verzoeker tenslotte nog heeft aangevoerd, dat Roest zich gedroeg als eigenaar van de onroerende goederen hetgeen ook hieruit zou blijken, dat hij tegen het einde van zijn beheersperiode het door hem gekweekte banksaldo practisch geheel ten eigen bate zou hebben opgenomen;

dat uiteraard uit een enkele daad van slecht beheer, gesteld deze zou zijn komen vast te staan, nog niet mag worden afgeleid, dat ook de in casu ter beoordeling staande beheersdaden te laken zouden zijn, doch overigens, indien inderdaad Roest de onroerende goederen verzekerde als waren zij zijn eigendom, zulks veeleer een aanwijzing te meer zou zijn, dat hij zich gedroeg gelijk in dat tijdvak normaal mocht heten en geenszins er op uit was om op onverantwoordelijke wijze kosten te maken ten laste van door hem beheerde goederen van een derde;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten dezer procedure tot op deze uitspraak aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut begroot op f 50 en aan de zijde van de O.O.M. begroot op f 100.

No. 1489

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Febr. 1949. (Mrs van Walsem, Wery en Buddingh de Voogt).

De schenking door een in Duitsland wonende Duitse vrouw van een in Nederland opengevallen nalatenschap aan haar in Nederland wonende broer valt onder art. 6 van het Besluit A 6 en is derhalve nietig.

Verzoeker is derhalve niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot vernietiging van de beslissing van het N.B.I. te dezer zake genomen. Nietigheid van de gestelde schenking uitgesproken, met bekrachtiging, voor zoveel nodig, van de beslissing van het N.B.I.

(Besluit rechtsverkeer in oorlogstijd (A 6) art. 6; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

J. H. van der Laan, appellant, gemachtigde Mr L. J. E. van Meeverden,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde, gemachtigde Mr W. J. M. ter Burg.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 10 Jan. 1948 ingekomen beroepschrift van Mr L. J. E. van Meeverden, adv. en proc. te 's-Gravenhage, ingediend namens J. H. van der Laan, wonende te 's-Gravenhage, appellant, gemachtigde Mr L. J. E. van Meeverden voornoemd, en een op 26 Mei 1948 ontvangen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geappelleerde, gemachtigde Mr W. J. M. ter Burg, werkzaam bij de Afdeling Procedures van dat Instituut, zomede de overige stukken van het geding;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen, ieder bij monde van haar voornoemde gemachtigde;

Ten aanzien der feiten:

O. dat de appellant bij zijn voormeld beroepschrift in hoofdzaak heeft gesteld: dat hij, tezamen met zijn broeder en zuster, gerechtigd was tot de nalatenschap van wijlen zijn moeder, Mevrouw F. S. van der Laan-Völlmar, die op 8 April 1941 te Voorburg is overleden; dat tijdens de oorlog zijn zuster, Mevrouw Berndt-van der Laan, van haar erfportie afstand heeft gedaan ten behoeve van hem, haar jongste broeder, ten bewijze waarvan in afschrift wordt overgelegd een „eidesstattliche Erklärung"; dat het Beheersinstituut blijkens deszelfs brief van 12 Dec. 1947, No. 53047, van mening is, dat van overgang van rechten ten behoeve van hem (appellant) geen sprake is, omdat niet gebleken zou zijn, dat aan de wettelijke vormvereisten is voldaan; dat, zoals uit de overgelegde successiememorie is te zien, de nalatenschap grotendeels uit effecten bestond, welke tijdens de oorlog onder berusting van hem (appellant) lagen, zodat levering aan hem niet meer nodig was; dat hier een rechtshandeling heeft plaats gevonden, waaraan generlei vormgebrek kleefde, zeker niet naar de Duitse wet, doch ook niet naar de Nederlandse wet, die voor overdracht van aandelen in een nalatenschap geen vorm voorschrijft; dat, mocht al sprake kunnen zijn van een vormgebrek, dan toch in ieder geval is tot stand gekomen een vóórovereenkomst, welke voor ten uitvoerlegging vatbaar is; dat ook onhoudbaar is het beroep van het Beheersinstituut op het ontbreken van de bevestiging van de verklaring door de echtgenoot van Mevrouw Berndt-van der Laan zulks omdat de echtelieden Berndt-van der Laan zijn van Duitse nationaliteit en volgens de Duitse wet de toestemming van de man ten deze niet nodig is, en bovendien de Heer Berndt wel degelijk zijn goedkeuring aan de rechtshandeling heeft gegeven;

dat de appellant bij zijn voormeld beroepschrift van de zoëven bedoelde beslissing van het Beheersinstituut tijdig in beroep is gekomen en op bovenstaande gronden de Raad verzoekt: de beslissing van het Beheersinstituut te willen vernietigen en te verklaren, dat hij (appellant) gerechtigd is tot zodanig bedrag in de onverdeelde boedel als in overeenstemming is met de afstand, welke te zijne behoeve plaats vond;

O. dat het Beheersinstituut tegen dat verzoek in hoofdzaak het volgende verweer heeft gevoerd: dat, wil er van gerechtigdheid in de nalatenschap op grond van afstanddoening van een erfportie sprake zijn, eerst alle tot de erfportie behorende vermogensbestanddelen moeten zijn geleverd, hetgeen in deze niet is geschied, immers volgens appellants stellingen alleen de effecten zijn geleverd en wel door middel van constitutum possessorium (lees: traditio brevi manu); dat voorts het Besluit Rechtsverkeer in oorlogstijd onder meer Nederlanders verbiedt een overeenkomst aan te gaan met een vijandelijk onderdaan zonder voorafgaande toestemming van de in het Besluit genoemde Commissie; dat Mevrouw Berndt-van der Laan, die volgens de overgelegde „Versicherung an Eidesstatt" de afstand van haar erfportie ten behoeve van appellant schriftelijk aan deze heeft medegedeeld, blijkbaar nu niet anders is gesteld, ten tijde van die afstand zich bevond in haar woonplaats in Duitsland, zodat van de uitzondering vermeld in art. 6, lid 2, van genoemd Besluit geen sprake kan zijn; dat, nu van de toestemming van de bedoelde Commissie niet is gebleken, ingevolge art. 10 van genoemd Besluit de afstand van rechtswege nietig is, welke nietigheid ingevolge art. 3 van het Besluit door de rechter ambtsnalve moet worden uitgesproken; dat bovendien ingevolge art. 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen de rechten van Mevrouw Berndt-van der Laan in de onderhavige boedel zijn overgegaan op de Staat der Nederlanden en zij daardoor de beschikking over die rechten had verloren; dat het Beheersinstituut bij gebreke van wetenschap ontkent, dat de afstand reeds in het jaar 1941 zou hebben

plaats gehad, alsmede de afstand zelf, de levering van de in de afstand begrepen vermogensbestanddelen en de volgens par. 1395 B.G.B. vereiste bewilliging van de echtgenoot van Mevrouw Berndt-van der Laan; dat de ten bewijze van de afstand en de datum overgelegde „Versicherung an Eidesstatt" d.d. 23 Aug. 1947 op zich zelf geen bewijs kan opleveren, te minder omdat Mevrouw Berndt-van der Laan niet als belangeloos derde kan worden aangemerkt;

dat het Beheersinstituut om die redenen heeft geconcludeerd: dat de Raad het verzoek niet-ontvankelijk verklare, althans ontzegge, kosten rechtens;

O. dat bij de mondelinge behandeling der zaak appellants gemachtigde de afstand door Mevrouw Berndt-van der Laan ten behoeve van de appellant nader rechtskundig heeft gekenmerkt als een schenking en bewijs door getuigen van appellants stellingen heeft aangeboden;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de kern van appellants stellingen, vervat in zijn beroepschrift in verband met de daarbij overgelegde bescheiden, neerkomt hierop, dat in de loop van het jaar 1941 appellants zuster, Mevrouw E. K. J. Berndt-van der Laan, onderdaan van de Duitse Staat en wonende te Freiburg in Breisgau, van haar erfdeel in de nalatenschap van wijlen haar moeder Mevrouw F. S. van der Laan-Völlmar, op 8 April 1941 te Voorburg overleden, afstand heeft gedaan ten behoeve van de appellant, haar jongste broeder, die deze schenking heeft aangenomen, in ieder geval ter zake van dat erfdeel tussen zijn zuster en hem is tot stand gekomen een vóórovereenkomst, welke voor tenuitvoerlegging vatbaar is;

O. dat die schenking of vóórovereenkomst — indien inderdaad aangegaan — wordt beheerst door art. 6 van het Besluit rechtsverkeer in oorlogstijd (Stbl. No. A 6), terwijl de appellant niet heeft gesteld, veelmin bewezen, dat die overeenkomst is aangegaan met de vereiste voorafgaande toestemming van de in het Besluit bedoelde Commissie, en evenmin, dat ten deze zou gelden de uitzondering van art. 6, lid 2, van het Besluit, integendeel is gebleken, dat een en ander niet het geval is;

dat mitsdien de bedoelde schenking of vóórovereenkomst — indien bewezen — naar luid van art. 10 van voormeld Besluit A 6 — waarin, gelijk de Raad meermalen heeft beslist, bij vergissing zijn vermeld de artikelen „7—9" in plaats van „6—9" — van rechtswege nietig is, welke nietigheid krachtens art. 3 van genoemd Besluit door de rechter ambtshalve moet worden uitgesproken;

O. dat het door het Beheersinstituut op dit punt gevoerde verweer derhalve juist is en de appellant in zijn verzoek moet worden verklaard niet-ontvankelijk, met voorbijgang van zijn aanbod van getuigenbewijs als niet ter zake dienende;

Rechtdoende in beroep:

Spreekt uit de nietigheid van de in het beroepschrift gestelde schenking of vóórovereenkomst — indien inderdaad aangegaan;

Gaat voorbij appellants bewijsaanbod;

Verklaart de appellant niet-ontvankelijk in zijn verzoek;

Bekrachtigt — voor zoveel nodig — de beslissing van het Beheersinstituut, waarvan beroep.

No. 1490

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 April 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

De grondregelen van de Stichting Het Nationale Park de Hoge Veluwe zijn in 1942 onder Duitse invloed gewijzigd. In 1945 heeft het N.B.I. in het bestuur van de Stichting voorzien, overeenkomstig de in 1942 vastgestelde grondregelen, waarna deze in 1946 zijn gewijzigd, geheel afwijkend van de oorspronkelijke opzet der Stichting.

De afdeling Beheer enz. van de Raad voor het Rechtsherstel heeft op het verzoek tot vernietiging van de in 1942 aangebrachte wijzigingen in de grondregelen afwijzend beschikt.

In hoger beroep beschikking van de Afdeling Beheer enz. vernietigd en de Stichting als partij in het geding toegelaten, onder aanhouding van de beslissing voor het overige.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 18, 107, 132.)

Mr H. P. Marchant i.z. Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe, requestrant,

tegen:

Afdeling Beheer, Voorzieningen voor Afwezigen en voorzieningen voor Rechtspersonen van de Raad voor het Rechtsherstel, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 10 April 1948 bij de Raad ingekomen request van Mr H. P. Marchant, houdende hoger beroep tegen een beschikking van de samengevoegde Afdeling Beheer, Voorzieningen voor Afwezigen en Voorzieningen voor Rechtspersonen van de Raad voor het Rechtsherstel (hierna te noemen de Afdeling) van 11 Maart 1948;

Gezien de door de Afdeling bij brief van 29 Sept. 1948 aan de Raad verstrekte inlichtingen;

Mede gezien een bij de Raad op 4 Febr. 1949 ingekomen verzoek van de Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe", haar, voorzover Mr Marchant in zijn oorspronkelijk verzoek alsnog ontvankelijk mocht worden verklaard, als belanghebbende in de zaak toe te laten;

Gehoord op 8 Febr. 1949 Mr Marchant in persoon en Mr J. van den Berg namens de Afdeling;

Wat de feiten betreft:

O. dat requestrant zich op 25 Oct. 1947 heeft gewend tot de Raad voor het Rechtsherstel met verzoek, met terugwerkende kracht ongedaan te maken een op 23 Maart 1942 in de Statuten der Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe" aangebrachte wijziging;

dat dit verzoek, voor zover in deze stand van het geding van belang, steunt op de volgende gronden:

dat de Stichting is opgericht bij akte op 26 April 1935 voor Notaris Mr G. Nauta te Rotterdam verleden, tevens houdende de zg. grondregelen der Stichting;

dat volgens deze grondregelen de Stichting werd bestuurd door een Dagelijks Bestuur, bestaande uit 5 leden, beslissende bij meerderheid van stemmen onder toezicht van een Algemeen Bestuur, allen te benoemen op de wijze, als in de akte nader is aangegeven;

dat volgens deze grondregelen voorts wijziging van dezelve mogelijk was bij besluit, genomen door het Algemeen Bestuur op voorstel van het Dagelijks Bestuur en goedgekeurd door de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Financiën;

dat in 1942 de Secretaris-Penningmeester van de Stichting T. van Deventer in overleg met de secretarissen-generaal van Financiën en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Rost van Tonningen en van Dam, en met Duitse autoriteiten, een volledige vernieuwing van de grondregelen heeft weten tot stand te brengen, vastgelegd in een op 23 Maart 1942 voor Notaris Nauta voornoemd verleden akte;

dat ingevolge de vernieuwde grondregelen de stichting bestuurd werd door één bestuur, bestaande uit vier of vijf leden, doch van wie behoudens een enkele uitzondering uitsluitend de Voorzitter tot het nemen van alle bestuursbesluiten, zij het na overleg met de andere leden, bevoegd was;

dat voorts ingevolge deze vernieuwde grondregelen dezelve konden worden gewijzigd bij besluit van het bestuur onder goedkeuring van de Hoofden der Departementen van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming en van Financiën;

dat in verband met deze wijziging requestrant hoewel bij de oorspronkelijke stichtingsakte voor het leven tot lid van het Dagelijks Bestuur benoemd, heeft moeten aftreden terwijl T. van Deventer zich tot Voorzitter van het in de nieuwe grondregelen voorziene bestuur heeft weten te doen benoemen;

dat na de bevrijding het toen nog in functie zijnde bestuur is ontslagen en de Militaire Commissaris in de provincie Gelderland in het bestuur der Stichting heeft voorzien door benoeming van de heer J. Bakker tot enig bestuurder, terwijl vervolgens het Nederlandse Beheersinstituut bij beschikking van 11 September 1945 ingevolge art. 99 van het Besluit E 100 nader in het bestuur heeft voorzien door benoeming van J. Bakker voornoemd, Mr A. E. J. Nysingh en Mr H. J. Reinink tot bestuurders;

dat, aangezien het Beheersinstituut niet anders bepaalde, deze bestuurders ingevolge art. 99 voornoemd de bevoegdheden bezaten, welke de statuten der Stichting aan bestuurders toekennen;

dat deze statuten waren de grondregelen, zoals die op 23 Maart 1942 waren vastgelegd;

dat genoemde bestuurders gebruik makende van de hun in deze gewijzigde grondregelen en toegekende bevoegdheid om de grondregelen te wijzigen, bij akte, op 17 Dec. 1946 voor notaris Nauta voornoemd verleden, geheel nieuwe grondregelen hebben vastgesteld, waarbij het bestuur werd opgedragen aan een Raad van Bestuur, bestaande uit 6 leden, waarvan 5 te benoemen door hoofden van departementen en een door de Kröller-Müller-Stichting;

dat requestrant voorts heeft gesteld, dat door deze statutenwijziging geheel in strijd met de oorspronkelijke opzet der Stichting en de uitwerking daarvan in de oorspronkelijke grondregelen, aan de Staat een volkomen overheersende invloed in de Stichting is toegekend en dat de na de bevrijding reeds verrichte bestuurshandelingen al tengevolge hebben gehad, dat het aan de Stichting toebehorende landgoed de Hoge Veluwe in strijd met de bedoeling der oprichters voor allerlei Staatsdoeleinden is gebruikt;

O. dat de Afdeling bij de beslissing waarvan appèl, requestrant in zijn verzoek tot vernietiging der wijziging van de grondregelen van 23 Maart 1942 niet-ontvankelijk heeft verklaard, zulks uit overweging, dat aan de op 23 Maart 1942 vastgestelde grondregelen bij de wijziging van 17 Dec. 1946, welke is tot stand gebracht door het daartoe ingevolge diezelfde grondregelen van 23 Maart 1942 bevoegde bestuur en met inachtneming van alle daaromtrent in die grondregelen van 23 Maart 1942 gegeven voorschriften, op wettige wijze een eind is gemaakt en dat een wijziging, welke niet meer bestaat door de Afdeling niet ongedaan kan worden gemaakt;

En in rechte:

O. dat de beslissing waarvan appèl, de Raad onjuist en onredelijk voorkomt;

dat art. 107 van het Besluit E 100, de Raad de bevoegdheid toekennende, statutenwijzigingen ongedaan te maken, generlei beperking inhoudt, zodat aan de woorden van dit artikel geen argument voor de in de beschikking a quo neergelegde stelling valt te ontlenen;

dat het artikel de bevoegdheid toekent, een statutenwijziging met terugwerkende kracht ongedaan te maken, waaruit blijkt, dat de wetgever niet alleen de mogelijkheid heeft willen scheppen, de gewijzigde statuten zelve te doen verdwijnen, maar zo nodig ook al wat inmiddels krachtens de gewijzigde statuten mocht zijn verricht, ongedaan te maken;

dat niet is in te zien, waarom deze terug-

werking zoude moeten halt houden bij een krachtens die gewijzigde statuten zelve tot stand gekomen verdere statuten wijziging en zulk een verdere statutenwijziging al het krachtens de vorige statutenwijziging verrichte onaantastbaar zoude moeten maken;

dat voorts niet juist is, dat bij de statutenwijziging van 17 Dec. 1946 „aan het bestaan van de op 23 Maart 1942 tot stand gekomen wijziging een eind is gemaakt";

dat men hiervan wellicht zoude kunnen spreken indien bij de wijziging van 17 Dec. 1946 de wijzigingshandeling van 23 Maart ware ongedaan gemaakt in die zin, dat de statuten, zoals die voor 23 Maart 1942 golden, weder van kracht verklaard waren;

dat men echter bij de wijziging van 17 Dec. 1946 wel de statuten zoals die bij de wijziging van 23 Maart waren vastgesteld, door andere vervangen heeft doch daarmede geenszins aan die wijziging zelve, in de zin van de wijzigingshandeling, een eind heeft gemaakt;

dat men integendeel die wijziging in haar volle omvang heeft laten voortbestaan, door van de door die wijziging gegeven bevoegdheid tot verdere wijziging gebruik te maken;

dat niet is vol te houden, immers in duidelijke strijd met de feiten is, de stelling der Afdeling, dat de wijziging van 17 Dec. 1946 „mede" zou zijn geschied in overeenstemming met art. 22 der grondregelen van 1935, vermits naar dat artikel wijziging slechts kan geschieden bij besluit van het Algemeen Bestuur een orgaan, dat de grondregelen van 1942 niet meer kennen, terwijl op generlei wijze valt te construeren, dat aan de op 11 Sept. 1945 benoemde bestuurders de bevoegdheid van een in de toen geldende grondregelen niet meer voorkomend orgaan zoude toekomen;

dat alzo de wijzigingshandeling van 23 Maart 1942 in de sinds 17 Dec. 1946 geldende statuten haar onmiddellijk voortbestaan vindt;

dat het ook allerminst redelijk ware te achten, dat een belanghebbende, die bezwaar maakt tegen een statutenwijziging, op grond dat daarbij op onjuiste wijze aan bepaalde organen de bevoegdheid tot verdere wijziging is gegeven, tegen eerstbedoelde wijziging niet meer op zoude kunnen komen als die organen inmiddels juist krachtens die bevoegdheid, waartegen het bezwaar gericht is, tot verdere statutenwijziging zijn overgegaan;

dat requestrant mitsdien alsnog in zijn verzoek ontvankelijk moet worden verklaard en de Raad dus op dit verzoek zal hebben te beslissen;

dat echter inmiddels de Stichting de Hoge Veluwe, voor het geval requestrant in zijn verzoek alsnog ontvankelijk wordt verklaard, heeft verzocht, als belanghebbende te worden toegelaten;

O. hieromtrent, dat de Stichting is aan te merken als belanghebbende in de zin van art. 132 van het Besluit E 100 en het verzoek mitsdien voor toewijzing vatbaar is;

dat dientengevolge op het verzoek van requestrant Marchant thans nog niet kan worden beslist;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van de samengevoegde Afdeling Beheer, Voorzieningen voor Afwezigen en Voorzieningen voor Rechtspersonen van 11 Maart 1948.

Verklaart requestrant ontvankelijk in zijn op 25 Oct. 1947 tot de Raad voor het Rechtsherstel gericht verzoek.

Laat de Stichting het Nationale Park de Hoge Veluwe als partij in het geding toe.

Bepaalt, dat de Stichting binnen een termijn van een maand haar standpunt schriftelijk zal kunnen kenbaar maken en dat requestrant Marchant binnen een termijn van een maand daarop zal kunnen antwoorden.

Houdt iedere verdere beslissing aan.

No. 1491

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 Mei 1948. (Mrs Prof. Houwing, Polak en Schim van der Loeff).

Het B.I. had zich van de duur van verzoekers' internering dienen te vergewissen alvorens tot een 12-jarige verpachting van verzoekers' hoeve met boerderijen over te gaan.

De verpachting werd noch door het belang van verzoekers' vermogen of deszelfs schuldeisers, noch door het algemeen belang gevorderd.

Besluit van het B.I. betreffende de verpachting vernietigd, met veroordeling van gerequestreerde tot ontruiming per 1 November 1948.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43).

Pieter Johannes Bartholomeus Eduard van Leeuwen Boomkamp, gem.: Mr Dr W. Hugenholtz, Requestrant,

contra:

1. Het Nederlandse Beheersinstituut; 2. Bastiaan Niemandsverdriet, gem.: Mr T. A. van Dijken, Gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van P. J. B. E. van Leeuwen Boomkamp, wonende te Nijkerk, inhoudende het verzoek om de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut te vernietigen, waarbij verzoeker's boerderij Ehrental te Nijkerk met daartoe behorende gronden, vee, inventaris, enz. voor 12 jaren werd verpacht aan B. Niemandsverdriet, wonende te Nijkerk, althans die pachtovereenkomst nietig en van onwaarde te verklaren in voege als in dat verzoekschrift vermeld;

Gezien de antwoorden van het Beheersinstituut en van Niemandsverdriet alsmede het proces-verbaal van een door de Raad gehouden getuigenverhoor;

Gehoord partijen, verzoeker in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr W. Hugenholtz, advocaat te Leiden, het Beheersinstituut bij monde van Mr V. G. M. Marijnen, Niemandsverdriet in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr T. A. van Dijken, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat blijkens een overgelegde fotocopie Ir W. Kooy, waarnemend Provinciaal Voedsel-Commissaris voor Gelderland met machtiging van het Beheersinstituut en met goedkeurnig van de Grondkamer voor Gelderland op 7 November 1946 de hoeve Ehrental met daartoe behorende gebouwen en landerijen, in totaal omstreeks 40 H.A., met ingang van 1 November 1946 voor 12 jaren heeft verpacht aan Niemandsverdriet voor een jaarlijkse pachtprijs van f 2730;

O. dat is komen vast te staan. dat de hoeve Ehrental sinds 1916 eigendom was van verzoeker's vader en verzoeker haar in 1926 in pacht en in 1939 in eigendom verkreeg;

dat hij van 1926 tot 1945 de leiding had van het op de hoeve uitgeoefende landbouwbedrijf en Niemandsverdriet sinds 1930 als eerste knecht in zijn dienst was;

dat verzoeker op 20 April 1945 als politieke delinquent in bewaring werd gesteld en J. van Elfrinkhof, wonende te Harderwijk, op 15 Juni 1945 door het Militair Gezag tot beheerder over zijn vermogen benoemd;

dat verzoeker op 3 November 1946 door de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem in vrijheid werd gesteld;

dat het Tribunaal te Zutphen hem op 6 Februari 1947 de maatregel van internering oplegde, waarbij in overweging werd gegeven deze te beperken tot de tijd in voorinternering doorgebracht, voorts hem o.m. ontzette van het recht de beroepen van landbouwer en veehouder uit te oefenen en van het recht enige leidende functie in landbouworganisaties uit te oefenen alsmede zijn vermogen tot een bedrag van f 50000 verbeurd verklaarde;

dat de Hoge Autoriteit op 18 Juni 1947 het fiat executie weigerde op de verbeurdverklaring en op de ontzetting van het recht de beroepen van landbouwer en veehouder uit te oefenen, ten aanzien van de ontzetting in hoofdzaak op deze grond, „dat niet is gebleken, dat beschuldigde zijn positie als landbouwer en veehouder in de bezettingstijd heeft misbruikt ten nadele van de belangen van het Nederlandse volk in het algemeen en van de boerenstand in het bijzonder, doch veeleer het tegendeel aangenomen mag worden uit de vele verklaringen, welke ten gunste van beschuldigde zijn overgelegd", weshalve de ontzetting uit genoemde rechten de Hoge Autoriteit „in het algemeen belang niet geraden" scheen;

dat vervolgens het Tribunaal te Zutphen op 19 September 1947 zijn uitspraak van 18 Juni 1947 vernietigde voor zover het betrof de verbeurdverklaring en voornoemde ontzetting, verzoeker's vermogen tot een bedrag van f 75000 verbeurd verklaarde en het beheer over dat vermogen ophief één maand nadat het fiat executie zou zijn verleend en de verbeurdverklaring zou zijn geëffectueerd;

dat de Hoge Autoriteit op 6 November 1947 het fiat executie op deze uitspraak verleende met beperking van de verbeurdverklaring tot een bedrag van f 60.000;

O. dat al werd het pachtcontract op 7 Nov. 1946, 4 dagen na verzoeker's invrijheidstelling opgemaakt, het Beheersinstituut het besluit tot verpachting reeds vóór die invrijheidstelling genomen had, hebbende het Ir. Kooy bij schrijven van 1 Nov. 1946 tot het sluiten van de pachtovereenkomst gemachtigd;

dat voorts ook na verzoeker's invrijheidstelling geen zekerheid bestond over de ernst van zijn gedragingen in bezettingstijd alsmede over de straffen of maatregelen, die hem zouden worden opgelegd;

dat een en ander echter niet wegneemt, dat het besluit om verzoeker's grote hoeve, waarop onder zijn leiding het landbouwbedrijf welhaast 20 jaren was uitgeoefend, voor 12 jaren te verpachten, zo ingrijpend was, dat het Beheersinstituut het niet had mogen nemen dan na zich te hebben overtuigd, dat het beheer over verzoeker's vermogen niet spoedig zou eindigen;

dat, indien het Beheersinstituut zich in October 1946 tot de te deze bevoegde Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem had gewend, het naar alle waarschijnlijkheid zou hebben vernomen, dat de schuld van verzoeker niet van die aard was, dat hij nog lang van zijn vrijheid berooid zou blijven;

O. dat het Beheersinstituut heeft aangevoerd, dat Niemandsverdriet een goede en uitermate deskundige boer is, van welke omstandigheid het Beheersinstituut zich vóór de verpachting terdege heeft vergewist ten bewijze waarvan het Instituut heeft overgelegd een schrijven van de Directeur-Generaal van Grondgebruik en Landbouwherstel van 18 Oct. 1946, inhoudende het advies om tot verpachting voor 12 jaren aan Niemandsverdriet over te gaan;

dat het echter niet de vraag is of Niemandsverdriet een goede en deskundige boer is maar of het in de gegeven omstandigheden een daad van juist beleid was de hoeve voor 12 jaren aan wie dan ook te verpachten;

O. dat evenmin een rechtvaardiging voor het besluit te vinden is in het overgelegde schrijven van het Bureau van de Provinciale Voedselcommissaris voor Gelderland van 1 Oct. 1946, blijkens hetwelk de financiële resultaten van het na de bevrijding op de hoeve uitgeoefende landbouwbedrijf over het jaar Mei 1945—Mei 1946 niet bijzonder gunstig waren, weshalve dit Bureau het beter achtte de hoeve voor langere tijd te verpachten;

dat immers de baten van verzoeker's vermogen de schulden aanmerkelijk overtroffen, zodat bijzondere maatregelen in het be-

lang van de schuldeisers niet noodzakelijk waren;

dat bovendien uit genoemd schrijven van het Bureau van de Provinciale Voedselcommissaris bleek, dat de beheerder van verzoeker's vermogen, de landbouwer van Elfrinkhof, niet veel gevoelde voor een verpachting voor langere termijn, hetgeen het Beheersinstituut had moeten nopen niet tot zulk een verpachting over te gaan zonder nader overleg met die met alle plaatselijke omstandigheden bekende beheerder;

dat van Elfrinkhof, door de Raad als getuige gehoord, heeft verklaard, dat hij einde September 1946 aan vertegenwoordigers van de Provinciale Voedselcommissaris heeft gezegd, dat hij tegen de verpachting was zolang de strafzaak nog liep en toen tevens naar voren heeft gebracht, dat hij het waarschijnlijk achtte, dat verzoeker binnen niet al te lange tijd zou terugkomen;

dat hij de Raad tevens heeft medegedeeld, dat zijns inziens de bedrijfsresultaten van de hoeve over het jaar Mei 1945—Mei 1946 niet zo ongunstig waren, dat de verpachting noodzakelijk was;

O. dat de Raad op bovenstaande gronden van oordeel is, dat de onderhavige verpachting noch door het belang van verzoeker's vermogen of deszelfs schuldeisers noch door het algemeen belang of door de juiste verhoudingen in het landbouwbedrijf werd gevorderd;

dat de daartoe bevoegde instanties verzoeker op grond van zijn gedragingen in bezettingstijd bijzondere maatregelen hebben opgelegd maar het niet aangaat hem bovendien door de wijze, waarop het Beheersinstituut zijn vermogen heeft beheerd, nog meer dan 10 jaren het gebruik van zijn rechtmatig eigendom te onthouden;

dat het besluit van het Beheersinstituut mitsdien moet worden vernietigd in voege als hierna vermeld:

Rechtdoende:

Vernietigt het besluit van het Beheersinstituut, waarbij Ir W. Kooy, waarnemend Provinciaal Voedselcommissaris voor Gelderland werd gemachtigd de hoeve Ehrental te Nijkerk met de daartoe behorende gebouwen en landerijen met ingang van 1 Nov. 1946 voor 12 jaren te verpachten aan B. Niemandsverdriet, wonende te Nijkerk;

Verstaat, dat deze pachtovereenkomst mitsdien niet is tot stand gekomen;

Verstaat, dat Niemandsverdriet tot 1 November 1948 de hoeve met de daartoe behorende gebouwen en landerijen mag gebruiken en daarvan de vruchten mag trekken tegen de bij de pachtovereenkomst overeengekomen pachtprestatie en op de verdere daarbij bepaalde voorwaarden;

Veroordeelt Niemandsverdriet om op 1 November 1948 de hoeve met de daartoe behorende gebouwen en landerijen met al de zijnen en het zijne te ontruimen en ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

Veroordeelt Niemandsverdriet om de tot de hoeve behorende roerende goederen, indien en voorzover deze hem door het Beheersinstituut in gebruik zijn gegeven, op 1 November 1948 ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

Verklaart deze beslissing zo nodig uitvoerbaar met behulp van de sterke arm;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de proceskosten, van verzoeker, tot deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1492

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 20 April 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Verzoeker heeft de premiebetaling achterwege gelaten omdat hij de polis, die door hem bij Liro was ingeleverd, als waardeloos beschouwde.

Het risico aan het staken van de premiebetaling verbonden, i.c. het royement van de levensverzekeringsovereenkomst, behoort te blijven bij verzoeker die de wanbetaling als voor hem het voordeligst heeft verkozen boven het betalen van de premie, waartoe hij in 1942 nog in staat was.

Verzoek tot rechtsherstel afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) Art. 23 en vlg.)

Mr L. M. A. Tripels, q.q. beh. over Nathan Hesse, requestrant,

contra:

N. V. Levensverzekering-Maatschappij „De Nederlanden van 1870".

De Raad voor het Rechtsherstel enz;.

Gelezen het verzoekschrift dd. 13 Maart 1947 van Mr L. M. A. Trippels, advocaat en procureur te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van door het Nederlandse Beheersinstituut benoemde beheerder van het vermogen van Nathan Hesse;

Gelezen het antwoord dd. 8 Mei 1947 van de N. V. Levensverzekering-Maatschappij „De Nederlanden";

Gehoord ter terechtzitting van 17 Maart 1949 verzoeker Mr Tripels in persoon en gerequestreerde bij monde van Mr R. Korthals Altes;

O. dat requestrant in hoofdzaak heeft gesteld, dat Nathan Hesse op 1 November 1941 bij gerequestreerde een verzekering op zijn leven heeft gesloten ten bedrage van f 10.000 uit te betalen bij leven aan hemzelf en bij overlijden aan zijn echtgenote tegen betaling van een premie ad f 252 per jaar;

dat gerequestreerde op 14 December 1942 deze verzekering wegens „wan-betaling" van de premie heeft afgevoerd;

dat het echter duidelijk is, dat het niet aan schuld van Hesse te wijten was, dat hij met de premiebetaling ten achter is geraakt;

dat hij immers krachtens Verordening 58/1942 zijn polis heeft moeten inleveren bij

de firma Lippmann, Rosenthal en Co., waarna hij naar Duitsland is weggevoerd, van waar hij tot dusverre nog niet is teruggekeerd;

dat genoemde verordening van de Rijkscommissaris geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat verzoeker tot het instellen van dit verzoek toestemming van het Nederlandse Beheersinstituut heeft verkregen;

weshalve requestrant heeft verzocht bovengenoemd royement nietig te verklaren en te bepalen, dat gemelde polis no. 443738 nog van kracht is, althans wederom van kracht is geworden, en dat de achterstallige premie daarop alsnog kan worden voldaan;

Een en ander met veroordeling van de N.V. Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden" (De Nederlanden van 1870) voornoemd in de kosten van het geding;

O. dat gerequestreerde op verschillende gronden, waarop voor zover nodig hieronder zal worden teruggekomen, de eis heeft tegengesproken en heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring, althans ontzegging van de eis, kosten rechtens;

O. dat tussen partijen is buiten geschil dat de onderhavige polis door gerequestreerde op grond van wanbetaling van de tweede jaarpremie op 1 November 1942 door Hesse aan de Maatschappij verschuldigd, is geroyeerd;

O. dat de wanbetaling van deze verschuldigde premie door requestrant niet is tegengesproken, doch door hem desalniettemin de nietigverklaring van het royement wordt verzocht op grond, dat de wanbetaling van de premie ten gevolge van de bovengenoemde verordening 58/1942 zou zijn geschied, althans het gevolg zou zijn van dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand;

O. echter, dat de Verordening 58/1942 Hesse niet verhinderde om de premie te betalen, terwijl van enige dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand op Hesse uitgeoefend om de door hem verschuldigde premie niet te betalen niet is gebleken;

dat weliswaar, blijkens door gerequestreerde overgelegd schrijven, Hesse op 11 Dec. 1942, terwijl hij zich nog in vrijheid bevond, aan de Maatschappij heeft geschreven, dat hij door de beperkende maatregelen van Verordening 58/1942 niet in staat was de achterstallige premie te betalen, doch deze woorden slechts aldus kunnen worden begrepen, dat hij, onder de hem in de beschikking over zijn inkomen en vermogen beperkende bepalingen van gezegde verordening, niet meer verkoos om de verschuldigde premie te betalen;

dat requestrant dan ook ter terechtzitting enige malen heeft verklaard, dat Hesse de bij Lippmann ingeleverde polis practisch als waardeloos beschouwde en daarom geen premie meer wenste te betalen, waaruit wel heel duidelijk blijkt, dat van enige voor Hesse bestaande overmacht, die hem verhinderde de premie te betalen, geen sprake is geweest;

O. dat nu weliswaar aan requestrant kan worden toegegeven, dat Hesse door de genoemde verordening van de vijand in de waan is gebracht, dat zijn polis waardeloos was en daardoor tot wanbetaling is gekomen, doch de gevolgen van dit verkeerde inzicht, nu hij menende dat dit voor hem het voordeligst zou zijn, de wanbetaling heeft verkozen, dan toch voor zijn risico behoren te blijven;

O. dat op grond van het voorgaande het nalaten van ingrijpen van de Raad, onredelijk noch onbillijk kan worden geacht, zodat de eis behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Ontzegt de eis;

Veroordeelt requestrant in zijn kwaliteit voornoemd tot betaling van de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van gerequestreerde gevallen, begroot op f 125.

No. 1493

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Febr. 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

Het recht op de legitieme portie is geenszins als van zo persoonlijke aard te beschouwen, dat dit niet door de Raad, krachtens het Besluit E 133 rechthebbende onder algemene titel van vijandelijk vermogen, ten behoeve van de Staat zou kunnen worden uitgeoefend.

De Staat heeft wel het recht doch niet de verplichting zich op het recht op de legitieme portie van een vijandelijk onderdaan te beroepen en behoort er zich van te onthouden, indien daardoor aan de strekking van het Besluit E 133 geweld wordt aangedaan.

Dit zou het geval zijn, indien de legitimaris — ook al zou hij voor zich zelf verkrijgen — van dat recht afstand zou hebben gedaan, hetgeen geenszins is aannemelijk gemaakt.

Verzoek tot vernietiging van de beslissing van het N.B.I., waarbij aanspraak op de legitieme is gemaakt, afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

Geertruida Catharina van Dooren, wed. van J. B. Samson en Mr Ridderus Hendrik Samson, requestranten, gemachtigde Mr D. Simons,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van Geertruida Catharina van Dooren, wed. van J. B. Samson, en van Mr Ridderus Hendrik Samson, in zijn

hoedanigheid van gemachtigde voor de nalatenschap van wijlen J. B. Samson en het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen, requestranten bij monde van Mr D. Simons, gerequestreerde bij monde van Mr W. J. H. ter Burg;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat J. B. Samson op 5 Dec. 1946 is overleden, als zijn erfgenamen krachtens de wet nalatende zijn echtgenote en zijn 12 kinderen;

dat één dezer kinderen, Elizabeth Samson, in 1935 is gehuwd met de Duitser Hermann Stolz en dientengevolge is van Duitse nationaliteit, doch de overige erfgenamen de Nederlandse nationaliteit bezitten;

dat J. B. Samson bij testament van 7 Sept. 1897 tot zijn enige erfgename heeft benoemd zijn echtgenote;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut, beherende ten behoeve van de Staat der Nederlanden het voormalig vermogen van Elizabeth Samson en haar echtgenoot Hermann Stolz, bij brief van 25 Februari 1948 heeft verklaard een beroep te doen op de legitieme portie van Elizabeth Samson in de nalatenschap van haar vader J. B. Samson voornoemd;

dat requestranten van deze beschikking tijdig in beroep zijn gekomen en op de in het beroepschrift, hetwelk als hier opgenomen wordt beschouwd omschreven gronden heeft verzocht:

1. te vernietigen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 25 Febr. 1948;

2. te bepalen, dat het testament van 7 Sept. 1897 van de Heer J. B. Samson, overleden te Noordwijk op 5 Dec. 1945, niet zal worden aangetast door een beroep op het wettelijk erfdeel van Elizabeth Samson en voor zoveel nodig van haar echtgenoot Herman Stolz;

3. het Nederlandse Beheersinstituut te veroordelen in de kosten van behandeling van dit verzoekschrift;

dat gerequestreerde dit verzoek heeft bestreden op gronden waarop hieronder zo nodig nader zal worden ingegaan;

En in rechte:

O. dat onder vermogen als omschreven in art. 1 sub 8 en in het bijzonder sub b aldaar van het Besluit Vijandelijk Vermogen, ongetwijfeld valt de bevoegdheid van een legitimaris, zich op zijn legitieme te beroepen;

dat dus deze bevoegdheid, toekomende of opkomende aan een legitimaris van Duitse nationaliteit, ingevolge art. 3 van genoemd Besluit E 133, in eigendom overgaat op de Staat;

dat de stelling der requestranten, dat de aanspraak van een legitimaris op vernietiging van een making van zo persoonlijke aard zou zijn, dat deze niet uitsluitend ten behoeve van de Staat zou kunnen worden uitgeoefend, door de Raad niet kan worden onderschreven;

dat het beroep door de Staat op de legitieme ook aan de vijandelijke onderdaan ten goede zal komen, die immers voor hetgeen hij door de werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen verliest, te zijner tijd schadeloosstelling van het eigen land zal moeten ontvangen;

dat uit het feit voorts, dat een beroep op de legitieme ook door erfgenamen en rechthebbenden van de legitimaris kan worden gedaan (art. 967 B. W.) en, gelijk algemeen wordt aangenomen, ook door de curator in het faillissement van de legitimaris, ten behoeve van de schuldeisers volgt, dat de wet de aanspraak van de legitimaris geenszins als van zo persoonlijke aard heeft beschouwd, dat deze niet ook door een rechthebbende onder algemene titel, gelijk de Raad krachtens het Besluit E 133 is, te eigen behoeve zou kunnen worden uitgeoefend;

dat de Raad anderzijds het betoog van gerequestreerde, als zou de Staat ingevolge art. E 133 niet alleen bevoegd, doch ook verplicht zijn, steeds een beroep op de legitieme te doen, evenzeer verwerpt reeds omdat de stelling, waarop dit betoog uitsluitend steunt: „dat het recht om zich op een legitieme te beroepen in zichzelf geen vermogen is en zonder inhoud is, zolang het niet wordt uitgeoefend immers slechts bestanddeel van vermogen „kan vormen" (art. 1 sub 8) wanneer en zodra er daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt", voor zover begrijpelijk, in strijd is met art. 1 sub 8 sub b, hetwelk tot het vermogen rekent o.m. alle aanspraken op of in verband staande met de aldaar sub a omschreven goederen en zaken;

dat de Staat mitsdien heeft de bevoegdheid doch geenszins de verplichting, zich op de legitieme van een vijandelijk onderdaan te beroepen;

dat echter naar het oordeel van de Raad de bevoegdheid van de Staat in zoverre beperkt is, dat hij er niet een gebruik van behoort te maken, hetwelk aan de strekking van het Besluit Vijandelijk Vermogen geweld zou aandoen;

dat zulks het geval zou zijn, indien de Staat door een beroep op de legitieme tot vijandelijk vermogen zou maken en aan de Staat doen vervallen vermogen, dat anders aan Nederlanders zou toekomen;

dat het echter om dit te kunnen aannemen, niet reeds voldoende is, dat vaststaat, dat de legitimarisse zelve, nu haar vermogen aan de Staat vervallen is, de legitieme niet wenst in te roepen, doch dat vast zou moeten staan, dat de legitimarisse, ook indien haar niet ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen de beschikking over haar vermogen ontnomen ware, op haar legitieme geen beroep zou hebben gedaan;

dat requestranten bij inleidend request hieromtrent enkel hebben gesteld, dat het zeer aannemelijk is, dat Elizabeth Samson als bewoonster van Duitsland met het oog op de deviezenbepalingen, welke haar zouden beletten, haar vermogen naar Duitsland te brengen en de rompslomp en fiscale moeilijkheden van een afzonderlijk beheer

van het vermogen in Nederland, daarop geen prijs zou hebben gesteld, doch de Raad deze overwegingen in het minst niet overtuigend acht;

dat voorts de na pleidooi overgelegde verklaring van de legitimarisse en haar echtgenoot, dat zij berusten willen in het testament evenmin ter zake doet, nu deze al evenmin aannemelijk maakt, dat zij, hadde het Besluit Vijandelijk Vermogen niet bestaan, hetzelfde evenzeer zouden hebben gedaan;

dat tenslotte, waar de Raad aanneemt, dat het na pleidooi gedane bewijsaanbod geen verdere strekking heeft, dan het in de zo juist genoemde verklaring vermelde, ook het bewijsaanbod niet ter zake dienend kan worden geacht;

dat de overige door requestranten aangevoerde gronden en naar het oordeel van de Raad gerequestreerde niet van behoefden te weerhouden, zich van het inroepen van de legitieme te onthouden;

dat deze gronden hierop neerkomen, dat het voor requestranten onaangenaam of nadelig is, dat de Staat medegerechtigde tot de boedel wordt, doch de Staat uit de aard der zaak niet op die grond mag nalaten, vijandelijk vermogen tot zich te nemen, nog daargelaten, dat gerequestreerde in dit opzicht reeds een zeer tegemoetkomende houding heeft aangenomen, waardoor deze onaangenaamheden en nadelen tot een minimum beperkt zullen blijven;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt requestranten in de proceskosten, aan de zijde van gerequestreerde tot op deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1494

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Januari 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Gerequestreerde heeft op nadrukkelijke instructie van verzoeker's gemachtigde de afkoopsom van de polis van levensverzekering betaald aan Liro. Bij nietigverklaring van de gedane afkoop blijft gerequestreerde tegenover verzoeker bevrijd voor wat betreft de door gerequestreerde op verzoek van verzoeker's gemachtigde gedane betalingen.

Polissen van levensverzekering hersteld. Verzoeker veroordeeld tot betaling aan gerequestreerde van de aan Liro gedane betalingen met rente vanaf de dag der storting.

Verzoeker veroordeeld in de kosten van het geding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg., 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 26 Febr. 1947 van Franz Otto Leuchtmann, wonende te New York, te dezer zake domicilie kiezende te Amsterdam ten kantore van zijn gemachtigde de adv. en proc. Mr J. C. P. Vrij;

Nog gelezen het antidotaal request van de Nationale Levensverzekering-Bank N.V. gevestigd te Rotterdam van 6 Mei 1947, domicilie kiezende aldaar ten kantore van haar gemachtigde Mr G. J. Lycklama à Nijeholt, adv. en proc., waarvan de inhoud hier als ingelast is te beschouwen;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 25 Nov. 1948, requestrant bij monde van zijn gemachtigde voornoemd, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde de adv. en proc. Mr. F. J. Kranenburg;

Gezien de stukken; waaronder een door requestrant ter zitting overgelegd schrijven van de Nederlandsche Bank van 23 Nov. 1948 waarbij ingevolge het Deviezenbesluit 1945 aan de Nationale Levensverzekering-Bank vergunning wordt verleend tot herstel van een tijdens de bezetting geëindigde polis van levensverzekering Nr. 353839, ten name van de Heer F. O. Leuchtmann, New York, en tot herstel van de op onderpand van voornoemde polis gesloten geldlening, met dien verstande, dat de achterstallige premies sedert 1 Sept. 1944 en de achterstallige beleningsrente sedert 1 Sept. 1943, door de Heer F. O. Leuchtmann, voornoemd, worden betaald, één en ander overeenkomstig het event. vonnis van de Raad voor het Rechtsherstel, Kamer te 's-Gravenhage;

O. dat ten deze tussen partijen vaststaat hetgeen ten requeste is gesteld, zomede dat door gerequestreerde geen bezwaar wordt gemaakt tegen het daarbij gevorderde rechtsherstel, echter met dit voorbehoud, dat het door haar aan Lippmann, Rosenthal & Co — thans L.V.V.S. — te Amsterdam (hier verder aan te duiden als Liro) bij de afkoop der verzekering betaalde bedrag met rente aan haar zal worden gerestitueerd door requestrant; waarvoor zij bij nader schrijven van 30 Juni 1947 een beroep heeft gedaan op de daarbij overgelegde stukken;

O. dat daaruit blijkt en overigens door de verklaringen van partijen wordt bevestigd en aangevuld, dat requestrant, Nederlander en tot de joodse bevolkingsgroep behorende, tijdens de Duitse bezetting van de bezetter vergunning heeft weten te verkrijgen om Nederland te verlaten en in de loop van 1941 naar Amerika is uitgeweken met achterlating van een notariële volmacht van 17 Juni 1941 op een viertal leden van het accountantskantoor Limperg te Amsterdam, waarbij aan deze de meest uitgebreide bevoegdheden ten aanzien van zijn zaken op het vaste land in Europa werden verleend;

dat requestrant, die krachtens de antijoodse verordeningen van de bezetter zich als jood had aangemeld door dit vertrek naar het buitenland vijandelijk onderdaan

in de zin der desbetreffende bezettingsverordening was geworden en onder de voorschriften van die verordening kwam te vallen;

dat op 17 Febr. 1942 door de vorenbedoelde gevolmachtigden aan gerequestreerde is verzocht hun te willen opgeven tot welk bedrag de ten requeste bedoelde polissen zouden kunnen worden beleend, waarop — na ontvangen antwoord — op 9 April 1942 op deze onderpanden een bedrag van f 20.000 is te leen gevraagd met verzoek het te storten op de rekening van requestrant bij de Amsterdamsche Bank;

dat op 16 April 1942 de getekende obligatie aan gerequestreerde is toegezonden, waarna het geleende bedrag op de aangeduide rekening is overgeschreven, doch naar requestrant ter zitting heeft medegedeeld later bij Liro is terecht gekomen;

dat vervolgens bij schrijven van 5 October 1942 de gemachtigden aan gerequestreerde hebben bericht, dat het banktegoed van requestrant bij Liro was gedeponeerd, in verband waarmede de hun door gerequestreerde aangeboden rentenota van eind Augustus 1942 door hen aan Liro was doorgezonden, daar zij over geen geldmiddelen van requestrant beschikten;

O. dat alzo moet worden aangenomen, dat de inlevering der polissen bij Liro (waarvan ten requeste sprake is na de vermelding van het tot standkomen der lening) niet door requestrant persoonlijk maar door zijn gemachtigden is geschied, waarbij overigens niet duidelijk is geworden, op welke wijze Liro van het bestaan der polissen en van de daarop gesloten lening kennis heeft gekregen;

dat echter vaststaat, dat gerequestreerde — hoewel kennis dragende van de inmenging van Liro — eind Augustus 1943 (alzo na de beëindiging van de joodse verzekeringen volgens de bezettingsverordening no. 54/1943) zich wederom tot de gemachtigden heeft gewend met een verzoek om voldoening der rente voor de verstrekte geldlening;

dat die gemachtigden — in plaats van hieruit af te leiden, dat gerequestreerde niet voornemens was tot afkoop over te gaan en af te wachten, waartoe dit leiden zou — zelf gerequestreerde hebben gewezen op de verordening no. 54/1943 en haar hebben voorgesteld de „verschuldigde rente te zijner tijd te verrekenen met het door U bij Lippmann te storten bedrag", daarbij tevens verzoekende hun de afkoopwaarde der polis op te geven „alsmede het bedrag dat door U bij Lippmann zal worden gestort;"

O. dat namens gerequestreerde ter zitting nog is medegedeeld, dat zij bij haar aanmaning om rentebetaling er van is uitgegaan, dat requestrant als vijandelijk onderdaan moest worden beschouwd, terwijl haar de mededeling over de inmenging van Liro was ontgaan;

dat zij voor dit laatste „abuis" verontschuldiging aanbiedt in haar brief van 9 Sept. 1943 en overigens voldoende aan gerequestreerde's verzoek een specificatie der afkoopwaarde per 30 Juni 1943 heeft gegeven;

dat zij vervolgens de gemachtigden nog heeft gewezen op de mogelijkheid van een beroep op een gemengd huwelijk, maar gemachtigden, uitdrukkelijk bij schrijven van 25 Nov. 1943 hebben geantwoord, dat requestrant niet gemengd gehuwd is en het dus niet mogelijk is op deze grond „vrijstelling van de bij verordening 54/1943 opgelegde verplichting te verkrijgen;

O. dat requestrant alzo, door tussenkomst van zijn wettige vertegenwoordigers, wier handelingen hem als de zijne moeten worden toegerekend, gerequestreerde, die uit eigen beweging daartoe nog niet was overgegaan, de weg gewezen heeft, die volgens de verordening 54/1943 tot afkoop van zijn verzekering moest leiden, als vanzelf sprekend daarbij aannemende dat deze niet anders zou kunnen handelen;

O. dat bij zodanige aanmoediging gerequestreerde harerzijds mocht aannemen, dat de verzekerde zelf de afkoop aanvaardde, zodat de betaling overeenkomstig diens verlangen geschiedde en zij daartoe naar Nederlands recht afgezien van bezettingsregeling gehouden was, waaruit volgt, dat zij ook bij latere nietigverklaring van de afkoop volgens art. 33 (1) van het Besluit E 100 bevrijd blijft tegenover requestrant;

dat ditzelfde artikel mede van toepassing is op de betaling aan Liro van de contante waarde van het premiedepôt en van de restitutie der voorschotrente van 1 Juli tot 1 Sept. 1943, welke beide bedragen gerequestreerde voor requestrant onder zich had en aan deze verschuldigd was, doch die requestrant volgens de destijds geldende antijoodse verordeningen aan Liro moest afdragen, en mede ingevolge het gedaan verzoek der gemachtigden ook afgedragen heeft;

O. dat de vordering tot rechtsherstel krachtens het bepaalde bij artt. 23 en 25 van het Besluit E 100, zoals ook door gerequestreerde niet betwist is, voor toewijzing vatbaar is, en ook de gedane afkoop ongeldig zal moeten worden verklaard, dit laatste echter blijkens het vorenoverwogene met dien verstande dat de ter zake daarvan door gerequestreerde bij Liro gedane storting voor haar tegenover requestrant een bevrijdende betaling oplevert, die bij volledig rechtsherstel door requestrant aan gerequestreerde behoort te worden vergoed;

O. voorts, dat de Raad de rentevergoeding — afgezien van de bedongen beleningsrente — in billijkheid op 4 % 's jaars meent te moeten stellen, terwijl de proceskosten behoren te komen ten laste van requestrant, op wiens weigering de afkoopsom voor zijn rekening te nemen het minnelijk rechtsherstel is afgestuit;

Rechtdoende:

Doet herleven de rechtsbetrekkingen volgens de polis No. 353839 en de 8 vervolgpolissen — hierboven bedoeld — tussen requestrant en gerequestreerde, met een ver-

zekerd bedrag van totaal f 56.090 alsmede de hierboven bedoelde overeenkomst van geldlening ad f 20.000 d.d. 17 April 1942;

Verklaart nietig de afkoop welke op deze verzekeringen ten gunste van Liro is geschied;

Verstaat dat gerequestreerde niettemin door de ter zake bij Liro op 26 Febr. 1944 gedane storting van f 14.574,24 tegenover requestrant is gekweten, en veroordeelt mitsdien requestrant dit bedrag vermeerderd met 4 % 's jaars vanaf de dag der storting tegen kwijting aan gerequestreerde te betalen, waarvoor hem verhaal toekomt op Liro;

Veroordeelt requestrant voorts tegen kwijting aan gerequestreerde te betalen de na voldoening van voormelde storting nog achterstallige contractuele rente over meerbedoelde geldlening en de achterstallige nog verschuldigde premies met een rente van 4 % 's jaars vanaf de vervaldag van elke premie;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 150.

No. 1495

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM, 24 Nov. 1948. (Mrs van Nievelt, Vos, Kol. Klingen).

Verdachte heeft, deel uitmakende van een executiepeleton, op bevel van zijn superieuren gijzelaars neergeschoten. Al zou deze fusillering objectief in strijd met het oorlogsrecht zijn geweest, dan is verdachtes opzet tot doodslag toch niet bewezen, gezien de feitelijke situatie en de mate van zijn ontwikkeling. Vrijspraak.

(Sr. art. 287; B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem,

tegen:

Kurt Strehlau, geboren te Sachrau 30 Juli 1909, wonende te Sachrau (Dld.), thans in bewaring in het Bewarings- en Verblijfskamp te Vught.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 24 September 1944, gedurende en in verband met de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen het Koninkrijk der Nederlanden, doch voor 15 Mei 1945, te Gorssel, althans in Gelderland, als Duits militair, althans in staats- of publieke dienst bij de Duitse vijand, onzettelijk tezamen en in vereniging met een of meer anderen, althans alleen, in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog, een of meer Nederlanders van het leven heeft beroofd, door alstoen aldaar opzettelijk uit een met scherp geladen vuurwapen — bij wijze van fusillering — een of meer schoten af te vuren op deze Nederlander(s), tengevolge waarvan deze dodelijk is (zijn) getroffen en onmiddellijk daarop is (zijn) overleden; hebbende hij, verdachte, bovenvermelde handelingen verricht, terwijl hij wist, althans begreep, dat voormelde Nederlander(s) niet bij enige rechterlijke uitspraak veroordeeld was (waren);

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet door de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen dat verdachte het hem telaste gelegde heeft begaan;

O. toch dat het Hof bij het onderzoek ter terechtzitting is gekomen tot de volgende reconstructie van feiten: De bezetter heeft als directe reactie op de verzetsdaden, gepleegd in de gemeente Gorssel, een aantal inwoners dier Gemeente doen gevangen nemen. De arrestanten werden gekozen uit de groep dergenen die, volgens ambtelijke inlichtingen van de S.D., anti-Duits waren. Naar enige schuld der arrestanten aan de verzetsdaden is, in dit stadium althans, niet gevraagd.

Burgemeester en Secretaris der gemeente Gorssel waren kort tevoren ondergedoken, terwijl het bevolkingsregister was verdwenen, bovendien waren al of niet geslaagde pogingen gedaan, spoor- en waterwegen te vernielen.

Deze feiten werden door de bevelvoerende Duitser Heinemann (thans wegens oorlogsmisdrijven gevonnist en ter dood gebracht), beschouwd als daden van verzet en sabotage, gericht tegen de bezetter. Heinemann heeft daarop een tot tweemaal toe door hem verlengde termijn gesteld, waarbinnen Burgemeester en Secretaris moesten terugkeren. Dit ultimatum is als zodanig aan de bevolking en ook aan de arrestanten aangezegd onder mededeling dat, werd daaraan niet voldaan, een zestal dier arrestanten zou worden gefusilleerd. Niet is gebleken of dit ultimatum ter kennis van Burgemeester en Secretaris is gekomen.

Nadat de tijd was verstreken zonder dat Burgemeester en Secretaris zich hadden gemeld, heeft Heinemann zijn ondergeschikte Beeck, (thans wegens oorlogsmisdrijven gevonnist en ter dood gebracht), opdracht gegeven het onder laatstgenoemde staande „Kommando Beeck" als executie-peleton te doen optreden. Dit executie-peleton heeft onder direct bevel van Beeck vijf Nederlanders gefusilleerd, zijnde de zesde bij een poging tot vlucht neergeschoten. Verdachte, deel uitmakend van het „Kommando Beeck" heeft, daartoe aldus door zijn superieuren aangewezen, deel uitgemaakt van het executie-peleton.

O. dat, in het midden gelaten of dit optreden van de bezetter objectief in strijd was met de wetten en gebruiken van de oorlog en/of de menselijkheid — een vraag, welke mede wordt beheerst door een vergelijking van de ernst van de genomen maatregel enerzijds en de redelijke Duitse oorlogsbe-

langen anderzijds — naar 's Hofs oordeel niet is gebleken dat verdachte zich van een strijdigheid bewust moet zijn geweest;

dat immers de grenzen tussen hetgeen in oorlogstijd wel en hetgeen niet geoorloofd is niet zo duidelijk liggen en zeker in September 1944 niet zo dudelijk lagen, dat geconcludeerd mag worden dat verdachte als leek en ondergeschikt militair met eenvoudige schoolopleiding geacht moet worden te hebben geweten of begrepen in strijd met voornoemde wetten en gebruiken en/of de menselijkheid te handelen.

O. dat derhalve, ook al zou de fusillering objectief in strijd worden geacht met het oorlogsrecht, niet als bewezen zou mogen worden aangenomen dat verdachte ten deze opzettelijk heeft gehandeld, te minder waar het de Hove niet aannemelijk is voorgekomen, dat verdachte te goeder trouw heeft gemeend, dat het hier betrof het fusilleren van personen, die schuldig bevonden aan bepaalde vergrijpen, ter dood waren veroordeeld; enz.

No. 1496

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Febr. 1949. (Mrs Tonckens, van Haeften en Onnen).

Verzoekster heeft op 30 Januari 1946 van Buck Jr. een winkelhuis gekocht, dat in Maart 1945 door Buck Sr. (Duitser) was verkocht aan Buck Jr. (Let). Het Beheersinstituut heeft (in Juni 1946) de verkoop van Buck Sr. aan Buck Jr. nietig verklaard en het winkelhuis in beheer genomen als vijandelijk vermogen.

Het verzoek tot vernietiging van de beslissing van het N.B.I. afgewezen. De goede trouw van verzoekster bij aankoop van het pand — indien aanwezig — staat de toepasselijkheid van art. 15 E 133 niet in de weg.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 15, 43.)

N.V. Exploitatie Maatschappij van Onroerende Goederen „Scheveningsche Keizerstraat", requestrante, gemachtigde Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 25 Maart 1948 gedagtekend aan de Raad gericht verzoekschrift van de te 's-Gravenhage gevestigde naamloze vennootschap N.V. Exploitatie Maatschappij van Onroerende Goederen „Scheveningsche Keizerstraat", waarbij de verzoekster beroep instelt tegen een door het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage bij brief van 28 Febr. 1948 genomen beschikking, blijkens welke brief het Beheersinstituut stilzwijgend heeft ingewilligd een door de verzoekster gedaan verzoek tot verlenging van de termijn van art. 26 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, doch het verzoek overigens heeft van de hand gewezen;

Gezien het op 20 Augustus 1948 gedagtekend schriftelijk antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut op gemeld verzoekschrift, waarbij verzocht wordt de appellante niet-ontvankelijk te verklaren in haar verzoek, althans haar dit te ontzeggen;

Gehoord de mondelinge toelichtingen door partijen gegeven, aan de zijde van de appellante door haar gemachtigde Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom, advocaat te 's-Gravenhage, en aan de zijde van de wederpartij door haar gemachtigde Mr H. R. Smits, wonende te 's-Gravenhage;

Gelet op de inhoud der overgelegde stukken;

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat blijkens een op 21 Maart 1945 voor notaris Hartogh Heijs te 's-Gravenhage verleden acte, welke acte op diezelfde dag ten hypotheekkantore te 's-Gravenhage werd overgeschreven, R. A. A. Buck, destijds koopman wonende te Rotterdam krachtens een met zijn vader G. J. C. A. Buck, destijds koopman wonende te 's-Gravenhage gesloten koopovereenkomst voor de prijs van f 51.000 eigenaar is geworden van het winkelhuis met bovenwoning en erf, staande en gelegen aan de Hoogstraat no. 15 te 's-Gravenhage, kadastraal bekend gemeente 's-Gravenhage Sectie F. nummer 1779, groot 93 Centiaren;

dat blijkens een op 30 Jan. 1946 voor notaris Staal te 's-Gravenhage verleden akte, welke acte op diezelfde dag ten hypotheekkantore te 's-Gravenhage werd overgeschreven, de appellante krachtens een met eerstgenoemde R. A. A. Buck gesloten koopovereenkomst voor de prijs van f 45.000 eigenares is geworden van genoemd winkelhuis, woning en erf;

dat op 19 Juni 1946 het Nederlandse Beheersinstituut, bureau 's-Gravenhage, uit overweging dat de krachtens de hiervorenbedoelde acte van 21 Maart 1945 tussen de Duitser G. J. C. A. Buck en diens zoon R. A. A. Buck gesloten koopovereenkomst en verrichte eigendomsoverdracht was een rechtshandeling, aangegaan vóór de in werking stelling van het Besluit Vijandelijk Vermogen, door een zich in Nederland bevindend persoon met een vijandelijk onderdaan, dat aan het Beheersinstituut summier was gebleken, dat partijen tot die rechtshandeling het oogmerk hadden om maatregelen in de geest als bedoeld in dat Besluit te verijdelen of te bemoeilijken, althans dat één der partijen, tot die rechtshandeling zodanig oogmerk had en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijze bekend had behoren te zijn, en dat het Nederlandse Beheersinstituut van bedoelde transactie op 12 April 1946 heeft kennis gekregen, gelet op het bepaalde bij art. 15 van

gemeld Besluit de hierboven omschreven rechtshandeling, te weten bedoelde eigendomsoverdracht heeft nietig verklaard;

dat bij vonnis van de Raad d.d. 23 Dec. 1947 de appellante in haar tegen evenbedoeld besluit van het Nederlandse Beheersinstituut ingesteld beroep niet-ontvankelijk werd verklaard, uit overweging dat de appellante niet als belanghebbende in de zin van art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen was aan te merken;

dat daarop het Nederlandse Beheersinstituut evenwel bij brief van 13 Januari 1948 aan de appellante mededeelde, dat zij de administratie van het perceel Hoogstraat 15 had opgedragen aan een aldaar genoemd bouwbureau, met verzoek om aan dat bureau een exploitatieoverzicht te verstrekken over de periode van 30 Januari 1946 af en verder alle inlichtingen te verstrekken die ten deze nodig en nuttig mochten blijken en ten slotte het exploitatie-overschot te storten op de postrekening ten name van het Nederlandse Beheersinstituut, bureau 's-Gravenhage onder vermelding van dossier G. J. C. A. Buck;

dat daarop de appellante zich op 11 Febr. 1948 met een verzoekschrift heeft gewend tot het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage, daarbij onder meer stellende dat het Beheersinstituut sedert 30 Jan. 1946 de huur van het pand Hoogstraat 15 was gaan incasseren, en dit derhalve aanmerkte als vijandelijk vermogen en dat het Beheersinstituut daarbij kennelijk uitging van de opvatting, dat, als gevolg van de nietig-verklaring der eigendomsoverdracht van Buck Sr. aan Buck Jr., het onroerend goed nog of weer behoort tot het vermogen van eerstgenoemde, en op grond dat appellante op de in dit verzoekschrift aangevoerde gronden van oordeel was, dat dit onroerend goed ten onrechte door het Beheersinstituut als vijandelijk vermogen werd behandeld, weshalve de appellante zich tot het Nederlandse Beheersinstituut wendde met het verzoek:

1. de termijn bedoeld in art. 26 van het Besluit Vijandelijk Vermogen te verlengen aldus dat dat verzoekschrift geacht zou worden tijdig te zijn ingediend;

2. vast te stellen, dat op het voorschreven onroerend goed de bepalingen van evengenoemd Besluit niet van toepassing zijn en

3. aan appellante rekening en verantwoording te doen van het beheer van het onroerend goed sedert 13 Januari 1947 en het saldo aan appellante af te dragen;

dat de gemachtigde van de appellante zich op diezelfde dag bij een tot het Nederlandse Beheersinstituut gerichte brief, onder nadere aanvoering van de voor appellante zijns inziens onbillijke gevolgen van de door dat Instituut in deze genomen beslissing, bereid verklaarde tot een nader overleg om tot een voor appellante aanvaardbare regeling te komen;

dat ten slotte het Nederlandse Beheersinstituut in een op 28 Februari 1948 tot de gemachtigde van appellante gerichte brief heeft verklaard bij haar, nader uitvoerig toegelicht, standpunt te blijven volharden en het verzoek van appellante te moeten afwijzen;

O. dat het beroep van appellante thans tegen de laatstgemelde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut is gericht;

O. hieromtrent dat uit de vaststaande feiten waarbij nog is te voegen het vaststaande feit, dat vader Buck Duitser is, is af te leiden, dat het door het Nederlandse Beheersinstituut te dezer zake ingenomen standpunt, waarbij dit instituut het bedoelde onroerend goed als van rechtswege in eigendom op de Staat overgegaan vermogen beschouwt, juist is;

O. dat, nu door toepassing van de bepaling van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen de door vader en zoon Buck vóór de inwerkingtreding van dit Besluit verrichte rechtshandeling te weten de eigendomsoverdracht door eerstgenoemde op laatstgenoemde van het pand Hoogstraat 15 te 's-Gravenhage werd verklaard nietig te zijn, de appellante uit hoofde van de daarna door zoon Buck aan haar verrichte overdracht van dit pand krachtens de bepaling van art. 639 B. W. de eigendom daarvan niet heeft verkregen, omdat zoon Buck niet gerechtigd was over de eigendom van dat pand te beschikken;

O. dat de appellante zich hiertegenover heeft beroepen op haar goede trouw bij het sluiten van de aan laatst bedoelde overdracht ten grondslag liggende koopovereenkomst van dat pand, in die zin, dat zij niet zou hebben geweten noch redelijkerwijze behoren te vermoeden, dat aan de eigendomsoverdracht van dit pand door vader Buck aan zoon Buck het gebrek van vernietigbaarheid kleefde, doch dat dit beroep — aangenomen al, dat de door appellante ter verdediging van haar goede trouw, gestelde feiten tot het aannemen daarvan zouden mogen leiden — niet opgaat, omdat bij toepassing van de bepaling van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen de rechten van derden uit hoofde van hunne goede trouw in de door de appellante bedoelde zin de door haar gezochte bescherming niet vinden, en er geen grond bestaat om de bescherming, die aan derden in analoge gevallen wel verleend wordt, tot het onderhavige geval uit te breiden;

O. dat de Raad ook het oordeel van de appellante als zoude het betrachten van de billijkheid tot een afwijkend resultaat hebben behoren te leiden, niet tot het zijne maakt, omdat — wat hiervan overigens zij — een voorschrift in de geest als dat van art. 22 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer voor de gevolgen van de toepassing van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen ontbreekt;

O. dat op de vorenstaande gronden het tegen de aangevallen beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut ingestelde be-

roep als ongegrond behoort te worden verworpen;

Rechtdoende:

Wijst het gedane verzoek af.

No. 1497

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Nov. 1948. (Mrs Boll, Köster en Lubbers).

Het voorstel tot minnelijk rechtsherstel zoals vervat in het proces-verbaal van zwarigheden alleszins redelijk geacht.

Verweerders veroordeeld, op verbeurte ener dwangsom, om te verschijnen bij de notaris bemiddelaar en om hun volle medewerking te verlenen bij het verlijden van de acte van rechtsherstel zoals in het proces-verbaal geformuleerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg.; 113b en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, op 10 Nov. 1947 ingediend door Grietje Meiboom, weduwe van Leendert Oort, handelende als bewindvoerster over den afwezigen Joseph Mesritz, gemachtigde Mr J. H. Polenaar;

Gezien de verweerschriften van Joseph Theodor Sprong, gemachtigde Mr J. Nolen en van Cornelis Maria Antonius van Uden;

Mede gezien het proces-verbaal van zwarigheden, op 1 October 1947 verleden voor den notaris-bemiddelaar E. Spier te Amsterdam, alsmede het daarbij gevoegde, aan de Afdeling Rechtspraak gerichte advies van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, gedelegeerden te Amsterdam, d.d. 6 Dec. 1947;

Gehoord partijen, hunne raadslieden, alsmede de mede-verweerster, de N.V. Rotterdamsche Hypotheekbank voor Nederland, ter zitting van de Kamer op 27 Sept. 1948;

O. dat het verzoekschrift strekt tot het verkrijgen van rechtsherstel met betrekking tot het te Amsterdam gelegen onroerend goed Stadhouderskade 118, kadastraal bekend gemeente Amsterdam, Sectie R. No. 2451 en tot het regelen van de rechtsgevolgen daarvan;

O. dat uit de stukken alsmede het mondeling verhandelde is komen vast te staan, dat de ten deze benoemde notaris-bemiddelaar aan de betrokkenen in deze aangelegenheid een in voormeld proces-verbaal breedvoerig omschreven voorstel heeft gedaan, dat aanvankelijk door alle betrokkenen is aanvaard, doch tenslotte is verworpen door de verweerders Sprong en van Uden, door eerstgenoemde omdat hij zich op het standpunt stelde bij den aankoop van het perceel van verweerder van Uden te goeder trouw te zijn geweest en daarmede rekening wenst te zien gehouden, door laatstgenoemde omdat hij zich op het standpunt stelde, dat verweerder Sprong, precies geweten heeft, wat hij kocht, zodat hem, van Uden, geen aansprakelijkheid noch verplichting tot het bijdragen in de kosten van nieuwe hypothecaire inschrijvingen en van rechtsherstel behoorden te worden opgelegd;

O. dat bij de mondelinge behandeling verweerder van Uden betoogd heeft, dat hij bij het aankopen van het perceel van den (door de Duitse instanties benoemden) liquidateur Zevenhuizen niet geweten heeft, dat hij Joods goed kocht;

O. dat in de eerste plaats dit verweer in strijd komt met het tijdens de comparitie voor den notaris-bemiddelaar en daarna schriftelijk verdedigde standpunt, dat hem, van Uden, niets te verwijten valt omdat verweerder Sprong wist wat hij kocht;

O. dat bovendien dit verweer — neerkomende op een beroep op goede trouw — verweerder van Uden niet baten kan, omdat — zoal van Uden niet geweten heeft, dat hij kocht een perceel, in eigendom toebehorende aan een Jood — hij dit dan toch in ieder geval door het instellen van enig onderzoek en het doen van enige navraag op zeer eenvoudige wijze had kunnen te weten komen. doch niet gebleken is, dat hij op ook maar enigszins serieuze wijze zich daarom bekommerd heeft;

O. dat verweerder van Uden zich derhalve het rechtsherstel ten bate van den oorspronkelijken Joodsen eigenaar zal moeten laten welgevallen en dat hij mede-aansprakelijk behoort te worden gesteld voor de aan dat rechtsherstel verbonden kosten;

O. dat aan dat laatste niet kan afdoen de bewering van beweerder van Uden, dat verweerder Sprong precies zou hebben geweten, wat hij kocht, omdat ook, indien dit geheel juist mocht zijn, dit niet wegneemt of opheft de schuld van verweerder van Uden zelf aan het complex handelingen, dat het pand in kwestie uit handen van den rechtmatigen eigenaar deed terechtkomen in handen van verweerder Sprong;

O. dat evenzeer het beroep van verweerder Sprong op zijn goede trouw bij het aankopen van verweerder van Uden verworpen dient te worden;

O. dat het voor het aannemen dier goede trouw immers niet voldoende is, dat verweerder Sprong, gelijk hij zegt, geheel is afgegaan op ene mondelinge verzekering van verweerder van Uden, dat het hier geen Joods bezit betrof;

O. dat verweerder Sprong (die door het beweerde stellen van voormelde vraag blijk geeft ten tijde van zijn aankoop het gevaar, verbonden aan de koop van Joods goed, deugdelijk te hebben beseft) niet had mogen volstaan met op ene dergelijke blote verklaring af te gaan, maar ook hij zich op eenvoudige wijze zekerheid op dit punt had kunnen en behoren te verschaffen;

O. dat in dit verband mede onaannemelijk is de bewering, dat bij raadpleging van het kadaster wegens het ontbreken van bepaalde aantekeningen of stempels het Joods karakter van den eigendom niet zou zijn gebleken of had kunnen blijken, omdat de

naam Mesritz wel een zo algemeen bekende (goed-) Joodse klank heeft, dat verdere aantekeningen of stempels om raadplegers van het kadaster te waarschuwen, overbodig waren;

O. dat aldus de gronden, waarop de bezwaren van verweerders Sprong en van Uden tegen de door den notaris-bemiddelaar voorgestelde regeling berusten, ondeugdelijk moeten worden geacht;

O. dat deze voorgestelde regeling de Kamer (in het bijzonder wat betreft de verdeling der kosten tussen verweerders van Uden en Sprong) alleszins wel overwogen en redelijk voorkomt, terwijl de Kamer gene termen vindt om voor te schrijven het in de te verlijden acte van rechtsherstel aanbrengen van ene wijziging als gesuggereerd door de gedelegeerden voor Amsterdam van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel in hun advies d.d. 6 Dec. 1947, omdat nu klaarblijkelijk het juiste bedrag nog niet genoemd kan worden, terecht gekomen op de in dien brief bedoelde rekening bij de Incasso-Bank, de in het ontwerp van den notaris gekozen formulering voor het te bereiken doel, beter geeigend voorkomt;

O. dat bij de uitspraak evenwel nog rekening moet worden gehouden met het door vorengenoemden gedelegeerden medegedeelde feit, dat op dit ogenblik de kosten, verbonden aan het rechtsherstel, door requestrant alsmede door verweerder Sprong ieder voor de helft voorlopig zijn voldaan;

O. dat het in verband hiermede redelijk voorkomt het ontwerp van den notaris-bemiddelaar sub F en N aldus te wijzigen, dat het ontstaan van een vordering tot kostenbetaling van verweerder Sprong op verweerder van Uden, te cederen aan de Rotterdamse Hypotheekbank voor Nederland N.V., wordt vermeden;

O. dat dit kan worden bereikt, door sub F te schrappen de woorden: „en voor twee/derde der kosten verbonden aan het rechtsherstel", alsmede door sub N te lezen: „de kosten verbonden aan het rechtsherstel zullen worden betaald door verweerder Sprong voor een/derde en door verweerder van Uden voor twee/derde gedeelte", in aansluiting waaraan in het dictum van dit vonnis verweerder van Uden zal moeten worden veroordeeld om aan requestrant alsnog te betalen een bedrag van f 240,50 en aan verweerder Sprong een bedrag van f 80,16, na betaling waarvan de bovenbedoelde kosten van het rechtsherstel voor twee/derde gedeelte ten laste van verweerder van Uden zullen zijn gekomen;

Rechtdoende:

Verwerpt de bezwaren, door verweerders Sprong en van Uden tegen de door den notaris-bemiddelaar voorgestelde regeling ingebracht;

Wijst toe de vorderingen van requestrant in voege als navolgt;

Veroordeelt verweerders Sprong en van Uden om met de overige belanghebbenden over te gaan tot het doen verlijden van een acte van rechtsherstel voor den notaris E. Spier (c.q. diens plaatsvervanger) te Amsterdam, overeenkomstig het door dien notaris in diens proces-verbaal van zwarigheden dd. 1 October 1947 geformuleerde voorstel, met inachtneming van de in de overwegingen hierboven aangegeven gewijzigde formulering van de punten F en N, zulks op verbeurte van een aan requestrant te betalen dwangsom voor diegene hunner, die, na daartoe door dien notaris-bemiddelaar per aangetekenden brief tegen een door hem vast te stellen datum, liggende niet eerder dan vier weken na het in deze uit te spreken vonnis, te zijn opgeroepen, in gebreke blijft daaraan zijne volle medewerking te verlenen, bij deze bepaald op f 100 per dag, vanaf den dag, waartegen vorenbedoelde oproeping zal zijn geschied tot den dag, waarop die medewerking zal zijn verleend;

Veroordeelt verweerder van Uden om aan requestrant te betalen f 240,50 en aan gerequestreerde Sprong f 80,16, een en ander ter goedmaking van het door partijen Mesritz en Sprong reeds betaalde, doch ten laste van verweerder van Uden gebrachte aandeel in de kosten van het hier plaats vindende rechtsherstel;

Wijst af het anders of meer gevorderde;

Veroordeelt verweerders Sprong en van Uden, ieder voor de helft, in de kosten op deze zaak gevallen, aan de zijde van requestrante tot heden begroot op f 60 en aan de zijde van de mede-verweerster Rotterdamse Hypotheekbank voor Nederland N.V. op nihil.

No. 1498

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 April 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Appèl van een beslissing Effectenregistratie ontvankelijk verklaard, niettegenstaande overschrijding van de appèltermijn, wegens de verwarring scheppende redactie van het dictum.

Beslissing bekrachtigd. Appellant heeft zijn goede trouw bij de verkrijging niet aannemelijk gemaakt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 935/48 van Jacobus Gerardus Adolf Cornelis Piederiet, wonend te Breda, gemachtigde Mr W. A. J. van den Hurk, luidende:

dat hij bij Uwen Raad in beroep komt van eene beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van den Raad voor het Rechtsherstel, op 11 Juni 1948 genomen tussen Louis Vilbach, wonende te Amsterdam, reques-

trant tot herstel in den eigendom van 1 certificaat a 10 shares Anaconda Copper Hining no. 87337 en hem als gerequestreerde, welke beslissing hem bij aangetekend schrijven gedateerd 11 Juni 1948 werd toegezonden en welke beslissing hij hierbij aan Uwe Afdeling overlegt;

dat, zoals uit de beslissing blijkt, gerequestreerde zijn verweer heeft gevoerd zonder rechtskundige bijstand en hij uit de beslissing ten onrechte heeft gelezen dat hij van deze beslissing in beroep kon komen tot den in die beslissing onderstreepten datum 11 Augustus 1948;

dat hij, ondanks het verstrijken van den beroepstermijn, hoopt dat zijn beroep zal worden ontvankelijk verklaard doordat de registreerende instantie zich niet daartegen verzet (vide E 100 art. 69 thans art. 68 sub 4) voor welk achterwege blijven van verzet een beroep wordt gedaan op de ondeskundigheid van den appellant;

dat hij zijn beroep grondt op de omstandigheid dat de beslissing steunt op de veronderstelling van het aanwezig zijn van feitelijke omstandigheden die in werkelijkheid niet bestaan;

dat niet waar is dat het onderhavige effect op 18 Augustus 1942 door Lippmann Rosenthal & Co, Sarphatistraat, Amsterdam is verkocht aan Rebholz Bankierskantoor te Amsterdam;

dat de Commanditaire Bankvereeniging Meys en Hack te Breda reeds op 30 Juli 1942 in regelmatig beursverkeer het onderhavige effect heeft gekocht ten name van F. Brands te Tilburg, zijnde dit A. van der Wiel, reiziger in den lederhandel, wonende te Rijen, die op zijn beurt nadien het effect heeft verkocht aan den appellant;

dat appellant verzoekt tot het bewijs door getuigen van het bovenstaande te worden toegelaten, terwijl hij als getuigen reeds thans opgeeft de beide firmanten der Commanditaire Vennootschap Meys en Hack, die den aankoop uit hunne regelmatig gehouden boekhouding kunnen aantonen, alsmede den Heer A. van der Wiel, van wien appellant het effect kocht;

Verzoekende appellant aan Uwe Afdeling de beslissing van de registrerende instantie te willen vernietigen en te willen beslissen dat de oorspronkelijke requestrant L. Vilbach niet in den eigendom van het onderwerpelijke effect zal worden hersteld subsidiair niet anders dan tegen vergoeding van de koopsom, althans van den koers op den dag van aankoop ter beurze, alles kosten rechtens.

Gezien de memorie van antwoord van partij L. Vilbach, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr W. M. Pronk, concluderende tot bevestiging van de beslissing, waarvan beroep.

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen en hun gemachtigden en twee getuigen;

O. dat de Raad termen vindt het hoger beroep, hoewel te laat, doch vóór 11 Aug. 1948 ingesteld, ontvankelijk te verklaren, nu de Afd. Effectenregistratie heeft verklaard daarmede in te stemmen, en de Raad aanneemt, dat appellant in verwarring is gebracht door het dictum sub 2 van de aangevallen beslissing, dat inderdaad geschikt is om niet-deskundigen in de waan te brengen, dat hoger beroep nog tot 11 Augustus 1948 mogelijk was;

O. dat uit de afgelegde verklaringen van partijen en getuigen en uit de overgelegde stukken is komen vast te staan, dat appellant het litigieuze effect (1/10 cert. Anaconda Copper no. 87337) omstreeks September 1942 heeft gekocht van van de Wiel; dat van de Wiel het effect had verkregen door opdracht te geven aan de firma Meys en Hack te Breda om een zodanig effect voor hem te kopen; dat Meys en Hack die opdracht hebben doorgegeven aan Mähler's Bank te Amsterdam, die op haar beurt aan de makelaar Sindram opdracht heeft gegeven tot aankoop van een zodanig effect;

O. dat aangenomen al, dat op deze wijze het effect door Sindram in regelmatig beursverkeer is verkregen, goede trouw bij Sindram en Mähler's Bank in dit geval niet kan worden aangenomen, gelet op de verklaring van getuige Bulthuis, dat Sindram bij Mähler's Bank bekend was als de man, die bemiddeling verleende bij de aankoop van Amerikaanse effecten, dat practisch alleen L.V.V.S. vergunning kreeg voor de verkoop van Amerikaanse effecten; dat dit waarschijnlijk ter beurze wel bekend was; dat Mähler's Bank op 31 Juli 1942 op deviezenvergunning no. AA 38430 het stuk no. 87337 geleverd heeft gekregen van Rebholz;

O. dat goede trouw van de opdrachtgever (van de Wiel) derhalve ook niet kan worden aangenomen;

O. dat niet is gebleken, dat Piederiet het effect van van de Wiel in regelmatig beursverkeer heeft gekocht; dat Piederiet zijn goede trouw bij de verkrijging niet aannemelijk heeft gemaakt;

O. dat mitsdien de beslissing waarvan beroep behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van deze Raad, Afdeling Effectenregistratie, waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding, aan de zijde van geintimeerde begroot op f 100.

29 Juni 1949 (afl. 17) No. 1499—1505

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

ERRATA

In No. 1488 op blz. 336, 2e kolom, regel 21 van boven staat „morele", lees „massale".

DE N.O.R.

verschijnt in de maanden JULI en AUGUSTUS slechts eenmaal en wel op 20 JULI en 17 AUGUSTUS

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1499

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1949. (Mrs Prof. Houwing, van Rijn van Alkemade en Schim van der Loeff).

Voor het verlenen van een non-enemy verklaring aan niet hier te lande gevestigde Duitsers moet worden nagegaan of te hunnen aanzien is gebleken van een zodanig verdienstelijke gedragswijze jegens Nederland en/of de met Nederland verbonden naties, dat het onaannemelijk is hen als vijand aan te merken. Een enkele afkeuring van het tegen Nederland gepleegde geweld is hiervoor niet voldoende, evenmin als een incidentele daad van grootmoedigheid tegenover Nederlanders uitgeoefend. Er bestaat geen aanleiding voor de gewezen Duitse kroonprins andere criteria aan te leggen dan die voor de toewijzing van een verzoek tot ontvijanding algemeen worden aangelegd.

Beroep verworpen met bevestiging van de beschikking van het N.B.I.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34 en 43.)

F. W. A. V. E. von Hohenzollern, requestrant, gemachtigde Mr B. R. Wesseling,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request ingekomen 23 Juni 1948, van Friedrich Wilhelm August Victor Ernst von Hohenzollern, wonende te Hechingen in Duitsland, gemachtigde Mr B. R. Wesseling, adv. en proc. te Utrecht, zomede het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de requestrant bij monde van zijn gemachtigde voornoemd en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van zijn vertegenwoordiger Mr J. van den Berg;

O. dat requestrant bij voormeld request in beroep is gekomen van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 28 Mei 1948, houdende afwijzing van zijn verzoek tot afgifte aan hem van een verklaring, als bedoeld bij art. 34, eerste lid, onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen; dat requestrant van oordeel is, dat hem de gevraagde verklaring ten onrechte is geweigerd, en hij de Afdeling Rechtspraak van de Raad heeft verzocht de beroepen beschikking te vernietigen en hem alsnog de bedoelde verklaring te verstrekken;

O. dat de afgifte van een verklaring, als bedoeld bij art. 34, eerste lid, onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen, aan een onderdaan van een vijandelijke staat, met zich brengt, dat deze de eigendom herkrijgt van zijn vermogen, dat ingevolge art. 3 van dat Besluit van rechtswege op de Staat der Nederlanden is overgegaan;

O. dat de regeling, vervat in laatstgenoemd artikel, ingevolge welke vermogen, toebehorende aan een vijandelijke staat of aan een vijandelijke onderdaan, aan de Nederlandse Staat vervalt en de bestemming van het aldus aan die Staat opgekomen vermogen nader bij de Wet, met inachtneming van de ten deze aanzien in de wapenstilstandsvoorwaarden of vredesverdragen op te nemen bepalingen, zal worden geregeld, het karakter draagt van een conservatoire maatregel ter bevordering van de mogelijkheid van verhaal der geleden oorlogs- en bezettingsschade, die door de vijand zal behoren te worden vergoed; dat aan deze maatregel de gedachte ten grondslag ligt, dat het redelijk is dat naast de vijandelijke staten ook hunne onderdanen — leden der vijandelijke staatsgemeenschappen — met hun gehele vermogen aansprakelijk worden gesteld voor die schade, en met die maatregel geenszins wordt beoogd een bestraffing van vijandelijke onderdanen wegens veronderstelde deelneming aan tegen ons land en volk gepleegde gewelddaden;

O. dat hieruit volgt, dat de enkele omstandigheid, dat een vijandelijk onderdaan persoonlijk niet heeft deelgenomen aan oorlogs- of bezettingshandelingen tegen Nederland of zelfs die handelingen heeft afgekeurd en betreurd, nog geen reden kan vormen hem te ontheffen van mede-aansprakelijkheid voor de door die handelingen veroorzaakte schade, immers die aansprakelijkheid niet op hem is gelegd uit hoofde van zijn gedragingen, doch uit hoofde van zijn behoren tot het vijandelijke volk, dat, als geheel beschouwd, de schuld draagt van het over ons land gebrachte onheil;

O. dat het zich echter kan voordoen, dat personen, die volgens de wet onderdanen zijn van een vijandelijke staat, doordat zij, ook reeds vóór de oorlog, duurzaam in Nederland gevestigd waren, met de Nederlandse samenleving zijn vergroeid en daarvan tijdens de bezetting duidelijk blijk hebben gegeven, door zich niet aan de zijde van de bezettende macht te scharen, door zich te gedragen als waren zij vaderlandsgetrouwe Nederlanders, zó, dat het onbillijk zou zijn hen na de bevrijding als vijanden te behandelen; dat het zich ook kan voordoen, dat niet hier te lande gevestigde vijandelijke onderdanen zich bepaaldelijk door hun gedrag in oorlogstijd zo grote verdiensten jegens Nederland en/of de met Nederland verbonden naties hebben verworven, dat zij behoren te worden onderscheiden van hun, als vijanden beschouwde, volksgenoten en het onredelijk en ondankbaar zou zijn op hen de maatregelen toe te passen, die voor vijandelijke onderdanen algemeen gelden; dat in beide vorenbedoelde gevallen aanleiding bestaat aan de betrokkenen een verklaring af te geven, als bedoeld bij art. 34, eerste lid, onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat, nu requestrant, die van Duitse nationaliteit is, niet hier te lande is gevestigd

of vóór de oorlog duurzaam gevestigd was en met de Nederlandse samenleving vergroeid, ter beoordeling van de vraag, of hem al dan niet de verlangde verklaring zal behoren te worden verstrekt, zal moeten worden nagegaan of te zijnen aanzien is gebleken van een zodanig verdienstelijke gedragswijze jegens Nederland en/of de met Nederland verbonden naties, dat het onaannemelijk is hem als vijand aan te merken;

O. dat requestrant's gemachtigde vooreerst heeft betoogd — welk betoog hij met een aantal feitelijke gegevens heeft gestaafd — dat requestrant, na aanvankelijk ten opzichte van het Nazi-regime een afwachtende houding te hebben aangenomen, zich reeds vóór de oorlog van dat regime en zijn leiders heeft afgekeerd, voor zover zijn uitzonderlijke positie in Duitsland dit gedoogde zich in woord en daad een tegenstander van het nationaal-socialisme heeft betoond, en zelfs — ook in de oorlog — zich gesteld heeft achter de, uit militaire kringen voortgekomen, verzetsbeweging;

O. echter, dat, moge één en ander al juist zijn, daarin nog geen verdienste jegens Nederland en/of de met Nederland verbonden naties is gelegen; dat toch het verzet van Duitsers, inzonderheid van de militaire groep der „Stahlhelm", tegen het Nazi-regime moet geacht worden te zijn voortgekomen uit liefde voor het vaderland, dat, naar het inzicht der verzetslieden, door de nationaal-socialistische machthebbers ten gronde werd gericht, veeleer, dan uit sympathie met de landen, die door het nationaal-socialistische Duitsland werden overweldigd of bedreigd, en uit de wil het onheil van deze landen af te wenden;

O. dat requestrant's gemachtigde er wel op gewezen heeft, dat requestrant bepaaldelijk de Duitse inval in Nederland ten zeerste heeft afgekeurd en zich in die zin ook heeft uitgesproken, doch dat vooreerst niet is gebleken, dat deze afkeuring haar grond heeft gevonden in afschuw van de — door Duitsland voor de tweede maal gepleegde schending der neutraliteit van een kleine nabuurstaat, terwijl voorts, gelijk boven reeds is overwogen, de enkele afkeuring van tegen Nederland gepleegd geweld nog niet de afgifte der verlangde verklaring wettigt;

O. dat volgens requestrant's gemachtigde, diens welwillende gezindheid jegens de Nederlanders daadwerkelijk gebleken is ter gelegenheid van zijn aanwezigheid te Doorn, na het overlijden van zijn vader, de ex-Keizer; dat hij toen toch, desverzocht, onmiddellijk bereid is geweest zijn bemiddeling te verlenen tot de redding van drie ter dood veroordeelde Nederlandse officieren, terwijl hij voorts aan de Intendant van het Huis te Doorn opdracht en volmacht heeft gegeven voort te gaan met het bieden van hulp, aan Nederlanders, waar dit mogelijk zou zijn, gelijk die Intendant dit tijdens het leven van de ex-Keizer ook gedaan had;

O. dat, moge uit de vermelde gedragingen van requestrant kunnen worden opgemaakt, dat menselijkheid en grootmoedigheid onder zekere omstandigheden hem niet vreemd zijn geweest, — hetgeen overigens met betrekking tot een aantal Duitsers, die in de bezettingstijd hier macht hebben uitgeoefend, evenzeer kan worden getuigd —, die, op zich zelf staande, gedragingen toch niet het bewijs vormen van een algemene verbondenheid van requestrant met de Nederlandse zaak, terwijl daarin ook niet een zo grote verdienste jegens het Nederlandse volk kan worden gezien, dat reeds deswege requestrant onmogelijk als „vijand" zou kunnen worden beschouwd;

O. dat requestrant's gemachtigde er op gewezen heeft, dat door de zeer bijzondere positie van requestrant als gewezen Kroonprins, welke medebracht dat in Duitsland zowel door de Nazileiders als het volk zijn daden en uitingen steeds nauwlettend werden gadegeslagen, het hem niet, zonder de belangen van de door hem heimelijk gesteunde verzetsgroep te schaden, mogelijk is geweest meer openlijk partij te kiezen tegen het regime en ook openlijk te getuigen van zijn afkeuring van de gewelddaden van dit regime tegen de overwonnen volkeren, zodat voor requestrant bij de beoordeling van zijn verzoek om „ontvijanding" een andere maatstaf moet worden aangelegd, dan gewoonlijk pleegt te geschieden; dat de Raad echter van oordeel is, dat geen aanleiding bestaat ten deze af te wijken van de criteria, die hierboven, als geldend voor de beslissing op een dergelijke verzoek, zijn aangegeven; dat de omstandigheid, dat een Duitser door de bijzondere positie, die hij in zijn land inneemt, niet in de gelegenheid is geweest zich werkelijke verdiensten jegens Nederland en/of de met Nederland verbonden naties te verwerven, tot geen ander gevolg kan leiden, dan dat hij niet in aanmerking kan worden gebracht voor het ontvangen van de gunst niet als vijand te worden behandeld;

O. dat uit het feit, dat de Amerikaanse, Engelse en Franse bezettings-autoriteiten in West-Duitsland tegen de requestrant geen enkele maatregel hebben genomen en hem in het bezit hebben gelaten van zijn vermogen, voorzover dit in het door hen bestuurder gebied aanwezig was, slechts kan worden afgeleid, dat ten opzichte van de requestrant geen laakbare gedragingen zijn gebleken, welke een repressief optreden tegen hem zouden hebben gewettigd, doch niet, dat hij door bedoelde autoriteiten zou zijn aangemerkt als een Duitser, die daadwerkelijk de geallieerde belangen heeft gediend; dat dit laatste ook niet volgt uit de omstandigheid, dat het de requestrant door de Zwitserse Regering — die tevoren wel overleg zal hebben gepleegd met de voormelde bezettingsautoriteiten — is toegestaan zich in Zwitserland te vestigen;

O. dat de betrekkingen, die sedert de vorige wereldoorlog tot aan zijn overlijden tussen de ex-Keizer en Nederland hebben

bestaan, ook geen reden kunnen vormen requestrant's verzoek toe te wijzen, evenmin als de omstandigheid, dat het zich hier te lande bevindende vermogen van requestrant, dat op de Nederlandse Staat in eigendom is overgegaan, afkomstig is uit de nalatenschap van de ex-Keizer, vermits redenen tot „ontvijanding" met als gevolg herstel in de eigendom van aan de Staat vervallen vermogen slechts kunnen zijn gelegen in de persoon zelf, van degene, die deze gunst verzoekt;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat de Afdeling Rechtspraak van de Raad evenmin als het Nederlandse Beheersinstituut termen heeft kunnen vinden, om aan de requestrant de verlangde verklaring te verstrekken; dat mitsdien het beroep tegen de ten deze door het Nederalndse Beheersinstituut genomen beschikking moet worden verworpen en die beschikking behoort te worden bevestigd;

Beslissende in hoger beroep:

Bevestigt de beschikking, van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 28 Mei 1948, waarvan appèl.

No. 1500

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Nov. 1948. (Mrs v. d. Loos, Köster en Lubbers).

Een vennootschap in wier bestuur is voorzien op grond van art. 99 E 100, behoudt hare volledige rechtsbevoegdheid.

Ingeval rechtsaanspraken tegen de vennootschap niet worden erkend, zal het daaruit voortspruitende geschil bij uitsluiting tot de bevoegdheid van de gewone rechter behoren.

De beslissing van het Beheersinstituut doet hieraan niets af, evenmin als het feit dat de vennootschap in liquidatie verkeert.

De Afdeling Rechtspraak verklaart zich onbevoegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 99, 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 14 Februari 1948 van Bernardus Jacobus Ridder, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr J. Anema;

Gezien het verweerschrift dd. 7 April 1948 van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen ter zitting van den Raad dd. 4 October 1948;

O. dat als eenerzijds gesteld en anderzijds erkend of niet gemotiveerd betwist tussen partijen vaststaat, dat requestrant op 25 Juni 1945 door het Militair Gezag is geschorst als directeur van de N.V. Hollandsche Kleefmachinefabriek, gevestigd te Rotterdam;

dat vervolgens het Nederlandse Beheersinstituut requestrant met ingang van 11 Juni 1946 als directeur van genoemde vennootschap heeft ontslagen;

dat daarna het Beheersinstituut in het bestuur der vennootschap heeft voorzien door daarover een bestuurder aan te stellen, waartoe het op grond van art. 99 van het Besluit E 100 bevoegd was;

O. dat requestrant heeft gesteld, dat hij op 12 Dec. 1942 met de N.V. Hollandsche Kleefmachinefabriek een pensioenovereenkomst heeft gesloten, waarbij werd bepaald, dat laatstgenoemde jaarlijks een bedrag van f 10.000 zou storten op een zogenaamde pensioenrekening, voorts over de gestorte bedragen jaarlijks 5 % rente zou vergoeden en ten slotte aan requestrant zou uitkeren in geval van invaliditeit of met ingang van zijn 65ste levensjaar een maandelijks pensioen, nader te berekenen op de wijze als dit door verzekeringsmaatschappijen geschiedt;

O. dat requestrant zich bij schrijven dd. 19 Jan. 1948 heeft gewend tot het Beheersinstituut en heeft voorgesteld, dat zijn pensioenrechten zouden „geliquideerd" worden en aan hem het saldo der pensioenrekening ten bedrage van f 37.500 met 5 % rente zou worden uitgekeerd;

O. dat het Beheersinstituut bij schrijven dd. 3 Febr. 1948 aan requestrant heeft bericht, dat hem geen pensioen kon worden toegekend op grond van het feit, dat zijn dienstbetrekking met de N.V. Hollandsche Kleefmachinefabriek was beëindigd om een dringende reden in den zin van art. 1639 B. W.;

O. dat requestrant van deze „beslissing" bij den Raad in beroep is gekomen en heeft aangevoerd, dat tussen hem en meergenoemde vennootschap destijds is overeengekomen, dat hij zijn pensioenaanspraken alleen dan zou verliezen, indien hij zelf als directeur zijn ontslag zou nemen, zodat, nu deze laatste omstandigheid zich niet heeft voorgedaan, deze aanspraken zijn blijven bestaan;

O. dat requestrant op dien grond heeft verzocht de beslissing van het Beheersinstituut te vernietigen en te bepalen, dat zijn pensioenrechten zijn blijven bestaan;

O. dat de Raad niet bevoegd is van de onderhavige vordering kennis te nemen;

dat toch requestrant volgens zijn beweren in 1942 een pensioenovereenkomst heeft gesloten met de N.V. Hollandsche Kleefmachinefabriek, waaruit naar zijn oordeel thans nog rechten voor hem voortvloeien;

dat deze rechten alléén kunnen worden betwist door genoemde vennootschap, daar laatstgenoemde, ook nadat op grond van art. 99 van het Besluit E 100 in haar bestuur was voorzien, hare volledige rechtsbevoegdheid heeft behouden;

dat derhalve requestrant, om erkenning van zijn rechtsaanspraken te verkrijgen,

zich heeft te wenden tot meergenoemde vennootschap en, indien deze zijne aanspraken niet mocht erkennen, er dan tussen hem en die vennootschap een geschil zal blijken te bestaan, dat bij uitsluiting, door den gewonen rechter zal moeten worden beslist;

dat requestrant ter zitting nog wel heeft betoogd, dat de ten processe bedoelde vennootschap in liquidatie verkeert, doch dit aan de juistheid van het bovenoverwogene niet kan afdoen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de ingestelde vordering kennis te nemen.

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van het Beheersinstituut begroot op f 25.

No. 1501

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 1 April 1949. (Mrs Prof. Beekhuis, Dorhout en Mulder).

De Raad stelt vast dat de vermogensrechtelijke betrekkingen tussen de minderjarige — natuurlijk kind van verzoeker sub 1 — en requestranten zullen worden beschouwd als ware de minderjarige een wettig kind.

Het huwelijk, waarbij het kind had gewettigd kunnen worden, is niet tot stand gekomen, doordat de vader door de Duitsers is gefusilleerd.

Op het verzoek tot wettiging ingevolge art. 330 B. W. was afwijzend beschikt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

1. A., 2. B., 3. C., 4. D., 5. E., 6. F., requestranten bij verzoekschrift d.d. 31 October 1948, gemachtigde Mr N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van requestranten d.d. 31 Oct. 1948, zoals dit naderhand met toestemming van den Raad is gewijzigd, waarin zij op de hieronder zoveel nodig ter sprake komende gronden, ingevolge art. 23 van het K. B. E 100 gevorderd hebben:

1. gewijzigd vast te stellen de rechtsbetrekkingen, bestaande tussen verzoekster sub 1 en voor zoveel nodig tussen de overige verzoekers en voornoemde minderjarige X., in dier voege, dat vermogensrechtelijk, waaronder begrepen erfrechtelijk voormeld minderjarig kind wordt beschouwd te zijn een wettig kind van wijlen G. en verzoekster sub 1;

2. te verklaren, dat voormelde vaststelling onder meer het navolgende medebrengt:

a. voormeld kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn een wettig kind van verzoekster sub 1;

b. voormeld minderjarig kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn afstammeling, en wettig kleinkind, van verzoekers sub 2 en 3;

c. voormeld minderjarig kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn afstammeling en wettig kleinkind van verzoekers sub 4 en 5 en afstameling en wettig achterkleinkind van verzoeker sub 6;

3. voor zoveel nodig in het leven te roepen de rechtsbetrekkingen hierboven sub 1 en 2 omschreven;

Gehoord ter zitting van 11 Febr. 1949 de requestranten sub 1 en sub 4 in persoon, alsmede Mr J. J. Vriesendorp, adv. en proc. te Groningen, ten deze comparerende voor den gemachtigde van requestranten, benevens den getuige Jan Cornelis Jacob Dekker, wonende te Hoogeveen;

O. dat requestranten onder meer hebben gesteld:

dat verzoekster sub 1 op 4 Dec. 1945 te Assen is bevallen van een kind van het mannelijk geslacht, aan hetwelk zijn gegeven de voornamen X.;

dat zij bij acte op 31 Dec. 1945 verleden voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Beilen voormeld kind heeft erkend;

dat zij voor de geboorte van voormeld kind verloofd was met G.;

dat zij in begin December 1944 als a.s. schoondochter bij haar a.s. schoonouders in huis is gekomen, omdat verzoekster sub 5 ernstig ziek was, en er noodzakelijk vrouwelijke hulp in huis moest zijn;

dat zij sindsdien herhaalde malen vleselijke gemeenschap met G. heeft gehad, voor het laatst in de nacht van 22 op 23 Febr. 1945;

dat G. in den middag van 23 Febr. 1945 door de Duitsers is gearresteerd, en vervolgens op 3 Maart 1945 te Woeste Hoeve in de gemeente Apeldoorn door de Duitsers is gefusilleerd;

dat het fusilleren van G. heeft plaats gevonden wegens het vele illegale werk, dat deze, zijn ouders en zijn verloofde hebben gedaan, vooral bestaande in het opbergen van onderduikers;

dat uit de gemeenschap, die verzoekster sub 1 met wijlen G. heeft gehad, het hierboven genoemde minderjarige kind is geboren;

dat het in de bedoeling van G. en verzoekster sub 1 lag, om zodra de omstandigheden dit zouden toelaten met elkaar te huwen, door welk huwelijk voormelde minderjarige na erkenning door G. zou zijn gewettigd;

dat deze erkenning en dit huwelijk echter door het overlijden van den vader nog vóór de geboorte van het kind niet hebben kunnen plaats vinden;

dat bij K. B. van 29 Sept. 1948 toestemming is verleend om den geslachtsnaam van voormelde minderjarige te wijzigen in den naam G., maar op het verzoek van verzoekster sub 1 aan H. M. de Koningin aan

voormeld kind ingevolge het bepaalde in art. 329 en 330 B. W. brieven van wettiging te verlenen afwijzend is beschikt;

O. dat de door requestranten gestelde feiten gedeeltelijk gestaafd worden door de overgelegde bescheiden, en voor het overige bevestiging vinden in de verklaring van den getuige Dekker, die enige dagen voor de fusillering van G. met dezen in een cel opgesloten is geweest, zodat zij door den Raad als vaststaande worden aangenomen;

O. dat de Raad krachtens art. 23 K. B. E 100 bevoegd is tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen rechtsbetrekkingen — mits van vermogensrechtelijken aard — gewijzigd vast te stellen, wanneer het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat de Raad in het onderhavige geval van deze bevoegdheid gebruik zal maken, nu het hem alleszins aannemelijk voorkomt, dat tussen requestrante sub 1 en G. voornoemd een huwelijk tot stand zou zijn gekomen, waarbij voormelde minderjarige zou zijn gewettigd, wanneer G. niet aan het geweld van den bezetter ten offer zou zijn gevallen;

O. dat het door requestranten ingesteld verzoek, met inachtneming van de op de terechtzitting aangebrachte wijzigingen, voor toewijzing vatbaar is.

Rechtdoende:

Stelt de rechtsbetrekkingen tussen den minderjarigen X. en requestranten als volgt vast, dat vermogensrechtelijk, waaronder begrepen erfrechtelijk, voormelde minderjarige wordt beschouwd te zijn een wettig kind van wijlen G.

Verklaart, dat voormelde vaststelling onder meer het navolgende meebrengt:

a. voormeld kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn een wettig kind van requestrant sub 1;

b. voormeld kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn afstammeling en wettig kleinkind van verzoekers sub 2 en 3;

c. voormeld kind wordt vermogensrechtelijk beschouwd te zijn afstammeling en wettig kleinkind van verzoekers sub 4 en 5, en afstammeling en wettig achterkleinkind van verzoeker sub 6.

No. 1502

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 September 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines.)

Verzoek om aan een onderhands geschrift kracht toe te kennen als ware het een overeenkomstig de wettelijke voorschriften opgemaakte uiterste wil, afgewezen.

De Raad acht zich wel bevoegd, daar de strekking van het verzoek is wijziging te brengen in het geheel van rechtsbetrekkingen, tijdens de vijandelijke bezetting ontstaan door het overlijden van erflaatster.

Er is niet gebleken van pogingen van erflaatster om contact te krijgen met een notaris en ook niet dat dit haar onmogelijk zou zijn geweest.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 671/47 van H. P., verpleegster, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr B. P. Gomperts, luidende:

dat Mevrouw v. R., echtgenote van de Heer v. R., oorspronkelijk gewoond hebbende te 's-Gravenhage, door de Duitsers gedurende de bezetting als Jodin is beschouwd, vanuit haar onderduikadres bij verzoekster is vervoerd naar Westerbork en vandaar naar Auschwitz, waar zij op 19 Nov. 1943 is overleden;

dat zij bij haar testament d.d. 21 Juli 1905 verleden voor Notaris Herman Henri Thooft, destijds gevestigd te Rotterdam, tot haar enige erfgenaam heeft benoemd haar echtgenoot v. R. voornoemd;

dat deze laatste op een eerder tijdstip als volgens de bezetters van Joodse afstamming naar Auschwitz is gedeporteerd, en wel op 24 Augustus 1943;

dat het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis d.d. 8 Sept. 1947 heeft verklaard: „In aanmerking genomen, dat sedert de deportatie van of omtrent gezochte niets naders werd vernomen; voorts, dat over het algemeen gedeporteerden direct na aankomst in dit kamp werden vergast en daarna gecremeerd, kan worden vastgesteld, dat v. R. voornoemd, op of omstreeks 27 Aug. 1943 in of in de omgeving van Auschwitz aan de gevolgen van gasverstikking is overleden";

dat het verzoekster niet bekend is, of het overlijden van de Heer v. R. voornoemd reeds is ingeschreven in de Registers van de Burgerlijke Stand;

dat voorzover dit niet het geval is, als bewindvoerder over v. R. alsnog optreedt Mr W. M. E. van Rossum, advocaat te Rotterdam, kantoorhoudende aldaar in het Beursgebouw aan de Coolsingel 58, Kamers 203 en 204;

dat voorzover dit overlijden wel officieel vaststaat, het genoemde testament van Mevrouw v. R. niet voor uitvoering vatbaar is, daar zij dan is overleden op een later tijdstip dan haar echtgenoot, zodat alsdan als enige erfgenaam optreedt de enige kleinzoon van de Heer en Mevrouw v. R. voornoemd, v. R. minderjarig, staande onder de voogdij van zijn moeder Mevr. J., weduwe van v. R., wonende te Wassenaar aan de Prins Hendriklaan 7;

dat Mevrouw v. R. — hierna te noemen de erflaatster — kort voor haar wegvoering naar Westerbork op 8 Aug. 1943 een stuk heeft ondertekend, en in gesloten enveloppe in bewaring heeft laten geven van Notaris G. J. van Gendt te 's-Gravenhage, luidende als volgt:

„Enkhuizen, 8 Augustus 1943.
„Laatste wil van v. R.
„Hierbij verklaar ik al mijn vorige schriftelijke beschrijvingen over onze nalatenschap als nietig en wens ik, dat deze ongeopend verscheurd worden.
„Mocht mijn echtgenoot, na mijn overlijden nog in leven zijn, dan enz.
„Ik verklaar hierbij, dat ik mijn zoon Mr v. R. benoem tot executeur-testamentair, mocht deze niet meer in leven zijn, dan benoem ik als zodanig mijn pleegdochter H. P., te Amsterdam.
„Aan enz.
„Aan Mejuffrouw H. P., laat ik mijn eiken oudhollandse kussenkast (met 2 zwarte kussens)
„een oudhollandse eikenhouten dekenkist
„een antiek oude spiegel van mahoniehout
„een hang-pronkkastje
„een schilderij, voorstellende een gezicht uit Vlissingen
„een tekening van de Christuskop naar Leonardo da Vici
„het houten Mariabeeldje
„de canape, 2 pluchen crapeaux (beige)
„2 antiek mahoniehouten stoelen, waarvan de leuningen in een vogelkop eindigen
„een ronde wortelnoten antieke tafel
„een Queen Ann theetafel met 12 theekopjes, zilveren trekpotje
„zilveren lepeldoosje met twaalf apostellepeltjes
„een westminsterklok
„een groen Deventerkarpet met bijbehorende kleedjes
„een perzisch tafelkleed
„twaalf zilveren lepels en vorken
„2 zilveren juslepels, 2 groentenlepels, soeplepel, taartenschep, zes grote en zes kleine messen
„Engels ontbijtservies met suiker- en melkpotje
„de fiets
„Aan enz.
„Mej. T. D. enz.
„Als legaat schenk ik aan bovengenoemde Mej. P. de somma van 5000 gulden (vijf duizend gulden) en aan enz.
„Mocht er nog iets van huizenbezit, effecten enz. gered worden, dan verzoek ik in overleg met mijn zoon deze bedragen te vermeerderen tot een maximum van 25000 (vijf en twintig duizend gulden) aan Mej. H. P. enz.
„Mocht mijn zoon er niet meer zijn, dan machtig ik de executrice hiertoe.
„Aan Mej. Clara enz.
„(getekend) v. R., 8 Augustus 1943."

dat dit stuk geschreven is met de schrijfmachine, behoudens de laatste clausule: „Aan Mejuffrouw Clara enz., de handtekening en de datum, die alle eigenhandig zijn geschreven, gelijk ook de enveloppe en de aantekening achter op de enveloppe, luidende: „gelieve dit na mijn dood te openen en alle vorige stukken te vernietigen" en daarop haar handtekening;

dat verzoekster de pleegdochter is van erflaatster en haar echtgenoot;

dat de enige zoon van de erflaatster, Mr v. R., op dat ogenblik reeds was weggevoerd naar Vught, en sindsdien is gedeporteerd en gebleken is overleden te zijn, mede als slachtoffer der bezetting;

dat de erflaatster tevoren op 19 Nov. 1942 aan haar zoon Mr v. R. voornoemd eigenhandig als volgt heeft geschreven:

„Den Haag, 19 November 1942.
„Lieve ...,
„Ontdaan over het gebrek aan liefde voor je ouders, zien we ons genoodzaakt, de goederen, die mij dierbaar zijn, onder hen te verdelen, die ons in de moeilijkste momenten van ons leven met raad en daad hebben bijgestaan.
„Het is daarom, dat ik al mijn byouterieën aan mijn nichtje v. R. nalaat, behalve één broche door haar uit te kiezen voor mijn nicht A. B.
„Mijn zilveren vorken, lepels, theeserviezen en andere zilveren voorwerpen laat ik allen na aan v. R.
„Van de meubels laat ik één antieke kast aan H. P. De andere antieke kast, cabinet, bureau, speeltafel, werktafeltje, stoelen en andere tafeltjes laat ik eveneens aan v. R.
„Mijn friese staande klok laat ik aan mijn kleinzoon v. R.
„Het overige meubilair, eveneens aan v. R., met dien verstande, dat voorzover mijn man bij mijn overlijden mocht leven, hij hieruit kan behouden wat hem van nut kan zijn.
„Verder wens ik, dat uitbetaald wordt aan Mej. A. f 500 en aan H. P. f 1000.
„De sieraden, meubelen en kisten afkomstig van wijlen Mejuffrouw D. moeten aan de erfgenamen van haar worden teruggegeven.
„Mocht ik niet geheel volgens de wet gehandeld hebben in dezen brief, dan hoop ik, dat je toch volgens mijn laatste wil zult handelen.
„Je een gelukkig leven toewensend met je vrouw en kind blijf ik met een hartelijken zoen
Je Moeder
„Den Haag, 19 November 1942"

dat uit dit schrijven blijkt, dat de verstandhouding tussen de erflaatster en haar enige zoon ernstig had geleden tengevolge van een door erflaatster aan haar zoon toegeschreven gebrek aan liefde voor zijn ouders, waardoor de erflaatster zich genoodzaakt zag een codicil te schrijven, waarin zij zekere nader aangewezen goederen heeft besproken aan hen, „die ons in de moeilijkste momenten van ons leven met raad en daad hebben bijgestaan";

dat de erflaatster in deze gedachtengang nog verder is gegaan en aldus is gekomen tot het reeds aangehaalde stuk van 8 Aug. 1943;

dat het zeer begrijpelijk is, dat erflaatster onder deze omstandigheden haar pleeg-

dochter, bij wie zij in voor haar uiterst moeilijke omstandigheden hulp en steun heeft gevonden (zij kon daar n.l. onderduiken, en nadat dit verraden was, is verzoekster, ofschoon niet-Jodin, door de Duitsers gearresteerd en op haar beurt naar concentratiekampen gebracht, waar zij zeer ernstig heeft geleden), extra heeft bedacht, boven het legaat, dat zij haar reeds besproken had bij haar testament d.d. 24 September 1940 (f 10.000 onder de last van vruchtgebruik van de echtgenoot van erflaatster) en boven hetgeen was omschreven in de brief van 19 November 1942;

dat echter de erflaatster als ondergedoken Jodin op of omstreeks 8 Augustus 1943 niet in de gelegenheid was tengevolge van de schandelijke overmacht, door de vijand uitgeoefend, zich tot een notaris te wenden, teneinde een testament in optima forma te maken of zich te doen adviseren over de vraag, of de aangehaalde schriftuur mocht worden beschouwd als rechtsgeldig codicil, en zo niet, waarom niet;

dat de Raad voor het Rechtsherstel in deze de rechtsbetrekking tussen verzoekster en haar wederpartij(en) aldus mag vaststellen, dat het stuk, getiteld „Enkhuizen 8 Augustus 1943, laatste wil van v. R." moet beschouwd worden, alsof die „laatste wil" bij notarieel testament ware opgemaakt en derhalve te verstaan, dat in de nalatenschap van erflaatster verzoekster kan opkomen voor de goederen en de geldsom als in voormeld stuk omschreven, en dat verzoekster, nu Mr v. R. overleden is, bevoegd is op te treden als executricetestamentair in de boedel van erflaatster, met recht van bezit, zijnde het alleen aan vorenomschreven nood-omstandigheden te wijten, dat erflaatster bij de benoeming van verzoekster tot executrice, de gebruikelijke clausule betreffende verstrekking van het recht van bezit niet heeft opgenomen;

Op alle welke gronden verzoekster zich wendt tot Uw College met eerbiedig verzoek de rechtsverhouding als omschreven vast te stellen, met veroordeling van de gerequestreerde in de kosten van dit geding.

Gezien het verweerschrift ingediend door Mevrouw J., weduwe van v. R., wonend te Wassenaar, in hare hoedanigheid van moeder-voogdes van den minderjarige v. R., gemachtigde Mr W. M. E. van Rossum te Rotterdam;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gelet op het verhoor op 12 April en 24 Mei 1948 van partijen en hare gemachtigden en van getuigen;

O. dat de gemachtigde van verzoekster tijdens het verhoor van 12 April 1948 het petitum van het inleidende verzoekschrift aldus heeft gewijzigd, dat het komt te luiden: „dat de Raad voor het Rechtsherstel in deze de rechtsbetrekking tussen verzoekster en haar wederpartij aldus moge vaststellen dat het stuk getiteld „Enkhuizen, 8 Augustus 1943, laatste wil van A. v. R.-v. R." moet beschouwd worden alsof die „laatste wil" bij notarieel testament ware opgemaakt en dat de erflaatster bij de benoeming van verzoekster tot executrice geacht moet worden de gebruikelijke clausule betreffende verstrekking van het recht van bezit aan die executrice te hebben opgenomen";

O. dat tegen deze wijziging geen bezwaar is gemaakt en de Raad ook ambtshalve daartegen geen bezwaren heeft, zodat zij kan worden toegelaten;

O. dat het overlijden van de in het inleidend verzoekschrift genoemde heer v. R. is aangetoond door overlegging van een uittreksel uit het register van overlijden van de gemeente 's-Gravenhage, waaruit blijkt, dat genoemde v. R. op of omstreeks 27 Augustus 1943 in of in de omgeving van Auschwitz in Duitsland is overleden;

O. dat waar tevens vaststaat, dat zijn echtgenote, mevrouw v. R., is overleden op 19 Nov. 1943, kan worden vastgesteld, dat het in het inleidend verzoekschrift genoemde testament van mevrouw v. R. van 21 Juli 1905, waarin zij haar echtgenoot tot enige erfgenaam benoemde, niet voor uitvoering vatbaar is, en dat, waar haar zoon, v. R., eveneens is overleden, thans als enige erfgenaam optreedt haar kleinzoon, voornoemde v. R.;

O. dat het in het inleidend verzoekschrift genoemde stuk van 8 Aug. 1943 in originali aan den Raad is overgelegd;

O. dat gerequestreerde allereerst heeft gesteld, dat de Raad niet bevoegd zou zijn tot het gevraagde ingrijpen, vermits tussen de bevoordeelden, genoemd in het stuk van 8 Augustus 1943 enerzijds en de erflaatster en den enigen erfgenaam anderzijds tijdens de vijandelijke bezetting enige rechtsbetrekking niet is tot stand gekomen, gewijzigd en/of teniet gegaan;

O. dat dit verweer moet worden verworpen, daar de strekking van het inleidend verzoek is, dat wijziging worde gebracht in het geheel van rechtsbetrekkingen, dat tijdens de vijandelijke bezetting is ontstaan door het overlijden van mevrouw v. R., en de Raad zich tot zodanige wijziging bevoegd acht;

O. dat verzoekster niet stelt, en de Raad ook niet aanneemt dat de rechtsbetrekkingen, die door den dood van mevrouw v. R. zijn ontstaan, tot stand gebracht zijn door of tengevolge van handelingen als bedoeld in art. 25 van Besluit E 100;

dat verzoekster wel stelt, dat de erflaatster als ondergedoken Jodin niet in de gelegenheid was tengevolge van de schandelijke overmacht, door den vijand uitgeoefend, zich tot een notaris te wenden, teneinde een testament in optima forma te maken of zich te doen adviseren in deze;

dat echter van pogingen van erflaatster om aanraking met een notaris te verkrijgen niet is gebleken en ook niet is gebleken, dat dit haar onmogelijk zou zijn geweest;

dat getuige H., bij wien zij op 8 Augustus 1943 ondergedoken was, wel heeft verklaard, dat hij zich krachtig zou hebben verzet, indien zij gevraagd zou hebben om

een notaris, daar hij dit te gevaarlijk achtte voor haar en voor hem zelf;

dat dit standpunt van getuige H. echter niet uitsluit, dat er, indien erflaatster werkelijk om hulp of advies van een notaris gevraagd zou hebben, een weg gevonden zou zijn om aan haar wens te voldoen, wellicht door middel van derden;

dat bovendien erflaatster na haar verblijf bij getuige H. nog elders ondergedoken is geweest;

O. dat reeds op deze gronden de bepalingen van art. 25 E 100 niet toepasselijk kunnen worden geacht;

O. dat derhalve moet worden beoordeeld, of achterwege laten van het gevraagde ingijrpen onredelijk ware;

O. dat de wijze, waarop in het stuk van 8 Aug. 1943 de legaten aan verzoekster P. en aan Mej. v. A. zijn gemaakt (ieder f 5000, resp. te verhogen „tot een maximum van f 25.000" en tot f 10.000, voor het geval er nog „iets" van huizenbezit, effecten enz. gered mocht worden) twijfel doet rijzen of de erflaatster, van wie kan worden aangenomen, dat zij bij het opstellen van het stuk deskundig advies ontbeerde, zich voldoende bewust is geweest van de onzekerheid, die door deze formulering ontstond omtrent de vraag in welke verhouding de legaten zouden komen te staan tot de gehele nalatenschap en van de vraag welke invloed een en ander zou kunnen hebben op de grootte van dat deel der nalatenschap, dat beschikbaar zou blijven voor haar echtgenoot, zoon of kleinzoon;

O. dat verzoekster er wel op wijst, dat de erflaatster reeds in een brief van 19 Nov. 1942 aan haar zoon te kennen geeft ontdaan te zijn over zijn gebrek aan liefde voor zijn ouders en daarom besloten te hebben de goederen, die haar dierbaar zijn, onder hen te verdelen, die haar in de moeilijkste momenten van haar leven met raad en daad hebben bijgestaan;

dat verzoekster voorts betoogt, dat erflaatster bij het opstellen van het stuk van 8 Augustus 1943 in dezen gedachtengang nog verder zou zijn gegaan;

O. echter, dat met dit betoog niet in overeenstemming is, dat aan den zoon van erflaatster in het stuk van 8 Aug. 1943 wèl enige goederen worden gelegateerd, terwijl uit den brief van 19 Nov. 1942 is op te maken, dat het bij het schrijven van dien brief de bedoeling van erflaatster was hem niets van de daar aangeduide goederen na te laten;

O. dat eveneens niet geheel in overeenstemming met het betoog van verzoekster is, dat erflaatster in het stuk van 8 Aug. 1943 haar zoon tot executeur-testamentair benoemt;

O. voorts, dat de grieven tegen haar zoon voor erflaatster geen grond behoefden te zijn tot het aantasten van het eventuële erfdeel van haar echtgenoot en kleinzoon;

O. dat de Raad dan ook niet voldoende de overtuiging heeft bekomen, dat de erflaatster haar bedoelingen in het stuk van 8 Aug. 1943 zo volledig heeft weergegeven, dat het redelijk zou zijn te beslissen, dat tussen partijen aan dat stuk de kracht van een overeenkomstig de wettelijke voorschriften opgemaakte uiterste wil moet worden toegekend, zodat het verzoek van requestrante behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding, aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1503

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Jan. 1949. (Mrs Jolles, Prof. Wiarda en v. Zeggelen.)

De verklaring door de overledenen onderhands opgemaakt kracht verleend van een rechtsgeldig testament.

Rechtsbetrekkingen ontstaan tussen gerequestreerden als wettige erfgenamen, en de open gevallen nalatenschap vernietigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat op grond van de inhoud der stukken en de mondelinge behandeling als tussen partijen onbetwist kan worden aangenomen:

dat op of omstreeks 24 Sept. 1942 Sigmund Seligsberger en Sara Seligsberger-Wolff een verklaring op schrift hebben gesteld van de navolgende inhoud:

Unser letzter Wille.

Wir verfügen hiermit letztwillig, dass unser Sohn Ernst Seligsberger der alleinige Erbe unseres gesamten Nachlasses ist.

Für den Fall eine Erbfolge von diesem nicht angetreden werden kann, bestimmen wir als Erben zu gleichen Teilen:

1. Unseren Schwager und Bruder Max Wolff, z. zt. Livingstone Africa, Maramba Poultry farm P.O. Box 121 bzw. dessen 3 Söhne: Ernst Wolff en die Zwillungssöhne Josef en Fritz.

2. Die drei verweisten Kinder unseres Schwagers & Bruder Josef Wolff; Ruth, Hanna & Eli Wolff, Jarusalem Rehovo R'daik b/ frau Balan.

Als Testamentvollstrecker bestimmen wir:

Mr Dr Philip Frenkel, Amsterdam Rokin 92/96.

dat bovenstaande verklaring door Sigmund Seligsberger is geschreven en door hem en zijn echtgenote is ondertekend;

dat het echtpaar Seligsberger deze verklaring vervolgens met andere stukken in bewaring heeft gegeven aan hun neef Mr Dr Philip Frenkel, die deze, vóór hij eind 1942 onderdook, met andere stukken ter hand heeft gesteld aan zijn vriend Notaris Benders;

dat Mr Frenkel tijdens de bezetting om het leven is gekomen en Notaris Benders genoemde stukken na de bevrijding heeft overgegeven aan de erven van Mr Frenkel, vertegenwoordigd door Mr Rothbarth ge-

requestreerde sub 2 b, die daarop maatregelen heeft genomen ten einde belanghebbenden, dat zijn requestranten, er van op de hoogte te stellen;

dat het echtpaar Seligsberger—Wolff in 1942 of 1943 is gedeporteerd naar Westerbork en vandaar naar Sobibor, waar, naar blijkens overlijdensregister der Gemeente Utrecht moet worden aangenomen, zowel Sigmund Seligsberger, als Sara Seligsberger, geboren Wolff, omstreeks 21 Mei 1943 zijn overleden;

dat hun zoon Ernst Salom Seligsberger reeds vóórdien, namelijk in Juli of Augustus 1942 te Auschwitz om het leven was gekomen;

dat de echtelieden Seligsberger—Wolff met uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen waren gehuwd en uitsluitend Sigmund Seligsberger goederen heeft nagelaten;

dat requestranten (allen broeders van Sara Seligsberger—Wolff) zijn de personen, die in de hierbovengenoemde verklaring door het echtpaar Seligsberger—Wolff bij ontstentenis van hun zoon Ernst als hun erfgenamen zijn aangewezen, zijnde de daarin genoemde Max Wolff, inmiddels overleden;

dat gerequestreerden, allen kinderen of kleinkinderen van Zusters van Sigmund Seligsberger, zijn diens wettige erfgenamen;

O. dat requestranten hebben aangevoerd, dat de hierbovengenoemde partijen door hem als testament aangeduide verklaring van het echtpaar Seligsberger—Wolff niet is gedeponeerd volgens de regels, voorgeschreven voor een olographisch testament in het B. W., en dit testament derhalve, nu het in Nederland is opgemaakt, ook tegenover niet-Nederlanders geen effect kan sorteren, — dat het echter evident is, dat het geproduceerde schriftuur der erflaters hun laatste wil is geweest, — dat het klaarblijkelijk is, dat de niet geldigheid van het testament — op grond van deze formele fout — een gevolg is van de bijzondere oorlogsomstandigheden, die ten tijde van het tot stand komen van het testament golden;

dat het onredelijk zou zijn het testament, in de gegeven omstandigheden met genoemde gebreken tot stand gekomen, op formele gronden als niet rechtsgeldig te moeten beschouwen;

dat het derhalve onredelijk zou zijn indien de Raad ten deze achterwege liet op zodanige wijze in te grijpen, dat het testament dat effect kan sorteren, dat S. Seligsberger en Sara Wolff blijkens de duidelijke inhoud ervan, bedoeld hebben, op welke gronden requestranten hebben gevorderd:

a. vast te stellen: dat de rechtsbetrekking, ontstaan tussen requestranten enerzijds en de nalatenschap van Sigmund Seligsberger anderzijds is de rechtsbetrekking, welke ontstaat tussen de nalatenschap eens overledene en zijn testamentaire erfgenamen;

dat het niet in acht nemen der vormvoorschriften door de erflaters niet tot gevolg heeft, dat het testament geen rechtskracht bezit;

b. te verklaren: dat het geproduceerde schriftuur de rechtskracht heeft van een op de voorgeschreven wijze tot stand gekomen en gedeponeerd olographisch testament;

c. te vernietigen: de rechtsbetrekkingen, welke mochten zijn ontstaan tussen de intestaat erfgenamen voornoemd en de litigieuse nalatenschap;

vorderingen, welke zij nog hebben aangevuld met het verzoek:

dat diegenen der wettelijke erfgenamen, die — gebruikmakende van de mogelijkheid, dat een buitenlandse rechter in het vonnis van den Raad geen aanleiding zal vinden de testamentaire erven als rechthebbenden op de nalatenschap van Sigmund Seligsberger te beschouwen, — enig deel van de nalatenschap weet te verwerven, respectievelijk weigert zulk een deel af te geven aan de testamentaire erven, reeds nu te veroordelen de waarde van dit deel van de nalatenschap aan de testamentaire erven te vergoeden;

en voorts de verweerders te bevelen, voorzoveel nodig, er toe mede te werken, dat de testamentaire erfgenamen in het bezit van de buiten Nederland verblijvende delen der nalatenschap worden gesteld, met bepaling van een dwangsom, welke door diegene der verweerders zal moeten worden betaald aan de testamentaire erfgenamen voor iedereen dag gedurende welke zij in gebreke blijven aan dit bevel te voldoen;

O. dat verweerders, althans de verweerders vertegenwoordigd door Mr Bink, óf de verweerders vertegenwoordigd door Mr Nijkerk — afgezien van de betwisting van feiten, welke zij bij de mondelinge behandeling hebben toegegeven — als verweer tegen de ingestelde vordering hebben aangevoerd;

1°. dat de Raad niet bevoegd is van het verzoekschrift kennis te nemen, omdat noch de erflaters, noch de eisers de Nederlandse nationaliteit bezitten of hebben bezeten, de eisers geen ingezetenen zijn en de nalatenschap zich klaarblijkelijk volgens het verzoekschrift in het buitenland bevindt;

2°. dat — afgezien hiervan — de Raad niet bevoegd en bij machte is, om aan het verzoek gevolg te geven, omdat de Raad alleen kan ingrijpen, indien een rechtsbetrekking is tot stand gekomen, gewijzigd, of tenietgegaan als gevolg van enige rechtshandeling en hier een rechtshandeling, als gevolg waarvan enige rechtsbetrekking zou zijn tot stand gekomen, gewijzigd of tenietgegaan, niet is verricht;

3°. dat niet vaststaat, dat requestranten niet zijn Duitsers en mitsdien vijanden in den zin van het K. B. no. E 133, zodat zij niet ontvankelijk zijn in het door hem ingediende verzoek;

4°. dat het petitum van het verzoekschrift in zich zelf tegenstrijdig is met

name het sub a en het sub c gevorderde, omdat in sub a enkel over de nalatenschap van Sigmund Seligsberger wordt gesproken en sub c over nalatenschappen;

5°. dat het achterwege laten van het verzochte ingrijpen allerminst onredelijk zou zijn, omdat

a. erflater ondanks de tijdsomstandigheden zonder bezwaar een olografisch testament of ander rechtsgeldig testament had kunnen opmaken;

b. niet vaststaat, dat de inhoud van de verklaring, waarbij verzoeker als erfgenaam werden aangewezen, inderdaad was de werkelijke en laatste wil van den erflater;

c. indien de verklaring al zou kunnen worden beschouwd als de laatste wilsbeschikking van Sigmund Seligsberger, deze in ieder geval niet kan worden beschouwd als de laatste wilsbeschikking van zijn echtgenote, welke die verklaring weliswaar heeft ondertekend, doch niet met eigen hand geschreven en de mogelijkheid bestaat, dat de man vóór de vrouw overleden is, in welk geval de vrouw, wier onterving niet in de bedoeling van de man kan hebben gelegen, erfgenaam zou zijn geworden;

O. ten aanzien van het eerste verweer, dat de vordering wel beschouwd strekt tot het vernietigen van de rechtsbetrekkingen, welke na het overlijden van Sigmund Seligsberger, dit is dus tijdens de vijandelijke bezetting, — bij gebreke aan een geldig testament — zijn ontstaan tussen het door hem nagelaten vermogen en zijn wettige erfgenamen, de gerequestreerden, van wie verschillenden ingezetenen van het Koninkrijk zijn, zodat de rechtsbetrekkingen, waarin verzoekers den Raad verzoeken in te grijpen, voldoen aan de in art. 23 eerste lid onder a van het Besluit E 100 gestelde voorwaarden en de Raad tot het kennis nemen van dat verzoek mitsdien bevoegd is;

O. ten aanzien van het tweede verweer, dat de mening, als zoude de Raad tot nietigverklaring, wijziging of vaststelling van een rechtsbetrekking volgens art. 23 van het Besluit E 100 uitsluitend bevoegd zijn, indien deze tot stand is gekomen of gewijzigd als gevolg van een rechtshandeling nòch in de bewoordingen nòch in de strekking van dat, of enig ander artikel — het Besluit E 100 steun vindt, zodat ook dit verweer moet worden verworpen;

O. ten aanzien van het derde verweer, dat verzoekers hebben overgelegd een brief van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij de gemachtigde van verzoeker toestemming krijgt tot het voeren van het onderhavige proces en de rechtshandelingen tot dusver in dit proces verricht worden bekrachtigd, zodat, ook al zoude verzoekers vijanden zijn in den zin van het Besluit E 133, dit aan de ontvankelijkheid van het verzoek niet behoeft af te doen;

O. ten aanzien van het vierde verweer, dat verzoekers met toestemming van den Raad in het petitum van hun verzoek sub C „nalatenschappen" in „nalatenschap" hebben gewijzigd, zodat de door gerequestreerden gesignaleerde onduidelijkheid is opgeheven en vaststaat, dat het hier alleen gaat over de nalatenschap van Sigmund Seligsberger;

O. ten aanzien van het vijfde verweer, — dat bij de beoordeling van de vraag, of inderdaad de destijds bestaande bijzondere tijdsomstandigheden voor Sigmund Seligsberger en zijn echtgenote een verhindering vormden om een geldig testament te maken, — voorop moet worden gesteld, dat het volgens de destijds bestaande Duitse voorschriften aan Joden verboden was om bij testament over hun nalatenschap te beschikken;

O. dat uit de verklaring van Notaris Benders nu wel is gebleken, dat „goede" notarissen wel wegen wisten te vinden om een bovenstaand verbod te ontgaan, doch deze getuige eveneens heeft opgemerkt, dat daarbij niet alleen met die Duitse voorschriften, maar ook met Nederlandse wettelijke bepalingen de hand moest worden gelicht en bovendien in het bijzonder olographische testamenten niet zonder gevaar waren, omdat de Duitsers in verband met voorgekomen gevallen, waarin in zodanige testamenten vermogenswaarden werden verborgen, voor die testamenten een bijzondere belangstelling aan den dag legden;

O. dat de Raad op grond van het bovenstaande van oordeel is, dat al bestond voor Joden, die de wegen daartoe wisten te vinden en de daaraan verbonden risico's wilde nemen, ook destijds wellicht geen absolute verhindering om een volgens de Nederlandse wet rechtsgeldig testament te maken, — het niettemin volkomen begrijpelijk en verklaarbaar is, dat het echtpaar Seligsberger dit heeft nagelaten en op andere wijze van zijn laatste wilsbeschikking heeft doen blijken;

O. dat gerequestreerden door het opwerpen van verschillende meer of minder gewrongen supposities getracht hebben twijfel te wekken ten aanzien van de vraag, of de inhoud van de verklaring van 24 September 1942 werkelijk aan de bedoeling en aan de laatste wil van Sigmund Seligsberger, over wiens nalatenschap hier wordt gestreden, beantwoordt, doch de Raad in deze vermoedens — welke niet op feiten berusten en niets dan op zich zelf weinig waarschijnlijke veronderstellingen zijn, waarvan geen enkel bewijs is bijgebracht — aanleiding tot zodanige twijfel niet kan vinden en mitsdien aanneemt, dat de laatste wil van Sigmund Seligsberger inderdaad geweest is, als in die verklaring is uitgedrukt;

O. dat de omstandigheid, dat na het overlijden van Sigmund Seligsberger rechtsbetrekkingen zijn ontstaan tussen de gerequestreerden, zijn wettige erfgenamen en het door hem nagelaten vermogen, derhalve haar oorzaak vindt in het feit, dat hij als gevolg van maatregelen van den bezetter, welke thans geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, zijn laatste wilsbeschikking, waarin reques-

tranten als zijn erfgenamen zijn aangevoerd, niet heeft kunnen, althans op alleszins begrijpelijke gronden niet heeft durven neerleggen in een volgens de Nederlandse wet geldig testament;

O. dat het achterwege laten van een ingrijpen, waardoor de rechtsbetrekkingen tot het door Sigmund Seligsberger nagelaten vermogen in overeenstemming met hetgeen door den Raad in werkelijkheid als zijn laatste wil wordt beschouwd, onredelijk zou zijn;

O. dat het den Raad niet geheel duidelijk is geworden, welke betekenis en welke gevolgen in dit verband ten gunste van gerequestreerden verbonden zouden kunnen zijn aan de door hen, althans door de gerequestreerden Betsy Frenkel en S. Wolff geopperde mogelijkheden, dat Sigmund Seligsberger vóór zijn echtgenote zou zijn overleden, doch de Raad hierin verder niet behoeft te treden, daar volgens de overgelegde uittreksels uit het overlijdensregister, beiden op dezelfde dag zijn omgekomen, zodat ingevolge art. 878 B. W. geen overgang van de erfenis van de een ten behoeve van de ander heeft plaats gehad;

O. dat de vordering mitsdien voor toewijzing vatbaar is met dien verstande evenwel, dat wat het verzoek betreft, waarmede requestrant deze heeft aangevuld, wèl het bestaan van de daarin vermelde verplichting voor gerequestreerden in de uitspraak tot uitdrukking kan worden gebracht, doch tot een veroordeling om aan deze voor alsnog niet nader bepalen verplichting, indien de daar bedoelde omstandigheden zich voordoen, te voldoen voor alsnog niet voldoende aanleiding bestaat;

Rechtdoende:

Vernietigt de rechtsbetrekkingen ontstaan tussen de gerequestreerden als wettige erfgenamen van Sigmund Seligsberger en diens nalatenschap;

Bepaalt, dat requestranten tot die nalatenschap worden gesteld in dezelfde rechtsbetrekking, waarin zij tot die nalatenschap zouden zijn gekomen, indien de verklaring van 24 Sept. 1942 hierboven genoemd de kracht zou hebben gehad van een volgens de Nederlandse Wet rechtsgeldig testament;

Verstaat, dat gerequestreerden voorzover zij enig deel der gewezen nalatenschap mochten onder zich hebben of krijgen verplicht zijn dit aan de requestranten af te staan, — of, zo dit niet mogelijk is, de waarde daarvan te vergoeden, — en dat zij voorzoveel nodig evenzeer verplicht zijn om er toe mede te werken, dat requestranten in het bezit worden gesteld ook van de buiten Nederland verblijvende delen der nalatenschap;

Ontzegt het meer gevorderde.

Veroordeelt de 6 gerequestreerden, elk voor 1/6 deel in de kosten van dit geding, tot op heden aan de zijde van requestrante in totaal begroot op f 120.

No. 1504

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Maart 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

Uit het enkele feit, dat iemand een bepaald deel van zijn vermogen een bijzondere bestemming geeft en het met het oog daarop afzonderlijk doet administreren kan niet worden afgeleid, dat het de bedoeling is geweest een stichting in het leven te roepen.

De vermogensbestanddelen ingebracht in het zgn. Fonds Charitas, zijn door het N.B.I. terecht als vijandelijk vermogen aangemerkt.

Beroep ingesteld tegen de beschikking van het N.B.I. verworpen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

I. Stichting „Fonds Charitas", appellante, gem. Mr A. E. J. Nysingh,

contra:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde, gem. Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom;

II. Pierre Daniel Schuller tot Peursum, appellant, gem. Mr A. E. J. Nysingh,

contra:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde, gem. Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de verzoekschriften, ingekomen op 1 April 1948, van:

a. de stichting „Fonds Charitas", gevestigd te 's-Gravenhage, en

b. P. D. Schuller tot Peursum, wonende te 's-Gravenhage,

waarbij deze partijen in beroep zijn gekomen van de beschikking d.d. 5 Maart 1948 W. F. 1176 van het Nederlandse Beheersinstituut, alsmede een afschrift van deze beschikking;

Gezien voorts de tegen deze beroepschriften gerichte verweerschriften van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge toelichting der zaken, bij gelegenheid waarvan deze zijn gevoegd;

Wat de feiten betreft:

O. dat door het Nederlandse Beheersinstituut een beheerder is aangesteld over een onder de Bank van de N.V. Bankierskantoor Lisse en Kann te 's-Gravenhage berustend vermogen, dat aldaar wordt geadministreerd onder de naam „Fonds Charitas", op grond, dat dit vermogen deel zou uitmaken van de nalatenschap van Leopoldine von Bodelschwingh, en het, nu hare erfgenamen vijandelijke onderdanen zijn, als „vijandelijk vermogen" in eigendom aan de Staat der Nederlanden zou zijn overgegaan;

O. dat door het „Fonds Charitas", zich aandienende als „stichting", en door P. D. Schuller tot Peursum tempore utili, op

grond van art. 26 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, verzoeken zijn gericht tot het Nederlandse Beheersinstituut tot vaststelling, dat op het bedoelde vermogen de bepalingen van genoemd Besluit niet toepasselijk zijn, zulks omdat dit vermogen niet zou zijn „vijandelijk vermogen", immers in eigendom zou toebehoren aan de Nederlandse sitchting „Fonds Charitas" of wel aan de Heer Schuller tot Peursum, die van Nederlandse nationaliteit is;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut bij voormelde beschikking van 5 Maart 1948 op deze verzoeken afwijzend heeft beschikt, waarna de verzoekers tijdig van die beschikking in beroep zijn gekomen bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel;

In rechte:

O. dat in confesso is, dat het litigieuze vermogen oorspronkelijk heeft toebehoord aan Jonkvrouwe M. Baronesse d'Ablsing von Giessenburg, die in 1935 is overleden; dat haar universeel-erfgename was Leopoldine von Bodelschwingh, die in 1937 overleden is, en dat de erfgenamen van deze laatste, althans verscheidene harer erfgenamen, zijn vijandelijke onderdanen;

O. dat nu het standpunt van de appellanten is, dat hetzij reeds door freule d'Absling, hetzij, na haar overlijden, door L. von Bodelschwingh, een stichting in het leven is geroepen door de afzondering van het litigieuze vermogen voor een bepaald doel met aanduiding van de wijze van beheer en gebruik, en — subsidiair — dat dit vermogen door L. von Bodelschwingh aan P. D. Schuller tot Peursum is geschonken, onder de last daarmede op de door haar bepaalde wijze te handelen;

O. dat de Raad wil uitgaan van de juistheid van de, in geschrifte overgelegde, mededelingen van de Heer Schuller tot Peursum omtrent het verloop van zaken ten deze, op grond waarvan dan het volgende kan worden vastgesteld:

I. In of omstreeks 1924 heeft freule d'Ablsing aan haar Bank (Lisse en Kann) opdracht gegeven een deel van haar, onder die Bank berustend, vermogen op een afzonderlijke rekening te plaatsen ten name van L. von Bodelschwingh. Zij heeft daarbij te kennen gegeven zelf de zeggenschap over deze rekening te willen behouden. De Administratie werd gevoerd door de Heer Schuller, die destijds directeur van de Bank was en uit het op die afzonderlijke rekening geplaatste kapitaal werden uitsluitend uitkeringen gedaan aan min of meer behoeftige familieleden van freule d'Ablsing. Deze heeft meermalen hare bedoeling geuit, dat het afzonderlijke geadministreerde kapitaal tot het doen van dergelijke uitkeringen bestemd zou blijven.

II. Bij een bespreking tussen freule d'Ablsing en de Heer Schuller, waarbij deze er haar op wees, dat na haar dood het afgezonderde kapitaal in eigendom zou overgaan op haar universeel-erfgename L. von Bodelschwingh, deelde freule d'Ablsing mede, dat zij aan L. von Bodelschwingh zou schrijven wat hare bedoeling was ten opzichte van dit kapitaal. Kennelijk is dit geschied, want aanwezig is een brief d.d. 17 Juli 1932 van L. von Bodelschwingh, waarin deze schrijft, dat zij zich gaarne naar de wensen van freule d'Ablsing zal richten en zal doen wat deze gaarne zou zien.

III. Na de dood van freule d'Ablsing heeft L. von Bodelschwingh zich tegenover de Heer Schuller, als executeur-testamentair, er mede accoord verklaard, dat het kapitaal zou blijven afgezonderd ter ondersteuning van behoeftige familieleden; zij wilde echter de naam der rekening veranderd zien, waarop deze werd gewijzigd in „Fonds Charitas"; het gehele beheer over het op deze rekening geplaatste kapitaal heeft zij overgelaten aan de Heer Schuller, die daarmede verder naar eigen goeddunken, met in achtneming van de bedoelingen van freule d'Ablsing, heeft gehandeld zonder ooit aan iemand rekening en verantwoording te hebben afgelegd of daartoe te zijn aangemaand;

IV. Nadat de executeur-testamentair (de Heer Schuller) aan L. von Bodelschwingh de nalatenschap had uitgekeerd, waaronder niet het afzonderlijk beheerde kapitaal, heeft zij schriftelijk verklaard al het haar toekomende te hebben ontvangen en de executeur volledig décharge te verlenen;

O. dat uit het hierboven onder I vermelde niet kan worden opgemaakt, dat freule d'Ablsing een stichting in het leven heeft willen roepen; dat, aangenomen al, dat een stichting zonder geschrift kan ontstaan, dat ontstaan toch enkel zal kunnen worden aangenomen, indien uit feiten en omstandigheden ondubbelzinnig blijkt, dat degeen, die een vermogen voor zeker doel afzondert, bepaaldelijk de wil heeft gehad zijn eigendomsrecht daarop prijs te geven en het eigendom te doen worden van een stichting, die als rechtspersoon verder dat vermogen beheert en bestuurt; dat die wil niet is af te leiden uit het enkele feit, dat iemand aan een bepaald deel van zijn vermogen een bijzondere bestemming geeft, en het, met het oog daarop, afzonderlijk doet administreren; dat in casu de bedoelde wil bij freule d'Ablsing te minder kan worden aangenomen, nu zij zich uitdrukkelijk de zeggenschap over de afzonderlijke rekening heeft voorbehouden; dat het plaatsen van het kapitaal op een rekening ten name van een familielid en toekomstig universeel-erfgename ook allerminst duidt op de bedoeling een stichting te creëren;

O. dat het hierboven onder 2 vermelde aan het standpunt van de appellanten weinig steun biedt, immers daaruit enkel volgt, dat freule d'Ablsing zich van te voren heeft willen vergewissen, dat haar erfgename later in haar geest zou blijven doorgaan met het doen van uitkeringen uit het bewuste kapitaal;

O. dat de feiten, welke hierboven onder 3 zijn weergegeven, niet de conclusie wettigen, dat L. von Bodelschwingh bepaal-

delijk van het haar nagelaten, afzonderlijk geadministreerde kapitaal een stichting heeft willen maken; dat veeleer daaruit is op te maken, dat L. von Bodelschwingh de traditie van haar erflaatster heeft willen voortzetten, overeenkomstig hare destijds aan deze gedane toezegging zich naar hare wensen te zullen richten;

dat, indien L. von Bodelschwingh werkelijk had willen bereiken, dat het bewuste kapitaal van haar erfenis zou worden afgenomen, om het te bestemmen tot het uitsluitende doel van voorziening in de behoeften van minder welvarende familieleden, het voor de hand ligt, dat zij zich tegenover de Heer Schuller positief in deze zin zou hebben geuit; dat niet aannemelijk is, dat zij dit heeft gedaan, immers het in dat geval niet denkbaar zou zijn, dat de Heer Schuller — directeur ener Bank — haar niet zou hebben geadviseerd rechtskundige raad in te winnen omtrent de wijze, waarop hare bedoelingen het beste zouden kunnen worden verwerkelijkt;

dat de omstandigheid, dat L. von Bodelschwingh het beheer van het bewuste kapitaal geheel aan de Heer Schuller overliet, die in het bezit was van een lijst van personen, die voor uitkeringen in aanmerking kwamen, en zij van hem geen rekening en verantwoording vorderde, er zeker niet op behoeft te duiden, dat zij beoogd heeft een rechtspersoonlijkheid bezittend fonds te stichten met een van haar onafhankelijke bestuurder; dat de ten deze door L. von Bodelschwingh aangenomen houding eerder verklaard kan worden uit het blijkbaar door haar in de Heer Schuller gestelde vertrouwen, dat hij — op de hoogte van de juiste bedoelingen van de erflaatster — in haar geest zou handelen met het litigieuse kapitaal;

dat ook begrijpelijk is, dat L. von Bodelschwingh aan de afzonderlijke rekening een andere naam heeft willen geven, dat immers, zo die rekening te haren name zou zijn blijven luiden, niet zou zijn uitgekomen, dat, gelijk zij wenste, het op die rekening geplaatste kapitaal afgescheiden van haar overig vermogen zou worden geadministreerd;

O. met betrekking tot het hier boven onder 4 vermelde:

dat de door L. von Bodelschwingh aan de Heer Schuller verleende algehele décharge, nadat hij, als executeur-testamentair, haar de nalatenschap met uitzondering van het litigieuse kapitaal had uitgekeerd, niet de gevolgtrekking rechtvaardigt, dat zij dat kapitaal als niet tot de erfenis behorende heeft beschouwd; dat toch, nu zij dat kapitaal in afzonderlijke administratie onder het beheer van de Heer Schuller heeft willen laten, het voor de hand ligt, dat zij aan de Heer Schuller, nadat deze haar de gehele erfenis, behalve dit kapitaal, had uitgekeerd, de bedoelde décharge heeft verleend;

O. dat uit het hierboven overwogene volgt, dat de Raad het bestaan van een stichting „Fonds Charitas", aan dewelke het door het Nederlandse Beheersinstituut onder beheer gestelde vermogen zou toebehoren, niet aanvaardt, daar niet uit geschrift, noch ook uit feiten of omstandigheden ondubbelzinnig gebleken is, dat freule d'Ablsing of L. von Bodelschwingh bepaaldelijk hebben beoogd het ten processe bedoelde, bij het Bankierskantoor Lisse en Kann N.V. op een afzonderlijke rekening geplaatste kapitaal uit haar vermogen te doen gaan om het een zelfstandig bestaan, geheel van haar wil onafhankelijk, te geven;

O. dat mitsdien het zich als stichting aandienende „Fonds Charitas" in het ingestelde beroep niet zal kunnen worden ontvangen;

O. dat uit het hierboven, op grond van de door P. D. Schuller tot Peursum zelf verschafte gegevens, geschetste verloop van zaken duidelijk blijkt dat L. von Bodelschwingh geen enkele handeling ten opzichte van het litigieuse kapitaal heeft verricht, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat zij dat kapitaal aan de Heer Schuller in eigendom heeft willen overdragen, terwijl — zou dit al wel het geval zijn geweest — uit niets blijkt, dat, en onder welke titel, de Heer Schuller dat kapitaal in eigendom zou hebben aanvaard;

dat de appellant P. D. Schuller tot Peursum dan ook niet als eigenaar van bedoeld kapitaal kan worden aangemerkt, doch het moet geacht worden te zijn blijven behoren tot de nalatenschap van L. von Bodelschwingh;

O. dat het beroep van deze appellant mitsdien behoort te worden verworpen;

Beschikkende op het beroep tegen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 5 Maart 1948 voormeld:

Verklaart het zich als stichting aandienende „Fonds Charitas" niet-ontvankelijk in zijn beroep;

Verwerpt het door P. D. Schuller tot Peursum ingestelde beroep;

Veroordeelt de appellanten in de proceskosten, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut worden begroot op f 100.

No. 1505

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 26 April 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Polak.)

Gerequestreerde heeft tijdens de bezetting ten behoeve van verzoeker en zijn gezin een Zwitsersch visum weten te verkrijgen, waarvoor in Zwitserland te zijnen behoeve een „fremdenpolizeiliche Kaution" groot 20.000 Zw. francs is verstrekt. Verzoeker heeft voor deze bemiddeling in Ne-

derland f 20.000 betaald en vordert thans veroordeling van gerequestreerde tot betaling van de schulden door hem tijdens zijn verblijf in Zwitserland aangegaan voor zijn verblijfkosten.

Aanvulling van het verzoekschrift, i.v.m. de houding door gerequestreerde in het geding aangenomen, ontoelaatbaar geacht.

De „fremden-polizeiliche Kaution" had alleen ten doel het Zwitserse Kanton Glarus te vrijwaren tegen armlastige vreemdelingen, maar niet om de door verzoeker voor zijn levensonderhoud opgenomen gelden te betalen.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

Israel Polak, requestrant, gem. Mr I. E. Hes Hzn.,

tegen:

Mevrouw Gertrude van Tijn, gem. Mr E. J. Edersheim, American Jewish Joint Distribution Committee Inc., gem. Mr D. Simons, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Israel Polak, importeur van zuidvruchten, wonende te 's-Gravenhage, waarbij hij verzoekt:

de tussen partijen tot stand gekomen rechtsbetrekkingen te vernietigen, althans gewijzigd vast te stellen, althans de inhoud daarvan nader te bepalen, met dien verstande, dat door gerequestreerde G. van Tijn, althans gerequestreerde The American Jewish Joint Distribution Committee Inc., althans door ieder van hen, des dat de een betalende, de ander zal zijn bevrijd, aan de Migros-Genossenschafts Bund en het Verband Schweizerischer Jüdischer Flüchtlingshilfe zal worden voldaan een bedrag van resp. 9.813.10 Zw. francs en 10.650 Zw. francs, althans aan verzoeker worde betaald een bedrag van 20.000 Zw. francs met de verplichting op verzoeker dit bedrag door te betalen aan de Migros Genossenschafts Bund en het Verband Schweizerischer Jüdischer Flüchtlingshilfe; tevens met vaststelling, dat de door verzoeker met gerequestreerde G. van Tijn, althans The American Jewish Joint Distribution Committee Inc. gesloten overeenkomst meebracht, dat in Zwitserland ter beschikking van verzoeker diende te worden gesteld een bedrag van 20.000 Zw. francs, althans met zodanige beslissing als de Raad zal vermenen te behoren, alles met veroordeling van gerequestreerden in de kosten van het geding;

Gezien het antwoord van Gertrude Franzisca Cohn, gescheiden echtgenote van Ir. Jaques van Tijn, wonende te New-York alsmede dat van the American Jewish Joint Distribution Committee, Inc., gevestigd te New-York, mede kantoorhoudende te Amsterdam, hierna te noemen de Joint, bij welke antwoorden zij deels op gelijke, deels op verschillende gronden hebben geconcludeerd primair, dat de Raad zich bevoegd zal verklaren, subsidiair tot afwijzing van verzoeker's eis hetzij door niet-ontvankelijkverklaring hetzij door ontzegging; kosten rechtens;

Gehoord partijen, verzoeker bij monde van Mr I. E. Hes Bzn., partij van Tijn bij monde van Mr I. L. Hamburg, de Joint bij monde van Prof. Mr D. Simons;

Gezien de 29 stukken, door verzoeker's gemachtigde bij de mondelinge behandeling overgelegd;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat door de deels erkende, deels niet weersproken stellingen van partijen alsmede door de door verzoeker overgelegde brieven is komen vast te staan, dat verzoeker, getroffen door de vijandelijke maatregelen tegen de Joden, in 1943 met zijn gezin Nederland wenste te verlaten en daartoe van de vijand toestemming had weten te verkrijgen;

dat hij echter nog geen inreisvergunning had voor een ander land en voor de verkrijging van een visum voor Zwitserland nodig was, dat aldaar te zijnen behoeve een zekerheid van 20.000 Zw. francs zou worden gesteld;

dat verzoeker in 1943 in contact is gekomen met gerequestreerde van Tijn, destijds werkzaam bij de Joodse Raad te Amsterdam;

dat Mevrouw van Tijn toen niet gelijk thans in dienst was bij de Joint maar wel in relatie stond tot deze Amerikaans-Joodse organisatie en ook andere Amerikaanse en Zwitserse relaties bevat;

dat verzoeker stelt, dat Mevrouw van Tijn hem toen mededeelde, dat zij voor zijn inreis in Zwitserland kon zorg dragen, mits hij een bedrag van f 40.000 betaalde;

dat de onwaarheid van deze stelling echter reeds blijkt uit het feit, dat verzoeker in zijn schrijven van 10 Juni 1945 (Prod. 11) aan het Verband Schweizerischer Jüdischer Flüchtlingshilfen, hierna te noemen de Flüchtlingshilfe, een bedrag niet van f 40.000 maar van f 30.000 noemt als aanvankelijk door Mevrouw van Tijn gevraagd;

dat in elk geval vaststaat, dat vooral dank zij de bemoeiingen van Mevrouw van Tijn de Schweizerische Bankverein te St. Gallen voor rekening van de Flüchtlingshilfe in September 1943 tegenover de Militär- und Polizeidirektion van het Kanton Glarus ten behoeve van de familie Polak een garantie heeft gegeven van 20.000 Zw. francs als „fremdenpolizeiliche Kaution" en dat op grond van deze garantie, althans van de gedane toezegging van deze garantie aan verzoeker en zijn gezin een Zwitsers visum en een verblijfsvergunning voor het Kanton Glarus zijn verstrekt;

dat de familie Polak eind September 1943 in Zwitserland is aangekomen, waarna een

bedrag van f 20.000, dat namens althans ten behoeve van verzoeker bij Hoyman en Schuurman's Scheepsagentuur N.V. te Amsterdam was gedeponeerd, aan Mevrouw van Tijn is uitbetaald;

dat Mevrouw van Tijn dit bedrag heeft besteed in het belang van Joodse slachtoffers van de vijand;

dat verzoeker en zijn gezin dank zij genoemde garantie gedurende de verdere oorlog niet in een Zwitsers kamp voor Joodse vluchtelingen hebben vertoefd maar in een chalet te Braunveld hebben gewoond;

dat verzoeker tijdens zijn verblijf in Zwitserland van de Flüchtlingshilfe een bedrag van 10.650 Zw. francs voor de kosten van levensonderhoud van hem en zijn gezin heeft ontvangen en voorts stelt van de Migros-Genossenschafts-Bund te Zürich, hierna te noemen de Migros, voor die kosten een bedrag van 9.813.10 Zw. francs te hebben geleend;

dat verzoeker bij de mondelinge behandeling verzocht heeft zijn verzoek aldus te mogen aanvullen:

althans gewijzigd vast te stellen en voor zover deze voor onbepaald mocht worden gehouden, daarvan nader de inhoud te bepalen, van de rechtsbetrekking, ontstaan tussen verzoeker en gerequestreerden, althans ieder van deze,

en mitsdien te bepalen, dat de gerequestreerden althans één van beiden, zich hebben verplicht om zorg te dragen, dat tegen overgifte van een bedrag van f 20.000 door requestrant aan gerequestreerde van Tijn, zijdens de American Jewish Joint Distribution Committee Inc., althans de relaties van gerequestreerde van Tijn, atlhans van de Joint in Zwitserland, werd gesteld een bankgarantie ten behoeve van requestrant en diens gezin, teneinde hun inreis en verblijf in Zwitserland mogelijk te maken, welk bedrag moest dienen, om bij het vertrek van requestrant en diens gezin, de door hen inmiddels gemaakte schulden, terzake van benodigd levensonderhoud, te voldoen, althans eventueel door requestrant of zijn gezin aan de Staat Zwitserland toegebrachte schade te vergoeden;

Voorts met nietigverklaring der rechtsbetrekkingen, ontstaan tussen requestrant en gerequestreerden, althans één van beiden, voor zover het door requestrant gestorte bedrag van f 20.000 de tegenwaarde van 20.000 Zw. francs, tegen de toen geldende dagkoers, overtrof;

Tevens met regeling der gevolgen, met dien verstande, dat gerequestreerden, althans één van hen, worde veroordeeld om van dit bedrag aan verzoeker terug te betalen, het verschil tussen f 20.000 en 20.000 Zw. francs, tegen de toen geldende dagkoers;

en voorts hebben te betalen aan verzoeker de tegenwaarde van 20.000 Zw. francs, tegen de koers als door de Raad te bepalen;

Met bepaling, dat verzoeker dit bedrag zal hebben af te dragen aan de Migros-Genossenschafts-Bund te Zürich en aan het Verband Schweizerischer Jüdischer Flüchtlingshilfe, ter voldoening van de hem ter leen of in voorschot verstrekte gelden, kosten rechtens;

O. dat gerequestreerden zich tegen deze aanvulling hebben verzet;

O. dat de Joint o.m. heeft aangevoerd dat zij ten onrechte in dit geding is betrokken, daar noch hetgeen te dezen in Nederland noch hetgeen in Zwitserland is geschied, namens haar verricht is of verricht kon worden;

O. dat op dit verweer alsmede op hetgeen partijen overigens hebben aangevoerd, hieronder voorzover nodig zal worden teruggekomen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoeker in zijn bij het mondelinge behandeling ingediende aanvullende verzoekschrift een ingrijpen van de Raad verlangt in dier voege, dat hem niet slechts het bedrag der in Zwitserland te zijnen behoeve gestelde garantie ten bedrage van 20.000 Zw. fr. zal worden uitgekeerd, althans ten goede zal komen — hetgeen de strekking was van zijn oorspronkelijke verzoekschrift — maar het gehele door hem aan gerequestreerde van Tijn betaalde bedrag van f 20.000;

dat zijn gemachtigde ter zitting heeft medegedeeld, dat er „gezien de houding van gerequestreerden" — waarmede kennelijk bedoeld wordt: de houding door hen in hun verweerschriften aangenomen voor deze aanvulling alleszins aanleiding bestaat;

O. te dien aanzien, dat al is de procedure voor de Raad aan slechts weinige vormvoorschriften gebonden en al staat het de Raad ingevolge art. 127 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer vrij wijzigingen in het verzoekschrift toe te laten, het in strijd is met de eerste beginselen van een redelijke en doelmatige procesvoering om op grond van de houding, door een of meer der partijen in een geding aangenomen, de tegenpartij toe te staan zijn eis te vermeerderen en daarmede tevens de bouw van zijn oorspronkelijke eis geheel omver te werpen;

dat een en ander te meer klemt, nu de zg. aanvulling eerst bij de mondelinge behandeling is verzocht en gerequestreerden zich tegen toelating daarvan hebben verzet;

dat de Raad de verzochte aanvulling mitsdien niet toelaat;

O. ten aanzien van het oorspronkelijke verzoek, dat — aangenomen al, dat er in 1943 tussen verzoeker en een van beide of beide gerequestreerden rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen als bedoeld in art. 1 sub 2 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer en niet enkel betrekkingen van louter morele aard —, de Raad het achterwege laten van ingrijpen in die rechtsbetrekkingen geenszins onredelijk acht;

dat toch verzoeker vooral aan de bemoeiingen van gerequestreerde van Tijn het lijfsbehoud dankt van zich en zijn gezin;

dat de Raad op grond van de te dezen

aanzien niet voldoende weersproken stellingen van gerequestreerden van oordeel is, dat Mevrouw van Tijn verzoeker in 1943 niets anders heeft beloofd dan al het mogelijke te zullen doen ter verkrijging van een Zwitsers visum voor hem en zijn gezin, hetgeen inhield, dat zij inzonderheid zou trachten te zijnen behoeve de bankgarantie te doen stellen, die door de Zwitserse autoriteiten was geëist;

dat het in 1943 niet mogelijk was om de door verzoeker betaalde f 20.000 geheel of gedeeltelijk in welke vorm ook legaal te zijnen behoeve naar Zwitserland over te maken;

dat trouwens de toenmalige waarde van het bedrag der vereiste bankgarantie, Zw. fr. 20.000, slechts omstreeks f 8500 was en verzoeker dan ook erkent te hebben goedgevonden, dat Mevrouw van Tijn het verschil tussen f 20.000 en f 8500 zou besteden ten behoeve van slachtoffers van de vervolging;

dat de Raad alleszins loffelijk acht, dat Mevrouw van Tijn ernaar streefde om van die Joden, die vooral dank zij haar bemoeiingen erin slaagden Nederland legaal te verlaten, een zo groot mogelijk bedrag te verkrijgen voor illegale hulp aan de minder bevoorrechte, in Nederland achterblijvende Joden, die welhaast allen in levensgevaar verkeerden;

dat indien verzoeker inderdaad, zoals hij stelt, alle juwelen van zijn echtgenote heeft moeten verkopen teneinde Mevrouw van Tijn het bedrag van f 20.000 te kunnen voldoen, dit voor de redding van hem en zijn gezin slechts een gering offer is geweest;

dat verzoeker blijkens zijn verzoekschrift en de mondelinge toelichting daarvan de redelijkheid van een ingrijpen vooral daarin ziet, dat hij tijdens zijn verblijf in Zwitserland in de veronderstelling heeft verkeerd, dat hij het bedrag van Zw. fr. 20.000 na de bevrijding te zijner beschikking zou krijgen en daaruit de voor het onderhoud van zich en zijn gezin in Zwitserland gemaakte particuliere schulden zou kunnen voldoen;

dat hij mede doordat hij in die veronderstelling leefde, geld heeft opgenomen van de Flüchtlingshilfe en de Migros;

dat zijn veronderstelling echter na de bevrijding niet juist gebleken is, daar de Schweizerische Bankverein in St. Gallen tot betaling van zijn schuld aan de Migros niet bereid was;

O. te dien aanzien, dat allereerst geenszins vaststaat, dat de Flüchtlingshilfe voornemens is het ter beschikking van verzoeker gestelde bedrag van in totaal 9.813.10 Zw. fr. van hem terug te vorderen;

dat dit voornemen niet blijkt uit de overgelegde brieven, die verzoeker na de bevrijding van de Flüchtlingshilfe heeft ontvangen en ook overigens niet aannemelijk is, dat dit voornemen bestaat, daar het hier een instelling van weldadigheid betreft, die bovendien ten behoeve van verzoeker een bankgarantie van 20.000 Zw. fr. had doen geven;

O. dat — wat de beweerde schuld aan de Migros, een zakenrelatie van verzoeker, betreft —, vaststaat, dat gerequestreerden in geen enkel opzicht betrokken zijn geweest bij het ontstaan van deze schuld;

O. voorts, dat niet gebleken is, dat de door de Schweizerische Bankverein St. Gallen gegeven garantie enig ander doel had dan om ten behoeve van de Zwitserse Staat en Zwitserse overheidsinstantie tot zekerheid te strekken voor de kosten van levensonderhoud van verzoeker en zijn gezin, welke bij zijn onvermogen ten laste van die Staat of instanties zouden kunnen komen —, als een waarborg dus tegen armlastige vreemdelingen;

dat toch blijkens de overgelegde Bürgschaftserklärung de Bankverein zich daarbij tegenover de Militär- und Polizeidirektion in Glarus voor Zw. fr. 20.000 borg stelde „als fremdenpolizeiliche Kaution bezüglich des Aufenthaltes in Kanton Glarus der Familie Israel Polak, surzeit in Glarus, bestehend aus vier Personen";

dat indien de bankgarantie ook diende tot zekerheid voor particuliere schulden van verzoeker, niet begrijpelijk is waarom de Bürgschaftserklärung inhoudt, dat zij vervalt bij het vertrek van de familie Polak uit Zwitserland en bij de naturalisatie van de leden van die familie tot Zwitsers;

dat — wat er overigens moge zijn van de aard dier garantie —, in elk geval noch gebleken is, dat de onjuiste veronderstelling ten aanzien van inhoud en gevolgen dier garantie, waarin verzoeker zou hebben verkeerd, door Mevrouw van Tijn of de Joint bij hem is gewekt noch dat het niet in vervulling gaan van zijn verwachting dienaangaande, aan een van hen te wijten is;

dat de Raad het niet nodig acht te treden in hetgeen partijen overigens verdeeld houdt, nu hij op voornoemde gronden van oordeel is, dat het achterwege laten van ingrijpen geenszins onredelijk is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten, tot deze uitspraak voor elk der gerequestreerden begroot op f 125, in totaal derhalve op f 250.

20 Juli 1949 (afl. 18) No. 1506—1517

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Zojuist verscheen:

HERSTEL IN RECHTEN VAN POLITIEKE DELINQUENTEN

DOOR Mr J. D. VAN DEN BERG

Prijs f 1.75*

Ook verkrijgbaar in de Boekhandel.

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1506

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 November 1948. (Mrs Prof. Duyfjes, Karni en van Vrijberghe de Coningh).

Door het graven van een tankgracht is grond van de Gemeente Zwijndrecht gestort op grond van gerequestreerde.

De rechtsbetrekking van verzoekster tot bedoelde grond hersteld met vaststelling dat verzoekster de enig rechthebbende op de gestorte grond is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 3 Juni 1948 van de Gemeente Zwijndrecht hierna te noemen de Gemeente ten deze vertegenwoordigd door haar Burgemeester Cornelis Slobbe, domicilie kiezende ten kantore van de adv. en proc. Mr L. Salomonson;

Nog gelezen het daarop ingekomen antwoord van 12 Juli 1948 van Corneils Jan Buitendijk, wonende te Zwijndrecht als beherend vennoot van de Maatschappij de Erven A. Buitendijk, gevestigd te Zwijndrecht, hierna te noemen de Maatschap;

Gehoord partijen, requestrante bij monde van haar gemachtigde voornoemd en de gedaagde Maatschap bij monde van de beherend vennoot voornoemd;

Gezien de stukken;

O. dat ter 's Raads zitting door de eigen verklaringen van partijen voldoende is komen vast te staan, dat tijdens de oorlogsjaren voor het graven van een tankgracht aan de gemeente toebehorende grond is gestort op een tweetal percelen Sectie D nos. 1959 en 1960 gelegen aan de buitenzijde van de Lindtsche dijk onder die gemeente, toebehorende aan de Maatschap, terwijl de Gemeente thans verzoekt te herstellen de rechtsbetrekking (eigendom) welke oorspronkelijk voor verzoekster ten aanzien van bedoelde grond heeft bestaan;

O. dat de Maatschap hiertegen bij haar antwoord enige bezwaren heeft opgeworpen, doch tenslotte heeft toegegeven dat de volgens dat antwoord van de opgeworpen aarde door haar aan de Gemeente zelve verkochte grond inderdaad is verkocht aan het Hoogheemraadschap van de Zwijndrechtse Waard voor het bedrag van circa f 600 en dit bedrag derhalve ten onrechte door haar is ontvangen;

dat haar tweede bezwaar is, dat zij door het gronddepôt schade heeft geleden, aangezien haar eigen grond daardoor aan de normale bestemming van tuingrond, naar ter zitting tussen partijen is vastgesteld gedurende vier jaar, is onttrokken geweest; welke schade door beide partijen is gesteld op f 43,75 per jaar of in totaal over vier jaar op f 175;

dat alzo de Maatschap ter zake een bedrag van circa f 425 aan de Gemeente schuldig is, maar zij er daartegenover een beroep op gedaan heeft, dat de gestorte grond voor ongeveer een derde gedeelte aan haar toebehoorde, hetgeen door de Gemeente is ontkend;

O. dat de Raad, voorziende na kennisneming der wederzijds overgelegde schriftelijke verklaringen dat een getuigenverhoor — waarop partijen overigens niet hebben aangedrongen — niet tot een oplossing zou leiden, het onder deze omstandigheden redelijk en billijk acht de vordering toe te wijzen met dien verstande, dat de Gemeente afziet van alle verdere aanspraken ter zake van dit gronddepôt tegen de Maatschap in het bijzonder van die ter zake van de aan het Hoogheemraadschap voornoemd verkochte grond; en dat elke der partijen de eigen kosten draagt;

Rechtdoende:

Herstelt de rechtsbetrekking (eigendom) welke oorspronkelijk voor verzoekster ten aanzien van de hoger bedoelde grond heeft bestaan en stelt mitsdien vast, dat verzoekster is de enig rechthebbende op de in voege als voorschreven op de percelen Sectie D nos. 1959 en 1960 gestorte grond;

Verstaat, dat als gevolg van deze beslissing elke verdere aanspraak ter zake van meerbedoeld gronddepôt hetzij van de Gemeente tegen de Maatschap, hetzij omgekeerd vervalt; zomede dat iedere partij de eigen kosten zal hebben te dragen.

No. 1507

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 13 April 1949. (Mrs van Walsem, Wery en Buddingh de Voogt).

Appellant heeft zich als Verwalter van een bedrijf volgens de eenstemmige verklaringen van de bij het bedrijf betrokkenen, zeer correct gedragen en de verkoop weten te verhinderen.

Hoewel de aanvaarding van de functie van Verwalter afkeuring verdient, heeft appellant als Verwalter niet gehandeld in strijd met zijn plicht als Nederlander.

Beschikking N. B. I. vernietigd en aan appellant een no-enemy verklaring verleend.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) Artt 34 lid 1 sub f en 43.)

Ir Gerard Johannes Jansen, Appellant, Gem.: Mr G. A. de Cocq,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, Geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken en daaronder een op 30 November 1948 ontvangen beroepschrift van Ir G. J. Jansen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr G. A. de Cocq, advocaat en procureur te Arnhem, alsmede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut — hierna te noemen Beheersinstituut —, ontvangen 21 Januari 1949, met toe-

stemming van de Raad aangevuld door een nader op 28 Februari ontvangen verweerschrift van genoemd instituut;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 9 Februari 1949, appellant bij monde van zijn gemachtigde, het Beheersinstituut bij monde van Mr D. Mulder, chef van de afd. Ontvijanding van genoemd instituut, alsmede van Mr J. P. van Loon, werkzaam aan meergenoemd instituut, afdeling Procedures;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat ten deze als vaststaande is aan te nemen:

dat appellant van 22 November 1943 tot 13 Juli 1944 is opgetreden als Verwaltungstreuhänder over de te Arnhem gevestigde vennootschap onder de firma Simons' Olie- en Benzinehandel en op grond daarvan door het Beheersinstituut bij beslissing van 12 November 1946 is aangemerkt als vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen (Staatsblad no. E 133), welke beslissing bij uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, d.d. 8 October 1947 is bekrachtigd (Na-oorlogse Rechtspraak no. 1032);

dat appellant daarna bij request van 22 Januari 1948 aan het Beheersinstituut een verzoek heeft gericht tot het verkrijgen van een verklaring als bedoeld in artikel 34 lid 1 sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

dat het Beheersinstituut bij beschikking van 15 October 1948 de beslissing op dit verzoekschrift heeft aangehouden, doch bij wege van voorlopige voorziening toepassing heeft gegeven aan artikel 34 lid 1 sub d en e van meergenoemd Besluit door het vrijgeven van vermogen, dat na deze beschikking anders dan door erfenis of legaat aan requestrant zal opkomen en door toestemming te verlenen voor het na meergenoemde beschikking verrichten van ingevolge artikel 13 sub a van Besluit E 133 verboden rechtshandelingen door, met of ten behoeve van requestrant;

dat appellant van deze beschikking in hoger beroep is gekomen en de Raad verzoekt haar te vernietigen en alsnog aan appellant de verklaring als bedoeld in artikel 34 lid 1 sub f van Besluit E 133 af te geven, welk verzoek het Beheersinstituut heeft bestreden;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het Beheersinstituut de beslissing, waarvan beroep, hierop grondt, dat nog overleg met de Regering gaande is nopens de vraag, welk beleid zal worden gevolgd bij de beoordeling van ontvijandingsverzoeken van Nederlandse of gewezen Nederlandse personen als bedoeld in art. 2 lid 1 Besluit E 133; dat te verwachten is, dat de Ministers, met de uitvoering van het Besluit E 133 belast, voor de toepassing van artikel 34 lid 1 sub f van Besluit E 133 op deze gevallen bij wege van uitvoeringsbeschikking algemene regelen zullen stellen, welke het Beheersinstituut evenwel nog niet hebben bereikt, en dat het Beheersinstituut zich niet gerechtigd acht bij indidentele beslissing op deze regelen vooruit te lopen, tenzij in gevallen, waarin aan te nemen is, dat inzake de aanvaarding en uitoefening van de functie van door de bezetter aangestelde Verwalter over een Nederlandse onderneming de betrokkene generlei verwijt betreft, hetgeen naar het onderdeel van het Beheersinstituut ten aanzien van appellant niet het geval is;

O. dat dit standpunt van het Beheersinstituut de Raad evenwel niet ontslaat van de plicht om, waar op regelmatige wijze appèl van de onderhavige beschikking van het Beheersinstituut bij de Raad is ingesteld, daarover ten principale te beslissen;

O. alsnu, dat op grond van de stukken en de mondelinge behandeling der zaak als vaststaande kan worden aangenomen, dat appellant, die thans 63 jaar oud is, geruime tijd in Duitsland als ingenieur werkzaam is geweest en met een Duitse vrouw is gehuwd, doch dat de echtgenoten in 1944 uit elkaar zijn gegaan; dat mede in verband met dit huwelijk en het bij appellant inwonen van een Duitse schoonzuster gedurende de bezettingstijd veelal Duitsers te zijnen huize kwamen, onder wie zekere Oestreich, die Verwalter was van de vennootschap onder de firma Simons' Olie- en Benzinehandel en in 1942 aan appellant de betrekking van bedrijfsleider van deze onderneming aanbood; dat appellant deze betrekking heeft aanvaard mede ter vermeerdering van zijn inkomsten, daar hij zonder werkkring was; dat Oestreich in 1943 naar het buitenland is vertrokken en appellante toen de functie van Verwalter van het bedrijf heeft overgenomen; zulks na inwinning van het advies van Mr C. de Kempenaer en J. A. Jansen, respectievelijk advocaat en accountant van Simons' Olie- en Benzinehandel, welke beide personen hem aanraadden deze betrekking in het belang van het bedrijf op zich te nemen; dat appellant in 1944 als Verwalter is vervangen door de Duitser Matthias, die als liquidateur was aangesteld, en appellant toen opnieuw bedrijfsleider der zaak is geworden; dat volgens de eenstemmige schriftelijke verklaringen van voornoemde Mr C. de Kempenaer en J. H. Jansen, alsmede van J. W. Janssen en H. C. A. van Liefland, respectievelijk procuratiehouder en administrateur bij meergenoemd bedrijf, appellant zich als bedrijfsleider en Verwalter zeer correct heeft gedragen, zich heeft verzet tegen de Duitse maatregelen, die aan het bedrijf werden opgelegd en daardoor onder meer heeft kunnen bewerkstelligen, dat geen auto's van het bedrijf zijn gevorderd, en dat alle bedrijfsinstallaties in de zaak zijn gebleven, terwijl hij ook na het optreden van de liquidateur de verkoop van het bedrijf met succes heeft weten te verhinderen; dat appellant geen lid van de N.S.B. is geweest, zich in zijn gedragingen antiduits betoonde en niet gebleken is van collaboratie van het bedrijf met de vijand noch van klachten van de eigenaren der zaak, met betrekking tot de gestie van appellant

als Verwalter of bedrijfsleider;

O. dat de Raad op grond van het vorenstaande van oordeel is, dat weliswaar het financieel motief, hetwelk appellant de functie van bedrijfsleider in dienst van de Duitse Verwalter der onderneming deed aanvaarden, afkeuring verdient, doch de Raad overigens tot de overtuiging is gekomen, dat appellant door de aanvaarding en uitoefening van de functie van Verwalter der onderhavige onderneming niet gehandeld heeft in strijd met zijn plichten als Nederlander gedurende de vijandelijke bezetting;

O. dat derhalve naar 's Raads oordeel termen aanwezig zijn aan appellant de gevraagde non-enemy-verklaring te verlenen;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep.

Verklaart, dat appellant niet is vijandelijk onderdaan in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen, en bepaalt, dat door het Nederlandse Beheersinstituut aan appellant de verklaring in die zin, als omschreven in art. 34 lid 1 sub f van voormeld Besluit zal worden afgegeven.

No. 1508

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Feb. 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

De vordering van verzoekster op gerequestreerde is door de verwalter van gerequestreerde aan Lippmann betaald. Aan deze betaling tijdens de bezetting was ingevolge de koopovereenkomst gesloten tussen die verwalter en N.A.G.U. niet te ontkomen en deze betaling aan Lippmann zou bij iedere verkoop of liquidatie het geval zijn geweest.

Gerequestreerde is door de betaling krachtens art. 33 E 100 geldig gekweten, weshalve het verzoek is afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100]. artt. 23, 33.)

Salomon Elias de Winter, requestrant, gem. Mr O. B. de Kat,

contra:

1. De Stichting „Caba", gem. Mrs J Slijper en H. Vles; 2. Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 4 Februari 1948 ingekomen verzoekschrift van Salomon Elias de Winter, wonende te Rotterdam, gem. Mr O. B. de Kat;

Gezien ook het daartegen gerichte verweerschrift, ingekomen 4 Februari 1948, van de Stichting „Caba", gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr J. Slijper, en het naar aanleiding daarvan ingediende, op 20 April 1948 ingekomen, verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat, voor zover thans van belang, ten processe vaststaat:

dat de weduwe C. de Winter—Berkulouw aan Hendrik Bosman, destijds wonende te Rotterdam, in de jaren 1939 en 1940 gelden ter leen heeft verstrekt, tot een totaal van f 18.796,79, tegen een rente van 5 % 's jaars, welke gelden bestemd waren tot bedrijfskapitaal voor de aan Bosman, als enig eigenaar, toebehorende Lingeriefabriek „Habé";

dat in Augustus 1941 de „Wirtschaftsprüfstelle" over de voormelde fabriek, als Joods bedrijf, de Duitser Alfons Ramb tot „Verwaltungstreuhänder" heeft aangesteld;

dat bij overeenkomst van 31 Augustus 1943 de bedoelde fabriek door de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) aan Alfons Ramb voornoemd is verkocht, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat deze de vordering van de weduwe de Winter ter zake van de bovenbedoelde geldleningen zou aflossen, door storting van het verschuldigde met rente bij L.V.V.S. op rekening van de creditrice;

dat de terugbetaling van de aan Bosman geleende gelden met rente door Ramb is geschied door storting op rekening van de weduwe De Winter bij genoemde Bank van een bedrag van f 10.556,25 op 15 October 1943 en van een bedrag van f 10.559,46 op 10 Januari 1944;

O. dat requestrant, als bewindvoerder over de afwezige weduwe De Winter—Berkulouw, nu aan de Raad heeft verzocht de aflossing van de schuld van Hendrik Bosman nietig te verklaren, en te bepalen, dat Hendrik Bosman de geleende gelden met rente schuldig is gebleven aan de Weduwe De Winter, en wel, omdat die aflossing onverplicht heeft plaats gehad en zelfs ten onrechte is geschied, daar het de bedoeling van de Weduwe De Winter en Bosman is geweest, dat het geleende geld tot de dood van eerstgenoemde in het bedrijf zou blijven;

O. dat de Stichting „Caba", als bewindvoerster over Hendrik Bosman en bestuurster over de Lingeriefabriek „Habé", dit verzoek heeft bestreden op gronden, waarop hieronder, voor zoveel nodig, zal worden ingegaan, en voorts, voor het geval de Raad toch dat verzoek voor inwilliging vatbaar zou achten, susidiair heeft verzocht, dat Alfons Ramb in het geding zal worden geroepen, vertegenwoordigd door het Nederlandse Beheersinstituut, en zal worden veroordeeld, in plaats van de Stichting, om aan de requestrant S. E. De Winter te betalen het bedrag, dat de Raad in goede justitie zal menen te behoren;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder van het aan de Staat vervallen vermogen van Alfons Ramb, zich in dit geding heeft gevoegd na kennisneming van het request van S. E. de Winter en het verweerschrift van de Stichting „Caba", en zich verzet heeft tegen een veroordeling, als door die Stichting subsidiair is gevraagd;

O. dat partijen haar verschillend stand-

punt nader aan de Raad hebben toegelicht bij monde van hare gemachtigden;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het verweer van de Stichting „Caba" tegen het verzoek van requestrant De Winter, zoals dit verweer mondeling nader is toegelicht, hierop neerkomt, dat destijds Ramb, als Verwalter over Bosman's bedrijf, verplicht is geweest de schuld aan de weduwe De Winter af te lossen door storting van het verschuldigde met rente op hare rekening bij L.V.V.S., zodat ingevolge art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, Bosman ter zake is bevrijd;

O. dat de ten processe bedoelde leningen kennelijk zijn aangegaan voor onbepaalden tijd; dat, al moge het in de bedoeling van de weduwe De Winter en van Bosman hebben gelegen, dat de verstrekte gelden tot de dood van eerstgenoemde als bedrijfskapitaal in de Lingeriefabriek „Habé" zouden worden gelaten, daaruit nog niet volgt, dat contractueel de leenschuld gedurende het leven van de Weduwe De Winter opeisbaar noch aflosbaar zou zijn; dat dan ook ten tijde van de door Ramb bij L.V.V.S. gedane stortingen, voor Bosman een uit de met de weduwe De Winter aangegane overeenkomsten van geldlening voortvloeiende verplichting tot terugbetaling der geleende gelden bestond, zij het dan, dat hij contractueel aan die verplichting niet behoefde te voldoen, alvorens hij daartoe door de creditrice zou zijn aangemaand;

O. dat, nu de weduwe De Winter de terugbetaling der geleende som niet heeft gevorderd, de vraag moet worden beantwoord, of desondanks een gehoudenheid tot die terugbetaling heeft bestaan ten tijde, dat deze door Ramb heeft plaats gehad;

O. dat de Stichting „Caba" meent, dat zodanige gehoudenheid moet worden aangenomen op grond van de bepaling van art. 3 van het tussen de N.A.G.U. en Ramb gesloten koopcontract, immers bij die bepaling uitdrukkelijk aan Ramb de verplichting is opgelegd de vordering van de weduwe de Winter binnen zekere termijn te voldoen door storting van het haar verschuldigde bij meervermelde Bank;

O. dat inderdaad een gehoudenheid tot terugbetaling der geleende gelden zal moeten worden aangenomen, indien destijds met betrekking tot het bedrijf van Bosman geen andere mogelijkheid heeft bestaan, dan verkoop onder de vorenbedoelde voorwaarde of liquidatie, welke uiteraard ook aflossing van de leenschuld met zich zou hebben gebracht;

O. dat de Raad, met de Stichting, aanneemt, dat een andere mogelijkheid, en bepaaldelijk een oplossing, waarbij de vordering van de weduwe de Winter te haren bate zou zijn in stand gehouden, destijds uitgesloten was;

O. toch:

dat de door de bezetter tegen de Joden genomen maatregelen van financiële aard er ondubbelzinnig op gericht waren deze van hun gehele vermogen te ontdoen en zelf dat vermogen in handen te krijgen; dat, om tot dit doel te geraken, de verplichting tot aangifte van joods vermogen is opgelegd en de verplichting tot inlevering van liquide vermogensbestanddelen, terwijl voorts onroerend goed van joden werd gerealiseerd en joodse bedrijven werden geliquideerd of verkocht en het batig saldo of de opbrengst overgebracht naar L.V.V.S., de onder vijandelijk beheer staande Bank;

dat, gezien de strekking dezer maatregelen en de straffe wijze, waarop zij ten uitvoer werden gelegd, het onaannemelijk is, dat enig orgaan of enige instelling van de bezettende macht, een joodse vordering aantreffend in een Joods bedrijf, die vordering ten bate van de Joodse crediteur in stand zou hebben gelaten, waardoor toch een Jood een deel van zijn vermogen zou hebben behouden en dit aan de bezetter zou zijn ontgaan;

dat dan ook als zeker moet worden beschouwd, dat de eis tot aflossing van de schuld aan de weduwe de Winter ook bij verkoop van Bosman's zaak aan een ander dan Ramb, zou zijn gesteld, terwijl bij liquidatie van het bedrijf aan die aflossing ook niet zou kunnen zijn ontkomen;

dat onder deze omstandigheden moet worden aangenomen, dat ten tijde van de terugbetaling der geleende gelden daartoe „gehoudenheid", als bedoeld bij art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, bestond en weigering der nakoming van de in het koopcontract gestelde verplichting tot aflossing door Ramb zinloos zou zijn geweest, daar hiervan niet een gunstiger gevolg voor de weduwe de Winter kon worden verwacht;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat de door Ramb voor Hendrik Bosman gedane betaling verplicht heeft plaats gehad aan een ander dan de creditrice zelf, terwijl bijzondere redenen, op grond waarvan die betaling had moeten zijn geweigerd, niet aanwezig waren; dat mitsdien, krachtens art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, Bosman door die betaling van zijn schuld aan de weduwe De Winter gekweten moet worden geoordeeld; dat dan ook het verzoek van requestrant niet voor inwilliging vatbaar is;

O. dat in deze procedure, welke niet is gericht tegen Ramb en waarin het Nederlandse Beheersinstituut voor deze slechts in het geding is opgekomen in verband met het subsidiair verzoek van de Stichting „Caba" tot vrijwaring tegen de gevolgen van een eventuele veroordeling, niet kan worden onderzocht in hoeverre Ramb persoonlijk tegenover de weduwe De Winter aansprakelijk zou kunnen worden gesteld voor de door haar door de ontijdige aflossing harer vordering door storting der verschuldigde bedragen bij L.V.V.S. geleden schade;

O. dat requestrant slechts zal behoren te worden veroordeeld in de proceskosten, voor zover betreft het door hem tegen de Stichting „Caba" aanhangig gemaakte geding,

en hij bepaaldelijk niet de kosten van het Nederlandse Beheersinstituut zal behoeven te dragen; dat, nu het verzoek tegen de Stichting wordt afgewezen, het subsidiair door die Stichting gedaan verzoek tot in het geding roepen en tot veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder van het vermogen van Ramb, niet aan de orde komt; dat het Nederlandse Beheersinstituut, zonder nog in het geding te zijn geroepen, zich vrijwillig in deze procedure heeft gevoegd, en de kosten daarvan zelf zal behoren te dragen;

Beschikkende:

Wijst het verzoek van Salomon Elias de Winter q.q. af;

Veroordeelt hem in de kosten van het geding, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van de Stichting „Caba" worden begroot op f 75.

No. 1509

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 10 Jan. 1949. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman.)

Verzoeker verzoekt de vermogensrechtelijke betrekkingen tussen erflater en diens echtgenote, met wie hij kort voor zijn deportatie in algehele gemeenschap van goederen is gehuwd, te vernietigen en te bepalen, dat tussen hen uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen heeft bestaan.

Het voornemen van erflater, dat hij onder normale omstandigheden het huwelijk zou hebben gesloten onder huwelijkse voorwaarden, kan niet uit de gestelde feiten worden afgeleid. Ook onder de gegeven omstandigheden zou voor de erflater de gelegenheid hebben bestaan huwelijkse voorwaarden te maken, indien dat in zijn bedoeling had gelegen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van W. d. L., wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr I. S. de Vries);

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 13 December 1948;

O. dat verzoeker in hoofdzaak heeft gesteld: dat op of omstreeks 30 Juli 1942 in het concentratiekamp Auschwitz is overleden C. H. N., laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam;

dat voornoemde Norden bij door zijn dood bekrachtigd testament, op 4 Juni 1942 verleden voor de plaatsvervanger van Notaris E. Bennink Bolt te Amsterdam, tot erfgenamen van zijn nalatenschap heeft benoemd:

a. verzoeker voor drie vierde gedeelte;

b. erflater's moeder E. B. K., indien zij ten dage van zijn overlijden in leven zou zijn voor een vierde gedeelte;

dat N. op 21 Juli 1942 te Amsterdam is gehuwd met S. K., met wie hij na enkele dagen naar Auschwitz is gedeporteerd;

dat dit huwelijk niet is gesloten op huwelijksvoorwaarden en de echtgenoten dus in algehele gemeenschap van goederen gehuwd waren:

dat bij algehele gemeenschap van goederen, erflater's nalatenschap zou hebben bestaan uit de helft der tot die gemeenschap behorende goederen;

dat S. K. afwezig is in de zin van het Besluit E 100 en als bewindvoerder over haar is benoemd Notaris W. H. Lubbers te Amsterdam, die tevens is curator van de onbeheerde nalatenschap der op of omstreeks 3 September 1943 overleden Mevrouw K. voornoemd;

dat het huwelijk tussen N. en K. voltrokken is met spoed zonder enige voorbereiding, onder de druk der deportatie der Joden;

dat indien het huwelijk onder normale omstandigheden zou zijn gesloten, dit ongetwijfeld zou zijn aangegaan onder uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen, hetgeen volgt uit het feit, dat N. bij testament van 4 Juni 1942 over zijn nalatenschap heeft beschikt;

dat er voor N. die evenals zijn echtgenote, toen het huwelijk werd voltrokken reeds een oproep voor vertrek naar Westerbork had ontvangen, geen gelegenheid meer bestond voor het maken van huwelijksvoorwaarden;

dat gerequestreerde Notaris Lubbers in hoedanigheden als voornoemd er geen belang bij heeft zich er tegen te verzetten, dat de huwelijkstoestand tussen N. en K. beschouwd als ene van uitsluiting van ieder gemeenschap;

dat achterwege laten van ingrijpen als bedoeld in art. 23 j°. 25 van het Besluit E 100 onredelijk zou zijn;

dat verzoeker er belang bij heeft, dat als nog voornoemde huwelijkstoestand worde vastgesteld zoals deze zou zijn geweest, indien de omstandigheid der bezetting niet het maken van huwelijksvoorwaarden had verhinderd;

op welke gronden verzocht wordt de vermogensrechtelijke betrekkingen ontstaan tussen N. en K. door hun huwelijk op 21 Juli 1942 te vernietigen en deze in dier voege vast te stellen, dat tussen genoemde personen heeft bestaan algehele uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen, met inbegrip van die van vruchten en inkomsten en van winst en verlies;

O. dat het gestelde huwelijk en het overlijden van N. door de overgelegde uittreksels uit de registers van de Burgerlijke Stand genoegzaam zijn aangetoond, terwijl niet is weersproken, dat N. bij testament over zijn nalatenschap heeft beschikt als ten requeste is vermeld, waardoor het belang van verzoeker bij de onderhavige vordering vaststaat;

O. dat het verzoek gegrond is op de stelling dat, indien N., die naar niet is betwist vermogend was, in normale omstandigheden

was gehuwd met S. K., die geen vermogen bezat, hij zeker alle gemeenschap van goederen bij huwelijksvoorwaarden zou hebben uitgesloten en dat hij dit thans alleen heeft nagelaten, omdat daartoe in de gegeven omstandigheden welke een gevolg waren van de door de bezetter tegen Joden genomen maatregelen, voor hem geen gelegenheid bestond;

O. hieromtrent, dat het uitermate onmogelijk is thans uit te maken of N., indien hij onder normale omstandigheden met S. K. ware gehuwd, inderdaad, zoals verzoeker stelt, alle gemeenschap van goederen zou hebben uitgesloten;

dat in ieder geval uit het feit, dat N. vermogend was en S. K. niet, geenszins voortvloeit, dat N. in normale omstandigheden zeker niet in gemeenschap van goederen met haar zou zijn gehuwd, zoals verzoeker beweert;

dat bovendien op goede gronden betoogd zou kunnen worden, dat N., indien hij onder normale omstandigheden met S. K. huwend dit hadde gedaan onder uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen, alsdan zijn vrouw tot erfgename van het geheel, althans van een deel van zijn vermogen zou hebben benoemd;

dat in deze echter buiten beschouwing kan blijven wat N. in normale omstandigheden al of niet zou hebben gedaan, daar in dit geding alleen moet worden beantwoord de vraag of N., alvorens hij op 21 Juli 1942 met S. K. huwde, voornemens was bij huwelijksvoorwaarden alle gemeenschap van goederen uit te sluiten, terwijl bij bevestigende beantwoording van deze vraag zal moeten worden onderzocht of hij alleen door de omstandigheden, waaronder hij als Jood tengevolge van de maatregelen van de bezetter verkeerde, verhinderd is dat voornemen ten uitvoer te brengen;

O. hieromtrent, dat verzoeker bedoeld voornemen afleidt uit het feit, dat N. kort te voren n.l. bij testament van 4 Juni 1942 over zijn hele vermogen heeft beschikt, bewerende, dat zulks als noodzakelijk gevolg moet hebben, dat N. bij zijn daarop gevolgd huwelijk alle gemeenschap van goederen uitsloot, daar anders, in strijd met het bij testament bepaalde, bij zijn overlijden de vrouw de helft van de gemene boedel, dus practisch de helft van N.'s vermogen zou ontvangen;

O. dat de Raad verzoeker hierin niet kan volgen, daar met minstens evenveel recht kan worden beweerd, dat N., juist omdat hij voor zijn huwelijk bij een niet door hem herroepen testament over zijn gehele vermogen had beschikt, bij welk testament zijn vrouw, die hij toen zelfs nog niet kende, niet was bevoordeeld, in gemeenschap van goederen is gehuwd om bij zijn overlijden zijn vrouw, zoals niet als erfgenaam, dan toch als mede gerechtigde in de gemeenschappelijke boedel te kunnen bevoordelen;

O. dat, nu derhalve meergenoemd voornemen niet uit het feit van het maken van genoemde testamentaire beschikking kan worden afgeleid en verzoeker nalaat andere feiten ter staving van zijn bewering te stellen (kunnende hij niet volstaan met beschouwingen omtrent het karakter van N., waarmede een huwelijk zonder huwelijksvoorwaarden niet zou stroken), bovengemelde vraag ontkennend moet worden beantwoord, waardoor de noodzaak vervalt in te gaan op de tweede vraag, of N. aangenomen dat hij dat voornemen wel heeft gehad, door meergenoemde omstandigheden in het ten uitvoer brengen daarvan is verhinderd;

dat ten overvloede echter de Raad wil opmerken, geenszins overtuigd te zijn dat N., indien hij het hem toegeschreven voornemen zou hebben gehad, in de dagen van zijn ondertrouw niet de gelegenheid zou hebben gehad dit voornemen tot uitvoering te brengen;

O. dat derhalve voor het verzochte ingrijpen geen grond aanwezig is.

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af. Veroordeelt verzoeker in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequestreerde qq. begroot op nihil.

No. 1510

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 April 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Polak.)

Verzoek tot rechtsherstel t.a.v. het schip „Suriname" afgewezen.

Verzoeker heeft het schip met winst verkocht enkele maanden nadat hij het in 1941 had gekocht, wetende dat van Duitse zijde in beslagneming van het schip dreigde.

De Raad neemt aan dat verzoeker vrijwillig tot verkoop is overgegaan en niet dat hij voor dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand zou zijn gezwicht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

J. R. Salomons, requestrant, gemachtigde Mrs Holst Trenité en Beerman,

tegen:

1. Staat der Nederlanden (Ministerie van Verkeer en Waterstaat), 2. Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Johannes Rikstinus Salomons, wonende te Groningen, waarbij verzocht wordt de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegane rechtsbetrekking van de verzoeker tot het motorschip „Suriname" te herstellen, subsidiair de in het verzoekschrift omschreven koopovereenkomst ten aanzien van dit schip nietig te verklaren met veroordeling van de wederpartij tot vergoeding der door verzoeker geleden schade;

Gezien de bestrijding van dit verzoek bij

tot de Raad gerichte verzoekschriften van de Minister van Verkeer en Waterstaat, in deze vertegenwoordigende de Staat der Nederlanden, en van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen, de verzoeker bij monde van zijn gemachtigden Mrs A. C. W. Beerman en H. A. J. Baanders, de wederpartijen, bij monde van haar resp. gemachtigden Mr H. E. Scheffer en Mr J. H. A. Dubois;

Gelet op de inhoud der overgelegde stukken en der afgelegde getuigenissen;

O. ten aanzien van de feiten, die voor de beoordeling van het geschil van belang zijn, dat is komen vast te staan;

dat Salomons in December 1940 een hem destijds in eigendom toebehorend schip genaamd „Insulinde" aan derden heeft verkocht en geleverd;

dat hij in Januari 1941 van H. Kramer door tussenkomst van diens makelaar P. Reintjes voor f 104.800 het motorschip kocht, waarover deze procedure loopt, welk schip aanvankelijk „Catharina II" doch later „Suriname" was genaamd;

dat deze tussen Kramer en Salomons gesloten koopovereenkomst in een schriftelijke acte werd vastgelegd, welke acte op 22 Maart 1941 voor Notaris Lambert te Rotterdam werd verleden en op 24 Maart daaraanvolgende ten hypotheekkantore te Rotterdam werd overgeschreven;

dat in of omstreeks Augustus 1941 in de kelder van het hotel „De Doelen" te Groningen een bespreking heeft plaats gehad tussen enerzijds een Duits Marine-officier en anderzijds Salomons met diens als getuige gehoorde scheepsmakelaar de Heer betreffende de „Suriname", waarbij deze Duitse officier verklaarde dit schip ten behoeve van Duitse belanghebbenden te willen kopen, doch Salomons weigerde hierop in te gaan;

dat volgens de door Salomons en door getuige de Heer gegeven voorstelling omtrent de wijze waarop deze bespreking werd gevoerd, de Duitse officier ermede zou hebben gedreigd, dat als Salomons niet vrijwillig in de koop toestemde hij onmiddellijk de „Suriname" zou laten vorderen en dat Salomons tenslotte voor de bedreiging van de Duitse officier zou zijn gezwicht en heeft goedgevonden, het schip te verkopen;

dat voorts vaststaat, dat korte tijd daarna een Duitser, genaamd von Allwörden, zich bij Salomons aanmeldde als gegadigde voor de aankoop van de „Suriname" en dat deze von Allwörden blijkens koopacte, op 27 Oct. 1941 ten overstaan van notaris Gouverne te Groningen verleden, dit schip voor f 132.500 van Salomons heeft gekocht;

O. dat Salomons van oordeel is, dat deze koop tot stand is gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed door of vanwege de vijand en dat het mitsdien onredelijk ware een ingrijpen in die toestand achterwege te laten welk oordeel door de wederpartijen op uitvoerig gemotiveerde gronden, waarop voor zoveel nodig zal worden teruggekomen, als onjuist werd bestreden;

O. dat bij de behandeling van de zaak en wel door het verhoor van getuige Kramer en de daarmede verband houdende inhoud van de tussen Kramer en Reintjes bij brieven van 13, 17 en 20 Januari 1941 gevoerde correspondentie nog aan het licht is gekomen, dat, vóórdat Salomons de „Catharina II" van Kramer kocht, door de bevoegde Duitse autoriteit op dit schip een claim was gelegd in dier voege, dat de eigenaar van dat „prisengerechtlich aufgebrachte" schip, blijkens een door Kramer tegenover de Reichskommissar bei dem Prisenhof Hamburg afgelegde en schriftelijk vastgelegde en ondertekende verklaring genaamd „Vereinbarung über die vorläufige Ueberlassung prisengerechtlich aufgebrachte Schiffe an die Rederei", verplicht was dit hem voorlopig ter beschikking gelaten schip op vordering van die Reichskommissar terug te geven, en dat Kramer bij de met Salomons gesloten koopovereenkomst bedongen heeft, dat de in de genoemde „Vereinbarung" omschreven verplichtingen van Kramer op Salomons zouden overgaan, welk beding Salomons heeft aanvaard;

O. voorts, dat von Allwörden als getuige heeft verklaard, dat hem van enige dwang, die van Duitse zijde bij het sluiten der koopovereenkomst op Salomons zoude zijn uitgeoefend niets bekend was en dat hij geheel uit vrije wil, doordat zijn scheepsmakelaar Becker te Hamburg zijn aandacht op de te koop aangeboden „Suriname" had gevestigd, zich als gegadigde bij Salomons heeft aangemeld en dat hij bij de onderhandelingen met Salomons over de aankoop van het schip uit niets heeft kunnen afleiden, dat Salomons tengevolge van dwang van Duitse zijde tot de verkoop overging;

O. dat deze verklaring bevestigd wordt door de verklaring, die de scheepsmakelaar Becker voor de Consul-Generaal der Nederlanden voor de Britse zône in Duitsland heeft afgelegd;

O. dat de houding van Salomons tegenover de Duitse Marine-officier bij de bespreking in de Doelenkelder te Groningen duidelijk wordt door twee omstandigheden, die in deze procedure zijn gebleken;

vooreerst dat Salomons op een tot hem gerichte vraag van von Allwörden om welke reden hij zijn schip wilde verkopen, antwoordde, niet dat hij door de Duitse Marine tot die verkoop gedwongen werd — want blijkens zijn thans ingenomen standpunt het enig juiste antwoord ware geweest —, doch ten antwoord gaf, dat hij het gedurende de oorlog aan de zeescheepvaart verbonden risico niet wilde dragen en daarom voornemens was een schip voor de binnenvaart te gaan reden of eventueel op andere wijze zijn geld te gaan beleggen;

en in de tweede plaats, dat Salomons zich bij de bespreking in de Doelenkelder te

Groningen er van bewust was, dat hij toch vroeg of laat de „Suriname" aan de vijand zou moeten afgeven hetzij uit hoofde van de hem bekende claim, die van Duitse zijde op dit schip gelegd was, hetzij op enigerlei andere grond;

O. dat dan ook de aanvankelijke weigering van Salomons om de „Suriname" te verkopen beschouwd dient te worden in het licht van zijn belang om geen middel onbeproefd te laten om de verkoopsprijs zo hoog mogelijk op te voeren;

O. voorts, dat Salomons blijkens een op 5 Jan. 1941 voor Notaris Gouverne te Groningen verleden acte, ten aanzien van de deelgerechtigheid in en de exploitatie van het schip op voor hem oncreuze voorwaarden een overeenkomst had gesloten met Mevrouw Lammechiena Sloote, weduwe van Hendrikus Boon, wonende te Valthermond, gemeente Odoorn;

O. dat de Raad mede betekenis toekent aan de omstandigheid, dat Salomons het schip in Januari 1941 had aangekocht, derhalve tijdens de vijandelijke bezetting en op een ogenblik waarop het risico van scheepseigendom hem duidelijk moet zijn geweest, hetgeen in het onderhavige geval te meer klemt, nu ten aanzien van de „Suriname" met Salomon's rechtsvoorganger de genoemde „prisenrechtliche Vereinbarung" was getroffen;

O. dat de Raad op grond van vorenstaande overwegingen, mede in verband met het feit, dat Salomons door de verkoop van de „Suriname" slechts enkele maanden nadat hij dit schip gekocht had geen verlies heeft geleden en zelfs winst heeft gemaakt, niet de overtuiging heeft gekregen, dat Salomons bij het sluiten der koopovereenkomst voor dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand zou zijn gezwicht;

dat zelfs al ware dit anders, de Raad het op vorenstaande gronden niet onredelijk acht enig ingrijpen in de zin van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer achterwege te laten, terwijl ook voor toepassing van de artt. 23 of 24 van dat Besluit geen grond bestaat;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af en verwijst Salomons in de kosten, tot op deze uitspraak aan de zijde van de Staat, begroot op f 160 en aan de zijde van het Beheersinstituut op f 100.

No. 1511

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Februari 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman.)

Het N.B.I. moet geacht worden de in eigen beheer genomen vermogens te kunnen beheren door eigen staf en personeel en dat alleen bij speciale moeilijkheden of ingewikkelde situaties de bijstand van een accountant gerechtvaardigd is.

Aan art. 35 lid 1 E 133 wordt een te ruime uitleg gegeven indien daaronder wordt begrepen de normale controle op de eigen administratie van het N.B.I., voor zover dit betrekking heeft op de in eigen beheer genomen vermogens.

Het N.B.I. heeft in casu ten onrechte een bedrag voor accountantskosten in rekening gebracht.

Beslissing N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Mevrouw Jeanne Etienette Veltman, weduwe van P. Verschuyl, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr I. Bunkers, d.d. 23 Augustus 1948, zomede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 8 December 1948.

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 31 Januari 1949.

O. dat verzoekster in beroep komt van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 14 Augustus 1948 blijkens welke haar terzake van het over haar vermogen gevoerde beheer, naast de grondheffing een bedrag van f 500 in rekening is gebracht voor accountantskosten;

dat naar verzoekster stelt van enige accountantsbemoeiingen terzake van haar vermogen, dat grotendeels uit effecten bestond, welke bij haar bankiers zijn blijven berusten, niets is gebleken;

dat verzoekster derhalve vermoed, dat dit bedrag uitmaakt een bijdrage in de algemene kosten van de accountantscontrôle over de eigen administratie van het N.B.I. en van oordeel is, dat voor verhaal van dergelijke kosten geen beroep kan worden gedaan op art. 35 van het Besluit E 133;

dat verzoekster derhalve den Raad heeft verzocht te bepalen, dat gemeld bedrag van f 500 haar ten onrechte in rekening is gebracht en het Beheersinstituut zal worden veroordeeld tot terugbetaling daarvan;

dat het Nederlandse Beheersinstituut zich tegen de ingestelde vordering heeft verweerd en heeft aangevoerd, dat art. 35 E 133 haar wel degelijk de bevoegdheid geeft de onderhavige kosten in rekening te brengen;

dat het n.l. onjuist zou zijn onderscheid te maken tussen vermogens, waarover een speciale beheerder is benoemd en die welke het Beheersinstituut zelf in eigen beheer heeft genomen;

dat, evenzeer als voor de eerste categorie de assistentie van accountants vereist is, dit zelfde geldt voor de vermogens in eigen beheer;

dat men wel dient te onderscheiden de contrôle, die op het Beheersinstituut als rijksinstelling wordt uitgeoefend, de z.g. super-contrôle, en de normale contrôle door accountants op de administratie van het Beheersinstituut, onder welke administratie dan zowel is begrepen de administratie van

het eigen apparaat als van de in eigen beheer genomen vermogens;

dat bij de in rekening gebrachte heffing de kosten van de accountantscontrôle op het apparaat buiten beschouwing zijn gebleven, doch de algemene accountantskosten, voor zover vermogens in eigen beheer betreffend, over die vermogens zijn omgeslagen als gevolg waarvan het vermogen van verzoekstér belast is met het bedrag van f 500;

dat een andere wijze van berekening niet wel mogelijk, althans te gecompliceerd zou zijn en dat daarom het systeem van een omslag wordt toegepast;

dat het Beheersinstituut op deze gronden den Raad heeft verzocht de ingestelde vorderingen af te wijzen;

O. dat de vertegenwoordiger van het Beheersinstituut duidelijk heeft uiteengezet het verschil, dat bestaat tussen de z.g. supercontrôle op het Beheersinstituut als Rijksinstelling en de accountantscontrôle op de administratie van het Beheersinstituut, daaronder begrepen die van het apparaat als zodanig en die gevoerd met betrekking tot de vermogens in eigen beheer;

dat het geschil niet betreft de kosten der bovengenoemde supercontrôle, doch de accountantskosten, verbonden aan de contrôle der eigen administratie van het Beheersinstituut — apparaat en vermogens in eigen beheer — waarbij dan de toegepaste en in rekening gebrachte omslag alleen betrekking heeft op een aandeel in de algemene kosten van contrôle op de administratie der vermogens in eigen beheer;

dat in het algemeen, wanneer het Beheersinstituut van oordeel is, dat het zelf het beheer over een vermogen kan voeren en daarvoor niet de bijstand van een specialen beheerder behoeft, mag worden aangenomen, dat het Beheersinstituut ook administratief geoutilleerd en in staat is dit beheer met zijn eigen staf en personeel te doen geschieden;

dat, indien zich niettemin, ook bij een in eigen beheer genomen vermogen, speciale moeilijkheden of ingewikkelde situaties mochten voordoen, art. 35 lid 1 E 133 de mogelijkheid opent, dat het Beheersinstituut zich voor dit geval door een accountant doet bijstaan;

dat aan dit artikel echter een te ruime en onjuiste uitleg zou worden gegeven, indien onder de daar genoemde „bijstand" mede zou worden verstaan de normale contrôle op de eigen administratie van het Beheersinstituut voorzover deze op de in eigen beheer genomen vermogens betrekking heeft;

dat zulks nog te duidelijker spreekt in een geval als het onderhavige, waarin, naar tussen partijen vaststaat, de gevoerde administratie van uiterst eenvoudigen aard is geweest, zodat daarvan stellig niet kan worden gezegd, dat het Beheersinstituut deze administratie niet had kunnen voeren zonder zich van den specialen bijstand van een accountant te verzekeren;

dat het Beheersinstituut mitsdien ten onrechte een bedrag van f 500 voor accountantskosten aan requestrante heeft berekend;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Beheersinstituut waarbij aan verzoekster een som van f 500 wegens accountantskosten is berekend;

Veroordeelt het Beheersinstituut gemelde bedrag aan verzoekster terug te betalen;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoekster tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1512

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Januari 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman).

Verzoeker, genaturaliseerd Nederlander, heeft tijdens de bezetting de Duitse nationaliteit herkregen. Ingevolge besluit D 16 heeft verzoeker het Nederlanderschap niet verloren, doch dit brengt niet mede, dat hij voor de toepassing van het Besluit E 133 niet als vijandelijk onderdaan moet worden aangemerkt.

Verzoek tot opheffing van het beheer afgewezen.

(Besluit verkrijging vreemde nationaliteit [D 16] art. 1; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 2 sub 2.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 8 Juli 1948 ter 's Raads Griffie ingekomen verzoekschrift van Dr Roland Wilhelm Weitzenböck, oud-hoogleraar, wonende te Overveen (gemachtigde Mr K. Jansma, adv. te Amsterdam), waarbij verzoeker in beroep komt van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I.) van 25 Juni 1948, inhoudende een weigering tot opheffing van het beheer over verzoeker's vermogen, daar verzoeker zou zijn een vijandelijk onderdaan als bedoeld in art. 2 sub 2 van het Besluit E 133;

Gezien het schriftelijk antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge behandeling ter 's Raads zitting van 29 Nov. 1948;

O. dat verzoeker onweersproken heeft gesteld:

dat hij, die op 26 Mei 1885 te Kremsmünster in Opper-Oostenrijk is geboren en van geboorte Oostenrijker was, door zijn naturalisatie bij de Wet van 1 Aug. 1936, Stbl. 1209 de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen;

dat hij zich tijdens de bezetting de Duitse nationaliteit heeft doen toekennen en op grond van de Verordening 147/1941 omstreeks Januari 1942 aan de Burgemeester van zijn woonplaats heeft te kennen ge-

geven, dat hij de Nederlandse nationaliteit wenste prijs te geven;

dat hij na de bevrijding in arrest is gesteld, als verdacht van een politiek misdrijf, doch de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam geen vervolging tegen hem instelt;

dat de Hoge Raad bij beschikking van 6 April 1948 heeft verklaard, dat de Wet van 13 Aug. 1849, Stbl. 39 op hem niet van toepassing is;

O. dat verzoeker zijn beroep grondt op de stelling, dat hij, al moge hij na 10 Mei 1940 de Duitse nationaliteit hebben verkregen, desondanks tengevolge van het Besluit D 16 zijn Nederlandse nationaliteit niet heeft verloren en dat uit bovengenoemde beschikking van de Hoge Raad volgt, dat hij niet als vreemdeling is te beschouwen;

O. hieromtrent, dat de Hoge Raad bij beschikking van 6 April 1948, waarvan een authentiek afschrift door verzoeker is overgelegd, heeft overwogen, dat nu niet blijkt van een verklaring als bedoeld in art. 1 van het Besluit D 16, aangenomen moet worden, dat verzoeker, ondanks het verkrijgen der Duitse nationaliteit tijdens de bezetting, het Nederlanderschap niet heeft verloren, weshalve de Wet van 13 Aug. 1849 Stbl. 39 niet op hem van toepassing wordt verklaard;

O. dat verzoeker, naar 's Raads oordeel, aan deze uitspraak van de Hoge Raad geen argument vermag te ontlenen tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep, vermits de Hoge Raad, voorop stellende het feit van de verkrijging der Duitse nationaliteit door verzoeker tijdens de bezetting, wel heeft beslist, dat zulks op grond van het Besluit D 16 voor verzoeker niet het verlies van zijn Nederlanderschap ten gevolge heeft gehad, zodat hij niet als vreemdeling kan worden uitgeleid, doch geenszins, dat hij voor de toepassing van het Besluit E 133 niet als een vijandelijk onderdaan zou moeten worden aangemerkt;

O. immers, dat het in dit geding niet gaat om de vraag of verzoeker Nederlander of vreemdeling is, doch wel om de vraag of verzoeker, die naar vaststaat tijdens de bezetting een vijandelijke nationaliteit heeft verkregen, doch die ingevolge het Besluit D 16 desondanks zijn Nederlanderschap niet heeft verloren, voor de toepassing van het Besluit E 133 al dan niet als vijandelijk onderdaan moet worden beschouwd;

O. dat de Raad deze vraag met het Nederlandse Beheersinstituut bevestigend beantwoordt, omdat vaststaat, dat verzoeker na 10 Mei 1940 onderdaan is geweest van een vijandelijke staat, zodat hij valt onder de omschrijving van artikel 2 sub 2 van het Besluit E 133 en mitsdien ingevolge dit artikel als vijandelijk onderdaan moet worden aangemerkt, zodat zijn vermogen terecht onder beheer van het Nederlandse Beheersinstituut staat;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut mitsdien terecht de opheffing van het beheer over verzoekers vermogen heeft geweigerd;

O. dat verzoeker er nog op wijst, dat de Procureur-Fiscaal zijn buitenvervolgingstelling heeft gelast, doch hij hieraan geen recht op beëindiging van het beheer kan ontlenen;

O. dat op deze gronden het beroep tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut moet worden afgewezen.

Rechtdoende:

Wijst het beroep af.

No. 1513

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-HERTOGENBOSCH, 17 November 1948. (Mrs. van Bortel, Ariëns en Poerink.)

Verzoek van de gezamenlijke aandeelhouders ener N.V. om de in 1946 vastgestelde en betaalbaar gestelde dividenden, in totaal f 210.600, over de jaren 1940 tot 1944 te verdelen, afgewezen.

Het verzoek — door de N.V. niet tegengesproken — heeft tot strekking een beslissing te verkrijgen over de vraag of de N.V. voor wat betreft voormeld bedrag in aanmerking komt voor vermogens aanwas belasting, hetgeen op publiekrechtelijk terrein ligt, ten aanzien waarvan de Raad niet bevoegd is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 1, 23.)

De Erven Elias, enige aandeelhouders van de N.V. Lakenfabrieken v/h E. Elias te Tilburg, requestranten, gemachtigde Mr H. J. A. Scheidelaar te Tilburg,

tegen:

de N.V. Lakenfabrieken v/h Elias te Tilburg, gerequestreerde, gemachtigde Mr H. J. A. Scheidelaar te Tilburg.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van requestranten en het antwoord daarop van gerequestreerde;

Gehoord Mr Scheidelaar, optredende als gemachtigde zowel van requestranten als van gerequestreerde;

Ten aanzien der feiten:

O. dat deze, voorzover thans nog van belang, in het kort hierop neerkomen:

Requestranten stelden in hun inleidend verzoekschrift, dat de requestranten 3 tot en met 7a reeds vóór 10 Mei 1940 waren en ook thans nog zijn de enige aandeelhouders van gerequestreerde, de N.V. Lakenfabrieken v/h E. Elias te Tilburg;

dat die Vennootschap, daar zij van Joodse bloede waren, onder bewind van een Treuhänder werd gesteld, zodat het onmogelijk was een vergadering van aandeelhouders, die volgens de statuten ieder jaar in de maand Juni gehouden moest worden, gedurende de bezetting te houden;

dat door allerlei omstandigheden die vergadering eerst op 25 Juli 1946 gehouden kon worden;

dat op die vergadering de verlies- en winst-rekeningen over de boekjaren 1940 tot en met 1944 vastgesteld worden en bepaald werd, dat de navolgende dividenden betaalbaar gesteld konden worden:

over het boekjaar 1940	f	85.000
over het boekjaar 1941	f	57.200
over het boekjaar 1942	f	33.800
over het boekjaar 1943	f	23.400
over het boekjaar 1944	f	10.400
in totaal	f	210.600

dat, indien deze bedragen zouden gelden eerst in 1946 te zijn vastgesteld en betaalbaar gesteld, dit voor de vennootschap een zeer aanzienlijk finantieel nadeel zou meebrengen met het oog op de vermogensaanwasbelasting, daar alsdan over voormeld bedrag van f 210.600 vermogensaanwasbelasting verschuldigd zou zijn, hetgeen niet het geval zou zijn, indien de algemene vergaderingen regelmatig gehouden kunnen worden, en voor ieder boekjaar telkens de behaalde winst had kunnen vastgesteld worden en de betaalbaar gestelde dividenden uitgekeerd hadden kunnen worden;

dat de rechtsbetrekking tussen requestranten en gerequestreerde ten opzichte van bedoelde algemene vergaderingen en van de betaalbaarstelling der winstaandelen door omstandigheden als bedoeld in art. 25 van Besluit E 100 gewijzigd is, zodat art. 25 van gemeld Besluit daarop van toepassing is, weshalve zij verzochten deze wijziging met terugwerkende kracht nietig te verklaren, om alsnog voor recht uit te spreken, dat de vennootschap geacht moet worden rechtsgeldig te hebben besloten in 1941 tot betaalbaarstelling aan hare aandeelhouders als winst over het boekjaar 1940 van een bedrag van f 85.800, in 1942 tot betaalbaarstelling aan hare aandeelhouders als winst over het boekjaar 1941 van een bedrag van f 57.200, in 1943 tot betaalbaarstelling aan hare aandeelhouders als winst over het boekjaar 1942 van een bedrag van f 33.800, in 1944 tot betaalbaarstelling aan hare aandeelhouders als winst over het boekjaar 1943 van een bedrag van f 23.400, en in 1945 tot betaalbaarstelling aan hare aandeelhouders als winst over het boekjaar 1944 van een bedrag van f 10.400, alsmede dat gemelde bedragen geacht moeten worden in elk der opgegeven desbetreffende jaren aan hare aandeelhouders te zijn uitgekeerd, kosten rechtens.

Gerequestreerde heeft daarop geantwoord zich met het in het verzoekschrift gestelde geheel te kunnen verenigen en tegen het verlenen van het verzochte rechtsherstel geen enkel bezwaar te hebben;

Mr Scheidelaar deelde bij zijn mondelinge toelichting nog mede, dat de Inspecteur der Belastingen te Tilburg in beginsel de zienswijze van requestranten, dat over voormelde f 210.600 geen vermogensaanwasbelasting verschuldigd was, deelde, doch dat de Minister van Financiën deze zienswijze niet deelde;

Ten aanzien van het recht:

O. dat tussen requestranten en gerequestreerde de N.V. Lakenfabrieken v/h E. Elias te Tilburg, volkomen overeenstemming bestaat in dier voege, dat naar hun aller oordeel aan het besluit der algemene vergadering van aandeelhouders van 25 Juli 1946, waarbij over de boekjaren 1940 tot en met 1944 dividenden zijn betaalbaar gesteld, terugwerkende kracht behoort te worden verleend in die zin, dat de betaalbaarstelling dezer dividenden geacht zal worden telkens te zijn geschied in het jaar volgend op het desbetreffend boekjaar;

O. dat niets hen belet alsnog aan het besluit van 25 Juli 1946 terugwerkende kracht te verlenen, zodat een verzoek tot rechtsherstel ten opzichte van partijen zelf volkomen overbodig is;

O. dat, indien er tussen partijen niet volkomen overeenstemming bestond, de Raad alleszins termen aanwezig zou achten het verzoek in voege als zoeven vermeld, in te willigen;

O. dat het requestranten echter blijkbaar te doen is en langs de weg van rechtsherstel een beslissing te erlangen over de vraag, of de Naamloze Vennootschap onder de gegeven omstandigheden al dan niet vanaf het boekjaar 1940, wat betreft voormeld bedrag van f 210.600 voor vermogensaanwasbelasting in aanmerking komt;

O. dat derhalve het belang der ingestelde vordering uitsluitend op publiekrechtelijk terrein ligt, doch de Raad niet bevoegd is zich op publiekrechtelijk terrein te begeven, zodat de vordering behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst de door requestranten ingestelde vordering af.

No. 1514

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 September 1948. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz.)

De Duitser Brom heeft op 8 Mei 1945 f 41000, afkomstig van de Duitser Nagel, gestort op rekening van Stork, ter delging van zijn schuld.

Het Beheersinstituut heeft deze transactie nietig verklaard op grond van art. 15 E 133.

In hoger beroep beschikking van het N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 15, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Stork's Confectie-Industrie, gevestigd te Amsterdam, aanvankelijk gemachtigde Mr

B. L. Burwinkel, later Mr A. J. Herzberg, ter Griffie ingekomen op 13 Juni 1946, waarbij verzoekster in hoger beroep komt van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, d.d. 25 April 1946, in afschrift op 13 Mei 1946 aangetekend verzonden aan verzoeksters raadsman, waarbij op grond van art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen is nietig verklaard de rechtshandeling op of omstreeks 8 Mei 1945 verricht, waarbij Clemens Brom, wonende te Amstelveen, een bedrag, groot f 41.000, dat hij van Nagel onder zijn berusting had, te eigen behoeve heeft aangewend om dit te storten op de rekening van de N.V. Stork's Confectie-Industrie bij de bank H. Oyens en Zonen te Amsterdam; (welk verzoekschrift strekt tot vernietiging van bedoelde beslissing op grond van het feit, dat het hier betrof gelden, welke eigendom waren van de N.V. Stork's Confectie-Industrie en niet van de Duitser H. W. Nagel of Clemens Brom);

Gezien het verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, gemachtigde Mr van Nierop;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van 11 November en 16 December 1947 en 2 Maart en 30 Maart 1948, waarbij mede is gehoord Mr H. Korthals Altes, als beheerder van H. W. Nagel, en de aldaar afgelegde getuigenverklaringen;

O. dat op grond van die verklaringen, met name die van de getuigen Harm Wilhelm Nagel, Janna Kamp en Clemens Eduard Brom, feitelijk is komen vast te staan:

dat op 7 Mei 1945, d.w.z. enkele dagen, voordat het Besluit Vijandelijk Vermogen te Amsterdam in werking trad, getuige Nagel, die door den vijand was aangesteld tot Verwalter onder meer een aantal in het bezette gebied van het Koninkrijk gevestigde Joodse zaken, aan zijn secretaresse, getuige Kamp, naast enige effecten en kostbaarheden, heeft ter hand gesteld een aanzienlijk bedrag in Nederlands bankpapier (f 60.000 à f 70.000), dat hij van zijn privérekening bij zijn bankier had opgenomen, met de algemene opdracht dit ter hand te stellen aan zodanige instanties, aan welke dit geld zoude blijken toe te komen, en in die geest daarmede naar eigen inzicht te handelen;

dat getuige Kamp, niet wetende, wat zij met dat geld zoude doen, zich dienzelfde dag heeft gewend tot getuige Brom, die op 10 Augustus 1941 door den vijand was aangesteld tot Verwalter over de N.V. Stork's Confectie-Industrie, en hem heeft medegedeeld, dat zij gemeld bedrag had ontvangen en niet wist, wat zij er mee moest doen;

dat getuige Brom daarop contact heeft gezocht met Nagel, hetgeen echter niet is gelukt;

dat nog denzelfden dag getuige Brom van getuige Kamp heeft in ontvangst genomen een gedeelte van voormeld geldsbedrag (nml. in totaal f 55.000), waarbij hij wist, dat dat geld van Nagel afkomstig was;

dat getuige Brom vervolgens den volgenden dag (8 Mei 1945) van die f 55.000 een bedrag van f 14.000 heeft gestort op zijn privé-rekening bij de bank H. Oyens en Zonen en tegelijkertijd een nieuwe rekening bij die bank heeft geopend ten name van de N.V. Stork's Confectie Industrie, waarop hij het overige bedrag (f 41.000) heeft gestort, welke handelingen hij heeft bevestigd met het navolgende schrijven:

Amsterdam, 8 Mei 1945.

Aan H. Oyens en Zn Amsterdam.

Mijne Heren,

Heden heb ik bij U gedeponeerd een bedrag van f 55.000, waarvoor U mijn gewone rekening gelieve te crediteren met f 14.000 en een nieuwe rekening gelieve te openen onder den naam N.V. Stork's Confectie-Industrie Heerengracht 280 Amsterdam en te willen crediteren met f 41.000.

Hoogachtend, Brom.

dat hij, getuige Brom, daarbij de bedoeling had aldus een schuld, welke hij privé aan genoemde N.V. had als gevolg van door hem uit de kas van die N.V. gedane opnamen, te voldoen;

dat hij, Brom, van getuige Nagel geen geld te vorderen had en dat Nagel geheel onkundig was van deze handelingen en de bedoeling, die Brom daarbij had;

O. dat uit deze feiten volgt, dat het op 8 Mei 1945 storten door Brom van voormeld bedrag van f 41.000 op een nieuwe rekening ten name van de N.V. Stork's Confectie-Industrie bij H. Oyens en Zonen met voormeld oogmerk is een rechtshandeling, als bedoeld in art. 15 juncto art. 13 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, immers deze rechtshandeling betrof vermogen van een vijandelijk onderdaan (Nagel), dat door Brom (eveneens een vijandelijk onderdaan) werd overgeheveld naar de N.V. Stork's Confectie-Industrie, waarvan Brom toen nog Verwalter was en degene die deze N.V. in rechte vertegenwoordigde, en waarbij beide partijen (Brom privé en Brom als Verwalter q.q.) het oogmerk hadden, als bedoeld in art. 15 van gemeld besluit, terwijl een en ander geschiedde kort vóór het inwerking treden van dat besluit ter plaatse, waar de rechtshandeling werd verricht;

O. dat hieruit volgt, dat het Nederlandse Beheersinstituut met recht bedoelde rechtshandeling kon nietigverklaren, zodat de beslissing, waarvan beroep en waarbij die rechtshandeling is nietigverklaard, hoewel op enigszins andere gronden, behoort te worden bevestigd;

Rechtdoende:

Bevestigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, van 25 April 1946, waarvan hoger beroep.

No. 1515

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 December 1948. (Mrs Jhr Dr Calkoen, van Berckel en Karni.)

De in 1942 in het leven geroepen Nederlandse Apothekerskamer heeft alle aandelen van de N.V. Vereenigde Nederlandsche Apotheken (verzoekster) overgenomen en vervolgens ten name en met het vermogen van verzoekster een aantal Joodse apotheken van de Nagu gekocht.

Verzoekster verzoekt de Joodse apotheken aan de gedepossedeerden terug te geven en voorts terugbetaling aan haar van de door de Apothekerskamer uit haar vermogen betaalde bedragen voor koopsommen en betaalde schulden van gedepossedeerden.

Koopovereenkomst met Nagu nietig verklaard met herleving van de eigendomsrechten van de gedepossedeerden.

Beheerders van de Apothekerskamer veroordeeld tot betaling van de gestorte koopsommen aan verzoekster en aan de gedepossedeerden de door deze geleden schade.

Belanghebbenden zullen de schade in onderling overleg vaststellen, daar het besluit E 100 de schadestaat procedure niet regelt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request en de ingediende verweerschriften, met bijlagen;

Gelet op hetgeen door partijen is aangevoerd bij de mondelinge behandeling en op de daarbij overgelegde bescheiden;

O. dat requestrante bij de mondelinge behandeling met toestemming van de Raad hare posita heeft aangevuld, en nader heeft gesteld:

De gerequestreerden zijn als organen der privaatrechtelijke rechtspersoon, te weten de N.V. Vereenigde Nederlandse Apotheken en voorts Stam als leider der Apothekers Kamer wel degelijk in privé aansprakelijk:

1e. omdat de Raad „afdeling voorzieningen voor rechtspersonen" met terugwerkende kracht de gehele tijdens de bezetting tot stand gekomen statutenwijziging ongedaan heeft gemaakt, zodat gerequestreerden nimmer bevoegd zijn geweest tot de door hen tijdens de bezetting verrichte handelingen. Gerequestreerden hadden het zekerheidsbewustzijn, dat na het einde van de Duitse overheersing maatregelen zouden worden genomen tot ongedaanmaking van hun handelingen die zij bewust te kwader trouw hebben verricht. Van bescherming van derden te goeder trouw is hier geen sprake, daar deze derden bestonden uit door de bezetter in het leven geroepen Duitse of andere instanties, die ten doel hadden Joodse bezittingen te liquideren en het verwijderen van Joden uit het bedrijfsleven, zoals Nagu, Omnia, Anbo, etc.

2e. krachtens constante jurisprudentie is het orgaan van een rechtspersoon aansprakelijk, wanneer het orgaan persoonlijk te kwader trouw heeft gehandeld, zoals deze gerequestreerden hebben gedaan (o.a. Hooge Raad 25 Nov. 1927 N. J. 1928, 364, Hooge Raad 6 Januari 1933 N. J. 1933, 593), gerequestreerden hebben handelende als zij hebben gedaan voor zichzelf het risico geschapen, waaraan zij nu trachten te ontkomen.

In rechte:

O. dat het gedaan verzoek ten opzichte van de gerequestreerden sub B, C, D, E, F en G niet voor toewijzing vatbaar is, zijnde deze gerequestreerden of de door hen vertegenwoordigden, door requestrante in dit geding betrokken als gewezen leden van de Raad van Voorlichting van de N.V. Vereenigde Nederlandsche Apotheken en als zodanig aansprakelijk gesteld voor de handelingen dier N.V., terwijl uit de geproduceerde acte van oprichting dier N.V. blijkt, dat de Raad van Voorlichting niet een met enig gezag bekleed orgaan dier N.V. was, en het bestuur der N.V. — behoudens de bevoegdheden der Algemeene Vergadering van Aandeelhouders — geheel berustte bij de directeur;

O. dat tegenover de overige gerequestreerden het verzoek tot nietigverklaring van de gestelde koopovereenkomst en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, alsmede tot het doen herleven van de rechten van den gedepossedeerde voor de toewijzing vatbaar is, als steunende op het Besluit Herstel Rechtsverkeer en niet weersproken;

O. dat requestrante voorts bij wijze van schadevergoeding gevorderd heeft terugbetaling van de door haar betaalde koopprijs en voorts bij wijze van een regeling als bedoeld bij art. 26 E 100 in fine, veroordeling van gerequestreerden tot vergoeding van de door Herman Isaac Meijer geleden schade, doch deze vorderingen, voorzover gericht tegen het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder van het vermogen van Dr. F. Grendel en Henri Pieter Stam, afstuiten op het bepaalde bij art. 25 Besluit E 133, zodat requestrante en de benadeelde gedepossedeerde op de door dit artikel (juncto art. 27 E 133) voorschreven wijze hun rechten zullen hebben te effectueren;

O. dat hetzelfde geldt ten opzichte van deze vorderingen ingesteld jegens de N.A. G.U., waar dit lichaam sedert 1 Nov. 1947 onder het beheer staat van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat de beheerders van het vermogen van de Nederlandsche Apothekerskamer beide laatstbedoelde vorderingen, welke in art. 1401 juncto 1402 hun wettelijke grondslag vinden, niet hebben weersproken zodat zij jegens de Nederlandsche Apothekerskamer voor toewijzing vatbaar zijn;

dat daarbij evenwel in aanmerking behoort te worden genomen, dat naast de Nederlandsche Apothekerskamer de N.A. G.U., Dr F. Grendel en H. P. Stam ten opzichte van deze vorderingen, bijaldien

deze door het Nederlandse Beheersinstituut ingevolge het bepaalde bij art. 25 E 133 zullen zijn erkend mede voor het geheel aansprakelijk zullen zijn, zodat alsdan de een betalende, de anderen zullen zijn bevrijd;

dat de Raad bovendien van oordeel is, dat de vordering, welke requestrante ter zake van de door haar betaalde koopprijs bezit jegens de persoon of instelling, welke deze heeft ontvangen of geheel of gedeeltelijk onder zich heeft, door requestrante behoort te worden gecedeerd aan diegene, of diegenen, van hare ieder voor het geheel aansprakelijke debiteuren, welke haar zal hebben schadeloos gesteld;

O. voorts ten opzichte van de aan den gedepossedeerde door de Nederlandsche Apothekerskamer te vergoeden schade, dat bij besluit E 100 de rechtsgang van de schadestaat-procedure niet is geregeld, nog daargelaten de vraag of deze in een geval van toepassing van art. 26 E 100 in fine wel mogelijk is;

dat het de Raad mitsdien gewenst voorkomt dat partijen het bedrag dezer schade in onderling overleg vaststellen, met dien verstande, dat, indien zij niet tot overeenstemming geraken, de meest gerede partij zich tot de Raad zal kunnen wenden teneinde een beslissing uit te lokken;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de ten processe bedoelde koopovereenkomst tussen de N.A.G.U. en requestrante betreffende de Veer-apotheek als bedrijf gevestigd te Zwijndrecht aan het Veerplein no. 19, alsmede de uit deze koopovereenkomst ontstane rechtsbetrekkingen;

Bepaalt, dat het eigendomsrecht dier apotheek voor Herman Isaac Meijer is herleefd;

Veroordeelt de beheerders van de Nederlandse Apothekerskamer in hunne hoedanigheid aan requestrante te betalen een bedrag van f 21,600, alsmede aan Herman Isaac Meijer, voornoemd, te vergoeden alle kosten, schaden en interessen geleden en nog te lijden, door het verlies van het bezit van bovenvermelde apotheek, een en ander met inachtneming van het hiervoren overwogene betreffende de eventuele aansprakelijkheid van de N.A.G.U., Dr F. Grendel en H. E. Stam ten opzichte van deze vorderingen en de verplichting tot cessie van requestrante;

Verstaat, dat de beheerders van de Nederlandsche Apothekerskamer zich met genoemde Herman Isaac Meijer zullen beraden over het bedrag der vermelde kosten, schaden en interessen;

Wijst af het meergevorderde;

Veroordeelt requestrante in alle kosten aan zijde der gerequestreerden sub B, C. D, E, F en G gevallen, wordende deze tot dusver ten opzichte van ieder hunner begroot op f 30;

Compenseert de proceskosten voor het overige, in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 1516

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 April 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

Het N.B.I. heeft een alimentatie uitkering aan een vroegere „Verwalter" gestaakt, teneinde het vermogen te reserveren voor een vordering tot schadevergoeding, tegen het onder beheer staande vermogen ingesteld, ter zake van het feit, dat de Verwalter het liquidatie saldo van een Joodse zaak heeft overgemaakt op de Bank voor de Nederlandse Arbeid.

Beroep tegen voormelde beslissing van het N.B.I. verworpen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

J. C. Wilton, requestrant,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 11 Nov. 1948 (ingekomen 13 Nov. 1948) van J. C. Wilton, wonende te 's-Gravenhage, waarbij deze in beroep is gekomen van een door het Nederlandse Beheersinstituut op 22 Oct. 1948 genomen beslissing, alsmede de brief van genoemd Instituut aan verzoeker, d.d. 22 Oct. 1948, waarbij deze beslissing hem is medegedeeld;

Gezien voorts het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 25 Jan. 1949, ingekomen 26 Jan. 1949;

Gehoord de verzoeker en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van hunne gemachtigden;

Wat de feiten betreft:

O. dat de verzoeker, die in de bezettingstijd is opgetreden als „verwalter" van een hier te lande gevestigde joodse zaak, thans als „vijand" wordt beschouwd en zijn vermogen, dat van rechtswege in eigendom is overgegaan op de Staat der Nederlanden, wordt beheerd door het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat verzoeker destijds, in hoedanigheid van „verwalter" van de bedoelde joodse zaak, het liquidatiesaldo dezer zaak ad f 8556,23 heeft overgemaakt aan de „Bank van de Nederlandse Arbeid", die dit bedrag weder heeft doen toekomen aan L.V.V.S.;

O. dat de bewindvoerder over de afwezige rechthebbende op de meervermelde joodse zaak, blijkens een door de gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut aan de Raad getoonde brief, bij dat instituut een vordering ten laste van verzoeker heeft ingediend ter zake van door deze aan die rechthebbende(n) berokkende schade, welke vordering door het Nederlandse Beheersinstituut voor het bovenvermelde bedrag van f 8556,25, te verminderen met hetgeen — eventueel — door L.V.V.S. ten deze zal worden uitgekeerd, is erkend;

O. dat door het Nederlandse Beheers-

instituut aan verzoeker een alimentatie placht te worden uitgekeerd, doch deze uitkering niet heeft plaats gehad over de maanden Juni, Juli en Augustus 1948 dat, naar aanleiding van een verzoek van de vrouw van requestrant om over de voormelde maanden alsnog alimentatie uit te keren, het Nederlandse Beheersinstituut bij brief van 22 Oct. 1948 aan requestrant heeft medegedeeld, dat destijds in verband met de vermogenstoestand van requestrant aanleiding heeft bestaan de alimentatie stop te zetten; dat het Nederlandse Beheersinstituut daarbij heeft te kennen gegeven:

„dat een eventuele opbrengst uit verzoeker's effectenbezit met een nominale waarde van f 7600 alsmede een mogelijk gunstig verschil tussen de verwachte inschrijving in het Grootboek van de Wederopbouw in verband met het verloren gegane pand Adelheidstraat 220 minus de hierop nog rustende hypotheek, moet gereserveerd blijven voor de vordering van de rechthebbende(n) van de joodse zaak. welke verzoeker als „verwalter" beheerd heeft";

O. dat tegen deze laatste overweging, die als „beslissing" van het Nederlandse Beheersinstituut kan worden aangemerkt, het — tijdig ingestelde — beroep is gericht;

O. dat verzoeker meent, dat een vorderingsrecht van de rechthebbende(n) op de door hem beheerde joodse zaak tegen hem niet geldend kan worden gemaakt en daarom ook ten onrechte het Nederlandse Beheersinstituut een deel van zijn vermogen heeft gereserveerd, om daaruit de bedoelde vordering te kunnen voldoen;

O. dat verzoeker in zijn beroepschrift nog enige buiten het beroep omgaande verzoeken heeft gedaan, waarop hieronder zal worden ingegaan;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut het ingestelde beroep en de bedoelde verzoeken heeft bestreden op gronden, waarop, voor zoveel nodig in rechte zal worden ingegaan;

En in rechte:

O. dat de Raad het redelijk acht, dat het Nederlandse Beheersinstituut in verband met een tegen verzoeker ingediende vordering van de rechthebbende(n) op de door hem als „verwalter" beheerde joodse zaak, welke vordering genoemd Instituut heeft gemeend te moeten erkennen tot een bedrag van f 8556,25, eventueel te verminderen met de ten deze te verwachten uitkering van L.V.V.S., een deel van het kapitaal, destijds toebehorende aan verzoeker, als in de voormelde brief van 22 Oct. 1948 aangegeven, heeft gereserveerd, om daaruit — eventueel — die vordering te voldoen; dat dan ook geen termen bestaan de op dit stuk door het Nederlandse Beheersinstituut genomen „beslissing" te vernietigen en mitsdien het beroep daartegen behoort te worden verworpen;

O. dat het verzoek van de requestrant om het beheer over zijn vermogen op te heffen geen steun vindt in enige wettelijke bepaling; dat toch, zolang requestrant „vijandelijk onderdaan" is in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zijn vermogen — dat van rechtswege is overgegaan op de Staat der Nederlanden — ingevolge art. 10 van genoemd Besluit wordt beheerd door het Nederlandse Beheersinstituut; dat, vermits de Raad aan geen wettelijke bepaling de bevoegdheid kan ontlenen dit beheer op te heffen, requestrant in zijn verzoek ten deze niet kan worden ontvangen;

O. dat requestrant ook niet ontvankelijk is in zijn verzoek de Schade-enquête-commissie te adviseren hem een voorschot te verlenen, aangezien het verstrekken van adviezen aan deze commissie niet tot de wettelijke taak van de Raad behoort;

Beslissende:

Verwerpt het door verzoeker ingestelde beroep tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, neergelegd in de voormelde brief van 22 Oct. 1948, ingevolge welke het daar bedoelde gedeelte van het vermogen van verzoeker zal worden gereserveerd, ten einde daaruit — eventueel — een te zijnen laste ingediende vordering te voldoen;

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in de overigens bij zijn request tot de Raad gerichte verzoeken;

Veroordeelt verzoeker in de kosten dezer procedure, welke aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut tot op deze uitspraak worden begroot op f 25.

No. 1517

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 22 October 1948. (Mrs de Boer, van Regteren Altena en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Het Beheersinstituut heeft terecht gebruik gemaakt van art. 4 lid 2 K. B. E 102 door de vordering van appellante op de N.S.B. niet te erkennen, nu appellante geen bepaalde feiten of omstandigheden heeft gesteld op grond waarvan in het onderhavige geval redenen zouden hebben bestaan om de vordering te erkennen.

(Besluit ontbinding landverraderlijke organisaties [E 102] art. 4 lid 2; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Petronella Catharina Anna Pool, meerderjarig en ongehuwd, wonende te Amsterdam, procureur Mr A. Niessen, luidende:

dat verzoekster bij acte d.d. 30 Juni 1941 een bedrag van f 5000 onder hypothecair verband van het pand Ringdijk C No. 37 te Ridderkerk, zulks onder de voorwaarden en bepalingen als in die acte vermeld, heeft geleend aan de N.S.B.;

dat verzoekster zich thans ter verkrijging van de rente-betalingen van 1 Mei 1947 en volgende data heeft gewend tot het Bureau Bijzondere Beheren van het Nederlandse

Beheersinstituut;

dat gemeld Bureau thans heeft medegedeeld, dat schulden van de N.S.B. aan leden van de N.S.B. niet in aanmerking komen voor de betaling, welk standpunt door gemeld Bureau bij beschikking van 8 April j.l. hierbij overgelegd, werd gehandhaafd, nadat verzoekster uitvoerig haar bezwaren tegen de miskenning harer rechten had uiteengezet;

dat verzoekster hierbij in appèl komt bij de Raad van voormelde beschikking van het Bureau Bijzondere Beheren van het Nederlandse Beheersinstituut, hetgeen tijdig geschiedt;

dat de aangevallen beschikking naar de mening van verzoekster niet in stand zal kunnen blijven;

dat immers het K. B. E 102 bepaalt, dat het vermogen van de N.S.B. aan de Staat vervalt;

dat onder vermogen niet anders is te verstaan dan baten minus schulden;

dat artikel 4 weliswaar de bevoegdheid geeft om bepaalde schulden niet te betalen;

dat echter de ratio van dit artikel deze is, dat men hiermede benadeling van de Staat kan (en moet) voorkomen;

dat dientengevolge in gemeld artikel een aantal categorieën zijn opgesomd, van wie mag worden verwacht, dat zij in principe wel bereid zijn om aan benadeling van de Staat mede te werken;

dat echter tegen dit vermoeden tegenbewijs dient te worden toegelaten;

dat er in casu sprake van is, dat verzoekster tracht de Staat te benadelen, door het aan de Staat vervallen vermogen te verkleinen;

dat immers de geldlening reeds in 1941 werd aangegaan en een overigens normale geldlening betreft;

dat het niet aangaat de Staat op deze wijze te bevoordelen en verzoekster te benadelen, nu niet bij wijze van boete of verbeurdverklaring deze vordering aan verzoekster is ontnomen;

dat dit ook in strijd is met de ten aanzien van verbeurdverklaring en gegeven voorschriften;

O. dat verzoekster op deze gronden heeft geconcludeerd tot vernietiging van voormelde beschikking en tot opdracht aan voormeld Bureau de rente-betalingen en te zijner tijd ook de betaling van de hoofdsom conform de acte te doen plaats vinden;

Gelet op de door het Beheersinstituut verstrekte schriftelijke inlichtingen;

Gelet op de behandeling ter zitting van 24 September 1948, waarbij het verzoekschrift door de raadsman van verzoekster, zijnde haar procureur, is toegelicht en waarbij van de zijde van het Beheersinstituut nog nadere inlichtingen zijn verstrekt;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat de gestelde geldlening is komen vast te staan, alsmede het feit, dat verzoekster, toen zij in 1941 de desbetreffende gelden aan de N.S.B. verstrekte, lid dezer organisatie was;

O. dat blijkens de door het Beheerstinstituut verstrekte schriftelijke inlichtingen door de Afdeling Beheer van de Raad voor het Rechtsherstel op 1 Juli 1947 is besloten gebruik te maken van de aan deze Afdeling bij artikel 4 lid 2 van het Besluit ontbinding landverraderlijke organisaties (E 102) verleende bevoegdheid om bij de vereffening van het vermogen der voormalige N.S.B.; schulden aan leden dezer organisatie niet te voldoen, tegen welk, uit de aard der zaak ook op haar toepasselijk, besluit door verzoekster tijdig in beroep is gekomen;

O. dat verzoekster ter staving van dit beroep heeft aangevoerd, dat, in verband met het vervallen van het vermogen van de N.S.B. aan de Staat als ratio van voormelde wetbepaling zou zijn aan te merken het voorkomen van benadeling van de Staat, waarvan in casu echter geen sprake zou zijn, nu de geldlening reeds in 1941, en overigens onder normale omstandigheden, werd aangegaan;

O. dienaangaande en in de eerste plaats, dat door de Afdeling Beheer van de Raad in het algemeen en zonder voorbehoud wordt verleend, en deze Afdeling mitsdien, door van deze bevoegdheid in algemene zin gebruik te maken, ook niet met de tekst dezer bepaling is in botsing gekomen;

O. dat mitsdien de vraag te bezien valt of wellicht het door de Afdeling Beheer in algemene zin toepassen van de door voormeld wetsartikel geboden gelegenheid tot discriminatie tussen crediteuren, leden der N.S.B. en crediteuren, niet leden, ten nadele van eerstbedoelden niet redelijk zou zijn;

O. dat dit laatste echter ten aanzien van schulden uit hoofde van geldlening niet het geval is te achten, aangezien bij het in oorlogstijd verschaffen van gelden aan een politieke organisatie, die zich aan 's vijands zijde heeft gesteld en mitsdien tegen 's lands belang is werkzaam geweest, door haar eigen leden, mag worden aangenomen, dat hunnerzijds daarbij in ieder geval mede het oogmerk heeft voorgezeten bij te dragen aan de versterking van de door deze organisatie voor haar ontoelaatbaar streven benodigde geldmiddelen, onder welke omstandigheden het in beginsel ten laste van de betrokkenen brengen van het risico hunner handelingen niet onredelijk is;

O. dat hieruit in casu volgt, dat verzoekster de voor haar nadelige gevolgen van het desbetreffende besluit van de Afdeling Beheer slechts had kunnen ontgaan met een beroep op bepaalde feiten of omstandigheden die in het onderhavige geval een andere conclusie hadden kunnen wettigen;

O. dat hieruit ook volgt, dat het enkele argument, dat de geldlening een normaal karakter had als zodanig niet kan gelden en mitsdien, nu verzoekster geen andere argumenten heeft naar voren gebracht, haar beroep dient te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het door verzoekster ingesteld beroep af.

17 Aug. 1949 (afl. 19) No. 1518—1526

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1518

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE, 8 Juni 1949.
(Mrs Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Westerouen van Meeteren, Vice-Adm. Heeris.)

ZAAK VAN DER WAALS.

Handhaving van de doodstraf met uitvoerige motivering. Onaanvaardbaar is het verweer dat verd. meende te handelen ten behoeve van de geallieerde zaak (Intelligence Service). Al kon verd. die mening te goeder trouw gekoesterd hebben, dan zou dit zijn wandaden niet verschonen. Beoordeling van handelingen van spionnen en contra-spionnen in oorlogstijd.

(W. v. S. artt. 289; B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van Antonius van der Waals, geboren te Rotterdam, 11 October 1912, van beroep electro-technicus, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Rotterdam, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage van 7 Mei 1948, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: voor zover het sub 1 bewezen verklaarde betreft: a. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking door of vanwege den vijand, terwijl dit feit den dood of de vermissing waaruit redelijkerwijze de dood is af te leiden, tengevolge heeft gehad, meermalen gepleegd, b. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking door of vanwege den vijand, terwijl dit feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad, meermalen gepleegd, c. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd,

voor zover het sub 2 bewezen verklaarde betreft:

Moord, gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 gepleegd, waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van een middel, hem door den vijand geboden, en met toepassing van de artikelen 28, 57 en 289 Sr., 1, 2, 3, 8, 9, 11 en 26 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf, met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris; enz.

Gelet op het middel van cassatie voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 BBR, de artt. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11 B.B.S. 102, 9, 10, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzondere Gerechtshof een straf en een bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: dat hij (enz. Zie N.O.R. 1296);

O. dat namens requirant tijdig één cassatiemiddel is voorgesteld;

O. dat bij nadere schriftuur nog dertien andere middelen zijn opgeworpen, welke echter niet voor behandeling in aanmerking komen, vermits deze schriftuur eerst na afloop van den bij artikel 37a B.B.R. voorgeschreven termijn ter griffie is ingeleverd;

O. dat de Raad ook geen termen aanwezig heeft bevonden om in verband met enige der in laatstbedoelde middelen tot uitdrukking gebrachte grieven dan wel op andere gronden ambtshalve de bestreden sententie te vernietigen;

O. alsnu ten aanzien van het tijdig voorgestelde, tegen de straftoemeting gerichte middel:

dat bij de beoordeling van dit middel op den voorgrond moet worden gesteld dat blijkens de aangevallen sententie — mede op grond van door requirant ter terechtzitting van het Bijzonder Gerechtshof met betrekking tot het merendeel der feiten afgelegde bekentenissen — bewezen is verklaard een groot aantal door requirant als zogenaamden „Vertrauensmann" voor den Sicherheitsdienst verrichte daden van verraad ten opzichte van personen, deel uitmakende van illegale organisaties en groepen, welke handelingen zich over een aanzienlijk tijdsverloop hebben uitgestrekt, gepleegd zijn met toepassing van de meest geraffineerde methoden van provocatie en misbruik van vertrouwen en in zeer vele gevallen tot hoogst ernstige en vaak dodelijke gevolgen voor de slachtoffers hebben geleid, terwijl voorts requirant bij die sententie schuldig is bevonden aan moord op Joseph Maria van der Meer, waarbij hij gebruik heeft gemaakt van een middel, hem door den vijand geboden;

dat requirant ook ter terechtzitting van den Raad zich te zijner rechtvaardiging ter zake van het onder 1 bewezene heeft beroepen op de omstandigheid als zou hij als medewerker van den Engelsen Inlichtingen Dienst zich met den leider der Duitse contra-spionnage Schreieder hebben ingelaten, welke Schreieder, naar requirant beweert, slechts in schijn en bij wijze van camouflage de Duitse belangen voorstond, doch in werkelijkheid zich voor de geallieerden had ingezet, althans bij requirant den indruk had gewekt van een zodanige bij hem, Schreieder, bestaande progeallieerde gezindheid;

dat voorts ter ondersteuning van zijn be-

weerde verhouding tot de Britse Intelligence Service door requirant beroep is gedaan op instructies, hem verstrekt door zekeren John (of Emile) Verhagen, die als agent aan genoemden dienst verbonden zou zijn geweest;

dat requirant op grond van een en ander zich verantwoord acht in de door hem in opdracht van Schreieder gepleegde daden van afbreuk aan het Nederlandse verzet ondanks de daaruit voortgevloeide hoogst ernstige gevolgen;

O. dat evenbedoeld verweer, voor zover strekkende ten betoge dat het Bijzonder Gerechtshof ten onrechte het aan requirant te laste gelegde bewezen heeft verklaard dan wel door hem aangevoerde gronden voor straffeloosheid heeft verworpen, in cassatie niet verder ten toetse kan komen, waar immers de daaromtrent door het Hof gegeven beslissingen eensdeels tot het terrein behoren van den rechter, die over de feiten oordeelt, en voor het overige blijkens het hiervoren overwogene den Raad geen aanleiding hebben gegeven tot vernietiging van de aangevallen sententie op grond van vormverzuim of schending of verkeerde toepassing van enig wettelijk voorschrift;

dat echter het verweer, indien of voor zover niet van grond ontbloot, met het oog op de straftoemeting van belang zou kunnen blijken, zodat het in dat verband door de Raad behoort te worden onderzocht;

O. dat de Raad evenmin als het Bijzonder Gerechtshof geloof vermag te schenken aan requirants bewering als zou hij op gezag van een agent, verbonden aan den Britsen Inlichtingen Dienst, zich met de Duitse contra-spionnage hebben afgegeven, en nog minder aannemelijk acht dat requirant zulks zou hebben gedaan op gezag van een agent, gelegitimeerd door volmachten om hem, requirant, uit naam van dien dienst te kunnen dekken ter zake van de uiterst ingrijpende en voor de verzetsbeweging ener met Engeland verbonden Mogendheid noodlottige gedragingen die requirant zich vervolgens in opdracht van Schreieder veroorloofd heeft;

dat de Raad geneigd is de figuur van John — resp. Emile — Verhagen — volgens requirant de evenbedoelde Engelse agent —, omtrent wiens beweerde gestie door requirant onderling tegenstrijdige verklaringen zijn afgelegd, naar het rijk der fabelen te verwijzen onder opmerking dat de omstandigheid, dat requirant zich tijdens het vooronderzoek heeft beroepen op het gebruik van legitimatiemiddelen door dezen Verhagen, die door den op dt punt stellig met kennis van zaken toegerusten Kolonel Dr Somer, destijds Hoofd van het Bureau Inlichtingen te Londen, als onaannemelijk, immers nimmer door dergelijke agenten van de Intelligence Service gebezigd, zijn verklaard, den Raad in die zienswijze heeft versterkt;

dat de Raad nochtans veronderstellenderwijs met de — zij het geenszins ten processe gebleken of ook slechts aannemelijk gemaakte — mogelijkheid rekening wil houden, dat tijdens den oorlog een persoon als spionnage-agent werkzaam is geweest, die den betrekkelijk veel voorkomenden naam „Verhagen" droeg of bezigde, doch alsdan dit feit niets zou vermogen af te doen aan de waardeloosheid van requirants bewering, daar niet van belang is of zekere Verhagen heeft bestaan noch zelfs of requirant met zodanigen Verhagen in aanraking is gekomen maar of — zo ja — requirant op grond van alsdan door die persoon beweerdelijk namens den Intelligence Service gegeven instructies zich in redelijkheid gerechtigd kon achten tot het plegen van — zogenaamd door dien dienst gedekte — misdrijven als de onder I bewezen verklaarde, welke vraag de Raad in ontkennenden zin beantwoordt;

dat immers, gesteld al dat requirant zich in beginsel gerechtigd kon rekenen tot het verrichten van handelingen, dermate in strijd met de klaarblijkelijke Nederlandse belangen, op gezag van den Britsen Inlichtingen Dienst — welke vraag in ander verband door den Raad zal worden behandeld — requirant op zijn minst heeft moeten begrijpen dat deze verantwoording nimmer voor hem kon zijn gelegen in de blote aanwijzingen van een ondergeschikt medewerker van meerbedoelden dienst;

dat het verweer mede steunt op de stelling als zou de leider der Duitse contraspionnage in Nederland, Schreieder, zich tegenover requirant hebben voorgedaan als iemand, die in werkelijkheid de geallieerde belangen voorstond, doch ook deze bewering, welke in strijd is met al hetgeen omtrent de figuur van Schreieder als hardnekkig ijveraar voor de Duitse zaak is gebleken, niet kan worden aanvaard, nu tegenover de evidentie van het tegendeel door requirant geen enkel ook maar enigermate steekhoudend argument is aangevoerd dat twijfel zou kunnen wekken aan Schreieders werkelijke gezindheid;

dat al zeer weinig aannemelijk ware de veronderstelling als zou Schreieder zich reeds bij het eerste onderhoud onomwonden tegenover requirant als spion, werkzaam ten behoeve van de geallieerden, hebben gedeclareerd en requirant dan ook meer zijn kracht zoekt in beweringen omtrent bedektelijk door Schreieder geplaatste opmerkingen waarbij van zekere collegialiteit of belangengemeenschap tussen de vijandelijke inlichtingendienst zou zijn gewaagd, zulks met het doel requirant te winnen als medewerker van de Duitse contraspionnage en mogelijke gewetensbezwaren tegen zodanige medewerking bij hem weg te nemen, doch het nauwelijks betoog behoeft, dat, aangenomen al, dat Schreieder zich in dezen of genen zin zou hebben geuit, requirant, wien het waarlijk niet aan de nodige geslepenheid ontbrak, nimmer aan dergelijke uitlatingen — in zijn voorstelling dan afkomstig van een hoogst onbetrouwbaar en verraderlijk individu — de

overtuiging had kunnen ontlenen dat Schreieder in eerlijkheid de geallieerde zaak was toegedaan;

dat requirant heeft beweerd dat de omstandigheid dat van Engeland uit werd ingegaan op de door Schreieder in het kader van het zogenaamde Englandspiel uitgezonden draadloze berichten, hem in de mening heeft bevestigd dat Schreieder gemene zaak maakte met de geallieerden, maar ook dit betoog faalt;

dat requirant ten deze slechts als uitvoerder van de hem door Schreieder gegeven opdrachten heeft gehandeld doch in geen enkel opzicht betrokken is geweest bij het initiatief of de leiding van gezegd „spel" en het Hof naar 's Raads oordeel terecht bekentenis heeft ontzegd aan de nog niet opgehelderde achtergronden van het „Englandspiel" omdat deze — hoe belangrijk in andere opzichten — voor de strafwaardigheid van de door requirant gepleegde misdrijven elke relevantie missen;

dat weliswaar requirant bij verschillende gelegenheden aan Schreieder heeft verzocht berichten te laten seinen, houdende verzoek aan Engeland om op bepaalde tijden slagzinnen door de B.B.C. of op andere wijze uit te zenden, welke uitzendingen requirant behoefde als legitimatiemiddel bij het door hem te plegen verraad, doch de omstandigheid, dat inderdaad op deze verzoeken van Engeland uit werd gereageerd, requirant allerminst grond kan hebben gegeven tot redelijke vermoedens omtrent samenspanning tussen Schreieder en de Intelligence Service, daar toch deze reacties evenzeer op andere wijzen konden worden verklaard als bijv. de mogelijkheid van prijsgeving van hun identitycheks door gearresteerde geallieerde agenten of die van verraad of Duitse penetratie in de geallieerde diensten;

dat in het bijzonder laatstbedoelde mogelijkheid binnen den gezichtskring van requirant moet hebben gelegen indien requirant, gelijk hij voorgeeft, zich zou hebben doen imponeren door beschouwingen van Schreieder omtrent het regelmatig voorkomen van indringing in vijandelijke inlichtingendiensten;

dat de Raad aan het voorgaande nog wenst toe te voegen dat Hij ook daarom requirants goede trouw — in dien zin dat deze zich inderdaad als uitvoerder der instructies van de Intelligence Service heeft beschouwd, — niet kan aanvaarden, wijl requirant tijdens zijn werkzaamheid voor Schreieder gelegenheid heeft gehad om in rechtstreeks contact te treden met den dienst, welks belangen hij beweerdelijk voorstond, zijnde hij bepaaldelijk tijdens zijn verblijf in Zweden in 1943 in de mogelijkheid geweest zich in verbinding te stellen met de Britse Intelligence Service;

dat onverklaarbaar is dat requirant dit laatste heeft nagelaten, indien zijn voorstelling van zaken op waarheid zou berusten, immers in dat geval toch ernstige twijfel bij hem moet zijn gerezen of zijn voor het Nederlandse verzet fataal optreden, waartoe hij slechts op gezag van een subaltern opdrachtgever was overgegaan, wel strookte met de inzichten en wensen van den Engelsen Inlichtingen Dienst;

dat requirant zich in dit verband heeft beroepen op het uiterst geheim karakter van de hem gegeven instructies, waarmede het doen van mededelingen aan Britse vertegenwoordigers in Zweden zich niet verdroeg, doch deze tegenwerping de juistheid van 's Raads conclusie niet vermag te ontzenuwen daar requirant, gesteld dat dit bezwaar voor hem doorslaggevend ware geweest, van zijn verblijf te Stockholm gebruik had kunnen maken om zich naar Engeland te begeven ten einde aldaar zich tegenover bevoegde en leidende instanties te verklaren, tot welk een en ander aan requirant ongetwijfeld de gelegenheid zou zijn geboden, indien hij daartoe door tussenkomst van het Nederlandse Gezantschap in Zweden het initiatief had genomen;

dat dit temeer van requirant had moeten worden verwacht, nu hij nadrukkelijk heeft beweerd, steeds naar Engeland te hebben willen gaan, doch daartoe nimmer van Schreieder de aanvankelijk door dezen toegezegde gelegenheid te hebben gekregen, zodat het feit, dat, nu deze gelegenheid zich eindelijk te Stockholm voordeed, hij daarvan zonder voldoende redenen geen gebruik heeft gemaakt, de leugenachtigheid zijner beweringen nog te meer in het licht stelt;

dat de Raad daarenboven gewichtige betekenis toekent aan het weliswaar door requirant betwiste, doch door de verklaringen van tal van getuigen (Zietse, Schreieder, Bakkes, Olden, van Moorsel, Verloop, van Tijen, Vorrink, Juten) ter terechtzitting van het Hof afdoende gestaafde feit dat requirant aan personen, wier door hem zelf voorbereide arrestatie met stelligheid was te verwachten, vuurwapens heeft trachten op te dringen, voor welke perfide handelwijze de Raad geen andere verklaring kan vinden dan die van een bij requirant bestaan hebbend oogmerk om de door hem aan de Duitsers verraden landgenoten in een nog kwalijker parket te brengen en de mogelijkheid te scheppen dat zij reeds op grond van verboden wapenbezit door den vijand zouden worden geëxecuteerd;

dat dit optreden zich geenszins laat voegen in de voorstelling van zaken van requirant volgens welke hij zou hebben vertrouwd op een hem beweerdelijk door Schreieder gegeven verzekering dat den met requirants medewerking gearresteerden Nederlanders geen ernstig leed zou overkomen, terwijl in dien gedachtengang de — door Schreieder zoveel mogelijk te verzachten en te bekorten — gevangenschap dezer verzetsstrijders de betreurenswaardige doch noodzakelijke cijns betekende, die nu eenmaal aan de hoogste geallieerde krijgsbelangen moest worden geofferd;

dat waar aldus de feitelijke grondslagen

van requirants verweer ondeugdelijk worden bevonden, reeds om die reden het middel niet tot cassatie kan leiden, oordelende de Raad dat alleen al de onder I bewezen verklaarde feiten — verricht in betaalden dienst van den Duitsen vijand — een zo ernstig karakter dragen en in die mate den requirant stempelen tot een hoogst misdadig en voor de Nederlandse samenleving uiterst gevaarlijk individu dat zij oplegging van de doodstraf ten volle wettigen;

dat de Raad zich nog ten overvloede zal uitspreken omtrent de slotsom waartoe Hij ware gekomen indien — anders dan werd beslist — voor aannemelijk zou kunnen worden gehouden dat requirant zich in dienst van de Duitse contra-spionnage heeft gesteld in overleg met een ingevolge zijn dienstvoorschriften of bijzondere volmachten tot het geven zodanige opdrachten bevoegd vertegenwoordiger van de Britse Intelligence Service;

dat alsdan ook die omstandigheid in genendele de onder I bewezen verklaarde daden van requirant zou kunnen verschonen;

dat de Raad zeer wel beseft dat de handelingen van hen, die in oorlogstijd spionnage en contra-spionnage bedrijven, niet zonder meer kunnen worden getoetst aan de in het normale leven gangbare zedelijkheids- en fatsoensnormen en het onredelijk ware bij de beoordeling van deze daden niet in ruime mate rekening te houden met het feit dat het functioneren van geheime inlichtingendiensten, die nu eenmaal een onontbeerlijk onderdeel der krijgsvoering vormen, onbestaanbaar ware indien het gedrag van hen, die aan deze diensten hun medewerking verlenen, zich onder alle omstandigheden zou moeten richten naar de in het gewone maatschappelijke verkeer geldende eisen van waarachtigheid en trouw aan het aan anderen gegeven woord;

dat hieruit echter geenszins volgt, dat elke handeling van een medewerker van zodanigen dienst, hoe perfine en hoe noodlottig in haar strekking en gevolgen, zedelijke en juridieke rechtvaardiging zou kunnen vinden in de enkele omstandigheid dat zij op bevel geschiedde en naar de veronderstelling van den dader bevorderlijk was aan de hogere belangen der oorlogsvoering;

dat dan ook de Raad bepaaldelijk de verdediging niet kan volgen in haar streven om het arbeidsterrein der meerbedoelde inlichtingendiensten voor te stellen als een geheimzinnig, aan de beoordeling van buitenstaanders — met inbegrip van den rechter — onttrokken zedelijk Niemandsland waarin ook de meest stuitende handelingen van massaal verraad jegens landgenoten, gelijk door requirant gepleegd, als toelaatbaar moeten worden aanvaard, mits slechts bij het plegen daarvan de dader in de mening verkeerde dat de aldus gevergde offers in het kader van het algemene krijgsbeleid gerechtvaardigd zouden zijn;

dat de Raad daartegenover als Zijn oordeel uitspreekt dat requirant — verondersteld dat hij op deugdelijke gronden had kunnen aannemen dat zijn handelingen de instemming hadden van de leiding van de Britse Intelligence Service — dan nog aan niets het recht had vermogen te ontlenen om op grond van verzekeringen, afkomstig van een agent, in dienst ener vreemde, zij het met Nederland verbonden Mogendheid, zich in slaafse gehoorzaamheid aan een opdrachtgever der Duitse contraspionnage en met gebruik van niets-ontziende middelen van bedrog en misbruik van vertrouwen in te dringen in Nederlandse verzetsorganisaties en op grote schaal slachtingen onder de leden dezer organisaties aan te richten door hen aan den vijand over te leveren;

dat requirant — aangenomen alweer de juistheid der evenbedoelde praemisse — ook niet te goeder trouw de overtuiging heeft kunnen koesteren dat de uiterst zware offers, die hij door zijn verraadshandelingen aan zijn landgenoten, strijders voor de nationale zaak, oplegde, uiteindelijk ten voordele dezer zaak zouden strekken;

dat requirant zich mede heeft beroepen op instructies van de Nederlandse Regering, zonder nochtans zich uit te laten over den nauwkeurigen inhoud van deze instructies, stellende hij dat de daartoe betrekkelijke schriftelijke bewijsstukken hem na de bevrijding zouden zijn ontnomen, doch de Raad aan deze door niets aannemelijk gemaakte beweringen geen geloof kan hechten;

dat toch de veronderstelling als zou de Nederlandse Regering te Londen het hebben bestaan haar sanctie te geven aan een infaam bedrijf, ten doel hebbende de Nederlandse verzetsstrijders, die in het bezette gebied in samenwerking met de geallieerden en met aanmoediging van de Nederlandse Regering zich hadden ingezet voor de bevrijding van het Vaderland, in handen te spelen van den vijand door middel van een door diezelfde Regering aangestelden verrader, dermate ongerijmd is te achten dat zij zonder meer als voorwerp van ernstig gemeend onderzoek moet worden terzijde gesteld;

dat mitsdien de Raad, zelfs bij aanvaarding van de feitelijke grondslagen waarop het door en namens requirant gevoerde verweer is gebouwd, tot de slotsom zou moeten komen dat requirant op schandelijke wijze en met benutting van de meest kwalijke middelen onrechtmatig beschikt heeft over de levens en de vrijheid van vele tientallen landgenoten, zonder dat hij zich ter verschoning van dit gedrag met vrucht zou kunnen beroepen ip daartoe strekkende bevelen of op beweerde belangen der geallieerde oorlogsvoering, zijnde overigens requirant te enenmale in gebreke gebleven den Raad enigermate den aard dezer zó grote offers vergende belangen duidelijk te maken;

dat diensvolgens mede in den zoëven ontwikkelden gedachtengang en zelfs afgezien van het feit dat requirant zich daaren-

boven heeft schuldig gemaakt aan den onder II bewezen verklaarden, weerzinwekkenden moord op van der Meer, welke op generlei wijze te verontschuldigen wandaad reeds op zich zelve een zeer ernstige vergelding vordert, oplegging van de zwaarste straf geboden zou voorkomen;

dat blijkens al het hierboven overwogene het middel faalt;

Verwerpt het beroep.

No. 1519

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 26 April 1949. (Mrs Jhr. Calkoen, Karni en Schim van der Loeff.)

Het sluiten van een oorlogsmolestverzekering bij de O.O.M. was in 1941 een daad van normaal beheer, waaraan verzoekster gebonden is, ook indien de verzekering door een Verwalter is aangegaan.

Verzoek tot vernietiging van de O.O.M. overeenkomst afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De N.V. Boekbinderij en Cartonnagefabriek v/h Wed. J. van Lelieveld, requestrante, gem. Mr J. C. van der Steenhoven,

contra:

Onderlinge Oorlogsschade Verzekering-Maatschappij, gerequestreerde, gem. Jhr Mr H. de Ranitz.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Boekbinderij en Cartonnagefabriek voorheen Weduwe J. van Lelieveld, gevestigd te Dordrecht en het daarop ingekomen antwoord van de Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschapp, gevestigd te 's-Gravenhage, alsmede de verdere door partijen overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 17 Februari 1949, verzoekster bij monde van Mr W. P. Bijleveld, adv. en proc. te Dordrecht, en gerequestreerde bij monde van Jhr Mr H. de Ranitz, adv. en proc. te 's-Gravenhage;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster in hoofdzaak heeft gesteld, dat zij als Joodse onderneming is beschouwd en dientengevolge is gesteld onder „Verwaltung" van een zekere Hüsen; dat verzoekster tevoren een aanbieding om haar onroerende goederen tegen oorlogsmolest te verzekeren van de hand had gewezen, doch bedoelde Hüsen in of omstreeks December 1941 niettemin een dergelijke verzekering met gerequestreerde heeft aangegaan, weshalve gerequestreerde thans van verzoekster betaling verlangt van de verschuldigde premiën en boeten; dat echter deze verzekeringsovereenkomst, die verzoekster, indien zij in het volle genot harer rechten ware gebleken, niet zou hebben aangegaan, is tot stand gekomen op grond van een nietige verordening, in ieder geval onder dwang of onbehoorlijke invloed vanwege de vijand, althans der verzoekster Verwalter ten deze onverantwoordelijk heeft gehandeld;

op welke gronden verzoekster heeft verzocht de voormelde rechtsbetrekking tussen haar en gerequestreerde nietig te verklaren met nevenvorderingen;

O. dat de Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschappij in hoofdzaak heeft doen zeggen, dat het feit, dat de overeenkomst tot stand is gekomen op grond van een nietige verordening dan wel onder dwang of onbehoorlijke invloed vanwege de vijand niet ter zake dienende is en voorts heeft aangevoerd, dat Hüsen de belangen van verzoekster behoorlijk heeft waargenomen door de overeenkomst aan te gaan, ook al had de directie van verzoekster enige tijd tevoren daartoe niet willen besluiten;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de onderhavige rechtsbetrekkingen inderdaad zijn tot stand gekomen op grond van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, en dus behoudens blijk van het tegendeel aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn; dat derhalve voor de onderhavige zaak beslissend is, of het sluiten van de omstreeks December 1941 tot stand gekomen verzekering door Hüsen was een daad van redelijk beleid en goed beheer der aan hem toevertrouwde goederen;

dat immers bij bevestigende beantwoording van deze vraag de Raad een ingrijpen in de tot stand gekomen rechtsbetrekkingen juist onredelijk zou achten, omdat dan ook voor de Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschappij het sluiten dezer verzekering was een volmaakt normale uitoefening van haar bedrijf en zij niet achteraf geplaatst mag worden voor het nadeel, hetwelk nietigverklaring der verzekering zou meebrengen;

O. dat verzoeksters bezwaar tegen het beleid van Hüsen in het algemeen dit is, dat Hüsen omvangrijke credieten te haren laste heeft opgenomen en dat hij tegenover de bereidwilligheid van de bankier zijnerzijds ook iets willende stellen aldus tot het sluiten van de verzekering zou zijn overgegaan;

dat echter, wat hiervan overigens zij, een slecht algemeen beleid nog niet deze enkele beleidsdaad tot een onbehoorlijke stempelt;

O. dat verzoekster meer in het bijzonder erop heeft gewezen, dat de geldmiddelen der vennootschap betaling der premiën slechts mogelijk maakten uit de door het opnemen van credieten verkregen gelden, doch het op zichzelf nog niet onbehoorlijk kan worden genoemd, dat tot dekking van een verzekerbaar belang van ruim f 70.000 een overeenkomst als de onderhavige werd

gesloten, ook al zou de betaling der premie slechts mogelijk zijn uit van derden geleende gelden;

dat zulks niet anders wordt, doordat Hüsen zou hebben geweten, dat de directie van verzoekster geweigerd had een soortgelijke verzekering te sluiten, waar immers enerzijds daaruit niet volgt, dat die directie in December 1941 niet tot een ander inzicht zou zijn gekomen, anderzijds Hüsen vrij was om meer zijn eigen, mits redelijk, inzicht te handelen;

dat het de Raad uit eigen wetenschap bekend is, dat het sluiten van soortgelijke verzekeringen aan het einde van het jaar 1941 in Nederland zeer gebruikelijk was, zodat in de bestreden handeling van Hüsen niet anders is te zien dan een daad van normaal beheer, waaraan verzoekster gebonden is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekster in de kosten dezer procedure, tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1520

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 1 April 1949. (Mrs Jhr Rutgers van Rozenburg, Prof. Dorhout Mees en Prof. Wiarda.)

Het N.B.I. heeft in het bedrijf van appellant, aan wie gedurende 10 jaar het recht was ontzegd om een leidende functie te bekleden in een textielbedrijf, een bestuurder benoemd, teneinde te voorkomen, dat appellant door middel van een stroman de sententie van het B.G. zou verijdelen.

Het N.B.I. heeft door deze beschikking van de bevoegdheden van artt. 1 sub 3 en 99 E 100 een gebruik gemaakt voor andere doeleinden dan die, waarvoor deze bevoegdheden hem zijn toegekend.

Beschikking N.B.I. vernietigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 1 sub 3, 18, 99.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een beroepschrift van H. J. van Reuzen, wonende te Baarn, gemachtigde Prof. Mr C. Russel te Amsterdam, tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 15 Maart 1948 aldaar, alsmede de door het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte inlichtingen;

O. dat de bestreden beschikking bevat de benoeming van F. W. Swane tot bestuurder van het bedrijf „van Reuzen's Textielbedrijven" te Jutphaas, welk bedrijf volgens die beschikking „voor de toepassing van het Koninklijk Besluit E 100 als rechtspersoon wordt aangemerkt";

O. dat appellant als eerste grond voor zijn beroep heeft aangevoerd, dat de bevoegdheid om met toepassing van art. 1 sub 3 van het Besluit E 100 te bepalen, dat een aan één persoon behorende onderneming, — als „van Reuzen's Textielbedrijven" — voor de toepassing van dit besluit of een deel daarvan wordt aangemerkt als rechtspersoon aan de Raad voor het Rechtsherstel, doch niet aan het Nederlandse Beheersinstituut, toekomt;

O. hieromtrent, dat het Nederlandse Beheersinstituut deel uitmaakt van de volgens art. 4 lid 3 van het Besluit E 100 samengevoegde afdelingen voor Afwezigen, en voorzieningen voor rechtspersonen, en de beschikking waarvan beroep, beschouwd moet worden van deze aldus samengevoegde afdelingen van de Raad te zijn uitgegaan;

O. dat men die samengevoegde afdelingen onder meer is opgedragen de taak bedoeld in hoofdstuk VI van het Besluit E 100 omvattende onder meer de voorziening in het bestuur van rechtspersonen en haar daarom ook toekomende bevoegdheden ter vervulling van die taak in het Besluit E 100 aan de Raad verstrekt;

O. dat tot deze bevoegdheden geacht moet worden mede te beheren de in art. 1 sub 3 aan de Raad toegekende bevoegdheid om een aan één persoon toebehorende onderneming van de toepassing van het Besluit E 100 of een onderdeel daarvan als rechtspersoon aan te merken;

O. dat de desbetreffende grond van het beroep dus moet worden verworpen;

O. dat appellant als tweede grond voor het beroep heeft aangevoerd, dat voor de benoeming van F. W. Swane tot bestuurder van zijn als rechtspersoon aangemerkt bedrijf geen grond bestond;

O. hieromtrent, dat vaststaat, dat het beheer over het vermogen van H. J. van Reuzen, waartoe onder meer het onderhavige bedrijf behoort, is geëindigd met ingang van 15 Maart 1948, en voorts, dat genoemde van Reuzen bij arrest van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam van 17 Juni 1947 is ontzet van het recht om in een leidende functie werkzaam te zijn in een bedrijf tot het verhandelen en vervaardigen van textielgoederen ..... voor de duur van tien jaar";

O. nu dat blijkens de door het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte inlichtingen dit het bedrijf van van Reuzen als rechtspersoon heeft aangewezen en daarover een bestuurder heeft benoemd, omdat het noodzakelijk werd geoordeeld in verband met bovenstaande Sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam dit bedrijf aan de leiding van van Reuzen zelf te onttrekken, ten einde te voorkomen, dat van Reuzen door de benoeming van een stroman tegen de Sententie van het Gerechtshof in op slinkse wijze toch een leidende functie in zijn textielbedrijf zou gaan bekleden;

O. dat de Raad van oordeel is, dat door op grond van bovenstaande bevoegdredenen de bestreden beschikking te nemen het N.B.I. te deze uitoefenende de bevoegdhe-

den van de Raad voor het Rechtsherstel van die bevoegdheden een gebruik heeft gemaakt voor andere doeleinden dan die, waarvoor deze bevoegdheden hem zijn toegekend;

O. toch, dat de taak van de Raad ter vervulling waarvan die bevoegdheden zijn toegekend — bestaat in het herstel van het tijdens de bezetting ontwrichte rechtsverkeer en herstel van onrecht in die tijd op het gebied van het vermogensrecht ontstaan, — en het scheppen van waarborgen ten einde te voorkomen, dat een veroordeelde zich zal onttrekken aan de werking van een bijkomende straf als aan appellant opgelegd in die taak niet is begrepen;

O. dat zulk een onttrekken zijn sanctie vindt in art. 195 Sr. en het niet op de weg ligt van enige afdeling van de Raad voor het Rechtsherstel als versterking van dit repressieve midel ter bescherming van het zelfde belang nog preventieve maatregelen toe te passen;

O. dat een maatregel als de onderhavige bovendien van aanzienlijke verdere strekking is dan de ontzetting van het recht om in een bepaald bedrijf in een leidende functie werkzaam te zijn, immers neerkomt op het ontnemen van de algehele beschikkingsbevoegdheid over zulk een bedrijf als bestanddeel van het vermogen van de betrokkene;

O. dat de bestreden beschikking dus niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut waarbij het bedrijf „van Reuzen's Textielbedrijven" voor de toepassing van het Koninklijk Besluit E 100 als rechtspersoon wordt aangemerkt en daarover tot bestuurder is benoemd de Heer F. W. Swane.

No. 1521

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 25 Maart 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Art. 11 lid 1 sub c E 133 omvat naast het vervreemden of bezwaren van onder beheer staand vermogen ook het aangaan van regelingen. Nu het Beheersinstituut de rechtsherstel procedures tegen appellant in der minne heeft geregeld, tegen welke regeling appellant in hoger beroep is gekomen, dient dit hoger beroep i.v.m. art. 11 sub 4 E 133 bij de Voorzitter van de Raad te worden aangebracht.

De Raad heeft zich onbevoegd verklaard en de zaak verwezen naar de Voorzitter voornoemd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 11.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Egbert Spiker, wonende te Meppel, appellant van een besluit van het Nederlandse Beheersinstituut bij beroepschrift d.d. 16 October 1948, gemachtigde Mr C. H. Beekhuis, adv. en proc. te Leeuwarden.

Gezien het aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage gericht beroepschrift van Egbert Spiker, waarin deze, zich beklagend over het feit, dat het Nederlandse Beheersinstituut, als beherende ingevolge het bepaalde in het K. B. E 133 zijn vermogen, heeft besloten minnelijk te regelen de tussen hem enerzijds en de te Assen gevestigde Naamloze Vennootschap N.V. Wolf en Ten Bosch en haar vroegere joodse aandeelhouders anderzijds aanhangige rechtsherstelprocedures, en op 10 September 1948 heeft medegewerkt aan het ten overstaan van notaris J. D. F. van Halsema te Assen opmaken van een authentieke acte van minnelijke regeling, op een zevental in het beroepschrift aangevoerde gronden den Raad verzoekt het besluit van het N.B.I., waarvan beroep, te vernietigen, te verstaan dat voormelde acte van 10 September 1948 den appellant niet bindt en krachteloos is, en voorts, opnieuw rechtdoende, zodanige beslissing te nemen als de Raad meent te behoren;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 20 Januari 1949, waarin het op de hieronder voor zoveel nodig vermelde gronden concludeert, dat het den Raad behage primair zich onbevoegd te verklaren, subsidiair appellant niet-ontvankelijk te verklaren, meer subsidiair te beslissen, zoals de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren voor wat betreft den in het beroepschrift sub 6 genoemden grond, doch overigens, met afwijzing van het beroep, de onderhavige regeling in stand te houden; alles kosten rechtens.

Gehoord ter zitting van 25 Februari 1949 den appellant bij monde van zijn gemachtigde Mr C. H. Beekhuis voornoemd, en het N.B.I. bij monde van zijn gemachtigde Mr J. P. van Loon, wonende te Amsterdam;

O. dat het N.B.I. in de eerste plaats het exceptieve verweer voert, dat niet de afdeling Rechtspraak doch de Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is kennis te nemen van het door appellant ingestelde beroep, aangezien dit beroep betreft een door het Beheersinstituut aangegane regeling als bedoeld in art. 11 lid 1 sub c van het K. B. E 133;

O. dat appellant bij pleidooi heeft doen zeggen, dat, indien het besluit van het N.B.I. om voormelde acte aan te gaan onder art. 11 E 133 valt, het inderdaad mogelijk is, dat de Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel in deze moet beslissen, doch dat hij deze mogelijkheid ontkent, omdat in casu niet van vervreemding sprake is;

O. hieromtrent dat art. 11 lid 4 van het K. B. E 133 beroep op den Voorzitter toelaat niet alleen van handelingen van het N.B.I. aangaande het beheer als bedoeld in lid 1 van het artikel, maar ook van beslui-

ten van het N.B.I. aangaande dat beheer;

O. voorts dat art. 11 van het K. B. E 133 niet alleen in geval van vervreemding door het N.B.I. van onder zijn beheer staand vermogen beroep op den voorzitter toekent, maar ook in geval van het aangaan van een regeling met betrekking tot zodanig vermogen;

O. dat de Raad zich mitsdien onbevoegd zal dienen te verklaren om van het ingestelde beroep kennis te nemen;

O. dat de gemachtigde van appellant voor dit geval wijziging van het beroepschrift heeft verzocht in dien zin, dat in plaats van den aanhef „Aan de Raad voor het Rechtsherstel" worde gelezen „Aan de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel", terwijl hij voorts gevraagd heeft verwijzing van de zaak naar den Voorzitter van den Raad;

O. dat het N.B.I. zich hiertegen niet heeft verzet, en de Raad het verzoek tot wijziging en verwijzing voor inwilliging vatbaar acht;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het ingestelde beroep kennis te nemen;

Staat de gevraagde wijziging toe;

Verwijst de zaak naar den Voorzitter van den Raad als alleen bevoegd daarin te beslissen;

Veroordeelt appellant in de kosten, tot op heden aan de zijde van het N.B.I. begroot op f 75.

No. 1522

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 12 Januari 1949. (Mrs Prof. Duyfjes, Block en van Vrijberghe de Coningh,)

Verzekeringnemer heeft bij inlevering van de polis bij Liro medegedeeld aan de Mij., dat hij de overeenkomst van levensverzekering als ongedaan beschouwde.

De Mij. heeft na deze mededeling de polis premie vrij gemaakt.

De vordering tot herstel van de oorspronkelijke overeenkomst niet als redelijk aanvaard en de premie vrije polis hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 14 Aug. 1946 ontvangen request van Wijtske Boonstra, handelende voor zich en als moeder-voogdes over de minderjarigen Nico en Carla Bohemen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr D. Simons, adv. en proc. te 's-Gravenhage;

Mede gelezen het antidotaal request van 12 Nov. 1946 van de Nationale Levensverzekering Bank N.V. te Rotterdam en de N.V. Levensverzekering-Maatschappij „de Nederlanden" van 1845 te 's-Gravenhage, hierna aan te duiden als gerequestreerden, getekend door hun gemachtigde Mr R. V. Bakker;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 16 Dec. 1948, requestrante bij monde van haar gemachtigde voornoemd en gerequestreerden bij monde van hun gemachtigde Mr J. Kist, adv. en proc.;

Gezien de stukken;

O. dat omtrent de gestelde feiten tussen partijen een stemmigheid bestaat, zodat deze als vaststaande kunnen worden aangenomen;

O. dat daaruit blijkt, dat de verzekerde krachtens de overgelegde polis de heer L. Bohemen, wijlen de echtgenoot van requestrante, op 21 Sept. 1942 door tussenkomst van een inspecteur of agent der Nederlanden van 1845 deze maatschappij om inlichtingen heeft verzocht, of hij gehuwd met een niet-joodse vrouw vrijgesteld was van inzending van zijn polis bij Lippmann, Rosenthal en Co. (thans L.V.V.S.), waarop de Nederlanden op 24 Sept. daaraanvolgend hebben geantwoord, dat overeenkomstig het bepaalde bij de bezettingsverordening no. 58/1942 artt. 1 en 2 elke joodse polis bij Lippmann, Rosenthal en Co. moest worden ingeleverd; dat L. Bohemen daarop op 25 Sept. daaraanvolgend aan de Nederlanden heeft medegedeeld, dat hij aan de voorgeschreven inlevering gevolg zou geven, waarop hij laat volgen: „en moet ik tot mijn spijt onze overeenkomst bij deze als ongedaan beschouwen";

dat vervolgens op 15 Maart 1943 de Nederlanden aan wijlen L. Bohemen heeft medegedeeld, dat waar de premie sedert 15 Sept. j.l. onbetaald was gebleven, de verzekering overeenkomstig art. 4 der voorwaarden was gewijzigd in een premievrije verzekering van f 1109;

dat L. Bohemen daarna op 31 Dec. 1943 door de Sicherheitsdienst te Groningen is gedood;

O. dat gerequestreerden zich op het standpunt stellen, ten deze te kunnen volstaan met uitbetaling van het bedrag van f 1109 en zich daartoe ook bereid hebben verklaard, doch requestrante vordert nietigverklaring van de rechtshandeling vervat in bovenbedoelde brief van L. Bohemen, te doen herleven de ongewijzigde rechtsbetrekking van verzekering, met daaraan te verbinden veroordeling van gerequestreerden tot betaling van het verzekerde bedrag verminderd met achterstallige premies, zomede veroordeling in de kosten van het geding;

O. dat de Raad deze vordering niet als redelijk kan aanvaarden;

dat immers wijlen Bohemen, toen hij zijn polis bij Lippman moest inleveren, verklaard heeft van het contract te willen afzien en de premiebetaling heeft gestaakt, omdat hij meende dat die betaling toch niet meer te zijnen nutte zou komen;

dat de gevolgen van deze uit eigen beweging genomen beslissing voor zijn rekening moeten blijven, nog daargelaten dat uit niets blijkt — en zelfs niet gesteld is — dat hij ook in de toen bestaande bijzondere omstandigheden niet of bezwaarlijk anders had kunnen handelen;

dat hem uit de voorwaarden der verzekering bekend was — althans bekend had kunnen zijn — dat de staking der premiebetaling tot omzetting in een premievrije polis zou moeten leiden, welke omzetting hem ook blijkens voren aangehaalde briefwisseling te zijner tijd door de Nederlanden is medegedeeld;

dat zich thans het door hem onverwachte geval voordoet, dat de verzekeringsovereenkomst door de bezetter niet is aangetast, zodat na zijn overlijden de polis — echter enkel de premievrije polis — voor uitbetaling vatbaar is;

dat dit laatste echter geheel voortvloeit uit zijn eigen met het oog op alle omstandigheden zonder enige uiterlijke dwang genomen beslissing, en dus in redelijkheid aan hem moet worden toegerekend, terwijl het zeker onbillijk zou zijn de gerequestreerden, die zich aan de overeenkomst hebben gehouden, te belasten met het risico dat de verzekerde door destijds de premiebetaling te staken op zich genomen heeft;

O. dat mitsdien de vordering slechts kan worden toegewezen tot het bedrag der premievrije polis en requestrante als de in het ongelijk gestelde partij in de kosten zal moeten worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequestreerden hoofdelijk aan requestrante voor zichzelf en q.q. tegen kwijting te betalen de som van f 1109 ter zake voorschreven met rente daarover van 4 % 's jaars vanaf de dag der indiening van het request, zijnde 14 Aug. 1946;

Ontzegt het anders of meer gevorderde;

Veroordeelt requestrante in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1523

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 29 October 1948. (Mrs M. H. de Boer, A. D. van Regteren Altena en Jhr. D. Rutgers van Rozenburg).

Het besluit der algemene vergadering van aandeelhouders in de N.V. Provinciale Utrechtse Electriciteits Maatschappij van 21 Juli 1944, waarbij de winst- en verliesrekening en de balans over 1943 werd vastgesteld, vernietigd in verband met het feit, dat dit besluit is tot stand gekomen onder onbehoorlijke invloed van N.S.B. instanties. De balans en winst- en verliesrekening 1943 gewijzigd vastgesteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 24 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 5 Juni 1948 van de Burgemeester van Veenendaal, krachtens art. 78 der Gemeentewet vertegenwoordigende de Gemeente Veenendaal, alsmede een akte van verweerster de Provinciale Utrechtse Electriciteitsmaatschappij N.V., gevestigd te Utrecht, procureur Mr G. H. A. Grosheide, houdende referte;

Gehoord verzoeker en de directeur van verweerster bijgestaan door Mr G. H. A. Grosheide, advocaat en procureur te Amsterdam;

O. dat verweerster zich te dezen aanzien aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd en ook verzoekers medeaandeelhouders hebben te kennen gegeven tegen toewijzing van de vordering geen bezwaar te hebben;

O. dat het verzoekschrift is gegrond op de volgende feiten:

dat in de Algemene Vergadering van aandeelhouders van verweerster dd. 21 Juli 1944 is vastgesteld de Verlies- en Winstrekening en de balans over 1943 respectievelijk per 31 December 1943;

dat op deze balans is opgevoerd als crediteur een post reductiestroom ad f 449.742,20;

dat deze crediteur is gecreëerd door het saldo van de stroomrekening met een gelijk bedrag te drukken en de winst derhalve met dit bedrag te verminderen;

dat deze crediteurenpost is gevormd om de nationaal-socialistische overtuiging van de toen in functie zijnde directeur te dienen, hetgeen dit in het verzoekschrift genoemde feiten blijkt;

dat de bestemming van de winst op deze wijze in strijd is met de statuten van genoemde N.V., waar art. 32, al. 4, luidt als volgt:

„Indien in enig jaar het bedrag, dat met inbegrip van alle vorige jaren gemiddeld jaarlijks aan dividend is genoten, zou stijgen boven 7 pct. van het gestorte kapitaal, wordt in dat jaar het bedrag uitbetaald, hetwelk die gemiddelde uitkering op 7 pct. brengt. Hetgeen na toepassing van het vorenstaande als onverdeelde winst beschikbaar is, zal worden gestort in een fonds, bestemd om te worden aangewend tot verlaging van de stroomprijzen of tot buitengewone uitbreiding van het kabelnet; een en ander te bepalen door de algemene vergadering van aandeelhouders;"

dat het besluit als hierbovenbedoeld genomen is in een Algemene Vergadering van Aandeelhouders, waarin de aandeelhouders (de Provincie en 4 gemeenten) alle door N.S.B.-ers werden vertegenwoordigd;

dat de vaststelling van genoemde balans en verlies- en winstrekening een rechtshandeling is, die voor wijziging respectievelijk vernietiging vatbaar is;

dat verzoeker op deze gronden heeft verzocht het besluit der Algemene Vergadering van Aandeelhouders dd. 21 Juli 1944 tot vaststelling van de Verlies- en Winstrekening en de Balans over 1943, respectievelijk per 31 December 1943 te wijzigen in die zin, dat, wat de Balans betreft de post „Fonds voor Tariefverlaging of tot Buitengewone Uitbreiding Kabelnet" worde verminderd met een bedrag van f 449.742,20 en het

winstsaldo met een gelijk bedrag worde verhoogd, terwijl wat de Verlies- en Winstrekening op 31 December 1943 betreft, zowel de post stroomrekening als de post winstsaldo met genomd bedrag wordt verhoogd;

Subsidiair:

het besluit der Algemene Vergadering van Aandeelhouders tot goedkeuring van de bedoelde Verlies- en Winstrekening en de Balans worde vernietigd, met bepaling dat de kosten der procedure ten laste zullen komen van de Provinciale Utrechtse Electriciteits Maatschappij N.V.;

O. dat de rechtsbetrekkingen, door het met de statuten strijdige besluit ontstaan, zijn tot stand gebracht onder onbehoorlijke invloed van instanties, door de vijand met meer macht bekleed dan hun vóór de vijandelijke bezetting toekwam;

dat immers de in de algemene vergadering door de aandeelhouders uitgebrachte stemmen zijn bepaald door de commissaris in de provincie (commissaris der Koningin) en door de burgemeesters, die vóór de bezetting de macht niet hadden besluiten daartoe te nemen;

dat de invloed door deze instanties op het genomen besluit onbehoorlijk was, zowel omdat deze strekte tot beleving van nationaal-socialistische beginselen, die slechts door een kleine minderheid van het Nederlandse volk werden aangehangen, als wegens het niet inachtneming van de statuten;

dat derhalve het achterwege laten van ingrijpen onredelijk ware en de primaire vordering in voege als hieronder vermeld moet worden toegewezen;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen ontstaan door het besluit der algemene vergadering van aandeelhouders van de Provinciale Utrechtse Electriciteits-Maatschappij N.V. te Utrecht dd. 21 Juli 1944 tot vaststelling van de verlies- en winstrekening en de balans over 1943, voor zover dit besluit strekte tot opvoering van een post „reductie stroom" groot f 449.742,20, als crediteur, alsmede dit besluit in zoverre;

Regelt de gevolgen in dier voege, dat op de balans voor 1943 de post „Fonds voor Tariefverlaging of tot Buitengewone Uitbreiding Kabinet" wordt verminderd en het winstsaldo wordt verhoogd en dat op de verlies- en winstrekening op 31 December 1943 zowel de post „stroomrekening" als de post „winstsaldo" worden verhoogd, alle posten met een bedrag van f 449.742,20.

No. 1524

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 Juli 1949. (Mrs Prof. Houwing, Wery, Verveen, Van Rijn van Alkemade en Schim van der Loeff.)

De bestuurders van de Landelijke hebben niet op enigerlei wijze van enig gemis aan vertrouwen in de mogelijkheid van de uitgifte van pandbrieven doen blijken en bij hen heeft wel degelijk het vaste voornemen bestaan, het credïet van de Staat te vervangen door credïet van pandbriefhouders, zodat het Staatscredïet werkelijk slechts als „overbruggingscredïet" was bedoeld.

De afgelegde getuigenverklaringen wettigen niet de conclusie dat de hypotheekbank-directeuren zouden hebben beseft, dat uitgifte van pandbrieven tot een voldoend bedrag onmogelijk was. Ook het feit, dat bij de besprekingen over de wijze van financiering niet is gesproken, wijst er niet op dat algemeen begrepen werd, dat het verlies voor de Staat zou komen. De cedenten wisten dat de Landelijke risico liep op de gecedeerde vorderingen verlies te zullen lijden, maar niet dat dit risico op de Staat kwam te rusten.

De Staat niet geslaagd in het opgedragen getuigenbewijs.

De vordering tot nietigverklaring van de ten processe bedoelde cessies afgewezen, alsmede de vordering tot herziening van het vonnis gewezen tussen de Landelijke en de Friesch-Groningsche (N.O.R. no. 973).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 143.)

(Zie N.O.R. No. 1318).

Staat der Nederlanden, requestrant, gemachtigde Jhr Mr G. W. van der Does,

tegen:

N.V. Landelijke Hypotheekbank, gem. Mr A. E. J. Nysingh en N.V. Friesch-Groningsche Hypotheekbank, gem. Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Wat de feiten betreft:

Verwijzende naar het op 8 October 1948 gewezen tussenvonnis (N.O.R. No. 1318) en de op 18 Jan. 1949 gegeven beschikking en voorts overwegende, dat de Staat ter voldoening aan de bij dit vonnis gegeven bewijsopdracht heeft doen horen 10 getuigen, waarna de Friesch-Groningsche in contra-enquête heeft doen horen 5 getuigen, terwijl ingevolge genoemde beschikking buiten eede zijn gehoord tot het geven van inlichtingen twee bestuurders van de Landelijke;

dat van hun verhoor processen-verbaal zijn opgemaakt, waarnaar voor de inhoud der door hen afgelegde verklaringen wordt verwezen;

dat de Friesch-Groningsche vervolgens ter gedeeltelijke bespreking van de resultaten der verhoren een conclusie bij de Raad heeft ingediend, waarna de Staat bij monde van Jhr Mr G. W. van der Does en de Friesch-Groningsche bij monde van Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdom de zaak hebben doen bepleiten;

dat door partijen nog een aantal stukken in het geding zijn gebracht, op welker inhoud hieronder voor zoveel nodig zal worden ingegaan;

In rechte:

O. dat in 's Raads tussenvonnis aan de Staat is opgedragen, te bewijzen, dat de overdrachten van de ten processe bedoelde vorderingen door de Friesch-Groningsche aan de Landelijke zijn gefinancierd door de Staat op zodanige wijze, dat de op die vorderingen te lijden verliezen in de gegeven omstandigheden noodzakelijkerwijze geheel of voor een belangrijk deel blijvend ten laste van de Staat kwamen en dat de Friesch-Groningsche dit ten tijde van de overdrachten wist;

dat tussen partijen vaststaat, dat de overdrachten zijn gefinancierd met door de Staat voorgeschoten gelden en dat de Friesch-Groningsche dit wist, voorts dat de Landelijke door een emissie en door verkoop ter beurze pandbrieven heeft geplaatst, doch dat de daardoor ter beschikking gekomen bedragen bij lange na niet voldoende waren om het crediet van de Staat af te lossen, zodat na afloop van de bezetting de Staat nog een zeer aanzienlijke vordering op de Landelijke had, welke zeker niet ten volle voldaan zal kunnen worden;

dat de Staat betoogt, te hebben bewezen,

A. dat de Friesch-Groningsche ten tijde der overdrachten wist, dat de Landelijke niet een zodanig bedrag aan pandbrieven zou kunnen plaatsen, dat de schuld aan de Staat uit de opbrengst daarvan zou kunnen worden betaald, en althans

B. dat de Friesch-Groningsche toen wist, dat de pandbrieven mede geplaatst zouden worden bij Duitsers en dat de door dezen deswege te betalen bedragen tengevolge van de opheffing van de deviezengrens Nederland—Duitsland uiteindelijk ten laste van de Nederlandse Bank en dus van de Staat kwamen;

A. O. wat betreft het sub A gestelde:

1e. dat het bewijs van de hier bedoelde wetenschap — in de zin van overtuiging — zoude kunnen zijn geleverd door het bewijs van uitlatingen of gedragingen van organen der Friesch-Groningsche, waaruit het bestaan van deze wetenschap rechtstreeks volgde;

dat echter geen der getuigen (waaronder hier en verder mede begrepen worden de gehoorde bestuurders van de Landelijke) een verklaring hieromtrent heeft afgelegd behoudens, dat meilding is gemaakt van een bespreking, die Mr Kingma, Directeur der Friesch-Groningsche, in zijn qualiteit van voorzitter der vakgroep, met Dr Ridder van het Ministerie van Financiën heeft gehad tijdens de onderhandelingen, op welke bespreking hieronder zal worden teruggekomen;

2e. dat dit bewijs voorts zou kunnen zijn geleverd door het bewijs van bekendheid van die organen met feiten, welke hen hebben moeten doen begrijpen, dat een uitgifte van pandbrieven tot een bedrag als nodig voor aflossing van het crediet van de Staat onmogelijk was;

dat als een dergelijk feit in aanmerking komt, dat andere personen de onmogelijkheid van een zodanige uitgifte beseften;

dat hierbij in de eerste plaats valt te denken aan de bestuurders der andere bij de onderhandelingen over cessie van hypothecaire vorderingen betrokken hypotheekbanken en voorts aan de bestuurders van de Landelijke;

dat deze laatsten echter niet alleen, voorzover het bewijsmateriaal gaat, noch jegens organen van de Friesch-Groningsche, noch jegens anderen op enigerlei wijze van enig gemis aan vertrouwen in de mogelijkheid van de uitgifte van pandbrieven hebben doen blijken, doch de Raad ook bewezen acht, dat bij hen wel degelijk het vaste voornemen aanwezig is geweest, het crediet van de Staat door crediet van pandbriefhouders te vervangen en dat zij het Staatscrediet werkelijk slechts als „overbruggingscrediet" hebben beschouwd;

dat wat de eerstgenoemde personen aangaat de afgelegde getuigenverklaringen zeker niet de conclusie wettigen, dat dezen beseften, dat uitgifte van pandbrieven tot een voldoende bedrag onmogelijk was;

dat wel getuige Abbing heeft verklaard, dat hij aannam, dat men in financiële kringen in Nederland ten tijde van de emissie het slagen daarvan niet verwachtte, maar uit deze vage verklaring, welke geen redenen van wetenschap bevat, op zichzelf bewijs niet valt te putten;

dat voorts wel nog getuige Ligthart van gebrek aan vertrouwen in de juistheid der omtrent het succes der eerste emissie door de Landelijke gedane mededeling en in de mogelijkheid van uitgifte doet blijken, doch hij tevens verklaart, dat in het algemeen bij zijn collega-directeuren van hypotheekbanken zulk vertrouwen wel bestond;

dat bovendien de getuigen Van Holthe, commissaris en Bruyn en Nederlof, directeuren van een hypotheekbank verklaren, te hebben verwacht, dat de pandbrieven tot voldoende bedrag zouden kunnen worden geplaatst;

dat overigens in geen der getuigenverklaringen, die omtrent het overleg, dat in de bestuurscolleges van verschillende hypotheekbanken, tussen de besturen van hypotheekbanken onderling en in en met het bestuur van de vakgroep omtrent de voorstellen der Landelijke heeft plaats gehad, zijn afgelegd, noch in de daaromtrent overgelegde stukken iets voorkomt over twijfel aan d emogelijkheid van uitgifte van pandbrieven;

dat de Staat heeft betoogd, dat bij dat overleg opzettelijk over de wijze waarop de Landelijke de aangeboden overneming van leningen financierde, zou zijn gezwegen, waaruit dan zou blijken, dat men wel begreep dat men het op die leningen dreigende verlies ten laste van de Staat bracht, waarbij de Staat nog in het bijzonder heeft gewezen op de verklaring van getuige Abbing, toenmaals directeur van de Landelijke, dat het hem wel was opgevallen, dat men over de wijze van financiering niet sprak;

dat echter indien al de indruk, die deze

getuige zegt gekregen te hebben juist zou zijn, hiervoor een zeer voor de hand liggende verklaring is te vinden, dat men namelijk geen behoefte gevoelde, met deze directeur ener notoire N.S.B.-instelling over het door hem te voeren beleid te spreken;

dat overigens de afgelegde getuigenverklaringen generlei steun aan het betoog van de Staat ten dezen bieden;

dat de Staat voorts heeft gewezen op het boven reeds vermelde bezoek, dat Mr Kingma in zijn qualiteit van voorzitter der vakgroep, tijdens de onderhandelingen aan Dr Ridder heeft gebracht, welk bezoek erop zou wijzen, dat getwijfeld werd aan de geoorloofdheid der transactie, welke men overwoog aan te gaan;

dat in dit bezoek inderdaad zulk een aanwijzing te vinden zou zijn, indien zou komen vast te staan, dat de bedoeling van het bezoek was, van Dr Ridder een oordeel te verkrijgen omtrent de vraag of de transactie tegenover de Staat geoorloofd was te achten;

dat echter uit het omtrent dit bezoek verklaarde niet anders blijkt, dan dat dit plaats vond ter bespreking van een ander onderwerp, dat Mr Kingma daarbij de bedoelde transactie slechts min of meer terloops ter sprake bracht en dat voorzover daarin al niet meer een mededeling dan een vraag om advies te zien valt, het al dan niet gevraagde oordeel van Dr Ridder niet de geoorloofdheid, doch de doeltreffendheid van de transactie betrof;

dat de Staat verder naar voren heeft gebracht, dat er hypotheekbanken zijn geweest, die op het voorstel van de Landelijke niet hebben willen ingaan;

dat ook hieraan naar het oordeel van de Raad voor het te leveren bewijs geen betekenis kan worden toegekend, aangezien het motief dier banken om niet te cederen, naar wat daarvan is gebleken, niet was, dat het ongeoorloofd ware, het op de over te dragen leningen dreigende verlies op de Staat af te wentelen;

dat verder de Raad generlei argument ten voordele van de Staat vermag te putten uit het feit, dat de cederende partijen vrijwaring hebben uigesloten ook over het bestaan der gecedeerde vorderingen;

dat dit wel aantoont, dat zij er zich van bewust waren dat de vorderingen, die zij cedeerden, juridisch niet als volwaardig waren te beschouwen en dat dit hunnerzijds het motief voor het cederen vormde en dat zij alzo, naar trouwens niet ontkend is, wisten dat de cessionaris het risico liep, op de gecedeerde vorderingen verlies te lijden, doch geenszins, dat zij wisten, dat dit risico op de Staat kwam te rusten;

dat dit alles zo zijnde, niet onderzocht behoeft te worden, in hoeverre de organen der Friesch-Groningsche geacht moeten worden te hebben geweten, wat de hiervoor bedoelde personen geweten hebben;

3e. dat tenslotte de sub A omschreven overtuiging van de Friesch-Groningsche zou kunnen zijn bewezen door bewijs van bekendheid van de Friesch-Groningsche met ten tijde der cessie aanwezige omstandigheden, die het toen reeds onmogelijk maakten, dat het voor aflossing van het Staatscrediet benodigde bedrag aan pandbrieven geplaatst zou worden;

dat van generlei bijzondere kennis van de Friesch-Groningsche van de toen aanwezige omstandigheden is gebleken, zodat slechts in aanmerking komen omstandigheden van algemene bekendheid, die ook aan de Friesch-Groningsche niet onbekend kunnen zijn geweest;

dat geen verklaringen hierover zijn afgelegd, doch de Raad te dien opzichte uit eigen wetenschap vermag te putten;

dat de Raad, iedere achteraf-redenering zorgvuldig vermijdend, van oordeel is, dat ten tijde van de cessie, 15 Maart 1944, de omstandigheden, voor zoveel algemeen bekend, zo waren, dat er gedurende de tijd, dat de Duitse bezetting van Nederland zou duren en de toestand in Nederland onveranderd zou blijven, een mogelijkheid tot het plaatsen van pandbrieven bestond en dat voorts wel de Duitse nederlaag in het zicht kwam, doch het einde van de bezetting dan wel een verandering in de toestand hier te lande, niet op zo korte termijn te verwachten viel dat het uitgesloten was te achten, dat voordien de Landelijke het voor de aflossing van het crediet van de Staat benodigde bedrag aan pandbrieven zou hebben geplaatst;

dat op vorenstaande gronden de Raad niet bewezen acht, dat de Friesch-Groningsche ten tijde van de cessie wist, dat de Landelijke niet een zodanig bedrag aan pandbrieven zou kunnen plaatsen, dat de schuld aan de Staat uit de opbrengst daarvan zou kunnen worden betaald;

B. O. wat betreft het sub B gestelde:

namelijk, dat de Friesch-Groningsche ten tijde van de cessie wist, dat de pandbrieven mede geplaatst zouden worden bij Duitsers en de door dezen deswege te betalen bedragen tengevolge van de opheffing van de deviezengrens Nederland-Duitsland uiteindelijk ten laste van de Nederlandse Bank en dus van de Staat kwamen;

dat ook op dit punt de Staat geen rechtstreeks bewijs van wetenschap van de Friesch-Groningsche heeft bijgebracht, doch betoogt, dat de gestelde feiten van zo algemene bekendheid waren, dat zij ook aan de Friesch-Groningsche bekend moeten zijn geweest;

dat de getuigen de Sauveplanne, Lubbers, Deknatel en Ligthart verklaren, dat zij wisten, dat door de Duitsers te nemen pandbrieven ten laste van de Nederlandse Staat kwamen, getuige Deknatel voorts, dat de financieele wereld in Nederland dat wist en getuige Ligthart tenslotte nog, dat hij vermoedt, dat ontwikkelde mensen, als directeuren van hypotheekbanken, dat toch ook wel begrepen hebben;

dat echter vooreerst niet bewezen is, (wat toch nodig ware om het betoog van de Staat te doen slagen) dat de Fiesch-Groningsche of andere hypotheekbanken wisten, dat pandbrieven in enigszins belang-

rijke mate door Duitsers genomen zouden worden, waarbij nog te bedenken valt, dat alleen door met uit Duitsland overgebracht geld betaalde pandbrieven het vorenbedoeld verlies voor de Staat veroorzaakten en dat voor de belegger van Duits geld het kopen van pandbrieven ten laste van een Nederlandse instelling van de aard als de Landelijke zeker niet bijzonder aantrekkelijk kon schijnen, terwijl anderzijds het overnemen van een Nederlandse hypotheekbank en het doen emiteren van pandbrieven door zulk een instelling geenszins wees op een streven van de zijde van de bezetter en zijn handlangers, het voor hypotheken op Joods goed benodigde geld speciaal uit Duitsland te verkrijgen;

dat bovendien de Raad, uit eigen wetenschap oordelende, van mening is, dat niet kan worden aangenomen, dat ten tijde van de cessie aan personen ook van een ontwikkeling, als van directeuren van hypotheekbanken verwacht kan worden, met zodanige scherpte alle gevolgen van de opheffing der deviezengrens voor ogen stonden, dat zij op grond daaarvan een transactie, welke wellicht zou leiden tot het nemen van pandbrieven, die met uit Duitsland overgebracht geld betaald zouden worden, zouden hebben moeten achterwege laten;

dat mitsdien de Raad de Staat ook in het bewijs van het sub B gestelde niet geslaagd acht;

dat de Raad meent, het door de Friesch-Groningsche vóór de cessies gevoerde beleid met betrekking tot het sluiten van hypotheken op Joods eigendom, als voor de onderhavige zaak niet van belang buiten beschouwing te kunnen laten;

dat in al het voorgaande tevens ligt opgesloten, dat de Raad niet aanneemt, dat de Friesch-Groningsche de in het bewijsdictum omschreven wetenschap had behoren te hebben;

dat uit het voorgaande voorts volgt, dat door de Staat geen feiten of omstandigheden zijn bewezen, die zouden moeten leiden tot de tevens door de Staat gevorderde herziening van het vonnis van de Raad van 3 September 1947, waarbij de door de Landelijke ingestelde vordering tot nietigverklaring van een der cessies, waarvan de Staat in deze procedure tevens zelfstandig de nietigverklaring vordert; is afgewezen;

dat dus ook de vordering tot herziening van dit vonnis moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst af de vordering van de Staat tot nietigverklaring van de bij inleidend request omschreven cessies en tot terugbetaling van de daar omschreven koopsommen;

Wijst af de vordering van de Staat tot vernietiging van het door de Raad op 3 September 1947 tussen de Landelijke en de Friesch-Groningsche gewezen vonnis;

Verstaat, dat de Landelijke haar eigen kosten drage;

Veroordeelt de Staat in de overige proceskosten, tot op deze uitspraak aan de zijde van de Friesch-Groningsche begroot op f 800.

No. 1525

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Januari 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt, de Flines.)

De geldlening verstrekt door de hypotheekbank bij de aankoop van een joods onroerend goed dient bij het rechtsherstel, waarbij de hypothecaire inschrijving wordt geroyeerd, te worden gehandhaafd.

De leningsvoorwaarden in dier voege gewijzigd, dat het verval van het recht van hypotheek niet medebrengt het terstond opeisbaar worden van het gehele restant van de schuld en van het vorderen van extra rente, boeten of kosten.

Verzoek tot vernietiging van de geldlening afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift No. 727/48 van Henri Ernest van de Gumster, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr B. Stoppelsteen, luidende: dat verzoeker door koop en verkoop met daarop gevolgde levering blijkens acte d.d. 10 Februari 1943 verleden voor notaris F. C. M. de Bie te Amsterdam eigenaar is geworden van het perceel Eerste van Swindenstraat No. 55 te Amsterdam;

dat verzoeker in nauw en onverbrekelijk verband met deze aankoop op dezelfde datum van de N.V. Amsterdamse Hypotheekbank te Amsterdam in verbruikleen ontving de som van f 16.000 zulks op de voorwaarden en bepalingen vervat in een acte van dezelfde notaris op dezelfde datum als voornoemd verleden, waarbij verzoeker tot zekerheid voor de nakoming van het bij die acte bepaalde aan de bank een eerste hypotheek verleende op het hem op dien datum in eigendom overgedragen perceel Eerste van Swindenstraat 55 te Amsterdam zonder welk zakelijk recht van hypotheek de geldlening niet zou zijn verstrekt en de aankoop van het perceel niet zou hebben plaats gevonden, welk recht van de 1ste hypotheek sindsdien is gecedeerd aan de N.V. Landelijke Hypotheekbank gevestigd te 's-Gravenhage;

dat blijkens op 13 September 1947 voor de notaris J. C. Stuart te Haarlem verleden acte de N.V. Spruyt van Rietschotens Speciaalzaken gevestigd en kantoor houdende te Amsterdam als de vroegere eigenaresse van bedoeld onroerend goed is hersteld in hare eigendomsrechten op het perceel Eerste van Swindenstraat 55 te Amsterdam;

dat bij die gelegenheid requestrant de nietigheid heeft ingeroepen van het recht van hypotheek en van de schuld van re-

questrant aan de Landelijke Hypotheekbank N.V.;

dat bij gemelde acte het recht van hypotheek op het bedoelde onroerende goed is nietig verklaard, doch niet de geldlening, weshalve door de notaris een procesverbaal van zwarigheden is opgemaakt hetwelk bij Uw Raad is gedeponeerd;

dat het de bedoeling van requestrant is dat te dezer zake door Uw Raad een beslissing worde genomen;

dat requestrant in de eerste plaats moge verwijzen naar het in voormeld procesverbaal gerelateerde en hij daaraan thans nog het navolgende wenst toe te voegen;

dat requestrant het bedoelde onroerende goed willende kopen zich heeft gewend tot J. Schuurman, Sarphatistraat No. 65 te Amsterdam, teneinde zich de benodigde ontbrekende middelen te verschaffen tot het fourneren van de koopsom;

dat de Amsterdamse Hypotheekbank N.V. gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam bereid is gevonden een bedrag van f 16.000 aan requestrant in verbruikleen te verstrekken doch uitsluitend bestemd voor de aankoop van het winkelhuis met drie bovenwoningen, ondergrond, tuin en erf, staande en gelegen te Amsterdam aan de Eerste van Swindenstraat No. 55 met de afspraak dat requestrant op hetzelfde ogenblik dat hij eigenaar van dit onroerend goed zou zijn geworden aan de hypotheekbank zou verlenen het recht van vaste hypotheek op dit perceel voor de hoofdsom en de kosten, alle welke rechtshandelingen, te weten koop en levering van het onroerend goed, geldlening en hypotheekstelling op dezelfde dag voor dezelfde notaris in bijzijn van dezelfde getuigen, terwijl in de hypotheekacte zelfs nog uitdrukkelijk is vermeld, dat de comparant van de Gumster requestrant verklaarde de eigendom van de gemelde onroerende goederen te hebben verkregen blijkens een acte van koop en verkoop houdende kwijting voor de kooppenningen (welke nota bene moesten worden voldaan grotendeels uit de door de hypotheekbank verstrekte middelen) op dienzelfde dag voor notaris de Bie verleden bij afschrifte overgeschreven ten hypotheekkantore te Amsterdam ten zelfde dage;

dat te voren de hypotheekbank zich heeft vergewist van toestand en waarde van het onroerend goed en daarover zelfs een taxatie rapport is uitgebracht;

dat de hypotheekbank ten aanzien van dit perceel een onderzoek bij het hypotheekkantoor heeft ingesteld en voor het geval zij dit niet heeft gedaan, niets haar dit heeft belet, daar zelfs voor een hypotheekbank — en niet alleen voor een koper van Joods goed — het kadaster daartoe gelegenheid bood;

dat toch in de acte van hypotheekstelling een bepaling is opgenomen dat indien herschatting van het verbondene een lager bedrag dan de oorspronkelijke schatting (die voor de eigendomsverkrijging door requestrant plaats vond) de som der lening wordt teruggebracht tot twee-derde van het bedrag dat de hertaxatie aanwijst;

dat de hypotheekbank derhalve voor het aangaan der geldlening en het nemen der hypotheek heeft geweten dat het hier betrof een perceel dat zonder toestemming van de Joodse eigenares door de Niederländische Grundstück Verwaltung is verkocht aan requestrant en zij derhalve willens en wetens het gestelde bedrag ad f 16.000 voor die aankoop heeft ter beschikking gesteld en tot zekerheid voor de terugbetaling het recht van hypotheek op dit perceel heeft geaccepteerd;

dat reeds omdat het recht van hypotheek wordt nietig verklaard, mede de geldlening nietig moet worden verklaard;

dat evenwel de geldlening overigens nietig is als missende een geoorloofde oorzaak, daar hierdoor requestrant in de gelegenheid werd gesteld gestolen goed te kopen;

dat voorts als gesteld het verband tussen de vorengenoemde rechtshandelingen zo nauw is, dat hier moet worden gesproken van een complex van rechtshandelingen welke geheel samenvallen en het niet aangaat een deel daarvan nietig te verklaren en een ander deel buiten beschouwing te laten;

dat de hypotheekbank niet te goeder trouw is geweest in de zin van het Besluit E 100, immers als requestrant geacht wordt te kwader trouw te zijn geweest dit a fortiori geldt voor de hypotheekbank, welke ten aanzien van de geldhandel en de handel in onroerende goederen geacht moet worden bij uitstek geïnformeerd te zijn;

dat in elk geval de gehele rechtshandeling waarvan de geldlening deel uitmaakt is tot stand gekomen op grond van een maatregel van de bezetter te weten der Verordening 154/41;

dat echter in elk geval beroep wordt gedaan op art. 23 van het Besluit E 100 daar de gehele zaak tijdens de bezetting heeft plaats gevonden en zich hier bijzondere omstandigheden voordoen die ingrijpen wettigen;

dat de Amsterdamse Hypotheekbank N.V. hare rechten heeft gecedeerd aan de Landelijke Hypotheekbank N.V. doch niemand meer recht kan overdragen dan hij zelf heeft;

dat subsidiair er termen zijn tot gedeeltelijke nietigverklaring van de geldlening;

Mitsdien het de Raad voor het Rechtsherstel behage bij vonnis te verklaren voor recht dat het gehele complex van rechtshandelingen aangegaan op 10 Februari 1943 betreffende het perceel Eerste van Swindenstraat 55 te Amsterdam is nietig, althans die nietig te verklaren, meer speciaal wat betreft de door requestrant aangegane geldlening, met vaststelling der rechtsgevolgen daarvan.

Gezien het verweerschrift van de Landelijke Hypotheekbank;

Gezien de overige stukken, waaronder een afschrift van het in het inleidend verzoekschrift genoemde procesverbaal van 13 Sep-

tember 1947, verleden voor notaris J. C. Stuart te Haarlem, en het advies van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad;

Gehoord partijen ter zitting van 25 October 1948;

O. dat de Raad het inleidend verzoek aldus opvat, dat gevraagd wordt ingrijpen overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk III 1° E 100 in de rechtsverhouding tussen partijen;

O. dat niet weersproken is, dat de geldlening en de hypotheekverlening is tot stand gekomen op de wijze als in het inleidend verzoekschrift uiteengezet, zodat een en ander als vaststaande kan worden aangenomen;

O. dat uit de gerelateerde gang van zaken niet anders blijkt dan dat het door de Amsterdamse Hypotheekbank verstrekte geld feitelijk gebruikt werd tot betaling van de koopsom (of een gedeelte daarvan) van het perceel en dat het voldaan zijn van de koopsom tegelijkertijd voorwaarde was voor het terleen verstrekken van het bedrag door de hypotheekbank;

O. dat hierdoor echter gemeld gebruik van dat geld nog geen onderdeel van de overeenkomst van geldlening uitmaakt, omdat die overeenkomst voor van de Gumster niet de verplichting inhoud om het geld voor dat doel te gebruiken;

O. dat de overeenkomst van geldlening mitsdien niet heeft een ongeoorloofde oorzaak, en dat dientengevolge niet art. 25, doch art. 23 E 100 ten deze toepasselijk is;

O. dat de Raad niet redelijk acht, dat van de Gumster geheel wordt ontheven van zijn verplichtingen tegenover de Landelijke Hypotheekbank als rechtsopvolgster van de Amsterdamse Hypotheekbank;

O. dat evenwel goede trouw van de Amsterdamse Hypotheekbank bij het verkrijgen van het recht van hypotheek niet kan worden aangenomen en haar rechtsverkrijgster, de Landelijke, daarom het risico van het verval van het recht van hypotheek, dat door de Amsterdamse had kunnen worden voorzien, moet dragen;

O. dat dit slechts anders zou zijn, indien van de Gumster tegenover de Amsterdamse (of de Landelijke) dit risico op zich had genomen, waarvan ten deze echter niet blijkt;

O. dat het verval van het hypotheekrecht derhalve geen grond mag zijn voor het terstond algeheel opeisbaar worden van het gehele restant van de geleende som en voor het vorderen van extra rente, boeten of kosten;

O. dat van de Gumster tevens de gelegenheid moet hebben een thans in de betaling van rente en aflossing eventueel in verband met de onzekerheden van het rechtsherstel ontstane achterstand binnen een redelijke termijn aan te zuiveren, en wel tot uiterlijk 1 September 1949, zonder dat deze achterstand gedurende die termijn aan de Landelijke recht kan geven op algehele aflossing, of op het vorderen van extra rente, boete of kosten;

Rechtdoende:

Wijzigt de tussen partijen bestaande rechtsverhouding als volgt;

Bepaalt, dat het verval van voormeld recht van hypotheek geen grond kan zijn voor het terstond opeisbaar worden van het gehele restant van de schuld, terzake waarvan dat recht van hypotheek is gegeven, en voor het vorderen van extra rente, boeten of kosten. Bepaalt, dat een thans eventueel bestaande achterstand in de betaling van rente en aflossing op voormelde schuld door van de Gumster zal kunnen worden aangezuiverd tot uiterlijk 1 September 1949, zonder dat deze achterstand gedurende die termijn aan de Landelijke recht kan geven op algehele aflossing, of op het vorderen van extra rente, boeten of kosten.

Wijst het verzoek voor het overige af.

Compenseert de proceskosten in dier voege, dat iedere partij de hare zal dragen.

No. 1526

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Jan. 1949. (Mrs Prof Wiarda, O. Schreuder en v. Zeggelen.)

Verzoeker qq. heeft aan het N.B.I. verzocht betaling van de door het N.B.I. ontvangen koopprijs van door het Rijksbureau voor Rubber verkochte goederen, die oorspronkelijk aan verzoeker qq. hebben toebehoord.

Deze goederen behoren tot de goederen omschreven in art. 2 van het besluit H 133 en zijn derhalve in eigendom op de Staat overgegaan.

Alle geschillen te dezer zake worden beslist door een nader aan te wijzen orgaan.

Beslissing van het N.B.I. waarbij uitbetaling is geweigerd bevestigd.

(Wet van 24 April 1947 [H 133] artt. 2, 3, 4 en 5.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een beroepschrift van Mr W. F. A. Baron van Haersolte in zijn hoedanigheid van curator in het faillissement van de te Amsterdam gevestigde Vennootschap onder de firma Rubberfabriek „Overman-Vogt & Schilder" tegen een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, hem ter kennis gebracht bij schrijven van 17 December 1947, alsmede het antwoord van het Ned. Beheersinstituut op dit beroepschrift;

Gehoord verzoeker, de door hem voorgebrachte getuigen, alsmede namens het Ned. Beheersinstituut Mr van Metzach;

O. dat verzoekers curanda in 1944 eigenares was van 12000 k.g. roet, 2000 k.g. Buna rubber en 800 k.g. magnesium carbinaat, welke goederen eind 1944, of begin 1945 uit haar fabriek zijn weggevoerd door het Duitse leger in de richting Duitsland en in

1945 na de bevrijding zijn aangetroffen in Delfzijl, althans in de provincie Groningen;

dat deze goederen vervolgens zijn toevertrouwd ter verdere behandeling aan het Rijksbureau voor rubber, dat deze heeft verkocht aan een of meer rubberfabrieken en de opbrengst, zijnde f 10.590,90, heeft verantwoord aan het Ned. Beheersinstituut;

O. dat verzoeker voor zijn curanda op bovengenoemd bedrag aanspraak meent te kunnen maken en het Ned. Beheersinstituut verzocht heeft, hem dit te doen toekomen, doch het Ned. Beheersinstituut bij de beslissing, waarvan beroep, geweigerd heeft aan dit verzoek te voldoen, en zich op het standpunt heeft gesteld, dat het dit bedrag onder zich had voor en derhalve heeft te verantwoorden aan het Bureau Oorlogsbuit;

O. dat verzoeker thans aan den Raad verzoekt deze beslissing van het Ned. Beheersinstituut te vernietigen en te verstaan, dat het Ned. Beheersinstituut gehouden is tot betaling van genoemd bedrag aan verzoeker q.q. en het Ned. Beheersinstituut tot de betaling daarvan te veroordelen, terwijl het Ned. Beheersinstituut heeft geconcludeerd, dat de Raad zich onbevoegd zal verklaren van het verzoek kennis te nemen, althans verzoeker niet ontvankelijk zal verklaren, althans het beroep zal afwijzen;

O. dat verzoeker tot ondersteuning van zijn mening, dat meergenoemd bedrag aan zijn curanda toekomt heeft aangevoerd, dat, nadat gemelde goederen waren toevertrouwd aan het Rijksbureau voor rubber, hij met een ambtenaar van dat bureau een regeling heeft getroffen, hierop neerkomende, dat dit bureau deze goederen niet als oorlogsbuit zou behandelen, aan zijn curanda opgave zou doen van de fabrieken, aan welke het die goederen zou verkopen, alsmede van de prijzen, welke daarbij zouden gelden, waarna zijn curanda die goederen aan deze fabrieken zou factureren en de koopprijs in ontvangst zou nemen;

O. dat verzoeker uit de totstandkoming van deze door het Ned. Beheersinstituut overigens betwiste regeling — welke door het Rijksbureau, dat de door de kopers verschuldigde koopprijzen heeft doen betalen, of na deze zelf ontvangen te hebben, heeft verantwoord aan het Ned. Beheersinstituut, niet zou zijn nagekomen — afleidt, dat zijn curanda vóór het in werking treden van de Wet van 24 April 1947 H 133, houdende voorziening onder den vijand aangetroffen goederen, in de zin van art. 3 van deze Wet als oorspronkelijk rechthebbende de feitelijke heerschappij over die goederen heeft herkregen, en mitsdien volgens dit artikel van rechtswege in haar recht is hersteld, — een standpunt, dat blijkens een in afschrift in het geding gebracht schrijven van 2 Juli 1947 van het Bureau Oorlogsbuit aan verzoeker, door deze instantie niet wordt gedeeld;

O. dat tussen partijen niet in geschil is, dat de onderhavige goederen behoorden tot de goederen, waarop betrekking heeft de Wet van 24 April 1947, houdende voorzieningen onder den vijand aangetroffen goederen;

O. dat volgens deze wet de onder de daarbij getroffen regeling vallende goederen op het tijdstip van de in bezitneming door de Nederlandse Strijdkrachten c.q. na de bevrijding van het gebied, waarop die goederen zich bevonden, c.q. na de overdracht van de Geallieerden aan de Nederlandse Instanties, van rechtswege in eigendom op den Staat zijn overgegaan (art. 2);

dat hiervan slechts zijn uitgezonderd de goederen, welke reeds voor de in werking treding der wet wederom waren gebracht onder de feitelijke heerschappij van de oorspronkelijk rechthebbenden, welke hierdoor onder bepaalde voorwaarden van rechtswege in hun recht worden hersteld (art. 3);

dat de Minister van Financiën met betrekking tot andere goederen eveneens aan de oorspronkelijk rechthebbenden rechtsherstel kan verlenen (art. 4);

dat alle geschillen terzake van de uitvoering der Wet in hoogste instantie worden beslist door een door de Kroon nader aan te wijzen orgaan (art. 5);

O. ten opzichte van de bevoegdheid van den Raad (Afdeling Rechtspraak) kennis te nemen van het beroep tegen de beslissing van het Ned. Beheersinstituut, waarbij dit weigerde de opbrengst der meergenoemde goederen aan verzoeker af te staan, dat op zichzelf van deze beslissing, zoals in het algemeen van de beslissingen van het Ned. Beheersinstituut beroep bij de Afdeling Rechtspraak open staat en deze dus bevoegd is, hiervan kennis te nemen;

O. echter, dat de vraag, of verzoekers curanda gerechtigd is tot de opbrengst van deze goederen, van de toepasselijkheid van art. 3 van bovenvermelde wet ten opzichte van die goederen afhankelijk is, vraag, waaromtrent tussen verzoeker enerzijds en het Bureau Oorlogsbuit, alsmede het Ned. Beheersinstituut anderszijds verschil van mening bestaat;

O. dat de Raad in de beoordeling van deze vraag niet kan treden, daar hij hiermede zou beslissen een geschil dat volgens art. 5 van de Wet H 133 uitsluitend door het daar bedoelde orgaan tot beslissing kan worden gebracht;

O. dat, zolang zodanige beslissing niet is genomen de aanspraken van verzoekers curanda op de opbrengst dier goederen niet vaststaat, zodat het Ned. Beheersinstituut aan hetwelk die opbrengst werd overgemaakt voorlopig terecht heeft geweigerd deze aan verzoeker af te staan;

O. dat het beroep dus moet worden afgewezen;

Verklaart het beroep ongegrond;

Bevestigt de beslissing, waarvan beroep.

---

7 Sept. 1949 (afl. 20) No. 1527—1534

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1527

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Januari 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuisen, Polderman).

Verwalter heeft aan de Rijnsche Handelsbank (gerequestreerde) in December 1944 opdracht gegeven om f 80.000 uit het tegoed van verzoekster over te maken naar de Commerzbank te Uelzen en deze opdracht is uitgevoerd.

Overschrijving vernietigd en verzoekster's saldo bij gerequestreerde met f 80.000 verhoogd.

Verweer van gerequestreerde dat zij de overschrijving niet heeft kunnen beletten verworpen i.v.m. het feit, dat gerequestreerde als Duitse bankinstelling een instrument was van de bezetter tot beroving en haar positie niet te vergelijken is met die van een bona fide Nederlandse bank.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 27 Mei 1940 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van de N.V. Tricotagefabrieken v/h Frans Beeren en Zonen, gevestigd te Weert, gemachtigde Mr G. A. Fijn van Draat, advocaat en procureur te s'-Gravenhage;

Gezien het verweerschrift van de gerequestreerde in deze zaak, de te Amsterdam gevestigde N.V. Rijnsche Handelsbank, ingediend door hare door het Nederlands Beheersinstituut benoemde bestuurders, den heer J. P. van Kats en Mr J. Lubbers;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 13 December 1948;

O. dat de ten processe vaststaande feiten, waarop de onderhavige vordering is gegrond, de navolgende zijn:

Tijdens de bezetting, op 5 Maart 1942, is over het bedrijf van requestrante als beheerder of Verwalter aangesteld de Duitscher Ludwig Mohr, wiens tegenwoordige verblijfplaats onbekend is.

Deze onder beheer stelling is geschied ingevolge verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 4 Juli 1940, Verordeningenblad N. 33 betreffende het verbeurd verklaren van vermogens, welke verordening is geplaatst op Lijst A, bedoeld in art. 16 E 93.

Vóór deze onder beheer stelling waren de bankrelaties van requestrante de Amsterdamsche Bank (kantoor Helmond) en de Twentsche Bank, doch Mohr heeft een rekening ten name van requestrante doen openen bij gerequestreerde.

Deze rekening wees op 15 December 1944 een tegoed aan van meer dan f 80.000 en op dien datum heeft Mohr aan gerequestreerde — haar bijkantoor te 's-Gravenhage — opdracht gegeven, om ten laste van requestrante's rekening een bedrag van f 80.000 over te schrijven ten gunste van zijn (Mohr's) rekening bij het kantoor der Commerzbank te Uelzen bij Bremen, welke opdracht door gerequestreerde door bemiddeling van de Nederlandse Bank is uitgevoerd.

Weliswaar is ten processe niet komen vast te staan, of deze overschrijving is geschied ten gunste van een privé-rekening van Mohr bij de Commerzbank of ten gunste van zijn rekening q.q. requestrante, doch dit is voor de beslissing van deze zaak van geen belang;

O. dat requestrante op grond van deze feiten verzoekt, dat worde nietig verklaard:

1e. de benoeming van Mohr tot Verwalter;

2e. de overschrijving op of omstreeks 15 December 1944 van het bedrag van f 80.000 uit het tegoed van requestrante bij gerequestreerde (Rijnsche Handelsbank) naar de rekening van Mohr bij de Commerzbank;

O. dat in beginsel het sub 1e gedane verzoek tot vernietiging der gewraakte benoeming, welke is gedaan op grond van een verordening, die geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, wel gerechtvaardigd is, doch de Raad zodanig ingrijpen van zeer algemene strekking, waarvan de consequenties niet te overzien zijn, onredelijk acht;

dat de Raad als regel beter doet zich te beperken tot de vernietiging van concrete rechtshandelingen van de vele door de Duitsers benoemde Verwalters, zeker in een geval als het onderhavige, waar het beoogde doel ten volle wordt bereikt door de sub 2e gevraagde vernietiging der gewraakte overschrijving;

O. dat dit sub 2e gedane verzoek voor toewijzing vatbaar is;

dat aan deze overschrijving geen enkel zakelijk belang van requestrante ten grondslag ligt — met name niet door gerequestreerde is gesteld noch iets ervan is gebleken, dat de overboeking heeft gediend tot betaling ener bedrijfsschuld — daarentegen deze overboeking, gezien de datum en het bedrag, kennelijk enkel ten doel heeft gehad een belangrijk deel van het geldvermogen van het onder „Verwaltung" gestelde bedrijf naar Duitsland in veiligheid te brengen;

dat de vernietiging dezer overschrijving ten gevolge heeft, dat het saldo van requestrante's rekening bij gerequestreerde met voormeld bedrag van f 80.000 (en bankrente) wordt verhoogd, ongeacht welk verhaal gerequestreerde kan vinden bij de Commerzbank;

dat weliswaar gerequestreerde zich erop beroept, dat zij de gewraakte overschrijving naar Duitsland in December 1944 niet heeft kunnen beletten, doch dit verweer gerequestreerde niet baat, omdat zij, een in wezen Duitse bankinstelling en een der instrumenten in handen van den Duitsen bezetter om de systematische roof van Nederlandse eigendommen door te voeren, handelingen als waartegen hier wordt opgekomen uiteraard in genen dele heeft willen beletten en

haar positie ten deze nu eenmaal een geheel andere is dan die van een bona fide Nederlandse instelling, die door Duitse maatregelen of rechtstreekse dwang in een dwangpositie is komen te verkeren;

dat zeer wel mogelijk is, hetgeen gerequestreerde met nadruk heeft betoogd, dat Mohr langs andere weg, door middel van een Nederlandse bankinstelling of postgiro of anderszins, zijn doel evenzeer had kunnen bereiken, doch elke Verwalter, collaborateur of soortgelijke een verweer in dien geest kan voeren — en inderdaad vaak voert —, dat zonder zijn medewerking de Duitsers hun opzet, de systematische roof van het Nederlands bezit, niettemin zeer zeker zouden hebben doorgevoerd;

dat dergelijke supposities den betrokkene echter zonder meer niet disculperen en de Raad slechts ermede te maken heeft, wat in concreto is gebeurd en welke rol de aangesprokene daarbij gespeeld heeft;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overschrijving op of omstreeks 15 December 1944, in opdracht van L. Mohr voornoemd, van het bedrag van f 80.000 uit het tegoed van requestrante bij de gerequestreerde, de Rijnsche Handelsbank, naar de Commerzbank te Uelzen bij Bremen.

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante begroot op f 75.

No. 1528

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Nov. 1948. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Scholtens.)

De Raad heeft zich onbevoegd verklaard kennis te nemen van een verzoek tot rechtsherstel ten aanzien van een sleepboot, behorende tot de goederen, genoemd in art. 2 lid 1 van de Wet Voorzieningen onder de vijand aangetroffen goederen (H 133).

Op deze goederen vindt hoofdstuk III E 100 geen toepassing.

(Wet Voorzieningen onder de vijand aangetroffen goederen [H 133] art. 2.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 743/46 van J. Eerkens, gedomicilieerd te Groningen, gemachtigde Mr R. A. Vos te Groningen, luidende:

dat de verzoeker bij de aanvang der Duitse bezetting in Nederland eigenaar was van de motorsleepboot, genaamd „Piet", voorzien van een 70 P.K. Deutz-motor, ± 13 M lang, ± 3 M breed;

dat in of omstreeks de maand Augustus 1940 de scheepsbouwkundige Tobias van Streun te Groningen, die — lid der N.S.B. zijnde — als makelaar in schepen diverse schepen opkocht voor Duitse Instanties en daarbij voorzien was van Duitse papieren, inhoudende, dat indien niet vrijwillig verkocht werd, tot vordering van de boot zou worden overgegaan, met den verzoeker in contact is getreden, teneinde de bedoelde sleepboot aan te kopen;

dat de verzoeker niet bereid was in der minne deze sleepboot, waarmede hij de kost moest verdienen, te verkopen, maar de heer van Streun alstoen den verzoeker heeft gedreigd, dat — als de verzoeker de boot niet zou verkopen — vordering van het schip niet zou zijn te voorkomen, omdat van Streun de boot als zodanig aan de Duitse Autoriteiten zou melden, waarna het schip ten behoeve van de Kriegsmarine zou worden gevorderd, in welk geval de verzoeker de waarde van het schip niet, of niet ten volle, zou ontvangen;

dat het van algemene bekendheid was, dat van Streun zich onledig hield met het opkopen van schepen voor de Duitse Kriegsmarine, en het reeds meermalen was voorgekomen, dat hij, vergezeld van Duitse Autoriteiten en vorderingspapieren, medewerkte aan het vorderen van schepen, zodat de verzoeker wist, dat de geuite bedreiging inderdaad ten uitvoer gelegd zou worden;

dat de verzoeker onder deze pressie, tegen zijn zin, in een verkoop heeft toegestemd, teneinde groter nadeel te voorkomen;

dat daarbij bleek, dat van Streun optrad als lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Maatschappij N.V., die — gelijk bekend was — in die dagen op grote schaal schepen opkocht, teneinde ze na diverse verbouwingen aan de Kriegsmarine door te leveren;

dat onder alle voormelde omstandigheden de verzoeker in of omstreeks Augustus 1940 voornoemde sleepboot heeft verkocht aan Tobias van Streun, wonende te Groningen aan het Lopende Diep no. 18, thans geïnterneerd en onder beheer gesteld van het Nederlandse Beheersinstituut te Groningen, in zijn hoedanigheid van mondelinge lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Mij N.V. te Amsterdam voor een koopsom van f 13.000;

dat zich hier een geval voordoet, waarbij tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa rechtsbetrekkingen tot stand zijn gekomen of gewijzigd, welke rechtsbetrekking bestond tussen personen, waarvan tenminste één ingezetene van het Koninkrijk is, terwijl deze rechtsbetrekkingen tot voorwerp hebben een zaak, die zich binnen het Koninkrijk bevond en bevindt, terwijl — gelijk uit al het vorenstaande blijkt — het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

dat — gelijk uit het vorenstaande reeds is gebleken — de hierbovenomschreven rechtsbetrekking — voortvloeiende uit de hierbovenomschreven koop- en verkoopovereenkomst tussen de verzoeker en To-

bias van Streun voornoemd — tot stand is gekomen, gewijzigd en/of teniet is gegaan door of tengevolge van handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht, onder drang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege den vijand, althans van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, of met meer macht bekleed, dan hun vóór de vijandelijke bezetting in Europa toekwam, zodat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

dat immers — indien van Streun, die door den vijand voorzien was van volmachten en opdrachten, en die bij zijn werkzaamheden zich van de Duitse Autoriteiten bediende, geen onbehoorlijke pressie als bovenbedoeld op de verzoeker had uitgeoefend, de verzoeker niet zou hebben toegestemd in de bedoelde verkoop van zijn schip;

dat de verzoeker derhalve recht en belang heeft, dat de bedoelde koop- en verkoopovereenkomst worde nietig verklaard;

dat de verzoeker, voor wat betreft de gevolgen van zulk een nietigverklaring nog wil opmerken, dat de verkoop voor de verzoeker kosten heeft meegebracht, o.a. bestaande in een bedrag van f 2000 aan provisie, alsmede dat de boot op het ogenblik in veel mindere staat is, dan zoals zij door de verzoeker aan de A.D.M. werd geleverd;

Redenen waarom de verzoeker zich tot Uwen Raad wendt met het eerbiedig verzoek nietig te willen verklaren de vorenomschreven koop- en verkoopovereenkomst tussen den verzoeker en Tobias van Streun, als mondelinge lasthebber van de Amsterdamse Droogdok-Maatschappij N.V. te Amsterdam gesloten, en de zakelijke gevolgen dezer nietigverklaring te willen vaststellen en bepalen, alsmede te willen gelasten, dat de bedoelde boot aan den verzoeker worde af- en overgegeven onder de voorwaarden als door Uw Raad billijk en redelijk zullen worden geoordeeld, en in het algemeen die regelingen te willen gelasten en die uitspraken te willen doen, met betrekking tot dit geval, die Uw Raad redelijk, billijk en nodig zal achten, kosten rechtens.

Gezien de verweerschriften van de N.V. Amsterdamse Droogdok-Maatschappij, gemachtigde Mr A. W. Gerritzen, en van de Staat der Nederlanden, gemachtigden Jhr Mr G. W. van der Does te 's-Gravenhage e.a.;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat het in het inleidend verzoekschrift genoemde schip „Piet" behoort tot de goederen genoemd in art. 2 lid 1 onder a, b en c van de „Wet voorzieningen onder de vijand aangetroffen goederen" (H. 133);

O. dat het 2e lid van art. 2 van die wet bepaalt, dat het bepaalde in hoofdstuk III van het Besluit Herstel Rechtsverkeer geen toepassing vindt ten aanzien van voormelde goederen;

O. dat op grond van deze bepaling de Raad niet bevoegd is kennis te nemen van het verzoek van requestrant, voorzover strekkend tot terugverkrijging van het schip, daar toch in de wet H. 133 een bijzondere regeling wordt gegeven voor de teruggave van die goederen door den Staat, en de voorwaarden, waarop die teruggave behoort te geschieden, terwijl in art. 5 wordt bepaald, dat geschillen terzake van de uitvoering dier wet uitsluitend worden beslist door een nader door de Koningin aan te wijzen orgaan;

O. dat requestrant heeft betoogd, dat de bepalingen der wet H 133 geen beletsel zijn voor toewijzing van de subsidiaire vorderingen van requestrant, zoals hij die tijdens het verhoor heeft geformuleerd en die het karakter hebben van vorderingen tot schadevergoeding voor het geval dat het schip niet kan worden teruggegeven;

O. dat deze subsidiaire vorderingen, ook al zou de uitlegging, die requestrant aan de wet H 133 wil geven, juist zijn, dan toch slechts beoordeeld kunnen worden, nadat op de wijze als in de wet H 133 is voorgeschreven, is komen vast te staan of het schip aan requestrant zal worden teruggegeven, en, zo ja, onder welke voorwaarden;

O. dat derhalve de Raad termen aanwezig acht zich zijn oordeel, ook wat betreft zijn bevoegdheid, voor te behouden ten aanzien van de subsidiaire vorderingen van verzoeker en de behandeling daarvan aan te houden totdat over de teruggave van het schip zal zijn beslist;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het verzoek voorzover strekkende tot terugverkrijging van het schip.

Houdt de behandeling van het verzoek voor het overige aan, totdat over de teruggave van het schip door de bevoegde instantie zal zijn beslist.

No. 1529

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Febr. 1949. (Mrs Boll, v. d. Loos en Worst).

Het N.B.I. heeft een beschikking, ingevolge waarvan een bedrag van f 22.000, behorende tot het vermogen van verzoeker, was vrijgegeven, ingetrokken.

Het N.B.I. heeft bij de eerste beschikking niet geweten, dat het guldensbedrag op rekening van Marx en ten behoeve van verzoeker is ontstaan door overboekingen, ten gevolge waarvan het markensaldo van de Nederlandse Bank is verhoogd, zodat toepassing van de Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied (H 251) gerechtvaardigd is en er voor het N.B.I. geen aanleiding bestaat ontheffing van de bepalingen ex E 133 te verlenen. Van détour-

nement de pouvoir kan dan ook geen sprake zijn.

Het hoger beroep gericht tegen de intrekking van de ten onrechte verleende ontheffing verworpen en de beschikking a quo bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34, 37 lid 5, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Ludwig Henry Pink, wonende te Hawthorn E 2, Victoria (Australië), gemachtigde Mr Gerda Veth, advocate te Amsterdam, ingekomen ter griffie van den Raad op 4 Mei 1948, alsmede een verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, ingekomen ter griffie van den Raad op 26 November 1948;

Gehoord partijen, waarbij verzoeker is vertegenwoordigd door zijn gemachtigde en het Beheersinstituut door Mr H. M. Smits;

O. dat verzoeker tijdig in hoger beroep is gekomen van een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 25 Maart 1948;

dat bij deze beschikking, waarvan een afschrift aan den Raad is overgelegd, werd ingetrokken een beschikking van het Beheersinstituut van 30 Januari 1947;

dat bij laatstgenoemde beschikking verzoeker werd vrijgesteld van de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen met betrekking tot een bedrag van ongeveer f 22.000, behorende tot het vermogen van verzoeker en zich bevindend onder berusting van J P. J. A. B. Marx te Amsterdam;

dat deze vrijstelling derhalve is ingetrokken bij voormelde beschikking van 25 Maart 1948;

O. dat verzoeker zich door deze intrekking gegriefd acht en aanvoert, dat geen wijziging is gekomen in de omstandigheden, welke bepalen of verzoeker al dan niet als vijand is te beschouwen, doch dat het Beheersinstituut ten deze kennelijk optreedt op verzoek van de Nederlandsche Bank, die het blijkens de gevoerde correspondentie zou betreuren, dat de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied niet op het gemelde bedrag van toepassing is, welk optreden van het Beheersinstituut volgens verzoeker een „détournement de pouvoir" zou zijn;

O. dat uit art. 37, lid 5 van het Besluit Vijandelijk Vermogen volgt, dat het Beheersinstituut gerechtigd is een verleende vrijstelling te allen tijde in te trekken;

O. dat de grond voor zodanige intrekking geenszins uitsluitend gelegen behoeft te zijn in een veranderde waardering van den persoon, ten behoeve van wien de vrijstelling verleend is;

O. dat het Beheersinstituut aannemelijk heeft gemaakt, dat het bij het verlenen van de beschikking van 30 Januari 1947 de herkomst van het bedrag van ongeveer f 22.000 niet geweten heeft;

O. dat thans tussen partijen vaststaat:

dat verzoeker die de Oostenrijkse nationaliteit bezat en van Joodsen bloede is, in Januari 1939 zijn geboorteland heeft verlaten en naar Australië is geëmigreerd, alwaar hij in 1944 is genaturaliseerd;

dat de Creditanstalt-Bankverein te Wenen in opdracht van Edith en Elfriede Prandstetter, beiden van Oostenrijkse nationaliteit, wonende te Weenen, op 22 April 1942 aan de Amsterdamsche Bank N.V. te Amsterdam verzocht f 11.303,70 ten laste harer rekening bij deze N.V. te vergoeden aan de Amsterdamsche Goederenbank N.V. te Amsterdam ten gunste van den Heer J. P. J. A. B. Marx te Amsterdam, aan welk verzoek op 30 April 1942 werd voldaan;

dat de Creditanstalt-Bankverein te Weenen in opdracht van Dr Otto Reich-Rohrwig, van Oostenrijkse nationaliteit, wonende te Weenen, op 13 October 1942 aan de Handelmaatschappij H. Albert de Bary & Co. N.V. te Amsterdam verzocht f 11.865,11 ten laste harer rekening bij deze N.V. te vergoeden aan de Amsterdamsche Goederenbank N.V. te Amsterdam ten gunste van den Heer J. P. J. A. B. Marx te Amsterdam, aan welk verzoek op 19 October 1942 werd voldaan;

dat de rekeningen van de Creditanstalt-Bankverein bij de Amsterdamsche Bank N.V. en bij de Handelmaatschappij H. Albert de Bary & Co werden gealimenteerd door overmaking van Rijksmarken in een tijdvak, dat de deviezengrens was opgeheven;

O. dat het resultaat van de overmaking van genoemde bedragen derhalve geweest is, dat een saldo in guldens ten behoeve van den Heer J. P. J. A. B. Marx is ontstaan en daartegenover de vordering van de Nederlandsche Bank N.V. op de Deutsche Reichsbank met een overeenkomstig bedrag in Rijksmarken is verhoogd;

O. dat de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied tezamen met het Besluit Vijandelijk Vermogen een sluitend geheel vormt om een zodanig voor Nederland nadelig resultaat teniet te doen;

O. dat, indien zich een geval als het onderhavige voordoet, er voor het Nederlandse Beheersinstituut geen aanleiding bestaat ontheffing van de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen te verlenen;

O. dat, nu het Beheersinstituut door onbekendheid met de ware toedracht van zaken deze ontheffing toch verleend heeft, het begrijpelijk is, dat het de vrijstelling heeft ingetrokken toen duidelijk geworden was op welke wijze het saldo was ontstaan;

O. dat er naar het oordeel van den Raad dan ook geen sprake van is, dat het Beheersinstituut zich schuldig gemaakt heeft aan „détournement de pouvoir";

O. dat het Beheersinstituut in zijn verweerschrift nog heeft betoogd, dat ingevolge de werking van het Besluit A 6 het in ontvangst nemen van het bedrag door den Heer Marx een nietige rechtshandeling was, zodat het bedrag van ruim f 22.000 niet tot het vermogen van verzoeker is gaan behoren, maar eigendom is gebleven van de

vijandelijke onderdanen Prandstetter en Reich von Rohrwig en derhalve door de werking van het Besluit E 133 in eigendom is overgegaan op den Staat, zodat de beschikking van het Beheersinstituut van 30 Januari 1947 zinledig is geweest, daar verzoeker geen vermogen in Nederland had;

O. te dien aanzien, dat de vraag rijst of het juist is van den eigendom van bepaalde bedragen te spreken, daar hier immers over en weer slechts vorderingen zijn ontstaan, doch de Raad van oordeel is, dat hij zich in deze vraag niet behoeft te verdiepen, daar de intrekking van de oorspronkelijke beschikking van het Beheersinstituut op de eerder aangevoerde gronden reeds voldoende gemotiveerd is;

dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 25 Maart 1948;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding tot de uitspraak begroot op f 50.

No. 1530

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 18 October 1948.
(Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Baron van Haersolte.)

Het N.B.I. heeft een vordering ingediend tegen het onder beheer staand vermogen van Brands niet erkend. Tijdens de behandeling van het hoger beroep is het beheer geëindigd.

Het hoger beroep tegen een beslissing van het N.B.I. beschouwd als een verzoek gericht tot Brands, die zelf verweer had gevoerd en bij de mondelinge behandeling was verschenen. Het verzoekschrift verder aangevuld. De Raad stelt vast, dat Brands tot schadevergoeding tegenover verzoeker verplicht is en veroordeelt Brands tot betaling van f 6000.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 25, 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg., 127.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van:

1. Leon Trompetter, corsettenfabrikant, wonende te Amstelveen; 2. Mr A. H. Oldeboom, wonende te Amsterdam, in haar hoedanigheid van beheerster over Karl Wilhelm Feise, zonder bekende woonplaats (gemachtigde van beide verzoekers Mr L. Vorstman);

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequestreerde J. W. J. Brands;

Gelet op de mondelinge behandeling op 20 en 27 September 1948;

O. dat verzoekers in hoofdzaak hebben gesteld:

dat de te Amsterdam gevestigde handelszaak en fabriek van Corsetten van verzoeker sub 1 (Trompetter) in 1941 als Joods bedrijf door den bezetter is gesteld onder beheer van den Duitser Karl Wilhelm Feise, die dit bedrijf heeft overgenomen en vanaf 16 Augustus 1941 heeft voortgezet;

dat Trompetter na de bevrijding in zijn rechten ten aanzien van deze handelszaak is hersteld;

dat Feise als bedrijfsleider gerequestreerde Brands heeft aangesteld, die, nadat Feise na de zogenaamde Dolle Dinsdag was vertrokken alle macht over het bedrijf uitoefende;

dat Brands omstreeks 6 April 1945 ten behoeve van zichzelf f 6000 uit de kas van voornoemd bedrijf heeft genomen als een door hem gepretendeerde extra vergoeding voor zijn arbeid in 1942, 1943 en 1944, bewerende hiertoe gerechtigd te zijn, ingevolge afspraak met Feise;

dat voorts Trompetter, na de leiding van het bedrijf weder in handen te hebben genomen, een kastekort van f 946,01 heeft geconstateerd, waarvoor Brands aansprakelijk is;

dat Brands weigert genoemde bedragen van f 6000 en f 946,01 in der minne aan Trompetter te voldoen;

dat verzoekster sub 2 bereid is subsidiair de betreffende vorderingen tegen Brands in te stellen, voorzover zij aan Feise mochten toekomen;

dat Brands in 1946 politiek is gedetineerd en zijn vermogen onder beheer is gesteld;

dat het Nederlands Beheersinstituut geweigerd heeft de vorderingen op Brands als boven omschreven te erkennen;

dat verzoekers van deze beslissing van het Nederlands Beheersinstituut in beroep komen;

dat Brands zich heeft schuldig gemaakt aan onrechtmatige daad en de daaruit ontstane schade aan Trompetter c.q. aan verzoekster sub 2 q.q. moet vergoeden;

dat verzoekers subsidiair stellen, dat door genoemde onttrekkingen van gelden een rechtsbetrekking is ontstaan, die voor vernietiging vatbaar is, daar Brands eigenaar c.q. bezitter van de gelden is geworden;

dat voorgeval Brands de door hem beweerde afspraak met Feise mocht bewijzen, verzoekers vernietiging daarvan vragen;

Op welke gronden zij den Raad hebben verzocht:

1. te vernietigen de weigering van het Nederlands Beheersinstituut tot erkenning der voornoemde schulden van Brands en te verklaren, dat Brands terzake als boven omschreven schuldig is f 6000 en f 946,41.

2. te verklaren, dat Brands deze gelden schuldig is aan Trompetter, subsidiair aan verzoekster sub 2 q.q.

3. voorzover nodig te vernietigen de hiervoor genoemde rechtsbetrekkingen, met veroordeling van Brands tot terugbetaling der sub 1 genoemde bedragen;

O. vooreerst, dat nu Brands niet meer onder beheer staat, verzoekers geen belang hebben bij hun verzoek voorzover dit een

beroep tegen een beslissing van het Nederlands Beheersinstituut inhoudt, doch hun verzoek moet worden beschouwd als gericht tegen Brands, die trouwens voor zich verweer heeft gevoerd en in persoon bij de mondelinge behandeling is verschenen;

O. voorts, dat verzoekers bij de mondelinge behandeling het verzoekschrift aldus hebben aangevuld en verduidelijkt dat nog verzocht wordt vernietiging van de overeenkomst met Feise, waarop Brands zich beroept ter rechtvaardiging van zijn opname uit de kas van f 6000;

O. dat de Raad, mede gelet op deze aanvulling, het verzoek aldus opvat, dat primair wordt ingesteld een vordering tot schadevergoeding door Brands aan Trompetter terzake van het onrechtmatig onttrekken van gelden door Brands aan de zaak, tijdens de bezetting, met andere woorden, dat de Raad de inhoud bepale van een rechtsbetrekking als bedoeld in art. 23 lid 1 van het Besluit E 100, waarvan de inhoud onbepaald is, in dier voege, dat de Raad de op Brands rustende schadevergoedingsplicht vaststelle, subsidiair wat het bedrag van f 6000 betreft, dat indien mocht komen vast te staan, dat Brands dit geld heeft opgenomen op grond van een door hem met Feise getroffen overeenkomst, deze overeenkomst worde vernietigd;

O. ten aanzien van het bedrag van f 6000:

dat Brands erkennende dit bedrag ten eigen behoeve uit de kas der handelszaak te hebben opgenomen, zich beroept op een afspraak met Feise, krachtens welke hij tot deze opname gerechtigd zou zijn, in afwachting van de definitieve vaststelling van zijn salaris;

dat hij echter in gebreke is gebleven de juistheid aan te tonen van deze bewering, die reeds hierom niet geloofwaardig voorkomt, nu Brands volgens eigen erkentenis over 1942, 1943 en 1944 een inkomen uit de zaak heeft genoten van respectievelijk f 4000, f 6043 en f 6856, terwijl hij vóór de bezetting slechts f 25 per week verdiende;

dat uit hetgeen Brands verder over de wijze, waarop deze opnemingen zijn geschied mededeelt, verdere aanwijzingen voor de onwaarheid van zijn bewering zijn te putten;

dat hij immers zegt in de jaren 1943 tot 1945 meermalen bedragen uit de kas te hebben opgenomen tot een totaal van f 6000 (N.B. zonder dat deze opnamen ooit geboekt zijn) en verklaart op 6 April 1945 dit bedrag niet uit de kas te hebben genomen, doch den boekhouder opdracht te hebben gegeven dit bedrag als verzamelpost in uitgaaf te boeken;

dat deze bewering weerlegd wordt door de verklaring van den boekhouder Doets, als getuige, dat Brands niet in de loop der jaren bedragen tot een totaal van f 6000 doch op 6 April 1945 inderdaad f 6000 in privé heeft opgenomen, welk bedrag hij heeft ingehouden op van debiteuren geïnde vorderingen;

dat de verklaring van den getuige Doets over het tijdstip der opname bevestigd wordt door een door verzoekers overgelegd afschrift der rekening van Brands over 1945;

dat de Raad op grond van het voorgaande voldoende bewijs geleverd acht van het feit, dat Brands zonder daartoe gerechtigd te zijn, op 6 April 1945, derhalve in het zich der bevrijding f 6000 ten eigen bate uit de kas der handelszaak heeft opgenomen, hetgeen oplevert een onrechtmatige daad tegenover den rechtmatigen eigenaar der zaak Trompetter;

dat Brands de uit deze hoofde door Trompetter geleden schade ten bedrage van f 6000 aan hem zal hebben te vergoeden;

O. trouwens ten allen overvloede, dat ook al ware de beweerde afspraak met Feise gemaakt, de Raad alleszins termen aanwezig zou achten deze met den Verwalter van Trompetter gemaakte afspraak nietig te verklaren en Brands als gevolg daarvan tot terugbetaling der litigieuse f 6000 te veroordelen;

O. ten aanzien van het bedrag van f 946,41:

dat uit de verklaring van getuige Doets wel blijkt, dat bij opening van de brandkast enige weken na de bevrijding de zich daarin bevindende kas f 946,41 minder bevatte, dan het saldo van het kasboek bedroeg, doch deze getuige tevens een verklaring van het ontstaan van dit kastekort heeft gegeven dat, naar zijn mening, zijn oorsprong vond in de opname door Brands in November 1944 van f 1000, waarvoor een door Brands getekende bon in de kas aanwezig was;

dat nu deze kasbon, die door Trompetter is overgelegd, uitdrukkelijk vermeldt, dat de opname niet door Brands privé is geschied en de Raad, gelet op door Trompetter en Doets gedane mededelingen, waaruit volgt, dat dit bedrag wellicht ten behoeve van de zaak is uitgegeven, niet voldoende aannemelijk acht, dat Brands dit bedrag ten eigen bate opgenomen heeft, de aansprakelijkheid van Brands voor dit kastekort niet is komen vast te staan, zodat de vordering, wat dit onderdeel betreft, moet worden afgewezen;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Stelt de schadevergoedingsplicht, die terzake als boven omschreven op gerequestreerde Brands ten opzichte van verzoeker Trompetter rust, vast in dier voege, dat Brands aan Trompetter verschuldigd is de somma van f 6000;

Veroordeelt Brands dit bedrag van f 6000 aan Trompetter tegen behoorlijke kwijting te voldoen;

Veroordeelt Brands in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan zijde van Trompetter begroot op f 100 en aan zijde van verzoekster sub 2 op nihil;

Ontzegt het anders of meer gevorderde.

No. 1531

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Januari 1949. (Mrs Boll, van der Loos en Lubbers.)

Het N.B.I. heeft als bestuurder van de vennootschap „Amsterdamsche Fust Centrale" geweigerd een vordering van appellante te erkennen.

Appellante had, indien zij haar vordering in rechte wilde doorzetten, de vennootschap op de gewone wijze voor de gewone rechter dienen te dagvaarden. Deze weigering tot erkenning der vordering draagt noch het karakter van een besluit van een Afdeling van de Raad voor het Rechtsherstel zoals bedoeld in art. 18 lid 5 E 100, noch van een beschikking als bedoeld in art. 43 E 133.

Onbevoegdverklaring.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 18, 19; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, d.d. 5 Juli 1948 ingediend door de Coöperatieve Veilingsvereeniging Hilversum en omstreken W.A., waarbij verzoekster stelt in beroep te komen van een besluit van het Nederlandse Beheersinstituut Bureau Amsterdam d.d. 15 Juni 1948, welk besluit blijkens de daarvan overgelegde expeditie inhoudt een weigering van het Nederlandse Beheersinstituut een bij hem ingediende vordering groot f 5.393,88 ten laste van de vennootschap onder firma „Amsterdamse Fust Centrale" te erkennen;

Gezien het verweerschrift d.d. 1 October ingediend door het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau te Amsterdam;

Gehoord den raadsman van requestrante alsmede gerequestreerde in de zitting van de Kamer van 13 December 1948;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut, alvorens de vordering ook ten principale te bestrijden zich beroept op onbevoegdheid van den Raad voor het Rechtsherstel van de ingestelde vordering kennis te nemen, althans op nietontvankelijkheid dier vordering, omdat deze voor den gewonen rechter had behoren te zijn ingesteld;

O. dat gerequestreerde dit standpunt o.m. doet steunen op het betoog, dat het Nederlandse Beheersinstituut ten deze niet optreedt in zijn hoedanigheid van afdeling van den Raad voor het Rechtsherstel, doch zuiver in de hem ten deze opgedragen functie van bestuurder van de vennootschap onder firma „Amsterdamsche Fust Centrale", ter adstructie waarvan gerequestreerde heeft overgelegd het betreffende benoemingsbesluit d.d. 1 November 1947;

O. dat blijkens dit benoemingsbesluit het Nederlandsche Beheersinstituut met gebruikmaking van het bepaalde in art. 99 Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) termen heeft gevonden ter voorziening in het bestuur van de te Amsterdam gevestigde rechtspersoon, de vennootschap onder de firma „Amsterdamse Fust Centrale" een orgaan in het leven te roepen, genaamd „bestuurder met bevoegdheid van beheerder" en daartoe na aanvankelijk iemand anders in die functie te hebben benoemd; met ingang van 1 November 1947 zich zelve heeft benoemd;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut, optredende als „bestuurder met bevoegdheid van beheerder op één lijn staat met ieder ander, wien deze taak met gebruikmaking van art. 99 Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) is opgedragen en dat zijn in die functie als orgaan van de betrokken rechtspersoon verrichte handeling noch het karakter dragen van „besluiten van een afdeling" van den Raad voor het Rechtsherstel als bedoeld in art. 18 lid 5 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer noch van enige beschikking als bedoeld in art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zijnde in het bijzonder een benoeming van het Nederlandse Beheersinstituut tot „bestuurder met bevoegdheid van beheerder" ex art. 99 Besluit Herstel Rechtsverkeer niet te zien als een belast worden met een beheer, gelijk bedoeld in art. 34 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat requestrante, die haar vordering ten laste van de rechtspersoon: vennootschap onder firma „Amsterdamse Fust Centrale" door het daartoe bevoegd orgaan betwist ziet, die rechtspersoon op de gewone wijze voor den gewonen rechter behoort te dagvaarden, wil zij hare vordering in rechte doorzetten;

O. dat mitsdien het door het Nederlandsche Beheersinstituut op onbevoegdheid van de Afdeling Rechtspraak gedaan beroep gegrond voorkomt;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de ingestelde vordering kennis te nemen en veroordeelt requestrante in de kosten, tot heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op nihil.

No. 1532

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 October 1948. (Mrs de Flines, Scholtens en Worst).

Ook al zijn partijen overeengekomen om het geschil met uitsluiting van de gewone rechter aan de Raad voor te leggen, kan een zodanige overeenkomst de Raad niet bevoegd maken een geschil te beslissen, dat naar zijn aard niet tot de bevoegdheid van de Raad behoort.

De afdeling Rechtspraak is belast met de beslissing van geschillen, voortvloeiende uit het bepaalde in hoofdzaak III E 100, zoals omschreven in de artt. 23 en 24 van genoemd besluit.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 114, 23, 24.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de Kromhout Motorenfabriek D. Goedkoop Jr N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr W. de Gavere, ingekomen bij den Raad op 31 December 1947, en het verweerschrift van de N.V. Motorenfabriek Deutz, gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr I. J. Duthil;

Gehoord de gemachtigden van partijen ter zitting van den Raad van 7 Juni 1948;

O. dat verzoekster zakelijk gesteld heeft;

dat het bedrijf van verzoekster, dat bij de „Rüstungs"-bedrijven was ingedeeld en waarover de Duitser E. K. Fleischmann tot „Beauftragte" was aangesteld, tijdens de bezetting leveringen heeft moeten verrichten aan de Klöckner-Humboldt-Deutz A.G. te Keulen, uit hoofde waarvan zij per 1 December 1944 van deze vennootschap f 351.934,27 te vorderen had;

dat gemelde E. K. Fleischmann tevens was de directeur van gerequestreerde;

dat alle aandelen van gerequestreerde eigendom waren van Deutz-Keulen;

dat verzoekster in December 1944 een bedrag van f 250.000 van Deutz-Keulen heeft ontvangen in mindering op haar vordering;

dat, toen verzoekster via de Deutsche Bank op betaling van het restant van haar vordering aandrong, zij in Maart 1945 bericht ontving, dat de Heer Fleischmann (directeur van Deutz-Rotterdam, in het midden van November 1944 aan Deutz-Keulen had medegedeeld, dat voorlopig slechts een bedrag van f 250.000 kon worden betaald in verband met de omstandigheid, dat verzoekster belangrijke bedragen schuldig was aan Deutz-Rotterdam en;

dat nadien Deutz-Keulen geen verbinding met den Heer Fleischmann had kunnen krijgen doch dat zij beloofde op de zaak te zullen terugkomen;

dat verzoekster in Maart 1945 een schuld had aan gerequestreerde van f 72.600, te verminderen met f 8634,74, alzo per saldo f 63.965,26, ter zake van een door haar ontvangen vooruitbetaling voor een levering van motoren, die geannuleerd was;

dat de relaties met gerequestreerde en met Deutz-Keulen onder Duitsen dwang tot stand waren gekomen;

dat het bovenstaande betekent, dat gerequestreerde en Deutz-Keulen een regeling hebben getroffen, daarbij optredende als negotiorum gestor voor verzoekster, waarbij het bedrag f 63.965,26, dat verzoekster schuldig was aan Deutz-Rotterdam, in mindering werd gebracht op de schuld van Deutz-Keulen aan verzoekster;

dat verzoekster nog heeft voorgesteld deze regeling schriftelijk vast te leggen, doch dit niet meer mogelijk is geweest door de oorlogsomstandigheden;

dat gerequestreerde thans van verzoekster betaling van f 63.965,26 vordert;

dat verzoekster meent, dat deze vordering niet meer bestaat, primair op grond van bovengemelde betalingsregeling, subsidiair op grond, dat verzoekster een tegenvordering heeft verkregen op gerequestreerde wegens onrechtmatige daad van gerequestreerdes directeur, hierin bestaande, dat hij onrechtmatig heeft ingegrepen in de verhouding tussen verzoekster en Deutz-Keulen;

dat, indien nog wel een vorderingsrecht van gerequestreerde zou bestaan, het handhaven daarvan in strijd zou zijn met de goede trouw althans onbillijk en onredelijk zou zijn;

dat verzoekster immers slechts onder dwang zaken heeft gedaan met gerequestreerde en met Deutz-Keulen en het redelijk en billijk is, dat de Raad verzoekster ontheft van haar betalingsverplichting — als die nog mocht bestaan —, daar vaststaat, dat gerequestreerdes moeder-maatschappij de aan verzoekster verschuldigde f 101.943,27 heeft achtergehouden om gerequestreerdes vordering op verzoekster daaruit te voldoen en tevens dat dit is geschied op instigatie van gerequestreerdes directeur;

dat partijen zijn overeengekomen zich t,a,v, de primaire vraag of gerequestreerde nog de vordering van f 63.965,26 op verzoekster bezit met uitsluiting van den gewonen rechter te zullen houden aan de beslissing van den Raad;

dat verzoekster op deze gronden den Raad verzoekt:

primair te beslissen, dat verzoekster de voornoemde f 63.965,26 niet meer aan gerequestreerde schuldig is;

subsidiair de rechtsbetrekkingen tussen partijen gewijzigd vast te stellen en te bepalen, dat verzoeksters schuld van f 63.965,26 aan gerequestreerde is vervallen, resp. kan worden vereffend door cessie van verzoeksters voornoemde vordering op Deutz-Keulen tot eenzelfde bedrag;

meer subsidiair de rechtsbetrekkingen tussen partijen naar redelijkheid en billijkheid gewijzigd vast te stellen, zoals de Raad in goede justitie zal oordelen, kosten rechtens;

O. dat gerequestreerde zakelijk als verweer heeft aangevoerd:

dat verzoekster stelt, dat zij per 1 September 1944 van Deutz-Keulen f 351.934,27 had te vorderen, in mindering waarop haar in December 1944 f 250.000 is betaald;

dat betaling van het restant is geweigerd, omdat verzoekster medio November 1944 aanmerkelijke bedragen aan gerequestreerde zou zijn verschuldigd;

dat verzoekster beweert, dat zij aan gerequestreerde f 72.600 schuldig was in verband met een geannuleerd contract inzake levering van motoren;

dat verzoekster echter noch medio November 1944 noch in Maart 1945 — toen verzoeker den brief inzake de weigering van de betaling ontving — een schuld van f 72.600 wegens annulering van een contract aan gerequestreerde had;

dat daarmede de grondslag aan het betoog en aan het verzoek van verzoekster ontvalt;

dat gerequestreerde bij brief van 19 December 1944 heeft voorgesteld het contract betreffende de motoren te annuleren, maar

verzoekster blijkens haar brief van 29 December 1944 niet accoord is gegaan met deze annulering;

dat annulering eerst heeft plaats gevonden op 17 Juli 1945;

dat het daarom niet mogelijk is, dat Fleischmann, Deutz-Keulen en/of gerequestreerde in November 1944 het bedrag van f 72.600 in mindering hebben willen brengen op de vordering van verzoekster op Deutz-Keulen;

dat verzoekster ten onrechte poogt haar vordering op Deutz-Keulen te compenseren met een schuld aan gerequestreerde, die eerst na de bevrijding is ontstaan;

dat gerequestreerdes aandelen — voor zover bekend — in het bezit waren van Deutz-Keulen, doch sedert 20 October 1944 van rechtswege zijn overgegaan in eigendom van den Staat der Nederlanden;

dat voor een identificatie van Deutz-Rotterdam met Deutz-Keulen geen feitelijke grondslag aanwezig is;

dat gerequestreerde ontkent, dat Fleischmann „Beauftragte" voor verzoekster is geweest, algehele zeggenschap in haar bedrijf had en verzoekster heeft gedwongen aan Deutz-Keulen te leveren;

dat zij voorts ontkent, dat verzoekster van Deutz-Keulen f 101.934,27 te vorderen heeft;

dat niet juist is, dat verzoekster nog een bedrag van f 8634,74 van gerequestreerde zou kunnen vorderen;

dat dit bedrag moet worden verminderd met f 1000 (annuleringskosten) en met f 555,54 (kosten bankgarantie);

dat de tegenvordering dus slechts f 7079,20 beloopt;

dat partijen inderdaad zijn overeengekomen dit geschil met uitsluiting van den gewonen rechter aan den Raad voor te leggen;

dat gerequestreerde den Raad verzoekt:

a. verzoekster niet-ontvankelijk te verklaren in haar verzoek, althans dit verzoek niet in te willigen en na, voor zoveel nodig, ook de Twentse Bank N.V. te hebben gehoord;

b. verzoekster te veroordelen aan gerequestreerde te betalen f 72.600 verminderd met f 7079,20 of f 65.520,80, met rente zoals omschreven;

c. voor recht te verklaren, dat verzoekster de sub b bedoelde bedragen aan haar is verschuldigd en het obligo uit de bankgarantie niet is vervallen;

d. verzoekster te veroordelen in de kosten van het geding;

O. dat partijen bij de mondelinge behandeling van de zaak nog verschillende stukken in het geding hebben gebracht en gerequestreerde alsnog de annuleringskosten ad f 1000 heeft erkend, zodat zij de tegenvordering van verzoekster tot een bedrag van f 8079,20 erkent;

O. in rechte:

dat de Raad aanleiding vindt in de eerste plaats ambtshalve te onderzoeken of hij bevoegd is kennis te nemen van de onderhavige vorderingen;

dat weliswaar beide partijen stellen, dat zij overeengekomen zijn het geschil met uitsluiting van den gewonen Rechter aan den Raad voor te leggen, maar dat een zodanige overeenkomst den Raad niet bevoegd kan maken een geschil te beslissen, dat naar zijn aard niet tot de bevoegdheid van den Raad behoort;

dat toch artikel 114 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) voor zover in deze van belang bepaalt, dat de afdeling Rechtspraak van den Raad is belast met de beslissing van de geschillen voortvloeiende uit het bepaalde in hoofdstuk III voor zover deze taak niet uitdrukkelijk aan een andere afdeling is opgedragen;

dat de geschillen voortvloeiende uit het bepaalde in hoofdstuk III omschreven zijn in de artikelen 23 en 24 van het genoemd Besluit en de Raad dus uitsluitend bevoegd is vorderingen op deze artikelen gegrond te beoordelen;

dat nu de primaire vordering van verzoekster, dat de Raad zal beslissen, dat verzoekster het bedrag van f 63.965,26 niet meer aan gerequestreerde schuldig is, niet gegrond is op bovengemelde bepalingen van het Besluit E 100;

dat toch blijkens den inhoud van het request van verzoekster deze vordering primair gegrond is op de stelling, dat de vordering is teniet gegaan door een betalingsregeling, waarbij gerequestreerde genoegen nam met een betaling door Deutz-Keulen, die het door verzoekster aan gerequestreerde te betalen bedrag „in Abzug" bracht op verzoeksters vordering en subsidiair op de stelling, dat gerequestreerdes directeur een onrechtmatige daad heeft gepleegd door in te grijpen in de verhouding van verzoekster tot Deutz-Keulen zonder gelijktijdig de schuld van verzoekster aan gerequestreerde met Deutz-Keulen te verrekenen, welke onrechtmatige daad gerequestreerde schadeplichtig maakt tegenover verzoekster en de vordering van gerequestreerde door compensatie teniet doet gaan;

dat deze vorderingen niet hun grondslag vinden in de artikelen 23 of 24 van het Besluit E 100 en de Raad derhalve niet bevoegd is van deze vordering kennis te nemen;

O. dat de subsidiaire vordering van verzoekster strekt tot gewijzigde vaststelling van de rechtsbetrekkingen tussen partijen in dien zin, dat de Raad zal bepalen, dat verzoeksters schuld van f 63.965,26 aan gerequestreerde is vervallen, resp. kan worden vereffend door cessie van verzoeksters vordering op Deutz-Keulen tot eenzelfde bedrag;

dat deze vordering formeel voldoet aan het bepaalde in art. 23 van het Besluit E 100, daar het hier betreft tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen rechtsbetrekkingen en de Raad bevoegd is deze gewijzigd vast te stellen, indien — wat in deze het geval is — tenminste een der partijen ingezetene van het Koninkrijk is en indien — hetgeen onderzocht moet worden — het achterwege laten

van ingrijpen naar het oordeel van den Raad in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat hierbij in de eerste plaats onderzocht zal moeten worden of de vordering van gerequestreerde op verzoekster reeds teniet gegaan is gelijk verzoekster heeft gesteld;

dat, zoals hierboven is overwogen, de Raad niet bevoegd is kennis te nemen van de vordering van verzoekster, hiertoe strekkende, dat de Raad dit tenietgaan zal vaststellen, maar dit niet wegneemt, dat de Raad bij de beoordeling van de vraag of er aanleiding is de rechtsbetrekking tussen partijen te wijzigen, bevoegd en verplicht is te onderzoeken of die rechtsbetrekkingen volgens gewoon burgerlijk recht reeds teniet zijn gegaan, in welk geval uit den aard der zaak geen wijziging meer kan plaats vinden;

dat daargelaten op welk ogenblik de vordering van gerequestreerde op verzoekster van f 72.600 is ontstaan, naar het oordeel van den Raad niet gebleken is, dat deze teniet is gegaan door verrekening op de wijze zoals door verzoekster is gesteld;

dat toch uit den brief van de Deutsche Bank aan de Heer Engelhardt van 19 Februari 1945, die den enigen grondslag vormt van de bewering van verzoekster, dat de schuld is verrekend, geenszins blijkt dat het ooit de bedoeling van de Heer Fleischmann of van Deutz-Keulen geweest is een vordering van gerequestreerde op verzoekster te verrekenen met een schuld van Deutz-Keulen aan verzoekster, doch uit voormelden brief hoogstens kan worden afgeleid, dat Deutz-Keulen voorlopig niet haar gehele schuld aan verzoekster wilde betalen, omdat verzoekster een schuld had aan gerequestreerde;

dat van het bestaan van den wil tot verrekening van deze vorderingen bij Deutz-Keulen niet blijkt, zodat niet kan worden aangenomen, dat zodanige verrekening heeft plaats gevonden, afgezien nog van de vraag of voldaan is aan de overige vereisten daarvoor;

dat de vordering van gerequestreerde naar het oordeel van den Raad evenmin teniet gegaan is door compensatie met een vordering van verzoekster wegens onrechtmatige daad;

dat toch het advies van den Heer Fleischmann aan Deutz-Keulen om voorlopig de vordering van verzoekster niet ten volle te voldoen, niet beschouwd kan worden als een onrechtmatige daad van den Heer Fleischmann, waardoor gerequestreerde schadeplichtig zou zijn geworden tegenover verzoekster;

dat de vordering van gerequestreerde op verzoekster derhalve nog bestaat en thans onderzocht zal moeten worden of er aanleiding bestaat deze rechtsverhouding tussen partijen gewijzigd vast te stellen;

dat verzoekster voor haar stelling, dat handhaving van de vordering van gerequestreerde in strijd zou zijn met de goede trouw, althans onbillijk en onredelijk zou zijn, de volgende argumenten aanvoert:

a. verzoekster heeft slechts onder Duitsen dwang zaken gedaan met gerequestreerde;

b. gerequestreerde Duitse moeder-maatschappij heeft eigenmachtig f 101.943,27 van haar schuld aan verzoekster ingehouden om gerequestreerdes vordering op verzoekster daaruit te voldoen, hetgeen geschiedde op instigatie van gerequestreerdes directeur;

c. verzoekster was aan de willekeur van Deutz-Keulen overgelaten door het optreden van gerequestreerdes directeur, tevens „Beauftragte" voor verzoekster;

d. Deutz-Keulen en Deutz-Rotterdam vormden één concern en het is billijk, dat zij als één partij worden beschouwd tegenover gerequestreerde;

dat het onder a gestelde als juist kan worden aangenomen, doch de juistheid van het onder b en c vermelde, gelijk hierboven is overwogen, niet gebleken is, terwijl in verband met verzoeksters stelling onder d genoemd in aanmerking moet worden genomen, dat de belanghebbenden bij Deutz-Keulen en bij Deutz-Rotterdam sinds de bevrijding niet meer dezelfden zijn;

dat de Raad, gezien het feit, dat Deutz-Keulen en Deutz-Rotterdam nu eenmaal verschillende rechtspersonen zijn en steeds geweest zijn, en gezien de omstandigheid, dat de belanghebbenden bij beide vennootschappen niet meer dezelfde personen zijn, in de feiten voor zover die zijn komen vast te staan niet voldoende aanleiding kan vinden tot inwilliging van het verzoek om de rechtsbetrekkingen tussen partijen in dier voege te wijzigen, dat verzoekster haar schuld aan gerequestreerde kan voldoen door cessie van een gedeelte van haar vordering op Deutz-Keulen;

dat een wijziging van de rechtsbetrekkingen in anderen zin, zoals door verzoekster meer subsidiair is gevorderd, niet in aanmerking komt en verzoekster trouwens niet heeft aangegeven hoe zij zich die voorstelt;

O. dat ten aanzien van de reconventionele vordering van gerequestreerde, strekkende tot veroordeling van verzoekster van een bdrag van f 63.520,80 met rente, zoals in het verweerschrift omschreven, geldt hetgeen hierboven is overwogen ten aanzien van de primaire vordering van verzoekster, n.l. dat deze vordering haar grondslag niet vindt in de bepalingen van E 100 en de Raad dus niet bevoegd is haar te beoordelen;

dat hetzelfde geldt voor de reconventionele vordering van gerequestreerde onder c vermeld;

dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het primair door verzoekster gevorderde alsmede van de reconventionele vordering van gerequestreerde;

Wijst af het subsidiair en meer subsidiair door verzoekster gevorderde;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van

het geding. tot de uitspraak bepaald op f 100, en gerequestreerde in de kosten van de reconventie, tot de uitspraak begroot op f 25.

No. 1533

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 December 1948. (Mrs Raedt, Mijnssen en Köster.)

Verzoek om een recht van koop, expirerende 1 Januari 1944, alsnog te mogen uitoefenen, afgewezen.

De Raad acht een wijziging van de rechtsbetrekkingen in dien zin redelijk, dat een langdurig huurcontract met een voorkooprecht voor verzoekster wordt aangegaan en geeft partijen in overweging in onderling overleg deze regeling tot stand te brengen, met bevoegdheid van de meest gerede partij om de zaak opnieuw ter beslissing aan te brengen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 23 December 1947 bij den Raad ingekomen verzoekschrift van De N.V. Manufacturen en Kledingmagazijnen voorheen firma M. de Vries, gevestigd te Leiden, gemachtigde Mr W. B. H. A. Heskes zomede het daartegen ingediend verweerschrift van Rebecca Mok, gescheiden echtgenote van P. M. Lorjé, wonende te Amsterdam, in hare hoedanigheid van bewindvoerster over den afwezigen Joseph Machiel Mok, gemachtigde Mr F. W. D. C. A. van Hattum;

Gezien de verdere gedingstukken;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van den Raad van 14 October 1948;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster bij voormeld verzoekschrift heeft gesteld, dat verzoekster als joodsche onderneming tijdens de bezetting op 24 December 1941 onder bewind is gesteld van de Omnia Treuhandgesellschaft;

dat op 24 Februari 1942 G. C. Ooms benoemd werd tot Treuhänder over verzoekster, terwijl op 8 Februari 1945 voornoemde Ooms door de Wirtschaftsprüfstelle werd benoemd tot liquidations Treuhänder;

dat echter verzoeksters zaak tijdens de bezetting nimmer is geliquideerd en derhalve nog steeds bestaat;

dat na de bevrijding op 7 October 1945 door het Nederlandsche Beheersinstituut tot bestuurder over verzoekster is benoemd, de heer C. J. de Jongh, wonende te Leiden;

dat met vergunning van het Nederlandsche Beheersinstituut op 15 Augustus 1946 een aandeelhoudersvergadering is gehouden, waarop met algemene stemmen is besloten om Mevrouw Deborah Fanny Knocker, gescheiden echtgenote van Max de Vries (zoon van na te melden Jacob de Vries) tot directrice van verzoekster te benoemen, tengevolge waarvan voormeld bestuur over verzoekster een einde nam;

dat verzoekster op 1 Januari 1934 heeft gehuurd gelijk de thans afwezige Joseph Machiel Mok heeft verhuurd, het perceel Haarlemmerstraat 149 te Leiden, kadastraal aangeduid Gemeente Leiden, sectie K. no. 3402 voor den duur van 10 jaar tegen een huurprijs van f 1560 per jaar, te betalen in maandelijksche termijnen van f 130, bij welk huurcontract verzoekster voor zich bedong, terwijl de verhuurder aanbood het recht van koop van voormeld perceel tegen een koopsom van f 18.000;

dat voormelde huur sindsdien stilzwijgend is gecontinueerd en derhalve nog steeds bestaat;

dat derhalve van voormeld recht van koop door verzoekster gebruik had moeten worden gemaakt voor 1 Januari 1944, hetgeen gezien het vorengestelde voor verzoekster onmogelijk is geweest;

dat bovendien de toenmalige joodsche directie tevens de aandeelhouders van verzoekster bestaande uit de heren Joseph de Vries, Jacob de Vries en Godschalk de Vries, tijdens de bezetting met hun gezinnen zijn gedeporteerd en sindsdien niet teruggekeerd;

dat alleen de huidige directrice van verzoekster voormelde Deborah Fanny Knocker, Engelsche van geboorte door bijtijds van haar voormelde Joodsche echtgenoot Max de Vries (zoon van voornoemde Jacob de Vries) te scheiden, tijdens de bezetting met haar dochtertje en haar bejaarde ouders naar Engeland te ontkomen;

dat derhalve verzoekster van opgemeld beding van koop geen gebruik heeft kunnen maken, tengevolge van feiten en omstandigheden als vermeld in art. 25 van het K. B. d.d. 20 September 1944 S. E 100;

dat door voornoemde Treuhänder Ooms, vele bescheiden en papieren van verzoekster zijn zoekgemaakt, waaronder het ten deze betrekkelijke huurcontract, waarin vervat stond voormeld beding tot aankoop van het perceel Haarlemmerstraat 149 te Leiden tegen een koopsom van f 18.000;

dat voormelde directrice van verzoekster onlangs in enkele papieren, die langzamerhand weer gevonden zijn, heeft aangetroffen, het verslag van een aandeelhoudersvergadering van verzoekster gehouden op 25 November 1933, waarbij de aandeelhouders, tevens de toenmalige directie voormeld besloten om „dit pand voor genoemde som per 1 Januari 1934 te huren voor 10 jaar met recht van koop";

dat derhalve verzoekster zeer onlangs voldoende kennis heeft gekregen en enig bewijs heeft gevonden van het bestaan van voormeld beding van koop en daarvan nu gaarne gebruik wenst te maken, terwijl gerequestreerde ondanks aanmaning hiertoe niet wil medewerken;

Weshalve verzoekster tot Uwen Raad het verzoek richt voormelde tussen verzoekster en de thans afwezige Joseph Machiel Mok

op 1 Januari 1934 tot stand gekomen huurovereenkomst met betrekking tot het perceel Haarlemmerstraat 149 te Leiden, kadastraal aangeduid Gemeente Leiden sectie H. 3402 zoodanig gewijzigd vast te stellen, subsidiair de inhoud daarvan zoodanig gewijzigd vast te stellen, meer subsidiair, zoodanig te doen herleven, zoodat verzoekster alsnog gedurende een termijn door Uwe Raad te bepalen van het in voormeld huurcontract bedongen recht tot koop van voormeld perceel tegen een koopprijs van f 18000 gebruik kan maken;

met bevel tot Mevrouw Rebecca Mok, gescheiden echtgenoote van Petrus Martinus Lorjé, in hare hoedanigheid van bewindvoerster over den afwezigen Joseph Machiel Mok om binnen een door Uwen Raad te stellen termijn aan de te geven beslissing uitvoering te geven;

met veroordeeling van voornoemde Mevrouw Rebecca Mok, gescheiden echtgenoote van Petrus Martinus Lorjé in hare hoedanigheid van bewindvoerster over den afwezigen Joseph Machiel Mok, om aan verzoekster voor iedere dag dat niet aan de door Uwen Raad te geven beslissing zal worden voldaan, ten titel van dwangsom te betalen de som van f 50 kosten rechtens.

O. dat verweerster hiertegenover bij verweerschrift heeft aangevoerd, dat zij kennis genomen heeft van het verzoekschrift bij Uwen Raad onder dagtekening 22 December 1947 ingediend door de N.V. Manufacturenhandel en Kledingsmagazijn v/h Firma M. de Vries, gevestigd te Leiden, inhoudende, dat het Uwen Raad moge behagen te bepalen, dat in de huurovereenkomst op 27 December 1933 gesloten door Joseph Machiel Mok en de N.V. voornoemd de termijn waarbinnen een recht van koop door de N.V.-huurster kon worden uitgeoefend en welke verliep op 1 Januari 1944 worde verlengd;

dat gerequestreerde erkent, dat door den heer J. W. Mok met requestrante zulk een overeenkomst is gesloten, welke zij ten deze in het geding brengt;

dat gerequestreerde overigens al hetgeen in bedoeld verzoekschrift is gesteld omtrent onder beheerstelling van de requestrante gedurende de bezetting, deportatie harer directie, etc., hoewel het haar onbekend is, niet wil bestrijden;

dat de requestrerende N.V. niet is geliquideerd gedurende de bezetting, doch dat zij van begin 1942 af een zogenaamde beheerder of Treuhänder heeft gehad, die de N.V. kon vertegenwoordigen en in rechten binden;

dat die beheerder of Treuhänder geen gebruik heeft gemaakt van het recht van koop, hetwelk op 31 December 1943 expireerde;

dat enige maanden na de bevrijding door het Nederlandse Beheersinstituut een beheerder over requestrante is benoemd;

dat ook deze beheerder geen stappen heeft ondernomen teneinde te trachten alsnog een herleving van het teloorgegane recht van koop te verkrijgen;

dat eerst in December 1947, — dus meer dan 2 jaren en 7 maanden na de bevrijding — requestrante met een verzoekschrift bij Uwen Raad komt, teneinde herleving van het recht van koop te erlangen;

dat al zou men aannemen, dat de requestrante gedurende de bezetting geen rechtsgeldigen vertegenwoordiger had — in de persoon van den door de Duitsers benoemde Treuhänder — en het wettige uitvoerende orgaan der requestrante, zijnde de Joodse Directie, door deportatie buiten staat was gesteld voor de requestrante op te komen of rechten aan de requestrante toekomende uit te oefenen, het nog niet aangaat om zo langen tijd na de bevrijding de onderhavige actie eerst in te stellen;

dat toch de door het Nederlandse Beheersinstituut aangestelde beheerder de heer De Jong te Leiden, die na de bevrijding in October 1945 voor de N.V. optrad, blijkens een mededeling, welke hij toen aan gerequestreerde deed, volkomen op de hoogte was van de huurovereenkomst en het recht van koop, terwijl hij thans bovendien verklaart te weten, dat een exemplaar dier overeenkomst berustte bij den vertrouwensman van de Directieleden der requestrante (de heren De Vries) den accountant Verhurst te Leiden, die op verzoek van de heren De Vries vóór hun verwijdering door de Duitsers uit hun bedrijf, een verzegeld pakket, inhoudende stukken van requestrante, welke men uit handen der Duitsers wilde houden, in zijn privébrandkast opborg, welk pakket na terugkeer van Mevrouw Knocker, gescheiden echtgenote van M. de Vries (thans directrice van requestrante) in haar tegenwoordigheid is geopend en dat zich in dit pakket bedoeld huurcontract bevond;

dat dan ook de bewering, dat men toevallig omstreeks December 1947 in enkele papieren voor het eerst iets zou hebben vernomen omtrent het bestaan hebbende koopрecht, een poging moet worden geacht om de te late indiening van het introductief request aannemelijk te maken;

dat alleszins aannemelijk is, dat de huidige directie van requestrante réeds lang vóór December 1947 van het bestaan der overeenkomst op de hoogte was;

dat de gehele materie van het rechtsherstel en speciaal de bepalingen omtrent gehele of gedeeltelijke nietigverklaring, de gewijzigde vaststelling, de bepalingen van den inhoud of de herleving van rechtsbetrekkingen, rechtshandelingen welke zijn tenietgegaan, etc., uitgaan van het beginsel, dat hij ,die buiten zijn wil gedurende de bezetting rechten heeft moeten prijsgeven of verbintenissen heeft moeten aangaan, naar recht en redelijkheid kan verlangen van de schadelijke gevolgen van een en ander te worden ontheven;

dat gerequestreerde ten deze uit diezelfde overwegingen dan ook niet in een ongunstiger positie mag komen te verkeren dan requestrante;

dat indien nu, tengevolge van ingrijpen

van den bezetter, requestrante niet van haar recht tot koop zou hebben kunnen gebruikmaken — daargelaten of requestrante indien zij dat recht wel had kunnen uitoefenen door middel van haar oorspronkelijke wettelijke directie, dit binnen den overeengekomen termijn zou hebben gedaan — het niet aangaat om zonder meer aan gerequestreerde, die door het verstrijken van den termijn van de verplichting tot verkoop is ontheven, nu mede tengevolge van de bezettingsmaatregelen — waartegen zij toch ook niets kon doen — een verzwaring van de bepalingen van het contract op te leggen door verlenging van den termijn;

dat dit temeer klemt, omdat in de overeenkomst van 17 November 1933 als koopprijs een bedrag van f 18.000 is gefixeerd, terwijl blijkens het hierbij overgelegde rapport van den makelaar in onroerende goederen Ph. van der Drift te Leiden dd. 6 Maart 1948 de waarde van dit goed op 1 Januari 1944 f 19.000 was en per 15 Mei 1945 en 1 Januari 1948 f 22.500;

dat het kennelijk de bedoeling is van requestrante om bij de huidige beleggingsmoeilijkheden in Nederland voor een kleinen prijs (n.l. minstens f 4600 te goedkoop) het onroerende goed te kunnen kopen;

dat het voor gerequestreerde, die nu eenmaal door het verloop van den termijn van het kooprecht, van de plicht tot verkopen bevrijd is, van groot belang is om dit onroerend goed te kunnen behouden, daar zij, wanneer zij alsnog verplicht zou zijn het huis voor f 18.000 te verkopen, deze koopsom thans zeker niet in onroerend goed, althans niet in onroerend goed van enigszins gelijke waarde als het perceel waarom het ten deze gaat, kan beleggen;

dat er voor requestrante ook geen enkele dringende noodzaak aanwezig is om alsnog in de gelegenheid te worden gesteld om het pand te kopen en dat zij nog altijd huurster van het perceel is en er geen sprake van is, dat zij op enigerlei wijze gedwongen zou worden dit pand te ontruimen;

dat gerequestreerde zich ten overvloede bereid heeft verklaard en bij deze wederom bereid verklaart aan requestrante het onderhavige perceel voor een langdurige termijn te verhuren;

dat gerequestreerde dan ook van oordeel is, dat het achterwege laten van een ingrijpen als door requestrante aan Uwe Raad gevraagd, in verband met de bijzondere omstandigheden in geen enkel opzicht onredelijk is; integendeel het toewijzen der vordering wel onredelijk zou zijn;

Weshalve gerequestreerde er bij Uwen Raad eerbiedig op aandringt het gedaan verzoek van requestrante af te wijzen.

O. dat partijen haar standpunt bij de mondelinge behandeling door haar raadslieden nader hebben doen toelichten, waarbij verzoekster toestemming tot aanvulling van hare verzoekschrift heeft gevraagd en verkregen in dier voege, dat subsidiair aan den Raad wordt verzocht, zodanige beslissing te geven, als hij oirbaar zal achten;

Ten aanzien van het recht:

O. dat tussen partijen onbetwist vaststaat, dat verzoekster, bij schriftelijk contract van 27 December 1933 met ingang van 1 Januari 1934 voor den duur van 10 jaar van Joseph Machiel Mok voornoemd heeft gehuurd het perceel Haarlemmerstraat 149 te Leiden, kadastraal aangeduid Gemeente Leiden, Sectie H no. 3402 tegen een huurprijs van f 1560 per jaar onder meer met het beding, dat verzoekster, het recht werd verleend om dit perceel voor of op 31 December 1943 te kopen voor een bedrag van f 18.000 in geval van depreciatie van de gulden naar evenredigheid te verhogen;

dat deze huur sinds 31 December 1943 is voortgezet;

dat verzoekster voor of op dien datum niet van gemeld kooprecht gebruik heeft gemaakt;

dat verzoekster als joodse onderneming sedert 24 December 1941 tot de bevrijding onder bewind stond van de Omnia Treuhandgesellschaft en werd beheerd door den door deze instelling benoemenden Treuhänder G. C. Ooms, terwijl de Joodse directie van verzoekster tijdens de bezetting is gedeporteerd en na de bevrijding niet is teruggekeerd;

O. dat partijen het er ook over eens zijn dat verzoekster althans sedert haar onderbewindstelling, als gevolg van de maatregelen van den bezetter van haar voormeld kooprecht geen gebruik heeft kunnen maken;

O. dat verzoekster thans vraagt, dat de Raad voormelde huurovereenkomst gewijzigd zal vaststellen in dier voege, dat zij voormeld kooprecht alsnog binnen een door den Raad te bepalen termijn zal mogen uitoefenen;

O. dat verweerster hiertegen bezwaar maakt vooreerst op grond, dat verzoekster zó lang na de bevrijding geen herleving van het verloren gegaan kooprecht meer kan vragen, nu de aanvankelijk na de bevrijding op 7 October 1945 door het Nederlands Beheersinstituut over haar aangestelde bestuurder C J. de Jongh met het beding van voormeld recht van koop bekend was en de tegenwoordige directrice van verzoekster reeds kort na haar terugkeer uit Engeland in het eind van 1946 het huurcontract ontvangen heeft van den accountant Verhulst te Leiden, die het met andere stukken tijdens de bezetting in bewaring had gekregen;

O. dat echter uit een door verzoeksters raadsman overgelegden brief van genoemden accountant van 29 April 1948 volgt, dat dit laatste niet juist kan zijn, immers genoemde accountant daarin schrijft, dat hij gemeld huurcontract niet in bewaring heeft gehad, terwijl wat het eerste punt betreft genoemde de Jongh als getuige heeft verklaard, dat hij wel eens van zijn ouders had vernomen, dat bij het huurcontract een recht van koop door verzoekster was bedongen, doch dat hij de voorwaarden daarvan niet kende en het huurcontract niet ter

beschikking had, en dat hij zich op het standpunt heeft gesteld, dat het niet op zijn weg lag om als tijdelijk beheerder over verzoekster maatregelen ter uitoefening van dit kooprecht te ondernemen, en dat hij van dit kooprecht ook geen mededeling heeft gedaan aan de tegenwoordige directrice van verzoekster, toen deze weer was teruggekeerd;

O. dat gelet op een en ander de Raad aannemelijk acht, dat genoemde directrice, zoals verzoekster stelt en door het getuigenis van Pauw wordt bevestigd, eerst kort voor de indiening van het verzoekschrift van het kooprechtbeding kennis heeft gekregen uit de door verzoekster overgelegde notulen;

O. dat onder deze omstandigheden verzoekster niet geacht kan worden enig recht te hebben verwerkt doordat zij het onderhavige verzoek eerst op 23 December 1947 bij den Raad heeft ingediend;

O. dat verweerster voorts heeft aangevoerd, dat, — aangenomen dat verzoekster, indien zij vrij was geweest daarover te beslissen, tijdig het kooprecht zou hebben uitgeoefend — het tegenover verweerster onredelijk moet worden geacht dit kooprecht te laten herleven, omdat haar contractuele verplichtingen daardoor mede als gevolg van ook geheel buiten haar wil staande bezettingsmaatregelen op onredelijke wijze zouden worden verzwaard, zowel omdat de bedongen koopprijs van f 18.000 thans veel te laag is als ook omdat zij er belang bij heeft dit goede beleggingsobject te behouden, daar zij thans de koopsom niet in onroerend goed van enigszins gelijke waarde zou kunnen beleggen;

O. dat verweerster zich daarnevens bereid heeft verklaard om het perceel op zeer langen termijn aan verzoekster te verhuren, en aan deze een recht van koop te verlenen, voor het geval verweerster het pand zou verkopen en ook voor het geval zij zou overlijden, tegen zodanigen prijs als dan de juiste en toelaatbaar zal zijn;

O. dat verzoekster hiertegenover nader heeft aangevoerd, dat de bedongen koopprijs van f 18.000 niet te laag is, en dat zij er groot belang bij heeft om het onderhavige pand in eigendom te verkrijgen, omdat hiervan afhangt de mogelijkheid om het naastgelegen perceel te kopen en om zodanige verbouwingen uit te voeren, dat verzoeksters bedrijf in deze beide te combineren panden zal kunnen worden uitgeoefend;

O. dat de Raad in het midden wil laten, of een koopprijs van f 18.000 voor het onderhavige perceel in overeenstemming is te achten met de huidige waarde van het perceel, nu partijen van elkaar afwijkende taxaties van makelaars hebben overgelegd, omdat zij de beantwoording dier vraag voor de oplossing van der partijen geschil niet van beslissend belang acht;

O. dat toch de Raad, ook al zou die waarde niet meer dan f 18.000 bedragen, het onder de verder hiervoor weergegeven omstandigheden onredelijk zou achten den termijn van verzoeksters kooprecht die door haar verzocht te verlengen;

O. dat de Raad het echter onder afweging der vooraangehaalde belangen van partijen voorshands wel redelijk acht om in dier voege de tussen partijen, mede als gevolg der niet-uitoefening van het kooprecht binnen den contractuelen termijn, tussen partijen bestaande rechtsbetrekkingen in dier voege gewijzigd vast te stellen, dat verzoekster het recht worde gewaarborgd, dat zij op langen termijn het onderhavige pand in huur zal kunnen behouden, dat haar, ingeval verweerster het pand mocht willen verkopen of mocht komen te overlijden, een kooprecht zal worden verleend tegen alsdan redelijk en toelaatbaar te achten prijs, en dat aan verzoekster, zonder aan redelijke belangen van verweerster te kort te doen, het recht wordt gegeven reeds gedurende den huurtijd verbouwingen aan te brengen die zij naar redelijkheid in het belang van haar zaak nodig, althans wenselijk zal achten, echter met dien verstande, dat bij eventuele huurverhoging geen rekening zal mogen worden gehouden met waardeverhoging van het gehuurde als gevolg van bedoelde verbouwing;

O. dat de Raad, alvorens er toe over te gaan in dezer voege in de rechtsbetrekkingen van partijen in te grijpen, haar eerst in de gelegenheid wil stellen om zelf in een nieuw huurcontract haar rechtsbetrekkingen in voege als voormeld of op zodanige wijze als zij anders mochten wensen nader te regelen, terwijl voor het geval partijen het daarover niet eens mochten kunnen worden, de Raad gaarne nadere inlichtingen en gegevens van partijen zal ontvangen, teneinde de uitwerking van het hiervoor in grove trekken aangegeven rechtsherstel op de beste wijze te kunnen regelen, zullende in dat geval daartoe op verzoek der meest gerede partij een nadere dag worden bepaald;

O. dat de Raad in den huidigen stand van het geding aanleiding aanwezig zou achten tot algehele compensatie van proceskosten tussen partijen;

O. dat het vorenoverwogene leidt tot de volgende interlocutoire uitspraak;

Rechtdoende:

Verzoekt partijen om in onderling overleg haar huurcontract te wijzigen in voege als hiervoor aangegeven of op zodanige andere wijze als zij geraden mochten oordelen;

Verstaat, dat, zo partijen daarin niet mochten kunnen slagen, op verzoek der meest gerede partij de mondelinge behandeling dezer zaak zal worden heropend op nader door den Raad te bepalen tijd en plaats tot het verstrekken van nadere inlichtingen en gegevens alsmede hiervoor aangegeven.

Houdt iedere verdere uitspraak aan.

———

No. 1534

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 22 Juni 1948. (Mrs van der Grinten, Rink en Brouwer).

Uit de vele te dezer zake gevoerde procedures is wel duidelijk gebleken dat een samenwerking tussen verzoeker en het N.B.I. bij het voeren van de directie over het Rembrandt Theater onmogelijk is. Tegenover de grote belangen van het N.B.I. bij het te voeren beheer staat het feit, dat verzoeker de in de eerste plaats belanghebbende is. Het verweer van het N.B.I., dat verzoeker vrijwillig als directeur is afgetreden, is in strijd met de door het N.B.I. in de herzieningsprocedure voor de Kamer te Amsterdam aangenomen houding.

Het aan verzoeker in Mei 1940 verleende ontslag nietig verklaard en de verhouding van verzoeker tot het Rembrandt Theater hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 24 December 1947 ter Griffie van de Raad ingediende verzoekschrift van Salomon, zich noemende en schrijvende Charles van Biene, wonende te Arnhem, procureur Mr R. Lion, waarin hij stellende:

dat aan hem, verzoeker, op 21 Mei 1940 op zijn verzoek met ingang van 10 Mei 1940 ontslag is verleend als directeur van de Naamloze Vennootschap Rembrandt Theater N.V., gevestigd te Arnhem, gerequestreerde;

dat dit ontslag is genomen en gegeven met de bedoeling, dat verzoeker zou worden opgevolgd door de Heer P. Nassette te Bussum, een en ander in verband met het feit, dat verzoeker Jood is, terwijl belanghebbenden overeenkwamen dat, wanneer de omstandigheden zulks te zijner tijd weder mogelijk en gewenst zouden maken, verzoeker en de Heer Nassette gezamenlijk de directie van gerequestreerde zouden vormen;

dat de Heer Nassette verzoeker inderdaad als directeur van gerequestreerde is opgevolgd, doch hij door een inmiddels door de bezetter benoemde „Verwalter" als zodanig in September 1941 werd ontslagen;

dat, nadat aan de Heer Nassette voornoemd zijn met medeweten en instemming van verzoeker gedaan verzoek tot nietigverklaring van laatstbedoeld ontslag en tot het doen herleven van de voordien tussen hem en gerequestreerde bestaan hebbende rechtsverhouding bij beslissing van de Raad, Arnhemse Kamer d.d. 4 Maart 1947 was ingewilligd, deze beslissing in revisie bij beslissing van de Raad, Amsterdamse Kamer d.d. 8 December 1947 werd vernietigd met afwijzing van de oorspronkelijke vordering;

dat de laatste beslissing o.m. daarop was gegrond, dat de benoeming van de Heer Nassette tot directeur niet strekte om thans verzoeker reëel als directeur door Nassette te doen opvolgen, doch uitsluitend om hem gedurende de bezetting door Nassette te doen vervangen, bij welke beslissing verzoeker zich mede moet neerleggen;

dat het onredelijk zou zijn het ontslag van verzoeker te handhaven, nu het doel daarvan is verijdeld, terwijl er geen orgaan aanwezig is om de herplaatsing van hetzij de Heer Nassette hetzij verzoeker, hetzij beide in der minne te bewerkstelligen;

heeft gevorderd het aan verzoeker verleende ontslag als directeur van gerequestreerde nietig te verklaren en de voordien tussen verzoeker en gerequestreerde bestaan hebbende rechtsverhouding te doen herleven met regeling van de gevolgen daarvan in dier voege, dat verzoeker geacht zal worden nimmer als directeur van gerequestreerde te zijn ontslagen, subsidiair dat hij geacht zal worden deze functie te hebben herkregen op 11 December 1941, meer subsidiair dat hij geacht zal worden deze functie te hebben herkregen op 8 December 1947, kosten rechtens;

Gelet op het schrijven van Mr Ph. A. W. Hillen als gemachtigde van gerequestreerde, waarin deze, de stellingen van verzoeker als juist erkennende, zich aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

Gezien voorts de overgelegde stukken;

Gelet op de op 15 April en 12 Mei 1948 te dezer zake door de Arnhemse Kamer gehouden mondelinge behandeling, waarbij verzoeker in persoon is verschenen bijgestaan door Mr Lion voornoemd, terwijl voor gerequestreerde is verschenen Mr Hillen voornoemd en als belanghebbende is verschenen en gehoord Mr J. W. F. Donath als gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat, waar de bij de eerste zitting in overweging genomen regeling tussen partijen niet tot stand gekomen is, thans op het verzoek moet worden beslist;

O. dat de Raad van oordeel is, dat bij de beslissing mede rekening gehouden moet worden met de bezwaren van het Nederlandse Beheersinstituut en deze als bezwaren tegen het gevraagde rechtsherstel in hoofdzaak heeft naar voren gebracht;

dat het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden zeker niet onredelijk is, daar verzoeker bij herhaling heeft medegedeeld, dat zijn aftreden als directeur geheel vrijwillig is geschied en een reëele rechtshandeling betrof en het rechtsherstel niet kan dienen om een geheel vrijwillig reëel ontslag ongedaan te maken;

dat het Nederlandse Beheersinstituut grote financiele belangen heeft bij gerequestreerde en bij het rechtsherstel en een regeling, waarbij zowel verzoeker als het Nederlandse Beheersinstituut zeggenschap zouden hebben in het bestuur van gerequestreerde de voorkeur zou verdienen en een regeling ter zake door het Nederlandse

Beheersinstituut is getroffen, terwijl niet is gebleken, dat de nodige samenwerking zou ontbreken;

dat, zo verzoeker de samenwerking onmogelijk maakt, hij niet mag worden beleend door aan het Nederlandse Beheersinstituut iedere zeggenschap in het beheer te ontzeggen;

dat de aandelen van gerequestreerde zijn overgegaan in Duitse handen en het billijk is dat, zolang omtrent het rechtsherstel der aandelen nog niet is beslist, gerequestreerde door bestuurders wordt beheerd;

O. dat deze bezwaren ongegrond zijn;

dat de Raad bij de bespreking hiervan allereerst wil opmerken, dat het Nederlandse Beheersinstituut in zijn verweer, gegrond op een geheel vrijwillig ontslag van verzoeker een standpunt inneemt tegengesteld aan dat ingenomen in de voor de Amsterdamse Kamer gevoerde procedure, welke is beslist bij de uitspraak van 8 December 1947, waarbij werd gesteld, dat de benoeming van Nassette tot directeur van gerequestreerde is geschied na 10 Mei 1940 en uitsluitend diende om Ch. van Biene gedurende de bezetting door een arische directeur te vervangen, waarna de Amsterdamse Kamer op grond dat de benoeming van Nassette tot directeur niet strekt om van Biene reëel als directeur door Nassette te doen opvolgen, doch uitsluitend om hem gedurende de bezetting door Nassette te doen vervangen, de vordering van Nassette heeft afgewezen, en de Raad een dergelijk gebrek aan kieskeurigheid bij het kiezen van verweermiddelen bij geen enkele procespartij en zeker niet bij een orgaan als het Nederlandse Beheersinstituut kan waarderen;

dat naar 's Raads oordeel voorts niet kan worden aangenomen, dat verzoeker zijn recht heeft verwerkt om rechtsherstel te verzoeken doordat hij bij herhaling zou hebben medegedeeld, dat zijn aftreden als directeur geheel vrijwillig is geschied, daar van vrijwilligheid slechts uiterlijk sprake is geweest, doch materieel geen vrijwilligheid bestond, immers verzoeker als Jood tot de ontslagaanvrage werd genoopt door de Duitse inval en de bestuursomzetting ten doel had om te verwachten maatregelen van Duitse zijde door zogenaamd vrijwillige arisering te voorkomen, terwijl evenmin de omstandigheid, dat verzoeker aanvankelijk zelf geen rechtsherstel heeft verzocht, doch heeft ingestemd met een rechtsherstel van Nassette een rechtsverwerking oplevert, nu dit mede door verzoeker gewenste rechtsherstel van Nassette op boven aangegeven gronden is geweigerd en verzoeker in die weigering gegronde redenen aanwezig kon achten om zelf rechtsherstel te verkrijgen;

dat hieruit volgt, dat dit ontslag gedurende de bezettingstijd, ook al bestonden op 21 Mei 1940 nog geen Jodenverordeningen, door onbehoorlijke invloed vanwege de vijand is tot stand gekomen en een ingrijpen strekkende tot een herstel van verzoeker als directeur van gerequestreerde, in verband met de bijzondere omstandigheden, alleszins redelijk is te achten;

dat het Nederlandse Beheersinstituut nu wel heeft aangevoerd, dat een regeling waarbij zowel verzoeker als het Nederlandse Beheersinstituut zeggenschap zouden hebben in het bestuur van gerequestreerde de voorkeur zou verdienen en een samenwerking mogelijk zou zijn, doch uit de vele te voren gevoerde procedures wel duidelijk is gebleken, dat een samenwerking tussen verzoeker en het Nederlandse Beheersinstituut bij het voeren van de directie over gerequestreerde onmogelijk is en deze niet mogelijke samenwerking geen reden mag opleveren om het alleszins redelijke verzoek van verzoeker, die toch in de eerste plaats belanghebbende is, af te wijzen en hieraan ook niet kan afdoen, dat de aandelen van gerequestreerde zijn doorgegaan in Duitse handen, daar deze omstandigheid naar 's Raads oordeel geen grond oplevert om, in afwachting van de beslissing op het rechtsherstel der aandelen, gerequestreerde in stede van door hare vroegere directeur door vanwege het Nederlandse Beheersinstituut aangewezen bestuurders te doen beheren;

O. dat mitsdien, nu gerequestreerde met erkenning van de juistheid van de door verzoeker gestelde feiten zich heeft gerefereerd en de bezwaren van het Nederlandse Beheersinstituut ongegrond zijn gebleken, het achterwege laten van het ingrijpen bedoeld in artikel 23 van het K. B. E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware en het verzoek moet worden ingewilligd, zodat het aan verzoeker verleende ontslag als directeur van gerequestreerde moet worden nietig verklaard met herleving van de te voren tussen verzoeker en gerequestreerde bestaan hebbende rechtsbetrekking als hieronder aan te geven;

O. dat de Raad voorts in de gave referte van gerequestreerde termen aanwezig acht de kosten van het geding tussen partijen, verzoeker en gerequestreerde, te compenseren in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten moet dragen;

Op voorschreven gronden:

Rechtdoende:

Verklaart nietig het aan verzoeker op 21 Mei 1940 verleende ontslag als directeur van gerequestreerde.

Doet herleven de voordien tussen verzoeker en gerequestreerde bestaanhebbende rechtsverhouding met regeling van de gevolgen daarvan in dier voege dat verzoeker geacht moet worden nimmer als directeur van gerequestreerde te zijn ontslagen.

Compenseert de kosten van het geding in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

21 Sept. 1949 (afl. 21) No. 1535—1539

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1535

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 6 Juli 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Vice-Adm. Heeris, Lt.-Kol. Mr van Driest.)

Oneigenlijke represaille. Duitser die zich beroept op ambtelijk bevel. Dwaling omtrent de strafbaarheid.

Op aan het Duitse militaire strafrecht onderworpen personen zijn de beginselen van het, wat betreft de regeling van het ambtelijk bevel aan een redelijken standaard voldoende, Duitse recht van toepassing.

Het bewezen verklaarde in brand steken van woningen in verband met sabotage aan de spoorlijn heeft het Hof terecht gequalificeerd als oorlogsmisdrijf in den zin van art. 6 (b) van het Handvest van Londen, aangezien het oplevert „devastation not justified by military necessity" en tevens schending art. 50 Landoorlogreglement. Daaraan staat niet in den weg, dat aan req. niet is telastegelegd dat hij zich van de strijdigheid van zijn brandstichting met de wetten en gebruiken van den oorlog bewust is geweest, aangezien art. 27a B.B.S. het vereiste van opzet des daders in deze schakering van bewustzijn van wederrechtelijkheid niet als een der elementen van het misdrijf stelt.

Daaraan staat evenmin in den weg, dat er in militaire reglementen bepalingen voorkomen, die de in de sententie terecht gewraakte daden schijnen toe te laten, zoals § 358 onder (e) U.S. Basic Field Manual, en dat er schrijvers zijn zoals Oppenheim—Lauterpacht, die dergelijke daden toelaatbaar verklaren.

Het Landoorlogreglement biedt generlei aanknopingspunt voor de stelling, dat zodanige maatregel toelaatbaar geacht kan worden, ook wanneer er geen deugdelijke aanwijzingen zijn van collectieve verantwoordelijkheid van het betrokken dorp of stad voor den aldaar gepleegden verraderlijken aanval.

Het bestaan van bepaalde voorschriften in militaire reglementen kan in het algemeen nooit wettigen als „oorlogsgebruik" een optreden, dat door een verdrag verboden wordt verklaard. Zelfs indien § 358 onder (e) U.S. Basic Field Manual een ruimere strekking mocht hebben dan de Raad bereid is er in te lezen, zou de in dat geval door het voorschrift gedekte brandstichting een oorlogsmisdrijf blijven.

Dit brengt echter niet noodzakelijk mede dat req. ook behoort te worden gestraft. In gevallen als het onderhavige kan ingeroepen worden het verweer dat het de dader onbekend was „dass der Befehl des Vorgesetzten eine Handlung betraf, welche ein militärischen Verbrechen bezweckte". De aanvaardbaarheid van dit verweer is enerzijds afhankelijk van de ontwikkeling en militaire positie van den dader en anderzijds van den aard der gepleegde daden, in welk laatste verband b.v. het doden van onschuldige burgers voor ieders zedelijk oordeel een veel ernstiger karakter draagt dan het vernielen van eigendommen.

In het onderhavige geval echter had het bewustzijn van het naar oorlogsrecht misdadige karakter van zijn daad bij dezen dader — een politieman van zeer ondergeschikten rang — niet aanwezig mogen worden geoordeeld.

Req. ontslagen van alle rechtsvervolging.

(Sr. art. 43; B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van H. M. Wintgen, van beroep Kriminalsekretär, wonende te Essen, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Negende Kamer, van 11 Februari 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5)", meermalen gepleegd, en met toepassing van de artt. 27, 44, 57, 157 Sr., 1, 7b, 9, 11, 12, 21, 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren en zes maanden, met bepaling dat de tijd sedert 28 Mei 1946 door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht.

De Bijz. Raad enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest;

Gehoord den req. omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 47, 48, 157 Sr., 350, 351, 352, 358, 359 Sv., 1, 2 B.B.R., doordat het Hof ten laste van req. bewezen heeft verklaard, dat hij tezamen en in vereniging met anderen, een viertal woningen te Halfweg door middel van uitgieten van een brandbare vloeistof in die woningen, tot ontbranding heeft gebracht en heeft geweigerd, dat blussingsmaatregelen tot bedwinging van den ontstanen brand in de bedoelde woningen alsmede in een door zekeren Keck bewoonde woning, zouden worden genomen, en dit heeft gequalificeerd als „Opzettelijk brandstichten, waarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is";

zulks hoewel geen der getuigen heeft verklaard, dat zij hem, req., deze daden hebben zien plegen, terwijl dit ook uit geen der andere gebezigde bewijsmiddelen voortvloeit, terwijl integendeel uit de bewijsmid-

delen wel is gebleken, dat req. zich ten tijde dezer feiten op de spoorbaan te Halfweg bevond, derhalve niet bij deze woningen, ter bewaking van deze spoorbaan, zodat het Hof nimmer tot bovenvermelde bewezenverklaring ten laste van req. had kunnen en mogen komen;

II. S., a. v. t. der artt. 40, 42, 43, 44, 157 Sr., 1, 2, 3, 7b, 8, 9, 11, 22, 27a B.B.S., 1, 2 B.B.R., 43 Landoorlogreglement 1907, 47, 1° Duits Militär Strafgesetzbuch, requirants beroep op zijn niet-strafbaarheid t.a.v. de bewezen verklaarde feiten, op den grond dat hij deze heeft gepleegd op bevel van zijn meerderen, althans in overmacht, heeft verworpen,

zulks hoewel is komen vast te staan, dat req. en zijn collega's handelden krachtens een hun door hun meerderen gegeven ambtelijk bevel, strekkende tot handhaving door den bezetter van de, juist in het laatste oorlogsjaar door veelvuldige sabotagehandelingen verstoorde, openbare orde, zijnde dit bevel alleszins bevoegdelijk gegeven, althans van dien aard, dat req. als ondergeschikte dit bevel te goeder trouw als bevoegd gegeven mocht beschouwen, terwijl de nakoming daarvan binnen den kring van zijn ondergeschiktheid was gelegen;

althans zulks hoewel req., hadde hij geweigerd aan de hem verstrekte opdracht te voldoen, speciaal in het laatste oorlogsjaar, met den onmiddellijken dood zou zijn gestraft, zodat hij in overmacht heeft gehandeld, terwijl de uitvoering door hem van de hem verstrekte opdracht zich niet verder heeft uitgestrekt dan tot het naar Halfweg gaan, ter plaatse op de spoorbaan een onderzoek instellen, vaststelling dat aldaar een trein door sabotagehandelingen was ontspoord en dat de spoorbaan hierdoor was beschadigd, en deze spoorbaan verder bewaken;

III. S., a. v. t. der artt. 40, 42, 43 Sr., 1, 2 B.B.R., art. 8 van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), doordat het Hof, overwegende dat req. zich heeft schuldig gemaakt aan een oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder (b) van bedoeld Handvest, het feit, dat req. heeft gehandeld krachtens een bevel van een boven hem gestelden (indien al, naar het Hof overweegt, dit hem niet bevrijdt van zijn aansprakelijkheid), niet heeft onderzocht als reden tot verzachting van de op te leggen straf noch ook daaromtrent heeft beslist, en evenmin heeft onderzocht, en beslist, of de rechtvaardigheid zulks vereist;

IV. S., a. v. t. der artt. 359 Sv., 1, 2 B.B.R., doordat het Hof, door de aan req. opgelegde straf te motiveren met de mutatie: „dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten, de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan, en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachten, zoals een en ander ter terechtzitting is gebleken", zijn opgelegde straf niet, althans onvoldoende, heeft gemotiveerd, en niet de bijzondere redenen heeft opgegeven, die de straf hebben bepaald, zijnde toch de bovengenoemde strafmotivering een nietszeggende formule, die in het algemeen, en zeker bij oorlogsmisdrijven, als in het onderhavige geval ten laste gelegd, als onvoldoende moet worden aangemerkt, daar zij evenzeer toepasselijk is op een lichte verkeersovertreding als op het onderhavige geval, en geen enkel licht verschaft over de bijzondere redenen, die het Hof in dit speciale geval tot de in dit geval opgelegde straf hebben geleid;

V. S., a. v. t. der artt. 157, 10, 27, 28 Sr., 1, 7b, 9, 11, 12, 27a B.B.S., 1, 2 B.B.R., doordat de straf, door het Hof opgelegd, niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn, met den ernst der gepleegde feiten, den aard ervan, de omstandigheden waaronder zij zijn gepleegd en de persoonlijke omstandigheden van requirant;

Gehoord den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad het ingestelde beroep zal verwerpen en de sententie ambtshalve zal vernietigen t.a.v. de qualificatie en de opgelegde straf en de qualificatie zal doen luiden: Het meermalen medeplegen van het misdrijf van het gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder (b) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekendgemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 S. G 5, en de straf zal bepalen op één van acht jaren;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij te Halfweg, in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, op 26 Nov. 1944, terwijl hij in enigerlei functie werkzaam was bij de Sicherheitspolizei te Amsterdam en dus staande in staatsdienst bij den vijand, gebruik makende van macht en gelegenheid hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting van Nederland geboden, in verband met den op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland, tezamen en in vereniging met anderen zich heeft schuldig gemaakt aan een oorlogsmisdrijf, bestaande uit vernieling van een aantal te Halfweg gelegen woningen met hun gedeeltelijke inboedels, welke woningen en inboedels toebehoorden aan in Nederland woonachtige personen, onderdanen van een destijds met Duitsland in oorlog zijnde Staat, zonder dat deze vernieling door oorlogsnoodzaak gerechtvaardigd was of gebiedend werd gevorderd, hebbende verdachte immers alstoen deel uitgemaakt van een groep van personen, die zich tezamen en in vereniging alstoen opzettelijk naar een bij Halfweg lopende spoorbaan hebben begeven; aldaar een onderzoek hebben ingesteld; vastgesteld, dat aldaar aan de spoorbaan verrichte handelingen als sabotagedaden moesten worden beschouwd;

overlegd, dat overeenkomstig een hun gegeven opdracht in zodanig geval een aantal woningen te Halfweg moesten worden vernield of afgebrand, waarna verdachte en die anderen zich ter uitvoering van hun gezamenlijk in kalm beraad en rustig overleg opgesteld plan naar Halfweg hebben begeven en in de Minister Cort van der Lindenstraat aldaar in een viertal woningen, bewoond door van der Putte, Kolfschoten, Dijksman en van der Bijl, na aan elk der bewoners aangezegd te hebben, dat zij met medeneming slechts van enige lijfsgoederen hun woning moesten verlaten, wijl deze in brand zou worden gestoken, door middel van uitgieten van een brandbare vloeistof in die woningen en deze tot ontbranding te brengen; hebben geweigerd, dat blussingsmaatregelen ter bedwinging van de ontstane brand in de bedoelde woningen alsmede in een door zekeren Keck bewoonde woning, waarheen de brand was overgeslagen, werden genomen; door al welke handelingen gemeen gevaar voor goederen, zijnde de woningen zelve, derzelver inboedels en de omringende percelen door het overslaan van de vlammen naar die percelen te duchten was;

O. enz.;

O. dat thans voor behandeling in aanmerking zoude komen het eerste gedeelte van het eerste middel, klagende over de qualificatie van het aldus bewezenverklaarde als „opzettelijk brandstichten, waarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is", maar dat dit gedeelte feitelijken grondslag mist, aangezien het bewezenverklaarde terecht niet aldus, maar als het misdrijf van art. 27a B.B.S. is gequalificeerd, zijnde het misdrijf van „opzettelijk brandstichting enz." — behalve aan het slot der telastelegging en der bewezenverklaring, als feitelijke bijzonderheden — in de uitspraak verder alleen betrokken als het voor de bepaling van het toelaatbare strafmaximum in aanmerking komende misdrijf volgens de Nederlandse strafwet;

O. voorts t.a.v. het eerste gedeelte van het tweede middel, klagende over verwerping van requirant's beroep op ambtelijk bevel, en ambtshalve:

dat dit beroep blijkens het proces-verbaal van de terechtzitting van het Hof is gedaan in algemene termen, dat het door het Hof blijkens de bestreden sententie is verworpen op den grondslag van § 47 van het Duitse Militär Strafgesetzbuch en dat het thans in cassatie opnieuw is gedaan, volgens het middel kennelijk op den grondslag van art. 43 Sr., volgens de toelichting echter op den dubbelen grondslag zowel van het Nederlandse als van het Duitse recht;

dat, zoals de Raad al bij herhaling eerder heeft beslist, op aan het Duitse militaire strafrecht onderworpen personen — tot welke categorie ook req. behoort — de beginselen van het op dit punt aan een redelijken standaard voldoende Duitse recht van toepassing zijn, zodat het hier besproken gedeelte van het tweede middel op die basis behoort te worden beoordeeld;

dat nu § 47 van het Duitse Militaire strafwetboek het volgende bepaalt:

„(1) Wird durch die Ausführung eines Befehls in Dienstsachen ein Strafgesetz verletzt, so ist dafür der befehlende Vorgesetzte allein verantwortlich. Es trifft jedoch den gehorchenden Untergebenen die Strafe des Teilnehmers:

1. wenn er den erteilten Befehl überschritten hat; oder

2. wenn ihm bekannt gewesen ist, dass der Befehl des Vorgesetzten eine Handlung betraf, welche ein allgemeines oder militärisches Verbrechen oder Vergehen bezweckte.

(2) Ist die Schuld des Untergebenen gering, so kann von seiner Bestrafung abgesehen werden";

dat in verband met deze bepaling in de eerste plaats moet worden onderzocht, of het bewezen verklaarde feit een zodanig misdrijf oplevert;

dat het Hof het bewezenverklaarde in aansluiting aan art. 27a B.B.S. terecht heeft gequalificeerd als een oorlogsmisdrijf in den zin van art. 6 (b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, aangezien het oplevert „devastation not justified by military necessity" en tevens een schending van art. 50 van het Landoorlogsreglement;

dat daaraan niet in den weg staat, dat aan req. bij de inleidende dagvaarding niet ten laste is gelegd — en te zijnen laste dan ook niet bewezen is verklaard —, dat hij zich van de strijdigheid van zijn brandstichting met de wetten en gebruiken van den oorlog bewust is geweest, aangezien art. 27a B.B.S. in zijn definitieven tekst het vereiste van opzet des daders in deze schakering van bewustzijn van wederrechtelijkheid niet als een der elementen van het misdrijf stelt;

dat daaraan evenmin in den weg staat, dat er in militaire reglementen bepalingen voorkomen, die de in de sententie terecht gewraakte daden schijnen toe te laten, zoals § 358, onder (e) van het Amerikaanse Basic Field Manual, waar onder het hoofd „Form of reprisal" het volgende te lezen staat: „Villages or houses etc. may be burned for acts of hostility committed from them, where the guilty individuals cannot be identified, tried, and punished";

dat toch deze bepaling, om volgens het internationale oorlogsrecht verdedigbaar te zijn, de grenzen van art. 50 van het Landoorlogsreglement niet mag overschrijden en derhalve, zoals ook uit de gebezigde woorden „from them" schijnt voort te vloeien, collectieve verantwoordelijkheid van het betrokken dorp enz. veronderstelt, voor welke veronderstelling in het onderhavige geval — Halfweg generlei aanknopingspunt aanwezig is;

dat deze zelfde tegenwerping ook ontzenuwt het namens req. bij pleidooi gedane

beroep op auteurs als Oppenheim-Lauterpacht, II, § 250, bij wie te lezen is, dat „there is no doubt that Article 50 of the Hague Regulations ..... does not prevent the burning, by way of reprisals, of villages, or even towns, for a treacherous attack committed there on enemy soldiers by unknown individuals";

dat het Landoorlogreglement generlei aanknopingspunt biedt voor de stelling, dat zodanige maatregel toelaatbaar geacht kan worden, ook wanneer er geen deugdelijke aanwijzingen zijn voor collectieve verantwoordelijkheid van het betrokken dorp of stad voor den aldaar gepleegden verraderlijken aanval;

dat de Raad ook generlei waarde als gezaghebbend volkenrechtelijk precedent kan toekennen aan verwerpelijke maatregelen als de, door Oppenheim-Lauterpacht in deel II, § 248 vermelde proclamatie van Lord Roberts gedurende den Boerenoorlog d.d. 19 Juni 1900, bevelende de vernieling van huizen en boerderijen in de nabijheid van een plaats, waar schade was toegebracht aan verbindingslijnen;

dat de Raad de door deze auteurs gemaakte onderscheiding (II, § 250) tussen „reprisals" en „ordinary penalties" dan ook verwerpt, al ware het alleen reeds hierom, dat straffen zich nooit richten tegen anderen dan de schuldigen en elke zgn. bestrafing, die zich tegen onschuldigen richt, alleen al daardoor het odieuze karakter van „daden van weerwraak" aanneemt, waartegen art. 50 van het Landoorlogsreglement de bevolking van bezet gebied juist beoogt te beschermen;

dat in het algemeen zelfs het bestaan van bepaalde voorschriften in militaire reglementen nooit als „oorlogsgebruik" kan wettigen een optreden, dat door een internationale overeenkomst verboden wordt verklaard, en dat derhalve, zelfs indien § 358, onder (e) van het Basic Field Manual een ruimere strekking mocht hebben dan hierboven is aangenomen, de in dat geval door het voorschrift gedekte brandstichting een oorlogsmisdrijf zou blijven;

dat bovendien de betrokken bepaling in het Basic Field Manual altijd een dode letter is gebleven en de verdediging van de generaals von Liszt c.s. in het tegen dezen gevoerde strafproces ter zake van hun oorlogsmisdrijven op den Balkan dan ook in gebreke is gebleven aan te tonen, dat geallieerde legers deze brandstichtingen uit weerwraak tegen onschuldigen in praktijk hebben gebracht;

dat echter, ook al zijn derhalve req.'s gedragingen terecht als een oorlogsmisdrijf gequalificeerd, deze slotsom niet noodzakelijk medebrengt, dat req. ook deswege behoort te worden gestraft;

dat immers in gevallen als het onderhavige de bedrijven van een oorlogsmisdrijf te zijner verontschuldiging kan inroepen het verweer, dat „ihm nicht bekannt gewesen ist, dass der Befehl des Vorgesetzten eine Handlung betraf, welche ein ..... militärisches Verbrechen ..... bezweckte";

dat de gegrondheid van dit verweer evenwel niet te spoedig moet worden aangenomen en de aanvaardbaarheid ervan afhankelijk is enerzijds van de ontwikkeling en militaire positie van den dader en anderzijds van den aard der gepleegde daden, in welk laatste verband bijv. het doden van weerloze gevangenen of onschuldige burgers voor ieders zedelijk oordeel een veel ernstiger karakter draagt dan het vernielen van eigendommen;

dat echter in het onderhavige geval — gelet op wat hierboven omtrent het „militärische Verbrechen" van brandstichting bij wijze van strafmaatregel is opgemerkt — het bewustzijn van het naar oorlogsrecht misdadige karakter van zijn daad bij dezen dader — een politieman van zeer ondergeschikten rang — niet aanwezig had mogen worden geoordeeld;

dat req. derhalve ter zake van het door hem gepleegde oorlogsmisdrijf niet strafbaar had mogen worden geacht en req.'s tweede middel op dit punt gegrond is;

dat in verband met deze beslissing de overige grieven buiten behandeling kunnen blijven;

O. dat er termen aanwezig zijn tot onmiddellijke invrijheidstelling van req. krachtens art. 16, jo. 14 Besluit Politieke Delinquenten 1945;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover req. wegens het door hem begane oorlogsmisdrijf strafbaar is verklaard en hem deswege straf is opgelegd;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Gelet op de artt. 350 en 352 Sv.;

Ontslaat req. van alle rechtsvervolging;

Beveelt zijn onmiddellijke invrijheidstelling.

No. 1536

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 10 Jan. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Kernkamp; Vice-Adm. Vos.)

Zaak Fullriede. Oorlogsmisdrijf en misdrijf tegen de menselijkheid. Zogenaamde représailles. Beroep op noodtoestand. Gedeeltelijk voldoen aan misdadig bevel. Vergelijking voor de strafmaat met art. 26 B.B.S. Motivering strafmaat.

Voor een zelfstandig onderzoek naar de vraag of de bewezen verklaarde feiten vallen onder oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid of ook — wat de oorlogsmisdrijven betreft — onder de daarvan in art. 6 letter b van het Handvest van Londen gegeven omschrijving, is geen plaats, indien zij gedekt worden door de bijzondere omschrijving van een der aldaar bij wijze van voorbeeld met name genoemde misdrij-

ven. De bewezen verklaarde feiten zijn reeds daarom oorlogsmisdrijven omdat zij vallen onder „deportation", resp. „ill-treatment" „of civilian population of or in occupied territory" en „wanton destructrion of a village". Echter het platbranden van een 90-tal huizen van een dorp dat omstreeks 2000 huizen telt kan niet worden gebracht onder „other inhumane acts" in den zin, waarin deze term wordt gebezigd in art. 6 letter c van het Handvest, behoudens, niet gebleken, bijzondere omstandigheden, en is dus niet een misdrijf tegen de menselijkheid.

Van straffeloze represailles kan hier geen sprake zijn, daar art. 50 Landoorlogreglement uitdrukkelijk verbiedt enige collectieve straf, in geld of van anderen aard, uit te vaardigen tegen de bevolkingen op grond van persoonlijke handelingen, waarvoor zij in haar geheel niet als hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Het gaat niet aan een vreemdeling, die zich gedurende den oorlog, deel uitmakende van het vijandelijke militaire en ambtelijke apparaat, op Nederlands grondgebied heeft schuldig gemaakt aan een vergrijp tegen de internationale rechtsorde, in enigerlei opzicht — in dit geval voor de toelaatbare strafmaat — te vergelijken met een persoon, op wien de Ned. strafmaat van toepassing is en die gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander heeft blootgesteld aan maatregelen door of vanwege den vijand.

Motivering strafmaat in verband met wat Fullriede heeft gedaan om het bevel te verzachten.

Terecht heeft het Hof op den voorgrond gesteld, dat voor het beroep op noodtoestand vereist is, dat het nadeel, hetwelk zou ontstaan, indien de delictshandeling werd nagelaten, niet op andere wijze dan door het stellen van de delictshandeling kan worden voorkomen. Uit hetgeen feitelijk door het Hof is vastgesteld blijkt geenszins, dat aan deze voorwaarde was voldaan.

Het Hof heeft bovendien het beroep verworpen op grond dat het uitvoeren, zij het met enige mitigatie, van een onrechtmatig bevel als het onderhavige, nooit gerechtvaardigd kan zijn door de omstandigheid, dat bij niet-uitvoering door req. een ander het bevel in al zijn gestrengheid en hardheid zou hebben ten uitvoergelegd. In de bestreden sententie wordt te dezen aanzien met juistheid overwogen, zakelijk, dat de rechtsorde in dit opzicht iedere bescherming zou missen, indien de genoemde omstandigheid als een rechtvaardigingsgrond voor ieder ander dan den strengsten uitvoerder van een misdadig bevel werd aanvaard.

(Sr. art. 40; B.B.S. art. 27a.)

I. Den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem,

II. F. W. H. Fullriede, van beroep farmer, wonende te Wilhelmstal (Zuid-Afrika), requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Arnhem, van den 2en Juni 1948, (N.O.R. 1948, No. 1309 i, *Red.*) waarbij de tweede req. werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in krijgsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) en (c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), meermalen gepleegd, welke misdrijven tevens bevatten de bestanddelen van strafbare feiten volgens de Nederlandse Wet", en met toepassing van de artt. 27a, 47, 48, 57, 157, 278, 284, 350 Sr., 1, 2, 3, 7b, 11, 26, 27, 27a en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en zes maanden, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde sinds 10 Mei 1946 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

De Bijz. Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gelet op de middelen van cassatie door den eersten req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 27a en 26 B.B.S., 350 en 358 Sv., doordat het Hof ten onrechte niet bewezen heeft geacht, dat tengevolge van de wel bewezen daad van verdachte het merendeel der naar Duitsland gedeporteerde mannen (onder afschuwelijke omstandigheden) om het leven is gekomen en verdachte deswege heeft vrijgesproken en zulks op grond, dat, waar voor iemand in de situatie van verdachte redelijkerwijze niet was te verwachten, dat de gedeporteerde mannen in Duitsland in een concentratiekamp zouden worden ondergebracht en waar gebleken is, dat de dood van het merendeel dezer mannen een gevolg is geweest van het verblijf in het concentratiekamp, dat gevolg niet in strafrechtelijken zin een gevolg kan worden genoemd van de handelingen van verdachte, immers het Hof blijkens zijne motivering een onjuiste uitlegging heeft gegeven aan de in de dagv. voorkomende en via art. 27a B.B.S. aan art. 26 B.B.S. ontleende term „tengevolge waarvan", welke woorden bij een — zoals ten deze ten laste gelegd — geobjectiveerd gevolg van art. 26 B.B.S. betekenen, hetzij, dat bij een objectieve beoordeling van de ten tijde der beoordeling bekende oorzaken het ingetreden gevolg waarschijnlijk voorkomt, hetzij dat ieder normaal mens van redelijke ontwikkeling het gevolg heeft kunnen voorzien en het daarbij niet is vereist, dat men de wijze (de dood in concentratiekampen) heeft voorzien, waarop het gevolg is ingetreden, (zie Bijz. Raad van Cassatie 6 Mei 1946 N.O.R. 1946 no. 593) bij een hoedanige

uitlegging het Hof niet tot de gegeven niet-zuivere vrijspraak zou zijn gekomen;

II. V. t. der wet in den zin van art. 16 van het Besluit op de Bijz. Gerechtshoven vermits de door het Hof opgelegde straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het ten laste gelegde misdrijf, de omstandigheden waaronder dit is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van veroordeelde, immers — ondanks de door het Hof aangenomen verzachtende omstandigheden, die dezerzijds ten dele worden erkend — het gepleegde feit en in het bijzonder de daaruit voortgevloeide desastreuse gevolgen (vide het eerste cassatiemiddel) dusdanig ernstig zijn, dat een vrijheidsstraf van 2 jaar en zes maanden geen redelijke vergelding oplevert en mitsdien naar dezerzijds oordeel een straf van langeren duur noodzakelijk is;

Gelet op de middelen van cassatie namens den tweeden req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van de artt. 1, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 57, 157, 278, 284, 350 Sr., 1, 2, 3, 11, 26, 27a en 28 B.B.S., 1 en 38 Mil. Sr., 6 van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst te Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), 1, 350, 351, 358, 359 Sv., 1 B.B.R.,

doordien het Hof ten onrechte, immers op die beslissing niet rechtvaardigende en ook zelf onjuiste gronden, heeft verworpen het door req. en diens raadsman gedane beroep op noodtoestand;

II. Het Hof heeft ten onrechte aan req. een straf opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van de bewezen verklaarde misdrijven, de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, en den persoon en persoonlijke omstandigheden van requirant;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van beide beroepen, met referentie wat betreft het verzoek tot invrijheidstelling aan het oordeel van den Raad;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij te Putten in de eerste dagen van October 1944 gedurende den tijd van en in verband met den op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen het Koninkrijk der Nederlanden als Oberst van de Duitse weermacht opzettelijk in strijd met de wetten van den oorlog en van de menselijkheid, misbruik makend van gezag in zijn opgemelde functie als vergeldingsmaatregelen tegen den te Putten in den nacht van 30 Sept. 1944 op 1 Oct. 1944 op enige in een auto gezeten Duitse militairen gepleegden aanslag in zijn opdracht door onder zijn bevelen gestelde Duitse troepen enige honderden mannen gevangen heeft doen nemen en ter wegvoering heeft doen overleveren aan de SS., tengevolge waarvan deze mannen op enkele uitzonderingen na naar Duitsland zijn gedeporteerd; vrouwen en kinderen uit hun woningen heeft doen verdrijven en een aantal huizen in brand heeft doen steken en verwoesten;

O. dat het Hof, voor zover thans van belang onder meer heeft overwogen:

16. „dat het een feit is van algemene bekendheid, dat het platbranden van een deel van een dorp, het doen evacueren van vrouwen en kinderen en het doen wegvoeren van een groot aantal mannen, waarbij een redelijke kans bestaat dat deze zullen worden verder gevoerd naar het land van den bezetter, uit den aard der feiten zelve indruist tegen alle regels der menselijkheid alsmede, dat behoudens zeer speciale omstandigheden, die in casu ter terechtzitting niet zijn gebleken een ieder van de ontwikkeling en met de functie van verdachte, die tot voormelde daden last geeft, zich van de strijdigheid van deze last met de elementaire eisen der menselijkheid noodzakelijk bewust moet zijn, gelijk trouwens door de eigen verklaring van verdachte bevestigd wordt";

en voorts

27. „dat, waar geenszins is komen vast te staan, dat de aanslag op de Duitse officieren in Putten een verdediging was van de inwoners van het bezet gebied tegen een daad van den vijand, in strijd met het internationale recht verricht, verdachte zich ten volle op de strafuitsluitingsgronden, die het internationale recht kent, kan beroepen";

28. „dat derhalve nu moet worden nagegaan, of de bewezenverklaarde handelingen door verdachte op grond van het volkenrecht straffeloos konden worden verricht, omdat het hier zou betreffen een niet verboden représaillemaatregel", welke vraag het Hof vervolgens op de gronden, uiteengezet in de 29ste tot en met 34ste rechtsoverwegingen van de bestreden sententie, ontkennend heeft beantwoord;

O. dat de van weerszijden voorgedragen cassatiemiddelen in na te melden volgorde behoren te worden behandeld;

O. t. a. v. het eerste middel van req. Fullriede:

dat het Hof bij zijn weerlegging van het gedane beroep op noodtoestand terecht op den voorgrond heeft gesteld, dat daarvoor vereist is, dat het nadeel, hetwelk zou ontstaan, indien de delictshandeling werd nagelaten, niet op andere wijze dan door het stellen van de delictshandeling kan worden voorkomen;

dat in de bestreden sententie dienaangaande wordt overwogen:

„dat geenszins is komen vast te staan, dat aan deze voorwaarde was voldaan; dat immers niet is gebleken, dat req. met de uitvoering van het bevel niet eerst enige dagen had kunnen wachten, terwijl er nog kans was, dat de daders zouden kunnen worden gevonden; dat evenmin is gebleken, dat hij op enigerlei wijze tegen het bevel protest heeft doen horen of dat hij bij zijn superieuren pogingen in het werk heeft gesteld, om wijziging van het bevel te verkrijgen, welk middel aan req., gezien zijn zeer zelfstandig en zeer succesvol optreden in andere

en zuiver militaire aangelegenheden, zeker ten dienste stond;"

dat deze gronden, als van feitelijken aard, in cassatie onaantastbaar zijn en op zich zelf de verwerping van het beroep op den strafuitsluitingsgrond van art. 40 Sr. kunnen dragen;

dat het Hof bovendien dit beroep op noodtoestand heeft verworpen op een tweede grond, in het kort hierop neerkomende, dat het uitvoeren, zij het met enige mitigatie, van zulk een onrechtmatig bevel als het onderhavige nooit gerechtvaardigd kan zijn door de omstandigheid, dat bij niet-uitvoering door req. een ander het bevel in al zijn gestrengheid en hardheid zou hebben ten uitvoer gelegd;

dat te dezen aanzien in de bestreden sententie met juistheid wordt overwogen, zakelijk, dat de rechtsorde in dit opzicht iedere bescherming zou missen, indien de genoemde omstandigheid als een rechtvaardigingsgrond voor ieder ander dan den strengsten uitvoerder van een misdadig bevel werd aanvaard;

dat het middel derhalve faalt;

O. ambtshalve:

dat de Raad zich in enkele opzichten niet kan verenigen met de gronden, door het Hof voor sommige van zijn beslissingen aangevoerd;

dat dit met name geldt voor de hierboven letterlijk weergegeven 16e overweging, op grond waarvan het Hof heeft aangenomen, dat req. Fullriede zich heeft schuldig gemaakt aan misdrijven tegen de menselijkheid;

dat immers voor de toepasselijkheid van art. 27a B.B.S. behoort vast te staan, dat de bewezen verklaarde feiten opleveren hetzij een oorlogsmisdrijf, hetzij een misdrijf tegen de menselijkheid, niet in den zin van enig algemeen spraakgebruik maar in dien van art. 6 onder (b) resp. onder (c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, Stbl. G 5;

dat voor een zelfstandig onderzoek naar de vraag, of de bewezen verklaarde feiten vallen onder een dier beide algemene begrippen of ook — wat de oorlogsmisdrijven betreft — onder de daarvan in art. 6 letter (b) van het Handvest gegeven omschrijving, geen plaats is, indien zij gedekt worden door de bijzondere omschrijving van een der aldaar bij wijze van voorbeeld met name genoemde misdrijven;

dat nu de in de sententie bewezen verklaarde feiten alle reeds daarom oorlogsmisdrijven zijn, omdat zij vallen onder de in art. 6 letter (b) genoemde feiten van „deportation", respectievelijk „ill-treatment", „of civilian population of or in occupied territory" en „wanton destruction of a village";

dat zij daarentegen niet alle vallen onder art. 6 letter (c) van het Handvest;

dat immers weliswaar het doen verdrijven van vrouwen en kinderen uit hun woningen en het doen wegvoeren van een groot aantal mannen, met een redelijke kans dat deze verder zullen worden gevoerd naar het land van den bezetter, vallen onder „ill-treatment" onderscheidenlijk „deportation ..... committed against any civil population ..... during the war ..... in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal";

dat echter het platbranden van een 90-tal huizen van een dorp, dat omstreeks 2000 huizen telt, niet kan worden gebracht onder „other inhumane acts" in den zin, waarin deze term wordt gebezigd in art. 6 letter (c) van het Handvest, behoudens bij aanwezigheid van bijzondere omstandigheden, waarvan uit de bestreden sententie niet is gebleken;

dat ook na deze verbetering req. Fullriede zowel verschillende oorlogsmisdrijven als verschillende misdrijven tegen de menselijkheid blijkt te hebben gepleegd, zodat de door het Hof gegeven qualificaties kunnen worden gehandhaafd;

dat de Raad zich evenmin kan verenigen met de hierboven aangehaalde en aangeduide overwegingen uit de bestreden sententie over de vraag, of de tegen het dorp Putten en zijn bewoners getroffen maatregelen wellicht als volkenrechtelijk niet verboden représailles kunnen worden beschouwd;

dat het hier immers niet betrof echte représailles van Staat tot Staat, ten aanzien waarvan de Haagse Vredesconferenties niet hebben willen prejudiciëren en die zij ongeregeld hebben gelaten, doch zogenaamde représailles (mesures de répression), zijnde maatregelen van weerwraak tegen bewoners van bezet gebied wegens daden van verzet van andere bewoners;

dat art. 50 Landoorlogreglement uitdrukkelijk verbiedt enige collectieve straf, in geld of van anderen aard, uit te vaardigen tegen de bevolkingen op grond van persoonlijke handelingen, waarvoor zij in haar geheel niet als hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden beschouwd;

dat reeds op dezen grond in het onderhavige geval van straffeloze représailles geen sprake is geweest;

O. t. a. v. het eerste middel van den Proc.-Fiscaal en ambtshalve:

dat het Hof bij de door art. 27a B.B.S. voorgeschreven vergelijking van de feiten, zoals deze in werkelijkheid door gerequireerde Fullriede blijken te zijn gepleegd, met de verschillende in aanmerking komende Nederlandse wettelijke strafbepalingen, onder meer art. 26 B.B.S. heeft ingeschakeld;

dat de Proc.-Fiscaal in zijn eerste middel er over klaagt, dat het Hof gerequireerde Fullriede heeft vrijgesproken van de hem mede te laste gelegde verzwarende omstandigheid van het 4de lid van het laatstelijk aangehaalde artikel;

dat, alvorens deze klacht aan de orde kan komen, dient te worden nagegaan, of een vergelijking van de bestanddelen van een

oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid met die van het misdrijf van art. 26 B.B.S. ooit op haar plaats kan zijn;

dat deze vraag ontkennend dient te worden beantwoord;

dat het immers niet aangaat een vreemdeling, die zich gedurende den oorlog, deel uitmakende van het vijandelijke militaire en ambtelijke apparaat, op Nederlands grondgebied heeft schuldig gemaakt aan een vergrijp tegen de internationale rechtsorde in enigerlei opzicht — in dit geval voor de bepaling van de toelaatbare strafmaat — te vergelijken met een persoon, op wien de Nederlandse strafwet van toepassing is en die gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander heeft blootgesteld aan maatregelen door of vanwege den vijand of degene, die daarmede in art. 26 B.B.S., eerste lid, worden gelijkgesteld;

dat immers het eerstgenoemde feit nòch van het laatstgenoemde de bestanddelen bevat nòch daarmede overeenstemming vertoont;

dat derhalve 's Hofs sententie in zoverre onjuist is — hetgeen door de beslissing over de straftoemeting verder geen gevolgen heeft gehad — en het eerste middel van den Proc.-Fiscaal handelende over de strafverzwarende omstandigheid van het vierde lid van art. 26 B.B.S. niet tot cassatie kan leiden;

dat in dit verband nog opmerking verdient, dat handelingen als hier bedoeld in den regel de bestanddelen zullen bevatten van, althans overeenstemming zullen vertonen met, deelneming aan misdrijven tegen het leven of tegen de persoonlijke vrijheid gericht, gelijk het Hof in deze zaak ook heeft aangenomen;

O. t a. v. het tweede middel van den Proc.-Fiscaal en het tweede middel van req. Fullriede, die zich beide richten tegen de opgelegde straf en derhalve gezamenlijk kunnen worden behandeld:

dat de Raad, evenals het Hof diep begaan met het vreselijk lot, dat een groot aantal mannelijke inwoners van Putten na hun deportatie heeft getroffen, van oordeel is, dat req. Fullriede zoveel heeft gedaan om de uitvoering van het misdadige bevel van zijn meerderen te verzachten en dat hem slechts zo betrekkelijk lichte verwijten treffen, dat met de milde straf, in de bestreden sententie opgelegd, behoort te worden volstaan;

Verwerpt beide beroepen.

No. 1537

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer). 27 Juni 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Luit.-Kol. van Driest.)

Zaak tegen commandant van kamp te Amersfoort. Rechtsmacht van Ned. rechter. Verwerping van beroep op overmacht, ambtelijk bevel, répressailles. Art. 102 Sr. voor vergelijking ex art. 27a B.B.S. uitgesloten. Vormverzuimen.

Uit geen der stukken, waarvan de Raad kennis neemt, blijkt, dat de in dat middel genoemde verzuimen (nl. dat de ondertekende sententie en de processen-verbaal der terechtzittingen na afloop van den termijn van 48 uur na de uitspraak nog niet voor inzage beschikbaar waren en verzuim binnen den termijn van 8 dagen na de einduitspraak) zijn begaan; de wet vordert ook niet, dat van het niet-begaan van die verzuimen uit enig zodanig stuk blijkt; gesteld dat zij wel zouden zijn begaan, dan is trouwens nergens daartegen nietigheid bedreigd.

Het Hof, vrijsprekend van het telastgelegde hulp verlenen aan de vijand, gaat uit van de veronderstelling, dat de Ned. rechter rechtsmacht zou hebben over Duitse militairen — niet gewezen Nederlanders —, en dus zou kunnen oordelen over hun strafbaarheid, ook ter zake van overtredingen van bepalingen der Ned. strafwet, buiten het enige op hen toepasselijke en in het bijzonder voor hen geschreven art. 27a B.B.S., welke gedachtengang de Raad reeds in het eerste arrest Ahlbrecht heeft verworpen.

Verwerping van beroep op overmacht, ambtelijk bevel, répressailles. Ook het doden van gijzelaars is volgens het Handvest van Londen een oorlogsmisdrijf.

Voor de in art. 27a B.B.S. voorgeschreven vergelijking van ten laste van Duitse militairen of ambtenaren bewezen verklaarde oorlogs- en overeenkomstige misdrijven met misdrijven volgens de Ned. wet, komt art. 102 Sr. niet in aanmerking.

Motivering van de doodstraf.

(B.B.S. art. 27a; B.B.G. art. 16.)

Op de beroepen van:

I. den Procureur-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam,

II. Karl Peter Berg, van beroep Kriminalsekretär, wonende te Keulen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer, van 14 Dec. 1948, waarbij de tweede req. werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5)", meermalen gepleegd,

„als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in krijgsdienst bij den vijand zich schuldig maakt aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf

tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Januari 1946 (S. no. G 5)", meermalen gepleegd, en met toepassing van de artt. 57, 289, 300, 302 Sr., 11, 27a B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijz. Raad van Cassatie enz.;

Gehoord het verslag van de Raadsheer van Driest;

Gehoord den tweeden req. omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie door den eersten req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

1e. S., althans v. t. van de artt. 365, 432, 433 en 434 Sv. j°. art. 1 B. B. S., doordien de ondertekende sententie en de processen-verbaal der terechtzittingen na afloop van den termijn van 48 uur na de uitspraak nog niet voor inzage beschikbaar waren en evenmin binnen den termijn van 8 dagen na de eind-uitspraak.

2e. S., althans v. t. van de artt. 1, 11, 27a B.B.S. en van de artt. 9, 10, 102, 289, 300 en 302 Sr., doordien het Hof heeft verworpen de opvatting van req., dat de door verdachte gepleegde oorlogsmisdrijven tevens bevatten de bestanddelen van het delict, omschreven in art. 102 Sr.; zulks ten onrechte, vermits toch de bewezen verklaarde feiten onder meer ook bevatten alle bestanddelen van het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij te of nabij Leusden, in de periode van 1 Maart 1942 tot 20 April 1945, lid is geweest van enige administratief tot het „Reichssicherheits Hauptamt" (R.S.H.A.) te Berlijn behorende organisatie, die belast was met de bewaking, verzorging en administratie van door of voor Duitse instanties gearresteerden en in het „Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort" (P.D.A.) te Leusden opgesloten personen, en wel van Maart 1942 tot Maart 1943 als „Stellvertretender Schutzhaftlagerführer (d.w.z. een met ondercommandant overeenkomende functie) en vanaf 8 Maart 1943 als „Lagerführer" van voormeld P.D.A. in de rangen van achtereenvolgens „Hauptscharführer und Kriminaloberazzistent", „Sturmscharführer und Kriminalsekretär" en „Untersturmführer", en alstoen aldaar gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland aldus in staatsdienst bij den vijand zijnde, in verband met vorenbedoelde aanvalsoorlog

a. heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid, en

b. als meerdere — immers in een met ondercommandant overeenkomende functie of commandant gelijk bovenomschreven het bevel voerende over een aantal bij den Sicherheitsdienst gedetacheerde personen — opzettelijk heeft toegelaten dat verscheidene zijner minderen zich schuldig maakten aan handelingen in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid, en wel een en ander op de navolgende wijzen bij de navolgende gelegenheden:

1. in een met ondercommandant overeenkomende functie en later als commandant van bedoeld P.D.A. te Leusden heeft verdachte in voormelde periode over de aan zijn zorg en bewaking toevertrouwde gevangenen opzettelijk toegepast en als meerdere opzettelijk toegelaten dat door zijn minderen werd toegepast een regime, waarbij

a. aan de gevangenen zo totaal onvoldoende voedsel, kleding, dekking verstrekt werden en zo zeer te zwaar werk werd opgedragen, dat alle gevangenen ernstig honger leden, vele gevangenen in meerdere of mindere mate ziek werden;

b. door hem verdachte herhaaldelijk, aan de gevangenen allerlei onmenswaardige en onmenselijke straffen werden opgelegd, — zoals

1) uren lang onverschillig bij welke weersgesteldheid zonder voedsel laten staan aan de poort van het P.D.A. of in de zgn. „rozentuin", zijnde een met hoog prikkeldraad omgeven ruimte in de open lucht binnen het P.D.A.

2) rollen, „robben", liggen en opstaan, ook in modder en sneeuw,

3) strafappèls, waarbij de gevangenen urenlang achtereen moesten staan en strafexercities,

4) verlaging of totale inhouding der toch reeds te geringe voedselrantsoenen, terwijl hij verdachte en zijn minderen wisten, dat die straffen verre van evenredig waren aan de (al dan niet vermeend) gepleegde vergrijpen, dikwijls werden opgelegd zonder voorafgaan vergrijp en steeds de krachten der ondervoede en zieke gevangenen te boven gingen;

c. zowel door hem verdachte als door zijn minderen collectief werden opgelegd een of meer der sub b bedoelde straffen aan alle gevangenen of aan een of meer groepen der gevangenen, die zelf geen vergrijp hadden gepleegd;

2. in en nabij het voormelde P.D.A. te Leusden heeft hij verdachte op verscheidene dagen, in het voormelde tijdvak herhaaldelijk en telkenmale opzettelijk in dat kamp opgesloten en aan zijn zorg toevertrouwde weerloze en ondervoege en dikwijls zieke gevangenen, in het bijzonder de joden onder hen en twee woonwagenbewoners die als gevangenen in het P.D.A. geregiestreerd waren onder de nummers 550 en 570, met zijn handen of vuisten, met een knuppel, stok, staaf en andere tot slaan geschikte harde voorwerpen zodanig hard geslagen waar hij hen maar raken kon en met zijn geschoeide voet (onder meer toen hij zich

liet voortbewegen, zittende op de rug van een over den grond kruipenden gevangene) zodanig hard geschopt, dat de slachtoffers pijnlijk werden getroffen en aangedaan en in een lichamelijk nog slechteren toestand kwamen dan zij reeds waren en veelal werden verwond of zwaar lichamelijk letsel bekwamen,

3. in en nabij het voormelde P.D.A. te of nabij Leusden heeft hij verdachte in een met ondercommandant overeenkomende functie als commandant van dat kamp in het voormelde tijdvak als meerdere opzettelijk toegelaten, dat de onder zijn bevelen staande minderen — en heeft hij verdachte in die kwaliteit alstoen als meerdere niet vervuld de op hem rustende verplichting om een zodanige contrôle en toezicht op bedoelde minderen te houden en zodanig stappen te ondernemen als in zijn macht stonden en door de omstandigheden vereist werden ter voorkoming dat die minderen alstoen aldaar op verscheidene dagen en tijdstippen, meermalen en telkenmale opzettelijk in dat kamp opgesloten en aan hun zorg en bewaking toevertrouwde weerloze en ondervoede gevangenen met de handen en vuisten en met diverse tot slaan geschikte harde voorwerpen zodanig hard hebben geslagen waar zij hen maar raken konden en met de geschoeide voet zodanig hard hebben geschopt, dat de slachtoffers daardoor pijnlijk werden getroffen en aangedaan en in een lichamelijk nog slechteren toestand kwamen dan zij reeds waren;

4. in voormeld P.D.A. te of nabij Leusden waren in of omstreeks April 1942 een groot aantal Russen opgesloten, die door de Duitsers krijgsgevangen waren gemaakt en die allen in ernstig zieken, ondervoeden en uitgeputten toestand verkeerden; nadat in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid een Duitse autoriteit had gelast om al die Russen, die de Duitsers ervan verdachten, aan een gevaarlijke besmettelijke ziekte te lijden, te doden, heeft hij verdachte tezamen en in vereniging met een of meer andere in dienst bij of van den vijand staande personen in of omstreeks April 1942 te of nabij Leusden in een bos buiten voormeld kamp opzettelijk en volgens door hem en verdachte tevoren beraamd plan en na kalm beraad en rustig overleg, die Russen van het leven beroofd door tezamen en in vereniging met een of meer dier andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op zeer korten afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

5. in voormeld toen onder zijn commando staand P.D.A. te of nabij Leusden heeft hij verdachte in of omstreeks Maart 1945, — toen een aanslag op Rauter was gepleegd en hem verdachte telefonisch was medegedeeld, dat en welke negen en veertig gevangenen daarvoor als repressaille moesten worden doodgeschoten en terwijl hij verdachte wist, dat die gevangenen niet door enig bevoegd gerecht bij een overeenkomstig de wettelijk voorgeschreven regelen gewezen en onaantastbaar geworden uitspraak in verband met die aanslag ter dood waren veroordeeld — opzettelijk en volgens door hem beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, voor de executie dier gevangenen de plaats vastgesteld, het vuurpeleton samengesteld, die gevangenen naar de executieplaats doen overbrengen, hun aldaar medegedeeld, dat zij als repressaille voor den aanslag op Rauter zouden worden doodgeschoten en vervolgens aan het opgestelde vuurpeleton het bevel tot vuren gegeven, waarop de leden van dat vuurpeleton uit met scherp geladen vuurwapenen en uit een vuurwapen geladen met lichtspoormunitie op korten afstand een aantal schoten op de slachtoffers losten, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

6. in het voormelde P.D.A. te of nabij Leusden heeft hij verdachte in voormelde periode meermalen en telkenmale opzettelijk en volgens door hem tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, als meerdere aan een onder zijn bevelen staanden mindere gelast om telkens enige in dat kamp opgesloten en aan zijn zorg en bewaking toevertrouwde en door hem aangewezen gevangenen dood te schieten, zonder zich te bekommeren over de vraag of die gevangenen soms door enig bevoegd gerecht bij een overeenkomstig de wettelijk voorgeschreven regelen gewezen en onaantastbaar geworden uitspraak ter dood veroordeeld waren, hebbende telkens in die gevallen die mindere of minderen opzettelijk die gevangene(n) van het leven beroofd door telkens op korten afstand uit met scherp geladen vuurwapenen of uit een met scherp geladen vuurwapen, een of meer schoten op de slachtoffers of het slachtoffer te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werd(en) getroffen en verwond, dat zij (hij) terstond of kort daarop overleden (overleed);

O. dat van de zijde van req. Berg niet tijdig een schriftuur, houdende middelen van cassatie, is ingekomen, maar dat de Raad aanleiding vindt, hieronder op enkele punten van het bij pleidooi namens dezen req. aangevoerde ambtshalve in te gaan en daarbij tevens rekening te houden met een door req. zelven ingediend uitvoerig verweerschrift;

O. thans allereerst t.a.v. het eerste middel van den Proc.-Fiscaal:

dat uit geen der stukken, waarvan de Raad kennisneemt, blijkt, dat de in dat middel bedoelde verzuimen zijn begaan, dat de wet ook niet vordert, dat van het niet-begaan van die verzuimen uit enig zodanig stuk blijke, en dat trouwens, gesteld dat zij wèl zouden zijn begaan, daartegen nergens nietigheid is bedreigd, zodat dit middel in geen geval tot cassatie kan leiden;

O. vervolgens ambtshalve, dat bij de toelichting van het cassatieberoep van req. Berg uitvoerig is betoogd, dat verschillende bewezenverklaringen niet uit de gebezigde bewijsmiddelen konden worden afgeleid, maar dat de Raad, deze mondeling voorgedragen grief onderzoekend, geen termen heeft gevonden, op grond daarvan de bestreden sententie te vernietigen, aangezien de bewijsvoering geheel toereikend is geweest;

dat deze grief echter toch op één punt tot verbetering van de bestreden sententie behoort te leiden;

dat zij weliswaar zelve op dat punt in zoverre feitelijken grondslag mist, dat ten laste van req. Berg juist niet bewezen is verklaard, dat de door hem gepleegde zware mishandelingen den dood van één of meer van zijn slachtoffers ten gevolge hebben gehad, maar dat uit de niet-bewezenverklaring van dit onderdeel volgt, dat het Hof dan ook niet had mogen beslissen — zoals het gedaan heeft —, dat het bewezenverklaarde onder 2, bij vergelijking daarvan met een misdrijf volgens de Nederlandse wet, de bestanddelen bevat van zware mishandeling, den dood tengevolge gehad hebbend;

dat deze onjuistheid in de sententie voor de bepaling van het toelaatbare maximum der straf echter in casu geen betekenis heeft;

O. verder t.a.v. het tweede middel van den Proc.-Fiscaal en ambtshalve:

dat dit middel is ingekleed als een grief tegen de verwerping door het Hof van de opvatting van den Proc.-Fiscaal, dat de door gerequireerde Berg gepleegde oorlogsmisdrijven tevens zouden bevatten de bestanddelen van het misdrijf van art. 102 Sr., en derhalve gericht is tegen een punt dat logischerwijze eerst bij de bepaling van het toelaatbare strafmaximum in beschouwing kan worden genomen, gelijk hieronder zal worden gedaan;

dat de Raad evenwel aanleiding vindt, deze grief ook reeds hier te berde te brengen;

dat immers in de t.l.l. aan dezes daarin omschreven concrete misdrijven is toegevoegd een slot, inhoudende dat Berg door die verschillende misdrijven „tevens opzettelijk in den tijd van (Duitslands) aanvalsoorlog (tegen Nederland) den vijand hulp (zou hebben) verleend in diens systeem van terreur en ontrechting, uitgeoefend over de bewoners van het door den vijand bezette Nederlandse gebied";

dat blijkens zijn derde rechtsoverweging, volgende op de bewezenverklaring, het Hof aan dit, aan de t.l.l. toegevoegde, slot een bepaalde uitlegging heeft gegeven, hierop neerkomende, dat dat slot niet eenvoudig is op te vatten als een louter qualificatieve toevoeging, maar als een aanvullende t.l.l. van het misdrijf van hulpverlening aan den vijand als zelfstandig feit;

dat de Raad aan deze uitlegging van de dagvaarding door het Hof, als zijnde van feitelijken aard, gebonden is, maar dan ook ambtshalve op dit punt de bestreden sententie in na te melden zin moet verbeteren;

dat hieraan niet in den weg staat, dat de verwerping van het bedoelde slot der t.l.l. door het Hof is gekleed in den vorm van een vrijspraak, omdat deze zogenaamde vrijspraak duidelijk is gegrond op een rechtsoverweging, n.l. dat req., „die, Duitser zijnde en in Duitsland woonachtig, op normale wijze in dienst der Duitse oorlogsvoering is getreden, krachtens oorlogsrecht zelf deel uitmaakt van de vijandelijke oorlogsmacht, zodat hij niet, als buitenstaander, in den zin van art. 102 Sr. aan deze oorlogsmacht hulp, laat staan strafbare hulp kan verlenen";

dat evenwel deze rechtsoverweging — handelende over de rechtstreekse toepasselijkheid van art. 102 Sr. op Duitse militairen en ambtenaren — uitgaat van de veronderstelling, dat de Nederlandse rechter rechtsmacht zou hebben over Duitse militairen — niet gewezen Nederlanders — en dus zou kunnen oordelen over hun strafbaarheid, ook ter zake van overtredingen van bepalingen der Nederlandse strafwet buiten het enige op hen toepasselijke en in het bijzonder voor hen geschreven art. 27a B.B.S. om, welken gedachtengang de Raad reeds in zijn eerste arrest-Ahlbrecht d.d. 17 Febr. 1947 (N. J. 1947 No. 87, *Red.*) heeft verworpen;

dat derhalve het slot der telastelegging, zoals het Hof dat nu eenmaal heeft uitgelegd, dit college had behoren te leiden tot de uitspraak, dat t.a.v. het daarin telastegelegde — zijnde op zichzelf geen oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid in den zin van art. 6 onder b) of c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 — het Hof geen rechtsmacht bezit;

O. ambtshalve, dat ook de door het Hof aan de bewezenverklaarde feiten gegeven qualificatie de hieronder nader aan te geven verbeteringen behoeft:

O. in dit verband, dat alle bewezen verklaarde misdrijven vallen onder art. 27a B.B.S., en wel op de volgende gronden;

die onder 1, 2 en 3 als uitmakende zowel het oorlogsmisdrijf van „ill-treatment ..... of civilian population of or in occcupied territory" — dat onder 1e meer in het bijzonder ook van art. 50 van het Landoorlogreglement — als het misdrijf tegen de menselijkheid van „inhumane acts committed against any civilian population ..... during the war", gedeeltelijk ook van „persecutions on political or racial grounds", beide „in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal";

dat onder 4 als uitmakende het oorlogsmisdrijf van „murder ..... of prisoners of war";

die onder 5 en 6 als uitmakende zowel het oorlogsmisdrijf van „murder ..... of civilian

population of or in occupied territory" — dat onder 5 tevens van art. 50 van het Landoorlogreglement —, als het misdrijf tegen de menselijkheid van „murder ..... committed against any civilian population ..... during the war, ... in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal";

O. verder t.a.v. het namens req. Berg ter zitting van den Raad en door hemzelven in zijn verweerschrift gevoerde verweer, dat het Hof zijn beroepen op overmacht en op ambtelijk bevel ten onrechte zou hebben verworpen;

dat het Hof het beroep op overmacht op in hoofdzaak feitelijke gronden heeft terzijde gesteld en daarbij aan het wettelijk begrip overmacht recht heeft doen wedervaren, zodat uit dien hoofde tot vernietiging van de bestreden sententie geen grond bestaat;

dat ook de verwerping van het beroep op ambtelijke bevelen in haar resultaat juist is en in overeenstemming is met de daaromtrent door den Raad reeds bij herhaling, o.m. in zijn arresten Zühlke (6 Dec. 1948 N. J. 1949 No. 85, *Red.*) en Rauter (12 Jan. 1949 N. J. 1949 No. 87, *Red.*), geformuleerde beginselen;

O. voorts ambtshalve, naar aanleiding van req. Berg's verweerschrift, dat ook de verdere door hem aangevoerde verontschuldigingsgronden, ontleend aan de omstandigheid, dat bepaalde executies zouden zijn uitgevoerd als représailles en/of op personen, die als „Todeskandidaten" toch reeds ten dode waren opgeschreven, niet tot cassatie kunnen leiden, aangezien, zoals de Raad o.a. in zijn arresten-Rauter en -W.W.H. Haase (arr. 30 Mei 1949, *Red.*), reeds eerder heeft beslist, het stelsel zelf der zogenaamde „Todeskandidaten" geheel onwettig is en derhalve het oorlogsrecht het als représaille ter dood brengen van zulke „Todeskandidaten" als moord qualificeert;

dat, voor zover de voorstelling wordt gewekt, alsof de terechtgestelde gevangenen als gijzelaars werden aangemerkt en als zodanig onder bepaalde omstandigheden mochten worden gedood, ook dit req. Berg niet zou kunnen baten, omdat ook het doden van gijzelaars volgens het Handvest van Londen van 8 Augustus 1945 een oorlogsmisdrijf is;

O. vervolgens, terugkomende op het hierboven in ander verband reeds besproken tweede middel van den Proc.-Fiscaal:

dat, zoals de Raad in zijn arrest-Zühlke ook reeds eerder heeft beslist, voor de in art. 27a B.B.S. voorgeschreven vergelijking van ten laste van Duitse militairen of ambtenaren bewezen verklaarde oorlogs- en overeenkomstige misdrijven met misdrijven volgens de Nederlandse wet, art. 102 Sr. niet in aanmerking komt, aangezien het niet aangaat, een vreemdeling, die zich gedurende den oorlog, deel uitmakende van het vijandelijke militaire of ambtelijke apparaat, op Nederlands grondgebied heeft schuldig gemaakt aan vergrijpen tegen de internationale rechtsorde, in enigerlei opzicht — in dit geval voor de bepaling van de toelaatbare strafmaat — te vergelijken met personen, op wie de Nederlandse strafwet van toepassing is en die opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp hebben verleend;

dat het tweede middel van den Proc.-Fiscaal mitsdien moet worden verworpen;

O. ambtshalve, dat uit de gelijkstelling van de bewezen verklaarde feiten met misdrijven volgens de Nederlandse wet moet vervallen „zware mishandeling den dood tengevolge hebbend", wat evenwel op het toelaatbare maximum der straf geen invloed heeft;

O. ten slotte ambtshalve t.a.v. de opgelegde straf:

dat de Raad, ook na kennisneming van het te zijner terechtzitting namens req. en in diens verweerschrift door hemzelven, aangevoerde, geen grond ziet om de hem door het Hof opgelegde doodstraf ongerechtvaardigd te achten;

dat immers de wijze, waarop de in het kamp te Amersfoort gevangengehouden personen aldaar zijn behandeld, voor honderden hunner het leven tot een voortdurende kwelling heeft gemaakt en req. Berg daarvoor, wegens zijn eigen misdadige handelingen en wegens zijn lijdelijkheid tegenover het onmenselijke optreden zijner ondergeschikten, de zwaarste verantwoordelijkheid draagt;

dat in het bijzonder ook zijn, niet meer als menselijk te qualificeren, op een valsen grond afslachten van tientallen Russische krijgsgevangenen, wier hoedanigheid hij tevergeefs heeft trachten te loochenen en t.a.v. wie hij zich dan ook blijkens een onderschepten brief van zijn schuld ter dege en zeer bijzonder bewust is, op req. Berg een zo schril licht werpt, dat hij — ook in het licht van de vele andere moorden, die hij tijdens zijn dienst in het kamp te Amersfoort heeft begaan of doen begaan — des doods schuldig is;

dat deze slotsom ook daardoor niet kan worden geschokt, dat hij wel eens enige verbeteringen in het kampleven heeft aangebracht, of zich tegenover de buitenwereld wel eens als fatsoenlijken Duitser heeft gedragen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover de qualificatie en de beslissing t.a.v. het slot der t.l.l. betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Mede gelet op art. 13 Wet A. B.;

Verstaat, dat het Hof geen rechtsmacht bezit om kennis te nemen van de naar 's Hofs uitlegging aan het slot der dagvaarding aan req. Berg te laste gelegde hulpverlening aan den vijand;

Qualificeert het bewezen verklaarde:

onder 1 en 3 als:

„Het voortgezette misdrijf van gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15

Mei 1945 in staatsdienst van den vijand als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan een oorlogsmisdrijf en een misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder b) en c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (St. no. G 5)";

dat onder 1 tevens als:

„Het voortgezette misdrijf van gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan:

1°. enig oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder b en

2°. enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 5 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (St. no. G 5)";

onder 2, 4, 5 en 6 als:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5)", meermalen gepleegd,

dat onder 2, 5 en 6 tevens als:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekendgemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (St. No. G 5)", meermalen gepleegd;

Verwerpt beide beroepen.

No. 1538

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Mei 1949. (Mrs Scholten, van Walsem, Wery.)

Het standpunt van het N.B.I., dat de N.S.V. het pand van appellant krachtens vordering in gebruik heeft genomen en appellant deswege geen erkenning zijner vordering kan eisen, verworpen.

De N.S.V. heeft als vereniging het pand willen huren en daarmede erkend de civielrechtelijke verhouding van de N.S.V. en appellant, aan welke houding het N.B.I. als beheerder van de N.S.V., is gebonden.

Beschikking van het N.B.I. vernietigd met bepaling dat appellant's vordering zal worden erkend ten laste van het vermogen van de N.S.V.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

Jacob Lust, appellant, gem. Mr H. C. Visser,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een op 2 November 1946 ingekomen beroepschrift van Jacob Lust, wonende te Oostzaan, gemachtigde Mr H. C. Visser, advocaat en procureur te 's-Gravenhage en een op 8 Maart 1947 ingekomen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord partijen, appellant bij monde van Mr W. C. van den Brink, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, het Beheersinstituut bij monde van Mr J. W. G. van Rosmalen, werkzaam aan genoemd instituut, Afdeling Procedures;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat in dit geding onder meer vaststaat:

dat appellant in Maart 1942 door koop eigenaar is geworden van het pand Parkweg no. 13 te 's-Gravenhage, hetwelk appellants rechtsvoorganger in 1939 had verhuurd aan de Rijksgebouwendienst voor een huurprijs van f 17000 's jaars, in welk bedrag, behalve een normale huur, geacht kan worden begrepen te zijn geweest een vergoeding wegens de bedrijfsschade, door de eigenaar geleden, doordat hij het pand tengevolge van de verhuring niet langer als hotêl kon exploiteren;

dat deze huurovereenkomst vervolgens tussen de Rijksgebouwendienst en appellant schriftelijk is verlengd tot 31 October 1944;

dat het pand op 15 Mei 1943 betrokken is door de National Sozialistische Volkswohlfahrt E.V. -- verder aan te duiden als N.S.V. — en bij deze instelling nog in gebruik was, toen appellant het perceel op 9 December 1943 in eigendom overdroeg aan de N.V. Drieja;

dat appellant, stellende, dat de N.S.V. het pand zonder zijn voorkennis en toestemming, en mitsdien onrechtmatig, in gebruik heeft genomen, bij request van 13 Februari 1946 aan het Beheersinstituut heeft verzocht te erkennen zijn vordering tot schadevergoeding te dier zake ten laste van vermelde Duitse instelling, tot een bedrag van f 3.540,49 met renten;

dat het Beheersinstituut bij zijn beschikking van 2 October 1946 de erkenning van de vordering heeft geweigerd op grond, dat de N.S.V. het pand betrokken en in gebruik genomen heeft krachtens vordering, gedaan door een tot vorderen bevoegde Duitse instantie en dat hierdoor tusseh appellant en de N.S.V. een publiekrechtelijke verhouding is ontstaan, zodat voor een vordering tot schadevergoeding wegens het onrechtmatig in gebruik nemen van het perceel geen grond bestaat;

dat appellant van deze beslissing bij de Raad in beroep is gekomen en de Raad verzoekt, met derzelver vernietiging en met verlenging, voor zoveel nodig, van de termijn bedoelde in art. 25 Besluit E 133, de ingediende vordering alsnog te erkennen

en de door het Beheersinstituut aangestelde beheerder van het vermogen van de N.S.V. op te dragen deze vordering tegen kwijting aan appellant te voldoen, welk beroep het Beheersinstituut heeft bestreden;

In rechte:

O. dat het Beheersinstituut zijn afwijzende beschikking hierop grondt, dat als een ervaringsfeit is aan te nemen, dat het betrekken van panden door de N.S.V. steeds een uitvloeisel is geweest van vorderingen, welke te haren behoeve plaats vonden, hetzij door de Wehrmacht, hetzij door het Rijkscommissariaat, welke instanties vorderingsbevoegdheid bezaten;

O. dat appellant niet betwist, dat het perceel aanvankelijk door de Duitse Wehrmacht gevorderd is en dit zelfs uitdrukkelijk te kennen geeft in zijn in afschrift overgelegde brieven van 24 Juni 1944 aan de N.S.V. en van 6 December 1945 aan het Prijzenbureau voor Onroerende Goederen te 's-Gravenhage, maar ontkent, dat de vordering van het pand is geschied ten behoeve van de N.S.V. en daarentegen stelt, dat de N.S.V. het pand als een aan het gemene recht onderworpen rechtspersoon in gebruik heeft genomen;

O. dat appellant daartoe onder meer aanvoert:

1e. dat appellant bij de onderhandelingen met de N.S.V. zich uitdrukkelijk op het standpunt heeft gesteld, dat de N.S.V. het pand onrechtmatig had betrokken en dat appellant zich alle rechten te dien aanzien voorbehield en de N.S.V. daartegenover nimmer een beroep er op heeft gedaan, dat zij het perceel krachtens vordering in gebruik had;

2e. dat de N.S.V. bij de onderhandelingen getracht heeft het pand van appellant te huren en hem daartoe een ontwerp-„Nietvertrag" tussen appellant en de N.S.V. heeft aangeboden en herhaaldelijk heeft verzocht deze huurovereenkomst, welke volgens het concept zou ingaan op 15 Mei 1943, te tekenen, waartoe appellant evenwel wegens geschil over de huurprijs niet is overgegaan;

O. dat appellant uit deze feiten, welke niet worden betwist en ten overvloede blijken uit de overgelegde stukken, terecht afleidt, dat de N.S.V., die zich ook door hare benaming aandient als een privaatrechtelijke vereniging, tegenover appellant de houding heeft aangenomen, dat zij t.a.v. het ingebruik nemen van meergenoemd pand aan de regelen van het burgerlijk recht onderworpen was, immers het gebruik van het perceel krachtens vordering met het aangaan van een huurovereenkomst niet verenigbaar is;

O. dat het Beheersinstituut aan deze door de N.S.V. aangenomen houding gebonden is en daarop in dit geding niet kan terugkomen, zodat het beroep op vordering van het perceel ten behoeve van de N.S.V., waarvan trouwens in dit geding niet blijkt, moet worden voorbijgegaan;

O. dat buiten geschil is, dat de N.S.V. het perceel buiten voorkennis en toestemming van appellant heeft betrokken, zodat appellant in zijn vordering tot schadevergoeding kan worden ontvangen;

O. dat het gevorderde schade-bedrag ad f 3.540,49 berekend is op de basis van een gederfde huuropbrengst van f 17000 per jaar gedurende het tijdvak van 15 Mei 1943 tot 9 December 1943, na aftrek van een bedrag, hetwelk appellant onder voorbehoud van zijn rechten reeds van de N.S.V. heeft ontvangen;

O. dat dit bedrag op zich zelf niet door het Beheersinstituut is bestreden, en de vordering derhalve in hoofdsom kan worden erkend;

dat de gevorderde rente evenwel niet toewijsbaar is, daar dit inbreuk zou maken op de pariteit der schuldeisers met betrekking tot het te vereffenen vermogen van de N. S.V.;

dat de Raad zich om dezelfde reden moet bepalen tot de vaststelling van appellants vordering, doch geen veroordeling tot betaling van het bedrag kan uitspreken;

dat er ook geen termen zijn om de termijn, bedoeld in art. 25 **E** 133 te verlengen, aangezien het Beheersinstituut zich ten aanzien van de op 13 Februari 1946 ingediende vordering niet op overschrijding van de wettelijke termijn heeft beroepen en geacht kan worden deze stilzwijgend te hebben verlengd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Beheersinstituut, waarvan beroep;

Verstaat dat voor erkend is te houden een vordering van appellant ter zake voormeld, groot f 3.540,49 ten laste van het vermogen van de National Sozialistische Volkswohlfahrt E.V.;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

No. 1539

RAAD HERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Mei 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block.)

De overeenkomsten van levensverzekering gesloten tussen Rambonnet en de Centrale nietig verklaard, zodat uit dien hoofde geen enkele aanspraak tegen de Centrale kan worden geldig gemaakt.

Het zou onredelijk zijn de benadeling van de Centrale door Rambonnet niet zoveel mogelijk ongedaan te maken en daartegenover derden voordeel te laten hebben van de roof, door Rambonnet gepleegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen de requesten van September 1945 van de N.V. De Centrale Arbeiders Verzekerings- en Deposito Bank te 's-Graven-

hage — hier verder aan te duiden als de Centrale — ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van de procureur Mr O. B. W. de Kat, waarbij de Centrale de Raad verzoekt de door de in die requesten nader omschreven levensverzekeringsovereenkomsten tussen de Centrale en F. L. Rambonnet geschapen rechtsbetrekkingen als ook die overeenkomsten zelf met ingang van 5 Mei 1945 nietig te verklaren met regeling van de gevolgen daarvan;

Nog gelezen de antwoorden hierop van 26 Dec. 1945 van Mr R. M. Lievaart, candidaat-notaris te Deventer bij beschikking van de militaire commissaris voor het district Deventer van 10 Mei 1945 benoemd tot beheerder over het vermogen van F. L. Rambonnet voornoemd, laatstelijk gewoond hebbende te Diepenveen, overleden op 25 Aug. 1945, houdende bezwaren tegen de inwilliging van bedoelde verzoeken;

Gelezen bovendien de antidotale requesten van 2 Oct. 1948 van Cornelis Sophie ten Bosch, weduwe van F. L. Rambonnet voornoemd, wonende te Schiedam, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van de procureur Mr F. P. J. Perquin, dewelke na eerst te hebben verzocht als partij te mogen worden toegelaten in deze zaken vervolgens vooruitlopende op de daarop te nemen beslissing, de ook naar 's Raads oordeel hier aangewezen weg heeft gevolgd om als mede-gerequestreerde in de onderhavige procedure hare bezwaren tegen het gevorderde kenbaar te maken;

met conclusie de verzoeken niet-ontvankelijk te verklaren, althans te ontzeggen;

O. dat het de Raad wenselijk voorkomt de voeging te gelasten van deze vijf zaken van geheel dezelfde aard en strekking, en gelijk nader zal worden uiteengezet, tussen dezelfde partijen te voldingen;

Gezien de overgelegde stukken, waaruit onder meer het volgende blijkt:

dat de politieke strafzaak tegen wijlen F. L. Rambonnet voornoemd op 9 Dec. 1948 door de Proc.-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem is geseponeerd op grond van het overlijden van betrokkene en de omstandigheid dat voor uitlokking van een behandeling door het Tribunaal q.q. Kantonrechter van deze zaak krachtens art. 25 Tribunaalbesluit, in dit geval geen aanleiding bestond (schrijven van de Proc.-Fiscaal voornoemd van 18 Febr. 1949 aan Mr Perquin voornoemd);

dat het beheer over de nalatenschap van wijlen F. L. Rambonnet door het Nederlandse Beheersinstituut is opgeheven, zodat dit instituut geen partij meer zal zijn in de onderhavige procedure, zullende de mondelinge toelichting hieromtrent worden verstrekt door de advocaat van de erven van de overledene, Mr Perquin voornoemd; (brief van 6 April 1949 van Mr B. J. Gottschalk namens het Nederlandse Beheersinstituut aan de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van deze Raad);

O. eerst en vooraf, dat uit deze stukken blijkt, dat tegen wijlen F. L. Rambonnet voornoemd geen bijzondere strafrechtelijke maatregelen met daaraan verbonden beslissingen ten aanzien van zijn nalatenschap meer te verwachten zijn, terwijl het beheer over die nalatenschap is opgeheven, zodat de vraag, wie rechthebbenden op die nalatenschap zijn in zoverre naar het gemene recht zou moeten worden beslist;

O. dat verder in afschrift is overgelegd een beslissing van 2 Dec. 1946 waarbij Mevrouw Rambonnet voornoemd onder bepaalde voorwaarden buiten vervolging is gesteld, met dien verstande, dat het haar betreffende beheer zal eindigen zes weken nadat die beslissing is ter kennis gekomen van de vertegenwoordiging van het beheersinstituut;

O. dat derhalve mag worden aangenomen, dat het vermogen van de mede-gerequestreerde niet meer onder beheer is gesteld, zodat zij ten deze uit eigen hoofde als proces-partij kan opkomen;

O. dat de te voegen vorderingen in hoofdzaak strekken tot nietigverklaring van overeenkomsten van verzekering afgesloten tussen de Centrale als verzekeraarster en thans wijlen F. L. Rambonnet als verzekeringnemer, tevens verzekerde, en eerste begunstigde, terwijl bij zijn vòòr-overlijden als begunstigde is aangewezen de mede-gerequestreerde voornoemd;

O. dat na het overlijden van Rambonnet voornoemd op 25 Aug. 1945 de mede-gerequestreerde — nu blijkens het voorgaande van verdere vervolgensmogelijkheden en speciale beheersvoorschriften kan worden afgezien — tegenover de Centrale de enige belanghebbende is als zijnde de in de desbetreffende polissen aangewezen begunstigde, terwijl de erfgenamen van Rambonnet (in het midden gelaten, wie als zodanig zouden kunnen optreden) geheel staan buiten de afwikkeling dier overeenkomsten zoals die tengevolge van het overlijden van de verzekerde behoort plaats te vinden;

O. dat alzo als partijen in deze te voegen zaken slechts kunnen optreden de Centrale en de oorspronkelijk mede-gerequestreerde, thans enige gerequestreerde Cornelis Sophie ten Bosch, weduwe van F. L. Rambonnet voornoemd, verder te noemen gerequestreerde;

dat deze beide partijen zijn verschenen, de Centrale bij haar gemachtigde de procureur Mr S. van Oven, en gerequestreerde bij haar gemachtigde Mr Perquin voornoemd, die over en weer de overeenkomstig 's Raads beslissing gevoegde zaken mondeling hebben toegelicht en uitspraak hebben verzocht;

O. nu, wat het geschil zelve betreft, dat blijkens het gestelde, aangevuld met de gegevens verkregen uit de tijdens de mondelinge behandeling overgelegde polissen, tussen de Centrale en Rambonnet voornoemd zijn afgesloten vijf overeenkomsten van verzekering respectievelijk bij polis no. 964400, aangevraagd 31 Aug. 1940, gedagtekend 13

April 1942, verzekerd kapitaal f 15.000 betaalbaar bij het overlijden van de verzekerde indien dit plaats vindt voor 1 Sept. 1965, tegen een maandpremie van f 36,34, zullende bij in leven zijn van de verzekerde op 1 Sept. 1965 worden uitbetaald f 9500;

polis no. 973762, aangevraagd Febr. 1942 gedagtekend 4 Febr. 1942, verzekerd kapitaal f 1000 betaalbaar op 13 Sept. 1950, tegen een maandpremie van f 8,71;

polis no. 973764, aangevraagd Febr. 1942, gedagtekend 4 Febr. 1942, verzekerd kapitaal f 1000, betaalbaar op 1 Maart 1949 tegen een maandpremie van f 10,57;

polis noa 973764, aangevraagd Febr. 1942, gedagtekend 4 Febr. 1942, verzekerd kapitaal f 42.500, betaalbaar 1 Maart 1965, indien de verzekerde dan nog in leven is of bij het overlijden van de verzekerde indien dit plaats vindt vóór die datum, tegen een maandpremie van f 139,44;

polis no. 991629, aangevraagd Aug. 1943, gedagtekend 1 Aug. 1943, verzekerd kapitaal f 15.000 betaalbaar bij het overlijden van de verzekerde voor 1 Aug. 1965, tegen een maandpremie van f 42,91, zullende bij in leven zijn van de verzekerde op 1 Aug. 1965 worden uitbetaald f 9500;

O. dat in de requesten bovendien nog sprake is van enige andere polissen tussen dezelfde partijen tijdens de bezetting gesloten, waarmede echter bij gebreke van enige nadere precisering door de eisende partij geen rekening kan worden gehouden;

O. dat de feitelijke vereisten vermeld in art. 23, 1 onder a van het Besluit E 100 ten deze zijn vervuld, zodat de vraag, of de verlangde nietigverklaring behoort te worden toegestaan, slechts hiervan afhangt, of het nalaten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. ten aanzien van dit punt, dat ten processe genoegzaam is komen vast te staan, dat de Centrale tijdens de bezetting door de Duitse bezetter met behulp van Nederlandse handlangers, leden der N.S.B., werd beheerst met uitschakeling van haar naar Nederlands recht wettig bestuur;

dat Rambonnet voornoemd, lid der N.S.B., later tijdens de bezetting thesaurier-generaal, op 18 April 1941 door zijn partijgenoot Rost van Tonningen — alzo vóór het afsluiten van één der thans in geding zijnde polissen — is benoemd tot commissaris der Centrale en van deze positie misbruik heeft gemaakt om die polissen af te sluiten en de premies te voldoen met gelden der Centrale zelve, waarover hij krachtens die onwettige positie kon beschikken;

O. dat de gemachtigde van de Centrale bij zijn pleidooi hieromtrent gedetailleerd het volgende heeft medegedeeld:

„Betalingen van premiën na 13 Oct. 1941.

13 October 1941 f 444,86 overgeboekt uit salaris.

1 April 1942 f 455,75 overgeboekt uit crediteuren.

1 Juni 1942 f 585,18 overgeboekt uit crediteuren.

1 October 1942 f 746,86 overgeboekt uit crediteuren.

1 December 1942 f 825,95 overgeboekt uit crediteuren.

1 Juli 1943 f 1647,90 overgeboekt uit crediteuren.

Commissarissenvergoeding De Centrale f 960; Concordia f 400 en de rest schuldig gebleven op de rekening „debiteuren", welk bedrag bij de volgende salaris-betaling werd verrekend.

8 November 1943 f 1865,70 afgehouden van commissarissenvergoeding.

18 October 1944 f 3210,72 afgehouden van commissarissenvergoeding.

hetgeen de tegenpleiter onweersproken heeft gelaten, en gedeeltelijk uitdrukkelijk heeft bevestigd door de opmerking, dat het zijn cliënte bekend is, dat inderdaad premiebetaling uit tantièmes als commissaris heeft plaats gevonden;

O. dat dit hierop neerkomt, dat Rambonnet voornoemd uitsluitend door de bijzondere (oorlogs)omstandigheden hiertoe in staat gesteld een belangrijk bedrag aan verzekeringsposten, ten gunste van zichzelf c.q. van thans gerequestreerde, ten laste van de Centrale in het leven heeft geroepen, terwijl hij de op hem rustende tegenprestatie, hoofdzakelijk en waarschijnlijk zelfs geheel, financieerde uit fondsen van de Centrale, waarover hij tengevolge van die omstandigheden op onrechtmatige wijze kon beschikken;

O. dat — geheel afgezien van de tussen partijen gedebatteerde vraag, of een lid der N.S.B. ten tijde van het afsluiten dezer verzekeringen uit een oogpunt van meer of minder risico's als verzekerde al of niet aannemelijk was — het bij de hiervoren geschetste feitelijke toedracht in hoge mate onredelijk zou zijn indien de Raad zich van het gewenste ingrijpen onthield met het gevolg dat de roof van het bezit der Centrale aan derden ten goede zou komen in stede van te haren gunste voorzover nog mogelijk te worden ongedaan gemaakt;

dat de Raad zich alzo aansluit bij het aan het slot van zijn pleidooi door de gemachtigde der Centrale gedaan verzoek tot volledige nietigverklaring zodat het gevorderde als volgt kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Gelast de voeging der vorenomschreven vijf zaken;

Verklaart nietig de in dit vonnis nader aangeduide tussen de Centrale en wijlen F. L. Rambonnet bij polissen nrs. 964400, 973762, 973763, 973764 en 991629 gesloten overeenkomsten van verzekering, met dien verstande, dat uit dien hoofde geen enkele aanspraak tegen de Centrale meer kan worden geldig gemaakt;

Verwijst gerequestreerde in de kosten tot heden aan de zijde van requestrante begroot op f 200.

———

5 Sept. 1949 (afl. 22) No. 1540—1542

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1540

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 27 Juni 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Lt. Kol. van Driest, Halbertsma, plv.).

Taak van B. R. v. C. als cassatierechter in verband met het volkenrecht. Berechting voor ander oorlogsmisdrijf als waarvoor uitlevering was verkregen. Hulpverlenen aan den vijand. Oorlogs- en vredesspionnage. Toepasselijkheid van art. 31 Landoorlogreglement.

Art. 99 sub 2° der Wet R.O. moet geacht worden t.a.v. de taak van den Bijz. Raad van Cassatie een uitbreiding te hebben ondergaan in dien zin, dat hem is opgedragen, de sententies der bijz. gerechtshoven eventueel ook te toetsen aan de in aanmerking komende, voor hun rechtspraak beslissende, normen van internationaal recht.

Wat er ook zij van de betekenis van het technische specialiteitsbeginsel als norm van verondersteld aanvullend gewoonterecht in gevallen van stilzwijgen van een normaal uitleveringsverdrag, in elk geval wijst niets er op, dat in de (uitvoerig weergegeven) intergeallieerde documentatie en praktijk met betrekking tot de wederzijdse overlevering van „oorlogsmisdadigers" ter berechting ter plaatse hunner misdrijven, dit beginsel stilzwijgend geïncorporeerd zou moeten worden geacht.

Art. 7 der Uitleveringswet biedt in deze geen grondslag de niet-ontvankelijkheid van den Proc.-Fiscaal met succes in te roepen. De Ned. rechter behoeft geen bezwaar te maken tegen berechting van iemand, die in afwijking van de Ned. opvatting zonder specialiteitsvoorwaarde door het buitenland aan Nederland zou zijn uitgeleverd. Bovendien ligt de gehele materie der intergeallieerde uitlevering van nationale en internationale „oorlogsmisdadigers" buiten het terrein der Uitleveringswet, omdat het hier juist typisch politieke misdrijven geldt.

Op vredes-spionnage zijn de voorschriften omtrent oorlogsrechtelijke spionnage, vervat in afd. 2 hfdst. 2 Landoorlogreglement, niet, zelfs niet bij wijze van analogie toepasselijk; zodanig optreden valt uitsluitend onder het nationale strafrecht van den benadeelden staat.

De namens req. ingeroepen, door de Ned. wet voor toepassing van het nationale strafrecht ingevoerde gelijkstelling van een periode van dreigenden oorlog met den oorlogstoestand, vermag in geen geval uitbreiding te geven aan het volkenrechtelijk begrip van oorlogsspionnage.

Art. 31 Landoorlogreglement geldt alleen voor militairen.

Spionnage in den zin van dat artikel is alleen dan aanwezig, wanneer de handelingen zijn gepleegd in de operatie-zone van een oorlogvoerende.

Het opzettelijk een enveloppe met militaire gegevens, waarvan, naar req. wist, de kennisgeving voor de Duitse oorlogvoering van belang zou zijn, van derden in ontvangst nemen ter doorzending aan den beruchten Duitser Dr. Otto Butting en met dat doel die enveloppe in zijn woning bewaren en verbergen, is reeds het voltooide delict van hulpverlening aan den vijand. Het antwoord op de vraag of iemand door bepaalde handelingen den vijand hulp heeft verleend in den zin van art. 102 Sr. is niet afhankelijk van het uiteindelijk resultaat, noch van de doeltreffendheid van die hulp, maar veeleer hiervan of de door hem gepleegde handelingen ten tijde van het plegen ervan door den vijand geacht werden in het belang van zijn oorlogvoering te zijn — hetgeen in het algemeen reeds beslissend is — en of die handelingen gericht waren op een resultaat, dat, objectief bezien, de Duitse oorlogvoering kon dienen.

(Sr. artt. 8, 102; Wet R. O. art. 99; Landoorlogreglement art. 31; Uitleveringswet art. 7.)

Op het beroep van Alfred Flesche, van beroep koopman, wonende te Haarlem, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Derde Kamer van 17 Febr. 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: Poging tot „opzettelijk gedurende den tijd, waarin de huidige oorlog dreigende was, den vijand hulp verlenen" en met toepassing van de artt. 27, 28, 45 en 102 Sr., 1, 7b, 8, 9, 11, 12, 22 en 23 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak sedert 22 Nov. 1946 in voorlopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht en met ontzetting van het recht van het bekleden van ambten, een en ander voor den duur van het leven.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest;

Gehoord den req. omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 8 Sr., alsmede van de artt. 3 en 13a Wet A. B., vermits het Bijz. Gerechtshof den Proc.-Fiscaal ontvankelijk heeft verklaard, zulks ten onrechte nu ten processe vaststond, dat de Minister van Justitie telegrafisch verdachte's uitlevering heeft gevraagd ter zake van verdenking van „robbery and blackmail with threat of violence", welke misdrijven in het onderhavige proces aan verdachte in het geheel niet zijn telastegelegd, terwijl zijn uitlevering door de bezettingsautoriteiten in de Engelse zône in het geheel niet

was toegestaan ter zake van het thans aan verdachte telaste gelegde misdrijf, zodat hierdoor een algemeen erkende regel van volkenrecht is geschonden, welke inhoudt, dat nimmer iemand berecht mag worden voor een misdrijf, waarvoor de uitlevering niet is gevraagd.

II. S., althans v. t. van art. 8 Sr., alsmede van de artt. 3 en 13a Wet A. B., alsmede van art. 31 Landoorlogreglement, en artt. 1 en 2 van het Verdrag nopens de Wetten en Gebruiken van den oorlog te land, vermits het Hof zich zelf bevoegd en den Proc.-Fiscaal in zijn vordering ontvankelijk heeft verklaard, zulks ten onrechte, daar verdachte, van wien vaststaat, dat hij Duits reserve-officier was en vanaf 1 Sept. 1939 in actieven dienst opgeroepen onder commando van Oberst Leutnant Schulze-Bernett, die was toegevoegd als militair attaché bij de Duitse Legatie, terwijl verdachte als diens plaatsvervanger was aangesteld, beschuldigd wordt van handelingen, samenhangende met of misschien deel uitmakende van spionnagehandelingen, waarvoor hij ingevolge art. 31 van het L.O.R. niet meer ter verantwoording kan worden geroepen, daar hij het leger, waartoe hij behoorde, na zijn handelingen weder had bereikt;

III. S., althans v. t. van de artt. 45 en 102 Sr., vermits het Hof heeft aangenomen, dat er zou hebben bestaan poging tot het misdrijf van art. 102 Sr., zulks ten onrechte, vermits de te laste gelegde en bewezen verklaarde handelingen (het uit handen van een of meer andere personen hebben ontvangen van stukken ter doorzending aan een zekeren Dr Otto en het bewaren en verbergen van een enveloppe met diezelfde stukken) nimmer een begin van uitvoering van het misdrijf van art. 102 konden opleveren;

IV. S., althans v. t. van de artt. 45, 47, 48 en 102 Sr., vermits het Hof de telaste gelegde feiten, zoals deze waren bewezen verklaard, heeft beschouwd als poging tot het misdrijf van art. 102, terwijl de geïncrimineerde en bewezen feiten nimmer — zelfs al waren zij voltooid — het voltooide misdrijf van art. 102 zouden hebben opgeleverd, doch hoogstens medeplichtigheid aan of uitlokking tot dit misdrijf, zijnde de aan verdachte telaste gelegde feiten hoogstens voorbereidings- of ondersteuningshandelingen van genoemd misdrijf;

V. S., althans v. t., van de artt. 27, 28, 45 en 102 Sr., en de artt. 1, 7b, 8, 9, 11, 12, 22 en 23 B.B.S., daar het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheid, waaronder dit is begaan, en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, en wel nog inzonderheid wat betreft den aftrek van den tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam d.d. 17 Febr. 1949 sedert 22 Nov. 1946 in voorlopige hechtenis doorgebracht, zonder er rekening mede te houden, dat req. reeds op 27 Maart 1945 op last der Nederlandse autoriteiten werd gearresteerd, waarna hij te Rheinbach in de Strafgevangenis werd ingesloten, waarop hij op 9 Nov. 1945 naar de Strafgevangenis te Scheveningen werd overgebracht, op 17 Febr. 1946 werd ingesloten in het fort Blauwkapel bij Utrecht, op 26 Maart 1946 werd ingesloten op last van de Britse Autoriteiten in de Politiegevangenis te Dortmund; waaruit hij op 7 Juni 1946 werd ontslagen. Hierop is hij op 22 Oct. 1946 opnieuw door de Nederlandse autoriteiten aangehouden, op 22 Nov. 1946 ingesloten in de Strafgevangenis te Rotterdam, waarna hij op 10 Nov. 1947 werd overgebracht naar het Kamp „Crailoo" te Laren (N.H.), vanwaar hij op 9 Maart 1949 werd overgebracht naar de Cellenbarakken te Scheveningen;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard:

dat hij in Nederland omstreeks de maand Mei 1940 ten tijde dat de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland reeds dreigende doch nog niet uitgebroken was, ter uitvoering van zijn voornemen om:

A. opzettelijk kaarten, tekeningen en beschrijvingen van Nederlandse militaire werken als hieronder nader aangeduid aan den vijand mede te delen of in handen te spelen en op die wijze opzettelijk in den tijd dat bedoelde oorlog dreigende was den vijand hulp te verlenen en den Staat tegenover den vijand te benadelen, opzettelijk een envelop, inhoudende op papier gestelde berichten, tekeningen, beschrijvingen en inlichtingen omtrent diverse Nederlandse militaire objecten (onder meer betreffende door de Nederlandse weermacht aangelegde stellingen, linies en verdedigingswerken en betreffende den toestand van de haven van Harlingen) — terwijl hij wist dat kennisneming van vorenbedoelde stukken door de Duitsers ingeval van een daadwerkelijk uitgebroken oorlog van Duitsland tegen Nederland voor de Duitse oorlogvoering van belang zou zijn en dat ten nadele van Nederland zou strekken, — uit handen van een of meer andere personen heeft ontvangen ter doorzending aan den Duitser Dr Ooto Butting, leider van de Landes Gruppe Niederlande van de Auslandorganisation (A.O.) der NSDAP, althans leider der vereniging van rijksduitsers in Nederland (Reichsdeutschen Gemeinschaft in den Niederlanden), en tevens attaché bij het Duitse gezantschap te 's-Gravenhage, en die enveloppe met bedoelden inhoud in zijn woning te Haarlem heeft bewaard en verborgen teneinde haar ter hand te stellen aan of te doen toekomen aan voornoemden Dr Otto Butting, die, naar verdachte wist, voor de verdere doorzending van den inhoud dier enveloppe naar Duitsland, althans naar een of meer Duitse autoriteiten zou of kon zorg dragen;

zijnde de verdere uitvoering van dit zijn voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat bedoelde enveloppe met inhoud — voordat verdachte haar aan een ander had toevertrouwd of doorgegeven — door Nederlandse politie werd ontdekt en in beslag genomen;

O. t.a.v. het eerste middel, strekkende tot vernietiging van de bestreden sententie wegens niet-ontvankelijkheid van den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam op grond van beginselen van internationaal uitleveringsrecht:

dat het tot juist begrip van dat middel nodig is, aan de voorgeschiedenis van de onderhavige strafzaak het volgende te ontlenen:

Req., zijnde van Duitse nationaliteit, maar sinds 1924 in Nederland woonachtig en destijds, sinds 1936, voorzitter van de Duitse Kamer van Koophandel te Amsterdam, is kort voor den Duitsen aanvalsoorlog tegen Nederland, nl. op 5 Mei 1940, door de Nederlandse justitie aangehouden ter zake van het, bij een huiszoeking in zijn woning te Haarlem geconstateerde, bezit van verdachte tekeningen en andere papieren, wijzende op zijn voornemen om militair belangrijke inlichtingen aan de buitenlandse mogendheid Duitsland in handen te spelen. Op 9 Mei daaraanvolgende heeft de (substituut-) O. v. J. te Haarlem, naar aanleiding van een door hem aan req. afgenomen verhoor, waarbij deze bepaalde bekentenissen heeft afgelegd, een strafvervolging tegen hem aanhangig gemaakt wegens poging tot het misdrijf tegen de veiligheid van den Staat, omschreven in art. 98 Sr., op basis van een nog in afschrift aanwezige vordering tot gerechtelijk vooronderzoek en inbewaringstelling. Deze strafvervolging heeft destijds echter als gevolg van den Duitsen inval geen voortgang kunnen vinden. Na nog op 10 Mei 1940 ook door den rechter-commissaris te Haarlem te zijn verhoord, is req. op of omstreeks 15 Mei daaraanvolgende vrijgelaten, waarna hij op 17 Mei met enige Duitse officieren het tegen hem gevormde dossier, met inbegrip van de compromitterende stukken, is komen weghalen. Sindsdien heeft hij, blijkens een aan zijn strafdossier in de onderhavige zaak toegevoegd afzonderlijk dossier Lippmann, Rosenthal & Co., zich voor de Duitse belangen verdienstelijk gemaakt door op te treden als Treuhänder van de genoemde bankiersfirma, waartoe hij door den voormaligen Reichskommissar hier te lande was benoemd;

dat vervolgens kort vóór en na de bevrijding met betrekking tot req. het volgende is voorgevallen:

Req. is op verzoek van de Ned. Commissie tot opsporing van oorlogsmisdadigers op 25 Maart 1945 door de Amerikaanse (later vervangen door de Britse) bezettingsautoriteiten in Rijnland, waarheen hij einde Februari van dat jaar vertrokken was, te Linz gearresteerd en op 8 Nov. 1945 uitgeleverd naar Nederland, waar hij is overgegeven aan het Bureau Nationale Veiligheid. Na afloop van het aldaar tegen hem ingestelde onderzoek, dat alleen betrekking gehad schijnt te hebben op zijn samenwerking met den vijand op economisch gebied, is hij op 25 Maart 1946, „as being of no further interest to (the Dutch)", weder aan de Britse bezettingsoverheid teruggegeven en door deze op 7 Juni 1946 in vrijheid gesteld. Op verzoek van dezelfde Ned. Commissie is hij echter op 22 Oct. 1946 in Duitsland opnieuw gearresteerd en op 22 Nov. daaraanvolgende naar Rotterdam gezonden, waarna hij verder hier te lande in bewaring is gebleven. Deze tweede arrestatie was door de Ned. Commissie verzocht op grond van een telegram van den Minister van Justitie van 26 Sept. 1946 aan Majoor ter Spill, Netherlands War Crimes Liaison Detachment U.S. Army, Wiesbaden, inhoudende, wat req. betreft, het volgende: „Most urgent stop Please arrest by order of Minister of Justice following persons: 1° Alfred Flesche, born at Rheinbrohl 24-3-1892, living at Linz am Rhein, Hubertushof, suspected of robbery and blackmail with threat of violence ..... Housesearch is necessary in connection with stolen jewish property stop Full reports are available and will be sent as soon as possible".

Ook op dat tijdstip ging het dus blijkbaar nog om requirant's economische collaboratie met den bezetter en samenhangende feiten uit den bezettingstijd. Nadat de Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, op grond van een nader uitgebreid onderzoek, omstreeks 21 Juli 1948 had besloten, van verdere vervolgingsmaatregelen tegen req. ter zake van deze collaboratie af te zien, onder voorwaarde, dat hij alsnog ten spoedigste uit Nederland zou worden uitgeleid — een voorwaarde, die niet vervuld is, omdat hij inmiddels weer wegens een hoge achterstallige belastingschuld op instigatie van den Fiscalen Inlichtingen- en Opsporingsdienst is vastgehouden —, is het aanvankelijk op den achtergrond gebleven politieke dossier over het in de Meidagen van 1940 voorgevallene, dat door de Duitse actie van 17 Mei 1940 verdwenen was, na reconstructie uit getuigenverklaringen opnieuw in onderzoek genomen en tenslotte aan de onderhavige strafvervolging ten grondslag gelegd;

dat nu op den grondslag van dit feitencomplex in het eerste middel wordt betoogd, dat een strafvervolging tegen req. wegens de hem opnieuw, ditmaal in de bijzondere rechtspleging, te laste gelegde feiten van Mei 1940 ontoelaatbaar zou zijn, omdat zij onverenigbaar zou zijn met een algemeen erkenden regel van volkenrecht, die als zodanig ook in de Nederlandse wet zou zijn opgenomen bij art. 8 Sr. en art. 13a Wet A. B., welke beide artikelen het Hof derhalve door de ontvankelijkverklaring van den Proc.-Fiscaal zou hebben geschonden;

O. allereerst ambtshalve t.a.v. de moge-

lijkheid van een beroep in cassatie op een beweerdelijk algemeen erkenden, maar nergens geschreven regel van volkenrecht:

dat het in een normaal geval van cassatie twijfelachtig zou zijn, of zodanig beroep in het licht van de bepaling van art. 99, sub 2° Wet R. O., alleen handelende over verkeerde toepassing of schending der wet, zou kunnen worden onderzocht;

dat evenwel de speciale taak van de bijzondere gerechten bestaande in de berechting van nationale en internationale oorlogsmisdadigers op den grondslag van een bij intergeallieerde afspraken overeengekomen schema van distributie van rechtsmacht, gepaard gaande met een stelsel van onderlinge uitlevering van de bedoelde misdadigers tot dat doel, een ruimere rechtsmacht ook van den Bijz. Raad van Cassatie onafwijsbaar medebrengt;

dat in het bijzonder als een consequentie van de invoeging in het B.B.S., bij de wet van 10 Juli 1947, S. no. H 233, van het tegenwoordige art. 27a, verwijzende naar een tractaatsbepaling, die zelve weder rechtstreeks ook naar „customs of war" — dus naar internationaal gewoonterecht — verwijst, art. 99, sub 2° der Wet R. O. geacht moet worden t.a.v. de taak van dezen Raad een uitbreiding te hebben ondergaan in dien zin, dat hem is opgedragen, de sententies der bijzondere gerechtshoven eventueel ook te toetsen aan de in aanmerking komende, voor hun rechtspraak beslissende normen van internationaal gewoonterecht;

O. vervolgens t.a.v. de gegrondheid van dit beroep:

dat de door req. ingeroepen algemeen erkende regel van volkenrecht in het middel aldus wordt geformuleerd, dat nimmer iemand berecht mag worden voor een misdrijf, waarvoor de uitlevering niet is gevraagd;

dat deze formulering geheel algemeen is en dus schijnt te omvatten zowel de gevallen, waarin de situatie wordt beheerst door een uitleveringsverdrag, als die, waarin internationale afspraken van anderen aard van kracht zijn, of in het geheel geen wederzijdse verbintenis tot uitlevering bestaat;

dat in het middel ook geen beroep wordt gedaan op enig, de situatie beheersend, normaal uitleveringsverdrag, als hoedanig in casu alleen in aanmerking zouden komen hetzij het Nederlands-Britse uitleveringsverdrag van 26 Sept. 1898 (S. 1899, no. 15), hetzij het samenhangende tweetal Nederlands-Duitse uitleveringsverdragen van 31 Dec. 1896 en 21 Sept. 1897 (S. 1897, no. 211);

O. nu, wat eerstgenoemd verdrag betreft:

dat van de toepasselijkheid daarvan op het onderhavige geval geen sprake kan zijn;

dat toch vooreerst dit verdrag, blijkens zijn artt. 1 en 18, alleen betrekking heeft op de uitlevering van personen, die, beschuldigd van of veroordeeld wegens een misdrijf gepleegd op het grondgebied van de ene Partij, gevonden worden op het grondgebied van de andere Partij (met inbegrip van hare koloniën en overzeese bezittingen), welk geval hier niet aanwezig is;

dat bovendien, zelfs al ware dit anders, over de onderlinge rechtshulp tussen de Geallieerde Mogendheden van den laatsten wereldoorlog met betrekking tot de vervolging en berechting van „oorlogsmisdadigers" van allerlei slag, tijdens en na dien oorlog bijzondere afspraken zijn getroffen, die in elk geval derogeren aan de voor normale uitleveringsgevallen geschreven regelen;

O. vervolgens, wat laatstgenoemde verdragen betreft;

dat deze, naar hun aard, geacht moeten worden, door het uitbreken van den oorlog tussen Duitsland en Nederland reeds in 1940 te zijn vervallen;

dat deze stelling het meest in overeenstemming is met de moderne internationale rechtsopvattingen, zoals die tot uiting zijn gekomen o.a. in art. 289 van het vredesverdrag van Versailles van 1919 en de overeenkomstige bepalingen in de andere vredesverdragen van den eersten wereldoorlog en kort geleden ook door de burgerlijke kamer van de Franse Cour de Cassation aan haar rechtspraak ten grondslag zijn gelegd (arrest van 10 Febr. 1948, inzake Artel c. Seymand, in Revue critique de droit international privé, XXXVII (1948), blz. 477 en vlg., met noot van J. P. Niboyet);

dat, ook indien men te dezen een minder strakke leer zou huldigen en alleen schorsing voor den duur van den oorlog zou aannemen, de bedoelde verdragen door de beëindiging van dien oorlog in Mei 1945 niet kunnen zijn herleefd of in hun oude werking hersteld;

dat toch deze oorlog toen beëindigd is door een, in den vorm van een onvoorwaardelijke capitulatie van het toenmalige Duitse Rijk geklede debellatio, gepaard gegaan met het wegzinken van de laatste resten van een geordend staatsgezag;

dat als gevolg van dit rechtsfeit het toenmalige Duitse Rijk als internationaal rechtssubject is te niet gegaan;

dat een en ander duidelijk blijkt uit de definitieve te Berlijn ondertekende, militaire capitulatie-oorkonde van het Oberkommando der Deutschen Wehrmacht van 8 Mei 1945 Amtsblatt des Kontrollrats in Deutschland, Ergänzungsheft I, blz. 6) en de „Declaration regarding the defeat of Germany and the assumption of supreme authority with respect to Germany by the Governments of the United Kingdom, the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics, and the Provisional Government of the French Republic" (Germany No. 1 (1945), Unconditional Surrender of Germany. Declaration and other documents, Cmd. 6648), in onderling verband bezien, wordende immers in het eerste document (art. 4) bepaald: „Diese Kapitulationserklärung stellt kein Präjudiz für an ihre Stelle tretende allgemeine Kapitulationsbestim-

mungen dar, die durch die Vereinten Nationen oder in deren Namen festgesetzt werden und Deutschland und die Deutsche Wehrmacht als Ganzes betreffen werden" en in het tweede, na de algemene vaststelling, dat „there is no central Government or authority in Germany capable of accepting responsibility for the maintenance of order, the administration of the country and compliance with the requirements of the victorious Powers", gedecreteerd, dat de vier genoemde Regeringen „hereby assume supreme authority with respect to Germany, including all the powers possessed by the German Government, the High Command and any state, municipal, or local government or authority", met de enige zelfbeperking, dat „the assumption, for the purposes stated above, of the said authority and powers does not effect the annexation of Germany", maar overigens met de uitdrukkelijke verklaring, dat zij, dus uit eigen machtsvolkomenheid, „will hereafter determine the boundaries of Germany or any part thereof and the status of Germany or of any area at present being part of German territory", welk proces van herbouw van een nieuwen Duitsen Staat eerst thans geleidelijk voortgang neemt;

dat uit een en ander volgt, dat, bij gebreke van een wederpartij, ook alle verdragsbanden, die tot 1945 nog tussen Nederland en Duitsland mochten zijn blijven voortbestaan, in elk geval in Mei 1945 mét het Duitse Rijk zelf definitief zijn te niet gegaan;

dat, voor zover de — op zich zelf volkomen juiste — passage in de toelichting tot het middel, dat n.l. „thans de bezettingsautoriteiten zijn getreden in de plaats van de Duitse Regering", mocht bedoelen de stelling in te houden, dat dientengevolge de vier bezettingsmogendheden, gezamenlijk of ieder voor haar zone, bij wege van statensuccessie automatisch zouden zijn opgevolgd in de rechtsbanden, o.m. op het stuk van uitlevering tot dusver bestaan hebbend tussen Duitsland en andere staten, die stelling onjuist is, aangezien in geval van het (tijdelijk) tenietgaan van een staat van een ipso jure overgaan van dergelijke rechtsbanden op den staat, of de staten, die (tijdelijk) de souvereiniteit over het vrijgevallen gebied in handen neemt, of nemen, naar volkenrecht geen sprake is;

dat deze stelling overigens in het geheel niet uitsluit, dat in de toekomst verdragen als dit uitleveringsverdrag weder van kracht worden verklaard, hetzij — in afwachting van de finale regeling van het Duitse vraagstuk — in overleg tussen Nederland en de bezettende mogendheden, als tijdelijke draagsters van de souvereine rechten van het voormalige Duitse Rijk, hetzij bij die finale regeling zelve, maar dat, zolang noch het een, noch het ander heeft plaatsgehad, de vroegere tractaatsbanden als verbroken zijn te beschouwen;

dat derhalve, hoe de tegenwoordige situatie ook moge beoordeeld worden, beroep op enig daarop toepasselijk uitleveringsverdrag onmogelijk is;

O. dat thans moet worden onderzocht, of en, zo ja, in hoeverre de gelding van den door req. ingeroepen algemeen erkenden regel van volkenrecht moet worden aangenomen buiten elke normale uitleveringsovereenkomst om;

dat deze vraag in casu moet worden beantwoord allereerst binnen het kader der bijzondere afspraken, tijdens en na den oorlog tussen de Geallieerden met betrekking tot de vervolging en berechting van verschillende groepen van „oorlogsmisdadigers" (in ruimen zin) getroffen;

dat die afspraken vooral zijn belichaamd in de volgende documenten:

Verklaring over de bestraffing voor oorlogsmisdaden, op 13 Jan. 1942 door de Regeringen van negen bezette landen, waaronder ook Nederland, in het St. James's Palace te Londen, met beroep op overeenkomstige oudere verklaringen van den President der Verenigde Staten en den Britsen Eersten Minister d.d. 25 Oct. 1941, afgelegd en inhoudende onder 3) en 4) „Place among their principal war aims the punishment, through the channel of organised justice, of those guilty of or responsible for these crimes (genoemd worden: terreurdaden als „imprisonments, mass expulsions, the execution of hostages, massacres" en andere „acts of violence", ook voor zover bedreven door „accomplices of the occupying Power", „disregard of the laws in force" en „overthrow of national institutions"), whether they have ordered them, perpetrated them or participated in them"; „Resolve to see to it in a spirit of international solidarity (a) that those guilty or responsible, whatever their nationality, are sought out, handed over to justice and judged, (b) that the sentences pronounced are carried out";

de Declaratie van Moskou, op 1 Nov. 1943 door de drie Grote Geallieerden afgelegd namens de 32 Verenigde Volkeren, dat nl. „at the time of the granting of any armistice to any Government which may be set up in Germany, those German officers and men and members of the Nazi party who have been responsible for or have taken a consenting part in the above atrocities, massacres and executions will be sent back to the countries in which their abominable deeds were done in order that they may be judged and punished according to the laws of these liberated countries and of the Free Governments which will be erected therein", en waarin reeds een verwijzing voorkomt naar de toekomstige wijze van berechting van de speciale groep der „major war criminals" „whose offences have no particular geographical location";

de bovenaangehaalde Declaratie betreffende de nederlaag van Duitsland en de aanvaarding van het hoogste gezag met betrekking tot Duitsland door de Regeringen der vier bezettingsmogendheden, op 5 Juni

1945 door haar vier opperbevelhebbers gezamenlijk afgelegd te Berlijn, waarvan art. 11 luidt als volgt:

„(a) The principal Nazi leaders as specified by the Allied Representatives, and all persons from time to time named or designated by rank, office or employment by the Allied Representatives as being suspected of having committed, ordered or abetted war crimes or analogous offences, will be apprehended and surrendered to the Allied Representatives.

„(b) The same will apply in the case of any national or any of the United Nations who is aleged to have committed an offence against his national law, and who may at any time be named or designated by rank, office or employment by the Allied Representatives.

„(c) The German authorities and people will comply with any instruction given by the Allied Representatives for the apprehension and surrender of such persons";

het, gewoonlijk als Declaratie van Potsdam aangeduide, document, als slotsom van de Conferentie der Grote Drie te Berlijn op 2 Aug. 1945 bekend gemaakt en onder II, A, punt 5 herhalende, dat „War criminals and those who have participated in planning or carrying out Nazi enterprises involving or resulting in atrocities of war crimes shall be arrested and brought to judgment";

en tenslotte de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, waarin, in aansluiting aan de in haar considerans opnieuw textueel aangehaalde Declaratie van Moskou, wordt herhaald, dat (art. 4) „Nothing in this Agreement shall prejudice the provisions established by the Moscow Declaration concerning the return of war criminals to the countries where they committed their crimes" en (art. 6) „Nothing in this Agreement shall prejudice the jurisdiction or the powers of any national or occupation court established or to be established in any Allied territory or in Germany for the trial of war criminals";

dat uit deze reeks van in beginsel gelijkgerichte verklaringen en afspraken, telkens aangepast aan de op het tijdstip van haar uitvaardiging bestaande en voor de toekomst te voorziene situaties, blijkt van den vasten wil der tegen Duitsland en zijn bondgenoten verbonden mogendheden om, met terzijdestelling van alle traditionele opvattingen omtrent niet-uitlevering van politieke misdadigers en van eigen onderdanen, te waarborgen, dat in, onderling nader te regelen, samenwerking elk der geallieerde landen ter berechting die misdadigers uitgeleverd zou krijgen, die in dat land hun misdaden hebben begaan;

dat ter uitvoering van deze beginselen, vooral met het oog op die misdadigers, die mochten blijken, zich op Duits grondgebied op te houden, en op de mogelijkheid van concurrerende aanspraken van meerdere geallieerde staten op uitlevering van één en denzelfden persoon, zekere nadere regelingen nodig waren, die later dan ook zijn vastgesteld door den Intergeallieerden Controle-Raad te Berlijn, die, als uitoefenende het hoogste gezag over het Duitse volk en grondgebied, in zijn Wet no. 10 zowel voor de berechting van oorlogsmisdadigers in Duitsland en de daarvoor vaak noodzakelijke interzonale uitlevering, als voor de uitlevering uit een der bezettingszones naar een of meer der geallieerde landen nadere voorschriften heeft uitgevaardigd;

dat reeds deze wijdvertakte en principiële toezegging van onderlinge internationale rechtshulp binnen den kring der Verenigde Volken, waarbij aan ieder land de uitoefening van zijn souvereine rechtsmacht over zijn „eigen" oorlogsmisdadigers werd overgelaten, het hoogst onwaarschijnlijk maakt, dat ooit het voornemen zou hebben voorgezeten om bona fide uitleveringsaanvragen door allerlei min of meer technische formaliteiten en voorwaarden te bemoeilijken of te beletten;

dat dan ook de bepaling in art. IV van de bovengenoemde Wet no. 10, luidende:

„When any person in a Zone in Germany is alleged to have committed a crime, as defined in Article II (omschrijving van de misdaden, die als zodanig moeten worden beschouwd, in hoofdzaak overeenkomende met de opsomming in art. 6 van het Handvest van Londen), in a country other than Germany ....., the Government of that nation ..... may request the Commander of the Zone in which the person is located for his arrest and delivery for trial to the country ..... in which the crime was committed. Such request for delivery shall be granted by the Commander receiving it unless he believes such person is wanted for trial or as a witness by an International Military Tribunal, or in Germany, or in a nation other than the one making the request, or the Commander is not satisfied that delivery should be made, in any of which cases he shall have the right to forward the said request to the Legal Directorate of the Allied Control Authority",

evenals die in art. V dier wet, volgens hetwelk

„The delivery, under Article IV of this Law of persons for trial shall be made on demand of the Governments ..... in such a manner that delivery of criminals to one jurisdiction will not become the means of defeating or unnecessarily delaying the carrying out of justice in another place. If within six months the delivered person has not been convicted by the Court of the ..... country to which he has been delivered, then such person shall be returned upon demand of the Commander of the Zone where the person was located prior to delivery",

alleen de strekking hebben om een oppervlakkige controle van de uitleveringsaanvrage en een regeling van prioriteit tussen verschillende aanvragende geallieerde regeringen mogelijk te maken, en daarin op

zichzelf dus generlei aanwijzing kan worden gelezen van een strikte toepassing van het „specialiteitsbeginsel" ook op deze „oorlogsmisdrijven" in ruimen zin, met deze werking, dat de uitgeleverde weer naar de betrokken zone zou moeten worden teruggezonden, wanneer de vervolging in het aanvragende land bij nader onderzoek zich zou gaan bewegen in een andere richting dan aanvankelijk was voorzien;

dat de praktijk dezer uitlevering dan ook veeleer deze is geworden, dat overbrenging naar Nederland wordt verzocht en toegestaan op grond van een voorlopig voldoende gestaafd vermoeden, dat de betrokkene zich heeft schuldig gemaakt aan een misdrijf, als bedoeld in art. 1 B.B.S. — omvattende de gehele gamma van politieke delicten volgens Ned. opvattingen en tevens, maar dat eerst sinds de wet van 10 Juli 1947 (S. no. H 233), de eigenlijke oorlogsmisdrijven van art. 27a B.B.S. —, waarna een vervolging wordt ingesteld op grond van de bij het nadere onderzoek blijkende feiten;

dat derhalve de praktijk dezer uitlevering zich beweegt ook buiten het terrein der eigenlijke oorlogsmisdrijven in den zin van het Handvest van Londen en van art. II van Wet no. 10, zulks geheel in overeenstemming met den geest van het boven aangehaalde art. 11 der Declaratie van Berlijn van 5 Juni 1945;

dat daarin n.l. voorzieningen worden getroffen voor de „apprehension and surrender" van twee duidelijk onderscheiden groepen van „oorlogsmisdadigers", nl. de „internationale" — overtreders van het internationale oorlogsrecht en de wetten der menselijkheid — en de „nationale" — die zich in de afzonderlijke geallieerde landen aan de zijde van Duitsland hebben gesteld door vergrijpen tegen de interne rechtsorde dier landen —;

dat deze tweede groep, overeenkomstig hetgeen normaal is, voor het overgrote deel gevormd wordt door „nationale of any of the United Nations who (are) alleged to have committed an offence against (their) national law", maar dat zij redelijkerwijze geacht moet worden, behalve onderdanen van de betrokken geallieerde mogendheid ook anderen te omvatten, die zich als handlangers van de Duitsers op misdadige wijze aan hare rechtsorde hebben vergrepen, bijv. staatlozen en geallieerde, onzijdige of vijandelijke burgers, die op haar grondgebied gevestigd waren en haar gastrecht hebben misbruikt;

dat noch de teksten der achtereenvolgende internationale regelingen, noch derzelver uitvoering enig houvast bieden voor de stelling, dat ook in dit bijzondere uitleveringsrecht voor typisch politieke delinquenten het, vaak in uitleveringsverdragen aanvaarde, beginsel der „specialiteit" zou gelden, — mits slechts het misdrijf, waarvoor uitlevering op deze summiere wijze wordt gevraagd, behoort tot de groep der eigenlijke oorlogs- en verwante misdrijven in den zin van het Handvest van Londen van 8 Aug. 1945 of tot die der typisch nationaalpolitieke oorlogsmisdrijven;

dat nu in casu zowel het misdrijf, waarvoor officieel telegrafisch uitlevering uit de Britse zone is verzocht nl. „robbery and blackmail with threat of violence" (gebaseerd op het, tenslotte bij nader onderzoek ter zijde gelegde, collaboratie-dossier), als dat, waarvoor tenslotte een strafvervolging is ingesteld (gebaseerd op het politieke dossier, teruggaande tot de dagen van den Duitsen inval in Nederland), vallen binnen dezelfde grote groep van misdrijven, waarvoor de Geallieerden elkaar bij herhaling onderlinge rechtshulp hebben toegezegd;

dat hierbij nog geheel is afgezien van de verdere overweging, dat, indien terstond uitlevering wegens het misdrijf van art. 102 Sr., j°. art. 1 B.B.S. ware gevraagd, bij een redelijke ruime uitlegging van art. II der Wet no. 10 in den geest der andere intergeallieerde regelingen ook op grond van die wet uitlevering had kunnen worden aangevraagd ter zake van requirant's deelneming aan de activiteit der Duitse „vijfde colonne" in Nederland, die het welslagen van den verraderlijken Duitsen inval, een „misdrijf tegen den vrede" bij uitstek, moest helpen voorbereiden;

dat requirant's beroep op het „politieke" uitleveringsrecht krachtens de intergeallieerde afspraken derhalve eveneens faalt;

O. verder, dat boven de beide geschreven rechten, het normale en het politieke uitleveringsrecht, uit, req. een beroep heeft gedaan op een, blijkbaar als zelfstandig beginsel van volkenrecht te waarderen, regel, die gans in het algemeen berechting van een uitgeleverde zou verbieden voor andere misdrijven dan die, waarvoor met name is uitgeleverd, ook al vallen die andere misdrijven onder een categorie, waarvoor uitlevering eveneens mogelijk zou zijn geweest;

dat deze stelling bij ontleding tweeërlei strekking kan hebben, nl. òf wel een beginsel van dwingend volkenrecht, òf alleen maar een van aanvullend recht te poneren;

dat in haar eerste variant de stelling hierop zou neerkomen, dat het aan staten rechtens onmogelijk zou zijn, bij uitleveringsverdrag uitdrukkelijk af te zien van het veelal gebruikelijke „specialiteitsbeginsel" en dus vervolging in het andere land ook toe te staan ingeval bij het nadere onderzoek van het gepleegd zijn van een of meer andere delicten dan dat, waarvoor uitgeleverd is, mocht blijken, zulks op straffe van nietigheid van het verdrag, — òf wel dat de verdragspartijen, al weder op straffe van volkenrechtelijke nietigheid, elkander ook niet zouden mogen toestaan om, in afwijking van een wèl opgenomen specialiteitsbeding, in bijzondere gevallen niettemin voor andere feiten tegen den uitgeleverde een vervolging in te stellen;

dat echter een dergelijke overspanning

van de waarde van het specialiteitsbeginsel volstrekt onaannemelijk is;

dat ook in de, hier voor een ogenblik als bindend veronderstelde, „Universal Declaration of Human Rights" van 10 Dec. 1948 elke aanduiding ontbreekt, dat het beginsel der „specialiteit" als een fundamenteel mensenrecht zou zijn gezien en het beroep op een dergelijken dwingenden regel van volkenrecht, van dien gezichtshoek uit bezien, dan ook geheel in de lucht hangt;

dat in haar tweede variant de stelling de bescheidener strekking heeft, te betogen, dat ook in die gevallen, waarin een verdrag of andere internationale afspraak over de al- of niet-toelaatbaarheid ener strafvervolging voor niet in de uitlevering begrepen misdrijven zwijgt, de rechtstoestand moet worden beoordeeld met toepassing van het althans aanvullende beginsel der specialiteit;

dat in deze variant voor de stelling in het normale uitleveringsrecht deugdelijker gronden zijn aan te voeren, nl. vooral het feit, dat een zeer groot aantal uitleveringsverdragen op dit punt een voorziening inhoudt;

dat daarbij evenwel te bedenken valt, dat het zogenaamde specialiteitsbeginsel in de uitleveringsverdragen in verschillende varianten voorkomt en daarbij vooral te onderscheiden is tussen de variant, bestaande in een verbod om te vervolgen op grond van andere feiten, of van andere misdrijven, dan die, waarvoor de uitlevering is toegestaan, en die, bestaande in een verbod om in de vervolging achteraf andere misdrijven te betrekken dan die, welke in het verdrag als uitleveringsmisdrijven zijn vermeld (verg. Mettgenberg in Handbuch des Völkerrechts und der Diplomatie, voce Spezialität, II, blz. 565/566);

dat bij dezen stand van zaken het specialiteitsbeginsel in zijn strengeren vorm moeilijk kan worden erkend als een, zelfs alleen maar aanvullende, regel van algemeen gewoonterecht en dit ten hoogste zou kunnen worden aangenomen voor de tweede, zwakkere variant, waarin het beginsel in verdragen voorkomt;

dat echter zelfs bij aanvaarding van de stelling, dat het beginsel der specialiteit in zijn scherperen vorm geacht moet worden tot een algemenen regel van volkengewoonterecht te zijn uitgegroeid, die stelling moet wijken voor het bewijs van het tegendeel, bijv. in gevallen, waarin geen van beide verdragspartijen zich ooit iets van het beginsel gelegen heeft laten liggen, of geen van beiden de redelijkheid ervan inziet wegens het vertrouwen, dat zij aan elkaars rechtspraak plegen te schenken;

dat bovendien in het algemeen een uitleveringsverdrag moet worden beschouwd als een overeenkomst tussen twee staten, waarbij zij de grenzen trekken, binnen welke zij tot uitlevering verplicht zullen zijn, zonder dat dit noodzakelijkerwijze insluit, dat zij daarbuiten niet vrijwillig mogen samenwerken en dat zulk een verdrag in het algemeen dan ook niet beoogt, aan individuele misdadigers rechten toe te kennen, welke dezen in den vervolge uit eigen hoofde zouden kunnen inroepen, bijv. ten einde daarmede een vrijwillige uitbreiding van de internationale rechtshulp buiten de gevallen, waarin die rechtshulp tussen de verdragspartijen verplicht is, te beletten;

dat evenwel, wat er ook zij van de betekenis van het beginsel als norm van verondersteld aanvullend gewoonterecht in gevallen van stilzwijgen van een normaal uitleveringsverdrag, in elk geval niets erop wijst, dat in de boven uitvoerig weeergegeven documenten en praktijk met betrekking tot de wederzijdse overlevering van „oorlogsmisdadigers" ter berechting ter plaatse hunner misdrijven, het technische specialiteitsbeginsel stilzwijgend geïncorporeerd zou moeten worden geacht;

dat het hier immers gaat om de liquidatie van oorlogsonrecht op een ontzaglijke schaal, waarvoor de Geallieerden onderling reeds tijdens den oorlog een, later te realiseren, taakverdeling hebben vastgesteld en waarvan zij de tenuitvoerlegging in goed vertrouwen aan elkaar, elk in zijn ressort, hebben willen overlaten;

O. tenslotte in dit verband, dat, indien in uitzonderingsgevallen van de overeengekomen internationale rechtshulp misbruik mocht worden gemaakt, daartegen naar volkenrecht alleen verzet zou kunnen worden gedaan door het uitleverende gezag, jegens hetwelk dat misbruik gezegd zou kunnen worden te zijn gemaakt, en niet door den uitgeleverde;

dat toch deze aan de eventuele niet-inachtneming van bepaalde onderdelen der intergeallieerde regeling geen persoonlijk recht ontleent op ongedaanmaking van zijn uitlevering, noch op bevrijding deswege van de rechtsmacht van den Staat, aan wien hij uitgeleverd is;

dat de rechter in de bijzondere rechtspleging dus zelfstandig te beoordelen heeft, of het misdrijf, waarvoor de uitgeleverde „oorlogsmisdadiger" (in ruimen zin) hier te lande vervolgd wordt, valt onder zijn rechtsmacht, hetgeen het geval is zowel wanneer deze als politieke delinquent een of meer van de in het B.B.S. opgesomde Ned. strafbepalingen heeft overtreden, als wanneer hij zich in vijandelijken dienst aan het oorlogsrecht of aan de wetten der menselijkheid heeft vergrepen, al welke misdrijven gelijkelijk onder de intergeallieerde regelingen begrepen moet worden geacht, en dat de rechter zich op dien weg niet behoeft te laten tegenhouden door technische bezwaren van den uitgeleverde van den hier boven besproken aard, waarvan tot dusver ook nimmer is gebleken, dat zij door de uitleverende partij, en dan op goede gronden, worden gedeeld;

dat op grond van al het boven aangevoerde de eerste grief van req. niet als juist kan worden erkend en het Bijz. Gerechtshof den

Proc.-Fiscaal derhalve niet op grond van enigen regel van internationaal uitleveringsrecht niet-ontvankelijk had behoren te verklaren;

O. tenslotte ambtshalve:

dat, al moge req. derhalve geen enkelen algemenen regel van volkenrecht te zijnen gunste kunnen aanvoeren, de Raad nog kortelijk wil ingaan op de vraag, of wellicht een bijzondere regel van Nederlands recht den Nederlandsen rechter, buiten elken dwingenden of aanvullenden regel van geschreven of costumier volkenrecht om, zou dwingen aan req. een grotere rechtsbescherming toe te kennen dan het volkenrecht hem geeft;

dat als regel van die strekking alleen zou kunnen worden aangemerkt art. 7 der Uitleveringswet van 6 April 1875 (S. no. 66), welke handelt over het hierboven besproken beginsel der specialiteit;

dat deze wet naar haar aard alleen de strekking heeft, als wet ter uitvoering van art. 4, lid 2 der Grondwet, de Kroon te binden met betrekking tot Haar vrijheid tot het sluiten van verdragen met vreemde mogendheden t.a.v. de voorwaarden van uitlevering naar het buitenland van in Nederland vertoevende vreemdelingen, maar daarnaast in het licht van art. 60, lid 2 der Grondwet, geacht moet worden tevens te fungeren als een wet, waarbij de Koning zich de bevoegdheid heeft voorbehouden tot het bekrachtigen, zonder nadere vooraf-gaande goedkeuring bij de wet, van alle toekomstige uitleveringsverdragen, die blijven binnen de perken der bij de organieke wet aan Hem gestelde grenzen;

dat daarnevens voor de gewone uitleveringen aan deze organieke wet een verdere, haar niet van nature aanklevende, strekking kan worden toegeschreven, nl. de Regering aan overeenkomstige beperkingen te binden ook voor gevallen, waarin, buiten het bestaan van een uitleveringsverdrag om, door een vreemden Staat ad hoc uitlevering van een individuelen misdadiger wordt verzocht;

dat deze wet de Kroon ook dwingt om in gevallen, waarin Zij van zins mocht zijn, bij een uitleveringsverdrag de door de wet getrokken grenzen te overschrijden, de Staten-Generaal in het geval te betrekken en dat het redelijk zou zijn, ditzelfde ook aan te nemen voor gevallen, waarin de Regering tot een individuele uitlevering zonder verdrag mocht willen overgaan;

dat daarentegen niet kan worden aangenomen, dat uit deze wet redelijkerwijze ook moet worden afgeleid, dat een voorschrift als art. 7, alleen doelend op uitlevering van Nederland naar den vreemde, ook omgekeerd de Regering zou beletten een uitleveringsverdrag te sluiten, of een individuele uitlevering te aanvaarden, met betrekking tot personen, door een vreemden Staat zonder beding van specialiteit uit te leveren naar Nederalnd, in geval van zodanige vreemde Staat op het specialiteitsbeginsel geen prijs blijkt te stellen;

dat dus de Nederlandse rechter geen bezwaar behoeft te maken tegen berechting van iemand, die in afwijking van de Nederlandse opvatting zonder specialiteitsvoorwaarde door het buitenland aan Nederland zou zijn uitgeleverd;

dat reeds daarom art. 7 voornoemd req. onvoldoenden grondslag zou bieden om de niet-ontvankelijkheid van den Proc.-Fiscaal met succes in te roepen;

dat bovendien de gehele materie der intergeallieerde uitlevering van nationale en internationale „oorlogsmisdadigers" buiten het terrein der Uitleveringswet ligt, omdat het hier juist typisch politieke misdrijven geldt;

dat met het oog hierop nog de verdere vraag kan rijzen, of de Regering wel bevoegd was, met vreemde geallieerde regeringen afspraken als de hierboven opgesomde te treffen;

dat nu deze in ongebruikelijken internationalen vorm tot stand gekomen, maar daarom niet minder krachtige internationale overeenkomsten een materie regelen, die, wat Nederland betreft, onder normale omstandigheden de totstandkoming van een afzonderlijke wet naast de Uitleveringswet, of althans afzonderlijke parlementaire goedkeuring van de betrokken overeenkomsten zou hebben geëist, omdat zij niet zijn gebleven binnen het kader der wet van 1875;

dat echter ook in dezen het staatsnoodrecht in oorlogstijd de afwijking dekt en de bovenbedoelde intergeallieerde afspraken, wat Nederland betreft, dus geacht moeten worden rechtsgeldig te zijn tot stand gebracht door de destijds onder uitzonderlijke omstandigheden daartoe bevoegde staatsorganen en ter uitvoering van art. 4, lid 2 der Grondwet voor een buiten den werkingsomvang van de Uitleveringswet van 1875 liggende materie;

dat, nu voor deze materie het beginsel der specialiteit niet in enige wet is vastgelegd en de inachtneming ervan ook niet rechtstreeks door de Grondwet wordt voorgeschreven of daaruit voortvloeit, deze laatste, eventueel aan het Ned. staatsrecht te ontlenen, grond van beklag req.'s bezwaar tegen zijn berechting hier te lande evenmin kan dekken als de door hem ingeroepen algemene regelen van volkenrecht;

O. thans t.a.v. het tweede middel, eveneens strekkende tot vernietiging van de bestreden sententie wegens niet-ontvankelijkheid van den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof, ditmaal op grond van het beginsel van internationaal oorlogsrecht, vervat in art. 31 Landoorlogreglement:

dat dit middel, stellende, dat req., zijnde Duits reserve-officier, van 1 Sept. 1939 af in actieven dienst zou zijn opgeroepen onder commando van den militairen attaché bij het Duitse gezantschap te 's-Gravenhage Schulze-Bernett, in zoverre feitelijken

grondslag mist, daar blijkens de bestreden sententie req. als verdachte voor het Hof juist heeft verklaard, tot aan zijn arrestatie op 5 Mei 1940 als bankier werkzaam te zijn geweest en niet in actieven dienst te zijn opgeroepen, zij het ook, dat hij naar zijn zeggen belast was met een speciale opdracht tot het verstrekken van inlichtingen op economisch gebied;

dat de Raad in het midden laat, of req.'s frontverandering haar verklaring vindt in zijn oorspronkelijken wens, om tegen alle bewijzen in, militaire verspieding in vreedzame bankiersvermomming in het destijds nog bevriende en onzijdige Nederland te blijven ontkennen, ten einde het voormalige Duitse Rijk niet nog verder tegenover ons land te compromitteren, zulks mede in verband met een zogenaamd „gentlemen's agreement", dat volgens admiraal Canaris de Duitse instanties zouden hebben gesloten met den toenmaligen kapitein van den Nederlandsen Inlichtingendienst, later militair attaché te Berlijn, Sas, nl. om in vredestijd van alle militaire verspieding in elkaars land te zullen afzien, en met een, blijkbaar niet nageleefde, afspraak tussen Abwehr en Propaganda-Ministerium, op economisch gebied prominente Duitsers niet in militaire verspieding te zullen betrekken — een en ander blijkend uit door req. overgelegde „eidesstattliche Erklärungen", waarvan de Raad het waarheidsgehalte overigens eveneens in het midden laat, — dan wel of die frontverandering te verklaren is uit req.'s aanvankelijke hoop, in het tegen hem aanhangig gemaakte strafproces hier te lande, zolang hij nog op ontoereikendheid van het tegen hem bestaande bewijsmateriaal meende te mogen speculeren, betere kansen te hebben door zich voor te doen als Duits burger, zij het ook tevens reserve-officier, dan als op onzijdig gebied verspiedenden majoor in actieven militairen dienst, maar dat de Raad in elk geval bij de beoordeling van het tweede middel daarvan moet uitgaan, dat req. in Mei 1940 gehandeld heeft als burger;

dat nu tijdens de behandeling van de zaak zowel voor het Hof als voor den Raad een belangrijke rol heeft gespeeld de vraag, of ook een burger spion kan zijn en dan kan genieten van het door req. ingeroepen beginsel van oorlogsrecht;

dat de grondslag van dit beroep op het oorlogsrecht is gelegen in de artt. 29 en 31 Landoorlogreglement, luidende onderscheidenlijk:

(art. 29, lid 1) „Ne peut être considéré comme espion que l'individu qui, agissant clandestinement ou sous de faux prétextes, recueille ou cherche à recueillir des informations dans la zone déoperations d'un belligérant, avec l'intention de les communiquer à la Partie averse".

(art. 31) „L'espion qui, ayant rejoint l'armée à laquelle il appartient, est capturé plus tard par l'ennemi, est traité comme prisonnier de guerre et n'encourt aucune responsabilité pour ses actes d'espionnage antérieurs";

dat nu aan req. kan worden toegegeven, dat:

1. in den zin van art. 29 Landoorlogreglement een ieder spion kan zijn, onverschillig of hij militair of burger is, tot welke nationaliteit hij behoort, of hij man of vrouw is, en of hij op eigen initiatief dan wel in opdracht handelt (J. L. Kunz, Kriegsrecht und Neutralitätsrecht, 1935, blz. 67), zodat req. als spion had moeten worden erkend, indien de overige voorwaarden voor het zijn van spion in den zin van genoemd artikel vervuld waren;

2. spionnage geen oorlogsmisdrijf is naar het volkenrecht, doch veeleer een voor den bedrijver hoogst riskante, maar niet door het oorlogsrecht verboden handeling, voor het bedrijven waarvan echter de andere partij hem, alleen op grond van het voor haar uitermate gevaarlijke karakter ervan, als middel van zelfverweer en afschrikking tot zelfs met den dood kan treffen, — een figuur, die sterke overeenkomst vertoont met tal van andere uit het oorlogsrecht (vlucht van een krijgsgevangene; contrabandevervoer, blokkadebreuk en de zog. vijandelijke bijstand in den zeeoorlog; actie van verzetslieden in bezet gebied; ontsnapping van burgers uit bezet gebied) (Adler in Wörterbuch des Völkerrechts und der Diplomatie, voce Spionage, deel II, blz. 567, tweede kolom; Oppenheim-Lauterpacht 6de druk, II, par. 159; Kunz, t.a.p. blz. 68);

dat evenwel geen dezer overwegingen req. kan baten, omdat daar tegenover staat:

a) dat art. 29 en vlg. Landoorlogreglement alleen de oorlogsspionnage en niet de vredesspionnage regelen, welke beide ook door Adler in zijn hierboven aangehaald artikel (Wörterbuch, t.a.p. blz. 567 en 568) scherp worden onderscheiden;

dat req.'s handelingen vielen in een tijdvak, waarin tussen Duitsland en Nederland nog geen oorlogstoestand bestond, zodat die handelingen volkenrechtelijk niet anders dan als vredesspionnage kunnen worden beschouwd;

dat nu de gezichtspunten, die deze vredesspionnage beheersen, geheel verschillen van die, welke gelden voor spionnage tussen oorlogvoerenden;

dat toch — in tegenstelling tot de laatste, die een geoorloofd oorlogsmiddel, derhalve van den Staat, die haar doet bedrijven, geen volkenrechtelijk delict en van den individuelen bedrijver geen oorlogsmisdrijf, althans niet in den juisten zin van het woord, is — de eerste, wanneer zij in opdracht van een Staat geschiedt, tegenover diens wederpartij een volkenrechtelijk delict uitmaakt, waarvoor die Staat internationaalrechtelijk aansprakelijk is, en in elk geval den individuelen dader, óók indien zij op eigen initiatief wordt bedreven, wordt toegerekend als een misdrijf, uitsluitend vallende onder de criminele rechtsmacht van de daardoor bedreigde wederpartij overeenkomstig haar

eigen souvereine wetgeving, die op dit punt door generlei volkenrechtelijke regelen wordt beperkt (Adler, t.a.p.: „Der der (Friedens-) Spionage Ueberführte, der in staatlichem Auftrage gehandelt, bzw. sich vom fremden Nachrichtendienst hat anwerben lassen, kann sich .... nicht mit Erfolg darauf berufen, dass er nur den Auftrag seiner Regierung ausgeführt habe ..... Letztere wird sich auch in der Regel in dessen Angelegenheit nicht einmischen, da sie amtlich nicht zugeben kann, einen Spion beauftragt zu haben, womit sie ihre Haftung anerkennen würde. Wenn also auch der Spion den Auftrag auf eigene Gefahr übernommen hat, so ist trotzdem in Friedenszeiten die Spionage in nachweislich staatlichem Auftrage zugleich völkerrechtswidrig, ein völkerrechtliches Delikt des Begehungsstaates. Die Anstiftung zur Spionage durch dessen Organ ist verwerflich, weil unmoralisch ....");

dat op een dergelijk misdadig optreden tegen een Staat, met welken de eigen Staat van den spion in vrede leeft, de voorschriften omtrent oorlogsrechtelijke spionnage, vervat in afdeling 2, hst. 2 van het Landoorlogreglement, dan ook niet, zelfs niet bij wijze van analogie, toepasselijk zijn, maar zodanig optreden uitsluitend valt onder het nationale strafrecht van den benadeelden staat, zoals b.v. art. 78 W. v. M. Sr.;

b) dat verder zijn poging om aannemelijk te maken, dat oorlogsspionnage ook mogelijk zou zijn in een periode, waarin een oorlog alleen nog maar dreigende is, zodat hij op dien grond toch nog onder art. 29 Landoorlogreglement begrepen zou moeten worden geacht en langs dien weg met succes een beroep zou kunnen doen op de gunstige bepaling van art. 31 Landoorlogreglement, faalt;

dat vooreerst de namens req. ingeroepen, door de Nederlandse wet voor toepassing van het nationale strafrecht ingevoerde gelijkstelling van een periode van dreigenden oorlog met den oorlogstoestand in geen geval uitbreiding vermag te geven aan het volkenrechtelijke begrip van oorlogsspionnage;

dat bovendien, zelfs indien dit wel werd aangenomen, req. als burger nog niet door art. 31 Landoorlogreglement beschermd zou worden;

dat toch, al moge art. 29 Landoorlogreglement ook burgers omvatten, art. 31 alleen voor militairen geldt, gelijk reeds uit zijn tekst duidelijk voortvloeit en door verschillende schrijvers ook uitdrukkelijk wordt vastgesteld (François II, blz. 354: „Deze bepaling heeft echter uitsluitend betrekking op hen, die, in militairen dienst, een spionnageopdracht hebben vervuld en daarna weer bij hun corps zijn teruggekeerd; burgers, die spionnage hebben bedreven en later den vijand in handen vallen, kunnen ter verantwoording worden geroepen, ook al is hun opdracht reeds ten einde"; Oppenheim-Lauterpacht, t.a.p. § 161: „But article 31 applies only to spies who belong to the armed forces of the ennemy; civilians who act as spies, and are captured later, may be punished.");

c) dat tenslotte, zelfs indien req.'s laatste voorstelling, dat hij als in actieven dienst geroepen militair zou hebben gehandeld, als juist zou moeten worden aanvaard, dit hem nog niet zou baten, omdat spionnage alleen dan aanwezig is, wanneer de handelingen zijn gepleegd in de operatiezone van een oorlogvoerende, hetgeen hier niet het geval is geweest (Kunz, t.a.p. blz. 68; Adler t.a.p. blz. 568, eerste kolom: „Die Spionage ausserhalb des Operationsgebietes eines Kriegführenden ..... unterliegt nicht dem Völkerrecht, sondern seinem Landesrecht .... Von dem Rechte, Spionage in Friedenszeiten wie auch im Kriege ausserhalb des Operationsgebietes verübte Spionage als ein besonderes Verbrechen unter Strafe zu stellen, haben die Landesgesetzgebungen durchweg Gebrauch gemacht.");

dat ook uit overwegingen van billijkheid of anderen aard voor analogische uitbreiding van het beginsel van art. 31 Landoorlogreglement tot het geval van req. geen grond bestaat en zijn tweede middel dus eveneens naar alle richtingen faalt;

O. voorts t.a.v. het derde en het vierde middel, die gezamenlijk kunnen worden behandeld:

dat het Hof de bewezenverklaarde feiten in aansluiting aan de telastelegging en de bewezenverklaring heeft gequalificeerd als „poging tot opzettelijk gedurende den tijd, waarin de huidige oorlog dreigende was, den vijand hulp verlenen", terwijl daartegenover de req. op verschillende gronden zelfs geen poging tot het genoemde misdrijf aanwezig acht;

dat de Raad echter, in afwijking zowel van het Hof als van req., in de tegen hem bewezenverklaarde feiten — het opzettelijk een enveloppe met militaire gegevens, waarvan, naar hij wist, de kennisgeving voor de Duitse oorlogvoering van belang zou zijn, van derden in ontvangst nemen ter doorzending aan den beruchten Duitser Dr Otto Butting en met dat doel die enveloppe in zijn woning bewaren en verbergen — reeds het voltooide delict van hulpverlening aan den vijand ziet, aangezien, zoals de Raad reeds eerder heeft beslist, het antwoord op de vraag, of iemand door bepaalde handelingen den vijand hulp heeft verleend in den zin van art. 102 Sr., niet afhankelijk is van het uiteindelijke resultaat, noch van de doeltreffendheid van die hulp, maar veeleer hiervan of de door hem gepleegde handelingen ten tijde van het plegen ervan door den vijand geacht werden in het belang van zijn oorlogvoering te zijn — hetgeen in het algemeen reeds beslissend is — en of die handelingen gericht waren op een resultaat, dat, objectief bezien, de Duitse oorlogvoering kon dienen, welke beide elementen hier zeker aanwezig zijn geweest;

dat de beide middelen, op dit punt betrekking hebbende, mitsdien ongegrond zijn en de qualificatie ambtshalve moet worden verbeterd;

O. tenslotte ambtshalve met betrekking tot het bij pleidooi namens req. ter sprake gebrachte bezwaar tegen den duur der opgelegde straf en van den daarop door het Hof toegepasten aftrek:

dat, wat betreft dit laatste punt, het Hof, door den aftrek te beperken tot het tijdvak sinds 22 Nov. 1946, inderdaad te zeer uit het oog heeft verloren, dat req. ook in het tijdvak van 8 Nov. 1945 tot 26 Maart 1946 in Ned. bewaring heeft doorgebracht en het billijk is, ook deze periode op den duur der straf in mindering te brengen;

dat evenwel de Raad met eenparigheid van stemmen van oordeel is, dat req. met een gevangenisstraf van vijf jaren te licht gestraft is voor wat hij tegen zijn gastland heeft misdaan en deze straf overeenkomstig den eis in eersten aanleg tot zes jaren behoort te worden verhoogd;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover betreft de qualificatie, de aanhaling van art. 45 Sr., den duur der opgelegde hoofdstraf en den duur van den daarop in mindering te brengen tijd van bewaring;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Qualificeert het bewezenverklaarde als:

„Opzettelijk in een tijd, waarin oorlog dreigende is, den vijand hulp verlenen, gepleegd gedurende den tijd, waarin de huidige oorlog dreigende was";

Veroordeelt req. tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren, met bepaling, dat daarop in mindering zal worden gebracht de tijd, door hem in Nederlandse bewaring doorgebracht eerst van 8 Nov. 1945 tot 26 Maart 1946 en daarna opnieuw van 22 Nov. 1946 tot den dag van de uitspraak van dit arrest;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 1541

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 October 1948. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Het uittreden van gerequestreerde uit een vennootschap o.f. in April 1944 wordt door verzoeker geacht een gevolg van de ontbinding der vennootschap te zijn geweest, door gerequestreerde een schijn-uittreden wegens de oorlogsomstandigheden. Hieromtrent is in een procedure bij de Rechtbank aanhangig aan gerequestreerde bewijs opgedragen.

Bewijsmoeilijkheden kunnen de Raad niet bevoegd maken ter zake van een vordering, waarvan zij overigens niet bevoegd is kennis te nemen.

Gerequestreerde en niet verzoeker zou van de bewijsmoeilijkheden last kunnen ondervinden, daar op gerequestreerde de bewijslast is gelegd.

Verzoeker heeft ook niet aannemelijk gemaakt, waarom de oorlogsomstandigheden een nauwkeurig vastleggen van de ontbinding der firma zouden hebben verhinderd.

De Raad verklaart zich onbevoegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Reinder Knauf, koopman te Amsterdam (gemachtigde Mr A. C. G. van Proosdij);

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequestreerde Jacob Waas, koopman te Amsterdam (gemachtigde Mr R. Hoog);

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 13 September 1948;

O. dat verzoeker (hierna Knauf te noemen) in hoofdzaak heeft gesteld:

dat hij in Januari 1944 met gerequestreerde (hierna Waas te noemen), die Jood was in den zin der bezettingsverordeningen, een vennootschap onder de firma R. Knauf & Co. heeft aangegaan, ten doel hebbende het fabriceren van penselen en kwastjes;

dat partijen in April 1944 deze Vennootschap hebben beëindigd, doch deze beëindiging tengevolge der verkeersomstandigheden en de voor beide partijen dreigende gevaren niet schriftelijk is vastgelegd;

dat Waas per 27 April 1944 een verklaring van uittreding uit de firma heeft afgegeven en het hem volgens de per 3 Juli 1944 opgemaakte liquidatie-balans toekomend saldo aan hem is uitbetaald;

dat Waas tegen hem bij de Rechtbank te Amsterdam een vordering tot scheiding en deling heeft ingesteld, daarbij stellende, dat de Vennootschap tot Mei 1945 heeft bestaan;

dat de Rechtbank bij interlocutoir vonnis van 3 December 1946 heeft aangenomen, dat de scheiding en deling der Vennootschap nog niet is tot stand gekomen;

dat hij thans den Raad verzoekt te beslissen:

1e. dat genoemde Vennootschap moet worden geacht vanaf April 1944 te zijn ontbonden:

2e. dat aan Waas slechts zijn aandeel in de toen aanwezige activa, doch niet in de sedertdien gedane zaken toekomt;

O. dat uit het antwoord van Waas hier wordt vermeld:

dat hij in April 1944 slechts in schijn, onder invloed van bedreigingen van een derde, uit de vennootschap is getreden;

dat partijen ook nadien met elkander in verbinding hebben gestaan en briefwisseling hebben onderhouden;

dat partijen zijn overeengekomen, dat de Vennootschap na de bevrijding zou worden geliquideerd en dat de winsten en verliezen na zijn schijn-uittreding door partijen gelijkelijk zouden worden gedeeld respectievelijk gedragen;

dat toen Knauf niet tot scheiding en deling der op 7 Mei 1945 ontbonden Vennootschap wilde medewerken, hij hem daartoe

voor de Rechtbank te Amsterdam heeft gedagvaard;

dat hij de processen-verbaals overlegt van een op grond van het interlocutoir vonnis der Rechtbank van 3 December 1946 gehouden getuigenverhoor, waaruit naar zijn mening blijkt, dat hij de schijn-uittreding in April 1944 en de overeenkomst, dat hij na April 1944 deel zou hebben in de winsten en verliezen, heeft bewezen;

O. dat, naar uit het bovenstaande blijkt, partijen verdeeld zijn ten aanzien van de vraag, of meergenoemde vennootschap in April 1944 inderdaad is ontbonden en hetgeen requestrant sub 1 van den Raad vraagt dan ook in wezen niet anders is dan dat de Raad zal vaststellen, dat krachtens hetgeen tussen partijen is overeengekomen de vennootschap R. Knauf & Co. in April 1944 is ontbonden;

dat het sub 2 gevorderde niet anders is dan een sequeel van hetgeen gevorderd is sub 1;

dat een dergelijke vordering niet behoort tot de competentie van den Raad, zoals deze is omschreven in art. 23 E 100;

dat weliswaar requestrant zijn vordering aldus formuleert, dat „de vennootschap R. Knauf & Co. moet worden geacht vanaf April 1944 volledig te zijn ontbonden", en aanvoert, dat door oorlogsomstandigheden partijen hun afspraak omtrent de ontbinding niet voldoende hebben kunnen vastleggen, zodat nu bewijsmoeilijkheden zijn gerezen, doch ten eerste bewijsmoeilijkheden den Raad niet bevoegd maken van een overigens niet tot zijn competentie behorende vordering kennis te nemen en de gewone Rechter immers bij de beoordeling ener bewijslevering in sterke mate rekening kan houden met de bijzondere omstandigheden, ten tweede het dan toch gerequestreerde Waas is, die last zou hebben van de beweerdelijk door den oorlog ontstane bewijsmoeilijkheden, want op hem rust de bewijslast van de schijn der uittreding in April 1944 en nochtans heeft hij zich gewend tot de gewone rechter, ten derde requestrant in genen dele aannemelijk heeft gemaakt, dat de oorlogsomstandigheden hem hebben belet of ook maar belemmerd, om de pretense ontbinding beter en omstandiger vast te leggen dan geschied is door de verklaring van partij Waas van zijn uittreden per 27 April 1944,

O. dat het vorenoverwogene den Raad ontslaat van de verplichting om in te gaan op de vraag, of niet de Raad ook hierom onbevoegd is van de vordering van partij Knauf kennis te nemen — althans dit in strijd zou zijn met een goede procesorde —, omdat partij Waas reeds in Juli 1945 zijn vordering tot scheiding en deling der vennootschap op grond van beëindiging per 7 Mei 1945 voor de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam heeft ingesteld en Knauf — zij het dan ook dat hij de onbevoegdheid van de Rechtbank niet kon opwerpen — in den langen duur van dit proces, waarin reeds een interlocutoir vonnis gewezen is en getuigenverhoren zijn gehouden, met geen woord gerept heeft van zijn plan om zijnerzijds der partijen geschil voor den Raad voor het Rechtsherstel te brengen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van de door requestrant ingestelde vordering kennis te nemen.

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 100.

No. 1542

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 Mei 1949. (Mrs Prof. Duyfjes, van Vrijberghe de Coningh en Block.)

De Koopmansbank heeft aan haar verpande polissen in haar eigen belang afgekocht om zich uit de afkoopwaarde te voldoen. Aan de gerequestreerde verzekeringsmaatschappijen kan niet worden verweten, dat zij aan de aanspraak van die Bank waarop deze naar Nederlands recht uitsluitend en ten volle recht had, hebben gevolg gegeven.

Vordering tot herstel van de levensverzekering overeenkomsten afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.; 33.)

I. Leo Krakauer, q.q. bew. voor Nathan Buchsbaum, Kiwe Buchsbaum, Jacob Berek Krakauer, requestrant, gem. Mr Dr M. J. van der Flier,

tegen:

N.V. Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden van 1870", gem. Mr R. Korthals Altes, Eerste Nederlandse Verzekering-Maatschappij op het leven en tegen invaliditeit N.V., gem. Mr L. Salomonson, gerequestreerden.

II. N.V. Hollandse Koopmansbank, requestrante, gem. Mr Dr M. J. van der Flier,

tegen:

N.V. Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden van 1870", gem. Mr R. Korthals Altes, gerequestreerde.

III. N.V. Hollandse Koopmansbank, requestrante, gem. Mr Dr M. J. van der Flier,

tegen:

Eerste Nederlandse Verzekering-Maatschappij op het leven en tegen invaliditeit N.V., gem. Mr L. Salomonson, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen 1e een request van 31 Maart 1947 van Leo Krakauer, hierna te noemen 1e requestrant in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Nathan Buchsbaum, Kiwe Buchsbaum en Jacob Berek Krakauer — daartoe benoemd bij beschikking van het

Militair gezag van 15 Juli 1945 — ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan de Anna Paulownastraat no. 18a, ten kantore van de adv. en proc. Mr Dr M. J. van der Flier en deze machtigende om namens hem dit verzoekschrift te ondertekenen;

waarbij wordt verzocht te doen herleven de oorspronkelijke rechtsbetrekkingen tussen de drie ten requeste genoemde verzekeringnemers, te weten Kiwe Buchsbaum, Nathan Buchsbaum en Jacob Berek Krakauer enerzijds en de betrokken levensverzekeringmaatschappijen, te weten de N.V. Levensverzekeringsmaatschappij „De Nederlanden", en de Eerste Nederlandse Verzekeringsmaatschappij op het leven en tegen Invaliditeit N.V., zoals deze waren vastgelegd in de polissen nos. 12000022, 12002157 en 12002167 van de Levensverzekeringsmaatschappij „De Nederlanden" en in de polis no. 526399 van de Eerste Nederlandse Verzekeringsmaatschappij N.V., in de omvang waarin deze rechtsbetrekkingen bestonden ten tijde van de afkoop, met vernietiging van alle rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen in strijd met de oorspronkelijke rechtsbetrekkingen verricht, resp. ontstaan, met zodanige verdere bepalingen, als de Afdeling nuttig en nodig zal oordelen, kosten rechtens;

Gelezen het antwoord daarop van „De Nederlanden", eerste gerequestreerde, van 13 Mei 1947, zomede dat van de Eerste Nederlandse, tweede gerequestreerde van 14 Mei 1947, beiden concluderende tot niet-ontvankelijk-verklaring, althans ontzegging der vordering;

Nog gelezen 2e. een request van 1 Dec. 1947 van de Naamloze Vennootschap Hollandse Koopmansbank, hierna te noemen 2e gerequestreerde, gevestigd te Amsterdam, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan de Anna Paulownastraat 18a, ten kantore van de adv. en proc. Mr Dr M. J. van der Flier, deze tevens machtigende om namens haar dit verzoekschrift te ondertekenen en in te dienen, houdende het verzoek om voor het geval de bewindvoerder L. Krakauer in zijn bovenvermeld verzoek van 31 Maart 1947 aan de Afdeling niet-ontvankelijk mocht worden verklaard, de ten requeste omschreven afkopen der verzekeringen, vervat in de polissen nos. 12000022, 12002157 en 12002167 van De Nederlanden nietig te verklaren, evenals alle rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen, welke het gevolg van de afkopen waren, met herleving van de verzekeringen in de omvang, waarin zij tijdens de afkopen bestonden, onder gehoudenheid van verzoekster om het terzake van de afkopen ontvangen bedrag van f 9738,62 aan De Nederlanden te restitueren en met zodanige verdere bepalingen als de Afdeling redelijk zal oordelen, kosten rechtens; zomede het hierop ingekomen antwoord van 26 Januari 1948 van De Nederlanden;

Voorts gelezen 3e. een request van 2 Dec. 1947 van (dezelfde tweede) requestrante, als voren domicilie kiezende bij haar genoemde gemachtigde, houdende het verzoek om voor het geval de bewindvoerder L. Krakauer in zijn eerstvermeld verzoek aan de Afdeling niet-ontvankelijk mocht worden verklaard, de ten requeste omschreven afkoop der verzekering, vervat in polis no. 526399 van de Eerste Nederlandse nietig te verklaren, evenals alle rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen welke het gevolg van de afkoop waren, met herleving van de verzekering in de omvang, waarin zij tijdens de afkoop bestond, onder gehoudenheid van verzoekster om het terzake van de afkoop ontvangen bedrag ad f 7161,98 aan de Eerste Nederlandse te restitueren en met zodanige verdere bepalingen als de Afdeling redelijk zal oordelen, kosten rechtens; zomede het hierop ingekomen antwoord van 27 Jan. 1948 van de „Eerste Nederlandse";

Gezien de verder overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 21 Maart 1949, de twee requestranten bij monde van hun gemachtigden voornoemd, 1e gerequestreerde bij monde van Mr R. Korthals Altes, procureur, en 2e gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde Mr L. Salomonson, procureur;

O. dat de Raad in overeenstemming met en deels ten verzoeke van partijen de voeging van deze drie onderling ten nauwste samenhangende zaken wenst te gelasten en daartoe overgaande deze derhalve als één geding zal behandelen en afdoen;

dat immers bij het eerste inleidend request is gesteld, dat de betreffende vier polissen bij de aanvang der bezetting zich bevonden, als onderpand van aan de firma Buchsbaum verleende credieten, bij de N.V. Hollandse Koopmansbank, tweede requestrante;

dat in 1943 deze bank in opdracht van Lippmann Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam, verder te noemen Liro gedwongen is geworden die polissen te gelde te maken tegen vergoeding van de afkoopwaarde door de verzekeringmaatschappijen, waardoor de rechtsbetrekking tussen de in het eerste request genoemde drie verzekeringnemers en de beide gerequestreerden is verbroken en thans voor rechtsherstel in aanmerking behoort te komen;

dat hiertegen zijdens de verzekeringmaatschappijen in de eerste plaats is aangevoerd, dat de bewuste polissen niet slechts zich bevonden bij de Koopmansbank, maar dat de verzekeringnemers, voorzover betreft de polissen der Nederlanden, alle daaruit voortvloeiende rechten in pand hadden gegeven aan de Bank, met onherroepelijke machtiging al die rechten namens de verzekeringnemers uit te oefenen en met aanwijzing van de pandhoudster als begunstigde zowel voor uitkering bij leven als bij overlijden; en voorzover betreft de polis der Eerste Nederlandse, de verzekeringnemer Kiwe Buchsbaum de verzekering met alle daaruit voortvloeiende rechten had overgedragen aan de genoemde Bank welke te-

vens met uitzondering van een gedeelte van f 1500 (waarvoor de Eerste Nederlandse zelve reeds vroeger als begunstigde was aangewezen) als begunstigde werd aangewezen en die begunstiging aanvaardde;

O. dat deze feiten tussen partijen niet in geschil zijn en 1e requestrant, naar aanleiding van deze weren, te rade is geworden om voor het geval zijn verzoek niet-ontvankelijk mocht worden verklaard, de Hollandse Koopmansbank voor dit rechtsherstel te doen opkomen, waartoe deze blijkens de requesten sub 2e en 3e als 2e requestrante bereid is gevonden;

O. dat die Raad van oordeel is, dat 1e requestrant ondanks de inpandgeving en cessie der polissen belanghebbende in de zin van art. 21 van het Besluit E 100 is gebleven bij het verlangde rechtsherstel, aangezien het hier, ook voor de Eerste Nederlandse, in wezen een verpanding betreft, zodat de integrale uitbetaling der polissen — waartoe het met het oog op het practisch buiten twijfel staande overleden zijn der verzekerden bij herstel zou moeten komen — in elk geval het crediet van de vennootschap Buchsbaum (waarvoor hij optreedt) bij de Hollandse Koopmansbank niet onbelangrijk zou verhogen;

dat 1ste requestrant en die Koopmansbank, 2e requestrante, ten deze tezamen voor hetzelfde belang opkomen en zo mogelijk zullen moeten worden behandeld als partijen die samen één lijn tegen de Verzekeringsmaatschappijen trekken;

dat nu weliswaar de Koopmansbank haar vorderingen alleen heeft ingediend, voor het geval de oorspronkelijke vordering niet-ontvankelijk wordt verklaard, maar in het bijzonder de procedure voor deze Raad wel zo vrij van vormen is dat het toch reeds zwevend geschil tussen „van de hand wijzen" en „niet-ontvankelijk verklaren" mag worden verwaarloosd, zodat bij toewijzing van het oorspronkelijk verzoek (uiteraard met inachtneming van voormelde inpandgeving en cessie de andere verzoeken buiten beschouwing kunnen blijven, daar het doel van partijen dan reeds bereikt zou zijn, terwijl bij afwijzing de beide andere verzoeken wel aan bod komen, maar het lot van de oorspronkelijke vordering zullen moeten delen;

O. dat van dit gezichtspunt uit thans de vraag in beschouwing moet worden genomen, welke beslissing past op de gebleken feiten;

O. daaromtrent, dat tussen partijen, over die feiten zelf geen geschil bestaat, doch zij verdeeld zijn over de vraag of de afkoop der polissen in questie ten laste der verzekeringsmaatschappijen ongedaan behoort te worden gemaakt;

O. dat (zoals boven reeds aangeduid) feitelijk vaststaat, dat de door 1e requestrant vertegenwoordigde drie personen van Joods ras, die de zaken der N.V. Buchsbaum hetzij zelf dreven, hetzij financieel, als aandeelhouders, steunden, op de polissen in kwestie voorschotten ten behoeve van die vennootschap bij de Hollandse Koopmansbank hadden opgenomen en op 21 Januari 1941 de drie met de Nederlanden afgesloten verzekeringen en alle daaruit voortvloeiende rechten aan die Bank in pand hadden overgedragen met onherroepelijke machtiging alle rechten namens de verzekeringnemers uit te oefenen en met aanwijzing van de pandhoudster als begunstigde zowel voor uitkering bij leven als bij overlijden;

dat op 9 April 1942 ingevolge een daartoe strekkend verzoek van de verzekeringnemer, tevens verzekerde, Kiwe Buchsbaum en van de N.V. Hollandse Koopmansbank op de desbetreffende polis van de Eerste Nederlandse is aangetekend, dat de verzekering met alle daaruit volgende rechten werd overgedragen aan die Koopmansbank, die de overdracht aanvaardde en met uitzondering van een gedeelte ter grootte van f 1500 (waarvoor de Eerste Nederlandse zelve reeds vroeger als begunstigde was aangewezen) als begunstigde werd aangewezen, welke begunstiging werd aanvaard;

O. dat 1e requestrant tegen deze door de verzekeringnemers verrichte rechtshandelingen van verpanding en cessie, die zij klaarblijkelijk in de destijds bestaande omstandigheden in hun belang hebben geacht en waartoe zij zonder enige dwang zijn overgegaan, geen bezwaar heeft geopperd en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen niet heeft aangetast, gelijk dan ook naar redelijkheid en billijkheid niet zou kunnen worden toegelaten;

dat daarmede alle directe aanspraken uit die verzekeringsovereenkomsten van de verzekeringnemers zijn komen te vervallen, al behouden zij — gelijk hoger overwogen — belang bij het herstel daarvan;

dat na deze verpanding en cessie in de loop van het jaar 1942 in verband met de anti-Joodse maatregelen van de Duitse bezetter het bedrijf der als Joods aangemerkte N.V. Buchsbaum onder beheer is gesteld teneinde tot liquidatie van dit Joods vermogen te geraken;

dat in verband daarmede, zoals volgt uit een door de Hollandse Koopmansbank overgelegd schrijven van die Bank aan Liro van 9 October 1942, Liro op 10 September 1942 blijkbaar aan die Bank heeft verzocht om opgave van de stand van haar rekening als credietgeefster aan de N.V. Buchsbaum, waarop de Bank bij dat schrijven van 9 October heeft medegedeeld, dat het debet van de N.V. Buchsbaum op 30 September 1942 bedroeg f 17392,78, waartegenover aan haar pand waren gegeven o.m. de vorenbedoelde in dat schrijven volledig aangeduide polissen, terwijl voorts de condities van het crediet en verdere gegeven zekerheid worden vermeld;

dat Liro daarop bij schrijven van 2 Juni 1943 de Hollandse Koopmansbank heeft uitgenodigd „de positie in kwestie" te liquideren en de haar in onderpand gegeven waarden ten spoedigste te gelde te maken

teneinde uit de opbrengst haar vordering te voldoen;

dat Liro bovendien aan de Nederlanden heeft kenbaar gemaakt dat de bewuste polissen moesten worden afgekocht, waarop deze Maatschappij bij schrijven van 16 Juni 1943 aan de Bank verzocht heeft die aan haar verpande polissen daartoe in te zenden;

dat uit de processtukken niet blijkt of Liro een gelijke mededeling aan de Eerste Nederlandse heeft gedaan;

dat uit het hier in het kort weergegeven verloop afdoende blijkt, dat de Hollandse Koopmansbank het feit der verpanding van de onderwerpelijke polissen ter kennis van Liro heeft gebracht, als gevolg waarvan laatstgenoemde aan de Nederlanden heeft kunnen mededelen, dat de polissen moesten worden afgekocht;

dat echter van de zijde van Liro wel aangedrongen is op liquidatie der positie der Joodse vennootschap, maar zodanige liquidatie ook zonder te geldemaking van de verpande polissen zeer wel mogelijk ware geweest bv. door het credit met de afkoopwaarde te verminderen zonder tot afkoop over te gaan;

dat Liro daarmede waarschijnlijk genoegen zou hebben genomen, nu de rechten op de poliswaarde toch voor de Joodse verzekerden verloren waren, en de opbrengst van het verpande, zoals hieronder zal blijken, beneden het verschuldigde bleef, zodat op dat tijdstip van een surplus ten beste van de Joodse vennootschap toch geen sprake kon zijn;

dat in elk geval de Hollandse Koopmansbank, zo zij niet tot realisatie der polissen wenste over te gaan, alle aanleiding gehad had om te trachten zich in deze geest met Liro te verstaan, daar zij wel genoodzaakt was krachtens de anti-Joodse bezettingsmaatregelen „de positie te liquideren", maar over de wijze waarop dit geschieden moest, toch zeker te onderhandelen viel;

dat het nalaten van zulk een poging harerzijds vanzelf leiden moest tot het standpunt van Liro dat de polissen moesten worden afgekocht, maar dat op generlei wijze gebleken is van een op de Koopmansbank uitgeoefende dwang om „de liquidatie van de positie" bepaaldelijk op die wijze te doen geschieden;

dat alzo de afkoop, bij een ander beleid van de Koopmansbank (die zelf het eerst de aandacht van de bezetter op deze polissen had gevestigd) waarschijnlijk achterwege had kunnen blijven, en derhalve moet worden aangenomen, dat die Bank in haar eigen belang in de gegeven omstandigheden gemeend heeft aldus te moeten handelen;

dat zij daarbij zeker ook in aanmerking heeft genomen het feit, dat, naar de Nederlanden haar bij schrijven van 17 Mei 1943 heeft medegedeeld, de drie bij die Maatschappij gesloten verzekeringen wegens niet-betaling van premies en leningrente sinds 1 Januari 1943 krachtens art. 3 der verzekeringsvoorwaarden waren omgezet in premievrije verzekeringen met verlaagde bedragen (met het oog waarop door de requestrant een aanvullend verzoek tot ongedaan making van die wijziging is ingediend), waardoor de waarde van dit deel van haar onderpand werd verminderd, terwijl zij, nu uiteraard geen premies meer werden voldaan, voorbereid moest zijn op een soortgelijke maatregel van de Eerste Nederlandse;

dat uit de afrekening van 10 November 1943 (van de Koopmansbank aan de N.V. Buchsbaum) blijkt, dat de waarde van het onderpand, berekend naar afkoopwaarde, in hoofdzaak tengevolge van achterstallige beleningsrente en premies op die datum was teruggelopen tot f 16.900,60, zodat het verleende crediet toen reeds niet meer ten volle door dit onderpand gedekt was;

dat, zo de Bank destijds niettemin niet had afgekocht, zij thans door het overlijden van de verzekerden (niettegenstaande de premievrijmaking) in gunstiger conditie zou zijn gekomen, evenals de rechtverkrijgenden van de verzekeringnemers zelve, maar dat zij er blijkbaar de voorkeur aan heeft gegeven, datgene te incasseren waarop zij destijds onomstotelijk aanspraak kon maken;

dat het nu een zaak is tussen de Joodse verzekerden (thans requestrant) en de Koopmansbank, of laatstgenoemde in dit geval haar belangen naar behoren behartigd heeft, maar in geen geval aan de gerequestreerden Verzekeringmaatschappijen kan worden verweten, dat zij aan een aanspraak van die Bank, waarop deze naar Nederlands recht — afgezien van alle bezettingsmaatregelen — uitsluitend en ten volle recht had, gevolg hebben gegeven, ook al was hun bekend, dat die aanspraak werd geldig gemaakt in verband met de liquidatie van het destijds door die Bank aan de Joodse vennootschap verleende crediet door de bezetter;

dat dit immers geheel buiten die maatschappijen omging, die niets anders gedaan hebben dan voldoen aan opeisbare en opgeeiste vorderingen;

dat op deze gronden het gevorderde in elk der drie gevoegde zaken moet worden afgewezen, waaronder begrepen het aanvullend verzoek op het eerste request om de premievrijmaking ongedaan te maken, hetwelk bij deze beslissing voor de oorspronkelijk verzekerden, namens wie het gedaan wordt, alle belang verliest;

Rechtdoende:

Voegt de hierboven aangeduide drie zaken;

Wijst in elk dier zaken al het gevorderde van de hand;

Veroordeelt requestranten in de kosten tot heden begroot aan de zijde van gerequestreerden op f 150 voor ieder hunner.

---

19 Oct. 1949 (afl. 23) No. 1543—1548

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1543

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 2 Dec. 1948.
(Mr van Vrijberghe de Coningh).

Verzoeker heeft in kort geding verzocht een sequester te benoemen voor een handelszaak, over welker verkoop door het N.B.I. een procedure bij de voorzitter aanhangig is. Zodanige sequestratie zou voor de normale bedrijfsvoering grote moeilijkheden met zich mede brengen.

Verzoekers belangen beschermd door een verbod tot verkoop van de handelszaak met bepaling van een dwangsom en onder de voorwaarden zoals in het vonnis nader omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

E. O. H. Hirsch-Schnolder, wonende te Amsterdam,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage, en P. Cornelisse, wonende te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord H. W. Hirsch in persoon en bij monde van zijn raadsman Mr J. M. Hoofien te Amsterdam, het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage bij monde van Mr R. J. Mulder en P. Cornelisse bij monde van Mr E. Grandjean;

O. dat H. W. Hirsch te Amsterdam — hierna aan te duiden als Hirsch — bij aan de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak onder datum van 10 November 1948 ingediend request stelt:

„dat requestrant, Duitser zijnde, volgens de desbetreffende bepalingen als vijand wordt beschouwd en zijn vermogen van rechtswege eigendom van de Staat werd en voor de Staat door het Nederlandse Beheersinstituut beheerd werd;

dat het Beheersinstituut als zodanig de tot gemeld vermogen behorende zaak in bijouterieën en lederwaren „Comtesse" gevestigd te 's-Gravenhage aan de Spuistraat 70, heeft verkocht en geleverd aan Mejuffrouw P. Cornelisse, Schoutenstraat 71, te 's-Gravenhage, voor een koopsom ad f 7878,36;

dat requestrant niet kan nagaan wanneer deze koop heeft plaats gevonden en requestrant een non-enemy-verklaring heeft aangevraagd, welke hem zo goed als zeker, na een uitgebreid onderzoek, binnenkort zal worden verleend;

dat het Nederlandse Beheersinstituut bij gemelde koop en leveringen zijn bevoegdheden, volgens requestrant, niet juist heeft gebruikt, daar de gemelde handelszaak een waarde heeft van minstens f 60.000 en de verkoop derhalve tegen veel te lagen prijs is gesloten en voorts, indien het ook maar even de ware verhoudingen in deze was nagegaan, het Beheersinstituut, na tevens requestrant te hebben opgeroepen, had kunnen constateren, dat gemelde Cornelisse was de vroegere winkeljuffrouw van requestrant, welke tijdens requestrant's afwezigheid op grond van grove lasterpraatjes heeft weten te bewerkstelligen, dat requestrant na de bevrijding uit zijn zaak werd gezet en zij de inkomsten van deze zaak, derhalve voor de verkoop, zich heeft toegeeigend;

dat bij dit onderzoek tevens had kunnen blijken, dat gemelde Cornelisse samenleeft met de gehuwde G. Hoogendijk, afkomstig uit Rotterdam en aldaar zowel als te 's-Gravenhage als niet gunstig bekend staande;

dat requestrant bij de drie verhoren van de getuigen, gelast naar aanleiding van zijn verzoek om een no-enemy-verklaring, volledig is gerehabiliteerd en gebleken is wie requestrant en wie gemelde Cornelisse zijn, zodat de no-enemy-verklaring binnenkort zal worden verleend en het Beheersinstituut derhalve slechts te goeder trouw had gehandeld indien het de verkoop had opgeschort tot de verlening van gemelde no-enemy-verklaring, waardoor requestrant weer in zijn rechten werd hersteld en weer in het bezit zou zijn van zijn handelszaak, op de allereerste stand in Den Haag;

dat de toestand thans deze is, dat eventueel de koopsom ad f 7878,36 aan requestrant zou worden uitgekeerd, ware het niet, dat het Beheersinstituut achterstallige belastingen van Cornelisse wenst af te trekken, waardoor requestrant niets zoude ontvangen;

dat requestrant van gemelde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut in hoger beroep is gekomen en dit hoger beroep hangende is;

dat requestrant echter ter ore is gekomen, dat Cornelisse welke bij de gemelde verhoren al haar lasterpraat heeft moeten intrekken, thans bevreesd is geworden, dat zij de handelszaak aan requestrant zal moeten teruggeven, reden waarom zij deze thans te koop heeft aangeboden, waardoor de beslissing in hoger beroep, voormeld, illusoir wordt;

dat requestrant gezien het feit dat thans over de eigendom geschil is, de benoeming van een sequestor verzoekt en daarvoor voordraagt, de Heer H. Scholten, Byouterier te 's-Gravenhage, Torenlaan 52, welke zich hiertoe bereid heeft verklaard;"

en op die grond vordert, dat over de handelszaak Comtesse (in bijouteriën en lederwaren) Spuistraat 70, te 's-Gravenhage zal worden benoemd een sequester en wel bij voorkeur de Heer Scholten, bijouterier, Torenlaan 52 te 's-Gravenhage;

O. dat in de eerste plaats te Onzer zitting aan de orde is gesteld de vraag, of de ten requeste genoemde P. Cornelisse, voor wie Mr Grandjean ter zitting is verschenen als proces-partij ten deze is te beschouwen;

O. te dier zake, dat naar ons vanwege de oorspronkelijke verzoeker H. W. Hirsch desgevraagd is medegedeeld, genoemde Cornelisse door hem te dezer zitting is opgeroepen;

O. dat nu mogelijkerwijze zou zijn staande te houden, dat, gelet op de inhoud van het introductief request, zij het niet formeel de rol van proces-partij vervult, doch stellig hare belangen bij Onze in deze te geven uitspraak in hoge mate zijn betrokken, gelijk ook blijkt uit het vanwege haar tegen de vordering gevoerd verweer;

dat derhalve ingevolge het bepaalde in artikel 132 Besluit Herstel Rechtsverkeer meergenoemde Cornelisse als partij in de onderwerpelijke procedure kan worden toegelaten en zulks behoort te geschieden, nu de oorspronkelijke verzoeker zelf ertoe is overgegaan haar te dezer zitting op te roepen;

O. dat bij de mondelinge toelichting namens verzoeker akte is verzocht van de door hem in zijn request aan te brengen wijziging in dier voege, dat in zijn plaats als verzoeker gesteld wordt zijn echtgenote E. O. H. Hirsch-Schnolder, zullende hij slechts optreden voor zoveel nodig tot haar bijstand en machtiging;

O. dat vanwege de beide andere partijen is verklaard, dat geen bezwaar bestaat tegen inwilliging van het verzoek en het request mitsdien in voege als aangegeven kan worden gewijzigd;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft verklaard wijders geen bezwaar te hebben tegen benoeming van een sequester als verzocht;

O. dat partij Cornelisse in de eerste plaats heeft opgeworpen de niet-ontvankelijkheid van het verzoek en daartoe naar voren heeft gebracht:

„dat verzoeker is Duitser en mitsdien zijn vermogen van rechtswege is eigendom van de Staat;

dat zolang verzoeker nog niet is in het bezit van een no-enemy-verklaring, dat deze hem nog niet is uitgereikt volgt uit zijn eigen stellingen, hij te beschouwen is als vijandelijk onderdaan in de zin van artikel 2 Besluit Vijandelijk Vermogen en als zodanig is handelingsonbevoegd;

dat derhalve ook het voeren van deze procedure in kort geding (en het indienen van het daartoe strekkend verzoekschrift) niet vanwege of door hem kan geschieden en artikel 14 Besluit Vijandelijk Vermogen iedere rechtshandeling door hem verricht met een absolute door de rechter ambtshalve uit te spreken nietigheid bedreigt;"

O. dat dit betoog behoort te worden verworpen, reeds daarom wijl bedoeld artikel 14 noch enig ander artikel van meergenoemd Besluit met nietigheid bedreigt elke rechtshandeling in het algemeen, door een vijandelijke onderdaan verricht, doch uitsluitend die, welke in artikel 13 zijn aangeduid en omschreven, waaronder niet is begrepen het optreden in rechte;

O. dat ten aanzien van de feiten tussen de onderscheidene partijen, voorzoverre ten deze van belang, geen geschil bestaat, behoudens, dat:

a. het Beheersinstituut niet heeft kunnen erkennen de juistheid van het in het verzoekschrift gestelde feit, dat binnenkort aan H. W. Hirsch een no-enemy-verklaring zal worden uitgereikt;

b. partij Cornelisse heeft ontkend het bestaan van het haar in het request toegedichte voornemen de en processe bedoelde zaak te verkopen;

O. dat voorts vanwege partij Cornelisse uitvoerige beschouwingen zijn gewijd aan wat het te verwachten resultaat zal zijn van het door verzoeker aanhangig gemaakte bodemgeschil, hetwelk strekt tot vernietiging, althans nietigverklaring van de plaats gevonden verkoop van de zaak Comtesse door het Beheersinstituut aan haar, Cornelisse, doch wij van oordeel zijn een en ander als ten deze niet van belang te kunnen voorbijgaan;

O. dat toch het verzoek strekt tot benoeming van een sequester over het meergenoemde bedrijf Comtesse en uit het ten requeste gestelde genoegzaam blijkt van het daarbij voor Hirsch betrokken belang, althans van zijn belang, dat een verkoop van die zaak in deze stand van zaken door partij Cornelisse niet plaats vindt;

O. dat evenwel in zoverre het verzoek tot benoeming van een sequester over meerbedoeld bedrijf niet door de aan dat verzoek ten grondslag gelegde feiten wordt geschraagd, immers die door verzoeker gestelde door hem geduchte (verdere) verkoop der zaak door Cornelisse aan een derde — waardoor die zaak voor hem, verzoeker, straks zou verloren zijn, indien hij verkrijgt de verlangde vernietiging, althans nietigverklaring van de verkoop door het Nederlandse Beheersinstituut een Cornelisse — geenszins de noodzakelijkheid medebrengt de zaak ten volle te stellen onder een sequester, waarbij nog komt, dat een bedrijf als geheel een voor sequestratie uitermate weinig geëigend object is;

O. voorts, dat hierbij valt te bedenken, dat geenszins ongegrond is het door partij Cornelisse naar voren gebrachte bezwaar, dat uitzonderlijke moeilijkheden van zodanige sequestratie voor een normale en regelmatige bedrijfsvoering zullen voortvloeien;

O. dat partij Cornelisse heeft ontkend haar voornemen de zaak te verkopen;

O. dat zij zich derhalve niet met grond bezwaard gevoelen kan indien wij, rekening houdende met het ten deze op het spel staande belang van verzoeker, haar zodanige verkoop zoal niet geheel onmogelijk maken, dan toch daaraan zodanige voor haar ernstige gevolgen verbinden, dat haar belang medebrengt zich daarvan te onthouden;

O. dat alle vorenstaande overwegingen Ons hebben doen zoeken naar een andere bescherming van verzoekers belangen dan

door de verzochte sequestratie, welke bescherming dan geen hinderpalen stelt aan de normale bedrijfsvoering door partij Cornelisse zolang de zaak haar in eigendom toebehoort;

O. dat wij vernemen die oplossing te hebben gevonden in de hierna te geven uitspraak;

O. voor wat betreft de kosten van dit kort geding, dat partij Cornelisse na haar verzet tegen enige ter zake door ons te geven maatregel behoort te worden veroordeeld in de kosten aan de zijde van verzoeker gevallen, doch deze zijnerzijds zal hebben voor zijn rekening te nemen, de kosten van het Beheersinstituut, dat zich niet heeft verweerd;

O. dat een en ander ons voert tot de navolgende uitspraak:

Rechtdoende in kort geding:

Verlenen verzoeker akte van de door hem verzochte wijziging van het inleidend verzoek;

Verklaren verzoeker ontvankelijk in zijn verzoek en wijzen hetzelve als volgt toe;

Verstaan, dat totdat op het door verzoeker aanhangig gemaakte bodemgeschil, strekkende tot vernietiging, althans nietigverklaring van de verkoop der zaak Comtesse aan de Spuistraat 70 te 's-Gravenhage aan partij Cornelisse door het Beheersinstituut — bij gewijsde zal zijn beslist partij Cornelisse zich zal hebben te onthouden van verkoop en/of enige andere vervreemding van voorvermelde haar thans toebehorende zaak, zonder inachtneming van het hierna bepaalde;

Veroordelen partij Cornelisse tot betaling van een dwangsom aan verzoeker groot tienduizend gulden in geval van overtreding van ons voormeld verbod;

Verstaan, dat een verkoop of vervreemdin als voorbedoeld door partij Cornelisse slechts zal kunnen geschieden na daartoe bekomen schriftelijke bewilliging van de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, die bijwege van eenvoudig op het verzoekschrift te stellen appointement al dan niet na verhoor van partij Hirsch zal beslissen;

Verstaan, dat gelijke bewilliging voor partij Cornelisse op dezelfde dwangsom zal zijn vereist tot het beëindigen, verlengen of verkorten of in het algemeen wijzigen van de thans lopende huur van het perceel, waarin bedoeld bedrijf wordt gevoerd;

Machtigen, voor zoveel nodig de verzoeker om indien zulks hem in zijn belang geraden voorkomt bij ingebreke blijven van partij Cornelisse de verschuldigde huurtermijnen van het perceel op de vervaldagen te voldoen, dezelve voor hare rekening en ten hare laste aan de verhuurder te betalen;

Bevelen de inschrijving van dit verbod als voren omschreven in het Handelsregister te bestemder plaatse en machtiging voor zoveel nodig de verzoeker Hirsch op zijn kosten alle zodanige verdere maatregelen te nemen als hij zal noodzakelijk, nuttig, of wenselijk oordelen in zijn belang teneinde het in deze uitspraak vervat verbod tot effectuering te brengen;

Verklaren dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad;

Wijzen af het meer of anders gevorderde;

Veroordelen partij Cornelissen in de kosten van dit kort geding aan de zijde van verzoeker gevallen en nog te vallen en tot op deze uitspraak begroot op f 60 en verzoeker in de kosten aan de zijde van het Beheersinstituut te dezer zake gevallen en nog te vallen en tot op deze uitspraak begroot op f 20.

No. 1544

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Mei 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

Tussen verzekeringnemer en Mij. was afgesloten een polis in Amerikaanse dollars. Op grond hiervan hebben verzoekers verzocht herstel van de overeenkomst met veroordeling van de Mij. tot uitbetaling in dollars.

De overeenkomst had tot strekking om het risico van devaluatie van de gulden voor de verzekeringnemer te dekken tot op het tijdstip waarop de uitkering verschuldigd was en niet om een effectieve betaling in dollars te bewerkstelligen. Mij. veroordeeld tot betaling van een bedrag in guldens berekend naar de dollarkoers van 23 April 1943 (dag van overlijden van de verzekerde).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

C. J. van Broek, gehuwd met J. L. Klein, bew. over I. de Vries, requestrante, gem. Mr K. Levie,

tegen:

N.V. Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden van 1845", gerequestreerde, gem. Mr R. V. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen a. het verzoekschrift dd. 8 Februari 1947 van Catharina Juliana van Broek, vroeger weduwe van Rudolf Manheim, thans gehuwd met Julian Louis Klein, beide wonende te Rotterdam, de laatste voor zoveel nodig tot bijstand en machtiging van zijn echtgenote, die ten deze optreedt in haar hoedanigheid van bewindvoerster voor Isaac de Vries, laatst gewoond hebbende te 's-Gravenhage, doch thans afwezig, domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde, Mr Martin Levie te Rotterdam;

b. een aanvullend verzoekschrift dd. 5 Mei 1948, van dezelfde requestrant gemachtigd en bijgestaan als boven vermeld en optredende in dezelfde kwaliteit;

c. het antwoord dd. 29 April 1947 van

de Nederlandse Levensverzekering Maatschappij „De Nederlanden van 1845", hierna te noemen „de Maatschappij", gevestigd te 's-Gravenhage en aldaar domicilie kiezende ten kantore van haar gemachtigde Mr R. V. Bakker, concluderende tot afwijzing der vordering;

d. het aanvullend antwoord dd. 11 Juni 1948 van dezelfde Maatschappij;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 24 Maart 1949, requestrante bij monde van haar gemachtigde voornoemd en de Maatschappij verschenen bij haar procureur Mr J. Kist;

Gelet op de overgelegde stukken;

O. dat de procureur van eiseres heeft verzocht, dat zou worden verstaan, dat de vordering is ingesteld door requestrante voor zich in privé en door Mevrouw Rosette de Vries, echtgenote van en ten deze bijgestaan en gemachtigd door de heer Albert Fuld, ten blijke waarvan na afloop der zitting een aanvullend request is overgelegd, zijnde deze beide requestranten, blijkens verklaring van erfrecht dd. 24 Mei 1948 afgegeven door notaris Mr A. W. A. van Erkelens te Rotterdam, en gestaafd door verklaringen van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis dd. 28 Juni 1947, de enige erfgenaam van de heer Isaac de Vries en deswege de enige begunstigden uit de hierna te noemen litigieuze overeenkomsten van levensverzekering, met welk verzoek de maatschappij zich accoord heeft verklaard en hetwelk derhalve door de Raad is ingewilligd;

O. dat bij de inleidende verzoekschriften in hoofdzaak is gesteld, dat genoemde Isaac de Vries in 1939 de volgende overeenkomsten van verzekering heeft gesloten:

1e. polis no. 131158 d.d. 21 Augustus 1939, waarbij gerequestreerde zich verbond op 21 Augustus 1949 of bij vroeger overlijden van de verzekerde aan laatstgenoemde, resp. diens erfgenamen, te betalen U.S. Dollars tienduizend (U.S. $ 10.000), waartegenover de verzekerde bij het afsluiten van deze verzekering aan gerequestreerde als premie heeft betaald in contanten de som van zevenduizend negenhonderd tachtig dollars (U.S. $ 7.900);

2e. polis no. 131394 d.d. 14 September 1939, waarbij gerequestreerde zich verbond op 14 September 1949 of bij vroeger overlijden van de verzekerde aan laatstgenoemde, resp. diens erfgenamen, te betalen U.S. Dollars vijfduizend (U.S. $ 5.000) waartegenover de verzekerde bij het afsluiten van deze verzekering aan gerequestreerde als premie heeft betaald U.S. $ 2.308.02, terwijl de verzekerde zich verder verbond tot betaling ener jaarlijkse premie ad U.S. $ 233.02, voor het eerst 14 September 1940 en voor het laatst 14 September 1948, welke verplichting tot premiebetaling ophield bij vroeger overlijden van de verzekerde;

dat de verzekeringen ingevolge de Verordening no. 54/1943 zijn beëindigd en de afkoopwaarden van U.S. $ 8192.75 en 2142.11 bij Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat, Amsterdam werden gestort, welke stelling ter terechtzitting door de procureur van requestranten in deze zin is verbeterd; dat alleen de polis no. 131158 ingevolge de verordening 54/1943 is beëindigd en de polis 131394 doordat op verlangen van Lippmann, uitgedrukt bij schrijven dd. 28 Mei 1943, de tegenwaarde van de afkoopwaarde aan deze firma werd betaald;

dat genoemde betalingen zijn geschied op grond van Duitse bezettingsverordeningen, welke geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, zodat requestranten op grond van het Besluit Herstel Rechtsverkeer gerechtigd zijn te verzoeken, dat de bovengenoemde overeenkomsten van verzekering worden hersteld, weshalve zij hebben gevorderd, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad:

1. nietig te verklaren de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tussen gerequestreerde en Lippmann ontstane, hierboven nader aangeduide, rechtsbetrekkingen en de door gerequestreerde voor rekening van de verzekerde aan Lippmann gedane betaling van 8192,75 en 2142,11 dollars;

2. te doen herleven de boven omschreven rechtsbetrekkingen, die tussen gerequestreerde en de verzekerde hebben bestaan, doch tijdens de evenbedoelde bezetting zijn teniet gegaan;

verklarende requestrante zich bereid tot betaling van mogelijkerwijze nog verschuldigde, als gevolg van de bijzondere omstandigheden onbetaald gebleven premies, alsmede om aan gerequestreerde te cederen de bovengemelde vorderingen ten laste van Lipmann, Rosenthal en Co;

alles met zodanige verdere voorziening als naar redelijkheid en billijkheid juist is te achten;

3. gerequestreerde te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting en overlegging van de vereiste stukken aan requestranten tezamen, althans aan ieder harer voor de helft, te betalen:

a. een bedrag van U.S. $ 10.000 of het daarmede ten dage der betaling overeenstemmende bedrag in Nederlands courant, vermeerderd met de wettelijke rente van 23 Aril 1943, althans van 8 Februari 1947 af tot aan de dag der voldoening, en

b. een bedrag van U.S. $ 5.000 of het daarmede ten dage der betaling overeenstemmende bedrag in Nederlands courant, vermeerderd met de wettelijke rente van 23 Aril 1943, althans van 8 Februari 1947 af tot aan de dag der voldoening;

met veroordeling van gerequestreerde in de proceskosten;

O. dat gerequestreerde na aanvankelijke meerderde gronden van verweer te hebben opgeworpen, ter terechtzitting heeft verklaard zich te willen neerleggen bij 's Raads rechtspraak en haar verweer heeft beperkt tot haar stelling, dat de in dollars verzekerde bedragen slechts kunnen worden afge-

rekend op basis van de tegenwaarde in guldens op het tijdstip van overlijden, zijnde 23 April 1943, en dat van vergoeding van rente slechts sprake kan zijn vanaf de dag van overlegging van een wettig bewijs van overlijden van de verzekerde, zijnde 13 Mei 1948;

O. dat uit de door requestranten gestelde en door de Maatschappij niet tegengesproken feiten volgt, dat de Raad bevoegd is tot verlening van het gevraagde herstel en hiertoe zal moeten overgaan, waarbij alleen de vraag naar de koers van welke dag de door de Maatschappij verschuldigde betalingen zullen moeten worden berekend, nadere overweging verdient;

O. dat ten deze beslissend is de bedoeling welke bij partijen toen zij de onderhavige overeenkomsten van levensverzekeringen sloten heeft voorgezeten, te weten of partijen bedoeld hebben, dat door hun overeenkomst een echte schuld in vreemd geld, een verplichting van de Maatschappij tot betaling van dollars zou worden gecreëerd, dan wel of zij de dollar in hun overeenkomst slechts hebben bedoeld als een verrekeneenheid, zodat de Maatschappij slechts tot betaling van zoveel guldens werd gebonden als op de dag van verschuldigdheid de tegenwaarde zou zijn van de in de polissen genoemde dollarbedragen;

O. dat requestranten voor hun mening, dat een dollarschuld, een „eigenlijke valutaschuld" zou zijn bedoeld, allereerst een beroep hebben gedaan op de volgende feiten:

1. dat ook de premies door partijen in dollars zijn vastgesteld;

2. dat, toen als gevolg van de oorlog de op 14 September 1940 verschenen premie van $ 232,02 op polis no. 131394 onmogelijk in dollars kon worden betaald, de Maatschappij geen genoegen heeft genomen met betaling van een overeenkomstig bedrag in Nederlands geld (volgens de toen geldende koers) maar er op aangedrongen heeft, dat de premie in dollars uit een bij de Maatschappij te sluiten en later ongedaan gemaakte) dollarlening zou worden betaald, terwijl daarna de oplossing werd gevonden, dat de polis overeenkomstig het bepaalde in art. 4 der polisvoorwaarden onverminderd zou worden voortgezet, met bepaling dat, indien de verzekerde bij de eindtermijn der verzekering in leven is, een volgens de Tabel sub III verminderd bedrag, slechts weinig liggende boven de reeds ontvangen premie, zou worden uitgekeerd;

O. dat deze feiten, aangenomen hun juistheid, welke door de Maatschappij in twijfel is getrokken, voor zover betreft haar verlangen van betaling der premie, in reële dollars, echter toch niet voldoende zouden zijn om aannemelijk te maken, dat de bedoeling van partijen inderdaad was een eigenlijke valutaschuld van de Maatschappij in het leven te roepen;

het eerste feit niet, omdat het duidelijk is, dat ook indien partijen slechts beoogden, dat de Maatschappij op de dag van het vervallen van het verzekerde kapitaal de tegenwaarde der gestipuleerde dollars schuldig zou worden, een goed beleid toch moest medebrengen, dat zij daartoe zoveel mogelijk uit de premie een dollarfonds vormde, opdat zij, door ten vervaldage dit fonds om te zetten in guldens tegen de koers van de dag, aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen, zodat het ook bij deze opvatting van de aftrekking der overeenkomst aangewezen was, dat van de verzekeringnemer een premie in dollars, of van zoveel guldens dat daarvoor telkens ten dage van de verschuldigdheid der premie het bepaalde bedrag in dollars kon worden gekocht, werd gevorderd;

het tweede door requestranten voor hun lezing van de overeenkomst aangevoerde feit niet, omdat het om gelijksoortige reden niet concludent mag worden genoemd;

dat ook in de door gerequestreerde voorgestane opvatting van de overeenkomst, dat namelijk het door de Maatschappij beloofde kapitaal zou zijn een guldenschuld ten bedrage van zoveel guldens als het gesticuleerde aantal dollars ten vervaldage, naar de koers van die dag waard zou zijn, het immers volkomen begrijpelijk is, dat toen tijdens de bezetting de betaling der premies in dollars onmogelijk werd, de Maatschappij de voortzetting der overeenkomst tegen ontvangst van guldens, naar rato van de dollarkoers van de dag van premieverschuldigdheid weigerde;

dat het namelijk in de bezettingstijd niet alleen voor de verzekeringnemer, doch ook voor de Maatschappij, onmogelijk was om dollars te kopen, zodat de premie in guldens ontvangen, niet in dollars kon worden omgezet en het dus onmogelijk was voor de Maatschappij om ter dekking van haar toekomstige schuld (in guldens, doch wat de grootte betreft, afhankelijk van de dollarkoers) uit de premies een dollarfonds, als bovenbedoeld te vormen, weshalve het begrijpelijk is, dat haar voorkeur uitging naar een regeling, waarbij haar in dollars, als rekeneenheid, uitgedrukte schuld, op de gestipuleerde vervaldag zo dicht mogelijk kwam te liggen bij het reeds vroeger door haar in dollars ontvangen of in dollars omgezette premiebedrag, ofschoon het risico van een voortijdig overlijden haar dan des te zwaarder zou kunnen treffen;

O. dat het door requestranten aangevoerde feit, dat de Maatschappij dollars, in Amerika heeft liggen, die zij bij de huidige koers vergeleken waarschijnlijk goedkoop heeft gekregen, en waarvoor zij bij aanbieding aan de Nederlandse Bank, een hogere tegenwaarde in guldens zou verkrijgen, dan aan de verzekerden toegerekend zou worden bij aanvaarding van een dollarkoers ten dage van het overlijden van de verzekerde — op zichzelf natuurlijk niet een argument kan opleveren voor de juistheid van het standpunt van requestranten;

O. dat echter ook niet opgaat, het door requestranten gegeven argument, dat de

Maatschappij de voor de uitbetaling van deze verzekeringen benodigde dollars, „toch zou hebben liggen" hetgeen trouwens noch is aangetoond, noch erkend — zodat haar veroordeling tot betaling in dollars of guldens naar de dollarkoers van de dag van betaling voor de Maatschappij geen schade zou betekenen, terwijl een veroordeling tot betaling van een guldensbedrag berekend naar de koers van de dag der verschuldigdheid een schade voor requestranten zou opleveren;

dat het antwoord op deze vragen of betaling op de ene wijze geen schade is voor de Maatschappij, op de andere wijze wel een schade voor requestranten betekent, immers juist afhankelijk is van die andere vraag naar de juiste opvatting van de strekking der overeenkomst;

dat voorts, indien requestranten met hun argument willen zeggen, dat de Maatschappij feitelijk dollars voor de uitbetaling van de bij deze polissen verzekerde kapitalen heeft gereserveerd en aangehouden en daarmede door haar feitelijk gedrag heeft aangetoond, dat zij zelfs deze opvatting deelt, dat zij primair met dollars op de dag van betaling haar schuld heeft te voldoen, daartegen moet worden aangevoerd:

1e. dat gelijk reeds gezegd, dit feitelijk gedrag van de Maatschappij volkomen onbewezen is gebleven;

2e. dat indien bewezen zou zijn, dat de Maatschappij voor deze polissen resp. 10.000 en 5.000 U.S. $ had gereserveerd, dit geenszins in strijd zou zijn met haar stellingen, daar zij immers voorzorgsmaatregelen had te nemen om op 21 Augustus en 14 September 1949 deze bedragen in guldens tegen de dollarkoersen van die dagen uit te betalen;

dat eerst bij andere casus positie, indien dollars waren gereserveerd en deze ook nà de gestipuleerde vervaldagen waren aangehouden om eventuele koersschommelingen tot aan de dag van betaling op te vangen — en dit alles zou kunnen worden bewezen — voor de door requestranten gemaakte gevolgtrekking reden zou bestaan;

dat echter nu de verschuldigdheid door het overlijden van de verzekerden is ontstaan, doch dit overlijden door de oorlogsomstandigheden eerst jaren later aan partijen bekend is geworden, een eventuele reservering tot op heden van het voor deze verzekeringen bestemde dollarfonds, gesteld dit ware bewezen, geen argument kan opleveren voor het bewijs, dat ook de Maatschappij haar verschuldigdheid als een werkelijke dollarschuld heeft opgevat, daar dit opzetten en bewaren van het dollarfonds, zoals overwogen, ook in de opvatting, dat zij zich tot betaling van guldens had verbonden, volkomen begrijpelijk zou zijn geweest, nu zij tot op het aanvullend request van requestranten, waarbij het overlijden van de verzekerde haar werd medegedeeld, erop verdacht moet zijn, dat zij op genoemde vervaldagen in Augustus en September 1949 een bedrag aan guldens zou hebben te betalen, dat afhankelijk zou zijn van de alsdan geldende dollarkoers;

O. dat evenmin het argument van requestranten hout snijdt, dat naar de eigen stellingen van de Maatschappij de verschuldigdheid van deze eerst zou bestaan, op het ogenblik, dat haar door de begunstigden bepaalde bewijsstukken (o.m. van het overlijden van verzekerde) worden overgelegd, zodat ook in de opvatting van de Maatschappij een na-oorlogse koers van de dollar in berekening zou moeten worden genomen;

dat requestranten hierbij immers uit het oog verliezen, dat volgens de Maatschappij niet haar verschuldigdheid eerst ontstaat door de overlegging der bedoelde bewijsstukken, maar volgens art. 9 der polisvoorwaarden de uitbetaling van het tevoren — door het verstrijken van de vervaldag of het overlijden van de verzekerde — reeds verschuldigde bedrag eerst kan geschieden na bedoelde productie van stukken;

O. dat voorts indien het waar zou zijn, dat de Maatschappij met de uitbetaling in verzuim is, hieruit ook niet zou kunnen voortvloeien, dat gelijk requestranten stellen, in de eigen opvatting van de Maatschappij, de koers naar de dag van betaling zou moeten worden berekend, aangezien, indien de opvatting van de Maatschappij de juiste is, het verschuldigde guldensbedrag op de dag van verschuldigdheid is komen vast te staan, en dit bedrag zelf door verzuim van betaling niet kan worden vergroot, afgezien van de vraag of voor veroordeling tot betaling van moratoire interessen of van schadevergoeding grond aanwezig zou kunnen zijn;

O. dat ofschoon de bovengenoemde argumenten van requestranten om te betogen, dat de onderhavige overeenkomsten een eigenlijke valuta-schuld, een dollarschuld, van de Maatschappij, deden geboren worden, falen, daarmede het karakter van de aangegeven schuld nog niet is bepaald;

O. dat de Raad, nu het feitelijke gedrag van de verzekeringnemer en van de Maatschappij geen uitsluitsel hieromtrent vermag te bieden, zich voor de beantwoording van deze vraag ziet aangewezen op de aard van de afgesloten overeenkomsten;

O. hieromtrent, dat beide overeenkomsten in Nederland zijn gesloten tussen Nederlandse in Nederland wonende partijen, waardoor aannemelijk is, dat de reden, waarom het verzekerde kapitaal in dollars werd uitgedrukt, niet is geweest, dat de verzekerde meende, dat hijzelf in 1949 of dat zijn vrouw, zijn dochter of zijn erfgenamen bij zijn overlijden, dollars zouden nodig hebben, hetgeen door requestranten dan ook niet is beweerd en waarvoor niet de minste aanwijzing bestaat;

dat integendeel beide partijen het er over eens zijn, dat de bedoeling van de uitdrukking van het verzekerde bedrag in dollars is geweest, dat de verzekerde zich (en even-

tuele andere begunstigden) tegen waardevermindering van de gulden heeft willen dekken;

dat deze bedoeling volgende, dan echter moet worden aangenomen, dat de verzekerde de Vries, indien hij in Augustus-September 1949 in leven ware, op de vervaldagen der verzekerde kapitalen, krachtens de overeenkomst — en afgezien van alle desbetreffende muntwettelijke en deviezenbepalingen — genoegen zou moeten nemen met een guldensbedrag berekend naar de dollarkoers dier vervaldagen en dat het in strijd met de strekking dier overeenkomsten zou zijn, indien hij betaling van werkelijke dollars zou eisen of de ontvangst daarvan hem zou worden opgedrongen;

dat aan deze opvatting niet afdoet, dat de polis naar haar woorden de Maatschappij tot uitbetaling van „een bedrag van vijf (resp. tien) duizend United States Dollars" verbindt, aangezien de uitdrukking der schuld in een vreemde geldeenheid geregeld gebezigd wordt alleen om de crediteur tegen devaluatie van het nationale geld te beschermen, indien dus slechts een oneigenlijke valutaschuld wordt bedoeld, in tegenstelling tot de „clausule van werkelijke betaling in vreemd geld die de schuld tot een werkelijke schuld in vreemd geld maakt, die primair in vreemd geld moet worden voldaan;

dat indien aldus vaststaat, dat verzekeringnemer en Maatschappij met hun overeenkomsten hebben bedoeld de laatste, bij in leven zijn van de verzekeringnemer, ten vervaldage te verplichten tot betaling van een kapitaal in Nederlandse guldens ter waarde van de vermelde dollarbedragen berekend naar de koers van de vervaldag, ook niet anders kan worden aangenomen dan dat dezelfde overeenkomsten bij vroeger overlijden de Maatschappij verplichten om aan de begunstigden eveneens een guldensbedrag uit te betalen, hetwelk, op de dag van het overlijden verschuldigd, naar de dollarkoers van die dag zal moeten worden vastgesteld;

dat mitsdien hetzij ten overvloede opgemerkt, indien in het petitum van het aanvullend request van 25 Maart 1949, primaire vorderingen tot uitbetaling van dollars zouden moeten worden gelezen, gelijk de procureur van requestranten bij zijn pleidooi heeft gedaan, doch waarin de Raad hem niet volgt, deze vorderingen zouden moeten worden ontzegd;

O. dat aan requestranten kan worden toegegeven, dat bij deze opvatting de verzekeringnemer, zich door de dollar-clausule willende veilig stellen tegen de waardedaling van de gulden, daarin, tegen zijn bedoeling, dus niet zal blijken te zijn geslaagd, doch hierin geen argument tegen de opvatting van de Raad is gelegen;

dat geredelijk mag worden aangenomen, dat de verzekeringnemer noch de Maatschappij bij het sluiten van de overeenkomst een verloop der feiten, gelijk zich tengevolge van de laatste oorlog heeft voorgedaan, heeft voorzien en dat zij alleen hebben gedacht aan de mogelijkheid, dat tussen het tijdstip van afsluiting der overeenkomst en het ogenblik van verschuldigdheid van het kapitaal, hetzij op de dag van het overlijden van de verzekerde, hetzij op die gestipuleerd in de overeenkomst, de gulden zou devalueren en mitsdien hebben gezocht naar een middel om de begunstigden tegen een devaluatie van de gulden tussen deze twee tijdstippen veilig te stellen;

dat zeer waarschijnlijk, indien het verloop dat thans heeft plaats gehad, hun voor ogen had gestaan, door de verzekeringnemer een uitkering in dollars „effectief" zou zijn bedongen, doch de Raad zich niet gerechtigd acht, om, nu de overeenkomst met een dollar-clausule kennelijk van de beperkte strekking als boven omschreven is afgesloten, haar als een overeenkomst met een dollarclausule van wijdere en andere strekking te verstaan;

dat mitsdien in deze opvatting het risico van de daling van de gulden tegenover de dollar na de dag der verschuldigdheid der verzekerde kapitalen — aangenomen, dat geen aan de Maatschappij toe te rekenen verzuim in de betaling bestond, hetgeen hieronder nog eens zal worden overwogen — komt te vallen op de begunstigden, waarover deze, nu hun vordering op die dag eenmaal in guldens was gefixeerd, zich echter niet mogen beklagen waar de verzekeringnemer, gelijk overwogen, tegen dit risico bij de overeenkomst geen maatregelen had getroffen;

O. dat op grond van het voorstaande dus moet worden aangenomen, dat door het overlijden van Isaac de Vries op 23 April 1943 voor de Maatschappij de verplichting ontstond om aan de begunstigden uit te keren de verzekerde kapitalen, zijnde de tegenwaarde in guldens, berekend naar de koers van die dag van resp. tien duizend en vijf duizend U.S. dollars;

O. dat deze uitkering tot op heden nog niet heeft plaats gehad, aangezien aan beide partijen het overlijden van de heer I. de Vries tot in het jaar 1947 onbekend is gebleven;

dat de Maatschappij eerst door de ontvangst op 13 Mei 1948 van het aanvullend request van 5 Mei 1948 door requestranten van dit overlijden op de hoogte is gesteld, zodat haar niet kan worden verweten, dat zij tot op eerstgenoemde datum niet tot uitkering is overgegaan;

dat ook van de Maatschappij slechts vanaf de datum van indiening van het aanvullend request ter Griffie zijnde 7 Mei 1948, rente wegens niet-betaling kan worden gevorderd, niet omdat de Maatschappij eerst door toezending van dit request met bijlagen een bewijs van het overlijden van de verzekerde ontving, doch omdat in het eerste inleidend verzoekschrift slechts herstel der overeenkomsten zonder betaling werd gevorderd, zodat de Raad de gevraagde

rente, tot een hoogte van 4%, dus ook slechts vanaf 7 Mei 1948 zal toestaan;

O. dat de vordering op grond van het voorgaande mitsdien kan worden toegewezen in voege als volgt, waarbij de Raad de nadere vaststelling der verschuldigde bedragen aan partijen overlaat, onder bepaling, dat indien hierover enige moeilijkheid tussen partijen mocht ontstaan, de meest gerede partij gerechtigd zal zijn daarover de beslissing van de Raad in te roepen;

O. dat waar de vordering van requestranten slechts gedeeltelijk wordt toegewezen er reden bestaat de kosten in dier voege te compenseren, dat elke partij haar eigen kosten zal hebben te dragen;

Rechtdoende:

Wijst de vordering gedeeltelijk toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekeringen in Juni 1943 (polis 131394) en op 31 Maart 1944 (polis 131158) door de Maatschappij aan de firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam als „afkoopsom" gedane betaling van resp. f 4035,20 en f 15.433,89;

Verstaat, dat de Maatschappij recht heeft op terugvordering van de L.V.V.S. van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van Isaac de Vries of van requestranten of van anderen mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polissen nos. 131158 en 131394 geconstateerde tussen partijen op 21 Augustus en 14 September 1939 gesloten overeenkomsten van verzekering en veroordeelt mitsdien de N.V. Levensverzekeringmaatschappij van „De Nederlanden van 1845" om aan requestranten tegen kwijting te betalen:

a. de tegenwaarde in Nederlandse guldens van een bedrag van U.S. $ 10.000 berekend naar de dollarkoers van 23 April 1943, vermeerderd met de rente ad 4% 's jaars vanaf 7 Maart 1948 tot aan de dag der voldoening toe, en

b. de tegenwaarde in Nederlandse guldens van een bedrag van U.S. $ 5.000 berekend naar de dollarkoers van 23 April 1943, vermeerderd met de rente ad 4% 's jaars vanaf 7 Mei 1948 tot aan de dag der voldoening;

Verstaat, dat elk der partijen zal dragen haar eigen kosten.

No. 1545

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 9 December 1948. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer).

Verzoeker heeft landbouwgronden verkocht aan zijn pachter-gerequestreerde, met hypotheekverlening voor de koopsom aan verzoeker. Gerequestreerde heeft f 2000 vrijwillig afgelost aan de N.G.V. en f 7500 gedwongen. De verkoop is geschied in het belang van beide partijen, weshalve het risico van deze transactie door beide partijen moet worden gedragen. Verzoeker hersteld in den eigendom met doorhaling van de hypothecaire inschrijvingen. Verzoeker veroordeeld tot betaling van f 3750 ten bate van gerequestreerde. De vordering op de N.G.V. tussen partijen verdeeld in verhouding van f 3750 en f 5750.

De pachtverhouding tussen partijen hersteld tot Mei 1951.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een authentiek afschrift van een op 24 Juli 1947 voor de notaris J. C. H. Kruisinga te Vriezenveen opgemaakt procesverbaal van zwarigheden, waaruit blijkt dat tussen:

a. Johan Bernhard Le Grand, notaris te Winschoten als bewindvoerder over de in algehele gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoten Simon Lazarus en Martha Frank en

b. Abraham Heilbron, koopman te Doetinchem als in algehele gemeenschap van goederen gehuwd met Alida Frank en als bewindvoerder over Isak Andries en Aaron Karel Frank, allen destijds manufacturiers te Hardenberg, enerzijds, verder partij Frank te noemen, en anderzijds:

1. Harm Huisjes, landbouwer te Radewijk, gemeente Hardenberg, verder Huisjes te noemen,

2. Gerrit Jan Jonkhans, landbouwer te Radewijk voornoemd, verder Jonkhans te noemen, is beproefd een minnelijke regeling tot stand te brengen betreffende het herstel van partij Frank in haar rechten op een huis met erf, bouw- en weiland, groot 7.69.50 HA. kadaster gemeente Ambt-Hardenberg, sectie D. nummers 625, 1053, 1054, 1537, 1583 en 1585 en Gramsbergen sectie E nummers 488, 1378, 3018 en 3021, welke regeling niet is tot stand gekomen, doordien partijen niet tot overeenstemming konden komen, zoals in bedoeld proces-verbaal opgenomen;

Mede gezien het op 17 September 1947 bij de Raad voor het Rechtsherstel ingediende verzoekschrift van partij Frank, waarbij deze het geschil bij de Afdeling Rechtspraak heeft aanhangig gemaakt;

Gezien voorts de door partijen overgelegde stukken, alsmede een voorstel voor een beslissing dier zwarigheden van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen te Almelo en hetgeen partijen daartegen hebben aangevoerd;

Gelet op de op 7 October 1948 te dezer zake door de Arnhemse Kamer gehouden mondelinge behandeling, waarbij Huisjes en Jonkhans bijgestaan door Mr G. J. Sybrandy, advocaat te Almelo, zijn verschenen en de nadere mondelinge behandeling op 4 November 1948, waarbij voor partij Frank zijn verschenen A. Heilbron bovengenoemd en

haar gemachtigde Mr K. Th. Koch, advocaat te Arnhem, en Mr Sybrandy voornoemd;

O. dat door partij Frank rechtsherstel wordt verzocht ten aanzien van bovenomschreven onroerend goed, welk goed bij acte van 29 Augustus 1941, op 31 Maart 1942 overgeschreven ten Hypotheekkantore te Deventer, door Isak Andries en Aaron Karel Frank, Abraham Heilbron en Simon Lazarus werd verkocht en overgedragen aan hun pachter Huisjes voor een koopsom van f 9500 onder opschortende voorwaarde van goedkeuring door het zogenaamde „bureau voor de goedkeuring", waarna bij notariële acte van 19 Maart 1942, mede overgeschreven op 31 Maart 1942 is geconstateerd, dat de voorwaarde was vervuld en ten aanzien van de schuldig gebleven koopsom een novatie is aangegaan, krachtens welke kwitantie voor de koopsom werd verleend ofschoon niets werd voldaan, terwijl voorts bij notariële acte van 19 Maart 1942 Huisjes zich de som van f 9500 schuldig erkende aan de verkopers en het perceel hypothecair verbonden werd tot zekerheid van evengenoemde schuld, welke hypotheek op 9 April 1942 ten Hypotheekkantore te Deventer is ingeschreven, zijnde deze hypotheek op 20 December 1943 door Huisjes afgelost aan het Makelaarskantoor Everout te Amsterdam als gemachtigde van de Niederländische Grundstückverwaltung en de hypotheek op 1 Februari 1944 geroyeerd, nadat Jonkhans bij notariële acte d.d. 20 December 1943 een bedrag van f 5000 aan Huisjes te leen had gegeven, waarvoor hij hypotheek op het perceel verkreeg ten evengenoemde Hypotheekkantore op 28 December 1943 ingeschreven;

O. dat alleszins aannemelijk is, dat de Joodse verkopers, zoals door partij Frank is verklaard, het perceel aan Huisjes, de toenmalige pachter, uitsluitend hebben verkocht om te voldoen aan de verordening tot verwijdering van de Joden uit het agrarische bedrijfsleven, derhalve op grond van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan later bij Koninkijlk Besluit is bepaald, dat hij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest en Huisjes bij de poging tot minnelijk rechtsherstel heeft erkend dat de verkoop door Joodse eigenaren gedwongen door evengenoemde maatregel geschiedde, zoals ook in de betrekkelijke notariële acte is opgenomen, doch hij toch van oordeel is, dat geen rechtsherstel behoort plaats te vinden, daar het een volkomen normale koopovereenkomst was, terwijl noch bij de onderhandelingen over de verkoop noch bij het passeren van de acte enige afspraak is gemaakt omtrent latere teruggave van het perceel, waarbij hij een beroep doet op een overgelegde door notaris Schut en de notarisklerken Puller en Gort ondergetekende verklaring dienaangaande d.d. 27 October 1947;

O. dat al kon de juistheid van deze verklaring worden aanvaard, zulks aan Huisjes niet kon baten, daar toch van elke tot stand gekomen overeenkomst ook zonder dat tussen de partijen enige bijzondere afspraak daarover is gemaakt de nietigverklaring kan worden bevolen indien, zoals in casu, de omstandigheden als in artikel 23 van het Besluit E 100 aanwezig zijn en het achterwege laten van de gewenste nietigverklaring, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk zou zijn;

O. dat mitsdien de koopovereenkomst en de overdracht van het perceel behoort te worden nietig verklaard;

O. dat op grond van het door partij Frank terugverkrijgen van het perceel eveneens moet worden nietig verklaard de hypothecaire inschrijving op evengenoemd onroerend goed en de vordering van partij Frank op Huisjes ter zake van de in feite onbetaald gebleven kooppenningen van het perceel, alsmede de aflossing door Huisjes van de hypothecaire schuld en het royement van de hypotheken en mede moet worden nietigverklaard de hypothecaire inschrijving betrekkelijk de hypotheekschuld van Huisjes aan Jonkhans met instandhouding evenwel van de tussen Huisjes als debiteur en Jonkhans als crediteur aangegane overeenkomst van geldlening;

O. dat Huisjes voorts van oordeel is, dat hij bij het rechtsherstel van partij Frank niet alle schade moet dragen, daar hij de hypotheekschuld aan de Joodse eigenaren heeft afgelost door op 22 Januari 1943 f 1000, op 6 Mei 1943 f 500, op 28 Juni 1943 f 500 en tenslotte op 20 December 1943 f 7500 ten kantore van notaris Schut te betalen;

O. dat Huisjes wel heeft opgegeven, dat hij tot de aflossing van de hypotheek gedwongen was, doch hij tenslotte heeft toegegeven de eerste drie aflossingen vrijwillig te hebben gedaan hoewel hem dat door de candidaat-notaris de Vries was ontraden, omdat hij er geld voor had en er geen afspraak was gemaakt om niet af te lossen, doch tenslotte gedwongen tot de betaling van de restant-schuld van f 7500 te zijn overgegaan, nadat hem bij overgelegd schrijven van het makelaarskantoor Everout te Amsterdam, optredende voor de Niederländische Grundstücksverwaltung, d.d. 7 September 1943 de hypothecaire geldlening tegen uiterlijk 23 December 1943 was opgezegd;

O. nu dienaangaande dat de schade tengevolge van de geheel vrijwillig gedane aflossingen tot een totaal van f 2000, welk bedrag niet ten goede van Frank is gekomen voor rekening van Huisjes moet blijven, doch de Raad, waar als vaststaand moet worden aangenomen, dat de aflossing van f 7500 niet vrijwillig is geschied, doch Huisjes daartoe werd verplicht ofschoon in de acte werd vermeld dat de schuld niet opeisbaar was, terwijl ook een traineren met de betaling door Huisjes geen zin had en slechts risico voor Huisjes zou tengevolge hebben, en het verder niet billijk is, dat het verlies, dat op deze vordering tegen de Nie-

derländische Grundstücksverwaltung naar alle waarschijnlijkheid zal worden geleden geheel ten laste van Huisjes zal komen, daar de verkoop is geschied in het belang van beide partijen en het risico van deze transactie ook door beide partijen moet worden gedragen, aanleiding vindt te bepalen, dat Frank de helft hiervan derhalve f 3750 zal moeten terugbetalen, waarbij de Raad zal bepalen, dat dit bedrag zal moeten worden uitbetaald aan Jonkhans in mindering op de leenschuld van Huisjes aan Jonkhans, nu Huisjes alleen door deze geldlening in staat was om het restant op de leenschuld aan de Joodse eigenaren af te lossen;

O. dat op grond van de nietigverklaring van de hypothecaire schuld met inachtneming van het voren overwogene Huisjes een vordering heeft op de Niederländische Grundstücksverwaltung of enige andere Duitse instelling, die de betaling heeft ontvangen tot de bedragen van f 2000 plus f 3750 is f 5750 en Frank tot een bedrag van f 3750;

O. dat voorts de nietigverklaring van de hypothecaire vordering medebrengt, dat door Huisjes onverschuldigd hypotheekrente is betaald aan Notaris Schut en door deze aan een Duitse instelling is afgedragen en Huisjes te dier zake een vordering heeft op die Duitse instantie;

O. dat als gevolg van de nietigverklaring van de koopovereenkomst en van de overdracht, waardoor partij Frank geacht moet worden nimmer de eigendom van het onroerend goed te hebben verloren, Huisjes de pachtrechten op het perceel heeft behouden, daar deze geacht moeten worden niet door de, immers nietig te verklaren, verkoop en overdracht van het perceel te zijn te niet gegaan, terwijl aangenomen moet worden, dat de pachtverhouding ten aanzien van het onderhavige perceel, waren de verkopers eigenaren gebleven, nog zou hebben voortgeduurd;

O. dat blijkens het overgelegde pachtcontract d.d. 29 Maart 1940 de pacht voor onbepaalde tijd is aangegaan en de pacht een aanvang heeft genomen op 1 Mei 1939 met een jaarlijkse pachtprijs van f 310 in twee gelijke halfjaarlijkse termijnen verschijnende op de eerste Mei en de eerste November van ieder jaar, welke pacht in verband met de bepalingen van het Pachtbesluit loopt tot 1 Mei 1951 en de Raad de gevolgen van de nietigverklaring van de koopovereenkomst en overdracht regelende, voor recht zal verklaren, dat tussen partijen ten aanzien van dit perceel een pachtovereenkomst bestaat in voege als voormeld eindigende 1 Mei 1951;

O. dat, nu partij Frank heeft verklaard af te zien van het vorderen van enige thans vervallen pacht, Huisjes van de betaling hiervan is ontheven, doch de door hem betaalde zakelijke lasten dan ook voor zijn rekening moeten blijven;

O. dat Huisjes voorts op grond van door hem aan het perceel aangebrachte verbeteringen en betaalde onderhoudskosten een vordering op partij Frank pretendeert, doch, nu partijen hebben verklaard daarover in der minne een regeling te zullen treffen, de Raad hierin aanleiding vindt de beslissing aan te houden, voor het geval partijen niet tot overeenstemming kunnen komen;

O. dat de Raad het verder billijk acht, dat de kosten van de eerste hypotheekacte, van de acte van 19 Maart 1942 en van de acte van verkoop en overdracht van 29 Augustus 1941 door partij Frank en Huisjes gelijkelijk zullen worden gedragen, ook wat betreft de registratierechten, voor zover daarvan geen restitutie kan worden verkregen, daar toch beide partijen door de gesloten overeenkomst werden gebaat;

O. dat de kosten van het beproefde minnelijke rechtsherstel, te weten kosten van de Notaris en van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen, naar billijkheid door partij Frank en Huisjes gelijkelijk zullen moeten worden gedragen;

O. dat voorts de kosten van de behandeling voor de Afdeling Rechtspraak behoren te komen ten laste van Huisjes als de in hoofdzaak in het ongelijk gestelde partij, waarbij in aanmerking genomen wordt, dat verweerders kosten van de tweede behandeling voor rekening komen van partij Frank, die deze hernieuwde behandeling heeft verzocht, welke kosten mitsdien in compensatie zijn gebracht;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de koopovereenkomst en de overdracht van voorschreven onroerend goed bij notariële acte van 29 Augustus 1941 en 19 Maart 1942 en de overschrijving van deze acte ten Hypotheekkantore te Deventer op 31 Maart 1942;

Verklaart voorts nietig de hypothecaire schuldvordering van partij Frank op Huisjes, het te dezer zake op voormeld onroerend goed gevestigd hypothecair verband en de inschrijving daarvan ten Hypotheekkantore te Deventer op 9 April 1942, alsmede de rentebetalingen op die schuld en de aflossingen van de schuld en het daarop gevolgde royement;

Verklaart mede nietig de hypothecaire inschrijving op het perceel ten voormelde Hypotheekkantore ten name van Jonkhans op 23 December 1943 met last tot doorhaling van deze hypotheek;

Herstelt partij Frank in haar recht van eigendom op voormeld onroerend goed in dier voege dat zij geacht wordt dit recht nimmer te hebben verloren;

Verstaat dat partij Frank een bedrag van f 3750 zal moeten betalen aan Jonkhans in mindering op de leenschuld van Huisjes aan Jonkhans;

Verstaat dat Huisjes en partij Frank ieder een vordering hebben op de Niederländische Grundstücksverwaltung of enige andere Duitse instelling, die de betaling heeft ont-

vangen, terzake van de ontvangst van de betaalde hypotheekrente op evengenoemde tot een bedrag van f 5750 en f 3750;

Verstaat voorts dat Huisjes terzake van betaalde hypotheekrente op evengenoemde instelling een vordering heeft tot het betaalde bedrag;

Verstaat dat Huisjes geacht moet worden pachter van meergenoemd perceel te zijn gebleven in voege als bovenaangegeven, welke pachtovereenkomst voortduurt tot 1 Mei 1951;

Verstaat dat, indien partijen niet in der minne tot overeenstemming komen omtrent de door Huisjes gepretendeerde vordering betreffende verbeteringen en onderhoudskosten, de meest gerede partij zich tot deze Kamer kan wenden tot het geven van een beslissing;

Verstaat dat de tussen Huisjes als debiteur en Jonkhans als crediteur bestaande overeenkomst van geldlening van kracht blijft;

Verstaat dat de kosten van de eerste hypotheekacte, van de acte van 19 Maart 1942 en van de acte van koop en overdracht van 29 Augustus 1941 bovenvermeld door partij Frank en Huisjes ieder voor de helft zullen worden gedragen, daaronder begrepen het registratierecht, voor zover daarvoor geen restitutie kan worden verkregen;

Verstaat dat de kosten van het beproefd minnelijke rechtsherstel mede door evengenoemde partij ieder voor de helft zullen worden betaald;

Wijst af hetgeen partijen over en weer meer gevorderd hebben.

Verwijst Huisjes in de kosten van de behandeling voor de Afdeling Rechtspraak tot deze uitspraak aan de zijde van partij Frank begroot op f 75.

No. 1546

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 29 Juni 1948. (Mrs van der Grinten, Rink en Brouwer).

Verzoeker heeft in 1941 tijdens de bezetting onder dwang een arbeidsovereenkomst aangegaan als melkventer bij gerequestreerde, terwijl hij aanvankelijk zelfstandig melkslijter was.

Rechtsbetrekking van verzoeker als melkventer nietig verklaard en die van melkslijter hersteld.

Beslissing ten aanzien van de gevraagde schadevergoeding aangehouden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het aan de Raad gericht verzoekschrift d.d. 5 November 1947 en het aanvullend verzoekschrift d.d. 10 April 1948 van Johannes Kasper, melkslijter, wonende te Kampen, gemachtigde Mr S. R. Perrin, advocaat te Kampen;

Mede gezien het verweerschrift van de Coöperatieve Vereniging Coöperatieve Fabriek van Melkproducten, gevestigd en kantoorhoudende te Kampen, gemachtigde Mr D. Sanders, advocaat te Zwolle.

Gelet op de mondelinge behandeling van deze zaak ter zitting van de Raad op Maandag 24 Mei 1948, waar zijn verschenen verzoeker bijgestaan door Mr S. R. Perrin voornoemd, verweerster, vertegenwoordigd door haar directeur en bijgestaan door Mr D. Sanders voornoemd, op welke zitting tevens voor verzoekster als getuigen gehoord zijn A. Dalsem, E. Dudok van Heel en P. Schulting en voor verweerster W. M. Karel;

Mede gelet op de verschillende door partijen overgelegde stukken;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker, verder te noemen Kasper, bij zijn verzoekschriften d.d. 5 November 1947 en 10 April 1948 zakelijk heeft gesteld:

dat hij sinds 1929 te Kampen als melkslijter gevestigd is, waarbij hij zijn melk rechtstreeks van de boeren betrok; dat hij, sinds het Standaardisatiebesluit melk, zijn melk moest betrekken van een melkfabriek en hij dit toen gedaan heeft van verweerster, verder te noemen de Delta; dat in verband met het Prijzenbesluit 1941 tussen de melkslijters te Kampen en de melkfabrieken aldaar in 1941 quaestie ontstaan is over de prijs, die aan de melkslijters door de fabrieken voor de melk die zij afnamen in rekening gebracht mocht worden, waarbij de Delta zich op het standpunt stelde, dat zij als melkventers in haar dienst waren, hetgeen deze niet erkenden; dat toen in 1941 een bespreking heeft plaats gehad in het Groene Kruis te Kampen, waarbij het de bedoeling van de Delta was alle melkslijters tot melkventers in haar dienst te maken, hetgeen zij bij deze bespreking wist door te drijven met behulp van een N.S.B.-Inspecteur der Prijsbeheersing (Tichelaar) en een geuniformeerde Duitser; dat Kasper door de bedreiging anders „over de streep" gezet te zullen worden, gedwongen is geworden in plaats van melkslijter melkventer in dienst van de Delta te worden en hij er alle belang bij heeft dat deze aldus in 1941 tot standgekomen rechtsbetrekking nietig wordt verklaard en de oude rechtsbetrekking van melkslijter wordt hersteld en de Delta wordt veroordeeld om hem als schadevergoeding te betalen het door hem uit hoofde van het venterscontract voor de uitgevente melk in dienst van de Delta meer betaalde dan hij als slijter voor diezelfde hoeveelheid in dien zelfde tijd zou hebben behoeven te betalen, welke schadevergoeding Kasper wil limiteren op f 3750;

Op deze gronden verzoekt Kasper aan de Raad het omstreeks September, althans in het najaar 1941, althans tijdens de bezetting tussen hem en de Delta aangegane dienstcontract als melkventer nietig te verklaren

en de rechtsbetrekking in dien zin vast te stellen, dat deze geacht wordt altijd te zijn geweest die van melkslijter zonder dienstverband, met veroordeling van de Delta tot betaling aan Kasper van een schadevergoeding van f 3750, alles kosten rechtens;

O. dat de Delta bij haar verweerschrift primair heeft aangevoerd, dat Kasper nietontvankelijk is in zijn vordering, omdat hij niet precies aangeeft, wanneer de arbeidsovereenkomst waarvan hij nietigverklaring vraagt, is tot stand gekomen en dus aan zijn verzoek een duidelijke conclusie ontbreekt en voorts, omdat Kasper de tot stand gekomen dienstbetrekking noch tijdens de bezetting, noch daarna zelf heeft verbroken, maar tot 18 November 1946 in dienst van de Delta is gebleven. Ten gronde voert de Delta het verweer, dat de rechtsbetrekking van melkventer in dienst van de Delta reeds was tot stand gekomen op of omstreeks 12 Augustus 1940 en deze op de door Kasper bedoelde bespreking in het Groene Kruis te Kampen geen verandering heeft ondergaan, zodat toen de reeds bestaande rechtsbetrekking door Kasper slechts is bestendigd, zodat deze handeling niet valt onder art. 23 van E 100, welk artikel slechts ingrijpen mogelijk maakt bij een tot standkomen, wijzigen of te niet gaan ener rechtsbetrekking; dat de Delta hiertoe nog aanvoert dat zij vanaf Augustus 1940 voor Kasper sociale lasten heeft betaald, waaronder de premies krachtens de Ziekte-, Ongevallen- en Invaliditeitswet, hetgeen zij te bewijzen aanbiedt; dat zij overigens de voorstelling, die Kasper geeft van de bespreking in het Groene Kruis en de daarbij als gebezigd gestelde dwang ontkent; dat deze bespreking niet van de Directeur van de Delta uitging, maar deze uiteraard het volste recht had op die bespreking de voortzetting van de bestaande dienstbetrekking te verlangen;

O. dat nadat bij de mondeilnge behandeling de hiervoor genoemde getuigen gehoord zijn en partijen persoonlijk bij hun standpunt hebben gepersisteerd, de raadslieden van partijen hun verzoek en verweer nader hebben toegelicht, waarbij de raadsman van de Delta het gevorderde schadebedrag als onbewezen heeft betwist, terwijl de raadsman van Kasper heeft verzocht tot nader bewijs van het gevorderde bedrag te mogen worden toegelaten;

Ten aanzien van het recht:

O. ten aanzien van de ontvankelijkheid van het verzoek, dat de conclusie van Kasper, strekkende tot nietigverklaring van de omstreeks September, althans in het najaar van 1941, althans na het uitbreken van de oorlog met Duitsland tot stand gekomen rechtsbetrekking van melkventer in dienst van de Delta, voldoende duidelijk en bepaald is en aan de Delta voldoende gelegenheid geeft tot verweer omtrent het tijdstip, zoals zij ook gedaan heeft, terwijl de Raad bij deze conclusie ook voldoende gelegenheid heeft het juiste tijdstip vast te stellen, als hierna zal blijken, zodat de eerste exceptie van de Delta ongegrond is;

O. dat zulks eveneens geldt voor de tweede exceptie, omdat in elk geval niet is gebleken, dat Kasper afstand heeft gedaan van zijn recht op rechtsherstel en deze afstand niet volgt uit het enkele feit, dat hij de gedwongen dienstbetrekking niet tijdens de bezetting of direct na de bevrijding heeft verbroken, omdat het verbreken der dienstbetrekking tijdens de bezetting werkeloosheid en daarmede een direct gevaar voor uitzending naar Duitsland zou meegebracht hebben, terwijl hij voorts heeft aangevoerd en door de Delta niet is weersproken, dat de tot melkventers gemaakte melkslijters zich direct na de bevrijding tot het Bedrijfschap voor Zuivel gewend hebben om als slijters hersteld te worden; dat bovendien dit beroep van de Delta op rechtsverwerking in volkomen strijd is met haar standpunt in de voor het Kantongerecht te Zwolle gevoerde procedure over de door Kasper gedane opzegging der dienstbetrekking, waarbij zij verklaard heeft het zeer toe te juichen, dat Kasper rechtsherstel zal vragen, maar eerst haar vordering voor de gewone rechter dient te worden toegewezen;

O. dat mitsdien de Raad het verzoek tot rechtsherstel van Kasper ontvankelijk acht;

O. ten aanzien van de gegrondheid van het verzoek, dat de Delta hiertegen in de eerste plaats heeft aangevoerd, dat Kasper reeds vanaf omstreeks 12 Augustus 1940 als melkventer in haar dienst was, zodat deze rechtsbetrekking niet, zoals door Kasper gesteld, is tot stand gekomen bij de bespreking in het Groene Kruis te Kampen;

O. dat de Raad dit verweer ongegrond acht, immers de onjuistheid hiervan volgt uit de eigen verklaringen van de Delta in de Kantongerechtsprocedure te Zwolle over de door Kasper gedane opzegging van dienstbetrekking, waarbij de Delta omtrent de voorgeschiedenis dezer dienstbetrekking de volgende feiten stelt:

Kasper had reeds voor de standaardiseringsbepalingen melk in flessen bij haar betrokken; in het najaar van 1941 zijn moeilijkheden ontstaan uitsluitend tengevolge van het feit, dat de melkslijters — niet in dienstbetrekking — een betere melkprijs konden maken dan de melkbezorgers — wel in dienstbetrekking — waarna niet de Directeuren der melkfabrieken, maar de Commissaris van Politie te Kampen een bijeenkomst heeft belegd, waartoe de melkfabrieken werden opgeroepen, evenals de toenmalige melkslijters, waaronder gedaagde (Kasper). Gedaagde (Kasper) heeft toen de positie van melkbezorger in dienst van de Delta gekozen en hij kan niet tegenvoeren, dat de in het najaar van 1941 tussen partijen aangegane dienstbetrekking is tot standgekomen onder door de Delta uitgeoefende dwang;

O. dat niets is aangevoerd, waaruit blijkt, dat de Delta zich bij deze duidelijke uiteen-

zetting der feiten vergist heeft, zodat zij hieraan gebonden is;

O. dat de Delta hiertegen nog wel heeft aangevoerd, dat zij sinds Augustus 1940 sociale lasten voor Kasper betaald heeft, doch eerstens de juistheid van deze bewering aan sterken twijfel onderhevig is, omdat de Directeur van de Delta bij het politieonderzoek naar overtreding van het Prijzenbesluit 1941 (consumptiemelk) verklaard heeft, dat de premies voor Invaliditeits- en Ziektewet niet betaald werden voor de drie slijters met eigen materiaal (waaronder, naar vaststaat, Kasper behoorde), terwijl bovendien het betalen der premies door de Delta een eenzijdige daad harerzijds is, nu niet gesteld is noch gebleken, dat dit met goedvinden en instemming van Kasper is geschied als uitvloeisel van een dienstbetrekking, zodat door dit beroep van de Delta de juistheid van het gevoerde verweer geenszins bewezen is en nu geen andere feiten gesteld zijn het hieromtrent aangeboden bewijs kan worden gepasseerd;

O. dat de Raad mitsdien als onvoldoende weerlegd, als vaststaande aanneemt, dat Kasper ook na 12 Augustus 1940 melkslijter is geweest en dat zijn rechtsbetrekking van melkventer in dienst van de Delta eerst tot stand is gekomen tijdens de bespreking in het Groene Kruis te Kampen in het najaar van 1941;

O. dat als niet weersproken vaststaat dat bij die bespreking een N.S.B.-inspecteur der Prijsbeheersing en een Duitser in uniform aanwezig zijn geweest en uit de erkentenis van de Delta bij haar verweerschrift blijkt, dat haar Directeur op die bijeenkomst de voortzetting van de dienstbetrekking van Kasper heeft verlangd, hetgeen, zoals thans als bewezen is aangenomen, neerkwam op het verlangen van het tot standkomen dezer rechtsbetrekking;

O. dat dit aannemelijk maakt, dat de aanwezige melkslijters waaronder Kasper, dit verlangen van de Directeur van de Delta geschraagd achtten door de aanwezige N.S.B.er en Duitser en dit steun vindt in de verklaring van de getuige A. Dalsem, dat bij bedoelde bespreking werd medegedeeld, dat als wij (slijters) knecht werden op de fabriek, wij ons niet behoefden aan te melden bij het arbeidsbureau en hij, zonder dat het gezegd werd, wel begreep dat hij met uitzending naar Duitsland bedreigd werd en in die van de getuige Dudok van Heel, die verklaard heeft, dat de vergadering een Duits accent had en zijn overtuiging is, dat op de vergadering met Duitse druk gewerkt werd om de slijters tot venters te maken;

O. dat de Raad aldus bewezen acht, dat de rechtsbetrekking van Kasper als melkventer in dienst van de Delta in het najaar van 1941 en dus tijdens de bezetting tot stand is gekomen onder onbehoorlijke invloed van personen of instanties, door of vanwege de vijand met macht bekleed, zodat het achterwege laten van ingrijpen ingevolge art. 25 van E 100 onredelijk zou zijn; dat mitsdien de Raad ingevolge art. 23 van E 100 bevoegd is deze rechtsbetrekking nietig te verklaren en de daarvoor bestaan hebbende rechtsbetrekking van melkslijter te herstellen in die zin dat deze geacht wordt te zijn blijven bestaan, zodat de vordering van Kasper in zoverre voor toewijzing vatbaar is;

O. wat betreft de vordering tot schadeloosstelling, dat Kasper ingevolge art. 30 van E 100 recht kan doen gelden op de vruchten van de hierbij herstelde rechtsbetrekking van melkslijter en de Raad termen aanwezig acht, dat hij voor de sinds het najaar van 1941 gederfde winst wordt schadeloosgesteld, doch nu de Delta het gevorderde bedrag betwist heeft en Kasper vooralsnog geen bewijzen tot staving van het gevraagde bedrag heeft overgelegd, het verzoek van Kasper voor dit gedeelte door de Raad wordt aangehouden voor verdere behandeling, waarbij partijen indien hieromtrent geen schikking tot stand komt, haar standpunt nader schriftelijk kunnen toelichten, waarvoor aan partij Kasper bij deze een termijn wordt gegeven tot 15 September 1948;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende:

Verklaart Kasper ontvankelijk in zijn verzoek tot rechtsherstel.

Wijst met passering van het aangeboden getuigenbewijs, dit verzoek toe.

Verklaart nietig de in het najaar van 1941 tussen Kasper en de Delta tot standgekomen rechtsbetrekking van melkventer in dienst van de Delta.

Herstelt Kasper in zijn rechtsbetrekking van zelfstandig melkslijter tot de Delta, in die zin, dat hij geacht wordt deze rechtsbetrekking nimmer te hebben verloren.

Houdt de behandeling van het verzoek van Kasper tot schadevergoeding voor verdere schriftelijke behandeling aan.

Verleent aan Kasper hiertoe een termijn tot 15 September 1948.

Veroordeelt de Delta in de tot deze uitspraak aan de zijde van Kasper gevallen kosten, begroot op f 150.

Houdt de uitspraak omtrent verdere kosten aan.

No. 1547

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Juni 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Ingevolge de polisvoorwaarden was de verzekering per 1 Februari 1942 vervallen, wegens niet-betaling van de premie i.v.m. het feit, dat de premie-reserve was uitgeput.

De Bank mocht de N.V. de Bijenkorf als zaakwaarnemer van de afwezige verzekerignemer beschouwen en mocht aannemen dat met het vervallen van de verzekering accoord is gegaan, nu de Bijenkorf niet heeft gereageerd op een aanschrijving van de Bank van 12 Februari 1942.

Het Deviezenbesluit 1941 van de bezetter, waarbij was verboden het doen van betalingen ten gunste van een niet-ingezetene, was geen verhindering om de premie-betaling voort te zetten. Genoemd besluit van de vijand legde aan Nederlanders niet de verplichting op te handelen in strijd met de rechten en belangen van hun medeburgers en het enkele verbod kan de zaakwaarnemer niet verontschuldigen, indien hij een handeling heeft nagelaten, die hij naar Nederlands recht behoorde te verrichten. Het geringe bedrag van de premie had zonder enig wezenlijk gevaar voor ontdekking aan de Bank kunnen zijn overgemaakt, terwijl de premiebetaling ook in Curaçao had kunnen worden voortgezet.

Vordering tot rechtsherstel van de overeenkomst van levensverzekering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

1. Johan Carel van Notten (Consul-Generaal der Nederlanden), 2. Mevr. Cecilia Henriette van Notten, 3. Johan Carel van Notten Jr., 4. Lily Marianna van Notten, requestranten, gem. Mr A. Bockwinkel,

tegen:

Naamloze Vennootschap N.V. HAV-Bank (Hollandse Algemene Verzekeringsbank), gerequestreerde, gem. Mr J. Coert.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request dd. 30 Aug. 1946 van

1. Johan Carel van Notten, Consul-Generaal der Nederlanden;

2. Mevr. Cecilia Henriette van Notten, van echt gescheiden echtgenote van de heer Serge de Morsier, verder ook wel te noemen de begunstigde;

3. Johan Carel van Notten Jr., meerderjarig;

4. Lily Marianna van Notten, ongehuwd en meerderjarig; allen wonende te Genève, gemachtigde Mr A. Bockwinkel;

Nog gelezen het ongedateerde antwoord van de N.V. Hollandse Algemene Verzekeringsbank, hierna ook te noemen de Bank, gevestigd te Schiedam, gemachtigde Mr J. Coert, concluderend tot ontzegging der vordering met veroordeling van requestranten in de kosten;

Gelet op de overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 17 Maart 1949, requestranten, hierna te noemen partij van Notten, bij monde van hun proc. Mr A. Bockwinkel, gerequestreerde vertegenwoordigd door Mr J. Coert;

O. dat requestranten in hoofdzaak hebben gesteld, dat wijlen Ir G. E. W. van Notten op 1 Nov. 1939 met de Bank op zijn leven een verzekering heeft gesloten, strekkende tot een kapitaalsuitkering van f 10.000 betaalbaar onmiddellijk na zijn overlijden aan zijn zuster, verzoekster sub 2, tegen betaling van een halfjaarlijkse premie ad f 110,67 tot en met 1 Mei 1971, behoudens vroeger overlijden van de verzekerde, op verdere voorwaarden gelijk bij de polis omschreven;

dat Ir van Notten zich in de Meidagen van 1940 in Engeland bevond en vanwege de oorlogstoestand niet meer in Nederland kon terugkeren;

dat toen de op 1 Nov. 1939 vervallen premie reeds door hem was voldaan;

dat de premies vervallen per 1 Mei 1940 en 1 Nov. 1940 door de N.V. Stijfselfabriek de Bijenkorf zijn voldaan, terwijl ook een suppletie, die naar gemeend werd verschuldigd was omdat bij geruchte was vernomen, dat Ir van Notten zich in de tropen zou bevinden, over de Mei- en November-termijnen tezamen bedragende f 62,33, door dezelfde Bijenkorf is betaald;

dat Ir van Notten, gelijk na de oorlog is gebleken, op 22 Aug. 1942 bij een ongeval van het K.L.M.-vliegtuig „Parkiet" om het leven is gekomen;

dat Ir van Notten verzoekers als zijn enige erfgenamen naliet;

dat na de bevrijding 2e verzoekster zich tot gerequestreerde heeft gewend, om uitbetaling te verkrijgen van het verzekerde bedrag ad f 10.000 doch de Bank dit haar onder meer op deze grond heeft geweigerd, dat sinds 1 Febr. 1942 de verzekering wegens niet-betaling van de premies was komen te vervallen;

dat requestranten echter menen, dat deze niet-betaling een gevolg is geweest van de bijzondere omstandigheden gelijk in art. 1 en art. 23 van het K. B. E 100, bedoeld, en dat een nalaten van het ingrijpen van de Raad ook op grond van art. 25 onredelijk zou moeten worden geacht, weshalve zij hebben verzocht:

1. Nietig te verklaren de door gerequestreerde, de naamloze vennootschap N.V. HAV Bank (Hollandse Algemene Verzekeringsbank), gevestigd en hoofdkantoor houdende te Schiedam, conform art. 5 der Algemene Voorwaarden van Verzekering (omschreven in de door haar op 1 Nov. 1939 met wijlen Ir G. E. W. van Notten gesloten polis No. 106224 van levensverzekering) gedane premiebetalingen ten laste van de daar bedoelde reserve met herstel van deze reserve en aanvulling daarvan tot zodanig bedrag, als deze belopen zou hebben, indien de verzekerde premie had betaald tot aan zijn dood toe volgens de tarieven als hierna sub 2 bedoeld en nader sub 3 gespecificeerd, derhalve met inachtneming van het feit der inlijving in militaire dienst van de verzekerde en zijn verblijf in Curaçao;

2. Tussen gerequestreerde enerzijds en wijlen Ir van Notten en/of verzoekster sub 2° anderzijds te doen herleven alle rechtsbetrekkingen cum annexis, voortvloeiende uit de tussen wijlen Ir G. E. W. van Notten en gerequestreerde bij de sub 1 gemelde polis gesloten overeenkomst van levensverzekering op de daarbij omschreven voorwaarden en voorzoveel nodig die overeenkomst van levensverzekering zelf in zijn geheel te doen herleven, alles uiteraard zo-

danig, dat buiten effect wordt gesteld zowel het mogelijk krachteloos geworden zijn der verzekering conform art. 10 der polisvoorwaarden doordat Ir van Notten dadelijk na het uitbreken van de oorlog tussen Nederland en Duitsland in Mei 1940 in Engeland bij de Nederlandse Marine werd ingelijfd en tot zijn dood militair is gebleven, alsook het per 1 Febr. 1942 vervallen der verzekering conform art. 5 dier polisvoorwaarden door uitputting van de daar bedoelde reserve, welk doen herleven in zoverre in gewijzigde vorm dient plaats te grijpen, dat als premie zal gelden de premie, die gerequestreerde met inachtneming van de bij haar, althans gemeenlijk, gebruikelijke tarieven en berekeningen had kunnen en mogen bedingen in en over het tijdvak 10 Mei 1940 tot en met 22 Aug. 1942, indien de bijzondere oorlogsomstandigheden zulks niet hadden belet, zodanige premie, als overeenkomt met het feit der militaire dienst en het verblijf van wijlen Ir van Notten in Curaçao, zodat de verzekering dus met inachtneming van die omstandigheden herleeft, althans de herleving der bedoelde rechtsbetrekkingen en verzekering te doen plaats vinden in zodanig gewijzigde vorm als de Raad dienstig en naar recht zal oordelen;

3. de gerequestreerde HAV Bank te veroordelen om tegen kwijting te betalen f 10.000 aan verzoekster sub 2°, althans aan verzoekers gezamenlijk ten behoeve van verzoekster sub 2°, terzake voorgeschreven uit gemelde polis No. 106224 verschuldigd, met rente ad 5 % 's jaars sedert 22 Aug. tot de dag der algehele voldoening, verminderd met de navolgende met inachtneming van de gewijzigde herleving als bedoeld sub 2 verschuldigd geworden bedragen, beiden met de gebruikelijke rente:

a. toeslagpremie over de periode 10 Mei 1940 tot en met 1 Mei 1941 boven de reeds voldane halfjaarlijkse premiën ad f 141,78;

b. verhoogde premiën sedert 1 Mei 1941 tot de dag van overlijden van verzekerde op 22 Aug. 1942;

4. gerequestreerde te veroordelen in de kosten;

O. dat de bovengenoemde feiten door de Bank niet zijn betwist, doch deze heeft betoogd, dat de vordering moet worden ontzegd, in de eerste plaats omdat na 1 Nov. 1940 geen premies meer zijn betaald en op 1 Febr. 1942 ook de premiereserve was uitgeput, zodat ook daaruit geen verdere premies meer konden worden voldaan, weshalve de overeenkomst op grond van art. 5 der polisvoorwaarden per 1 Febr. 1942, dus vóór het overlijden van Ir van Notten, is vervallen;

dat partij van Notten hier tegenover heeft gesteld, dat Ir van Notten door de bezetting van Nederland door de Duitsers verhinderd werd naar Nederland terug te keren, dan wel vanuit het buitenland de door hem verschuldigde premies te voldoen, zodat het onbetaald blijven der premies geheel aan de bijzondere omstandigheden te wijten is geweest;

O. dat de Raad hierin partij van Notten echter niet kan volgen;

dat immers tussen partijen vaststaat, dat na het vertrek van Ir van Notten, de N.V. de Bijenkorf, van wier dochtermaatschappij van Notten directeur was, zich de belangen van van Notten in dit opzicht heeft aangetrokken en de Mei- en Novemberpremies van 1940, benevens de verhogingen wegens het vermeende verblijf in de tropen, aan de Bank heeft betaald;

dat de Bijenkorf ook in 1941 over de belangen van van Notten in correspondentie is getreden met de Bank en daarvoor is opgekomen, zodat, naar het oordeel van de Raad, de Bank gerechtigd was om de Bijenkorf als zaakwaarnemer van Ir van Notten ten opzichte van de onderhavige verzekering te beschouwen;

dat nu wel namens partij van Notten is gesteld, dat in 1941 tussen de Directeur van de Bijenkorf en de Bank besprekingen zouden hebben plaats gehad, waarbij de Bijenkorf zich sterk maakte voor de betaling van de premies ná de oorlog, doch dit feit (daargelaten welke waarde er voor de beslissing in deze zaak aan te hechten zou zijn) reeds hierom buiten beschouwing kan blijven, omdat zijn belang voor de beslissing geheel wordt weggenomen door deze andere, vaststaande, omstandigheid, dat door de Bijenkorf met geen enkel woord is gereageerd op de mededeling van de Bank per brief van 12 Febr. 1942, gedaan, dat de reserve der verzekering niet verder strekte dan tot betaling der premies tot 1 Febr. 1942, en derhalve ingevolge de polisvoorwaarden de verzekering per deze datum kwam te vervallen;

dat waar de Bijenkorf, die zich als zaakwaarnemer voor Ir Notten had opgeworpen, op deze mededeling niet reageerde, de Bank immers mocht aannemen, dat zij met het vervallen der verzekering accoord ging en onder deze omstandigheden, hoe ook naar streng burgerlijk recht de beslissing zou moeten luiden, het aan de Raad onredelijk voorkomt, dat de Bank, door herstel der verzekering, de door de begunstigde tengevolge van het vervallen der polis gederfde uitkering zou moeten vergoeden, in stede van belanghebbende te verwijzen naar de zaakwaarnemer, die tijdens de bezetting de belangen van haar rechtsauteur, wijlen Ir van Notten, tegenover de Bank behartigde;

dat immers niet gezegd kan worden, gelijk requestranten suggereren, dat de Bijenkorf door dwang of bedreiging of onbehoorlijke invloed van de vijand verhinderd zou zijn geweest de premie-betaling voort te zetten, daar volgens het Deviezenbesluit 1941 van de Duitse bezetter betaling ten gunste van een niet-ingezetene niet meer geoorloofd was;

dat namelijk dit besluit van de vijand Nederlandse burgers en rechtspersonen niet vermocht te verplichten om in strijd met de

rechten en belangen van hun medeburgers te handelen of niet te handelen, zodat een beroep op de enkele omstandigheid dat betaling van de verschuldigde premies aan de Bijenkorf door de Duitse bezettingswetgever was verboden, de zaakwaarnemer niet kan verontschuldigen, indien hij een handeling heeft nagelaten, die hij, in het belang van zijn dominus, onder Nederlands recht behoorde te verrichten;

dat voorts het bovengenoemde Duitse verbod ook niet zodanige omstandigheden in het leven riep, dat er in dit geval enige grond voor de Bijenkorf of haar Directeur bestond om wegens vrees voor Duitse dwangmaatregelen van welke aard ook deze premiebetaling stop te zetten, daar het geringe bedrag daartoe vereist, op velerlei wijzen, zonder enig wezenlijk gevaar voor ontdekking door de vijand, aan de Bank had kunnen zijn overgemaakt;

O. ten overvloede, dat behalve op bovengenoemde gronden de vordering van requestranten ook zou moeten worden ontzegd, omdat gelijk de Bank door de overgelegde brief dd. 5 Maart 1949 van de Stichting Westindische Levensverzekeringscentrale en door haar daarop gegeven, door requestranten niet weersproken, inlichtingen aannemelijk heeft gemaakt, dat Ir van Notten de premiebetaling ook in Curaçao had kunnen voortzetten, door storting der premies in handen van bovengenoemde Stichting;

O. dat op grond van het voorgaande de vordering van partij van Notten behoort te worden ontzegd en het overige door partijen aangevoerde kan worden gelaten buiten beschouwing;

Rechtdoende:

Ontzegt de vordering;

Veroordeelt requestranten in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van gedaagde gevallen, begroot op f 125.

No. 1548

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juli 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff).

Het verzoek heeft tot strekking gerequestreerde in zijn privé vermogen aansprakelijk te stellen voor handelingen, die hij in de hoedanigheid van vereffenaar heeft verricht. Van zodanige aansprakelijkheid kan alleen sprake zijn indien zou komen vast te staan dat gerequestreerde bij de uitoefening van de hem door de bezetter opgedragen taak buiten de daarbij gestelde grenzen zou zijn getreden.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Vereniging voor Internationaal Jeugdverkeer, requestrante, gemachtigde Mr W. Herfst,

tegen:

Mr F. C. Stähle, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, ondertekend door Dr M. Nieuwenhuis-v. Uexküll en anderen te zamen vormende het „Voorlopig Werkcomité der Vereniging voor Internationaal Jeugdverkeer en ten deze optredend als waarnemend Bestuur dier vereniging, te dezer zake domicilie kiezende te Leiden;

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord partijen, requestranten bij monde van Mr W. Herfst, adv. en proc. te Leiden, gerequestreerde Mr F. C. Stähle in persoon;

O. dat de Vereniging voor Internationaal Jeugdverkeer, die op grond van de Verordening 41/1941 uitgaande van de bezetter, door het toenmalige Commissariaat voor niet-Commerciële Verenigingen is ontbonden, weder haar rechtspersoonlijkheid heeft herkregen en er geen bezwaar bestaat, dat het introductief request geacht wordt ingediend te zijn door voornoemde Vereniging, hierna te noemen requestrante;

O. dat requestrante met een beroep op de artt. 23 en volgende, Besluit E 100 verzoekt teruggave van haar eigendommen, die buiten haar toedoen, zoals zij in haar verzoekschrift gesteld heeft, zijn ontvreemd, ten laste van gerequestreerde Stähle, die thans niet meer onder beheer staat;

O. dat is komen vast te staan, dat gerequestreerde door voormeld Commissarnaat is aangesteld als vereffenaar bij de door dit Commissariaat bevolen liquidatie van requestrante en in die hoedanigheid bedragen aan requestrante toekomende in ontvangst heeft genomen en voorts handelingen heeft verricht die geleid hebben tot liquidatie van requestrante;

O. dat het verzoek kennelijk strekt de aansprakelijkheid van gerequestreerde in zijn privé-vermogen vast te stellen voor handelingen, die hij in de hoedanigheid van vereffenaar heeft verricht, doch van zodanige aansprakelijkheid slechts sprake kan zijn indien zou komen vast te staan, dat gerequestreerde bij de uitoefening van de hem door de bezetter opgedragen taak buiten de hem daarbij gestelde grenzen zou zijn getreden;

O. dat zodanige overschrijding van de bevoegdheid niet is gesteld, noch daarvan is gebleken, zodat het ten requeste gedaan verzoek niet voor inwilliging vatbaar is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt requestrante tot de kosten van dit geding, aan zijde van gerequestreerde tot op heden begroot op f 25.

---

2 Nov. 1949 (afl. 24) No. 1549—1559

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1549

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 26 Sept. 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Het wettelijk vermoeden van goede trouw van art. 53, 3e lid E 100 is niet van toepassing bij aankoop van aandelen op naam, zodat appellant zijn goede trouw moet bewijzen.

De afdeling Effectenregistratie heeft op goede gronden aangenomen, dat appellant's commissionnair bij het afsluiten van de koop niet te goeder trouw was en wist dat hem Joodse stukken zouden worden geleverd. De gehoudenheid om deze stukken bij levering te aanvaarden kon zijn eenmaal bestaande kwade trouw niet te niet doen.

Voor een incidenteel appèl is bij de beperkte appèlprocedure van art. 68, 5e lid E 100 geen plaats.

Beslissing a quo bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen een verzoekschrift van Karel Nieuwpoort, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr M. A. Suyling), waarbij hij in beroep komt van een uitspraak van de Afdeling Effectenregistratie d.d. 24 Dec. 1948, bij welke uitspraak A. B. Konijn q.q. de afwezige Soesman Konijn Jr. is hersteld in den eigendom van twee aandelen à f 1000 der N.V. Maatschappij „Het Nederlandse Sportpark";

Gelezen voorts een verweerschrift van A. B. Konijn q.q. wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mr B. van der Waerden);

Gezien de stukken en gelet op de mondelinge behandeling op 13 Juni 1949;

O. dat appellant in zijn verzoekschrift stelt:

dat appellant omstreeks Juni 1943 aan de commissionnairs-firma van der Moolen en Co opdracht heeft gegeven tot aankoop van twee aandelen Nederlands Sportpark, en dat deze firma die order plaatste bij de firma D. W. Brand;

dat laatstgenoemde firma twee van Lippmann Rosenthal & Co Sarphatistraat afkomstige stukken leverde;

dat onjuist is de onderstelling der afdeling, dat de firma van der Moolen op het ogenblik, waarop zij de order opgaf, reeds zou hebben geweten, dat haar Lippmannstukken zouden worden geleverd;

dat toch de transactie is tot stand gekomen ter beurze, alwaar uitsluitend overeenstemmig omtrent de soort van fondsen en de koers wordt nagestreefd en bereikt;

dat het volkomen ongebruikelijk is bij de totstandkoming van beurstransacties, ook in incourante fondsen, de naam van den verkoper of koper te noemen;

dat deze namen eerst blijken uit de ingeval van verhandeling van aandelen op naam op te maken akte van cessie;

dat uit de in deze zaak afgelegde getuigeverklaringen ook niet volgt, dat in dit geval van de usances is afgeweken;

dat getuige Vrolijk de transactie niet heeft afgesloten en dus uit eigen wetenschap niets kan verklaren omtrent hetgeen ter beurze geschiedde;

dat getuige van Lieshoud, die deze zaak ter beurze behandelde, begint te verklaren, dat hij het zich niet precies kan herinneren, doch het niet uitgesloten acht, aan den Heer Crevels van de firma van der Moolen te hebben gezegd dat hij de aanbieding der aandelen van Lippmann Rosenthal & Co, Sarphatistraat kreeg;

dat deze getuige verder de „heilige overtuiging" uitspreekt, dat de Heer Crevels geweten moet hebben, dat de stukken van Lippmann & Co, Sarphatistraat waren, maar daaraan toevoegt, dat de zaak te lang geleden is om te kunnen zeggen, waarop hij zijn mening baseert;

dat dit getuigenis niet anders is te qualificeren dan als een bijzondere mening of gissing, bij redenering opgemaakt;

dat uit deze vage verklaringen in onderling verband tegenover de ontkentenis van wetenschap door getuige Crevels geen bewijs dier wetenschap kan worden afgeleid;

dat de afdeling Effectenregistratie door deze wetenschap niettemin aan te nemen onder meer de artt. 1902, 1941, 1942, 1943, 1944 en 1945 B. W. benevens de artt. 53 en 54, met name art. 53 lid 2 sub c, van het Besluit Herstel Rechtsverkeer verkeerd heeft toegepast of geschonden en bovendien haar bevoegdheid op onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze heeft uitgeoefend;

dat de afdeling Effectenregistratie bovendien ten onrechte betekenis toekent aan de vraag of de firma van der Moolen heeft geprotesteerd, toen zij bemerkte voor appellant Joodse stukken ontvangen te hebben en evenzeer ten onrechte ontkent, dat deze firma ingevolge de in Juni 1943 geldende reglementen en gebruiken gehouden was de stukken voor appellant te kopen (lees: af te nemen);

dat toch door deze overwegingen wordt veronachtzaamd het onderscheid tussen de totstandkoming van de kooptransactie ter beurze en de daarop volgende levering der stukken;

dat immers de firma van der Moolen ten dage van de aankoop ter beurze, de herkomst der stukken niet kende en zij ten dage der levering volgens de in Juni 1943 als steeds geldende beursusances gehouden was de haar door de firma Brand aangeboden stukken te aanvaarden;

dat weigering van aangeboden stukken slechts in zeer uitzonderlijke gevallen (insolventie) mag geschieden, hetgeen te meer klemt, daar het Reglement voor den Effectenhandel een speciale procedure terzake van de levering van ondeugdelijke stukken kent;

dat de afdeling Effectenregistratie door het bestaan van deze beursusances niet in aanmerking te nemen een andere beslissing heeft gegeven dan zij zou hebben gegeven, indien zij deze feiten en omstandigheden wel in aanmerking had genomen;

dat die afdeling bovendien hierdoor heeft geschonden of verkeerd toegepast art. 53 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer met name lid 5 van dit artikel en bovendien haar bevoegdheid op onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze heeft uitgeoefend;

dat appellant Uw Raad eerbiedig verzoekt om ingeval van onverhoopte verwerping van zijn beroep zowel de firma D. W. Brand te Amsterdam als de N.V. Het Nederlandse Sportpark, die de Joodse aandelen zonder protest en zonder pogingen tot uitstel op naam van appellant overschreef, te veroordelen tot volledige schadeloosstelling van appellant ter zake van alle door hem te lijden schade;

Redenen waarom appellant zich wendt tot Uw Raad met het eerbiedig verzoek de aangevallen beslissing te vernietigen en het oorspronkelijk verzoek alsnog af te wijzen met veroordeling van oorspronkelijk verzoeker in zijn gemelde hoedanigheid in de kosten van het geding; subsidiair met het verzoek de uitspraak aan te vullen met de veroordeling van de firma D. W. Brand en van de N.V. Het Nederlandse Sportpark tot restitutie der door appellant te lijden schade.

O. dat geïntimeerde appellants stellingen heeft bestreden en geconcludeerd tot bekrachtiging van de aangevallen beslissing;

O. dat het door appellant als grieven aangevoerde neerkomt op het volgende:

1°. ten onrechte heeft de Afdeling Effectenregistratie beslist, dat zijn commissionnair en dus ook appellant zelf ten tijde van de koop der effecten wist, dat hem Joodse stukken geleverd zouden worden;

2°. ten onrechte heeft de afdeling Effectenregistratie beslist, dat appellant — althans zijn commissionnair — niet gehouden was de aangeboden stukken te aanvaarden, immers die commissionnair volgens de in Juni 1943 geldende beursusances gehouden was de hem door de firma Brand aangeboden stukken te aanvaarden;

O. dat het in casu betreft aandelen op naam, zodat het wettelijk vermoeden van goede trouw van art. 53, 3e lid E 100, geen toepassing kan vinden en appellant zijn goede trouw moet bewijzen;

O. dat de 1e grief verworpen moet worden, daar naar 's Raads oordeel de afdeling Effectenregistratie op de gronden in haar uitspraak vermeld, aan mocht nemen, dat voldoende aannemelijk was gemaakt, dat appellants commissionnair de bedoelde wetenschap heeft gehad, terwijl de nieuwe verklaring van den getuige Crevels in hoger beroep daarin geen verandering brengt;

O. dat ook de 2e grief moet worden verworpen;

O. toch, dat — afgescheiden van de vraag of appellant de beslissing a quo wel juist interpreteert (deze spreekt immers van een gehoudenheid om te „kopen") — nu vaststaat, dat appellants commissionnair reeds ten tijde van het afsluiten van de koop niet te goeder trouw was en wist, dat hem Joodse stukken geleverd zouden worden, een gehoudenheid om de geleverde stukken te aanvaarden zijn eenmaal bestaande kwader trouw niet kon te niet doen;

O. dat de beslissing a quo dus wel en terecht is gewezen en bekrachtigd behoort te worden;

O. dat geïntimeerde nog bij wege van incidenteel appèl verzocht heeft om vergoeding te mogen vorderen van gederfde vruchten in plaats van renten, zoals hij in eersten aanleg gedaan heeft, doch dit verzoek niet ontvankelijk is, daar er voor een op deze gronden berustend incidenteel appèl bedoeld om de vordering zij het ten aanzien van een onderdeel te vervangen door een andere in deze beperkte appèlprocedure — blijkens de bepalingen van art. 68, 5e lid E 100 — geen plaats is;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van geïntimeerde begroot op f 250.

No. 1550

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Juli 1948. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Gerequestreerde heeft de onvoorzichtigheid begaan om op de onbestelbaar teruggontvangen brief de aantekening te stellen dat verzoeker zonder bekende verblijfplaats was en heeft zonder enige noodzaak dit doorgegeven aan de D. R. T., waarna zij tot betaling aan de D. R. T. is overgegaan.

Gerequestreerde had als Nederlands genootschap de vaderlandse plicht om bezettingsverordeningen zoveel mogelijk te dwarsbomen, zodat zij tegenover de bezetter de rechten van medeburgers naar vermogen had behoren te helpen beschermen.

Beroep op art. 33 E 100 verworpen en vordering van verzoeker toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

André Louis Armand Hissink, requestrant, gem. Mr J. J. B. van der Mandere,

tegen:

Het Onderling Levensverzekering Genootschap „De Olveh van 1879", gerequestreerde, gem. Jhr Mr P. J. W. de Brauw.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend verzoekschrift dd. 29 Aug. 1946 van André Louis Armand Hissink, wonende te Calmphout bij Antwerpen, gem. Mr J. J. B. van der Mandere;

Gelezen het antwoord van Het Onderling

Levensverzekering Genootschap „de Olveh van 1879", gevestigd te 's-Gravenhage, hierna te noemen gerequestreerde of Olveh, gem. Jhr Mr P. J. W. de Brauw;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 3 Juni 1948, requestrant vertegenwoordigd door Mr C. D. van Vliet en de Olveh bij monde van haar procureur voornoemd;

Gezien de overgelegde stukken, waaronder een na afloop der terechtzitting door requestrant geproduceerde „Vergunning dd. 14 Juni 1948" van de Nederlandse Bank;

O. dat requestrant bij zijn request in hoofdzaak heeft gesteld:

dat requestrant, zelf Nederlander van nationaliteit, bij gerequestreerde vóór de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa had lopen twee overeenkomsten van levensverzekering, één zgn. gemengde verzekering, belichaamd in polis E 8216, en één zgn. studiebeursverzekering, belichaamd in polis L I 1498;

dat het op polis E 8216 verzekerde kapitaal ad f 5325 op 1 Mei 1940 opeisbaar is geworden, terwijl op polis L I 1498, voorzover ten deze van belang, als laatste der daarbij bedongen termijn-uitkeringen opeisbaar zijn geworden een termijn van f 450 per 1 Juli 1940, een termijn van f 450 per 1 October 1940, een slottermijn van f 195 per 1 November 1940, alsmede op dat ogenblik ene betaling onder het hoofd „zekerheidsfonds" ad f 182,79;

dat gerequestreerde bij brief van 24 April 1940 aan requestrant voor het op 1 Mei daaraan volgend vervallend bedrag der kapitaaluitkering ad f 5325 aan zijn adres te Calmphout heeft toegezonden een kwitantie met verzoek deze getekend terug te zenden en aan te geven, op welke wijze requestrant remise wenste;

dat requestrant in het goede bezit van deze stukken is gekomen, doch door de kort daarna gevolgde Duitse invasie in West-Europa en de daarmede gepaard gaande verbreking van de verbindingen niet meer in staat is geweest daarop tegenover gerequestreerde te reageren;

dat requestrant einde Mei 1940 via Zuid-Frankrijk naar Java is uitgeweken, daar vervolgens enige jaren in Japanse gevangenschap is geraakt, daarna is kunnen repatriëren, doch alstoen heeft moeten ervaren, dat gerequestreerde op of omstreeks 6 April 1943 aan de Handel-Maatschappij H. Albert de Bary N.V. te Amsterdam ten gunste van de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. voor rekening van requestrant had afgedragen voormeld bedrag van f 5325 tezamen met de bovenvermelde, op de polis L. I 1498 vervallen termijn van f 450 per 1 October 1940 en f 195 plus f 182,79 per 10 November 1940; aldus totaal f 6152,79;

en derhalve op de nader ten requeste aangevoerde en ter terechtzitting toegelichte gronden heeft gevorderd dat het de Raad behage bij vonnis gerequestreerde te veroordelen tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan requestrant te betalen de somma van f 6152,79 vermeerderd met rente à 5 % 's jaars vanaf de dag van indiening van dit request tot die der volle voldoening toe, onder afstand door requestrant aan gerequestreerde van alle rechten, die requestrant terzake van de door gerequestreerde verrichte stortingen kan doen gelden tegen de Handel Maatschappij H. Albert de Bary N.V., de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. of zodanige andere instelling als naar het oordeel van de Raad daarvoor in aanmerking dient te worden gebracht, kosten rechtens;

O. dat gerequestreerde op verschillende gronden in haar antidotaal verzoekschrift ontvouwd en ter terechtzitting bepleit, welke gronden hieronder voor zoveel nodig nadere bespreking zullen vinden, de eis heeft weersproken en heeft geconcludeerd tot afwijzing van de ingestelde vordering;

O. dat de boven uit het verzoekschrift van requestrant herhaalde feiten door gerequestreerde niet zijn weersproken, zodat de voorwaarden door art. 23 E 100 voor het ingrijpen van deze Raad gesteld aanwezig zijn, indien de Raad het achterwege laten van zijn ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk mocht achten;

O. dat gerequestreerde echter heeft aangevoerd, dat dit nalaten van ingrijpen niet onredelijk kan worden geacht omdat de Olveh door de betaling door haar op of omstreeks 6 April 1943 aan de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. (D.R.T.) gedaan, op grond van het bepaalde bij art. 33 lid 1 van genoemd besluit, tegenover requestrant blijvend zou zijn bevrijd;

O. dat gerequestreerde met name heeft betoogd, dat door de Verordening 26/1940 voor haar tijdens de bezetting een verplichting zou hebben bestaan om de aan requestrant naar Nederlands recht verschuldigde bedragen aan de D. R. T. af te dragen;

dat weliswaar noch door de D. R. T., noch door enige andere Duitse instantie, een bijzondere vordering tot de Olveh is gericht om het aan requestrant verschuldigde aan haar te betalen, waarin deze schuld aan requestrant met name werd genoemd, doch de vorderingen van requestrant wel werden bestreken door het schrijven van de D. R. T. van 7 Dec. 1942, waarin deze in haar kwaliteit van „Sammelverwalterin aller Feinden zustehenden Forderungen" aan de Olveh verzocht, „sämtliche Verpflichtungen wie fällige Lebensversicherungssummen, Leibrenten und Gewinnanteile usw. en Feinde im Sinne der VO 26/40 oder ihrer Ergänzungsverordenungen in Gulden auf das Ander-Konto unserer Gesellschaft bei der Handelmaatschappij H. Albert de Bary & Co N.V., Amsterdam, einzuzahlen";

O. dat dit beroep op de bezettingsverordening 26/1940 gerequestreerde echter niet kan baten;

O. dat toch, zelfs indien deze verordening aldus behoort te worden uitgelegd, dat ook Nederlanders, die zich buiten het door de Duitsers bezette gebied bevonden of wier

woonplaats onbekend was, als „vijanden" in de zin van de verordening moesten worden beschouwd, hetgeen niet is komen vast te staan, dan nog voor gerequestreerde geen reden aanwezig was, om de vorderingen van requestrant aan de D. R. T. op te geven en uit te betalen;

dat requestrant in de administratie van gerequestreerde immers vermeld stond als wonende te Calmphout (Antwerpen) en dus als zodanig geen „vijand" was in de zin van genoemde verordening;

dat het enige feit, dat aanleiding kon zijn om requestrant als „vijand" te beschouwen, was het terugkomen van de tot requestrant gerichte brief van 14 Dec. 1940 van gerequestreerde met de aantekening „niet teruggekeerd van de vlucht";

dat gerequestreerde de enveloppe, waarop deze aantekening was gesteld blijkbaar, en terecht, heeft vernietigd, immers niet heeft kunnen produceren, doch zonder grond de onvoorzichtigheid heeft begaan om genoemde aantekening over te brengen op de door haar bewaarde terugontvangen brief;

dat ook al kon nu gerequestreerde uit deze aantekening voor zichzelf opmaken, dat requestrant zonder (althans aan haar) bekende woonplaats was, dit nog geen reden voor haar had mogen zijn, om daarom zonder enige noodzaak requestrant als zijnde „zonder bekende verbijlfplaats" aan de D. R. T. op te geven;

dat zij als Nederlands Genootschap immers de vaderlandse plicht had om bezettingsverordeningen als de bovengenoemde zoveel mogelijk te dwarsbomen, zodat zij, steeds wanneer de omstandigheden dit mogelijk maakten, tegenover dergelijke verordeningen, zelfs indien en voor zover zij op volkenrechtelijke grondslag berustten, bezittingen en rechten van medeburgers tegenover de bezetter naar vermogen behoorde te helpen beschermen en handhaven;

dat waar er nu in dit geval, behalve de volkomen onnodig door haar op de brief van 14 Dec. 1940 geplaatste aantekening, waarvan eventuele gevolgen geheel voor haar eigen rekening moesten blijven, geen enkele reden was om te veronderstellen, dat zelfs bij controle van haar administratie door de Duitsers, niet meer door haar zou zijn vol te houden, dat zij niet beter wist dan dat requestrant nog steeds in Calmphout woonachtig was, gerequestreerde zich zelf niet door opgave van requestrant's vorderingen in de situatie had mogen brengen, dat zij haar schulden aan deze aan de D. R. T. moest betalen, zodat, waar zij dit wèl heeft gedaan, haar een beroep op de bevrijdende werking van art. 33 E 100 niet toekomt;

O. dat mitsdien de eis aan requestrant behoort te worden toegewezen, gelijk hieronder omschreven;

Rechtdoende:

Wijst de eis toe;

Veroordeelt de Olveh om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan requestrant te betalen de som van f 6152,79, vermeerderd met de rente berekend naar 4 % 's jaars vanaf de dag van indiening van het introductief request, zijnde 30 Aug. 1946, tot aan de volle voldoening toe;

Verstaat, dat de Olveh recht heeft op terugvordering van de door haar op of omstreeks 6 April 1943 aan de Handel-Maatschappij H. Albert de Bary N.V. te Amsterdam ten gunste van de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. voor rekening van requestrant afgedragen bedragen tot een totaal van f 6152,79;

Veroordeelt de Olveh in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van requestrant gevallen begroot op f 125.

No. 1551

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Juni 1949. (Mrs Sluis, Raedt en Mijnssen).

Verzoeker vraagt erkenning door het N.B.I. van een vordering op het vermogen van de vijandelijk onderdaan Kaminski wegens schadevergoeding. Het N.B.I. weigert erkenning daarvan op grond dat een dergelijke vordering niet aftrekbaar is volgens de Accounting Rules der I.A.R.A.

Deze niet-aftrekbare vorderingen mogen door het N.B.I. niet worden erkend ingevolge de Ministeriële beschikking van 26 Juli 1948 (Ned. Stct. 3 Aug. 1948, no. 149). Beslissing N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 25, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 29 Juni 1948 bij den Raad ingediend verzoekschrift van Christoffel Frits van der Werff, deurwaarder, wonende te Emmen, gemachtigde Mr A. J. M. ten Holte en het daartegen ingediend verweerschrift van het Nederlands Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage;

Gezien voorts de verdere stukken van het geding;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad d.d. 24 Maart 1949, alwaar partijen wederzijds haar standpunt mondeling nader hebben doen toelichten, waarvan proces-verbaal bij de stukken is gevoegd;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker bij voormeld verzoekschrift in beroep is gekomen van een bij schrijven van 2 Juni 1948 te zijner kennis gebrachte weigering van gerequestreerde tot erkenning ener door verzoeker op het vemogen van den vijandelijk onderdaan A. J. A. Kaminski gepretendeerde vordering groot f 645,09 wegens door dezen als gewezen huurder van een aan verzoeker in eigendom toebehorende woning met tuin, althans uit hoofde van onrechtmatige daad, aan verzoeker verschuldigde schadevergoeding, — wordende voor de nadere motivering van dit beroep verwezen naar den

inhoud van gemeld verzoekschrift, bij welk verzoekschrift verzoeker heeft gevorderd gemelde beslissing waarvan beroep te vernietigen met erkenning van verzoekers voormelde vordering althans met veroordeling van het Beheersinstituut tot erkenning dier vordering en met veroordeling van het Beheersinstituut in de proceskosten;

O. dat het Beheersinstituut dit appèl heeft bestreden op gronden, waarvoor naar den inhoud van gemeld verweerschrift wordt verwezen en welke voor zover nodig hieronder zullen worden behandeld, met conclusie tot niet-ontvankelijkverklaring van verzoeker in zijn vordering, subsidiair tot aanhouding der zaak, meer subsidiair tot afwijzing der vordering, kosten rechtens;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het Beheersinstituut als eerste verweer heeft aangevoerd, dat het geen vrijheid heeft de onderwerpelijke vordering van verzoeker te erkennen, omdat het hier betreft een vordering op vijandelijk vermogen uit onrechtmatige daad, welke niet-aftrekbaar is volgens de uit kracht van de in Staatsblad I 332 gepubliceerde Parijse Overeenkomst in zake de Herstelbetalingen nader overeengekomen verrekeningsregelen (Accounting Rules, vastgesteld door de Assemblée van de Internationale Organisatie voor Herstelbetalingen, kortweg genaamd I.A.R.A.) welke niet aftrekbare vorderingen ingevolge de uit kracht van art. 4 van het Besluit Vijandelijk Vermogen gegeven Ministeriële beschikking van 26 Juli 1948 gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant van 3 Augustus 1948 no. 149 niet door het Nederlands Beheersinstituut mogen worden erkend;

O. dat verzoeker tegenover dit verweer vooreerst heeft opgemerkt, dat niet vaststaat, dat Kaminski vijandelijk onderdaan is, doch hij hierbij in strijd komt met zijn verzoekschrift, waarin hij zelf Kaminski als vijandelijk onderdaan heeft aangeduid;

O. dat verzoeker hierop thans niet meer kan terugkomen;

O. dat verzoeker ter weerlegging van gemeld verweer van het Beheersinstituut in de tweede plaats heeft aangevoerd, dat het hier gaat om een contractuele vordering uit huur, welke volgens het bepaalde in Deel VII sub 16 E juncto 17 en 18 der genoemde verrekeningsregelen wel aftrekbaar is als daar bedoeld, zodat genoemde ministeriële beschikking aan de erkenning daarvan niet in den weg staat;

O. dat verzoeker in dit verband bij voormeld verzoekschrift heeft gesteld, dat blijkens een schrijven van de toenmalige Burgemeester der Gemeente Emmen van 4 December 1944 voormelde woning met tuin ten behoeve van de Duitse Weermacht werd gevorderd, terwijl genoemde Burgemeester bij schrijven van 5 Januari 1945 aan appellant nader berichtte, dat deze vordering door de Duitse Weermacht was geschied ten behoeve van genoemde Kaminski, die de huurwaarde daarvan aan appellant diende te vergoeden, waarbij nog werd opgemerkt, dat appellant geen aanspraak kon maken op schadeloosstelling wegens vordering van onroerende goederen ingevolge de verordening van de Rijkscommissaris nr. 144/1940;

dat genoemde Kaminski vervolgens aan appellant voor dit perceel een huur heeft betaald, berekend naar f 75 per maand;

dat naar de mening van appellant alzo tussen hem en genoemde Kaminski een huurovereenkomst — zij het een gedwongen huurovereenkomst — met betrekking tot voormeld perceel is tot standgekomen;

dat dientengevolge genoemde Kaminski als huurder jegens appellant aansprakelijk is geworden voor alle schade, welke gedurende de huurtijd aan het verhuurde is toegebracht;

O. dat verzoeker voorts bij de mondelinge behandeling met betrekking tot dit punt nader heeft aangevoerd dat hij aanvankelijk niets met Kaminski te maken wilde hebben en ook geen huur wilde accepteren, en dat hij eerst op uitdrukkelijke aandrang van den „goeden" gemeente-secretaris van Emmen er in heeft toegestemd om met Kaminski een huur aan te gaan, waarbij hij echter als voorwaarde heeft gesteld, dat Kaminski de huur ten Gemeentehuize zou deponeren, en hij verzoeker deze aldaar zou ontvangen, gelijk ook daarna is geschied;

O. dat verzoeker voorts in dit verband aan den Raad heeft overgelegd;

a. de vorderingsmededeling van den Burgemeester van Emmen d.d. 4 December 1944, luidende: Ter voldoening aan art. 2 der verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied betreffende de ingebruikneming van bebouwde en onbebouwde onroerende goederen ten behoeve van de Duitsche Weermacht deel ik U mede, dat ten behoeve van de Duitsche Weermacht gevorderd wordt de ingebruikneming van perceel Angelsloërdijk 20, ingaande 1 November 1944. Deze mededeling geschiedt aan U als eigenaar/gebruiker van het onroerend goed. Door deze vordering gaat het recht op het uitsluitende gebruik van het onroerend goed over op de Duitsche Weermacht. Indien U aanspraak maakt op schadeloosstelling kunt U bij mij een verzoek daartoe indienen. Een formulier voor dat verzoek is ter secretarie verkrijgbaar.

b. een schrijven van genoemden Burgemeester d.d. 5 Januari 1945 betreffende vordering woning, luidende: Hierbij deel ik U mede, dat Uw woning door de Duitsche Weermacht werd gevorderd ten behoeve van een zekeren Kaminski. Door dezen Kaminski dient de huurwaarde van genoemde woning te worden vergoed; U kunt dus geen aanspraak maken op schadeloosstelling ingevolge verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied 144/1940.

c. een schrijven van genoemden Burgemeester d.d. 13 Januari 1945 (zijnde kennelijk abusievelijk gedateerd 13 Januari

1944) betreffende betaling huur, luidende: Hierbij deel ik U mede, dat ter gemeentesecretarie, Afd. Bestuurspolitie door den Heer Kaminski voor U is gedeponeerd de som van f 225, zijnde de huur van de aan U toebehorende woning, met de zich nog daarin bevindende voorwerpen, over de maanden November en December 1944 en Januari 1945. Dit bedrag kan door U worden afgehaald.

O. dat echter uit voormelde feitelijke voorstelling van zaken van verzoeker, beschouwd in verband met den inhoud van voormelde tot hem gerichte bescheiden, slechts volgt, dat verzoeker, nadat zijn woning ten behoeve van de Duitsche Weermacht was gevorderd en vervolgens door Kaminski was betrokken, noodgedwongen de door bemiddeling van de Gemeente Emmen of den Secretaris dier Gemeente uit naam van Kaminski daarvoor onder de naam van „huur" aangeboden vergoeding heeft aanvaard, doch daaruit niet mag worden afgeleid, dat een huurovereenkomst als bedoeld in den zevenden Titel van het derde Boek van het Burgerlijk Wetboek tussen verzoeker en Kaminski zou zijn tot stand gekomen;

O. dat bovendien uit voormeld schrijven van 5 Januari 1945 geenszins blijkt, zoals verzoeker meent, dat de hem per 4 December 1944 medegedeelde vordering zijner woning ten behoeve van de Duitsche Weermacht zou zijn ingetrokken, doch slechts dat de Duitsche Weermacht ten behoeve van Kaminski over die woning had beschikt, in verband waarmede verzoeker tot het bekomen van schadeloosstelling, tot betaling waarvan de Duitse Weermacht naar luid van artikel 3 der vorderingsverordening nummer 144—1940 overigens niet eens kon worden verplicht, naar genoemden Kaminski verwezen werd;

O. dat in dit verband aan de termen „huurwaarde" en „huur" welke in dat schrijven en in dat van 13 Januari 1945 voorkomen niet de betekenis kan worden toegekend van een te betalen huurprijs als ingevolge een contractuele huur is verschuldigd doch daarmede slechts is gedoeld op de schadeloosstelling of vergoeding, welke Kaminski voor het gebruik der betrokken woning aan verzoeker had te betalen.

O. dat ook de door verzoeker na de mondelinge behandeling aan den Raad ingezonden schriftelijke verklaring van den genoemden Gemeente-Secretaris d.d. 1 April 1949, zo de Raad daarop al acht zou kunnen slaan, geen ander licht op deze zaak werpt.

O. dat verzoeker nog wel heeft aangeboden om de door hem gestelde feiten door getuigen te bewijzen, doch de Raad van oordeel is, dat hij daartoe niet behoort te worden toegelaten, nu verzoeker zelve heeft gesteld, dat de huur een noodgedwongen karakter droeg en hij in elk geval geen voldoende feiten heeft gesteld, waaruit het aangaan ener contractuele huur zoude volgen.

O. dat derhalve de vordering van verzoeker haar grond vindt in een onrechtmatige daad van Kaminski of van personen, voor welke hij aansprakelijk is, althans niet in enige contractuele verhouding, zodat deze vordering niet aftrekbaar is in bovenaangegeven zin.

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat voormeld verweer van het Beheersinstituut gegrond is, en dat dit instituut terecht geweigerd heeft de vordering van verzoeker op het vermogen van Kaminski te erkennen, zodat de desbetreffende beslissing van het Beheersinstituut behoort te worden bekrachtigd.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep.

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van het Beheersinstituut tot aan deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1552

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 26 Nov. 1948. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Een redelijke uitlegging van art. 18, 5e lid K. B. E 100, brengt mede, dat onder besluiten, waartegen beroep kan worden ingesteld, alleen worden verstaan besluiten, die rechtsgevolgen teweeg brengen en geen besluiten tot enigerlei voorbereidingshandeling.

Appèl tegen een voordracht om tot liquidatie over te gaan is praematuur, zolang een besluit tot liquidatie niet is genomen.

Eerste wanneer een besluit tot liquidatie is genomen kan daarvan bij de Afdeling Rechtspraak worden geappelleerd en eerst dan kunnen de argumenten vóór en tegen de liquidatie ter toetsing komen.

Ontslagverlening, zolang omtrent de liquidatie nog geen beslissing is genomen, is niet gerechtvaardigd. Besluiten betreffende het ontslag van appellanten vernietigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 18, 95, 99, 103.)

1e. Dr August Winter, adviseur van het Departement van Sociale Zaken, wonende te Amsterdam, 2e. Johannes Smit, industrieel, wonende te Groningen, 3e. Jan Glaude, wonende te Haren, (gem. Mr G. P. Haverkamp, adv. en proc. te Groningen, en Mr T. A. van Dijken, adv. en proc. te 's-Gravenhage),

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut (verder aan te duiden als N.B.I.), gevestigd te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien drie door requestranten ingedien-

de verzoekschriften, onderscheidenlijk gedateerd 7 Juli 1947, 25 Juli 1947 en 27 April 1948, waarin op de hieronder voor zoveel nodig ter sprake komende gronden verzocht wordt Ie. het door het N.B.I. genomen besluit of zijn gedane voordracht tot liquidatie van de N.V. Nederlandsch-Oostfriesche Hypotheekbank (verder aan te duiden als N.O.H.B.) te vernietigen, althans nietig te verklaren en om het N.B.I. te gelasten om aan verzoekers en/of hun gemachtigde inzage te verlenen van alle schrifturen, welke op deze zaak betrekking hebben en desgewenst afschriften hiervan te verstrekken; IIe. het N.B.I. te gelasten de ongevraagd met ingang van 10 April 1947 verleende ontslagen: aan requestrant sub 1 als vicevoorzitter van den Raad van Commissarissen en als voorzitter van den Raad van Toezicht van de N.O.H.B., aan requestrant sub 2 als secretaris van den Raad van Commissarissen en als lid van den Raad van Toezicht van de N.O.H.B. en aan requestrant sub 3 als directeur van de N.O.H.B. nietig te verklaren althans te vernietigen en aan het N.B.I. te gelasten requestranten in hun functies te herstellen, met verzoek hier zowel als in het verzoekschrift sub Ie om het N.B.I. te veroordelen in de kosten der procedure; IIIe. het door de Afdeling Beheer van den Raad genomen besluit of zijn gedane voordracht tot liquidatie van de N.O.H.B. te vernietigen, althans nietig te verklaren met dezelfde toevoeging als vermeld sub Ie, kosten rechtens;

Gezien de drie verweerschriften van het N.B.I., alle gedagtekend 16 Juli 1948;

O. dat de Raad de gezamenlijke behandeling van deze zaken heeft gelast en gebruik maakt van zijn bevoegdheid om bij één beslissing daarin uitspraak te doen;

Gehoord ter zitting van 6 Augustus 1948 requestranten sub 2 en 3 in persoon, den gemachtigde van requestranten Mr G. P. Haverkamp voornoemd, het N.B.I. bij monde van Mr J. H. ter Spill, wonende te 's-Gravenhage, en de namens requestranten gedagvaarde getuigen P. Bolhuis, bestuurder van de N.O.H.B., K. J. Kraan, vertegenwoordiger van het N.B.I. te Groningen, H. R. van Rhee, employé de Bank van Noord-Nederland en H. G. Peyster, boekhoudster van de N.O.H.B., allen wonende te Groningen;

O. dat het N.B.I. oorspronkelijk zich beroepen heeft op de tardiviteit van het tweede verzoekschrift, dat in wezen een beroep beoogt in te stellen tegen de op 16 April 1947 gedateerde besluiten tot het verlenen der sub IIe vermelde ontslagen, doch dit verweer door zijn vertegenwoordiger ter zitting is teruggenomen;

O. dat op grond van de gewisselde stukken, het ter zitting verklaarde en de verder ter beschikking van den Raad gekomen schrifturen, waaronder het strafdossier van requestrant sub 3, als feitelijk vaststaande kan worden aangenomen: dat de directie van de N.O.H.B. tot den dag der bevrijding bestond uit requestrant sub 3 en den Duitser H. W. A. J. Hake, die bij de bevrijding is verdwenen; dat requestrant sub 3 op 6 Mei 1945 door de Field Security is gearresteerd, doch op 16 Mei d.a.v. weder in vrijheid is gesteld onder voorwaarde, dat hij zijn woning niet zou verlaten, althans daar steeds het adres, waar hij te bereiken was, zou achterlaten; dat hij vervolgens op 12 Juli 1946 onvoorwaardelijk buiten vervolging is gesteld; dat hij daarop op 31 Juli 1946 op bevel van een officier-fiscaal in bewaring is gesteld voor de periode van 31 Juli tot 14 Augustus d.a.v. en in vrijheid gesteld is bij akte van 24 Augustus 1946, aan hem op laatstgenoemden datum uitgereikt; dat hij, beschuldigd van economische collaboratie met den vijand, deswege heeft terecht gestaan voor den Zuiveringsraad voor het Bank-, Beurs-, Financierings- en Levensverzekeringsbedrijf en deze raad bij beschikking van 2 Januari 1948 heeft besloten hem geen maatregel op te leggen; dat de Militaire Commissaris voor de stad Groningen op 9 Juli 1945 tot bestuurders over de N.O.H.B. en de onder dezelfde directie staande N.V. Bank voor Noord Nederland in de plaats van Hake voornoemd heeft benoemd Mr R. A. Vos, adv. en proc. en P. Bolhuis, accountant, beiden wonende te Groningen; dat requestrant sub 3 op denzelfden datum tegenover het M. G. een verklaring heeft afgelegd, dat hij zich van bestuursdaden zou onthouden, teneinde een onbelemmerd onderzoek naar de gestie van de N.O.H.B. mogelijk te maken; dat daarna het N.B.I. op 18 Januari 1946 de heren Vos en Bolhuis met ingang van 9 Juli 1945 opnieuw heeft benoemd tot bestuurders van de N.O.H.B., thans zonder dat in het benoemingsbesluit gewag wordt gemaakt van de Bank voor Noord Nederland en van het treden in de plaats van H. W. A. J. Hake;

In rechte:

O. dat volgens art. 103, tweede lid, van het K. B. E 100 door de Kroon of van Harentwege door de met de uitvoering van dat besluit belaste ministers gezamenlijk, op voordracht van den Raad (afdeling Beheer), aan den Raad (afdeling Beheer) de bevoegdheid kan worden verleend bepaalde beslissingen te nemen, die bindend zijn voor een rechtspersoon en van kracht zijn, als waren zij door het volgens de wet en de statuten bevoegde orgaan der rechtspersoon zelf genomen;

dat hieronder valt een besluit tot liquidatie van een rechtspersoon als de N.O.H.B.;

dat aan den Raad niet gebleken is, dat een besluit tot deze liquidatie reeds is genomen, noch dat de afdeling Beheer van den Raad de bevoegdheid daartoe reeds verkregen heeft, doch alleen dat die afdeling reeds in 1947 heeft voorgesteld om haar de bedoelde bevoegdheid te geven, welk voorstel volgens een schrijven van het N.B.I. d.d. 20 November 1947 voorlopig was ingetrokken in afwachting van een nader onderzoek in deze zaak, waarna tot het doen van het-

zelfde voorstel op 25 Maart 1948 opnieuw werd besloten;

O. dat een redelijke uitlegging van art. 18, vijfde lid, van het K. B. E 100 meebrengt, dat onder de besluiten, welke aldaar aan beroep bij de afdeling Rechtspraak worden onderworpen, alleen worden verstaan besluiten, die onmiddellijke rechtsgevolgen teweeg brengen t.o.v. dengeen, die tegen het besluit beroep instelt, zodat daaronder niet vallen besluiten tot enigerlei voorbereidingshandeling, zoals in casu tot het doen van de in art. 103, tweede lid, bedoelde voordracht;

dat derhalve de vorderingen sub Ie en IIIe zijn praematuur en requestranten daarin thans niet kunnen worden ontvangen;

dat eerst wanneer een besluit tot liquidatie door de afdeling Beheer of in zijn naam door het N.B.I. bevoegdelijk is genomen, daarvan bij den Raad, afdeling Rechtspraak, in beroep kan worden gekomen en ook eerst dan het ogenblik zou zijn gekomen om de argumenten, welke zich volgens requestranten tegen de liquidatie verzetten, te toetsen aan de eventueel daarvóór blijkende motieven;

dat, nu bij voorbaat mag worden verwacht, dat requestranten tegen een eventueel besluit tot liquidatie in beroep zullen komen, de Raad termen aanwezig vindt om het N.B.I., in verband met art. 18, zesde lid, van het K. B. E 100, te wijzen op de wenselijkheid om daarvan alsdan zo spoedig mogelijk mededeling te doen aan requestranten of hun gemachtigde;

dat de vorderingen sub I en III, voorzover betreffend de overlegging van stukken en bescheiden aan requestranten, als niet op de wet gegrond moet worden ontzegd;

O. wat de vordering sub IIe betreft, dat deze ontslagen verleend zijn ingevolge art. 99, tweede lid, van het K. B. E 100 en requestranten de draagwijdte van deze bepaling onderschatten, wanneer zij menen met een beroep op verschillende bepalingen van de statuten der N.O.H.B. de rechtmatigheid dier ontslagen te kunnen aantasten;

dat voor die ontslagen door het N.B.I. als motieven zijn aangevoerd: dat requestranten sub 2 en 3 personen waren, als bedoeld bij art. 6, eerste lid, van het K. B. E 133, en als zodanig van rechtswege in hun functies waren geschorst; dat deze geschorste functionarissen toch voor de N.O.H.B. voorstellen meenden te moeten doen en wel in een vorm, die voor den Staat als opvolger in den eigendom der Duitse aandelen een zeer grote benadeling medebracht; dat het bovendien in de bedoeling lag de N.O.H.B. geheel te liquideren, zodat de handhaving van requestranten in hun respectievelijke functies overbodig werd;

O. wat dit laatste motief aangaat, hetwelk dus het enige motief was voor het ontslag van requestrant sub 1, van wien het N.B.I. in zijn desbetreffend verweerschrift uitdrukkelijk zegt, dat op hem niets is aan te merken, dat, waar geenszins vaststaat, dat het inderdaad tot liquidatie van de N.O.H.B. zal komen, deze beweegreden niet als doorslaggevend kan worden beschouwd, zodat in geen geval het ontslag van requestrant sub 1 kan worden gehandhaafd;

O. dat de requestranten sub 2 en 3 tijdelijk van hun vrijheid beroofd zijn geweest en dientengevolge hun vermogen, ingevolge art. 10, tweede lid, van het K. B. E 133 onder beheer heeft gestaan en zij in hun functies bij de N.O.H.B. krachtens art. 95 sub b van het K. B. E 100 van rechtswege zijn geschorst;

dat deze schorsing op zichzelf echter geen reden mocht zijn om tot ontslag dezer functionarissen over te gaan, aangezien schorsing een tijdelijke maatregel is, die ten doel heeft een nader onderzoek mogelijk te maken, aan de hand waarvan dan hetzij tot ontslag hetzij tot opheffing der schorsing kan worden besloten;

dat evenmin het feit, dat deze requestranten bepaalde voorstellen meenden te moeten doen, de ontslagbesluiten kan motiveren, zodat de eigenlijke beweegreden ook te hunne aanzien blijkbaar geweest is, dat zij, in verband met een bedoeling om de N.O.H.B. te liquideren, in hun functies overbodig zouden worden, van welke beweegreden reeds hierboven is overwogen, dat zij niet als doorslaggevend kan worden beschouwd;

dat de Raad dus termen vindt om ook deze ontslagbesluiten te vernietigen, waarvan voor deze requestranten het gevolg zal zijn, dat zij weder als geschorst in hun vroegere functie moeten worden beschouwd;

dat de Raad in dit verband intussen met name ten aanzien van requestrant sub 3 wil opmerken, dat hij, in verband met de bovengenoemde beschikking van den Zuiveringsraad en de beëindiging van het beheer over diens vermogen met ingang van 16 Augustus 1948, het niet redelijk zou achten, als deze schorsing thans niet werd opgeheven;

O. dat, waar zowel de requestranten in hun beroep als de gerequestreerde in zijn verweer gedeeltelijk zijn geslaagd, het redelijk is de kosten te compenseren;

Rechtdoende:

Verklaart requestranten niet-ontvankelijk in hun verzoeken sub I en III;

Vernietigt de besluiten van het N.B.I., waarbij met ingang van 10 April 1947 ontslag werd verleend aan requestrant sub 1 als vice-voorzitter van den Raad van Commissarissen en als voorzitter van den Raad van Toezicht van de N.O.H.B., aan requestrant sub 2 als secretaris van den Raad van Commissarissen en als lid van den Raad van Toezicht van de N.O.H.B. en aan requestrant sub 3 als directeur van de N.O.H.B.;

Ontzegt het anders of meer gevorderde;

Compenseert de kosten der procedure, des dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 1553

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 29 Juli 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Het N.B.I. heeft geweigerd de executie van een onroerend goed te schorsen in afwachting van een beslissing op een door appellant ingediend verzoekschrift tot vermindering van het bedrag der opgelegde verbeurdverklaring, tegen welke weigering appellant in beroep is gekomen bij de Afd. Rechtspraak. De beschikking van het N.B.I. valt onder art. 11, 1e lid sub c K. B. E 133, waarvan het hoger beroep niet open staat bij de afdeling Rechtspraak doch bij de Voorzitter van de Raad.

Zaak verwezen naar de Voorzitter van de Raad.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 11, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Roelf Pot, zonder beroep, wonende te Zuidlaarderveen, appellant van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr G. P. Haverkamp, adv. en proc. te Groningen.

Gezien een verzoekschrift van appellant d.d. 14 April 1949, waarin deze stelt, dat hem bij uitspraak van het Tribunaal te Assen d.d. 17 Juli 1946, gefiatteerd op denzelfden dag, een verbeurd-verklaring van zijn vermogen is opgelegd tot een bedrag van f 100.000; dat hij van het N.B.I., Vertegenwoordiging Drenthe, een in afschrift bijgevoegde beschikking heeft ontvangen, gedagtekend 15 Maart 1949, waar bij hem is medegedeeld, dat deze verbeurdverklaring zal worden geëffectueerd door middel van publieken verkoop van de hem toebehorende onroerende goederen; dat hij van oordeel is, dat een zodanige verbeurdverklaring meer dan drie vierde gedeelte van zijn vermogen betreft en bovendien niet staat in evenredigheid tot den ernst der door hem gepleegde feiten en hij dan ook een verzoekschrift zal indienen bij het College van Fiatteurs tot vermindering van genoemd bedrag, waarvan hij gunstig resultaat verwacht, zodat hij daarna in staat zal zijn door het nemen van hypotheken op zijn onroerende goederen aan de verbeurdverklaring te voldoen; dat, indien deze goederen reeds thans geforceerd worden verkocht, hij daardoor grote schade zal lijden; weshalve hij in beroep komt van voormelde beschikking van het N.B.I. met verzoek deze nietig te verklaren, althans te vernietigen, althans te gelasten, dat de executie daarvan wordt geschorst, totdat door het College van Fiatteurs op zijn vermeld verzoek zal zijn beslist;

Gezien het verweerschrift van het N.B.I. waarin wordt aangevoerd, dat dit voornemens is de verbeurdverklaring te effectueren tot een bedrag van f 92.33.58, zijnde drie vierde gedeelte van appellant's vermogen, dat weliswaar per 17 Juli 1946 f 149.597,48 bedroeg, doch dat het N.B.I. in dit verband gesteld heeft op f 123.111,43 door vermindering met het bedrag der aanslagen in de vermogensaanwasbelasting en de heffing ineens, totaal belopende f 26.486,05;

dat de omstandigheid, dat appellant voornemens is vermindering van de hem opgelegde verbeurdverklaring te verzoeken, voor het N.B.I. geen reden kan zijn om nog langer met de excutie te wachten, te minder, waar appellant reeds van 18 Mei 1948 af een daartoe strekkend verzoek tot den Minister van Justitie had kunnen richten, hetgeen hij niet gedaan heeft, hebbende het N.B.I. tot taak de liquidaties vlot af te werken; dat de kans op vermindering uiterst gering is en, zelfs indien zij plaats heeft, de belangen van appellant door den verkoop niet zouden geschaad worden, daar er geen sprake is van geforceerd verkopen en er geen reden is om te veronderstellen, dat de waarde van onroerende goederen in de komende jaren zal stijgen, weshalve verzocht wordt aan appellant zijn vordering te ontzeggen, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 1 Juli 1949 appellant, bijgestaan door zijn gemachtigde voornoemd, en het N.B.I. bij monde van Mr J. H. A. Dubois, wonende te Wassenaar, en van S. van der Wal, secretaris van de Vertegenwoordiging Drenthe van het N.B.I.;

O. dat uit het medegedeelde ter zitting en de overgelegde stukken is gebleken, dat het aan appellant behorende huis met erf en tuin te Assen, Groningerstraat 71, bij publieke veiling op 1 en 8 Juni 1949 reeds verkocht is voor f 8100;

O. dat het hier geldt beschikkingen en handelingen van het N.B.I. als bedoeld in art. 11, eerste lid, sub c van het K. B. E 133, waarvan geen hoger beroep openstaat op de afdeling rechtspraak, doch bij den voorzitter van den Raad;

Rechtdoende:

Verwijst de zaak met overlegging van alle desbetreffende stukken naar den Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel.

No. 1554

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Februari 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman).

Het beheer door het N.B.I. gevoerd omvat het gehele gemeenschappelijke vermogen van de huwelijksgemeenschap, ook indien alleen de man behoort tot de personen bedoeld in art. 6 lid 1 van het Besluit E 133 en aan de vrouw in politiek opzicht niets te verwijten valt.

Het N.B.I. heeft derhalve terecht de kosten voôr het gevoerde beheer berekend over

het gehele vermogen der gemeenschap.

Verzoeker beroept zich ten onrechte op de beslissing, gepubliceerd in N.O.R. no. 1188.

Beschikking van het N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 10, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Th. Effring, wonende te Haarlem, waarbij hij in beroep komt van een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 16 Aug. 1948;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 24 Jan. 1949;

O. dat verzoeker zich door de beslissing van het Beheersinstituut bezwaard gevoelt, omdat het Beheersinstituut te zijnen laste een heffing in rekening heeft gebracht berekend naar het gehele vermogen der huwelijksgemeenschap;

dat toch naar verzoekers mening bij deze berekening buiten beschouwing had dienen te blijven het aandeel in deze gemeenschap van zijn echtgenote, aan wie in politiek opzicht niets te verwijten viel en wier bezit dus ook niet voor beheer in aanmerking kwam;

dat verzoeker zich in het bijzonder heeft beroepen op een uitspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, Utrechtse Kamer van 6 Febr. 1948 N.O.R. 1188, krachtens welke slechts de helft der huwelijksgemeenschap als grondslag voor de heffing in aanmerking is genomen;

dat verzoeker derhalve de vernietiging van voormelde beslissing heeft verzocht en herziening daarvan met inachtneming van zijn bezwaar;

dat het Beheersinstituut heeft aangevoerd, dat het wel verplicht was het gehele gemeenschappelijk vermogen onder beheer te nemen, immers van een aandeel in een onverdeelde gemeenschap niet kan worden gesproken;

dat het Beheersinstituut zich ingevolge art. 11 lid 1 sub b E 100 bevoegd acht tot het uitoefenen van alle rechten tot het vermogen behorende en als zodanig is te beschouwen het krachtens art. 179 B. W. aan verzoeker toekomend recht om alleen het gehele beheer te voeren;

dat het Beheersinstituut mitsdien terecht de grondheffing over het gehele gemeenschappelijk vermogen heeft berekend en verzoekers vordering dient te worden afgewezen;

O. dat ingevolge art. 10 E 133 het vermogen van personen, bedoeld in art. 6 van dit Besluit — onder welke categorie ook verzoeker is gevallen — van rechtswege staat onder beheer van het Beheersinstituut;

dat het vermogen van verzoeker bestond uit de helft der huwelijksgemeenschap, welke helft echter niet een afzonderlijk en zelfstandig vermogen uitmaakte, aangezien de huwelijksgemeenschap staande huwelijk niet in twee bepaalde delen kan worden gescheiden;

dat wel in beginsel het vermogen van de vrouw buiten het beheer zou vallen, doch, waar dit bestond uit een ongescheiden aandeel in genoemde gemeenschap en bovendien de man, die als hoofd dezer gemeenschap ook over dit aandeel het beheer en de beschikking had, door zijn eigen onder beheerstelling niet in staat was de daarvoor vereiste handelingen te verrichten, het Beheersinstituut wel genoodzaakt was het gehele vermogen te beheren en de verantwoordelijkheid voor het beheer van het geheel — daaronder begrepen het aandeel van de vrouw — op zich te nemen;

dat hieruit volgt, dat het Beheersinstituut terecht kosten voor het gevoerde beheer van het geheel der huwelijksgemeenschap in rekening brengt;

dat verzoeker zich heeft beroepen op een uitspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, Afd. Rechtspraak, Utrechtse Kamer dd. 6 Febr. 1948 N.O.R. 1188 doch ten onrechte;

dat immers de zaak, waarin deze uitspraak werd gedaan, betrof de huwelijksgemeenschap van een vrouw, op wie art. 6 E 133 toepasselijk was en een man, wien in politiek opzicht niets te verwijten viel, zodat in dat geval een conflict aanwezig kon worden geacht tussen het beheersrecht van den man als hoofd der huwelijksgemeenschap en dat van het Beheersinstituut, een conflict, dat zich in de onderhavige zaak niet voordoet;

Rechtdoende:

Ontzegt verzoeker zijn vordering.

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut waarvan beroep.

Veroordeelt verzoeker in de proceskosten aan de zijde van het Beheersinstituut tot op deze uitspraak begroot op f 25.

No. 1555

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Maart 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz).

Onder het vermogen, dat ingevolge art. 10 lid 2 van het Besluit E 133 wordt beheerd van personen als bedoeld in art. 6 lid 1 E 133, vallen de vorderingen van appellant op Belgische bankinstellingen. De omstandigheid dat de beheerder er niet in is geslaagd deze rekeningen te liquideren en het saldo naar Nederland te transfereren doet niet af aan het feit, dat over dat deel van appellant's vermogen daadwerkelijk beheer is gevoerd.

Beslissing van het N.B.I. betreffende de geheven beheerskosten bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 10 en 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 8 Sept. 1948 bij de Raad

ingekomen verzoekschrift van Willem Bastiaan de Boo, verblijvende te Brussel, gemachtigde Mr J. A. J. Bottenheim, houdende hoger beroep van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 30 Juli 1948, waarbij de door verzoeker te betalen kosten ter zake van het over zijn vermogen gevoerde beheer zijn vastgesteld op f 4081,67, alsmede het op 28 Dec. 1948 ingediende verweerschrift van laatstgenoemde, gemachtigde Mr J. Lubbers;

Gelet op hetgeen bij de mondelinge behandeling op 15 Febr. 1949 ter kennis van de Raad is gebracht alsmede op de inhoud der toen overgelegde bescheiden;

O. dat verzoeker zich gegriefd acht, omdat verweerster de grondheffing heeft berekend over de termijn van 1 Juni 1945 tot en met 31 Dec. 1947, en omdat daarbij tevens rekening is gehouden met verzoekers vermogensbestanddelen, welke zich in België bevonden, te weten een vordering uit rekening-courant op Caisse Générale de Reports en op de Banque de Bruxelles S.A., beide te Brussel, over welke vermogensbestanddelen verweerder volgens verzoeker feitelijk geen beheer heeft gevoerd en ook niet heeft kunnen voeren;

O. dat verweerder zich op verschillende gronden tegen het gedane verzoek heeft verzet, waarop zo nodig hieronder nader zal worden ingegaan;

O. dat bij de mondelinge behandeling verzoeker heeft teruggenomen zijn grief, dat de grondheffing over een te lange termijn zou zijn berekend, nadat tussen partijen is komen vast te staan, dat het beheer over verzoeker's vermogen niet, zoals door hem gesteld, geduurd heeft tot 25 Dec. 1946 maar tot 29 Juli 1948, terwijl slechts kosten in rekening zijn gebracht tot en met 31 Dec. 1947;

O. ten aanzien van de tweede grief, dat art. 1 lid 8 sub c van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) bepaalt, dat onder vermogen, dat ingevolge art. 10 lid 2 van voormeld Besluit van rechtswege door verweerder wordt beheerd van personen, als bedoeld in art. 6 lid 1, waaronder, zoals ten deze niet is betwist, verzoeker gerekend diende te worden, o.m. wordt verstaan alle verbintenisrechtelijke rechten en aanspraken, die hetzij zich binnen het gebied van het Koninkrijk bevinden, tot de rechtssfeer van het Koninkrijk behoren of binnen het Koninkrijk kunnen worden geldend gemaakt, hetzij — onverschillig waar zij zich bevinden of waar zij kunnen worden geldend gemaakt — toebehoren aan Nederlanders, Nederlandse onderdanen of personen, die binnen het Koninkrijk hun woon- of verblijfplaats hebben of zich aldaar beviden;

dat naar het oordeel van de Raad derhalve de beide hierboven genoemde vorderingen op beide Brusselse Bankinstellingen, nu verzoeker Nederlander is, en vóór zijn detentie in Nederland verblijf hield, vallen onder het vermogen van verzoeker, hetwelk door verweerder van rechtswege moest worden beheerd;

dat dit beheer ook feitelijk heeft plaatsgevonden, vermits de door verweerder benoemde beheerder over het vermogen van verzoeker zich met beide vorengenoemde bankinstellingen in verbinding heeft gesteld en hun heeft verzocht de rekeningen ten name van verzoeker te blokkeren, waartoe die banken ook zijn overgegaan;

dat de omstandigheid, dat die beheerder tijdens het beheer er niet in geslaagd is deze rekeningen te liquideren en het saldo naar Nederland te transfereren, naar 's Raads oordeel niet afdoet aan het feit dat ook over dit deel van verzoekers vermogen daadwerkelijk beheer is gevoerd;

dat derhalve deze grief niet opgaat, zodat het niet nodig is in te gaan op de overige door verweerder gevoerde verweren, welke betrekking hebben op de ontvankelijkheid van het ten deze ingestelde appèl;

dat de beslissing, waarvan beroep, dus bevestigd moet worden;

Rechtdoende:

Bevestigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 30 Juli 1948 waarvan beroep.

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding tot aan deze uitspraak aan verweerders zijde begroot op f 100.

No. 1556

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Febr. 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman.)

Het op 24 October 1941 rechtsgeldig verleden testament van erflaatster, overleden in 1943, gewijzigd in dier voege, dat de rechtsbetrekkingen door dit testament en het overlijden van erflaatster tot stand gekomen, worden nietig verklaard met instelling van verzoekers tot erfgenamen.

Het testament is uitsluitend gebaseerd op overwegingen, verband houdende met de vijandelijke bezetting en het was de redelijke bedoeling van erflaatster om het vermogen te doen terugkeren tot de familie, waarvan het verkregen was.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.:

Gezien het op 15 November 1948 ter Griffie van deze Kamer van den Raad binnengekomen verzoekschrift van Antoinette en Suze Fanny Boas, beide wonende te Beverley Hills, Californië en van Nicolaas Julius en Hugo Julius de Vries, beide wonende te Londen, alle domicilie kiezende te Amsterdam aan de Keizersgracht No. 586 ten kantore van hun gemachtigde Mr D. Schut Jr, advocaat en procureur aldaar;

Gezien het antwoord daarop van den heer Joh. J. de Vries te Amsterdam, door het Nederlandse Beheersinstituut aangesteld

beheerder over het vermogen van Lisa Wolffenstein, in welk antwoord hij het gedaan verzoek ondersteunt;

Gelezen het hieronder genoemde op 24 October 1941 voor notaris L. J. van Roosendaal te Amsterdam verleden testament van Elisa Boas, echtgenote van Oscar Coblentz;

Gelet op de mondelinge behandeling van het verzoek ter zitting van den Raad van 31 Januari 1949;

O. dat blijkens de gewisselde stukken en het ter zitting behandelde het navolgende feitelijk vaststaat:

De echtelieden Oscar Coblentz en Elise Boas zijn na het aan het bewind komen in Duitschland van het nationaal socialistisch regime, vandaar met achterlating van al hun bezittingen naar Nederland gevlucht.

Het kleine vermogen, dat zij later bezaten, is geheel afkomstig van de in Engeland en Noord-Amerika verblijf houdende familie van Elise Boas, in het bijzonder van haar broer Dr Maurits Ignatius Boas; van dit vermogen maakt ook deel uit een kleine erfenis, welke de familie Coblentz-Boas verkregen heeft van hun voor den oorlog overleden zoon Felix, die regelmatig kleine geschenken van zijn oom Dr Boas ontving.

In 1938 of 1939 is de zuster van Oscar Coblentz, n.l. Laura Louise Coblentz, weduwe Wolffenstein (hierna te noemen Mevrouw Wolffenstein) met haar dochter Lisa Wolffenstein eveneens uit Duitsland hierheen gevlucht. Elise Boas voorzag vrijwel geheel in het onderhoud van haar schoonzuster en nicht, zulks in opdracht en onder garantie van haar broer Dr Boas voornoemd; voor een klein deel kon in het onderhoud voorzien worden door pianolessen, welke Lisa gaf. Toen deze lessen in de oorlog ophielden, waren de dames Wolffenstein geheel op ondersteuning van Elise Boas aangewezen. In het vooruitzicht van een haar man en haarzelf wachtende deportatie, welke zij als een zekere dood beschouwde, heeft Elisa Boas het onderhoud van haar schoonzuster en dochter veilig willen stellen, ook voor het geval de bezetter een eind zou maken aan de uitkeringen, welke de makelaar van Dr Boas (de heer Joh. J. de Vries) gedurende den oorlog op eigen verantwoordelijkheid deed; uitsluitend om dit te bereiken heeft zij op 24 October 1941 ten overstaan van notaris van Roosendaal te Amsterdam een testament gemaakt, waarin zij haar man tot universeel erfgenaam benoemde en voor het geval zij na haar man of tegelijk met hem zou komen te overlijden, Mevrouw Wolffenstein tot erfgename aanwees en bij vooroverlijden van deze haar dochter Lisa, Oscar Coblentz en Elise Boas zijn in 1943 gedeporteerd en op 16 April daarop volgend te Solibor overleden, zodat Mevrouw Wolffenstein, die toen nog leefde de nalatenschap van Elise Boas erfde. Na haar arrestatie op 20 Mei 1943 is laatstgenoemde overleden. Van haar dochter Lisa, die in Mei van dit jaar gedeporteerd werd, is sindsdien niets meer gehoord, zodat mag worden aangenomen dat ze is overleden. Elise Boas heeft herhaalde malen aan den heer Joh. J. de Vries te kennen gegeven, dat haar eigen vermogen aan haar wettige erfgenamen, zijnde de vier requestranten moest komen en het vermogen van haar man aan Lisa Wolffenstein.

O. dat verzoekers van mening zijn dat de rechtsbetrekkingen, welke door het bovenbedoelde testament, althans door het overlijden van Elise Boas, zijn tot stand gekomen met Lisa Wolffenstein, behoren te worden nietig verklaard en in dier voege gewijzigd dienen te worden, dat het gehele vermogen van Elise Boas aan de vier requestranten komt, aangezien achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn;

Op bovenstaande grond wenden requestranten zich tot den Raad met het verzoek om het testament van Elise Boas van 24 October 1941 in dier voege te wijzigen, dat de rechtsbetrekkingen tot stand gekomen met Laura Louise en Lisa Wolffenstein worden nietig verklaard en dat het gehele vermogen aan de requestranten komt;

O. dat de beweegredenen, welke Elise Boas (hierna te noemen erflaatster) geleid hebben tot het maken van haar testament van 24 October 1941 — zoals die door partijen in de stukken en door den heer Joh. J. de Vries ter zitting zijn uiteengezet — aan den Raad aannemelijk voorkomen;

dat gebleken is dat erflaatster uitsluitend om na haar dood aan Mevrouw Wolffenstein en haar dochter bestaansmiddelen te verschaffen, deze dames in het bedoelde testament bevoordeeld heeft en dat, als niet tengevolge van de bezetting dit motief zou hebben bestaan, zij, zoals zij meermalen aan den heer de Vries heeft te kennen gegeven, requestranten haar nalatenschap zou hebben doen delen;

dat het ganse vermogen van erflaatster afkomstig was van de familie de Vries-Boas en dat de bedoeling van erflaatster om haar vermogen zoveel mogelijk na haar dood te doen terugkeren naar de familie van wie het verkregen was, redelijk was;

dat door het overlijden van Mevrouw Wolffenstein en haar dochter bijna onmiddellijk na den dood van erflaatster en haar man, het doel dat met de bewuste erfstelling beoogd werd, niet werd bereikt en de Raad, ook in aanmerking genomen het feit dat Lisa Wolffenstein, die in laatste instantie via haar moeder rechthebbende op de nalatenschap was, voor zover bekend, geen erfgenamen in Europa nalaat, het onredelijk acht, niet in te grijpen in de rechtsbetrekkingen, zoals door requestranten wordt verzocht;

O. dat het bovenstaande leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Wijzigt het op 24 October 1941 door Elise Boas, echtgenote van den heer Oscar Coblentz, ten overstaan van notaris L. J. van Roosendaal te Amsterdam verleden testament, waarin zij na haar man tot erfgename

aanwees Mevrouw Laura Louise Wolffenstein, geboren Coblentz en bij haar vooroverlijden haar dochter Lisa Wolffenstein, in dier voege, dat de rechtsbetrekkingen door dit testament en den dood van erflaatster tot stand gekomen met Laura Louise en Lisa Wolffenstein worden nietigverklaard en in bedoeld testament in plaats van genoemde dames tot erfgenamen worden ingesteld Antoinette Boas, Suze Fanny Boas (beide wonende te Beverley Hills, Californië) Nicolaas Julius de Vries en Hugo Julius de Vries (beide wonende te Londen).

No. 1557

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 21 Jan. 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Het N.B.I. heeft bij vergissing betaald uit het vermogen van appellant, zonder dat appellant de betaalde bedragen verschuldigd was. Het N.B.I. deze vergissing erkennende, vraagt oproeping van de werkelijke debiteuren in het geding ten einde hunne veroordeling te verkrijgen, indien het N.B.I. tot terugbetaling zou worden veroordeeld.

In een beroep ingesteld ingevolge art. 43 E 133 heeft de Raad niet de bevoegdheid beslissingen te treffen t.a.v. de rechtspositie van derden.

Beslissing van het N.B.I. vernietigd. Het N.B.I. veroordeeld om aan appellant de ten onrechte betaalde bedragen te restitueren onder voorwaarde dat appellant cedeert aan het N.B.I. de vorderingen, die hij heeft ex art. 1397 B. W. op hen, die betaling hebben ontvangen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43; B. W. art. 1397.)

De Kamer te Groningen van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel heeft gegeven de navolgende beslissing inzake:

Karel Christoph Luinge, wonende te Hallummerhoek (gem. Ferwerderadeel), appellant van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr R. Staal, advocaat en procureur te Assen;

Gezien een beroepschrift d.d. 15 Juni 1948 van Karel Christoph Luinge, waarin hij stelt, dat hij in het najaar van 1944 door den Nederlandsen Landstand is benoemd tot bedrijfsleider van het te Beilen gelegen boerenbedrijf van L. Zwanenburg en dat hij als zodanig is opgetreden;

dat hij na de bevrijding tot 18 Augustus 1947 als politiek delinquent is geïnterneerd geweest en dat zijn vermogen kwam te staan onder het beheer van het Nederlandse Beheersinstituut;

dat het Nederlandse Beheersinstituut gedurende het jaar 1946 uit het vermogen van appellant heeft voldaan een drietal bij het N.B.I. ingekomen nota's, te weten:

1. Aan de Coöp. Landbouwersbank en Handelsvereniging te Meppel (Filiaal Beilen) voor veevoeder etc. f 533.19,
2. Aan J. Kiewiet, loondorser te Hijken, gemeente Beilen, voor dorsloon f 232.72,
3. Aan H. Ovinge, landbouwer, te Beilervaart, gemeente Beilen, voor geleverde zaairogge f 172.42;

dat appellant op Donderdag 20 Mei 1948 ten kantore van de vertegenwoordiging Drenthe van het N.B.I. te Assen, sprekende over de opheffing van het beheer over zijn vermogen, vernam dat voormelde posten uit zijn eigen vermogen aan voormelde „schuldeisers" zijn voldaan;

dat appellant omtrent de juistheid van deze vorderingen niet is geraadpleegd, en hij van de indiening en betaling daarvan geen bericht heeft gekregen, zodat hij eerst op 20 Mei 1948 daarvan op de hoogte is gebracht;

dat voormelde betalingen ten onrechte uit het vermogen van appellant zijn geschied, daar het hier betrof levering aanen diensten verricht ten behoeve van het bedrijf van L. Zwanenburg voornoemd, waardoor dit bedrijf is gebaat en welke dienen te worden betaald door hetzij de Nederlandse Landstand, hetzij de erven L. Zwanenburg;

dat toch appellant bij het aangaan van gemelde schulden niet handelde voor zich, doch als bedrijfsleider (zetboer), terwijl het gekochte veevoeder enz. is opgevoerd aan het op het bedrijf aanwezige vee, de gedorste rogge door appellant ten behoeve van het bedrijf is verkocht aan Schreuder, graanhandelaar, wonende te Smilde, die dit graan heeft betaald of nog moet betalen aan de erven L. Zwanenburg, terwijl de zaairogge op het bedrijf is gezaaid in de herfst 1944 en in 1945 door de erven L. Zwanenburg is geoogst;

weshalve hij verzoekt, voormelde handelingen van het N.B.I., t.w. de betalingen aan de Coöp. Landbouwbank te Meppel (f 533,19), aan J. Kiewiet te Hijken (f 232,72), en aan H. Ovinge te Beilervaart (f 172,42) nietig of ongeldig te verklaren en het N.B.I. en/of genoemde pretense crediteuren te gelasten deze bedragen terug te betalen aan requestrant; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 23 October 1948, waarin erkend wordt, dat het de drie in het beroepschrift omschreven vorderingen ten onrechte ten laste van appellants vermogen heeft gebracht en daaruit heeft betaald, en dat de betalingen daarvan ten bate zijn gekomen van het boerenbedrijf van L. Zwanenburg;

dat het Beheersinstituut voorts stelt dat, indien het mocht worden veroordeeld om de in het beroepschrift genoemde bedragen aan appellant te betalen, de erfgenamen van L. Zwanenburg ingevolge art. 1393 B. W. gehouden zijn om het N.B.I. ter zake van die betalingen schadeloos te stellen;

dat het op grond hiervan den Raad ver-

zoekt om deze erfgenamen, te weten: Wobigje van der Honing, weduwe van L. Zwanenburg, wonende te Beilen aan de Beiler vaart F. 55, Wietske Zwanenburg, wonende aan de Asserstraat 44 te Beilen, en Yntze Zwanenburg, wonende te Beilen aan de Beilervaart F. 55, ter vrijwaring van het Beheersinstituut mede als partij in het geding te betrekken,

dat het Beheersinstituut op voormelde gronden zich refereert t.a.v. de ingestelde vordering, en in vrijwaring den Raad verzoekt om ieder der voornoemde erfgenamen te veroordelen tot betaling van het 1/3 deel van het bedrag, waartoe het Nederlandse Beheersinstituut tot betaling ter zake voormeld aan appellant veroordeeld mocht worden, alles kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 17 December 1948 appellant bij monde van zijn gemachtigde Mr B. Staal, en het N.B.I. bij monde van Mr W. J. H. Ter Burg, wonende te Utrecht, en bij monde van S. van der Wal, secretaris van de Vertegenwoordiging van het N.B.I. te Assen;

O. dat de Raad aanneemt, alhoewel zulks niet is gesteld noch ter zitting duidelijk is gebleken, dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft geweigerd de door appellant gevorderde bedragen te betalen en dat appellant van deze beslissing in beroep komt;

O. dat op grond van de door appellant gestelde en door het N.B.I. erkende posita vaststaat, dat het N.B.I. de drie in het beroepschrift genoemde vorderingen ten onrechte heeft beschouwd als te zijn ten laste van appellant en heeft voldaan uit diens vermogen;

O. dat dit medebrengt, dat het N.B.I. gehouden is het totale bedrag dier vorderingen, belopende f 938,33, aan appellant terug te betalen;

O. dat appellant voorts vordert nietigverklaring der door het N.B.I. gedane betalingen, alsmede veroordeling van hen, die de gestelde betalingen hebben ontvangen, tot terugbetaling der ontvangen bedragen;

O. dat het hier een beroep betreft ingevolge art. 43 E 133 en de Raad niet de bevoegdheid heeft naar aanleiding van een dergelijk beroep een beslissing te treffen t.a.v. de rechtspositie van derden;

O. dat hetzelfde geldt t.a.v. het verzoek van het N.B.I. om een drietal personen, wier rechtsvoorganger door de voormelde betalingen is gebaat, ter vrijwaring mede als partij in het geding te betrekken, en ieder dezer personen vervolgens te veroordelen tot betaling van het 1/3 deel van het bedrag, tot betaling waarvan het N.B.I. jegens appellant door den Raad mocht worden veroordeeld;

O. dat mitsdien deze door het N.B.I. ingestelde vordering moet worden ontzegd;

O. evenwel dat de Raad wel termen aanwezig acht om te bepalen, dat appellant gehouden is om aan het N.B.I. te cederen de vorderingen, die hij ingevolge art. 1397 B. W. heeft op degenen, aan wie bovengestelde betalingen per vergissing door het N.B.I. q.q. werden gedaan;

O. omtrent de kosten dat het N.B.I. in de kosten moet worden veroordeeld, nu het, na de posita van appellant te hebben erkend en zich ten aanzien van diens vordering te hebben gerefereerd, als verliezende partij moet worden beschouwd;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut waarvan beroep;

Bepaalt dat het N.B.I. verplicht is om aan appellant te betalen f 938,33 onder de voorwaarde, dat hij aan het N.B.I. cedeert de vorderingen, die hij ingevolge art. 1397 B. W. heeft op

a. de Coöp. Landbouwersbank en Handelsvereniging te Meppel (Filiaal Beilen), groot f 533,19,

b. J. Kiewiet te Hijken, gem. Beilen, groot f 232,72,

c. H. Ovinge te Beilervaart, gem. Beilen, groot f 172,42;

Ontzegt aan appellant zijn overige vorderingen;

Wijst het verzoek van het N.B.I. tot oproeping in vrijwaring van de hand;

Ontzegt aan het N.B.I. het door haar gevorderde;

Veroordeelt het N.B.I. in de kosten dezer procedure, aan de zijde van appellant begroot op f 75.

No. 1558

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Maart 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog.

In verband met de bijzondere omstandigheden is het wettelijk vruchtgenot van de moeder op de goederen van de minderjarige dochter hersteld met ingang op de dag, waarop het is verloren gegaan.

(Zie Arrest H. R. 30 Juni 1949).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23; B. W. artt. 182, 370 (oud).)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Marie Janna van Dongen, weduwe van Adolf Herman Willem Ekels, wonende te Nieuwer-Amstel, gemachtigde E. Th. Scheltinga Koopman, notaris te Amsterdam, 13 Mei 1948 ontvangen, en het antwoord van 8 Juli 1948 van A. J. B. Ekels, wonende te Hoogezand, in zijn hoedanigheid van toezienden voogd over M. G. M. Ekels;

O.: Verzoekster vraagt haar te herstellen in het wettelijk vruchtgenot van het vermogen van haar minderjarig kind Maria Gerdina Marianne Ekels. Zij stelt daartoe o.m. de volgende feiten:

Verzoeksters genoemde echtgenoot is 18 September 1944 overleden bij een Japans

vervoer van krijgsgevangenen aan boord van de Juno Marie die toen ter hoogte van Benkoelen is verloren gegaan. Verzoekster bevond zich destijds met haar genoemde dochter, 6 Mei 1942 geboren, in een Japans gevangenkamp, en eerst geruimen tijd na de Japanse capitulatie heeft de familie dit overlijden vernomen door Het Rode Kruis, zodat niet binnen 3 maanden daarna een boedelbeschrijving kon worden opgemaakt. De toeziend voogd van M. G. M. Ekels heeft verklaard inwilliging van het verzoek redelijk te achten.

De Raad vat het verzoek aldus op, dat verzoekster vraagt herleving van de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegane rechtsbetrekking tussen verzoekster en de goederen, welke aan haar minderjarig kind toebehoren. Het verzoek vindt steun in art. 23 lid 2 onder b van E 100; het achterwege laten van ingrijpen, als verzocht, oordeelt de Raad in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk.

Rechtdoende:

Herstelt met ingang op den dag, waarop het is verloren gegaan, de rechtsbetrekking van wettelijk vruchtgenot van verzoekster op ede goederen, aan haar minderjarige dochter Maria Gerdina Marianne Ekels toebehorende.

Veroordeelt verzoekster in de kosten van dit geding, aan zijde van verweerder op nihil begroot.

No. 1559

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Juli 1948. (Mrs van Haeften, Zorob en Polak.)

Verzoekster's motorloggers zijn door de Duitse marine in beslag genomen en na de oorlog in Duitsland aangetroffen. In Nederland teruggebracht is één dier loggers terug gegeven, terwijl de andere door de Staat wordt gebruikt voor het loodswezen.

Het verweer dat de Staat eigenaar dier schepen zoude zijn op grond van art. 3 E 133 subs. art. 2 H 251 verworpen.

Vordering aan verzoekster toegewezen met veroordeling van de Staat tot teruggave van het schip, bij het loodswezen in gebruik en met opdracht aan partijen tot onderlinge verrekening van de vergoeding voor het gebruik en de kosten van verbetering van het schip.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 3; Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied [H 251] art. 2 en 13.)

Vennootschap onder firma A. van der Zwam & Zonen, requestrante, gem. Mr L. G. Hortensius,

tegen:

Staat der Nederlanden, gerequestreerde, gem. Mr K. van Rijckevorsel.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het bij de mondelinge behandeling gewijzigde verzoekschrift van de vennootschap onder firma A. van der Zwan en Zonen, rederij, haring- en bokkinghandel, gevestigd te Scheveningen, waarbij zij o.m. verzoekt:

1. de op 15 December 1941 tussen haar en de Deutsche Kriegsmarine gesloten koopovereenkomst nietig te verklaren;

2. a. de Staat der Nederlanden te veroordelen zich onmiddellijk van het gebruik van de logger No. 3203 te onthouden en die ter beschikking van verzoekster te stellen met verdere regeling van de gevolgen;

b. de Staat te veroordelen tot schadevergoeding, door verzoekster geleden en te lijden, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet;

c. de Staat te veroordelen in de proceskosten;

Gezien het bij de mondelinge behandeling aangevulde antwoord van de Staat;

Gezien de door verzoekster overgelegde stukken;

Gehoord partijen bij monde van hun gemachtigden, respectievelijk Mr L. G. Hortensius en Mr K. van Rijckevorsel, beiden advocaat te 's-Gravenhage;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat is komen vast te staan, dat verzoekster op 26 Juni 1940 aan de Firma A. Vuyk en Zonen, gevestigd te Capelle a/d IJssel, de bouw van de casco's voor 2 motorloggers heeft opgedragen voor de prijs van f 51.800 per casco;

dat het ene casco op 13 December 1940 en het andere begin Januari 1941 te water werd gelaten;

dat de Kriegsmarinedienststelle Rotterdam op 11 Maart 1941 de schepen heeft „erfasst" en op 30 Juli 1941 heeft „beschlagnahmt";

dat de Kriegsmarine begin October 1941 de firma Vuyk heeft opgedragen de loggers om te bouwen;

dat verzoekster blijkens het door haar overgelegde afschrift van een koopcontract op 15 December 1941 de schepen aan de Kriegsmarine heeft verkocht voor een bedrag van f 160.722, n.l. f 103.600 kostprijs van de casco's, f 51.000 kostprijs van de door haar betaalde 2 motoren, f 4974 rente over de kostprijs van casco's en motoren en f 1148 voor door haar gedane uitgaven;

dat verzoekster blijkens par. 3 van het koopcontract een „Vorkaufsrecht" op de schepen verkreeg, zodra de Kriegsmarine die niet meer nodig zou hebben alsmede bij het einde van de oorlog;

dat verzoekster tijdens de bouw der casco's van de kostprijs daarvan ad in totaal f 103.600 een bedrag van f 86.600 aan de firma Vuyk had betaald;

dat Vuyk reeds vóór het sluiten van de koopovereenkomst tussen verzoekster en de

Kriegsmarine, namelijk in November 1941 van de Kriegsmarine onder meer dit bedrag van f 86.600 had ontvangen en dit bedrag aan verzoekster had gerestitueerd, die het blijkens haar schrijven aan Vuyk van 29 November 1941 had geaccepteerd onder voorbehoud van al haar rechten uit de met Vuyk gesloten overeenkomst;

dat de schepen na de bevrijding in Duitsland zijn aangetroffen, en door de Staat naar Nederland zijn teruggebracht;

dat de Staat een der loggers, No. 3205, aan verzoekster heeft teruggegeven maar de andere, No. 3203, voor de dienst van het Loodswezen gebruikt en teruggave daarvan weigert;

dat verzoekster als grond, waarop haar eis rust, heeft gesteld, dat zij onder dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand of een vijandelijke instantie tot verkoop van de schepen aan de Kriegsmarine is overgegaan;

In rechte:

O. dat de Staat allereerst heeft aangevoerd, dat hij de eigenaar van, althans de enige rechthebbende op de schepen is, primair krachtens art. 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, subsidiair krachtens art. 2 van de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied, H 251;

O. dat dit beroep reeds hierom moet worden verworpen, omdat genoemd besluit en genoemde wet de bevoegdheden van de Raad tot het verlenen van rechtsherstel onverlet laten, hetgeen ten aanzien van die wet trouwens uitdrukkelijk in art. 13 daarvan is bepaald;

O. dat de Staat voorts heeft aangevoerd, dat de koopovereenkomst met de Kriegsmarine vrijwillig werd gesloten en daarbij geen sprake is geweest van dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed;

dat de Raad dit verweer echter verwerpt;

dat toch duidelijk is, dat verzoekster, een rederij en vishandel, de schepen niet heeft doen bouwen om die daarna aan de Kriegsmarine te verkopen;

dat voorts niet gebleken is, dat zij bij die verkoop meer ontvangen heeft dan zij zelf aan die schepen had ten koste gelegd;

dat verzoekster bovendien in het onderhavige geval te minder haar wil tegenover de Kriegsmarine vrijelijk kon bepalen, omdat deze vijandelijke instantie de schepen reeds had „erfasst" en „beschlagnahmt" en opdracht tot ombouw daarvan had gegeven;

O. dat, nu de dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van een vijandelijke instantie is komen vast te staan, moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn, zijnde het tegendeel niet gebleken;

dat dit ingrijpen in dier voege zal geschieden, dat de Raad de tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen rechtsbetrekkingen van de Kriegsmarine tot de beide schepen zal nietig verklaren en zal verklaren, dat verzoekster eigenares is van deze schepen;

O. dat verzoekster de Raad niet heeft verzocht om de gevolgen te regelen van het ingrijpen ten aanzien van de logger No. 3205, die de Staat reeds te harer beschikking heeft gesteld;

O. wat het ingrijpen ten aanzien van No. 3203 betreft, dat de Staat dit schip ter beschikking van verzoekster zal hebben te stellen onder voorwaarde, dat verzoekster aan de Staat de door haar voor casco en motor ontvangen bedragen zal hebben voldaan;

O. dat verzoekster voor het casco van dit schip f 43.300 heeft ontvangen en voor de motor f 28.000 of f 23.000, zijnde het juiste bedrag de Raad niet gebleken maar gemakkelijk tussen partijen vast te stellen;

dat de Raad het redelijk en billijk acht, nu No. 3203 door de Dienst van het Loodswezen wordt gebruikt, de datum van ter beschikkingstelling op drie maanden na heden te bepalen;

O. ten aanzien van de gevorderde schadevergoeding, dat verzoekster recht heeft op vergoeding voor het gebruik, dat de Staat van het schip No. 3203 heeft gemaakt van de dag van ingebruikneming tot die, waarop verzoekster het schip weer te harer beschikking zal hebben — verminderd met 3 % rente per jaar gedurende dat tijdvak van de door haar voor casco en motor ontvangen bedragen;

O. dat verzoekster voorts aan de Staat zal hebben te voldoen de door de Staat gemaakte kosten, waardoor het schip in waarde is vermeerderd;

dat de Raad partijen in de gelegenheid zal stellen de in de twee vorige alinea's bedoelde punten in der minne te regelen, bij gebreke waarvan de meest gerede hunner zich weder tot de Raad zal kunnen wenden;

Rechtdoende:

Vernietigt de rechtsbetrekkingen, die tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa zijn ontstaan tussen de Deutsche Kriegsmarine en de motorloggers Nos. 3203 en 3205;

Verklaart, dat verzoekster eigenares is van deze beide schepen;

Veroordeelt de Staat om het schip No. 3203 binnen drie maanden na heden ter beschikking van verzoekster te stellen onder voorwaarde, dat deze aan de Staat de door haar voor casco en motor van het schip ontvangen bedragen zal hebben voldaan;

Verstaat, dat de meest gerede partij zich zo nodig binnen vier maanden na heden tot de Raad zal kunnen wenden ter verdere regeling van de gevolgen van het ingrijpen ten aanzien van het schip No. 3203;

Veroordeelt de Staat in de proceskosten van verzoekster, daaronder begrepen die te maken ten kantore der scheepsbewijzen, wordende deze proceskosten tot op heden begroot op f 150.

9 Nov. 1949 (afl. 25) No. 1560—1569

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1560

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Oct. 1949. (Mrs Verdam, de Flines en v. Zeggelen).

Gerequestreerde (Ooykaas) heeft een effect gekocht van Gundlach, die dit effect, oorspronkelijk eigendom van appellant, via de beurs had gekocht.

De afdeling Effectenregistratie heeft in haar beslissing a quo beslist, dat nu Gundlach, als verkrijger te goeder trouw moet worden aangemerkt, en als eigenaar volledig **gerechtigd was over het effect te beschikken, de vraag naar de goede trouw van verdere verkrijgers niet ter zake dienende is, omdat deze vraag slechts aan de orde kan komen, indien van een niet-beschikkingsbevoegde wordt verkregen.**

Beslissing a quo vernietigd en de zaak teruggewezen naar de Afdeling Effectenregistratie.

Art. 53 lid 2 E 100 bepaalt, dat de tegenwoordige bezitter slechts als eigenaar wordt erkend indien „hij het effect na 9 Mei 1940 te goeder trouw onder bezwarenden titel heeft verkregen".

De door de Afdeling Effectenregistratie gegeven uitleg stuit af op de uitdrukkelijke bewoordingen van art. 53, 2e lid sub c E 100.

Ten aanzien van de doorverkoop van gestolen goed kan niet gesproken worden van een „bepaald juridisch spraakgebruik".

Het vermoeden van goede trouw, door de wetgever gecreëerd, berustende op art. 53, 3e lid E 100 moet als uitzondering eng worden geïnterpreteerd.

De beslissing van de Afdeling Effectenregistratie breidt de bepaling omtrent de verkrijging te goeder trouw uit buiten zijn grenzen, indien iedere verdere verkrijger in dit vermoeden ten gunste van de eerste verkrijger zoude delen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 32, 53, 68).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een bij voormelde Afdeling op 1 November 1948 ingekomen verzoekschrift van Dr S. Kroonenberg, wonende te Amsterdam, (gemachtigden Mrs K. J. Edersheim en I. L. Hamburg), waarbij in beroep wordt gekomen van een beslissing der Afdeling Effectenregistratie op 26 Juli 1948 gegeven tussen hem en W. J. Ooykaas. wonende te 's-Gravenhage, waarbij laatstgenoemde werd erkend als eigenaar van een uitgesteld aandeel A. van de firma Wm. Müller en Co. nr. 14581;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde,

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken;

O. dat de in art. 68 K. B. E 100 gestelde appèltermijn is overschreden, doch appellant de redenen voor die overschrijving heeft uiteengezet en geïntimeerde ter zitting uitdrukkelijk afstand heeft gedaan van haar te dier zake tegen de ontvankelijkheid van het hoger beroep opgeworpen verweer, weshalve de Raad in deze omstandigheden nu ook de Afdeling Effectenregistratie hiertoe haar instemming heeft verklaard, bereid is alsnog appellant in zijn hoger beroep te ontvangen;

O. dat appellant zich er over beklaagt dat bij de aangevallen beslissing de Afdeling de artt. 32 juncto 53 lid 2 sub c K. B. E 100 heeft geschonden of verkeerd toegepast en haar bevoegdheden op een onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze heeft uitgeoefend en van haar bevoegdheden een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven, althans niet in acht heeft genomen feiten en omstandigheden, welke, waren zij wel in acht genomen, zouden geleid hebben tot een andere beslissing;

O. dat appellant ter toelichting daarvan zakelijk heeft aangevoerd:

dat de Afdeling ten onrechte het in art. 53 lid 3 van E 100 bepaalde heeft uitgestrekt tot een persoon die buiten de beurs om het effect verkregen heeft van iemand die het in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, en een onderzoek naar de goede trouw van geïntimeerde irrelevant heeft geacht instede van te beslissen dat geïntimeerde het effect niet te goeder trouw heeft verkregen;

O. dat te dier zake de Afdeling heeft overwogen dat geïntimeerde op 11 April 1945 het effect buiten de beurs om tegen den destijds geldenden maximum prijs heeft verkregen van T. J. E. Gundlach, die het Effect heeft verkregen in regelmatig beursverkeer en dat aan de Afdeling niet is gebleken dat Gundlach bij deze verkrijging niet te goeder trouw is geweest;

O. dat de beroepen beslissing voorts luidt als volgt:

dat de Afdeling van oordeel is dat, nu in art. 53 lid 2 sub c van E 100 wordt bepaald, dat de verkrijger te goeder trouw onder bezwarende titel als eigenaar wordt erkend, zulks noodzakelijker wijze meebrengt dat in casu ook Gundlach de eigendom van het effect verkreeg;

dat, nu Gundlach als eigenaar volledig gerechtigd was over het effect te beschikken, de vraag of degeen die van hem verkreeg bij deze verkrijging was te goeder trouw niet ter zake dienende is, omdat deze vraag toch slechts aan de orde kan komen, indien van een niet-beschikkingsbevoegde wordt verkregen;

dat het derhalve irrelevant is of degeen, die van Gundlach verkreeg, al dan niet in de zin van art. 32 van E 100 wist of behoorde te begrijpen, dat de rechtsvoorganger van Gundlach het bezit had verkregen onder omstandigheden als bedoeld in art. 25 van E 100;

dat een uitleg van art. 53, lid 2, sub c j° art. 32 van E 100 in deze zin, dat ook bij verkrijging onder bezwarende titel van een eigenaar de wetenschap omtrent de

onbevoegdheid van diens rechtsvoorganger de verkrijging zou vitieren, zozeer indruist tegen het normale juridische spraakgebruik, dat zij slechts toelaatbaar zou zijn indien van een desbetreffende wil des wetgevers duidelijk bleek;

dat hiervan in casu echter allerminst sprake is, en zelfs elke aanwijzing in die richting ontbreekt; dat bij een uitlegging in laatstbedoelde zin de van zijn recht beroofde vroegere bezitter aan het toevallige feit der doorverkoop gunstige kansen zou ontlenen, hetgeen zozeer afwijkt van de gewone regelen van burgerlijk recht en in dat kader zo slecht past, dat een desbetreffende bedoeling des wetgevers wel zeer duidelijk aan de dag zou moeten treden;

dat de wetgever dan met name de rechtsgevolgen van zulk een bijzondere regeling t.a.v. de verhouding tussen eerste en volgende verkrijgers had dienen te regelen, zulks teneinde te voorkomen, dat de aan de eerste verkrijger op grond van diens goede trouw verleende bescherming in feite weer zou worden ongedaan gemaakt als gevolg van het slagen van een vrijwaringsactie van de, uit hoofde van zijn wetenschap omtrent de onbevoegdheid van de eerste vervreemder uitgewonnen, tegenwoordige bezitter.

O. dat krachtens art. 32 K. B. E 100 — hetwelk uitdrukkelijk op gedingen als het onderhavige wordt toepasselijk verklaard — goede trouw slechts kan worden aangenomen, indien degeen op wiens goede trouw een beroep wordt gedaan niet wist, noch redelijkerwijs had behoren te vermoeden, dat het bezit van de zaak of van het recht voor de eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25, terwijl volgens het tweede lid van dat artikel goede trouw niet wordt verondersteld doch door degene die zich daarop beroept, moet worden aannemelijk gemaakt;

O. dat ten deze als niet weersproken vaststaat dat appellant vóór 10 Mei 1940 eigenaar was van het effect en het bezit daarvan voor hem is verloren gegaan op de in het eerste lid van art. 32 bedoelde wijze;

O. dat voor het geval ten aanzien van een effect een aanvraag tot herstel van recht heeft plaatsgevonden — welk geval zich hier voordoet — art. 53 lid 2 K. B. E 100 bepaalt dat degene ten name van wie als tegenwoordige bezitter aanmelding heeft plaats gehad slechts als eigenaar wordt erkend, voorzover verschillende bepalingen, welke hier niet van belang zijn, zich er niet tegen verzetten, en voorzover bovendien aannemelijk wordt gemaakt dat een der in dat lid uitdrukkelijk genoemde omstandigheden zich voordoet, waarvan hier alleen in aanmerking komt de sub c genoemde: „dat hij het effect na 9 Mei 1940 te goeder trouw onder bezwarenden titel heeft verkregen;"

O. dat derhalve geïntimeerde zijn goede trouw aannemelijk heeft te maken;

O. dat dan ook de Raad de Afdeling niet kan volgen in haar beslissing dat de vraag naar de goede trouw slechts aan de orde kan komen indien van een niet-bevoegde wordt verkregen, immers deze beslissing afstuit op de uitdrukkelijke bewoordingen van art. 53 tweede lid sub c, volgens welke in het onderhavige geval erkenning als eigenaar slechts kan volgen indien de goede trouw aannemelijk wordt gemaakt;

O. dat de bestreden beslissing hierbij ook miskent de inhoud van de goede trouw welke het K. B. E 100 als vereiste bij deze verkrijging stelt;

O. immers dat deze goede trouw niet zonder meer betreft de vraag of de vervreemder al dan niet bevoegd is, al kan zulks wel van belang zijn maar — gelijk art. 32 uitdrukkelijk stelt — of de zaak of het recht voor den eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25;

O. dat deze beslissing wel wordt aangedrongen met het argument dat een andere opvatting zou indruisen tegen het normale juridische spraakgebruik, doch zulks aan den Raad niet juist voorkomt;

O. immers dat daarmede kennelijk (zulks in verband met het in artt. 637 en 2014 B. W. bepaalde) gedoeld wordt op het geval, dat nadat een gestolen voorwerp op een openbare markt is verkocht en de koper het buiten de markt om weder verkoopt aan een derde, deze derde door den bestolene wordt aangesproken; doch — daargelaten of dit geval op één lijn te stellen is met het onderhavige — hierbij wordt voorbijgezien dat omtrent de vragen welke zich daarbij voordoen; niet alleen de wetenschappelijke schrijvers verre van eenstemmig zijn, maar gelijk verschil zich ook in de jurisprudentie openbaart, en van een bepaald juridisch spraakgebruik ten deze niet kan gesproken worden;

O. voorts dat de Afdeling haar beslissing doet steunen op de stelling dat nu Gundlach het effect in regelmatig beursverkeer verkregen had hij als eigenaar volledig gerechtigd was over het effect te beschikken;

O. te dier zake dat met betrekking tot effecten aan toonder welke verkregen zijn in regelmatig beursverkeer, het derde lid van art. 53 behoudens bijzondere omstandigheden, welke zich hier niet voordoen, de in het tweede lid bedoelde goede trouw veronderstelt, doch het in dit derde lid bepaalde een uitzondering vormt op het in het tweede lid en in art. 32 bepaalde;

O. dat dit vermoeden van goede trouw, hetwelk de wetgever, gecreëerd heeft, en hetwelk in bepaalde gevallen (conf. art. 53 vierde lid) aanwezig wordt geacht uitsluitend berust op de bepaling van voormeld derde lid, doch deze bepaling als uitzondering eng moet worden geïnterpreteerd;

O. dat derhalve bij de vraag omtrent erkenning van den tegenwoordigen bezitter als eigenaar, deze, indien hij het effect in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, voor de bepaling van zijn goede trouw de

bescherming geniet van het derde lid van art. 53, doch dit derde lid niets behelst omtrent den eigendom in het algemeen en dan ook buiten zijn grenzen wordt uitgebreid wanneer men het opvat, als zou het inhouden dat ieder die een toonder effect in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, eigenaar daarvan zou zijn en volledig gerechtigd erover te beschikken, met het gevolg dat ieder, die het onder bezwarende titel van hem verkrijgt, enkel reeds daardoor eigenaar zou worden;

O. voorts dat de vraag of de gedepossedeerde gunstige kansen mag ontlenen aan het toevallige feit van doorverkoop, geen gewicht in de schaal legt, immers de kansen voor de gedepossedeerde afhangen van allerlei toevallige factoren, zo o.a. of L.V. V.S. het effect al dan niet verkocht heeft, of zij het via de beurs dan wel buiten de beurs verkocht heeft, en of degene die het van haar ter beurze heeft gekocht het weder ter beurze heeft doorverkocht zodat de verkrijger geacht kan worden het te goeder trouw in regelmatig beursverkeer te hebben verkregen;

O. voorts dat weliswaar de rechtsgevolgen van een verhouding als de onderhavige niet in bijzonderheden geregeld zijn doch zulks geen reden mag wezen om van de uitdrukkelijke bepalingen der wet af te wijken te meer nu krachtens art. 54 tweede lid de Afdeling Effectenregistratie de bevoegdheden kan uitoefenen welke volgens hoofdstuk III aan den Raad toekomen;

O. dat derhalve bij de bestreden beslissing (zulks met schending van art. 32 juncto het tweede lid van art. 53 K. B. E 100) ten onrechte geen onderzoek is ingesteld naar de goede trouw van geïntimeerde;

en zulks alsnog dient te geschieden waartoe de Raad het wenselijk acht de zaak naar de Afdeling terug te wijzen.

Rechtdoende:

Vernietigt de bestreden beslissing.

Verwijst de zaak naar de Afdeling Effectenregistratie ten einde verder te worden behandeld met inachtneming van deze uitspraak;

Verwijst geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van appellant tot heden begroot op f 250.

No. 1561

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Oct. 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe en Coningh).

Appellant heeft in kort geding verzocht de L.V.V.S. te veroordelen de gegevens te verschaffen betreffende de kopers van een effect van Lippmann II ten einde in een hangende appèlprocedure art. 59 sub 2 E 100 te doen toepassen.

Het verzoek mist spoedeisend karakter, omdat de afdeling Rechtspraak in het geding tussen gedepossedeerde en tegenwoordige bezitter niet tegelijk zal beslissen over de aanspraken tegen voorafgaande kopers, doch voor dat geval de zaak zal terugwijzen naar de Afdeling Effectenregistratie. Bij een beslissing ten principale door de Afdeling Rechtspraak zonder terugwijzing zou de aangesproken schadeplichtige ten onrechte van een instantie worden beroofd en bovendien zou de Afdeling Effectenregistratie in de onmogelijkheid worden gesteld die verplichting te toetsen.

Indien de gegevens nodig zijn om buiten de appèlprocedure om rechtstreeks een verzoek tot toepassing van art. 59, 2a E 100 in te dienen, dan is aan zulk verzoek evenmin een spoedeisend karakter toe te kennen.

De stelling dat iedere vordering tot het verstrekken van prealabele gegevens voor een „gewoon" geding spoedeisend zoude zijn is uiteraard onhoudbaar.

De afwijzende beslissing van de voorzitter in kort geding in appèl bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 59, 150a).

Aan de afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, Koninginnegracht 24, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Israël Koenraad Polak, laatstelijk gewoond hebbende te Jerusalem, thans zonder vaste woonplaats, verblijfhoudende te Antwerpen, (procureur Mr H. Sanders);

dat requestrant aan de E.G.A. Heer Voorzitter van Uw Raad, Amsterdamse Kamer, heeft ingediend het verzoekschrift, waarvan een afschrift hierbij wordt overgelegd;

dat de Voorzitter voornoemd op het verzoekschrift de hierbij in expeditie overgelegde beschikking heeft gegeven;

dat requestrant zich door die beschikking bezwaard gevoelend, daarvan komt in hoger beroep bij Uw Raad en daartegen aanvoert de navolgende grieven:

Eerste grief.

De Voorzitter acht het waarschijnlijk dat, wanneer in appèl (van de hoofdzaak) de Raad bevestigend antwoordt op de vraag of de Afdeling Effectenregistratie (hierna te noemen de Afdeling) het onderzoek had dienen in te stellen, bedoeld in de 5e rechtsoverweging, de Raad de zaak naar de Afdeling zal terugwijzen, en trekt daaruit de gevolgtrekking, dat requestrant voor de bedoelde appèlprocedure de gevraagde voorziening niet behoeft.

Requestrant nu is — salva reverentia — van oordeel,

a. dat de redengeving de gevolgtrekking niet kan dragen.

Immers blijkens het introductief request is het requestrants bedoeling de Raad te verzoeken ten principale recht te doen over de aansprakelijkheid ex art. 59 en dus wenst hij de Raad in de gelegenheid te stellen dit te doen.

De vraag of de Raad het opportuun zal achten, zulks te doen, prejudicieert niet aan het goede recht van requestrant het verzoek daartoe aan het oordeel van de Raad te onderwerpen en daartoe behoeft requestrant de meerbedoelde gegevens.

M.a.w. het ongetwijfeld gezaghebbend oordeel van de Voorzitter omtrent de waarschijnlijkheidskans is in de aangevallen beschikking, met name in de 7e overweging, ten onrechte gelijk gesteld met het oordeel van de Raad zelf dat nog niet uitgesproken is en op welker vorming requestrant door de procedure juist invloed wenst uit te oefenen.

b. Requestrant is s.o.r. van oordeel, dat indien de door hem gevraagde gegevens ter tafel liggen, er voor Uw Raad — in het appèl van de hoofdzaak — alle aanleiding zal zijn ons ten principale recht te doen.

Tweede grief.

Uitgaande al van de juistheid der door de Voorzitter geponeerde stelling, dat verzoeker voor de appèlprocedure de gevraagde voorziening niet behoeft, ware er toch voldoende reden geweest om de vordering toe te wijzen. Gezien immers het feit, dat de rechtspraak betreffende de effectenregistratie, speciaal wat de processuele kant van het onderwerp betreft, bezig is zich te vormen, is het toch alleszins denkbaar, dat een rechtsherstelzoekende zijn processuele koers wijzigt naar de van tijd tot tijd blijkende opvattingen van de Raad en dat b.v. requestrant, indien de jurisprudentie van de Raad zich vormt in de door de Voorzitter waarschijnlijk geachte zin, zal besluiten zich te wenden tot de Afdeling Effectenregistratie zelf met het verzoek de met name te noemen persoon (personen) te veroordelen tot schadevergoeding ex art. 59. De gegevens heeft hij dan evenzeer van node.

Dat requestrant in het request als reden van spoedeisendheid van de zaak heeft opgegeven, dat hij de gegevens behoeft voor de meerbedoelde appèlprocedure, betekent niet, dat met de onmiddellijke bereikbaarheid van het rechtsherstel langs deze weg het spoedeisend karakter van de gevraagde voorziening staat of valt.

Hier komt nog bij, dat de wederpartij van het door de Voorzitter gebezigd waarschijnlijkheidsargument bij de behandeling in het geheel niet heeft gerept. Ware dit wel geschied, dan zoude requestrant ongetwijfeld hebben verzocht de motivering van de spoedeisendheid der voorziening te mogen aanvullen in die algemene zin dat hij ter verwerkelijking van het hem bij art. 39 toegekende recht op schadevergoeding de bedoelde gegevens nodig heeft, en het is niet aan te nemen, dat de Voorzitter dan die aanvulling zoude hebben geweigerd. Voor zover nodig verzoekt requestrant Uw Raad alsnog in hoger beroep bedoelde aanvulling toe te staan.

Derde grief.

In de 8ste overweging spreekt de Voorzitter als zijn oordeel, dat de zaak niet het spoedeisend karakter heeft, hetwelk voor de voorziening bij voorraad vereist is en zij zonder nadeel voor verzoeker kan worden behandeld in een gewoon geding.

Requestrant stelt hiertegenover, dat een voorziening, ter verstrekking van gegevens welke praelabel zijn voor het instellen van een gewoon geding, altijd een dermate spoedeisend karakter draagt, dat daarvoor juist het kort geding niet kan worden gemist.

Het zoude een zonderlinge figuur zijn als iemand, die van gegevens als bovenbedoeld verstoken is, terwijl een ander verplicht is hem die te verschaffen, eerst een volle procedure voor de gewone Rechter zou moeten voeren ter verkrijging derzelve, waarna hij dan, na behaald succes de procedure tegen zijn eigenlijke wederpartij zou kunnen beginnen.

Het wil requestrant voorkomen, dat de ontwerpers van het Besluit E 100 zich de verwezenlijking van het rechtsherstel eenvoudiger hebben voorgesteld.

Vierde grief.

In de 9e overweging bespreekt de Voorzitter dan nog ietwat terloops het eigenlijke (en enige) vervoer, dat door gerequestreerden is gevoerd, n.l. het beroep op overmacht. Requestrant meent, dat hier van overmacht geen sprake is. Herhaaldelijk zijn inlichtingen als de thans gevraagde zonder de minste moeite door L. V. V. S. gegeven (en volstrekt niet uitsluitend voor „proefgevallen", zoals bij pleidooi is beweerd) en gerequestreerden zouden die ook in dit geval als zij wilden per kerende post hebben kunnen geven. Wet zij noemen overmacht komt eenvoudig neer op de verwachting of de vrees, dat zij het wel eens erg druk zouden kunnen krijgen met aanvragen als de onderhavige indien zij tot het geven der inlichtingen zouden worden veroordeeld (welke veroordeling zij dan zelf hebben uitgelokt).

Naar requestrant meent kan deze verwachting van gerequestreerden nimmer voor de Rechter een grond opleveren om gerequestreerden van hun — trouwens volmondig erkende — verplichting ontheven te achten, en is er dus ook niet een onderzoek, uitgebreid of niet, omtrent de werkwijze van gerequestreerden of van de Afdeling Effectenregistratie nodig ter beslissing dat gerequestreerden tot het geven der inlichtingen gehouden zijn.

Die beslissing afhankelijk te stellen van het in de uitspraak bedoelde onderzoek, zoude neerkomen op het aanpassen van de Wet aan de werkwijze van gerequestreerden, terwijl voor iedereen het omgekeerde geldt.

Dat tenslotte gerequestreerden hun administratie ter beschikking hebben gesteld van een ander, n.l. de Afdeling Effectenregistratie, ontheft hen niet van hun verplichting jegens requestrant.

Redenen, waarom requestrant zich wendt tot Uw Raad met het eerbiedig verzoek te

vernietigen de beschikking, waarvan beroep, en ten profijte van dien alsnog te beschikken overeenkomstig het in prima gedane verzoek, kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen vorenstaand request van 15 Juli 1949 van Israel Koenraad Polak, laatstelijk gewoond hebbende te Jeruzalem, thans zonder vaste woonplaats verblijf houdende te Antwerpen, (adv. en proc. Mr H. Sanders), waarbij in hoger beroep wordt gekomen van de beschikking van de Voorzitter van de Amsterdamse Kamer van de Afdeling Rechtspraak van 8 Juli 1949 gewezen in kort geding tussen Polak voornoemd als requestrant en het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage en de beheerdersvereffenaars van de L. V. V. S. te Amsterdam, beide vertegenwoordigd door Mr Th. P. J. Masthoff, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gelezen de in afschrift overgelegde beschikking waarvan beroep, zomede de bestrijding der grieven zijdens gerequestreerden in hun verweerschrift van 18 Augustus 1949, van welke beide stukken de inhoud geacht wordt hier te zijn ingelast;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 8 September 1949 bij monde van Mrs Sanders en Masthoff hun gemachtigden voornoemd;

Gezien de verder ten processe overgelegde stukken;

O. dat de eerste grief van requestrante luidt als volgt: enz. (zie het verzoekschrift, *Red.*);

O. dat deze grief hierop neerkomt, dat door de beslissing in kort geding verijdeld wordt requestrants bedoeling de Raad te verzoeken ten principale recht te doen over de aansprakelijkheid ex art. 59 van het Besluit E 100:

dat dit moet worden verstaan in verband met de volgende feitelijke toedracht:

requestrant heeft als vroeger bezitter van effecten een verzoek tot rechtsherstel ingediend bij de Afdeling Effectenregistratie die dit verzoek heeft afgewezen met erkenning van het recht van de tegenwoordige bezitter, zonder daarbij enige beslissing te geven omtrent de schadevergoedingsverplichting bedoeld in art. 59 voornoemd of enig onderzoek daaromtrent in te stellen;

requestrant is van die beslissing in hoger beroep gekomen en wenst daarbij de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak te verzoeken deze verplichting met voorbijgang van de Afdeling Effectenregistratie „ten principale" vast te stellen, waartoe hij echter dient te weten wie de schadeplichtigen zijn, teneinde hen in het appèlgeding te kunnen betrekken;

requestrant is van oordeel dat de L. V. V. S. (gerequestreerde) verplicht is hem de daartoe nodige inlichtingen te geven en heeft, toen de L. V. V. S. bezwaar maakte hem die te verstrekken, ter zake dit kort geding aanhangig gemaakt;

O. dat in het licht van deze feiten in kort geding terecht is beslist dat de gevraagde voorziening voor de appèlprocedure overbodig is, omdat, boven en behalve het daarvoor in het vonnis waarvan beroep aangevoerde bij een beslissing ten principale, zonder terugverwijzing naar de Afdeling Effectenregistratie, niet slechts de aangesproken schadeplichtigen, zonder enig daartoe strekkend wettelijk voorschrift, van een instantie zouden worden beroofd, maar bovendien de Afdeling Effectenregistratie buiten staat zou worden gesteld die verplichting te toetsen, hetgeen zonder twijfel volgens het Besluit E 100 mede tot haar bevoegdheid behoort;

O. dat de eerste grief derhalve ongegrond is;

O. dat de tweede grief luidt als volgt: enz. (zie het verzoekschrift, *Red.*);

O. dat volgens deze grief requestrant de verlangde gegevens ook buiten de appèlprocedure voor een rechtstreeks ex art. 59 door hem tot de Afd. Effectenregistratie te richten verzoek zou behoeven, waarbij dan het spoedeisend karakter der vordering niet meer, als aanvankelijk door hem gesteld, zou zijn te zoeken in het feit, dat hij die gegevens nodig heeft in de appèlprocedure, maar hierin dat hij ze nodig heeft voor de verwerkelijking van zijn recht ex art. 59, in welke zin hij verzoekt zijn request te mogen aanvullen;

O. dat deze aanvulling kan worden aanvaard, maar requestrant reeds hierom niet kan baten, omdat het spoedeisend karakter van een vordering niet gestaafd kan worden door het enkele feit dat men bepaalde gegevens behoeft om een andere vordering te kunnen instellen;

O. dat de tweede grief alzo mede ongegrond is en daarmee tevens de derde grief, waarbij requestrant het spoedeisend karakter uitsluitend verdedigt met de algemene stelling, dat een voorziening ter verstrekking van gegevens welke presiabel zijn voor het instellen van een gewoon geding, altijd een dermate spoedeisend karakter draagt, dat daarvoor juist het kort geding niet kan worden gemist;

dat toch deze algemene stelling, waarbij elke vordering tot het verstrekken van prealabele gegevens voor een „gewoon" geding enkel op grond van dit prealabel karakter als spoedeisend naar een kort geding wordt verwezen, uiteraard onhoudbaar is;

dat immers het feit dat een eiser ter bereiking van zijn doel een prealabele beslissing behoeft zich gelijkelijk in zaken met en zonder spoedeisend karakter kan voordoen en mitsdien op zichzelf omtrent dat karakter zo van de prealabele als aan de eindbeslissing niets prejudicieert;

O. dat met de de verwerping van deze drie grieven tevens vaststaat dat naar 's Raads oordeel niet gebleken is van enig spoedeisend karakter der zaak, zodat de gevraagde voorziening bij gebreke daarvan en afgezien van mogelijke andere bezwaren

terecht geweigerd is, weshalve de vierde grief geen bespreking meer behoeft;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep;

Veroordeelt appellant in de kosten in hoger beroep gevallen, aan de zijde van geïntimeerden tot heden begroot op f 100.

No. 1562

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Worst plv.).

Daar appellant alleen is afgegaan op de verzekering van Petersen (procuratiehouder van de Incassobank) dat het stuk goed was en verder geen enkel onderzoek heeft ingesteld, kon de Afd. Effectenregistratie terecht beslissen dat appellant zijn goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt. De goede reputatie van Petersen doet hieraan niet af. Indien de slechte communicatiemiddelen een beletsel vormden voor een behoorlijk onderzoek heeft appellant door zonder onderzoek het effect toch te kopen het daaraan verbonden risico te dragen. De voorafgaande transactie in regelmatig beursverkeer kan appellant niet baten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 32, 53).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 2 December 1948 bij de Afdeling Rechtspraak ingekomen verzoekschrift van Laurentius Josephus Franciscus Lathouwers, wonende te Rotterdam (gemachtigde Mr H. M. de Kat-Presser aldaar) waarbij deze in hoger beroep komt van een op 1 November 1948 tussen hem en H. Deen, wonende te Amsterdam, in diens hoedanigheid van bewindvoerder over den afwezige Aron Velleman door de Afdeling Effectenregistratie gegeven beslissing, waarbij aan laatstgenoemde rechtsherstel is verleend, ten aanzien van het effect een certificaat à 10 sares Replublic Steel Corporation nr 34656;

Gezien het verweerschrift van de gezamenlijke erfgenamen van Velleman voornoemd;

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken;

O. dat het verweerschrift is ingediend door:

1. Willem Nicolaas Beekman als hoofd der gemeenschap van goederen waarin hij is gehuwd met Klaartje Velleman, wonende te Amsterdam,

2 Berta Velleman, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met en gemachtigd door haar echtgenoot Hartog Deen, wonende te Amsterdam;

3. Froukje Velleman, weduwe van Isaac Goster, wonende te Amsterdam;

daarbij stellende dat het bewind over Aron Velleman en diens echtgenote is opgeheven en zij de gezamenlijke erfgenamen dier echtelieden zijn;

O. dat het geding in hoger beroep dus gevoerd wordt tussen partij Lathouwers als appellant en voornoemde erven als geïntimeerden;

O. dat appellant als grieven tegen de beroepen beslissing opwerpt dat de Afdeling Effectenregistratie de wet of een wettelijke maatregel verkeerd heeft toegepast of geschonden althans niet in aanmerking heeft genomen feiten of omstandigheden, welke indien zij wel in aanmerking waren genomen, zouden hebben geleid tot een andere beslissing;

O. dat appellant ter toelichting daarvan zakelijk aanvoert:

1. dat in zijn opdracht de firma W. A. H. v. d. Brande het effect heeft gekocht van den heer Petersen procuratiehouders van de Incassobank die aan de firma v. d. Brande verzekerde, dat het effect goed was;

2. dat de firma v. d. Brande voldoende voorzorgen in acht heeft genomen, mede in verband met de slechte communicatiemiddelen van die tijd en de goede reputatie van den heer Petersen;

3. dat hij op denzelfden dag enige andere Amerikaanse effecten heeft doen aankopen, eveneens voor de officieele koers, en aan deze andere effecten geen gebrek kleeft;

4. dat naar hij heeft vernomen het effect ter Beurze is aangeboden door het N.V. Algemeen Effectenkantoor in liquidatie te Amsterdam, zodat het op regelmatige wijze in Beursverkeer is gekomen;

4. dat een effect, hetwelk eenmaal in regelmatig beursverkeer is gekocht ook door latere verkrijgers geacht moet worden te goeder trouw te zijn verkregen, tenzij hun kwade trouw evident is;

6. dat noch bedoeld Algemeen Effectenkantoor noch Lippmann Rosenthal Sarphatistraat hem inlichtingen wensen te verschaffen.

7. dat het dus noodzakelijk is dat onderzocht worde of het effect inderdaad via een commissionnair, namelijk bedoeld Algemeen Effectenkantoor, op de beurs is gebracht;

O. dat het sub 1, 2 en 3 vermelde voorzover het niet in eersten aanleg is gesteld, geen feit behelst, hetwelk ware het in acht genomen tot een andere beslissing zou hebben geleid;

O. dat bij de aankoop appellant respectievelijk de firma v. d. Brande enkel is afgedaan op de verzekering van den heer Petersen, dat het stuk goed was, appellant respectievelijk gemelde firma geen enkel onderzoek heeft ingesteld, en de Afdeling Effectenregistratie, door op grond hiervan te beslissen, dat appellant zijn goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt, niet de wet of een wettelijke maatregel heeft geschonden of verkeerd toegepast;

O. dat hieraan niet afdoet of de heer Pe-

tersen een goede reputatie genoot, noch ook of de communicatiemiddelen destijds slecht waren; dit laatste reeds hierom niet omdat indien de slechte communicatie een beletsel vormde voor een behoorlijk onderzoek appellant door zonder onderzoek het effect toch te kopen, het daaraan verbonden risico heeft te dragen;

O. dat appellant nu zich er wel op beroept, dat de stukken via de beurs in het verkeer zijn gekomen, en verzoekt te dien aanzien een onderzoek in te stellen, doch de Raad hierop niet ingaat, omdat dit beweren — wat daarvan zij — appellant niet baat;

O. immers, dat weliswaar art. 53 bij den tegenwoordigen bezitter indien hij het effect in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, behoudens tegenbewijs goede trouw aanwezig acht, doch zulks niet inhoudt, dat het stuk „goed" (d.w.z. niet een joods stuk) was, dat derhalve een stuk hetwelk iemand ter beurze verkregen heeft, nu maar niet door hem als een „goed" stuk kon verkocht worden, noch ook opvolgende kopers uit de enkele omstandigheid dat het stuk in regelmatig beursverkeer was verhandeld, mochten opmaken, dat het stuk „goed" was;

O. dat derhalve het door appellant aangevoerde zijn goede trouw niet aannemelijk maakt;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beroepen beslissing;

Veroordeelt appellant in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van geïntimeerden tot heden begroot op f 250.

No. 1563

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1949. (Mrs. Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines.)

In verband met de grote betekenis welke in gedingen voor de erkenning van de eigendom van effecten aan een verwervingsverklaring wordt toegekend kan aan een verklaring, die zo slordig is geredigeerd als die welke in het onderhavige geding is overgelegd, geen waarde worden toegekend.

Het vermoeden van goede trouw ten gunste van geïntimeerde kan, op grond van de voormelde verwervingsverklaring, niet worden aangenomen.

Beslissing van de Afd. Effectenregistratie vernietigd en de zaak teruggewezen naar de Afd. Effectenregistratie ten einde met inachtneming van deze uitspraak opnieuw te worden behandeld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 29 Juli 1948 bij voormelde Afdeling ingekomen verzoekschrift van

1e. Henriëtte Kalker, weduwe van David Kalker, zo in privé als in hoedanigheid van voogdes over haar minderjarige dochter Elsje Sophie Kalker;

2e. Jacob Kalker, allen wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr A. J. Herzberg te Amsterdam), waarbij deze in hoger beroep komen tegen een beschikking van de Afdeling Effectenregistratie op 29 Juni 1948 gewezen tussen D. Kalker, wonende te Amsterdam en de firma Borghols en Co te Amsterdam, waarbij laatstgenoemde werd erkend als eigenaar van een obligatie à f 1000 4 % Vereniging voor de Effectenhandel no. 272.

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde;

Gehoord partijen;

O. dat tussen partijen is komen vast te staan:

dat D. Kalker jarenlang lid is geweest van de Vereniging voor de Effectenhandel en als zodanig in handen van haar bestuur het reglementair voorgeschreven depot had gestort;

dat tot dit depot voormeld effect behoorde;

dat omstreeks 10 Januari 1943 de Vereniging dit depot, waaronder dus ook voormeld effect heeft afgegeven aan den Verwalter H. M. Stein;

dat aldus dit effect op niet rechtmatige wijze voor hem verloren is gegaan;

dat D. Kalker op 27 Augustus 1947 is overleden, tot zijn erfgenamen nalatende de appellanten.

O. dat appellanten een aantal feiten en omstandigheden aanvoeren, welke volgens hen tot een andere beslissing zouden hebben geleid indien zij waren in acht genomen ,met name dat — gelijk nader door hen wordt betoogd — geïntimeerde reeds bij de aankoop niet te goeder trouw was, en dat in elk geval hier geen sprake is van verkrijging in regelmatig beursverkeer;

O. dat de Afdeling Effectenregistratie haar beslissing doet steunen op een door J. Bosch te Amsterdam afgegeven verwervingsverklaring, behelzende dat het genoemde effect in regelmatig beursverkeer is verkregen;

O. dat volgens die verwervingsverklaring geïntimeerde het effect heeft verkregen door bemiddeling van J. Bosch voornoemd;

O. dat in het door appellanten overgelegde afschrift de gedrukte woorden:

„door aankoop ter beurze, plaatsnaam" niet zijn doorgehaald, maar evenmin zijn doorgehaald de gedrukte woorden: „openbare veiling gehouden door", terwijl achter laatstgenoemde woorden zijn getypt de woorden: „N.V. Bankierskantoor M. van Embden Amsterdam" en alzo niet duidelijk is of geïntimeerde het Effect verkregen heeft door aankoop ter beurze dan wel ter openbare veiling;

O. dat de vraag kan rijzen of reeds de vermelding van de N.V. Bankierskantoor M. van Embden (van welke N.V. de duitser H. M. Stein de Verwalter was) als feitelijke leveraar van het effect niet voor de Afdeling Effectenregistratie reden had kun-

nen zijn om niet zonder meer de goede trouw van Borghols aan te nemen, maar in elk geval in verband met de grote betekenis welke in gedingen als de onderhavige aan een dergelijke verklaring wordt toegekend een verwervingsverklaring, welke zo slordig geredigeerd is als de in dit geding overgelegde, niet met die zorgvuldigheid is opgesteld, welke vereist is om daaraan waarde toe te kennen;

O. dat voorts nadat appellanten ten aanzien van die verwervingsverklaring de onwaarschijnlijkheid hadden betoogd dat Bosch als commissionnair van geïntimeerde was opgetreden, laatstgenoemde in appèl heeft beweerd, dat inderdaad Bosch niet haar commissionnair was, doch dat zij het effect ter Beurze heeft gekocht van Bosch;

O. dat op grond van voormelde verwervingsverklaring derhalve vermoeden van goede trouw ten gunste van geïntimeerde niet kan worden aangenomen;

O. dat de Raad geïntimeerde alsnog tot bewijs van zijn verkrijging te goeder trouw wil toelaten, en daartoe de zaak naar de Afdeling Effectenregistratie zal verwijzen;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan beroep.

Wijst de zaak terug naar de Afdeling Effectenregistratie ten einde door deze met inachtneming van deze uitspraak verder te worden behandeld.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het geding in hoger beroep aan de zijde van appellanten tot heden begroot op f 250.

No. 1564

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Worst plv.).

In strijd met het bepaalde in art. 32, 2e lid en art. 53 lid 2 sub c is geen onderzoek ingesteld naar de goede trouw van geïntimeerde bij de verkrijging van het effect. Het feit dat het effect door geïntimeerde's voorganger in regelmatig beursverkeer is verkregen, is irrelevant.

Beslissing van de Afd. Effectenregistratie vernietigd en de zaak teruggewezen ter verdere behandeling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 32, 53).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 24 Januari 1949 bij de Afdeling Rechtspraak ingekomen verzoekschrift van W. L. Cohen wonende te Amsterdam, waarbij deze in hoger beroep komt van een beslissing door de Afdeling Effectenregistratie d.d. 4 Januari 1949 gegeven tussen hem en G. H. Hauber wonende te Amsterdam, bij welke beslissing laatstgenoemde als eigenaar werd erkend van het effect een à f 1000 cert. aand. Lever Brothers & Unilever nr 6157.

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde (gemachtigde Mr J. T. Asser te Amsterdam).

Gehoord partijen.

Gezien de overige stukken.

O. dat appellant als grieven tegen het vonnis heeft opgeworpen:

I. dat de Afdeling ten onrechte de vraag of geïntimeerde te goeder trouw was bij de verkrijging van het litigieuse effect niet ter zake dienende heeft geacht;

II. dat de Afdeling heeft voorbij gezien, dat geïntimeerde het effect niet te goeder trouw heeft verkregen en ten onrechte aan appellant niet rechtsherstel heeft verleend;

O. dat de Afdeling de beslissing, waarbij geïntimeerde als eigenaar werd erkend deed steunen op de overweging dat Groen van wien geïntimeerde het effect omstreeks 23 December 1941 kocht en verkreeg, het in regelmatig beursverkeer, derhalve op rechtmatige wijze had verkregen, en als eigenaar daarover kon beschikken en dus de vraag of geïntimeerde bij de verkrijging te goeder trouw was niet ter zake dienende is;

O. dat deze overweging de beslissing niet kan dragen, immers strijdt met art. 53 lid 2 K. B. E 100, volgens hetwelk in een geval als het onderhavige (waarin een aanvraag tot herstel is gedaan) de tegenwoordige bezitter slechts als eigenaar wordt erkend in de daar opgesomde gevallen, van welke voor dit geding slechts van belang is het aldaar sub c vermelde dat hij „het effect na 9 Mei 1940 te goeder trouw onder bezwarende titel heeft verkregen";

O. dat geïntimeerde dus zijn goede trouw aannemelijk heeft te maken;

O. dat volgens het derde lid van dat artikel nu wel bij de toepassing van het in het tweede lid bepaalde bij den tegenwoordigen bezitter, indien hij het effect in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, goede trouw wordt verondersteld behoudens tegenbewijs, maar dit derde lid niets behelst omtrent den eigendom in het algemeen en dan ook niet inhoudt dat hij die te eniger tijd een stuk in regelmatig beursverkeer verkregen heeft, daarover als eigenaar kan beschikken en dat de opvolgende verkrijger als eigenaar moet beschouwd worden, zonder dat in aanmerking genomen wordt of deze bij de verkrijging te goeder trouw is;

O. dat derhalve in strijd met het in art. 32, 2e lid en het in art. 53 lid 2 sub c bepaalde geen onderzoek is ingesteld naar de goede trouw van geïntimeerde en de Raad geïntimeerde alsnog gelegenheid wil geven zijn goede trouw aannemelijk te maken, waartoe de zaak naar de Afdeling verwezen wordt;

O. dat de tweede grief dus thans geen behandeling behoeft;

Rechtdoende:

Vernietigt de beroepen beslissing.

Verwijst de zaak naar de Afdeling Ef-

fectenregistratie teneinde verder te worden behandeld in overeenstemming met deze uitspraak.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep aan de zijde van appellant tot heden begroot op f 150.

No. 1565

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 October 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Het meedoen van Liro aan het beursverkeer was de noodwetgever volkomen bekend, doch heeft hem niet belet om dit beursverkeer te stempelen tot regelmatig beursverkeer en de verkrijging in dat beursverkeer als verkrijging te goeder trouw. De rechter is hieraan gebonden en het behoort niet tot zijn taak de innerlijke waarde te beoordelen.

De firma Brand heeft het effect gekocht van Neefjes en nu niet is gesteld dat Neefjes een handlanger was van Duitse roofinstanties is er geen reden om kwade trouw van de firma Brand aan te nemen, zodat de afdeling Effectenregistratie daarnaar geen onderzoek behoefde in te stellen.

De afdeling Effectenregistratie is bevoegd de uitspraak te beperken tussen de direct daarbij betrokkenen. Bij deze uitspraak behoefde zij zich niet uit te laten over de vraag van toepassing van art. 59 E 100, omdat geen wetsartikel de afdeling verplicht hierover gelijktijdig uitspraak te doen. De uitspraak houdt echter niet in, dat deze aanspraken zijn ter zijde gelegd.

Er waren ook geen omstandigheden aanwezig, die grond hadden moeten zijn voor toepassing van art. 57 E 100. Dat in het onderhavige geval geïntimeerde voordeel zou hebben gehad van de door massaal of aanhoudend aanbod op de beurskoersen uitgeoefende druk is niet gesteld noch gebleken.

Appellant heeft in ieder geval in hoger beroep gelegenheid gehad tot het leveren van tegenbewijs betreffende de verkrijging in regelmatig beursverkeer, weshalve de grief dat hij deze gelegenheid niet in prima heeft gehad moet worden verworpen.

Beslissing a quo bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 57, 59, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 830/48 van E. M. Vis, wonende te Bussum, gemachtigde Mr H. Sanders, waarbij verzoeker in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van dezen Raad van 24 Juni 1948, houdende erkenning van Mevr. C. Dirkzwager-van Wijnen als eigenares van 1 aandeel à f 1000 Kon. Ned. Petroleum Mij no. 462358, ten aanzien van welk effect appellant had verzocht te worden hersteld in het bezit;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde, gemachtigde Mr F. Ph. Kuethe;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord de partijen;

O. als volgt:

Appellant voert als eerste grief aan, dat onjuist is de beslissing, dat uit de door de firma Brand te Amsterdam afgelegde verwervingsverklaring is gebleken, dat het genoemde effect in regelmatig beursverkeer is verkregen en dat de Afdeling Effectenregistratie dan ook ten onrechte aan de tegenwoordige bezitster het op dat regelmatig beursverkeer gegronde vermoeden van goede trouw ten goede heeft doen komen.

Ter toelichting stelt appellant allereerst, dat aan de inhoud der verwervingsverklaring niet onvoorwaardelijk geloof kan worden gehecht, voor welke stelling echter geen gronden worden aangevoerd, zodat zij verder geen bespreking behoeft en verworpen moet worden.

Verder stelt appellant, dat de verwervingsverklaring ten hoogste zou kunnen bewijzen, dat het stuk verkregen is aan een Nederlandse beurs en dat de opdracht is uitgevoerd door een lid van de Vereniging voor den Effectenhandel;

dat daaruit echter niet de conclusie getrokken kan worden, dat het stuk in regelmatig beursverkeer is verkregen, hetgeen verder door appellant in den brede wordt toegelicht.

De Raad overweegt hieromtrent het volgende:

Artikel 53 lid 4 van K. B. E 100 zegt, voor zover in dit geval ter zake dienende, dat onder verkrijging in regelmatig beursverkeer wordt verstaan verkrijging overeenkomstig de aan een Nederlandse beurs geldende reglementen en gebruiken, waarbij de opdracht van de verkrijger is uitgevoerd door een lid van de Vereniging voor den Effectenhandel.

Volgens appellant nu is van regelmatig beursverkeer in de bezettingstijd geen sprake geweest, omdat ter beurze op grote schaal, aan de Joden ontnomen, gestolen, effecten verhandeld werden, dit van algemene bekendheid was en deze handel in strijd was met de reglementen en gebruiken van de beurs.

In de gedachtengang van appellant en blijkens diens toelichting, liep iedereen, die in de bezettingstijd ter beurze kocht het risico deze gestolen effecten geleverd te krijgen en hij trekt hieruit de conclusie, dat men zich daarom had behoren te onthouden van kopen op de beurs en dat iemand, die dit wel deed, nooit te goeder trouw in de zin van art. 32 K. B. E 100 kan geweest zijn.

Deze gedachtengang is echter in strijd met de opzet van K. B. E 100, zoals dat gewijzigd is bij K. B. F 272.

Volgens art. 53, 3e lid toch is regelmatig beursverkeer in de bezettingstijd — hetwelk het vermoeden van goede trouw medebrengt — de regel, waartegenover uitzonderingen kunnen bestaan.

De wetgever heeft deze regeling (K. B. F 272) namelijk gemaakt op een tijdstip, dat hij volkomen op de hoogte was van wat zich in de bezettingstijd ter beurze had afgespeeld, derhalve ook van het geregeld meedoen aan de handel ter beurze door Lippmann-Sarphatistraat (hierna bij verkorting Liro te noemen).

Dit meedoen van Liro heeft de wetgever dus niet belet om dit beursverkeer te stempelen tot regelmatig beursverkeer en op grond daarvan de verkrijging in dat beursverkeer als verkrijging te goeder trouw.

Men moge deze regeling onbillijk of in strijd met fundamentele rechtsbeginselen achten, het behoort tot de taak van de Rechter de wet toe te passen, niet om haar juistheid te beoordelen.

Om bijzondere redenen kan de Afdeling Effectenregistratie aanvullend bewijs van die goede trouw vorderen en dit geschiedt dan ook geregeld.

De raadsman van appellant heeft dit ook zelf naar voren gebracht en medegedeeld, dat de Afdeling Effectenregistratie indertijd bekend heeft gemaakt, dat zij alvorens aan de gedepossedeerde mede te delen, dat naar haar oordeel het effect in regelmatig beursverkeer was verkregen, reeds had nagegaan of

a. de tegenwoordige bezitter op de peildatum (14 April 1946) onder beheer stond;

b. op de dag, waarop de transactie plaats vond, door Liro het betreffende fonds naar het oordeel der Afdeling in een omvang van enige betekenis ter beurze werd verkocht;

c. de koers, welke in de verwervingsverklaring wordt opgegeven, afwijkt van de officiële koers op de betreffende dag;

en reeds het tegendeel van een en ander had bevonden.

Ook tegenbewijs tegen het vermoeden van goede trouw is door art. 53, 3e lid K. B. E 100 mogelijk gemaakt.

De wetgever heeft zich dus gevallen gedacht, waarin ondanks de verkrijging in regelmatig beursverkeer goede trouw ontbreekt.

Daaruit is af te leiden, dat van de leden van de Vereniging voor den Effectenhandel (wier goede trouw volgens het 5e lid van art. 53 de doorslag geeft) de nodige voorzorgen verlangd konden worden bij het verkrijgen van effecten, dat zij — met andere woorden — het risico van verkrijging van geroofde effecten zoveel mogelijk moesten beperken.

Het vorenbedoelde onderzoek van de Afdeling Effectenregistratie gaat ook van deze gedachte uit.

In het algemeen bestaat de mogelijkheid dat rechtstreeks van Liro verkregen is en dat men in dat geval aanvullend bewijs zou wensen;

In casu is naar deze mogelijkheid door de Afdeling Effectenregistratie geen onderzoek ingesteld.

Dit onderzoek is echter niet nodig, nu appellant in hoger beroep heeft overgelegd een mededeling van Liro, waaruit blijkt, dat deze het onderhavige effect op 13 Maart 1942 heeft geleverd aan een zekere Neefjes, krachtens een enige dagen tevoren tussen hen gesloten koopovereenkomst.

Hieruit blijkt voldoende dat de firma Brand, die blijkens de verwervingsverklaring het effect door aankoop ter beurze ten behoeve van de tegenwoordige bezitster heeft verkregen (zie ook de in appèl overgelegde duplicaat-nota der firma D. W. Brand d.d. 24 Augustus 1942), het effect niet geleverd gekregen heeft van Liro, welke de instelling is geweest, die het effect in beursverkeer heeft gebracht.

Uit een en ander volgt, dat — nu ook niet de datum van verkoop noch de koers aanleiding tot wantrouwen blijken te hebben gegeven — er geen reden is om kwade trouw van de firma Brand aan te nemen en een nader onderzoek daaromtrent achterwege kan blijven, stellende immers appellant ook niet, dat Neefjes als een handlanger van de Duitse roofinstanties moest worden beschouwd.

De Raad komt op grond van het vorenstaande tot de conclusie, dat het vermoeden van goede trouw op grond van verkrijging in regelmatig beursverkeer aan geïntimeerde ten goede komt en de eerste grief verworpen moet worden.

Als tweede grief voert appellant aan, dat uit de beslissing niets blijkt van een onderzoek van de Afdeling Effectenregistratie naar de aanwezigheid of afwezigheid van goede trouw bij degenen, die middellijk of onmiddellijk in opdracht van de tegenwoordige bezitter het effect hebben verkregen, hoewel het, gezien de bepaling van art. 53 lid 5 K. B. E 100, tot de taak van de Afdeling als administratief orgaan behoort om een zodanig onderzoek in te stellen en tot haar taak als rechterlijk orgaan uit de resultaten van dat onderzoek de voor partijen voortvloeiende consequenties vast te stellen.

Gelijk ten aanzien van de eerste grief is overwogen kan echter zodanig onderzoek in dit geval overbodig geacht worden, weshalve ook deze grief moet verworpen worden.

De derde grief luidt, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte heeft nagelaten vast te stellen, wie tegenover appellant ingevolge het bepaalde bij art. 59 K. B. E 100 aansprakelijk zijn voor de daarbedoelde schadevergoeding en tot welk bedrag, terwijl tevens ontbreekt iedere beslissing, dat en waarom voor die vaststelling geen termen aanwezig zouden zijn.

Ook deze grief kan niet aanvaard worden.

De Afdeling Effectenregistratie was bevoegd haar uitspraak te beperken tot een beslissing over de vraag of de tegenwoordige bezitter erkenning van recht verkrijgt dan wel de vroegere bezitter in zijn recht wordt hersteld.

Zij behoefde zich daarom bij deze uitspraak niet uit te laten over de vraag of er

termen zijn voor toepassing van art. 59 K. B. E 100.

Geen wetsartikel verplicht de Afdeling Effectenregistratie tot het gelijktijdig uitspraak doen over gemelde vragen en het nalaten van zodanige gelijktijdige uitspraak levert ook niet op een onredelijke, onbillijke of willekeurige wijze van uitoefening van haar bevoegdheid, of kennelijk het maken van een ander gebruik van haar bevoegdheden dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven.

De aangevallen beslissing houdt echter niet in, dat deze aanspraken zijn ter zijde gelegd; van de Afdeling Effectenregistratie mag worden verwacht, dat zij zo spoedig mogelijk te dien aanzien het nodige verricht en haar beslissing geeft.

De vierde grief klaagt er over, dat de Afdeling Effectenregistratie geen gebruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid, omschreven in art. 47 E 100, om aan de erkenning van het recht van de tegenwoordige bezitter als last of voorwaarde te verbinden, dat een door haar te bepalen vergoeding zal worden betaald of andere praestatie zal worden geleverd aan degene, die door de erkenning schade lijdt.

Naar het oordeel van de Raad zijn geen omstandigheden gebleken, die voor de Afdeling Effectenregistratie grond hadden moeten zijn om in haar uitspraak een zodanige last of voorwaarde op te nemen.

Uit het geven van een aankooporder in effecten in bezettingstijd volgt niet zonder meer, dat men dit deed in de volle wetenschap van de door de vijand gepleegde roof van het Joodse vermogen en zonder zich te bekommeren om de grote waarschijnlijkheid, dat een effect zou worden geleverd, dat van bedoeld misdrijf afkomstig was, gelijk appellant het uitdrukt, alleen al daarom volgt dit niet daaruit, omdat appellant niet heeft aangetoond, dat men over het algemeen moest rekenen met de „grote waarschijnlijkheid", dat een zodanig effect zou worden geleverd.

Dat de tegenwoordige bezitter van die roof voordeel zou hebben getrokken als gevolg van de hetzij plotselinge, hetzij geleidelijke druk, welke door massaal of aanhoudend aanbod in het algemeen op de beurskoersen wordt uitgeoefend, is niet gebleken, stellende appellant niet, dat zulks hier het geval is geweest.

Als vijfde (aanvullende) grief heeft appellant aangevoerd dat de Afdeling Effectenregistratie het tegenbewijs tegen de door haar als bewezen aangenomen verkrijging in regelmatig beursverkeer en de daaruit afgeleide verkrijging te goeder trouw, slechts heeft toegelaten „om bijzondere redenen".

Afgezien van het feit, dat van zulk een beslissing uit de aangevallen uitspraak niet blijkt, moet deze grief worden verworpen, omdat appellant in hoger beroep in ieder geval gelegenheid tot tegenbewijs heeft gehad.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 250.

No. 1566

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Aug. 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt, de Flines).

De afdeling Effectenregistratie heeft een beslissing gegeven zonder dat appellant kennis heeft kunnen nemen van in het geding gebrachte brieven en zonder dat hem gelegenheid was gegeven daarover opmerkingen te maken en zijn bezwaren naar voren te brengen.

Beslissing vernietigd omdat de afdeling op een onbillijke wijze van haar bevoegdheid heeft gebruik gemaakt en de zaak naar de afdeling Effectenregistratie teruggewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 68).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 19 November 1948 bij de Afdeling Rechtspraak ingekomen verzoekschrift van Mr H. A. Tels, wonende te 's-Gravenhage, (gemachtigde Mr H. Sanders aldaar), waarbij deze in hoger beroep komt van een beslissing door de Afdeling Effectenregistratie d.d. 23 October 1948 gegeven tussen hem en Gebr. Belkman Roo,-da, wonende te De Wijk, bij welke beslissing aan laatstgoemden rechtsherstel werd verleend ten aanzien van het effect 1 à 4 winstbewijzen Moeara Enim nr. 5561/4;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerden, het proces-verbaal der terechtzitting van 11 Juli 1949, het schrijven van geïntimeerden d.d. 8 Juli 1949, alsmede de overige overgelegde stukken;

O. dat appellant als grieven tegen de beslissing heeft aangevoerd:

1. de beslissing is gegrond op een tweetal door de Rotterdamse Bank, kantoor Meppel, aan de Afdeling gerichte brieven, respectievelijk d.d. 25 Augustus 1948 en 2 September 1948, welke aan appellant onbekend waren, en waaromtrent hij niet in de gelegenheid is gesteld zijn standpunt uiteen te zetten.

2. ten onrechte is, nadat het feitelijk geschil ten voordele van appellant moest worden beslist, deze zaak gebracht onder art. 53, 2de lid sub b, K. B. E 100;

3. bij de beslissing is voorbijgezien, dat in art. 53 lid 2 sub b met de woorden „algemene voorraad" bedoeld is een op 10 Mei 1940 bestaande algemene voorraad;

4. nagelaten in het regres te regelen;

5. ten onrechte is geen toepassing gegeven aan art. 57 K. B. E 100;

O. dat in eerste aanleg vanwege geïntimeerden aanvankelijk werd overgelegd een door de Rotterdamse Bankvereniging N.V. Kantoor Meppel, ondertekende verwervingsverklaring, behelzende dat de tegenwoordige bezitter reeds vóór 10 Mei 1940 eigenaar van het effect was, en dat zulks haar uit eigen administratie bekend was;

O. dat toen appellant de juistheid dier verwervingsverklaring betwiste, daarop te dier zake door de Afdeling met partijen een correspondentie is gevoerd, waarin zowel door appellant als door geïntimeerden het door hem (hen) ingenomen standpunt werd gehandhaafd;

O. dat elk der partijen het ingenomen standpunt door overlegging van stukken aandrong, geïntimeerden o.a. door een rekening-courant-nota der Rotterdamse Bank, kantoor Meppel, d.d. 11 November 1939, meldende de aankoop van 4 winstbewijzen Moeara Enim, zonder vermelding van nummers, en appellant o.a. door verklaringen van de Incassobank N.V. te 's-Gravenhage, volgens welke voormeld effect reeds op 30 November 1939 bij haar voor appellant in portefeuille was en op 23 September 1941 aan L. V. V. S. werd ingeleverd;

O. dat derhalve tot zover de strijd tussen partijen betrof de vraag wie van hen vóór 10 Mei 1940 eigenaar was;

O. dat daarop de Afdeling haar beslissing heeft gegeven, daarin besliste, dat appellant vóór 10 Mei 1940 eigenaar was, doch het door hem gevraagd rechtsherstel weigerde op grond van een tweetal inmiddels door haar van de Rotterdamse Bankvereniging Meppel ontvangen brieven, volgens welke geïntimeerden op hun koop van 10 November 1939 voormeld effect in September 1943 uit algemene voorraad had ontvangen;

O. dat de inhoud van deze beide brieven niet aan appellant was medegedeeld, deze derhalve geen gelegenheid had daarover opmerkingen te maken, terwijl toch billijkerwijze hem deze gelegenheid toekwam;

O. immers, dat deze beide brieven in strijd waren met de van dezelfde bankinstelling afkomstige verwervingsverklaring (immers inhielden, dat geïntimeerden eerst in September 1943 eigenaars werden, terwijl zij volgens de verwervingsverklaring het reeds vóór 10 Mei 1940 zouden geweest zijn) en daardoor niet alleen de verwervingsverklaring alle waarde verloor, maar tevens — gezien de vergissing, welke de Bankinstelling in de verwervingsverklaring gemaakt had — de vraag moest rijzen, of de verdere inhoud van die brieven, welke een uiterst belangrijke frontverandering van geïntimeerden inhield, als juist kon worden aangenomen met name ook ten aanzien van de toepassing van art. 53 2de lid sub b, K.B. E 100;

O. dat in elk geval nu appellant van deze frontverandering geheel onkundig was, hieromtrent geen beslissing in zijn nadeel mocht gegeven worden, zonder vooraf hem in de gelegenheid te hebben gesteld zijn bezwaren in te brengen;

O. dat nu zulks toch geschied is, de Afdeling op een onbillijke wijze van haar bevoegdheid heeft gebruik gemaakt, de beslissing niet in stand kan blijven en de Raad het gewenst acht, dat appellant alsnog gelegenheid hebbe voor de Afdeling zijn standpunt uiteen te zetten, waartoe de Raad de zaak naar de Afdeling zal verwijzen;

O. dat de verdere grieven dus thans geen behandeling behoeven.

Rechtdoende:

Vernietigt de beroepen beslissing;

Verwijst de zaak naar de Afdeling Effectenregistratie ter verdere behandeling in overeenstemming met deze uitspraak;

Veroordeelt geïntimeeden in de kosten van het hoger beroep aan de zijde van appellant tot heden begroot op f 200.

No. 1567

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 31 Januari 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Craandijk).

Ook ten aanzien van rechtsherstel effecten is een behandeling in één instantie de bedoeling van de wetgever geweest. De mogelijkheid van beroep is uitsluitend opengesteld binnen de enge grenzen van art. 68 sub 5 E 100. Niet alleen de rechtstreekse dwang vanwege de vijand levert grond op tot ingrijpen, maar ook de algemene dwangpositie, waarin ten tijde der bezetting het Joodse volksdeel verkeerde. Voor een incidenteel appèl is bij toepassing van art. 68 E 100 geen plaats.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de N.V. Jacques I. Cohen's Behangselpapierfabriek, gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr A. Blom, advocaat aldaar d.d. 17 April 1948, zomede een verweerschrift van Otto Auerbach te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Slijper, advocaat te Rotterdam d.d. 15 Juli 1948, zomede de verder aan den Raad overgelegde stukken.

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad op 6 December 1948.

O. dat verzoekster, hierna te noemen Cohen, tijdig in hoger beroep is gekomen van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie getekend 25 Februari 1948, Tijdschrift Rechtsherstel 2e jg. pag. 568, van welke beslissing haar op 23 Maart 1948 kennis is gegeven, waarbij nietig is verklaard een overeenkomst tussen Cohen en gerequestreerde hierna te noemen Auerbach, gesloten op 31 Maart 1941 houdende de over-

dracht van een aandelenbezit van f 25.000 in de N.V. Cohen's Behangselpapierfabriek door Auerbach aan Cohen;

dat Cohen aan haar appèl ten grondslag legt de drie in art. 68 sub 5 van het besluit E 100 genoemde gronden en dit in haar uitvoeringsverzoek toelicht;

dat deze toelichting in hoofdzaak strekt om aan te tonen dat de bovenvermelde verkoop van aandelen door Auerbach aan Cohen een volkomen vrijwillige is geweest en dat Auerbach van den aanvang af heeft aangenomen, dat gemelde verkoop een definitief karakter droeg;

dat Cohen ten bewijze van deze laatste stelling in het geding heeft gebracht een schrijven van Auerbach d.d. 23 Juli 1944, waarin Auerbach naar de mening van Cohen er van uitgaat, dat de behangselpapierfabriek van Cohen en van niemand anders is;

dat Cohen in laatstbedoeld schrijven tevens een „nieuw feit" ziet waarmede de rechter in eerste instantie geen rekening heeft kunnen houden en van oordeel is, dat de Afdeling Effectenregistratie anders zou hebben beslist, wanneer zij van dezen brief had kunnen kennis nemen;

dat Cohen's beroep zich tevens richt tegen de naar haar oordeel onbillijke, onredelijke en willekeurige beslissing van de Afdeling, waarbij als datum voor de vaststelling van de waarde der door Cohen aan Auerbach terug te geven aandelen werd bepaald 11 September 1946, zijnde de dag van de indiening van het inleidend verzoekschrift;

dat de aandelen sedert dien dag belangrijk in waarde zijn gestegen, zodat Auerbach hiermede een onredelijk voordeel verkrijgt;

dat het derhalve redelijk zou zijn de waardebepaling te doen plaatsvinden naar den dag van de uitspraak;

dat Cohen op deze en verder aangevoerde gronden, waarop voor zoveel nodig zal worden teruggekomen, vordert dat de beslissing der Afdeling Effectenregistratie zal worden vernietigd en de Raad alsnog zich onbevoegd zal verklaren van het verzoek van Auerbach kennis te nemen, althans hem in zijn verzoek niet ontvankelijk zal verklaren, althans dit verzoek zal afwijzen, alles met veroordeling van Auerbach in de proceskosten;

dat Auerbach in zijn verweerschrift een uitvoerige uiteenzetting der feiten heeft gegeven en op grond daarvan heeft aangevoerd, dat de transactie van verkoop onder normale omstandigheden nimmer zou zijn afgesloten;

dat toch Auerbach tot zijn besluit om naar het buitenland uit te wijken is gekomen tengevolge van de Duitse maatregelen, die reeds van kracht waren geworden en onder de dreiging van verdere toescherping dezer maatregelen tegen Joden;

dat Auerbach aan het door Cohen overgelegd en van hem afkomstig schrijven van 23 Juli 1944 een andere uitleg geeft n.l. dat hij uiteraard nog steeds belang stelde in het bedrijf, waarin hij de leidende figuur was geweest en dat men overigens in aanmerking moet nemen, dat corresponderen in dien tijd zeker risico medebracht, hetgeen trouwens reeds blijkt uit het feit, dat hij dezen brief met zijn schuilnaam heeft ondertekend;

dat Auerbach zijnerzijds eveneens appèl heeft aangetekend tegen de beslissing der Afdeling Effectenregistratie aanvoerende dat de beslissing ten aanzien der vaststelling van de waarde der aandelen per 11 September 1946 onredelijk en onbillijk is en deze vaststelling behoort te geschieden naar de waarde, welke aan de aandelen op den dag van verkoop is toegekend, zijnde het bedrag van f 60.000;

dat Auerbach op deze gronden heeft geconcludeerd tot afwijzing van Cohen's vordering in appèl tot bevestiging van de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie echter met wijziging in dien zin, dat de afgifte der aandelen door Cohen aan Auerbach zal geschieden tegen betaling van een bedrag van f 60.000;

O. dat de Raad het ingestelde appèl dient te toetsen aan de gronden, op welke art. 68 sub 5 van het Besluit E 100 appèl toelaat van een beslissing der Afdeling Effectenregistratie;

dat toch de Wetgever zeer stellig de bedoeling heeft gehad aan hen, die zich door een beslissing der Afd. Effectenregistratie gegriefd gevoelen, niet een algemeen en onbeperkt appèlrecht toe te kennen en — uitgaande van de algemenen gedachtengang welke aan het Besluit E 100 ten grondslag ligt — ook ten aanzien der effectenregistratie een behandeling in één instantie heeft gewenst, weshalve de mogelijkheid van beroep uitsluitend is opengesteld binnen de enge grenzen van art. 68 sub 5 van het Besluit E 100;

dat de Raad ten deze schending of verkeerde toepassing van de Wet — in dit geval van het Besluit E 100 — niet aanwezig acht;

dat toch de Afd. Effectenregistratie — gelijk uit haar beslissing blijkt — heeft geoordeeld en op grond der gebleken feiten mocht oordelen, dat ingrijpen op grond van art. 25 E 100 niet in aanmerking kwam, daar de tussen partijen op 31 Maart 1941 gesloten overeenkomst zelf niet is tot stand gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van den vijand;

dat de afdeling haar ingrijpen deswege heeft gegrond op het voorschrift van art. 23 E 100, dat haar de bevoegdheid tot ingrijpen toekent, wanneer de transactie is tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting en het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat de afdeling deze onredelijkheid heeft gemotiveerd met een verwijzing naar de reeds genomen en nog te verwachten Duitse maatregelen tegen Joods bezit;

dat de Raad deze beslissingen der afdeling en haar motiveringen in overeenstemming acht met een juiste wetstoepassing, immers ook naar 's Raads eigen oordeel niet slechts de rechtstreekse dwang van wege den vijand grond voor ingrijpen oplevert, doch zulk ingrijpen evenzeer gerechtvaardigd is op grond van de algemene dwangpositie, waarin ten tijde der bezetting, ook reeds in Maart 1941, het Joodse volksdeel verkeerde;

dat de hier laatstelijk bedoelde dwang stellig ook ten aanzien van Auerbach heeft gegolden, toen hij besloot het land te verlaten en zijn aandelen aan Cohen te verkopen;

dat met het vorenstaande tevens aan appellante de weg is afgesneden, om met een beroep op het bepaalde sub 5c van art. 68 E 100 tegen de beslissing der afdeling op te komen;

dat immers, gelijk de Raad boven overweegt, deze beslissing niet onredelijk of onbillijk en stellig niet willekeurig mag heten;

dat een beroep op art. 68 sub 5b appellante evenmin kan baten;

dat appellante thans een schrijven van Auerbach dd. 23 Juli 1944 produceert, dat aan de afdeling niet is bekend geweest en waaruit zou blijken, dat hij de Behangselpapierfabriek niet langer als zijn zaak beschouwt, doch als een bedrijf, waarbij alleen appellante belang heeft;

dat de Raad — mede in aanmerking genomen de omstandigheden, waaronder deze brief werd geschreven — den inhoud en de strekking van dit schrijven ook zeer goed verklaarbaar acht, wanneer men uitgaat van een blijvend belang bij en een voortdurende belangstelling van Auerbach voor het bedrijf der fabriek en in ieder geval daaraan niet een zo vergaande betekenis toekent als appellante wenst;

dat de Raad dan ook aanneemt, dat de afdeling, indien zij van dit schrijven kennis had genomen, niet tot een andere beslissing zou zijn gekomen;

O. dat de Raad, aldus vooropstellende dat de beslissing, krachtens welke de afdeling ingrijpen redelijk oordeelde, in stand dient te blijven, in dit oordeel mede betrekt de gevolgen, welke de afdeling in haar verdere motivering en beslissing aan dit ingrijpen heeft verbonden, n.l. het herstel van Auerbach in zijn aandelenbezit onder de voorwaarde de waarde daarvan per 11 September 1946 aan Cohen te betalen, aangezien ook deze beslissing niet op grond van art. 68 sub 5 aantastbaar is;

dat deze beslissing naar 's Raads oordeel niet onredelijk, onbillijk of willekeurig is, immers de Afdeling Effectenregistratie terecht heeft aangenomen, dat de tegenprestatie van Auerbach wegens het terugkrijgen van zijn aandelenbezit gefixeerd dient te worden naar den datum waarop Auerbach zijn actie heeft ingesteld;

dat het integendeel willekeurig zou zijn de vaststelling der waarde te verbinden aan de geheel toevallige datum waarop een vonnis wordt gewezen;

O. ten aanzien van het door Auerbach ingestelde appèl:

dat Auerbach den in art. 68 E 100 gestelden termijn heeft laten verstrijken zonder in hoger beroep te zijn gekomen, terwijl de regeling der procedure in appèl, die als een bijzondere en beperkte moet worden beschouwd, de mogelijkheid van incidenteel beroep, bij gelegenheid van het indienen van een verzoekschrift, niet kent;

dat Auerbach mitsdien in zijn appèl niet kan worden ontvangen;

Rechtdoende:

Verklaart beide partijen niet-ontvankelijk in het door elk harer ingestelde hoger beroep;

Compenseert de kosten in dier voege, dat partij Cohen in de kosten aan de zijde van partij Auerbach zal dragen een tot op deze uitspraak begroot bedrag van f 75.

No. 1568

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Aug. 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Worst, plv.).

Wie tijdens de bezetting buiten de beurs om een effect kocht, kan in het algemeen zeker niet volstaan met de mededeling, dat hij heeft gekocht van een fatsoenlijk man en dat deze heeft verklaard dat het stuk niet onrechtmatig verworven was. De koper behoort in een dergelijk geval na te gaan welke de herkomst van het stuk was.

In casu heeft zich een zeer bijzonder geval voorgedaan namelijk, dat effecten verkocht werden waarvan mocht worden aangenomen dat zij afkomstig waren van joodse onderduikers, die deze stukken verkochten om in hun levensonderhoud te voorzien.

Beslissing van de Afdeling Effectenregistratie waarvan beroep, en waarbij het eigendomsrecht van verweerder is erkend, bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Mevrouw de Weduwe E. J. Frank, wonende te Luxemburg, gemachtigde eerst Mr Ph. J. Jurgens, later Mr F. H. van Nierop, ingekomen ter Griffie van den Raad op 24 Februari 1949, alsmede een verweerschrift van Frederik Lankamp, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr G. M. A. Grosheide;

Gehoord partijen bij monde van hun raadslieden en den getuige Gerrit de Jongh in de zitting van den Raad van 23 Mei 1949;

O. dat verzoekster bij voormeld request tijdig in beroep is gekomen van een beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie, van 25 Januari 1949, van welke beslissing door verzoekster een afschrift is overgelegd;

O. dat de afdeling effectenregistratie het eigendomsrecht van gerequestreerde Lan-

kamp op het aandeel à f 100 in de Handel en Industriemaatschappij Bogota no. 81568 heeft erkend en het verzoek van requestrante Frank om in den eigendom van genoemd effect te worden hersteld, heeft afgewezen;

O. dat tussen partijen als onbetwist vaststaat, dat voormeld aandeel op 10 Mei 1940 in eigendom toebehoorde aan den rechtsvoorganger van verzoekster, den Heer E. J. Frank te Luxemburg en dat het stuk tijdens de bezetting op last van de Duitse autoriteiten door de firma Lippmann, Rosenthal & Co te Amsterdam, bij welke firma het stuk door den eigenaar in depôt was gegeven, verkocht is;

O. dat het stuk door gerequestreerde Lankamp tijdens de bezetting buiten de beurs om gekocht is en wel van of door bemiddeling van Gerrit de Jongh, commissionnair in effecten, wonende te Amsterdam;

O. dat nu gerequestreerde het effect buiten de beurs om gekocht heeft, het vermoeden van verwerving te goeder trouw, bedoeld in art. 53 sub 3 van het Besluit E 100 niet geldt, zodat gerequestreerde om als eigenaar van het effect te worden erkend, zal moeten bewijzen, dat hij het te goeder trouw onder bezwarenden titel heeft verkregen;

O. dat de afdeling Effectenregistratie dit bewijs geleverd heeft geacht door de overlegging van een verklaring van een gevestigd commissionnair in effecten te Amsterdam;

O. dat de Raad dezen commissionnair, Gerrit de Jongh, als getuige heeft gehoord en deze getuige verklaard heeft, dat hij tijdens de bezetting zekeren Lemberger kende, die zelf van joodsen bloede was en de zorg op zich had genomen voor verschillende joodse onderduikers;

dat Lemberger nu en dan aan hem, de Jongh, vroeg of hij effecten van hem wilde kopen, met de opbrengst waarvan de joodse onderduikers gesteund werden;

dat hij, de Jongh, op dat verzoek is ingegaan en gedeeltelijk voor eigen rekening de door Lemberger aangeboden effecten heeft gekocht, gedeeltlijk daarvoor andere kopers heeft gezocht en op die wijze f 1000 Handel en Industrie Maatschappij Bogota, waaronder ook het litigieuse effect, aan gerequestreerde Lankamp heeft verkocht;

dat hij, de Jongh, gedacht heeft dat de door Lemberger verkochte stukken toebehoorden aan de joodse onderduikers, die ze achtergehouden hadden, maar dat hij niet weet of dit inderdaad het geval was;

dat hij Lemberger volkomen vertrouwde en overtuigd was, dat hij niet met de stukken bij hem gekomen zou zijn als er iets niet mede in orde was;

dat het hem, getuige, bekend was, dat Lemberger voor verschillende onderduikers zorgde;

O. dat de Raad deze door getuige de Jongh gerelateerde feiten als bewezen aanneemt;

O. dat uit de schriftelijke verklaringen door gerequestreerde in het geding gebracht blijkt, dat de Jongh voormeld tijdens de bezetting meermalen onderduikers heeft geholpen onder meer door hen behulpzaam te zijn bij het verkopen van hun effecten;

O. in het licht van het bovenstaande ten aanzien van de door verzoekster aangevoerde grieven:

dat verzoekster in haar eersten grief aanvoert, dat de afdeling Effectenregistratie ten onrechte als bewezen heeft aangenomen:

1. dat gerequestreerde het effect in September 1943 tegen een koers van 310 % van G. de Jongh heeft gekocht;

2. dat hij zulks gedaan heeft op verzoek van den Heer de Jongh, daarmede onderduikers steunende, die deze fondsen bezaten;

3. dat bij die afdeling de Heer de Jongh bekend was als een betrouwbare commissionnair, die illegaal werk verrichtte;

dat de Raad de sub 1 en 2 genoemde feiten bewezen acht door de verklaring van getuige de Jongh, met dien verstande, dat de Raad van oordeel is, dat gerequestreerde het effect niet van de Jongh maar door diens bemiddeling heeft gekocht en dat niet is bewezen, dat de fondsen afkomstig waren van onderduikers, welk punt echter, zoals hierna zal worden overwogen, niet relevant is;

dat derhalve de eerste grief van verzoekster moet worden verworpen;

dat verzoekster in haar tweeden grief betoogt, dat de afdeling uitsluitend het oog heeft gehad op de betrouwbaarheid van den Heer de Jongh, doch deze slechts tussenpersoon was en het er om gaat op welke wijze de persoon of de personen, die de stukken verkochten, deze hadden verkregen;

dat verzoekster hierbij over het hoofd ziet, dat de enige vraag is of gerequestreerde Lankamp en de Heer de Jongh te goeder trouw waren en als dit het geval is, niet meer onderzocht behoeft te worden op welke wijze de verkopers aan de stukken gekomen zijn;

dat dus de tweede grief van verzoekster moet worden verworpen;

dat verzoekster in haar derden grief aanvoert, dat gerequestreerde niet uitsluitend had mogen afgaan op de mededelingen van den Heer de Jongh en dat de Heer de Jongh ook ten onrechte uitsluitend is afgegaan op de mededelingen van den Heer Lemberger;

dat aan verzoekster kan worden toegegeven, dat wie tijdens de bezetting buiten de beurs om een effect kocht, in het algemeen zeker niet kan volstaan met de mededeling, dat hij heeft gekocht van een fatsoenlijk man en dat deze heeft verklaard, dat het stuk niet onrechtmatig verworven was;

dat integendeel in het algemeen de koper in een dergelijk geval behoorde na te gaan welke de herkomst van het stuk was;

dat verzoekster evenwel voorbijziet, dat

zich hier een zeer bijzonder geval heeft voorgedaan, n.l. dat effecten verkocht werden, waarvan zowel gerequestreerde Lankamp als de commissionnair de Jongh mochten aannemen, dat zij afkomstig waren van joodse onderduikers en dat deze door hen achtergehouden stukken verkochten om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien;

dat gerequestreerde Lankamp dit mocht aannemen op gezag van de Jongh en deze op gezag van Lemberger;

dat een nader onderzoek naar de herkomst der stukken, door gerequestreerde en/of de Jongh onder de toenmalige omstandigheden niet verlangd mocht worden en zelfs ongewenst was;

dat de Raad onder die omstandigheden de goede trouw van gerequestreerde en van de Jongh, die geen van beiden uit winstbejag handelden maar uitsluitend om joodse onderduikers te helpen mèt het daaraan verbonden risico, aanneemt;

dat de Raad het niet nodig acht om Lemberger, die in Zuid-Amerika verblijft, te doen horen, daar het voor de goede trouw van de Jongh niet van belang is te weten of Lemberger zelf misleid is dan wel de Jongh niet juist heeft ingelicht, hebbende immers de Jongh geen aanleiding gehad om of het een of het ander te veronderstellen;

dat derhalve ook de derde grief van verzoekster moet worden verworpen;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat de beslissing, waarvan appèl, dient te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, waarvan beroep;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het hoger beroep, tot de uitspraak begroot op f 150.

No. 1569

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Juli 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Worst.)

Appellant heeft zijn goede trouw niet aannemelijk gemaakt. De vraag of appellant als vierde koper regres acties heeft op zijn voorgangers, raakt niet de vraag of aan geïntimeerde rechtsherstel zal worden verleend, doch kan voorwerp vormen van een afzonderlijk geding, waartoe appellant zich kan wenden tot de Afd. Effectenregistratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 53 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een dd. 10 Februari 1949 bij de Afdeling Rechtspraak ingekomen schrijven van L. van Dongen, Bijlwerfstraat 13, Rotterdam (nader aangevuld bij een d.d. 14 April 1949 ingekomen schrijven) behelzende bezwaren tegen een d.d. 2 Februari 1949 door de Afdeling Effectenregistratie tussen hem en het Internationaal Syndicaat voor Handel en Nijverheid, (gemachtigde D. Jordaan Tzn. te Haaksbergen) gegeven beslissing, waarbij genoemd Syndicaat hersteld werd in den eigendom van een certificaat à 10 shares New York Centraal Spoorweg Mij. nr. 223 en verder werd beslist gelijk in die uitspraak is vermeld;

Gezien het verweerschrift van D. Jordaan Tzn., gemachtigde van voormeld syndicaat;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gelet op het proces-verbaal der zitting van 20 Juni 1949;

O. dat waar partij van Dongen bezwaren tegen de voormelde uitspraak gemotiveerd kenbaar maakt, de Raad zijn schrijven opvat als een verzoekschrift behelzende hoger beroep tegen die uitspraak;

O. dat zijn bezwaren zakelijk hierop neerkomen:

1. dat hij moet beschouwd worden als koper te goeder trouw;

2. dat indien desniettegenstaande teruggave van het effect aan het syndicaat rechtmatig wordt geacht, hij op zijn beurt een vordering zou willen instellen tegen zijn verkoper W. Offringa te Amsterdam, resp. de voorgaande verkopers;

O. dat gelijk reeds in eersten aanleg door appellant is medegedeeld hij het effect heeft gekocht van W. Offringa, die het had gekocht van een zekeren heer van Schijffelen, terwijl deze op zijn beurt het had gekocht van een zekeren Kram;

O. dat volgens art. 32 van K. B. E 100, hetwelk ten deze toepasselijk is, goede trouw van appellant slechts kan worden aangenomen, indien hij aannemelijk maakt, dat hij niet wist noch redelijkerwijze had behoren te vermoeden, dat het bezit van het bezit van het effect voor den eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 K. B. E 100;

O. dat appellant in het geheel niet zijn goede trouw aannemelijk heeft gemaakt;

O. dat appellant nu wel aanvoert dat het onbillijk is dat — terwijl hij de vierde koper is, alleen hij de schade zou moeten dragen, doch dit bezwaar niet raakt de vraag of aan het syndicaat al dan niet rechtsherstel zal verleend worden, doch betreft het regres hetwelk appellant eventueel tegen anderen heeft, hetwelk echter voorwerp van een afzonderlijk geding kan vormen, waartoe appellant zich kan wenden tot de Afdeling Effectenregistratie;

O. dat derhalve appellants bezwaren niet kunnen leiden tot vernietiging van de aangevallen beslissing;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing waarbij de Raad in aanmerking neemt, dat de kosten welke het syndicaat in dit appelgeding heeft gemaakt niet noemenswaardig zijn, zodat een kostenveroordeling niet behoeft te volgen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt voormelde beslissing der Afdeling Effectenregistratie.

---

16 Nov. 1949 (afl. 26) No. 1570—1582

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1570

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Mei 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman.)

Beschikking van de Afdeling Effectenregistratie, waarbij het verzoek van appellant tot erkenning als eigenaar van een certificaat N.A.R. is afgewezen, omdat hij niet heeft bewezen in Augustus 1944 het omstreden effect in zijn bezit te hebben gehad, op andere gronden bevestigd.

Geïntimeerde heeft in December 1943 het effect te goeder trouw en onder bezwarende titel verkregen, terwijl ten aanzien van de voortzetting van appellant's bezit sedert 19 Juni 1940 veel elementen van twijfel zijn overgebleven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 53 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Johannes Andries Sirach te Wageningen waarbij hij tijdig in beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie d.d. 28 September 1948, gemachtigde Mr F. Kranenburg, zomede een verweerschrift van A. Märckelbach te Huizen d.d. 18 Maart 1949.

Gelet op de behandeling der zaak ter zittingen van den Raad op 4 April en 2 Mei 1949, de overgelegde stukken en de verklaringen der gehoorde getuigen;

O. dat appellant zich gegriefd acht door bovenvermelde beslissing; waarbij geïntimeerde, zijnde de tegenwoordige bezitter van na te noemen effect, als eigenaar daarvan is erkend;

dat naar appellant's oordeel hem ten onrechte de last is opgelegd te bewijzen, dat het effect, het certificaat nr. 3282 à 10 shares North American Rayon, zich heeft bevonden in een trommel, waarvan de inhoud bij de bevrijding van Wageningen in het ongerede is geraakt;

dat appellant van oordeel is, dat de door geïntimeerde in eersten aanleg aangevoerde feiten geenszins bewijzen, dat hij het onderhavige effect met het nummer waarop het ten deze gaat omstreeks December 1943 heeft verkregen en in de beslissing uit het oog is verloren, dat het risico van zwarte aankoop geheel op geïntimeerde rust;

dat appellant mitsdien den Raad heeft verzocht de beslissing waarvan appèl te vernietigen en hem alsnog als eigenaar van het certificaat nr. 3282 te rekenen;

dat geïntimeerde heeft verklaard, dat zijn gehele effectenbezit sedert 1936 wordt beheerd en geadministreerd door den heer C. J. Knip, procuratiehouder van Mâhlers Bank, die kan bevestigen, dat hij voor den aankoop in December 1943 van 3 certificaten N.A.R. nooit eerder dergelijke stukken heeft bezeten en dat hij de toen aangekochte stukken ook niet heeft verkocht;

dat geïntimeerde voorts heeft overgelegd een afschrift van een door hem aan den Inspecteur der Directe Belastingen in het voorjaar van 1944 overgelegde staat van effecten, waarop 3 certificaten N.A.R. voorkomen als behorende tot zijn vermogen per 31 December 1943 en dat hij de in December 1943 verkregen stukken voor de Effectenregistratie heeft aangemeld;

dat geïntimeerde derhalve verzoekt de beslissing der Afdeling Effectenregistratie te bevestigen;

Overwegende:

dat de Afdeling Effectenregistratie op 28 September 1948 heeft beslist, dat appellant zijn bezit van het certificaat no. 3282 à 10 shares North American Rayon ten tijde van zijn vertrek uit Wageningen in Augustus 1944 niet heeft bewezen;

dat de Raad deze beslissing, waarbij is uitgegaan van een op appellant rustende bewijslast, niet een juiste toepassing acht van de bepalingen van Titel III van Hoofdstuk IV van het Besluit E 100;

dat naar 's Raads oordeel geïntimeerde gehouden is aannemelijk te maken, dat hij het effect na 9 Mei 1940 te goeder trouw onder bezwarenden titel heeft verkregen en de Raad derhalve hieronder zal nagaan of hij daarin is geslaagd;

dat de getuige Knip, procuratiehouder van Mâhlers Bank heeft verklaard sedert 1936 bekend te zijn geweest met het effectenbezit van geïntimeerde; voorts, dat daaronder geen stukken N.A.R. voorkwamen totdat hij in December 1943 drie certificaten à 10 shares voor hem heeft gekocht en aan hem afgeleverd, terwijl den getuige tevens bekend is, dat geïntimeerde in begin 1944 drie certificaten als boven heeft opgenomen in zijn aangifte voor de Vermogensbelasting per 31 December 1943;

dat geïntimeerde een afschrift dezer aangifte heeft overgelegd en de getuige de Bruin heeft bevestigd, dat dit stuk is geschreven met de hand van den getuige Knip;

dat den raadsman van appellant kan worden toegegeven, dat deze feiten niet het volledig bewijs leveren, dat geïntimeerde sedert December 1943 bezitter is geweest van het met 3282 genummerde effect, daar de boven gerelateerde feiten slechts betrekking hebben op de soort en niet op het nummer van het stuk;

dat de Raad niettemin van oordeel is, dat geïntimeerde zijn verkrijging te goeder trouw aannemelijk heeft gemaakt, terwijl de verkrijging onder bezwarende titel in confesse is;

dat immers ten gunste van geïntimeerde mag gelden dat hij voor het eerst in December 1943 drie stukken N.A.R. verwierf; dat hij in begin 1944 drie stukken N.A.R. voor de vermogensbelasting opgaf en dat het hoogst onwaarschijnlijk zou zijn, dat hij een in December 1943 verkregen Amerikaans stuk voor een ander van dezelfde soort zou hebben verwisseld in den tijd voorafgaande aan de aangifte voor de effectenregistratie;

dat, ook al moge aan een „zwarte" aankoop in bezettingstijd risico zijn verbonden, van geïntimeerde niet gezegd kan worden onvoorzichtig te hebben gehandeld, waar hij van de bemiddeling van procuratiehouders van Mählers Bank heeft gebruik gemaakt;

dat de Raad ten deze te eerder geneigd is geïntimeerdes goede trouw aan te nemen, nu ook ten aanzien van de voortzetting van appellants bezit, dat op 19 Juni 1940 is aangevangen, veel elementen van twijfel zijn overgebleven;

dat mitsdien moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Bevestigt, zij het op andere gronden, de beslissing der Afdeling Effectenregistratie, houdende de erkenning, met de daaraan verbonden gevolgen, van geïntimeerde als eigenaar van het certificaat no. 3282 à 10 shares North American Rayon;

Veroordeelt appellant in de kosten dezer procedure in appèl aan de zijde van geintimeerde tot op deze uitspraak begroot op f 50.

No. 1571

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 9 Juli 1948. (Mrs de Boer, Prof. Dorhout Mees en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Het K. B. D 16 heft wel op de gevolgen verbonden aan art. 7 1° van de Wet op het Nederlanderschap (St.bl. 268) maar bepaalt niets omtrent de vreemde nationaliteit door naturalisatie verkregen.

Verzoeker heeft zonder zijn Nederlanderschap te verliezen, de Duitse nationaliteit verkregen en is derhalve terecht als vijandelijk onderdaan aangemerkt.

Beslissing N.B.I. bevestigd.

(Zie W.P.N.R. 3980).

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 17 November 1947 van Johannes Gerardus Franciscus Maria Helmer, wonende te Apeldoorn, waarbij deze komt in beroep tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Vertegenwoordiging Apeldoorn, dd. 17 October 1947, volgens welke hij overeenkomstig art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut zijn beschikking heeft gegrond op het feit, dat verzoeker in 1944 door naturalisatie de Duitse nationaliteit heeft verkregen;

dat verzoeker deze naturalisatie erkennende, daartegen heeft aangevoerd niettemin niet van Duitse nationaliteit, doch Nederlander te zijn en zich te dien einde heeft beroepen op het Koninklijk Besluit van 22 Mei 1943 (Stbl. D 16);

O. dat art. 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen voor de toepassing van dit besluit als vijandelijke onderdanen onder meer aanmerkt natuurlijke personen, die onderdanen van een vijandelijke staat zijn of te eniger tijd na 10 Mei 1940 zijn geweest;

dat het derhalve niet ter zake doet of verzoeker door zijn naturalisatie zijn Nederlanderschap heeft verloren, maar het alleen de vraag is of hij van Duitse nationaliteit is geworden;

dat het genoemde Koninklijk Besluit wel opheft de gevolgen, welke art. 7 onder 1° van de Wet van 12 December 1892 (Stbl. 268) aan de naturalisatie in een ander land verbindt, te weten het verlies van het Nederlanderschap, maar zich niet bezig houdt met de vraag of de vreemde nationaliteit daardoor wordt verkregen;

dat verzoeker derhalve zonder zijn Nederlanderschap te hebben verloren daarnaast de Duitse nationaliteit heeft verkregen en het Nederlandse Beheersinstituut verzoeker derhalve terecht als vijandelijk onderdaan heeft aangemerkt;

Rchtdoende in naam der Koningin:

Bevestigt de beroepen beslissing.

No. 1572

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

De verwervingsverklaring vermeldende dat een effect op 11 Augustus 1942 ten beurze is gekocht is in strijd met het feit, dat het effect, na bij Lippmann te zijn ingeleverd, op 21 Juli 1943 door Lippmann II is verkocht. Het vermoeden van verkrijging te goeder trouw komt geïntimeerde niet toe. Aan geïntimeerde is alsnog gelegenheid gegeven zijn goede trouw te bewijzen, waartoe de zaak naar de Afd. Effectenregistratie is teruggewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van

1e Israël Koenraad Polak, wonende te Jerusalem;

2e. Klaas de Haan, wonende te Groningen, ten deze waarnemende de belangen van de erfgenamen van moederzijde van het kind Eduard Polak, geboren 9 Februari 1939, overleden Februari 1943, (gemachtigde Mr H. Sanders te 's-Gravenhage), waarbij in hoger beroep gekomen wordt tegen een onder no. 1335 f 24603 door de Afdeling Effectenregistratie gegeven beslissing tussen E. Polak, wonende te Groningen en G. E. v. d. Werff, wonende te Amsterdam, waarbij laatstgenoemde

als eigenaar is erkend van een aandeel à f 1000 Nederlandse Scheepvaartunie no. 66894.

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde;

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken.

O. dat als niet weersproken vaststaat, dat appellanten de rechtsopvolgers zijn van de in de aangevallen beslissing genoemden E. Polak, dat laatstgenoemde op 10 Mei 1940 eigenaar was van voormeld effect en sindsdien het op onrechtmatige wijze heeft verloren;

O. dat appellanten, een aantal grieven tegen de aangevallen beslissing hebben ingebracht, welke zakelijk neerkomen op het volgende:

I. de overgelegde verwervingsverklaring doet niet blijken dat het genoemde effect in regelmatig beursverkeer is verkregen en de Afdeling heeft aan haar ten onrechte voor geïntimeerde het vermoeden van goede trouw ontleend;

II. ten onrechte heeft de Afdeling verzuimd een onderzoek in te stellen naar de goede trouw van hen, die middellijk of onmiddellijk in opdracht van geïntimeerde het bezit van het effect hebben verkregen;

III. ten onrechte heeft de Afdeling nagelaten de aansprakelijkheid voor de schadevergoeding te regelen, terwijl tevens ontbreekt iedere beslissing, dat en waarom zij zulks niet gedaan heeft.

IV. ten onrechte heeft de Afdeling geen gebruik gemaakt van de haar bij art. 57 E 100 verleende bevoegdheid, terwijl de beslissing geen aanduiding behelst, dat gebruikmaking van deze bevoegdheid ook maar in overweging is genomen;

Op welke gronden volgens appellanten de Afdeling heeft geschonden de artt. 168 Gw., 52, 53, 54, 57, 59 junctis 25 en 32 van K. B. E 100, 3, 11, 14 A. B., 1356, 1371, 1373, 1375, 1383, 1902, 1958, 1959, 2014 B. W. junctis 102, 416, 417, 417 bis Sr. en art. 27 K. B. D 61 althans haar bevoegdheid heeft uitgeoefend op onredelijke, onbillijke en willekeurige wijze;

O. dat de aangevallen beslissing steunt op een door de firma v. d. Werff en Hubrecht te Amsterdam afgelegde verwervingsverklaring;

O. dat in deze verwervingsverklaring waarvan een afschrift is overgelegd, gemelde firma verklaart, dat geïntimeerde het effect na 9 Mei 1940 door haar bemiddeling heeft verkregen d.d. 11 Augustus 1942 tegen de koers van 203 ½ door aankoop ter Beurze te Amsterdam;

O. dat de Afdeling na te hebben vermeld, dat uit die verwervingsverklaring blijkt, dat het effect in regelmatig beursverkeer is verkregen, overweegt dat de vroegere bezitter, hoewel daartoe in de gelegenheid gesteld, geen feiten heeft aangevoerd, welke het vermoeden van goede trouw, gebaseerd op de verkrijging in regelmatig beursverkeer zouden kunnen terzijde stellen;

O. dat in hoger beroep is komen vast te staan, dat geïntimeerde lid is van genoemde firma van der Werff en Hubrecht;

O. dat het hier dus betreft een verwervingsverklaring afgelegd, niet door een derde, doch door een Vennootschap onder firma, waarvan geïntimeerde zelf vennoot is;

O. dat in gedingen als het onderhavige schriftelijke verklaringen van derden van groot belang kunnen zijn voor de beslissing, doch bij de waardering van zulk een verklaring, grote voorzichtigheid dient in acht genomen te worden en derhalve er op gelet dient te worden, onder meer, of de ondertekenaar jegens den belanghebbende als voldoende onpartijdig te beschouwen is en indien zulks niet het geval is, het bewijs niet enkel op zulk een verklaring zal mogen rusten;

O. dat in het onderhavige geval, nu de verklaring afkomstig is niet van een buitenstaander, doch van geïntimeerdes eigen vennootschap, deze verklaring niet die waarde heeft, dat enkel aan haar het vermoeden mag ontleend worden, dat geïntimeerde het effect in regelmatig beursverkeer heeft verkregen;

O. dat zulks temeer klemt, nu in hoger beroep is komen vast te staan, dat die verklaring onjuist, althans onvolledig is;

O. immers, dat ter zitting appellanten de juistheid van die verklaring betwistende hebben aangevoerd, dat het effect na bij Lippmann te zijn ingeleverd, eerst op 21 Juli 1943 door deze firma is verkocht (aan de Bary Trust Maatschappij) en derhalve onmogelijk op 11 Augustus 1942 door geïntimeerde kan zijn gekocht;

O. dat nadat aan geïntimeerde gelegenheid was gegeven hieromtrent een nader onderzoek in te stellen, zij bij schrijven van haar raadsman d.d. 27 December 1948 heeft bericht:

dat de firma van der Werff en Hubrecht op 11 Augustus 1942 ter beurze te Amsterdam overeenkomstig de reglementen en gebruiken aldaar een aandeel Nederlandse Scheepvaart Unie nominaal f 1000 in opdracht en voor rekening van geïntimeerde kocht tegen een koers van 203½ %;

dat het op die koop aan die firma afgeleverd aandeel door haar werd opgenomen in haar algemene Effectenvoorraad, waarbij geïntimeerde voor een nog te ontvangen aandeel Scheepvaart Unie werd gecrediteerd;

dat vervolgens eerst in het begin van 1946 in verband met de Effectenregistratie zulk een aandeel, dat geïntimeerde tot op dien blijkens die stukkenrekening nog steeds van de firma v. d. Werff en Hubrecht te ontvangen had, aan geïntimeerde door deze uit haar algemene effectenvoorraad is afgeleverd, en wel no. 66894;

O. dat geïntimeerde aldus nu wel stelt het effect gekregen te hebben uit een algemene effectenvoorraad, doch dit op zichzelf hem niet baat, nu — gelijk art. 53 lid 2 sub b als vereiste stelt — zijn aanspraak niet is ontstaan vóór 10 Mei 1940;

O. dat derhalve de eerste grief gegrond

is, en de beschikking niet in stand kan blijven;

O. dat de Raad geïntimeerde alsnog gelegenheid wil geven zijn verkrijging te goeder trouw te bewijzen, waartoe de zaak wordt terugverwezen naar de Afdeling Effectenregistratie;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan beroep.

Wijst de zaak terug naar de Afdeling Effectenregistratie ter verdere behandeling met inachtneming van deze uitspraak.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van appellanten tot heden begroot op f 250.

No. 1573

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Sept. 1949. (Mrs Scholten, Wery en Buddingh de Voogt.)

De Raad acht het geven van een no enemy verklaring aan een in Duitsland wonende verzoekster niet in strijd met de I.A.R.A. overeenkomst noch met de Accounting Rules. Het verdrag bevat algemene regelen zonder de bevoegdheid om in uitzonderingsgevallen van het verhaal op vijandelijk vermogen af te zien uit te sluiten. Ook de accounting rules verzetten zich daartegen niet al zullen de bedragen betrokken bij de vrijgeving van bezittingen als ontvangen schadevergoeding op de herstelrekening moeten worden verantwoord.

De strekking van het verdrag om de vorming van een Duits-economische macht in het buitenland te voorkomen kan worden verzekerd, door de beschikkingsbevoegdheid over een vermogen te beperken tot een vruchtgebruik.

Uitspraak aangehouden tot het verstrekken van inlichtingen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

Carl Jaeger en Mevr. J. W. Jaeger-Sonneveldt, requestranten, gem. Mr T. A. van Dijken,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van Carl Jaeger en Johanna Woutertje Sonneveldt, echtgenote van Carl Jaeger voornoemd, beiden wonende te Wuppertal-Elberfeld, gemachtigde Mr T. A. van Dijken, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, waarin zij de Raad verzoeken te vernietigen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 25 Mei 1948, waarbij het verzoek van requestranten om een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f, K. B. E 133 is afgewezen;

Gelezen het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord requestranten bij monde van Mr van Dijken voornoemd, gerequestreerde bij monde van Mr J. van den Berg, werkzaam op de Afdeling Procedures van gerequestreerde, en als deskundige Prof. Mr M. H. Bregstein, hoogleeraar te Amsterdam;

O. ten aanzien van de feiten:

dat het verzoek om een ontvijandingsverklaring, ingediend door Carl Jaeger, door zijn gemachtigde bij pleidooi is ingetrokken;

dat de Raad als vaststaande aaneemt;

dat de requestrante, in Nederland uit Nederlandse ouders geboren, haar nationaliteit verloren heeft tengevolge van haar huwelijk met de Duitser C. Jaeger, zodat zij als vijandelijk onderdaan in de zin van het K. B. E 133 moet worden beschouwd;

dat C. Jaeger, Reichsbahnrat te Wuppertal, blijkens een verklaring van de Oberstadtdirektor Dr Bremme geen lid van de N.S.D.A.P. geweest is;

dat, naar de Raad uit vele met elkaar overeenstemmende en geloofwaardig voorkomende verklaringen is gebleken, requestrante (evenals haar echtgenoot) een fel tegenstanster van het nationaal-socialistische régime was, en sterk pro-geallieerd, met name pro-Nederlands, gevoelde;

dat niet alleen het huis van requestrante en haar echtgenoot was voorzien van Oranjeportretten, doch zij ook luisterden naar de Oranjezender en vele Nederlanders, die gedwongen verblijf in Wuppertal en omgeving hielden, in de gelegenheid stelden naar deze zender te luisteren;

dat zij deze, w.o. een predikant en arbeiders, van reisgeld, voedsel en kleding voorzagen en hen bij zich thuis ontvingen, hoewel aan Jaeger als Reichtsbahnamtmann verboden was buitenlanders bij zich aan huis te ontvangen;

dat requestrate in 1941 bij terugkeer van een verblijf in Nederland een brief van de Nederlandse illegaliteit te bestemder plaatse in Frankfurt a/M. heeft afgeleverd, hetgeen de ontvangster in 1942 ernstige moeilijkheden met de Gestapo heeft bezorgd;

dat requestrante ondanks op haar door de Duitse autoriteiten uitgeoefende druk uit vaderlandslievende overwegingen haar deel in de nalatenschap van haar in 1941 in Nederland overleden vader niet heeft opgeëist;

dat requestrante bij schrijven van haar gemachtigde d.d. 3 Januari 1949 heeft verklaard in te stemmen met oplegging aan haar van de voorwaarde, dat haar vermogen in Nederland blijft;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het Beheersinstituut van oordeel is, dat de inwilliging van het verzoek van requestrante, nu deze in Duitsland woonachtig is, in strijd zou zijn met deel 1 art. 6 sub A van de op 14 Januari 1946 te

Parijs door Nederland ondertekende, Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen en met de ter uivoering van die Overeenkomst vastgestelde en mede door Nederland aanvaarde Verrekeringsregelen, de z.g. Accounting Rules;

dat de Raad het Beheersinstituut in dit oordeel niet kan volgen;

dat bovengenoemd voorschrift inhoudt, dat iedere ondertekenende Regering, volgens zelf te bepalen methode, de vijandelijke Duitse bezittingen, die zich op het onder haar jurisdictie staand grondgebied bevinden, onder zich zal houden, of er over zal beschikken op een zodanige wijze, dat zij niet opnieuw Duits eigendom kunnen worden of weer onder Duitse zeggenschap kunnen komen, en deze bezittingen met haar aandeel in de herstelbetalingen zal verrekenen;

dat de toegetreden geallieerde Regeringen deze verplichtingen op zich hebben genomen, eensdeels ten einde haar vorderingen ter zake van de met Duitsland gevoerde oorlog op deze bezittingen te verhalen en deze bezittingen in mindering te doen strekken van haar aandeel in de van Duitsland door tussenkomst van de Inter-Allied Reparation Agency (de z.g. I.A.R.A.) te ontvangen herstelbetalingen, anderdeels ten einde het eigen land en de andere geallieerde landen te beveiligen tegen de aanwending van bedoelde bezittingen tot toekomstige Duitse economische penetratie;

dat genoemd verdragvoorschrift slechts een summiere en zeer algemene regel inhoudt, welke, wat in de eerste plaats genoemde strekking daarvan betreft, niet kan worden geacht inbreuk te maken op de bevoegdheid van de tot het verdrag toegetreden landen om, gelijk zulks bij de, in de verschillende landen reeds vóór de tot standkoming van het verdrag geldende, regelingen was voorzien, in zeer bijzondere uitzonderingsgevallen, waarin het met alle redelijkheid in strijd ware, de betrokken Duitse eigenaar als vijand te beschouwen, van het verhaal op bedoelde goederen af te zien door uitreiking van een ontvijandingsverklaring; dat toch het verdrag de nadere uitwerking van de gestelde algemene regel uitdrukkelijk aan de betrokken nationale wetgevingen heeft overgelaten, terwijl ook het beroep van het Beheersinstituut op hetgeen ten deze met betrekking tot de vermogens van in Duitsland woonachtige personen van Duitse nationaliteit in de Accounting Rules is bepaald, faalt, daar de Accounting Rules uitsluitend de onderlinge financiële verrekening van de tot het verdrag toegetreden landen regelen; dat dan ook moet worden aangenomen, dat de in artikel 34 van het Besluit Vijandelijk Vermogen opgenomen mogelijkheid van het uitreiken van ontvijandingsverklaringen ook ten aanzien van in Duitsland woonachtige personen van Duitse nationaliteit is blijven gelden, behoudens dat alsdan ingevolge de Accouting Rules de bij de vrijgeving van bezittingen betrokken bedragen als ontvangen schadevergoeding op de herstelrekening ten koste van Nederland zullen moeten worden verantwoord;

dat evenwel de in de tweede plaats genoemde strekking van genoemd verdragsvoorschrift er toe noopt, bij het uitreiken van een ontvijandingsverklaring aan een in Duitsland woonachtige persoon van Duitse nationaliteit zorg te dragen, dat — althans tot het met Duitsland te sluiten vredesverdrag — het vrijgegeven vermogen nie gebruikt kan worden als een economisch machtsmiddel van Duitsland en dit nodig kan maken de beschikkingsbevoegdheid van de eigenaar over het vrij te geven vermogen te beperken;

dat dit evenwel naar 's Raads oordeel slechts geldt voor het bij de vrijgeving betrokken kapitaal, niet voor de vruchten daarvan, voor zover deze redelijkerwijs geacht kunnen worden tot levensonderhoud van de eigenaar te strekken;

dat het Beheersinstituut niet heeft beoogd, dat requestrante uit hoofde van haar tijdens de oorlog aangenomen houding niet in aanmerking zou komen voor een verklaring, dat zij niet is vijandelijk onderdane;

dat de verdachte verklaring in die zin, gelet op hetgeen hiervoren omtrent de gedraging van requestrante gedurende de oorlog werd overwogen, mitsdien aan requestrante zal kunnen worden afgegeven, nadat de bovenbedoelde noodzakelijke beperkingen ten aanzien van de beschikkingsbevoegdheid van requestrante over het vermogen zullen zijn vastgesteld, doch de Raad, alvorens daarover te beslissen, het nodig acht zich dienaangaande door partijen te doen voorlichten.

Rechtdoende:

Alvorens verder te beslissen:

Gelast een verschijning van requestrante en gerequestreerde ter zitting van de Raad op Woensdag 2 November 1949, des namiddags te 4 uur, ter verstrekking van inlichtingen als boven vermeld;

Houdt alle verdere uitspraak aan.

No. 1574

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 2 Mei 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Korthals Altes, plv.).

Appellant niet ontvankelijk verklaard in zijn hoger beroep wegens overschrijding van de appèltermijn en appellant bovendien in gebreke is gebleven de verklaring van de Afd. Effectenregistratie zoals bedoeld in art. 68 lid 4 E 100 aan te vragen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 68).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift no. 2067/48

van Daniel L. van Kalken, wonende te Rotterdam, gemachtigden Mrs Roes en Hoogewegen, enz.;

O. dat appellant in beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van dezen Raad dd. 29 Mei 1948 tussen partijen gewezen;

O. dat de gemachtigde van appellant heeft verklaard dat deze beslissing aan appellant zelve is toegezonden, alsmede dat zijn boekhouder in ieder geval op 15 Juli 1948 met hare inhoud bekend was;

O. dat hieruit volgt dat het appèl niet ontvankelijk verklaard zal moeten worden, vermits het appèlrequest eerst op 29 October 1948 ter centrale griffie van dezen Raad is binnengekomen, derhalve lang nadat de in art. 68 lid 2 sub b genoemde termijn was verstreken;

O. dat hieraan niet afdoet hetgeen de gemachtigde van appellant heeft betoogd ter verontschuldiging der te late indiening van het appèlrequest, nog daargelaten dat appellant in gebreke is gebleven de in artikel 68 lid 4 bedoelde verklaring van de Afdeling Effectenregistratie aan te vragen;

Rechtdoende:

Verklaart appellante niet ontvankelijk in zijn beroep.

No. 1575

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 6 Aug. 1948. (Mrs Prof. van der Pot, Dorhout en Koppius, plv.)

Beslissing van Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen, waarbij een minnelijke regeling getroffen tussen gerequestreerden en het B.I., als beherende het vermogen van verzoeker, is bekrachtigd, in hoger beroep vernietigd.

Verzoeker was bij het verlijden der notariële acte niet aanwezig en het B.I. heeft buiten hem en onbevoegdelijk gehandeld, toen het tot de minnelijke regeling toetrad. De appèltermijn is eerst gaan lopen, nadat verzoeker volledig en behoorlijk was ingelicht omtrent het gebeurde.

Bekrachtiging van een regeling, waarbij het B.I. onbevoegdelijk verzoeker heeft vertegenwoordigd, kan niet in stand blijven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 18, 113a en vlg.)

Albert Albers, gepensionneerd mijnwerker, wonende te Assen, requestrant bij verzoekschrift d.d. Januari 1948, domicilie kiezende ten kantore van R. A. Lammers, notaris te Gieten,

tegen:

1. Bertus Overweg, wonende te 's-Gravenhage, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezigen Nathan Overweg en Sara Lievenboom, echtelieden, gewoond hebbende te Assen, gemachtigde Mr N. J. Polak, advocaat en procureur te Groningen, 2. Gerhard Tonnis de Graaf, wonende te Tolbert, gerequestreerden bij voormeld verzoekschrift.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het inleidend verzoekschrift van requestrant, waarbij hij den Raad verzoekt de beslissing van den Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel te Assen d.d. 2 December 1947, waarbij werd bekrachtigd een minnelijke regeling tot rechtsherstel, getroffen tussen den gerequestreerde sub 1 enerzijds en het Nederlandse Beheersinstituut te Assen als beherende zijn vermogen, en G. T. de Graaf, timmerman wonende te Tolbert, als hypotheekgever anderzijds, met betrekking tot de winkelbehuizing e.a. staande en gelegen aan de Groningerstraat no. 10 te Assen, te herroepen en de gesloten minnelijke regeling niet te bekrachtigen, opdat ten overstaan van notaris R. A. Lammers te Gieten, als nieuw aangewezen bemiddelaar een nieuwe regeling wordt gesloten, waarbij requestrant als partij optreedt en met door hem aangebrachte verbeteringen rekening zal worden gehouden, daartoe aanvoerende dat ingevolge beschikking van den Officier-Fiscaal in het District Assen I d.d. 9 Juli 1947 het beheer over zijn vermogen uiterlijk 9 Oct. 1947 werd opgeheven, zodat hij bij genoemde minnelijke regeling abusievelijk door het Nederlandse Beheersinstituut werd vertegenwoordigd, en voorts dat hij zich in hoofdzaak met deze regeling wel kan verenigen, doch daarbij ten onrechte geen rekening is gehouden met de door hem aangebrachte verbeteringen, welke een waardevermeerdering van het onroerend goed meebrachten;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde sub 1 d.d. 18 Mei 1948, waarbij hij op de door hem aangevoerde gronden, die, voorzover nodig, aanstonds nader zullen worden besproken, den Raad verzoekt requestrant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn verzoek, althans de beschikking, waarvan beroep, te bekrachtigen, een en ander met zodanige verdere beschikking als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren en met veroordeling van requestrant in de kosten der procedure;

Gezien het verzoekschrift van gerequestreerde sub 2, waarbij hij zich bereid verklaart om mede te werken tot een nieuwe minnelijke regeling;

Gehoord ter zitting van den Raad d.d. 11 Juni 1948 requestrant bij monde van zijn gemachtigde Henri Catharinus Looyen en van zijn raadsman Mr C. P. Haverkamp, advocaat en procureur te Groningen, den gerequestreerds sub 1 bij monde van zijn gemachtigde Mr N. J. Polak te Groningen en gerequestreerde sub 2 in persoon;

In rechte:

O. dat de Raad als vaststaande aanneemt, dat ten tijde dat op 6 December 1947 bij akte

verleden ten overstaan van notaris G. H. H. Klaücke te Assen ten aanzien van het litigieuze onroerend goed een minnelijke regeling tot rechtsherstel tussen partijen werd getroffen, bij welke regeling requestrant werd vertegenwoordigd door het Nederlandse Beheersinstituut, het beheer over het vermogen van requestrant reeds geruimen tijd tevoren en wel uiterlijk op 9 October 1947 een einde had genomen; dat gerequestreerde sub 1 nog wel heeft vermeld, dat het Nederlandse Beheersinstituut zich op het standpunt stelt, dat het beheer voortduurt zolang het nog niet is afgewikkeld, maar hij dit kennelijk onjuiste standpunt niet tot het zijne heeft gemaakt, zodat het verder onbesproken kan blijven;

O. dat genoemde notariële akte van minnelijk rechtsherstel is verleden volgens een daaraan gehecht concept, hetwelk blijkens daaronder staande verklaring op 2 December 1947 is bekrachtigd door den Gedelegeerde te Assen van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat van de zijde van gerequestreerde sub 1 is aangevoerd, dat requestrant in zijn beroep tegen deze beslissing van den Gedelegeerde, die als een besluit van de Afdeling Onroerende Goederen moet worden beschouwd, niet kan worden ontvangen, aangezien ten tijde dat op 5 Februari 1948 het inleidend verzoekschrift bij den Raad binnenkwam, de beroepstermijn van 30 dagen reeds was verstreken;

O. dat de Raad dezen gerequestreerde in zijn verweer niet kan volgen, nu requestrant, die bij het verlijden der notariële akte niet aanwezig was en dus geenszins bekend kon zijn met den datum van de bekrachtiging, daarover eerst bij een door hem overgelegd schrijven van den Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen te Assen d.d. 19 Januari 1948 volledig werd ingelicht; dat het zeer wel mogelijk is, dat requestrant reeds eerder heeft geweten, dat genoemde notariële akte was verleden, maar hij niet in beroep is gekomen van de handeling van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij dit aan de minnelijke regeling meewerkte, maar van de bekrachtiging van de regeling door voormelden Gedelegeerde;

O. dat naar het oordeel van den Raad de beroepstermijn voor requestrant eerst is gaan lopen, toen hij behoorlijk en volledig werd ingelicht over hetgeen er buiten hem om en onbevoegdelijk door het Nederlandse Beheersinstituut ten aanzien van zijn vermogen was verricht, zodat requestrant tijdig in beroep is gekomen;

O. dat het besluit van den Gedelegeerde te Assen tot bekrachtiging van de getroffen minnelijke regeling, gezien het feit dat het Nederlandse Beheersinstituut geheel onbevoegd den requestrant daarbij heeft vertegenwoordigd, kennelijk onjuist is geweest en dus niet in stand kan blijven;

O. dat deze Gedelegeerde zelf dan ook reeds een nieuwen notaris-bemiddelaar heeft benoemd;

O. dat de Raad, zelfs al ware de beroepstermijn verstreken geweest, aan deze minnelijke regeling, als zijnde niet door de belanghebbenden aan de afdeling Onroerende Goederen ter bekrachtiging voorgelegd, niet de kracht van een besluit van den Raad zou hebben toegekend;

O. dat requestrant, herroeping vragende van het besluit van den Gedelegeerde te Assen, daarmee kennelijk bedoelt te vorderen de vernietiging van dit besluit;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Vernietigt het besluit van den Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen te Assen, d.d. 2 December 1947, waarbij werd bekrachtigd de hem voorgelegde minnelijke regeling ten aanzien van het rechtsherstel betrekkelijk de winkelbehuizing met erf en tuin, staande en gelegen aan de Groningerstraat no. 10 te Assen, kadastraal bekend gemeente Assen sectie I nr 1400, groot twee aren vijf en veertig centiaren, welke bekrachtiging wordt vermeld in de akte, verleden voor den notaris-bemiddelaar G. H. H. Klaücke te Assen d.d. 6 December 1947, overgeschreven ten Hypotheekkantore te Assen 6 December 1947 deel 1737 nr 80.

No. 1576

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 4 Juni 1948. (Mrs de Boer, Prof. Dorhout Mees en Jhr Rutgers van Rozenburg.)

Een Verwaltungstreuhänder moet op grond van het feit, dat hij stond onder contrôle van de Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft en blijkens zijn instructie beschouwd worden als een agent van Duitsland en valt als zodanig onder art. 2 lid 1 van het Besluit E 133.

Beslissing waarvan beroep bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2 en 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 26 November 1947 van Willem Willemsen te Groningen, advocaat-gemachtigde Mr H. F. Tiemens, waarin deze komt in beroep tegen een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut. Vertegenwoordiging Utrecht dd. 4 November 1947, nr E.B.N. 128/A.765/J., volgens welke beschikking verzoeker ingevolge zijn aanstelling tot Verwalter over de N.V. Engelsman's IJzerhandel overeenkomstig art. 2 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt;

Gezien de door het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte inlichtingen;

O. dat verzoeker zijn beroep grondt:

1. op zijn bewering, dat een zogenaamde Verwalter niet zou vallen onder de personen, genoemd in art. 2 lid 1 Besluit Vijandelijk Vermogen;

2. op de beslissing van de Procureur-Generaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam dd. 3 November 1946, waarbij is bepaald, dat het beheer over verzoekers vermogen op een daarbij bepaalden datum zou eindigen.

O. wat de eerste grond betreft,

dat een Verwaltungstreuhänder, zoals verzoeker, naar vaststaat is geweest zijn functie ontleende aan de verordening 189/1940 en blijkens zijn instructie (Richtlinien) werd benoemd „zur Durchführung der Entjudung in anmeldepflichtige Unternehmen" terwijl hij zijn taak moest vervullen „nach den Grundsätzen nationalsozialistischer Betriebsführung" en zelf „in jeder Hinsicht ein Beispiel" moest geven van zulk een bedrijfsvoering;

dat hij verder geheel ondergeschikt was aan de Wirtschaftsprüfstelle en onder contrôle stond van de Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft, beide Duitse overheidsinstanties;

dat de vernietiging van het Joodse ras en de doorvoering van het nationaal-socialisme in het gehele maatschappelijk leven uitgesproken oorlogsdoeleinden van Duitsland waren;

dat de Verwaltungstreuhänder derhalve moet worden beschouwd als een agent van Duitsland;

dat daaronder immers wordt verstaan een min of meer zelfstandig handelend lasthebber, als hoedanig verzoeker, gelijk vaststaat is opgetreden;

dat het Nederlandse Beheersinstituut verzoeker dus terecht als vijandelijk onderdaan heeft aangemerkt;

O. dat hieraan de tweede aangevoerde grond niet afdoet, daar een beslissing van de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam niet vermag te derogeren aan de desbetreffende bepaling van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Wijst het beroep af en bevestigt de beroepen beslissing.

No. 1577

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 April 1948. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog).

Verzoekster was onder dwang van de vijand verplicht zes eigen aandelen waarop 10 % was gestort, in te kopen van Lippmann.

Deze koopovereenkomst was nietig krachtens art. 41a K., terwijl de levering krachtens art. 39a K. niet heeft plaats gevonden.

Aandelen zijn steeds eigendom gebleven van gerequestereerde, zodat in deze procedure van erkenning of herstel in den eigendom geen sprake is en de Afdeling Rechtspraak derhalve bevoegd is.

Verkoop nietig verklaard met veroordeling van gerequestreerde tot terugbetaling van de koopprijs, verminderd met de waardevermindering die de aandelen hebben ondergaan. Lippmann veroordeeld tot betaling van de proceskosten, zowel van verzoekster als van de medegerequestreerde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, op 9 December 1947 ingediend door de N.V. Rotterdamse Scheepshypotheekbank, gevestigd te Rotterdam, gemachtigde Mr J. Coert Sr.;

Gezien een verweerschrift van Lippmann, Rosenthal & Co., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr Th. P. J. Masthoff, en van Adrianne Henriette Marie Meijll, weduwe van Theodoor Gerhard Henri Stibbe, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr M. M. G. Th. de Kort;

Gelet op het behandelde ter zitting van deze Kamer van 24 Februari 1948;

O. dat het verzoek van verzoekster hiertoe strekt, dat door de Raad wordt nietig verklaard de vekoop van zes aandelen à f 1000 N.V. Rotterd. Scheepshypotheekbank, op welke aandelen 10 % was gestort, door verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. aan verzoekster, met herleving van de rechtstoestand, welke ten aanzien dezer aandelen voor de overdracht op 16 April 1943 bestond, veroordeling van verweerster Stibbe-Meijll tot betaling aan verzoekster van een bedrag van f 997,20, uitvoerbaar verklaring der uitspraak bij voorraad en veroordeling van veweerders in de kosten de procedure;

O. dat verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. zich heeft gerefereerd aan het oordeel van de Raad, verzoekend verzoekster of haar mede-verweerster te veroordelen in de kosten aan haar zijde gevallen;

O. dat verweerster Stibbe-Meijll allereerst aanvoert, dat door verzoekster in haar verzoekschrift niet is gesteld, dat de aangevochten rechtshandeling onder dwang van de vijand is tot stand gekomen en op dien grond de niet-ontvankelijkheid van de vordering betoogt;

O. dat dit verweer dient te worden verworpen, daar verzoekster in alinea 7 van het verzoekschrift stelt, dat de in de voorafgaande alinea's vermelde rechtshandelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk onder dwang van de vijand zijn tot stand gekomen;

O. dat verweerster voorts de vraag opwerpt, of deze vordering niet behandeld moet worden door de Afdeling Effectenregistratie van de Raad;

O. dat de Raad deze vraag ontkennend beantwoordt;

O. toch, dat de onderhavige vordering niet betreft erkenning van den eigendom of herstel in de eigendom van effecten,

daar de verkoop door verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. aan verzoekster van de aandelen krachtens art. 41a K. nietig was en de levering krachtens art. 39a K. niet heeft plaats gevonden, zodat, waar de inlevering der aandelen door verweerster Stibbe-Meijll bij verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. geschiedde krachtens een verordening bedoeld in art. 16 van het Besluit E 93, de aandelen steeds eigendom zijn gebleven van verweerster Stibbe-Meijll en van erkenning van- of herstel in eigendom in deze procedure geen sprake is;

O. dat verweerster wel heeft ontkend, dat dwang op verzoekster zou zijn uitgeoefend bij het tot stand komen van de verkoop, doch de Raad deze dwang wel aanneemt, in het bijzonder met het oog op het buitengewoon hoge bedrag, dat verzoekster voor deze aandelen heeft moeten betalen, te weten ruim dertig maal de waarde, tot welke transactie verzoekster onder normale omstandigheden zeker niet zou zijn overgegaan, zodat ook dit verweer dient te worden verworpen;

O. dat thans nog beantwoord moet worden de vraag of ingrijpen door de Raad krachtens art. 23 E 100 redelijk moet worden geacht, welke vraag de Raad bevestigend beantwoordt;

O. dat de Raad derhalve het sub 1 en 2 gevorderde zal toewijzen, doch wat het sub 3 gevorderde betreft van mening is, dat in mindering van het door verzoekster gevorderde bedrag van f 997,20 dient te worden gebracht, de waardevermindering die de genoemde aandelen hebben ondergaan in het tijdvak van 13 April 1943 tot heden, welk bedrag aan verweerster als vergoeding voor geleden schade toekomt;

O. dat blijkens een brief van de Vereniging van de Effectenhandel van 31 Maart 1948, deze vermindering bedroeg f 45 per aandeel derhalve in totaal een bedrag van f 270, zodat het door verweerster Stibbe-Meijll te betalen bedrag dient te worden vastgesteld op f 727,20;

O. dat de veroordeling in de kosten betreft, dat verweerster Lippmann, Rosenthal & Co., die door haar handelingen dit geding heeft veroorzaakt, in de kosten dient te worden veroordeeld, zowel van verzoekster als van verweerster Stibbe-Meijll;

O. wat de gevraagde uitvoerbaarverklaring bij voorraad betreft, dat deze, als niet op het Besluit E 100 gegrond, niet kan worden toegewezen.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de verkoop van de zes aandelen à f 1000 N.V. Rotterd. Scheepshypotheekbank Sectie E No. 5 4487, 4887 tot en met 4891, waarvan gestort 10 % door verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. aan verzoekster.

Doet herleven de rechtstoestand, welke ten aanzien van deze aandelen bestond vóór de overdracht op 16 April 1943.

Veroordeelt verweerster Stibbe-Meijll om aan verzoekster tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen een bedrag van f 727,20.

Ontzeggen het anders of meer gevorderde.

Veroordelen verweerster Lippmann, Rosenthal & Co. in de kosten der procedure aan zijde van verzoekster en verweerster Stibbe-Meijll gevallen en tot op dit vonnis aan zijde van verzoekster begroot op f 60 en aan zijde van verweerster Stibbe-Meijll eveneens op f 60.

No. 1578

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1949. (Mrs Verdam, de Flines en v. Zeggelen).

Het vermoeden van goede trouw bij verkrijging van een effect in regelmatig beursverkeer ingevolge art. 53, 3e lid E 100 komt alleen toe aan de koper zelf, maar houdt niet in dat het stuk „goed" is, noch dat opvolgende kopers uit de enkele omstandigheid, dat het stuk voordien in regelmatig beursverkeer was verhandeld, mogen opmaken dat het stuk „goed" was. Bewijsaanbod betreffende de verkrijging in regelmatig beursverkeer van de voorganger gepasseerd.

Beslissing a quo bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 32, 53, 68).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 29 Juni 1948 bij voormelde Afdeling ingekomen verzoekschrift van H. Breugelmans-Rodemeyer, wonende te Amsterdam (gemachtigde F. Brandis) waarbij hoger beroep wordt ingesteld tegen een beslissing door de Afdeling Effectenregistratie op 26 Mei 1948 gegeven tussen haar en E. Meyer-Elkan, bij welke beslissing aan laatstgenoemde rechtsherstel werd verleend betreffende twee certificatensa 10 shares Southern Pacific nrs. 5358/6408.

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde, gemachtigd en bijgestaan door haar echtgenoot Otto Mayer, met wien zij buiten gemeenschap van goederen is gehuwd, beiden wonende te Amsterdam (gemachtigde Mrs A. B. Gomperts en J. A. B. Gomperts);

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken;

O. dat appellante als grief tegen het vonnis heeft aangevoerd:

dat beweerd wordt, dat het stuk via de Beurs verkocht is, dat nml. een bepaalde door haar genoemde firma de bedoelde certificaten verworven heeft in regelmatig beursverkeer, dat de heer van Buuren ze van deze firma verkreeg en aan appellante heeft verkocht met de verzekering dat ze goed d.w.z. geen joods bezit waren;

dat de stukken dus van de beurs, dus goed, in het verkeer zijn gekomen;

dat verzoekster dus niet kon vermoeden dat de stukken besmet waren, en de stukken dan ook steeds in haar belastingaangifte zijn vermeld;

O. dat door den gemachtigde van appellante ter zitting in eersten aanleg is verklaard, dat ten tijde van de koop hij niet gedacht heeft aan de mogelijkheid dat die stukken uit Joods bezit afkomstig waren en dat daarover door hem met van Buuren niet is gesproken;

O. dat derhalve enig onderzoek vanwege appellante niet is ingesteld;

O. dat appellante nu zich er wel op beroept, dat de stukken via de Beurs in het verkeer zijn gekomen, en verzoekt enige getuigen te doen horen ter bevestiging van dit beweren, doch de Raad hierop niet ingaat, omdat haar beweren — wat daarvan zij — haar niet baat;

O. immers, dat weliswaar art. 53 bij den tegenwoordigen bezitter indien hij zelf het effect in regelmatig beursverkeer verkregen heeft goede trouw aanwezig acht behoudens tegenbewijs, doch zulks niet inhoudt dat het stuk „goed" (d.w.z. niet een joods stuk) was, en derhalve een stuk hetwelk iemand aldus verkregen heeft, nu maar niet door hem als een „goed" stuk kon verkocht worden, noch ook opvolgende kopers, uit de enkele omstandigheid dat het stuk voordien in regelmatig beursverkeer was verhandeld mochten opmaken, dat het stuk „goed" was;

O. dat derhalve het door appellante aangevoerde — wat daarvan zij — haar goede trouw niet aannemelijk maakt;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beroepen beslissing.

Veroordeelt appellante in de kosten van het hoger beroep aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 250.

No. 1579

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Mei 1948. (Mrs Raedt, Mijnssen en Köster).

Verzoeker, nog in het bezit van zijn spaarbankboekje, vraagt herleving van de rechtsbetrekking die tussen hem en de Rijkspostspaarbank heeft bestaan.

Rechtskarakter van het spaarbankboekje.

Nadat verzoekers' broer, als zijn gemachtigde hier te lande, in 1941 i.v.m. verzoekers' verblijf in Amerika geheel vrijwillig opgave van het tegoed heeft gedaan aan de D.R.T., kan niet van de Rijkspostspaarbank worden gevergd, dat zij desondanks de door de bezetter geëiste betaling zou weigeren.

Vordering van verzoeker afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Doctor Hendrik Jan de Lange, wonende te New York, gemachtigde Mr G. A. de Lange, op 30 December 1947 bij den Raad ingediend;

Gezien voorts het daartegen ingediende verweerschrift van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (Rijkspostspaarbank), ten deze vertegenwoordigd door Mr A. G. G. Tydeman, directeur der Rijkspostspaarbank, gemachtigde Mr R. Korthals Altes;

Gezien de verdere gedingstukken, waaronder meer bepaald het proces-verbaal van de ter terechtzitting van 25 Maart 1948 in deze zaak gehouden mondelinge behandeling;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker bij voormeld verzoekschrift heeft gesteld, dat requestrant houder is van het boekje no. 4581 kantoor Hattem, der Rijkspostspaarbank, vermeldende een inlage van f 2500, ongeacht de rente sedert 31 December 1938;

dat hem in September 1947 uit een brief van den Directeur der Rijkspostspaarbank is gebleken, dat deze gedurende de Duitse bezetting op voorschrift van de bezettende macht het tegoed tot op een klein bedrag na moest overschrijven op een rekening van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

dat dit is geschied zonder dat de Directeur der Rijkspostspaarbank enige macht over het spaarbankboekje uitoefende, zodat dit boekje ook nu nog een tegoed van f 2500 vermeldt;

dat voor zover tengevolge van voormelde overschrijving de rechtsbetrekking, die tussen requestrant en de Nederlandse Rijkspostspaarbank heeft bestaan, is teniet gegaan, Uw Raad bevoegd is deze rechtsbetrekking te doen herleven, indien naar het oordeel van Uw Raad het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat dit laatste het geval is, in aanmerking genomen dat volgens de wettelijke voorschriften het spaarbankboekje het karakter van titel op naam heeft, zodat alleen de persoon, te wiens name het spaarbankboekje werd gesteld, daarop terugbetaling kan verkrijgen;

dat vaststaat, dat requestrant sedert 15 Juli 1939 op het boekje geen terugbetaling heeft gevraagd;

dat het niet aangaat, dat de Rijkspostspaarbank onder welke omstandigheden ook van voormeld voorschrift afwijkt en aldus buiten requestrant om wordt beschikt over gelden, die hij aan de Rijkspostspaarbank heeft toevertrouwd;

dat requestrant verwijzing dezer zaak naar de Kamer Amsterdam verzoekt; met verzoek, dat het den Raad behage voor zoveel nodig te doen herleven de rechtsbetrekking, die tussen requestrant en de Rijkspostspaarbank heeft bestaan, met het gevolg, dat requestrant wordt erkend bij de Rijkspostspaarbank een tegoed te hebben van f 2500 met de rente van 31 December 1938, en met veroordeling van gerequestreerde in de kosten van dit geding;

O. dat gerequestreerde daarop heeft ge-

antwoord in voormeld verweerschrift, dat requestrant inderdaad inlegger is op het boekje Hattem nr. 4581;

dat van het tegoed van dat boekje op 23 September 1942 f 2677,65 is overgemaakt naar rekeningen van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

dat de Rijkspostspaarbank daartoe verplicht was ingevolge de destijds door de bezettende macht uitgevaardigde voorschriften;

dat de Rijkspostspaarbank zich aan die verplichting niet kon onttrekken, omdat Mr C. J. de Lange, notaris te Alkmaar, in antwoord op een formulier, dat herinnerde aan de verplichte jaarlijkse inzending van het boekje, uitdrukkelijk in zijn brief van 12 November 1941 te kennen heeft gegeven, dat inlegger (zijn broeder) in de Verenigde Staten van Noord-Amerika verbleef;

dat hij vervolgens bij een brief van 14 November 1941 opgave van de grootte van het tegoed op 30 September 1940 heeft verzocht om aangifte van het vermogen van zijn broeder te kunnen doen;

dat in verband daarmede ook de Rijkspostspaarbank de aangifte van het vermogen doen moet, waartegen te minder bezwaar bestond, omdat de Verenigde Staten op dat tijdstip met Duitsland nog niet in oorlog waren;

dat op grond van de beide aangiften de aanwezigheid van het tegoed bij de Duitse instanties bekend was;

dat de Rijkspostspaarbank in verband daarmede overmaking van het tegoed, toen later de verplichting daartoe werd opgelegd, niet kon nalaten;

dat dit wel het geval zou zijn geweest, indien Mr C. J. de Lange het tegoed niet had aangegeven en de verblijfplaats van zijn broeder voor zich had gehouden;

dat de Rijkspostspaarbank ook niet door dralen met het overmaken van het tegoed, dit voor inlegger ha dkunnen behouden tot Mei 1945;

dat de Rijkspostspaarbank derhalve krachtens art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer als bevrijd moet worden beschouwd;

dat er ook geen bijzondere redenen waren als bedoeld in art. 33 lid 3, op grond waarvan de overmaking had moeten worden geweigerd;

dat dan ook het achterwege laten van een ingrijpen, als bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, geenszins als onredelijk is te beschouwen;

dat mitsdien het Staatsbedrijf PTT (Rijkspostspaarbank) Uw Raad verzoekt op het verzoekschrift van requestrant afwijzend te beschikken met veroordeling van requestrant in de kosten van dit geding;

O. dat partijen bij de mondelinge behandeling haar standpunt nader hebben toegelicht;

Ten aanzien van het recht:

O. dat tussen partijen onbetwist vaststaat, dat verzoeker houder is van het Rijkspostspaarbankboekje Kantoor Hattem nummer 4581, vermeldende een inlage van f 2500 ongeacht de rente sedert 31 Dec. 1938;

dat de Rijkspostspaarbank op 23 Sept. 1942 van het tegoed van dit boekje een bedrag van f 2677,65 heeft overgemaakt op rekening van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G., welke instelling die overmaking van de Rijkspostspaarbank eiste op grond van het bepaalde bij de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied over de behandeling van het Vijandelijk Vermogen nummer 26/1940 in verband met het feit, dat verzoeker destijds reeds van Amerikaanse nationaliteit was en in Amerika verbleef;

dat verzoekers gemachtigde reeds in of omstreeks November 1941 uit eigen beweging aangifte van dit Amerikaanse Vermogensbestanddeel aan den bezetter heeft gedaan;

O. dat verzoeker thans voor zoveel nodig vordert, dat de Raad zal doen herleven de rechtsbetrekking, die tussen hem en de Rijkspostspaarbank als voormeld heeft bestaan;

O. dat verzoekers gemachtigde ter toelichting van den term „voor zoveel nodig" bij de mondelinge behandeling heeft medegedeeld, dat verzoeker de vraag opwerpt of, nu hij nog houder van gemeld spaarbankboekje is en dit nog steeds een tegoed van f 2500 ongeacht de sinds 31 Dec. 1938 verschenen rente aanwijst, hij niet ondanks voormelde overschrijving op rekening der Revisions- und Treuhand A.G. terugbetaling van dit tegoed van de Rijkspostspaarbank kan vorderen;

O. dat de Raad, hoewel van oordeel, dat hij hierover geen bindende beslissing kan geven, daar deze aan den gewonen rechter is voorbehouden, toch op deze vraag moet ingaan, omdat, indien zij bevestigend zou moeten worden beantwoord, voor een ingrijpen bij wijze van rechtsherstel geen plaats zou zijn, daar in dat geval de rechtsbetrekking, waarvan verzoeker de herleving vraagt, alsnog zou bestaan;

O. dat de Raad echter bedoelde vraag ontkennend meent te moeten beantwoorden;

O. dat toch het recht op terugbetaling van een tegoed bij de Rijkspostspaarbank in eerste instantie niet berust op den inhoud van het spaarbankboekje doch op het tussen den inlegger en de Rijkspostspaarbank gesloten spaarcontract;

dat het spaarbankboekje ten aanzien van dit spaarcontract in de eerste plaats betekenis heeft als schriftelijk bewijsstuk van de plaats gehad hebbende inlagen en terugbetalingen;

dat voorts, gelet op alle bijzondere waarborgen, waarmede inleg en terugbetaling op een spaarbankboekje in de Rijkspostspaarbankwet en het Postspaarbankbesluit zijn omringd, aan verzoeker kan worden toegegeven, dat het Sjaarbankboekje een titel op naam is in dien zin dat het de strekking heeft om degene, op wiens naam het staat, als rechthebbende op het daarop ingeschreven tegoed te legitimeren;

dat hieruit echter nog geenszins volgt, dat buiten het spaarbankboekje om geen enkele wijziging in de rechtsbetrekkingen tussen den inlegger, op wiens naam het is uitgeschreven, en de Rijkspostspaarbank zou kunnen plaats grijpen, ook al schrijft art. 5 lid 2 der Rijkspostspaarbankwet in beginsel voor, dat alle inlagen en terugbetalingen door de postambtenaren worden ingeschreven in een spaarbankboekje ten name van den inlegger, in welk voorschrift naar 's Raads oordeel speciaal de bewijsrechtelijke betekenis van het spaarbankboekje tot uitdrukking is gebracht;

dat er toch tal van gevallen zijn aan te wijzen, waarin terugbetaling kan worden gevorderd door anderen dan den inlegger, zelfs wanneer het betrokken spaarbankboekje nog in het bezit van dien inlegger, of althans niet in het bezit van die anderen mocht zijn;

dat hiervoor kan worden verwezen naar de in art. 10 der Rijkspostspaarbankwet voorziene gevallen van uitbetaling aan degene, die daartoe bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak is gerechtigd verklaard (lid 1), aan den wettelijken vertegenwoordiger, indien de inlegger het beheer over zijn vermogen verloren heeft (lid 5) en voorts in geval van beslaglegging en van verhaal als bedoeld in lid 10 van dat artikel;

dat voorts ook de regeling over het verstrekken van duplicaatboekjes, voor het geval het spaarbankboekje zich bevindt in handen van een niet rechthebbende, als vermeld in art. 6 van het Postspaarbankbesluit juncto art.11 lid 2 der Rijkspostspaarbankwet, er op wijst, dat niet het spaarbankboekje zelf recht geeft doch de onderliggende rechtsverhouding.

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat als gevolg van de als voormeld vaststaande overschrijving van voormeld bedrag van verzoekers tegoed op de rekening der Revisions und Treuhand A.G. de rechtsbetrekkingen uit het spaarcontract tussen verzoeker en de Rijkspostspaarbank inderdaad teniet zijn gegaan in den zin van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zodat verzoeker ten deze rechtsherstel kan vragen;

O. thans ten aanzien der vraag, of deze rechtsherstelactie kan slagen, dat in de eerste plaats valt te onderzoeken of het beroep van gerequestreerde op bevrijdende betaling ex art. 33 lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer opgaat;

O. daaromtrent, dat naar 's Raads oordeel op grond van het bepaalde in de reeds eerder genoemde Verordening No. 26/1940 in verband met de tussen partijen vaststaande feiten, dat het tegoed op het betrokken spaarbankboekje Amerikaans vermogen was en dat dit door de Revisions- und Treuhand A.G. uit kracht van die Verordening van de Rijkspostspaarbank werd opgeëist, kan worden afgeleid, dat de Rijkspostspaarbank, toen deze het tegoed op rekening van die Duitse instelling overschreef, zulks deed krachtens een destijds bestaande wettelijke verplichting;

dat dit standpunt althans aan de hand van het bepaalde in art. 13 juncto art. 19 van gemelde Verordening zeer wel verdedigbaar is; (Vgl. N.O.R. No. 1211);

dat echter, ook al zou dit standpunt niet juist zijn, gerequestreerde in elk geval op goede gronden en te goeder trouw kon en mocht menen, dat zij uit kracht van genoemde bepalingen, en mede gelet op art. 25 van die verordening tot de door de Treuhand geëiste overschrijving verplicht was, te eer nu de Treuhand in haar desbetreffende brief van 11 April 1942 zich met een beroep op het bepaalde in de artt. 13 en 19 van meergenoemde verordening als gerechtigde op een tegoed als het onderhavige aandiende;

O. dat de Raad het onder deze omstandigheden onredelijk zou achten, indien de door gemelde overschrijving tenietgegane rechtsbetrekking tussen partijen zou herleven, en gerequestreerde als gevolg daarvan verplicht zou kunnen worden om het reeds eenmaal door haar overgeboekte bedrag nogmaals te voldoen;

O. dat bedoeld ingrijpen te minder redelijk kan worden geacht, nu vaststaat, dat verzoekers broeder, die destijds als zijn gemachtigde hier te lande optrad, in November 1941, buiten enig toedoen van de Rijkspostspaarbank en zonder redelijke noodzaak dadelijk bij den bezetter aangifte heeft gedaan van dit Amerikaans tegoed op een — naar hij bij de mondelinge behandeling als waarschijnlijk heeft toegegeven — door hemzelf daartoe aangevraagd formulier;

O. dat weliswaar ten tijde dier aangifte Amerika nog niet met Duitsland in oorlog was, doch verzoekers gemachtigde destijds reeds ernstig rekening moest houden met de mogelijkheid, dat dit wel het geval zou worden en hij blijkens de door den bezetter geëiste aangifte in elk geval redelijkerwijze kon verwachten, dat de bezetter Amerikaans vermogen hier te lande niet ongemoeid zou laten;

O. dat nu verzoekers gemachtigde aldus zelf ertoe heeft medegewerkt, dat het vermogen voor zijn broeder verloren ging, van de Rijkspostspaarbank in verband met haar positie van Rijksspaarbank van millioenen inleggers moeilijk kan worden gevergd, dat zij desondanks de door den bezetter van haar geëiste betaling zou weigeren;

O. dat mitsdien verzoekers vordering moet worden afgewezen.

Rechtdoende:

Wijst verzoekers vordering af.

Veroordeelt hem in de kosten van dit geding aan de zijde van gerequestreerde tot aan deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1580

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 6 Aug. 1948. (Mrs Prof. v. d. Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Verzoeker in beroep komende van de afwijzende beschikking van het N.B.I. op zijn verzoek om tot bewindvoerder te worden benoemd van zijn afwezige broeder is belanghebbende, ook al staat zijn belang nog niet met volstrekte zekerheid vast. Art. 18 E 100 noemt overigens het woord „belanghebbende" niet. De afdeling Rechtspraak kan naast het bekrachtigen of vernietigen van beslissingen van het N.B.I. ook haar beslissing stellen in de plaats van de aangevallen beslissing.

Beslissing van het Beheersinstituut vernietigd, met benoeming van appellant tot bewindvoerder.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 18, 85.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 22 Maart 1948;

Gezien het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 10 Mei 1948, waarin op de hieronder voor zoveel nodig vermelde gronden geconcludeerd wordt, dat appellant niet-ontvankelijk worde verklaard in zijn beroep, subsidiair hem dit althans worde ontzegd, meer subsidiair, dat de Raad zich onbevoegd verklare, voor zover betreft het verzoek van appellant om hemzelf tot bewindvoerder van den afwezige M. Wijnberg te benoemen, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 18 Juni 1948 appellant bij monde van zijn gemachtigde, alsmede het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr J. N. Haak, wonende te 's-Gravenhage;

O. dat appellant ter terechtzitting verklaard heeft in te trekken zijn verzoek tot vernietiging van de benoeming van N. Rozema, die inmiddels door het Beheersinstituut is ontslagen, zodat hij slechts handhaaft zijn verzoek tot nietigverklaring van de beschikking van het Beheersinstituut d.d. 25 Febr. 1948, waarin voormeld Instituut geweigerd heeft appellant te benoemen tot bewindvoerder over het vermogen van den afwezige Mozes Wijnberg, en tot benoeming van appellant als zodanig;

O. dat het Beheersinstituut in de eerste plaats heeft opgeworpen, dat appellant in zijn appèl niet-ontvankelijk is, omdat hij in wezen opkomt tegen de beschikking van het Beheersinstituut d.d. 18 Dec. 1947, vervat in het schrijven van den Vertegenwoordiger van voornoemd instituut te Groningen gericht aan notaris Vos, waarin deze van zijn ontslag en de benoeming van zijn opvolger N. Rozema in kennis werd gesteld, zodat appellant reeds omstreeks December 1947 van voormelde beslissing kennis heeft gekregen of redelijkerwijs heeft kunnen krijgen, terwijl in ieder geval uit het door appellant overgelegd schrijven van notaris Vos d.d. 17 Febr. 1948 blijkt, dat hij voor of althans op 15 Febr. 1948 kennis droeg van de beslissing;

O. hieromtrent, dat appellant niet — althans niet meer — in beroep komt tegen de benoeming van Rozema, maar tegen de beslissing van het Beheersinstituut, waarin is afgewezen appellants verzoek om als bewindvoerder van zijn afwezigen broeder benoemd te worden, welke beslissing vervat is in het schrijven van het Beheersinstituut d.d. 25 Febr. 1948, zodat appellant tijdig in appèl is gekomen;

O. dat het Beheersinstituut verder heeft aangevoerd, dat appellant niet-ontvankelijk is in zijn beroep, aangezien hij, niettegenstaande het feit, dat hij wellicht in de toekomst mede-erfgenaam zal zijn in de eventuele nalatenschap van zijn nog afwezigen broeder, op dit moment de iure nog generlei aanspraak kan maken op of ten aanzien van diens vermogen en derhalve in deze aangelegenheid ook niet is belanghebbende;

O. dat de Raad zich ook in dit opzicht niet met de stellingen van het Beheersinstituut kan verenigen, omdat niet valt in te zien, waarom het woord „belanghebbende" op zodanige enge wijze moet worden geïnterpreteerd, dat er niet onder zou vallen iemand, wiens belang nog niet met volstrekte zekerheid vaststaat, terwijl art. 18 van het K. B. E 100, in tegenstelling tot art. 43 K. B. E 133, het woord „belanghebbende" bovendien niet eens noemt;

O. dat het Beheersinstituut verder nog van mening is, dat de bevoegdheid tot het benoemen van een bewindvoerder van afwezigen, welke ingevolge art. 85 lid 1 van het K. B. E 100 toekomt aan den Raad voor het Rechtsherstel en door dezen is gedelegeerd aan het Nederlandse Beheersinstituut, bij uitsluiting aan voormeld instituut toekomt, zodat de taak van de Afdeling Rechtspraak zich beperkt tot het bekrachtigen, dan wel vernietigen van door het Beheersinstituut verrichte benoemingen;

O. dat de Raad ook ten aanzien van deze stelling het Beheersinstituut niet kan volgen, waarin art. 18 van het K. B. E 100 zeer in het algemeen bepaald is, dat van de besluiten van de Afdelingen van den Raad beroep openstaat bij de Afdeling Rechtspraak, hetgeen naar het oordeel van den Raad meebrengt, dat de Afdeling Rechtspraak haar beslissing vermag te stellen in de plaats van de aangevallen beslissing;

O. dat het Beheersinstituut tenslotte nog aanvoert, dat, hoewel er in het algemeen geen principieel bezwaar behoeft te bestaan tegen de benoeming van een familielid van een afwezige tot bewindvoerder, het in casu niet gewenst is, dat appellant hiertoe zou worden benoemd, waar deze niet ter plaatse of in de nabijheid van het desbetreffende vermogen woont en dus genoodzaakt is het beheer in feite over te laten aan een ander, waarbij het kennelijk het oog heeft op notaris Vos, die echter naar het oordeel van

het Beheersinstituut niet de geschikte persoon is om met het feitelijke beheer te worden belast;

O. hieromtrent, dat het feit, dat appellant, doordat hij niet ter plaatse woont, misschien genoodzaakt zal zijn het beheer ten dele over te laten aan een ander, naar het oordeel van den Raad geen gegronde reden is om hem als bewindvoerder uit te sluiten (hetgeen wel hieruit blijkt, dat appellant ook als bewindvoerder over het vermogen van een anderen afwezigen broeder is benoemd, wiens laatste woonplaats Beilen was), terwijl het Beheersinstituut geen enkele steekhoudende reden heeft aangevoerd, waarom notaris Vos ongeschikt zou zijn appellant in het beheer over den boedel, die van hoogst eenvoudigen aard is, immers slechts bestaat uit een derde aandeel in enkele huizen en hypotheken, te assisteren, en het in ieder geval den Raad volkomen onbegrijpelijk is, waarin het Beheersinstituut gemeend heeft aan N. Rozema, quitantie-loper van de gasfabriek te Winschoten, de voorkeur te moeten geven boven appellant;

O. dat hieruit volgt, dat de beroepen beslissing niet kan worden gehandhaafd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Beheersinstituut d.d. 25 Febr. 1948, waarin dit geweigerd heeft appellant te benoemen tot bewindvoerder over het vermogen van zijn afwezigen broeder Mozes Wijnberg, gewoond hebbende te Winschoten;

Benoemt alsnog tot bewindvoerder over voormeld vermogen Dr Simon Wijnberg, appellant, met ingang van heden.

No. 1581

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 Mei 1948. (Mrs De Gaay Fortman, G. A. Schreuder enBaron van der Feltz).

De Raad stelt vast dat een huwelijk tussen verzoekster en de tijdens de oorlog overleden vader harer kinderen door maatregelen van de bezetter niet mogelijk was.

De rechtspositie dier kinderen vermogensrechtelijk gelijk gesteld met die van wettige kinderen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van:

1. Mietje de Leeuwe, wonende te 's-Gravenhage, zo voor zich als in haar hoedanigheid van moeder-voogdes over de uit haar geboren kinderen Christiaan Hans, geboren te 's-Gravenhage 2 Maart 1942, en Patricia Marianne, geboren te 's-Gravenhage 10 Juni 1944;

2. Kris Gritter, wonende te Overveen, (gem. Mr J. Slijper te Rotterdam).

Mede gezien de verklaringen van:

Johannes Hendrikus Gritter, geboren te Bandoeng 3 Dec. 1924, en Johanna Christina Gritter, geboren te Gombong 12 Nov. 1916, respectievelijk zoon en dochter van verzoeker sub 2 uit zijn huwelijk met Johanna van Voorthuysen;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van 20 April 1948;

O. dat uit het ten requeste gestelde volgt, dat tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tussen de beiden sub 1 genoemde minderjarigen en de in Februari 1945 overleden Andries Gritter op grond van art. 344a B. W. rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, en wel vermogensrechtelijk nml. het in voormeld artikel aan een natuurlijk kind toegekende recht op een uitkering tot onderhoud en opvoeding jegens de vader, die het kind niet heeft erkend, welke rechtsbetrekkingen die van wettige kinderen tot hun wettige vader zouden zijn geweest, indien het sluiten van een huwelijk tussen verzoekster sub 1 en wijlen Andries Gritter niet tengevolge van de maatregelen van den bezetter onmogelijk ware geweest;

O. dat de Raad het onder deze omstandigheden redelijk acht voormelde rechtsbetrekkingen gewijzigd vast te stellen in den vorm, waarin dit wordt verzocht, nu alle belanghebbenden zich met dit verzoek verenigen;

Rechtdoende:

Stelt vast, dat door maatregelen van den bezetter het sluiten van een huwelijk tussen verzoekster de Leeuwe en Andries Gritter niet mogelijk was;

Stelt tevens vast, dat vermogensrechtelijk de rechtspositie van de beide kinderen Christiaan Hans en Patricia Marianne de Leeuwe zal zijn alsof zij waren geboren als wettige kinderen uit een huwelijk van requestrante sub 1 met Andries Gritter.

Raad voor het Rechtsherstel,
Afd. Rechtspraak.
Koninginnegracht 24,
's-Gravenhage.

Geven eerbiedig te kennen:

1. Mietje de Leeuwe, wonende te 's-Gravenhage, zo voor zich als in haar hoedanigheid van moeder-voogdes van de uit haar geboren kinderen Christiaan Hans, geboren 2 Maart 1942 te 's-Gravenhage, en Patricia Marianne, geboren 10 Juni 1944 te 's-Gravenhage; en

2. Kris Gritter, wonende te Overveen, (gem. Mr J. Slijper);

dat verzoekster de Leeuwe in het jaar 1940 heeft leren kennen de zoon van de requestrant Gritter, Andries Gritter, geboren 8 Sept. 1913 te Gombong (Ned. Indië);

dat Andries Gritter student in de rechten was, die evenwel wegens omstandigheden van de oorlog zijn studie tijdelijk staakte;

dat Andries Gritter op 1 April 1941 een betrekking aanvaardde bij het Rijksbureau voor Voedselvoorziening te 's-Gravenhage;

dat requestrante de Leeuwe Jodin is (was) in de zin van art. 4 van de verordening 189/40, toendertijd als secretaresse in overheidsdienst werkzaam was, doch (als

het beheer onbeduidend zouden zijn geweest, beheerskosten in rekening brengt naast de vergoeding, die de beheerder ontvangt;

2°. de hem opgelegde aanslagen te hoog zijn;

O. hieromtrent:

dat de eerste grief ongegrond is, nu vaststaat, dat verzoeker's vermogen krachtens het Besluit E 133 onder beheer van het N.B.I. is gesteld;

dat dit beheer ook feitelijk is uitgeoefend en — daargelaten, dat de onbeduidendheid der bemoeiingen van de beheerder niet aan de verschuldigdheid der opgelegde grondheffing zoude kunnen afdoen — de Raad geenszins de indruk heeft gekregen, dat de bemoeiingen van de beheerder onbeduidend geweest zijn;

dat tenslotte verzoeker's mening, dat het loon van de beheerder door hem naast de grondheffing zou zijn verschuldigd onjuist is, daar dit loon uit de grondheffing wordt betaald;

dat wat de tweede grief betreft, verzoeker in de eerste plaats aanvoert, dat, waar het beheer dient om de uitgesproken verbeurdverklaring van het vermogen te effectueren, welke verbeurdverklaring bij uitspraak van het Tribunaal is beperkt tot f 15.000 (bij ministerieel Besluit verminderd tot f 5000) het beheer over zijn vermogen, voorzover het verbeurdverklaarde deel te bovengaande, overbodig is geweest en daarover geen grondheffing verschuldigd is;

dat verzoeker's bezwaar — daargelaten of het zou opgaan, indien het beheer over zijn vermogen uitsluitend op een tribunaal uitspraak berustte — ongegrond is, nu zijn vermogen zonder beperking onder beheer staat krachtens het Besluit E 133;

dat verzoeker tegen de berekening der heffing aanvoert:

1°. dat het N.B.I. de tot het vermogen behorende onroerende goederen te hoog gewaardeerd heeft;

2°. dat ditzelfde geldt voor zijn vordering op de N.V. Lentevreugd;

3°. dat het N.B.I. ten onrechte grondheffing heeft opgelegd over de door hem betaalde zekerheidstelling voor de belastingen groot f 11.000;

4°. dat ten onrechte het verbeurdverklaarde deel van het vermogen ad f 15000, subsidiair f 5000 niet in mindering daarvan is gebracht;

O. hieromtrent:

ad 1°. dat de hier bedoelde, op de overgelegde balansen per 20 Juni 1945, 1 Jan. 1947 en 1 Jan. 1948 gespecificeerde onroerende goederen daarop voorkomen voor een totale waarde van f 49625;

dat nu, blijkens de door de beheerder overgelegde schattingsrapporten, deze goederen op 22 en 24 October 1946 door makelaars geschat zijn op een totale waarde van f 50.000 en verzoeker tegen deze, in opdracht van een hypotheekbank met het oog op eventuele hypotheekverlening opgemaakte taxatie niets steekhoudens heeft aangevoerd, dit bezwaar niet opgaat;

ad 2°. dat het hier betreft een vordering op een debitrice, wier voornaamste activa uit onroerend goed bestaan;

dat het N.B.I. die voor verzoeker's vordering ad nominaal f 62015 een waarde van 70 % aanneemt, derhalve f 43410 zich hierbij grondt, hetgeen door verzoeker niet is weersproken op een schatting van de waarde der bedoelde onroerende goederen door de Belastingdienst;

dat verzoeker hiertegen alleen aanvoert, dat hij zelf en een door hem geraadpleegde accountant tot lagere taxaties komen n.l. onderscheidenlijk ± f 24.000 en ± f 34.000, doch de Raad in deze bewering geen aanleiding kan vinden van de waardeschatting door het N.B.I. af te wijken;

ad 3°. dat thans wel vaststaat, dat de door verzoeker betaalde zekerheidsstelling ad f 11.000 geheel tot voldoening van belastingen is of zal worden gebruikt;

dat de Raad daarom verzoeker's mening deelt, dat het N.B.I. over dit bedrag redelijkerwijs geen grondheffing zal mogen berekenen;

dat het N.B.I. blijkens zijn schriftelijk antwoord over 1947 en 1948 respectievelijk berekent een grondheffing van 2 % over f 93.000 of f 1860 en 2 % over f 86000 of f 1720; (welke bedragen enigszins afwijken van die in het verzoekschrift genoemd);

dat bij de schatting van het vermogen per 1 Januari 1947 en 1948 daarin f 11.000 voor zekerheidsstelling was begrepen, waarover telkens 2 % grondheffing, totaal f 440 is geheven, waarmede dus de totale grondheffing moet worden verminderd;

ad 4°. dat, naar 's Raads oordeel, voor de berekening der grondheffing, de verbeurdverklaring van den aanvang van het beheer af als een last op dat vermogen moet worden beschouwd;

dat het dus redelijk voorkomt voor de berekening van die heffing het vermogen met f 5000, zijnde het bedrag waarop de verbeurdverklaring uiteindelijk is vastgesteld, te verminderen, zodat van de grondheffing in mindering moet worden gebracht: over het tijdvak 1 Juni 1945—31 December 1946: 15/12 × 2 % van f 5000 of f 158,33; per 1 Januari 1947 en 1948 telkens f 200 (2 % van f 5000), totaal f 358,33;

O. dat van de totale grondheffing dus in mindering moet komen f 440 + f 358,33 of f 798,33;

O. dat de totale grondheffing bedraagt (zie specificatie bij antwoord van het N.B.I.) f 316,67 + f 1860 + f 1720 of f 3896,67, zodat thans resteert f 3098,34;

O. dat derhalve verzoekers beroep ten dele gegrond is, zodat moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan beroep;

Verstaat, dat verzoeker verschuldigd is aan grondheffing over 1945 en 1946 (naheffing), over 1947 en 1948 totaal f 3098,34.

IRBV
1043A

30 Nov. 1949 (afl. 27) No. 1583—1590

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1583

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Oct. 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Block en van Opstall.)

Het N.B.I. heeft de afgifte van een ontvijandingsverklaring geweigerd, omdat verzoeker op 24 Juni 1946 in Duitsland woonplaats had en dus viel onder de bepalingen van art. 6 van de Parijse overeenkomst (I 332) j° art. 5 sub A van de Accounting Rules.

De Parijse overeenkomst laat onverlet de voordien reeds bestaande bevoegdheid van de Nederlandse Regering om door haar organen te doen bepalen welke van de zich op Nederlands territoir bevindende Duitse bezittingen als vijandelijke bezittingen zijn te beschouwen.

Deze bevoegdheid kan ook door de Accounting Rules niet worden aangetast.

De Raad bepaalt dat aan verzoeker een no enemy verklaring zal worden afgegeven.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 34; Wet van 24 Juli 1948 [I 332] art. 6.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request en het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de partijen, requestrant bij monde van Mr J. van de Giessen, advocaat te 's-Gravenhage en het Beheersinstituut vertegenwoordigd door Mr H. M. Smits;

O. dat blijkens de door requestrant ter zitting gegeven mondelinge toelichting diens verzoek de strekking heeft ingevolge het bepaalde in het slot van het tweede lid van art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bij de Raad in beroep te komen, nu het Beheersinstituut niet binnen 6 maanden heeft beslist op zijn op 15 December 1948 ingediend verzoek tot afgifte van ene verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 onder f van genoemd besluit;

O. dat ten aanzien van requestrant vaststaat, dat hij, Duitser van geboorte, in 1896 als employé in dienst is getreden van de Nederlandse firma W. Naessens en Co. te Soerabaja en sindsdien onafgebroken in deze firma werkzaam is geweest, eerst in Nederlands-Indië en sedert 1920 in Nederland als firmant;

dat hij in 1903 is gehuwd met een Nederlandse vrouw, uit welk huwelijk twee dochters zijn geboren, waarvan de oudste ongehuwd is en de jongste gehuwd is met een Nederlander;

O. dat uit deze feiten zomede uit een tweetal overgelegde en niet betwiste verklaringen van Nederlanders blijkt, dat requestrant reeds vóór de oorlog duurzaam in ons land was gevestigd zomede, dat hij feitelijk vergroeid was met de Nederlandse samenleving;

O. dat, waar mede als vaststaande kan worden aangenomen, dat requestrant elk contact met de bezetter of diens handlangers heeft vermeden zomede nimmer lid van enige Duitse of Nederlandse nationaalsocialistische organisatie is geweest en voorts uit de vorenbedoelde verklaringen blijkt, dat hij gedurende de bezetting in zijn denken en daden geheel de Nederlandse zaak was toegedaan, requestrant geacht moet worden aan alle eisen, gesteld voor de afgifte van de in voormeld art. 34 onder f bedoelde verklaring aan Duitsers, die hier te lande met vergunning tot voortgezet verblijf gevestigd zijn, — tot welke categorie requestrant behoort, — te voldoen;

O. dat het Beheersinstituut, hoewel eveneens van oordeel, dat requestrant aan alle vorenbedoelde eisen voldoet, niettemin de toewijzing van requestrant's verzoek niet mogelijk acht op grond van het bepaalde in art. 6 van de Parijse Overeenkomst in zake Herstelbetalingen, hetwelk de vrijgave van het vermogen van requestrant niet toelaat, vermits onder de in dat artikel genoemde „vijandelijke Duitse bezittingen" blijkens art. 5 sub A van de Accounting Rules onder meer moeten worden verstaan: vermogensbestanddelen, welke op 24 Januari 1946 toebehoorden aan een persoon, die de Duitse nationaliteit bezat op 24 Januari 1946 en zich op die datum in feite in Duitsland bevond of in Duitsland zijn woonplaats had, zijnde tussen partijen niet in geschil, dat requestrant op laatstgenoemde datum inderdaad in Duitsland vertoefde;

O. dat het beroep van het Beheersinstituut op vorenaangehaald art. 6 faalt, vermits dit artikel een voorschrift inhoudt omtrent de wijze, waarop ieder der toegetreden Regeringen heeft te handelen ten aanzien van de vijandelijke Duitse bezittingen, welke zich op het onder haar jurisdictie staand grondgebied bevinden, doch dit voorschrift, — nu het verdrag het tegendeel niet inhoudt, — onverlet laat de voordien reeds bestaande bevoegdheid van de Nederlandse Regering door hare organen te doen bepalen, welke van de zich op Nederlands territoir bevindende Duitse bezittingen als vijandelijke bezittingen zijn te beschouwen;

O. dat uiteraard deze bevoegdheid evenmin kan worden beperkt door de ter uitvoering van voormeld verdrag opgestelde Accounting Rules, welke slechts binnen het kader van het verdrag bindende verrekenings-regelen vermogen te geven;

O. dat mitsdien het Beheersinstituut ten onrechte bezwaar heeft tegen de afgifte van de gevraagde verklaring en de afgifte daarvan behoort te geschieden;

Rechtdoende:

Verstaat, dat aan requestrant zal worden afgegeven ene verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

———

No. 1584

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 3 Sept. 1948. (Mrs De Boer, Prof. Dorhout Mees en van Regteren Altena).

Verzoekster heeft hoger beroep ingesteld tegen een beslissing van het N.B.I., waarbij dit instituut zich heeft verenigd met het standpunt van bestuurders ener vennootschap betreffende niet-erkenning der vordering.

Door het N.B.I. benoemde bestuurders over een vennootschap zijn bij hun bestuur onafhankelijk van het N.B.I. Noch aan de Raad, noch aan het N.B.I. is bevoegdheid gegeven in het bestuur zelf in te grijpen.

Verzoekster kan de vennootschap voor de gewone rechter dagvaarden tot erkenning harer vordering.

Verzoekster niet-ontvankelijk verklaard in haar beroep.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 18.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 23 Maart 1948 van de Naamloze Vennootschap Winterswijkse Stoom-, Steen- en Pannenfabriek voorheen te Siepe, Schulten & Co, gevestigd te Winterswijk, advocaat-gemachtigde Jhr Mr M. W. C. de Jonge te Zutphen, waarin zij verzoekt te vernietigen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 24 Febr. 1948 houdende weigering om verzoekster ten requeste omschreven vordering op de handelsvennootschap onder de firma P. B. Huberts te De Bilt te erkennen en opnieuw rechtdoende alsnog die vordering te erkennen en deugdelijk te verklaren tot een bedrag van f 17.731,90 of zoveel minder als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren, en te bevelen dat zij op de lijst van erkende crediteuren zal worden gebracht, met rente en kosten als naar de wet;

Gelet op de door het Nederlandse Beheersinstituut gegeven inlichtingen;

O. dat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de commanditaire vennootschap P. B. Huberts Aanneming- en Wegenbouw Onderneming C.V. niet onder beheer heeft gestaan, maar dat de heren Ir A. J. Boland en H. J. Wildschut tot bestuurders van deze vennootschap zijn benoemd;

dat verzoekster een vordering op deze vennootschap pretendeert;

dat de bestuurders (die de desbetreffende brieven ten onrechte als beheerders ondertekenen) om in die brieven genoemde redenen bezwaren tegen voldoening van de vordering hebben gemaakt;

dat verzoeksters advocaat zich blijkbaar daarna tot het Nederlandse Beheersinstituut heeft gewend en dit instituut daarop heeft geantwoord zich te verenigen met het standpunt van de „beheerders" en de vordering niet te kunnen erkennen;

dat verzoekster van deze beslissing in beroep is gekomen;

O. dat allereerst dient te worden nagegaan, wat het karakter is van de beroepen beslissing;

O. dat de benoeming van de bestuurders is geschied op grond van art. 99 lid 4 Besluit Herstel Rechtsverkeer, zijnde het orgaan „bestuurder" een orgaan dat bij de commanditaire vennootschap P. B. Huberts Aanneming- en Wegenbouw Onderneming C.V., rechtspersoon ingevolge art. 1 onder 3 Besluit Herstel Rechtsverkeer, in de statuten (vennootschapscontract) onbekend is;

dat de bevoegdheid van het Nederlandse Beheersinstituut daartoe door de Raad gedeelgeerd, ten aanzien van zulke bestuurders uitsluitend beperkt is tot hun instelling en, naar moet worden aangenomen, tot hun benoeming en ontslag;

dat nergens aan de Raad of aan het Nederlandse Beheersinstituut de bevoegdheid is gegeven in het bestuur zelf in te grijpen, nadat de bestuurders eenmaal zijn benoemd en zulk een bevoegdheid ook rationeel zou zijn;

dat hoofdstuk VI van het Besluit Herstel Rechtsverkeer immers doelt op niet onder beheer gestelde rechtspersonen en beoogt deze rechtspersonen op normale wijze te doen deel nemen aan het rechtsverkeer waarbij abnormale maatregelen in de organisatie kunnen ingrijpen ten einde tot een herstel te komen;

dat in dit stelsel wel een voorziening in het bestuur past, maar niet een pseudobeheer;

dat zulk een ingrijpen in het bestuur zelf zich ook niet verdraagt met art. 103 lid 2 Besluit Herstel Rechtsverkeer, waarin zulks eerst na een Koninklijk Besluit of na Koninklijke Machtiging gegeven ministeriële beschikking mogelijk is gemaakt;

dat derhalve uit de al of niet erkenning van de vordering door het Nederlandse Beheersinstituut geen enkel rechtsgevolg kan voortvloeien;

dat verzoekster bij de vernietiging van de uitspraak van het Nederlandse Beheersinstituut daaromtrent dus geen enkel belang heeft en de beslissing van de bestuurders te dezen aanzien de vennootschap bindt tegenover derden, welke beslissing, indien zij betreft de erkenning van vorderingen op de bestuurde rechtspersoon, zelfs niet door de instructie voor de bestuurders aan de goedkeuring van het Nederlandse Beheersinstituut is gebonden;

dat derden, die met de vennootschap rechtsbetrekkingen onderhouden en het met zulk een beslissing niet eens zijn, zich daartegen bij de gewone rechter kunnen voorzien;

O. dat de Raad hierbij niet over het hoofd ziet dat de bestuurders zijn benoemd onder bepaling dat zij zich zullen gedragen naar de hun door of vanwege het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte c.q. nader te verstrekken instructies;

dat echter aan de Raad, noch aan het Nederlandse Beheersinstituut de bevoegdheid

is toegekend de door hem in het leven geroepen organen aldus te binden en in elk geval — zoals hierboven betoogd — een dergelijke super-bestuur aan de Raad zelf of zijn onderdelen als in strijd met art. 103 lid 2 Besluit Herstel Rechtsverkeer niet kan worden opgedragen zonder hogere machtiging;

dat derhalve, zelfs indien het beroepschrift zou kunnen worden gelezen als te zijn gericht tegen de weigering van het Nederlandse Beheersinstituut om aan de bestuurders de opdracht tot erkenning te geven, zulk een beroep verzoeker niet zou kunnen volgen;

Rechtdoende:

Verklaart verzoekster niet-ontvankelijk in haar beroep.

No. 1585

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 18 Maart 1949. (Mrs Jhr Rutgers van Rozenburg, Prof. Dorhout Mees en van Dijk).

Verzoekster's fabriek is in 1942 door de Duitse weermacht gevorderd en ter beschikking gesteld van gerequestreerde. Het staat niet vast dat dit heeft plaats gehad op initiatief, instigatie of suggestie van gerequestreerde. Verzoekster's aanspraken op vergoeding van bedrijfsschade en evacuatiekosten afgewezen.

Verzoekster's vordering tot vergoeding van de schade geleden door beschadiging van het pand en wegens aangebrachte veranderingen in beginsel toegewezen en te dien aanzien verzoekster toegestaan een nadere conclusie te nemen voor het bepalen van het schadebedrag.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

Gezien het verzoekschrift dd. 24 Juni 1948 der Naamloze Vennootschap Eysink Fabrieken, te Amersfoort adv.-gemachtigde Mr J. H. L. Th. Cals waarin requestrante de Raad verzocht:

1. de tussen requestrante en de Commanditaire Vennootschap Huygen en Wessel, te Amersfoort tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen rechtsbetrekking in dier voege vast te stellen dat aan requestrante terzake als ten requeste omschreven een bedrag van f 206.583,03 verschuldigd is door gemelde commanditaire vennootschap en door de ten requeste genoemde Ir E. J. Langelaan, Ir L. Worp en J. A. Langelaan ieder hoofdelijk voor het geheel, subsidiair voor een door de Raad in goede justitie vast te stellen gedeelte.

2. gerequestreerde te veroordelen in de kosten van het geding;

Gezien het verweerschrift tijdig ingediend door Mr A. C. Rueb als adv.-gemachtigde voor gerequestreerde Huygen en Wessel;

Gezien alle overige stukken van het geding;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 18 Februari 1949;

O. dat voor zover van belang als erkend of onweersproken, en mede op grond van het bij pleidooi verklaarde en de overgelegde stukken, tussen partijen is komen vast te staan, dat het litigieuze, aan verzoekster toebehorende fabrieksgebouw, evenals een tweetal percelen van verweerster, waarin deze laatste haar bedrijf uitoefende, op 5 November 1942 op grond van de bepalingen van de verordening No. 144 van 1940 door de Duitse Weermacht zijn gevorderd, dat aan verzoekster van de te haren laatste gedane vordering van gemeentewege ingevolge de bepalingen van genoemde verordening is kennis gegeven op 21 November 1942, dat haar een dag later van gemeentewege in opdracht van de Duitse Weermacht is medegedeeld, dat zij haar fabrieksgebouw ter beschikking van verweerster moest stellen, hetgeen zij gedaan heeft, dat verweerster het gebouw tot 15 Juni 1945 in gebruik heeft gehad, op welke datum het weer ter beschikking van verzoekster is gekomen, en ten slotte dat bovenvermelde vordering ten laste van verweerster op 9 November 1942 is herroepen, om daarna — en ditmaal definitief — op 16 November herhaald te worden;

O. dat verzoekster, stellende ingevolge deze gang van zaken schade te hebben geleden, op grond van het feit, dat verweerster het gebouw van verzoekster in gebruik heeft aanvaard en op grond van het harerzijds bij de mondelinge toelichting nog naar voren gebrachte feit, dat verweerster ten behoeve van zich zelve de ten uitvoer-legging van de in beginsel reeds op 5 November 1942 ten laste van verzoekster gedane vordering zou hebben bewerkt, thans heeft gevorderd, dat de destijds tussen partijen tot stand gekomen rechtsbetrekking in dier voege zal worden vastgesteld, dat verweerster aan verzoekster als schadevergoeding zal hebben te betalen de som van f 206.583,03;

O. dat dus in de eerste plaats valt te onderzoeken of inderdaad enige rechtsbetrekking — zij het van onbepaalde inhoud — tussen partijen is tot stand gekomen;

dat deze vraag in zoverre ontkennend moet worden beantwoord, dat verweerster noch door de bepalingen van voormelde verordening, noch door enige andere wetsbepaling rechtstreeks werd verplicht aan verzoekster hare schade te vergoeden, doch dit anders zou worden indien juist mocht zijn verzoekster's, door verweerster ontkende, bewering, dat het op 21 November 1942 definitief doorgaan van de vordering ten laste van verzoekster, waartoe van de zijde van de Duitse weermacht op 5 November reeds besloten was, aan verweerster viel te wijten, in welk geval verweerster op schromelijke wijze zou zijn te kort geschoten in het betrachten van de jegens verzoekster's belangen in verband met de bijzondere omstandigheden te betrachten zorgvuldigheid, in

welk geval zij dus gehouden zou zijn tot vergoeding aan verzoekster van de door deze tengevolge van het aan haar ontnemen van haar fabrieksgebouw geleden schade;

O. dat verzoekster ter staving harer desbetreffende bewering bij de mondelinge toelichting enige feiten naar voren heeft gebracht en heeft gewezen op de inhoud van enige passages uit schriftelijke bescheiden, opgenomen in de tegen een tweetal van verweerster's vennoten gewezen Tribunaal-uitspraak;

O. dienaande, dat, al moge dit alles met verzoekster's bewering, dat verweerster het definitief vorderen van haar perceel heeft bewerkt, niet onverenigbaar zijn, niettemin met zekerheid uit een en ander toch slechts valt af te leiden, dat in de periode van 5 tot 21 November 1942 tussen verweerster en de Duitse weermacht overleg is gepleegd ter zake van het aan verweerster met het oog op de vordering harer eigen percelen ter beschikking stellen van het pand van verzoekster, doch niet dat dit laatste inderdaad heeft plaats gehad op initiatief, instigatie of suggestie van verweerster;

O. dat onder deze omstandigheden dan ook niet als aannemelijk geworden valt te aanvaarden de bij pleidooi door verzoekster geuit conclusie, dat haar perceel niet zou zijn gevorderd indien verweerster daar geen belangstelling voor had gehad, te minder, nu uit niets is gebleken, dat het perceel van verzoekster, tot welke vordering de Duitse weermacht reeds in beginsel op 5 November 1942, en dus op dezelfde datum waarop de percelen van verweerster voor de eerste maal werden gevorderd, had besloten, indien het niet ter beschikking van verweerster was gesteld, door de Duitse weermacht niet tot andere doeleinden zou zijn gebezigd;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat verzoekster's aanspraken op vergoeding van bedrijfsschade en van evacuatiekosten der fabriek in ieder geval niet toewijsbaar zullen zijn;

O. dat voorts valt na te gaan in hoeverre verweerster gehouden is te achten tot vergoeding der schade ter zake van het door haar van het gebouw gemaakte gebruik;

O. dienaangaande, dat verweerster, nu zij het gebouw tijdelijk ten gebruike had ontvangen door tussenkomst van de bezettende macht, er rekening mede moest houden, dat zij het gebouw bij tijd en wijle wederom aan verzoekster zou hebben op te leveren in dezelfde staat waarin zij het ontvangen had, en zij het pand dus niet mocht gebruiken op een wijze als behoorde het haar in eigendom, ingevolge waarvan, indien zij het gebouw, gelijk door verzoekster gesteld, mocht hebben beschadigd of daaraan veranderingen mocht hebben aangebracht — welk laatste punt verweerster in ieder geval niet op volstrekte wijze heeft ontkend — verweerster niet de jegens de belangen van verzoekster in acht te nemen zorgvuldigheid zou hebben betracht, en zij dus de noodzakelijke herstelkosten, eventueel onder aftrek wegens verbetering van oud tot nieuw, aan verzoekster zou hebben te vergoeden;

O. dat verzoekster ook nog een groot bedrag aan verweerster in rekening brengt ter zake van installatiekosten, welke kosten echter in beginsel en in hoofdzaak niet als door het door verweerster van het gebouw gemaakte gebruik veroorzaakt, vallen te beschouwen, doch als veroorzaakt door de vordering, daar immers het gebouw slechts met inbegrip van vloerbedekking, lampen, verduistering, gordijnen en sanitair werd gevorderd;

O. dat verzoekster deze post in haar verzoekschrift niet nader heeft toegelicht, doch uit het door haar overgelegde accountantsrapport schijnt te volgen, dat deze kosten zijn veroorzaakt door het vervangen van in het gebouw achtergebleven, en verdwenen, machines, inventaris en installaties;

O. dat de Raad, nu over dit alles thans bij gebreke van de nodige gegevens geen steekhoudend oordeel valt te vormen, termen aanwezig acht verzoekster alsnog in de gelegenheid te stellen bij nadere conclusie aan te geven welke bedragen zij, met in acht neming van het vorenstaande, wegens door verweerster aan het gebouw en wellicht daarin achtergebleven machines, inventaris en installaties toegebrachte schade meent aan verweerster in rekening te mogen brengen;

O. dat verzoekster, nu zij bij pleidooi heeft verklaard, dat zij terzake van verschillende posten hare desbetreffende aanspraken heeft gecedeerd aan de Schade Enquête Commissie en bovendien deze kosten reeds betaald heeft gekregen, in deze conclusie tevens zal hebben aan te geven en met bescheiden zal hebben aan te tonen, tot welke bedragen en ter zake van welke posten zij hare aanspraken op verweerster heeft gecedeerd, bij gebreke waarvan zij in hare vordering niet ontvankelijk zou zijn te verklaren, daar in dat geval niet zou zijn te beoordelen of, en zo ja tot welk bedrag, verzoekster ter zake van de in beginsel toewijsbare posten nog enige aanspraak op verweerster kan doen gelden;

O. dat na het nemen dezer conclusie aan verweerster een termijn zal worden gegund teneinde deze te beantwoorden en teneinde zich zo mogelijk met verzoekster te verstaan;

O. ten slotte nog, dat de Raad de door verzoekster aan de tegenpartij voor huur in rekening gebrachte posten, waarvan de juistheid op zich zelve door deze laatste niet is betwist, toewijsbaar acht, nu is komen vast te staan, dat het gebouw door de Duitse weermacht niet kosteloos aan verweerster ten gebruike werd afgestaan, doch de daarvoor door verweerster verschuldigde vergoeding rechtstreeks aan verzoekster werd voldaan;

O. dat verweerster in dit verband nog wel heeft aangevoerd, dat zij het gebouw eerst na afloop van de termijn, waarvoor thans betaling wordt verlangd in gebruik heeft genomen, doch dit verweer faalt, daar het gebouw vanaf de aanvang van die termijn tot hare beschikking stond;

O. dat op bovenstaande gronden als volgt valt te beslissen:

Rechtdoende in naam der Koningin:

Alvorens verder te beslissen:

Verstaat, dat door verzoekster bij conclusie nader zal worden aangegeven welke bedragen zij, wegens door verweerster aan het gebouw en aan daarin wellicht achtergebleven machines, inventaris en installaties toegebrachte schade, aan verweerster in rekening meent te mogen brengen, alsmede onder overlegging van de nodige bescheiden, tot welke bedragen en terzake van welke posten zij, aan de Schade Enquête Commissie hare aanspraken op verweerster heeft gecedeerd.

No. 1586

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 Maart 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Block en van Vrijberghe de Coningh.)

Verzoeker van Tol heeft als stroman van Cohen tijdens de bezetting van Lange gekocht het onroerend goed, dat oorspronkelijk eigendom is geweest van Cohen en door de N.G.V. was verkocht aan gerequestreerde Lange. Lange heeft het pand bezwaard met een hypotheek t.g.v. de Residentie Hypotheekbank, welke hypothecaire vordering is overgenomen door de Landelijke en welke schuld door v. Tol is overgenomen bij zijn aankoop van het pand.

Daar v. Tol uitsluitend ten behoeve van Cohen is opgetreden, moet v. Tol door Cohen worden gevrijwaard en zou de hypothecaire schuld ten laste komen van Cohen. Bij het rechtsherstel moet Cohen zoveel mogelijk worden hersteld in zijn positie quo ante.

I.v.m. deze feiten verzoeker hersteld in de eigendom; de hypothecaire inschrijving nietig verklaard; nietig verklaard de rechtsbetrekking van schuldenaar en schuldeiser tussen v. Tol en de Landelijke ter zake van geldlening; Lange veroordeeld tot betaling aan Cohen van hetgeen door Lange ten onrechte is genoten.

Ten behoeve van Cohen een eerste pandrecht gevestigd op de vordering van Lange tegenover de N.G.V.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

1. Hartog Cohen, 2. Hendrikus Adrianus van Tol, requestranten, gem. Mr J. Hollander,

tegen:

1. L. F. Lange, 2. H. Stravers, q.q., 3. N.V. Landelijke Hypotheekbank, gerequestreerden, gem. Mr A. F. van Manen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat het standpunt van verzoekers blijkens het proces-verbaal van zwarigheden en de inhoud van hun verzoekschrift een en ander ter zitting toegelicht in zijn zakelijke samenvatting hierop neerkomt:

„Toen het onderhavige aan Cohen destijds toebehorende perceel op grond van de desbetreffende verordening werd gesteld onder beheer van de N.G.V. werd het pand door Cohen zelf bewoond.

In het najaar 1942 vervoegde zich bij Cohen partij Lange gewapend met een toen door hem aan Cohen getoonde, door Lange met het Algemeen Nederlandsche Beheer van Onroerende Goederen, welke instelling uitoefenende het beheer voor de N.G.V., gesloten voorlopige koopakte van het pand.

De daaruit voor Cohen dreigende voor zijn bewoning en de uitoefening van zijn landbouw- en veehoudersbedrijf desastreuse ontruiming heeft hem ertoe gebracht aan Lange toezegging te doen van betaling van een bedrag van f 2000 en te zullen zorg dragen voor de tweede hypotheek, alsmede voor het ontbrekende op de koopprijs vermeerderd met kosten tegen mogelijkheid het perceel te blijven bewonen, in welk een en ander Lange toen heeft toegestemd.

Diensvolgens werd een huurcontract opgemaakt, waarbij Lange optrad als verhuurder en verzoeker onder 2 van Tol als huurder met recht van voorkeur bij verkoop van het pand. Van Tol fungeerde daarbij uitsluitend als strooman teneinde de aandacht af te leiden van hem, Cohen.

De voorvermelde tweede hypotheek, welke Cohen ingevolge zijn toezegging aan Lange had te bezorgen, bedroeg f 3500, welk bedrag door hem werd gefourneerd, terwijl als stroman-hypotheekhouder optrad F. J. Visscher. De eerste hypotheek beliep f 8500 en de koopprijs door Lange verschuldigd f 13.000 met kosten ten laste van de koper, welke kosten circa f 400 hebben bedragen.

Teneinde zijn verdere bewoning veilig te stellen heeft Cohen dus betaald f 13.400 verminderd met f 8500 eerste hypotheek alzo per resto het in zijn petitum genoemde bedrag van f 4900 vermeerderd met f 2000 voor partij Lange. Laatstgemeld bedrag van f 2000 heeft Cohen na de bevrijding terug ontvangen, doch de som van f4900 zal hem alsnog door Lange moeten worden gerestitueerd.

In 1944 heeft Lange zich wederom vervoegd bij Cohen met de mededeling van zijn — Lange's — voornemen het onderwerpelijke perceel te verkopen en de aan die mededeling toegevoegde opmerking reeds een gegadigde voor het pand te hebben gevonden, die vermoedelijk straks tot uitzetting van Cohen zou overgaan. Daarop volgde de suggestie door Lange aan Cohen, dat verzoeker van Tol thans, krachtens het hem bij zijn huur verleende voorkeursrecht, tot aankoop van het goed zou overgaan. In overleg tussen Cohen en van Tol is toen — wederom teneinde moeilijkheden voor Cohen als Jood te vermijden — het pand door van Tol gekocht van Lange.

Onder alle voormelde omstandigheden en op grond van het gerelateerde verloop van

feiten oordeelt Cohen het redelijk en billijk, dat naast het hem te verlenen herstel in de eigendom van het pand hem worden toegekend de in zijn petita vermelde vorderingen ten laste van Lange ad f 1275 en f 4900. Echter uit die feiten volgt tevens, dat ook hem, Cohen materieel en in wezen regardeert de verhouding thans bestaande tussen van Tol als schuldenaar en de Landelijke als schuldeiser. Waar toch van Tol niet meer is geweest dan stroman bij de hypothecaire geldlening, afgesloten aanvankelijk met de Westlandsche Hypotheekbank, van welke vordering de Landelijke thans is cessionaris zal hij, Cohen, van Tol ter zake hebben te vrijwaren ter zake van een en ander, hierop neerkomende, dat hij, Cohen, het bedrag dier lening zal hebben te nemen voor zijn rekening. Redelijkheid en billijkheid brengen nu mede, dat hij daartegen veilig wordt gesteld door de in zijn request gevorderde nietig-verklaring der rechtsbetrekking tussen van Tol en de Landelijke, waartoe grond bestaat, wijl de door van Tol gesloten schuldoverneming van de op het pand rustende hypothecaire belasting is geschied onder dwang of onbehoorlijke invloed van de vijand. Bij al het voorgaande dient toch te worden rekening gehouden met de vermoedelijke insolvabiliteit van Lange, zodat een aan hen, Cohen, of aan van Tol toe te kennen recht van verhaal op Lange als practisch waardeloze bate is te beschouwen. In verband daarmede zullen aan hem, Cohen, zijn toe te kennen de rechten, welke Lange mogelijkerwijze kan doen gelden op de N.G.V. of welke andere instelling ook ter zake van de verkoop van het onroerend goed."

O. dat Lange wederspraak heeft gevoerd tegen de voormelde door Cohen gegeven voorstelling van het verloop van feiten in zoverre, dat dit verloop volgens Lange is geweest als volgt:

„Toen hij van het Algemeen Nederlandsch Beheer van Onroerende Goederen enkele percelen, waaronder het onderwerpelijke, had opgekregen, heeft hij zich vervoegd bij Cohen en op diens mededeling, dat deze daar woonde, aan Cohen verklaard niet bereid te zijn het perceel te kopen. Daarop antwoordde Cohen, dat dan een ander het perceel wel kopen zou, gevolgd door een aan hem, Lange, later door Cohen gedaan verzoek het huis toch te kopen. Ten gerieve van Cohen heeft hij, Lange, toen het perceel gekocht onder beding, dat Cohen de gelden zou fourneren. De na de bevrijding door hem, Lange, gerestitueerde f 2000 ontving Lange destijds voor zijn risico verbonden aan deze hulpverlening aan Joden. Later vreesde Lange narigheid en moeilijkheden, waarop hij Cohen heeft bezocht met het voorstel van Tol het perceel te doen kopen, waarmede hij, Lange, van alles af was".

O. dat partij van Tol zich blijkens het gemeenschappelijk gedaan verzoek geheel heeft aangesloten bij het standpunt en de feitelijke uiteenzettingen van Cohen;

O. dat de Landelijke tenslotte — zonder stellige en genoegzaam geïnstrueerde wederspraak te voeren tegen het feitelijk betoog van partijen Cohen en van Tol, zich heeft verweerd tegen hunne vordering tot nietigverklaring van de rechtsbetrekking voortgesproten uit de geldlennig gesloten tussen van Tol en de Westlandsche Hypotheekbank, in welke vordering zij, Landelijke, als cessionaris is getreden. vermits geen enkele deugdelijke grond valt aan te voeren, waarom van Tol van die geldelijke verplichting zou zijn ontslagen. Tegen royement der hypotheek bestaat harerzijds geen bezwaar, mits van Tol erkent haar schuldig te blijven de restant hoofdsom der geldlening ad f 8415 met 4 % rente sedert 1 Jan. 1945 onverminderd een half procent boete per maand voor achterstallige rente, zullende tot meerdere zekerheid voor de voldoening van die bedragen aan haar, Landelijke, moeten worden toegekend:

a. de rechten van partijen Cohen en Lange op de N.G.V. of welke andere instelling ook ter zake van de verkoop van het pand;

b. de rechten van partijen Lange en van Tol mogelijkerwijze op de Staat tot restitutie van registratierechten;

c. de regresvordering van van Tol op Lange ad f 12250;

O. dat uit de dingtalen en de daarop vanwege de verzoekers gegeven toelichting, naar het oordeel van de Raad, ondanks het daartegen vanwege Lange bij monde van de onzijdige persoon gevoerd verweer, voldoende vaststaat, dat de gang van zaken met betrekking tot de lotswisselingen van het ten processe bedoelde perceel is geweest gelijk verzoekers hebben gesteld en de Raad Lange in zijn desbetreffende voorstelling van feiten niet volgt, nu hij het zelfs niet in zijn belang geoordeeld heeft tot het onderwerpelijke rechtsherstel mede te werken en door in persoon te verschijnen bij het procesverbaal van zwarigheden, gevolgd desgewenst door zijn verhoor ter zitting van de Raad, zijn relaas der feiten enigermate aannemelijk te maken;

O. dat, de feiten aldus liggende, naar redelijkheid en billijkheid aan verzoekers het gevorderde rechtsherstel, waaromtrent overigens alle ten deze betrokkenen het eens zijn behoort te worden verleend niet alleen, doch de schadelijke geldelijke gevolgen daarvan in de eerste plaats behoren te komen ten laste van genoemde Lange in voege als hierna zal geschieden:

O. ter zake dier gevolgen overigens, dat het eigenlijk geschilpunt alleen loopt tussen de verzoekers enerzijds en de Landelijke anderzijds, in zoverre, dat de laatste kan erkennen als noodwendig gevolg van het rechtsherstel, dat hare hypotheek op het ten processe bedoelde pand nietig wordt verklaard, doch dat zij overigens hare vordering (ongedekt) ten laste van verzoeker van Tol wenst gehandhaafd te zien, zulks naar haar oordeel in de lijn der gevestigde rechtspraak van deze afdeling van de Raad;

O. dat de Landelijke tot staving van haar

standpunt nog heeft aangevoerd, dat meerbedoelde geldlening, waarin zij thans ingevolge een tot stand gekomen cessie als cessionaris de plaats inneemt van de oorspronkelijke creditrice, de Residentie-hypotheekbank, van wie niet is gesteld, noch aannemelijk gemaakt, dat zij ten tijde van het tot standbrengen der geldlening onder hypothecair verband in enig opzicht is te kort geschoten of tegenover de gedepossedeerde niet heeft in acht genomen de eisen van betamelijkheid en/of maatschappelijke zorgvuldigheid bij het aanvaarden van een geldlening ten behoeve van van Tol onder hypothecair verband van het litigieuse perceel ongewijzigd op haar is overgegaan, aan welke stelling de Landelijke de gevolgtrekking verbindt, dat, nu de door haar overgenomen vordering dezelfde gebleven is, ook geen termen bestaan die geldlening zonder hypothecaire zekerheid nietig te verklaren;

O. dat de Raad de Landelijke in dit betoog niet volgt;

O. dat toch naar geest en strekking van het rechtsherstel de gedepossedeerde zoveel mogelijk behoort naar de eisen van redelijkheid en billijkheid algeheel te worden teruggebracht in de status quo ante;

O. dat dit ten deze medebrengt, dat niet alleen de hypotheek behoort te worden te niet gedaan, doch dat ook de door van Tol gesloten geldlening niet kan in stand blijven, waar toch, naar de boven door de Raad als vaststaande aangenomen feiten van Tol ten deze slechts heeft gefungeerd als formele tussenpersoon en als strooman, zulks ten behoeve van zijn zwager verzoeker Cohen, zodat die geldlening, indien zij bleef gehandhaafd materieel zou komen ten laste van Cohen, die alsdan daarvoor van Tol materieel zou hebben te vrijwaren en/of in andere vorm hem die geldlening zou hebben te valideren;

O. dat tegenover deze eis van redelijkheid en billijkheid derhalve ten deze slechts de vraag is, of termen bestaan met het oog op de niet minder, zo niet zelfs meer, wegende belangen van de Landelijke, de belangen van Cohen te doen achterstaan bij die van de Landelijke;

O. dat de Raad daartoe geen termen oordeelt te bestaan;

O. dat immers het beroep van de Landelijke op de omstandigheid, dat hare vordering ten laste van van Tol in wezen is dezelfde als die van de Residentie-Hypotheekbank en waar aan de gestie van deze laatste te dezer zake niets valt aan te wrijven, ook hare vordering in geen enkel opzicht enig vitium aankleeft, faalt;

O. dat immers daargelaten nog de beweerde vlekkeloosheid der vordering van de Residentie-Hypotheekbank op het gebied van het rechtsherstel, dat betoog ten deze niet is beslissend, waar het hier niet gaat om de vraag, of die vordering in hare juridische en economische structuur ongewijzigd is gebleven, maar uitsluitend of ter zake dier vordering aan de Landelijke als schuldeiseres naar redelijkheid en billijkheid een verwijt valt te maken ter zake van hare onderwerpelijke gestie;

O. dat de Raad die vraag bevestigend beantwoordt;

O. dat reeds veelvuldig vastgesteld is en mede van algemene bekendheid, dat de Landelijke is geweest een organisatie opgezet door onvaderlandse elementen, met het oogmerk in verschillende vormen steun, althans hulp te verlenen aan de doelstellingen van de bezetting, voorzoverre gelegen in de economische beroving der Joden en/of andere goede Nederlanders en zij hoofdzakelijk uit die doelstelling zich heeft ingelaten met de onderwerpelijke hypothecaire vordering ten laste van van Tol;

O. dat, waar blijkens de als vaststaande aangenomen feiten, de beide verzoekers ten deze hebben gehandeld onder ongeoorloofde invloed van of vanwege de vijand (art. 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer) het gevolg naar redelijkheid en billijkheid geen ander zijn kan, dan dat de belangen van de Landelijke ten deze behoren te worden achtergesteld bij die van de verzoekers en derhalve niet alleen de zakelijke belasting van het onroerend goed, doch mede de daaraan annexe geldlening behoort te worden nietig verklaard;

O. dat dit ook zijn gevolgen zal hebben mede te brengen in zoverre dat aan de verzoekers boven de Landelijke behoren te worden toegekend alle mogelijke waarborgen ter verzekering van het te bereiken resultaat dat zij zonder, althans met de minst mogelijke, schade terugkeren tot de oude toestand;

O. dat uit de ten deze vaststaande feiten volgt, dat terecht verzoekers een aanspraak doen gelden tegen de partij Lange als in het verzoekschrift omschreven, nu laatstgenoemde generlei wederspraak heeft gevoerd tegen de cijfers dier pretentie;

O. dat al het vorenstaande de Raad voert tot het doen van de navolgende uitspraak;

Uitspraak doende:

Verklaart nietig de ten processe bedoelde overdracht van het onderwerpelijke perceel en verklaart verzoeker Cohen tot eigenaar van het huis met tuin en erf staande en gelegen aan de Rijksstraatweg no. 292 te Wassenaar kadastraal bekend in die gemeente als Sectie B no. 5218;

Machtigt en voorzoveel nodig beveelt de betrokken hypotheekbewaarder tot het doen van alle zodanige boekingen en/of overschrijvingen, als gewenst of noodzakelijk zijn tot de te naamstelling van gemeld perceel ten name van verzoeker Cohen;

Verklaart nietig de op dit perceel rustende hypothecaire inschrijving ten behoeve van de Landelijke met gelijke machtiging en/of gelijk bevel op de hypotheekbewaarder tot doorhaling van de betreffende inschrijving;

Verklaart voorts nietig de tussen verzoeker van Tol en de Landelijke bestaande rechtsbetrekking van schuldeiser en schuldenaar ten aanzien van de aan die hypotheek ten grondslag liggende geldlening;

Veroordeelt partij Lange om aan verzoeker Cohen te vergoeden de bedragen van f 1275 en f 4900 als in onderdeel 4 van het petitum van het inleidend verzoekschrift omschreven, vermeerderd met de rente daarvan ad 4% 's jaars sedert 20 April 1948 — de dag van het verlijden van het proces-verbaal van zwarigheden — tot die der voldoening;

Vestigt ten behoeve van verzoeker Cohen een eerste pandrecht op alle vorderingen, welke Lange mogelijkerwijze kan doen gelden op de Niederländische Grundstücksverwaltung of welke andere instantie ook ter zake van de verkoop van het meerbedoelde onroerend goed:

Verklaart de Landelijke gerechtigd met eerbiediging van de in het vorige lid aan Cohen toegekende pandrecht tot het mogelijkerwijze resterende bedrag van die aanspraken teneinde daarop te verhalen de schade door haar te lijden tengevolge van de nietigverklaring harer vordering op van Tol;

Veroordeelt partij Lange in alle kosten van dit rechtsherstel en de onderwerpelijke procedure aan de zijde van verzoekers gevallen en te vallen daaronder begrepen, die van de kosten van inschrijvingen en aantekeningen ten hypotheekkantore, en in totaal tot op deze uitspraak begroot op f 427,63 zijnde f 245,38 verschuldigd aan de notaris-bemiddelaar voor het opmaken van het proces-verbaal van zwarigheden, f 32,25 verschuldigd aan de Afdeling Onroerende Goederen van deze Raad en f 150 voor rechtskundige bijstand aan requestranten verleend, zowel voor de Afdeling Onroerende Goederen als voor deze Afdeling;

Veroordeelt de Landelijke voor haar deel in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoekers gevallen tot op deze uitspraak begroot op een som van f 75 begrepen in opgemeld bedrag van f 427,63;

Veroordeelt verzoekers in de kosten aan de zijde het Hoofd van het Bureau Bijzondere Beheren op deze procedure gevallen tot op deze uitspraak begroot op nihil.

No. 1587

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Maart 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman.)

Gerequestreerde heeft onder valse voorspiegelingen verzoekster bewogen tot afgifte van 140 gouden tientjes teneinde haar door de Duitsers gearresteerde echtgenoot vrij te kunnen kopen.

Afgifte van de gouden tientjes door verzoekster nietig verklaard en gerequestreerde veroordeeld de tegenwaarde aan verzoekster te betalen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Francisca Jokl, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met en ten deze bijgestaan door Eddy Gosschalk, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr M. M. G. Th. de Kort, advocaat en procureur aldaar, zomede een verweerschrift van Max Gerard Levie (gerequestreerde) te Amsterdam, gemachtigde Mr P. S. van der Lely, advocaat en procureur aldaar;

Gelezen een afschrift van de hierna bedoelde sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam d.d. 17 September 1948:

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 22 November 1948;

O. dat verzoekster, onder meer, in haar verzoekschrift zakelijk het volgende heeft gesteld:

Gerequestreerde heeft omstreeks Maart/April 1944 aan W. L. Morsink, een vriend van E. Gosschalk, haar tegenwoordige man, aangeboden om E. Gosschalk, die op 1 Februari 1944 als jood door de Duitschers was gearresteerd en in het Huis van Bewaring te Amsterdam was opgesloten, vrij te maken, waarvoor hij 140 gouden tientjes verlangde; voor die som zou het hem tevens mogelijk zijn een zekere Dr Schmidt, die volgens bewering van gerequestreerde bij de Secret Service verbonden was en ook na gevangenneming door de Duitschers in het Huis van Bewaring was opgesloten, te bevrijden.

Verzoekster heeft de voor de vrijmaking dezer personen verlangde 140 gouden tientjes aan gerequestreerde ter hand gesteld. Op het voor de bevrijding van Gosschalk in uitzicht gestelde tijdstip kwam gerequestreerde haar mededelen dat hij er wel in geslaagd was Dr Schmidt te bevrijden, doch dat dit niet gelukt was met Gosschalk.

Vervolgens heeft gerequestreerde voorgesteld om met behulp van Dr Schmidt en een Duits officier een nieuwe bevrijdingspoging te wagen; dit zou 120 gouden tientjes kosten, waarvan de helft direct en de andere helft na het welslagen moest worden betaald. Verzoekster heeft toen de gevraagde 60 stuks betaald. Kort daarna kwam gerequestreerde haar vertellen dat ook deze poging mislukt was. Al de verhalen van gerequestreerde waren gefingeerd, met name de bewering dat hij en Dr Schmidt aan de Secret Service verbonden waren, dat genoemde Dr Schmidt, die in werkelijkheid Amsingh heette, door de Duitsers was gevangen genomen en dat de gevraagde en gegeven gouden tientjes nodig waren om de daarvoor in aanmerking komende Duitsers om te kopen. Gerequestreerde was met de onjuistheid van zijn beweringen tot in de finesses op de hoogte. Gerequestreerde heeft door de last op zich te nemen om de vrijlating van Gosschalk te bewerken of te doen bewerken, wetende dat het hem ter hand gestelde geld niet voor dat doel, maar te zijnen bate zou worden besteed, en door bij de keuze van zijn personen uitermate te

kort te schieten in de voorzichtigheid, welke lasthebbers betaamt, een rechtbetrekking in het leven te roepen, waarvan de instandhouding, gezien de omstandigheden, waaronder deze is tot stand gekomen, niet redelijk zou zijn, althans waarvan de inhoud nader zal moeten worden bepaald. Subsidiair, voor het geval geen overeenkomst van lastgeving zou blijken te hebben bestaan, heeft gerequestreerde, door te handelen als hiervoor omschreven, jegens verzoekster een onrechtmatige daad begaan, welke rechtsbetrekking op de vorenomschreven gronden eveneens nader dient te worden bepaald. De door verzoekster geleden schade bedraagt de waarde van 200 gouden tientjes (huidige officieele notering f 17,88) derhalve f 3576, waarover een rentevergoeding van 5 % vanaf 1 Mei 1944 gerechtvaardigd is (art. 1842 B. W.).

Op bovenstaande gronden vordert verzoekster nietigverklaring van de primair, althans van de subsidiair gestelde rechtsbetrekking (rechtshandeling), met veroordeling van gerequestreerde om aan verzoekster te betalen f 3576 met rente van 5 % over dit bedrag vanaf 1 Mei 1944; kosten rechtens;

O. dat gerequestreerde in zijn verweerschrift allereerst een beroep doet op onbevoegdheid van den Raad, omdat in het verzoekschrift geen sprake is van rechtsbetrekkingen welke onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van den vijand zijn tot stand gekomen;

dat gerequestreerde verder ontkent dat hij Morsink heeft aangeboden om Gosschalk te bevrijden, doch betoogt dat het initiatief daartoe van Morsink is uitgegaan en dat de bewuste 140 gouden tientjes door bemiddeling van hem en in opdracht van verzoekster aan een zekere Amsingh betaald zijn; daarbij heeft hij geen enkele verantwoordelijkheid aanvaard, noch voor het welslagen van de onderneming, noch voor het eerlijk ondernemen van pogingen daartoe, terwijl hij met de tweede bevrijdingspoging geen bemoeienis heeft gehad; verzoekster, die later zelf met Amsingh is in contact gekomen, heeft deze blijkbaar de door haar bedoelde gouden tientjes overhandigd;

dat gerequestreerde ten slotte met nadruk ontkent:

a. dat hij den last op zich genomen heeft de vrijlating van Gosschalk te bewerkstelligen of te doen bewerkstelligen; hij heeft slechts de verplichting op zich genomen 140 gouden tientjes aan Amsingh af te dragen, zonder iets in uitzicht te stellen, althans zonder enige garantie op zich te nemen;

b. dat hij er iets van geweten heeft dat het geld door Amsingh gebruikt zou worden en/of is genomen voor een ander doel dan waarvoor verzoekster dat door bemiddeling van hem had gegeven;

c. dat hij dit geld ten eigen bate heeft besteed;

d. dat hij in voorzichtigheid is te kort geschoten, zijnde Amsingh op een dergelijke geraffineerde wijze opgetreden, dat het hem (gerequestreerde) niet euvel kan worden geduid dat hij diens onwaardig spel niet heeft doorzien;

e. dat hij zich tegenover verzoekster heeft schuldig gemaakt aan een onrechtmatige daad;

f. dat hij zijn bemiddeling heeft verleend voor het overbrengen van 200 gouden tientjes; hij heeft slechts 140 stuks aan Amsingh overhandigd en met de overige 60 stuks geen bemoeienis gehad;

dat gerequestreerde voorts ontkent dat voor een gouden tientje meer dan f 10 (dus niet f 17,88) mag worden in rekening gebracht en dat er enig recht of aanleiding zou bestaan een eventuele rentevergoeding reeds per 1 Mei 1944 te laten ingaan;

Op vorenstaande gronden concludeert gerequestreerde primair, dat de Raad zich onbevoegd verklare van de vordering kennis te nemen en subsidiair, dat de Raad verzoekster in haar vordering niet ontvankelijk verklare, althans haar de vordering als ongegrond en onbewezen ontzegge, zulks met veroordeling van verzoekster in de proceskosten;

O. dat het beroep op onbevoegdheid van den Raad ongegrond is, daar ook al zijn de rechtsbetrekkingen tussen partijen niet tot stand gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van den vijand, de Raad tot ingrijpen bevoegd is, indien aan de voorwaarden van art. 23 van het K. B. E 100 voldaan is;

dat de Raad mitsdien tot het gevraagde ingrijpen bevoegd is, als naar zijn mening het achterwege laten van dat ingrijpen, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk ware;

dat blijkens een aan den Raad overgelegd afschrift van een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, dit Hof op 17 September 1948 gerequestreerde veroordeeld heeft tot een gevangenisstraf van 2 jaar, op grond van het feit dat hij aan F. van der Reis-Jokl (verzoekster in de onderhavige procedure) valselijk en in strijd met de waarheid heeft meegedeeld, althans haar heeft doen begrijpen dat hij werkzaam was met een zekere Dr Schmidt voor de Secret-Service en dat hij direct of indirect over voldoende relaties bij de Duitse Sicherheitspolizei beschikte om E. Gosschalk vrij te kopen, althans diens in vrijheidsstelling te kunnen verkrijgen en haar in strijd met de waarheid heeft medegedeeld dat Dr Schmidt eveneens door de Duitsers was gearresteerd en dat, om ook zijn invrijheidsstelling te kunnen bewerkstelligen, geld nodig was, waarover hij zelf niet beschikte, weshalve hij F. van der Reis-Jokl er toe heeft gebracht hem 140 gouden tientjes, althans een dergelijk aantal, ter hand te stellen om daarmede de vrijheid van Gosschalk en Dr Schmidt te verkrijgen, hebbende hij aldus opzettelijk gebruik gemaakt van de gelegenheid en middel, om F. van der Reis-Jokl, althans een ander, in haar vermogen wederrechtelijk te benadelen en zich, althans een ander wederrechtelijk te bevoordelen;

dat deze sententie kracht van gewijsde heeft verkregen en dat mitsdien ten processe, op grond van hetgeen in de procedure voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam is bewezen, de door verzoekster gestelde feiten, voor zover deze betrekking hebben op de zgn. eerste bevrijdingspoging en de betaling van 140 gouden tientjes door haar aan gerequestreerde, vaststaan;

dat verzoekster er niet in geslaagd is te bewijzen dat zij aan gerequestreerde bovendien voor een tweede poging nog 60 gouden tientjes heeft gegeven en zij bij de mondelinge behandeling trouwens zelf heeft gezegd dit aantal aan Amsingh te hebben betaald;

dat gerequestreerde door op bovenomschreven wijze te handelen, een onrechtmatige daad gepleegd heeft, als gevolg waarvan tussen hem en verzoekster een rechtsbetrekking is ontstaan, waarvan de Raad bevoegd is, ingevolge art. 23, eerste lid, van het K. B. E 100, de nog onbepaalde inhoud (schadeplichtigheid) vast te stellen;

dat de Raad het onredelijk zou achten, in verband met de bijzondere omstandigheden, ingrijpen achterwege te laten;

dat de schade voor verzoekster, als gevolg van de onrechtmatige daad van gerequestreerde, voortvloeit uit het feit dat zij thans niet meer de beschikking heeft over de 140 gouden tientjes, zodat het redelijk is aan gerequestreerde de verplichting op te leggen om aan verzoekster hetzelfde aantal te restitueren, dan wel haar te vergoeden de waarde der gouden tientjes op het ogenblik van het indienen van haar verzoekschrift;

dat vrije koop en verkoop van gouden tientjes krachtens de heersende deviezenvoorschriften verboden is;

dat De Nederlandse Bank N.V. echter gouden tientjes, welke haar op grond van het Deviezenbesluit 1945 door ingezetenen worden aangeboden, overneemt tegen een officiëlen prijs van f 17,88;

dat, waar gerequestreerde, bij een veroordeling tot restitutie van de aan hem door verzoekster ter hand gestelde 140 gouden tientjes, deze verplichting niet zal kunnen nakomen, de Raad het billijk acht de waarde der gouden tientjes te stellen op het bedrag, dat De Nederlandse Bank N.V. bij een aanbieding aan haar, daarvoor zou betalen;

dat genoemde Bank op grond van voornoemd Besluit de 140 gouden tientjes zou overnemen en op de datum van indiening van het verzoekschrift overgenomen zou hebben voor 140 maal f 17,88 of f 2503,20; dat de door verzoekster ten gevolge van de onrechtmatige daad van gerequestreerde geleden schade mitsdien door den Raad gesteld wordt op f 2503,20;

dat de Raad het billijk acht, dat gerequestreerde boven het bedrag dat hij als schadevergoeding betalen moet, een rente vergoedt van 5 % van den dag van indiening van het verzoekschrift, zijnde 16 April 1948 tot den dag van betaling;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt;

Rechtdoende:

Verklaart zich bevoegd van de ingediende vordering kennis te nemen;

Verklaart nietig de afgifte van 140 gouden tientjes door Francisca Jokl, echtgenote van E. Gosschalk, aan Max Gerard Levy;

Veroordeelt Max Gerard Levy om aan Francisca Jokl voornoemd tegen kwijting te betalen een bedrag van f 2503.20, vermeerderd met rente over dit bedrag, berekend naar 5 % 's jaars van 16 April 1948 (datum van indiening van het verzoekschrift) af tot den dag van betaling;

Ontzegt het meergevorderde;

Veroordeelt Max Gerard Levy in de kosten van dit geding tot op deze uitspraak aan de zijde van verzoekster begroot op f 100.

No. 1588

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Nov. 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines.)

Onder „verkrijgen" in art. 53 3e lid E 100 moet worden verstaan de levering, niet de aankoop. Van degeen, die bij aankoop te goeder trouw was, doch niet bij de levering, kan niet gezegd worden dat hij bij de verkrijging te goeder trouw was.

Art. 53, lid 3 E 100 heeft uitsluitend ten doel de bewijslast van art. 32, lid 2 E 100 ten gunste van de tegenwoordige bezitter om te keren.

Na weigering van de stukken van Lippmann II zou de aanvaarding daarna uit handen van Monker geen goede trouw hebben opgeleverd.

Door het plaatsen van aankooporders bij Monker aanvaardde de Bank een verhoogd risico geroofde stukken te zullen ontvangen.

Het feit dat één der directeuren van de Bank N.S.B.er was en de instructie had gegeven de orders bij voorkeur bij N.S.B.-hoeklieden te plaatsen is irrelevant bij een geding waarin de Bank geen partij is.

Appellant heeft in volle vrijheid de Bank als commissionnair gekozen en het feit dat één der directeuren N.S.B.er was strekt eerder ten nadele van appellant dan van geïntimeerde, die hier geheel buiten staat.

Regresvordering tegen de Bank kan niet voor het eerst in hoger beroep worden gedaan.

Geïntimeerde in haar ingesteld incidenteel appèl niet ontvankelijk verklaard, aangezien zij geen belanghebbende is als bedoeld in art. 68 E 100.

Beslissing Afdeling Effectenregistratie bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 68.)

(Zie voor de beslissing a quo, N.O.R. no. 1235).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 241/48 van

Wygert Kleyn, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr Th P. J. Masthoff, waarbij verzoeker in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van deze Raad van 23 Februari 1948, gegeven tussen Estella Rebecca Frankenhuis, weduwe De Levie, in hoedanigheid van voogdes over Aletta F. de Levie, wonend te Amsterdam, als requestrante, en Wygert Kleyn als gerequestreerde;

Gezien het verweerschrift in hoger beroep van Estella Rebecca Frankenhuis, weduwe de Levie voornoemd, gemachtigde Mr H. Suyling;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord de gemachtigden van partijen benevens getuigen;

Overwegende:

A. Appellant richt zijn eerste grief tegen de onder no. 2 in de aangevallen uitspraak opgenomen beslissing, dat het in art. 53 lid 3 van E 100 opgenomen vermoeden van goede trouw bij verkrijging in regelmatig beursverkeer wordt teniet gedaan door het enkele feit, dat de effecten rechtstreeks door Lippmann-Sarphatistraat zijn geleverd aan de Ned. Middenstandsbank, die als commissionnair van appellant optrad, en wier gemis aan goede trouw ingevolge art. 53 lid 5 aanhef geldt als gemis aan goede trouw van appellant.

Hiertegenover voert appellant aan, dat de Nederlandse Middenstandsbank (hierna te noemen de Bank) niet rechtstreeks van Lippmann-Sarphatistraat de effecten heeft verkregen, daar vast staat, dat de Bank aan de hoekman Ronker opdracht heeft gegeven om de effecten voor rekening van de Bank ter beurze op 16 Maart 1945 te kopen; dat in verband met de in punt 4 door de Afdeling Effectenregistratie gegeven beslissing, dat de hoekman de wederpartij was van de commissionnair van de koper, de aankooptransactie dus door de Bank met Monker werd afgesloten; dat men slechts van goede trouw van de koper of diens commissionnair kan spreken op het moment van het afsluiten van de transactie; dat een op dat moment bestaande goede trouw niet kan vervallen door een later optredende omstandigheid, waarop de Bank geen enkele invloed kan uitoefenen.

Bij pleidooi heeft appellant nader betoogd, dat onder het begrip „verkrijging" van art. 53 lid 3 moet worden verstaan de aankoop van het effect, en niet de levering.

Geïntimeerde staat op het standpunt, dat de verkrijging van het effect pas geschiedt door de levering.

Naar het oordeel van de Raad blijkt uit de strekking van art. 53, dat handelt over de vraag onder welke voorwaarden aan de tegenwoordige bezitter „erkenning van eigendom" wordt verleend, dat met het begrip „verkrijgen" in lid 3 van dat artkel wordt bedoeld: verkrijgen op de wijze, waarop eigendom wordt verkregen. De verkrijging kan dus eerst door de levering voltooid geacht worden, en indien de verkrijger, hoewel bij de aankoop te goeder trouw, dit niet is bij de levering, kan niet gezegd worden, dat hij bij de verkrijging te goeder trouw was.

De Afdeling Effectenregistratie heeft dus terecht beslist, dat in het onderhavige geval het vermoeden van goede trouw teniet is gedaan door het enkele feit, dat de effecten na de aankoop rechtstreeks door Lippmann-Sarphatistraat aan de Bank zijn geleverd.

Het door appellant aangevoerde bezwaar, dat de Bank niet wist, dat door Lippmann-Sarphatistraat zou worden geleverd en daarop geen enkele invloed kon uitoefenen, doet (voor de uitlegging van lid 3 van art. 53) niet ter zake, daar het hier slechts gaat om de feitelijke vraag, of er goede trouw bij de Bank bestond en niet om de vraag in hoeverre de Bank invloed kon uitoefenen op de wijze van levering noch om de vraag, welke invloed deze wijze van levering heeft op de tussen partijen bestaande rechtsverhouding.

Onjuist is het betoog van appellant, dat de redenering van de Afdeling Effectenregistratie het beroep op art. 53 lid 3 geheel illusoir zou maken.

Door een terecht gedaan beroep op verkrijging in regelmatig beursverkeer wordt behoudens bijzondere omstandigheden steeds bereikt, dat de bewijslast, die, wat de goede trouw betreft, ingevolge art. 32 lid 2 E 100 op de tegenwoordige bezitter zou rusten, wordt omgekeerd; een verder gaande strekking heeft lid 3 van art. 53 niet.

Voorts stelt appellant, dat, indien de Bank levering der effecten door Lippmann Sarphatistraat zou hebben geweigerd, Lippmann-Sarphatistraat de effecten aan Monker zou hebben gelever en Monker op zijn beurt deze weer geleverd zou hebben aan de Bank, en dat in dat geval er geen sprake zou zijn van een rechtstreekse verkrijging van Lippmann-Sarphatistraat en ook niet van tegenbewijs tegen het vermoeden van goede trouw van art. 53 lid 3.

Ook deze stelling van appellant moet worden verworpen, omdat tegenbewijs tegen voormeld vermoeden van goede trouw nog wel uit andere omstandigheden kan voortvloeien dan alleen uit de omstandigheid, dat rechtstreeks door Lippmann-Sarphatistraat aan de tegenwoordige bezitter of diens commissionnair is geleverd, en de Bank, indien zij voormeld gevolg van haar weigering om de effecten aan te nemen zou hebben voorzien, ook bij de latere aanvaarding van de effecten uit handen van Monker niet te goeder trouw zou zijn geweest.

B. Appellant richt zijn grieven verder tegen hetgeen de aangevallen uitspraak onder punt 6 inhoudt, namelijk de overwegingen, dat men reeds in bezettingstijd had behoren te begrijpen, dat kopen bij een hoekman als Monker een aanzienlijk verhoogd risico schiep, dat men stukken zou verkrijgen, die door een Duitse „roofinstantie" in omloop werden gebracht, en dat de Bank redelijkerwijze had behoren te vermoeden, zulks in den zin van art. 32 lid 1, dat zij, door bij Monker een aankooporder te plaat-

sen, een zaak zou verkrijgen, waarvan het bezit voor de eigenaar verloren was gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 E 100.

Appellant acht deze overwegingen onjuist en stelt, dat in beurskringen er niets van bekend was, dat Monker voor Lippmann-Sarphatistraat obligaties Nederland verkocht, al wist men wel, dat Lippmann-Sarphatistraat en dergelijke roofinstanties obligaties Nederland kochten ter belegging van haar onrechtmatig verworven gelden.

Omtrent dit punt heeft getuige Bijvoet aan de Raad verklaard, dat Lippmann-Sarphatistraat in de bezettingstijd ter beurze als koopster van staatsfondsen bekend stond en niet als verkoopster. Getuige Duitjer heeft verklaard niet te geloven, dat Lippmann-Sarphatistraat ter beurze als verkoopster is opgetreden.

Getuige Kartron daarentegen heeft verklaard dat Lippmann II staatsfondsen ter beurze kocht en verkocht.

Ook getuige van Bemmel heeft verklaard, dat Lippmann II in de bezettingstijd ter beurze ook staatsfondsen verkocht, of aan hem (getuige) leverde, nadat hij (getuige) van Monker staatsfondsen had gekocht, en dat hij (getuige) het verkopen door Lippmann II van Nederlandse staatsfondsen niets bijzonders achtte.

Door deze getuigenverklaringen is weerlegd de bewering van appellant, dat in beurskringen er niets van bekend was, dat Monker voor Lippmann-Sarphatistraat obligaties Nederland verkocht.

Uit het tussen partijen vaststaande feit, dat men wist, dat Monker ook door Duitse roofinstanties met orders gefavoriseerd werd, in verband met het eveneens vaststaande feit, dat Lippmann-Sarphatistraat ook staatsfondsen verkocht, volgt reeds het verhoogde risico dat men geroofde stukken zou ontvangen, indien men bij Monker zijn aankooporder plaatste.

Appellant heeft dan ook geen feiten of omstandigheden bewezen, die door de Afdeling Effectenregistratie niet in aanmerking zijn genomen en, die, waren zij in aanmerking genomen, tot een andere beslissing zouden hebben geleid op dit punt.

Enig artikel van wet of besluit is door deze beslissing ook niet geschonden of verkeerd toegepast.

C. Verder worden door appellant grieven gericht tegen de overwegingen in punt 6 van de aangevallen uitspraak, waarin wordt gezegd dat het een feit van algemene bekendheid in beurskringen was, dat één der directeuren van de Bank, die N.S.B.'er was, uitdrukkelijk instructie had gegeven orders bij voorkeur door N.S.B. hoeklieden te doen uitvoeren, en de daaruit door de Afdeling Effectenregistratie getrokken conclusie, dat de Bank tot haar disculpatie geen beroep kan doen op haar gehoudenheid om de levering der litigieuse stukken door Lippmann-Sarphatistraat te aanvaarden, daar die gehoudenheid voortvloeide uit een handeling van de Bank zelf, namelijk het plaatsen van de kooporder bij Monker, waartoe zij niet gehouden was en waarvan haar een ernstig verwijt kan worden gemaakt.

Appellant bevestigt, dat inderdaad de N.S.B.-directeur van de Bank bovengenoemde instructie heeft gegeven, maar brengt naar voren, dat deze directeur in de bezettingstijd aan de Bank is opgedrongen door verschillende omstandigheden, welke door appellant uitvoerig zijn weergegeven; dat het „goede" deel van de directie alles gedaan heeft om de verkeerde handelingen van het „verkeerde" deel van de directie zoveel mogelijk te beperken; dat de Bank onder dezelfde dwang heeft gestaan als de Joodse bedrijven, die onder Verwaltung werden gesteld of de Joden, die hun vermogen bij Lippmann-Sarphatistraat moesten inleveren, en dat het onredelijk en onbillijk zou zijn om enerzijds de Joden niet aansprakelijk te stellen voor hetgeen hun Verwalters of zij zelf onder dwang hebben verricht, en anderzijds de Bank wel aansprakelijk te stellen voor hetgeen de haar opgedrongen directeur heeft verricht in weerwil van hetgeen het „goede" deel van de directie deed om die handelingen te beperken.

Daartegen moet worden opgemerkt, dat een algemene regel, dat Joden of Joodse bedrijven niet aansprakelijk worden gesteld voor hetgeen hun verwalters, of zij zelf onder dwang, hebben verricht, niet zonder meer kan worden aangenomen. Artikel 30 van K. B. E 93 gaat zelfs van een tegenovergesteld beginsel uit door te bepalen, dat geen rechten kunnen worden ontleend aan de bepalingen van dat besluit, krachtens welke bezettingsregelingen geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest en bezettingsbeslissingen geacht worden krachteloos te zijn of hun kracht te verliezen, zolang geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan.

Bij het treffen van deze bijzondere voorzieningen is er gelegenheid in overeenstemming met de daaromtrent bestaande voorschriften de belangen van de tegenover elkaar staande partijen telkens naar redelijkheid tegen elkaar af te wegen.

Er kan dus ook ge ensprake zijn van een algemene regel, dat een bank niet aansprakelijk zou zijn voor de handelingen van een haar opgedrongen N.S.B. directeur. Een zodanige situatie kan wellicht in aanmerking genomen worden ten behoeve van de Bank in een geding, waarin de Bank zelve partij is.

In dit geding echter is de Bank geen partij, doch is haar goede of kwade trouw slechts van belang, omdat zij bij de verkrijging der effecten als lasthebber van appellant is opgetreden. Afweging naar redelijkheid en billijkheid van belangen dient in dit geding slechts te geschieden tussen appellant en geïntimeerde. Voormelde situatie bij de Bank, zou, indien al van enig belang tussen partijen, eerder ten nadele van appellant moeten strekken, die in volle vrijheid de Bank als commissionnair heeft ge-

kozen, dan ten nadele van geïntimeerde, die hier geheel buiten staat. Indien, wat ook mogelijk is, appellant bij het geven van de opdracht ermede bekend is geweest, dat de Bank een N.S.B. directeur had, is er nog meer reden om dit feit te zijnen nadele te doen strekken.

D. Voorts voelt appellant zich gegriefd, dat de Afdeling Effectenregistratie geen beslissing heeft gegeven over het regres van appellant op de Bank, tot het ambtshalve geven van welke beslissing de Afdeling Effectenregistratie naar de opvatting van appellant verplicht was ingevolge de artt. 26 j°. 36 lid 1 E 100, omdat die artikelen haar verplichten de gevolgen van haar beslissing te regelen.

Deze grief moet worden verworpen, omdat genoemde artikelen aan de Afdeling Effectenregistratie niet de plicht opleggen ambtshalve alle gevolgen van haar beslissing te regelen, waartoe zij zonder de toelichting van alle betrokken partijen ook niet in staat zou zijn.

De regresvordering van appellant op de Bank kan niet voor het eerst in hoger beroep worden gedaan, zodat deze vordering moet worden afgewezen.

E. Het door geïntimeerde ingestelde incidenteel hoger beroep richt zich niet tegen de gegeven eindbeslissing, tot welker handhaving zij dan ook concludeert, doch slechts tegen een aantal gronden, waarop die eindbeslissing rust.

Incidenteel appellante kan onder deze omstandigheden echter niet beschouwd worden als belanghebbende als bedoeld in art. 68 E 100 aan wie het recht van hoger beroep wordt toegekend, zodat zij in haar incidenteel hoger beroep niet ontvankelijk behoort te worden verklaard.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van 23 Februari 1948, waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het principaal appèl, aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 350.

Verklaart incidenteel appellante niet ontvankelijk in het incidenteel appèl.

Veroordeelt haar in de kosten van het incidenteel appèl, aan de zijde van incidenteel geïntimeerde tot heden begroot op f 250.

No. 1589

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 April 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

Het verzekerde kapitaal was op 23 Mei 1942 opeisbaar geworden en is door de begunstigde niet van de Nationale opgevraagd. De Nationale heeft in Juni 1944 de per 30 Juni 1943 berekende afkoopwaarde uitgekeerd aan Liro op grond van de verordening 54/1943.

Beroep op art. 33 E 100 faalt, aangezien niet is betaald een naar Nederlands recht bestaande vordering, maar een door het bezettingsrecht gecreëerde verplichting.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.; 33.)

Geven eerbiedig te kennen:

1. Rachel Tafelkruyer, wonende te Amsterdam, echtgenote van Levie Colthof, eerder weduwe van Siegfried Cohen, ten deze bijgestaan en gemachtigd door haar gemelde echtgenoot, met wie zij buiten iedere gemeenschap van goederen is gehuwd,

2. Levie Colthof, wonende te Amsterdam, echtgenoot van de sub 1 gemelde requestrante tot machtiging zijner gemelde echtgenote, beiden te dezer zake domicilie kiezende te Hengelo (O.) aan de Beursstraat no. 9 ten kantore van de aldaar gevestigde procureurs Mrs H. J. F. ten Cate en G. J. van Dorth, die ten deze, zo beiden gezamenlijk als ieder afzonderlijk door requestranten tot hun gemachtigden zijn gesteld;

1. dat de eerste echtgenoot van requestrante sub 1 zijnde genoemde nu wijlen Siegfried Cohen, geboren op 2 Augustus 1890, laatstelijk gewoond hebbende te Hengelo (O.) met ingang van 1 Augustus 1919 met de naamloze vennootschap de Nationale Levensverzekering Bank N.V., gerequestreerde gevestigd te Rotterdam en aldaar kantoorhoudend aan de Boompjes no. 8 heeft gesloten een overeenkomst van levensverzekering polis no. 227005, uit welke polis requestranten hierbij een uittreksel overleggen, zulks daar de polis van deze verzekering zich niet meer in hun bezit bevindt;

2. dat gemelde Siegfried Cohen per 1 Maart 1941 alle ter zake van de voormelde overeenkomst van levensverzekering van 1 Augustus 1941 af verschuldigde premiën, bedragende in totaal de somma van f 1005,76 à fonds perdu heeft afbetaald;

3. dat gemelde Siegfried Cohen op 30 September 1941 te Rauthausen ab intestato is overleden als zijn enig erfgename nalatende zijn weduwe, zijnde requestrante sub 1;

4. dat van deze datum af het voormelde verzekerde bedrag ad f 5000 door gerequestreerde verschuldigd werd aan requestrante sub 1 als zijnde na gemelde Siegfried Cohen en deze overleden zijnde aangewezen als de begunstigde;

5. dat gerequestreerde tot 23 Mei 1942 volkomen vrijheid bezat en ook verplicht was dit bedrag aan requestrante sub 1 te voldoen;

6. dat reeds lang voor 23 Mei 1942 namens requestrante sub 1, en wel door nu wijlen de heer Leefsma, destijds wonende te Hengelo (O.) en voorganger der Joodse gemeente aldaar van dit overlijden aan gerequestreerde dan wel haar agent is kennis gegeven, welke kennisgeving destijds door de agent van gerequestreerde te Hengelo (O.) is erkend;

7. dat op gerequestreerde zodoende reeds voor 23 Mei 1942 de verplichting rustte voormeld bedrag aan requestrante sub 1 te voldoen, doch gerequestreerde aan deze verplichting niet heeft voldaan;

8. dat blijkens bovengemeld uittreksel gerequestreerde volgens haar opgave aan requestranten het bij de voormelde overeenkomst vermelde verzekerd bedrag zijnde f 5000 bij lijst no. 103 d.d. 5 Juni 1944 heeft uitgekeerd aan Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat Amsterdam, hierna te noemen Liro;

9. dat volgens opgave van gerequestreerde deze uitkering aan Liro is geschied krachtens het bepaalde in de verordening van 11 Juni 1943:

10. dat gerequestreerde, die zoals vermeld, op 5 Juni 1944 het verzekerde bedrag aan Liro heeft uitgekeerd, zulks niet deed omdat zij daartoe jegens requestrante sub 1 verplicht was derhalve niet uit hoofde van het bepaalde in de verordening van 21 Mei 1942 (58/42), doch uitsluitend op grond van de gemelde verordening 54/1943, welke evenals het besluit 58/42 uit hoofde van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93 geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest; dat ook al zou de uitkering aan Liro hebben plaats gevonden uit hoofde van het bepaalde in de verordening 58/42 dit gerequestreerde niet zou vermogen te baten, daar ook deze verordening geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest en gerequestreerde de gemelde verzekerde somma reeds lang voor 23 Mei 1942 aan requestrante sub 1 had kunnen en moeten uitkeren;

11. dat uit het voorgaande blijkt, dat ten aanzien van voormelde betaling aan Liro en het te niet gaan van de voormelde overeenkomst van levensverzekering de artt. 25 jis de artt. 23 en 24 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer van toepassing zijn en het achterwege blijven van het ingrijpen van Uw Raad als bedoeld in de voormelde artikelen onredelijk ware;

12. dat met name gerequestreerde, door te verzuimen ingevolge hare verplichting de somma ad f 5000 voor 23 Mei 1942 aan requestrante te voldoen, gezien de voormelde verordeningen, eerst de verordening 58/42, later de verordening 54/43, de voormelde betaling aan Liro heeft veroorzaakt;

13. dat gerequestreerde dan ook geen beroep vermag te doen op hetgeen bepaald is in het eerste lid van art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

14. dat requestranten zich bereid verklaren bij het hen verlenen van rechtsherstel de vordering van requestrante sub 1 op Liro, of welke andere Duitse instelling ook, waar de bedoelde betaling ad f 5000 terecht mocht zijn gekomen, tot het nominale bedrag van deze betaling aan gerequestreerde over te dragen;

Weshalve requestranten zich tot Uw Raad wenden met het eerbiedig verzoek:

1. nietig te verklaren de voormelde gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa door gerequestreerde aan Liro geschiede betaling groot f 5000;

2. in ieder geval te doen herleven de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa teniet gegane rechtsbetrekkingen bestaande in de voormelde tussen voornoemde Siegfried Cohen en gerequestreerde gesloten overeenkomst van levensverzekering;

3. als gevolg van het sub 2 verzochte: gerequestreerde te veroordelen aan requestrante sub 1, te voldoen de uit hoofde voormeld aan haar vrschuldigde verzekerde somma van f 5000, vermeerderd met de wettelijke interessen berekend van 30 September 1941 af, subsidiair van de dag van dit request af; althans van de datum van de uitspraak af, alles met zodanige nadere voorzieningen als Uw Raad zal vermenen dat behoort en met veroordeling van gerequestreerde in de kosten.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen vorenstaand request van 19 Sept. 1947 van Rachel Tafelkruyer, requestrante sub 1, wonende te Amsterdam, echtgenote van Levie Colthof, eerder weduwe van Siegfried Cohen, zomede van Levie Colthof voornoemd requestrant sub 2 tot machtiging en bijstand zijner gemelde echtgenote, domicilie kiezende ten kantore van hun gemachtigden Mrs H. J. F. ten Cate en C. J. van Dorth, procureurs te Amsterdam;

Nog gelezen het anti-dootaal request van Januari 1948 van gerequestreerde de Nationale Levensverzekering Bank N.V. te Rotterdam, domicilie kiezende aldaar ten kantore van Mr G. J. Lycklama à Nijeholt procureur;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 24 Maart 1949, requestranten bij monde van hun gemachtigde Mr A. W. Sinninghe Damsté, advocaat en procureur te Hengelo, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde voornoemd;

Gezien de overige processtukken;

O. dat tussen partijen over de feiten geen verschil bestaat, immers tussen hen vaststaat, dat de ten requeste genoemde verzekerde Siegfried Cohen op 30 September 1941 te Rauthausen is overleden; dat vanaf die datum, aangezien de verschuldigde premies ten volle voldaan waren, het verzekerde bedrag van f 5000 door gerequestreerde verschuldigd werd aan requestrante sub 1 aangewezen in de polis als de begunstigde; dat eind October 1941 de gerequestreerde een schrijven heeft ontvangen van wijlen de heer Leefsma, destijds evenals requestrante wonende te Hengelo en voorganger der Joodse gemeente aldaar, meldende het overlijden van de verzekerde, waarop zij — te weten gerequestreerde — pl.m. 4 dagen later aan deze heer Leefsma heeft geschreven, dat volgens de polis enige door haar aangeduide stukken moesten worden overgelegd alvorens tot uitbetaling kon worden overgegaan; dat de heer Leefsma daarna niets meer van zich heeft laten horen, ter-

wijl gerequestreerde evenmin op de zaak is teruggekomen;

O. dat requestrante sub 1 stelt, dat gerequestreerde tot 23 Mei 1942, de dag van inwerking treding van de Verordening 58/1942 volkomen vrijheid tot uitbetaling van het op deze Joodse polis verschuldigde bedrag aan haar als begunstigde had, hetgeen gerequestreerde niet heeft ontkend, doch het geschil tussen partijen in de eerste plaats hierop neerkomt, dat volgens requestrante sub 1 gerequestreerde, op de hoogte gesteld van het overlijden van de verzekerde, de nodige stappen had moeten doen om tijdig tot uitbetaling te komen, terwijl gerequestreerde van mening is, dat zij na haar schrijven aan Leefsma voornoemd zonder verdere berichten niet nader op de zaak behoefde in te gaan;

O. dat de Raad ten deze het standpunt van gerequestreerde kan delen, dat immers de begunstigde bij een verzekering, die uitbetaling wenst, en deze om welke redenen dan ook niet of niet tijdig ontvangt, alle aanleiding heeft om zich tot de betrokken Maatschappij te wenden, hetgeen requestrant sub 1 — na tevergeefs de heer Leefsma als tussen-persoon te hebben gebezigd — verder heeft nagelaten; terwijl van de Maatschappij, die de nodige mededelingen per omgaande aan die tussenpersoon had gedaan, niet kon worden gevergd, dat zij de gevraagde stukken niet ontvangende daarop uit eigen beweging zou zijn teruggekomen;

dat het derhalve naar 's Raads oordeel niet redelijk zou zijn gerequestreerde aansprakelijk te stellen voor het feit, dat de uitbetaling van het verzekerde bedrag niet vóór 23 Mei 1942 is geschied;

O. dat in de tweede plaats moet worden nagegaan of er — afgezien van het reeds behandelde punt — termen zijn in casu rechtsherstel te verlenen;

O. daaromtrent, dat volgens de bezettingsverordening no. 58/1942 van 23 Mei 1942 aanmelding van deze Joodse vordering tot het verzekerde bedrag bij Lippmann, Rosenthal en Co, Sarphatistraat te Amsterdam — verder aan te duiden als Liro — moet geschieden, welke firma volgens art. 7 (2) uitsluitend daarover kon beschikken, terwijl de schuldenaar uitsluitend door betaling aan Liro van zijn verbintenis kon worden bevrijd;

O. dat daarop is gevolgd de bezettingsverordening no. 54/1943 van 11 Juni 1943 betreffende Joodse Levensverzekeringen, die in art. 3 voorschrijft, dat, zo een verzekeringsovereenkomst op grond van wettelijke bepalingen of overeenkomst vóór 1 Juli 1943 mocht eindigen, de leden 3 en 4 van art. 2 van overeenkomstige toepassing zijn;

O. dat dit art. 3 ten deze echter niet van toepassing is, aangezien geen wettelijk voorschrift een verzekeringsovereenkomst als de onderwerpelijke doet eindigen, door het overlijden van de verzekerde, tevens verzekeringnemer; terwijl er ook geen sprake is in deze zaak van enige daartoe strekkende overeenkomst tussen partijen;

dat alzo de verzekeringsovereenkomst in dit geval, ook al was de verzekerde reeds in 1941 overleden, volgens bezettingsrecht beëindigd is krachtens art. 1 der laatstgemelde bezettingsverordening, en de volgens art. 2 door de verzekeraar aan Liro „voor rekening van de verzekeringnemer" gedane betaling van de per 30 Juni 1943 berekende wederinkoopwaarde; (lees „afkoopwaarde");

O. dat blijkens deze feitelijke toedracht voldaan is aan de bij art. 23, 2 sub a van het Besluit E 100 voor 's Raads bevoegdheid gestelde vereisten, terwijl het herstel der overeenkomst naar 's Raads oordeel op reeds herhaaldelijk ook tegenover gerequestreerde uiteengezette en dus aan deze bekende gronden in redelijkheid behoort te geschieden;

O. dat gerequestreerde daartegenover echter beroep heeft gedaan op het voorschrift van art. 33 (1) van het Besluit E 100;

dat zij daarbij echter ten onrechte aanneemt, dat zij ingevolge een tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa bestaande (niet op het gemene recht steunende) verplichting het verzekerde bedrag aan Liro had te voldoen;

dat immers de laatst aangehaalde bezettingsverordening speciaal het onderwerp der verzekeringen regelde en alzo aan de algemene regeling van 1942 derogeerde;

dat zij uitsluitend naar bezettings„recht" derhalve verplicht kon worden tot betaling der afkoopwaarde, terwijl zij naar Nederlands recht niet daartoe gehouden was, doch wel tot betaling van de verzekerde som aan de begunstigde;

dat daarom haar beroep op art. 33 (1) faalt, aangezien dit uitgaat van de veronderstelling, dat schuldeiser en niet-schuldeiser, resp. naar Nederlands recht en naar bezettings„recht", dezelfde schuldvordering krachtens dezelfde titel kunnen geldig maken;

O. dat het gevorderde mitsdien kan worden toegewezen als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door gerequestreerde aan Liro (thans L.V.V.S.) gedane betaling van f 5000;

Verstaat, dat gerequestreerde recht heeft op terugvordering van Liro van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van Siegfried Cohen of van requestranten mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa teniet gegane ten requeste omschreven overeenkomst van levensverzekering tussen Siegfried Cohen voornoemd en gerequestreerde;

Veroordeelt gerequestreerde aan requestrante sub 1 te voldoen de deswege aan haar verschuldigde verzekerde som van f 5000

met renten daarover à 4 % 's jaars vanaf 19 September 1947, datum van indiening van het request, tot aan de voldoening;

Verwijst gerequestreerde in de proceskosten tot heden aan de zijde van requstranten begroot op f 100.

No. 1590

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Mei 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Block).

Het achterwege laten van premie-betaling op grond van de overweging dat de verzekering de verzekerde niet meer ten goede zou komen is een tijdens de bezetting verklaarbare houding van de verzekerde, maar brengt mede dat het risico van deze beslissing te zijnen laste blijft. Het ware niet redelijk de gevolgen daarvan thans af te wentelen op de maatschappij. Hetzelfde geldt ten aanzien van het achterwege laten van premie-betaling op grond van finantiële onmacht ingevolge de bezettingsmaatregelen.

Verzoek tot herstel van de overeenkomst van levensverzekering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

Elfriede Markovitz, requestrante, gem. Mr W. S. Wolff de Beer,

tegen:

Levensverzekering Maatschappij VITA, gerequestreerde, gem. Mr Th. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Herzien de stukken, waaronder:

a. het afschrift van het vonnis door deze afdeling en Kamer van de Raad op 1 Dec. 1948 tussen partijen gewezen;

b. het afschrift van het proces-verbaal van het diensvolgens aan de zijde van requestrante gehouden getuigenverhoor;

c. de na het gehouden getuigenverhoor tussen partijen gewisselde dingtalen;

O. dat de Raad zo in de feitlijke als in de rechtsoverwegingen verwijst naar het onder a vermelde vonnis, waarvan de inhoud hier als herhaald moet worden beschouwd;

O. dat de Raad meent zich ontslagen te kunnen rekenen van de beantwoording der vraag, of requestrante al dan niet is geslaagd in het haar opgelegd bewijs;

O. dat toch vanwege requestrante in de na dat verhoor genomen acte is betoogd, dat de houding van nu wijlen der requestrante echtgenoot Geiringer met betrekking tot het niet ten vervaldage voldoen der premie moet worden bezien in het licht der toen geldende omstandigheden, te weten dat het zinloos zoude zijn geweest van Geiringer, zelfs al ware hij niet ondergedoken alsnog een premie te betalen voor een levensverzekering, „waarvan hij op zijn vingers kon narekenen, dat onder de gegeven omstandigheden het provenu niet in zijn bezit zoude zijn gekomen" met de toevoeging voorts, dat het in verband met de economische en geldelijke situatie, waarin de Joden werden en waren gedrongen bovendien twijfelachtig mag heten, of Geiringer geldelijk in staat zou zijn geweest van het te zijner beschikking staande maandelijkse bedrag de premie te betalen, hetgeen derhalve als ten deze irrelevant moet worden beschouwd;

O. dat de Raad dit standpunt van requestrante niet deelt;

O. dat uiteraard de Raad kan billijken een houding, waarbij een Joodse verzekeringnemer weinig of geen bereidheid had aan de door hem gesloten verzekering verdere premiegelden te spanderen in verband met het geenszins toen ondenkbare gevolg, dat desalniettemin het provenu zijner verzekering niet aan hem of de door hem aangewezen begunstigde zoude ten goede komen, doch zodanige verzekeringnemer dan naar redelijkheid en billijkheid de consequenties van zijn desbetreffende besluit voor zijn rekening zal hebben te nemen en gezegde redelijkheid en billijkheid geenszins medebrengen die gevolgen af te wentelen op de maatschappij, nu het verloop van zaken zodanig is geweest, dat uit zijn houding schadelijke gevolgen voor hem en/of de begunstigde voortvloeien;

O. dat mede ten onrechte requestrante poneert, dat mogelijkerwijze aan de zijde van Geiringer toen bestaande economische omstandigheden, welke het achterwege laten der premie-betaling motiveerden, niet zijn ter zake dienende;

O. dat toch ook daarvoor geldt de vorenstaande overweging, dat een verzekeringnemer, die van slechts beperkte geldmiddelen voorzien, de voorkeur geeft aan besteding dier gelden voor de bevrediging van andere — naar zijn oordeel dringender — behoeften — dan instandhouding van een door hem gesloten verzekering zich naar redelijkheid niet kan beklagen, indien achteraf die gedraging nadelige consequenties medebrengt;

O. dat een en ander temeer klemt ingeval van een verzekeringsovereenkomst met een zodanige korte omlooptijd als de onderhavige;

O. dat — wijl uit een en ander voortvloeit, dat het ten deze niet (uitsluitend) feitelijke onmogelijkheid is geweest, welke het niet ten vervaldage voldoen der premie veroorzaakte, het gevorderde herstel niet naar de eisen van redelijkheid en billijkheid voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestrante hare vorderingen;

Veroordeelt haar in de kosten van het geding aan de zijde van gerequestreerde tot op deze uitspraak begroot op f 150.

1593—
1049A

14 Dec. 1949 (afl. 28) No. 1591—1602

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

ERRATUM

Op blz. 514, 2e kolom, regel 24 v. b. staat: „.....en zulk een bevoegdheid ook *rationeel* zou zijn;" dit moet zijn: „.....en zulk een bevoegdheid ook *irrationeel* zou zijn".

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1591

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Mei 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes van Vrijberghe de Coningh.)

Gerequestreerde heeft door de vrijwillige verkoop van een aantal verhypothekeerde panden zich zelf in de toestand gebracht, dat hij de geldlening moest aflossen aan de A.N.B.O., waardoor de betaling niet in handen is gekomen van de werkelijke schuldeiser. Gerequestreerde heeft niet aannemelijk gemaakt dat het voor hem financieel noodzakelijk was de bij hem sinds 1927 in bezit zijnde huizen in 1942 te verkopen, waardoor het verwaarlozen van de belangen van verzoeker gerechtvaardigd zou kunnen zijn. Onder deze omstandigheden komt aan gerequestreerde een beroep op art. 33 van het Besluit E 100 niet toe.

Het verzoek van gerequestreerde om geen rechtsherstel te verlenen ten aanzien van rentebetalingen over de periode van 1 Maart 1943 tot 1 Maart 1945, omdat deze ingevolge art. 33 E 100 rechtsgeldig aan A.N.B.O zouden zijn gekweten, indien de lening niet ware afgelost, afgewezen.

Art. 33 is een uitzonderingsbepaling die niet op extensieve wijze behoort te worden toegepast op betalingen die niet hebben plaats gehad, maar die bij een ander verloop der feiten zouden zijn geschied.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.; 33.)

Mr M. M. G. Th. de Kort, q.q., bew. over de afw. H. W. Machoel, requestrant,
tegen:
G. C. Janson, gerequestreerde, gem. Mr D. J. Veegens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het introductief-request d.d. 14 Januari 1948 van Mr M. M. G. Th. de Kort, wonende te Bussum, in zijn kwaliteit van bewindvoerder over de afwezige Heiman Wolf Machoel, laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam;

Nog gelezen het antwoord d.d. 28 April 1948 van Gerardus Cornelis Janson, koopman, wonende te 's-Gravenhage, domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr D. J. Veegens en strekkende tot afwijzing van de vordering, kosten rechtens;

Gelet op de overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 14 April 1949, requestrant in persoon en gerequestreerde bij monde van zijn gemachtigde voornoemd;

O. dat de in zijn verzoekschrift door requestrant omschreven overeenkomst van geldlening, geconstateerd bij notariële acte van 1 Maart 1927 en met vijf jaar verlengd bij acte van 18 October 1938, waarbij gerequestreerde Janson zich jegens de thans afwezige Wolf Machoel schuldig verklaarde tot een bedrag van tienduizend gulden, opzegbaar met een opzeggingstermijn van drie maanden, tussen partijen vaststaat;

O. dat eveneens is onbetwist, dat gerequestreerde in 1942 de terzake van deze geldlening met hypotheek belaste percelen vrij van hypotheek heeft verkocht en vervolgens op 21 November 1942 de hypotheek heeft afgelost door betaling van de hoofdsom ad f 10.000 met de verschuldigde rente aan het A.N.B.O. (of de Niederländische Grundstücksverwaltung), waardoor op grond van en naar het Duitse bezettingsrecht de schuld is tenietgegaan;

O. dat mitsdien aan de voorwaarden tot ingrijpen van de Raad gesteld in art. 23 j°. 25 van het K. B. E 100 is voldaan, doch gerequestreerde vermeend, dat op grond van het bepaalde in art. 33, lid 1 van genoemd Besluit, hij door genoemde betaling aan het A.N.B.O. moet worden geacht bevrijdend te zijn gekweten;

O. dat de procureur van gerequestreerde ter adstructie van deze stelling heeft verklaard, dat Janson was en is huizenhandelaar en exploitant, ten bewijze waarvan hij een staatje van de na 1 Mei 1940 tot Januari 1944 door Janson verkochte percelen heeft overgelegd; dat hij met de aan requestrant verbonden huizen in de Copernicusstraat een risico liep, dat hij niet langer wenste te dragen nu hij deze huizen voor een hem passende prijs kon verkopen; dat een voorlopige koopacte betreffende deze huizen, blijkens overgelegde verklaring d.d. 12 April 1949 van de heren Meijer, is opgemaakt op 20 Augustus 1942, terwijl de hypothecaire vordering van requestrant eerst op 19 October 1942 in daadwerkelijk beheer is genomen door het A.N.B.O.; dat gerequestreerde dus reeds op laatstgenoemde datum naar Nederlands recht gebonden was tot levering van het perceel vrij van hypotheek en de hypotheek dus moest aflossen, terwijl hij naar bezettingsrecht verplicht was dit te doen aan het A.N.B.O., zodat art. 33 E 100 ten volle op hem van toepassing is en er voor een beslissing gegrond op het derde lid va ndit artikel geen reden bestaat;

O. dat de Raad zich met dit verweer van gerequestreerde echter niet kan verenigen;

dat toch Janson in November 1942, afgezien van de door hem aangegane verkoop der verhypothekeerde huizen, waarover straks nader, geenszins tot afbetaling der hypotheek naar Nederlands recht gehouden was, aangezien deze tot en met December 1943 was verlengd en eerst ten vroegste tegen die datum en dan slechts met een termijn van minstens drie maanden kon worden opgezegd, terwijl ook naar bezettingsrecht geen enkele verplichting tot aflossing der hypotheek in November 1942 bestond, zodat het beroep op genoemd art. 33 hierom moet falen;

dat hiertegenover het beroep van gerequestreerde op de door hem in Augustus 1942 afgesloten koopovereenkomst, waarbij hij zich tegenover zijn koper verbond om de ten behoeve van requestrant met hypotheek belaste percelen vrij van hypotheek te zul-

len leveren, en dus tegenover een derde op zich nam om de hypothecaire schuld aan requestrant af te lossen, geen gewicht in de schaal vermag te leggen, aangezien hij hierbij vrijwillig zichzelf in de toestand bracht zijn hypothecaire schuld aan een ander dan de rechtmatige crediteur te moeten voldoen;

dat aan deze vrijwilligheid niet afdoet, dat gerequestreerde niet alleen huizenexploitant doch ook huizenhandelaar was, aangezien door hem niet aannemelijk is gemaakt, dat het voor hem financieel zo zeer noodzakelijk was om in 1942 de reeds sinds 1927 in zijn bezit zijnde huizen aan de Copernicusstraat te verkopen, dat het daarom gerechtvaardigd mocht heten op het belang van zijn hypothecaire schuldeiser geen acht te slaan;

dat gerequestreerde namelijk in Augustus 1942 zeer goed wist, dat, door de bepalingen van de bezetter, aan Joden verschuldigde gelden niet meer in handen van dezen konden worden voldaan, aangezien hij zelf ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij op die grond, hetgeen ongetwijfeld in hem te prijzen valt, de moeite nam om naar Amsterdam te reizen teneinde aan Wolf Machoel zelf de verschuldigde rente te brengen;

dat hij echter niet de minste voorzorg heeft genomen en daarover ook met requestrant, terwijl dit nog mogelijk was, geen overleg heeft gepleegd, dat ook de aflossing van het gehele kapitaal aan zijn werkelijke schuldeiser zou ten goede komen, ofschoon hij begreep, gelijk hij ter terechtzitting verklaarde, dat de afrekening buiten hem over de notaris zou lopen;

O. dat gerequestreerde dus zelf heeft veroorzaakt, dat hij de aan zijn werkelijke crediteur verschuldigde gelden aan een handlanger van de bezetter had te voldoen, waardoor een beroep op art. 33 van het Besluit E 100 hem niet toekomt;

dat hiervoor immers geen verontschuldiging kan worden gevonden in het door gerequestreerde aangevoerde feit, dat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te voorzien zou zijn geweest, dat deze lening tegen de vervaldag door het A.N.B.O. zou zijn opgezegd, daar in de eerste plaats met het bestaan van deze waarschijnlijkheid niet aan de eis van art. 33, dat zal de schuldenaar zich op dit bevrijdend voorschrift kunnen beroepen verlangt, dat op het ogenblik van betaling een gebondenheid en verplichting daartoe naar Nederlands en naar bezettingsrecht moet hebben bestaan, zou zijn voldaan; voorts in de tweede plaats de speculatie omtrent hetgeen het A.N.B.O. een jaar later zou hebben gedaan te onzeker is dan dat de Raad daarop zijn beslissing zou kunnen gronden, en ten slotte in de derde plaats aan de Raad uit eigen wetenschap bekend is, dat er hypothecaire geldleningen zijn geweest, welke ofschoon opzegbaar, door het A.N.B.O. nooit zijn opgezegd;

O. dat gerequestreerde tenslotte subsidiair nog heeft gesteld, dat hij, indien de verkoop in November 1942 achterwege was gebleven, de halfjaarlijkse rentetermijnen van 1 Maart 1943 tot en met 1 Maart 1945 aan het A.N.B.O. had moeten voldoen en voldaan zou hebben en alsdan, voor zover deze rentebetalingen betreft, rechtmatig zou zijn gekweten, zodat er geen reden zou zijn om aan verzoeker te dien aanzien rechtsherstel te verlenen;

O. dat de Raad gerequestreerde ook hierin echter niet kan volgen nu op de algehele afbetaling der schuld, zoals deze vrijwillig heeft plaats gegrepen, art. 33 niet toepasselijk is en deze uitzonderingsbepaling, naar het oordeel van de Raad niet op extensieve wijze behoort te worden toegepast door die bepaling mede te doen werken voor betalingen, welke niet zijn geschied, op de enkele grond, dat zij bij een ander verloop van feiten geschied zouden zijn;

O. dat op grond van het bovenstaande de vordering in haar geheel behoort te worden toegewezen;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe;

Verklaart nietig de bovenomschreven door gerequestreerde aan het A.N.B.O. of de Niederländische Grundstücksverwaltung gedane betaling ad f 10.000 ter voldoening van zijn hypothecaire schuld aan requestrant;

Verstaat, dat aan Gerardus Cornelis Janson toekomt een vordering op de Duitse instelling de Niederländische Grundstücksverwaltung, wegens onverschuldigd betaalde gelden ad f 10.000;

Verklaart, dat de vorengenoemde overeenkomst van geldlening tussen partijen zonder onderbreking is blijven voortbestaan;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van requestrant gevallen begroot op f 125.

No. 1592

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Mei 1949. (Mrs Prof. Duyfjes, van Vrijberghe de Coningh en Block.)

Bij een redelijke verdeling van de bevoegdheid tussen de Raad voor het Rechtsherstel en de Indische Raad wordt het ingezetenschap van partijen vooropgesteld.

Nu alle bij het verzoek tot rechtsherstel betrokken partijen ingezetenen zijn van Nederlands-Indië of aldaar zijn gevestigd, heeft de Raad zich onbevoegd verklaard op grond van het bepaalde in art. 40 van het Besluit van de Lt. Gouverneur-Generaal van 3 Mei 1947 no. 5 j°. art. 164 E 100.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 164.)

1. Mr C. D. van Vliet, q.q., bew. van E. P. Rehfeld, 2. Wilhelmina Cohen, 3. Frouke Cohen, 4. Jacques Zwaneweber, 5. Andrea Cohen, 6. N.V. Java Stores, requestranten, gem. Mr C. D. van Vliet,

tegen:
N.V. The Manufactures Life Insurance Company, gerequestreerde, gem. Mr Th. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

1. Gelezen een request van 24 September 1947 van Mr C. D. van Vliet, advocaat, wonende te Bussum, ten deze handelende in zijn hoedanigheid van provisioneel bewindvoerder over Elisabeth Paula Rehfeld, verpleegde in het St. Joris-Gasthuis te Delft; als zodanig benoemd bij beschikking der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage d.d. 11 Juli 1947;

2. Wilhelmina Cohen, semi-artse, wonende te Amsterdam;

3. Frouke Cohen, zonder beroep, wonende te Jeruzalem, echtgenote van en bijgestaan door Jacques Zwaneweber;

3a. Jacques Zwaneweber, wonende te Jeruzalem, handelende tot bijstand zijner echtgenote;

4. Andrea Cohen, employée aan de Rijksverzekeringsbank, wonende te Amsterdam;

5. de te Semarang gevestigde Naamlooze Vennootschap N.V. Java Stores;

allen terzake domicilie kiezende aan de Nieuwe Doelenstraat 20—22 te Amsterdam, ten kantore van Mr C. D. van Vliet, advocaat en procureur te Amsterdam, die ten deze als gemachtigde voor alle requestranten optreedt;

Mede gelezen het antidotaal request van 28 Januari 1948 van The Manufacturing Life Insurance Company te Toronto (verder aan te duiden als de Company) gerequestreerde, te dezer zake woonplaats kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van haar gemachtigde de advocaat en procureur Mr Th. Bakker; waarvan de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast;

Gehoord partijen bij monde van hun voornoemde gemachtigden ter 's Raads zitting van 9 December 1948;

Gezien de overige stukken, waaronder een algemene vergunning van de Nederlandse Bank van 11 April 1949, waarbij wordt toegestaan:

1e. aan een ingezetene, die hier te lande bij rechterlijke uitspraak is veroordeeld tot het betalen van proceskosten aan een niet-ingezetene, tot het afdragen van het uit dien hoofde verschuldigde bedrag aan de raadsman van dezen niet-ingezetene;

2e. aan de raadsman, vorenbedoeld, tot het beschikken over de aldus door hem ontvangen bedragen, ter voldoening van de bovenbedoelde hier te lande verschuldigde proceskosten;

3e. aan de raadsman van een niet-ingezetene, om het hem completerende salaris te verrekenen met het door hem ten behoeve van zijn cliënt geïnde bedrag, tot betaling waarvan een ingezetene krachtens rechterlijk vonnis is veroordeeld.

O. dat waar namens de Company 's Raads bevoegdheid om van deze zaak kennis te nemen wordt betwist, omtrent dit punt, ook ambtshalve, allereerst een beslissing moet worden genomen;

O. dienaangaande, dat requestranten bij inleidend verzoekschrift in hoofdzaak hebben gevorderd, dat de Raad de rechtsbetrekking bestaan hebbende tussen de requestrante sub 5 (de N.V. Jave Stores te Semarang) en de gerequestreerde, voortspruitende uit de onderwerpelijke overeenkomst van levensverzekering, welke op 16 Januari 1944 is te niet gegaan zal herstellen;

O. dat namens requestranten ter zitting is toegegeven en ook uit de door gerequestreerde overgelegde polis blijkt, dat deze verzekering is afgesloten ten verzoeke en ten name van wijlen Louis Cohen als verzekeringnemer, terwijl als begunstigde is aangewezen de requestrante sub 5 voornoemd;

dat voorts uit de overgelegde stukken blijkt, dat deze verzekering is afgesloten op 12 Juni 1939;

dat op 12 Augustus 1939 Louis Cohen voornoemd al zijn rechten uit deze polis „and all benefit and adventage ta be derived therefrom" heeft overgedragen aan de Nederlandsch-Indische Handelsbank, Agentschap te Weltevreden, welke overdracht door gerequestreerde niet wordt betwist;

dat alzo de rechtsbetrekking, welke volgens beide partijen op 16 Januari 1944 bij gebreke van premiebetaling of reserve is te niet gegaan, op die datum bestond tussen de Nederlandsch-Indische Handelsbank voornoemd en gerequestreerde, terwijl daarbij als begunstigde betrokken was volgens requestranten de Handelsbank krachtens evengemelde overdracht, volgens gerequesteerde nog steeds de in de polis als zodanig aangewezen Java Stores;

dat vervolgens op 5 Augustus 1947, de Nederlandsch-Indische Handelsbank voornoemd aan requestranten sub 1 tot 4 heeft overgedragen „haar recht op uitkering" van hetgeen gerequestreerde op deze polis verschuldigd is;

O. dat hieruit volgt, dat door de thans rechthebbende, als hoedanig in deze zaak volgens het gestelde optreden de hoger genoemde requestranten, herstel kan worden gevraagd van de tussen voornoemde partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking, welke op 16 Januari 1944 is te niet gegaan tussen die partijen, te weten de Nederlandsch-Indische Handelsbank en gerequestreerde, waarbij dan verder nog te betrekken is de begunstigde hetzij dit is de Handelsbank zelf hetzij de Java Stores;

dat, waar het klaarblijkelijk de bedoeling van requestranten is geweest deze rechtsbetrekking te doen herstellen en zij de ook volgens hen oorspronkelijk begunstigde bij vergissing tot verzekeringnemer hebben gestempeld, de Raad het gevraagde rechtsherstel in deze zin wil opvatten en derhalve zal hebben na te gaan in hoeverre hij bevoegd is van het aldus opgevat en omschreven rechtsherstel kennis te nemen;

O. dat 's Raads bevoegdheid tot het doen herleven van rechtsbetrekkingen blijkens art. 23 onder 2 van het Besluit E 100 bepaald wordt door de feitelijke omstandigheid dat de rechtsbetrekking is te niet gegaan tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, zomede door een of meer der feitelijke omstandigheden opgesomd onder a, terwijl dan de Raad zich dienovereenkomstig bevoegd achtende, heeft te beslissen, of het geval onder b omschreven zich voordoet;

O. dat het Besluit E 100 krachtens art. 164 mede verbindend is voor Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarbij echter al dadelijk het voorbehoud is gemaakt dat in deze gebiedsdelen voorzover betreft onderwerpen van interne aard andere van dit besluit afwijkende regelingen kunnen worden getroffen, welk voorschrift bij het besluit F 272 in die zin gewijzigd is, dat ten aanzien van onderwerpen, welke in het bijzonder tot de rechtssfeer van een der overzeese gebieden behoren de wetgevende lichamen van het betrokken gebiedsdeel bevoegd zijn regelingen te treffen en organen in te stellen zo nodig in afwijking van dit Besluit;

O. dat de Indische wetgever bij in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1947 no. 70 opgenomen besluit van de Lt. Gouverneur Generaal van 3 Mei 1947 no. 5, in werking getreden op 8 Mei 1947, zulk een regeling heeft getroffen, welke reeds gold toen het onderwerpelijk request werd ingediend;

O. dat in art. 40 van deze regeling de bevoegdheden tot herstel van rechtsbetrekkingen van de Indische Raad zijn geregeld, in welks vierde lid wordt voorgeschreven dat de Raad deze bevoegdheden slechts kan uitoefenen in een viertal onder a, b, c en d opgesomde gevallen;

O. dat met de omschrijving van deze gevallen binnen het algemene bevoegdheidsterrein van de Nederlandse Raad een beperkt gedeelte wordt afgebakend dat in het bijzonder tot de rechtssfeer van Nederlandsch-Indië behoort, waarbij het blijkens de toelichting op deze ordonnantie (onder 22) in de bedoeling gelegen heeft: een redelijke bevoegdheidsverdeling te verkrijgen, zodat de aanvankelijk het gehele Koninkrijk omvattende competentie van de Raad te 's-Gravenhage, ook in daarvoor in aanmerking komende interregionale verhoudingen moet wijken voor de hier aan de Indische Raad toegekende bevoegdheid;

O. dat bij toepassing hiervan op de onderwerpelijke zaak de rechtsbetrekking, waarvan hier herleving gevorderd wordt, wordt getroffen door het voorschrift van lid 4 van art. 40 van de Indische ordonnantie sub c, alwaar het ingezetenschap van Nederlandsch-Indië als bijzonder kenmerk van de Indische rechtssfeer wordt voorop gesteld;

dat immers alle partijen bij de rechtsbetrekking waarvan herleving gevraagd wordt reeds voor de Japanse bezetting ingezetenen van Nederlandsch-Indië waren, terwijl de Nederlandsch-Indische Handelsbank en de Java Stores dit tot heden zijn gebleven, zodat de Indische herstelrechter ten deze zonder enige twijfel bevoegd is;

O. dat, zo men de bedoeling van de Indische wetgever, als hierboven weergegeven, aanvaardende, niettemin in twijfel trekt, of bij gevallen die krachtens de door hem gekozen kenmerken in een concrete feitelijke situatie evenzeer tot de specifiek Nederlandse rechtssfeer zouden behoren, bij uitsluiting aan de Indische herstelrechtspraak heeft willen toewijzen, dit in casu geen gewicht in de schaal legt, omdat van slechts een van de betrokken partijen (de Nederlandsch-Indische Handelsbank) het ingezetenschap van Nederland vaststaat (zij het dan ook, dat in 1939 uitdrukkelijk het agentschap Weltevreden van die Bank als begunstigde werd aangewezen), de oorspronkelijk rechthebbende wijlen Louis Cohen geen ingezetene van Nederland is geweest gedurende de sub c genoemde termijn en de Java Stores dit nimmer geweest is, terwijl het ten aanzien van de Company harerzijds wordt betwist en onbewezen is gebleven;

O. immers dat ten bewijze hiervan uitsluitend beroep is gedaan op het feit dat de heer J. L. Douwes als vertegenwoordiger der Company op door hem gebezigd briefpapier het adres te Wassenaar van het „Hoofdkantoor voor Nederland" heeft vermeld;

O. dat gerequestreerde hiertegenover heeft opgemerkt, dat zij nimmer in Nederland het verzekeringsbedrijf heeft uitgeoefend of een bijkantoor heeft gehad; dat het optreden van de heer Douwes alleen geschied is sinds 1946 op verzoek van de Indische verzekeringskamer ter afwikkeling van contracten met sedert gerepatrieerde verzekerden of begunstigden en dat zij blijkens een door haar overgelegd door de Verzekeringskamer te Amsterdam tot de heer Douwes gerichte brief niet in het bezit is gesteld van de volgens de Nederlandse wet ook voor buitenlandse ondernemingen vereiste verklaring om het levensverzekeringsbedrijf hier te lande te mogen uitoefenen, en dit voorzover de Kamer bekend dan ook nooit hier te lande heeft uitgeoefend;

O. dat hiermede het namens requestranten gedaan beroep afdoende is ontzenuwd;

O. dat de algemene bevoegdheid van deze Raad in herstelzaken alzo krachtens art. 164 van het Besluit E 100 door de Indische ordonnantie voor dit geval is uitgesloten, zodat de Raad zonder verder op de zaak in te gaan, zich ter zake onbevoegd moet verklaren;

O. dat het in verband hiermede onnodig voorkomt de door gerequestreerde voor die onbevoegdheid aangevoerde argumenten nader op hun al- of niet-gegrondheid te onderzoeken ;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de onderwerpelijke herstelzaak kennis te nemen;

Verwijst de eisende partij naar de herstelrechter in Nederlandsch-Indië;

Veroordeelt haar in de kosten van het geding aan de zijde van gerequestreerde tot heden begroot op f 200.

No. 1593

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 24 Juni 1948. (Mrs Prof. v. d. Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Appellante heeft door haar huwelijk in 1933 de Nederlandse nationaliteit verloren en heeft in 1947 na echtscheiding deze nationaliteit herkregen.

Met vernietiging van den afwijzende beschikking van het B. I. is aan appellante de no-enemy verklaring verleend met ingang van de dag, dat zij zich in Nederland metterwoon zal hebben gevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Rixt Jacoba Hepkama, gescheiden echtgenote van R. H. Achenbach, wonende te Kniebis bij Freudenstadt, Würtemberg, appellante van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen.

Gezien een verzoekschrift van Mevrouw Rixt Jacoba Hepkema, gescheiden echtgenote van Ir Richard H. Achenbach, zonder beroep, wonende te Kniebis bij Freudenstadt, Würtemberg, waarbij zij, op de hieronder, voorzoveel nodig, ter sprake komende gronden, in beroep komt van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 9 Febr. 1948, houdende afwijzing van haar verzoek om a. haar vrij te stellen van de bepalingen, bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) gesteld, en b. haar een verklaring af te geven, dat zij niet of niet langer vijandelijk onderdaan is in den zin van voormeld besluit dan wel een persoon, wier vermogen moet worden aangegeven krachtens de bepalingen van dat besluit, en mitsdien verzoekt:

primair, dat haar alsnog deze vrijstelling en deze verklaring zullen worden verstrekt,

secundair, dat het Nederlandse Beheersinstituut zal worden gelast haar bedoelde vrijstelling dan wel bedoelde verklaring te verstrekken, een en ander met zodanige verdere beschikking als de Raad zal vermenen te behoren en met veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten dezer procedure;

Gezien een schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut, waarin het op de mede hieronder te vermelden gronden concludeert tot afwijzing, althans ontzegging der vordering, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 20 April 1948 appellante in persoon en bij monde van haar gemachtigde, Mr N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen, alsmede het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr J. H. A. Dubois, wonende te Wassenaar;

O. wat de feiten betreft, dat voldoende is komen vast te staan, dat appellante voor haar huwelijk de Nederlandse nationaliteit bezat, doch door haar huwelijk op 7 Oct. 1933 met Ir Achenbach die nationaliteit verloren en de Duitse nationaliteit verkregen heeft; dat dit huwelijk bij op 1 Dec. 1947 van kracht geworden vonnis van het Landesgericht te Rottweil door echtscheiding is ontbonden; dat appellante vervolgens aan den Nederlandsen consulairen ambtenaar te Baden-Baden terstond, alzo binnen een jaar na die ontbinding, haar wil heeft te kennen gegeven om de Nederlandse nationaliteit terug te bekomen en deze mitsdien ingevolge art. 8 van de wet van 12 Dec. 1892 S. 268 terugbekomen heeft, zoals haar, ten overvloede, bij een brief van voornoemden consulairen ambtenaar d.d. 23 Dec. 1947 is bevestigd;

dat requestrante een niet onaanzienlijk vermogen bezat, afkomstig van haar familie, bestaande uit in Nederland gelegen onroerend goed, hetwelk ingevolge art. 3, eerste lid, van het K. B. E 133 in eigendom is overgegaan op den Staat;

O. dat appellante bij haar verzoekschrift heeft overgelegd een zestiental verklaringen van personen, die bevestigen dat zij vóór en gedurende den oorlog zeer tegen het nationaal-socialistische régime gekant was en ook niet geschroomd heeft daarvoor uit te komen;

dat, nadat haar ter zitting erop gewezen is, dat deze verklaringen alle van in Duitsland wonende Duitsers afkomstig en dus bezwaarlijk te controleren zijn, door haar alsnog zijn ingezonden in denzelfden zin gestelde verklaringen van 1. M. Hoekstra te Arnhem, 2. A. M. Hepkema-Kijlstra en J. T. M. Hepkema te Leeuwarden, 3. J. P. Sanders te Amsterdam, alsmede uitvoerige brieven van haar moeder mevr. A. Hepkema-Bakkers te Genève en haar oom D. Bierma te Amsterdam, uit al welke stukken de Raad de overtuiging heeft gekregen, dat appellante vol haat en afkeer stond tegenover het in Duitsland heersende régime, daaraan herhaaldelijk, niet zonder gevaar voor zichzelf, uiting heeft gegeven en in het algemeen trouw is gebleven aan de in haar geboorteland geldende maatstaven van betamelijkheid voor politiek gedrag in nationaal en internationaal opzicht;

O. dat het Beheersinstituut, zowel schriftelijk als mondeling heeft aangevoerd, dat het K. B. E 133 is geboren uit den noodtoestand, waarin het Nederlandse volk economisch door een geheel ongerechtvaardigden oorlog is gebracht en de strekking heeft door, ten opzichte van de betrokken vijandelijke onderdanen wellicht harde, doch onder deze omstandigheden rechtvaardige maatregelen, zoveel mogelijk tot rechtsherstel te geraken, zodat het al of niet persoonlijk vijandig gedrag dier vijandelijke staatsburgers in het algemeen van geen betekenis

is en slechts om zeer zwaarwichtige, hier niet aanwezige redenen door toepassing van art. 34 sub f de werking der algemene regelen naar billijkheid behoort te worden gemitigeerd; dat het Beheersinstituut zich er voorts rekenschap van dient te geven, dat Nederland zich door de ondertekening op 14 Jan. 1946 van de Overeenkomst van Parijs verplicht heeft om alle binnen zijn rechtsgebied in beslag genomen Duitse vermogensbestanddelen te verantwoorden aan het Inter Allied Reparation Agency (I.A.R.A.), terwijl dan het verantwoorde bedrag in mindering zal komen op de aan Nederland toekomende herstelbetalingen, een en ander berekend volgens de door het I.A.R.A. vastgestelde Accounting Rules, die als maatstaf aannemen, dat vermogens van de op 24 Januari 1946 in Duitsland, wonende Duitsers als regel in mindering zullen komen, ook wanneer aan deze lieden een no-enemy verklaring is uitgereikt; dat door het afgeven van verklaringen, als bedoeld in art. 34 eerste lid, sub d en f van het K. B. E 133, hetwelk resulteert in het prijsgeven van aan den Staat vervallen vijandelijke vermogens, zeer aanmerkelijke bedragen, af te dragen aan het I.A.R.A., uiteindelijk komen voor rekening van de Nederlandse belastingbetalers;

O. dat aan den Raad is overgelegd een copie van het Agreement on reparation from Germany, etc., getekend te Parijs op 14 Jan. 1946, door drie landen, waaronder Nederland, echter „under reserve of ratification by Parliament", hetgeen overeenkomstig Nederlands staatsrecht zal gelezen moeten worden, alsof er stond „onder reserve van ratificatie na goedkeuring door het parlement", doch dat den Raad gebleken is, dat deze goedkeuring, ofschoon zij wel te verwachten is, thans nog niet heeft plaats gehad;

O. dat, al zou deze goedkeuring en vervolgens de ratificatie van de bedoelde overeenkomst wel hebben plaats gehad en deze vervolgens voor Nederland zijn in werking getreden, daaruit nog niet voortvloeien zou, dat de Staat verplicht zou wezen zich ten opzichte van alle vermogens, behorende aan in art. 2, tweede lid, van het Besluit E 133 bedoelde personen, op een bepaalde wijze te gedragen, zodat de rechter genoodzaakt zou zijn die verplichting te erkennen, doch uitsluitend, dat de Staat zich de toepassing van een niet gecompenseerde korting op haar reparatie-konto zou moeten getroosten, indien in een bepaald geval van een in dit opzicht algemeen gestelden regel werd afgeweken;

dat aan het Beheersinstituut kan worden toegegeven, dat mede om die reden slechts op zeer zwaarwichtige gronden van de gestelde regelen zou mogen worden afgeweken, doch het nadeel, alsdan door de Nederlandse belastingbetalers te lijden, op zichzelf nooit een motief mag zijn om een regel, in strijd met wat kennelijk door de rechtvaardigheid geëist wordt, toe te passen;

O. intussen, dat uit de op de overeenkomst berustende en mede in afschrift overgelegde Accounting Rules blijkt, dat aan partijen bij de overeenkomst voldoende ruimte voor afwijking in bijzondere gevallen van den algemenen regel is voorbehouden;

dat daarin toch in Part II bepaald is, dat „each Signatory Government shall be charged with the estimated value of the assets, referred to in A and B below, which were within its jurisdiction on the 24 January, 1946, and any income from such assets derived by the Signatory Government before or after that date", terwijl dan sub A onder meer worden vermeld „Assets which on 24 January, 1946, were owned (or but for their seizure would have been owned) directly or indirectly by any individual, who had German nationality on 24 January, 1946, and who on that date was physically inside Germany or had his risidence in Germany", doch dat daarop in Part III volgt: „Signatory Government shall be entitled to exclude, from the charge to be made under Part. II, assets within the following categories if such assets (1) have not been seized, or (2) have been released, or (3) will be released

A. etc.

G. assets of any individual of German Nationality;

(1) who is also a national, or was formerly a national of a I.A.R.A. country, and

(2) who was formerly a resident of that country, and

(3) who has left Germany (or if he has not left Germany at the final accounting under the Paris Agreement, it is proved that he intends to leave Germany within a reasonable time there after) to establish his permanent residence in that I.A.R.A. country, and

(4) who it is proved was loyal to the Allied cause during the war, and

(5) whose case merits favourable consideration.

dat appellante voldoet aan de voorwaarden sub 1, 2, 4 en 5 en verklaard heeft tot dusver nog niet naar Nederland te zijn teruggekeerd, omdat zij dan ten laste van haar familie zou komen, doch voornemens te zijn dit terstond te doen, nadat zij de beschikking over haar vermogen heeft teruggekregen;

dat de Staat derhalve ten volle gerechtigd zal wezen om het vermogen van appellante uit te sluiten van zijn verplichting tot aanmelding als boven bedoeld;

O. dat namens het Beheersinstituut nog als bezwaar tegen inwilliging van het verzoek van appellante is aangevoerd, dat haar vermogen dan toch te eniger tijd aan haar Duitse kinderen zal komen, doch, wanneer dit het geval zou zijn, alvorens bij het vredesverdrag een definitieve regeling omtrent vermogen, toebehorende aan een vijandelijken onderdaan, is getroffen, art. 3, derde lid, van het K. B. E 133 alsdan toepassing zal vinden;

O. dat er derhalve alle reden is om het verzoek van appellante in te willigen onder

voorwaarde van haar terugkeer naar Nederland;

O. dat, waar het hier geldt een beroep van een door het Beheersinstituut als administratieve instantie genomen beschikking, er geen aanleiding is dit instituut te veroordelen in de kosten dezer procedure.

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep;

Stelt appellante vrij van de bepalingen, bij of krachtens het K. B. E 133 gesteld, en verklaart dat zij niet langer is een vijandelijk onderdaan of een persoon, wier vermogen moet worden aangegeven krachtens de bepalingen van voormeld besluit, een en ander met ingang van den dag, dat zij zich in Nederland metterwoon zal hebben gevestigd.

No. 1594

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Febr. 1949. (Mrs Boll, v. d. Loos en Lubbers.)

Bij het rechtsherstel onroerend goed is de onderlinge verhouding van de opvolgende kopers geregeld in dien zin, dat de tussenkoper is veroordeeld de door hem behaalde winst te restitueren aan de laatste koper en aan deze geen verhaal wordt toegekend op zijn voorganger in den eigendom, omdat hij zich in Maart 1944 van de eigendom van het gehele perceel heeft verzekerd, nadat hij aanvankelijk in 1943 de halve eigendom had verworven.

Ieder der gerequestreerden belast met de helft van de kosten aan het rechtsherstel verbonden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 113 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 21 Juli 1948 namens Levie (zich noemende) Louis Trybatz, wonende te Alkmaar, als verzoeker ingediende request ;

Gelezen de op 6 respectievelijk 7 October 1948 bij de Kamer binnengekomen verweerschriften van enerzijds de erven van wijlen Helena Petronella Röpke—Buys, anderzijds M. Wissekerke tezamen met de erven van wijlen G. Butter;

Gezien de stukken, waaronder in het bijzonder het proces-verbaal van zwarigheden, in de onderwerpelijke zaak op 14 Juni 1948 opgemaakt door G. J. van Leersum, Notaris te Winkel als daartoe aangewezen notarisbemiddelaar, alsmede het 16 Juni 1948 gedateerde ter Griffie van den Raad neergelegde advies van den Gedelegeerde van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Onroerende Goederen te Alkmaar;

Gehoord partijen en hunne raadslieden in de zittingen van de Kamer op 6 en 20 December 1948;

O. dat de vordering van verzoeker strekt tot het verkrijgen van rechtsherstel cum sequelis met betrekking tot de voor hem als Jood tijdens de bezetting verloren gegane eigendom van het perceel, bestaande uit woonhuis en erf, staande en gelegen aan de St. Antoniusstraat te Bergen (N.H.), kadastraal bekend in de Gemeente Bergen, Sectie A, No. 2062;

O. dat partijen het onderling eens zijn over het recht van verzoeker op dit rechtsherstel, doch blijkens de inhoud der gewisselde stukken en de daarop gegeven mondelinge toelichting van mening verschillen over de vragen :

a. behoren de erven Buys al dan niet de door hun erflaatster bij den doorverkoop van het bovenomschreven perceel aan Wissekerke en wijlen Butter behaalde winst ad f 1500 te restitueren aan de erven Butter, nu deze verplicht worden dat perceel wederom terug te geven aan requestrant?

b. hebben de erven Butter al dan niet recht op vergoeding door de erven Buys en/of Wissekerke van een bij teruggave van het perceel aan requestrant verder blijkend verlies?

O. dat de erven Buys, zich voortdurend verzet hebbende tegen een moeten restitueren van de door hun erflaatster behaalde winst ad f 1500, dit verzet motiveren met het betoog, dat zij als erven nimmer van de thans aangevochten transacties geweten hebben en zelf nimmer eigenaars van het perceel geweest zijnde, moeilijk kunnen worden behandeld als eigenaren te kwader trouw;

O. dat de erven Buys bij dit betoog geheel uit het oog hebben verloren, dat de vraag, of zij persoonlijk al dan niet geacht moeten worden te kwader trouw te zijn geweest, in deze geen enkele rol speelt, vermits het uitsluitend aankomt op de vraag, of hun erflaatster bij den aankoop van en den lateren doorverkoop van het bovenomschreven perceel al dan niet geacht moet worden te kwader trouw te zijn geweest in den zin der herstel-wetgeving;

O. dat zonder twijfel deze erflaatster, die zo zij al niet geweten heeft met Joods eigendom te doen te hebben dan toch zich wel op eenvoudige wijze van die omstandigheid op de hoogte had kunnen en behoren te stellen, geacht moet worden in den zin dier wetgeving te kwader trouw te zijn geweest;

O. dat daarom, nu het aankomt op het regelen van de gevolgen van het in deze tot stand te brengen rechtsherstel, redelijk moet worden geacht, dat de erven Buys althans restitueren de door hun erflaatster met die transacties gemaakte winst, temeer waar die erven, aldus tot restitutie overgaande, geenszins enig verlies lijden, doch enkel de omvang van de hun toegevallen nalatenschap zien verminderen;

O. dat de erven Buys zich echter terecht verzetten tegen het streven van de erven Butter om hen bovendien nog te belasten met een gedeelte van het verlies, dat de erven Butter uiteindelijk zullen blijken te lijden tengevolge van de tot stand brenging

van het hier nodige rechtsherstel ten behoeve van requestrant;

O. dat immers evenmin hun erflater, wijlen Butter, ten deze vrij uitgaat, integendeel deze blijkt nog op 17 Maart 1944, na eerst in 1943 de halve eigendom te hebben verworven, zich verzekerd te hebben van den eigendom van het gehele perceel;

O. dat het daarom redelijk voorkomt de erven Butter die schade, die nog mocht blijken over te blijven nadat de erven Buys zullen zijn veroordeeld de winst ad f 1500 te restitueren, zelf te laten dragen;

O. dat, waar de strijd enkel is gegaan tussen partijen, de erven Buys en de erven Butter, en deze over en weer gedeeltelijk in het gelijk, gedeeltelijk in het ongelijk moeten worden gesteld, de kosten, verbonden aan dit rechtsherstel, inclusief de kosten van het proces-verbaal van zwarigheden, door ieder dezer partijen voor de helft dienen te worden gedragen;

O. dat de vorderingen van verzoeker derhalve voor toewijzing vatbaar zijn in voege als volgt:

Rechtdoende:

Wijst de vorderingen toe;

Verklaart nietig de overname van het beheer over bovengenoemd onroerend goed door de Stichting Niederlandische Grundstücksverwaltung;

Verklaart nietig de overeenkomsten van koop en verkoop van dit onroerend goed met de gevolgde overdrachten, neergelegd in de acten van 30 October 1942 verleden voor notaris D. M. Klijzing te Haarlem en 16 April 1943 overleden voor notaris C. Knook te Bergen;

Verklaart nietig de scheiding, geconstateerd bij de acte, 17 Maart 1944 voor notaris P. de Boer te Schagen verleden, voorzoveel deze betreft ditzelfde onroerend goed;

Verklaart voor recht, dat requestrant eigenaar van het genoemd onroerend goed is en dat dit vrij is van elk na de nietig verklaarde overdrachten daarop gelegd hypothecair bezwaar;

Bepaalt, dat het onroerend goed in de oorspronkelijke staat aan verzoeker moet worden opgeleverd en dat de tijdelijke eigenaren bij gebreke hiervan de veroorzaakte schade zullen moeten dragen;

Bepaalt, dat de vruchten der onroerende goederen over den tijd, dat de eigenaar daarvan niet het genot heeft gehad, aan verzoeker zullen moeten worden afgedragen;

Veroordeelt partijen om ter uitvoering hiervan met elkander tot afrekening over te gaan op basis van de door den notaris-bemiddelaar G. J. van Leersum te Winkel blijkens diens proces-verbaal dd. 14 Juni 1948 ontworpen acte van minnelijk rechtsherstel met dien verstande, dat sub I dier acte de erven Buys niet meer dan aan verzoeker f 115 en aan de erven Butter f 1500 zullen hebben te betalen, en dat sub II dier acte Wissekerke niet meer dan aan verzoeker f 140 zal hebben te betalen;

Gelast de hypotheek-bewaarder te Alkmaar de te geven beslissing in zijn registers over te schrijven en voorts alle aantekeningen, in- en overschrijvingen te doen, welke te dezer zake vereist mochten zijn;

Brengt de kosten van het proces-verbaal van zwarigheden ten laste van partijen, de erven Buys en de erven Butter, ieder voor de helft;

Veroordeelt partijen, de erven Buys en de erven Butter, ieder voor de helft in de kosten dezer procedure, bij deze, wat verzoeker betreft, begroot op f 150, en wat partij Wissekerke betreft, op nihil.

No. 1595

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 29 April 1949. (Mrs Prof. Dorhout Mees, Prof. Hijmans van de Berg en van Leeuwen.)

Het herzieningsgeding is naar zijn aard niet ingesteld om hen, die verstek hebben laten gaan, in de gelegenheid te stellen een tweede behandeling uit te lokken. Er kunnen zich bijzondere omstandigheden voordoen, waardoor de oproepingen de gerequestreerden niet hebben bereikt. In casu zou de Kamer in eersten aanleg zeker tot hernieuwde oproeping hebben besloten, zodat er voldoende gronden zijn de herzieningsaanvrage ontvankelijk te verklaren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van:

1. Gerritje Braakman, weduwe van H. J. Marsman, zonder beroep, wonende te Laren (Gld.), 2. Hendrik Jan Marsman, kok, wonende te Maarn, 3. Albert Marsman, landbouwer, wonende te Laren (Gld.), 4. Hendrik Marsman, zonder beroep, wonende te Laren (Gld.), gemachtigde Mr J. G. M. van Hoorn te Lochem, inhoudende een verzoek om revisie van een beslissing van de Meervoudige Kamer te Arnhem van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel van 12 Juli 1948, gewezen in het geding tussen Albert Jan ten Broeke, landbouwer te Exel gemeente Laren (Gld.) als verzoeker en de stichting „Huize Beukenstein", gevestigd te Zutphen en de erfgenamen van H. J. Marsman, in leven landbouwer te Laren (Gld.), zijnde de nu-requestranten als gerequestreerden, welk verzoekschrift op 12 October 1948 ter Griffie is binnengekomen;

Gezien een verweerschrift van A. J. ten Broeke voornoemd, gemachtigde Mr B. Dijkstra te Zutphen;

Gezien de aangevallen beslissing;

Gehoord partijen bij monde van hare voornoemde gemachtigde;

O. dat uit de bestreden beslissing blijkt, dat in het geding voor de Arnhemse Kamer de Stichting „Huize Beukenstein" is ver-

schenen en met het verzoek tot rechtsherstel van A. J. ten Broeke heeft ingestemd en zich overigens heeft gerefereerd, terwijl de nu-requestranten ,de erven van H. J. Marsman, aldaar niet zijn verschenen;

O. dat A. J. ten Broeke in zijn verweerschrift de niet-ontvankelijkheid van requestranten in hun verzoek om herziening heeft opgeworpen, zulks op grond, dat requestranten in prima niet zijn verschenen, hoewel hun zijn inleidend verzoekschrift in vier exemplaren aan hun adres te Laren (Gld.) was toegezonden en zij door toen te verschijnen bij die gelegenheid het verweer hadden kunnen voeren dat thans in hun herzieningsaanvrage is neergelegd hetwelk derhalve geen feiten of omstandigheden inhoudt, welke requestranten niet reeds voor de Kamer te Arnhem hadden kunnen aanvoeren;

O. dat aan ten Broeke kan worden toegegeven, dat het herzieningsgeding, bedoeld in art. 143 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100, naar zijn aard niet is ingesteld om gerequestreerden, die uit nalatigheid verstek hebben laten gaan, in de gelegenheid te stellen langs deze omweg een tweede behandeling uit te lokken, daar dergelijke defaillanten het aan zich zelf te wijten hebben, dat de eerste rechter de feiten en omstandigheden, waarmee zij zich wilden verweren, niet in aanmerking heeft kunnen nemen;

O. dat zich echter bijzondere omstandigheden kunnen voordoen, die de eerste rechter onbekend waren en derhalve door hem niet in aanmerking zijn genomen, waardoor hij in de waan verkeerde met nalatige defaillanten te doen te hebben, als hoedanig de requestranten thans stellen;

1°. requestrante sub 1 is na het plotseling overlijden van haar echtgenoot H. J. Marsman in de bevrijdingsdagen geestelijk geschokt; zij heeft de betekenis van het verzoek van ten Broeke niet begrepen en de verzoekschriften in een kast gesloten zonder daarover met verwanten te spreken;

2°. requestrant sub 2 was op 2 Maart 1946 verhuisd van Laren naar Apeldoorn en vandaar naar Baarn, zodat in het inleidend request van ten Broeke dd. 29 Nov. 1946 ten onrechte als zijn woonplaats stond vermeld Laren (Gld.); zijn moeder (requestrante sub 1) heeft hem onkundig gelaten;

3°. requestrant sub 3 is door zijn moeder (requestrante sub 1) onkundig gelaten;

4°. requestrant sub 4 was ten tijde van het indienen van het verzoekschrift door ten Broeke nog minderjarig. Hij was dit ook nog toen de beslissing a quo werd genomen; ten Broeke heeft zulks in zijn verzoekschrift niet gesteld; zijn moeder (requestrante sub 1) liet hem onkundig;

O. dat deze feiten en omstandigheden, namens ten Broeke gedeeltelijk erkend, gedeeltelijk niet gemotiveerd betwist, waren zij aan de Arnhemse Kamer bekend geweest stellig geleid zouden hebben tot nieuwe verbeterde oproepingen van de requestranten, zodat zij voldonde gronden opleverden om hen thans in hun herzieningsaanvrage ontvankelijk te oordelen;

O. ten gronde:

No. 1596

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 Mei 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Craandijk en Polderman.)

De Rotterdamse Bank N.V. (appellante) heeft in October 1944 het saldo van de Böhmische Bank overgeboekt naar de Dresdner Bank te Berlijn. In Januari 1945 heeft appellante nog betalingsopdrachten van de Böhmische uitgevoerd ten bedrage van f 7827,91, waarvoor destijds geen dekking aanwezig was. Bij de opgave van het vijandelijk vermogen heeft appellante dit door haar betaalde bedrag in mindering gebracht op het saldo van de Dresdner Bank, met welke boeking het N.B.I. niet accoord is gegaan.

Beschikking N.B.I. in appèl bevestigd.

Appellante moet zelf het risico dragen van het door haar aan de Böhmische verleende blanco crediet en kan de daardoor geleden schade niet verhalen door debitering van de rekening van de Dresdner Bank. Het feit dat de Dresdner Bank de meerderheid van de aandelen in de Böhmische Bank bezit neemt niet weg, dat beide afzonderlijke rechtspersonen zijn. Van een foutieve boeking is in casu geen sprake.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 20 en vlg., 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 22 Juli 1948 ter Griffie van den Raad te 's-Gravenhage binnengekomen verzoekschrift van de Rotterdamse Bank N.V. te Rotterdam, waarbij deze tijdig in hoger beroep is gekomen tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut (hierna te noemen N.B.I.) van 23 Juni 1948;

Gezien het verweerschrift d.d. 21 October 1948 van het N.B.I. strekkend tot ontzegging van de vordering van appellante;

Gelezen de beslissing van het N.B.I. van 23 Juni 1948, waarvan beroep;

Gehoord partijen ter zitting van 25 April 1949, appellante bij monde van Mr D. Jonker en W. J. Schmelzer algemene procuratiehouders bij de Rotterdamse Bank N.V. en het N.B.I. bij monde van Mr J. H. A. Dubois;

O. dat het N.B.I. bij brief van 23 Juni 1948 mededeelt zijn beslissing, waartegen appellante in hoger beroep is gekomen, dat het weigert te erkennen de debitering door appellante met f 7827,91 van de rekening bij haar der Dresdner Bank te Berlijn, wier vermogen in Nederland, ingevolge het bepaalde in het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133), is overgegaan op den Nederlandsen Staat en door het N.B.I. wordt beheerd;

O. dat appellante het volgende aan haar vordering tot herziening dezer beslissing en tot handhaving van de in de vorige overweging bedoelde debitering ten grondslag legt:

Op 4 October 1944 heeft de Böhmische Escompte Bank te Praag (hierna te noemen Böhmische) haar telegrafisch opgedragen om het saldo, waarover deze bij appellante beschikken kon, over te maken naar de Dresdner Bank te Berlijn.

Aan deze opdracht heeft appellante gevolg gegeven door laatstgenoemde bank, die de meerderheid van het aandelenkapitaal der Böhmische bezat, in haar boeken met het bedrag van het toen bestaande saldo ad f 2.731.002,08 te crediteren ten gunste van de Böhmische, die met dit bedrag werd gedebiteerd. Later bleek dat de Böhmische van 1—13 September 1944, dus voor de opdracht tot overmaking van het saldo naar de Dresdner Bank, aan appellante diverse uitbetalingsopdrachten tot een totaal bedrag van f 7827,91 had toegezonden, welke ten tijde van de overmaking van het saldo appellante nog niet hadden bereikt. De Böhmische had kunnen denken, dat die opdrachten wel aangekomen waren en dat app. f 7827,91 minder, derhalve f 2.723.174,17 naar de Dresdner Bank had overgemaakt.

Toen de bewuste opdrachten ten slotte op 31 October 1944 in het bezit van appellante kwamen, heeft deze de Böhmische telegrafisch doen weten, dat na de overmaking van het saldo circa f 10.000 dekking ontbrak voor de uitvoering dier opdrachten. Daar er geen dekking kwam, heeft appellante de opdrachten niet uitgevoerd. Op 22 Januari 1945 verzocht de Böhmische appellante telegrafisch om opgaaf van de niet uitgevoerde opdrachten en van het daarvoor benodigde bedrag. Deze opgaaf werd per telegram verstrekt. In de veronderstelling, dat de door de Böhmische in haar telegram bedoelde dekking wel spoedig zou worden gegeven, voerde appellante 23 Januari 1945 de opdrachten uit, zoals dat, naar appellante beweert, tussen oude collega-banken gebruikelijk is. De dekking is evenwel niet gekomen. Later is gebleken, dat de Böhmische de Dresdner Bank heeft verzocht aan appellante via de Nederlandse Bank f 7200 te doen toekomen; de Dresdner Bank heeft bevestigd op 28 Maart 1945 aan dit verzoek gevolg te hebben gegeven. Het bedrag van f 7200 is echter nimmer door appellante ontvangen en is dus waarschijnlijk op den weg Reichsbank-Nederlandse Bank blijven steken.

Toen appellante in verband met het K. B. E 133 het saldo van de Dresdner Bank moest vaststellen, heeft zij daarop het door haar, volgens de bedoeling van de Böhmische, teveel overgemaakte en haar dus nog toekomende bedrag van f 7941,61 in mindering bracht. Dit bedrag is later door appellante, verminderd met berekende rente en kosten, teruggebracht tot op f 7827,91.

Appellante voert voor deze handeling de volgende argumenten aan:

1. zij verkeerde in dwaling t.a.v. het op 4 October 1944 over te boeken bedrag, dat volgens haar f 2.731.002,08 doch volgens de opdrachtgeefster de Böhmische f 2.723.174,17 bedroeg;

2. Door de debitering van de Dresdner Bank heeft zij haar overboeking van 4 October 1944 in overeenstemming gebracht met de bedoeling van de Böhmische;

3. Zij was gerechtigd om, zoals tussen oude collega-banken gebruikelijk is, een verkeerde boeking te storneren door het onjuiste te herstellen;

4. De Dresdner Bank was haar nog f 7200 als bij haar gestrande dekking schuldig;

5. De Dresdner Bank bezat de meerderheid van het aandelenkapitaal van de Böhmische en zij vormden een concern.

O. dat het N.B.I. terecht in zijn verweerschrift op den voorgrond stelt, dat de vraag, welke partijen verdeeld houdt hierop neerkomt, of appellante al dan niet gerechtigd was om bij de ingevolge het K. B. E 133 door haar gedane aangifte van het door haar aan de Dresdner Bank verschuldigde saldo-bedrag in mindering te brengen een bedrag van f 7827,91, waarvan appellante stelt, dat zij dit tengevolge van dwaling destijds ten onrechte ten gunste van de rekening der Dresdner Bank gecrediteerd zou hebben;

dat naar het oordeel van het N.B.I. op de in het verweerschrift vermelde gronden, appellante tot dien aftrek geenszins gerechtigd was;

O. dat de Raad dit standpunt van het N.B.I. juist acht;

dat immers toen appellante, ingevolge telegrafische opdracht van 4 October 1944, een bedrag van f 2.71.002,08 overschreef ten gunste van de rekening der Dresdner Bank te Berlijn bij haar, er geen sprake was van dwaling, daar zij door die overschrijving de instructie van de Böhmische tot overmaking van het gehele saldo (bedragende bij ontvangst van het telegram het hier boven genoemde bedrag) naar de Dresdner Bank, geheel volgens de woorden, waarin de instructie vervat was, heeft uitgevoerd, zodat de Dresdner Bank gecrediteerd werd voor het bedrag, waarvoor zij volgens de aan appellante door de Böhmische gegeven instructie gecrediteerd moest worden;

dat, als de Böhmische inderdaad van mening geweest mocht zijn, dat op genoemden datum de betalingsopdrachten van 1—13 September 1944 reeds waren uitgevoerd en het saldo dus minder zou hebben bedragen dan in werkelijkheid het geval was, dit een dwaling zou zijn aan de kant van de Böhmische maar niet aan de zijde van appellante;

dat, toen later bleek dat er ten tijde van de uitvoering van de opdracht van 4 October 1944, uitbetalingsopdrachten die in het begin van September waren uitgeschreven, onderweg waren, apellante bij ontvangst van die opdrachten in het eind van October 1944, niet verlicht was dezelve uit te voeren,

zolang niet de Böhmische voor genoegzame dekking had gezorgd, en zij (appellante) zich dan ook begin November 1944 op het enig juiste standpunt heeft gesteld zonder dekking geen gevolg aan die opdrachten te geven;

dat zij echter in Januari 1945 dit zakelijk standpunt heeft prijs gegeven en zonder dat er dekking aanwezig was, enkel in de veronderstelling dat er wel dekking komen zou, de opdrachten heeft uitgevoerd;

dat appellante door dit standpunt in te nemen aan de Böhmische een blanco crediet heeft verleend, waarvan zij zelf het risico lopen moet, en het niet toelaatbaar is dat appellante, nu zij door deze credietverlening aan de Böhmische schade lijdt, deze schade door debitering van de rekening van de Dresdner Bank tracht vergoed te krijgen;

O. nog te allen overvloede dat appellante haar onzakelijk standpunt min of meer motiveert met een beroep op een volgens haar tussen oude collega-banken bestaand gebruik om orders zonder dekking uit te voeren, enkel in de veronderstelling, dat er wel dekking komen zal, doch al moge misschien in normale omstandigheden een dergelijk gebruik tegenover goede buitenlandse relaties bestaan, hoedanig gebruik trouwens in de beslissing dezer zaak geen verandering zou brengen, dit beslist niet het geval was in Januari 1945 tegenover onder Duitse invloed staande buitenlandse banken ;

dat het de Raad uit eigen wetenschap bekend is, dat omstreeks Januari 1945 zelfs verschillende Nederlandse bankinstellingen de opdrachten van dergelijke banken niet meer uitvoerden of de uitvoering daarvan vertraagden, hoewel de rekening dier banken een voldoend creditsaldo aanwees;

dat de Raad appellante niet kan volgen, als zij een beroep doet op een recht om, zoals dit tussen oude collega-banken gebruikelijk zou zijn, een verkeerde boeking te storneren door het onjuiste te herstellen, aangezien er naar het oordeel van de Raad in het onderhavige geschil geen sprake is van een verkeerde boeking zijnde de debitering door appellante van de Böhmische als gevolg van de uitvoering der door deze gegeven opdrachten, zowel wat betreft die van 4 October 1944 als die van begin September 1944 ongetwijfeld juist en onaanvechtbaar;

dat echter ook al zou er in casu van een verkeerde boeking sprake zijn — quod non — een herstel daarvan desniettemin niet zou zijn toegelaten op de wijze, zoals appellante dit gedaan heeft, omdat de Böhmische en de Dresdner Bank twee verschillende rechtspersonen zijn en als zodanig moeten worden behandeld, ongeacht de omstandigheid, dat de Dresdner Bank de meerderheid van het aandelenkapitaal der Böhmische bezat;

dat door het verzoek van de Böhmische aan de Dresdner Bank, om aan appellante door middel van de Nederlandse Bank f 7200 als dekking te doen toekomen, en door het ingevolge dit verzoek door de Dresdner Bank treffen van maatregelen, dat genoemd bedrag door de Nederlandse Bank ter beschikking van appellante zou worden gesteld, appellante in generlei contractuele verhouding met de Dresdner Bank is gekomen;

O. mitsdien, dat het hoger beroep ongegrond is en dat moet worden beslist als volgt:

Rchtdoende:

Bevestigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 23 Juni 1948;

Veroordeelt de Rotterdamse Bank N.V. te Rotterdam in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut begroot op f 100.

No. 1597

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juli 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en van Zeggelen).

De blokkering van effecten en van de opbrengst daarvan zoals geregeld in de artt. 70 en 71 van het Besluit E 100 is een beperking van de handelingsbevoegdheid, maar niet een beslag als bedoeld in art. 33 Fw..

Beschikking van de Afd. Effectenregistratie, waarbij het verzoek van de curator in een faillissement om een saldo en effecten van de curandus vrij te geven werd afgewezen, in hoger beroep bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 70, 71.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 237/49 van Mr B. N. Grolleman, wonend te Amsterdam, luidende:

In mijne hoedanigheid van curator in het faillissement van Th. J. Hoogland te Amsterdam heb ik de eer, ten deze beroep bij Uw Raad in te stellen tegen de beslissing van de afdeling Effectenregistratie van Uw Raad d.d. 13 December 1948 Gesch. B. 1948/300 Rech. waarbij deze afdeling zich niet bereid verklaard heeft om het bij de commissionnair in effecten, de Heer J. J. C. v. d. Linden te Amsterdam, ten name van mijn curandus geblokkeerd saldo ad f 16.786,23 voorshands vrij te geven.

Ik ben van mening, dat de bedoelde blokkering is te beschouwen als een beslag als bedoeld in het Wb. van B. Rv. en dat, aangezien volgens de uitdrukkelijke bepaling van art. 33 Fw. alle gelegde beslagen door de faillietverklaring vervallen, ook deze blokkering als vervallen dient te worden beschouwd.

Een andere opvatting leidt mijns inziens tot een grote verwarring in ons rechtsstelsel.

Het kan de bedoeling niet zijn, dat — terwijl bijvoorbeeld de fiscus onderworpen is aan de vorenbedoelde bepaling van de Faillissementswet — ten detrimente van 's Rijks Schatkist — de afdeling Effectenregistratie hier in een uitzonderingspositie zou worden

geplaatst welke het stelsel van de Faillissementswet geheel zou doorbreken.

Uiteraard geldt mijn bezwaar en mijn beroep evenzeer de gelijke beslissing, welke door de afdeling effectenregistratie in haar schrijven d.d. 13 December voormeld is genomen ten aanzien van de effecten, welke door mijn curandus zijn aangemeld en welke door de afdeling zijn geblokkeerd.

Ook deze blokkering is mijns inziens een beslag, dat door het faillissement is vervallen.

Mitsdien verzoek ik Uw Raad beleefd, de beslissingen van de afdeling Effectenregistratie d.d. 13 December 1948, waarvan ik ten deze in beroep ben gekomen, te willen vernietigen en voormeld geblokkeerd saldo en de bedoelde geblokkeerde effecten alsnog vrij te willen geven.

Gezien het schrijven van de Afdeling Effectenregistratie van deze Raad d.d. 4 April 1949;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gelet op de niet verschijning van appellant ter zitting van de Raad van 9 Mei 1949, hoewel behoorlijk opgeroepen om aldaar aanwezig te zijn;

O. dat de blokkering, geregeld in de artt. 70 en 71 E 100, is een algemeen geldende beperking van de handelingsbevoegdheid ten aanzien van effecten en hun opbrengst, zolang over het recht van de tegenwoordige bezitter op het effect niet is beslist;

dat een zodanige beperking van handelingsbevoegdheid niet is een beslag als bedoeld in art. 33 Fw.;

dat derhalve de beslissing, waarvan beroep, behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van deze Raad van 13 December 1948, waarvan beroep.

No. 1598

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 31 Maart 1949. (Mrs Sluis, Raedt en Köster).

Verzoekster heeft in verband met de oorlogsomstandigheden niet voldaan aan het voorschrift van art. 127 van het B. W. voor Ned. Indië.

De Raad verstaat dat de gevolgen dier niet-nakoming ten opzichte van de boedel van requestrante niet zullen intreden.

(B. W. voor N. I. art. 127; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23.)

(Zie N.O.R. No. 1599.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Maria Schenk, particuliere, weduwe van den Heer Pieter Arie Streefland, wonende te Haarlem, alsmede een verklaring van Arie Pieter Streefland, bouwman, wonende te Lekkerkerk, toeziende voogd over de minderjarige kinderen van genoemde Maria Schenk en de overige stukken van het geding.

O. dat requestrante in haar inleidend request heeft gesteld dat haar genoemde echtgenoot Pieter Arie Streefland, in leven eerste machinist bij de Deli-Maatschappij op de Onderneming Bekalla te Medan, blijkens verklaring van den commandant van het Detachement L.O.C. te Medan, majoor P. H. J. van Aarsen, gedagtekend 1 December 1945, afgegeven op grond van aan dien Commandant door het hoofdkwartier der Nederlandse ex-krijgsgevangenen in Siam te Bangkok verstrekt officiële gegevens, op den 3en December 1943 te Khong Kang in Burma is overleden;

dat die overledene met haar was gehuwd in wettelijke algehele gemeenschap van goederen, uit welk huwelijk werden geboren drie kinderen, thans allen nog minderjarig;

dat zij tengevolge van internering tijdens de Japanse bezetting van Ned. Indië, eerst in December 1945 heeft kennis gekregen van het overlijden van haar genoemden echtgenoot;

dat zij daardoor en mede tengevolge van het feit dat zij geheel onkundig was van de samenstelling van het vermogen en met de plaats waar de vermogensbestanddelen, voor zover nog aanwezig, zich bevonden, in de onmogelijkheid verkeerde te voldoen aan het voorschrift van art. 127 B. W. voor Ned. Indië om binnen drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot van den gemeenschappelijke boedel een beschrijving te doen opmaken;

dat mitsdien de ontbonden huwelijksgemeenschap conform voormeld wetsartikel, voortduurt tussen haar en hare drie minderjarige kinderen;

dat tot de gecontinueerde gemeenschap behoort het 1/3 aandeel van requestrante in de nalatenschap van haar vader den Heer Hugouw Schenk, overleden te Lekkerkerk op 29 Januari 1947, welk aandeel, blijkens de van die nalatenschap gedane successieaangifte, bedraagt f 3091,98;

op welke gronden requestrante den Raad heeft verzocht rechtsherstel te verlenen ten opzichte van den boedel van haar en haar genoemden echtgenoot ten aanzien van de gevolgen der niet-nakoming van het voorschrift van art. 127 van het Ned. Ind. B. W.;

In rechten:

O. dat nu uit het ten requeste gestelde volgt, dat requestrante in de onmogelijkheid was het voorschrift van art. 127 B. W. voor Ned. Indië na te leven om binnen drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot een beschrijving van de gemeenschappelijke boedel te doen opmaken, het niet weersproken verzoek van requestrante behoort te worden toegewezen.

Rechtdoende:

Verstaat dat de gevolgen der niet-nakoming van het voorschrift van art. 127 van het Ned. Ind. B. W. ten opzichte van den boedel van requestrante en haar overleden echtgenoot niet zullen intreden.

No. 1599

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 April 1948. (Mrs Boll, v. d. Loos en Romein.)

De Raad acht zich bevoegd omtrent het verzoek om na verloop van de termijn van art. 182 B. W. alsnog een boedelbeschrijving te doen opmaken te beslissen, doch niet voor zover verzoekster ter staving daarvan een beroep doet op art. 127 Ind. B. W.

(Zie N.O.R. No. 1598.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Theresia Gertrud Finger, ten deze bijgestaan en gemachtigd door haar echtgenoot Jannes den Besten, beiden wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr P. W. van der Ploeg, notaris te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 15 Maart 1947;

O. dat verzoekster zakelijk heeft gesteld:

dat zij in algehele gemeenschap van goederen is gehuwd geweest met Adrianus Cornelis Lemmens, uit welk huwelijk is geboren te Pladjoe (Sumatra) op 23 Januari 1936 en thans nog in leven is één kind, genaamd: Adrianus Cornelis Lemmens;

dat verzoekster's echtgenoot, blijkens aan den Raad overgelegde foto-copie van een acte van overlijden, van den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand voor de Europeanen te Batavia, dd. 26 Aug. 1947, No. 606/1947, op zee ter hoogte van Benkoelen bij de ondergang van de „Junyo Maru", op 18 September 1944 is overleden;

dat verzoekster, doordat zij, tengevolge van de bijzondere oorlogsomstandigheden niet eerder van het overlijden van haar voornoemden echtgenoot kennis heeft gekregen, niet in de gelegenheid is geweest om tijdig te voldoen aan de verplichting om binnen drie maanden na dat overlijden een boedelbeschrijving te doen op maken, als voorgeschreven in art. 182 B. W. en art. 127 Ind. B. W.;

dat tengevolge van de voormelde omstandigheden, de afwikkeling van de gemeenschap, welke tussen verzoekster en wijlen Adrianus Cornelis Lemmens heeft bestaan, niet heeft kunnen plaats vinden, weshalve deze gemeenschap geacht wordt voort te duren, ten voordele van den voornoemden, uit verzoekster's huwelijk geboren minderjarigen zoon, doch nimmer te zijnen nadele;

dat verzoekster, die inmiddels is hertrouwd met Jannes den Besten voornoemd, het ongewijzigd handhaven van de rechtsbetrekking, welke als bovenomschreven tussen haar en haar minderjarigen zoon bestaat, gezien de bijzondere omstandigheden, onredelijk acht en op dezen grond den Raad verzoekt bedoelde rechtsbetrekking in dien zin te wijzigen, dat de in voormelde wetsartikelen bedoelde voortduring der gemeenschap niet langer zal plaats vinden, indien de daarin voorgeschreven boedelbeschrijving alsnog wordt opgemaakt binnen drie maanden na de ten deze door den Raad te geven beschikking;

O. dat ter zitting Adrianus Cornelis Lemmens, grootvader van den minderjarige A. C. Lemmens, die op 20 Februari 1948 is benoemd tot toeziend voogd, heeft verklaard tegen inwilliging van het onderwerpelijk verzoek geen bezwaar te hebben;

O. dat voorts is komen vast te staan dat het huwelijk van verzoekster met wijlen A. C. Lemmens destijds te Amsterdam is voltrokken, zodat ook de hierdoor ontstane gemeenschap in Amsterdam een aanvang heeft genomen;

O. dat dientengevolge de Raad zich bevoegd acht omtrent het onderwerpelijk verzoek te beslissen, althans, en voorzover dit is gegrond op art. 182 B. W., doch niet voorzover verzoekster ter staving daarvan een beroep doet op art. 127 Ind. B. W.;

O. dat verzoekster tengevolge van de oorlogsomstandigheden eerst geruimen tijd na het overlijden van haar echtgenoot daarvan kennis heeft gekregen, waardoor zij in de onmogelijkheid heeft verkeerd om de in art. 182 B. W. voorgeschreven termijn van drie maanden voor het opmaken van een boedelbeschrijving in acht te nemen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat het achterwege laten van het verzochte ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn, en de Raad mitsdien termen aanwezig acht om de ten requeste omschreven rechtsbetrekking tussen verzoekster en haar minderjarigen zoon — welke rechtsbetrekking in 1944, derhalve tijdens de vijandelijke bezetting tot stand is gekomen — gewijzigd vast te stellen;

Rechtdoende:

Verstaat, dat de gecontinueerde gemeenschap, welke thans bestaat tussen verzoekster en haar minderjarigen zoon A. C. Lemmens, geboren 23 Januari 1936, een einde zal nemen, nadat door haar, op de wijze als bepaald in art. 182 B. W., een boedelbeschrijving zal zijn opgemaakt van de goederen, welke deel uitmaakten van de tussen haar en wijlen A. C. Lemmens, overleden 18 September 1944, bestaan hebbende gemeenschap, met dien verstande dat de in voormeld wetsartikel voorgeschreven termijn van drie maanden, een aanvang zal nemen op den dag van deze beschikking;

Verklaart verzoekster voor het overige niet-ontvankelijk in hare vordering.

No. 1600

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 April 1949. (Mrs Sluis, Raedt en Köster.)

Het Besluit F 214 is uitsluitend van kracht op werknemers van Nederlandse nationaliteit, zodat gedaagde's beroep op onbevoegdheid van de Raad gebaseerd op art. 4 sub 9 F 214 faalt.

Aan verzoeker een schadevergoeding toe-

gekend wegens beëindiging van de dienstbetrekking onder de oorlogsomstandigheden en deze naar billijkheid vastgesteld op f 5000.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23; Buitengew. Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 [F 214] art. 4.)

A. R. Putland, gemachtigde Mr K. Jansma te Amsterdam,

tegen:

N.V. Orion Wolhandel Maatschappij te Amsterdam, gemachtigde Mr N. J. Vonck te Amsterdam.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 4 November 1947 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van A. R. Putland, wonende te Londen en het daarop door de N.V. Orion Wolhandel Maatschappij te Amsterdam ingediende verweerschrift;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van de Raad van 11 November en op de daarna nog aan de Raad ingezonden stukken;

O. ten aanzien van de feiten:

Eiser heeft op de gronden, vermeld in zijn verzoekschrift, waarvan de inhoud als hier ingelast dient te worden beschouwd, gevorderd:

het op 18 November 1940 aan eiser verleende ontslag nietig te verklaren, subsidiair om de N.V. Orion Wolhandel Mij te veroordelen hem te dier zake een schadevergoeding te betalen, groot f 5000.

Gedaagde heeft deze vordering bestreden op de gronden vermeld in haar verweerschrift, waarvan de inhoud als hier ingelast dient te worden beschouwd.

Op de verdere stukken van het geding en op hetgeen overigens is aangevoerd, wordt hieronder voorzoveel nodig teruggekomen.

Ten aanzien van het recht:

Gedaagde's beroep op onbevoegdheid van de Raad is ongegrond, daar art. 4 van het K. B. no. F 214 waarop gedaagde hare exceptie van onbevoegdheid baseert, blijkens de aanhef van art. 4 lid 1 uitsluitend van kracht is op werknemers van Nederlandse nationaliteit.

Eiser, die Engelsman is, kan derhalve in beginsel rechtsherstel vorderen, waaronder begrepen vernietiging van een gegeven ontslag en daarmede gepaard gaande herplaatsing in zijn vroegere functie.

Op grond van de van beide zijden aangevoerde omstandigheden is de Raad echter van oordeel, dat een herplaatsing niet redelijk en billijk zou zijn. Evenmin acht de Raad het in stand laten van het ontslag, nu dit is gegeven zonder enige schadevergoeding redelijk.

Het verweer van gedaagde, dat de arbeidsovereenkomst reeds zou zijn geëindigd door de oproep van eiser in werkelijke dienst, is ongegrond. Eiser is niet opgeroepen, doch hij is volgens zijn beweringen vrijwillig in dienst gegaan, omdat naar zijn mening zijn plicht jegens zijn vaderland zulks gebood. Het aldus tijdelijk neerleggen van eisers functie was volgens den Raad gezien de omstandigheden alleszins begrijpelijk, en daardoor gaf eiser nog geenszins zijn wil te kennen om de arbeidsovereenkomst definitief te beëindigen. In verband met de lange termijn gedurende welke eiser reeds in functie is geweest, acht de Raad het redelijk en billijk, dat aan eiser, nu deze op grond van de bijzondere omstandigheden zijn functie heeft verloren en nu er geen gronden bestaan om hem in die functie te herplaatsen, een schadevergoeding wordt toegekend.

Het bedrag van deze schadevergoeding wordt door de Raad naar billijkheid vastgesteld op f 5000.

De Raad acht geen termen aanwezig om aan eiser, zoals nader door hem verzocht, een salaris toe te kennen over de periode van 1 Mei 1940 tot den datum van ontslag zijnde 18 November 1940. Eiser heeft over deze periode geen arbeid verricht, zodat hij ingevolge art. 1638b B. W. geen recht heeft op salaris.

In mindering op de aan eiser toe te kennen schadevergoeding groot f 5000 dient te strekken het volgens eiser's erkentenis nog aan gedaagde verschuldigde, groot f 2230,52 alsmede een bedrag gelijk aan de tegenwaarde van £ 50 zijnde dus f 535, omtrent de uitbetaling van welke som door gedaagde een kwitantie is overgelegd. Per saldo competeert dus aan eiser een bedrag groot f 2234,48.

Een veroordeling van gedaagde tot betaling van deze som en van de proceskosten, welke de Raad tot op heden begroot op f 125 kan ingevolge K. B. No. F 222 eerst worden uitgesproken na overlegging van een goedkeuring van de Nederlandse bank.

Op deze gronden kan worden recht gedaan als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig, het aan eiser op 18 November 1940 verleende ontslag voorzover dit is gegeven zonder toekenning van enigerlei schadevergoeding en regelt de rechtsverhouding tussen partijen, voortvloeiend uit het niet-voortzetten van de arbeidsovereenkomst na 8 Mei 1940 aldus, dat de beëindiging van het dienstverband gehandhaafd blijft doch dat gedaagde aan eiser heeft uit te keren een bedrag groot f 2234,48.

Houdt iedere verdere uitspraak aan tot dat door eiser een vergunning van de Nederlandse Bank zal zijn overgelegd met betrekking tot de te verrichten betaling.

No. 1601

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 April 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman.)

Het beheer van een vermogen in vruchtgebruik is bij den vruchtgebruiker en dit beheer blijft in stand ook indien aan de

blote eigenaar het beheer over zijn vermogen wordt ontnomen, aangezien het N. B. geen andere beheersrechten kan uitoefenen dan welke het aan den onder beheer gestelde ontleent.

Het N.B.I. kan geen aanspraak maken op vergoeding ter zake van een niet gevoerd beheer.

Beslissing N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35 lid 2, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Mr Hendrik Paulus van Heyst te Hilversum, d.d. 15 October 1948, zomede een verweerschrift van het N.B.I. d.d. 22 Februari 1949;

Gelet op de behandeling ter terechtzitting van den Raad van 28 Maart 1949;

O. dat verzoeker in beroep komt van een beslissing van het N.B.I. Vertegenwoordiging Hilversum d.d. 1 October 1948 ingevolge welke door hem wegens het over zijn vermogen gevoerde beheer een grondheffing is te voldoen van f 931,66, waarop een reeds betaald bedrag van f 667 in mindering is gebracht, zodat te zijnen laste blijft een som van f 264,66;

dat het Beheersinstituut tot deze grondheffing is gekomen door als vermogensbestanddeel van verzoekers mede in aanmerking te nemen een bedrag van f 18.637,76, zijnde de waarde van den bloten eigendom van een kapitaal in vruchtgebruik bij Mevrouw van Heyst-Luttervelt;

dat verzoeker dienaangaande aanvoert, dat het Beheersinstituut met dit kapitaal in het geheel geen bemoeienis heeft gehad en daarover geen feitelijk beheer heeft gevoerd, zodat het in beheer geweest zijnde vermogen beperkt is tot f 200 in contant geld en een tegoed op zijn postrekening van f 0,17;

dat verzoeker op deze gronden de vernietiging der bovengenoemde beslissing van het Beheersinstituut heeft verzocht, zomede de veroordeling van gerequestreerde tot terugbetaling van de reeds betaalde f 667, kosten rechtens;

dat het Beheersinstituut bij antwoord een verbeterde opstelling der grondheffing heeft verstrekt tot een totaal van f 716,67, waarop het reeds voldane bedrag van f 667 in mindering komt, zodat nog f 49,67 is te voldoen;

dat het met vruchtgebruik belaste kapitaal bij den aanvang van het jaar bedroeg f 31.542,82 en de Inspectie der Belastingen de waarde van den bloten eigendom daarvan heeft berekend op f 18.637,76;

dat het Beheersinstituut wel degelijk bemoeiingen met dit kapitaal heeft gehad n.l. voor zover betreft de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring van de helft daarvan in verband waarmede op 6 September 1947 een akte van scheiding en deling is opgemaakt ;

dat het Beheersinstituut voor het overige verwijst naar enige uitspraken van den Raad voor het Rechtsherstel, waarbij is beslist, dat het voor het opleggen ener grondheffing niet noodzakelijk is, dat ook in feite beheer is gevoerd;

dat het Beheersinstituut op deze gronden heeft verzocht het hoger beroep van requestrant niet ontvankelijk te verklaren;

O. dat de Raad tot uitgangspunt bij zijn beoordeling neemt de bij antwoord door het B.I. verstrekte cijfers en de opnieuw berekende grondheffing;

dat ter zitting door verzoeker is gesteld en door gerequestreerde niet weersproken, dat, toen de beheerder zijn functie aanvaardde, de postrekening nog slechts een tegoed van f 0,17 aanwees, daar kort te voren enige afschrijvingen hadden plaats gevonden;

dat het vorenstaande wordt bevestigd door een vanwege het B.I. overgelegd schrijven van den beheerder Mr J. J. Romein aan het B.I.;

dat dus overblijft een in beheer genomen bedrag in contante gelden van ongeveer f 200;

dat, wat nu betreft de contante waarde van den tot verzoekers vermogen behorende bloten eigendom van het kapitaal in vruchtgebruik bij Mevr. van Heyst-van Luttervelt, de Raad verzoekers bezwaar juist oordeelt;

dat toch, hoezeer deze contante waarde kan geacht worden te behoren tot het vermogen van verzoeker, het beheer daarover, noch feitelijk, noch ook rechtens, bij het B.I. is geweest;

dat immers krachtens de desbetreffende bepalingen van het B. W. het beheer van vermogen in vruchtgebruik is bij den vruchtgebruiker en op dit beginsel ook in het onderhavige geval, ten aanzien van het vruchtgebruik van Mevr. van Heyst-van Luttervelt geen uitzondering was gemaakt;

dat dit beheer van de vruchtgebruikster in stand blijft en geen verandering ondergaat, ook indien aan de blote eigenaar het beheer over zijn vermogen wordt ontnomen, terwijl het B.I. geen andere beheersrechten kan uitoefenen dan welke het aan den onder beheer gestelde ontleent;

dat mitsdien aan het B.I. ook niet toekomt een vergoeding wegens bemoeiingen terzake van een niet gevoerd beheer;

dat het overblijvende vermogen van ongeveer f 200 contante gelden — terzake van de grondheffing buiten beschouwing kan worden gelaten;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan beroep;

Verstaat dat terzake van het gevoerde beheer door verzoeker geen grondheffing is verschuldigd;

Veroordeelt het B.I. aan verzoeker terug te betalen een bedrag van f 667;

Veroordeelt het B.I. in de proceskosten aan de zijde van verzoeker tot op deze uitspraak begroot op f 50.

———

No. 1602

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juni 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade.)

Het N.B.I. moet, gelijk iedere partij, vrijelijk kunnen beoordelen en beslissen of het tot een minnelijke regeling wil medewerken, waarmede onverenigbaar zoude zijn, indien van een weigering van het N.B.I. om tot een voorgestelde minnelijke regeling toe te treden beroep zou openstaan op de Afdeling Rechtspraak.

Appellant niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

Simon Johan Rijpstra, appellant,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, qq., 1. Bestuurder over het A.N.B.O., 2. Beheerder over het privé-vermogen van D. Hidde de Vries. waartoe behoort het Anak-Assurantiekantoor, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request. ingekomen 13 Augustus 1948. van Simon Johan Rijpstra, wonende te 's-Gravenhage, waarbij deze in beroep is gekomen van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, vervat in een brief van dat Instituut d.d. 14 Juli 1948;

Gezien ook het geschrift, ingekomen 12 Maart 1949, waarbij genoemd Instituut het ingestelde beroep heeft bestreden;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat, naar aanleiding van de op of omstreeks 16 April 1946 tussen appellant en de beheerders van het vermogen van de vijandelijke onderdaan D. H. de Vries gesloten overeenkomst van koop- verkoop van de assurantieportefeuille van het Anak-assurantiekantoor, tussen appellant en het Nederlandse Beheersinstituut, afdeling Bijzondere Beheren, een aantal geschillen zijn ontstaan, welke nog geen oplossing hebben gevonden;

O. dat appellant bij brief van 8 Juli 1948 aan het Nederlandse Beheersinstituut, afdeling Bijzondere Beheren, een voorstel heeft gedaan tot beslechting dezer geschillen bij minnelijke schikking, als antwoord waarop dat Instituut bij brief van 14 Juli 1948 aan appellant heeft doen weten, dat zijn voorstel niet werd aanvaard, doch het Instituut bereid was een door dat Instituut zelf tevoren, bij brief van 25 Februari 1948, aan appellant kenbaar gemaakt voorstel tot minnelijke regeling te handhaven;

O. dat het beroep van appellant nu is gericht tegen de in de voormelde brief van 14 Juli 1948 vervatte beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut tot afwijzing van zijn, appellants, voorstel tot minnelijke oplossing der bedoelde geschillen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft opgeworpen, dat de afdeling Rechtspraak van de Raad niet bevoegd zou zijn, om, naar aanleiding van het ingestelde beroep, kennis te nemen van en uitspraak te doen in de hier bedoelde geschillen tussen appellant en het Nederlandse Beheersinstituut, aangezien de kennisneming en berechting dezer geschillen aan de gewone rechter zou zijn voorbehouden, nu zij niet betreffen handelingen, welke het Nederlandse Beheersinstituut heeft verricht ter uitvoering van de hem in het Besluit Vijandelijk Vermogen opgelegde bestuurstaak;

O. dat appellant deze exceptie van onbevoegdheid heeft bestreden bij gelegenheid van de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van de Raad van 3 Mei 1949, waar Mr W. J. H. Jolles, als gemachtigde van appellant, en Mr E. van Haersma Buma, als gemachtigde van het Nederlandse Beheersinstituut, ieder een uiteenzetting hebben gegeven van hun verschillend standpunt met betrekking tot de vraag, of de afdeling Rechtspraak van de Raad ten deze al dan niet als de bevoegde rechter moet worden aangemerkt;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de Raad, in het midden latende welke uitlegging in het algemeen aan de bepaling van art. 43, eerste lid, van het Besluit Vijandelijk Vermogen zou moeten worden gegeven en of de Afdeling Rechtspraak al dan niet bevoegd zou zijn naar aanleiding van een op grond dezer bepaling ingesteld beroep kennis te nemen van geschillen van de aard, als tussen appellant en het Nederlandse Beheersinstituut zijn gerezen, van oordeel is, dat aan deze bepaling stellig niet het recht kan worden ontleend om in beroep te komen van een weigering van het Nederlandse Beheersinstituut om te treden in een voorstel tot minnelijke regeling van een bestaand geschil;

O. toch dat het Nederlandse Beheersinstituut, waar het als partij met een wederpartij in een geschil is gewikkeld, vrijelijk moet kunnen beoordelen en beslissen, of het, met het oog op de juiste behartiging van zijn belangen, termen vindt er van af te zien een rechterlijke beslissing uit te lokken of af te wachten, en, wellicht met prijs geven gedeeltelijk van het standpunt, dat dit Instituut meent rechtens te kunnen innemen, tot een minnelijke schikking mede te werken; dat het met de vrijheid van oordeel en beslissing, die, gelijk overwogen, aan het Nederlandse Beheersinstituut, als aan iedere partij bij een geschil, ten deze moet worden toegekend, onverenigbaar zou zijn, dat van een weigering van dit Instituut om een voorstel tot minnelijke schikking te aanvaarden, beroep op de Afdeling Rechtspraak van de Raad zou openstaan;

O. dat mitsdien de appellant in zijn beroep niet-ontvankelijk zal behoren te worden verklaard;

Beschikkende in hoger beroep:

Verklaart de appellant in zijn beroep niet-ontvankelijk;

Veroordeelt hem in de kosten dezer procedure, welke aan zijde van het Nederlandse Beheersinstituut worden begroot op f 50.

28 Dec. 1949 (afl. 29) No. 1603—1612

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1603

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Febr. 1949. (Mrs Jolles, Prof. Wiarda en O. Schreuder.)

Naast de verplichting ingevolge de verordening 26/1940 tot aangifte en overmaking van het saldo-tegoed van verzoeker, blijft de vraag open of verweerster onder de gegeven omstandigheden zich daaraan niet had kunnen en moeten onttrekken.

Van verzoeker's zijde is het risico voor verweerster aan de niet aangifte verbonden aanmerkelijk vergroot, zodat haar geen verwijt treft, dat zij tot aangifte en overmaking van het saldo-tegoed is overgegaan.

Vordering van verzoeker afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 5 Mei 1948 ingekomen verzoekschrift van Iemke Roos, wonende te Amsterdam, te dezer zake domicilie gekozen hebbende te Amsterdam, ten kantore van zijn gemachtigde notaris E. Bennink Bolt, en een daarop op 28 Juni 1948 ingekomen verweerschrift van de N.V. Incassobank, gemachtigde Mr R. Korthals Altes;

Gezien de stukken;

Gehoord verzoeker, cand. notaris Stoot (als vervangende de gemachtigde van eiser), Mr van den Berg, algemeen procuratiehouder van verweerster, de gemachtigde van verweerster, en de getuigen A. Dik Jbzn., P. Wouter, H. B. A. Rogmans, en J. Roos, allen wonende te Amsterdam;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld, dat hij als rekening-courant-houder bij het bijkantoor Ceintuurbaan van verweerster, bij het begin der vijandelijke bezetting een saldo-tegoed had groot f 9601,02, van welk saldo verweerster zonder enige opdracht zijnerzijds aangifte heeft gedaan bij de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. en vervolgen op vordering van de Treuhand op 26 Mei 1942 een bedrag van f 9564,22 op het Sonderkonto der Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. heeft overgeboekt, nadat te voren aan deze op 19 Juli 1941, 30 September 1941 en 17 April 1942 bedragen van respectievelijk f 9,54, f 9,55 en f 9,58 voor door de Treuhand in rekening gebrachte provisie was overgeboekt;

dat verzoeker, die op 12 Mei 1940 als marine-officier naar Engeland was gedirigeerd, nimmer opdracht tot het doen dezer aangifte en overboeking heeft gedaan, terwijl het aan verweerster op geen enkele officiële wijze bekend was, dat verzoeker in militaire dienst was en zich in Engeland bevond;

dat slechts de directeur van het bijkantoor Ceintuurbaan van verweerster uit een aan hem door verzoeker gedane vertrouwelijke mededeling van zijn verblijf in Engeland op de hoogte was, onder welke omstandigheden naar de mening van verzoeker de vermelde aangifte zonder risico voor verweerster achterwege had kunnen blijven en de billijkheid en redelijkheid medebrengen, dat het risico van de vermelde overboekingen niet op verzoeker behoort te worden afgewenteld doch geheel ten laste van verweerster behoort te blijven, om welke redenen verzoeker herleving van de rechtsbetrekkingen, welke tengevolge van gemelde overboekingen teniet zijn gegaan, heeft gevraagd en nietigverklaring van de desbetreffende debiteringen, met bepaling dat verzoekers eventuele vordering op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. of enige andere instantie op verweerster zal overgaan en met veroordeling van deze laatste in de kosten van het geding;

O. dat verweerster deze vordering heeft bestreden en, met een beroep op overgelegde brieven van de Amsterdamsche Bankiersvereniging dd. 26 Juli 1940 en 11 April 1942, zakelijk heeft aangevoerd, dat zij krachtens de verordening 26/1940 tot aanmelding en overmaking van verzoekers saldo verplicht was en daartoe eerst na lang dralen is overgegaan, voorts dat de mededeling van verzoekers vader omtrent verzoekers verblijf in Engeland volstrekt niet vertrouwelijk is geweest, integendeel in het kantoor ook jegens andere personeelsleden geuit is, waardoor het gevaar voor ontdekking allerminst denkbeeldig was geworden en verder dat zij zich beroept op art. 33 van het Besluit E 100, met conclusie tot afwijzing der vordering en veroordeling van verzoeker in de kosten van het geding;

In rechten:

O. dat ook al verplichtte de verordening 26/1940 verweerster tot aangifte en later tot overmaking van het saldo-tegoed van verzoeker, de vraag zou kunnen worden gesteld of — nu uit de boeken van verweerster van het verblijf van verzoeker in het buitenland niet bleek — verweerster zich in het belang van verzoeker daaraan niet had kunnen en moeten onttrekken;

O. dat deze vraag slechts dan voor bevestigende beantwoording in aanmerking had kunnen komen, indien zijdens verzoeker geen handelingen waren gepleegd, die voor verweerster het slechte risico van het achterwege laten van aangifte en overmaking in belangrijke mate zouden hebben vergroot;

O. te dien aanzien dat uit de getuigenverhoren is komen vast te staan, dat de vader van verzoeker niet alleen aan de directeur van het bijkantoor van verweerster maar eveneens aan meerdere leden van het personeel heeft medegedeeld, en zonder hierbij uitdrukkelijk op het vertrouwelijke van die mededeling te wijzen, dat zijn zoon in Engeland vertoefde, en uit de wijze, waarop deze mededelingen over de balie van verweersters bijkantoor werden gedaan, verweerster kon en mocht verwachten, dat deze ook wel tegenover derden waren geschied;

O. dat het gevaar voor verweerster, die uiteraard tevens rekening te houden had

met de vele andere aan haar toevertrouwde belangen, om desniettegenstaande in strijd met de bepalingen van Verordening nr. 26/1940 te handelen, daardoor in zo belangrijke mate is vergroot, dat onder die omstandigheden naar het oordeel van den Raad verweerster geen verwijt treft, dat zij het saldo-tegoed van verzoeker heeft opgegeven aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. en ongeveer twee jaar later aan deze heeft overgemaakt en tevens de door de Treuhand uit dezen hoofde berekende provisie heeft betaald;

O. dat derhalve op vorenstaande gronden het onderhavige verzoek tot nietigverklaring van de voormelde debiteringen en herleving van de voordien tussen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking dient te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het voormelde verzoek af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten der procedure, tot heden aan de zijde van verweerster begroot op f 40.

No. 1604

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Mei 1949. (Mrs Boll, van der Loos en Romein.)

Het Bankierskantoor van Embden N.V. heeft in 1942 de vordering van het Fonds van de Ancient Order of Foresters op de Gemeente Wildervank overgenomen, welke vordering in October 1944 door de Gemeente Wildervank in haar geheel is afgelost op verzoek van de verwalter van het Bankierskantoor van Embden.

Ten verzoeke van het Fonds is de cessie en aflossing van de vordering vernietigd en de lening van het Fonds ten laste van de Gemeente Wildervank hersteld.

I.v.m. het feit, dat de Gemeente Wildervank destijds een N.S.B. burgemeester heeft gehad en het Bankierskantoor zelf ook onder een verwalter stond is aan de beide gerequestreerden ten laste van het Fonds toegewezen een bedrag van een $^1/_3$ gedeelte van de hoofdsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de Onderlinge Verzekering maatschappij Uitkeringsfonds bij Overlijden van den Subsidiary High Court Nederland-België van de Ancient Order of Foresters, gevestigd te Amsterdam, hierna te noemen „Het Fonds", gemachtigde Mr G. Polak; en de verweerschriften van 1. de Naamloze Vennootschap Bankierskantoor M. van Embden N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr D. Giltay Veth, 2. de Gemeente Wildervank, gemachtigde Mr D. Simons te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen;

O. dat requestrant's verzoek, kort samengevat, op het volgende neerkomt:

dat het Fonds krachtens beschikking van den Commissaris-Generaal voor bijzondere aangelegenheden van 30 September 1940 op grond van de bezettingsverordening 33/1940 is opgeheven en in liquidatie is getreden, met benoeming van Dr Joan Muller tot Generaal Liquidateur, welke opheffing en liquidatie bij beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 16 Januari 1946 is ongedaan gemaakt met terugwerkende kracht tot 30 September 1940;

dat genoemde Muller q.q. bij notariële akte van 29 September 1942 een tot het vermogen van het Fonds behorende vordering op de Gemeente Wildervank, pro resto groot f 110.000, rentende 3½ % per jaar, heeft verkocht en in eigendom overgedragen aan Heinrich Max Stein in diens hoedanigheid van Verwalter van van Embden, waarna de koopprijs, na aftrek van provisie, aan genoemden Müller q.q. is afgedragen, die deze gelden niet in de kas van het Fonds heeft gestort, doch voor enig nationaal socialistisch doel heeft aangewend;

dat de Gemeente Wildervank deze cessie bij acte van 11 Dec. 1942 heeft erkend en vervolgens op 21 Oct. 1944 op verzoek van voornoemden Verwalter van van Embden in verband met de voorgenomen liquidatie van deze Bank, de onderwerpelijke geldlening, pro resto groot f 99.000 door bemiddeling van de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage, heeft afgelost;

Op welke gronden het Fonds heeft gevorderd: nietigverklaring der bewuste cessie; herstel in zijn eigendomsrecht op de onderwerpelijke vordering; veroordeling van gerequestreerde sub 1 tot betaling van alle vóór 21 October 1944 vervallen en door haar ontvangen termijnen van rente en aflossing; voorts nietigverklaring van de betekening en erkenning der cessie door de Gemeente Wildervank met veroordeling om het voormelde — voorzover haar betreft — te gehengen en te gedogen — alsmede om alle sedert 21 Oct. 1944, krachtens de leveringsovereenkomst vervallen termijnen van rente en aflossing aan verzoeker te voldoen en om zich voor de toekomst overeenkomstig de voorwaarden der schuldbekentenis als schuldenares van het Fonds te gedragen;

O. dat de gemachtigde van het Fonds ter zitting het request nog heeft aangevuld in dier voege, dat ten aanzien van een eventueel aan v. Embden toe te kennen schadevergoeding, subsidiair wordt gerefereerd aan het oordeel van den Raad, met dien verstande, dat in zodanig geval rekening worde gehouden met de door haar van de Gemeente Wildervank ontvangen bedragen;

O. dat de gerequestreerde sub 1, blijkens haar verweerschrift zoals dit ter zitting door haar gemachtigde is gewijzigd, zich heeft gerefereerd aan het oordeel van den

Raad ten aanzien van de gevraagde nietigverklaring der cessie en van het herstel in den eigendom der onderhavige schuldvordering, en voorts heeft geconcludeerd, dat zij de ontvangen rente en aflossingen niet zal behoeven af te dragen aan verzoeker, alsmede dat haar in het geval van rechtsherstel een bedrag van f 33.000 bij wijze van schadevergoeding worde toegekend, welk bedrag haar dient te worden vergoed, hetzij door het Fonds, hetzij door de Gemeente Wildervank;

O. dat de gerequestreerde sub 2 de vordering heeft bestreden en primair heeft geconcludeerd tot ontzegging daarvan, subsidiair, om bij een eventueel te verlenen herstel in elk geval een bedrag van f 5500 daarbuiten te houden; meer subsidiair om de schade tussen partijen te verdelen;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat de ten requeste vermelde rechtsbetrekkingen tijdens de vijandelijke bezetting zijn tot stand gekomen op grond van maatregelen van den bezetter, waaromtrent bepaald is, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, zodat volgens art. 25 juncto art. 23 E 100 het achterwege laten van het ingrijpen, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk zoude zijn, nu van het tegendeel niet is gebleken;

O. dat derhalve het verzochte rechtsherstel behoort te worden toegewezen;

O. dat de Gemeente Wildervank een beroep heeft gedaan op het bepaalde in art. 33, lid 1 E 100, ingevolge waarvan zij zich door de op 21 Oct. 1944 gedane aflossing van het restant der hoofdsom ad f 99.000 bevrijd acht;

O. dat zij ter ondersteuning van dit standpunt aanvoert, dat de Verwalter van van Embden opdracht had van den Rijkscommissaris om ingevolge Verord. 48/1941 tot liquidatie over te gaan, in verband waarmede het verzoek tot aflossing werd gedaan aan de toenmalige N.S.B.-Burgemeester die dit verzoek blijkbaar heeft opgevat als een bevel;

O. allereerst dat, waar genoemde Verord. geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, dit beroep moet falen;

O. dat ook al ware dit anders geweest, de Raad ook dan een beroep van de Gemeente op bevrijdende betaling als omschreven in art. 33, lid 1 E 100, zou hebben verworpen, op grond van het bepaalde in lid 3 van genoemd artikel;

O. dat de Raad n.l. art. 33 E 100 als een uitzonderingsvoorschrift beschouwt, op hetwelk alleen met vrucht een beroep kan worden gedaan, indien, in verband met de geldende omstandigheden redelijkerwijs aan de geëiste betaling bezwaarlijk viel te ontkomen;

O. dat dit laatste van de Gemeente geenszins gezegd kon worden, nu den Raad uit het laatste schrijven van voornoemden Verwalter aan „het Bestuur van de Gemeente Wildervank dd. 3 Aug. 1944, is gebleken, dat de uitgeoefende aandrang zich heeft beperkt tot een „in overweging geven om de lening zo mogelijk af te lossen, dan wel elders onder te brengen", welke woorden geenszins als een bevel kunnen worden beschouwd en derhalve niet een volgzaam toegeven aan het gedane verzoek rechtvaardigden, terwijl daarnaast het feit, dat destijds reeds de nederlaag van den bezetter te voorspellen viel, alsmede de bestaande verkeersmoeilijkheden, voor de Gemeente aanleiding had behoren te zijn, om niet de van haar gevraagde medewerking zonder meer te verlenen;

O. dat de Gemeente nog — subsidiair — heeft betoogd, dat indien de lening niet op 21 Oct. 1944 zou zijn afgelost, door haar op 1 Jan. 1945 nog een periodieke aflossing, groot f 5500 zou zijn gedaan, op grond waarvan zij van mening is, dat het billijk zou zijn, de aflossing van f 99.000 in elk geval tot een bedrag van f 5500 als bevrijdend te erkennen;

O. dat de Raad de Gemeente in dit betoog niet kan volgen, daar voor de Gemeente slechts die periodieke betalingen van rente en aflossing als bevrijdend gelden, welke zij — buiten de hoofdsom om — aan van Embden heeft gedaan, doch als zodanig zeker niet in aanmerking komt een aflossing, welke op 1 Jan. 1945 had kunnen geschieden, doch in feite niet heeft plaats gevonden en ook niet kon plaats vinden, daar in feite de onderwerpelijke schuld reeds op 21 Oct. 1944 ten volle was voldaan;

O. voorts dat de Raad, op grond van het bepaalde in art. 27 lid 3 E 100, bijzondere redenen aanwezig acht om ten laste van verzoeker en in aansluiting met diens aanbod, aan beide gerequestreerden schadevergoeding toe te kennen, aangezien zij ten aanzien van de onderwerpelijke transactie niet vrijelijk, althans niet op normale wijze hebben gehandeld, doch zich daarbij — evenals zulks bij verzoeker het geval is geweest — aan de beslissingen van een hen opgedrongen liquidateur, resp. bestuurder, hebben moeten onderwerpen;

O. dat, voorzover van Embden betreft, deze Bank weliswaar de door haar betaalde koopsom der vordering, in totaal f 110.000 tengevolge van de door de Gemeente Wildervank gedane periodieke aflossingen, bedragende in totaal f 11.000 en van de eindaflossing, groot f 99.000, heeft terugontvangen, doch deze opbrengst haar uiteindelijk door de gedragingen van haar liquidateur niet ten goede is gekomen;

O. dat de Raad voorts ten aanzien van de Gemeente Wildervank in aanmerking neemt, dat, indien destijds niet namens haar was gehandeld door een N.S.B.-Burgemeester, zij naar alle waarschijnlijkheid erin geslaagd was om aan het tot haar gericht verzoek om tot aflossing over te gaan, geen gehoor te geven, althans de uitvoering daarvan op te schorten, temeer waar dit verzoek werd gedaan op een tijdstip waarop een groot deel van het bezette Europa, zelfs een gedeelte van het Zuiden van Nederland, reeds door de Geallieerden was bevrijd;

O. dat in dat geval de lening in stand zou

zijn gebleven en de Gemeente thans niet genoodzaakt zou zijn, een bedrag, groot f 99.000 opnieuw schuldig te erkennen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat er aanleiding bestaat om voormelde, door een handlanger van den bezetter veroorzaakte schade, niet in haar geheel te doen dragen, door de ingezetenen der Gemeente, daar uiteindelijk de veroordeling van de Gemeente te hunnen laste zal komen;

O. dat de Raad, met verwijzing naar het hierboven overwogene de door verzoeker aan elk der beide gerequestreerden te betalen schadevergoeding, voorzover de hoofdsom betreft, ex aequo et bono bepaalt op een derde daarvan, zijnde f 33.000;

O. dat de Raad het voorts billijk acht, dat verzoeker, eveneens bij wijze van schadevergoeding, bovendien aan van Embden zal terugbetalen de helft van de door deze gerequestreerde in totaal ontvangen rente, welk rentebedrag, ingevolge de te geven beslissing in zijn geheel aan verzoeker zal moeten worden afgedragen, zodat verzoeker aan van Embden de helft van f 8383,38 d.i. f 4191,69 zal moeten restitueren;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om de ten deze belanghebbende partijen over en weer te veroordelen tot cessie van een gedeelte van hetgeen elk hunner te dezer zake van hun respectievelijke liquidateurs en bestuurders reeds ontvangen of alsnog te vorderen mocht hebben, zoals door partijen ter zitting nog ter sprake is gebracht;

O. dat een dergelijke veroordeling, gezien de mogelijke ongelijkheid van de door partijen met hun voormelde schadevorderingen te bereiken resultaten, bezwaarlijk naar billijkheid te effectueren zou zijn;

O. dat het voorgaande leidt tot de navolgende beslissingen:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de verkoop en eigendomsoverdracht door Dr Joan Muller q.q., bij acte van 2 September 1942 aan H. M. Stein q.q. van de vordering uit geldlening van verzoeker op de Gemeente Wildervank, pro resto groot f 110.000;

Herstelt het Fonds in zijn eigendomsrecht ten aanzien van voormelde schuldvordering met veroordeling van van Embden om aan verzoeker te betalen alle door haar krachtens de onderhavige overeenkomst ontvangen termijnen van rente en aflossing, welke voor 21 October 1944 zijn vervallen, in totaal tot een bedrag van f 19.383,38;

Verklaart nietig de acte van erkenning door de Gemeente Wildervank van de onderwerpelijke geldlening, en veroordeelt haar om de voorgaande beslissing — voorzover deze haar betreft — te gehengen en te gedogen, alsmede om de sedert 21 Oct. 1944 tot aan deze uitspraak krachtens de leningsovereenkomst vervallen termijnen van rente en aflossing aan het Fonds te betalen en zich tevens voortaan wederom geheel overeenkomstig de voorwaarden der schuldbekentenis als schuldenares van het Fonds te gedragen tot een bedrag van f 99.000 in hoofdsom;

Veroordeelt het Fonds om aan van Embden — bij wijze van schadevergoeding — te betalen een bedrag van f 37.191,67;

Veroordeelt het Fonds om aan de Gemeente Wildervank — bij wijze van schadevergoeding — te betalen een bedrag van f 33.000;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Compenseert de proceskosten, in dier voege dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 1605

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Febr. 1949. (Mrs Sluis, Raedt en Köster).

Krachtens de richtlijnen gepubliceerd in de Stct. van 2 Mei 1947 No. 85 kan in bijzondere gevallen een lager percentage voor de heffing van beheerskosten worden vastgesteld dan in het algemeen wordt geheven. Volgens de eisen van goede trouw is de toepassing hiervan niet slechts een bevoegdheid van het N.B.I., doch is appellant gerechtigd de toepassing daarvan te verwachten, indien alle voorwaarden daarvoor aanwezig zijn.

De Raad heeft in casu het heffingspercentage vastgesteld op ½ %, doende in hoger beroep wat het N.B.I. had behoren te doen.

Beslissing van het N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat het N.B.I. voor antwoord heeft doen zeggen, dat het heeft kennis genomen van een verzoekschrift d.d. 10 Maart 1948 van C. A. Scialom te Brussel, waarbij deze de Raad verzoekt met vernietiging van de beslissing van het N.B.I. d.d. 11 Febr. 1948 te willen vaststellen, dat voor het beheer over verzoekers vermogen een heffing verschuldigd is van ½ %, waarvan de helft ten goede komt aan de Rotterdamsche Bank;

dat dit laatste verzoek niet voor inwilliging vatbaar kan zijn, daar het Besluit Vijandelijk Vermogen slechts beheerskosten aan het Beheersinstituut en niet ook aan derden toekent;

dat juist is, dat het N.B.I. bij beschikking d.d. 20 Mei 1946 aan verzoeker toestemming tot overmaking gegeven heeft van de ten requeste genoemde effecten;

dat eveneens juist is, dat het N.B.I. bij beschikking d.d. 9 Dec. 1947 op een desbetreffend verzoek van verzoeker heeft bepaald, dat de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen op hem niet langer van toepassing zijn;

dat het beheer over verzoekers vermogen dan ook met ingang van 9 Dec. 1947 is opgeheven;

dat voor het gevoerde beheer heffingen op basis van het daarvoor wettelijk vastgestelde tarief van 2 % per jaar zijn opgelegd ten bedrage als in het request vermeld;

dat verzoeker de berekening van deze aanslagen niet betwist;

dat het Beheersinstituut derhalve de ten requeste genoemde bedragen aan beheerskosten rechtmatig te vorderen heeft en geen termen kan vinden aan verzoeker een gedeelte dier bedragen kwijt te schelden;

dat de verschuldigdheid van beheerskosten krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen niet bepaald wordt door de omvang van het gevoerde beheer en/of het aantal verrichte beheersdaden;

dat verzoeker vijandelijk onderdaan is geweest in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zijn vermogen om die reden onder beheer is geweest en verzoeker derhalve de normaal daarvoor vastgestelde beheerskosten verschuldigd is geworden;

dat het irrelevant is, dat de Raad voor het Rechtsherstel in 1947 voor de kosten van het Beheersinstituut ter zake van de bewindvoering voor afwezigen een verminderd tarief heeft vastgesteld;

op welke gronden verweerster heeft geconcludeerd dat het de Raad moge behagen het beroep van verzoeker tegen de beslissing van het Beheersinstituut d.d. 11 Febr. 1948 ongegrond te verklaren, kosten rechtens.

In rechten:

O. dat uit de gewisselde stukken volgt, dat requestrant gedurende de tijd, dat zijn vermogen door het N.B.I. in beheer was genomen, was Italiaanse Jood en afwezig in den zin van het Besluit E 100, terwijl gedurende de tijd van dat beheer op hem zijn toegepast de maatregelen van het Besluit Vijandelijk Vermogen welke zijn uitgevaardigd voor vijanden of landverraders, zijnde voor de grondheffing het tarief als in het inleidend request vermeld;

O. dat echter tevens als vaststaande is aan te nemen als niet door het Beheersinstituut tegengesproken dat de zaak van requestrant te Brussel tengevolge van de Duitse maatregelen geheel is vernietigd en een groot aantal goederen van requestrant in een pakhuis van hem te Rotterdam opgeslagen, door de Duitsers in beslag zijn genomen en geconfiskeerd terwijl hij een groot aantal effecten bij de Rotterdamsche Bank N.V. te Rotterdam aanwezig, heeft moeten gebruiken ter bestrijding van den kuur in Zwitserland;

O. dat voorts door het Beheersinstituut feitelijk zo goed als gene beheersdaden zijn verricht, terwijl uit de beschikking van 9 Dec. 1947 van het N.B.I. blijkt, dat requestrant is vrijgesteld van de bepalingen van het Vijandelijk Vermogen;

O. dat krachtens de in de Staatscourant van 2 Mei 1947 No. 85 gegeven richtlijnen, indien het opleggen van de volledige grondheffing blijkt een te zware druk op het vermogen te veroorzaken, na gedaan voorstel aan het N.B.I. een lager heffingspercentage kan worden vastgesteld;

O. dat de Raad in deze zulk een bijzonder geval aanwezig acht;

O. dat het N.B.I. weliswaar heeft betoogd, dat in casu slechts sprake is van een bevoegdheid en niet van een verplichting, doch dit niet belet, dat volgens de eisen der goede trouw requestrant gerechtigd was van het N.B.I. te verwachten, dat het van die bevoegdheid gebruik zou maken, wanneer naar objectieve maatstaven alle voorwaarden daarvoor aanwezig zijn;

O. dat de Raad van oordeel is, dat naar redelijkheid het heffingspercentage is vast te stellen op hetzelfde bedrag als wordt geheven van afwezige Joden wier vermogen onder beheer staat verschuldigd is, doende in hoger beroep, wat het N.B.I. had behoren te doen, dit percentage vaststelt als bovenomschreven;

O. dat het Besluit Vijandelijk Vermogen geen bevoegdheid geeft om beheerskosten aan anderen dan aan het N.B.I. toe te kennen.

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het N.B.I. dd. 11 Febr. 1948.

Bepaalt dat door requestrant van diens vermogen, dat van het ogenblik van de bevrijding tot het ogenblik van de opheffing van het beheer heeft berust bij de Rotterdamsche Bank N.V. te Rotterdam, gespecificeerd als in het verzoekschrift vermeld, is verschuldigd een bedrag van ½ %.

Verklaart requestrant overigens niet-ontvankelijk in zijn vordering.

Compenseert de proceskosten tussen partijen in dier voege, dat elke partij hare eigen kosten draagt.

No. 1606

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Maart 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman.)

Wanneer het vermogen van de man onder beheer is gesteld van het N.B.I. omvat dat beheer het totale gemeenschapsvermogen, zodat het N.B.I. terecht over dit gehele vermogen beheerskosten heeft berekend.

De grondheffing moet worden geheven over het gehele vermogen zonder dat vereist is dat het N.B.I. ten aanzien van alle bestanddelen van het onder beheer gestelde vermogen beheersdaden heeft verricht.

Beroep van appellant tegen de opgelegde heffingen voor kosten van beheer afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 8 October 1948 ter 's Raads Griffie ingekomen verzoekschrift van Dr

Christiaan van Gelderen, chirurg, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr H. J. C. Vlug), waarbij hij in beroep komt van een hem op of omstreeks 9 September 1948 bekend geworden beslissing van het Nederlands Beheersinstituut (hierna N.B.I. te noemen), houdende vaststelling der kosten van het door het N.B.I. over zijn vermogen gevoerd beheer op f 3718,33;

Gezien het schriftelijk antwoord van het N.B.I.;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 28 Februari 1949;

O. dat verzoeker tegen deze beslissing aanvoert, dat het N.B.I. ten onrechte:

1°. kosten in rekening heeft gebracht, berekend naar het gehele vermogen van de gemeenschap van goederen, waarin verzoeker gehuwd is inplaats van over zijn aandeel in dat vermogen;

2°. kosten berekend heeft over vermogensbestanddelen van verzoeker t.a.v. waarvan het N.B.I. geen beheersdaden heeft verricht t. w. verzoeker's bij de Amsterdamse Bank in open bewaargeving berustend effectenbezit ter waarde van f 55.925 en enige polissen van levensverzekering, deels onder genoemde Bank, deels onder verzoeker berustend, welke polissen in het verzoekschrift nader worden omschreven;

O. hieromtrent:

ad 1°. dat, zolang de huwelijksgemeenschap niet ontbonden is, van eigen vermogen der vrouw geen sprake kan zijn en de gemeenschap tegenover derden gelijk staat met het persoonlijk vermogen van de man, die dan ook gedurende het bestaan der gemeenschap over de daartoe behorende goederen beschikken kan alsof zij hem zelf toebehoorden;

dat, nu het vermogen van de man ingevolge de bepalingen van het Besluit E 133 onder beheer van het N.B.I. is gesteld, dit in dezelfde omvang als waartoe de man gerechtigd was tot beheer voert, derhalve over het totaal gemeenschapsvermogen en derhalve terecht over dit gehele vermogen beheerskosten heeft berekend.

ad 2°. dat het N.B.I. heeft geantwoord, dat het gehele vermogen van verzoeker door het N.B.I. is geïnventariseerd en dat verzoeker's effecten, die door het N.B.I. in open bewaargeving bij de Amsterdamse Bank zijn gelaten evenals de polissen wel degelijk door het N.B.I. werden geadministreerd;

dat nu verzoeker de door het N.B.I. gegeven voorstelling van zaken niet voldoende heeft weersproken, de feitelijke grondslag van zijn vordering daaraan is ontvallen;

dat echter, ook al zou het Nederlandse Beheersinstituut ten aanzien van bepaalde bestanddelen van het onder beheer gesteld vermogen geen feitelijke beheersdaden hebben verricht, dit het Nederlandse Beheersinstituut niet zou beletten de verschuldigde grondheffing ook over deze vermogensbestanddelen te berekenen, daar voor het opleggen van de grondheffing niet vereist is, dat het Nederlandse Beheersinstituut ten aanzien van alle bestanddelen van het onder beheer gestelde vermogen beheersdaden verricht heeft;

O. dat nu verzoeker's bezwaren tegen de hem opgelegde grondheffing ongegrond zijn, zijn tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut ingesteld beroep moet worden afgewezen.

Rechtdoende:

Wijst het beroep af.

Veroordeelt verzoeker in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan zijde van het Nederlandse Beheersinstituut begroot op f 60.

No. 1607

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 April 1949. (Mrs Boll, v. d. Loos en Romein.)

Het N.B.I. dient, indien het gebruik maakt van de bevoegdheid hem verleend bij art. 10 sub 6 E 133, van die bevoegdheid een redelijk gebruik te maken, d.w.z. de uitkering tot levensonderhoud behoort te worden bepaald naar evenredigheid van de behoeften enerzijds en het vermogen waaruit die uitkeringen moeten worden gedaan in verband met de overige daarop rustende verplichtingen anderzijds. De vaststelling dier uitkering is niet slechts een kwestie van beleid doch ook van recht.

Beschikking van het N.B.I. vernietigd en het bedrag der uitkering nader vastgesteld.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 10, 6 en 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift dd. 19 Juli 1948 van Selma Anna Alwine Wehr, wonende te Hilversum, gemachtigde Mr D. W. O. A. Schut;

Gezien het verweerschrift d.d. 17 September 1948 van het Nederlandse Beheersinstituut, bureau Amsterdam;

Gehoord partijen ter zitting van 22 November 1948;

O. dat als enerzijds gesteld en anderzijds erkend of niet gemotiveerd betwist het navolgende tussen partijen vaststaat:

dat requestrante op 14 April 1943 te Amsterdam buiten gemeenschap van goederen is gehuwd met Henri Holdert Jr;

dat bij vonnis der Arr.-Rechtbank te Amsterdam d.d. 24 April 1947 op vordering van requestrante de echtscheiding is uitgesproken tussen haar en genoemde Holdert, welk vonnis in kracht van gewijsde is gegaan en in de registers van den Burgerlijke Stand is ingeschreven;

dat meergenoemde Holdert na de bevrijding wegens zijn dienstneming bij de Waffen S.S. van zijn vrijheid is beroofd en dit thans nog is, terwijl zijn vermogen onder beheer staat van het Beheersinstituut;

dat requestrante zich in Januari 1946 heeft gewend tot het Beheersinstituut met

het verzoek aan haar een uitkering voor levensonderhoud toe te kennen van f 500 per maand, waarna bij beschikking d.d. 20 Januari 1946 deze uitkering door genoemde instelling is bepaald op f 200 per maand, welk bedrag bij beschikking d.d. 6 September 1946 is verhoogd tot f 250 per maand, terwijl toen tevens aan de beheerster over het vermogen van genoemde Holdert, Mej. Mr Gerda Veth, toestemming is verleend om een bedrag van f 500 ineens aan requestrante uit te keren voor noodzakelijke aanschaffingen;

O. dat requestrante op 15 April 1948 aan het Beheersinstituut heeft verzocht de uitkering van f 250 per maand te verhogen tot f 500 per maand, welk verzoek bij beschikking d.d. 22 Juni 1948 is afgewezen;

O. dat requestrante van deze beschikking tijdig bij den Raad in beroep is gekomen en heeft geconcludeerd tot vernietiging daarvan, alsmede dat aan haar, ingaande de maand, waarin haar verzoek tot het Beheersinstituut werd gericht, worde betaald een bedrag van f 500 per maand, althans een bedrag hoger dan f 250, door den Raad naar billijkheid vast te stellen;

O. dat, het Beheersinstituut allereerst heeft aangevoerd, dat requestrante in de beschikking d.d. 6 September 1946 heeft berust;

O. dat, indien het Beheersinstituut daarmede heeft bedoeld te stellen, dat requestrante op dien grond in haar hoger beroep van de beschikking d.d. 22 Juni 1948 niet kan worden ontvangen, dit middel van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen, door requestrante bevoegd was, indien daartoe termen aanwezig waren, wijziging van de beschikking d.d. 5 September 1946 te vorderen en, nu op dat verzoek afwijzend werd beschikt, van die afwijzende beschikking op grond van art. 43 van het Besluit E 13 bij den Raad in beroep te komen;

O. dat het Beheersinstituut vervolgens heeft betoogd, dat het tot het doen ener alimentatie aan requestrante niet verplicht is, omdat de Rechtbank in haar bovenvermeld vonnis d.d. 24 April 1947 Holdert Jr daartoe niet heeft veroordeeld; doch het Beheersinstituut daarbij over het hoofd ziet, dat de Rechtbank deze veroordeling alleen daarom niet heeft uitgesproken, wijl zij van oordeel was daartoe op grond van de bepalingen van het Besluit E 133 niet bevoegd te zijn;

O. dat het in casu bovendien niet gaat om de vraag of het Beheersinstituut tegenover requestrante verplicht is tot het doen ener uitkering voor levensonderhoud, doch wel of deze uitstelling tot het doen ener zodanige uitkering al dan niet bevoegd is;

O. dat deze laatste vraag ongetwijfeld bevestigend moet worden beantwoord, waarbij in het midden kan worden gelaten of Holdert Jr is een persoon als bedoeld in art. 2 sub 1 van het Besluit E 133, zodat zijn vermogen op grond van art. 3 van genoemd Besluit in eigendom op den Staat is overgegaan dan wel een als bedoeld in art. 6 lid 1 van dat Besluit, wiens vermogen slechts onder beheer staat;

O. nu, dat het Beheersinstituut, wanneer het gebruik maakt van deze bevoegdheid, gelijk het dat in casu heeft gedaan, van die bevoegdheid een redelijk gebruik dient te maken, dat wil zeggen de uitkering tot levensonderhoud behoort te bepalen naar evenredigheid van de behoeften van degene, wiens behoeftigheid door het Beheersinstituut wordt erkend enerzijds en het vermogen, waaruit die uitkeringen moeten worden gedaan in verband met de daarop uit anderen hoofde rustende verplichtingen anderzijds;

dat dit niet slechts is een kwestie van beleid, doch ook van recht, gelijk zulks medeblijkt uit art. 10 lid 6 van het Besluit E 133;

O. dat enerzijds vaststaat, dat het vermogen, althans vroegere vermogen van Holdert Jr meerdere millioenen guldens bedraagt en anderzijds requestrante geen vermogen of inkomen heeft en dit door haar wankele gezondheidstoestand ook niet kan verwerven;

dat de Raad wel wil aannemen, dat uit dat vermogen belangrijke schuldvorderingen, o.a. aan den fiscus, moeten worden voldaan — waarvan het Beheersinstituut overigens de bedragen in het geheel niet opgeeft — en dat ook uitkeringen worden gedaan aan vrouwen uit een eerder en een later huwelijk van Holdert, doch dit alles niet wegneemt, dat meergenoemd vermogen toereikend moet worden geacht om daaruit aan requestrante een uitkering te voldoen van f 300 per maand, hetgeen laatstgenoemde naar het oordeel van den Raad voor haar levensonderhoud behoeft;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking, waarvan beroep;

En opnieuw rechtdoende:

Verstaat, dat het Nederlandse Beheersinstituut aan requestrante voor levensonderhoud zal uitkeren een bedrag van f 300 per maand, ingaande 22 Juni 1948, zijnde de datum van de beschikking waarvan beroep;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante begroot op f 100.

No. 1608

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 1 Juli 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout Mees.)

Appellant heeft in 1942 het beheer op zich genomen van een boerderij, waarvan de boer en zijn vrouw waren ondergedoken, teneinde in het beheer te voorzien en verkoop door de Duitsers te voorkomen. De benoeming was geschied door de provinciale boerenleider, en niet door enige Duitse

instantie, zodat appellant nimmer „Verwalter" is geweest of een persoon in den zin van art. 2 sub 1 E 133.

Beschikking N.B.I. waarvan appèl vernietigd met verklaring dat appellant niet is en nimmer geweest is een vijandelijk onderdaan.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Inzake: Jelle Langeraap, wonende te Sneek, gemachtigde Mr C. H. Beekhuis, advocaat en procureur te Leeuwarden, appellant van een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien een verzoekschrift van appellant d.d. 14 Januari 1949, waarin deze stelt, dat hij op 25 Juni 1948 aan het N.B.I. een verklaring heeft verzocht, dat hij niet, subsidiair niet langer, vijandelijk onderdaan is of een persoon, wiens vermogen krachtens het K. B. E 133 moet worden aangegeven; dat het N.B.I. bij beschikking van 11 November 1948, aan appellant toegezonden bij brief van de Vertegenwoordiging Friesland van het N.B.I. d.d. 31 December 1948, hem weliswaar handelingsbevoegdheid heeft verleend, doch de beslissing op zijn verzoek heeft aangehouden; dat ook op deze beschikking art. 43, eerste lid, van het K. B. E 133 van toepassing is en hij daartegen op de in het verzoeksohrift vermelde en hieronder voor zoveel nodig ter sprake komende gronden instelt, met verzoek de gevraagde verklaring alsnog af te geven, terwijl, als de Raad van oordeel mocht zijn, dat de aanhouding van de beslissing niet is een beschikking, handeling, besluit, beslissing, uitspraak of weigering tot het nemen of doen daarvan, als in dat lid bedoeld, het beroep wordt ingesteld krachtens art. 43, tweede lid, van dat besluit, aangezien dan sedert 25 Juni 1948, tijdstip van indiening van het oorspronkelijke request, een termijn van 6 maanden is verstreken, zonder dat het N.B.I. daarop een beslissing, besluit of beschikking heeft genomen of een uitspraak heeft gedaan;

Gezien het verweerschrift van het N.B.I, waarin dit verklaart als voorlopige voorziening art. 34, eerste lid, sub d en e van het K. B. E 133 op appellant van toepassing te hebben verklaard en op dit ogenblik niet verder te kunnen gaan, daar nog overleg gaande is met de Regering, welk beleid zal worden gevolgd bij de beoordeling van ontvijandingsverzoeken van Nederlandse of gewezen Nederlandse personen, als bedoeld in lid 2, eerste lid, van het besluit, en het N.B.I. geen vrijheid kan vinden om incidenteel een standpunt ten aanzien van deze beleidsvraag te bepalen, ook in verband met de wenselijkheid van een gelijke behandeling van alle gelijksoortige gevallen;

Gehoord ter zitting van 1 April 1949 appellant, alsmede zijn echtgenote, bijgestaan door zijn raadsman Mr C. H. Beekhuis, advocaat en procureur te Leeuwarden, en het N.B.I. bij monde van K. D. de Vries, secretaris van de Vertegenwoordiging Groningen van het N.B.I., en ter zitting van 27 Mei 1949 dezelfden benevens als getuige Bouke Bierma, voormalig provinciaal boerenleider in Friesland, thans zonder beroep, wonende te Lieve Vrouwenparochie;

O. dat het N.B.I. zelf in het stuk van 11 November 1948, de aanhouding van het oorspronkelijk verzoekschrift aanduidt als een beschikking en er dus geen reden is om art. 43, eerste lid, van het K. B. E 133 op het onderhavige beroep niet van toepassing te achten;

O. dat het beroepschrift binnen een maand, nadat de beschikking van het N.B.I. ter kennis van appellant is gebracht, en dus tempore utili is ingediend;

O. dat appellant behoord heeft tot de personen, van wier vermogen krachtens art. 6, eerste lid, van het K. B. E 133 aangifte moest worden gedaan, met het gevolg dat dit vermogen ingevolge art. 10, tweede lid, van genoemd besluit onder beheer van het N.B.I. heeft gestaan, doch dit beheer bij uitspraak van het Tribunaal voor het arrondissement Leeuwarden 1e Kamer is opgeheven een maand na effectuering van de daarbij mede opgelegde verbeurdverklaring tot een bedrag van f 75.000, bij de fiattering teruggebracht tot f 25.000;

dat appellant dus geen belang meer heeft bij de verklaring, dat hij niet of niet langer is een persoon, wiens vermogen krachtens de bepalingen van het K. B. E 133 moet worden aangegeven, en zijn verzoek aldus zal moeten worden verstaan, dat hij uitsluitend een verklaring vraagt, dat hij niet of niet langer vijandelijk onderdaan is;

dat het N.B.I. zijn opvatting, dat appellant vijandelijk onderdaan zou zijn geworden, blijkens zijn verweerschrift doet steunen op het feit, dat hij „Verwalter" en dus beambte of vertegenwoordiger zou zijn geweest van den Duitsen staat in den zin van art. 2 sub 1 van het K. B. E 133;

dat uit de verklaringen van getuige Bierma echter voldoende is komen vast te staan, dat deze appellant in 1942 verzocht heeft, zulks in het belang van de voedselvoorziening, om het beheer op zich te nemen van de boerderij van B. Speerstra te IJsbrechtum, die met zijn vrouw was ondergedoken, omdat op die boerderij Joodse onderduikers waren ontdekt; dat hij hem na zijn bereidverklaring als beheerder heeft benoemd en dat deze benoeming heeft plaats gehad zonder enig contact met Duitse instanties, daar getuige zich op grond van zijn taak als provinciaal boerenleider gerechtigd achtte om in het beheer te voorzien en zodoende verkoop door de Duitsers te voorkomen;

dat ook uit de Verordening no. 196/1941 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse Gebied betreffende de oprichting van den Nederlandsen Landstand of een voorschrift ter uitvoering dier verordening niet volgt, dat de bedoelde benoeming indirect door een Duitse instantie heeft plaats gehad;

O. dat appellant derhalve vijandelijk onderdaan is geweest in den zin van art. 2 sub 1 van het K. B. E 133 en het afgeven van een desbetreffende verklaring niet behoeft te wachten op richtlijnen, die van de Nederlandse Regering te verwachten zijn, aangezien deze uiteraard geen betrekking zullen kunnen hebben op personen, die geen vijandelijk onderdaan zijn geweest;

O. dat, zij het voor deze beslissing ten overvloede, nog wordt opgemerkt, dat appellant bedoeld beheer op nauwgezette wijze en zonder daarvoor enige vergoeding te genieten heeft gevoerd;

O. dat het beroep dus kan worden toegewezen;

O. dat, waar het N.B.I. hier als administratieve instantie is opgetreden, het niet in de kosten der tegenpartij kan worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking, waarvan beroep;

Verklaart dat Jelle Langeraap niet is en nimmer geweest is een vijandelijk onderdaan.

No. 1609

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Juni 1949. (Mrs van Haeften, Polak en Onnen.)

Na de liquidatie van de B.B.N. tijdens de bezetting door de Commissie Woltersom, is de uitgave van de „Bedrijfsauto" (het orgaan van de B.B.N. sedert 1922), overgegaan in handen van Roelants, die de „Bedrijfsauto" thans uitgeeft gecombineerd met het orgaan „Bedrijfsvervoer".

Overeenkomst van de liquidateuren van de B.B.N. met Roelants, tijdens de bezetting tot stand gekomen, met betrekking tot het tijdschrift „Bedrijfsauto" vernietigd.

B.B.N. hersteld in zijn recht tot uitgave van zijn orgaan onder de naam „Bedrijfsauto" met verbod op Roelants die naam verder te gebruiken.

Roelants veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan de B.B.N., nader tussen partijen vast te stellen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

1. Vereniging, Bond voor Bedrijfsautoverkeer in Nederland (B.B.N.), 2. Ir Max Charles Emile Bongaerts, requestranten, gem. Mr H. M. Hartog,

tegen:

1. De Handelsvennootschap onder de firma Koninklijke Nederlandse Boekdrukkerij B.A.N. Roelants, gem. Mr L. Salomonson, 2. Algemene verladers- en eigen vervoerdersorganisatie, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van:

1. De Bond voor Bedrijfsautoverkeer in Nederland, gevestigd te 's-Gravenhage, hierna te noemen de B.B.N. en

2. voorzoveel nodig Ir Max Charles Emile Bongaerts, civiel ingenieur, oud-Minister van Waterstaat, wonende te 's-Gravenhage, in zijn hoedanigheid van Voorzitter van de sub 1 vermelde Bond en als zodanig deze in rechten vertegenwoordigende;

Gezien het antwoord van de Algemene verladers- en eigen vervoerdersorganisatie, gevestigd te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Evo alsmede het antwoord van de vennootschap onder de firma Koninklijke Nederlandse Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, gevestigd te Schiedam, hierna te noemen Roelants;

Gehoord de B.B.N. en Roelants respectievelijk bij monde van Mr M. H. Hartog, advocaat te 's-Gravenhage en Mr L. Salomonson, advocaat te Dordrecht;

Mede gelet op het verhoor ter laatstgenoemde zitting van verzoeker Bongaerts alsmede op het verhoor van Drs J. Ratté, redacteur van het tijdschrift „Vervoer" van de B.B.N.;

Gezien de overgelegde stukken;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekers op de in het inleidend verzoekschrift vermelde gronden, die als hier ingelast moeten worden beschouwd, hebben verzocht:

1. nietig te verklaren de overdracht van het recht op de naam „Bedrijfsauto", althans het recht op gebruik van die naam aan Roelants en voorzoverre zal blijken, dat Roelants deze naam of het gebruik van deze naam aan de Evo heeft overgedragen, deze overdracht eveneens nietig te verklaren,

2. te verklaren voor recht, dat de B.B.N. is eigenaresse van en de enig gerechtigde tot het gebruik van deze naam,

3. zowel Roelants als de Evo te verbieden een tijdschrift onder de naam „Bedrijfsauto" uit te geven op het gebied van bedrijfsautomobilisme en/of het woord „de Bedrijfsauto" te drukken op de omslag van enig dergelijke tijdschrift; in enig dergelijk tijdschrift te vermelden, dat daarin zoude zijn opgenomen „de Bedrijfsauto" en in het algemeen dit woord in verband met enig door haar uitgegeven of gedrukt blad op het gebied van bedrijfsautomobilisme te gebruiken; alles met veroordeling van gerequestreerde voor elke handeling in strijd met dit verbod van de eerste requestrant als dwangsom tegen kwijting te betalen de somma van f 100 en subsidiair voor het geval zal blijken, dat de naam „Bedrijfsauto" niet aan de Evo is overgedragen, de Evo te veroordelen om de veroordelingen hiervoor sub 1, 2 en 3 ten opzichte van Roelants te gehengen en te gedogen; alles kosten rechtens;

O. dat de B.B.N. ter zitting van 29 November 1948 aanvulling van het inleidend verzoekschrift heeft verzocht in dier voege, dat aan haar petitum worde toegevoegd:

4. Roelants te veroordelen aan hem te vergoeden wegens het gemis van het gebruik van zijn eigen orgaan een bedrag van

f 600 per maand vanaf 1 Januari 1947 tot de dag dat hij wederom zijn recht op het voeren van de naam Bedrijfsauto zal hebben terugbekomen;

O. dat de Evo heeft geantwoord, dat hier niets bekend is, van een overdracht aan haar van de naam „Bedrijfsauto" en zij overigens geen verweer heeft gevoerd;

O. dat Roelants op de in zijn antwoord vermelde gronden, die mede als hier ingelast moeten worden beschouwd, het verzoek heeft bestreden en heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijk verklaring, althans ontzegging van de ingestelde vordering; kosten rechtens;

O. dat Roelants zich voorts heeft verzet tegen de verzochte aanvulling van het verzoekschrift;

O. dat door de gestelde en deels erkende deels niet weersproken stellingen van partijen alsmede door de overgelegde stukken is komen vast te staan, dat de rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging B.B.N., in 1922 opgericht onder de naam Bond van Bedrijfsautohouders in Nederland en sinds October 1939 Bond voor Bedrijfsautoverkeer in Nederland geheten, in 1942 door de Organisatie-Commissie voor het Bedrijfsleven (zg. Commissie Woltersom) is opgeheven en in liquidatie is getreden;

dat het Nederlandse Beheersinstituut bij beschikking van 3 Mei 1946 deze opheffing en in liquidatietreding met terugwerkende kracht heeft ongedaan gemaakt;

dat de B.B.N. sinds 1922 een tijdschrift onder de titel „Bedrijfsauto" deed uitgeven en zij het woord „Bedrijfsauto" op 10 November 1926 voor tijdschriften op het gebied van het bedrijfsautomobilisme nationaal heeft doen inschrijven bij het Bureau voor de Industriële Eigendom te 's-Gravenhage en deze inschrijving op 7 November 1946 heeft doen vernieuwen;

dat het tijdschrift „Bedrijfsauto" sinds 1929 of eerder als weekblad voor de B.B.N. werd uitgegeven door de N.V. Mij. tot Exploitatie van Technische Uitgaven, hierna te noemen de Metu;

dat blijkens de in Maart 1932 tussen de B.B.N. en de Metu gesloten overeenkomst de kosten van het uitgeven en redigeren van het blad ten laste van de Metu kwamen, die verplicht was het gratis aan de leden en donateurs van de B.B.N. toe te zenden, waartegenover zij de baten van abonnementen van derden zou ontvangen alsmede die der adverterties;

dat in de overeenkomst uitdrukkelijk vermeld werd, dat de naam „Bedrijfsauto" het uitsluitend eigendom was van de B.B.N.;

dat op 10 Maart 1939 Roelants het recht om voor de B.B.N. het blad „Bedrijfsauto" uit te geven van de Metu heeft gekocht en daarvoor aan de Metu f 50.000 heeft betaald en dat in aansluiting daarop Roelants op dezelfde dag met de B.B.N. een overeenkomst over de uitgave van het tijdschrift heeft gesloten van grotendeels dezelfde inhoud als het sinds 1932 tussen de B.B.N. en de Metu bestaande contract;

dat ook in de overeenkomst B.B.N.—Roelants uitdrukkelijk werd bepaald, dat de naam „Bedrijfsauto" het uitsluitend eigendom was van de B.B.N.;

dat deze overeenkomst werd gesloten voor het tijdvak 1 April 1939—30 Juni 1944 met de mogelijkheid van verlenging;

dat na de opheffing van de B.B.N. in 1942 haar Commissie van Liquidateuren bij schrijven van 25 November 1942, ondertekend door de Heer H. J. E. van Poll, secretaris dier Commissie, aan Roelants heeft medegedeeld, dat deze „gerechtigd was het orgaan „Bedrijfsauto", welke titel eigendom was van de B.B.N., in eigendom over te dragen aan de Evo of hare eventuele successie-organisatie";

dat Roelants na de opheffing van de B.B.N. enige tijd een tijdschrift onder de titel „Bedrijfsauto" is blijven uitgeven en sinds de bevrijding onder auspiciën van de Evo een tijdschrift laat verschijnen, op welks omslag de woorden „Bedrijfsvervoer" en „Bedrijfsauto" voorkomen;

dat de B.B.N. na de bevrijding als officieel orgaan een tijdschrift, getiteld „Vervoer" bij de drukkerij Dijkman te 's-Gravenhage is gaan uitgeven en de redactiekosten van dit blad te haren laste komen;

dat de oplage van het tijdschrift „Bedrijfsauto", toen dit nog het officiële orgaan van de B.B.N. was, omstreeks 6000 exemplaren bedroeg —, de oplage van haar huidige tijdschrift „Vervoer" omstreeks 2500 bedraagt en die van het thans door Roelants uitgegeven tijdschrift „Bedrijfsvervoer-Bedrijfsauto" 37000 exemplaren groot is;

dat verzoekers zich in het kort geding hebben gewend tot de President van de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam teneinde bij voorraad een soortgelijk verbod aan Roelants te verkrijgen als dat in het inleidend verzoekschrift sub 3 vermeld maar de President, van oordeel dat deze zaak tot de competentie van de Raad behoort, zich bij in gewijsde gegaan vonnis van 19 Sept. 1947 onbevoegd heeft verklaard van de vordering kennis te nemen;

In rechte:

O. dat, nu de rechtspersoon de B.B.N. te eigen name en niet in de persoon van zijn voorzitter in rechte dient te verschijnen, Ir Bongaerts in zijn verzoek niet-ontvankelijk dient te worden verklaard;

O. dat de Raad de door de B.B.N. verzochte aanvulling sub 4 van het inleidend verzoekschrift toelaat, nu Roelants de gelegenheid heeft gehad en ook heeft benut om op twee terechtzittingen tegen deze vordering sub 4 verweer te voeren;

O. dat de B.B.N. stelt, naar Roelants betwist, dat de B.B.N. auteursrecht heeft op het woord Bedrijfsauto als titel van haar officieel orgaan alsmede, dat zij het recht heeft op uitsluitend gebruik van dat woord als merk voor haar tijdschrift;

O. dat de beantwoording van deze vragen voor dit geding van geen belang is, daar vaststaat, dat de B.B.N. sinds 1922 haar orgaan onder de titel „Bedrijfsauto" deed

uitgeven, welk tijdschrift grote bekendheid had verworven bij belanghebbenden op het gebied van het Bedrijfsautomobilisme —, zodat zij zich in elk geval met vrucht kon verzetten tegen het uitgeven of doen uitgeven van een blad onder die titel door derden;

O. ambtshalve ten aanzien van de bevoegdheid van de Raad, dat de in 1942 door de Commissie van Liquidateuren van de B.B.N. aan Roelants verleende toestemming om ten behoeve van enigerlei andere vervoersorganisatie een tijdschrift onder de titel „Bedrijfsauto" uit te geven een gevolg was van de opheffing van de B.B.N. door de Organisatie-Commissie voor het bedrijfsleven;

O. dat deze laatstgenoemde Commissie werd ingesteld bij het eerste Uitvoeringsbesluit organisatie bedrijfsleven van de Secretaris-Generaal van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart van 12 November 1940, Stct. 1940, no. 221, berustende op het Besluit van deze Secretaris-Generaal van 31 October 1940, Verordeningenblad 1940/206;

dat weliswaar laatstgenoemd besluit alsmede de ter uitvoering daarvan vastgestelde algemene regelingen bij art. 18 van het Besluit Bezettingsmaatregelen en de daaraan toegevoegde lijst C na de bevrijding voorlopig grotendeels zijn gehandhaafd maar de blijkbaar op art. 2 lid 1 sub b van het genoemde Eerste Uitvoeringsbesluit berustende ontbinding of opheffing van een particuliere vereniging als de B.B.N. alsmede de machteloosheid te dien opzichte van de door de ontbinding getroffen vereniging ongetwijfeld direct of indirect een gevolg was van de vijandelijke bezetting en mitsdien van een bijzondere omstandigheid als bedoeld in art. 1 sub 7 juncto art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat Roelants heeft aangevoerd, dat hij zich door de betaling in 1939 aan de Metu van f 50.000 en het daarop aansluitende contract met de B.B.N. tot 30 Juni 1944 heeft verzekerd van de goodwill, die het blad „Bedrijfsauto" op advertentiegebied bezat met een waarborg voor verlenging van dit contract, indien hij zijn verplichtingen behoorlijk nakwam; dat door het uitbreken van de oorlog in 1939 en de bezetting van Nederland het blad een schadepost voor hem dreigde te worden, daar de opbrengst der advertenties aanmerkelijk terugliep als nader door hem gespecificeerd; dat dan ook bij de liquidatie van de B.B.N. in 1942 het door hem, Roelants, aan de Metu betaalde bedrag van f 50.000 nog allerminst was afgeschreven;

dat deze stellingen, die onbestreden zijn en mitsdien juist kunnen worden geacht, weliswaar de in 1942 door de Commissie van Liquidateuren van de B.B.N. aan Roelants verleende toestemming verduidelijken maar de redelijkheid van het achterwege laten van ingrijpen geenszins aannemelijk maken;

1939, waarbij Roelants voor f 50.000 van de Metu het recht overnam om het blad „Bedrijfsauto" voor de B.B.N. uit te geven, voor Roelants een zuiver zakelijke transactie was, door hem in verband met de verwachte baten der advertenties van het tijdschrift aangegaan, en de goede en kwade kansen van deze transactie dan ook geheel voor zijn rekening kwamen;

dat een en ander zowel bevestiging vindt in art. 12 van de overeenkomst B.B.N.—Roelants, krachtens welk artikel bij liquidatie van een der partijen het contract automatisch expireerde als in de mededeling van Ir Bongaerts ter zitting van de Raad, dat de Metu juist in verband met de mogelijkheid van een oorlog in het begin van 1939 haar contract met de B.B.N. wenste te beeindigen;

dat de B.B.N. belang heeft haar tijdschrift wederom onder de titel „Bedrijfsauto" te doen uitgeven, daar aannemelijk is, dat deze uitgave onder gunstiger voorwaarden kan geschieden dan de uitgave thans van haar blad „Vervoer";

dat de Raad niet voorbij ziet, dat de positie van de B.B.N. en van haar officieel orgaan, onverschillig onder welke titel dit verschijnt, een andere is dan vroeger, daar er toch mede tengevolge van de overheidsbemoeiingen met het bedrijfsleven in het algemeen en met het bedrijfsvervoer in het bijzonder naast de B.B.N. verschillende andere organisaties op het gebied van het bedrijfsautomobilisme zijn ontstaan, waaronder o.m. de Evo, bij welke laatste organisatie aansluiting van de zg. eigen vervoerders verplicht is; dat er onder deze organisaties verscheidene zijn, die aanmerkelijk meer leden tellen dan de B.B.N., terwijl verschillende van die organisaties een eigen tijdschrift doen uitgeven; dat in het algemeen de verhoudingen tussen de verschillende vervoersorganisaties, mede in verband met de onzekerheid over de van overheidswege alsnog te nemen maatregelen, thans gespannen zijn en aan verandering onderhevig;

dat een en ander echter niet afdoet aan de redelijkheid, dat de B.B.N. de mogelijkheid herkrijgt om met uitsluiting van anderen haar blad onder de titel „Bedrijfsauto" te doen uitgeven maar integendeel die redelijkheid illustreert;

dat echter de vraag rijst of er bij herverschijning van het orgaan van de B.B.N. onder de tiel „Bedrijfsauto" geen verwarring tussen beide tijdschriften te duchten is, zoals door Roelants is betoogd;

O. te dien aanzien, dat de naam „Bedrijfsauto" slechts de ondertitel is van het door Roelants uitgegeven tijdschrift „Bedrijfsvervoer";

dat weliswaar de omslag van dit blad de namen „Bedrijfsvervoer" en „Bedrijfsauto" vermeldt, maar de kop van de eerste bladzijde van de tekst enkel de naam „Bedrijfsvervoer" behelst, waaronder vermeld staat: „waarin opgenomen Bedrijfsauto";

dat voorts in het officiële gedeelte van het blad niet alleen wordt medegedeeld, dat ad-

vertenties en abonnementen aan Roelants moeten worden opgegeven maar ook, dat redactionele bijdragen moeten worden gezonden aan de redactie Bedrijfsvervoer zonder vermelding van Bedrijfsauto);

dat onderaan op vele linkerbladzijden van het tijdschrift enkel het woord Bedrijfsvervoer voorkomt;

O. voorts, dat Roelants naar 's Raads oordeel terecht heeft betoogd, dat de advertenties niet alleen worden verkregen door de titel van het blad maar ook door de oplaag daarvan en door het acquisitie-apparaat van de uitgever;

dat voorts enerzijds de B.B.N. nauwlettend zal hebben toe te zien, dat bij het weder doen uitgeven van haar orgaan onder de titel „Bedrijfsauto" verwarring met het thans door Roelants onder auspiciën van de Evo uitgegeven blad wordt voorkomen en anderzijds het Roelants uiteraard vrijstaat 's Raads beslissing op passende wijze te publiceren;

O. dat de Raad op grond van een en ander van oordeel is, dat de verwarring, die mogelijkerwijze bij het weder doen uitgeven door de B.B.N. van haar orgaan onder de titel „Bedrijfsauto" korte tijd bij enkele adverteerders zal ontstaan, van zo geringe omvang zal zijn, dat zij niet een reden is om ingrijpen achterwege te laten;

O. dat, nu er geen verwarring van enige betekenis te duchten is, er geen termen zijn om de B.B.N. te veroordelen aan Roelants, gelijk door deze is verzocht, een schadevergoeding te betalen voor de na de bevrijding door Roelants voor de titel „Bedrijfsauto" opgebouwde goodwill;

dat de Raad partijen in overweging heeft gegeven een regeling te treffen in dier voege dat Roelants het orgaan van de B.B.N. weder onder de naam Bedrijfsauto zal gaan uitgeven, hetgeen niet mogelijk is gebleken, daar Roelants voor de Evo en enkele andere met de B.B.N. concurrerende organisaties tijdschriften uitgeeft;

O. dat de Raad, daargelaten zijn bevoegdheid dienaangaande, voor toewijzing van de sub III mede gevorderde dwangsom geen termen aanwezig acht;

O. dat de B.B.N. ter toelichting van de sub IV gevorderde schadevergoeding heeft aangevoerd, dat Roelants op 20 December 1946 heeft geweigerd haar recht op de titel „Bedrijfsauto" te erkennen en zij mitsdien als aanvangsdatum van haar schade 1 Januari 1947 neemt; dat elk nummer van haar blad „Vervoer" haar f 250 tot f 350 kost en er 2 nummers per maand verschijnen; dat zij voor de uitgave van haar blad onder de titel „Bedrijfsauto" een uitgever zal kunnen vinden, die het blad gratis uitgeeft, zodat haar schade f 500 per maand bedraagt;

O. dienaangaande, dat het inleidend verzoekschrift is ingediend op 30 Dec 1917 en de Raad het mitsdien redelijk acht, dat Roelants de B.B.N. de schade vergoedt die zij lijdt, doordat zij vanaf die datum tot 1 Augustus 1949 haar orgaan niet onder de titel „Bedrijfsauto" heeft doen uitgeven;

dat de B.B.N. echter niet heeft aangetoond, dat zij een uitgever zal vinden, die haar orgaan gratis onder de titel „Bedrijfsauto" zal uitgeven;

dat slechts de toekomst kan leren hoe groot het bedrag van de door de B.B.N. geleden schade is en de Raad partijen mitsdien in de gelegenheid zal stellen dit punt in der minne te regelen;

Rechtdoende:

I. Verklaart Ir Bongaerts niet-ontvankelijk in zijn verzoek;

II. Vernietigt de tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tussen de B.B.N. en Roelants tot stand gekomen rechtsbetrekking, krachtens welke Roelants het recht verkreeg een tijdschrift onder de titel „Bedrijfsauto" uit te geven voor de Evo of een andere vervoersorganisatie;

III. Verstaat, dat de B.B.N. gerechtigd is haar officiële orgaan onder de naam „Bedrijfsauto" te doen uitgeven;

IV. Verbiedt Roealnts om met ingang van 1 Augustus 1949 zonder toestemming van de B.B.N. een tijdschrift op het gebied van het bedrijfsautomobilisme uit te geven onder de titel „Bedrijfsauto"; het woord Bedrijfsauto te drukken op de omslag van enig dergelijk tijdschrift en in zulk een tijdschrift te vermelden, dat daarin zou zijn opgenomen „de Bedrijfsauto";

V. Veroordeelt Roelants om de B.B.N. de schade te vergoeden, die zij heeft geleden doordat zij vanaf 30 December 1947 tot 1 Augustus 1949 haar orgaan niet onder de naam Bedrijfsauto heeft doen uitgeven onder bepaling, dat bij gebreke van overeenstemming over het bedrag van die vergoeding de meest gerede partij zich weder tot de Raad zal kunnen wenden;

VI. Veroordeelt de Evo de veroordelingen sub I tot en met V te gehengen en te gedogen;

VII. Veroordeelt Roelants in de kosten van de B.B.N., tot deze uitspraak begroot op f 250.

No. 1610

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Mei 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff.)

Requestrante kocht in October 1944 een betonmolen van een bedrijfsleider van de firma Zwanenburg, wiens vermogen onder beheer staat van het N.B.I. De bedrijfsleider was niet bevoegd tot verkoop, zodat het militair gezag terecht de molen uit het bezit van requestrante heeft opgevorderd en het N.B.I. terecht de afgifte heeft geweigerd. Beschikking a quo bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Vennootschap onder Firma Kemme en Rurup, requestrante, gem. Mr P. H. A. Tuin,

tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 11 October 1947 bij de Raad ingekomen verzoekschrift van de Vennootschap onder Firma Kemme en Rurup, gevestigd te 's-Gravenhage, en het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, alsmede de verdere overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 10 Maart 1949, verzoekster bij monde van Mr B. H. M. Gransjean, advocaat en procureur te 's-Gravenhage en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr R. J. Mulder;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster in hoger beroep van een beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, d.d. 17 September 1947, waarbij werd afgewezen haar verzoek om vast te stellen, dat de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen niet van toepassing zijn op een nader omschreven Gusto-Betonmolen en ter zake te verlengen de in art. 25 van dat Besluit bedoelde termijn;

dat de grieven van verzoekster als volgt kunnen worden samengevat:

In of omstreeks October 1944 kochten zekere Knoester en Blauw van een firma Zwanenburg, als wier gevolmachtigde optrad zekere Schell, een Gusto-Betonmolen; Knoester en Blauw verkochten die betonmolen door aan verzoekster, aan wie de molen werd geleverd blijkens het feit, dat verzoekster aan de werf, waar de molen lag, gedurende enige tijd opslagkosten heeft betaald. Na de bevrijding werd Zwanenburg gesteld onder de Beheerscommissie voor aannemers-ondernemingen, die aanvankelijk onder datum 25 October 1946 zich bereid verklaarde de molen als haar eigendom aan verzoekster af te geven, doch daarop bij brief van 29 Januari 1947 terugkwam, zulks op 26 Februari 1947 aldus motiverende, dat de molen bij Zwanenburg was gestolen en onrechtmatig verkocht. Tegenover dit laatste stelt verzoekster, dat zij de bescherming van art. 2014 lid 1 B. W. voor zich mocht inroepen en dat Schell door Zwanenburg tot verkoop van de betonmolen was gemachtigd, althans zij, verzoekster, mocht vertrouwen, dat Schell die bevoegdheid had. Zij zegt door de weigering tot afgifte een schade te lijden, die zij berekent op f 80 per maand, derhalve op f 2240 van 1 Juni 1945 tot 1 October 1947. Op deze gronden vraagt verzoekster te beslissen, dat de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen niet van toepassing zijn op vorenbedoelde Gusto-betonmolen; te bevelen, de afgifte van die molen en het Nederlandse Beheersinstituut te bevelen haar als schadevergoeding te betalen f 2240, vermeerderd met zoveel malen f 80 asl er op de datum der afgifte maanden zullen zijn verstreken sinds 1 October 1947, althans zoveel minder als de Raad zal vermenen te behoren, kosten rechtens;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in hoofdzaak heeft geantwoord, dat Zwanenburg inderdaad onder datum 3 April 1944 Schell heeft aangesteld als bedrijfsleider met het daaraan verbonden recht in zijn zaken te handelen naar goeddunken, doch dat dit vertrouwen al spoedig bleek geheel misplaatst te zijn en dat later dan ook aan Schell uitdrukkelijk te kennen is gegeven, dat zijn volmacht was ingetrokken;

dat overigens de in zo algemene bewoordingen vervatte lastgeving zich volgens art. 1833 B. W. alleen uitstrekte tot daden van beheer en voor het vervreemden van goederen een uitdrukkelijke lastgeving vereist is;

dat de brief der Beheerscommissie van 25 October 1946 op een vergissing berustte, die is hersteld vóór verzoekster de machine tot zich nam;

dat immers reeds tevoren het Militair Gezag, tijdelijk uitoefenende de bevoegdheden van het Nederlandse Beheersinstituut de molen had doen weghalen, waardoor deze uit het bezit van verzoekster was geraakt;

Ten aanzien van het recht:

O. dat, ook al zou verzoekster moeten worden aangemerkt als bezitster te goeder trouw van de litigieuze betonmolen — hetgeen betwist is en ook kan worden betwijfeld, omdat verzoekster in elk geval door het ingrijpen van het Militair Gezag de feitelijke macht over de molen heeft verloren —, verzoekster de opvordering van die molen door het Nederlandse Beheersinstituut, beherende het vermogen van Zwanenburg zou moeten dulden, indien zou komen vast te staan dat Zwanenburg tegen zijn wens het bezit van die molen heeft verloren, waarbij dan onverschillig is, of verzoekster zulks al dan niet heeft geweten of had behoren te weten ;

dat derhalve beslissend is, of Schell in of omstreeks October 1944 in feite bevoegd was de aan Zwanenburg toebehorende betonmolen te verkopen;

dat verzoekster die bevoegdheid uitsluitend baseert op de algemene bewoordingen der aan Schell verstrekte volmacht, doch voor het verrichten van daden van eigendom juist een uitdrukkelijke lastgeving is vereist en van het bestaan daarvan niet is gebleken;

dat verzoekster in October 1944, toen betonmolens schaars waren, een betonmolen kopende in het vertrouwen, dat de persoon, door wiens tussenkomst de transactie is geschied daartoe volledig bevoegd was, het risico van dit ten onrechte geschonken vertrouwen heeft te dragen;

dat derhalve het Militair Gezag terecht de betonmolen uit het bezit van verzoekster heeft opgevorderd en het Nederlandse Beheersinstituut terecht afgifte daarvan aan verzoekster heeft geweigerd, zodat de beroepen beschikking behoort te worden bevestigd;

Rechtdoende:
Bevestigt de beschikking, waarvan beroep;
Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding, aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1611

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block.)

Het gaat niet aan de bevrijding van de debiteur, welke art. 33 lid 1 E 100 nu eenmaal aanneemt, niet te aanvaarden op grond a l l é é n van de vervroeging der overigens verschuldigde betaling met enkele maanden, indien niet blijkt, dat de debiteur had behoren te voorzien, dat deze vervroeging voor de rechten van zijn wezenlijke crediteur enig verschil zou maken.

Vordering tot herstel van de hypothecaire vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23, 33.)

A. Heilbron q.q. bew. over I. A. Frank, requestrant, gem. J. Folbert,
tegen:
1. J. H. Grootoonk, 2. E. Lenters, gerequestreerden, gem. Mr J. P. Hogerzeil.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gelezen het procesverbaal van zwarigheden op 27 April 1948 opgemaakt door J. Chr. M. Kruisinga, notaris te Vriezenveen, aangewezen door de Afdeling Onroerende Goederen van deze Raad als notaris-bemiddelaar in deze zaak, zomede het op 20 Mei 1948 ter zake uitgebracht advies door de gedelegeerde van laatstbedoelde afdeling te Almelo, daartoe strekkende dat de door de debiteur in deze gedane betaling niet als bevrijdend zal worden beschouwd;
Gezien de verdere stukken in deze zaak, waaronder die ter 's Raads zitting van 19 Mei 1949 namens partij Grootoonk overgelegd;
Gehoord de mondelinge toelichting op die zitting van Mr K. Th. Koch, procureur, als gemachtigde van verzoeker, en van Mr J. P. Hogerzeil, procureur, als gemachtigde van partij Grootoonk;
O. dat tussen partijen, kort samengevat, vaststaat, dat partij Grootoonk op 2 Mei 1938 de som van f 16.000 heeft geleend van Isaac Andries Frank onder eerste hypothecair verband ingeschreven ten hypotheekkantore te Deventer in deel 297 no. 97 op 3 Mei daaraan volgend;
dat op 6 Augustus 1942 bij deze hypotheek werd aangetekend, dat de vordering onder beheer van de Niederländische Grundstücksverwaltung werd gesteld, waarna op 30 April 1943 die hypotheek door het makelaarskantoor Everout te Amsterdam aan Grootoonk is opgezegd;
dat Grootoonk daarop op 10 Mei 1943 f 13.000 heeft opgenomen bij Lenters, bakker en winkelier te Gramsbergen, mede partij in dit geding, niet verschenen ter 's Raads zitting doch wel bij het proces-verbaal van zwarigheden, met welk bedrag, vermeerderd met f 3000 uit zijn privé-middelen hij vervolgens, in elk geval vóór 9 Juni 1943, datum van roya der hypotheek, de hypothecaire vordering van Frank heeft afgelost, terwijl hij aan Lenters hypotheek op hetzelfde onroerend goed voor diens vordering verleende;
O. dat namens partij Frank, vertegenwoordigd door de bewindvoerder A. Heilbron — verder te noemen de joodse partij — wordt gevorderd:
1. voor recht te verklaren dat Grootoonk aan requestrant schuldig is het in de akte van 2 Mei 1938 vermelde bedrag in hoofdsom van f 16.000, onder de bepalingen in die akte vervat,
2. partij Grootoonk te veroordelen om aan requestrant te betalen de door de Joodse partij gedorven rente ad 4 % per jaar sedert de laatste verschijndag der hypotheek Lenters-Grootoonk vóór de bevrijding van de omgeving van Gramsbergen en Hardenberg (10 April 1945),
3. te bevelen de doorhaling van de hypothecaire inschrijving Lenters-Grootoonk, ten processe bedoeld, op kosten van Grootoonk,
4. te bevelen de herinschrijving der herstelde hypotheek op de ten processe bedoelde percelen, op kosten van Grootoonk,
5. te verstaan dat alle rechten te dezer zake van de Joodse partij tegenover de Niederländische Grundstücksverwaltung of andere vijandelijke organisaties op partij Grootoonk overgaan, dan wel aan laatstgenoemde zullen worden overgedragen,
6. partijen Grootoonk en Lenters, dan wel een hunner, te veroordelen in de proceskosten,
waartegen Grootoonk verweer heeft gevoerd, terwijl Lenters schriftelijk heeft verklaard zich te refereren aan 's Raads oordeel;
O. dat tussen de Joodse partij en Grootoonk buiten geschil is, dat de hypothecaire schuld naar Nederlands recht, afgezien van bezettingsverordeningen, opeisbaar was, doch zij verschillend standpunt innemen ten aanzien van de gevolgen, welke aan de voormelde door Everout gedane opzegging zijn te verbinden;
O. dat namens de joodse partij verdedigd is, dat bij een geëiste aflossing vóór of op 31 Juli a.s. (gelijk die opzegging inhield) vóór die datum van een verplichting als bedoeld bij art. 33 (1) van het Besluit E 100 geen sprake kon zijn, zodat dat artikel ten deze niet toepasselijk is;
O. dat de Raad dit standpunt niet deelt;
dat immers het Duitse bezettings„recht" ongetwijfeld de joodse schuldeiser uitschakelde en als zodanig in diens plaats de bezetter (althans een door deze aangewezen instantie) stelde op wie de verplichting je-

gens de joodse schuldeiser daarmede vanzelf en dadelijk overging, hetgeen het aangehaalde voorschrift van art. 33 in zoverre erkent, dat een betaling ingevolge een toen bestaande verplichting aan een ander dan de schuldeiser nietttemin als een bevrijdende betaling wordt beschouwd;

O. dat namens de joodse partij verder is aangevoerd, dat de debiteur geen beroep kan doen op het meerbedoelde art. 33, nu hij reeds vóór de hem gestelde datum tot betaling is overgegaan in stede van te trachten de zaak ook daarna nog slepende te houden, maar de Raad ook dit betoog niet overtuigend acht;

O. dat het immers niet aangaat de bevrijding van de debiteur, welke art. 33 (1) nu eenmaal aanneemt, niet te aanvaarden op grond alléén van de vervroeging der overigens verschuldigde betaling met enkele maanden, indien niet blijkt, dat de debiteur had behoren te voorzien, dat deze vervroeging voor de rechten van zijn wezenlijke crediteur enig verschil zou maken en, gelijk in het onderhavige geval, ook achteraf niet is gebleken, dat zij in dit opzicht van betekenis is geweest;

O. dat namens de joodse partij wel betoogd en met bewijsstukken aangetoond is, dat het verlangde traineren in bepaalde gevallen met succes is bekroond, maar dat de Raad zich niet op dit hypothetisch terrein wil begeven, te minder waar de debiteur in deze (zoals ter zitting door zijn persoonlijke verschijning is gebleken) een eenvoudig landbouwer was, die zeker niet tegen het advies in van de notaris, die deze zaken voor hem behandelde, had behoren te voorzien dat de vervroeging der afbetaling verschil zou maken voor de rechten van zijn crediteur;

O. dat de vordering derhalve behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Ontzegt het gevorderde;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het proces, tot heden begroot aan de zijde van partij Grootoonk op f 150 en van partij Lenters op nihil.

No. 1612

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 April 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Scholtens.)

Beslissing van de Afdeling Effectenregistratie in hoger beroep bevestigd, aangezien appellant erkent dat het effect in zijn opdracht is gekocht door Brandt en het gemis aan goede trouw van Brandt geldt als gemis aan goede trouw van appellant.

Brandt was remisier in dienst van Rebholz en ontving van deze de vastgestelde beloning en was derhalve niet te goeder trouw.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 53 sub 5.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van J. F. van der Bilt, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr J. R. C. van Bemmel Suyck en het verweerschrift van N.V. Bankierskantoor van Lissa & Kann, als bewindvoerster voor de heer Dr M. Franzie, gevestigd te Den Haag, gemachtigde Mr H. Sanders;

Gelet op de mondelinge behandeling van de zaak ter zitting van de Raad van 3 Jan. 1949;

O. dat verzoeker in beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad voor het Rechtsherstel van 30 Juli 1948, waarbij verweerster is hersteld in de eigendom van 1 certificaat van 10 aandelen Arkansas Natural Gas no. 5708;

O. dat verzoeker in zijn verzoekschrift stelt:

dat requestrant in beroep wenst te komen van een beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel, afd. Effectenregistratie, van 30 Juni 1948, van welke beslissing hierbij afschrift wordt overgelegd, gewezen tussen requestrant en de N.V. Bankierskantoor van Lissa & Kann, als bewindvoerster voor de heer Dr M. Franzie, gevestigd te 's-Gravenhage;

dat toch de Afd. Effectenregistratie bij haar beslissing de Wet of een wettelijke maatregel verkeerd heeft toegepast of geschonden, althans deze beslissing is tot stand gekomen, zonder het in aanmerking nemen van feiten of omstandigheden, die, waren zij in aanmerking genomen, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;

dat immers de overwegingen, welke tot deze beslissing hebben geleid, in het midden laten de vraag of het betreffende effect in regelmatig beursverkeer is gekocht en of de gerequestreerde, thans requestrant, te goeder trouw was, in elk geval goede trouw bij A. H. Brandt, die voor Rebholz werkte niet aannemelijk is geworden, nu het effect is gekocht van of door middel van Rebholz en Brandt bij of voor Rebholz werkte;

dat ten deze vaststaat dat requestrant het betreffende effect na 9 Mei 1940 te goeder trouw onder bezwarende titel heeft verkregen;

dat toch de goede trouw van requestrant vaststaat, aangezien het hier een effect aan toonder betreft, en requestrant het effect in regelmatig beursverkeer heeft verkregen;

dat immers blijkens de overgelegde beursnota het betreffende effect is verkregen overeenkomstig de aan een Nederlandse Beurs geldende reglementen en gebruiken, waarbij de opdracht van de verkrijger is uitgevoerd door een lid van de Vereniging voor de Effectenhandel, op een in Nederland gehouden openbare Effectenveiling;

dat gemis aan goede trouw bij A. H. Brandt, en zeer zeker het niet gebleken of aannemelijk gemaakt zijn van goede trouw bij A. H. Brandt, aan requestrant niet kan worden tegengeworpen;

dat requestrant destijds van Brandt wist, dat hij Commissionnair in Effecten was, lid van de Vereniging voor de Effectenhandel

en zaken deed met verschillende Grootbanken hier te lande, terwijl requestrant nimmer gehoord had, dat Brandt z.g. „fout" was;

dat requestrant hierbij wil opmerken, dat Brandt na de oorlog door het Tribunaal te Apeldoorn onvoorwaardelijk is vrijgesproken van elke klacht wegens laakbare handelingen gedurende de bezetting, zonder enige restrictie, met behoud van kiesrecht;

dat hieruit toch zeer zeker mag worden afgeleid dat Brandt, gedurende de bezetting niet z.g. „fout" was en men van requestrant niet kan verwachten, dat hij destijds aan de goede trouw van Brandt zou hebben moeten twijfelen;

dat de betreffende koop zich destijds als volgt heeft voorgedragen: Brandt is in 1943 bij requestrant gekomen, met het voorstel om orders voor hem uit te voeren aan de Amsterdamse beurs, hetgeen van uit Den Haag, met de destijds slechte telefoonverbinding, bijkans niet meer mogelijk was; requestrant heeft hem o.m. toen een order als in de beursnota vermeld, opgegeven, waarbij hij van Brandt de uitdrukkelijke toezegging kreeg, dat de betreffende fondsen niet uit Joods bezit afkomstig zouden zijn; enige dagen later ontving requestrant de betreffende beursnota van de firma Rebholz, welke firma requestrant alleen van naam kende, en uit wier nota hij enkel kon opmaken, dat zij lid was van de Vereniging voor de Effectenhandel; hoewel requestrant eigenlijk gemeend had, dat hij een nota van Brandt zelf zou ontvangen, zo kon hij in de nota van Rebholz geen bezwaar zien, waar de vereiste vergunning van het Nederlandse Deviezeninstituut eveneens aan de nota was toegevoegd; zelfs indien requestrant bezwaren had gehad tegen de firma Rebholz, — desneen. hij kende haar niet, en heeft eerst na de oorlog vernomen dat zij „fout" moet zijn geweest — zo had hij de koop, welke reeds plaatsgevonden had, toch niet meer ongedaan kunnen maken, krachtens de door hem getekende verklaring aan het Deviezeninstituut, en daarenboven, indien hij bezwaar had gemaakt groot risico gelopen destijds met de Duitse instanties in ernstige moeilijkheden te geraken; hierbij zij opgemerkt, dat na de oorlog is uitgemaakt, dat aan een lid van de Vereniging voor de Effectenhandel, om dezelfde redenen, niet te verwijten is, dat zij, na een afgesloten koop, bij levering door de firma Lippmann, Rosenthal & Co., zelf, deze levering niet heeft geweigerd;

dat eveneens vaststaat, dat requestrant onder bezwarende titel heeft gekocht, en wel tegen de door de Vereniging voor de Effectenhandel vastgestelde stopkoers, zonder enige korting of extra uitkering;

dat requestrant hierbij nog wil wijzen op het feit dat de door hem gekochte effecten niet alle uit Joods bezit afkomstig blijken te zijn geweest, aangezien verscheidene van deze effecten na de oorlog als eigendom van requestrant zijn erkend;

dat requestrant het betreffende fonds in deze heeft gekocht tegen een koers van 3 %, en dit fonds heden ten dage genoteerd staat tegen 7 5/8 %, zodat dit fonds ongeveer 2½ maal in waarde is gestegen;

dat requestrant zich afvraagt, of gerequestreerde ook rechtsherstel zou hebben aangevraagd, indien het betreffende fonds evenveel in waarde zo uzijn gedaald;

dat requestrant meent om al deze redenen het recht te hebben van de beslissing van de Afd. Effectenregistratie in beroep te komen;

Weshalve requestrant eerbiedig verzoekt aan Uw Raad, de beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel Afd. Effectenregistratie, te vernietigen, en alsnog het eigendom van requestrant van het betreffende certificaat te erkennen;

O. dat de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie steunt op de overweging dat wat er zij van de vraag of het betreffende certificaat in regelmatig beursverkeer is gekocht, en of de thans verzoeker te goeder trouw was, in elk geval goede trouw bij A. H. Brandt, die als remisier in dienst was van Rebholz, niet is gebleken of aannemelijk geworden, nu het certificaat is gekocht van of door middel van Rebholz, en Brandt van Rebholz daarvoor een vastgestelde beloning ad 60 cent ontving;

O. dat verzoeker erkent, dat Brandt het effect, waarover het geding loopt, in zijn opdracht heeft gekocht;

O. dat het betoog van verzoeker hoofdzakelijk inhoudt, dat het gemis aan goede trouw van Brandt hem niet kan worden tegengeworpen, doch dit betoog faalt, daar volgens art. 53 sub 5 E 100 het gemis aan goede trouw van Brandt geldt als gemis aan goede trouw van verzoeker;

O. dat verzoeker verder nog stelt, dat een bedrag van 60 cent als een normale vergoeding van Brandt moet worden beschouwd en dit bedrag zeker zal zijn vastgesteld in overleg met de Vereniging voor de Effectenhandel, zodat hieruit geen kwade trouw bij Brandt kan worden afgeleid;

O. dat de Raad deze stelling onjuist acht en zich verenigt met de overweging in het vonnis, waarvan beroep, dat in elk geval goede trouw bij Brandt, die als remisier in dienst was van Rebholz, niet is gebleken of aannemelijk geworden, nu het certificaat is gekocht van of door middel van Rebholz, en Brandt van Rebholz daarvoor een vastgestelde beloning van 60 cent ontving;

O. dat de Raad mitsdien geen der in art. 68 sub 5 E 100 genoemde gronden voor vernietiging der bestreden beslissing aanwezig acht;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad voor het Rechtsherstel van 30 Juli 1948, waarvan beroep;

Veroordeelt verzoeker in de kosten aan de zijde van verweerders begroot op f 100.

———

11 Jan. 1950 (afl. 30) No. 1613—1617

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

ERRATUM

Op blz. 553, 1e kolom. regel 1 v. b. staat: „O., dat appellant derhalve vijandelijk onderdaan is geweest" enz., dit moet zijn: „O., dat appellant derhalve *nimmer* vijandelijk onderdaan is geweest" enz.

N.V UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands

No. 1613

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 17 Oct. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp; Vice-Adm. Vos.)

Deelnemen van Duitser behorend tot de S.D. aan executies van personen, niet in een strafproces ter dood veroordeeld. Represailles en zogenaamde represailles. Doden van gijzelaars in elk geval een oorlogsmisdrijf. Betekenis van het bewustzijn van wederrechtelijkheid bij het misdrijf van art. 27a B.B.S. Ten onrechte door Hof rekening gehouden met aan anderen verleende Jubileumgratie.

(B.B.S. art. 27a; Landoorlogreglement art. 50.)

Op het beroep van den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, Vijfde Kamer, zitting houdende te Rotterdam, van 3 Jan. 1949, waarbij Paul Burghoff, geb. te Danzig, 23 Jan. 1898, van beroep politiebeambte, wonende te Siegen (Dld.) thans gedetineerd in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) en (c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. G 5)", meermalen gepleegd;

en met toepassing van de artt. 10, 27, 47, 55, 57, 91 en 289 Sr. en de artt. 1, 2, 3, 7b, 11, 23, 27a en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren, met bepaling dat de tijd door veroordeelde sedert 21 Mei 1945 tot op den dag der tenuitvoerlegging dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gelet op het middel van cassatie voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Naar dezerzijds oordeel heeft het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, kamer Rotterdam aan Burghoff een straf opgelegd niet in overeenstemming met den ernst der feiten en diens persoon en persoonlijke omstandigheden.

Immers: het deelnemen aan executies in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en in strijd met de menselijkheid is op zich reeds een ernstig vergrijp.

Indien de medewerking wordt verleend geheel bereidwillig, zij het — uiteraard was zulks in het Duitse systeem niet anders mogelijk — op bevel, zonder enig bezwaar te maken of een poging te doen aan de gegeven opdracht te ontkomen, terwijl het betrof executies, waarvan de onrechtmatigheid voor een ieder duidelijk was, dan is een zwaardere straf eis van recht;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen voor zover betreft de daarbij aan gerequireerde opgelegde straf en de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie, en opnieuw rechtdoende gerequireerde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor den duur van twintig jaar en de qualificatie zal wijzigen als in de conclusie nader omschreven;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van gerequireerde is bewezen verklaard: dat hij, in het tijdvak Mei 1940—Mei 1945 in November opzettelijk, toen Nederalnd met Duitsland in oorlog was, terwijl hij in den rang van Untersturmführer deel uitmaakte van den S.D., Aussenstelle Rotterdam, in Duitsen Staatsdienst met schending van de wetten of gebruiken van den oorlog en in strijd met de menselijkheid en met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid, zonder enigen rechtens redelijkerwijze aanvaardbaren grond, opzettelijk heeft medegewerkt en deelgenomen

1. aan het fusilleren met schending van de wetten of gebruiken van den oorlog en in strijd met de menselijkheid van J. J. M. van der Loo, die vanwege de Duitse bezetter van zijn vrijheid beroofd gehouden, en zwaar verwond vanwege den vijand in een ziekenhuis verbleef, zonder dat daaraan enig proces was voorafgegaan, werd doodgeschoten door een vuurpeleton staande onder zijn bevel, leiding en verantwoordelijkheid;

2. aan het fusilleren met schending van de wetten of gebruiken van den oorlog en in strijd met de menselijkheid van 9 personen genaamd: J. Klaverkamp, R. Hoppema, J. Hoppema, R. Hoppema, J. de Groot, G. J. Blanker, H. Gelens, J. M. Walop en P. J. de Koster, die vanwege den Duitsen bezetter van hun vrijheid beroofd gehouden, zonder dat daaraan enig proces was voorafgegaan werden doodgeschoten door een vuurpeleton staande onder zijn bevel, leiding en verantwoordelijkheid, welke executie geschiedde als représaille in verband met een overval of actie gericht tegen den Duitsen bezetter, waaraan bedoelde personen niet hadden deelgenomen;

3. aan het fusilleren met schending van de wetten of gebruiken van den oorlog en in strijd met de menselijkheid van W. Bulk, W. Faassen en A. Struik, die vanwege den Duitsen bezetter van hun vrijheid beroofd gehouden, zonder dat daaraan enig proces was voorafgegaan werden doodgeschoten door een vuurpeleton, hebbende hij — verdachte — voor deze executie het vuurpeleton samengesteld en de plaats der executie bepaald, terwijl door hem de dood werd vastgesteld, hebbende hij, verdachte, door te handelen als bovenvermeld zich schuldig

gemaakt aan meerdere oorlogsmisdrijven en aan meerdere misdrijven tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945;

O. ambtshalve en alvorens te beslissen over het cassatiemiddel van den Proc.-Fiscaal:

a. t. a. v. de qualificatie van de tegen gerequireerde bewezen verklaarde feiten als oorlogsmisdrijven:

dat de Raad met het Bijz. Gerechtshof van oordeel is, dat het neerschieten van gevangen genomen bewoners van een bezet gebied, zonder dat van een voorafgegaan proces, althans van een behoorlijk gevoerd onderzoek blijkt, een schending van het oorlogsrecht is, onverschillig wat enige Duitse gezagsdrager in den loop van den oorlog omtrent de behandeling van zodanige personen gemeend heeft te mogen bepalen;

dat de Raad evenwel 's Hofs motivering, waarom het onder 2 bewezen verklaarde fusilleren van negen Nederlanders ook niet met een beroep op het beweerde represaillekarakter van dien maatregel kan worden verdedigd, onjuist acht;

dat immers het bij wijze van weerwraak tegen vijandige daden van de bevolking neerschieten van daaraan onschuldige bewoners van bezet gebied niet eerst dáárdoor een oorlogsmisdrijf wordt, dat de bezetter nagelaten heeft vooraf de daders der tegen hem gerichte handelingen, waartegen de weerwraak geoefend wordt, op te sporen, of dat er geen evenredigheid heeft bestaan tussen den ernst der zogenaamde represaille-maatregelen en den ernst dier handelingen;

dat integendeel, zoals de Raad reeds eerder heeft beslist en in tegenstelling tot het gevoelen van het Hof, het doden van aan dergelijke handelingen onschuldige personen op zichzelf met het oorlogsrecht in strijd is, ook al is er een onderzoek naar de schuldigen aan voorafgegaan en al zou men een dergelijke „evenredigheid" kunnen construeren;

dat dergelijke practijken van een oorlogvoerende al evenmin gerechtvaardigd worden door het argument, dat, al mogen zij dan als wraakoefening ongeoorloofd zijn, zij niettemin toelaatbaar zouden zijn als maatregel van dwang en afschrikking in gevallen, waarin de oorlogsnoodzaak zulks onvermijdelijk zou maken;

dat deze vergeefse poging tot verdediging van misdrijven uitgaat van de maar al te vaak door oorlogvoerenden, in het bijzonder Duitsland, ingeroepen stelling, dat oorlogsnoodzaak inbreuken op het oorlogsrecht zou rechtvaardigen;

dat deze stelling echter in lijnrechten strijd is met de grondgedachten van het oorlogsrecht, dat juist de functie heeft, de oorlogvoering binnen de perken des rechts te houden en de grenzen aan te geven, waarbinnen den oorlogvoerenden een beroep op de oorlogsnoodzaak vrijstaat;

dat derhalve ook als dwangmiddel tegen de bevolking tot het volgen van een bepaalde, door den bezetter geëiste gedragslijn de zogenaamde represailles verboden zijn, voor zover zij vormen aannemen, welke het oorlogsrecht niet toelaat, zoals zeker het geval is met het doden van onschuldigen;

dat zodanige officiële moordpartijen ook door het Duitse stelsel van de zogenaamde „Todeskandidaten" niet rechtmatig worden;

dat zij evenmin door het instituut van ten dode gedoemde gijzelaars kunnen worden gerechtvaardigd;

dat immers — wat er ook zij van de toelaatbaarheid onder bepaalde omstandigheden van het nemen van gijzelaars — in elk geval het doden van gijzelaars eveneens met het volkenrecht in strijd is en in art. 6 onder b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, dan ook uitdrukkelijk onder de oorlogsmisdrijven wordt genoemd;

dat deze rubricering als oorlogsmisdrijf niet wordt aangetast door het feit, dat ook het Amerikaanse Basic Field Manual in § 358 (d) bepaalt, dat „hostages taken and held for the declared purpose of insuring against unlawful acts by the enemy forces or people may be punished or put to death if the unlawful acts are nevertheless committed";

dat aan dergelijke, op zichzelf staande militair-reglementaire voorschriften niet de waarde van een volkenrechtelijk precedent mag worden toegekend;

dat immers zowel ten aanzien van een bepaling als deze omtrent het executeren van gijzelaars, als ten aanzien van overeenkomstige voorschriften, welke daden van weerwraak bij wijze van „représailles" schijnen toe te laten, geldt, dat zij in geen geval kunnen worden erkend als uitingen van een min of meer algemeen aanvaard gewoonterecht, hetwelk aan de gecodificeerde norm van het oorlogsrecht zou derogeren, maar integendeel geen andere qualificatie verdienen dan die van betreurenswaardige eigenmachtige inbreuken op die normen;

dat uiteraard de hoogheid van het recht zou verbieden, een zelfde daad, indien door geallieerde militairen gepleegd, oorlogsrechtelijk toelaatbaar te achten, maar, indien door Duitse militairen begaan, als een oorlogsmisdrijf te straffen;

dat gevallen van toepassing van de aangehaalde bepaling door de Amerikaanse strijdkrachten den Raad echter niet bekend zijn, maar dat in elk geval, in het licht van art. 6, onder (b) van het Handvest van Londen, de enige mogelijke slotsom deze zou zijn, dat, ware zij toegepast, ook die toepassing een oorlogsmisdrijf zou zijn geweest;

b. t. a. v. gerequireerde's bewustzijn van de strijdigheid van zijn gedragingen met het oorlogsrecht;

dat het Hof, in zijn motivering van gerequireerde's strafbaarheid sprekende over diens, op de volkenrechtelijke onrechtmatigheid van zijn handelen gerichte, opzet als

element van de bewezenverklaring, sterk den indruk wekt, alsof het dat opzet tevens beschouwt als onmisbaar bestanddeel van het misdrijf van art. 27a B.B.S. zelf;

dat nu, zoals de Raad reeds eerder heeft beslist, deze beschouwing niet juist is en ten hoogste het ontbreken van het bedoelde opzet een rol kan spelen bij de beoordeling van de gegrondheid van een beroep op ambtelijk bevel als verontschuldigingsgrond, in het licht van § 47 van het Duitse militaire strafwetboek;

dat overigens de Raad met het Hof van mening is, dat dit beroep in het onderhavige geval faalt;

c. t. a. v. de qualificatie van de bewezen verklaarde feiten als misdrijven tegen de menselijkheid:

dat de Raad met het Hof van oordeel is, dat deze feiten ook opleveren evenzovele misdrijven tegen de menselijkheid, en wel op dezen grond, dat zij deel uitmaken van een systeem van terreur, tegen de bevolking van het bezette Nederlandse gebied uitgeoefend door den Duitsen Sicherheitsdienst;

d. t. a. v. de vergelijkbare misdrijven volgens de Nederlandse wet:

dat de — minder juist aan de qualificatie der bewezen verkl. feiten toegevoegde — vaststelling door het Hof, ter bepaling van het maximum der toelaatbare straf, van de vergelijkbare misdrijven volgens de Nederlandse strafwet ten onrechte in het midden laat, of het eerste dan wel het tweede lid van art. 27 B.B.S. van toepassing is;

dat de Raad deze vaststelling derhalve in dien zin moet verbeteren, dat de bewezenverklaarde misdrijven tevens de bestanddelen bevatten van de in de bestreden sententie nader omschreven strafbare feiten volgens de Nederlandse wet van (onder 1 en 2) medeplegen — en (onder 3) uitlokken van moord, terwijl aan de nadere omschrijving als grond van strafverzwaring nog moet worden toegevoegd gerequireerde's ambtelijke hoedanigheid, — welke verbeteringen overigens in dit geval voor de bepaling van het toelaatbare strafmaximum geen betekenis hebben;

O. thans t. a. v. het middel van den Proc.-Fiscaal, hetwelk tegen de opgelegde straf is gericht, en ambtshalve:

dat de Raad met den requirant van oordeel is, dat de door het Hof opgelegde gevangenisstraf van zes jaren aanmerkelijk te laag is en derhalve aanzienlijk behoort te worden verhoogd;

dat het bovendien niet op den weg des rechters ligt om, zoals het Hof heeft gedaan, in zijn strafoplegging te betrekken de overweging, dat vroeger berechte personen het genot hebben gehad van de zogenaamde jubileum-gratie en het dus billijk is, dat de rechter ook later berechte personen feitelijk daarvan doet genieten, — een overweging, door welke uitsluitend de Kroon bij het beslissen omtrent een verzoek om gratie zich kan laten leiden;

dat de aan gerequireerde opgelegde straf te laag is te achten in het bijzonder in het licht van de straffen, aan ondergeschikten van hem opgelegd;

dat het immers niet aangaat, een hogeren politiebeambte wegens overeenkomstige misdragingen zoveel lager te straffen dan zijn ondergeschikten, aan wie hij in slaafse onderworpenheid aan het misdadige regime van zijn overheid het vuile werk ter uitvoering heeft doorgegeven;

dat de misdragingen op zichzelve zo ernstig zijn, dat aan gerequireerde geen lagere straf behoort te worden opgelegd dan die, welke requirant in eersten aanleg tegen hem heeft gevorderd;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover betreft de toevoeging van de, hierboven verbeterde, vaststelling van de vergelijkbare misdrijven volgens de Nederlandse strafwet aan de qualificatie van het bewezen verklaarde en de opgelegde straf;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Veroordeelt gerequireerde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, onder bepaling, dat de tijd, door hem sedert 21 Mei 1945 tot den dag van de uitspraak van dit arrest in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de straf in mindering zal worden gebracht.

ren;

No. 1614

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Juni 1949. (Prof. Mr Duyfjes en Mr van Vrijberghe de Coningh).

Verzoeker (Visser) heeft in 1932 een hypothecaire lening gegeven, die in 1941 is overgenomen door Houtgraaf en door deze — bij verkoop van het pand — in 1944 is afgelost aan de D.R.T. De nieuwe koper (v. d. Tol) heeft een nieuwe hypotheek gegeven ten gunste van Berkhout.

De in 1944 gedane aflossing is niet aan Visser ten goede gekomen. Houtgraaf heeft door de verkoop van het pand zich zelf in de positie gebracht, dat hij tot aflossing van de schuld moest overgaan en moet daarvan de consequentie dragen en kan zich er niet op beroepen, dat hij tot betaling was verplicht, zodat hij niet ingevolge art. 33 E 100 is bevrijd. Hypothecaire geldlening hersteld, met bepaling dat de hypotheek zal herleven en in rang zal komen boven de hypotheek ten gunste van Berkhout gevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 e.v.).

Paulus Visser Corn.zoon, requestrant, gem. Mr L. D. Pels Rijcken,

tegen:

1. Mevr. Maria Diliana van Loon, 2. Cornelis Houtgraaf, gem. Mrs F. G. Rens, D. T. Henny en B. A. M. Knüppe, 3. Jan Pieter v.

den Tol, gem. Mr G. Ch. Aalders, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. het authentieke afschrift van een procesverbaal van zwarigheden op 6 Juli 1948 opgemaakt door notaris Mr Frederik Willem Hofsteenge te Sliedrecht,

b. een advies van de Gedelegeerde van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel met een daarop gegeven aanvulling, het advies zelve aan de Raad uitgebracht onder datum van 21 Augustus 1948,

c. een request, waarmede Paulus Visser Corneliszoon, particulier wonende te Sliedrecht zich onder datum van 30 September 1948 heeft gewend tot deze afdeling van de Raad,

d. een anti-dotaal request onder datum van 11 Januari 1949 van Cornelis Houtgraaf, accountant wonende te Dordrecht,

e. een anti-dotaal request van Jan Pieter van den Tol, boekhandelaar en uitgever te Dordrecht onder datum van 10 Jan. 1949;

f. een proces-verbaal van ter zitting van de Raad van 24 Maart 1949 gehouden getuigenverhoor;

Gehoord partijen Visser, Houtgraaf en van den Tol alsmede de belanghebbende Leendert Johannes Berkhout, landbouwer, wonende te Spijkenisse ter zittingen van de Raad van 24 Maart 1949 en 5 Mei 1949;

O. dat blijkens voormeld proces-verbaal van zwarigheden en de andere dingtalen ten aanzien van de feiten ten deze enig geschil tussen de betrokkenen niet bestaat, welke feiten, voorzoverre van belang, zijn de navolgende:

Blijkens akte op 1 Maart 1932 verleden voor de toenmalige notaris Bertholomeus Ets te Giessendam heeft Paulus Visser toen ter leen verstrekt aan Maria Diliana van Loon, echtgenote van Arnoldus van Duynen, ten deze door laatstgenoemde bijgestaan, een som van f 8000, rentende 5 % per jaar verschijnende halfjaarlijks op 20 Februari en 20 Augustus, met beding, dat de terugkeer der hoofdsom te allen tijde zou kunnen geschieden of gevorderd worden drie maanden na van een van beide zijden gedane opzegging, een en ander onder eerste hypothecair verband van twee woonhuizen, waaronder ten deze bijzonderlijk vermelding behoeft een woonhuis aan de Vest nummer 24 met erf en tuin, uitkomende aan de Spuihaven te Dordrecht, kadastraal bekend in die gemeente Sectie G no. 1160, zijnde bedoeld hypothecair verband ingeschreven in het hypotheek register te Dordrecht op 1 Maart 1932 in deel 307 no. 66.

Een der bezwaarde percelen is later uit het hypothecair verband ontslagen en speelt in het onderwerpelijke geschil geen rol.

Het andere bezwaarde boven bijzonderlijk vermelde onroerend goed is blijkens ten hypotheekkantore overgeschreven akte van transport op 14 November 1941 verleden voor notaris H. F. Holtrop te 's-Gravendeel rechtsgeldig verkocht en overgedragen aan partij Cornelis Houtgraaf, die daarbij de op dat perceel rustende hypotheek, toen in hoofdsom nog groot f 5000 voor zijn rekening heeft genomen zonder ontslag van de verkoopster, meergenoemde Mevrouw van Loon, uit het krachtens de gezegde geldlening op haar rustende obligo.

Op 15 Mei 1944 en in ieder geval tijdens de vijandelijke bezetting heeft Cornelis Houtgraaf, terwijl de hypothecaire schuldeiser Visser te Kaapstad verbleef, de hypothecaire aan hem verschuldigde restant hoofdsom ad f 5000 in eens en ten volle met bijbetaling van rente tot 20 Juni 1944 afgelost, welke aflossing in handen is gekomen van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. Zweigniederlassung den Haag in hare hoedanigheid van Sammelverwalterin van aan door de Duitse bezetting als vijanden beschouwende personen toekomende hypothecaire vorderingen. Tengevolge van die algehele aflossing is de op het pand ingeschreven hypotheek ingevolge akte van royement op 22 Mei 1944, verleden voor notaris E. W. Sprey te Dordrecht, in de hypothecaire boekhouding doorgehaald.

De hypothecaire schuldeiser Visser heeft van de afgeloste restanthoofdsom met bijbetaalde rente niets in eigen handen gekregen.

Bij akte van transport ten hypotheekkantore te Dordrecht overgeschreven op 1 Maart 1944 in deel 986 no. 108 — welke akte was verleden ten overstaan van diezelfde notaris Sprey op 31 Maart 1944 heeft partij Houtgraaf het onroerende goed voorbedoeld verkocht en overgeschreven aan en ten name van partij Jan Pieter van den Tol, aan wie derhalve dat goed thans in eigendom toebehoort, evenwel bezwaard met een (nieuwe) hypotheek door gezegde van den Tol genomen ten behoeve van Leendert Johannes Berkhout, landbouwer te Spijkenisse, bij akte opgemaakt ten overstaan van notaris J. M. Korteweg te Heenvliet op 28 Juni 1944 verleden, voor welke hypotheek uit krachte dier akte inschrijving werd genomen ten hypotheekkantore te Dordrecht op 29 Juni 1944 in deel 385 no. 123, zulks voor een bedrag van f 6000 rentende 4 % per jaar.

O. dat op grond van vorenstaande feiten partij Visser zich gerechtigd acht aan de Raad te verzoeken hem rechtsherstel te verlenen, als bij zijn boven onder c vermeld request omschreven, te weten in dier voege, dat

1. zal worden nietig verklaard de door Houtgraaf gedane aflossing van restant hoofdsom aan de voorgenoemde Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.,

2. zal herleven de vordering ten gunste van verzoeker en ten laste van Mevrouw van Loon en/of Cornelis Houtgraaf zowel ten aanzien van de restant hoofdsom ad f 5000 als voor wat betreft de rente daarvan ad 5 % 's jaars sedert 20 Juni 1944,

3. Mevrouw van Loon en/of Cornelis Houtgraaf zal (zullen) worden veroordeeld

om deze rente, voorzoverre ten tijde der te geven uitspraak verschuldigd, aan verzoeker tegen kwijting te betalen,

4. zal worden nietig verklaard de doorhaling van gezegde zekerheid der ten gunste van verzoeker destijds bestaande hypothecaire inschrijving op het meerbedoelde onroerend goed,

5. die hypotheek zal herleven,

6. de partij van d. Tol, alsmede genoemde Berkhout in hun hoedanigheid onderscheidenlijk van eigenaar en hypothecair crediteur zullen worden veroordeeld om een en ander te gehengen en te gedogen,

7. de verweerders of een of enkele hunner zullen of zal worden veroordeeld in de kosten van het geding;

O. dat tegen deze vorderingen hierna te bespreken verweren zijn gevoerd door de partijen Houtgraaf en van den Tol bij hunne in de hoofde dezes vermelde anti-dotale requesten, vermits naar hun oordeel de redelijkheid en billijkheid de toewijzing der ingestelde vorderingen niet rechtvaardigen;

O. dat blijkens de vaststaande feiten ten deze is voldaan aan de vereisten in art. 23 aanhef en sub a Besluit Herstel Rechtsverkeer en de vorderingen in zoverre voor toewijzing vatbaar zijn;

O. thans ten aanzien van het geschilpunt tussen de betrokkenen dat, naar geen betoog behoeft, die toewijzing zou strekken ten nadele van de partijen Houtgraaf en van den Tol en derhalve de vraag, of zodanige toewijzing al dan niet zal moeten plaats hebben haar beantwoording vindt in een afweging der belangen naar redelijkheid en billijkheid, welke ten deze op het spel staan;

O. dat naar ten deze vaststaat partij Visser door vorengeschetst verloop der feiten is benadeeld op grond van maatregelen van de bezetter;

O. dat desalniettemin de partijen Houtgraaf en van den Tol voor toewijzing der vorderingen naar redelijkheid en billijkheid geen gronden aanwezig achten, ten betoge waarvan zij hebben naar voren gebracht in hunne desbetreffende requesten en hun daarop ter zitting van de Raad gegeven toelichting,

partij Houtgraaf:

dat hij, toen hij aanvankelijk als boekhouder van de Scheepvaartvereniging „Zuid" te Rotterdam wonende, in 1941 zijn domicilie had overgebracht naar Dordrecht, het ten processe bedoelde goed van zijn schoonzuster Mevrouw van Duynen-van Loon heeft gekocht en na door hem van notaris Ets verkregen toestemming de hypothecaire belasting van dat goed met een som van pro resto groot f 5000 heeft overgenomen;

dat hij vóór de comparitie tot schikking, waarvan het in de hoofde vermelde procesverbaal van zwarigheden is opgemaakt, de verzoeker Visser nimmer heeft gesproken en dat hem onbekend was, dat deze in 1944, althans tijdens de vijandelijke bezetting, in Zuid-Afrika vertoefde.

Hij was door oud-notaris Ets namens partij Visser als debiteur aanvaard en heeft de hoofdsom met de rente aan die notaris in zijn hoedanigheid van gemachtigde van partij Visser afgedragen.

Om hem moverende redenen heeft hij in het voorjaar van 1944 het verbonden onroerend goed, met medeweten van notaris Ets, verkocht aan partij van den Tol. Vóór dien was hij door die notaris meermalen aangemaand de hypotheek af te lossen, welke aflossing, toen het pand verkocht was, heeft plaats gehad aan die notaris, wederom als gemachtigde van partij Visser, waaruit volgt, dat hij. Houtgraaf de aflossing niet heeft gedaan aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.

Dit verloop van feiten brengt naar zijn oordeel mede, dat hem niet regardeert, dat de afgeloste hoofdsom noch de rente tot 20 Juni 1944 aan partij Visser zijn ten goede gekomen, wijl toch een en ander is betaald aan de gemachtigde van die partij en waar deze die notaris als zijn gemachtigde had aangewezen, hij de risico's daarvan heeft te aanvaarden.

Partij van den Tol:

dat ingevolge art. 33 Besluit Herstel Rechtsverkeer partij Houtgraaf rechtsgeldig gekweten blijft ter zake van de door hem gedane betaling van hoofdsom en rente, tenzij de Raad op gronden van redelijkheid en billijkheid anders oordelen zou, ten aanzien van welke vraag hij zich refereert aan het oordeel van de Raad;

dat echter te zijnen aanzien de onderdelen sub 4, 5, 6 en 7 van het petitum in ieder geval zullen moeten worden ontzegd;

dat, wat er zijn moge van de redelijkheid de oorspronkelijke vordering tot een bedrag van f 5000 op grond van redelijkheid en billijkheid te doen herleven in geen geval naar diezelfde eisen de hypothecaire belasting van het goed voor herleving in aanmerking komen kan;

dat toch hij noch Berkhout enige invloed hebben uitgeoefend op de gedragingen van Houtgraaf of enige wetenschap hadden, dat de gedane betalingen van hoofdsom en rente niet aan partij Visser waren ten goede gekomen, weshalve geheel te goeder trouw de doorhaling der hypotheek als rechtsgeldig beschouwd heeft;

dat naar de voorschriften van de artt. 28 tot 32 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de rechten van derden te goeder trouw dienen te worden beschermd en hij op diezelfde bescherming aanspraak maken kan, al doet zich ten deze niet bepaaldelijk een der in die artikelen omschreven gevallen voor;

O. dat de betrokkene Berkhout zich heeft bepaald tot de namens hem in het procesverbaal van zwarigheden bovenvermeld gedane verklaring zich niet-aansprakelijk te achten en zich alle rechten voor te behouden, terwijl hij persoonlijk ter zitting van de Raad van 5 Mei 1949 gehoord zijn standpunt ter zake niet nader heeft toegelicht, immers uitsluitend heeft medegedeeld, dat de door hem op het ten processe be-

doelde onroerend goed verstrekt hypothecaire lening op de gebruikelijke wijze is tot stand gekomen door bemiddeling van de voorgenoemde notaris Korteweg;

O. dat ter laatstgenoemde zitting van de Raad vanwege partij Visser nog is naar voren gebracht, dat bijaldien de Raad tot het verlenen van het gevorderde rechtsherstel zou worden overgegaan partij Berkhout zich niet kan beroepen op goede trouw met betrekking tot zijn hypotheekrecht, immers de doorhaling der hypotheek op het pand rustende ten behoeve van partij Visser in de registers heeft plaats gevonden op 22 Mei 1944, waarna op 28 Juni 1944 is verleden de akte van hypotheekstelling ten behoeve van partij Berkhout, gevolgd door inschrijving dier hypotheek op 29 Juni 1944, uit welk chronologisch verloop van feiten volgt, dat ten tijde van het tot stand komen der hypotheek van partij Berkhout door recherche ten hypotheekkantore aan Berkhout kon bekend zijn, dat doorhaling der oorspronkelijke belasting van het perceel niet had plaats gevonden door of vanwege partij Visser als hypothecaire crediteur;

O. thans ten aanzien van een en ander, dat uiteraard een beslissing omtrent het al dan niet herleven van de destijds ten gunste van partij Visser bestaan hebbende vordering ad f 5000 met een rente-coupure van 5 % behoort vooraf te gaan aan die omtrent het al dan niet herleven van het toentertijd aan die vordering verbonden hypothecair zekerheidsrecht;

O. dat naar redelijkheid en billijkheid in generlei opzicht bezwaar te maken valt tegen het doen herleven van bedoeld vorderingsrecht ten laste van meergenoemde Mevrouw van Duynen—van Loon, immers zij, toen partij Houtgraaf bij de aankoop van het pand, de hypothecaire vordering voor zijn rekening nam uit haar obligo, voortgevloeid uit de geldlening niet is ontslagen en een niet-herleven van die vordering te haren laste slechts tengevolge hebben zou het met iedere redelijkheid en billijkheid strijdende resultaat, dat partij Visser van een vermogensbate zou zijn beroofd geworden tegenover een ongerechtvaardigde verrijking van die debitrice Mevr. van Loon, waarbij de vraag in hoeverre de terugbetaling der geleende gelden eventueel door partij van Loon behoort te blijven te haren laste een zaak is tussen haar en partij Houtgraaf, welke partij Visser niet regardeert;

O. dat, na de door partij Houtgraaf gedane aankoop van het pand met zijn overname der schuld ook hij jegens partij Visser tot betaling als eigen schuld van de restant hoofdsom met rente was gehouden, immers uit de eigen stellingen van partij Houtgraaf, dat hij later de rente en uiteindelijk het restant der hoofdsom met de laatste rente heeft voldaan aan oud-notaris Ets valt af te leiden, dat zijn overname van de schuld niet in hare werking was beperkt tussen hem als koper en Mevr. van Loon als verkoopster, als ware zij niet anders dan een tussen die beide partijen tot stand gebrachte en slechts tussen hen werking hebbende verrekening van de verschuldigde koopprijs, doch het karakter droeg van een door Houtgraaf mede jegens de crediteur van de vordering op zich genomen schuldverplichting, welk debiteurschap in het thans door requestrant ingenomen standpunt bekrachtiging vindt;

O. dat dit zo zijnde derhalve het niet herstellen der schuld mede tegenover partij Houtgraaf wederom neerkomen zou op een verslechtering van de positie van de crediteur partij Visser, waartegenover staat, dat het herstel der vordering mede ten laste van Houtgraaf als schuldenaar van partij Visser een schadepost tot het bedrag van de aan restant hoofdsom met rente door Houtgraaf betaald voor hem oplevert;

O. dat evenwel naar het orodeel van den Raad volgens de eisen van redelijkheid en billijkheid ten deze het belang van Visser boven dat van partij Houtgraaf behoort te praevaleren;

O. dat voorzoverre de raadsman van partij Houtgraaf in zijn ter zitting gegeven toelichting beoogd mocht hebben te betogen, dat die herleving afstuit op het bepaalde in art. 33 Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoals dit standpunt is ingenomen door partij van den Tol, dit betoog faalt;

O. dat toch, ten tijde, dat Houtgraaf tot opzegging en vervolgens tot aflossing der schuld overging, niet bestond een verplichting tot betaling naar bezettingsrecht;

O. dat aan Houtgraaf kan worden toegegeven, dat de door hem tot stand gebrachte verkoop van het ondergezette pand wellicht enigermate hem bracht in de verplichting het onroerend goed vrij van hypotheek te leveren en daartoe tot aflossing van de schuld over te gaan, doch hij zelf zich in die dwangpositie had gebracht ter behartiging van zijn eigen belangen — om hem moverende redenen (aldus in zijn anti-dotaal request gesteld) ging hij tot die verkoop over — doch dat hij dan ook de consequentie daarvan heeft te dragen en niet met grond beweren kan, dat hij in de zin van artikel 33 Besluit Herstel Rechtsverkeer tot betaling jegens Visser was verplicht;

O. dat Houtgraaf voor de naar zijn inzicht uit zijn betaling voortgevloeide schuldbevrijding met nadruk heeft naar voren gebracht, dat hij de betaling van hoofdsom en rente heeft gedaan aan oud-notaris Ets, die daarbij handelde in zijn hoedanigheid van gemachtigde van partij Visser;

O. dat partij Visser met stelligheid aan die oud-notaris de hoedanigheid van gemachtigde, bevoegd om ter zake voor hem, Visser te occuperen, heeft ontzegd;

O. dat Houtgraaf ingebreke gebleven is zijnerzijds aannemelijk te maken, dat inderdaad Ets bezat de hoedanigheid van, althans en in ieder geval optrad als gemachtigde van partij Visser en reeds daarom het standpunt van Houtgraaf ten deze faalt;

O. dat evenwel ten overvloede de Raad daaraan nog toevoegt, dat zelfs de omstandigheid, dat inderdaad Ets was ter zake gemachtigde van Visser, althans en in ieder

geval hij, Houtgraaf, op goede gronden mocht veronderstellen die rechtsverhouding tussen Ets en Visser, niet tot een ander resultaat zou kunnen leiden;

O. dat immers oud-notaris Ets ter zitting van de Raad als getuige onder ede gehoord, heeft verklaard persoonlijk onder couvert de kwitanties van vroegere rentebetalingen, getekend door de Deutsche Rvisions-und Treuhand A.G., bij Houtgraaf in de bus te hebben gedaan, zulks ter voldoening aan zijn bij iedere rente-betaling herhaald verzoek daarvoor kwitantie te ontvangen;

O. dat uit die verklaring — waaraan de Raad geen termen vindt betrouwbaarheid te ontzeggen — volgt, dat Houtgraaf kennis heeft gekregen van het feit, dat betalingen gedaan ten gunste van partij Visser niet in zijn handen, doch slechts in die van de vijandelijke instelling terecht kwamen en met die wetenschap temeer grond voor hem bestond niet zich zelf te brengen — uitsluitend om der wille van zijn eigen belangen — in de dwangpositie van door verkoop van het pand te moeten overgaan tot algehele delging van de schuld en bijaldien hij ter zake geen omzichtigheid heeft in acht genomen, wijl hij van de juiste inhoud en betekenis der door hem van Ets ontvangen kwitanties zich niet of onvoldoende heeft op de hoogte gesteld, die omstandigheid dient te blijven voor zijn rekening, waaraan niet afdoet de vraag, of Ets, bijaldien hij inderdaad optrad als gemachtigde, althans als waarnemer der belangen van partij Visser, wellicht ook zijnerzijds zich aan laakbare verwaarlozing van zijn verplichtingen heeft schuldig gemaakt;

O. tenslotte, dat bij al het vorenstaande niet valt voorbij te zien, dat partij Visser tengevolge van zijn verblijf buiten Nederland niet was op de hoogte van wat er buiten zijn tegenwoordigheid plaats vond met betrekking tot zijn onderwerpelijke vordering en niet bij machte was indien noodzakelijk voor zijn eigen belangen op te komen;

O. dat op grond van al het vorenstaande de Raad is van oordeel, dat bij afweging der wederzijdse belangen naar de eisen van redelijkheid en billijkheid die van partij Visser boven die van Houtgraaf behoren te praevaleren en mitsdien mede voor toewijzing vatbaar is de vordering van eerstgenoemde tot het doen herleven van zijn vordering ook ten laste van Houtgraaf zowel ten aanzien van de hoofdsom als van de rente sedert 20 Juni 1944;

O. dat thans aan de orde behoort te komen de vraag, of de herleving dier vordering al dan niet behoort gepaard te gaan met gelijke herleving van het destijds tot zekerheid dier vordering bestaande recht van hypotheek op het thans aan partij van den Tol toebehorende onroerend goed;

O. dat ook die vraag wederom er een is van waardering der belangen van de tendeze betrokkenen, immers een ontkennende beantwoording tot gevolg heeft, dat de crediteur Visser der herleefde vordering verstoten blijft van het bedoelde destijds hem tot zekerheid dienend hypothecair verband, terwijl in het andere geval de te geven uitspraak zal strekken ten detrimente van partij van den Tol, die toenmaals kopende en in eigendom verkrijgende een onbezwaard perceel, hetwelk hij inmiddels heeft belast met een hypotheek ten behoeve van Leendert Johannes Berkhout, welke hypothecaire bezwaring niet voor nietig-verklaring in aanmerking komt, zijn eigendom nog daarenboven zal zien belast met een hypotheek ad f 5000 in hoofdsom ten gunste van partij Visser;

O. dat, voorzover partij van den Tol dit resultaat van de onderwerpelijke procedure heeft gewraakt op grond van het ontbreken van een redelijke basis voor het herstel der vordering ten laste van Mevrouw van Loon en/of van Houtgraaf, dit verweer reeds in het vorenstaande zijn weerlegging vindt;

O. voorts, dat de Raad partij van den Tol niet volgt in zijn betoog dat het doen herleven der hypothecaire zekerheid in strijd zoude zijn met de redelijkheid en billijkheid jegens hem, van den Tol, zulks wijl hij onbekend met de omstandigheid, dat de gedane aflossing der schuld niet is gekomen in handen van Visser en zonder enige invloed zijnerzijds te hebben uitgeoefend op de gedragingen van Houtgraaf, mitsdien als geheel te goeder trouw dient te worden beschermd;

O. dat ook ten deze weer in het oog gehouden worden moet, dat Visser in geen enkel opzicht bekend was met hetgeen geschiedde met betrekking tot zijn vordering en niet bij machte was ter zake van zijn belangen in te grijpen;

O. dat daartegenover staat, dat partij van den Tol zich hetzij persoonlijk, hetzij door middel van de ten deze instrumenterende notaris, had kunnen en behoren te overtuigen in de betreffende registers of het aanvankelijk op het perceel rustende hypothecaire verband op een boven twijfel verheven wijze was te niet gegaan en rechtsgeldig geroyeerd en een meer dan oppervlakkig onderzoek dienaangaande, zo het resultaat hem al niet tot het inzicht had moeten brengen, dat het royement niet door of vanwege de crediteur was verleend, dan toch in ieder geval tot omzichtigheid had moeten manen;

O. dat daaruit dus voortvloeit, dat zijne belangen behoren te worden achtergesteld bij die van partij Visser;

O. dat al hetgeen van den Tol overigens heeft ten berde gebracht ter motivering, dat bij niet-herleving der hypotheek partij Visser niet zal worden benadeeld, wijl hij zich onder meer tot zekerheid van de nakoming zijner rechten door Houtgraaf kan laten cederen diens vorderingen op de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. en bovendien Houtgraaf tot betaling van hoofdsom en rente zeer zeker in staat zal blijken te zijn, zich keert tegen partij van den Tol zelf;

O. dat immers in het laatste geval van den Tol niets heeft te duchten van bezwaring van zijn pand met hypotheek tot ze-

kerheid van de schuld van Houtgraaf terwijl eventueel van den Tol, indien zijn goed deswege uitgewonnen wordt, zich door Houtgraaf deswege zal kunnen doen vrijwaren en hij, van den Tol zijnerzijds zich desgewenst door Houtgraaf kan doen cederen diens aanspraken tegen meergenoemde Duitse instelling, welk verloop mede in zoverre meer bevrediging schenkt, dat wijl Houtgraaf aan hem van den Tol had te garanderen de onbezwaardheid van het verkochte goed, hij van den Tol, indien Houtgraaf zijn verplichting ter zake tengevolge van het rechtsherstel niet kan honoreren, zich deswege heeft te wenden tot Houtgraaf;

O. tenslotte, dat thans nog slechts onder de ogen behoort te worden gezien de vraag der onderlinge verhouding van Visser als door hypotheek op het bedoelde perceel gedekt crediteur tegenover Berkhout als hypothecair crediteur met betrekking tot diezelfde zaak krachtens het door hem aan van den Tol verleend crediet;

O. te dier zake, dat naar redelijkheid en billijkheid het belang van partij Visser behoort te praevaleren boven dat van partij Berkhout in dier voege, dat de ten behoeve van partij Visser te herstellen hypotheek in rang dient gesteld te worden boven die van partij Berkhout, immers laatstgenoemde niet heeft weersproken het door partij Visser geschetste chronologische verloop van feiten, te weten eerst de doorhaling der hypotheek ten gunste van Visser zonder diens medewerking en toestemming en daarna hernieuwde bezwaring met de hypotheek Berkhout, welke chronologie medebrengt, dat partij Berkhout ten tijde van het verkrijgen zijner hypothecaire belasting van het pand bij onderzoek had kunnen en moeten weten, dat de hypotheek Visser niet rechtsgeldig — naar Nederlands recht — was doorgehaald;

O. dat al het vorenstaande de Raad voert tot het doen van de navolgende uitspraak;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door Houtgraaf gedane aflossing van het restant der hoofdsom met de rente van de ten tijde van zijn aankoop van het perceel woonhuis aan de Vest nummer 24 met erf en tuin uitkomende aan de Spuihaven te Dordrecht, kadastraal bekend in die gemeente Sectie G no. 1160, bestaande vordering zoals die betaling is gedaan aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G.;

Doet herleven de vordering ten gunste van partij Visser en ten laste van partij van Loon en partij Houtgraaf, zo ten aanzien van de restant hoofdsom ad f 5000 als voor wat betreft de rente daarvan ad 5 % 's jaars sedert 20 Juni 1944;

Veroordeelt partijen van Loon en Houtgraaf tot betaling van die rente voorzoverre ten tijde dezer uitspraak verschuldigd alsmede van de hoofdsom hoofdelijk en ieder voor het geheel, dies, dat de een betalende de ander zal zijn bevrijd, aan partij Visser tegen kwijting zijnerzijds;

Verklaart nietig de doorhaling in de hypothecaire registers op 22 Mei 1944 van de op 1 Maart 1932 ingeschreven hypotheek ten laste van voorvermeld onroerend goed en doet die hypotheek herleven met terugwerking van de inschrijving tot haar datum van 1 Maart 1932 zodat zij in rang zal komen boven de hypotheek ten gunste van partij Berkhout, waarmede het onroerend goed is belast krachtens inschrijving op 29 Juni 1944;

Machtigt en voorzoveel nodig beveelt de betrokken hypotheekbewaarder alle zodanige inschrijvingen, aantekeningen, vermeldingen als anderszins te verrichten als ten voormelde einde zijn noodzakelijk;

Veroordeelt de partijen van den Tol en Berkhout in hunne onderscheiden hoedanigheid van eigenaar en hypothecair crediteur een en ander te gehengen en te gedogen;

Veroordeelt partijen Houtgraaf en van den Tol in de kosten dezer procedure tot rechtsherstel aan de zijde van partij Visser, tot op deze uitspraak, met inbegrip van die van de notaris-bemiddelaar, begroot op f 257,50;

Verstaat, dat de partijen van Loon en Berkhout hare eigen kosten dragen.

No. 1615

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 1 Juni 1949. (Mrs Maassen, Bink en Bloemers.)

Ambergen, koper van een Joods onroerend goed, heeft dit doorverkocht aan Assen. Nadat bij minnelijk rechtsherstel de vroegere Joodse eigenaar is hersteld, verzoekt Assen veroordeling van Ambergen tot terugbetaling van f 2790 (de in de acte genoemde koopprijs) en van f 2210 (de betaalde „zwarte" prijs), welke laatste betaling door Ambergen wordt ontkend.

De clausule in de acte dat Ambergen tot geen vrijwaring gehouden is, staat aan een regeling naar redelijkheid en billijkheid volgens art. 22 E 100 niet in de weg. Beide partijen wisten dat de koopovereenkomst betrof een Joods onroerend goed, zodat beide partijen ieder de helft in de schade moeten dragen. T.a.v. de „zwarte" prijs een aanvullende eed opgedragen aan verzoeker.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 22 en 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een afschrift van een op 5 April 1948 door Hendrik van Veen, notaris te Coevorden, opgemaakt procesverbaal van zwarigheden, waaruit blijkt, dat tussen Jan Harm Assen, landbouwer, wonende te Steenwijksmoer, Gemeente Coevorden en Johannes Hermannus Ambergen, landbouwer, wonende te Ballast, Gemeente Coevorden, is beproefd een minnelijke regeling tot stand te brengen betreffende het rechtsher-

stel van een perceel grasland, gelegen te De Ballast, kadastraal bekend gemeente Coevorden in Sectie B no. 505, groot 1.75.70 H.A., welke regeling, naar uit dit procesverbaal blijkt, niet is tot stand gekomen bij gebreke van overeenstemming tussen partijen;

Gezien voorts:

1°. het verzoekschrift van Jan Harm Assen d.d. 3 Mei 1948, gemachtigde Mr D. A. Loorbach, advocaat en procureur te Coevorden, waarbij deze het geschil aanhangig heeft gemaakt bij de Afdeling Rechtspraak en rechtsherstel verzoekt;

2°. het verweerschrift d.d. 16 Juli 1948 van Johannes Hermannus Ambergen;

3°. het advies over het geschil, uitgebracht door de Afdeling Onroerende Goederen;

Gelet op de op 21 April 1949 door de Kamer te Arnhem in deze zaak gehouden mondelinge behandeling, waarbij waren verschenen de requestrant Assen, bijgestaan door Mr D. A. Loorbach voornoemd, en de gerequestreerde Ambergen, bij welke behandeling één getuige is gehoord, van welk verhoor is opgemaakt een afzonderlijk procesverbaal, waarvan de inhoud geacht wordt hier te zijn opgenomen;

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat gerequestreerde Ambergen bij acte d.d. 25 Juni 1942, verleden voor notaris van Veen voornoemd en overgeschreven ten hypotheekkantore te Assen, bovengenoemd onroerend goed heeft gekocht van Estella Hompes, weduwe van Levie Meiboom, destijds zonder beroep en wonende te Coevorden;

dat Estella Hompes voornoemd Jodin was en deze koop en verkoop tot stand kwam onder dwang van de bezetter;

dat Ambergen in strijd met de door hem met Estella Hompes gemaakte afspraak bij acte d.d. 20 Mei 1943, eveneens verleden voor Notaris van Veen voornoemd en overgeschreven ten Hypotheekkantore te Assen, dit onroerend goed heeft verkocht aan requestrant Assen;

dat in deze acte als prijs is vermeld f 2790 en dat daarin voorts is opgenomen, dat deze prijs geheel is voldaan en dat deze koop is geschied onder de navolgende bepaling: „Het verkochte gaat op de koper over met alle daaraan verbonden lusten, lasten en erfdienstbaarheden, wordende elke vrijwaring uitgesloten behalve die voor hypothecaire inschrijvingen";

dat deze koopovereenkomsten naar bij acte van 5 April 1948 is vastgesteld, als nietig zijn te beschouwen en bij die acte Estella Hompes, die thans afwezig is en voor wie thans als bewindvoerder optreedt Mr Maurits Meiboom, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, Schoutenstraat 36, in haar eigendomsrechten op voormeld onroerend goed is hersteld;

O. dat requestrant Assen thans in zijn verzoekschrift heeft gesteld:

dat bij voormelde acte van minnelijke regeling van 5 April 1948 het volgende proces-verbaal van zwarigheden werd opgenomen:

„I. de comparant Assen is van mening dat aan hem door de comparant Ambergen de gehele koopprijs van de sub E gemelde koop en verkoop" (is de verkoop door Ambergen aan Assen) „zal moeten worden gerestitueerd, welke koopprijs volgens zijn verklaring niet alleen bestond uit de in de akte vermelde som van f 2790 maar bovendien nog een bedrag van f 2210 hetwelk hij volgens zijn verklaring ten huize van de comparant Ambergen op 20 Mei 1943 zou hebben voldaan, zonder dat daarvoor enig schriftelijk bewijs werd afgegeven, terwijl hij bovendien aanspraak meent te hebben op de huren van het door hem gekochte gedeelte tot 1 November 1947, ten laste van de huurder, de comparant Ambergen, die op grond daarvan nog f 62,50 aan hem schuldig zou zijn.

2. De comparant Ambergen is van mening dat hij niet tot enige restitutie van de sub E gemelde koopprijs ad f 2790 is gehouden aangezien in de aldaar gemelde koopakte de bepaling was opgenomen dat hij tot generlei vrijwaring was gehouden en de koper Assen er mee bekend was dat het gekochte afkomstig was van de afwezige Estella Hompes en derhalve jodengoed betrof. De door comparant Assen beweerde betaling van het bedrag ad f 2210 als „zwarte" prijs boven de in de akte gemelde koopprijs ad f 2790, wordt door hem ontkend. Volgens zijn verklaring is boven het in de koopakte genoemde bedrag ad f 2790, niets door hem van de comparant Assen als tegenprestatie van bedoeld onroerend goed ontvangen. Terzake van de aanspraak door de comparant Assen op de huren van het door Assen gekochte, is comparant Ambergen van mening dat hij te dier zake niets meer schuldig is en de reeds betaalde huren terug zal kunnen vorderen, waar hij reeds de renten der koopsom moet betalen en dus dubbel zou moeten betalen."

dat verzoeker zijn in dit proces-verbaal van zwarigheden neergelegde mening ten volle handhaaft;

dat immers de vorengenoemde koop en verkoop d.d. 25 Juli 1942 tussen Estella Hompes en gerequestreerde Ambergen nietig, althans vernietigbaar was;

dat tussen partijen bij de minnelijke regeling voor het rechtsherstel is overeengekomen dat de overdrachten van 25 Juli 1942 en 20 Mei 1943 van voormeld onroerend goed zouden worden beschouwd als nietig;

dat gerequestreerde aan verzoeker nooit meer rechten op voormeld onroerend goed heeft kunnen overdragen dan die hij zelve bezat, en dat waren er gene;

dat ook overigens de vorenbedoelde koop en verkoop d.d. 20 Mei 1943 is nietig, althans vernietigbaar, daar deze overeenkomst een ongeoorloofde oorzaak heeft;

Met eerbiedig verzoek dat het de Raad moge behagen om:

A. voor zover nodig de koop en verkoop d.d. 20 Mei 1943 tussen verzoeker en gere-

questreerde Ambergen gesloten nietig te verklaren, althans te vernietigen;

B. gerequestreerde Ambergen te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan verzoeker te betalen:

1. een bedrag van f 2790, zijnde dit de bij vorengenoemde akte van 20 Mei 1943 genoemde koopprijs,

2. een bedrag van f 2210, zijnde dit de door verzoeker aan gerequestreerde als zogenaamde „zwarte kop" betaalde som,

3. een bedrag van f 62,50 wegens nog door gerequestreerde aan verzoeker verschuldigde pacht,

Rente en kosten rechtens;

O. dat gerequestreerde Ambergen in zijn verweerschrift zakelijk heeft aangevoerd:

dat de inhoud van het verzoekschrift niet overeenkomstig de waarheid is en Assen met bewijzen moet komen;

dat Assen heel goed wist, dat hij destijds Joods goed van gerequestreerde ging kopen;

dat Notaris H. van Veen ook nog aan Assen heeft gezegd, dat het Joods goed was, en dat buitendien Assen reeds jaren ter plaatse woont en betrekkelijk dicht bij het door hem gekochte land, zodat het onmogelijk is, dat hij niet wist, dat het Joods goed was;

dat gerequestreerde destijds f 2790 van Assen heeft ontvangen en geen cent meer en dat Assen ook geen recht heeft op een bedrag van f 62,50 aan pacht tot 1 November 1947;

O. dat bij de mondelinge behandeling op 21 April 1949 nog is verklaard door:

Requestrant Assen: dat hij bedoeld onroerend goed van Ambergen op 20 Mei 1943 heeft gekocht voor f 5000, in totaal en dat er f 2210 zwart geld bij was; dat hij die f 2210 heeft betaald bij Ambergen thuis en hij bij de betaling boven de f 2790 doorgeteld heeft met bankbiljetten tot het totaalbedrag f 5000 was; dat uit zijn spaarbankboekje bij de Boerenleenbank te Coevorden blijkt, dat hij destijds f 5000 heeft opgenomen; dat hij het land na de koop een jaar zelf heeft gebruikt en het daarna heeft verpacht aan Ambergen voor f 125 per jaar, te betalen in halfjaarlijkse termijnen op 1 November en 1 Mei; dat Ambergen, die de pacht geregeld betaalde, waarbij hij, Assen, geen kwitantie gaf, het land sindsdien in pacht heeft gehouden; dat toen hij, Assen, het land kocht van Ambergen, hij wist, dat het afkomstig was van Mevrouw Meiboom-Hompes; dat het kopen van land, afkomstig van Joden, hem ook wel tegen de borst stuitte, maar hij tot de aankoop overging, omdat hij vier zonen heeft en daarom behoefte had aan land; dat hij van vrijwaring niets weet;

Gerequestreerde Ambergen: dat Assen bij de koop geen cent meer heeft betaald dan f 2790; dat hij in 1944 voor f 65 de haver heeft overgenomen, die Assen op het land had staan en hij dit land toen heeft gepacht van Assen voor f 125 per jaar; dat hij met Mei 1945, November 1945 en Mei 1946 telkens f 62,50 aan Assen heeft betaald, of in het geheel f 187,50 buiten de haver; dat hij sindsdien de pacht aan Mr Meiboom, de bewindvoerder, heeft betaald; dat hij op 14 April 1948 f 589,79 heeft betaald aan Mr Meiboom op het kantoor van Notaris van Veen ter voldoening van de achterstallige huur, zoals de notaris hem zeide; dat hij een quitantie tot dat bedrag overlegt met de omschrijving „ter voldoening netto huur Rechtsherstel perceel land Mevr. Meiboom"; dat hij blijkens door hem vertoonde quitantie op 4 Juni 1943 f 5129,20 heeft betaald aan Lippmann Rosenthal & Co. terzake van de aankoop van dit perceel land;

Requestrant Assen: dat hetgeen Ambergen verklaart over de pachtbetaling wel kan uitkomen, dat hij, requestrant, dit niet precies meer weet;

O. dat, nu de overdracht van het onderhavig perceel land van de Joodse eigenares aan gerequestreerde Ambergen en van deze aan requestrant Assen te niet is gedaan door middel van een minnelijke regeling, de Afdeling Rechtspraak in aansluiting daarop in dit geding uitsluitend de gevolgen hiervan moet regelen tussen Assen en Ambergen, die blijkens bovengenoemd proces-verbaal van zwarigheden hieromtrent niet tot overeenstemming zijn gekomen; en hieruit volgt, dat voor een nietigverklaring of vernietiging bij deze beslissing, gelijk door verzoeker is gevraagd, geen reden meer is;

O. dat verzoeker Assen verlangt, dat Ambergen aan hem zal terugbetalen de door hem betaalde koopsom, t.w. een bedrag van f 2790, hetwelk in de acte als koopsom was opgenomen, alsmede het niet in die acte genoemd bedrag van f 2210, hetwelk hij stelt daarnaast nog op 20 Mei 1943 aan de verkoper te hebben betaald als zgn. zwart geld;

O. dat de verkoper Ambergen iedere verplichting tot terugbetaling ontkent met een beroep op de bepaling in de acte, dat hij tot geen vrijwaring is gehouden en op het feit, dat Assen wist, dat hij „jodengoed" kocht;

O. dienaangaande, dat de Raad zich verenigt met het oordeel van de Afdeling Onroerende Goederen, dat nu de herstelwetgever in art. 26 E 100 de regeling der gevolgen van een nietigverklaring, als waarvan hier sprake is, tussen alle onmiddellijk daarbij betrokken partijen en derden heeft opgedragen aan de Raad en daarbij heeft bepaald, dat die regeling dient te geschieden met inachtneming van het bepaalde in de artt. 27 tot en met 38 van E 100, bij toepassing van welke bepalingen ingevolge art. 22 naar redelijkheid en billijkheid moet worden geoordeeld, daardoor wordt gederogeerd aan het beding omtrent het niet gehouden zijn tot vrijwaring, zodat in deze moet worden geoordeeld naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid volgens art. 22 E 100;

O. dat blijkens het proces-verbaal van zwarigheden tussen Ambergen en Estella Hompes is overeengekomen, dat laatstgenoemde het onroerend goed na de bevrijding terug zou krijgen tegen betaling van

al de kosten, doch Ambergen in strijd met deze afspraak op 20 Mei 1943 voormeld perceel land heeft verkocht aan Assen en de bewindvoerder van de afwezige Estella Hompes, Ambergen en Assen thans zijn overeengekomen, dat de afwezige Estella Hompes tot geen enkele vergoeding is gehouden, nu Ambergen zich in de onmogelijkheid heeft gesteld om te voldoen aan zijn verplichtingen overeenkomstig zijn met haar gemaakte afspraak, alsmede Ambergen en Assen verklaren ook verder generlei aanspraak of vordering meer te kunnen doen gelden jegens de afwezige Estella Hompes;

O. dat dit proces-verbaal van zwarigheden voorts inhoudt, dat Ambergen op 21 Mei 1943 de gehele schuldig gebleven koopsom ad f 4932,20 heeft betaald aan Lippmann Rosenthal, Sarphatistraat te Amsterdam, benevens wegens rente van de schuldig gebleven koopsom over het tijdvak 25 Juni 1942 tot 1 Juni 1943 een bedrag van f 164,15, en dat, indien en voorzover de afwezige Estella Hompes ter zake van deze betalingen vorderingen heeft tegen deze instelling, de bewindvoerder Mr H. Meiboom verplicht zal zijn op eerste aanzegging deze vorderingen over te dragen aan diegene, welke daartoe door de Raad voor het Rechtsherstel zullen worden aangewezen, waarna volgt, dat de comparanten verklaren alle daarmede accoord te gaan;

O. dat, nu vast is komen te staan, dat Ambergen en Assen er zich op 20 Mei 1943 beide van bewust waren, dat hun op die dag gesloten overeenkomst onroerend goed betrof hetwelk van joodse herkomst was, de Raad van oordeel is dat het redelijk en billijk is, dat partijen het verlies van de in de acte genoemde prijs van f 2790 voor gelijke delen dragen, en Ambergen derhalve uit dien hoofde aan Assen zal hebben te voldoen de som van f 1395;

O. omtrent de door Ambergen nadrukkelijk ontkende stelling van Assen, dat hij boven de in de acte vermelde koopprijs van f 2790 nog f 2210 zwart geld heeft betaald aan Ambergen, dat de als getuige gehoorde Gerrit Jan Bakker bij zijn verhoor heeft verklaard, dat hij in de oorlogstijd met Assen bij een stuk houdend is geweest, hetwelk Assen naar zijn verklaring had gekocht, en dat Assen hem, getuige, zeide, dat hij er f 5000 voor had moeten betalen; dat hij, getuige, wist, dat hij dat stuk land van Ambergen had gekocht;

O. dat voorts aan de Raad is overgelegd een ten name van Jan Harm Assen gesteld spaarbankboekje no. 157, uitgegeven door de Boerenleenbank te Coevorden, waaruit blijkt, dat op 21 Mei 1943 van het te goed een bedrag van f 5000 is terugbetaald aan de houder;

O. dat de raadsman van Assen heeft verklaard niet in staat te zijn verder bewijs te leveren, terwijl Ambergen is gebleven bij zijn ontkenning zonder van zijn kant enig bewijs te leveren of een bewijsaanbod te doen;

O. dat door de verklaring van de getuige Bakker en de hierboven vermelde aantekening in het spaarbankboekje deze stelling van Assen niet volledig bewezen is, doch de Raad, waar deze anderzijds niet geheel onbewezen is, aanleiding vindt aan Assen hieromtrent een aanvullende eed op te dragen, teneinde daarvan de beslissing omtrent dit punt van geschil te doen afhangen;

O. toch, dat indien Assen deze aanvullende eed zou afleggen en daardoor als vaststaande zou moeten worden aangenomen, dat Assen werkelijk boven de in de acte genoemde koopprijs een bedrag van f 2210 terzake van deze koop aan Ambergen, z.g. „zwart" zou hebben betaald, deze betaling van f 2210 onverschuldigd en in strijd met de desbetreffende voorschriften is geschied, en Ambergen deze alsdan aan Assen zal moeten terugbetalen;

O. immers, dat het betalen van een bedrag in z.g. zwart geld boven de officieel toegestane koopsom is ongeoorloofd ongeacht de herkomst van het onroerend goed, waarop de transactie betrekking heeft, en de Raad op grond hiervan van oordeel is, dat Ambergen bedoeld bedrag van f 2210 geheel aan Assen behoort terug te betalen, in het geval de betaling daarvan door Assen aan Ambergen zou komen vast te staan;

O. met betrekking tot de betaling van f 164,15 door Ambergen aan de Duitse instelling, thans genaamd Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat, wegens rente van 25 Juni 1942 tot 1 Juni 1943 over de door hem aan Estella Hompes schuldig gebleven koopsom, dat deze betaling is voortgevloeid uit de tussen Ambergen en Estella Hompes tot stand gekomen rechtsbetrekking en Assen hier geheel buiten staat;

O. dat de Raad om die reden van oordeel is, dat de bewindvoerder van de afwezige Estella Hompes de vordering, welke hij te dezer zake heeft op genoemde instelling, behoort over te dragen aan Ambergen of wel te dezer zake door hem te ontvangen gelden moet afgeven aan Ambergen;

O. dat de betaling van f 4932,20 op 21 Mei 1943 door Ambergen aan de Duitse instelling, thans genaamd Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat, is geschied ter voldoening van de door Ambergen op 25 Juli 1942 aan Estella Hompes schuldig gebleven koopsom van het perceel B 503, hetwelk Ambergen op 20 Mei 1943 heeft doorverkocht aan Assen, alsmede met het perceel B 504, waarvan Ambergen eigenaar is gebleven tot aan het tijdstip, waarop de thans afwezige Estella Hompes in haar rechten als eigenares is hersteld;

O. dat het de aandacht trekt, dat Ambergen dit bedrag van f 4932,20 heeft betaald één dag na het verlijden van de koopacte, waarbij Ambergen het perceel B 505 verkocht aan Assen, zulks in strijd met de tussen Ambergen en Estella Hompes gemaakte afspraak, dat zij de percelen B 503 en 504 na de bevrijding zou terugkrijgen, en dat het bovendien opmerking verdient, dat Ambergen niet heeft gesteld, dat hij deze betaling

heeft gedaan na aanmaning door de L.V.V.S.;

O. dat derhalve Assen heeft aangekocht een perceel land met de wetenschap, dat dit tijdens de Duitse bezetting door de Joodse eigenares noodgedwongen was verkocht aan Ambergen, en dat Ambergen aan de koopovereenkomst met Assen heeft medegewerkt met dezelfde wetenschap en bovendien in strijd met de door hem met de Joodse eigenares gemaakte afspraak, dat hij de door hem gekochte percelen niet zou verkopen aan derden;

O. dat een toewijzing aan Ambergen van de volledige uitkering door de L.V.V.S. terzake van genoemde betaling van f 4932,20 tengevolge zou hebben, dat Assen terzake van de onderhavige transactie met Ambergen een schade zou hebben van f 1395, maar dat Ambergen zijn schade van f 1395 daarentegen zou zien verminderd met bedoelde uitkering voor zover deze geacht kan worden samen te hangen met het rechtsherstel van het perceel B 503;

O. dat de Raad, de gedragingen van Assen en Ambergen te dezer zake tegen elkaar afwegende, het redelijk en billijk acht, dat Assen naar evenredigheid van de door hem te lijden schade zal delen in de uitkering, welke door de L.V.V.S. is gedaan of te zijner tijd zal worden gedaan;

O. dat dit kan worden bereikt, door overdracht van de vordering van de afwezige Estella Hompes ad f 4932,20 aan Assen voor een bedrag van f 1395 en aan Ambergen voor een bedrag van f 3537,20 en daarnaast te bepalen, dat de bewindvoerder eventueel door hem te dezer zake van de L.V.V.S. ontvangen gelden in deze verhouding zal uitkeren aan Assen en Ambergen;

O. dat Assen tenslotte in zijn verzoekschrift heeft gehandhaafd zijn in het proces-verbaal van zwarigheden gemaakte aanspraak op Ambergen wegens door deze tot 1 November 1947 verschuldigde huur ad f 62,50;

O. dat bij de mondelinge behandeling partijen het er over eens bleken, dat Assen het perceel B 503 na de koop op 20 Mei 1943 eerst een tijd zelf heeft gebruikt en het daarna heeft verpacht aan Ambergen; dat Ambergen daarbij heeft verklaard, dat hij het land in pacht kreeg voor f 125 per jaar, nadat hij in 1944 eerst de haver, die toen op het land stond voor f 65 had overgenomen, alsmede dat hij aan pacht heeft betaald aan Assen met Mei 1945, November 1945 en Mei 1946 telkens f 62,50 en dat hij daarna de verschenen pacht heeft voldaan aan de bewindvoerder Mr M. Meiboom; dat Assen hierop heeft geantwoord, dat dit kan uitkomen, doch hij het niet precies meer weet;

O. dat Assen thans aanspraak maakt op de door Ambergen tot 1 November 1947 verschuldigde pacht, welke Assen stelt op f 62,50, zulks op grond, dat bij het minnelijk rechtsherstel in punt II der acte tussen hem en de bewindvoerder voor de afwezige Estella Hompes is overeengekomen dat de zogenaamde vaste lasten van het bewuste perceel tot 1 Januari 1948 voor rekening en ten laste van hem zijn;

O. dat deze pacht niet is nietigverklaard bij het minnelijk rechtsherstel tussen Assen, Ambergen en de bewindvoerder voor de afwezige Estella Hompes en ook in de onderhavige zaak daarvan niet nietigverklaring doch nakoming van deze pachtovereenkomst wordt gevraagd;

O. dat derhalve de Raad niet bevoegd is hieromtrent te beslissen en verzoeker zich te deze aanzien zal moeten wenden tot de in pachtzaken bevoegde rechter, indien hij een rechterlijke beslissing op dit punt wenst;

O. dat de Raad er evenwel ten overvloede de aandacht op vestigt, dat Assen niet betwist, dat Ambergen de na Mei 1946 verschenen pacht heeft voldaan aan de bewindvoerder Mr Meiboom, en dat bij het minnelijk rechtsherstel sub IV tussen Assen, Ambergen en de bewindvoerder is overeengekomen, dat Ambergen de verplichting op zich nam tot betaling van de renten bij wijze van een gebruiksvergoeding voor het onroerend goed, hetwelk insluit, dat Assen, die niet te goeder trouw kocht, geen recht meer toekomt op een vergoeding tegenover Ambergen voor diens gebruik, immers Assen, indien hij het gebruik van perceel B 503 had gehouden, een vergoeding voor het gebruik daarvan zou hebben moeten betalen aan de bewindvoerder van de afwezige Estella Hompes;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot nietigverklaring, subsidiair vernietiging, van de op 20 Mei 1943 tussen partijen gesloten koop en verkoop;

Veroordeelt gerequestreerde Ambergen om tegen kwijting te betalen aan verzoeker Assen een bedrag van f 1395 met de rente naar 3½ % 's jaars van 3 Mei 1948 af tot de voldoening;

Bepaalt, dat de bewindvoerder van de afwezige Estella Hompes verplicht is van de vorderingen, welke zij heeft terzake van de hierboven genoemde betalingen van f 4932,20 en f 164,15 op de Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat, over te dragen aan verzoeker Assen een vordering groot f 1395 en aan gerequestreerde Ambergen het overblijvende gedeelte van eerstgenoemde vordering, derhalve groot f 3537,20 en de andere vordering groot f 164,15, alsmede de eventueel van de Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat ontvangen gelden in deze verhouding af te geven aan verzoeker Assen en gerequestreerde Ambergen;

Verklaart zich niet bevoegd te beslissen omtrent de vordering van verzoeker Assen tot betaling van een bedrag van f 62,50, wegens door gerequestreerde Ambergen aan hem verschuldigde pacht;

Legt verzoeker Assen de navolgende aanvullende eed op:

„Ik zweer dat ik omstreeks 20 Mei 1943 aan gerequestreerde Ambergen ter gelegenheid van de koop van het in dit geding genoemd perceel land boven de toegestane koopsom van f 2790 een bedrag van f 2210

terzake van deze koop heb betaald";

Bepaalt, dat deze eed door verzoeker Assen voornoemd zal worden afgelegd in tegenwoordigheid van de wederpartij, of deze behoorlijk opgeroepen zijnde, ter openbare terechtzitting van het Kantongerecht te Emmen;

Verzoekt de heer Kantonrechter te Emmen tot het afnemen van de eed over te gaan op een door hem te bepalen tijdstip;

En voor het geval verzoeker Assen bovengenoemde eed aflegt:

Veroordeelt gerequestreerde Ambergen om aan verzoeker Assen tegen kwijting te betalen een bedrag van f 2210 met de rente daarvan naar 3½ % 's jaars van 3 Mei 1948 af tot de voldoening;

Compenseert in dat geval de proceskosten in dier voege, dat gerequestreerde Ambergen behalve zijn eigen kosten zal betalen een bedrag van f 100 van de kosten van verzoeker Assen, daaronder begrepen het door deze betaalde getuigengeld ad f 9,50, voorts de nakosten, alsmede de kosten verbonden aan de eedsaflegging voor het Kantongerecht te Emmen;

En voor het geval verzoeker Assen genoemde eed niet aflegt:

Behoudt zich de verdere uitspraak voor met reserve van kosten.

No. 1616

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Juni 1949. (Mrs Jhr Mr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff).

Het Besluit Vijandelijk Vermogen kent wel het recht om als schuldeiser van enig vijandelijk, aan de Staat opgekomen vermogen te worden erkend, doch geen enkele bepaling legt aan het N.B.I. de verplichting op om een erkende vordering op aanvrage van de crediteur terstond te betalen.

Art. 4 E 133 kan betrekking hebben op de betaling van erkende vorderingen en het N.B.I. treft geen verwijt, indien het betaling van een vordering opschort in afwachting van een ministeriële beschikking.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 133) artt. 4, 25 e.v., 43).

1. Renee Louise Gokkes, wed. van D. Wolf, 2. Charles Maurice Napper, q.q. bew. D. Wolf, 3. Henriette Jeanette Wolf, echtg. van J. Liebman, mede-erfg. van D. Wolf, 4. Paula Louise Wolf, echtg. van J. Smith, mede-erfg. van D. Wolf, apellanten, gem. Mrs I. J. de Haan en W. Goldschmidt,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut, geapelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Renee Louise Gokkes, weduwe van Daniel Wolf, Charles Maurice Napper, Henriette Jeannette Wolf, echtgenote van Joseph Liebman, en van Paula Louise Wolf, echtgenote van Jacobus Smith, het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut, alsmede de verdere door partijen overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 19 Mei 1949, appellanten bij monde van Mr W. Goldschmidt, advocaat en procureur te Rotterdam, en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr H. M. Smits;

O. dat appellanten bij de Raad in beroep zijn gekomen, aangezien het Nederlandse Beheersinstituut gedurende meer dan zes maanden zou hebben nagelaten een beslissing te geven omtrent twee, in het verzoekschrift nader omschreven, vorderingen ten laste van de vermogens van de Rijksduitser Ernst Schliemann en behorende tot de nalatenschap van wijlen der appellanten erflater Daniel Wolf;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut allereerst de ontvankelijkheid van dit beroep betwist, er op wijzende, dat het Nederlandse Beheersinstituut reeds bij brief van 5 Febr. 1948 aan de raadsman van appellanten ter zake een duidelijke beslissing heeft genomen, immers betaling heeft geweigerd, zodat appellanten binnen de termijn van een maand na die brief van die weigering in beroep bij de Raad hadden moeten komen, hetgeen zij hebben nagelaten;

O. dat in de bewuste brief het Nederlandse Beheersinstituut in de eerste plaats schrijft „de vorderingen op zichzelf te erkennen", en daaraan heeft toegevoegd: „Dit brengt echter niet mede, dat wij thans tot betaling van deze vorderingen kunnen overgaan. Omtrent de betaling van deze vorderingen zullen richtlijnen worden gegeven door de Nederlandse Regering. Zodra zulks geschied is, zullen wij U ons standpunt hieromtrent mededelen";

dat de Raad daarin niet kan lezen een beslissing, welke onherroepelijk werd, wanneer daarvan niet tijdig werd geappelleerd, doch veeleer met appellanten de geciteerde passage, in het bijzonder de laatste zinsnede zo verstaat, dat de beslissing omtrent de betaling der erkende vorderingen werd aangehouden, totdat de richtlijnen der Regering zouden zijn verstrekt, hetgeen ook thans nog niet is geschied;

dat het beroep derhalve is ontvankelijk en de Raad een beslissing omtrent het verzoek zal moeten geven;

O. dat het verzoek in hoofdzaak hiermede wordt gemotiveerd, dat de vorderingen tot bedragen van resp. f 7652,17 en RM. 716,35 onbetwist vaststaan en zulks, waar evenzeer onbetwist is, dat het op de Staat overgegane vermogen Schliemann daartoe toereikend is, voor het Nederlandse Beheersinstituut de verplichting meebrengt om de vorderingen te voldoen;

O. dat de Raad appellanten in deze laatste stelling echter niet kan volgen;

dat de Raad uit het Besluit Vijandelijk Vermogen, meer in het bijzonder de artikelen waarop appellanten zich beroepen, wel

een aanspraak van derden kan afleiden om als schuldeisers van enig vijandelijk aan de Staat opgekomen vermogen te worden erkend, doch geen enkele bepaling van genoemd Besluit aan het Nederlandse Beheersinstituut de verplichting oplegt om een erkende vordering op aanvrage van de crediteur terstond te betalen;

dat derhalve de in artikel 4 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bedoelde regelen nopens de uitvoering van het Besluit mede betrekking hebben op de betaling van door het Nederlandse Beheersinstituut erkende vorderingen en aan het Nederlandse Beheersinstituut geen redelijk verwijt valt te maken, dat het, wetende dat het in het voornemen der Ministers ligt dergelijke regelen te stellen, in afwachting daarvan de betaling der onderhavige vorderingen heeft opgeschort;

Rechtdoende:

Verklaart appellanten ontvankelijk in hun beroep;

Wijst het oorspronkelijk verzoek af;

Veroordeelt appellanten in de kosten van het geding, aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut tot aan de uitspraak begroot op f 100.

No. 1617

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 31 Maart 1949.
(Mrs Sluis, Raedt en Mijnssen.)

Gerequestreerde's echtgenote heeft van de N.G.V. een Joods onroerend goed gekocht zonder machtiging en bijstand van gerequestreerde. Bij het verzoek tot rechtsherstel van de gedepossedeerde beroept gerequestreerde zich op de onbekwaamheid van de vrouw. Dit beroep kan alleen worden geldend gemaakt tegenover de N.G.V. en niet tegenover de gedepossedeerde. Van een bevoegde vertegenwoordiging van de gedepossedeerde door de N.G.V. was geen sprake.

Vordering van requestrant tot rechtsherstel toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Mr Robert Abraham Levisson, wonende te 's-Gravenhage, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over den afwezigen David Haagens, koopman, wonende te Bussum, gemachtigde Mr D. Simons, alsmede een verweerschrift van Michiel Grootveld, wonende te IJmuiden, gemachtigde Mr J. J. P. Tonino;

Gelet op het proces-verbaal van de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad van 16 December 1948, het proces-verbaal van zwarigheden, opgemaakt door den notaris Mr P. J. Dam te Hilversum d.d. 4 Mei 1948, het advies van den gedelegeerde d.d. 26 Mei 1948 en de overige stukken van het geding;

O. dat requestrant heeft doen zeggen dat verzoeker een geschil heeft met Michiel Grootveld, schipper, wonende te IJmuiden, Snelliusstraat 8, gerequestreerde, zo voor zich als vertegenwoordigende zijn echtgenote Lena Gravemaker, betreffende het door verzoeker gevraagde rechtsherstel terzake van het onroerend goed Torenlaan 4 te Bussum, kadastraal bekend gemeente Bussum, sectie G no. 496, groot 216 ca.,

dat in dit geschil door de afdeling onroerende goederen van Uw Raad een minnelijke regeling is beproefd,

dat deze poging echter niet tot een gunstig resultaat heeft gevoerd, zodat moest worden overgegaan tot opmaking van een proces-verbaal van zwarigheden, bij acte van 4 Mei 1948 voor de Notaris Mr P. J. Dam te Hilversum verleden, van welk proces-verbaal een afschrift ter Griffie van Uw Afdeling is gebracht,

dat verzoeker allereerst naar de inhoud van dit proces-verbaal moge verwijzen;

dat verzoeker aanvankelijk zich kon verenigen met het in het proces-verbaal van zwarigheden voormelde voorstel, zulks teneinde rechtsherstel in der minne te verkrijgen,

dat verzoeker echter, nu gerequestreerde ook met dit van verzoekers zijde zeer tegemoetkomende voorstel niet accoord wilde gaan en verzoeker derhalve door gerequestreerdes houding genoopt is tot het onderhavige geding, niet bereid is tot rechtsherstel anders dan op de gebruikelijke voorwaarden, zijnde terugkeer van het goed naar verzoeker, vergoeding van de vruchten van het goed door gerequestreerde aan verzoeker, de kosten van het rechtsherstel volledig ten laste van gerequestreerde en afstand van de vordering op de Niederländische Grundstückverwaltung aan gerequestreerde, tenzij Uw Raad tot een andere beslissing mocht komen;

dat verzoeker bij zijn poging tot minnelijk rechtsherstel met zijn voorstel zijn waardering voor het gedrag en de offers van gerequestreerde, in de bezettingstijd gebracht, op klinkende wijze tot uiting heeft willen brengen, doch zich, gezien gerequestreerdes afwijzing hiervan niet meer geroepen acht de tol der door het vaderland aan gerequestreerde verschuldigde dankbaarheid voor zijn rekening te nemen;

dat verzoeker ter toelichting nog het volgende aanvoert;

dat wat gerequestreerde wenst: restitutio in integrum, in wezen door het rechtsherstel, als hierboven omschreven, aan hem zou worden verleend,

dat immers de koop- en verkoopovereenkomst van het onroerende goed zou worden nietig verklaard met teruggave van het huis en toekenning van de vordering tot terugbetaling van de koopprijs door de Niederländische Grundstückverwaltung (aan wie deze koopprijs door gerequestreerdes echtgenote werd betaald) aan gerequestreerde,

dat uit het vermogen of inkomen van ge-

requestreerde en/of zijn echtgenote, zonder de beschikking over het onderhavige pand, toch ook een huurprijs of ander offer zou moeten zijn betaald voor de huisvesting van zijn gezin, zodat het vorderen van vergoeding van de vruchten alleszins redelijk is,

dat deze vruchten zijn te stellen op 4 % 's jaars van de koopsom ad f 6500 over de periode 15 Februari 1943 tot 1 Augustus 1945, van welke laatste datum af de bestuurders der A.N.B.O. en later anderen de huur hebben geïnd, zijnde het bedrag der vruchten derhalve f 639,16,

dat gerequestreerde, naar verzoeker meent, aansprakelijk moet worden geacht voor de handelingen door zijn vrouw na zijn verdwijnen gepleegd, welke zij als het ware als zaakwaarnemer voor hem heeft verricht, met name waar dit betrof het zorgen voor de huisvesting van zijn gezin;

dat het daarom eveneens billijk is, dat gerequestreerde alle kosten van het rechtsherstel heeft te dragen,

dat verzoeker vraagt zijn gemachtigde tot mondelinge toelichting in de gelegenheid te stellen,

op welke gronden requestrant heeft verzocht:

1. nietig te verklaren de koopovereenkomst betreffende en de overdracht van het perceel gemeente Bussum sectie G no. 496 d.d. 15 Februari 1943;

2. te bepalen, dat in de eigendomstoestand voor het genoemde perceel door de gemelde overeenkomst en overdracht geen wijziging is gebracht,

3. te bepalen, dat indien op het genoemde perceel op of na 15 Februari 1943 zakelijke rechten mochten zijn gevestigd, deze vervallen en geacht worden nimmer te hebben bestaan,

4. de bevoegde hypotheekbewaarder te bevelen het dictum van Uw uitspraak, voorzoveel de punten 1, 2 en 3 betreft, in te schrijven in de openbare registers,

5. gerequestreerde te veroordelen tot betaling aan verzoeker q.q. van de vruchten van het perceel te stellen op f 639,16,

6. te bepalen, dat op gerequestreerde overgaan de aanspraken van verzoeker q.q. de Niederländische Grundstückverwaltung terzake van de op 15 Februari 1943 aan deze voor het perceel betaalde koopprijs,

7. gerequestreerde te veroordelen in alle kosten, op het rechtsherstel gevallen, daaronder begrepen de kosten van het mislukte minnelijk rechtsherstel en die van de rechtskundige bijstand van verzoeker,

8. alle andere beslissingen te nemen welke Uw Raad dienstig zullen voorkomen.

O. dat gerequestreerde heeft doen zeggen dat hij als gerequestreerde het navolgende moge aanvoeren tegen de gestelden van Mr Robert Abraham Levisson, wonende te 's-Gravenhage, als bewindvoerder over David Haagens, requestrant bij request 468/48:

1°. Het litigieuse perceel is gekocht door gerequestreerde's echtgenote, die daartoe niet bekwaam was.

Als hoofd van de huwelijksgemeenschap roept gerequestreerde de nietigheid van de koop naar gemeen recht in. Gerequestreerde is diensvolgens gerechtigd tot de restitutio ad integrum, derhalve tot teruggave van de koopprijs en kosten, terwijl het genot van het perceel verrekend dient te worden met de interessen van de koopprijs.

Gerequestreerde kan erkenen, dat hij ter bereiking van deze resultaten, voor de gewone rechter moet ageren tot nietigverklaring der overeenkomst. Door de terugwerkende kracht der nietigheid, zou Uwe Raad dan wèl bevoegd zijn de redelijkheid van de door gerequestreerde ingeroepen gevolgen der nietigheid te beoordelen. Dit is echter een ander geschil, dan het onderhavige.

Gerequestreerde wil echter deze complicaties en onnodige kosten voor beide partijen vermijden en deze zaak in zijn geheel vrijwillig aan het oordeel van Uwe Raad onderwerpen.

2°. Uwe Raad zal bij de beoordeling van hetgeen redelijk is, naar de mening van gerequestreerde moeten uitgaan van de praemisse, dat de wettelijke regeling ten behoeve van onbekwamen redelijk is.

Deze regeling brengt volgens art. 1487 B. W. mede:

a. dat het onroerend goed terugkeert aan requestrant,

b. dat gerequestreerde de betaalde koopsom terugontvangt,

c. dat gerequestreerde ook de betaalde transportkosten terug ontvangt,

d. dat (vlg. Asser-v. Goudoever Dl 3 blz. 60) het genot van het perceel wordt verrekend met de interessen van de koopsom;

e. dat de verkoper, i.c. requestrant, in de kosten van de procedure tot nietigverklaring wordt veroordeeld.

3°. Tegenover de overweging, dat requestrant niet vrijwillig aan de koop heeft medegewerkt en deze koop is tot stand gekomen door maatregelen van de bezetter, staat, dat gerequestreerde's echtgenote eveneens door maatregelen van de bezetter gedwongen is geworden de koop aan te gaan. Voor de omstandigheden, waaronder zij deze transactie heeft aangegaan, moge gerequestreerde verwijzen naar het aan het proces-verbaal van zwarigheden aangehechte stuk.

Gerequestreerde meent, dat aan beide zijden onvrijwilligheid is geweest, dat deze wederzijdse dwangpositie, veroorzaakt door maatregelen van de bezetter, elkander opheffen en dat derhalve de wettelijke regeling van art. 1487 B. W. moet gelden.

4°. Gerequestreerde moge nog opmerken, dat hij met requestrant kan medegaan, als deze betoogt, dat niet hij de aangewezen instantie is om de schade door gerequestreerde wegens zijn vaderlandslievend gedrag geleden,te herstellen.

Dit wordt echter niet van requestrant verlangd.

Gerequestreerde betoogt, dat de hulpeloze toestand, waarin zijn echtgenote door het veronderstelde overlijden van gerequestreerde kwam te staan, in verband met

maatregelen van de bezetter is ontstaan.

In die toestand werd zij bovendien, weder door maatregelen van de bezetter, genoopt het litigieuse perceel te kopen. Er is dus wel alle reden om de wettelijke regeling, ter bescherming van de onbekwamen vastgesteld ook krachtens Besluit E 100 onverkort toe te passen.

5°. Gerequestreerde moge er ten slotte op wijzen:

a. dat de restitutio in integrum niet wordt bereikt, gelijk requestrant ten onrechte meent, door aan gerequestreerde, in plaats van de bedoelde koopsom, en kosten, een vordering te geven op een insolvente debiteur.

b. dat het perceel onbewoond was, zodat requestrant generlei huurderving heeft gehad;

op welke gronden gerequestreerde heeft geconcludeerd dat Uwe Raad:

a. de vorderingen van requestrant, in zijn request sub 1, 2, 3 en 4 vermeld, toewijze,

b. de overige vorderingen van requestrant afwijze,

c. requestrant veroordele om aan gerequestreerde te betalen de door zijn echtgenote betaalde koopsom ad f 6500 en de kosten van transport ad f 406,60,

d. requestrant veroordele in de kosten van deze procedure, de kosten van het mislukte minnelijk rechtsherstel en die van de rechtskundige bijstand van gerequestreerde.

O. dat uit de gewisselde stukken volgt dat de gerequestreerde Grootveld tijdens de vijandelijke bezetting van Nederland als schipper met iemand die wilde uitwijken, op een trawler naar Engeland is overgestoken, dat er toen een explosie op dat schip heeft plaats gehad, dat de echtgenote Gravemaker van gerequestreerde, in de mening verkerende dat haar man bij die gelegenheid was omgekomen daarna het huis van Haagens aan de Torenlaan 4 te Bussum, die daarvan eigenaar was, heeft gekocht van de Niederländische Grundstückverwaltung.

O. dat gerequestreerde Grootveld thans in de eerste plaats als verweer tegen de vordering van requestrant aanvoert, dat die koop nietig is, omdat het litigieuse perceel gekocht is door gerequestreerde's echtgenote, die daartoe niet bekwaam was op grond waarvan hij restitutie in integrum en teruggave van de koopprijs en kosten vraagt, terwijl hij, hoewel van oordeel dat hij tot nietigverklaring van de overeenkomst bij den gewonen rechter had moeten ageren, de zaak in haar geheel aan den Raad onderwerpt.

O. dat waar artt. 23 en 25 van het K. B. E 100 in deze van toepassing zijn en, de echtgenote van gerequestreerde te kwader trouw was in den zin van art. 2 K. B. E 100, het achterwege laten van het ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk is en de onderhavige koopovereenkomst nietig behoort te worden verklaard.

O. dat gerequestreerde zich wel heeft beroepen op de bepaling van art. 1487 B. W. in dien zin dat teruggave van het perceel zonder vergoeding van de vollen koopprijs onredelijk zou zijn, doch de werkelijke regeling van dit art. slechts kan gelden tegenover de wederpartij van zijn echtgenote in casu de Niederländische Grundstückverwaltung en niet tegenover den gedepossedeerde jood, terwijl van een bevoegde vertegenwoordiging van den gedepossedeerde door de Grundstückverwaltung geen sprake kan zijn, nu die vertegenwoordiging door de Niederländische Grundstückverwaltung slechts steunde op jodenverordeningen, welke van den beginne af ongeldig waren.

O. dat gerequestreerde nog wel heeft betoogd, dat zijn echtgenote door maatregelen van den bezetter gedwongen was de koop aan te gaan, doch zulks geenszins volgt uit de omstandigheden vermeld en het aan het proces-verbaal van den notaris gehechte stuk.

O. dat de vorderingen van requestrant derhalve behoren te worden toegewezen terwijl voor toepassing van het bepaalde bij art. 27 sub 3 E 100 geen redenen bestaan, te minder nu gerequestreerde niet is ingegaan op het voor hem niet onvoordelig aanbod van de wederpartij bij de comparitie van den notaris.

Rechtdoende:

Wijst requestrant diens vorderingen toe;

I. Verklaart nietig de koopovereenkomst betreffende en de overdracht van het perceel gemeente Bussum Sectie G no. 496 d.d. 15 Februari 1943;

II. Bepaalt dat in de eigendomstoestand van het genoemde perceel door de gemelde overeenkomst en overdracht geen wijziging is gebracht;

III. Bepaalt, dat indien op het genoemde perceel op of na 15 Februari 1943 zakelijke rechten mochten zijn gevestigd, deze zijn vervallen en geacht worden nimmer te hebben bestaan;

IV. Gelast den bevoegden hypotheekbewaarder het dictum van de uitspraak van de Raad voor zoveel de punten 1, 2 en 3 betreft in te schrijven in de openbare registers;

V. Veroordeelt gerequestreerde tot betaling aan requestrant q.q. van de vruchten van het perceel ad f 639,16;

VI. Bepaalt dat op gerequestreerde overgaan de aanspraken van requestrant q.q. op de Niederländische Grundstückverwaltung terzake van de op 15 Februari 1943 aan deze voor het perceel betaalde koopprijs;

VII. Veroordeelt gerequestreerde in alle kosten op het rechtsherstel gevallen;

Daaronder begrepen: de kosten van het mislukte minnelijk rechtsherstel aan zijde van requestrant begroot op f 125 + f 127,75; alzo in totaal f 252,75.

25 Jan. 1950 (afl. 31) No. 1618—1623

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1618

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 17 Oct. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Lt.-Kol. van Driest.)

De strekking van het Neurenberger vonnis, afwijzend de beschuldiging dat de Sicherheitspolizei in haar geheel een criminele organisatie zou zijn, staat niet in den weg aan een feitelijke vaststelling door den rechter van een der verdragsluitende Staten in een concreet geval, dat ook aan de Sicherheitspolizei als geheel bepaalde misdadige taken waren toegewezen.

Het Hof gaat te ver, door in zijn qualificatie van het bewezen verklaarde doden dit misdrijf uit de sfeer der oorlogsmisdrijven te lichten en het te kenmerken als een misdrijf volgens het gewone Ned. strafrecht. Indien hier van geen oorlogsmisdrijf sprake ware, had dit slechts tot de verdere gevolgtrekking kunnen leiden, dat de Ned. rechter rechtsmacht zou missen. Het Hof heeft ten onrechte als medeplichtigheid aan oorlogsmisdrijven aangemerkt handelingen, die rechtstreeks daderschap inhouden.

Art. 7 en art. 8 van het Handvest betreffen alleen de daden van de „voornaamste oorlogsmisdadigers". Voor de kleinere Duitse oorlogsmisdadigers geldt par. 47 van hun eigen militaire strafwet. Verwerping van het beroep op ambtelijk bevel is volkomen terecht geschiedt, aangezien de aard der aan req. verstrekte bevelen tot executie van wellicht-schuldigen zonder voorafgaande regelmatige berechting en van onschuldigen zogenaamd bij wege van représaille, aan deze bevelen het merkteken der misdadigheid opdrukte, zodat het niet anders kan zijn geweest, of hij heeft de wederrechtelijkheid ervan begrepen.

Het gaat niet aan, uit welk gezichtspunt ook, schendingen van het oorlogsrecht en misdrijven tegen de menselijkheid, door Duitse militairen begaan, voor de strafmaat te vergelijken met het misdrijf van hulpverlening aan den vijand, begaan door aan de Ned. rechtsorde onderworpen personen.

T.a.v. een Duitse politieambtenaar is ontzetting uit de rechten tot het bekleden van (Ned.) ambten en tot het dienen bij de (Ned.) gewapende macht misplaatst.

(Sr. artt. 43, 48; B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van:

I. Den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam;

II. Paul Fröhlich, geboren te Reselkow (Duitsland), van beroep Kriminalbeamter, wonende te Bielefeld (Duitsland), thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer, van 13 Nov. 1948, waarbij de tweede requirant werd schuldig verklaard aan:

I. Gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland doch voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand opzettelijk behulpzaam zijn bij het zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder (b) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), meermalen gepleegd;

II. Gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand opzettelijk behulpzaam zijn bij het zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder (c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5) meermalen gepleegd;

III. Doodslag, gedurende op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch voor 15 Mei 1945, gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt en gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden,

en met toepassing van de artt. 27, 28, 44, 48, 49 laatste lid, 55, 57, en 287 Sr. en 1, 7b, 8, 9, 11, 12, 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, met bepaling dat de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht, tevens met ontzetting van de rechten van:

1. het bekleden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;

een en ander voor den duur van het leven.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest;

Gehoord den tweeden req. omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, door den eersten req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 1, 12, 13, 22, en 27a B.B.S., 47, 48, 49 laatste lid, 55, 57, 102, 282, 287 en 289 Sr. en 339, 344, 350 en 352 Sv., doordien het Hof, terwijl aan verdachte was telastegelegd het misdrijf van opzettelijk, als lid ener omschreven organisatie, diensten verrichten tot het volvoeren van de misdadige taak, aan bedoelde organisatie opgedragen, om een systeem van terreur jegens de Nederlandse bevolking te oefenen (waarvan als voorbeelden acht feiten worden gesteld):

a. niet als bewijsmiddel heeft gebezigd het bij het onderzoek op de terechtzitting van 11 Sept. 1948 door den Voorzitter voorgelezen proces-verbaal d.d. 3 Sept. 1948, op ambtseed opgemaakt door J. van Dam, adjudant-rechercheur van politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, voorzover rela-

terende de verklaringen van Catharina Christina Maria Boeren, weduwe van G. Klijn die, ondanks herhaalde oproepingen, wegens ziekte, terwijl zij in het Buitenland verbleef, niet kon verschijnen;

b. bewezen heeft verklaard, dat verdachte opzettelijk als lid van de Sicherheitspolizei diensten heeft verricht tot het volvoeren van de misdadige taak, aan bedoelde organisatie opgedragen om een systeem van terreur jegens de Nederlandse bevolking te oefenen (en daarvan vier verschillende feiten als adstructie heeft aangenomen), doch daarnaast bewezen verklaarde, dat verdachte op 9 Sept. 1944 opzettelijk doodslag op Klijn heeft gepleegd;

c. het oefenen van terreur heeft genoemd het zich schuldig maken aan het misdrijf van schenden van de wetten en gebruiken van den oorlog immers fusilleringen als ten uitvoerlegging van een wel overwogen plan om zonder enig recht uit den weg te ruimen diegenen, die de Duitse bezettende macht mishaagden of gevaarlijk schenen, waarbij de verdachte hulp verleende tot uitvoering, én een georganiseerde mensonterende jacht op buiten de wet gestelde Joden (waarbij het Hof het laatste tevens een misdrijf tegen de menselijkheid noemde) en in het geval Klijn heeft gesproken van doodslag;

d. op al dit bewezen verklaarde en gequalificeerde vervolgens heeft toepasselijk verklaard de strafbepalingen, behorende bij de feiten volgens de Nederlandse Wet, waarvan genoemde feiten de bestanddelen bevatten, namelijk „doodslag, meermalen gepleegd door een ambtenaar; opzettelijk behulpzaam zijn van een ambtenaar bij het plegen van doodslag, meermalen gepleegd; en opzettelijk wederrechtelijke vrijheidsberoving door een ambtenaar; meermalen gepleegd;

e. tenslotte in het dictum het bewezene heeft gequalificeerd als:

I. medeplichtigheid aan het zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf, meermalen gepleegd;

II. medeplichtigheid aan het zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid, meermalen gepleegd;

III. doodslag, gepleegd door een ambtenaar; waarbij de sententie van het Hof aldus:

A. innerlijk tegenstrijdig is geworden;

B. ten onrechte als medeplichtigheid heeft gequalificeerd hetgeen als mededaderschap moest worden beschouwd;

C. ten onrechte, voor het bepalen der straf, het bewezen oorlogsmisdrijf en het bewezen misdrijf tegen de menselijkheid, telaste gelegd als systematische terreur en aldus bewezen geacht, heeft gewrongen onder de artt. 282 en 287 Sr. en niet heeft gebracht onder art. 102 van dat Wetboek;

D. ten onrechte in het geval van Klijn dit niet als een oorlogsmisdrijf heeft gequalificeerd, doch als een misdrijf naar gemeen recht, gepleegd door een ambtenaar in functie.

Ter toelichting moge verwezen worden naar het requisitoir in deze zaak en de repliek, waarvan afschriften hierbij gaan, en nog het volgende worden aangevoerd:

De bewezen verklaarde feiten zijn telastegelegd als voorbeelden van verdachte's handelen: het verricht hebben van diensten tot het volvoeren van een bepaalde taak namelijk een systeem van terreur oefenen jegens de Nederlandse bevolking. Verdachte is niet „behulpzaam" geweest bij het plegen van dit oorlogsmisdrijf, zo min als men van het lid ener gangsterbende, die op bevel een moord pleegt, kan zeggen, dat hij medeplichtig aan die moord is. Verdachte heeft dit misdrijf medegepleegd; hij is als een der vele daders hierbij opgetreden. Hij heeft zich ter beschikking gesteld en gehouden van een organisatie, aan wie het plegen van dit misdrijf als voornaamste taak was opgedragen, en hem was dit bekend.

Daarbij valt weg de vraag, of de intellectuele voorbereiding door anderen geschiedde. Verdachte was een der (onmisbare) uitvoerders in een serie handelingen, naar een bepaald plan tot voltrekking van het misdrijf, waarbij in de uitvoering aan hem een rol van besilssende betekenis was toegekend. Daarom is het ook onjuist de bewezen feiten te wringen onder de zuiver Nederlandse omschrijvingen van wederrechtelijke vrijheidsberoving en doodslag. Genocide (immers dit is het misdrijf, dat jegens onze Joodse landgenoten is gepleegd) werd ingeleid door arrestatie. Maar deze arrestatie was geen op zichzelf staande handeling: het was de eerste (noodzakelijke) handeling in een reeks van handelingen, die tezamen de terreur actie opleverden. En als zodanig was het aan verdachte bekend. Zo staat het eveneens met de bewezen handelingen, die tot den dood van Platenkamp, van Hoften, Bunnik, de vijf in Renswoude en Klijn hebben geleid In al deze gevallen (volgens de verklaring der moeder van Klijn ook in dit geval) was sprake van bepaalde handelingen, die onderdeel vormden van één geheel, die strekten ter uitvoering van een bepaald, in grote lijnen beraamd, plan en waarbij aan verdachte met zijn mededaders de ruimte was gelaten, een plan voor de door hem uit te voeren handelingen op te stellen. Hetgeen zij ook deden, naar bewezen werd. Gesteld men zocht naar een omschrijving in het Nederlandse recht voor de door hen verrichte enge kring van handelingen (en men stelt deze dus niet in het grote verband) dan komt men tot het misdrijf van moord. Maar dan maakt men ze los uit dat verband, hakt ze weg uit het bewezen verklaarde oorlogsmisdrijf van „terreur". Doet men dat niet, dan levert art. 102 Sr. analogice het artikel, dat het strafmaximum bepaalt. Immers de opvatting, dat een in Duits krijgs- of staatsdienst staand Duitser het misdrijf van art. 102 Sr. niet plegen kan, moge waar zijn van wat betreft zuiver militaire handelingen dit geldt niet voor het opzettelijk bedrijven van naar Internationaal recht tot misdrijf verklaarde handelin-

gen, indien deze als systeem worden toegepast en tot eigen politiek doel, (naast het militaire doel) worden verheven. Aan dit laatste is niet gedacht, toen art. 102 Sr. werd ontworpen. Het is ook buiten beschouwing gebleven, toen de geldende interpretatie ingang vond. Die interpretatie berust op de vroegere opvatting omtrent het militaire doel der krijgshandelingen, o.m. door von Clausewitz in Vom Kriege geformuleerd en algemeen aanvaard, en evenzeer op de overtuiging, dat het internationale recht en de rechten der menselijkheid gerespecteerd zouden worden. Nu men in dezen tijd de volkomen negatie van dat recht en die rechten als afzonderlijk doel naast het militaire oorlogsdoel heeft gesteld staat men bij art. 102 Sr. voor de vraag van een nieuwe, op rechtshandhaving gerichte interpretatie. Verdachte werd ingezet vrijwel uitsluitend (en afgezien van de vraag, of het inzetten van zijn organisatie in Nederland op zichzelf niet reeds door het landoorlogsreglement verboden was) voor het bedrijven van notoire misdrijven naar internationaal recht. Zo heeft het Hof zijn optreden gezien en bewezen geacht en dus had het zijn handelen moeten brengen onder de strafbepaling van art. 102 Sr., aangezien het daarmede de meeste overeenkomst betoont. Tenslotte heeft het Hof verdachte's handelen in de zaak Klijn geïndividualiseerd en los gemaakt uit het verband der telastelegging, waarin het kennelijk thuisbehoort. Immers hier trad niet op een Duits politieman, zuiver binnen het veld ener geoorloofde actie, maar een zwaar bewapend Sipo man, gewaarschuwd dat er een zogenaamd illegale vondst te doen was (gebleken is alleen van verspreiden van Engelse nieuwsberichten door Klijn en Vosmeer), die ten huize van Klijn een inval doet, geheel binnen het kader der terreur actie en in strijd met art. 43 L.O.R., en deze jongeman (en hier is de steeds onveranderd gehandhaafde verklaring van Klijn's moeder van zo groot belang) kortweg vermoordt hoewel hij niet bewapend is, met de handen omhoog voor hem staat, en van generlei verzet is gebleken. Verdachte schiet een vuurstoot van vier schoten dezen jongeman door de borst — hoewel hij bij Platenkamp wel zorgde, slechts één schot op hem te lossen, uit een zelfde soort wapen. Dit handelen past in het algemene beeld van „terreur" juist bij uitstek. Verdachte had de zogenaamde Niedermachungsorder ontvangen: Lages, als getuige gehoord, verklaarde, die persoonlijk aan alle leden van zijn Dienststelle in en buiten Amsterdam te hebben medegedeeld. Daarom meen ik — salva omni reverentia — dat het Hof ook dit als onderdeel van het oorlogsmisdrijf „terreur" had moeten beschouwen.

II. S., althans v. t. van art. 27a B.B.S. en de artt. 60 en 157 der Grondwet, doordien het Hof heeft beslist, dat de bepaling van art. 8 van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 niet beschouwd kan worden deel uit te maken van het Nederlandse Strafrecht.

Ter toelichting moge ondergetekende aanvoeren:

Indien men bij de behandeling in de Tweede Kamer der Staten Generaal gewisselde stukken en gevoerde debatten met betrekking tot het ontwerp van Wet omtrent de materie, thans in art. 27a B.B.S. geregeld, leest, kan men als conclusie trekken, dat de Wetgever heeft bedoeld, dat voor de berechting der in vijandelijke krijgs-, Staats- of publieke dienst staande personen zouden gelden normen, ontleend aan het internationale (beter wellicht supra nationale) strafrecht, omdat deze delicten een geheel eigen karakter dragen. Deze conclusie is van groot belang, ook voor de toepassing van het tweede lid van dat artikel, voor het vinden van de strafmaat naar analogie van het delict. Nu zijn deze normen niet beperkt tot de in art. 6 onder (b) en (c) van het Handvest gegeven kwalificaties en opsommingen. Het Handvest bevat meer. Het regelt ook hoe de normen van art. 6 moeten worden geïnterpreteerd en begrensd. Het verklaart, dat onder „oorlogsmisdrijven", dus onder b van art. 6, ook valt het „lid zijn van een misdadig-verklaarde organisatie".

En in de laatste alinea van art. 6 in de artt. 7 en 8 verheft het tot norm van internationaal strafrecht enige regelen, waaromtrent ons eigen strafrecht ook een regeling bezit.

Nederland is deelhebber aan deze Overeenkomst. Nederland heeft mede-geaccepteerd, dat de normen van dit Handvest uit het ouderwetse Volkenrecht zijn gelicht en thans niet meer tussen Staten, doch jegens individuen gelden, die ten volle worden aansprakelijk gesteld voor hun aandeel in het misdadig handelen, dat is geschied. Daarom is de materie, geregeld bij art. 6 (laatste alinea), 7 en 8 van het Handvest, zo vanzelf sprekend; ook zonder dat het nadrukkelijk was bepaald, zouden die beginselen moeten gelden. Anders immers verviel het gehele belang der nieuwe bepaling; anders zou, naar de formeel denkende Duitse geest, een ieder zich toch weer kunnen beroepen op zijn bevelgevende voorganger. Anders zou de strafbaarstelling bij art. 6 Handvest feitelijk geen zin hebben.

Moet deze supra-nationale strafrechtsregeling nu praevaleren boven de nationale? Ondergetekende meent die vraag bevestigend te moeten beantwoorden. Juist omdat wij hier normen van supra-nationaal recht ter toepassing hebben gekregen, naar het oordeel van onze Wetgever. Omdat Nederland zich als één der eerste oorlogsdoelen heeft gesteld, bestraffing der bedrijvers van oorlogsmisdrijven, moet de betekenis van art. 27a B.B.S. in deze geest worden geïnterpreteerd, dat de in art. 6 Handvest nader verklarende en interpreterende artikelen ook gelden. Doet men dit niet, dan blijft men hinken op twee gedachten: wel internationale strafrechtsnormen, maar deze zeven door onze nationale heen — en daarvoor heeft de Tweede Kamer door haar amende-

ment, dat een nieuw artikel bracht, ons juist willen bewaren.

III. S., althans v. t. van de artt. 11, 12, 13, en 27a B.B.S. en 44, 47 en 102 (subsidiair 282 en 289, althans 287) Sr., doordien het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst der bewezen verklaarde misdrijven en de omstandigheden, waaronder zij zijn begaan.

Gelet op de middelen van cassatie, namens den tweeden req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van art. 2 van het Besluit van 22 Dec. 1943, houdende vaststelling van het B.B.S. (St. D 61) en van de artt. 40 en 43, 1e lid, daar het Hof het beroep op overmacht en ambtelijk bevel, door verdachte ter verdediging van zijn deelneming aan standrechtelijke executies aangevoerd, heeft verworpen.

II. Oplegging van een straf, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, krachtens art. 16 1e lid van het Besluit van 22 Dec. 1943 houdende vaststelling van het Besluit op de Bijz. Gerechtshoven (S. D 62) ten deze gelijkgesteld met verkeerde toepassing der wet.

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van beide beroepen en ambtshalve tot vernietiging van de sententie en verwijzing;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij, in de periode van eind Mei 1940 tot de capitulatie der Duitse troepen in Nederland, nadat hij is gaan deel uitmaken van de Sicherheitspolizei, bij welke hij zich heeft laten detacheren, opzettelijk als lid dier organisatie in verband met den op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland, doch voor 15 Mei 1945:

I. op diverse plaatsen in Nederland diensten heeft verricht tot het volvoeren van de misdadige taak, aan bedoelde organisatie opgedragen, om een systeem van terreur jegens de Nederlandse bevolking te oefenen, hebbende verdachte:

1. te Breukelen—St. Pieter omstreeks 9 Sept. 1944, tezamen en in vereniging met H. Neumeijer en J. H. Haveneth, opzettelijk, conform een hun gegeven opdracht om Jack Platenkamp van het leven te beroven, genoemden Platenkamp uit het politiebureau te Breukelen gehaald, naar een bepaalde woning vervoerd en achter die woning, op een stuk land, gedood, doordat een of meer hunner aldaar alstoen opzettelijk uit een of meer in hun bezit zijnde, met scherp geladen schietwapens, twee schoten op korten afstand op voormelden Platenkamp hebben gelost, die hem in den rug en in het hoofd verwondden, tengevolge waarvan Platenkamp terstond of kort daarna is overleden;

2. omstreeks 3 Oct. 1944 tezamen en in vereniging met A. Albani opzettelijk G. C. van Hoften en J. P. Bunnik uit een politiebureau te Amersfoort gehaald, waarna verdachte opzettelijk, tezamen met anderen, te Hoogland op korten afstand uit een met scherp geladen schietwapen op de genoemde van Hoften en Bunnik enige schoten heeft gelost, die hen in de borst en achter een oor hebben getroffen, ten gevolge waarvan van Hoften en Bunnik terstond of kort daarna zijn overleden;

3. omstreeks 14 Nov. 1944 tezamen en in vereniging met enige andere personen, opzettelijk C. F. F. Frohn, A. J. A. van Oyen, M. van Ommeren, P. M. Oltmans en F. J. Ebbens uit de gevangenis te Utrecht gehaald en overgebracht naar Renswoude, alwaar de genoemden ter uitvoering van een tevoren opgesteld en aan verdachte bekend plan, van het leven zijn beroofd;

zulks terwijl verdachte wist, dat de onder 1, 2, en 3 genoemde of bedoelde slachtoffers te voren niet door enig bevoegd gerecht waren ter dood veroordeeld en dat de onder 2 genoemde slachtoffers werden gedood als repressaille voor een beweerdelijk gepleegden aanslag op een met de Duitsers samenwerkend Nederlander, terwijl niet bewezen was, dat deze aanslag door de onder 2 genoemde slachtoffers was gepleegd;

4. op verschillende tijdstippen medegewerkt aan de Duitse politiek van vervolging en terreur tegen personen van Joods ras en degenen, die dezen beschermden, door deze opzettelijk te arresteren;

II. te Utrecht omstreeks 9 Sept. 1944 opzettelijk A. J. J. Klijn in diens woning van het leven heeft beroofd, door opzettelijk uit een met scherp geladen schietwapen op zeer korten afstand enige schoten op hem te lossen en Klijn voornoemd daardoor in de borst te treffen, hem aldus dodelijk verwondende, ten gevolge waarvan Klijn terstond of kort daarna is overleden;

Mede gelet op een door req. ter ondersteuning van zijn beroep overgelegde uitvoerige memorie, hoofdzakelijk met feitelijken inhoud;

O. dat de ingediende cassatiemiddelen in na te melden volgorde behoren te worden behandeld, maar dat de Raad aanleiding heeft gevonden, aan die behandeling ambtshalve de volgende overwegingen te doen voorafgaan:

dat tijdens de behandeling zekere twijfel is geopperd, of het Bijz. Hof bepaalde bewezenverklaringen wel uit de bewijsmiddelen heeft kunnen afleiden;

dat, voor zover hij is geuit van de zijde van requirant, deze twijfel bij onderzoek is gebleken eenvoudig hierop neer te komen, of het Hof de bewezenverklaringen uit de bewijsmiddelen wel terecht heeft afgeleid, een vraag, die voor toetsing in cassatie niet in aanmerking komt en voor de beantwoording waarvan op den grondslag van requirant's duidelijk onwaarachtige memorie nog te minder aanleiding bestaat;

dat, voor zover hij is gerezen bij den Procureur-Fiscaal van dezen Raad, deze twijfel dat gedeelte der bewezenverklaring raakt, dat betrekking heeft op de misdadigheid van

de taak der Duitse Sicherheitspolizei;

O. nu te dien aanzien, dat aan req. bij inleidende dagvaarding is te laste gelegd, „dat hij....., nadat hij is gaan deel uitmaken van de misdadige organisatie de Sicherheitspolizei....., opzettelijk als lid dier organisatie... diensten heeft verricht tot het volvoeren van de misdadige taak, aan bedoelde organisatie opgedragen, om een systeem van terreur jegens de Nederlandse bevolking te oefenen, hebbende verdachte (volgen de verschillende afzonderlijke misdrijven, aan req. ten laste gelegd en ten dele bewezen verklaard, zoals hierboven is weergegeven);

dat het Hof van den aangehaalden aanhef der telastelegging niet bewezen heeft verklaard de woorden „de misdadige organisatie" vóór „de Sicherheitspolizei", maar wèl de woorden „de misdadige taak, aan bedoelde organisatie opgedragen, enz.";

dat het Hof de eerste woorden terecht niet bewezen heeft verklaard;

dat het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal, ingesteld bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, waarbij Nederland partij is, de vraag, welke Duitse groepen of organisaties als „misdadige organisaties" te beschouwen waren, in zijn artt. 9 en 10 ter beslissing heeft opgedragen aan het bedoelde Tribunaal, met dien verstande dat de door het Tribunaal als „misdadig" gequalificeerde groepen of organisaties, zonder nadere noodzaak van bewijs en zonder mogelijkheid van tegenbewijs, ook door de nationale autoriteiten van de verdragspartijen als zodanig zouden moeten worden aangemerkt;

dat nu het Internationale Militaire Tribunaal in zijn vonnis van 30 Sept.—1 Oct. 1946 (blz. 71 e.v., speciaal blz. 75, in de Engelse uitgave, Miscellaneous no. 12 (1946), Omd. 6964) van de organisatie der Sicherheitspolizei wèl de Gestapo, met haar hoofdbureau in Amt IV, doch niet de Kriminalpolizei, met haar hoofdbureau in Amt V van het Reichssicherheitshauptamt, tot een misdadige organisatie heeft verklaard;

dat in bedoeld vonnis besloten ligt, dat het Internationale Tribunaal de beschuldiging tegen de Sicherheitspolizei in haar geheel, heeft afgewezen en de rechters der verdragsluitende Staten zich derhalve te haren aanzien niet op het bedoelde vonnis kunnen beroepen;

dat dit echter niet uitsluit, dat in een bepaald land uit de feiten zou kunnen worden afgeleid, dat aldaar aan deze organisatie een bepaalde misdadige taak was opgedragen, gelijk het Tribunaal ook uitdrukkelijk heeft overwogen (t.a.p. blz. 72), dat in de bezette gebieden de formele verhouding tussen plaatselijke eenheden van de Gestapo, de Kripo en den S.D. (deze laatste eveneens als misdadige organisatie gequalificeerd) nauwer was dan in Duitsland en de bij Duitsland ingelijfde gebieden;

dat de strekking van het Neurenbergse vonnis dus niet in den weg staat aan een feitelijke vaststelling door den rechter van een der verdragsluitende Staten in een concreet geval, dat ook aan de Sicherheitspolizei als geheel bepaalde misdadige taken waren toegewezen, mits deze vaststelling door voldoende bewijsmiddelen wordt gesteund;

dat nu het Hof op den grondslag der telastelegging heeft beslist, dat inderdaad aan bedoelde organisatie hier te lande de misdadige taak was opgedragen om een systeem van terreur jegens de Nederlandse bevolking te oefenen, welke bslissing kon worden afgeleid uit de onder I ten laste van req. Fröhlich bewezen verklaarde feiten zelve, die — als van hogerhand bevolen ambtshandelingen — wijzen op een systeem van afschrikking en onderdrukking van de bevolking, bestaande in het doden van wellicht-schuldigen krachtens een zogenaamd stand-„recht" zonder dat van een voorafgegaan proces, althans van enig behoorlijk gevoerd onderzoek blijkt — en zelfs in het doden van onschuldigen, zogenaamd bij wijze van repressaille, welk optreden in de telastelegging en de sententie terecht is samengevat onder het begrip „terreur";

O. thans allereerst t.a.v. het tweede onderdeel van de eerste grief van den Proc.-Fiscaal onder a, b en c en onder A en D, hierop neerkomende, dat het Hof ten onrechte den onder II bewezen verklaarden doodslag op A. J. J. Klijn uit het algemene verband van de telastelegging heeft gelicht en hem alleen bewezen heeft verklaard als een buiten vorengenoemd systeem van terreur gelegen, op zichzelf staanden doodslag;

dat het Hof dit bewust heeft gedaan en derhalve req. van een bepaald element van het telastegelegde heeft vrijgesproken;

dat de Proc.-Fiscaal bij het Hof tegen deze vrijspraak, welke geheel op feitelijke gronden berust, en tegen de daarmede samenhangende beslissing van het Hof om een bepaald bewijsmiddel niet voor de bewijsconstructie te bezigen, vruchteloos in cassatie komt;

dat echter bij zijn juridische gevolgtrekking uit deze gedeeltelijke vrijspraak het Hof inderdaad te ver is gegaan, door in zijn qualificatie van het aldus bewezen verklaarde doden van Klijn dit misdrijf tegelijkertijd uit de sfeer der oorlogsmisdrijven te lichten en het te kenmerken als een misdrijf volgens de gewone Nederlandse Strafwet, namelijk art. 287 Sr.;

dat, indien deze gevolgtrekking juist en hier van een oorlogsmisdrijf inderdaad geen sprake ware, dit slechts tot de verdere gevolgtrekking had kunnen leiden, dat de Nederlandse rechter t. a.v. het onder II bewezen verklaarde rechtsmacht zou missen;

dat de gevolgtrekking echter niet juist is, omdat het door het Hof onder II j°. aanhef bewezen verklaarde „als lid van de Sicherheitspolizei opzettelijk Klijn van het leven beroven" onder de in de sententie bewezen verklaarde omstandigheden — evenals de onder I bewezen verkl. misdrijven — wel degelijk een oorlogsmisdrijf uitmaakt, immers rechtstreeks valt onder het onder art. 6b van het meergenoemde Handvest genoemde misdrijf van „murder..... of civilian

population of occupied territory" in den zin, waarin de Raad dezen term „murder" reeds eerder heeft uitgelegd in zijn tweede arrest Ahlbrecht d.d 11 April 1949; (N. J. No. 425, *Red.*);

dat de qualificatie derhalve op dit punt behoort te worden verbeterd;

O. vervolgens t. a. v. de eerste grief van den Proc.-Fiscaal onder e en B;

dat deze grief gegrond is omdat het Hof inderdaad ten onrechte als medeplichtigheid aan oorlogsmisdrijven heeft aangemerkt handelingen, die rechtstreeks daderschap inhouden, zodat verbetering van de qualificatie eveneens nodig is met betrekking tot enkele deelnemingsvormen, in de sententie aanwezig geacht bij de qualificatie van de onder I bewezen verklaarde feiten;

O. thans t.a.v. het tweede middel van den Proc.-Fiscaal bij het Hof en van het eerste middel van req. Fröhlich, voor zover betrekking hebbend op de verwerping door het Hof van zijn beroep op ambtelijk bevel, en ambtshalve:

dat de stelling van genoemden Proc.-Fiscaal, dat req. Frölich's beroep op ambtelijk bevel als mogelijken strafuitsluitingsgrond terstond ter zijde had behoren te worden gesteld op grond van art. 8 van het meergenoemde Handvest, niet juist is;

dat genoemd art. 8, evenals art. 7 van het Handvest, weliswaar een bevel van de Regering of van een meerdere tot het begaan van de misdadige handeling uitdrukkelijk uitsluit als een mogelijken verontschuldigingsgrond, dic de strafrechterlijke aansprakelijkheid van den dader zou opheffen, maar dat beide artikelen alleen spelen binnen den kring van de berechting van de „voornaamste oorlogsmisdadigers" en niet voor de berechting van kleinere oorlogsmisdadigers in de Nederlandse wet is overgenomen;

dat derhalve ook voor de Duitsers in krijgs-, staats- of publieken dienst bij berechting hier te lande op grond van art. 27a B.B.S., een beroep op ambtelijk bevel algemeen open staat;

dat de Raad den gedachtengang van de bestreden sententie in zoverre niet juist acht, als daarin art. 43 Sr. op zulke Duitsers toepasselijk wordt verklaard, aangezien — zoals de Raad reeds meermalen heeft beslist (o.m. arr. 6 Dec. 1948 N. J. 1949, No. 85, *Red.*) — de redelijkheid gebiedt, op hen de bepaling van par. 47 van hun eigen militaire Strafwet toe te passen, die niet daalt beneden een redelijken internationalen standaard en met het beruchte „Befehl ist Befehl" in lijnrechten strijd is;

dat echter, afgezien daarvan, de verwerping van het beroep op ambtelijk bevel door het Hof volkomen terecht is geschied, aangezien de aard der aan req. Fröhlich verstrekte bevelen tot executie van wellichtschuldigen zonder voorafgaanderegelmatige berechting en van onschuldigen zogenaamd bij wege van représaille aan deze bevelen het merkteken der misdadigheid opdrukte, zodat het niet anders kan zijn geweest of hij heeft de wederrechtelijkheid ervan begrepen (zoals het Hof, blijkens zijn gehelen gedachtengang. moet hebben bedoeld in de zinsnede, waar de sententie ervan gewaagt, dat verdachte de onwettigheid van die bevelen „heeft moeten begrijpen");

dat derhalve ook req. Fröhlich's eerste cassatiemiddel op dit punt moet worden verworpen;

O. voorts t a.v. datzelfde middel, voorzover het betrekking heeft op de verwerping van het beroep op overmacht:

dat dit gedeelte van het middel evenmin tot cassatie kan leiden, omdat het zich richt tegen een beslissing door het Hof in hoofdzaak op zuiver feitelijke gronden genomen;

O. thans t.a.v. het eerste middel van den Proc.-Fiscaal bij het Hof onder C, zich erover beklagende dat het Hof ten onrechte de stelling zou hebben verworpen, dat de bewezen verklaarde daden van terreur onder I tegelijkertijd de bestanddelen vertonen van het misdrijf van art. 102 Sr.;

dat de Raad reeds bij herhaling heeft beslist, (o.m. 6 Dec. 1948, N. J. 1949, No. 85, *Red.*) dat het niet aangaat, uit welk gezichtspunt ook schendingen van het oorlogsrecht en misdrijven tegen de menselijkheid, door Duitse militairen begaan, voor de strafmaat te vergelijken met het misdrijf van hulpverlening aan den vijand, begaan door aan de Nederlandse rechtsorde onderworpen personen;

dat ook dit middel derhalve moet worden verworpen;

O. tenslotte t.a.v. het derde middel van den Proc.-Fiscaal en het tweede middel van req. Fröhlich, beide tegen de strafmaat gericht:

dat de Raad noch in het door den Proc.-Fiscaal aangevoerde noch in de betogen van en namens req. Fröhlich — ook niet in zijn beroep op afwijkende straffen, aan andere Duitsers opgelegd — voldoenden grond heeft gevonden om de door het Hof opgelegde hoofdstraf onjuist te achten en derhalve beide beroepen, strekkende in tegengestelde richting, ongegrond acht;

O. echter ambtshalve: dat t. a. v. een Duitsen politieambtenaar ontzetting uit de rechten tot het bekleden van (Nederlandse) ambten en tot het dienen bij de (Nederlandse) gewapende macht misplaatst is;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover de qualificatie van het bewezen verklaarde en de oplegging van bijkomende straffen betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Qualificeert het bewezen verklaarde onder I, 1, 2, en 4 en II als het meermalen plegen, respectievelijk medeplegen van — en dat onder I, 3 als medeplichtigheid aan — het misdrijf van „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog, doch vóór 15 Mei 1945, in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van

4 Jan. 1946 (S. No. G 5)", dat onder I, 4 tevens als:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog, doch vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c) van het vorengenoemd Handvest";

Verwerpt beide beroepen, onder bepaling evenwel, dat op den duur der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht de gehele tijd, door req. Fröhlich in Nederlandse bewaring doorgebracht, gerekend van 7 Mei 1945 tot den dag van de uitspraak van dit arrest.

No. 1619

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 17 Oct. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Lt.-Kol. van Driest.)

Represailles en zogenaamde repressailles. Strafmotivering.

De zogenaamde représaille tegen onschuldigen (zoals in casu het doden daarvan) kan noch als daad van weerwraak, noch als daad van afschrikking, noch uit het oogpunt van de praktijk van gijzeling worden gerechtvaardigd, ook al wordt de maatregel alleen toegepast na vergeefse pogingen om de daders op te sporen en te straffen en al wordt gestreefd naar een geconstrueerde „evenredigheid".

Motivering van de straf opgelegd aan Duitser die oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid pleegt (moorden en mishandelingen).

(B.B.S. art. 27a; Landoorlogreglement art. 50.)

Op het beroep van Martin Johann Koelen, geboren te Wegberg, 14 Aug. 1910, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, Vijfde Kamer, zittinghoudende te Rotterdam, van 11 Maart 1949, waarbij hij voor wat betreft het sub 1, 3 en 4 bewezen verklaarde werd schuldig verklaard aan:

„Het gedurende den tijd van den huidigen oorlog en voor 15 Mei 1945 in krijgs- en staatsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. No. G 5)", meermalen gepleegd;

terzake van het sub 2 bewezen verklaarde werd ontslagen van alle rechtsvervolging en voor wat het sub 1, 3 en 4 bewezen verklaarde betreft met toepassing van de artt. 43, 48, 55, 57, 284, 289, 300 Sr. en de artt. 1, 2, 3, 11, 12 en 27a B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij, gedurende het bij dagvaarding genoemde tijdvak doch voor 15 Mei 1945 in bezet Nederland aanvankelijk als Oberscharführer-Kriminal-Assistent, later als Hauptscharführer-Kriminaloberassistent in dienst van de bij dagvaarding genoemde Aussenstelle, in krijgs- en Staatsdienst bij den Duitsen vijand, opzettelijk in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en de menselijkheid, in verband met den door Duitsland onder andere tegen Nederland gevoerden aanvalsoorlog, al dan niet tezamen en in vereniging met een of meer andere beambten van de Sipo:

1. op 4 Jan. 1944 in de provincie Zuid-Holland opzettelijk en met voorbedachten rade de zonder vorm van proces plaatsgehadhebbende executie van den zich als weerlozen arrestant in de macht van de Sipo bevindenden Nederlandsen burger H. Douma heeft uitgevoerd, hebbende hij — verdachte — toen daar — ter uitvoering van het tevoren door hem beraamd plan om voornoemde Douma dood te schieten, opzettelijk na kalm beraad en rustig overleg vanaf korten afstand vanuit een met scherp geladen vuurwapen meerdere schoten afgevuurd op voornoemden Douma, mede tengevolge waarvan Douma voornoemd terstond of kort daarop is overleden;

2. op 6 Sept. 1944 te Warmond opzettelijk den zich als weerloze arrestant in de macht van den vijand bevindenden Nederlandsen burger A. J. L. Ketelaar, toen burgemeester der gemeente Warmond, van het leven heeft beroofd, hebben hij, verdachte, toen daar opzettelijk als bij dagvaarding omschreven 1 schot afgevuurd op het hoofd van voornoemden Ketelaar en deze daardoor in den nek dodelijk getroffen, tengevolge waarvan Ketelaar voornoemd terstond of kort daarna is overleden;

3. op 9 Sept. 1943 in de provincie Zuid-Holland opzettelijk heeft medegewerkt aan den moord op de zich toen als weerloze arrestanten in de macht van de Sipo bevindende Nederlandse burgers W. F. Stokhuyzen en P. Vromans, door toen daar opzettelijk ter uitvoering van het voornemen van een Sipobeambte om de twee genoemde personen zonder vorm van proces dood te schieten, hen vanuit Leiden naar een zich onder de gemeente Oegstgeest bevindenden buitenweg te vervoeren waarna beide personen door een of meer Sipobeambten door middel van meerdere schoten zijn afgemaakt;

4. in het tijdvak tussen Mei 1940 en Mei 1945 in Nederland, opzettelijk mishandelend vele Nederlandse burgers, die zich als weerloze arrestanten in de macht van de Sipo bevonden, onder andere G. J. Vos, M. Spronk, Ph. Olivier, J. E. Snoek, J. Krop en

A. H. B. Breukelaar, gewelddadig met een gummistok en een ander hard voorwerp en zijn hand en zijn vuist tegen hun lichaam heeft geslagen en met zijn geschoeide voet tegen hun lichaam heeft getrapt, waardoor die personen pijnlijk werden getroffen en meerdere hunner bloedend werden verwond, zulks teneinde bedoelde slachtoffers te dwingen tot het verstrekken van gewenste inlichtingen en tot een bekentenis, als ook in meerdere gevallen een Nederlandse burger, die zich als weerloze arrestant in de macht van de Sipo bevond, teneinde hem tot het geven van gewenste inlichtingen en tot een bekentenis te dwingen, — in enige gevallen, urenlang — in een zeer ongemakkelijke houding geboeid heeft laten blijven;

O. t. a. v. het eerste middel enz.;

O. evenwel ambtshalve:

dat het Hof requirant's beroep op het représaillekarakter van den moord op Douma als rechtvaardiging van dien moord heeft verworpen op een geheel onjuisten grond, namelijk dat „het ... een vaste regel van internationaal gewoonterecht (zou zijn), dat, willen représailles als de onderhavige straffeloos genomen kunnen worden, aan zekere voorwaarden moet zijn voldaan", n.l.:

1. dat zij een uiterste middel zijn om de veiligheid van den bezetter te beschermen en derhalve slechts toepassing mogen vinden, wanneer de daders zelf niet kunnen worden opgespoord en gestraft;

2. dat er evenredigheid moet zijn tussen de daad, die tot de représaille aanleiding gaf en de représaille zelf;

dat de Raad reeds herhaaldelijk heeft beslist, dat „représailles als de onderhavige" nimmer „straffeloos genomen kunnen worden" en dat — wat er ook moge zijn van de voorwaarden van toelaatbaarheid van représailles van Staat tegen Staat — de geponeerde „vaste regel van internationaal gewoonterecht" t. a. v. de zogenaamde représailles tegen de bevolking van bezet gebied slechts een uit de lucht gegrepen regel is;

dat immers het nemen van deze zogenaamde représailles tegen onschuldigen nòch als daad van weerwraak, nòch als daad van afschrikking, nòch uit het oogpunt van de praktijk van gijzeling kan worden gerechtvaardigd, ook al wordt de maatregel alleen toegepast na vergeefse pogingen om de daders op te sporen en te straffen en al wordt gestreefd naar een geconstrueerde „evenredigheid";

O. voorts ambtshalve:

dat het bewezen verklaarde, naast oorlogsmisdrijven, ook oplevert evenzovele misdrijven tegen de menselijkheid in den zin van art. 6, sub c) van het Handvest van Londen van 8 Aug. 1945, als vallende onder „murder — respectievelijk: other inhumane acts — committed against any civilian population, during the war, in execution of, or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal";

dat de qualificatie dienovereenkomstig behoort te worden aangevuld;

dat tevens uit die qualificatie behoren te worden losgemaakt de verdere beschouwingen van het Hof over de vergelijkbare misdrijven, volgens de Nederlandse wet, bij de aanwijzing waarvan overigens ten onrechte niet in aanmerking is genomen requirants ambtelijke hoedanigheid, welk verzuim evenwel in het onderhavige geval voor de bepaling van de toelaatbare maximum-straf geen betekenis heeft;

O. ten slotte t. a. v. het vierde middel betreffende de strafmaat;

dat de Raad zich in het algemeen verenigt met de desbetreffende overwegingen van het Hof, in het bijzonder zwaar laat wegen de ergerlijke mishandelingen, die req. weerloze gevangenen heeft doen ondergaan, en dus een ernstige straf noodzakelijk acht;

dat de Raad echter meer dan het Hof in aanmerking meent te mogen nemen, dat req. als Duitser enerzijds onder den invloed stond van de misdadige propaganda van het Nationaal-Socialisme en het anderzijds voor een Duitsen ambtenaar grote bezwaren medebracht, zich aan deze geestesgesteldheid feitelijk te onttrekken;

dat de Raad, een en ander tegen elkaar afwegend, een gevangenisstraf voor het leven een juist equivalent acht voor de bedreven misdrijven en daarvoor de doodstraf te zwaar acht.

No. 1620

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK LEEUWARDEN, 4 Nov. 1949. (Mr A. W. Haan).

Een Duitser, die, op welke wijze dan ook, als militair, heeft deelgenomen aan de strijd tegen Nederland en zijn geallieerden, behoort niet in aanmerking te komen voor ontvijanding, vermits hij zich daadwerkelijk als vijand heeft gedragen.

De vraag of verzoeker had moeten en kunnen onderduiken is irrelevant, daar vastgehouden dient te worden aan het feit dat verzoeker als Duits soldaat daadwerkelijk vijand was in den meest letterlijken zin van het woord.

Desertie in Augustus 1944 kan niet als „goede daad" in aanmerking komen.

Beschikking N.B.I bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34, 43).

Erwin Erich Huxdorff, te Leeuwarden, gem. Mr H. H. Menalda, requestrant,

tegen:

het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, gerequestreerde.

Gezien het verzoekschrift namens Erwin Erich Huxdorff voormeld bij Ons ingediend door zijn raadsman Mr H. H. Menalda;

Gezien de memorie van Grieven ingediend namens requestrant en de memorie van Antwoord ingediend door het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat ten aanzien van verzoeker, zal er van inwilliging van zijn verzoek sprake zijn, moet vaststaan, dat het afgeven van de verklaring ex art. 34 lid 1 sub f van het Besluit, Vijandelijk Vermogen, òf in het algemeen Nederlandsch Belang is òf dat verzoeker reeds vóór den oorlog hier te lande gevestigd was en dat hij zich gedurende de bezetting politiek niet heeft misdragen;

dat niet is gesteld of aangetoond, dat het een algemeen Nederlandsch belang is, dat aan verzoeker de bedoelde verklaring wordt afgegeven en dit ook overigens niet blijkt;

dat vaststaat, dat verzoeker vóór den oorlog hier te lande gevestigd was;

dat dus moet worden beoordeeld, of verzoeker zich gedurende de bezetting politiek niet misdragen heeft;

dat in de beschikking, waarvan beroep geen motiveering is opgenomen, maar dit ook nergens is voorgeschreven en, waar aan verzoeker, blijkens zijn memorie van grieven, de motiveering tijdig is bekend geworden, hij in zijn verdediging niet is benadeeld, te meer niet, nu de kamer zich aan de door hem zelf geponeerde en bestreden gronden zal houden;

dat deze gronden zijn:

a. verzoeker zou van 1 Nov. 1939 af lid zijn geweest van de N.S.D.A.P. en dat in den bezettingstijd gebleven zijn.

b. verzoeker is in 1942 ingelijfd bij de Duitsche Weermacht en is in Augustus 1944 gedeserteerd.

c. verzoeker heeft gedurende de bezetting geen zodanige bijzonder goede daden verricht, dat daarin een voldoende compensatie kan worden gezien.

dat uit de door verzoeker overgelegde stukken niet een volledig beeld is te verkrijgen van zijn gedragingen in de bezettingsjaren, in het bijzonder niet over hetgeen hij als militair heeft gedaan;

dat uit die stukken wel blijkt, dat verzoekers vrienden en kennissen hem beschouwden als een Duitscher, die de Nederlandsche zaak was toegedaan en op wien men kan vertrouwen, maar er van eigen activiteit ten gunste van Nederland niet zoozeer sprake is;

dat verzoeker integendeel zich — zij het na enige polingen om er aan te ontkomen — heeft laten inlijven bij de Duitsche Weermacht en actief heeft meegestreden tegen Nederland en zijn geallieerden;

dat uit de stukken kan worden gelezen, dat verzoeker bestemd was voor wachtdiensten bij en in het beruchte kamp te Amersfoort, maar verzoeker zich er van heeft onthouden mede te deelen, wat hij van 1942 tot Augustus 1944 precies heeft gedaan;

dat naar het oordeel der Kamer een Duitscher, die, op welke wijze dan ook, als militair heeft deelgenomen aan den strijd tegen Nederland en zijn geallieerden, niet in aanmerking behoort te komen voor ontvijanding, vermits hij zich daadwerkelijk als vijand heeft gedragen;

dat dit te meer klemt, nu verzoeker heeft nagelaten de sluier op te lichten over zijn daden van 1942 tot Augustus 1944 en alleen zegt, dat hij bij de Duitsche Weermacht werd ingelijfd, omdat hij nu eenmaal van Duitsche nationaliteit en dienstplichtig was;

dat de Kamer niet treedt in de vraag, of verzoeker had moeten en kunnen onderduiken, maar zich houdt aan het vaststaande feit, dat hij, als Duitsch soldaat, daadwerkelijk vijand was in den meest letterlijken zin van het woord;

dat verzoeker het risico van als deserteur te worden aangemerkt eerst heeft durven aanvaarden, toen voor iedereen vaststond, dat Duitschland den oorlog zou verliezen (Augustus 1944) en men het einde reeds binnen niet al te langen tijd tegemoet zag;

dat deze desertie als „goede daad" niet in aanmerking komt, evenmin, als de zoetelijke verklaringen van vrienden, kennissen en buren;

dat dus de beschikking waarvan beroep dient te worden bevestigd.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de aangevallen beschikking van het Ned. Beheersinstituut d.d. 5 Nov. 1948.

No. 1621

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Juni 1949. (Mrs Scholten, van Walsem, Wery.)

Opzegging van een vennootschap onder firma kan niet rechtsgeldig geschieden aan de beheerder van een der firmanten, daar deze alleen het privé-vermogen van de onder beheer gestelde beheert, doch de opzegging ingevolge art. 1686 B. W. aan de firmant zelf had moeten plaats hebben. De beheerder is niet bevoegd over het voortbestaan der vennootschap te beschikken.

De acte van scheiding en deling is derhalve tot stand gekomen zonder dat de vennootschap rechtsgeldig was ontbonden, zodat de acte van scheiding en deling nietig en van onwaarde is.

Appellant ten aanzien van de vennootschap voor zoveel mogelijk hersteld in de toestand waarin hij zich voor de scheiding en deling bevond.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 11, 43.)

P. J. S. van Gelder, appellant, gem. Mr P. C. J. Terheggen,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 6 Augustus 1947 ontvangen

beroepschrift van P. J. S. van Gelder, wonende te Beuningen, gemachtigde Mr P. C. J. Terheggen, advocaat en procureur te Nijmegen, en het op 6 Februari 1948 ontvangen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, hierna te noemen Beheersinstituut;

Gezien ook de verdere processtukken;

Gehoord partijen, appellant bij monde van zijn gemachtigde, het Beheersinstituut bij monde van Mr H. M. Smits, werkzaam aan dit Instituut, Afdeling procedures;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat in dit geding vaststaat:

dat appellant, die te Beunnigen woonde en aldaar tezamen met P. J. M. van den Donk in de vennootschap onder de firma Olie-Import „Gedo" een garagebedrijf uitoefende, zich in September 1944 naar Duitsland heeft begeven en in April 1946 in Nederland is teruggekeerd, alwaar hij van 2 April 1946 tot 28 November 1946 wegens verdenking van politiek delict is geïnterneerd geweest;

dat de Militaire Commissaris district Nijmegen bij beschikking van 18 Mei 1945 ingevolge art. 99 Besluit E 100 appellant heeft ontslagen als bestuurder van voormelde vennootschap en van den Donk tot haar enige bestuurder heeft aangesteld, alsmede bij beschikking van 28 Mei 1945 ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen J. C. Rutgers, candidaat-notaris te Beuningen, tot beheerder over het privé-vermogen van appellant heeft benoemd, welk beheer op 22 Februari 1947 is opgeheven;

dat het Beheersinstituut bij brief van 26 Maart 1946 aan zijn vertegenwoordiger te Nijmegen heeft medegedeeld, dat ingevolge tussen Mr J. H. J. Zuidema, advocaat en procureur te Nijmegen, en P. J. M. van den Donk met het Beheersinstituut gehouden besprekingen is overeengekomen, dat tot scheiding en deling van het vermogen der firma Olie-Import „Gedo" zou worden overgegaan, in welke brief onder overlegging van een concept-akte van boedelscheiding tevens enige aanwijzingen werden gegeven, hoe de scheiding en deling zou moeten plaats vinden,

dat vervolgens bij akte van 13 Mei 1946, in tegenwoordigheid en onder goedkeuring van de kantonrechter verleden voor de notaris J. M. Roodvoets te Nijmegen, tussen de firmant P. J. M. van den Donk en J. C. Rutgers, de laatste volgens zijn verklaring handelend met goedkeuring van het Beheersinstituut en als beheerder over het privé-vermogen van appellant, de scheiding en deling van de vennootschappelijke boedel heeft plaats gehad overeenkomstig het bepaalde in de artt. 1120 en 1123 B. W. aan de hand van de, mede in dit geding overgelegde, taxatierapporten betreffende de onroerende goederen en de bedrijfsinventaris van de vennootschap en een beschrijving der uitstaande vorderingen;

O. dat appellant, die stelt van de in het bovenstaande begrepen handelingen en beschikkingen van het Beheersinstituut en van de beheerder eerst bij brief d.d. 9 Juli 1947 van het Beheersinstituut aan appellants raadsman kennis te hebben gekregen — hetgeen niet is betwist en derhalve vaststaat — van die handelingen en beschikkingen tijdig in beroep is gekomen bij de Raad en deze op gronden, voorzoveel nodig hieronder te bespreken, verzoekt:

1. gemelde beschikkingen en handelingen op een der gestelde gronden nietig en van onwaarde te verklaren, althans te vernietigen en te verstaan, dat zij geacht worden niet te bestaan, althans zulks te doen ten aanzien van de voornoemde scheiding en deling;

2. te bevelen, dat verzoeker wordt hersteld in de vermogenstoestand, waarin hij verkeerde, vóórdat voormelde handelingen plaats vonden;

3. voorzoveel een herstel in de vorige toestand niet mogelijk is, te bevelen, dat aan verzoeker door het Beheersinstituut wordt uitgekeerd een schadevergoeding tot een nader vast te stellen bedrag; alles kosten rechtens;

O. dat het Beheersinstituut het verzoek bij verweerschrift heeft bestreden, waarna de zaak mondeling is toegelicht en vervolgens nog een comparitie van partijen ten fine ener schikking heeft plaats gehad, in tegenwoordigheid van Mr Zuidema voornoemd, als gemachtigde van van den Donk, welke comparitie echter niet tot een schikking ter zake heeft geleid;

In rechte:

O. dat appellants grieven hierop neerkomen:

1e. dat het Beheersinstituut door tussenkomst van de aangestelde beheerder heeft medegewerkt aan voormelde boedelscheiding, zonder dat de vennootschap tevoren op wettige wijze was ontbonden, althans zonder dat het Beheersinstituut tot die ontbinding toesteming had verleend, terwijl ook niet was verkregen de toestemming van de Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof of van de Minister van Handel en Nijverheid, als bedoeld in art. 11 tweede lid van het Besluit E 133;

2e. dat de boedelscheiding is geëffectueerd in strijd met het belang van het onder beheer gestelde vermogen, in strijd met de goede zeden en in strijd met de zorg, welke in het maatschappelijke verkeer betaamt ten aanzien van eens anders persoon en goed en dat appellant ernstig is benadeeld, doordat alle bedrijfsgoederen zijn toebedeeld aan de firmant van den Donk, daarenboven op de grondslag van veel te lage waarderingen, terwijl aan appellant slechts contanten zijn toebedeeld en hem aldus de voortzetting van het bedrijf onmogelijk is gemaakt;

O. dat de Raad deze grieven in de eerste plaats zal bespreken in verband met de vorderingen sub 1 en 2;

O. dat het Beheersinstituut met betrekking tot de eerste grief aanvoert, dat de firmant van den Donk de vennootschap, die, naar buiten geschil is en ten overvloede blijkt uit het overgelegde uittreksel uit het

Handelsregister, voor onbepaalde tijd was aangegaan, heeft doen eindigen door opzegging van de firma aan de beheerder Rutgers, eerst mondeling en daarna schriftelijk, bij de overgelegde brief van 12 November 1945 van zijn raadsman Mr Zuidema aan de beheerder, welk een en ander wordt betwist;

dat van een mondelinge opzegging niet is gebleken en een beroep op de brief van 12 November 1945 faalt, omdat Mr Zuidema in die brief — kennelijk ten onrechte menende, dat de vennootschap onder firma voor bepaalde tijd was aangegaan — de beheerder Rutgers slechts verzoekt om, aangezien van Gelder door afwezigheid niet in staat is zijn werkzaamheden als vennoot te verrichten, hetgeen volgens art. 1684 B. W. een reden tot ontbinding der vennootschap is, ter vermijding van een procedure te willen medewerken aan een ontbinding der vennootschap in der minne, zodat in deze brief duidelijk het nog voortbestaan der firma wordt aangenomen :

dat bovendien de opzegging van de vennootschap niet rechtsgeldig kon geschieden aan de beheerder Rutgers, daar deze alleen het privé-vermogen van van Gelder beheerde, doch ingevolge art. 1686 B. W. aan van Gelder zelf had moeten plaats hebben;

dat op deze grond ook de wilsovereenstemming tussen van den Donk en de beheerder Rutgers tot ontbinding van de vennootschap onder firma, welke blijkt uit meergenoemde brief van 26 Maart 1946 en uit de aanhef der akte van scheiding, niet tot een rechtsgeldige beëindiging der vennootschap heeft kunnen leiden, immers Rutgers als beheerder alleen van het privévermogen van van Gelder niet bevoegd was over het voortbestaan der vennootschap te beschikken;

dat de vennootschap onder de firma Olie-Import „Gedo" derhalve ten tijde der scheiding en deling niet was ontbonden en mitsdien de akte van scheiding d.d. 13 Mei 1946 is nietig en van onwaarde, terwijl appellant ten aanzien van het vermogen der vennootschap zoveel mogelijk dient te worden teruggebracht in de toestand, waarin hij zich vóór de scheiding en deling bevond;

dat ook de uit bovenbedoelde brief van 26 Maart 1946 en uit de aanhef der akte van scheiding blijkende toestemming van het Beheersinstituut tot de ontbinding der vennootschap en tot de scheiding en deling van haar vermogen nietig en van onwaarde moeten worden verklaard;

O. dat uit het voorafgaande volgt, dat de eerste grief gegrond is, zodat de tweede grief geen bespreking behoeft en het primair door appellant gevorderde kan worden toegewezen in voege als hieronder vermeld;

Rechtdoende in hoger beroep:

Verstaat, dat de vennootschap onder de firma Olie-Import „Gedo" ten tijde van de scheiding en deling van haar vermogen niet was ontbonden;

Verklaart de akte van scheiding dd. 13 Mei 1946 nietig en van onwaarde;

Verklaart ook nietig en van onwaarde de toestemming van het Beheersinstituut tot ontbinding van voornoemde vennootschap en tot scheiding en deling van haar vermogen;

Verstaat, dat partij van Gelder ten aanzien van de vennootschap, voor zoveel mogelijk, wordt hersteld in de toestand, waarin zij zich vóór de scheiding en deling bevond;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten, tot op deze uitspraak aan zijde van appellant begroot op f 150.

No. 1622

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 April 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens.)

Art. 2 sub 1 E 133 omvat niet alleen personen die ambtenaren enz. van een vijandelijke staat geweest zijn, doch strekt zich tevens uit tot al die personen die zich als zodanig gedragen hebben.

Appellant, optredend als Sachbearbeiter van de Omnia Treuhand, is opgetreden om de anti-Joodse maatregelen van de bezetter ten uitvoer te leggen en is door het N.B.I. derhalve terecht als vijandelijk onderdaan aangemerkt.

Beslissing N.B.I bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 2 sub 1, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.:

Gelezen een verzoekschrift no. 259/48 van Klaas Kalf, gemachtigde Mr J. F. A. Verzijl;

Gelezen een verweerschrift van het Ned. Beheersinstituut;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak;

O. dat verzoeker heeft gesteld:

dat zijn raadsman onder datum 25 Febr. 1948 van het Nederlandse Beheers-Instituut Bureau Amsterdam, een schrijven ontving van de volgende inhoud:

„In aansluiting op ons schrijven van 19 Januari 1948, delen wij U thans mede, dat de Omnia Treuhand G.m.b.H. door de Wirtschaftsprüfstelle werd ingeschakeld bij de liquidatie van Joodse ondernemingen, welke voortvloeide uit de verordening 48/1941 van den Rijkscommissaris. Deze Wirtschaftsprüfstelle was een afdeling van het General Kommissariat für Finanz und Wirtschaft, dat weer rechtstreeks onder den Rijkscommissaris ressorteerde. Op grond hiervan dient de Omnia volgens onze mening als orgaan van de Duitse overheid te worden beschouwd, zodat op de Beauftragte für Brabant und Limburg art. 2, lid 1, van E 133 van toepassing is".;

dat dit schrijven is een beschikking als bedoeld in art. 43 van het Besluit K. B. E 133, waarvan beroep openstaat bij Uw Raad;

dat verzoeker zich met de inhoud van gemelde beschikking niet kan verenigen en daarvan tijdig ni beroep komt;

dat voor de toepassing van bij of krachtens het Besluit E 133 uitgevaardigde bepalingen als vijandelijke onderdanen aangemerkt worden:

„Ambtenaren, beambten, agenten, vertegenwoordigers van een vijandelijke staat, zomede personen, die als zodanig te eniger tijd tussen de tiende Mei 1940 en de dag van het in werking treden van het Besluit E 133 zijn opgetreden;"

dat deze omschrijving weliswaar een zeer ruime groep van personen kan omvatten, doch verzoeker meent, dat hij daaronder niet gerangschikt kan worden;

dat slechts node gemist wordt een scherpere omschrijving van de verhouding, die tussen de in gemeld artikel genoemde personen en de vijandelijke staat moet hebben bestaan, willen deze personen onder genoemde definitie vallen;

dat toch het enkele woordje „van" geenszins bepalend kan zijn voor die verhouding, meer speciaal niet ten aanzien van de groep agenten en vertegenwoordigers;

dat ambtenaren en beambten personen zijn, die gemeenlijk in overheidsdienst werkzaam zijn, die aan die overheid ondergeschikt zijn en van welke overheid zij de bevelen of aanwijzingen hebben op te volgen;

dat verzoeker echter niet in overheidsdienst werkzaam was;

dat toch de Omnia Treuhand G.m.b.H., in wier dienst hij was, was een Tsjecho-Slowaakse vennootschap, die reeds voor de bezetting van Nederland bestond en geenszins speciaal is opgericht door de Duitse overheid met de bedoeling dit apparaat te gebruiken om de doeleinden van die overheid te verwezenlijken;

dat uiteraard niet ontkend kan worden, dat de Omnia in feite door de overheid wel als zodanig is gebruikt, doch dit aan het rechtskarakter van deze vennootschap niet afdoet;

dat evenmin ontkend kan worden, dat de Omnia als bestaande vennootschap zich heeft laten inschakelen bij het liquidatieproces van Joodse bedrijven;

dat echter zulks nog niet met zich medebrengt, dat personen in dienst der vennootschap ambtenaren of beambten van de Duitse staat werden, vermits deze in dienst waren en bleven van een particuliere vennootschap;

dat men toch er evenmin aan zou denken het personeel van b.v. de Stichting Beheerscommissie Detailhandel en Ambacht, of de Stichting tot Beheer van Horeca-bedrijven, ambtenaren of beambten van de Nederlandse staat te noemen, op grond als zouden gemelde Stichtingen organen van de Nederlandse overheid zijn, omdat deze door het Beheersinstituut, als afdeling van de Raad van het Rechtsherstel, die ressorteert onder het Ministerie van Financiën, ingeschakeld zijn bij het beheer van vijandelijk vermogen;

dat mitsdien geen hout snijdt de motivering van het Beheersinstituut, dat verzoeker een ambtenaar of beambte van de Duitse staat is, op grond als zou de Omnia een orgaan van de Duitse overheid zijn, omdat zij door de Wirtschaftsprüfstelle, als afdeling van het General Kommissariat für Finanz und Wirtschaft, dat ressorteert onder Rijkscommissariaat, ingeschakeld was bij de liquidatie van Joodse ondernemingen;

dat verzoeker evenmin was een agent of vertegenwoordiger van de Duitse overheid, omdat hij handelde als agent-vertegenwoordiger van de Omnia, een particuliere maatschappij, en in haar naam optrad;

dat toch niet gezegd kan worden, dat een ieder, die in dienst is van een rechtspersoon, die tijdelijk ingeschakeld wordt bij de uitoefening van een staatstaak, daardoor agent-vertegenwoordiger van die staat wordt;

dat toch aldus de opperman van de aannemingsmaatschappij, die in opdracht van de O.T. tankgrachten graaft, agent-vertegenwoordiger van de Duitse staat zou worden, evenals agent-vertegenwoordiger van de Nederlandse staat zou worden de opperman van de aannemingsmaatschappij, die in opdracht van het Militair Gezag de tankgrachten weer dichtgooit;

dat destijds juist, om te doen uitkomen, dat de Omnia niet behoorde tot de Duitse overheid, de Wirtschaftsprüfstelle in overleg met den Rijkscommissaris de titel „Beauftragte", die aan territoriaal ingedeelde gemachtigden van de Omnia werd gegeven, is verboden en daarvoor in de plaats heeft gesteld de meer „zakelijke" titel van „Sachbearbeiter";

dat voorts de Omnia, hoezeer ook zodanig aangesteld, als „Liquidationstreuhänder" geenszins zelf over de activa der te liquideren, Joodse zaken beschikte;

dat toch machinerieën en handelsvoorraden door de desbetreffende Rijksbureaux werden verkocht en ook de prijzen door deze bureaux werden vastgesteld;

dat mitsdien ook onjuist is de bewering van het Nederlandse Beheersinstituut, dat de Omnia als een orgaan van de Duitse overheid is te beschouwen;

dat ter bereiking van haar doeleinden de vijandelijke overheid tijdens de bezetting zich verzekerd heeft van de medewerking van talloze, met macht beklede rechtspersonen of organisaties;

dat, doordat de vijand zich allengs op wel haast elk terrein van het maatschappelijk en particuliere leven begaf, onvermijdelijk steeds meer personen direct of indirect gebruikt werden voor des vijands oogmerken;

dat, naar verzoeker vermeent, bij laatstgenoemde beslissing, mede in aanmerking moeten worden genomen het doel van gemelde bepaling van E 133 en de gevolgen daarvan;

dat het doel van gemelde bepaling is het occuperen van vermogen van die lieden, die zodanig met den vijand hebben geheuld, dat zij met denzelve vereenzelvigd kunnen wor-

den en welk vermogen aangewend zou kunnen worden als „voorschot" op de schadeclaim, die Nederland op Duitsland bezit;

dat deze bepaling onmiskenbaar het stempel draagt van de tijd, waarin zij werd gemaakt, toen men zich de behandeling van politieke delinquenten en van hun vermogen als zeer eenvoudig voorstelde;

dat de sindsdien ingetreden veranderingen inzake deze behandeling de onmenselijkheid der bepaling in zeer vele gevallen hebben duidelijk gemaakt, en wel in het bijzonder ten opzichte van die overgrote groep van personen, vallende onder gemelde bepaling, die na verloop van tijd terugkeert in de maatschappij en zich daarin weer een bestaan moet verzekeren;

dat of de toenmalige Besluitgever zich een verkeerde voorstelling van de grootte van deze groep heeft gemaakt, of gemelde Besluitgever gemeend heeft, dat zij voortaan buiten de samenleving zou blijven (voor dit laatste vermoeden pleit b.v. het feit, dat aanvankelijk door de Tribunalen slechts internering kon worden opgelegd voor een totale termijn van tien jaar);

dat gemelde bepaling het thans aan een zeer grote groep tot paria's gemaakte mensen onmogelijk maakt hun brood te verdienen, hetgeen bepaaldelijk in strijd is met hetgeen de Wetgever van thans beoogt;

dat ook van de aanvankelijke opzet, om door occupatie van vijandelijk vermogen een voorschot op de vordering op Duitsland te verkrijgen, weinig terecht zal komen, vermits krachtens de overeenkomst van Parijs al het vijandelijk vermogen, door de geallieerden geaccapareerd, samen wordt gevoegd, uit welke „pot" Nederland slechts een gering percentage ontvangen zal;

dat mitsdien, waar doel en gevolgen van gemelde bepaling in het overgrote deel der gevallen (waaronder dat van verzoeker) respectievelijk onbereikbaar en onwenselijk is, de bepaling eng geïnterpreteerd moet worden;

dat ten overvloede nog zij opgemerkt, dat de hierboven gewraakte gevolgen slechts op gebrekkige en trage wijze verholpen kunnen worden door middel van een zogenaamde non-enemy-verklaring;

Op al welke gronden verzoeker zich wendt tot Uw Raad, met het eerbiedig verzoek om, met vernietiging van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, d.d. 25 Februari 1948, te bepalen, dat verzoeker niet is een persoon, als bedoeld in art. 1, lid 2, van het Besluit E 133.

O. dat het Nederlands Beheersinstituut voor antwoord heeft aangevoerd:

dat requestrant in beroep komt van ene beslissing van het Bureau Amsterdam van het Nederlandse Beheersinstituut van 25 Febr. 1948 waarbij aan requestrant is medegedeeld, dat op de Beauftragte für Brabant und Limburg art. 2 lid 1 van E 133 van toepassing is;

dat het Beheersinstituut requestrant dan ook heeft aangemerkt als vijandelijk onderdaan;

dat deze beslissing terecht genomen is;

dat toch bij uitspraak van het Tribunaal van Amsterdam (9e Kamer) van 16 Dec. 1946 ten aanzien van requestrant bewezen verklaard is, dat hij hulp verleend heeft aan de vijand of diens handlangers door vanaf zomer 1942 tot September 1944 als Beauftragter für Brabant und Limburg van de Omnia Treuhand Gesellschaft m.b.H. Joodse zaken te liquideren;

dat de Omnia Treuhand G. m.b.H. oorspronkelijk een lege Treuhandgesellschaft was, gevestigd te Praag, die door de Rijkscommissaris in 1941 werd aangewezen als Treuhänder, resp. liquidateur van een aantal Joodse ondernemingen hier te lande;

dat deze G.m.b.H. dus opdrachten van of vanwege het Rijkscommissariaat, ene officiële Duitse instantie, kreeg tot liquidatie van Joodse ondernemingen en derhalve onder leiding van deze Duitse ambtelijke instantie medewerkte aan de effectuering van de verordeningen door of vanwege de Duitse bezettende autoriteit tegen de joden hier te lande uitgevaardigd;

dat door op deze wijze de opdrachten van de Wirtschaftsprüfstelle, die ene afdeling vormde van het General Kommissariat für Finanz und Wirtschaft, welk Kommissariat weer rechtstreeks onder de Rijkscommissaris ressorteerde, uit te voeren de Omnia Treuhand te beschouwen is als een beambte, agent of vertegenwoordiger of gemachtigde van het Rijkscommissariaat, dus van een vijandelijke staat en zo ook de bijkantoren van de Omnia en hare employees;

dat requestrant in den brede betoogt, dat, waar de Omnia Treuhand ene particuliere vennootschap was, diegenen, die in hare dienst stonden, geen ambtenaren of beambten van de Duitse staat konden zijn;

dat het in casu volkomen irrelevant is of requestrants zienswijze in dit opzicht al dan niet juist is, vermits immers art. 2 sub 1 E 133 niet alleen omvat personen, die ambtenaren, etc. van een vijandelijke staat geweest zijn, doch zich tevens uitstrekt tot al die personen, die niet ambtenaren etc. waren, doch zich als zodanig gedragen hebben;

dat het dan ook voor de beoordeling der vraag of iemand als vijandelijk onderdaan is aan te merken er niets toe afdoet of iemand inderdaad in dienst geweest is van enig vijandelijk publiekrechtelijk lichaam, doch reeds het enkele feit, dat iemand zich zodanig gedragen heeft, alsof hij voor zulk een lichaam optrad, voldoende is om hem tot vijandelijk onderdaan te stempelen;

dat het trouwens ook volkomen logisch is, dat zij, die niet in enig dienstverband gestaan hebben, niettemin als vijandelijk onderdaan zijn aan te merken, aangezien toch hunne gedragingen tegen de belangen van de Nederlandse gemeenschap veel meer afkeurenswaard zijn, dan die van echte ambtenaren, beambten etc. die per slot van rekening slechts aan een op hem rustende verplichting voldeden;

dat het in casu dan ook alleen ter zake doet of requestrant, als Sachbereiter voor

de Omnia Treuhand optredend, zich gedragen heeft alsof hij als agent, vertegenwoordiger of gemachtigde van een vijandelijke Staat optrad, en of de Omnia Treuhand beschouwd moet worden te zijn opgetreden als vertegenwoordiger of gemachtigde van de Duitse Staat, terwijl buiten beschouwing blijven kan de vraag of er enige rechtsverhouding tussen de Omnia Treuhand en de Duitse Staat en ook tussen requestrant en de Omnia of de Duitse Staat heeft bestaan;

dat naar het oordeel van het Beheersinstituut te dezen aanzien geen twijfel mogelijk is, aangezien zoals hierboven reeds betoogd werd, de Omnia Treuhand zich niet alleen gedragen heeft aslof zij de Duitse Staat eigenmachtig vertegenwoordigde, doch bovendien vaststaat, dat deze G.m.b.H. opdrachten tot liquidatie van Joodse ondernemingen uitvoerde, welke zij kreeg van het Rijkscommissariaat, dus van een officiële Duitse instantie;

dat vaststaat, dat requestrant opgetreden is als Sachbearbeiter, dus in ene „function d'autorité", en dan ook in de gevallen, die hij te behandelen kreeg, tegenover de Joodse eigenaren van zaken, die geliquideerd moesten worden, optrad als de man, die de anti-Joodse maatregelen van de bezetter ten uitvoer legde;

dat de Omnia Treuhand over de liquidatie rapporten moest uitbrengen aan de Wirtschaftprüfstelle;

dat volgens vaste jurisprudentie ook een verwalter van een Joods vermogen als vijandelijk onderdaan beschouwd wordt;

dat dus met te meer reden een employé en stellig wel een Sachbearbeiter van de Omnia Treuhand, een lichaam bij uitstek door het Rijkscommissariaat aangewezen om Joodse vermogens te liquideren, als vijandelijk onderdaan beschouwd moet worden;

dat requestrant, zoals reeds uit het woord Sachbearbeiter zelve blijkt, ten aanzien van Joodse vermogens, waarover hem de liquidatie opgedragen was, als Sachbearbeiter ene grote zelfstandige bevoegdheid had;

dat requestrant dan ook op grond van zijne voormelde gedragingen gedurende de bezettingstijd thans terecht als vijandelijk onderdaan is aan te merken;

met conclusie:

het mitsdien Uw Raad behagen moge aan requestrant zijne vordering te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat de Raad zich geheel verenigt met het in het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut gestelde en deze overwegingen tot de zijne maakt;

O. dat derhalve de aangevallen beslissing als juist moet worden beschouwd;

Rechtdoende:

Wijst de vordering van verzoek af;

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

No. 1623

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-ARNHEM, 10 Sept. 1949. (Mr Maassen).

De verplichting tot het overleggen van de boekhouding ten behoeve van een vennoot, die daarbij als zodanig een regelrecht belang heeft, geldt ook ten aanzien van de aandeelhouders ener N.V. Tot de volledige jaarstukken behoren naast balans en winst- en verliesrekening, toelichting en accountantsrapport.

Gerequestreerden, bij vonnis in kort geding, bevolen tot afgifte der jaarstukken met alle bijbehorende toelichtingen en tot het verstrekken van inlichtingen aan verzoekers en aan de accountant op verbeurte ener dwangsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van 3 Augustus 1949 van: 1. Emmy Rosalie Serphos, weduwe van Frederik Rozendaal, 2. Bertha Lilian Rozendaal, echtgenote van Niels Grooss, 3. Niels Grooss, voornoemd, tot bijstand en machtiging zijner voornoemde echtgenote, allen wonende te Wassenaar, domicilie kiezende te 's-Gravenhage, ten kantore van de procureur Mr H. Sanders, welk verzoekschrift op 17 Augustus 1949 werd aangevuld en gericht is tegen

a. de Twentsche Textielmaatschappij N.V., gevestigd te Enschede (hierna te noemen T.T.M.);

b. E. R. S. Krudop, wonende te Enschede;

c. G. A. van Dam Merrett, wonende te Enschede;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter onzer terechtzitting van 17 Aug. 1949, waar zijn verschenen Mr Sanders voornoemd, namens verzoekers, zomede verzoekers sub 2 en 3 in persoon, voorts Mr K. J. Edersheim, advocaat te Amsterdam voor gerequestreerden, benevens gerequestreerde sub c in persoon en J. van Amstel, wonende te Enschede, onderdirecteur der T.T.M.;

O. dat door gerequestreerden geen formeel bezwaar is gemaakt dat het verzoekschrift nader is aangevuld;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoekers hebben gevorderd, dat bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad aan gerequestreerden, zijnde de N.V. en haar directeuren zal worden bevolen binnen acht dagen na de uitspraak aan verzoekers te verschaffen afschriften van de jaarstukken, zijnde de volledige balansen, winst- en verliesrekeningen en bijbehorende toelichtingen in de onverkorte vorm, waarin deze jaarlijks aan de algemene vergadering van aandeelhouders der N.V. zijn overgelegd, zulks over de jaren 1939 tot en met 1947, met bepaling dat gerequestreerden voor

iedere dag dat zij in gebreke blijven aan de veroordeling te voldoen, aan verzoekers hoofdelijk des dat de een betalende de anderen zullen zijn bevrijd, zullen hebben te betalen een dwangsom van f 500, met veroordeling van gerequestreerden in de kosten;

en nader: dat aan gerequestreerden mede wordt bevolen aan verzoekers of hun daartoe gemachtigde Professor T. Keuzenkamp te 's-Gravenhage of degene, die hij daartoe in zijn plaats zal stellen zodanige nadere gegevens of inlichtingen uit de boeken van gerequestreerden, desgewenst met inzage derzelve te verstrekken, als door voornoemde deskundige ter richtige uitvoering van zijn taak nodig zal worden geacht;

O. dat als grondslag dezer vorderingen door verzoekers in het kort geding is gesteld, dat wijlen de echtgenoot van verzoekster sub 1, mede optredende voor zijn schoonzuster de weduwe A. F. Rozendaal—Goldmann en voor zijn gewezen pupil G. A. van Dam Merrett voornoemd, met E. R. S. Krudop voornoemd, die zgn. Ariër is, een overeenkomst heeft aangegaan, in wezen hierop neerkomende, dat de financiële gevolgen van der partijen relaties tot de N.V. en van het tijdens de bezetting noodzakelijke zich op de achtergrond houden van de Joodse belanghebbenden in de N.V. — m.a.w. van de ariseringsmaatregelen — niettegenstaande dit zich schijnbaar onttrekken aan de N.V., na de oorlog voor gelijke delen zouden worden omgeslagen over hem, Frederik Rozendaal en de andere 3 bovengenoemde belanghebbenden, m.a.w. de lasten en lusten van de aandeelhouders, d.w.z. van hen, die deze hoedanigheid op 10 Mei 1940 bezaten, zouden blijven alsof geen ariseringsmaatregelen waren getroffen en zij speciaal weer zouden worden hersteld in het bezit en het genot der door hen, zoals partijen het later noemden „gestelde" aandelen;

dat, zoals verzoekers nader uiteenzetten, maatregelen ter arisering zijn genomen en bij de in te stellen vordering tot rechtsherstel op verschillende ten hunnen nadele genomen handelingen en besluiten zal dienen te worden teruggekomen;

dat verzoekers ten bewijze van hun redelijk belang bij een en ander en ter becijfering van hetgeen hun naar redelijkheid van gerequestreerden toekomt, zulks in verband met de waarde der aandelen en van het hun competerende aandeel in de door Krudop en van Dam Merrett genoten winstbedragen, nodig hebben afschrift der jaarstukken van de N.V., als door hen gevorderd, tot mededeling van welke stukken gerequestreerden verplicht zijn, aan welke verplichting zij niet hebben voldaan; dat ook hun nadere vordering aan verzoekers toekomt;

dat in deze dringend een voorziening bij voorraad vereist is, omdat zij bij gebreke van gegevens ten zeerste zijn en worden bemoeilijkt in het geldend maken van hun aanspraken, terwijl zij er een groot belang bij hebben ten spoedigste in de gelegenheid te worden gesteld de zaak ten principale aanhangig te maken;

O. dat hetgeen requestranten tegen het verzoekschrift hebben aangevoerd, bij de overwegingen in rechte zal worden behandeld;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoekers terecht stellen, recht te hebben op het aan hen verstrekken van de door hen verlangde gegevens uit de boekhouding van de N.V., waaronder begrepen zijn de jaarlijks aan de algemene vergadering van aandeelhouders overgelegde jaarstukken, te weten de balansen, winst- en verliesrekeningen met bijbehorende toelichtingen en accountantsrapporten, nu artikel 11 van het Wetboek van Koophandel de verplichting tot het overleggen van de boekhouding oplegt ten behoeve van een vennoot, die daarbij als zodanig een regelrecht belang heeft, immers onder vennoten als bedoeld in art. 11 begrepen zijn de aandeelhouders in een N.V., in de aanhef van de bepalingen omtrent naamloze vennootschappen in de Wet uitdrukkelijk als vennoten aangeduid; een en ander tenzij juist zou zijn het verweer van gerequestreerden, dat om nader te vermelden redenen in dit geval aan verzoekers hun vordering niet toekomt;

O. dat nu art. 11 de verplichting tot overlegging van de boekhouding oplegt, het niet van belang is of accountantsrapporten, aan de algemene vergadering aangeboden, aan die vergadering hadden behoeven te worden overgelegd (art. 42a) daar aan die vergadering overgelegde acconuntantsrapporten tot de boekhouding behoren;

O. dat gerequestreerden hebben aangevoerd, dat verzoekers niet aangeven, waarin hun vordering tot rechtsherstel zal bestaan, zodat reeds daarom niet is uit te maken, in hoever zij voor de indiening dezer vordering belang hebben bij de bedoelde afgifte en ook niet of de door hen bedoelde vordering wel ene is, welke de werkzaamheden van de Raad betreft;

O. hieromtrent, dat verzoekers in aansluiting aan hun verzoekschrift hebben gesteld, dat zij zich voorstellen bij hun verzoek tot rechtsherstel te vorderen onder meer:

1°. dat Krudop hen laat participeren in dividenden, die hij geïnd heeft op de aandelen, vóór de arisering hun toebehorende

2°. dat verzoekers mede zullen delen in de door Krudop genoten z.g.n. tantièmes;

3°. dat de kwijtschelding van een schuld aan Krudop ongedaan zal worden gemaakt;

4°. dat de gevolgen van het in vreemde handen brengen van aandelen zullen worden geregeld, te weten bepaald zal worden, hoeveel verzoekers daarvan zullen krijgen;

5°. dat ten behoeve van verzoekers rekening zal worden gehouden met het feit dat zij niet in een tot stand gekomen emissie hebben deelgenomen;

O. dat hieruit blijkt dat de vordering in kort geding verband houdt met voorschreven vordering tot rechtsherstel, gebaseerd

op het feit dat verzoekers hun aandelen ter arisering hebben moeten afstaan zodat voormeld bezwaar van gerequestreerden moet worden verworpen;

O. dat gerequestreerden verder als verweer hebben gevoerd, dat een definitieve regeling betreffende de rechten der vroegere aandeelhouders en obligatiehouders is tot stand gekomen in algemene vergaderingen van de N.V. van 15 April 1946, 4 October 1946 en 15 September 1947 en bij notariële acte van 8 December 1947;

O. dat raadpleging van deze stukken Ons echter niet tot de conclusie heeft gebracht dat partijen beoogd hebben het rechtsherstel volledig te regelen;

O. dat gerequestreerden voorts hebben opgemerkt niet in te kunnen zien, hoe de door verzoekers verlangde jaarstukken in enig opzicht voor hen noodzakelijk zijn voor het instellen van een door hen bedoelde actie tot rechtsherstel, daar indien als sequeel van zodanige actie enige afrekening over vroeger jaren zou dienen te geschieden, dit in de loop van de procedure zou moeten blijken en eerst dan de Raad overlegging van de door verzoekers bedoelde stukken zou kunnen gelasten; dat voordien verzoekers hierbij geen enkel belang hebben en in elk geval hier niet kan worden gesproken van een zaak, waarin uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereist wordt;

O. dat het echter aannnemelijk is, dat voor het kunnen instellen van de door verzoekers beoogde vordering tot rechtsherstel met afrekening, het beschikken over gegevens uit de boekhouding, met name de aan de algemene vergadering van aandeelhouders overgelegde jaarstukken noodzakelijk is; dat wellicht, indien de procedure voor de gewone rechter gevoerd werd, verzoekers hun voorgenomen geding zonder die gegevens zouden kunnen aanvangen, doch in casu in ieder geval verzoekers er aanspraak op kunnen maken, dat zij voor de aanvang van het proces over de gegevens beschikken, nu de rechtsherstelprocedure slechts kent een verzoekschrift en een antwoord en daarna hoogstens een mondelinge „toelichting"; dat verzoekers, indien die jaarstukken hun nog niet zijn verstrekt, waarover later, terecht stellen dat het hier is een zaak van onverwijlde spoed, nu zij reeds geruime tijd doende zijn geweest deze in der minne te bekomen;

O. dat gerequestreerden stellen dat de N.V. aan verzoekers reeds de balansen en verlies- en winstrekeningen met winstverdeling over de jaren 1939 tot en met 1947 heeft verstrekt, doch verzoekers zich daartegenover haar Ons oordeel terecht op het standpunt kunnen stellen, dat deze niet van enige toelichting voorziene stukken voor het instellen hunner vordering niet voldoende zijn, weshalve zij aanspraak maken op de volledige jaarstukken, zoals deze jaarlijks aan de algemene vergadering werden overgelegd, zijnde het aannemelijk dat de balansen en winst- en verliesrekeningen jaarlijks voorzien waren van toelichting en accountantsrapport ter kennisneming van de aandeelhouders, nu dit het geval is met de jaarstukken over 1948 ten processe aanwezig;

O. dat art. 42c van het Wetboek van Koophandel, handelende over het nederleggen van afschriften van stukken ten kantore van het handelsregister in verband met het hiervoor overwogene buiten bespreking kan blijven, evenals hetgeen verder door partijen over de hoofdzaak te berde is gebracht, als zijnde dit voor het lot der ingestelde vordering in kort geding niet van belang, zijnde Ons niet gebleken dat aan de voorgenomen rechtsherstelvorderig geen redelijke kans beschoren zou zijn;

O. dat hetgeen hierboven in het bijzonder ten aanzien van de vordering tot verstrekken van afschriften der jaarstukken is opgemerkt ,mutatis mutandis geldt ten opzichte van de nadere vordering van verzoekers, met dien verstande, dat nu verzoekers zich eerst op de hoogte kunnen stellen van de jaarstukken het onnodig voorkomt het in de nadere vordering genoemde bevel eerder te doen ingaan dan drie weken na deze uitspraak;

O. dat wij het gewenst achten de termijn binnen welke afschriften van de jaarstukken moeten worden verschaft te stellen op 14 dagen;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende in kort geding:

Bevelen gerequestreerden binnen veertien dagen na deze uitspraak aan verzoekers te verschaffen afschriften van de jaarstukken, zijnde de volledige balansen- winst- en verliesrekeningen en alle bijbehorende toelichtingen in onverkorte vorm, waarin deze jaarlijks aan de algemene vergadering van aandeelhouders der naamloze vennootschap zijn overgelegd, zulks over de jaren 1939 tot en met 1947;

Beveelt gerequestreerden voorts doch niet eerder dan drie weken na deze uitspraak aan verzoekers of hun daartoe gemachtigde Prof. T. Keuzenkamp te 's-Gravenhage of degene die hij hiertoe in zijn plaats zal stellen zodanige nadere gegevens of inlichtingen uit de boeken van gerequestreerden, desgewenst met inzage derzelve te verstrekken. als door genoemde deskundige ter richtige uitvoering van zijn taak nodig zal worden geacht.

Verklaart deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad met bepaling dat gerequestreerden voor iedere dag dat zij in gebreke blijven aan de veroordeling te voldoen aan verzoekers hoofdelijk des dat de een betalende de anderen zullen zijn bevrijd, zullen hebben te betalen een dwangsom van f 500.

Veroordeelt gerequestreerden in de kosten van dit geding tot deze uitspraak aan zijde van verzoekers begroot op f 100.

8 Febr. 1950 (afl. 32) No. 1624—1631

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1624

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 7 Nov. 1949. (Mrs Prof Dr Verzijl, Veegens, Onnen, Prof. Dr Kernkamp; Vice-Adm. Vos.)

Duits rechter, die als voorzitter van een „Standgericht" medewerkt aan doodvonnis. Oorlogsmisdrijf?

Het volkenrecht ontzegt weliswaar aan het militaire bestuur over bezet gebied niet de bevoegdheid strafbepalingen uit te vaardigen tegen — en door militaire rechtbanken te doen berechten — handelingen van bewoners van het bezette gebied, waardoor de veiligheid van het bezettingsleger in gevaar wordt gebracht, maar zodanige strafbepalingen kunnen in elk geval niet uitgaan van een wederrechtelijk door den bezetter ingesteld burgerlijk bestuur onder het motto van politiestandrecht (als, krachtens de Verordening Openbare orde 1943, ingesteld bij decreten van 30 April en 1 Mei 1943, in verband met de hier als reactie op de terugvoering in krijgsgevangenschap van de Ned. krijgsmacht, uitgebroken staking). Toepassing van dit zogenaamd politiestandrecht was derhalve in het licht van het volkenrecht wederrechtelijk — voor de beoordeling van req.'s strafwaardigheid — misschien zelfs van zijn strafbaarheid uit hoofde van verschoonbare rechtsdwaling — behoort rekening te worden gehouden met de wijze, waarop hij, binnen het nu eenmaal gegeven kader, zijn rechterlijke taak heeft opgevat.

Gezien de omstandigheden in het arrest vermeld, is de B. R. v. C. nog in het onzekere, of req. terecht is schuldig verklaard; in elk geval rechtvaardigen de in de bestreden sententie opgenomen bewijsmiddelen niet 's Hofs oordeel, dat het door req. voorgezeten „Standgericht" in dit geval een van de eerste beginselen van een goede rechtspraak zou hebben verwaarloosd, en zijn daarop berustende bewezenverklaring, dat de gebleken feiten niet te goeder trouw tot de bewezenverklaring tegen Loep konden *leiden.*

Vernietiging en verwijzing, met bevel tot onmiddellijke invrijheidsstellng van req., in verband met de eventueel op te leggen straf.

(B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van Dr Arno Arlt, van beroep Regierungsrat, wonende te Welmersdorf-Berlijn, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Arnhem, van 26 Jan. 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

Gedurende den tijd van den huidigen oorlog en voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder b of c van het handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. No. G 5); en met toepassing van de artt. 2, 27 en 289 Sr. en 1, 3, 7b, 11, 23 en 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling, dat de tijd, door veroordeelde sinds 15 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 168 Grondwet, 20 Wet R. O., 348, 349, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., 1 B.B.S., 289 Sr., 1, 11, 27a B.B.S., art. 5 onder b en c van het handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen d.d. 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1945 (Stbl. No. G 5), doordien de bewezen verklaring niet kan worden afgeleid uit de gebezigde bewijsmiddelen, kunnende daaruit inzonderheid niet worden afgeleid, dat de aan req. gebleken feiten niet te goeder trouw konden leiden tot bewezen-verklaring van het feit, waaraan F. M. Loep is schuldig bevonden, weshalve uit de gebezigde bewijsmiddelen evenmin kan volgen, dat req. opzettelijk in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog heeft gehandeld;

II. S., althans v. t. der artikelen, in het voorgaande middel aangehaald, door als bewijsmiddel o.a. te bezigen de verklaring van req., ter 's Hofs zitting afgelegd, „dat het Standgericht eenstemmig van oordeel was, dat van een werkelijk verlof geen sprake was geweest; dat toch het Standgericht ervan overtuigd was dat Loep, die Donderdag 29 April, na het uitbreken der staking nog op het werk was geweest — gezien zijn verantwoordelijke functie van bedrijfsleider — geen verlof kon zijn verleend in die dagen van ernstige crisis, zodat men algemeen van oordeel was, dat Stork, alleen om zijn landgenoot te beschermen, het bestaan van het verlof had bevestigd; dat de tegenstrijdigheid, welke men in de verklaring van Stork had gelezen, dan ook naar het oordeel van het Standgericht een aanwijzing was voor de onwaarheid van zijn beweren, „welke verklaring met de bewezenverklaring in strijd is, hebbende het Hof aldus zijn sententie niet naar den eis der wet, immers op tegenstrijdige wijze, met redenen omkleed;

Gehoord den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot verwerping van het beroep en ambtshalve tot vernietiging der sententie t. a. v. de opgelegde straf en in zover opnieuw rechtdoende tot oplegging van gevangenisstraf voor den duur van tien jaren;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij op 4 Mei 1943, gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen het Koninkrijk der Nederlanden, doch

voor 15 Mei 1945 te Hengelo als rechter in dienst van de Duitse vijand opzettelijk in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog, als voorzitter van een Standgericht, tezamen en in vereniging met enige andere rechters F. M. Loep ter dood veroordeeld heeft terwijl de hem gebleken feiten niet te goeder trouw konden leiden tot bewezenverklaring van het feit waaraan Loep voormeld is schuldig bevonden, zijnde Loep dientengevolge gefusilleerd;

O. t. a. v. het eerste middel en ambtshalve:

dat de Raad op den voorgrond wenst te stellen, dat uit Nederlands oogpunt bezien de op 29 April 1943 hier te lande uitgebroken staking was een daad van spontaan verzet, uitgelokt door de aankondiging van de algemeen als onrechtmatig beschouwde terugvoering van de Nederlandse krijgsmacht in krijgsgevangenschap, en degenen, die voor hun deelneming daaraan met hun leven hebben moeten boeten, als goede Nederlanders voor een rechtvaardige zaak zijn gestorven ;

dat evenwel dit Nederlandse oordeel voor de berechting van Duitsers, vervolgd wegens oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid in den zin van art. 27a B.B.S., niet beslissend mag zijn;

dat deze berechting immers geschiedt op den grondslag van het internationale recht en haar uitgangspunt derhalve behoort te zijn de vraag of de verdachte — van wien de rechter als een feit heeft te aanvaarden, dat hij in tijd van oorlog deel heeft uitgemaakt van de bezettende macht in vijandelijk gebied — de geschreven of ongeschreven regelen van dat recht heeft geschonden;

dat thans in de eerste plaats dient te worden nagegaan volgens welke voorschriften van materieel en formeel recht het „Polizeistandgericht", als welks voorzitter req. is opgetreden, was ingesteld en had recht te spreken;

dat de Verordening Openbare Orde 1943, Verord.bl. 1943 no. 1, in haar artt. 62 t/m 70 regelen inhoudt omtrent de afkondiging van het zogenaamde politiestandrecht en zijn gevolgen;

dat Rauter, bij afwezigheid van den Rijkscommissaris en gebruik makende van door dezen voor dergelijke gevallen achtergelaten blancohandtekeningen, in het uitbreken van bovengenoemde staking aanleiding heeft gevonden, bij decreten van 30 April en 1 Mei 1943, onderscheidenlijk voor de provinciën Overijsel, Limburg, Noord-Holland en Gelderland en voor het gehele land het politiestandrecht af te kondigen;

dat deze afkondigingen volgens art. 62 lid 3 van de aangehaalde verordening gepaard zijn gegaan met het bevel, dat een ieder zich had te onthouden van iedere beroering, welke de openbare orde en de veiligheid van het openbare leven zou kunnen verstoren of in gevaar zou kunnen brengen;

dat bovendien op naam van den Rijkscommissaris onder uitdrukkelijke verwijzing naar de gestrengheid van het politiestandrecht krachtens het aangehaalde artikel onder meer is beschikt, dat hij, die weigerde zijn werk te verrichten, zij het ook door een uitsluitend passief gedrag, die staakte of die werknemers uitsloot, standrechtelijk zou worden veroordeeld en ingevolge art. 66 van verordening no. 1/1943 in het algemeen met den dood zou worden gestraft;

dat t. a. v. de „Polizeistandgerichte" in art. 68 van meergenoemde verordening werd voorgeschreven, dat zij, voor zover niet anders was bepaald, hun procedure bepaalden „nach pflichtmässigen Ermessen" en dat zij alles dienden te doen, wat tot ontdekking van de waarheid noodzakelijk was;

dat het hierboven weergegeven geheel van voorschriften en maatregelen in de ogen van den Nederlandsen wetgever elke rechtswaarde van den aanvang af heeft gemist, zoals blijkt uit het feit, dat verordening no. 1/1943, bij haar plaatsing op lijst B van het Besluit Bezettingsmaatregelen, uitdrukkelijk verklaard is wat betreft o.m. haar artt. 59 tot en met 70, geacht te moeten worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat deze uitdrukkelijke ontzegging van elke rechtswaarde aan de door den Rijkscommissaris afgekondigde bepalingen omtrent het zogenaamde politiestandrecht en zijn gevolgen geheel in overeenstemming is met het landoorlogsrecht, zodat, ook al had de wetgever zelf dit niet met zoveel woorden verklaard, toch hetzelfde zou moeten worden aangenomen;

dat immers het volkenrecht weliswaar aan het militaire bestuur over bezet gebied niet de bevoegdheid ontzegt, strafbepalingen uit te vaardigen tegen — en door militaire rechtbanken te doen berechten — handelingen van bewoners van het bezette gebied, waardoor de veiligheid van het bezettingsleger in gevaar wordt gebracht, maar dat in elk geval zodanige strafbepalingen niet kunnen uitgaan van een wederrechtelijk door den bezetter ingesteld burgerlijk bestuur onder het motto van politiestandrecht;

dat derhalve toepassing van dit zogenaamde politiestandrecht in het licht van het volkenrecht wederrechtelijk was;

dat evenwel voor de beoordeling van requirants strafwaardigheid — misschien zelfs van zijn strafbaarheid uit hoofde van verschoonbare rechtsdwaling — rekening behoort te worden gehouden met de wijze, waarop hij, binnen dat nu eenmaal gegeven kader, zijn rechterlijke taak heeft opgevat;

dat, wat nu de berechting van de zaak Loep betreft, in de bestreden sententie niet voldoende in het oog is gehouden, dat het „Polizeistandgericht" alleen bevoegd was tot kennisneming van in Duitse ogen strafbare feiten, gepleegd gedurende het tijdvak, waarin het politiestandrecht van kracht was;

dat het voor de beoordeling van de strafbaarheid van Loep in dezen zin dus niet van beslissende betekenis was, of hij op

Donderdag 29 April 1943 na het uitbreken van de staking met toestemming van zijn chef Stork met verlof uit Hengelo was vertrokken, doch alleen, of van Duits standpunt van hem kon worden geëist, dat hij na afkondiging van het politiestandrecht voor Overijssel op 30 April op Zaterdagochtend 1 Mei d.a.v. op het gebruikelijke uur zijn werk zou hebben hervat;

dat de opvatting, dat van een bedrijfsleider in een gedwongen bij de Duitse oorlogsindustrie ingeschakelde fabriek als die van Stork te Hengelo mocht worden gevergd, dat hij ondanks een hem verleend verlof gevolg gaf aan het Duitse ultimatum tot hervatting van het werk op 1 Mei, niet in die mate onredelijk is, dat zij bij een lid van de vijandelijke bezettende macht niet zou kunnen worden gedoogd;

dat deze waarschijnlijke strekking van het standrechtelijke vonnis, dat niet achterhaald is kunnen worden, wordt bevestigd door de bewoordingen van de bekendmaking der executie van Loep („heeft als leidend bedrijfsingenieur der firma Stork te Hengelo (O) door passief gedrag de staking bewust en gewild gesteund"), ontleend aan den hierboven weergegeven maatregel op grond van art. 62 lid 3 van verordening no. 1/1943;

dat in den gedachtengang, aldus geboden door de voorschriften, naar welke req. had recht te spreken, van wezenlijke betekenis alleen was de vraag, of Loep, na de afkondiging van het standrecht, redelijkerwijze eerder in de fabriek terug had kunnen zijn dan in den middag van 1 Mei;

dat niet voldoende blijkt, hoe het hiermede gesteld is geweest en of het Polizeistandgericht onder voorzitterschap van req. naar die vraag een onderzoek heeft ingesteld;

dat, wat het verlof zelf betreft, Stork volgens requirant's opgave tegenover de Duitse politie tegenstrijdige verklaringen had afgelegd (hetgeen req. blijkens het getuigenis van Loeps weduwe haar reeds dadelijk na het vonnis heeft medegedeeld) en Stork zelf heeft verklaard, aan den S.D.-man Vogel op diens vragen wanneer, hoe en waar hij Loep verlof zou hebben gegeven ontwijkend en weinig positief te hebben geantwoord, omdat hij zich dit niet herinnerde en niet met Loeps eigen, hem onbekende, opgaven in tegenspraak wilde komen;

dat req. dus heeft kunnen aannemen, dat Loep zonder verlof was vertrokken, maar dat dit voor het gerecht nog niet beslissend had mogen zijn, omdat, toen Loep Hengelo verliet, het zogenaamde „politiestandrecht" nog niet was afgekondigd;

dat onder die omstandigheden de Raad nog in het onzekere is, of req. terecht is schuldig verklaard, maar dat in elk geval de in de bestreden sententie opgenomen bewijsmiddelen niet rechtvaardigen 's Hofs oordeel, dat het door req. voorgezeten „Standgericht' in dit geval een van de eerste beginselen van een goede rechtspraak zou hebben verwaarloosd, en zijn daarop berustende bewezenverklaring, dat de gebleken feiten niet te goeder trouw tot de bewezenverklaring tegen Loep konden leiden;

dat, ingeval het hernieuwde onderzoek andermaal tot een veroordeling mocht leiden, voor de beoordeling van requirant's strafwaardigheid ook van groot gewicht is de vraag, hoe hij zijn functies als voorzitter van standgerechten te Amsterdam en Rotterdam heeft vervuld;

O. dat na deze beslissing het tweede middel niet behoeft te worden behandeld;

O. ambtshalve, dat redelijkerwijze moet worden aangenomen, dat req. — indien de nieuwe behandeling van zijn zaak tot een bewezen- en strafbaar-verklaring mocht leiden — in geen geval langer van zijn vrijheid zal worden beroofd dan voor den tijd, gedurende welken hij in bewaring is geweest;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 Wet R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, teneinde op de bestaande telastelegging opnieuw te worden berecht en afgedaan, met inachtneming van de gegeven vrijspraak;

Gezien art. 14 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945;

Beveelt de onmiddellijke invrijheidstelling van requirant.

No. 1625

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 21 Nov. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Lt.-Kol. van Driest).

Duitse „Fachberater" op Arbeidsbureau die medewerkt aan de „arbeidsinzet". Ontneming aan misdrijf? Telastlegging en qualificatie. Ambtelijk bevel? Strafmaat.

De grief, die zich richt tegen het ontbreken van een uitdrukkelijke aanduiding van de deelnemingsvorm in de t.l.l., faalt daar art. 261 Sv. zulk een eis niet stelt. Deze grief faalt evenzeer voor zover zij zich richt tegen de qualificatie, daar het Hof terecht de bewezen verklaarde feiten heeft aangemerkt als het rechtstreeks plegen van het oorlogsmisdrijf en misdrijf tegen de menselijkheid van deportatie van burgerbevolking van bezet gebied.

Het Hof heeft req.'s beroep op ambtelijk bevel, in het licht van § 47 Duits Militair Strafwetboek, terecht verworpen, daar de misdadigheid van het deporteren van burgers als dwangarbeiders ten bate van de Duitse oorlogvoering voor req. overduidelijk moet zijn geweest.

De bewezen verklaarde deportaties bevatten alle elementen van art. 278 Sr. (mensenroof).

Bij de strafmaat neemt de B. R. v. C. in aanmerking, dat hulpverlening door Nederlanders aan de gedwongen tewerkstelling van hun landgenoten buiten Nederland over het algemeen niet zwaar is gestraft.

(B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van Willy Zimmermann, wonende te Bad Kreuznach, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer, te Assen, van 17 Maart 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: wat het sub 1 bewezen verklaarde betreft: het voortgezet misdrijf van „het gedurende den tijd van den huidigen oorlog in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 sub b van het Handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. G 5)" en het voortgezet misdrijf „tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6c van genoemd Handvest", ter zake van het sub 2 bewezenverklaarde werd ontslagen van alle rechtsvervolging en overigens met toepassing van de artt. 27, 56, 57 Sr., en 1, 2, 3, 7b en 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren, met bepaling, dat de tijd, door veroordeelde tot op den dag waarop deze uitspraak onherroepelijk zal zijn geworden in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, hetwelk tegen de strafmaat is gericht;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij, gedurende den tijd van den oorlog Duitsland—Nederland 1940—1945 in de gemeente Meppel in staatsdienst van het Nationaal-Socialistische Duitsland, deeluitmakende van de het Europese gebied van het Koninkrijk der Nederlanden bezet houdende macht van dien vijand, opzettelijk.

1°. in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en de menselijkheid, in het kader van het vijandelijk streven naar „arbeidsinzet" voor en in het Nationaal-Socialistische Duitsland, tot het welslagen daarvan in het gebied van het Gewestelijk Arbeidsbureau Meppel, mensen onvrijwillig voor tewerkstelling in Duitsland (dus anders dan ter voorziening in de behoeften van het Nederland bezet houdende leger) daarheen heeft uitgezonden en doen uitzenden en aan het Kontroll-Kommando, later genaamd Arbeits-Kontroll-Dienst, opdracht heeft gegeven tot arrestatie van bepaalde zogenaamde contractbrekers en andere Nederlanders — ingezetenen van het Koninkrijk der Nederlanden in Europa — die onwillig waren om in Duitsland te werken en zich aan de tewerkstelling of de hernieuwde tewerkstelling aldaar poogden te onttrekken en met het oog op arrestatie lijsten met namen van zulke contractbrekers en arbeidsonwilligen aan personen van het Kontroll-Kommando (Arbeits-Kontroll-Dienst) heeft verstrekt en bij hem, verdachte, voorgeleide, door landwacht en/of Kontroll-Kommando (Arbeits-Kontroll-Dienst) gearresteerde, Nederlanders naar Duitse gevangenkampen op transport heeft gesteld en doen stellen;

2°. omstreeks 1943, toen er aan den S.D. verbonden personen in het gebouw van het Gewestelijk Arbeidsbureau Meppel aanwezig waren met het hem, verdachte, bekende doel, om te geraken tot arrestatie van Jan Rijkmans, terzake van een verdenking van deelname aan een overval op een distributiekantoor, telefonisch het verzoek heeft gedaan, dat deze Jan Rijkmans even bij hem op zijn bureau zou komen ter vervulling van een formaliteit in verband met de werkzaamheden van het Gewestelijk Arbeidsbureau, ten gevolge waarvan Jan Rijkmans te dien burele verscheen, door de S.D.ers gearresteerd werd, langer dan een maand van zijn vrijheid beroofd gehouden en gefusilleerd, althans van het leven beroofd, werd;

O. dat behalve een tijdig ingediend cassatiemiddel tegen de strafmaat gericht, op 17 Juni 1949 nog een drietal andere middelen ter Griffie zijn ingekomen en vervolgens ook req. nog een uitvoerig verweerschrift heeft ingediend, waarop, voor zover rechtens van belang in cassatie, hieronder ambtshalve zal worden ingegaan;

O. dat van de zijde van req. twijfel is geuit of de tegen hem ingestelde strafvervolging niet op een persoonsverwisseling berust, daar enerzijds ook een Duitse Fallschirmjäger Wilhelm Zimmermann aan Nederland is uitgeleverd en anderzijds tegen geen van zijn collega's „Fachberater" zodanige vervolging is ingesteld;

O. t.a.v. het eerste punt, dat uit nader ingewonnen inlichtingen is gebleken, dat van enige persoonsverwisseling ten deze geen sprake is geweest, aangezien requirants uitlevering is gevraagd juist terzake van zijn werkzaamheid hier te lande als Fachberater;

O. t.a.v. het tweede punt, dat dit voor de beoordeling van de strafbaarheid van req. van geen betekenis is, maar wel punt van overweging moet uitmaken bij de beoordeling van de strafmaat;

O. thans ambtshalve t.a.v. de door of namens req. aangevoerde verweren:

I. dat een eerste grief zich richt tegen het ontbreken in de telastelegging en/of de qualificatie van een uitdrukkelijke aanduiding, welke vorm van deelneming in de aldaar omschreven feiten besloten ligt;

dat deze grief, voorzover de telastelegging betreft ,ongegrond is, omdat art. 261 Sv. zulk een eis niet stelt, gelijk de Raad reeds eerder heeft beslist in de zaak Rauter (arr. 12 Jan. 1949, N. J. 1949, 87, *Red.*);

dat, voor zover de grief zich richt tegen het niet aangeven van een bepaalden deelnemingsvorm in de qualificatie, zij eveneens

ongegrond is, omdat het Hof de bewezen verklaarde feiten — het onvrijwillig naar Duitsland uitzenden en doen uitzenden van Nederlandse arbeidskrachten, het daartoe laten arresteren van ingezetenen, met behulp van tot dat doel aan het Kontroll-Kommando verstrekte lijsten en het op transport stellen en doen stellen van aldus gearresteerden — volkomen terecht heeft aangemerkt als het rechtstreeks plegen van het oorlogsmisdrijf van deportatie van burgerbevolking van bezet gebied en het misdrijf tegen de menselijkheid van deportatie, gedurende den oorlog bedreven tegen burgerbevolking in verband met enig misdrijf behorende tot de rechtsmacht van de Internationale Militaire Rechtbank, als bedoeld in art. 6, onder b resp. c va nhet Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 en wel in de bijzondere variant van voortgezette misdrijven;

II. dat een tweede grief zich gelijktijdig richt tegen twee afzonderlijke punten n.l.:

a. de verwerping van requirants beweerde beroep op overmacht;

b. de gronden van verwerping van requirants beroep op ambtelijk bevel;

dat punt a feitelijken grondslag mist, omdat req. volgens het Hof juist geen beroep op overmacht heeft gedaan;

dat punt b alleen in zoverre enigen grond heeft, dat het Hof op één plaats in de bestreden sententie verklaart, dat verdachte „had behoren te begrijpen", dat zijn gedragingen misdrijven opleverden, maar dat die passage blijkbaar 's Hofs bedoelingen minder juist weergeeft, omdat op twee andere plaatsen de sententie zegt, dat het ook aan req. „duidelijk moet zijn geweest", dat die gedragingen met elk rechtsbegrip in strijd waren, respectievelijk, dat de misdadigheid van het door de Duitse bezettende macht naar Duitsland deporteren van burgers van veroverd en bezet gehouden Nederlands gebied als dwangarbeiders ten bate van de Duitse oorlogvoering, derhalve ten nadele van hun vaderland, ook voor req. „overduidelijk moet zijn geweest", en op dien grond requirants beroep op ambtelijk bevel in het licht van § 47 van het Duitse Militaire Strafwetboek terecht heeft verworpen;

dat reeds de overeenkomstige praktijken op veel kleinere schaal den eersten wereldoorlog door Duitsland in België en Noord-Frankrijk toegepast, algemene verontwaardiging hebben verwekt en zelfs tot interventiepogingen van neutralen aanleiding hebben gegeven (verg. von Liszt, Das Völkerrecht systematisch dargestellt, 12e druk, 1925, blz. 491, noot 7; Völkerrecht im Weltkrieg I, blz. 193 vlg; Toynbee, The Belgian deportations 1917; Kunz, Kriegsrecht und Neutralitätsrecht, 1935 bladz. 96; het Nederlandse protest in Annuaire Grotius 1916, blz. 113) en dat ook verantwoordelijke Duitse ambtsdragers als de toenmalige Chef der Politieke Afdeling en vertegenwoordiger van het Auswärtige Amt in België von der Lancken en de toenmalige Gouverneur-Generaal von Bissing dezen maatregel als in strijd met het volkenrecht of als een gevaarlijke vergissing hebben bestreden (verg. François Handboek van het volkenrecht, eerste druk, deel II blz. 444, noot 4);

dat de wraking van deze praktijken door de publieke opinie van algemene bekendheid moet worden geacht;

dat onder die omstandigheden de Raad elk beroep van req. op zijn beweerde onbekendheid met het misdadige karakter van de Duitse deportatie van Nederlandse mannen in arbeidsslavernij naar Duitsland ten enenmale verwerpt;

III. dat een derde grief, gericht tegen de beslissing van het Hof, dat de bewezen verklaarde deportaties tevens de bestanddelen bevatten van het misdrijf van mensenroof volgens de Nederlandse wet (art. 278 Sr.), eveneens ongegrond is, aangezien daarin inderdaad alle elementen aanwezig waren van het „iemand over de grenzen van het rijk in Europa voeren, met het oogmerk hem wederrechtelijk — namelijk in strijd met het volkenrecht — onder de macht van een ander — de arbeidsslavenhoudende Duitse overheid in Duitsland — te brengen";

O. tenslotte t.a.v. het te rechte tijd ingediende cassatiemiddel, tegen de opgelegde straf gericht;

dat, indien in de slechts sporadische strafvervolging van Duitse Fachberater hier te lande een opzettelijke discriminatie ten opzichte van req., of een algemene nalatigheid van de vervolgende instanties zou moeten worden gezien, er aanleiding zou bestaan om, niettegenstaande de grote misdadigheid van deze deportaties, de deswege aan dezen req. op te leggen straf zeer gering te doen zijn;

dat van een dergelijke discriminatie of nalatigheid echter geen sprake is, daar de Nederlandse autoriteiten wel degelijk getracht hebben, ook andere actieve Fachberater ter berechting hier te lande uitgeleverd te krijgen, zij het ook met gering succes, en dat mitsdien dit bezwaar tegen adaequate bestraffing van req., ontleend aan het rechtsbeginsel van gelijke straftoemeting voor gelijke misdrijven, in casu moet worden verworpen;

dat niettemin bij de bepaling van de strafmaat voor req. wel in aanmerking dient te worden genomen, dat hulpverlening door Nederlanders aan de gedwongen tewerkstelling van hun landgenoten in Duitsland en elders buiten Nederland, over het algemeen niet zwaar is gestraft;

dat met het oog daarop de Raad met betrekking tot de ten laste van req. bewezen verklaarde misdrijven, waarin op zichzelf zeer ernstige schendingen van het volkenrecht zijn gelegen, en die derhalve in beginsel een zeer zware bestraffing vereisen, in dit geval niettemin met na te noemen straf meent te kunnen volstaan;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover de opgelegde straf betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Veroordeelt req. tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling, dat daarop in mindering zal worden gebracht de tijd, gedurende welken hij in Nederlandse bewaring heeft doorgebracht van 27 Febr. 1948 tot den dag van de uitspraak van dit arrest.

No. 1626

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 21 Nov. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Vice-Adm. Vos).

Oorlogsmisdrijf en misdrijf tegen de menselijkheid. Opzet t.a.v. de strafbaarheid. Ambtelijk bevel. Overmacht. Ambtelijke hoedanigheid, in verband met toelaatbare strafmaximum.

Ten onrechte heeft het Hof in de bewezenverklaring weggelaten de woorden „met schending van de wetten en gebruiken van den oorlog". De bewezen verklaarde feiten zijn oorlogsmisdrijven zowel als misdrijven tegen de menselijkheid; dit laatste niet op den algemenen grond, dat zij in strijd waren „met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid", doch op den concreten grond dat zij vielen onder „murder .... committed against any civilian population". Dit laatste geldt niet t.a.v. het onder C bewezenverklaarde, daar deze „inhumane act" als geïsoleerd feit niet voldoende duidelijk de kenmerken draagt van de in art. 6 sub c van het Handvest omschreven groep van misdrijven tegen de burgerbevolking.

Opzet des daders t.a.v. de strafbaarheid van zijn handelen maakt geen bestanddeel uit van het misdrijf van art. 27a B.B.S.; uit het in het arrest aangehaalde blijkt overtuigend dat het misdadig karakter ook den dader duidelijk was.

Terecht is het beroep op ambtelijk bevel en overmacht verworpen op den grond, dat req. nimmer tegen het uitvoeren van opdrachten bezwaar heeft gemaakt of getracht heeft zich daaraan te onttrekken, ofschoon hij zich van de misdadigheid van den inhoud der opdrachten zeer wel bewust is geweest.

Het Hof heeft bij het aanwijzen, met het oog op het toelaatbare strafmaximum, van de vergelijkbare strafbare feiten volgens de Ned. wet, ten onrechte niet mede in aanmerking gebracht req.'s ambtelijke hoedanigheid. Strafmotivering.

(B.B.S. art. 29a.)

Op het beroep van August Neuhäuser, oud-Oberscharführer bij den Sicherheitsdienst te Delfzijl, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Leeuwarden, 2e Kamer te Groningen van 7 Maart 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: het voortgezet misdrijf van het gedurende den tijd van den huidigen oorlog, in krijgs- of staatsdienst van den vijand, zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5), en met toepassing van de artt. 47, 57, 287, 289 en 300 Sr. en 1, 2, 3, 11 en 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zestien jaren, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde sedert 2 Juni 1947 in Nederland tot op den dag dezer uitspraak in voorlopige hechtenis en bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard:

dat hij te Delfzijl en elders in de provincie Groningen in het jaar 1944 in de rang van Oberscharführer, alstoen deel uitmakende van de Duitse Grenspolitie te Delfzijl en als zodanig ondergeschikt aan de Sicherheitsdienst en Sicherheitspolizei te Groningen, in krijgs- of staatsdienst bij de Duitse vijand in voormelde functie, waarbij hij, verdachte, in na te noemen gevallen telkens gebruik maakte van macht, gelegenheid of middel, hem door het feit der Duitse bezetting in Nederland geboden, in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid, zonder dat zulks redelijkerwijze op enige grond noodzakelijk was en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis in verband met de door Duitsland onder meer tegen Nederland gevoerde aanvalsoorlog:

A. opzettelijk meerdere malen aan een aantal onder zijn bevel staande personen het bevel heeft gegeven om, alstoen optredende als executiepeloton, personen van Nederlandse nationaliteit, welke wegens illegaal werk waren gearresteerd, van het leven te beroven, aan welk bevel eerstgemelde personen hebben voldaan, door alstoen en aldaar telkens opzettelijk op een of meer van gemelde Nederlandse arrestanten op korte afstand een of meer schoten uit een met scherp geladen vuurwapen te lossen, welke schoten deze arrestanten zodanig hebben getroffen en zodanig hebben verwond, dat zij terstond daarna zijn overleden, waarbij verdachte bovendien in enkele gevallen zelf een genadeschot op een van gemelde arrestanten heeft afgevuurd, waardoor deze door een kogel in het hoofd werden getroffen, hebbende verdachte namelijk:

1. op 4 Oct. 1944 te Delfzijl aan een onder zijn commando staand executiepeloton het bevel tot vuren gegeven op de arrestant Baltes Timmer, zijnde gemelde Timmer aan de gevolgen van het vuren door gemeld

executiepeloton, hetwelk terstond aan verdachtes bevel voldeed en als gevolg van verdachtes direct daarna afgegeven genadeschot in het hoofd, terstond daarna overleden;

2. op 5 Oct. 1944 te Hoogezand aan een onder zijn commando staand executiepeloton het bevel tot vuren gegeven op de arrestanten Jan Sangers en Jan Huitzing, zijnde gemelde Sangers en Huitzing aan de gevolgen van het vuren door gemeld executiepeloton, hetwelk terstond aan verdachtes bevel voldeed en als gevolg van direct daarna afgegeven genadeschoten in het hoofd van gemelde Sangers en Huitzing door een ander, terstond daarna overleden;

3. op 7 Oct. 1944 te Delfzijl aan een onder zijn commando staand executiepeloton het bevel tot vuren gegeven op de arrestant Kornelis Enno de Haan, zijnde gemelde de Haan aan de gevolgen van het vuren door gemeld executiepeloton, hetwelk terstond aan verdachtes bevel voldeed en als gevolg van verdachtes direct daarna afgegeven genadeschot in het hoofd, terstond daarna overleden;

B. enige malen, telkens al dan niet tezamen en in vereniging met een ander, personen van Nederlandse nationaliteit, welke om een of andere, al dan niet vermeende, anti-Duitse activiteit naar Duitse S.D.-opvattingen moesten worden doodgeschoten of waren gearresteerd zonder vorm van proces en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis, opzettelijk en met voorbedachten rade van het leven heeft beroofd, door op na te noemen plaats en tijd telkens al dan niet tezamen en in vereniging met een ander:

1. op 9 Sept. 1944 te Bierum, ter uitvoering van zijn tevoren na kalm beraad en rustig overleg beraamd en opgevat plan en voornemen om de landbouwer Aldert Derk Omta opzettelijk van het leven te beroven, opzettelijk meermalen uit een met scherp geladen pistool op korte afstand op gemelde Omta te schieten, tengevolge van welk schieten door hem, verdachte, genoemde Omta zodanig is getroffen en verwond, dat hij aan de gevolgen daarvan terstond daarna is overleden;

2. op 10 Sept. 1944 in de gemeente Bierum tezamen en in vereniging met een ander ter uitvoering van hun tevoren na kalm beraad en rustig overleg beraamd en opgevat plan en voornemen om Ruurd de Bruin opzettelijk van het leven te beroven, opzettelijk ieder voor zich uit een met scherp geladen pistool op gemelde de Bruin een of meermalen te schieten, tengevolge van welk schieten door hem, verdachte, en die ander, gemelde de Bruin zodanig is getroffen en verwond, dat hij aan de gevolgen daarvan terstond daarna is overleden;

3. op 22 Sept. 1944 te Appingedam tezamen en in vereniging met een ander ter uitvoering van hun tevoren na kalm beraad en rustig overleg beraamd en opgevat plan en voornemen om Aldert Klaas Dijkema opzettelijk van het leven te beroven, opzettelijk ieder voor zich uit een met scherp geladen pistool op gemelde Dijkema te schieten, tengevolge van welk schieten door hem, verdachte, en die ander gemelde Dijkema zodanig is getroffen en verwond, dat hij aan de gevolgen daarvan terstond daarna is overleden;

C. in of omstreeks Januari 1944 te Wagenborgen bij een verhoor opzettelijk Jacob Dorenbos heeft mishandeld, door deze opzettelijk gewelddadig met een machinepistool meermalen op het hoofd te slaan, waardoor gemelde Dorenbos pijnlijk werd aangedaan en ten bloede werd verwond;

O. dat op 6 Juli 1949 ter griffie van den Raad is ingekomen een memorie van cassatie, inhoudende vier middelen, welke, op zichzelf reeds tardief voorgedragen, ter zitting van den Raad van 17 Oct. 1949 nog uitdrukkelijk zijn ingetrokken;

O. dat inmiddels op 4 Oct. 1949 vijf nieuwe middelen ter Griffie waren ingekomen, waarmede de raadsman van req. ter zitting den Raad heeft verzocht, alsnog ambtshalve rekening te willen houden;

O. dienaangaande voor zover nodig en ook verder ambtshalve:

I. dat req. zich er allereerst over beklaagt, dat het Hof hem zou hebben vrijgesproken van het verrichten van handelingen, die een schending vormen van de wetten en gebruiken van den oorlog, terwijl het — zonder dat dit uit de bewijsmiddelen zou kunnen worden afgeleid — bewezen heeft verklaard: a. dat de ten laste gelegde handelingen in strijd zijn met de in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid en b. dat deze handelingen gebeurden zonder dat zulks redelijkerwijze op enigen grond noodzakelijk was;

dat inderdaad het Hof bij zijn bewezenverklaring uit het lichaam der telastelegging heeft weggelaten de woorden „met schending van de wetten en gebruiken van den oorlog", hetgeen er op zou kunnen wijzen, dat het Hof de bewezen verklaarde feiten, welke het niettemin aanmerkt als „in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid" te zijn begaan, niet heeft beschouwd als schendingen van het oorlogsrecht, — een conclusie, waartoe ook aanleiding geeft de tenslotte door het Hof op de feiten toegepaste qualificatie, welke zich beperkt tot het aannemen van misdrijven tegen de menselijkheid, hoewel op een andere plaats het Hof wèl uitdrukkelijk strijd met het Landoorlogreglement aanneemt;

dat een en ander evenwel in wezen slechts de qualificatie raakt, ten aanzien waarvan kan worden volstaan met een verbetering;

dat immers de feiten, die ten slotte bewezen zijn verklaard, wel degelijk alle ook moeten worden aangemerkt als oorlogsmisdrijven in den zin van art. 6 onder b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, n.l. die onder A en B als „murder" — dat onder C als „Ill-treatment"- of civilian population of or in occupied territory";

dat daarnaast de qualificatie als „misdrij-

ven tegen de menselijkheid" althans t. a. v. de bewezen verklaarde feiten onder A en B gehandhaafd kan blijven, maar niet op den, blijkbaar door het Hof voldoende geachten, algemenen grond, dat zij in strijd waren „met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid", doch op den concreten grond, dat zij vielen onder „murder ... committed against any civilian population, ... during the war, in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal", als vermeld onder c) van art. 6 van genoemd Handvest;

dat de Raad niet zou aarzelen de door het Hof toegepaste qualificatie ook te handhaven, t. a. v. het bewezen verklaarde onder C, ware het niet, dat deze „inhumane act" als geïsoleerd feit niet voldoende duidelijk de kenmerken draagt van de in genoemd art. 6, onder c) omschreven groep van misdrijven tegen de burgerbevolking;

dat derhalve reeds op dien grond de qualificatie behoort te worden verbeterd, wat ook daarom nodig is, omdat uit de bewijsmiddelen niet kan worden afgeleid, dat de bewezen verklaarde feiten uitingen van één ongeoorloofd wilsbesluit zouden zijn en derhalve een voortgezet delict zouden uitmaken;

dat overigens aan de bewezenverklaring op zichzelve niets hapert, daar het Hof zowel uit de verklaringen van requirants chef, getuige Bordeaux, onder meer, dat hem niets was gebleken van belangrijk illegaal werk, door de gedode en mishandelde burgers verricht, dat het verspreiden van illegale lectuur een „harmlose Tat" en het doodschieten van deze personen eigenlijk „zu toll" was en dat de bedoelde burgers zonder vorm van proces en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis waren gedood, — als uit de opgave van req. zelven, dat het doden van die personen „schmutzige Arbeit" was, kon afleiden, dat de te laste gelegde handelingen in strijd waren met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid en gebeurden zonder dat zulks redelijkerwijze op enigen grond noodzakelijk was;

II. dat req. er zich vervolgens over beklaagt, dat het Hof opzet t. a. v. de strafbaarheid van het feit heeft aangenomen op grond van: a. de algemene bekendheid van waarschuwingen van Roosevelt en Churchill in 1941 en 1942, dat oorlogsmisdadigers gestraft zouden worden; b. de opneming in requirants nationale militaire strafwetboek (en wel bij Verordening van 10 Oct. 1940 über die Neufassung des Militärstrafgesetzbuches) van verschillende bepalingen van het Landoorlogreglement, een en ander zonder dat de betrokken stukken zijn voorgelezen of hun korte inhoud is medegedeeld en zonder dat uit de bewijsmiddelen zou zijn af te leiden, dat req. met laatstbedoelde bepalingen bekend is geweest;

dat dit middel reeds daarop afstuit, dat het opzet des daders t. a. v. de strafbaarheid van zijn handelen geen bestanddeel uitmaakt van het misdrijf van art. 27a B.B.S. en dat overigens reeds uit het hierboven onder I aangehaalde overtuigend blijkt, dat het misdadige karakter van dat handelen ook voor de daders zelven duidelijk was;

dat overigens feiten van algemene bekendheid en wettelijke bepalingen geen bewijs behoeven ;

III. dat req. zich verder gegriefd acht door de verwerping van zijn beroep op ambtelijk bevel, doch ten onrechte, aangezien het Hof:

op in cassatie niet aantastbare feitelijke gronden, onder meer de blijkbare leugenachtigheid van achtereenvolgende onderling tegenstrijdige verklaringen van req., heeft vastgesteld, dat in het geval van het doden van den landbouwer A. D. Omta Sr. onder B. enig ambtelijk bevel geheel niet gegeven is

en in de andere gevallen van het doden van Nederlanders, dat beroep heeft verworpen op den juisten grond, dat req. nimmer tegen het uitvoeren van zulke opdrachten enig bezwaar heeft gemaakt, ofschoon hij zich van de misdadigheid van den inhoud dier opdrachten zeer wel bewust is geweest;

IV. dat requirants klacht over verwerping van zijn beroep op overmacht eveneens faalt op grond van in cassatie niet aantastbare vaststellingen van het Hof, waaruit onder meer blijkt, dat req. nimmer gepoogd heeft, van opdrachten tot het doodschieten van Nederlanders verschoond te blijven en tot uitvoering daarvan ook steeds ten volle bereid is geweest;

V. dat tenslotte ook requirants grief tegen de zwaarte der hem opgelegde straf ongegrond is;

dat immers req. niet alleen, zoals onder meer uit het geval van den landbouwer Omta Sr. blijkt, eigen initiatief heeft getoond, maar bovendien op een zeer stuitende wijze te werk is gegaan, onder andere door het lijk van den vermoorden Ruurd de Bruin ergens in het water te werpen en Dijkema zogenaamd „auf der Flucht zu erschiessen";

dat van enigen tegenzin bij req. tegen de hem opgedragen taak ook niets is gebleken en zijn daden dus alleen gezien kunnen worden in het schrille licht van de Duitse terreurmethoden, waarvan hij zich een gewillig uitvoerder heeft betoond, wat hem te ernstiger moet worden toegerekend, omdat hem — voor zover hij daaraan niet zelf heeft medegedaan — niet onbekend kan zijn gebleven, hoe bepaalde slachtoffers voor hun terdoodbrenging op het bureau van den S.D. waren mishandeld;

O. tenslotte ambtshalve, dat het Hof bij het aanwijzen, met het oog op het toelaatbare strafmaximum, van de vergelijkbare strafbare feiten, volgens de Nederlandse wet ten onrechte niet mede in aanmerking heeft gebracht requirants ambtelijke hoedanigheid, welk verzuim evenwel in dit geval geen practische betekenis heeft;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover de qualificatie betreft;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R.O.:

Mede gelet op art. 44 Sr. en art. 21 B.B.S.;
Qualificeert het bewezen verklaarde:
onder A en B als:
„gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. No. G 5) en tevens aan enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder c) van dat Handvest", beide meermalen gepleegd ;
onder C als:
„gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 onder b) van het meerbedoelde Handvest;
Verwerpt het beroep, met bepaling, dat de op den duur der opgelegde straf in mindering te brengen tijd door req. in Nederlandse bewaring doorgebracht, zal strekken van 2 Juni 1947 tot den dag van uitspraak van dit arrest.

No. 1627

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-'S-GRAVENHAGE, 12 Dec. 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Onnen).

Onder de woorden „al of niet onder voorwaarden" van art. 33 E 100 moet worden verstaan de bijzondere betalingsbedingen in de overeenkomst neergelegd, zodat de schuldenaar, die met voorbijgaan dier bedingen heeft betaald, de bescherming van art. 33 E 100 kan inroepen.

Onder de gegeven omstandigheden geen termen aanwezig geacht voor de toepassing van art. 33, 3e lid, nu gerequestreerde heeft betaald overeenkomstig het te dezer zake ingewonnen advies.

Vordering tot herstel van de hypothecaire vordering afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 33, 113a e.v.).

1. Mevrouw Clara van der Rijn, weduwe van Leo Maurits van Essen; 2. Dr Herman Gabriel van der Rijn, requestranten, gem. Mrs N. J. Polak en J. J. Vriesendorp;
tegen:
Jan Pekelder, gerequestreerde, gem. Not. C. van Bommel van Vloten.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gelezen het proces-verbaal van zwarigheden d.d. 8 Nov. 1948, opgemaakt door notaris Henri Albert Keverling Buisman te Groningen in zake een verzoek van de na te noemen ervan van nu wijlen S. H. van der Rijn om rechtsherstel ener hypothecaire schuldvordering, groot in hoofdsom f 9500 ten behoeve van nu wijlen Simon Heiman van den Rijn en ten laste van Jan Pekelder, beiden destijds wonende te Groningen, welke schuldvordering werd geconstateerd bij acte, op 3 Mei 1941 ten overstaan van notaris C. van Bommel van Vloten te Groningen verleden, welke acte bij borderel werd ingeschreven ten hypotheekkantore te Groningen op 5 Mei 1941 in deel 532 nummer 45, alsmede een advies d.d. 19 Nov. 1948 van notaris Mr G. Ritzema gedelegeerde te Groningen van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel betreffende voornoemd proces-verbaal van zwarigheden;
Gelezen een verzoekschrift, op 15 Nov. 1948 bij de Raad ingediend door de erven van nu wijlen S. H. van der Rijn, 1. Mevr. Clara van der Rijn, weduwe van Leo Maurits van Essen, zonder beroep, wonende te Haren, en 2. Dr Herman Gabriel van der Rijn, koopman wonende te New-York, bij welk verzoekschrift aan de Raad verzocht wordt:
1. voor zoveel nodig nietig te verklaren de in het verzoekschrift omschreven overname van beheer van de aldaar vermelde hypothecaire inschrijving door de Niederländische Grundstückverwaltung (N.G.V.);
2. te verstaan, dat Pekelder de in het verzoekschrift bedoelde betaling van aflossing en eventueel rente aan het A.N.B.O. ten behoeve van voormelde Stichting ten opzichte van verzoekers niet bevrijdend heeft betaald;
3. voor zoveel nodig nietig te verklaren de betaling van hoofdsom en eventueel rente door Pekelder aan het A.N.B.O. gedaan;
4. voor zoveel nodig te doen herleven de rechtsbetrekking van geldlening en hypotheek als in het verzoekschrift omschreven op het in de hypotheekacte genoemde onroerend goed, zulks met bedingen en voorwaarden als vroeger tussen verzoekers erflater en Pekelder golden, subsidiair te verstaan, dat deze geldlening met hypotheek nog steeds rechtsgeldig bestaat;
5. nietig verklaring de doorhaling van in het verzoekschrift vermelde hypothecaire inschrijving in de openbare registers van de hypotheekbewaarder te Groningen, dan wel te gelasten dat in het verzoekschrift vermelde hypothecaire inschrijving opnieuw zal plaats vinden, zulks met rang van inschrijving, gelijk aan die van de doorgehaalde inschrijving;
6. te bevelen dat in het verzoekschrift vermelde hypothecaire vordering aan verzoekers wordt teruggegeven;
7. voor zoveel nodig nietig te verklaren de zakelijke rechten, gevestigd op het in het verzoekschrift bedoelde onroerend goed na doorhaling van in het verzoekschrift vermelde recht van hypotheek, dan wel die tengevolge hebben dat in het verzoekschrift vermelde recht van hypotheek niet meer bestaat op voormeld onroerend goed als voorheen;
8. te bepalen, dat verzoekers van Pekel-

der hebben te vorderen de hoofdsom van voormelde hypothecaire vordering, vermeerderd met de overeengekomen rente, te rekenen vanaf 1 Januari 1944, met veroordeling van Pekelder om de renten, verschenen voor het geven der onderhavige beschikking, binnen 1 week na het wijzen der beschikking te betalen aan verzoekers;

9. voor het geval dat zich één der omstandigheden mocht voordoen, bedoeld in art. 34 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, Staatsblad nr. E 100, aan verzoekers een schadevergoeding toe te wijzen, met aanwijzing van degenen, die tot betaling van deze schadevergoeding hoofdelijk aansprakelijk zijn, met veroordeling voor zoveel nodig van deze personen tot betaling daarvan aan verzoekers en met vaststelling van het bedrag dezer schadevergoeding;

10. voor zoveel nodig de betrokken bewaarder van de hypotheken en het kadaster te gelasten de nodige overschrijvingen, inschrijvingen en doorhalingen in zijn registers te doen, opdat al het vorenstaande worde ten uitvoer gelegd en bewerkstelligd;

11. voor zoveel nodig te bepalen, dat de acte van minnelijk rechtsherstel zal worden verleden met inachtneming van al het vorenstaande;

Gelezen de door partijen overgelegde stukken en gehoord de mondelinge toelichting, gegeven enerzijds door de gemachtigde van de verzoekers Mr N. J. Polak, advocaat te Groningen, en anderzijds door de gemachtigde van de gerequestreerde, Notaris C. v. Bommel van Vloten te Groningen;

O. dat als tussen partijen vaststaande kan worden aangemerkt,

dat blijkens acte, welke op 3 Mei 1941 voor notaris C. van Bommel van Vloten te Groningen werd verleden, de gerequestreerde Pekelder aan nu wijlen S. H. van der Rijn, tot wiens nalatenschap de verzoekers de enig gerechtigden zijn, erkend heeft ter zake van geleende gelden schuldig te zijn f 9500, waarbij Pekelder verklaarde ten behoeve van S. H. van der Rijn tot zekerheid van de richtige terugbetaling van de geleende geldsom hypotheek te verlenen op het in de acte vermeld onroerend goed,

dat de hypotheekacte de voor de beoordeling van de na te noemen strijdvraag tussen partijen de bepalingen bevat, dat de terugbetaling van de geleende geldsom ieder jaar op een der renteverschijnselen — zijnde op 1 Mei en 1 November — zou kunnen geschieden met inachtneming van een opzeggingstermijn van drie maanden en voorts dat, indien de debiteur zijn verplichtingen, behoorlijk nakomt en het kapitaal niet uit andere hoofde opeisbaar is geworden, de crediteur het verschuldigde kapitaal niet zou kunnen opeisen vóór de eerste Mei 1946.

dat de N.G.V. voornoemd volgens de bepalingen van de Verordening 154/1941 het beheer van deze hypothecaire vordering van S. H. van der Rijn heeft overgenomen.

dat Pekelder een op 27 September 1943 gedateerde brief van het Algemeen Nederlands Beheer van Onroerende goederen (A.N.B.O.) heeft ontvangen, waarbij dit kantoor mededeelde door de N.G.V. belast te zijn met het beheer van de bovenvermelde hypotheek, voorts krachtens art. 1 der verordening 37/1943 d.d. 20 April 1943 deze hypotheek opzegde tegen 31 Dec. 1943 en aan Pekelder verzocht ervoor zorg te dragen, dat de af te lossen hoofdsom met rente vóór of op 31 Dec. 1943 op de post- of bankrekening van het A.N.B.O. zou zijn overgemaakt,

dat Pekelder zich om advies hoe in deze te handelen heeft gewend tot notaris van Bommel van Vloten voornoemd, dat deze hem geadviseerd heeft in verband met de mogelijkheid van althans hoop op wijziging in de bijzondere omstandigheden zo lang mogelijk met de gevorderde betaling te wachten, doch het in geen geval op een executie te laten aankomen, dat Pekelder overeenkomstig dit advies heeft gehandeld en op 30 December 1943 hoofdsom en rente aan het A.N.B.O. heeft betaald, waarna de inschrijving der hypotheek in de hypothecaire registers op 21 Januari 1944 is doorgehaald;

O. dat partijen blijkens de inhoud van het overgelegd proces-verbaal van zwarigheden betreffende het bij de Raad aanhangig gemaakte rechtsherstel der genoemde hypothecaire vordering uitvoerig de gronden waarop hun wederzijds standpunt te dien aanzien rust, hebben uiteengezet en deze nader mondeling hebben toegelicht;

O. dat de strijdvraag, waaromtrent het oordeel van de Raad wordt gevraagd, kort samengevat hierop neerkomt: Moet de door Pekelder aan het A.N.B.O. gedane betaling beschouwd worden — zulks met een beroep op de bepaling van het eerste lid van art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer — als een hem bevrijdende betaling en, voor het geval deze vraag bevestigend wordt beantwoord, is er in het onderhavige geval voor de Raad aanleiding tot toepassing van de bepaling van het derde lid van dit artikel;

O. hieromtrent, dat de bevrijdende werking van een tijdens de bezetting gedane betaling aan een ander dan de schuldeiser, volgens het eerste lid van het aangehaalde artikel kan worden ingeroepen door een schuldenaar, die jegens een schuldeiser, al of niet onder voorwaarden, tot betaling gehouden was, hetgeen dus zeggen wil: naar Nederlands recht al of niet onder voorwaarde tot betaling gehouden was;

O. dat de woorden „al of niet onder voorwaarden" geen aanleiding geven om in het, in het artikel bedoelde geval aan een al of niet voorwaardelijke verbintenis te denken, doch veeleer aan een verbintenis, waarbij ten aanzien van de betaling bijzondere bedingen en bepalingen worden overeengekomen, bv. regelingen omtrent de wijze van betaling, in al of niet periodieke aflossingen, omtrent opeisbaarheid, en dergelijke bedingen, waarbij de wetgever tot uitdrukking heeft willen brengen, zijn bedoe-

ling om de schuldenaar, door zijn krachtens de thans onverbindend verklaarde Duitse verordeningen gedane betaling, aan een ander dan zijn schuldeiser in elk geval te beschermen, onverschillig of hij zich onder normale omstandigheden krachtens Nederlands recht op de nog niet opeisbaarheid van zijn schuld zou hebben kunnen beroepen;

O. dat het in deze betrof een schuld uit geldlening, een schuld dus tot terugbetaling van het geleende bedrag, omtrent welke terugbetaling bij de acte van geldlening met hypotheekstelling bedingen en voorwaarden waren gesteld, met welke bedingen en voorwaarden volgens de bepaling van het eerste lid van genoemd artikel 33 geen rekening behoeft te worden gehouden bij de beoordeling van de vraag of de debiteur door deze terugbetaling is bevrijd;

O. dat de schuld, uit lening van geld voortspruitende, bestaat alleen in de geldsom, die bij de overeenkomst is uitgedrukt (art. 1793 B. W.),

dat weliswaar daarnaast aan de schuldenaar de verplichting is opgelegd om op de bepaalde tijd de rente en aflossing te betalen, doch deze verplichting geenszins behoort tot de essentialia der overeenkomst, 1797 en 1798 B. W. is af te leiden;

O. dat voor de bevrijdende werking van de betaling derhalve onverschillig is of de schuld bestaande in de terugbetaling van het geleende bedrag, al of niet op de dag der betaling opeisbaar was en dat als gevolg hiervan ook de schuldenaar die tijdens de bezetting, vóór de vervaldag aan zijn verplichting tot terugbetaling en wel krachtens een hem toen opgelegde verplichting aan een ander dan zijn schuldeiser voldeed, zich op de bevrijdende werking van deze betaling met vrucht kan beroepen;

O. dat deze overwegingen ertoe leiden aan te nemen, dat Pekelder, die aan S. H. van der Rijn ingevolge de tussen hen bij de acte van geldlening met hypotheekstelling in het leven geroepen rechtsbetrekking tot terugbetaling van de geleende f 9500 gehouden was, door zijn betaling van dat bedrag tijdens de bezetting krachtens een toen bestaande verplichting aan het A.N.B.O. betaalde, krachtens de bepaling van het eerste lid van art. 33 Besluit Herstel Rechtsverkeer tegenover S. H. van der Rijn van de verplichting tot terugbetaling bevrijd is;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om aan te nemen, dat Pekelder de van hem door het A.N.B.O. gevorderde betaling had moeten weigeren, en wel uit hoofde van de omstandigheid dat een zodanige weigering noodwendig tot het nemen van executie maatregelen van de zijde van het A.N.B.O. zou hebben geleid en van Pekelder niet verwacht mocht worden — om na het te dier zake bij zijn vertrouwensman ingewonnen en van hem verkregen advies om het in geen geval op een executie te laten aankomen van dit wel gefundeerd advies af te wijken;

O. dat de ingestelde vordering derhalve behoort te worden afgewezen waartegenover staat, dat aan de verzoekers tegenover het N.G.V. een vordering ter zake van de onrechtmatig in ontvangst genomen aflossing toekomt;

Beschikkende:

Wijst de vordering af en verwijst de verzoekers in de kosten, welke aan zijde van de verweerder tot op deze uitspraak worden begroot op f 368,25.

No. 1628

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juni 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block.)

Bij de reconstructie der feiten heeft de Raad ook gewicht toegekend aan de principieel anti Duitse houding van gerequestreerde, waarmede moeilijk verenigbaar zou zijn, dat gerequestreerde op een simpele mededeling van het A.N.B.O. zou hebben betaald.

Gerequestreerde moet geacht worden door zijn afbetaling der hypotheek aan het A.N.B.O. geldig te zijn gekweten.

Eis tot rechtsherstel ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 33.)

1. Josephine Godschalk, geh. met 2. Maurits van Adelsbergen, 3. Mr Gustaaf Adolf de Cocq, q.q. bew. over: Bertha Godschalk, requestranten, gem. Mrs J. F. F. Donath en G. A. de Cocq,

tegen:

1. J. Rietema, gem. Mr E. A. Terwoert, 2. P. J. Talloen, gem. Notaris J. Rijs, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen: a. het proces-verbaal van zwarigheden gerezen bij het beproeven van een minnelijke regeling tussen enerzijds Josephine Godschalk, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met en ten deze bijgestaan door Maurits van Adelbergen, beiden wonende te Groningen en Mr Gustaaf Adolf de Cocq, advocaat te Arnhem in zijn hoedanigheid van bewindvoerder van de afwezige Bertha Godschalk, hierna te noemen partij Godschalk, en anderzijds Jan Rietema, hotelhouder wonende te Cadzand en Petrus Johannes Talloen, zonder beroep wonende te Aardenburg, terzake van: een geldlening groot acht duizend gulden, rentende 4½ % 's jaars, door na wijlen Abraham Godschalk verstrekt aan Rietema voornoemd, geconstateerd bij een akte van schuldbekentenis d.d. 12 Juli 1935 verleden voor de te Arnhem gevestigde notaris J. N. de Greef, waarvan borderellen zijn ingeschreven ten hypotheekkantore te Middelburg de 13e Juli 1935, deel 271, no. 167, vernieuwd 21 October 1942, deel 316-V Nr. 88,

ten laste van het perceel gemeente Cadzand sectie F nr. 18, hotel met erf en tuin, vroeger sectie E. nr. 1284, welke hypothecaire vordering tengevolge van het overlijden van A. Godschalk voornoemd overging voor 1/3 gedeelte op Bertha Godschalk en voor 1/3 gedeelte op Josephine Godschalk voornoemd;

welk proces-verbaal op 28 November 1947 is opgemaakt door notaris Jacob Rijs te Oostburg;

b. het request d.d. 25 Maart 1948 van partij Godschalk voornoemd, te dezer zake domicilie kiezende te Arnhem ten kantore van Mrs J. W. F. Donath en G. A. de Cocq, concluderende tot het verzoek:

„1e. te doen herleven de vordering van requestranten op J. Rietema te Cadzand wegens geleend geld ad f 8000 met rente naar 4½ % 's jaars vanaf 1 Mei 1943 alsmede de hypothecaire inschrijving boven omschreven;

2e. te bepalen, dat deze hypothecaire vordering wordt hersteld in de rang van eerste inschrijving;

3e. gerequestreerde te veroordelen in alle kosten, waaronder begrepen die van requestranten."

c. het advies d.d. 6 Februari 1948 no. 164 van de Gedelegeerde te Middelburg van de Afdeling Onroerende Goederen;

d. een aanvullend advies van laatstgenoemde Afdeling gedateerd April 1948;

e. een aanvullend request d.d. 10 Mei 1948 van partij Godschalk naar aanleiding van de adviezen sub c en d genoemd;

f. een request d.d. 16 Juni 1948 van Petrus Johannes Talloen strekkende tot verzet tegen het herstel van de hypothecaire inschrijving ten behoeve van partij Godschalk;

g. een request d.d. 25 Juni 1948 van partij Rietema, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde Mr H. A. Terwoert, wonende te Middelburg;

Gelet op de overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter terechtzitting, partij Godschalk vertegenwoordigd door Mr C. de Kempenaer, Rietema door Mr H. A. Terwoert en Talloen door notaris J. Rijs;

O. dat tussen partijen is buiten geschil het bestaan op 9 Mei 1940 van de bovenomschreven hypothecaire geldlening en eveneens, dat deze in Mei 1943 is afgelost door Rietema door betaling aan het A.N.B.O. van de door hem aan hoofdsom en rente verschuldigde bedragen, onder opneming terzelfde tijd in leen van een bedrag ad f 8000 van Talloen onder hypothecair verband van hetzelfde perceel, dat aan Godschalk verbonden was geweest;

O. dat mitsdien aan de in art. 23 E 100 voor de bevoegdheid van deze Raad gestelde eisen is voldaan;

O. dat partijen echter verdeeld houdt de vraag of Rietema tot afbetaling van de hypothecaire lening aan het A.N.B.O. is overgegaan alleen op grond van de bekende A.N.B.O.-circulaire, waarin werd medegedeeld, dat het A.N.B.O. het beheer der hypotheek had overgenomen, doch nog geen aflossing werd geëist, en welke circulaire naar beide partijen aannemen, door Rietema in November 1942 is ontvangen, in welk geval aan Rietema een beroep op art. 33 E 100 niet zou toekomen, dan wel Rietema deze circulaire naast zich neer heeft gelegd en eerst tot afbetaling is overgegaan nadat het A.N.B.O. hem de hypotheek had opgezegd en betaling gevorderd;

O. dat het aan de Raad en aan de raadslieden van partijen niet is gelukt het verloop der gebeurtenissen op dit punt met zekerheid te reconstrueren, doch de Raad op de navolgende gronden de stellige indruk heeft gekregen, dat Rietema eerst na de opzegging der hypotheek door het A.N.B.O. en toen ook nog niet dadelijk, tot aflossing is overgegaan;

dat immers de bankier A. W. Jansen in zijn aan de Raad overgelegd schrijven van 22 Juni 1948 aan Mr Terwoert mededeelt, dat hem uit zijn archief, uit een brief en enkele notities, bleek, dat Rietema omstreeks Februari de opzegging van zijn hypotheek met hem had besproken;

dat hij toen de raad had gegeven te zien zo lang mogelijk uitstel te verkrijgen door geen antwoord te geven;

dat hiermede alleen zou overeenkomen de veronderstelling, dat werkelijk een opzegging door het A.N.B.O. is gedaan, daar de „circulaire" van het A.N.B.O. geen antwoord behoefde en naar aanleiding daarvan ook nog niet van „uitstel" sprake kon zijn;

dat hiermede ook geheel overeenkomt de aanhef van de brief van 7 April 1943 door notaris Peereboom aan Talloen geschreven, door de procureur van Rietema in het geding gebracht, terwijl afschrift van de brief in extenso na afloop der zitting door notaris van Hoek op verzoek van de Raad is overgelegd; waarin van „opvordering" der hypotheek wordt gesproken, waarmede, blijkens het daarop volgende verzoek aan Talloen om geld aan de schuldenaar Rietema voor te schieten, blijkbaar wordt bedoeld „opzegging";

dat dan ook de onrust, waarvan Rietema in Februari 1943 tegenover de bankier Jansen blijk gaf en de poging eerst in April door zijn notaris gedaan om nieuw geld voor hem te vinden, moeilijk te verklaren zijn, indien Rietema alleen op grond van de reeds in November tevoren door hem ontvangen A.N.B.O.-circulaire zou hebben gehandeld;

dat met deze feiten beter in overeenstemming schijnt de veronderstelling, dat Rietema, zoals hijzelf voor de notaris-bemiddelaar te kennen gaf, voordat hij met bankier Jansen in overleg trad een nieuwe brief van het A.N.B.O., nu klaarblijkelijk een formele opzegging inhoudende, heeft ontvangen;

dat de Raad bij deze reconstructie der gebeurtenissen ook gewicht wil toekennen aan het beeld van het karakter en de houding van Rietema tijdens de oorlog, zoals hem deze door de Burgemeester van St. Maartensdijk-Scherpenisse en door de heer

Talma, als principieel en anti-Duits zijn geschilderd, waarmede een betaling aan het A.N.B.O., op grond van een simpele mededeling van dit roofinstituut dat het de hypotheek van zijn Joodse crediteur in beheer heeft genomen, moeilijk verenigbaar is;

O. dat het bovenstaande ook geenszins wordt weerlegd door het briefje van 18 Januari 1946 van Rietema aan Mr de Cocq, waaraan requestranten grote waarde willen zien toegekend, daar de inhoud daarvan geenszins met het bovenveronderstelde verloop van zaken strijdt, doch alleen onvolledig voorkomt;

O. dat de Raad mitsdien aanneemt, dat Rietema eerst na opzegging door het A.N.B.O. van de hypothecaire geldlening en na aanmaning heeft betaald, zodat hem een beroep op het eerste lid van art. 33 K. B. E 100 toekomt, terwijl de Raad niet van oordeel is, dat bijzondere redenen zijn gebleken, weshalve hij betaling had moeten weigeren, of hem, op grond dat hij door eigen gedrag zichzelf in de toestand van aan een ander dan zijn crediteur te moeten betalen zou hebben gebracht, het beroep op art. 33 zou moeten worden ontzegd;

O. nog, wat dit laatste betreft, dat door requestranten in hun request van 10 Mei 1948 wel is aangevoerd, dat Rietema door zich te wenden tot notaris Peereboom bewust bevorderd zou hebben, dat de betaling aan het A.N.B.O. moest geschieden, doch deze voorstelling van zaken om verschillende redenen onjuist voorkomt;

dat toch de Raad, blijkens het voorgaande tot de overtuiging is gekomen dat Rietema eerst na een opzegging en aanmaning van de zijde van het A.N.B.O. zich tot notaris Peereboom heeft gewend en dit niet zonder eerst nog zijn bankier Jansen te raadplegen, zodat op grond hiervan niet kan worden aangenomen, dat juist genoemde notaris op de afbetaling der hypotheek een beslissende invloed heeft gehad;

dat, zou echter de voorstelling van zaken juist zijn, gelijk deze door de raadsman van Rietema in zijn brief van 15 Juni 1948 aan de bankiers A. W. Jansen wordt weergegeven, dat namelijk de notaris Peereboom tegen de wil van Rietema in de zaak zou zijn gaan roeren en daardoor een derde „dreigbrief" van het A.N.B.O. hebben veroorzaakt, dan toch geenszins is komen vast te staan, dat Rietema in begin 1943 geweten zou hebben, dat — gelijk aan het eind van en nâ de oorlog wel bekend schijnt te zijn geweest — notaris Peereboom Duitsgezind was, zodat niet bewezen is, dat Rietema door zich tot notaris Peereboom te wenden, een fout zou hebben gemaakt, doch veeleer, gezien Rietema's eigen gezindheid, zou moeten worden aangenomen, dat hijzelf een slachtoffer van notaris Peereboom is geweest;

O. dat Rietema door zijn afbetaling der hypotheek aan het A.N.B.O. mitsdien geacht moet worden ook tegenover partij Godschalk geldig te zijn gekweten, zodat de vordering behoort te worden ontzegd en requestranten in de kosten veroordeeld;

Rechtdoende:

Ontzegt de eis;

Verstaat, dat aan partij Godschalk toekomt de vordering op de Niederländische Grundstücksverwaltung tot terugbetaling van hetgeen door Rietema aan hoofdsom en rente ter aflossing van zijn bovenomschreven hypothecaire geldlening aan het A.N.B.O. of de N.G.V. is betaald;

Veroordeelt requestranten in de kosten van het geding bedragende voor de notarisbemiddelaar f 120 voor zoveel de Afdeling Onroerende Goederen betreft f 28 en wat aangaat de kosten aan de zijde van gerequestreerden tot op heden gevallen voor deze Afdeling f 125.

No. 1629

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Juni 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, Polak en Onnen.)

Appellanten hebben verzocht de afwijzende beschikking van het N.B.I. te vernietigen en dat de Raad in hoger beroep de pensioenaanspraken van appellanten zal vaststellen tegenover een N.V., die als vijandelijk onderdaan wordt aangemerkt.

De pensioen-aanspraken van appellanten berusten op een natuurlijke verbintenis en het is onaannemelijk, dat terwijl een schuldeiser van een natuurlijke verbintenis in het algemeen geen rechterlijke uitspraak te zijnen gunste kan uitlokken, een schuldeiser van zulk een verbintenis ten laste van een vijandelijk onderdaan dit wel zou vermogen.

Voorzover de aanspraken zijn gericht tegen een N.V., die geen vijandelijk onderdaan is, is de Raad onbevoegd en voor het overige het verzoek afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

1. Pieter van den Burg, 2. Johan Willem Adolf Prins, appellanten, gem. Mr J. S. Hoek,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van: 1. Pieter van der Burg, wonende te Rotterdam en 2. Johan Willem Adolf Prins, wonende te Voorburg, waarbij zij in beroep zijn gekomen van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Rotterdam van 15 Mei 1948 en hebben verzocht die beslissing te vernietigen en opnieuw rechtdoende hun een recht op pensioen ten bedrage van f 4000 per jaar toe te kennen met ingang van respectievelijk 1 Juli 1947 en 1 Januari 1948, althans een pensioensuitkering, welke door de Raad — zowel wat hoegrootheid en duur

betreft — naar redelijkheid en billijkheid zal worden bepaald en het Nederlandse Beheersinstituut te bevelen overeenkomstig deze uitspraak te handelen; kosten rechtens;

Gezien het antwoord van het Beheersinstituut, waarbij is verzocht appellanten te verwijzen naar de gewone rechter, althans hun beroep niet ontvankelijk, althans ongegrond te verklaren en het verzoek af te wijzen; kosten rechtens;

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter zitting van 9 Mei 1949, verzoekers bij monde van Mr J. S. Hoek, advocaat te Rotterdam, het Beheersinstituut bij monde van Mr J. H. ter Spill;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat als gesteld en erkend dan wel niet of onvoldoende weersproken, is komen vast te staan, dat appellanten gedurende 45 jaar in dienst te zijn geweest van de Basalt Maatschappij en de N.V. Hollandse Basaltine Tegelfabriek, beide gevestigd te Rotterdam —, appellant sub 1 laatstelijk als directeur en appellant sub 2 als onder-directeur;

dat de Basalt Maatschappij het Nederlandse filiaal is van de in Duitsland gevestigde vijandelijke onderdaan Basalt A.G. en alle aandelen van de volgens de Nederlandse wet opgerichte, te Rotterdam gevestigde N.V. Basaltine Tegelfabriek toebehoorden aan de Basalt A.G.;

dat de dienstbetrekking van appellant sub 1 per 1 Januari 1936 in onderling overleg werd beëindigd, waarbij werd bepaald, dat hij zijn salaris zou ontvangen tot 30 Juni 1936 en vanaf 1 Juli 1936 gedurende 5 jaar, derhalve tot 30 Juni 1941, een jaarlijks pensioen van f 5000 zou genieten; dat de Basalt A.G. hem in Juli 1941 voor een tijdvak van 3 jaar, derhalve tot 30 Juni 1944, een pensioen heeft toegekend van f 4000 per jaar, welk pensioen op 3 Juni 1944 voor 3 jaar werd verlengd, derhalve tot 30 Juni 1947;

dat de dienstbetrekking van appellant sub 2 per 31 December 1939 in onderling overleg werd beëindigd, waarbij hem een pensioen van f 5000 per jaar werd toegekend voor een tijdvak van 5 jaar, mitsdien tot 31 December 1944; dat in Februari 1945 de directie van de Basalt A.G. aan de Basalt Maatschappij heeft bericht, dat zij aan verzoeker sub 2 voorlopig dezelfde uitkering kon verstrekken als aan appellant sub 1, zulks onder voorbehoud van nadere goedkeuring door de „Aufsichtsrat", welke goedkeuring nimmer werd ontvangen;

dat het Beheersinstituut zich bij schrijven van 2 September 1946 bereid heeft verklaard aan appellant sub 1 het pensioen van f 4000 per jaar uit te keren tot 30 Juni 1947 en aan appellant sub 2 tot 31 December 1947;

dat deze uitkeringen ook hebben plaats gevonden;

dat het Beheersinstituut in zijn schrijven van 15 Mei 1948 de gemachtigde van appellanten onder verwijzing naar het schrijven van 2 September 1946 heeft bericht niet bereid te zijn de uitkeringen na genoemde data voort te zetten;

In rechte:

O. dat het Beheersinstituut heeft aangevoerd, dat de Afdeling Rechtspraak van de Raad ten deze onbevoegd is, daar het hier een vordering geldt tot erkenning van een recht op pensioen, waarover de gewone rechter en niet die Afdeling heeft te beslissen;

O. dat de Raad dit verweer verwerpt, daar — wat er zij van de bevoegdheid ten deze van de gewone rechter — in elk geval de Afdeling Rechtspraak op grond van het ruim geredigeerde eerste lid van art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bevoegd is te oordelen over het beroep tegen de onderhavige beslissing van het Beheersinstituut;

O. dat het Instituut voorts heeft gesteld, dat de Raad in elk geval onbevoegd is van het verzoek kennis te nemen voorzover dit gericht is tegen de N.V. Basaltine Tegelfabriek, daar deze vennootschap geen vijandelijke onderdaan is en dan ook niet onder beheer staat van het Instituut, dat enkel overeenkomstig art. 99 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer een bestuurder van die vennootschap heeft benoemd;

O. dat dit verweer gegrond is, daar nu de Tegelfabriek niet onder beheer staat, uitsluitend de gewone rechter en niet het Beheersinstituut over aanspraken tegen die N.V. heeft te oordelen;

O. dat het Beheersinstituut voorts heeft aangevoerd, dat het beroep te laat is ingesteld, daar appellanten reeds in September 1946 wisten, dat het Instituut hun recht op pensioen na 30 Juni respectievelijk 31 December 1947 niet erkende; dat zij in beroep hadden kunnen komen van de in het schrijven van 2 September 1946 vervatte beslissing maar niet door het uitlokken van een z.g. nieuwe beslissing de appèltermijn naar willekeur kunnen verlengen;

O. dat de Raad ook dit verweer verwerpt, daar genoemd schrijven van het Beheersinstituut niets anders inhield dan een bereidverklaring om de „toegekende" pensioenen tot 30 Juni respectievelijk 31 December 1947 uit te keren en niet repte van een eventuele betaling nadien uit anderen hoofde;

O. dat er voor appellanten te minder aanleiding bestond om in dit schrijven een definitieve weigering van het Beheersinstituut te zien tot uitbetaling na genoemde tijdstippen, nu er in September 1946 onderhandelingen gaande waren over de voortzetting van de Basalt Maatschappij, bij welke onderhandelingen appellanten betrokken waren —, hetgeen de mogelijkheid openliet, dat hun rechtspositie ten opzichte van dat bedrijf en mitsdien ook hun pensioenaanspraken nader zouden worden geregeld;

O. wat de zaak zelve betreft, dat aan appellanten telkens voor een bepaald tijdvak pensioen werd toegekend en dit pensioen ten aanzien van appellant sub 1 per 1 Juli 1944 en ten aanzien van appellant sub 2 per

1 Januari 1945 van f 5000 tot f 4000 per jaar werd verlaagd;

dat de Basalt A.G. derhalve telkens na verloop van een bepaald tijdvak opnieuw beoordeelde en besliste of en zo ja voor hoe lang en tot welk bedrag appellanten in het vervolg pensioen zouden ontvangen;

dat de Basalt A.G. appellant sub 1 laatstelijk een pensioen van f 4000 per jaar heeft toegezegd voor het tijdvak van 1 Juli 1944—30 Juni 1947 en blijkens het vorengenoemde schrijven van de A.G. van Februari 1945 zulk een uitdrukkelijke en onvoorwaardelijke toezegging ten aanzien van appellant sub 2 zelfs ontbreekt;

dat indien er dan ook na 30 Juni respectievelijk 31 December 1947 een verbintenis van de Basalt A.G. bestond tot uitkering van een pensioen aan appellanten, dit zeker niet een volkomen verbintenis is maar hoogstens een natuurlijke;

O. dat een natuurlijke verbintenis niet in rechte kan worden geldend gemaakt;

dat appellanten dan ook niet verzoeken het Beheersinstituut tot betaling van pensioenen te veroordelen maar vaststelling van die pensioenen door de Raad met het bevel aan het Instituut om overeenkomstig die uitspraak te handelen;

O. dat dit echter geen verschil maakt, daar het Beheersinstituut aan zulk een in hoger beroep door de Afdeling Rechtspraak van de Raad gegeven bevel zal hebben te voldoen en ook voldoen zal;

dat echter onaannemelijk is, dat terwijl de schuldeiser van een natuurlijke verbintenis ten laste van een niet-vijandelijke onderdaan geen rechterlijke uitspraak te zijnen gunste kan uitlokken, een schuldeiser van zulk een verbintenis ten laste van een vijandelijke onderdaan dit wel zou vermogen;

dat dan ook — al is blijkens het eerste lid van art. 43 alsmede het tweede en vierde lid van art. 11 van het Besluit Vijandelijk Vermogen ook het beleid van het Beheersinstituut in het algemeen aan het oordeel van de Afdeling Rechtspraak en de Voorzitter van de Raad onderworpen —, de beslissing of aan een natuurlijke verbintenis ten laste van een vijandelijke onderdaan zal worden voldaan, uitsluitend ter beoordeling staat van dat Instituut;

dat het Beheersinstituut in het onderhavige geval tot verdere uitkering van pensioenen aan appellanten geen termen vond, omdat zij over een niet onaanzienlijk vermogen beschikken;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen voorzover dit gericht is tegen de N.V. Hollandse Basaltine Tegelfabriek te Rotterdam;

Wijst het verzoek voor het overige af;

Veroordeelt appellanten ieder in de helft van de kosten van het Beheersinstituut, tot deze uitspraak in totaal begroot op f 100.

No. 1630

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 Juni 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en van Zeggelen.)

Vermogensrechtelijke betrekkingen, die een echtscheiding ten gevolge heeft gehad, vernietigd, i.v.m. de omstandigheden waaronder de echtscheiding is tot stand gekomen.

Verzoekster in vermogensrechtelijk opzicht teruggebracht in de positie als ware zij nog gehuwd op het ogenblik van het overlijden van haar vroegere echtgenoot.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een op 8 November 1947 ingekomen verzoekschrift van Johanna Franciska Sipermann, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr A. Th. E. Kastein, advocaat en procureur aldaar;

Gehoord verzoekster, haar genoemde gemachtigde en Hendricus Johannes Sipermann, wonende te Amsterdam, als toeziende voogd over den minderjarige Hans van Adelsbergen;

O. dat verzoekster zakelijk heeft gesteld:

dat zij op 26 October 1938 te Amsterdam is gehuwd met Henri van Adelsbergen, uit welk huwelijk op 16 October 1941 te Amsterdam is geboren hun zoon Hans;

dat dit huwelijk na onderling overleg op haar verzoek bij vonnis der Arr.-Rechtbank te Amsterdam d.d. 1 October 1942 door echtscheiding ontbonden is verklaard;

dat deze echtscheiding in feite slechts geschiedde onder den druk der vijandelijke bezetting, teneinde de gevolgen van maatregelen tegen haar echtgenoot, die als Jood gold, voor haar en hun kind zoveel mogelijk te beperken;

dat zij na de echtscheiding met haar gewezen echtgenoot samen is gebleven en het vonnis eerst op 29 Maart 1943 heeft doen inschrijven, nadat hij op 21 Maart 1943 door de Duitsers was gearresteerd;

dat hij, na vrijgelaten te zijn, op 11 Aug. 1944 opnieuw gearresteerd en naar Duitsland vervoerd is, waar hij op 4 Maart 1945 is overleden;

dat zij recht en belang heeft, dat de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding nietig verklaard worden, omdat zij tengevolge van de echtscheiding niet meer erfgenaam van haar gewezen echtgenoot is, nu deze geen testament gemaakt heeft,

op welke gronden zij den Raad heeft verzocht, zoals hieronder in het dictum is opgenomen;

O. dat verzoekster hare stellingen voor den Raad aannemelijk heeft gemaakt door overlegging van de bewijzen van de echtscheiding en van het overlijden van haar gewezen echt-

genoot, alsmede door de overgelegde verklaringen van twee bekenden, die de door haar gestelde feiten bevestigen, en door het verhoor van voornoemden toezienden voogd, die bovendien verklaard heeft, tegen inwilliging van het verzoek geen bezwaar te hebben;

O. dat de Raad onder deze omstandigheden van oordeel is, dat het verzoek behoort te worden toegewezen;

Rechtdoende:

Vernietigt de vermogensrechtelijke betrekkingen, die de echtscheiding tengevolge heeft gehad;

Doet herleven de rechtsbetrekkingen tussen verzoekster en Henri van Adelsbergen voornoemd, zoals deze waren vóórdat de echtscheiding van kracht werd, voorzover deze rechtsbetrekkingen waren van vermogensrechtelijken aard, alles als ware de echtscheiding nimmer van kracht geworden en als waren verzoekster en Henri van Adelsbergen voornoemd nog gehuwd op het ogenblik van overlijden van laatstgenoemde.

No. 1631

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Mei 1949. (Mrs Sluis, Raedt en Köster.)

Verzoekster heeft op 15 Juli 1941 aan de Gemeente Munstergeleen een lening verstrekt, die door de Gemeente onverplicht en vrijwillig vervroegd is afgelost aan het N.A.F. Verzoekster behoefde in Juli 1941 geen rekening te houden met haar aanstaande opheffing.

De Gemeente kan geen beroep doen op art. 33 E 100.

Aflossing nietig verklaard en geldlening hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van de rechtspersoonlijkheid bezittende Vereniging Algemene Nederlandse Metaalwerkersbond, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr R. J. Polak namens Mr J. J. van der Velde en een verweerschrift van de Gemeente Munstergeleen, gemachtigde Mr Ch. van Opper;

Gezien de overige stukken van het geding waaronder een proces-verbaal van de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad op Donderdag 24 Februari 1949;

O. dat tussen partijen in confesso is dat requestrante op of omstreeks 15 Juli 1941 aan de Gemeente Munstergeleen een geldlening heeft verstrekt ten bedrage van f 10.000 met een looptijd van twintig jaar en rentende 4 ⅛ % 's jaars, goedgekeurd bij Raadsbesluit dier gemeente d.d. 27 Mei 1941;

dat requestrante evenals de andere vakbonden bij het N.V.V. aangesloten met ingang van 1 Mei 1942 is geliquideerd, welke liquidatie na de bevrijding is ongedaan gemaakt terwijl bij de liquidatie van requestrante de lening aan gerequestreerde pro resto groot was f 9500 dat gerequestreerde per 1 Juni 1943 de restant-hoofdsom groot f 9000 tot welk bedrag requestrante hare vordering met goedvinden van den Raad heeft gewijzigd en aangevuld vervroegd heeft afgelost aan het Nederlandse Arbeidsfront;

O. dat gerequestreerde thans een beroep doet op art. 23 van het K. B. E 100 doch naar het oordeel van den Raad ten onrechte;

O. toch dat in deze geen sprake is van een verplichting tot betaling aan een ander dan aan den schuldeiser; immers zodanige verplichting bestond niet nu gerequestreerde geheel vrijwillig vervroegd aan het Nederlandse Arbeidsfront heeft afgelost, zijne van enige aanmaning hiertoe niet gebleken, zodat enige dwang vanwege den bezetter niet bestond;

O. dat de aflossing van het restant van voormelde geldlening derhalve behoort te worden nietig verklaard en art. 23 van het K. B. E 100 van toepassing is nu er geen redenen zijn gebleken waarom het ingrijpen door den Raad in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat toch niet is gebleken dat een conversie in een lening met een lageren rentevoet aanstaande was en evenmin dat requestrante bij het aangaan der geldlening had kunnen weten dat hare opheffing aanstaande was;

O. dat er geen bezwaar bestaat tot cedering van de vordering op de liquidateur van het Nederlands Arbeidsfront voortvloeiende uit de aflossing ad f 9000;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de aflossing van het restant der litigieuse geldlening ad f 9000 op of omstreeks 1 Juni 1943 door gerequestreerde gedaan;

Bepaalt dat de rechtsbetrekking tussen partijen voortvloeiende uit voormelde overeenkomst van geldlening zal herleven en gerequestreerde aan requestrante verschuldigd is te betalen de somma van f 9000 met de overeengekomen rente ad 4 ⅛ % 's jaars sinds 1 Juni 1943;

Verstaat dat voormelde vordering ad f 9000 ten laste van de liquidateuren van het Nederlandse Arbeidsfront behoort te worden gecedeerd aan requestrante;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van dit geding tot heden aan zijde van requestrante begroot op f 100.

---

22 Febr. 1950 (afl. 33) No. 1632—1638

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1632

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 5 Dec. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp; Vice-Adm. Vos.) *

Als lid van misdadige organisaties (S.S. en S.D.) in het Kamp te Amersfoort gevangenen doden en mishandelen. Bewijs van het misdadig karakter van S.S. en S.D. Qualificatie der misdrijven. Straftoemeting.

Ten onrechte heeft het Hof blijkens de bewezenverklaring van het telastgelegde „als lid van de misdadige organisatie de „Waffen S.S." gedetacheerd bij de misdadige organisatie de „Sicherheitsdienst" in de vorm van een vrijspraak tweemaal doen vervallen de woorden „de misdadige organisatie". Nu het Tribunaal te Neurenberg „Sicherheitsdienst" en „Waffen S.S." behoudens niet ter zake dienende uitzonderingen, tot misdadige organisaties heeft verklaard, heeft dit ook voor den Ned. rechter te gelden en mag deze niet op gronden, al of niet terecht ontleend aan de in het Ned. strafproces geldende bewijsleer, tot een andere conclusie komen.

De door het Hof aan de bewezenverklaarde feiten gegeven qualificatie, waarin ten onrechte geen keuze gedaan wordt tussen oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, behoeft verbetering. Het bewezenverklaarde is zowel oorlogsmisdrijf als misdrijf tegen de menselijkheid.

Uit de qualificatie verwijderd enige toevoegingen, uitsluitend van belang voor de bepaling van het toelaatbare strafmaximum.

Bij strafmotivering zwaar aangerekend de omstandigheid dat req. de mishandelingen pleegde niet op grond van een bevel, maar zelfs tegen het bevel om niet te mishandelen in.

Ten onrechte heeft het Hof bij het bepalen van de straf rekening gehouden met het instituut der gratie en der voorwaardelijke invrijheidstelling.

(Sv. art. 338; B.B.S. art. 27a.)

Op de beroepen van:

I. Den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam;

II. Edmund Brahm, van beroep bouwvakarbeider, wonende te Miltenberg, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage,

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer, van 14 Dec. 1948, waarbij de tweede req. werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder b of c van het Handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. G 5)", meermalen gepleegd, door een ambtenaar gebruik makende van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, terwijl dat misdrijf tevens bevat de bestanddelen van de volgens de Nederlandse wet strafbare feiten van

a. mishandeling,

b. zware mishandeling,

c. zware mishandeling den dood tengevolge gehad hebbende,

d. moord,

en met toepassing van de artt. 27, 44, 57, 300, 302, 289 Sr. en 7b, 11, 21, 27a B.B.S.; werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij, te of nabij Leusden op verschillende tijdstippen in het tijdvak van omstreeks 1 Jan. 1944 tot 20 April 1945, — terwijl hij als lid van de „Waffen SS" was gedetacheerd bij de „Sicherheitsdienst", die belast was met de bewaking en administratie van door of voor Duitse instanties gearresteerde en in het „Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort" (PDA) te Leusden opgesloten personen en aldus gedurende de tijd van voormelde oorlog in krijgsdienst bij de vijand was, — op de navolgende wijzen en bij de navolgende gelegenheden in verband met vorenbedoelde aanvalsoorlog heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid te weten:

1. tezamen en in vereniging met andere in dienst bij de vijand staande personen heeft hij, verdachte, in of omstreeks September 1944 te of nabij Leusden op of bij een der schietbanen aldaar opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg drie in het PDA opgesloten personen van het leven beroofd door tezamen en in vereniging met die andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op zeer korte afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

2. tezamen en in vereniging met andere in dienst bij de vijand staande personen heeft hij, verdachte, op een voormiddag in of omstreeks October 1944 te of nabij Leusden opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, een

* In gelijken zin luiden de arresten van dezelfde kamer van denzelfden datum in zake Joseph Oberle en Hugo Hermann Wolf. (*Red.*).

negental in het PDA opgesloten personen, die daaruit door de leiding van dat kamp voor de schijn waren vrijgelaten en buiten de poort gebracht, gearresteerd, in een auto geladen, achter of bij een der schietbanen aldaar gebracht en hen van het leven beroofd door tezamen en in vereniging met die andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op zeer korte afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

3. tezamen en in vereniging met de in dienst bij of van de vijand staande Kotälla en Westerveld heeft hij, verdachte in of omstreeks October 1944 te of nabij Leusden op of bij de vuilnisbelt van het PDA opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg één persoon van het leven beroofd door tezamen en in vereniging met een van bovenbedoelde personen uit met scherp geladen vuurwapenen op zeer korte afstand een of meer schoten op het slachtoffer te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werd getroffen en verwond, dat hij terstond of kort daarop overleed;

4. tezamen en in vereniging met andere in dienst bij de vijand staande personen heeft hij in December 1944 te of nabij Leusden op of bij een der schietbanen aldaar opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, drie in het PDA opgesloten personen van het leven beroofd door tezamen en in vereniging met die andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op zeer korte afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

5. tezamen en in vereniging met andere in dienst bij de vijand staande personen heeft hij omstreeks het einde van 1944 te Leusden in het bos achter de zogenaamde boerderij in het PDA opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, negen in het PDA opgesloten personen van het leven beroofd, door tezamen en in vereniging met die andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op korte afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

6. tezamen en in vereniging met andere in dienst bij de vijand staande personen heeft hij op 8 Maart 1945 te Leusden op of nabij een der schietbanen aldaar opzettelijk en volgens tevoren beraamd plan na kalm beraad en rustig overleg, negen en veertig in het PDA opgesloten personen van het leven beroofd, door tezamen en in vereniging met die andere personen uit met scherp geladen vuurwapenen op korte afstand een of meer schoten op de slachtoffers te lossen, tengevolge waarvan deze zodanig werden getroffen en verwond, dat zij terstond of kort daarop overleden;

7. in het voormelde PDA te Leusden, waar hij, verdachte, toen als Oberscharführer belast was met de leiding van de zogenaamde Bekleidungskammer — omvattende, het innemen van de eigen kleding der nieuw aangekomen gevangenen, het aan hen uitgeven van kampkleding en schoeisel (klompen), het innemen der kampkleding van naar elders op transport gestelde gevangenen en het hun teruggeven hunner eigen kleding, het uitgeven van lakens en dekens aan gevangenen en in het bijzonder aan hen, die in de ziekenbarak verbleven, het innemen van wasgoed, in het bijzonder van hen die in de ziekenbarak verbleven en het uitgeven van verschoningen, daaronder begrepen lakens, dekens en ondergoed, het verwisselen van versleten of stukgegane kleding, klompen, lakens en ondergoed enz. alsmede de administratie over deze handelingen — heeft hij verdachte, verscheidene dagen gedurende het in de aanhef dezes bedoelde tijdvak herhaaldelijk en telkenmale opzettelijk in dat kamp opgesloten weerloze en ondervoede en dikwijls zieke gevangenen met zijn handen of vuisten dan wel met een knuppel, stok of gummistok, en ook eens met een zitbankje, zodanig hard geslagen, waar hij hen maar raken kon en met zijn geschoeide voet zodanig hard geschopt, dat de slachtoffers pijnlijk werden getroffen en aangedaan en veelal werden verwond of letsel bekwamen, terwijl ook meer dan eens een slachtoffer met tengevolge van die mishandelingen bekomen zwaar lichamelijk letsel in de ziekenbarak moest worden opgenomen en heeft hij, verdachte, voorts meermalen en telkenmale opzettelijk in dat kamp nieuw aangekomen gevangenen zowel als daar reeds opgesloten ondervoede en zieke personen, die naar elders op transport gesteld werden, zich nabij die zgn. Bekleidungskammer in de open lucht, ook bij slecht weer of koude en zelfs in de vorst en sneeuw, laten ontkleden en geruime tijd naakt laten staan, tengevolge waarvan velen hunner in een lichamelijk nog slechtere toestand kwamen dan zij reeds waren en heeft hij, verdachte, tenslotte herhaaldelijk en telkenmale opzettelijk eigenmachtig aan in dat kamp opgesloten weerloze ondervoede en zieke personen de hoogst nodige behoorlijke kleding en dekking onthouden, waardoor die personen koude leden en in een lichamelijk nog slechtere toestand kwamen dan zij reeds waren;

O. enz.;

O. dat de Raad termen heeft gevonden om, alvorens de ingediende cassatiemiddelen van den Proc.-Fiscaal en het hierboven bedoelde namens req. Brahm bij pleidooi aangevoerde te behandelen, ambtshalve de volgende overwegingen te doen voorafgaan:

dat het Hof van het bij inleidende dagvaarding aan req. Brahm, tevens gerequireerde, te laste gelegde, luidende „terwijl hij als lid van de misdadige organisatie de „Waffen SS" was gedetacheerd bij de mis-

dadige organisatie de „Sicherheitsdienst", in den vorm van een vrijspraak tweemaal heeft doen vervallen de woorden „de misdadige organisatie";

dat aan deze woorden slechts qualificatieve betekenis toekomt, zodat het Hof in zoverre niet een eigenlijke vrijspraak heeft gegeven;

dat het Hof met het doen vervallen van deze qualificatie niet anders bedoeld kan hebben, dan dat uit de naar voren gebrachte bewijsmiddelen en zelfs uit de algemene bekendheid niet zou zijn gebleken, dat de „Waffen SS" en de „Sicherheitsdienst" misdadige organisaties waren;

dat het Hof evenwel zonder meer de juistheid der gebezigde qualificatie had behoren aan te nemen;

dat immers het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal, ingesteld bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, waarbij Nederland partij is, de vraag, welke Duitse „groepen of organisaties" als „misdadige organisaties" te beschouwen waren, in zijn artt. 9 en 19 ter beslissing heeft opgedragen aan het bedoelde Tribunaal, met dien verstande, dat de door het Tribunaal als „misdadig" gequalificeerde groepen of organisaties, zonder nadere noodzaak van bewijs en zelfs zonder mogelijkheid van tegenbewijs, ook door een „nationaal" Hof van de verdragspartijen als zodanig zouden moeten worden aangemerkt;

dat nu het Internationale Militaire Tribunaal in zijn vonnis van 30 Sept.—1 Oct. 1946 (blz. 71 en vlg., speciaal blz. 75 en 79), in de Engelse uitgave, Miscellaneous no. 12 (1946), Cmd. 6964, den Sicherheitsdienst en de Waffen SS, behoudens hier niet ter zake doende uitzonderingen, tot „misdadige" organisaties heeft verklaard;

dat dit derhalve ook voor den Nederlandsen rechter heeft te gelden en deze niet op gronden, al of niet terecht ontleend aan de in het Nederlandse strafproces geldende bewijsleer, tot een andere conclusie mag komen;

dat mitsdien de vorenbedoelde qualificatie ten onrechte uit de telastelegging is vervallen en alsnog in de bewezenverklaring dient te worden opgenomen, gelijk hieronder zal geschieden;

O. thans t.a.v. het eerste middel van den Proc.-Fiscaal en ambtshalve: enz.;

O. ambtshalve, dat de door het Hof aan de bewezenverklaarde feiten gegeven qualificatie, waarin ten onrechte geen keuze wordt gedaan tussen oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, de hieronder nader aan te geven verbeteringen behoeft;

dat de sub 1—7 bewezenverklaarde feiten alle moeten worden aangemerkt zowel als oorlogsmisdrijven in den zin van art. 6 onder b van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, als ook als misdrijven tegen de menselijkheid bedoeld onder c van hetzelfde artikel, — die sub 1—6 als opleverende zowel „murder of civilian population of or in occupied territory" als „murder ..... committed against any civilian population ..... during the war ..... in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal", terwijl het bewezen verklaarde feit sub 7 oplevert „ill-treatment ..... of civilian population of or in occupied territory" alsook „inhumane acts committed against any civilian population ..... during the war", wederom „in execution of or in connection with any crime within the jurisdiction of the (International Military) Tribunal";

dat voorts nog van de in de bestreden sententie gegeven qualificatie behoren te worden losgemaakt enige toevoegingen, uitsluitend van belang voor de bepaling van het toelaatbare maximum van de straf, hetwelk op zichzelf blijkens de aangehaalde artt. 44 en 57 Sr. juist berekend is en in casu de doodstraf bedraagt;

O. enz.;

O. thans t.a.v. het tweede middel van den Proc.-Fiscaal, dat zich tegen de opgelegde straf richt:

dat dit middel den Raad tot op zekere hoogte gegrond voorkomt;

dat de Raad weliswaar met het Hof van oordeel is, dat, althans voor zover betreft de door gerequireerde begane moorden, zijn onbeduidende persoonlijkheid en zijn onontwikkelde geestelijke gesteldheid hem enigszins als verzachtende omstandigheden mogen worden aangerekend, maar dat deze persoonlijke eigenschappen niet als verzachtende omstandigheden kunnen gelden t.a.v. de door gerequireerde gepleegde afschuwelijke mishandelingen, waarbij onbeduidendheid of ondergeschiktheid noch gebrek aan ontwikkeling een rol spelen;

dat deze immers geheel aan eigen initiatief van gerequireerde zijn te wijten, hebbende hij hierbij niet gehandeld op bevel, maar zelfs tegen een uitdrukkelijk verbod van mishandeling in;

dat het bepaald onredelijk zou zijn Duitsers, die zich krachtens de hun aangeboren mentaliteit bij alle voorkomende gelegenheden en bijna altijd te onpas beroepen op een vermeend ambtelijk bevel, het handelen tegen een uitdrukkelijk ambtelijk verbod, zijnde een bevel tot niet-doen, niet bijzonder zwaar aan te rekenen;

dat op grond van een en ander de Raad van oordeel is, dat aan gerequireerde wel een zeer zware straf, maar toch niet de doodstraf mag worden opgelegd;

dat evenwel de Raad de door het Hof aan gerequireerde opgelegde gevangenisstraf van twintig jaren niet voldoende acht en van oordeel is, dat die straf tot een levenslange dient te worden verzwaard;

O. tenslotte ambtshalve t.a.v. de in het slot der strafoverweging door het Hof uitgesproken verwachting, dat de opgelegde straf (in haar geheel) zal worden ondergaan en niet door verkorting langs administratieve weg reeds in betrekkelijk korten tijd denkbeeldig zal worden;

dat de Raad zich met deze overweging niet kan verenigen;

dat zodanige verkorting immers kan plaats grijpen door het verlenen van gratie en door voorwaardelijke invrijheidstelling;

dat de Raad reeds herhaaldelijk heeft uitgesproken, dat de rechter bij de bepaling der op te leggen straf op generlei wijze rekening mag houden met het instituut der gratie;

dat 's Hofs overweging, voor zover betrekking hebbende op voorwaardelijke invrijheidstelling, evenmin juist is, daar het den rechter blijkens het bepaalde bij art. 16 Sr. niet voegt, daaromtrent een uitspraak te doen, ook niet in den vorm van een advies of een verwachting;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover betreft het niet opnemen in de bewezenverklaring van de qualificatie „de misdadige organisatie" vóór de woorden de „Waffen SS" en „de Sicherheitsdienst" uit den aanhef der telastelegging, de beslissing t.a.v. het slot der telastelegging, de qualificatie en de opgelegde straf;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Mede gelet op de artt. 9 en 10 van het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal, ingesteld bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 en de uitspraak van genoemd Tribunaal van 30 Sept. tot 1 Oct. 1946, alsmede op art. 13a Wet A. B.;

Voegt aan de bewezenverklaring toe de tweemaal ten onrechte uit den aanhef der telastelegging vervallen qualificatie „de misdadige organisatie" vóór de woorden de „Waffen SS" en „de Sicherheitsdienst";

Verstaat, dat het Hof geen rechtsmacht bezit om kennis te nemen van de naar 's Hofs uitlegging aan het slot der dagvaarding aan gerequireerde Brahm te laste gelegde hulpverlening aan den vijand;

Qualificeert alle bewezenverklaarde feiten als de misdrijven van: „gedurende den tijd van den huidigen oorlog, doch vóór 15 Mei 1945, in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5)", meermalen gepleegd, en tevens van: „gedurende den tijd van den huidigen oorlog, doch vóór 15 Mei 1945, in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het vorengenoemde Handvest", meermalen gepleegd;

Veroordeelt req., tevens gerequireerde, tot levenslange gevangenisstraf;

Verwerpt het beroep van req. Brahm;

Verwerpt het beroep van den Proc.-Fiscaal voor het overige.

No. 1633

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Vacantiekamer), 5 Dec. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Prof. Pompe, Veegens, Lt.-Kol. van Driest, Prof. Fischer, plv.). *

Beroep op ambtelijk bevel door Duitse militairen. Uitvoerige uiteenzetting van het standpunt van de B. R. v. C. t.a.v. de voor Duitse militairen geldende par. 47 van het Duitse Militaire Strafwetboek. Ook in Duitsland gold niet de regel „Befehl ist Befehl"; ware dit wel zo geweest, dan zou een beroep op die regel niet kunnen baten, omdat dan dat Duitse Strafrecht beneden een redelijken standaard zou blijven en daarom door den niet-Duitsen rechter niet zou worden toegepast.

Als zogenaamde represaille is het doden van onschuldige burgers ontoelaatbaar, als in strijd met de elementaire beginselen van het volkenrecht. Daaraan doet niet af dat de leer, dat dit wel toelaatbaar is, zelfs door bepaalde militaire gerechten na den laatsten wereldoorlog tot op zekere hoogte is overgenomen. In die overneming kan slechts worden gezien een niet zelden voorkomende miskenning door militairen van grote mogendheden van de grondslagen van het moderne oorlogsrecht, tegen welker miskenning de Ned. rechter principieel stelling moet nemen.

Motivering van de op te leggen straf.

(Sr. art. 43; B.B.S. art. 27a; Landoorlogreglement art. 50.)

Op het beroep van Fritz Neubacher, wonende te Hamburg, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Arnhem van 8 Dec. 1948, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

Het medeplegen van het gedurende den tijd van den huidigen oorlog en voor 15 Mei 1945 in staatsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, meermalen gepleegd en van enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van genoemd Handvest, welke misdrijven tevens bevatten de bestanddelen van de navolgende strafbare feiten volgens de Nederlandse wet;

a. Het medeplegen van doodslag, begaan gedurende den huidigen oorlog doch voor 15 Mei 1945, meermalen gepleegd,

b. Het medeplegen van mishandeling,

---

* Wat de rechtsoverwegingen betreft geheel gelijkluidend, is op denzelfden datum beslist ten aanzien van Fritz Heinrich Holbeck door de Tweede Kamer, samengesteld uit Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens en Prof. Dr Kernkamp en de vice-admiraals Vos en Heeres. (*Red.*).

begaan gedurende den huidigen oorlog doch voor 15 Mei 1945, meermalen gepleegd ,

en met toepassing van de artt. 27, 47 sub 1, 57, 91, 287 en 300 Sr. en 1, 7b, 11, 27a en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde sinds 20 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, hetwelk tegen de opgelegde straf is gericht;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad, met verbetering van de qualificatie als in de conclusie nader omschreven, het cassatieberoep zal verwerpen;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard:

dat hij te Almelo en omgeving omstreeks de maanden Augustus tot en met December 1944 en Januari 1945, gedurende en in verband met de aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland als Sturmscharführer van de Sicherheitspolizei en aldus in staatsdienst bij de vijand, opzettelijk tezamen en in vereniging met een of meer anderen in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid:

a. immers wetende, althans begrijpende, dat na te melden personen, zonder voorafgaand onherroepelijk rechterlijk vonnis zouden worden gedood: Henk Höften, Timmermans, Reinders, Woerdman, Bos, Ten Heggeler, Beverdam en de Vries van het leven heeft beroofd, opzettelijk met een met scherp geladen vuurwapen op korte afstand schietend op evenbedoelde personen en hen dodelijk verwondend;

b. meer manspersonen gewelddadig heeft geslagen met enig tot slaan geschikt middel, waardoor bovenbedoelde personen pijnlijk werden getroffen en gewond;

O. dat ook req. zelf nog een uitvoerig verweerschrift heeft ingediend, waarvan de Raad heeft kennis genomen, zonder dat het hem echter aanleiding heeft gegeven, op grond daarvan ambtshalve tot vernietiging van de bestreden sententie over te gaan;

dat immers dat verweer — afgezien van feitelijke beweringen, die met de bewezenverklaring in strijd zijn en derhalve in cassatie niet kunnen worden onderzocht — in hoofdzaak gericht is tegen de verwerping door het Bijzondere Hof van requirant's beroep op ambtelijk bevel;

dat van de zijde van Duitse requiranten telkens weer betoogd wordt, dat zij de hun verstrekte ambtelijke bevelen, ongeacht derzelver inhoud, moesten naleven, niettegenstaande het bepaalde in § 47 van het Duitse Militaire Strafwetboek, luidende:

(1) Wird durch die Ausführung eines Befehls in Dienstsachen ein Strafgesetz verletzt, so ist dafür der befehlende Vorgesetzte allein verantwortlich. Es trifft jedoch den gehorchenden Untergebenen die Strafe des Teilnehmers:

1. wenn er den erteilten Befehl überschritten hat, oder

2. wenn ihm bekannt gewesen ist, dasz der Befehl des Vorgesetzten eine Handlung betraf, welche ein algemeines oder militärisches Verbrechen oder Vergehen bezweckte.

(2) Ist die Schuld des Untergebenen gering, so kann vom seiner Bestrafung abgesehen werden;

dat de Raad zijn standpunt te dezer zake nog eenmaal uitvoerig zal uiteenzetten, teneinde elke misvatting daaromtrent te voorkomen;

dat, voorzover het beroep op ambtelijk bevel niet in wezen een beroep op overmacht uitmaakt, de Raad geen aanleiding vindt, af te wijken van zijn reeds herhaaldelijk tot uitdrukking gebrachte gevoelen, dat de aangehaalde paragraaf duidelijke grenzen stelt aan het beroep op ambtelijk bevel;

dat de daarin vervatte bepaling op iedereen mindere duidelijk een persoonlijke verantwoordelijkheid legt, wanneer hij zich geplaatst ziet tegenover een bevel, waarvan hij weet — in verstand of in geweten —, dat het een handeling betreft, welke een commuun of militair misdrijf, uiteraard ook schendingen van het oorlogsrecht omvattende, ten doel heeft en die bepaling derhalve met het slaafse „Befehl ist Befehl" in lijnrechten strijd is;

dat zulk een mindere zich niet aan die persoonlijke verantwoordelijkheid kan onttrekken met het, ook door dezen req. weder aangevoerde, onpersoonlijke — immers tot afschuiving van eigen verantwoordelijkheid strekkende — argument, dat zijn meerderen zo rechtschapen waren, dat de mindere nimmer kon veronderstellen, dat zij van hun ondergeschikten de uitvoering van wederrechtelijke bevelen zouden verlangen;

dat de Raad te minder bereid is, dit verweer te aanvaarden van de zijde van militairen in dienst van een staat als Duitsland, die zo herhaaldelijk op de meest flagrante wijze het volkenrecht heeft geschonden;

dat de Nederlandse rechter dan ook nadrukkelijk moet afwijzen de steeds weer herhaalde pogingen van Duitse oorlogsmisdadigers om hun persoonlijke verantwoordelijkheid via een beroep op meerderen, die telkenmale ook op hun beurt weder hetzelfde beroep doen, uiteindelijk af te schuiven op het misdadige staatshoofd, dat zichzelf aan de hoogste verantwoording voor dit gruwelijke systeem van onrecht en terreur voor een aardsen rechter heeft onttrokken;

dat ook het in dit verband door req. gedane beroep op Duitse, in het bijzonder recente, militairrechtelijke commentaren, welke den gezonden zin van § 47 voornoemd trachten te verdoezelen of weg te redeneren, den Raad allerminst heeft kunnen schokken in zijn overtuiging, dat ook het sellige Duitse militaire strafrecht bij den indivi-

duëlen Duitsen militair een geweten erkent, dat hem behoort te leiden bij, en in staat stelt tot, de keuze tussen het plegen van een hem bevolen misdrijf en de weigering van zulk een bevel;

dat integendeel verschillende Duitse commentatoren zelfs van na 1939 het beginsel der blinde gehoorzaamheid ook in het militaire leven uitdrukkelijk verwerpen, zoals kan blijken uit de volgende aanhalingen:

Prof. Dr Erich Schwinge, Militärstrafgesetzbuch, 3e druk (1940), blz. 124:

„Unverbindlich wären beispielsweise folgende Befehle:

Befehl eines Offiziers an einen Unterführer die Mannschaften zu misshandeln; Befehl an einen Untergebenen auf Vornahme unzüchtiger Handlungen; Befehl auf Räumung einer Stellung, auf Uebergang zum Feinde, auf Verrat militärischer Geheimnisse, auf Misshandlung von Passanten, zur Fahnenflucht (RMG, 19.192). Die Grenze des Zulässigen ist dabei im Kriege erheblich weiter gesteckt als im Frieden. Denn im Kriege deckt die Kriegsraison manches, was im Frieden aus dem Bereich des militärisch generell Durchführbaren herausfällt; so u A. nach Kriegsrecht das Niederreissen und Anzünden von Häusern, die Beschlagnahme feindlichen Eigentums, die Festnahme von Zivilpersonen. Im militärischen Leben gibt es somit den Grundsatz absoluten, d. h. blinden Gehorsams ebenso wenig wie anderswo".

Dr Heinrich Dietz, Wehrmachtdisziplinarstrafordnung, 19e druk (1943) blz. 48:

„Befehle können Mängel haben. Die dabei auftauchenden Fragen sind sehr schwierig und werden leider noch heute nicht einheitlich beurteilt.

Hier nur so viel: es gibt .... enz.

(d) Befehle in Dienstsachen des befehlsberechtigten Vorgesetzten können gegen Recht und Gesetz verstossenrechtswidrige oder rechtsfremde Befehle. Sie sind gleichwohl in der Regel verbindlich. Ein Beispiel gibt § 47, Abs. 1 MStGB. ab: Der befehlende Vorgesetzte haftet grundsätzlich allein für das Verletzen eines Strafgesetzes. Sie sind unverbindlich nur a) im Falle des § 47 Abs. 1 Nr. 2 MStGB., d. h. wenn dem Untergebenen genau bekannt gewesen ist, dass der Vorgesetzte mit seinem Befehl ein bürgerliches oder militärisches Verbrechen oder Vergehen bezweckte (d. h. beabsichtigte). Der Untergebene ist in einem solchen Fall sogar verpflichtet, den Befehl nicht zu befolgen, andernfalls er als Teilnehmer zu haften hat. Beispiele: Befehl des Stubenältesten an die Mannschaft der Stube, einen Kameraden nachts zu verprügeln (Misshandlung), Befehl eines Unteroffiziers an einen medepflichtigen Gefreiten, in der Meldung des Vorgangs einen wichtigen Punkt zu verschweigen (falsche dienstliche Meldung); .... enz.

Der noch heute immer wieder vertretene Satz, der Untergebene habe kein Recht, einen Befehl, seine Rechtmässigkeit, seine Verbindlichkeit zu prüfen (so auch RKG. a.a.o. und Eb. Schmidt), kann nicht richtig sein. Er könnte es nur sein, wenn jeder Befehl blindlings befolgt werden müsste, es gibt aber nach deutschem Militärstrafrecht unbestritten keinen blinden Gehorsam, der rassische Hoch- und Bildungsstand deutschen Soldatentums verlangt sehenden Gehorsam. Auch die Prüfungspflicht lässt sich nicht abstreiten; s. besonders die Fälle b und d a). Es gibt sogar Befehle, die gar nicht befolgt werden dürfen, weil das Gehorchen den Tod soldatischer Männlichkeit und Ehrliebe bedeuten könnte";

dat zelfs iemand als Dr Göbbels nog in Mei 1944 de hierboven door den Raad aanvaarde leer uitdrukkelijk heeft verdedigd in een artikel, door den vervolgenden ambtenaar aangehaald in het zogenaamde „Almelo Trial" van 24—26 Nov. 1945 (Law Reports of Trials of War Criminals, vol. I, blz. 40) en betogende (in vertaling), dat „er geen internationaal oorlogsrecht bestaat, hetwelk zou bepalen, dat een militair, die een laaghartig misdrijf heeft begaan, aan zijn bestraffing kan ontsnappen door tot zijn verdediging aan te voeren, dat hij de bevelen van zijn meerderen opvolgde, dat dit in het bijzonder geldt in gevallen, waarin zulke bevelen in strijd zijn met alle menselijke moraal en in tegenstelling met een deugdelijk gevestigd internationaal oorlogsgewoonterecht";

dat het feit, dat zelfs onder het thans ineengestorte Duitse nationaal-socialistische regime de bepaling van § 47 van het Duitse Militaire Strafwetboek ongewijzigd is blijven gelden, duidelijk aantoont, dat zelfs de schepper van dat regime het daarin bepaalde niet heeft verworpen;

dat in de zeldzame gevallen, waarin bij individuële militairen dit morele besef ernstig mocht blijken te zijn verzwakt door het misdadige regime, waaraan zij zich slaafs hebben laten onderschikken, het hun, ter vergelding van het misdadig toegebrachte leed, niettemin door een passende straf mag en ter beveiliging van de mensheid tegen herhaling in de toekomst ook moet worden ingescherpt;

dat, zelfs indien de door den Raad verworpen uitlegging van het Duitse militaire strafrecht objectief juist moest worden geacht, dit Duitse oorlogsmisdadigers nog niet zou kunnen baten, omdat dan dat Duitse strafrecht beneden een redelijken standaard zou blijven en zijn waarde te hunner beveiliging bij de berechting in den vreemde geheel zou verliezen;

dat ook de op verbijsterende schaal door Duitsland toegepaste leer, dat voor aanslagen, niet alleen op de Duitse Wehrmacht, maar ook op Duitslands handlangers in bezette gebieden, bij wijze van zogenaamde represailles zelfs onschuldige burgers mogen worden ter dood gebracht, req. niet kan baten;

dat deze leer, die door een ieder in geweten moet worden veroordeeld en nu en dan door voor den Raad terecht staande Duitsers ook ruiterlijk wordt verworpen, in

strijd is met de, in de considerans van de Overeenkomst van den Haag van 18 Oct. 1907, houdende vaststelling van het Landoorlogreglement, ingeroepen, „uit de wetten der menselijkheid en de eisen van het publieke geweten voortvloeiende" elementaire beginselen van het volkenrecht, welker inachtneming jegens de bevolking aldaar met groten nadruk van de oorlogvoerenden wordt geëist:

dat daaraan niet afdoet, dat zelfs bepaalde militaire gerechten na den laatsten wereldoorlog deze verderfelijke leer tot op zekere hoogte hebben overgenomen;

dat in die overneming slechts kan worden gezien een — niet zelden voorkomende — miskenning door militairen van grote mogendheden van de grondslagen van het moderne oorlogsrecht, tegen welker miskenning de Nederlandse rechter principieel stelling moet nemen, al ware het alleen maar ten einde mede te helpen om te voorkomen, dat dergelijke miskenningen door het uitblijven van tegenspraak en bestrijding nog eens zouden uitgroeien tot internationaal gewoonterecht, gelijk in de geschiedenis van het oorlogsrecht maar al te vaak is voorgekomen;

O. ambtshalve:

dat bij de, minder juist aan de qualificatie toegevoegde, aanwijzing van de strafbare feiten volgens de Nederlandse Wet, waarvan de bewezen verklaarde misdrijven tevens de bestanddelen bevatten, het Hof verzuimd heeft mede in aanmerking te nemen de ambtelijke hoedanigheid van req. en het feit, dat hij bij het begaan ervan gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting geboden, welk verzuim echter ten deze zonder betekenis is;

O. vervolgens t.a.v. het enige middel van cassatie, tegen de opgelegde straf gericht;

dat voor de door req. gepleegde misdrijven een zeer gevoelige straf op haar plaats is;

dat de Raad het middel echter in zoverre gegrond acht, dat hij met den req. van oordeel is, dat een gevangenisstraf voor den duur van twintig jaren als vergelding van zijn schuld tegenover zijn Nederlandse slachtoffers te zwaar is;

dat toch, naar het oordeel van den Raad, het Hof niet voldoende rekening heeft gehouden met den moeilijken toestand waarin Duitse ondergeschikten zich vooral in het laatste gedeelte van den oorlog hebben bevonden;

dat req. echter door zijn persoonlijke initiatief in bepaalde gevallen en door zijn mishandelingen getoond heeft, welbewust en actief aan de tenuitvoerlegging van het misdadige Duitse systeem te hebben willen medewerken en het daardoor in zijn werking heeft gesteund, zonder welke ondersteuning door hem en talrijke andere Duitse militairen en ambtenaren in overeenkomstige positie dat systeem in het geheel niet had kunnen functionneren;

dat de Raad mitsdien van oordeel is, dat requirant's straf niet beneden een gevangenisstraf voor den duur van vijftien jaren mag dalen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover de opgelegde straf betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Mede gelet op art. 44 Sr. en j°. art. 21 B.B.S.;

Veroordeelt req. tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, onder bepaling, dat daarop in mindering zal worden gebracht de gehele tijd door hem in Nederlandse bewaring doorgebracht, sinds 20 Mei 1945 tot den dag van de uitspraak van dit arrest.

No. 1634

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 5 Dec. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Dr Kernkamp, Vice-Adm. Vos, Vice-Adm. Heeris).

Represailles en zogenaamde represailles. Beroep van req. op het feit dat de door hem gedode personen reeds tevoren standrechtelijk waren ter dood veroordeeld, waarbij de executie werd opgeschort, totdat een sabotagedaad de noodzaak van represaille meebracht.

Het volkenrecht ontzegt den bezetter — in beginsel — niet de vrijheid om inwoners van bezet gebied voor daden, die de veiligheid zijner krijgsmacht bedreigen na een behoorlijk gevoerd onderzoek ter dood te veroordelen en daarna zulk een volkenrechtelijk regelmatig vonnis hetzij terstond, hetzij na het intreden van latere gebeurtenissen, zoals sabotagedaden tegen die krijgsmacht, te executeren.

De strafbepalingen van de Verordening Openbare Orde 1943 (Verord.blad No. 1, 1943) hadden alleen op grond van volkenrechtelijke normen door het vijandelijke militaire gezag kunnen worden uitgevaardigd. Indien de ongeldigverklaring van zodanige strafbepalingen met terugwerkende kracht de verdere strekking mocht hebben, aan den bezetter in het algemeen de vrijheid te ontzeggen, zijn strijdkrachten door strafbedreigingen tegen aanslagen en feitelijke verzetsdaden te beschermen, zou aan de aantekening, gesteld naast de vermelding van de Verordening 1 - 1943 op lijst B van het Besluit Bezettingsmaatregelen (inhoudend dat zij geacht moeten worden nimmer van kracht te zijn geweest), als met het volkenrecht in strijd, rechtskracht moeten worden ontzegd.

Bij rechtspraak over vreemde oorlogsmisdadigers moet alleen het geschreven en ongeschreven oorlogsrecht maatstaf van beoordeling zijn.

Noch de Duitse Verordening Openbare Orde 1943, met haar onjuisten legislatieven grondslag en haar te ruime strekking, noch de daarop betrekking hebbende aantekening op lijst B van het Ned. Besluit Bezettingsmaatregelen kan ten deze basis van beoordeling zijn; de toelaatbaarheid der doodvon-

nissen, op welker bestaan req. zich beroept om de op zichzelf en als zodanig wederrechtelijke représailles te verdedigen, kan enkel en alleen beoordeeld worden op den grondslag van het internationaal oorlogsrecht.

Recht van den bezetter om verzetsdaden met den dood te straffen kan niet worden erkend in gevallen, waarin die verzetsdaden zich richtten tegen — en er een rechtstreeks verband bestond tussen die verzetsdaden en — handelingen des bezetters, die zelve ernstige schendingen van het volkenrecht waren.

De in de sententie voorkomende weerlegging van req.'s verweer is niet voldoende met redenen omkleed.

(B.B.S. art. 27a; Landoorlogreglement art. 50.)

Op het beroep van Theodor Johannes Vogt, wonende te Duisburg, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Leeuwarden, 1ste Kamer te Leeuwarden, van 22 Maart 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

a. „gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in krijgs- of staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder b van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. d.d. 4 Jan. 1946, (Stbl. G no. 5)";

b. „gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in krijgs- of staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder c van genoemd Handvest";

beide meermalen gepleegd,

en met toepassing van de artt. 2, 27, 44, 57, 289 Sr. en de artt. 1, 2, 11, 21, 27a, 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde tot op den dag dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 11, 21 en 27a B.B.S., jo. artt. 2, 40, 41, 47, 57, 289 Sr., jo. art. 13a Wet A. B., en § 47 van het Militärstrafgesetzbuch, jo. art. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging en de artt. 338 t/m 341, 344, 350 t/m 352, 358 en 359 Sv. en art. 16 Besluit op de Bijz. Gerechtshoven;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot vernietiging van de sententie waarvan beroep en tot verwijzing van de zaak naar de Bijz. Strafkamer bij de Arr.-Rechtbank te Leeuwarden;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij, in het tweede halfjaar van het jaar 1944 en het eerste halfjaar van het jaar 1945, doch voor 15 Mei 1945, op meer in de provincie Friesland gelegen plaatsen als S.S. Untersturmführer, gedetacheerd bij de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst, in de functie van plaatsvervangend commandant van het zogenaamde Aussenkommando Leeuwarden van de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst, misbruik makende van zijn macht en gezag als zodanig opzettelijk in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en in verband met den door Duitsland tegen Nederland gevoerden oorlog in het raam van de door den vijand Duitsland en in het bijzonder door de Duitse Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst stelselmatig op de Nederlandse bevolking uitgeoefende terreur opzettelijk heeft deelgenomen aan de in de provincie Friesland door de aldaar gedetacheerde Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst stelselmatig op de bevolking aldaar uitgeoefende terreur, waarbij hij als commandant van verschillende executiepeletons opzettelijk bij wijze van represaille de fusillering heeft uitgevoerd van een groot aantal Nederlandse burgers ter vergelding van tegen de belangen van de bezettende macht gerichte, of door den vijand als zodanig aangemerkte handelingen, hoewel geenszins was vastgesteld, of gebleken, dat deze hiervoor bedoelde Nederlanders bij het verrichten van die handelingen betrokken waren geweest;

O. ambtshalve:

dat het Hof als een oorlogsmisdrijf en een misdrijf tegen de menselijkheid heeft beschouwd het bij wege van représaille, ter vergelding van tegen de belangen van de bezettende macht gerichte — of door den vijand als zodanig aangemerkte — handelingen, doodschieten van een aantal burgers, hoewel geenszins was vastgesteld of gebleken, dat de geëxecuteerden bij de aldus „vergolden" handelingen betrokken waren geweest;

dat de Raad t.a.v. dergelijke „zogenaamde représailles", zijnde maatregelen van weerwraak tegen bewoners van bezet gebied wegens strafbare daden van andere bewoners, in allen dele volhardt bij zijn arrest van 12 Januari 1949 inzake Rauter (N. J. 1949 No. 87, *Red.*), waarbij dergelijke handelingen als in strijd met het volkenrecht zijn gewraakt;

dat echter blijkens 's Hofs sententie req. heeft beweerd, dat de gefusilleerden personen waren, die tevoren wegens een of andere daad van verzet ter dood waren veroordeeld door het „Standgericht" van den „Befehlshaber der Sicherheitspolizei" en wier executie werd opgeschort, totdat een of andere daad van sabotage de noodzaak van représaille medebracht;

O. nu t.a.v. dit verweer:

dat weliswaar de bewering, dat de gefusilleerden personen zouden zijn geweest, die door het „Standgericht" van den Befehls-

haber der Sicherheitspolizei" ter dood waren veroordeeld, weinig waarschijnlijk is, aangezien sinds den zomer 1944 een zodanig „Standgericht" niet meer bestond en in de allerlaatste weken over fusilleringen alleen nog maar radiotelegrafisch contact tussen Schöngardt te Amersfoort en de Dienststelle te Groningen mogelijk was en dan slechts naar aanleiding van lijsten van gearresteerden met summiere vermelding van gegevens omtrent de hun te laste gelegde feiten;

dat ook het bestaan van enige noodzaak van représaille enkele dagen vóór de onafwendbare bevrijding van het Noorden van Nederland hoogst onwaarschijnlijk is en de vraag rijst, of deze représaille niet veeleer het karakter droeg van een laatste wraakoefening op de weerloze bevolking in het zicht van de dreigende ineenstorting van Duitsland, door geen militaire noodzaak meer gerechtvaardigd;

dat verder ook de toelaatbaarheid van terdoodveroordeling van burgers van het bezette gebied niet reeds gegeven was met het enkele feit, dat die burgers „een of andere daad van verzet" naar Duitse opvatting hadden gepleegd, maar ten hoogste met het gepleegd hebben van een zo ernstige daad van verzet als naar volkenrechtelijke maatstaf een terdoodveroordeling rechtvaardigt, hetgeen in geval van systematisch uitstel van de executie ervan, teneinde „Todeskandidaten" als représaille-objecten in handen te houden, op zichzelf reeds twijfelachtig is;

dat evenwel de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat de zogenaamd bij wege van représaille geëxecuteerde doodvonnissen althans in enkele gevallen door het volkenrecht gerechtvaardigd zijn geweest, ofschoon het in de sententie vermelde getuigenis van Gerard de Jong, die de executie heeft overleefd en de waarheid erover heeft kunnen aan den dag brengen, veeleer wijst op een terdoodveroordeling althans van dien getuige enkel op grond van het verspreiden van illegale blaadjes;

dat nu het volkenrecht den bezetter — in beginsel — niet de vrijheid ontzegt om inwoners van het bezette gebied voor daden, die de veiligheid zijner krijgsmacht bedreigen — vaak met den rekbaren term „krijgsverraad" aangeduid — na een behoorlijk gevoerd onderzoek ter dood te veroordelen en daarna zulk een volkenrechtelijk regelmatig vonnis hetzij terstond, hetzij na het intreden van latere gebeurtenissen, zoals sabotagedaden tegen die krijgsmacht, te executeren;

dat weliswaar de Nederlandse besluitwetgever, bij de plaatsing van de Verordening Openbare Orde 1943 (Verordeningenblad no. 1/1943) op lijst B van het Besluit Bezettingsmaatregelen de strafbepalingen tegen sabotage (art. 1), algemene ingevaarbrenging van de openbare rust (artt. 2 en 3), handelingen gericht tegen de bezettende macht, zoals geweldpleging, aanzetten tot verzet, en derg. (artt. 4 tot en met 8) en in het leven roepen van een geheime organisatie (art. 26) uitdrukkelijk van die plaatsing heeft uitgezonderd en te haren aanzien heeft verklaard, dat zij geacht moeten worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat dergelijke strafbepalingen, strekkende tot beveiliging van het bezettingsleger en zijn apparaat, inderdaad niet, met uitoefening van aangematigde pseudo-constitutionele regerings-bevoegdheden, door een vijandelijke burgerlijke autoriteit, doch alleen op grond van volkenrechtelijke normen door het vijandelijke militaire gezag uitgevaardigd hadden kunnen worden;

dat evenwel, indien de ongeldigverklaring van zodanige strafbepalingen met terugwerkende kracht de verdere strekking mocht hebben, aan den bezetter, in het algemeen de vrijheid te ontzeggen, zijn strijdkrachten in het bezette gebied met haar apparaat door strafbedreigingen tegen aanslagen en feitelijke verzetsdaden te beschermen, aan de betrokken aantekening, gesteld naast de vermelding van de verordening no. 1/1943 op lijst B van het Besluit Bezettingsmaatregelen, als met het volkenrecht in strijd, rechtskracht zou moeten worden ontzegd;

dat immers bij rechtspraak over vreemde oorlogsmisdadigers alleen het geschreven en ongeschreven oorlogsrecht maatstaf van beoordeling moet zijn;

dat derhalve nôch de Duitse Verordening Openbare Orde 1943, met haar onjuisten legislatieven grondslag en haar te ruime strekking, nôch de daarop betrekking hebbende aantekening op lijst B van het Nederlandse Besluit Bezettingsmaatregelen ten deze basis van beoordeling kan zijn, maar de toelaatbaarheid der doodvonnissen, op welker bestaan req. zich beroept om de door hem ten uitvoer gelegde, op zichzelf en als zodanig wederrechtelijke, représailles te verdedigen, enkel en alleen kan worden beoordeeld op den grondslag van het internationale oorlogsrecht;

dat daarbij in acht moet worden genomen, dat het recht des bezetters zelfs om aan bepaalde verzetsdaden schuldig bevonden leden van de bevolking van het bezette gebied met den dood te straffen, niet kan worden erkend in gevallen, waarin die verzetsdaden zich richtten tegen — en er een rechtstreeks verband bestond tussen die verzetsdaden en handelingen des bezetters, die zelve ernstige schendingen van het volkenrecht waren;

dat de Raad zich ten deze aansluit bij het betoog, vervat in de uitspraak van het Amerikaanse Militaire Tribunaal te Neurenberg van 8 April 1948 in de zaak contra Otto Ohlendorf c.s. (case no. 9), waarin, met verwijzing naar een uitspraak van Hyde (International Law, vol. III, blz. 35), dat „A belligerent which is contemptuous of conventional or customary prohibitions is not in a position to claim that its adversary when responding with like for like lacks the requisite excuse", wordt gesteld, dat „if it is assumed that some of the resistance units ... or members of the population did

commit acts which were in themselves unlawful under the rules of war, it would still have to be shown that these acts where not in legitimate defence against wrongs perpetrated upon them by the invader", aangezien „under International Law, as in Domestic Law, there can be no reprisal against reprisal";

dat in het licht van de vorenstaande overwegingen de in de bestreden sententie voorkomende weerlegging van requirants hier besproken verweer niet voldoende met redenen is omkleed, omdat de mogelijkheid open blijft, dat bij nader feitelijk onderzoek zal blijken, dat althans t. a. v. bepaalde gevallen in dat verweer een strafuitsluitingsgrond in den zin van art. 358 Sv. is gelegen;

dat mitsdien de bestreden sententie niet in stand kan blijven en het aangevoerde middel niet behoeft te worden onderzocht;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 Wet R.O.:

Verwijst de zaak naar het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam ten einde op den grondslag der bestaande telastelegging opnieuw te worden berecht, met inachtneming van de gegeven vrijspraak.

No. 1635

BIJZ. RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 5 Dec. 1949. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Scholten, Prof. Dr Kernkamp, Vice-Adm. Vos).

Noch bij uitlokking, noch bij middellijk daderschap is plaats voor de uitbreidende bepaling van art. 27a derde lid B.B.S.; beide vallen onder het eerste lid van art. 27a B.B.S., terwijl in casu de uitgelokten vallen onder de op hem toepasselijke Ned. strafbepaling.

De bewezenverklaring lijdt aan innerlijke tegenstrijdigheid, daar aan het slot gezegd wordt dat de handelingen van de landwachters „in opdracht" van req. Alscher geschiedden, hetgeen wel met de bewijsmiddelen, doch niet met de bewezenverklaring van een enkel „toelaten" strookt.

Gedeelten van de bewezenverklaring steunen niet op de in de sententie opgenomen verklaringen of omstandigheden van algemene bekendheid.

Het Hof heeft in den vorm van een vrijspraak doen vervallen de woorden „heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid"; aan deze woorden kwam slechts qualificatieve betekenis toe, zodat het Hof in zoverre niet een eigenlijke vrijspraak heeft gegeven. De aan den Sicherheitsdienst gegeven qualificatie als misdadige organisatie kan na het Neurenberger vonnis, krachtens art. 10 van het Handvest, door den Ned. rechter niet meer in twijfel worden getrokken.

(Sr. art. 47; Sv. art. 338; B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van:

I. Den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam,

II. Erwin Ernst Alscher, van beroep tolk, thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage,

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer, van 14 Dec. 1948, waarbij de tweede req. werd schuldig verklaard aan: Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd, alsmede t.a.v. het punt I bewezen verklaarde: Gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5), meermalen gepleegd, welke misdrijven tevens bevatten de bestanddelen van een strafbaar feit volgens de Nederlandse wet, te weten: mishandeling, begaan door een ambtenaar, gebruik makende van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, meermalen gepleegd, alsmede t.a.v. het punt II bewezen verklaarde: Gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgs-, staats-, of publieken dienst bij of van den vijand als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5), meermalen gepleegd, welke misdrijven tevens bevatten de bestanddelen van een strafbaar feit volgens de Nederlandse wet, te weten: een ander door enige feitelijkheid wederrechtelijk dwingen iets te doen, meermalen gepleegd, alsmede t.a.v. het punt III bewezen verklaarde: Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk gebruik maken of dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadelen of om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, meermalen gepleegd;

en met toepassing van de artt. 2, 27, 40, 43, 44, 57, 102, 284, 300 Sr. en 1, 7b, 11, 12, 21, 27, 27a B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien veroordeelde ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg, casu quo Afdeling IV van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 (Stbl. No. F 244 jo. F 280) in bewaring is geweest, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad de sententie zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar de Bijz. Strafkamer van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij

I. te Leusden in het tijdvak van omstreeks medio November 1941 tot Mei 1942, — terwijl hij dienst deed bij de „Sicherheitsdienst" en aldus gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland in staatsdienst bij de vijand was —, op de navolgende wijzen en bij navolgende gelegenheden in verband met vorenbedoelde aanvalsoorlog heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid, te weten:

1. in het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort te Leusden was hij — verdachte — in voormeld tijdvak als Polizei-angestellter belast met de administratie van een groot aantal daar opgesloten Russen, die door de Duitsers krijgsgevangen waren gemaakt, en die allen in ernstig ondervoede en volkomen uitgeputte toestand verkeerden; deze gevangenen heeft hij — verdachte — opzettelijk met zijn handen zodanig hard geslagen waar hij hen maar raken kon, en met zijn geschoeide voet zodanig hard geschopt, dat de slachtoffers pijnlijk werden getroffen en aangedaan en zij in een lichamelijk nog slechtere toestand kwamen dan zij reeds waren;

2. in voormeld P.D.A. te Leusden was hij — verdachte — gedurende de in de aanhef dezes genoemde periode herhaaldelijk aanwezig tijdens de spreekuren van de kamparts, waar dan verschillende zieke en alle steeds ondervoede gevangenen verschenen teneinde genezing of in ieder geval verlichting van hun lijden te verkrijgen; bij die gelegenheden heeft hij — verdachte — meermalen en telkenmale opzettelijk zieke gevangenen met trappen en slagen van het spreekuur weggejaagd en de kamparts door het feit van zijn aanwezigheid als „Polizeiangestellter" bij de medische onderzoeken en door het maken van sarcastische opmerkingen over de onderzochte of te onderzoeken zieke gevangenen meermalen en telkenmale opzettelijk belemmerd of gehinderd in het uitoefenen van diens beroep en het geven van de medisch vereiste juiste behandeling;

II. te of nabij Steenderen in het tijdvak van omstreeks 6 Sept. 1944 tot 5 Mei 1945, — terwijl hij lid was van de z.g. Schutzgruppe met de rang van Feldwebel en belast was met het toezicht op bij de „Westwall"-bouw, aldaar tewerkgestelde Nederlanders en aldus gedurende de tijd van voormelde oorlog in krijgsdienst bij de vijand was en terwijl hij alstoen aldaar het bevel voerde over een aantal leden van de Nederlandse Landwacht, die toen gedetacheerd waren bij vorenbedoelde Schutzgruppe —, op de navolgende wijze en bij de navolgende gelegenheden in verband met vorenbedoelde aanvalsoorlog als meerdere opzettelijk heeft toegelaten, dat een of meer der bedoelde landwachters zich schuldig maakten aan handelingen in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid, te weten: in de winter 1944—1945, toen in het Westen van Nederland hongersnood heerste en tal van Nederlanders trachtten in het Oosten of Noorden des lands enig voedsel te bemachtigen, hebben te en in de omgeving van Steenderen een of meer landwachters als bovenbedoeld in opdracht van hem — verdachte — verscheiden — verscheidene mannelijke Nederlanders tussen 17 en 50 jaar, die op voedsel uit waren of daarmede huiswaarts keerden, tegen hun wil te werk gesteld bij voormelde „Westwall"-bouw;

III. in Nederland in 1944 opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid door het feit der vijandelijke bezetting geboden, — te weten van het feit der Duitse maatregelen tot z.g. arisering en onder beheerstelling van Joodse handelszaken, zijnde toch hij — verdachte — als Duitser door de „Wirtschaftsprüfstelle" aangesteld als „Verwalter" over de Joodse handelszaak N.V. Pelterijen Handel Splitter Frères te 's-Gravenhage, om voornoemde N.V. wederrechterlijk te benadelen, aldaar opzettelijk onder voormelde omstandigheden als „Verwalter" over voornoemde N.V. een bedrag van f 92.000 naar een bankrekening in Duitsland op zijn — verdachte's — eigen naam heeft doen overboeken, daarmede wederrechtelijk die gelden aan de rechthebbenden onttrekkende, en bovendien verscheidene goederen en machines, die aan die N.V. toebehoorden, wederrechtelijk naar Groningen heeft doen overbrengen, aldus ook die goederen en machines wederrechtelijk aan de rechthebbenden onttrekkende;

hebbende hij — verdachte — door zijn optreden als hiervoor sub I en II omschreven tevens alstoen aldaar opzettelijk in de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland de vijand hulp verleend in diens systeem van terreur en ontrechting uitgeoefend over de bewoners van het door de vijand bezette Nederlandse gebied;

O. dat de middelen van cassatie van den tweeden req. te laat ter Griffie van den Raad zijn ingekomen, zodat daarop niet kan worden gelet;

O. ambtshalve, dat de bewezenverklaring van het bij inleidende dagvaarding onder II te laste gelegde, voor zover thans van belang, uitsluitend berust op de opgave van req. Alscher, dat hij aan landwachters, gedetacheerd bij de „Schutzgruppe", de opdracht heeft gegeven, om mannelijke Nederlanders tussen 17 en 50 jaar tegen hun wil te werk te stellen bij den „Westwall"-

bouw, en op de verklaring van getuige H. Th. Dahlhaus, dat hij zulks na de bevrijding van verschillende vroegere leden van de Nederlandse Landwacht heeft vernomen;

dat het bewijs van het in de bewezenverklaring onder II vermelde, dat req. Alscher „als meerdere opzettelijk heeft toegelaten", dat die landwachters zich aan dergelijke handelingen in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid schuldig maakten, uit die bewijsmiddelen, die alleen van een opdracht gewagen, niet kon worden afgeleid;

dat voorts het opdracht geven aan minderen tot het plegen van misdrijven voor den meerdere oplevert uitlokking door misbruik van gezag dan wel middellijk daderschap naar gelang de materiële dader al dan niet zelf strafrechtelijk aansprakelijk is, en in geen van beide gevallen voor de uitbreidende bepaling van art. 27a B.B.S., derde lid, plaats is;

dat uitlokking door misbruik van gezag van een strafbaar feit, dat voor den uitlokker oplevert een oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid in den zin van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, en voor den dader een misdrijf krachtens het Ned. strafrecht, voor zoveel den eerstgenoemde betreft valt onder het eerste lid van art. 27a B.B.S. en voor zoveel den laatstgenoemde betreft onder de op hem toepasselijke Ned. strafbepaling;

dat middellijk daderschap van een strafbaar feit, als in de vorige overweging bedoeld, voor zoveel den middellijken dader betreft eveneens onder het eerste lid van art. 27a B.B.S. valt en voor zoveel den materiëlen uitvoerder betreft niet strafbaar is;

dat bovendien de bewezenverklaring onder II aan innerlijke tegenstrijdigheid lijdt;

dat immers aan het slot daarvan wordt gezegd, dat de gedwongen tewerkstelling van mannelijke Nederlanders door de landwachters „in opdracht" van req. Alscher is geschied, hetgeen wel met de bewijsmiddelen, doch niet met de bewezenverklaring van een enkel „toelaten" strookt;

dat tenslotte de gedeelten van deze bewezenverklaring „toen in het Westen van Nederland hongersnood heerste en tal van Nederlanders trachtten in het Oosten of Noorden des lands enig voedsel te bemachtigen" en (met betrekking tot de te werk gestelde Nederlanders) „die op voedsel uit waren of daarmede huiswaarts keerden" niet steunen op de in de sententie opgenomen verklaringen of omstandigheden van algemene bekendheid;

dat op al deze gronden de bestreden sententie niet naar den eis der wet met redenen is omkleed en, met het oog op de te geven beslissing omtrent de straftoemeting, in haar geheel dient te worden vernietigd;

dat hierbij nog opmerking verdient, dat het Hof van de oorspronkelijke telastelegging onder IIa, in den vorm van een vrijspraak heeft doen vervallen de woorden „heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en met de menselijkheid";

dat evenwel aan deze woorden slechts qualificatieve betekenis toekwam, zodat het Hof in zoverre niet een eigenlijke vrijspraak heeft gegeven;

dat overeenkomstige bedenking bestaat tegen het niet overnemen in de bewezenverklaring van de in de telastelegging aan den Sicherheitsdienst gegeven qualificatie als misdadige organisatie, aangezien deze qualificatie na het vonnis van het Internationale Militaire Tribunaal te Neurenberg krachtens art. 10 van het Handvest van Londen van 8 Aug. 1945 ook door den Ned. rechter niet meer in twijfel kan worden getrokken;

O. dat na deze beslissing de middelen van den Proc.-Fiscaal bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam geen behandeling behoeven;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 Wet R.O.;

Verwijst de zaak naar de Bijz. Strafkamer van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage, teneinde op de bestaande telastelegging opnieuw te worden berecht en afgedaan met inachtneming van de gegeven vrijspraak.

No. 1636

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Mei 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en v. Zeggelen).

Verzoeker eist de door hem aan de makelaar betaalde provisie ter zake van verkoop van Joods onroerend goed terug.

Vordering afgewezen, omdat van misleiding of aandrang zijdens verweerder niet is gebleken, maar verzoeker desbewust opdracht heeft gegeven tot aankoop van Joodse percelen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 27 Januari 1949 onder No. 126/49 ingekomen verzoekschrift van Luit van Veen, zonder beroep, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr A. G. Lubbers Jr.) en een daarop ingekomen verweerschrift van Adam van Tooren, makelaar in onroerende goederen, wonende te Amsterdam;

Gehoord partijen en verzoekers raadsman;

Gezien de stukken;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld, dat hij aan verweerder een bedrag, groot f 500 heeft betaald aan commissie voor diens bemoeienissen betreffende de aankoop van het recht van erfpacht tot 22 Januari 2064 van de strookjes bouwterrein, gelegen te Amsterdam aan de Orteliusstraat achter en grenzende aan de hierna te noemen percelen, zomede de woonhuizen met onder-

grond en erf, staande en gelegen te Amsterdam aan de Orteliusstraat Nos. 208, 212 en 216, kadastraal bekend als gemeente Sloten, Sectie L, nummers 830 t/m 835, 838 en 839, tezamen groot 4.99 are, zulks van de te 's-Gravenhage gevestigde Niederländische Grundstucksverwaltung, handelende als beheerster van het onroerend vermogen van de eigenaar A. Gotlieb; dat de overeenkomst, krachtens welke verzoeker gemelde commissie aan verweerder heeft betaald, nietig is, immers haar strekking was de verkoop van Joodse onroerende zaken aan verzoeker mogelijk te maken en haar oorzaak mitsdien ingevolge art. 25 sub c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ongeoorloofd was;

O. dat verzoeker op deze gronden aan de Raad heeft verzocht nietig te verklaren de overeenkomst, waarbij verzoeker zich heeft verbonden om aan verweerder voor diens bemoeiingen in zake de aankoop van gemelde onroerende zaken f 500 te betalen, en verweerder te veroordelen om aan verzoeker tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen de som van f 500 althans zodanig bedrag als de Raad in goede justitie zal vermenen te behoren, renten en kosten rechtens;

O. dat verweerder verzoekers vordering heeft bestreden en voorts heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek;

O. dat verzoeker niet heeft weersproken dat verweerder voor de aanvang zijner bemoeiingen hem heeft gewaarschuwd, dat toentertijd practisch alleen nog de mogelijkheid bestond om onroerende goederen tegen niet te hoge prijzen te kopen van de Niederländische Grundstückverwaltung, doch dat verzoeker — groepsleider zijnde van de N.S.B. daartegen geen bezwaar had;

O. dat verzoeker erkend heeft de opdracht aan verweerder tot bemiddeling voor aankoop van en hypotheekverlening op voormelde onroerende zaken te hebben verstrekt in de wetenschap, dat het zgn. Joodse percelen betrof;

O. dat de Raad het billijk en redelijk acht, dat verzoeker, die op eigen initiatief — bewust van het aan de titel van eigendomsverkrijging klevende gebrek — tot voormelde koop overging in de hoop op gewin, zelf ook het daaraan verbonden risico draagt;

O. dat de Raad het onder de gemelde omstandigheden onredelijk en onbillijk zou achten, indien verzoeker bedoeld risico ten dele zou afwentelen op verweerder;

O. dat immers van misleiding of aandrang zijdens verweerder niets is gebleken, doch integendeel aan de Raad aannemelijk is gemaakt, dat verzoeker aan verweerder bewust opdracht tot diverse bemoeiingen voor aankoop van Joodse percelen heeft verstrekt en van die bemoeiingen gebruik heeft gemaakt;

O. dat de Raad derhalve in redelijkheid en billijkheid geen termen aanwezig acht voor vernietiging van de overeenkomst tussen verzoeker en verweerder en toewijzing van verzoekers vordering tot terugbetaling van de door dezen aan verweerder ter zake van bedoelde bemoeiingen betaalde provisie, welke provisie trouwens — volgens verweerders door verzoeker niet weersproken mededeling — is gemodereerd beneden het geldende makelaarstarief;

O. dat het verzoek derhalve naar het oordeel van de Raad moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van verweerder gevallen, tot deze uitspraak begroot op nihil.

No. 1637

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1949. (Mrs Scholten, van Walsem en Polak.)

Appellant heeft in appèl erkenning gevraagd van zijn vordering op de N.V. „Rijn-Maas", staande onder beheer van het Beheersinstituut, wegens salaris over de periode September 1944 tot October 1945, welke erkenning hem door het N.B.I. was geweigerd.

Appellant heeft de bedongen arbeid niet verricht en al ware hij daartoe in staat en bereid geweest, dan had „Rijn-Maas" daarvan geen gebruik kunnen maken, noch door eigen schuld, noch zelfs ten gevolge van haar persoonlijk betreffende verhindering, maar uitsluitend als gevolg van de oorlogsverwoesting van Arnhem.

De regel: geen arbeid — geen loon, blijft in deze gelden. Het aan appellant uitgekeerde bedrag van f 3500 is een ruimschoots voldoende beloning voor de door hem verrichte arbeid.

Beslissing N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 25, 43.)

Willem Kromme, appellant, gem. P. H. M. Hoogenbergh,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift van Willem Kromme, wonende te Rotterdam, appellant, gemachtigde Mr P. H. M. Hoogenbergh, advocaat en procureur aldaar, en het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geappelleerde;

Gehoord partijen, appellant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde, het Beheersinstituut bij monde van Mr R. J. Mulder, werkzaam op het Bureau 's-Gravenhage van dat Instituut;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat appellant beroep heeft ingesteld tegen de beslissing van het Beheersinstituut van 9 Juni 1948, Nr. 20784, Afd. C., waarbij de door appellant ingestelde vordering ten laste van de naamloze vennootschap Handelmaatschappij „Rijn-Maas" in liquidatie voor salaris als procuratiehouder over de tijd van 1 September 1944 tot 31 October 1945 ten bedrage van 14 × f 450 of f 6300 slechts is erkend tot een bedrag van 14 × f 250 of f 3500;

dat appellant de Raad verzoekt voormelde beslissing van het Beheersinstituut te vernietigen en, opnieuw recht doende, dat Instituut als beheerder over het vermogen van de N.V. Handelmaatschappij „Rijn-Maas" en Hoesch Handelsbureau alsnog te veroordelen hem (appellant) ter zake voorschreven te betalen een bedrag van f 6300, waarbij appellant opmerkt, dat er thans ook aanleiding bestaat tevens te vorderen de wettelijke verhoging krachtens art. 1638*q* B. W.;

O. dat het Beheersinstituut die vordering heeft bestreden hiermede, dat appellant van 1 September 1944 tot 31 October 1945 in dienst is geweest van de N.V. Handelmaatschappij „Rijn-Maas" voor een salaris van niet meer dan f 250 per maand, en dat het Instituut zich heeft bereid verklaard — zulks teneinde tot een practische oplossing te komen doch uiteraard onder reserve van alle rechten te dezer zake — appellant's vordering te erkennen tot een bedrag van 14 × f 250 of f 3500;

dat het Beheersinstituut voorts nog heeft aangevoerd, dat deze som is een ruimschoots voldoende beloning voor de door appellant verrichte arbeid, aangezien appellant van begin September 1944 tot begin Mei 1945 geen arbeid voor „Rijn-Maas" heeft verricht, doordat ten gevolge van de oorlogvoering in en om Arnhem, waar het kantoor van „Rijn-Maas" gevestigd was, die stad en dat kantoor zijn verwoest, voortzetting van het bedrijf van „Rijn-Maas" onmogelijk was, en appellant vandaar is gevlucht en tot begin Mei zich niet meer heeft aangemeld;

O. dat appellant deze feiten en omstandigheden heeft erkend, zomede dat het Beheersinstituut voormeld bedrag van f 3500 aan hem heeft betaald en hij dat heeft aanvaard, zulks zijnerzijds onder voorbehoud van zijn rechten te dezer zake;

Ten aanzien van het recht:

O. dat naar luidt van art. 1638*b* B. W. in het algemeen geen loon is verschuldigd voor de tijd, gedurende welke de arbeider de bedongen arbeid niet heeft verricht, maar ingevolge art. 1638*d* B. W. de arbeider zijn aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon niet verliest, indien hij bereid was de bedongen arbeid te verrichten, doch de werkgever daarvan geen gebruik heeft gemaakt, hetzij door eigen schuld of zelfs ten gevolge van, hem persoonlijk betreffende, toevallige verhindering;

dat echter de hiervoren vermelde, vaststaande, feiten en omstandigheden, waardoor appellant van begin September 1944 tot begin Mei 1945 de bedongen arbeid niet heeft verricht, bewijzen, dat, al ware appellant tot die arbeid in staat en bereid geweest, „Rijn-Maas" daarvan geen gebruik heeft gemaakt noch door eigen schuld noch zelfs ten gevolge van, haar persoonlijk betreffende, verhindering, maar uitsluitend als gevolg van de verwoesting door de oorlog van de stad en het kantoor, waar de arbeid moest worden verricht, en de daardoor geschapen onmogelijkheid het bedrijf voort te zetten;

O. dat zulks krachtens voormelde wetsbepalingen ligt buiten het risico van „Rijn-Maas", zodat in deze blijft gelden de regel „geen arbeid geen loon" en appellant voor de tijd van begin September 1944 tot begin Mei 1945 geen aanspraak heeft op salaris, weshalve juist is het standpunt van het Beheersinstituut, dat de aan appellant betaalde f 3500 is een ruimschoots voldoende beloning voor de door hem verrichte arbeid van 1 September 1944 tot 31 October 1945, zelfs al ware zijn salaris niet f 250, maar f 450 per maand geweest;

O. dat blijkens het voorgaande appellants vordering en beroep zijn ongegrond en de beslissing van het Beheersinstituut moet worden bekrachtigd;

Rechtdoende in beroep:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 9 Juni 1948, Nr. 20784, Afd. C;

Veroordeelt appellant in de kosten van het rechtsgeding, aan de zijde van het Beheersinstituut tot de uitspraak begroot op f 100.

No. 1638

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Maart 1949. (Mrs van Walsem, Wery en Buddingh de Voogt.)

De verkoop van een onroerend goed op grond van de verordening 26/1940 was in waarheid een verkoop om de eigenares, als Jodin, te treffen en de opbrengst van haar eigendom toe te eigenen. Voor die verkoop bestond immers geen deugdelijke reden en de bezetter placht ander onroerend goed, toebehorende aan niet-Joden, niet te verkopen, ook al waren zij vijand ingevolge de genoemde verordening.

De verkoop onder de schijn van rechtmatigheid was feitelijk in strijd met de artt. 46 en 47 van het Landoorlogreglement.

De Raad heeft niet te oordelen naar de schijn, maar naar de werkelijkheid, zodat met toepassing van art. 25 sub c E 100 de gedepossedeerde recht heeft op herstel in den eigendom.

Ook al zou de verkoop in waarheid zijn gebaseerd op de verordening 26/1940, dan zou nog met toepassing van art. 25 sub a en b E 100 hetzelfde resultaat zijn bereikt, daar de verkoop in ieder geval is verricht onder de daarin genoemde omstandigheden.

Bovendien zou reeds op grond van art. 23 E 100 voldoende reden tot ingrijpen aanwezig zijn, daar de verkoop door de verwalter volkomen willekeurig is geweest.

Verzoekster hersteld in den eigendom van het onroerend goed met vernietiging van de koopovereenkomst van gerequestreerde, met terugwijzing van de zaak naar de notaris-bemiddelaar voor regeling van de gevolgen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Henriëtte Beerenborg, q.q. lasthebster van E. Zadoks en I. H. van den Bergh, requestrant, gem. Mr J. G. van der Steenhoven,
tegen:
J. Chr. Schotman, gerequestreerde, gem. Mr J. van Drooge.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 11 Dec. 1947 ingekomen verzoekschrift van Henriëtte Beerenborg, weduwe van Louis van den Bergh, zonder beroep, wonende te Dordrecht, te dezer zake handelende in hoedanigheid van lasthebster van Emanuel Zadoks, administratief beambte eerste klasse bij de Militaire Censuur op Aruba, en diens echtgenote Ida Hester van den Bergh, beiden wonende te Oranjestad op Aruba, gemachtigde Mr J. G. van der Steenhoven,advocaat en procureur te Dordrecht, en een op 18 Febr. 1948 ontvangen verweerschrift van Johannes Christoffel Schotman, tuinder, wonende te Dordrecht, gemachtigde Mr J. van Drooge, adv. en proc. aldaar, zomede de overige stukken van het geding;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen, de verzoekster bij monde van Mr W. P. Bijleveld, adv. te Dordrecht, namens Mr J. G. van der Steenhoven, de verweerder bij monde van Mr J. van Drooge voornoemd;

Ten aanzien der feiten:

O. dat het navolgende ten processe vaststaat:

dat Ida Hester van den Bergh, verder te noemen Mevrouw van den Bergh, en haar echtgenoot Emanuel Zadoks, beiden voornoemd en beiden van Joodse bloede, in Mei 1940 in verband met de vijandelijke bezetting van Nederland en de te verwachten maatregelen van de Duitsers tegen de Joden zijn uitgeweken naar het buitenland, en wel aanvankelijk naar het onbezette gebied van Frankrijk en vervolgens naar de Verenigde Staten van Noord-Amerika, zodat zij in de zin van de Verordening van de toenmalige Rijkscommissaris nr. 26/1940 betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen worden beschouwd als vijanden;

dat Mevrouw van den Bergh, gehuwd buiten gemeenschap van goederen, destijds was eigenares van het woonhuis met erf en tuin aan de Bankastraat no. 80 te Dordrecht, kadastraal aldaar bekend Sectie B. nr. 887, groot circa twee aren en vijf centiaren, welk onroerend goed op of omstreeks 21 Oct. 1942 ten overstaan van notaris L. J. A. J. Tittel te Dordrecht in publieke veiling is verkocht aan Johannes Christoffel Schotman, de gerequestreerde, voor de som van f 6700;

dat die verkoop heeft plaats gehad op last van Hermann Adolf Dreesen, koopman, wonende te Rotterdam, die op grond van voormelde Verordening van de toenmalige Rijkscommissaris nr. 26/1940 was aangesteld als Verwalter (Sammelverwalter) over de onroerende goederen in de kring Rotterdam, voor zover die ingevolge art. 3 der Verordening werden beschouwd als vijandelijk vermogen, aan welke Verwalter de koopsom van f 6700 is uitbetaald;

dat uit het proces-verbaal van veiling bleek en de notaris bij de veiling op een vraag uit het publiek nogmaals uitdrukkelijk heeft verklaard, dat het hier betrof Joods eigendom en de verkoop geschiedde op last van voornoemde Verwalter op grond van de Verordening nr. 26/1940;

dat Mevrouw van den Bergh ingevolge art. 113*a* van het Besluit herstel rechtsverkeer E 100 bij de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel heeft ingediend een verzoekshrift, strekkende te worden hersteld in haar rechten van eigenares van voormeld onroerend goed;

dat daarop de Gedelegeerde te Dordrecht van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad notaris L. J. A. J. Tittel aldaar heeft aangewezen als notaris-bemiddelaar, die een minnelijke regeling tussen partijen heeft beproefd, waarbij echter zwarigheden zijn ontstaan, waarvan een proces-verbaal is opgemaakt;

O. dat daarop Mevrouw van den Bergh bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad heeft ingediend het in de aanvang dezes vermelde verzoekschrift, waarbij zij verzoekt: haar te herstellen in haar eigendomsrechten ten aanzien van het voormelde onroerend goed en mitsdien de overdracht van dit onroerend goed aan Schotman nietig te verklaren, althans te vernietigen, met veroordeling van Schotman in de kosten der procedure;

O. dat Schotman dat verzoek heeft bestreden in hoofdzaak hiermede: dat het onroerend goed is verkocht, niet als Joods bezit, maar als vijandelijk eigendom, krachtens de Verordening nr. 26/1940, en nietigverklaring van zulk een verkoop zou zijn in lijnrechte strijd met het beleid van de Regering van Nederland, die voormelde Verordening uitdrukkelijk heeft gesanctionneerd door haar te plaatsen op lijst B, bedoeld in art. 17 van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93; dat hij (Schotman) heeft aangeboden het pand weder aan Mevrouw van den Bergh over te dragen, tegen betaling van de door hem gemaakte kosten, daaronder begrepen de koopprijs;

O. dat Schotman de Raad heeft verzocht te verklaren, dat hij met voormeld aanbod kan volstaan;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de verkoop van het onroerend goed

vanwege de Duitse vijandelijke bezetter was een verkoop van de particuliere eigendom van een Nederlandse vrouw van Joodse bloede, die na de bezetting van Nederland in Mei 1940 was uitgeweken naar het bevriende buitenland en daardoor in de zin van de Verordening nr. 26/1940 van de toenmalige Rijkscommissaris betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen door de bezetter werd beschouwd als vijand;

dat die verkoop echter in waarheid kennelijk ten doel had de eigenares te treffen, omdat zij Jodin was, en de opbrengst van haar eigendom zich toe te eigenen, immers voor die verkoop enige deugdelijke reden niet bestond en de bezetter onder onroerend goed, in particuliere eigendom toebehorende aan natuurlijke personen, niet-Joden, die in de zin van voormelde verordening eveneens werden beschouwd als vijand, zonder deugdelijke reden niet placht te verkopen;

dat men aan de verkoop klaarblijkelijk een formele schijn van rechtmatigheid heeft willen geven door het goed te doen verkopen op grond van genoemde verordening als vijandelijk vermogen, doch in werkelijkheid heeft gehandeld in strijd met het Landoorlogreglement, hetwelk in artt. 46 en 47 de vijandelijke bezetter voorschrijft, dat de bijzondere eigendom alsmede de godsdienstige overtuiging moeten worden geëerbiedigd en plundering uitdrukkelijk is verboden;

O. dat de Raad heeft te oordelen, niet naar de schijn, maar naar de werkelijkheid, en hij mitsdien de onderhavige verkoop, tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in strijd met genoemde bepalingen van het Landoorlogregl., moet aanmerken als verricht zonder geoorloofde oorzaak, zodat art. 25 sub *c* van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 van toepassing is en op die grond moet worden aangenomen, dat, nu het tegendeel niet is gebleken, het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van dat Besluit, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. ten overvloede, dat, al zou de verkoop in waarheid wèl zijn geschied op grond van de Verordening nr. 26/1940 als vijandelijk eigendom, zulks niettemin zou leiden tot hetzelfde resultaat, en wel ondanks het feit, dat bedoelde verordening door plaatsing op lijst „B" van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93 rechtsgeldig heeft bestaan tot de bevrijding, omdat de bijzondere voorziening, getroffen bij artt. 23 en volgende van het Besluit E 100, blijkens haar inhoud en strekking, onmiskenbaar geldt ook voor bedoeld geval;

dat immers alsdan van toepassing zou zijn art. 25 sub *a* en *b* van het Besluit E 100, wijl de verkoop in ieder geval is verricht onder dwang van of vanwege de vijand en van of vanwege personen of instanties, door of vanwege de vijand met macht bekleed, zodat op die grond evenzeer zou moeten worden aangenomen, dat, nu het tegendeel niet is gebleken, het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het Besluit E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. tenslotte, dat de Raad, zelfs afgezien van genoemd art. 25 van oordeel is, dat het achterwege laten van het verzochte ingrijpen onredelijk ware, en de Raad zich in ieder geval reeds op grond van artt. 23 en 24 van het Besluit E 100 tot dat ingrijpen bevoegd acht, vermits de verkoop door of vanwege de, door de Duitse bezetter aangestelde, Verwalter heeft plaats gehad, zonder dat is gebleken, dat het beheer van het onroerend goed als bedoeld in de Verordening nr. 26/1940 daartoe noopte, en die verkoop niet anders is aan te merken dan als een willekeurig beschikken door de Duitse vijand over het goed van een eigendom, zulks niettemin zou leiden tot het-Nederlandse vrouw van Joodse bloede, die tijdig naar het bevriende buitenland was uitgeweken;

O. dat Schotman geenszins aannemelijk heeft gemaakt, dat hij het goed te goeder trouw heeft verkregen, integendeel ten processe vaststaat, dat hij wist, in ieder geval redelijkerwijze had behoren te vermoeden, dat het bezit van het goed voor de eigenares was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van meergenoemd Besluit Herstel Rechtsverkeer, hetgeen als voormeld bleek uit het procesverbaal van veiling en uit de verklaring van de notaris bij de veiling op een vraag uit het publiek, dat het hier betrof Joods eigendom en de verkoop geschiedde op last van de Verwalter op grond van de Verordening nr. 26/1940 betreffende de behandeling van vijandelijk eigendom;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op of omstreeks 21 Oct. 1942 plaats gehad hebbende verkoop en overdracht aan J. Chr. Schotman van het woonhuis met erf en tuin aan de Bankastraat nr. 80 te Dordrecht, kadastraal aldaar bekend Sectie B nr. 887, groot circa twee aren en vijf centiaren;

Doet herleven het recht van eigendom van Mevrouw I. H. van den Bergh op dat onroerend goed;

Wijst voor het overige de zaak terug naar de notaris-bemiddelaar teneinde de gevolgen van deze nietigverklaring en herleving in overleg met partijen te regelen;

Veroordeelt J. Chr. Schotman in de kosten, op de behandeling van deze zaak voor de Raad aan de zijde van Mevrouw I. H. van den Bergh gevallen, tot deze beschikking begroot op f 100, die van de rechtsgeleerde raadsman daaronder begrepen.

8 Maart 1950 (afl. 34) No. 1639—1644

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1639

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Januari 1950. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh.)

Verzoeker heeft verzocht de beslissing van het N.B.I., waarbij de N.G.V. is erkend als creditrice van de V.V.R.A. tot een bedrag van ruim 62 millioen gulden, te vernietigen en te verstaan dat verzoeker crediteur is van de V.V.R.A. ten bedrage van f 17.855,83, welk bedrag in eerstgenoemd bedrag was begrepen.

De koopsom is door de N.G.V. geïnd en hierdoor werd de N.G.V. debitrice. Een verwisseling van debitrice zonder toestemming van verzoeker is naar Nederlands recht ontoelaatbaar, en een aanvaarding daarvan nadat van de insolventie is gebleken, is evenmin aanvaardbaar.

De vordering op de N.G.V. of op de V.V.R.A. aan gedepossedeerden toegekend, is niet meer geweest dan een schijnvordering, teneinde de gepleegde roof te camoufleren, maar was nimmer een werkelijk vorderingsrecht.

Een billijke en practische liquidatie van de boedels van N.G.V. en V.V.R.A. staat een rechtsherstel van de vordering op de V.V.R.A. — gesteld het ware mogelijk — in den weg. De verwijzing van crediteuren gedeeltelijk naar de N.G.V. en gedeeltelijk naar de V.V.R.A. zou volkomen willekeurig zijn en tot door niets gerechtvaardigd verschil in behandeling leiden. Vordering terzake van onrechtmatige daad afgewezen. De N.G.V. heeft een recht van terugvordering op de V.V.R.A. voor door haar zonder enige grond gestorte bedragen.

Beroep ontzegd, subsidiair niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] (artt. 23 en vlg.)

Mr Walter Adolf Moerel, requestrant, gem. Mr J. A. B. Gomperts,

tegen:

1. Het Nederlandse Beheersinstituut, 2. Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt (V.V.R.A.), 3. De Niederländische Grundstücksverwaltung (N.G.V.), gerequestreerden, gem. Mr D. J. Veegens.

De Raad voor het Rechtherstel, enz.;

Gelezen het request d.d. 9 Februari 1949 van Mr Walter Adolf Moerel, wonende te Amsterdam, te dezer zake aldaar domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr J. A. B. Gomperts;

Gelezen het antwoord d.d. 25 Augustus 1949 van het Nederlandse Beheersinstituut gevestigd te 's-Gravenhage en de Stichting Vermögens Verwaltungs- und Rentenanstalt (V.V.R.A.), gevestigd te 's-Gravenhage doch kantoor houdende te Amsterdam, beiden te dezer zake woonplaats kiezend te 's-Gravenhage ten kantore van hun gemachtigde Mr D. J. Veegens;

Gehoord partijen bij monde van hun genoemde gemachtigden ter terechtzitting van Zaterdag 10 December 1949, waarop Mr Veegens heeft verklaard mede op te treden als gemachtigde van de beheerders van de Niederländische Grundstücksverwaltung;

Gelet op de overgelegde stukken ;

O. dat requestrant in hoofdzaak heeft gesteld, dat op grond van de bezettingsverordening no. 154/1941 in Juli 1942 de Niederländische Grundstücksverwaltung heeft verkocht het aan hem toebehorende recht van erfpacht met de opstal met betrekking tot het perceel J. J. Viottastraat 19, Amsterdam;

dat blijkens schrijven d.d. 6 October 1942 van de N.G.V. de netto-opbrengst bedroeg f 17.855,83, terwijl hem voorts bij deze zelfde brief werd medegedeeld:

„Die Auszahlung der erlegten Beträge erfolgt durch die Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt in einhundert gleichen, aufeinanderfolgenden Vierteljahresraten, beginnend mit den ersten des auf den Erlag folgenden Quartals.

Die geleisteten Einzahlungen werden nicht verzinst. Jede rechtsgeschäftliche Verfügung über den Anspruch auf Auszahlung des an die Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt geleisteten Betrages ist unzulässig. Das gleiche gilt für Vollstreckungshandlungen, die unter Umgehung dieses Uebertragungs- und Verfügungsverbotes vorgenommen werden".

dat de N.G.V. eveneens, bij door requestrant overgelegde brief van dezelfde datum aan de V.V.R.A. van het bovenstaande heeft kennis gegeven, welke brief besluit met de woorden:

„Dieser Betrag überweisen wir auf Ihr Konto bei der Handelmij H. Albert de Bary & Cie. Der frühere Jüdische Eigentümer W. A. Moerel wohnt J. J. Viottastraat 19, Amsterdam."

dat de V.V.R.A. gemeld bedrag van f 17.855,83 van de N.G.V. als onderdeel van een totale overmaking van f 529.602,67 heeft ontvangen;

dat de boekhouding van de V.V.R.A. na de bevrijding niet is teruggevonden;

dat verzoeker echter op verschillende gronden, die in zijn request nader worden ontwikkeld en waarop hieronder voor zover nodig zal worden teruggekomen, van mening is, dat, ook indien de opbrengsten der door de N.G.V. verkochte percelen wellicht eenvoudigheidshalve door de V.V.R.A. op een Sammelkonto ten name van de N.G.V. werden geboekt, uit niets blijkt, dat de N.G.V. over deze bedragen de beschikking behield, doch integendeel moet worden aangenomen, dat de N.G.V. de wezenlijke eigenaren der verkochte percelen, en dus ook requestrant, als crediteur van de V.V.R.A. beschouwde en dan ook requestrant, naar bezettingsrecht een vordering op de V.V.R.A. had verkregen;

dat de na de bevrijding opgetreden beheerders der V.V.R.A. trouwens aanvankelijk in vele gevallen er toe zijn overgegaan van de N.G.V. uit hoofde van verkoop van onroerend goed en/of aflossing van hypo-

theken ontvangen bedragen bij de reconstructie der V.V.R.A.-administratie te boeken op een rekening ten name van de vroegere joodse eigenaar of hypothecaire crediteur;

dat deze beheerders echter daarna volgens verlangen van het Hoofd van het Bureau Bijzondere Beheren van het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage, welk bureau het vermogen van de N.G.V. in beheer heeft, en met machtiging van de Directie van het Nederlandse Beheersinstituut deze boekingen heeft geannuleerd en de N.G.V. als creditrice van deze bedragen heeft erkend op de enkele grond, dat het hun uit nader bij hen binnengekomen gegevens duidelijk was geworden, dat de N.G.V. tijdens de bezetting de V.V.R.A. zou hebben opgedragen in deze gevallen de rekening van de N.G.V. te crediteren, wordende deze opdracht door verzoeker niet erkend;

dat verzoeker meent hierboven te hebben aangetoond, dat deze grond niet voldoende is om de N.G.V., in plaats van verzoeker, voor bovengemeld bedrag van f 17.855,83 als schuldeiseres te erkennen;

dat deze erkenning van de N.G.V. ook in strijd is met de beginselen van het Rechtsherstel, die met zich mee brengen, dat verzoeker een vordering heeft op de instelling, waar in feite de opbrengst van het hem ontnomen goed is terecht gekomen;

dat verzoeker in elk geval krachtens art. 23 juncto art. 25 E 100 recht heeft op rechtsherstel met regeling door de Raad ingevolge art. 20 E 100 van de gevolgen;

dat immers door de brief van 6 October 1942 van de N.G.V. aan verzoeker en de brief van diezelfde dag van de N.G.V. aan de V.V.R.A. en door de betaling door de N.G.V. aan de V.V.R.A. van gemeld bedrag van f 17.855,83 als opbrengst van verzoekers perceel tussen verzoeker, de V.V.R.A. en/of de N.G.V. tijdens de bezetting rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, derhalve tussen personen, waarvan ten minste één ingezetene is van het Koninkrijk, en art. 25 sub c ten deze van toepassing is;

dat in het bijzonder ook de rechtsbetrekking, die is ontstaan door de bepaling, dat de uitbetaling van gemeld bedrag in 100 kwartaalstermijnen geschiedt en die door de overige vastgestelde voorwaarden is ontstaan, gewijzigd behoort te worden vastgesteld in dien zin, dat verzoeker een vordering tot gemeld bedrag zonder enige tijdsbepaling of voorwaarde bezit op de V.V.R.A.;

dat ondanks verzoekers bezwaren de beheerders der V.V.R.A. een lijst no. 2 aan het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage hebben toegezonden, waarop voorkomt een vordering van de N.G.V. als creditrice voor een totaal-bedrag van f 62.065.801,65, waarvan bovengemeld bedrag ad f 17.855,83 deel uitmaakt, met verzoek deze vordering ingevolge art. 28 lid 2 E 133 te erkennen;

dat het Nederlandse Beheersinstituut blijkens publicatie in de Nederlandse Staatscourant d.d. 12 Januari 1949 heeft beslist, dat de N.G.V. tot voormeld bedrag als schuldeiseres wordt erkend;

dat verzoeker na die publicatie van deze beslissing heeft kennis gekregen, zich erdoor bezwaard gevoelt en ervan bij de Raad komt in beroep;

dat requestrant de Raad verzoekt ingevolge art. 126 lid 3 sub a te bepalen, dat requestrant bij het onderhavige verzoekschrift niet een expeditie van de bovenbedoelde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut behoeft over te leggen;

dat bij akte van minnelijk rechtsherstel, verleden op 27 November 1946 ten overstaan van notaris A. van der Bergh te Amsterdam en goedgekeurd door de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad, de bovenbedoelde vordering ad f 17.855,83 ter zake van de opbrengst van voormeld perceel aan verzoeker is toegekend;

Redenen, waarom requestrant zich wendt tot de Raad met verzoek,

I. rechtdoende ex art. 43 E 133:

a. te vernietigen de bovengemelde beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant d.d. 12 Jan. 1949, voorzover daarbij de N.G.V. is erkend als creditrice van de V.V.R.A. tot een bedrag van f 62.065.801,65, althans voorzover daarin is begrepen een bedrag van f 17.855,83 als opbrengst van verzoekers perceel J. J. Viottastraat 19 te Amsterdam;

b. te verstaan, dat verzoeker ter zake voorschreven crediteur is van de V.V.R.A. tot een bedrag van f 17.855,83;

II. rechtdoende ingevolge Hoofdstuk III van E 100:

de rechtsbetrekking, die tussen verzoeker en de V.V.R.A. en/of de N.G.V., zoals vermeld, is ontstaan, gewijzigd vast te stellen in die zin, dat worde verstaan, dat verzoeker ter zake voormeld zonder enige tijdsbepaling of voorwaarde crediteur is van de V.V.R.A. tot een bedrag van f 17.855,83;

III. althans zodanige beslissingen te geven als de Raad zal vermenen te behoren;

een en ander met veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding.

O. dat gerequestreerden hierop hebben geantwoord, dat aan de V.V.R.A., die weinig naar buiten is opgetreden, kennenlijk de rol was toebedeeld van vergaarbak van al hetgeen door andere roofinstellingen waaronder de N.G.V. was te gelde gemaakt, en van laatste eindstation voor de definitieve toeëigening;

dat in deze zaak twee vragen uit elkander dienen te worden gehouden, n.l. vooreerst of verzoeker krachtens enige gedurende de bezetting ontstane rechtsbetrekking als schuldeiser voor het door hem opgegeven, naar zijn stellingen terstond opeisbare bedrag in de boedel van de V.V.R.A. behoort te worden erkend en vervolgens, bij geheel of gedeeltelijk ontkennende beantwoording van die vraag, of er termen bestaan hem de begeerde rechtspositie bij wege van rechtsherstel te verlenen;

dat, wat het eerste punt betreft, op de

voorgrond dient te worden gesteld, dat het doel van de bezetter is geweest het Joodse deel van de Nederlandse bevolking uit te roeien en zich hun vermogens toe te eigenen;

dat deze politiek geleidelijk is ten uitvoer gelegd;

dat het vermogen nimmer openlijk aan de eigenaars is ontroofd, maar naar de vorm slechts onder beheer is gesteld: het geldelijke vermogen van L.V.V.S., de handelszaken van de Wirtschaftsprüfstelle en het onroerende goed van de N.G.V.;

dat aan al deze beheerders uitgebreide bevoegdheden waren toegekend, onder meer die tot vervreemding;

dat nu aan de V.V.R.A., die weinig naar buiten is opgetreden, kennelijk de rol was toebedeeld van vergaarbak van al hetgeen door de drie genoemde roofinstellingen was te gelde gemaakt en van laatste eindstation voor de definitieve toeëigening, die zich wellicht zou hebben afgespeeld in de vorm van „belegging" van alle beschikbare middelen in Duitsland;

dat een en ander in de hierbij overgelegde stichtingsakte van de V.V.R.A., den 31ste Mei 1941 voor de plv. Notaris J. H. Krom te Amsterdam verleden niet openlijk tot uitdrukking is gebracht, maar die akte blijkbaar opzettelijk vaag is opgesteld, ten einde ruimte te laten voor een optreden als in de vorige alinea omschreven;

dat dit streven reeds doorschemert in de eerste vergadering van het „Kuratorium" der V.V.R.A. d.d. 15 Augustus 1941, waarin wordt uitgesproken, dat „die von Herrn Dipl. Ing. Münster geleitete Stiftung" (de N.G.V.) het beheer over het onroerend goed moet voeren „während die Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt die bei einen Verkauf eigenenden Gelder horten soll";

dat intussen aan verzoeker kan worden toegegeven, dat de Commissaris-Generaal voor Financiën en Economische Zaken aanvankelijk uitbetaling van de opbrengsten van verkochte onroerende goederen aan de Joodse vroegere eigenaren in 100 driemaandelijkse termijnen zonder bijberekening van rente heeft voorgeschreven, en wel bij een brief van 1 Mei 1942 door gerequestreerden overgelegd;

dat dit voorschrift blijkbaar is uitgevaardigd krachtens art. 20 van Verordening no. 154/1941;

dat het niet duidelijk is, of onder deze regeling de N.G.V. van haar financiële aansprakelijkheid als beheerster werd ontslagen en de V.V.R.A. als schuldenares in haar plaats werd gesteld dan wel de N.G.V. aansprakelijk bleef en de V.V.R.A. slechts als haar bankier optrad;

dat hierop niet verder behoeft te worden ingegaan, omdat in ieder geval de „Verfügung" van de Commissaris-Generaal voor Financiën en Economische Zaken van 1 Mei 1942 niet ongewijzigd van kracht is gebleven;

dat immers de V.V.R.A., voor zover verweerders hebben kunnen nagaan, niet langer dan tot in Januari 1943 aan een gedeelte van de belanghebbende de hun toekomende termijnen over het eerste kwartaal 1943 door middel van overboeking aan L.V.V.S. heeft uitbetaald — blijkbaar niet aan verzoeker — en daarna deze betalingen geheel heeft gestaakt;

dat, zoals in het verzoekschrift wordt gesteld, de boekhouding van de V.V.R.A. verloren is gegaan, zodat deze geen licht kan verschaffen;

dat verweerders evenwel de op 15 Februari 1943 gedagtekende balansen van de V.V.R.A. per 31 December 1941 en 1942 met het begeleidende schrijven en een afschrift van de balans per 31 December 1943 kunnen overleggen;

dat uit het gebruik van de termen „Kreditoren (verkaufte Grundstücke)" of „(betr. N.G.V.)" niet mag worden afgeleid, dat een aantal personen — en wel de Joodse vroegere eigenaren — als crediteuren in de boeken voorkwamen, doch uit andere posten, met name op de laatste balans, valt op te maken, dat slechts de splitsing is aangegeven van één gecombineerde crediteurenrekening, gehandhaafd met het doel de werkelijkheid te bemantelen;

dat blijkens een ambtelijk Duits accountantsrapport over de belangen van de N.G.V. per 31 December 1942 en 31 October 1943, op 13 Januari 1944 uitgebracht door de Rechnungskontrollstelle, de overmakingen van gelden door de N.G.V. aan de V.V.R.A., die tientallen millioenen guldens hebben bedragen, niet hebben geleid tot een debitering van de V.V.R.A. noch tot een creditering van de Joodse gewezen eigenaren;

dat ook hierin een bevestiging is gelegen van de gevolgtrekking van verweerders, dat de „Verfügung" van de Commissaris-Generaal van 1 Mei 1942 heimelijk is vervangen door een verbeurdverklaring van het onroerende Joodse vermogen;

dat een en ander een ontkennend antwoord op de eerste van de beide in alinea 2 van dit verweerschrift gestelde vragen wettigt;

dat thans nog de vraag onder ogen dient te worden gezien, op welke wijze het door de bezetter jegens verzoeker begane onrecht bij wege van rechtsherstel dient te worden goedgemaakt;

dat dit naar het oordeel van verweerders op volkomen bevredigende wijze kan geschieden, doordat verzoeker voor het bedrag van f 17.855,83 als schuldeiser opkomt in de boedel van de N.G.V. (die bereid is deze vordering te erkennen) en de N.G.V. op haar beurt voor al hetgeen zij aan de V.V.R.A. heeft afgedragen als schuldeiseres van die instelling wordt erkend;

dat immers de gehele administratie, op grond waarvan ieders aanspraken moeten worden vastgesteld (26.000 dossiers) bij de N.G.V. berust;

dat zodoende tevens wordt bereikt, dat niet degenen, van wier goederen de opbrengst bij de V.V.R.A. is gestort, zonder voldoende grond worden voorgetrokken bij degenen, in wier gevallen de N.G.V. die storting om welke redenen ook heeft nagelaten;

dat beheerders-vereffenaars van de V.V.

R.A. dezelfde gedragslijn willen volgen ten aanzien van de L.V.V.S. en de Wirtschaftsprüfstelle en/of de onder haar ressorterende instellingen;

dat het systeem van verzoeker medebrengt, dat in ieder geval laatstgenoemde categorie dezelfde behandeling moet ondervinden, waarop hij voor zich aanspraak maakt, waardoor de liquidatie van het V.V.R.A. vermogen nog meer verward en vertraagd zou worden;

dat eindelijk, voor zover verzoeker's vordering mede berust op een door de V.V.R.A. jegens hem begane onrechtmatige daad — daargelaten of daarvan in dit geval kan worden gesproken — nadere bepaling van de inhoud daarvan toch achterwege behoort te blijven, omdat dit in verband met de bijzondere omstandigheden tot onredelijke gevolgen zou leiden, te weten complicaties bij de afwikkeling van de V.V.R.A. en N.G.V. boedels, waarin een categorie crediteuren als hoofdelijke schuldeisers zou moeten worden geverefieerd, zonder dat daaruit voor hen (tengevolge van het in verhouding geringe „eigen" N.G.V. actief) extra baten van betekenis zouden voortvloeien;

Weshalve verweerders zich wenden tot de Raad met het eerbiedige verzoek de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut waarvan beroep te bekrachtigen en de vorderingen van verzoeker af te wijzen; kosten rechtens.

O. dat tussen partijen als onbetwist vaststaat, dat op grond van de Verordening 154/1941 het aan requestrant toekomend, boven omschreven, recht van erfpacht met de opstal werd verkocht tegen een netto-bedrag van f 17.855,83, welk bedrag, wat er ook verder mee moge zijn gebeurd, door de N.G.V. van koper is geind en naar de Raad aanneemt aanvankelijk in haar vermogen is gevloeid;

O. dat door deze verkoop naar Nederlands recht requestrant een vordering tot genoemd bedrag verkreeg op de N.G.V., aan welker erkenning door de Raad de bovengenoemde bezettingsverordening, geplaatst op de A-lijst van het K. B. E 93 niet in de weg kan staan, aangezien daarmede, bij de tussen partijen bestaande rechtsverhouding, geen rechten worden ontleend aan de uit die plaatsing volgende nietigheid dezer bezettingsverordening;

O. dat requestrant echter aanvoert, dat het bovengenoemde bedrag door de N.G.V. aan de V.V.R.A. werd overgemaakt, dat de N.G.V. hem zelf mededeelde, dat de V.V.R.A. (en dus niet de N.G.V.) hem dit bedrag in honderd kwartaaltermijnen zou uitbetalen, dat aan verzoeker werd bericht dat de „geleistete Einzahlungen" geen rente zouden opbrengen, weshalve requestrnt mede op hetgeen verder in de aan hem en aan de V.V.R.A. door de N.G.V. gerichte brieven voorkomt, betoogt, dat de V.V.R.A. als debiteur in de plaats van de N.G.V. zou zijn getreden;

O. dat aan deze stelling van requestrant, nu van een toestemming van zijn zijde in deze debiteursverwisseling geen sprake is geweest, naar Nederlands recht althans de grond ontbreekt, daar geen debiteur door een eenzijdige daad een ander als debiteur in zijn plaats vermag te stellen, hetgeen immers bij insolventie van het vermogen van de eerste debiteur gemakkelijk bevoordeling van een of meer van diens crediteuren mogelijk zou maken, en bij insolventie van de tweede debiteur, benadeling van diens crediteuren;

dat een aanvaarding van de debiteurswisseling door de crediteur, nadat van de insolventie van beide debiteuren is gebleken, zodat de crediteur de voor hem voordeligste keuze zou vermogen te doen, naar Nederlands recht al eveumin aanvaardbaar is;

O. dat requestrant echter mede heeft aangevoerd, dat naar Duits bezettingsrecht zijn vordering op de N.G.V. er een op de V.V.R.A. zou zijn geworden;

O. dat echter zelfs indien dit het geval zou zijn, hetgeen de Raad, met het uitvoerige betoog van partijen daaromtrent, in het midden wil laten, deze vordering daardoor niet van aard zou zijn veranderd;

dat de vordering op de N.G.V. of de V.V.R.A., door Verordening 154/1941 en haar uitvoeringsbepalingen, aan Joodse gedepossedeerden toegekend nooit meer is geweest dan een schijn-vordering;

dat in Verordening 154/1941 aan de N.G.V. de bevoegdheid wordt gegeven om het Joodse Grondbezit te vervreemden, maar over een verplichting van de N.G.V., om de opbrengst van dat bezit aan de eigenaar te verantwoorden niet wordt gerept, doch zonder enige twijfel onder vigeur van het bezettingsrecht deze opbrengst niet door de gedepossedeerden van de N.G.V. kon worden opgevorderd;

dat de bepaling bij brief van 1 Mei 1942 van de „Reichskommissar, Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft" — ook indien men deze wil zien als uitvoeringsvoorschrift ex art. 20 van verordening 154/1941, — inhoudende, dat aan de gedepossedeerden de opbrengst in honderd kwartaalstermijnen moest worden uitbetaald, dan ook geenszins kan worden beschouwd als een erkenning van een wezenlijk vorderingsrecht van deze ongelukkigen, doch niets meer was dan een schijnbepaling om de gepleegde roof nog voor een ogenblik te camoufleren omdat dit in de politieke kraam der rovers te pas kwam;

dat dan ook niemand — ook de requestrant niet — aan wie dit „vorderingsrecht" op deze kwartaaltermijnen toekwam een poging heeft gedaan om bij het achterwege blijven van de uitbetaling van deze termijn (die trouwens bij Lippmann zou terecht komen) deze van de V.V.R.A. op te vorderen, terwijl het gebod aan de V.V.R.A. tot uitbetaling van deze termijnen dan ook op even willekeurige wijze, geheel buiten de Joodse gedepossedeerden om, is komen te vervallen als het in het leven geroepen was;

O. dat er dan ook geen sprake van is, dat het enige nodige om het naar bezettingsrecht bestaande „vorderingsrecht" van requestrant op de N.G.V., nadat het op de V.V.R.A. als debiteur zou zijn overgegaan, tot een wezenlijk vorderingsrecht, naar Nederlands recht te

verheffen, zou zijn het in deze zin vast te stellen, dat de termijnbepaling (uitbetaling in 100 kwartaaltermijnen) komt te vervallen, aangezien dit zogenaamde vorderingsrecht naar het Duitse roverrecht in zijn wezen — en niet slechts door een termijnbepaling — van een Nederlands vorderingsrecht verschilt;

O. dat de Raad bovendien een zodanig „rechtsherstel", gesteld het ware mogelijk, verwerpt, omdat het aan een billijke en practische liquidatie van de ineengeweven boedels van N.G.V. en V.V.R.A. in de weg zou staan;

O. dat het toch naar de mening van de Raad, zoal niet noodzakelijk, dan toch gewenst is, dat vastgesteld wordt, of vorderingen als de onderhavige van requestrant bij de N.G.V. dan wel bij de V.V.R.A. ter erkenning moeten worden ingediend;

O. nu dat de Raad van oordeel is, dat zowel redelijkheid en billijkheid als practische overwegingen vorderen, dat deze indiening overeenkomstig het betoog van de gerequestreerden bij de N.G.V. geschiedt;

O. immers, dat het onrecht de Joodse gedepossedeerden door de onteigening van hun grond — en hypothecaire bezit aangedaan is gepleegd door de N.G.V.;

dat het reeds hierom redelijk schijnt, dat zij zich in de eerste plaats tot de beheerders van dit instituut richten;

dat dit echter vooral klemt, omdat de overschrijving der opbrengsten van dit deel van het geroofde bezit op de V.V.R.A. niet integraal heeft plaats gehad, doch naar willekeur, althans zonder dat daarvoor enige rechtsgrond valt aan te wijzen, ten aanzien van sommige opbrengsten wel, en ten aanzien van andere niet, hetgeen, indien de gedepossedeerden van deze zelfde groep gedeeltelijk naar de N.G.V., en gedeeltelijk naar de V.V.R.A. werden verwezen, tot door niets gerechtvaardigd verschil in behandeling zou leiden;

dat, eenmaal vastgesteld zoals boven is geschied, dat zowel naar Nederlands- als naar bezettingsrecht zelfs de gedepossedeerden op wier naam door de N.G.V. vermogensopbrengsten naar de V.V.R.A. zijn overgebracht, geen vorderingsrecht op de V.V.R.A. verkregen, het namelijk wel uiterst onbevredigend zou zijn, indien op grond alleen van deze boekhoudkundige roofmanipulatie de ene gedepossedeerde een grotere uitkering zou ontvangen dan de andere;

O. dat bovendien het feit, dat de personen welke een aanspraak op de V.V.R.A. pretenderen, nu de boekhouding van de V.V.R.A. is verloren gegaan, alleen uit de administratie van de N.G.V. zijn te traceren, mede een grond vormt om de afwikkeling van hun vorderingen niet van die van de andere crediteuren van de N.G.V. te scheiden, waarmede een snelle afwikkeling van deze boedel zeker zal zijn gediend;

O. dat door requestrant nog is opgemerkt, dat de V.V.R.A. door opzettelijk uit de opbrengst van de door de N.G.V. verkochte goederen voordeel te trekken, jegens de gedepossedeerde een onrechtmatige daad zou hebben gepleegd en requestrant ook op deze grond als crediteur van V.V.R.A. zou moeten worden erkend;

dat ter terechtzitting echter is gebleken, dat partijen volkomen op de hoogte zijn van 's Raads opvatting, dat door de erkenning van deze vorderingen uit onrechtmatige daad de afwikkeling der onder het Bureau Bijzondere Beheren gestelde boedels op onverantwoordelijke en voor de belanghebbenden in het algemeen nadelige wijze zou worden bemoeilijkt, zodat het aan de Raad onnodig voorkomt, om de afwijzing van dit betoog van verzoeker nader te motiveren;

O. dat waar het verzoek van requestrant om alsnog in beroep als crediteur van de V.V.R.A. te worden erkend, mitsdien zal worden ontzegd, verzoeker niet-ontvankelijk moet worden verklaard met zijn eis tot vernietiging van de erkenning van de N.G.V. als creditrice van de V.V.R.A. als hebbende hij daarbij geen belang;

O. dat de Raad echter ten overvloede wil opmerken, dat hem de door het Nederlandse Beheersinstituut gedane erkenning van de N.G.V. als creditrice van de V.V.R.A., juist voorkomt, aangezien, nu de door de N.G.V. gedepossedeerden naar 's Raads oordeel zelf niet als crediteuren van de V.V.R.A. erkend kunnen worden, de door de eerste instelling overgemaakte gelden op deze wijze aan de gezamenlijke crediteuren uit wier vermogen zij getrokken zijn ten goede zullen moeten komen;

O. dat op grond van hetgeen hierboven werd overwogen, terecht kan worden verdedigd, dat ook de vordering van de N.G.V. op de V.V.R.A. naar bezettingsrecht of slechts schijn was, aangezien ook de N.G.V. naar dit „recht" nooit de bij de V.V.R.A. gestorte bedragen weer terug zou hebben kunnen vorderen, of zelfs in het geheel niet bestond;

dat hier echter tegenover staat, dat de N.G.V., naar Nederlands recht, bedoelde bedragen zonder enige grond bij de V.V.R.A. heeft gestort, tenzij wellicht als haar kashoudster en dus gerechtigd is deze weder terug te vorderen, waaraan niet in de weg staat het voorschrift van art. 30 van het Besluit E 93, aangezien alsdan geen rechten ontleend worden aan enig bezettingsvoorschrift maar aan Nederlands recht;

O. dat op grond van het voorgaande requestrant's vordering dus gedeeltelijk moet worden ontzegd, gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard, met veroordeling van requestrant in de kosten;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestrant zijn eis in beroep tot vaststelling van zijn vorderingsrecht op de V.V.R.A. tot een bedrag van f 17.855,83;

Verklaart requestrant voor het overige met zijn vordering niet-ontvankelijk;

Veroordeelt hem in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van gerequestreerden gevallen, begroot op f 250.

No. 1640

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 27 Januari 1950. (Mrs Jhr Rutgers van Rozenburg, Prof. Wiarda en Prof. Dorhout Mees.)

Een verwalter, die, gevolg gevende aan voor verwalters geldende algemene opdracht, Joodse werknemers ontslaat, moet hiervoor in privé aansprakelijk worden gesteld, hetgeen te meer klemt nu vaststaat, dat gerequestreerde zelf om zijn benoeming tot verwalter heeft verzocht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 24 Juli 1947 van de Naamloze Vennootschap Paasbroodfabriek „Hollandia", alsmede het verweerschrift dd. 11 September 1947 van de bestuurders van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) te 's-Gravenhage en het verweerschrift dd. 16 Februari 1948 van het Nederlandse Beheersinstituut als beherend het vermogen van H. J. W. Bornemann;

Gezien de overige stukken van het geding;

Gehoord partijen en hare raadslieden;

O. dat tussen partijen vaststaat, dat op grond van de verordening 48/1941 de Rijksduitser H. J. W. Bornemann werd benoemd tot „Verwaltungstreuhänder" van verzoekster en dat op grond van die zelfde verordening bij koopovereenkomst gesloten op 16 September 1943 tussen de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (Nagu) als zgn. „Veräusserungstreuhänderin" en H. J. W. Bornemann als koper is verkocht met terugwerkende kracht tot 31 Januari 1943 het bedrijf van verzoekster met de activa en passiva nader in het verzoekschrift omschreven voor een koopprijs van f 28.642,17;

dat Bornemann het door hem overgenomen bedrijf onder de naam Biscuit- en Crackerfabriek Hollandia heeft voortgezet tot de bevrijding van Enschede in April 1945 ;

dat in Februari 1944 de fabriek door het bombardement van Enschede zware schade heeft geleden;

dat zowel de fabrieksgebouwen, welke met de daartoe behorende machines, hoewel in de verkoop aan Bornemann begrepen, in feite nimmer op hem zijn getransporteerd, als de inventaris, de voorraden en het bedrijf zelf tegen molest waren verzekerd, doch deze verzekeringen alle liepen ten name van verzoekster die na de bevrijding de schadevergoeding heeft geclaimd en grotendeels ook heeft uitgekeerd gekregen;

O. dat het verzoek strekt tot nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen ontstaan als gevolg zowel van de benoeming van Bornemann tot „Verwaltungstreuhänder" en van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen tot „Veräusserungstreuhänder", als ook van de verkoop van verzoeksters bedrijf aan genoemde Bornemann en tot herleving van de rechtsbetrekkingen welke als gevolg van die verkoop te niet gingen:

O. dat tegen de toewijzing van deze verzoeken noch het Nederlandse Beheersinstituut noch de bestuurders van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen in liquidatie bezwaar hebben gemaakt en geschil alleen bestaat tussen verzoeker en het Nederlandse Beheersinstituut met betrekking tot de regeling van de rechtsgevolgen van het verzochte ingrijpen;

O. dat verzoekster tegenover het onder beheer staande vermogen van Bornemann aanspraak maakt op de navolgende bedragen als schadevergoeding:

.a	onttrokken bedragen tijdens de „Verwaltung"	f 10.603,65
b.	boekwaarde van het verkochte bedrijf	f 15.712,17
c.	gederfde winst	f 70.000,—
d.	salarissen ontslagen personeel	f 16.850,—
		f 113.165,82

met welke bedragen verzoekster wil verrekenen uitkering molestverzekering goederenvoorraad f 16.559,57

uitkering molestverzekering bedrijfsschade f 22.684,32

claim voor molestververzekering machines en inventaris f 12.806,25

f 52.050,14

alsmede:

waarde activa Biscuit en Crackerfabriek Hollandia door verzoekster na de bevrijding in feitelijk gebruik genomen:

a.	pakmateriaal ter waarde van	f 3993,75
b.	inventaris	f 1266,86
		f 5260,61

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in de eerste plaats bezwaar heeft gemaakt tegen de aanspraak van verzoekster op teruggave van de volgens haar tijdens de „Verwaltung" onttrokken bedragen hierboven onder a. genoemd;

O. dat dit bezwaar in het bijzonder geldt de in het desbetreffende bedrag begrepen zgn. Verwaltungskosten van f 8900 welk bedrag blijkens de bij pleidooi door verzoekster overgelegde correspondentie van Bornemann met de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen is samengesteld uit het maandelijks salaris van Bornemann, dat f 1000 bedroeg en de voor de Niederländischen Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen zelf bestemde beheerskosten van f 500 per maand;

O. dat de Raad met het Nederlandse Beheersinstituut van oordeel is, dat laatstbedoelde beheerskosten, welke een gevolg waren van de onderbeheerstelling zelf, en waarvan Bornemann niet heeft geprofiteerd niet ten laste van het vermogen van Bornemann mogen worden gebracht;

dat hetzelfde geldt voor het salaris van Bornemann, voorzover moet worden aangenomen, dat dit salaris de kosten, welke in het bedrijf van verzoekster voor de bedrijfsleiding plachten te worden besteed, niet te boven ging;

dat waar verzoekster heeft gesteld en van de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut niet is weersproken, dat de directeur van verzoekster, die als gevolg van de Verwaltung ter zijde werd gesteld f 400 per maand verdiende, het salaris van Bornemann voor de regeling van de gevolgen van het Rechtsherstel ook slechts voor dat bedrag ten laste van het bedrijf kan worden gebracht;

dat van meergenoemd bedrag van f 8900 derhalve, in aanmerking genomen, dat de Verwaltung ongeveer 6 maanden heeft geduurd, f 3000 en f 2400 als zakelijk verantwoord kan worden aanvaard, doch de rest voor restitutie in aanmerking komt;

O. dat van de overige posten waaruit de tijdens de Verwaltung onttrokken bedragen bestaan het zakelijk karakter niet is komen vast te staan, zodat ook ten aanzien van die posten verzoekster op schadevergoeding ten laste van het vermogen van Bornemann aanspraak kan maken;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat van (de onder *a*) genoemde post voor vergoeding in aanmerking komt het door verzoekster genoemde bedrag van f 10.603,65 — f 3000 — f 2400 d.i. f 5203,65;

O. dat onder *b* genoemde post van f 15.712,17 door het Nederlandse Beheersinstituut wordt erkend, zodat ook wat deze post betreft de vordering kan worden toegewezen ;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut echter weer wel bezwaar heeft gemaakt tegen de sub c genoemde post van f 70.000 voor de door verzoekster over de jaren, waarin het bedrijf voor rekening van Bornemann werd gevoerd, gederfde winst;

O. dat deze post door verzoekster aanvankelijk was samengesteld als volgt:

f 50.000 over 1943,

f 25.000 over 1944 (6 maanden),

f 7000 wegens winst begrepen in de bedrijfsschade molest, totaal f 82.000, welk bedrag wegens stilstand van het bedrijf na September 1944 wordt verminderd met f 12.000;

dat de in molestverzekeringsuitkering voor winst begrepen post bij pleidooi echter nader is berekend op f 4543,42 in verband waarmede de winstderving in haar geheel door verzoekster nader is gesteld op f 67.543,42 en de vordering met f 2456,58 is verminderd;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut het voor winst over 1943 gestelde cijfer niet heeft betwist, doch aan de hand van de jaarcijfers over 1944 en de periode 1 Januari—1 Juni 1945, voorkomende in het als productie VI bij het verzoekschrift overgelegde rapport betreffende de Biscuit- en Crackerfabriek Hollandia heeft betoogd, dat de winst over 1944 veel lager en het verlies over de periode, waarin het bedrijf stillag, veel hoger moeten worden gesteld dan verzoekster heeft gedaan;

dat het Nederlandse Beheersinstituut op grond van uitvoerige aan die jaarcijfers ontleende berekeningen komt op een totaal gederfde winst van f 41.805,56 welk bedrag dan nog zou moeten worden verminderd met een naar redelijkheid en billijkheid vast te stellen beloning voor de werkzaamheden van Bornemann;

O. dat de Raad de waarde van de beschouwingen door beide partijen aan de hierbovengenoemde jaarcijfers ontleend, in het midden wenst te laten, omdat, waar vaststaat, dat Bornemann er in de jaren 1944 en 1945 op uit was om zoveel mogelijk aan het bedrijf te onttrekken, kastekorten afboekte op algemene onkosten, debiteuren in de en niet in de boekhouding verantwoordde, bloem en andere voorraden buiten de boeken om verkocht enz. de Raad aan die cijfers zelf niet het minst vertrouwen kan hechten;

O. echter, dat in aanmerking genomen, dat Bornemann blijkens de in het hierbovengenoemde rapport betreffende de Biscuit- en Crackerfabriek Hollandia in 1943, 1944 en 1945 in het geheel aan dit bedrijf heeft onttrokken een bedrag van f 107.847,83 welk bedrag de som van de door verzoekster sub *b* (door Bornemann overgenomen bedrijfsvermogen) en sub c (gederfde winst) gevorderde bedragen aanmerkelijk overtreft, de Raad de slechts door schatting te benaderen winstderving op het door verzoekster laatstelijk gevorderde bedrag niet te hoog bepaald acht;

dat mede met het oog hierop geen aanleiding bestaat om op dit bedrag nog in mindering te brengen hetgeen aan Bornemann als vergoeding van zijn arbeid in redelijkheid zou kunnen toekomen, daar in ieder geval veel meer dan dat door hem boven het door verzoekster gevorderde bedrag aan het bedrijf is onttrokken ;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut ook tegen de sub *d* genoemde post bezwaar heeft gemaakt;

O. dat deze post voorstelt de schadevergoeding, welke na de bevrijding moest worden uitbetaald aan het Joodse personeel, dat door Bornemann is ontslagen ;

O. dat volgens het Nederlandse Beheersinstituut Bornemann voor dit ontslag niet in privé aansprakelijk kan worden gesteld omdat hij hierdoor voldeed aan een verplichting, welke hem in de voor Treuhänder geldende Richtlinien expressis verbis was opgelegd;

O. hieromtrent, dat voorop worde gesteld, dat zoals verzoekster heeft gesteld en door het Nederlandse Beheersinstituut niet is weersproken, de ontslagen werknemers niet behoorden tot de categorie werknemers welke volgens de Verordening 198/1941 door iedere werkgever moesten worden ontslagen, doch Bornemann hiermede alleen voldeed aan een voor Treuhänder geldende algemene opdracht;

O. dat het bestaan van deze opdracht echter niet wegneemt, dat dit voor werkgevers

in het algemeen zelfs volgens de Duitse verordeningen niet verplicht gestelde ontslag aan de Joodse werknemers een zowel uit zakelijk als uit moreel oogpunt onverantwoordelijke handeling was, waarvoor Bornemann ook persoonlijk aansprakelijk moet worden gesteld, hetgeen temeer klemt nu vaststaat, dat Bornemann zelf om zijn benoeming tot Verwalter over verzoeksters bedrijf heeft verzocht;

O. dat de Raad op deze gronden van oordeel is, dat het nadeel, dat voor verzoekster uit dit ontslag is voortgesproten voor de regeling van de gevolgen van het rechtsherstel ten laste van Bornemanns vermogen moet worden gebracht;

O. dat uit al het bovenstaande volgt, dat verzoekster tegenover het vermogen van Bornemann de navolgende aanspraken tot schadevergoeding heeft:

a. onttrokken bedragen tijdens de Verwaltung:	f	5203,65
b. boekwaarde van het verkochte bedrijf voorzover de eigendom daarvan overging	f	15712,17
c. gederfde winst	f	67543,42
d. salarissen ontslagen personeel	f	16850,—
	f	105309,24;

O. dat de Raad het redelijk acht, dat de molestpenningen betreffende de door de Biscuit- en Crackerfabriek geleden molestschade, welke penningen zijn uitgekeerd, of nog zullen worden uitgekeerd aan verzoekster te wier name de desbetreffende verzekeringen liepen, alsmede de waarde van pakmateriaal en inventaris door Bornemann ten behoeve van die fabriek aangeschaft en door verzoekster na de bevrijding in het bedrijf aangetroffen, en in gebruik genomen, met bovenstaande vordering worden verrekend;

O. dat de Raad geen aanleiding kan vinden om, zoals het Nederlandse Beheersinstituut heeft verzocht, de posten betreffende pakmateriaal en inventaris van die verrekening uit te sluiten, en verzoekster te verplichten de waarde daarvan aan de boedel van Bornemann te vergoeden, daar deze goederen, behoren tot het bedrijf in het bezit waarvan verzoekster moet worden hersteld, en daarom, zij het dat deze door Bornemann zijn aangeschaft, in de eerste plaats aan haar toekomen ;

O. tenslotte ten aanzien van de laatste vordering van verzoekster, waarbij zij de vaststelling vordert, dat zij niet aansprakelijk zal zijn voor de door Bornemann aangegane verplichtingen, dat hierover niet behoeft te worden beslist, daar de desbetreffende vordering door verzoekster is ingetrokken;

O. dat al het bovenstaande leidt tot de navolgende beslissing:

Rechtdoende in naam der Koningin:

a. Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, ontstaan door de benoeming van Bornemann als Verwaltungs-Treuhänder en van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen als Veräusserungs-Treuhänder;

b. gelast de doorhaling van de desbetreffende inschrijvingen in het Handelsregister;

c. Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, welke het gevolg zijn geweest van opgemelde overeenkomst van koop en verkoop d.d. 16 September 1943;

d. Doet herleven de rechtsbetrekkingen, welke tengevolge dezer overeenkomst tenietgingen;

e. Verklaart nietig de voormelde overeenkomst van koop en verkoop en de levering van de betrokken vermogensbestanddelen;

f. Gelast de teruggave van het verkochte bedrijf van verzoekster en/of althans van de verkochte nog aanwezige activa, aan verzoekster;

g. Bepaalt, dat verzoekster in de eigendom van het verkochte bedrijf en/of althans van de verkochte nog aanwezige activa, wordt hersteld ;

h. Gelast de doorhaling van de op de verkoop en levering van het bedrijf betrekking hebbende inschrijving in het Handelsregister;

i. Stelt de vordering van verzoekster ten laste van het vermogen van H. J. W. Bornemann vast op f 105,309,24 en veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut om dit bedrag, voorzover niet verrekend met de hieronder te noemen posten, en voorzover het vermogen bij vereffening dit zal blijken toe te laten, aan verzoekster te betalen;

j. Bepaalt:

1. dat de door verzoekster in ontvangst genomen molestpenningen betreffende goederenvoorraad en bedrijfsschade ten bedrage van respectievelijk f 16559,57 en f 22684,32, door verzoekster met het hierboven sub 1 genoemde bedrag mogen worden verrekend;

2. dat de vordering van f 12806,25 terzake van molestschade aan machines en inventaris toekomt aan verzoekster, dat ook de opbrengst van deze vordering met het hierboven onder i genoemde bedrag zal worden verrekend ;

3. dat de door verzoekster in gebruik genomen goederen (pakmateriaal en inventaris) in eigendom overgaat aan verzoekster en dat ook de waarde van die goederen ten bedrage van f 5260,61 voorzover dit bedrag niet door haar zal moeten worden voldaan aan de eventueel nog onbetaalde leveranciers van deze goederen, met het hierboven onder i genoemde bedrag zal worden verrekend;

4. dat de vordering van verzoekster terzake van de door H. J. W. Bornemann bij het overnemen van het bedrijf van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen betaalde koopsom verblijft aan verzoekster met verplichting ook de opbrengst van deze vordering met het hierboven sub i genoemde bedrag te verrekenen;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut als beherende het vermogen van H. J. W. Bornemann in de kosten van het geding aan de zijde van verzoekster gevallen en tot op deze uitspraak begroot op f 400;

Ontzegt aan verzoekster het meer of anders gevorderd.

No. 1641

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 April 1948. (Mrs Boll, van der Loos, Romein, Baron van der Feltz en Korthals Altes).

Na de uitspraak is uit een onderzoek ingesteld bij de Distex gebleken, dat een aankoop van Joodse goederen tijdens de bezetting door verzoekster gedaan, is geweest een z.g.n. Distex-koop, hetgeen in prima wel was gesteld, maar in het bewijs waarvan verzoekster niet was geslaagd.

Herziening ontvankelijk verklaard en de veroordeling van verzoekster teruggebracht tot de op 20 % van de aankoopprijs gefixeerde winst.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg., 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de N.V. Magazijn de Bijenkorf, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr D. W. O. A. Schut, strekkende tot herziening van een uitspraak van deze Kamer van 1 Juni 1948, en het verweerschrift van de N.V. Magazijn Wilma, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr A. B. Gomperts;

Gelet op de mondelinge behandeling;

O. dat verzoekster heeft gesteld:

De gerequestreerde ten deze, de N.V. Magazijn Wilma, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, bestuurder met bevoegdheid van beheerder A. R. de Vries-Roeper, heeft, domicilie gekozen hebbende te Amsterdam aan de Herengracht no. 437 ten kantore van de procureurs Mrs A. B. en J. A. B. Gomperts, een verzoekschrift,gedateerd 21 Jan. 1948, ingediend bij de Raad voor het Rechtsherstel, afdeling rechtspraak, waarin zakelijk was vervat, gelijk ook in het op dit request gewezen vonnis van de Amsterdamse Kamer d.d. 1-6-'48 (N. O. R. 1329) werd overwogen:

„dat bij beslissing van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 15 Mei 1942 ingevolge de Verordening 48/1941 de liquidatie der N.V. Magazijn Wilma als Joodse onderneming is gelast onder toezicht van de Omnia Treuhand Gesellschaft m.b.H. met aanstelling van H. W. Bleckmann als „Beauftragte"; dat deze of iemand namens hem in Juni 1942 de in het verzoekschrift opgenoemde goederen heeft verkocht en geleverd aan verweerder voor in het geheel f 18.850,58, die verzoekster bij de N.V. Bank voor Nederlandse Arbeid, Amsterdam, heeft gestort en niet aan verzoekster ten goede zijn gekomen ;

Op welke gronden verzoekster heeft gevraagd nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen van eigendom tussen verweerster en de genoemde goederen ontstaan, en herleving van dezelfde rechtsbetrekking tussen verzoekster en die goederen en bevel tot teruggave dier goederen aan verzoekster, althans tot betaling van schadevergoeding ten bedrage van f-22.620,70 met rente en kosten;"

Verzoekster hecht aan dit request als bijlage aan: afschriften van genoemd door gerequestreerde ingediend request, haar eigen verweerschrift en de uitspraak der Amsterdamse Kamer van 1 Juni 1948.

Tegen deze uitspraak is het, dat verzoekster een verzoek tot herziening richt, daar zekere feiten of omstandigheden door de rechters, welke bedoeld vonnis wezen, niet in aanmerking zijn genomen.

Verzoekster in deze heeft in gemelde procedure als een harer weren voorgedragen, dat de koop der litigieuze goederen geheel is te beschouwen als een Distex-koop, en ook als zodanig is behandeld, hetgeen ook blijkt uit de overneming der goederen voor een som, gelijk aan het oorspronkelijk bedrag, waarvoor de goederen door de „Wilma" waren ingekocht, vermeerderd met 20 % winst, alsmede uit de storting van dit bedrag bij de Bank voor Nederlandse Arbeid N.V.; onder meer op grond, dat het hier een Distex-koop betrof, aldus betoogde verzoekster, kan aan thans-gerequestreerde alleen toekomen de ex aequo et bono bepaalde winst, als nader aangeduid in het verweerschrift, aan dit verzoekschrift in afschrift aangehecht.

In zijn uitspraak van 1 Juni 1948 overweegt de Raad: „dat hier van een Distexkoop geen sprake is, reeds omdat van enige invloed van Distex op het tot stand komen van de koop niets gebleken is"; thans verzoekster had voor de behandeling door Uw Raad van het verzoekschrift van thans-gerequestreerde een onderzoek in deze ingesteld. Haar eigen administratieve gegevens wezen op Distex-koop. Zij voerde dit ook aan.

Op aandrang van thans-verzoekster onderzocht het Rijksbureau Distex na de uitspraak van 1 Juni 1948 opnieuw haar archief en dit keer met belangrijk resultaat:

allereerst legt verzoekster hierbij over een verklaring van het Rijksbureau voor Textiel, welke haar dezer dagen gewerd, waaruit zonneklaar blijkt, dat het hier inderdaad een Distexkoop betrof en dat van invloed van Distex op het tot-stand-komen van de koop wel degelijk sprake was

voorts legt verzoekster nog over een brief van Distex aan haar van 28.6.1948 met bijlage; copie-brief Bijenkorf van 24.2.1943 aan Distex, waardoor het bewijs ten deze wordt voltooid. Eventueel zou een der ambtenaren van het Rijksbureau, die het onderzoek heeft verricht terzake kunnen worden gehoord.

De thans naar voren gebrachte omstandigheden van de verklaring van Distex, ruimer: het resultaat, dat een hernieuwd onderzoek van het archief van dit Rijksbureau heeft opgeleverd, is een nieuwe omstandigheid en een nieuw feit, hetwelk bij de uitspraak van 1 Juni 1948 niet in aanmerking is genomen; verzoekster legt er de nadruk op, dat, naar de ambtenaar van het Rijksbureau, die het onderzoek in het archief instelde, ook verklaarde, de zaak Wilma door het Rijksbureau Distex is behandeld als alle andere Distexkopen, waarvan in de uitspraken van de Raad voor het Rechtsherstel sprake is.

Gezien bovenstaande producties werd door

Distex tussen de verschillende bij de koop betrokken goederen geen onderscheid gemaakt. Dit gold trouwens niet alleen voor de zaak Wilma, doch voor al dergelijke gevallen. Stelregel was, dat alle in de zaak aanwezige goederen voetstoots zouden worden overgenomen. Dit blijkt ook hieruit, dat door Distex in zijn archief het totaal factuurbedrag werd vermeld, waarin ook niet-textielgoederen begrepen zijn. Er is dan ook geen enkel argument aan te voeren, waarom thans de in de transactie begrepen niettextielgoederen anders zouden moeten worden behandeld dan de daarbij betrokken textielgoederen.

Dienovereenkomstig vraagt verzoekster herziening van bedoelde uitspraak. Gerequestreerde ontving van requestrante op grond van het meergemelde vonnis van 1 Juni 1948 een bedrag van f 21.125,10, welk bedrag door haar behoudens nagenoemde restrictie behoort te worden terugbetaald.

Overeenkomstig de constante jurisprudentie met betrekking tot Distex-kopen gevestigd, kan gerequestreerde slechts aanspraak maken op een veel geringer bedrag dan het haar toegewezene in casu overeenkomende met de ex aequo et bono geschatte, door verzoekster behaalde winst.

Al wat door thans-verzoekster, oorspronkelijk verweerster in haar destijds ingediende verweerschrift is neergeschreven met betrekking tot het bedrag, dat thans-gerequestreerde zou toekomen in verband met door verzoekster behaalde winst (zie ook vorige alinea), moge hier als herhaald en geïnsereerd worden beschouwd.

Uiterst subsidiair heeft verzoekster tegen de beslissing a quo nog dit bezwaar, dat haar niet een regresvordering op de Bank voor Nederlandse Arbeid N.V. is toegewezen, terwijl zij wel veroordeeld werd als bovengemeld, doch verzoekster is van mening, dat op grond van de nieuw aangevoerde omstandigheid, een zodanige regresvordering haar slechts kan worden toegewezen tot het bedrag, dat zij terzake van de winst aan gerequestreerde moet voldoen.

Voorzoveel nodig biedt verzoekster haar posita te bewijzen aan, waarbij zij met name er aan herinnert, dat naar haar mening, overigens ten overvloede, de meergenoemde ambtenaar van Distex in deze zou kunnen worden gehoord.

Weshalve het de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, behage:

te vernietigen de uitspraak, door de Amsterdamse Kamer van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak op 1 Juni 1948 gewezen en die uitspraak te herzien in dier voege, dat verzoekster worde ontheven van de veroordeling, houdende nietigverklaring van de rechtsbetrekking van eigendom door koop en levering, tussen verzoekster ende litigieuze goederen ontstaan en houdende herleving van gelijke rechtsbetrekking tussen gerequestreerde en die goederen;

voorts dat verzoekster worde ontheven van haar veroordeling om aan gerequestreerde tegen kwijting te betalen een bedrag van f 20.735,63 met de rente van 22 Januari 1948 af tot de betaling;

met veroordeling van gerequestreerde om aan verzoekster terug te betalen een bedrag van f 21.125,10, eventueel verminderd met een door verzoekster aan gerequestreerde te betalen bedrag, gelijkstaande met de ex aequo et bono te bepalen winst als boven aangeduid, het door gerequestreerde aan verzoekster per saldo terug te betalen bedrag, vermeerderd met de rente ad 4 %, van de dag der betaling van het bedrag van f 21.125,10, dit is 15 Juni 1948, tot de dag der terugbetaling;

onder vaststelling, dat verzoekster jegens de N.V. Bank voor Nederlandse Arbeid een vordering kan geldend maken, gelijkstaande met het bedrag der ex aequo et bono bepaalde winst;

althans het meergemelde vonnis van 1 Juni 1948 te vernietigen en te herzien in dier voege, dat met inachtneming van de nieuw aangevoerde omstandigheden, door de Raad de uitspraak naar redelijkheid en billijkheid wordt gedaan;

in beide gevallen kosten rechtens.

O. dat verweerster het revisieverzoek bestrijdend heeft gesteld:

dat verzoekster heeft kennis genomen van het ongedateerde verzoekschrift der naamloze vennootschap Magazijn „De Bijenkorf" N.V. hierna te noemen de Bijenkorf, waarvan verzoekster met missive van den heer griffier d.d. 7 October 1948 een afschrift is toegezonden en waarin „vernietiging en herziening" wordt verzocht van de op 1 Juni 1948 door Uw Raad in het geschil van partijen uitgesproken beslissing;

dat de daarvoor in dat request aangevoerde gronden niet tot herziening der beslissing kunnen leiden;

dat verzoekster, hierna te noemen Wilma, in de eerste plaats erop wijst, dat de Bijenkorf thans een paraphrase ten beste geeft van het tevoren gevoerde verweer, die met den werkelijken inhoud daarvan niet in overeenstemming is;

dat immers de vroegere mededeling van de Bijenkorf, dat de koop door haar geheel is beschouwd en behandeld als een distex-koop, iets geheel anders is dan het positum, dat de koop is te beschouwen als een Distex-koop;

dat ook onwaar is, dat een betoog van de Bijenkorf in haar verweerschrift zou hebben gesteund op den „grond", dat het hier een Distex-koop betrof";

dat de vervanging van het op analogie met Distex-kopen steunende verweer door het positum, dat de litigieuse transactie een Distex-koop was, niet is het aanvoeren van een feit of omstandigheid als bedoeld in lid 3 van art. 143 van het K. B. E 100;

dat hetgeen de Bijenkorf thans, nu in de beslissing is overwogen, dat ten dezen van een Distex-koop geen sprake is, als een verzoek tot herziening aandient, inderdaad een verkapt hoger beroep is;

dat het produceren van enige nog niet geproduceerde stukken hierin geen verandering brengt; en

dat deze producties bovendien generlei feit of omstandigheid inhouden, als voor herziening vereist;

dat immers productie 4 van de Bijenkorf slechts reeds lang bekende feiten van algemenen aard inhoudt en juist niet, wat van belang zou kunnen zijn: dat de Distex de Bijenkorf met den joodsen eigenaar in contact had gebracht, of dat de Bijenkorf zich jegens de Distex tot het kopen bereid had verklaard;

dat het „zonneklaar" is, dat dit een en ander inderdaad niet is geschied, hetgeen ook volgt uit een brief van de Distex aan de Bijenkorf d.d. 30 Maart 1948, waarin werd medegedeeld, dat de Distex niet in het bezit is van een copie van een door haar betreffende de onderhavige transactie aan de Bijenkorf gericht schrijven;

dat ook uit de beide andere geproduceerde brieven het tegendeel in geen enkel opzicht blijkt;

dat de Bijenkorf ten slotte nog bezwaar maakt tegen het niet toewijzen ener regresvordering, welke toewijzing zij tevoren niet had verzocht;

dat zij echter, blijkbaar onbewust redenerend alsof zij niet herziening verzoekt, maar appelleert, generlei feit of omstandigheid stelt, waarop ten aanzien van dit punt een verzoek om herziening zou kunnen worden gegrond;

dat Wilma evenwel, onder mededeling dat de Omnia over het gehele tegoed bij de Bank voor den Nederlandsen Arbeid heeft beschikt, zodat de rekening bij die bank zonder saldo is afgesloten, tegenover de reeds van de Bijenkorf ingevolge de veroordeling ontvangen betaling cessie aan de Bijenkorf van de vordering, die zij op een of meer bezettingsinstanties mocht hebben ter zake van de door de Bijenkorf gestorte koopsom, redelijk acht en daartegen ook zonder herziening der uitspraak geen bezwaar heeft;

O. dat de Raad het verzoek tot revisie ontvankelijk acht;

O. immers, dat de in het revisie-request aangevoerde en door bewijsstukken gestaafde stelling, dat de onderhavige koop inderdaad een Distex-koop was, een feit oplevert waarmede de Kamer in eerste instantie geen rekening heeft kunnen houden en ook geen rekening houden kon;

O. dat de Raad te meer aanleiding vindt de ontvankelijkheid van het revisieverzoek aan te nemen nu de thans gebleken feiten daarom niet eerder zijn gesteld, omdat het archief van de Distex althans grotendeels verloren is gegaan en verzoekster zelf onder beheer heeft gestaan tijdens de bezetting, waardoor het wettige bestuur na de bevrijding niet volledig op de hoogte was van hetgeen zich tijdens het beheer had afgespeeld;

O. dat de Raad verzoekster geslaagd acht in het bewijs, dat de aankoop van de bij het inleidend request vermelde goederen is geschied op instigatie van de Distex;

O. dat de Raad daarin aanleiding vindt met vernietiging van de beslissing waarvan herziening wordt gevraagd, een beslissing te geven in overeenstemming met de sedert een beslissing van den Raad van 12 November 1946 (Na-oorlogse Rechtspraak no. 620) gevolgde gedragslijn en derhalve verzoekster slechts te veroordelen tot teruggave van de op 20 % van de aankoopprijs gefixeerde winst aan verweerster;

O. dat de Raad deze beslissing ook doet gelden ten aanzien van de andere dan textielgoederen, die in de koop begrepen waren, daar de Raad bij onderzoek gebleken is dat de bemoeiingen van de Distex zich bij Joodse zaken, welke naast textielgoederen ook andere goederen verhandelden, zich tot die andere goederen uitstrekten;

O. dat de Raad geen termen vindt vast te stellen dat verzoekster jegens de N.V. Bank voor Nederlandse Arbeid een vordering kan geldend maken gelijkstaand met het bedrag der door verzoekster aan verweerster te vergoeden winst, daar het bij deze bank gestorte bedrag is de door verzoekster zelf betaalde koopprijs van de door haar gekochte goederen, niet de tegenprestatie van de daarop door verzoekster behaalde winst;

O. dat nu verweerster in het ongelijk wordt gesteld zij in de kosten van de revisie behoort te worden veroordeeld;

O. dat door de vernietiging van de beslissing waarvan revisie wordt gevraagd, komt vast te staan, dat ten onrechte aan de veroordeling is voldaan, zodat verweerster tot teruggave van het aldus ontvangen bedrag gehouden is, althans zonder vergoeding van rente, daar het niet aan verweerster te wijten is, dat verzoekster aanvankelijk onvoldoend verweer voerde;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van den Raad van 1 Juni 1948 en ontheft mitsdien verzoekster van de veroordeling om aan verweerster f 20.735,63 met rente te betalen;

Verstaat dat verweerster gehouden is het door verzoekster betaald bedrag van f 21.125,10 aan verzoekster terug te betalen;

Veroordeelt verzoekster om aan verweerster tegen kwijting te betalen de som van f 3770,11 met 4 % rente 's jaars daarvan sedert 22 Januari 1948 tot de dag der voldoening van voormeld bedrag van f 21.125,10;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt verweerster in de kosten van deze instantie, tot deze uitspraak aan de zijde van verzoekster begroot op f 100.

No. 1642

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Mei 1949. (Mrs Prof. Wiarda, O. Schreuder en Van Zeggelen).

Bij overeenkomst van 2 Januari 1940 was overeengekomen, dat gerequestreerde acht aandelen kocht in het bedrijf van verzoekster, alwaar hij als bediende werkzaam was, en bij overlijden van verzoekster's echtge-

noot de overige 28 aandelen zoude kunnen overnemen tegen op het ogenblik van overlijden vast te stellen taxatieprys.

Door het beëindigen der dienstbetrekking tijdens de bezetting is ook de overeenkomst van 2 Januari 1940 beëindigd en ligt het op de weg van de Raad deze overeenkomst al dan niet gewijzigd te herstellen.

Op het tijdstip van overlijden (8 Februari 1945) was het gehele maatschappelijke leven dusdanig ontwricht, dat de Raad voor tijdstip van taxatie in de plaats daarvan kiest de datum van indiening van het verzoekschrift en de waarde van de 28 aandelen bepaalt op f 11.662.

Gerequestreerde in de gelegenheid gesteld om binnen 4 weken na de uitspraak zich over de overname te verklaren.

Overigens de verkoop van het bedrijf door de Nagu nietig verklaard en de N.V. hersteld in de huurrechten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een op 7 Januari 1948 ingekomen verzoekschrift van 1. de naamloze vennootschap Vleeshouwerij J. D. van Gelder N.V., gevestigd te Amsterdam en 2. Elisabeth Catharina van der Ham, weduwe van Bernard Cohen, wonende te 's-Gravenhage, voor beiden gemachtigde Mr O. J. Tj. Domela Nieuwenhuis, alsmede verweerschriften van A) De Stichting Beheerscommissie Detailhandel & Ambacht gevestigd te Amsterdam in hare hoedanigheid van beheerster over L. P. Starkenburg, gemachtigde Mr R. I. Arnoldi, B) het Nederlandse Beheersinstituut (bureau bijzondere beheren, als bestuurder van de N.V. NAGU) te 's-Gravenhage, C) F. A. J. Havelaar te Amsterdam, gemachtigde Mr H. W. A. de Croix, D) Klaas Broer, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr W. B. Dullemond, bevattende het verweerschrift van laatstgenoemde tevens een verzoek in reconventie;

Gehoord partijen of hare raadslieden, alsmede de voorgebrachte getuigen;

O. dat bij het inleidend verzoekschrift aan den Raad is verzocht:

1e. nietig te verklaren de koopovereenkomst en eigendomsoverdracht, tot stand gekomen op of omstreeks 23 Maart 1942 tussen de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen m.b.H. en L. P. Starkenburg voornoemd, betreffende de vleeshouwerij aan de Cornelis Krusemanstraat no. 3 te Amsterdam, met alle gevolgen van dien;

2e. L. P. Starkenburg te veroordelen verzoekster sub 1 in het bezit te stellen van bovenbedoeld bedrijf, met vaststelling van het bedrag, hetwelk aan verzoekster sub 1 toekomt wegens de aan haar door Starkenburg toegebrachte schade en voor de ten onrechte niet aanverzoekster sub 1 toegekomen winsten;

3e. het rechtsherstel te regelen betreffende de huuroverkomst van het perceel Corn. Krusemanstraat no. 3 te Amsterdam, huurder L. P. Starkenburg voormeld en verhuurder F. A. J. Havelaar voormeld;

4e. de rechtsbetrekkingen tussen Klaas Broer voormeld en de erven van wijlen Bernard Cohen, welke voortvloeien uit de rechtsbetrekking tussen Klaas Broer en Bernard Cohen, zoals deze tijdens de vijandelijke bezetting gewijzigd zijn, opnieuw naar redelijkheid en billijkheid gewijzigd vast te stellen, in dier voege, dat Klaas Broer in de gelegenheid worde gesteld gedurende een door Uw Raad vast te stellen termijn de 28 aandelen N.V. Vleeshouwerij J. J. D. van Gelder N.V. uit de nalatenschap van Bernard Cohen te kopen tegen een door Uw Raad naar redelijkheid en billijkheid vast te stellen prijs, zulks met de verplichting de herstellingen en verbouwingen, door F. A. J. Havelaar geëist, voor zijn rekening te nemen;

5e. L. P. Starkenburg te veroordelen in de kosten dezer procedure.

In conventie:

O. dat het eerste verzoek steunt op de omstandigheid, dat, nadat op grond van de verordening tot verwijdering van de Joden uit het bedrijfsleven tot bewindvoerder over verzoekster sub 1 was benoemd L. P. Starkenburg, genoemde Starkenburg op 23 Maart 1942 ingevolge koopovereenkomst met de NAGU eigenaar van de vleeshouwerij van verzoekster sub 1 is geworden, en verzoekster zelf derhalve bezit en eigendom van deze slagerij heeft verloren;

O. dat dit verzoek, dat niet is weersproken, kan worden toegewezen, evenals het daar onmiddellijk uit voortvloeiende tweede verzoek tot vaststelling van de door Starkenburg verschuldigde schadevergoeding waarbij echter ten aanzien van dat tweede verzoek slechts een veroordeling tot schadevergoeding op te maken bij staat kan uitgesproken, daar met betrekking tot de door verzoekster geleden schade nadere gegevens niet aan den Raad zijn verstrekt;

O. dat het derde verzoek strekt tot herstel in de huurovereenkomst, welke tussen verzoekster sub 1 en F. A. J. Havelaar bestond, t.a.v. het perceel Corn. Krusemanstraat 3 te Amsterdam, waarin de slagerij ook thans nog wordt gedreven;

O. dat de eigenaar van het perceel, Havelaar, vooropstellende, dat op rechtsherstel geen aanspraak bestaat, omdat B. Cohen, destijds directeur en grootaandeelhouder van verzoekster sub 1 de huurovereenkomst in Mei 1941 heeft opgezegd zich niettemin bereid heeft verklaard tot het gevraagde rechtsherstel mede te werken, onder voorwaarde, dat de huur nader wordt gesteld op een naar de thans geldende omstandigheden voor een dergelijk pand normaal bedrag, en dat voorts een regeling tot stand komt, waarbij hem vergoeding wordt toegekend voor de schade door hem geleden, doordat in den tijd, waarin Starkenburg de slagerij exploiteerde, en de huur van het pand had overgenomen, daarin belangrijk is gebroken, veranderd en beschadigd;

O. hieromtrent, dat al zou de toenmalige

directeur van verzoekster sub 1 in Mei 1941 de huur van het pand zelf hebben opgezegd, dit zonder twijfel is geschied met het oog op de maatregelen van de vijand tegen de Joodse bevolkingsgroep, welke enige maanden later, tot de aanstelling van een bewindvoerder leidden en vervolgens tot de verkrijging van de slagerij door deze bewindvoerder, die daarop ook zelf de huur van het pand heeft overgenomen;

O. dat, aangezien aldus het tenietgaan van de rechtsbetrekkingen, welke tussen verzoekster sub 1 en Havelaar met betrekking tot het pand bestonden gevolg was van een der in art. 25 van het Besluit E 100 bedoelde omstandigheden, het gevraagde rechtsherstel aan verzoekster in redelijkheid niet kan worden geweigerd;

O. dat de geldende prijsvoorschriften t.a.v. huurprijzen daarbij aan het vaststellen van een andere dan de op 10 Mei 1940 bestaande huurprijs in de weg staan, terwijl voor de toekenning van een vergoeding aan Havelaar voor de schade door Starkenburg aan het perceel aangericht ten laste van een der andere partijen in dit geding geen rechtsgrondslag kan worden gevonden;

O. thans ten aanzien van het vierde verzoek, dat tussen partijen vaststaat, dat wijlen Bernard Cohen eigenaar van alle aandelen van verzoekster sub 1 op of omstreeks 2 Jan. 1940 een overeenkomst heeft aangegaan met zijn bediende Klaas Broer, waarbij acht van de zes en dertig volgestorte aandelen van tweehonderd en vijftig gulden aan deze zijn verkocht en waarbij naast een regeling onder meer van de winstverdeling bepaald werd, dat deze overeenkomst zo lang zou duren als de arbeidsovereenkomst tussen verzoekster sub 1 en Broer zou blijven bestaan, terwijl, zo Cohen tijdens de geldigheidsperiode zou komen te overlijden Broer gerechtigd zou zijn alle overige 28 aandelen der N.V. bij voorkeur te kopen uit diens nalatenschap tegen de prijs, die er ingevolge een naar het moment van overlijden op te maken balans der N.V. aan zal moeten worden toegekend en te betalen in zes halfjaarlijkse termijnen, waarvan de eerste zal vervallen drie maanden na het overlijden van Cohen, — dat Broer na de onderbeheerstelling van het bedrijf daarin als meesterknecht is werkzaam gebleven en, nadat dit door Starkenburg was overgenomen in diens dienst is overgegaan, — dat B. Cohen op 8 Febr. 1945 is overleden en verzoekster sub 2 zijn enige erfgename is;

O. nu dat zowel verzoekster sub 2 als verweerder Broer tot overdracht resp. overname der thans nog in het bezit van verzoekster sub 2 zijnde 28 aandelen wensen te geraken, doch verzoekster sub 2 van mening is, dat, aangezien vaststelling van de waarde ten tijde van het overlijden van B. Cohen op 8 Febr. 1945 niet mogelijk is, als koopprijs moet worden berekend een bedrag, dat reëel is per de datum der overdracht, — terwijl Broer aanspraak meent te kunnen maken op verwerving der aandelen overeenkomstig het bepaalde bij de hierboven genoemde overeenkomst, dat is tegen de waarde per de datum van het overlijden van Cohen, zijnde volgens hem die waarde op dat tijdstip nihil;

O. dat partij Broer van oordeel is, dat de Raad tot de gewijzigde vaststelling van de rechtsbetrekkingen tussen verzoekster sub 2 en hem ,als door verzoekster sub 2 verzocht, niet bevoegd is, daar deze rechtsbetrekkingen ook thans nog zouden worden beheerst door de overeenkomst van 2 Januari 1940 en de Raad de bevoegdheid mist wijziging te brengen in rechtsbetrekkingen voor de vijandelijke bezetting ontstaan en sindsdien in stand gebleven;

O. dat partij Broer hierbij echter uit het oog verliest, dat de overeenkomst van 2 Jan. 1940 gebonden was aan het voortbestaan der arbeidsovereenkomst en moeilijk kan worden volgehouden, dat, toen hij na de overname van het bedrijf door Starkenburg in diens dienst overging, ook al zou hij hierbij haast zijn eigen belang ook dat van verzoekster hebben gediend, de dienstbetrekking tot verzoekster in stand bleef;

O. dat de rechtsbetrekkingen tussen Cohen en Broer tijdens de bezetting als gevolg van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst tussen Broer en verzoekster sub 1 en de hieruit voortvloeiende beëindiging van de overeenkomst van 2 Januari 1940 tussen Cohen en Broer derhalve wel degelijk zijn gewijzigd immers zelfs zijn tenietgegaan, zodat, nu zowel de erven Cohen als Broer op herleving van die overeenkomst, zij het in verschillende zin blijken prijs te stellen, het bij uitstek op de weg van de Raad voor het Rechtsherstel ligt die rechtsbetrekkingen wederom, al dan niet gewijzigd in het leven te roepen;

O. dat de Raad met verzoekster sub 2 van oordeel is, dat het onredelijk zou zijn om de prijs, waarvoor Broer de aandelen zal kunnen overnemen te berekenen naar de toestand van het overlijden van Cohen, omdat dit geschiedde op een tijdstip, waarin het gehele maatschappelijke leven zich in een dusdanig abnormale toestand bevond, dat voor de berekening van de waarde van een bedrijf als dat, waarvan hier sprake is, geen enkele maatstaf kan worden gevonden;

O. dat van de andere ten deze in aanmerking komende tijdstippen voor de berekening van de koopprijs der aandelen de Raad als het z.i. meest redelijke kiest dat van de indiening van het inleidend verzoekschrift;

O. dat de Raad gelet op de verklaringen van de gehoorde getuigen en de verschillende accountantsrapporten, welke hem zijn overgelegd, de waarde van het gehele in verzoekster sub 1 aanwezige vermogen met inbegrip van goodwill schat op f 15.000, zodat partij Broer de thans in het bezit van verzoekster sub 2 zijnde 28 aandelen zal kunnen overnemen voor 28/36 van dat bedrag of f 11.662;

In reconventie:

O. dat het verzoek in reconventie in hoofdzaak de strekking heeft om, voor het geval de Raad beslissende in conventie zou doen herleven en gewijzigd vaststellen de rechtsbetrekkingen tussen de erven Cohen en partij Broer uit de overeenkomst van 2 Januari 1940, voorzover betrekking hebbende op de

overneming van de aandelen, daarbij althans van 1946 en volgende jaren eveneens te doen herleven de aanspraken uit die zelfde overeenkomst, voorzover daarbij aan partij Broer worden toegekend de helft van de dividenden en andere winstuitdelingen op de aandelen der N.V. van Gelder, voorzover het door partij Broer genoten loon tebovengaande;

O. dat aangezien partij Broer, zij het niet in dienst van die N.V. tot op het huidige tijdstip voor het bedrijf, dat indertijd in die N.V. werd uitgeoefend en in de eigendom waarvan die N.V. thans weer zal worden hersteld, is werkzaam gebleven, en daarvan althans in 1946 en volgende jaren in feite geheel de leiding heeft gehad, de redelijkheid inderdaad gebiedt om bij gewijzigde vaststelling van de rechtsbetrekkingen uit de overeenkomst van 2 Januari 1940 tevens te bepalen dat hem over die jaren alsnog zal worden uitgekeerd het winstaandeel, waarop hij, indien die overeenkomst zou zijn blijven gelden aanspraak had kunnen maken;

O. dat voorzover het verzoek in reconventie bovendien de strekking mocht hebben om de arbeidsovereenkomst, zoals deze tussen verzoekster sub 1 en partij Broer gold in haar geheel te doen herleven, de Raad tot de kennisneming van dit verzoek met het oog op het bepaalde bij artikel 23 lid 3 van het Besluit E 100 in verband met het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen niet bevoegd is;

O. ten aanzien van de kosten van dit geding, dat de beheerders over Starkenburg, die steeds tot medewerking tot het rechtsherstel bereid zijn geweest, terecht bezwaar maken tegen veroordeling van Starkenburg tot het geheel der proceskosten; dat voorts aangezien geen der hierbij betrokken partijen geheel in het gelijk is gesteld, alle partijen hare eigen kosten moeten dragen;

Rechtdoende:

In conventie:

Verklaart nietig de koopovereenkomst en eigendomsoverdracht tot stand gekomen op of omstreeks 23 Maart 1942 tussen de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen m.b.H. en L. P. Starkenburg voornoemd betreffende de vleeshouwerij aan de Cornelis Krusemanstr. 3 te Amsterdam met alle gevolgen van dien;

Veroordeelt Starkenburg om verzoekster sub 1 in het bezit te stellen van bovenbedoeld bedrijf en om verzoekster te vergoeden de door hem ten onrechte genoten winsten en de verzoekster toegebrachte schade, op te maken bij staat;

Vernietigt de huurovereenkomst met betrekking tot het perceel Cornelis Krusemanstraat 3 te Amsterdam tussen F. A. J. Havelaar, althans diens rechtsvoorganger en Starkenburg tot stand gekomen en herstelt de huurovereenkomst, zoals deze voordien tussen genoemde Havelaar, althans diens rechtsvoorganger en verzoekster sub 1 bestond;

Doethet leven de rechtsbetrekkingen, zoals deze krachtens de overeenkomst van 2 Januari 1940 tussen B. Cohen en K. Broer bestonden in dier voege en met dien verstande, dat Broer gerechtigd is om mits hij zich daartoe binnen een maand na deze uitspraak bereid verklaart, de in het bezit van de erven van B. Cohen zijnde aandelen in de N.V. Vleeshouwerij J. J. D. van Gelder over te nemen voor een bedrag van f 11.662 te betalen in zes halfjaarlijkse termijnen, waarvan de eerste zal vervallen binnen twee maanden na de overname;

In reconventie:

Doet herleven de rechtsbetrekkingen, zoals deze krachtens de overeenkomst van 2 Jan. 1940 tussen Cohen en Broer bestonden in dier voege en met dien verstande, dat aan Broer over 1946 en volgende jaren alsnog zal worden uitgekeerd het winstaandeel, waarop hij aanspraak had kunnen maken, indien die overeenkomst zou zijn blijven bestaan;

Verklaart zich overigens onbevoegd, in conventie en in reconventie;

Compenseert de kosten, in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten draagt.

No. 1643

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 April 1949. (Mrs Dijksterhuis, Craandijk en Polderman).

De Raad is onbevoegd kennis te nemen van een vordering tegen de Staat tot restitutie van het registratierecht, geheven op een overdracht van onroerend goed. Deze vordering heeft betrekking op publiek recht, want strekt tot restitutie van betaalde belasting, hoezeer zij in casu gestoken is in het kleed van een vordering tot rechtsherstel.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 1.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van:

1. L. Hoejenbos, in hoedanigheid van beheerder over het vermogen van de te Amersfoort gevestidge N.V. Frutal Werken (Frutal Works):

2. De Naamloze Vennootschap Polak's Frutal Works N.V., gevestigd te Amersfoort; gemachtigde voor beiden Mr N. J. Vonck;

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequestreerde, de Staat der Nederlanden, voor wie optreedt de Minister van Financiën;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 28 Februari 1949;

O. dat verzoekers in hoofdzaak hebben gesteld:

dat de NAGU als „Veräuszerungstreuhänderin" van verzoeker sub 2 (hierna P. F. W. te noemen) bij onderhandse Koopakte van 19 December 1942, aan Dr Ing. W. Buchler, handelende voor de bovengenoemde N.V. Frutal Works (hierna F. W. te noemen) in oprichting heeft verkocht alle activa en passiva, gespecificeerd in bijlage 1 van het bij

verzoekschrift overgelegd koopcontract, waaronder de navolgende onroerende goederen, alle kadastraal bekend gemeente Amersfoort respectievelijk sectie D no. 3448, groot 4880 aren, sectie D. no. 4153, groot 4243 aren en sectie D no. 3518, groot 3260 aren te weten:

1°. een fabriek en woonhuis;
2°. een laboratorium;
3°. een opslagplaats en erf;

dat ter uitvoering van dit koopcontract, bij akte verleden voor Notaris J. G. Klaassen te Amersfoort op 24 Juni 1943 de overdracht van genoemde onroerende goederen gezamenlijk aangeduid als fabriek cum annexis met huis en erf, staande en gelegen aan de Nijverheidsstraat te Amersfoort kadastraal bekend Gemeente Amersfoort sectie D no. 5760, groot een hectare drie en twintig aren en drie en tachtig centiaren heeft plaats gevonden;

dat deze Kamer van de Raad voor het Rechtsherstel bij beslissing van 19 Augustus 1946 voormelde koopovereenkomst op grond van artikel 23 van het Besluit E 100 heeft nietig verklaard;

dat uit deze nietigverklaring de nietigheid der overdracht voortvloeit, doch verzoekers recht en belang hebben deze uitdrukkelijk door de Raad te horen uitspreken;

dat toch ingevolge artikel IX der koopovereenkomst Frutal Works het op de overdracht vallend registratierecht had te betalen en dit op of omstreeks 22 Mei 1943 ten bedrage van f 19.750 heeft betaald aan de ontvanger der Registratie en Successie te Arnhem;

dat de Staat bij beschikking van 12 Januari 1948 afwijzend heeft beschikt op het door requestranten ingediend verzoekschrift van 2 November 1946 tot restitutie van gemeld recht;

dat de Staat na uitdrukkelijke nietigverklaring van de overdracht de verzochte restitutie niet langer aan de rechthebbende zal mogen onthouden;

dat verzoekers derhalve recht en belang hebben de nietigverklaring van gemelde overdracht te verzoeken;

dat ingevolge een tussen verzoekers getroffen, door het Nederlands Beheersinstituut bekrachtigde dading d.d. 12 Juli 1947 F. W. haar aanspraken ten deze aan P. F. W. heeft gecedeerd en overgedragen;

op welke gronden verzocht wordt de nietigverklaring van bovengenoemde overdracht der onroerende goederen met veroordeling van de Staat tot restitutie aan P. F. W. tegen kwijting en des, dat de Staat betalende aan P. F. W. tegenover F. W. zal zijn bevrijd — van het ter zake van genoemde overdracht door F. W. betaalde registratierecht ten bedrage van f 19.750 met de rente ad 5 % 's jaars sedert 22 Mei 1943 althans sedert 2 November 1946;

O. dat de Staat de Raad niet bevoegd acht van de ingestelde vordering, voor zover deze een veroordeling van de Staat tot restitutie van betaald registratierecht beoogt, kennis te nemen en voor het geval de Raad zich wel bevoegd zou achten de vordering tot restitutie van registratierecht ten principale heeft bestreden:

O. hieromtrent:

dat voorzover de vordering strekt tot nietigverklaring van de overdracht der ten requeste genoemde onroerende goederen, zij voor toewijzing vatbaar is, nu de Raad de koopovereenkomst ter uitvoering waarvan die overdracht geschied is nietig verklaard heeft;

dat echter voorzover de vordering strekt om van de Staat restitutie van het op de genoemde overdracht geheven registratierecht te verkrijgen, de Raad onbevoegd is van de vordering kennis te nemen, daar artikel 1 van het Besluit E 100 's Raads bevoegdheid uitdrukkelijk tot vermogensrechtelijke rechtshandelingen beperkt;

dat de onderhavige vordering niet een vermogensrechtelijke rechtsbetrekking betreft in de zin van het Besluit E 100, doch, hoezeer gestoken in het kleed van een vordering tot rechtsherstel, niets anders is dan een vordering tot restitutie van betaalde belasting en derhalve op het publieke recht betrekking heeft;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overdracht van de in het verzoekschrift omschreven onroerende goederen, welke geschied is bij akte verleden door den Notaris J. G. Klaassen te Amersfoort op 24 Juni 1943, in welke akte de voorzegde onroerende goederen gezamenlijk zijn aangeduid als fabriek cum annexis met huis en erf, staande en gelegen aan de Nijverheidsstraat te Amersfoort, kadastraal bekend gemeente Amersfoort Sectie D no. 5760 groot een hectare, drie en twintig aren, drie en tachtig centiaren;

Verklaart zich voor het overige onbevoegd van de vordering kennis te nemen.

No. 1644

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Mei 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en Baron van Haersolte).

Bij een in October 1940 verleden testament is het N.I. Armbestuur tot erfgenaam gesteld. Het verzoek tot vernietiging van het testament omdat door de oorlogsomstandigheden het N.I.A. in de plaats van de naaste Joodse bloedverwanten tot erfgenaam zou zijn gesteld, afgewezen. Het is onaannemelijk dat, indien het erflater's bedoeling ware geweest zijn bezittingen voor zijn familieleden te sauveren, hij een even kwetsbare Joodse instelling tot erfgenaam zou hebben aangewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken waaronder:

a. een op 27 Aug. 1948 ingekomen verzoekschrift van Salomon Bonewit, wonende te Arnhem, gemachtigde Mr I. S. de Vries, adv. en proc. te Amsterdam, verzoeker,

b. een op 7 Jan. 1949 ingekomen verzoekschrift van Grata Aronson, echtgenote van Max Mozes, en deze laatste tot haar bijstand, beiden wonende te Oss, gemachtigde Mr A. C. A. Falke, adv. en proc. aldaar, gevoegde partij,

c. een op 5 Maart 1949 ingekomen verweerschrift van Het Nederlands-Israëlitisch Armbestuur, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. A. B. Gomperts, adv. en proc. aldaar, verweerder;

Gehoord verzoeker en zijn genoemden raadsman, alsmede Mr Gomperts voornoemd voor verweerder;

O. dat verzoeker in zijn inleidend verzoekschrift, zoals hij dit bij de behandeling heeft gewijzigd, zakelijk heeft gesteld:

dat zijn broeder Hyman Bonewit tegelijk met diens echtgenote Eva Arons op 27 Aug. 1943 in het concentratiekamp Auschwitz is overleden, zonder legitimarissen te hebben nagelaten;

dat hij bij testament, op 11 October 1940 voor Notaris A. van den Bergh te Amsterdam verleden, voor het geval dat hij en zijn echtgenote gelijktijdig zouden overlijden, in feite zijn in het verzoekschrift met name genoemde familieleden, waaronder verzoeker, als erfenamen heeft uitgesloten en den verweerder tot enige erfgenaam heeft benoemd;

dat dit testament is opgemaakt onder omstandigheden, als bedoeld in de artt. 23 en 25 Besluit E 100, n.l. onder den druk der oorlogsomstandigheden;

dat immers de verhouding tussen den erflater en zijn familieleden zo goed was, dat hij noramliter nooit een dergelijk testament zou hebben gemaakt;

dat hij voorts zonder enigen twijfel, zo hij daartoe in de gelegenheid was geweest, na de bevrijding dat testament zou hebben herroepen;

dat het voor de hand ligt, dat hij bij het maken van dat testament de overtuiging had, dat zijn familielelen, tengevolge van de Duitse maatregelen, nooit meer van zijne bezittingen zouden kunnen profiteren, doch voor dat geval toch zijn vermogen aan de Joodse gemeenschap wilde vermaken en daarom de wijze, als in het testament aangewezen, heeft gekozen;

op welke gronden hij den Raad heeft verzocht:

a. nietig te verklaren voormeld testament en tevens te vernietigen de rechtsbetrekkingen, welke daardoor zouden zijn ontstaan tussen verweerder en de nalatenschap van Hyman Bonewit,

b. te verstaan, dat Hyman Bonewit ab intestato is overleden en dat zijn nalatenschap vererft als volgens de wet,

c. voor zoveel nodig te herstellen de rechtsbetrekkingen tussen de wettelijke erfgenamen van Hyman Bonewit en zijn nalatenschap,

d. zodanige verdere beslissingen te nemen als de Raad zal vermenen te behoren,

e. ingeval van tegenspraak, den verweerder te veroordelen in de proceskosten;

O. dat de sub b genoemde gevoegde partij zich hierbij geheel heeft aangesloten;

O. dat verweerder zakelijk heeft aangevoerd: dat het bewuste testament niet tot stand is gekomen onder den indruk der oorlogsomstandigheden; dat de verhouding tussen den erflater en zijn familieleden niet zo goed was als verzoeker wil doen geloven; dat voormelde overtuiging van den erflater, nl. dat zijne familieleden tengevolge van de Duitse maatregelen nooit meer van zijne bezittingen zouden kunnen profiteren, niet kan worden aangenomen, zulks op grond van de omstandigheden, dat de erflater in het bewuste testament (voor het geval hij eerder zou overlijden) zijn Joodse echtgenote tot enig erfgenaam heeft benoemd, en, voor het geval van gelijktijdig overlijden, Joodse instellingen tot erfgenamen en legatarissen, alsmede een Joodsen executeur-testamentair op een salaris van f 2000 heeft aangewezen, waaruit valt af te leiden, dat de erflater van mening was, dat Joodse personen en instellingen, ondanks de Duitse maatregelen, wèl van zijne bezittingen zouden kunnen profiteren; een en ander met conclusie tot afwijzing van de gedane verzoeken, kosten rechtens;

O. dat de Raad door het gehouden onderzoek niet de overtuiging heeft verkregen, dat het bewuste testament zou zijn gemaakt onder den druk der oorlogsomstandigheden en niet den werkelijken wil van den erflater zou inhouden;

O. immers dat voormelde door verweerder aangevoerde omstandigheden onwaarschijnlijk maken, dat de inhoud van het testament in strijd zou zijn met de werkelijke bedoeling van den erflater, omdat hij, indien hij zijn bezittingen voor zijn Joodse familieleden had willen sauveren, toch zeker niet bij wijze van camouflage andere Joodse personen en instellingen, die zeker niet minder kwetsbaar waren, als erfgenaam, legatarissen en executeur-testamentair zou hebben aangewezen;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat de verzoeken niet kunnen worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek van verzoeker en van de gevoegde partij af.

Veroordeelt hem in de kosten van dit geding tot heden aan de zijde van verweerder begroot op f 50 waarvan f 40 ten laste van verzoeker en f 10 ten laste van de gevoegde partij.

22 Maart 1950 (afl. 35) No. 1645—1656

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1645

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Mei 1949. (Mrs Sluis, Mijnssen en Köster).

Verzoeker heeft dadelijk na in Maart 1944 een huis ter veiling gekocht te hebben van gerequestreerde, geweigerd de koop gestand te doen omdat het huis hem bleek uit Joods bezit afkomstig te zijn. Verzoeker heeft aan gerequestreerde f 2600 betaald om van zijn verplichting te worden ontslagen en vordert thans dit bedrag terug, als onverplicht betaald.

Verzoeker had tevoren zich van de herkomst kunnen overtuigen. De betaling van een rouwkoopsom niet onredelijk geacht. Bij doorgaan van de koop en bij rechtsherstel had verzoeker zijn schade ook niet op gerequestreerde kunnen afwentelen omdat geen van beide partijen willens en wetens Joods onroerend goed hebben gekocht.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Hubertus Franciscus Trommelen, schoenenhandelaar, wonende te Bussum, gemachtigde Mr Dolk namens Mr E Mulderije alsmede een verweerschrift van Barendina Hermans, koopvrouw, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr D. S. Smit.

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van den Raad van 10 Febr. en 10 Maart 1949, alsmede de overige stukken van het geding waaronder een acte verleden voor notaris A. van den Bergh te Amsterdam d.d. 11 Mei 1948 een acte verleden voor notaris A. A. Rambonnet te Amsterdam d.d. 20 Maart 1944 en het afschrift van een overeenkomst tussen requestrant en gerequestreerde gesloten d.d. 22 Maart 1944.

O. dat requestrant heeft gesteld dat verzoeker op of omstreeks 20 Maart 1944 van Barendina Hermans, koopvrouwe, meerderjarig en gescheiden van echt, wonende te Amsterdam aan de Utrechtsestraat no. 107 heeft gekocht, gelijk deze laatste aan verzoeker in veiling heeft verkocht een perceel gelegen te Amsterdam aan de Halvemaansteeg no. 9 kadastraal bekend als Sectie I No. 472 groot 63 cA;

dat nadat deze koopovereenkomst was gesloten, het verzoeker bekend is geworden dat voornoemd perceel afkomstig was uit Joods bezit en hij dientengevolge heeft geweigerd mede te werken aan de uitvoering der overeenkomst met name aan het transport;

dat verzoeker daarop genoodzaakt werd een acte te tekenen waardoor hij zich verbond als schadevergoeding aan gerequestreerde te betalen het bedrag van f 2000 en een bedrag van f 600 voor veilingkosten, waartegenover gerequestreerde zich bereid verklaarde mede te werken aan de ontbinding van voormelde koopovereenkomst en verzoeker ontsloeg van zijn daaruit voortvloeiende verplichting, tegen algehele kwijting over en weer;

dat het bedrag van f 2600 door verzoeker is betaald en door gerequestreerde is ontvangen;

dat verzoeker na afloop van de oorlog gepoogd heeft van gerequestreerde het voormeld bedrag in der minne terug te bekomen, daar de voormelde genoemde koopovereenkomst nietig is, althans nietig behoort te worden verklaard, evenals de daaraan verbonden tweede overeenkomst, waardoor de gevolgen der eerste werden geregeld;

dat gerequestreerde hierop niet wenst in te gaan;

dat het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 gezien de omstandigheden onredelijk zouden zijn;

op welke gronden requestrant heeft verzocht dat het Uw Raad behage:

a. nietig te verklaren, althans te vernietigen de overeenkomst waarbij wordt geregeld de ontbinding der koopovereenkomst voor zoveel nodig met nietigverklaring of vernietiging dier koopovereenkomst zelve;

b. de gevolgen dier nietigverklaring dusdanig te regelen, dat gerequestreerde zal worden veroordeeld aan verzoeker te betalen een bedrag van f 2600 met rente daarvan ad 5 % 's jaars vanaf 20 Maart 1944, althans de gevolgen te regelen als de Raad meent dat zij behoren te worden geregeld;

c. gerequestreerde te veroordelen in de kosten der procedure.

O. dat gerequestreerde heeft geantwoord, gelijk in haar verweerschrift, dat hier als ingelast moet worden beschouwd, omschreven waarna partijen ter zitting van den Raad hare posita hebben toegelicht en enige getuige zijn gehoord.

In rechten:

O. dat tussen partijen in confesso is, dat requestrant het in het request genoemde huis van gerequestreerde in veiling heeft gekocht en direct na die veiling heeft geweigerd de koopovereenkomst gestand te doen op grond dat dit huis joods bezit was;

O. dat voorts tussen partijen vaststaat dat requestrant na den koop met gerequestreerde is overeengekomen dat voormelde koopovereenkomst werd ontbonden tegen betaling van een bedrag van tweeduizend gulden schadevergoeding door requestrant aan gerequestreerde te voldoen en een bedrag van zeshonderd gulden voor veilingskosten welke bedragen gerequestreerde van requestrante heeft ontvangen;

O. dat requestrant thans nietigverklaring van laatstgemelde overeenkomst vraagt voor zoveel nodig met nietigverklaring der koopovereenkomst zelve en regeling der gevolgen van die nietigverklaring zodanig dat gerequestreerde zal worden veroordeeld aan requestrant te betalen een bedrag van f 2600 met de rente van dit bedrag ad 5 % 's jaars vanaf 20 Maart 1944 zulks op grond dat hem na het sluiten der koopovereenkomst is gebleken dat voormeld perceel afkomstig was uit joods bezit;

dat hij daarom heeft geweigerd mede te werken aan de uitvoering der overeenkomst, terwijl hij daarop genoodzaakt werd voormelde overeenkomst tot ontbinding dier overeenkomst met schadevergoeding te tekenen;

O. dat daargelaten dat van enige dwang op requestrant tot het sluiten van laatstgemelde overeenkomst niets is gebleken, het na het sluiten der koopovereenkomst bekend worden van de herkomst van het perceel, geen grond voor requestrant kan opleveren om zich te onttrekken aan alle gevolgen van die overeenkomst, nu hij te voren alle gelegenheid heeft gehad zich door inzage van de registers ten hypotheekkantore van die herkomst te overtuigen;

O. dat zulks te meer klemt nu blijkens de verklaring van den ter zitting van den Raad gehoorden getuige Lotse, aan wien requestrant opdracht had gegeven het huis te taxeren en eventueel te kopen, deze te voren aan requestrant heeft medegedeeld, gelijk requestrant zelf toegeeft, dat hij niet had gerechercheerd, waarop requestrant antwoordde, dat het wel goed zou zijn en dat hij, getuige, het huis moet kopen terwijl hij op de veiling nog tegen requestrant heeft gezegd, dat deze het huis voor eigen risico kocht, daar hij niet had gerechercheerd:

O. dat de acte waarbij requestrant zich verbond aan gerequestreerde genoemde schadeloosstelling te betalen dus niet is in strijd met de redelijkheid en billijkheid;

O. dat weliswaar de koopovereenkomst van het huis nietig is doch art. 26 van het K. B. E 100 den Raad de bevoegdheid geeft de gevolgen van de nietigheid van de verkoop van dat huis te regelen en de Raad derhalve bevoegd is te bepalen, dat de tussen partijen gesloten minnelijke overeenkomst intact blijft;

O. wijders dat requestrant, indien de overeenkomst niet was gesloten en het pand aan hem zou zijn geleverd na de bevrijding zou zijn aangesproken tot rechtsherstel;

O. dat bij de afwikkeling van een dergelijk rechtsherstel de redelijkheid niet zou hebben medegebracht om aan requestrant een recht toe te kennen tot volledige afwenteling van de van hem uit het rechtsherstel voortvloeiende schade op gerequestreerde, daar gerequestreerde evenmin als requestrant willens en wetens joods onroerend goed heeft gekocht;

O. dat de Raad onder deze omstandigheden geen termen aanwezig acht om de overeenkomst d.d. 22 Maart 1944 te vernietigen en gerequestreerde te veroordelen tot terugbetaling aan requestrant van het door requestrant krachtens de overeenkomst d.d. 22 Maart 1944 betaalde bedrag ad f 2600 met rente;

O. dat voor een nietigverklaring der overeenkomst d.d. 22 Maart 1944 met een andere regeling der gevolgen, zoals door requestrant subsidiair verzocht, evenmin termen bestaan nu het rechtsherstel betreffende het litigieuse pand Halvemaansteeg te Amsterdam blijkens de overgelegde acte d.d. 11 Mei 1948 reeds volledig in der minne tussen de daarbij betrokkenen is geregeld en wel op zodanige wijze, dat gerequestreerde voor een aanzienlijk deel der uit het rechtsherstel voortvloeiende schade aansprakelijk is;

Rechtdoende:

Ontzegt requestrant zijn vordering;

Veroordeelt hem in de kosten van het geding tot heden aan zijde van gerequestreerde begroot op f 125.

No. 1646

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 2 Mei 1949. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en Scholtens).

Het behoort niet tot de taak van de Afd. Rechtspraak het N.B.I. voor te schrijven, waaruit dit het honorarium van beheerders moet voldoen, noch vermag zij te beoordelen of een beheerder in casu kosten voor een assistent in rekening mag brengen. De Raad vermindert de totale beheerskosten. Beslissing N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 279/48 van Dr F. Zaman, wonend te Amsterdam, gemachtigde Mr Reyer K. P. Kalbfleisch te Haarlem, luidende:

dat verzoeker zich bij schrijven dd. 27 Februari 1948 heeft gewend tot het Nederlandse Beheersinstituut, hoofdkantoor, te 's-Gravenhage, met het verzoek het salaris van de over zijn vermogen aangestelde beheerder, Mr H Boekel, adv. en proc. te Amsterdam, welk salaris na afloop van het beheer op f 1000 was gesteld, te doen betalen van de aan verzoeker opgelegde grondheffing, groot f 1337,91;

dat verzoeker wijders bij voormeld schrijven heeft verzocht hem te doen terugbetalen de door voornoemde beheerder gemaakte kosten voor zijn assistent ad f 2400, hebbende verzoeker zijn beide voorschreven verzoeken uitvoerig gemotiveerd;

dat verzoeker op of omstreeks 6 Maart 1948 een schrijven heeft moeten ontvangen van het voornoemde hoofdkantoor van het Nederlandse Beheersinstituut, welk schrijven gedateerd was 4 Maart 1948, bij welk schrijven de beslissing van het Beheersinstituut voornoemd werd medegedeeld, inhoudende, dat op de beide verzoeken afwijzend was beschikt;

dat verzoeker ten deze — tempore utile — bij Uw Raad beroep instelt, tegen het bovenbedoelde besluit;

dat toch, gezien de geringe omvang van het beheer over het vermogen van verzoeker, die geen bedrijf exploiteren, de totale beheerskosten ad f 2337,91, aanzienlijk te hoog

geacht moeten worden, zodat het billijk en usantieel is, dat het honorarium voor de beheerder ad f 1000 in mindering wordt gebracht op de grondheffing, zulks temeer, nu aan het Beheersinstituut kenbaar werd gemaakt, dat verzoeker zijn vermogen moet realiseren om de levenskosten te dekken;

dat verzoeker het wijders onrechtmatig, immers in strijd met de desbetreffende instructies van het Nederlandse Beheersinstituut, meer speciaal met de „algemene instructie voor beheerders" (instructie B 1) acht, dat de beheerder de kosten voor zijn assistent ad f 2400 in rekening brengt aan verzoeker, daar het hier geen hulp van een specialist betreft, doch van een algemene assistentie aan de beheerder, die uiteraard vrij is zich van een dergelijke assistentie te voorzien, doch zulks alsdan voor eigen rekening had moeten doen, zodat ten onrechte het vermogen van verzoeker met het voorschreven bedrag is belast, weshalve hij thans gerechtigd is dit bedrag te revindiceren;

Weshalve verzoeker zich wendt tot uw Raad met het eerbiedig verzoek het voorschreven besluit dd. 4 Maart 1948, te willen nietig verklaren, en alsnog te willen bepalen, dat het honorarium van de beheerder wordt voldaan uit de grondheffing, alsmede het ten onrechte ingehouden bedrag ad f 2400 aan verzoeker worde gerestitueerd, kosten rechtens.

Gezien het verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord appellant en zijn gemachtigde, benevens een vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut; en Mr H. Boekel;

O. dat het niet tot de taak van de Afdeling Rechtspraak behoort aan het Nederlandse Beheersinstituut voor te schrijven uit welke geldmiddelen dit het honorarium van beheerders behoort te voldoen, zodat de daartoe strekkende vordering behoort te worden afgewezen;

O. dat appellant voorts stelt, dat zijn vermogen ten onrechte is belast met f 2400 als kosten van een assistent van de beheerder;

O. dat de Raad in het midden wil laten of het maken van kosten voor een assistent van de beheerder in dit geval noodzakelijk geacht moest worden, daar dit een vraag is van werkverdeling en verband houdt met de vraag hoeveel tijd de beheerder in verband met zijn overige werkzaamheden aan het beheer kon geven, iets wat de Raad niet vermag te beoordelen;

O. dat de Raad gezien de overgelegde stukken en gehoord voornoemde personen, mede gelet op de omvang van het beheerde vermogen, van oordeel is, dat het door het Nederlandse Beheersinstituut in rekening gebrachte totaal-bedrag aan kosten van f 4690,41 voor een beheer, dat geduurd heeft van 1 Maart 1946 tot 3 October 1947, bovenmatig is, en naar billijkheid en redelijkheid behoort te worden gesteld op f 3000, zodat aan appellant een bedrag van f 1690,41 zal moeten worden gerestitueerd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 4 Maart 1948, waarvan beroep.

Veroordeelt Het Nederlandse Beheersinstituut om aan appellant te restitueren terzake voormeld het ten onrechte ingehouden bedrag van f 1690,41.

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding, aan de zijde van appellant tot heden begroot op f 100.

No. 1647

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Mei 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman.)

De in art. 15 lid 2 van E 133 bedoelde termijn begint eerst te lopen nadat het N.B.I. zodanige kennis heeft gekregen van een rechtshandeling dat daarin aanleiding kan bestaan om een nader onderzoek naar de aard van die rechtshandeling in te stellen i.v.m. mogelijke nietigverklaring. Aanvang van de termijn aangenomen na ontvangst door N.B.I. van een brief van appellant's raadsman, naar aanleiding waarvan het N.B.I. een nader onderzoek had kunnen instellen.

Beschikking N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 15, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 1 October 1948 ingekomen verzoekschrift van Frederik Otto te Amsterdam (hierna te noemen appellant), gemachtigde Mr J. A. van Waarden, advocaat en procureur aldaar;

Gezien het antwoord hierop van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam (hierna te noemen N.B.I.), gemachtigde Mr C. D. van Vliet, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gelezen, onder meer, de beschikking van het N.B.I. van 17 September 1948;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter zitting van den Raad van 14 Maart 1949;

Appellant komt met zijn verzoekschrift tijdig in hoger beroep tegen de beschikking van het N.B.I. van 17 September 1948, waarbij, op grond van art. 15 van het Besluit E 133, is nietigverklaard:

1. de beëindiging der huurovereenkomst tussen H. Bock en J. L. van Houwelingen betreffende de percelen Lastageweg 7-9-11 in of omstreeks October 1944;

2. de huurovereenkomst tussen J. L. van Houwelingen als verhuurder en appellant als huurder betreffende deze percelen.

Het N.B.I. heeft in zijn beschikking van 17 September 1948 — waartegen beroep — o.m. overwogen:

a. dat de beëindiging der huurovereen-

komst tussen Bock en van Houwelingen is een rechtshandeling als bedoeld in art. 13 van E 133, verricht met, ten behoeve van of krachtens opdracht van den vijandelijken onderdaan H. Bock, althans een rechtshandeling als bedoeld in genoemd artikel direct of indirect betrekking hebbende op het vermogen van dezen vijandelijken onderdaan, verricht voor de in werkingtreding van het Besluit E 133;

b. dat de huurovereenkomst tussen van Houwelingen en appellant eveneens is een rechtshandeling als bedoeld in art. 13 van E 133, die direct of indirect betrekking heeft op het vermogen van genoemden Bock verricht voor de inwerkingtreding van E 133;

c. dat aan het N.B.I. summier is gebleken dat partijen tot deze rechtshandeling het oogmerk hadden om maatregelen in den geest van E 133 te verijdelen of te bemoeilijken althans een der partijen zodanig oogmerk had en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijs bekend had behoren te zijn.

Tegen deze beschikking voert appellant in de eerste plaats als grief aan, dat het N.B.I. niet heeft in achtgenomen de termijn van art. 15 lid 2 van E 133, aangezien toch de gemachtigde van appellant bij schrijven van 21 October 1947 het N.B.I. heeft doen weten, dat appellant tijdens de bezetting huurder van de betreffende percelen was geworden. De passage van bedoelden brief luidde als volgt:

„Toen nu genoemde Bock in 1942 in een of andere Duitse publieke dienst moest treden, was mijn cliënt degene die de zaak dreef en voor haar belangen opkwam, terwijl toen Bock in September 1944 de wijk naar Duitsland nam, elke band tussen hem en de zaak werd doorgesneden en de zaak geheel aan cliënt kwam. Mijn cliënt trad voortaan geheel op als eigenaar, de huur van het pand werd op verzoek van den eigenaar van het pand geheel op cliënt overgeschreven, cliënt ging met zijn boekhouder naar het Handelsregister teneinde zich als eigenaar van de zaak te laten inschrijven, cliënt betaalde de schulden van de zaak, dekte de leveranties met zijn persoonlijke financiële soliditeit, kocht machines bij, de belastingen werden op zijn naam geheven".

Het N.B.I. betoogt in zijn verweerschrift hiertegen het navolgende:

dat een blote mededeling in bedoelden brief, dat de huur van het pand op appellant werd overgeschreven, bij ontvangst van dien brief niet kan gelden als een kennis krijgen van een rechtshandeling, als bedoeld in art. 15 lid 1 van het Besluit E 133 door het N.B.I., zeker niet op de wijze (als onderdeel van een lange zin) waarop dit werd medegedeeld;

dat een redelijke uitlegging van art. 15 lid 2 immers medebrengt, dat de termijn genoemd in dat lid eerst begint te lopen nadat het N.B.I. een zodanige kennis van een rechtshandeling heeft gekregen, dat daarin aanleiding kan bestaan om een nader onderzoek naar den aard van die rechtshandeling in te stellen in verband met een mogelijke nietigverklaring, hetgeen van de in het zinsverband verstoken mededeling van den gemachtigde niet kan worden gezegd;

dat het N.B.I. eerst geruimen tijd daarna enig inzicht kreeg in deze zaak en eerst in den loop van Juli 1948, toen de over het vermogen van den Duitser Bock aangestelden beheerder de huurovereenkomsten van Bock en Otto had overgelegd, in verband met de andere gesties van appellant dusdanige kennis kreeg van de verhoudingen, dat er aanleiding bestond om nietigverklaring van de huurcontracten te overwegen.

Op grond van het bovenstaande is het N.B.I. van mening dat het tijdig de nietigverklaring heeft uitgesproken.

De Raad deelt het door het N.B.I. ingenomen standpunt dat de in art. 15 lid 2 bedoelde termijn van drie maanden eerst begint te lopen nadat het N.B.I. zodanige kennis van een rechtshandeling heeft gekregen dat daarin aanleiding kan bestaan om een nader onderzoek naar den aard van die rechtshandeling in te stellen in verband met een mogelijke nietigverklaring.

De Raad is echter van mening, dat dit standpunt het N.B.I. niet kan baten ten aanzien van den aanvang van den bedoelden termijn in de onderhavige procedure, omdat het uit den brief d.d. 21 October 1947 van den gemachtigde van appellant zich had moeten realiseren dat appellant zich na 1942 en in ieder geval na dollen Dinsdag zodanig ten aanzien van de zaak van den Duitser Bock gedroeg, als ware hij enig eigenaar dier zaak. In dien brief immers werd aan het N.B.I. bericht, dat appellant in 1942 de zaak van Bock, die toen in Duitsen publieken dienst moest treden, ging drijven en dat na het uitwijken van Bock in September 1944 naar Duitsland, elke band tussen dezen en de zaak geheel werd doorgesneden, en dat de zaak toen geheel aan appellant kwam, die in het vervolg geheel als eigenaar optrad, terwijl de huur van het pand, waarin het garagebedrijf van Bock werd gedreven op appellant werd overgeschreven. Verder vernam het N.B.I. uit den bedoelden brief, dat appellant destijds pogingen had aangewend om zich als eigenaar van de zaak in het Handelsregister te doen inschrijven.

De Raad is van oordeel, dat er na ontvangst van dezen brief voor het N.B.I. alle aanleiding heeft kunnen bestaan om een nader onderzoek naar de bedoelingen van appellant, met andere woorden naar diens oogmerk in te stellen, zodat ook volgens het standpunt, dat het N.B.I. zegt in te nemen met betrekking tot den aanvang van den termijn van drie maanden, bedoeld in art. 15 lid 2 van het Besluit E 133, het begin van dien termijn behoort te worden gesteld op 22 October 1947, t.w. den dag na verzending van den brief van 21 October 1947 door den gemachtigde van appellant aan het N.B.I., bestaande er over den inhoud van dien brief en den datum daarvan geen verschil van mening tussen partijen.

Dat de mededeling, dat Otto de huur van het pand na de vlucht van Bock had overge-

nomen, als onderdeel van een lange zin voorkwam en in het zinsverband verstoken was, zoals het N.B.I. in zijn verweerschrift opmerkt, kan hierin geen verandering brengen, nu de Raad de mededeling niettemin duidelijk genoeg aanwezig acht.

Het verweer van het N.B.I. ten aanzien van de eerste grief van appellant tegen de beschikking van 17 September 1948, moet derhalve worden verworpen.

De termijn van drie maanden, binnen welke het N.B.I. de nietigverklaring van de in de beschikking van 17 September 1948 genoemde rechtshandelingen kon uitspreken, aanvangende 22 October 1947, eindigde dus op 22 Januari 1948, zodat de nietigverklaring daarvan niet meer op 17 September 1948 kon geschieden en de bedoelde beschikking d.d. 17 September 1948 van het N.B.I. behoort te worden vernietigd.

Nu de eerste grief van appellant tot vernietiging van de beschikking, waarvan hoger beroep, moet leiden, behoeft de tweede grief van appellant tegen de beschikking van 17 September 1948 niet verder onder ogen te worden gezien. Het bovenstaande geeft aanleiding tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam van 17 September 1948.

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten, tot deze uitspraak aan de zijde van appellant begroot op f 50.

No. 1648

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 April 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en Van Zeggelen).

De uitvoering van een aan de erfgenaam opgelegde last tot uitkering van een legaat aan twee (sub A van het testament vermelde) personen ter grootte van de inkoopsom in een verplegingshuis, is onmogelijk geworden, doordat zij op 2 April 1943 zijn overleden, nadat de erflaatster reeds op 4 Maart 1943 overleden was.

Dit is geen reden om toe te wijzen het verzoek tot wijziging van het testament in dien zin, dat het legaat wordt uitgekeerd aan drie (subsidiair sub B en C van het testament genoemde) Joodse instellingen in de plaats van aan de erfgenamen van de sub A genoemden.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 10 September 1948 bij de Raad ingekomen verzoekschrift van 1. Hedda Olga Paula Maria Maane, echtgenote van Jan Diederik Struyk, eerder weduwe van Samuel Alfred Hamburg, wonende te 's-Gravenhage en 2. Jan Diederik Struyk, voornoemd, wonende te 's-Gravenhage zo voor zich als tot machtiging zijner voornoemde echtgenote; gemachtigde Mr N. H. de Lange, wonende te Amsterdam;

Gehoord verzoekster en haar raadsman, alsmede de verweerder Jonas Maurice Rothschild, wonende te Amsterdam en diens raadsman Mr J. C. S. Warendorf, advocaat, wonende te Amsterdam;

Gezien de stukken;

O. dat verzoekers zakelijk hebben gesteld, dat Mej. Anna Andriesse, onderwijzeres, laatstelijk wonende te Amsterdam, aldaar op 4 Maart 1943 is overleden, krachtens haar d.d. 24 November 1939 voor Notaris E. Spier te Amsterdam verleden testament, in verband met haar op 15 Augustus 1940 voor dezelfde notaris verleden testament, tot haar enig erfgenaam nalatende Salomon Alfred Hamburg voornoemd; dat deze S. A. Hamburg op 28 Juli 1945 is overleden, als zijn enig erfgename zowel krachtens de wet als ingevolge zijn op 4 Juli 1945 voor Notaris Arn. van den Bergh te Amsterdam verleden testament nalatende de verzoekster sub 1, met wie hij in gemeenschap van goederen was gehuwd;

dat Anna Andriesse aan haar enig erfgenaam de last oplegde van de navolgende legaten:

A. aan haar Oom de Heer Jacques Philip Rothschild en aan diens schoonzuster Mevr. Sara Bierman, ieder een bedrag gelijkstaand aan de som die benodigd zou blijken om de betrokken legatarissen in te kopen in een inrichting tot verpleging van personen uit de nette Joodse Burgerstand zoals b.v. de Joodse Invalide, welk bedrag voor ieder van de legatarissen diende te worden verhoogd met het bedrag der rechten en kosten op het legaat vallende en onder de bepaling, dat de bedoelde legatarissen met de hun gelegateerde gelden bedoelde inkoop zouden moeten bewerkstelligen indien het beloop althans daartoe strekte en derhalve geen vermindering van de legaten zou plaats vinden in verband met de staat van de boedel.

B. Voor het geval dat één der sub A genoemde legatarissen vóór of tegelijkertijd met de erflaatster zou komen te overlijden en derhalve het legaat niet zou genieten:

a. aan de te Amsterdam gevestigde vereniging de Joodse Invalide een bedrag in contanten groot f 1000;

b. aan de te Amsterdam gevestigde S. A. Rudelsheim stichting een bedrag in contanten groot f 1000.

C. voor het geval dat de beide sub A genoemde legatarissen vóór of tegelijkertijd met de erflaatster zouden komen te overlijden naast de sub B a en b genoemde legaten een legaat groot f 1000 aan de te Amsterdam gevestigde Stichting Halbosath Aroenim l.g. Talmud Tora (kledingversterking aan leerlingen van de Talmud Toraschool);

dat ten aanzien van alle legaten werd bepaald, dat zij tezamen niet meer zouden mogen bedragen dan de helft van de gehele zuivere nalatenschap;

dat genoemde J. Ph. Rotschild en Mevr.

Sara Bierman blijkens overgelegde Rode Kruisverklaring zijn gedeporteerd en op 2 April 1943, dus nog geen maand na de erflaatster, zijn overleden;

dat als gevolg van de bezettingsomstandigheden het doel, waarmede de legaten waren gemaakt, n.l. om aan genoemde J. Ph. Rothschild en Mevr. Sara Bierman een onbezorgde oude dag te bezorgen in een hun passende omgeving, niet is bereikt, zodat redelijkheid en billijkheid medebrengen, dat de legaten niet ten goede komen aan de nog onbekende erfgenaam van genoemde J. Ph. Rothschild en Mevr. Sara Bierman, doch dat de drie subsidiair als legatarissen aangewezen instellingen ieder f 1000 ontvangen;

O. dat verzoekers op deze gronden de Raad verzochten om de door het overlijden van de erflaatster ontstane verplichting tot uitkering der sub A gemelde legaten nietig te verklaren, zulks onder voorwaarde, dat verzoekers de sub B en C gemelde legaten zullen uitkeren alsof J. Ph. Rothschild en Mevr. Sara Bierman vóór of tegelijkertijd met Mej. Anna Andriesse zouden zijn overleden;

O. dat verweerster, één der twee erfgenamen van J. Ph. Rothschild voornoemd de enige, van wie hier te lande een woon- of verblijfplaats bekend is, deze vordering heeft bestreden en geconcludeerd heeft tot onbevoegdheid van de Raad, subsidiair tot afwijzing of ontzegging van het verzoek;

O. dat de naaste bloedverwanten van Mevr. Sara Bierman voornoemd, wier woonplaatsen bekend zijn, door de Raad zijn opgeroepen, doch niet zijn verschenen;

O. dat het verzoek strekt tot nietigverklaring van de door het overlijden van de erflaatster, Anna Andriesse voornoemd, ontstane verplichting tot uitkering der hiervoren sub A genoemde legaten;

O. dat bedoelde rechtsbetrekking is ontstaan tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa;

O. dat de Raad derhalve ingevolge art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (No. E 100) bevoegd is tot beoordeling van het onderhavige verzoek;

O. dat de erflaatster blijkens de omschrijving van de sub A genoemde legaten de mogelijkheid heeft voorzien, dat de legatarissen — ingeval van vermindering der legaten in verband met de staat van boedel — niet in staat zouden zijn om de door de erflaatster beoogde inkoop in een verplegingshuis te bewerkstelligen;

O. dat ook in dat geval de legaten gehandhaafd zouden blijven met als gevolg dat het bij overlijden van de legatarissen eventueel nog ongebruikte deel van de gelegateerde kapitalen aan de erfgenamen van de legatarissen ten goede zouden komen;

O. dat de Raad het dan ook niet onredelijk of onbillijk acht, dat de erven der legatarissen uiteindelijk van de legaten zullen profiteren en zulks naar het oordeel van de Raad in redelijkheid en billijkheid geen reden is om door ingrijpen wijziging te brengen in de duidelijke woorden van het testament der erflaatster;

O. immers, dat een eventuele onmogelijkheid van inkoop in een verplegingshuis en een spoedig na de erflaatster overlijden van de legatarissen met achterlating van het nog ongebruikte gelegateerde kapitaal volgens de duidelijke redactie van bedoeld testament geen redenen zijn voor niet-uitkering der sub A bepaalde legaten en in de plaatsstelling daarvoor van de subsidiair sub B en C beschreven legaten;

O. dat het verzoek derhalve naar het oordeel van de Raad moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt verzoekers in de kosten van het geding, aan de zijde van verweerder gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 25.

No. 1649

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 1 April 1949. (Mrs Prof. Dorhout Mees, Prof. Hijmans van de Bergh en Prof. Wiarda.)

In eersten aanleg was verzoekster tot herziening omtrent de identiteit van een voor het geding belangrijke getuige op een dwaalspoor gebracht doordat de wederpartij in zijn inleidend verzoek had genoemd een „N.S.B. Inspecteur Tichelaar" terwijl bedoeld was de Inspecteur voor de Prijsbeheersing Tripplaar. Appellante is eerst na het vonnis a quo (N.O.R. No. 1546) in de gelegenheid geweest dit misverstand op te helderen.

In de overgelegde schriftelijke verklaring van Trippelaar acht de Kamer een niet in aanmerking genomen feit gelegen, waardoor het verzoek tot herziening ontvankelijk is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de Coöperatieve Vereniging, Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De Delta", gevestigd te Kampen — hierna ook „Delta" te noemen —, gemachtigde Mr D. Sanders, advocaat te Zwolle, strekkende tot herziening van een beschikking van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, Meervoudige Kamer te Arnhem, van 29 Juni 1948, gegeven op een verzoekschrift van Johannes Kasper, melkslijter, wonende te Kampen, gemachtigde Mr S. R. Perrin, advocaat te Kampen, bij welke beschikking overeenkomstig het verzoek van Kasper, is nietig verklaard een in het najaar van 1941 tussen Delta en Kasper tot stand gekomen rechtsbetrekking van melkventer in dienst van Delta en bij welke Kasper is hersteld in zijn rechtsbetrekking van zelfstandig melkslijter tot Delta, in dien zin, dat hij geacht wordt deze rechtsbetrekking nimmer te hebben verloren, zulks met aanhouding van de behandeling van het verzoek van

Kasper tot schadevergoeding voor verdere schriftelijke behandeling tot 15 September 1948, en met veroordeling van Delta in de kosten van het geding;

Gezien het naar aanleiding van het verzoekschrift tot herziening namens Kasper ingediende verweerschrift;

Gehoord de mondelinge toelichting ter zitting van 14 Januari 1948 gegeven door Mr Sanders voornoemd voor Delta en door Mr Perrin voornoemd voor Kasper, alsmede de toen door de directeur van Delta en door Kasper verstrekte inlichtingen;

Gezien de overige, in het geding gebrachte stukken;

Gelet op de beschikking van deze afdeling en Kamer van 8 October 1948, bij welke de voormelde uitspraak van de Kamer te Arnhem is geschorst voor wat betreft de behandeling van het verzoek van Kasper tot schadevergoeding, alsmede de kostenveroordeling, totdat op de herzieningsaanvrage zal zijn beslist;

O. dat Delta haar verzoek tot herziening heeft gegrond op de stelling, dat de Kamer te Arnhem bij hare beslissing niet in aanmerking zou hebben genomen de navolgende feiten en omstandigheden:

1. dat ter vergadering in „Het Groene Kruis" te Kampen, gehouden in of omstreeks September 1941, geen dienstbetrekking van melkventer tussen Kasper en de Delta is tot stand gekomen, zelfs geen poging van de zijde der Delta daartoe is gedaan;

2. dat de aldaar aanwezige Districtscommandant der Prijsbeheersing geen nationaal socialist was;

3. dat de enige Duitser, in die vergadering aanwezig, niet in uniform was gekleed;

4. dat over aanmelding bij een arbeidsbureau of uitzending voor arbeidsinzet aldaar met geen enkel woord is gesproken;

5. dat de aanwezige functionaris van het Nederlandse Arbeidsfront en de Duitser desgevraagd mededeelden, ter vergadering te zijn verschenen op uitnodiging van de slijters en venters;

6. dat de onder 5 genoemde functionarissen op de genoemde beslissingen niet de minste invloed hebben uitgeoefend;

7. dat requestrante sedert Augustus 1940 heeft betaald sociale lasten ten behoeve van Kasper en omzetbelasting voor de door hem in requestrantes dienst bezorgde melk en melkproducten;

8. dat de verhouding tussen Kasper en requestrante, van zelfstandig melkslijter tot leverancier, niet is een rechtsbetrekking in de zin van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat Delta daaraan nog heeft toegevoegd, dat de juistheid van het onder 1 tot en met 6 gestelde zou kunnen worden bewezen in het bijzonder door het getuigenis van zekere A. H. Tripplaar, in 1941 inspecteur voor de Prijsbeheersing, welke getuige Delta niet eerder zou hebben kunnen voorbrengen om redenen, waarop hieronder voor zoveel nodig zal worden teruggekomen;

dat Delta bij haar verzoekschrift een schriftelijke verklaring van genoemde Tripplaar heeft overgelegd, waarin ten aanzien van de feiten waarop de uitspraak van de Kamer te Arnhem steunt, een in verschillende opzichten afwijkende voorstelling wordt gegeven;

O. dat Kasper het verzoek tot herziening uitvoerig heeft bestreden, en inzonderheid heeft aangevoerd;

ten eerste:

dat de hierboven onder 1 tot en met 8 gestelde gronden voor het verzoek tot herziening niet zouden zijn feiten en omstandigheden, welke de Kamer te Arnhem bij hare beslissing niet in aanmerking heeft genomen;

ten tweede:

dat het geenszins onmogelijk is geweest de heer Tripplaar reeds in het geding te Arnhem voor te brengen;

dat het getuigenis van de heer Tripplaar niet van beslissend belang kan zijn en:

dat de omstandigheid, dat de heer Tripplaar in het geding te Arnhem niet is gehoord niet oplevert een feit omstandigheid, als bedoeld in art. 143 lid 3 van het Koninklijk Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100);

O. dat inderdaad de enkele omstandigheid, dat in een geding tot rechtsherstel een getuige niet is voorgebracht niet oplevert een feit of omstandigheid, waarop een verzoek tot herziening kan worden gegrond;

O. echter, dat in het onderhavige geval Delta aannemelijk heeft gemaakt ten gevolge van zeer bijzondere omstandigheden niet in de gelegenheid te zijn geweest de heer Tripplaar als getuige te doen horen;

dat immers in de eerste plaats Delta ten aanzien van de identiteit van deze getuige — zij het, naar de Kamer wil aannemen, onbedoeld — op een dwaalspoor is gebracht door Kasper zelf, die in zijn inleidend verzoekschrift sprak over een „N.S.B. Inspecteur Tichelaar";

dat het hierdoor geschapen misverstand nog is vergroot doordat toen Delta een onderzoek instelde, en bleek te hebben bestaan een inspecteur voor de Prijsbeheersing Tigelaar, die lid van de N.S.B. is geweest, doch die bij verder onderzoek bleek met de onderhavige zaak niets te maken te hebben;

dat eerst daarna de naam en de verblijfplaats van de heer Tripplaar — die nooit lid van de N.S.B. is geweest, — konden worden opgespoord;

dat voorts het voor Delta te eerder onmogelijk was de heer Tripplaar in het geding te Arnhem voor te brengen, doordat het getuigenverhoor aldaar niet is bevolen in een interlocutoir vonnis waardoor de tijd van voorbereiding voor Delta zeer beperkt was terwijl zij het bewijsthema eerst kort voor het verhoor telephonisch van de griffie vernam;

dat Kasper zijn verzoek tot rechtsherstel

in hoofdzaak heeft gegrond op het volgens hem gebeurde in de vergadering welke onder leiding van de heer Tripplaar in of omstreeks September 1941 in het gebouw van het Groene Kruis te Kampen is gehouden waaruit volgt, dat een verklaring van de heer Tripplaar als getuige voor de beslissing van belang had kunnen zijn;

O. dat onder deze omstandigheden de Kamer in de overgelegde verklaring van de heer Tripplaar gelegen acht een door de Kamer te Arnhem niet in aanmerking genomen feit of omstandigheid weshalve het verzoek tot herziening ontvankelijk is;

O. dat mitsdien Delta in de gelegenheid moet worden gesteld de heer Tripplaar als getuige voor te brengen maar dat, in dit stadium van het geding, nu ook op haar de bewijslast is komen te rusten;

O. dat, ter gelegenheid van het te houden getuigenverhoor Kasper de door hem genoemde getuige J. Evink zal kunnen voorbrengen, terwijl de Kamer teneinde van het gebeurde in de gemelde vergadering een zo duidelijk mogelijk beeld te verkrijgen, het op prijs stelt ook de andere reeds meegebrachte getuigen te horen en voorts inlichtingen te verkrijgen van de directeur van Delta en van Kasper;

O. dat in afwachting van de verhoren elke andere beslissing moet worden aangehouden;

Rechtdoende:

Verklaart Delta ontvankelijk in haar verzoek tot herziening;

Laat Delta toe en gelast haar, voor zoveel nodig ambtshalve, door getuigen te bewijzen de juistheid van het door haar in haar verzoekschrift tot herziening, als voormelde onder 1 tot en met 6 gestelde;

Beveelt de oproeping als getuigen door Delta van A. H. Tripplaar wonende te 's-Gravenhage en van O. M. Karel, wonende te IJsselmuiden en door Kasper van J. Evink wonende te Kampen, A. Dalsem, wonende te Kampen, E. Dudok van Heel, wonende te Huizen (Bussum) en van P. Schulling, wonende te Kampen;

Beveelt de verschijning, ter terechtzitting van J. van der Veen, directeur van Delta, wonende te Kampen en van J. Kasper wonende te Kampen;

Bepaalt, dat het getuigenverhoor en de verschijning van partijen zullen plaats vinden ter zitting van de Kamer van 27 Mei 1949;

Houdt elke verdere uitspraak, ook die omtrent de kosten, aan.

No. 1650

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Juni 1949. (Mrs Prof. Wiarda, O. Schreuder en van Zeggelen.)

Het N.B.I. heeft aan appellant (oorlogsslachtoffer) een inboedel, afkomstig van een politieke delinquent, verkocht met recht van wederinkoop en heeft enkele goederen teruggevorderd om aan de vroegere eigenaar terug te geven. In hoger beroep stelt appellant dat het N.B.I. deze goederen alleen vermag terug te vorderen i.v.m. gebleken rechten van derden of wegens misbruik van de koper, maar niet voor de teruggave aan de vroegere eigenaar.

Het is uitsluitend overgelaten aan het beleid van het N.B.I of het zal gebruik maken van een hem krachtens burgerrechtelijke overeenkomst toekomende bevoegdheid en de beoordeling daarvan is aan de Raad onttrokken.

Vordering tot vernietiging van de beschikking van het N.B.I. ontzegd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien: *a.* een op 3 Augustus 1948 ingekomen verzoekschrift van W. A. Wolf, wonende te Heemstede; *b.* een op 15 Januari 1949 ingekomen verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, te 's-Gravenhage;

Gezien de overgelegde stukken, gehoord partijen, verzoeker bij monde van zijn daartoe gemachtigde zoon A. Wolf, verweerster vertegenwoordigd door .....;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld dat bij contract van 22 April 1947 de gehele, oorspronkelijk aan een politieke delinquent toebehorende inboedel van het door hem bewoonde huis, aan de Herfstlaan 12 te Heemstede, door het Beheersinstituut aan hem als oorlogsslachtoffer tegen betaling van de getaxeerde waarde in eigendom is overgedragen, welk contract een recht van wederinkoop door het Beheersinstituut bevat;

dat het Beheersinstituut met gebruikmaking van dit recht van wederinkoop, enige der overgedragen goederen, te weten enige schilderijen, twee etsen, een aantal boeken en een schrijfbureau, tegen betaling der getaxeerde waarde wederom van verzoeker heeft teruggevorderd om deze ter beschikking van de vroegere eigenaar te stellen;

dat verzoeker tegen deze beslissing bezwaar heeft, omdat hij destijds heeft begrepen, dat de clausule van het recht van wederinkoop slechts zou gelden indien zou blijken, dat derden op de betreffende goederen rechten konden laten gelden of verzoeker van deze goederen op enigerlei wijze misbruik zou maken, maar van dit recht van wederinkoop geen gebruik zou worden gemaakt om deze goederen weer aan een vroeger eigenaar terug te kunnen geven, om welke redenen hij tegen de desbetreffende beslissing in beroep komt, met verzoek tot veroordeling van het Beheersinstituut in de kosten;

dat hiertegenover het Beheersinstituut de Raad onbevoegd acht, omdat de terugvordering der goederen slechts het interne beleid van het Beheersinstituut raakt en betreft de uitvoering ener tussen het Beheers-

instituut en verzoeker gesloten overeenkomst, waarvan de kennisneming aan de gewone Rechter toekomt, terwijl voorts het motief van de beslissing van persoonlijke waarde voor de vroegere eigenaar hebben en tegenover de overigens zeer omvangrijke en uitstekende inboedel die verzoeker heeft kunnen kopen, van weinig belang zijn, om welke redenen het Beheersinstituut heeft geconcludeerd, tot afwijzing der vordering en veroordeling van verzoeker in de kosten;

O. dat het Beheersinstituut door vorengenoemde goederen van verzoeker terug te vorderen, niet anders heeft gedaan dan gebruik te maken van het door hetzelve bedongen recht van wederinkoop, waarvan de bewoordingen in de overeenkomst geen enkele aanwijzing bevatten van de beperking, die verzoeker daaraan wil toekennen;

O. nu, dat al staat van alle beslissingen van het Beheersinstituut, ingevolge art. 43 van het Besluit E 133 beroep open bij de Raad, deze de vraag, of het Beheersinstituut van een hem volgens een burgerrechtelijke overeenkomst toekomende bevoegdheid al dan niet gebruik zal maken, aan het beleid van het Beheersinstituut moet overlaten en in de beoordeling daarvan dus niet kan treden;

Rechtdoende:

Ontzegt aan verzoeker zijn vordering en veroordeelt hem in de kosten van het geding aan de zijde van het Beheersinstituut tot aan deze uitspraak begroot op f 50.

No. 1651

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 April 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz.)

Bij Bank voor Ned. Arbeid zijn bedragen, afkomstig van een aantal arbeidersbonden (verzoekers) geboekt, eerst ten name van het N.V.V. en later ten name van het N.A.F., alles krachtens maatregelen van de bezetter. Deze overschrijvingen, enz. nietig verklaard; verzoekers hersteld in hun rechten en hun een rechtstreeks vorderingsrecht tegen B.N.A. toegekend.

Het verweer, dat de wettelijke termijn van art. 25 E 133 was verlopen, verworpen, omdat het vorderingsrecht van verzoekers zijn oorsprong vindt in het bij deze uitspraak te verlenen rechtsherstel; bovendien heeft het N.B.I. toestemming verleend tot het instellen der vordering.

Het verweer dat, nu één saldo zonder onderscheiding werd overgeboekt, de B.N.A. dit saldo met het N.A.F. moet afrekenen, eveneens verworpen, omdat het samengestelde saldo t.n.v. het N.V.V. werd geboekt op een afzonderlijke rekening en de B.N.A. die samenstelling van het saldo niet heeft betwist.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 e.v.; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 25 e.v.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van:

1. De Internationale Bond van Bouw- en Houtarbeiders, gevestigd te Amsterdam,
2. De Internationale Litografenbond, gevestigd te Amstelveen ;
3. Het wereldverbond van Diamantbewerkers, gevestigd te Antwerpen,
4. De Internationale Vereniging van Fabrieksarbeidersbonden, gevestigd te Amsterdam,
5. De Intern. Tabaksbewerkersbond, gevestigd te Kopenhagen,
6. De Christelijke Internationale Federatie van Spoor- en Tramwegpersoneel, gevestigd te Brussel,

aanvankelijk gemachtigde Mr J. J. van der Velde, later R. J. Polak;

Gezien de verweerschriften van:

1. De Regeringscommissaris voor de liquidatie van het Nederlandse Arbeidsfront (N.A.F.) te Amsterdam,
2. de vijandelijke onderdaan „De Bank voor Nederlandse Arbeid" (B.N.A.), ten deze vertegenwoordigd door haar beheerders A. Harms en Mr J. van Proosdij;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van 15 Maart 1949;

Overweegt ten aanzien van de feiten:

Ten processe zijn de navolgende feiten komen vast te staan:

In Juni 1941 is blijkens het overgelegde schrijven d.d. 19 Juni 1941 van de leider van de afdeling geldzaken van het Nederlandse Verbond van Vakverenigingen (N.V.V.) op de postgirorekening van de B.N.A. overgeboekt een bedrag van f 15.648,04 met het verzoek dit bedrag niet op de gewone rekening te willen overboeken, doch hiervoor een afzonderlijke rekening ten name van het N.V.V. te openen met als omschrijving: „Rekening Internationaal Verbond van Vakverenigingen (I.V.V.).

Tevens zijn in diezelfde tijd blijkens gemeld schrijven door het N.V.V. aan de B.N.A. overgegeven een aantal effecten, te samen nominaal f 28000, met verzoek deze in open bewaargeving te nemen eveneens met de omschrijving: „Rekening Internationaal Verbond van Vakverenigingen (I.V.V.). Tegelijkertijd of later zijn aan dit effectendepot nog toegevoegd effecten tot een waarde van nominaal f 2800;

Bedoeld bedrag werd gevormd door het totaal van de saldi, welke op dat ogenblik ten gunste van verzoekers sub 1 t/m 5 in de boeken van het N.V.V. stond vermeld in de verhouding, als in het verzoekschrift aangegeven, terwijl gemelde effecten het eigendom waren van verzoekers sub 3 en 6 eveneens in de aldaar aangegeven verhouding.

Een en ander geschiedde, nadat H. J. Woudenberg bij beschikking van den Rijkscommissaris was benoemd tot commissaris-bestuurder van het N.V.V. en als zodanig door den vijand met macht was bekleed.

Na de oprichting van het Nederlandse Arbeidsfront (N.A.F.) op 1 Mei 1942 zijn de rekeningen ten name van het N.V.V. gesteld ten name van het N.A.F. Dit is ook geschied

met voormelde rekening met de omschrijving als voormeld, waarbij werd gestipuleerd, dat over die rekening slechts gezamenlijk kon worden beschikt door de Penningmeester van het N.A.F. en de „Finanzleiter" van het Deutsche Arbeitsfront.

Over bedoelde rekening is gedurende de bezetting door de rechthebbenden nimmer beschikt, terwijl in het effectendepot geen verandering heeft plaatsgevonden.

Bij de bevrijding was alles onveranderd.

Overweegt ten aanzien van het recht:

Voorzover het verzoekschrift betrekking heeft op effecten en daarop gekweekte couponrente is de Raad onbevoegd van de vordering kennis te nemen, vermits de erkenning en het herstel van recht ten aanzien van effecten bij uitsluiting is opgedragen aan de afdeling effectenregistratie.

Ten aanzien van de saldi in rekening moet op grond van de hierbovenvermelde feiten worden aangenomen, dat de verschillende overschrijvingen en overboekingen en te naamstellingen allen hun oorzaak hebben gevonden in maatregelen door den bezetter genomen en op last van of vanwege personen door of vanwege den vijand met macht bekleed, terwijl daardoor rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen en te niet gegaan.

Nu van het tegendeel niet blijkt, acht de Raad het dan ook onredelijk om niet in te grijpen en zij kan er zich mee verenigen, dat dit ingrijpen geschiedt op de wijze als door verzoekers gevorderd, d.w.z. aldus, dat nietig worden verklaard alle rechtshandelingen (overschrijvingen, overboekingen en te naam stellingen), waardoor verzoekers de beschikking over voormelde saldi hebben verloren en waardoor deze ten name van het N.A.F. bij de N.B.A. zijn gedeponeerd en dat verzoekers worden hersteld in hun rechten op dit saldi, ieder voorzover hem betreft, vermeerderd met de sindsdien verschenen renten, en aan verzoekers daarvoor een rechtstreeks vorderingsrecht tegen de B.N.A. wordt toegekend.

Verweerder het N.A.F. heeft verklaard zich met de conclusie van het verzoekschrift te kunnen verenigen.

Verweerder de B.N.A. heeft aangevoerd, dat verzoekers in hun vordering niet ontvankelijk zijn, omdat zij de termijn, waarbinnen de vordering, welke tegen een vijandelijk onderdaan is gericht, hadden moeten indienen, hebben laten verlopen. De Raad verwerpt dit beroep, vermits het vorderingsrecht van verzoekers zijn oorsprong vindt in het bij deze uitspraak te verlenen rechtsherstel, terwijl bovendien onbetwist is, dat aan verzoekers door het Nederlandse Beheersinstituut toestemming tot het instellen van deze vordering is verleend.

De B.N.A. heeft nog betoogd dat verzoekers nimmer rekeninghouder bij de B.N.A. zijn geweest, dat indertijd doorhet N.V.V. één saldo naar de B.N.A. is overgeboekt, waarbij de afzonderlijke saldi van verzoekers niet werden onderscheiden, zodat hierdoor die saldi zijn vermengd, en dat de B.N.A. dat uit die vermenging ontstane saldo met het N.A.F. zal hebben af te rekenen tegelijk met en op dezelfde voet als de verdere finantiële betrekkingen tussen die twee instellingen zullen worden afgerekend.

Ook dit betoog acht de Raad niet juist vermits in dit geval zich de bijzonderheid voordoet, dat het saldo, samengesteld uit de saldi van verzoekers, op een afzonderlijke rekening is geboekt, met een bijzondere omschrijving ten name van het I.V.V. en aldus gedurende de gehele bezetting afzonderlijk is gehouden, en de samenstelling van het saldo uit de saldi, zoals in het verzoekschrift aangegeven, door de B.N.A. niet wordt betwist.

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van de vordering kennis te nemen, voorzover deze betreft effecten en daarop gekweekte couponrente.

Vernietigt de rechtshandelingen (overboekingen en tenaamstellingen), waardoor verzoekers sub 1 tot en met 5 de beschikking over de hun toebehorende saldi in het verzoekschrift nader gespecificeerd, hebben verloren en waardoor deze ten name van het N.A.F. bij de B.N.A. zijn gedeponeerd.

Herstelt genoemde verzoekers in hun rechten op die saldi, vermeerderd met de sindsdien gekweekte depositorente.

Verstaat, dat verzoekers uit dien hoofde ieder voor zijn aandeel een rechtstreeks vorderingsrecht hebben op de B.N.A.

Veroordeelt de B.N.A. in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekers tot aan deze uitspraak begroot op f 100 en aan zijde van verweerder het N.A.F. begroot op nihil.

No. 1652

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 April 1949. (Mrs Verdam, de Flines en Scholtens).

Onder belanghebbenden van art. 68 K. B. E 100 zijn alleen begrepen zij, die bij de vernietiging van de gegeven beslissing een direct belang hebben.

De blote kans op het beter slagen van een revisieverzoek in een strafzaak kan niet als zo'n belang worden aangemerkt en het kan niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest de werking van genoemd artikel zover uit te breiden.

Het door appellant aangevoerde bevat overigens ook niet een der gronden genoemd in art. 68 5e lid K. B. E 100.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 65 en 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen twee brieven van resp. 3 en 8 Maart 1948 — de laatste in duplo — van A. van der Veldt, wonende te Arnhem, gericht aan den Griffier van de Afdeling Rechtspraak van dezen Raad;

Gelezen een verweerschrift van J. I. van Wuyckhuise C.S. in hunne hoedanigheid van

bewindvoerders van B. H. Drielsma, gemachtigde Mr F. van Raalte;

Gelezen voorts een verweerschrift van de Nederlandse Handel Mij N.V., gemachtigde Mr C. P. Kalff;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak;

O. dat verzoeker van der Veldt bij zijn brieven voormeld te kennen geeft, dat hij in appèl komt van de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie op 12 Februari 1948 tussen partijen gewezen, met de mededeling, dat hij een nader afzonderlijk bezwaarschrift zal doen volgen;

O. dat de beide verweerders in appèl stellen dat in het appèlrekest geen gronden voor het beroep zijn aangevoerd, zodat verweerders niet in staat zijn verweer te voeren en appellant derhalve niet-ontvankelijk is in zijn appèl;

O. dat appellant inderdaad in zijn beroepschrift (de voormelde brieven) geen gronden voor zijn appèl aanvoert en hij reeds hierom niet-ontvankelijk zou zijn, ware het niet, dat de Raad, gezien het feit, dat appellant zich toentertijd bevond en zich nog bevindt in de strafgevangenis te Arnhem, in dit geval een minder strengen maatstaf wenst aan te leggen;

O. dat bij de aangevallen beslissing verweerders van Wuyckhuise c.s. in hun gemelde kwaliteit erkend zijn als eigenaren van de daarin omschreven effecten en het verzoek van de medeverweerster, de Nederlandse Handel Mij. tot erkenning van haar pandrecht op die effecten is afgewezen, met bevel aan haar tot uitlevering van die effecten aan het door van Wuyckhuise c.s. aangegeven inleveringskantoor, met verdere bijkomende beslissingen;

O. dat thans appellant van der Veldt als verweerder in eersten aanleg heeft ontkend, dat de effecten aan Drielsma hebben toebehoord en heeft gesteld, dat zekere Osinga daarvan eigenaar zou zijn en dat hij — van der Veldt — de stukken bij de Nederl. Handel Mij. in openbewaargeving heeft gegeven met goedvinden van Drielsma;

O. dat de Afdeling Effectenregistratie bij haar beslissing heeft overwogen, dat uit het dossier der strafprocedure contra van der Veldt blijkt, dat deze zowel door de Arr.-Rechtbank als door het Gerechtshof te Arnhem wegens verduistering van bedoelde effecten is veroordeeld, alsmede dat het tegen 's Hofs arrest ingestelde beroep in cassatie door van der Veldt weer is ingetrokken, terwijl de Afdeling verder nog overweegt, dat uit de verklaringen van de door haar gehoorde getuigen Osinga en Vos volgt, dat de effecten aan Drielsma toebehoorden;

dat de Afdeling, verder nog heeft overwogen, dat de bewering, dat de aandelen in open bewaargeving zijn gegeven door niets gestaafd wordt en integendeel is gebleken, dat zij in pand zijn gegeven aan de Nederlandse Handel Mij.

O. dat appellant bij de mondelinge behandeling is verschenen, bijgestaan door zijn gemachtigde Mr W. M. Westerman en deze laatste alstoen ter toelichting van het beroep heeft aangevoerd, dat volgens van der Veldt de effecten niet toebehoorden aan Drielsma doch aan Osinga en dat van der Veldt in beroep is gegaan, om dat, als de beslissing a quo zal worden vernietigd het voornaamste bewijs in de strafzaak is vervallen — daar dan de verklaring van den getuige Osinga onhoudbaar wordt — en een revisie-verzoek sterker wordt;

O. dat de wet in art. 68 van Stbl. E 100 beroep alleen toekent aan „belanghebbenden" en nu naar 's Raads oordeel uit voormelde stellingen van appellant blijkt, dat hij geen werkelijk belang bij een vernietiging van de beslissing heeft, daar toch de blote kans op het beter slagen van een revisieverzoek in een strafzaak niet als zodanig kan worden beschouwd, immers het niet de bedoeling van den wetgever kan geweest zijn dergelijke ver buiten het eigenlijke geschil van partijen liggende gevolgen onder de belangen van partijen te begrijpen;

O. dat appellant dus op dezen grond niet-ontvankelijk moet worden verklaard waarbij nog komt, dat hetgeen verder nog namens hem is aangevoerd, niet oplevert een der gronden, in art. 68 5e lid E 100 opgesomd;

O. dat toch de enige mogelijkheid, die appellant zelf ziet om de beslissing vernietigd te krijgen is het instellen van een accountantsonderzoek, waaruit blijkt, dat appellant een geheel nieuw onderzoek naar de feiten in appèl vraagt, doch voormeld artikel 68. 5e lid dit niet toelaat;

Rechtdoende:

Verklaart appellant niet-ontvankelijk met zijn appèl en wijst af zijn verzoek.

Veroordeelt hem in de kosten van het beroep, aan de zijde van elk der verweerders begroot op f 50.

No. 1653

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 April 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en Prof. Wiarda).

Vijandelijk onderdaan heeft in Januari 1944 effecten (nom. f 10.000) geschonken aan zijn op 4 October 1943 gehuwde dochter. Deze schenking valt niet onder art. 13 E 133. De Raad acht het zeer wel mogelijk dat de begiftigde de schenking heeft opgevat als een normale gift van een vader aan zijn enig kind i.v.m. haar kort tevoren gesloten huwelijk, ook omdat de waarde dier gift, vergeleken met het aanzienlijk vermogen van de schenker niet zo groot was.

Beschikking N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 13, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken waaronder:

a. een beslissing („nietigverklaring") van

het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, d.d. 6 Augustus 1948,

b. een op 25 Aug. 1948 ingekomen beroepschrift van Eleonore Kirsch, echtgenote van Piet Jan van Bochove, en deze laatste zo voor zich als ter bijstand van zijn echtgenote, beiden wonende te 's-Gravenhage,

c. een op 6 Jan. 1949 ingekomen verweerschrift van het Beheersinstituut:

Gehoord de beide verzoekers en Mr C. D. van Vliet namens het Beheersinstituut;

O. dat bij de sub a vermelde beslissing is nietig verklaard de schenking van 10 Obligaties Nederland, elk groot f 1000, welke E. E. Kirsch, laatstelijk wonende te Amsterdam, thans zich bevindende in Duitsland, begin Januari 1944 heeft gedaan aan zijn genoemde dochter Eleonore Kirsch, destijds wonende te Emmen, zulks op grond dat de schenker was een persoon als bedoeld in art. 2 sub 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. 133), dat die schenking is een rechtshandeling als bedoeld in art. 13 van dat Besluit en dat summier is gebleken, dat partijen tot deze rechtshandeling het oogmerk hadden maatregelen in den geest van dat Besluit te verijdelen of te bemoeilijken, althans een der partijen zodanig oogmerk had en dat dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijze bekend had behoren te zijn;

O. dat verzoekers tijdig van deze beslissing in beroep zijn gekomen en, behalve na te melden formele grief, zakelijk hebben aangevoerd, dat bij de schenking van gemeld oogmerk geen sprake is geweest, dat zij haar oorzaak vindt in het feit, dat verzoekster, het enige kind van den schenker, op 4 Oct. 1943 in het huwelijk was getreden, zodat de schenking is te beschouwen als een normale huwelijksgift, waarvan de uitkering verlaat is door de omstandigheden, dat de schenker eerst van plan was haar als huwelijksgeschenk een huis in Emmen te geven, welk plan wegens gebrek aan aanbiedingen geen doorgang kon vinden, een en ander met verzoek de aangevallen beslissing te vernietigen;

O. dat het Ned. Beheersinstituut daartegen heeft aangevoerd, dat de schenker Kirsch in September 1944 Nederland in Oostelijke richting heeft verlaten en voordien in 1944 verschillende rechtshandelingen heeft verricht, die dienden om zijn vermogen aan confiscatie of soortgelijke maatregelen te onttrekken en teneinde verplichtingen ten opzichte van degene, tegenover wie hij verplicht was een alimentatie te verstrekken, te voldoen; dat hij met het eerste oogmerk in Maart 1944 twee huizen aan verzoekster heeft geschonken, welke schenking nietig is verklaard, en met het tweede oogmerk in September 1944 een aantal effecten aan zijn eerste echtgenote heeft ter hand gesteld; dat in het licht van het zich ontdoen van zijn gehele niet onbelangrijk vermogen ook de onderhavige schenking van effecten aan zijn dochter moet worden geziendat hij bij deze handeling het bedoelde oogmerk heeft gehad, omdat zij is geschied in Januari 1944, toen duidelijk werd, dat Duitsland den oorlog zou verliezen en Kirsch bovendien gevaar liep in militaire dienst te worden opgeroepen; dat deze schenking kwalijk als een huwelijksgeschenk kan worden beschouwd, nu zij heeft plaatsgevonden drie maanden na het huwelijk, waardoor bovendien schenkingsrecht verschuldigd is geworden; een en ander met conclusie, dat het den Raad behage het verzoek als ongegrond af te wijzen

O. dat de formele grief van verzoekers, dat de bewuste beslissing niet, zoals het Besluit voorschrijft, per aangetekenden brief te hunner kennis is gekomen, van geen belang is, omdat vaststaat, dat zij van die beslissing kennis hebben gekregen en dat hun beroep daartegen tijdig is ingesteld;

O. dat uit een overgelegd schrijven van den Inspecteur der Directe Belastingen te Amsterdam, dd. 17 Febr. 1949 blijkt, dat het vermogen van den schenker Kirsch per 1 Jan. 1944, inclusief vermogen van zijn echtgenote, is gesteld op f 212.530;

O. dat de Raad — daargelaten wat het oogmerk van den schenker Kirsch is geweest — door het gehouden onderzoek niet de overtuiging heeft verkregen, dat verzoekster, toen zij begin Januari 1944 van haar vader de effecten kreeg, het oogmerk had om maatregelen in de geest als bedoeld in voormeld Besluit te verijdelen of te bemoeilijken en evenmin, dat zij met een dergelijk oogmerk van haar vader bekend was of redelijkerwijze bekend had behoren te zijn;

O. immers dat de Raad het zeer wel mogelijk acht, dat zij die schenking der effecten heeft opgevat als een normale gift van een vader aan zijn enig kind in verband met haar kort te voren gesloten huwelijk, terwijl de waarde van de gift, in vergelijking met voormeld aanzienlijk vermogen van den vader, ook niet zo groot was, dat zij daarin iets abnormaals had behoren te zien;

O. dat hierin geen verandering wordt gebracht door de omstandigheid, dat zij enige maanden later van haar vader nog twee huizen ten geschenke heeft ontvangen (welke schenking vernietigd is), nu niet is gebleken, dat deze latere schenking door haar, toen zij de effecten kreeg, te voorzien was geweest en evenmin door het bij de behandeling aangevoerde feit, dat zij in September 1943 van haar vader effecten ter waarde van f 2000 had ontvangen, nu zij aannemelijk heeft gemaakt, dat deze schenking op haar 21sten verjaardag haar reeds enige jaren tevoren was toegezegd;

O. dat, nu niet summier is gebleken, dat verzoekster bij het ontvangen der aangevallen schenking het oogmerk of de bekendheid had, als bedoeld in art. 15 van voormeld Besluit, een der grondslagen van de uitgesproken nietigverklaring vervalt, zodat deze niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing, waarvan beroep.

No. 1654

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Nov. 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en Baron van der Feltz).

Ook al was appellant er van overtuigd, dat zijn voorganger de effecten in regelmatig beursverkeer had verkregen, dan mocht dit voor hem geen reden zijn om aan te nemen dat het geen geroofde effecten waren. De veronderstelling, dat ter beurze geen geroofde effecten werden verhandeld, zou in strijd met de werkelijkheid zijn. Iedere verkrijger moet zijn persoonlijke goede trouw bewijzen en is niet gedekt door de goede trouw van zijn voorganger.

Beslissing a quo bekrachtigd.

Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 53).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 2007/48 van Wouter Michiel van Leeuwen, wonend te Vlaardingen, gem. Mr H. M. de Kat—Presser, waarbij verzoeker in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van deze Raad van 15 Sept. 1948, gewezen tussen hem (appellant) als gerequestreerde en de Erven J. M. Hertz als requestranten;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerden, gemachtigde Mr I. L. Hamburg;

Gezien de overige overgelegde stukken:

Gehoord partijen;

O. dat appellant stelt, dat hij de bewuste effecten begin 1945 heeft gekocht in een café te Rotterdam, dus buiten de beurs om; dat de verkoper een te goeder naam en faam bekend staand fabrikant was, die hem had medegedeeld, dat de effecten door hem (verkoper) waren gekocht via een commissionnair in effecten; dat hij (appellant) daarom te goeder trouw was;

O. dat de Raad dit standpunt verwerpt;

O. dat, aangenomen al, dat appellant uit de woorden van zijn wederpartij mocht opmaken, dat de effecten in regelmatig beursverkeer waren verkregen, dit voor hem (appellant) nog geen reden mocht zijn om aan te nemen, dat het geen geroofde effecten waren;

O. toch, dat appellant niet stelt, dat hij ervan mocht uitgaan, dat ter beurze geen geroofde effecten werden verhandeld, en, voorzover appellant mocht bedoelen dit wel te stellen, niet aangeeft op grond waarvan hij van die veronderstelling mocht uitgaan;

O. dat zulk een veronderstelling ook in strijd met de werkelijkheid zou zijn geweest;

O. dat de Raad voorts verwerpt het standpunt van appellant, dat een verkrijger te goeder trouw door overdracht aan een volgende verkrijger deze tot eigenaar van het effect zou maken zonder dat de vraag of deze latere verkrijger te goeder trouw is, ter sprake zou behoeven te komen;

O. dat integendeel ingevolge de bepaling van art. 32 E 100 iedere verkrijger zijn goede trouw aannemelijk zal moeten maken, indien voor hem niet geldt een wettelijk vermoeden van goede trouw;

O. dat zulk een wettelijk vermoeden voor appellant in dit geval niet geldt;

O. dat de grief van appellant mitsdien moet worden verworpen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding, aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 200.

No. 1655

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 3 Febr. 1950. (Prof. Mr van der Pot, Prof. Mr Beekhuis en Mr Dorhout).

De handelingen van de verwalter, die in totaal slechts zes of zevenmaal in de zaak is geweest en wiens administratiewerkzaamheden zich hebben beperkt tot het geven van opdrachten om geld over te maken ten eigen behoeve, zijn kennelijk niet anders dan als georganiseerde roof te beschouwen.

Het N.B.I., beherende het vijandelijk vermogen, veroordeeld aan verzoeker ten laste van het vermogen terug te betalen de opgenomen gelden alsmede het totale salaris met rente.

Het bezwaar dat een erkenning van de vordering ingevolge art. 25 E 133 niet mogelijk zou zijn i.v.m. de gegeven ministeriële instructies verworpen. Daargelaten de vraag of de ministers wel bevoegd zijn regelen te stellen slecht verenigbaar met artt. 28 lid 2 en 29 E 133 valt deze betaling niet onder de in art. 12 van de Accounting Rules genoemde uitzonderingen en behoeft derhalve niet bij de herstelbetaling te worden verrekend ingevolge art. 11 dier verrekeningsregelen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 4, 25; Accounting Rules artt. 11 en 12).

Simon de Wied, koopman, wonende te Leeuwarden, requestrant bij verzoekschrift d.d. 1 April 1949, gemachtigde Mr H. H. Menalda, adv. en proc. te Leeuwarden,

tegen:

1. Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, als beherende het vermogen van den Rijksduitser H. H. Wickermann, gewoond hebbende te Leeuwarden, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats in Nederland; 2. Den bestuurder van de Niederländische Aktiengesellschaft für abwicklung von unternehmen (N.A.G.U.), wonende te Scheveningen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het inleidend verzoekschrift van requestrant, waarin deze onder meer stelt:

dat hij vóór de bezetting van Nederland met zijn broeder Izaäk de Wied te Leeuwarden in slachtafvallen handelde onder den

firmanaam „Leeuwarder Darmenhandel";

dat de Rijksduitser H. H. Wickermann in den bezettingstijd door de Duitse autoriteiten is aangesteld tot Verwalter over den Leeuwarder Darmenhandel en als zodanig aan zijn tegoed bij de Amsterdamse Bank N.V., bijkantoor Leeuwarden, te eigen bate heeft ontrokken:

a. op 1 Mei 1943 f 300.—
b. op 1 Nov. 1944 f 1150.—
c. op 8 Dec. 1944 f 125.—

terwijl hij voorts uit hetzelfde tegoed heeft doen overschrijven naar de N.A.G.U., destijd sgevestigd te 's-Gravenhage,

d. op 20 Nov. 1943 f 2875.—
e. op 7 Jan. 1944 f 500.—
f. op 24 Juni 1944 f 1250.—

dat het onder beheer stellen van den Leeuwarder Darmenhandel en alle door Wickermann verrichte beheers- en beschikkingsdaden zijn geschied krachtens voorschriften, welke op grond van het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht moeten worden nooit te hebben bestaan;

dat na de bevrijding van Nederland bij de liquidatie van de vennootschap onder de firma „Leeuwarder Darmenhandel" alle activa en passiva dier vennootschap aan hem, requestrant, zijn toegescheiden;

weshalve hij zich wendt tot den Raad met verzoek:

1. nietig te verklaren de hierboven sub a—f omschreven betalingen;

2. het N.B.I., in zijn hoedanigheid van beheerder van het vermogen van H. H. Wickermann, te veroordelen aan requestrant tegen kwijting te betalen een bedrag van f 1575 met 5 % rente 's jaars van den dag van indiening van dit request tot dien der voldoening;

3. het N.B.I. in zijn hoedanigheid van beheerder van het vermogen van H. H. Wickermann, te veroordelen aan requestrant tegen kwijting te betalen een bedrag van f 4625 met 5 % rente 's jaars van de dag van indiening van dit request tot dien der voldoening, met dien verstande dat al hetgeen krachtens de hieronder sub 4 gevraagde veroordeling zal zijn betaald in mindering van dit bedrag zal komen;

4. het N.B.I., in zijn hoedanigheid van beheerder van het vermogen van de N.A.G.U., te veroordelen aan requestrant tegen kwijting te betalen een bedrag van f 4625 met 5 % rente 's jaars van den dag van indiening van dit request tot dien der voldoening, met dien verstande, dat al hetgeen krachtens de hierboven sub 3 gevraagde veroordeling zal zijn betaald, in mindering van dit bedrag zal komen;

5. het N.B.I. in zijn genoemde hoedanigheden te veroordelen in de kosten van het geding;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde sub 1, waarin het op hierna verder ter sprake komende gronden concludeert tot afwijzing van de door requestrant ingestelde vordering; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde sub 2, waarin deze zich refereert aan het oordeel van den Raad en verzoekt buiten de kosten gehouden te worden;

Gehoord ter zitting van 29 Sept. 1949 den requestrant in persoon, bijgestaan door Mr H. H. Menalda, en gerequestreerde sub 1 bij monde van Mr H. J. van Wijk, wonende te Wassenaar, en J. H. Beek, wonende te Leeuwarden;

Gezien de na dien bij den Raad ingekomen stukken;

Gehoord ter zitting van 18 Nov. 1949 den requestrant in persoon, bijgestaan door Mr H. H. Menalda, gerequestreerde sub 1 bij monde van Mr G. Dekker, wonende te 's-Gravenhage, alsmede de getuigen Petrus Roorda, fabrikant, wonende te Harlingen, en Jan Louitzens de Vries, darmbewerker, wonende te Leeuwarden;

O. dat requestrants gemachtigde ter zitting van 29 Sept. 1949 diens vordering tegen gerequestreerde sub 2 heeft ingetrokken, zodat deze verder onbesproken kan blijven;

O. dat door den inhoud der gedingstukken de juistheid van requestrants posita is komen vast te staan, terwijl voorts is gebleken, dat de N.A.G.U. de door Wickermann, als „Verwalter" over de Leeuwarder Darmenhandel, aan haar overgemaakte bedragen, in het inleidend request gespecificeerd als d t/m f, tot een totaal van f 4625, aan Wickermann in privé als salaris heeft terugbetaald;

O. dat Wickermann als „Verwalter" van de Leeuwarder Darmenhandel mitsdien rechtstreeks aan dit bedrijf heeft onttrokken een bedrag van f 1575, terwijl hij daarnaast van de N.A.G.U. uit het bedrijfsvermogen een salaris heeft ontvangen van f 4625;

O. dat gerequestreerde sub 1, als beheerder over het vermogen van Wickermann, bij pleidooi heeft aangevoerd, dat het Wickermann wel persoonlijk aansprakelijk acht voor het ten eigen bate aan den Leeuwarder Darmenhandel onttrokken bedrag van f 1575, maar niet voor het door hem genoten salaris van f 4625, hetwelk, gezien den duur van zijn bewind, neerkomt op een redelijke vergoeding van ongeveer f 250 per maand, en zich daarvoor beroept op de bij den Raad bestaande jurisprudentie, dat een „Verwalter" recht heeft op salaris;

O. evenwel, dat een „Verwalter" slechts dan recht heeft op salaris, indien hij ook werkelijk ten behoeve van het onder zijn „Verwaltung" staande bedrijf werkzaamheden heeft verricht, terwijl dan bovendien de grootte van het door hem genoten salaris zal moeten worden getoetst aan den omvang en het belang van zijn werkzaamheden;

O. dat in casu door de verklaringen van de getuigen Roorda en de Vries voor den Raad is komen vast te staan, dat Wickermann, die op het gebied van den darmenhandel volslagen leek was en gelijktijdig een geuniformeerde functie bekleedde bij den Ortskommandant te Leeuwarden, in totaal slechts zes of zeven maal in de zaak is geweest, terwijl zijn administratieve werkzaamheden zich hebben beperkt tot het geven van op-

drachten om geld over te maken aan de N.A.G.U. of aan hem zelf;

O. dat onder deze omstandigheden aan Wickermann geen salaris toekomt en het alleszins verantwoord is te achten hem aansprakelijk te stellen voor de terugbetaling van het volle door hem uit dezen hoofde genoten bedrag;

O. dat de Raad mitsdien zal vaststellen, dat requestrant een vordering op Wickermann heeft ad f 1575 en f 4625 of in totaal f 6200;

O. dat gerequestreerde sub 1 voorts bezwaar heeft gemaakt tegen de door requestrant gevorderde moratoire interessen over dit bedrag ad 5 % 's jaars vanaf den dag van indiening van het request, daar het hier niet een reeds bestaande vordering zou betreffen;

O. dat de Raad gerequestreerde sub 1 in dit betoog niet kan volgen, nu Wickermann's handelingen kennelijk niet anders dan als een georganiseerde roof en mitsdien als hoogst onrechtmatig zijn te beschouwen en 's Raads tussenkomst in deze veeleer als het vaststellen dan als het in het leven roepen van een vordering kan worden beschouwd, zodat requestrant recht heeft op moratoire interessen vanaf den dag van indiening van het request;

O. dat gerequestreerde sub 1 tenslotte nog bezwaar heeft gemaakt tegen de door requestrant gevraagde veroordeling tot betaling, omdat het ingeval de vordering ware ingediend, deze niet zou hebben kunnen erkennen op grond van de op 26 Juni 1948 (Ned. Staatscourant d.d. 3 Aug. 1948 no. 149) door de in art. 1 sub 2 E 133 bedoelde Ministers ingevolge art. 4 E 133 gegeven regelen nopens de uitvoering van art. 25 E 133, volgens welke regelen een vordering niet wordt erkend, indien deze volgens het Parijse Verdrag inzake herstelbetalingen niet aftrekbaar is van het bedrag, waarmede de Nederlandse herstelbetalingsrekening bij de Inter Allied Reparation Agency zal worden belast;

O. dienaangaande, dat dit bezwaar, daargelaten of de Ministers wel bevoegd waren regelen te stellen, die met den inhoud van het K. B. E 133 en wel speciaal met de artikelen 28 lid 2 en 29 slecht verenigbaar zijn, in het onderhavige geval niet ter zake dienende is, nu aan den Raad is gebleken, dat het onder beheer staand vermogen van Wickermann, bestaande uit een tegoed bij de Amsterdamse Bank, het overblijfsel vormt van de aan het onder „Verwaltung" gestaan hebben bedrijf onttrokken gelden, zodat het volgens artikel 11 van de Accounting Rules door den Staat op de herstelbetalingsrekening van verrekening mag worden uitgesloten, immers kennelijk na den dag, waarop Nederland werd bezet, door een Duitser is verkregen, en niet valt onder de in art. 12 genoemde uitzonderingsgevallen;

O. dat requestrants vordering mitsdien kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequestreerde sub 1, in zijn hoedanigheid van beheerder van het vermogen van H. H. Wickermann, aan requestrant tegen kwijting te betalen de somma van f 6200 met rente over dat bedrag ad 5 % 's jaars van den dag der indiening van het inleidend request tot dien der voldoening;

Veroordeelt gerequestreerde sub 1 q.q. in de kosten van het geding, aan de zijde van requestrant begroot op f 100;

Ontzegt het anders of meer gevorderde.

No. 1656

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Nov. 1949. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en van Nieuwkuyk.)

Beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, waarbij aan het herstel van appellante in de eigendom van een effect de voorwaarde was verbonden, dat appellante voor de helft zoude delen in de schade die gerequestreerde tengevolge van dat herstel zal lijden, vernietigd.

De voor deze verdeling van de schade aangenomen omstandigheden kunnen de rechten van de gedepossedeerde tegenover iemand wiens goede trouw bij de verwerving van het effect niet kon worden aangenomen, niet verkorten.

Beslissing van de Afd. Effectenregistratie vernietigd, voor zover betreft de aan het herstel in den eigendom verbonden voorwaarden, alsmede de beslissing omtrent de kosten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 67, 60*a* en 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. een op 19/3/'49 ter Griffie van de Afdeling Rechtspraak van de Raad ingekomen verzoekschrift van Ida Lob, weduwe van A. van Son, wonende te Bussum, als bewindvoerster van de afwezige I. Lob (verder te noemen: appellante), waarin appellante verklaart in beroep te komen van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad van 14/3/'49, gewezen tussen appellante en Dr M. Kanner, wonende te 's-Gravenhage (verder te noemen: gerequestreerde), houdende herstel van „de vroegere bezitster" — welke woorden de Raad verstaat als: de vroegere bezitter I. Lob — in de eigendom van 1 cert. à 10 shares Anaconda Copper Mining Cy. no. 77309, onder verschillende voorwaarden;

b. een expeditie van de voormelde beslissing, waarvan beroep, bij doss. 1602/2-1194-9612 Geschillen;

c. een op 2/7/'49 ingekomen verweerschrift van gerequestreerde;

d. de processtukken in eerste aanleg, welke, voorzover deze door de Raad voor de beslissing der zaak van belang worden geacht, nader worden vermeld;

Gehoord de mondelinge toelichtingen der

zaak door de gemachtigden van partijen, Mr R. J. Polak voor appellante en Mr B. Mensinga Wieringa-Huykman voor gerequestreerde, ter zitting van de Raad op 5/9/'49;

O. dat het beroep blijkens de daarop in het verzoekschrift gegeven toelichting is ingesteld op grond van verkeerde toepassing of schending van de bepalingen van resp. art. 57 en art. 60*a* E 100 en op grond van onredelijke, onbillijke of willekeurige toepassing door de Afdeling Effectenregistratie van de haar bij die artikelen verleende bevoegdheden, dan wel kennelijk andere gebruikmaking van die bevoegdheden dan tot de doeleinden, waarvoor deze zijn verleend, en het beroep mitsdien ontvankelijk is;

O. dat appellante zich gegriefd acht door de in de beslissing, waarvan beroep, aan het herstel van I. Lob in de eigendom van het litigieuse effect verbonden voorwaarden, waarvan de strekking is dat de schade, die gerequestreerde tengevolge van dat herstel zal lijden, voor de helft ten laste van I. Lob wordt gebracht, en opkomt tegen de overweging dier beslissing, waarin de Afdeling Effectenregistratie termen aanwezig heeft geacht om in te gaan op het tot zodanige schadedeling strekkend verzoek van gerequestreerde, ter ondersteuning waarvan door deze een beroep is gedaan op de billijkheid en door hem is aangevoerd enerzijds dat hij, zelf Jood zijnde, de Duitse verordeningen niet heeft nageleefd en zijn gelden en effecten niet bij Lippmann Rosenthal & Co, Sarphatistraat, heeft ingeleverd, zulks in tegenstelling met I. Lob, die zulks wel heeft gedaan en zijn persoon en vermogen aan de bezetter heeft overgeleverd, en anderzijds dat I. Lob zelf schuld heeft gehad aan de inlevering van zijn geldswaardige papieren door zijn commissionnair, door hoogst onverantwoordelijk en onvoorzichtig papieren, waaruit bleek waar zijn vermogensbestanddelen zich bevonden, niet voldoende onvindbaar op te bergen;

O. dat deze grief gegrond is;

dat blijkens de toelichting op het met art. 57, lid 1, E 100 corresponderend art. 27, lid 3, E 100 de bezitter, die de aan de eigenaar ontnomen zaak moet teruggeven, in het algemeen geen schadevergoeding verdient, terwijl in het onderhavige geval geen bijzondere redenen aanwezig zijn om aan het herstel van de vroegere bezitter de last of voorwaarde te verbinden, dat deze een tegenprestatie heeft te leveren als in de beslissing, waarvan beroep, omschreven, aangezien de Raad de daarvoor door gerequestreerde aangevoerde redenen verwerpt;

dat immers — daargelaten dat volgens appellante noch van het aannemen door I. Lob van een houding van slaafse onderwerping tegenover de bezetter en diens tegen de Joodse bevolkingsgroep gerichte maatregelen, noch van schuld zijnerzijds aan de inlevering van zijn effecten bij Liro sprake is geweest — de aanspraken van I. Lob op rechtsherstel noch door het aannemen van een dergelijke houding zijnerzijds, noch door de omstandigheid dat gerequestreerde zelf Jood is, noch ook door het nemen van onvoldoende maatregelen door I. Lob om zijn vermogensbestanddelen verborgen te houden, kunnen zijn verkort tegenover iemand, wiens goede trouw bij de verwerving van het effect niet kan worden aangenomen;

O. dat derhalve de beslissing, waarvan beroep, ten aanzien van de aan het herstel van recht verbonden voorwaarden moet worden vernietigd, met dien verstande dat de door gerequestreerde genoten dividenden, waaronder begrepen de eventueel over het tijdvak, waarin gerequestreerde het effect heeft bezeten, nog niet geïncasseerde dividenden, aan appellante moeten worden toegewezen;

O. dat ook de door appellante tegen de compensatie der proceskosten in eerste aanleg gerichte grief gegrond is, aangezien de gerequestreerde, als de in het ongelijk gestelde partij, in de kosten van beide instanties behoort te worden veroordeeld;

O. dat appellante niet-ontvankelijk moet worden verklaard met de aan hare conclusie in beroep verbonden vordering tot het bepalen van een dwangsom voor elke dag van verwijl in de uitlevering van het litigieuse effect, aangezien uit het door haar in eerste aanleg ingediende verzoekschrift, gedagtekend 6 Januari 1948, blijkt dat zij daarbij geen bepaling van een dwangsom heeft gevorderd, zodat zij in beroep niet kan stellen en ook niet heeft gesteld, dat de Afdeling Effectenregistratie door geen dwangsom te bepalen enige wettelijke maatregel verkeerd heeft toegepast of geschonden, dan wel bij de beslissing, waarvan beroep, op andere wijze in strijd is gekomen met de bepalingen van art. 68 lid 5 van het Besluit E 100;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing, waarvan beroep, voorzover betreft de aan het herstel van I. Lob in de eigendom van het litigieuse effect verbonden voorwaarden, als in die beslissing onder I*a*, *b* en *c* omschreven, en de beslissing omtrent de kosten.

Verstaat dat bij en door de uitlevering van het litigieuse effect, dan wel van het couponblad daarvan, aan appellante of aan een rechtverkrijgende van I. Lob in de zin der beslissing, waarvan beroep, onder II, de vordering van I. Lob op L.V.V.S. terzake van dat effect zal overgaan op gerequestreerde.

Veroordeelt gerequestreerde om aan appellante q.q. te betalen een bedrag, gelijk aan de waarde der door hem ontvangen vruchten van het litigieuse effect, waaronder te begrijpen dividenden, claims en soortgelijke rechten.

Verstaat dat voorts op appellante q.q. overgaan alle aanspraken, welke gerequestreerde mocht kunnen doen gelden uit hoofde van over het tijdvak, waarin hij het litigieuse effect heeft bezeten, nog niet geincasseerde dividenden.

Veroordeelt gereqeustreerde in de kosten van het geding in beide instanties, aan de zijde van appellante begroot op f 200.

5 April 1950 (afl. 36) No. 1657—1663

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1657

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Oct. 1949.
(Mrs Verdam, de Flines en van Zeggelen.)

Bij de verkoop van aandelen aan toonder, die aanvankelijk aandelen op naam waren geweest, had de bank op grond van de op het effect geplaatste aantekening een nader onderzoek omtrent eventuele Joodse herkomst behoren in te stellen.

Appellant's grief, dat de aandelen niet als zuivere toonderaandelen zijn beoordeeld, verworpen.

Terecht heeft de Afd. Effectenregistratie, gebruik makende van de bevoegdheid haar gegeven in art. 54 lid 2 E 100, toegepast art. 26 E 100 en de aan toonder stelling nietig verklaard.

Art. 53, 3e lid E 100 geeft de Afd. Effectenregistratie het recht om nader bewijs te vorderen van de goede trouw van de tegenwoordige bezitter, niettegenstaande de aankoop in regelmatig beursverkeer.

Beslissnig a quo bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 54, 68.)

(Zie N.O.R. No. 1233).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien 1°, een op 25 Februari 1948 bij de Raad ingekomen verzoekschrift van Hendrikus Johannes Bonda, wonende te Rotterdam (raadsman Mr H. Bavinck te Rotterdam) hierna te noemen „appellant", waarbij deze beroep heeft aangetekend tegen na te noemen beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie;

2°. een verweerschrift van Mr Henri Adolf Tels, wonende te 's-Gravenhage, hierna te noemen „geïntimeerde",

3°. een beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie, d.d. 29 Januari 1948 (N.O.R. 1233) gewezen tussen genoemde partijen.

Gezien de overige stukken;

Gehoord partijen;

O. dat de Raad voor het Rechtsherstel Afdeling Effectenregistratie, bij voormelde beslissing de aan-toonder-stelling van acht aandelen serie A 18 en 20, Serie B 12, 14 en 15 en Serie C 29, 30 en 32 in de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Onroerend Goed Domus te Rotterdam, alsmede de verkrijging dier aandelen met bijbehorende dividendbewijzen door appellant door tussenkomst van de N.V. Rotterdamse Boaz-Bank heeft nietig verklaard, voorts geïntimeerde in de eigendom van de gemelde 8 aandelen met bijbehorende dividendbewijzen heeft hersteld met veroordeling van appellant tot afgifte dier aandelen met dividendbewijs No. 35 en volgende aan geïntimeerde, onder voorwaarde, dat geïntimeerde aan appellant cedeert de vordering, die hij tegenover de firma Lippmann, Rosenthal en Co. mocht hebben wegens haar handelen met genoemde aandelen en dividendbewijzen, alles met veroordeling van appellant om, wanneer hij niet meer in staat is om aan geïntimeerde te verschaffen de bij de aandelen behoord hebbende dividendbewijzen No. 34, aan geïntimeerde te betalen de som van f 204, alsmede met veroordeling van appellant in de kosten van het geding aan de zijde van geïntimeerde begroot op f 400;

O. dat appellant tempore utile tegen de gemelde beslissing beroep heeft aangetekend en de hierna te behandelen grieven heeft aangevoerd:

I .O. dat appellant onder meer heeft aangevoerd, dat de Afdeling Effectenregistratie door de aantoonderstelling der aandelen op grond van art. 26 van Besluit No. F 272 met terugwerkende kracht nietig te verklaren, zodat de aandelen weder als aandelen op naam moeten worden aangemerkt, art. 54 lid 2 van genoemd Besluit verkeerd zou hebben toegepast of geschonden.

O. dat appellant betoogde, dat de Afdeling Effectenregistratie van de haar in gemeld art. 54 verleende bevoegdheid om bij haar beslissing omtrent het te verlenen rechtsherstel hoofdstuk III waaronder art. 26 van genoemd Besluit, toe te passen een verkeerd gebruik zou hebben gemaakt, waardoor aan de werkelijkheid geweld zou zijn aangedaan;

O. dat het immers volgens appellant een onbetwistbaar feit was, dat hij aan zijn bank opdracht heeft gegeven om aandelen Domus aan toonder te kopen en dat de Bank dienovereenkomstig te zijnen behoeve toonderaandelen heeft gekocht, welke toonder-aandelen bij de beoordeling van het rechtsherstel ook als zodanig hadden moeten zijn aangemerkt;

O. dat uit de uitvoerige overwegingen van de beslissing, waarvan beroep blijkt, dat de litigieuse aandelen tijdens de vijandelijke bezetting slechts toonder-aandelen zijn geworden van twijfelachtig allooi, doordat daarop door de commissaris der N.V. Domus werd aangetekend, dat zij ter voldoening aan atr .6 der Statuten op verzoek van de firma Lippmann, Rosenthal en Co. als gemachtigde van de eigenaar Mr Henri Adolf Tels, ingevolge het haar toekomende beschikkingsrecht aan toonder waren overgeschreven;

O .dat de Afdeling naar het oordeel van de Raad heeft mogen en kunnen rekening houden met de omstandigheid, dat ook tijdens de bezetting uit de aandelen zelf — in tegenstelling met gewone toonder-aandelen — voor een ieder bij eerste oogopslag kenbaar is geweest, wie de vorige eigenaar op naam was geweest en dat de eigendom hem door vijandelijk bezettingsonrecht was ontnomen;

O. dat de Afdeling dan ook naar het oordeel van de Raad aan de werkelijkheid geenszins geweld heeft aangedaan door te overwegen, dat — nu geen omstandigheid tegen de onredelijkheid van ingrijpen is aangevoerd — de aan-toonder-stelling der aandelen is geschied op grond van en als uitvloeisel van een maatregel van de bezetter, ten aanzien waarvan door de Kroon is bepaald,

dat hij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, zodat die aantoonderstelling moet worden nietigverklaard, en dat de Afdeling evenmin een verkeerd gebruik heeft gemaakt van de haar in art. 54 lid 2 van het Besluit F 272 verleende bevoegdheid tot toepassing van hoofdstuk III, waaronder art. 26 van dat Besluit, door op grond van laatstgenoemd artikel aan voormelde nietig-verklaring terugwerkende kracht te verlenen;

II. O. dat appellant voorts heeft betoogd, dat de Afdeling ten onrechte de aanwezigheid van kwade trouw bij appellants bankier heeft aangenomen op grond van art. 32 van Besluit F 272, ofschoon art. 53 lid 5 een speciale regeling bevat ten aanzien van goede trouw van leden van de Vereniging voor de Effectenhandel;

O. dat deze grief niet kan leiden tot vernietiging van de bestreden uitspraak;

O. immers, dat — al ware appellants standpunt juist, dat het in casu betreft aandelen aantoonder ter beurze gekocht — de Afdeling Effectenregistratie toch de goede trouw van appellants gemachtigde en dus ook van appellant — niet behoefde aan te nemen, daar het 3e lid van art. 53 de Afdeling het recht gaf ook in dat geval nader bewijs te vorderen;

O. dat, nu in casu is komen vast te staan, dat op de aandelen een aantekening was geplaatst behelzende, dat op verzoek van Liro de aandelen aan toonder waren gesteld, de Afdeling Effectenregistratie terecht beslist heeft, dat de Boaz Bank op grond van die aantekening een nader onderzoek omtrent eventuele Joodse herkomst van die stlkken had behoren in te stellen;

O. dat op gelijke gronden ook een beroep op het 5e lid van art. 53 niet opgaat, en de Afdeling Effectenregistratie terecht beslissen kon, dat de bank zich in dit geval anders had behoren te gedragen, op de wijze als voormeld waartoe het slot van dat 5e lid haar de bevoegdheid geeft;

III. O. dat appellant nog ten overvloede heeft aangevoerd, dat er temeer aanleiding voor de Afdeling had bestaan tot toepassing van de speciale regeling in genoemd Besluit F 272 ten aanzien van effecten, in het bijzonder ten aanzien van effecten aan toonder, nu geïntimeerde na een afwijzing van zijn verzoek om herstel in de eigendom van gemelde aandelen allerminst rechteloos zou staan, doch in tegendeel een aanspraak tot schadevergoeding kan doen gelden tegen de N.V. Domus wier directeur, een N.S.B.-er, destijds zonder enige weerstand heeft medegewerkt aan de voormelde aan-toonder-stelling;

O .dat deze grief nauwelijks als een afzonderlijke grief kan worden aangemerkt naast de tweede aangevoerde grief, doch bovendien reeds daarom geen grond voor vernietiging der beslissing, waarvan beroep, kan opleveren, omdat zij niet valt onder de beperkte gronden voor beroep tegen een beslissing der Afdeling ingevolge art. 68 lid 5 van Besluit F 272, nog daargelaten, dat de vraag, of geïntimeerde na een eventuele afwijzing van zijn verzoek om herstel in de eigendom der aandelen nog al of niet gerechtigd zou zijn om een derde tot schadevergoeding aan te spreken, niet ter zake dienende is bij de beoordeling van het verzoek tot herstel in de eigendom;

IV. O. dat appellant tenslotte heeft aangevoerd, dat de door de Afdeling tegen hem uitgesproken veroordeling in de proceskosten onjuist is geweest, omdat bij de beslissing van de Afdeling als administratief lichaam geen plaats zou zijn geweest voor een kostenveroordeling;

O. dat ook deze grief faalt, omdat bij art. 60a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoals dit luidt ingevolge art. 12 van Besluit I 21, met zoveel woorden is bepaald, dat de Afdeling bij het geven van een beslissing een veroordeling in de kosten kan uitspreken;

O. dat geen der door appellant aangevoerde grieven derhalve naar het oordeel van de Raad gegrond is, zodat de aangevallen beslissing moet worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep;

Veroordeelt appellant in de kosten van dit geding aan de zijde van geïntimeerde gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1658

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 Febr. 1950. (Mrs van Walsem, Wery en Buddingh).

Door verzoekers's vader is in 1913 i.v.m. het voorgenomen huwelijk van zijn zoon een lijfrente overeenkomst aangegaan met een Duitse vrouw, ten einde haar stilzwijgen te kopen over de tussen deze bestaan hebbende ongeoorloofde verhouding.

Het N.B.I. heeft geweigerd het tot zekerheid van nakoming dier lijfrente-verplichting onder trustee verband gestorte kapitaal aan de erfgenamen van bedoelde vader, inmiddels overleden, vrij te geven, omdat niet is gebleken, dat de Duitse vrouw is overleden.

De overeenkomst van lijfrente is nietig wegens ongeoorloofde oorzaak. Het feit dat de overeenkomst meer dan 30 jaar is nagekomen doet daaraan niet af en heeft geen nieuwe grond van schuldplichtigheid doen ontstaan.

Beschikking N.B.I. vernietigd.

(B. W. art. 1371; Besl. Vijand. Vermogen (E 133) art. 43).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het hieraan gehecht request van X, wonende te Zeist, adv. en proc. Mr A. J. Sormani, waarin hij de Raad verzoekt nietig te verklaren de overeenkomst, op 1 Nov. 1913 gesloten tussen wijlen zijn vader IJ en de thans vijandelijke onderdane Z.;

Gelezen het antwoord van het Nederland-

se Beheersinstituut, als beheerder van het vermogen van Z.;

Gehoord requestrant bij monde van zijn gemachtigde en gerequestreerde bij monde van Mr J. H. A. Dubois, verbonden aan genoemd Instituut;

Overwegende:

Ten aanzien van de feiten:

dat de Raad het volgende als vaststaande aanneemt:

dat bij akte, op 1 Nov. 1913 voor notaris P. J. Laboyrie te 's-Gravenhage verleden, de vader van requestrant, tevens vader van na te noemen A., en Z., hebben vooropgesteld;

„dat de heer A. tegenover de comparante ter eene (lees: Z.) verschillende finantieele verbintenissen op zich heeft genomen, waaronder ook wisselverbintenissen, waarvoor comparant ter andere zijde (lees: IJ.) reeds gedeeltelijk mede aansprakelijk is, al welke engagementen en verplichtingen door partijen worden waardig geschat f 20.000;

„dat de comparant ter andere zijde zijn zoon, genoemde heer A., wenschende te ontheffen van de verplichtingen, welke deze met de comparante ter eene heeft gecontracteerd, zich tot deze heeft gewend, ten einde met haar eene regeling te treffen, waarbij de comparant ter andere zijde de verplichtingen door zijn zoon tegenover de comparante ter eene op zich genomen, zou overnemen;

„dat laatstgenoemde op dat denkbeeld is ingegaan en de comparant ter andere zijde haar vervolgens heeft voorgesteld, tegen finale kwijting voor alle verbintenissen door zijn zoon tegenover haar aangegaan, haar gedurende haar leven te verstrekken eene lijfrente van honderd gulden per maand Nederlandsch geld;"

dat partijen bij voormelde akte vervolgens in hoofdtrekken tot overeenstemming zijn gekomen in dezer voege, dat IJ., de vader van requestrant, zich en zijn rechtverkrijgenden verbond aan Z. voornoemd, geboren te Keulen, 3 Jan. 1883, levenslang uit te keren een bedrag van f 100 per maand, met ingang van 1 Nov. 1913, met bepaling dat voormelde lijfrente alleen zou ophouden:

„a. bij het overlijden der lijfrentetrekster;

„b. indien zij openlijk of schriftelijk of op welke wijze ook iets mocht ondernemen tegenover den comparant ter andere zijde of diens zoon, meer in het bijzonder ruchtbaarheid mocht geven, openlijk of schriftelijk of op welke wijze ook, aan de verhouding waarin zij vroeger tegenover diens zoon heeft gestaan. Vertrouwelijke gesprekken van de comparante ter eene met hare vrienden en verwanten vallen niet onder deze paragraaf";

dat tot meerdere zekerheid voor de richtige nakoming van zijn verplichtingen uit genoemde overeenkomst de inmiddels overleden vader van requestrant zekerheid heeft gesteld, uit welken hoofde diens erfgenamen, met uitzondering van A., f 30.000 bijeengebracht, en onder beheer, aanvankelijk van wijlen Mr van H., vervolgens van wijlen Mr van H., thans van Mr van B., gesteld hebben;

dat de Raad voorts het volgende vaststelt:

dat op het verzoek van requestrant deze overeenkomst, als missende een geoorloofde oorzaak, nietig te verklaren gerequestreerde, als beheerder over het vermogen van Z., op 14 Juni 1949 afwijzend heeft beschikt, op grond van de overweging, dat die overeenkomst „meer dan 30 jaar lang door partij IJ., is nagekomen";

dat requestrant van deze beslissing tijdig bij de Afdeling Rechtspraak in beroep is gekomen, ten aanzien van de feiten nader aanvoerend, dat zijn vader, die hoge publieke functies bekleedde, de overeenkomst van 1 Nov. 1913 slechts heeft gesloten teneinde moeilijkheden te vermijden, welke Z. gedreigd had te zullen maken op de trouwdag van genoemde A., die met haar ongeoorloofde relaties onderhouden en haar in verband met deze enige malen accepten afgegeven had, welke hij op de vervaldata niet kon voldoen;

dat gerequestreerde in beroep de overweging, die het Nederlandse Beheersinstituut tot afwijzing van het verzoek heeft geleid, niet heeft verdedigd en bij antwoord heeft betoogd, dat slechts de gewone rechter bevoegd is kennis te nemen van een vordering tot nietigverklaring als de onderwerpelijke, en dat requestrant de juistheid van zijn posita aannemelijk zal moeten maken, zich overigens van verweer tegen de ingestelde vordering onthoudende;

dat bij de mondelinge toelichting de gemachtigde van gerequestreerde zich aan 's Raads oordeel heeft gerefereerd;

en ten aanzien van het recht:

dat de Raad ingevolge art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133) bevoegd is kennis te nemen van het onderhavige beroep, daar het zich richt tegen een beslissing van het Beheersinstituut als beherende het vermogen van de vijandelijke onderdane Z.;

dat de Raad voorts op grond van de inhoud van de notariële akte d.d. 1 Nov. 1913 en van de hierop door requestrant gegeven, door gerequestreerde niet weersproken toelichting betreffende haar totstandkoming zonder nader bewijs van requestrant te eisen van mening is, dat de strekking van de in haar vastgelegde overeenkomst is chantage van Z., ter gelegenheid van het huwelijk van A., met wie zij een intieme verhouding heeft gehad, te voorkomen door haar een lijfrente toe te kennen;

dat zodanige overeenkomst ingevolge art. 1373 B. W. nietig is, immers haar oorzaak in strijd is met de goede zeden en de openbare orde;

dat de Raad, naar aanleiding van de grond, waarop gerequestreerde in eerste aanleg zijn afwijzende beslissing heeft gebaseerd, opmerkt, dat een overeenkomst, die, zoals de onderhavige, een ongeoorloofde oorzaak heeft, krachtens art. 1371 B. W. krachteloos, d.w.z. nietig, niet existent is en partijen aan

zodanige overeenkomst nimmer rechten kunnen ontlenen, ook al is zij door één harer gedurende een langdurige, b.v. dertigjarige periode ten uitvoer gelegd;

dat dit medebrengt, dat de Staat, getreden in de rechten van de vijandelijke onderdane Z., geen rechten kan ontlenen aan de overeenkomst, op 1 Nov. 1913 gesloten tussen IJ. en Z.;

dat het verzoek van requestrant bijgevolg had behoren te zijn toegewezen en de beslissing van het Beheersinstituut d.d. 14 Juni 1949 moet worden vernietigd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 14 Juni 1949;

Verstaat, dat nietig is de overeenkomst, op 1 Nov. 1913 gesloten tussen IJ. en Z. bij akte, op die datum verleden voor notaris P. J. Laboyrie te 's-Gravenhage;

Veroordeelt gerequestreerde tot voldoening van de kosten van het geding aan de zijde van requestrant, tot op heden begroot op f 150.

No. 1659

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Mei 1949. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Craandijk en Polderman).

Het N.B.I. heeft het beheer over een vermogen opgeheven, nadat haar was gebleken, dat de beheerde ten onrechte als vijand was beschouwd, daar deze reeds vóór de oorlog de Duitse nationaliteit verloren had.

Vordering tot restitutie van legesgelden voor de aangevraagde no enemy verklaring, alsmede de betaalde kosten voor administratie en taxatie van een onroerend goed toegewezen. Vordering tot terugbetaling van assurantiepremie en van kosten van juridische bijstand afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 44).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 16 Juni 1948 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift.

van Gustav Vogel, wonende te Bussum, gem. Mr M. M. G. Th. de Kort, adv. en proc. te Amsterdam houdende beroep van een beslissing van het Nederlands Beheersinstituut (N.B.I.), aan requestrant medegedeeld bij schrijven van 25 Mei 1948;

Gezien het verweerschrift van het N.B.I.;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 25 April 1949;

O. dat requestrant stelt:

dat hij enig erfgenaam is van zijn nu overleden vader Friedrich Vogel, laatstelijk wonende te Hilversum;

dat deze bij de Vreemdelingendienst aldaar als Duitser te boek stond en na den oorlog zijn vermogen door het N.B.I. is in beheer genomen;

dat om aan die onaangename gevolgen te ontkomen een non-enemy verklaring werd aangevraagd, hoezeer vanwege requestrant en zijn vader ook was betoogd dat deze, die reeds in 1891 in Nederland was komen wonen geen Duitser meer was;

dat na de indiening van dat request voldoende argumenten zijn aangevoerd voor het verlies van de Duitse nationaliteit, welke argumenten aanleiding zijn geweest voor het N.B.I. om het beheer over het vermogen van wijlen F. Vogel op te heffen;

op grond van welke feiten requestrant vordert restitutie van na te noemen bedragen, resp. vergoeding van na te noemen schade, hetgeen het N.B.I. bij de aangevallen beslissing heeft geweigerd;

O. dat het N.B.I. erkent dat gebleken is, dat requestrant's vader vóór het uitbreken van den oorlog zijn Duitse nationaliteit reeds verloren had en hij toen statenloos was, zodat zijn vermogen ten onrechte onder beheer is gekomen;

dat op zichzelf daarvan aan het N.B.I. geen verwijt is te maken, daar requestrant's vader zelf daarvan niet wist, althans onvoldoende daarvan op de hoogte is geweest en hij dan ook in zijn aanvrage om een non-enemy verklaring van 1 April 1946 niet primair voorop stelt, dat hij naar zijn mening geen Duitser doch statenloos was en in een vorige woonplaats (Sloten) als zodanig stond ingeschreven;

dat, hoe dit zij, het in beheer nemen van het vermogen van requestrant's vader door het N.B.I. niettemin ten onrechte is geschied en deswege requestrant's vordering ten dele voor toewijzing vatbaar is, zoals hieronder zal worden vastgesteld;

O. dat requestrant vordert teruggave van de door zijn vader gestorte f 50 legesgelden voor de non-enemy aanvrage;

dat het N.B.I. tegen restitutie van dit bedrag geen bezwaar meer maakt en dit bedrag derhalve behoort te worden gerestitueerd;

O. dat het N.B.I. tot beheerder over het vermogen van requestrant's vader heeft aangesteld den Makelaar Rietveld en aan dezen ten laste van dat vermogen heeft uitbetaald f 79,14, als provisie terzake van het administreren van het in beheer genomen onroerend goed;

dat requestrant's vader voordien zelf de administratie voerde en de ter zake betaalde provisie derhalve onkosten zijn, die hij niet zou hebben gemaakt, indien zijn vermogen niet onder beheer ware gesteld, zodat ook het bedrag van f 79,14 moet worden gerestitueerd;

O. dat hetzelfde geldt van een bedrag van f 44 aan gezegden Rietveld als taxatie kosten van bedoeld onroerend goed betaald;

O. dat requestrant echter ook terugvordert f 71,27 door het N.B.I. als assurantie premie betaald wegens brandverzekering van meergenoemd onroerend goed;

dat bij het onderzoek gebleken is, dat requestrant's vader vroeger zijn perceel ook tegen brand verzekerde en requestrant niet stelt, dat die verzekering tegen noemenswaard lagere premie geschiedde, en de Raad

onder deze omstandigheden geen reden ziet het N.B.I. te veroordelen tot terugbetaling van genoemd bedrag;

O. dat requestrant tenslotte — onder intrekking van zijn vordering tot rentevergoeding wegens het achteraf onnodig opnemen van spaargelden — nog vraagt vergoeding van rechtskundigen bijstand ad f 114,50, doch dergelijke kosten in zaken tegen het N.B.I. in het algemeen blijven voor rekening van hem die ze maakte en de Raad geen reden ziet ten deze voor het onderhavige geval een uitzondering te maken;

O. dat mitsdien behoort te worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Vernieitgt de beslissing van het N.B.I. waarvan beroep, voorzover daarbij is geweigerd restitutie aan requestrant van de genoemde bedragen ad f 50, f 79,14 en f 44.

Veroordeelt het N.B.I. deze bedragen, tezamen uitmakend f 173,14 aan requestrant te betalen.

Bekrachtigt de aangevallen beschikking voor het overige.

No. 1660

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Mei 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog).

Overeenkomst van bewaargeving, eind 1941 tussen partijen gesloten, nietig verklaard, daar zij tot stand was gekomen onder onbehoorlijke invloed van de vijand.

De Raad is niet bevoegd een, op de in bewaring gegeven goederen gelegd) maritaal beslag op te heffen en kan dus teruggave der goederen niet bevelen. Verstaat dat verzoeker is eigenaar dier goederen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 19, 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 27 Sept. 1948 gedateerd verzoekschrift, bij de Raad ingediend door Herman Josef Mansfeld, als beheerder over Paul Levy, wonende te Amsterdam, gem. Mr H. B. F. J. A. Peters te Amsterdam;

Gezien de verweerschriften, ingediend door Willem Gerardus de Goede, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr J. W. Colenbrander te Amsterdam, en door Froukje de Goede—Blöte wonende te Amsterdam, gem. Mr H. Mulderije te Amsterdam;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 13 April 1949;

O. dat verzoeker vordert:

a. Nietigverklaring van de overeenkomst, tussen P. Levy en verweerder J. de Goede eind 1941 gesloten, waarbij P. Levy enige meubilaire goederen in bewaring gaf aan verweerders De Goede;

b. op te heffen het maritaal beslag, door verweerster De Goede—Blöte gelegd, voor zover het betreft aan P. Levy, althans dien erfgenamen, toebehorende goederen, en te verklaren, dat deze goederen ten onrechte onder dit bedrag zijn begrepen;

c. verweerder De Goede te veroordelen tot afgifte van die goederen en de verweerster De Goede—Blöte om deze afgifte te gehengen en te gedogen;

O .dat verweerder de Goede de bewaargeving heeft erkend, doch stelt, dat het tapijt en de wandversiering, waarvan door verzoeker teruggave wordt verzocht, door zijn echtgenote in maritaal beslag zijn genomen, zodat hij niet in staat is deze goederen terug te geven, waarbij hij ontkent een antiek schilderij, voorstellende een kerk-interieur in bewaring te hebben ontvangen;

O. dat hij tegen teruggave van de nog aanwezige goederen geen bezwaar heeft tegen betaling van een bedrag van f 200, welk bedrag eind 1947 tussen partijen is overeengekomen als vergoeding voor de bij Levy verloren gegane meubilaire goederen van verweerder;

O. dat hij voorts nog stelt, dat hij kosten gemaakt heeft voor de verzending van pakketten aan de familie Levy in Westerbork, al welke kosten hij tezamen stelt op f 700;

O. dat verweerster De Goede—Blöte stelt, dat het door verzoeker gevorderde tapijt eind 1940 geruild is tegen een tapijt van verweerder De Goede, terwijl de wandversiering door P. Levy aan verweerder werd geschonken;

O. ten aanzien van dit laatste verweer dat van een schenking en ruiling in de onderhavige procedure niet is gebleken en uit de verklaringen van de gehoorde getuigen dit ook niet is op te maken, zodat de Raad dit verweer verwerpt;

O. dat, dit in aanmerking nemende, de eigendom van P. Levy ten opzichte van het tapijt en de twee etsen van Lesser Ury (welke laatste ter terechtzitting door verweerster De Goede—Blöte aan de Raad zijn getoond) is komen vast te staan;

O. dat dit ook het geval is met het antiek schilderij, voorstellende een kerkinterieur, doch de Raad niet bewezen acht, dat dit schilderij aan verweerders De Goede in bewaring is gegeven;

O. dat de Raad dit oordeel grondt op het feit, dat door verweerster De Goede—Blöte een ets voorstellende een kerk-interieur aan de Raad is getoond, als zijnde afkomstig van P. Levy ,zodat wellicht een verwarring is ontstaan;

O .dat van het in bewaring geven van een ets van Orlic ten processe niet is gebleken,

O. dat de Raad van oordeel is, dat de inbewaringgeving van de meubilaire goederen door P. Levy is tot stand gekomen onder onbehoorlijke invloed van wege den vijand, zodat achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn en de overeenkomst van bewaargeving dient te worden nietig verklaard;

O. dat de gevraagde opheffing van het maritaal beslag niet tot de bevoegdheid van de Raad behoort;

O. dat de teruggave van de goederen door de Raad niet kan worden bevolen, nu vaststaat, dat deze in maritaal beslag zijn geno-

men en niet gebleken is, dat dit beslag is opgeheven;

O .dat de Raad aanleiding vindt, aan verweerder een vergoeding van f 200 toe te kennn, onder toevoeging, dat de betaling daarvan eerst kan worden gevorderd nadat gemelde goederen door verweerder zullen zijn teruggegeven;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomst van bewaargeving, eind 1941 tussen P. Levy en verweerder J. de Goede gesloten;

Verstaat dat P. Levy is eigenaar van het ten processe genoemde Perzische tapijt en twee etsen van Lesser Ury;

Verstaat dat verweerder verplicht is deze goederen aan verzoekers af te geven zodra gemeld maritaal beslag mocht zijn opgeheven;

Verstaat tevens dat verzoeker bij die afgifte aan verweerder zal hebben te betalen een schadevergoeding groot f 200;

Verklaart verzoeker niet ontvankelijk in zijn vordering tot opheffing van het maritaal beslag en ontzegt hem voor het overige zijn vordering.

Compenseert de proceskosten in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 1661

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Maart 1950. (Mrs Prof. Duyfjes, Jhr Calkoen, van Walsem, van Vrijberghe de Coningh en Wery).

Aanbod L.V.V.S.

Het beroep tegen het „Bericht aan Crediteuren" dd. 12 Januari 1950 van de beheerders-vereffenaars van L.V.V.S., als organen van het Beheersinstituut, met name tegen het daaruit blijkende besluit en aanbod van dat Instituut, is ingevolge art. 43 E 133 ontvankelijk. Niet ter zake doet, dat dit besluit en aanbod zijn tot stand gekomen krachtens machtiging en met garantie van de Staat, noch dat het Beheersinstituut krachtens art. 6 E 100 verplicht zou zijn geweest aanwijzingen van de betrokken Ministers op te volgen, of dat die Ministers ingevolge art. 4 E 133 bepaalde het Instituut bindende regelen zouden hebben gesteld. Het beroep is ingesteld zonder beperking en ontvankelijk in zijn geheel, zodat de Afdeling Rechtspraak over de zaak heeft te oordelen in haar volle omvang.

Ook het gevorderde is ontvankelijk, en wel in zijn twee onderdelen, ook voor zover daarbij wordt verzocht het geven van een beslissing van algemene strekking, geldende niet slechts voor appellanten-crediteuren, maar voor alle crediteuren, nu naar de stellingen van appellanten het aanbod en het daarin vervatte uitkeringsplan zijn in strijd met fundamentele beginselen van recht en billijkheid en de Afdeling Rechtspraak van de Raad bevoegd is te doen, wat het Beheersinstituut had moeten doen, namelijk in de plaats daarvan te stellen een eveneens voor alle crediteuren geldend nieuw uitkeringsplan, dat de toets van recht en billijkheid wèl kan doorstaan.

De tegen het besluit en het aanbod aangevoerde grieven zijn gegrond, wijl schending der paritas creditorum (eerste grief), ongeoorloofde dwang op schuldeisers (tweede grief), ongemotiveerde bevoordeling van uitgewonnen bezitters te kwader trouw (derde grief) en eveneens ongemotiveerde eventuele bevoordeling van de Staat (vierde grief) met recht en billijkheid volstrekt onverenigbaar zijn. De doelmatigheidsoverwegingen, waarop de voorgestelde afwijking van de gewone rechtsgang door het Beheersinstituut is verdedigd, moeten, wat er van die overwegingen zij, wijken voor de hiervoren bedoelde zo gewichtige rechtsbelangen.

Het besluit van het Beheersinstituut en het daarop gegronde aanbod aan crediteuren van L.V.V.S. vernietigd, met terugwerkende kracht. De aan het aanbod reeds gegeven of alsnog te geven uitvoering nietig en van onwaarde verklaard. De Raad beveelt onverwijlde verificatie van alle ingediende schuldvorderingen, daarna uitkering aan de erkende schuldeisers van een zo hoog mogelijk percentage hunner vorderingen, met vaststelling van dat percentage binnen twee maanden.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 4, 25—28 en 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 6; B. W. artt. 1178 en 1352.)

1e Maurits Emanuel Vis, wonende te Bussum, 2e Israel Koenraad Polak, wonende te Antwerpen, appellanten, gemachtigde Mr H. Sanders,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geïntimeerde, gemachtigden Mr D. J. Veegens en Mr Th. P. J. Masthof.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 18 Jan. 1950 ingekomen beroepschrift van Maurits Emanuel Vis, wonende te Bussum, en Israel Koenraad Polak, wonende te Antwerpen, appellanten, gem. Mr H. Sanders, waarbij zij beroep instellen tegen het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut, blijkende uit het „Bericht aan Crediteuren" d.d. 12 Jan. 1950 van de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat (L.V.V.S.)", en waarbij zij verzoeken:

te vernietigen het aangevallen besluit van het Nederlandse Beheersinstituut, en te bevelen, dat het plan van uitkering, door de beheerders-vereffenaars van L.V.V.S. ontworpen, worde gewijzigd in die zin:

1e. dat onverwijld worde overgegaan tot verificatie van de vorderingen der schuldeisers, zonder dat onderscheid worde gemaakt tussen schuldeisers, die het daarin

vervatte aanbod wel, en schuldeisers, die hetzelve niet hebben aanvaard, bij welke verificatie de vorderingen terzake van ingeleverde, niet meer aanwezige effecten overeenkomstig art. 59 E 100, zoals dit is gewijzigd bij de wet van 15 Jan. 1948 (Stbl. I 21), worden berekend naar de daarbedoelde koers van 4 Nov. 1947, en

2e. dat terstond na verificatie van een vordering worde overgegaan tot een eerste uitkering van 50 % van die vordering (uiteraard met verrekening van verstrekte voorschotten), zonder dat onderscheid worde gemaakt als bedoeld sub 1e, met dien verstande, dat de voor een ontbrekend effect verstrekte uitkering worde verrekend met de tegenwoordige bezitter in gevallen, waarin de ontvanger der uitkering in de eigendom van het effect wordt hersteld; kosten rechtens;

Gelezen het antwoord d.d. 3 Febr. 1950 van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geïntimeerde, verder te noemen het Beheersinstituut, gemachtigden Mr D. J. Veegens en Mr Th. P. J. Masthof, beiden adv. en proc., respectievelijk te 's-Gravenhage en te Amsterdam, houdende verzoek:

appellanten niet-ontvankelijk te verklaren in hun hoger beroep, althans de beslissing, waarvan beroep, te bekrachtigen; kosten rechtens;

Gelezen de overige stukken van het geding;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 13 Febr. 1950, beiden bij monde van haar voornoemde gemachtigden;

(1) O. dat appellanten ter voormelde zitting akte hebben verzocht van hun hierna volgende verklaring:

dat op 10 Febr. 1950 door Mevrouw Josephine Hirsch, weduwe van M. M. Wiener, bij Uw Raad hoger beroep is ingesteld van het op 12 Jan. 1950 gepubliceerde uitkeringsplan betreffende Vermögensverwaltung- und Renten-Anstalt (V.V.R.A.);

dat dientengevolge de als liquide aangenomen post 8, voorkomende in de vermogensopstelling van L.V.V.S., zijnde de uitkering ad 60 % uit V.V.R.A., wat de liquiditeit betreft, moet worden verminderd tot 30 % (de reeds in October 1948 betaalbaar gestelde uitkering), derhalve tot f 32.927.000;

dat echter, zodra Uw Raad, in welke zin dan ook, op het request van Mevrouw Wiener zal hebben beslist, die liquiditeit aanmerkelijk groter zal worden;

dat immers, indien dat request zou worden afgewezen, de post 8 op het bedrag van f 65.854.000 als liquide post zou kunnen worden gehandhaafd, terwijl indien het request wordt toegewezen, die post, wat de liquiditeit betreft, slechts met 4 % op de 60 %, dus met 1/15 deel, zou moeten worden verminderd;

dat requestranten echter niet wensen, dat de beschikking van Uw Raad op hun request zal worden opgehouden door de zaak van Mevrouw Wiener-Hirsch bovengenoemd, doch anderzijds willen voorkomen, dat een nieuw request zoude moeten worden begonnen, ter verkrijging van een tweede uitkering;

dat zij deswege, nu f 32.927.000 iets minder is dan 14 % der vorderingen, zijn te rade geworden te verzoeken hun petitum 2e als volgt te mogen wijzigen:

2e dat terstond na verificatie van een vordering worde overgegaan tot een eerste uitkering van 36 % van die vordering, berekend op de wijze als bedoeld in de punten a, b, c, d en e genoemd op pag . 2 van het rondschrijven van beheerders van L.V.V.S. dd. 12 Jan. 1950, met dien verstande, dat een tweede uitkering zal geschieden op dezelfde basis, terstond nadat de Raad op het bovenbedoeld request van Mevrouw Wiener zal hebben beschikt, en wel tot een zodanig tot ½ % naar boven afgerond percentage als zal overeenstemmen met het bedrag, dat overeenkomstig die beschikking aan L.V.V.S. zal toevallen uit de boedel van V.V.R.A.;

(2) O. dat het Beheersinstituut heeft verklaard tegen deze wijziging van de vordering der appellanten geen bezwaar te hebben en de Raad die heeft toegelaten;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep:

(3) O. dat blijkens het beroepschrift het appèl is gericht tegen het „Bericht aan Crediteuren", op 12 Jan. 1950 verzonden door de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat (L.V.V.S.)", als organen van het Beheersinstituut, met name tegen het daaruit blijkende besluit van dat Instituut over te gaan tot een uitkering aan de concurrente schuldeisers (preferente zijn er niet), van welke uitkering echter worden uitgesloten de crediteuren, die niet treden in het daarin vervatte aanbod onder de daarin vermelde voorwaarden, en deze uitgezonderde groep eerst voor een uitkering in aanmerking te doen komen op een onzeker tijdstip en hun vorderingen niet te verifiëren dan na onbepaalde tijd;

dat naar luid van het antwoord van het Beheersinstituut dit de ontvankelijkheid van het beroep bestrijdt vooreerst hiermede, dat het rondschrijven van de beheerders-vereffenaars inhoudt: *a*) een aanbod aan crediteuren, krachtens machtiging en met garantie van de Staat, van een uitkering ineens van 70 ½, en *b*) een mededeling omtrent de voorgenomen wijze van behandeling van crediteuren, die het aanbod niet aannemen; en de Staat ter zake van de aanbiedingen, die hij aan crediteuren van een onder beheer staand vermogen wenst te doen, niet onderworpen is aan de rechtspraak van de Raad of van welke andere rechter ook;

(4) O. te dien aanzien, dat blijkens het voorgaande het beroep is ingesteld, niet tegen aanbiedingen van de Staat, maar tegen een door beide partijen bedoeld besluit van het Beheersinstituut met een daarop gegrond bericht en aanbod van dat Instituut, een en ander met betrekking tot de insolvente boedel van L.V.V.S., vallende onder het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133, van welk besluit, bericht en aanbod van het Beheersinstituut, krachtens artikel 43, lid 1, E 133 beroep openstaat bij de Afdeling Rechtspraak

van de Raad, welk beroep overeenkomstig lid 2 van dat artikel tijdig is aanhangig gemaakt;

dat mitsdien alle vereisten van genoemd bijzonder wettelijk voorschrift aanwezig zijn en niet ter zake doet, dat het aangevallen besluit, bericht en aanbod van het Beheersinstituut, zelfstandig rechtspersoon ingevolge artikel 33 E 113, zijn tot stand gekomen krachtens machtiging en met garantie van de Staat, hetgeen immers slechts betekent, dat de Staat een en ander te voren heeft goedgekeurd en zich jegens crediteuren sterk maakt en instaat; dat het Beheersinstituut zal doen, hetgeen dit Instituut krachtens deszelfs besluit, bericht en aanbod moet doen;

(5) O. dat het Beheersinstituut het beroep voorts niet-ontvankelijk acht, en wel in het bijzonder niet voor zover het beroep betreft voormeld onderdeel *b*) van het aangevallen besluit — de voorgenomen wijze van behandeling van crediteuren, die het aanbod niet aannemen —, wijl de circulaire van 12 Januari 1950 de vrucht is van een uitvoerig overleg tussen de Ministers, belast met de uitvoering van de Besluiten Vijandelijk Vermogen en Herstel Rechtsverkeer, en de Raad voor het Rechtsherstel, en de daaraan ten grondslag liggende Regeringsbeslissing is te beschouwen als een uitvoeringsregel, vallende onder artikel 4 E 133, althans als een aanwijzing aan de Raad, vallende onder artikel 6 E 100, en dientengevolge het aangevallen besluit voor de Afdeling Rechtspraak van de Raad niet aantastbaar zoude zijn;

(6) O. dat ook dit verweer niet kan worden aanvaard, aangezien, al ware het Beheersinstituut in deze verplicht de aanwijzing van de betrokken Ministers op te volgen, en al hadden die Ministers hier bepaalde het Instituut bindende regelen gesteld waaraan hetzelve zich zou hebben gehouden, het aangevallen besluit niettemin zou zijn en zou blijven een besluit van het Beheersinstituut in de zin van art. 43 E 133, krachtens welk wettelijk voorschrift beroep op de Afdeling Rechtspraak openstaat van „alle" besluiten van dat Instituut zonder uitzondering, derhalve onverschillig of daaraan al dan niet een Regeringsbeslissing of aanwijzingen of regelen van de bedoelde Ministers ten grondslag liggen, welk een en ander de gestie van het Beheersinstituut niet vermag te onttrekken aan de controle van de rechterlijke beroepsinstantie;

(7) O. dat het beroep is ingesteld zonder beperking en blijkens het voorgaande is ontvankelijk in zijn geheel, zulks met name ook voor zover betreft voormeld onderdeel *b*) van het aangevallen besluit, zodat de Afdeling Rechtspraak over de zaak heeft te oordelen in haar volle omvang;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het gevorderde:

(8) O. dat het gevorderde is tweeledig, namelijk neerkomt hierop: I. het aangevallen besluit van het Beheersinstituut te vernietigen; en II. daarna te bevelen, dat het plan van uitkering, door de beheerders-vereffenaars van L.V.V.S. ontworpen, worde gewijzigd, zulks in deze zin: 1e dat onverwijld worde overgegaan tot verificatie van de vorderingen der schuldeisers, zonder onderscheid tussen schuldeisers, die het daarin vervatte aanbod wel, en dezulken, die het niet aanvaard hebben; 2e dat terstond na de verificatie van een vordering worde overgegaan tot een eerste uitkering en vervolgens tot een tweede uitkering, zulks telkens tot een door de Raad te bepalen percentage als nader aangegeven in het verzoek;

(9) O. dat deze vordering in haar beide onderdelen in beginsel is ontvankelijk, vermits de Afdeling Rechtspraak, krachtens artikel 43 E 133 als beroepsinstantie oordelende over het aangevallen besluit en het daarin vervatte uitkeringsplan van het Beheersinstituut, bevoegd is, indien hiervoor termen zijn, dat besluit en dat uitkeringsplan te vernietigen, en daarna te bevelen, dat het Beheersinstituut zal doen, wat het in plaats daarvan had behoren te doen, als hoedanig in aanmerking kan komen het tweede onderdeel van het gevorderde, dat in overeenstemming is met de algemeen geldende normen voor de vereffening van insolvente boedels, welke kennelijk ook ten grondslag liggen aan artt. 25 e.v. E 133;

(10) O. dat het Beheersinstituut de ontvankelijkheid van het gevorderde dan ook slechts bestrijdt, voor zover dat strekt tot het geven van een beslissing van algemene strekking geldende niet slechts voor appellanten-crediteuren, maar voor alle crediteuren, zowel voor degenen die het aanbod hebben aanvaard als voor hen die het niet hebben aanvaard, aangezien naar het oordeel van het Instituut de Afdeling Rechtspraak als appèlrechter op één lijn staat met iedere andere rechter en slechts bevoegd is een beslissing te geven in het concrete geschil van de procespartijen, dat haar is voorgelegd;

(11) O. dat het Beheersinstituut echter over het hoofd ziet, dat ook de gewone rechter beslissingen mag geven, die gelden niet slechts voor de verzoekende crediteur, maar voor alle crediteuren, gelijk bij de faillietverklaring; voorts, dat naar de stellingen van appellanten het uitkeringsplan van het Beheersinstituut is in strijd met fundamentele beginselen van recht en billijkheid en om die reden voor geen enkele crediteur in stand mag blijven; en tenslotte, dat de Afdeling Rechtspraak na vernietiging van dat uitkerinpslan, bevoegd is te doen, wat het Beheersinstituut had behoren te doen, namelijk in de plaats daarvan te stellen een eveneens voor alle crediteuren geldend nieuw uitkeringsplan, dat de toets van recht en billijkheid wèl kan doorstaan;

(12) O. dat mitsdien het gevorderde is ontvankelijk, en wel in zijn volle voormelde omvang;

Ten principale:

(13) O. dat uit voormeld Bericht aan Crediteuren d.d. 12 Januari 1950 van de beheerders-vereffenaars onder meer blijkt:

A. Dat de Regering de beheerders-vereffenaars heeft gemachtigd aan de crediteuren, met garantie van de Staat en onder de

in het Bericht vermelde voorwaarden, op hun erkende vorderingen een uitkering ineens aan te bieden van 70 %, welk aanbod de beheerders-vereffenaars diensvolgens hebben gedaan;

B. Dat ingevolge voorwaarde e de vorderingen ter zake van ingeleverde, maar niet meer aanwezige effecten zullen worden berekend naar vaste koersen, en wel — naar analogie van het bepaalde in de wet van 15 Januari 1948 (I 21) naar de koersen van 4 November 1947, behoudens wanneer de werkelijke opbrengst in de bezettingstijd hoger is geweest, in welk geval die hogere opbrengst als basis voor de berekening der vordering zal gelden· en dat dezelfde wijze van berekening zal worden toegepast op de vorderingen van hen, die als gevolg van rechtsherstel, door cessie of anderszins, in plaats van de oorspronkelijke rekeninghouder crediteur zijn geworden of worden van L.V.V.S. ter zake van de verkoop van een effect, ook indien zij reeds voor een lager bedrag als crediteur zijn erkend;

C. Dat de betrokken crediteur, tegenover de ingevolge de garantie van de Staat verkregen voordelen, aan de Staat moet overdragen: I. al zijn vorderingen, voortvloeiende uit het bepaalde in het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100, voorzover betreft door, voor of namens hem bij L.V.V.S. ingeleverde en aldaar niet meer aanwezige effecten, daaronder begrepen al zijn bestaande en toekomstige vorderingen tot schadevergoeding ter zake van zodanige effecten, een en ander echter met uitzondering van een negental kansrijk geachte rechtsherstelaanspraken, en II. alle aanspraken tot het verkrijgen van (eventuele) verdere uitkeringen, welke hij tegen L.V.V.S. heeft of zal verwerven;

D. Dat de beheerders-vereffenaars verklaren, dat, teneinde een zo snel mogelijke afwikkeling met degenen, die het aanbod aanvaard hebben, mogelijk te maken, degenen die het aanbod niet aanvaard hebben, voorlopig niet voor een uitkering in aanmerking komen, doch t.z.t. (te zijner tijd) de uitkering zullen ontvangen, die uiteindelijk, na realisering van alle activa en na vaststelling van alle verplichtingen, mogelijk zal blijken, een en ander berekend naar de toestand, die zou hebben bestaan, indien het in de circulaire gedane aanbod achterwege ware gebleven;

E. Dat de bij de circulaire behorende aanvaardingsformulieren in volgorde van binnenkomst in behandeling zullen worden genomen, mitsdien de beheerders-vereffenaars bij de verificatie der vorderingen voorshands alleen in behandeling zullen nemen de vorderingen van hen, die het aanbod zullen hebben aangenomen, en wel, daargelaten een hier niet van belang zijnde uitzondering, in volgorde van binnenkomst;

F. Dat de stand van de boedel van L.V.V.S. is een zodanige, dat deze, naar het oordeel van de beheerders-vereffenaars, zou veroorloven een totale uitkering aan de schuldeisers van bijna 63 %, waarvan, blijkens de verstrekte cijfers nopens de liquide middelen, een belangrijk percentage terstond zou kunnen worden uitgekeerd;

(14) O. dat appellanten tegen dit besluit van het Beheersinstituut verschillende bezwaren, zowel in het beroepschrift als bij de mondelinge toelichting ter zitting, hebben aangevoerd, welke kunnen worden samengevat in de volgende vier grieven:

I. Het besluit van het Beheersinstituut om op de geschetste wijze ten aanzien van de uitkering te zullen handelen is in strijd met het fundamentele beginsel bij de vereffening van insolvente boedels, dat de concurrente crediteuren worden behandeld op voet van gelijkheid, welk beginsel van paritas creditorum wordt geschonden, doordat aan hen, die bereid zijn afstand te doen van vorderingen op personen, die geheel buiten de liquidatie van de boedel staan, een veel gunstiger positie bij de verdeling van de boedel wordt gegeven, dan aan degenen, die het aanbod niet aannemen;

II. Het besluit bevat een ongeoorloofoe en nog wel op de minder draagkrachtigen bijzonder sterk werkende dwang, uitgeoefend teneinde hen, die van hun goederen beroofd zijn en wensen daarvoor bepaalde personen aansprakelijk te kunnen stellen, ertoe te brengen van hun aanspraken op die personen afstand te doen;

III. Het besluit maakt bij de vereffening van de onderhavige, door roof van Joods bezit bijeengebrachte, boedel geen onderscheid tussen de beroofden en hen, die van die roof te kwader trouw, althans zonder hun goede trouw te kunnen aantonen, voordeel hebben getrokken, zulks door de aan het aanbod verbonden voordelen toe te kennen zonder onderscheid aan alle crediteuren, terwijl toch aan de laatstbedoelden, nadat de beroofden in hun rechten zijn hersteld, ten hoogste zou mogen worden toegekend een vordering tot het beloop van de door hen betaalde, in de boedel gebrachte, koopprijs van het geroofde;

IV. Het besluit houdt generlei rekening met de mogelijkheid, dat tenslotte kan blijken, dat de Staat tengevolge van de aan hem door de aanvaarders van het aanbod over te dragen rechten op derden en aanspraken tot het verkrijgen van verdere uitkeringen uit de boedel, een bate zou genieten, welke de waarde der verleende garantie overtreft, waardoor het surplus ten onrechte aan de Staat zou verblijven;

(15) O. dat het Beheersinstituut deze grieven heeft bestreden op gronden, waarop voorzoveel nodig hieronder zal worden teruggekomen;

(16) O. met betrekking tot de eerste grief:

dat art. 1178 B. W. bepaalt, dat de goederen van de schuldenaar strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers en dat derzelver opbrengst pondspondsgelijke, naar evenredigheid van ieders inschuld, wordt verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang mochten bestaan;

dat met dit fundamentele rechtsvoorschrift, hetwelk bij alle gerechtelijke uitwin-

ning en vereffening van boedels is in acht te nemen, niet is overeen te brengen, dat uit en door de boedel aan bepaalde crediteuren uitkeringen geschieden, terwijl andere crediteuren van gelijke rang, wier vorderingen vaststaan, van een gelijktijdige en daaraan evenredige uitkering verstoken blijven;

dat tegen die handelwijze in het onderhavige geval te meer bezwaar is, nu volgens het uitkeringsplan van de beheerders-vereffenaars aan de crediteuren, die het aanbod aanvaarden, een uitkering ineens gelijk aan 70 % hunner vorderingen — berekend op de in de circulaire aangegeven basis — zal plaats hebben, terwijl volgens de schatting van de beheerders-vereffenaars voor alle crediteuren gezamenlijk slechts een uitkering van ten hoogste 63 % hunner vorderingen beschikbaar zal zijn, zodat mogelijk baten, waarop de éne groep schuldeisers recht hebben, voorshands ten gunste van een andere groep aan de boedel onttrokken worden;

dat bovendien appellanten terecht verwachten, dat de door de beheerders-vereffenaars gewenste afwikkeling van de boedel in ieder geval voor die crediteuren, die niet in het aanbod treden, zal leiden tot een nog grotere vertraging in de vaststelling van hun rechten en in het ontvangen van uitkeringen, dan reeds uit de ingewikkeldheid van de boedel volgt, immers de beheerders-vereffenaars hun voornemen, deze groep schuldeisers voorlopig niet voor een uitkering in aanmerking te doen komen, in de circulaire uitdrukkelijk motiveren met de wens een zo snel mogelijke afwikkeling met degenen, die het aanbod wèl aanvaard hebben, mogelijk te maken;

dat de daartegenover door het Beheersinstituut verwachte bespoediging van de liquidatie van de boedel in zijn geheél geenszins zeker is, aangezien de voornaamste moeilijkheid, die zich tegen een spoedige afwikkeling verzet, te weten het vaststellen van de rechten van vele duizenden crediteuren, door de afwikkeling overeenkomstig het aanbod niet wordt opgeheven, doch goeddeels slechts wordt verplaatst, immers uiteindelijk ook verificatie in de boedel van de reeds ingevolge het aanbod voldane vorderingen — berekend naar de toestand, die zou hebben bestaan, indien het in de circulaire gedane aanbod achterwege ware gebleven — zal moeten plaats vinden, zodat in zeker opzicht dubbele arbeid zal moeten worden gedaan;

(17) O. dat uit dit alles volgt, dat de eerste grief gegrond is;

(18) O. ten aanzien van de tweede grief:

dat daarbij terecht wordt geklaagd over de dwangpositie, waarin de crediteuren, vooral de minder draagkrachtigen, bij hun keuze tussen het aanvaarden en het niet-aanvaarden van het aanbod worden gesteld, aangezien enerzijds het afwijzen van het aanbod hun wordt bemoeilijkt door het hun voorgehouden schrikbeeld ener eerst in een ver verschiet te verwachten uitkering, anderzijds, bij aanvaarding van het aanbod, van hen verlangd wordt afstand te doen van rechten — met name van rechten, die deels zelfs bij art. 59 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer hun uitdrukkelijk worden gewaarborgd —, zulks terwijl zij in de regel de waarde van die rechten niet zullen kunnen beoordelen, niet het minst doordat de Afdeling Effectenregistratie ernstig in gebreke is gebleven om zelfs aan die belanghebbenden, die daarnaar uitdrukkelijk hebben gevraagd, omtrent het bestaan van die rechten en de voor hun waardering van belang zijnde feiten opening van zaken te geven;

(19) O. dat mitsdien ook de tweede grief gegrond is;

(20) O. dat hetzelfde geldt voor de derde grief;

dat aan het Beheersinstituut kan worden toegegeven, dat degenen, tegen wie een vordering tot rechtsherstel met betrekking tot geroofde goederen is toegewezen of jegens wie langs minnelijke weg rechtsherstel is verkregen, niet allen als bezitters te kwader trouw in subjectieve zin zijn te beschouwen en dat onder hen velen zijn, aan wie alleen het ontbreken van goede trouw van anderen, met name van hun lasthebbers, wordt toegerekend, doch het aanbod reeds hierom is in strijd met de redelijkheid en billijkheid, omdat daarbij tussen degenen, die als bezitters te kwader trouw in subjectieve zin zijn aan te merken, en degenen, aan wie gedurende de bezetting goederen zijn ontroofd, generlei onderscheid wordt gemaakt, noch wat betreft het aangeboden percentage van uitkering, noch — naar luid van voorwaarde e — wat aangaat de berekening der vorderingen, voorzoveel rechtsherstel inzake effecten betreft, naar ten minste de koersen van 4 Nov. 1947;

dat dit bezwaar temeer klemt, aangezien de schijnbaar gelijke behandeling van deze beide groepen van crediteuren in werkelijkheid neerkomt op een bevoorrechting van eerstgenoemde groep, en wel in tweeërlei opzicht: vooreerst omdat de berekening ook van hun vorderingen, voor zover zij effecten betreffen, naar de koersen van 4 Nov. 1947 in vele gevallen een versterking van die vorderingen oplevert en tot aanzienlijke koerswinsten kan leiden, ten andere omdat deze crediteuren, die met volledige kennis van zaken het bezit van geroofde goederen hebben verworven, in het algemeen ter zake van de teruggave van de goederen geen andere vorderingen hebben dan die, welke hun als gevolg van het rechtsherstel zijn overgedragen, zodat de voordelen van het aanbod hun zonder enig offer hunnerzijds in de schoot worden geworpen, terwijl daarentegen de beroofden tegenover de aan het aanbod verbonden voordelen het veelal aanzienlijke offer moeten brengen van afstand aan de Staat van hun aanspraken tegen derden ter zake van de jegens hen gepleegde roof;

dat namens het Beheersinstituut wel is aangevoerd, dat de voorwaarde e niet zal gelden ten aanzien van bovenbedoelde vorderingen, indien zij eerst na afloop van de termijn van aanvaarding van het aanbod door cessie zijn verkregen, doch de opheffing van

het dubium te dier zake de boven geformuleerde ernstige bezwaren niet kan wegnemen;

(21) O. met betrekking tot de vierde grief:

dat de Raad niet uitgesloten acht, dat na de uiteindelijke afwikkeling van de boedel blijken zal, dat de waarde van de aan de Staat overgedragen rechten die van de door hem verleende garantie te boven gaat; dat het de Raad niet juist voorkomt, indien de Staat het aldus verkregen voordeel te eigen bate zoude aanwenden, daar dit niet zoude stroken met het oogmerk, waarmede de garantie is aangeboden, te weten de bevordering van het rechtsherstel en niet het behalen van speculatieve voordelen; dat dan ook het ontbreken van een regeling omtrent de bestemming van zodanig surplus in het bericht aan crediteuren, dan wel van een verklaring dienaangaande ten processe door het Beheersinstituut, het aanbod nog te meer onaanvaardbaar maakt;

(22) O. dat uit al het bovenoverwogene volgt, dat tegen het aangevallen besluit van het Beheersinstituut en het daarop gegronde bericht en aanbod aan crediteuren van de beheerders-vereffenaars bij de Raad ernstige bedenkingen bestaan en daardoor naar 's Raads oordeel zo gewichtige rechtsbelangen worden geschaad, dat dit besluit en de daaraan gegeven uitvoering niet in stand mogen blijven;

dat immers schending der paritas creditorum (eerste grief), ongeoorloofde dwang op schuldeisers (tweede grief), ongemotiveerde bevoordeling van uitgewonnen bezitters te kwader trouw (derde grief) en eveneens ongemotiveerde eventuele bevoordeling van de Staat als garantiegever (vierde grief) met recht en billijkheid volstrekt onverenigbaar zijn;

(23) O. dat in de gegeven omstandigheden de Raad meent niet te moeten treden, voor zover zulks niet reeds hiervoren is geschied, in een behandeling van de doelmatigheidsoverwegingen, waarop de voorgestelde afwijking van de gewone rechtsgang door het Beheersinstituut wordt verdedigd, omdat, wat er van die overwegingen moge zijn, zij voor de bovenbedoelde bezwaren moeten wijken;

(24) O. dat de Raad wegens de algemene strekking van de ten deze te geven beslissing termen aanwezig acht aan de beslissing tot vernietiging van het besluit en van het daarop gegronde bericht aan crediteuren met aanbod, terugwerkende kracht te geven in voege als hierna te omschrijven, waardoor aan de transacties, welke als gevolg van de aanvaarding van het aanbod reeds met een aantal crediteuren zijn tot stand gekomen, zulks ondanks het aanstonds ingestelde beroep, de rechtsgrond zal komen te ontvallen;

(25) O. dat het Beheersinstituut de Raad heeft verzocht om, ingeval het onderhavige besluit en aanbod niet in stand kunnen blijven, aan het Instituut richtlijnen te geven, welke bij het in overweging nemen van een eventueel nader voorstel betreffende de afwikkeling van de boedel van L.V.V.S. zouden kunnen worden in aanmerking genomen;

dat echter de Raad, indien hij zich al tot zodanige adviserende taak geroepen zoude achten, zich van het geven van bedoelde richtlijnen, voor zover niet reeds in het bovenoverwogene geschied, meent te moeten onthouden, reeds hierom, wijl wegens het ingewikkelde karakter van de te vereffenen boedel de draagwijdte van de aanbevolen maatregelen door de Raad voorshands niet voldoende zou kunnen worden overzien;

(26) O. met betrekking tot het tweede onderdeel van het gevorderde:

wat betreft de vordering sub 1e:

dat uit de vernietiging van het besluit, waarvan beroep, rechtens voortvloeit, dat de beheerders-vereffenaars — behoudens uiteraard hun bevoegdheid tot het doen van zodanige nadere voorstellen, als zij zullen oirbaar achten — onverwijld zullen moeten overgaan tot de verificatie van de vorderingen der nog niet erkende schuldeisers, zonder onderscheid tussen schuldeisers, die het aanbod wel, en de zodanige, die het niet aanvaard hebben;

dat de vordering sub 1e mitsdien toewijsbaar is, behoudens dat de Raad geen termen aanwezig acht reeds in dit geding te bepalen, dat ook met betrekking tot de onderhavige boedel de vorderingen tot schadevergoeding, als bedoeld in art. 59 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zullen worden gewaardeerd op basis der in dat artikel bedoelde koersen van 4 Nov. 1947, daar dit punt dient te worden beslist bij de verificatie der betrokken vorderingen;

wat betreft de vordering sub 2e:

dat buiten geschil is, dat in de boedel zeer aanzienlijke liquide baten aanwezig zijn, terwijl de Raad is gebleken, dat ook de aanzienlijke vordering van L.V.V.S. op de boedel der Vermogensverwaltungs-und-Rentenanstalt (V.V.R.A.) — ongeacht het lot van het ook in die boedel aan de crediteuren gedane aanbod tot een afwijkende afwikkeling — voor spoedige realisering vatbaar is;

dat het onder deze omstandigheden alleszins mogelijk voorkomt ten spoedigste tot het doen van een uitkering aan de erkende schuldeisers over te gaan; dat de Raad naar de stand van de boedel reeds thans een uitkering tot het beloop van ten minste 50 % op iedere vordering alleszins gerechtvaardigd acht, doch zich van een beslissing omtrent het uit te keren percentage zal onthouden, in het vertrouwen, dat de beheerders-vereffenaars het hier aanwezige primaire belang van de crediteuren, die reeds zolang op een uitkering wachten, in de voor dezen zo gunstig mogelijke zin zullen behartigen;

(27) O. dat, waar het Beheersinstituut als de in het ongelijk gestelde partij is aan te merken, de kosten van het geding te zijnen laste moeten komen;

Rechtdoende in beroep:

Verklaart appellanten ontvankelijk in hun beroep en in hun vorderingen;

Vernietigt, met terugwerkende kracht tot

het tijdstip waarop het is genomen, het besluit van het Beheersinstituut, waarvan beroep;

Vernietigt als gevolg van dien, met terugwerkende kracht tot 12 Januari 1950, het aanbod bij het „Bericht aan Crediteuren" van die datum gedaan door de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat (L.V.V.S.)" en de overige uit dat Bericht blijkende beslissingen van die beheerders-vereffenaars en het Beheersinstituut;

Verstaat diensvolgens, dat is nietig en van onwaarde alle uitvoering, aan dat aanbod reeds gegeven of alsnog te geven;

Beveelt:

1e. dat onverwijld worde overgegaan tot verificatie van alle bij de beheerders-vereffenaars ingediende schuldvorderingen, zonder onderscheid als in het Bericht aan Crediteuren gemaakt;

2e. dat terstond na verificatie worde overgegaan tot een uitkering aan de erkende schuldeisers tot een zo hoog mogelijk percentage hunner vorderingen;

3e. dat binnen twee maanden na deze uitspraak aan de schuldeisers worde kenbaar gemaakt een beslissing nopens dat percentage;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding, tot deze uitspraak aan de zijde van appellanten begroot op f 1000.

No. 1662

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 28 Juli 1949. (Mr Bloemers.)

Verzoeker in kort geding heeft verzocht de verkoop van een bedrijf te schorsen in afwachting van een beslissing in appèl t.a.v. een verzoek tot ontvijanding.

Het N.B.I. veroordeeld om de verleende toestemming tot verkoop in te trekken en onverwijld opdracht te geven aan de bestuurder der N.V. om de maatregelen tot verkoop te staken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 150*a*; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

Wij, wnd. Voorzitter van de Raad van het Rechtsherstel, enz. ;

Gezien de stukken in de zaak van:

Heby Letter, wonende te Orselina, kanton Ticino, Zwitserland, gemachtigde Mr J. W. F. Donath, advocaat en procureur te Arnhem, en het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage;

O. dat verzoekster heeft gesteld in haar inleidend verzoekschrift:

dat zij de Duitse nationaliteit bezit en op 28 April 1947 aan het Nederlandse Beheersinstituut heeft verzocht om vrijgave van het hier te lande aanwezige vermogen;

dat het Nederlandse Beheersinstituut het verzoek heeft afgewezen en verzoekster op 22 December 1947 bij Uw Raad tegen deze beschikking in beroep is gekomen;

dat het Nederlandse Beheersinstituut op 12 Mei 1948 haar conclusie van antwoord heeft ingediend en verzoekster op 12 Augustus 1948 bericht heeft ontvangen, dat haar zaak ter verdere afhandeling verwezen was naar de Arnhemse Kamer;

dat de dag der behandeling nog niet is bepaald;

dat verzoekster sedert 24 jaar in Zwitserland woont, waar zij voor haar wankele gezondheid moet verblijven ;

dat verzoekster op het punt staat de Zwitserse nationaliteit te verkrijgen, hetwelk nog slechts wacht op het vervullen van enige onbelangrijke formaliteiten;

dat zij stellig mag verwachten, dat haar verzoek tot ontvijanding zal worden toegewezen;

dat tot haar vermogen behoren 235 aandelen, elk groot f 1000 van het geplaatste aandelenkapitaal ad f 250.000 in de N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren, eigenaresse van een fabriek van rijwiel- en motorzadels, rijwieltassen, spatborden, velgen en buizen, welke fabriek haar vader heeft opgericht en uit de inkomsten waarvan zij practisch moet leven ;

dat zij tot haar ontsteltenis heeft vernomen, dat in de avondbladen van Vrijdag 24 Juni 1949 een advertentie voorkwam, waarin het voornemen aangekondigd werd om het bedrijf dier N.V. publiek te verkopen;

dat blijkens de voorwaarden voor de verkoop zal worden verkocht het bedrijf in volle werking met alle te Dieren gelegen onroerende goederen, benevens alle machines en werktuigen, gereedschappen, fabrieksinventaris, kantoorinventaris, materialen, voorraden, fabrikaten en halffabrikaten, emballage, lopende orders, debiteuren en crediteuren, alsook handelsnaam, merken, octrooien en goodwill;

dat de inschrijving moet geschieden op biljetten, welke uiterlijk 29 Juli 1949 17 uur moeten zijn ingeleverd ten kantore van Notaris C. van de Velde te Dieren en de verzoekster, zijnde de N.V. zich een termijn van 8 weken voorbehoudt om over de gunning te beslissen;

dat requestrante bij navraag bij het Nederlandse Beheersinstituut op 2 Juli 1949 heeft vernomen, dat de verkoop geschiedt krachtens besluit van een algemene vergadering van aandeelhouders, waarin het Nederlandse Beheersinstituut die de rechten van aandeelhoudster voor de aandelen, welke aan verzoekster toebehoren, uitoefende, heeft gestemd voor verkoop en voor opdracht aan de bestuurder-beheerder der N.V. die door de Nederlandse Beheersinstituut was aangewezen, om de nodige stappen voor deze verkoop te doen en deze te effectueren;

dat in ieder geval het Nederlandse Beheersinstituut toestemming heeft verleend tot de voorgenomen verkoop;

dat requestrante als belanghebbende tegen

deze handelingen van het Nederlandse Beheersinstituut tijdig in hoger beroep is gekomen;

dat zij het grootste belang heeft, dat totdat op haar aanvraag en ontvijanding definitief is beslist, resp. totdat de Raad voor het rechtsherstel, resp. de Voorzitter van deze Raad op het hoger beroep uitspraak zal hebben gedaan, het bedrijf niet wordt verkocht en toegewezen;

dat geen bijzonderen aanleiding bestaat om thans tot verkoop over te gaan, omdat het bedrijf goed wordt geleid en behoorlijke winsten afwerpt, zijnde het niet te verwachten, dat het bedrijf in waarde zal achteruitgaan;

dat de verkoop zal geschieden door de bestuurder der N.V., die tevens de rechten en verplichtingen als beheerder heeft, welke bestuurder in nauw overleg met het Nederlandse Beheersinstituut handelt en het bedrijf zal gunnen aan diegene, die het Nederlandse Beheersinstituut zal aanwijzen, zodat in wezen het Nederlandse Beheersinstituut in deze de beslissing neemt;

dat het Nederlandse Beheersinstituut het dus in haar macht heeft om de bestuurder-beheerder opdracht te geven, zijn handelingen ter zake van deze verkoop te staken althans te schorsen en in ieder geval geen gunning te verlenen en bovendien tijdelijk zijn toestemming tot deze verkoop kan intrekken;

dat het aanhangige beroep tegen bovenbedoelde handelingen van het Nederlandse Beheersinstituut in een zaak, die de werkzaamheid van de Raad voor het Rechtsherstel betreft en derhalve de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak, Arnhemse Kamer bevoegd is een voorziening bij voorraad te treffen, die in deze gezien de aangekondigde verkoop uit hoofde van onverwijlde spoed wordt vereist;

Het verzoek bij uitspraak uitvoerbaar bij voorraad het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage te veroordelen om onverwijld aan de Bestuurder-beheerder der N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren opdracht te geven zijn maatregelen tot verkoop van het bedrijf dier N.V. te staken althans te schorsen en in ieder geval niet tot gunning over te gaan, alsmede om de verleende toestemming tot deze verkoop in te trekken, een en ander totdat op het door requestrante ingediende verzoek tot ontvijanding definitief zal zijn beslist, althans totdat door de Raad voor het Rechtsherstel afdeling Rechtspraak resp. door de Voorzitter van deze Raad zal zijn beslist op het door requestrante ingestelde hoger beroep tegen de voorschreven handelingen van het Nederlandse Beheersinstituut, met veroordeling van dat Instituut in de kosten;

O. dat bij de mondelinge behandeling op 23 Juli 1949 zijn verschenen: namens verzoekster Mr Donath voornoemd, en namens het Nederlandse Beheersinstituut Mr Ter Burg en L. van Kampen, accountant te 's-Gravenhage, terwijl mede tegenwoordig was bestuurder der N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren;

O. dat Mr Donath ter toelichting van het verzoekschrift heeft medegedeeld:

dat de N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren is opgericht door verzoeksters vader, die woonde te Bielefeld; dat deze vader steeds de bedoeling heeft gehad, dat zijn dochter, verzoekster, van dit bedrijf zou kunnen leven en zij sinds ongeveer 20 jaar eigenares is van 94 % van het geplaatste aandelenkapitaal van in totaal f 250.000; dat een broer van verzoekster directeur is geweest van deze N.V. tot 1937, toen hij is overleden bij een ongeval met een auto; dat de N.V. tijdens de bezetting twee directeuren had, van wie er in ieder geval één lid was van de N.S.B.; dat na de bevrijding de commissarissen der N.V. zich hebben gewend tot het Militair Gezag, hetwelk de heer van Steenbeek heeft benoemd tot bestuurder en dat vervolgens het Nederlandse Beheersinstituut de heer van Steenbeek heeft benoemd tot bestuurder met de bevoegdheden van directeur; dat de N.V. Lepper's Fabrieken geen vijandelijk onderdaan is in de zin van art. 2 E 133; dat het Nederlandse Beheersinstituut thans alle aldus geplaatste aandelen der N. V. in handen heeft;

dat verzoekster in 1924 als ernstige t.b.c.-patiënte naar Zwitserland is gegaan en in 1929, toen haar tot op heden nog altijd zeer zwakke gezondheid dit toeliet, te Orselina (boven Locarno) een eigen huis heeft betrokken, waarin zij sindsdien is blijven wonen; dat haar verzoek tot naturalisatie in 1943 is afgewezen, omdat zij de Italiaanse taal niet zo volledig beheerste, als in het kanton Ticino wordt geëist voor naturalisatie; dat zij op 15 December 1948 een machtiging heeft ontvangen van de Federale Politie te Bern om een verzoek tot naturalisatie in te dienen, van welke machtiging een fotocopie wordt overgelegd; dat de Federale Politie te Bern een dergelijke machtiging slechts afgeeft na een uitgebreid en vergaand onderzoek naar de politieke gedragingen van de betrokkene en het feit, dat deze machtiging aan verzoekster is verleend, betekent, dat zij niet in relatie staat of heeft gestaan met het nationaal-socialisme en het nationaal-socialistische Duitsland van na 1933; dat verzoekster zo nodig kan bewijzen, dat zij zich tijdens de oorlog anti-duits en progeallieerd heeft gedragen; dat op haar verzoek tot naturalisatie thans gunstig is beschikt en zij sedert 18 Juli 1949 de Zwitserse nationaliteit heeft, ten bewijze waarvan een gelegaliseerde verklaring van het Gemeentebestuur van Orselina d.d. 22 Juli 1949 wordt overgelegd;

dat zij van de beslissing d.d. 25 November 1947 van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij is afgewezen haar verzoek tot vrijgave van haar zich in Nederland bevindende vermogensbestanddelen, in beroep is gegaan bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, doch een beslissing over dit beroep nog niet is gegeven; dat verzoekster zich bovendien naar aanleiding van de voorgenomen verkoop van het volledige bedrijf der N.V. te Dieren overeenkomstig

art. 11 lid 4 E 133 heeft gewend tot de Voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel en bovendien daartegen beroep heeft ingesteld bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel;

dat verzoekster in kort geding schorsing van bedoelde verkoop heeft verzocht, omdat er geen belang is bij onmiddellijke verkoop van dit bedrijf, hetwelk goed wordt geleid en dat behoorliike winsten oplevert, en het voor haar van het grootste belang is, dat dit bedrijf niet wordt verkocht, zolang niet definitief is beslist over haar verzoek om ontvijanding en vrijgave van haar in Nederland aanwezige vermogen;

O. dat namens het Nederlandse Beheersinstituut in de eerste plaats is aangevoerd tegen het onderhavige verzoek, dat de beslissing tot verkoop van het tot de N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren behorend bedrijf en tot opdracht aan de bestuurder om de hiervoor noodzakelijke maatregelen te treffen in een beslissing van de algemene vergadering van aandeelhouders en niet een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, zodat deze beslissing ingevolge art. 43 E 133 niet appellabel is en verzoekster derhalve niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

O. hieromtrent:

dat namens het Nederlandse Beheersinstituut is erkend, dat het alle geplaatste aandelen der N.V., waarvan 94 % eigendom is van verzoekster, in beheer heeft, en onder deze omstandigheden een beslissing van de algemene vergadering van aandeelhouders in wezen niets anders is dan een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut;

dat in ieder geval het Nederlandse Beheersinstituut, gelijk ook door verzoekster is gesteld, blijkens bedoelde beslissing toestemming heeft gegeven tot de voorgenomen verkoop en tot overdracht aan de bestuurder om de hiervoor noodzakelijke maatregelen te treffen;

dat derhalve, zelfs indien de voorgenomen verkoop bij openbare inschrijvingen van het volledige bedrijf der N.V. niet zou vallen onder art. 11 lid 1 sub c E 133, het geven van deze toestemming naar Ons voorlopig oordeel oplevert een handeling van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan krachtens art. 43 E 133 beroep kan worden ingesteld bij de Afdeling Rechtspraak;

dat hieruit volgt, dat de onderhavige zaak betreft een werkzaamheid van de Raad voor het Rechtsherstel en Wij mitsdien volgens art. 150*a* E 100 bevoegd zijn daarin een voorziening in kort geding te treffen, nu niet is betwist, dat dit, gezien de aangekondigde verkoop een zaak is van onverwijlde spoed;

dat overigens niet valt in te zien welk belang het Nederlandse Beheersinstituut heeft bij dit formele verweer, aangezien naast de door haar thans aangewende rechtsmiddelen verzoekster bovendien bevoegd is tegen de beslissing tot voornoemde verkoop door de algemene vergadering van aandeelhouders der N.V. op te komen bij de gewone rechter, ook ter verkrijging van een voorlopige voorziening in kort geding;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut voorts heeft aangevoerd:

dat er geen enkele wettelijke bepaling is, welke zich verzet tegen verkoop van het bedrijf in het tijdvak waarin een verzoek om ontvijanding is afgewezen door het Nederlandse Beheersinstituut en een zelfde verzoek aanhangig is in hoger beroep;

dat voor verzoekster als niet-ingezetene niet geldt de regeling d.d. 22 October 1948 (Ned. Staatscourant no. 206), doch de algemene maatstaf, dat ontvijanding slechts plaats vindt, indien de betrokkene tijdens de oorlog zodanige voor de Nederlandse of Geallieerde zaak belangrijke daden heeft verricht, dat het van grote ondankbaarheid zou getuigen en daardoor volkomen onredelijk zou zijn om niet tot ontvijanding over te gaan;

dat, indien verzoekster zou worden ontvijand alleen wegens het feit, dat zij zich behoorlijk zou hebben gedragen, dit een ongemotiveerde bevoorrechting zou betekenen tegenover de talrijke Duitsers, die zich eveneens behoorlijk hebben gedragen, doch die gegeven de constante jurisprudentie van de Afdeling Rechtspraak, niet worden ontvijand;

dat, indien verzoekster na de oorlog is geneutraliseerd als Zwitserse, dit voor het Nederlandse Beheersinstituut geen reden zou zijn geweest een andere beslissing te geven op haar verzoek om ontvijanding dan thans is gegeven, en het Nederlandse Beheersinstituut niet kan inzien, dat naturalisatie als Zwitserse enig verschil zou kunnen maken met de kansen van verzoekster op gehele of gedeeltelijke ontvijanding;

O. hieromtrent:

dat het Nederlandse Beheersinstituut niet heeft ontkend, dat verzoekster in ernstige mate lijdende is geweest aan tuberculose en dat zij tot op heden nog steeds een zeer zwakke gezondheid heeft;

dat verzoekster, door haar gemachtigde gekenschetst als een „kasplant", sinds 1924 onafgebroken heeft gewoond in Zwitserland, derhalve op onzijdig gebied, in een dorp met een voor haar gezondheid gunstig klimaat zonder aanraking met het nationaal-socialistische Duitsland en zij, naar namens het Nederlandse Beheersinstituut niet is betwist, gedurende de tweede wereldoorlog anti-duits en pro-geallieerd gezind was;

dat het de vraag is, of en in hoeverre voor de ontvijanding van een dergelijke figuur moet worden geëist, dat zij zich door krachtig handelen op bijzondere wijze heeft dienstbaar gemaakt aan de Nederlandse en Geallieerde zaak, te meer nu hierbij komt, dat zij thans de Zwitserse nationaliteit heeft verkregen, hetgeen, naar haar gemachtigde onweersproken heeft gesteld, slechts mogelijk is na een uitgebreid en vergaand onderzoek naar haar politieke antecedenten door de Federale Zwitserse politie;

dat Wij dienaangaande geen beslissing hebben te nemen, doch het Ons voorlopig voorkomt, dat het als een open vraag moet

worden beschouwd hoe de beslissing over de ontvijanding in dit uitzonderlijke geval zal luiden, te meer waar nadere voorschriften omtrent de ontvijanding van niet-ingezetenen in voorbereiding zijn;

dat daarom in ieder geval rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat verzoekster haar belangen bij de N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren zal blijven behouden en het met het oog hierop redelijk is, dat tot de verkoop van het bedrijf der N.V. hangende het verzoek om ontvijanding slechts wordt overgegaan, indien daarvoor zwaarwichtige gronden aanwezig zijn;

O. dat namens verzoekster is gesteld, dat geen bijzondere aanleiding bestaat om thans tot verkoop over te gaan, omdat het bedrijf goed wordt geleid en behoorlijke winsten afwerpt, terwijl niet te verwachten is, dat het bedrijf in waarde zal achteruit gaan;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut hiertegenover heeft betoogd, dat het beheer ten behoeve van de Staat, hetwelk thans vier jaren duurt, in het algemeen zo spoedig mogelijk dient te worden beëindigd; dat het hier betreft een kapitaal-intensief bedrijf hetwelk economisch buitengewoon kwetsbaar is; dat er voor zeer grote bedragen aan voorraden in dit bedrijf zijn geïnvesteerd en de Staat zo spoedig mogelijk van dit risico dient te worden bevrijd, te meer nu op grond van verzadiging van de markt met dalende prijzen rekening zal moeten worden gehouden;

O. dat het beroep op de wenselijkheid om in het algemeen over te gaan tot liquidatie van bedrijven, welke worden beheerd ten behoeve van de Staat bezwaarlijk te verenigen schijnt met het in de eerste plaats door het Nederlandse Beheersinstituut gevoerde verweer, waarbij dit lichaam zich juist op het standpunt heeft gesteld, dat het alleen beheer voert over de aandelen en niet over het bedrijf, doch Wij, wat hier ook van zijn mag, in elk geval in deze wenselijkheid in het algemeen geen voldoende zwaarwichtige reden vermogen te zien om in een bijzonder geval als het onderhavige thans over te gaan tot verkoop;

O. dat namens het Nederlandse Beheersinstituut op Onze vragen wat de reden is van de buitengewone kwetsbaarheid van het bedrijf en wat het risico is, hetwelk de Staat bij verdere voortzetting van dit bedrijf zal lopen tengevolge van de zeer grote voorraden, welke daarin zijn geïnvesteerd, is geantwoord, dat het standpunt van het Nederlandse Beheersinstituut, dat het noodzakelijk is om thans tot verkoop over te gaan, alleen kan worden gegrond op argumenten van algemene aard;

dat het bedrijf in volle gang is en goede zaken maakt, doch de fabrieksgebouwen oud zijn en de outillage niet voldoende is; dat uitstel van de verkoop ongewenst moet worden geacht, omdat het voorbereidende werk dan later opnieuw zou moeten worden verricht, alsmede omdat de mogelijkheid bestaat van een daling der conjunctuur, al valt daaromtrent met zekerheid niets te zeggen; dat er in 1948 biedingen zijn gedaan op het bedrijf en er ook dit jaar reeds gegadigden zijn geweest;

O. dat uit dit antwoord niet blijkt van enig bijzonder risico van de Staat bij verdere voortzetting van het bedrijf noch van een dringende noodzaak tot verkoop;

O. dat blijkens het vorenstaande de verwachting van het Nederlandse Beheersinstituut, dat bij verkoop op een later tijdstip gerekend moet worden met dalende prijzen weinig anders is dan een speculatieve beschouwing, waarvan de kracht niet wordt verhoogd door de omstandigheid, dat zowel in 1948 als in 1949, derhalve in een periode waarin reeds meer de mogelijkheid is besproken van een daling der conjunctuur, niettemin derden belangstelling hebben getoond voor dit bedrijf ;

O. dat, waar derhalve niet is gebleken van klemmende redenen om hangende het verzoek tot ontvijanding over te gaan tot verkoop van het bedrijf der N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren, de onderhavige vordering voor toewijzing vatbaar is;

Beschikkende in kort geding:

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage om onverwijld aan de bestuurder der N.V. Lepper's Fabrieken te Dieren opdracht te geven zijn maatregelen tot verkoop van het bedrijf van die N.V. te staken en in ieder geval niet over te gaan tot gunning, alsmede om de verleende toestemming in te trekken, één en ander tot dat op het door requestrante ingediende verzoek tot ontvijanding definitief zal zijn beslist.

Verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad.

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding en begroot deze tot op deze uitspraak aan de zijde van requestrante op f 100.

No. 1663

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 6 Juli 1949. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer.)

Op grond van art. 16 E 133 heeft het N.B.I. besloten dat met de testamentaire beschikking, waarbij een persoon bedoeld onder art. 6 lid 1 van E 133 is onterfd, geen rekening zal worden gehouden.

Door de legitieme portie heeft de zoon geen rechten op het vermogen van zijn vader, doch hoogstens een verwachting, zodat door de testamentaire beschikking van geen verijdeling van toepassing van de voorschriften van E 133 sprake kan zijn.

Het besluit van het N.B.I. kan niet steunen op art. 16 E 133 en is derhalve vernietigd, hetgeen niet wegneemt de bevoegdheid van het N.B.I. om een beroep te doen op het wettelijk erfdeel.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 16; Besluit gevolgen van het huwelijk met vijandelijke onderdanen Nr. I [F 271] art. 2.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 26 September 1947 ingekomen verzoekschrift van Mr Joannes Petrus Hogerzeil, advocaat en procureur, in zijn hoedanigheid van bijzonderen curator als bedoeld in art. 365 B. W. over na te melden minderjarigen, wonende te Zwolle, domicilie kiezende ten kantore van Mr J. G. Nijsingh, advocaat en procureur te Zwolle;

Mede gezien het daarop ingekomen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, dd. 20 Januari 1949;

O. dat verzoeker in beroep komt van het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I.) dd. 26 Augustus 1947, door hem overgelegd;

O. dat ten deze vaststaat dat Huibert Reijne, weduwnaar van Jentje Nijhuis op 4 Juli 1947 te Dedemsvaart, gemeente Avereest, zijn laatste woonplaats, is overleden en genoemde Reijne bij testament van 9 Juni 1945 tot enige erfgenamen gezamenlijk heeft benoemd: *a.* voor de ene helft zijn dochter Jentje Reijne, gehuwd met W. Alteveer, *b.* voor de andere helft de minderjarige kinderen van zijn zoon Klaas Reijne, staaksgewijze bij plaatsvervulling als volgens de wet, zijnde Huibert, Guus en Cor Reijne;

O. dat het N.B.I. bij zijn besluit van 26 Augustus 1947 uit overweging dat genoemde Klaas Reijne een persoon is, als bedoeld in art. 6 lid 1 van het Besluit E 133 en deze Klaas Reijne, door de wet tot erfgenaam geroepen, door de testamentaire beschikking geheel als erfgenaam van de nalatenschap werd uitgesloten, op grond van art. 16 van het Besluit E 133 heeft besloten dat met de testementaire beschikking van Huibert Reijne bij de toepassing van bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelde voorschriften geen rekening zal worden gehouden;

O. dat requestrant in zijn verzoekschrift heeft verzocht het besluit van het N.B.I. nietig te verklaren, althans te vernietigen, althans de werking van het besluit te beperken tot het zogenaamd wettelijk erfdeel van Klaas Reijne en/of te doen hetgeen het N.B.I. had behoren te doen, met veroordeling van het N.B.I. in de kosten van het geding;

O. dat requestrant in zijn grieven in de eerste plaats heeft aangevoerd, dat het besluit niet zoals art. 16 E 133 eist met redenen omkleed is; dat toch dit artikel bepaalt dat het N.B.I. zodanig besluit kan nemen, doch het daartoe niet behoeft over te gaan, zodat het besluit had moeten aangeven, waarom daartoe in dit geval redenen aanwezig waren, hetgeen te meer klemt, nu de minderjarigen toch ook belangen bij de testamentaire beschikking hebben, die door het besluit ten zeerste worden geschaad;

O. dat de klacht over het niet met redenen omkleed zijn van het besluit echter moet worden verworpen, omdat uit het besluit van het N.B.I. voldoende duidelijk blijkt, dat het reden voor toepassing van art. 16 E 133 aanwezig acht omdat K. Reijne onterfd is, waardoor het N.B.I. niet de beschikking heeft over hetgeen aan K. Reijne anders bij versterf zou zijn ten deel gevallen, zijnde het beschikken over die baten voor het N.B.I. uit de aard der zaak van belang, waar Reijne was een persoon, als bedoeld in art. 6 sub 1 E 133, ten aanzien van wiens vermogen dus sprake kon zijn van beheerskosten, verbeurdverklaring en boete; dat dus daargelaten in hoeverre de motivering van het N.B.I. het genomen besluit kan rechtvaardigen, over ontbreken van motivering niet geklaagd kan worden;

O. dat requestrant ten principale heeft opgemerkt dat art. 16 E 133 niet de strekking kan hebben de testeervrijheid te niet te doen;

O. dienaangaande, dat behoudens de rechten, hem terzake van zijn wettelijk erfdeel na het openvallen der nalatenschap toekomende, genoemde Klaas Reijne nimmer enige rechten op het vermogen van zijn vader Huibert Reijne heeft gehad, hoogstens een verwachting en van verijdeling van de toepassing van bij of krachtens het Besluit E 133 gestelde voorschriften geen sprake kan zijn, indien het N.B.I. aanspraak wil maken op rechten, die tot het onder beheer gestelde vermogen hadden kunnen gaan behoren, doch tengevolge van een — afgezien van het recht op het wettelijk erfdeel — geldige uiterste wilsbeschikking, zoals in casu het geval is, voor degene wiens vermogen onder beheer staat, niet zijn ontstaan;

O. dat het N.B.I. er wel op heeft gewezen, dat in art. 2 F 271 (in werking getreden 17 November 1945) de toepasselijkheid van art. 16 E 133 niet is uitgezonderd op het maken van testamenten en de toepasselijkheid van de artt. 13, 14 en 15 van dat Besluit wèl, doch hierin geen argument gelegen is, aangezien het bij het Besluit F 271 er op aankwam rechtshandelingen aan te wijzen, waarop laatstgemelde artikelen niet van toepassing zouden zijn, terwijl art. 16 daarbuiten stond, als handelende over de toepassing van bij of krachtens het Besluit E 133 gestelde voorschriften, in welk artikel bij wijziging van deze voorschriften niets veranderd behoefde te worden;

O. dat mitsdien het besluit van het N.B.I. als niet kunnende steunen op art. 16 E 133 niet kan worden gehandhaafd, hetgeen niet wegneemt de bevoegdheid van het N.B.I. een beroep te doen op het wettelijk erfdeel, waarop Klaas Reijne recht heeft ;

Op voorschreven gronden ;

Rechtdoende:

Vernietigt het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 26 Augustus 1947, waarvan beroep.

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoeker qq. tot deze uitspraak begroot op f 100.

19 April 1950 (afl. 37) No. 1664—1670

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1664

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 13 April 1950. (Mrs. Prof. Duyfjes, Jhr Dr Calkoen, van Walsem, van Vrijberghe de Coningh en Wery.)

Aanbod V.V.R.A.

Het beroep tegen het „Bericht aan Crediteuren" d.d. 12 Januari 1950 van de beheerders-vereffenaars is ingevolge art. 43 E 133 ontvankelijk. Niet ter zake doet, dat dit besluit en aanbod is tot stand gekomen krachtens machtiging en met garantie van de Staat. Het gevorderde is ook ontvankelijk voor zover daarbij wordt verzocht het geven van een beslissing van algemene strekking geldende voor alle crediteuren van de V.V.R.A.

De tegen het besluit en aanbod aangevoerde 3 grieven zyn gegrond, aangezien ongelijke behandeling van crediteuren, ongeoorloofde dwang op de minder draagkrachtigen en eventuele ongemotiveerde bevoordeling van de Staat volstrekt onverenigbaar zijn met recht en billijkheid.

Aanbod vernietigd met terugwerkende kracht, met bevel dat onverwijld worde overgegaan tot een uitkering van 55 % aan de erkende schuldeisers, zonder onderscheid als in het „Bericht aan Crediteuren" gemaakt.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 100] artt. 4, 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 6; B. W. art. 1178.)

(Zie N.O.R. 1661).

Josephine Hirsch, weduwe van Martin Marcus Wiener, wonende te 's-Gravenhage, appellante, gemachtigde Mr H. Sanders,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geïntimeerde, gemachtigden Mr D. J. Veegens en Mr Th. P. J. Masthoff.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 11 Februari 1950 ingekomen beroepschrift van Josephine Hirsch, weduwe van Martin Marcus Wiener, wonende te 's-Gravenhage, appellante, ten deze woonplaats gekozen hebbende te 's-Gravenhage, ten kantore van haar gemachtigde Mr H. Sanders, advocaat en procureur aldaar, waarbij zij beroep instelt tegen het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut, blijkende uit het „Bericht aan Crediteuren" d.d. 12 Januari 1950 van de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Vermögensverwaltungs- und Renten-Anstalt (V.V.R.A.)", gevestigd te Amsterdam aan de Sarphatistraat nos. 47—55, en waarbij zij als schuldeiseres van dat lichaam verzoekt:

te vernietigen het aangevallen besluit van het Nederlandse Beheersinstituut en te bevelen, dat het plan van uitkering, door de beheerders-vereffenaars van V.V.R.A. ontworpen, worde gewijzigd in die zin: dat onverwijld worde overgegaan tot een uitkering aan de erkende schuldeisers tot een beloop van 55 % der erkende vorderingen, zonder onderscheid of zij het in het „Bericht aan Crediteuren" bedoelde aanbod al of niet hebben aanvaard, en zonder enige andere willekeurige discriminatie; kosten rechtens;

Gelezen het antwoord d.d. 1 Maart 1950 van het Nederlandse Beheersinstituut, gevestigd te 's-Gravenhage, geïntimeerde, verder te noemen het Beheersinstituut, gemachtigden Mr D. J. Veegens en Mr Th. P. J. Masthoff, beiden advocaat en procureur, respectievelijk te 's-Gravenhage en te Amsterdam, houdende verzoek:

appellante niet-ontvankelijk te verklaren in haar hoger beroep, althans de beslissing, waarvan beroep, te bekrachtigen; kosten rechtens;

Gelezen de overige stukken van het geding;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 6 Maart 1950, beiden bij monde van haar voornoemde gemachtigden;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep:

1. O. dat blijkens het beroepschrift het appèl is gericht tegen het „Bericht aan Crediteuren", op 12 Januari 1950 verzonden door de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Vermögensverwaltungs- und Renten-Anstalt (V.V.R.A.)", als orgaan van het Beheersinstituut, met name tegen het daaruit blijkende besluit van dat Instituut over te gaan tot een tweede en laatste uitkering aan de concurrente schuldeisers (preferente zijn er niet, van welke uitkering echter worden uitgesloten de crediteuren, die niet treden in de daarin vermelde voorwaarden, waaronder dat deze uitgesloten schuldeisers wel de voorlopige uitkering zullen ontvangen van 30 %, beschikbaar gesteld bij circulaire van 15 October 1948, doch eerst t.z.t. de slotuitkering zullen ontvangen, welke uiteindelijk na realisering van alle activa en vaststelling van alle verplichtingen mogelijk zal blijken;

dat naar luidt van het antwoord van het Beheersinstituut dit de ontvankelijkheid van het beroep bestrijdt vooreerst hiermede, dat het rondschrijven van de beheerders-vereffenaars inhoudt:

a. een aanbod aan crediteuren, krachtens machtiging en met garantie van de Staat, van een definitieve uitkering van 60 %, en *b.* een mededeling omtrent de voorgenomen wijze van behandeling van crediteuren, die het aanbod niet aannemen; dat de Staat ter zake van de aanbiedingen, die hij aan crediteuren van een onder beheer staand vermogen wenst te doen, niet onderworpen is aan de rechtspraak van de Raad of van welke andere rechter ook; en dat dit beginsel mede van toepassing is op het Beheersinstituut, voorzover het een aanbod van de Staat aan crediteuren overbrengt;

2. O. te dien aanzien, dat blijkens het voorgaande het beroep is ingesteld, niet tegen aanbiedingen of een aanbod van de

Staat, maar tegen een door beide partijen bedoeld besluit van het Beheersinstituut met een daarop gegrond bericht en aanbod van dat Instituut, een en ander met betrekking tot de insolvente boedel van V.V.R.A., vallende onder het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133, van welk besluit, bericht en aanbod van het Beheersinstituut krachtens art. 43, lid 1, E 133 beroep openstaat bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad, welk beroep overeenkomstig lid 2 van dat artikel tijdig is aanhangig gemaakt;

dat mitsdien alle vereisten van genoemd bijzonder wettelijk voorschrift aanwezig zijn en niet ter zake doet, dat het aangevallen besluit, bericht en aanbod van het Beheersinstituut, zelfstandig rechtspersoon ingevolge art. 33 E 133, zijn tot stand gekomen krachtens machtiging en met garantie van de Staat, hetgeen immers slechts betekent, dat de Staat een en ander te voren heeft goedgekeurd en zich jegens crediteuren sterk maakt en instaat, dat het Beheersinstituut zal doen, hetgeen dit Instituut krachtens deszelfs besluit, bericht en aanbod moet doen;

3. O. dat het Beheersinstituut het beroep voorts niet ontvankelijk acht, en wel in het bijzonder niet voor zover het beroep betreft voormeld onderdeel *b* van het aangevallen besluit — de voorgenomen wijze van behandeling van crediteuren, die het aanbod niet aannemen —, wijl de circulaire van 12 Jan. 1950 de vrucht is van een uitvoerig overleg tussen de Ministers, belast met de uitvoering van de Besluiten Vijandelijk Vermogen en Herstel Rechtsverkeer, en de Raad voor het Rechtsherstel, en de daaraan ten grondslag liggende Regeringsbeslissing is te beschouwen als een uitvoeringsregel, vallende onder art. 4 E 133, althans als een aanwijzing aan de Raad, vallende onder art. 6 E 100, en dientengevolge het aangevallen besluit voor de Afdeling Rechtspraak van de Raad niet aantastbaar zoude zijn;

4. O. dat ook dit verweer niet kan worden aanvaard, aangezien, al ware het Beheersinstituut in deze verplicht de aanwijzing van de betrokken Ministers op te volgen, en al hadden die Ministers hier bepaalde het Instituut bindende regelen gesteld waaraan hetzelve zich zou hebben gehouden, het aangevallen besluit niettemin zou zijn en zou blijven een besluit van het Beheersinstituut in de zin van art. 43 E 133, krachtens welk wettelijk voorschrift beroep op de Afdeling Rechtspraak openstaat van „alle" besluiten van dat Instituut zonder uitzondering, derhalve onverschillig of daaraan al dan niet een Regeringsbeslissing of aanwijzingen of regelen van de bedoelde Ministers ten grondslag liggen, welk een en ander de gestie van het Beheersinstituut niet vermag te onttrekken aan de contrôle van de rechterlijke beroepsinstantie;

5. O. dat het beroep is ingesteld zonder beperking en blijkens het voorgaande is ontvankelijk in zijn geheel, zulks met name ook voor zover betreft voormeld onderdeel *b* van het aangevallen besluit, zodat de Afdeling Rechtspraak over de zaak heeft te oordelen in haar volle omvang;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het gevorderde:

6. O. dat het gevorderde is tweeledig, namelijk neerkomt hierop: I. het aangevallen besluit van het Beheersinstituut te vernietigen; en II. daarna te bevelen, dat het plan van uitkering, door de beheerders-vereffenaars van V.V.R.A. ontworpen, worde gewijzigd in deze zin: dat onverwijld worde overgegaan tot een uitkering aan de erkende schuldeisers tot een beloop van 55 % der erkende vorderingen, zonder onderscheid of zij het in het „Bericht aan Crediteuren" bedoelde aanbod al of niet hebben aanvaard, en zonder enige andere willekeurige discriminatie;

7. O. dat deze vordering in haar beide onderdelen in beginsel is ontvankelijk, vermits de Afdeling Rechtspraak, krachtens art. 43 E 133 als beroepsinstantie oordelende over het aangevallen besluit en het daarin vervatte uitkeringsplan van het Beheersinstituut, bevoegd is, indien hiervoor termen zijn, dat besluit en dat uitkeringsplan te vernietigen, en daarna te bevelen, dat het Beheersinstituut zal doen, wat het in plaats daarvan had behoren te doen, als hoedanig in aanmerking kan komen het tweede onderdeel van het gevorderde, dat in overeenstemming is met de algemeen geldende normen voor de vereffening van insolvente boedels, welke kennelijk ook ten grondslag liggen aan artt. 25 e.v. E 133;

8. O. dat het Beheersinstituut de ontvankelijkheid van het gevorderde dan ook slechts bestrijdt, voor zover dat strekt tot het geven van een beslissing van algemene strekking, geldende niet slechts voor appellante-creditrice, maar voor alle crediteuren, zowel voor degenen die het aanbod hebben aanvaard als voor hen die het niet hebben aanvaard, aangezien naar het oordeel van het Instituut de Afdeling Rechtspraak als appèlrechter op één lijn staat met iedere andere rechter en slechts bevoegd is een beslissing te geven in het concrete geschil van de procespartijen, dat haar is voorgelegd;

9. O. dat het Beheersinstituut echter over het hoofd ziet, dat ook de gewone rechter beslissingen mag geven, die gelden niet slechts voor de verzoekende crediteur, maar voor alle crediteuren, gelijk bij de faillietverklaring; voorts, dat naar de stellingen van appellante het uitkeringsplan van het Beheersinstituut is in strijd met fundamentele beginselen van recht en billijkheid en om die reden voor geen enkele crediteur in stand mag blijven; en tenslotte, dat de Afdeling Rechtspraak na vernietiging van dat uitkeringsplan, bevoegd is te doen, wat het Beheersinstituut had behoren te doen, namelijk in de plaats daarvan te stellen een eveneens voor alle crediteuren geldend nieuw uitkeringsplan, dat de toets van recht en billijkheid wèl kan doorstaan;

10. O. dat mitsdien het gevorderde is ontvankelijk, en wel in zijn volle voormelde omvang;

Ten principale:

11. O. dat uit voormeld „Bericht aan Crediteuren" d.d. 12 Januari 1950 van de beheerders-vereffenaars onder meer blijkt:

A. Dat de Regering de beheerders-vereffenaars heeft gemachtigd aan de crediteuren, met garantie van de Staat en onder de in het Bericht vermelde voorwaarden, over hun erkende vorderingen een definitief uitkeringspercentage aan te bieden van 60 %, m.a.w. aan hen, die reeds de eerste liquidatie-uitkering van 30 % ontvingen en die dit aanbod aanvaarden, nog een tweede en laatste uitkering van 30 %, welk aanbod de beheerders-vereffenaars diensvolgens hebben gedaan;

B. Dat de betrokken crediteur, tegenover de ingevolge de garantie van de Staat verkregen voordelen, aan de Staat moet overdragen alle aanspraken tot het verkrijgen van (eventuele) verdere uitkeringen, welke hij tegen V.V.R.A. heeft of zal verwerven;

C. Dat de beheerders-vereffenaars verklaren, dat, teneinde een snelle afwikkeling met degenen, die het aanbod aanvaard hebben, te bevorderen, voor degenen, die het aanbod niet of niet tijdig aanvaard hebben, voorlopig de uitkering beperkt moet blijven tot de eerste 30 %, beschikbaar gesteld bij de circulaire van 15 October 1948; en dat deze crediteuren t.z.t. (te zijner tijd) de slotuitkering zullen ontvangen, welke uiteindelijk na realisering van alle activa en vaststelling van alle verplichtingen mogelijk zal blijken, een en ander berekend naar de toestand, die zou hebben bestaan, indien het in de onderhavige circulaire gedane aanbod achterwege ware gebleven;

D. Dat naar het oordeel van de beheerders-vereffenaars op basis van de cijfers, vermeld in de aan de circulaire gehechte „Vermogensopstelling van V.V.R.A. per 31 December 1948", het voor crediteuren van V.V.R.A. uiteindelijk te verwachten totale uitkeringspercentage circa 58 % zal bedragen, doch men daarbij zal moeten bedenken, dat in de boedel van V.V.R.A. nog te veel onzekerheden bestaan om reeds thans een zodanige definitieve uitkering toe te laten;

12. O. dat appellante bij haar beroepschrift heeft verlangd, dat het Beheersinstituut voor de dag kome met een reëele, door de accountants van dat Instituut vastgestelde, vermogensopstelling van niet vroeger datum dan 31 December 1949;

dat het Beheersinstituut daarop bij deszelfs antwoord heeft overgelegd een vermogensopstelling van V.V.R.A. per 31 December 1949 en daarbij heeft verklaard:

E. Dat uit die nadere vermogensopstelling blijkt, dat de direct realiseerbare middelen 57.1 % van de verplichtingen uitmaken, dat het uiteindelijke uitkeringspercentage kan worden geraamd op iets minder dan 60 %, dat het verschil eerst betaalbaar kan worden gesteld op een niet nader aan te geven tijdstip, indien geen enkele tegenslag wordt ondervonden, en dat het doen van een tweede voorlopige uitkering van 25 %, waardoor in totaal 55 % zou worden uitgekeerd, zonder Staatsgarantie niet verantwoord zoude zijn, omdat in deze boedel te allen tijde nieuwe crediteuren tot grote bedragen kunnen opkomen;

13. O. dat appellante tegen dit besluit van het Beheersinstituut verschillende bezwaren, zowel in het beroepschrift als bij de mondelinge toelichting ter zitting, heeft aangevoerd, welke kunnen worden samengevat in de volgende drie grieven:

I. Het besluit van het Beheersinstituut om op de geschetste wijze ten aanzien van de uitkering te zullen handelen is in strijd met het fundamentele beginsel bij de vereffening van insolvente boedels, dat de concurrente crediteuren worden behandeld op voet van gelijkheid, welk beginsel van paritas creditorum wordt geschonden, doordat aan hen, die bereid zijn tot overdracht aan de Staat van alle aanspraken tot het verkrijgen van (eventuele) verdere uitkeringen, welke zij tegen V.V.R.A. hebben of zullen verwerven, een gunstiger positie bij de verdeling van de boedel wordt gegeven, dan aan degenen, die het aanbod niet aannemen;

II. Het besluit bevat een ongeoorloofde en nog wel op de minder draagkrachtigen bijzonder sterk werkende dwang, strekkende hiertoe, dat diverse bestanddelen van de boedel, waaronder een bezit van nominaal R.M. 98.591.000 Deutsche Reichsschatzanweisungen en nominaal f 12.443.300 vorderingen op voormalige Duitse overheidsinstanties in Nederland, en vele andere bestanddelen, gratis aan de Staat worden afgestaan;

III. Het besluit houdt generlei rekening met de mogelijkheid, dat tenslotte kan blijken, dat de Staat tengevolge van de aan hem door de aanvaarders van het aanbod over te dragen aanspraken tot het verkrijgen van (eventuele) verdere uitkeringen uit de boedel, een bate zou genieten, welke de waarde der verleende garantie overtreft, waardoor het surplus ten onrechte aan de Staat zou verblijven;

14. O. dat het Beheersinstituut deze grieven heeft bestreden op gronden, waarop voorzoveel nodig hieronder zal worden teruggekomen;

15. O. met betrekking tot de eerste grief:

dat art. 1178 B. W. bepaalt, dat de goederen van de schuldenaar strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers en dat derzelver opbrengst pondspondsgelijke, naar evenredigheid van ieders inschuld, wordt verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang mochten bestaan;

dat met dit fundamentele rechtsvoorschrift, hetwelk bij alle gerechtelijke uitwinning en vereffening van boedels is in acht te nemen, niet is overeen te brengen, dat uit en door de boedel aan bepaalde crediteuren uitkeringen geschieden, terwijl andere crediteuren van gelijke rang, wier vorderingen vaststaan, van een gelijktijdige en daaraan evenredige uitkering verstoken blijven;

dat tegen die handelwijze te meer bezwaar is, nu volgens het uitkeringsplan van de beheerders-vereffenaars aan de crediteuren, die

het aanbod aanvaarden, een uitkering, gelijk aan 60 % hunner vorderingen zal plaats hebben, terwijl volgens de hiervoren sub E vermelde schatting van de beheerders-vereffenaars voor alle crediteuren gezamenlijk voorshands zelfs een uitkering van 55 % hunner vorderingen niet verantwoord zoude zijn, zodat mogelijk baten, waarop de ene groep van schuldeisers recht hebben, voorshands ten gunste van een andere groep aan de boedel onttrokken worden, hetgeen rechtens niet toelaatbaar is;

dat de door de beheerders-vereffenaars gewenste afwikkeling van de boedel bovendien voor die crediteuren, die niet in het aanbod wensen te treden, zal leiden tot het achterwege blijven van een tweede (voorlopige) uitkering, hoewel de stand van de boedel — gelijk hieronder nader zal worden overwogen — tot zulk een tweede uitkering aan alle crediteuren alleszins aanleiding geeft; dat toch de beheerders-vereffenaars hun voornemen om bedoelde schuldeisers eerst te zijner tijd, na realisering van alle activa en na vaststelling van alle verplichtingen, de slotuitkering te doen ontvangen en te hunnen aanzien van verdere voorlopige uitkeringen af te zien, uitdrukkelijk gronden op de wens, een snelle afwikkeling met degenen, die het aanbod wèl aanvaard hebben, mogelijk te maken;

dat hieraan niet afdoet, dat de beheerders-vereffenaars daartegenover een bespoediging van de liquidatie van de boedel in zijn geheél in uitzicht stellen, welke beweerde bespoediging bovendien geenszins zeker is; dat toch het bezwaar tegen een spoedige eindafwikkeling van deze boedel blijkens de circulaire uitsluitend gelegen is in enige onzekerheden, welke nog ten aanzien van de activa en passiva bestaan, doch deze onzekerheden niet worden opgeheven, doordien een aantal der crediteuren bij voorbaat overeenkomstig het aanbod worden bevredigd, daargelaten dat uiteindelijk ook verificatie in de boedel van de vorderingen van deze crediteuren — berekend naar de toestand, die zou hebben bestaan, indien het aanbod achterwege ware gebleven — zal moeten plaats vinden, door welke latere reconstructie in zeker opzicht dubbele arbeid zal moeten worden gedaan;

16. O. dat uit dit alles volgt, dat de eerste grief gegrond is;

17. O. ten aanzien van de tweede grief:

dat daarbij terecht wordt geklaagd over de dwangpositie, waarin de crediteuren, vooral de minder draagkrachtigen, bij hun keuze tussen het aanvaarden en het niet-aanvaarden van het aanbod worden gesteld, aangezien enerzijds het afwijzen van het aanbod hun wordt bemoeilijkt door het hun voorgehouden schrikbeeld ener eerst in een ver verschiet te verwachten slotuitkering, anderzijds, bij aanvaarding van het aanbod, van hen verlangd wordt afstand te doen van alle aanspraken tot het verkrijgen van (eventuele) verdere uitkeringen, welke zij tegen V.V.R.A. hebben of zullen verwerven;

dat het Beheersinstituut hiertegen heeft aangevoerd, dat niettemin het aanbod in de practijk zijn deugdelijkheid heeft bewezen, aangezien van alle schuldeisers van V.V.R.A., die tezamen ongeveer f 250.000.000 te vorderen hebben,een aantal, dat circa f 203.000.000 vertegenwoordigt, het aanbod reeds hebben aanvaard;

dat dit betoog echter niet kan worden aanvaard, vooreerst niet, omdat in deze met betrekking tot de handhaving van rechten de minderheid niet voor de meerderheid behoeft te wijken, ten andere niet, wijl de grootste creditricen, L.V.V.S. en N.G.V. (Niederländische Grundstücksverwaltung), die respectievelijk ruim f 108.000.000 en f 62.000.000, tezamen alzo ruim f 170.000.000, te vorderen hebben, evenals de V.V.R.A. staan onder beheer van het Beheersinstituut, dat het aanbod doet, en derhalve dit Instituut door de aanvaarding van het aanbod voor die creditricen slechts beaamt hetgeen het zelf aanbiedt;

18. O. dat mitsdien ook de tweede grief gegrond is;

19. O. dat hetzelfde geldt voor de met die grief samenhangende derde grief;

dat de Raad nit uitgesloten acht — met name niet, nu volgens de vermogensopstelling per 31 December 1949 de door de Staat gegarandeerde uitkering het te verwachten uitkeringspercentage met slechts 0.4 % overschrijdt —, dat na de uiteindelijke afwikkeling van de boedel blijken zal, dat de waarde van de aan de Staat overgedragen rechten die van de door hem verleende garantie te boven gaat; dat het de Raad niet juist voorkomt, indien de Staat het aldus verkregen voordeel te eigen bate zoude aanwenden, daar dit niet zou stroken met het oogmerk, waarmede de garantie is aangeboden, te weten de bevordering van het rechtsherstel en niet het behalen van speculatieve voordelen; dat dan ook het ontbreken van een regeling omtrent de bestemming van zodanig surplus in het „Bericht aan Crediteuren", dan wel van een verklaring dienaangaande ten processe door het Beheersinstituut, het aanbod te meer onaanvaardbaar maakt;

20. O. dat uit het bovenoverwogene volgt, dat tegen het aangevallen besluit van het Beheersinstituut en het daarop gegronde bericht en aanbod aan crediteuren van de beheerders-vereffenaars bij de Raad ernstige bedenkingen bestaan en daardoor naar 's Raads oordeel zo gewichtige rechtsbelangen worden geschaad, dat dit besluit en de daaraan gegeven uitvoering niet in stand mogen blijven;

21. O. dat de Raad wegens de algemene strekking van de ten deze te geven beslissing termen aanwezig acht, aan de beslissing tot vernietiging van het besluit en van het daarop gegronde „Bericht aan Crediteuren" met aanbod terugwerkende kracht te geven in voege als hierna te omschrijven, waardoor aan de transacties, welke als gevolg van de aanvaarding van het aanbod reeds met een aantal crediteuren zijn tot stand gekomen, zulks ondanks het in de zaak der L.V.V.S.

aanstonds ingestelde en daardoor ook in de onderhavige zaak te verwachten beroep, de rechtsgrond zal komen te ontvallen;

22. O. met betrekking tot het tweede onderdeel van het gevorderde:

dat volgens de overgelegde vermogensopstelling per 31 December 1949 de totale baten, buiten de pro memorie uitgetrokken posten, belopen een bedrag van f 149.362.000, op grond waarvan het uiteindelijk te verwachten uitkeringspercentage is te stellen op ongeveer 59.6 %, terwijl de direct realiseerbare middelen circa 57.1 % van de verplichtingen vormen, welk laatste percentage wegens een per 1 Mei 1950 te verwachten uitkering aan de boedel van ongeveer f 2.000.000 nog iets hoger kan worden gesteld;

dat mitsdien ruimschoots voldoende liquide middelen aanwezig zijn om thans, na de reeds bij de circulaire d.d. 15 October 1948 beschikbaar gestelde eerste uitkering van 30 %, aan alle crediteuren een tweede uitkering ten belope van 25 % der vorderingen te doen plaats vinden, waartoe te meer aanleiding is, nu de uiteindelijke afwikkeling van de boedel nog geruime tijd op zich kan laten wachten;

dat het Beheersinstituut met betrekking tot dit percentage wijst op de mogelijkheid, dat alsnog onbekende crediteuren voor aanzienlijke vorderingen in de boedel kunnen opkomen;

dat echter bij een uitkering van 55 % op alle erkende vorderingen voor nieuw in te dienen vorderingen nog een reserve van verscheidene millioenen guldens in de boedel aanwezig zal blijven, afgezien van mogelijke baten, welke uit de memorieposten kunnen voortvloeien en van een vermindering van het passief, welke het gevolg zal kunnen zijn van het uiteindelijk niet opkomen van crediteuren, voor wie reeds, al of niet voorwaardelijk, bedragen zijn uitgetrokken;

dat daarnevens het Beheersinstituut bevoegd is te beslissen, en door publicatie ter kennis van belanghebbenden te brengen, dat en wanneer de termijn voor de, al of niet voorwaardelijke, indiening der schuldvorderingen niet verder zal worden verlengd, waarbij zij opgemerkt, dat de bedoelde termijn bij art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zoals dat is gewijzigd bij art. XIV, lid 2, van het Wetsbesluit van 16 November 1945 F 272, is gesteld op „vóór 1 Januari 1946" en die termijn intussen krachtens art. 27 van eerstgenoemd Besluit door het Beheersinstituut reeds is verlengd met meer dan vier jaren;

23. O. dat uit dit een en ander volgt, dat ook het tweede onderdeel van het gevorderde — behoudens uiteraard de bevoegdheid van beheerders-vereffenaars tot het doen van zodanige nadere voorstellen, als zij zullen oirbaar achten — dient te worden toegewezen;

24. O. dat, waar het Beheersinstituut als de in het ongelijk gestelde partij is aan te merken, de kosten van het geding te zijnen laste moeten komen;

Rechtdoende in beroep:

Verklaart appellante ontvankelijk in haar beroep en in haar vorderingen;

Vernietigt, met terugwerkende kracht tot het tijdstip waarop het is genomen, het besluit van het Beheersinstituut, waarvan beroep;

Vernietigt, als gevolg van dien, met terugwerkende kracht tot 12 Januari 1950, het aanbod bij het „Bericht aan Crediteuren" van die datum gedaan door de beheerders-vereffenaars van het lichaam „Vermögensverwaltungs- und Renten-Anstalt (V.V.R. A.)" en de overige uit dat Bericht blijkende beslissingen van die beheerders-vereffenaars en het Beheersinstituut;

Verstaat diensvolgens, dat is nietig en van onwaarde alle uitvoering, aan dat aanbod reeds gegeven of alsnog te geven;

Beveelt, dat onverwijld worde overgegaan tot een uitkering aan de erkende schuldeisers tot een beloop van 55 % — daaronder begrepen de reeds bij de circulaire d.d. 15 October 1948 beschikbaar gestelde eerste uitkering van 30 % — van de erkende vorderingen, zonder onderscheid als in het „Bericht aan Crediteuren" gemaakt;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding, tot deze uitspraak aan de zijde van appellante begroot op f 1000.

No. 1665

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTHERSTEL 'S-GRAVENHAGE, 3 Augustus 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block.)

Het Beambtenpensioenfonds heeft geheel buiten voorkennis van de betrokken gepensionneerde de te zijnen name staande polis bij de H.A.V. bank (gerequestreerde) afgekocht. Het fonds had alleen mogen afkopen bij redelijk belang van de verzekerde, zodat de afkoop door het fonds onbevoegdelijk is geschied en een latere bevestiging van deze afkoop geen effect kan hebben, daar ook hierbij de medewerking van de pensioenuitkering-gerechtigde heeft ontbroken. De vordering tot herstel van de pensioen-aanspraak dient derhalve in beginsel te worden toegewezen.

Beslissing aangehouden tot het geven van toelichting op nog niet besproken punten.

Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

INTERLOCUTOIR AFSCHRIFT.

Aan den Raad voor het Rechtsherstel Afdeling Rechtspraak, Koninginnegracht 24, 's-Gravenhage.

Geven eerbiedig te kennen:

1°. De Stichting „Beambtenpensioenfonds Associatie", gevestigd te Amsterdam, hierna te noemen het Fonds;

2°. Sarah de Groot, Weduwe van Emile Leeraar, wonende te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Groot; beiden te dezer zake domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan de Bachmanstraat nr. 3, zijnde ten kantore van den ondergetekenden procureur Mr H. Sanders;

dat het Fonds in 1941 met de N.V. HAV Bank (Hollandse Algemene Verzekeringsbank), gevestigd te Schiedam aan de G. Verboonstraat nr. 14, heeft aangegaan ene overeenkomst bij contract no. 113400, voorzover thans van belang hierop neerkomende, dat het Fonds zich verplichtte alle pensioenen, die het overeenkomstig het Pensioenreglement voor zijn leden had te verzekeren aan de Bank ter verzekering aan te bieden;

dat leden van het Pensioenfonds waren de mannelijke beambten van de Verkoopsassociatie Enci-Cemy N.V., gevestigd te Amsterdam, zijnde een dochtermaatschappij van de N.V. Eerste Nederlandse Cementindustrie Enci,gevestigd te Maastricht, hierna te noemen Enci;

dat tot dat personeel behoorde wijlen de heer Emile Leeraar, met wien de Groot gehuwd was en die op 11 Februari 1944 te Auschwitz is overleden, zulks blijkens het hierbij in afschrift overgelegde uittreksel uit de Overlijdensregisters der Gemeente Amsterdam;

dat het bekende roofinstituut „Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat" hierna te noemen Liro, op 4 Januari 1944 tot Enci een brief heeft gericht, waarbij aan Enci werd aangezegd dat de tussen haar en haar voormalig Joods personeel bestaande pensioenovereenkomsten per 1 Mei 1944 door Liro werden opgezegd ingevolge de Verordening 58/42 van den toenmaligen Rijkscommissaris en dat de afkoopwaarde op gemelden datum aan Liro moest worden afgedragen;

dat Enci hierop niet heeft gereageerd, doch den brief heeft doorgezonden aan hare dochtermaatschappij, de Verkoopassociatie, die dien brief op haar beurt weer heeft doorgezonden aan het Fonds;

dat het Fonds, op deze wijze gealarmeerd, het nuttig heeft geacht zich in verbinding te stellen met de Bank, teneinde te voorkomen, dat de afkoopwaarde van de verzekering van den heer Leeraar, die Jood was, in handen van den vijand zouden terecht komen;

dat voor dat doel de Bank en het Fonds overeenkwamen die verzekering af te kopen per 31 December 1943, hetgeen is geschied in Januari 1944 ingevolge welke overeenkomst het Fonds van de Bank ontving een afkoopwaarde van f 6276,94;

dat ten tijde van het aangaan van bedoelde overeenkomst de heer Leeraar door den vijand reeds op transport was gesteld en hij dan ook gelijk gezegd enkele weken daarna in het bekende vernietigingskamp Auschwitz den dood heeft gevonden;

dat het geen betoog behoeft dat de afkoopovereenkomst uitsluitend haar ontstaan dankt aan de destijds heersende bijzondere omstandigheden zijnde trouwens te dier gelegenheid door de Bank uitdrukkelijk toegezegd, dat partijen „na de bevrijding de zaak opnieuw zouden bezien" ;

dat derhalve het achterwege laten van het hieronder geformuleerde ingrijpen onredelijk ware;

dat de Groot ingevolge de bovengemelde verzekering recht heeft tegen de Bank op een pensioen van f 1608 per jaar te betalen in maandelijkse termijnen van f 134 bij nabetaling van 11 Februari 1944 af;

Redenen waarom requestranten zich wenden tot Uwen Raad met het eerbiedig verzoek de hierboven omschreven overeenkomst van levensverzekering, voorzover betreft wijlen den heer E. Leeraar, zomede het daarbij ten behoeve van requestrante de Groot gemaakte beding wel te willen doen herleven en ten profijte van die gerequestreerde te veroordelen om aan requestrante de Groot tegen kwijting te betalen gedurende haar leven f 134 per maand op iederen 11den van de maand te rekenen van 11 Maart 1944 af, benevens de rente over de op heden reeds vervallen 43 termijnen makende in totaal f 5762 te rekenen van heden af tot aan de voldoening en over de ten tijde van de uitspraak verder vervallen termijnen te rekenen van de onderscheiden vervaldagen af tot aan de voldoening, met bepaling dat door het Fonds de betaalde afkoopsom van f 6276,94 aan gerequestreerde moet worden terugbetaald, met veroordeling van gerequestreerde in de kosten.

's-Gravenhage, 17 September 1947.

Hetwelk doende enz.

w.g. H. Sanders, procureur.

De Raad voor het Rechtsherstel,enz.;

Gelezen vorenstaand request van 17 September 1947 van: 1°. de Stichting „Beambtenpensioenfonds Associatie" te Amsterdam, verder te noemen het Fonds, en 2°. Sarah de Groot weduwe van Emilie Leeraar, wonende te 's-Gravenhage beide domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van de procureur Mr H. Sanders; gericht tegen de Hollandsche Algemenee Verzekeringsbank te Schiedam, hierna te noemen de HAV Bank, houdende het verzoek de ten requeste omschreven overeenkomst van levensverzekering, voorzover betreft wijlen de heer E. Leeraar, zomede het beding wel te willen doen herleven en ten profijte van die gerequestreerde te veroordelen om aan requestrante de Groot tegen kwijting te betalen gedurende haar leven f 134 per maand op iederen 11de van de maand te rekenen van 11 Maart 1944 af, benevens de rente over de op heden reeds vervallen 43 termijnen makende in totaal f 5762 te rekenen van heden af tot aan de voldoening en over de ten tijde van de uitspraak verder vervallen termijnen te rekenen van de onderscheiden vervaldagen af tot aan de voldoening, met bepaling dat door het Fonds de betaalde afkoopsom van f 6276,94 aan gerequestreerde moet worden terugbetaald, met veroordeling van gerequestreerde in de kosten;

Nog gelezen het anti-dotaal request van 2

December 1947 van de HAV Bank welks inhoud geacht moet worden hier te zijn geïnsereerd, concluderende tot niet-ontvankelijkverklaring, althans ontzegging van het verzoek;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 16 Juni 1949, requestranten bij monde van hun gemachtigde voornoemd, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde de procureur Mr J. Coert Sr. kantoorhoudende en gevestigd te Rotterdam;

Gezien de verder overgelegde stukken, waarvan de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast en waarop voor zoveel nodig zal worden teruggekomen;

O. dat ten processe voldoende vaststaat, dat Emile Leeraar voornoemd op 11 Februari 1944 in Auschwitz, waarheen hij als Jood door de Duitsers was getransporteerd, is overleden;

O. dat hij reeds geruime tijd vóór de bezetting behoord heeft tot het personeel van de Enci-Cemy N.V. een Verkoopassociatie gevestigd te Amsterdam, dochtermaatschappij vande Enci (N.V. Eerste Nederlandsche Cement Industrie) gevestigd te Maastricht;

dat de mannelijke beambten van deze Verkoopassociatie leden waren van het Fonds voornoemd,een Stichting opgericht op 29 December 1941 door die Associatie ten doel hebbende om o.m. aan de mannelijke leden daarvan en/of hun nagelaten betrekkingen geldelijke uitkeringen te verzekeren, een en ander nader geregeld in het ten processe overgelegde op 1 Januari 1942 in werking getreden Pensioenreglement;

dat krachtens dit reglement bij de in werkingtreding daarvan gerequestreerde was aangewezen als de verzekeringsmaatschappij bij welke alle door het Fonds toegekende pensioenen moesten worden verzekerd;

dat dit nader is uitgewerkt in een op 11 Februari 1942 tussen het Fonds en de HAV bank gesloten overeenkomst, waarin de verhouding tussen beide als verzekeringnemer en verzekeraarster is geregeld;

O. dat partijen het er over eens zijn, dat bij een normaal verloop de weduwe van Emile Leeraar voornoemd, thans tweede requestrante blijkens het dienovereenkomstig door het Fonds met gerequestreerde afgesloten collectief contract polisnr. 113400 volgnummer 3 in aanmerking zou komen voor de uitkering van een weduwenpensioen tot een bedrag waarop hieronder nog nader wordt teruggekomen ;

dat gerequestreerde echter het standpunt inneemt, dat tweede requestrante met haar desbetreffende vordering niet kan worden ontvangen, omdat zij in geen geval enig eigen recht tegen gerequestreerde heeft;

dat zij hiervoor een beroep doet op het voorschrift van art. 1 ten 7e van het Pensioenreglement bepalend, dat de pensioenen door de verzekeringsmij. voor rekening van het Fonds aan de begunstigde uitbetaald worden; uit welke zinsnede zij wil afgeleid zien, dat zij uitsluitend met het Fonds te maken heeft;

O. dat de aangehaalde zinsnede echter, duidelijk een recht op uitbetaling aan de begunstigde, zo deze de begunstiging aanneemt voorschrijft, zodat deze in dat geval een eigen recht op uitbetaling tegen de verzekeraarster verwerft, waaraan niet afdoet de clausule dat die uitbetaling geschieden zal voor rekening van het Fonds;

dat deze niet overduidelijke clausule waarschijnlijk uitdrukkelijk wil vastleggen, dat het Fonds, hetwelk pensioenverzekering ten doel heeft en zich te zamen met de verzekerden (elke partij voor een aangewezen gedeelte) tot voldoening der daartoe verschuldigde premiën verbindt, het gestelde doel met deze uitbetaling bereikt, die in zoverre voor zijn rekening geschiedt, immers het Fonds kwijt van een tegenover de verzekerde op zich genomen verplichting;

dat dit echter juist insluit, dat het Fonds als verzekeringnemer met gerequestreerde als verzekeraarster een beding ten behoeve van een derde heeft gemaakt, waaruit deze derde, als de begunstigde bij elke verzekering, een eigen recht kan afleiden;

dat dit niet-ontvankelijkheidsmiddel derhalve niet opgaat;

O. dat gerequestreerde voorts heeft beweerd dat het Fonds in Januari 1944 de polis van Leeraar per 31 December 1943 heeft afgekocht volgens het 5e lid van art. 13 van het Pensioenreglement;

O. dat dit artikel — even daargelaten of Leeraar destijds inderdaad (zoals gerequestreerde stelt maar namens requestrante ontkend wordt) de dienst bij de Enci-Cemy heeft verlaten — in elk geval ten deze toepassing mist wegens overgangsbepaling V van het reglement, gelijk ook zijdens gerequestreerde ter zitting is toegegeven;

O. dat gerequestreerde echter het recht tot afkoop zijdens het Fonds meent te kunnen baseren op artikel 8 (4) van de hoger bedoelde overeenkomst van 11 Februari 1942, houdende dat het Fonds, zo het daarbij een redelijk belang heeft, kan verlangen dat een verzekering geheel of gedeeltelijk wordt afgekocht;

O. hieromtrent, dat feitelijk tussen partijen vaststaat dat de verzekering in het begin van 1944 inderdaad afgekocht is;

dat namens requestrante ter toelichting hiervan is aangevoerd, dat Leeraar in de loop van 1943 zijn werkzaamheden bij de Enci-Cemy heeft moeten onderbreken wegens het levensgevaar, waaraan hij door de anti-Joodse bezettingsmaatregelen bloot stond, dat hij niettegenstaande zijn voorzorgsmaatregelen op 1 Nov. 1943 door de Duitsers gegrepen is en naar Westerbork en vandaar naar Polen in de dood gevoerd is;

dat deze voorstelling van zaken de Raad aannemelijk voorkomt en ook eigenlijk niet door gerequestreerde is bestreden, die alleen het onderbreken der werkzaamheden heeft willen uitleggen als een verbreken van het dienstverband door vertrek teneinde de afkoop te kunnen doen steunen op het gelijk reeds overwogen ten deze in geen geval toepasselijk artikel 13, 5e lid van het Pensioenreglement;

dat gerequestreerden dan ook thans een andere grond voor die afkoop aanvoert, zodat de vraag moet worden beantwoord of het Fonds daarbij destijds overeenkomstig art. 8 (4) der meer aangehaalde overeenkomst een redelijk belang had;

O. dat namens requestrante ter toelichting van deze afkoop is medegedeeld, dat Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam, bij ten processe overgelegd schrijven van 4 Januari 1944 zich heeft gewend tot de Enci te Maastricht en deze de opzegging heeft kenbaar gemaakt van eventueel tussen haar en haar voormalig Joods personeel bestaande pensioensovereenkomst per 1 Mei 1944;

dat de Enci dit bericht heeft doorgegeven aan de Verkoopsassociatie en deze weder aan het Fonds, waarna dit laatste ter zake met gerequestreerde in overleg is getreden, hetgeen in Januari 1944 tot afkoop heeft geleid, waarin Leeraar, toen nog in leven maar reeds gedeporteerd, niet is gekend;

O. dat dit feitelijk verloop door gerequestreerde niet wordt ontkend, maar tussen partijen wel in zoverre verschil bestaat, dat volgens requestrante bij de afkoop is overeengekomen, dat, partijen na de bevrijding de zaak opnieuw zouden bezien, terwijl dit volgens gerequestreerde afhankelijk zou zijn van een eventuele terugkeer van Leeraar in dienst bij de Associatie;

dat gerequestreerde bovendien stelt, dat de afkoop na de bevrijding door het Fonds uitdrukkelijk is bevestigd, welke bevestiging door de Raad niet kan worden aangetast;

O. dat in de eerste plaats zal moeten worden nagegaan, of het Fonds tot de in Januari 1944 gedane afkoop zonder medeweten en goedvinden van de gepensionneerde bevoegd was, omdat bij ontkennende beantwoording van deze vraag een latere bevestiging, door het onbevoegde Fonds alleen, van geen belang kan zijn; terwijl daarmede bovendien zou komen vast te staan, dat een achterwege laten van het verlangde ingrijpen tot herstel van een onbevoegd ontbonden en rechtsbetrekking onredelijk zou zijn;

O. dat gerequestreerde het redelijk belang van het Fonds bij de afkoop gezocht heeft in zijn verlangen om de gevraagde afkoop door Liro te ontgaan;

dat het aannemelijk is, dat het Fonds zich inderdaad door dit motief heeft laten leiden, maar daaruit niet volgt dat het bij een onvoorwaardelijke gehele afkoop buiten voorkennis van de gepensionneerde een redelijk belang had;

dat immers in gemeld artikel 8 (4) het Fonds klaarblijkelijk genoemd wordt als vertrouwenspersoon der belanghebbenden gepensionneerden, wier redelijk belang ten deze de doorslag behoort te geven, gelijk ook blijkt uit de mogelijkheden tot omzetting der verzekering in de nummers 4 en 5 van dit artikel genoemd, waarvan requestranten als voorbeeld geven, dat een weduwe voor de opvoeding van kinderen liever contante waarde heeft;

dat het Fonds derhalve in deze bepaling geen steun kan vinden voor een afkoop geheel buiten voorkennis van de betrokken gepensionneerde;

dat daarom ook de latere bevestiging daarvan (na de bevrijding) van geen belang is, omdat deze alleen geldig had kunnen geschieden met medewerking van 2e requestrante, de weduwe Leeraar, toenmaals tot pensioenuitkering gerechtigde, die daarin daar tussen partijen vaststaat niet is gekend;

O. dat op deze gronden achterwege laten van 's Raads ingrijpen onredelijk zou zijn, terwijl de overige daartoe door het Besluit E 100 gestelde vereisten aanwezig zijn;

O. dat de vordering derhalve in beginsel behoort te worden toegewezen, doch bij de vaststelling van het bedrag van het gevorderde — berustende op het bedrag van het verschuldigde weduwenpensioen — rekening dient te worden gehouden met het bepaalde bij art. 9 der eerder bedoelde overeenkomst, in het bijzonder ook met de 1e en 4e alinea van dat artikel; welk punt tot dusver door beide partijen niet nader belicht is, terwijl de Raad zich uit de overgelegde stukken daaromtrent geen oordeel vermag te vormen;

O. dat het daarom noodzakelijk voorkomt heropening van het onderzoek te gelasten, alvorens ten principale te beslissen;

Rechtdoende:

Houdt de beslissing op de hoofdzaak aan;

Verstaat het onderzoek te heropenen en partijen te doen oproepen tegen 22 Sept. 1949 des n.m. 2 u. teneinde zich nader uit te spreken over het punt bedoeld in de voorlaatste overweging van dit vonnis;

Reserveert de beslissing omtrent de kosten tot de einduitspraak.

No. 1666

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 29 Juli 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

De Raad meent uit de verstrekte gegevens te mogen afleiden, dat appellant zich ondanks zijn Duites nationaliteit gedurende de bezetting heeft gedragen op de wijze, waarop de grote meerderheid van het Nederlandse volk dit heeft gedaan en dat zijn gehoor geven aan de oproep tot dienst bij de Schutzgruppe in de gegeven omstandigheden niet kan worden beschouwd als een de facto zich scharen aan de zijde van de vijand.

Beschikking N.B.I. vernietigd en aan appellant een no enemy verklaring verleend.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

De Kamer te Groningen van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel heeft gegeven de navolgende beslissing inzake:

Otto Heeger, wonende te Kollum, gemeente Kollumerland, appellant van een be-

slissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr F. Th. P. J. Kimmel, advocaat en procureur te Leeuwarden;

Gezien een verzoekschrift van appellant d.d. 12 Februari 1949, waarin deze, onder mededeling dat hij is van Duitse nationaliteit, zodat zijn vermogen onder beheer is gesteld van het N.B.I., en dat zijn verzoek aan dit instituut en een verklaring, dat hij niet of niet langer is vijandelijk onderdaan in den zin van het K. B. E 133, bij schrijven van 19 Januari 1949 is afgewezen, op de hieronder voor zoveel nodig ter sprake komende gronden in beroep komt van deze weigering en verzoekt om hem alsnog de gevraagde verklaring te verlenen;

Gezien een verweerschrift van het N.B.I., waarin wordt aangevoerd, dat aan appellant bij de algemene beschikking van 10 November 1948 (Stc. no. 219) ingevolge art. 34, lid 1, sub *b* en *c*, van het K. B. E 133 handelingsbevoegdheid is verleend, doch er op de eveneens voor zoveel nodig nader te vermelden gronden geen aanleiding bestaat om te zijnen aanzien vermogen prijs te geven, waar de Nederlandse Staat volgens wettelijke bepalingen terecht de hand op gelegd heeft;

Gehoord ter zitting van 20 Mei 1949 appellant en zijn gemachtigde, het N.B.I. bij monde van Mr J. H. A. Dubois, wonende te Wassenaar, en als getuige Jacob Jan Woldring, oud-burgemeester der gemeente Kollumerland, thans wonende te Amersfoort;

O. dat volgens de ministeriële regeling voor de afgifte van verklaringen, bedoeld in art. 34 van het K. B. E 133, d.d. 21 October 1948 een verklaring, als bedoeld in art. 34, lid 1, sub *f* van dat besluit, onder meer wordt afgegeven aan hier te lande met vergunning tot voortgezet verblijf gevestigde Duitsers, wanneer zij voldoen aan de volgende vereisten:

1e. dat zij reeds vóór den oorlog duurzaamin ons land gevestigd waren;

2e. dat zij feitelijk vergroeid waren met de Nederlandse samenleving;

3e. dat zij zich gedurende de bezetting hebben gedragen op de wijze, waarop de grote meerderheid van het Nederlandse volk dit heeft gedaan en dus zich niet de facto aan de zijde van den vijand hebben geschaard;

O. dat het N.B.I. door appellant wel aan de eerste dezer voorwaarden acht te zijn voldaan, doch, hoewel erkennend dat op hem als mens niets valt aan te merken, niet aan de beide overige, zodat de Raad zal hebben te bepalen, of hij dit oordeel kan onderschrijven;

O. dat appellant op 29 December 1887 te Mettingen is geboren uit een bij de wet van 18 Juli 1884 S. 136 tot Nederlander genaturaliseerden vader, zodat hij de Nederlandse nationaliteit verwierf, doch ingevolge het Gesetz über die Erwerbung und den Verlust der Bundes- und Staatsangehörigkeit van 1 Juli 1870 tevens de Duitse nationaliteit;

O. dat de Raad als waar aanneemt appellant's verklaring, dat hem het feit, dat zijn vader genaturaliseerd was, eerst in den laatsten tijd bekend is geworden;

O. dat het N.B.I. zijn hierboven weergegeven standpunt voornamelijk hierop grondt, dat appellant ondanks zijn langdurig verblijf in Nederland, zijn huwelijk met een Nederlandse vrouw en het feit, dat zijn beide jongere broers door naturalisatie Nederlander zijn geworden, zelf nimmer een verzoek tot naturalisatie heeft gedaan en voorts hierop, dat hij driemaal in Duitsland in militairen dienst is geweest;

O. dat, als appellant geweten had, dat hij op grond van geboorte uit een Nederlandsen vader de Nederlandse nationaliteit bezat, een verzoek om genaturaliseerd te worden geen zin zou hebben gehad; dat hij, zich beschouwende als Duitser, zulk een verzoek had kunnen indienen, bij het onderzoek waarvan dan wellicht zijn dwaling zou zijn aan den dag getreden, doch het niet-indienen daarvan hem bezwaarlijk als een te zijnen ongunste geldende omstandigheid kan worden aangerekend;

O. dat dit evenmin het geval is met het feit van zijn militairen dienst; dat hij toch volgens zijn niet weersproken verklaringen in 1906 tijdens verblijf in Duitsland krachtens dienstplicht in Duitsen militairen dienst is opgeroepen en dit eveneens het geval was, toen hij zich in 1914 bij het begin van den wereldoorlog ter wille van zijn zakenbelangen in Duitsland bevond; dat het hem niet euvel kan worden geduid, dat hij beide malen voldeed aan wat hij beschouwen moest als een op hem rustende wettelijke verplichting; dat appellant wellicht, toen hij in 1944 opnieuw voor militairen dienst (bij de Schutzgruppe) werd opgeroepen, zich daaraan door onderduiking had kunnen onttrekken, doch de Raad, gelet op hetgeen hem ten aanzien van appellant's persoonlijkheid is bekend geworden, diens verklaring geloofwaardig acht, dat hij er tegenop zag anderen om zijnentwil risico's te laten lopen, waarbij in het bijzonder ook valt te letten op het feit, dat een te Leeuwarden gestationneerde Duitse majoor appellant gedreigd heeft, dat, als hij zich niet meldde, maatregelen genomen zouden worden tegen zijn vrouw en zijn broers, zodat hem ten slotte ook deze gedraging in redelijkheid niet kan worden verweten;

O. dat namens appellant een aantal schriftelijke verklaringen van ingezetenen van Kollum is overgelegd, waaruit blijkt dat appellant, ook gedurende de oorlogsjaren, ter plaatse het volle vertrouwen genoot, meermalen personen, die in moeilijkheden waren, heeft geholpen en door zijn dorpsgenoten niet als Duitser doch als Nederlander werd beschouwd, welke verklaringen gesteund werden door de mondelinge verklaringen van getuige Woldring;

O. dat appellant dus geacht mag worden aan de tweede hierboven vermelde voorwaarde te voldoen;

O. wat de derde voorwaarde betreft, dat appellant erkent in den bezettingstijd niet

illegaal werkzaam te zijn geweest en de Raad aan zijn beweerde medewerking aan maatregelen tot voorkoming van de vernieling der Hembrug, met het N.B.I., weinig waarde hecht, nu, hetgeen daartoe beraamd mag zijn, niet tot uitvoering is gekomen, maar een eis van illegale werkzaamheid voor het verkrijgen van de door appellant verlangde verklaring niet meer wordt gesteld, terwijl de Raad uit de verstrekte gegevens wel meent te mogen afleiden, dat appellant zich ondanks zijn Duitse nationaliteit gedurende de bezetting heeft gedragen op de wijze, waarop de grote meerderheid van het Nederlandse volk dit heeft gedaan, en zijn gehoor geven aan den oproep tot melding voor dienst bij de Schutzgruppe in de gegeven omstandigheden niet kan worden beschouwd als een de facto zich scharen aan de zijde van den vijand ;

O. dat het beroep derhalve kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing, waarvan beroep;

Verleent appellant alsnog de verklaring, dat hij niet langer is een vijandelijk onderdaan in den zin van het K. B. E 133.

No. 1667

RAAD RECHTSHERSTED AFD. RECHTHERSTEL 'S-GRAVENHAGE, 13 Aug. 1949. (Mrs Lunsing Tonckens, van Haeften en Onnen).

Appellant heeft als bestuurder van de N.V. Volker verzocht uitbetaling van een salaris gelijk aan dat vastgesteld over een vorige periode. Het N.B.I. had dit salaris op een lager bedrag vastgesteld en daarenboven in compensatie gebracht enige bedragen door verzoeker nog verschuldigd, ter zake van in andere functies opgenomen gelden.

Het N.B.I. is gerechtigd het salaris over iedere periode afzonderlijk vast te stellen — het lagere salaris acht de Raad overeenkomstig de billijkheid.

Beroep op compensatie verworpen omdat het N.B.I. niet in de rechten van de N.V.'s was gesubrogeerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 18; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43).

Ir Adrianus Oosters Jr., directeur ener aannemingsmaatschappij, wonende te Zwijndrecht, requestrant, gem. Mr J. G. van der Steenhoven,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat requestrant in hoger beroep is gekomen van een besluit door gerequestreerde genomen betreffende de hem toekomende beloning in zijn hoedanigheid van bestuurder van de N.V. Volker te Sliedrecht, waartoe hij bij een besluit van gerequestreerde was benoemd;

O. dat gerequestreerde van mening is, dat de afdeling rechtspraak niet bevoegd is in dit geschil een uitspraak te geven, daar hoger beroep alleen toekomt aan degene, die belanghebbende is bij het vermogen, waarover het bestuur gevoerd wordt, zulks naar analogie van het bepaalde in art. 43 van E 133, dat hoger beroep toekent aan belanghebbenden, waaronder naar zijn mening alleen te verstaan zijn die belanghebbenden, welke een belang hebben bij het onder beheer staand vermogen;

O. dat de Raad deze mening echter niet kan delen, daar art. 18 lid 5 van E 100 hoger beroep toekent van alle besluiten van de afdelingen van de Raad voor het Rechtsherstel (met uitzondering van die der afdeling rechtspraak) behoudens in gevallen waarin dit uitdrukkelijk is uitgesloten, en een dergelijke uitdrukkelijke uitsluiting voor een hoger beroep als het onderwerpelijke niet is gegeven;

O. wat de zaak ten principale betreft:

dat requestrant door het Nederlandse Beheersinstituut is benoemd tot bestuurder van de N.V. Volker te Sliedrecht en bij die benoeming toepasselijk is verklaard de Algemene Instructie voor beheerders, inzonderheid voor die van bedrijven;

dat requestrant aan wie een exemplaar van die Algemene Instructie is uitgereikt, ten bewijze daarvan op 30 November 1945 bovenaangehaalde verklaring heeft ondertekend, waarbij hij heeft verklaard zich naar die instructie te zullen gedragen;

dat die instructie onder meer inhoudt: „het Beheersinstituut stelt de grootte van de beloning vast. De beheerder mag het te beheren vermogen direct belasten voor de vergoeding van werkelijke reis- en verblijfkosten, welke in het direct belang van dit vermogen gemaakt zijn. Met het kwartaalverslag moet hiervan over de afgelopen drie maanden een opstelling worden ingestuurd bij het Beheersinstituut. De Beheerder is verplicht een boek bij te doen houden, waarin begin, duur en doel van iedere reis is omschreven, onder vermelding van de afgelegde bezoeken. Dit boek moet de controlerende accountant worden voorgelegd. Voor representatiekosten wordt geen afzonderlijke vergoeding gegeven."

O. dat uit het schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut Vertegenwoordiging Dordrecht d.d. 12 Augustus 1946 gericht aan de heren Mr P. J. van Vliet en requestrant blijkt, dat voor de periode van 1 November 1945 tot 31 October 1946 de bestuurdersbeloning voor Mr P. J. van Vliet en requestrant samen is gesteld op f 20.000 van welk bedrag requestrant f 12.000 heeft genoten;

dat requestrant aan dit schrijven echter generlei rechten kan ontlenen voor zover betreft zijn beloning over het tijdvak van 1 November 1946 tot 10 April 1947, doch ingevolge de bepalingen der instructie, waarnaar

hij zich verbonden heeft te zullen gedragen, het bedrag van het hem over dat tijdvak toekomend loon, door het Beheersinstituut wordt vastgesteld;

dat nu het Beheersinstituut het bedrag van requestrant's beloning over die tijdsduur heeft bepaald op f 2250 en dit bedrag de Raad niet in strijd met de billijkheid en goede trouw is voorgekomen, requestrant's vordering slechts tot dat bedrag kan worden toegewezen;

dat gerequestreerde met dit bedrag van requestrant's beloning in compensatie wil brengen:

a. een bedrag van f 692,05 dat requestrant als bestuurder van de N.V. Volker voor reis- en verblijfkosten heeft opgenomen, welk bedrag hij niet heeft kunnen specificeren noch staven, met het gevolg, dat na afloop van het bestuur over de N.V. Volker, deze aanmerking gemaakt heeft op deze post en het Beheersinstituut dit bedrag aan de N.V. Volker heeft moeten restitueren, aangezien de rechtmatigheid van deze uitgaaf niet aangetoond kon worden;

b. een bedrag van f 1733,33dat requestrant in zijn hoedanigheid van bestuurder van de firma voorheen J. M. Dekker en Zoon te Papendrecht, boven de hem over het tijdvak van 17 October 1945 tot en met 30 September 1946 toegekende beloning, ten laste van genoemde firma heeft opgenomen, en dat het Beheersinstituut aan die firma zal moeten verantwoorden;

O. hieromtrent:

ad *a.* dat indien requestrant in zijn hoedanigheid van door het Beheersinstituut aangesteld bestuurder van de N.V. Volker, voor reis- en verblijfkosten uit de kas van die N.V. gelden heeft opgenomen, welke hij niet kan verantwoorden, daardoor voor die N.V. een vorderingsrecht op requestrant is ontstaan, welk vorderingsrecht niet aan het Beheersinstituut toekomt, dat indien het Beheersinstituut aan de N.V. heeft vergoed hetgeen requestrant dientengevolge aan die N.V. was schuldig geworden, daardoor alleen dan een vorderingsrecht van het Beheersinstituut op requestrant zou zijn ontstaan, indien het Beheersinstituut in de rechten van die N.V. zou zijn gesubrogeerd;

dat nu zulks niet door gerequestreerde is gesteld, veel minder aannemelijk gemaakt, het Beheersinstituut ter zake geen vorderingsrecht op requestrant heeft, zodat het beroep op compensatie niet kan worden aanvaard:

ad *b.* dat de basisbeloning van een door het Beheersinstituut bij een firma aangestelde bestuurder, door het Beheersinstituut wordt betaald uit de aan die firma op te leggen grondheffing;

dat indien de bestuurder uit de kas van de firma een bedrag, dat hoger is dan de hem toegekende basisbeloning opneemt, de firma en niet het Beheersinstituut terzake een vorderingsrecht tegen die bestuurder toekomt;

dat mitsdien uit de gestelde feiten aan het Beheersinstituut geen vorderingsrecht tegen requestrant toekomt, zodat het gedaan beroep op compensatie niet kan worden aanvaard;

O. dat mitsdien het door requestrant ingestelde beroep in zover gegrond is dat hem zijn vordering tot een bedrag van f 2250 kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Verwerpt het door gerequestreerde gedaan beroep op onbevoegdheid van de Raad;

Verklaart zich bevoegd om van het ingesteld beroep kennis te nemen;

Vernietigt de beslissing van het Beheersinstituut waarvan hoger beroep;

Kent aan requestrant als bestuurdersbeloning terzake van het bestuur over de N.V. Volker te Sliedrecht over de periode van November 1946 tot en met 10 April 1947 toe een bedrag van f 2250;

Veroordeelt gerequestreerde tot betaling aan requestrant van het bedrag van f 2250 met rente daarover ad 5 % 's jaars vanaf 22 April 1948 tot de dag der voldoening;

Verwerpt het door gerequestreerde gedaan beroep op compensatie;

Compenseert de gedingkosten in dier voege dat elk der partijen haar eigen kosten zal dragen.

No. 1668

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Juni 1949. (Mrs Boll, v. d. Loos, en Romein).

Herziening. Bij beslissing dd. 3 Juni 1947 (N.O.R. No. 967) werd aan verzoeker qq. (thans verweerster) rechtsherstel verleend met betrekking tot een bedrijf. In verband met het faillissement van verzoeker tot herziening verzoekt de curator d.d. 11 October 1948 herziening op grond van het feit dat in eersten aanleg niet beslist is over de passiva van het bedrijf. De curator diende het verzoek in na de verificatie-vergadering, waarop van het standpunt der crediteuren bleek.

Beslissing d.d. 3 Juni 1947 was aan alle crediteuren bekend door een aan hen toegezonden accountantsrapport, zodat de termijn van herziening op 11 October 1948 was verstreken.

Verzoek tot herziening niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Mr H. J. van Leeuwen, in zijn hoedanigheid van curator in het faillissement van B. H. Bromet en het antwoord van A. Nabarro, gemachtigde Mr Meyer zu Schlochteren, advocaat te Amsterdam.

Gelet op de behandeling ter zitting van 16 Mei 1949;

O. dat verzoeker revisie vraagt van de beslissing d.d. 3 Juni 1947 (N.O.R. 967) door

den Raad gegeven in den zaak van A. Nabarro en B. H. Bromet, waarbij de Raad overeenkomstig het verzoek vernietigde elke rechtsbetrekking, bestaande tussen toenverweerder en het bedrijf van den afwezigen Jasques Willem Bromet, alsmede de daaraan ten grondslag liggende overeenkomsten, de overdracht van de „Verbandstoffenfabriek J. W. Bromet", handel in verbandstoffen, chemicaliën, parfumeriën, cosmetische middelen en toiletartikelen op verweerder en verzoekster q.q. herstelde in haar rechten op dat bedrijf en verweerder veroordeelde om binnen één maand na heden aan verzoekster q.q. over te dragen alle activa, met inbegrip van handelsnaam, alle merken, eventuele octrooien, een en ander met de daaruit voortvloeiende rechten, alsmede bedrijfsvergunningen, toewijzingen, quoteringen, erkenning van het gehele bedrijf „Verbandstoffen fabriek v/h J. W. Bromet" omvattende de verbandstoffenfabriek, den groothandel, den agentuurhandel en alle verdere splitsingen van de zaak, onder welken naam en met welke deelgenoten deze ook worden gevoerd, en alle desbetreffende boeken en bescheiden, evenwel met uitzondering van hetgeen betrekking heeft op de „Handelsvennootschap Kubro";

O. dat naar de mening van verzoeker de Raad bij deze beslissing geen uitspraak heeft gedaan ten aanzien van de passiva, die op gemelde zaak drukten, en de kantonrechter naar aanleiding daarvan aan een aantal crediteuren van die zaak hunne vorderingen op B. H. Bromet heeft toegewezen, en vervolgens diens faillissement is aangevraagd voor schulden, die door hem ten laste van de gemelde zaak werden gemaakt;

O. dat verzoeker daarom herziening vraagt, opdat de Raad thans voor wat die schulden betreft, een voorziening zal treffen, in den vorm als een requeste is omschreven;

O. dat verweerster meent, dat dit verzoek te laat is ingediend, daar de crediteuren reeds meer dan drie maanden de beslissing van den Raad kenden, toen de thans verzoeker, die, als curator stelt namens hen op te treden, zijn verzoekschrift indiende;

O. dat zij ten principale nog andere bezwaren aanvoert, maar de Raad allereerst het beroep op de niet-ontvankelijkheid wil beslissen.

In rechten:

Den 3en Juni 1947 gaf de Raad zijn beslissing.

Eerst op 11 October 1948 diende verzoeker zijn request tot revisie in.

Ter motivering van dit tijdstip en verklaring van het geruime tijdsverloop sedert de uitspraak werd gegeven deelde verzoeker o.m. bij de mondelinge behandeling nog het volgende mede. Hij trad bij het indienen van zijn verzoekschrift op als curator i/h faillissement van B. H. Bromet en derhalve als vertegenwoordiger van de crediteuren, die naar zijn oordeel als belanghebbenden in den zin van art. 143 moeten worden beschouwd.

Eerst op de verificatievergadering kon het standpunt van deze crediteuren worden vastgesteld en dadelijk daarop werd het verzoekschrift ingediend. De Raad kan hem echter hierin niet volgen.

Onweersproken en blijkens verzoeker's request hadden reeds in 1947 een aantal crediteuren voor den Kantonrechter een actie ingesteld om betaling van hun vorderingen te krijgen en is bij die procedure reeds de beslissing van den Raad onderwerp van debat geweest.

Bovendien werd door den raadsman van verweerster ter zitting medegedeeld, dat allen door den accountant waren aangeschreven waarbij hun onder meer ook de beslissing van den Raad was vermeld, welk een en ander einde 1947 geschiedde, hetwelk bevestigd wordt door het rapport van den accountant van 18 Februari 1948, bij de stukken overgelegd.

Met reden wordt dus door verweerster aangevoerd, dat de termijn van drie maanden werd overschreden en verzoeker in zijn verzoek niet-ontvankelijk is.

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

Veroordeelt hem in de kosten op deze behandeling aan de zijde der wederpartij gevallen tot heden begroot op f 75.

No. 1669

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 8 Juli 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout.)

Appellant is in beroep gekomen van een verpachting door het N.B.I. van de aan appellant toebehorende hoeve aan Meendering voor de tijd van 6 jaar. Meendering heeft verzocht te mogen intervenieren in deze appélprocedure ter verdediging van zijn belangen. Verzoek tot interventie afgewezen aangezien het hier betreft een appélprocedure ex art. 43 E 133 en niet een procedure ingevolge het besluit E 100.

Het N.B.I. heeft nog na de veroordeling van appellant het pachtcontract gewijzigd en verlengd en daardoor onvoldoende rekening gehouden met de belangen van appellant, wiens spoedige invrijheidstelling toen zeker was te voorzien.

Pachtcontract vernietigd en de oorspronkelijke mondelinge pachtovereenkomst met Meendering hersteld.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Henderikus Bergman, wonende te Plaggenborg, gem. Vlagtwedde, appellant van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut, gemachtigde Mr W. N. Veldhuis, advocaat en procureur te Winschoten, en Jan Meendering, wonende te Plaggenborg, gemeente Vlagtwedde, gemachtigde blijkens overgelegde volmacht d.d. 18 Januari 1949

Leffert Rinzema, directeur van het Boekhoud- en Administratiebureau „De Landpachter" te Groningen, als tussenkomende partij.

Gezien het verzoekschrift van requestrant, waarin deze in beroep komt tegen de beschikking van het N.B.I., waarbij de aan requestrant toebehorende hoeve te Plaggenborg (gemeente Vlagtwedde) door of namens het N.B.I. als beherende het vermogen van requestrant bij akte verleden voor notaris Rutgers te Ter Apel op 24 Februari 1948 met terugwerkende kracht is verpacht voor den tijd van zes jaar aan J. Meendering, wonende te Plaggenborg, ingaande voor de landerijen en tuin op 1 Maart 1947 en voor de gebouwen op 1 Mei 1947 en eindigende voor de bouwlanden herfst 1952, voor het groenland in November 1952 en voor den tuin 1 Febr. 1953, en waarin requestrant voorts heeft gevorderd de voorschreven handeling van den beheerder althans van het N.B.I., waarbij bedoeld perceel is verpacht, nietig te verklaren en mitsdien te verstaan, dat de gesloten overeenkomst nietig is en van onwaarde; kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van het N.B.I., waarin dit concludeert tot ontzegging van de vordering; kosten rechtens;

Gezien een conclusie van antwoord in conventie en van eis in reconventie van Jan Meendering, landbouwer, wonende te Plaggenborg als tussenkomende partij, waarin deze concludeert in conventie tot ontzegging van de vordering van requestrant en in reconventie, bij toewijzing van den eis in conventie, tot veroordeling van requestrant — gedaagde in reconventie tot betaling van een schadevergoeding van f 3816 aan eiser in reconventie met bepaling binnen welken termijn deze schadevergoeding zal moeten worden betaald;

Gezien een conclusie van antwoord in reconventie van requestrant, waarin deze den Raad verzoekt den ingestelden eis tot schadevergoeding in reconventie af te wijzen, hetzij door dezen niet-ontvankelijk te verklaren, hetzij door dezen te ontzeggen; kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 18 Maart 1949 requestrant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr W. N. Veldhuis, advocaat en procureur te Winschoten, het N.B.I. bij monde van zijn vertegenwoordiger te Groningen, K. J. Kraan, en bij monde van R. Leppers, wonende te Groningen, verschijnende namens den Provincialen Voedselcommissaris, en de tussenkomende partij J. Meendering in persoon en bij monde van K. Rinzema, directeur van het Boekhoud- en Administratiebureau „De Landpachter";

O. dat de Raad in hetgeen partijen ter zitting hebben aangevoerd aanleiding heeft gevonden zijn beslissing aan te houden ten einde hen de gelegenheid te geven tot een schikking te komen, maar dat van partijen naderhand bericht is binnengekomen, dat zij zich niet over een schikking hebben kunnen verstaan ;

O. dat requestrant in beroep komt tegen de handeling van het N.B.I., waarbij de hem toebehorende hoeve is verpacht aan J. Meendering wonende te Plaggenborg, gemeente Vlagtwedde, en op grond van de stukken kan worden aangenomen, dat hij niet eerder dan één maand vóór de indiening van het verzoekschrift van genoemde handeling heeft kennis gekregen of redelijkerwijze had kunnen krijgen, zodat het beroepschrift tijdig is ingediend;

O. dat J. Meendering verzocht heeft als tussenkomende partij te worden beschouwd, maar dat de Raad dit verzoek niet kan inwilligen, waar het hier betreft een procedure ontstaan naar aanleiding van een beroep ingesteld tegen een handeling van het N.B.I. en niet een procedure tot rechtsherstel ingevolge de bepalingen van het K. B. E 100;

O. dat requestrant ter toelichting van zijn bezwaren tegen de verpachting van de hem toebehorende hoeve aan J. Meendering onder meer heeft aangevoerd, dat, nadat de betreffende hoeve eerst mondeling verpacht was aan Meendering, de definitieve akte is opgemaakt op 24 Februari 1948, terwijl requestrant reeds op 15 December 1947 was veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van 6 jaar met aftrek vanaf 18 April 1945; dat dus reeds vanaf deze uitspraak te voorzien was, dat requestrant in verband met zijn te verwachten voorwaardelijke invrijheidstelling, wanneer hij 2/3 van zijn straftijd zou hebben ondergaan, spoedig in vrijheid zou worden gesteld, welke invrijheidstelling ook inderdaad heeft plaats gehad op 15 September 1948; dat het N.B.I. zich daarom ervan had moeten onthouden de hoeve alsnog voor een tijd van 6 jaar aan Meendering te verpachten; dat bovendien de hoeve belast was met een hypotheek ten voordele van Aaltje Tammes, weduwe van W. F. Bergman, wonende te Jipsinghuizen, terwijl in de hypotheekakten is bepaald, dat requestrant de hoeve niet mag verpachten zonder schriftelijke toestemming van de creditrice, welke toestemming voor de onderhavige verpachting niet is gevraagd en niet is verleend;

O. dat het N.B.I. zich ter motivering van de verpachting erop heeft beroepen, dat in verband met de zwakke financiële positie van het bedrijf van requestrant verpachting de enige redelijke oplossing was, waar exploitatie door middel van den door den beheerder aangestelden bedrijfsleider niet te verantwoorden risico's met zich medebracht, terwijl het bovendien niet te voorzien was, dat appellant na zijn veroordeling vervroegd in vrijheid zou worden gesteld;

O. dat uit de door het N.B.I. overgelegde stukken verder is komen vast te staan, dat het N.B.I. op 28 Februari 1947 aan den Provincialen Voedselcommissaris toestemming heeft gegeven tot verpachting van het bedrijf van H. Bergman voor den tijd van 3 jaar aan den bedrijfsleider onder voorwaarde, dat in het pachtcontract een bepaling diende te worden opgenomen, dat de overeenkomst geacht zou worden voor 12 jaar te zijn aangegaan, indien de verpachter niet vóór een bepaalden datum ten genoege van de Grondkamer had duidelijk gemaakt, dat hij het bedrijf na dezen driejarigen termijn onmiddel-

lijk zelf in gebruik kon nemen; dat hierna een mondelinge pachtovereenkomst met den bedrijfsleider Meendering is tot stand gekomen met de bedoeling, dat naderhand een schriftelijk pachtcontract zou worden opgemaakt inhoudende voormelde clausule; dat hierop na de veroordeling van requestrant op 15 December 1947 door het Bureau van den Provincialen Voedselcommissaris aan het N.B.I. is verzocht, de hoeve voor een tijd van 6 jaar te mogen verpachten, omdat na de veroordeling een pachttijd van 3 jaar met voormelde clausule niet langer verantwoord was te achten; dat hierop bij schrijven van 2 Februari 1948 door het N.B.I. toestemming is verleend tot verpachting voor den tijd van 6 jaar, en dat vervolgens op 24 Februari 1948 de definitieve akte is opgemaakt;

O. dat naar het oordeel van den Raad het niet goed valt in te zien, waarom het N.B.I. nog na de veroordeling van requestrant een wijziging in den duur van het pachtcontract heeft aangebracht, waardoor de pachtverhouding aanmerkelijk langer zou voortbestaan dan aanvankelijk bedoeld was, en het N.B.I. door hierin toe te stemmen inderdaad met de belangen van requestrant onvoldoende rekening heeft gehouden, omdat alstoen zeker te voorzien was, dat requestrant spoedig in vrijheid zou worden gesteld;

O. dat hieruit voortvloeit, dat het pachtcontract van 24 Februari 1948 niet kan worden gehandhaafd, maar hieruit nog geenszins volgt, dat de pachter Meendering het bedrijf aan requestrant zal moeten overgeven;

O. immers, dat reeds omstreeks Maart 1947 met toestemming van het N.B.I. tussen den beheerder en Meendering een mondelinge pachtovereenkomst is tot stand gekomen, die naar de bedoeling van partijen drie jaar zou voortduren, wanneer requestrant na het verloop van dien termijn in staat zou zijn de hoeve zelf in gebruik te nemen;

O. dat deze mondelinge pachtovereenkomst ingevolge art. 8 van het Pachtbesluit alsnog door de Grondkamer schriftelijk kan worden vastgelegd, terwijl krachtens art. 10 van het Pachtbesluit ook achteraf nog toestemming kan worden gegeven voor een korten duur van de pacht;

O. dat de redenen, die leiden tot nietigverklaring van de definitieve overeenkomst, niet tevens de nietigverklaring van de mondelinge pachtovereenkomst tengevolge kunnen hebben, omdat in Maart 1947 omtrent den duur van de aan requestrant op te leggen vrijheidsstraf nog niets viel te voorzien;

O. dat ook de overige bezwaren, die requestrant tegen de verpachting van zijn hoeve aan Meendering heeft aangevoerd, niet kunnen leiden tot nietigverklaring van de mondelinge pachtovereenkomst;

O. meer bepaaldelijk omtrent het bezwaar, dat de verpachting zou zijn geschied zonder toestemming van de hypotheekhoudster, dat, indien die toestemming inderdaad niet is verleend, de hypotheekhoudster alsnog ingevolge art. 1230 B. W. j°. art. 5 van het Pachtbesluit de nietigheid van de verpachting zou kunnen inroepen, wanneer haar belangen door de verpachting zouden worden geschaad, maar dat dit geheel staat buiten de vraag, of ook requestrant tegen de verpachting kan opkomen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de vordering van de tussenkomende partij kennis te nemen;

Vernietigt de handeling, waarbij namens het N.B.I. de aan requestrant toebehorende hoeve op 24 Februari 1948 bij akte verleden voor notaris W. F. Rutgers wonende te Ter Apel voor den tijd van 6 jaar is verpacht aan J. Meendering;

Verstaat, dat tussen requestrant en Meendering voornoemd alsnog bestaat een mondelinge pachtovereenkomst, gesloten voor den tijd van 3 jaar, ingaande voor de landerijen en tuin op 1 Maart 1947 en voor de gebouwen op 1 Mei 1947, met bepaling, dat de overeenkomst geacht zal worden voor 12 jaar te zijn aangegaan, indien de verpachter niet vóór 1 Januari 1950 ten genoege van de Grondkamer heeft duidelijk gemaakt, dat hij het bedrijf na dezen driejarigen termijn onmiddellijk zelf in gebruik kan nemen, alles behoudens goedkeuring van de Grondkamer;

Veroordeelt het N.B.I. in de kosten van het geding, aan de zijde van requestrant begroot op f 75.

No. 1670

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTHERSTEL 'S-GRAVENHAGE, 2 Augustus 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, Van Haeften en Polak.)

Verzoekster heeft de uitgave „De Tuinderij" moeten staken en onder pressie van de bezetter moeten drukken het blad „Groenteteelt" en „Volk en Bodem" en vraagt deswege veroordeling van het N.B.I., als voerende het beheer over de Nederlandse Landstand, tot betaling van ruim 17000 gulden door verzoekster aan de Landstand uitbetaald.

Verzoekster is vrijwillig overgegaan tot het drukken van de bladen „Groenteteelt" en „Volk en Bodem", nadat de uitgave van „De Tuinderij" onder pressie van de Duitsers was gestaakt en zulks op grond van zakelijke overwegingen, zodat geen sprake is geweest van dwang enz.

De Raad acht het achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk. Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23en vlg.)

Naamloze Vennootschap C. Misset Uitgeversmaatschappij, requestrante, gem. Mr P. H. M. Hoogenbergh,

tegen:

Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de naamloze vennootschap C. Misset Uitgeversmaatschappij, gevestigd en kantoorhoudende te Doetinchem, waarbij zij in hoofdzaak heeft gesteld:

dat zij uitgeefster is van verschillende vakbladen en tijdens de bezetting o.m. uitgaf het blad „De Tuinderij";

dat zij in Juli 1943 van de Rijkscommissaris, Afdeling Zeitschriften een brief d.d. 5 Juli 1943 en van het Rijksbureau voor Papierverwerkende en Grafische Industrie 2 brieven resp. d.d. 6 en 8 Juli 1943 heeft ontvangen, welker inhoud in het verzoekschrift woordelijk is opgenomen;

dat blijkens deze brieven onder dwang van de vijand en diens instanties het door verzoekster uitgegeven blad„De Tuinderij" werd opgeheven en daarvoor in de plaats kwam een nieuw uit te geven blad „Groenteteelt", hetwelk bij verzoekster kon worden gedrukt, doch hetwelk uitgegeven werd voor rekening van de N.V. Uitgeverij „Volk en Bodem" en/of de Nederlandsche Landstand;

dat verzoekster, aan wie op deze wijze één harer tijdschriften werd ontroofd, in deze dwangovereenkomst heeft toegestemd omdat zij hierdoor mede voorkwam de opheffing van haar grootste vakblad „De Boerderij", die tot de helft in omvang werd teruggebracht en tevens kon bewerkstelligen dat althans een gedeelte van haar personeel niet overbodig werd en naar Duitsland zou worden getransporteerd, terwijl zij daarenboven de abonnementenlijst van „De Tuinderij" in handen hield;

dat verzoekster nog voor zich heeft weten te bedingen dat 50 % der opbrengst der in de „Groenteteelt" geplaatste advertenties voor haar zou zijn;

dat verzoekster voorts als conditie heeft gesteld, dat het nieuwe blad „De Groenteteelt" volkomen politiekloos zou zijn, waarin door „Volk en Bodem" en de Landstand is toegestemd;

dat in wezen het blad „De Tuinderij" een andere naam kreeg n.l. „Groenteteelt", en de inkomsten, in plaats van een verzoekster, aan „Volk en Bodem" c.q. de Landstand ten goede kwamen;

dat verzoekster immers van uitgeefster loondrukker werd, doch er overigens niets veranderde;

dat verzoekster verplicht is geworden aan de Landstand over de periode 1 Juli 1943 tot 30 Juni 1944 een bedrag van f 17048,12 te betalen als nader door haar gespecificeerd;

dat indien de „Tuinderij" door „Volk en Bodem" c.q. de Landstand niet aan verzoekster zou zijn ontroofd, verzoekster deze inkomsten voor zich zou hebben verkregen;

dat „Volk en Bodem" en de Nederlandsche Landstand onder beheer staan van het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage, Neuhuyskade 94, die tot vereffenaars heeft benoemd Dr H. Molhuysen, Z.O. Buitensingel 234a Den Haag;

dat noch het Beheersinstituut noch de vereffenaar bereid gevonden zijn vrijwillig ten deze rechtsherstel toe te passen; weshalve zij de Raad heeft verzocht:

1. Nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen ontstaan tussen verzoekster en de N.V. Uitgeverij „Volk en Bodem" c.q. de Nederlandse Landstand, waarbij de inkomsten uit het door verzoekster uitgegeven blad „De Tuinderij" ten goede kwamen aan de N.V. Volk en Bodem c.q. de Landstand.

2. Gerequestreerden te veroordelen aan verzoekster terug te betalen een bedrag van f 17048.12;

3. Gerequestreerden te veroordelen in de kosten van het geding;

Gezien het antwoord van het Beheersinstituut, waarbij in hoofdzaak is gesteld, dat uit voormelde brieven hoogstens kan worden afgeleid, dat het blad „De Tuinderij" onder zekere pressie werd opgeheven, doch geenszins, dat de uitgave van de „Groenteteelt" een gevolg was van een onder dwang tussen verzoekster en de Landstand gesloten overeenkomst; dat ten aanzien van die dwang geen bepaalde feiten zijn gesteld; dat wellicht aangenomen kan worden, dat verzoekster de overeenkomst onder andere omstandigheden niet zou hebben aangegaan maar dit nog niet medebrengt, dat in casu dwang is toegepast door de vijand noch ook bedreiging of onbehoorlijke invloed; dat verzoekster zich aan het sluiten van de bewuste overeenkomst had kunnen onttrekken; dat de Nederlandse Landstand geen pressie op haar heeft uitgeoefend; dat het achterwege laten van ingrijpen geenszins onredelijk is; dat de opzet van verzoekster kennelijk is zich te onttrekken aan haar verplichting tot het doen van rekening en verantwoording, waartoe zij verplicht is;

weshalve het Instituut de Raad heeft verzocht:

a. in conventie:

aan requestrante hare vordering te ontzeggen ;

b. in reconventie:

requestrante te gelasten om rekening en verantwoording te doen ter zake van de litigieuze overeenkomst, en wel binnen een maand na de in deze zaak te geven uitspraak op verbeurte van een dwangsom van f 100 voor iedere dag dat requestrante in gebreke mocht blijven behoorlijk rekening en verantwoording te doen, alles met veroordeling van requestrante in de kosten van dit geding;

Gezien het antwoord in reconventie van verzoekster Misset, waarbij in hoofdzaak is gesteld, dat de Raad te dezen onbevoegd is, daar deze zaak voor de gewone rechter moet worden gebracht; dat zij bereid is tot de verzochte rekening en verantwoording; dat zij daartoe echter ingevolge art. 771 Rv. niet in rechte kan worden aangesproken, daar zij niet nalatig is in het afleggen daarvan;

weshalve zij de Raad heeft verzocht zich onbevoegd te verklaren ten aanzien van de reconventie, althans deze reconventionele vordering niet ontvankelijk te verklaren of die aan het Nederlandse Beheersinstituut

te ontzeggen, met veroordeling van het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van het geding;

Mede gezien de overgelegde stukken, waaronder de notulen van een op 8 Juli 1943 op het Departement van Landbouw gehouden vergadering tussen vertegenwoordigers van het Departement, de Landstand, de N.V. Volk en Bodem, het nieuwe blad de „Groenteteelt" en verzoekster;

Gehoord partijen, verzoekster bij monde van Mr P. H. M. Hoogenbergh, advocaat te Rotterdam, het Beheersinstituut bij monde van Mr J. H. A. Dubois;

In rechte:

I. *In Conventie:*

O. dat ingevolge het schrijven van de Rijkscommissaris van 5 Juli 1943 het door verzoekster uitgegeven weekblad „De Boerderij" met ingang van Juli 1943 tot de helft van de omvang werd teruggebracht en haar weekblad „De Tuinderij", officieel orgaan van het Centraal Bureau van de Veilingen in Nederland, werd opgeheven;

dat verzoekster met ingang van genoemde maand in plaats van „de Tuinderij" het weekblad de „Groenteteelt" in dezelfde oplaag als „De Tuinderij" is gaan drukken voor de Landstand en de Uitgeversmaatschappij N.V. Volk en Bodem;

dat de Raad het weinig waarschijnlijk acht, dat de tussen verzoekster enerzijds en de Landstand en Volk en Bodem anderzijds ten aanzien van de uitgave van dit blad gesloten overeenkomst niet in een schriftelijk contract of in brieven zou zijn vastgelegd, doch verzoekster in elk geval in gebreke is gebleven, hetzij dergelijke bescheiden in het geding te brengen, hetzij de Raad volledig in te lichten omtrent de voorwaarden dier overeenkomst;

O. dat naar 's Raads oordeel „De Tuinderij" inderdaad onder dwang is opgeheven, maar de rechtsbetrekkingen ten aanzien van de „Groenteteelt" niet onder dwang of onbehoorlijke invloed als bedoeld in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer zijn tot stand gekomen;

dat er in begin 1943 twee tijdschriften op het gebied van de groente- en fruitteelt waren, nl. het door verzoekster uitgegeven weekblad „De Tuinderij" en het tijdschrift „De Landstand", dat voor rekening van de Landstand of de N.V. Volk en Bodem werd uitgegeven;

dat deze tijdschriften ongetwijfeld onder Duitse druk zijn samengevoegd tot één;

dat de Raad echter van oordeel is, dat verzoekster zich desgewenst had kunnen onttrekken aan het doen drukken van het nieuwe blad „Groenteteelt" en dit op in hoofdzaak zakelijke gronden niet heeft gedaan;

dat zij trouwens zelve stelt, dat zij door een weigering tot medewerking de opheffing van haar grootste vakblad „De Boerderij" zou hebben geriskeerd;

O. voorts, dat verzoekster kennelijk mede heeft besloten tot het gaan drukken van de „Groenteteelt" omdat zij voorzag daarmede winst te kunnen maken —, zulks te meer, nu in dat blad de officiële mededelingen zouden worden opgenomen en ook opgenomen zijn van het Departement van Landbouw, het Rijksbureau voor de Voedselvoorziening in Oorlogstijd, de bedrijfschappen voor de tuinbouw, de Gemachtigde voor de Prijzen, het Centraal Bureau van de Veilingen in Nederland en het Centraal Distributiekantoor;

dat verzoekster dan ook inderdaad blijkens de mededeling van haar gemachtigde ter zitting van de Raad, hoewel zij ingevolge de getroffen regeling aan de Landstand meer dan f 17.000 heeft voldaan, met het drukken van de „Groenteteelt" winst heeft behaald;

dat de Raad mitsdien — ondanks genoemd schrijven van de Rijkscommissaris en ondanks de vermelding in genoemde notulen: „op 1 Juli jl. is op last van de Rijkscommissaris „De Tuinderij" opgeheven en is daarvoor in de plaats getreden het nieuwe blad „Groenteteelt" in een oplaag van 17.500 exemplaren, dat eveneens op last van het Rijkscommissariaat wordt toegezonden aan alle abonné's van het vroegere blad „De Tuinderij"" —op voornoemde gronden van oordeel is, dat de rechtsbetrekkingen ten aanzien van de „Groenteteelt" niet onder dwang of onbehoorlijke invloed zijn ontstaan;

O. dat de Raad — al heeft de uitgave van de „Groenteteelt" verzoekster waarschijnlijk minder baten opgeleverd dan die van „De Tuinderij" — op voormelde gronden het achterwege laten van ingrijpen ook overigens geenszins onredelijk acht;

dat het verzoek mitsdien behoort te worden afgewezen;

II. In reconventie:

dat verzoekster Misset ingevolge de met de Landstand gesloten overeenkomst verplicht is het Beheersinstituut rekening en verantwoording te doen over de exploitatie van de „Groenteteelt" na 30 Juni 1944 en daartoe blijkens haar antwoord in reconventie en de mededeling van haar gemachtigde ter zitting van de Raad ook bereid is;

dat de Raad echter onbevoegd is van het verzoek kennis te nemen, daar het hier niet een ingrijpen in rechtsbetrekkingen geldt maar de nakoming van enige uit een bestaande rechtsbetrekking voortvloeiende verplichting;

Rechtdoende:

I. In conventie:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekster in de kosten, tot deze uitspraak aan de zijde van het Beheersinstituut begroot op f 125;

II. In reconventie:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten, tot deze uitspraak aan de zijde van Misset begroot op f 40.

3 Mei 1950 (afl. 38) No. 1671—1678

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1671

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Juli 1949. (Mrs Jolles, O. Schreuder en van Zeggelen.)

Een vordering, uitsluitend strekkende tot betaling van bepaalde bedragen door een onder bestuur geplaatste N.V., behoort niet thuis bij de Afd. Rechtspraak maar bij de gewone rechter.

Verzoek niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 99.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. een op 20 Mei 1948 ingekomen verzoekschrift van Johannes van Dartelen, ingenieur, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr D. Mooy, advocaat en procureur aldaar,

b. een op 22 Februari 1949 ingekomen Memorie van Antwoord van 1e Het Nederlandse Beheers Instituut, Bureau Amsterdam, en 2e de N.V. „Werktuigbouw", gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Lubbers, advocaat en procureur aldaar;

Gehoord verzoeker en diens raadsman, verder Mr J. Lubbers voor het Nederlands Beheers Instituut en J. H. Boogert als bestuurder van „Werktuigbouw";

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld en aangevoerd:

dat hij bij schrijven van 13 September 1940, gericht aan den Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. „Werktuigbouw" te Amsterdam, gedwongen ontslag heeft gevraagd als Directeur dier N.V. welk ontslag hem op 14 September 1940 is verleend;

dat hij aan dit volgens hem onder den drang der bezettingsomstandigheden gevraagde en verleende ontslag het recht ontleent op schadeloosstelling en teruggave van voorgeschoten gelden, blijkens gegeven specificatie in totaal bedragende f 71.566,58;

dat hij deze kwestie aanhangig heeft gemaakt bij het Nederlands Beheers Instituut, onder wiens beheer voormelde N. V. was gesteld;

dat de hierover gevoerde correspondentie geëindigd is met een beslissing van het N.B.I. d.d. 20 April 1948, waarin zijn verzoek om schadeloosstelling werd afgewezen;

dat hij van deze beslissing tijdig in beroep komt met conclusie, dat het den Raad behage, voormelde N. V., vertegenwoordigd door haar tegenwoordige beheerders, te veroordelen tot betaling van voormeld bedrag of zoveel minder als de Raad billijk zal achten, benevens tot betaling van de kosten van dit geding;

O. dat verweerders deze vordering hebben bestreden op gronden, waarop zover nodig zal worden teruggekomen, met conclusie, dat het den Raad behage, zich onbevoegd te verklaren kennis te nemen van de ingestelde vorderingen, althans verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren in de door hem ingestelde vorderingen, in ieder geval hem die te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat verweerders in de eerste plaats hebben aangevoerd, dat niet duidelijk is, tegen wie het inleidend verzoekschrift gericht is, nu daarin geklaagd wordt over een beschikking van het N.B.I., waartegen men in beroep wil komen, doch gevraagd wordt veroordeling van de N. V. tot betaling van bepaalde bedragen;

O. dienaangaande, dat de Raad uit verzoekers stelling, dat hij van de beslissing van het N.B.I., waarbij zijn verzoek geweigerd is, in beroep komt, en zijn daarop gevolgde conclusie tot veroordeling van de N. V. tot betaling, afleidt, dat het verzoekers bedoeling is geweest vernietiging van de afwijzende beslissing van het N.B.I. te vragen en als gevolg daarvan betaling van die N. V. te vorderen, in welken zin de Raad het petitum dan ook opvat;

O. dat verweerders voorts van oordeel zijn, dat het beroep te laat is ingesteld, omdat het feitelijk niet is gericht tegen de beslissing van 20 April 1948, maar tegen die van 5 Juli 1946, met welk verweer de Raad zich evenmin kan verenigen, omdat eerstgenoemde beslissing naar vorm en inhoud is een nieuwe zelfstandige beslissing, waarin dan ook niet naar een voorafgaande wordt verwezen;

O. dat verweerders verder doen opmerken, dat de aangevallen beslissing niet is ene, waartegen beroep kan worden ingesteld, omdat het N.B.I. slechts bestuurders met bevoegdheid tot beheer over de N. V. heeft benoemd en zelf dus geen bindende beslissingen betreffende vorderingen tegen de N. V. kon nemen, welke verwarring is ontstaan doordat het N.B.I. zich heeft laten verleiden om over de kwestie met verzoeker en diens raadsman te corresponderen, waarvan de aangevallen beslissing het gevolg is ;

O. dienaangaande, dat den Raad gebleken is, dat het N.B.I. over de N. V. heeft benoemd bestuurders met bevoegdheid van beheerder, hetgeen dan ook door verzoeker niet is betwist, zodat het beheer berustte bij die bestuurders en niet bij het N.B.I., dus dat geen beheersbeslissingen ten aanzien van de N. V. kon nemen;

O. immers, dat de door verzoeker bij de mondelinge behandeling verdedigde opvatting, dat de door het N.B.I. benoemde bestuurders met bevoegdheid van beheerder van de N. V., optreden namens het N.B.I., zodat het N.B.I. als vertegenwoordiger der N. V. terecht zou zijn aangesproken, door den Raad niet wordt gedeeld, omdat voor deze opvatting geen steun wordt gevonden in de herstelwetgeving, terwijl de omstandigheid, dat het N.B.I. ten onrechte op de kwestie is ingegaan en een beslissing heeft genomen, aan die beslissing geen rechtskracht kon verlenen;

O. dat op deze gronden de aangevallen beslissing van het N.B.I. waardeloos is, althans geen bindende kracht heeft — evenmin als een eventuele gunstige beslissing een titel

voor verzoeker zou opleveren — zodat verzoeker geen belang heeft om tegen een dergelijke beslissing in beroep te komen, hetgeen tot niet-ontvankelijkheid der vordering moet leiden;

O. ten overvloede, dat als het petitum zou kunnen worden opgevat los van het beroep tegen de beslissing ook dan het verzoek niet zou kunnen worden ingewilligd, omdat een vordering, uitsluitend strekkende tot betaling van bepaalde bedragen, gericht tot een onder bestuur geplaatste N. V., niet bij den Raad maar bij den gewonen rechter thuis behoort;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om verzoeker te veroordelen tot betaling der door het N.B.I. gemaakte proceskosten;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in de door hem ingestelde vordering.

Veroordeelt hem in de kosten van dit geding, tot heden aan de zijde van de N. V. „Werktuigbouw" begroot op f 25.

No. 1672

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juli 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff).

De O.O.M. heeft in Juli 1944 het door haar verschuldigde schadebedrag aan „Nobiscum" uitbetaald, zonder enige van Nobiscum uitgaande sommatie, doch uitsluitend teneinde zich te verzekeren van betaling van door Nobiscum aan de O.O.M. verschuldigde heffingen, terzake van andere lopende contracten.

De O.O.M. is door de betaling aan Nobiscum niet bevrijd en veroordeeld aan verzoeker het gevorderde schadebedrag uit te betalen, tegenover cessie van de vordering op Nobiscum.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

Dr Salomon Anholt, requestrant, gem. Mr J. Th. Vermeulen,

tegen:

De Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Maatschappij, gerequestreerde, gem. Jhr Mr H. de Ranitz.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Dr S. Anholt;

Gezien het antwoord van de Onderlinge Oorlogsschadeverzekering Mij, hierna te noemen de „O.O.M.";

Gehoord partijen, verzoeker bij monde van de adv. en proc. Mr J. Th. Vermeulen en gerequestreerde vertegenwoordigd door Jhr Mr H. de Ranitz;

O. dat requestrant heeft gesteld, dat hij eigenaar was van het pand Amberboomstraat 17 te 's-Gravenhage;

dat hij dit pand in de loop van 1942 bij gerequestreerde verzekerde;

dat het pand einde 1942 op last van de bezetters werd afgebroken en daarvoor 29 Nov. 1943 een schadebedrag in het grootboek werd ingeschreven;

dat de O.O.M. zonder te zijn gesommeerd het bedrag van f 3289,09 in Juli 1944 op de dwangnaamrekening van de verzekerde bij Nobiscum zette;

dat de O.O.M. dit doende kon weten, dat de verzekerde zelf van dit bedrag weinig in handen zou krijgen;

dat requestrant van oordeel is, dat deze kwijting niet als geldige afdoening der verplichting jegens hem kan worden beschouwd, weshalve hij de Raad verzoekt gerequestreerde te veroordelen om het schadebedrag alsnog aan requestrant uit te betalen in dier voege, dat requestrant zijn eventuele vordering, op Nobiscum aan gerequestreerde zal cederen;

O. dat gerequestreerde in haar antidotaal request heeft gesteld, dat de „Niederländische Grundstücksverwaltung" aanvankelijk was belast met het beheer van het litigieuse onroerend goed en dit beheer met ingang van 2 Sept. 1942 heeft opgedragen aan de C.V. Administratiekantoor „Nobiscum" te 's-Gravenhage;

dat de O.O.M. toen derhalve verplicht was, de uitkering op de op 13 Mei 1941 door Dr Anholt gesloten verzekering aan „Nobiscum" te betalen;

dat de betaling van het bedrag f 3289,09 in Juli 1944 heeft plaats gevonden;

dat de O.O.M., toen de uitkering 16 maanden na het tijdstip der schade nog niet was betaald, deze betaling niet langer heeft kunnen uitstellen, vermits „Nobiscum" in verdere vertraging van de betaling gerede aanleiding zou hebben gevonden om harerzijds de betaling van de door haar q.q. aan de O.O.M. verschuldigde heffingen achterwege te laten, waardoor de eigenaren der door „Nobiscum" beheerde panden benadeeld zouden zijn geweest;

O. dat uit deze door gerequestreerde gestelde feiten van het bestaan van een dwangpositie, waarin de O.O.M. zich ten tijde van voornoemde betaling aan de C.V. Administratiekantoor „Nobiscum" bevond, niet blijkt, vermits aangenomen moet worden, dat de vrees, dat „Nobiscum" in verdere vertraging van de betaling gerede aanleiding zou hebben gevonden om harerzijds de betaling van de door haar q.q. aan de O.O.M. verschuldigde heffingen achterwege te laten, waardoor de eigenaren der door „Nobiscum" beheerde panden benadeeld zouden zijn geweest, haar grond niet vond in de een of andere dreiging dan wel sommatie, maar in de overweging, dat het welbegrepen belang van de O.O.M. zelve haar noopte om tot voormelde betaling over te gaan;

O. dat de Raad mitsdien termen vindt om het bepaalde in art. 33 lid 1, ten deze niet toe te passen, en van oordeel is dat de O.O.M. bedoeld schadebedrag uitkerende aan „Nobiscum" niet geacht kan worden bevrijd te

zijn van haar verplichting om aan requestrant het bedrag van f 3289,09 uit te betalen, uit hoofde van de aan requestrant overkomen schade gelijk ten requeste is omschreven;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek toe;

Veroordeelt de O.O.M. tegen een behoorlijk bewijs van kwijting aan requestrant uit te betalen de som van f 3289,09;

Verstaat, dat requestrant aan de O.O.M. zal cederen de rechten, welke hij eventueel te dezer zake jegens „Nobiscum" zou kunnen geldend maken.

No. 1673

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 8 Juli 1949. (Mrs Prof. v. d. Pot, Prof. Beekhuis en Dorhout).

Verzoeker is door gerequestreerde genoodzaakt tijdens de bezetting het door hem gehuurde bedrijfspand te ontruimen en vordert deswege van gerequestreerde vergoeding van verhuiskosten en bedrijfsschade. Gerequestreerde veroordeeld tot betaling van f 7500 naar redelijkheid en billijkheid vastgesteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Vennootschap onder de Firma D. J. Dijkstra te Groningen, requestrante bij verzoekschrift d.d. 28 Augustus 1946, gemachtigde Mr T. Bout, adv. en proc. aldaar,

tegen:

Jacob Bolwijn, te Groningen, gerequestreerde bij voormeld verzoekschrift, gemachtigde Mr J. J. Seeidel, adv. en proc. aldaar.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de firma D. J. Dijkstra te Groningen, waarin deze zakelijk stelt, dat zij in 1941 van A. Hart te Appingedam gehuurd heeft het perceel Helperweststraat 1 te Groningen voor een termijn, eindigende 1 Mei 1944, ten einde dit te gebruiken voor kantoor en fabriek; dat, nadat A. Hart, Jood zijnde, in 1943 was gedeporteerd, bedoeld perceel is verkocht aan J. Bolwijn te Groningen, die de huur tegen genoemden datum heeft opgezegd, geen vordering tot ontruiming instelde, maar op 15 Aug. 1944 met behulp van den S. D. requestrante noodzaakte het perceel te ontruimen; dat requestrante zonder deze handelwijze in verband met de bepalingen van het Huurbeschermingsbesluit het pand in gebruik had kunnen houden en door de gedwongen ontruiming grote schade heeft geleden, welke zij begroot op f 2495,18 voor het overbrengen van de installatie in Augustus 1944 naar een perceel aan den Achterweg en vervolgens in Juni 1945 terug naar het perceel aan de Helperweststraat, toen zij dit weer in gebruik had gekregen van den bewindvoerder voor het vermogen van A. Hart, en op f 8000 voor bedrijfsschade in verband met het stilstaan van het bedrijf gedurende de beide verhuizingen, die omstreeks twee maanden hebben in beslag genomen en de geringe capaciteit van de fabriek aan den Achterweg; weshalve zij verzoekt de beëindiging van de huur per 15 Aug. 1944 nietig te verklaren en die huur te doen herleven en gerequestreerde te veroordelen tot betaling tegen kwijting aan requestrante van een bedrag van f 10495,18 met rente en kosten als naar de wet;

Gezien het verweerschrift van J. Bolwijn voornoemd, zakelijk inhoudend dat deze genoemd perceel gekocht heeft van K. H. Hartman, optredend als lasthebber van de A.N.B.O.; dat hij de huur van requestrante, zij het ten overvloede, heeft opgezegd tegen 1 Mei 1944 en, toen deze in gebreke bleef met de ontruiming, zulks heeft medegedeeld aan de A.N.B.O. te Groningen; dat het hem niet kwalijk kan worden genomen, dat ten slotte het Scholtenshuis, blijkbaar op verzoek van de A.N.B.O., zich met de zaak heeft bemoeid; dat het geenszins vaststaat, dat requestrante met succes een beroep op het Huurbeschermingsbesluit had kunnen doen, daar hij, gerequestreerde, het pand te zijnen behoeve had gekocht en voor eigen gebruik nodig had; dat hij ontkent, dat requestrante een schade zou hebben geleden tot het gevorderde bedrag, daar de kosten van vervoer en verhuizing hoogstens f 750 kunnen hebben bedragen en van bedrijfsschade geen sprake kan zijn geweest nu het vervoer hoogstens één week in beslag heeft genomen en requestrante wegens materiaalgebrek reeds geruimen tijd vóór de ontruiming van het perceel aan de Helperweststraat praktisch geen werkzaamheden meer verrichtte, behoudens het fabriceren van manchetknopen door twee man personeel, voor welke werkzaamheden in het perceel aan den Achterweg voldoende ruimte was, zijnde deze daar dan ook volledig voortgezet; weshalve gerequestreerde onder aanbieding zijn stellingen voor zoveel nodig door getuigen te bewijzen, verzoekt requestrante niet-ontvankelijk te verklaren in haar vordering en in elk geval haar deze te ontzeggen als ongegrond en onbewezen, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 7 Febr. 1947 D. J. Dijkstra, bijgestaan door zijn gemachtigde voornoemd, die bij pleidooi getuigenbewijs aanbood, en gerequestreerde bijgestaan door zijn gemachtigde voornoemd;

O. dat op deze zitting gebleken is, dat gerequestreerde f 3000 schadevergoeding heeft aangeboden, doch requestrante niet met minder dan f 10.000 genoegen wilde nemen;

dat hierin aanleiding gevonden is nader overleg tussen partijen af te wachten, doch zulks kennelijk niet tot resultaat heeft geleid;

Nader gehoord ter zitting van 8 April 1949 partijen en hun gemachtigden benevens de door requestrante voorgebrachte getuigen C. Visser, bedrijfschef bij requestrante, G. Kuiper, revolverdraaier aldaar, en mej. T. Huizinga, geëmployeerde bij de N.V. Kleding

Industrie Weeber, allen wonende te Groningen;

Noo gehoord het verslag van de Voorzitter van de Kamer, door den Raad gemachtigd om te dezen als lid-commissaris op te treden, omtrent diens verhoor op 3 Juni 1949 der door gerequestreerde voorgebrachte getuigen E. van Koldam, machinefabrikant, W.Haak, kapper, en J. Niemeyer, machinist bij de Stoomwasserij „de Wijert", allen wonende te Groningen;

O. dat het den Raad in hoge mate waarschijnlijk voorkomt, dat onder normale omstandigheden de firma Dijkstra, al of niet tengevolge van een beroep op het Huurbeschermingsbesluit, ook na 1 Mei 1944 huurder van het perceel Helperweststraat 1 zou zijn gebleven en niet gedwongen zou zijn geweest dit 15 Augustus 1944 te ontruimen;

dat vaststaat, dat gerequestreerde met behulp van Duitse instanties de ontruiming van genoemd perceel heeft bewerkstelligd, en de rechtsbetrekking tussen requestrante en den eigenaar daarvan derhalve is tenietgegaan onder omstandigheden, als bedoeld in art. 25 van het K. B. E 100, zodat het achterwege laten van het in art. 23 van het K. B. bedoelde ingrijpen onredelijk zou zijn behoudens blijk van het tegendeel, waarvan in casu niet is gebleken;

dat de Raad dan ook alleszins reden zou hebben gevonden om de rechtsbetrekking van huur en verhuur ter zake van genoemd perceel, met requestrante als huurder, te doen herleven, gelijk, deze bestond op 1 Augustus 1944, ware het niet, dat aan den Raad gebleken is, dat met betrekking tot het eigendomsrecht op dit perceel bereids rechtsherstel heeft plaats gehad en requestrante het weder in gebruik heeft als huurder van den oorspronkelijken eigenaar, zodat hij bij toewijzing van dit deel der vordering geen belang meer heeft;

O. dat een en ander den Raad echter niet ontslaat van de verplichting om de gevolgen te regelen van de onrechtmatige handelingen ten aanzien van meergenoemd perceel, welke het plaats gehad hebbend rechtsherstel nodig maakten en zulks, waar vaststaat dat requestrante door de tijdelijke ontruiming schade heeft geleden, neerkomt op de vaststelling van het bedrag der haar toekomende schadevergoeding;

O. dat requestrante nota's heeft overgelegd tot een gezamenlijk bedrag van f 2204,54 voor kosten van vervoer van de Helperweststraat naar den Achterweg en omgekeerd en van het tweemaal opbreken en weder aanbrengen der in het bedrijf gebruikte installaties enz. waarbij dan nog enige kleinere posten tot een gezamenlijk bedrag van ruim f 200 zouden moeten worden geteld;

dat het den Raad, gezien deze nota's, niet billijk voorkomt de daarop voorkomende uitgaven, die deels betreffen aangebrachte verbeteringen, integraal ten laste van gerequestreerde te brengen, doch een bedrag van f 1500 uit dezen hoofde voor toewijzing in aanmerking komt;

O. wat betreft de vraag, of requestrante bedrijfsschade heeft geleden, dat de getuigen Haak en Niemeyer, beiden woonachtig in de onmiddellijke nabijheid van het fabrieksgebouw aan de Helperweststraat, hebben verklaard, dat naar hun indruk het bedrijf vóór de ontruiming praktisch stil stond, daar zij geen werkvolk in en uit zagen gaan, geen materiaal zagen aanvoeren en geen lawaai van machines hoorden, doch uit de verklaringen van de getuigen Visser, Kuiper en Mej. Huizinga valt af te leiden, dat in die periode het bedrijf, toen vooral bestaande in de vervaardiging van manchetknopen, broches en boordeknoopjes, werd gevoerd met een zeer klein aantal vaste werklieden en 10 à 30 onderduikers, woonachtig in en ook buiten de stad, die, nadat het daarvoor benodigde materiaal (zink) op de fabriek gestanst was, elders de manchetknopen, enz. knipten, vijlden en soldeerden; voorts dat er nog voldoende zink aanwezig en te krijgen was, doch het stansen in het perceel aan den Achterweg niet kon geschieden wegens de voor de electrische stansmachines onvoldoende ruimte — ongeveer 20 % van die aan de Helperweststraat — en, naar ook door getuige van Koldam erkend is, wegens de onvoldoende fundering, zodat, toen het gestanste materiaal opgeraakt was, de onderduikers niet meer konden worden bevoorraad;

dat derhalve mag worden aangenomen, dat, ondanks de beperkte levering van electrischen stroom, het bedrijf, dat voor de vervaardigde artikelen voortdurend afzet vond, aan de Helperweststraat vrij normaal had kunnen doorwerken, doch dit aan den Achterweg slechts in zeer beperkte mate heeft kunnen geschieden;

dat uit de overgelegde verlies- en winstrekening over het boekjaar 1944 blijkt, dat in dat jaar een bruto-winst is gemaakt van f 36607,46 en een netto-winst van f 22199,35;

dat echter niet aangetoond is, dat deze winst geheel gemaakt is vóór 15 Augustus 1944, noch dat in 1945 vóór 1 Augustus van dat jaar geen winst hoegenaamd is gemaakt, zijnde dan ook in het inleidend verzoekschrift alleen sprake van een volledig stilstaan van het bedrijf gedurende de twee maanden, dat de verhuizingen hebben geduurd, zodat de calculatie van den gemachtigde van requestrante, volgens welke in de 12 maanden, dat het bedrijf stil lag, een netto-winst van f 3000 per maand gemaakt had kunnen zijn, niet als grondslag voor de berekening der bedrijfsschade kan worden aanvaard;

dat het bedrijf, dat volgens verklaring van den firmant Dijkstra niet voor de Duitsers werkte, ondanks de voortdurende vraag naar zijn artikelen in de laatste 9 maanden van de bezetting ook in de oude behuizing ongetwijfeld minder winst zou hebben gemaakt dan tevoren;

O. dat de Raad het door gerequestreerde te vergoeden deel der door requestrante geleden bedrijfsschade naar redelijkheid en billijkheid vaststelt op f 6000, zodat hij in totaal aan requestrante zal hebben te vergoeden f 7500;

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequestreerde tot betaling aan requestrante van een bedrag van f 7500 met de rente ad 5 % van den dag der uitspraak van dit vonnis tot dien der betaling;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van dit geding, aan de zijde van requestrante begroot op f 150 tot aan den dag dezer uitspraak.

No. 1674

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juli 1949. (Mrs Jhr van der Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman.)

Gerequestreerde Stegmeyer heeft door uitoefening van pressie een Joodse zaak verkregen en deze daarna verkocht aan Zwiers, die de zaak na de bevrijding heeft overgedaan aan Masereeuw. Voor vernietiging van de koopovereenkomsten tegenover Zwiers en Masereeuw bestaat geen aanleiding nu de Joodse eigenaar (de Winter), noch zijn naaste familie is teruggekeerd, zodat van hervatting van de zaak geen sprake kan zijn.

Subsidiaire vordering tegen Stegmeyer, die gebruik heeft gemaakt van de hem door de bezetting geboden gelegenheid om de Winter uit zijn zaak te stoten en te kwader trouw heeft gehandeld, toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 18 November 1948 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van:

1. Lion Morpurgo, wonende te Amsterdam,

2. Mr L. I. de Winter, wonend te Aerdenhout, beiden ten deze handelende in hun hoedanigheid van bewindvoerders over den afwezige Jacob de Winter, laatstelijk woonachtig te Amsterdam, gemachtigde Mr J. van Proosdij, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gezien de verweerschriften van:

1. Jan Stegmeyer te Amsterdam, gemachtigde Mr A. J. Vosselman, zaakwaarnemer aldaar,

2. G. Zwiers te Nieuwe Pekela,

3. Jan Masereeuw te Amsterdam, gemachtigde Mr G. N. Hovius, advocaat en procureur aldaar;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 23 Mei 1949;

O. dat bij de behandeling der zaak zakelijk het navolgende is komen vast te staan: De afwezige Jacob de Winter, van Joodse afkomst, dreef sedert 1932 een zaak in zuidvruchten en comestibles in het perceel Nieuwendijk 84 te Amsterdam, onder de firma Jacob de Winter, welke zaak is ingeschreven in het Handelsregister onder No. 25033. Hij huurde het perceel van zijn moeder, die evenals Jacob de Winter door de Duitsers is gedeporteerd en niet teruggekeerd.

In Juli of Augustus 1942 vervoegde zich bij hem de gerequestreerde Stegmeyer, die hem in ruil voor de winkel met inventaris aan de Nieuwendijk, een winkel aan de Weesperstraat No. 8 aanbood, welke ruil kort daarna is tot stand gekomen; op 28 Augustus 1942 is de zaak van Jacob de Winter verplaatst naar de Weesperstraat 8.

Binnen enkele maanden verkocht Stegmeyer zijn zaak aan Zwiers voor een bedrag van tenminste f 6000, met overdracht van huur, en kort na de bevrijding deed Zwiers zijn zaak voor f 6000 over aan gerequestreerde Masereeuw, die thans nog deze zaak heeft in het winkelpand Nieuwdijk 84 en daar woont;

O. dat requestranten stellen, dat voorzegde ruil onder dwang is tot stand gekomen, immers Stegmeyer, dien Jacob de Winter tevoren niet kende, hem een bevel gaf van een Duitse instantie, dat het perceel Nieuwendijk 84 door hem moest worden ontruimd en ter beschikking moest worden gesteld van gezegden Stegmeyer en deswege vorderen:

primair: dat de Raad zal nietig verklaren derechtsbetrekkingen bestaande tussen gerequestreerde Masereeuw en meergenoemd perceel Nieuwendijk 84 en deze voor de firma Jacob de Winter zal doen herleven.

Voorts nietigverklaring der voormelde overeenkomsten en daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, met veroordeling van de drie gerequestreerden, hoofdelijk des dat de een betalende, de ander zal zijn bevrijd, om aan verzoekers te betalen een bedrag van f 17,500, welk bedrag nader in het request is toegelicht;

subsidiair, veroordeling van de drie gerequestreerden, wederom hoofdelijk, om aan verzoekers te betalen een bedrag van f 25000, althans een zodanig bedrag als de Raad ex aequo et bono zal vermenen te behoren;

O. dat het primair gevorderde niet voor toewijzing vatbaar is;

dat weliswaar de Raad, bij de regeling van de gevolgen van de nietigverklaring van gedurende de Duitse bezetting tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, de nietigheid kan uitspreken van daarmede samenhangende rechtsbetrekkingen, welke na de bevrijding zijn ontstaan, doch de Raad daartoe in het onderhavige geval geen termen ziet;

dat enerzijds noch Jacob de Winter zelf noch naaste familie van hem na de bevrijding zijn teruggekeerd en zij geacht moeten worden als slachtoffers van de Jodenvervolging te zijn overleden, zodat van een hervatting van de zaak van Jacob de Winter geen sprake kan zijn;

dat anderzijds gerequestreerde Masereeuw het perceel sedert Augustus 1945 in huur heeft van requestranten als bewindvoerders over het vermogen van de eigenaresse, Mevrouw de Winter-van Leeuwen, moeder van Jacob de Winter, zijnde de thans lopende huurovereenkomst tot stand gekomen als een gevolg van een vonnis van den Kantonrechter

te Amsterdam van 19 November 1947, krachtens het huurbeschermingsbesluit gewezen in verband met een door requestranten aan gerequestreerde gedane huuropzegging;

dat derhalve ook geen zin heeft de nietigverklaring der achtereenvolgens tussen gerequestreerde Stegmeyer en bedoeld perceel en vervolgens tussen gerequestreerde Zwiers en dat perceel ontstane rechtsbetrekkingen en van de daaraan ten grondslag liggende overeenkomsten;

dat het hier gezegde tevens inhoudt, dat moet worden ontzegd de primair gevorderde schadevergoeding van f 17500,— welke ook overigens wel zeer zwak is gefundeerd;

O. wat de subsidiaire vordering tot schadevergoeding betreft, dat requestranten voor hun vordering tegen de gerequestreerden Zwiers en Masereeuw eigenlijk geen enkele grond hebben aangevoerd, althans den Raad ook na de mondelinge toelichting op het request niet duidelijk is geworden, waarop zij hun vordering tegen deze beide gerequestreerden baseren, zodat te hunnen aanzien ook de subsidiaire vordering moet worden ontzegd;

O. dat de zaak anders ligt ten aanzien van gerequestreerde Stegmeyer;

dat, ware de winkel aan de Nieuwendijk nog in handen van dezen laatste, er alle reden ware deze rechtsbetrekking, ontstaan in Augustus 1942 te vernietigen, zodanige vernietiging echter in de gegeven omstandigheden gelijk gezegd geen zin meer heeft, doch dit den Raad niet behoeft te beletten op andere wijze in hetgeen destijds tussen Jacob de Winter en gerequestreerde Stegmeyer is overeengekomen, in te grijpen;

dat hiervoor te eer reden is, nu niet alleen Stegmeyer zijn goede trouw ten deze in genen dele aannemelijk heeft gemaakt, doch verschillende aanwijzingen voor zijn kwade trouw aanwezig zijn ;

O. toch, dat Stegmeyer in het minst niet aan den Raad aannemelijk heeft gemaakt, dat Jacob de Winter in Juli/Augustus 1942, toen de Jodenvervolging reeds in volle felheid gaande was, enig belang er bij had, om onder het wakend oog van Duitse instanties zijn zaak over te brengen van de Nieuwendijk naar de Weesperstraat en het argument van Stegmeyer, dat de Winter daar kon profiteren van joodse klandizie tastbare dwaasheid is;

dat evenmin Stegmeyer den Raad aannemelijk heeft gemaakt, dat er enige relatie van vriendschap of goede bekendheid tussen de Winter en Stegmeyer heeft bestaan, die de door Stegmeyer beweerde „ruilovereenkomst" op enigerlei wijze zoude kunnen verklaren, noch ook dat Stegmeyer enige reële tegenwaarde in ruil heeft gegeven voor de winkel aan de Nieuwendijk;

O. dat daarentegen alleszins aannemelijk is, dat gelijk requestranten gesteld hebben Jacob de Winter in Juli/Augustus 1942 door den hem onbekenden, althans practisch onbekenden Stegmeyer, die gebruik maakte van den noodtoestand waarin het Joodse volksdeel verkeerde, gedwongen is zijn winkel aan de Nieuwendijk te ontruimen en daarvoor een waardeloze winkelruimte aan de Weesperstraat in ruil te nemen; doende het niet terzake, welk Duits papier precies Stegmeyer aan de Winter heeft getoond;

dat deze gang van zaken bevestiging vindt in de beëdigde verklaringen van na te noemen drie getuigen ter openbare terechtzitting van 28 April 1948 van de 13e Kamer van het Tribunaal te Amsterdam, zakelijk inhoudend o.m.:

Léon Morpurgo: ik kende de Winter al heel lang, hij was een oud schoolvriend van mij. Ik sprak gedurende de bezetting meermalen vertrouwelijk met hem over de gevaren, die ons Joden bedreigden. Hij had een zeer goede fruitzaak op de Nieuwendijk. Een uur, nadat hij gedwongen was zijn zaak te ruilen, sprak ik met hem, waarbij hij mij vertelde dat hij bezoek had gekregen van Stegmeyer, die hem een Duits papier liet zien, waarin stond dat de Winter 14 dagen tijd kreeg om met achterlating van zijn winkelinventaris te verhuizen naar de Weesperstraat, waar een winkel was, die weinig waard was. Hij wilde deze ruil niet, omdat zijn zaak op de Nieuwendijk beter was en omdat hij niet naar de jodenbuurt wilde, waar hij dacht meer risico te zullen lopen. Van vrijwillige ruil is geen sprake geweest;

Alida Catharina van Wereld: ik kende de Winter, die een fruitzaak op de Nieuwendijk had, doordat ik daar als werkster heb gewerkt en ook een vertrouwenspositie daar had. Winter is daar weggegaan, nadat een zekere Stegmeyer, dien ik niet ken, bij hem was gekomen om hem te zeggen, dat Winter naar de Weesperstraat moest verhuizen, omdat anders Stegmeyer naar de Duitse instanties zou gaan; de Winter vond die verandering heel erg, wat ik destijds uit zijn eigen mond heb gehoord. Het was beslist geen vrijwillige ruil; hij moest zijn vloerzeil laten liggen en zijn badkamer intact laten;

Alexander Baarschers: ik kende de Winter heel goed, hij had de beste fruitzaak op de Nieuwendijk. Hij vertelde mij zekeren dag, dat hij zijn zaak binnen 14 dagen moest verlaten, met achterlating van vloerbedekking en winkelinventaris en naar een zaak aan de Weesperstraat moest verhuizen. Hij was er helemaal van in de war en ik heb hem nog helpen verhuizen. Van vrijwillige ruil is volstrekt geen sprake, hetgeen ik weet uit de gesprekken, die ik zelf met de Winter had;

O. dat het beeld van hetgeen zich hier heeft afgespeeld te duidelijker wordt als men leest, dat de kenmelijk zeer Duits gezinde Stegmeyer, die in April 1939 na een ongeveer twintigjarig verblijf in Duitsland (Stettin) naar Nederland terugkeerde, in een brief van 2 Sept. 1941 aan den toenmaligen burgemeester van Amsterdam den Heer Voûte, onder meer schreef:

„....., daar ik jaren in Duitsland zelf onder onzen groten Führer Adolf Hitler mijn zaak daar heb gedreven ..... Wij hebben met hard werken (Pension Nieuwe Keizersgracht 50) een karige boterham en wilde

graag, nu de gelegenheid zich voordoet en de joodse handel beperkt of in de toekomst geheel stil gelegd wordt, in mijn beroep (Groenten- en fruithandel) teruggaan;"

dat deze zelfde Stegmeyer in December 1942 het hierboven genoemde pension aan de Nieuwe Keizersgracht 50 „heeft geruild" met het pension aan de Vossiusstraat 14 van zekeren Levie, eveneens een joodsen Nederlander, die drie dagen later, op 14 Dec. 1942 is gedeporteerd; wederom zonder dat een woord op schrift werd gesteld omtrent hetgeen werd „geruild";

dat trouwens Stegmeyer blijkens een proces-verbaal van den rechercheur van politie P. D. Brouwer van 4 Dec. 1947 heeft toegegeven dat hij „wel gebruik heeft gemaakt van de toestand, die door de Duitsers was geschapen", waaraan hij dan toevoegt, dat hij nimmer een Nederlander enige schade heeft toegebracht;

O. mitsdien, dat gerequestreerde Stegmeyer aan requestranten zal hebben te betalen de waarde van de winkel — waaronder hier te verstaan de hem door de ontruiming van het perceel aan de Nieuwendijk geboden gelegenheid in dat als winkel in fruit en comestibles bekend perceel een gelijksoortige zaak te vestigen — en van de daaraan verbonden goodwill en van de daarin achtergebleven inventaris;

dat de Raad deze waarde ex aequo et bono zal stellen op f 6000, zijnde het bedrag waarvoor enkele maanden later volgens eigen opgave van Stegmeyer de gerequestreerde Zwiers de zaak van hem heeft gekocht;

dat de Raad geen reden aanwezig acht op dit bedrag van f 6000 enig bedrag in mindering te brengen, omdat Stegmeyer niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij zijnerzijds bij de beweerde ruil iets heeft gepraesteerd;

dat Stegmeyer, die in Stettin naar hij stelt een groenten- en fruitzaak heeft gehad, in Amsterdam was pensionhouder, hij de winkelruimte aan de Weesperstraat 8 naar hij zelf ter terechtzitting heeft verklaard per 1 Jan. 1942 als een ledige winkelruimte heeft gehuurd en hij niet, ook maar enigszins, heeft kunnen aangeven welke kosten hij voor installatie van de winkelruimte zou hebben gemaakt. Voor de hand ligt, dat zijn voorganger in die in de jodenbuurt gelegen winkel was een gedeporteerde of ondergedoken Jood, daar inderdaad niets meer aan inventaris aanwezig was, en Stegmeyer aan een winkel in die buurt geen kosten heeft besteed, hetgeen bevestigd wordt door een rapport van de Omnia Treuhandgesellschaft van 13 Aug. 1943, dat na deportatie van Jacob de Winter in Jan. 1943 niets te liquideren viel;

O. dat uit het vorenoverwogene blijkt, dat naar 's Raads inzicht gerequestreerde Stegmeyer zich ten koste van Jacob de Winter door gebruikmaking van de door de Duitsers geschapen omstandigheden heeft verrijkt met een bedrag van f 6000;

dat hij dit geld productief moet hebben aangewend, immers blijkens een rapport van den bewindvoerder over zijn vermogen Mr A. de Bruin van 13 Mei 1948, gebaseerd in hoofdzaak op de eigen gegevens van Stegmeyer — deze het vermogen, dat hij had vóór den oorlog bij het einde van de bezetting in ieder geval meer dan verdriedubbeld had;

dat het mitsdien redelijk is, dat hij over het bedrag van f 6000 een rente vergoedt van 5 % per jaar;

O. oo al deze gronden, dat moet worden recht gedaan als volgt;

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequestreerde J. Stegmeyer, om ter zake voorschreven aan requestranten te betalen een bedrag van f 6000, met de rente daarover ad 5 % 's jaars vanaf 1 Sept. 1942 tot aan den dag der volledige voldoening.

Ontzegt ten aanzien van dezen gerequestreerde het meer of anders gevorderde.

Ontzegt aan requestranten hun vorderingen tegen de gerequestreerden Zwiers en Masereeuw.

Veroordeelt gerequestreerde Stegmeyer in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak begroot op f 100 aan de zijde van requestranten, en op nihil aan de zijde van gerequestreerde Zwiers.

Veroordeelt requestranten in de kosten aan zijde van gerequestreerde Masereeuw, tot aan deze uitspraak begroot op f 75.

No. 1675

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Juli 1949. (Mrs Raedt, Mijnssen en Köster.)

Hoger beroep ingesteld tegen een weigering van het N.B.I. in 1948, om een in 1945 genomen beslissing of handeling ongedaan te maken, niet-ontvankelijk verklaard.

De in 1945 beëindigde appèltermijn kan niet door het schrijven van een brief in 1948 worden heropend.

De bepaling van art. 43 lid 2 E 133 is van openbare orde.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 20 Augustus 1948 aan den Raad ingediend verzoekschrift van Nicolaas Antonius van der Schouw, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr W. Terpstra met bijlagen en het daartegen ingediend verweerschrift van Het Nederlandse Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, gemachtigde Mr J. Lubbers;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van 7 April 1949 waarvan procesverbaal bij de stukken is gevoegd;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker bij voormeld verzoekschrift heeft gesteld, dat hij op 6 Juni 1945 te Leeuwarden werd gearresteerd in verband met een handel in vlees in Januari 1945 ge-

pleegd, waarvoor hij reeds door de Nederlandse Politie aan de Duitse was overgegeven en derhalve enkele maanden in een concentratiekamp had doorgebracht, alvorens het hem gelukte te ontvluchten;

dat hij door het Gerechtshof te Leeuwarden terzake werd veroordeeld tot 10 maanden gevangenisstraf zodat hij op 13 April 1946 uit de gevangenis werd ontslagen, echter, als verdacht van collaboratie op die datum werd overgebracht naar een interneringskamp, van waaruit hij in Februari 1948 in vrijheid werd gesteld, zonder boete, terwijl de President van het Bijzonder Gerechtshof hem op 12 Maart 1948 op zijn verzoek de kiesrechten teruggaf, op voorwaarde, dat hij een bedrag van f 9000 aan de Stichting 1940—'45 zou betalen;

dat hem eerst bij de opheffing van het beheer over zijn vermogen hetwelk op 16 Juli 1948 zijn beslag kreeg, gebleken is, dat op 22 September 1945 door het Nederlands Beheersinstituut, bureau Amsterdam, aan Mr Lubbers is geschreven volgens bijgaand afschrift, waarbij hij moge aantekenen, dat Mej. Hamersma de in de laatste alinea bedoelde brief nimmer heeft ontvangen;

dat, zoals uit het bovenstaande blijkt, hij op die datum nog voor een gewoon economisch delict in de gevangenis vertoefde en het Nederlandse Beheersinstituut nog geen bemoeienis had met zijn vermogen, conform art. 6, lid 1 (B) van het Koninklijk Besluit E 133;

dat requestrant n.l. op 20 November 1944 van de erven van J. Rozestraten, Damrak 57, alhier, voor 5 jaar gehuurd had voor een huurprijs van f 2200 per jaar, de garage Amstelveenseweg 580, welke huurovereenkomst na de bevrijding, in Juli 1945, werd overgenomen door Mej. Hamersma, indertijd zijn gemachtigde, thans zijn echtgenote, ter voortzetting van dit bedrijf tijdens zijn afwezigheid;

dat hij immers volgens notariële akte dd. 18 December 1944 dit garagebedrijf met de inventaris, genaamd Garage A. Hijstek, voor een koopprijs van f 12.000 had overgenomen van de heer A. Hijstek;

dat de beslissing, van het Nederlands Beheersinstituut dd. 22 September 1945, afgezien van haar onrechtmatigheid, respectievelijk ontijdigheid, ook niet in het belang van het vermogen is geweest, omdat dit garagebedrijf zeer goed exploiteerbaar was en sinds October 1945 door de huidige huurder dan ook wordt geëxploiteerd, afgezien nog van de f 12.000 koopprijs, welke op deze wijze een verlies zijn geworden;

dat requestrant op 15 Mei 1948 aan het Nederlandse Beheersinstituut verzocht heeft een en ander ongedaan te maken, maar dat deze instantie daarop geen beslissing heeft genomen, slechts bij monde van Mr van Bessem heeft verklaard zich niet op een eventueel verlopen van termijnen te zullen beroepen;

dat hij derhalve, zich beroepend op art. 43 van het Koninklijk Besluit E 133, bij Uwe Raad in hoger beroep komt en eerbiedig verzoekt:

primair te verklaren, dat de huurovereenkomst tussen de Erven Rozestraten en Mej. Hamersma nimmer verbroken is geweest;

subsidiair deze huurovereenkomst wederom te herstellen,

meer subsidiair de beslissing te nemen, welke van het Nederlandse Beheersinstituut op 15 Mei 1948 onder andere werd verzocht, namelijk om de opzegging van de huurovereenkomst tussen Rozestraten en requestrant als niet zijnde in het belang van het beheerde vermogen ongedaan te maken;

secondair requestrant een schadevergoeding toe te kennen nader op te maken bij staat.

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in zijn voormeld verweerschrift heeft aangevoerd, dat verzoeker in zijn hoger beroep, als zijnde te laat ingesteld, niet ontvankelijk moet worden verklaard, subsidiair op de daarin aangegeven gronden die als hier ingelast te beschouwen zijn de vordering van verzoeker heeft bestreden met conclusie tot niet ontvankelijkverklaring althans ontzegging van verzoekers vordering kosten rechtens;

O. dat — partijen bij de mondelinge behandeling haar standpunt nader hebben doen toelichten waarna de Raad partijen in de gelegenheid heeft gesteld tot het treffen ener minnelijke schikking welke echter niet tot stand is gekomen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat uit het ook overigens niet door helderheid uitmuntend verzoekschrift niet geheel duidelijk is of verzoeker ten deze in beroep is gekomen van de beslissingen en/of handelingen van het Nederlandse Beheersinstituut als vermeld in het door verzoeker in afschrift aan zijn verzoekschrift gehechte schrijven van genoemd Instituut aan Mr Lubbers dd. 22 September 1945 (niet 22 Sept. 1948 zoals naar verzoeker zelf heeft toegegeven abusievelijk op dat afschrift staat vermeld) dan wel van een weigering van gemeld Instituut om het door verzoeker op 15 Mei 1948 gedaan verzoek om een en ander ongedaan te maken, dan wel van beide;

O. dat voor het eerstgenoemde geval verzoeker in het door hem ingestelde beroep wegens overschrijding van de in art. 43 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen niet ontvankelijk moet worden verklaard nu door verzoekers gemachtigde bij de mondelinge behandeling is toegegeven, gelijk ook reeds uit de stellingen van het verzoekschrift volgt, dat die termijn is overschreden;

O. dat hieraan niets kan afdoen de volgens verzoeker bij monde van Mr van Bessem namens dat Instituut gedane mededeling, dat hetzelve zich niet op een eventueel verlopen van termijnen zou beroepen, waarvan tegenover de betwisting van het Beheersinstituut overigens niets is komen vast te staan, omdat de Raad de regeling van art. 4 voornoemd omtrent de gevallen waarin en de termijnen waarbinnen hoger beroep kan worden inge-

steld van openbare orde acht en deze regeling derhalve ook ambtshalve moet toepassen;

O. dat voor het geval of voor zover het beroep van verzoeker mede is gericht tegen voormelde weigering van het Beheersinstituut, ook dan verzoeker niet in zijn beroep kan worden ontvangen omdat dit beroep, in dezen geheel dezelfde strekking heeft als rechtstreeks beroep tegen de beslissingen en/of handelingen van het Beheersinstituut van 22 September 1945, waartegen verzoeker nu eenmaal niet tijdig is opgekomen, en welke fout hij ook niet langs de omweg van een hoger beroep tegen een weigering van het Beheersinstituut om de eertijds gestelde beslissing en/of handelingen ongedaan te maken, kan herstellen, wijl andere aan de van openbare orde zijnde regeling van art. 43 voornoemd geweld zoude worden aangedaan;

O. dat het vorenoverwogene leidt tot de volgende uitspraak:

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in het door hem ingestelde hoger beroep.

Veroordeelt hem in de kosten van het geding aan de zijde van het Beheersinstituut tot heden begroot op f 75.

No. 1676

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1949. (Mrs Prof. Houwing, van Rijn van Alkemade en van Opstall.)

Beschikking van het N.B.I. waarbij appellant is ontslagen als directeur van een bank, behorende tot het Thyssen-concern, vernietigd.

Het aanvaarden van de positie van directeur der bank was niet onverenigbaar met de verplichting van appellant om aan de Nederlandse zaak trouw te zijn.

De Raad verklaart dat het ontslag ten onrechte is verleend.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 18 en 99.)

Johannes Franciscus Kortmulder, requestrant, gem. Mr M. M. van Velzen,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de requesten, respectievelijk d.d. 7 September 1945, 16 October 1945 en 30 Januari 1946, van J. F. Kortmulder, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr M. M. van Velzen, advocaat en procureur te Schiedam, en de naar aanleiding daarvan ingekomen verweerschriften van het Nederlandse Beheersinstituut, onderscheidenlijk d.d. 11 Februari 1946 en d.d. 20 April 1946, zomede de nader ingezonden vertoogschriften, respectievelijk van J. F. Kortmulder d.d. 3 Februari 1949 en van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 15 April 1949;

Gelet op de ter zitting van de Raad door Mr M. M. van Velzen voornoemd, als gemachtigde van requestrant, en door Mr J. H. ter Spill, als vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut, gegeven mondelinge toelichtingen ;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat in confesso is:

dat requestrant (verder te noemen Kortmulder) reeds sedert 1918 in dienst is geweest bij de Bank voor Handel en Scheepvaart N.V. te Rotterdam, waar hij in de jaren, voorafgaande aan 30 November 1942, de functie van procuratiehouder vervulde;

dat de Bank voor Handel en Scheepvaart N.V. (verder te noemen De Bank) met andere te Rotterdam gevestigde Naamloze Vennootschappen — waarover hieronder nog zal worden gehandeld — deel uitmaakte van het z.g. „Thyssen-concern", bestaande uit een groot aantal in verschillende landen als zelfstandige rechtspersoon aan het economisch verkeer deelnemende bedrijven, waarover — uiteindelijk — de gehele zeggenschap berustte bij de Hongaarse financier Thyssen-Bornemisza von Kaszony (verder te noemen Thyssen); dat de meerderheid van de aandelen in De Bank eigendom waren van Thyssen persoonlijk, terwijl de overige aandelen in handen waren van niet-Nederlandse personen of lichamen, welke hun rechten als aandeelhouder slechts in overleg met en overeenkomstig de wensen van Thyssen plachten uit te oefenen;

dat in 1942 Thyssen de „General-Directtor" van één der in Duitsland gevestigde tot het concern behorende, bedrijven, de Duitser Dr Roeling, als zijn algemeen-gevolmachtigde heeft aangesteld, ter behartiging van zijn in Nederlandse vennootschappen ondergebrachte belangen; dat deze Dr Roeling in de besturen dier vennootschappen veranderingen heeft gebracht, door het doen nemen van besluiten ter zake in algemene vergaderingen van aandeelhouders, waar hij, namens Thyssen, als houder van de meerderheid der aandelen optrad of anderen voor zich deed optreden;

dat deze veranderingen de onmiskenbare strekking hadden de invloed van personen van Duitse nationaliteit in deze besturen te versterken;

dat, om redenen, die slechts aangegeven zijn als „Gründe uebergeordneter Art", H. J. Kouwenhoven, die reeds jaren lang directeur van De Bank was geweest, als zodanig is ontslagen; dat, naar aanleiding van dit verleende ontslag, de mede-directeur D. C. Schutte ontslag genomen heeft, terwijl ook enkele der commissarissen ontslag gevraagd en verkregen hebben;

dat op de algemene vergadering van aandeelhouders van 30 November 1942 Kortmulder tot directeur van De Bank is benoemd, en hij die benoeming heeft aanvaard; dat hij zich ook benoemingen tot commissaris van verschillende, tot het concern behorende, te Rotterdam gevestigde, Naam-

loze Vennootschappen heeft laten welgevallen;

O. dat na de bevrijding, op 5 Juni 1945, Kortmulder door het Militair Gezag is geschorst als directeur van De Bank;

dat hij bij voormeld request van 7 September 1945 de Raad verzocht heeft de beslissing van het Militair Gezag ten deze te willen intrekken ;

O. dat bij beschikking van 31 December 1945 het Nederlandse Beheersinstituut Kortmulder uit zijn functie van directeur van De Bank heeft ontslagen;

dat hij tegen deze beschikking tijdig in beroep is gekomen bij voormeld request van 30 Januari 1946;

O. dat op 18 September 1945 het Nederlandse Beheersinstituut Kortmulder heeft geschorst als commissaris der meervermelde Naamloze Vennootschappen;

dat hij tegen de desbetreffende beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut tijdig in beroep is gekomen bij voormelde request van 16 October 1945;

dat echter bij beschikking van 31 December 1945 Kortmulder door het Nederlandse Beheersinstituut uit zijn functies van commissaris, als bovenbedoeld, is ontslagen en hij tegen deze beschikking geen beroep heeft ingesteld;

O. dat, in overleg met partijen, de voeging van de bij de genoemde requesten aanhangig gemaakte zaken is bevolen, en mitsdien thans op alle door Kortmulder ingestelde — en door het Nederlandse Beheersinstituut bestreden beroepen zal behoren te worden beslist;

Ten aanzien van het recht:

O. dat Kortmulder thans niet meer kan worden ontvangen in zijn beroepen tegen de beschikking van het Militair Gezag d.d. 5 Juni 1945, waarbij hij is geschorst als directeur van De Bank, en tegen de beschikking van het Nederlands Beheersinstituut d.d. 18 September 1945, waarbij hij is geschorst in zijn functie van commissaris van de eerder bedoelde Naamloze Vennootschappen; dat toch de tijdelijke maatregelen van schorsing, bij voormelde beschikkingen van 5 Juni 1945 en 18 September 1945 genomen, reeds zijn komen te vervallen door de beschikkingen van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 31 December 1945, waarbij definitieve maatregelen tegen Kortmulder, bestaande in het hem verlenen van ontslag uit de functies, waarin hij was geschorst, zijn genomen; dat, nu Kortmulder tegen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, waarbij hem ontslag als commissaris van de meervermelde Naamloze Vennootschappen is verleend, geen beroep heeft ingesteld, de juistheid van die beschikking door de Raad niet kan worden beoordeeld;

O. dat dan ook enkel ter behandeling overblijft het beroep van Kortmulder tegen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, houdende zijn ontslag als directeur van De Bank;

O. dat deze beschikking niet is gemotiveerd, doch het Nederlandse Beheersinstituut bij zijn verweerschrift als redenen voor dit ontslag heeft opgegeven:

A. het feit, dat Kortmulder zich, na vooraf overleg te hebben gepleegd met Dr Roeling voornoemd en/of andere Duitsers, tot directeur heeft laten benoemen, nadat Kouwenhoven was ontslagen en Schutte (mededirecteur van Kouwenhoven) en anderen (commissarissen) ontslag hadden genomen, zulks terwijl hij wist of moest begrijpen, dat door Dr Roeling veranderingen in het Bestuur werden gebracht, ten einde de bestaande tegenstand tegen het overhevelen van de „feitelijke macht" van de Nederlandse vennootschappen, behorende tot het „Thyssen-concern", naar Duitsland te breken;

B. het feit, dat Kortmulder zich, als directeur, een gewillig werktuig heeft betoond in handen van de Duitse machthebbers in het concern, en maatregelen heeft bevorderd, die enkel strekten tot behartiging van Duitse belangen, althans hij zich tegen die maatregelen niet heeft verzet;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut, voor wat betreft de feiten, die sedert het optreden van Kortmulder hebben plaats gevonden, en waarvan hem wordt verweten, dat hij ze heeft bevorderd althans niet tegengegaan, heeft verwezen naar een — geproduceerd — rapport van de accountant A. Schilder d.d. 12 October 1945;

O. dat bedoelde feiten, in het kort, hierop neerkomen:

1. dat de posities van personen met procuratie over de verschillende vennootschappen, waar het hier om gaat, aldus worden verdeeld, dat in elke vennootschap ten minste twee Duitsers zeggenschap kregen, met het gevolg, dat het mogelijk werd, dat die vennootschappen, buiten Nederland, door toedoen van Duitsers werden verbonden;

2. dat de meerderheid van de aandelen van De Bank naar Duitsland werd overgebracht, zodat algemene aandeelhoudersvergaderingen in Duitsland zouden kunnen worden gehouden;

3. dat de Bank haar aandeel in nog niet geëxploiteerde Duitse „Gewerkschaften" onvoordelig verkocht heeft aan een in Duitsland gevestigde onderneming, waarvan Dr Roeling directeur-generaal was;

4. dat De Bank heeft goedgevonden, dat haar guldens-vordering op bedoelde Duitse onderneming werd omgezet in een „stille Beteiligung" op bezwarende voorwaarden;

5. dat De Bank, op instigatie van Dr Roeling, ten aanzien van een vordering op een andere onderneming, vrijwillig en onnodig, de rente verlaagd heeft van 3 % 's jaars tot 1,2 % 's jaars;

6. dat zelfs plannen — tot in een vergevorderd stadium — zijn voorbereid, om de onder 5 bedoelde vordering geheel kwijt te schelden;

7. dat er belangrijke geldonttrekkingen aan De Bank hebben plaats gevonden ten behoeve van Duitse bestuurders en Kortmulder zelf;

O. dat de Raad van oordeel is, dat voor

het beantwoorden van de vraag, of het ontslag aan Kortmulder al dan niet terecht verleend is, in het algemeen gelijke criteria kunnen gelden, als zijn gesteld in art. 2 van het Besluit Zuivering Bedrijfsleven (Stbl. F 160), ter bepaling of ten aanzien van personen, die een leidende functie in een onderneming hebben vervuld, één der daar aangegeven maatregelen behoort te worden genomen, terwijl daarenboven, nu Kortmulder de functie van diercteur van De Bank in de bezettingstijd heeft aanvaard, nog moet worden nagegaan, of zijn ontslag reeds wordt gerechtvaardigd door het enkele feit, dat hij toen, onder de omstandigheden, zoals zij zich destijds voordeden, zijn benoeming tot die functie heeft aangenomen;

O. dat, in verband met het vorenoverwogene, het ontslag slechts dan gewettigd zou kunnen worden geacht, indien zou zijn komen vast te staan, dat Kortmulder, in zijn betrekking van directeur van De Bank, de vijand hulp zou hebben verleend, de Staat tegenover de vijand zou hebben benadeeld, of wel met gebruik-making van rechtstreekse of middellijke vijandelijke invloed een Nederlands belang zou hebben geschaad, of dat hij door het aannemen van de positie van directeur in strijd zou hebben gehandeld met de eisen, die destijds aan een Nederlands zakenman uit een oogpunt van getrouwheid aan de zaak van het vaderland konden worden gesteld;

O. datbij de beoordeling van hetgeen Kortmulder verweten wordt voorop dient te worden gesteld, dat. gelijk in confesso is, van De Bank, noch ook van een der andere tot het „Thyssen-concern" behorende vennootschappen naar Nederlands recht, aandelen aan Nederlanders in eigendom toebehoorden, en dat, hoe ingewikkeld de stuctuur van dit concern ook moge geweest zijn, uiteindelijk de beslissende macht daarin berustte bij de Hongaar Thyssen, terwijl — van de financiële kant bezien — ten slotte ook dat gehele concern moet worden beschouwd als een middel tot rendabel maken van zijn vermogen;

O. dat de transacties, aangegaan door onderdelen van dat concern, dan ook in het algemeen niet anders kunnen worden aangemerkt, dan als handelingen, ondernomen om de belangen van genoemde Hongaarse financier te dienen, al moge het zijn, dat in de bezettingstijd Duitse invloeden zich zo sterk hebben kunnen doen gelden, dat, direct, of indirect, door die handelingen Duitse belangen werden bevorderd;

dat bij de uitkomsten der bedrijfsvoering van de in Nederland gevestigde, tot het concern behorende, vennootschappen een onmiddellijk Nederlands belang niet betrokken kan zijn geweest, en slechts middellijk de werkzaamheid van die vennootschappen voor Nederland betekenis kan hebben gehad, doordat de fiscus daarvan voordeel trok, werkgelegenheid voor een aantal Nederlanders werd geschapen, en wellicht ook Nederlandse bedrijven daarvan baat ondervonden ;

O. dat uit het rapport van de accountant Schilder niet blijkt dat door De Bank, sedert het optreden van Kortmulder, als haar directeur, Nederlandse fiscale belangen op onoirbare wijze zijn benadeeld, noch dat Nederlandse werknemers ten faveure van Duitse of Duitsgezinde werknemers zijn ontslagen, en evenmin, dat Nederlandse bedrijven bij Duitse zijn achtergesteld, in gevallen, dat Nederlandse bedrijven door De Bank bevoordeeld hadden kunnen worden ;

O. dat de in genoemd rapport vermelde en hierboven onder 3 t/m 6 weergegeven feiten enkel betreffen transacties van De Bank met ondernemingen, die, naar in confesso is, ook tot het concern behoorden; dat mogelijk door die transacties de financiële positie van De Bank minder gunstig is geworden of wel — dit geldt bepaaldelijk voor het onder 3 bedoelde feit — haar invloed op een in Duitsland uitgeoefend bedrijf van het concern verminderd is, doch het niet valt in te zien, hoe daardoor Nederlandse belangen — die, als overwogen, bij de uitkomsten van het bedrijf der Bank niet waren betrokken — kunnen zijn geschaad; dat dit laatste ook geldt ten aanzien van de hierboven onder 7 bedoelde geldonttrekkingen, nu niet gebleken is, dat zij hebben plaats gehad ten detrimente van Nederlandse crediteuren ;

O. dat het overbrengen van de meerderheid der aandelen naar Duitsland, met als gevolg, dat de mogelijkheid werd geschapen aandeelhoudersvergaderingen in Duitsland te houden, een voor Nederland irrelevant feit moet worden geacht, nu die aandelen toebehoorden aan Thyssen en geen Nederlander enige invloed op de besluiten van zodanige vergaderingen kon uitoefenen;

O. dat de maatregelen, door Thyssen of zijn gevolmachtigde genomen, ten einde in de besturen der tot het concern behorende vennootschappen naar Nederlands recht meer invloed aan Duitsers toe te kennen, ook bezwaarlijk kunnen worden aangemerkt als te zijn gericht tegen Nederlandse belangen, die toch niet rechtstreeks bij die vennootschappen waren betrokken; dat zeer aannemelijk is, hetgeen namens Kortmulder is te berde gebracht, dat het uitsluitend in de bedoeling van Thyssen heeft gelegen door het doen benoemen van min of meer invloedrijke Duitsers in voormelde besturen zijn, in de in Nederland gevestigde vennootschappen ondergebrachte, financiële belangen veilig te stellen voor maatregelen van de bezettende macht;

O. dat de Raad dan ook op grond van de hem verstrekte gegevens niet vermag te besluiten, dat Kortmulder, als directeur van De Bank, de Staat tegenover de vijand heeft benadeeld, of wel met gebruikmaking van rechtstreekse of middellijke vijandelijke invloed een Nederlands belang heeft geschaad;

O. dat, naar het oordeel van de Raad, uit die gegevens ook niet valt op te maken, dat Kortmulder in genoemde functie hulp aan de vijand heeft verleend, ook al zou daaronder iedere daadwerkelijke economische bevoordeling van Duitsland moeten worden begrepen;

dat toch, in aanmerking genomen, dat het

„Thyssen-concern" Hongaars was in die zin, dat alle winsten afvloeiden naar de Hongaar Thyssen, niet kan worden aangenomen, dat de feiten, in het rapport van de accountant Schilder als nadelig voor De Bank aangemerkt, de economische positie van Duitsland tijdens de bezettingstijd zouden hebben versterkt;

O. voorts: dat de Raad niet geroepen is een zedelijk oordeel te vellen over de houding van Kortmulder, die, nadat Kouwenhoven door toedoen van de Duitser Roeling was ontslagen als directeur van De Bank en, naar aanleiding van dit, wel zeer onbegrijpelijk gemotiveerde, ontslag, de mededirecteur Schutte en enige commissarissen hebben gemeend hun functies te moeten nederleggen, omdat zij de Duitse invloed in het Bank-bestuur vreesden, practisch gesproken uit handen van voornoemde Roeling een aanstelling tot directeur, die belangrijke financiële voordelen met zich bracht, heeft aanvaard;

dat, voor de beantwoording van de vraag, of het aannemen van de benoeming van directeur op dat tijdstip en onder die omstandigheden, op zich zelf het aan Kortmulder na de bevrijding verleende ontslag wettigt, enkel van betekenis is, of hij door die benoeming in een positie kwam te verkeren, dat hij Duitse belangen moest dienen, althans Nederlandse belangen moest schaden, en hij zich daarvan redelijkerwijze bewust moet zijn geweest;

O. dat uit hetgeen hierboven reeds is overwogen volgt, dat de Bank, als onderdeel van het „Thyssen-concern", moet geacht worden Duitse noch Nederlandse belangen te hebben vertegenwoordigd; dat door het aanvaarden van de positie van directeur van De Bank Kortmulder dus zeker niet hoefde te komen verkeren in omstandigheden, waarin hij Duitse belangen zou hebben moeten bevorderen, of wel Nederlandse belangen zou hebben moeten benadelen; dat genoemde positie Kortmulder slechts de plicht oplegde te waken voor de belangen van het „Thyssen-concern" en het aanvaarden van deze positie, hoezeer deze ook zou hebben kunnen medebrengen, dat met behulp van Duitsers de belangen van Thyssen zouden moeten worden behartigd, met prijsgeving, voor zover nodig, van invloed en aanzien van in Nederland gevestigde ondernemingen, tot genoemd concern behorende, ten behoeve van in Duitsland gevestigde onderdelen van dat concern, nog niet medebrengt, dat Kortmulder in enig opzicht behoefde te kort te schieten in de hem, als Nederlander, betamende trouw aan de zaak van het Koninkrijk; dat het aanvaarden van de benoeming tot directeur van De Bank dan ook, naar het oordeel van de Raad, niet in strijd kan worden geacht met de eisen, die aan Kortmulder als Nederlands zakenman uit een oogpunt van getrouwheid aan de zaak van het Vaderland konden worden gesteld;

O. dat uit het bovenontwikkelde volgt, dat de Raad in de door het Nederlandse Beheersinstituut te berde gebrachte feiten en omstandigheden geen gegronde redenen voor het aan Kortmulder verleende ontslag als directeur van de Bank gelegen acht;

O. dat, nu Kortmulder door zijn gemachtigde aan de Raad heeft doen weten, dat hij geen prijs stelt op herstel in de functie, waaruit hij is ontslagen, en hij ten deze met het (nieuwe) bestuur van De Bank een bevredigende regeling heeft getroffen, de navolgende uitspraak zal behoren te worden gegeven:

Beschikkende:

Verklaart Kortmulder niet-ontvankelijk in zijn beroepen, ingesteld tegen de voormelde beschikkingen van het Militair Gezag d.d. 5 Juni 1945 en van het Nederlandse Beheersinstituut, d.d. 18 Sept. 1945;

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 31 Dec. 1945, waarbij Kortmulder is ontslagen als directeur van De Bank;

Verklaart, dat dit ontslag ten onrechte is verleend.

No. 1677

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Juli 1949. (Mrs van Haeften, Polak en Onnes).

Ook wanneer een vaartuig is gevorderd op grond van de bepalingen van het Landoorlogreglement kunnen de daardoor te niet gegane rechtsbetrekkingen herleven, indien overigens aan de voorwaarden van het Besluit E 100 is voldaan.

Verzoeker is door de vordering benadeeld ook al heeft hy de daarvoor vastgestelde vergoeding ontvangen, daar hy én schepen bouwde én schepen voor eigen rekening exploiteerde, zodat verzoeker er belang bij heeft in den eigendom te worden hersteld.

Verzoeker hersteld in den eigendom van het vaartuig onder verrekening van het bedrag bij de vordering ontvangen en de herstellingskosten zoals in de uitspraak nader omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Arie Paans, scheepsbouwer, wonende te Roodevaart (Gemeente Klundert) en aldaar handelende onder de naam „Gebroeders Paans", requestrant, gem. Mr C. J. B. du Croo, adv. en proc. te Zierikzee,

tegen:

De Staat der Nederlanden, gerequestreerde, gem. J. C. de Bruyn, candidaat-notaris, wonende te 's-Gravenhage, ten deze handelende als Hoofd van het Bureau Herstelbetalingsen Recuperatiegoederen, Afdeling Scheepszaken van het Ministerie van Financiën.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend verzoekschrift van requestrant, zomede het schriftelijk antwoord van gerequestreerde;

Gehoord ter zitting van 7 Maart 1949 partijen in hare mondelinge toelichting;

Gelet op de overgelegde stukken;

Nog gelezen het schrijven van requestrants gemachtigde van 24 Mei 1949;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat requestrant in zijn inleidend verzoekschrift heeft gesteld:

dat verzoekers toen bestaande vennootschap onder de firma „Gebroeders Paans", gevestigd te Roodevaart — hierna ook genoemd „Paans" — begin 1941 op haar werf te Roodevaart, in aanbouw had voor eigen rekening, een motorsleepboot van de navolgende afmetingen: 20.15 M. lengte, 4.75 M. breedte en 2.20 M. holte, welke zou worden uitgerust met een „M.W.M."-motor van 240 P.K. en welk vaartuig als bouwnummer had no. 207 en ook bekend als sleepboot no. 16;

dat dit vaartuig door de Duitse bezetter ten name van destijdse Kriegsmarinedienststelle te Rotterdam in of omstreeks Februari 1941 ten behoeve vande Duitse oorlogsmarine van Paans is gevorderd en onder toezicht van de Duitse autoriteiten door verzoekers toen bestaande vennootschap moest worden- en is afgebouwd;

dat de toenmalige firmanten Paans zich tot het uiterste hebben verzet tegen bedoelde vordering en afbouw, doch dat niets heeft mogen baten en slechts dreigementen van Duitse zijde waren in ontvangst te nemen;

dat ook de betaalde vergoeding — te weten f 30.000 — eenzijdig door de Duitse autoriteiten werd vastgesteld tegen de zin van de gebroeders Paans, terwijl dit bedrag veel te laag was, doch het protest van de gebroeders Paans slechts uitlokte de repliek van de Duitsers, dat, wanneer met dit bedrag geen genoegen werd genomen, niets zou worden betaald en het vaartuig eenvoudig zou worden medegenomen;

dat van een overeenkomst tussen Paans en de Duitse Kriegsmarine-dienststelle, of welke andere Duitse instantie ook, geen sprake is geweest en voor het geval mocht worden aangenomen, dat een dergelijk contract formeel mocht zijn tot stand gekomen, zulks slechts is geschied tengevolge van de op de betrokken scheepsbouwer door de vijand uitgeoefende pressie of dwang en onder geen beding een overeenkomst vrijwillig werd aangegaan;

dat Paans bedoeld vaartuig had willen afbouwen, teneinde het gedurende de oorlogsjaren zelf in exploitatie te kunnen brengen, gelijk hij ook met andere vaartuigen heeft gedaan en dat hij het vaartuig niet tijdens —, doch eventueel na de oorlog had willen verkopen;

dat bedoeld vaartuig na de oorlog in Duitsland is teruggevonden en de Nederlandse autoriteiten verzoeker hebben verzocht, zijn medewerking te verlenen om het vaartuig in Nederland terug te krijgen, aan welk verzoek hij heeft voldaan menende, dat hij het vaartuig daarna wederom in zijn bezit zoude krijgen;

dat hij, om tot vrijmaking van het vaartuig te komen onder meer bij acte van 2 April 1948 voor notaris J. K. Eblé te Gorinchem verleden een beëdigde verklaring ten verzoeke van de Marine-Commissie Teruggave Vaartuigen, te Rotterdam, heeft afgelegd en deze deed inzenden, gelijk werd gevraagd;

dat het schip inderdaad in Nederland is teruggekeerd en door de Staat der Nederlanden in exploitatie gebracht wordt onder de naam „Theo";

dat de Staat der Nederlanden bij monde van het Bureau Oorlogsbuit van het Ministerie van Financiën — bedoeld vaartuig als zijn eigendom beschouwende — niet bereid is, het vaartuig aan verzoeker terug te geven en evenmin bereid is tot minnelijk rechtsherstel met verzoeker te geraken of een regeling met hem te treffen;

dat verzoeker, op wie alle rechten en verplichtingen van de inmiddels ontbonden vennootschap onder de firma „Gebroeders Paans", van welke verzoeker met zijn nu overleden broeders Willem Paans en Hendrik Otto Paans de enige vennoten waren, zijn overgegaan, mitsdien gerechtigd is bij de Raad een verzoek tot rechtsherstel tegen de Staat der Nederlanden in te stellen;

dat verzoeker aanbiedt de bovenstaande door hem gestelde feiten door alle middelen rechtens, speciaal door bewijs door getuigen waar te maken; op grond waarvan hij heeft verzocht:

1. dat de ten aanzien van het ten processe bedoelde vaartuig, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen, gewijzigde of tenietgegane rechtsbetrekkingen, alsmede de daaraan ten grondslag liggende rechtshandelingen, worden nietig verklaard;

2. dat verzoeker wederom in de eigendom en het bezit van het onderwerpelijke vaartuig sleepboot bouwnummer no. 207 (thans genaamd Theo) worde hersteld, met veroordeling van de Staat der Nederlanden tot afgifte van dit vaartuig aan verzoeker, een en ander onder regeling door de Raad van de gevolgen der nietigverklaring, alles met veroordeling van de Staat der Nederlanden in de kosten van het geding;

O. dat namens gerequestreerde voor antwoord is gesteld:

dat hij kennis heeft genomen van het verzoekschrift van 20 December 1948 van Arie Paans, scheepsbouwer, wonende te Roodevaart (gemeente Klundert), betreffende motorsleepboot nr. 16, bouwnummer 207, ook bekend als „Theo";

dat de vraag, in welke rechtsbetrekking de Staat der Nederlanden tot de onder hem berustende recuperatiegoederen (als oorspronkelijk Nederlands bezit vanuit Duitsland naar Nederland terug gevoerde goederen) staat, door ondergetekende vrij uitvoerig is behandeld in de pleitnota inzake de motorsleepboot „Nelly" oorspronkelijk eigendom van Salomons, bij de Raad bekend onder het nr. R 7269, waarbij tevens te kennen werd gegeven, dat het Bureau Herstel-betalingsen Recuperatiegoederen (vm. Bureau Oorlogsbuit) van het Ministerie van Financiën moet worden aangemerkt als het voor recuparatiegoederen competente Staatsorgaan;

dat hij aanneemt de in de vorige alinea bedoelde beschouwingen niet te behoeven herhalen en zich derhalve de vrijheid veroorlooft de Raad, voor wat betreft deze rechtsbetrekking en competentie, te verwijzen naar gemelde pleitnota;

dat Paans hem heeft medegedeeld de beweerde vordering niet te kunnen aantonen, aangezien het vorderingsbewijs door de oorlogshandelingen verloren is gegaan;

dat Paans, evenals in het geval van de sleepboot nr. 17, bouwnummer 206 (R. 9867), op verschillende tijdstippen van de Duitsers geld heeft ontvangen, in het onderwerpelijke geval tot een bedrag van f 30.000 ;

dat hij zich heeft afgevraagd of niet een normale wederkerige overeenkomst tot aanneming van werk is ontstaan tussen de werf en de Kriegsmarine, temeer nu de beweerde vordering niet kan worden bewezen;

dat ingeval er van vordering sprake is, deze niet voor nietigverklaring in aanmerking komt, zulks op gronden door ondergetekende aangegeven op blz. 2 van zijn antwoord d.d. 26 Augustus 1948 inzake de motorsleepboot nr. 17 (R. 9867);

dat voor het geval de Raad van oordeel mocht zijn, dat in de onderwerpelijke zaak een overeenkomst tot stand is gekomen, en wel onder dwang, hij de Raad zou willen wijzen op de omstandigheden, in zijn vooromschreven antwoord d.d. 26 Augustus 1948 op blz. 2 en 3 onder *a* en *b* aangegeven;

dat het aldaar onder *b* omschrevene enige wijziging behoeft en wel als volgt:

„betaald is hier f 30.000, volgens het rapport d.d. 9 October 1948 van het expertisebureau Touwte Rotterdam, is de waarde van het vaartuig in goede staat op basis van de prijzen 1939: f 25.000 (zie 2a)".

dat indien de Raad van oordeel mocht zijn, dat ondanks al het vorenstaande, het verzoek voor inwilliging in aanmerking komt, daarvan dan toch de consequentie is, dat Paans het ontvangen bedrag van f 30.000 aan de Staat der Nederlanden afdraagt;

dat volgens gemeld rapport van expert Touw de kosten om tegen huidige prijzen het schip weer in goede staat te brengen, worden geschat op een bedrag van f 8200 (zie vraag 6 en 7);

dat bij inwilliging van het verzoek tot rechtsherstel niet dit volle bedrag van f 8200 in mindering mag worden gebracht, doch slechts een bedrag gelijk aan de rijksbijdrage in deze kosten, volgens het Besluit Materiële Oorlogsschade 1945;

dat tenslotte het Bureau Terugvoering Vaartuigen (vroeger Marine Commissie Teruggave Vaartuigen) slechts tot taak heeft zorg te dragen voor het terugvoeren van schepen en zeker niet bevoegd is beslissingen te nemen met betrekking tot het eigendomsrecht in een geval als het onderhavige;

dat ingeval zou blijken, dat het Bureau Terugvoering Vaartuigen zou hebben gezegd, dat Paans het schip wederom terug zou krijgen, de Staat der Nederlanden daardoor in ieder geval niet is gebonden;

dat de kosten die Paans gemaakt heeft om de Staat der Nederlanden in de gelegenheid te stellen bij de geallieerden in Duitsland het schip vrij te maken, ten laste kunnen worden gebracht van het Bureau Herstelbetalingsen Recuperatiegoederen van het Ministerie van Financiën en door dit Bureau zullen worden betaald, zodra ten genoege van dit Bureau de kosten zijn aangetoond;

en is verzocht het verzochte rechtsherstel niet te verlenen en indien de Raad een ander standpunt inneemt de rechtsgevolgen van het rechtsherstel te regelen met inachtname van het vorenstaande;

Ten aanzien van het recht:

O. dat als onbetwist vaststaat, dat de sleepboot no. 16 genaamd Theo hetzelfde vaartuig is dat op de werf van requestrant is gebouwd onder bouwnummer 207 en dat dit vaartuig, uit Duitsland teruggebracht, op 18 Augustus 1948 in beschadigde toestand in Delfzijl is aangekomen en zich thans in de macht van gerequestreerde bevindt, terwijl zich in die sleepboot thans een 4-cylinder 240 P.K. M.W.M. 4-tact Diesel motor, fabrikaat Motorenwerke Mannheim A.G. vorm. Benz. no. 181478 bevindt, welke motor, zich niet in dat vaartuig bevond toen het op de werf van requestrant was afgebouwd en door de Kriegsmarine gevorderd;

O. dat de door gerequestreerde opgeworpen vraag, welke de rechtsbetrekking is, waarin gerequestreerde tot dit vaartuig staat, voor de beslissing van dit geschil van geen belang is, nu vaststaat, dat dit vaartuig — met uitzondering van de motor — in eigendom heeft toebehoord aan requestrant en de enige vraag, welke in dit geding beslist moet worden, is, of de rechtsbetrekking waarin hij tot dit vaartuig heeft gestaan al dan niet geheel of gedeeltelijk dient herleefd te worden verklaard, zomede welke rechtsgevolgen hieraan verbonden moeten worden;

O. dat door gerequestreerde is aangevoerd, dat voor enig rechtsherstel geen aanleiding bestaat, daar het vaartuig door de Duitsers rechtmatig, op grond van de bepalingen vervat in het Landoorlogreglement, is gevorderd, en rechtsherstel na een vordering van publiekrechtelijke aard uitgesloten is;

O. dat dit betoog niet als juist kan worden aanvaard;

dat ingevolge art. 1 sub 2 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer voor de toepassing van dat Besluit een rechtsbetrekking iedere vermogensrechtelijke betrekking is, dus een betrekking van privaat-rechtelijke aard;

dat echter in dat Besluit generlei onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende wijzen waarop een rechtsbetrekking tot een zaak is tenietgegaan, doch zowel rechtsbetrekkingen, welke tengevolge van een publiekrechtelijke vordering, als die welke als gevolg van een civielrechtelijk handelen zijn tenietgegaan, kunnen worden herleefd verklaard, indien overigens aan de in dat Besluit gestelde vereisten is voldaan;

dat ook het Landoorlogreglement aan een bezettende macht generlei rechten toekent,

doch slechts ten doel heeft om haar beperkingen op te leggen bij de uitoefening van haar feitelijke macht;

dat dan ook geheel in het midden kan worden gelaten of de vordering van het vaartuig in geschil heeft plaats gevonden in overeenstemming met art. 52 van het Landoorlogreglement — hetgeen naar 's Raads oordeel niet het geval is — daar ook indien die vordering geheel overeenkomstig dat voorschrift had plaats gevonden, niettemin rechtsherstel aan de gedepossedeerde zou kunnen worden verleend;

O. dat nu partijen eenstemmig van mening zijn, dat geen overeenkomst tot aanneming van werk is tot stand gekomen, doch het vaartuig geacht moet worden in afgebouwde toestand — doch zonder motor — door de Kriegsmarine te zijn gevorderd, er voor de Raad geen aanleiding bestaat om te onderzoeken, wat rechtens zou zijn, indien een dergelijke overeenkomst tot aanneming van werk tot stand ware gekomen en of daarbij van enige dwang als bedoeld in art. 25 van E 100 al dan niet sprake is geweest;

O. dat ten slotte door gerequestreerde is aangevoerd, dat achterwege laten van ingrijpen in deze redelijk zou zijn, daar requestrant, die als scheepsbouwer de bedoeling moet hebben gehad het vaartuig na afbouw zo spoedig mogelijk te verkopen van de Kriegsmarine een vergoeding van f 30.000 heeft ontvangen, welk bedrag een redelijke vergoeding is;

O. dat gerequestreerde ter terechtzitting dit verweer echter in zoverre heeft laten varen, dat hij heeft erkend, dat requestrant niet alleen scheepsbouwer is, maar ook schepen bouwt en heeft gebouwd voor eigen rekening om deze zelf te exploiteren en dat hij het onderwerpelijke schip eveneens voor eigen rekening in 1939 op stapel had gezet met de bedoeling om het zelf te exploiteren en het zo mogelijk na de oorlog te verkopen, daar de ervaring na de eerste wereldoorlog opgedaan, hem had geleerd, dat schepen na een oorlog een aanmerkelijke prijsstijging ondervonden;

O. dat de Raad — geheel in het midden latende of een vergoeding van f 30.000 in het jaar 1941 al dan niet redelijk was — van oordeel is, dat indien een schip tegen de wens van de eigenaar; zoals hier het geval is — door de vijand is gevorderd, het achterwege laten van ingrijpen, indien verzocht als regel onredelijk zou zijn, en dat het aan het inzicht van de gewezen eigenaar behoort te worden overgelaten of hij al dan niet herstel in zijn verloren eigendom verlangt dan wel genoegen wil blijven nemen met de ontvangen vergoeding;

O. dat de Raad mitsdien naar redelijkheid en billijkheid van oordeel is, dat requestrant in de eigendom en het bezit van het vaartuig behoort te worden hersteld, met dien verstande evenwel dat hij aan de Staat zal vergoeden de getaxeerde waarde van de na de vordering in het vaartuig geplaatste motor;

O. wat de hieraan te verbinden rechtsgevolgen betreft:

dat requestrant als tegenpraestatie heeft ontvangen een bedrag van f 30.000, hetwelk hij aan de Staat zal hebben te betalen;

dat het schip bij terugkeer uit Duitsland op 18 Augustus 1948 beschadigd was en de kosten van herstel werden geraamd op f 8200;

dat nu het schip in onbeschadigde toestand als nieuwbouw van requestrant is gevorderd, de Raad termen aanwezig acht, om het bedrag van deze herstelkosten in mindering te brengen op de f 30.000 die requestrant aan de Staat zal hebben te betalen;

dat het schip dat op eigen kracht uit Duitsland is teruggevaren en dat overigens nog in bruikbaren staat verkeerde, door de Staat is verhuurd, ten einde het niet ongebruikt te laten liggen, waardoor het tevens in waarde zou achteruitgaan;

dat nu de Staat in gebreke is gebleven om requestrant zo spoedig mogelijk in de eigendom van het schip te herstellen, de netto-opbrengst van deze verhuur door de Staat aan requestrant zal behoren te worden uitgekeerd, verminderd met 3 % rente per jaar van f 30.000 vanaf 1 September 1948 tot de dag der teruggave;

Rechtdoende:

Herstelt requestrant in de eigendom van de ten requeste omschreven motorsleepboot Theo;

Gelast dat dit vaartuig zodra partijen omtrent de prijs van de zich daarin bevindende motor tot overeenstemming zullen zijn gekomen en deze prijs door requestrant aan gerequestreerde zal zijn voldaan in het scheepsregister ten name van requestrant zal worden ingeschreven;

Veroordeelt gerequestreerde om bedoeld vaartuig aan requestrant af te geven, echter onder voorwaarde dat requestrant aan de Staat behalve de prijs van de motor de somma van f 21.800 zal betalen;

Veroordeelt gerequestreerde om aan requestrant te betalen de netto-opbrengst door haar verkregen door de verhuur van die sleepboot, dit bedrag verminderd met 3 % rente per jaar van f 30.000 te berekenen vanaf 1 September 1948 tot de dag der teruggave;

Veroordeelt gerequestreerde in de proceskosten, waaronder niet begrepen de ten hypotheekkantore te maken kosten, wordende deze proceskosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrant begroot op f 100.

No. 1678

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Nov. 1947. (Mrs Jhr Calkoen, van Berckel en Karni.)

Rechtsherstelactie t.a.v. roerende goederen, verkocht door een door de Duitse politie aangestelde Verwalter, afgewezen, omdat de Raad ingrijpen onredelijk oordeelde, nu de benoeming van de Verwalter aan de eiser zelve was te wijten, daar hij

na aanvankelijk de vijand welgezind te zijn geweest, in September 1944 zijn houding heeft gewijzigd en hiermede het ongenoegen van de bezetter opwekte.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request en de daarop ingekomen schriftelijke antwoorden van de gerequestreerden;

Gehoord de partijen;

O. dat requestrant stelt, dat hij sedert jaren heeft uitgegeven het dagblad de Haagsche Courant, waarvan het bedrijf hoofdzakelijk was gevestigd in perceel Wagenstraat 27 te 's-Gravenhage en aangrenzende gebouwen van welke courant het vermogen op 9 October 1944 door de Sicherheitspolizei en de S. D. „Sicherheitspolizeilich eingezogen" is met verzoek aan B. L. Poelstra dat vermogen te beheren, respectievelijk te liquideren, ter uitvoering van welk verzoek genoemde Poelstra omstreeks Februari 1945 de ten requeste vermelde goederen, alle behorende tot de inventaris van de Haagsche Courant, aan gerequestreerde Laurier heeft verkocht voor de som van f 35000;

O. dat requestrant thans aan de Raad verzoekt voormelde overeenkomst nietig te verklaren en de gevolgen daarvan te regelen in dier voege, dat zij, die uiteindelijk de verkochte goederen in bezit hebben gekregen of onder wie zij zijn inbeslaggenomen, zullen worden veroordeeld tot afgifte daarvan, een en ander op grond, dat de Duitse politie krachtens de Verordening van 4 Juli 1940 (No. 33/1940) wel vermogens voorlopig in beslag kon doen nemen, doch deze niet kon verbeurdverklaren noch liquideren, zodat Poelstra de bevoegdheid miste over de vorenbedoelde goederen te beschikken, en in ieder geval de billijkheid en de beginselen van het rechtsherstel eisen, dat requestrant weer worde hersteld in zijne rechten ten aanzien van deze goederen, waarbij requestrant tevens een beroep doet op de regels van het gemene recht, neergelegd in art. 2014 B. W. in verband met de artt. 43, 46 en 47 van het Landoorlogreglement j°. art. 637 B. W.;

O. dat de Raad slechts bevoegd is de nietigverklaring van de hierbovenbedoelde overeenkomst uit te spreken indien zich voordoet een der gevallen, genoemd in het eerste lid onder *a* en *b* van art. 23 j°. art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer en mitsdien requestrant, voor zover hij geacht zou moeten worden zijn verzoek op andere gronden te doen steunen, daarin niet ontvankelijk is;

O. dat door de gerequestreerden de Graaf, Succes en enige anderen is aangevoerd, dat in het onderhavige geval het achterwege laten van het ingrijpen van de Raad in verband met de bijzondere omstandigheden niet onredelijk zoude zijn, vermits vorenbedoeld optreden van de Duitse politie geacht moet worden het te verwachten gevolg te zijn geweest van de houding van de Haagsche Courant, derhalve van requestrant als haar eigenaar-uitgever, die dus de ten aanzien van de Haagsche Courant genomen maatregelen aan zich zelf te wijten heeft;

O. dat indien juist zou zijn, dat gelijk vorenbedoelde gerequestreerden menen, de Haagsche Courant, na zonder protest of tegenweer J. C. A. Coucke als hoofdredacteur te hebben aanvaard, gedurende enige jaren onder deze de bezetter welgezinde leiding artikelen heeft doen verschijnen, welke strijdig waren met de juiste vaderlandse opvattingen, doch eerst in September 1944, toen de krijgskans voor de bezetter reeds te zijnen ongunste was gekeerd, plotseling van houding is veranderd en heeft geweigerd een artikel, hetwelk zich tegen het voortzetten van de spoorwegstaking richtte, op te nemen, het aannemelijk is, dat deze laatstbedoelde houding het ongenoegen van de bezetter heeft opgewekt en deze, teleurgesteld in zijne verwachtingen ten aanzien van dit tot dusverre zo volgzaam dagblad, deswege tot de ten requeste omschreven maatregelen is overgegaan;

O. dat dan ook moet worden aangenomen, dat, ware de houding van de Haagsche Courant van de beginne aan ene andere geweest, ene reactie als thans heeft plaats gevonden, achterwege zou zijn gebleven en derhalve de Haagsche Courant de jegens haar genomen maatregelen aan haar eigen, aanvankelijk onjuiste, houding heeft te wijten;

O. dat de hierbovenbedoelde gerequestreerden voor het bewijs van hetgeen zij ten aanzien van die vóór 29 September 1944 aangenomen, doch door requestrant ontkende houding hebben aangevoerd, hebben verwezen naar de op 7 December 1946 door de Commissie voor de Perszuivering genomen beslissing, waarbij onder meer requestrant in verband met feiten als hierboven genoemd, is ontzet van het recht om bij een dagbladonderneming werkzaam te zijn in enige journalistieke of leidende functie, doch ten onrechte, aangezien deze beslissing nog niet kracht van gewijsde heeft verkregen;

O. dat echter indien voormelde beslissing in de hangende appèlprocedure zou worden bekrachtigd, daaruit zodanig bewijs voor de stellingen van genoemde gerequestreerden is te putten, dat, behoudens tegenbewijs, hunne beweringen ten aanzien van de houding van de Haagsche Courant, — en dus van haar eigenaar-uitgever, — als juist kunnen worden aanvaard;

O. dat de Raad hierin, ter vermijding van wellicht overbodige bewijslevering, aanleiding vindt de behandeling dezer zaak te schorsen tot de eindbeslissing in de vorenbedoelde appèlprocedure zal zijn gevallen;

Rechtdoende:

Schorst de behandeling dezer zaak tot het hierbovenbedoeld tijdstip;

Verstaat, dat, nadat vorenbedoelde beslissing zal zijn gevallen, de meest gerede partij zich met een verzoek tot verdere behandeling tot de Raad zal wenden.

Houdt alle verdere beslissing aan.

1679—1066A
1685—1067A

17 Mei 1950 (afl. 39) No. 1679—1685

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1679

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Augustus 1949. (Mrs van Haeften, Polak en Onnen).

Verzoeker (S.F.N.R.) heeft aan gerequestreerde (De Biesbosch) in 1939 de bouw van een schip opgedragen; de bouw was in Mei 1940 nog niet voltooid. De N.V. Standaard, een onder Duitse verwaltung staande N.V., heeft de bouw overgenomen en de Biesbosch, eveneens onder Duitse Verwaltung staande, heeft het schip (Ariël) aan de Standaard geleverd. Ten verzoeke van S.F.N.R. zyn de rechtsbetrekkingen ten aanzien van de Ariël tot stand gekomen tydens de bezetting tussen de Standaard en de Biesbosch gewyzigd vastgesteld en de eigendom van het schip aan S.F.N.R. toegewezen.

Deskundigen onderzoek bevolen betreffende de waarde van de Ariël en de kosten van herstel. Uitspraak aangehouden i.v.m. Deviezenbesluit 1945 (F 222).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Deviezenbesluit 1945 (F 222) art. 9.)

Societé Française de Navigation Rhénane, requestrante, gem. Mr F. G. Rens,

tegen:

1. N.V. Scheepswerf en Machinefabriek „De Biesbosch", gem. Mr L. Salomonson; 2. N.V. Standaard Transport Maatschappij, gem. Mr O. van Rees, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de Franse Vennootschap Société Française de Navigation Rhénane, gevestigd te Parijs, hierna te noemen S. F. N. R., gemachtigde Mr F. G. Rens, adv. te Dordrecht, gelijk dit met goedvinden van de Raad is gewijzigd, bij welk verzoekschrift, dat als hier ingevoegd wordt beschouwd, de S.F.N.R. heeft verzocht:

1. te verklaren nietig de gedurende de bezetting van het Koninkrijk tussen de N.V. Scheepswerf en Machinefabriek De Biesbosch, hierna te noemen de Biesbosch en de N.V. Standaard Transport Maatschappij, hierna te noemen de Standaard, althans tussen de Biesbosch en een derde ten opzichte van het schip Ariël tot stand gekomen rechtsbetrekking en speciaal de tussen de Biesbosch en de Standaard tot stand gekomen overeenkomst, waarbij door deze het bovenbedoelde schip aan de Standaard, althans aan een derde is verkocht en in eigendom is overgedragen;

2. te verklaren nietig de daarop door de Biesbosch aan de Standaard, althans een derde gevolgde levering;

3. voorzoveel nodig te herstellen de rechtsbetrekking tussen verzoekster en de Biesbosch bestaan hebbende, op grond waarvan laatstgenoemde tot levering der Ariël aan verzoekster verplicht was en deze te bevelen, dat deze levering, die door onbehoorlijke invloed vanwege de vijand niet tijdig is geschied, alsnog zal geschieden in dier voege, dat de Ariël hetzij door de Biesbosch voornoemd, hetzij door de Standaard aan verzoekster zal moeten worden teruggegeven, althans zal moeten worden afgegeven, zonder enige betaling aan gedaagden of een eventuele derde bezitter, behoudens verrekening van de restant door verzoekster verschuldigde koopprijs ad f 11.200 met veroordeling van deze beide partijen voorzover nodig haar medewerking te verlenen, dat de Ariël ten name van verzoekster in de daarvoor bestemde registers wordt overgeschreven;

4. te bevelen de doorhaling van de inschrijving in de Nederlandse scheepsregisters van voormeld schip, hetzij ten name van de Standaard, hetzij van een ander dan verzoekster;

5. zo nodig verzoekster machtiging te verlenen om zelfstandig dit schip, desnoods met behulp van de sterke macht, in bezit en/of eigendom te nemen, waar het zich ook moge bevinden, met veroordeling van de Standaard en de Biesbosch zulks te gehengen en gedogen;

6. te veroordelen hoofdelijk, des dat de een betalende de ander zal zijn bevrijd, de Biesbosch en de Standaard om aan verzoekster te vergoeden alle kosten, schaden en interessen, welke door verzoekster zijn en/of alsnog zullen worden geleden als gevolg van de weigering van de Biesbosch het schip binnen de bij contract bepaalde termijn aan verzoekster geheel gereed op te leveren, althans de schade geleden als gevolg van de verkoop en overdracht van de Ariël door de Biesbosch aan de Standaard, alsmede aan haar te vergoeden de schaden, welke gedurende de bezetingsjaren aan het schip zijn, althans uit welke hoofde ook of door wie ook mochten zijn toegebracht, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet, een en ander met de rente ad 5 % 's jaars vanaf de dag dat voormeld schip geheel gereed aan de werf van de Biesbosch ter aflevering lag tot aan de voldoening; althans te veroordelen de Biesbosch en de Standaard hoofdelijk, althans de Standaard voor het geheel, tot teruggave van de vruchten door laatstgenoemde met de Ariël genoten vanaf het moment, dat de Ariël door de Biesbosch aan haar in eigendom is overgedragen, totdat het schip weder in eigendom en in intacte staat ter vrije beschikking van verzoekster zal zijn teruggekeerd; subsidiair de Standaard te veroordelen om aan de S.F. N.R. te cederen en over te dragen hare vordering terzake van oorlogsgeweldschade, welke zij tegen de Staat der Nederlanden heeft en/of zal krijgen, met het recht van de S.F.N.R. het uit die hoofde ontvangen bedrag in mindering te doen strekken van de schade, welke aan de Ariël door oorlogsgeweld zal blijken te zijn toegebracht;

7. te veroordelen de Biesbosch tot vergoeding van de bij contract bepaalde boete ad Frs. 200 per dag, vanaf 18 September 1939 tot de dag, waarop het schip door haar

aan de Standaard, althans een derde is verkocht en in eigendom is overgedragen;

8. te machtigen verzoekster de eventueel nodige reparaties en herstellingen aan het schip zelfstandig terhand te nemen en uit te voeren en de hieruit ontstane kosten, schaden en interessen in bovengenoemde schadestaat op te nemen;

9. te veroordelen de Biesbosch en de Standaard in de kosten dezer procedure;

Gezien het antwoord van de Biesbosch, gemachtigde Mr L. Salomonson, advocaat te Dordrecht, dat eveneens als hier ingevoegd wordt beschouwd, waarbij zij heeft geconcludeerd, dat de Raad zich onbevoegd zal verklaren ten aanzien van het sub 6 (eerste gedeelte) en sub 7 gevorderde en overigens tot niet ontvankelijkverklaring, althans ontzegging van de vordering. voorzover tegen de Biesbosch gericht; kosten rechtens;

Gezien het antwoord van de Standaard, gemachtigde Mr O. van Rees, werkzaam op het Beheersinstituut, Bureau Rotterdam, dat mede als hier ingevoegd wordt beschouwd, waarbij zij heeft geconcludeerd tot niet ontvankelijkverklaring, althans ontzegging; kosten rechtens;

Gelet op de inhoud der door partijen overgelegde stukken;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat deze, voorzover zij naar luid van de erkende en niet weersproken stellingen van partijen als vaststaande kunnen worden aangemerkt, aldus zijn samen te vatten:

De te Dordrecht gevestigde Biesbosch, wier aandelen vrijwel uitsluitend in Franse handen zijn, heeft op 17 Januari 1939 van de Franse vennootschap S.F.N.R., aangenomen de bouw en levering van een Rijnmotor vrachtschip, onder de naam „Ariël" in de vaart te brengen, waarvoor de S.F.N.R. de motor met daarbij behorende uitrusting (hierna samen kortweg aan te duiden met „motor") zou leveren, terwijl de montage van die motor door en voor rekening van de Biesbosch zou geschieden. De motor is in April 1940 namens de S.F.N.R. door de S.A. de Transports Plouvier en Co te Antwerpen, hierna te noemen Plouvier, op de werf van de Biesbosch geleverd, doch de bouw van de „Ariël" was op 10 Mei 1940 nog niet geheel voltooid. Op de aannemingssom ten bedrage van f 56.000 had de S.F.N.R. vóór die datum f 44.800 betaald. Tengevolge van de oorlogsomstandigheden is het schip nimmer aan de S.F.N.R. geleverd en is ook het resterend bedrag van f 11.200 nimmer betaald.

Tijdens de bezetting werd op grond van de verordening betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen 26/1940 de Duitser Gerlach, procuratiehouder en later directeur van de Standaard, wier aandelen in Duitse handen zijn, tot Verwalter benoemd van de Biesbosch; tevens trad deze Gerlach op als Beauftragte van de Duitse Verwalter van alle Franse Rijnrederijen, waaronder ook de S.F.N.R.

Blijkens een op 23 September 1940 gedagtekende acte verkocht deze Gerlach, optredende voor de Biesbosch, aan de Standaard de „Ariël", toen dit schip door de Biesbosch afgebouwd was. De directie van de Biesbosch had, na aanvankelijk blijkbaar onder de drang der omstandigheden deze koop te hebben gesloten, van Gerlach weten gedaan te krijgen, dat de van deze koopovereenkomst in het Duits gestelde, op 16 Augustus 1940 gedagtekende en door de directie van de Biesbosch ondertekende acte werd vernietigd en dat in de plaats daarvan een nieuwe, in het Nederlands gestelde, op 23 September 1940 gedagtekende acte, ondertekend door Gerlach voor de Biesbosch, werd opgemaakt. De Standaard schijnt haar exemplaar van de oude acte — ten onrechte — niet vernietigd te hebben. Het schip werd aan de Standaard geleverd en door deze onder de naam „Rhenus 163" in de daarvoor bestemde registers te boek gesteld.

De Standaard betaalde aan de Biesbosch *a.* voor het schip zonder de motor f 57.130,75 plus een bedrag van f 3697,50 voor door de Biesbosch in opdracht van de Standaard verrichte werkzaamheden tot verdere uitrusting van het schip, samen dus f 60.828,25, en *b.* voor de motor f 38.698,60, het bedrag dat de S.F.N.R. of Plouvier zelve daarvoor betaald had. In het geheel betaalde dus de Standaard aan de Biesbosch f 99.526,85.

De S.F.N.R. stelt tegen deze verkoop van het schip, als zijnde in strijd met haar rechten uit het aannemings-contract herhaaldelijk, doch tevergeefs te hebben geprotesteerd;

Gerlach, de Verwalter van de Biesbosch, deed namens deze in Juni 1941 op het Anderkonto van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. (hierna aan te duiden als de Treuhand) bij de firma H. Albert de Bary & Co. te Amsterdam ten gunste van de S.F.N.R. f 44.025,23 storten voor het schip. Voorts deed hij in Maart 1941 op dat Anderkonto ten gunste van Plouvier f 38.698,60 voor de motor storten. De Biesbosch stortte derhalve in totaal f 82.723,83 bij de Treuhand.

Het schip heeft lange tijd in zwaar beschadigde toestand in een Duitse Rijnhaven gelegen en was ten tijde van de mondelinge behandeling op weg naar Nederland;

In rechte:

O. dat de Raad vooropstelt, dat naar zijn oordeel de Biesbosch generlei verwijt treft;

O. te dien aanzien, dat de Ariël op 10 Mei 1940 nog niet was afgebouwd en niet gebleken is, dat het schip toen redelijkerwijs afgebouwd had kunnen zijn;

dat de Biesbosch een vijand was in de zin van verordening 26/1940 op het vijandelijk vermogen en ook de S.F.N.R., in wier opdracht het schip gebouwd werd, ingevolge genoemde verordening een vijand was;

dat de Biesbosch onder de na 10 Mei 1940 voor haar bestaande bijzondere omstandigheden niet anders kon doen dan het nagenoeg gereed zijnde schip te voltooien;

dat het de bezetter volkenrechtelijk vrijstond de levering van de Ariël aan de in Duitse ogen vijandelijke S.F.N.R. te beletten;

dat het de Biesbosch niet mogelijk was haar verplichting om het schip aan de S.F.

N.R. te leveren, na te komen en er mitsdien te dien opzichte overmacht voor haar bestond;

dat de Biesbosch evenmin valt toe te rekenen, dat zij het schip niet heeft opgelegd maar heeft verkocht;

dat zij als „vijand" geen vrijheid van handelen bezat, zulks te minder, nadat Gerlach tot haar beheerder was benoemd;

dat Gerlach begrijpelijkerwijs het schip heeft verkocht, daar de Biesbosch schepen bouwt maar niet exploiteert;

O. voorts, dat de Raad wellicht een achterwege laten van ingrijpen ten laste van de Biesbosch onredelijk zou achten, indien zij door de verkoop van het schip zou zijn bevoordeeld;

dat dit echter niet het geval is;

dat de verkoop aan de Standaard geschiedde voor een koopprijs van f 99.526,85, zijnde f 60.828,25 voor het schip en f 38.698,60 voor de motor;

dat het verschil tussen f 60.828,25 en de aanneemsom van f 56.000 zijn oorzaak vond in aan het schip aangebrachte verbeteringen en de prijs van de motor dezelfde was als de S.F.N.R. of Plouvier daarvoor had betaald;

dat Gerlach — de aannemingsovereenkomst geannuleerd hebbend althans als geannuleerd beschouwend — het van de aannemingsom betaalde bedrag ad f 44.800, waarop z.i. f 794,77 in mindering behoorde te komen, derhalve f 44.025,33 benevens de prijs van de motor ad f 38.698,60, in totaal derhalve f 82.723,83, aan de S.F.N.R. respectievelijk Plouvier heeft willen restitueren en hem daartoe geen andere weg openstond dan overmaking van dit bedrag aan de Treuhand, welke weg hij heeft gevolgd;

dat de Raad mitsdien het achterwege laten van ingrijpen ten laste van de Biesbosch niet onredelijk acht met dien verstande, dat haar niets ten goede behoort te komen van hetgeen de Treuhand van het door haar van de Biesbosch ontvangen bedrag zal uitkeren;

O. dat de Raad tot een andere conclusie komt ten aanzien van de Standaard;

O. dienaangaande, dat Gerlach ten tijde van de verkoop gemachtigde was van de Duitse beheerder van alle Franse Rijnrederijen, waaronder de S.F.N.R., en hij tevens beheerder was van de Biesbosch en procuratiehouder van de Standaard;

dat hieruit volgt, dat de Standaard ten tijde van de koop heeft geweten, dat het schip voor de S.F.N.R. bestemd was;

dat zulks ten overvloede blijkt uit het contract van 16 Augustus 1940, waarin de S.F.N.R. als „ursprüngliche Auftraggeber" werd genoemd;

dat de Standaard weliswaar ook geweten heeft, dat het de Biesbosch niet mogelijk was het schip aan de S.F.N.R. te leveren maar deze wetenschap het kopen van het schip niet rechtvaardigt;

O. dat — samengevat — de zaak hierop neerkomt, dat een rederij, waarvan alle aandelen aan Duitsers toebehoorden, enkele maanden na de bezetting van de Duitse beheerder van een Nederlandse scheepswerf een door die scheepswerf voor rekening van een Franse rederij gebouwd en door die rederij bereids grotendeels betaald schip heeft gekocht;

O. dat deze Franse rederij, de S.F.N.R., de Raad thans verzoekt haar alsnog de eigendom toe te kennen van het zich in Nederland bevindende schip;

dat de Raad het inderdaad redelijk acht om in dier voege in te grijpen in de tijdens de bezetting tussen de Standaard en de Ariël tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, dat de S.F.N.R. alsnog de eigendom van het schip verkrijgt waartegenover zij de Standaard het nog niet betaalde gedeelte van de aannemingssom ten bedrage van f 11.200 zal hebben te voldoen;

O. dat uit het voorafgaande volgt, dat aan de Standaard uit hoofde van het feit, dat krachtens de door de Raad te geven uitspraak de eigendom van het schip op de S.F.N.R. zal overgaan, generlei verhaalsrecht op de Biesbosch behoort te worden toegekend;

O. voorts, dat de Raad geen termen vindt in dier voege in te grijpen, dat de Standaard de S.F.N.R. geheel of ten dele de door de Standaard met het schip gemaakte winsten uitkeert dan wel aan de S.F.N.R. de door de S.F.N.R. gederfde winsten vergoedt of de renten van het door haar in het schip gestoken kapitaal;

O. toch, dat weliswaar ondanks het feit, dat de S.F.N.R. nimmer eigenaar is geweest van het schip, de de Raad toekomende bevoegdheden het mogelijk maken de S.F.N.R. alsnog de eigendom van het schip toe te kennen, nu de bijzondere omstandigheden van dit geval zulks in redelijkheid gebieden maar de Raad noch een uitkering van gemaakte winsten noch een vergoeding van gederfde winsten of renten redelijk acht;

dat de door de Standaard behaalde winsten gemaakt zijn door een gebruik van het schip, direct of indirect, ten behoeve van de Duitse oorlogvoering;

dat de S.F.N.R. nimmer eigenares van het schip is geweest en de art. 27 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer mitsdien niet van toepassing zijn;

dat trouwens zelfs indien herstel in de eigendom wordt verleend, het de Raad ingevolge art. 30 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer vrijstaat al dan niet teruggave van vruchten te bevelen;

dat de S.F.N.R. naar 's Raads oordeel zal hebben te aanvaarden, dat de schade, geleden door gederfde winsten en renten voor haar rekening blijft;

O. dat de Raad ook verder geen termen vindt tot toewijzing van hetgeen de S.F.N.R. heeft verzocht behoudens dat nader moet worden beslist aan wie de uitkeringen door de Treuhand op het aldaar door de Biesbosch gestorte bedrag van f 82.723,83 ten goede zullen komen alsmede of en in hoeverre de Standaard aan de S.F.N.R. de door het schip geleden oorlogsschade moet vergoeden, zijnde hier onder het „schip" het scheepstoebehoren begrepen ;

dat voor de beantwoording van deze vragen van belang is;

A. de tegenwoordige waarde van het schip;

B. de raming van de kosten van herstel, indien herstel mogelijk is ;

C. of en in hoeverre de door het schip geleden oorlogsschade van overheidswege of krachtens verzekeringsovereenkomsten e.d. zal worden vergoed;

O. ten aanzien van de punten A. en B., dat nu het schip ten tijde van de mondelinge behandeling op weg was van Duitsland naar Nederland, partijen toen niet in staat waren de Raad omtrent die punten in te lichten;

O. ten aanzien van punt C., dat de Standaard in gebreke is gebleven de Raad en de beide andere partijen gegevens hieromtrent te verschaffen;

O. dat het voorafgaande zou leiden tot de volgende beslissing:

1. Stelt de rechtsbetrekkingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen tussen de Standaard en het schip Ariël, later Rhenus 163 genaamd, gewijzigd vast;

2. Verklaart, dat de S.F.N.R. eigenaar is van dit schip, nadat zij de Standaard een bedrag van f 11.200 zal hebben betaald;

3. Beveelt de doorhaling van de teboekstelling van voornoemd schip in de Nederlandse scheepsregisters ten name van de Standaard, althans van een ander dan de S.F.N.R.;

4. Machtigt de S.F.N.R. om desgewenst tot de teboekstelling van het schip te haren name in de Nederlandse scheepsregisters over te gaan en beveelt voorzover nodig de betrokken hypotheekbewaarder tot die teboekstelling mede te werken;

5. Machtigt de S.F.N.R. om dit schip, desnoods met behulp van de sterke arm, in bezit te nemen;

6. Wijst af hetgeen meer of anders is verzocht behoudens hetgeen hierna sub 7 tot en met 13 is vermeld;

7. Verstaat, dat nader moet worden beslist over de uitkeringen door de Treuhand en over de eventueel door de Standaard aan de S.F.N.R. te betalen vergoeding voor de door het schip geleden oorlogsschade;

8. Beveelt een deskundigenonderzoek omtrent de tegenwoordige waarde van het schip alsmede omtrent de vraag op welk bedrag, indien herstel mogelijk is, de kosten van dat herstel worden geraamd;

9. Benoemt tot deskundige D. Touw,, scheepsbouwkundig expert, kantoorhoudende te Rotterdam aan de Meent 106, tenzij de S.F.N.R. en de Standaard binnen 14 dagen na deze uitspraak een andere deskundige zullen kiezen;

10. Bepaalt, dat de S.F.N.R., en de Standaard ieder de helft van de kosten van het deskundigenonderzoek zullen voorschieten;

11. Bepaalt de eedsaflegging van de deskundige op Maandag 26 September 1949 des voormiddags te kwart voor tien in het gebouw van de Raad, Koninginnegracht 24, te 's-Gravenhage;

12. Gelast de Standaard om vóór 15 October 1949 de Raad, de beide andere partijen en de deskundige in te lichten omtrent de vraag of en in hoeverre de door het schip geleden oorlogsschade van overheidswege of krachtens verzekeringsovereenkomsten e.d. zal worden vergoed;

13. Houdt de uitspraak omtrent de kosten aan;

O. dat nu de S.F.N.R. een niet-ingezetene is in de zin van het Deviezenbesluit 1945 de Raad de sub 1 tot en met 5 genoemde veroordelingen slechts mag uitspreken, wanneer tevoren de vereiste vergunning door de Nederlandse Bank is verleend en de Raad derhalve tot dit uitspreken eerst zal overgaan, nadat hem van de verlening van de vergunning is gebleken;

Rechtdoende:

Beslist hetgeen hiervoor sub 6 tot en met 13 is bepaald ;

Houdt de hiervoor sub 1 tot en met 5 omschreven uitspraak alsmede die omtrent de kosten, aan.

No. 1680

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 22 October 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Dorhout en Prof. Wiarda).

Hoewel art. 18, 5e lid E 100 geen bepaling bevat dat beroep mogelijk is ingeval na 6 maanden geen beslissing is genomen, zoals in art. 43 E 133, moet worden aangenomen dat een langdurig achterwege laten van het geven ener beslissing het karakter krijgt van een afwijzende beslissing. De Raad acht het redelijk de termijn daarvoor naar analogie van art. 43 E 133 op dezelfden termijn van 6 maanden te stellen.

Schorsing van appellant als directeur ener N.V. opgeheven met ingang van de dag waarop het beheer over zijn vermogen is geëindigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 18, 95, 98, 99.)

Jan Glaudé, wonende te Haren, gemachtigde Mr G. P. Haverkamp, adv. en proc. te Groningen,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Jan Glaudé d.d. 8 Juli 1949, waarin deze stelt, dat hij tengevolge van de uitspraak van dezen Raad d.d. 26 November 1948 tot vernietiging van de besluiten van het N.B.I., inhoudende zijn ontslag met ingang van 10 April 1947 als directeur van de N.V. Nederlandsch-Oostfriesche Hypotheekbank, weer als geschorst in zijn vroegere functie moet worden beschouwd; dat, ofschoon het in voormelde uitspraak niet redelijk wordt geacht, dat de schorsing niet zou worden opgeheven, zulks

niet is gebeurd en requestrant daarom op 4 Januari 1949 bij het N.B.I. een verzoek heeft ingediend tot onmiddellijke opheffing der onrechtmatig gebleven schorsing en tot bepaling, dat aan hem zijn volle salaris van f 6000 per jaar vanaf 1 Augustus 1946, datum waarop het salaris werd ingehouden, zal worden uitbetaald; dat herhaalde aandrang bij het N.B.I. om de behandeling van deze zaak te bespoedigen zonder resultaat is gebleven en het N.B.I. ook nimmer heeft meegedeeld, dat er bezwaren tegen de opheffing der schorsing bestonden;

weshalve requestrant, nu meer dan zes maanden sedert de indiening van voormeld verzoek zijn verstreken, hetzelfde verzoek richt tot den Raad, subsidiair dezen verzoekt, het N.B.I. te gelasten de schorsing onmiddellijk op te heffen en aan requestrant diens salaris ad f 6000 per jaar vanaf 1 Aug. 1946 tot den dag van de opheffing der schorsing toe te kennen, onder verbeurte van een dwangsom van f 1000 voor elken dag na een dezerzijds bepaalden datum, dat het N.B.I. in gebreke blijft de schorsing op te heffen, met veroordeling van het N.B.I. in de kosten dezer procedure;

Gezien een verweerschrift van het N.B.I. d.d. 15 September 1949, waarin dit in de eerste plaats aanvoert, dat het de bevoegdheid, om schorsing op te heffen en om, ingeval van opheffing ener schorsing, te bepalen of de betrokkene alsnog over het tijdperk van zijn schorsing aanspraak zal hebben op loon of andere vergoedingen, uitoefent krachtens de legatie door den Raad voor het Rechtsherstel; dat slechts van de dienaangaande genomen „besluiten" krachtens art. 18, vijfde lid, van het K. B. E 100 hoger beroep openstaat bij de Afdeling Rechtspraak, zonder dat daarbij bepaald is, gelijk in het K. B. E 133, dat het instellen van hoger beroep mede is toegestaan, indien een termijn van zes maanden is verstreken, zonder dat het N.B.I. op een verzoek van den belanghebbende een beslissing, besluit of beschikking heeft genomen of zonder dat het een uitspraak heeft gedaan; dat nu een besluit ter zake niet is genomen, requestrant in zijn verzoek niet ontvankelijk dient te worden verklaard; voorts — voorzover hier ter zake dienend — dat requestrant, die van 31 Juli tot 14 Aug. 1946 van zijn vrijheid was beroofd, als vallende onder art. 6, eerste lid, van het K. B. E 133, met ingang van 1 Aug. 1946 van rechtswege onder beheer is gesteld en overeenkomstig art. 95 sub *b* van het K. B. E 100 met ingang van denzelfden datum van rechtswege is geschorst als directeur van de N. V. Nederlandsch-Oostfriesche Hypotheekbank, zodat deze schorsing in het geheel niet onrechtmatig was; dat de Zuiveringsraad voor het bank-, beurs-, financierings- en levensverzekeringsbedrijf, die na de invrijheidstelling van requestrant de desbetreffende processen-verbaal had ontvangen, bij beschikking van 2 Januari 1948 heeft besloten hem geen maatregelen op te leggen en eerst uit een schrijven van den Advocaat-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden d.d. 29 Juli 1948 aan het N.B.I. is bekend geworden, dat de zaak tegen requestrant werd geseponeerd met verklaring dat geen schuld aanwezig was, in verband waarmede het beheer over zijn vermogen met ingang van 16 Augustus 1948 is opgeheven; dat, zelfs indien geen andere bezwaren bestonden, de schorsing niet eerder had kunnen worden opgeheven dan toen het beheer was opgeheven, te weten met 16 Aug. 1948; dat overigens het N.B.I., waaraan de Raad de bevoegdheid in dezen had gedelegeerd, de schorsing niet heeft opgeheven, omdat er naar zijn oordeel geen aanleiding toe bestond, daar in het bestuur der bank was voorzien door de benoeming op 18 Jan. 1946 van bestuurders en het niet wenselijk was dat requestrant naast dezen optrad; dat het N.B.I. bij schrijven van 13 September 1949 requestrant heeft doen weten, dat de schorsing zal worden opgeheven, indien is voldaan aan enige voorwaarden met betrekking tot den inkoop door de bank van de aan den Staat vervallen aandelen, doch het N.B.I. zich refereert aan het oordeel van den Raad, of de schorsing reeds moet worden opgeheven, voordat aan die voorwaarden is voldaan; dat in verband met art. 98, derde lid, E 100 het N.B.I., nu de schorsing nog niet is opgeheven, ook nog niets heeft kunnen bepalen over het toekennen van loon of andere vergoeding voor het tijdvak der schorsing; dat, voor het geval de Raad van mening mocht zijn, dat aan requestrant salaris moet worden betaald over den tijd van de schorsing, opgemerkt wordt, dat ingevolge art. 1638*b* B. W. geen loon verschuldigd is over den tijd, dat de bedongen arbeid niet is verricht; dat requestrant vanaf 1 Augustus 1946 tengevolge van zijn schorsing heeft opgehouden den bedongen arbeid te verrichten; dat die schorsing in de periode van 1 Augustus 1946 tot 16 Augustus 1948 het gevolg is geweest van een voorschrift van dwingend recht en het onbillijk zou zijn den werkgever te belasten met de uitbetaling van loon aan een arbeider in den zin der wet, die op grond van een overheidsmaatregel den bedongen arbeid niet heeft verricht; dat voor de periode na 16 Augustus 1948 tot aan de opheffing der schorsing het N.B.I. zich ten aanzien van het al of niet toekennen van salaris enz. refereert aan het oordeel van den Raad; dat echter de grootte van de vergoeding zal moeten worden vastgesteld door het N.B.I. naar redelijkheid en billijkheid, rekening houdende met de heffingskosten, de beloning der benoemde bestuurders ten laste van de bank en Directeurssalarissen; dat het opleggen van een dwangsom overbodig wordt geacht;

weshalve geconcludeerd wordt: primair om requestrant in zijn verzoek niet ontvankelijk te verklaren en subsidiair om zijn verzoek ten aanzien van de schorsing en toekenning van loon, enz. aan de functie, waarin geschorst, verbonden over de periode van 1 Augustus 1946 tot 16 Augustus 1948 af te wijzen, met referte aan 's Raads oordeel voor wat betreft de schorsing over de periode na 16 Augustus 1948 en voor wat betreft de

toekenning van loon, enz. over diezelfde periode met inachtneming van redelijkheid en billijkheid; voorts tot afwijzing van het verzochte omtrent het verbeuren van een dwangsom, kosten rechtens;

Gehoord ter zitting van 29 September 1949 requestrant, bijgestaan door zijn gemachtigde Mr G. P. Haverkamp voornoemd, het N.B.I. bij monde van Mr H. J. van Wijk, wonende te Wassenaar, benevens Mr R. A. Vos, advocaat en procureur te Groningen, en P. Bolhuis, accountant, wonende te Groningen, in hun hoedanigheid van bestuurders der Nederlandsch Oostfriesche Hypotheekbank;

O. wat het primaire verweer betreft, dat art. 18, vijfde lid, E 100 inderdaad de bredere omschrijving van de beroepsmogelijkheid mist, welke voorkomt in art. 43 E 133, zodat, letterlijk genomen, bij stilzitten van het N. B.I. gedurende zes maanden nadat een verzoek van den belanghebbende ter zake van een handeling of beschikking, als bedoeld in laatstgenoemd artikel, is gedaan, wel beroep zou kunnen worden ingesteld, doch niet als het geldt een besluit van hetzelfde N.B.I., genomen krachtens delegatie van een afdeling van den Raad, ingevolge eerstgenoemd artikel;

dat vorenbedoeld stilzitten na en door verloop van tijd het karakter van een besluit krijgt, en wel een besluit tot afwijzing van het verzoek, en de Raad het redelijk acht dit tijdsverloop te schatten op denzelfden termijn, welke daarvoor bij art. 43 E 133 blijkbaar redelijk is geacht, n.l. zes maanden;

dat dus het N.B.I. kan worden geacht het door requestrant op 4 Januari 1949 gedaan verzoek op 4 Juli 1949 te hebben afgewezen, en requestrant mitsdien 8 Juli 1949 tijdig bij den Raad in beroep kon komen;

O. voorts dat de Raad reeds bij zijn beschikking van 26 November 1948 heeft overwogen, dat hij het, in verband met hetgeen toen ten aanzien van requestrant te zijner kennis was gekomen, niet redelijk zou achten, als, na de daarbij plaats hebbende vernietiging van het ontslag van requestrant als directeur van de N.O.H.B., niet ook zijn schorsing in die functie werd opgeheven;

dat sindsdien bijna een jaar is verlopen en die opheffing nog steeds niet heeft plaats gehad, terwijl de daarvoor door het N.B.I. aangevoerde grond, n.l. dat in het bestuur was voorzien en het niet wenselijk was, dat requestrant optrad naast de zijnerzijds benoemde bestuurders, niet als een voldoende motief kan gelden om de belangen van requestrant, voor wien de N.O.H.B. een levenspositie betekende, ter zijde te schuiven;

O. dat de Raad mitsdien tot opheffing van de schorsing zal overgaan en wel met ingang van den dag dezer uitspraak;

O. dat requestrant echter het gewone salaris van directeur der N.O.H.B. behoort te genieten vanaf 16 Augustus 1948 en daartegen niet met vrucht kan worden aangevoerd, dat hij ook over deze periode den bedongen arbeid niet heeft verricht, aangezien zulks niet aan hem doch uitsluitend aan het talmen van het N.B.I. met het nemen van een beslissing te zijnen aanzien te wijten is;

O. wat de periode van 1 Augustus 1946 tot 16 Augustus 1948 betreft, dat, gegeven de deswege bestaande voorschriften, de schorsing van requestrant als directeur niet gezegd kan worden onrechtmatig te hebben plaats gehad;

dat er echter reden is om aan te nemen, dat vooral de slechte reuk, waarin de N.O.H. B. stond wegens de gestie van den directeur Hake, ten aanzien van requestrant geleid heeft tot maatregelen van onverdiende hardheid, zodat, nu deze maatregelen niet weer ongedaan kunnen worden gemaakt, er zeker wel grond is om hem ook over die periode een redelijke en billijke vergoeding voor het gemis van zijn normale verdiensten toe te kennen, waarbij echter geen rekening is te houden met de beloning, welke over die periode is uitgekeerd aan de beide bestuurders, die voor een gans ander doel als zodanig zijn benoemd;

O. dat de Raad er de voorkeur aan geeft, in verband met art. 98, derde lid, E 100, om de bepaling van het bedrag dezer vergoeding over te laten aan het N.B.I., kunnende de daartoe bevoegde organen van de N.O.H. B., indien zij menen dat dit bedrag niet aan eisen van redelijkheid en billijkheid voldoet, te zijner tijd daarop alsnog een correctie toepassen;

O. dat, nu aan het primair verzochte wordt voldaan, het subsidiair gevraagde buiten beschouwing kan blijven;

O. dat nu requestrant's vordering in hoofdzaak is toegewezen, het N.B.I. behoort te worden veroordeeld in de kosten van het geding;

Rechtdoende:

Heft de schorsing van requestrant als directeur der N.O.H.B. op met ingang van heden, met dien verstande dat requestrant van 16 Augustus 1948 af op zijn gewone salaris als directeur aanspraak heeft;

Bepaalt dat aan requestrant over de periode van 1 Augustus 1946 tot 16 Augustus 1948, waarin hij als directeur geschorst is geweest, een redelijke en billijke vergoeding voor gedorven loon toekomt en verzoekt het N.B.I. het bedrag daarvan, met inachtneming van het bovenstaande, vast te stellen;

Veroordeelt het N.B.I. in de kosten van dit geding, aan de zijde van requestrant tot den dag dezer uitspraak begroot op f 150.

No. 1681

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 18 November 1949. (Mrs Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis en Mulder.)

Het inpakken van verzoeker's instrumentarium op last van de Duitsers door gerequestreerde's personeel in September 1944 was een onmisbare schakel in de reeks van handelingen, waardoor voor verzoeker zijn instrumentarium is verloren gegaan.

De Raad is bevoegd de inhoud van een onbepaalde rechtsbetrekking te bepalen ter zake van een tijdens de bezetting gepleegde onrechtmatige daad, voor zover deze verband houdt met de bijzondere omstandigheden ex art. 1 sub 7 E 100.

Gerequestreerde is mede aansprakelijk voor de hierdoor aan verzoeker veroorzaakte schade, doch i.v.m. de omvang van hetgeen aan gerequestreerde te verwijten valt, is gerequestreerde veroordeeld tot betaling van de helft van de veroorzaakte schade.

(Besluit Herstel Rechtverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

E. van der Molen, tandarts, wonende te Groningen, requestrant bij verzoekschrift d.d. 7 April 1949, gemachtigde Mr T. Bout, advocaat en procureur aldaar,

tegen:

De Vennootschap onder de firma J. J. Geubels, gevestigd te Groningen, gerequestreerde bij voormeld verzoekschrift, gemachtigde Mr H. J. Olgers, advocaat en procureur aldaar.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van requestrant, waarin deze stelt, dat in 1944, terwijl hij was ondergedoken, Duitse instanties zijn huis in gebruik en al wat daarin aanwezig was in beslag namen, waaronder de hem in eigendom behorende inventaris van zijn praktijk als tandarts, bestaande uit: *a.* 2 tandheelkundige operatiestoelen, fabrikaat Ritter; *b.* een unitapparaat met boormachine en spoelinrichting; *c.* een boormachine, een röntgenapparaat, handinstrumenten, voorraden tanden en kiezen, amalgaam en paladon; dat de bedoelde Duitse instanties omstreeks September 1944 besloten deze inventaris over te laten brengen naar Duitsland en zich in verband daarmede tot gerequestreerde hebben gewend met verzoek deze goederen voor hen in te pakken en te verzenden, althans voor verzending gereed te maken; dat gerequestreerde vrijwillig aan dit verzoek heeft voldaan, de betreffende goederen (voorzover requestrant heeft kunnen nagaan, alleen met uitzondering v. h. röntgenapparaat, de handinstrumenten, het amalgaam en paladon) van de Duitsers in ontvangst heeft genomen en door haar personeel heeft laten inpakken in door haar ter beschikking gestelde kisten, welke zij heeft laten voorzien van een haar door de Duitse instanties verstrekt adres, waarna deze door een Duitse militaire auto zijn weggehaald en overgebracht naar Duitsland; dat gerequestreerde dus heeft meegeholpen aan het beroven van requestrant, daar de bedoelde goederen, als zij niet behoorlijk ingepakt waren, niet verzonden hadden kunnen worden; dat requestrant deze goederen niet heeft teruggekregen en hij deswege een schade heeft geleden van f 7000; dat gerequestreerde weigert deze schade te vergoeden, daar zij zich daarvoor niet aansprakelijk acht; dat requestrant art. 23 van het K. B. E 100 in casu van toepassing acht, daar het hier geldt een tijdens de vijandelijke bezetting tussen hem en gerequestreerde tot stand gekomen rechtsbetrekking, waarvan de inhoud onbepaald is en alsnog bepaald moet worden, terwijl het achterwege laten van het in genoemd artikel bedoelde ingrijpen in verband met de geschetste bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn, weshalve hij verzoekt den inhoud der voormelde rechtsbetrekking vast te stellen, te verstaan dat gerequestreerde verplicht is de door hem geleden schade ten bedrage van f 7000 te vergoeden en haar te veroordelen dit bedrag, vermeerderd met 5 % rente per jaar vanaf September 1944 aan requestrant te betalen binnen 8 dagen na het vonnis, kosten rechtens;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerde, waarin deze in de eerste plaats de bevoegdheid van den Raad betwist, omdat het hier niet zou gelden een vordering tot vergoeding van schade, voortgevloeid uit onrechtmatige daad, verbonden aan een vordering tot rechtsherstel — in welk geval de bevoegdheid van den Raad hierop gebaseerd kan worden, dat de wetgever een dubbele procedure met de daaruit voortvloeiende ongewenste vertraging niet kan hebben bedoeld — maar een actie uit onrechtmatige daad zonder meer, waarvoor de gewone rechter competent is; terwijl subsidiair naar voren wordt gebracht, dat gerequestreerde weliswaar erkent, dat haar personeel indertijd een aantal tandartsinstrumenten op last der Duitsers heeft ingepakt, waarvan het haar echter niet bekend is, dat zij aan requestrant hebben behoord, hebbende het bureau van den „Polizeioffizier" deze aangelegenheid behandeld met haar bediende Rohde, die buiten haar medeweten voor de verpakking heeft gezorgd; voorts dat requestrant zal hebben te bewijzen, dat gerequestreerde de aan hem toebehorende instrumenten heeft verpakt, en, zo dit bewijs kan worden geleverd, alsnog de onrechtmatigheid van de daad ontkend wordt, aangezien er niet bij gezegd is, dat het in beslag genomen instrumenten waren, zodat zij evengoed afkomstig konden zijn van een Duitsen Wehrmachts tandarts en niet beweerd kan worden, dat gerequestreerde in strijd heeft gehandeld met de zorgvuldigheid, die betamelijk is jegens eens anders goed; vervolgens dat causaal verband ontbreekt tussen het inpakken der instrumenten en de schade, aannemende dat al deze zaken aan requestrant hebben toebehoord, nu vast stond, dat de goederen naar Duitsland zouden worden verzonden, ook als gerequestreerde niet voor de verpakking zou hebben gezorgd; wijders dat ontkend wordt, dat de schade f 7000 heeft bedragen en ten slotte dat het vereiste van schuld, te weten voorzienbaarheid van de schade, ten enen male ontbreekt en dat gerequestreerde het door haar personeel uitgevoerde inpakken niet heeft kunnen beletten, weshalve wordt geconcludeerd primair, dat de Raad zich onbevoegd zal verklaren om van de vordering kennis te nemen; sub-

sidiair, dat hij het gedane verzoek zal afwijzen met veroordeling van requestrant in de kosten van dit geding; subsidiair dat hij zal bepalen, dat requestrant de geleden schade nader zal hebben aan te tonen;

Gehoord ter zitting van 20 Juli 1949 requestrant, bijgestaan door zijn gemachtigde Mr T. Bout voornoemd, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde Mr H. J. Olgers voornoemd en als getuigen: Pieter Korendijk, bakker, wonende te Amsterdam, Cornelis Tammes, tandarts, wonende te Groningen, Simon Rollema, vertegenwoordiger in tandheelkundige artikelen, wonende te Groningen, Rudolf Johannes Antonius Maria Rohde, bedrijfsleider, wonende te Alkmaar, Meerten Poelstra, expeditiechef bij gerequestreerde, Harm Houwerzijl, magazijnbediende bij gerequestreerde, en Albertus ten Berge, procuratiehouder bij gerequestreerde, de laatste drie wonende te Groningen;

O. ten aanzien van het verweer van onbevoegdheid, dat de in art. 23 van het K. B. E 100 aan den Raad toegekende bevoegdheid mede omvat de bepaling van den inhoud der rechtsbetrekking, voortgevloeid uit een tijdens de vijandelijke bezetting jegens een ingezetene van het Koninkrijk gepleegde onrechtmatige daad, voor zover deze onrechtmatige daad verband houdt met de bijzondere omstandigheden, bedoeld in art. 1 sub 7 van dat besluit;

dat nu weliswaar door gerequestreerde is aangevoerd, dat bij deze vordering het verband met een vordering tot rechtsherstel ontbreekt, doch daarbij over het hoofd wordt gezien, dat de ingestelde vordering tot schadevergoeding zelf een vordering is om langs dezen weg voor zoveel mogelijk rechtsherstel te verkrijgen, nu de geroofde goederen niet in Duitsland zijn teruggevonden;

dat derhalve de bevoegdheid van den Raad afhankelijk is hiervan, of gerequestreerde in casu onrechtmatig heeft gehandeld;

O. dat uit de verklaringen van de getuigen Korendijk, Rohde, Poelstra en Houwerzijl voldoende is komen vast te staan, dat de overeenkomst inzake het inpakken is tot stand gekomen tussen den S.D.man Ebner en den toenmaligen bedrijfsleider van gerequestreerde Rohde, die de zaak besprak met den firmant H. Geubels, waarop deze zeide „dat het dan maar moest gebeuren"; dat zulks niet voldoende wordt weersproken door de overgelegde schriftelijke verklaringen van H. Lohmeijer te Hameln en Ebner te Hannover, destijds als Polizeioffizier in Groningen werkzaam, dat de zaak beklonken werd met Rohde, zonder dat zij Geubels daarin hebben gekend;

dat vervolgens de goederen door de Duitsers in de kelder van gerequestreerde zijn gebracht, waarbij bedoelde firmant niet aanwezig was, die er echter later bijgekomen is en gesproken heeft met twee of drie in uniform geklede Duitsers en een dame, inmiddels in een luxe-auto aangekomen;

dat getuige Rohde weliswaar verklaard heeft te hebben gedacht aan Roode Kruisgoederen of militaire goederen, doch de getuigen Poelstra en Houwerzijl verklaard hebben, dat duidelijk te zien was, dat het tandarts-instrumenten waren, zodat niet valt aan te nemen, dat Rohde hiervan onkundig was en evenmin, dat hij, die verklaard heeft het veiliger te hebben geacht om in dit geval niet zelf te handelen, doch de goedkeuring van H. Geubels te vragen, dezen daarvan onkundig heeft gelaten, hebbende gerequestreerde in haar verweerschrift trouwens erkend, dat het tandarts-instrumenten waren;

O. dat getuige Tammes verklaard heeft, dat, voor zover hem bekend is, tijdens de bezetting geen andere tandarts-inventarissen in de stad of de provincie Groningen in beslag zijn genomen dan die van requestrant, zodat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden aangenomen, dat het ingepakte instrumentarium datgene was, dat aan requestrant toebehoorde;

O. dat dit instrumentarium op onrechtmatige wijze aan requestrant is ontnomen en vervolgens voor hem is verloren geraakt door een reeks van handelingen, waarin die, verricht door het personeel van gerequestreerde, een onmisbaren schakel vormden;

dat de firmant voornoemd zich niet op onkunde ter zake van de herkomst der in te pakken goederen kan beroepen, daar onder de omstandigheden, waarin ons land in September 1944 verkeerde, van iemand in zijn positie gevergd kon worden, dat hij zich van die herkomst vergewiste, alvorens tot de verzending van een belangrijke hoeveelheid goederen naar Duitsland medewerking te verlenen;

dat ook het verweer niet opgaat, dat de goederen zonder die medewerking toch verzonden zouden zijn, gelijk ook het verweer van een Verwalter over een Joodse zaak wordt gepasseerd wanneer dit inhoudt dat zonder zijn optreden deze zaak evenzeer nadeel zou hebben geleden, en evenmin dat hij zich tegen de verzending niet had kunnen verzetten, daar in verband met zijn goede verstandhouding tot de Duitsers van het Scholtenshuis voor hem, indien hij tegen de verzending bezwaren had geopperd of deze althans had zoeken te vertragen, weinig te vrezen ware geweest;

O. dat gerequestreerde dan ook aansprakelijk moet worden geacht voor de mede door haar toedoen aangerichte schade, zulks te meer omdat zij mede als verantwoordelijk moet worden beschouwd voor de schade, veroorzaakt door hetgeen in het onderhavige geval verricht is door haar personeel;

O. dat niet is komen vast te staan, dat de voorraden tanden en kiezen ook tot de verpakte goederen behoorden;

O. dat uit de verklaringen van de getuigen Tammes en Rollema valt af te leiden, dat de waarde in 1944 van de verpakte, aan het bezit van requestrant onttrokken goederen op tenminste f 6000 dient te worden gesteld;

dat het echter, in verband met den omvang van hetgeen in casu aan gerequestreerde te verwijten valt, niet redelijk voorkomt om haar het volle bedrag dezer schade te laten dragen, doch de billijkheid het meest ge-

diend schijnt, indien beslist wordt gelijk hierna volgt;

Rechtdoende:

Stelt de door de voorschreven handelingen tussen requestrant en gerequestreerde ontstane rechtsbetrekking in dier voege vast, dat eerstgenoemde op laatstgenoemde een vordering heeft tot vergoeding van schade ten bedrage van f 3000;

Veroordeelt gerequestreerde tot betaling van dit bedrag van f 3000 aan requestrant met de rente ad 5 % vanaf den dag der uitspraak van deze beslissing tot aan de betaling;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van dit geding, tot op den dag dezer uitspraak aan de zijde van requestrant begroot op f 100 aan salaris en f 88,95 aan verschotten.

No. 1682

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Augustus 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Onnen.)

Gerequestreerde heeft een koopovereenkomst betreffende meubelen niet uitgevoerd en de ontvangen koopsom naar Lippmann overgemaakt. Beide partijen achten de koopovereenkomst hierdoor geannuleerd, hoewel dit standpunt juridisch niet juist is. Gerequestreerde heeft deze vernietiging van de koopovereenkomst vrijwillig en buiten medeweten van de wederpartij tot stand gebracht en is derhalve na herstel dier rechtsbetrekking alsnog tot levering subsidiair tot schadevergoeding gehouden.

Schadevergoeding vastgesteld op het bedrag van de door gerequestreerde ontvangen koopsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Izaac Boeki, q.q., bew. over Jacob Boeki en Leentje Boeki-Berkelouw, requestrant, gem. Mr A. N. M. Allard,

tegen:

firma H. H. de Klerk en Zonen, gerequestreerde, gem. Mr J. Buskop.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Izaac Boeki, wonende te Rotterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Jacob Boeki en Leentje Boeki-Berkelouw, als zodanig benoemd bij beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut;

Mede gezien het daartegen gerichte verweerschrift van de commanditaire vennootschap onder de firma H. H. de Klerk en Zonen, gevestigd te Rotterdam (hierna aan te duiden met firma de Klerk) van welk verweerschrift de inhoud als hier ingelast behoort te worden beschouwd;

Gelet op de inhoud der overgelegde stukken;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen aan de zijde van de verzoeker door diens gemachtigde Mr A. N. M. Allard en aan de zijde van de firma de Klerk door haar gemachtigde Mr J. Buskop, beiden advocaat te Rotterdam;

O. dat het verzoek, na het aanbrengen van een door de Kamer toegelaten wijziging hiertoe strekt, dat de tussen de firma de Klerk en Jacob Boeki in het jaar 1941 gesloten overeenkomst betreffende het daarbij voor de prijs van f 1275 verkochte ameublement te doen herleven en mitsdien de firma de Klerk te veroordelen tot levering van dit ameublement, met bepaling, dat de firma de Klerk voor iedere dag, dat zij na de door de Raad in deze te wijzen beslissing of de betekening daarvan met die levering in gebreke blijft, aan verzoeker heeft te betalen een bedrag van f 25, subsidiair de firma de Klerk te veroordelen om aan verzoeker als schadevergoeding te betalen de waarde van dit ameublement ten bedrage van f 1275 alles met veroordeling van de firma de Klerk in de kosten dezer procedure;

O. dat de volgende feiten als tussen partijen vaststaande kunnen worden beschouwd: de afwezige Jacob Boeki heeft in het jaar 1941 van de firma de Klerk gekocht een ameublement voor de koopprijs van f 1275, welk bedrag aan de firma de Klerk overeenkomstig de bepalingen van de toen geldende Huisschaderegeling door de Nederlandse Middenstandsbank voor de koper is voldaan. Aan het aan de firma de Klerk gedaan verzoek van Boeki om de gekochte meubelen voorlopig onder zich te houden, heeft de firma de Klerk gevolg gegeven. De aflevering van dit ameublement aan Boeki heeft nimmer plaats gehad. Boeki, door de bezetter als Jood beschouwd, werd in 1943 weggevoerd en is niet teruggekeerd. De firma de Klerk heeft in of omstreeks Maart 1943 in overleg met de Sicherheitspolizei te Rotterdam een bedrag van f 1275, hetwelk zij toen aanduidde als het door haar ter zake van de verkoop der meubelen ontvangen bedrag, op de postrekening van de vijandelijke bankinstelling Lippmann, Rosenthal te Amsterdam overgemaakt;

O. dat de firma de Klerk naar aanvankelijk gevoerd verweer betreffende de door haar beweerde onbevoegdheid van de Raad om van het geschil kennis te nemen, na de wijziging van het petitum niet heeft gehandhaafd;

O. dat de firma de Klerk bij de bestrijding ten gronde van het verzoek er zich op heeft beroepen,dat het aan de handelwijze van J. Boeki zelf te wijten zou zijn, dat ter kennis van de Sicherheitsdienst zou zijn gekomen, dat zich onder berusting der firma de Klerk meubels van hem, Boeki, bevonden en dat als gevolg daarvan aan haar — de firma de Klerk — er geen verwijt van gemaakt kan worden, dat zij ter daartoe bestemde plaatse aangifte daarvan heeft gedaan;

dat evenwel de Raad van een en ander, dat trouwens weinig aannemelijk schijnt niets is gebleken, terwijl veeleer mag worden aan-

genomen, dat de Sicherheitsdienst bij de firma de Klerk evenals bij andere meubelzaken zelfstandig kwam onderzoeken of zij ook Joods goed onder haar berusting had;

O. dat omtrent de vraag, wat er nu precies met die meubelen gebeurd was — een vraag, die de verzoeker aanvankelijk niet heeft kunnen beantwoorden omdat de familieleden van J. Boeki, die hieromtrent inlichtingen zouden hebben kunnen geven allen om het leven zijn gekomen en de firma de Klerk hem onvoldoende inlichtte — de inhoud van een door de verzoeker in afschrift overgelegde brief van de firma de Klerk van 31 Maart 1943 aan Lippmann, Rosenthal te Amsterdam licht verschaft;

dat toch de firma de Klerk hierin schreef: „In 1941 hebben wij aan de Heer J. Boeki, Schieweg 243b te Rotterdam, goederen verkocht ter waarde van f 1275 via de Huisschaderegeling. Het bedrag is ons overgemaakt door de N.M.B. (hiermede is blijkbaar bedoeld de Nederlandse Midenstandsbank), welke voor vereffening van dergelijke posten zorg draagt, doch de meubelen zijn nog niet afgeleverd. In overleg met de Sicherheitsdienst alhier hebben wij heden 't door ons ontvangen bedrag ad f 1275 voor niet-afgeleverde meubelen op Uw giro-rekening 179478 doen bijschrijven, en verzoeken U ons de ontvangst hiervan te bevestigen.";

O. dat aangenomen mag worden als zijnde niet weersproken, dat in deze brief gedoeld wordt op de meubelen, waarover de strijd tussen partijen in dit geding loopt en dat uit de inhoud van deze brief is af te leiden, vooreerst dat de firma de Klerk erkende, dat de door J. Boeki bij haar gekochte en aan haar betaalde meubelen aan J. Boeki niet waren geleverd, voorts dat de koopovereenkomst werd geannuleerd en ten slotte dat de door de firma de Klerk ontvangen koopsom aan Lippmann, Rosenthal werd uitgekeerd;

O. dat, nu de firma de Klerk beweert, dat de met Boeki gesloten koopovereenkomst werd geannuleerd of ongedaan gemaakt, en de verzoeker dit zelfde standpunt inneemt, er voor de Raad geen aanleiding bestaat om de vraag onder de ogen te zien of dit standpunt, in het licht der feiten bezien, juridisch wel juist is, weshalve de Raad er zich toe beperkt te constateren, dat tussen partijen vaststaat, dat de koopovereenkomst tijdens de bezetting ongedaan gemaakt werd;

O. dat de Raad van oordeel is, dat de firma de Klerk vrijwillig deze vernietiging van de door J. Boeki met haar aangegane koopovereenkomst heeft tot stand gebracht, immers allerminst aannemelijk heeft gemaakt, dat zij op enigerlei wijze daartoe zou zijn gedwongen, weshalve de Raad termen aanwezig acht om te dezer zake in te grijpen in voege als hierna zal worden bepaald, omdat het achterwege laten van zodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat allereerst de aangevallen rechtshandeling — de vernietiging van de koopovereenkomst —, die het te niet gaan van de rechtsbetrekking tussen J. Boeki en de firma de Klerk — het recht van J. Boeki op levering van de door hem gekochte en betaalde goederen — heeft veroorzaakt behoort te worden nietig verklaard;

O. voorts ten aanzien van de regeling van de gevolgen van de nietigverklaring, dat het naar het oordeel van de Raad niet wel doenlijk zal zijn de identiteit van de alsnog te leveren goederen vast te stellen, omdat aan de zijde van J. Boeki geen der personen, die daaromtrent iets uit eigen wetenschap zou hebben kunnen verklaren, meer in leven is en omdat de firma de Klerk er zich niet over heeft uitgelaten of die goederen nog in haar magazijnen aanwezig zijn, zodat de Raad uit dien hoofde termen aanwezig acht niet de levering der gekochte goederen, maar een schadevergoeding toe te wijzen tot het door de verzoeker subsidiair gevorderde bedrag van f 1275.

Beschikkende:

Verklaart nietig de door de firma de Klerk verrichte rechtshandeling bestaande in de annulering van de in het verzoekschrift bedoelde koopovereenkomst en doet herleven de daardoor te niet gegane rechtsbetrekking tussen partijen te dier zake;

Verstaat, dat er geen termen zijn om aan de firma de Klerk te bevelen de in die koopovereenkomst bedoelde goederen alsnog te leveren, doch dat zij ter vervulling van haar leveringsplicht te dier zake kan volstaan met de betaling van het hierna vermelde schadevergoedingsbedrag;

Wijst aan de verzoeker in zijn in het verzoekschrift gestelde hoedanigheid ten laste van de firma de Klerk toe een schadevergoeding ten bedrage van f 1275;

Verwijst de firma de Klerk in de kosten der procedure, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van de verzoeker q.q. worden begroot op f 125.

No. 1683

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 23 November 1949. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer.)

Het kwijtschelden van beheersloon na gebleken onschuld van de ten onrechte geïnterneerde wordt niet door enige wettelijke bepaling voorgeschreven en de toepassing daarvan hangt af van het oordeel van het N.B.I. over die onschuld. De Raad is niet bevoegd te oordelen over de gevorderde schadevergoeding daar zij fungeert als appèlrechter en in de beschikking a quo daarover niet wordt gerept. De vordering behoort bovendien tot de competentie van de gewone rechter en niet van de herstelrechter.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 35, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, op 15 Maart 1948 bij de Raad ingekomen, van Egbert

Beuker, landbouwer, wonende te Dalen, te dezer zake woonplaats kiezende te Emmen ten kantore van de advocaat Mr A. J. M. ten Holte, aldaar, waarbij hij in beroep komt van een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut — hierna aan te duiden met de letters B.I. — dd. 20 Februari 1948, ter zijner kennis gebracht bij schrijven dd. 1 Maart 1948 van de Provinciale Voedselcommissaris voor Drenthe, inhoudende dat zijn verzoek om teruggave van de ten laste van verzoeker gebrachte beheerskosten, wordt afgewezen;

O. dat verzoeker ter adstructie van zijn appèl heeft gesteld:

dat hij van 13 April tot 25 Augustus 1945 geïnterneerd is geweest, dientengevolge zijn vermogen onder beheer is gesteld van het B.I. en namens dit Instituut is beheerd door de Provinciale Voedselcommissaris voor Drenthe, welk beheer heeft voortgeduurd tot 26 Juni 1946;

dat hij heeft terechtgestaan voor het Tribunaal te Assen en bij uitspraak van 2 April 1946 de tegen hem uitgevaardigde beschuldiging vervallen is verklaard omdat het ten laste van verzoeker bewezene de oplegging van enige maatregel niet wettigt;

dat uit deze uitspraak volgt dat hij onschuldig is, en dus ten onrechte is geïnterneerd en ook ten onrechte onder beheer is gesteld;

dat hij tengevolge van de onderbeheerstelling een schade heeft geleden van f 6301,08, welk bedrag hij ten requeste specificeert;

en ten slotte, na een uitvoerige bespreking van de hem ten laste gelegde gedragingen en toelichting op het gestelde schadebedrag heeft gevorderd dat de beslissing, waarvan beroep zal worden vernietigd, en het B.I. zal worden veroordeeld tot teruggave van de te zijnen laste gebrachte beheerskosten en tot vergoeding van de geleden schade ad f 6301,08, althans tot zodanig bedrag, als de Raad zal vermenen te behoren, kosten rechtens;

O. dat het B.I. in zijn verweerschrift heeft aangevoerd:

dat appellant van zijn vrijheid is beroofd op grond van de tegen hem gerezen verdenking, daardoor viel onder de bepaling van art. 6 lid 1 sub *b* van het besluit E 133 en zijn vermogen op grond van art. 10 2e lid E 133 van rechtswege onder beheer van het B. I. heeft gestaan;

dat over dit vermogen daadwerkelijk beheer is gevoerd, en de daaruit voortvloeiende beheerskosten — bedragende f 411,67 aan grondheffing, f 852,63 aan kosten van een bedrijfsleider en f 69 aan kosten van het boekhoudbureau, alzo in totaal f 1333,30 door appellant verschuldigd zijn;

dat het er in principe voor het voeren van beheer en dus voor het verschuldigd zijn van beheerskosten niet toe doet of de verdenking achteraf al dan niet gegrond is gebleken, doch het B. I. niettemin aan hen, tegen wie een verdenking volkomen ongegrond is gebleken, vrijstelling van beheerskosten uit liberaliteit pleegt toe te kennen om de gevolgen van het gevoerde beheer zoveel mogelijk ongedaan te maken;

dat zulk een geval hier niet aanwezig is omdat het Tribunaal de aan appellant ten laste gelegde beschuldigingen bewezen heeft verklaard en de vervallenverklaring kennelijk was gegrond op het oordeel, dat appellant met 4½ maand internering reeds voldoende was gestraft;

dat de verlening dezer liberaliteit niet in rechte kan worden gevorderd en daarom appellant's belang bij de aangevallen beslissing van het B. I. niet is ontleend aan enige te zijnen aanzien bestaande rechtsverhouding, zodat hij niet is een belanghebbende, als bedoeld in art. 43 E 133 en dus niet-ontvankelijk in zijn beroep;

dat de Raad onbevoegd is enige veroordeling wegens schadevergoeding uit te spreken en de gestelde schade in alle samenstellende factoren wordt ontkend;

O. allereerst ten aanzien van het opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid:

dat de Raad dit exceptief verweer verwerpt, niet omdat hij van oordeel is, dat het B. I. door zijn mededeling aan appellant, dat hij van de beslissing in beroep kon komen, m.a.w. dat hij als belanghebbende in de zin van art. 43 E 133 werd beschouwd, het recht heeft verwerkt om thans een tegenovergesteld standpunt in te nemen, maar omdat dit verweer onjuist is, immers appellant belanghebbende in de zin van art. 43 E 100 is, omdat te zijnen aanzien de beslissing genomen is en omdat hij bij het onder beheer staande vermogen belang heeft;

dat indien appellant geen recht zou hebben op hetgeen hij van het B. I. verlangt, zijn hoger beroep niet gegrond zou zijn, doch zulks de ontvankelijkheid van het beroep niet raakt ;

O. ten aanzien der hoofdzaak:

dat tussen partijen vaststaat dat appellant heeft behoord tot de personen, genoemd in art. 6 1e lid sub *b* E 133, immers op grond van het in dit artikel bepaalde gedurende 4½ maand van zijn vrijheid beroofd is geweest, waardoor van rechtswege zijn vermogen onder het beheer van het B. I. heeft gestaan, en dat het B. I. over dat vermogen effectief beheer heeft gevoerd;

dat dientengevolge vaststaat, dat de kosten van dat beheer terecht ten laste van appellant's vermogen komen;

dat het B. I. zijn beslissing heeft gemotiveerd door aan te voeren, dat uit de uitspraak van het Tribunaal niet blijkt, dat appellant volkomen onschuldig is en derhalve aan hem geen beheerskosten kunnen worden gerestitueerd — juister ware geweest te spreken van niet-in rekening brengen, nu immers die kosten blijken nog niet te zijn betaald — en deze motivering appellant ertoe heeft gebracht om met het B. I. over die onschuld in debat te treden, doch deze vraag, naar 's Raads oordeel voor dit geding, niet beslissend is, enerzijds niet, omdat noch de vrijheidsberoving, noch het feitelijk beheer, waaruit de verschuldigdheid der beheerskosten voortvloeit, ongedaan worden gemaakt

door een later gebleken onschuld, anderzijds niet omdat het op zich zelf lofwaardige streven van het B. I. om in gevallen van gebleken onschuld de gevolgen der internering geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken, niet door enige wettelijke bepaling wordt voorgeschreven, doch steunt op een door het B. I. vrijwillig vastgestelde gedragslijn, waarvan de toepassing afhangt van het oordeel van het B. I. over die onschuld;
dat ook naar 's Raads oordeel het B.I. terecht heeft geoordeeld dat van appellant's onschuld niet was gebleken, nu immers het Tribunaal de ten laste gelegde gedragingen als bewezen heeft aangenomen en dus blijkbaar de vervallenverklaring der beschuldiging en het niet-opleggen van enige maatregel op andere gronden berust dan op appellant's onschuld;

O. ten aanzien van de gevorderde schadevergoeding:

dat de Raad niet bevoegd is over deze vordering te oordelen, omdat hij hier fungeert als appèl-rechter en in de aangevallen beslissing van het B. I. over deze schade-actie niet wordt beslist, zelfs met geen woord daarover gerept, zodat deze vordering in wezen een schade-vordering in eerste aanleg is, welke bovendien behoort tot de competentie van de gewone Rechter en niet van de Herstelrechter;

En op die gronden rechtdoende:

Verklaart appellant ontvankelijk in zijn beroep;

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

Verklaart zich onbevoegd van de vordering tot schadevergoeding kennis te nemen.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van het B. I. begroot op f 75.

No. 1684

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 September 1949. (Mrs Verveen, van Rijn van Alkemade en van Opstall.)

Verzoekster heeft ter veiling in Juli 1941 een onroerend goed gekocht voor f 48.100, waarvan de overdracht i.v.m. de verordening 154/41 niet mogelijk was. Met 1e en 2e hypotheekhouders was overeengekomen, dat verzoekster zich als eigenares zou gedragen tot na de oorlog overdracht zou kunnen plaats hebben. Door de 3e hypotheekhouder (Velthoven) is in 1942 beslag gelegd, waarna de 1e hypotheekhoudster de executie heeft overgenomen. De opbrengst bij de herveiling was f 60.100. Uit niets is gebleken dat de kopers bij deze herveiling iets geweten hebben van de voorgeschiedenis, zodat het gevraagde ingrijpen te hunnen opzichte onredelijk zoude zijn. Velthoven, wiens vordering bij herveiling wel is voldaan, heeft ten nadele van verzoekster geprofiteerd van het feit dat in 1941 de overdracht niet heeft kunnen plaats vinden. Velthoven kan deswege alleen een verwijt treffen indien hij, daarvan op de hoogte, tot beslaglegging is overgegaan, maar niet indien zijn notaris op eigen initiatief heeft gehandeld.

Primaire vordering afgewezen; t.a.v. de subsidiaire vordering verzoekster toegelaten tot getuigenbewijs, dat Velthoven persoonlijk tot beslaglegging is overgegaan, kennende de overeenkomst van verzoekster met de andere hypotheekhoudsters.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

Peruz Wang, q.q. bew. voor zijn echtg. Gitla Tauber, requestrant, gem. Mr J. R. C. van Bemmel Suyck,

tegen:

1. G. C. Nieuwenhuizen, voor zich en als lasthebber van: *a.* P. M. Nieuwenhuizen, *b.* H. Ch. Nieuwenhuizen; 2. F. A. J. van Velthoven, gem. Mr E. J. Korthals Altes; 3. N. V. Beleggings Maatschappij „Het Binnenhof VI", gem. Mr D. J. Veegens, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de verzoekschriften, onderscheidenlijk d.d. 12 December 1947 en d.d. 5 Augustus 1948, van Peruz Wang, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over zijn afwezige echtgenote, Gitla Tauber, wonende te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr J. R. C. van Bemmel Suyck, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, alsmede de nader ingediende memorie van Peruz Wang voornoemd d.d. 14 Januari 1949;

Gezien ook de verweerschriften van:

a. Gijsbertus Cornelis Nieuwenhuizen, wonende te 's-Gravenhage, Pieter Marie Nieuwenhuizen, wonende te Middelburg, en Herman Christiaan Nieuwenhuizen, wonende te Amsterdam, d.d. 18 Februari 1949;

b. F. A. J. v. Velthoven, wonende te Amsterdam, d.d. 22 Februari 1949; en

c. de N. V. Beleggingsmaatschappij in Onroerende goederen „Het Binnenhof VI", gevestigd te 's-Gravenhage, d.d. 8 Maart 1949;

Gehoord de verzoeker bij monde van zijn gemachtigde Mr J. R. C. van Bemmel Suyck, de verweerders sub *a* bij monde van G. C. Nieuwenhuizen voornoemd, optredende voor zich, en als gemachtigde, voor P. M. Nieuwenhuizen en H. Ch. Nieuwenhuizen, de verweerder sub *b* bij monde van zijn gemachtigde Mr E. J. Korthals Altes, adv. en procureur te Amsterdam, en de verweerster sub *c* bij monde van hare gemachtigde Mr D. J. Veegens, advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

en aanzien van de feiten:

O. dat ten processe vaststaat:

dat Gitla Tauber voornoemd blijkens processen-verbaal van veiling en gunning, respectievelijk op 22 Juli 1941 en 29 Juli 1941 gehouden door Notaris J. C. J. Weldorp te 's-Gravenhage, zomede blijkens een „acte de command" op 1 Augustus 1941 voor genoemde Notaris verleden, had aangekocht voor de koopprijs van f 48.100 de beneden-

huizen met bovenwoningen en bijbehorende grond, gelegen te 's-Gravenhage aan de Willem van Outhoornstraat nummers 39/41/43, 45/47/49, 51/53/55, en 57/59/61, kadastraal bekend in sectie A. U. nos. 880, 879, 878 en 877, gemeente 's-Gravenhage;

dat deze veiling heeft plaats gehad krachtens beding, bedoeld in art. 1223, tweede lid, B. W., ten verzoeke van de Friesland-Holland Bank N.V. te Amsterdam, als eerste hypothecaire schuldeiseres, en de N.V. Amsterdamse Huizenhandel en Administratie Maatschappij, te Amsterdam, welke voor een gedeelte in de rechten van de Friesland-Holland Bank N.V. was gesubrogeerd, en ten laste van de debitrice, de N.V. Het Anker, eigenares der bezwaarde panden;

dat de bedoelde onroerende goederen, behalve met een eerste hypotheek ten behoeve van de Friesland-Holland Bank N. V., nog waren bezwaard met een tweede hypotheek ten behoeve van de N. V. Amsterdamse Huizenhandel en Administratie Maatschappij, en met een derde hypotheek ten behoeve van de verweerder van Velthoven;

dat ten gevolge van deze executie, indien de kooppenningen voldaan zouden zijn, slechts de eerste en tweede hypotheekhoudsters ten volle hare vorderingen met rente en kosten zouden hebben ontvangen;

dat echter, alvorens de kooppenningen waren voldaan, door de bezettende macht maatregelen in het leven waren geroepen, waardoor het onmogelijk was geworden, dat Gitla Tauber nog de eigendom zou verkrijgen der door haar gekochte panden door overschrijving der acten in de daartoe bestemde registers;

dat in verband hiermede tussen haar en de eerste en tweede hypotheekhoudsters voormeld overeengekomen is, dat zou worden gehandeld, alsof zij eigenares van de panden was geworden; dat zij de huren zou innen en de lasten dragen en over de niet voldane koopsom een rente zou vergoeden; dat daarbij de bedoeling heeft voorgezeten te bewerkstellingen, dat Gitla Tauber, na afloop van de oorlog, alsnog eigenares der gekochte goederen zou kunnen worden, na betaling van de koopprijs van f 48.100; dat ter zake met de N. V. Het Anker geen overleg is kunnen worden gepleegd, daar geen bestuurders dier N. V. aanwezig, althans bereikbaar, waren;

dat ruim een jaar later de bedoelde goederen door verweerder van Velthoven voor zijn vordering op de N. V. Het Anker in beslag zijn genomen, en in verband hiermede de eerste hypotheekhoudster (met de gedeeltelijk in hare rechten gesubrogeerde N. V. Amsterdamse Huizenhandel en Administratie Maatschappij) de executie heeft overgenomen en opnieuw een openbare verkoop der goederen heeft doen plaats vinden;

dat bij deze her-veiling, eveneens gehouden door Notaris Weldorp voornoemd, de goederen een bedrag van f 60.100 hebben opgebracht, welk bedrag voldoende was, om ook de vordering van de derde hypotheekhouder van Velthoven geheel te voldoen;

dat bij deze her-veiling de percelen Willem van Outhoornstraat nos. 39/41/43 zijn gekocht door de verweerders sub *a* tezamen met de weduwe Nieuwenhuizen-van Es, en de overige percelen door de verweerster sub *c*, hebbende de levering plaats gehad door overschrijving in de daartoe bestemde registers van uittreksels uit de processen-verbaal van veiling en gunning;

O. dat verzoeker bij voormeld request van 12 December 1947 verzocht heeft, dat Gitla Tauber in hare rechten van koopster der litigieuse onroerende goederen zal worden hersteld, in dier voege, dat zij alsnog de eigendom daarvan zal kunnen verkrijgen, na betaling van de koopsom van f 48.100; dat dit request in handen is gesteld van de Gedelegeerde van de afdeling Onroerende Goederen van de Raad, die een notaris-bemiddelaar heeft aangewezen, ten einde een minnelijke regeling tot stand te brengen; dat echter een minnelijke regeling niet is bereikt, en de zwarigheden, welke tussen partijen zijn gerezen, zijn opgenomen in een proces-verbaal, dat zich onder de stukken bevindt, en waarvan de inhoud als hier ingevoegd moet worden aangemerkt;

O. dat vervolgens verzoeker bij voormeld request van 5 Augustus 1948 zich tot de afdeling Rechtspraak van de Raad heeft gewend, met verzoek het verlangde rechtsherstel te verlenen; dat hij, blijkens de mondelinge toelichting van dit request, primair verlangt, dat de Raad de ingevolge de tweede veiling en gunning der litigieuse percelen tot stand gekomen koop-verkopen, en de eigendomsoverdrachten, die vervolgens hebben plaats gehad, zal nietig verklaren, en zal bevelen, dat, na betaling van f 48.100, die percelen alsnog aan Gitla Tauber in eigendom zullen worden overgedragen, terwijl hij — subsidiair, voor het geval het primaire verzoek zou worden afgewezen — verlangt, dat hem, in zijn qualiteit, door verweerder van Velthoven de schade wordt vergoed, die Gitla Tauber geleden heeft doordat haar, door toedoen van deze verweerder, de eigendom der litigieuse percelen is ontgaan ;

O. dat de verweerders sub *a* en *c* zich tegen inwilliging van het primaire verzoek hebben verzet, terwijl de verweerder sub *b* het subsidiaire verzoek heeft bestreden, zullende op de gevoerde verweren hieronder, voor zoveel nodig worden ingegaan;

O. dat in de voormelde memorie d.d. 14 Januari 1949 verzoeker nog de aanvulling van zijn request d.d. 5 Augustus 1948 heeft verzocht met een subsidiaire vordering tot schadevergoeding tegen de Friesland-Holland Bank N. V. en de N. V. Amsterdamse Huizenhandel en Administratie Maatschappij;

Ten aanzien van het recht:

O. dat uit niets gebleken is, dat de verweerders sub *a* en *c* geweten hebben, dat de veiling, waarin zij de litigieuze panden hebben gekocht, een her-veiling was, welke plaats vond in verband met de omstandigheid, dat bij een eerdere veiling en gunning een persoon van joodsen bloede koopster dier panden was geworden, doch ten gevolge van maatregelen van de bezettende macht die koopster de eigendom dier panden niet

kon verkrijgen; dat bedoelde panden ten tijde der her-veiling in de openbare registers stonden ingeschreven ten name van de N.V. Het Anker, als eigenares; dat verzoeker geen bewijs heeft aangeboden van het gestelde feit, dat de verweerders sub a en c zouden hebben geweten, althans zouden hebben kunnen en moeten weten, dat de bewuste panden reeds waren gekocht door een persoon van joodsen bloede, die, zou geen her-veiling hebben plaats gehad, wellicht na de oorlog alsnog eigenares dier panden zou hebben kunnen worden; dat dan ook moet worden aangenomen, dat die verweerders ten deze geheel te goeder trouw zijn geweest, zodat het niet redelijk zou zijn thans in de bestaande rechtsbetrekkingen ten opzichte der bewuste panden in te grijpen;

O. dat mitsdien het primair gedaan verzoek niet zal kunnen worden ingewilligd;

O. dat het subsidiaire verzoek kennelijk hierop is gegrond, dat van Velthoven, die, ware de eerste veiling en gunning der litigieuze percelen geëffectueerd, zoals dit onder normale omstandigheden zou zijn geschied, had moeten lijden, dat zijn vordering, op de N.V. Het Anker, door derde hypotheek verzekerd, uit de opbrengst niet kon worden voldaan, geprofiteerd heeft van de door de bezettende macht tegen de Joden genomen maatregelen, ingevolge welke Gitla Tauber de eigendom der haar gegunde panden niet kon verkrijgen, door op die panden beslag te doen leggen en daardoor een her-veiling uit te lokken, zulks hoewel hij wist, dat tussen Gitla Tauber en de eerste en tweede hypotheekhoudsters op de bedoelde panden de sub factis vermelde overeenkomst was gesloten, die haar — mogelijk — in staat zou stellen na de oorlog alsnog de eigendom der door haar gekochte panden, tegen betaling van de koopprijs ad f 48.100 te verkrijgen;

O. hieromtrent:

dat het feit, dat de gunning der percelen aan Gitla Tauber niet door eigendomsoverdracht aan haar is kunnen worden gevolgd, zodat die percelen aan de N.V. Het Anker in eigendom verbleven, uitsluitend het gevolg is geweest van Duitse maatregelen, en Van Velthoven dan ook bepaaldelijk aan die maatregelen te danken heeft, dat hij het recht behield de percelen alsnog voor zijn vordering op genoemde N.V. in beslag te doen nemen;

dat, indien hij wist, dat tussen de eerste en tweede hypotheekhoudsters en Gitla Tauber de door verzoeker bedoelde regeling was getroffen, die, moge zij wellicht niet rechtsgeldig zijn geweest, er practisch toe zou hebben kunnen leiden, dat Gitla Tauber geen of weinig nadeel van de Duitse maatregelen zou ondervinden en zij in de toekomst de percelen, die zij rechtmatig gekocht had, in eigendom zou kunnen verwerven, Van Velthoven zich van de uitoefening van zijn — als gevolg van de Duitse maatregelen behouden — recht had behoren te onthouden, zolang de bewuste regeling gold en daarvan gevolg kon worden verwacht;

dat het in beslag nemen der percelen, indien willens en wetens in strijd met de bedoeling der meervermelde regeling geschied, aan Van Velthoven zou moeten worden verweten als een gedraging, die hem als goed Nederlander niet zou hebben gepast, aangezien hij daardoor wel zeer zou zijn tekort geschoten in de hem als zodanig gedurende de bezetting betamende zorgvuldigheid ten opzichte van de belangen van Joden;

dat daardoor dan ook tussen Van Velthoven en Gitla Tauber een rechtsbetrekking zou zijn ontstaan, welke, thans door de Raad naar hare inhoud bepaald, zou neerkomen op een vergoedingsplicht van hem te haren opzichte van onrechtmatig berokkende schade, omtrent het bedrag waarvan de Raad zich voorshands het oordeel voorbehoudt;

O. dat verweerder Van Velthoven echter heeft ontkend, zowel, dat het beslag op zijn verlangen zou zijn gelegd, als dat hij kennis zou hebben gedragen van de overeenkomst tussen Gitla Tauber en de eerste en tweede hypotheekhoudsters; dat van één en ander derhalve de bewijslast op de verzoeker rust, en hij dienaangaande tot het aangeboden getuigenbewijs zal behoren te worden toegelaten; dat de Raad thans reeds als zijn oordeel wil doen kennen, dat de enkele wetenschap der bedoelde overeenkomst van Notaris Wilkens, die te dezen voor de belangen van Van Velthoven is opgekomen, niet als wetenschap van Van Velthoven zal kunnen worden aangemerkt, terwijl ook een beslaglegging door deze notaris buiten voorkennis van Van Velthoven bevorderd, niet als een door hem gewilde beslaglegging zal kunnen worden beschouwd;

dat toch in casu aan Van Velthoven de beslaglegging enkel kan worden verweten, als deze op zijn persoonlijk verlangen, willens en wetens ten detrimente van de Joodse koopster der percelen, heeft plaats gehad, en het hem niet zou kunnen worden euvel geduid, dat hij, als crediteur van de N.V. Het Anker, met recht van derde hypotheek op de bedoelde percelen, de behartiging van zijn belangen te dezen aan zijn Notaris zou hebben overgelaten, zonder zich bepaaldelijk te vergewissen, of deze Notaris daarbij voldoende rekening zou houden met de belangen van de Joodse koopster, in het bijzonder met een mogelijke — hem, van Velthoven, niet bekende — overeenkomst van haar met de eerste en tweede hypotheekhoudsters;

O. dat de Raad in de in de aanhef vermelde memorie van de verzoeker d.d. 14 Januari 1949 geen aanleiding vindt de aanvulling van zijn request van 5 Augustus 1948, met een subsidiaire vordering tegen de eerste en tweede hypotheekhoudsters, hierboven genoemd, toe te staan; dat toch uit de stellingen dezer memorie zelf, naar het oordeel van de Raad, genoegzaam blijkt, dat — ook volgens verzoeker — aan deze hypotheekhoudsters geen verwijt van haar gedragswijze kan worden gemaakt, zodat zij voor de door Gitla Tauber geleden schade niet aansprakelijk kunnen worden gesteld;

Rechtdoende:

Wijst de primaire vordering, gericht tegen de verweerders sub a en c af;

Veroordeelt in zoverre verzoeker in de kosten van het geding, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van de verweerders sub a (gezamenlijk) worden begroot op f 75 en aan de zijde van verweerster sub c eveneens op f 75;

En alvorens verder te beslissen:

Laat verzoeker toe tot het getuigenbewijs als voormeld;

Bepaalt, dat dit getuigenverhoor zal worden gehouden op Vrijdag 7October 1949, des voormiddags te 10.00 uur in het gebouw van de Raad aan de Koninginnegracht 24 te 's-Gravenhage, ten overstaan van het ten deze benoemde lid-commissaris Mr M. A. van Rijn van Alkemade;

Houdt iedere verdere uitspraak aan.

No. 1685

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 October 1949. (Mrs Wery, Buddingh de Voogt en Canter Cremers.)

Requestranten — in Duitsland wonende Duitsers — zijn zozeer bedreigd geweest, dat te hunnen opzichte kan worden gesproken van een zeer ernstige vervolging gedurende een tiental jaren. Requestranten mogen niet worden gelijkgesteld met hun overige landgenoten en komen in aanmerking voor vrijstelling van het bepaalde in art. 3 lid E 133.

In verband met het bepaalde in art. 6 lid A, I 332 zal het aan requestranten toekomende bedrag in beheer blijven bij het N. B.I. met bepaling dat de daarvan gekweekte rente ter vrije beschikking van requestranten zal worden gesteld na verkregen deviezenvergunning.

Beschikking waarvan beroep vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 3, 34).

Hans Gunther, zo voor zich als tot bijstand en machtiging van zijn na te noemen echtgenote Margarete Stahl, requestranten, gem. Mr I. E. Hes Bzn.,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van Hans Gunther, zo voor zich als tot bijstand en machtiging van zijn echtgenote, Margarete Stahl, en van Margarete Stahl voornoemd, wonende te München, gemachtigde Mr I. E. Hes, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, waarin zij de Raad verzoeken te vernietigen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 26 Februari 1948, waarbij het verzoek van requestranten tot vrijstelling van de bepalingen bij of krachtens K. B. E 133 gesteld met betrekking tot hun zich in Nederland bevindende vermogensbestanddelen is afgewezen;

Gelezen het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de gemachtigde van requestranten en Mr J. H. A. Dubois, verbonden aan de Afd. Procedures van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. ten aanzien van de feiten:

dat als vaststaande is aan te nemen, dat requestrant, Duitser van Katholieke huize, met ingang van 1 September 1935 zijn betrekking als Baudirektor van de Stad München heeft moeten neerleggen, wegens zijn huwelijk met requestrante, die, ook van Duitse nationaliteit, van Joodse huize is, en, naar uit een verklaring van de Stadtrat van München dd. 18 Juni 1947 blijkt, omdat hij „auch sonst als politisch misliebig betractet wurde", zijnde hij op 1 Juli 1945 weer in dienst van de Stad München getreden, voorts,

dat requestrant blijkens een verklaring van Kardinaal Faulhaber in 1938 overwoog een nieuwe werkkring in Engeland of Nederland te zoeken, alsmede

dat de moeder van requestrante in Auschwitz omgebracht is, requestrant zijn echtgenote tijdens de oorlog slechts voor deportatie heeft kunnen vrijwaren door het gerucht rond te strooien, dat zij de hand aan zichzelf had geslagen, en haar te doen onderduiken, en dat een zoon van requestranten blijkens een amtliche Ausweis van 14 Febr. 1945 enige tijd vóór de capitulatie van Duitsland op grond van zijn afkomst in een Zwangsarbeitslager heeft moeten doorbrengen, en ten slotte,

dat de juwelen van welke requestranten de teruggave vorderen, voor het grootste deel zijn afkomstig van en nagelaten door wijlen de moeder van requestrante, en dat niet is gebleken van enige band tussen requestranten en Nederland;

dat blijkens schriftelijke mededeling van gerequestreerde deze de door requestranten teruggevorderde gouden munten en bijouterieën heeft doen verkopen;

En ten aanzien van het recht:

dat ingevolge art. 34 K. B. E 133 het Nederlandse Beheersinstituut o.m. bevoegd is bepaalde personen (vijandelijke onderdanen) vrij te stellen van een of meer bepalingen bij of krachtens dit Besluit gesteld en tot afgifte van z.g.n. non-enemyverklaring, zonder nader aan te geven in welke gevallen het Nederlandse Beheersinstituut bevoegd is deze vrijstellingen te verlenen of verklaringen af te geven;

dat de strekking van art. 34 K. B. E 133, lid 1 sub *d* en *f*, blijkbaar deze is, dat de mogelijkheid wordt geschapen klaarblijkelijke onbillijkheden, tot welke dit K. B., met name art. 3 ervan, zou kunnen leiden, te corrigeren, zonder echter, in hoofdzaak aan het doel van dit K. B., het verhaal van de schadevorde-

ringen van Nederland op Duitsland en andere vijandelijke staten, in de weg te staan;

dat hieruit volgt, dat het Nederlandse Beheersinstituut in eerste aanleg en de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel in hoger beroep slechts op grond van gewichtige redenen van de hier besproken bevoegdheden ex art. 34 K. B. E 100 gebruik mogen maken;

dat deze bevoegdheden ten aanzien van Duitsers-vijandelijke onderdanen niet zijn opgeheven of beperkt door de bij de wet van 24 Juli 1948, Stbl. I 332, goedgekeurde, met andere geallieerde mogendheden gesloten overeeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, met name niet door art. 6, lid A, van deze overeenkomst en de door de in uitwerking van deze bepaling vastgestelde, ook door Nederland aanvaarde Verrekeningsregelen voor vijandelijk Duits vermogen binnen de jurisdictie van de toegetreden Regeringen, de z.g.n. Accounting Rules;

dat evenwel art. 6 lid A, voornoemd ten aanzien van Duitsers, die gelijk requestranten, in Duitsland woonachtig zijn, tengevolge heeft, dat ingeval van afgifte van een non-enemy-verklaring hun zich hier te lande bevindende vermogens niet zonder meer te hunner vrije beschikking mogen worden gesteld, doch in ieder afzonderlijk geval door de noodzakelijk geachte beperking van de beschikkingsbevoegdheid van de te ontvijanden Duitser ervoor moet worden zorg gedragen, dat overeenkomstig de strekking van art. 6 sub A voornoemd voorkomen worde, dat het betreffend vermogen door Duitsland als wapen in de economische strijd wordt gebezigd;

dat deze beperking echter niet behoeft te gelden ten aanzien van de door zodanig vermogen afgeworpen vruchten als huren, renten, dividenden en dergelijke;

dat toepassing van het hierboven overwogene in het onderhavig geval tot de volgende overweging en beslissing leidt:

Appellanten, woonachtig in Duitsland, behoren tot de Duitsers-vijandelijke onderdanen, die door de nationaalsocialistische heersers van Duitsland in toenemende mate wegens ras en geloof vervolgd zijn, de maatregelen, die tijdens hun bewind op requestranten zijn toegepast, en met toepassing van welke requestranten in het bijzonder is bedreigd, rechtvaardigen te hunnen opzichte van een zeer ernstige, over een tiental jaren voortgezette vervolging, te spreken. Men mag hen dan ook niet over één kam scheren met het overgrote deel van hun landgenoten; requestranten hebben onder de nationaalsocialistische dictatuur jarenlang evenzeer geleden als de inwoners van de door de Duitsers bezette gebieden, die niet als collaborateurs van de Duitsers zijn aan te merken.

Requestranten moeten dan ook, voorzoveel nodig met toepassing van bepalingen, die uitzonderingen op de voorschriften ten aanzien van vijandelijke onderdanen mogelijk te maken, gelijk gesteld worden met de eigen onderdanen van de geallieerde mogendheden, i.c. van Nederland, ook al zou dit voor de Nederlandse belastingbetaler nadelige gevolgen hebben;

dat mitsdien de beschikking, waarvan beroep, niet in stand kan blijven en requestranten ten aanzien van hun zich in Nederland bevindend vermogen vrijstelling van art. 3, lid 1, K. B. E 133 moet worden verleend met inachtneming van het in verband met de overeenkomst betreffende de herstelbetalingen overwogene;

dat dit vermogen van requestranten, nu gerequestreerde tot verkoop van de bijouterieën is overgegaan, bestaat uit een bedrag van f 44,27 in contanten en een vordering op gerequestreerde ten bedrage van de waarden van de verkochte bijouterieën, zijnde:

4 gouden munten, 1 lange gouden ketting, 1 gouden armband, 1 gouden ring met saffier, 1 gouden broche bezet met brillanten, 1 gouden horlogeketting, 1 gouden ring met brillant, 1 platina halsketting met brillant, op de dag van verkoop van deze bijouterieën door gerequestreerde;

dat requestranten vrij zullen zijn in de beschikking over de rente van het hun door gerequestreerde te betalen, op wens van requestranten te beleggen bedrag;

Gezien art. 9 van het Deviezenbesluit 1945, F 222;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, waarvan beroep;

Verleent requestranten ten aanzien van hun zich in Nederland bevindend, boven omschreven vermogen vrijstelling van art. 3, lid 1, K. B. E 133;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut, nadat voor zoveel nodig de in art. 9 Deviezenbesluit 1945 omschreven vergunning zal zijn verleend, tot betaling van de waarde van bovenomschreven sieraden op de dag van verkoop ervan, vermeerderd met rente à 3½ % 's jaars vanaf deze datum, en van f 44,27 aan requestranten tegen behoorlijk bewijs van kwijting;

Bepaalt dat, indien partijen binnen drie maanden na de uitspraak van dit vonnis niet tot overeenstemming zullen zijn gekomen omtrent het door gerequestreerde aan requestranten te betalen bedrag, de meest gerede partij zich tot de Raad zal kunnen wenden, opdat deze dit bedrag zal vaststellen;

Bepaalt voorts, dat de aan requestranten toekomende som in beheer zal blijven bij gerequestreerde of een door haar in overleg met requestranten aan te wijzen bank of ander zich met vermogensbeheer belastend lichaam teneinde deze som ten behoeve van requestranten, rentegevend te beleggen, en dat de van het te beheren vermogen te kweken renten met goedvinden van het Deviezeninstituut ter vrije beschikking van requestranten zullen worden gesteld.

---

31 Mei 1950 (afl. 40) No. 1686—1691

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1686

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 20 Maart 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Dr Kernkamp, Dr Martin, Vice-Adm. Vos.)

Verzuim van vormen waardoor verd. niet is geschaad. Bewijs van doodschieten zonder vorm van proces. Ambtelijk bevel. Qualificatie. Toelaten van brandstichting misdrijf tegen de menselijkheid?

T.a.v. het afzien van het verhoor van enkele der op de zeer omvangrijke lijst van getuigen voorkomende, maar niet verschenen personen, voorzover dit inderdaad zonder uitdrukkelijke toestemming van req. heeft plaats gehad, moet redelijkerwijze worden aangenomen, dat hierdoor req. niet in zijn verdediging is benadeeld, te minder omdat uit geen enkel gegeven blijkt, dat daartegen door of namens hem is geprotesteerd, ofschoon er in den loop der vier aan zijn zaak gewijde zittingen alle tijd en gelegenheid toe heeft bestaan. Uit overeenkomstige overwegingen acht de Raad onder deze omstandigheden het doen voorlezen van elders afgelegde verklaringen van een paar niet verschenen getuigen ter verdere adstructie van toch reeds overvloedig bewijs niet onoirbaar.

Bewijs dat het doodschieten van de in de bewezenverklaring genoemde groepen is geschied zonder voorafgaand rechterlijk vonnis, zonder vorm van proces en zonder dat zulks op enigen grond noodzakelijk was. Nog geheel afgezien van deze bewijskwestie zou het zonder vorm van proces neerschieten van burgers van een bezet gebied zelfs door militaire of andere beweerde noodzaak niet worden gerechtvaardigd.

Ook het toelaten van de vermelde brandstichting kon uit de gebezigde bewijsmiddelen worden afgeleid, omdat req. daarbij als hoogste in rang tegenwoordig is geweest en het niet ter zake dienende is, of hij tot dat toelaten eventueel zelf weer bevel van zijn chef Haase heeft ontvangen, van hoedanig bevel overigens ook niets is gebleken en op hoedanig bevel zelfs geen beroep is gedaan.

Het bewezen verklaarde uitvoeren van razzia's op onschuldige Nederlandse burgers als zogenaamde représaille voor aanslagen door de illegaliteit kan niet worden verdedigd met een beroep op enig in het volkenrecht erkend beginsel van de toelaatbaarheid van het nemen van gijzelaars. Duidelijk blijkt, dat deze razzia's maatregelen van weerwraak achteraf waren en dus niet onder het gezichtspunt van gijzeling beschouwd zijn.

Ten onrechte ontbreekt in de restrictie de qualificatie als oorlogsmisdrijven; geschrapt dient te worden de qualificatie als misdrijf tegen de menselijkheid van het bewezen verklaarde toelaten van brandstichting. Tevens moet een keuze gedaan worden tussen de mogelijke ambtelijke diensten, waarin req. zijn misdrijven heeft gepleegd, zijnde in deze gevallen staatsdienst.

Ambtelijk bevel kan niet als strafuitsluitingsgrond worden aanvaard, omdat het misdadige karakter van alle door hem gepleegde misdrijven aan req. duidelijk moet zijn geweest. Dit geldt ook voor het bewezen verklaarde toelaten van brandstichting, reeds op grond van req.'s rang en bovendien aangezien de enige grond was gelegen in teleurstelling over het niet vinden van gezochte onderduikers en zij bovendien is ondernomen ten laste van iemand, die met die onderduikers geheel niet te maken had.

(B.B.S. art. 27a; B.B.G. art. 16.)

Op het beroep van Friedrich Bellmer, geboren te Geestemünde, 20 Oct. 1897, wonende te Bremen (Dld.), thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Leeuwarden, 2e Kamer te Groningen, van 20 Juni 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

1. „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog, in krijgs- of staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, (Stbl. No. G 5)", meermalen gepleegd,

2. „het opzettelijk toelaten door de meerdere, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan het misdrijf vermeld in art. 27a lid 1 B.B.S.", en met toepassing van de artt. 47, 57, 282, 287, 289, 157, Sr. en 1, 2, 3, 11, 27a B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe tussen Mei 1940 en 15 Mei 1945 met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog, vanaf ongeveer 1942 tot de bevrijding van Groningen, als plaatsvervangend chef van de Aussendienststelle der Sicherheitspolizei und des SD te Groningen, in de rang van SS-Hauptsturmführer, in krijgs- of staatsdienst bij de Duitse vijand, bij afwezigheid van de chef van gemelde Aussendienststelle, belast met de leiding van gemelde Duitse dienst in zijn geheel, in voormelde functie, waarbij hij, verdachte, in na te noemen gevallen gebruik maakte van macht, gelegenheid of middel hem door het feit der Duitse bezetting in Nederland geboden, in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid en zonder dat zulks redelijkerwijze op enige grond noodzakelijk was en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces in het gedurende de Duitse bezetting in Nederland door de Duitse Sicherheitspolizei in het bijzonder toegepaste systeem van ontrechting en terreur, in ver-

band met de door Duitsland onder meer tegen Nederland gevoerde aanvalsoorlog:

A. meermalen door het geven van telkens daartoe strekkende opdrachten aan onder zijn gezag of bevelen staande leden of helpers der Duitse Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst als de Duitsers Helmuth Johann Schåper, Joseph Kindel, Robert Wilhelm Lehnhoff en anderen en de Hollanders Evert Cornelis Drost en anderen of leden van een zogenaamd Sonderkommando als Johannes Tjapko van Efferen, Cornelis Johannes Minck en anderen, dan wel door het indelen van deze personen in commando's, het ter hunner beschikking stellen van vuurwapenen en munitie en het geven van valse legitimatiebewijzen, alsmede het opgeven van namen en adressen van „om te leggen" slachtoffers, telkens opzettelijk heeft uitgelokt dat voormelde personen, telkens al dan niet tesamen en in vereniging met een of meer anderen, op onderstaande tijdstippen en plaatsen, zulks met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog en in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid, zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces en zonder dat zulks op enige grond noodzakelijk was, terwijl zij tevens bij de uitvoering van na te noemen misdrijven gebruik maakten van macht, gelegenheid of middel, hem door het feit der vijandelijke Duitse bezetting in Nederland geboden, telkens met het oogmerk om na te noemen slachtoffers opzettelijk van het leven te beroven, telkens opzettelijk uit hun met scherp geladen pistolen op deze slachtoffers telkens een of meer schoten hebben gelost, waardoor gemelde slachtoffers telkens zodanig zijn getroffen en verwond, dat zij aan de gevolgen daarvan terstond, althans spoedig daarna, zijn overleden, namelijk: (volgen 11 nos., omvattende 54 slachtoffers, in de periode van Sept. 1943 tot en met April 1945 doodgeschoten);

B. in de gemeente Ooststellingwerf in November 1943 tezamen en in vereniging met een ander, ter uitvoering van hun tevoren na kalm beraad en rustig overleg beraamd en opgevat plan en voornemen om Taeke Schuilinga van het leven te beroven, opzettelijk, zowel hij, verdachte, als een ander, uit een met scherp geladen pistool, een of meermalen op korte afstand hebben geschoten op gemelde Schuilinga, tengevolge van welk schieten door hem, verdachte, en die ander, gemelde Schuilinga zodanig is getroffen en verwond en zodanig zwaar lichamelijk letsel heeft bekomen, dat hij aan de gevolgen daarvan terstond is overleden;

C. op of omstreeks 24 Jan. 1945 te Drachtstercompagnie in de gemeente Smallingerland, alstoen als hoogste in rang, opzettelijk heeft toegelaten dat een aantal van zijn minderen, allen leden of helpers der Duitse Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst te Groningen, zulks met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog en in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid en zonder dat zulks op enige grond noodzakelijk was, terwijl zij tevens bij de uitvoering van het na te noemen misdrijf gebruik maakten van macht, gelegenheid of middel, hen door het feit der Duitse vijandelijke bezetting in Nederland geboden, opzettelijk brand hebben gesticht in een woning aan de Dorpsstraat aldaar, toebehorende aan Marten van der Zee, door aldaar alstoen met het oogmerk om brand te stichten in gemelde woning vuurhaarden uit licht brandbaar materiaal te maken en vervolgens deze vuurhaarden aan te steken, waardoor gemelde woning in brand is geraakt en is afgebrand, van welke brand gemeen gevaar te duchten was voor een naast en op korte afstand van gemelde brandende woning gelegen perceel met deszelfs inboedel, welk belendend perceel met inboedel voormeld toebehoorde aan een ander, dan aan hem, verdachte, of een of meer van zijn minderen voormeld;

D. meermalen door het geven van telkens daartoe strekkende opdrachten aan alstoen onder zijn gezag of bevelen staande leden en/of helpers der Duitse Sicherheitspolizei en/of Sicherheitsdienst en/of anderen, telkens opzettelijk heeft uitgelokt dat door voornoemde personen, telkens tesamen en in vereniging met een of meer anderen, op onderstaande tijdstippen en plaatsen, zulks met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog en in strijd met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid, zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces en zonder dat zulks op enige grond noodzakelijk was, terwijl zij tevens bij de uitvoering van na te noemen misdrijven gebruik maakten van macht, gelegenheid of middel, hen door het feit der vijandelijke Duitse bezetting in Nederland geboden, razzia's zijn gehouden, waarbij onschuldige Nederlandse burgers werden gearresteerd en gevangen gezet, zulks als represaille op het door de illegaliteit elimineren van, althans het plegen van een aanslag op vooraanstaande N.S.B.-ers en/of handlangers der Duitse bezettende macht en/of ten behoeve van de arbeidsinzet van Nederlanders in Duitsland, met het gevolg dat velen der aldus gearresteerden in een Duits concentratiekamp te Vught terecht kwamen en anderen naar Duitsland zijn overgebracht terwijl het hem, verdachte, bekend moest zijn, dat de behandeling in Duitse kampen voor gevangenen dikwijls van zodanige aard was, dat deze voor velen de dood heeft tengevolge gehad, hebbende in verdachtes opdracht plaats gehad;

1e. in of omstreeks November 1943 in verschillende gemeenten in de provincie Groningen, zulks naar aanleiding van het door de illegaliteit elimineren van de handlanger der Duitsers Herman Nobach te Doezum, razzia's en arrestaties van circa 40 Nederlanders, tijdens welke razzia's Hendrik Henze Kalk te Grijpskerk en Corneli Bellinga te Niekerk, gemeente Oldekerk, werden doodgeschoten, terwijl daarvan 38 of

daaromtrent, Nederlanders als gijzelaars werden overgebracht naar een Duits concentratiekamp te Vught en aldaar geruime tijd werden vastgehouden;

2e. in December 1943 te Groningen en te Haren, zulks naar aanleiding van het door de illegaliteit elimineren van de handlanger der Duitsers, de politieman Elzinga te Groningen, razzia's en arrestaties van circa 50 Nederlanders, terwijl daarvan 36 Nederlanders, of daaromtrent, als gijzelaars werden overgebracht naar een Duits concentratiekamp te Vught en aldaar geruime tijd werden vastgehouden, terwijl een gedeelte dier Nederlanders vervolgens naar een concentratiekamp te Amersfoort werd overgebracht en aldaar korte tijd werd gedetineerd;

3e. in Januari 1944 te Groningen, naar aanleiding van het door de illegaliteit plegen van een aanslag op het leven van Klaas Prenger, welke verdacht werd van verraad, razzia en arrestaties van 22 Nederlanders, of daaromtrent, zijnde gemelde Nederlanders alle, althans nagenoeg alle, vervolgens als gijzelaars overgebracht naar een Duits concentratiekamp te Vught en aldaar geruime tijd van hun vrijheid beroofd geweest;

4e. in April 1944 in verschillende gemeenten in de provincie Groningen, zulks naar aanleiding van het door de illegaliteit elimineren van de handlanger der Duitsers, de politieman Keijer, te Bedum, razzia's en arrestaties van circa 150 Nederlanders, zijnde gemelde Nederlanders alle, althans nagenoeg alle, vervolgens naar een concentratiekamp te Amersfoort, overgebracht, alwaar Cornelis Heslinga is overleden en vervolgens, behoudens enkele, alle naar diverse kampen in Duitsland getransporteerd voor de arbeidsinzet aldaar, zijnde de navolgende dier Nederlanders bovengemeld in Duitsland overleden, namelijk: (volgen 5 nos., omvattende 19 doden);

O. dat de schrifturen, houdende middelen van cassatie niet tijdig zijn ingediend, zodat de Raad zich ertoe zal bepalen, het bij pleidooi door de raadslieden aangevoerde ambtshalve te behandelen, enz. (als in het arrest-Haase; hiervoor afgedrukt, *Red.*).

O .dat t. a. v. het afzien van het verhoor van enkele der op de zeer omvangrijke lijst van getuigen voorkomende, maar niet verschenen personen, voor zover dit inderdaad zonder uitdrukkelijke toestemming van req. heeft plaats gehad, redelijkerwijze moet worden aangenomen, dat hierdoor req. niet in zijn verdediging is benadeeld, te minder omdat uit geen enkel gegeven blijkt, dat daartegen door of namens hem is geprotesteerd, ofschoon er in den loop der vier aan zijn zaak gewijde zittingen alle tijd en gelegenheid toe heeft bestaan;

dat de Raad uit overeenkomstige overwegingen onder deze omstandigheden het doen voorlezen van elders afgelegde verklaringen van een paar niet verschenen getuigen ter verdere adstructie van het toch reeds overvloedige bewijs niet onoirbaar acht;

O. voorts, dat, voorzover in dezen van enige benadeling van verdachte in zijn verdediging sprake zou kunnen zijn, de Raad evenmin betekenis kan hechten aan de grief, dat er innerlijke tegenstrijdigheid zou bestaan in de bewezenverklaring, volgens welke req. in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe door het geven van opdrachten aan ondergeschikten dezen heeft uitgelokt tot het lossen van dodelijke schoten op verschillende personen, van wie er één, namelijk Arend Boldewijn, terstond of spoedig daarna is overleden te Staphorst, dat is in Overijssel, aangezien uit de gebezigde bewijsmiddelen zelve blijkt, dat de opdracht, derhalve de uitlokkingsdaad, ook t. a. v. dit slachtoffer reeds is gegeven in Groningen;

O. dat tegen de sententie evenmin als gegronde grief kan worden aangevoerd, dat niet uit de bewijsmiddelen zou kunnen worden afgeleid dat het doodschieten, onderscheidenlijk op 8, 9, 9 en 10 April 1945, van de onder A, nos. 8, 9, 10 en 11 der bewezenverklaring genoemde groepen van onderscheidenlijk tien, acht, elf en tien zich in arrest bevindende personen is geschied zonder voorafgaand rechterlijk vonnis, zonder vorm van proces en zonder dat zulks op enigen grond noodzakelijk was;

dat req. immers zelf blijkens de sententie ter terechtzitting heeft erkend, dat „het heimelijk fusilleren zonder vorm van proces van negen en dertig weerloze (gearresteerden) te Anloo, Norg, Norg en Bakkeveen..... slechts enkele dagen voor de bevrijding van de stad Groningen, een beestachtig karakter draagt, in strijd met elementaire begrippen van recht en menselijkheid";

dat in het „zonder vorm van proces" in erkenden strijd met deze elementaire begrippen doodschieten besloten ligt, dat dat doodschieten ook zonder voorafgaand rechterlijk vonnis is geschied en dat het Hof uit het „heimelijke" en „beestachtige" karakter van de fusilleringen vlak voor de bevrijding van de stad Groningen eveneens heeft kunnen afleiden, dat zij hebben plaats gehad zonder dat ze op enigen grond noodzakelijk waren, hebbende req. zelf ook geen poging gedaan om ze te rechtvaardigen;

dat bovendien, nog geheel afgezien van deze bewijskwestie, het zonder vorm van proces neerschieten van burgers van een bezet gebied zelfs door militaire of andere beweerde noodzaak niet zou worden gerechtvaardigd;

O. dat ook het toelaten van de onder C vermelde brandstichting uit de gebezigde bewijsmiddelen kon worden afgeleid, omdat req. daarbij als hoogste in rang tegenwoordig is geweest en het niet ter zake dienende is, of hij tot dat toelaten eventueel zelf weer bevel van zijn chef Haase heeft ontvangen, van hoedanig bevel overigens ook niets is gebleken en op hoedanig bevel zelfs geen beroep is gedaan;

O. dat het onder D bewezen verklaarde uitvoeren van razzia's op onschuldige Nederlandse burgers als zogenaamde répresaille voor aanslagen door de illegaliteit niet kan

worden verdedigd met een beroep op enig in het volkenrecht erkend beginsel van de toelaatbaarheid van het nemen van gijzelaars;

dat uit de bewezenverklaring zelve en uit de feiten, waarop zij steunt, duidelijk blijkt, dat deze razzia's maatregelen van weerwraak achteraf waren en dus niet onder het gezichtspunt van gijzeling beschouwd zijn;

dat daarom in dezen niet behoeft te worden ingegaan op de vraag, of, indien het nemen van gijzelaars onder bepaalde omstandigheden al geoorloofd geacht kan worden, dit ook geldt voor het oppakken van vreedzame burgers in massa, buiten elke evenredigheid tot de feiten, ter voorkoming waarvan dit oppakken bestemd is en teneinde hen een behandeling te doen ondergaan in de ellendige verhoudingen, welke in de Duitse concentratiekampen heersten;

O. dat de aan req. ten laste gelegde feiten derhalve op grond van de gebezigde bewijsmiddelen konden worden bewezen verklaard en ook schending van de wetten en gebruiken van den oorlog daarin door het Hof ook op de door de verdediging in twijfel getrokken punten terecht aanwezig is geacht;

dat dit evenwel het Hof had behoren te leiden tot het qualificeren van alle bewezen verklaarde misdrijven als oorlogsmisdrijven, welke qualificatie tenslotte in de bestreden sententie ontbreekt;

dat daarentegen de daarin wel voorkomende qualificatie als misdrijven tegen de menselijkheid niet t. a. v. alle groepen van feiten juist is, namelijk behoort te worden geschrapt met betrekking tot het feit, bewezen verklaard onder C (het toelaten van brandstichting);

dat bij de aangegeven verbeteringen in de qualificatie tevens een keuze moet worden gedaan tussen de mogelijke ambtelijke diensten, waarin req. zijn misdrijven heeft gepleegd, zijnde dit in deze gevallen staatsdienst;

O. dat ook in deze zaken het beroep op ambtelijk bevel, voorzover dit inderdaad aanwezig is geweest en req. dit niet achteraf heeft verzonnen om eigen initiatief bij misdadig optreden te vergoeilijken — gelijk, naar uit de bewijsmiddelen valt af te leiden, inderdaad op verschillende punten het geval is geweest —, niet als strafuitsluitingsgrond kan worden aanvaard, omdat het misdadige karakter van alle door hem gepleegde misdrijven aan req. duidelijk moet zijn geweest;

dat dit ook geldt voor het onder C bewezen verklaarde toelaten van brandstichting, omdat — al mogen er gevallen zijn, waarin dit aan een Duitsen militair of politie-beambte redelijkerwijze niet als persoonlijke schuld kan worden toegerekend, zoals in de zaak-Wintgen (1949, no. 540, *Red.*) is beslist — in de onderhavige zaak van een dergelijk geval zeker geen sprake is geweest, reeds op grond van requirants rang van SS-Hauptsturmführer en bovendien aangezien de enige grond, waarop de brandstichting is ondernomen, was gelegen in teleurstelling over het niet vinden van gezochte onderduikers en zij bovendien is ondernomen ten laste van iemand, die met die onderduikers in het geheel niets te maken had;

O. tenslotte t. a. v. de opgelegde doodstraf:

dat de Raad geen aanleiding vindt nog uitvoerig zelfstandig te motiveren, waarom ook hij req., die aan den dood van tientallen Nederlanders rechtstreeks heeft medegewerkt, des doods schuldig acht, aangezien de Raad zich geheel verenigt met de daarvoor door het Hof gegeven motivering, uitlopende op de slotsom, dat verdachte, thans req., voor een groot deel schuldig is aan de ontzettende terreur, welke is uitgegaan van het Scholtenshuis en dat hij in veel gevallen aan die terreur zelfstandig zonder opdracht van hogerhand — blijkbaar met volle instemming — heeft deelgenomen, tegenover welke argumenten geen verzachtende omstandigheden of goede daden van enige betekenis staan;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen wat de qualificatie betreft;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Qualificeert alle bewezen verklaarde feiten tezamen als: „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf, wat betreft die onder A, B en D bovendien aan enig misdrijf tegen de menselijkheid in den zin van art. 6*b* resp. c van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5)", meermalen gepleegd;

Verwerpt het beroep.

No. 1687

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 20 Maart 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Dr Kernkamp, Dr Mouton, Vice-Adm. Vos).

Zijn vormverzuimen begaan die vernietiging en verwijzing rechtvaardigen? Uitlokken en toelaten. Valt uitlokking tot brandstichting onder „other inhuman acts"? Rechtspositie illegaliteit.

Het Bijz. Hof heeft zijn beslissing gegrond op een zeer omvangrijk onderzoek ter terechtzitting, gesteund door een groot aantal schriftelijke bescheiden, het op deze wijze bijeengebrachte overweldigende bewijsmateriaal op nauwgezette wijze gewogen en op de daartegen namens req. ingebrachte verweren beslist in overeenstemming met de daaromtrent ook door den Raad gehuldigde rechtsopvattingen. De Raad heeft dan ook allerminst de overtuiging verkregen, dat aan req. door de wijze van behandeling van zijn zaak in eersten aanleg in materiëlen zin onrecht zou zijn aangedaan, integendeel heeft waardering voor de wijze, waarop het Hof in deze zo buitengewoon ernstige zaak zijn rechter-

lijke taak heeft vervuld; het zou dus zeker niet met de eisen ener goede rechtsbedeling in overeenstemming zijn, uit dien hoofde het omvangrijke onderzoek te doen herhalen. In dit licht wenst de Raad dan ook de enkele formele bedenkingen te bezien, die tegen de sententie zijn aangevoerd.

Het ondertekenen van z.g. „Fahrbefehle" voor de bestuurders van bij bepaald misdadig bedrijf gebezigde motorrijtuigen en het geven van in algemene termen vervatte opdrachten als „te handelen overeenkomstig de bestaande verordeningen" leveren op het verschaffen van middelen en misbruik van gezag en zijn derhalve terecht door het Hof als strafbare uitlokkingshandelingen beschouwd. De bloot passieve handelwijze van „aan zijn misdadige ondergeschikten daartoe de vrije hand laten" valt in dit geval niet onder het verschaffen van gelegenheid noch onder enigen anderen vorm van strafbare deelneming; er is echter in gelegen het als meerdere opzettelijk toelaten, dat zijn minderen zich aan oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid schuldig maken, strafbaar gesteld in art. 27a, 3e lid B.B.S.

Het uitlokken tot brandstichting in woningen kan niet worden gebracht onder „other inhuman acts" in den zin, waarin deze term wordt gebezigd in art. 6 letter c van het Londense Handvest, behoudens bij aanwezigheid van bijzondere omstandigheden, waarvan uit de bestreden sententie niet is gebleken.

Qualificatie verbeterd.

De leer, dat illegale werkers, die bij hun optreden niet voldeden aan de eisen voor vrijwilligerskorpsen, omschreven in art. 1 Landoorlogreglement, aanspraak konden maken op behandeling als krijgsgevangenen, vindt geen steun in het gedurende den tweeden wereldoorlog geldende volkenrecht.

(Landoorlogreglement art. 1; B.B.S. art. 27a; B.B.G. art. 16).

Op het beroep van Bernhard Georg Haase, geboren te Altleis (Dld.), 14 Oct. 1910, van beroep Gerichtsassessor, wonende te Dortmund, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Leeuwarden, 2e Kamer te Groningen van 20 Juni 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

1. gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgs- of staatsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5), meermalen gepleegd;

2. het opzettelijk toelaten door de meerdere, dat een zijner minderen zich schuldig maakt aan het misdrijf, vermeld in art. 27a B.B.S.;

en met toepassing van de artt. 47, 48, 57, 157, 282, 287, 289 en 300 Sr., en 1, 11 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijzondere Raad van Cassatie enz.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij in de provincie Groningen, Friesland en Drente in het tijdvak van November 1942 tot half Maart 1945, met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog, als hoofd van de Aussenstelle der Sicherheitspolizei und des S.D. te Groningen, aanvankelijk in de rang van S.S. Hauptsturmführer, later S.S. Sturmbannführer, in krijgs- of staatsdienst bij de Duitse vijand, in voormelde functie, waarbij hij ,verdachte, gedurende voormelde periode telkens gebruik maakte van macht, gelegenheid of middel, hem door het feit der Duitse bezetting in Nederland geboden, in strijd met de in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid en zonder dat zulks redelijkerwijze noodzakelijk was, in het gedurende de Duitse bezetting in Nederland door de Duitse Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst in het bijzonder toegepaste systeem van ontrechting en terreur, in verband met de door Duitsland onder meer tegen Nederland gevoerde aanvalsoorlog:

A. een beleid heeft gevoerd, waarbij hij, verdachte, in bovengenoemde functie door aan zijn ondergeschikten, zoals Robert Wilhelm Lehnhoff, Helmuth Johann Schäper, Ernst Knorr, Jozef Kindel, Evert Cornelis Drost, Jan Ale Visser en anderen, in het zonder vorm van proces en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis neerschieten van Nederlanders de vrije hand te laten, terwijl hij, verdachte, wist, dat gemelde ondergeschikten maar al te zeer geneigd waren tot het begaan van bovenomschreven misdrijven en door het verschaffen van de gelegenheid daartoe, onder meer door het ondertekenen van zogenaamde „Fahrbefehle" en door het geven van opdrachten als te handelen overeenkomstig de bestaande verordeningen of iets dergelijks, opzettelijk heeft uitgelokt, dat gemelde ondergeschikten, zowel Duitsers als Hollanders, onder zijn, verdachtes, verantwoordelijkheid in bovengemelde functie, meermalen Nederlandse mannen en vrouwen in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid, telkens opzettelijk, telkens al dan niet met voorbedachten rade, zonder vorm van proces en zonder voorafgaand rechterlijk vonnis, van het leven hebben beroofd, door met het oogmerk deze Nederlandse mannen en vrouwen opzettelijk van het leven te beroven, telkens opzettelijk uit een geladen pistool, althans vuurwapen, een of meer schoten op gemelde Nederlandse mannen en vrouwen te lossen, tengevolge van welk schieten gemelde Nederlandse mannen en vrouwen alle zodanig zijn getroffen en verwond dat zij allen aan de gevolgen terstond, althans spoedig daarna, zijn overleden, onder meer: (volgen 36 nos., omvattende 46 slachtoffers, in de periode van Aug. 1943 tot en met Februari 1945 doodgeschoten);

B. 1e. meermalen, telkens opzettelijk, aan Friedrich Bellmer, Robert Wilhelm Lehnhoff en anderen, of tijdelijke ondergeschikten zoals J. T. S. van Efferen en ande-

ren, opdrachten heeft gegeven tot het uitvoeren van moordacties, waarbij zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces door leden der Germaanse S.S., die voor dat doel onder verdachtes bevel stonden, in samenwerking met aan hem, verdachte, ondergeschikte leden der Duitse Sicherheitsdienst of Sicherheitspolizei, Nederlandse burgers werden neergeschoten en van het leven beroofd of op Nederlandse burgers moordaanslagen werden gepleegd terwijl de daders dezer misdrijven onbekend bleven, zijnde de navolgende Nederlandse burgers op na te melden tijdstippen en plaatsen als gevolg van deze moordacties om het leven gekomen, namelijk

a. in of omstreeks September 1943 te Ruinen Engbertus Johannes Roelfsema;

in of omstreeks September 1943 te Staphorst Arend Boldewijn;

b. in of omstreeks November 1943 te Oldekerk Gerrit Pieter Beukema;

c. in of omstreeks Juli 1944 te Grootegast Hendrik Top;

in of omstreeks Juli 1944 te Marum Cornelis van der Meulen;

terwijl op de navolgende personen op na te melden plaatsen en tijdstippen moordaanslagen werden gepleegd, terwijl deze personen van de hen toegebrachte verwondingen zijn hersteld, namelijk in of omstreeks April 1944 te Stedum Cornelis Pot en Hendrikus Pot en te Bedum Jan Wieringa;

2e. meermalen, telkens opzettelijk, aan een of meer zijner ondergeschikten voormeld opdracht heeft gegeven tot het houden van razzia's, waarbij onschuldige Nederlandse burgers werden gearresteerd, zulks als represaille op het door de illegaliteit elimineren van, althans het plegen van een aanslag op, vooraanstaande N.S.B.-ers of handlangers der Duitse bezettende macht, met het gevolg dat velen der aldus gearresteerden in een Duits concentratiekamp te Vught terecht kwamen en anderen naar Duitsland zijn overgebracht, terwijl het hem, verdachte, bekend moest zijn dat de behandeling in Duitse kampen voor gevangenen dikwijls van zodanige aard was, dat deze voor velen de dood heeft tengevolge gehad, hebbende in verdachtes opdracht plaats gehad:

1. in of omstreeks November 1943 in verschillende gemeenten in de provincie Groningen, zulks naar aanleiding van het door de illegaliteit elimineren van den handlanger der Duitsers Herman Nobach te Doezum, razzia's en arrestaties van circa 40 Nederlanders, tijdens welke razzia's Hendrik Kalk te Grijpskerk en Cornelis Bellinga te Niekerk, gemeente Oldekerk, werden doodgeschoten, terwijl daarvan 38, of daaromtrent, Nederlanders als gijzelaars werden overgebracht naar een Duits concentratiekamp te Vught en aldaar geruime tijd werden vastgehouden;

2. in of omstreeks Januari 1944 te Groningen, naar aanleiding van het door de illegaliteit plegen van een aanslag op het leven van Klaas Prenger, razzia's en arrestaties van 22 Nederlanders, of daaromtrent, zijnde gemelde Nederlanders alle vervolgens als gijzelaars overgebracht naar een Duits concentratiekamp te Vught en aldaar geruime tijd van hun vrijheid beroofd geweest;

3. in of omstreeks April 1944 in verschillende gemeenten in de provincie Groningen, zulks naar aanleiding van het door de illegaliteit elimineren van de handlanger der Duitsers, de politieman Keijer te Bedum, razzia's en arrestaties van circa 150 Nederlanders, zijnde gemelde Nederlanders alle, althans nagenoeg alle, vervolgens naar een concentratiekamp te Amersfoort overgebracht, alwaar Cornelis Heslinga is overleden en vervolgens, behoudens enkele, alle naar diverse kampen in Duitsland getransporteerd voor de arbeidsinzet aldaar, zijnde de navolgende dier Nederlanders in Duitsland overleden, namelijk: (volgen 5 nos., omvattende 20 doden);

3e. meermalen, telkens opzettelijk, door hiertoe meermalen de assistentie van de Duitse Ordnungspolizei in te roepen, hetzij direct, hetzij indirect, door een of meer van zijn, verdachtes, ondergeschikten, er aan heeft medegewerkt dat massa-executies werden doorgevoerd op Nederlandse arrestanten door leden van gemelde Ordnungspolizei of leden of helpers van zijn bovengemelde dienst, waarbij telkens een aantal Nederlandse arrestanten zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces werden doodgeschoten door een of meer executiepeletons, zijnde de navolgende Nederlandse arrestanten op na te melden plaatsen en tijdstippen onder bovenomschreven omstandigheden door een executiepeleton van het leven beroofd, ingevolge verdachtes opdracht:

a. te Westerbork op of omstreeks 25 Sept. 1944: (volgen 12 doden);

b. te Westerbork op of omstreeks 12 Oct. 1944: (volgen 17 doden);

c. te Westerbork op of omstreeks 28 Oct. 1944: (volgen 6 doden);

d. te Marum op of omstreeks 8 Dec. 1944: (volgen 5 doden);

e. te Dokkum op of omstreeks 22 Jan. 1945: (volgen 20 doden);

4e. meermalen, telkens opzettelijk, aan een of meer van zijn ondergeschikten voormeld opdracht heeft verstrekt tot het doden van Nederlandse burgers, die al dan niet gearresteerd waren, waarna en tengevolge waarvan zulke Nederlanders dan zonder voorafgaand rechterlijk vonnis en zonder vorm van proces werden doodgeschoten door een of meer van zijn, verdachtes, ondergeschikten, in zijn, verdachtes, opdracht, onder meer:

a. in of omstreeks Sept. 1944 te Groningen Simon Hartog van Hasselt;

b. in of omstreeks Maart 1945 te Haren de arrestanten Gerrit Beekhoven en Melisande Tatiana Marie Kerkhoven en vervolgens Dina Alberta Brechine Aikema;

5e. meermalen, telkens opzettelijk, aan een of meer van zijn ondergeschikten voor-

meld, opdracht heeft verstrekt tot het opzettelijk brandstichten in woningen, toebehorende aan Nederlandse burgers, tengevolge waarvan bovengenoemde woningen geheel zijn af- en uitgebrand, onder meer:

in of omstreeks Oct. 1944 de woning van Alje Vos te Een West, gemeente Norg;

C. als meerdere opzettelijk heeft toegelaten, dat een aantal zijner minderen, tevens ondergeschikten, zoals Robert Wilhelm Lehnhoff, Jozef Kindel, Ernst Knorr en anderen, zich schuldig maakten aan mishandelingen in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid en wel het een en ander op de navolgende wijze: als hoofd van de Aussenstelle der Sicherheitspolizei und des S.D. te Groningen heeft verdachte meermalen opzettelijk toegelaten dat een of meer van zijn minderen bovenvermeld opzettelijk Nederlandse arrestanten van gemelde dienst, teneinde van deze arrestanten inlichtingen te verkrijgen over de illegaliteit of anderszins, telkens hebben mishandeld, door deze arrestanten opzettelijk gewelddadig te schoppen, in een bad met ijskoud water te stoppen en daarin onder te duwen en al dan niet met een hard voorwerp te slaan of te stompen, tengevolge waarvan gemelde arrestanten pijnlijk werden aangedaan, meerdere tevens ten bloede werden verwond en anderen tevens zo zwaar lichamelijk letsel hebben bekomen, dat zij aan de gevolgen spoedig daarna zijn overleden, onder meer: (volgen 15 doden);

O. dat de schriftuur, houdende middelen van cassatie niet tijdig is ingediend, zodat de Raad zich ertoe zal bepalen, het bij pleidooi door de raadslieden van req. aangevoerde ambtshalve te behandelen, voorzover daartoe aanleiding bestaat binnen het kader der gevestigde rechtspraak met betrekking tot de in art. 27a B.B.S. bedoelde misdrijven, van welke rechtspraak de Raad ook in de onderhavige zaak geen aanleiding vindt af te wijken, en met het oog op de namens req. geuite klachten over formele onregelmatigheden, welke bij de behandeling in eersten aanleg en in de bestreden sententie zouden zijn begaan en de juistheid van de gegeven beslissing in twijfel zouden doen trekken;

O. nu te dien aanzien, dat het Bijz. Gerechtshof zijn beslissing heeft gegrond op een zeer omvangrijk onderzoek ter terechtzitting, gesteund door een groot aantal schriftelijke bescheiden, het op deze wijze bijeengebrachte overweldigende bewijsmateriaal op nauwgezette wijze heeft gewogen en op de daartegen namens req. ingebrachte verweren heeft beslist in overeenstemming met de daaromtrent ook door den Raad gehuldigde rechtsopvattingen;

dat de Raad dan ook allerminst de overtuiging heeft verkregen, dat aan req. door de wijze van behandeling van zijn zaak in eersten aanleg in materiëlen zin onrecht zou zijn aangedaan, integendeel waardering heeft voor de wijze, waarop het Hof in deze zo buitengewoon ernstige zaak zijn rechterlijke taak heeft vervuld en het dus zeker niet met de eisen ener goede rechtsbedeling in overeenstemming zou zijn, uit dien hoofde het omvangrijke onderzoek te doen herhalen;

dat de Raad in dit licht dan ook wenst te bezien de enkele formele bedenkingen die tegen de sententie zijn aangevoerd;

O. dat van de tardief aangevoerde middelen de volgende voor afzonderlijke ambtshalve behandeling in aanmerking komen: (volgen 7 behandelde middelen, nl. de nos. I, II, IIa, IV, VI, VII en VIII);

O. t. a. v. de onderling samenhangende middelen II en IIa (vooral gericht tegen de bewezenverklaring onder A van opzettelijke uitlokking, *Red.*):

dat het bij de bestreden sententie ten laste van req. onder A bewezen verklaarde hierop neerkomt, dat req. als hoofd van de „Aussenstelle der Sicherheitspolizei und des S.D." te Groningen opzettelijk in een groot aantal gevallen doodslag op Nederlandse mannen en vrouwen heeft uitgelokt a) door aan zijn misdadige ondergeschikten daartoe de vrije hand te laten en b) door het ondertekenen van zogenaamde „Fahrbefehle" voor de bestuurders van de bij dat misdadige bedrijf gebezigde motorrijtuigen en door het geven van in algemene termen vervatte opdrachten als „te handelen overeenkomstig de bestaande verordeningen" of iets dergelijks;

dat de onder b) omschreven handelingen opleveren het verschaffen van middelen en misbruik van gezag en derhalve door het Hof terecht als strafbare uitlokkingshandelingen zijn beschouwd, maar de onder a) omschreven, bloot passieve handelwijze in dit geval niet valt onder het verschaffen van gelegenheid noch onder enigen anderen vorm van strafbare uitlokking;

dat in laatstgenoemde handelingen echter is gelegen het als meerdere opzettelijk toelaten, dat zijn minderen zich aan oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid schuldig maken, strafbaar gesteld in art. 27a B.B.S., 3e lid, zodat in dit opzicht kan worden volstaan met de verbetering van de qualificatie;

O. t.a.v. middel VI, enz., en middel VII, enz.;

O. t.a.v. middel I:

dat req. in dit middel terecht opkomt tegen de overweging van het Hof (voorkomende in de weerlegging van het verweer, dat de bewezen verklaarde feiten volkenrechtelijk gerechtvaardigde représaillemaatregelen tegen de verzetplegende Nederlandse bevolking zouden zijn geweest) dat de bezetter gearresteerde illegale werkers als krijgsgevangene had dienen te behandelen;

dat toch de leer, dat illegale werkers, die bij hun optreden niet voldeden aan de eisen voor vrijwilligerskorpsen, omschreven in art. 1 Landoorlogreglement, aanspraak konden maken op behandeling als krijgsgevangenen, geen steun vindt in het gedurende den tweeden wereldoorlog geldende volkenrecht;

dat evenwel de Raad voor wat betreft de eigenlijke en oneigenlijke représailles volhardt bij zijn sinds het arrest-Rauter van 12

Jan. 1949 (1949, no. 87, *Red.)* gevestigde rechtspraak en voor wat betreft de bevoegdheid van den bezetter tot het tegengaan van verzetsdaden, uitgelokt door en gericht tegen zijn eigen ernstige schendingen van het volkenrecht, bij zijn arrest-Vogt van 5 Dec. 1949 (1950, no. 13), *Red.)*;

dat de verwerping van het verweer van req. in de bestreden sententie derhalve in haar resultaat juist is en de gegrondheid van de klacht tegen een onderdeel daarvan req. niet kan baten;

O. t.a.v. middel IV en ambtshalve:

dat dit middel in zoverre gegrond is, dat het uitlokken tot brandstichting in woningen niet kan worden gebracht onder „other inhuman acts" in den zin, waarin deze term wordt gebezigd in art. 6 letter c van het Londense Handvest van 8 Aug. 1945, behoudens bij aanwezigheid van bijzondere omstandigheden, waarvan uit de bestreden sententie niet is gebleken;

dat de qualificatie dus in dit opzicht — en bovendien op enkele andere punten — dient te worden verbeterd;

O. t.a.v. middel VIII:

dat de Raad geen aanleiding vindt nog uitvoerig zelfstandig te motiveren, waarom ook hij req., die als hoofd van de „Aussenstelle der Sicherheitspolizei und des SD" te Groningen het grootste deel van de verantwoordelijkheid heeft te dragen voor al het leed, dat door zijn misdadige ondergeschikten is veroorzaakt, des doods schuldig acht;

dat de Raad zich immers geheel verenigt met de door het Hof voor oplegging van de zwaarste straf gegeven motivering, waartegen ook in cassatie geen verzachtende omstandigheden van zodanige betekenis zijn aangevoerd, dat zij een mildere straf zouden wettigen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de qualificatie van het bewezen verklaarde en het verzuim van aanhaling van na te melden artikelen;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R.O.:

Mede gelet op de artt. 27a B.B.S. en 56 Sr.;

Qualificeert het bewezen verklaarde

onder A (voor het eerste hierboven aangeduide gedeelte) en C beide als: het voortgezette misdrijf van: „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand als meerder opzettelijk toelaten, dat één zijner minderen zich schuldig maakt aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (b) of (c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, Stbl. No. G 5);

onder A (voor het tweede hierboven aangeduide gedeelte) en B 1e t/m 4e, beide als: het voortgezette misdrijf van: „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand door het verschaffen van middelen en door misbruik van gezag — onderscheidenlijk door misbruik van gezag — opzettelijk uitlokken van enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder *b* en c van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, Stbl. No. G 5";

onder B 5e: „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in staatsdienst van den vijand door misbruik van gezag opzettelijk uitlokken van enig oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder *b* van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, Stbl. no. G 5", meermalen gepleegd;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 1688

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 20 Febr. 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Dr Kernkamp, Dr Mouton, Vice-Adm. Vos).

„Murder of a prisoner of war". Oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen menselijkheid. Qualificatie. Art. 27a B.B.S. eerste of tweede lid. Ambtelijke hoedanigheid.

Vaststaat dat het slachtoffer B. gearresteerd bij een razzia teneinde in Duitsland te worden te werk gesteld, zijn uniform (B. was reserve-officier) had aangetrokken en zich beriep op een schrijven van den „Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden" van 15 Oct. 1943, waarbij aan het verlofspersoneel van de Ned. land- en zeemacht het recht werd toegekend te kiezen tussen gedwongen tewerkstelling en terugvoering in krijgsgevangenschap. Het recht van B. om als krijgsgevangene te worden behandeld kon dus zelfs in Duitse ogen niet voor betwisting vatbaar zijn.

Ten onrechte de feiten mede gequalificeerd als misdrijven tegen de menselijkheid. Immers is niet voldoende komen vast te staan, dat deze feiten in dit geval niet een op zich zelf staand karakter hebben gedragen, maar deel hebben uitgemaakt van een systeem.

Ten onrechte heeft het Hof in de qualificaties bestanddelen opgenomen, die alleen voor de bepaling van het toelaatbare strafmaximum van betekenis zijn.

Ten onrechte heeft het Hof nagelaten te beslissen of het eerste dan wel het tweede lid van art. 27a B.B.S. toepasselijk is, en de strafverzwarende omstandigheid van art. 44 Sr. j°. art. 21 B.B.S. in aanmerking te nemen.

(B.B.S. art. 27a).

Op het beroep van Bernhard Heinrich Siebers, geboren te Dortmund (Dld.), 1 Juni 1909, van beroep administrateur, wonende te Lüdingshausen (Dld.), thans in be-

waring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te 's-Gravenhage, 5e Kamer, zittinghoudende te Rotterdam, van 31 Jan. 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in staatsdienst bij of van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder (*b*) en (*c*) van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5), bevattende dit misdrijf tevens de bestanddelen van, althans vertonende de meeste overeenkomst met het misdrijf volgens de Nederlandse Wet „doodslag" waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, meermalen geplecgd", en met toepassing van de artt. 10, 27, 57, 91, 287 Sr., 27*a* juncto 1, 2, 3, 7*b*, 11 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde sedert 16 Mei 1945 tot op den dag der tenuitvoerlegging dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie enz.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij in het tijdvak Mei 1940—Mei 1945 in Nederland opzettelijk toen Nederland met Duitsland in oorlog was, terwijl hij in de rang van Oberscharführer deel uitmaakte van de S.D. Aussenstelle Rotterdam, in Duitse staatsdienst met schending van de wetten of gebruiken van de oorlog en in strijd met de menselijkheid en met in tijd van oorlog redelijke opvattingen van recht en menselijkheid, zonder enige rechtens redelijkerwijze aanvaardbare grond:

1. opzettelijk H. A. F. Boot heeft doodgeschoten, zonder dat daaraan enig proces was voorafgegaan;

2. opzettelijk heeft deelgenomen en medegewerkt aan het doodschieten met schending van de wetten en gebruiken van de oorlog en in strijd met de menselijkheid van J. G. Eykenbroek en L. A. Eykenbroek, die vanwege de Duitse bezetter werden gearresteerd en zonder dat daaraan enig proces was voorafgegaan, werden neergeschoten, hebbende hij, verdachte, kort na de arrestatie tezamen met een ander persoon deel uitmakend van de S.O., terwijl door deze eveneens op een der genoemde personen werd geschoten, op J. G. Eykenbroek geschoten, die tengevolge van zijn, verdachte's, daad is overleden; hebbende hij, verdachte, door te handelen als bovenomschreven, zich schuldig gemaakt aan twee oorlogsmisdrijven en twee misdrijven tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945;

Gelet op zijn tussenarrest van 17 Oct. 1949, waarbij een nader onderzoek is gelast naar requirants optreden bij een bomaanval op de Dienststelle van den Sicherheitsdienst te Rotterdam in najaar 1944;

O. ambtshalve:

dat het Hof terecht heeft aangenomen, dat de bewezen verklaarde feiten vallen onder art. 27*a* B.B.S., als uitmakende oorlogsmisdrijven, te weten dat onder 1: „murder... of (a) prisoner of war" en dat onder 2: „murder..... of civilian population of or in occupied territory";

dat, wat het eerstgenoemde feit betreft, een onderzoek naar de rechtspositie van de Nederlandse reserve-officieren na hun vrijlating uit de krijgsgevangenschap niet behoeft te worden ingesteld, omdat in deze feitelijk vaststaat, dat het slachtoffer Boot bij een razzia te Rotterdam en omgeving was gearresteerd, teneinde in Duitsland te worden tewerkgesteld, en dat hij zijn uniform had aangetrokken en zich beriep op een schrijven van den „Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden" (van 15 Oct. 1943), waarbij aan het verlofspersoneel van de Nederlandse land- en zeemacht het recht werd toegekend te kiezen tussen gedwongen tewerkstelling en terugvoering in krijgsgevangenschap;

dat het recht van Boot om als krijgsgevangene te worden behandeld dus zelfs in Duitse ogen niet voor betwisting vatbaar kon zijn;

dat het Hof daarentegen ten onrechte de feiten mede heeft gequalificeerd als misdrijven tegen de menselijkheid;

dat immers niet voldoende is komen vast te staan, dat deze feiten in dit geval niet een op zich zelf staand karakter hebben gedragen, maar deel hebben uitgemaakt van een systeem;

dat het Hof voorts in de qualificaties bestanddelen heeft opgenomen, die alleen voor de bepaling van het toelaatbare strafmaximum van betekenis zijn;

dat de qualificatie derhalve moet worden verbeterd, gelijk hierna zal worden vermeld;

dat eindelijk het Hof ten onrechte heeft nagelaten te beslissen of het eerste dan wel het tweede lid van art. 27a B.B.S. toepasselijk is, welke vraag in eerstgemelden zin behoort te worden beantwoord, en de strafverzwarende omstandigheid van art. 44 Sr. J°. art. 21 B.B.S. in aanmerking te nemen;

dat een en ander evenwel in dit geval voor de toelaatbare strafmaat geen verschil maakt;

O. thans t. a. v. het middel van req., zich richtende tegen de opgelegde straf; enz.

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover de qualificatie en den duur van de opgelegde hoofdstraf betreft;

Rechtdoende krachtens art. 105 R.O.; (Veroordeling tot 18 jaren met aftrek).

No. 1689

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Juli 1949. (Mrs Boll, v. d. Loos en Lubbers).

Het is de kennelijke bedoeling van art. 113b lid 1 E 100 om „belanghebbenden" te beperken tot hen die t.a.v. een onroerend goed enig zakelijk recht kunnen doen gelden en deze categorie niet zo ruim op te vatten, dat zij mede zou omvatten allen die crediteuren zijn van de zakelijk gerechtigden.

Door de bekrachtiging door gedelegeerden van de afdeling Onroerende Goederen van een minnelijke regeling, waaraan het N.B.I. heeft medegewerkt, wordt die regeling verheven tot een besluit van de Raad, waarmede deze handeling geacht moet worden te zijn gebracht buiten de sfeer bestreken door art. 43 E 133. Eventueel kan er alleen nog sprake zijn van beroep tegen een besluit van de Raad als bedoeld in art. 18 E 100.

Verzoekers niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 113, 18; Besluit Vijandelijk Vermogen(E133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de op 12 April 1948 bij den Raad ingekomen drie requesten, ingediend door Joseph Roos en Jelle Jurrien Proost, deze als bewindvoerder over den afwezigen Isaak Herman Leefsma, tezamen optredende als beherende vennoten van de te Amsterdam gevestigde commanditaire vennootschap onder de firma „Inge", gemachtigde Mr D. Schut Jr.;

Gezien de verweerschriften, enerzijds van het Nederlandse Beheersinstituut, optredende als beherende het vermogen van Christiaan Tang, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr C. P. Kalff, anderzijds van de Landelijke Hypotheekbank N.V., gevestigd te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr A. F. van Namen;

Gehoord partijen en hunne raadslieden in de zitting van de Kamer, gehouden op 28 Maart 1949;

O. dat partijen eenstemmig aan de Kamer verzocht hebben de drie afzonderlijke aangebrachte en onder rolnummers 301/48, 302/48 en 303/48 geregistreerde zaken wegens den samenhang daarvan gezamenlijk te behandelen, en de Kamer, daartoe overgaande, de gezamenlijke behandeling bij deze gelast en bij één beslissing daarin uitspraak zal doen;

O. dat de vorderingen van „Inge" strekken tot nietigverklaring van enige betalingen aan, althans verrekeningen met de Landelijke van de in de requesten omschreven bedragen, alsmede van de mede-omschreven cessies aan de Landelijke door de beheerders van Tang, met nevenvorderingen;

dat voorzoveel daartoe nodig mede wordt gevorderd de nietigverklaring van enige overeenkomsten tot minnelijk rechtsherstel met betrekking tot enige onroerende goederen op 18 December 1947 resp. 12 Maart 1948 resp. 20 November 1947, verleden voor den notaris Mr J. Talsma Jzn. te Amsterdam resp. den plaatsvervanger van notaris C. G. Pouw te Amsterdam resp. den notaris H. J. Hofland te Edam, waarop deze betalingen resp. verrekeningen en cessies berusten, benevens vernietiging van de bekrachtigingen van de ontwerpen dier overeenkomsten tot minnelijk rechtsherstel door de Gedelegeerden te Amsterdam van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat gerequestreerden in de eerste plaats hebben opgeworpen de niet-ontvankelijkheid van requestranten, omdat requestranten niet zijn geweest partijen bij de acten van minnelijk rechtsherstel, waartegen zij thans opkomen, terwijl het door hen ingestelde hoger beroep enkel zou toekomen aan partijen;

O. dienaangaande, dat blijkens lid 2 van art. 113 sub *b* van het K. B. E 100, zoals geredigeerd bij K. B. F 272, een acte, houdende minnelijke regeling van rechtsherstel met betrekking tot onroerend goed, bekrachtigd door de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, dezelfde kracht heeft als een besluit van dien Raad;

dat het hoger beroep tegen besluiten van den Raad met uitzondering van die der Afdeling Rechtspraak, is geregeld in artikel 18 van het K. B. E 100, lid 5;

dat in voormeld lid 5 niet met zovele woorden vermeld staat, aan wie dit hoger beroep toekomt;

dat evenwel de beperking van dit recht uitsluitend tot „partijen bij het geschil", gelijk gerequestreerden voorstaan, weinig aannemelijk voorkomt, waar (met uitzondering van de Afdeling Rechtspraak) de Raad, besluitende als bedoeld in art. 18 E 100, veelal niet „boven partijen", maar eerder „tegenover belanghebbenden" zal staan, terwijl lid 4 van art. 18 zelfs uitdrukkelijk gewaagt van de mogelijkheid na de uitspraak de uitvoering van een besluit van den Raad niet dan tegen borgtocht of zekerheidsstelling te gelasten „op verzoek van belanghebbenden";

dat waar lid 4 van art. 18 met betrekking tot besluiten van den Raad wel toegang verleent aan „belanghebbenden", niet valt in te zien waarom bij het in het onmiddellijk daarop volgende lid geregelde beroep tegen diezelfde besluiten de toegang plotseling zou zijn beperkt tot „partijen";

dat evenwel bij een door de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel bekrachtigde minnelijke regeling van rechtsherstel — gelijkgesteld met een besluit van den Raad — de groep „belanghebbenden", die tegen een dergelijk besluit in beroep kunnen komen, dient te worden opgevat in den zin, waarin het begrip „belanghebbenden" blijkt voor te komen in art. 113*b*, lid 1 van het K. B. E 100;

dat immers door deze omschrijving in art. 113*b* lid 1 van het K. B. E 100 wordt aangegeven, wie in den zin van dat wetsvoorschrift

te beschouwen zijn als „belanghebbenden" bij ene acte, houdende minnelijke regeling van rechtsherstel met betrekking tot onroerend goed;

dat de kennelijke bedoeling van de omschrijving in art. 113*b* lid 1 van het begrip „belanghebbenden" is deze categorie te beperken tot hen, die ten aanzien van het betrokken onroerend goed enig zakelijk recht kunnen doen gelden (als: vroegere eigenaar, tegenwoordige eigenaar, hypotheekhouders, eventuele andere zakelijk-gerechtigden);

dat dit opgesloten ligt in het voorschrift, dat „alle" belanghebbenden bij ene dusdanige regeling betrokken moeten zijn, en de regeling, dat ter vertegenwoordiging van niet-medewerkende of afwezig blijvende belanghebbenden bewindvoerders of onzijdige personen moeten worden aangewezen, ene regeling, die niet uitvoerbaar zou zijn, indien de uitdrukking „belanghebbenden" zodanig ruim zoude moeten worden opgevat, dat zij mede zou omvatten allen, die op hun beurt crediteuren zijn van hen, die uit hoofde van hun zakelijk-gerechtigd zijn bij het rechtsherstel betreffende enig onroerend goed behoren te worden betrokken;

O. dat hiervan uitgaande, requestranten inderdaad niet kunnen worden beschouwd als „belanghebbenden", die tegen de — kracht van een besluit van den Raad voor het Rechtsherstel bezittende — acten van minnelijk rechtsherstel in beroep kunnen komen;

O. immers, dat requestranten zelf geenszins zijn zakelijk gerechtigden tot de onroerende goederen, die het object van dat minnelijk rechtsherstel hebben gevormd, doch uitsluitend zijn crediteuren van een dier daarbij betrokken zakelijk gerechtigden;

O. dat requestranten ter afwering van het beroep op niet-ontvankelijkheid nog gesteld hebben, dat hun beroep mede steunt op art. 43 Besluit E 133, immers is een beroep, ingesteld tegen ene handeling van het Nederlandse Beheersinstituut, voorzover dit als beherende het vermogen van Ch. Tang, aan het minnelijk rechtsherstel heeft medegewerkt;

O. dat de Kamer requestranten hierin niet volgen kan ;

dat immers, indien aan een minnelijke regeling tot rechtsherstel wordt medegewerkt door het Nederlandse Beheersinstituut als beherende enig vermogen, de bekrachtiging door de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel een dergelijke handeling blijkens de speciale regeling van art. 113*b* E 100 verheft tot een besluit van den Raad, waarmede deze handeling geacht moet worden te zijn gebracht buiten de sfeer, bestreken door art. 43 van het Besluit E 133; voorzover er dan nog sprake kan zijn van beroep, kan dit enkel zijn het beroep tegen een besluit van den Raad als bedoeld in art. 18 van het K. B. E 100;

O. dat het beroep op niet-ontvankelijkheid van de door requestranten ingestelde vorderingen mitsdien gegrond voorkomt en het derhalve niet nodig is te onderzoeken, in hoeverre er plaats is voor het mede door gerequestreerden gedaan beroep op het te laat ingesteld zijn van het appèl;

O. dat alle partijen in verband met enige tussen hen nog te regelen gelijksoortige geschillen als in de onderwerpelijke procedures aan de orde gesteld, de Kamer uitdrukkelijk verzocht hebben om, indien de Kamer requestranten niet-ontvankelijk mochten achten, niettemin toch te willen doen blijken van het oordeel van de Kamer omtrent de beslissing van het geschil, dat partijen materieel verdeeld houdt;

O. aangaande dit geschilpunt in de hoofdzaak:

beide partijen roepen voor zich in de uitspraak van de Kamer te 's-Gravenhage van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel dd. 1 April 1948 (N.R. 1254), gerequestreerden om te betogen, dat de daarin aangegeven gedragslijn moet leiden tot afwijzing van de door requestranten voorgestane oplossing, requestranten om te betogen, dat waar in die uitspraak voorzien is de mogelijkheid, dat „in bijzondere gevallen" van die aangegeven gedragslijn zou moeten worden afgeweken, zich in hun geval bij uitstek een dergelijk „bijzonder geval" zou voordoen;

O. dat ten aanzien van dit materiële geschilpunt de Kamer het gelijk acht aan de zijde van gerequestreerden;

dat het immers, met als uitgangspunt het richtsnoer, aangegeven door vorenbedoelde beslissing dd. 1 April 1948, niet valt in te zien, dat zich in het geschil tussen partijen inderdaad zou voordoen een dusdanige situatie, dat gesproken zou mogen worden over een „bijzonder geval", vereisende ene van de normale afwijkende oplossing;

dat, ook al gaat men, gelijk requestranten betogen en mede geschied is in de ten processe geproduceerde acte van rechtsherstel, in December 1948 tot stand gekomen tussen requestranten en het Nederlandse Beheersinstituut q.q. het beheer Tang, er van uit, dat het in Mei 1945 aanwezige vermogen van Tang vrijwel geheel verworven was uit de middelen van en daarom in de plaats getreden van het vermogen van Inge, dan nog daaruit niet anders volgt dan dat het op dat ogenblik aanwezige actief minus het op dat ogenblik te constateren passief in de plaats is getreden van het aan Inge onttrokken vermogen; Inge kan op dit vermogen aanspraak maken, maar wordt dan in die aanspraken niet te kort gedaan, indien bij het rechtsherstel met betrekking tot de onroerende goederen, in dit vermogen aanwezig, het systeem wordt gevolgd, toegepast in de beslissing dd. 1 April 1948 (N.R. No. 1254); wordt aan de Landelijke bij het verdwijnen van de onroerende goederen uit het vermogen Tang met tenietgaan der hypothecaire rechten preferentie toegekend op de door de herstelde oude eigenaar in te brengen waarden, dan staat deze oplossing in geen enkel opzicht in den weg aan het door Inge verlangde effect, dat het vermogen van Tang (te weten: actief minus passief) aan haar worden overgelaten;

Rechtdoende:

Verklaart requestranten niet-ontvankelijk in het door hen in elk der drie bovengenoemde zaken ingestelde beroep;

Veroordeelt hen in de kosten dezer procedures, tot op deze uitspraak begroot op f 108 voor partij Mr Kalff en f 65 voor partij Land. Hyp.bank.

No. 1690

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-HERTOGENBOSCH, 14 Juli 1949. (Mrs Poerink, Ariëns en Rutten.)

Het N.B.I. heeft een beheerder gemachtigd om het aan appellant toebehorende perceel voor een termijn van 10 jaren te verhuren, met bevoegdheid op de huurder om in de tuin van het perceel een vast gebouw te plaatsen.

Het sluiten van dit huurcontract gaat naar 's Raads oordeel de perken van een juist beheer te buiten, daar aan de eigenaar daardoor voor geruimen tijd na afloop van het beheer de beschikking over het perceel wordt onttrokken.

Machtiging van het N.B.I. aan de beheerder vernietigd met bepaling dat een huurovereenkomst kan worden aangegaan onder de in het vonnis opgenomen bepalingen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 11, 43.)

J. H. Quaden te Heer, requestrant,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

Aan de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, 's-Gravenhage.

Geeft met den meest verschuldigden eerbied te kennen:

Jacobus Hubertus Quaden, bakker, wonende te Heer aan de Dorpstraat no. 27 ;

dat verzoeker eigenaar is van een huis met aanhorigheid en tuin, staande en gelegen te Heer aan de Dorpstraat no. 16, welk onroerend goed sinds ruim tien jaren mondeling verhuurd is aan W. J. van der Heyden, koopman, wonende te Heer aan de Dorpstraat no. 16 en wel voor een huurprijs van f 30 per maand, verschuldigd en betaalbaar op den eersten van den vervallen maand ;

dat verzoeker als politiek delinquent op 14 September 1944 naar het Kamp der Politieke Gevangenen te Maastricht werd overgebracht, op 9 Februari 1945 uit gemeld Kamp werd ontslagen, waarna op 10 Januari 1946 als beheerder over zijn vermogen werd aangesteld J. H. Bänziger, wonende te Maastricht aan den Ambachtsweg no. 1, die om onbegrijpelijke redenen genoemden huurder een gedeelte van den tuin heeft laten gebruiken om er een van steen gemetseld magazijn neer te zetten, terwijl hij vervolgens met dien huurder op 11 Juli 1946 een schriftelijke huurovereenkomst heeft aangegaan;

dat verzoeker bij beschikking van den heer Procureur-Fiscaal van den 10 September 1946 voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld, onder mededeling dat het beheer zou eindigen op 10 October 1946;

dat verzoeker, die verschillende malen verzocht had opheldering te verkrijgen betreffende de huur met genoemden huurder, eindelijk op 12 Juni 1947 een afschrift ontving van de hiervoren genoemde tussen den beheerder en huurder aangegane schriftelijke huurovereenkomst, hetgeen voor hem aanleiding is geweest de hem toegezonden afrekening niet goed te keuren;

dat verzoeker hierbij overlegt een afschrift der voormelde huurovereenkomst en van mening is alleszins gerechtigd te zijn met dit huurcontract geen genoegen te nemen en hiervan in beroep te gaan, ten einde zodoende vernietiging althans verandering der voorwaarden in gemeld huurcontract te verkrijgen en wel om de volgende redenen:

1. Verzoeker is herhaalde malen gevraagd door den huurder om het thans geplaatste magazijn te laten bouwen en hem een schriftelijke huurovereenkomst te geven, doch steeds heeft hij dat geweigerd, zodat het aanstellen van een beheerder, nadat verzoeker reeds een jaar ontslagen was, den schijn wekt te zijn geschied met het vooropgestelde doel den huurder terwille te zijn en hem dien bouw in een gehuurd pand te laten plaatsen, hem vervolgens dit pand op langen termijn in huur te geven en wellicht in het vooruitzicht, dat hem — huurder — dit pand wel zal verkocht worden.

2. Gemelde overeenkomst heeft derhalve in geen enkel opzicht rekening gehouden met de rechten van een eigenaar, door aan een huurder — die mondeling van maand tot maand gehuurd heeft — de bevoegdheid te geven een van steen gemetseld magazijn in een gehuurden tuin te laten bouwen, hetgeen verzoeker steeds heeft geweigerd, terwijl — al moge een beheerder zijn aangesteld — overleg met hem toch alleszins gewenst was, te meer daar toch vaststond, dat verzoeker na enigen tijd in zijn beheer zou worden hersteld, gezien zijn invrijheidstelling na vijf maanden.

3. Door in gemelde huurovereenkomst te bepalen, dat het onroerend goed eigendom is van dengene, die bij het einde der huurovereenkomst (derhalve in 1956) eigenaar is, schept dit een onzekere toestand betreffende gemeld onroerend goed en is deze bepaling volkomen in strijd met de rechten, die verzoeker op heden als eigenaar vermag te doen gelden.

4. Voormelde huurovereenkomst heeft ten doel gehad den huurder een dergelijke macht te verstrekken met betrekking tot het gehuurde dat ieder onpartijdige persoon hierin zal moeten lezen een bevoordeling van den huurder, hetgeen geen enkele steun vindt in enige wettelijke bepaling.

5. Het aangaan van dit schriftelijk huur-

deze streek volkomen ongebruikelijk en is dit ook een waardevermindering van het pand, omdat een dergelijke huurtermijn als een last op het pand drukt, terwijl helemaal niet te voorzien is, welke schade dit in de toekomst den verzoeker zal berokkenen;

dat het verzoeker onbegrijpelijk voorkomt, dat het Nederlandse Beheersinstituut zijne goedkeuring aan een dergelijke huurovereenkomst heeft kunnen verlenen en dit alleen te verklaren is, indien zij blindelings den beheerder heeft geloofd, die echter, zonder rekening te houden met de rechten van een eigenaar, gemeend heeft den huurder van dienst te moeten zijn;

dat genoemde beheerder door een dergelijke huurovereenkomst aan te gaan absoluut niet het vermogen heeft beheerd, doch eerder het tegendeel moet worden aangenomen, zodat verzoeker op genoemde gronden van mening is dan ook gerechtigd te zijn tegen een dergelijke beschikking en beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut beroep te moeten instellen, opdat die huurovereenkomst vernietigd, althans gewijzigd wordt;

Redenen waarom verzoeker zich wendt tot UEd.G.Achtb. met eerbiedig verzoek:

1. te verklaren, dat verzoeker terecht in beroep is gekomen tegen de beschikking en beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut van 11 Maart 1946, waarbij zij den Beheerder uitdrukkelijk gemachtigd heeft de hiervoren vermelde huurovereenkomst met den huurder aan te gaan,

2. dientengevolge de hiervoren vermelde tussen beheerder en huurder op 11 Juli 1946 opgemaakte en ondertekende huurovereenkomst nietig te verklaren, althans deze te wijzigen in dien zin, dat zij geacht wordt te zijn aangegaan voor den tijd van ten hoogste drie jaren,

3. tenslotte een zodanige beslissing te geven als UEd.Achtb. zullen vermenen te behoren, kosten als rechtens.

Het welk doende enz.

w.g. J. H. Quaden.

Heer 10 Juli 1947.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen vorenstaand request en het daarop ingekomen antwoord van gerequestreerde;

Gehoord partijen;

Gezien de stukken;

In rechte:

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat het Beheersinstituut de beheerder van het vermogen van de appellant heeft gemachtigd tot het sluiten van de bovenbedoelde huurovereenkomst met W. J. van der Heyden, waarbij laatstgenoemde voor de t van 10 jaren, aangevangen op 1 Mei 1946, en voor een huurprijs van f 35 per maand, het aan appellant toebehorend huis met aanhorigheid en tuin, gelegen aan de Dorpstraat no. 16 te Heer, heeft gehuurd;

dat van der Heyden voornoemd, ingevolge de hem bij deze overeenkomst toegekende bevoegdheid, in het bij het huis toebehorende tuintje een gebouwtje heeft doen bouwen, hetwelk dit tuintje vrijwel geheel in beslag neemt;

dat van der Heyden vóórdien reeds jaren lang huurder van genoemd pand was en daarin het bedrijf van schoenmaker uitoefende;

dat de vorenbedoelde huurovereenkomst tegen de wil van appellant is gesloten;

O. dat het Beheersinstituut tegenover de bezwaren van appellant tegen deze overeenkomst onder meer heeft aangevoerd, dat het sluiten daarvan volkomen redelijk was, gezien enerzijds het redelijk belang van van der Heyden bij uitbreiding van zijn bedrijf, welke uitbreiding echter, in verband met de daaraan verbonden hoge kosten, bewilliging in een langere huurtijd vereiste, en anderzijds het belang van appellant, die onder de gegeven omstandigheden het pand toch niet binnen afzienbare tijd aan een ander dan van der Heyden zou kunnen verstrekken of dit zelf betrekken, terwijl de overeenkomst hem f 5 per maand meer huur oplevert;

O. te dien aanzien, dat, al moge met verhuring van het pand zoals deze bij de gewraakte overeenkomst geschiedde, op redelijke wijze in alle betrokken belangen zijn voorzien, het sluiten dier overeenkomst niettemin naar het oordeel van de Raad de perken van een juist beheer te buiten ging, nu daarmede voor de tijd van 10 jaren, en dus voor geruime tijd na afloop van bedoeld beheer, de appellant tegen zijn wil in de hem als eigenaar in beginsel toekomende bevoegdheid om naar eigen inzicht over zijn eigendom te beschikken, aanmerkelijk werd beperkt;

O. dat dit anders zou zijn, indien een in de huurovereenkomst opgenomen beding appellant hadde in staat gesteld de huur door tussentijdse opzegging te beëindigen onder verplichting tot vergoeding aan van der Heyden van de waarde op dat tijdstip van alsdan op het gehuurde aanwezige, door van der Heyden daarop aangebrachte opstallen;

O. dat de Raad mitsdien, en rekening houdend met het feit, dat inmiddels ongeveer drie jaren van de huurtijd zijn verstreken, termen aanwezig vindt tot het treffen ener voorziening als hierna zal worden omschreven;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de machtiging, door het Beheersinstituut verleend aan de beheerder van het vermogen van appellant tot het sluiten der voormelde, op 11 Juli 1946 met W. J. van der Heyden gesloten overeenkomst van huur en verhuur betreffende het pand Dorpstraat no. 16, Heer;

Verstaat echter, dat deze huurovereenkomst alsnog door het Beheersinstituut kan worden bekrachtigd, indien binnen drie maanden na de dag dezer uitspraak, daarin wordt opgenomen de navolgende bepaling:

„Ongeacht het sub 1 bepaalde zullen de verhuurder of diens rechtverkrijgenden bevoegd zijn, de huur te beëindigen tegen 1 Mei 1950, mits hij (zij):

a. de huurovereenkomst vóór 1 November 1949 bij aangetekend schrijven aan de huurder opzegt (opzeggen);

b. uiterlijk 1 Februari 1950 aan de huurder tegen kwijting betaalt (betalen) een bedrag, overeenkomend met de waarde van de

verbouwing of nieuwbouw, ingevolge het sub 4 bepaalde door huurder aangebracht en op 1 November 1949 daarop aanwezig, deze waarde te bepalen door één deskundige, tot dat doel te benoemen door de Kantonrechter te Maastricht op verzoek van de meest gerede partij".

„In geval van opzegging als vorenbedoeld is de huurder verplicht de in de vorige alinea bedoelde verbouwing en nieuwbouw in de staat, waarin een en ander zich op 1 November 1949 bevindt, in goede staat te onderhouden en bij het einde der huur aan den verhuurder of diens rechtverkrijgenden op te leveren".

Compenseert de kosten, dès dat iedere partij de hare draagt.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Augustus 1949. (Mrs Prof Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block).

Verzoekster's echtgenoot is na 1940 als N.S.B.er in Duitsland gaan werken en heeft daarmede alle kwade kansen die zijn rechtspositie zouden beïnvloeden voor zijn rekening genomen. De nakoming van de premiebetaling — ook al geschiedde deze door zijn in Oss verblijvende echtgenote — bleef voor zijn rekening, zodat het royement der polis, wegens niet-betaling dier premie te zijnen laste kwam.

Verzoekster's vordering tot herstel van de verzekeringsovereenkomst en tot betaling van de jaarlijkse uitkeringen afgewezen, daar de Raad in casu op bovenstaande grond achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk acht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Elisabeth Bosman, requestrante, gem. Mr M. M. G. Th. de Kort,

tegen:

De N.V. Rotterdamse Verzekering Sociëteiten, gerequestreerde, gem. Mr R. V. Bakker.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het inleidend verzoekschrift van Elisabeth Bosman, wonende te Bussum, weduwe van Arie Cornelis Toen, (gem. Mr M. M. G. Th. de Kort);

Gelezen het antidotaal request van de N.V. Rotterdamse Verzekering Sociëteiten (verder R.V.S. te noemen) gevestigd te Rotterdam, (gem. Mr R. V. Bakker);

Gelezen het door requestrante overgelegde geschrift, zijnde een bericht van overlijden van haar echtgenoot;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 16 Juni 1949, requestrante bij monde van Mr de Kort voornoemd en de R.V.S. bij monde van Mr J. Kist;

O. dat requestrante heeft gesteld:

dat Arie Cornelis Toen, tijdens de oorlog onder polisnummer 100005 bij de Levensverzekeringmaatschappij N.V. Rotterdamse Verzekering Sociëteit gevestigd te Rotterdam verzekerd was voor f 3000 uit te keren bij zijn overlijden met bepaling, dat bij overlijden voor 13 Augustus 1949 van de datum van overlijden tot 13 Augustus 1949 een jaarlijkse rente van f 300 zou worden uitbetaald;

dat A. C. Toen, lid zijnde van de N.S.B. gedurende verschillende oorlogsjaren en ook in 1944 in Duitsland verbleef, terwijl zijn gezin in Oss (N.Br.) was blijven wonen;

dat bij de naderende bevrijding, onder het toenemende gerucht van een komende bijltjesdag, verzoekster met haar kinderen, ofschoon niet aangesloten bij de N.S.B., bevreesd, dat ook het gezin van de N.S.B.er Toen de gevolgen van de verwachte volksopstand zou ondervinden, hals over kop naar Duitsland is gevlucht in een (overigens mislukte) poging om zich met het hoofd van het gezin te verenigen;

dat dit overhaaste vertrek, gevolg van de zeer snelle doorbraak der geallieerden in de richting van Nijmegen, geen mogelijkheid heeft gelaten om orde op de achtergebleven zaken te stellen;

dat als gevolg hiervan de premie, welke altijd door verzoekster werd betaald, sedert September 1944 onbetaald is gebleven en gerequestreerde op grond van art. 11 sub 1 der Algemene Voorwaarden van Levensverzekeringen, luidende:

„Indien niet binnen 30 dagen na de vervaldag ener premie, de betaling daarvan is geschied, vervalt de verzekering, zonder dat daartoe een waarschuwing, ingebrekestelling of enige andere formaliteit wordt vereist", de verzekering als vervallen beschouwt;

dat als gevolg van deze opvatting tot uitbetaling komt de afkoopwaarde per 13 September 1944, zijnde f 420.27, verminderd met een in 1935 opgenomen voorschot van f 80;

dat A. C. Toen op 24 April 1945 aan de gevolgen van een longziekte te Hamburg is gestorven en bij instandblijven van de verzekering de volgende betalingen zouden hebben plaatsgevonden: April 1945 f 3000; 1945: f 300: 1946: f 300; 1947: f 300; 1948: f 300; en 1949: f 300 derhalve in totaal f 4500;

dat bij het niet voorvallen van de bovengeschetste rampzalige gebeurtenissen, de premie ongetwijfeld betaald zou zijn geworden;

dat derhalve als gevolg van de oorlogsomstandigheden de verzekeringsovereenkomst is komen te vervallen;

dat de Raad bevoegd is een tijdens de bezetting te niet gegane rechtsbetrekking te doen herleven indien het achterwege laten van zodanig ingrijpen onredelijk zou zijn;

dat het naar de mening van verzoekster onredelijk zou zijn haar de dupe te doen worden van een achteraf onnodig gebleken bezorgdheid voor zich en haar kinderen;

dat dit temeer spreekt nu verzoekster onderde huidige omstandigheden in het geheel geen vermogen bezit en aangewezen is op ondersteuning door haar kinderen;

en op deze gronden heeft gevorderd, dat

de Raad voornoemde overeenkomst van levensverzekering zal doen herleven met veroordeling van de R.V.S. om aan requestrante te betalen de som van f 3000 benevens de jaarlijkse uitkeringen van f 300 over de jaren Mei 1945—Mei 1948;

O. dat de R.V.S. de vordering heeft bestreden en in de eerste plaats heeft aangevoerd dat de omstandigheid, waarop requestrante zich beroept, n.l. dat zij de premie niet heeft kunnen betalen door haar in verband met de op handen zijnde bevrijding van het Zuiden van Nederland ondernomen overhaaste vlucht naar Duitsland niet kan worden beschouwd als te behoren tot de „bijzondere omstandigheden in de zin van de artt. 1 en 23 van het Besluit E 100;

O. dat deze stelling van de R.V.S. niet opgaat, daar in objectieve zin de vlucht van requestrante in verband met een aanstaande bezetting van het Zuiden van het land door de geallieerden zeer zeker omvat wordt door de zeer ruime omschrijving van „bijzondere omstandigheden" in lid 7 van art. 1 van het Besluit E 100 in het bijzonder waar vermeld worden die omstandigheden, welke op enigerlei wijze verband houden met of het gevolg zijn van de deelneming van het Koninkrijk aan de oorlog;

O. dat derhalve alleen deze vraag te beantwoorden blijft, of het achterwege laten van het ingrijpen door de Raad in casu onredelijk ware, nu buiten geschil is, dat door niet-betaling van de premie de litigieuse overeenkomst van verzekering is te niet gegaan;

O. dat de Raad deze vraag ontkennend beantwoordt;

dat immers de verzekeringnemer was een lid van de N.S.B., die na 1940 vanuit Nederland naar het vijandige Duitsland is vertrokken en daar is gaan werken ;

dat hij door deze gedraging alle kwade kansen, die zijn rechtspositie zouden gaan beïnvloeden, voor zijn rekening nam;

dat, al mocht ook zijn te Oss wonende echtgenote, requestrante, gewoon zijn de premie te betalen, het gehele risico, of de premie betaald werd en dus de verzekeringsovereenkomst al dan niet in stand bleef voor rekening van de heer Toen als verzekeringnemer bleef;

dat hierin de vlucht van requestrante niet voor het optrekken van het leger van de bezetter, maar juist voor de bevrijding brengende troepen der geallieerden geen verandering brengt, doch de conclusie, dat het gevolg van niet-betaling van de premie ten laste van de verzekeringnemer komt eerder versterkt, daar de echtelieden Toen hun moeilijke positie in het algemeen en ten aanzien van de voor dit geding van belang zijnde mogelijkheid om de premie te voldoen geheel aan hun eigen geesteshouding hadden te danken, ook al moge requestrante zich in 1943 van de N.S.B. los gemaakt hebben, zoals bij de mondelinge behandeling is gebleken;

O. dat op grond van het vorenoverwogene het achterwege laten van het ingrijpen door de Raad niet onredelijk is, zodat de vordering moet worden afgewezen met veroordeling van requestrante in de kosten van het geding;

Rechtdoende:

Wijst de eis af;

Veroordeelt requestrante in de kosten van het geding, die aan de zijde van gerequestreerde gevallen, tot heden begroot op f 100.

No. 1691

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 18 Augustus 1949. (Mrs Van der Grinten, Maassen en Brouwer.)

Door de toezending van het verzoekschrift tot vanwaardeverklaring van een gelegd conservatoir derden beslag aan de derde gearresteerde door de Griffie, waardoor de derde gearresteerde kennis krijgt van de indiening van het verzoekschrift is voldaan aan het door art. 738, derde lid Rv. bevoegde doel, zonder dat een betekening bij deurwaarders exploit heeft plaats gevonden.

Voor nietigverklaring van het gelegde derden beslag is geen plaats.

Opgeworpen exceptie van nietigheid verworpen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 148, 150; Rv. art. 738.)

De Raad voor het Rechtsherstel,enz.;

Gezien het op 21 Juni 1949 ter Griffie van de Raad voor het Rechtsherstel ingediende en na verwijzing naar de Kamer te Arnhem op 29 Juni d.a.v. ter Griffie van deze Kamer ontvangen verzoekschrift van:

1. Max van Veen, wonende te 's-Gravenhage, zowel voor zich als in zijn hoedanigheid van vader-voogd over zijn minderjarige zoon Onno, tezamen de enige erfgenamen van wijlen hun echtgenote resp. moeder Alice Erika Kahn;

2. Mary Kahn, echtgenote van I.A. Wolff Beffie, wonende ten huize van haar echtgenoot, en

3. Isidore Alfred Wolff Beffie, voornoemd, zo voor zich als tot machtiging en bijstand zijner voornoemde echtgenote, wonende te Newark in de Staat New Yersey (U.S.A.);

te dezer zake domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van hun gemachtigde Mr S. I. Buruma, advocaat te 's-Gravenhage, waarin verzoekers stellende:

dat zij bij request van 30 Augustus 1946 een vordering tot rechtsherstel aanhangig hebben gemaakt tegen Gerard Veeneman, wonende te Arnhem, en tegen de beheerder q.q., waarin zij de Raad hebben verzocht:

1. nietig te verklaren de in het request nader omschreven handelingen ten opzichte van de zaken „Maison de Paris" te Arnhem en te Utrecht;

2. verzoekers in het bezit en eigendom van die zaken te herstellen (het rechtsherstel van het onroerend goed is afzonderlijk verzocht);

3. te bevelen de doorhaling van alle inschrijvingen in de Handelsregisters te Arnhem en Utrecht sedert 26 Maart 1942;

4. Gerard Veeneman en zijn beheerder q.q. te veroordelen tot teruggave aan verzoekers van de voormelde zaken te Arnhem en Utrecht met alle daartoe behorende activa, alsmede tot schadevergoeding wegens door hem onttrokken gelden en/of goederen, welke naar voorlopige becijfering belopen een bedrag van f 377.902,06;

5. met veroordeling van G. Veeneman en de beheerder q.q. voornoemd in alle kosten aan dit rechtsherstel verbonden, inclusief de kosten van de juridische bijstand;

dat de rechtsherstelzaak thans voor de Afdeling Rechtspraak, Arnhemse Kamer, onder No. 282 in behandeling is;

dat dezer dagen het beheer over het vermogen van G. Veeneman, dat werd uitgeoefend door het Nederlandse Beheersinstituut, Afdeling Arnhem, met terugwerkende kracht tot 3 Mei 1949 is opgeheven;

dat de vermogensbestanddelen, die het Beheersinstituut van G. Veeneman onder zich heeft, vervolgens aan G. Veeneman zouden worden teruggegeven ;

dat onder deze vermogensbestanddelen behoren geldsbedragen, ontvangen als huur van onroerend goed (Roggestraat no. 25 te Arnhem), waaromtrent rechtsherstel hangende is, alsmede geldsbedragen ontvangen uit hoofde van vorderingen van de erven Kahn op debiteuren van de zaken Maison de Paris in Arnhem en Utrecht;

dat zulks behoort te worden voorkomen, aangezien dan te verwachten is, dat de erven Kahn hetgeen hun ontstolen is nimmer zullen terugontvangen;

dat op 10 Juni 1949 de President van de Afdeling Rechtspraak, Arnhemse Kamer van Uwe Raad op verzoek van requestranten de vordering van requestranten ten laste van G. Veeneman met renten en kosten heeft begroot op f 425.000 en hen heeft toegestaan om ter verzekering van hunne op dat bedrag begrote vordering conservatoir beslag te doen leggen onder het Nederlandse Beheersinstituut Afdeling Arnhem met uitvoerbaarverklaring van de gevraagde beschikking op de minuut, op alle dagen en uren;

dat dit beslag, hetwelk op 13 Juni 1949 door de deurwaarder bij de Arr.-Rechtbank te Arnhem Johannes Theodorus Wilhelmus Kuypers is gelegd, en op 20 Juni 1949 door dezelfde deurwaarder aan Veeneman is betekend; thans nog behoort te worden van waarde verklaard hebben verzocht het evengenoemde conservatoir derde arrest van waarde te verklaren alsmede deze zaak te voegen met de onder No. 282 bij de Arnhemse Kamer van de Raad aanhangige hoofdzaak, kosten rechtens;

Gelet op de op 6 Augustus 1949 te dezer zake door de Arnhemse Kamer gehouden mondelinge behandeling, waarbij voor verzoekers is verschenen Mr Buruma, voornoemd, voorts gerequestreerde G. Veeneman in persoon is verschenen, bijgestaan door Mr G. E. Schadd, advocaat te Arnhem, en voor het Nederlandse Beheersinstituut Vertegenwoordiging Arnhem is verschenen de Secretaris Voskuller;

Gezien de overgelegde stukken;

O. dat gerequestreerde Veeneman de nietigheid van het conservatoire derden arrest heeft opgeworpen, daar hierbij het bepaalde in art. 738 derde lid Rv. welke wetsbepaling krachtens art. 150 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer van overeenkomstige toepassing is verklaard, niet in acht genomen is, nu niet door de arrestant een afschrift van het request tot van waarde verklaring van genoemd derden arrest aan de derde gearresteerde binnen acht dagen, nadat dit request bij de Raad voor het Rechtsherstel is ingediend, betekend is en de Raad heeft verzocht afzonderlijk te beslissen, of de vereiste formaliteiten in acht zijn genomen;

O. ten aanzien van dit thans aan de orde gesteld punt, dat nu, zoals tussen partijen vaststaat en mede blijkt uit het in het geding gebrachte schrijven van het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage dd. 15 Juli 1949, geen betekening van het request tot van waarde verklaring aan de derde gearresteerde heeft plaats gehad, doch wel op 5 Juli 1949 door het Nederlandse Beheersinstituut, de derde gearresteerde, een door de Griffier van de Arnhemse Kamer van de Raad toegezonden afschrift van het verzoek tot van waarde-verklaring is ontvangen, de Raad van oordeel is, dat in het onderhavige geval, nu binnen acht dagen, nadat op 29 Juni 1949 het request tot vanwaardeverklaring ter Griffie van de Arnhemse Kamer die met de behandeling van de zaak is belast, is ontvangen, welke dag gelijk te stellen is met de dag der dagvaarding in art. 738 derde lid Rv., een afschrift van het request tot vanwaardeverklaring door de derde gearresteerde is ontvangen, waardoor deze van het verzoek kennis kreeg, hieruit volgt, dat aan het in meergenoemde wetsbepaling beoogde doel te weten een bekendstelling binnen acht dagen van een binnengekomen request tot vanwaarde-verklaring van een derde arrest aan de derde gearresteerde, is voldaan, weshalve voor een nietigverklaring van het gelegde derden beslag geen plaats is;

O. dat mitsdien de opgeworpen exceptie van nietigheid moet worden verworpen;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Verwerpt de door gerequestreerde opgeworpen exceptie van nietigheid van het gelegde conservatoire derden arrest.

Voegt de onderhavige zaak met de onder No. 282 aanhangige hoofdzaak.

Houdt de beslissing over de kosten aan tot de uitspraak in de hoofdzaak.

1693 - 1702 A

5 Juli 1950 (afl. 41) No. 1692—1703

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1692

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 6 Februari 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Dr Kernkamp, Dr Mouton, Vice-Adm. Vos.)

Levensberoving, opzettelijk na kalm beraad en rustig overleg. Bewijs.

Indien aan particulieren toebehorende motorrijwielen — zijnde middelen bestemd tot het vervoer te land van personen — ingevolge art. 53 lid 2 Landoorlogreglement door den bezetter in beslag worden genomen, mag dit niet geschieden zonder dat op enigerlei wijze de inbeslagneming officieel wordt geconstateerd, zulks ten einde de nakoming te verzekeren van het voorschrift in hetzelfde artikel, dat dergelijke goederen moeten worden teruggegeven en de schadeloosstelling bij den vrede moet worden geregeld. Derhalve is het weghalen van motorrijtuigen door Duitse militairen zonder enig middel tot latere verificatie als overtreding van art. 53 lid 2 een oorlogsmisdrijf in den zin van art. 6 onder b van het Handvest.

(Landoorlogreglement art. 53; B.B.S. art. 27a.)

Op het beroep van Jürgen Hinrichsen, geboren te Jubek (Dld.) 23 Sept. 1904, van beroep carosseriebouwer, wonende te Flensburg (Dld.), thans in bewaring gesteld in de „Centrale Bewaarplaats Scheveningen" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, VIIIe Kamer, van 2 Februari 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch vóór 15 Mei 1945, zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 sub (b) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5), meermalen gepleegd", en met toepassing van de artt. 57, 289, 312 Sr. en 1, 2, 11, 22, 27*a* B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zijn leven.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij, in de periode van omstreeks Augustus 1943 tot de capitulatie der Duitse troepen in Nederland, gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland, doch vóór 15 Mei 1945, als Hilfszollsekretär Grenzschutz en Commandant-Postenführer van de Zollgrenzschutz te Ewijcksluis:

a. op 27 Maart 1945 te Wieringermeer twee personen van het mannelijk geslacht, die zich bevonden in de nabijheid van een boerderij, waarbij verdachte met een aantal onder zijn bevel staande Duitse manschappen, die evenals hijzelf bewapend waren met schietwapens, had post gevat, ter uitvoering van zijn tevoren beraamd plan opzettelijk na kalm beraad en rustig overleg van het leven heeft beroofd, door opzettelijk tezamen met meer dezer manschappen, die op zijn, verdachte's, bevel handelen, uit met scherp geladen vuurwapenen een aantal schoten op hen te lossen en hen in hun lichamen te treffen en vervolgens één van hen, toen hij, verdachte, bemerkte, dat deze nog tekenen van leven vertoonde, op korte afstand met een schot uit zijn met scherp geladen vuurwapen in het achterhoofd te treffen, aldus beide personen dodelijk verwondende, tengevolge waarvan beiden kort daarop zijn overleden;

b. op 26 April 1945 op de Rijksverkeersweg tussen Ewijcksluis en de Kooy ter uitvoering van zijn tevoren beraamd plan opzettelijk na kalm beraad en rustig overleg de zich als weerloze arrestant in zijn macht bevindende Marten Pieter Snoodijk van het leven heeft beroofd, door opzettelijk uit een met scherp geladen vuurwapen op korte afstand enige schoten op deze te lossen en hem daardoor in de rug te treffen, hem aldus dodelijk verwondende, tengevolge waarvan genoemde Snoodijk kort daarop is overleden;

c. op 18 Maart 1945 te Wieringen twee aan N. Takes toebehorende motorrijwielen, welke zich in de woning van N. Takes bevonden, heeft weggenomen, zonder daarvoor enige betaling te doen of enig bewijs van vordering of overname af te geven, terwijl verdachte daarbij zich deed vergezellen van vier onder zijn bevel staande, in Duitse uniformen geklede personen, en de bedoelde motorrijwielen naar zijn, verdachte's, verblijf heeft doen vervoeren;

en aldus opzettelijk in verband met de door Duitsland tegen Nederland gevoerde aanvalsoorlog zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog;

O. dat een der schrifturen, houdende middelen van cassatie, niet is ingediend binnen den termijn, bedoeld in art. 37*a* Besluit Buitengewone Rechtspleging en daarop hierna dus alleen zal worden ingegaan, voor zover de Raad daartoe ambtshalve aanleiding vindt;

O. allereerst t.a.v. de stelling, dat uit de gebezigde bewijsmiddelen niet zou zijn af te leiden, dat req. op 27 Maart 1945 te Wieringermeer twee personen van het mannelijk geslacht, die zich bevonden in de nabijheid van een boerderij, waarbij verdachte met een aantal onder zijn bevel staande Duitse manschappen, die evenals hijzelf bewapend waren met schietwapens, had post gevat ter uitvoering van zijn tevoren beraamd plan, opzettelijk na kalm beraad en rustig overleg van het leven heeft beroofd door opzettelijk, tezamen met meer dezer manschappen, die op zijn, verdachte's, bevel handelden, uit met scherp geladen vuurwapenen een aantal schoten op hen te lossen en hen in hun lichaam te treffen:

dat echter de aldus te laste gelegde voor-

bedachte raad kan worden afgeleid uit de zinsnede, voorkomende in de verklaring van Johann Beckmann: „dat hun, voordat zij naar die boerderij gingen, door verdachte was medegedeeld, dat zij vermoedelijk zouden staan tegenover zwaar bewapende personen, en dat het het beste was om maar het eerst te schieten", zodat dit middel faalt;

O. vervolgens t.a.v. req.'s stelling, dat het bewezen verklaarde onder c niet strafbaar zou zijn:

dat, indien aan particulieren toebehorende motorrijwielen — zijnde middelen bestemd tot het vervoer te land van personen — ingevolge art. 53, tweede alinea Landoorlogreglement door den bezetter in beslag worden genomen, dit niet mag geschieden zonder dat op enigerlei wijze de inbeslagneming officieel wordt geconstateerd, zulks ten einde de nakoming te verzekeren van het voorschrift in hetzelfde artikel, dat dergelijke goederen moeten worden teruggegeven en de schadeloosstelling bij den vrede moet worden geregeld;

dat deze opvatting steun vindt in de aanvaarding door de Eerste Haagse Vredesconferentie (1899) van het interpretatieve rapport van den gedelegeerde Rolin, waarin te dezen aanzien wordt opgemerkt: „Il n'a pas paru opportun de stipuler spécialement, à propos de l'application de cet article, l'obligation pour le belligérant qui opère la saisie, de donner un reçu comme en matière de réquisitions; mais le Comité a été d'avis cependant que le fait de la saisie doit évidemment être constaté de façon ou d'autre, ne fût-ce que pour fournir au propriétaire des objets saisis l'occasion de réclamer l'indemnité expressément prévue dans le texte";

dat deze opvatting eveneens wordt gehuldigd door commentatoren van het bedoelde Reglement, zoals Oppenheim-Lauterpacht (International Law, Vol. II, ed. 1944, p. 313) en Wheaton (International Law, Vol. II 1929 p. 803) en bovendien in de voorschriften voor het Britse Leger (Manual of Military Law, amendment no. 12, p. 77);

dat de Raad derhalve het weghalen van motorrijwielen door Duitse militairen zonder enig middel tot latere verificatie als overtreding van art. 53, lid 2, Landoorlogreglement, een oorlogsmisdrijf acht in den zin van art. 6 onder *b* van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 en de bij pleidooi voorgedragen grief niet als juist kan erkennen, maar dat de Raad bij het bepalen van de strafmaat rekening zal houden met de omstandigheid, dat, anders dan in het geval van requisitie ingevolge art. 52 Landoorlogreglement, het afgeven van enig ontvangbewijs bij het inbeslagnemen van vervoermiddelen niet uitdrukkelijk is voorgeschreven;

O. ten slotte t.a.v. het strafmaatmiddel, dat wel binnen den voorgeschreven termijn den Raad heeft bereikt:

dat de Raad, hoewel van mening zijnde, dat de onder *a* en *b* bewezen verklaarde feiten van zeer ernstigen aard zijn, echter, gezien de omstandigheden, waaronder het eerste dezer beide misdrijven is begaan, en bovendien overwegende, dat het onder c bewezen verklaarde feit aan iemand van requirant's positie niet zwaar mag worden aangerekend, van oordeel is, dat met de na te noemen straf kan worden volstaan; enz. (volgt veroordeling tot gevangenisstraf van 18 jaar, met aftrek preventieve hechtenis, *Red.*).

No. 1693

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 3 April 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Prof. Dr Kernkamp, Dr Mouton, Vice-Adm.s Vos en Heeris).

Ambtelijk bevel in verband met dwaling omtrent de strafbaarheid. „Toelaten door een meerdere".

Ontkentenis in 1949, dat hij de feiten heeft gepleegd, kan niet als bewijs dienen, dat req. in 1943 tot 1945 zou hebben geweten, dat de mishandelingen en de arrestaties van Joden oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid waren. De bedoelde wetenschap vormt echter geen bestanddeel van de bewezenverklaarde misdrijven in dien zin, dat dit naar de gewone regelen van het bewijsrecht zou moeten worden bewezen. Deze onbekendheid zou hoogstens kunnen worden aangevoerd als een mogelijke verontschuldiging voor het gehoorzaam opvolgen van ambtelijke bevelen. Van zodanige bevelen tot de mishandelingen is geen sprake geweest. Voorzover req. opdracht zou hebben gehad in een enkel geval tot bepaalde maatregelen van Jodenvervolgingen, zou die opdracht geen rechtvaardigingsgrond vormen voor zijn optreden, aangezien de bevolen maatregelen naar hun aard ook voor hemzelven kennelijk misdadig waren en hij er blijkbaar met gretigheid en geenszins met tegenzin aan heeft medegewerkt, gelijk zijn laaghartig optreden zelfs tegen vrouwelijke Joodse slachtoffers bewijst.

Req. betoogt, dat zijn houding bij de uitdenwegruiming van Jan Bakker niet onder het in art. 27a lid 3 B.B.S. bedoeld „toelaten door een mindere" zou vallen, daar deze geschiedde op bevel van iemand die meerdere was zowel van req. als van dengeen die het misdrijf pleegde, ten onrechte echter, daar deze onderscheiding vreemd is aan genoemd derde lid en er ook geen grond is om haar door interpretatie daarin te leggen.

(B.B.S. art. 27a).

Op de beroepen van:

1. Den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden;

2. Friedrich Eduard Grundmann, geboren te Senne, 4 Febr. 1909, wonende te Dresden, thans in bewaring gesteld in de „Centrale bewaarplaats Scheveningen", te 's-Gravenhage, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof

te Leeuwarden, 1e Kamer te Leeuwarden, van den 19den April 1949, waarbij de tweede req. werd schuldig verklaard aan:

a. het misdrijf van het gedurende den tijd van den huidigen oorlog vóór 15 Mei 1945 in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf en enig misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 onder *b* en onder c van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (Stbl. no. G 5)", meermalen gepleegd;

b. het misdrijf van als meerdere opzettelijk toelaten dat één zijner minderen zich aan een misdrijf als onder *a* bedoeld schuldig maakt;

en met toepassing van de artt. 2, 47, 48, 57, 278, 282, 289 en 300 Sr. en 1, 2, 7, 7*b*, 27*a* en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren, met bepaling, dat de straf in een Rijkswerkinrichting zal worden doorgebracht, en dat de tijd, door den veroordeelde sedert 13 Nov. 1947 tot op den dag dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijz. Raad van Cassatie, enz.;

Gelet op het middel van cassatie door den eersten req. voorgesteld bij schriftuur, hetwelk tegen de strafmaat is gericht;

Gelet op de middelen van cassatie namens den tweeden req. voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. Schending enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden req. is bewezen verklaard: dat hij in of omstreeks het tweede halfjaar van het jaar 1943, het jaar 1944 en het eerste kwartaal van het jaar 1945, doch voor 5 Mei 1945, in de provincie Friesland gedetacheerd bij de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst, in krijgsdienst bij den vijand, misbruik makende van zijn macht en gezag als zodanig opzettelijk in strijd met de wetten en gebruiken van den oorlog en in verband met den door Duitsland tegen Nederland gevoerden oorlog in het raam van de door den vijand Duitsland en in het bijzonder door de Duitse Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst stelselmatig op de Nederlandse bevolking uitgeoefende terreur op de bevolking in de provincie Friesland opzettelijk stelselmatig terreur heeft uitgeoefend, waarbij hij onder meer:

1e. deels zonder enige redelijke aanleiding deels bij wijze van zogenaamde „verschärfte Vernehmung" arrestanten van de Sicherheitspolizei heeft mishandeld, bestaande de bovenbedoelde mishandelingen onder meer in het gewelddadig met gelaarsden voet schoppen van arrestanten, en het gewelddadig slaan van dezen, deels met de hand, deels met tot pijnlijk slaan geschikte middelen, waardoor deze arrestanten zeer pijnlijk werden getroffen, vaak tot bloedens toe;

2e. tezamen en in vereniging met andere leden van de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst een arrestant van de Sicherheitspolizei, te weten Jan Bakker, zonder enigen vorm van proces uit den weg heeft geruimd, zulks terwijl hij, verdachte, wist, dat Bakker niet bij enig gerechtelijk vonnis ter dood veroordeeld geworden was, hebbende verdachte en die andere leden van de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst, bovenbedoeld, waarvan verdachte het hoogst in rang was, Bakker per auto naar een afgelegen plaats vervoerd, alwaar Bakker door één hunner met een vuurwapen is doodgeschoten geworden, hebbende verdachte als meerdere opzettelijk toegelaten, dat een aan hem ondergeschikt lid van de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst Bakker eerderbedoeld, zonder enigen vorm van proces op de bovenomschreven wijze uit den weg heeft geruimd;

3e. tezamen en in vereniging met andere leden van de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst personen van joodsen bloede en personen, die ervan verdacht werden hulp aan personen van joodsen bloede te hebben verleend, heeft gearresteerd en naar een plaats van insluiting overgebracht, alleen op grond van het feit, dat de eerstbedoelde personen van joodsen bloede waren, en de in de tweede plaats bedoelde personen van hulp aan dezen werden verdacht;

O. dat bij pleidooi namens req. Grundmann nog een tweetal andere middelen zijn voorgedragen, waarop ambtshalve zal worden ingegaan;

O. t. a. v. zijn eerste middel: enz.;

O. ambtshalve t. a. v. de bij pleidooi te berde gebrachte grief, dat de wetenschap van req. Grundmann, ten tijde van het plegen van de te zijnen laste bewezen verklaarde feiten onder 1 (mishandelingen) en 3 (arrestaties van Joden), dat deze oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid uitmaakten, ten onrechte is afgeleid uit de omstandigheid dat hij ter terechtzitting van het Hof die feiten heeft ontkend, hoewel het wettig en overtuigend bewijs ervan met volkomen duidelijkheid kwam vast te staan:

dat inderdaad het aannemen van deze houding door req. Grundmann in 1949 moeilijk als bewijs kan dienen voor enige bij hem bestaande wetenschap in de jaren 1943 tot 1945, maar dat de bedoelde wetenschap ook geen bestanddeel vormt van de onder 1 en 3 bewezen verklaarde misdrijven in dien zin, dat dit naar de gewone regelen van het bewijsrecht zou moeten worden bewezen;

dat req. Grundmann deze beweerde onbekendheid met het misdadige karakter van zijn mishandelingen en zijn jodenvervolgingen ten hoogste had kunnen aanvoeren als een mogelijke verontschuldiging voor zijn gehoorzaam opvolgen van ambtelijke bevelen, maar dat van zodanige bevelen tot de bewezen verklaarde mishandelingen in het geheel geen sprake is geweest en dat, voor zover hij tot bepaalde maatregelen van Jodenvervolgingen in een enkel geval recht-

streeks opdracht mocht hebben gekregen, die opdracht geen rechtvaardigingsgrond zou vormen voor zijn optreden, aangezien de bevolen maatregelen naar hun aard ook voor hemzelven kennelijk misdadig waren en hij er blijkbaar met gretigheid en geenszins met tegenzin aan heeft medegewerkt, gelijk zijn laaghartig optreden zelfs tegen vrouwelijke Joodse slachtoffers bewijst;

dat deze grief derhalve geen grond tot vernietiging kan opleveren;

O. voorts ambtshalve t. a. v. het namens req. Grundmann gevoerde betoog, dat zijn houding bij de uitdenwegruiming van Jan Bakker onder 2 der bewezenverklaring niet onder het in het derde lid van art. 27*a* B.B.S. bedoelde „toelaten door een meerdere" zou vallen, omdat dat lid in dien zin zou moeten worden uitgelegd, dat de meerdere — in casu req. Grundmann — slechts dan strafbaar is, indien hij heeft toegelaten, dat de mindere — in casu Opdebeek — op eigen initiatief zich aan een misdrijf schuldig maakt en niet indien de laatste handelt op bevel van een derde, hun beider meerdere, hetgeen in dezen het geval zou zijn geweest;

dat, voor zover deze voorstelling van zaken met de werkelijke toedracht ervan in overeenstemming mocht zijn en req. Grundmann niet rechtstreeks aan de uitdenwegruiming mocht hebben medegewerkt (gelijk intussen mede bewezen is verklaard), het boven weergegeven betoog hem nog niet zou baten, omdat deze onderscheiding vreemd is aan het aangehaalde derde lid en er ook geen grond is om haar door interpretatie daarin te leggen;

dat daartoe te minder reden bestaat, daar ook het Duitse militaire recht, evenals het Nederlandse Reglement op de Krijgstucht, den regel kent, dat de ondergeschikte, die achtereenvolgens van twee verschillende meerderen tegenstrijdige bevelen ontvangt, den meerdere, die het laatste bevel geeft, van het eerste bevel in kennis moet stellen, en indien deze meerdere bij zijn eigen bevel volhardt, verplicht is daaraan te gehoorzamen, ongeacht de rangsverhouding tussen beide meerderen (Dietz, Wehrmachtdisziplinarstrafordnung, 19de dr., blz. 47);

dat Opdebeek derhalve een tegenorder van req. Grundmann t.a.v. het doden van Bakker had moeten gehoorzamen en deze req. door het geven van zodanig bevel na te laten het feit opzettelijk heeft toegelaten;

O. ambtshalve enz.:

O. ten slotte t. a. v. het tweede middel van req. Grundmann en het enige middel van den Procureur-Fiscaal, beide — zij het ook in tegenovergestelden zin — tegen de opgelegde straf gericht:

dat, gezien de bijzondere en door het Hof terecht als beestachtig gekenschetste wreedheid van req. Grundmann's optreden tegen de vreedzame bevolking, o.m. tegen onschuldige Jodinnen, van enige strafverlaging geen sprake kan zijn, doch veeleer een aanmerkelijke strafverzwaring eis der gerechtigheid is;

dat de Raad de opgelegde gevangenisstraf van twaalf jaren onevenredig acht met de zwaarte der gepleegde misdrijven en, in weerwil van het feit, dat req. reeds door een Duitse Spruchkammer op den enkelen grond van lidmaatschap der misdadige organisatie der Gestapo tot gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden is veroordeeld, van oordeel is, dat die straf tot achttien jaren behoort te worden verhoogd;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zover de opgelegde hoofdstraf betreft;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Mede gelet op art. 44 Sr., in verband met art. 21 B.B.S.;

Veroordeelt req. Grundmann tot een gevangenisstraf voor den tijd van achttien jaren, met bepaling, dat op den duur daarvan in mindering zal worden gebracht de gehele tijd, door hem in Nederlandse bewaring doorgebracht van 13 Nov. 1947 tot den dag van de uitspraak van dit arrest;

Verwerpt zijn beroep.

No. 1694

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Sept. 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni en Schim van der Loeff.)

Gerequestreerde heeft op 15 Maart 1945 het saldo van verzoekster in opdracht van de General-Kommissar für Finanz und Wirtschaft overgemaakt naar de D.R.T.

Deze betaling is alleen dan bevrijdend te achten — gezien het tijdstip der overmaking — indien de aard en de ernst der tegenover het personeel der Bank geuite bedreigingen zodanig zijn geweest, dat daaraan niet viel te ontkomen.

Gerequestreerde toegelaten tot getuigenbewijs op welke wijze zij getracht heeft aan betaling te ontkomen en onder welke bedreigingen zij de opdracht heeft uitgevoerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 33.)

N.V. Handelscompagnie „Cosmosa", requestrante, gem. Mrs de Grooth, Schuur en Jansen,

tegen:

De „Amsterdamsche Bank N.V.", gerequestreerde, gem. Mr W. M. E. van Rossem.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de Naamloze Vennootschap Handelscompagnie „Cosmosa", gevestigd te Rotterdam, het daarop ingekomen antwoord van de Naamloze Vennootschap „Amsterdamsche Bank N.V.", Bijbank te Rotterdam, alsmede de verdere door deze partijen overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter zitting van 9 Juni 1949 verzoekster bij monde van Mr D. Schuur en gerequestreerde bij monde van

Mr W. M. E. van Rossem, beide advocaat en procureur te Rotterdam;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster kort samengevat heeft aangevoerd, dat zij als Joodse zaak door de bezetter onder bewind was gesteld van een zekere G. H. Hoyer, die op 12 November 1944 is overleden en niet door een andere bewindvoerder is vervangen; dat zij op 15 Maart 1945 een saldo op rekening bij gerequestreerde had van f 15.963,87 en dat gerequestreerde op die datum dat saldo heeft overgemaakt op rekening van de Deutsche Revisions und Treuhand A.G., Arnhem; dat gerequestreerde zulks deed na ontvangst van een simpel verzoek daartoe, afkomstig van de General-Kommissar für Finanz und Wirtschaft ;dat gerequestreerde handelde in strijd met hetgeen zij had behoren te doen, immers niet die General-Kommissar doch slechts een Verwalter of Treuhänder van requestrante gerechtigd was dergelijke opdrachten te geven en bovendien op gemeld tijdstip een ieder de zekerheid had, dat de Duitse capitulatie elk ogenblik een feit kon worden; op welke gronden zij de Raad verzoekt te herstellen de rechtsbetrekking tussen verzoekster als schuldeiseres op gerequestreerde als schuldenares voor een bedrag van f 15.963,87 en gerequestreerde te veroordelen dit saldo aan requestrante te voldoen met rente ad 5 % vanaf de dag van het verzoek tot de dag der betaling en met veroordeling van gerequestreerde in de kosten van het geding;

O. dat gerequestreerde kort samengevat heeft doen antwoorden, dat zij de gestelde feiten erkent, behoudens dat zij niet uitsluitend op de door verzoekster vermelde brief heeft gehandeld; dat zij immers kort vóór 15 Maart 1945 bezoek had gehad van een employé der Revisions und Treuhand A.G., zekere Traub, die haar reeds bekend was sinds hij zich in November 1944 bij gerequestreerde had gelegitimeerd met een brief van de Rijkscommissaris, waarin ernstige bedreigingen werden geuit voor geval derden de aanwijzingen van Traub niet zouden opvolgen; dat Traub, die bij menigvuldige bezoeken aan gerequestreerde nauwkeurig op de hoogte bleek te zijn met de bijzonderheden van de z.g. Joodse rekeningen, zich steeds op die brief beriep en ernstige bedreigingen uitte voor geval zijn opdrachten niet stipt werden uitgevoerd; dat in het onderhavige geval gerequestreerde zich er aanvankelijk op heeft beroepen, dat de beheerder over verzoekster was overleden en niet was vervangen, waarop Traub het door verzoekster bedoelde briefje heeft uitgelokt; dat na ontvangst van dat briefje Traub wederom ten kantore van gerequestreerde verscheen en haar employés zeer ernstig bedreigde, waarna de opdracht is uitgevoerd; dat het onder deze omstandigheden voor gerequestreerde onmogelijk was langer te traineren en derhalve herstel van de rechtsbetrekking onredelijk ware; dat in ieder geval het toekennen van moretoire interessen onredelijk ware; zeker ten belope van 5 %, aangezien de rente in rekening slechts ½ % 's jaars beliep; dat voorts bij rechtsherstel de vordering van verzoekster op de Revisions und Treuhand A.G. aan gerequestreerde behoort te worden gecedeerd; met verzoek verzoekster niet-ontvankelijk te verklaren althans haar vorderingen te ontzeggen, cum expensis;

O. dat op hetgeen partijen verder hebben doen zeggen hieronder voor zoveel nodig zal worden terug gekomen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat bij de mondelinge behandeling is gebleken, dat verzoekster door de bezetter niet slechts kon worden behandeld als Joodse zaak, maar dat ook houders van een belangrijk deel van het aandelen-kapitaal van verzoekster zich bevonden buiten het door de vijand bezette gebied en op die grond de bezetter het vermogen van verzoekster kon beschouwen als vijandelijk vermogen;

dat de bezetter kennelijk in Maart 1945 dit laatste ook heeft gedaan, waar anders onbegrijpelijk is, dat aan gerequestreerde werd verzocht het saldo der rekening over te maken aan de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. en niet aan een andere door de bezetter ingeschakelde instantie;

O. dat naar luid van art. 33, eerste lid, van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de gewraakte betaling gerequestreerde bevrijdt, doch het derde lid van genoemd artikel de Raad de vrijheid geeft van die bepaling af te wijken, wanneer er naar Zijn oordeel bijzondere redenen zijn, op grond waarvan gerequestreerde betaling had moeten weigeren;

O. dat verzoekster als bijzondere redenen aanvoert enerzijds, dat er geen bewindvoerder was. die over haar rekening bij gerequestreerde kon beschikken en dat de General-Kommissar für Finanz und Wirtschaft aan de bestaande voorschriften die bevoegdheid evenmin kon ontlenen — anderzijds, dat de Duitse capitulatie zó nabij was, dat reeds op die grond gerequestreerde betaling had moeten weigeren, waartegenover gerequestreerde stelt, dat zij zich op het ontbreken van een bewindvoerder heeft beroepen doch de bevoegdheid van de General-Kommissar niet kon betwisten, te minder waar haar employés zeer ernstig werden bedreigd, welk een en ander verzoekster bij gebreke van wetenschap heeft ontkend;

O. wat de bevoegdheid van genoemde General-Kommissar betreft, dat deze aan de verordening 48/1941 zeer ruime bevoegdheden kon ontlenen en volgens art. 12 zelfs de algehele liquidatie van requestrante kon gelasten, zodat aan zijn bevoegdheid tot de onderhavige maatregel niet valt te twijfelen;

O. wat de door gerequestreerde geponeerde bedreigingen jegens haar personeel betreft, dat in Maart 1945 de geallieerde legers aan de Rijn stonden en de organen van de bezetter in Nederland in het Oosten van het land waren teruggetrokken en in het Westen nog slechts in beperkte mate functionneerden; dat dus inderdaad te voorzien was, dat de Duitse capitulatie een quaestie van weken zou zijn en onder die omstandigheden van

een schuldenaar geëist mocht worden, dat hij het uiterste zou doen betaling aan een Duitse instantie en het daaruit voor zijn schuldeiser voortvloeiende nadeel te vermijden, ook al werden door de bezetter bedreigingen geuit;

dat het dus geheel aankomt op de aard en de ernst der geuite bedreigingen en de Raad gerequestreerde, die uitdrukkelijk heeft aangeboden zulks te doen, in de gelegenheid wil stellen te bewijzen, wat zij ter vertraging van de betaling heeft gedaan alsmede welke bedreigingen door meergenoemden Traub zijn geuit;

Rechtdoende:

Laat gerequestreerde toe en beveelt haar voor zoveel nodig door getuigen te bewijzen op welke wijze zij getracht heeft aan de uitvoering van de gegeven betalingsopdracht te ontkomen, althans die te vertragen, en onder welke bedreigingen en op welke wijze zij die opdracht tenslotte heeft uitgevoerd;

Bepaalt, dat dit getuigenverhoor zal worden gehouden in één der lokalen van het Gebouw van de Raad aan de Koninginnegracht no. 24, te 's-Gravenhage, op 22 Oct. 1949, des voormiddags te 10.00 uur, ten overstaan van Mr M. M. Schim van der Loeff, ten deze aangewezen als lid-commissaris;

Houdt alle verdere uitspraak aan.

No. 1695

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Juli 1949. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Craendijk en Polderman).

Van de Incasso-Bank kon — gegeven de destijds bestaande verordeningen — naar redelijkheid niet gevorderd worden, dat zij zou hebben geweigerd de betalingsopdrachten van de Treuhänder uit te voeren en niettegenstaande er voldoende onderpand was, de credietverlening stop te zetten.

Vordering van het N.B.I. tot nietigverklaring van de door de Incasso-Bank in opdracht van de Treuhänder gedane betalingen en tot uitlevering van de tot onderpand strekkende effecten afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 17 April ter Griffie van deze Kamer van den Raad binnengekomen verzoekschrift van het Nederlandse Beheersinstituut (hierna te noemen N.B.I.), hetwelk ingevolge het K. B. E 133 het beheer over het vijandelijk vermogen van den afwezigen Duitser van Joodsen bloede Nico Kahn voert, gemachtigde Mr D. Schut Jr, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van de te Amsterdam gevestigde Naamloze Vennootschap Incasso-Bank N.V. (hierna te noemen I.B.), gemachtigde Mr R. Korthals Altes, adv. en proc. te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van den Raad op 13 Juni 1949;

O. dat blijkens de gewisselde stukken en de mondelinge behandeling het volgende tussen partijen vaststaat:

De heer Nico Kahn dreef in het begin van de bezetting in den Haag een grossierderij in textielgoederen onder den handelsnaam S. Kahn, over welke zaak op 22 Mei 1942 door den bezetter krachtens de verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven een zekere Jan Meyer te 's-Gravenhage tot Treuhänder is benoemd. N. Kahn onderhield reeds vóór de bezetting een door effectenonderpand verzekerde debetrekening bij het kantoor van de I.B. te 's-Gravenhage. Zijn bewering in het inleidend verzoekschrift, dat Kahn twee rekeningen bij de I.B. onderhield t.w. een privé- en een zakenrekening, heeft het N.B.I. ter zitting van 13 Juni 1949, na kennisneming van enkele door de I.B. overgelegde bescheiden, ingetrokken, zodat de Raad de door het N.B.I. uit het onderhouden van twee rekeningen afgeleide conclusie, niet behoeft te beoordelen.

In opdracht van den Treuhänder heeft de I.B. omstreeks Juli 1943 de effecten van Kahn, met uitzondering van de beleenbare fondsen, welke nu nog onder de I.B. zijn en door deze als onderpand beschouwd worden, tegen betaling van het debetsaldo op f 600 na, uitgeleverd aan Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat. De rekening van Kahn bij de I.B. bleef daarna gehandhaafd en de I.B. bleef gevolg geven aan betalingsopdrachten van den Treuhänder ten laste van de rekening van Kahn. Op 11 Juni 1949 bedroeg blijkens mededeling van de I.B. ter zitting van 13 Juni 1949 het desbetsaldo der rekening Kahn bij de I.B., inclusief rente en kosten tot 1 April 1949, f 8722,74.

O. dat het N.B.I. in zijn verzoekschrift betoogt:

dat de I.B. in het belang van N. Kahn de uitvoering van de, na de uitlevering der fondsen aan Lippmann en de aanzuivering van het debetsaldo, van de haar door den Treuhänder gegeven opdrachten had moeten stopzetten en verdere credietverlening had moeten weigeren, daar de opgenomen gelden niet strekten ten bate van Kahn en de I.B. dit had moeten begrijpen ;

dat de rechtsbetrekkingen, tot standgekomen uit hoofd van de betalingen, ingevolge de opdrachten van den Treuhänder, zijn voortgevloeid uit handelingen in Nederland tijdens de vijandelijke bezetting verricht onder dwang, bedreiging of ongeoorloofde invloed van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed en bovendien op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan bij het K. B. E 93 is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zodat moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van ingrijpen als bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat het N.B.I. op grond van het bovenstaande den Raad verzoekt:

primair: nietig te verklaren de tussen N. Kahn en de I.B. uit hoofde van de betalingen, hierboven bedoeld, tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, althans vast te stellen, dat uit hoofde daarvan geen vorderingen op Kahn zijn ontstaan, met veroordeling van de I.B. om onverwijld de effecten, welke zij van Kahn onder zich heeft, uit te leveren aan den heer J. J. de Vries te Amsterdam, den door het N.B.I. benoemden bewindvoerder over het vermogen van den afwezigen N. Kahn;

subsidiair: te beslissen, dat de I.B. geen rente mag in rekening brengen, omdat zij nimmer bij de daartoe bevoegde instantie mededeling heeft gedaan van het bestaan van een debetsaldo op de rekening Kahn en nimmer daarvan betaling heeft gevorderd;

O. dat de I.B. zich tegen toewijzing van het primair gevorderde verzet, aanvoerend dat van de disposities, waarvan de nietigverklaring wordt gevraagd, ongeveer twee derde gedeelte gerechtvaardigde betalingen uitmaken en het overige derde deel een heffing is, die alle onder beheer gestelde zaken hebben moeten betalen en die bij weigering door verkoop van de beleenbare fondsen geïnd had kunnen worden en zeker geïnd zou zijn, zodat zij redelijkerwijs de uitvoering van de opdrachten van den Treuhänder niet heeft kunnen weigeren en deze weigering voor Kahn ook geen enkel nut zou hebben gehad;

dat de I.B. zich eveneens tegen toewijzing van de subsidiaire vordering verzet, aanvoerend dat zij op 23 September 1947 op verzoek van het N.B.I. afschrift van de rekening-courant aan deze heeft toegezonden en bij haar brieven aan het N.B.I. van 23 April en 18 Mei 1948 machtiging heeft gevraagd om het onderpand te verkopen en uit de opbrengst haar vordering te voldoen;

dat de I.B. tenslotte den Raad verzoekt de vorderingen van het N.B.I. af te wijzen met veroordeling van het N.B.I. in de kosten van dit geding;

O. dat uit de tussen partijen vaststaande feiten volgt, dat de door het N.B.I bedoelde betalingen en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen zijn tot standgekomen tengevolge van handelingen, tijdens de bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zodat behoudens blijk van het tegendeel, aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

dat de Raad van oordeel is, dat een ingrijpen als door het N.B.I. verzocht, in casu onredelijk zou zijn ;

dat vooreerst het N.B.I. den Raad niet heeft aannemelijk gemaakt en het verloop van de rekening van Kahn in de boeken van de I.B. niet zodanig is geweest, dat de I.B. wantrouwend had moeten zijn ten opzichte van de gestie van den Treuhänder met betrekking tot het bedrijf van Kahn;

dat, hoe dit zij, de Raad van mening is, dat, gegeven de destijds geldende verordeningen, naar redelijkheid van de I.B., niet kon worden gevorderd, dat zij zou hebben geweigerd de betalingsopdrachten van den Treuhänder uit te voeren en, niettegenstaande er voldoende onderpand was, de crediet-verlening stop te zetten;

dat de I.B. bij het bepalen van haar standpunt ten aanzien van haar door den Verwalter gegeven opdrachten, rekening had te houden (mede met het oog op het belang van haar andere relaties) met de maatregelen, welke de bezetter bij weigering van die opdrachten tegen haar zou kunnen nemen, en met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zou hebben genomen ;

dat evenmin der I.B. een verwijt ervan te maken is, dat zij niet alle effecten van Kahn aan Lippmann, Rosenthal heeft uitgeleverd;

O. ten aanzien van de subsidiaire vordering, dat de vordering van het debetsaldo der rekening-courant een normale rentedragende is en niet ter zake doet of de beheerders van Kahn eerder of later van het bestaan daarvan kennis hebben gedragen;

O. dat de Raad op grond van het bovenstaande van oordeel is, dat het onredelijk zou zijn in de door de betalingen, ingevolge opdrachten van den Treuhänder, tussen de I.B. en N. Kahn ontstane rechtsbetrekkingen in te grijpen en de vorderingen van het N.B.I. toe te wijzen;

Rechtdoende:

Ontzegt aan het Nederlandse Beheersinstituut, zowel zijn primaire als zijn subsidiaire vordering ;

Veroordeelt het Nederlandse Beheersinstituut in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van de Incasso-Bank N.V. begroot op f 100.

No. 1696

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 October 1949. (Mrs Jhr Dr Calkoen, Karni, Schim van der Loeff).

Een verzoek tot nietigverklaring van transacties gedaan door een door de vijand benoemde beheerder is slechts voor inwilliging vatbaar, indien en voor zoverre komt vast te staan dat deze beheerder niet op redelijke en behoorlijke wijze zijn beheer heeft gevoerd en met de aangevochten handelingen de belangen van verzoekster niet behoorlijk heeft waargenomen. Verzoekster is aan de gesties van de beheerder gebonden, indien de beheerder daarbij op redelijke en behoorlijke wijze heeft gehandeld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

N.V. Effecten- en Bankierskantoor Leo Frenkel, requestrante, gem. Mr B. Austeiczer,

tegen:
1. Simon Both, 2. Neeltje Both, wed. van J. G. Jonquière, gerequestreerden, gem. Mr A. Jansen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Effecten- en Bankierskantoor Leo Frenkel en het daarop ingekomen antwoord van Simon en Neeltje Both;

Gehoord partijen ter zitting van 3 Febr. 1949, verzoekster bij monde van Mej. Mr B Austeiczer en gerequestreerde bij monde van Mr A. Jansen, beide adv. en proc. te Rotterdam;

Nog gezien de nadien door partijen ingediende memories en stukken, waaronder rapporten van hunne accountants;

O. dat is komen vast te staan, dat wijlen der gerequestreerden vader, hun erflater, wiens nalatenschap zij onder het voorrecht van boedelbeschrijving hebben aanvaard, in of omstreeks Maart 1943 aan verzoekster in rekening-courant schuldig was een bedrag van f 9000 en dat ter dekking van dat saldo verzoekster in onderpand had een aantal aandelen in de Algemene Rotterdamse Electriciteits Maatschappij N.V. (Arem);

dat einde Maart 1943 gerequestreerde Simon Both, waarnemende de zaken van zijn toen nog in leven zijnde vader, met de beheerder van verzoekster een dading heeft getroffen, waarbij voornoemde schuld werd afgedaan tegen betaling van f 3000 tegen finale kwijting;

O. dat verzoekster haar oorspronkelijk verzoek meermalen heeft gewijzigd en de Raad verstaat, dat thans nog slechts wordt gevraagd de nietigverklaring der voormelde dading met veroordeling van beide gerequestreerden tezamen om, voorzover de baten van de nalatenschap van hun vader daartoe strekken, aan verzoekster te betalen de som van f 6000, met de rente vanaf de datum van het oorspronkelijk verzoek, zijnde 11 Febr. 1947 tot op die der voldoening en voorts veroordeling van gerequestreerden in de kosten van het geding met inbegrip van die van het rapport van de accountant Hebly ad f 60;

O. dat dit verzoek slechts voor inwilliging vatbaar is, indien en voor zover komt vast te staan, dat de over verzoekster gestelde beheerder in Maart 1943 niet op redelijke en behoorlijke wijze zijn beheer voerde en de belangen van verzoekster waarnam door met gerequestreerde Simon Both de gemelde dading aan te gaan; dat immers, voor zover die beheerder daarbij wel op redelijke en behoorlijke wijze handelde, verzoekster aan zijn gestie gebonden is te achten;

O. dat de Raad op grond van de door gerequestreerden overgelegde nota van verzoekster d.d. 12 Jan. 1942 aanneemt, dat verzoekster in Maart 1943 als onderpand onder zich had ten hoogste nominaal f 12.000 aandelen Stoomworstfabriek v/h T. Both; dat bij de afbetalingsregeling, welke tussen verzoekster en der gerequestreerden erflater van kracht was, was bepaald, dat tegen betaling van f 1250 nominaal f 2000 dezer aandelen aan T. Both zou worden teruggegeven, waaruit valt af te leiden, dat verzoekster destijds aan deze aandelen een waarde van 62½ % toekende;

dat echter het voornaamste bezit, namelijk het onroerend goed der vennootschap, in Mei 1940 was verwoest en zulks de waarde der aandelen nadelig moet hebben beïnvloed;

dat weliswaar op de balans der vennootschap in de plaats van de waarde van dit onroerend bezit is getreden een post aangeduid als „Schade huizen", waarmede, naar de Raad aanneemt, is bedoeld een inschrijving in het Grootboek voor de Wederopbouw, doch, daargelaten of het bedrag van deze post gelijk is aan de vroegere balanswaarde van het onroerend bezit, in elk geval aan die inschrijving een herbouw-verplichting was verbonden en nog verbonden is, zodat haar liquidatiewaarde niet op pari is te stellen;

O. dat de waarde van het onderpand in Maart 1943 derhalve niet is te stellen op 62½ % en ook niet op 60 %, waartoe het rapport van de accountant Hebly komt, vermits in dit rapport naar het oordeel van de Raad voorbij wordt gezien, dat vorenbedoeld belangrijk actief niet realiseerbaar was noch is;

dat de Raad zich evenmin kan verenigen met de conclusies van der gerequestreerden accountant Roodenburg, aangezien deze de meerwaarde van de inschrijving op het Grootboek tegenover de daarop drukkende hypothecaire last stelt op nihil en dit, naar de Raad bekend is, geenszins strookt met de in die tijd algemeen bestaande opvattingen;

O. dat het duidelijk is, dat partijen niet in staat zijn om ter waardering van het onderpand in Maart 1943 meer inlichtingen te verstrekken dan zij hebben gedaan, en de Raad die waarde derhalve ex aequo et bono zal stellen op 40 % van het nominaal bedrag, zijnde f 4800 in totaal;

O. dat hieruit volgt, dat de beheerder van verzoekster, de schuld van gerequestreerden afdoende tegen betaling van f 3000, zijn beheer niet behoorlijk heeft gevoerd en de belangen van verzoekster heeft benadeeld ten belope van een bedrag van f 1800;

O. dat, nu beide partijen ten dele in het ongelijk worden gesteld, aanleiding bestaat de kosten te compenseren;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door de beheerder over verzoekster met gerequestreerde Simon Both op of omstreeks 30 Maart 1943 getroffen dading;

Veroordeelt gerequestreerden om, voorzover de baten der nalatenschap van wijlen hun vader daartoe strekken, aan verzoekster tegen behoorlijke kwijting te betalen de som van f 1800 met de rente van dat bedrag ad 3½ % 's jaars vanaf 11 Febr. 1947 tot op de dag der voldoening;

Compenseert tussen partijen de proceskosten, des dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 1697

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Augustus 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en Block.)

Indien bij een overeenkomst van levensverzekering de bewijslast van het in leven zijn van een persoon op een bepaalde datum op een der partijen is gelegd, kan niet worden volstaan met het bewijs dat de persoon in questie heeft geleefd en zijn overlijden niet vaststaat daar in feite dit een omkering van de bewijslast zoude medebrengen in strijd met der partijen overeenkomst.

Overeenkomst van levensverzekering hersteld — vordering tot uitbetaling van het verzekerde bedrag afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van L. P. Demmenie, confectiefabrikant, in zijn kwaliteit van bewindvoerder voor de afwezige Daniel Hendrik de Leeuw, domicilie kiezende ten kantore van de procureur Mr N. S. Corry Tendeloo;

Nog gelezen het antwoord dd. 15 April 1949 van het Onderling Levensverzekeringsgenootschap „de Olveh van 1879" gevestigd te 's-Gravenhage, hierna te noemen de Olveh, woonplaats kiezende aldaar ten kantore van de advocaat en procureur Jhr Mr P. J. W. de Brauw;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 16 Juni 1949 bij monde van hun procureurs voornoemd;

O. dat over de feiten tussen partijen geen verschil van mening bestaat en de Olveh zich tegen de nietigverklaring van de terzake van deze verzekering verrichte „afkoop" niet verzet en ook bereid is tot het herstel dier verzekering mede te werken, zodat de Raad de herleving van de boven omschreven verzekeringsovereenkomst, op verzoek van requestrant, die de verzekeringnemer vertegenwoordigt, zal uitspreken;

O. dat de strijd tussen partijen echter loopt over de vraag of de Olveh verplicht is krachtens de herstelde overeenkomst het verzekerd bedrag ad f 10.000 aan verzoeker in zijn kwaliteit van bewindvoerder over de Leeuw uit te keren;

O. dat in de polis dienaangaande is bepaald, dat het verzekerd bedrag aan de heer de Leeuw betaalbaar zal zijn op 29 September 1944, of, indien voornoemde heer eerder overlijdt, bij diens overlijden aan zijn echtgenote en bij haar ontstentenis aan zijn erfgenamen;

O. dat de gehoudenheid van de Olveh om het verzekerde bedrag aan de heer de Leeuw te betalen, mitsdien afhankelijk is gemaakt van de voorwaarde, dat de Leeuw op 29 September 1944 in leven zou zijn;

dat immers in geval van overlijden van de Leeuw vóór deze datum, de Olveh gehouden zal zijn het verzekerde bedrag uit te keren aan Mevrouw de Leeuw, niet als rechtverkrijgende van de overleden heer de Leeuw, (in wiens nalatenschap het recht op uitkering alsdan in het geheel niet zou verschijnen) maar als zelfstandig rechthebbende uit de polis, terwijl, indien Mevrouw de Leeuw mocht blijken vóór haar echtgenoot te zijn overleden, alsdan het recht op uitkering, eveneens als een eigen (en niet uit de nalatenschap verkregen) recht zou toekomen aan de door middel van de kwalificatie erfgenamen van de heer de Leeuw in de polis aangeduide begunstigden;

O. dat requestrant echter alleen optreedt als vertegenwoordiger van de afwezige heer de Leeuw, doch niet namens Mevrouw de Leeuw of namens de erfgenamen van de heer de Leeuw, voor zover aan deze als begunstigden het recht op uitbetaling van het verzekerd bedrag, als een zelfstandig recht uit de polis zou opkomen, zodat alleen indien blijkt, dat de heer de Leeuw als begunstigde recht op dit bedrag heeft verkregen, requestrant de veroordeling van de Olveh tot uitbetaling kan vorderen;

O. dat zoals gezegd, het recht van de heer de Leeuw tot opvordering van het verzekerd bedrag van de Olveh, afhankelijk is van zijn in leven zijn op 29 September 1944, zodat ook alleen, indien dit gebleken is, requestrant betaling van het verzekerd bedrag kan eisen;

O. dat blijkens de reglementen van de Olveh, op deze polis toepasselijk, gelijk door gerequestreerde opgegeven en door verzoeker niet tegengesproken, een feit, waarvan de uitkering afhankelijk is, door hem, die de uitkering vraagt moet worden bewezen, zodat op requestrant de last drukt om te bewijzen, dat de heer de Leeuw op 29 September 1944 in leven was;

O. dat requestrant meent in dit bewijs te zijn geslaagd door te hebben aangetoond, hetgeen niet omstreden is, dat de heer de Leeuw heeft geleefd, daarbij aanvoerende, dat iemand wiens dood niet bewezen is, juridisch vermoed en geacht moet worden alsnog te leven;

O. dat deze redenering echter niet opgaat, aangezien, indien zou worden aanvaard, dat, terwijl bij een overeenkomst als de onderhavige de last van het bewijs van het inleven-zijn van een persoon op een bepaalde datum op een der partijen is gelegd, het bewijs van dit inlevenzijn zou kunnen worden geleverd door het bewijs dat de persoon in kwestie heeft geleefd, daarmede in waarheid een omkering van de bewijslast, in strijd met hetgeen partijen zijn overeengekomen, zou worden bewerkstelligd;

O. dat requestrant het bewijs, dat de heer de Leeuw op 29 September 1944 in leven was, niet heeft geleverd, en ook niet te leveren heeft aangeboden, doch integendeel verklaard heeft dit voorlopig niet te kunnen leveren, zodat de vordering voor zover zij strekt de Olveh te veroordelen tot uitbetaling van het verzekerd bedrag aan requestrant, behoort te worden afgewezen;

O. dat waar requestrant op het enige punt, dat partijen verdeeld houdt, in het ongelijk

is gesteld, hij ook in de kosten van dit geding behoort te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Wijst de eis gedeeltelijk toe;

Verklaart nietig de terzake van bovengenoemde verzekering op 31 Mei 1943 en 28 Juli 1944 door de Olveh aan de firma Lippmann, Rosenthal en Co., Sarphatistraat te Amsterdam als „afkoopsom" gedane betalingen van gezamenlijk f 7917,59;

Verstaat. dat de Olveh recht heeft op terugvordering van de L.V.V.S. van dit onverschuldigd betaalde bedrag, met bepaling, dat voor zover dit bedrag op rekening van D. H. de Leeuw mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de bij polis no. E 11667 geconstateerde tussen D. H. de Leeuw en de Olveh gesloten overeenkomst van verzekering;

Ontzegt het meer gevorderde;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op heden aan de zijde van de gerequestreerde gevallen, begroot op f 125.

No. 1698

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 October 1949. (Mrs Prof. Duyjes, van Vrijberghe de Coningh en Karni).

Op 20 December 1941 is op een polis van levensverzekering aangetekend, i.v.m. de oorlogsomstandigheden, dat het op 5 November 1942 vervallende verzekerde bedrag niet zou worden uitgekeerd, doch dat voor deze som in de plaats zou komen lijfrenteovereenkomsten op het leven van door de bevoordeelde aan te wijzen verzekerde(n). Gerequestreerde heeft zich alleen verzet tegen de gevraagde nietigverklaring van de aantekening op de polis van 20 December 1941. De aantekening is ongetwijfeld tot stand gekomen onder de druk der oorlogsomstandigheden, zodat het uit dien hoofde onredelijk zou zijn haar te handhaven.

Vordering toegewezen; betaling aan Liro nietig verklaard met herleving van de overeenkomst zonder de aantekening van 20 December 1941.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen de requesten van 26 Febr. 1947 en 13 Sept. 1949 van Isaac Slijper c.s., het laatste strekkende ter aanvulling van het eerste, zomede de daarbij overgelegde bescheiden;

Nog gelezen het antidotaal request van 12 Mei 1947 van de N.V. Amsterdamse Maatschappij van Levensverzekering, gerequestreerde;

Gehoord partijen ter 's Raads zitting van 15 Sept. 1949 bij monde van hun gemachtigden, voor de requestrerende partij Mr S. Boas en voor gerequestreerde Mr S. J. van Royen, beiden adv. en proc. te Amsterdam;

O. dat requestranten blijkens de overgelegde bescheiden zijn de gezamenlijke erfgenamen van Lehman Slijper overleden te Amsterdam op 25 Sept. 1942 en van diens echtgenote Mietje Asscher overleden te Hillesleben op 26 April 1945;

dat Lehman Slijper voornoemd volgens het gestelde op 5 Nov. 1924 met gerequestreerde een verzekeringsovereenkomst heeft gesloten (polis No. 54376), waarbij gerequestreerde met Lehman Slijper, voornoemd, is overeengekomen op het leven van deze een bedrag van f 12.000 te verzekeren, onder de voorwaarden, dat — voor zover van belang — als premie dezer verzekering aan gerequestreerde zou worden voldaan een bedrag van f 630,24 op 5 Nov. 1924 en vervolgens op de 5e Nov. van ieder jaar tot en met de 5e Nov. 1941, en dat het verzekerde bedrag zou worden uitbetaald op de 5e Nov. 1942 aan Lehman Slijper, voornoemd, of onmiddellijk na zijn vroeger overlijden aan Mevrouw Marie Asscher, geboren te Amsterdam de 1ste Sept. 1879, echtgenote van Lehman Slijper, of zo zij mocht zijn voor overleden aan zijne erven;

dat op verzoek van Lehman Slijper, voornoemd, op 20 Dec. 1941 het navolgende op de polis is aangetekend:

dat, bij opvorderbaar worden van een bij deze polis verzekerd kapitaal, de uit dien hoofde ter beschikking komende som op geen andere wijze tot uitkering zal komen dan door afgifte van één of meer polissen van lijfrente, ter keuze van de(n) bevoordeelde(n), elke lijfrente te vestigen op het leven van één of twee door de(n) bevoordeelde(n) aan te wijzen verzekerde(n), van welke lijfrenten de gezamenlijke waarde volgens de alsdan geldende tarieven van Amstleven gelijk is aan vorenbedoelde som;

dat de keuze en de aanwijzing, sub 1 bedoeld door de(n) bevoordeelde(n) schriftelijk ter kennis van Amstleven moeten worden gebracht;

dat deze verzekering niet vatbaar is voor belening, zodat het bepaalde in art. 11 der Algemene Voorwaarden van Verzekering is vervallen;

dat het bepaalde in deze aantekening niet kan worden herroepen;

dat Lehman Slijper, voornoemd, de door hem verschuldigde premiën steeds tijdig aan gerequestreerde heeft voldaan;

dat na het overlijden van Lehman Slijper, voornoemd, op 15 September 1942 door zijn weduwe Mietje (Marie) Asscher, als bevoordeelde in de onderhavige polis, geen keuze en aanwijzing, als bedoeld in de bovenweergegeven aantekening d.d. 20 December 1941, ter kennis van gerequestreerde zijn gebracht;

dat verzoekers van gerequestreerde hebben vernomen, dat Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat haar in November 1943, nadat te voren verordening no. 54/1943 was verschenen, genoopt heeft f 9000 aan haar uit te betalen;

O. dat gerequestreerde's gemachtigde ter

zitting heeft medegedeeld, dat hij de gestelde feiten als juist erkent en met het oog op 's Raads gevestigde jurisprudentie de in het antidotaal request opgeworpen bezwaren thans wil laten vallen, echter met handhaving van zijn standpunt, dat het verlangde herstel der verzekering slechts zal hebben te geschieden met behoud van de hiervoren vermelde op 20 December 1941 op de polis gestelde aantekening;

O. omtrent dit enige partijen nog verdeeld houdende punt van geschil, dat de bewuste aantekening ten verzoeke van de verzekerde en onder medewerking van gerequestreerde op de polis gesteld is ten einde te voorkomen dat het verzekerde bedrag aan Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat te Amsterdam, verder te noemen Liro, zou moeten worden voldaan en daarbij de mogelijkheid te scheppen van een splitsing van dat bedrag in zodanige kleine sommen, verschuldigd aan verschillende personen, dat geen voldoening aan Liro zou behoeven te geschieden;

O. dat van de zijde van requestranten is aangevoerd, dat de verzekerde uitsluitend met het oog op de oorlogsomstandigheden tot het aanbrengen van deze aantekening is overgegaan en het daarom onredelijk zou zijn haar te handhaven; waartegenover namens gerequestreerde gesteld wordt, dat zonder die aantekening het verzekerde bedrag in zijn geheel aan Liro had moeten zijn afgedragen, door welke betaling zij krachtens art. 33 van het Besluit E 100 zou zijn bevrijd geweest;

O. dat de Raad zich krachtens art. 23 van het Besluit E 100 uitsluitend heeft af te vragen of het nietigverklaren van de vorenvermelde aantekening in verband met de bijzondere (oorlogs)- omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat deze aantekening ongetwijfeld tot stand is gekomen onder de druk der oorlogsomstandigheden, zodat het uit dien hoofde onredelijk zou zijn haar te handhaven;

O. dat onder bedoelde druk zijdens requestranten inderdaad gestreefd werd naar een redelijk doel: de redding der verzekering, waartoe gerequestreerde haar medewerking verleend heeft, maar het feit dat dit redelijk doel werd nagestreefd en aldus ook bereikt is niet kan medebrengen, dat het onder de druk der oorlogsomstandigheden contracteren in redelijkheid zou kunnen en moeten worden gehandhaafd;

dat mitsdien ook ten aanzien van dit punt de vordering, die overigens overeenkomstig het aangehaalde Besluit voor inwilliging vatbaar is, behoort te worden toegewezen;

Rechtdoende:

Wijst de vordering toe;

Verklaart nietig de ter zake van bovengenoemde verzekering op 28 Januari 1944 door gerequestreerde aan Liro (thans vertegenwoordigd door de L.V.V.S.) als „afkoopsom" gedane betaling van f 9000;

Verstaat, dat gerequestreerde recht heeft op terugvordering van de L.V.V.S. voornoemd van dit onverschuldigd betaalde bedrag met bepaling dat voor zover dit bedrag op rekening van Mietje Asscher, wijlen de weduwe van Lehman Slijper mocht zijn geboekt, overboeking in het credit van gerequestreerde behoort te geschieden;

Doet herleven de overeenkomst van levensverzekering belichaamd in polis no. 54376 zoals deze luidde voordat daarop de aantekening van 20 December 1941 was gesteld;

Verklaart die aantekening nietig;

Veroordeelt gerequestreerde aan verzoekers te betalen een bedrag van f 12.000 zulks met de rente van dat bedrag ad 4 % vanaf 26 Februari 1947, dag van indiening van het request;

Veroordeelt gerequestreerde in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van verzoekers begroot op f 125.

No. 1699

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 October 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, Polak en Onnen.)

Het N.B.I. heeft een verzekerings-overeenkomst, door een onder beheer gestelde gesloten, met toepassing van art. 15 E 133 nietig verklaard. In hoger beroep is deze nietigverklaring bevestigd. Het moet de verzekeringsagent voldoende duidelijk zijn geweest, dat de onder beheer gestelde beoogde door het sluiten van een lijfrente-overeenkomst een deel van het onoirbaar verworven bezit veilig te stellen tegen te verwachten maatregelen in de geest van het besluit E 133.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 15, 43.)

N. V. Levensverzekerings-Maatschappij van „De Nederlanden" van 1845, requestranten, gem. Mr R. V. Bakker,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 14 Januari 1948 ingekomen verzoekschrift van de N.V. Levensverzekering-Maatschappij van „De Nederlanden" van 1845, gevestigd te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr R. V. Bakker, waarbij op de daarvoor aangevoerde gronden in hoger beroep wordt gekomen van de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 17 December 1947, waarbij met toepassing van art. 15 van E 133 twee door M. Zwanenburg, destijds wonende Nassaukade 51 te Rijswijk Z.H., zijnde een persoon als bedoeld in art. 6, lid 1 van E 133, bij requestrante gesloten verzekeringen te weten:

a. onder polisnummer 157333 een levensverzekering met een verzekerd bedrag ad f 20.000 waarvoor een koopsom ad f 10.420 werd betaald,

b. onder polisnummer 157334 een dadelijk ingaande lijfrente ad f 2080 per jaar waarvoor een koopsom ad f 46.519,20 werd betaald,
zijn nietig verklaard;

Gelezen het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord ter zitting van 7 Februari 1949, requestrante bij monde van Mr J. Kist in haar nadere toelichting van het verzoekschrift en het Nederlandse Beheersinstituut bij monde van Mr J. W. B. Haaxman in haar bestrijding daarvan;

Gezien de overgelegde stukken;

O. dat nu partijen ten aanzien van de polis van levensverzekering no. 157333 inmiddels tot overeenstemming zijn gekomen in dier voege, dat requestrante aan het Nederlandse Beheersinstituut de afkoopwaarde van deze polis heeft betaald, het hoger beroep ten aanzien van deze polis, nu de daarin vervatte overeenkomst van levensverzekering heeft opgehouden te bestaan, generlei belang meer heeft, weshalve requestrante in dit deel van haar hoger beroep niet meer kan worden ontvangen;

O. dat requestrante haar verzoek tot vernietiging van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut ten aanzien van de lijfrentepolis no. 157334 grondt op:

a. het feit dat de beheerders van het vermogen van Zwanenburg met het bestaan van deze polis reeds geruime tijd bekend waren, daar zij reeds op 8 December 1945 daaromtrent aan haar inlichtingen hebben gevraagd, zodat nu wetenschap van de beheerders geldt als wetenschap van het Nederlandse Beheersinstituut, de termijn binnen welke het recht tot nietigverklaring van rechtshandelingen als de onderwerpelijke moet worden geldend gemaakt, dus reeds zeer lang verstreken was, terwijl de beheerders bovendien, door het aanvaarden van de verschuldigde rentetermijnen de verzekering hebben bekrachtigd,

b. het feit, dat al mocht Zwanenburg ook bedoeld hebben door het sluiten van deze verzekering maatregelen in de geest als bedoeld in E 133 te verijdelen of te bemoeilijken, waaromtrent haar niets bekend is, zij zelve nimmer zodanig oogmerk heeft gehad, terwijl zij eveneens betwist dat dat oogmerk haar bekend had behoren te zijn;

O. hieromtrent:

ad *a.* dat luidens art. 45 van E 133 beheerders, personen zijn, die het Beheersinstituut in de uitoefening van zijn taak bijstaan, en derhalve niet met het Beheersinstituut vereenzelvigd mogen worden in die zin, dat de wetenschap, welke zij in haar bijstaande taak opdoen, in het algemeen geacht mag worden wetenschap van het Beheersinstituut zelf te zijn,

dat om dezelfde reden het aanvaarden van de rentetermijnen door de beheerders in het algemeen niet een daad van bekrachtiging door het Beheersinstituut oplevert,

dat nu uit de overgelegde stukken blijkt, dat de beheerders bij schrijven van 11 December 1947 aan het Beheersinstituut het bestaan van de onderwerpelijke lijfrenteovereenkomst hebben gemeld en van enige vroegere kennisgeving niets is gebleken, het Nederlandse Beheersinstituut, door op 17 December 1947 haar besluit tot nietigverklaring te nemen, binnen de in art. 15 lid 2 van E 133 gestelde termijn is gebleven,

ad *b.* dat Zwanenburg bij het sluiten van de onderhavige overeenkomst 35 jaar oud was en een zakenman van die leeftijd in het algemeen niet tegen betaling van een bedrag ineens een dadelijk ingaande niet afkoopbare lijfrente-overeenkomst op eigen leven sluit;

dat voorts uit de door Dormolen, de Inspecteur van requestrante, die de besprekingen met Zwanenburg heeft gevoerd, afgegeven verklaring d.d. 8 Januari 1948 blijkt, dat deze Inspecteur die samen met de agent Kuyper Zwanenburg moest bezoeken, wist dat deze „verkeerd" was en heel veel geld met werkzaamheden voor de Duitsers verdiende, en dat het hem niet moeilijk viel met het oog op de weinige beleggingsmogelijkheden en door een advies over verdeling van beleggingen en dergelijke aan Zwanenburg een lijfrenteverzekering „aan te praten",

dat het bovendien een feit van algemene bekendheid is en was dat bunkerbouwers en collaborateurs, die op onoirbare wijze veel geld verdienden trachtten dit zoveel mogelijk veilig te stellen voor te verwachten maatregelen in de geest van het Besluit E 133;

dat zulks ongetwijfeld ook aan Dormolen bekend is geweest;

dat naar 's Raads mening derhalve aan Dormolen en mitsdien ook aan requestrante voldoende duidelijk moet zijn geweest, dat Zwanenburg door het sluiten van de lijfrenteovereenkomst beoogde om een deel van het onoirbare verworven bezit veilig te stellen, althans te verwachten maatregelen in de geest van het Besluit E 133 te bemoeilijken;

O. dat de door het Beheersinstituut uitgesproken nietigverklaring dezer rechtshandeling derhalve voldoende steun vindt in het bepaalde in art. 15 van E 133, zodat requestrantes verzoek om die beschikking te vernietigen behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Verklaart het ingestelde beroep niet-ontvankelijk voor zover betreft de levensverzekering onder polis 157333;

Verwerpt het beroep overigens voorzover betreft de lijfrenteovereenkomst onder polis no. 157334;

Handhaaft mitsdien de nietigverklaring van deze lijfrenteovereenkomst.

No. 1700

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 November 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Karni.)

Het N.B.I. is geen vertegenwoordiger van alle vijandelijke onderdanen, doch alleen

voor zover vermogen op de Staat is overgegaan. Een voorwaardelijke veroordeling afhankelijk van de vraag of enig vermogen alsnog op de Staat zal overgaan is onverenigbaar met een juiste procesvoering.

Betaling door Amstleven op advies van de Nederlandse Vereniging ter bevordering van het Verzekeringswezen ingevolge een wens van de Duitse autoriteiten, gepaard met de „bedreiging" dat deze zo nodig zelf door een verordening hun verlangens zouden doorzetten is geen dwang of bedreiging in den zin van art. 25 E 100.

Vordering tegen het N.B.I. ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

N. V. Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering, requestrante,
tegen:
Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. ten aanzien van de vraag of de door Amstleven tegen het Nederlandse Beheersinstituut, als vertegenwoordigend de tweede gerequestreerde Dr Ing. K. W. Sippell, ingestelde vordering kan worden ontvangen, dat requestrante wel stelt, dat ook deze gerequestreerde de Duitse nationaliteit bezit en mitsdien als vijandelijk onderdaan moet worden aangemerkt, doch deze stelling niet voldoende is om de ontvankelijkheid der vordering te aanvaarden;

dat immers nergens in de wet het N.B.I. tot vertegenwoordiger van alle vijandelijke onderdanen is gemaakt, doch integendeel uit de artt. 10, jto. 3 en 11 van het Besluit E 133 volgt, dat het Beheersinstituut alleen die vijandelijke onderdanen vertegenwoordigt, van wie vermogen in de zin van art. 1 van dat Besluit op de Staat is overgegaan;

dat waar dit ten aanzien van tweede gerequestreerde niet vaststaat, gelijk tussen partijen is buiten geschil, het feit ontbreekt, waarop de vertegenwoordigings-bevoegdheid van het Beheersinstituut zou moeten steunen, zodat requestrante met haar vordering voor zover deze is gericht tegen de tweede gerequestreerde moet worden verklaard niet-ontvankelijk;

dat requestrante nog wel heeft verzocht om het Beheersinstituut in meergenoemde kwaliteit voorwaardelijk te veroordelen, voor het geval, dat mocht blijken, dat enig vermogen van Dr Sippell op de Staat is overgegaan, doch de Raad zich niet met een dergelijke procesvoering, waarbij eerst na zijn vonnis zou moeten blijken of een partij in het geding wel of niet behoorlijk vertegenwoordigd was, kan verenigen;

O. wat de tegen de wel door het Beheersinstituut vertegenwoordigde eerste gerequestreerde, Mevr. Sippell, ingestelde vordering betreft, dat hier de beslissing afhangt van de vraag of Amstleven onder dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand, zoals requestrante beweert, het volle verzekerde kapitaal heeft uitbetaald, dan wel op andere gronden door de Raad moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van zijn ingrijpen onredelijk zou zijn;

O. hieromtrent, dat van enige rechtstreekse feitelijke dwang of bedreiging met geweld van Duitse zijde tegen Amstleven niet is gebleken, doch alleen vaststaat, dat door de „Nederlandse Vereniging ter bevordering van het Verzekeringswezen" op grond van wensen door Duitse autoriteiten tegen de Verzekeringskamer geuit, aan de Verzekeringsmaatschappijen het dringend advies is gegeven om aan de begunstigden uit polissen op de levens van verzekerden afgesloten, indien deze als soldaat in Duitse dienst zouden sneuvelen, het volle verzekerde bedrag aan te bieden, ofschoon deze begunstigden, volgens de polis slechts recht zouden hebben op de reservewaarde, — aan welk advies ook door Amstleven grif is voldaan; dat dit advies van genoemde Nederlandse vereniging op deze overweging steunde, dat, indien de Maatschappijen niet uit zich zelf de Duitse wensen opvolgden, de Duitse bezettingsautoriteiten het oorlogsrisico zouden gaan regelen, hetgeen door de Nederlandse Vereniging ongewenst werd geacht, op gronden, die uit de volgende zinsneden van haar overgelegd schrijven van 6 December 1940 zijn op te maken; „Het zelf doen heeft zonder twijfel veel voor, al was het maar alleen daarom, dat men nooit weet of in een opgelegde verordening niet nog veel meer en veel ingrijpender dingen geregeld worden dan bij het zelf doen, en omdat een zelf ingevoerde maatregel in elk geval soepeler werkt en zich sneller aan eventueel gewijzigde omstandigheden kan aanpassen";

O. echter, dat deze blijkbaar tot de Verzekeringskamer gerichte, en daarna door de Nederlandse Vereniging ter bevordering van het Verzekeringswezen aan de Maatschappijen doorgegeven, wensen der Duitse autoriteiten, verbonden met de „bedreiging", dat zij zo nodig zelf door een Verordening hun verlangens zouden doorzetten, door de Raad niet, gelijk requestrante wil, als dwang of bedreiging in de zin van art. 25 E 100 kan worden beschouwd;

dat toch bij deze „bedreiging" hetgeen waarmede de Duitsers dreigden in geen verhouding stond tot de smadelijke medewerking van de Maatschappijen, die de bezetter door deze dreiging trachtte te bereiken;

dat immers uitvoering van het Duitse dreigement, (indien het werkelijk uitgevoerd was), te weten het door de bezetter zelf bij onrechtmatige verordening regelen van het oorlogsrisico, zij het ook, dat dit voor de Maatschappijen iets ongunstiger gevolgen kon hebben dan wanneer zij dit zelf deden, toch verre de voorkeur had verdiend boven hetgeen werd „afgedreigd", om namelijk zelf, in afwijking van de polisvoorwaarden, juist de rechten van begunstigden uit polissen afgesloten op het leven van hen, die tegen Nederland en zijn geallieerden streden, te verbeteren;

O. dat er mitsdien voor de Raad geen

grond aanwezig is om in deze overeenkomstig art. 25 E 100 in te grijpen;

O. dat de Raad van mening is, dat ook overigens het achterwege laten van zijn ingrijpen niet als onredelijk kan worden aangemerkt, aangezien, nu requestrante zonder daartoe te zijn gedwongen de volle verzekerde som aan eerste gerequestreerde voor haar deel heeft uitbetaald en dit bedrag, of hetgeen ervan restte, als vijandelijk eigendom op de Staat is overgegaan, het, gezien de houding in deze door requestrante tijdens de bezetting aangenomen, niet onbillijk of onredelijk voorkomt, dat dit bedrag aan de Staat verblijft;

O. dat de vordering tegen eerste gerequestreerde mitsdien behoort te worden ontzegd;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestrante haar vordering tegen eerste gerequestreerde;

Verklaart requestrante met haar vordering tegen tweede gerequestreerde niet ontvankelijk;

Veroordeelt requestrante in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van gerequestreerden gevallen begroot op f 125.

No. 1701

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 6 Juli 1949. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer.)

De uiterste wilsbeschikking gemaakt op 6 Juni 1945, waarbij de in algehele gemeenschap van goederen gehuwde vrouw van een persoon bedoeld in art. 6 lid 1 van het Besluit E 133 is onterfd, is door het N.B.I. terecht als nietig beschouwd i.v.m. artt. 13 en 14 E 133, ook indien de echtgenote zelf niet is een persoon als bedoeld in art. 6 lid 1 E 133.

Besluit van het N.B.I. in hoger beroep bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 13, 14; Besluit gevolgen van het huwelijk met vijandelijke onderdanen Nr. I [F 271] artt. 2 en 3.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 26 September 1947 ingekomen verzoekschrift van Mr Joannes Petrus Hogerzeil, advocaat en procureur, in zijn hoedanigheid van bijzonderen curator als bedoeld in art. 365 B. W. over na te melden minderjarigen, wonende te Zwolle, domicilie kiezende ten kantore van Mr J. G. Nijsingh, advocaat en procureur te Zwolle;

Mede gezien het daarop ingekomen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, dd. 20 Januari 1949;

O. dat verzoeker in beroep komt van het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I.)dd. 26 Augustus 1947, door hem overgelegd;

O. dat ten deze vaststaat, dat Maria Heilena Naarding, weduwe van Geuchien ten Kate op 14 October 1945 te Balkbrug, gemeente Avereest, haar laatste woonplaats, is overleden en genoemde M. H. Naarding bij testament van 6 Juni 1945 tot erfgenamen harer nalatenschap heeft benoemd hare kinderen Jan, Hilligje en Aaltje ten Kate, ieder voor een vierde gedeelte en de minderjarige kinderen van haar dochter Jantina ten Kate, gehuwd met Klaas Reijne, te weten Huibert, Guus en Cor Reijne, tezamen voor een vierde gedeelte ;

O. dat het N.B.I. bij zijn besluit van 26 Augustus 1947 uit overweging dat genoemde Klaas Reijne, met wie Jantina ten Kate in algehele gemeenschap van goederen gehuwd is, een persoon is als bedoeld in art. 6 lid 1 van het Besluit E 133 en Jantina ten Kate, door de wet tot erfgename geroepen, door de testamentaire beschikking geheel als erfgename van de nalatenschap werd uitgesloten op grond van art. 16 van het Besluit E 133 heeft besloten, dat voorzover genoemd testamentaire beschikkingen al niet reeds nietig zijn op grond van het bepaalde in de artikelen 13 sub *b* en *c* en 14 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) juncto het bepaalde in de artt. 2 en 3 lid 6 van het Besluit Gevolgen van het huwelijk met Vijandelijke onderdaan no. I (F 271) met die testamentaire beschikkingen bij de toepassing van bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelde voorschriften geen rekening zal worden gehouden;

O.dat requestrant in zijn verzoekschrift heeft verzocht het besluit van het N.B.I. nietig te verklaren, althans te vernietigen, althans de werking van het besluit te beperken tot het zogenaamd wettelijk erfdeel van Jantina ten Kate en/of te doen hetgeen het N.B.I. had behoren te doen, met veroordeling van het N.B.I. in de kosten van het geding;

O. dat requestrant in zijn grieven in de eerste plaats heeft aangevoerd, dat het besluit niet zoals art. 16 E. 133 eist met redenen omkleed is; dat toch dit artikel bepaalt dat het N.B.I. zodanig besluit kan nemen, doch het daartoe niet behoeft over te gaan, zodat het besluit had moeten aangeven waarom daartoe in dit geval redenen aanwezig waren, hetgeen te meer klemt, nu de minderjarigen toch ook belangen bij de testamentaire beschikking hebben, die door het besluit ten zeerste worden geschaad;

O. dat de klacht over het niet met redenen omkleed zijn van het besluit echter moet worden verworpen, omdat uit het besluit van het N.B.I. voldoende duidelijk blijkt, dat het reden voor toepassing van art. 16 E 133 aanwezig acht omdat Jantina ten Kate onterfd is, waardoor het N.B.I. niet de beschikking heeft over hetgeen aan Jantina ten Kate in algehele gemeenschap van goederen gehuwd met K. Reijne anders bij versterf zou zijn ten deel gevallen, zijnde het beschikken over die baten voor het N.B.I. uit de aard der zaak van belang, waar Reijne was een persoon, als bedoeld in art. 6 sub 1 E 133, ten aanzien van wiens vermogen dus sprake kon zijn van beheerskosten, verbeurdverklaring en boete; dat dus daargelaten in hoeverre de motive-

ring van het N.B.I. het genomen besluit kan rechtvaardigen, over ontbreken van motivering niet geklaagd kan worden ;

O. dat thans dient te worden geoordeeld omtrent de stelling van het verweerschrift van het N.B.I. — in deszelfs besluit werd dit reeds geopperd — dat het testament van Maria Heilena Naarding nietig is, hetgeen door verzoeker, overigens zonder motivering, wordt ontkend;

O. dienaangaande dat art. 14 van het Besluit E 133 bepaalt dat van rechtswege nietig is elke rechtshandeling, als bedoeld in art. 13, welke verricht is zonder de vereiste toestemming door of vanwege het Beheersinstituut en laatstgenoemd artikel, behoudens deze toestemming, onder meer verbiedt enige rechtshandeling te verrichten, direct of indirect betrekking hebbende op vermogen van een persoon, als bedoeld in art. 6 lid 1;

O. dat niet alleen dit verbod in ruime bewoordingen is vervat, doch twijfel of daaronder wel het maken van een testament, als het onderhavige, is begrepen wordt uitgesloten door de artt. 2 en 3 van het Besluit gevolgen van het huwelijk met vijandelijke onderdanen no. 1 (F 271), in werking getreden 17 November 1945;

O. toch dat dit Besluit, welks inhoud blijkens de considerans en deszelfs bepalingen verder gaat dan de benaming daarvan zou doen vermoeden. krachtens art. 2 de artt. 13, 14 en 15 van het Besluit E 133 niet toepasselijk verklaart op het maken of herroepen van uiterste wilsbeschikkingen en, wat bovenal van gewicht is, art. 3, sub 1 bepalende dat het Besluit, wat art. 2 aangaat, terugwerkt tot 25 October 1944 (dag van het inwerking treden van het Besluit E 133), sub 6 de bepaling bevat dat de terugwerking van het Besluit ten aanzien van uiterste wilsbeschikkingen, gemaakt of herroepen vóór de dag van het inwerking treden van het Besluit (17 November 1945) slechts plaats vindt, voorzover de nalatenschap na die dag is opengevallen;

O. dat, nu de onderhavige uiterste wilsbeschikking werd gemaakt 6 Juni 1945 en de nalatenschap open viel 14 October 1945, deze uiterste wilsbeschikking, waarbij Jantina ten Kate, in algehele gemeenschap van goederen gehuwd met genoemde Klaas Reijne, werd onterfd, wordt getroffen door de artt. 13 en 14 van het Besluit E 133 en nietig is;

O. dat hieraan niet kan afdoen, hetgeen door verzoeker in ander verband is opgemerkt, dat de belangen van de genoemde minderjarigen daardoor geschaad worden en Jantina ten Kate zelf niet is een persoon als bedoeld in art. 6 lid 1 van het Besluit E 133;

O. dat, nu bedoelde uiterste wilsbeschikking nietig is, reeds hieruit volgt, dat het N.B.I. terecht kon beslissen, dat daarmede bij de toepassing van bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelde voorschriften geen rekening zal worden gehouden;

O. dat mitsdien het besluit waarvan beroep dient te worden bekrachtigd;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Bekrachtigt het besluit van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 26 Augustus 1947, waarvan beroep.

Veroordeelt verzoeker qq. in de kosten van het geding, aan de zijde van het Beheersinstituut tot deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1702

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Maart 1950. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines, Korthals Altes.)

Uit de verklaring van de getuige Moen blijkt, dat er een enorme wachtlijst was van aanvragers van certificaten van Amerikaanse fondsen, die niet van Rebholz afkomstig waren, zodat ter beurze wel degelijk gelet werd op de herkomst van dergelijke stukken en dat bij de aankoop daaromtrent wensen konden worden te kennen gegeven.

Moen heeft derhalve geen enkele voorzorg genomen ter voorkoming dat hem een effect, van Rebholz afkomstig, zou worden geleverd en was mitsdien te kwader trouw.

Beslissing a quo bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 54, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 265/49 van Mary Endt, geboren van Hessen, bijgestaan en gemachtigd door haar echtgenoot D. C. Endt, wonend te Koog aan de Zaan, gemachtigde Mr D. C. Endt, waarin verzoekster in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van 18 Januari 1949 gegeven tussen A. en J. Presburg, H. Swaab en Mevrouw A. Melkman-Löchner, gemachtigde Mr H. Gerzon, als requestranten, en thans appellante als gerequestreerde;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerden; gemachtigden Mrs K. J. Edersheim en I L. Hamburg;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord de gemachtigden van partijen en een getuige;

O. dat de grief van appellante is, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte de goede trouw van haar rechtsvoorganger (haar vader), van wie zij het effect om niet heeft verkregen, niet aannemelijk gemaakt heeft geacht;

O. dat appellante stelt, dat haar vader (van Hessen) opdracht tot aankoop van een certificaat als het litigieuse heeft gegeven aan Wamelink, dat deze de opdracht heeft doorgegeven aan de Groot en deze laatste op zijn beurt aan de commissionnaire firma Moen en van der Wielen opdracht heeft verstrekt;

O. dat getuige Moen, lid van de firma Moen en van der Wielen bij zijn verhoor door de Raad heeft verklaard, dat hij in Mei 1943 van de Groot opdracht heeft gekregen tot aankoop van een certificaat van de soort

als het litigieuse; dat hij deze order heeft opgegeven ter beurze aan een hoekman; dat deze hoekman hem, nog voordat een effect geleverd werd, heeft laten zien het deviezenvergunningsnummer, dat op deze transactie betrekking had; dat dit nummer was A 59500, hetwelk, zoals hij (getuige) wist was het nummer van Rebholz-Bankierskantoor; dat hem daarna het litigieuse certificaat geleverd werd, dat hij vervolgens aan zijn opdrachtgever heeft doorgeleverd;

O. dat derhalve de firma Moen en van der Wielen bij de verkrijging van het litigieuse certificaat niet te goeder trouw was, aangezien ter beurze in Mei 1943 bekend was, dat Rebholz geroofde stukken verhandelde; dat dit bovendien volgt uit de verklaring van getuige Moen zelf, die heeft medegedeeld, dat er een enorme wachtlijst was van aanvragers van certificaten van Amerikaanse fondsen, die niet van Rebholz afkomstig waren; dat hieruit blijkt, dat ter beurze in die tijd wel degelijk gelet werd op de herkomst van dergelijke stukken, en dat wensen daaromtrent bij de aankoop konden worden te kennen gegeven ;

O. dat derhalve zelfs indien Moen niet vooraf kennis zou hebben gedragen van het vergunningsnummer, zijn goede trouw niet zou kunnen worden aangenomen, omdat uit zijn verklaring blijkt, dat hij geen enkele voorzorg heeft genomen om te voorkomen, dat hem een Rebholz-stuk zou worden geleverd, hoewel het nemen van zodanige voorzorg, gelijk overwogen, mogelijk was;

O. dat de beslissing waarvan beroep mitsdien behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

Veroordeelt appellante in de kosten van het geding, aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 200.

No. 1703

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 13 Maart 1950. (Mrs Wery, Budding de Voogt en Polak).

Met vernietiging van de beschikking van het N.B.I. wordt aan verzoekster een no-enemy-verklaring verleend.

Ten aanzien van haar vermogen bepaalt de Raad, dat dit wordt gesteld onder bewind van een notaris, met bijzondere opdracht er voor te zorgen, dat het kapitaal niet naar Duitsland wordt verplaatst.

Het bewind zal eindigen vijf jaren na de uitspraak of zoveel vroeger als de requestrante zich metterwoon in Nederland zal vestigen. (Zie N.O.R. no. 1573).

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43).

Carl Jaeger, Johanna Woutertje Jaeger—Sonneveldt, beiden wonende te Wupperthal-Elberfeld, requestranten, gem. Mr T. A. van Dijken,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Opnieuw gezien de stukken, waaronder het in deze zaak gewezen vonnis van de Raad van 8 Sept. 1949;

O. dat de bij dat vonnis bevolen comparitie van partijen heeft plaats gehad, waarbij zijn verschenen de beide requestranten in persoon en hun gemachtigde mr T. A. van Dijken, Mrs H. M. Smits en C. J. van Hasselt, beiden werkzaam aan het Nederlandse Beheersinstituut, C. D. Jalink, notaris te 's-Gravenhage en C. A. R. L. Sonneveldt;

O. dat, in aansluiting aan hetgeen bij bovengenoemd vonnis werd overwogen en op grond van de bij de comparitie verkregen inlichtingen, de Raad van oordeel is, dat de bij het vonnis bedoelde waarborgen tegen de verplaatsing van het aan requestrante vrij te geven vermogen naar Duitsland in genoegzame mate zullen worden verkregen, doordien dit vermogen wordt gesteld onder het bewind van de heer C. D. Jalink, notaris te 's-Gravenhage, met bijzondere opdracht te waken tegen de verplaatsing van het kapitaal naar Duitsland en voorts onder de navolgende bepalingen;

O. dat, aangezien de requestrant Carl Jaeger zijn verzoek om een ontvijandingsverklaring heeft ingetrokken, het verzoekschrift te zijnen opzichte als vervallen is te beschouwen;

Rechtdoende:

1. Vernietigt, voorzover betreft Johanna Woutertje Jaeger—Sonneveldt, de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 25 Mei 1948 waar van beroep;

2. Verstaat, dat Johanna Woutertje Jaeger—Sonneveldt met ingang van 6 Juli 1948 niet is vijandelijk onderdane in de zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) en gelast de afgifte aan haar van een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub f van genoemd Besluit;

3. Stelt het zich in Nederland bevindende vermogen van requestrante onder bewind van C. D. Jalink, notaris te 's-Gravenhage, met bijzondere opdracht te zorgen, dat het kapitaal niet naar Duitsland wordt verplaatst;

4. Gelast aan het Nederlandse Beheersinstituut de afgifte van genoemd vermogen aan de bewindvoerder;

5. Bepaalt, dat het bewind zal eindigen vijf jaren na heden of zoveel vroeger, als de requestrante zich metterwoon in Nederland mocht vestigen;

6. Verstaat, dat de bewindvoerder jaarlijks summiere rekening en verantwoording zal doen aan de requestrante en afschrift van deze rekening en verantwoording zal doen toekomen aan het Nederlandse Beheersinstituut of — bij tussentijdse opheffing van dit instituut — aan de Officier van Justitie te 's-Gravenhage en dat de bewindvoerder slotrekening- en verantwoording zal doen aan de requestrante;

7. Wijst af het meer of anders gevorderde.

---

23 Aug. 1950 (afl. 42) No. 1704—1711

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1704

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE, 15 Mei 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Kernkamp, Mouton, Vice-Adm. Vos).

Mogelijk strafmaximum voor mishandelingen in Amersfoort.

Is alleen eenvoudige mishandeling telastgelegd? Bewezen verklaarde feiten bevatten alle bestanddelen van het misdrijf van zware mishandeling meermalen gepleegd, daargelaten nog de vraag, of deze feiten, als behorende onder het regime van de concentratiekampen, niet met voorbedachten rade zijn gepleegd. Onder zwaar lichamelijk letsel is te verstaan lichamelijk letsel van zo ernstigen aard, dat het naar het spraakgebruik als zwaar kan worden aangemerkt, zonder dat dit letsel van blijvenden aard behoeft te zijn. In casu wordt het maximum tweemaal met een derde verhoogd in verband met art. 44 en art. 57 Sr. Gezien het dan ontstane maximum kan volgens art. 11 B.B.S. levenslange gevangenisstraf worden opgelegd.

(Sr. art. 302; B.B.S. art. 27a).

Op het beroep van Heinrich Anton Dohmen, geb. te Duisburg (Dld.), 15 Sept. 1894, van beroep havenmeester, wonende te Duisburg, thans in bewaring gesteld in het „Huis van Bewaring II" te 's-Gravenhage, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer, van 31 Mei 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„gedurende den tijd van den huidigen oorlog voor 15 Mei 1945 in krijgsdienst bij den vijand zich schuldig maken aan enig oorlogsmisdrijf of misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder (*b*) of (*c*) van het handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. no. G 5)" meermalen gepleegd, en met toepassing van de artt. 27, 57, 300 en 302 Sr. en 7*b*, 11, 27*a*, 28 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeventien jaren, met bepaling, dat de tijd, door veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sinds 15 Aug. 1948 in voorlopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

Gehoord enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. Sr. 27, 40 t/m 43, 47, 48, 49, 57, 91, 300, 302; B.B.S. 1, 2, 3, 7*b*, 11, 27*a*, 28; B.B.R. 1; B.B.G. 10, 12; Sv. 338 t/m 351, 357, 358, 359; Het Duitse Militaire Strafwetboek (D.M.S.G.) par. 47;

Art. 6 sub *b* en *c* van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 S. no. G 5.

door t. a. v. bij dagvaarding ten laste gelegde ten onrechte aan te nemen, dat req. in deze dader of mede-dader is geweest.

Toelichting.

Uit de gebezigde bewijsmiddelen kon door het Hof niet worden afgeleid dat req. zich schuldig heeft gemaakt aan mishandelingen met als gevolg zwaar lichamelijk letsel.

Bij dagvaarding is ook niet mishandeling, zwaar lichamelijk letsel ten gevolgenhebbende, ten laste gelegd aan req., doch eenvoudige mishandeling, waarop de Nederlandse Strafwet in art. 300 Str. een maximum van twee jaren gevangenisstraf heeft gesteld, zodat ingevolge art. 11 B.B.S. bij bewezen verklaring der gestelde mishandeling een maximum van vijf jaren gevangenisstraf zou kunnen worden opgelegd, eventueel te verhogen met een derde ingevolge art. 57 Str. Het opzettelijk toebrengen van zwaar lichamelijk letsel ex art. 302 Sr. is aan req. bij dagvaarding niet ten laste gelegd en ten onrechte heeft het Hof overtreding van art. 302 Sr. door req. ten deze vastgesteld en bewezen verklaard.

II. enz.

Gehoord den P.-F. in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie t. a. v. de qualificatie en de straf en oplegging van een gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, met aftrek der bewaring;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard; dat hij,

te Leusden, op verschillende tijdstippen in de tijdvakken van ongeveer 1 Juni 1942 tot ongeveer 31 Jan. 1943 en van 25 Mei 1943 ot daaromtrent tot ongeveer 1 Sept. 1944, terwijl hij als Unterscharführer der „Waffen SS" lid was van de „Waffen SS" en was gedetacheerd bij de organisatie, die belast was met de bewaking en de administratie van door of voor de Duitse instanties gearresteerde en in het „Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort" (P.D.A.) te Leusden opgesloten personen, en aldus gedurende de tijd van voormelde oorlog in krijgsdienst bij de vijand was en als militair behoorde tot de op voet van oorlog gebrachte Duitse krijgsmacht, — op de navolgende wijzen en bij de navolgende gelegenheden in verband met de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog en met de menselijkheid, te weten:

A. in en/of nabij het voormelde P.D.A. te Leusden, waar hij verdachte toen met de bewaking der gevangenen en het toezicht op de door hem te verrichten arbeid was belast, bij de ingang van het eigenlijke gevangenkamp wachtdiensten verrichtte en als zgn. „Blockführer vom Dienst" de barakken der gevangenen controleerde en appèls over de gevangenen afnam, heeft hij verdachte op verscheidene dagen gedurende de aanhef dezes genoemde tijdvakken herhaaldelijk en telkenmale opzettelijk

1e. in dat kamp opgesloten weerloze en ondervoede en dikwijls zieke gevangenen, in het bijzonder de joden onder hen, met de

hand of vuist en met een knuppel of stok, zodanig hard geslagen waar hij hen maar raken kon en met zijn geschoeide voet zodanig hard geschopt dat de slachtoffers pijnlijk werden getroffen en aangedaan, veelal werden verwond of letsel bekwamen en soms ook bewusteloos ineenzakten of terneer vielen;

2e. gevangenen, die bewusteloos of tengevolge van pijn en/of uitputting, terneer lagen, met een knuppel of stok, althans met een hard voorwerp, hard geslagen en met de geschoeide voet hard geschopt;

3e. gevangenen allerlei strafexercities doen uitvoeren, die gelet op de lichamelijke toestand dier gevangenen voor hen veel te zwaar waren;

door welk een en ander die gevangenen-slachtoffers in een lichamelijk nog slechtere toestand kwamen dan zij reeds waren;

B. in het voormelde P.D.A. te Leusden, waar hij verdachte toen met de bewaking der gevangenen was belast en als zgn. „Blockführer vom Dienst" de barakken der gevangenen controleerde heeft hij verdachte op een dag in een der in aanhef dezes genoemde tijdvakken tezamen en in vereniging met zekere A. van Es, een zieke joodse gevangene, die hij in barak no. 7 aantrof, onder slaan, schoppen en stompen naar de naastgelegen barak no 8 gedreven, hem aldaar opzettelijk zo hard geslagen en geschopt, dat die gevangene daardoor pijnlijk werd getroffen en aangedaan;

O. t. a. v. het eerste middel:

dat de klacht, als zoude ten onrechte zijn aangenomen, dat req. in deze dader of mededader is geweest, op zich zelf genomen onbegrijpelijk is, omdat van requirants (mede)-daderschap aan de bewezen verklaarde feiten in alle getuigenverklaringen en zelfs in zijn eigen — een gedeeltelijke bekentenis inhoudende — opgaven sprake is;

dat req. blijkens de toelichting bedoelt met het middel te klagen over 's Hofs beslissing, dat de bewezen verklaarde feiten de meeste overeenkomst vertonen met de volgens de Nederlandse wet strafbare feiten, omschreven in de artt. 300 en 302 Sr., met de daaruit voortvloeiende consequenties voor het maximum van de straf, welke in deze kan worden opgelegd;

dat de bewezenverklaring onder meer berust op de verklaringen van de getuigen:

J. F. J. Schweitzer: „dat hij, Schweitzer, verdachte toen" (d.w.z. tijdens zijn verblijf als gevangene in het kamp te Amersfoort) „hoorde zeggen „jetzt los!" en daarna het geluid van slagen en kreten van pijn hoorde; dat hij, Schweitzer, aan de cadans van deze slagen hoorde, dat drie personen" (t.w. req. en de mede-gevangenen, zgn. kapo's, Teun van Es en Joep Schepers)" om de beurt een slag toebrachten, dat hij ongeveer een uur nadat dit slaan had opgehouden een lichaam op een kruiwagen uit dat deel van die barak heeft zien wegbrengen;"

en H. J. M. Linschoten: „dat daarop verdachte de barak binnenkwam en dit werk" (n.l .het toedienen van slagen aan een Joodsen gevangene) „van den blokoudste overnam en dezen gevangene hevig met een stok sloeg, waar hij hem maar raken kon, terwijl hij hem tevens met zijn geschoeide voet tegen de geslachtsdelen schopte; dat hij, Linschoten, enige dagen daarna dezen gevangene met zeer sterk opgezette geslachtsdelen bij het ziekenrapport zag staan; dat hij, Linschoten, toen bemerkte, dat deze geslachtsdelen etterende wonden droegen; dat deze gevangene hem, Linschoten, toen vertelde, dat hij deze verwondingen had gekregen na voormelde mishandelingen;"

dat uit deze verklaringen valt af te leiden, dat de bewezenverklaarde feiten niet slechts de meeste overeenkomst vertonen met —, maar zelfs alle bestanddelen bevatten van het misdrijf van zware mishandeling als omschreven in het eerste lid van art. 302 Sr., meermalen gepleegd, daargelaten nog de vraag, of deze feiten, als behorende onder het regime van de concentratiekampen, niet met voorbedachten rade zijn gepleegd;

dat immers onder zwaar lichamelijk letsel — afgezien van de niet limitatieve omschrijvingen van art. 82 Sr. — is te verstaan lichamelijk letsel van zo ernstigen aard, dat het naar het spraakgebruik als zwaar kan worden aangemerkt, zonder dat dit letsel van blijvenden aard behoeft te zijn;

dat derhalve op de bewezen verklaarde feiten een gevangenisstraf was gesteld van ten hoogste acht jaren, op grond van het bepaalde in de artt. 57 Sr. en 44 Sr. in verband met art. 21 B.B.S. te verhogen met tweemaal een derde, derhalve met vijf jaren en vier maanden, zodat krachtens art. 11 B.B.S., lid 1 onder 2e, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren kan worden opgelegd;

dat het middel derhalve faalt;

O. enz.

(Beroep verworpen; *Red.*).

No. 1705

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE, 15 Mei 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Kernkamp, Mouton; Vice-Adm. Vos).

Verhouding nationale Wet en Volkenrecht. Zijn artt. 4 en 27a B.B.S. in strijd met het Volkenrecht? Territorialiteits-, passief nationaliteits-, en beschermingsbeginsel. Betekenis van „krijgsdienst bij den vijand". Strafmaat.

Uitvoerige motivering, waarvan bij strijd tussen een Ned. wet en een regel van volkenrecht de laatstgenoemde praevaleert, ook als de nationale wet van later datum is.

De rechtsmacht van de Ned. Staat in zake oorlogsmisdaden is volkenrechtelijk niet beperkt tot misdrijven hier te lande begaan, maar strekt zich ook uit over die misdrijven, welke personen in vijandelijken krijgs-, staats- of publieken dienst in hun eigen land of zelfs in anderse bezette gebieden tegen Nederlanders mochten hebben gepleegd. Naast het passieve nationaliteitsbeginsel is hier ook nog plaats voor een ruimer opgevat beschermingsbeginsel ter verdediging van

andere nationale belangen. De Raad laat in het midden of bij de berechting van oorlogsmisdrijven het universaliteitsbeginsel van toepassing is.

Al moge de taak van req. Heinze (door het arbeidsbureau Duisburg-Hamborn aangewezen als leider van een kamp voor Nederl. arbeiders bij de „Westwall") niet kunnen worden aangemerkt als in den gewonen zin in krijgsdienst van den vijand te zijn verricht, req.'s werkzaamheid valt wel binnen het door den wetgever als ruimer opgevatte begrip „krijgsdienst bij den vijand", waaronder ook het incidenteel verlenen van (militaire) diensten verstaan moet worden.

Uitvoerige motivering van de sterke strafverhoging.

(Grondwet art. 124; B.B.S. art. 27*a*).

Op de beroepen van:

I. den Proc.-Fic. bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam,

II. Petrus Dominicus Röhrig, geb. te Dieblich (Dld.) 22 Oct. 1898, wonende te Wieserwald (Dld.), thans in bewaring gesteld in het „Huis van Bewaring II" te 's-Gravenhage,

III. Hans Otto Eduard Brunner, geb. te Kassel (Dld.), 6 Oct. 1900, van beroep arts, wonende te Bielefeld (Dld.), thans in bewaring gesteld in het „Huis van Bewaring II" te 's-Gravenhage,

IV. Arnold Friedrich Heinze, geb. te Hamborn (Dld.), 7 Juni 1904, van beroep mijnwerker, wonende te Hamborn (Dld.), thans in bewaring gesteld in het „Huis van Bewaring II" te 's-Gravenhage,

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer, van 29 April 1949, waarbij de requiranten Röhrig, Brunner en Heinze, ieder voor zich, werden schuldig verklaard aan:

„Gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch vóór 15 Mei 1945, in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid, als bedoeld in art. 6 (c) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), meermalen gepleegd"; en „Gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, doch vóór 15 Mei 1945, in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een oorlogsmisdrijf, als bedoeld in art. 6 (*b*) van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), meermalen gepleegd";

en met toepassing van de artt. 27, 28, 57 Sr. en 1, 7*b*, 8, 9, 11, 27*a* B.B.S., werden veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van resp. zes jaren, tien jaren en acht jaren, met bepaling, dat de tijd door hen vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien veroordeelden ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen Staat van Beleg, casu quo Afd. IV van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 (S. No. F 244 j°. F 280) in bewaring zijn geweest, bij de uitvoering dezer straffen geheel, dat is voor veroordeelde Röhrig van 22 Dec. 1948 af, veroordeelde Brunner van 17 Mei 1947 af, veroordeelde Heinze van 2 Febr. 1948 af, zal worden in mindering gebracht, en met ontzetting van ieder der veroordeelden van de rechten van:

1. het bekleden van ambten,
2. het dienen bij de gewapende macht,

een en ander voor den duur van het leven;

Gehoord enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

A. van den Proc.-Fiscaal:

S. althans v. t.

a. ten aanzien der verdachten Röhrig en Heinze van de artt. 1, 11, 26 en 27*a* B.B.S. en 257, 282, 301, 365 Sr. en 143 en 148 Sr. en 359 Sv.;

b. t. a. v. de verdachte Brunner van de artt. 1, 11, 26, 27 en 27*a* B.B.S. en 257, 282 Sr. en 359 Sv.;

doordien het Hof:

1. aan de verdachten straffen heeft opgelegd, die niet in overeenstemming zijn met de ernst der door hen gepleegde misdrijven, de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en de persoonlijke omstandigheden der verdachten,

2. niet vermeldt alle bij art. 359 Sv. bedoelde, bijzondere redenen voor strafbepaling;

B. van req. Röhrig:

S. en/of o. t. van de artt. 1, 11, 26 en 27*a* B.B.S. in verband met art. 6 van het Handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 j°. de artt. 40, 43, 257, 282, 301 en 365 Sr. en art. 143 en 148 Sr. alsmede art. 359 Sv.;

van req. Brunner:

S. althans v. t. der in de sententie genoemde artikelen, in verband met art. 16 B.B.G., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet kan worden geacht te zijn in overeenstemming met het gepleegde misdrijf, de omstandigheden, waaronder dit is begaan en den persoon en persoonlijke omstandigheden van veroordeelde;

van req. Heinze:

1. S. althans v. t. van art. 27 sub 1 B.B.S., art. 6 sub c van het Handvest, behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, art. 282 lid 3 Sr.,

naardien het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer, bij zijne sententie d.d. 29 April 1949 uit de daarbij gebezigde bewijsmiddelen ten onrechte heeft afgeleid, dat de req. in dienst van de Duitse Wehrmacht en dus in krijgsdienst bij de vijand staande en ten laste van hem bewezenverklaarde feiten zoude hebben gepleegd, hebbende het Bijz. Gerechtshof voornoemd uit de voormelde bewijsmiddelen niet kunnen afleiden, dat de req. in dienst van de Duitse Wehr-

macht en dus in krijgsdienst bij de vijand stond,

hebbende de req., gelijk ook blijkende uit zijn in gemelde sententie opgenomen verklaring als ter zitting afgelegd, behoord tot de Duitse burgerbevolking, welke op last van de Duitse overheid verplicht werd aan de bouw van een „Westwall" werkzaamheden te verrichten, welke weliswaar onder toezicht van de Duitse Wehrmacht moesten worden uitgevoerd, doch er niet toe hebben geleid, dat de req. in dienst van de Duitse Wehrmacht zoude zijn gekomen en aldus in Duitse krijgsdienst zoude zijn getreden;

2. enz.;

6. enz.;

O. dat bij de bestreden sententie is bewezen verklaard: dat

I. in of omstreeks Nov. en Dec. 1944 in Nederland woonachtige personen zijn gedeporteerd naar Rees en omgeving en in of nabij Rees zijn ondergebracht in een of meer zogenaamde arbeidskampen en aldaar, geheel of gedeeltelijk in de periode van omstreeks November 1944 tot omstreeks April 1945, wederrechtelijk van hun vrijheid beroofd zijn gehouden om werkzaamheden te verrichten, bestaande in het aanleggen van versterkingen ten behoeve van de krijgsverrichtingen door het Duitse leger;

in deze kampen de aldaar ondergebrachte personen zijn blootgesteld aan een systeem van ontrechting, terreur en verwaarlozing, te weten:

a. zij werden ondergebracht in tot legering van mensen geheel niet geschikte lokaliteiten, en wel in het zogenaamde kamp Empel-Rees in droogschuren van een pannfabriek en in een tent, welke geen bescherming boden tegen de koude en geen afdoende bescherming tegen regen en sneeuw. De droogschuren hadden gedeeltelijk open en onvoldoende dichtgemaakte wanden en daken van pannen met reten en gaten. Behoorlijke verwarming ontbrak geheel. Er was geen voor behoorlijke ligging vereiste voorziening met slaapplaatsen, geen behoorlijk strodek op de vloer, terwijl dit strodek, voor zover aanwezig, vrijwel nimmer werd ververst. Er was geen behoorlijke hygiënische verzorging, daar behoorlijk was- en drinkwater vrijwel geheel ontbrak, evenals behoorlijke privaten, zodat de gedeporteerden hun behoeften in de winterkoude moesten doen op het terrein om de gebouwen in de open lucht. Er werd geen voldoende aantal dekens verstrekt, noch voldoende kleding en schoeisel, indien daaraan in verband met de arbeid der gedeporteerden, al naar gelang de weersomstandigheden, behoefte bestond. Er was niet aanwezig een enigermate behoorlijke medische verzorging van de zieken, doordat zowel een behoorlijke legering voor hen, als de nodige genees- en verbandmiddelen ontbraken, terwijl somwijlen verboden werd, dat meer dan een van te voren bepaald aantal gedeporteerden zich voor onderzoek of medische verpleging zouden aanmelden.

Aan de gedeporteerden werd eten verstrekt van volstrekt onvoldoende kwantiteit en meestentijds ook van onvoldoende kwaliteit, terwijl zware arbeid van de gedeporteerden werd geëist, door al welke oorzaken bij vele is opgetreden:

sterke ondervoeding; bevriezing van ledematen; ontstekingen en infecties; uiterste vervuiling en verluizing; chronische diarrhee, gevolgd door uitdroging van het lichaam; en andere ziekten; tengevolge van welke omstandigheden een zeer groot aantal dezer gedeporteerden het leven hebben verloren of verminkt zijn;

b. Een groot aantal dezer gedeporteerden is mishandeld door slagen, opzettelijk gewelddadig, hetzij met de hand, hetzij met de gebalde vuist, met een schoppensteel, een stok, een geweerkolf, althans met behulp van enig slagmiddel aan hen toegebracht, wanneer zij zich niet meldden op het arbeidsappèl, omdat ziekte of verzwakking hen daarin verhinderde, of wanneer zij niet snel genoeg marcheerden naar hun arbeidsplaats, of wanneer zij daar naar het oordeel van de over hen toezicht houdende bewaker of leider niet voldoende arbeidden, of wanneer zij bij leden der burgerbevolking levensmiddelen hadden gevraagd, of wanneer zij op het ziekenrapport voor medisch onderzoek of verpleging wilden verschijnen, of wanneer zij zich naar het oordeel van een of meer der met hun leiding belaste personen aan enig strafbaar feit hadden schuldig gemaakt.

In een aantal gevallen is aan deze weerloze gedeporteerden, die meestal reeds in verzwakte toestand verkeerden, eten onthouden bij wege van strafmaatregel.

In een aantal gevallen zijn gedeporteerden geplaatst in een zogenaamde strafploeg; alsdan werd hun hoofd kaal geknipt en werden zij veelal gedwongen om zonder overjas of ander behoorlijke en nodige beschutting tegen de felle winterkou te arbeiden, terwijl zij veelal op de bovenomschreven wijze werden mishandeld. Gedeporteerden, die op enige wijze het misnoegen van een of meer der bewakers of leiders hadden opgewekt, zijn opzettelijk in het koude water gegooid. Tenslotte hebben enige leiders of bewakers opzettelijk, na het plan daartoe in kalm beraad en rustig overleg te hebben opgevat, gedeporteerden gelegd over een omgekeerd onderstel van een kar, in elk geval over enig daartoe hun geschikt voorkomend voorwerp en dezen opzettelijk gewelddadig met een of meer slagwapenen een groot aantal slagen op het lichaam toegebracht tengevolge van welke handelingen een aantal gedeporteerden, die meestentijds reeds in een verzwakte toestand verkeerden, pijnlijk zijn getroffen;

II. verdachte Röhrig als Abschnittleiter, waarbij hem de zorg voor legering en verzorging van de hulpbehoevende gedeporteerden uit Nederland in de bovenvermelde periode in Rees en omgeving, alsmede de leiding der in zijn Abschnitt te verrichten bovenomschreven werken en de leiding over het ter verzorging en ter controlering van de arbeid in zijn Abschnitt ter beschikking gesteld personeel was opgedragen, dienstdoende bij de Duitse Wehrmacht (en dus in krijgsdienst

bij de vijand staand), alstoen aldaar, gebruik makend van macht, gelegenheid en middel, hem door de vijand en het feit der vijandelijke bezetting van Nederland geboden, in verband met de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordele van de vijand:

1. opzettelijk wederrechtelijk tezamen en in vereniging met anderen opzettelijk een plaats tot wederrechtelijke vrijheidsberoving van de naar de kampen in zijn Abschnitt van uit Nederland overgebrachte personen heeft verschaft door opzettelijk het kamp Empel-Rees (en later dat te Bienen) daartoe te doen inrichten;

2. opzettelijk de vanuit Nederland naar Duitsland gedeporteerde en in de kampen te Empel-Rees en Bienen ondergebrachte personen, tot wier verpleging en verzorging hij, verdachte, verplicht was krachtens de hem verleende functie en de internationaal geldende rechtsnormen, tezamen en in vereniging met anderen heeft gelaten in de hulpeloze toestand, onder Ia omschreven,

welke onder 1 en 2 omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel voor één en de dood voor meerdere der gedeporteerden heeft tengevolge gehad;

3. opzettelijk en met voorbedachten raad,

a. meermalen en tezamen en in vereniging met anderen, gedeporteerden, wanneer zij zich niet meldden op het arbeidsappèl, omdat ziekte of verzwakking hen daarin verhinderden, wanneer zij niet snel genoeg marcheerden naar de arbeidsplaats; wanneer zij op het ziekenrapport voor medisch onderzoek wilden verschijnen, met een stok en eenmaal alleen een gedeporteerde, die zich naar zijn, verdachtes, oordeel aan een strafbaar feit had schuldig gemaakt, met de gebalde vuist, heeft geslagen;

b. als meerdere aan, aan zijn bevel of leiding onderworpen minderen, heeft bevolen, gedeporteerden, wanneer deze zich naar hun oordeel aan enig strafbaar feit hadden schuldig gemaakt met behulp van enig slagmiddel te slaan;

4. als meerdere, belast met het toezicht en de contrôle op aan zijn bevel of leiding onderworpen minderen, niet over dezen heeft uitgeoefend het van zodanige meerdere naar de regelen van de internationaal geldende rechtsnormen vereiste toezicht en de vereiste contrôle, om te voorkomen dat deze minderen de onder *Ib* vermelde mishandelingen pleegden,

in welk onder 4 gesteld geval een der daar gestelde mishandelingen de dood van de gedeporteerde Koningshoven hebben ten gevolge gehad;

Verdachte Brunner als Hauptabschnittartzt bij de bouw van de zogenaamde Westwall, door de Duitse Weermacht (en dus in krijgsdienst van de vijand staand), in de bovenomschreven periode belast is geweest met de contrôle op de artsen, ingedeeld bij en op de medische, hygiënische en lichamelijke verzorging van de arbeiders, ondergebracht in een aantal der voor zodanige onderbrenging van aan de Westwall arbeidende arbeiders ingerichte kampen, onder meer die te Empel-Rees, Bienen en Vrasselt, alsmede gedurende een deel dezer periode met hun medische verzorging en alstoen aldaar, gebruik makende van macht en gelegenheid, hem door de vijand en het feit der vijandelijke bezetting van Nederland geboden, in verband met de bovenvermelde aanvalsoorlog:

1. opzettelijk heeft meegewerkt om de uit Nederland gedeporteerde, wederrechtelijk van hun vrijheid beroofd zijnde arbeiders wederrechtelijk van hun vrijheid beroofd te houden door opzettelijk wegens ziekte of wegens hun lichamelijke toestand niet tot arbeiden in staat zijnde personen, die op het punt stonden naar Nederland te worden teruggevoerd ter verpleging, als „einsatzfähig" te verklaren en in het kamp te Empel-Rees, waar zij van hun vrijheid beroofd werden gehouden, te laten;

2. opzettelijk heeft medegewerkt om uit Nederland gedeporteerde, hulpeloos aan willekeur uitgeleverde door hun lichamelijke toestand niet tot zware arbeid in staat zijnde arbeiders, — terwijl hij, verdachte, krachtens de hem verleende functie en krachtens de internationaal geldende normen verplicht was tot het treffen van beslissingen en maatregelen, dat zodanige arbeiders niet de van hen geëiste zware arbeid of arbeid onder felle koude en slechte hygiënische omstandigheden zouden verrichten — door hen opzettelijk, zonder een voorafgaand behoorlijk onderzoek, of ondanks zulks een onderzoek, „einsatzfähig" te verklaren en de verzorging te onthouden die hun in Nederland had kunnen worden gegeven, en hen aldus te laten in een hulpeloze toestand;

welke feiten zwaar lichamelijk letsel en de dood voor vele gedeporteerden hebben ten gevolge gehad;

verdachte Heinze, staande in dienst van de Duitse weermacht (en dus in krijgsdienst van de vijand), als kampcommandant alstoen met de leiding van het kamp te Empel-Rees is belast geweest, waarbij hem de zorg voor de legering en verzorging der hulpbehoevende gedeporteerden was opgedragen, alsmede de leiding over het in dat kamp ingedeelde personeel en alstoen, gebruik makende van macht, gelegenheid en middel, hem door de vijand en het feit der vijandelijke bezetting van Nederland geboden, in verband met de bovenvermelde aanvalsoorlog ten voordele van de vijand:

1. Opzettelijk, tezamen en in vereniging met anderen opzettelijk een plaats tot wederrechtelijke vrijheidsberoving van wederrechtelijk naar het kamp Empel-Rees van uit Nederland overgebrachte personen heeft verschaft door opzettelijk het kamp Empel-Rees daar toe in te richten;

2. Opzettelijk de vanuit Nederland naar Duitsland gedeporteerde en in het kamp Empel-Rees ondergebrachte personen, tot wier verpleging en verzorging hij, verdachte, verplicht was krachtens de hem verleende functie en de internationaal geldende rechtsnor-

men in vereniging met anderen in de hulpeloze toestand, onder Ia omschreven, heeft gelaten;

welke onder 1 en 2 omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel en de dood van meerdere der gedeporteerden heeft ten gevolge gehad;

3. opzettelijk en met voorbedachte raad:

a. meermalen, tezamen en in vereniging met anderen, gedeporteerden, wanneer zij zich niet meldden op het arbeidsappèl, omdat ziekte of verzwakking hun daarin verhinderden; wanneer zij niet snel genoeg marcheerden naar de arbeidsplaats; wanneer zij op het ziekenrapport voor medisch onderzoek wilden verschijnen met een stok heeft geslagen;

b. als meerdere aan, aan zijn bevel of leiding onderworpen minderen, heeft bevolen, om gedeporteerden, wanneer zij zich niet meldden op het arbeidsappèl, omdat ziekte of verzwakking hun daarin verhinderde en wanneer zij bij leden der burgerbevolking eten hadden gevraagd met stokken te slaan en om aan weerloze gedeporteerden, die meestal reeds in verzwakte toestand verkeerden, eten te onthouden bij wijze van strafmaatregel;

c. als meerdere heeft toegelaten, dat aan zijn bevel of leiding onderworpen minderen opzettelijk, na het plan daartoe in kalm beraad en rustig overleg te hebben opgevat, gedeporteerden legden over enig hun daartoe geschikt voorkomend voorwerp en dezen opzettelijk gewelddadig met slagwapenen een groot aantal slagen op het lichaam toebrachten;

4. als meerdere, belast met het toezicht en de contrôle op aan zijn bevel of leiding onderworpen minderen, niet over dezen heeft uitgeoefend het van zodanige meerdere naar de regelen van de internationaal geldende rechtsnormen vereiste toezicht en de vereiste contrôle om te voorkomen dat deze minderen de onder *Ib* vermelde mishandelingen in het onder zijn, verdachtes, leiding staande kamp pleegden;

III. verdachte Brunner (door enige Duitse instelling in of omstreeks December 1944 ingedeeld bij het „Bergungskommando Arnheim", welk kommando belast was met de plundering der in Arnhem aanwezige goederen en dus staande in publieke dienst bij de vijand), opzettelijk gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid, hem door de vijand en het feit der vijandelijke bezetting van Nederland geboden om gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen aanvalsoorlog van Duitsland tegen Nederland, doch vóór 15 Mei 1945, Arnhem te bezoeken en aldaar aangetroffen medicamenten, welke niet aan hem, verdachte, doch aan in Arnhem gevestigde burgers of instellingen toebehoorden en welke goederen, nadat de bevolking van Arnhem en de rechthebbenden op deze goederen op bevel der Duitse autoriteiten, bij gelegenheid van de ter plaatse ontstane oorlogsnood, uit hun woningen waren verwijderd, waren weggenomen, te doen overbrengen naar Duitsland;

O. dat de requiranten Röhrig, Brunner en Heinze ter zitting van den Raad hun reeds voor het Bijz. Gerechtshof verdedigde stelling hebben gehandhaafd, dat de Nederlandse rechter rechtsmacht over hen zou missen, omdat het volkenrecht niet zou toelaten, personen, die ervan beschuldigd worden in krijgs-, staats- of publieken dienst bij of van den vijand Duitsland oorlogsmisdrijven of misdrijven tegen de menselijkheid te hebben gepleegd, weliswaar tegen Nederlanders, maar buiten Nederland, voor den Nederlandsen strafrechter deswege ter verantwoording te roepen;

O. dienaangaande ambtshalve:

dat het Hof (Tweede Kamer) deze stelling, vervat in en strekkende ter ondersteuning van een verzoek om onmiddellijke invrijheidstelling, bij zijn beschikking van 24 Dec. 1949 terecht heeft verworpen, zij het ook op onjuiste gronden;

dat immers genoemde kamer van het Hof ten onrechte aanneemt, dat, indien de artt. 4 en 27*a* B.B.S., in onderling verband beschouwd, met het volkenrecht in strijd waren, de Nederlandse rechter die artikelen niettemin zou moeten toepassen;

dat de Raad reeds in verschillende arresten (in zaken Zühlke (N. J. 1949 no. 85, *Red.*), Rauter (N. J. 1949 no. 87, *Red.*), Beck (N. J. 1949 no. 437, *Red.*) en Vogt) heeft beslist, dat, wanneer bij de berechting van Duitse oorlogsmisdadigers zodanige strijd zich inderdaad zou voordoen, de Nederlandse wet in zoverre buiten toepassing zou moeten blijven;

dat toch de door de bedoelde Kamer ingeroepen bijzondere, de verhouding van wet en grondwet rakende, bepaling van art. 124, lid 2, der Grondwet voor de onderlinge verhouding tussen wet en verdrag naar Nederlands recht geen betekenis heeft en de door haar geponeerde uitsluitende bevoegdheid van den Nederlandsen wetgever om ook een verdrag te „interpreteren" in geen enkelen regel of beginsel van Nederlands staatsrecht is uitgedrukt of ligt opgesloten;

dat het in dezen dan ook niet gaat om de vraag, of alleen de wetgever — en niet (ook) de rechter — bevoegd is, een voor Nederland geldend verdrag te interpreteren, maar om de vraag, aan welke van beide bindende regelingen de rechter den voorrang moet geven, indien het geval zich voordoet, dat een nationale rechtsnorm in strijd komt met een in internationale samenwerking met andere staten tot stand gekomen norm, in het bijzonder wanneer de wet van lateren datum is dan het verdrag;

dat immers in zulk een geval de rechter zich geplaatst ziet tegenover twee rechtsregelingen, welker onderlinge conflict niet kan worden opgelost met toepassing van den voor normen van gelijken rang in de rechtsorde in het algemeen geldenden natuurlijken regel, dat de latere norm de vroegere verdringt, maar alleen op den grondslag van het beginsel, dat aan het verdrag, als norm van hogeren rang, immers de souvereine bevoegdheid der nationale wetgevers zelf rechtens

aan banden leggenden regel, voorrang toekomt boven de zuiver nationale norm, — welke uit den aard der rechterlijke werkzaamheid zelve voortvloeiende taak van toetsing den rechter alleen dan ontzegd geacht zou moeten worden, indien dit hem bepaaldelijk verboden ware, hetgeen niet het geval is;

dat de artt. 4 en 27a B.B.S., in onderling verband bezien, derhalve tegenover vreemde oorlogsmisdadigers, die naar normen van volkenrecht en niet naar regels van Nederlands recht moeten worden berecht, buiten toepassing zouden moeten blijven, indien zij inderdaad met enigen dwingenden regel van volkenrecht in strijd zouden zijn;

dat dit echter niet het geval is;

dat, zoals de Raad reeds in zijn eerste arrest-Ahlbrech van 17 Febr. 1947 (No. 87) heeft beslist, het volkenrecht in zijn tegenwoordige ontwikkelingsstadium elken oorlogvoerenden staat rechtsmacht toekent en vijandelijke oorlogsmisdadigers, die zich aan zijn rechtsbelangen hebben vergrepen, door daartoe door hem aangewezen rechterlijke organen en op den grondslag van de daarvoor uitsluitend in aanmerking komende internationale gebods- en verbodsbepalingen op het gebied der oorlogvoering te doen berechten, — een rechtsmacht van den Nederlandsen Staat, waarvan de Nederlandse wetgever heeft gebruik gemaakt door op zijn beurt, door vaststelling van de wet van 10 Juli 1947, S. no. H 233, deze rechtsmacht ter uitoefening op de basis van het Handvest van Londen van 8 Aug. 1945 op te dragen aan de bijzondere gerechten;

dat, zoals de Raad ook reeds in zijn arrest-Gerbsch (niet gepubliceerd, *Red.*) van 9 Maart 1949 heeft beslist, de bovenbedoelde rechtsmacht niet beperkt is tot misdrijven hier te lande begaan, maar zich ook uitstrekt over die misdrijven, welke personen in vijandelijken krijgs-, staats- of publieken dienst in hun eigen land (of — gelijk de Raad daaraan thans toevoegt — zelfs in andere bezette gebieden) tegen Nederlanders mochten hebben gepleegd;

dat de drie Duitse requiranten, ter bestrijding van deze stelling, zich vruchteloos beroepen op een passage in het aangehaalde arrest-Ahlbrecht, waaruit naar hun mening zou moeten worden afgeleid, dat het volkenrecht den Nederlandsen Staat alleen rechtsmacht zou toekennen over oorlogsmisdrijven, hier te lande door vijandelijke militairen en ambtenaren gepleegd, aangezien de nadruk, door deze requiranten gelegd op den locus delicti, vreemd is aan den gedachtengang van het bedoelde arrest en de daarin voorkomende woorden „hier te lande" alleen te verklaren zijn uit de omstandigheid, dat het destijds inderdaad om hier te lande gepleegde misdrijven en dus om het normale geval van toepassing van het territorialiteitsbeginsel op een lid van de vijandelijke krijgsmacht ging;

dat evenwel geheel dezelfde gedachtengang toepasselijk is op het zeldzame geval, dat oorlogsmisdrijven berechting vragen op grond van het passieve nationaliteitsbeginsel, zoals dat zich in de onderhavige zaak voordoet, of zelfs op grond van een ruimer opgevat beschermingsbeginsel ter verdediging van andere nationale belangen;

dat de Raad daarbij, als voor de onderhavige zaak van geen belang, in het midden laat, of, zoals het Hof aanneemt, op de berechting van oorlogsmisdrijven zelfs het universaliteitsbeginsel van toepassing is, hetzij in den meest volstrekten zin, hetzij althans binnen den kring van bondgenoten in een zelfden oorlog;

dat ook art. 6 van de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945 aan het hiervoren overwogene niet afdoet, omdat deze bepaling blijkens haar duidelijken tekst geen exclusieve werking heeft;

dat echter in elk geval op grond van het vorenstaande de rechtsmacht van de bijzondere gerechten om van de door de drie Duitse requiranten gepleegde misdrijven kennis te nemen tevergeefs wordt aangevochten;

O. vervolgens t.a.v. de middelen 1 t/m 4 en 6 van req. Heinze;

middel 1:

dat de strekking van dit middel — n.l. te stellen, dat deze req. zijn misdrijven als lid van de Duitse burgerbevolking en niet in vijandelijken krijgsdienst zou hebben gepleegd — in lijnrechten strijd is met die van het hierboven besproken verweer, dat de Nederlandse Staat en rechter over hem geen rechtsmacht zouden hebben, omdat het zou gaan om misdrijven, door hem in krijgsdienst bij of van den vijand Duitsland in Duitsland zelf gepleegd;

dat, ook afgezien van deze onverenigbaarheid van de strekking der beide verweren, de aanvaarding van de in het eerste middel verdedigde stelling ten hoogste andere — en wel zuiver Nederlandse — strafbepalingen, in plaats van de toegepaste normen van internationaal oorlogsstrafrecht, toepasselijk zou maken, maar nimmer tot straffeloosheid van de daders zou kunnen leiden;

dat evenwel de stelling, in requirants eerste middel vervat, naar 's Raads oordeel niet opgaat, noch voor zover de beweerde niet-afleidbaarheid der bewezenverklaring uit de bewijsmiddelen, noch voor zover de beweerde onjuistheid der daarop toegepaste qualificatie van krijgsdienst betreft;

dat immers uit requirants eigen opgave ter terechtzitting van het Hof blijkt, dat hij in October 1944 door het arbeidsbureau te Duisburg-Hamborn verplicht te werk is gesteld bij de werkzaamheden voor den bouw van den „Westwall", die onder leiding van het Duitse leger geschiedde, dat hij opdracht heeft gekregen om te zorgen voor de inrichting van een stilgelegde steenfabriek bij Rees tot verblijfkamp voor een groot aantal bij het werk aan dien wal te werk te stellen Nederlandse arbeiders, dat hij in dat kamp de dagelijkse leiding heeft gehad en daarbij de beschikking had over een aantal Duitsers als assistenten bij zijn taak, welke opgave wordt bevestigd door een tweetal getuigen, die ervan gewagen, dat req. toen in het kamp

een aantal Duitse bewakers als ondergeschikten had;

dat, al moge deze taak niet kunnen worden aangemerkt als in den gewonen zin in krijgsdienst van den vijand te zijn verricht, requirants werkzaamheid wel valt binnen het door den wetgever als ruimer opgevatte begrip „krijgsdienst bij den vijand", waaronder blijkens de parlementaire geschiedenis van het wetsontwerp, dat geleid heeft tot de wet van 10 Juli 1947, S. no. H 233, ook het incidenteel verlenen van (militaire) diensten verstaan moet worden;

dat de Raad dus geen aanleiding ziet de qualificatie der bewezen verklaarde feiten van oorlogsmisdrijven op commune misdrijven naar Nederlands recht om te schakelen;

dat mitsdien dit eerste middel van req. Heinze faalt en overeenkomstige overwegingen den Raad bewegen, ook t.a.v. de beide andere Duitse requiranten de bewezenverklaring en qualificatie van krijgsdienst bij den vijand als de juiste aan te merken, in verband waarmede echter de door het Hof gegeven qualificatie een geringe verbetering behoeft;

middelen 2 en 6, enz.;

O. thans t.a.v. de opgelegde straffen, enz.:

dat ook de Raad niet uit het oog verliest, dat in de wanhopige situatie, waarin het Duitse Rijk door de eigen misdadige leiding steeds dieper was weggezonken, ook de positie van individuele Duitsers steeds moeilijker was geworden, toen in den laatsten oorlogswinter de algehele ondergang van dat Rijk onafwendbaar naderde;

dat met den daaruit ontstanen toestand bij de beoordeling van de individuele strafwaardigheid der in de steeds defecter wordende Duitse oorlogsmachine ingeschakelde personen dan ook stellig rekening behoort te worden gehouden, ofschoon de Raad ten stelligste hun verweer verwerpt, dat de noodtoestand van het Duitse Rijk het begaan van beestachtigheden tegen onschuldigen ook maar vergoelijkt;

dat daarbij evenwel een principieel verschil dient te worden gemaakt tussen die Duitsers, die ook in die periode van steeds toenemende wetteloosheid en willekeur het misdadige regiem, met gewetenloze opoffering van leven, gezondheid en goed van onschuldige burgers der bezette gebieden, nog van harte zijn blijven steunen en hen, die, van deernis voor deze ongelukkigen vervuld, hen nog zoveel mogelijk hebben trachten te helpen, met opoffering van eigen rust en zelfs van veiligheid;

dat daarnevens een sterk gradueel verschil dient te worden gemaakt tussen die Duitsers, die in leidende en verantwoordelijke functies hun misdrijven hebben begaan, en hen, die, aan dezulken ondergeschikt, slechts een beperkte vrijheid van actie genoten;

dat reeds deze algemene overwegingen betreffende uit uiterlijke gedragingen blijkende innerlijke gezindheid der betrokkenen en hun ambtelijke positie den Raad tot de slotsom hebben gevoerd, dat enerzijds de door het Hof aan de drie requiranten opgelegde straffen in nader te bepalen mate aanmerkelijk te laag moeten worden geacht, maar dat anderzijds zelfs voor de zwaarst schuldigen onder hen de door den Proc.-Fisc. bij het Bijz. Hof geëiste doodstraf te zwaar moet worden geoordeeld;

dat geen van de drie requiranten behoort tot de categorie van hen, die door mededogen voor de van hen afhankelijke ongelukkige arbeidsslaven bewogen zijn geweest, zoals blijkt:

t. a. v. req. Röhrig o.a. uit zijn persoonlijke mishandelingen, zijn door bedreigingen versterkten eis, de bevelen van den even onmenselijken Kreisleiter Kentrath strikt uit te voeren, zijn wrede reactie tegen de hulp van de zijde der Duitse burgerbevolking van Rees aan de slachtoffers der Duitse slavenhouders, zijn medewerking aan de tenuitvoerlegging van Kentrath's „Prügelbefehl" en bepaalde van haat en wrok over de naderende Duitse nederlaag doortrokken uitlatingen, zoals „sie sollen ja alle verrecken";

t. a. v. req. Brunner vooral uit de misdadige wijze, waarop hij, zonder enige aannemelijke verontschuldiging, zoveel mogelijk nog niet geheel onbruikbare arbeidsslaven na een zogenaamde herkeuring ter plaatse heeft doen vasthouden, in plaats van hen in groten getale naar Nederland terug te zenden;

t. a. .v. req. Heinze vooral uit de door hemzelven of in zijn bijzijn gepleegde mishandelingen, tegen de weerloze kampbewoners gepleegd;

dat alle drie requiranten, ieder op zijn wijze, zonder mededogen hun land hebben menen te mogen dienen door de Nederlandse arbeidsslaven in hun macht te behandelen van uit het alles overheersende gezichtspunt, op welke wijze uit hen nog een maximum aan arbeidsvermogen zou kunnen worden geperst en dat ook alleen dat gezichtspunt voor hun schaarse pogingen tot verbetering van de toestanden in het kamp de wezenlijke drijfveer is geweest;

dat bij onderlinge vergelijking en afweging van de schuld der drie betrokkenen de Raad de schuld van requiranten Röhrig en Brunner verreweg het zwaarst acht en die van den voormaligen mijnwerker kampcommandant Heinze het minst zwaar;

dat de Raad dan ook, met inachtneming van den tijd, dien de requiranten reeds in Duitsland in bewaring hebben doorgebracht, de reeds door de Duitse Spruchkammer tegen req. Röhrig uitgesproken straf van opsluiting. gedurende vijf jaar, maar zonder enige met de jubileumgratie corresponderende strafverlichting in aanmerking te kunnen nemen, de navolgende verhogingen van de door het Hof opgelegde straffen eis der gerechtigheid acht:

die van req. Röhrig van zes jaren tot zeventien jaren;

die van req. Brunner van tien jaren tot achttien jaren;

die van req. Heinze van acht jaren tot elf jaren;

dat naar 's Raads oordeel req. Brunner bovendien de in het algemeen belang vereiste

waardigheid en betrouwbaarheid mist om nog verder het beroep van arts uit te oefenen en derhalve van het recht daartoe behoort te worden ontzet;

dat evenwel behoort te vervallen de ontzetting van alle drie requiranten van de rechten tot het bekleden van (Nederlandse) ambten en het dienen bij de (Nederlandse) gewapende macht;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen voor zoveel betreft de qualificaties, de niet-aanhaling van verschillende in aanmerking genomen wetsbepalingen, de opgelegde straffen en bijkomende straffen, en de niet-oplegging aan req. Brunner van de na te noemen bijkomende straf;

Opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.;

Mede gelet op de artt. 44, 255, 282, 301 en 365 Sr., de artt. 21 en 27 B.B.S. en art. 137 Sr.;

Qualificeert al het bewezen verklaarde enz.;

Veroordeelt enz. (als boven, met aftrek van den in Nederlandse bewaring doorgebrachte tijd, *Red.*).

No. 1706

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Febr. 1950. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en de Flines).

Geïntimeerde heeft het effect buiten de beurs gekocht zonder enig onderzoek in te stellen naar de herkomst, waaruit volgt dat geïntimeerde haar goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt. Zelfs indien zy via een commissionnair zou hebben gekocht, zou dit gelden, daar gemis van goede trouw van de lasthebber wel terugslaat op de lastgever, maar goede trouw van de lasthebber nog niet geldt als goede trouw van de lastgever.

Beslissing Afd. Effectenregistratie vernietigd, met terugwijzing van de zaak naar die afdeling ter verdere afdoening.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E. 100) artt. 32, 53, 54, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. een op 10/3'49 ingekomen verzoekschrift van A. van den Bos, wonende te Apeldoorn, als bewindvoerder van Mevrouw E. P. H. Isaac, weduwe van H. J. Hijman, ondertekend door zijn gemachtigde Mr W. Goldschmidt, procureur te Rotterdam, waarbij beroep is ingesteld van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad d.d. 11/2'49, WH doss. 1574/3-2125-1201 Gesch. B, gewezen tussen appellant en Mevrouw H. Jandorf-Lehmann, wonende te Amsterdam, bij welke beslissing geïntimeerde is erkend als eigenaresse van een certificaat van 10 shares Shell Union Oil Corp, no. 63509;

b. De expeditie der beslissing, waarvan beroep;

c. een op 28/5'49 ingekomen verweerschrift van geïntimeerde, ondertekend door haar gemachtigde Mr F. Ph. Kuethe, procureur te Amsterdam;

Gehoord de mondelinge toelichtingen ter zitting van de Raad op 5/12'49 door de voornoemde gemachtigden van partijen;

O. dat het beroep ontvankelijk is, aangezien dit is ingesteld op grond dat de Afdeling Effectenregistratie door geïntimeerde, die het litigieuse effect niet in regelmatig beursverkeer heeft verkregen, desondanks bij hare beslissing, waarvan beroep, als eigenares daarvan te erkennen op grond dat moet worden aangenomen, dat zij dit effect te goeder trouw en onder bezwarende titel heeft verkregen, de artikelen 32, 53 en 54 van Besluit F. 100 heeft geschonden of verkeerd toegepast, hare bevoegdheid op onredelijke, onbillijke en zelfs willekeurige wijze heeft uitgeoefend, en voor de beslissing der zaak van gewicht zijnde feiten en omstandigheden daarbij niet in aanmerking heeft genomen;

O. dat appellant ter ondersteuning van het beroep heeft gesteld:

dat in de eerste plaats door de Afdeling Effectenregistratie nimmer mocht worden aangenomen, dat de geïntimeerde zelve bij de verkrijging van het effect te goeder trouw is geweest, daar de geïntimeerde niet eens een poging heeft gedaan haar eigen goede trouw bij en ten tijde van de verkrijging aannemelijk te maken;

dat immers haar verweerschrift, dat de appellant hierbij mede overlegt (prod. 2), feitelijk niets anders inhoudt dan een relaas van hetgeen de commissionnair J. J. C. van der Linden, van wien zij beweert het effect in 1943 te hebben gekocht, haar eerst hangende de registratieprocedure heeft medegedeeld omtrent de omstandigheden, waaronder hij het toen beweerdelijk aan de geïntimeerde verkochte effect tevoren zijnerzijds van een zekeren Feitsma zou hebben overgenomen;

dat uit hetgeen de geïntimeerde aldus zegt achteraf van den bedoelden Van der Linden te hebben vernomen, nimmer haar goede trouw bij de verkrijging kan worden afgeleid;

dat de Afdeling Effectenregistratie derhalve had na te gaan, of de door Van der Linden verstrekte mededelingen als waar mochten worden aanvaard en of zijn goede trouw daardoor aannemelijk kon worden gemaakt;

dat het desbetreffende onderzoek der Afdeling Effectenregistratie zich ertoe heeft beperkt, dat zij Van der Linden zelf als getuige heeft gehoord en zonder meer op diens eigen verklaringen is afgegaan, ofschoon deze door geen enkel ander bewijsmiddel zijn gestaafd;

dat daarin een schending van den regel van art. 32, tweede lid van het Besluit herstel rechtsverkeer is gelegen, daar deze regel praktisch zonder betekenis zou zijn, indien de verkrijger van een effect, die zich op zijn goede trouw beroept, met een oncontroleerbaar verhaal zou kunnen volstaan om zijn goede trouw aannemelijk te maken;

dat het bovendien met de beginselen van een goede rechtspraak moeilijk verenigbaar is, dat de beslissing van een geschil wordt gebaseerd enkel en alleen op de verklaring van een persoon, die zelf belanghebbende is bij de uitslag van het geding en, zo niet formeel, dan toch in ieder geval materieel als partij in dat geding moet worden aangemerkt;

dat zulks in casu te meer klemt, waar aan de Afdeling Effectenregistratie ook ten aanzien van de beweerde verkoop van het effect door Van der Linden aan de geïntimeerde geen andere gegevens dan de mededelingen van deze twee personen ter beschikking stonden, zodat zij rekening had behoren te houden met de mogelijkheid van een eerst later geconstrueerde overdracht;

dat, indien al deze omstandigheden door de Afdeling Effectenregistratie in aanmerking waren genomen, zij zeker niet had mogen verzuimen de door Van der Linden afgelegde verklaring omtrent de wijze, waarop hij het litigieuse effect zou hebben verkregen, zoveel mogelijk nader te toetsen, waartoe zij in het bijzonder had moeten onderzoeken, wanneer en op welke wijze de L.V. V.S. over dat effect heeft beschikt, in wiens handen het daardoor is geraakt en of derhalve enige waarschijnlijkheid bestaat, dat de bedoelde Feitsma in 1943 over het effect kon beschikken;

dat de appellant zich intussen de moeite heeft getroost zelf enige inlichtingen in te winnen om na te gaan, of de door Van der Linden onder ede afgelegde verklaring, gelijk deze in de beslissing der Afdeling Effectenregistratie is gereleveerd, althans op de punten, die gemakkelijk voor contrôle vatbaar zijn, met de waarheid in overeenstemming is;

dat Van der Linden onder meer heeft verklaard, dat hij Feitsma reeds meer dan 25 jaar kende en met hem langen tijd tezamen had gewerkt vóór den oorlog bij Lippmann, Rosenthal & Co., Nieuwe Spiegelstraat 6-8, Amsterdam;

dat uit de hierbij overgelegde brieven dezer bankiersfirma d.d. 19 en 22 Februari 1949 (prod.3 en 4) evenwel blijkt, dat Feitsma, die in het jaar 1903 is geboren en op 1 November 1920 (op 17-jarigen leeftijd) bij Lippmann, Rosenthal & Co in dienst is gekomen, deze dienst reeds op 15 Maart 1923 weer heeft verlaten en dat de naam van J. J. C. van der Linden bij deze firma zelfs in het geheel niet bekend is;

dat door deze inlichtingen de beëdigde verklaring van den getuige Van der Linden wel in een vreemd licht komt te staan en aan die verklaring bezwaarlijk nog enige waarde kan worden toegekend;

dat echter ook indien de verklaring van Van der Linden de waarheid zou bevatten ten aanzien van de wijze, waarop hij het effect heeft verworven, en omtrent hetgeen Feitsma hem toen heeft medegedeeld, dan nog de Afdeling Effectenregistratie niet mocht aannemen, dat Van der Linden bij de verkrijging te goeder trouw is geweest in den zin, welke daaraan door art. 32, eerste lid, van het Besluit herstel rechtsverkeer, wordt gehecht;

dat toch, zoals deze Afdeling in een andere beslissing (d.d. 28 October 1948, „Rechtsherstel" III blz. 236 No. 57) terecht heeft uitgemaakt, voor de toepassing van dat besluit een handelen in goed vertrouwen niet voldoende is om goede trouw bij den handelenden persoon aanwezig te achten;

dat Van der Linden uiteraard wist, dat de Joodse eigenaren van effecten door den bezetter waren gedepossedeerd, dat deze effecten door den bezetter langs alle mogelijke wegen te gelde werden gemaakt en dat men derhalve bij elke aankoop van een effect buiten regelmatig beursverkeer een groot risico liep een aan den vroegeren joodsen bezitter onrechtmatig ontnomen effect in handen te krijgen;

dat daarbij komt, dat het beweerdelijk door Feitsma aan Van der Linden gedane verhaal reeds op zichzelf weinig aannemelijk moest klinken, daar het toch nauwelijks waarschijnlijk was, dat de in Westerbork geïnterneerde joden toen nog over effecten beschikten, die zij door Feitsma's tussenkomst konden verkopen om zich van de opbrengst levensmiddelen aan te schaffen;

dat Van der Linden, indien hij aan zulk een verhaal zonder enige voorzorgen geloof heeft geschonken, het daarmede verbonden risico heeft aanvaard;

dat bovendien van goede trouw bij Van der Linden ook hierom geen sprake kon zijn, omdat — zo Feitsma hem inderdaad het meerbedoelde verhaal mocht hebben gedaan — Van der Linden reeds dientengevolge ermede bekend was, dat het onderhavige effect uit Joods bezit stamde en dat de joodse eigenaar van zijn bezit niet op normale wijze, maar onder onbehoorlijken invloed van den vijand afstand had gedaan;

dat het tenslotte nog de aandacht verdient, dat Van der Linden evenmin als de geïntimeerde de Afdeling Effectenregistratie heeft ingelicht, voor welke prijs zij het litigieuse effect hebben gekocht;

dat mitsdien de veronderstelling gewettigd is, dat deze transactie voor hen, althans voor een hunner, alleszins voordelig is geweest, tenzij zij alsnog erin mochten slagen Uwen Raad ervan te overtuigen, dat zij de transactie zonder enig eigenbelang hebben aangegaan en het hun uitsluitend erom te doen is geweest het lot der in Westerbork geïnterneerde Joden met de hun ten dienste staande middelen te verlichten;

dat evenwel, zolang omtrent het laatste geen zekerheid bestaat, de redelijkheid en billijkheid eisen, dat aan Mevrouw Hijman-Isaac het gevraagde rechtsherstel alsnog worde verleend;

dat, subsidiair aan de door de Afdeling Effectenregistratie verleende erkenning der geïntimeerde als eigenares van het effect alsnog op grond van het bepaalde in art. 57, eerste lid, van het Besluit herstel rechtsverkeer de voorwaarde dient te worden verbonden, dat door haar aan den appellant een

door Uwen Raad te bepalen vergoeding zal worden betaald ;

O. dat geïntimeerde blijkens het door haar in eerste aanleg ingediend verweerschrift d.d. 10/4'48 heeft gesteld dat zij het effect in 1943 te goeder trouw buiten de beurs om heeft gekocht van de firma J. J. C. van der Linden te Amsterdam, terwijl J. J. C. van der Linden, commissionnair in effecten te Amsterdam, door de Afdeling Effectenregistratie als getuige gehoord, onder meer heeft verklaard dat hij dit effect met een aantal andere in 1943 heeft gekocht van een zekere Feitsma, die deze stukken naar zijn zeggen verkocht voor Joden te Westerbork, en dat hij dat effect spoedig nadat hij het zelf had gekocht zonder winst heeft verkocht aan geïntimeerde;

O. dat de Raad mitsdien het beroep zal beoordelen op de grondslag van hetgeen omtrent de verkrijging van het effect in eerste aanleg door geïntimeerde is gesteld;

O. dat geïntimeerde zich tegenover de door appellant ingediende aanvraag tot herstel in de eigendom van het litigieuse effect niet kan beroepen op verkrijging van dat stuk te goeder trouw en onder bezwarende titel door een rechtsvoorganger, doch zij, teneinde als eigenares daarvan te worden erkend, ingevolge art. 53, lid 2 van Besluit E 100 aannemelijk dient te maken dat zij zelve het effect op die wijze heeft verkregen;

O. dat geïntimeerde zich, ook in beroep, heeft bepaald tot een beroep op goede trouw van van der Linden, terwijl bij de mondelinge behandeling door haar gemachtigde is medegedeeld dat geïntimeerde de behandeling van hare effectenzaken geheel aan van der Linden placht over te laten en aan deze nooit zal hebben gevraagd of hij wel „goede" stukken voor haar kocht, terwijl zij er waarschijnlijk zelfs nooit aan heeft gedacht dat er besmette stukken te koop waren;

O. dat de Raad op grond daarvan aanneemt dat geïntimeerde, ook ten aanzien van het door haar van van der Linden gekochte litigieuse effect, generlei onderzoek naar de herkomst heeft gedaan, waaruit volgt dat geintimeerde hare goede trouw, in zin van art. 32 van Besluit E 100, bij de verkrijging van dat stuk niet aannemelijk heeft gemaakt;

O. ten overvloede, dat hetzelfde zou moeten gelden indien, zoals namens geïntimeerde in beroep is gesuggereerd, van der Linden bij de aankoop van het litigieuse effect als haar commissionnair en lasthebber zou zijn opgetreden, aangezien ingevolge art. 53, lid 5 van Besluit E 100 gemis van goede trouw bij degene, die in opdracht van een ander een effect heeft verkregen, wel geldt als gemis van goede trouw van die ander, doch zulks niet medebrengt dat aanwezigheid van goede trouw bij de lasthebber als goede trouw van de lastgever moet gelden;

dat bovendien bij de mondelinge behandeling tussen partijen is komen vast te staan dat van der Linden zich sedert Mei 1949 in arrest bevindt wegens verdenking van ernstige malversaties met effecten, en de Raad van oordeel is dat onder die omstandigheden door zijn verklaring, die bovendien op geen enkele wijze bevestigd wordt, noch de wijze van verkrijging van het litigieuse effect door van der Linden, hetzij dan voor zichzelf of voor geïntimeerde, noch diens goede trouw bij de verkrijging voldoende aannemelijk is gemaakt;

O. dat mitsdien de beslissing, waarvan beroep, behoort te worden vernietigd;

O. dat door geïntimeerde niet is betwist, dat Mevrouw Hijman-Isaac reeds vóór 10/5/40 eigenares volgens het destijds geldend recht van het litigieuse effect was en dat zij het bezit daarvan sindsdien anders dan op rechtmatige wijze heeft verloren, terwijl appellant door het bij de mondelinge behandeling aan de Raad overgelegd notarieel proces-verbaal aannemelijk heeft gemaakt, dat dit stuk door haar in October 1941 bij Liro is ingeleverd;

O. dat mitsdien Mevrouw Hijman-Isaac in de eigendom van het litigieuse effect behoort te worden hersteld en de Raad te dien einde de zaak naar de Afdeling Effectenregistratie zal terugwijzen teneinde daaromtrent overeenkomstig deze uitspraak te beslissen;

O. dat geïntimeerde, als de in het ongelijk gestelde partij, in de kosten van eerste aanleg en beroep behoort te worden verwezen;

Rechtdoende:

Verklaart het beroep ontvankelijk.

Vernietigt de beslissing, waarvan beroep.

Wijst de zaak terug naar de Afdeling Effectenregistratie, teneinde overeenkomstig deze uitspraak omtrent het geschil te beslissen.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het geding, aan de zijde van appellant gevallen, tot op heden begroot in eerste aanleg op f 25, en in beroep op f 250.

No. 1707

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 29 Juli 1949. (Mrs. Jhr Rutgers van Rozenburg, Prof. Dorhout Mees en Prof. Wiarda.)

Appellante is in 1939 gehuwd en heeft in 1941 — na ontbinding van het huwelijk — de Nederlandse nationaliteit herkregen.

De Raad acht het niet billijk, dat aan appellante geen no enemy verklaring wordt afgegeven, ook al heeft zij zich politiek misdragen, omdat zij daardoor in een aanmerkelijk slechtere positie wordt gehouden, dan waarin de overige Nederlanders verkeren, die zich politiek hebben misdragen.

Beslissing van het N.B.I. vernietigd en appellante's verzoek tot afgifte van een no enemy verklaring toegewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34,43 .)

De Raad voor he Rechtsherstel enz.;

Gezien het verzoekschrift van Hilda Bongertman wonende te Amsterdam, d.d. 4 Febr.

1949, waarbij verzoekster in hoger beroep is gekomen tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut dd. 6 Januari 1949, waarbij werd afgewezen haar verzoek tot het aan haar afgeven van een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub f Besluit Vijandelijk Vermogen;

Gelet op de inlichtingen van het Nederlandse Beheersinstituut;

O. dat appellante tegen de beroepen beslissing in de eerste plaats het bezwaar heeft aangevoerd, dat het Nederlandse Beheersinstituut haar in het geheel niet als vijandelijk onderdaan had dienen aan te merken;

O. dat dit bezwaar echter niet gegrond is;

O. immers, dat appellante, nu zij in 1939 is gehuwd met een Duitser, welk huwelijk eerst na het uitbreken van de oorlog, en wel in 1941, is ontbonden, ingevolge het bepaalde bij artikel 2 aanhef en lid 2 Besluit Vijandelijk Vermogen terecht als vijandelijk onderdaan in de zin van dit Besluit werd aangemerkt;

O. dat appellante nu wel heeft aangevoerd, dat dit in een geval als het onderhavige, nu appellante vóór haar huwelijk de Nederlandse nationaliteit bezat en nu zij na de ontbinding van haar huwelijk reeds op 13 Juni 1941 door het afleggen van de daartoe vereiste verklaring, deze nationaliteit herkregen heeft, op grond van de strekking van vorenbedoelde wetsbepaling anders zou zijn, doch deze opvatting niet juist is te achten omdat bedoelde wetsbepaling duidelijk is en niet voor tweeërlei uitleg vatbaar, terwijl bovendien tegen hieruit voortvloeiende onbillijkheden door het bepaalde bij art. 34 lid 1 sub f Besluit Vijandelijk Vermogen de mogelijkheid van het nodige correctief is geopend;

O. dat intussen het Nederlandse Beheersinstituut de in laatstbedoeld wetsartikel bedoelde verklaring aan appellante heeft geweigerd, en het bezwaar van appellante tegen deze beslissing aan de Raad gegrond voorkomt;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in dit verband weliswaar gewezen heeft op het feit, dat appellante zich tijdens de oorlog op politiek gebied heeft misdragen, ingevolge waarvan zij een Tribunaal-uitspraak te haren laste heeft gekregen, doch dit niet wegneemt, dat het, nu van het feit, dat appe.e vóór de oorlog huwde met een onderdaan van een later vijandelijk geworden Staat, geen verwijt mag worden gemaakt, en nu zij na de ontbinding van haar huwelijk reeds in Juni 1941 — alzo op een tijdstip, waarop naar mag worden aangenomen haar keuze door de te verwachten uitslag van de oorlog nog niet in hoofdzaak kan zijn bepaald — haar Nederlanderschap heeft terugverlangd, niet billijk zou zijn appellante door afwijzing van haar verzoek tot ontvijanding in een aanmerkelijk ongunstiger positie te houden, dan waarin zovele andere Nederlanders, die zich tijdens de oorlog aan soortgelijke of erger misdragingen op politiek gebied hebben schuldig gemaakt dan apellante heeft gedaan; doch die niettemin ingevolge de desbetreffende wettelijke bepalingen niet tot vijandelijk onderdaan zijn geworden, zijn komen te verkeren;

O. dat hieruit volgt, dat het oorspronkelijk verzoek van appellante alsnog dient te worden toegewezen, en de Raad termen aanwezig acht de werking hiervan te doen ingaan vanaf de datum der beslissing a quo;

O. dat appellante nog heeft verzocht de opheffing van het over haar vermogen ingestelde beheer op de daartoe door het Tribunaal bepaalde datum te weten 23 Sept. 1948, echter ten onrechte, aangezien het aan het oordeel van het Tribunaal onderworpen beheer was ingesteld op grond van art. 10 lid 2 Besluit Vijandelijk Vermogen, en het onderhavige op grond van art. 10 lid 1 van dit Besluit;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht tot toewijzing van hetgeen appellante nog meer in haar beroepschrift heeft verlangd, en mitsdien als volgt valt te beslissen;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing waarvan hoger beroep;

Verstaat, dat appellante Hilda Bongertman niet langer vijandelijk onderdaan zal zijn, en wel te rekenen vanaf 6 Januari 1949;

Wijst af hetgeen door appellante meer of anders werd verlangd.

No. 1708

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 October 1949. (Mrs van Walsem, Buddingh de Voogt en Polak).

Appellant is tijdens de bezetting opgetreden als districts-inspecteur voor de provincies Drente en Overijsel bij de Commissaris voor niet-commerciële verenigingen en stichtingen. Appellant valt onder de categorie van ambtenaren enz. van art. 2 sub 1 E 133 en is derhalve terecht als vijandelijk onderdaan aangemerkt.

Beschikking N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2 sub 1, 43.)

Frederik Jan Overbeek, wonende te 's-Gravenhage, appellant.

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, geappelleerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 14 Augustus 1948 ontvangen beroepschrift van Frederik Jan Overbeek, wonende te 's-Gravenhage, en een op 22 Januari 1949 ontvangen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut, zomede de overige stukken van het geding;

Gehoord partijen, appellant in persoon, het Beheersinstituut bij monde van Mr E. E. Paublon, werkzaam aan dat Instituut, Afdeling Procedures;

O. dat appellant tijdig in beroep is gekomen van een beschikking van het Beheers-

instituut, vertegenwoordiging Zwolle, van 14 Juli 1948, waarbij is beslist, dat appellant ingevolge art. 2, lid 1, van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) wordt aangemerkt als vijandelijk onderdaan en dat diensvolgens krachtens art. 3 van dat Besluit zijn vermogen van rechtswege in eigendom is overgegaan op de Staat;

O. dat deze beslissing is gegrond hierop, dat appellant, zoals hij heeft erkend, van Juli 1941 tot October 1943 is geweest districtsinspecteur voor de provincies Drente en Overijsel bij de Commissaris voor niet-commerciële verenigingen en stichtingen en in die functie is werkzaam geweest en onder meer heeft deelgenomen aan het liquideren van Nederlandse verenigingen;

dat appellant onder andere deswege krachtens het bepaalde in het Tribunaalbesluit van zijn vrijheid is beroofd en vervolgens bij uitspraak van het Tribunaal voor het Arrondissement Zwolle, Tweede Kamer te Almelo van 13 Mei 1948, onder meer daaraan is schuldig verklaard en hem daarbij verschillende maatregelen zijn opgelegd, waaronder een internering voor de tijd van drie jaren en tien maanden;

O. dat appellants grief tegen voormelde beslissing van het Beheersinstituut deze is, dat die beslissing zou zijn een verder strekkende maatregel dan zou overeenkomen ten eerste met de bedoeling van genoemde uitspraak van het Tribunaal, waarbij verbeurdverklaring van appellants vermogen niet is opgelegd, en ten tweede met de bepalingen van art. 2, lid 1, van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat deze grief in haar eerste onderdeel is ongegrond, vermits de uitspraak van het Tribunaal gegrond op het Tribunaalbesl. en betreffende appellants persoon, naar woord noch bedoeling iets afdoet, of zou kunnen afdoen, aan de werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen betreffende appellants vermogen, gelijk ten overvloede ondubbelzinnig blijkt onder meer uit art. 6, lid 1, van laatstgenoemd Besluit;

O. dat appellants grief in haar tweede onderdeel evenmin kan worden aanvaard, wijl naar 's Raads oordeel het Beheersinstituut terecht heeft beslist, dat ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen appellant moet worden aangemerkt als vijandelijk onderdaan in de zin van dat Besluit en diensvolgens zijn vermogen van rechtswege is overgegaan op de Staat, hoe hard — zij het niet onverdiend — appellant als Nederlander door die maatregel ook wordt getroffen;

O. immers,dat ingevolge art. 2, lid 1, van het Besluit Vijandelijk Vermogen als vijandelijke onderdanen worden aangemerkt onder meer ambtenaren, beambten en gemachtigden van een vijandelijke staat, zomede personen die als zodanig te eniger tijd tussen 10 Mei 1940 en de dag van het in werking treden van genoemd Besluit zijn opgetreden;

dat krachtens art. 1, lid 5, van meergenoemd Besluit onder vijandelijke staten worden verstaan onder meer Duitsland en onder vijandelijke staten mede worden begrepen onder andere derzelver instellingen, zo in de vorm van rechtspersonen als anderszins, belast met enigerlei bestuurlijke functie;

dat naar 's Raads oordeel als zulk een instelling van het vijandelijke Duitsland, belast met een bestuurlijke functie, is aan te merken het Commissariaat door de toenmalige Duitse Rijkscommissaris ingesteld ter uitvoering van de Verordening nr. 145/1940, houdende bepalingen ter verkrijging van een overzicht van niet-commerciële verenigingen en stichtingen;

dat in 1941 de Rijkscommissaris aan genoemd Commissariaat vèrstrekkende bevoegdheden heeft toegekend bij de Verordening nr. 41/1941, naar luidt dier verordening uitgevaardigd „teneinde te komen tot een herordening op het gebied van de niet-commerciële verenigingen en stichtingen";

dat het Commissariaat echter in waarheid in hoofdzaak ten doel had het plunderen en liquideren van zulke verenigingen en stichtingen in strijd met alle Nederlandse begrip van recht, moraal en redelijkheid, met name ook — gelijk de Raad in analoge gevallen sinds lang heeft beslist — in strijd met de artt. 46 en 47 van het Landoorlogreglement;

dat ingevolge art. 1 van voormelde Verordening nr. 41/1941 door de toenmalige Duitse Rijkscommissaris als Commissaris voor de bedoelde niet-commerciële verenigingen en stichtingen is benoemd de Duitser H. W. Müller Lehning en deze krachtens dezelfde verordening het recht had tot aanstelling van „gevolmachtigden", mitsdien ook tot aanstelling van ambtenaren, beambten en gemachtigden met een beperkte macht, hetgeen hij metterdaad voor de verschillende districten heeft gedaan;

dat vaststaat, dat appellant is geweest zulk een ambtenaar, beambte of gemachtigde met een beperkte macht namelijk districtsinspecteur voor de provincies Drente en Overijsel van voormeld Commissariaat, en als zodanig van Juli 1941 tot October 1943 is opgetreden en heeft deelgenomen aan voormelde gewraakte handelingen, weshalve het Beheersinstituut hem terecht heeft aangemerkt als vijandelijk onderdaan in de hier bedoelde zin en de beschikking van dat Instituut, waarvan beroep, moet worden bekrachtigd;

O. dat het Beheersinstituut in deze is opgetreden als administratieve instantie, zodat een veroordeling van appellant in de kosten achterwege behoort te blijven;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut, vertegenwoordiging Zwolle, van 14 Juli 1948, waarvan beroep.

No. 1709

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 14 October 1949. (Mrs Prof. Wiarda, Prof. Dorhout Mees en van Leeuwen.)

Een erkenning van een vordering door het N.B.I. ingevolge art. 25 E 133 heeft geen rechtskracht buiten en na afloop van het door het N.B.I. gevoerde beheer en evenmin kan een zo verstrekkend gevolg, dat daarmee de vordering tussen partijen zou vaststaan, als de bedoeling van de besluitwetgever worden aangenomen.

De schuldenaar is na afloop van het beheer aan die erkenning niet gebonden, evenmin als de schuldeiser aan de niet-erkenning door het N.B.I.

Verzoeker, herziening vragende van een beslissing van de Afdeling Rechtspraak waarbij een vordering is erkend, heeft daarbij geen belang en is derhalve niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 25, 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 143.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder een verzoek tot revisie van Jan Slingerland, wonende te Eindhoven, gemachtigde Mr G. J. P. Cammelbeek van een beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel Afdeling Rechtspraak, kamer te 's-Hertogenbosch, enkelvoudige Kamer van 7 April 1949, alsmede een antwoord op dit verzoek van Pieter Vonk, wonende te Eindhoven, gemachtigde Mr Th. J. J. M. de Kroon;

Gehoord partijen en hare raadslieden;

O. dat bij de beslissing waarvan herziening wordt gevraagd vernietigd werd een beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 24 Mei 1949, waarbij het Nederlandse Beheersinstituut als voerende het beheer over het vermogen van Slingerland een vordering van Vonk op Slingerland slechts had erkend tot een bedrag van f 952,47 zulks hoewel Vonk een vordering tot een aanzienlijk hoger bedrag pretendeerde, en bij de beslissing a quo voorts werd verstaan, dat Vonk op Slingerland een vordering had, welke pro resto f 9500 bedroeg;

O. dat feitelijk is komen vast te staan, dat het Nederlandse Beheersinstituut als beheerder van het vermogen van Slingerland aanvankelijk de erkenning van de pretentie van Vonk op Slingerland heeft geweigerd, van welke weigering Vonk in beroep is gekomen bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel — voorts — dat hangende dat beroep, het Nederlandse Beheersinstituut, alsnog Vonk's vordering tot een bedrag van f 12.000 heeft erkend en hem daarop f 2500 in mindering heeft voldaan, — tenslotte — dat de Kamer te 's-Hertogenbosch, van deze erkenning in kennis gesteld op 7 April 1949 uitspraak doende, heeft verstaan, dat Vonk tenlaste van het vermogen van Slingerland een vordering heeft van per saldo f 9500;

O. dat Slingerland over wiens vermogen het beheer intussen was geëindigd, herziening heeft aangevraagd van deze beslissing onder meer op grond, dat de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak Kamer te 's-Hertogenbosch niet geweten heeft, dat het Nederlandse Beheersinstituut geheel buiten Slingerland om de vordering van Vonk waarvan het eerst erkenning had geweigerd, is gaan erkennen;

O.dat Slingerland afgezien van de verweermiddelen, welke van de zijde van Vonk in diens antwoord zijn ontwikkeld alleen dan ontvankelijk kan worden verklaard in zijn revisie-aanvrage, indien aangenomen moet worden dat hij bij voormelde belissing belanghebbende is;

dat dit slechts het geval kan zijn, indien die beslissing voor hem, nadat het beheer over zijn vermogen is opgeheven, bindend is; hetgeen dus allereerst moet worden onderzocht;

O. nu hieromtrent, dat art. 25 E 133 hen, die beweren rechten of aanspraken te hebben jegens een onder beheer gestelde gerechtigd verklaart om, binnen een gestelde termijn bij het Nederlandse Beheersinstituut een verzoekschrift in te dienen tot erkenning dier rechten of aanspraken, terwijl art. 43 E 133 bij weigering door het Nederlandse Beheersinstituut beroep openstelt bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat deze regeling — anders dan de regeling in de Faillissementswet omtrent de verificatie van vorderingen — geenszins voorziet in het belang, dat een schuldeiser erbij heeft, dat zijn vermogensaanspraken tegen den schuldenaar, wiens vermogen onder beheer is gesteld, ook onafhankelijk van dat beheer eens en vooral worden vastgesteld doch slechts beoogt, dat het Nederlandse Beheersinstituut als beheerder van het onder beheer staande vermogen met de belangen van houders van door hem erkende vorderingen in het kader van dat beheer en bij eventuele vereffening zal rekening houden;

O. dat immers de strekking van E 133 in de voornaamste plaats is om vijandelijk vermogen te beheren en te conserveren en niet om dit — zoals bij faillissement — tussen erkende crediteuren te verdelen;

O. dat dan ook — alweer in tegenstelling met de regeling ingeval van faillissement — geen enkele bepaling van E 133 uitdrukkelijk bepaalt of erop wijst, dat aan een dergelijke erkenning of vaststelling rechtskracht zou toekomen buiten — en na afloop van — het eigenlijke beheer door het Nederlandse Beheersinstituut ingevolge E 133 en evenmin de bedoeling van de besluitgever om een zo verstrekkend gevolg aan erkenning door het Nederlandse Beheersinstituut te verbinden aangenomen kan worden;

O. dat hieruit volgt, dat aan een erkenning door het Nederlandse Beheersinstituut over-

eenkomstig art. 25 slechts rechtskracht toekomt in het kader van het aan het Nederlandse Beheersinstituut opgedragen beheer en met name de schuldenaar na afloop van dat beheer daaraan niet gebonden is evenmin als een crediteur, wiens vordering door het Nederlandse Beheersinstituut niet is erkend, daardoor verhinderd kan worden na afloop van het beheer zijn vordering tegen de schuldenaar in rechten geldend te maken;

O. dat, nu tussen partijen vaststaat, dat de beslissing waarvan Slingerland herziening vraagt, enkel steunt op de erkenning door het Nederlandse Beheersinstituut van Vonk's vordering zonder onderzoek van de zaak zelve en geheel buiten Singerland die deze vordering van stonde af aan heeft ontkend, om is genomen aan deze beslissing tegen Slingerland nadat het beheer over diens vermogen is geëindigd, geen rechtskracht toekomt, zodat Vonk desgewenst door de burgerlijke rechter zijn rechten tegen Slingerland kan doen vaststellen en zich van een voor tenuitvoerlegging vatbare titel kan verzekeren;

O. dat derhalve Slingerland in zijn revisieaanvrage bij gebreke van belang daarbij niet-ontvankelijk zal moeten worden verklaard;

Rechtdoende:

Verstaat, dat aan de beslissing van de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, Kamer te 's-Hertogenbosch d.d. 7 April 1949 tegenover Slingerland geen rechtskracht toekomt;

Verklaart Slingerland niet-ontvankelijk in zijn revisie-aanvrage;

Veroordeelt Slingerland in de kosten van dit geding aan de zijde van Vonk tot op deze uitspraak begroot op f 150.

No. 1710

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 November 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, Prof. Duyfjes en van Vrijberghe de Coningh).

Verzoeker heeft voor de weigering van het aanbod tot minnelijk rechtsherstel geen redelijke en die weigering genoegzaam rechtvaardigende grond bijgebracht.

Vordering toegewezen met veroordeling van verzoeker in de kosten van het geding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Henri Cohen, requestrant, gem. Mr S. H. Smit,

tegen:

Eerste Nederlandse Verzekering Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., gerequestreerde, gem. Mr L. Salomonson.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat derhalve over de gehele lijn tussen partijen overeenstemming is verkregen, behoudens voor wat betreft:

a. de veroordeling in de kosten dezer procedure, welke de Maatschappij wenst gebracht te zien ten laste van Cohen, die toch door zijn voorvermelde houding de oorzaak is geweest van het voortzetten van het geding;

b. de aangelegenheid der rente door de Maatschappij te voldoen over het door haar verschuldigd bedrag;

O. voor wat betreft dit laatste, dat Cohen in zijn inleidend bovenvermeld verzoekschrift geen vordering van rente heeft gedaan, doch ter zitting van de Raad heeft verzocht zijn aanvankelijk petita te mogen aanvullen in dier voege, dat de Maatschappij mede zal worden veroordeeld tot betaling ener rente ad 3½ % over de som van f 8000 sedert de dag van het verschuldigd worden dier som — zijnde — naar mede tussen partijen vaststaat 26 October 1946 subsidiiar sedert de dag van het indienen van het verzoekschrift;

O. dat het de Raad redelijk en billijk voorkomt aan de verzoeker rente toe te wijzen in voege als zulks in het dictum zal geschieden waartegenover hij evenwel zijnerzijds gehouden zal zijn tot betaling van rente over de verschuldigde, doch niet voldane premies;

O. met betrekking tot de veroordeling in de kosten, dat verzoeker heeft erkend het hem reeds voor de behandeling dezer zaak, doch na het inleidende verzoekschrift, gedane aanbod tot minnelijk rechtsherstel niet te hebben aanvaard, welke houding tengevolge hebben moet, dat hij thans met de kosten der procedure wordt belast, nu hij voor die weigering van het hem gedane aanbod geen redelijke en die weigering genoegzaam rechtvaardigende grond heeft bijgebracht;

O. dat weliswaar de Maatschappij aanvankelijk zich tegen de vordering bij haar antidotaal request heeft verzet, doch blijkens de data der dingtalen dit verweer dateert uit de beginperiode van het rechtsherstel der verzekeringen, hebbende zij haar verzet opgegeven na kennisneming van de rechtspraak van de Raad ter zake, zodat der Maatschappij generlei gedraging te verwijten valt, waardoor zij nodeloos kosten zou hebben veroorzaakt;

O. dat op alle vorenstaande gronden uitspraak behoort te worden gedaan als hierna aan te geven;

Rechtdoende:

Wijst de ingestelde vordering aan verzoeker Henri Cohen als volgt toe;

Verklaart voor recht, dat alle verplichtingen voor de Maatschappij voortgevloeid uit haar met de verzoeker gesloten verzekering blijkens polisnummer 514103 zijn blijven bestaan en herstelt voorzoveel nodig de uit die overeenkomst tussen partijen geboren rechtsbetrekkingen;

Veroordeelt de Maatschappij om aan verzoeker te betalen de som van f 8000 met de rente daarvan ad 4 % per jaar sedert 13

Dec. 1946 — de datum van het inleidend request, alles na aftrek van de na April 1942 tot en met Juli 1946 vervallen premies, verhoogd met een rente ad 4 % per jaar telkens sedert de dag van het verschuldigd worden dier premie;

Verstaat, dat de Maatschappij gerechtigd is het door haar aan Lippmann, Rosenthal en Co., betaalde bedrag van deze als onverschuldigd terug te vorderen en dat, voorzoveel boeking daarvan heeft plaats gevonden in het credit van verzoeker, die creditering zal worden vernietigd en het bedrag zal worden gebracht in het credit der Maatschappij;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van de Maatschappij tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1711

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Sept. 1949. (Mrs Craandijk, Polderman en Köster).

Aan appellant, die 26 jaar in Nederland heeft gewoond en zich tijdens de bezetting verdienstelijk heeft gemaakt door zijn pro-Nederlandse gedragingen, dient een no-enemy verklaring te worden afgegeven.

De daartegenover aangevoerde feiten — zijn lidmaatschap van het D.A.F. en zijn betrekking bij de Luftgau zijn niet van zo overwegende betekenis om aan te nemen dat appellant niet met de Nederlandse samenleving is vergroeid. Ook appellant's hoge leeftijd is in aanmerking genomen.

Beschikking N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Paul Gustav George Alfred Motz, wonende te Amsterdam, d.d. 26 April 1949, gemachtigde Mr P. G. Vos, zomede een verweerschrift van het Nederlandse Beheers Instituut d.d. 25 Juli 1949.

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad en op de verklaringen der gehoorde getuigen, waarvan proces-verbaal.

O. dat verzoeker tijdig in beroep is gekomen van een beslissing van het Nederlandse Beheers Instituut door hem ontvangen 30 Maart 1949, waarbij afwijzend is beschikt op zijn verzoek tot ontvijanding;

dat hij ter toelichting van zijn beroep mededeelt sinds 26 jaar in Nederland woonachtig te zijn en in de bezettingstijd steeds in het belang van de Nederlandse gemeenschap te hebben gehandeld;

dat zijn ingrijpen den Nederlander Faassen voor grote moeilijkheden met den bezetter heeft behoed, voorts dat hij goederen van Joden in zijn huis heeft bewaard en ook overigens voor Joden in de bres is gesprongen;

dat hij weliswaar lid is geweest van het Duitse Arbeids Front en gewerkt heeft als burger-ambtenaar bij een Duitse instantie, doch dat dit onder dwang is geschied;

dat het Beheersinstituut erkent, dat appellant zich op enige gunstige gedragingen kan beroepen, doch overigens van oordeel is dat zijn gedrag niet voldoet aan de richtlijnen naar welke het verlenen ener verklaring van ontvijanding moet worden beoordeeld, zulks in het bijzonder omdat hij werkzaam is geweest bij de Luftgau Holland en lid is geweest van het Duitse Arbeidsfront en N.S. Volkswohlfahrt;

O. dat door de overgelegde verklaringen en de behandeling ter terechtzitting vast staat, dat appellant, die reeds 26 jaar in Nederland verblijft als een rustig en behoorlijk inwoner bekend staat, te wiens nadele, ook bij de Vreemdelingendienst, blijkens diens rapport, niets bekend is;

dat zulks evenwel niet voldoende is om hem voor het verlenen van de gunst van ontvijanding in aanmerking te doen komen;

dat daarentegen wel van belang is hetgeen bekend is geworden omtrent zijn gedragingen in bezettingstijd welke door het Nederlandse Beheers Instituut niet worden weersproken;

dat met name de door hem aan den getuige Faassen verleende hulp zomede aan Joden bewezen diensten in het credit van appellant mogen worden gerekend, terwijl, onder andere gedragingen, ook het feit, dat hij aan diverse personen uit zijn omgeving regelmatig gelegenheid gaf te zijnen huize naar de Engelse zender te luisteren wijst op een pro-Nederlandse houding;

dat enige andere daartegenover door het Nederlandse Beheers Instituut aangevoerde feiten niet door bewijs zijn gestaafd behoudens, dat appellant heeft erkend lid te zijn geweest van het Duitse Arbeids Front en te hebben gewerkt in een administratieve betrekking bij de „Luftgau";

:dat deze laatste feiten echter niet van zo overwegende betekenis zijn, dat niet in het algemeen mag worden aangenomen, dat appellant gedurende zijn langjarig verblijf hier te lande is vergroeid met de Nederlandse samenleving en dat zijn gedrag in de grond niet heeft afgeweken van de houding van de meerderheid van het Nederlandse volk in bezettingstijd;

dat tenslotte appellant's hoge leeftijd mede in overweging mag worden genomen om hem de gunst der ontvijanding niet te onthouden;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Nederlandse Beheers Instituut d.d. 30 Maart 1949.

Verstaat dat aan appellant alsnog zal worden afgegeven een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub f van het Besluit E 133.

---

20 Sept. 1950 (afl. 43)

NA-OORLOG RECHTSPRAAK

ijftien jaren, met
len veroordeelde
er uitspraak in
racht, begrij-
id dien ver-
Besluit
quo

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

No. 1712

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE, 5 Juni 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Kernkamp, Mouton, Vice-Adm. Vos).

Zaak Quispel. Misdrijf tegen de menselijkheid?

Req., ex-Nederlander, heeft in Duitsland propaganda gemaakt en bewerkt, dat onmondige leden van de Nationale Jeugd-Storm toetraden tot de Waffen S.S. en onderdelen van het Duitse leger. Ten onrechte heeft het Hof het bewezen verklaarde een misdrijf tegen de menselijkheid genoemd. Dit begrip moet beperkt worden uitgelegd. In overeenstemming met het oude adagium „volentibus non fit injuria", is de eerste veronderstelling die aan art. 6c van het Handvest ten grondslag ligt, dat het daar omschreven onrecht aan de slachtoffers huns ondanks wordt aangedaan, dat zij lijden onder een onwillens over hen gebracht boos geweld. In dit geval is hiervan geen sprake.

Op het bewezenverklaarde zou art. 102 Sr. passen, maar de Ned. Strafwet is uit dien hoofde niet op req. toepasselijk, daar deze het feit heeft gepleegd buiten het Rijk in Europa, nadat hij zijn Nederlanderschap had verloren; het misdrijf van art. 102 Sr. is niet opgesomd onder de misdrijven, ten aanzien waarvan, met uitbreiding van de normale regelen van Ned. Strafrecht, het beschermingsbeginsel is toepasselijk verklaard bij art. 4 lid 1 B.B.S.

Req. alsnog te dier zake ontslagen van alle rechtsvervolging, maar bij de straftoemeting rekening gehouden met dit bewezen verklaarde. Straf, opgelegd door het Hof, gehandhaafd.

(B.B.S. art. 27a).

Op het beroep van Casparus Quispel, geb. te Rotterdam, 8 Juli 1907, van beroep pianohandelaar, wonende te Utrecht, thans gedetineerd, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Zesde Kamer, van 21 Juli 1949, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„gedurende den tijd van den huidigen oorlog als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandse mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is", het voortgezette misdrijf van „opzettelijk gedurende den tijd van den huidigen oorlog den vijand hulp verlenen", meermalen gepleegd,

„gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het Handvest behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5)", meermalen gepleegd,

en met toepassing van de artt. 27, 28, 56, 57, 80, 101, 102 Sr. en 1, 7*b*, 8, 9, 11, 17, 22, 27*a* B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook de tijd dien veroordeelde ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg, casu quo Afdeling IV van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 (Stbl. no. F 244 j°. F 280) in bewaring is geweest bij de uitvoering van deze straf geheel zal worden in mindering gebracht;

en met ontzetting van de rechten van:

1. het bekleden van ambten,
2. het dienen bij de gewapende macht,

een en ander voor den duur van het leven;

Gehoord enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. 338, 342, 350, 358, 359, 415 Sv., art. 6 sub c van het Handvest behorend bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), alsmede art. 27*a* B.B.S., doordat het Hof de bij dagvaarding sub III onder *a, b* en *d* ten laste gelegde feiten heeft bewezen verklaard en gekwalificeerd als „gedurende den tijd van den huidigen oorlog in krijgsdienst van den vijand zich schuldig maken aan een misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 sub c van het Handvest behorend bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5), meermalen gepleegd".

Noch de gebezigde bewijsmiddelen, noch de bewezenverklaringen leveren toch voldoende grondslag op voor de vaststelling dat req. zich zou hebben schuldig gemaakt aan misdrijven tegen de menselijkheid in den zin van misdrijven gekarakteriseerd hetzij door hun ernst en barbaarschheid, hetzij door hun omvang, hetzij door de omstandigheid dat zij deel uitmaken van een systeem van terreurhandelingen of een schakel vormen in een doelbewust gevolgde politiek gericht tegen bepaalde bevolkingsgroepen, alles onder het in het Handvest zelf gemaakte voorbehoud, dat zij zijn gepleegd ter uitvoering en/of in verband met enig ander misdrijf, vallende onder art. 6*a* of *b;* hebbende toch bij de bewezen verklaarde feiten ieder dier voorwaarden ontbroken. (enz.).

S. enz. (Strafmaatmiddel, *Red.*).

Gehoord den A.-F. namens den P.-F. in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie, doch alleen t.a.v. het onder III bewezen verklaarde feit, waarvan req. wordt ontslagen van alle rechtsvervolging, en verder tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van req. is bewezen verklaard: dat hij,

I. te Utrecht op 15 Aug. 1941, als Nederlander in de zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitsland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandse mogendheid Duitsland is getreden in krijgsdienst namelijk bij de Waffen SS;

II. te Utrecht en elders in Nederland op verschillende tijdstippen in of omstreeks de

tijdvakken van 1 Febr. 1941 tot 15 Aug. 1941 en van 8 Juli 1942 tot Sept. 1944, opzettelijk gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordele van de (vijand, *Red.*) stafleider van de Nationale Jeugd Storm zijnde en als zodanig belast met de dagelijkse leiding van deze organisatie, de weerbaarheidsgedachte in het algemeen en het treden in Duitse krijgsdienst in het bijzonder heeft bevorderd onder de leden van de Nationale Jeugdstorm, zulks door:

a. propaganda te maken voor het treden in Duitse krijgsdienst; *b.* zich te belasten met de uitvoering van het bevel van de Hoofdstormer van de Nationale Jeugd Storm (C. van Geelkerken) dd. 6 Sept. 1943 — krachtens welk bevel alle mannelijke leden van de Nationale Jeugdstorm van 17 jaar en ouder dienst moesten nemen in de „Landstorm Nederland" (toen nog geheten „Landwacht Nederland") —, daartoe nadere richtlijnen vast te stellen en de administratieve en organisatorische maatregel te treffen, welke voor de richtige uitvoering van bedoeld bevel waren vereist;

c. te bemiddelen, zulks door het voeren van voorbereidende besprekingen, bij het instellen van een opleiding van pre-militaire en/of semi-militaire aard van een aantal jongens uit de Nationale Jeugd Storm bij het „Wachbataillon Nord-West" te Amersfoort;

en aldus opzettelijk gedurende de tijd van voormelde oorlog de vijand hulp heeft verleend, althans de Staat tegenover de vijand heeft benadeeld;

III. in Berlijn en elders in Duitsland, alsmede in de door Duitsland bezette gebieden van Europa, op verschillende tijdstippen omstreeks de maanden September 1944 en October 1944, opzettelijk ten voordele van de vijand, ten tijde dat een groot aantal leden van de Nationale Jeugd Storm als gevolg van de gebeurtenissen in September 1944 zich met hun ouders en verzorgers in kampen in Duitsland bevonden en hij, verdachte, in de krijgsdienst van de „Waffen SS" was, na zich het gezag over de Nationale Jeugd Storm mede te hebben aangematigd met andere leidende figuren van de Nationale Jeugd Storm is overeengekomen deel te nemen aan het opstellen en uitvoeren — tezamen met functionarissen van de zogenaamde „Reichsjugendführung" („Germanischer Jugend") en „Hitler Jugend" (met name de Duitsers Kielsing, Blomquist en Voss) — van een gemeenschappelijk plan om onmondige leden van de Nationale Jeugd Storm op de hierna te noemen wijze in handen te spelen van het met Nederland in oorlog zijnde Duitsland, teneinde te komen tot de inschakeling van de Nationale Jeugdstorm in het kader van de totale oorlogvoering en voorts ter uitvoering van hetgeen aldus was overeengekomen:

a. heeft medegewerkt aan de opneming van in Duitsland woonachtige leden van de Nationale Jeugd Storm als „Gastmitglieder" in de „Hitler Jugend" met gelijktijdige volkomen verduitsing van het karakter van de Nationale Jeugdstorm;

b. heeft medegewerkt aan de oprichting van een „Kriegseinsatzstab Germanischer Jugend, Sonderstab Niederlande" welke instelling in het bijzonder was belast met de inschakeling van leden van de Nationale Jeugdstorm in de Duitse oorlogvoering;

d. onder deze, alstoen van ouderlijk advies verstoken, jongens propaganda heeft gemaakt voor toetreding tot de Waffen SS en onderdelen van het Duitse leger, hen daarbij wijzende op de verplichtingen, welke het „Gastmitgliedschaft" van de „Hitler Jugend" in dit opzicht medebracht;

hebbende verdachte — zich gedragende op de hiervoor sub *a, b* en *d* omschreven wijze — zich schuldig gemaakt aan een misdrijf tegen de menselijkheid als bedoeld in art. 6 onder c van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen d.d. 8 Aug. 1945 (K. B. 4 Jan. 1946, S. G 5), terwijl door zijn handelen, hetwelk zich richtte, althans mede zich richtte, tegen leden van de Nationale Jeugdstorm, die van Nedlerlandse nationaliteit waren, een Nederlands belang is of kon worden geschaad;

O. t.a.v. het eerste middel en ambtshalve:

dat dit middel in drie onderdelen uiteenvalt;

dat het eerste onderdeel zakelijk stelt, dat het onder III bewezenverklaarde ten onrechte is strafbaar gesteld als een misdrijf tegen de menselijkheid in den zin van art. 6 onder c van het Handvest behorende bij de Overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945;

dat de Raad dit onderdeel gegrond oordeelt;

dat immers, naar de Raad reeds in zijn tweede arrest-Ahlbrecht d.d. 11 April 1949, (N. J. 1949 no. 425, *Red.*) besliste, het begrip „misdrijf tegen de menselijkheid" beperkt moet worden uitgelegd;

dat nu het bewezenverklaarde, ontdaan van de qualificatieve slotwoorden, niets bevat, dat de daaronder vallende handelingen en/of gedragingen stempelt tot een, door iemand in Duitsen krijgsdienst gepleegd, misdrijf tegen de menselijkheid in den technischen, beperkten, zin van het woord;

dat toch, in overeenstemming met het oude adagium „volentibus non fit injuria", de eerste veronderstelling, die aan het limitatief geformuleerde art. 6 c van het Handvest ten grondslag ligt, is, dat het daar omschreven onrecht aan de slachtoffers huns ondanks wordt aangedaan, dat zij lijden onder een onwillens over hen gebracht boos geweld;

dat nu in dit geval hiervan geen sprake is;

dat integendeel lieden, die, als de oudere Jeugdstormers, eerst hier te lande openlijk en voortdurend doen blijken van hun sympathie voor de bezetters, en vervolgens op het tijdstip dat het Vaderland schijnt te zullen worden bevrijd van het Duitse geweld, asyl zoeken in Duitsland, als het ware vragen om een behandeling als hun is ten deel gevallen en moeten verwachten te zullen wor-

den blootgesteld aan pressie tot inschakeling in de Duitse totale oorlogvoering en verduitsing van het karakter hunner organisatie;

dat het onder III telastegelegde en bewezen verklaarde feit, bezien uit het gezichtspunt van het internationale recht, derhalve niet oplevert een misdrijf tegen de menselijkheid, bedoeld in art. 27a B.B.S.;

dat weliswaar dit feit, beschouwd uit den gezichtshoek van het nationale strafrecht, alle kenmerken vertoont van het misdrijf omschreven bij art. 102 Sr., maar de Nederlandse Strafwet in dit geval uit dien hoofde niet op req. toepasselijk is, daar deze het feit heeft gepleegd buiten het Rijk in Europa na zijn indiensttreding bij den vijand, derhalve nadat hij dientengevolge zijn Nederlanderschap had verloren, en het misdrijf van voornoemd art. 102 niet is opgesomd onder de misdrijven ten aanzien waarvan, met uitbreiding van de normale regelen van Nederlands strafrecht, het beschermingsbeginsel toepasselijk is verklaard bij art. 4 lid 1, Besluit Buitengewoon Strafrecht;

dat dit feit ook niet valt onder enige andere strafbepaling, bij overtreding waarvan buiten Nederland een niet-Nederlander hier te lande strafbaar is, zodat req. te dier zake van rechtsvervolging behoorde te zijn ontslagen, hetgeen derhalve alsnog moet geschieden;

dat dit ontslag van rechtsvervolging intussen niet belet bij de strafoplegging aan dezen ex-Nederlander met het onder III bewezenverklaarde, als gevende een nader beeld van de mentaliteit van req., rekening te houden, gelijk hieronder dan ook zal geschieden; enz.

O. t. a. v. het tweede middel, dat zich richt tegen de opgelegde straf;

dat dit middel na de hierboven gegeven beslissing geen behandeling behoeft voorzover het zich richt tegen de gelijkstelling, ter bepaling van het toelaatbare straf-maximum, van het onder III bewezen verklaarde misdrijf tegen de menselijkheid met art. 205 Sr.;

dat het middel den Raad overigens ongegrond voorkomt;

dat weliswaar, nu req. voor het onder III bewezenverklaarde wordt ontslagen van rechtsvervolging terwijl het Hof dit feit strafbaar geoordeeld heeft, req. deswege strafbaar geacht en hem daarvoor straf opgelegd heeft, daarin op zichzelf grond tot strafvermindering gelegen zou zijn;

dat de Raad evenwel met eenparigheid van stemmen van oordeel is, dat de straf dient te worden gehandhaafd;

dat de Raad, overigens de strafmotivering van het Hof in hoofdzaak tot de zijne makend, deze beslissing grondt op het uiterst gevaarlijke karakter, dat requirants propagandistische actie onder Nederlandse jongelieden voor den staat en de betrokkenen heeft gehad, alsmede op het feit, dat hij in Duitsland, hoewel organisatorisch geen enkele bevoegdheid meer daartoe hebbende, voortgegaan is te pogen Nederlanders te bewegen eenzelfde onvaderlandse houding als de zijne aan te nemen en in het algemeen daar te lande met de bevrijding van het vaderland in het zicht, de Nederlandse zaak nog heeft trachten te schaden;

O. ambtshalve:

dat, nu req. ontslagen wordt van rechtsvervolging voor het onder III bewezenverklaarde, de derde qualificatie, die alleen daarop betrekking kan hebben, dient te vervallen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover het sub III bewezen verklaarde feit is geoordeeld te zijn een strafbaar feit, zomede t. a. v. de daaraan gegeven, derde qualificatie;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Verklaart het onder III bewezenverklaarde feit niet strafbaar en ontslaat req. van alle rechtsvervolging te dier zake;

Verstaat de gegeven derde qualificatie te zijn vervallen;

Verwerpt het beroep voor het overige; enz. (Gevangenisstraf van vijftien jaren; *Red.*).

No. 1713

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE, 22 Mei 1950. (Mrs Prof. Dr Verzijl, Veegens, Prof. Kernkamp, Mouton; Vice-Adm. Vos).

Strafmaximum bij toepassing van art. 27a B.B.S.

Al vertonen de bewezen verklaarde misdrijven de meeste overeenkomst met het misdrijf van art. 143 Mil. Sr., toch komt een vergelijking ten deze niet in aanmerking, omdat art. 27a B.B.S. de murders strafbaar maakt met ten hoogste dezelfde straf waarmede de mindere wordt bedreigd. In casu wordt het strafmaximum niet bepaald door gerequireerde's medeplichtigheid aan het misdrijf van doodslag op den voet van art. 143 Mil. Sr., doch door den bijzonderen vorm van zijn deelneming aan het oorlogsmisdrijf van „murder of civilian population of or in occupied territory", tevens bevattende de bestanddelen van het strafbare feit volgens de Ned. wet van doodslag, in ambtelijke hoedanigheid gepleegd met gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting geboden.

(B.B.S. art. 27a).

Op het beroep van den Proc.-Fisc. bij het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, req. van cassatie tegen een sententie van het Bijz. Gerechtshof te Amsterdam, Eerste Kamer, van 19 Juli 1949, waarbij Clemence Uhlen, geb. te Gersten (Kreis Lingen Dld.), 4 Sept. 1915, van beroep boer, wonende te Gersten (Kreis Lingen Dld.), thans in bewaring gesteld in het „Huis van Bewaring II" te 's-Gravenhage, werd schuldig verklaard aan:

Als meerdere opzettelijk toelaten, dat een zijner minderen zich gedurende den tijd van den huidigen oorlog, in krijgsdienst bij den

vijand, schuldig maakt aan een oorlogsmisdrijf als bedoeld in art. 6 onder (*b*) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij het K. B. van 4 Jan. 1946 (S. G 5) meermalen gepleegd,

en met toepassing van de artt. 27,57 Sr., en 1, 7*b*, 11, 12, 27*a* B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren en zes maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien veroordeelde ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg, casu quo Afdeling IV van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 (S. No. F 244 j°. F 280) in bewaring is geweest, bij de uitvoering dezer straf geheel, dat is van 8 Maart 1949 af, zal worden in mindering gebracht;

Gehoord enz.;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van gerequireerde is bewezen verklaard:

dat hij als „Oberwachmeister", in dienst staande bij een onderdeel der Duitse weermacht en dus in krijgsdienst bij de vijand, opzettelijk gedurende de tijd van de op 10 Mei 1940 door Duitsland tegen Nederland ontketende aanvalsoorlog, doch vóór 15 Mei 1945, in verband met die oorlog heeft gehandeld in strijd met de wetten en gebruiken van de oorlog als bedoeld in art. 6 onder (*b*) van het Handvest, behorende bij de overeenkomst van Londen van 8 Aug. 1945, bekend gemaakt bij K. B. van 4 Jan. 1946, (S. G 5) hebbende hij:

1. op 23 April 1945 te Uitgeest als meerdere opzettelijk toegelaten, dat een of meer zijner minderen opzettelijk Simon Twisk van het leven beroofde(n) door opzettelijk uit een met scherp geladen vuurwapen op zeer korte afstand meer schoten op deze te lossen en hem daardoor dodelijk te verwonden, tengevolge waarvan genoemde Simon Twisk terstond of kort daarop is overleden;

2. op 5 Mei 1945 te Uitgeest als meerdere, namelijk als commandant van een patrouille, opzettelijk toegelaten, dat een onder zijn bevel staand, tot de Duitse weermacht behorend militair opzettelijk uit een met scherp geladen vuurwapen een schot loste op Hendrik de Jong, waardoor deze dodelijk is verwond en terstond of kort daarop is overleden;

O. ambtshalve, enz.:

O. voorts ambtshalve:

dat de onder *b* (subsidiair) en *c* te laste gelegde en resp. onder 1 en 2 bewezen verklaarde misdragingen van gerequireerde beide hebben bestaan in het als meerdere opzettelijk toelaten, dat een (of meer) van zijn minderen op een burger van het bezette gebied met dodelijk gevolg een schot loste(n);

dat deze bewezenverklaring geheel beantwoordt aan den in het derde lid van art. 27a B.B.S. omschreven vorm van deelneming aan een door een ander gepleegd oorlogsmisdrijf;

dat deze bijzondere deelnemingsvorm in het commune strafrecht niet voorkomt, maar wel een plaats heeft gevonden in het Wetboek van Militair Strafrecht, in het bijzonder in art. 143, volgens hetwelk de militair, die opzettelijk toelaat, dat een mindere een misdrijf pleegt, wordt gestraft gelijk de medeplichtige;

dat het Hof blijkbaar op deze bepaling doelt, wanneer het in zijn sententie voor de vergelijking van de bewezen verklaarde misdrijven met strafbare feiten volgens de Nederlandse wet ter bepaling van de toelaatbare maximum straf overweegt, dat de misdrijven de bestanddelen bevatten van het „als militair opzettelijk toelaten, dat een mindere het misdrijf van doodslag pleegt", meermalen gepleegd;

dat deze vaststelling evenwel minder juist is, aangezien het bestanddeel „als militair" in het onderhavige geval daarom niet aanwezig was, omdat gerequireerde, ofschoon in Duitsen krijgsdienst en zelfs indien hij met krijgsgevangenen gelijk gesteld zou kunnen worden, niet was een militair in den zin van de artt. 60 en vlg. en 107 W. v. M. Sr., zelfs niet van art. 65 van genoemd Wetboek, dat — voor zover ten deze van belang — bij de vermelding van krijgsgevangenen alleen die vijandelijke militairen op het oog heeft, die als krijgsgevangene bepaalde strafbare feiten, o.m. dat van art. 143 W. v. M. Sr., mochten hebben begaan;

dat dus ten hoogste gezegd zou kunnen worden, dat de bewezen verklaarde misdrijven met het misdrijf van art. 143 voornoemd de meeste overeenkomst vertonen;

dat evenwel, hoe juist deze gevolgtrekking op zichzelve ook moge zijn, de toegepaste vergelijking niettemin ten deze niet in aanmerking komt, omdat de bepaling van het derde lid van art. 27a B.B.S. voor oorlogsmisdadigers een bijzondere regeling inhoudt, welke — zoals de Raad reeds in zijn arrest L. G. Beck heeft beslist — hiertoe strekt, den meerdere strafbaar te maken met ten hoogste dezelfde straf als die, waarmede de mindere als materiële dader wordt bedreigd, hetzij op grond van het eerste, hetzij op grond van het tweede lid van art. 27a B.B.S.;

dat dus in dit geval de hoogste aan gerequireerde op te leggen straf niet wordt bepaald door zijn medeplichtigheid aan het misdrijf van doodslag, meermalen gepleegd, op den voet van art. 143 W. v. M. Sr., doch door den bijzonderen vorm van zijn deelneming aan het oorlogsmisdrijf van „murder of civilian population of or in occupied territory", tevens bevattende de bestanddelen van het strafbare feit volgens de Nederlandse wet van doodslag, in ambtelijke hoedanigheid gepleegd met gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting geboden, meermalen gepleegd, — zulks op den voet van art. 27a, derde lid, in verband met het eerste lid, B.B.S.;

O. enz.;

(Beroep verworpen, *Red.*).

No. 1714

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 December 1949. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

De wijziging van de grondregelen van de Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe in 1942 en in 1946 dient ongedaan te worden gemaakt met ingang van een nader te bepalen datum en de oorspronkelijke grondregelen moeten weer van kracht worden verklaard, onder handhaving van hetgeen tot heden door het nieuwe bestuur is verricht.

Beslissing aangehouden i.v.m. de voorzieningen die moeten worden getroffen naar aanleiding van de door deze beslissing noodzakelijk geworden bestuursverandering en bestuursovername.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 23 en vlg.)

(Zie N.O.R. No. 1490).

Mr H. P. Marchant q.q. inzake Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe", requestrant,

tegen:

De Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gem. Mr A. E. J. Nysingh, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat de Raad bij vonnis van 9 April 1949, met vernietiging van een beschikking van de samengevoegde Afdeling Beheer, Voorzieningen voor Afwezigen en Voorzieningen voor Rechtspersonen van de Raad voor het Rechtsherstel van 11 Maart 1948, de requestrant ontvankelijk heeft verklaard in zijn verzoek, daartoe strekkende, dat met terugwerkende kracht ongedaan zal worden gemaakt een op 23 Maart 1942 in de Statuten der Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe" aangebrachte wijziging;

dat de Raad bij hetzelfde vonnis de Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe" als partij in het geding heeft toegelaten;

dat vervolgens de Stichting bij verweerschrift d.d. 13 Juni 1949 het verzoek van requestrant heeft bestreden en op de daarin ontwikkelde gronden heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek;

dat requestrant daarop heeft geantwoord bij conclusie van 12 Juli 1949, waarin hij heeft gepersisteerd bij zijn verzoek, terwijl de Afdeling voornoemd bij brief van 12 Juli 1949 heeft medegedeeld, geen partij te zijn en het niet juist te achten, harerzijds nog iets aan te voeren;

dat partijen vervolgens de zaak hebben bepleit, requestrant in persoon, de Stichting bij monde van Mr A. E. J. Nysingh, waarbij laatstgenoemde nog verschillende stukken heeft overgelegd;

Wat de feiten betreft:

Verwijzende naar het vonnis van 9 April 1949 en de hiervoor vermelde door partijen ingediende stukken, op de inhoud waarvan hieronder voor zoveel nodig zal worden teruggekomen;

En in rechte:

O. dat tussen partijen vaststaat, dat in 1942 de secretaris-penningmeester van de Stichting S. van Deventer, in overleg met de secretarissen-generaal van Financiën en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Rost van Tonningen en van Dam, en met Duitse Autoriteiten, een volledige vernieuwing van de Grondregelen der Stichting heeft weten tot stand te brengen, vastgelegd in een op 23 Maart 1942 verleden akte en dat, terwijl volgens de oorspronkelijke Grondregelen de Stichting werd bestuurd door een Dagelijks Bestuur, bestaande uit 5 leden en beslissende bij meerderheid van stemmen en onder toezicht van een Algemeen Bestuur, de nieuwe Grondregelen slechts één Bestuur kenden, bestaande uit 4 of 5 leden, doch van wie behoudens een enkele uitzondering uitsluitend de Voorzitter tot het nemen van besluiten, zij het na overleg met de andere leden, bevoegd was;

O. dat deze vaststaande feiten op zich zelf naar het oordeel van de Raad zeker een ongedaan maken van deze statutenwijziging rechtvaardigen, terwijl requestrant, die ten tijde van deze wijziging lid was van het Bestuur der Stichting, is aan te merken, als belanghebbende en deswege bevoegd, dat ongedaan maken te vorderen;

dat ook de Stichting dit erkent, doch van oordeel is, dat zulk ongedaan maken nochtans achterwege behoort te blijven om de onaanvaardbare gevolgen, die zouden ontstaan, indien al hetgeen krachtens aan de gewijzigde statuten ontleende bevoegdheid is verricht, als onbevoegd verricht zou moeten worden aangemerkt;

dat de Raad ingevolge art. 107 van het Besluit E 100 bevoegd is, statutenwijzigingen ongedaan te maken, desnoods met terugwerkende kracht, en derhalve ook bevoegd is, een statutenwijziging in dier voege ongedaan te maken, dat de gewijzigde statuten tot op een door de Raad te bepalen tijdstip in stand worden gelaten, zodat het tot dat tijdstip op grond der gewijzigde statuten verrichte zijn rechtskracht behoudt;

dat de Raad voorts ingevolge art. 106 j°. 107 van dat Besluit bevoegd is, de rechtsgevolgen van het ongedaan maken van een statutenwijziging te regelen;

O. alsnu omtrent deze gevolgen:

dat tegen de wijze, waarop het in 1942 gevormde bestuur krachtens de hem bij de gewijzigde statuten verleende bevoegdheden de Stichting heeft bestuurd, generlei bezwaren zijn ingebracht (geheel daargelaten de bezwaren, die men tegen die bevoegdheden zelve, tegen de wijze, waarop de bestuursleden benoemd zijn en tegen hun persoon moge hebben) en de Raad dan ook geen reden aanwezig acht, het door dit bestuur krachtens die bevoegdheden verrichte ongedaan te maken;

dat dit bestuur op 26 Mei 1945 door de Militaire Commissaris in de provincie Gel-

derland is ontslagen en de heer J. Bakker tegelijkertijd krachtens art. 99 van het Besluit E 100 is benoemd tot enig bestuurder;

dat op 11 September 1945 het Nederlandse Beheersinstituut, eveneens krachtens art. 99 E 100 de Heer J. Bakker als enig bestuurder heeft ontslagen en hem, alsmede de Heren Mr A. E. J. Nysingh en Mr H. J. Reinink tot bestuurders heeft benoemd;

dat, aangezien door het Beheersinstituut niet anders werd bepaald, deze bestuurders ingevolge lid 3 van art. 99 vnd. de bevoegdheden hadden, die de statuten van de Stichting aan het bestuur toekenden;

dat verzoeker tegen het beleid van deze bestuurders ernstige bezwaren blijkt te hebben, daarop neerkomende, dat tijdens hun besturen de Regering de eigendommen der Stichting, en in het bijzonder het Jachtslot St. Hubertus geheel als staatseigendom is gaan beschouwen en de volledige zeggenschap over de Stichting heeft weten te verkrijgen, een en ander in flagrante strijd met de bedoelingen der Stichting, zoals die mede tot uitdrukking zijn gebracht in de bij de oprichting in 1935 vastgestelde Grondregelen der Stichting;

dat in de algemene beschouwingen, door verzoeker aan het Regeringsbeleid ten deze en aan de daartegenover door de bestuurders aangenomen houding gewijd, slechts de volgende concrete en ter zake dienende feiten worden gesteld;

1. dat de bestuurders met de Staat zijn overeengekomen, dat voornoemd Jachtslot aan de Staat voor 50 jaren in erfpacht zou worden gegeven tegen een jaarlijkse canon van f 1 en dat het na de hierna te vermelde statutenwijziging opgetreden bestuur op 12 Maart 1947 het Jachtslot dienovereenkomstig aan de Staat in erfpacht heeft gegeven;

2. dat de bestuurders, gebruik makend van de bij de statutenwijziging van 1942 aan het bestuur toegekende bevoegdheid, bij akte van 17 December 1946 een nieuwe statutenwijziging hebben tot stand gebracht, welke aan de Staat een overwegende invloed op het bestuur verschafte;

dat, wat het eerste feit betreft, het sluiten van een overeenkomst met de Staat omtrent het Jachtslot St. Hubertus was een volkomen normale bestuursdaad van op volkomen wettige wijze benoemde bestuurders, die hun bevoegdheid tot het aangaan van deze overeenkomst geenszins speciaal aan de statutenwijziging van 1942 dankten, doch daartoe ook bevoegd zouden zijn geweest, indien ten tijde van hun benoeming de oorspronkelijke Grondregelen der Stichting nog van kracht zouden zijn geweest, terwijl ook, naar het oordeel van de Raad, de met de Staat gesloten overeenkomst niets inhield, wat met de bepalingen der oorspronkelijke Grondregelen of het doel van de Stichting in strijd was;

dat de Raad van oordeel is, dat ook al zou de statutenwijziging van 1942 ongedaan moeten worden gemaakt, normale bestuursdaden gelijk de vorenstaande van na de bevrijding door het wettig gezag op wettige wijze benoemde bestuurders in ieder geval gehandhaafd moeten blijven ;

dat aangezien vorenbedoelde bestuurders zich jegens de Staat verplicht hadden, aan deze het St. Hubertusslot in erfpacht te geven, ook het verlenen van de erfpacht door het Bestuur, hetwelk krachtens de in 1946 gewijzigde statuten benoemd was, in stand behoort te worden gelaten;

dat de Raad echter anders oordeelt over de in 1946 tot stand gebrachte statutenwijziging;

dat de oorspronkelijke Grondregelen voorzagen in een Dagelijks Bestuur, hetwelk onder toezicht van een Algemeen Bestuur belast was met het bestuur der Stichting;

dat wijziging van deze Grondregelen slechts kon geschieden bij besluit van het Algemeen Bestuur op voorstel van het Dagelijks Bestuur;

dat de in 1942 aangebrachte wijzigingen onder meer inhielden, dat het Algemeen Bestuur kwam te vervallen en dat het Bestuur bevoegd werd, de Grondregelen der Stichting te wijzigen;

dat nu de bestuurders in 1946 een statutenwijziging hebben tot stand gebracht met gebruikmaking van de bevoegdheid, die hun uitsluitend tengevolge van de in 1942 aangebrachte wijzigingen kon toekomen en die zij krachtens de oorspronkelijke Grondregelen niet zouden hebben gehad;

dat voorts de bestuurders die bevoegdheid hebben gebruikt, niet om de oorspronkelijke Grondregelen te herstellen, doch om nieuwe Grondregelen in te voeren, die van de oorspronkelijke regelen wezenlijk verschillen en met name aan de Overheid een aanmerkelijk grotere invloed op de benoeming van het Bestuur toekennen, dan deze krachtens de oorspronkelijke regelen had;

dat immers de oorspronkelijke Grondregelen kenden een Dagelijks Bestuur van 5 leden, waarvan één benoemd door de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, één door de Kröller-Müllerstichting, één door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en twee door het Algemeen Bestuur, en een Algemeen Bestuur, bestaande uit ten hoogste 50 leden, te weten het Dagelijks Bestuur, één lid aangewezen door de Minister van Onderwijs, één door de Minister van Financiën, één door het Gelders Landschap, één door de A.N.W.B., twee door ieder, die is ingeschreven in het Gulden Boek der Stichting op grond van de aan de Stichting verleende financiële steun, al welke leden tezamen de overige leden benoemen onder goedkeuring van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;

dat ingevolge de in 1946 tot stand gebrachte grondregelen de Stichting wordt bestuurd door een Raad van Bestuur, bestaande uit 6 leden, waarvan drie benoemd door de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, één door de Minister-President, één door de Minister van Financiën en één door het college van Regenten der Kröller-Müller-Stichting;

dat de Stichting heeft betoogd, dat ook reeds krachtens de oorspronkelijke Grondregelen aan de Regering grote invloed in de Stichting toekwam, aangezien voor tal van besluiten het Bestuur goedkeuring van de Regering behoefde, doch het geen nader betoog behoeft, dat de verhouding tot de Overheid van een op vorenomschreven wijze volgens de oorspronkelijke Grondregelen benoemd Bestuur, hoezeer ook voor tal van besluiten van de goedkeuring der Regering afhankelijk, toch altijd nog van volkomen andere aard is dan die van een vrijwel geheel door de Overheid zelve benoemd Bestuur;

dat de Stichting verder heeft aangevoerd, dat het overeenkomstig de oorspronkelijke Grondregelen samengesteld Bestuur een te groot en onhandig lichaam was gebleken, zodat vereenvoudiging in het belang van de Stichting zelve gewenst was en dat voorts een nauwere band met de Overheid aan het doel der Stichting slechts ten goede kan komen;

dat de Raad de Stichting ook hierin niet kan volgen;

dat het naar 's Raads oordeel, indien inderdaad vereenvoudiging van de bestuursinrichting gewenst zoude zijn, toch op de weg der tijdelijke bestuurders had gelegen, de oorspronkelijke Grondregelen te herstellen, waarna een overeenkomstig die regelen samengesteld Bestuur zonodig, op de in diezelfde Grondregelen voorziene wijze, een wijziging in die Grondregelen ter vereenvoudiging van het bestuur zoude hebben kunnen brengen;

dat voorts, daargelaten of — wat aan twijfel onderhevig kan zijn — het objectief in het belang van de Stichting is te achten, dat het Bestuur voor 5/6 gedeelte door de overheid benoemd wordt, ten deze niet het strikt objectieve belang der Stichting richtsnoer had behoren te zijn, doch het belang der Stichting, zoals de oprichters dit zagen en ter behartiging waarvan zij een bepaalde wijze van samenstelling van het Bestuur voorschreven;

dat de oprichters, blijkens de oorspronkelijke Grondregelen wel een zekere invloed aan de overheid hebben willen toekennen, doch desalniettemin hebben gewenst, dat het Bestuur in overgrote meerderheid zoude bestaan uit leden, aangewezen door een aantal niet publiekrechtelijke instellingen met verwant doel en particuliere personen, die daadwerkelijk van hun bijzondere belangstelling voor het doel der Stichting hadden doen blijken;

dat met deze uit de oorspronkelijke Grondregelen overduidelijk blijkende wens in de nieuwe statuten niet de minste rekening is gehouden;

dat de Stichting nog heeft betoogd, dat requestrant, die bij het uitbreken van de oorlog Voorzitter was van het Bestuur, zich tijdens de bezetting aan de Stichting niets gelegen heeft laten liggen en zelf de statutenwijziging van 1942 heeft begunstigd dat hij voorts na de bevrijding tot October 1947 heeft gewacht alvorens zijn verzoek bij de Raad voor het Rechtsherstel in te dienen en dat het daarom onjuist zoude zijn, de statutenwijzigingen op verzoek juist van deze requestrant ongedaan te maken;

dat dit betoog wellicht waarde zou hebben, indien requestrant voor zich zelf rechtsherstel zou vragen, doch hij in casu uitsluitend optreedt ter behartiging van de belangen der Stichting en bij de beoordeling, wat het belang der Stichting eist, de persoon en de gedragingen van degene, die als behartiger van dit belang optreedt, buiten beschouwing moeten blijven, zodat de Raad het onnodig oordeelt, op het daaromtrent gestelde in te gaan;

dat de Raad tenslotte meent, dat er geen aanleiding bestaat, rechtskracht te ontnemen aan de handelingen, die tot heden door het overeenkomstig de nieuwe statuten van 1946 benoemde Bestuur zijn verricht;

O. dat het voorgaande moet leiden tot een uitspraak, waarbij de wijziging van de Grondregelen van 23 Maart 1942 en die van 17 December 1946 met ingang van een bij de uitspraak te bepalen datum worden ongedaan gemaakt en de oorspronkelijke Grondregelen weder van kracht worden verklaard;

dat alsdan een overeenkomstig laatstgenoemde Grondregelen samengesteld Bestuur het bestuur over de Stichting zal moeten overnemen;

dat de Raad echter niet beschikt over de nodige gegevens ter beoordeling, welke voorzieningen in verband hiermede moeten worden getroffen;

dat een comparitie van partijen met het oog hierop gewenst voorkomt;

Rechtdoende:

Bepaalt dat partijen zullen verschijnen ter terechtzitting van de Raad van Dinsdag 3 Januari 1950 des n.m. te 3 uur tot het verstrekken van inlichtingen;

Houdt iedere verdere beslissing aan.

No. 1715

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 26 Juli 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Baron van der Feltz).

De Verwalter van verzoekster heeft de rekeningen van Noorse cliënten overgedragen aan verweerster, zulks op uitdrukkelijk verzoek van deze cliënten en zonder dat verweerster in enig opzicht die overdracht heeft gezocht. Nadien zijn deze cliënten bij verweerster gebleven.

Ook al is deze overdracht een gevolg geweest van de bezettingsmaatregelen, desalniettemin bestaat er geen reden tot ingrijpen en om aan verzoekster een vergoeding of schadeloosstelling toe te kennen ten laste van verweerster.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift met bijlagen van

de naamloze vennootschap Bankierskantoor M. van Emden N.V. te Amsterdam, gemachtigde Mr D. Giltay Veth, adv. te Amsterdam en het verweerschrift met bijlagen van de naamloze vennootschap Hollandse Bank-Unie N.V. te Amsterdam, gemachtigde Mr N. J. Vonck, adv. te Amsterdam;

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van 7 Juni 1949;

O. ten aanzien van de feiten:

Uit voormelde geschriften met bijlagen en hetgeen ter zitting nog is aangevoerd is het navolgende feitelijk komen vast te staan:

Bij beschikking van den rijkscommissaris voor het Nederlandse bezette gebied d.d. 9 Sept. 1941 is H. M. Stein te Amsterdam op grond van art. 7 van de verordening no. 48/1941 benoemd tot bewindvoerder over verzoekster met opdracht om verzoeksters zaken te liquideren. In het kader van de uitvoering van die opdracht heeft Stein de rekeningen van een aantal Noorse cliënten van verzoekster, wier belangen behartigd werden door zekeren Nic. Plesner te Oslo, willen overdragen en gedeeltelijk ook overgedragen aan het aan den vijand welgevallige Rebholz Bankierskantoor te Amsterdam. Tegen deze overdracht heeft genoemde Plesner zowel voor zichzelf als namens bedoelde cliënten uitdrukkelijk en bij herhaling met den meesten klem geprotesteerd en aan Stein te kennen gegeven, dat het zijn wens en ook die van bedoelde cliënten was, dat bedoelde rekeningen zouden worden overgebracht naar verweerster, met welke bank Plesner ook tevoren reeds in relatie stond, waarbij Plesner evenzovele malen aan Stein opdracht gaf aldus te handelen. Na enig tegenstribbelen heeft Stein aan deze opdracht voldaan, is de overdracht aan Rebholz ongedaan gemaakt en zijn bedoelde rekeningen naar verweerster overgebracht, waarna deze overdracht is vastgelegd in de door verzoekster bij haar verzoekschrift overgelegde acte's. Sedert dien zijn die rekeningen bij verweerster gebleven.

O. ten aanzien van het recht:

Uit voormelde feiten blijkt, dat het verlies, dat verzoekster in het beëindigen van voormelde rekeningen te haren kantore heeft geleden een direct gevolg is van voormelde maatregelen van den vijand, genomen op grond van voormelde „Verordening betreffende de behandeling van ondernemingen, welke aangegeven dienen te worden", welke verordening geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, doch dit brengt nog niet mee, dat een ingrijpen, ook in den vorm, als door verzoekster wordt verzocht, redelijk zou zijn.

Weliswaar kan gevoeglijk worden aangenomen, dat meerbedoelde Noorse cliënten hun rekeningen bij verzoekster niet zouden hebben beëindigd, indien niet de maatregelen van den bezetter hen daartoe zouden hebben genoodzaakt, doch hieruit volgt nog niet dat de bank, waarbij die cliënten hun belangen daarna onderbrachten, enige vergoeding of schadeloosstelling aan verzoekster behoort te betalen, nu deze cliënten geheel vrij waren in de keuze van hun bank en voldoende is gebleken, dat zij uitdrukkelijk hebben gewenst en opdracht hebben gegeven hun rekeningen naar verweerster over te brengen, en dat verweerster in geen enkel opzicht die overdracht heeft gezocht.

De oorzaak van het verlies van verzoekster ligt wel in de bezettingsmaatregelen, maar het overdragen van de rekeningen aan verweerster vindt zijn oorzaak uitsluitend in de uitdrukkelijk kenbaar gemaakte wensen van de Noorse cliënten. Hieraan doet niet af, dat de overdrachten tussen Stein en verweerster schriftelijk zijn vastgelegd, noch dat verweerster een aantal rekeningen, welke onvoldoende gedekt waren, niet heeft willen overnemen dan na een nadere garantie van Plesner, vermits aldus zakelijk handelen begrijpelijk en normaal is voor een bankier, die doordrongen is van zijn verantwoordelijkheid.

Op grond van al het vorenstaande is de Raad van oordeel, dat voor een ingrijpen, ook in den vorm, door verzoekster gevorderd, geen redelijke grond aanwezig is, zodat het verzoek moet worden afgewezen:

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding, aan de zijde van verweerster begroot op f 100.

No. 1716

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 October 1949. (Mrs Prof. Kollewijn, van Vrijberghe de Coningh en Karni).

De Nationale heeft een verzekering, lopende ten gunste van een firma, uitgekeerd aan de Treuhänder van die firma en acht zich op die grond gekweten.

Het standpunt van gerequestreerde verworpen. Het vermogen van de firma is niet los en onafhankelijk van de personen der firmanten en uit het feit dat de uitkering is gestort in de kas der firma kon niet worden geconcludeerd, dat de firma door die uitbetaling is gebaat i.v.m. de uitplundering van de frima door de Treuhänder.

Betaling door gerequestreerde aan de Treuhand nietig verklaard met herstel van de verzekerings-overeenkomst.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

1. Willem Duveen, 2. Firma A. Duveen, requestranten, gem. Mrs A. B. Gomperts en J. A. B. Gomperts,

tegen:

Nationale Levensverzekering Bank N.V., gerequestreerde, gem. Mr F. J. Kranenburg.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder

a. een verzoekschrift, waarmede onder datum van 7 Mei 1948 Willem Duveen, wonende te Amsterdam en de vennootschap onder firma A. Duveen, gevestigd te Amster-

dam, zich hebben gewend tot deze afdeling van de Raad strekkende tot het bekomen van rechtsherstel als in het slot daarvan aangegeven on de daartoe in dat request vermelde gronden, op welk een en ander voorzoveel nodig nader gepraeciseerd zal worden teruggekomen;

b. een antidotaal request waarmede de Nationale Levensverzekering Bank N.V., gevestigd te Rotterdam — hierna aan te duiden als de Nationale — zich onder de datum van 17 September 1948 heeft verweerd tegen de tegen haar ingestelde vordering met conclusie op de daarin uiteengezette gronden tot onbevoegdverklaring van de Raad, althans niet-ontvankelijkverklaring of ontzegging van de vordering;

Gehoord partijen ter zitting van de Raad van 29 September 1949, verzoekers bij monde van Mr J. A. B. Gomperts, advocaat te Amsterdam, verweerster bij monde van Mr F. J. Kranenburg, advocaat te Rotterdam;

O. dat zo blijkens de dingtalen als blijkens de mondelinge behandeling ter zitting van de Raad omtrent de feiten tussen partijen geschil niet bestaat en blijkens die vaststaande feiten ten deze is voldaan aan de vereisten van art. 23 lid 1 aanhef en sub *a* van het Besluit Herstel Rechtsverkeer en in zoverre het gevraagde herstel kan worden verleend;

O. voor wat betreft de toewijsbaarheid der ingestelde vordering overigens, dat vanwege de Nationale ter zitting van de Raad is verklaard:

a. dat zij alle de door haar aanvankelijk gevoerde verweren intrekt en zich bepalen wil tot de hierna te melden verdediging;

b. dat zij — de vaste rechtspraak van de Raad kennende op het punt van het verlenen van rechtsherstel ten aanzien van gevallen als de onderwerpelijke — zich daaraan wenst te gedragen, doch naar haar oordeel de feitelijke omstandigheden van het onderhavige geval zijn van die aard, dat bijwege dan van uitzondering op voorbedoelde rechtspraak van de Raad de redelijkheid en billijkheid in deze behoren te leiden tot afwijzing der vordering;

O. met betrekking tot dit thans nog enige geschilpunt tussen partijen, dat vanwege de Nationale dit standpunt is toegelicht als volgt:

dat de (eigenlijke) verzekeringneemster in deze was de firma — requestrante sub 2 — die tevens alternatief als begunstigde was aangewezen na verzoeker sub 1, firmant der firma;

dat het ware karakter der onderwerpelijke verzekering veeleer dan een verzekering was een soort van bewaargeving van gelden bij haar, Nationale, bijwege van poging om dit bedrag veilig te stellen voor mogelijke en te verwachten roof door de vijand;

dat dan ook de firma — waaronder verzoeker sub 1 — gerechtigd zou zijn geweest de uitbetaling aan haar van de Nationale te vragen van de door haar — verweerster — uitbetaalde som van f 5757;

dat die uitbetaling ook heeft plaats gevonden aan de rechthebbende, immers is gedaan aan de firma, toen ter zake optredende in de persoon van „Wilhelm" als door de bezetter benoemde Treuhänder der firma en dat in die vorm de firma het bedoelde bedrag heeft ontvangen, waarvan zij thans de hernieuwde uitbetaling vordert, zijnde mitsdien die betaling haar reeds ten goede gekomen;

O. dat de Raad zich niet verenigt met het standpunt van verweerster;

O. dat immers deze zich daarbij stelt op een in meer opzichten onjuist standpunt, wijl zij, daargelaten nog de onjuistheid van hare typering der overeenkomst als een soort van bewaargeving, daarbij voorbijziet:

a. dat hare betaling is gedaan aan voorbedoelde Treuhänder, zijnde een naar Nederlands recht toen niet wettige vertegenwoordiger van de firma;

b. dat zij daarbij de firma, welke onder die vertegenwoordiger is voortgezet, als afgescheiden vermogen wenst te zien als een vermogen losgemaakt van en onafhankelijk van de personen der optredende firmanten, zijnde dit een juridisch ondeugdelijke beschouwing van het karakter der firma, zijnde deze immers een afgescheiden vermogen van de personen der firmanten en door of vanwege die firmanten beheerd;

c. dat daarenboven niet is aanvaardbaar de stelling, dat de enkele omstandigheid, dat de uitbetaling is geschied op een rekening van of in de kas der firma reeds uitwijst, dat de firma door die uitbetaling is gebaat en dat daaraan niet zoude afdoen het feit, dat door die onwettige vertegenwoordiger het vermogen der firma nagenoeg geheel is uitgeplunderd en leeggeroofd langs de weg ener zogenaamde voortzetting van haar zaken; welk een en ander evenzeer gelden zou, indien hier een verkapte bewaargeving van gelden zou hebben plaatsgehad;

O. dat waar blijkens het vorenstaande het nog door de Nationale per resto gevoerde verweer niet opgaat de vordering voor toewijzing vatbaar is in voege, als hierna zal geschieden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de betaling der afkoopsom door de Nationale aan de Treuhand der firma gedaan;

Doet herleven de ten processe bedoelde overeenkomst van verzekering op 10 Nov. 1941 tussen de Maatschappij de Nationale en verzoekster sub 2 bij polis no. 449135 gesloten, zoals deze is gewijzigd door de daarop gestelde aantekening;

Verstaat, dat de Nationale gerechtigd is ter zake van de door haar gedane betaling aanspraken te doen gelden tegen de Bank van de Nederlandsche Arbeid N.V. te Amsterdam en/of tegen wie die betaling in feite is ten goede gekomen;

Veroordeelt de Nationale in de kosten dezer procedure aan de zijde van verzoekers tot op deze uitspraak begroot op f 100.

No. 1717

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-HERTOGENBOSCH, 11 Februari 1950. (Mrs Poerink, Ariëns en Rutten).

Door inmenging van de bezetter is de overdracht van het laagspanningsnet van de „Laura" aan de gemeente Eygelshoven per 1 Januari 1942 zoals tussen partijen was overeengekomen, niet doorgegaan.

Thans vordert de gemeente van de „Laura" (de overdracht heeft inmiddels plaats gevonden) de baten door de „Laura" genoten van 1 Januari 1942 tot 1 Juli 1947 en f 13.000 wegens de vervanging tijdens de bezetting van het koperdraad van het net door ijzerdraad.

De laatste vordering is ontzegd, omdat ook bij de gemeente het koperdraad zou zijn gevorderd. Eerste vordering toegewezen, in overeenstemming met het bepaalde in art. 1517 B. W.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

Gemeente Eygelshoven, requestrante,
tegen:
„Société Anonyme des Charbonnages Réunies Laura et Vereniging", gevestigd te Brussel, mede kantoor houdende te Eygelshoven, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Ten aanzien der feiten:

O. dat de stellingen van requestrant, hierna te noemen „de gemeente", in het kort aldus kunnen worden samengevat:

Op 6 Juni 1912 sloot de gemeente met gerequestreerde, hierna te noemen „de Laura", een overeenkomst, waarbij laatstgenoemde het recht verkreeg om met uitsluiting van anderen electriciteit te leveren aan de ingezetenen der gemeente. Deze overeenkomst expireerde op 1 Mei 1941. Bij brief van 9 April 1941 verklaarde de Laura zich bereid met ingang van 1 Mei 1941 het bestaande laagspanningsnet aan de gemeente over te dragen voor de prijs van f 50.000 en daarna bij schrijven van 4 Juni 1941 als afschrijving op het net jaarlijks 4 % te korten op genoemde prijs van 1 Mei 1941 tot de datum van overdracht. De raad der gemeente besloot op 21 Augustus 1941 dit aanbod te aanvaarden en het net over te nemen met ingang van 1 Jan. 1942, waarna op 4 Nov. 1941 aan de Laura mededeling werd gedaan dat dit raadsbesluit was goedgekeurd door de Commissaris van de Provincie.

De Laura deelde daarop mede, dat haar „Verwalter" mededeling had ontvangen, dat zowel de „Rüstungsinspektion" als de Commissaris der Provincie Limburg bezwaar hadden tegen de overdracht.

Daarna is de Laura gebruik blijven maken van het laagspanningsnet tot 1 Juli 1947, op welke dag het met ingevolge overeenkomst met de Laura werd overgenomen. De koopprijs bedroeg f 35.645,77, zijnde f 50.000 verminderd met 4 % afschrijving per jaar vanaf 1 Mei 1941.

De gemeente stelt nu dat in 1941 een overeenkomst is tot stand gekomen tussen de gemeente en de organen, die naar normaal Nederlands recht bevoegd waren de Laura te vertegenwoordigen, doch dat de overdracht niet tot stand kwam, doordat de „Verwalter" of de „Rüstungsinspektion" geen goedkeuring aan de overeenkomst hebben gehecht, derhalve door inmenging van de bezetter.

De gemeente vordert nu van de Laura:

I. De baten, die de Laura heeft genoten van het gebruik van het net vanaf 1 Januari 1942 tot 1 Juli 1947, door de gemeente begroot op f 400 per maand of op f 26.400 in totaal, benevens de rente ad 5 % vanaf 24 December 1947;

II. Een bedrag van f 13.000 met 5 % rente vanaf 24 December 1947 doordat de bezetter het koperdraad van genoemd net heeft gevorderd en vervangen door ijzerdraad, wordende de kosten om dit ijzerdraad door koperdraad te vervangen geschat op f 15.000, welk bedrag kan worden verminderd met een reeds door de Laura verantwoord bedrag van f 2020,90.

De Laura heeft hiertegen aangevoerd, in de eerste plaats, dat de gemeente haar eventuele rechten terzake heeft verwerkt doordat in Mei 1948 tussen partijen een contract is getekend (hetwelk de Laura overlegt) waarbij de partijen zijn overeengekomen zoals door de gemeente is gesteld, zonder dat de gemeente toen enige reserve van recht heeft gemaakt.

Vervolgens voert de Laura aan, dat in 1941 nimmer een definitieve overeenkomst is tot stand gekomen, in de eerste plaats omdat de Laura zich slechts had bereid verklaard een overeenkomst aan te gaan en daarom slechts een vrijblijvend aanbod had gedaan en in de tweede plaats omdat, blijkens de door Laura in het geding gebrachte briefwisseling de totstandkoming der overeenkomst betreffende overname van het net was afhankelijk gesteld van een accoord omtrent de levering van de hoogspanningstroom, welk accoord niet werd verkregen. Bovendien was, zo meent de Laura, het totstandkomen der overeenkomst afhankelijk gesteld van de goedkeuring van de Kommissarischer Verwalter. Toen deze goedkeuring niet werd verkregen heeft de gemeente zich daarbij vrijwillig neergelegd, zodat voor rechtsherstel geen grond bestaat.

Afgezien daarvan betwist de Laura dat het gepretendeerde voordeel zou moeten worden gesteld op f 400 per maand en dat voor een vergoeding terzake van het gevorderde koperdraad geen reden bestaat o.a. omdat de Duitsers dit koperdraad ongetwijfeld ook dan zouden hebben gevorderd, indien de gemeente eigenaresse van het net zou zijn geweest.

Bij de mondelinge behandeling hebben partijen haar standpunt nog doen toelichten. De gemeente heeft hierbij subsidiair haar vordering sub II aldus gewijzigd, dat de Laura de vergoeding, welke zij van enige

Rijksinstantie zal ontvangen terzake van het door de Duitsers gevorderde koperdraad aan de gemeente zal afdragen.

In rechte:

Wat betreft het beroep op rechtsverwerking:

Aan de Laura kan worden toegegeven, dat in de akte, welke in Mei 1948 door de partijen werd getekend, er met geen enkel woord van werd gerept, dat de gemeente zich enig recht betreffende schadevergoeding, zoals in deze procedure wordt gereclameerd, voorbehield. Niettemin is de Raad van oordeel, dat de gemeente zich wel degelijk dit recht heeft gereserveerd. Niet alleen toch heeft de gemeente in haar brief van 14 Augustus 1947, waarin zij zich accoord verklaarde met de overnamesom, er op gewezen, dat naar haar oordeel een vergoeding van f 400 per maand moet worden gegeven wegens winstderving, doordat het net niet op 1 Januari 1942 werd geleverd, maar bovendien werd bij schrijven van de gemeente dd. 14 Mei 1948, waarbij de meergemelde akte aan de Laura ter tekening werd gezonden, er op gewezen, dat de gemeente zich alle rechten inzake schadevergoeding voorbehield en dat de gemeente reeds terzake een verzoek tot rechtsherstel had ingediend, zijnde inderdaad dit verzoek op 7 Mei 1948 bij de Raad ingekomen.

Op deze gronden moet het beroep op rechtsverwerking worden verworpen.

Wat betreft de kwestie of in 1941 al dan niet een overeenkomst tussen partijen is tot stand gekomen:

De Laura heeft verschillende gronden aangevoerd waarom zij meent, dat in 1941 geen overeenkomst tot stand is gekomen.

Aan de Laura kan geredelijk worden toegegeven, dat in haar schrijven dd. 17 December 1940 niet méér is te lezen dan een principiële bereidverklaring om tot overeenstemming te geraken. De Raad kan het echter niet eens zijn met de Laura voorzover zij betoogd, dat in haar schrijven van 9 April 1941, gemerkt A/M, niet méér is te lezen dan een herhaling van deze principiële bereidheid. In laatstgemeld schrijven wordt een concreet aanbod gedaan, zij het dat dit aanbod vrijblijvend geschiedt, en dit vrijblijvend aanbod wordt in de brief van 4 Juni 1941 gecontinueerd, met dien verstande, dat daarbij nog een vergoeding voor afschrijving wordt toegezegd.

Hoe men ook over het karakter van een vrijblijvend aanbod moge denken — hetzij dat het aanbod vóór de aanvaarding kan worden herroepen, hetzij dat het tot stand komen der overeenkomst kan worden verhinderd door onmiddellijk na de „aanvaarding" te kennen te geven, dat men het tot stand doen komen van de overeenkomst niet wenst — in casu staat vast, dat noch het een, noch het ander is geschied. Nimmer hebben degenen, die naar normaal Nederlands recht de Laura vertegenwoordigen — en dat waren degenen, die het genoemde vrijblijvend aanbod hadden gedaan — te kennen gegeven, dat zij het tot stand doen komen der overeenkomst niet wensten. Integendeel hebben deze organen, zodra zij na de bevrijding daartoe in staat waren, te kennen gegeven, dat zij deze overeenkomst wèl wensten en daaruit de consequenties getrokken door de meergemelde overeenkomst van Mei 1948. Op de brief van de gemeente d.d. 30 Augustus 1941, waarin deze mededeelde, dat de Raad in zijn vergadering van 21 Augustus 1941 had besloten, behoudens de vereiste goedkeuring, het laagspanningsnet tegen de overeengekomen koopprijs over te nemen, heeft de Laura niet geantwoord, daardoor implicite te kennen gevend, dat zij de totstandkoming der overeenkomst wenste. In hun schrijven d.d. 6 November 1941, waardoor werd geantwoord op de kennisgeving van de gemeente d.d. 4 November 1941 dat het raadsbesluit tot aanvaarding van het aanbod was goedgekeurd, hebben deze organen slechts medegedeeld, „dat onze „Kommissarischer Verwalter" ons tot dusverre geen vergunning heeft gegeven het contract met de gemeente af te sluiten", waaruit duidelijk blijkt, dat deze organen wel degelijk de overeenkomst wensten. Indien geen andere oorzaken het tot stand komen der overeenkomst hebben verhinderd — waarover hierna — moet worden aangenomen, dat het feit, dat het aanbod van de Laura „vrijblijvend" was, het tot stand komen der overeenkomst niet heeft verhinderd.

Voorts heeft Laura betoogd, dat het tot stand komen der overeenkomst tot koop van het net afhankelijk was gesteld van een accoord omtrent levering van hoogspanningstroom. De Raad meent echter, dat dit standpunt niet door de daartoe geproduceerde correspondentie wordt gerechtvaardigd. Integendeel leidt de Raad uit de feiten, dat beide aanbiedingen bij twee afzonderlijke brieven van dezelfde datum (9 April 1941) werden gedaan, dat in de brief van 4 Juni 1941 uitsluitend wordt gesproken over de overname van het net en dat ook in 1948 over levering van stroom niet wordt gerept, af, dat de ene overeenkomst niet van de andere werd afhankelijk gesteld.

Vervolgens heeft de Laura betoogd, dat het sluiten van de litigieuze overeenkomst was afhankelijk gesteld van de goedkeuring van de „Kommissarischer Verwalter". De Raad leest hierin als bedoeling van de Laura, dat het totstandkomen der overeenkomst werd afhankelijk gesteld van de voorwaarde, dat deze goedkeuring zou worden verkregen, waarbij er van wordt uitgegaan, dat de volgens normaal Nederlands recht bevoegde organen ook in 1941 inderdaad bevoegd waren de Laura rechtens te vertegenwoordigen. Doch een dergelijke „voorwaarde" kan de Raad in de overgelegde correspondentie niet lezen.

Het schrijven van de Laura d.d. 9 April 1941 (het derde schrijven van die datum, door de Laura als productie 10 overgelegd) houdt de simpele mededeling in, dat „wij — dat zijn de directeuren — voor enig contract de goedkeuring behoeven van de Kommissarischer Verwalter". Reeds om deze reden kan dan ook niet worden aangenomen, dat de gemeente „vrijwillig" de overeenkomst afhan-

kelijk heeft gesteld van de goedkeuring van de Kommissarischer Verwalter, nog minder dat de gemeente zich met het inroepen van de Duitse tussenkomst volkomen heeft verenigd.

De Raad heeft zich echter ambtshalve afgevraagd of niet moet worden aangenomen, dat in 1941 geen overeenkomst is tot stand gekomen omdat de directeuren, die ten deze zijn opgetreden, volgens het toen geldende recht, te weten de verordening betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen d.d. 24 Juni 1940 (V.B. 1940 no. 26), in het Besluit Bezettingsmaatregelen genoemd onder lijst B, niet bevoegd waren de Laura rechtens te vertegenwoordigen zodat, hoewel op grond van het bovenstaande moet worden aangenomen, dat tussen deze directeuren en de gemeente in 1941 een „overeenkomst" is tot stand gekomen, deze overeenkomst moet worden beschouwd als zijnde nietig, althans de Laura niet bindende, als zijnde gesloten door een niet-bevoegd orgaan.

De diverse rechtsvragen, welke zich hierbij voordoen, meent de Raad echter onbeantwoord te kunnen laten en wel om de volgende twee redenen:

1. Zou de overeenkomst van 1941 al van rechtswege nietig zijn, dan wel de Laura niet bindend, dan is die nietigheid c.q. niet-bindendheid in ieder geval opgeheven door bekrachtiging. Na de bevrijding is de zaak tussen partijen wederom opgenomen met als resultaat de meergenoemde overeenkomst van Mei 1948. Bij schrijven van 27 Mei 1946 schrijft de Laura o.m.:

„..... delen wij U mede, dat wij uitvoering wensen te geven aan de verkoop van het net, welke in 1941 is overeengekomen ....." en verder: „De koopprijs van f 50.000 wordt verminderd met 4 % vanaf 1/5/41 .....". Niet alleen wordt tussen partijen overeengekomen volkomen conform de afspraken van 1941, maar partijen handelen ook geheel alsof reeds in 1941 de overeenkomst perfect ware geweest, niet alleen door de koopprijs te verminderen met 4 % 's jaars sedert 1941 wegens afschrijving, maar ook doordat de Laura de vergoeding van f 2020,90, door de Duitse bezetter terzake van in beslag genomen koper aan de Laura betaald, aan de gemeente heeft afgedragen.

2. Afgezien van de rechtsgeldigheid der overeenkomst van 1941 gedurende de bezetting kan de vraag beantwoord worden of in casu het beginsel van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer moet worden toegepast, nu ten processe als vaststaande moet worden aangenomen, dat aan de in 1941 tussen de gemeente en degenen, die naar normaal Nederlands recht de Laura vertegenwoordigden, gemaakte afspraken gedurende de bezetting geen gevolg werd gegeven doordat de „Rüstungsinspektion" daartegen „bezwaar hebben gemaakt" — waaraan geen andere betekenis kan worden gehecht dan dat de overdracht van het net op 1 Januari 1942 is verhinderd door ingrijpen van deze Duitse instantie.

Nu is in casu geen toepassing van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer gevraagd. Partijen hebben immers in der minne reeds uitvoering gegeven aan hetgeen in 1941 was afgesproken, doch waaraan tengevolge van ingrijpen van de bezetter geen gevolg was gegeven. In feite wordt hier gevraagd een regeling van de gevolgen van de herleving der rechtsbetrekking van 1941, voorzover partijen deze gevolgen niet reeds in der minne hebben geregeld. Met andere woorden wordt hier een toepassing gevraagd van art. 26 van genoemd Besluit.

Nu bepaalt weliswaar dit art. 26 dat de Raad, bij de toepassing van de artt. 23 en 24, tevens de gevolgen daarvan regelt doch een redelijke uitlegging van deze bepaling brengt naar het oordeel van de Raad mede, dat de Raad deze gevolgen ook dán kan regelen, indien de partijen reeds buiten rechtsgeding in der minne art. 23 van genoemd Besluit hebben toegepast.

Wat de vordering sub I betreft is de Raad van oordeel dat, nu de Laura door ingrijpen van de bezetter en in strijd met de bedoelingen van partijen, de vruchten heeft genoten van het net van 1 Jan. 1942 tot 1 Juli 1947, terwijl de gemeente deze vruchten over genoemde periode heeft moeten derven, deze vruchten door de Laura aan de gemeente moeten worden vergoed, hetgeen ook in overeenstemming is met het beginsel van art. 1517 B. W.

Over de omvang van deze vruchten zijn de partijen het niet eens, terwijl de Raad thans niet over de gegevens beschikt om de hoegrootheid hiervan te bepalen. De Raad zal zich bij dit vonnis dan ook beperken tot een principiële veroordeling, er op vertrouwende dat de partijen het over de hoegrootheid van het te betalen bedrag in der minne eens zullen worden.

Mocht hierover door partijen geen overeenstemming worden bereikt, dan zal de Raad dit geschilpunt op verzoek van de meest gerede partij alsnog beslissen.

De Raad zal zich van het geven van richtlijnen, welke bij het vaststellen van dit bedrag moeten worden in acht genomen, onthouden, doch geeft de partijen in overweging er rekening mede te houden, enerzijds, dat de Laura, als zijnde een geoutilleerd bedrijf, vermoedelijk een hogere opbrengst van het net heeft kunnen genieten, dan de gemeente bij een zelfstandige exploitatie had kunnen doen, anderzijds dat de gemeente het net zou hebben kunnen verhuren.

Wat de vordering sub II betreft is de Raad van oordeel, dat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden aangenomen, dat de Duitsers het koperdraad ook dan zouden hebben gevorderd, indien het net reeds van te voren door de Laura aan de gemeente in eigendom zou zijn overgedragen. Voor een toewijzing van de vordering sub II zoals deze bij requeste is gesteld, acht de Raad dan ook geen termen aanwezig. Wel acht de Raad het billijk, dat de vordering wordt ingewilligd zoals deze subsidiair is gewijzigd, n.l. dat de Laura aan de gemeente zal afdragen hetgeen de Laura van enige

Rijksinstantie terzake nog zal genieten of inmiddels wellicht reeds heeft genoten.

Rechtdoende:

Verstaat dat de Laura aan de gemeente behoort te vergoeden de vruchten, welke de Laura van 1 Januari 1942 tot 1 Juli 1947 door gebruik te maken van het meergenoemde laagspanningsnet heeft genoten en welke vruchten de gemeente gedurende die periode heeft moeten derven;

Verstaat dat, zo partijen omtrent de omvang van het terzake door de Laura aan de gemeente te betalen bedrag in der minne niet tot overeenstemming kunnen geraken, dit geschilpunt door de Raad op verzoek van de meest gerede partij zal worden beslecht;

Veroordeelt de Laura aan de gemeente te cederen de vordering(en), welke zij op enige instantie heeft terzake van vergoeding wegens de vordering door de Duitsers van het koperdraad van het litigiuze laagspanningsnet, c.q. aan de gemeente af te dragen hetgeen zij inmiddels terzake mocht hebben ontvangen;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt de Laura in de kosten van dit geding, aan de zijde van de gemeente begroot op f 200.

No. 1718

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 14 December 1949. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer).

Een dading getroffen ten aanzien van de rechtsverhoudingen betreffende een onroerend goed is tussen partijen bindend. Daarnaast is geen plaats meer voor een rechtsherstel procedure. Verzoeker zal zijn geschil ontstaan doordat de wederpartij de dading niet wil nakomen, voor de gewone rechter moeten brengen.

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 113a e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een authentiek afschrift van een op 19 Augustus 1948 door de Notaris C. J. ten Cate te Deventer opgemaakt proces-verbaal van zwarigheden, waaruit blijkt, dat bij onderhandse op 15 December 1947 geregistreerde acte ten aanzien van het door Simon de Jong, wonende te Bloemendaal, bij de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Onroerende Goederen aanhangig gemaakte geschil betreffende twee huizen met pakhuis en grond, gelegen aan de Beekstraat te Apeldoorn, kadastraal bekend als Gemeente Apeldoorn, Sectie U, nummers 203, 204 en 2944, groot tezamen tien aren en negentien centiaren tussen 1°. de Jong voornoemd, 2°. Hendrik Anthonius Stam, wonende te Apeldoorn, handelende voor zich zelf en als gemachtigde van Jacobus Johannes Theodorus Kodde, wonende te Voorburg en 3°. Mr Johannes Cornelis Marie Smits, wonende te Amsterdam, als lasthebber van de N.V. Nederlandsche Middenstandsbank te Amsterdam, in der minne een regeling is getroffen, zoals in die door partijen ondertekende in afschrift overgelegde acte opgenomen, en voorts, dat Stam heeft ontkend door evengenoemde onderhandse acte gebonden te zijn en zijn verdere bezwaren tegen het door de Jong gevraagde rechtsherstel heeft naar vorengebracht, terwijl de Jong heeft verklaard zich aan vermelde onderhandse acte, waarin de minnelijke regeling van het geschil is vastgelegd te willen houden en Smits zich tegen het opmaken van een proces-verbaal van zwarigheden heeft verzet nu door het tekenen van meergenoemde overeenkomst een dading werd getroffen ten aanzien van het door de Jong aanhangig gemaakte geschil, waardoor deze aangelegenheid op voor alle partijen bindende wijze werd geregeld;

Mede gezien het verzoek van de Jong hem te herstellen in de eigendom van hogergenoemde percelen overeenkomstig de onderhandse acte, alsmede het verweerschrift van Stam en het advies van de Gedelegeerde voor Apeldoorn van de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat, nu uit de overgelegde onderhandse acte blijkt, dat tussen partijen in der minne bij overeenkomst van dading het onderhavige geschil geregeld is, deze overeenkomst voor partijen bindend is en dus voor een vaststelling van het rechtsherstel door de Raad geen plaats is;

O. dat Stam heeft ontkend aan die overeenkomst gebonden te zijn, daarbij aanvoerende:

1°. dat de overeenkomst niet aan de daarvoor gestelde — niet nader door hem aangegeven — vormvereisten voor een overeenkomst tot rechtsherstel betrekkelijk onroerend goed voldoet;

2°. dat het ingevolge die overeenkomst opgemaakte bindend advies betreffende de door hem van de Jong te ontvangen vergoeding voor de meerwaarde, die het goed heeft verkregen tengevolge van de door hem aangebrachte verbeteringen, in welk bindend advies ingevolge de overeenkomst het bedrag van die vergoeding werd getaxeerd door deskundigen, als in de acte opgenomen, niet aan de beginselen van redelijkheid en billijkheid voldoet;

3°. dat de Grundstücksverwaltung mede in de overeenkomst betrokken had moeten zijn, doch deze bezwaren niet opgaan door:

1°. niet is in te zien wat formeel aan de overeenkomst ontbreekt;

2°. dit bezwaar bij de gewone rechter moet worden voorgebracht;

3°. het voor de verbindbaarheid der overeenkomst tussen partijen niet nodig was daarin ook de Grundstücksverwaltung te betrekken;

O. dat derhalve de Jong in zijn verzoek om rechtsherstel niet-ontvankelijk moet worden verklaard en hij, indien het niet mogelijk blijkt de minnelijke regeling van het rechtsherstel te effectueren, het daardoor ontstane

geschil voor de gewone rechter zal moeten voorbrengen;

O. dat de Raad termen aanwezig acht de kosten van deze procedure in dier voege te compenseren, dat iedere partij haar eigen kosten draagt, terwijl de kosten van het minnelijk rechtsherstel, bedragen voor het proces-verbaal van zwarigheden f 180 en voor de afdeling Onroerende Goederen f 30,80, derhalve in totaal f 210,80 door Stam moeten worden gedragen, daar toch deze kosten een gevolg zijn van zijn houding;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker S. de Jong niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot rechtsherstel.

Compenseert de kosten dezer procedure in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten draagt, terwijl de kosten van het minnelijk rechtsherstel, in totaal bedragende f 210,80, geheel door Stam moeten worden gedragen.

No. 1719

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 26 Mei 1950. (Mrs Prof. Houwing, Verveen, van Rijn van Alkemade, Borgerhoff Mulder en van Opstall).

Herziening is alleen mogelijk ten aanzien van niet in aanmerking genomen feiten en omstandigheden en niet wegens beweerdelijk onjuiste waardering van wel in aanmerking genomen feiten.

Onder „feiten of omstandigheden" zijn alleen te verstaan die feiten en omstandigheden welke met betrekking tot de uitspraak a quo relevant zijn, daar anders practisch een behandeling in twee instanties steeds mogelijk zou zijn, hetgeen de wetgever heeft willen uitsluiten. Het zgn. „Aktenvermerk" was de Kamer in eerste instantie bekend en de authenticiteit daarvan is niet van invloed op de overweging van de Kamer, dat de besluitwetgever op de hoogte van het deelnemen van Liro aan het beursverkeer, dit beursverkeer heeft gestempeld tot regelmatig beursverkeer.

Ook de grief dat de Kamer ten onrechte heeft overwogen, dat geen wetsartikel de Afd. Effectenregistratie verplicht tot het gelijktijdig uitspraak doen over de schadevergoedingsverplichting tegenover de gedepossedeerde (art. 59 E 100) kan niet tot revisie leiden, daar dit betreft een beweerdelijk onjuiste waardering van de wet, hetgeen geen grond oplevert voor revisie.

Requestrant niet ontvankelijk verklaard in zijn verzoek.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 59 en 143.)

(Zie N.O.R. No. 1565).

Mourits Emanuel Vis, zich noemende en schrijvende E. M. Vis, wonende te Bussum, requestrant, gem. Mr H. Sanders,

tegen:

Mevr. C. Dirkzwager-Van Wijnen, wonende te Amsterdam, gerequestreerde, gem. Mr F. Ph. Kuethe.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 22 December 1949 ingekomen verzoekschrift van Mourits Emanuel Vis, zich noemende en schrijvende E. M. Vis, wonende te Bussum, hiertoe strekkende, dat de Raad herzie en vernietige, de beslissing van de Kamer te Amsterdam van de Afdeling Rechtspraak van deze Raad, hierna te noemen de Kamer, d.d. 17 October 1949, waarbij de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie d.d. 24 Juni 1948, houdende erkenning van Mevrouw C. Dirkzwager-van Wijnen als eigenares van 1 aandeel Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij No. 462358, ten aanzien van welk effect requestrant had verzocht te worden hersteld in het bezit, werd bevestigd, en alsnog aan requestrant toewijze zijn bij appèlrequest genomen conclusiën, althans zodanige andere rechtspraak doe, als de Raad zal vermenen te behoren, met veroordeling van gerequestreerde in de kosten;

Gezien het op 13 Februari 1950 ingekomen verweerschrift van gerequestreerde;

Gelezen de stukken van het geding, waaronder een expeditie van genoemd in hoger beroep gewezen vonnis, waarvan de inhoud geacht moet worden in dit vonnis te zijn geïnsereerd;

Gehoord partijen, requestrant bij monde van zijn gemachtigde Mr H. Sanders, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde Mr F. Ph. Kuethe;

1. O. dat bij de beoordeling of een verzoek tot herziening, als bedoeld in art. 143 van Besluit E 100, door de daarvoor aangevoerde gronden wordt gewettigd, er van behoort te worden uitgegaan:

1e. dat als gronden voor herziening slechts kunnen gelden feiten of omstandigheden, welke bij de beslissing, waarvan de herziening wordt gevraagd, niet in aanmerking zijn genomen, zodat herziening niet met vrucht kan worden verzocht wegens beweerdelijk onjuiste waardering van wel in aanmerking genomen feiten of omstandigheden, of wegens beweerdelijk onjuiste toepassing van wettelijke bepalingen;

2e. dat onder „feiten of omstandigheden" in de zin van art. 143 van Besluit E 100 enkel zijn te verstaan feiten en omstandigheden, die voor de beslissing, waarvan de herziening wordt verzocht, redengevend hadden kunnen zijn; dat immers het toelaten van herziening op grond van feiten of omstandigheden, die weliswaar niet in aanmerking zijn genomen, doch op de beslissing ook geen invloed zouden kunnen hebben gehad, kwalijk past in het stelsel van de Besluitwetgever, die hoger beroep en beroep in cassatie tegen uitspraken van de Afdeling Rechtspraak van de Raad heeft uitgesloten; dat het duidelijk is, dat bij geen enkele beslissing alle feiten en omstandigheden, bestaan hebbende in het verleden, bestaande

in het heden of zullende bestaan in de toekomst, in aanmerking kunnen worden genomen, zodat, zou herziening mogelijk zijn op grond van ieder niet in aanmerking genomen feit of iedere niet in aanmerking genomen omstandigheid, practisch rechtspraak door de Afdeling Rechtspraak in twee instanties zou worden geschapen;

2. O. dat in het licht van het bovenstaande thans zal moeten worden onderzocht, of al dan niet reden bestaat tot de verzochte herziening;

3. O. dat requestrant als eerste grond voor zijn verzoek aanvoert de omstandigheid, dat thans is komen vast te staan de authenticiteit van een „Aktenvermerk" betreffende een onderhoud, dat zekere F. Dellschow, één der voormalige directeuren van de Handelstrust West N.V., zou hebben gehad met de bankier A. Flesche, destijds President van de „Deutsche Handelskammer in den Niederlanden" en „Treuhänder" van de firma Lippmann Rosenthal en Co., Nieuwe Spiegelstraat, van welk stuk de inhoud (behoudens de toen nog onbekende laatste bladzijde, bevattende twee regels, welke voor deze procedure niet van belang zijn, alsmede de datum 19 Augustus 1941 en de paraaf „D") aan de Kamer bekend was — immers reeds in een andere procedure in beroep voor die Kamer werd te berde gebracht — doch bij de onderhavige beslissing niet in aanmerking is genomen;

4. O. dat volgens requestrant die thans gebleken authenticiteit van belang is — immers de inhoud van het stuk daardoor thans in aanmerking kan worden genomen — omdat dit stuk de volgende passage bevat:

„In einer vor etwa einer Woche stattgefundene Sitzung der Amsterdamschen Bankiervereinigung und der Amsterdamschen Effektenvereinigung haben die Holländischen Banken zum Vortrag gebracht, dass ihnen schätzungsweise etwa 4 bis 5 % des Geschäftes durch die Zusammenfassung bei dem Bankhause entzogen werden. Sie baten darum, dass bei Verwertung und Umlegung der Vermögenswerte oder beim Ankauf von festverzinslichen Papieren seitens der Verwaltungsbank die Aufträge möglichst an die Holländischen Banken gegeben werden, welche jetzt die Konten afgeben müssen. Diese Zusage ist ihnen durch den Bankenkommissar Herrn Dr Bühler gemacht worden.

Ob und inwieweit darüberhinaus noch die Deutschen Institute am Amsterdamer Platz für die Anlage von Geldern herangezogen werden, haben wir versucht, bei Herrn Ministerialrat von Boeckh bezw. Herrn Flesche zu erfahren. Die Herren sprachen davon, dass nach dieser Richtung hin Ueberlegungen angestellt werden.";

dat hieruit toch zou blijken, dat de Vereniging voor de Effectenhandel en de Amsterdamse Bankiersvereniging zich na de verschijning van de verordening 148/1941 zonder verwijl bij de vijand aanbevalen voor de verkrijging van een geprivilegieerde positie bij de liquidatie van het geroofde Joodse bezit en het onaannemelijk is dat de Kamer een beursverkeer, waarin geroofde effecten als smetteloos werden beschouwd, en hetwelk voor wat betreft een zeer aanzienlijk deel van de omzet verkregen was als gevolg van de vrijwillig ondernomen sollicitatie van het Bestuur van de Beurs en van de meest prominente harer leden, zou hebben geoordeeld als door de Besluitwetgever gestempeld, d.i. welbewust en door een wetsvoorschrift met zovele woorden verklaard tot „regelmatig beursverkeer", d.i. een beursverkeer, dat plaats vond overeenkomstig de aan een Nederlandse beurs geldende reglementen en gebruiken;

5. O. dat gerequestreerde de feitelijke juistheid van het door requestrant voor zijn eerste grond tot herziening aangevoerde heeft bestreden, doch deze naar het oordeel van de Raad in het midden kan blijven, aangezien, ook al zou deze vaststaan, daarop nimmer een verzoek tot herziening zou kunnen worden gebaseerd ;

6. O. dat bij de beslissing, waarvan thans herziening wordt gevraagd, de Kamer heeft onderzocht wat de Besluitwetgever met art. 53 van het Besluit E 100, zoals dat thans luidt, heeft beoogd, zulks aan de hand van de tekst van die bepaling en de door de Kamer aangenomen omstandigheid, dat toen hij deze bepaling gaf, de Besluitwetgever volkomen op de hoogte was van wat zich in de bezettingstijd ter beurze had afgespeeld, derhalve ook van het geregeld meedoen aan de handel ter beurze door Lippmann-Sarphatistraat (hierna Liro genoemd), hetgeen de Besluitwetgever volgens de Kamer niet heeft belet dit beursverkeer tot regelmatig beursverkeer te stempelen;

O. nu, dat de door requestrant als eerste herzieningsgrond aangevoerde omstandigheid, blijkende uit het genoemde „aktenvermerk", hoogstens zou vermogen te bewijzen, dat de stelling van de Kamer, dat de Besluitwetgever volkomen op de hoogte was van hetgeen zich ter beurze heeft afgespeeld, niet geheel juist is, doch onverlet laat haar betoog, dat de omstandigneid dat de Besluitwetgever wist dat Liro geregeld ter beurze meedeed, niet heeft belet dit beursverkeer tot regelmatig beursverkeer te stempelen;

8. O. dat in een procedure tot herziening niet kan worden onderzocht of de Kamer, afgezien van de door requestrant als herzieningsgrond aangevoerde omstandigheid, al of niet terecht van oordeel is geweest, dat de Besluitwetgever ook het beursverkeer, waaraan Liro deelnam, tot regelmatig beursverkeer heeft willen stempelen, doch blijkens het hierboven omtrent de vereisten te stellen aan de gronden voor herziening overwogene, hier slechts de vraag kan worden gesteld, of de door requestrant aangevoerde omstandigheid de Kamer tot een ander oordeel omtrent de bedoeling van de Besluitwetgever had kunnen of moeten leiden;

9. O. dat dit nu naar het oordeel van de Raad niet het geval is, omdat niet aannemelijk is, dat de Kamer er toe gekomen zou zijn aan de Besluitwetgever een andere be-

doeling toe te dichten, op grond van een omstandigheid, die volgens het betoog van requestrant eerst na het vaststellen van de thans geldende tekst van art. 53 van het Besluit E 100 is komen vast te staan, en mitsdien niet richtinggevend kan zijn geweest voor de strekking van die bepaling;

10. O. dat uit de beslissing van de Kamer daarentegen blijkens het vorenstaande volgt, dat zij zodanige omstandigheid voor haar beslissing van geen belang zou hebben geacht;

11. O. dat die omstandigheid dus geen aanleiding kan zijn tot herziening van de bestreden beslissing door de Raad, doch — indien bewezen — hoogstens grond zou kunnen opleveren tot herziening van art. 53 van het Besluit E 100 door de Wetgever;

12. O. dat door requestrant als tweede grond voor zijn verzoek tot herziening wordt aangevoerd de omstandigheid, dat de Kamer een misslag zou hebben begaan door er vanuit te gaan, dat requestrant zou hebben betoogd, dat er in de bezettingstijd van regelmatig beursverkeer geen sprake is geweest, en dit betoog te weerleggen, zulks terwijl requestrant slechts had beweerd, dat gedurende de Liro-periode, d.w.z. de periode waarin het liquideren ter beurze van Joods vermogen in beurskringen van algemene bekendheid was, geen regelmatig beursverkeer heeft plaats gehad;

dat deze misvatting er toe heeft geleid, dat de Kamer er zich geen voldoende rekenschap van heeft gegeven, dat de Besluitwetgever in art. 53 van het Besluit E 100 er van is kunnen uitgaan, dat in de bezettingstijd regelmatig beursverkeer heeft plaats gehad, zonder dat daarbij is beoogd ook voor de „Liroperiode" regelmatig beursverkeer te vooronderstellen;

13. O. dat uit het vonnis van de Kamer de beweerde misvatting van requestrant's betoog niet blijkt; dat de overweging van de Kamer, dat het meedoen van Liro (aan het beursverkeer) de Besluitwetgever niet heeft belet dit beursverkeer te stempelen tot regelmatig beursverkeer, er integendeel duidelijk op wijst, dat zij bepaaldelijk de „Liroperiode" tot uitgangspunt van haar beschouwingen heeft gemaakt, en de stelling van requestrant, dat in die periode geen regelmatig beursverkeer in de zin van art. 53 van het Besluit E 100 heeft plaats gehad, heeft verworpen op grond van de naar haar oordeel in genoemd artikel tot uitdrukking gebrachte bedoeling van de Besluitwetgever om ook voor de genoemde periode een regelmatig beursverkeer te vooronderstellen;

dat mitsdien ook de in de tweede plaats aangevoerde grond het verzoek tot herziening niet kan wettigen;

14. O. dat requestrant als derde grond voor zijn verzoek tot herziening aanvoert, dat de Kamer ten onrechte zou hebben overwogen, dat uit de beslissing van de Afdeling Effectenregistratie, die bij haar in hoger beroep werd aangevochten, niet zou blijken, dat die Afdeling het tegenbewijs tegen de op grond van de verkrijging in regelmatig beursverkeer aangenomen goede trouw slechts heeft toegelaten om bijzondere redenen, en de Kamer geen rekening heeft gehouden met de omstandigheid, dat requestrant tot bewijslevering heeft benut;

trant de hem in hoger beroep geboden gele-

15. O. dat de overweging van de Kamer omtrent hetgeen, als voormeld, uit de beroepen uitspraak der Afdeling Effectenregistratie niet zou zijn gebleken — moge zij al onjuist zijn — overbodig en voor de beslissing zonder betekenis is; dat, zou de Kamer dan ook een feit of omstandigheid niet in aanmerking hebben genomen, bij het in aanmerking nemen waarvan zij te dezen in andere zin zou hebben overwogen, zulks geen grond tot herziening harer beslissing zou vermogen te vormen;

16. O. voorts, dat het onaanvaardbaar is, dat de Kamer bij haar beslissing geen rekening zou hebben gehouden met aan haar tot die beslissing verschaft bewijsmateriaal, en mitsdien moet worden aangenomen, dat de Kamer daaraan voor die beslissing geen gewicht heeft gehecht; dat op dit stuk dus geen sprake is van een niet in aanmerking nemen van feiten of omstandigheden, hetwelk grond tot herziening zou kunnen geven;

17. O. dat dit laatste ook geldt voor de vierde en laatste door requestrant aangevoerde grond tot herziening, waarin hij klaagt over de omstandigheid, dat de Kamer ten onrechte zou hebben overwogen, dat geen wetsartikel de Afdeling verplicht tot het gelijktijdig uitspraak doen over de vraag, of de gedepossedeerde in het bezit van het effect moet worden hersteld, en — eventueel — de vraag, wie tegenover de gedepossedeerde tot schadevergoeding gehouden zijn;

18. O. dat requestrant hierbij wel aanvoert dat de Kamer bij die beslissing over het hoofd zou hebben gezien, dat art. 26, nu daaromtrent geen afwijkende bepalingen worden gegeven, ingevolge art. 36 ook geldt voor het rechtsherstel betreffende effecten, doch het feit dat deze wetsartikelen niet uitdrukkelijk worden genoemd, geenszins de gevolgtrekking wettigt, dat de Kamer dezelve niet in acht heeft genomen, doch veeleer er op duidt — hetgeen dan ook behoort te worden aangenomen — dat de Kamer daaraan niet de door requestrant gewenste uitlegging geeft;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant niet ontvankelijk in zijn verzoek tot herziening;

Veroordeelt requestrant in de kosten van de procedure tot herziening, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequestreerde begroot op f 150.

108/A
108A
108SA

4 Oct. 1950 (afl. 44) No. 1720—1731

NA-OORLOGSE RECHTSPRAAK

Verschijnt twee maal per maand

5e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

Printed in the Netherlands.

Oc
opd
kope
N

No. 1720

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Juni 1950. (Mrs Tabingh Suermondt, de Flines en van Nieuwkuyk).

Goede trouw in den zin van art. 32 E 100 kan slechts worden aangenomen indien de verkrijger gegronde redenen had om aan te nemen, dat de door hem verkregen effecten niet geroofd waren.

Appellant heeft over de mogelykheid dat hem geroofde effecten zouden worden geleverd, in het geheel niet nagedacht.

Uitkeringen aan kopers van certificaten van Amerikaanse effecten kwam voor de oorlog voor bij verkoop van effecten, waarin arbitrage was — gedurende de bezetting, toen er geen arbitrage was in Amerikaanse fondsen, werden dergelijke uitkeringen gegeven om de koop aantrekkelijker te maken. Het weinig aantrekkelijke lag in de omstandigheid dat het ging om geroofde Joodse effecten.

Indien het aannemen van zulk een uitkering zou vallen onder regelmatig beursverkeer, dan zou aanvullend bewijs van goede trouw overeenkomstig art. 53, lid 3 in de gegeven omstandigheden geboden zijn. Dit bewijs is niet geleverd, daar het gemis aan goede trouw van de commissionnair is komen vast te staan, die rechtstreeks van Rebholz heeft gekocht.

De vraag of een Rebholz uitkering moet worden beschouwd als een daad van regelmatig beursverkeer is in dit geding onbeantwoord gelaten.

Beslissing a quo bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 53, 68.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien verzoekschrift no. 1191/49 van Reine Vermaas, wonend te Middelharnis, gemachtigde Mr J. H. Landwehr te Rotterdam, waarbij verzoeker in hoger beroep komt van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van deze Raad van 20 Juni 1949, gegeven tussen S. Hellendall, wonend te Maastricht, als requestrant en thans appellant als gerequestreerde;

Gezien het verweerschrift van geïntimeerde Hellendall, gemachtigde Mr I. L. Hamburg te Amsterdam;

Gezien de overige overgelegde stukken;

Gehoord appellant, de gemachtigden van partijen en getuigen;

O.:

Appellant voert als eerste grief aan, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte heeft overwogen, dat de commissionnairsfirma Jan Kalff & Co de effecten heeft gekocht in opdracht van de commissionnair W.Voogd, daar toch is gebleken, dat Rebholz' Bankierskantoor de litigieuse effecten (2/5 shares General Motors Corporation no. 24794 en 24796) reeds op 27 September 1943 aan de firma Kalff had verkocht, terwijl de firma Kalff deze effecten, nadat appellant op 21 October 1943 aan de commissionnair Voogd opdracht had gegeven zodanige effecten te kopen, blijkens door appellant overgelegde nota van 21 October 1943 op die datum aan Voogd geleverd heeft, zodat dit een levering door de firma Kalff uit eigen voorraad was;

Getuige Kalff heeft hieromtrent verklaard, dat uit de administratie van de firma Jan Kalff & Co waarvan hij firmant is, blijkt, dat vorenbedoelde effecten aan zijn firma op 28 September 1943 door Rebholz' Bankierskantoor zijn geleverd en door zijn firma op 30 September 1943 toegezonden aan de commissionnair Voogd;

dat de nota van 21 October 1943, die door appellant geproduceerd is en die geen nummers van effecten vermeldt op andere effecten betrekking moet hebben, voor hetwelk bovendien een aanwijzing ligt in de omstandigheid, dat die nota vermeldt een post van 2/10 shares General Motors, terwijl in dit geding sprake is van een post van 2/5 shares General Motors.

Indien deze verklaring van getuige Kalff juist is, zou daaruit volgen, dat niet Kalff uit voorraad heeft geleverd aan de commissionnair Voogd, doch dat Voogd uit voorraad heeft geleverd aan appellant. Voogd toch zou dan op of na 21 October 1943 ingevolge toen door appellant gegeven opdracht aan appellant geleverd hebben effecten, die hij (Voogd) reeds enige weken tevoren van Kalff had ontvangen.

Het gemis van goede trouw bij appellant zou reeds vaststaan, indien men de aldus tot stand gekomen transactie als een koop tussen Voogd en appellant zou beschouwen, daar dit niet zou zijn een beurstransactie, zodat geen vermoeden van goede trouw zou bestaan, en appellant zijn goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt. Goede trouw in de zin van art. 32 E 100 kan slechts worden aangenomen indien de verkrijger gegronde redenen had om aan te nemen, dat de door hem verkregen effecten niet geroofd waren, en appellant heeft naar zijn verklaring over de mogelijkheid, dat hem geroofde effecten zouden worden geleverd, in het geheel niet nagedacht;

Ook indien de firma Kalff in deze als verkoopster zou moeten worden beschouwd, zou gemis aan goede trouw bij Voogd (en daarmede bij zijn opdrachtgever, de appellant) vaststaan, daar ook deze transactie geen beurstransactie zou zijn en ook Voogd verklaard heeft, dat de mogelijkheid van het verkrijgen van geroofde effecten niet bij hem opgekomen is.

Uit het voorgaande volgt, dat de eerste grief van appellant niet tot vernietiging van de aangevallen beslissing kan leiden en derhalve verder buiten beschouwing kan worden gelaten;

De tweede grief luidt, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte heeft overwogen, dat de verkrijging van de effecten niet geacht kan worden te zijn een verkrijging in regelmatig beursverkeer, omdat de firma Kalff bij de aankoop van de effecten een uitkering van f 25 van Rebholz heeft ontvangen;

Ten aanzien van de handel in certificaten van Amerikaanse effecten heeft getuige X. onder meer zakelijk verklaard bij zijn verhoor door de Raad:

dat hij als onderdirecteur ener bank ook in de bezettingstijd regelmatig ter effectenbeurze van Amsterdam kwam;

dat hij omstreeks Augustus/September 1942 bemerkte, dat door commissionnairs bij de verkoop van certificaten van Amerikaanse effecten, bepaalde uitkeringen aan de kopers werden gedaan;

dat zulke uitkeringen voor de oorlog gedaan werden bij verkoop van effecten, waarin arbitrage was, en om die reden verklaarbaar waren;

dat echter in de bezettingstijd, toen er geen arbitrage was in Amerikaanse fondsen, dergelijke uitkeringen naar zijn toenmalige overtuiging gegeven werden om de koop van de betreffende certificaten, die blijkbaar niet aantrekkelijk was, aantrekkelijker te maken;

dat de vraag naar zulke certificaten zeer groot was en in zoverre een stimulans voor de aankoop niet nodig;

dat het weinig aantrekkelijke van de certificaten bij welker aankoop uitkeringen werden gegeven, naar zijn overtuiging slechts kon liggen in de omstandigheid, dat het geroofde Joodse effecten waren;

dat hij daarom toen aan commissionnairs die voor zijn bank opdrachten uitvoerden, opdroeg om ter voorkoming van de verkrijging van Joodse effecten, bij de aankoop van certificaten van Amerikaanse effecten geen orders te plaatsen bij commissionnairs, die voormelde uitkeringen gaven, doch bij de commissionnairs, van wie bekend was, dat zij deze niet gaven;

dat in October 1942 ter beurze wel algemeen bekend was, dat Lippmann—Sarphatistraat Joodse effecten verkocht;

dat Rebholz' Bankierskantoor als verkoper van certificaten van Amerikaanse fondsen uitkeringen gaf als voormeld, naar hem bekend werd;

dat dergelijke certificaten niet in open hoek werden verhandeld;

dat hij reeds terstond nadat het Deviezeninstituut aan Rebholz een algemene vergunning voor de verkoop van zulke certificaten had verleend onder no. A 59500, op dat nummer opmerkzaam is gemaakt;

dat tot Mei 1943, toen officieel stopkoersen werden vastgesteld, de handel in gemelde certificaten vrijwel geheel buiten de hoeklieden om ging;

dat na het instellen van de stopkoersen in Mei 1943 men, indien men bij aankoop van die certificaten geen joods effect wilde kopen, dit uitdrukkelijk aan de hoekman opgaf, die de aanvrager dan op een wachtlijst plaatste;

dat bij deze orders de vraag zozeer het aanbod overtrof, dat men weinig kans had op deze wijze zulk een certificaat te verkrijgen;

dat Rebholz na het instellen van de stopkoersen begon met het uitgeven van lijsten, waarop naast elkaar stonden vermeld de stopkoersen en de eigen (lagere) koersen van certificaten van Amerikaanse fondsen, blijkbaar om de koop van deze certificaten aantrekkelijk te maken;

dat in September 1943 het vergunningsnummer van Rebholz ter beurze reeds algemeen bekend was, en eveneens, dat Rebholz onder dat nummer van Lippmann afkomstige certificaten van Amerikaanse fondsen verkocht;

Volgens bovenstaande verklaring konden dus ter beurze bij de aankoop van certificaten van Amerikaanse fondsen zeer deugdelijke voorzorgen worden genomen, en werden deze ook genomen, om te voorkomen, dat men geroofde certificaten geleverd kreeg;

Een zodanige gang van zaken zou, indien men het geven en aannemen van een uitkering als voorschreven als een daad van regelmatig beursverkeer zou beschouwen in de zin van Besluit E 100 dan toch een bijzondere reden geacht moeten worden om bij de handel in voormelde certificaten aan de verkrijging in regelmatig beursverkeer niet terstond een vermoeden van goede trouw ten gunste van de verkrijger te ontlenen, doch om aanvullend bewijs van die goede trouw te vorderen overeenkomstig de bepaling van art. 53 lid 3 laatste zinsnede.

Dit aanvullend bewijs is in dit geding in ieder geval niet geleverd, daar zelfs het gemis van goede trouw bij Kalff is komen vast te staan, hebbende toch getuige Kalff verklaard, dat hij nooit via een hoekman, doch altijd direct van Rebholz kocht;

dat er wel geruchten waren, dat Rebholz joodse effecten verkocht, doch dat deze geruchten hem niet weerhouden hebben om bij Rebholz te kopen.

De vraag of het kopen van effecten bij Rebholz en het daarbij ontvangen van een uitkering als een daad van regelmatig beursverkeer moet worden beschouwd dan wel niet, behoeft voor dit geding dus niet te worden beantwoord.

Ook de tweede grief kan derhalve niet tot vernietiging van de aangevallen beslissing leiden.

Met bovenstaande overwegingen is tevens weerlegd de derde grief, luidende, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte als bewezen heeft aangenomen, dat de tussenpersoon wist, althans begreep, dat de litigieuse effecten uit Joods bezit stamden.

Als vierde grief wordt aangevoerd, dat de Afdeling Effectenregistratie ten onrechte heeft geoordeeld, dat, gelet op het feit van de uitkering, Kalff niet gehouden was de onderhavige transactie aan te gaan.

Appellant stelt, dat Kalff volgens de geldende beursreglementen gehouden was de opdracht van Voogd uit te voeren.

Dit is in zoverre niet juist, dat deze gehoudenheid eerst ontstond, nadat Kalff de opdracht van Voogd had aanvaard, tot welke aanvaarding Kalff naar zijn eigen verklaring niet verplicht was. Bovendien volgt uit de beursreglementen niet, dat Kalff verplicht was de opdracht uit te voeren op de wijze waarop hij dat blijkens voorgaande overwegingen gedaan heeft.

Indien al voor Kalff een gehoudenheid mocht zijn ontstaan om als goede levering aan te nemen een effect, waaromtrent ernstige vermoedens waren, dat het een geroofd effect was, dan zou ter adstructie van goede trouw op die gehoudenheid toch geen beroep kunnen worden gedaan omdat Kalff door eigen zorgeloosheid voor zichzelf een zoda-

nige gehoudenheid heeft doen ontstaan.

Ook de vierde grief kan mitsdien niet tot vernietiging van de aangevallen beslissing leiden.

Als vijfde grief wordt aangevoerd, dat de Afdeling Effectenregistratie haar bevoegdheid op onbillijke wijze heeft uitgeoefend door te bepalen, dat gerequestreerde als vergoeding zal cederen zijn vordering op L.V.V. S. zonder een verdere vergoeding aan requestrant toe te kennen, zomede door te bepalen, dat requestrant aan gerequestreerde zal betalen de door hem sedert de verkrijging van bovengenoemde effecten genoten opbrengsten.

Ook deze grief moet worden verworpen, daar deze beslissingen aan de Raad niet onbillijk voorkomen.

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing waarvan beroep.

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding aan de zijde van geïntimeerde tot heden begroot op f 250.

No. 1721

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 Maart 1950. (Mrs Jhr v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis en Polderman).

De strekking van de overeenkomst van Parijs (I 332) is een regeling te geven voor de methode van verdeling van de Duitse herstelbetalingen tussen de westelijke geallieerde mogendheden.

Aan de bepaling van art. 6 A van deel I dier overeenkomst mag niet een zo ver gaande betekenis worden toegekend, dat daardoor de vrijheid van iedere regering om op haar eigen grondgebied op het stuk van ontvijanding naar eigen methode te werk te gaan zoude zijn verloren gegaan.

De verplichting van de Nederlandse regering om het vermogen van een Duitser, die op 24 Jan. 1946 in Duitsland was te verantwoorden ingevolge art. 5 der verrekeningsregelen, raakt de bevoegdheid tot ontvijanding niet en kan deze niet raken, daar de I.A.R.A. daarover geen zeggenschap heeft. Genoemd artikel laat het bepaalde in art. 34, 1e lid sub f E 133 onverlet.

Indien het de bedoeling ware geweest de ontvijanding afhankelijk te stellen van de verantwoording van het vijandelijk vermogen aan de I.A.R.A. ware het noodzakelijk geweest een desbetreffende bepaling in de ministeriële richtlijnen op te nemen.

Requestrant heeft zich terecht beklaagd over het feit, dat het N.B.I. geen beslissing op zijn verzoek heeft genomen.

Afgifte van een no enemy verklaring bevolen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43; Parijs Accoord [I 332] art. 6 A.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 8 Juli 1949 ter griffie van de Raad ingekomen verzoekschrift van Eleke van Rijsse, van Duitse nationaliteit, drogist, wonende te Zaandam, gemachtigde Mr A. G. Gülcher, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I.) en gelet op de behandeling dezer zaak ter terechtzitting van 30 Januari 1950;

O. dat requestrant zich bij verzoekschrift van 7 Februari 1946 heeft gewend tot het N.B.I. met verzoek, dat hem een ontvijandingsverklaring als bedoeld in art. 34 eerste lid sub *f* van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) zou worden afgegeven;

dat voor de feiten, waarop requestrant zijn verzoek baseert, kan worden volstaan met verwijzing naar de beide hierboven genoemde verzoekschriften, zijnde deze feiten door het N.B.I. als juist erkend en door de Raad op grond der overgelegde stukken juist bevonden;

dat requestrant zich beklaagt, dat zijn verzoek niettemin tot dusverre niet is toegewezen en het N.B.I. hem bij schrijven van 26 April 1949 heeft medegedeeld, dat in zijn eigen belang de beslissing wordt aangehouden tot nadere instructies van de Regering zijn afgekomen, zonder dewelke het N.B.I. zich genoodzaakt zou zien op grond van art. 6 A van deel I van het Parijs Accoord (S. I 332) en de daaruit voortgevloeide Accounting Rules het verzoek van appellant om ontvijanding af te wijzen;

dat dienovereenkomstig het N.B.I. in zijn bij de Raad ingediend verweerschrift en mondeling heeft erkend, dat requestrant in alle opzichten voldoet aan de vereisten gesteld sub *b* in de Ministeriële richtlijnen van 21 October 1948 (Nederlandse Staatscourant van 25 October 1948 no. 206) — verder te noemen de Ministeriële richtlijnen — en heeft medegedeeld dat aan requestrant zeker een non-enemy verklaring zou zijn afgegeven, ware het niet dat art. 6 A van deel I van de Parijse Overeenkomst en de zogenaamde Accounting Rules zich verzetten tegen vrijgave van requestrants vermogen, vermits hij zich op 24 Januari 1946 in Duitsland bevond;

O. dat art. 6A van deel I der overeenkomst van Parijs van 14 Januari 1946 — geratificeerd bij wet van 24 Juli 1948, Staatsblad I 332 en in Nederlandse vertaling gepubliceerd bij K. B. van 2 Mei 1949 Staatsblad J 189 luidt:

„Iedere ondergetekende Regering zal, volgens zelf te bepalen methode, de vijandelijke Duitse bezittingen, die zich op het onder haar jurisdictie staand grondgebied bevinden, onder zich houden of er over beschikken op een zodanige wijze, dat zij niet opnieuw Duits eigendom kunnen worden of weer onder Duitse zeggenschap kunnen komen, en zal deze bezittingen met haar aandeel in de herstelbetalingen verrekenen enz."

dat inderdaad een punt van ernstige twijfel zou kunnen uitmaken, of niet met deze bepaling de overeenkomst van Parijs geheel doorkruist en ter zijde stelt de in het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) in art. 34 eerste lid sub *f* geopende mogelijkheid van ontvijanding, waarvan de essentiele betekenis is de teruggave van het, ingevolge art. 3 E 133 aan de Staat in eigendom overgegaan

vijandelijk vermogen aan den vroegeren eigenaar, althans die mogelijkheid van ontvijanding zeer aanmerkelijk beperkt;

dat de Raad echter van oordeel is dat, gegeven doel en strekking der Overeenkomst van Parijs — welke strekking blijkens de inhoud van het tractaat en blijkens de toelichting door de Regering gegeven in het Voorlopig Verslag bij de ratificatiewet van 24 Juli 1948, is een regeling te geven voor de methode van verdeling van de Duitse herstelbetalingen tussen de Westelijke geallieerde mogendheden —, zo ver gaande betekenis aan de aangehaalde bepaling niet mag worden toegekend, doch iedere Regering op haar eigen grondgebied vrijheid heeft behouden om op het stuk van ontvijanding naar eigen methode te werk te gaan; al zal ten deze zeker enige voorzichtigheid geboden zijn, om niet in strijd te komen met de doeleinden en maatregelen der geallieerden ten aanzien van de Duitse economie;

dat de Nederlandse Regering kennelijk hetzelfde standpunt heeft ingenomen, immers voorzover de Raad bekend nergens heeft te kennen gegeven, met name ook niet in het genoemd Voorlopig Verslag bij de wet van 24 Juli 1948, dat art. 34 eerste lid sub *f* E 133 door het tractaat practisch van zijn betekenis werd beroofd, daarentegen bij de later, na de ratificatie op 24 Juli 1948 van de Parijse overeenkomst ingevolge art. 4 E 133 uitgevaardigde Ministeriële Richtlijnen van 21 October 1948 ontvijanding als bedoeld in voornoemd art. 34 eerste lid sub *f* in twee categoriën van gevallen ten aanzien van Duitsers zelfs dwingend heeft voorgeschreven, zonder enig voorbehoud te maken ten aanzien van de Parijse Overeenkomst en zonder enig onderscheid te maken tussen Duitsers, die al dan niet op 24 Januari 1946 in Duitsland verbleven of woonden.

O. dat aan de hierboven gestelde eis van „voorzichtigheid" is voldaan, doordien de sub *b* der Ministeriële richtlijnen gestelde voorwaarden — en in de praktijk der ontvijanding gaat het vrijwel steeds om deze voorwaarden — eisen een „duurzaam verblijf hier te lande vóór de oorlog" en een „vergroeid zijn met de Nederlandse samenleving", boven en behalve een zich goed gedragen hebben in de bezettingstijd; immers het is duidelijk dat deze voorwaarden voldoende garantie inhouden, dat het ontvijand vermogen, indien het al van enige betekenis is, bij normale gang van zaken eventueel een rol zal spelen in het Nederlandse Volksvermogen, doch niet in de Duitse economie;

O. dat de datum van 24 Januari 1946 haar betekenis in deze materie ontleent aan de vermelding van deze datum in art. 5 der zogenaamde Accounting Rules of, zoals zij in de officiële Nederlandse vertaling heten — gevoegd als bijlage C bij het eergenoemd voorlopig verslag bij de ratificatiewet van 24 Juli 1948 — „Verrekeningsregelen voor vijandelijk Duits vermogen binnen de jurisdictie van de toegetreden regeringen";

dat bij de overeenkomst van Parijs als intergeallieerd uitvoerend orgaan is ingesteld de I.A.R.A. (Inter Allied Reparation Agency of Inter geallieerde Organisatie voor de herstelbetalingen) en ingevolge art. 1 F van deel I der overeenkomst van Parijs tot de taak van de I.A.R.A. behoort de rekening der herstelbetalingen van elk der toegetreden mogendheden te debiteren voor de aan haar jurisdictie onderworpen Duitse bezittingen;

dat nu de Accounting Rules niet anders zijn dan een samenstel van regels, door de I.A.R.A. vastgesteld en door de verschillende landen in acht te nemen, teneinde een uniforme debitering door de I.A.R.A. van de herstelrekeningen dier landen mogelijk te maken;

dat art. 5 dier Accounting Rules bepaalt, dat de opgave, die elk tot de Overeenkomst van Parijs toegetreden land heeft te verstrekken, om te dienen als grondslag voor de debitering van ieders reparatie- of herstelrekening, zal moeten bevatten o.m.:

„De Vermogensbestanddelen welke op 24 Januari 1946 direct of indirect toebehoorden aan of, zo zij niet in bezit waren genomen — vergelijk art. 3 E 133 — zouden hebben toebehoord aan een persoon, die de Duitse nationaliteit bezat op 24 Januari 1946 en zich op die datum in feite in Duitsland bevond of in Duitsland zijn woonplaats had";

dat dus inderdaad de Nederlandse regering in haar opgaven aan de I.A.R.A. het in Nederland aangetroffen vermogen van een Duitser, die op 24 Januari 1946 in Duitsland was, zal hebben te verantwoorden, doch deze door de Regering aanvaarde verplichting haar ontvijandingsbevoegdheid niet raakt — en niet kan raken, daar de I.A.R.A. daarover geen zeggenschap heeft — en de aangehaalde bepaling der Accounting Rules mitsdien onverlet laat het bepaalde in art. 34 eerste lid sub *f* E 133 en evenzeer onverlet laat de ter uitvoering daarvan gegeven Ministeriële Richtlijnen;

dat, indien de bedoeling ware geweest de ontvijanding van Duitsers mede afhankelijk te stellen van de vraag, of hun vermogen door Nederland aan de I.A.R.A. moet worden verantwoord, het op de weg der Regering hadde gelegen, sterker gezegd noodzakelijk ware geweest een desbetreffende bepaling in de richtlijnen op te nemen;

O. dat uit het hierboven overwogene volgt, dat, wanneer aan de vereisten sub *a* of sub *b* der Ministeriële richtlijnen is voldaan, het N.B.I. tot afgifte der non-enemy verklaring verplicht is en alsdan het al dan niet in Duitsland zijn van den verzoeker op 24 Jan. 1946 in het geheel geen rol speelt, terwijl in deze zaak niet aan de orde is en dus geen beantwoording behoeft de vraag, welke betekenis art. 6 A van deel I der overeenkomst van Parijs en de op deze overeenkomst steunende Accounting Rules kunnen hebben voor de beoordeling van een verzoek tot ontvijanding in de betrekkelijk zeldzame gevallen buiten die voorzien in de Ministeriële richtlijnen;

O. mitsdien, dat, requestrant zich terecht erover beklaagt, dat het N.B.I. tot dusverre geen beslissing op zijn verzoek van 7 Febr. 1946 heeft genomen, zodat beslist moet worden als volgt;

Rechtdoende:

Beveelt, dat aan requestrant een verklaring als bedoeld in art. 34 eerste lid sub *f* van het Besluit Vijandelijk Vermogen zal worden afgegeven.

No. 1722

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 April 1950. (Mrs Prof. Houwing, Verveen en van Rijn van Alkemade).

Verzoek tot erkenning van een vordering van een ex N.S.B.er (verzoeker) die in 1943 geld heeft geleend aan de N.S.B. is door het N.B.I. afgewezen.

Alleen ingeval van misbruik van bevoegdheid van de Afdeling Beheer zou tegen de beslissing over niet-erkenning van een vordering van een voormalig lid van de ontbonden N.S.B. op deze organisatie kunnen worden opgekomen. Daarvan is niets gebleken; integendeel de Afdeling heeft een juist gebruik gemaakt van hare bevoegdheid, aangezien erkenning dier vordering niet zou stroken met de bedoeling van het Besluit Ontbinding Landsverraderlijke Organisaties (E 102).

Beslissing N.B.I. bekrachtigd.

(Besluit Ontbinding Landverraderlijke Organisaties [E 102] art. 4, 2e lid sub 1e; Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] art. 43.)

Th. H. Camann, requestrant, gem. Jhr Mr J. A. H. v. d. Does,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, beherende het vermogen van de N.S.B., gerequestreerde, gem. Mr B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, ingekomen op 18 Maart 1949, van Th. H. Camann, wonende te Aalten, gemachtigde Jhr Mr J. A. H. van der Does, economisch adviseur te Arnhem, zomede het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gelet op hetgeen is te berde gebracht bij de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van de Raad van 10 Maart 1950;

O. dat — gelijk vaststaat — de verzoeker in 1943 aan de Nationaal Socialistische Beweging, waarvan hij lid was, een geldlening heeft verstrekt onder hypothecair verband, ter zake van welke geldlening hij thans nog te vorderen heeft een bedrag van f 11.500 met achterstallige rente ad 3½ % per jaar van 1 October 1944 af;

O. dat verzoeker aan het Nederlandse Beheersinstituut, als beheerder over het vermogen van de voormalige Nationaal Socialistische Beweging, de erkenning van voormelde vordering ten laste van dat vermogen heeft verzocht, doch het Nederlandse Beheersinstituut deze erkenning heeft geweigerd; dat tegen deze weigering bij voormeld verzoekschrift beroep is ingesteld bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut meent, dat verzoeker in zijn beroep niet kan worden ontvangen, omdat dit beroep niet binnen de daarvoor gestelde termijn van dertig dagen is ingesteld; dat toch, volgens genoemd Instituut, reeds bij brief van 9 Februari 1949 aan notaris J. G. Coster te Arnhem, die destijds de belangen van verzoeker behartigde, mededeling is gedaan van het besluit, dat de onderhavige vordering niet zou worden erkend;

O. dat de Raad echter de mening van het Nederlandse Beheersinstituut te dezen niet deelt; dat toch, blijkens daarvan geproduceerd afschrift, onder dagtekening van 16 Februari 1949 aan de gemachtigde van verzoeker, Jhr Mr van der Does voornoemd, de mededeling is verstrekt door het Nederlandse Beheersinstituut, dat het niet bevoegd is de ten processe bedoelde vordering van verzoeker te erkennen, en zulks er op duidt, dat na de bovenvermelde brief van genoemd Instituut aan notaris Coster omtrent de erkenning van de bewuste vordering nog onderhandelingen hebben plaats gehad of wel correspondentie is gevoerd, waarna eerst op 16 Februari 1949 de definitieve beslissing, dat tot erkenning niet zou worden overgegaan, is gevolgd; dat tegen deze beslissing het beroep — bij verzoekschrift, ingekomen op 18 Maart 1949 — tijdig is ingesteld;

O. dat het beroep echter moet worden verworpen; dat toch bij art. 4, tweede lid, van het Besluit Ontbinding Landverraderlijke Organisaties is bepaald, dat bij de vereffening van het vermogen van deze organisaties, waartoe in de eerste plaats behoort de voormalige Nationaal Socialistische Beweging, ter beoordeling van de afdeling Beheer van de Raad voor het Rechtsherstel (het Nederlandse Beheersinstituut), niet behoeven te worden voldaan onder meer schulden aan leden van een zodanige organisatie; dat zulks insluit, dat genoemde afdeling Beheer (het Nederlandse Beheersinstituut) de bevoegdheid heeft naar eigen inzicht te beslissen, of zij een vordering van een voormalig lid van de ontbonden Nationaal Socialistische Beweging op dezelve al dan niet zal erkennen en bij de vereffening van het vermogen dier organisatie in aanmerking nemen, ongeacht uit welken hoofde deze vordering is ontstaan; dat enkel ingeval de Afdeling Beheer van deze bevoegdheid een gebruik zou hebben gemaakt, dat met de reden, waarom haar deze bevoegdheid werd verleend, niet zou overeenstemmen, daartegen met vrucht zou kunnen worden opgekomen bij de afdeling Rechtspraak van de Raad; dat echter in het onderhavige geval van zulk een misbruik van bevoegdheid van de afdeling Beheer niet is gebleken; dat integendeel moet worden geoordeeld, dat die afdeling een juist gebruik van hare bedoelde bevoegdheid heeft gemaakt, aangezien toch het lid van de Nationaal Socialistische Beweging, dat in oorlogstijd aan deze organisatie geld ter leen verstrekte, die organisatie financieel gesteund heeft en daardoor het bereiken van hare landverraderlijke doeleinden heeft helpen bevorderen, en het niet zou stroken met de bedoeling van het Besluit Ontbinding Landverraderlijke Organisaties, dat hij zijn, bewust of onbewust, ter „nazificering" van Nederland verstrekte gelden

geheel of gedeeltelijk zou terugontvangen;

Beschikkende op het beroep tegen de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut van 16 Februari 1949 voormeld:

Verklaart verzoeker ontvankelijk in dat beroep;

Verwerpt dat beroep en bevestigt die beslissing;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding, welke tot op deze uitspraak aan de zijde van het Nederlandse Beheersinstituut worden begroot op f 50.

No. 1723

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Mei 1950. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en van Nieuwkuyk).

Ook indien het nummer van de deviezenvergunning en daardoor de besmette herkomst van het effect aan appellant of diens commissionnair niet bekend mocht zijn geweest vóór de koop, dan is de commissionnair daarmee bekend geworden bij ontvangst van de verkoopnota, zodat deze bij de ontvangst van het effect niet te goeder trouw was, tenzij moet worden aangenomen dat het effect voor den eigenaar niet verloren is gegaan onder de omstandigheden zoals omschreven in art. 25 E 100.

Van dit laatste is in beide instanties niets gebleken, zodat de beslissing terecht is gewezen en de beslissing dient te worden bekrachtigd.

Betekenis van art. 8 van het Deviezenbesluit 1941.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 3e lid, 32.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, waaronder:

a. een op 9/11'49 ter Griffie van de Raad ontvangen verzoekschrift van G. H. Wentink, wonende te Hilversum, gemachtigde Mr P. R. Peters, procureur te Amsterdam, waarbij beroep is ingesteld van een beslissing van de Afdeling Effectenregistratie van de Raad dd. 10/10'49/Tj.doss. 7210/4-P408-24172 Geschillen, gewezen tussen appellant en Mr R. J. Hioolen, notaris te Rotterdam als bewindvoerder over het vermogen van wijlen S. Groen, gemachtigde Mr J. Slijper, procureur te Rotterdam, bij welke beslissing geïntimeerde q.q. is hersteld in de eigendom van 1 certificaat à 10 shares Shell Union Oil Corporation no. 104460, met bijkomende beslissingen;

b. een expeditie van de beslissing, waarvan beroep;

c. een op 27/12'49 ontvangen verweerschrift van geïntimeerde;

Gehoord de gemachtigden van partijen ter zitting van de Raad op 27/2'50;

O. dat appellant ter motivering van zijn beroep heeft gesteld:

dat de Afdeling, voornoemd, heeft overwogen:

dat G. H. Wentink, voornoemd, in het bezit van het effect is gekomen door een transactie, welke tot stand is gekomen op deviezenvergunning no. AA 38430 en wel door bemiddeling van het thans in liquidatie zijnde Hilversumse Bankierskantoor te Hilversum;

dat dit het nummer is van een op 18 Mei 1942 door de bezettende macht aan Lippmann, Rosenthal & Co, Sarphatistraat, verleende algemene vergunning, hetgeen in de zomer 1942, naar de Afdeling aanneemt, aan ieder beurslid bekend was;

dat aan de tussenpersoon, die het effect middellijk of onmiddellijk voor Wentink voornoemd kocht, de besmette herkomst bekend moet zijn geweest vóór het tot stand komen van de koop, daar hij op grond van art. 8 Deviezenbesluit 1941 verplicht was, zich van te voren te overtuigen, dat ten deze een vergunning, als bedoeld in dat besluit, was verleend;

dat op die grond gemis en goede trouw moet worden aangenomen bij bedoelde tussenpersoon en krachtens art. 53 Besluit Herstel Rechtsverkeer, evenzeer bij Wentink voornoemd zelf;

dat appellant nu volhoudt verkrijger te goeder trouw te zijn, omdat het betreffende stuk wel degelijk in regelmatig beursverkeer is verkregen;

dat toch het standpunt van de Afdeling Effectenregistratie, dat aan de tussenpersoon, die het effect middellijk of onmiddellijk voor Wentink voornoemd kocht, de besmette herkomst bekend moet zijn geweest vóór het tot stand komen van de koop, daar hij op grond van art. 8 Deviezenbesluit 1941 verplicht was, zich van te voren te overtuigen, dat ten deze een vergunning, als bedoeld in dat besluit was verleend, en dat daarom sprake is van gemis aan goede trouw bij de tussenpersoon, naar het oordeel van appellant onjuist is;

dat toch art. 8 van voornoemd Besluit onjuist is geïnterpreteerd, in verband waarmede appellant het navolgende opmerkt:

I. Art. 8 Deviezenbesluit bedoelt niet te zeggen, dat het aangaan van overeenkomsten is verboden voordat, zoals in casu, bij de koopovereenkomst de adspirant-koper zich persoonlijk van het verlenen der vergunning heeft overtuigd. Dit blijkt reeds dadelijk uit de bepaling van art. 9, waarin het aangaan van deze overeenkomsten gesanctionneerd wordt. Immers mag de overeengekomen prestatie in rechte afgedwongen worden, mits, voordat de veroordeling plaats vindt, de vereiste vergunning is verleend;

Art. 8 bedoelt daarentegen te zeggen, dat aan de uitvoering niet mag worden medegewerkt, zonder voorafgaande constatering van het feit, dat een vergunning, zoals wordt vereist, is verleend.

In casu werd de koper het vergunningnummer bekend bij ontvangst van de stukken; indien koper was gebleken, dat niet aan de bepalingen der wet was voldaan, had hij alsdan moeten weigeren de overeenkomst zijnerzijds na te komen en had hij het gekochte niet mogen accepteren.

II. Art. 8 maakt bovendien onderscheid tussen een overeenkomst en een handeling en geeft terecht aan, dat de eerste wordt aangegaan en de tweede wordt verricht.

Subsidiair merkt appellant op, dat in casu sprake is van een „handeling", die „verricht" wordt, en conform art. 22 van hetzelfde besluit bestaat uit een „beschikken". Slechts voor het beschikken over het litigieuse effect was voorafgaande constatering van het verlenen van de vergunning nodig. De koper „beschikte" eerst over het effect door het accepteren, nadat hem was gebleken, dat de vergunning was verleend.

III. Meer subsidiair voert appellant aan, dat de eis tot voorafgaande overtuiging, zo deze in art. 8 wordt gesteld — quod non — het gehele beursverkeer onmogelijk zou hebben gemaakt, omdat alsdan het voorschrift practisch onuitvoerbaar zou zijn;

dat om deze redenen appellante commissionnair niet verplicht was het vergunningnummer te controleren op het in de beslissing aangeduide tijdstip en dan ook aan hem geen gemis aan goede trouw verweten kan worden;

dat appellant aanbiedt zo nodig zijn posita, als meer subsidiair aangevoerd, te bewijzen door getuigen en alle middelen rechtens.

Redenen waarom appellant de Raad eerbiedig verzoekt de beslissing van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Effectenregistratie, dd. 10 October 1949 met betrekking tot de eigendom van 1 certificaat à 10 shares Shall Union Oil Corporation no. 104460 te vernietigen en te beslissen, dat alsnog aan appellant erkenning in de eigendom van die effecten wordt verleend; kosten rechtens.

O. te dien aanzien:

dat de Raad daarlaat de vraag, of bij de beslissing, waarvan beroep, art. 8 van het Deviezenbesluit 1941 onjuist is geïnterpreteerd en de vraag, of de transactie waardoor appellant in het bezit van het litigieuse effect is gekomen een beurstransactie is geweest, aangezien, ook indien deze vragen bevestigend zouden moeten worden beantwoord, het bij art. 53 lid 3 van Besluit E 100 bedoelde vermoeden van goede trouw bij de verkrijging wijkt, indien het om bijzondere redenen noodzakelijk moet worden geacht van de verkrijger aanvullend bewijs van diens goede trouw te vorderen;

dat de Raad zodanige bijzondere redenen in dit geval aanwezig acht, nu vaststaat dat de bedoelde transactie, waardoor appellant het effect heeft verkregen, is aangegaan krachtens deviezenvergunning no. AA 384/30, zijnde het nummer der aan Liro verleende algemene vergunning, dat ten tijde van die transactie aan ieder beurslid bekend was;

dat immers, ook indien dit nummer en de daaruit blijkende besmette herkomst van het effect niet vóór het tot stand komen der transactie aan appellant en diens commissionnair bekend mochten zijn geweest, deze in elk geval aan de commissionnair bekend zijn geworden bij ontvangst van de verkoopnota van dat effect, waarop die vergunning werd vermeld, zodat die commissionnair bij de ontvangst van het effect niet te goeder trouw is geweest, tenzij zich bijzondere omstandigheden mochten hebben voorgedaan, welke medebrachten dat in dit geval mocht worden aangenomen dat het bezit van dit effect, ondanks zijn besmette herkomst, voor de eigenaar niet verloren was gegaan tengevolge van een handeling, als bedoeld in art. 25 van Besluit E 100;

dat echter in beide instanties door appellant niets is aangevoerd, dat op het bestaan van dergelijke bijzondere omstandigheden kan wijzen, zodat de aanwezigheid daarvan niet kan worden aangenomen;

O. dat derhalve de beslissing, waarvan beroep, terecht is gewezen en het beroep daartegen behoort te worden verworpen;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om, zoals namens appellant bij de mondelinge behandeling der zaak subsidiair is verzocht, de uitspraak aan te houden tot de beslissing over een in een andere zaak — in welke de gronden, waarop de huidige uitspraak berust, zich bovendien niet voordoen — aanhangig verzoek tot revisie;

Rechtdoende:

Verwerpt het beroep;

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep;

Veroordeelt appellant in de kosten van het geding in beroep, aan de zijde van geïntimeerde gevallen, tot op heden begroot op f 200.

No. 1724

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTHERSTEL 'S-GRAVENHAGE, 8 December 1949. (Mrs Lunsingh Tonckens, van Haeften en Onnen).

Het verzoek tot herziening van de beslissing inzake Bosma en Westers tegen de Staat (zie N.O.R. 1157) ontvankelijk verklaard, aangezien de Kamer te Groningen geen rekening heeft kunnen houden met het feit, dat Bosma in strijd met de in prima aangenomen houding na de uitspraak heeft verklaard, dat de „Kijkduin" door hem vrijwillig is verkocht.

Verzoek als ongegrond afgewezen aangezien de Staat niet geslaagd is in het bewijs, dat de verkoop vrijwillig en niet onder vijandelijke invloed is tot stand gekomen.

Bosma, door wiens houding de herziening is uitgelokt veroordeeld in alle proceskosten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] art. 143.)

De Staat der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door de Minister van Verkeer en Waterstaat, requestrant,

tegen:

1. Kasper Roelof Bosma, wonende te Groningen, 2. Jan Westers, wonende te Groningen, gem. Mr F. Bout, advocaat en procureur te Groningen, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van de Staat der Nederlanden d.d. 7 April 1948 (ingekomen op 9 April 1948) strekkende tot herziening van de door de Raad (Afdeling Rechtspraak, Meervoudige Kamer te Groningen) op 12 September 1947 en 9 Januari 1948 gewezen vonnissen in de zaak van K. R. Bosma en J. Westers enerzijds en de Handelsvennootschap onder de firma Bodewes Scheeps-

werf „Volharding", het Nederlandse Beheersinstituut als beherende het hier te lande aanwezige voormalig vermogen van de firma Johannes Thode te Hamburg Altona en de Staat der Nederlanden anderzijds;

Gelezen het verweerschrift van J. Westers d.d. 30 Juni 1948, ondertekend door diens gemachtigde Mr F. Bout;

Gehoord ter zitting van 4 October 1948 K. R. Bosma in persoon, Mr Scheffer namens de Staat der Nederlanden en Mr Bout namens J. Westers;

Gehoord ter zitting van 2 Mei 1949 de getuigen J. G. Mulder en Sj. Dort en ter zitting van 19 September 1949 de getuige J. M. Moonen, van wier verhoor proces-verbaal is opgemaakt, waarvan de inhoud geacht wordt hier te zijn overgenomen;

Gezien de overgelegde stukken;

Ten aanzien van het recht:

O. dat door het feit, dat de Staat der Nederlanden aan de veroordeling vervat in het vonnis van 9 Januari 1948 heeft voldaan door aan J. Westers f 76.300 met de rente te betalen, zonder zich daarbij het recht om herziening van dat vonnis te vragen te reserveren, het recht om alsnog herziening te verzoeken niet verloren is gegaan;

dat immers luidens art. 144 van E 100 een aanvraag van herziening als regel de tenuitvoerlegging niet schorst, waaruit valt af te leiden, dat naar het oordeel van de wetgever een voldoening aan een veroordelend vonnis het recht om herziening aan te vragen niet te loor doet gaan;

dat wellicht anders zou kunnen worden geoordeeld, indien aan een veroordelend vonnis wordt voldaan, niettegenstaande de wetenschap dat een grond om herziening te vragen aanwezig is, doch daarvan onderwerpelijk geen sprake is, nu het voor herziening aangevoerde feit aan de Staat eerst bekend is geworden, nadat aan de veroordeling was voldaan;

O. dat het feit, dat een der oorspronkelijke verzoekers, geheel in strijd met de door hem in prima gestelde feiten, thans aanvoert dat de verkoop van de Kijkduin geheel vrijwillig is geschied, zonder dat daarbij van enige dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand sprake is geweest, een nieuw feit, is, dat door de rechter in prima bij de beslissing niet in aanmerking is genomen en ook niet in aanmerking kon worden genomen, daar Bosma zich in dat geding steeds op het standpunt heeft gesteld, dat de verkoop wel onder dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed had plaats gevonden;

O. dat mitsdien met verwerping van de voorgebrachte middelen het verzoek tot herziening ontvankelijk wordt geoordeeld;

O. wat het feit op grond waarvan herziening wordt gevraagd zelf betreft:

dat door het gehouden getuigenverhoor de onjuistheid daarvan is komen vast te staan, en daarentegen geheel bevestiging heeft gevonden hetgeen in prima daaromtrent in het vonnis staat vermeld;

dat immers niet gebleken is, dat Bosma en Westers reeds vóór de inmenging van Duitse zijde de wenselijkheid van verkoop hebben overwogen, nu de getuige Sj. Dort slechts heeft verklaard, dat hij in Augustus/September 1940, wel over de verkoop van de Kijkduin met Bosma heeft gesproken, doch zich niet kon herinneren of het initiatief tot die verkooppoging van Bosma is uitgegaan, dan wel van een derde, die het schip wenste te kopen, terwijl in ieder geval nu geen verkoop is tot stand gekomen, hoewel een prijs van f 180.000 werd genoemd, hieruit niet kan worden afgeleid, dat Bosma en Westers toen reeds getracht hebben het schip te verkopen;

dat het verhoor van de getuigen J. G. Mulder en J. M. Moonen voor wat betreft de verkoop van de Kijkduin aan de firma Thode te Hamburg Altona volkomen heeft bevestigd, hetgeen daaromtrent in het vonnis van 12 September 1947 is vermeld, uit welke feiten terecht de conclusie is getrokken, dat de koopovereenkomst op 7 November 1940 gesloten tussen Bosma en Westers enerzijds en de firma Johannes Thode anderzijds geenszins vrijwillig tot stand is gekomen, maar onder dwang en bedreiging, althans onbehoorlijke invloed van of vanwege de vijand;

dat blijkens de overgelegde akte op 3 November 1945 onder no. 5611 voor de notaris te Groningen C. van Bommel van Vloten verleden, Bosma samen met J. Westers en J. G. Mulder ten overstaan van die notaris en getuigen een verklaring heeft afgelegd, welke volmaakt hiermee in overeenstemming is;

O. dat uit het overwogene volgt, dat de Staat niet is geslaagd in het bewijs dat de als nieuw feit beschouwde verklaring van Bosma op waarheid berust, weshalve het revisie-verzoek behoort te worden afgewezen;

O. ten aanzien van de kosten in deze revisieprocedure, dat al moge de Staat rechtens als de verliezende partij zijn te beschouwen, dit nog niet meebrengt, dat de Staat de kosten dezer procedure zou moeten dragen, daar de Raad termen vindt deze kosten ten laste van partij Bosma te brengen, die deze procedure door zijn onjuist gebleken houding heeft uitgelokt;

Rechtdoende:

Verwerpt de voorgestelde middelen van niet-ontvankelijkheid;

Ontvangt het verzoek tot herziening, doch wijst dit als ongegrond van de hand;

Veroordeelt K. R. Bosma in alle gedingkosten tot op heden aan de zijde van de Staat der Nederlanden begroot op f 200 en aan de zijde van J. Westers op f 300.

No. 1725

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 November 1949. (Mrs Craandijk, Polderman, Köster).

Ten opzichte van hier te lande in bezettingstijd verblijvende Duitsers — die in een andere positie dan Nederlanders verkeerden — moeten ook andere overwegingen in de beoordeling van hunne gedragingen worden betrokken. De pro Duitse gedragingen van appellant zijn verklaarbaar i.v. m. met zijn precaire positie en zijn, gezien

zijn houding tegenover het verzet, niet zodanig, dat zij een weigering van de no enemy verklaring zouden rechtvaardigen. Beschikking N.B.I. vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 22 Januari 1949 van Gustav Wilhelm Ernst Kerp, wonende te Bussum, gemachtigde Mr J. Nolen, advocaat te Amsterdam, waarbij hij tijdig in beroep komt van de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 27 December 1948 strekkende tot afwijzing van zijn verzoek om ontvijanding.

Gezien voorts het verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 29 Juni 1949.

Gelet op de behandeling der zaak ter zitting van den Raad en op de den Raad overgelegde dossiers, waaronder dat van den Rijksvreemdelingendienst;

O. dat appellant in hoofdzaak mondeling en schriftelijk heeft gesteld:

Appellant's vrouw en dochter hebben ontvijanding verkregen. Appellant's verzoek is daarentegen afgewezen. Op welke gronden dit is geschied heeft appellant eerst gedurende de behandeling der zaak bij den Raad kunnen gewaar worden. Appellant was gehuwd met een Joodse vrouw van Engelse afkomst. Haar moeder, Engelse van nationaliteit, verbleef hier te lande. Appellant is in 1927 in Nederland gekomen en verkreeg hier de leiding van het Duitse Kali Syndicaat. Later was hij directeur van de N.V. Uniphar. Verschillende beschuldigingen, die tegen appellant zijn aangevoerd, zijn niet juist. Hij heeft niet gelopen in een Duits officiersuniform en is evenmin mede-oprichter van een Afd. der Schutzgruppe geweest. Wel heeft hij bij die Gruppe gediend, doch hij heeft zich aan deelneming niet kunnen onttrekken. Inderdaad is hij 6 maanden penningmeester geweest van de afdeling Bussum van Kraft durch Freude. Appellant heeft een groot aantal verklaringen overgelegd van zakelijke en persoonlijke relaties, die gunstig over zijn gezindheid getuigen. Zakelijk heeft hij nimmer van zijn Duitse nationaliteit geprofiteerd; integendeel heeft hij de Nederlandse landbouw grote diensten bewezen door zijn aandeel in de voorziening van kali-meststoffen.

Appellant is voortdurend op de hoogte geweest van en heeft ook medegewerkt aan den steun, die zijn echtgenote aan de verzetsbeweging heeft gegeven. Bij de beoordeling dezer zaak dient in aanmerking te worden genomen, dat Kerp als Duitser, gehuwd met een Joodse vrouw, in een buitengewoon gevaarlijke positie verkeerde. Voor het overige verwijst appellant naar de resultaten van het onderzoek van den Rijksvreemdelingendienst.

dat het Beheersinstituut zich tegen het verzoek in appèl heeft verzet, aanvoerende dat uit het ingestelde onderzoek blijkt, dat appellant niet feitelijk vergroeid was met de Nederlandse samenleving en dat hij zich ook niet tijdens de bezetting heeft gedragen op de wijze, waarop de grote meerderheid van het Nederlandse volk dit heeft gedaan;

dat het Nederlandse Beheersinstituut de juistheid der ten gunste van appellant afgegeven verklaringen niet aanvecht, doch meent, dat daardoor niet wordt gecompenseerd de in zijn nadeel gebleken feiten n.l. in het bijzonder zijn deelneming aan de Schutzgruppe te Bussum en zijn penningmeesterschap van de afdeling Bussum van Kraft durch Freude;

dat het Nederlandse Beheersinstituut op deze gronden den Raad verzoekt zijn beslissing te bevestigen;

O. dat de Raad zich heeft doen overleggen en heeft kennis genomen van het den appellant betreffende dossier van den Rijksvreemdelingendienst;

dat de Raad op grond van de daaruit blijkende gegevens aanneemt, dat appellant met de Nederlandse samenleving is vergroeid;

dat appellant, die zich in 1927 in Nederland heeft gevestigd en sindsdien in verschillende functies in het bedrijf der N.V. Kali Export en der N.V. Handelsmij. „Uniphar" werkzaam was, in zijn branche niet alleen geen aanstoot heeft gegeven, doch volkomen is geaccepteerd als gelijke onder de tot die groep behorende zakenlieden;

dat de verklaringen van een groot aantal personen uit het zakenleven, die blijkens de voorhanden zijnde politierapporten als betrouwbaar bekend staan, zulks bevestigen;

dat ook de leden van het personeel zijner vennootschap gunstig over zijn gezindheid oordelen;

dat de Raad voorts met nauwgezetheid heeft afgewogen in hoeverre van appellant kan gezegd worden, dat hij zich gedurende de bezetting heeft gedragen op de wijze, waarop de grote meerderheid van het Nederlandse volk dit deed;

dat in zijn voordeel pleit, dat hij, wat het zakelijke betreft, stellig niet van zijn Duitse nationaliteit heeft geprofiteerd, waardoor hij gunstig afsteekt bij velen zijner landgenoten, die als Verwalters of op commercieel gebied gewin zochten;

dat in positieven zin ook moge gelden, dat Kerp in den bezettingstijd op zakelijk gebied een gunstige activiteit heeft ontplooid om de Nederlandse landbouw de onontbeerlijke meststoffen te verschaffen;

dat in het privé-gedrag van appellant enige positief goede en enige op zichzelf minder gunstige factoren zijn aan te wijzen;

dat zijn houding ten opzichte van het verzet in bezettingstijd bepaald anti-Duits was en zijn hulp aan in moeilijkheden verkerende Nederlanders niet onbelangrijk is geweest;

dat in zijn credit ook moge strekken zijn bekendheid met en zijn indirecte hulp aan alles, wat zijn vrouw heeft gedaan ten behoeve van het verzet en hetgeen ook door het Nederlandse Beheersinstituut in haar ontvijanding werd gehonoreerd;

dat daarentegen de juistheid is komen vast te staan van de in appellants nadeel strekkende, door het Beheersinstituut aangevoerde feiten n.l. dat hij heeft deel uitgemaakt ener „Schutzgruppe" en gedurende 6 maanden penningmeester was van de Bussumse Afdeling van „Kraft durch Freude", alsmede lid is geweest van het Deutsche Arbeitsfront;

dat zeker een Nederlander, die tot de grote

meerderheid der bevolking behoorde zich van elk dezer functies of lidmaatschappen zou hebben onthouden;

dat echter ten opzichte van hier te lande in bezettingstijd verblijvende Duitsers — die in een andere positie dan Nederlanders verkeerden — ook andere overwegingen in de beoordeling moeten worden betrokken;

dat appellant gehuwd is met een Joodse vrouw, die evenals haar familie aan groot gevaar was blootgesteld;

dat een volstrekt afwijzende en intransigante houding van appellant tegenover de Duitse autoriteiten voor gezin en familie zeer noodlottige gevolgen zou hebben gehad en het verklaarbaar is, dat hij deze consequenties niet heeft aangedurfd;

dat met name wel als vaststaand mag worden aangenomen, dat een weigering van appellant om deel te nemen aan de Schutzgruppe de deportatie van zijn vrouw ten gevolge zou hebben gehad;

dat deze dwangpositie zijn houding ten opzichte der Schutzgruppe naar 's Raads oordeel voldoende excuseert, terwijl overigens is gebleken, dat appellant zich aan de Schutzgruppe heeft onttrokken, zodra dit zonder te groot risico voor zijn gezin mogelijk was;

dat voorts zijn werkzaamheid gedurende een aantal maanden voor Kraft durch Freude niet van zo doorslaande betekenis mag worden geacht, dat het gerechtvaardigd zou zijn den appellant „vijand" te laten, terwijl zijn vrouw en zijn dochter de ontvijanding hebben verkregen;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut d.d. 27 Dec. 1948.

Verstaat, dat aan appellant alsnog een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub f van het Besluit E 133 zal worden uitgereikt.

No. 1726

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 21 April 1950. (Mrs Jhr Rutgers van Rozenburg, Prof. Wiarda en Prof. Hijmans van de Bergh).

De Accounting Rules, waarop door het N.B.I. een beroep is gedaan ter motivering van de weigering tot afgifte van een no-enemy-verklaring, brengen niet mede dat art. 34 E 133 niet ten volle zou zijn blijven gelden ook ten aanzien van in Duitsland wonende personen van Duitse nationaliteit.

De afgifte der verklaring brengt alleen mede dat het bedrag van het vrijgegeven vermogen op de herstelrekening moet worden verantwoord.

Beslissing N.B.I. vernietigd, met bevel tot afgifte van een no-enemy-verklaring.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Eduard Bierman, geboren op 28 Juli 1883 en van zijne echtgenote Anna Huckebrinker, geboren op 16 October 1884, vroeger wonende te Zuilen, thans in Duitsland, gemachtigde Mr H. W. de Vink, advocaat te Utrecht, waarin zij de Raad verzoeken te vernietigen de beschikking van het Nederlandse Beheersinstituut van 19 Mei 1949, bij welke beschikking werd afgewezen het verzoek van de verzoekers tot afgifte van een verklaring, als bedoeld in art. 34, lid 1 onder *f* van het Koninklijk Besluit E 133;

Gezien het antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gezien de in het geding gebrachte stukken;

Gehoord de mondelinge toelichtingen, namens beide partijen gegeven;

Wat de feiten betreft:

O. dat de verzoekers onweersproken hebben gesteld meer dan 25 jaren in Nederland te hebben gewoond, zich altijd behoorlijk te hebben gedragen en in het bijzonder tijdens de bezetting zich Nederlanders te hebben gevoeld en zich aldus gedragen te hebben tot staving waarvan zij enige schriftelijke verklaringen hebben overgelegd;

O. dat de verzoekers voorts, eveneens onweersproken hebben gesteld, dat een verzoek om naturalisatie vóór 1940 in behandeling was, doch door het intreden van de oorlogstoestand niet tot naturalisatie meer heeft kunnen leiden;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut uitdrukkelijk heeft gesteld en doen verklaren, dat op de beide verzoekers niets is aan te merken en dat aan hen de verlangde verklaring wellicht zou zijn uitgereikt, ware het niet, dat zij in Augustus 1947 zijn uitgewezen en via Mariënbosch uitgeleid;

O. dat namelijk het Nederlandse Beheersinstituut voorts onweersproken heeft gesteld, dat personen, die, als de verzoeker, zijn uitgeleid, vallen onder de categorie van niet-ingezeten Duitsers, wier vermogen volgens de bepalingen van de zogenaamde Brusselse Accounting-rules door de Staat moeten worden verantwoord aan de Inter Allied Reparations Agency;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut in verband daarmede nader heeft gesteld, dat aan dergelijke personen de ten deze verlangde verklaring slechts „mag" worden afgegeven in drie „nadrukkelijk genoemde" gevallen, namelijk:

a. overwegende morele aanspraken, voornamelijk gegrond op: pensioen wegens Nederlandse of Indische Staats- of krijgsdienst, of ouderdoms- invaliditeits-, ongevallen- en andere renten uit te keren door de Rijksverzekeringsbank;

b. „doorslaggevende" Nederlandse economische belangen;

c. uitzonderlijke verdiensten voor de Nederlandse of geallieerde zaak gedurende de oorlog;

En in rechte:

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut met zijn stelling, dat aan personen als de verzoekers de ten deze verlangde verklaring slechts zou „mogen" worden gegeven in een van de drie genoemde gevallen, blijkbaar berust op een aan het Nederlandse Beheersinstituut verstrekte ministeriele aanwijzing;

O. dat echter — daargelaten, of ten deze, mede in aanmerking genomen de leeftijd van de verzoekers, niet reeds op grond van de thans beschikbare gegevens kan worden ge-

sproken van „uitzonderlijke verdiensten" als boven bedoeld —, een dergelijke ministerieele aanwijzing of beschikking, de Afdeling Rechtspraak niet vermag te binden en deze de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut uitsluitend heeft te toetsen aan de geldende wettelijke voorschriften;

O. dat, nu het Nederlandse Beheersinstituut ter gelegenheid van de mondelinge behandeling heeft verklaard, dat het tegen afgifte van de verlangde verklaring geen bezwaar zoude hebben, indien de vermogens van de verzoekers niet vielen onder de zogenaamde Accounting-rules de enige, te beslissen, vraag is, of die Accounting Rules aan een toewijzing van het verzoek in de weg staan;

O. dat zulks ten aanzien van deze verzoekers niet het geval is;

O. immers, dat nòch de zogenaamde Accounting Rules, nòch de bepalingen van het verdrag waarop deze Accounting Rules berusten, aan de afgifte van de verlangde verklaring in de weg staan;

dat in het bijzonder de Accounting Rules, — waarop ten deze door het Nederlandse Beheersinstituut uitsluitend beroep is gedaan — niet omschrijven, of ten gevolge hebben, dat art. 34 E 133 niet ten volle zou zijn blijven gelden ook ten aanzien van in Duitsland wonende personen van Duitse nationaliteit;

dat het afgeven van een verklaring, als verlangd, aan zodanige personen slechts ten gevolge heeft dat, ingevolge de Accounting Rules, de bij de vrijgeving van bezittingen betrokken bedragen als ontvangen schadevergoeding op de herstelrekening ten laste van Nederland zullen moeten worden verantwoord;

O. dat derhalve de vraag, of aan in Duitsland woonachtige personen van Duitse nationaliteit een verklaring als de verlangde, kan of moet worden uitgereikt, naar de gewone, ook overigens geldende, regelen behoort te worden beantwoord;

dat daarbij het feit, dat de betrokken persoon in Duitsland woonachtig is, al naar de omstandigheden van het bijzondere geval, van belang kan zijn;

O. dat nu in het geval van de verzoekers, ook naar het oordeel van het Nederlandse Beheersinstituut en aan de afgifte van de verlangde verklaring overigens niets in de weg staat en er tegen de twee verzoekers van rijpere leeftijd, die reeds een verzoek tot naturalisatie hadden ingediend geen enkel bezwaar zelfs is aangevoerd, aan hen de verlangde verklaring zal moeten worden uitgereikt;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het Nederlandse Beheersinstituut waarvan beroep;

Beveelt, dat aan elk van de beide verzoekers onvoorwaardelijk zal worden uitgereikt een verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, onder *f* van het Koninklijk Besluit E 133.

No. 1727

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 December 1949. (Mrs Maassen, Rink en Brouwer).

Het N.B.I. heeft geweigerd aan verzoeker een hem toebehorend tapijt, hetwelk ten huize van verzoeker's moeder was in beslag genomen, terug te geven. Hangende de procedure heeft het N.B.I. het tapijt in openbare veiling verkocht.

Beslissing N.B.I. vernietigd met bepaling dat het N.B.I. gehouden was het kleed, subsidiair de waarde daarvan aan appellant te vergoeden.

Veroordeling achterwege gebleven i.v.m. Deviezenbesluit 1945 (F 222).

Ministeriële Beschikking No. 1115 A.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 25, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 10 Februari 1948 ingekomen beroepschrift van Ernst Victor Noë, wonende te Los Altos, Amerika, domicilie kiezende te Amsterdam, ten kantore van Mrs J. S. G. van Brummen en J. E. Grootjans, advocaten en procureurs, en het daarop ingekomen verweerschrift van het Nederlandse Beheersinstituut (N.B.I) dd. 23 Maart 1948;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter zittingen van 21 April en 18 Mei 1949;

O. dat appellant heeft gesteld, dat door het N.B.I. in beslag werd genomen een Chinees kleed, dat zich bevond in de boedel van Catharina Wilhelmina Noë, echtgenote van Willem Cornelis Royaards, wonende te Laag Soeren (onder beheer van het N.B.I. gesteld), welk kleed echter aan appellant in eigendom toebehoort; dat het N.B.I. bij beslissing van 16 Januari 1948 heeft geweigerd het kleed aan appellant terug te geven;

verzoekende appellant dat genoemde beslissing van het N.B.I. zal worden vernietigd en de Raad zal bevelen dat het kleed aan appellant zal worden afgegeven met veroordeling van het N.B.I. in de kosten;

O. dat het N.B.I. bij zijn antwoord heeft erkend dat het kleed aan appellant in eigendom toebehoort en verder heeft gesteld, dat het kleed is opgeslagen in het pakhuis van het N.B.I. en valt onder de vorderingsbeschikkingen van 6 Mei 1946, zodat het eigendom van de Staat is geworden; dat wanneer appellant werkelijk eigenaar van het kleed mocht zijn hij een vordering tot rechtsherstel zal hebben aanhangig te maken, maar het kleed niet rauwelijks moet terugvorderen van het N.B.I. middels een appèl, waarin hij niet ontvankelijk is, concluderende het N.B.I., dat de Raad appellant in zijn vordering niet-ontvankelijk zal verklaren, althans hem die zal ontzeggen, alles kosten rechtens;

O. dat nadat getuigen waren gehoord het N.B.I. heeft verklaard niet meer te bestrijden dat het kleed aan appellant in eigendom toebehoorde, als zijnde hem door zijn moeder wijlen Mevrouw Noë-Fickert, die eigenares van het kleed was, tijdens haar leven geschonken;

O. dat tijdens de behandeling der zaak is gebleken, dat het kleed door het N.B.I. op 11 Januari 1949, dus terwijl deze procedure hangende was, op een veiling voor f 600 is verkocht, van welke handelwijze het N.B.I. de onjuistheid heeft toegegeven en appellant op grond van deze verkoop heeft verzocht zijn vordering, dat het kleed hem zal worden afgegeven, te mogen wijzigen in een vordering tot vergoeding van de waarde van het kleed door het N.B.I., welke wijziging de Raad heeft toegelaten;

O. thans wat betreft het beroep van het het N.B.I. op de vorderingsbeschikkingen van 6 Mei 1946;

dat bij de Ministeriële Beschikking van 6 Mei 1946 no. 1115 A (Ned. Stct. van 23 Mei 1946) de terbeschikkingstelling in eigendom aan de Staat is gevorderd van alle huisraad in de zin van art. 571 B. W. (onder welke categorie het onderhavige kleed behoort) voor zover deze goederen door het N.B.I., anders dan als Staatseigendom in feitelijk beheer zijn genomen en op het tijdstip van de in werkingtreding van de beschikking bij het N.B.I. in opslag zijn, terwijl bij de Ministeriële Beschikking No. 1115 B (zelfde datum en Staatscourant) zodanige terbeschikkingstelling in eigendom is gevorderd van dit huisraad, voorzover daarvan, terwijl het N.B.I. daarover anders dan als staatseigendom het beheer had, door het N.B.I. aan derden het gebruik is verschaft;

O. dat het standpunt van het N.B.I. is, dat het ten aazien van de beschikking no. 1115 A — het geval van de beschikking no. 1115 B doet zich niet voor, daar het N.B.I. niet aan derden het gebruik heeft verschaft — niet ter zake doet of het huisraad al dan niet afkomstig is van een om politieke redenen gedetineerde of voortvluchtige persoon, daar zulk afkomstig zijn wel voorkomt in de considerans van de beschikking no. 1115 B, doch daarover in de beschikking no. 1115 A niet wordt gesproken, waaruit het N.B.I. afleidt, dat, al betreft het hier een stuk huisraad, niet afkomstig van een om politieke redenen gedetineerde of voortvluchtige persoon, daarvan niettemin ingevolge de beschikking 1115 A de terbeschikkingstelling in eigendom aan de Staat is gevorderd;

O. dat de Raad evenwel van oordeel is dat, al zijn de bewoordingen van bedoelde beschikkingen inderdaad ten deze niet gelijkluidend, hier niet een tegenstelling bedoeld is, aangezien daarvan in de toelichting, in de Staatscourant echter beide achter elkaar opgenomen beschikkingen geplaatst, niet blijkt en integendeel ten aanzien van beide beschikkigen gezamenlijk in die toelichting een interpretatie wordt gegeven, waaruit blijkt dat de beschikkingen op een zelfde grondslag staan, bij elkaar aansluiten en in verband met elkaar moeten worden uitgelegd, blijkende uit die toelichting dat het gaat over „het vermogen van hen, die wegens politieke redenen geïnterneerd werden" de onbillijkheid, dat de oorlogsslachtoffers het hun in gebruik gegeven meubilair „weder aan de ontslagen politieke delinquenten zouden moeten afgeven" en het vorderen van meubilair, dat nog in de opslagplaatsen van het Beheersinstituut aanwezig is „teneinde door bemiddeling van de Stichting Politieke Delinquenten onder die delinquenten te worden verdeeld"; dat daarom, evenmin als het de bedoeling is geweest ten behoeve van oorlogsslachtoffers goederen niet van delinquenten doch van derden afkomstig te vorderen, het in de bedoeling heeft gelegen ten behoeve van delinquenten goederen aan derden toebehorende te vorderen, welk een en ander ook rationeel is; dat mitsdien het bewuste Chineese kleed, aan appellant toebehorende, niet onder de vorderingsbeschikking 1115 A was begrepen en dit verweer van het N.B.I. moet worden verworpen;

O. wat de waarde van het kleed betreft, waarop appellant, nu het door het N.B.I. ten onrechte is verkocht aanspraak kan maken, dat appellant naar het oordeel van de Raad terecht heeft aangevoerd, dat de opbrengst van f 600, waarbij komen 15 % veilingskosten en 5 % kosten voor de makelaar — op een veiling van het Beheersinstituut, waarop wellicht weinig belangstelling voor een waardevol kleed bestond, de waarde van het kleed niet bewijst; dat de koper van het kleed, het Oostersch Tapijthuis te Arnhem, de handelswaarde van het kleed, te weten de prijs, die een bona-fide handelaar aan het publiek moet vragen, stelt op f 1200 en de Raad op grond daarvan meent deze waarde aan het kleed te moeten toekennen, nu deze taxatie bevestiging vindt in een opgave van N. Reizian's Oostersch Tapijthuis te Amsterdam, dat, terwijl de maten van het bewuste kleed zijn circa 360 × 260 c.M., voor de maat 306 × 220 c.M. opgeeft f 1250 en voor de maat 300 × 180 c.M. f 1050 waaruit volgt dat de taxatie van het Oostersch Tapijthuis te Arnhem niet te hoog zal zijn;

O. wat verder het verweer van het N.B.I. betreft, dat niet is in te zien, waarom appellant, aan wie het kleed toebehoorde en aan wie thans de waarde daarvan toekomt, rechtsherstel zou hebben moeten vragen; dat, wat voorts de toewijsbaarheid van appellants vordering betreft, de Raad in deze wel kan uitspreken en op grond van het hiervoor overwogene behoort uit te spreken, dat het Beheersinstituut tot teruggave van het kleed gehouden was en ten onrechte geweigerd heeft het kleed, waarvoor de waarde ad f 1200 in de plaats gekomen is, aan appellant terug te geven, doch een veroordeling tot betaling van gemeld bedrag ten deze niet kan geschieden, in ieder geval niet in verband met het Deviezenbesluit 1945 (F 222) nu appellant niet-ingezetene is in de zin van dat Besluit en hij kennelijk niet de vereiste vergunning heeft bekomen;

O. dat het Beheersinstituut, dat als in het ongelijk gestelde partij is aan te merken, in de kosten dient te worden veroordeeld;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing van het N.B.I. van 16 Januari 1948, waarvan beroep.

Verstaat dat het N.B.I. gehouden was het kleed aan appellant af te geven en ten onrechte geweigerd heeft het kleed, waarvoor de waarde ad f 1200 in de plaats gekomen

is, aan appellant terug te geven.

Verstaat dat appellants verzoek voor het overige niet toewijsbaar is.

Veroordeelt het N.B.I. in de proceskosten, tot deze uitspraak aan zijde van appellant begroot op f 192, waaronder f 32 wegens door appellant betaalde getuigengelden.

No. 1728

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Augustus 1949. (Prof. Mr Duyfjes).

Krachtens art. 45 E 100 kan uitsluitend een vroegere bezitter of vroegere zakelijk gerechtigde een aanvraag tot herstel van recht bij de afdeling Effectenregistratie indienen. Verzoeker is geen gedeposseerde eigenaar-bezitter of zakelijk gerechtigde en kan derhalve geen herstel van recht bij de afd. Effectenregistratie verkrijgen.

De in kort geding gevraagde voorziening betreft mitsdien niet de werkzaamheid van de Raad, zodat de voorzitter zich onbevoegd heeft verklaard van de zaak kennis te nemen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 45, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 15 Aug. 1949 van Mr Hubertus Wilton te Voorburg (gem. Mr D. G. Postma), gericht tegen Mevrouw M. Wilton-van As, wonende te Voorburg, gerequestreerde, waarin op de daarin aangegeven gronden wordt verzocht om bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, zelfs op het enkele vertoon van de minuut:

gerequestreerde te veroordelen aan requestrant te overhandigen de navolgende effecten: enz.

Nog gelezen het bij dat request in afschrift overgelegde request van 4 Augustus 1949 gericht aan de Raad voor het Rechtsherstel, afdeling Effectenregistratie en waarvan de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelast, waarbij requestrant voornoemd op de daarin aangegeven gronden verzoekt:

1. aan requestrant vrijstelling te verlenen op grond van art. 51 E 100 van de termijnen genoemd in de artt. 42 en volgende van dit besluit;

2. te verklaren voor recht dat requestrant is eigenaar van de aandelen: enz.

Gezien de verder overgelegde stukken;

Gehoord partijen ter zitting van 23 Aug. 1949 requestrant bij monde van zijn gemachtigde voornoemd, gerequestreerde bij monde van haar gemachtigde de advocaat en procureur Mr D. J. I. v. d. Oever;

O. dat het geschil tussen partijen in het kort hierop neerkomt, dat volgens het gestelde de vader van requestrant overleden op 15 Februari 1938 bij testament van 20 Maart 1936 aan requestrant heeft gelegateerd de ten requeste nader omschreven effecten met de toevoeging dat hij evenbedoelde effecten legateerde aan gerequestreerde moeder en voogdes van de destijds nog minderjarige requestrant, indien en voorzover deze legaten door requestrant niet zouden worden aanvaard;

dat de moeder-voogdes de legaten voor haar destijds zeventienjarige zoon heeft verworpen en ze voor zichzelve heeft aanvaard;

dat gerequestreerde als tegenwoordig bezitter deze effecten heeft gebracht in de macht van de afdeling Effectenregistratie overeenkomstig het bepaalde in Hoofdstuk IV van het besluit E 100 en thans erkenning van de eigendom van deze behoorlijk aangemelde stukken verwacht;

dat requestrant zich hiertegen bij voormeld tot de afdeling Effectenregistratie gericht request heeft verzet met verzoek om hem als eigenaar van, subsidiair zakelijk gerechtigde tot genoemde effecten te erkennen, en voorts in kort geding aan Ons verzocht heeft de hoger aangegeven beslissingen te willen nemen;

O. dat ten deze, alvorens op enig punt der zaak zelve in te gaan, Onze bevoegdheid behoort vast te staan, hetgeen ook ambtshalve in beschouwing dient te worden genomen;

O. daaromtrent, dat art. 150*a* van het Besluit E 100 als eerste eis stelt, dat de zaak in kwestie de werkzaamheid van de Raad moet betreffen;

O. dat het bodemgeschil in deze zaak bij de afdeling Effectenregistratie is aangebracht, zodat naar de bepalingen van het reeds aangehaalde Hoofdstuk IV beoordeeld moet worden, of de zaak daar inderdaad thuis behoort en in zoverre de werkzaamheid van de Raad betreft;

dat deze vraag naar Ons oordeel ontkennend moet worden beantwoord;

dat immers krachtens art. 45 uitsluitend een vroegere bezitter of vroegere zakelijk gerechtigde, waaronder volgens art. 39 sub 7 en 9 is te verstaan iemand die te eniger tijd het bezit, respectievelijk het zakelijk recht heeft verloren, een aanvraag tot herstel van recht bij de afdeling Effectenregistratie kan indienen;

O. dat requestrant heeft toegegeven nooit bezitter van de effecten in kwestie te zijn geweest en dus het bezit daarvan ook niet te hebben verloren;

O. dat zijn stelling, dat hij als legataris het zakelijk recht van eigendom op die effecten heeft verkregen — de juistheid van deze stelling in het midden gelaten — niet ter zake is, omdat uit de samenhang der bepalingen van Hoofdstuk IV voldoende duidelijk blijkt, dat de zakelijk gerechtigde hier gesteld is tegenover eigenaar en bezitter, zodat alleen de eigendom beperkende zakelijke rechten zijn bedoeld, nog daargelaten dat hij in geen geval vroeger zakelijk gerechtigde zou zijn in de zin van het Besluit E 100, daar dit eigendomsrecht, zo het bestaan heeft, niet zou zijn verloren gegaan door het verloop van zaken, als door hem gesteld, na het openvallen der nalatenschap;

O. dat alzo duidelijk is, dat dit Hoofdstuk IV uitsluitend de gedepossedeerde eigenaar-bezitter of zakelijk gerechtigde (in de hoger

aangeduide beperkte zin) gelegenheid geeft om een aanvraag tot herstel van recht in te dienen, doch niet omvat een geval als het zich hier voordoende;

dat dit uiteraard bezwaren voor de betrokkene kan meebrengen, die echter langs de gewone weg van rechten niet onoplosbaar schijnen en in elk geval Ons geen aanleiding mogen geven de uitzonderingsvoorschriften van het Besluit E 100 uit te breiden tot gevallen, waarvoor ze naar letter en bedoeling klaarblijkelijk niet gegeven zijn;

dat deze zaak derhalve in zoverre niet betreft de werkzaamheid van de Raad en evenmin uit andere hoofde daartoe gebracht zou kunnen worden;

dat Wij mitsdien onbevoegd zijn in deze enige voorziening bij voorraad in kort geding te geven;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd van deze zaak kennis te nemen;

Veroordelen requestrant in de proceskosten tot heden aan de zijde van gerequestreerde begroot op f 75.

No. 1729

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 December 1949. (Mrs Verveen, van Rijn van Alkemade en Borgerhof Mulder).

Bij de beantwoording van de vraag of de houding en gedragingen van verzoeker voldoende gewichtige gronden opleveren om hem niet langer als vijand aan te merken, mag geen invloed worden toegekend aan de regeling van de vermogens van hier te lande verblijvende Duitse onderdanen, ingevolge de overeenkomst betreffende de herstelbetalingen, zodat te verwachten ministeriële richtlijnen daaromtrent geen reden is om de beslissing op te schorten.

Afgifte van een zgn. no-enemy verklaring aan verzoeker toegewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen [E 133] artt. 34, 43.)

John Jahr, requestrant, gem. Mr R. Korthals Altes,

tegen:

Het Nederlandse Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van John Jahr, wonende te Hamburg, gemachtigde Mr R. Korthals Altes, advocaat te Amsterdam, strekkende tot het verkrijgen van een verklaring als bedoeld in art. 34 lid 1 sub *f* van het K. B. E 133, en het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandse Beheersinstituut;

Gehoord de mondelinge toelichting van requestrants gemachtigde en de vertegenwoordiger van het Nederlandse Beheersinstituut Mr M. L. Swaab;

O. dat requestrant tot staving van zijn verzoek heeft aangevoerd, dat hij tijdens de bezetting grote risico's heeft gelopen om voor Nederlandse Joden en andere Nederlandse slachtoffers van de Duitsers op te komen en zich bijzonder onderscheiden heeft in hulpverlening van het Nederlandse volk en standvastigheid in tegenstand tegen het natioaal-socialistische regiem;

dat hij ten bewijze daarvan verschillende producties heeft overgelegd;

dat meer dan zes maanden zijn verstreken zonder dat het Nederlandse Beheersinstituut op zijn verzoek tot ontvijanding een beslissing heeft genomen;

O. dat het Nederlandse Beheersinstituut heeft geantwoord, dat tegen inwilliging van het verzoek zich verzet het bepaalde in art. 6 sub A van het Verdrag van Parijs van 14 Januari 1946, aangevuld bij Protocol van Brussel van 15 Maart 1948, goedgekeurd bij de Wet van 24 Juli 1948 en ten tweede male gepubliceerd bij K. B. van 2 Mei 1949 in Stbl. J 189;

dat de ministers, belast met de uitvoering van het Besluit E 133, nog geen regelen hebben gesteld ter voorkoming van onbillijkheden, die een te stringente toepassing van de bepalingen van de Overeenkomst v. Parijs zou kunnen meebrengen en het daarom wenselijk is om de beslissing uit te stellen totdat voormelde nadere regelen zullen zijn gegeven;

O. dat er geen reden is om de door het Nederlandse Beheersinstituut bedoelde nadere regeling af te wachten alvorens op het verzoek te beslissen, daar de Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, waarbij de vermogens van Duitse onderdanen hier te lande ten nauwste zijn betrokken, niet van invloed mag zijn bij de beantwoording van de vraag of de houding en de gedragingen van requestrant tijdens de bezetting voldoende gewichtige gronden opleveren om hem niet langer als vijand aan te merken;

O. nu, dat het Nederlandse Beheersinstituut de stellingen van requestrant en de producties, die hij heeft overgelegd, niet alleen niet heeft weersproken, maar ook geen enkel feit naar voren heeft gebracht, dat afbreuk zou kunnen doen aan de gezindheid en de waarde der daden van requestrant, zoals die uit de geproduceerde stukken zijn gebleken;

O. dat die stukken aantonen, dat requestrant, sedert 1933 bekend staande als tegenstander van het Nationaal Socialisme, met groot doorzettingsvermogen langs moeilijke wegen het resultaat heeft bereikt, dat de ten uitvoerlegging werd voorkomen van het doodvonnis, dat tegen een Nederlands Stafofficier, die in de illegaliteit werkzaam was, was geveld, dat hij zich zeer veel moeite heeft gegeven — en met succes — dat het leven van verschillende Joodse Nederlanders gespaard bleef, dat hij herhaaldelijk met geld en met voedsel hulp heeft verleend aan personen, die tijdens de bezetting door de Duitsers werden vervolgd en ervoor gezorgd heeft, dat zij zich konden schuil houden of naar het buitenland ontkomen;

O. dat requestrant daarbij heeft gehandeld met groot gevaar voor eigen leven;

O. dat de Raad van oordeel is, dat requestrant zich tijdens de bezetting op zo bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor de Nederlandse zaak, dat daarin een zwaarwichtige grond is gelegen om hem de gevraagde verklaring van niet-vijand te verstrekken;

Beschikkende:

Bepaalt dat aan requestrant zal worden afgegeven de verklaring als bedoeld in art. 34, lid 1, sub *f* van het K. B. E 133.

No. 1730

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Juli 1949. (Mrs de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en Hoog).

Appellant was op 20 November 1944 een bedrag van f 32.380,44 schuldig aan het Wehrmachtsverpflegungsamt en heeft deze rekening op 7 December 1944 gedebiteerd voor f 31.118,42 door een levering aan de Beauftragte für Rüstung und Kriegsproduktion.

Beschikking van het N.B.I., waarbij het eerste bedrag als vijandelijk vermogen is gevorderd en de toegepaste compensatie is geweigerd, in hoger beroep bevestigd. Art. 23 E 133 laat geen compensatie toe. Appellante heeft zich ook zelf op het standpunt gesteld dat de vordering tegen de Beauftragte niet door compensatie was te niet gegaan.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 23, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift d.d. 25 Nov. 1948 van de vennootschap onder de firma Jacobus Boelen, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, gemachtigde Mr J. Lubbers;

Gezien het verweerschrift d.d. 28 Mei 1949 van het Nederlandse Beheersinstituut te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen ter zitting van 28 Juni 1949;

O. dat tussen partijen vaststaat:

dat appellante in haar boeken een rekening voerde ten name van het Wehrmachtsverpflegungsamt Amsterdam, Marketenderei;

dat op deze rekening door appellante werden geboekt de bedragen, die appellante ten gevolge van de vorderingen door het Wehrmachtsverpflegungsamt van die instantie te vorderen kreeg, en de bedragen, welke door die instantie aan appellante werden betaald;

dat deze instantie op 20 November 1944 een bedrag van f 32380,44 dubbel betaalde, voor welk bedrag appellante deze instantie in haar boeken crediteerde;

dat op 30 November 1944 door de Beauftragte für Rüstung und Kriegsproduktion een partij wijnen werd gevorderd tot een bedrag van f 31.118,42, voor welk bedrag appellante de rekening van het Wehrmachtsverpflegungsamt Amsterdam Marketenderei debiteerde op 7 December 1944;

dat verweerder, krachtens het bepaalde in art. 1 sub 8 juncto art. 3 sub 1 van het K. B. E 133 zich op het standpunt stellend, dat het door het Wehrmachtverpflegungsamt aan appellante teveel betaalde bedrag van f 32.380,44 een vordering van deze instantie op appellante opleverde en, nu het vermogen van deze instantie bij het inwerkingtreden van E 133 in eigendom op de Staat der Nederlanden overging, van appellante dit bedrag heeft opgevorderd;

dat daartegenover appellante zich op het standpunt stelt, dat deze vordering door compensatie is te niet gegaan; en dit bij brief van 2 September 1948 aan verweerder heeft medegedeeld ;

dat verweerder dit beroep op compensatie heeft verworpen bij beschikking van 3 November 1948, van welke beslissing appellante tijdig in beroep is gekomen;

O. dat slechts de vraag beantwoord dient te worden, of appellante terecht een beroep op compensatie heeft gedaan;

O. dat de Raad van oordeel is, dat art. 23 van het K. B. E 133 een dergelijk beroep in het onderhavige geval uitsluit;

O. toch, dat appellante op het ogenblik der dubbele betaling vermogen van een vijandelijke staat onder haar berusting kreeg en dit onder haar berusting gehouden heeft;

O. dat nu art. 23 van E 133 elke schuldvergelijking uitsluit, appellante niet gerechtigd was dit bedrag te compenseren met de vordering, die zij pretendeert uit hoofde van de levering aan de Beauftragte;

O. bovendien, dat appellante wel stelt, dat zij dit laatste bedrag in compensatie gebracht heeft, en ten bewijze daarvan heeft overgelegd een fotocopie van haar boekhouding, waaruit blijkt, dat zij op 30 November 1944 een bedrag van f 31.118,42 in het debet van de rekening Wehrmachtverpflegungsamt Marketenderei heeft geboekt, doch deze interne boeking naar het oordeel van den Raad geen bewijs oplevert van haar stelling, nu zij anderzijds op 16 October 1945 een vordering bij de Plaatselijke Schade-enquêtecommissie te Amsterdam heeft ingediend, waarbij zij in haar brief schrijft, dat zij het door de Marketenderei teveel betaalde bedrag „ter dekking van de dubieuse posten als zekerheid heeft bewaard" en de vordering op de Beauftragte des Reichsministers für Rüstung und Kriegsproduktion als vordering opvoert;

O. dat uit deze brief tevens blijkt, dat appellante deze vordering bij de Beauftragte heeft ingediend, terwijl laatstgenoemde opdracht tot betaling van de vordering gaf op 7 Mei 1945, welke opdracht alleen niet tot uitvoering is gekomen, omdat op die datum het tegoed van de Beauftragte bij de bank reeds geblokkeerd was;

O. dat de beherend vennoot van appellante voorts bij een bezoek van een rechercheur van de Centrale Vermogensopsporingsdienst op 23 Augustus 1948 een schuldbekentenis heeft getekend, waarbij hij zich aan verweerster een bedrag van f 32.068,69 schuldig erkende;

O. dat appellante ten aanzien van dit laatste feit, wel gesteld heeft, dat deze schuldbekentenis door haar beherende vennoot getekend zou zijn onder pressie van genoemde rechercheur, doch de Raad heeft uit de in samenhang beschouwde handelingen van appellante, zoals hierboven weergegeven, de overtuiging gekregen, dat appellante vóór het inwerkingtreden van het K. B. E 133 geen schuldvergelijking heeft gewild, althans geen beroep daarop heeft gedaan, terwijl na het inwerkingtreden van dit K. B. in ieder geval schuldvergelijking was uitgesloten;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat het verzoek moet worden afgewezen ;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt appellante in de kosten van het beroep tot aan deze uitspraak aan de zijde van het N.B.I. begroot op f 75.

No. 1731

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Mei 1950. (Mrs Verdam, Tabingh Suermondt en van Nieuwkuyk).

By aankoop van effecten buiten de beurs is niet art. 53 lid 3 E 100 toepasselijk, maar zal de koper zijn goede trouw in den zin van art. 32 K. B. E 100 moeten aannemelijk maken.

Aangezien de aankoopnota als nummer der deviezenvergunning vermeldde 59500, zijnde het nummer van Rebholz, kan geïntimeerde lasthebber niet geacht worden te goeder trouw te zijn geweest.

Beslissing Effectenregistratie vernietigd, met terugwijzing van de zaak naar de Afdeling Effectenregistratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer [E 100] artt. 53, 3e lid, 32.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een beslissing der Afdeling Effectenregistratie dd. 12 Februari 1949 gegeven tussen J. S. van Hensbergen als bewindvoerder over I. Cohen-Bendiks en J. Zuurmond, betreffende één certificaat à 10 shares New York Central Railroad no. 1154;

Gezien een op 19 Maart 1949 bij de Afdeling Rechtspraak ingekomen verzoekschrift van J. S. van Hensbergen wonende te Bussum, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over I. Cohen-Bendiks (gemachtigde Mr H. Sanders te 's-Gravenhage) waarbij deze in hoger beroep komt van voormelde beslissing;

Gezien het verweerschrift van J. Rutgers wonende te Amsterdam, als gemachtigde van J. Zuurmond;

Gehoord partijen;

Gezien de overige stukken;

O. dat verzoeker als grief tegen de beroepen beslissing aanvoert, dat de afdeling Effectenregistratie terzake van de verkrijging van gemeld effect ten onrechte de goede trouw van geïntimeerde heeft aangenomen, en aldus de wet immers na te noemen artikelen heeft geschonden of verkeerd toegepast;

O. dat voldoende aannemelijk is gemaakt dat I. Cohen-Bendiks vóór 10 Mei 1940 eigenaar was van voormeld effect en het bezit daarvan verloren heeft op andere dan rechtmatige wijze;

O. dat volgens de stellingen van geïntimeerde deze het effect verkregen heeft buiten de beurs om;

O. dat derhalve art. 53 lid 3 van K. B. E 100 hier niet van toepassing is en geïntimeerde zijn goede trouw in de zin van art. 32 K. B. E 100 zal hebben aannemelijk te maken;

O. dat geïntimeerde te dezer zake aanvoert:

hij heeft opdracht gegeven aan Rutgers om een stuk te kopen waaraan geen gebrek kleefde;

deze heeft het stuk gekocht van Snethlage, die op zijn vraag of het een goed stuk was, en waar deze het vandaan had, hem liet zien een aankoopnota welke volgens Snethlage op dat stuk betrekking had; op deze aankoopnota die als verkoopster het Amsterdamse Effectenkantoor N.V. te 's-Gravenhage vermeldde, kwam niet voor het voorbehoud ten aanzien van de herkomst, hetwelk fatsoenlijke banken pleegden te maken, indien het stuk van Rebholz afkomstig was;

O. dat bedoelde aankoop-nota (welke in copie is overgelegd) als nummer der vergunning vermeldde 59500, zijnde destijds het nummer van Rebholz, weshalve geïntimeerdes lasthebber niet geacht kan worden te goeder trouw te zijn in de zin van art. 32 K. B. E 100;

O. dat derhalve bij de beroepen beslissing gelijk appellant terecht aanvoert de wet immers art. 32 juncto art. 53 lid 2 art. 56 K. B. E 100 verkeerd is toegepast, zodat de grief gegrond is;

O. dat derhalve de beroepen beslissing niet in stand kan blijven en aan appellant rechtsherstel dient te worden verleend;

O. dat appellant voorts nog tegen de beslissing aanvoert, dat de Afdeling Effectenregistratie geen onderzoek heeft ingesteld omtrent het regres, doch deze grief geen behandeling behoeft, daar zij blijkbaar subsidiair is aangevoerd, namelijk voor het geval appellant niet in de eigendom zou worden hersteld;

Rechtdoende:

Vernietigt de beroepen beslissing;

Verwijst de zaak terug naar de Afdeling Effectenregistratie ter verdere behandeling overeenkomstig deze uitspraak;

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep aan de zijde van appellant tot heden begroot op f 200.
